12409345 2
BIBLIOTECA HOSPITAL REAL
GRANADA
Estante B
Tabla 50
Número 78

N
157(4)

R. 38.888

DON MICHAELIS

DE CORTIADA

REGIAM CANCELLARIAM

Regentis in Regia Audientia Cathaloniæ

DECISIONES

CANCELLARII & SACRI REGII

SENATUS CATHALONIÆ,

SIVE

PRAXIS CONTENTIONUM

& Competentiarum Regnorum Inclytæ Coronæ Aragonum ſuper reciproca in Laicos & Clericos Juriſdictione:

TOMUS QUARTUS.

EDITIO NOVISSIMA PRIORIBUS ACCURATIOR & correctior, prætereà aucta Indicibus Argumentorum & Rerum Notabilium locupletiſſimis.

FACULTAD DE DERECHO
BIBLIOTECA
GRANADA

VENETIIS, MDCCXXVII.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

DON MICHAELIS

DE CORTIADA

REGIAM CANCELLARIAM

Regentis in Regia Audientia Catalonie

DECISIONES

CANCELLARII & SACRI REGII

SENATUS CATHALONIE.

SIVE

PRAXIS CONTENTIONUM

& Comperentiarum Regiorum Inclyte Corone Aragonum

super reciproca in Laicos & Clericos Juridictione:

TOMUS QUARTUS.

EDITIO NONISSIMA PRIORIBUS ACCURATIOR

& correctior, præterea multis Indicibus Argumentorum & Rerum

notabilium locupletissimis.

VENETIIS, MDCCXXVII.

Ex Typographia Balleoniana.

SUPERIORUM PERMISSU, AC PRIVILEGIIS.

CENSURA NOBILIS D. D. HIERONYMI DE MAGAROLA

D. Loci dels Quadrells, Vicariæ Cervariæ, in Civitate Barcinonenſi olim Interpretis, poſteà Aſſeſſoris, & Advocati Fiſcalis in Regio Conſilio Bajuliæ Generalis, & in Officio Magiſtri Rationalis, deinde in Regia Audientia Civili Conſiliarii, nunc verò Tertiæ Aulæ Doctoris, & Bajuliæ Generalis Conſultoris.

ULTIMUM iſtud Deciſionum volumen, inſcriptum ſcilicet: *Deciſiones Reverendi Cancellarii, & Sacri Regii Senatus Cathaloniæ, pro recto contentionum & competentiarum Regnorum inclytæ Coronæ Aragonum ſuper juriſdictione Eccleſiaſtica in Clericos, & Laicos, & juriſdictione ſæculari in Laicos, & Clericos*; quod mirabili artis ingeniique ſolertia elucubratum, ac omnigenis Juris Utriuſque floſculis eruditè contextum, licèt nondum publicam in lucem editum, nobis reliquit, dum vita functus deceſſit Nobilis D. D. Michael de Cortiada Regiam Cancellariam in hoc Cathaloniæ Principatu Regens; juxta Catholica S. Fidei decreta mihi expendendum commiſit Admodum Reverendus Simon Fiter J. U. D. offi. tum & Vic. Gener. Illuſtriſſimi D. D. Benedicti Ignatii de Zalazar Epiſcopi Barcin. Regiique Conſiliarii, &c. Et quantumvis nedum ampliſſimo ex ìpſius tanti auctoris nomine, quo ipſe, per univerſam terrarum intercapedinem, dignoſcitur celebrandus; verùm etiam luculentiſſimis ex Juriſprudentiæ voluminibus, quæ mirandis prorſus æqui, juſtique ſplendoribus coagmentata, in commune omnium gentium, Regnorumque emolumenta Vir ille undequaque conſpicatiſſimus univerſo jampridem Orbi exhibuit; in dubium revocari neutiquam poſſit; quin omnium oculis latè pateat, tum & ipſo univerſorum ſenſu ingenuè conjectetur, quàm incorruptis ſapientiæ documentis, Ultimus iſte Tomus exornatus eluceat; quanta verborum, ſententiarumque caſtitate refulgeat expolitus; quanto optimarum lumine doctrinarum excultus emicet; quàmque accuratiſſimè ſecundùm Sacrorum Inſtitutorum, morumque correctiorum lumina caſtigatus ſplendeat; illum tamen quanta libet mihi fas fuit oculorum, animique propenſione lubenter perlegi, ſtudioſiſſimèque luſtravi; ut dum præfatam exequerer commiſſionem, ſuaviſſimos ſapientiæ fructus, quibus affluenter eſt liber iſte reſperſus, non excerperem modò, verùm & quantocyus deguſtarem. Sed mirum quidem quàm amara mihi ceſſerit hæc voluptas; nam cùm hoc opus planè ſelectum, tamquam prolem poſthumam, & auguſto ſui latè Venerandi Parentis jamdiù ſolamine deſtitutam percurrerem, acerbiſſimè quidem refricabantur aſperrima penitus doloris vulnera, quæ intimis meis inhæſerunt viſceribus, cùm iniqua nimis mortis feritate depreſſus, è vivis Mecœnas ille tam celebratus deceſſit. Nec omninò fieri potuit; quin oculi denuò redirent in luctum, quem nondum depoſuerant, & in lacrymas quas nondum abſterſerant; cùm mœſta dudum præcordia in gemitus, & ſuſpiria, quæ nondum extinxerant, atrociùs rurſus erúmperent. Cùm enim tot annis tametſi in diverſis Regii hujus Aulis Senatus ornatiſſimo huic Heroi adjunctus ego comes aſſederim; eò durius ex ejus lapſu doloris ictum ſuſtinui; quò antiquiùs, & conjunctiùs omnes mihi familiaritatis cauſæ ſecum intercedebant. At luctuoſiſſimam præter huic adverſitatis acerbitatem, quam ex lucidiſſimis hujus ſideris occaſu perpeſſus fueram, meum quidem moleſtiùs agitabat animum immanis ille dolorum impetus, qui ferociter in dilecta omnium hujus Regii Senatorum Senatus corda deſævit, cùm in medio noſtrum eruditiſſimum illud caput elanguit: quantum enim præſidium nobis ereptum ſit; quantum decus, & ornamentum Senatui huic noſtro ſublatum, dum Vir ille tam famigeratus occubuit; nemo profectò neſcit, cui vel prima iſtius rei veritas innotuerit. Diceſſit ille naturæ legibus ut pareret: at omnia quidem contra benevolentiæ fœdera nos deſtituit Socius charior, Collega dilectior, ampliſſimus utique Senator ille, de quo juſtiùs quàm d: Cicerone dubitaret Cauſſinus, *An ipſe totus ex Juriſprudentia, an ex ipſo Juriſprudentia eſſet confecta*. Tanta namque floridiſſimo in illo ingenio Juris Utriuſque ſcintillabat peritia; tam fecunda rerum legalium eruditio; tam profunda in controverſiis diſſolvendis ſubtilitas; tantum in agendis cauſis ſplendor; ut, juxta Macrobii dictum: *Non poſſet intelligi illius profunditas ſine Divini, & humani juris ſcientia*. Certè quod de Homero canebat Horatius, idem nos de hoc Egregio Mecœnate meritiſſimè quidem dicere poſſumus.

Cau. in ſua Rhe. lib. 1. cap. 62.

Macr. lib. 3.

Quid, quid ſit pulchrum, quid turpe, quid utile, quid non,
Plenius ac melius Criſippo & Crantore dicit.

Sed ut cum Hieronymo loquar: *Hujus ingenii ſuperfluum eſt indicem texere cum Sole clariora ſint ejus opera*; de quibus profectò operibus non ab re dicere debemus.

D. Hier. in Cathal. Script.

Sidera ſunt nobis merſo hæc ſolatia Sole.

Verum quidem; nos etenim quodammodo ſolantur luculenta tanti Senatoris ſcripta & dolorem, quo carere non poſſumus, quia illum amiſimus, aliqualiter lenire vi-

dentur; quandoquidem illa in ipsis hilariter intuemur doctrinarum sublimia monumenta, quibus ille sese toties omnibus exhibuit admirabilem: nec parum profecto est, tantum ab ipso nobis pignus fuisse relictum; satis enim prodigiosa videri debet illa generosa serenitas, qua ab ipso tot forensibus negotiis implicato, tot Senatoris rebus addicto: *Nascentes ibant in sæcula libri*; sed quid mirum! Vir erat talis, & tantus, ut ad sublimia solùm facinora procreatus existimetur; testatur equidem nobilis ascensum generositas, qua multiplices per celebriorum numerum gradus advectus, potenti meritorum impulsu excelsum ad Regentis culmen evasit.

Claudian. de man. Theodo.; Sed altiùs, & illustriùs res tota patebit; si cum Claudiano asseramus, nihil in hoc unquam Viro fuisse desiderandum.

Quo virtus animo crescat, vel splendor honore
Culmen utrumque tenet, talem se protinus anni
Formavere rudes, & dignum vita Curuli
Traxit iter, primæque senes cessere juventæ.
Jam tunc canities animi jam dulce loquendi
Pondus, & attonitas sermo qui duceret aures.
Mox undare foro victrix opulentia linguæ.
Tutarique reos; ipsa hæc amplissima sedes
Orantem vidit, mox laudatura Regentem.

O Virum omnium collaudationum præconio longè dignissimum! O Collegam in omnibus, & per omues omninò dilectum! O Senatorem! At sileat lingua, quòd cordialis affectus, neu tiquam silere nos sinit. Jam verò Censoris ut muneri satisfaciam, tale de hoc libro judicium facio, ut vero verius censeam dignissimum esse opus, quod ab umbra ad Solem, à privatis parietibus ad forensem lucem, non quidem ad exigui temporis prædicationem, sed ad memoriam Præclarissimi Doctoris sempiternam emittatur. Barcinonæ die 2. Maji Anno 1692.

D. Hieronymus de Magarola.

APPROBATIO, ET JUDICIUM NOB. D. PETRI DE AMIGANT

Minoricensis, olim in Lyceis interpretis: in Consistoriis Togato splendore emicantis, posteà Regii Consiliarii in tertia Aula, Fiscique Advocati Regiæ Curiæ: nunc iterata hujus muneris, rerumque Criminalium dimissione admissa à Consilio suæ Majestatis in Regia Audientia Civili Principatus Cathaloniæ, atque in sancto Fidei Prætorio Consultoris.

ANCIPITI affectu librum hunc, hanc *ultimam partem Decisionum Admodum Rev. Cancellarii, & Sacri Regii Senatus Cathaloniæ, Auctore* perennis nominis Heroe, immortali litterarum Archimagistro *Nob. D. Michaele de Cortiada, olim Regente Regiam Cancellariam in Regia Audientia Cathaloniæ* collustravi, introspexi; emittente Admodum Rever. D. D. Michaele Joanne de Taverner & Rubi Regio Consiliario, ac Cancellario in eodem Regali Consistorio. Incerto, ut ajebam, animi motu accepi, hinc in mœrorem submersus, hinc ad exultationem propensus. Dolorem renovavit triste tumulati Conditoris spectaculum: nam quis talia comminiscendo temperet à lacrymis? Occidit Tribunalium Elucidarium, oppetiit doctrinarum Areopagus, sed parum expressi; cecidit Jurisprudentia ipsa ingenti emoriente *Cortiada*. Proh lamentabile facinus! Nec præmio luctu locutus videar, namque inficias ibit nemo omnium hunc Præceptorem existimari, inter nostrates res est nota, mihi experimento agnita, non enim diffiteor quantum ab Auctore affluenter edisce re per diutinum tempus potuerim, inter exteros incompertum non relinquitur quot laudibus ejus volumina excolantur, sed & arctiùs premit anxietas, quandoquidem præmissis adjungun tur tot ab eo in me benevolentiæ dispersa argumenta, quorum nusquam immemor reddar; at adhuc præhabitis additur conflictibus Censoris in opus me munere nunc fungi, si quidem Solis radios examinanti potiùs obcœcari infœliciter contigit, quàm illustrari faustè accidat; sed luge, luge nec magnum à Parca ereptum *Cortiada* fari possumus, nec Censuræ ejus Volumen subjici. Resurgit meritis illius funerata memoria, ardent cineres viventium venerationis splendore, sed interminatus exurgit æterno fruiturus monumento, sic etenim ex vivido, vel ut melius promam, ex vitali ejus tumulo, veluti ex animato Phœnicis cinere favillæ in violas, in virentia, & niventia lilia mors ipsa refloresceret, ut cum Persio admirans repetam:

Satyr. 1. *Num non è manibus illis*
Num non è tumulis, fortunataque favilla
Nascuntur violæ?

Proin-

Proinde præclarè dixit Vegetius: *Unius ætatis esse quæ fortiter fiunt, quæ verò pro utilitate publica scribuntur æterna manere.* Et ante eum Seneca: *Non annorum numero, neque spatio ætatis terminari fortium hominum vitam, sed laudis, & famæ, perpetuæque posteritatis immortalitate.* Et ad similem scopum cecinit Horatius: 2. de re militar. Declamat. 262.

Dignum laude virum Musa vetat mori
Cœlo Musa beat. Ode 9. lib. 4.

Illacrymari igitur solùm propter gaudium possumus impræteribilis per Eximium *Regentem* adeptæ laureolæ, ut retulit Plutarchus de Minutio, qui à servitute liberatus ad suum Romanum devenit exercitum: *In lætitiam tota Castra effusa sunt, ut præ gaudio militibus omnibus lacrymæ manarent.*

In posthumo igitur congratulari opere oportet, quo Thomidis soboles; seu tanti Regentis enascitur; imò ipse dum *moritur*, *oritur*, Virgilii testimonio confirmante surget:

Sylvius, Albanum nomen tua posthuma proles,
Quem tibi longævo servum Lavinia conjux
Educet sylvis Regem, Regumque parentem. Æneid. 6.

Ubi Commentarii objciunt: nam si longævo Æneæ natus est Sylvius, vivo igitur mortuus profertur, quem nedum ut dissolveret Apollinaris longævum interpretatur pro immortali, & perpetuo futuro: Sic enim habetur de hominibus rectis, & summis: *Visi sunt oculis insipientium mori*; vel dicamus de Viro, nedum undequaque docto, Sap. 3. verum etiam sincera virtute prædito, Abel: *Defunctus adhuc loquitur*, loquitur in cœlis Pauli ad Heb. ep. 11. irradians (ut piis, ac non levibus fundamentis credimus) Divinæ contemplationi Majestatis, loquitur in terris sanctas docens sententias, loquitur Olympii cinis ab omni erroris labe immunis, loquitur in hac regione degentibus solida asserta firmans; ergo jam non crisis in niventem, non censuræ subditum Auctorem reperimus, sed mortalitatis triumphatorem sublimem novo libro compacto, prorsus conspicuo, undique illæso, hoc meum est votum blanditiis procul prolatum, ut Cassiodorus inquiebat: *Dicam liberè, dicam affectuosè, quod sentio.* Quo circa concludendo judicium hoc esto jucundum, ac serium, hæc scriptis typis mandanda censeo. Barcinonæ 15. Februarii 1692. Lib. 3. ep. 4.

D. Petrus de Amigant.

NOI RIFORMATORI
dello Studio di Padova.

HAvendo veduto per la Fede di revisione, ed approvazione del P. Fr. Tommaso Maria Gennari Inquisitore, nel Libro intitolato: *Michaelis de Cortiada, Decisiones Cancellarii & Regii Senatus Cathaloniæ, Tomi Quattro*, non esservi cos'alcuna contro la Santa Fede Cattolica, e parimente per attestato del Segretario nostro niente contro Principi, e buoni costumi, concediamo Licenza che possi esser stampato, osservando gli ordini in materia di Stampe, e presentando le solite Copie alle Pubbliche Librarie di Venezia, e di Padova.

Dat. 15. Gennaro 1726.

(Carlo Ruzzini Kav. Proc. Rif.
(Andrea Soranzo Proc. Rif.
(Z. Piero Pasqualigo Rif.

Agostino Gadaldini Secret.

INDEX

INDEX
ARGUMENTORUM DECISIONUM,
Quæ in hoc Quarto Tomo continentur.

DECISIO CCXX.

AN laici ementes frumentum, vinum, oleum, & alios fructus, seu res ab Ecclesiis, seu personis Ecclesiasticis teneantur solvere gabellas emptoribus laicis impositas. pag. 1.

DECISIO CCXXI.

An Clerici venditores frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum possint in se retinere illud quo plus vendunt prædictas res ratione gabellæ ab ementibus laicis solutæ, & teneantur restituere ad æqualitatem, quidquid correspondet ad partem gabellæ, & an pro restitutione conveniendi sint coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 8.

DECISIO CCXXII.

An laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus à Clericis possint compelli per judicem sæcularem ad solvendam gabellam Civitatibus, Villis, & Oppidis. 11.

DECISIO CCXXIII.

An Clericus tutor, curator, seu administrator laici, qui onus tutelæ, curæ, seu administrationis sponte à judice sæculari susceptit pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione, sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 14.

DECISIO CCXXIV.

An Clerici admissi ad officia sæcularia, si in eis deliquerint, gaudeant, vel non, privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendi per judices Ecclesiasticos, vel sæculares. 17.

DECISIO CCXXV.

An armis possint spoliari Clerici per judices, & Officiales sæculares. 24.

DECISIO CCXXVI.

An arma portantes in Ecclesia sive sint laici, sive Clerici possint illi spoliari per Judices sæculares. 31.

DECISIO CCXXVII.

An Clerici reperti prohibitam venationem, aucupationem, vel piscationem, exercentes avibus, vel canibus, aut aliis prohibitis instrumentis à Judicibus, & Officialibus sæcularibus spoliari possint. 33

DECISIO CCXXVIII.

An cadaver defuncti occisi sepultum in Ecclesia, seu Cæmeterio possit exhumare judex sæcularis, inconsulto superiore Ecclesiastico, ut constet de corpore delicti. 38.

DECISIO CCXXIX.

An empara in pecuniis, rebus, seu bonis mobilibus Clerici penes laicum existentibus. Et contra, an empara in pecuniis, rebus, seu bonis mobilibus laici penes Clericum existentibus, fieri debeat per judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 43.

DECISIO CCXXX.

An Clerici teneantur contribuere, & per quem judicem sint compellendi ad solutionem expensarum pro interitu, & extinctione locustarum per suum judicem Ecclesiasticum, vel per judicem sæcularem. 48.

DECISIO CCXXXI.

An judex Ecclesiasticus casibus in quibus potest procedere contra Clericos, possit facere executionem sententiæ contra eos latæ absque imploratione auxilii judicis sæcularis. 58.

DECISIO CCXXXII.

An judex sæcularis casibus in quibus potest procedere contra Clericos, possit facere executionem sententiæ contra eos latæ absque imploratione auxilii judicis Ecclesiastici. 62.

DECISIO CCXXXIII.

An delegatus teneatur inserere in prima citatione tenorem suæ delegationis, vel commissionis. 68.

DECISIO CCXXXIV.

An judex Ecclesiasticus procedens contra laicum in causis Civilibus per censuras Ecclesiasticas & non prius cum mulctis, & pœnis pecuniariis teneatur procedimenta revocare. 71.

DECISIO CCXXXV.

An laicus non denuntians vigore litterarum monitorialium conveniendus sit in Curia Ecclesiastica, vel sæculari. 75.

DECISIO CCXXXVI.

An Clericus possit capi per judicem sæcularem, quando contra eum delictum committit. 82.

DECISIO CCXXXVII.

An judex sæcularis possit ingredi domum Clerici, & tam cognoscere, ac inde extrahere laicos malefactores, & executiones facere in bonis laicorum ibidem repertis absque assistentia judicis Ecclesiastici. 84.

DECISIO CCXXXVIII.

An Clericus diffamator in causis diffamationum, seu jactatorum remedio, *l. diffamari, C. de ingenuis, & manumissis*, vel *l. si contendat, ff. de fidejussoribus*, possit per laicum diffamatum conveniri coram judice sæculari. 86.

DECISIO CCXXXIX.

An causa recursus interpositi à laudo per Clericum lato debeat tractari coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 94.

DECISIO CCXL.

An Dominus Rex possit in Cathalonia concedere litteras manutenentiæ, & illis stantibus procedere contra Clericos de turbationibus & spolio. 99.

DECISIO CCXLI.

An Clericus in interdicto possessorio rei profanæ, sive recuperandæ, sive retinendæ conveniendus sit à laico coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 106.

D E.

INDEX.

DECISIO CCXLII.

An Clericus conveniens laicum in causa merè civili, coram judice sæculari possit reconveniri per laicum actione merè civili coram judice sæculari. 109.

DECISIO CCXLIII.

An Clericus de juribus, & impositionibus receptis, & exactis à vassallis laicis teneatur reddere rationem in Curia sæculari Officii Magistri rationalis. 124.

DECISIO CCXLIV.

An eleemosynæ, seu stipendia pro celebratione Missarum, si non solvantur, peti debeant coram judice Ecclesiastico, vel coram judice sæculari. 130.

DECISIO CXLV.

An dotis constituendæ, vel restituendæ causa tractanda sit contra laicum coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 135.

DECISIO CCXLVI.

An judex sæcularis habeat arbitrium in prolatione sententiæ si vicinus cogi potest ad vendendum domum, vel feudum, pro constructione, reædificatione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii. 142.

DECISIO CCXLVII.

Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopi, Episcopi, & aliæ personæ, tam Ecclesiasticæ, quàm sæculares, quo titulo illustrentur, & decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis. 167.

DECISIO CCXLVIII.

Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopi, Episcopi, & aliæ personæ, tam Ecclesiasticæ, quàm sæculares, quo titulo de urbanitate decorentur. 169.

DECISIO CCXLIX.

An Cancellarius Cathaloniæ condecorari debeat titulo dominationis, vulgò *Senoria*. 175.

DECISIO CCL.

An Regens Regiam Cancellariam, & Doctores Regiæ Audientiæ Cathaloniæ possint & debeant decorari titulo dominationis, vulgò, *Senoria*. 179.

DECISIO CCLI.

An Fiscus trahat quoscumque, & quascumque causus ad suum forum. 183.

DECISIO CCXLII.

An Fiscus trahat personas Ecclesiasticas ad suos judices fiscales. 186.

DECISIO CCXLIII.

An Dominus Rex cognoscat in Cathalonia in petitorio, & possessorio de beneficiis sui Regii patrimonii, & de eorum dotibus, & redditibus inter Clericos, & Ecclesiasticas personas. 188.

DECISIO CCLIV.

An Dominus Rex cognoscat in Cathalonia de beneficiis vacantibus per promotionem ad Episcopatum. 197.

DECISIO CCLV.

An Dominus Rex in Cathalonia possit sequestrare fructus, & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium sui Regii patrimonii, sequestrorumque nominatio, & deputatio ipsius Regis sit. 201.

DECISIO CCLVI.

Fiscus, ut possit trahere etiam personas Ecclesiasticas in causis civilibus ad suos judices Fiscales, debeat constare plenè, vel semiplenè de ejus interesse, vel sufficiat, quòd agatur de interesse illius, & possit ei fieri præjudicium, & sic lædi Regium patrimonium. 204.

DECISIO CCLVII.

De materia præcedentium Decisionum 252. 253. & 255. tractatur. 207.

DECISIO CCLVIII.

An bona intestatorum tamquam vacantia Fisco quærantur, & applicentur, & an de eis cognoscat judex Ecclesiasticus, vel sæcularis. 211.

DECISIO CCLIX.

Quis sit actor, vel quis sit reus in nuntiatione novi operis, an nuntians, an nuntiatus, ut sciatur coram quo judice Ecclesiastico, vel sæculari de ea tractandum sit. 219.

DECISIO CCLX.

An Clericus super servitibus urbanis ad petitionem laici sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 225.

DECISIO CCXLI.

An causa minerarum, venarum, seu fodinarum auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum in fundo, seu prædio Clerici, seu Ecclesiasticæ personæ inventorum tractanda sit contra Clericum, & personam Ecclesiasticam coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 228.

DECISIO CCLXII.

An contra laicos ludentes aleis, vel contra præstantes Domum ludentibus possit procedere, aut non, judex Ecclesiasticus. 232.

DECISIO CCLXIII.

An Episcopus possit fulminare censuras contra mulieres portantes vestes supervacuas, & nimis sumptuosas, sibi ad libidinem provocantes. 244.

DECISIO CCLXIV.

An concubinarii, concubinæ, ac inhonestè viventes cogendi sint, ut concubinatum dimittant, & honestè vivant per judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 248.

DECISIO CCLXV.

An sacrilegus sit puniendus à judice Ecclesiastico, vel sæculari. 257.

DECISIO CCLXVI.

An invasor rerum Ecclesiæ seu bonorum patrimonialium Clerici sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 265.

DECISIO CCLXVII.

An laicus injuriosa verba dicens Clerico sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 268.

DECISIO CCLXVIII.

An judex Ecclesiasticus habeat territorium ad capiendos, & puniendos Clericos, & quid quoad laicos in criminalibus. 272.

DECISIO CCLXIX.

An laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per judicem Ecclesiasticum possit iterum molestari, inquiri, & puniri per judicem sæcula-

cularem. Et è converso, an laicus absolutus, seu condemnatus pro delicto mixti fori per judicem sæcularem possit iterum molestari, inquiri, & puniri per judicem Ecclesiasticum. 275.

DECISIO CCLXX.

An Clericus missus in possessionem alicujus hæreditatis, aut illi facta est solutio pecuniæ auctoritate judicis sæcularis ad instantiam tertii oppositoris possessionem revocare, aut pecuniam solutam avocare volentis sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 277.

DECISIO CCLXXI.

An laicus effectus Clericus, vel beneficium obtineat, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, aut sit Monachus, seu Religiosus Ordinum Militarium post commissum delictum, sit puniendus à judice Ecclesiastico, vel sæculari. 280.

DECISIO CCLXXII.

An Clericus si delicto commisso fit laicus puniendus sit per judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 286.

DECISIO CCLXXIII.

An laicus effectus Clericus pro obligationibus, & debitis sit conveniendns coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 287.

DECISIO CCLXXIV.

An Clericus post obligationes contractas, si fiat laicus, conveniendus sit coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 292.

DECISIO CCLXXV.

An res litigiosa coram judice sæculari in Clericum alienata, mutet statum, & cursum litis in præjudicium actoris, ut causa possit continuari, fierique sententia, & exequi per judicem sæcularem contra Clericum emptorem rei litigiosæ. 295.

DECISIO CCLXXVI.

An revenditio rei emptæ cum pacto de retrovendendo facienda sit per viduam tenutariam bonorum mariti, vel per filium ejus hæredem, etiam Clericum pertineatque cognitio ad judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 310.

DECISIO CCLXXVII.

An causa districtus inter Clericum, & laicos tractanda sit coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 318.

DECISIO CCLXXVIII.

An manumissores, seu executores Testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti pro debitis piæ causæ hæredis institutæ, sint conveniendi coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 331.

DECISIO CCLXXIX.

An manumissores, & executores Testamentorum pro redditione computorum seu rationum suarum manumissoriarum, seu administrationum sint conveniendi coram judice Ecclesiastico, vel sæculari. 334.

DECISIO CCLXXX.

An Auditor tabulæ Testamentorum, sive judex Ecclesiasticus ab Episcopo nominatus possit aliquod salarium accipere à manumissoribus, & executoribus ratione executionis, examinis, & definitionis ultimarum piarum dispositionum. 339.

DECISIO CCLXXXI.

An manumissorum, & executorum piarum causarum defunctorum subrogatio facienda sit per judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 342.

DECISIO CCLXXXII.

An Clericus in minoribus etiam Beneficiatus factus miles sæculi gaudeat privilegio fori Ecclesiastici, vel sit conveniendus coram judice sæculari. 345.

DECISIO CCLXXXIII.

An decimæ debeantur de pecoribus, & ubi sint solvendæ, earumque cognitio spectet ad judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. 347.

DECISIO CCLXXXIV.

An bona, quæ fuerunt Principis vulgò dicta de Realenco, aut feudalia, vel emphyteuticalia possint alienari, & transire in manum mortuam absque Principis, vel domini directi auctoritate, & licentia, & absque eo, quòd sint amortizata, & si super his oriatur contentio inter judicem Ecclesiasticum, & sæcularem, ad quem cognitio causæ pertineat. 351.

DECISIO CCLXXXV.

An Episcopus, cùm Civitatem suam ingreditur, vel ad visitationem accedit, recipiendus sit sub pallio, umbella, sive baldachino, *vulgò Debaxo de palio*. 359.

DECISIO CCLXXXVI.

An Episcopi in eorum domibus possint habere tegmen, tucellum, sive baldachinum, *vulgò Dozel*. 364.

DECISIO CCLXXXVII.

An Episcopus possit dare audientiam sub tegmine, tucello, sive baldachino, *vulgò Dozel*. 367.

FINIS.

DON

DON MICHAELIS

DE CORTIADA

REGII SENATORIS,

& Fiſci Advocati Patrimonialis.

DECISIONES

Cancellarii, & Sacri Regii Senatus

CATHALONIÆ,

PRO

RECTO USU CONTENTIONUM

& Competentiarum Regnorum Inclytæ Coronæ Aragonum, ſuper Juriſdictione Eccleſiaſtica in Clericos, & Laicos.

TOMUS QUARTUS.

ARGUMENTUM.

An laici ementes frumentum, vinum, oleum, aut alios fructus, ſeu res ab Eccleſiis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis teneantur ſolvere gabellas emptoribus laicis impoſitas.

SUMMARIUM.

1 *An laici ementes frumentum, vinum, oleum, aut alios fructus, ſeu res à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, an teneantur ſolvere gabellas emptoribus laicis impoſitas, numero* 1. *Eſt magna controverſia inter Doctores, numero* 2. *Prima eſt opinio negativa, numero* 3. *Secunda eſt opinio affirmativa, numero* 5. *Tertia eſt opinio Conciliatrix, numero* 13. *Quarta eſt opinio etiam Conciliatrix numero* 14. *Quinta eſt opinio pariter Conciliatrix, numero* 15. *Sexta eſt opinio ſimiliter Conciliatrix numero* 20 *Septima eſt opinio pariformiter Conciliatrix, numero* 31. 33. 37. 38. 39. & 40. *Sed ſecunda opinio affirmativa ſervatur in praxi numero* 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. & 48.

4 *Ementes à fiſco an teneantur ſolvere gabellam, opinio negativa, num.* 4. *Opinio affirmativa, n.* 6. *declara, n.* 32. & 37.

7 *Ementes à Magnatis, Baronibus, & aliis privatis perſonis Immunitatem conceſſam habentibus, ut pro fructibus ſuorum prædiorum gabellam non ſolvant, nihilominus hujuſmodi Immunitas non comprehendit ementes fructus illos, ſed gabellam ſolvere debent.*

8 *Laici coloni partiarii Eccleſiæ, & Clericorum pro parte Colonica gabellas ſolvere tenentur, n.* 8. *Declara, n.* 16.

9 *Laicis conductores fructuum Eccleſiæ, & Clericorum gabellas ſolvere tenentur.*

10 *Religioſi, & alii Eccleſiaſtici privilegium habentes non ſolvendi decimas de agris, quos propriis manibus, vel ſumptibus colunt, decimas de illis ſolvere debent, quos aliis colendos tradunt, quod an verum ſit, vide ibidem n.* 10.

11 *Argumentum valet de decima ad gabellam, & è contra.*

12 *Laici vendentes res ſuas Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis, ac aliis exemptis gabellam ſolvere tenentur, ac ſi aliis laicis venderent.*

17 *Gabella, ubi altercatur, an ſit ſolvenda vel non, recipit interpretationem à conſuetudine, quæ*

ſervanda eſt, & juxta eam exactio gabellæ regulatur, n. 17. & 18.

19 *Conſuetudo ſolvendi vel non ſolvendi gabellas quomodo probetur, & an libri gabellariorum probent quem eſſe exemptum vel non ab onere gabellarum, ut ex illius inſpectione verificetur Immunitas, vel obligatio ſolvendi gabellas, remiſſivè.*

21 *Immunitas, exemptio, & libertas Eccleſiarum, & Clericorum à gabellis, ſi eſt realis, comprehendit emptores laicos, ut fruantur exemptione, libertate, & Immunitate ſolvendi gabellas.*

22 *Immunitas, libertas, & exemptio conceſſa Eccleſiis, & Clericis ab onere ſolvendi gabellas an ſit realis, aut perſonalis, affirmant aliqui quòd ſit realis, n. 22. ſed quòd ſit perſonalis, n. 23. & 30.*

24 *Immunitas, & libertas fiſci ab onere ſolvendi gabellas eſt perſonalis.*

25 *Privilegium exemptionis, à ſolutione decimarum eſt perſonale, & non reale.*

26 *Immunitas, libertas, & exemptio ab onere ſolvendi gabellas ſemper præſumitur perſonalis, & non realis.*

27 *Immunitas, exemptio, & libertas ab onere ſolvendi gabellas quando dicitur realis, n. 27. & 28. Et quando perſonalis, nu. 29.*

34 *Gabellæ onus quando dicitur annexum contractui, ſeu actui venditionis, n. 34. & 35. Et quando actui prorſus ſeparato, n. 36.*

DECISIO CCXX.

1 UTrùm laici ementes frumentum, vinum, oleum aut alios fructus, ſeu res à Clericis ſeu perſonis Eccleſiaſticis teneantur ſolvere gabellas em-
2 ptoribus laicis impoſitas? Et magna † controverſia inter Doctores, ut ait Cutel. *de Immun. Eccleſ. lib. 2. quæſt. 49. nu. 7.* Et in ea ſunt diſcordantes Sententiæ, refert Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 15. nu. 17. de conſtitut.* Et Doctores inter ſe controvertunt, nam alii affirmant, & alii negant, ut tradit Cyriacus *controver. 687. nu. 3. tom. 4.* Et adeò eſt controverſa, ut ſit poſita in opinionibus Doctorum, quorum aliqui unam, alii aliam opinionem ſectantur, ut inquit Font. *dec. 301. n. 24. & dec. 302. n. 18. in fine & dec. 304. n. 3. in fine par. 2.* Taliter quòd Senatus Panormitanus videns rem eſſe difficilem, & periculoſam, novit imponere gabellam vino, quod laici emebant à Clericis, ut refert Diana *reſol. moral. par. 1. tract. 2. reſol. 49. aliàs 48. & in coordinat. par. 9. tract. 2. reſol. 245. nu. 8. in fine*, Et ex eo Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 49. nu. 26. de conſtitut.* Cutel. *lib. 2. de Immun. Eccleſ. 49. nu. 15. verſic. At quia*, Fontanella *deciſ. 305. nu. 26. part. 2.* Ideoque omnia in omnibus opuſculis meis ſcripta, & ſcribenda, ſubmitto cenſuræ, & correctioni Sanctæ Matris Eccleſiæ, contra cujus Immunitatem, & libertatem nec volo nec intendo ſcribere, pro ut in propoſito hujus quæſtionis fecit Noguerol *allegat. 38. n. 61.* Et proteſtatur Fontanella *dec. 302. n. 18. par. 2.*

3 Prima eſt opinio negativa; quòd laici ementes frumentum, vinum, oleum, ſeu alios fructus, & res à Clericis, ſeu perſonis Eccleſiaſticis non tenentur ſolvere gabellas emptoribus laicis impoſitas. Tum quia Clerici ſunt liberi, immunes, & exempti ab onere ſolvendi gabellas, *ut latè probavi deciſ. 205. à nu. 2. & dec. 204. à n. 1. hac par. 4.* Non ſolùm directè, ſed etiam indirectè, *dixi dec. 202. n. 15. hac par. 4.* Et ſi emptores laici fructuum, & bonorum Clericorum tenerentur ex his emptionibus ſolvere gabellas eſſet per indirectum contra libertatem Eccleſiæ, cùm tanto minus Clericis venderent fructus ſuos, quantum eſſet illud onus gabellæ, cum pluris vendatur res libera, quàm onerata aliquo tributo, *l. ſi venditor 6. §. 1 ad finem ff. de ſervis exportandis.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 1. gloſ. 13. nu. 11.* Et directè prohibitum, etiam indirectè prohibendum, *capitul. quod una via, de regul. jur. in 6. l. ſcire oportet §. ſi mater, ff. de tutor. & curat. datis ab his.* Tum quia emptor, & venditor ſunt correlativi, ut clarè patet, & multi ſcribunt. Et in correlativis, quod uni permittitur etiam alteri cenſetur permiſſum, *l. fin.* ubi Jaſon *num. 15. C. de indic. viduit. tollen.* abundè Barboſa *axiom. 61. numer. 1. 2. & 3. Et in locis com. appellat. jur. loco 29. numer. 1.* Tum quia Clerici fructus ex redditu ſuorum Beneficiorum, vel ex bonis patrimonialibus collectos poſſunt vendere quibuſcumque perſonis tam Eccleſiaſticis, quàm ſæcularibus emere volentibus, & inde gabellas ſolvere non tenentur, *ut abundè tradidi deciſ. 207. à numer. 14. hac parte 4.* Et quando venditor eſt immunis à ſolutione gabellæ, etiam emens cenſetur à gabella immunis, Gabriel *com. conclu. lib. 6. de legibus conclu. 3. numer. 19.* Ciarlin. *controv. foren. lib. 1. cap. 22. num. 11.* Tum quia Eccleſiaſtici de jure Divino, Canonico, & Civili poſſunt liberè contrahere cum laicis ſine onere, quòd debeant ſolvere laici contrahentes cum ipſis, alias erit illud contra libertatem Eccleſiaſticam, Thom. del Bene *infra citatus ſect. 1. n. 14. & ſect. 15. n. 2. & 3.* Et hanc negativam ſententiam in favorem emptorum fructuum, & rerum Clericorum, & perſonarum Eccleſiaſticarum tenent Geminianus *in cap. eos §. Clericis de tempor. ordinand.* Decius *in l. 1. num. 7. & 8. C. de in jus vocando, & conſ. 48. toto, ſignanter num. 4. verſic. Tertio principaliter*, ubi Carocius *in addit. nu. 2.* pulchrè, & latè contraria proponit & illis reſpondet Menochius *conſ. 136. per totum lib. 2.* Surd. *conſ. 301. nu. 80. & conſ. 397. num. 8. & conſ. 525. nu. 27. Et de aliment. tit. 9. quæſt. 44. n. 2. 3. & 4.* Rodriguez *in ſum. tom. 1. cap. 75. nu. 14.* Alterius *de cenſur. tom. 1. diſp. 9. lib. 5. cap. 6. fol. 140.* Gabriel *conſ. 156. nu. 3. & latè conſ. 161. lib. 2.* Mandellus *conſ. 18. nu. 16. 17. & 18.* Cyriacus *controver. 622. nu. 13. tom. 4.* Gratianus *diſcep. foren. cap. 26. nu. 15. 16. & 17. Et latiſſimè cap. 390. toto.* Peregrin. *de jure fiſci lib. 6. tit. 5. nu. 25. verſic. Sed contra in emptoribus ab exempto*, Zerola *in praxi Epiſc. par. 1. verbo Gabella verſ. Ad quartum*, Riccius *in praxi tom. 2. reſol. 187. nu. 2. & reſol. 287. tota*, Riminaldus Junior *conſ. 724. nu. 48. tom 6.* Homobon. *de exami. Eccleſ. par. 2. tract. 9. cap. 1. quæſt. 1. in ſuppoſito, verſic. An autem*, Ciarlin. *contr. foren. lib. 1. cap. 22. à nu. 5.* Larrea *allegat. fiſcal. 57. à nu. 1. ad 6.* Pet. Barboſa *in l. quia tale nu. 42. verſ. Sed ſi verba ff. ſolut. matri.* Laderch. *conſ. 103. à nu. 8.* Diana *reſol. mor. par. 1. tract. 2. reſol. 49. aliàs 48. & par. 4. tract. 1. reſol. 52. Et in Coordinat. par. 9. tract. 2. reſol. 94. nu. 6. & reſol. 245. nu. 5. 6. & 7.* Squilante *de privileg. Clericor. c. 8. à nu. 26.* Magalius *par. 2. lib. 2. cap. 17. quæſt. 6. num. 107.* Thom. del Bene *de parlament. dub. 30. ſect. 1. & 15. Et de Immun. Eccleſ tom. 1. cap. 5. dub. 7. ſect. 1. tota, præcipuè à nu. 15. & ſect. 5.* Aponte *in reſpon. de cenſura Pauli V. fol. 82.* Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 15. numer. 23. 24. 27. & 28. & quæſt. 48. à. nu. 14. quæſt. 49. num. 25. 26. 27. & de conſtitut.* Sperell. *dec. 41. numer. 5. 6. juncto num. 7. lib. 1.* Xammar. noſter *de offi. jud. par. 1. quæſt. 11. num. 115. ubi citat Conſtitutionem Provincialem anni 1602. cap. 1. de Immunit.* Fontanella *deciſ. 301. à num. 1. ad 17. & deciſ. ſeq. part. 2.* & alii infrà *nu. 31.*

Sicuti ementes à Fiſco non tenentur ſolvere ga- 4
bellas Xammar noſter latè probat *de offic. jud. parte 1. quæſtion. 11. à numero 114. ad 119.* & alii infrà *numero 32.*

Secunda eſt opinio affirmativa, quòd laici emen- 5
tes frumentum vinum, oleum, ſeu alios fructus, & res à Clericis, & perſonis Eccleſiaſticis tenentur ſolvere gabellas emptoribus laicis impoſitas. Tum quia exemptio Immunitatis, & libertatis conceſſa Eccleſiis, Clericis, perſoniſque Eccleſiaſticis ab onere ſolvendi gabellas non eſt realis, ſed perſonalis, *ut infrà à numero 22.* & Immunitas perſonalis non egreditur perſonam immunem, *l. 1. l. ſemper, §. Immunitatis, ff. de jure Immunit. lib. in omninibus cauſis, ff. de regul. jur.* & privilegium perſonale perſonam ſequitur, & cum perſona extinguitur, *capitu. privilegum*, ubi Barboſa *de reg. jur. in 6.* Tum quia in impoſitione gabellæ conſideratur perſona cui imponitur, *l. reſcripto, §. fin. ff. de n. & honorib.* Fermoſ. alia jura addit. *in c. Eccluſia S. Mariæ q. 7. n. 2. de conſt.* unde Clerici conqueri non poſſunt, cum ab his non exigantur gabellæ, ſed ab emptoribus laicis non exemptis,

Ripa

Ripa *conf.* 68. *numero* 11. licèt alter lædatur, l. 1. *in pinc. ff. de authorit. tutor.* etiam in materia Immunitatis, & libertatis Clericorum, Daniel *de Nobilibus disp.* 8. *num.* 4. & si aliter dicat Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 6. *& de parlament. dub.* 30. *sect.* 6. Tum quia Respublica suos subditos adstringit, nec id agit, ut Ecclesiæ, & Clerici lædantur, sed tantùm jus suum exequens, dicendum non est injuriam facere, nam in omnibus considerandum est, quod principaliter disponitur, non quod in consequentiam venit, *l. exceptionem* 40. *ff. de condic. indebiti*. Tum quia neque directè, neque indirectè libertas Ecclesiastica læditur exigendo gabellas à laicis ementibus fructus, & res Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, ut declaravit Procancellarius Regni Majoricarum sententia *infra referenda decis.* 221. *num.* 21. & latè probat Daniel de Nobilibus *disp.* 8. *à num.* 28. & si Clerici vilius, & minori pretio fructus suos vendant, cum hoc proveniat per accidens, & secundariò, quod non est considerabile, ut docent Menoch. *de arb. jud. casu* 562. *num.* 27. *in fine*, Valasc. *de jure emphit. quæst.* 17. *num.* 15. Larrea *allegat. Fiscal.* 57. *nu.* 21. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 15. *num.* 20. *in fine de constitut.* Diana *resol. moral. parte* 1. *tract.* 2. *resol.* 49. *alias* 48. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 245. *num.* 2. quidquid dicant Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 10. Tum quia exactio gabellæ à laicis ementibus fructus Ecclesiasticorum, non infert per indirectum damnum Clericis, sed per indirectum lucrum aufertur, quod non est contra libertatem Ecclesiasticam. Ripa *de peste titul. de remed. ad conservand. ubert. numer.* 118. *versic. Ad rationem*, Menochius *de arbitr. jud. casu* 562. *num.* 47. *prope finem*. Tum quia quamvis argumentum à correlativis validum sit, & emptor, & venditor sint correlativi, & dispositum in uno censetur dispositum in alio. Procedit, quando militat eadem ratio in utroque correlativorum; secus si diversa ratio datur, *l. curatorem* 5. ubi Barbosa plures citat *num.* 4. *C. de interdic. matrimon.* idem Barbosa *in locis com. argument. jur. loco* 29. *num.* 2. At non est eadem ratio Clericorum, & emptorum fructuum illorum, cum Clerici sint liberi, immunes, & exempti à solutione gabellarum vendentes fructus suos *ut dictum est dec.* 207. *à num.* 14. *hac par.* 4. non idem laici emptores fructuum, & rerum Clericorum, cum nullo jure cautum reperiatur, ut ait Fontanella *dec.* 301. *num.* 24. *&* 25. *part.* 2. Tum quia, & si Clerici possint liberè contrahere cum laicis, exinde non sequitur, quòd laici emptores fructuum illorum non solvant gabellas, Azevedo *loco allegando num.* 5. Et hanc affirmativam sententiam quòd laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, & res Ecclesiarum, & Clericorum teneantur solvere gabellas emptoribus laicis impositas: docent Dinus Alberic. Bartol. & Paul. Castren. *in l. locatio, §. fiscus, ff. de publican. & vectigal.* Alexand. *in l. quia tale num.* 3. *ff. solu. matrim.* Decius *in l. in omnibus causis num.* 2. *ff. de regul. jur.* Jason *in authent. quas actiones num.* 41. *C. de Sacrosanct. Eccles.* Bertachin. *de gabellis par.* 7. *prin. sub num.* 17. *versic. Quod in emente tom.* 12. *tract.* Guido Papa *dec.* 208. *in prin.* quos, & alios multos Doctores antiquos citat Tiraquel. dicens esse communem opinionem *de retract. lignag. §.* 1. *glos.* 13. *nu.* 12. alios cumulant Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 3. *à num.* 87. Carocius *ad dec. conf.* 48. *n.* 1. Guttierez *de gabel. qu.* 44. *à nu.* 1. *ad* 6. quibus addendi sunt Azevedo *l.* 8. *num.* 7. *vers. Et quia tit.* 18. *lib.* 9. *recop.* Cevallos *comm. cont. com. qu.* 827. *num.* 11. 12. *&* 13. *& de cognit. per viam violen. par.* 2. *qu.* 50. *nu.* 11. Menoch. *de arb. jud. casu* 562. *num.* 44. *&* 46. Lazarte *de decim. vend. cap.* 19. *num.* 27. Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *de jure Fisci resol.* 5. *num.* 7. Boer. *dec.* 213. *num.* 19. Ansaldus *de jurisd. par.* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. *num.* 50. *&* 51. Martha *de jurisd. par.* 4. *casu* 112. *num.* 2. 3. *&* 4. Thesaur. *dec.* 16. *num.* 9. Mascar. *de gener. stat. interp. concl.* 1. *num.* 27. Giovagnan. *conf.* 13. *num.* 11. *in fine lib.* 1. Duard. *ad Bul. Cœnæ Domini can.* 11. *qu.* 11. *à num.* 1. Patian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 63. *nu.* 53. Bursat. *conf.* 42. *num.* 14 *lib.* 1. Purpurat. *conf.* 489. *num.* 7. *&* 8. Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 5. *resol.* 3. *num.* 45. Bardolen. *conf.* 31. *à nu.* 14. Sanchez *in opusc. moral. lib.* 2. *cap.* 4. *dub.* 55. *n.* 40. Decian. *conf.* 51. *à num.* 4. *lib.* 3. Cavalcan. *decis.* 44. *num.* 97. Per. Barbosa *in l. quia tale num.* 42. *versic. Ut colligitur ff. solu. matrim.* Cancer. *par.* 1. *cap.* 13. *numer.* 127. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 9. *in præmis. nu.* 112. Azor *instit. mor. par.* 3. *lib.* 3. *cap.* 20. *vers. Secundò quæritur*, Bellet. *disq. Cler. par.* 1. *tit. de exemt. Cler. §.* 4. *nu.* 4. *&* 5. *&* §. 8. *n.* 2. *&* 3. Bonacina *de censur. ad Bullam Cœnæ disp.* 1. *qu.* 19. *punct.* 3. §. 1. *nu.* 20. *&* 21. Glorit. *responsi.* 5. *à nu.* 33. Quesada Pilo *differt.* 22. *n.* 117. Personal. *de gabel. n.* 84. *&* 85. Marinis ad Reverter *dec.* 373. *in fine, vers. Et ob id pariter, & res. jur. l.* 1. *c.* 99 *nu.* 7. *&* 8. *&* *c.* 169. *n.* 6. ubi Rodoer. *nu.* 2. Augustin. Barbosa *in clement. præsenti nu.* 3. *de censib. & de jure Eccl. univers. lib.* 5. *c.* 39. §. 5. *nu.* 59. *vers. Undè per hæc*, latè Rovit. *dec.* 71. *tota*, ubi Altimar. *vers. Ad nu.* 1. Morotta *de collect. c.* 14. *nu.* 6. idem Barbosa *voto* 126. *num.* 124. *lib.* 3. Morla *in emptor. jur. par.* 1. *tit.* 9. *in præmis. n.* 112. Bobad. *in polit. l.* 5. *c.* 6. *n.* 31. Diana *res. mor. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 49. *aliàs* 48. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 245. *nu.* 1. 2. 3. *&* 4. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu.* 15. *à nu.* 17. *ad* 23. *& qu.* 48. *à nu.* 10. *ad* 14. *& qu.* 49. *nu.* 14. *& de constit.* Cutel. *de Immun. Eccl. l.* 2. *qu.* 49. *tota*, Noguerol. *allegat.* 38. *tota*, Larrea *allegat. Fiscal.* 57. *tota*, Daniel de Nobilibus *disp.* 8 *à nu.* 2. *& à n.* 28. *& in addit., à nu.* 2. *& à n.* 9. *&* 11. Fontanella *dec.* 202. *à nu.* 1. *par.* 2. & multos sic consuluisse testatur Gratian. *discep. foren. c.* 390. *n.* 24.

Confirmatur 1. in ementibus à Fisco, qui tenentur solvere gabellas, *l. locatio* 9. §. *Fiscus versic. Mercatores*, ubi Bart. & alii *ff. de publican. & vectigalib.* Tiraquel. *de tractatu lignag.* §. 1. *glos.* 13. *num.* 12. *in fine*, Peregrin. *de jure Fisci lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 25. *&* 26. Cutel. *de Immunit. Eccles. lib.* 2. *qu.* 49. *num.* 8. Alfaro *de offic. Fiscal. glos.* 20. *num.* 53. *&* 117. Cevallos *com. cont. com. qu.* 827. *num.* 13. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 99. *num.* 8 *& cap.* 169. *numer.* 5. Reverter. *decis.* 373. *in fine*, ubi Marinis *in obser. ver. Secus dicendum*, Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 9. *in præmis. num.* 112. Rovit. *decis.* 71. *num.* 9. ubi Altimarus *in addit. ad num.* 9. Martha *de jurisd. par.* 4. *casu* 112. *num.* 4. Noguerol. *allegat.* 38. *num.* 7. Glorit. *responsi.* 5. *à num.* 34. Larrea *alleg. Fiscal.* 57. *nu.* 6. Olea *de cessi. jur. titul.* 6. *quæst.* 3. *num.* 3. Quesada Pilo *differt.* 22. *num.* 117. *vers. Et ideo*. Fontanella *decis.* 302. *n.* 17. *par.* 2. 6

Confirmatur 2. in ementibus à Magnatis, Baronibus, & aliis privatis personis habentibus Immunitatem concessam, ut pro fructibus suorum prædiorum gabellam non solvant, nihilominus hujusmodi Immunitas non comprehendit ementes fructus illos, sed gabellas solvere debent, Marinis pluribus citatis *resol. jur. l.* 1. *c.* 169. *num.* 1. 2. *&* 3. *&* *nu.* 6. *in fine*, ubi Rodoer *nu.* 23. *&* 4. Manent *decis. Mantuana* 6. *à num.* 44. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 9. *in præmis. nu.* 112. *in fine*, Altamarus in addit. ad Rovir. *dec.* 71. *in prin.* Capiblanc. *de Baronib. to.* 2. *qu.* 82. *à nu.* 12. Noguerol. *allegat.* 38. *nu.* 34. 7

Confirmatur 3. in laicis colonis partiariis Ecclesiarum, & Clericorum, qui pro parte colonica gabellas solvere tenentur, *un tradidi decis.* 204. *nu.* 15. *&* 16. *hac par.* 4. 8

Confirmatur 4. in laicis conductoribus fructuum Ecclesiarum, & Clericorum, qui tenentur solvere gabellas; *ut dictum est dec.* 204. *n.* 17. *hac par.* 4. 9

Confirmatur 5. quia Religiosi, seu alii Ecclesiastici habentes privilegium non solvendi decimas de agris, quos propriis manibus, & sumptibus colunt, decimas debent solvere de illis, quos aliis colendos tradunt, *ut probant expressè tex. in cap. licet.* 11. *de decimis*, & tradunt Azor. *institut. mor. par.* 1. *lib.* 7. *cap.* 27. *quæst.* 7. Suarez *de Religione tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *c.* 19. *nu.* 13. Tamburin. *de jure Abbat. to.* 1. *disput.* 15. *q.* 18. *num.* 5. ex quo privilegia exemptionis à solutione decimarum sunt personalia, non autem realia, & ideo non transeunt ad colonos, arrendatarios, seu emptores prædiorum, aut fructuum, ut censuit Rota *decision.* 23. *parte* 2. *diver.* & coram Seraphino *decision.* 827. *nu.* 2. *&* 3. & Placentina decimarum 17. 10

Decemb. 1584. coram Cardinali Blancheto, & in Pampilonen. decimarum 15. Decemb. 1615. coram Coccino Decano, & in Leodinen. decimarum 20. Decemb. 1628. coram Cardinali Virili, Trullench. *præcep. Decalog. to. 1. l. 3. c. 3. dub. 11. n. 4. in prin.* Barbosa *de jure Eccl. uni. l. 3. c. 26. §. 3. n. 39. & 40. & de offi. Paroch. par. 3. c. 28. n. 39. & 40. & in. c. licet. 11. n. 1. & 2. de decimis*, Tamburinus *hic citatus disp. 18. n. 32.* Guido Papa *dec. 207.* Noguerol. *alleg. 38. n. 9 ante finem*, quamvis contrarium in Tribunalibus Ecclesiasticis Romæ, & Hispaniæ semper fuisset pronuntiatum pro regularibus, & eorum colonis docent Henriquez *l. 7. de indulgentiis c. 27 n. 8. in glos. litt. H*, Peirinis *to. 1. in priv. Minimor. in constit. 2. Julii 2. §. 31. n. 132.* Diana *res. mor. par. 3. tr. 1. res. 23. & in coordinat. par. 9. tract. 2. res. 277.* Thom. del Bene *de parlam. dub. 30. sect. 19. & de Imm. Eccl. to. 1. c. 5. dub. 7. sect. 19.* Tamen de jure verissima est opinio Rotæ, Seraphini, Barbosæ, & Sequacium, sed attentis privilegiis Religionum procedunt tradita per Henriquez, Peirinis, Dianam, & Thom. del Bene, ut tradunt Cast. Palaus *in oper. mor. par. 2. tract. 10. disp. unica punct. 13. n. 10.* Lezana *in sum. qu. reg. par. 3. verbo Decima n. 7.* Villalob. *in mor. par. 2. tr. 33. disi. 4. n. 5*

11 Valetque argumentum de decima ad gabellam, & è contra, sicut valet argumentum de decima ad tributum, & è contra, *Can. decimæ 16. q. 1. c. tua nobis de decimis*, Azevedo *l. 8. n. 7. vers. Ibi de los heredamientos tit. 18. l. 9. recop.* Solorzano *de jure Indiar. to. 2. l. 1. cap. 21. n. 1 & lib. 3. c. 21. n. 28.* Barbosa *in locis comm. argum. juris loco 116.* cum gabella sit tributum, & tributum sub nomine gabellæ venit, *ex traditis dec. 201. n. 1. par. 4.*

12 Confirmatur 6. in laicis vendentibus res suas Clericis, & personis Ecclesiasticis, ac aliis exemptis; qui gabellas solvere tenentur, ac si aliis laicis venderent, & Clerici propter gabellas carius emant, quia illud est præjudicium remotum, per accidens, secundariò, & in consequentiam, ita Lazarte *de decima vendit. c. 19. n. 10.* Molina *de just. & jure to. 3. tract. 2. disp. 663. n. 5. in fine*, Rodriguez *in sum. l. 10. c. 15. n. 6. glos. litt. V, & qu. regul. to. 3. qu. 74. art. 7.* Mexia *in prag. taxæ panis concl. 5. n. 39.* quos citat Diana *resol. mor. par. 1. tr. 2. resol. 49. alias 48. & in coordinat. par. 9. tra. 2. resol. 245. n. 2. ad medium*, idemque docent Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. 15. n. 18. & 19. de constit.* Guttier. *de gabel. qu. 74. n. 4. & q. 87. n. 4. vers. Non tamen*, Sixtin. *de regalib. l. 2. c. 6. n. 136. & 137.* Sanchez *in opusc. mor. l. 2. c. 4. dub. 55. n. 40.* Thoro *vot. dec. 18. à n. 14.* Fontanella *dec. 202. n. 7. par. 2.* Noguerol. *allegat. 38. n. 13. & 14.* Larrea *allegat. Fiscal. 57. n. 13. post medium*, Quesada Pilo *dissert. 22. n. 117. vers. Quod idem*, Daniel *de Nobilibus disp. 8. subn. 4. & in addit. n. 5.*

13 Tertia est opinio superiorum conciliatrix, ut laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, & res ab Ecclesiis, & Clericis, non tenentur solvere gabellas extraordinarias ex arbitrio emptoribus laicis impositas, & ita procedit opinio negativa *de qua n. 3.* at laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, & res ab Ecclesiis, & Clericis tenentur solvere gabellas ordinarias à lege, vel statuto impositas emptoribus laicis, & ita procedit opinio affirmativa *tradita n. 5.* sic Bartol. *in l. locatio, §. Fiscus, vers. Mercatores, ff. de publ. & vectigal.* Abbas *in c. ex parte de decimis.* Decius *cons. 48. n. 1. & cons. 51. col. 2. vers. Quia, nec lege*, Carocius ad Decium *cons. 48. num. 4.* Joan. de Amicis *cons. 18. à n. 4.* Jason. *cons. 20. n. 7. l. 1. 1.* Bursat. *cons. 25. n. 6.* Ruinus *cons. 89. n. 6. l. 1.* Menochi. *cons. 136. n. 21. l. 2.* Guttier. *de gabel. q. 44. n. 5. ver. Nec obstat*, Gratian. *discep. foren. c. 390. n. 10.* Riccius *in praxi to. 2. res. 283. n. 4. vers. Maximè*, Martha *de jurisd. par. 4. casu 111. n. 4.* Cancer. *par. 1. var. c. 13. n. 127. & c. 14. n. 92.* Glorit. *resp. 5. à n. 50.* Barbosa *de jure Eccl. uni. l. 1. c. 39. §. 5. n. 59. vers. Cujus resol.* Cutel. *de Imm. Eccl. l. 2. q. 49. n. 9.* Noguerol *alleg. 39. nu. 19. & 20.* Sed hanc distinctionem rejiciunt Bald. *cons. 31. l. 1.* Thom. del Bene *de Imm. Eccl. to. 1. c. 5 dub. 7. sect. 10. n. 5. vers. Quamvis, & de parlam. dub. 30. sect. 10. vers. quamvis*, eo quia eadem est ratio in gabellis ordinariis, & extraordinariis ad læsionem Immunitatis Ecclesiasticæ.

Quarta est opinio conciliatrix etiam superiorum, ut si læsio, quæ Ecclesiasticis provenit ex solutione gabellarum per laicos ementes frumentum, vinum, oleum, seu, alios fructus, & res illorum est valdè modica, non est contra libertatem, & Immunitatem Ecclesiasticam, & ita procedit opinio affirmativa *de qua n. 5.* si verò læsio est magna, est contra Immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam, & ita procedit opinio negativa *tradit. n. 3.* sic Abbas *in c. quæ in Ecclesiarum n. 12.* ubi Felin. *n. 47. de constitut.* Quos & alios citat Thom. del Bene *de parlam. dub. 30. sect. 5. & de Imm. Eccl. to. 1. c. 5. dub. 7 sect. 5. in prin.* Quibus conferunt Marta *de jurisd. par. 4 casu 112. n. 8.* Larrea *alleg. fiscal. 57. n. 10. in fine, & n. 11.* Sed hæc conciliatio communiter reprobatur, quia læsio Ecclesiæ, & Clericorum sive magna, sive modica sit, non sustinetur, ut docent Collegium Bononiense, Surdus, & Lupus, quos citat Diana *resol. mor. par. 4. tract. 1. resol. 52. & in coordinat. patr. 9. tract. 1. resol. 94. n. vers. Nec valet dicere* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Muriæ qu. 5. n. 32. & q. 7. n. 31. de const.* Thom. del Bene *de Imm. Eccl. to. 1. c. 5. dub. 7. n. 1. 2. & 3.* 14

Quinta est opinio pariter superiorum conciliatrix, ut laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, & res Ecclesiarum, & Clericorum non tenentur solvere gabellas, ubi est consuetudo eas non solvendi, etiam si non sit præscripta, & ita procedit opinio negativa, *de qua numero 3.* ut docent Dectus *cons. 98. numero primo versic. Sed his, & numero secundo*, Gabriel *cons. 160. nu. 9. in fine libri secundi*, Tusch. *pract. conclu. littera E, conclu. 558. numero decimo octavo* Bellet *disq. cler. parte 1. tit. de exemp. cler. §. 8. numero quinto vers. Seu quando*, Ciarlin. *contro. foren. libro primo capite vigesimo secundo, numero 10.* Laderch *respon. 103. numero decimo, vers. 9. & ultimo.* Fontanella *dec. 304. numero decimo octavo, parte secunda.* At laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, & res Ecclesiarum, & Clericorum tenentur solvere gabellas, ubi est consuetudo eas solvendi quamvis non sit præscripta, & ita procedit opinio affirmativa tradita *numer. 5.* ut docent Laderch *respon. 103. numero 11.* Personal *de gabel. numero 34. & 35.* Alios plures cumulat Noguerol *alleg. 38. numero trigesimo septimo.* Latissimè omninò videndus Fontanella *dec. 303. 304. & 305.* ubi *num. 30. & 31.* Decisionem nostri Senatus tradit *parte 2.* Latè etiam Daniel de Nobilibus *disp. 8. à num. 20. & in addit. numer. 13.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu. 48. nu. 13. de constit.* Larea *alleg. fiscal. 57. n. 9. & 10.* 15

Idemque dicunt de Colonis partiariis Ecclesiarum seu Clericorum, qui pro parte colonica non tenentur solvere gabellas, si est consuetudo eas non solvendi, secus verò si est consuetudo eas solvendi, Eugenius *cons. 46. numero 11.* Grillenzon, *cons. 40. num. 16. & 17. & cons. 71. numero 18. & cons. 77. numer. 13. & 14.* Thesaurus *decis. 116. numero decimo, vers. Præsertim*, Carocius *de locato par. 4. tit. de collect. numero 21. & 22.* Giovagnan. *cons. 15. numero 14. libro 1.* Bellet. *disquisi. cler. part. 1. de exemp. Cleric. §. 8. numero 1. versic. Seu quando*, Ciarlin. *contro foren. libro 1 capit. 22. numero trigesimo nono*, Castillo *decis. 327. numero decimoquinto libro tertio*, Martha *de jurisd. par. 4. casu 112. numero 5.* Daniel de Nobilibus *disp. 8. à. numero 20.* Calor. de Gras. *de effect. cler. effectu 3. numero 73.* Fontanella *dec. 304. numer. 16. parte 2.* Et alii plures quos citat Sperell. *dec. 121. à nu. 69. lib. 1.* 16

Siquidem ubi altercatur, an gabella sit solvenda vel non, concordant unanimiter Doctores, id recipere interpretationem à consuetudine, quæ servanda, & attendenda est, & juxta eam regulatur exactio, & progressio gabellæ, *l. 4. §. fin. ff. de public. & vectigal. l. missi opinatores 7.* ubi Platea *not ab. 3. C. de exactor. tribut. l. 10. l. unica* obi Bartol. *C. de aur. coronat. l. 10.* Personal. *de gabel. n. 34. & 35.* Carol. de Gras. *de effect. cler. effectu 2. n. 74.* Cyriacus *cont. 141. n. 50. to. 1. & controv. 222. nu. 18. 19. & 20. lib. 2.* Ciarlin. *controv. jur. lib. 1. cap. 22. num. 40.* Grilenzon, *cons. 77. numer. 20. 21. 22. & 23.* Quesada Pilo *dissert. 22. à numer. 42. ad 47.* Larrea *alleg. fiscal. 7. numer. 22. & alleg. fiscal. 57. n. 9.* 17

Nogue-

Noguerol. *allegat.* 38. *nu.* 37. Mascard. *de general. stat. interpret. conclu.* 1. *nu.* 139. & 48. Fontanella *dec.* 303. *num.* 17. & 18. & *dec.* 304. *nu.* 9. *part.* 2. Fajardo *alleg. fiscal.* 13. *nu.* 16. & 17. Sperell. *dec.* 121. *num.* 69. *lib.* 2. Balmaseda *de collect. qu.* 126. *n.* 9. Escaño *in propug. Sacræ Relig. Militaris Sancti Joannis discep.* 12. *c.* 3. *n.* 10.

Et quamvis prædicta consuetudo solvendi gabellas à laicis emptoribus rerum, à Colonis partiariis Clericorum tamquam contraria Immunitati, & libertati Ecclesiasticæ reprobetur à Sperell. *dec.* 37. *à num.* 41. *libro* 1. & *dec.* 121. *à numero* 77. *lib.* 2. Balmaseda *de collect. quæst.* 126. *num.* 10. Tamen doctè satisfacit omninò videndus Fontanella *dec.* 304. *tota*, Et decisionem nostri Senatus laudat *dec.* 305. *num.* 30. & 31. & *decis.* 306. *nu.* 23. & 24. *par.* 2.

19 Quomodo autem probetur consuetudo solvendi, vel non solvendi gabellas? Et an liber gabellarii probet, quem esse exemptum vel non ab onere gabellas solvendi, ut ex illius inspectione verificetur Immunitas, vel obligatio solvendi gabellas? Videantur Mascardus *de probat. concl.* 834. *num.* 36. & *conclu.* 837 *num.* 1. 2. & 3. & *conclu.* 975. *à num.* 40. Genua *de scrip. privata lib.* 4. *titul. de libris rationum gabellæ à num.* 1. Guttier. *de gabel. quæst.* 163. *à num.* 17. Cyriacus *contr.* 512. *n.* 1. & *contr.* 537. *n.* 11. 12. 13. & 14. *l.* 3. & *contr.* 622. *numero* 25. *lib.* 4. Larrea *allegat. fiscal.* 7. *numer.* 13 Surdus *decis.* 336. Capicius Latro *consul.* 68. *numer.* 10. Daniel de Nobilibus *disput.* 38. *num.* 25. Noguerol. *allegat.* 38. *à. num.* 38. Quesada Pilo *dissert.* 22. *nu.* 47. 48. 49. 62. & 135. Fontanella *dec.* 305. *par.* 2.

20 Sexta est opinio similiter distinguens, quòd si privilegium exemptionis respicit personas ad emptores ut tertios non transit, & ita procedit opinio affirmativa, *de qua numero* 5. Si verò exemptionis privilegium sit reale, nempè rebus concessum in quoscumque transit, & ita procedit opinio negativa, *tradita numero* 3. *Sic gloss. verbo excolendas in Clement.* 1. ubi Cardinal. *num.* 1. & 22. Imola *num.* 14. Barbosa *num.* 4. *de decimis*, Abbas, Ferrer, Decian, Menoch. & Rota, quos citat, & sequitur Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 10. *num.* 5. *versic. Alio tamen modo*, & *de parlament. dub.* 30. *sect.* 10. *num.* 5. *versic. Alio tamen modo*.

21 Hæc opinio distinguens verissima est, nullum enim est dubium, quòd si exemptio, Immunitas, & libertas Ecclesiarum, & Clericorum à gabellis est Realis, quod comprehendit emptores laicos, ut fruantur, & gaudeant exemptione, libertate, & Immunitate solvendi hujus modi gabellas, argu. *l.* 3. §. *fin. l. forma* §. *quamquam' ff. de censibus*, *l. via* §. *quæcumque, ff. de servit. rustic. prædior. l. si aquæductus, ff. de contrahenda emptione*, & ita Bartol. *in l. locatio* 9. §. *fiscus ff. de publican. & vectigal.* Menochius *cons.* 136. *nu.* 16. *versic. Septimò*, & *numero* 17. & 18. *libro* 2. Alios multos cumulat Cyriacus *controver.* 141. *numero* 24. & 25. *tomo* 1. & *controver.* 222. *nu.* 9. & 11. *tom.* 2. & *controver.* 668. *numero* 1. & *controver.* 687. *numer.* 18. 19. & 20. *tom.* 4. Quibus addendi sunt Tuschus *pract. conclu. littera E*, *conclu.* 558. *num.* 12. & 13. Carocius ad Decium *cons.* 48. *numero* 17. idem Menochius *libr.* 3. *præsump.* 103. *nu.* 26. *in fine*, Barbosa *in l. quia tale numer.* 42. *in fine*, *versic. Sed si verba ff. solu. matr.* Noguerol. *alleg.* 38. *nu.* 9. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 169. *num.* 7. ubi Rodoer. *num.* 6. & 7. idem Marinis in observat. ad Reverter, *dec.* 373. Staiban. *cons.* 28. Capiblanc. *de Baron. cap.* 85. *n.* 18. Altimarus in addit. ad Rovit. *dec.* 71. *nu.* 11. Olea *de cessi. jur. tit.* 6. *quæst.* 3. *n.* 2. Guttier. *de gabell. quæst.* 44. *nu.* 5. *versic. Non etiam*, Escaño *in propug. Sacr. Religion. Militaris Sancti Joannis discept.* 12. *cap.* 3. *nu.* 8.

22 Sed dubium consistit. An exemptio, Immunitas, & libertas concessa Ecclesiis, & Clericis ab onere solvendi gabellas sit realis, aut personalis? Et quòd sit realis affirmant Genuen. *in pract. Eccles. quæst.* 15. Thoro *de privileg. piæ causæ privi.*. 161. Thomas del Bene *de parlament. dubit.* 30. *sectio.* 10. *in fine*, & *sect.* 17. 18. & 19. & *de Immunitat. Eccles. tomo* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 10. *numero* 5. *versicul. Alio tamen modo*, *ibi*: *An autem*, & *sect.* 17. *n.* 2. & *sect.* 18 *num.* 2. & *sect.* 19. *numer.* 2. Lezana *in sum. quæst. regul. verbo Gabella num.* 14. Balmaseda *de collectis qu.* 126. *num.* 6.

Sed quòd sit personalis docent Baldus *cons.* 31. *ver-* 23
sic. Quod salva reverentia lib. 1. Roland. *cons.* 61. *num.* 14. *lib.* 4. Tuschus *pract. concl. littera E*, *conclus.* 559. *num.* 1. Boer. *decis.* 213. *sub num.* 19. Bardolen. *consil.* 31. *num.* 6. & 12. Bursat. *cons.* 758. *à numer.* 24. Guttier. *de gabella quæst.* 44. *n.* 3. *in fine*, Pet. Barbosa *in l. quia tale n.* 14. *vers. Secundò*, & *n.* 15. & 42. *vers. Intellige ff. solut. matr.* Cyriacus *contr.* 141. *nu.* 61. *tom.* 1. & *controv.* 687. *nu.* 5. *vers. Addit*, & *num.* 27. & 28. *tom.* 4. Menochius *cons.* 136. *num* 2. *tom.* 2. Glorit. *respon.* 5. *num.* 34. Cutel. *de Immu. Eccl. lib.* 2. *quæst.* 49. *num.* 12. Noguerol. *allegat.* 36. *num.* 5. & 9. *in prin.* August. Barbosa *in Clement. præsenti n.* 3. *de censibus*. Larrea *allegat. fiscal.* 57. *num.* 18. Balmaleda *de collect. quæst.* 20. *nu.* 6. Fontanella *dec.* 301. *n.* 21. *part.* 2. Et alii ex citatis *n.* 5.

Sic exemptio, immunitas, & libertas fisci ab one- 24
re solvendi gabellas est personalis, *l. locatio* 9. §. *fiscus vers. Mercatores ff. de jure fisci*, Tuschus *pract. concluf. littera E*, *concl.* 559. *num.* 2. Cyriacus *controv.* 161. *nu.* 61. *tom.* 1.

Similiter privilegium exemptionis à solutione de- 25
cimarum est personale, & non reale, Seraphin. *dec.* 827. *num.* 2. Thom. del Bene *de Immun. Eccl. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 19. *num.* 6. Larrea *allegat. fiscal.* 57. *num.* 14. Noguerol. *alleg.* 39. *num.* 9. *circa finem*, Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.* 3. *cap.* 26. §. 3. *numer.* 40. & *de officio Parochi part.* 3. *cap.* 28. §. 3. *num.* 30. Et alii ex citatis *num.* 10.

Et in dubio exemptio, immunitas, & libertas ab 26
onere solvendi gabellas semper præsumitur personalis, & non Realis, *l. sordidorum* 10. *C. de excusat. numer. l. forma* §. *quamquam, ff. de censibus l. semper* §. *Immunitati, ff. de jure Immun. l. in honoribus* §. *vocationem, ff. de excus. num.* Alexand. *cons.* 87. *nu.* 1. *in fine*, & *cons.* 101. *nu.* 13. *lib.* 1. Tusch. *pract. concl. littera E*, *concl.* 559. *n.* 3. Menochius *cons.* 70. *nu.* 1. *lib.* 1. Guttier. *pract. lib.* 4. *qu.* 39. *num.* 18. Cyriacus *controv.* 687. *num.* 40. *tom.* 4. Carocius *de locato par.* 4. *tit. de collectis n.* 43. Daniel de Nobilibus *disp.* 8. *num.* 6. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 169. *num.* 4. ubi Rodoer. *n.* 3. Balmaseda *de collect. quæst.* 20. *nu.* 3. Quidquid dicant idem Cyriacus, & ab eo citati *controv.* 622. *num.* 35. *tom.* 4.

Etenim exemptio, immunitas, & libertas ab one- 27
re solutionis gabellæ realis dicitur, quando principaliter dirigitur ad rem, seu prætextu rei conceditur, ut ab ipsa re inseparabilis censeatur, veluti insita qualitas, Larrea *allegat. fiscal.* 57. *num.* 17. Ciarlin. *controver.* 222. *num.* 9. *tom.* 2. Pro ut quando Princeps dicit, eximo prædium, & sic exemptum concedo Titio, tunc enim exemptio, Immunitas, & libertas ab onere solvendi gabellas tamquam realis prædio concessa transit ad emptores, colonos, conductores, & quoscumque successores, sive universales sive particulares, *probant jura citata num.* 21. Et docent Menochius *lib.* 3. *præsump.* 103. *num.* 26. Surdus *cons.* 525. *num.* 25. & 26. Farinacius *dec.* 234. *num.* 23. & 24. *tom.* 2. *in posthum.* Cyriacus *Controver.* 141. *n.* 20. *tom.* 1. Noguerol. *alleg. at.* 38. *n.* 9. Oleà *de cess. jur. lib.* 6. *quæst.* 3. *num.* 2. Balmaseda *de collect. quæst.* 20. *num.* 4.

Benè tamen verum est, quòd exemptio, immunitas, 28
& libertas ab onere solvendi gabellas potest probari ex conjecturis, sit realis, ut ex Bellono, & Deciano tradit Cyriacus *Controver.* 622. *num.* 33. *lib.* 4. Et, quæ sint istæ conjecturæ, videndi sunt Menochius *cons.* 276. *à num.* 14. *lib.* 3. Tuschus *pract. concl. littera E*, *concl.* 559. Carocius ad Decium *cons.* 48. *à num.* 3. *cum plurib. seq.* Petrus Barbosa *in l. quia tale num.* 2. *vers. Sed distinctius*, & *num.* 3. & 4. *ff. solut. matr.* videndus Cyriacus *contr.* 141. *num.* 21. 22. & 23. *lib.* 1. *Et controv.* 622. *à num.* 34. *Et controvers.* 687. *à num.* 14. *ad* 27. *tom.* 4.

Exemptio, Immunitas, & libertas ab onere sol- 29
vendi gabellas personalis dicitur, quando contemplatione personæ conceditur, explicant Barbosa *in cap. privilegium de regul. jur. in* 6. Larrea *alleg. fiscal.* 31. *numer.* 22. & *allegat.* 57. *numer.* 16. Olea *de cessi. tit.* 3. *quæst.* 1. *numer.* 21. & 22. & *tit.* 6. *quæst.* 2. *num.* 11.

num. 11. *&* 12. Bolero *de decoctor. tit.* 5. *quæst.* 8. *num.* 8. *&* 9. Balmaseda *de Collect. quæst.* 20. *à nu.* 2. Sed exem-
30 ptio, † Immunitas, & libertas concessa Ecclesiis, & Clericis ab onere solvendi gabellas, non fuit bonis absolutè, sed bonis ratione personæ concessa, Noguerol. *alleg. n.* 38. 3. *&* 9. Et alii citati *n.* 23. Ergo est personalis.

31 Septima est opinio pariformiter distinguens duos casus. Primus, quando onus gabellæ est annexum Contractui, seu actui venditionis, quo emptores laici res acquirunt ab Ecclesiis, seu Ecclesiasticis personis, nam tunc exemptio, Immunitas, & libertas personalis Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum comprehendit emptores laicos fructuum, & rerum Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum, ita ut ab hujusmodi emptione gabella exigi non possit, & ita procedit opinio negativa, *de qua num.* 3. Secundus, quando onus gabellæ non est annexum contractui, sed contingit ex actu omnino separato ab ipso contractu, postea facto ab ipsis emptoribus laicis, hoc in casu libertas, Immunitas, & exemptio personalis Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum non comprehendit laicos emptores fructuum, & rerum Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, ita ut ab hujusmodi emptoribus laicis gabella exigi potest, sicut ab aliis, & ita procedit opinio affirmativa *tradita numero quintò* sic Baldus *consilio.* 31. *libro primo* Roland. *cons.* 61. *numer.* 19. *&* 20. *lib.* 4. Gabriel. *cons.* 161. *à numer.* 3. *lib.* 2. Menochius *cons.* 136. *numer.* 19. 20. *&* 24. *versic. Non obstat quartum, & num.* 25. *vers. Non obstat quintum, lib.* 2. Riminald. Junior *cons.* 724. *sub nu.* 47. *&* 48. *lib.* 6. Tuschus *pract. concl. litterarum E concl.* 559. *num.* 4. *&* 5. Laderch. *respon.* 103. *num.* 10. *versic. Octavo, & numer.* 11. Alios plures cumulant Cyriacus *controver.* 161. *num.* 42. *tom.* 1. *& contr.* 622. *num.* 42. *&* 43. *Et controv.* 668. *num.* 8. *& controv.* 687 *num.* 3. *&* 4. *tom.* 4. Fontanella *decis.* 307. *numer.* 12. *&* 13. *par.* 2. Quibus addendi sunt Carocius ad Decium *cons.* 48. *nu.* 12. Surdus *cons.* 301. *numer.* 50. Bardolenus *cons.* 11. *num.* 20. *lib.* 2. Bellet. *disq. cler. par.* 1. *tit. de exempt. Clericor.* §. 8. *num.* 2. Diana *resol. mor. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 49. *aliàs* 48. *Et in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 45. *num.* 8. Glorit. *responsi.* 5. *numer.* 47. *&* 53. Squillante *de privil. Cleric. cap.* 8. *à num.* 16. Daniel de Nobilibus *disp.* 8. *num.* 11. Thomas del Bene *de parlam. dub.* 30. *sect.* 10. *num.* 5. *Et de Immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *num.* 5. Cutel. *de Immun. Eccles. lib.* 2. *qu.* 49. *num.* 10. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 10. §. 5. *num.* 59. *vers. Alii procedere aiunt*, Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 15. *num.* 25. *&* 26. *& qu.* 48. *num.* 8. *& quæst.* 49. *num.* 15. *&* 16. *de constit.* Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 1. *verbo cessionarius alicujus hæreditatis col.* 2. *vers. hinc si Ecclesia fol.* 151. Ciarlin. *controver. foren. l.* 1. *cap.* 22. *nu.* 9. *&* 12. *& libr.* 2. *cap.* 146. *nu.* 12. *&* 13. Sperell. *decis.* 41. *nu.* 70. *lib.* 1.

32 Eadem distinctio procedit in ementibus à fisco, ut quando onus gabellæ est annexum contractui non tenentur solvere gabellam; quando autem non est annexum Contractui onus gabellæ, sed contingit ex actu prorsus separato, tunc ementes à fisco gabellam solvere tenentur, Marinis ad Reverter, *decis.* 548. *num.* 5. Peregrin. *de jure fisci lib.* 6. *tit.* 5. *num.* 25. 26. Xammar. *de offic. jud. par.* 1. *qu.* 11. *nu.* 14.

33 Et quod in secundo casu, quando onus gabellæ adjicitur actui omnino separato ab ipso Contractu, postea ab ipsis emptoribus facto, quòd exemptio, Immunitas, & libertas personalis Ecclesiarum, & Ecclesiasticarum personarum non comprehendit emptores laicos fructuum, & rerum illarum, sed tenentur solvere gabellam, quia nihil commune habent emptores laici cum Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, & earum Immunitate, libertate, & exemptione, ut præter Doctores citatos *nu.* 3. docent Nogerol. *allegat.* 38. *nu.* 21. Fontanella *decis.* 301. *numer.* 18. *par.* 2. Rovit. *deci.* 71. Et in ementibus à fisco Xammar. *de offi. jud. par.* 1. *qu.* 12. *nu.* 117.

34 Dicitur autem onus gabellæ annexum contractui, seu actui venditionis, quando gabella est imposita, ut pro qualibet libra sterici, quæ venditur, aut emitur, solvatur unus solidus, sive pro singulo modio frumenti, vel hordei, aut pro quolibet dolio vini, quod venditur, aut emitur, solvantur duo solidi, vel pro mercibus, quæ immittuntur ad duhanam, delator teneatur, cum primùm ad propriam domum eas conducet pro jure imposito aliquid solvere, sic Marinis ad Reverter *dec.* 548. *nu.* 5. *versic. Aliter casus*, Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 10. *num.* 5. *in prin.* Diana *resol. mor. par.* 14. *tract.* 2. *resol.* 49. *aliàs* 48. *Et in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 245. *num.* 7. *post prin.* Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 25. *num.* 16. *de constitut.* Decius *cons.* 439. *num.* 1. Menochius *cons.* 136. *nu.* 19. *ver. Primus est lib.* 2 Carocius ad Decium *cons.* 48. *num.* 13. Fontanella *dec.* 301. *nu.* 20. *par.* 2.

Sed Rolandus *cons.* 61. *num.* 19. *lib.* 4. Contrarium 35
tenet, dicens, quòd quando gabella est imposita emptori pro emptione, tunc dicitur actus separatus à venditione. & non præjudicat Ecclesiæ, quia factum emptoris nihil habet commune cum facto Ecclesiæ venditricis, referunt & sequuntur Noguerol *allegat.* 38. *num.* 21. *in fine & nu.* 27. Larrea *allegat. fiscal.* 57. *sub num.* 21.

Onus verò gabellæ non annexum contractui, sed 36
contingens ex actu prorsus separato, dicitur, quando emptor fructuum, & rerum Ecclesiarum seu Clericorum postea alteri vendit, aut vult ad Civitatem introducere, vel à dominio extrahere, nam tunc non est impositum primo actui venditionis, sed secundo actui venditionis, introductionis, vel extractionis quoad pannos, pisces, & necationes bestiæ, quo ad lanium, qui postea vendunt, vel donant, vel projiciunt, ita post Bald. Joannes de Amicis *cons.* 18. *num.* 13. *&* 17. Rolandus *cons.* 62. *numer.* 18. *&* 19. *lib.* 4. Gabriel. *cons.* 161. *numer.* 3. *libr.* 2. Quos citat Daniel de Nobilibus *disp.* 8. *num.* 11. Quibus addendi sunt Menochius *cons.* 136. *sub nu.* 20. *lib.* 2. Carocius ad Decium *cons.* 48. *nu.* 14. Diana *resol. mor. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 49. *aliàs* 48. *Et in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 245. *nu.* 8. *ad medium*, Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 10. *num.* 5. *circa medium*, Marinis ad Reverter *decis.* 548. *num.* 5. *post prin.* Xammar. *de offic. jur. par.* 1. *quæst.* 11. *nn.* 117. Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 15. *num.* 25. *de constitu.* Ciarlin. *contr. foren. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 9. *& lib.* 2. *cap.* 146. *num.* 13. Noguerol. *allegat.* 38. *num.* 21. Fontanella *decis.* 30. *nu.* 17. *&* 18. *& dec.* 307. *n.* 2. *par.* 2.

Ex his Doctores, qui tenent, & sequuntur præ- 37
dictam distinctionem traditam *numer.* 31. 32. *&* 33. Dicunt, *tex in l. locatio* §. *fiscus versic. Mercatores ff. de public. & vectigalib.* In quo expressè habetur, quòd licèt fiscus sit exemptus ab onere solvendi gabellam, tamen ementes ab eo tenentur solvere gabellam, non loqui de actu connexo, & immediato à fisco, sed loqui, & intelligi de actu separato, & remoto, quando ementes à fisco postea aliis vendunt, vel alio transferunt ad loca, ubi solvitur gabella, & in his terminis declarant Bartol. *In dicta l. locatio* §. *fiscus vers. Mercatores ff. de publican. Et vectigal.* Bald. *cons.* 31. *n.* 2. *versic. Nam autem lib.* 1. Menochius *cons.* 136. *n.* 19. *lib.* 2. Gabriel. *cons.* 61. *n.* 7. *lib.* 2. Bellet. *disq. cler. par.* 1. *tit. de exempl. cler. & eorund. bonor.* §. 8. *nu.* 4. *in fine*, Ciarlin. *contro foren. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 11. *versic. Neque prædictis obstat nu.* 12. Laderch. *cons.* 103. *nu.* 12. Cyriacus *controver.* 622. *num.* 44. *& controv.* 668. *num.* 8. *in fine tom.* 4. Marinis ad Reverter *dec.* 548. *n.* 1.

Sic etiam dicunt intelligendum esse Bertachin. *de* 38
gabel. parte 7. *princ. num.* 17. *versic. Quidquid in emente tomo* 12. *tract.* De actu separato, & remoto, ut docent. Laderch. *cons.* 103. *num.* 12. Cyriacus *controv.* 141. *num.* 62. *tomo* 1. *& controver.* 622. *num.* 44. *& controver.* 668. *n.* 9. *to.* 4. Et intelligendos esse Thesaurum *decis.* 116. *nu.* 6. Martham *de Jurisdict. par.* 4. *casu* 112. *nu.* 2. *&* 3. Et alios citatos per Menochium *cons.* 136. *nu.* 5. *lib.* 2. Ciarlan. *Controv. foren. lib.* 1. *cap.* 22. *nu.* 7. Et plures ex citatis supra *num.* 5. ut docent Roland. *cons.* 61. *n.* 19. *l.* 4. Gabriel. *cons.* 161. *n.* 6. *l.* 2. Annotatio ad Thesaur. *dec.* 116. *verbo Archidiaconus*, Cattic. *de Imm. Eccl.* Quos citat idem Ciarlin. *contr. for. l.* 1. *c.* 22 *n.* 12. *vers. Minus obstat, & n.* 13. Menoch. *cons.* 136. *n.* 24.

vers.

versic. Non obstat quartum argumentum, & *nu.* 25. *l.* 1. Sperell. *cons.* 41. *sub nu.* 70. *lib.* 1. Et intelligendum esse Mascard. *de general. statut. interpret. conclu.* 1. *nu.* 28. alioquin allucinari tradit Ciarlin. *contro. foren. lib.* 1. *c.* 22. *n.* 13. *vers. Similiter non obstat.*

39 Cæterùm contra Baldum *cons.* 31. *lib.* 1. Ejusque distinctionem supra relatam *nu.* 31. insurgunt, & eam reprobant Mascard. *de general. stat. interpret. concl.* 13. *nu.* 18. Tiraquel. *de retract. lignag.* §. 1. *glo.* 13. *nu.* 11. *versic. Num ut hoc*, *juncto nu.* 12. ubi communem opinionem dicit, Boer, *decis.* 213. *nu.* 19. *versic. Tamen*, ubi de communi opinione testatur, quos refert, & sequitur Ansaldus *de jurisdict. part.* 5. *tit.* 4. *cap.* 3. *nu.* 50. & 51. Guttier. *de gabel. quæst.* 44. *à nu.* 1. *ad* 6. Larrea *allegat. fiscal.* 57. *num.* 5. *juncto nu.* 11. Cutel. *de Immun. Eccles. l.* 2. *q.* 49. *n.* 10. *juncto n.* 12. *ver. Ex his.* Et quamvis Menochius *cons.* 136. *nu.* 25. *lib.* 2. Acerbè reprehendat Tiraquel *de retract. lignag.* §. 1. *glo.* 13. *n.* 11. Dicens, quòd sine delectu terram, mare, Cælumque miscet, respondet Fontanella *decis.* 302. *num.* 12. *par.* 2. Ipsum videre totum mundum Tiraquel. Approbare, & statim in materia omnes ad eum recurrere, hocque sufficere. Et licèt idem Menochius *dicto cons.* 136. *nu.* 25. *lib.* 2. dicat Boer. *decis.* 213. *num.* 19. Non parum confusè rem hanc pertractare, & esse intelligendum, ut loquatur de secundo contractu celebrato per emptorem cum tertio, non de primo cum Ecclesia. Respondet Fontanella *dec.* 302. *nu.* 12. *part.* 2. quod Boer. *loco hic citato*, Clarissimis verbis tenet contrarium, dicens suam opinionem esse communiorem, & prosequitur Fontanella non videre, qualiter Menochius potuit tàm liberè loqui in casu, quo tàm facile erat comprobare veritatem in contrarium & manifestissimè loqui de primo contractu. Et ad Menochium *cons.* 136. *lib.* 2. respondit Larrea *allegat. fiscal.* 57. *nu.* 22. Et illius rationibus, & interpretationibus quas in contrarium acomodare voluit ad Doctores, qui pro affirmativa opinione allegantur, cum diligentia respondit Glorit. *responsi.* 5. *à nu.* 33. Et refert Fontanella *decis.* 302. *nu.* 13. 14. & 15. *par.* 2.

40 Et Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 48. *nu.* 9. *de constitut.* Inquit distinctionem traditam, *n.* 31. visam fuisse subobscuram, & idem Fermosinus *in dicto cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 15. *n.* 26. *in fine de constitut.* dicit non esse facile eam in praxi intelligere.

41 Vides lector diversitatem, & confusionem tantarum opinionum? Ideo ad praxim, & observantiam Regionum recurrendum. Et in primis Bald. *cons.* 496 *lib.* 4. Testatur ubique locorum practicari, quòd emptores fructuum, & rerum Ecclesiarum, seu Clericorum non gaudent Immunitate gabellarum, licèt Ecclesiæ seu Clerici gaudeant, & referunt Tiraquel. *de retrat. lignag.* §. 1. *glo.* 13. *nu.* 12. Fontanella *dec.* 302. *n.* 11. *part.* 1. Et licèt hoc Baldi Consilium 496. *libr.* 4. pro opinione negativa ponderet Menochius *cons.* 136 *nu.* 15. *lib.* 2. Tamen pro opinione affirmativa illud adducunt Guttier. *de gabel. quæst.* 44. *nu.* 5. *versi. Neque obstat.* Bardolen. *cons.* 31. *à nu.* 14. Noguerol. *allegat.* 38. *nu.* 26. *in fine*, Fontanella *dec.* 302. *num.* 10. *par.* 2. Et quamvis dictum Consilium Baldi 496. *lib.* 2. declaraverit Laderch. *cons.* 103. *nu.* 14. loqui de onere diverso ab ipso contractu gesto cum privilegiato, & non illi annexo, & pluribus conatus fuerit illi respondere, sequitur Cyriacus *controv.* 668. *num.* 10. Si sat benè tu videbis, inquit Fontanella *decis.* 302. *num.* 11. *in fine par.* 2. Licèt etiam Gratianus *discep. foren. c.* 390. *num.* 22. Dicat, de hac observantia posse dubitari, ut dicit Baldus per illa verba, *& ita practicatur ubique locorum* ponit alia quibus ostendere videtur se dubitare, non de validitate observantiæ, sed de validitate opinionis, quæ sunt valdè diversæ, & ita non videtur multum aptè à Gratiano allegari Baldum in proposito, tradit Fontanella *dec.* 304. *n.* 10. *par.* 2.

42 Secundò, quia multi sunt ex Doctoribus pro affirmativa citatis *nu.* 5. qui contra emptores fructuum, & rerum Ecclesiarum, & Clericorum in multis partibus observari attestantur, & alii quòd ita practicatur, ut testatur Fon. *dec.* 305. *n.* 28. *ver. Ultra quod par.* 2.

Tertiò Glorit. *respon.* 5. *in fine*, sic scribit, secundùm hanc Doctrinam (nempe opinionem affirmativam) post hæc scripta pro dirimenda hac, & similibus controversis, ita motu proprio provisum est per Excellentiam Domini Ducis Osuna illius Regni (Siciliæ) Pro Regis opinione optimè meriti, constat ex actu, & relatione aulæ porterij registrato in officio Senatus die 3. Novembris 1611. Hactenus Glorit. Quibus verbis declarat hic auctor apud eum hanc opinionem affirmativam traditam supra *nu.* 5. Sine aliquo admiculo prævaluisse, ita Fontanella *dec.* 302. *nu.* 14. *parte* 2. 43

Quartò Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu.* 15. tradita opinione affirmativa *à nu.* 17. Sic scribit *nu.* 22. *in fine*, Et pro hac parte videtur stare praxis communis Regnorum, tàm Castellæ, quàm aliorum, & *nu.* 24. Inquit. Verùm quia ut dixi soleat in praxi ita caveri, ut emptores verbi gratia vini, aliarumvè rerum solvant Regi gabellam, quia laici sunt, nec excusentur etiam, si à Clericis emant carnes, vinum, & alia *de constitut.* Et quamvis ipse addat *num.* 24. Hoc nimis rigidum apparere, & oportere videre, qualiter illam primam sententiam posse esse justam, & practicabilem, & secundam (Scilicet negativam) esse sequendam. Cæterum ut ipse testatur praxim communem Regnorum, tàm Castellæ, quàm aliorum observare opinionem affirmativam. 44

Quintò in Cathalonia, quamvis Fontanella *decis.* 301. *nu.* 20. dicat, vix sibi credidisse unum de Senatu, satis clarè omnes dixisse, se esse in sententia, & habere pro indubitato, laicos ementes immediatè ab Ecclesiis, Ecclesiasticisque personis non teneri solvere gabellam, & *nu.* 22. addat, opinionem affirmativam satis se declarasse Dominos, eis non placere tamquam juri manifesto repugnantem *par.* 2. Tamen ego invenio bis declaratum in Cathalonia in favorem opinionis affirmativæ, etiam quando onus gabellæ est annexum contractui, teneri laicos ementes immediatè ab Ecclesiis, seu Ecclesiasticis personis solvere gabellam. Primò per Cancellarium Loris, Consultoribus Balle, Amell, & Puig. 28. Februarii 1581. Secundò per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Magarola, Gamis, Roca, & Carreres 15. Octobris 1626. declarationes referam infra *dec.* 222. *n.* 19. & 20. 45

Sextò in Regno Majoricarum ex Epistolico rescripto per S. S. R. C. Aragonum Concilium expedito 29. Martij 1653. Egregio Comiti de Montoro Locum tenenti, & Capitaneo Generali, & Magnificis Senatoribus Regni Majoricarum de quo infra *dec.* 221. *nu.* 16. & 17. Et ex Sententia per Fratrem Magistrum Vincentium Maymò Regium Procancellarium ejusdem Regni Majoricarum, Consultoribus Mir, Guells, Armella, & Descals, & Salzedo Regiis Senatoribus lata 6. Martii 1657. de qua infra *dec.* 221. *n.* 21. 46

Prædictæ observantiæ non opponitur casus relatus à Xammar. *de offic. jud. par.* 1. *qu.* 11. *nu.* 118. quia ut ipse Xammar. refert, inter alia fuit factum, & mea videri fuit ratio decisionis, quia vectigal est Regium, & Fiscus locat, conducit, Cyriacus *controver.* 141. *à numer.* 68. *tomo* 1. 47

Fallit illa observantia in casu deciso in facti contingentia in Urbe Panormi pro emptoribus fructuum pendentium cujusdam viridarii Religionis Militaris contra gabellotos, qui prætendebant jus gabellæ ab ipsis emptoribus, & hoc quia fructus non erant separati à solo tempore venditionis, Carol de Grassis *de effect. Cler. effectu* 3. *nu.* 90. *in fine*, Diana *resol. mor. par.* 3. *tract.* 1. *res.* 19. & *in coordinat. par.* 9. *tract.* 1. *resol.* 269. *n.* 4. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 15. *qu.* 21. *nu.* 9. Fermosin. *in cap. Eccclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 49. *nu.* 24. *de constit.* Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *sect.* 18. *num.* 8. Escaño *in propug. Sacræ Relig. Militar. Sancti Joannis discep.* 12. *cap.* 3. *n.* 8. sed ex tritico, hordeo, vino, vel oleo exinde collecto, ipso vendito, gabella solvenda est, Guttier. *de gabel. qu.* 44. *numero* 8. 48

ARGUMENTUM.

An Clerici venditores frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum possint in se retinere illud, quo plus vendunt prædictas res ratione gabellæ ab ementibus laicis solutæ, & teneantur restituere ad æqualitatem, quidquid correspondet ad partem gabellæ, & an pro restitutione conveniendi sint coram judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clerici vendentes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus, quod plus valent ratione gabellæ emptoribus laicis impositæ, non possunt illud plus in se retinere, sed tenentur solvere, & restituere Civitatibus, Villis, aut oppidis, numero primo. Amplia numero* 15. 16. 17. 18. *&* 19.

2 *Locupletari non licet cum aliena jactura.*

3 *Agens de damno vitando præfertur agenti de lucro captando.*

4 *Depositarii gabellæ tantum sunt Clerici venditores frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum.*

5 *Depositarius non habet aliquod jus in re deposita.*

6 *Depositarius tenetur restituere depositum statim sine dilatione, numero* 7. *etiam si depositum ad certum tempus datum sit, numero* 8. *hoc est per compulsionem captis pignoribus, & carceris coercitione, numer.* 9. *Adeò ut nullam excusationem allegare possit, numero* 10. *nec exceptionem compensationis, numero* 11. *nec exceptionem non numeratæ pecuniæ, numero* 12. *nec exceptionem dilationis quinquennalis, nu.* 3. *nec reconventionis, nu.* 14.

20 *Depositarius non restituens depositum furtum committit, numer.* 19. *& si patiatur se condemnari ad restitutionem depositi efficitur infamis, num.* 20.

22 *Gabella an sit pars pretii, numero* 22. 23. 24. 25. *&* 26.

17 *Clerici venditores frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum sunt conveniendi coram judice Ecclesiastico, pro restitutione gabellæ Civitatibus, Villis, & oppidis per emptores laicos solutæ, num.* 27. 28. *&* 29.

30 *Clericus depositarius judicis sæcularis an sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel possit conveniri coram Judice sæculari, num.* 30. 31. 32. *&* 33.

DECISIO CCXXI.

1 REsp. quòd Clerici venditores frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum non possunt penes se retinere illud plus, quod valent prædictæ res ratione gabellæ ab emptoribus laicis solutæ, sed tenentur restituere, & solvere Civitatibus, Villis, & Oppidis ad æqualitatem, quidquid ad partem gabellæ correspondet, ita Ferdinandus Arias de Messa, Samuel Lubrimus, Rebellus, Molina, Joannes Franciscus Suarez, Reginaldus, Garcia, Malderus, Dors, Comitol, & Megala, quos citat Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 14. *nu.* 41. *de constitut.* Fontanella *dec.* 306. *à nu.* 2. *versic. Secundum hic signanter num.* 5. *vers. Quæstio solum est par.* 2. Notat Noguerol. *allegat.* 38. *nu.* 5. ibi: *Ad eum*, sic fuit declaratum in Regno Majoricarum per Fratrem Magistrum Vincentium Maymò Regium Procancellarium, Consultoribus Mir, Guells, Armella, Descals, & Salzedo sententia lata 6. Martii 1657. in favorem Civitatis Majoricarum super gabella quinti vini contra Curiam Ecclesiasticam, his verbis, ibi: non enim esset rationi consonum, quòd Clericus vendens vinum in sui sutilitatem converteret gabellam debitam Universitati.

Ratio triplex est. Prima, quia gabella est Civitatis, Villæ, aut Oppidi, & Ecclesiæ, & Clerici non 2
debent eam prætendere, & multo minus retinere, aliàs locupletarentur cum aliena jactura, contra Regulam textus *in l. nam hoc natura ff. decondic. indebiti, l. jure naturæ, ff. de regul. jur. cap. locupletari* 48. ubi Barbosa *de regul. juris in* 6. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 4. *nu.* 24. Cardoso *in praxi jud. verbo Damnum nu.* 12. idem Barbosa *axiom.* 139. *nu.* 1. & in terminis Ecclesiæ, cum sit cultrix justitiæ *cap. suam* 9. ubi Barbosa *nu.* 14. *de pœnis*, Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 8. *nu.* 9. Sperell. *decis.* 62. *n.* 27. *vers. Ex quibus in fine lib.* 1. Valenzuela *cons.* 18. *n.* 30. *& cons.* 59. Vilaplana *n.* 38. in Addit. ad Peguer. *in constitut. item ne super laudemio ver.* 7. *nu.* 50. & in terminis casus nostri Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ q.* 14. *n.* 40. *in fine de constitut.* bene Font. *dec.* 306. *à n.* 5. *ver. Quæstio solum est cum seq. par.* 2.

Secunda ratio est, quia Ecclesiæ, & Clerici in ven- 3
ditione frumenti, vini, olei, & aliorum fructuum recipiunt justum ptetium sine diminutione, reliquum autem ratione gabellæ per emptores laicos solutæ recipiunt pro Civitatibus, Villis, & Oppidis, & consequenter velle prætendere aliud est agere de lucro captando, in quo non sunt privilegiati Ecclesiæ, & Clerici contra alium agentem de damno vitando, quales sunt Civitates, Villæ, & Oppida, ex quo agens de damno vitando præfertur agenti de lucro captando, *l. juris ignorantiæ, ff. de juris, & facti ignorantia*, Valenzuela *cons.* 9. *à nu.* 37. Gratian. *discep. foren. cap.* 366. *nu.* 14. Oddo *de restitut. in integ. par.* 1. *quæst.* 4. *n.* 60. *&* 63. & præjudicium, quod consistit in lucri diminutione non est considerabile, cum damnum pati & lucrum non facere non sit par ratio, Surdus *cons.* 321. *nu.* 20. Et appellatione damni, & si veniat diminutio patrimonii, *l.* 3. *l. proculus, ff. de damno infecto.* Barbosa *appellat.* 68. *no.* 1. non tamen venit lucri amissio, Gratian. *discep. foren. cap.* 833. *n.* 9. *&* 10. Barbosa *appellat.* 68. *nu.* 1. *versic. Strictè verò, & nu.* 4. Cardosa *in praxi jud. verbo damnum nu.* 1. Ursellius *concl.* 42. *nu.* 667. *& concl.* 50. *nu.* 35. *in fine, & concl.* 69. *nu.* 23. sic in terminis Fontan. *dec.* 306. *nu.* 11. 12. *&* 13. ubi *nu.* 24. tradit decisionem nostri Senatus in causa Civitatis Dertuzæ *par.* 2.

Tertia ratio est, quia Clerici venditores frumenti, vi- 4
ni, olei, & aliorum fructuum sunt tantum depositarii illius gabellæ, quam emptores laici solvunt, ut Civitatibus, Villis & Oppidis integrè restituant, & persolvant, Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ qu.* 14. *n.* 40. *in fine, de constitut.*, & clarè innuit Procancellarius Regni Majoricarum sententia infra referenda *n.* 27. Et in depositarium non transit dominium nec possessio, nec aliquod jus in re, *l. licet ff. depositi gl.* 2. *in fine in c.* 2. *de deposito*, Gomez *to.* 2. *var. res. c.* 7. *n.* 2. *vers. Item adde quod in depositarium*, Mantica *de tacitis l.* 10. *tit.* 10. *n.* 2. Petrus Barbosa *in l. si mor. n.* 82. *ff. solu. matr.* Carleval. *de jud. l.* 1. *tit.* 3. *disp.* 31. *n.* 6. Fontanella *de pac. nupt. t.* 2. *clau.* 5. *gl.* 8. *par.* 7. *n.* 8. Cardoso *in praxi jud. verbo depositum n.* 2. *&* 13. Cutel. *de Immun. Eccl. l.* 2. *qu.* 22. *n.* 7. Castillo *contr. jur. l.* 3. *c.* 16. *n.* 15. *&* 23. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 2. *gl.* 3. *&* 4. *n.* 1. *fol.* 181. *col.* 2. *in fine to.* 1. Carocius *de deposito par.* 1. *qu.* 3. *nu.* 23. Amostazo *de causis piis to.* 2. *c.* 7. *nu.* 53. Cuenca *de comanda clau.* 13. *n.* 4. Cabreros *de metu l.* 2. *c.* 4. *n.* 33. Thomas del Bene *de Immun. Eccl. tom.* 2. *c.* 9. *dub.* 21. *sub nu.* 10. Barbosa *de jure Eccl. uni. l.* 3. *c.* 12. *n.* 236. Salgado *in labyrin. cred. par.* 1. *c.* 11. *n.* 19. *&* 20. *& par.* 3. *c.* 11. *n.* 17. Ayllon Laynez de Gomez *to.* 2. *var. c.* 7. *n.* 3. *ver. Adde omnes.*

Sed depositarius statim sine dilatione tenetur restitue- 6
re depositum actione depositi, *l.* 1. *& per tot. ff. depositi, l. qui depositum* 10. ubi Barbosa *n.* 2. *l. si quis* 11. ubi Barbosa *n.* 1. *C. eodem, c.* 1. *&* 2. *de deposito*, §. *præterea quib. modis re contrahitur obligatio*, Gomez *to.* 2. *var. res. c.* 7. *nu.* 2. *in prin.* ubi Ayllon Laynez pluribus laudatis *nu.* 3. Mantica *de tacitis l.* 10. *tit.* 10. *n.* 2. *&* 3. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 5. *gl.* 1. *à n.* 1. *fol.* 197. *col.* 2. *to.* 1. Cuenca *de comanda gl.* 10. *n.* 3. *& gl.* 13. *à n.* 1. ubi Niño in addit *n.* Cabreros *de metu lib.* 4. *nu.* 19. Cutel. *de Immun. Eccles. libro* 2. *quæstion.* 22. *numero* 1. latissimè Castillo *controv. jur. lib.* 3. *cap.* 16. *à nu* 1. Etiam † si depositum 7

ad

ad tempus datum sit, Tusch. *pract. concl. littera D, concl.* 200. *num.* 10. Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 8. *in prælud. num.* 16. alios plures addunt Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 5. *gloss.* 4. *num.* 1. *fol.* 200. *tom.* 1. Barbosa *in l. usuræ* 2. *num.* 7. *C. depositi.* Reg. Sesse *decis.* 162. *num.* 1. *tom.* 2. Pichard. *in* §. *actionum qu.* 20. *num.* 2. *&* 3. *de accions.*

8 De jure † executivè, si constat de depósito per publicum instrumentum, seu per aliam probationem, quæ fidem faceret, habet enim depositum exécutionem paratam, sicut res judicata, *argu. l. cum pro quo* 17. *ff. de in jus vocando*, & probat textus expressus *in l. si quis* 11. ubi Bartol. *num.* 3. Castren. *num.* 3. Angel. *num.* 1. *versic. Nota textum*, Barbosa multis laudatis *num.* 6. *C. depositi*, Carocius *de depósito part.* 3. *quæst.* 3. *num.* 33. Mantica *de tacitis lib.* 10. *tit.* 10. *num.* 1. Boer. *dec.* 298. *num.* 7. Trentacinq. *var. lib.* 3. *de depósito res.* 1. *num.* 1. Riccius *collect.* 1054. *vers. Infertur quarto*, Sesse *de inhibit. cap.* 2. §. 1. *num.* 18. Tusch. *pract. concl. littera D, concl.* 200. *num.* 11. Scaccia *de judiciis lib.* 1. *cap.* 62. *numer.* 11. Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 6. §. 6. *num.* 26. Castillo *controv. jur. lib.* 3. *c.* 16. *num.* 6. Cuenca *de comanda clauſ.* 6. *num.* 17. ubi Niño in addit. *num.* 4. Carol. de Gras. *de exceptionib. in prælud. à num.* 40. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 5. *gloss.* 4. *nu.* 2. *fol.* 200. *tom.* 1. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 2. *cap.* 196. *nu.* 9. 10. 16. *&* 17. Maresc. *de reconven. enarrat.* 5. *nu.* 98. *vers. Hoc pensitavere*, & infra *dec.* 242. *num.* 67. Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 6. *num.* 2. *vers. Sed virtute*,

9 Vela *disser.* 27. *num.* 15. *tom.* 2. Hoc est † per compulsionem captis pignoribus, & carceris coertitione, Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 12. *numer.* 22. *vers. Octavus casus*, Parlador *rer. quotid. cap. fin. part.* 5. §. 2. 5. *&* 6. Bolaños *in Curia Philip. tom.* 1. *part.* 2. §. 24. *num.* 5. Trentacinq. *var. lib.* 3. *de depósito resol.* 1. *num.* 8. Azevedo *l.* 1. *sub nu.* 70. *tit.* 5. *lib.* 4. *recop.* Salgado multis citatis *de reg. protect. part.* 4. *cap.* 11. *num.* 50. *&* 51. *& in labyrint. creditor. part.* 1. *cap.* 41. *num.* 39. Cuenca *de comanda gloss.* 6. *num.* 20. Vela *disser.* 27. *nu.* 15. *vers. Quinimo tom.* 2. Olea *de ces. jur. tit.* 5. *quæst.* 8. *nu.* 8. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 22. de jure Cathaloniæ *constituto* 2. 3. *&* 7. *tit. de accions, y obligacions*, Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 3. *num.* 19. *vers. Et sic, & num.* 140. *&* 141. *& part.* 3. *cap.* 8. *à nu.* 34. Fontanella *dec.* 252. *nu.* 16. *part.* 1. de Regno Aragonum *forus unicus tit. de la execution privilegiada de la carta de encomienda*, Sesse *de inhibit. cap.* 2. §. 1. *num.* 37. Cuenca *de comanda gloss.* 6. *nu.* 8. ubi Niño in addit. *nu.* 5. 6. *&* 7.

10 Et adeò depositum sui natura celerem restitutionem exposcit, Menoch. *de arb. jud. casu* 284. *numer.* 6. Castillo *contr. jur. lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 10. ut depositarius antequam illud reddat, nullam causam allegare possit, nec alius tertius admittendus ad restitutionem impediendam, probat Cardoso *in praxi jud. verbo Depositum nu.* 13. super quo vide Carocium *de depósito par.* 1. *tit. de casu quæst.* 21. *num.* 76. Pet. Barbosa *in l. divortio*, §. *ob donationes nu.* 17. *ff. sol. matrim.* August. Barbosa *in l. si quis* 11. *nu.* 2. 3. 4. *&* 5. *C. depositi*, Hermosilla *l.* 5. *gloss.* 1. *à num.* 2. *fol.* 197. *pag.* 2. *tom.* 1. Nec exceptionem † com-

11 pensationis quantumcumque liquidæ, *l. ult.* ubi Barbosa innumeris citatis *n.* 24. *&* 25. *C. de compens. at. l. si quis* 11. ubi Barbosa cum ampliationibus, & limitationibus *à nu.* 5. *C. depositi, cap. bona fides* 2. ubi Barbosa plures laudat *nu.* 5. *de depósito*, Gomez *tom.* 2. *var. c.* 7. *numer.* 2. *vers. Item non habet*, ubi Ayllon Laynez *num.* 3. *versic. Compensationem*, Mantica *de tacit. lib.* 10. *tit.* 10. *num.* 4. Castillo *controv. jur. lib.* 3. *cap.* 16. *nu.* 11. Riccius *collect.* 1054. *versic. Et propterea*, Lucas ad Franchis *decis.* 151. *sub num.* 1. Cardoso *in praxi jud. verbo compensatio num.* 6. *& verbo depositum num.* 13. *in fine*, Maresca *de reconven. enarrat.* 5. *num.* 101. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 8. *num.* 45. Pet. Barbosa *in l. divortio*, §. *ob donationes num.* 5. 13. *&* 14. *ff. sol. matrim.* Gratian. *discep. foren. cap.* 263. *num.* 14. Cuenca *de comanda gloss.* 6. *n.* 19. ubi Niño *in addit nu.* 8. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 2. *nu.* 21. Covar. *in cap. quamvis pactum part.* 1. §. 4. *nu.* 9. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 5. *gloss.* 5. *à n.* 1. *fol.* 100. *col.* 2. *tom.* 1. Guttier. *de juramen. confirmat. part.* 3. *cap.* 6. *nu.* 4. Carol de Gras. *de exceptionib. excep.* 16. *à num.* 7. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 1. *nu.* 10.

12 Nec exceptionem non numeratæ pecuniæ, *l. in contractibus* 14. §. *sed quoniam*, ubi Barbosa *num.* 25. *C. de numerata pecunia*, Carocius *de depósito part.* 1. *qu.* 2. *nu.* 19. *& tit. de casu à nu.* 32. *fol.* 44. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 8. *in prælud. nu.* 26. Pet. Barbosa *in l. divortio* 8. §. *ob donationes nu.* 14. *in prin. ff. solut. matrim.* Fachineus *controver. jur. lib.* 2. 93. *vers. Præterea probatur hæc sententia*, Trentacinq. *var. lib.* 3. *de solutionib. resol.* 20. *nu.* 25. Riccius *collect.* 1054. *vers. Infertur tertio*, Carol. de Gras. *de excep. excep.* 43. *nu.* 23. Maresca *de reconven. enarrat.* 5. *nu.* 99. Cancer. *par.* 3. *var. c.* 8. *n.* 46. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 5. *gloss.* 5. *nu.* 6. *fol.* 201. *nu.* 1. Cuenca *de comanda clauſ.* 12. *gloss.* 13. Nec exceptionem † quinquennalis 13
dilationis, Boer. *dec.* 296. Franchis *decis.* 151. ubi Luca *nu.* 1. *&* 3. Riccius *collect.* 1054. *vers. Infertur secundo.* Pascal. *de pat. potest. part.* 2. *c.* 9. *nu.* 66. Thoro *par.* 1. *verbo exceptio quinquennalis fol.* 184. Faber. *in C. lib.* 1. *tit.* 9. *de præcib. Imperat. offeren. def.* 20. *nu.* 10. Carol. de Gras. *de exceptionib. excep.* 32. *nu.* 181. Carocius *de depósito par.* 1. *in repet. l. si quis C. depositi quæst.* 12. *nu.* 57. *fol. mihi* 47. *& de excep. excep.* 168. *nu.* 33. Mastrill. *in commentar. ad indultum quæst.* 46. *nu.* 9. Maresca *de reconven. enarrat.* 5. *nu.* 101. Barbosa *in l.* 14. *Cod. de præcib. Imperat. offerend.*
Nec reconventionem † admitti, Carol. de Gras. *de ef-* 14
fect. Cler. effectu 1. *nu.* 770. Barbosa *in c.* 2. *nu.* 5. *in fine de depósito*, notat Laynes ad Gomez *tom.* 2. *var. c.* 7. *nu.* 3. *vers. Compensationem*, super quo vide Carocium *de depósito par.* 2. *quæst.* 53. Cancer. *par.* 2. *var. c.* 11. *nu.* 53. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 10. *gloss.* 1. *&* 2. *nu.* 4. *fol.* 213. *tom.* 1.

Amplia 1. ut procedat, sive pretium frumenti, 15
vini, olei, & aliorum fructuum sit taxatum per superiorem, sive non taxatum, sed naturale, quod civium prudentia, & arbitrio communiter inducitur, non possunt Clerici venditores dictarum rerum penes se retinere illud, quod plus vendunt prædictas res ratione gabellæ ab emptoribus laicis debitæ, & solutæ, quia semper gabella includitur in pretio, & in rigore velle totum illud, est velle pretium & gabellam, quod Clericis non licet, cum locupletarentur cum aliena jactura, & ultra legitimum pretium ita Glorit. *respon.* 5. *n.* 64. Fontanella latè *dec.* 306. *n.* 14. *&* 15. *par.* 2. notat Noguerol. *alleg.* 39. *n.* 35. *vers.* 2. Et declaravit noster Senatus referente Egregio Senatore Don Raymundo Rubi de Marimon inter Capitulum, & Civitatem Dertuzæ die 1. Julii 1632. scriba Joanne Payssa, refert extensè Fontanella *dec.* 306. *n.* 23. *par.* 2. & in motivis posuit Frater Magister Vincentius Maymò Procancellarius Regni Majoricarum, Consultoribus Mir, Guells, Armella, & Descals, & Zalsedo sententia lata 6. Martii 1657. in favorem Civitatis Majoricarum contra Curiam Ecclesiasticam, super gabella quinti vini, his verbis: neque obstat, quòd in hoc Regno vinum non habeat pretium taxatum à lege, vel statuto, ut sciri possit, an gabella sit intra, vel ultra justum pretium; non enim obstat, quia aliundè hoc liquidò constat, & amplius in propriis terminis extat decisio Senatus Cathaloniæ in causa Dertuzensi sub die 1. Julii 1632. quam venerari plurimum docet.

Amplia 2. sive venditio celebretur minutatim, aut 16
amphoratim, hoc est ad grossum, sive ad minutum, latè Glorit *respons.* 5. *à n.* 67. *cum seq. & nu.* 78. Noguerol. *alleg.* 38. *nu.* 17. *&* 18.

Amplia 3. ut illud plus ratione gabellæ Clerici re- 17
stituere teneantur, etiam si à Civitatibus, Villis, & Oppidis non petatur, Villalobos *in sum. morali par.* 2. *tract.* 8. *dif.* 15. *nu.* 7. Aliàs † peccant mortaliter, ut 18
tradit juxta sensum, de quo Doctores loquuntur Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ q.* 4. *n.* 52. *de constit.*
Et furtum † committunt, Cardinal. Lugo *de instit. &* 19
jure disput. 36. *sect.* 4. *nu.* 49. idem Fermosinus *in dicto cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 14. *nu.* 32. *& de constit.*

Siquidem depositarius non restituens depositum, 20
seu renitens restituere depositum, furtum committit, furtique actione conveniri potest, *l. si sæculum, ff. depositi, l.* 3. *C. eodem, cap.* 1. ubi Barbosa *nu.* 6. *de depósito, l. qui furtum, ff. de condic. furtiva, l.* 3. §. *si rem, ff. de acqu. poss.* Afflictis *dec.* 24. *num.* 3. Escobar. *de ratiocin. cap.* 20. *n.* 1. 2. *&* 9. Riccius *collect.* 1054. *versic. Infertur quarto*, Farinac. *de furtis quæst.* 168. *n.* 3. Thom. del Be-

ne

nè *de Immun. Eccl. tom.2.cap.9. dub.* 21. *numer.* 8. & 10. Curellus *de Immun.Eccl.lib.2.quæst.*22. *num.*4 Hermosilla ad Gregor.Lopez *l.*8. *gloss.*4. *num.*9. *fol.*203.*col.*2. *tom.*

21 1. Et si patiatur † se condemnari ad restitutionem depositi, efficitur infamis, *l.*1. *ff.de infamib.l.qui depositum* 10. ubi Barbosa *num.*3. *C.depositi*, Cancer. *part.*3.*var. cap.*8. *num.*38. Gomez *tom.*2.*var.cap.*7.*num.*2.*vers. Item si depositarius*, Carocius *de deposito tit. de in litem jurando num.*3. *fol.mihi num.*20. Mantica *de tacitis lib.*10. *tit.*10. *num.*6.Costa *de scientia facti*, & *ignorantia inspect.*8. *nu.*10. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.*8. *gloss.*4. *n.*8.*fol.*203. *col.*2.*tom.*1.

22 Nec obstat contra supradicta, quòd lex, & Magistratus, seu communis prudentum existimatio in impositione justi pretii alicujus rei multas circumstantias, tam intrinsecas, quàm extrinsecas considerat, & præcipuè inter illas onus gabellæ respicit, ut dicit Lessius *de justit. & jure lib.*2.*cap.*33. *dub.*8.*n.*68. & tota latitudo pretii franchi, & alcavalæ, est pretium justum rei, ut ait Molina *de just. & jure tom.* 3. *tract.*2. *disp.*668. *num.*6. & ob id gabella est pars pretii, *l. fundi partem*, *ff.de contrahen. emp.l.si sterilis* §. *si tibi*, *ff.de act.empti*, Molina *de just. & jure tom.*3. *tract.* 2. *disp.* 668. *num.*1. *in fine*, Paul de Castro *cons.* 423. *aliàs* 433. *num.*2. Bonacina *de contract. disput.*2. *quæst.*19. *punct.*1. *num.*4. Lazarte *de decima vendit cap.*15. *num.*19. & 24. Malderius *in* 2. *tract. C. cap.*6.*dub.*5. *in fine*, Molfesius *in sum. tom.*2. *tract.* 12.*cap.*22.*num.*123. Vasquez *in opus. de restit. cap.*6. §.2. *dub.*9. *num.* 52. Turrianus *tom.*2. *in* 22.*disput.*46. *dub.*8. *num.*9. quos citant Diana *resol.mor. part.*1.*tract.*2. *resol.*49. *aliàs* 48. *& in coordinat. part.*9. *tract.*2. *res.*245. *num.*7. *in prin.* Thomas del Bene *de Immun. Eccl. tom.*1. *cap.*5. *dub.*7. *sect.*9. *num.*3. Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.*15.*num.*27.*& quæst.* 50.*num.* 35. *in fine*, *& nu. de constitut.* quibus addo Castillo *dec.*127. *num.*2. & 3. *tom.*2. Guttier. *de gabel.quæst.* 67.*num.*1. & 2. Daniel. *de Nobilibus disput.*6.*num.*16.& *in addit. num.*4. Fontanella *decis.*306.*n.*16.*part.*2.

23 Qui inferunt, quòd cum gabella sit pars pretii, semper involvitur in pretio, nec potest ab eo separari, indeque justum pretium alicujus rei dicitur, tam pretium franchum, quàm ipsa gabella, & sic Ecclesiis, & Clericis damnum sequeretur, cum propter solvendam gabellam diminutum pretium suarum rerum reciperent, ita Diana *resol. mor. par.*1. *tract.*2.*res.*49. *aliàs* 48. *& in coordinat.part.*9.*tract.*2.*resol.*245. *num.*7. *in fine*, Thomas del Bene *de Immun.Eccl. tom.*1.*capit.* 5.*dub.*7.*sect.*9.*num.*4. Fermosinus *in cap.Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.*15.*num.*27. *in fine de constitut.* Fontanella *dec.*306.*sub n.*16.*part.*2.

24 Quia Resp.verius esse, quòd gabella non est pretium, nec pars pretii, nisi tantum nomine, ideoque dicunt, quòd gabella extra pretium est; Parlador. *rer.quotid.lib.* 1.*capit.*3. §.1. *num.*38. Valascus *consul.*70.*num.*14. Gratian *disceptforen. cap.*258.*num.*40. & 41. Castillo *decision.*127. *num.*12.*tom.*2. Comitol. *respon. moral. libro* 4. *quæst.*39.*num.*3. Magala *part.*2.*lib.*2.*cap.*17. *quæst.*6.*num.* 108. quos citat Diana *resol.mor. part.*1. *tract.* 2. *resolut.* 49. *aliàs* 48. *& in coordinat. part.*9. *tract.*2. *resol.* 245. *num.*3. *in princip.* Thomas del Bene *de Immun.Eccl.tom.* 1.*cap.*5. *dub.*7. *sect.*9. *num.*1. Fermosinus *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.*15. *num.*20. *& quæst.*50. *num.*35. *in prin. de constitut.* Addo Noguerol. *alleg.* 38. *num.* 15. Fontanella *dec.*307. *num.*17. *part.*2.

25 Imò potest separari à pretio in ipso contractu taliter, quòd venditor justè ex ista separatione conqueri non potest, cum justum pretium rei suæ recipiat extra illam gabellam, quæ ad se pertinere non potest, ut dicunt Doctores citati *nu.*24. Diana *num.* 3. *ver. Ergo potest*, Thom. del Bene *num.*2. Fermosin. *num.*20. & 28. *vers. Et alii imò*, Noguerol. *num.*15.*vers. Ergo potest*, Fontanella *num.*20. & 21.

26 Etenim ubi ex onere gabellæ adjecto emptioni, & venditioni nihil commodi emptor, aut venditor actu percipiunt, id non habetur loco pretii, quia tunc onus gabellæ pars pretii esse dicitur, quando inest rei, vel aliquid commodi ex eo pervenit ad emptorem, vel venditorem, ita Mexia *in pragmat. taxæ panis concl.*3. *num.*10. Solis *de censibus tom.*1. *lib.*2. *cap.*1. *num.*14. Azevedo *l.*1. *num.*81. *tit.*17. *lib.*9. *recop.* Avendaño *de censib. c.*28. *num.*4. Guttier. *de gabel.qu.* 67. *tota* Gratian. *discep.foren. c.*258. *num.*42. Castillo *decis.*127. *num.*12. & 13. *tom.*2. Magil. *de eviction. qu.* 96. *à num.*16. Diana *resol.mor.part.*1. *tract.*2. *resol.*49. *aliàs* 48. *& in coordinat.part.*9.*tract.*2. *resol.*245. *n.* 3. *vers. Et ut rectè*, Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.*15. *num.*21. *de constitut.* Fontanella *decis.*306. *num.*18. & 19. *part.*2. Noguerol. *alleg.*38.*nu.* 15. *vers. Rectè notat*, qui *nu.*16. in nostris terminis hoc probare Cephalum *cons.*553. *num.*6. *lib.*4.Dicentem, gabellam non esse onus rei, sed solemnitatem conventionis, & onus consecutivum contractus, & privilegium exemptionis non infringi ex eo, quòd emptores solvant gabellam, & citat Surd. *cons.*313. *n.*91. Gratian. *foren.c.*11.*n.*3. & 4. *lib.*1.

Utrùm autem pro restitutione gabellæ Civitatibus, 27
Villis, & Oppidis per emptores laicos solutæ Clericis venditoribus frumenti, vini, olei, seu aliorum fructuum conveniendi sint Clerici coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Latè proponit Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ q.*14. *num.* 47. *ad* 56. *de constitut.* & resolvit *à n.*52. quòd sunt conveniendi coram Judice Ecclesiastico, & nullo modo coram Judice sæculari. Sic fuit declaratum per Fratrem Magistrum Vincentium Maymò Regium Procancellarium Regni Majoricarum, Consultoribus Mir, Guells, Armella, & Descals, & Salzedo Regiis Senatoribus in favorem Civitatis Majoricarum, contra Curiam Ecclesiasticam super gabella quinti vini, sententia lata 6. Martii 1657. his verbis: Pronuntiamus, declaramus, & sententiamus, quòd licèt Ecclesiastici pro oneribus realibus bonorum de Realengo debeant conveniri coram Judice laico; quia tamen probatum non est jus quinti vini esse onus Reale, sed personale, ideo conveniri non possunt coram illo ratione hujus, sed coram suo Ecclesiastico; & sic locus non est juris firmæ positæ super hoc in Regia Audientia per conductores prædicti quinti, & Syndicum Universitatis. Similiter si conductores dicti quinti vini convenire velint Ecclesiasticos, pro recuperando quinto, quod ab ipsis Emptoribus laicis accipiunt, & indebitè retinent, cum hoc fieri debeant, vel actione depositi, vel ex condictione indebiti, quæ personales sunt, coram suo Judice Ecclesiastico, & non coram laico conveniendi sunt.

Ratio est, quia quando depositum fit apud Cleri- 28
cum non judicialiter, neque aliquo judicis ordine præcedente tunc pro ejus restitutione conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, quia iste casus non est exceptus à Regula, actor sequitur forum rei, ut latè probat Martha *de jurisd. par. casu* 104. *à num.* 1. *ad* 8. quem transcripsit Cevallos *de cognit. per viam violen. part.*2. *quæst.*76. *à n.*6. *ad* 16. idemque docet Fermosin. *in c. qualiter*, *& quando* 17. *qu.*7. *à nu.*5. *de judiciis.* Quidquid aliter videantur sentire in deposito facto penes Clericum de voluntate partis, seu de consensu partium, Bobad. *in polit. lib.*1. *c.*18. *num.* 130. Tiraquel. *de retractu conven.* §.4.*gloss.*7. *num.*9. Azevedo *l.*1. *n.*24. *tit.*12.*lib.*4. *recop.*

Adeò quòd Clericus recipiendo depositum non ju- 29
dicialiter, neque aliquo juris ordine præcedente, non potest se submittere jurisdictioni judicis sæcularis, Martha, & Cevallos *locis citatis num.*28. ille *nu.*7. iste *num.*15.

Sed an Clericus depositarius Judicis sæcularis possit 30
conveniri coram Judice sæculari, & condemnari ad restitutionem depositi? Remissivè aliquibus citatis proponit Maresca *de reconven. enarrat.* 5. *num.* 107. videtur dicendum quòd non, sed sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, Surd. *cons.*396. *num.*11. *juncto nu.* 33. *lib.*3. Carolus de Gras. *de effect. Cler. effectu nu.*855. *in fine*, Ambrosin. *de Immun. Eccl. cap.* 20. *nu.*53. Bonacina *de legib. disp.* 10.*quæst.*2. *punct.* 1.§.1. *num.*26. & *tom.* 3. *disp.*1. *quæst.*16. *sect.*1. *punct.*5. *num.*19. Squilante *de privil. Cler. c.*7. §.3. *num.*82. Escobar. *de ratiocin. c.*7. *num.*8. *vers. Et loquendo*, *juncto numer.*18. ubi contrario argumento respondet. Rovit. *decis.*20.*nu.*3. *junctis num.* 13. 14. & 15. ubi Altimar. *in addit. ad num.*3.

*num.*3. Bellet. *disquisit. Cler. part.*1. *tit.*3. *numero* 37. Duard. *in Bul. Cœnæ lib.*2. *can.*15. *quæst.*11. *num.*96. Sahagun. *in c. fin. à num.*47. *ad* 55. *de sequest. poss. & fruct.* Tamburin. *de jure Abbat. tom.*1. *disp.*15. *quæst.*19. *num.* 28. *&* 29. Diana *resol. mor. part.*1. *tract.*2. *resol.*22. *aliàs* 21. *&* *part.*3. *tract.*1. *resol.*31. *part.*6. *tract.*9. *resol.*74. *num.*4. *juncto num.*9. *&* *part.*8. *tract.*5. *resol.*44. *&* *in coordinat. par.*9. *tract.*2. *resol.*72. *tota*, *&* *resol.*80. *num.*1. Riccius *resol.* 505. Thomas del Bene *de parlament. dub.* 26. *sect.*4. *num.*6. *&* *de Immun. Eccl. tom.*2. *c.*9. *dub.*21. *num.*1.2. Fermosin. *in c. unico quæst.*4. *à num.* 2. *ad* 20. *de obligatis ad ratiocinia*, *&* *in rub. quæst.*4. *num.*2. *de sequest. poss. &* *fruct.* Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.*1. *cap.*39. §.2. *numer.* 124. Tondutus *de præven. jud. part.*2. *c.*29. *num.*52. Bolero *de decoctorib. tit.*2. *quæst.* 5. *num.*20. *&* 21. Baronius *de citat. tom.*3. *in addit. ad quæst.*18. *num.*20. *&* *in addit. ad quæst.*19. *numer.* 55. *vers. Nam quod Clericus*, *juncto vers. Contrarium docent*, Carpio *de executor. lib.*3. *capite* 14. *num. ult. vers. Nec sustineri*, Vela *differt.*44. *numer.*58. *&* 59. *tom.*2.

31 Sed oppositum est verius, quòd possit conveniri coram Judice sæculari, & ab eo cogi ad restitutionem depositi. Quia Judex sæcularis non procedit isto casu contra Clericum per modum judicii seu jurisdictionis, sed executivè in consequentiam officii susceptì, sic tenent Bald. *in l. acceptam num.*4. *per istum tex. ibi: Sanctissimas ædes*, ubi Salicet. *num.*1. *in fine*, *vers. Dicit tamen C. de usur.* idem Bald. *in l. si fideiussor.* §. *si satisdatum*, ubi idem Salicet. *numer.* 4. Jason. *num.*6. *ff. qui satisdare cogan. per tex. in l. fin.* §. *penultimo C. de bonis author. jud. possid.* idem Jason. *in l.*1. §.1. *num.*7. ubi Curtius Junior. *num.*24. *ff. de judiciis*, Alois de Leo *in authent. cassa num.* 19. *C. de Sacrosant. Eccl.* Alciat *in c. cum non ab homine num.*2. *de jud.* Aufrerius ad Capel. Tholosan. *dec.*168. Riccius *collect.* 1054. *vers. Amplia secundo*, Caracciol. *de foro privileg. qu.*16. *nu.* 21. Tiraquel. *de retract. conven.*§.4. *gloss.*7. *num.* 9. qui *num.* 10. testatur ita in Gallia uti, quamvis de jure multum dubitet, Masul. ad Capic. *decis.*7. *numero* 4. Maranta *de ordin. jud. part.*4. *dist.*11. *num.*62. Menochius *de recuper. poss. remed.*15. *numero* 215. Carocius *de deposito part.*1. *tit. de casu num.*40. qui *num.* 41. Corolariè infert limitationem ad cap. *Si diligenti de foro compet.* ut Clericus debeat conveniri coram judice suo, quia hoc non procedit, quando Clericus non convenitur per modum judicii, sed executivè, & ex consequentia officii suscepti, implorando officium judicis, & hoc notabile esse refert, *fol. mihi* 45. *part.*2. *quæst.*121. Scaccia *de jud. lib.*1. *c.*11. *num.*69. Surd. *cons.*208. *nu.*11. *lib.*2. Farinac. *in praxi part.*1. *quæst.*8. *num.* 123. *vers. Limita* 11. Afflictis *dec.*24. *num.*3. Aviles *c.*10. *prætor. gloss. execucion sub num.*6. *&* *c.*20. *gloss. usurpan. num.*10. Tuschus *pract. concl. littera I. concl.*451. *numero* 28. Marcus *dec.*1057. *lib.*2. Cancer. nudius tertius interrogatus sic consuluisse testatur *part.*3. *var. c.*8. *à num.*108. Luca ad Franchis *dec.*644. *num.*6. *vers. Unde cum dictus*, Cenedo *collect. ad decretum* 37. *num.* 21. Sesse *de inhibit. c.* 9. §.1. *num.*16. *&* 17. Portoles ad Molin. §. *Clericus num.* 51. Cuenca *de comenda clau.*29. *num.*18. *&* 19. ubi Niño in addit. *num.*7. *&* 8. Paz *in l.*118. *styli num.*2. Mexia *in pragmat. taxæ panis concl.*5. *num.*33. *Et si de jure contrariam opinionem dicat communem*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.*18. *num.*130. Azevedo *l.*10. *num.*39. *vers. Quemadmodum tit.*1. *&* *l.*1. *nu.*24. *tit.*12. *lib.*4. *recop.* Curia Philippica *tom.*1. *part.*1. §.4. *num.*18. Reg. Vico *ad pragmat. Regni Sardiniæ tom.*1. *tit.*7. *c.*15. *num.*31. Gironda *de gabel. part.*4. §.1. *num.*20. Parlador. *rer. quotid. tom.*2. *differ.* 9. §.4. *num.*18. Salgado *de Reg. protect. part.*4. *c.*14. *num.* 90. 91. *&* 105. Anna. *singul.* 127. Borrel. *in sum. decis. part.*1. *tit.*7. *de Cleric. &* *Sacerdot. num.* 47. *&* *tit.* 43. *num.*11. *&* *de Reg. Cathal. præst. c.*71. *num.*240. Faber. *in C. lib.*1. *tit.*3. *def.*55. *vers. Quomodo etiam*, Capi. Latro *consult.*103. *num.* 10. *&* *dec.*123. *num.*10. ubi Manfrella *n.*19. Marta *de jurisd. part.*4. *casu* 104. *num.*8. *&* *casu* 124. *num.*1. Gratian. *discep. foren. c.* 8. *num.*28. Mastrill. *decis.* 159. *num.*15. *&* 16. *lib.*2. Narbona *l.*20. *gloss.*20. *num.*21. *&* 24. *lib.*4. *recop.* Saravia *de jurisdict. adjunct. quæst.* 3. *sub num.* 2. *vers. Clericus depositarius*, Cevallos *de cognit. per viam violen. part.*2. *quæst.*76. *à nu.*1. *ad* 5. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.*7. *gloss.*7. *num.*7. *fol.* 191. *tom.*1. Fontanella *decis.*309. *numer.* 19. *&* *dec.* 515. *num.*7. *part.*2. Ciarlin. *contr. foren. lib.*1. *c.*24. *nu.* 47. *&* 51. *&* *lib.*2. *c.*196. *à num.*3. Cutel. *de Immu. Eccl. lib.*2. *quæst.*22. Bolero *de decoctor. tit.*2. *quæst.*4. *nu.*4. *&* *me citato numero* 5. Amendola ad Franchis *dec.* 151. *num.*1. Marinis *resolut. jur. lib.*1. *c.*53. *numero* 3. ubi Rodoer. *num.* 3. *juncto vers. Istorum*, Arias de Messa *var. lib.*1. *c.*34. *sub num.*11. Torreblanca *de Magia lib.* 15. *c. ult. num.* 6. Fermosinus *in c. Qualiter*, *&* *quando* 17. *quæstion.* 7. *num.* 8. *de judiciis*, Ansaldus *de jurisdictione parte* 2. *tit.*11. *c.*26. *toto.* Et si ipsi periculosa videatur, concludit tamen *nu.*15. Quòd prudens judex alium, quàm Clericum, seu Religiosum depositarium, seu sequestrarium eliget, & deputabit, ego pluribus Laudatis *dec.*10. *num.*11. *part.*1.

Intellige 1. Si Judex sæcularis agat contra Cleri- 32
cum depositarium ab eo nominatum realiter tantum in bonis, non autem personaliter contra ejus personam, Masul. ad Capicium *dec.*7. *num.*4. qui ad hoc allegat Afflict. *decis.*173. Calefat. *in l.*1. *num.*36. *vers. Sed Clericum ff. de jud.* Sequuntur Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.*856. Salgado *in Regia protect. par.* 4. *c.*14. *numer.*105. *vers. Quando*, Paz *in l. styli* 118. *num.*4. Thom. del Bene *de Immun. Eccl. tom.* 2. *c.*9. *dub.*21. *num.*12. Baronius *de citat. tom.*3. *in addit. ad qu.* 18. *sub numer.* 20. Adde infra *decis.* 222. *numer.* 23. *&* 24.

Intellige 2. Ut tantum procedat quoad cognitio- 33
nem, non verò quoad executionem, hoc est, quòd Judex sæcularis possit condemnare Clericum ad restitutionem depositi de illius ordine accepti, non autem procedere ad executionem suæ sententiæ, sed eam remittere Judici Ecclesiastico implorando ejus auxilium per litteras requisitorias, ut ex Martha, Cevallos, Fermosin. *n.*8. *&* 10. Hermosilla ad Gregor. Lopez, Thom. del Bene, & Diana tradidi *dec.* 10. *numer.* 114. *in fine part.*1. Quibus addendi sunt Ansaldus *de jurisdic. par.* 2. *tit.*11. *c.*26. *num.*7. *&* 8. Rodoer. ad Marinis *resol. jur. lib.* 1. *c.* 53. *num.* 3. *vers. Istorum*, Ciarlin. *Contr. foren. lib.*1. *c.*44. *num.* 49. *vers. In quibus*, Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.*1. *c.*39. §.2. *num.*124. *in fine*, Baronius *de citatione tom.*3. *in addit. ad quæst.*18. *num.*20. *in fine*, Manfrella ad Capic. Latro *dec.* 123. *numer.* 19. *in fine*, quidquid dicant Salgado, Carleval, & Fontanella, quos citat Bolero *de decoctorib. tit.*2. *quæst.*5. *num.*5. *in fine*, Quia contra eos, & alios est verior sententia, ut latè probat Pareja *de instr. edit. tom.*2. *tit.*6. *resol.*9. *à num.*31. *signanter à numer.*37. Et viginti sex Doctores laudat *num.*54. Quibus addo Dianam *resol. mor. par.*3. *tract.*1. *res.*4. *Et in coordinat. par.*9. *tract.*2. *resol.*82. *nu.* 2. eumdem Fontanella *dec.* 309. *num.* 20. *&* *dec.* 515. *numer.*7. *part.*2. Adde infra *dec.*222. *n.*25. *&* 26.

ARGUMENTUM.

An laici ementes frumentum, vinum, oleum, seu alios fructus à Clericis possint compelli per Judicem sæcularem ad solvendam gabellam Civitatibus, Villis, & Oppidis.

SUMMARIUM.

1 *Gabellam solvere de jure communi pertinet ad emptorem num.*1.2. *&* 3. *quid in Regno Castellæ n.*4. *&* 5. *&* *in Regno Lusitaniæ*, *n.*6.

7 *Argumentum valet de gabella ad laudimium*, *&* *è contra.*

8 *Laudimium ab emptore est solvendum, non solùm quo ad res emphiteuticarias*, *sed etiam quo ad res feudales, tam de jure communi, quàm municipali Cathaloniæ, nu.*8 *limita* 1. *nisi aliud sit inter partes conventum, nu.*9. *limita* 2. *si consuetudo Civitatis, vel loci inducit contrarium*, *n.* 10. *ut in Civitate Barcinonæ*, *nu.* 11. *sublimita secundam limitationem n.*12. *&* 13. *declara n.*14.

15 *Quæ-*

15 *Quæstio ſi oritur in cauſis feudalibus, & emphiteuticariis, quis debeat ſolvere laudimium. Primò recurrendum eſt ad pacta, & ad id quod actum eſt. Et pactis deficientibus ad conſuetudinem loci, ſeu regionis. Et ſi non appareat de conſuetudine recurrendum eſt ad jus ſcriptum. Primò ad jus municipale Cathaloniæ. Jure verò municipali Cathaloniæ deficiente, recurrendum eſt ad jura Canonica. Et iis deficientibus ad jus Civile.*

16 *Judex ſæcularis poteſt mandare laicis ementibus frumentum, vinum, oleum, ſeu alios fructus à perſonis exemptis, cujuſcumque qualitatis ſint, ne ſolvant jus, ſeu gabellam dictis perſonis exemptis, ſed illud, & illam ſolvant Civitatibus Villis, & Oppidis, nu.16. & 17. Et ſi ſuper iis oritur contentio, declaratur in favorem judicis ſæcularis, deciſiones Cancellarii Cathaloniæ, numero 19. & 20. Et Procancellarii Regni Majoricarum, num. 21. Et recedendum à declaratione referenda n.22.*

18 *Rex quando reſcribit uni Præſidi, ex hoc videtur reſcriptum omnibus Præſidibus, quando ſubſunt uni Principi, & gubernantur per unum Concilium, non data aliqua ſpecialitate.*

DECISIO CCXXII.

1 DE jure communi onus ſolutionis gabellæ ad emptorem pertinet, *l. debet 27. ff. de adilit. Edicto*, ex quo tex. Communiter probarunt Bald. *in l. ſi prædium num. 6. C. de ædilit. actionib.* Jaſon. *in l. fin. num. 4. verſic. Adde C. de jure emphit.* Cagnol. *in l. 2. numero 236. C. de pact. inter emp. Et venditor.* Alexander. *conſ. 61. num. 4. lib. 3.* Gozadin. *conſ. 65. numero 1.* Romanus *ſingul. 582. aliàs 588.* Capella Tholoſana *dec. 451.* Caſtillo *l. 70. tauri gl. penult.* ubi Pal. Rub. *num. 77.* Lazarte *de decima vendit. in ſcholis ad l. 1. num. 7.* Gironda *de gabel. part. 4. §. 1. num. 1.* Azevedo *l. 1. num. 71. tit. 17. lib. 9. recop.* Guttier. *de gabel. quæſt. 46. num. 1.* Larrea *allegat. fiſcal. 57. num. 12.* Roderic. *de annuis reddit. lib. 2. quæſt. 4. num. 1. & 8.* Caſt. Palaus *in oper. mor. part. 7. de juſt. & jure tract. 32. diſp. 6. punct. 25. num. 5.* Cabedo *num. 1. deciſ. 11. num. 6.* Fagundez *de juſt. & jure lib. 5. c. 4. num. 6.* Boſſius *in moral. lib. tom. 3. tit. 6. num. 22. in fine*, Parlador. *rer. quotid. lib. 1. c. 3. §. 7. num. 5.* Solis *de cenſib. tom. 1. lib. 2. c. fin. num. 2. verſic. Nam, & ſi*, Gratian. *diſcep. foren. c. 343. nu. 25.* Merlinus *de pignorib. lib. 3. quæſt. 6. num. 10.* Solſona *in lucern. laudimior. prælud. 5. num. 1. verſic. Adde benè facere fol. mihi 10. col. 2.* remiſſivè Barboſa *in repertor. verbo Gabella, verſ. Non debetur, ibi: Et quis debeat fol. 65.*

2 Et quamvis non deſint contradictores, etiam attento jure communi, qui dicunt, onus ſolvendæ gabellæ pertinere ad venditorem, aut dividendum fore inter venditorem, & emptorem, Cæpola *in l. debet 27. notab. 2. ff. de ædil. edicto*, Pinel. *in l. 2. part. 2. c. 3. num. 40. C. de reſcind. vendit.* Lazarte *de decima vendit. c. 14. num. 12. & c. 11. à num. 1.* Gomez Ariaz *l. 68. tauri nu. 27.* Azevedo *l. 1. num. 72. in fine, & num. 73. tit. 17. lib. 6. recop.* Guttier. *de gabel. quæſt. 46. num. 2.* Solis *de cenſib. tom. 1. lib. 2. c. fin. ſub num. 2.*

3 Tamen non eſt recedendum à prima opinione, *de qua numer. 1.* quæ magis recepta eſt, licèt ſecunda opinio, *de qua n. 2.* in puncto juris verior videatur, ut inquit Guttier. *de gabel. q. 46. n. 2. in fine.*

4 Jure autem Regni Caſtellæ onus gabellæ ſolvendæ ad venditorem pertinet, *l. 1.* ubi Azevedo *num. 74. tit. 17. lib. 8. recop.* Menchaca *de ſucceſ. creat. §. 10. num. 25. verſ. In ſumma, & contr. uſufrequen. c. 11. ſub num. 16.* Gironda *de gabel. par. 4. §. unum tamen num. 2.* Lazarte *de decima vendit. c. 15. num.* Guttier. *de gabel. quæſt. 46. num. 3. & num. 16. verſic. Nunc vero*, Roderic. *de annu. reddit. lib. 2. quæſt. 4. num. 8.* Larrea *alleg. fiſcal. 57. num. 12. in prin.* Parlador. *rer. quotidian. lib. 1. c. 3. §. 7. verſic. Spectat autem*, Solis *de cenſib. lib. 2. c. fin. num. 2. in prin. & in fine tom. 1.* Caſt. Palaus *in oper. mor. de juſtitia, & jure tom. 7. tract. 32. diſp. 6. punct. 25. num. 5. verſic. Attamen*, Fagundez *de juſt. & jure lib. 5. c. 7. num. 7. verſic. In Caſtellæ.* Quod limitatur † in Regno Caſtellæ, pluribus caſibus, ut notant Parlador. *rer. quotidian. lib. 1. c. 3. §. 7. n. 4. verſic. Niſi*, Solis *de cenſibus tom. 1. lib. 2. c. fin. numer. 2. in fine*, Quos caſus latè refert Guttier. *de gabel. quæſt. 46. à n. 17. uſque ad finem.* Et inter eos quando venditur Oleum Hiſpali ſolvit emptor dimidiam gabellam, & venditor aliam dimidiam, *ut cavetur in l. 3.* ubi Azevedo *tit. 17. lib. 9. recop.* Guttier. *de gabel. quæſt. 46. n. 17.* Larrea *allegat. fiſcal. 57. n. 9.* Fagundez *de juſt. & jure lib. 5. c. 7. nu. 7. verſ. Excipe*, Noguerol. *alleg. 38. num. 2.* 5

In Regno Luzitaniæ in omnibus venditionibus dimidium tributi gabellæ ſolvit venditor, & aliud dimidium emptor, Cabedo *deciſ. 113. num. 6. tom. 1.* Pinel. *in l. 2. par. c. 3. num. 40. in fine, C. de reſcinden. vendic.* Fagundez *de juſt. & jure lib. 5. c. 4. nu. 8. verſ. Inſpecto autem, & c. 7. n. 7.* Barboſa *in repert. verbo Gabella non debetur fol. 165.* 6

Addo in ſimili, quòd valet argumentum à gabella ad laudimium, & eo utuntur Doctores *in l. ab emptione ff. de pactis*, Craveta *conſ. 332. num. 7. & 20.* Surd. *dec. 31. num. 10.* Barboſa *argument. jur. loco 57.* Merlinus *de pignorib. lib. 3. quæſt. 6. num. 5.* Et eo utitur Solſona *in lucer. laudimi. prælud. 5. num. 1.* Quidquid dicat idem Solſona *in lucer. laude. cellula 19. num. 20.* Et ex eo Fontanella *dec. 278. num. 13. part. 1.* Pacificus *de Salviano inter dicto inſpect. 3. c. 4. num. 564.* Hodierna ad Surd. *deciſ. 31. num. 27.* Quia Doctores paſſim purificant hos terminos gabellam, & laudimium, & de uno ad alterum arguunt, nec inter eos cadit ratio aliqua diverſitatis, & ſic de uno ad alterum benè infertur, ut docent Surdus *dec. 305. num. 23. verſ. Quamvis*, Gratianus *diſcep. foren. 180. num. 10.* 7

Et laudimium ab emptore, ſeu novo acquiſitore eſt ſolvendum, & non ab alienatore, non ſolùm quo ad res emphiteuticarias, *l. fin. gloſſ. verbo accipere C. de jure emphiteutico*, ſed etiam quo ad res feudales, *conſtitutio perco que 2. in fine, ibi: Lo dit empero luiſme, ò, foriſcapi per lo comprador, ò, per altre novell adquiſidor del feu, è no per lo alienador, juncto ibi. En los dits caſos ſic pagat tit. de dre emphiteutic*, ut docent ex noſtris Mieres *in Curia Cervariæ Regis Petri 3. collat. 6. c. de feudis, & foriſcapiis num. 19. & 30. fol. 385. tom. 2.* Gaillor. de Valleſica *in uſatico qui ſeniori num. 2. & 3.* Socarrats *in commemorat. Petri Alberti c. Caſtellanus nu. 28. verſ. Dum tamen fol. 194. Et melius in cap. cautum nu. 14. verſ. Quæro quis tenetur fol. 549.* Solſona *in lucer. laudim. prælud. 1. & 3. verſ. Et quod ſupra dictum eſt, & cellula 7. nu. 9. in fine, fol. 42. pag. 2. & cellula 10. col. 1. 63. & col. 2. verſ. Et cum* Peguera *in conſtit. Item ne ſuper laudimio verſ. 10. num. 1.* ubi Villaplana *in addit. num. 1. & 2.* Fontanella *dec. 279. num. 16. part. 1.* Deſpujol. ad Mier. *verbo laudimium feudi fol. 111.* Ripoll. *var. cap. 7. num. 255. & 256.* Et ita ſervari in Civitatibus Illerdæ, & Gerundæ tradit Oliba *de actionib. part. 1. lib. 3. cap. 3. nu. 35.* Villaplana in addit. ad Peguera *in conſtitut. Item ne ſuper laudimio verſic. 10. num. 3. & 5.* Ex alienigenis Jaſon *in l. fin. nu. 41.* ubi Salicet. *num. 15. C. de jure emphiteu.* Jul. Clarus *§. emphiteuſis quæſt. 23. num. 5.* Aponte *de laudim. quæſt. 9. à nu. 1.* Surd. *deciſ. 200. num. 4.* Cenedo *collect. ad decretal. 141. num. 44.* Caldas Pereyra *de extinct. emphiteu. quæſt. 16. num. 15. & 16.* Guttier. *de gabel. quæſt. 67. num. 15. in fine, & verſic. Verum*, Borell. *in ſumma dec. part. 1. tit. de laudimiis à num. 31.* Barboſa *in repertor. verbo laudimium verſic. Laudimium ſolvi, Roderic. de annu. reddit. lib. 2. qu. 4. ſub n. 14. verſ. Et ita.* 8

Limita 2. omnia prædicta, ſi aliud inter partes fuerit conventum, ut in terminis gabellæ notant Guttier. *de gabel. quæſt. 46. ſub num. 3.* Fagundez *de juſt. & jure lib. 5. cap. 7. ſub num. 7.* Et alii ex citatis *num. 1. & 4.* Quidquid dicant Roderic. *de annu. reddit. lib. 2. quæſt. 4. à num. 1.* Leotardus *de uſuris quæſt. 9. numero 29. & 30.* Sollona *in lucer. laudimior. cellula 10. fol. mihi 63. part. 2. col. 1. in prin.* Et in terminis laudimii probat tex. *in conſtitut perco que 2. in fine. ibi: Si dones altra coſa entre ells expreſſament ſerafeta en lo dits caſos ſie pagat titu. de dret emphiteutic.* 9

tic. Guttier. *de gabel. quæst.6. numer.15. vers. Verum*, Ripoll. *var.cap.7.num.255.* Roderic. *de annu.reddit. lib. 2.quæst.4.num.14.vers. Quod intellig. & num.19.vers. Tamen licet*, Cancer. *part.1.var. cap.12.num.27.vers. Hoc etiam ibi : Et hoc nisi*. Et alii ex citatis *num.* 8. Nam si aliter inter partes conventum est, illa conventio servanda est, quia pacta sunt servanda, & contractus ex conventione legem recipiunt, cum plus operetur pactum, quàm lex, probant Leotardus *de usuris quæst.* 15. *num.*14. Bossius *in moral. tom.3.tit.6. num.*222. Barbosa *in l.2.num.3. C.de jure emphiteu.* Cardoso *in præv. jud. verbo pactum num.*28. *&* 29. Et in terminis laudimii exornant Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum num.*14. *vers. Quis tenetur fol.*549. Peguera *in constitut. Item ne super laudimio vers.*10. *num.*2. ubi Villaplana *in addit. à numer.*3. Et in terminis gabellæ Fagundez *de just. & jure lib.* 5. *cap.*4. *num.*8. *vers. Inspecto autem*.

10 Limita 2. si consuetudo Civitatis vel loci inducit contrarium, Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum num.* 14. *in princip. fol.* 549. Peguera *in constitut. Item ne super Laudimio prælud.* 3. *num.*4. *&* 9. *& vers.*10. *num.*3. ubi Villaplana *num.*6. Solsona *de stylo capibreviandi fol.*46. *pag.* 2. *num.*8. Cancer. *part.*1. *var. cap.*11. *num.*77. *&* *cap.* 12. *num.*27. *vers. Hoc etiam, ibi : Et hoc nisi*, Ripoll. *var.cap. num.*39. Barbosa *in repertor. verbo Laudimium, vers. Laudimium solvi*, refert Bossius *moral.tom.*3. *tit.*2.*num.*222. *vers. Secunda conclusio*. Ut est in † Civitate Barcinonæ, Suburbiis
11 proximis, & immediatè contiguis, hortis, & vineto ejusdem, in quibus venditor tenetur solvere laudimium, per legem sententiæ arbitralis latæ per Dominum Regem Jacobum, & Episcopum Valentinum inter Clerum, & Cives Barcinonæ pro exsolvendis laudimiis, *quæ est in pragmat.* 1. *titu. de pret. emphiteutic.* Cancer. *par.*1.*var.cap.*12. *num.*28. Fontanella *de pact. nup.tom.*2.*claus.*5. *gloss.*1. *part.*2. *num.*121. *&* *decis.* 279. *num.*17. *&* 20. *Et casum refert num.*19. *vers. Memini, & dicto nu.* 20. *part.* 1. Villaplana in addit. ad Pegueram *in constitut. Item ne super laudimio vers.* 10. *numer.*4. Ripoll. *var.cap.*7. *num.*257. *Et casum refert num.*274. Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum nu.*15. *fol.* 549. Solsona *in lucerna laudimior prælud.* 4. *numero septimo, & prælud.*5. *num.secundo*. *Et cellu.*10. *fol.mihi* 63. *colum.*1. *vers. Et cum & dicto fol.*3. *pag.*2. *col.*2. *vers. Et quia*.

12 Sublimita 1. hanc 2. limitationem, nisi pactum conventum sit inter partes in Civitate Barcinonæ, & ejus suburbiis proximis, quòd emptor solvat lau-
13 dimium, quo casu emptor virtute pacti conventi illud solvere tenetur, Ripoll. *var. cap.*7. *num.*175. addere poteris citatos *n.*2.

14 Sublimita 2. hanc 2. limitationem, ut procedat in titulis onerosis; nam in titulis lucrativis solutio laudimii in Civitate Barcinonæ, suburbiis proximis, horto & vineto cedit acquisitori, Solsona *in lucerna laudimior. prælud.* 5. *numero* 35. *ante finem, vers. Et est verum, & cellula* 7. *num.*9. *in fine fol.*42. *pag.* 2.*colum.*2. Ripoll. *var.resol.cap.*7.*num.*258. Ex quo † in Civitate Barcinonæ per privilegium recognoverunt proceres, *quod est capit.* 1. *titu. de les consuetuts de Barcelona in volum. pragmat.* de rebus emphyteuticariis ex titulis lucrativis, sive sit per successionem ex testamento, vel ab intestato, sive per donationem inter vivos, nihil solvitur pro laudimio, nec debetur Domino laudimium, Solsona *in lucerna laudimior. cellula* 7. *sub nu.*10. *Et latè de stylo capibreviandi fol. mihi* 46.*n.*9. Ripoll. *var.res.cap.*7.*nu.*259. Cancer. *part.*1.*var. res.cap.*11.*num.*73.

15 Ex quibus inferunt Doctores, quòd si quæstio oritur in causis feudalibus & emphiteuticariis, quis debeat solvere laudimium, primò recurrendum est ad pacta, & ad id quod conventum, & actum est, & pactis deficientibus recurrendum est ad consuetudinem loci seu regionis, si & non appareat de consuetudine, recurrendum est ad jus scriptum, primò ad jus municipale Cathaloniæ, quo judicare debemus, jure verò municipali Cathaloniæ deficiente, recurrendum est ad jura canonica, & iis deficientibus ad jus civile, ut pulchrè, docet Peguera *in constitut. Item ne super laudimio vers.*1. *num.*72. *&* *vers.*10.*num.*4. ubi Villaplana *num.*6. *&* 7. Cancer. *part.*1. *var.cap.*12.*num.*28.*vers. Hoc etiam ibi : Et hoc nisi*. Et alii ex citatis *num.* 8. Nam si aliter inter partes conventum est, illa conventio servanda est, quia pacta sunt servanda, & contractus ex conventione legem recipiunt, cum plus operetur pactum, quàm lex, probant Leotardus *de usuris quæst.* 15. *num.*14. Bossius *in moral. tom.3.tit.6. num.*222. Barbosa *in l.2.num.3. C.de jure emphiteu.* Cardoso *in præv. jud. verbo pactum num.*28. *&* 29. Et in terminis laudimii exornant Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum num.*14. *vers. Quis tenetur fol.*549. Peguera *in constitut. Item ne super laudimio vers.*10. *num.*2. ubi Villaplana *in addit. à numer.*3. Et in terminis gabellæ Fagundez *de just. & jure lib.* 5. *cap.*4. *num.*8. *vers. Inspecto autem*.

10 Limita 2. si consuetudo Civitatis vel loci inducit contrarium, Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum num.* 14. *in princip. fol.* 549. Peguera *in constitut. Item ne super Laudimio prælud.* 3. *num.*4. *&* 9. *& vers.*10. *num.*3. ubi Villaplana *num.*6. Solsona *de stylo capibreviandi fol.*46. *pag.* 2. *num.*8. Cancer. *part.*1. *var. cap.*11. *num.*77. *&* *cap.* 12. *num.*27. *vers. Hoc etiam, ibi : Et hoc nisi*, Ripoll. *var.cap. num.*39. Barbosa *in repertor. verbo Laudimium, vers. Laudimium solvi*, refert Bossius *moral.tom.*3. *tit.*2.*num.*222. *vers. Secunda conclusio*. Ut est in † Civitate Barcinonæ, Suburbiis
11 proximis, & immediatè contiguis, hortis, & vineto ejusdem, in quibus venditor tenetur solvere laudimium, per legem sententiæ arbitralis latæ per Dominum Regem Jacobum, & Episcopum Valentinum inter Clerum, & Cives Barcinonæ pro exsolvendis laudimiis, *quæ est in pragmat.* 1. *titu. de pret. emphiteutic.* Cancer. *par.*1.*var.cap.*12. *num.*28. Fontanella *de pact. nup.tom.*2.*claus.*5. *gloss.*1. *part.*2. *num.*121. *&* *decis.* 279. *num.*17. *&* 20. *Et casum refert num.*19. *vers. Memini, & dicto nu.* 20. *part.* 1. Villaplana in addit. ad Pegueram *in constitut. Item ne super laudimio vers.* 10. *numer.*4. Ripoll. *var.cap.*7. *num.*257. *Et casum refert num.*274. Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum nu.*15. *fol.* 549. Solsona *in lucerna laudimior prælud.* 4. *numero septimo, & prælud.*5. *num.secundo*. *Et cellu.*10. *fol.mihi* 63. *colum.*1. *vers. Et cum & dicto fol.*3. *pag.*2. *col.*2. *vers. Et quia*.

12 Sublimita 1. hanc 2. limitationem, nisi pactum conventum sit inter partes in Civitate Barcinonæ, & ejus suburbiis proximis, quòd emptor solvat lau-
13 dimium, quo casu emptor virtute pacti conventi illud solvere tenetur, Ripoll. *var. cap.*7. *num.*175. addere poteris citatos *n.*2.

14 Sublimita 2. hanc 2. limitationem, ut procedat in titulis onerosis; nam in titulis lucrativis solutio laudimii in Civitate Barcinonæ, suburbiis proximis, horto & vineto cedit acquisitori, Solsona *in lucerna laudimior. prælud.* 5. *numero* 35. *ante finem, vers. Et est verum, & cellula* 7. *num.*9. *in fine fol.*42. *pag.* 2.*colum.*2. Ripoll. *var.resol.cap.*7.*num.*258. Ex quo † in Civitate Barcinonæ per privilegium recognoverunt proceres, *quod est capit.* 1. *titu. de les consuetuts de Barcelona in volum. pragmat.* de rebus emphyteuticariis ex titulis lucrativis, sive sit per successionem ex testamento, vel ab intestato, sive per donationem inter vivos, nihil solvitur pro laudimio, nec debetur Domino laudimium, Solsona *in lucerna laudimior. cellula* 7. *sub nu.*10. *Et latè de stylo capibreviandi fol. mihi* 46.*n.*9. Ripoll. *var.res.cap.*7.*nu.*259. Cancer. *part.*1.*var. res.cap.*11.*num.*73.

15 Ex quibus inferunt Doctores, quòd si quæstio oritur in causis feudalibus & emphiteuticariis, quis debeat solvere laudimium, primò recurrendum est ad pacta, & ad id quod conventum, & actum est, & pactis deficientibus recurrendum est ad consuetudinem loci seu regionis, si & non appareat de consuetudine, recurrendum est ad jus scriptum, primò ad jus municipale Cathaloniæ, quo judicare debemus, jure verò municipali Cathaloniæ deficiente, recurrendum est ad jura canonica, & iis deficientibus ad jus civile, ut

pulchrè, docet Peguera *in constitut. Item ne super laudimio vers.*1. *num.*72. *&* *vers.*10.*num.*4. ubi Villaplana *num.*6. *&* 7. Cancer. *part.*1. *var.cap.*12.*num.*28.*vers. Hoc etiam ibi : Et hoc nisi*. Et alii ex citatis *num.* 8. Nam si aliter inter partes conventum est, illa conventio servanda est, quia pacta sunt servanda, & contractus ex conventione legem recipiunt, cum plus operetur pactum, quàm lex, probant Leotardus *de usuris quæst.* 15. *num.*14. Bossius *in moral. tom.3.tit.6. num.*222. Barbosa *in l.2.num.3. C.de jure emphiteu.* Cardoso *in præv. jud. verbo pactum num.*28. *&* 29. Et in terminis laudimii exornant Socarrats *in commemorat. Petri Alberti cap. cautum num.*14. *vers. Quis tenetur fol.*549. Peguera *in constitut. Item ne super laudimio vers.*10. *num.*2. ubi Villaplana *in addit. à numer.*3. Et in terminis gabellæ Fagundez *de just. & jure lib.* 5. *cap.*4. *num.*8. *vers. Inspecto autem*.

Posito quòd ad emptorem pertinet onus solvendi 16
gabellam. Potest judex sæcularis mandare laicis ementibus frumentum vinum, oleum, seu alios fructus à personis exemptis, cujuscumque qualitatis sint, ne solvant jus, seu gabellam dictis personis exemptis, sed illud, & illam solvant Civitatibus, Villis, & Oppidis, sic observari mandavit Dominus Noster Rex Proregi Regni Majoricarum Epistolico rescripto per Sacrum, Supremum, Regium Coronæ Aragonum Concilium expedito, dat. Matriti 29. Martii 1653. tenoris sequentis.

El Rey,

Egregio Conde de Montoro Pariente, mi Lugar-Tiniente, y Capitan General, Magnificos, Amados Consejeros. El Sargento major Don Vincente Mut, y Raphael Tallades Syndicos de esse Reyno me han representado, que en el hay ciertos decretos impuestos al Comprador, y algunos exemptos pretenden tomarlos sin poderlo ni deverlo hazer, respeto de que estos derechos, que deve pagar el Comprador laico, seu demas del justo precio de los generos, que compra, y el que es exempto solamente puede pedir quando vende, que no se le baxe aquel derecho del justo precio ; porque de otra manera viene a recaer en su beneficio, mas de lo que de justicia se deve, en dano de la Universidad : y siendo justo atender al remedio; particularmente quando se està exammado, que los exceessos de las franquezas la tienen en los empenos que se sabe. He resuelto, que por ningun caso se permita, quel el Comprador laico, quando comprare de personas exemptas de qualquier calidad que sean, les pague, ni entregue a ellos el derecho que deviere, como Comprador, sino à la Universidad, que es à quien se deve de justicia. En cuja conformidad es encargo, y mando, que tengais la mano en la execucion, y complimiento desta mi orden, y resolucion, sin dar lugar à lo contrario, que assi es mi voluntad. Dat. en Madrid à 29. de Marco 1653.

Yo el Rey.

Ut. Don Christ.Crespi Vicecan.
Ut. Comes de Robres Regens.
Ut. Don Georgius de Castellui.
Ut. Don. Petrus Villacampa Reg.
Ut. Marta Reg.
Ut. Don Pasqual de Aragon Aragon Reg.

Et quamvis hoc regium rescriptum sit pro Civita- 19
te Majoricarum, idem est, pro ut si directum esset pro aliis Civitatibus, & Regnis per Sacrum, Supremum, Regium Coronæ Aragonum Concilium gubernatis. Tum quia nulla specialitas in Civitate Majoricarum invenitur, magis quàm in aliis Civitatibus, & Regnis. Tum quia ratio non clauditur loco, & cum non possit dari diversa ratio statuendi in aliis Regnis Coronæ Aragonum, idem jus servandum erit. Tum quia quando Rex rescribit uni Præsidi, ex hoc videtur rescriptum omnibus Præsidibus, & Epistola Missa per Principem ad unum locum, facit jus quo ad alios, & quod Princeps uni imperat, ab omnibus observari debet, quando subsunt uni Principi, & gubernantur per unum Concilium, *nt cum pluribus probavi dec.*37.*n.*18.19.*&* 20.*& part.*1. quibus addo Guttier. *in l.nemo potest n.*390. *vers.* 2. ibi : *Et licet illa, ff. de legat.*1. Roderic. *de annu.reddit.lib.*1.*q.*12. *n.*4. *vers. Nec supinè*, ibi : *Hujus legis ratio*, Paz *in prax.tom.*1.*part.*4.*c.*4.*nu. vers. Quæ lex licet*, Parlador. *rer.quotid.lib.*1.*c.*10.*n.*13. Carlevāl. *de jud.lib.* 1.*tit.*2.*disp.*8.*nu.*10. *Sic statuitur*, Vela *differt.at.*45. *nu.* 63.*tom.*2. Noguerol. *alleg.*26. *nu.*267.*&* 268.

Ideoque laici ementes frumentum, vinum, oleum, 20
seu alios fructus à Clericis compelli possunt per Judicem

dicem sæcularem ad gabellam solvendam, & si super his oritur competentia inter Judices Ecclesiasticum, & sæcularem, declaratur in favorem Judicis sæcularis. Ita in Cathalonia per Cancellarium Loris, Consultoribus Batlle, Amell, & Puig 28. Februarii 1581. in favorem Syndici Civitatis Gerundæ, & Joannis Garcia Droguerii ejusdem Civitatis, Arrendatoris juris lezdæ Civitatis Gerundæ, contra Saturninum Gali Canonicum, & Procuratorem Ecclesiæ Gerundæ, occasione exactionis impositionis per dictum Garcia factæ à quibusdam laicis emptoribus tritici per dictum Gali ex suis redditibus Ecclesiasticis collecti, & dictis laicis venditi. Et à quodam laico pistore, cui dictus Gali pro mercede laborum dederat in solutum mensuras quasdam farinæ ex dicto tritico de suis redditibus Ecclesiasticis collecto, fuit declaratum, causam pertinere ad Curiam sæcularem Regiam Gerundæ. Quidquid Fontanella *dec.*301. *nu.*18. *& 19. part.* 2. intelligat istam declarationem fuisse factam in casu, quo laicis emptor fructuum, à Clericis, deinde in actu separato, fit venditor. Cum prædicta declaratio expresè loquatur de laicis ementibus immediatè à Clericis.

21 Idemque fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Puigmari, & Consultoribus Magarola, Gamis, Roca, & Carrereres 15. Octobris 1626. in favorem Fisci Procuratoris Patrimonialis, Procuratoris Regii Civitatis Dertuzæ, contra Capitulum Sedis Dertuzæ, & Josephum Simò I. V. Doctorem Archidiaconum de Culla, & Fisci Procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Dertuzæ, ex quo Arrendatores, & exactores jurium novi impositi, sive *de non imposit.* frumenti, & farinæ dictum jus exigebant ab emptoribus farinæ venditæ per dictum Simò Archidiaconum, seu per personas ab eo deputatas.

22 Similiter fuit declaratum per fratrem Hieronymum Vincentium Maymò Ordinis Prædicatorum Sacræ Theologiæ Magistrum, Decretorum Doctorem, Regium Procancellarium in Regno Majoricarum, & Insulis adjacentibus, Consultoribus Mir, Guell, Armella, Deseals & Salzedo Regiis Senatoribus, super gabella quinti vini, in favorem Curiæ sæcularis contra Curiam Ecclesiasticam Majoricarum sententia lata 6. Martii 1657. his verbis : si tamen prædicti conductores convenire velint pro quinto vini debito Universitati laicos vendentes vinum, etiam si ipsum sit Ecclesiasticorum collectum in suis vineis, vel ipsos laicos ementes vinum de bonis Clericorum, vel ab ipsis Clericis vendentibus illud ; cum juxta Regiam Sanctionem sub dat. Matriti 29. Martii 1653. exhibitam in processu dispositum sit, quòd emens laicus non solvat vendenti exempto jus, seu gabellam debitam ab emente ipsi Universitati ; prædicti laici vendentes pro Clericis, vel ementes ab ipsis conveniri debent coram suo competente Judice laico; cum per hoc neque indirectè libertas Ecclesiastica lædatur. Non obstantibus quibuscumque in contrarium dictis, deductis, & allegatis.

23 Ex quibus periclitatur, naufragiumque patitur sententia per Cancellarium Monserrat, absque aliquo Consultore, lata 4. Martii 1681. in favorem Capituli Sedis Ilerdæ contra Syndicum dictæ Civitatis, ratione præconii de mandato Vicarii, Patiariorum, & Procerum dictæ Civitatis publicati 2. Januarii 1680. quo præcipiebatur sub pœna decem librarum Barcinonensium, vel alterius pœnæ corporalis in subsidium, quòd ulla persona non immunis, aut exempta solvendi impositiones, & gabellas impositas per dictam Civitatem cujuscumque gradus, status, aut conditionis esset, non emeret, nec emi faceret vinum ad mensuras in prædicto præconio expressas, & alio quolibet modo minutatim in domo, vel taberna alicujus venditoris immunis, seu exempti nisi prius iret ad solvendum rationali dictæ Civitatis jus, & gabellam fissæ, & libra studii vini ab eo empturi à dicto immuni, seu exempto, in qua declaratum fuit firmæ juris factæ in Curia sæculari Regentis Vicariam Ilerdæ factæ per Syndicum dictæ Civitatis locum non fuisse nec esse. Et si ab ea recedendum est, & si casus iterum occurrat judicandum in favorem Curiæ sæcularis.

ARGUMENTUM.

An Clericus tutor, curator seu administrator laici, qui onus tutelæ, curæ, seu administrationis spontè à Judice sæculari susscepit pro reddenda ratione administrationis tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus tutor, curator, seu administrator laici qui onus tutelæ, curæ, seu administrationis sponte susscepit à Judice sæculari, an pro reddenda ratione administrationis tutelæ, vel curæ sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Quæstio est ardua, numero primo, prima est opinio, quòd potest conveniri coram Judice sæculari, num.*2. *&* 3. *secunda est opinio, quòd est conveniendus coram Judice Ecclesiastico, num.*7. *&* 8. *ampliat num.* 15. *Tertia est opinio conciliatrix, de qua num.*16.17. *&* 18. *est Quarta est opinio standum esse consuetudini, nu.* 19. *verum prima opinio verior est, & referuntur declarationes Cancellarii, & Senatus Cathaloniæ, nu.*20. 21. *&* 22. *Limita* 1. *ut procedat, quando agitur civiliter ; secus si criminaliter, num.* 23. *&* 24. *limita* 2. *ut procedat, quoad cognitionem, secus quoad executionem, n.*25. *&* 26.

4 *Familiaris tutor, curator, seu administrator laici pro reddendis computis administrationis tutelæ, vel curæ conveniri potest coram Judice sæculari.*

5 *Studiosus tutor, curator, seu administrator laici conveniri potest coram Judice sæculari pro reddenda ratione administrationis tutelæ, & curæ.*

6 *Clericus executor testamenti laici, etiam si sit Episcopus pro reddendis computis manumissoriæ conveniri potest coram Judice sæculari, numero* 6. *contrarium alii tenent, numero* 9. 10. *&* 11.

12 *Tutor pupilli, & executor testamenti æquiparatur jure.*

13 *Argumentum valet de tutore ad Prælatum.*

14 *Argumentum valet de tutore ad Syndicum.*

18 *Clericus falsum deponens coram Judice sæculari non potest ab eo puniri.*

27 *Administrator officii sæcularis, si efficiatur Clericus non redditis rationibus, tenetur reddere rationem coram Judice sæculari, executionem verò debet facere Judex Ecclesiasticus.*

28 *Laicus datus tutor Clerico minori per Judicem Ecclesiasticum potest conveniri pro ratione reddenda coram Judice Ecclesiastico, executionem autem facere debet Judex sæcularis.*

29 *Clericus tutor, curator, seu procurator laici pro debito pupilli, seu sui principalis an sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari, quidam dicunt, quòd coram Judice Ecclesiastico, numero vigesimo nono. Sed verius est quòd coram Judice sæculari, numero trigesimo etiam quoad executionem, numero trigesimo primo.*

DECISIO CCXXIII.

1 QUæstio in argumento proposita, An Clericus tutor, curator, vel administrator laici, qui onus tutelæ, curæ, seu administrationis sponte à Judice sæculari susceperit, pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione, sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Est ardua, subtilis, & nimis agitata, nondum tamen benè digesta, ut inquit Escobar. *de ratiociniis capite 7. numero septimo*, & ex eo Rovit. *dec. 20. numero octavo, versic. Proposito proindè*, difficilior, ut ait Vela *differt. 40. num. 8. vers. Unde illud tom. 1.* adeò ut in Cancellaria Pinciana, propter ejus magnam difficultatem fuit adjuncta quarta Aula, & adhuc sub judice lis est, ut testatur idem Escobar. *de ratiociniis cap. 7. num. 23. versic. Cum tamen*, & ex eo Rovit. *loco supra citato*, & refert Fermosinus *in c. unico quæst. 4. numer. 13. de obligatis ad Ratiocinia*, & propter ejus difficultatem cogitandum reliquit Gizzius ad Capi. Latro *dec. 123. nu. 29. & 30.* & solùm remissivè tractant Barbosa *in l. 1. num. 5. Cod. ubi de ratiociniis*, Rodoer. ad Marinis *lib. 2. resol. jur. c. 53. num. 2.*

2 Prima est opinio, quòd Clericus tutor, curator seu administrator laici, qui onus tutelæ, curæ, seu administrationis à Judice sæculari spontè acceptavit, pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione potest conveniri, coram Judice sæculari, ita Benedictus *in c. rainutius verbo, & uxorem decis. 2. nu. 128. de testament.* Masuer. *in pract. tit. de judic. & eorum jurisdict. §. item si Clericus num. 23.* Escobar. *de ratiocin. c. 7. à num. 8. ad 14.* Surd. *cons. 396. num. 9. lib. 3.* Marcabrun. *consil. 44. num. 49. 50. 51. & 58.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effect. 1. num. 984. & 985.* Parlador. *rer. quotid. tom. 2. dif. 9. §. 4. num. 18.* Cancer. *par. 1. var. c. 7. num. 159.* Cevallos *com. cont. com. quæst. 987. à num. 689.* Rodoer. ad Marinis *lib. 1. resol. jur. c. 53. num. 2. juncto num. 3. vers. Istorum*, Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sardiniæ tom. 1. tit. 7. c. 15. §. 31.* Caracciol. *de foro Privileg. quæst. 24. num. 11.* Narbona *l. 20. gloss. 20. num. 24. tit. 1. lib. 4. recop.* Bobadilla *in polit. lib. 2. c. 18. num. 226. juncto num. 227. vers. Y por el consiguiente*, Guttier. *de tutel. part. 1. c. 1. num. 27. versic. Hoc idem probat*, Bolañoz *in Cur. Philip. tom. 1. part. 1. §. 5. num. 38. versic. Y la cuenta*, Rovit. *decis. 58. numer. 9.* Fontanella *decis. 192. num. 3. par. 1.* Larrea *allegat. Fiscal. 27. numer. 19.* Fermosin. *in c. unico quæst. 4. à num. 2. ad 8. & num. 1. de obligat. ad ratiocinia, & in c. qualiter, & quando 17. quæst. 7. n. 8. de jud.* latissimè Capic. Latro *consult. 103. tota*, Ego *dec. 10. n. 112. part. 1.*

3 Et generaliter, quòd Clericus tutor, curator, seu administrator laici pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, seu curæ possit conveniri coram Judice sæculari, Aufrer. ad Capel. Tholos. *dec. 126. versic. Quinimo si Clericus, & de potest. sæcul. regul. 2. fallen. 28. & regul. 4. fallen. 25.* Barbosa plures cumulat *de jure Eccl. univer. lib. 1. c. 39. §. 2. num. 126.* Mascard. *de gener. stat. interp. concl. 1. num. 233.* Bolañoz *in Cur. Philip. tom. 1. par. 1. §. 5. num. 31. versic. Y quanto en este*, Vela *differt. 45. num. 85. 86. & 87. tom. 2.* Cevallos *com. cont. com. quæst. 897. numero 792.* Escobar. *de Pontif. & reg. Jurisdict. in stud. general. cat. 54. §. 4. num. 47.* Bolero *de decoctor. tit. 2. c. 5. n. 4.*

4 Idemque est in familiari tutore, curatore, seu administratore bonorum laici, qui pro reddendis computis administrationis tutelæ, & curæ potest conveniri coram Judice sæculari, Escobar. *de ratiocin. c. 7. num. 10.* Cancer. *part. 1. var. resol. c. 7. num. 159.* alter Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdic. in Istud. general. c. 50. §. 4. num. 45.*

5 Idem in studioso tradit Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdic. in stud. general. c. 50. §. à nu. 41.*

6 Similiter Clericus executor testamenti cujusdam laici, etiam si sit Episcopus pro reddendis computis manumissoriæ conveniri potest coram Judice sæculari, Socinus *in c. 1. num. 52. de foro compet.* Molina *de just. & jure tom. 1. tract. 2. disp. 247.* Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdic. in stud. general. c. 50. §. 4. num. 44.* Berart. *in spec. visit. c. 23. numer. 20.* Larrea *alleg. Fiscal. 27. num. 20.* alter Escobar. *de ratiocin. c. 7. nu. 13.* plures alios cumulant Bolero *de decoctorib. tit. 2. quæst. 5. num. 6.*

7 Secunda est opinio, quòd Clericus tutor, curator, vel administrator laici, qui tutelæ, curæ, vel administrationis onus spontè à judice sæculari suscepit, pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, latè probat Escobar. *de ratiocin. c. 7. à num. 14. ad 23.* idemque docent Manfrella ad Capi. Latro *dec. 123. num. 25.* Notavit Bobad. *in polit. lib. 2. c. 18. num. 184. in fine*, alios plures addit. ad Rovit. *dec. 20. in prin.* & secundùm hanc opinionem judicavit Concilium Regni Neapolis, testantur Rovit. *dec. 20. tota*, Novarius *in praxi misserab. person. privil. 84. numer. 5.* Fermosin. *in c. unico quæst. 4. à num. 8. ad 13. de obligatis ad ratiocinia*, Thoro *in compend. decis. part. 2. verbo remissio causæ computorum fol. 579. & part. 3. sect. 1. verbo Clericus administrator fol. 166. & in supplemen. verbo Clericus qui tutelam fol. 89.* Capicius Latro *Consult. 103. num. 17.* Baron. *de citat. tom. 3. in addit. ad quæst. 27. num. 26. ad versic. An Clericus fol. 349.* Marinis *lib. 1. res. jur. c. 53. à n. 58.*

8 Et generaliter, quòd Clericus tutor, seu curator laici ad reddendum computa administrationis tutelæ, vel curæ non possit conveniri coram Judice sæculari, sed sit conveniendus coram judice Ecclesiastico, probat latè Martha *de jurisdic. part. 4. casu 148. toto signanter à n. 7.* idemque docent Ansaldus *de jurisdic. part. 2. tit. 11. c. 28. num. 59.* Bonacina *in Bulla cœnæ disp. 1. quæst. 16. punct. 5. sub num. 27.* Diana *resol. mor. part. 4. tract. 1. resol. 39. & in coordinat. part. 9. tract. 2. res. 69. num. 2. versic. Quamobrem*, Thomas del Bene *de Immun. Eccl. tom. 2. c. 9. dub. 35. sect. 8. num. 23.* Squillante *de privileg. Clericor. c. 14. in prin.* Barbosa *de jure Eccl. uni. lib. 1. c. 39. §. 5. num. 74.* Riccius *in praxi part. 3. resol. 505.* Scialoja *de foro compet. c. 29. n. 7.*

9 Idemque est si Clericus sit datus executor testamenti laici pro reddenda ratione manumissoriæ conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, Martha *de jurisd. par. 4. casu 148. à num. 7.* Barbosa *de jure Eccl. uni. lib. 1. c. 39. §. 5. num. 74.* Bonacina *de censur. in Bulla Cœnæ disp. 1. quæst. 16. punct. 5. num. 17.* Ambrosin. *de Immun. Eccles. c. 20. num. 54. & seq.* Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 11. c. 22. à num. 16.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu 1. num. 493. & seq.* Scialoja *de foro compet. c. 29. numero 7. ante finem;* Carpio *de executor. lib. 3. c. 10. nu. 40. lib. 4. c. 2. num. 8.* Altimarus ad Rovit. *dec. 20. num. 25.* Diana *res. mor. par. 8. tract. 5. res. 43. & in coordinat. par. 6 tract. 9. res. 73.* Amostazo *de causis piis lib. 1. c. 12. n. 32. in fine.*

10 Et à fortiori Episcopus executor testamenti laici pro reddenda ratione non coram Judice sæculari, sed coram Metropolitano conveniri debet, *l. nulli 28. C. de Episcop. & Cler. l. 5. tit. 10. part. 6.* ubi Gregor. Lopez *glos. verbo al Juez ordinario*, Escobar. *de ratiocin. c. 7. n. 19. vers. Quinimo*, Spinus *in spec. testa. gloss. 28. num. 42.* Rovit. *dec. 20. numer. 12.* Fermosin. *in c. qualiter, & quando quæst. 7. num. 5. de Judic.* Diana *resol. mor. part. 8. tract. 5. resol. 42. & in coordinat. par. 6. tract. 9. resol. 72.* Amostazo *de causis piis lib. 1. c. 12. numer. 32. vers. Si verò.*

11 Sic Clericus factus Syndicus alicujus Universitatis sæcularis ad reddendum computa suæ administrationis conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, Riccius *in prax. part. 1. res. 413.* Scialoja *de foro compet. c. 29. n. 7. vers. nam si Clericus.*

12 In jure enim æquiparantur tutor pupilli, & executor testamenti, *gloss. in l. ante penultima, ff. de tutel. gloss. in l. uxor. §. 1. ff. de falsis*, Spinus *in spec. testa. gloss. 28. num. 78. vers. Præterea facit*, Baeca *de decima tutor. c. 20. numer. 22. vers. Sed quod tutores*, Guttier. *de tutel. part. 3. c. 45. numero 3.* notant idem Baeca *de decima tutor. c. 10. numer. 20.* Escobar. *de ratiocin. c. 27. numer. 47.* Et etiam † tutor, & Prælatus æquiparantur, & de tutore ad Prælatum, 13

latum, & è contra, valet argumentum in favorabilibus, ut probat Guttier. *de tutel. part.* 3. *c.*8. *num.*8. Gratian. *discep. foren. c.*617. *num.*6. alios addit Barbosa *loc. com. argument. jur. loco* 117. *num.*3. Sicut † valet
14 argumentum de tutore ad Syndicum, Monter *decis.* 29. *num.*3. Menochius *cons.* 228. *num.*22. *in fine*, & alii apud Barbosam *loc. com. argum. jur. loco* 117. *num.*1.

15 Ampliatur hæc 3. opinio, ut procedat, etiam si Clericus sit tutor laici relictus in testamento, fuerit confirmatus à Judice sæculari, concurrente illius voluntate, & Episcopi licentia, pro reddenda ratione administrationis tutelæ conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, Thoro *in compen. decis. par.*2. *verbo remissio causæ computorum, vers. Sed quia, juncto vers. Quare fol.*579.

16 Tertia est opinio Escobar. *de ratiociniis c.*7. *numero* 23. *versic. Hæ tamen cum seq.* qui deterritus ob Doctorum varietates, & Jurisconsultorum controversias, conatus est, fœderis distinctione conciliare, dicens. Quòd, aut Clericus tutelam, vel curam alicujus miserabilis personæ misericordia motus acceptavit, & hoc casu nullatenus amittit privilegium fori, cum ex permissione juris Canonici tutelam legitimam, vel miserabilium personarum licitè accipere possit, *can. pervenit*, 87. *dist. can.*1. *&* 2. *distinct.* 88. *l. Orphanotrophos*, *Cod. de Episcop. & Cleric.* & latè exornavi *dec.*157. *num.*28. *&* 29. *part.*3. Altimarus in addit. ad Rovit, *dec.*20. *num.*16. aut verò Clericus tutelam, vel curam acceptavit lucri faciendi causa, tunc cum illam possit renuere, & non renuit, omnino fori privilegium amittit, ad hoc ut sæculari judici, de cujus manu tutelam, vel curam accepit rationem reddat. Eo quia Clericus, vel Episcopus sæcularem administrationem ultro recipiens ab Ecclesiæ gremio dejicitur, *can. Episcopus* 88. *distinct.*§. *Deo autem amabiles in authent. de Sanctissim. Episcopo* & subdit Escobar. *numer.* 27. *&* 28. quòd licèt Clericus expressè, & per pactum jurisdictionem judicis sæcularis prorogare non possit adversùs ejus personam, *c. si diligenti de foro compet.* ut pluribus probavi *decis.*169. *numero* 15. *part.*3. tamen delinquendo coram eo contra canonum statuta, multis ex causis judicis sæcularis jurisdictionem quoad bona prorogare potest, ut per Paul. de Castro *in l. ad dictos numero* 6. *C. de Episc. Audien.* & addit Escobar. ita videri in Clerico, qui falso coram Judice sæculari deposuit, qui ab eodem Judice sæculari puniri potest, vel saltem captis pignoribus in bonis mulctari, *juxta gloss. in l. nullum verbo præscriptionem C. de testibus*, de qua Escobar. cum distinctione latè Vela *dissert.*43. *à num.*20. *tom.*2. Fermosinus *in c. unico, q.*4. *à n.*13. *ad* 16. *de obligatis ad ratiocinia*.

17 Cæterùm hanc distinctionem Escobar. referunt, sed eam reprobant Doctores, ut Rovit. omninò videndus *dec.*20. *à num.* 16. *usque ad finem*, Marinis *lib.*1. *res. jur. c.*53. *num.* 2. *junctis num.*18. 19. 20. 21. *&* 22. *lib.*2. *res.* 177. *à numer.* 8. *usque ad finem*, Thoro *in compend. decis. part.*2. *verbo remissio causæ computorum fol.*579. Vela latissimè *dissert.* 44. *à num.* 1. *&* *dissert.*45. *n.*85. 86. *&* 87. *tom.*2.

18 Et sic Rovit. *dicta decis.* 20. *numer.*18. exordium faciens ab ultimo dicto Escobar. fundato in opinione *gloss. in l. nullum verbo præscriptionem*, *Cod. de testibus*, inquit, omnibus esse notum esse communiter reprobatam quoad Clericum, qui quamtumvis falsum deposuerit coram Judice sæculari, non potest ab eo puniri, neque in persona, neque in bonis, ut innumeris probavi *decis.* 21. *numero* 52. *&* *latè decis.* 35. *à numero* 38. quibus addendi sunt Trevisan. *decis.* 8. *part.* 2. Magon *decis. Florent.* 12. Parlador. *rer. quotid. tom.*2. *dif.*9. §.1. *numero* 3. Ciarlin. *controver. jur. lib.* 1. *c.*48. *numer.* 10. Marinis *resol. jur. lib.*1. *c.* 50. *num.* 1. ubi Rodoer. *à num.*22. Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad quæst.* 18. *numero* 17. *&* 18. idem Marinis *lib.*2. *resol. jur. c.*177. *num.*12. Altimarus ad Rovit. *dec.*20. *num.*18. Riccius *decis.*81. *parte* 4. *&* *collect.* 597. *in fine*, Ambrosin. *de Immun. Eccl. c.*18. *numer.*19. 20. *&* 21. Ansaldus *de jurisdict. part.*2. *tit.*11. *c.*25. *numero à* 1. *ad* 58. Guazzin. *defen. reor. defen.* 1. *c.*11. *num.*15. Episcopus Don Didacus Antonius Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.*64. *num.*4. Episcopus Fermosinus *in c. de cætero* 14. *num.* 33. *de testibus*, Mastrill. *decis.*159. *tom.*2. Scialoja *de foro compet. c.*41. *num.*15. remissive Bucaron. *de dif. int. jus civi. & crim. dif.* 96. *num.*9.

Quarta est opinio, quòd Clericus tutor, curator, 19
seu administrator laici potest conveniri coram Judice sæculari pro reddenda ratione, & reliquorum restitutione, ubi est consuetudo pro ut in Regno Franciæ fieri consuevit, secus ubi talis consuetudo non viget, ita explicant Escobar. *de ratiocin. c.*7. *nu.*21. *vers. Vel secundo*, *&* *numero* 23. Rovit. *decis.*20. *à numer.* 9. *ad* 13.

Ex his quatuor opinionibus prima arridet, de qua 20
num. 2. quòd Clericus tutor, curator, vel administrator laici, qui onus tutelæ, curæ, vel administrationis à Judice sæculari spontè acceptavit pro reddenda ratione administrationis, tutelæ, vel curæ, & reliquorum restitutione potest conveniri coram Judice sæculari, sic fuit in Cathalonia declaratum contra Clericum tutorem testamentarium laici per Cancellarium Casador, Consultore Torca 9. Junii 1567. in favorem Margaretæ Cornet viduæ relictæ Joannis Cornet Chirurgi Villæ Perpiniani, contra Andræam Vernet Presbyterum, Beneficiatum in Ecclesia Villæ de Insula tutorem, & curatorem filiorum Joannis Vernet in ejus testamento assignatum.

Et per Cancellarium Puigmari 16. Aprilis 1630. 21
occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per Arnoldum Cerdà Presbyterum procedimentis contra eum in Regia Audientia factis ad instantiam Annæ Bordes viduæ Villæ Podii Ceritani ad cujus instantiam fuit dictus Cerdà citatus in dicta Regia Audientia, ut tamquam possessor cujusdam domus sitæ in dicta Villa Padii Ceritani, quæ fuit Bartholomæi Cases quondam Presbyteri tutoris, & curatoris Joannis Vilarasa ejusdem Villæ, Regia sententia condemnati ad solvendum ad dict. Bordes 400. fl. una cum interesse, & expensis, aut ad dictam domum dictæ tutelæ obligatam, & obnoxiam deserendum, cujus Regiæ sententiæ fuit decretum executionis provisum, fuit declaratum: firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica factæ per dictum Arnaldum Cerdà Presbyterum locum non fuisse, nec esse.

Et per nostram Regiam Audientiam, me relatore, provisione facto verbo facta 4. Maii 1676. in causa N. Fabrega Civis Honorati Barcinonæ, uti patris, & legitimi administratoris Francisci Fabrega, & hæres ejus filii contra Isidorum Mach, & Antonium Ferrer, Actuario Cortes, & Mercer, fuit declaratum, & provisum, Militem actu servientem in militia, & quemlibet alium privilegiatum, & exemptum tutorem, & curatorem laici, ac etiam hæredem, & bona tenentem dicti tutoris, & curatoris, quamtumvis militem, privilegiatum, & exemptum, posse conveniri in Regia Audientia pro redditione computorum administrationis tutelæ; & curæ personæ laicæ. 22

Limita 1. si Clericus tutor, curator, seu admini- 23
strator laici pro reddendis computis administrationis, tutelæ, vel curæ laici, & reliquorum restitutione convenitur civiliter coram Judice sæculari, ut docent citati *num.*2. notat Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.*1. *cap.*39. §.2. *num.* 126. Secus si criminaliter, Mascard. *de gener. stat. interpret. concl.*1. *num.*233. adde supra *decis.*220. *nu.*32. Adeò † ut hujusmodi Clericus non pos- 24
sit capi, nec carcerari, nisi esset suspectus de fuga, nam tali casu capi etiam potest per Judicem sæcularem ad effectum ducendi illum ad suum Episcopum, ita post alios Escobar. *de ratiocin. cap.*7. *num.*11. 12. *&* 21. Ambrosin. *de Immun. Eccl. cap.* 20. *numer.* 55. Fermosin. *in cap. qualiter*, *&* *quando* 17. *quæst.* 7. *num.*7. *de judiciis*.

Limita 2. ut procedat, quando agitur coram Judice 25
sæculari contra Clericum tutorem, curatorem, seu administratorem laici pro reddenda ratione administrationis tutelæ, vel curæ, & reliquorum restitutione,

& ita loquuntur citati *num.* 2. sed non potest Judex sæcularis procedere ad executionem sententiæ latæ contra Clericum tutorem, curatorem, seu Administratorem laici condemnatum ad reliquorum restitutionem, sed debet executionem suæ sententiæ remittere Judici Ecclesiastico, implorando per litteras requisitorias ejus auxilium, ut docent citati *decis.* 10. *num.* 114. *in fine part.* 1. *& decis.* 220. *num.* 34. *hac part.* 4. & ex Oliva *ritu* 37. *Curiæ Archiep. Neapol. num.* 7. citans Squillante *de privileg. Cler. cap.* 7. *numer.* 87. tradit Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 9. §. 2. *num.* 126. Marinis *libr.* 1. *resol. jur. cap.* 53. *sub num.* 2. *& num.* 15. Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resolut.* 39. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 69. *num.* 3. Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 35. *sect.* 8. *num.* 26. *&* 27. Vela *dissert.* 45. *num.* 88. *vers. Sunt enim tom.* 2. Fermosinus *in cap. unico quæst.* 4. *numer.* 19. *de obligatis ad ratiocinia, in cap. qualiter, & quando* 17. *quæst.* 7. *num.* 8. *&* 10. *de judiciis.*

26 Unde infero, perperam dixisse Escobar *de ratiocin. cap.* 7. *num.* 35. quòd si Judex Ecclesiasticus procederet per censuras adversùs Judicem sæcularem, ex eo quòd Judex sæcularis adversùs Clericum tutorem via executiva procederet ejus temporalia bona capiens, vim illi inferre diceretur. Tamen ipse Escobar *num.* 36. *in fine*, ut opinionum sibi adversantium conflictus evitet, agnoscit, securius esse, ut Judex sæcularis requirat judicem Ecclesiasticum pro hac executione facienda, vel pignoribus capiendis pro Clericis in quibus fuit condemnatus in redditione computorum administrationis tutelæ, & curæ laici, & citat Guttierr. *de tutel. part.* 3. *capit.* 1. *num.* 9. idemque tradunt Marinis *libr.* 1. *resol. jur. cap.* 53. *sub num.* 2. *vers. Subdens*, Vela *dissert.* 45. *num.* 88. *vers. Sunt enim tom.* 2.

27 Sic administrator officii sæcularis si efficiatur Clericus non redditis rationibus, tenetur rationem reddere coram Judice sæculari: sed deinde illud, in quo fuit declaratus debitor per Judicem sæcularem, compellitur ad solvendum per Judicem Ecclesiasticum, Marinis *resol. jur. libr.* 1. *cap.* 53. ubi Rodoer. *num.* 1. *juncto n.* 3. *vers. Istorum*, Scialoja *de foro compet. cap.* 29. *num.* 33. Altimar. ad Rovit. *dec.* 20. *num.* 13. *toto.*

28 Et è converso, laicus datus tutor, seu curator Clerico minori per Judicem Ecclesiasticum potest conveniri coram Judice Ecclesiastico pro reddenda ratione administrationis tutelæ, seu curæ, & reliquorum restitutione; sed non potest Judex Ecclesiasticus procedere ad executionem sententiæ per eum latæ, sed debet executionem remittere Judici sæculari, Rovit. *decis.* 58. Baron. *de citat. tom.* 1. *quæst.* 9. *num.* 2. 23. *versic. Sed si Clerico in fine*, Scialoja *de foro compet. cap.* 18. *num.* 37. *& cap.* 29. *num.* 8. ad quos me remisi *decis.* 157. *num.* 24. *part.* 3. addo Altimarum in addit. ad Rovitum *decis.* 58. *vers. Secundus casus, & vers. Aut non tubens.*

29 Sed utrùm Clericus tutor, curator, seu procurator laici pro debito pupilli, vel sui principalis fit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, aut sæculari? Quidam tenent quòd est conveniendus coram Judice Ecclesiastico, ita Ambrosin. *de Immunit. Eccles. cap.* 20. *num.* 54. *vers. Et semper Clericus*, Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 7. *num.* 156. Et in executore testamenti Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 4. *cap.* 7. *num.* 36. *& in politica libr.* 5. *cap.* 7. *vers. En lo qual fol.* 804. Sperell. *decis.* 19. *num.* 24. *libr.* 1.

30 Sed contrarium est verius, quòd debet conveniri coram Judice sæculari, quia tunc non consideratur persona Clerici, sed pupilli, vel sui principalis laici, ex cujus persona convenitur, ut docent Socin. Gall. Scaccia, Farinac. Squillante, Vela, & Cevallos, quos laudavi, reprobatis Ambrosino, & Cancer. cum pluribus declarationibus Cancellarii Cathaloniæ *decis.* 10. *num.* 114. *vers. Ubi autem part.* 1. Baron. Carol. de Grass. & Thoro, quos reprobant Solorzano, & Sperell. addidi *in addit. positis ad decis.* 10. *num.* 114. *versic. Ubi autem, post part.* 2. *decis.* quibus addendi sunt Ursil. ad Afflict. *decis.* 24. *numer.* 4. Stayban. senior *cons.* 41. *num.* 5. ubi Sebastian. Junior *in addit.* Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 24. *num.* 14. *&* 15. Marcel. Vulpe *in prax. fori Ecclesiast. cap.* 45. *num.* 26. Golinus *de procurator, part.* 1. *cap.* 5. *num.* 12. Anna in addit. ad ejus Genitor. *singul.* 127. Scialoja *de foro compet. cap.* 29. *numer.* 9. Altimarus in addit. ad Rovit. *decis.* 20. *num.* 11. Barbosa *in repertor. verbo Clericus vers. Clericus si per Regem, ibi, & Clericus tutor. fol.* 57. me citato Villaplana in addit. ad Pegueram *in constitut. Item ne super laudimio vers.* 8. *num.* 292. Et adde sic fuisse in Cathalonia declaratum per Cancellarium Cassador 22. Augusti 1570. in favorem Bernardi Ferrer tutoris, & curatoris filiorum Joannis Canals Villæ Sancti Petri Deauro, & Sperantiæ ejus primæ uxoris contra Petrum Canals Presbyterum tutorem, & curatorem filiorum dicti Joannis Canals, & Magdalenæ ejus secundæ uxoris. Et per Cancellarium Agullana, Consultoribus Puigmija, Jover, & Sala 30. Maji 1607. in favorem Joannis Utger, & Angelæ conjugum contra Petrum Joannem Vila Presbyterum in Ecclesia Parochiali Sancti Michaelis Civitatis Barcinonæ Beneficiatum administratorem bonorum hæreditatis Angelæ Lirana.

Et quamvis dicat Squillante *de privil. Cler. cap.* 7. *num.* 82. executionem contra hunc Clericum faciendam esse per judicem Ecclesiasticum, quem refert, & sequitur Golinus *de procurator, part.* 1. *cap.* 5. *num.* 13. Et ambos citat Altimarus in addit. ad Rovit. *decis.* 20. *num.* 22. *vers. Verum.* Quod verum non existimo, nec sequendum ex dicta ratione, quia non consideratur persona Clerici, sed pupilli, vel sui principalis laici, cujus nomine convenitur, de quo latissimè Vela *dissert.* 40. *tota signanter* 4. *num.* 6. *tom.* 2. 31

ARGUMENTUM.

An Clerici ad officia sæcularia admissi, si in eis deliquerint, gaudeant vel non privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendi per Judices Ecclesiasticos, vel sæculares.

SUMMARIUM.

1 *Clerici non possunt esse officiales, neque Judices inter laicos, num.* 1. *rationes remissivè, num.* 2. *etiam in minoribus ordinibus constituti, num.* 3. 4. *&* 5.

6 *Equites Sancti Joannis Hierosolymitani non possunt esse officiales, neque Judices inter laicos.*

7 *Equites Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, & Montesiæ non possunt esse officiales, & Judices inter laicos.*

8 *Familiares Sanctæ Inquisitionis non possunt esse officiales & Judices inter laicos.*

9 *Clerici tam simplices, quàm Beneficiati, etiam Episcopi, & Cardinales possunt esse Consiliarii Principum sæcularium, non solùm circa prudens Reipublicæ Regimen sine administratione, num.* 9. *sed etiam cum administratione in causis civilibus, num.* 11.

10 *Archiepiscopi, & Episcopi in Cathalonia, & aliis Regnis Hispaniæ sunt Regii Consiliarii, & de Regio Concilio Domini Regis dicuntur.*

12 *Clerici an de jure possint esse Proreges, & Locum Tenentes Principum sæcularium in sæculari jurisdictione exercenda, aut Gubernatores Regni, vel Administratores Provinciæ tamquam Officiales Principum sæcularium, & quid in practica servetur.*

13 *Clerici non possunt esse Assessores generales in omnibus causis civilibus judicis laici, secus in una causa, num.* 13. *admittuntur tamen in Cathalonia ad officia Assessorum Domus Deputationis, num.* 14.

15 *Cancellarii Regii, Regentes Regiam Cancellariam Doctores Regiæ Audientiæ, & alii officiales perpetui sunt obnoxii in Cathalonia Visitationi Regiæ.*

16 *Cancellarii Regii, Doctores Regiæ Audientiæ Eccle-*

cleſiaſtici, & alii Clerici aſſumpti ad officia ſæcularia, ſi in eis deliquerint, gaudeant, vel non privilegio fori Eccleſiaſtici, & ſi puniendi coram judicibus Eccleſiaſticis, vel ſæcularibus, num. 16. reſolvitur, numer. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. & 34. Et quid ſi delicta ſint in omittendo, num. 40.

17 *Clerici ratione artis, vel officii, puta Medici, Pharmacopolæ, Artificis, & ſimilium conveniri poſſint coram judice ſæculari. Et an Rector ſtudii laicus ſit judex competens Clericorum in rebus ad ſtudium concernentibus & an Clerici Advocati in officio delinquentes apud Judicem ſæcularem, poſſint ab eo puniri. Et an Clerici Tabellionis officium exercentes, & in eo falſitatem committentes poſſint à Judice ſæculari puniri. Et an Milites exiſtentes in collegio poſſint declinare juriſdictionem Rectoris, vel præpoſiti illius collegii prætextu militiæ, aut exemptionis, aut dignitatis, num. 17. reſolvitur, num. 18. cum ſeq.*

26 *Doctores Regiæ Audientiæ in criminalibus ſunt exempti à juriſdictione Proregum.*

35 *Equites Sancti Joannis Hieroſolymitani, Sancti Jacobi de Spata, Calatravæ, Alcantaræ, & Monteſiæ admiſſi ad officia ſæcularia, ſi in eis deliquerint, an gaudeant, vel non privilegio fori Eccleſiaſtici, & ſic puniendi per Judices Eccleſiaſticos vel ſæculares, num. 35. & quid in delictis omiſſionis, num. 40.*

36 *Officiales, Miniſtri, & familiares Sanctæ Inquiſitionis delinquentes in officiis ſæcularibus in quibus fuerunt admiſſi, an gaudeant vel non privilegio fori Sancti Officii, & ſic puniendi per Venerabiles Patres Inquiſitores, vel Judices ſæculares, 36. & quid in delictis in omittendo, n. 40.*

37 *Doctores Regiæ Audientiæ, & alii officiales perpetui quando aſſumuntur laici, non poſſunt ſic Clericari abſque licentia ſuperioris, benè tamen poſſunt Religionem ingredi abſque licentia ſuperioris.*

38 *Doctores Regiæ Audientiæ, & alii officiales perpetui, ſi Clericantur abſque licentia Domini Regis, nedum officiis privantur, ſed tamquam vacantia aliis per Principem conceduntur.*

39 *Doctores Regiæ Audientiæ matrimonium contrahere non poſſunt abſque ſuperioris licentia, ſub pœna privationis officiorum, & aliis pecuniariis.*

DECISIO CCXXIV.

1 CLerici non poſſunt eſſe officiales Magiſtratus, neque Judices inter laicos, ut latè probavi tam de jure Cathaloniæ, quàm Regnorum Aragonum, Caſtellæ, Neapolis, Sardiniæ, & de jure communi, *dec. 9. num. 9. part. 1.* addo *l. placet 17. Cod. de Epiſcop. & Clericis, Concilium Tridentinum, ſeſſ. 6. de reformat. cap. 1. verſ. Ac nihilominus*, Carol. de Graſſ. *de effect. Clericat. effectu 13. toto*, Scialoja *de foro compet. cap. 33. num. 286.* Pratus *diſcept. forenſ. cap. 35.* Barboſa *de jure Eccleſ. univerſ. libr. 1. cap. 40. a num. 109. ad 113.* Luca ad Franchis *deciſ. 479. num. 2. & 3.* Daniel de Nobilibus *diſput. 12. num. 6. & in addit. num. 3. verſ. Excluduntur.*

2 Rationes hujus regulæ, duas tradunt Luca ad Franchis *deciſ. 4. 9. num. 2.* Daniel de Nobilibus *diſput. 12. num. 7.* Novarius *gravamine 144. num. 3. tom. 1.* tres, Fontanella *deciſ. 190. n. 4. & 18. part. 1.* quatuor, Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu 13. num. 2.* latè Maſtrill. *de Magiſtrat. libr. 4. cap. 6. à num. 2.*

3 Adeò quòd Clerici in minoribus conſtituti habentes beneficium Eccleſiaſticum, aut requiſita Concilii Tridentini *ſeſſ. 21. de reform. cap. 6.* non poſſunt eſſe Officiales Magiſtratus, & judices inter laicos, Carol. de Graſſ. *de effect. Clericat. effectu 13. numer. 4.* Scialoja *de foro compet. cap. 33. num. 286. in fine*, Bugos de Paz *in l. 2. tauri num. 77.* Portoles ad Molin. §. *Clericus numer. 3.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 2. cap. 6. num. 27.* Pereyra *deciſ. 58. num. 51.*

4 Imò ſi Officiales electi, qui cœperunt poſſeſſionem officii, reperiantur Clerici, etiam quòd deinde renuntient Clericatui, ſunt ab officio removendi, quia electio, & poſſeſſio eis data nulla eſt, *ex traditis n. 1.* Et conſequenter non poteſt reconvalidari per renuntiationem Clericatus, *argumento l. quæ ab initio, ff. de regul. jur.* ut latè probat Scialoja cum deciſione Regii Collateralis Concilii Regni Neapolis *de foro compet. cap. 33. num. 287.* Motus inter alia *ex l. ſed, & ſi 9. ubi gloſſ. ff. de recept. arbit. cap. dudum gloſſ. verbo electionis tempore de electione, cap. ſi eo tempore, de reſcript. in 6.* Riccius *dec. 343. num. 3. part. 4.* Anna *ſingul. 232.* Rovit. *deciſ. 82. num. 10.* addo Fontanell. cum deciſ. Noſtri Senatus *deciſ. 190. num. 3. part. 1.*

Notanter dixi, qui cœperunt poſſeſſionem officii. 5
Nam ſi ante cœptam poſſeſſionem officii renuntiant Clericatum, (loquor de Clericis in minoribus) tunc poſſunt eſſe officiales inter laicos, latè Scialoja *de foro compet. cap. 33. num. 288.* ubi ſic intelligit Muſcatel. *in praxi Civi Sacri Concilii part. 2. gloſſ. competens in addit. ad litteram C.* Franchis *dec. 479.* ubi Riccius *in addit.* Thoro *in ſupplem. verbo Nullitates fol. 451.* Rovit. *in pragm. 2. num. 43. de adminiſtr. Univerſit.* Sanfelic. *deciſ. 63. num. 41. & ſeq. & deciſ. 316. à num. 7.* Capiblanc. *de Baronib. pragm. 10. num. 120.* addo Thoro *in compend. deciſ. part. 1. verbo Clerici, & cæteri fol. 93.* Luca ad Franchis *deciſ. 479. num. 3.*

Similiter Equites Sancti Joannis Hieroſolymitani, 6
cum fiant verè, propriè, & ſtrictè Religioſi, & perſonæ Eccleſiaſticæ, *ut latè cum multis tradidi deciſ. 8. à num. 59. ſignanter à num. 63. part. 1. Et in addit. ad dictum num. 59. poſitis poſt part. 2. deciſ. & dec. 138. num. 1. part. 3.* non poſſunt eſſe Officiales, Magiſtratus, & judices inter laicos, *ut cum pluribus dixi deciſ. 8. n. 71. part. 1. & deciſ. 138. n. 7. part. 3.* Quibus addendi ſunt Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu 13. num. 5.* Novarius *in praxi elect. fori tom. 1. ſect. 2. quæſt. 69. num. 25. & in pragmat. 1. collect. 2. de Eccleſiaſt. perſonis*, Scialoja *de foro compet. cap. 33. n. 294. verſ. Sic etiam*, Eſcaño *in propugnaculo Sacræ Religionis Militaris Sancti Joannis diſcept. 13. cap. 5. à num. 1.*

Equites etiam Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcanta- 7
ræ, & Monteſiæ cum verè propriè, & ſtrictè ſecundùm veriorem ſententiam ſint Religioſi, *ut cum multis dixi deciſ. 8. à num. 81. præcipuè num. 88. part. 1. & dec. 139. à num. 4. præcipuè n. 5. part. 3.* vel ſaltem ſunt perſonæ Eccleſiaſticæ, *plures citavi dec. 8. n. 89. part. 1. & dec. 139. num. 6. part. 3.* non poſſunt eſſe Officiales, Magiſtratus, & judices inter laicos, Novar. *in pragmat. 1. collect. 2. n. 2. de Eccleſ. perſon.* Scialoja *de foro compet. cap. 3. num. 294. verſ. Sic etiam*, Quidquid ipſe *num. 298.* contrarium dicat de Equitibus Sancti Jacobi ex Danza *de pugna Doctorum tom. 1. tit. de qualitate officialium cap. 1. num. 83.* Videndus Xammar. *de privileg. Barcin. §. 26. num. 6.* ubi Monras *num. 9.* Maſtrill. *de Magiſtrat. libr. 2. capit. 6. num. 35.* Et alii referendi *num. 35.*

Familiares Sanctæ Inquiſitionis nec etiam poſſunt 8
eſſe officiales, Magiſtratus, & judices inter laicos, *Conſtit. mes encara 15. Conſtit. attes que 16. tit. de perſones prohibides tenir officis*, Xammar. cum deciſione Noſtri Senatus *de privileg. Barcin. §. 22. numer. 46.* ubi Monras *num. 75.* Portoles ad Molin. §. *Clericus num. 4.* Et alii citandi *num. 36.*

Benè tamen Clerici, tam ſimplices, quàm Benefi- 9
ciati, & in Sacris ordinibus conſtituti, etiam Epiſcopi, & Cardinales poſſunt eſſe Conſiliarii Principum ſæcularium, non ſolum circa prudens Reipublicæ regimen ſine adminiſtratione, Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu 13. num. 8.* Daniel de Nobilibus *diſp. 12. num. 7. in fine*, Xammar. *de offic. judic. part. 1. quæſt. 12. num. 67.* Cardoſo *in praxi judic. verbo Clericus num. 27.* Scialoja *de foro compet. cap. 33. num. 297.* Maſtrill. *de Magiſtr. libr. 2. cap. 6. n. 46.* Villalobos *in ſum. moral. tom. 1. tract. 21. dif. 37. num. 3.* (pro ut † in Cathalonia, & 10
aliis Regnis Hiſpaniæ omnes Archiepiſcopi, & Epiſcopi ſunt Regii Conſiliarii, & de Regio Concilio Domini Regis dicuntur, & pro occurrentibus neceſſitatibus, & negotiis Regnorum à Domino Rege vocantur, *ut pluribus probavi dec. 28. n. 31. part. 1. & dec. 94. num. 38.*

num. 38. *part.* 2. Quibus addendi sunt Fab. de Anna *cons.* 122. *num.* 30. *libr.* 2. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 13. *num.* 7. Mastrill. *de Magistrat. libr.* 2. *capit.* 6. *num.* 46. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 7. *num.* 71. *& in polit. libr.* 5. *cap.* 7. *vers. El qual cuydado in fine fol.* 549. *& in tract. de las placas honorarias num.* 402. Barbosa *de potest. Episcop. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 2. *numer.* 12. *in fine*, *& num.* 18. *vers. Dicuntur*, *ibi: Ideo*, *& de jure Eccles. universs. lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 39. *in fine*, Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 3. *numer.* 16. *in fine*, Tasson *de antefato vers. Tertio observ.* 1. *num.* 33. Salzedo *in theat. honor. gloss.* 22. *num.* 15. me citato Regens Mattheu *de re crim. controv.* 78. *num.* 15. *in fine*, notat Bosch. *dels titols de honor*, *l.* 2. *cap.* 40. *vers. Los al-*
11 *tras titols fol.* 292.) Sed etiam † in Cathalonia cum administratione, & jurisdictione in causis civilibus, ex quo à prohibitione generali excipiat Regios Cancellarios, & Regios Consiliarios *constit.* 2. *tit. de cosas prohibides als Clergues*, consequenterque in Cathalonia Clerici sunt habiles ad officia Regiorum Cancellariorum, & Doctorum Regiæ Audientiæ, Fontanella *decis.* 190. *num.* 7. *&* 8. *part.* 1. idemque in Regnis Hispaniæ, & aliis Regnis, Navar. *in manu. cap.* 27. *num.* 14. Bobad. *in polit. libr.* 1. *cap.* 17. *num.* 31. *&* 32. Menchaca *de succes. creat. libr.* 3. §. 30. *num.* 312. Navarretus *in discursu polit.* 29. *toto*, Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 68. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 5. *resol.* 98. Ferrer. *in constit. hac nostra eviden.* 2. *num.* 102. Suarez *de censur. tom.* 5. *disput.* 51. *sect. ult.* Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 42. *& in polit. lib.* 5. *cap.* 4. *vers. Quinto adverto fol.* 782. Salzedo *de lege polit. libro* 2. *cap.* 2. *num.* 48. *&* 49. Barbosa *voto* 89. *num.* 67. *&* 73. *tom.* 3. Vela *dissert.* 44. *num.* 4. 5. *&* 6. *tom.* 2.

12 Apud quos invenies tractatum. An de jure Clerici possint esse Proreges, vel Locumtenentes Principum in sæculari jurisdictione exercendi, vel Gubernatores Regni, aut Administratores Provinciæ, tamquam Officiales principum sæcularium? Et quid in practica servetur? Videndi sunt Morlanes *in allegat. Proreg. extran. num.* 1132. Cenedo *collect. ad decretal.* 61. *numer.* 4. Carol. de Grass. *de effect. Clericat. effectu* 13. *numer.* 6. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 2. *cap.* 6. *num.* 38. 39. *&* 40. Daniel de Nobilibus *disp.* 12. *num.* 6. *vers. Unde*, Barbosa *de jure Eccles. universs. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 111. *&* 112. *& in cap. Clericis* 5. *num.* 6. *ne Clerici vel Monachi*, Diana *resol. moral. part.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 5. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 27. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 27. *sect. fol.* 47. Riccius ad Franchis *dec.* 479. *vers. Hinc idem*, Novarius *in pragmat.* 1. *collect.* 2. *num.* 8. *&* 9. *de Ecclesiast. personis*, Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *num.* 299. Fontan. *dec.* 90. *num.* 7. *&* 8. *part.* 1. Portoles §. *Clericus num.* 2. Ferrer. *in constitut. hac nostra eviden.* 2. *num.* 103. Cardoso *in praxi judic. verbo Clericus num.* 26.

13 Sic licèt Clerici non possint esse Assessores Generales in omnibus causis civilibus Judicis laici, secus in una causa, Carol. de Grass. *de effect. Clericat. effectu* 13. *n.* 8. *&* 9. Mastrill. *de Magistrat. libr.* 2. *cap.* 6. *à num.* 41. Marcel. *de vulpe in praxi fori Ecclesiast. c.* 33. *num.* 5. Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *num.* 295. de jure nostro *constit.* 1. *&* 2. *de coses prohibides als Clergues*, *pragmat.* 4. *&* 8. *eodem titulo*, Xammar. *de offic. judic. part.* 1. *quæst.* 11. *n.* 66. Despujol ad Mieres *verbo Cle-*
14 *rici non possunt fol.* 43. Tamen † admittuntur ad officia Assessorum Domus Deputationis, & Generalis Cathaloniæ, *cap. Curiæ* 35. *anni* 1599. *in nova reformat.* Fontanella *dec.* 100. *num.* 7. *&* 8. *part.* 1.

15 Verum autem est, quòd in Cathalonia Regii Cancellarii, Regentes Regiam Cancellariam, Doctores Regiæ Audientiæ, & alii officiales perpetui sunt obnoxii Regiæ visitationi, *cap. Curiæ* 5. *anni* 1599. Berart. *in specul. visit. cap.* 1. *num.* 68. *vers. Ex aliis*, *& cap.* 10. *num.* 24. Fontanella *dec.* 499. *cum seq. part.* 2. *& de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 3. *gloss.* 3. *numer.* 49. Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 6. *num.* 36. de aliis Regnis, Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *numer.* 114. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 6. *cap.* 1. *cum seq.* Suelves *cons.* 5. *sub numer.* 10. *vers. Et quia libr.* 3. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 6.

num. 10. *& observ.* 89. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 8. *à n.* 11. *& in polit. libr.* 5. *c.* 10. *vers. Y passando*, Larrea *alleg. fiscal.* 98. Reg. Mattheu *de re crim. controvers.* 71. *à num.* 6. *& controvers.* 74. *à num.* 22.

Sed utrùm Regii Cancellarii, Doctores Regiæ Au- 16
dientiæ Ecclesiastici, & alii Clerici ad officia sæcularia assumpti, si in eis deliquerint, gaudeant, vel non privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendi sint per judices Ecclesiasticos, vel Regios Visitatores? Quæstio est anceps, & usquequaque non comperta, ut Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 4. *cap.* 4. *num.* 47. *in summario & in Codice*, ardua, subtilis, & nimis agitata, ut dicit Escobar *de ratiocin. cap.* 7. *num.* 7. articulusque difficilis, ut refert Pereyra *decis.* 58. *sub num.* 25. de cujus resolutione, hi qui clavum Reipublicæ tenent, maturius deliberabunt, ut inquit idem Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 8. *n.* 16. *in fine*. Variæ sunt opiniones. Prima, quòd gaudent privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendi per Judices Ecclesiasticos. Secunda, quòd non gaudent privilegio fori Ecclesiastici, sed possunt puniri per Judices sæculares Regios Visitatores. Tertia, quòd Judices sæculares possunt eos punire privatione officiorum, sed non possunt illos punire alia pœna, etiam pecuniaria. Quarta, quòd Judices sæculares ultra privationem officiorum, eos punire possunt pœna pecuniaria, si talis in regione extat consuetudo; secus ea non stante. Quinta, quòd si ultra dispositionem juris canonici adesset Synodalis constitutio prohibens Clericis exercere officia sæcularia sub pœna privationis suorum beneficiorum, tunc Judices sæculares illos punire possunt; secus nulla stante constitutione Synodali, quo casu gaudent privilegio fori Ecclesiastici, & veniunt puniendi per Judices Ecclesiasticos. Sexta, quòd si Clerici essent ter moniti, ut desisterent ab officiis sæcularibus, si non desistunt, per Judices sæculares puniri possunt; secus si non essent aliquo modo moniti, nam tunc gaudent privilegio fori Ecclesiastici, & puniri debent per Judices Ecclesiasticos. De quibus opinionibus videndi sunt Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 1. *à num.* 848. *ad* 855. *& effectu* 13. *num.* 2. *in fine*. Portoles ad Molin. §. *Clericus à num.* 3. *ad* 8. Martha *de jurisd. part.* 4. *casu* 127. Giurba *cons.* 96. *num.* 11. *& à num.* 22. Jul. Clarus §. *fin. quæst.* 36 *à num.* 25. Surdus *cons.* 396. *à num.* 32. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 4. *cap.* 8. *n.* 16. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 39. §. 2. *n.* 127. *& in cap.* 2. *num.* 4. *ne Clerici*, *vel Monachi*, Narbona *l.* 20. *gloss.* 20. *à n.* 25. *tit* 1. *lib.* 4. *recop.* Ferrer. *in constit. hac nostra eviden.* 2. *num.* 101. Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 71. *à numer.* 43. Carleval *de judic. libr.* 1. *disp.* 2. *num.* 453. *&* 454. Vela *dissert.* 45. *à num.* 11. *& dissert.* 41. *à num.* 27. *tom.* 2. Diana *resol. mor. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 19. *aliàs* 8. *& part.* 4. *tract.* 2. *resol.* 49. *& part.* 8. *tract.* 5. *resol.* 44. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 9. *resol.* 74. *n.* 2. *&* 7. *& part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 68. *&* 69. Berart. *in specul. visitat. cap.* 3. *à n.* 34. *ad* 46. Mastrill. *de Magistrat. libr.* 2. *cap.* 6. *à num.* 10. Cancer. *part.* 3. *var. cap. à n.* 108. *signanter n.* 111. Thom. del Bene *de Immun. Eccl. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 35. *sect.* 1. *&* 2. *& sect.* 8. *à n.* 13. *vers. Adverte tertio*, *usque ad finem*, *& cap.* 14. *dub.* 11. *à n.* 5. quos, & alios plures citavi *dec.* 9. *num.* 10. *part.* 1. quibus addendi sunt Garcia *de nobilitate gloss.* 9. *numer.* 33. Solorzano *in polit. libr.* 5. *cap.* 10. *vers. Y lò que mas es*, *fol.* 840. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *c.* 27. Bardaxi *foro unico num.* 5. *tit. quod Prælati in causa criminali ratione temporalitatis citati personaliter non tenentur comparere*, Amendola ad Franchis *dec.* 479. *à n.* 1. Vega *in cap. decernimus à num.* 109. *de judiciis*, Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 3. *verbo Clericus num.* 30. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 897. *à num.* 60. *& de cognit. per viam violent. libr.* 2. *quæst.* 64. *num.* 12. *&* 14. *vers. El segundo caso es*, *usque ad num.* 17. Bonacina *de legib. disp.* 10. *qu.* 2. *punct.* 1. §. 1. *& de censur. in Bulla Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 16. *punct.* 5. *num.* 17. Suarez *contra Reg. Angliæ libr.* 4. *cap.* 30. *num.* 36. Duardus *in Bulla Cœnæ lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 21. *num.* 273. Layman *in Theologia moral. libr.* 4. *tit.* 9. *cap.* 4. *n.* 3. Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 14. *numer.* 19. Rovit. *decis.* 20. *num.* 21. ubi Altimarus *in addit. sub num.* 3. *&* 4. Leander *in quæst.*

moralib. part. 4. de censuris tract. 3. disp. 15. quæst. 19. Oliba *de jure fisci cap. 14. num. 129. & 130.* Bolaños *in Cur. Philip. tom. 1. part. 3. §. 3. num. 5. & 8.* Sanchez *in conciliis tom. 1. lib. 3. cap. unico dub. 20.* Pereyra *de manu Reg. part. 1. in coordinatis num. 44. fol. 222. & part. 2. cap. 48. num. 4.* Laynez ad Gomez *tom. 3. var. c. 10. num. 8.* Thom. Valaſcus *allegat. 21. num. 17. tom. 1.* Urſellius *concluſ. 147. num. 23. verſ. Extende*, Barboſa *in repertor. verbo Clericus, verſ. Clericus ſi per Regem fol. 57. & in l. fin. num. 5. & 6. Cod. de juriſdict. omn. judic.* Prato *tom. 2. diſcept. 35. num. 2.* Eſcobar. *de Pontif. & Reg. juriſdict. in ſtud. general. cap. 50. §. 4. à numer. 41.* Danza *de pugn. Doctor. tom. 1. tit. de qualit. official. cap. 3. à num. 10.* Fragoſo *de regim. Reipubl. tom. 1. libr. 2. diſput. 4. num. 376.* Marcel. de Vulpe *in prax. fori Eccleſ. cap. 44. numer. 25.* Scialoja *de foro compet. cap. 33. num. 122. & 223.* Cutel. *de Immun. Eccleſ. libr. 2. quæſt. 19.* Larrea *deciſ. 98. num. 15. in fine verſ. Et an Clerici*, Queſada Pilo *controv. forenſ. cap. 29. num. 41. verſ. A privilegio, & num. 42.* Fermoſinus *in cap. unico quæſt. 4. à num. 2. ad 21. de obligat. ad ratiocin. & allegat. Fiſcal. 16. num. 12. in fine part. 2.* Piaſec. *in praxi part. 2. c. 4. de perſona rei num. 25. verſ. Item ſi Clerici*, Daniel de Nobilibus *diſput. 56. num. 13.* Eſcaño *in propug. Sacræ Relig. Militar. Sancti Joannis diſcept. 13. cap. 5. n. 16.* Bolero *de decoctorib. tit. 1. quæſt. 14. num. 10.* Dominus Vice-Cancell. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſerv. 55. num. 52.* & alii allegandi *num. 35. & 36.*

17 Similes ſunt inſtantiæ. An Clerici ratione artis, vel officii, puta Medici, Pharmacopolæ, Artificis, & ſimilium poſſint conveniri, coram Judicibus ? Marinis *libr. 1. reſol. jur. cap. 53. num. 9.* ubi Rodoer. *numer. 1.* Cevallos *de cognit. per viam violen. libr. 2. qu. 64. num. 14. verſ. El ſegundo*, Diana *reſol. moral. part. 1. tract. 2. reſol. 19. alias 18. & in coordinat. part. 9. tract. 2. reſol. 68.* Xammar. *de privileg. Barcin. §. 14. n. 18.* Cancer. *part. 3. var. c. 8. n. 110.* Narbona *loco ſtatim allegando*, Leander *in quæſt. moral. part. 4. tractat. 3. de cenſuris diſp. 15. quæſt. 29. in princ.* & alii infrà *num. 33.* Et an Rector Studii laicus ſit Judex competens Clericorum in rebus ad ſtudium concernentibus ? Marinis *libr. 1. reſol. jur. cap. 53. numer. 10.* Eſcobar. *de Pontif. & Reg. juriſdict. in ſtud. general. cap. 6. à num. 100. & cap. 34. à num. 2. cum plurib. ſeq.* Et an Clerici Advocati apud Judicem ſæcularem in officio delinquentes poſſint ab eo puniri ? Cenedo *collect. ad decretal. 39. num. 4. verſ. An Clericus*, Portoles ad Molin. §. *Advocatus num. 2.* Vela *diſſert. 44. num. 57. tom. 2.* Xammar. *de offic. judic. part. 2. quæſt. 3. num. 42.* latiſſimè Narbona *l. 20. gloſſ. 20. à num. 96. ad 108. tit. 1. libr. 4. recop.* Et an Clerici Tabellionis officium exercentes, & in eis falſitatem committentes poſſint à Judice ſæculari puniri ? Maſtrill. *deciſ. 159. à num. 16. libr. 2.* Bovad. *in polit. libr. 2. cap. 6. num. 229.* Vela *diſſert. 44. num. 56. tom. 2.* Et an milites exiſtentes in Collegio poſſint declinare juriſdictionem Rectoris, vel Præpoſiti illius Collegii prætextu alicujus militiæ, exemptionis, aut dignitatis ? Cancer. *part. 1. var. cap. 8. num. 112.* Xammar. *de privileg. Barcin. §. 14. num. 17.* & alii plures in his omnibus ex allegatis *num. 16.*

18 Sed verior eſt ſententia, quòd Cancellarii Regii, Doctores Regiæ Audientiæ Eccleſiaſtici, & alii Clerici ad officia ſæcularia aſſumpti, ſi in eis deliquerint, quoad coercitionem, punitionem, & diſtrictionem perſonarum gaudent privilegio fori Eccleſiaſtici, & ſic cognitionem ad Judices Eccleſiaſticos pertinere, & ſpectare, & ad iſtos remittendos fore, & eſſe ; ſed non gaudent privilegio fori Eccleſiaſtici, quoad privationem officiorum, & aliorum eiſdem concernentium, nec quoad redditionem rationum dictorum officiorum, & alia inde dependentia, etiam nulla præcedente monitione, nec trina, nec Canonica, nec Synodali, nec ſtante aliqua conſuetudine. Quod eſt unico verbo dicere, aut per Regios Viſitatores, ſeu alios Judices ſæculares agitur contra Clericos delinquentes in officiis ſæcularibus criminaliter, aut civiliter. Si criminaliter gaudent privilegio fori Eccleſiaſtici, ſi civiliter non gaudent. Sic Jul. Clarus, Portoles, Cevallos, Berart, Garcia, Fermoſinus, & alii plures ex citatis *num. 17.* ita invenio in Cathalonia antiquitus ter deciſum. Primò per Tertium contentionum in favorem Doctoris Michaelis Hoſpital. Secundò per Regium Cancellarium in favorem Gaſparis Amat. Tertiò per Regium Cancellarium in favorem Joannis Matali. Ut habetur in concluſionibus Regii Concilii Cathaloniæ ſtatim referendis.

Et primò quoad perſonam Doctoris Michaelis Hoſ- 19
pital, qui fuit de Regio Concilio Cathaloniæ uſque ad diem 26. Auguſti 1529. ut legitur in libro concluſionum illius anni *fol. 62.* cùm ipſe detineretur captus in Regiis Carceribus, repetitus fuit per officialem Eccleſiaſticum Curiæ Eccleſiaſticæ Barcinonæ, & declarata competentia per Tertium contentionum in illius favorem, fuit facta in Regio Concilio concluſio ſequens quæ legitur in libro concluſionum Criminalium anni 1529. *fol. 66.*

Die Martis 26. menſis Octobris anno à Nativi- 20
tate Domini 1529. Barcinonæ in Regio Concilio ibidem celebrato, Præſidente admodum Illuſtri, & Reverendiſſimo Domino Locum Tenente Generali, interfuerunt ſequentes. Magnificus Franciſcus Franch Regens Cancellariam, Joannes Paſqual, Franciſcus de Valleſica, Michael Joannes Paſtor, Martinus Joannes Sunyer, Hieronymus Dalmau, Franciſcus Caſtellò Fiſci Advocatus, Bartholomæus Marti, Petrus Arnaldus Gort, Franciſcus Montaner, Franciſcus C'avilla, Joannes Andræas Riquer Judices Regiæ Curiæ. In facto inſtantiæ factæ per Fiſci Procuratorem Regiæ Curiæ, contra Michaelem Hoſpital fuit concluſum, quòd publicetur præconizatio tenoris ſequentis.

Ara ojats totom generalment queus notifiquem, y fahem à ſaber de part del molt Illuſtre, y Reverendiſſim Senyor Don Federich de Portugal, per la gracia de Deu Biſbe de Siguenca, Conſeller, y Llochtinent General de la Sacra Ceſarea, y Catholica Real Mageſtat en los Principat de Cathalunia, y Comtats de Roſſellò y Cerdanya, que com Miſer Miquel Hoſpital, Doctor, Ciutadà de Barcellona, exigint ho ſes culpes, y demerits ha eſtat pres, poſat en les carces communs de la Ciutat de Barcellona, per haver delinquit en lo exercici del offici de Conſeller de ſa Mageſtat en lo predit Principat de Cathalunya, y Comptats de Roſſellò, Cerdanya, lo qual ſolia tenir, y exercir, y altrament ; y apres de la captura per lo Official Eccleſiaſtich de la Ciutat de Barcellona, com à Clergue conjugat ſie eſtat repetit, è per lo Tercer, per abſentia del Canceller, y Conſeller per la Illuſtriſſima, y Reverendiſſima Senyoria nomenat, ha eſtat entre altres coſes declarat la cohercio, punicio, y diſtriccio de la perſona del Doctor Miſer Miquel Hoſpital à la dita Cort Eccleſiaſtica per tanyer, y eſguardarſer, y en aquella diures remetrer. Per hont dit Miſer Miquel Hoſpital es incidit en les penes de les Reals pragmatiques, è per conſeguent no pot tenir, ni exercir dit offici de Conſeller Real, ni offici Advocat, Aſſeſſor. Jutge ordinari, Conſeller, Conſul, Procurador, ni altres qualſevols officis, publichs, majors, ò menors, aixi de juriſdiccio, com ſens juriſdicio, ſegons mes llargament en dites Reals pragmatiques à les quals es referit, ſe conte. Per tant ſa Illuſtriſſima, y Reverendiſſima Senyoria à humil ſuplicacio del Procurado Fiſcal de la Regia Cort per obſervanca de les dites Reals pragmatiques, ſtil y practica de aquelles inſeguint la deliberacio y concluſio en lo Sacre Real Conſell ſobre aco feta, ab tenor de la preſent publica crida mane à tots, y ſengles Officials, y perſones de qualſevol eſtament, ò condicio ſien, aqui pertanga, que les dites coſes, totes, y ſengles tinguen, y obſerven tenir, y inviolablement obſervar faſſen, è no contrafaſſen, ni contravinguen, contravenir, ò contrafer permeten per alguna cauſa, via, ò rabo, ſi la gracia de ſa Mageſtat tenen chara, y en la pena de dos mil florins de or de Arago als Reals cofres aplicadors, è dels bens dels contrafaents irremiſſiblement exigidors deſijen no incorrer, ſalvat encara dret al dit Procurador Fiſcal contra lo dit Miſer Miquel Hoſpital, y los bens aquell, que de juſticia li pertanga, è mane ſa Illuſtriſſima Senyoria eſſer feta, y publicada la preſent crida perque alguno pugue ignorancia allegar, è guart ſi qui guardar ſi ha.

21 Facta

21 Facta dicta præconizatione, fuit facta in Regio Concilio Cathaloniæ conclusio sequens, quæ reperitur in libro conclusionum anni 1529. tenoris sequentis. Die Mercurii 29. Decembris 1530. Barcinonæ in Regio Concilio, Præsidente admodum Illustri, & Reverendissimo Domino Locum Tenente Generali interfuerunt sequentes. Magnificus Franciscus Franch Regens Cancellariam, Franciscus de Vallesica, Martinus Joannes Sunyer, Vincentius Gibert, Hieronymus Dalmau, Franciscus Castellò Fisci Advocatus, Bartholomæus Marti, Petrus Arnaldus Gort, Petrus Clariana de Seva, Franciscus C'avilla, Joannes Andræas Riquer Judices Regiæ Curiæ.

In facto Fisci Procuratoris, & partium instantium contra Michaelem Hospital delatum de pluribus excessibus, delictis per eum commissis in exercitio Regii Conciliarii Principatus Cathaloniæ, tàm in faciendo quàm in omittendo, & aliàs, facta relatione per Riquer, & C'avilla, Judices Regiæ Curiæ, meritis processus attentis, & aliàs, fuit conclusum, quòd dictus Hospital privetur dicto officio, & loco Regii Conciliarii, & Regiæ Audientiæ dicti Principatus Cathaloniæ, & omnibus honoribus, emolumentis, præeminentiis, & prærogativis, & aliis ad dictum officium quomodòlibet pertinentibus, & spectantibus. Super gestis verò, seu commissis per dictum Hospital in dicto officio, & aliis per Procuratorem Fiscalem petitis, & quoad interesse partium privatarum, quod reservetur major deliberatio.

22 Et cum prætenderetur sententiam in vim dictæ conclusionis ferendam publicandam non esse, fuit facta conclusio in Regio Concilio Cathaloniæ, quæ legitur in libro conclusionum criminalium anni 1529. *fol.* 77. *pag.* 2. *& fol.* 78. tenoris sequentis. Die Jovis 30. Decembris 1630. Barcinonæ in Regio Concilio ibidem manè celebrato, Præsidente admodum Illustri, & Reverendissimo Domino Locum Tenente Generali interfuerunt sequentes. Magnificus Franciscus Franch Regens Cancellariam, Joannes Pasqual, Franciscus de Vallesica, Martinus Joannes Sunyer, Vincentius Gibert, Hieronymus Dalmau, Franciscus Castellò Fisci Advocatus, Bartholomæus Marti, Petrus Arnaldus Cort, Petrus Clariana de Seva, Franciscus C'avilla, Joannes Andræas Riquer Judices Regiæ Curiæ.

In facto Fisci Procuratoris contra Michaelem Hospital super sententia proferenda contra eum pro gestis per eum in officio Conciliarii, & Regiæ Audientiæ Principatus Cathaloniæ sibi commisso, fuit conclusum, quòd attento quod agitur contra Regium officialem de gestis in officio, quòd sententia ferenda, potest ferri, & publicari etiam absente dicto Hospital delato, in domo habitationis Illustrissimi, & Reverendissimi Domini Locum Tenentis Generalis, non obstante privilegio Regis Petri concesso Civitati Barcinonæ 21. die Maji anno à Nativitate Domini 1380. quia dictum privilegium non comprehendit casum istum.

23 Post latam dictam sententiam, explicata fuit deliberatio reservata in conclusione Regii Concilii, quæ legitur in libro conclusionum Criminalium anni 1529. *fol.* 79. *pag.* 2. *& fol.* 80. *tenoris sequentis*. Die Veneris 7. Mensis Januarii anno 1530. in Regio Concilio ibidem celebrato, Præsidente Illustrissimo, & Reverendissimo Domino Locum Tenente Generali interfuerunt sequentes. Magnificus Franciscus Franch Regens Cancellariam, Franciscus de Vallesica, Martinus Joannes Sunyer, Vincentius Gibert, Hieronymus Albanell, Hieronymus Dalmau, Franciscus Castellò Fisci Advocatus, Bartholomæus Marti, Petrus Arnaldus Gort, Franciscus Montaner, Petrus Clariana de Seva, Franciscus C'avilla, Joannes Andræas Riquer Judices Regiæ Curiæ.

24 In facto Fisci Procuratoris contra Michaelem Hospital olim Consiliarium Regium super reservatione majoris deliberationis retentæ super gestis, seu commissis per dictum Hospital in dicto officio, & aliis per Procuratorem Fiscalem petitis, super quibus fuit reservata major deliberatio in sententia lata contra dictum Hospital super privatione dicti officii Consiliarii pro ut in ea continetur, facta relatione per C'avilla, & Riquer, fuit conclusum, quòd dictus Hospital condemnetur ad dandum, & solvendum Regio fisco quadringentas libras Barcinonenses, reservato Jure super interesse partium privatarum.

Executionis decretum dictæ conclusionis fuit provisum conclusione sequenti, quæ legitur in libro conclusionum Criminalium anni 1530. *fol.* 1. Die Martis 11. mensis Januarii 1530. in Regio Concilio celebrato in Regio Palatio quo inhabitat Illustrissimus Dominus Federicus de Portugal Episcopus Siguntinus, & Locum Tenens Generalis Cæsareæ, & Regiæ Majestatis in Principatu Cathaloniæ, & Comitatibus Rossellionis, & Ceritaniæ sito satis prope Monasterium Sancti Francisci Barcinonæ, eo residente, interfuerunt sequentes. Magnificus Franciscus Franch Regens Cancellariam, Joannes Pasqual, Franciscus Vallesica, Vincentius Gibert, Hieronymus Albanell, Hieronymus Dalmau, Franciscus Castellò Fisci Advocatus, Bartholomæus Gibert, Petrus Arnaldus Gort, Franciscus Montaner, Petrus Clariana, Franciscus C'avilla, Joannes Andræas Riquer Judices Regiæ Curiæ. 25

In facto supplicationis oblatæ per Fisci Procuratorem, in qua supplicat executionem fieri in bonis Michaelis de Hospital pro quantitate quatuor centum librarum, in quibus cum Regia Sententia fuit condemnatus, facta relatione per Riquer, C'avilla, fuit conclusum, quòd fiat executio pro dicta quantitate in bonis dicti de Hospital secundùm formam, & prærogativam Fisci Procuratoris.

Verùm nota, quòd observata in Regio Concilio Cathaloniæ contra Doctorem Michaelem Hospital olim Regium Senatorem fuerunt de facto. Nam tam per instructionem secretam, quam habent hodie Excellentissimi Proreges Cathaloniæ, quàm aliàs de jure Cancellarius, Regens, Doctores Regiæ Audientiæ, Regens Thesaurariam, Gerens vices Generalis Gubernatoris, tàm Cathaloniæ, quàm Comitatuum, Magister Rationalis, & Bajulus Generalis sunt exempti à jurisdictione Domini Proregis; adeò ut solus Dominus Rex, vel qui mandatum speciale ab ipso habet, de illis in criminalibus cognoscit, taliter quòd Dominus Prorex absque speciali commissione suæ Regiæ Majestatis non potest contra illos processus fulminare, inquirere, vel in vinculis conjicere, nec eos in suis domibus arrestare, nec prohibere illos accedere ad Regiam Audientiam, & si de facto Dominus Prorex fecerit est ipso jure nullum, ut nec per Dominum Regem revalidari possit, nisi data suspicione fugæ, & habita securitate justificationis informationis, & processus, quæ in tantum procedunt, quòd illi suo consensu non possunt prorogare jurisdictionem cujuscumque judicis etiam Proregis sine licentia Domini Regis. *Ut statuitur in c.* 8. instructionis secretæ, & juribus, pluribusque Doctoribus probavi *dec.* 10. *num.* 123. *part.* 1. quibus addendi sunt Cedan. *in veriloquio c.* 1. §. 2. *in princ.* Aponte *de potest. Proreg. tit.* 1. *num.* 1. *&* §. 4. *num.* 6. Capiblanc. *de Baronib. part.* 1. *pragmat.* 8. *num.* 154. *& seq.* Scialoja *de foro compet. c.* 33. *n.* 114. *&* 115. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 2. *verbo Prorex fol.* 355. Frasso *de Regio patronat. Indiar. tom.* 1. *cap.* 26. *à num.* 32. Excellentissimus Dominus Vice-Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 4. *n.* 31. latissimè contraria proponit, & illis respondet Reg. Matheu *de re crimin. controvers.* 73. 26

Secundò quoad personam Gasparis Amat; detentus ipse captus in Regiis Carceribus, uti Clericus simpliciter tonsuratus fuit repetitus per Officialem Ecclesiasticum Curiæ Ecclesiasticæ Barcinonæ, & firmata competentia fuit per Cancellarium declarata in illius favorem, & in executionem prædictæ declarationis fuit in Regio Concilio die 30. Octobris 1535. *facta conclusio sequens*. In facto Fisci Procuratoris contra Gasparem Amat, facta relatione per Franciscum Romeu Judicem Regiæ Curiæ, fuit conclusum, quòd tradatur Officiali Ecclesiastico secundùm declarationem Reverendi Cancellarii. Legitur hæc conclusio in libro conclusionum Criminalium anni 1535. *fol.* 59. 27

28 Et in continenti in dicto Regio Concilio fuit facta concluſio ſequens. In facto fiſci Procuratoris contra Gaſparem Amat, facta relatione per Franciſcum Romeu Judicem Regiæ Curiæ fuit concluſum, quòd fiat, & publicetur præconizatio tenoris ſequentis. *Aro ojats totom generalment, queus notificam, y fahem à ſaber de part del molt Illuſtre, y Reverendiſſim Senor Don Federich de Portugal per la miſericordia Divina Archibisbe de Zaragoca, Conſeller, y loc Tinent General de la Sacra Ceſarea, y Real Mageſtat en la Principat de Cathaluna, Comrats de Roſſello, y Cerdana. Que com Gaſpar Amat exigintho ſes culpes, y demerits ſie eſtat pres, y poſat en los carcers comuns de la preſent Ciutat de Barcellona per haver delinquit en lo execici dels officis, tant de Notari, com altres, los quals ſolia tenir, y execir, y altrament, y apres de la captura per lo official Eccleſiaſtich de la dita Ciutat de Barcellona com à Clergue ſimple tonſurat ſie eſtat repetit, y per lo Reverent Conſeller, y Canceller de la prefata Ceſarea, y Catholica Real Mageſtat ſie eſtat entre altres coſes declarat, la cohertio, punitio, y diſtrictio de la perſona de dit Gaſpar Amat à la dita Cort Eccleſiaſtica pertaner, y eſguardarſe, y en aquella deures remetrer. Per hont lo dit Gaſpar Amat es incidit en les penes de les Reals pragmatiques y per conſeguent no pot tenir ni exercir dit offici de Notari, y de Eſcriva major de la caſa de la Deputatio del General de Cataluna, ni de procurador, ni altres qualſevols officis publicis, majors, à, menors, aixi de juriſdictio, com ſens juriſdictio, ſegons mes llargament en dites Reals pragmatiques, à les quals ſe refereix, ſe conte. Per tant ſa molt Illuſtre, y Reverendiſſima Senoria à humil Suplicatio del Procurador fiſcal de la Regia cort per obſervanca de dites Reals pragmatiques, ſtil, y practica de aquells inſeguint la deliberatio, y concluſio en lo Sacre, y Real conſel ſobre aco feta, ab tenor de la preſent publica crida, mane à tots, y ſengles officials, y perſones de qualſevol eſtament, o conditio ſien, aqui pertenga, que les dites coſes totes y ſengles tinguen, y obſerven tenir, è inviolablement obſervar faſſen, o no contra faſſen, ni contravinguen, contravenir, o, contrafer permeten per alguna cauſa, via, o raho, ſi la gracia de ſa Mageſtat tenen chara, y la pena de dos mil florins de or de Arago al Reals cofres aplicadors, è dels bens dels contrafaens irremiſiblement exigidors deſijen no incorrer, ſalvat encara dret al dit Procurador fiſcal contra lo dit Gaſpar Amat, y ſos bens aquell que de juſtitia li pertenga. E mane ſa Illuſtriſſima Senyoria eſſer feta, y publicada crida, perque alguno pugue ignorantia allegar, è guard, ſi qui guardar ſi ha.*

29 Publicata prædicta præconizatione, fuit facta concluſio in Regio Criminali Concilio, quæ reperitur in libro Concluſionum Criminalium anni 1535. *fol.* 61. Et apud Regentem Viñes in diſcur. pro juſtif. præcedimentorum Villæ Mataronis §. 4. *verſic.* En el año, & *verſ. in facto fol.* 24. *notat* §. 8. *verſ.* Y finalmente *fol.* 72. *pag.* 2. & §. 9. *verſ.* Sexto dize *fol.* 73. *pag.* 2. Tenoris ſequentis die Veneris 12. Novembris anno 1535. Barcinonæ Regio Concilio ibidem celebrato, Præſidente Illuſtriſſimo Domino Locum Tenente Generali interfuerunt ſequentes. Magnificus Franciſcus Joannes Sunyer Regens Cancellariam, Joannes Paſqual, Franciſcus de Valleſica, Hieronymus Dalmau, Franciſcus Caſtello Fiſci Advocatus, Bartholomæus Marti, Franciſcus Montaner, Petrus Clariana de Seva, Franciſcus Zavila, Stephanus Salavardeña, Antonius Riquer, Bernardus Ribalter, Franciſcus Romeu Judex Regiæ Curiæ. In facto Fiſci Procuratoris contra Gaſparem Amat delatum de pluribus delictis in officio Notariatus, & Scribæ majoris Deputationis Generalis Cathaloniæ, & aliis per eum commiſſis, propter quæ fuit repetitus per Curiam Eccleſiaſticam Epiſcopi Barcinonæ, & detentionem, coercitionem, & punitionem perſonæ dicti Amat fuit per Cancellarium declaratum pertinere Curiæ Eccleſiaſticæ, & quo ad officia dicti Amat, tàm Notariatus, quàm alia etiam dicta officia concernentia, & redditionem rationis dictorum officiorum, & alia inde dependentia cognitionem dictæ cauſæ ad Curiam ſæcularem Regiæ Audientiæ pertinere, & ſpectare, ibique terminandam, & tractandam eſſe, neque dictam Curiam ſæcularem Regiæ Audientiæ eſſe impediendam in executione dictarum pragmaticarum, & pœnarum in illis appoſitarum, nec aliàs, facta relatione per Franciſcum Romeu Judicem Regiæ Curiæ, meritis proceſſus attentis, & aliàs, fuit concluſum, quòd ſine præjudicio præconizationis jam ſuper his aliàs factæ, declaretur, quòd dictus Gaſpar Amat privetur dictis officiis Notariatus, & Scribæ majoris Deputationis cum omnibus honoribus, emolumentis, præeminentiis, prærogativis, & aliis ad dicta officia quomodolibet pertinentibus, & ſpectantibus, & quòd reſervetur major deliberatio ſuper damnis, & injuria, & aliis per Fiſci Procuratorem petitis, & etiam pro intereſſe partium privatarum. Refert etiam hanc concluſionem Regens Viñes *in diſcurſu procediment. Villæ Mataronis* §. 4. *verſicul.* En el año, *cum ſeq. verſicul. fol.* 24. *pag.* 1. Et de eo meminit, §. 8. *in fine*, *verſ.* Y finalmente *fol.* 72. *pag.* 2. & §. 9. *verſ.* Sexto dize *fol.* 73. *pag.* 2.

Alia concluſio Regii Concilii Cathaloniæ legitur 30
in libro concluſionum criminalium anni 1535. *fol.* 62. tenoris ſequentis. Die Sabbati 13. Novembris 1535. in Regia Viſita intus Regios carceres Barcinonæ celebrata, Præſidente Magnifico Regente Cancellariam interfuerunt ſequentes Joannes Paſqual, Franciſcus de Valleſica, Hieronymus Dalmau, Franciſcus Caſtello Fiſci Advocatus, Bartholomæus Marti, Franciſcus Montaner, Petrus Clariana de Seva, Franciſcus C'avilla, Stephanus Salavardeña, Antonius Riquer, Bernardus Ribalter, Petrus Honofrius Font, & Franciſcus Romeu Judices Regiæ Curiæ. In facto quarumdam litterarum à Curia Eccleſiaſtica Reverendi Epiſcopi Barcinonæ emanatarum, & ad Curiam Regiæ Audientiæ miſſarum, facta relatione per Romeu, fuit concluſum, quòd non obſtantibus prædictis litteris ad ulteriora fore procedendum juxta declarationem Regii Cancellarii, & quòd publicetur ſententia contra Gaſparem Amat ordinata.

Major deliberatio fuit explicata concluſione ſequen- 31
ti, quæ legitur in libro concluſionum criminalium anni 1536. *fol.* 76. Et de ea meminit Regens Viñes in diſcur. pro juſtificat. procediment. Villæ Mataronis §. 4. *verſ.* Eſta mayor deliberacion *fol.* 24. *pag.* 2. Die Veneris 7. Menſis Januarii anno 1536. Barcinonæ in Regio Concilio ibidem celebrato, Præſidenti Illuſtriſſimo, & Reverendiſſimo Domino Locum Tenente Generali interfuerunt ſequentes. Magnificus Martinus Joannes Sunyer Regens Cancellariam, Joannes Paſqual, Franciſcus Valleſica, Hieronymus Dalmau, Franciſcus Caſtello Fiſci Advocatus, Bartholomæus Marti, Franciſcus Montaner, Petrus Clariana de Seva, Franciſcus C'avilla, Antonius Riquer, Bernardus Ribalter, Franciſcus Romeu Judex Regiæ Curiæ. In facto Fiſci Procuratoris contra Gaſparem Amat ſuper majori deliberatione retenta, & reſervata ſuper injuria, & damnis, & aliis per dictum Fiſci Procuratorem petitis, explicari petita, facta relatione per Romeu meritis proceſſus attentis, & aliàs dictus Romeu eſt intentionis, quòd dictus Gaſpar Amat condemnetur ad ſolvendum dicto Regio Fiſco tercentas libras Barcinonenſes, reſervato jure ſuper intereſſe partium privatarum. Idem Paſqual, idem Hieronymus Dalmau, idem Bartholomæus Marti, idem Franciſcus Montaner, idem Franciſcus C'avilla, idem Antonius Riquer, idem Bernardus Ribalter, idem Martinus Joannes Sunyer Regens Cancellariam.

Franciſcus de Valleſica eſt intentionis, quo attento, quòd intentio Fiſci Procuratoris non eſt ſufficienter fundata ſuper meritis, idem ſilentium imponatur. Idem Petrus Clariana de Seva, idem Stephanus Salavardeña.

Illuſtriſſimus, & Reverendiſſimus Dominus Locum Tenens Generalis concludit cum voto dicti Romeu, & aliorum ejus voto adhærentium.

Sequitur concluſio pro exequenda proviſione præ- 32
dicta tercentum librarum, quæ legitur in libro concluſionum criminalium anni 1536. *fol.* 83. tenoris ſequentis. Die Jovis 17. Februarii 1536. Barcinonæ in Regio Concilio, Præſidente Martino Joanne Sunyer Regente

gente Cancellariam interfuerunt sequentes. Joannes Pasqual, Franciscus de Vallesica Hieronymus Dalmau, Franciscus Castello Fisci Advocatus, Bartholomæus Marti, Franciscus Montaner, Petrus Clariana de Seva, Franciscus Cavila, Stephanus Salavardeña, Antonius Riquer, Bernardus Ribalter, Franciscus Romeu Judex Regiæ Curiæ. In facto Fisci Procuratoris contra Gasparem Amat supplicantis executionem fieri in bonis ipsius pro quantitate tercentum librarum pro damnis, & injuria in quibus fuit per sententiam Regiam condemnatus, facta relatione per Romeu fuit conclusum, quòd fiat executio pro dicta quantitate tercentum librarum per aliquem ex Regiis officialibus in bonis dicti Gasparis Amat ordine juris servato, & Fisci prærogativa.

33 Tertiò quoad personam Joannis Matali Mercatoris, qui fuit repetitus per Curiam Ecclesiasticam, & ei traditus per Regium Cathaloniæ Concilium juxta declarationem Regii Cancellarii, ut habetur in conclusione facta die 2. Martii 1538. quam refert Ferrer. *part.* 3. *observ. cap.* 220. Et legitur in libro conclusionum Criminalium dicti anni 1538. *fol.* 67. & ex eo tradit Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 8. *num.* 110. *in fine*, decisum fuisse, Clericum negotiatorem ratione negotiationis posse conveniri coram Judice sæculari, & causæ cognitionem ad eum pertinere, detentionem verò personæ ad Judicem Ecclesiasticum, & notarunt Berart. *in specul. visitat. cap.* 3. *numer.* 34. *in fine*, *& sub num.* 45. Ripoll. *variar. resol. capit.* 11. *num.* 505. *Et de Magistr. Logiæ Maris cap.* 6. *num.* 37. *& cap.* 12. *n.* 10. Vela *dissert.* 44. *num.* 12. *tom.* 2.

34 Ex quibus caveant Regii Visitatores, & alii Judices sæculares, ne procedant contra Regios Cancellarios, Doctores Regiæ Audientiæ Ecclesiasticos, seu alios Clericos assumptos ad officia sæcularia in eis delinquentes, ad coercitionem, punitionem, & distractionem suarum personarum, aliàs incurrent in censuras gravissimas, etiam Bullæ in Cœna Domini, quamvis Ecclesiastici forum Regiorum Visitatorum, seu aliorum Judicum sæcularium non declinaverint, tenentur tamen illud declinare, aliàs puniri debent per Judicem Ecclesiasticum pœna extraordinaria tamquam canonis transgressores, *ut pluribus citatis dictum fuit decis.* 22. *num.* 96. *part.* 1. Thomat. *decis.* 89. *num.* 4. *& 5. tom.* 1. Et Episcopi, aliique superiores Ecclesiastici nisi revocaverint istos Clericos detentos à Regiis Visitatoribus, seu aliis Judicibus sæcularibus gravem pœnam incurrunt, Ego *multis laudatis decis.* 12. *num.* 97. *part.* 1. Et in puncto Martha *de jurisdictione part.* 4. *casu* 127. *num.* 7.

35 Similis quæstio est. An Equites Sancti Joannis Hierosolymitani, Sancti Jacobi de Spata, Calatravæ, Alcantaræ, & Montesiæ admissi ad officia sæcularia, si in eis delinquerint, gaudeant privilegio fori Ecclesiastici, vel non, & sic puniendi, per suos Judices Ecclesiasticos vel sæculares? Tractant Franchis *decis.* 479. Cabal. *resol. crimin. casu* 64. *toto*, Mastrill. *de Magistrat. libr.* 2. *cap.* 6. *numer.* 35. *&* 36. Gratian. *discept. forens. cap.* 457. *numer.* 28. Thesaurus *quæst. forens.* 18. *num.* 5. *vers. Ego in puncto libr.* 1. Giurba *cons.* 11. *numer.* 8. Suelves *cons.* 42. *num.* 25. *libr.* 2. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sardin. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 6. *littera F.* Narbona *l.* 8. *gloss. unica num.* 8. *tit.* 5. *libr.* 1. *recopil. & l.* 20. *gloss.* 20. *num.* 34. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Sperell. *dec.* 2. *num.* 132. *& dec.* 21. *num.* 28. *in fine*, 63. *&* 64. *lib.* 1. Riccius *collect.* 1242. *vers. Quid erit observandum*, Carleval *de Judic. libr.* 1. *disput.* 2. *num.* 453. *&* 454. Latrea *allegat. fiscal.* 64. *à numer.* 9. *signanter num.* 15. *&* 37. Barbosa *de jure Ecclesiast. universi. libr.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 47. *in fine*, Mendo *de ordin. militar. disq.* 2. *numer.* 40. Carol. de Grass. *de effectib. Clericat. effectu* 1. *num.* 851. *vers. Et hæc*, Diana *resol. moral. part.* 1. *tractat.* 2. *resol.* 19. *aliàs* 18. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 68. *num.* 2. *in fine*, *& resol.* 166. *num.* 1. *&* 2. Daniel de Nobilibus *disput.* 56. *num.* 13. Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 35. *num.* 25. *de constitut.* Dominus Vice-Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 55. *num.* 52. *&* 53. Pereyra *decis.* 58. *à numer.* 25. quos citavi *decis.* 8. *num.* 71. *parte* 1. *&* *decis.* 138. *sub numer.* 7. *versic. Sed si de facto part.* 3. quibus addendi sunt Beller. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit.* 3. §. 1. *numer.* 16. Bolaños *in Curia Philipp. tom.* 1. *part.* 3. §. 2. *num.* 13. Guazzin. *defens.* 1. *cap.* 23. *num.* 6. *&* 7. Idem Diana *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 171. *num.* 2. *in fine*, *versic. Et ideo*, Luca ad Franchis *decis.* 479. *num.* 2. *vers. Neque turbat*, Escobar *de Pontif. & Regia jurisdict. in stud. General. cap.* 50. §. 4. *sub num.* 36. Escaño *in propug. Sacræ Relig. Milit. Sancti Joannis discept.* 13. *cap.* 5. *toto*, *præcipuè numer.* 7. *in fine*, Bolero *de decoctorib. tit.* 1. *quæst.* 14. *numer.* 12. Verùm tenenda est eadem opinio, & distinctio prò ut in Clericis tradidi *num.* 18. Berart. *in specul. visit. cap.* 3. *num.* 46. 47. 48. *&* 49.

Eadem est quæstio. An Officiales, Ministri, & Fa- 36
miliares Sanctæ Inquisitionis delinquentes in officiis sæcularibus, quibus fuerunt admissi, gaudeant vel non privilegio fori Sancti Officii, & sic puniendi per Venerabiles Patres Inquisitores, vel per Judices sæculares? Videantur Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 2. *numer.* 330. Paramus *in defen. jurisdict. Sancti Officii cap.* 7. *à num.* 1. Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *numer.* 124. Narbona *l.* 20. *gloss.* 20. *à num.* 25. *& à num.* 131. Carleval *de jud. lib.* 1. *disp.* 2. *d. num.* 515. Suelves *cons.* 19. *n.* 8. *in fine vers. Quod procedit libr.* 1. Portoles ad Molinam §. *Clericus num.* 5. 6. *&* 7. Giurba *cons.* 96. *toto signanter num.* 27. Escobar *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap.* 50. §. 4. *num.* 45. Reg. Mattheu *de Regim. Regn. Valent. tom.* 1. *cap.* 6. §. 1. *n.* 97. Fermosin. *alleg. fiscal.* 16. *num.* 12. *part.* 2. Solorzan. *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 24. *num.* 60. *&* 63. *vers. Item los Familiares, que tuvieron*. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 6. *à n.* 11. Bolero *de decoctorib. tit.* 1. *quæst.* 14. *sub num.* 12. Ego *decis.* 30. *à n.* 92. *part.* 1. Tenenda verò est opinio, & distinctio tradita in Clericis *n.* 18. Berart. *in specul. visit. cap.* 3. *num.* 50. *&* 51.

Supradicta procedunt, quando Doctores Regiæ 37
Audientiæ, vel alii Officiales perpetui assumuntur Ecclesiastici, Equites Sancti Joannis, Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, vel Montesiæ aut Familiares, & Ministri Sanctæ Inquisitionis. Quid si assumuntur laici, an possint se Clericari, vel effici Equites Sancti Joannis Calatravæ, Alcantaræ, vel Montesiæ, aut Familiares, & Ministri Sanctæ Inquisitionis absque licentia superioris? Resp. quòd non *l. officiales cum authent. seq. Cod. de Episc. & Cler.* benè tamen possunt ingredi Religionem clausuralem absque licentia superioris, ut docet Lucas de Penna *in l. quidam ignaviæ Cod. de decurionib. lib.* 10. quem sequuntur Aponte *de potest. libr.* 10. quem sequuntur Aponte *de potest. Pro reg. titul.* 3. *de electione officialium* §. 7. *num.* 15. Mastrill. *de Magistrat. libr.* 2. *cap.* 6. *num.* 23. *vers. Et ob id*, *& num.* 26. Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *num.* 290.

Adeò quòd si Doctores Regiæ Audientiæ, & alii 38
Officiales perpetui efficiantur Clerici, aut Equites Ordinum Militarium Sancti Joannis, Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ seu Montesiæ, vel Ministri seu Familiares Sanctæ Inquisitionis, absque licentia Domini Regis, nedum officiis privantur, sed tamquam vacantia aliis, per Principem conceduntur, Mastrill. *de magistrat. libr.* 4. *cap.* 6. *à numer.* 21. Fontanell. *decis.* 190. *num.* 11. *part.* 1. Pereyra *de manu Regia part.* 1. *cap.* 20. *numer.* 6. *vers. Merito etiam*, Scialoja *de foro compet. cap.* 31. *num.* 289.

Sicut Doctores Regiæ Audientiæ non possunt Ma- 39
trimonium contrahere absque licentia superioris, sub pœna privationis officiorum, & aliis pecuniariis, ut pluribus Juribus, Doctorum authoritatibus, & rationibus docent Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 12. *num.* 35. *in fine*, *versic. La septima*, *& libr.* 5. *capit.* 3. *numer.* 119. *& seq.* Mastrill. *de magistrat. libr.* 5. *capit.* 6. *à numer.* 121. Carena *resolut.* 6. *num.* 12. Barbosa *in l. unica numer.* 7. *Cod. si Rector Provinciæ*, Basil. *de matrim. libr.* 4. *cap.* 4. *num.* 11. Scialoja *de foro compet. cap.* 33. *à numer.* 368. Cabreros *de metu libr.* 2. *capit.* 19. *numer.* 87. *&* 88. latè Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *libro* 4. *capit.* 4. *à numer.* 57. *& in polit. libr.* 5. *capit.* 9. *toto folio* 822. *& in tractat. var. in allegatione contra bona*,

bona, & hæredes à num. 145. *fol.* 456. latissimè Regensi Mattheu *de re crim. controver.* 69. *tota.*

40 Contenta in hac decisione an comprehendant Regios Cancellarios, Doctores Regiæ Audientiæ Ecclesiasticos, & alios Clericos officiales perpetuos, Equites Ordinum Militarium Sancti Joannis Hierosolymitani, Sancti Jacobi de Spata, Alcantaræ, Calatravæ, & Montesiæ, Ministros, Officiales, & Familiares delinquentes in officiis sæcularibus, non solùm quando delicta in committendo consistunt, sed etiam quando in omittendo versantur? Disputat latè pro utraque parte, sed opinionem negativam tenet Narbona *l.* 20. *glos.* 20. *à num.* 109. *ad* 128. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop. qui numer.* 123. *in fine*, excipit, ut possint officiis privari, & id probat *numer.* 124. *&* 125. quòd Judices propter omissionem, negligentiam, atque socordiam possint officiis privari, & ab eis removeri. Hancque exceptionem etiam tradunt Mastrill. *de magistratib. libr.* 6. *cap.* 5. *numer.* 18. Barbosa multis laudatis *in l. si quod Judices* 3. *num.* 1. *&* 2. *Cod. de officio Prætorio Orientis, & Illyrici.* Et alii plures, quos citant Doctores statim allegandi, Carleval *numer.* 518. Amaja *num.* 15. Dominus Vice-Cancellarius Crespi *num.* 7. Verius tamen est, quòd comprehendunt delinquentes in officiis sæcularibus, sive delicta sint in committendo, sive in omittendo: probant Mastrill. *de magistrat. libr.* 6. *cap.* 8. *num.* 87. Bovad. *in polit. libr.* 5. *cap.* 3. *num.* 47. *& cap.* 6. *num.* 14. latè Carleval *de Judic. libr.* 1. *quæst.* 2. *à numer.* 535. *ad* 523. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *capit.* 24. *num.* 75. Amaja *in l. præcepit nostræ Serenitas* 3. *à num.* 15. *ad* 20. *Cod. de canonica largitionalium titulorum libr.* 10. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 68. *à num.* 7. Ego *decis.* 30. *num.* 85. *part.* 1.

ARGUMENTUM.

An armis possint spoliari Clerici per Judices, & Officiales sæculares.

SUMMARIUM.

1 *Armorum delatio est omni jure prohibita, num.* 1. *& 2. non solùm rusticis, numer.* 4. *sed etiam Nobilibus, num.* 5. *etiam fœminis, num.* 6. *& multo magis Clericis, num.* 7. *quamvis tantum Beneficiatis, ac etiam primæ tonsuræ, num.* 8. *sub pœna peccati mortalis, numer.* 9. *& excommunicationis, num.* 10. *non ipsò jure, sed præcedente sententia, num.* 11. *& si post trinam monitionem non se correxerint, amittunt omne privilegium Clericale, num.* 12.

3 *Armorum delatio malum animum gerentis arguit.*

13 *Arma Clericorum sunt lachrimæ, & orationes.*

14 *Armorum delatio prohibita tàm laicis, quàm Clericis multas habet ampliationes, & quam plures limitationes.*

15 *Armorum delatio in Cathalonia tàm jure Scripto quàm consuetudinario est permissa, & de generali consuetudine, num.* 15. *limita* 1. *si armorum delatio sit expressè prohibita, num.* 16. *limita* 2. *si arma sunt honesta, & defensiva, num.* 17. *secus si arma sunt inhonesta, falsa, & proditoria, num.* 18.

19 *Arma inhonesta, falsa, & proditoria, quæ sint num.* 19. *explicatur exemplis, n.* 20. 21. 22. *& 23. ubi de arcabusiis, seu tormentis manualibus parvæ mensuræ minoris trium palmorum vulgo pistiles, de ensibus majoris mensuræ, de pugionibus quadratis, & de armis venenatis.*

24 *Edictum seu statutum Principis sæcularis prohibens delationem armorum an comprehendat Clericos, num.* 24. 25. *&* 26.

27 *Arma portantes Clerici contra prohibitionem sæcularem non possunt puniri per Judices sæculares pœnis corporalibus nec pecuniariis, sed pœnæ tàm corporales quàm pecuniariæ, quæ per edicta Principis sæcularis imponuntur, petendæ sunt à Clericis arma portantibus apud Judices Ecclesiasticos etiam si pecuniariæ sint, num.* 27. *sed Judices Ecclesiastici non tenentur exequi pœnas edicti Principis sæcularis contra Clericos arma portantes, sed possunt illorum arbitrio juxta canonicas sanctiones Clericos punire, numer.* 28.

29 *Clerici arma portantes præcipuè proditoria, & offensiva, vel aliter jure, statuto, seu edicto Principis sæcularis prohibita an possint per Judices sæculares, & ministros jurisdictionis laicæ his armis prohibitis spoliari, & privari absque ullo excommunicationis metu, num.* 29. *& quid in Cathalonia, num.* 30. *&* 31.

32 *Judices sæculares, & officiales laici spoliantes Clericos armis prohibitis per Regia edicta, non tenentur illa restituere Clericis, nec tradere Judici Eccles. ea petenti, num.* 32. 33. 34. 35. *&* 36.

37 *Judices sæculares possunt rumpere arma prohibita, quæ à Clericis auferunt, ac in loco publico affigere sine ignominia Clericorum.*

38 *Armorum delatio in laicis jure communi inspecto est leve delictum, num.* 38. *nisi per edicta Principis sæcularis imponatur pœna gravis, nam tunc censetur non leve sed grave delictum, num.* 39. *sed in Clericis etiam de jure communi grave reputatur, num.* 40.

41 *Arma deferentes quæ pœna de jure communi puniantur laici, numer.* 41. 42. *&* 43. *sed hodie recessit ab Aula propter diversa statuta, quæ ubique vigent propter delationem armorum, numer.* 44.

45 *Laici quæ pœna puniantur in Cathalonia, in statu Ecclesiastico, in Regnis Castellæ, Neapolis, Mediolani, Siciliæ, Sardiniæ, & in aliis Provinciis pro delatione ensis majoris mensuræ, pugionis quadrati, & archibusiorum, seu tormentorum manualium parvæ mensuræ, num.* 45. *sed ista pœna temperatur tribus in casibus, num.* 46. 47. *&* 48.

49 *Clerici arma portantes quæ pœna puniantur de jure communi, & quæ in Cathalonia deferentes arcabusia parvæ mensuræ.*

50 *Religiosi tenentes arma intra Monasteria quæ pœna puniantur.*

52 *Arma prohibita quis potest deferre cum licentia, num.* 15. *sive concedatur in scriptis sive oretenus, num.* 52. *dummodo concedatur à Principe, seu à Præside Provinciæ, num.* 53. *verbis expressis, nec sufficit tollerantia, scientia, & patientia superioris, numer.* 54. *& ab allegante probetur, num.* 55. *non tamen suffragatur illis, qui armis abutendo delinquunt, num.* 56.

57 *Episcopus an possit dare licentiam Clericis deferendi arma, maximè prohibita per edicta, & statuta Principis sæcularis.*

DECISIO CCXXV.

DE Jure digestorum armorum delatio in Civitatibus, aut in locis, quibus fit congregatio gentium, vel in foro judicii prohibita fuit, sed in itineribus permissa, *leg.* 1. *l.* 2. §. 1. *l. & qui dolo* §. 1. *ff. ad leg. Jul. de vi public.* de Jure Codicis indistinctè armorum delatio prohibita fuit, etiam in itineribus sine licentia Principis, *l. unica Cod. ut armorum usus libr.* 11. de Jure authenticorum plus disponitur, ut non liceat arma deferre etiam defensibilia, §. *penult. in authent. de armis.* De Jure novissimo est prohibita delatio armorum ad nocendum aliis, permissa verò in itineribus, debito modo ad se defendendum à prædonibus, *capite primo*, §. *si quis rusticus de pace tenenda in usibus feudorum*, tradunt Socarrats *in consuetud. Cathaloniæ capit. si aliquis numer.* 139. *fol.* 403. Peguera *decis.* 56. *numer.* 1. *tom.* 1. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *capit.* 22. *numer.* 1. 2. *&* 3. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 108. *numer.* 3. Ursel. 1

verbo

verbo arma concluſ. 143. *num.* 26. Azevedo *in rub. num.* 9. *&* 10. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Tuſch. *pract. concluſ. littera A. concluſ.* 515. *numero* 4. Xammar. *de off. jud. part.* 1. *quæſt.* 24. *num.* 148. *in fine.*

2 Et per prædicta jura citata *num.* 1. Regula eſt apud omnes admiſſa. Quòd armorum delatio eſt omni jure prohibita, *ſic gloſ. in l. unica verbo movendorum* ubi Lucas de Penna *num.* 20. *in fine verſi. In ſecunda gloſſa Cod. ut armorum uſus lib.* 11. Bartol. *in l.* 1. *numero* 1. ubi Angel. *num.* 3. *ff. ad legem Jul. de vi pub.* Menochius *de arb. jud. caſu* 394. *à num.* 18. Placa *de delict. lib.* 1. *c.* 8. *num.* 1. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 20. *num.* 18. *circa finem verſi. Nam regulariter*, ubi Ybañez de Faria *num.* 223. *&* 224. Guttier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 12. *numero* 3. *& libr.* 4. *quæſt.* 24. *ſub numero* 4. *& quæſt.* 25. *numero* 4. Thoro *in compend. deciſ. part.* 3. *ſect.* 1. *verbo extractus verſi. Nam citra fol.* 415. Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 8. *c. unico numero* 6. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. Bovad. *in polit. libr.* 1. *c.* 13. *à numero* 61. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 8. *numero* 3. *& conſ.* 45. *numero* 1. *& in addit. littera A. tom.* 1. Cabal. *reſol. crim. caſu* 228. *numero* 1. Scialoja *de foro compet. c.* 47. *numero* 12. Martha *de juriſdic. part.* 4. *caſu* 7. *numero* 1. Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *numero* 50. Tuſch. *pract. concluſ. littera A. concluſ.* 515. *numero* 2. Sperell. *deciſ.* 122. *numero* 1. *& deciſ.* 128. *numero* 1. *lib.* 2. Belluga *in ſpecu. Princip. rub.* 11. §. *dubitatur numero* 2. Reg. Seſſe *deciſ.* 328. *numero* 1. Carol. de Graſ. *de effect. Cleric. effectu* 20. *numero* 1. Conciolus *verbo Arma reſol.* 4. *numero* 3. Bellet. *diſqui. Cler. par.* 1. *tit. de diſciplina Clericali* §. 18. *numero* 7. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *c.* 15. *numero* 79. *& cap.* 20. *numero* 10. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 2. *tit.* 30. *c.* 3. *numero* 4. Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 8. *numero* 1. Gomez *in l.* 45. *tauri numero* 48. *verſi. confirmatur*, Ripa *de noctur. tempo. c.* 8. *numero* 5. Riccius *collect.* 1130. Daniel de Nobilibus *diſput.* 56. *à numero* 44. Fermoſin. *in c. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt.* 58. *numero* 20. 21. *&* 30. *de conſtitut.* Vivius *deciſ.* 26. *à numero* 1. Dominus Vice-Cancellarius Creſpi *obſervat.* 13. *numero* 62. Mieres *in Curia Barcin. Regis Ferdinandi tom.* 2. *collat.* 9. *c.* 6. *numero* 29. *fol.* 149. Gacer. *par.* 3. *var. c.* 3. *numero* 56. Don Michael de Caldero *deciſ.* 29. *numero* 17. *par.* 1.

3 Ratio prohibitionis eſt, quia armorum delatio malum animum gerentis arguit, Marcus *deciſ.* 114. *num.* 1. *part.* 1. *&* *deciſ.* 576. *numero* 1. *part.* 2. Menochius *de arbi. jud. caſu* 394. *numero* 26. Maſcard. *de probat. concluſ.* 128. *numero* 1. Cenedo *collect. ad decretal.* 7. *numero* 1. *in fine*, Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 108. *numero* 71. Daniel de Nobilibus *diſp.* 29. *numero* 9. *& diſp.* 56. *numero* 48. *verſi. Hinc cum arma*, Ripa *de noctur. tempo. c.* 8. *numero* 1. Urſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *numero* 1. Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 20. *numero* 5. Reg. Seſſe *deciſ.* 328. *numero* 1. Anſaldus *de juriſdic. par.* 2. *tit.* 11. *c.* 22. *numero* 85. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæſt.* 24. *num.* 3. *&* 4. *& in verſi. At vero*, Danza *de pugna Doctor. tom.* 1. *titul. de armatura per Campaneam c.* 1. *in prin.* Giurba *conſ.* 63. *numero* 22. *in fine*, Tuſch. *pract. concluſ. littera A. concluſ.* 515. *numero* 5. Barboſa *voto* 47. *numero* 51. *lib.* 2. Mieres *in cur. Barcin. Reg. Ferdinardi tom.* 2. *collat.* 9. *c.* 37. *numero* 17. *fol.* 352. *in novit.*

4 Prædicta regula prohibitiva delationis armorum *de qua numero* 2. procedit, & habet locum non ſolum in ruſticis, quibus armorum delatio eſt prohibita, *cap.* 1. §. *ſi quis ruſticus de pace tenenda in uſib. feudor.* Menochius *de arb. jud. caſu* 394. *numero* 28. *&* 29. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 3. *num.* 15. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 108. *à num.* 32. Urſſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *num.* 33. Ripa *de noctur. temp. cap.* 8. *num.* 6. Novari. *grava.* 423. *num.* 4. *tom.* 1. Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt.* 58. *num.* 22. Don Michael de Caldero *deciſ.* 29. *num.* 17. *part.* 1.

5 Sed etiam Nobilibus, Tiraquel. *de Nobilit. cap.* 20. *numero* 71. Placa *de delictis lib.* 1. *cap.* 8. *numer.* 15. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *numero* 16. Menochius *de arbit. jud. caſu* 394. *numero* 30. Farinac. *in praxi part.* 2. *quæſt.* 8. *numero* 25. Urſſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *numero* 32. Borrel. *de magiſt. edic. lib.* 3. *cap.* 17. *num.* 9. 10. 49. *&* 50. Portoles ad Molin. *verbo firma à numero* 116. Dominus Vice-Cancellarius Creſpi *obſer.* 13. *num.* 62. Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt.* 58. *numero* 23. *de conſtitut.* Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 3. *ſub numero* 56. Vilaplana *de brachio militari cap.* 3. *numero* 21.

Sive maſculis, ſive fœminis, nam iſtæ pariter pro- 6
hibitæ ſunt arma ferre, & comprehenduntur ſub prohibitione generali delationis armorum, imo magis puniendæ ſunt fœminæ arma portantes, quàm maſculi, quia abutuntur fragilitate ſexus ad arma non aptæ, Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 27. Menoch. *de arb. jud. caſu* 394. *numero* 64. Gabriel. *lib.* 6. *de verbo ſignificat. concluſ.* 6. *numero* 32. Farinac. *in praxi part.* 3. *quæſt.* 108. *numero* 15. Bajard. ad Clar. §. *fin. quæſt.* 82. *numero* 55. Cabal. *reſol. crim. caſu* 228. *numero* 14. Guazzin. *defen.* 29. *cap.* 2. *numero* 20. Conciolus *verbo Arma reſol.* 7. *numero* 1. 2. *&* 3. Giurba *obſer.* 33. *num.* 25. Ripa *de noctur. tempor. cap.* 8. *numero* 74. Bovad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *numero* 96. Urſellius *verbo Arma concluſ.* 193. *numero* 27. Riccius *deciſ.* 19. *part.* 2. Novarius *ad pragmat. Regni Neapolis in rub. de armis collect.* 1. *numero* 11. Reg. Mattheu *de re crim. controv.* 29. *num.* 88. nam propria arma fœminarum eſt colus, fuſus, & acus, Reg. Mattheu *de re crimin. controv.* 29. *&* 30. quod de jure ſtricto procedere; ſecus de æquitate dicit Conciol. *allegat. forenſ.* 87. *numero* 25. *& verbo Arma reſol.* 7. *numero* 4. niſi cum eis deliquerint, latè Regens Mattheu *de re crim. controv.* 29. *tota*.

Et multò magis Clericis armorum delatio prohibita 7
eſt, *cap. Clerici* 2. *& ibi gloſ. verbo Clerici de vita, & honeſt. Clericor. Clement.* 1. *eod. tit. can. Clerici, & quaſi per totum* 23. *quæſt.* 8. Belluga *in ſpecu. Princip. rub.* 11. §. *dubitatur numero* 2. ubi Borell. *in addit. littera A.* Menoch. *de arb. jud. caſu* 394. *numero* 31. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 24. Martha *de juriſdic. par.* 4. *caſu* 7. *numero* 2. Molinus noſter *de brachio ſecul. cap.* 18. *num.* 45. *verſi. Hinc*, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 12. *numero* 3. Bellet. *diſq. Cler. par.* 1. *titul. de diſcipli. Cler.* §. 18. *numero* 9. Farinac. *in praxi par.* 1. *quæſt.* 8. *numero* 96. *&* *par.* 3. *quæſt.* 108. *numero* 21. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 55. Covar. *pract. cap.* 33. *numero* 7. *verſi Unde palam fit. & variar. lib.* 2. *cap.* 20. *numero* 18. *circa finem, verſi. Nam regulariter*, ubi Ybañez de Faria *numer.* 223. *verſi. Et arma*, Bovad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *numero* 87. Maſſinius *de confiſcat. honor. quæſt.* 18. *numero* 46. Poſtius *reſol.* 151. *numero* 7. Azevedo *l.* 4. *num.* 1. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Cardoſo *in praxi jud. verbo Clericus num.* 33. Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 5. *cap.* 3. §. 3. *ſub num.* 149. Thom. del Bene *de Immun. Eccleſ. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 2. *numero* 19. Anſaldus *de juriſdic. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 22. *à numero* 5. *ad* 29. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 20. *à numero* 2. Riccius *in praxi deciſ.* 371. *numero* 4. *in* 1. *edit. & reſol.* 314. *in* 2. *edit. & collect.* 1130. *in princ. verſ. Hinc eſt, & collect.* 1135. *in prin.* Squillante *de privil. Cler. cap.* 2. *num.* 49. Urſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *num.* 35. Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *num.* 51. Sperell. *deciſ.* 122. *num.* 2. *lib.* 2. Barboſa *in cap. Clerici* 2. *num.* 3. *de vita, & honeſt. Cleric. & in can. nimium* 1. *num.* 1. *&* 23. *quæſt.* 8. *&* *de jure Eccleſ. uni. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 137. Xammar. *defin.* 99. *num.* 10. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *num.* 2. *de clericis*, Conciolus *verbo Arma reſol.* 24. *nu.* 2. *verſ. Clerici verò, & verſi. Amplia* 1. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 30. *cap.* 3. *nu.* 3. Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt.* 51. *nu.* 15. *de conſtitut. & in cap. cum non ab homine* 10. *quæſt.* 9. *num.* 12. *de jud.* Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 43. *num.* 3. Daniel de Nobilibus *diſp.* 29. *num.* 8. Lezana *in ſum. quæſt. regul. par.* 3. *verbo Arma num.* 2. Don Michael de Caldero *deciſ.* 9. *ſub num.* 17. *par.* 1.

Quamvis tantùm beneficiatis. Azor. *inſtit. moral.* 8
par. 2. *lib.* 7. *cap.* 15. *verſic. Prohibetur*, Barboſa *in cap.* 2. *ſub num.* 3. *de vita, & honeſt. Cler. & de jure Eccleſiaſt. uni. lib.* 1. *cap.* 40. *ſub num.* 137. Ac etiam primæ tonſuræ, *can. quicumque* 23. *quæſt.* 8. Belluga *in ſpecul. Princip. rub.* 11. §. *dubitatur ſub num.* 1. Carol. de Graſ. *de effect. Cleric. effectu* 20. *num.* 10.

9 Aliàs peccant mortaliter, *can. venio* 11. *quæst.* 3. Carol. de Graſ. *de effectu* 20. *numero* 2. Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *numero* 70. 71. *&* 72. Sperell. *deciſ.* 22. *numero* 5. 6. *&* 36. *&* *deciſ.* 123. *numero* 75. *lib.* 2. Conciolus *verbo Arma reſol.* 24. *numero* 4. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *numero* 3. *de clericis*, Urſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *numero* 41. Daniel de Nobilibus *diſp.* 29. *ſub numero* 10. *&* 11. *&* *diſp.* 56. *numero* 45. *in fine*, Lezana *in ſum. quæſt. regul. part.* 3. *verbo Arma numero* 5. *verſic. Quod eſt dicere*.

10 Ideoque in excommunicationem incurrunt, *cap.* 2. *de vita*, *& honeſt. clericor. gloſ. in cap. dilecto*, *de ſenten. excom. in* 6. Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 20. *numero* 8. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *libro* 8. *cap.* 3. *numero* 23. Bellet. *diſq. cler. part.* 1. *tit. de diſcip. cler.* §. 18. *numero* 8. *verſi. Quod ſi*, Riccius *in praxi reſol.* 314. *num.* 3. *in* 2. *edit.* Barboſa *in cap.* 2. *num.* 3. *verſi. Quod ſi contempſerint de vita*, *& honeſt. cler.* Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *num.* 54. Sperell. *deciſ.* 122. *num.* 3. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *ſub numero* 3. *de clericis*, Conciolus *verbo Arma reſol.* 24. *num.* 3. Urſellius *verbo Arma concluſ.* 142. *numero* 41. Cardoſo *in praxi jud. verbo clericus num.* 33. Belluga *in ſpecu. Princip. rub.* 11. §. *dubitatur num.* 2. *verſi. Et ideo jure canonum*, Daniel de Nobilibus *diſp.* 29. *num.* 12. *&* *diſp.* 56. *num.* 48. idem Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib.* 1. *cap.* 40. *numero*

11 137. Non ipſo jure † ſed præcedente ſententia, *ut deducitur ex cap. clerici* 2. ubi Barboſa *numero* 3. *in fine de vita*, *& honeſt. cler.* Cenedo *collect. ad decretal.* 7. *numero* 14. Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *numero* 55. Et ſi poſt tri-

12 nam † monitionem non ſe correxerint, omittunt omne privilegium Clericale probat Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 20. *num.* 9. Anſaldus *de juriſdic. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 22. *à num.* 112. *verſi. ſi uſque ad finem*, Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *numero* 3. *de clericis*, Cardoſo *in praxi judic. verbo clericus num.* 33. Sperell. *deciſ.* 125. *à numero* 1. *lib.* 1.

13 Nam arma Clericorum ſunt lachrymæ, & Orationes, & Officium Sacerdotum eſt Sacrificiis, & orationibus vacare, *can. fin.* 36. *diſtinct. can. convenior can. non pila* 23. *quæſt.* 8. *can. inter* 32. *quæſt.* 2. *can. porro*, *ibi gloſ.* 16. *quæſt.* 3. *gloſ. in cap. ex multa*, §. *fin. de voto*, Menochius *de arb. jud. caſu* 394. *num.* 31. Molinus *de brac. ſecul. cap.* 18. *num.* 42. *&* 47. Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *num.* 52. Farinac. *in praxi par.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 96. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 56. Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 8. *cap. unico num.* 7. Bovad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 87. Carol. de Graſ. *de effect. cler. effectu* 20. *num.* 4. Belluga *in ſpecu. Princip. rub.* 11. §. *dubitetur num.* 2. Bellet. *diſq. cler. par.* 1. *tit. de diſcipli. cleric.* §. 18. *num.* 9. Sperell. *deciſ.* 122. *num.* 7. *lib.* 2. Barboſa *in cap. clerici* 2. *num.* 2. *de vita*, *& honeſt. cler. & de jure Eccleſ. uni. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 138. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *num.* 2. *de clericis*, Conciolus *verbo Arma reſol.* 24. *in addit. num.* 2. *in fine*, Anſaldus *de juriſdic. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 22. *num.* 16. Azevedo *l.* 4. *ſub numero* 1. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Urſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *num.* 41. Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt.* 31. *num.* 18. *de conſtitut.* Cyriacus *controv.* 245. *numero* 10. Pereyra *de manu Regia par.* 2. *cap.* 43. *num.* 4. *verſi. Cum enim*, Don Michael de Caldero *deciſ.* 29. *num.* 17. *par.* 1. Daniel *diſp.* 29. *num.* 6. ut fecit Moyſes, qui indeſinenter in Tabernaculo Domini orabat, & donec ille orabat, ejus populus vincebat inimicos, & ſi relaxaverat, & dimiſerat manus, Populus ejus vincebatur, & fugabatur, *habetur in can. fin.* 36. *diſt.* & refert Anſaldus *loco hic citat. nu.* 13. & fecit Divus Ambroſius, qui orationibus, & lachrimis certavit, *ut legitur in convenior* 23. *quæſtion.* 8. & tradit Daniel de Nobilibus *diſp.* 29. *numero* 2.

14 Aliàs multas ampliationes, & quam plures limitationes ad regulam prohibentem delationem armorum, tam laicis, quàm Clericis tradunt latiſſimè Decian. Menochius, Bobad. Farinacius Cabal. Carol. de Graſ. Sperel. & alii citati *num.* 2. Urſellius *verbo Arma concl.* 143. *à num.* 26. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 30. *cap.* 3. *à numero* 6. Daniel de Nobilibus *diſp.* 56. *à numero* 13.

15 In Cathalonia verò, tam jure ſcripto, quàm conſuetudinario ex conſenſu, ſcientia, præſtantia & ex certa Principis tolerantia, armorum delatio permiſſa eſt, ut probant Marquilles, Socarrats, Ferrer, Peguera, & Ripoll, quos citavi *deciſ.* 71. *num.* 4. *par.* 2. addo Deſpujol. ad Mieres *verbo Arma*, *verſi. Quorum armorum fol.* 15. Vilaplana *de brachio milit. cap.* 3. *num.* 21. nedum Militaribus, & ruſticis, ſed etiam omnibus Clericis, Socarrats *in conſuetud. Cathalon. cap. ſi aliquis num.* 138. *verſi. Collige fol.* 402. & de generali conſuetudine, quòd liceat privatis arma Domi habere, tradit Jul. Chartar. *deciſ.* 70. *numero* 47. & quòd valeat conſuetudo generalis deferendi arma, & excuſet à pœna, Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* & *cap.* 60. 4. *num.* 5. *verſi. Attamen ex communi conſuetudine*, Menoch. *de arbit. jud. caſu* 394. *num.* 49. Azevedo *in rub. num.* 11. *verſi. Hæc tamen in fine*, *& l.* 4. *in prin. tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Bobad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 85. *verſi. Limitaſſe*, *& num.* 86. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 9. *nu.* 146. *&* 147. Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 8. *cap. nnico num.* 6. *verſi. De jure*, Urſellius *verbo Arma concl.* 143. *nu.* 74. Conciolus *verbo Arma reſol.* 21. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæſt.* 24. *num.* 26.

Limita 1. hoc jus ſcriptum, & conſuetudinarium 16
Cathaloniæ, ſi armorum delatio expreſsè per edicta, vel ſtatuta prohibeatur, nam tunc ea deferre non licèt, ut in terminis juris communis declarando generalem conſuetudinem tradit Decian. *tract. crimin. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. *num.* 5. *verſi. Attamen ex communi conſuetudine*, & ex eo refert Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 108. *ſub num.* 146. & quæ arma ſint prohibita in Cathalonia per Regia edicta, ut deferri non poſſint de die, nec de nocte, *habetur in cap.* 30. *Regiar. præconizat*.

Limita 2. hoc jus ſcriptum, & conſuetudinarium 17
Cathaloniæ, ſi arma ſunt honeſta, & defenſiva, quo caſu ea deferre licet, Peguera *deciſ.* 56. *num.* 5. *par.* 1. Cancer. *par.* 3. *ver. cap.* 3. *num.* 56. *verſ. Et enim*, Villapana *de brachio Militari cap.* 3. *num.* 22. Ego notavi *deciſ.* 71. *num.* 4. *in fine par.* 2. Excipiebantur antiquitus Militares, & eorum privilegio gaudentes, qui poterant in Cathalonia deferre arma etiam offenſiva, probat Villaplana *de brachio milit. cap.* 3. *à num.* 23. *ad* 28. ut etiam in Regno Valentiæ Dominus Vice-cancellarius Creſpi *obſer.* 13. *num.* 63. Et in Regno Neapolis quòd enſem, & pugionem Novarius *grava.* 323. *num.* 3. *&* 4. *tom.* 1. & de generali conſuetudine, ex Bertazolo, & Ludovico tradit Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 108. *ſub num.* 146. Verùm hodie in Cathalonia facultas conceſſa Militaribus deferendi arma, limitata eſt ad arma honeſta, & defenſiva *in cap. Curiæ* 50. *anni* 1599. Villaplana *de brachio Militari cap.* 3. *num.* 23. *in fine*, Deſpujol ad Mieres *verbo Arma fol.* 15. Secus verò † quando arma ſunt inhoneſta falſa, offenſiva, & 18
proditoria, nam tunc ea deferre non licet, Peguera, *deciſ.* 56. *num.* 5. *verſi. Secus vero par.* 1. Ego *deciſ.* 71. *num.* 4. *in fine par.* 2. Nec Militaribus, & eorum privilegio gaudentibus, Dominus Vice-Cancellarius Creſpi *obſer.* 13. *num.* 63. non obſtante quacumque conſuetudine contraria etiam immemoriali, Farinac. *in praxi par.* 3. *quæſt.* 108. *num.* 148. Urſellius *verbo Arma concluſ.* 143. *num.* 74. ſic intelligendi Reg. Sèſſe *deciſ.* 328. *num.* 3. *par.* 3. Bovad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 62. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæſt.* 24. *nu.* 3. *in fine*.

Arma inhoneſta, offenſiva, falſa, & proditoria, 19
ac pacis publicæ perturbativa, dicuntur ea; quorum uſus, & finis principaliter deſtinatus eſt ad malum, & ad nocendum, & quæ aliàs non apta, imò inutilia ſunt ad pugnandum contra hoſtes in bello, ſic Peguera *deciſ.* 56. *à numero* 17. *part.* 1. & ex eo Giurba *conſ.* 98. *in prin. verſi. Quia proditorium*, Reg. Mattheu *de re crim. controv.* 31. *numero* 23. Xammar. *defin.* 99. *numero* 39. remiſſivè Deſpujol. ad Mieres *verbo Arma verſi. Quæ ſint fol.* 15.

Primum exemplum habemus in Cathalonia in archi- 20
buſiis, ſivè tormentis manualibus parvæ menſuræ minoris trium palmorum ulnæ Barcinonæ, vulgo *piſtoles*, quæ ſunt arma falſa, proditoria, damnata, & reprobata, paciſque publicæ perturbativa, & exercitio belli inutilia, *ò jure noſtro conſtit.* 3. *&* 4. *tit. de prohibitio de armes*, *cap.* 28. *Regiarum præconizationum*, Peguera

guera *decis.* 56. *à numero* 6. *par.* 1. Xammar. *de offi. jud. par.* 1. *quæst.* 24. *num.* 148. de statu Ecclesiastico, & aliis Regnis, Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 108. *num.* 51. & 119. & *cons.* 45. *num.* 1. *lib.* 1. & *cons.* 136. *num.* 3. *lib.* 2. Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 19. *seq.* 3. *num.* 3. & 4. Cutel. *de Immun. Eccles. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 6. & 7. Bobad. *in polit. lib.* 1. *c.* 13. *nu.* 97. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *lib.* 30. *c.* 1. Giurba *cons.* 98. *in prin. vers. Quia proditorium*, & *obser.* 45. *num.* 1. Narbona *l.* 20. *glos.* 12. *nu.* 18. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* latè Reg. Mattheu *de re crim. contro.* 31. *à num.* 19. Ego *decis.* 71. *nu.* 8. *par.* 2.

21 Secundum exemplum est, in ensibus majoris mensuræ quinque palmorum unius quarti, & dimidii ulnæ Barcinonæ, quæ sunt arma falsa, proditoria, reprobata, & damnata, *cap.* 30. *Regiarum præconizationum*, Peguera *decis.* 56. *numero* 6. *par.* 1. de Regno Castellæ *l.* 9. ubi Azevedo *num.* 1. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Paz *in praxi tom.* 1. *part.* 8. *c. unico num.* 6. *vers. Que no sea spada*, de Regno Sardiniæ Reg. Vico *tom.* 2. *tit.* 30. *c.* 1. de Regno Neapolis Novarius *in prag.* 14. *collect.* 6. *num.* 4. *de armis.*

22 Tertium exemplum est in pugionibus quadratis, sive quadrangularibus, vulgò dictis *de gra de ordi*, *ò de llengueta de gat*, *ò llengueta Mallorquina*, quæ etiam sunt arma proditoria, falsa, damnata, & reprobata, *dicto c.* 30. *Regiarum præconizationum*, notant Peguera *decis.* 56. *num.* 6. *par.* 1. Dominus Vice-Cancellarius Crespi *obser.* 13. *numero* 63. Reg. Vico *ad prag. Regn. Sard. tom.* 1. *tit.* 30. *c.* 2. Bobad. *in polit. lib.* 1. *c.* 13. *nu-*
23 *mero* 86. *vers. La primera es*, Qui id comprobat † in armis venenatis ex Placa *lib.* 1. *de delict. c.* 8. *numero* 21. Menoch. *de arb. jud. casu* 394. *num.* 41. & 42. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *numero* 29. Ursellius *verbo Arma concluf.* 143. *num.* 53. Conciolus *verbo Arma resol.* 9. *tota*, Guazzin. *defen.* 4. *c.* 8. *numero* 5. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 51. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæstione* 58. *numer.* 24. *de constitut.*

24 Sed an edictum, vel statutum Principis sæcularis, de armis non exportandis comprehendat omnes personas Ecclesiasticas, & alios quocumque titulo, seu privilegio exemptas, & privilegiatas? Proponunt remissivè Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *numero* 3. *in fine de Clericis*, Suelves multis citatis *cons.* 14. *num.* 111. *lib.* 3. Ego *decis.* 34. *numero* 36. *par.* 1. me citato Bolero *de decoctorib. tit.* 2. *quæst.* 1. *sub num.* 32. Et quamvis plures teneant, quòd non, quia hujusmodi personæ non sunt subditæ Principi sæculari statuenti, ut probant Novar. *in manuali c.* 27. *num.* 71. & *cons.* 44. *de senten. excom.* Mattheus Bois. in addit. ad stufrer. *de potest. sæcul. in Eccles. regul.* 1. *limit.* 13. *vers. Hanc fallentiam*, Peguera *decis.* 56. *num.* 11. & 12. *tom.* 1. Riccius *collect.* 1135. *vers. Sed quæstionis est*, Ursellius *verbo Arma concluf.* 143. *numero* 37. latè Martha *de jurisdict. parte* 4. *casu* 7. Ugolin. *de potest. Episcop. c.* 13. §. 12. *sub num.* 2. Conciolus *verbo Arma resol.* 24. *num.* 7. & 8. latè Jul. Chartar. *decis.* 70. *à num.* 58. *ad* 64. la-
25 tissimè Sperell. *decis.* 123. *à num.* 1. *ad* 74. *lib.* 2. Veritas est, quòd hujusmodi edictum, seu statutum Principis sæcularis prohibens delationem armorum comprehendit Clericos, & alios quocumque titulo, seu privilegio exemptos, & privilegiatos, quia respicit publicam utilitatem, & quietem totius Populi, sic Aufrer. *de potest. secul. in Eccles. regul.* 1. *limitat.* 13. Placa *de delict. lib.* 1. *c.* 8. *post num.* 15. *vers. Et est hæc declaratio*, Pal. Rubi. *in c. per vestras not.* 2. *vers. Sed est pulchra declaratio num.* 13. *de donat. inter vir. & uxor.* Peguera *decis.* 56. *num.* 13. & 14. *tom.* 1. Riccius *collect.* 1135. *vers. Idem tamen*, Ursellius *verbo Arma concluf.* 143. *num.* 38. Menochius *de arb. jud. casu* 394. *num.* 33. & 34. Carol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 2. *num.* 268. Covar. *pract. c.* 33. *numero* 7. *vers. Lex autem*, & *lib.* 2. *var. c.* 10. *num.* 18. *vers. Trigesimo sexto*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *num.* 26. Scialoja *de foro compet. c.* 47. *num.* 9. Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 4. Molin. *de brachio sæculari capit.* 4. *num.* 10. & 12. Vela *dissert.* 44. *num.* 47. *vers. Qua propter tom.* 2. Cabal. *resol. crim.* 9. *num.* 13. Vulpel. *de libert. Eccles. par.* 3. *num.* 37. *vers. Sic Clericus*, Gratian. *discep. foren. cap.* 149. *num.* 45. Ansaldus *de jurisdic. part.* 2. *tit.* 11. *c.* 22. *à num.* 57. *ad* 74. Cancer. *par.* 3. *var. c.* 11. *num.* 193. Borrell. *de Magistrat. edictis lib.* 2. *c.* 9. *num.* 11. & *lib.* 3. *c.* 17. *num.* 41. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 7. *punct.* 24. §. 6. *num.* 1. Villalobos *in sum. moral. par.* 1. *tract.* 2. *dif.* 31. *num.* 1. Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 1. *à num.* 2. Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 1. *de constitut.* Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *num.* 67. & 68. & *disp.* 61. *num.* 37. Ripoll. *var. c.* 1. *num.* 38. *in prin.* Non vi coactiva † ra- 26
tione statuti, seu edicti Principis sæcularis, sed vi directiva, ex vi rationis naturalis, super qua edictum, seu statutum Principis sæcularis fundatur, Peguera *decis.* 36. *num.* 15. *tom.* 1. Riccius *collect.* 1135. *vers. Hinc est secundò*, Jul. Chartar. *decis.* 70. *num.* 59. *in fine*, doctè Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 1. *punct.* 24. §. 6. *à numero secundo signanter num.* 6. & 7. Villalobos *in sum. mor. par.* 1. *tract.* 2. *dif.* 3. *numero* 1. *vers. Mas se ha de advertir.* Thom. del Bene *Immunit. Eccles. tom.* 2. *c.* 9. *dub.* 1. *à num.* 23. & *dub.* 2. & *dub.* 17. *num.* 2. Carol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 2. *num.* 268. Barbosa *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 10. *numero* 3. *de constitut. & in c. Clerici* 2. *sub numero* 6. *de vita*, & *honest. Cleric. & de jure Eccles. uni. lib.* 1. *c.* 40. *sub numero* 140. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 2. & *quæst.* 27. *num.* 24. *de constit.* Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *num.* 68. & 96. *vers. His accedit*, & *resol.* 61. *à num.* 12. Lezana *in sum. quæst. regul. parte* 1. *quæst.* 11. *num.* 16. & *part.* 3. *verbo Arma num.* 5. Sperell. *decis.* 123. *nu.* 75. *lib.* 1. Diana *in coordinat. resol. moral. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 90. *num.* 2. & 3. *resol.* 91. *num.* 2. *resol.* 92. *tota*, & *resol.* 93. *num.* 3. Don Michael de Caldero *cons.* 9. *num.* 63. *parte* 1.

Unde Clerici arma portantes contra prohibitionem 27
Principis sæcularis non possunt puniri à judicibus laicis pœnis corporalibus, nec pecuniariis in edictis, & legibus sæcularibus statutis, sed pœnæ, tam corporales, quàm pecuniariæ, quæ per edicta Principis sæcularis imponuntur, petendæ sunt à Clericis arma portantibus apud Judices Ecclesiasticos, etiam si pecuniariæ sint; quidquid aliqui dicant, si pœnæ sunt pecuniariæ, de quibus videtur Joan. de Platea *in* §. *item lex Julia numero* 28. *de publi. judi.* Salzedo ad Bernard. Diaz *in praxi crim. c.* 55. Joan. Lupus *in c. per vestras not.* 1. §. 1. *num.* 13. *de donat. inter vir. & uxor.* Covar. *pract. c.* 33. *num.* 7. & *var. lib.* 2. *c.* 20. *num.* 28. *vers. Trigesimo sexto*, ubi Ybañez de Faria *num.* 225. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numero* 26. *vers. Quo vero*, Riccius *collect.* 1135. *vers. Quod si*, *usque ad finem*, Coppin. *decis.* 500. Peguera *decis.* 56. *num.* 16. *tom.* 1. Ursellius *verbo Arma concluf.* 143. *num.* 38. Menochius *de arb. jud. casu* 394. *num.* 32. Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 4. *vers. Redeundo*, & *nu.* 5. *vers. Rursus* & *lib.* 4. *quæst.* 38. *num.* 20. Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 8. *cap. unico num.* 7. Azevedo *l.* 4. *num.* 2. *vers. Pecuniaria*, & *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Sarmiento *select. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 2. & 3. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 3. *num.* 23. Placa *de delictis lib.* 1. *cap.* 8. *num.* 25. *vers. Et ista declaratio*, Carol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 862. & 863. *vers. Et licet*, & *effectu* 20. *num.* 47. Bovad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 69. 70. & 71. Vela *disser.* 44. *num.* 47. *vers. Alterum*, Martha *de jurisdict. par.* 4. *casu* 7. *num.* 15. & 16. Tondut. *de præven. jud. par.* 2. *cap.* 29. *num.* 49. Cabal. *resol. crim. casu* 9. *num.* 14. Cenedo *collect. ad decretum* 37. *num.* 17. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 16. *num.* 17. Jul. Chartar. *decis.* 70. *num.* 64. Farinac. *in praxi par.* 1. *quæst.* 8. *nu.* 96. & *par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 24. Menchaca *de succes. creat. lib.* 1. §. 10. *num.* 648. Villalobos *in sum. mor. par.* 1. *tract.* 2. *dif.* 31. *num.* 1. *vers. De lo qual se infiere*, Barbosa *in cap. Clerici* 2. *sub num.* 6. *de vita & honest. Cler. & de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 40. *sub num.* 140. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 2. *num.* 31. & 32. & *dub.* 18. Azor. *instit. mor. par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *vers. Quæras*, Mexia *in pragmat. taxæ panis concluf.* 5. *à num.* 58. Scialoja *de foro compet. cap.* 47. *num.* 7. & 10. Ansaldus *de jurisdic. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 22. *num.* 94. & 97. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 11. *nu.* 194.

Diana

Diana *resol. moral. in coordinat. par. 9. tract. 2. resol. 60. num. 4. & resol. 92. num. 2. versi. Secundò, & resol. 100. num. 2. & resol. 101. & resol. 108. num. 3.* Genuen. *in praxi Archiepis. Neapol. cap. 74. num. 6. versi. Nihilominus*, Xammar. *defin. 99. num. 15. & 29.* Tuschus *pract. conclus. littera I. conclus. 453. num. 24. & 25.* Fermosin. *in cap. cum non ab homine 10. quæst. 9. numero 13. de jud.* Pereyra *de manu Regia par. 2. cap. 43. num. 5.* Fontanella *decis. 495. num. 5. par. 2.* Sperell. *decis. 123. numero 75. lib. 1.* Daniel de Nobilibus *disput. 19. num. 18. & disp. 56. num. 55. & 56. & à num. 63. & 68. versi. Attamen, & in addit. num. 2. versi. Pœnam*, Molinus *de brachio sæculari cap. 4. à num. 10.* Lezana *in sum. quæst. regul. part. 1. cap. 11. numero 17. & par. 3. verbo Arma num. 5. & verbo Clericus num. 31.* Ego *dec. 34. num. 37. part. 1.*

28 Imò Judices Ecclesiastici non tenentur exequi pœnas edicti Principis sæcularis, contra Clericos arma portantes, sed possunt illorum arbitrio juxta canonicas sanctiones Clericos punire, sic Covar. *pract. cap. 33. num. 7. & var. lib. 2. cap. 20. numero 18. versi. Trigesimo sexto*, ubi Ybañez de Faria *num. 225. versi. Imò addit.* Salzedo ad Bernard. Diaz *in pract. crim. c. 55. littera A. versi. Pro quo etiam*, Peguera *decis. 56. num. 16. versi. Quod tom. 1.* Menochius *de arb. jud. casu 304. numero 32.* Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 12. num. 5. versi. Rursus in fine*, Paz *in praxi tom. 1. par. 8. cap. unico num. 7.* Azevedo *l. 4. num. 3. versi. Sed an, & num. 4. & 5. tit. 6. lib. 6. recop.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu 1. num. 863. versi. Et licet, & effectu 20. num. 36.* Sarmiento *select. lib. 7. c. 8. num. 2.* Martha *de jurisdict. par. 4. casu 7. num. 17.* Farinac. *in praxi part. 1. quæst. 8. num. 96. & par. 3. qu. 108. num. 23. juncto num. 24. in fine*, Tusch. *pract. conclus. littera I. conclus. 453. num. 25.* Azor *instit. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12. versi. Si quæras*, Jul. Chartar. *decis. 70. num. 68.* Squillante *de privil. Cler. cap. 8. num. 89.* Scialoja *de foro compet. cap. 47. num. 10. in fine*, Villalobos *in sum. mor. par. 1. tract. 2. dif. 31. num. 1. versi. De lo qual in fine*, Surdus *cons. 301. à num. 39.* Suarez *de legib. lib. 3. cap. 34. num. 15. & 18.* Bonacina *de legib. disp. 1. quæst. 1. punct. 6. num. 29.* Rodriguez *tom. 1. quæst. regul. 66. art. 2. reg. 8. & 9.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 2. cap. 9. dub. 2. num. 28.* Diana *resol. moral. in coordinat. par. 9. tract. 2. resol. 90. num. 4. & resol. 93. num. 2. & resol. 94. num. 3. & resol. 117. num. 4.* Xammar. *defin. 99. num. 28. & 29.* Ciarlin. *controver. foren. lib. 1. cap. 20. num. 73.* Morla *in empor. jur. par. 1. tit. 2. quæst. 16. numero 17.* Daniel de Nobilibus *disp. 56. num. 64. 65. & 70. & disp. 61. num. 33. & 34.* Ego *decis. 34. num. 38. & num. 41.* refero declarationes Tribunalis brevis Apostolici *par. 1.* quidquid respectu pœnæ pecuniariæ dicant Jul. Clar. *§. fin. quæst. 36. numero 26. versi. Quo vero*, Cabal. *resolut. crim. casu 9. num. 15.* Ansaldus *de jurisdic. part. 2. tit. 11. cap. 22. numero 94. versi. An autem cum trib. seq.*

29 Sed difficultas stat: An Clerici portantes arma proditoria, & offensiva, vel aliter jure aut statuto, seu edicto Principis sæcularis prohibita, possint per Judices sæculares, & Ministros laicæ jurisdictionis his armis prohibitis spoliari, & privari absque metu excommunicationis? Quæstio est à nostris sæpè agitata. In qua tres sunt contrariæ Doctorum opiniones. Prima affirmat, quòd justè fieri potest propter bonum commune, & publicam utilitatem reipublicæ, alioquin possent Clerici cum armis liberè vagari, & impunè turbare quietem Civitatis, quod esset absurdissimum, & nullo modo tolerandum. Secunda negat ex defectu jurisdictionis judicum, & ministrorum sæcularium. Tertia distinguit, ut quando nudum ministerium facti, sine aliqua cognitione versatur, puta si Clerici, cum armis vellent committere maleficia, tunc possunt Judices sæculares, & ministri laicæ jurisdictionis ad obviandum delictis committendis Clericos apprehendere, armisque spoliare, & ipsos statim ducere ad suos Episcopos; at ubi nulla delicti forma, vel aliqua præsumptio, quòd vellent perpetrare delicta, isto casu non possunt Judices sæculares spoliare Clericos armis prohibitis, cum in multis casibus possunt Clerici arma deferre. De quibus omnibus opinionibus videndi sunt Mascard. *de gener. stat. interpret. conclus. 1. num. 242.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 74. num. 6.* Martha *de jurisd. par. 4. casu 7. num. 19. 20. & 21.* Bellet. *disp. Cler. part. 1. tit. 2. §. 2. num. 38.* Ugolin. *de potest. Episcop. part. 1. cap. 13. §. 12. num. 6.* Magal. *par. 3. l. 2. cap. 11. numero 20.* Bonacina *de legib. disp. 10. quæst. 2. punct. 1. §. 1. num. 2.* Madius *de sacris ordin. cap. 14. num. 21.* Riccius *collect. 1135. in prin. & in praxi decis. 371. num. 4. in 1. edit. & resol. 314. in 2. edit. & decis. 299. part. 3.* ubi resolvit Clericum ferentem arma posse resistere armis birruario laico volenti eum capere, sine licentia Episcopi, Duard. *ad Bul. Cœnæ lib. 2. can. 12. quæst. 11. num. 91.* Machado *en perfeto Confessor. par. 2. lib. 4. par. 1. tract. 13. documen. ult. in fine*, Homob. *de exami. Eccles. tract. 10. cap. 2. in resol. versi. Quartò part. 2.* Leo *in thesau. fori Eccles. part. 3. c. 7. num. 157.* Ciarlin. *controv. foren. lib. 1. c. 15. num. 81. versi. Non obstat. & num. 82. & 83. & cap. 20. nu. 74. & 75.* Guazzin. *defen. 20. cap. 9. num. 11.* Jul. Chartar. *decis. 70. num. 65. 66. & 67.* Squillante *de privil. Cleric. cap. 6. num. 92.* Suarez *in defen. fidei lib. 4. quæst. 34. num. 14.* Barbosa *de jure Eccles. uni. lib. 1. cap. 40. num. 140. & 141. & in cap. Clerici 2. num. 6. & addit. num. 1. & 2. de vita, & honest. Cleric. & in cap. audientia num. 4. de senten. excom. & in can. nimirum num. 2. & 23. quæst. 8.* Thomas del Bene *de parament. dub. 4. sect. 19. sub sect. 5. num. 1. & de Immun. Eccles. tom. 2. cap. 9. dub. 2. à num. 29. versi. Objicies quarto usque ad finem*, Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 16. num. 9. & quæst. 51. numero 14. 15. 16. & 17. de constitut. & in cap. cum non ab homine quæst. 9. à numero 11. de judic.* Vega *in cap. 9. ex num. 34. de foro compet.* Diana *resol. moral. par. 1. tract. 2. resol. 20. aliàs 9. & par. 3. tract. 1. resol. 28. & part. 4. tract. 1. resol. 19. & part. 5. tract. 1. resol. 4. & in coordinat. part. 9. tract. 2. resol. 116. 117. 118. & 119.* Garcia *in moral. tract. dif. 3. duda 2. punct. 2. num. 25.* Vasquez *1. 2. disput. 167. cap. 4. num. 31.* Badel. *tom. 1. lib. 5. cap. 57. num. 8.* Castr. Palaus *par. 1. tract. 3. disput. 1. punct. 24. §. 6. num. 8. & 9.* Lezana *in sum. quæst. regul. par. 3. verbo Arma nu. 5. versic. An vero, & verbo Clericus num. 31. versi. Casu vero* Navarrus *cons. 28. de sentent. excom.* Covar. *pract. cap. 33. num. 7. versi. Ut cumque tamen sit, & var. lib. 2. cap. 20. num. 28. versi. Trigesimo sexto*, ubi Ybañez de Faria *num. 227. & 229.* Salzedo ad Bernard. Diaz *in praxi crimin. cap. 55. littera A. versi. Quamvis ab hac*, Sarmiento *select. lib. 7. cap. 13.* Jul. Clar. *§. fin. quæst. 36. num. 26. versi. Hinc igitur*, Vulpel. *de libert. Eccles. par. 2. num. 27. & seq. versi. Sic Clericus*, Cabal. *resol. crim. casu 9. num. 16.* Gratian. *discept. forens. cap. 139. num. 27.* Tondut. *de præven. jud. par. 2. cap. 29. numero 48.* Paz *in praxi tom. 1. par. 8. cap. unico num. 7. versi. Censet tamen*, Placa *de delict. tom. 1. capit. 8. num. 26.* Azevedo *l. 4. num. 1. versi. Et hoc adeo, & num. 3. & l. 9. num. 5. tit. 6. lib. 6. recop.* Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 12. num. 6. & 7.* Farinac. *in praxi part. 1. quæst. 8. num. 96. & part. 3. quæst. 108. num. 24.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom. 1. tit. 7. cap. 15. §. 19. & tom. 2. titul. 30. capit. 3. num. 4. versic. Et, hinc est*, Morla *in emp. jur. part. 1. tit. 2. quæst. 16. num. 17.* Bolañoz *in Curia Philip. tom. 1. part. 3. §. 3. numero 9.* Menochius *de arbit. judicum casu 394. num. 32.* Mexia *in prag. taxæ panis conclus. 5. num. 58.* Garcia *de Nobilit. gloss. 9. num. 53. in fine prin.* Borrel. ad Bellug. *in specu. Princip. rubric. 11. §. dubitatur littera A. & de Cathol. Reg. præstan. capit. 71. à num. 45. & de magist. edic. libro tertio capite 17. à num. 41. & in sum. decis. parte 1. tit. 43. de foro compet. num. 136.* Decian. *tract. crim. lib. 4. cap. 9. num. 118. & 140. lib. 8. cap. 3. num. 23.* Bobad. *in polit. libro 1. cap. 13. num. 87. & libro 2. cap. 18. à num. 66.* Ambrosin. *de Immun. Eccles. cap. 18. num. 36.* Ansaldus *de jurisdic. part. 2. lib. 11. capite 22. à num. 98.* Scialoja *de foro compet. capite 47. num. 8.* Cenedo *collect. ad decretum 37. num. 17. & collect. ad decretal. 7. numero 1.* Cabreros *de metu lib. 2. cap. 30. à numero 137. ad 146.* Arias de Mesa *var. lib. 3. cap. 35. num. 14.* Cutel. *ad leg. siculi ad leges Roderici cap. 16. nota 18. num. 2. versi. Itaque in statu Ecclesiastico, & Immun. Eccles. lib. 2. quæst. 10.*

quæst. 10. Dexart. *ad cap. Reg. Sard. capite* 11. *à num.* 6. *de militar.* Tuschus *pract. conclus. littera I. conclus.* 453. *num.* 25. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 54. *à numero* 17. *versi. El tercere caso*, Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *dif.* 9. §. 4. *num.* 3. Scaccia *de judic. lib.* 1. *capite* 78. *num.* 5. *ad finem versi. Et non recedendo*, Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 43. *num.* 1. *juncto num.* 2. *versi. quoad primum*, Laynez ad Gomez *tom.* 3. *var. c.* 10. *num.* 8. *versi. Item adde in fine*, Sa *in sum. verbo Clericus num.* 6. Rodriguez *in sum. tom.* 2. *c.* 237. *num.* 13. Grassis *decis. aut. par.* 1. *libr.* 4. *cap.* 18. *num.* 158. Naldus *in sum. verbo Clericus num.* 23. Fragoso *de reg. reipub. tom.* 1. *disp.* 4. *num.* 307. Joan. de la Cruz *in direct. conscien. part.* 1. *præcep.* 8. *quæst.* 3. *art. dub.* 1. *conclus.* 3. Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *à numero* 35. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 158. Vela *dissert.* 44. *num.* 47. *tom.* 1. Sayras *decis.* 45. *de senten. excom.* Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 4. *resol. unica nu.* 29. *& in addit. positis post tom.* 2. *in fine ad pag.* 394. Daniel de Nobilibus *disp.* 29. *num.* 15. *&* 16. *disp.* 56. *à num.* 50. *& disput.* 63. *in prin. & num.* 6. *versi. Quibus*, *& num.* 7. *& in addit. num.* 1. 2. *&* 4. Sperell. *decis.* 12. *num.* 6. *libro* 1. *& latissimè decis.* 125. *à num.* 1. *ad* 28. *lib.* 2. Vivius *decis.* 25. *num.* 5. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *num.* 1. *de Clericis*, Sanchez *cons. moral. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 14. Ex nostris Ferrer. *par.* 3. *obser. cap.* 222. Oliba *de jure fisci cap.* 14. *num.* 139. Despujol ad Mieres *verbo Arma versi. Pœna prohibitionis juncto versi. Et qui observetur.* Peguera *decis.* 56. *num.* 17. *tom.* 1. Ripoll. *var. resol. cap.* 1. *num.* 28. 29. *&* 30. Xammar. *de offi. judic. par.* 1. *quæst.* 24. *num.* 147. *& latè defin.* 99. *à numero* 1. *ad* 22. Reg. Viñes *in discur. procedi. Villæ Mataronis anni* 1638. §. 7. *versi. Aunque*, ibi: *Y tambien a declarado fol.* 52. *pag.* 2. Ego *decis.* 24. *num.* 133. *parte* 1.

30 In Cathalonia fit hæc distinctio. Quòd si arma portata per Clericos sunt permissa, hoc est non prohibita per constitutiones, seu per Regia edicta, Judices, & Officiales sæculares, non possunt spoliare eis Clericos illa portantes, & si Clericos spoliant, ista arma restituere tenentur, & casu quo super his oriatur competentia inter Curias Ecclesiasticam & sæcularem, declaratur in favorem Curiæ Ecclesiasticæ, ita fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Cassador 3. Novembris 1568. In favorem Joannis Verges Presbyteri, & Matthæi Puig. Clerici Beneficiati Ecclesiæ Gerundæ contra Petrum Bellet Algutzirium Gerentis vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ prætendentem, quòd cum de nocte reperisset Joannem Verges amictum pallio pastoris, armatumque balista sonsa, & dictum Matthæum Puig. armatum ense, & clipeo, sive rodella non teneri hujusmodi arma restituere, fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia sæculari per dictum Bellet locum non esse, sed cognitionem dictæ causæ ad Curiam Ecclesiasticam Episcopi Gerundæ pertinere, & spectare. Et per Cancellarium Puigmari 22. Octobris 1624. In favorem Francisci Montaner Clerici, & Beneficiati in Ecclesia Sancti Christophori loci de Vernet Elnen. Diœcesis contra Arnaldum Costans subbajulum Villæ Podii Ceritani super restitutione instrumenti manualis vulgo pedreñal mensuræ quatuor palmorum, & sic non prohibiti per Regias præconizationes, quod dictus Constans à dicto Montaner abstulerat, fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia sæculari locum non esse. Et in his terminis est intelligenda declaratio Cancellarii Agullana 19. Septembris 1611. Inter Curiam Ecclesiasticam Decanatus Villæ Cervariæ, & Curiam Regiam Bajuliæ dictæ Villæ, quam tradit Xammar. *defin.* 99. *num.* 12. Quidquid dicat Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 29. posse Officiales Sæculares absque metu censuræ spoliare Clericos armis permissis. Nam ejus dictum procedit in Regnis Castellæ, in quibus Clerici spoliantur armis permissis per Officiales sæculares, ut pluribus citatis docent Bolaños *in Curia Philip. tom.* 1. *par.* 3. §. 3. *num.* 9. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 66. Sed non procedit in Cathalonia, in qua Clericis est permissa armorum delatio, *ut notavi num.* 15.

31 Si verò arma per Clericos portata sunt prohibita per Regia edicta possunt Judices, & Officiales sæculares eis spoliare Clericos illa portantes, & si super his oriatur competentia inter Curias Ecclesiasticam, & sæcularem declaratur in favorem Curiæ sæcularis, sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarios Agullana, Carmona, & Erill declarationibus referendis *numero* 32.

Adeò quòd Judices, & Officiales sæculares spolian- 32
tes Clericos armis prohibitis per Regia edicta, non tenentur ea Clericis restituere, nec Judici Ecclesiastico illa petenti, Covar. *pract. cap.* 37. *num.* 7. *versi. Ut cumque*, Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 8. *cap. unico sub num.* 7. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numero* 66. Tondut. *de præven. jud. par.* 2. *cap.* 29. *num.* 48. Cabal. *resol. crim. casu* 9. *num.* 16. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 862. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 19. Daniel de Nobilibus *disp.* 16. *num.* 17. *& latè disp.* 56. *à num.* 52. *disp.* 63. *à num.* 1. *& in addit. à num.* 1. Peguera *decis.* 56. *num.* 17. *tom.* 1. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 145. *&* 146. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *num.* 26. *versi. Hac igitur*, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 6. *&* 7. Garcia *de Nobilit. glos.* 9. *nu.* 53. *in fine prin.* Scialoja *de foro compet. cap.* 47. *num.* 8. Cutel. *de Immun. Eccles. quæst.* 10. *à num.* 50. *versi. Superest.* Ego notavi *decis.* 34. *num.* 134. *par.* 1. Et alii plures ex citatis *num.* 29. Quidquid alii ibidem citati contrarium sentiant, præcipuè Sperell. *decis.* 124. *a num.* 71. *lib.* 2. Ita secundùm nostram sententiam fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Agullana, Consultoribus Senjust, Mijavila franquesa, & Ferruz 20. Decembris 1612. In favorem Francisci Planella Regentis Vicariam Minorissæ contra Josephum Capdepos Presbyterum super recuperatione aliquorum tormentorum manualium minoris mensuræ, & sic reprobatorum, quæ dictus Planella à manu dicti Capdepos abstulerat, eo quia dicta instrumenta manualia fuerunt dicto Capdepos comendata per Michaelem Graell, & alios qui se receperunt, & fugerunt in Ecclesiam Sanctæ Yclæ, dum eos dictus Planella insequeretur, & ibi dicta instrumenta manualia dicto Capdepos tradiderunt: fuit declaratum in favorem Curiæ sæcularis, de qua meminit Xammar *defin.* 9. *num.* 1. Et per Cancellarium Carmona, 28. Decembris 1618. quam referunt Ripoli *var. cap.* 1. *numero* 30. Xammar *defin.* 99. *Ante summar. & de offic. jud. par.* 1. *quæst.* 24. *numero* 147. Et per eumdem Cancellarium Carmona, Consultoribus Astor, Magarola, & Roca 29. Decembris 1619. in favorem Fisci Procuratoris Curiæ sæcularis Gerentis vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ contra Fisci Procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Gerunden. super restitutione duorum tormentorum manualium parvæ mensuræ vulgo *pistoles*, per Petrum Arquer Algutzirium dicti Gubernatoris à Gabriele Duran Clerico cum illis armato de nocte incedente apprehensorum; & alterius etiam tormenti manualis ejusdem parvæ mensuræ per Gasparem Sagarra Assessorem dicti Gubernatoris ab Alphonso Cacoromina Canonico Ecclesiæ Gerundæ apprehensi, De qua meminerunt Xammar *de offi. jud. par.* 1. *quæst.* 24. *nu.* 147. *versi. Et non posse*, *& defin.* 99. *num.* 2. Viñes *in discur. procediment Villæ Mataronis anni* 1638. §. 7. *versic. Aunque*, ibi: *Y eambien à declarando fol.* 52. *pag.* 2. Et per Cancellarium Erill, Consultoribus Rubi de Marymon, Pons, & Tutel 16. Junii 1637. In favorem Fisci Procuratoris Curiarum Regiarum Perpiniani contra Josephum Rei Juris Utriusque Doctorem Clericum, & Beneficiatum in Ecclesia Sancti Felicis superioris Diœcesis Elnen. Ex quo Bernardus Ferrer Bajulus Regius Perpiniani abstulit à dicto Josepho Rey tria tormenta manualia vulgo dicta *pedranals* mensuræ trium palmorum, in quibus dictus Rey de nocte armatus incedebat per dictam Villam Perpiniani, contra Regias præconizationes, quæ apud se dictus Bajulus detinet. Et in his terminis procedit, & est intelligenda declaratio Cancellarii Cathaloniæ relata per Ferrer *par.* 3. *observant. c.* 222.

Unde à fortiori judices, & Officiales sæculares arma 33
prohibita per Regia edicta possunt apprehendere à famulo Episcopi, & non tenentur illa restituere, & si super his oriatur competentia inter Curias Ecclesiasticam, & sæcularem, declaratur in favorem Curiæ sæcularis,

ut fuit

ut fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Erill 18. Februarii 1632. *casum tradidi decis.* 145. *sub numero* 4. *part.* 3.

34 Similiter Judices, & Officiales sæculares arma prohibita per Regia edicta apprehendere possunt à famulis Vicarii Generalis in actu visitationis, & non tenentur illa restituere, & casu quo moveatur competentia inter Curias Ecclesiasticam, & sæcularem, declaratur in favorem Curiæ sæcularis, sic fuit in Cathalonia declaratum per Jalpi & Julia Tertium, Consultoribus Andreu, Codina, Puig, Llunes, & Boxadòs 16. Aprilis 1654. super repetitione octo tormentorum manualium parvæ mensuræ vulgo *pistoles*, duorum tormentorum vulgo *xispes llargues*, & duorum pugionum à Paulo Caselles Fisci Procuratore Curiæ Ecclesiasticæ Urgellen. Honofrio Carabassa, Bonaventura Grau associantibus Bonaventuram Gualdo Canonicum, Officialem, & Vicarium Generalem, & Visitatorem terræ inferioris Episcopatus Urgellen. pro Capitulo dictæ Ecclesiæ Sede vacante per Augustinum Folcras Vicarium Regium Villæ Cervariæ, & alios de sui comitiva abstractorum, ex quo dictus Augustinus Folcras Vicarius Regius reperiit in loco de Torrefeta dictæ Diœcesis Urgellen. & Vicariæ Cervariæ dictos Paulum Caselles, Honofrium Carabassa, & Bonaventuram Grau per dictum locum occurrentes dictis tormentis manualibus, & aliis armis supradictis, fuit declaratum firmæ juris factæ per dictum Augustinum Folcras Vicarium Regium dictæ Villæ, & Vicariæ Cervariæ, Procuratorem Fiscalem dictæ suæ Curiæ in Curia sæculari factæ locum fuisse, & esse. Et benè quoad instrumenta manualia parvæ mensuræ vulgò *pistoles*.

35 Pariter judices, & Officiales sæculares arma prohibita per Regia edicta apprehendere possunt à nigro Clerici, & si in his oritur competentia inter Curias Ecclesiasticam, & sæcularem, declaratur in Cathalonia, in favorem Curiæ sæcularis, ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Augullana 17. Julii 1609. in favorem Francisci Castellanau Algutzirii Regii Ordinarii contra Gasparem Pexò Clericum I. V. Doctorem pro recuperatione cujusdam ensis per dictum Castellarnau à quodam nigro dicti Pexò apprehensi.

36 Et refert Ripoll. *var. c.* 1. *num.* 30. *in fine*, similem causam contentionis fuisse decisam per Cancellarium Cassador 9. Decembris 1569. in causa contentionis inter Curiam Ecclesiasticam Dertuzæ, & sæcularem Vicarii super restitutione cujusdam Clypei, sive *rodella* capti à Petro Porut francigena, qui erat furnarius Capituli dictæ Civitatis.

37 Unum non omitto, quòd Judices sæculares possunt rumpere arma prohibita, & quæ Clericis auferunt, & in loco publico affigere, sine ignominia Clericorum, ad tradita per Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 82. *statuta* 6. *num.* 8. Azevedo *l.* 9. *num.* 6. *tit.* 6. *lib.* 6. *recop.* Sperell. *decis.* 124. *num.* 2. *lib.* 2. & ferè in terminis Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 129. *vers. Alomenos*, Ego punctim notavi *decis.* 24. *num.* 135. *par.* 1. Sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Soler, Consultoribus Codina, Vilossa, & Serra 21. Junii 1656. in favorem Fisci Procuratoris Regiæ Curiæ contra Curiam Ecclesiasticam Illerdæ, Sede vacante, de qua meminit Xammar. *defin.* 99. *num.* 36. *vers. Nihilominus*, quidquid ipse ut Advocatus contrarius dicat *à numero* 22. *usque ad finem*.

38 Quæro 1. an armorum delatio sit leve, aut grave delictum? Resp. quòd in laicis, jure communi inspecto, armorum delatio est leve delictum, *ut cum multis tradidi decis.* 71. *num.* 5. *& notavi num.* 12. *vers. cum itaque*, *& num.* 15. *vers. Quare par.* 2. addo Bovadilla *in polit. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 104. *& lib.* 2. *c.* 18. *num.* 71. Sperell. *decis.* 124. *num.* 56. *lib.* 2. Me citato Don Michael de Calderò *decis.* 29. *num.* 17. *in fine par.* 1. Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 1. *verbo extractus*, *vers. Et consequenter fol.* 415.

39 Dixi jure communi inspecto, nam ubi pro delatione armorum per statuta, seu edicta laicis imponitur pœna gravis, delatio armorum non censetur leve delictum, sed grave, *ut probavi decis.* 71. *num.* 10. *par.* 2. addo Calderò *decis.* 29. *num.* 18. 19. *& 20. par.* 1. Lezana sic intelligendus *in sum. quæst. regul. par.* 3. *verbo Arma num.* 1. *in prin.*

Sed in Clericis armorum delatio etiam de jure communi grave delictum reputatur, ut probat Jul. Chartar. *decis.* 70. *num.* 70. 71. *&* 72. Ego *decis.* 34. *numero* 40. *parte* 1. 40

Quæro 2. qua pœna de jure communi puniantur laici arma deferentes? Resp. quòd puniuntur pœna legis Juliæ de vi publica, *l.* 1. *& ibi glos. ff. ad leg. Jul. de vi publica*, Menoch. *de arbit. judic. casu* 394. *numero* 18. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 8. *num.* 2. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 4. latè Jul. Chartar. *decis.* 70. *à num.* 42. *cum trib. seq.* 41

Pœna autem legis Juliæ de vi publica est arbitraria, ut cum multis probat Menochius *de arb. jud. casu* 194. *num.* 1. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 2. *num.* 2. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 5. 42

Quæ secundùm aliquos non solum potest esse pecuniaria, sed etiam corporalis arbitrio judicis, sed secundùm alios non nisi pecuniaria, nempe viginti solidorum, Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 6. *&* 7. *& cons.* 48. *num.* 18. *lib.* 1. Ansaldus *de jurisdic. par.* 2. *tit.* 11. *c.* 22. *num.* 49. *&* 50. Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *num.* 79. *&* 80. Don Michael de Calderò *decis.* 29. *num.* 17. *vers. Leve tamen par.* 1. 43

Verùm pœna laicis imposita de jure communi propter delationem armorum, hodie recessit ab Aula propter diversa statuta, seu edicta, quæ ubique vigent circa delationem armorum, ut scribunt Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 20. *num.* 9. *in fine*, Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 108. *num.* 8. Ansaldus *de jurisdic. part.* 2. *tit.* 11. *c.* 22. *num.* 51. Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *nu.* 78. notat Conciolus *verbo Arma resol.* 4. *num.* 3. *vers. Vel saltem*, confert Jul. Clar. *dec.* 70. *à num.* 73. 44

Et si vis scire, qua pœna puniantur laici in Cathalonia, in statu Ecclesiastico, in Regnis Castellæ, Neapolis, Mediolani, Siciliæ, Sardiniæ, & in aliis Provinciis pro delatione ensis majoris mensuræ, pugionum quadratorum, & arcibusiorum, seu tormentorum manualium parvæ mensuræ, *vide c.* 28. *&* 30. *nostrarum*, *Regiarum præconizationum*, & *quæ tradidi decis.* 72. *nu.* 8. *par.* 2. & ultra ibi relatos, videndi sunt Giurba *obser.* 53. Conciolus *verbo Arma resol.* 14. 17. *&* 23. Reg. Mattheu *de reg. Reg. Valen. cap.* 8. §. 8. *nu.* 158. Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *num.* 80. Romaguera ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.* 4. *reb.* 47. *num.* 6. *&* 7. Dominus Vicecancel. Crespi *obser.* 80. *num.* 23. *&* 24. Don Michael de Calderò *decis.* 29. *num.* 19. *par.* 1. 45

Sed ista pœna imposita laicis pro delatione ensis majoris mensuræ, aut pugionis quadrati, seu tormenti manualis parvæ mensuræ intrat, & procedit, quando delatio est ad malos usus, hoc est quando cum hujusmodi armis delictum committitur, temperatur verò, quando non est ad malos usus, ut sentiunt Reg. Mattheu *de regim. Reg. valen. c.* 8. §. 8. *num.* 146. 147. *&* 148. Dominus Vicecan. Crespi *observat.* 80. *num.* 18. 23. *&* 24. Vel intrat, & procedit, quando laici, qui illa deferunt, sunt malæ qualitatis indiciati de aliis delictis, sed pœna temperatur, & minuitur, si sunt bonæ famæ, Reg. Mattheu *de regi. Reg. Valen. c.* 8. §. 8. *num.* 158. *vers. Cujus fori dispositio*, Aut intrat, & procedit in laicis majoribus viginti quinque annorum; secus si sunt minores viginti quinque annorum, nam in istis pœna temperatur, & minuitur, Reg. Mattheu *de reg. Reg. Valen. c.* 8. §. 8. *num.* 58. *vers. In minoribus*, Baron. *de effect. minoris ætatis*, *effectu* 10. *num.* 11. exemplaria nostri Regii Cathaloniæ Concilii Ego tradidi *decis.* 71. *num.* 28. *par.* 2. Et in omnibus istis tribus casibus vidi pluries observatum per Regium Criminale Concilium Cathaloniæ. 46 47 48

Clerici tamen arma portantes qua pœna puniantur de jure communi, tradunt Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu* 20. *num.* 6. 7. 8. *&* 9. Daniel de Nobilibus *disp.* 56. *num.* 89. & dixi supra *num.* 9. 10. 11. *&* 12. & qua puniantur in Cathalonia Clerici deferentes archibusia parvæ mensuræ *tradidi dec.* 34. *num.* 42. *&* 43. *parte* 1. 49

Et qua pœna puniantur Religiosi tenentes arma intra 50

Mona-

Monasteria, Jul. Chartar. *decis.* 70. *numero* 56. & 57. Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *num.* 42. Barbosa *decis. Apost.* 44. *num.* 3. Lezana *in sum. quæst. regul. par.* 3. *verbo Arma num.* 1. 2. 3. & 4.

51 Quæro 3. an quis possit arma prohibita deferre cum licentia? Resp. quòd sic, Giurba *cons.* 64. *num.* 23. Si-
52 ve concedatur † in scriptis, sive oretenus, Sperell. *decis.* 222. *num.* 35. *lib.* 2. Sed non facile recipienda à judicibus laicis oretenus scribit Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 125. videndus Ursellius *verbo Arma*
53 *conclus.* 143. *num.* 96. & 97. Dummodo † tamen hujusmodi licentia deferendi arma prohibita concedatur à Principe, *l.* 1. *C. ut armorum usus lib.* 11. vel Præside Provinciæ, seu Gubernatore terræ, non autem ab aliis Magistratibus ordinariis, de quibus videndi sunt Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 108. *à num.* 121. Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *num.* 98. Sperell. *decis.* 122. *num.* 10. & 11. Bobad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 99. latè Scialoja *de foro compet. cap.* 47. *à nu.* 13. Et talis li-
54 centia † secundùm veriorem sententiam debet esse expressè concessa, nec sufficit tollerantia, patientia, aut scientia Superiorum. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *capit.* 3. *num.* 28. Menochius *de arb. jud. casu* 394. *num.* 27. Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *nu.* 124. & 125. Bobad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 13. *n.* 99. *vers.* Y *para este caso*, Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *num.* 95. & 96. Don Michael de Calderò *decis.* 29. *num.* 18. *juncto num.*
55 22. *in fine par.* 1. Et ab allegante † probari debet, nam in dubio non præsumitur, ad Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *num.* 292. Ludovis. *decis.* 371. *num.* 3. Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *num.* 95. *vers. Declara*, Calderò *decis.* 29. *num.* 22. *par.* 1.

56 Verùm non suffragatur hujusmodi licentia illis, qui cum armis abutendo delinquunt, ex veriori sententia, de qua Farinac. *in praxi par.* 3. *quæst.* 108. *nu.* 131. Ursellius *verbo Arma conclus. nu.* 99. Guazzin. *defens.* 19. *cap.* 2. *num.* 19. Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst.* 82. *nu.* 75. Conciolus *vers. Arma resol.* 3. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 30. *cap.* 10. *num.* 12.

57 An autem Episcopi possint dare licentiam Clericis deferendi arma prohibita per statuta, & edicta Principis sæcularis? Videndi sunt Riccius *decis.* 257. *par.* 3. Novarius *in prag.* 6. *collect.* 6. *nu.* 4. *de Clericis*, Massinius *de confiscat. bonor. quæst.* 8. *num.* 47. Conciolus *verbo Arma resol.* 24. *num.* 5. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 20. *num.* 22. Marcel. de Vulpe *in praxi cap.* 43. *num.* 20. Scialoja *de foro compet. cap.* 47. *num.* 19. Ursellius *verbo Arma conclus.* 143. *num.* 39. & 40. Ansaldus *de jurisdic. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 22. *num.* 20. & 21. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 30. *cap.* 3. *num.* 5. Xammar. *defin.* 99. *num.* 17. & 20. *in fine*, Sperell. *decis.* 122. *num.* 9. *Vers. Primus itaque casus est usque ad finem lib.* 2.

ARGUMENTUM.

An arma portantes in Ecclesia sive sint laici, sive Clerici possint illis spoliari per Judices sæculares.

SUMMARIUM.

1 *Arma permissa non possunt judices, & Officiales sæculares auferre in Ecclesia à Clericis, sive à laicis, num.* 1. *Decisio Cancellarii nu.* 2. *Sacræ Congregationis, num.* 3. *Reprobantur contrarii, num.* 4. *Ampliatur, num.* 5. *limitatur, num.* 6. & 7.

8 *Arma prohibita per statuta, seu Regia edicta an possint Judices sæculares in Ecclesia auferre à Clericis, & laicis nu.* 8. *refertur opinio negativa, n.* 9. *affirmativa est verior, n.* 10. *sive arma prohibita sint apta ad nocendum, sive non n.* 11. *absque sacrilegio, & incursu excommunicationis, nu.* 12. *& non tenentur Judices sæculares restituere Judicibus Ecclesiasticis, num.* 13.

14 *Bona confugientis ad Ecclesiam, quæ ad eam tulerit, non possunt inde extrahi, si sunt sua, & justè possessa; secus si sint aliorum, vel aliis obligata, quo casu Judices sæculares ab Ecclesia auferre possunt.*

15 *Bona sub inventario per Curiam sæcularem posita, si postea illata fuerint in locum immunem Immunitate Ecclesiæ gaudentem, continuatur executio per eamdem Curiam sæcularem, & per eam dicta bona à loco immuni extrahantur.*

16 *Furtivæ res à decocto, vel à fure in Ecclesiam invectæ possunt exinde per Judices sæculares auferri, ut domino reddantur.*

17 *Fœmina rapta ducta à raptore ad Ecclesiam potest inde per Judices sæculares extrahi, & auferri.*

18 *Monetas falsas ductas ad Ecclesiam possunt Judices sæculares à monetario auferre, ut illas Regio Fisco tradunt.*

19 *Testis existens in Ecclesia pro ferendo testimonio, vel ob aliam similem causam potest ab ea extrahi per Judicem sæcularem.*

20 *Judex sæcularis sine licentia Judicis Ecclesiastici, an possit in Ecclesia spoliare reum armis prohibitis, bonis, rebus alienis, sive furtivis, vel falsa moneta, aut pro ferendo testimonio.*

DECISIO CCXXVI.

SI arma sunt permissa, hoc est non prohibita per sta- 1
tuta, seu Regia edicta, ea portantes in Ecclesia, sive sint laici, sive Clerici, non possunt illis spoliari per Judices sæculares, etiam si cum hujusmodi armis permissis, hoc est non prohibitis rei deliquerint, & statim commisso delicto Judices, & Officiales sæculares usque ad Ecclesiam insequantur, sic Azevedo *l.* 3. *num.* 5. *vers. Et de jure tit.* 2. *lib.* 1. *recop.* Mexia de Cabrera *in formul. Immun. Eccles. lib.* 1. *c.* 11. *num.* 17. *vers.* Y *nota que el retrahido*, Bolaños *in jur. Philip. tom.* 1. *par.* 3. §. 12. *nu.* 26. *vers.* Y *nota*, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 9. & *lib.* 4. *quæst.* 25. *num.* 16. Gambacurta *de Immun. Eccles. lib.* 4. *c.* 17. *num.* 13. Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 20. *nu.* 221. *vers. Sed arma*, Sperell. *decis.* 127. *num.* 42. *lib.* 2. Ego *decis.* 72. *nu.* 7. *par.* 2. Ita fuit in Cathalonia † declaratum per Can- 2
cellarium Agullana, Consultoribus Ferrer, & Ferruz 19. Septembris 1611. In favorem Joannis Serra, & Francisci Cerda petentium à Michaele de Gibert Bajulo Villæ Cervariæ, quatenus eis restitueret duo instrumenta manualia, vulgo *pedrenals*, & quamdam sicram sive dagam, & guarnitiones per dictum Bajulum apprehensa, & extracta ab Ecclesia Sancti Bernardi sita intus Villam Cervariæ. Et per Sacram Congregationem † super controversiis jurisdictionalibus 23. Janua- 3
rii 1642. Declaratum fuit. Quòd adversùs auferentes arma saltem non prohibita à confugientibus ad Ecclesiam procedendum sit, ut adversùs violatores Immunitatis Ecclesiasticæ, referunt Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *c.* 16. *dub.* 30. *num.* 1. *in fine*, Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 20. *nu.* 203. *in fine*, & Ego *decis.* 72. *nu.* 11. *vers. Qua propter par.* 2.

Unde Decianus qui levi ratione motus, eaque labili 4
contrarium voluit *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 8. *c.* 1. *nu.* 31. reprobatur à Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 12. *num.* 9. Et Bobadilla qui etiam contrarium tenet *in polit. lib.* 1. *c.* 13. *num.* 108. *vers. Segun lo qual, post med.* ibi: *Como assi mismo, & lib.* 2. *c.* 14. *num.* 106. *ad medium vers. Aunque fuesse*, reprobatur ab eodem Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 25. *num.* 16. Et ambos Decian. & Bobad. reprobavi *decis.* 72. *num.* 7. *par.* 2.

Adeò quòd reo restituto Ecclesiæ ob Immunitatem 5
sunt ei restituenda arma permissa, & alia quæcumque ei ablata, tàm tempore extractionis ab Ecclesia, quàm in Carceribus per satellites commentariensem, vel actos, aliàs si iterum capiatur, potest eamdem Immunitatem Ecclesiæ allegare Fontanella *decis.* 585. *nu.* 11. & 19. *part.* 2. Ego *decis.* 24. *num.* 130. & 137. *par.* 1. & *decis.* 73. *à num.* 1. & *per totam par.* 2. Don Didac. Ant. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. quæst.* 79. *numero* 20.

Limitatur, ut procedat, quando rei confugientes 6
ad Ec-

ad Eccleſiam gaudent ejus Immunitate, quo caſu arma permiſſa portantes in Eccleſia ſpoliari non poſſunt per judices ſæculares; ſecus ſi non gaudent ejus Immunitate, quo caſu arma permiſſa portantes in Eccleſia ſpoliari poſſunt per Judices, & Officiales ſæculares, ita ſentiunt Bovard. *in polit. lib. 2. c. 14. num. 106. in fine verſi. Y tanbien ſepan los miniſtros*, Bolaños *in cur. Philip. tom. 1. par. 3. §. 12. num. 26. verſi. Y nota*, Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 221. verſi. Sed arma.*

7 Et in terminis hujus limitationis, ſi Judices, & Miniſtri Curiæ ſæcularis manus in reos injiciunt, ſed non valent eos ſiſtere, neque volentes dimittere, ſimul cum ex fic captis Eccleſiam ingrediantur, poſſunt illos reos omnibus armis ſpoliare, etiam non prohibitis, quia ex quo illos extra Eccleſiam ceperunt, acquiſierunt jus ad id, & utuntur jure ſuo quæſito illos armis ſpoliando, ſic Gambacurta *de Immun. Eccleſ. lib. 4. c. 26. num. 13.* conferunt tradita *deciſ. 83. num. 16. par. 2.*

8 Si verò arma ſunt prohibita per ſtatuta ſeu Regia edicta, an illa portantes in Eccleſia ſive Clerici ſive laici, poſſint eis ſpoliari per Judices, & Officiales ſæculares? Propoſui *deciſ. 71. num. 24.* remiſſivè *ad deciſ. 72. à nu. 6. par. 2.* In qua quidem quæſtione duplex eſt opinio.

9 Prima † negativa, quam tenent Farinac. Et alii plures, quos citavi *dicta deciſ. 2. num. 11. part. 2. & antea notaveram deciſ. 24. num. 130. 131. & 132. par. 1.* quibus addendi ſunt Anſelmus *diſſert. foren. c. 10. §. 42.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juriſdic. quæſt. 79. num. 18.* latiſſimè Sperell. *deciſ. 127. à numero 5. uſque ad finem lib. 2.* Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib. 1. c. 40. num. 142.* Ciarlin. *contro. foren. lib. 1. c. 15. à num. 72. verſic. Hic etiam uſque ad finem*, qui *num. 62.* tradit decretum Sacræ Congregationis Cardinalium, & teſtatur ſervatum in territoriis Novellariæ Mirandulæ, & Coregii Diœceſis Regii, *& lib. 2. cap. 191. à num. 16. verſi. Circa delationem*, Diana *in coordinat. par. 9. tract. 1. reſol. 69. num. 2. in fine verſi. Notandum eſt, & reſol. 100. n. 3. verſi. Unde ſic, & verſi. Unde ex his.* Eamdem declarationem Sacræ Congregationis tradunt idem Diana *in declarationibus Sacræ Congregationis poſitis poſt par. 9. fol. 486. poſt nu. 2.* Mexia de Cabrera *in formul. Immun. Eccleſ. lib. 1. c. 11. nu. 16.*

10 *in fine*. Secunda † affirmativa, quam tenent Covar. & alii permulti, quos citavi *dicta deciſ. 72. num. 6. & contrariis reſp. à num. 13. par. 2.* Quibus addendi ſunt Follerius *in praxi crim. c. 37. num. 30.* Gambacurta *de Immun. Eccleſ. lib. 4. c. 17. num. 11.* Fermoſinus *in c. cum non ab homine 10. quæſt. 9. num. 15. de judi.* Daniel de Nobilibus *diſp. 23. à num. 20. ad 26.* ubi teſtatur, hanc affirmativam eſſe magis communem, Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 221. & 222.* ubi inquit, hanc opinionem eſſe magis communiter receptam, & in praxi obſervatam. Et ſecundùm hanc opinionem affirmativam, quæ ſervatur in Cathalonia, fuiſſe declaratum per Cancellarium dicit Reg. Viñez *in procediment. Villæ Mataronis anni 1638. §. 7. verſi. Aunque*, ibi: *Por eſtas dotrinas fol. 52.* Et declarationem Cancellarii Augullana diei 20. Decembris 1612. Tradidi *ſupra deciſ. 225. num. 32.*

11 Sive arma prohibita, ſi ſunt tormenta manualia parvæ menſuræ vulgo *piſtales* ſint apta ad nocendum ſive non *ut dixi deciſ. 72. num. 8. par. 2.*

12 Etiam abſque ſacrilegio, Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcep. 2. lib. 4. c. 4. num. 55.* Et abſque incurſu excommunicationis, Daniel de Nobilibus *diſp. 23. num. 26. verſi. Hincque birruarios*, quidquid dicat Sperell. *deciſ. 127. num. 24. 25. & 26. lib. 2.*

13 Adeò quòd Judices ſæculares arma prohibita ablata in Eccleſia, ſive à laicis, ſive à Clericis, non tenentur reſtituere judicibus Eccleſiaſticis, Ego notavi *deciſ. 24. num. 131. par. 1.* ſic fuit bis deciſum per Cancellarium Cathaloniæ teſtatur Regens Viñeś *in procedim. Villæ Mataronis de anno 1638. §. 7. verſi. Aunque*, ibi: *por eſtas dotrinas, fol. 52. pag. 2.* Et deciſionem Cancellarii Agullana 20. Decembris 1612. tradidi ſupra *deciſ. 225. numero 32.*

14 Confirmatur 1. nam licèt bona confugientis ad Eccleſiam, quæ ad eam tulerit, non poſſint inde extrahi, Ego cum multis *deciſ. 72. num. 1. par. 2.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juriſd. quæſt. 79. num. 19.* ſi ſunt ſua, & juſtè poſſeſſa; ſecus ſi non ſunt ſua, & juſtè poſſeſſa, ſed aliorum, vel aliis obligata, quo caſu à Judicibus ſæcularibus poſſunt ab Eccleſia auferri, Ego pluribus laudatis *deciſ. 72. num. 3. par. 2.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juriſdic. quæſt. 79. num. 19. verſi. Secus*, Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 203. verſi. Sed quid de bonis, & nu. 204.* Bolero *de decoctorib. tit. 1. quæſt. 12. nu. 8.* Gambacurta *de Immun. Eccleſ. lib. 4. c. 22. num. 10.*

Confirmatur 2. Si bona ſub inventario per Curiam 15
ſæcularem poſita, & ſic eidem affecta, ſi poſtea allata fuerint in locum immunem, nempe in domum alicujus Rectoris gaudentem privilegio Immunitatis Eccleſiæ, continuatur executio per eamdem Curiam ſæcularem, & per eam dicta bona à prædicta domo immuni extrahuntur, ut fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Caſſador, Conſultoribus Terca, Jofre, & Sala 27. Octobris 1569. In favorem Annæ Ortis contra Paulum Malet Presbyterum, & Rectorem Eccleſiæ Parochialis Beatæ Mariæ de Pinu Civitatis Barcinonæ, notat Regens Viñez *in procedimentis Villæ Mataronis anni 1638. §. 7. verſi. Aunque, ante, finem*, ibi: *Que es lo que dio ocaſion fol. 53.* Quam latè referam infrà in deciſione *de alienatione rei litigioſæ.*

Confirmatur 3. Nam res furtiva à decocto vel à fure 16
in Eccleſiam invecta, poteſt exinde per Judices ſæculares auferri, ut Domino reddatur, Ego quam pluribus citatis *deciſ. 72. num. 4. par. 2.* Queſada *var. lib. 1. c. 1. fol. 3. col. 2. in prin. verſi. Qua de cauſa*, Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. 20. num. 186.* alios multos cumulat, Sperell. *deciſ. 127. num. 9.* licèt ipſe teneat contrarium *à num. 32. lib. 2.* & Lezana *in ſum. quæſt. regul. par. 1. verbo Immunitas Eccleſiarum nu. 19. poſt prin. verſi. Nec poſſe.*

Confirmatur 4. In fœmina rapta ducta à raptore ſe- 17
cum ad Eccleſiam, quæ inde per Judices ſæculares poſſunt extrahi, & auferri, ut tradidi *deciſ. 72. num. 5. par. 2.* Addo Ybañez de Faria *libr. 2. var. c. 20. num. 221. verſi. Idem dicendum eſt*, Sperell. & ſi aliter dicat *deciſ. 127. num. 35. lib. 2.*

Confirmatur 5. Si moneta falſa ducta fuerit ad Eccle- 18
ſiam, poſſunt Judices ſæculares in Eccleſia auferre à monetario, ut illa Regio Fiſco tradatur, deciſum in Cathalonia per Cancellarium Agullana 27. Aprilis 1610. Teſtatur Peguera *deciſ. 60. par. 2.* refert, & ſequitur Ripoll. *de regul. c. 15. num. 56. & 57.* Quos ſecutus fui *deciſ. 72. num. 9. & deciſ. 87. num. 7. par. 2.* Don Michael de Calderò *deciſ. 9. num. 54. par. 2.* Quidquid dicat Sperell. *deciſ. 127. num. 10. juncto num. 37. cum ſeq. lib. 2.*

Confirmatur 6. Nam teſtis exiſtens in Eccleſia poteſt 19
ab ea extrahi per Judicem ſæcularem pro ferendo teſtimonio, vel ob aliam ſimilem cauſam, ut ex Mario Andrienſis tradit Marinis *lib. 2. reſol. jur. allegat. 78. nu. 1.* Ego *dec. 98. nu. 18. par. 2.* me citato Don Michael de Caldero *deciſ. 9. num. 75. par. 2.*

Sed utrùm Judices ſæculares ſine licentia Judicum Ec- 20
cleſiaſticorum poſſint in Eccleſia ſpoliare reum armis prohibitis, bonis, & rebus alienis, ſive furtivis, falſa moneta, & extrahere teſtem pro ferendo teſtimonio, vel ob aliam ſimilem cauſam? Sunt plures, qui tenent licentiam pro prædictis neceſſariam eſſe judicum Eccleſiaſticorum, à me citati *deciſ. 72. numero 10. part. 2.* Quibus addendi ſunt Don Didacus Antonius Frances de Urrutigoyti *de compet. Juriſdiction. quæſt. 79. num. 19. in fine*, Sperell. *deciſ. 127. lib. 2.* Bolero *de decoctor. tit. 1. quæſt. 12. nu. 9.* Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 222.* Niſi Judice Eccleſiaſtico renuente, Cutel. & Thom. del Bene à me citati *deciſ. 72. num. 12. verſi. Et putant par. 2.* Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 204. in fine*. Sed apud nos in Cathalonia non eſt expectandus aſſenſus, licentia, vel auctoritas Judicis Eccleſiaſtici, ut pro falſa moneta deciſum teſtatur Peguera *deciſ. 60. par. 2.* & pro bonis furtivis, armis per Regia edicta prohibitis, vel falſa moneta Don Michael de Calderò

deciſ. 9.

decis.9. num.45. part.2. Ego *dec.72. num.3. & 4.5.6. 9. juncto num.12. par.2.* & in teste pro ferendo testimonio idem Don Michael de Calderò observatum per nostrum Regium Concilium insequendo resolutionem verbo factam 14. Februarii 1671. testatur, *dec.9.num.75.versic.Et fuit part.1.*

ARGUMENTUM.

An Clerici reperti prohibitam venationem, aucupationem, vel piscationem exercentes avibus vel canibus, aut aliis prohibitis instrumentis à Judicibus, & Officialibus sæcularibus spoliari possint.

SUMMARIUM.

1 *Venatio quid sit.*
2 *Venatio, & aucupium inter se differunt.*
3 *Venationis quot sint species.*
4 *Venationis quis fuit inventor.*
5 *Piscatio quid sit.*
6 *Argumentum valet de venatione, & aucupatione ad piscationem, & è contra.*
7 *Venatio, aucupatio, & piscatio quo jure sit introducta, & permissa, num.7.& 8.*
9 *Princeps supremus an possit prohibere venationem, aucupium, & piscationem, numer. 9. alii negant, nu.10. alii affirmant, num. 11. sed verius est, quòd potest cum justa causa; secus sine ea, num.12.*
13 *Civitates ex justa causa venationem, & aucupium prohibere possunt.*
14 *Barones non possunt prohibere vassallis venationem, aucupium, & piscationem, nu.14.nisi ex justa causa, num.15.*
16 *Venationem, aucupium, & piscationem prohibendi justa causa est bonum commune, & utilitas publica, num.16. hæcque publica utilitas consideratur tam circa tempus, quàm circa modum, & formam venandi, aucupandi & piscandi, num. 17. circa tempus, ut in certo anni tempore, vel certis mensibus, num. 18. in Cathalonia, & aliis Regnis, numer. 19. 20. 21. 22. & 23. Circa modum, & formam, nu. 24. 25. 26. & 27.*
28 *Princeps potest sibi reservare quædam loca, in quibus venationem, & piscationem exerceat, nu.28. an venantes peccent, & teneantur ad restitutionem, num.40.*
29 *Piscandi jus an sit de regalibus, an verò tantùm redditus piscationum.*
30 *Princeps potest privato concedere privilegium, ut ipse solus in aliqua parte maris, aut fluminis publici, aut agri privati possit venari, & piscari, numer. 30. & 31. ubi de piscatione thiinnaria.*
32 *Venationem, aucupium, & piscationem prohibitam exercentes an peccent, & ad restitutionem teneantur.*
33 *Clericis venatio est interdicta, & de qua venatione intelligatur, num.33. & 37.*
34 *Clerici venatores, & si illicitè faciant, capta sibi acquirunt, & restituere non tenentur.*
35 *Clericis permissa est piscatio, num.35. & 36.*
38 *Venatio prohibita est diebus festis, jejunii, & quadragesimæ, quomodo hoc intelligatur.*
39 *Venatio prohibita est in prædiis alienis contra domini voluntatem, & an obliget ad restitutionem & peccatum mortale.*
41 *Venatio, & piscatio est illicita, quando animalia sunt gravida, vel sit retibus minutissimis, & an obliget ad peccatum, & restitutionem.*
42 *Venantes contra prohibitionem quibus pœnis puniantur.*
43 *Venatio, & piscatio est in fructu, & pertinet ad usum fructuarium.*
44 *Statutum seu edictum Principis sæcularis prohibens venationem, seu piscationem tali loco, aut certis anni temporibus, aut cum aliquibus instrumentis comprehendit Clericos, num.44.vi directiva sed non coactiva, num.45. Et quid respectu pœnæ, n.46.*
47 *Clerici prohibitam venationem, vel piscationem exercentes à Judicibus, & Ministris sæcularibus possunt spoliari avibus, vel canibus, vel aliis instrumentis prohibitis.*

DECISIO CCXXVII.

ANtequam ad institutum deveniam. Quæro 1. Quid sit venatio? Resp. Quòd est ferarum persecutio, vel exercitium ordinatum ad captionem animalium terrestrium, sicuti aucupium ad captionem avium, & piscatio piscium, ut inquit Sylvest. *in sum. Verbo venatio num. 1. in prin.* refert Azevedo *in rub. n.1.tit.8. lib.7.recop.* 1

Unde habes lector, quòd venatio, & aucupium inter se differunt, Ursellius *Verbo aucupium concl. 166. n.71.* Gaal. *de pignorib. obser.24. nu.4.* Melæ ad Gizarel. *dec. 34. ante num. 17.* nam aucupium ad volatilia refertur, venatio verò ad cæterorum animalium quadrupedum species, *gl. in Clement. 1. §. porro verbo venationibus de statu monachor.* Novarius *in rub. collect. 1. num.1. de aucupibus, seu venatoribus,* Rovit. *in prag. canonica c.1. n.2. de aucupio, & venatione,* Barbat. *de divis.fruct. part.1.c.5. à num.3, de aucupio* loquitur textus *in l.si fundi §. aucupium ff. de usufruct.* de venatione loquuntur jura *in l. venationem 26. ff. de usuris l. usufruct.68.ff.de usufructu* Balmaseda *de collect.q.124. n.10.* 2

Quæro 2. Quot sint species venationum? Resp. Quòd quidam dicunt quòd tres. Alii quatuor. Et aliqui quinque. Quædam clamorosa, & laboriosa, veluti ad apros, ursos, leones, & similes bestias feras. Quædam arenosa, veluti quando unus homo cum aliqua fera bestia damnosa sive etiam cornuta debellare vellet, ad experiendas, sive exercendas proprias vires. Quædam saltuosa, quæ exercetur in sylvis, saltibus, & nemoribus. Quædam spatiosa, seu recreativa ad excitandum calorem naturæ. Quædam oppressiva hominum, de quibus speciebus *gloss. 1. in can. qui venatoribus 86. dist. gloss.verbo voluptate in c.1. de Clerico venatore,* Mattheus *dec. 530. num. 1. 2. 3. 4. & 5. par. 1.* Azevedo *in rub. num.3. tit.8. lib.7. recop.* Menochius *de arb. jud. casu 413. à num.3.* Ursellius *verbo, aucupium concl.166. num.48.49.50.52. & 53.* Cenedo *collect.ad decretum 56. num.1.* remissivè Barbosa *in c. 2. nu. 9. de Clerico venatore.* Bardaxi *foro 1. numer.1. de venatoribus.* Fermosin. *in c.Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. qu. 23. sub nu. 47.de constitut.* Riccius *collect.2096. in prin.* 3

Quæro 3. Venationis quis fuerit inventor? tradunt Tiraquel. *de nobilitate c.37. num.142.* Amaja *in l. unica nu.66. in fine vers. Quare C.de venatione ferarum lib.11.* remissivè Balmaseda *de collect.q.124.n.2.* 4

Qæro 4. Quid sit piscatio? Resp. Quòd est piscium captio, & potest definiri sicut venatio. Ut sit piscatio quasi piscium persecutio, vel exercitium ordinatum ad piscium captionem. Azevedo *in rub. nu.3. versic.* ibi: *Ypesca, tit.8. recop.* Qui *n.4.* inquit, quòd genus piscandi duplex est, & dupliciter exercetur, scilicet retibus, & hamo, ut ibi: per eum ad quem me remitto. 5

Ex dictis colligo, venationem, aucupationem, & 6 piscationem in jure æquiparari, §. *flumina, de rer.divis. l. item si fundi §. aucupiorum quoque, ff.de usufruct.* Et de uno ad aliud procedere argumentum, *l. injuriarum §. fin. ff. de injuriis,* cum doctores indistinctè de venatione, aucupatione, & piscatione loquantur, & propterea, quæ de venatione, & aucupatione dicuntur, procedunt in piscatione, Decius *consil.270. ante, nu.1. vers. Nam jus,* Martha *de jurisdict. part.4. casu 57.n.15.* Cancer. *par.2.var.c.2. num.89.* Fagundez *de just. & jure lib.2. c.20. num.1.* Amaja *in l. unica num.57. C. de venatione ferarum lib.11.* Ramirez *de lege Regia §. 30. sub numer. 18.* Fermosin. *in c. Eccle-*

Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. *quæst.* 23. *numer.*42. & quomodo hoc intelligatur, explicat *numer.*44. *de constit.* Thoro *in supplem. decis. verbo piscari col.*4. *in prin. fol.*469.

7 Quæro 5. Quo jure venatio, aucupatio, & piscatio sit introducta, & permissa? Resp. Quòd nedum de jure naturali, & gentium, *ut habetur in can. jus naturale*, ibi: *Acquisitio eorum, quæ in Cœlo, Terra, Marique capiuntur* 1. *distinct. can. Esau* 86. *distinct. can. numquam de consecrat. dist.* 5. *l.* 1. *in prin. &* §. *omnia*, *l.*3. *l. quod in littore* 14. *l. in laqueum* 55. *ff. de acquir. rer. dominio*, *l.*1, *ff. de acquir. possess. l. qui foveas* 28. *ff. ad leg. Aquiliam*, §. *feræ* 11. ubi Pichard. *numer.* 5. *de rer. divisione*, & tradit Aristoteles *lib.*1. *polit. cap.* 5. sic docent Marcus *dec.*530. *num.*1.4. *part.*1. Tiraquel. *de nobilit. cap.*37. *num.*150. Azevedo *in rub. num.*5, *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Covar. *in regula peccatum part.*2. §.8. *num.*1. Fachineus *controv. juris lib.*1. *capit.*1. *versic. Secundum*, Bardaxi *foro* 1. *num.*1. *in fine prin. de venatoribus*, *& foro* 1. *num.* 2. *&* 3. *tit. de la prohibicion*, *y vieda de las cacas*, Ramirez *de lege Reg.* §. 30. *num.* 17. Fagundez *de justitia*, *& jure lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 21. *& cap.* 9. *num.*2. *& cap.*10. *num.*1. Riccius *collect.* 1074. *in prin.* Novarius *de gravam. vassal. gravam.* 71. *num.*1. *tom.* 1. *& in rub. collect.* 1. *numero secundo de aucupibus*, Ursellius *verbo aucupium concl.* 166. *num.* 17. Balmaseda *de collect. quæst.* 124. *num.* 3. Amaja *in l. unica nu.*39. *&* 43. *Cod. de venatione ferarum lib.*11. Fermosinus *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 10. *qu.*23. *numero* 41. *in prin. & in fine de constitut.* Thoro *in supplem. decis. verbo piscari col.* 3. *post prin. vers. Ex regula generali fol.* 469. Conciolus *ad stat. Eugubii lib.*4. *rub.*68. *num.*1. ubi noster Romaguera *nu.*4. Cancer. *part.*2. *ver. capit.*2. *num.*81. Et passim admittere omnes testatur Menochius *constit.*901. *num.*17. *& cons.*653. *n.*41. *&* 42. *lib.*2.

8 Sed etiam à jure Divino, ut habetur Genesis 1. Versi. 26. ubi ait, faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, & præsit piscibus maris, & volatilibus Cœli, & bestiis universæque terræ, omnique reptili, quod movetur in terra. Et Genesis 9. ibi: Crescite, & multiplicamini, &c. Terror vester, ac tremor sit super cuncta animalia terræ, & super omnes volucres Cœli. Psalm. 8. *vers.* 5. Quid est homo, &c. Juncto *vers.*8. *&* 9. Omnia subjecisti sub pedibus ejus: oves, & boves universas: insuper, & pecora campi, volucres Cœli, & pisces maris, qui perambulant semitas maris. Fachin. *controv. jur. lib.*1. *capit.*1. *in prin.* Thoro *in supplem. decis. verbo piscari col.* 3. *versic. Et quod potestas prædicto fol.*369. Azevedo *in rub. numer.*5. *tit.*8. *lib.*7. *recop.*

9 Quæro 6. An principes supremi superiorem non recognscentes possint prohibere venationem, aucupationem, & piscationem? Tractant remissivè Alfaro *de offic. fiscal. gloss.*20. §.5. *num.*98. *versic. Sed an Princeps*, Farinac. infinitis citatis *de furtis quæst.*174. *nu.*92. *vers. Et numquid* In qua diversæ sunt opiniones.

10 Prima negat, ea ratione, Quia venatio, aucupatio, piscatio est permissa à jure naturali, & gentium, *ut dictum est num.* 7. Et Principes non possunt tollere ea, quæ sunt juris naturalis, & gentium, §. *sed naturalia de jure naturali gent. & civili.* sic Jason *cons.*119. *lib.*4. Decius *cons.*197. *&* 271. Roldan. *cons.*9. *lib.*1. Alios multos citant Covar. *in regula peccatum part.*2. §.8. *n.*1. *in prin.* Fachineus *controv. jur. lib.* 1. *capit.*1. *à prin. usque ad versic. Quibus tamen*, Bardaxi *foro* 1. *numer.* 1. *versic. Ex quo sequitur de venatoribus*, *& foro* 1. *numer.*3. *de la prohibicion*, *y viedas de las cacas*, Riccius *collectan.* 2096. *versic. Venationes*, Martha *de jurisdic. part.* 4. *casu* 57. *num.* 10. Novarius *Gravam.*70. *num.*1. *&* *gravam.* 71. *numer.* 1. *tom.*1. Ursellius *verbo aucupium concl.* 166. *à num.* 16. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.*10. *num.* 2. Thesaurus *quæst. foren.* 22. *num.*1. *lib.*2. Balmaseda *de collect. q.* 124. *num.*4. Cancer. *part.* 2. *var. resol. cap.*2. *numer.*81. Azevedo *in rub. num.*6. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Cenedo *collect. ad decretum* 56. *num.*2. Thoro *in supplem. decis. verbo piscari col.* 3. *versic. Et ad eo quod neque fol.* 469. & alii ex citandis *num.*12.

Secunda affirmat, eo quia venatio, & aucupatio 11
est de regalibus, Peregrin. *de jure fisci lib.* 1. *tit.*1. *num.* 21. Menochius *cons.*901. *num.*18. *& cons.*943. *nu* 44. Morla *in emp. jur. part.*1. *tit.*1. *quæst.*16. *num.*16. *versic. Et ideo*, Mastrill. *de Magistrat. lib.*3. *cap.*10. *à num.*173. *ad* 176. Castillo *de tertiis tom.*7. *cap.*41. *num.*118. Et hisce temporibus indifferenter per Principes fieri hujusmodi prohibitiones sub pœna, tradunt aliquibus citatis Novarius *de gravam. vassal. grava.*71. *sub num.* 2. *tom.* Bossius *in praxi crim. tit. de Regaliis nu.*42. Thesaur. *quæst. foren.* 22. *num.*1. *versic. Praxis tamen*, Luca ad Franchis *dec.*158. *num.*1. Fajardo *allegat. fiscal.* 37. *à num.*16. *ad* 21.

Tertia conciliatrix, quòd Principes sine justa cau- 12
sa non possint prohibere venationem, aucupationem, & piscationem, & ita procedit opinio negativa, de qua *num.*10. At Principes cum justa causa venationem, aucupationem, & piscationem prohibere possunt, & sic procedit opinio affirmativa, de qua *n.* 11. Et quòd Principes venationem, aucupationem, & piscationem possint prohibere cum justa causa, docent Tiraquel. *de Nobilit. cap.* 37. *num.*150. *versic. quod nesciat*, Menoch. *cons.*901. *num.*16. *versic. Verum respondetur*, Covar. *in Regula peccatum part.* 2. §.8. *numer.* 1. *versic. Nihilominus*, Bardaxi *in foro* 1. *num.*3. *de la prohibicion*, *y vieda de las cacas*, Mastrill, *de Magistrat. lib.*3. *capite decimo num.*312. Ansaldus *de jurisdic. part.*2. *tit.*11. *capit.*22. *num.*55. *&* 56. Fachineus *controv. juris lib.*1. *capit.* 1. *versic. Quibus tamen*, Guttier. *canonicar. lib.*2, *capit.*28. Cancer. *part.*2. *var. cap.*2. *num.*82. Bobad. *in polit. libro secundo capit.*16. *num.*138. Azevedo *in rub. num.*9. *tit.*8. *lib. septimo recop.* Cenedo *collect. ad decretum* 56. *num.* 3. Ramirez *de leg. Regia* §.30. *num.*18. *versic. Nisi is Princeps*, Martha *de jurisdic. part.*4. *casu* 57. *nu.* 11. Solorzano *de jure indiar. tom.*1. *libro* 3. *capit.*3. *num.*69. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.*10. *nu.* 3. Cast. Palaus *de just. jure part.* 7. *tract.* 31. *disp. unica punct.*13. *num.*1. Villalobos *in sum. moral. part.* 2. *tract.* 10. *dif.* 16. *num.* 1. Diana *resol. moral. par.* 3. *tract.*6. *& miscel.*2. *resol.*18. *& in coordinat. par.* 6. *tract.*2. *resol.*43. Balmaseda *de collect. quæst.* 124. *num.*5. Fermosin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ q.* 23. *numer.*36. *versic. Super quo*, *& num.*41. *versic. Poso sit que Princeps de constitut.* Thoro *in supplem. decis. verbo piscari col.*3. *vers. Sed si bene fol.* 469. alios permultos Theologos, & Jurisconsultos referunt, & sequuntur Barbosa *in capit.* 1. *num. septimo de Clerico venatore*, Amaja *in l. unica à numer.*42. *Cod. de venatione ferarum lib.* 11. Romag. *ad statuta Eugubii in addit. ad Conciolum lib.*4. *rub.*68. *num.* 8. Pichard. *in* §. *feræ num.*5. *versic. Justis tamen ex causis de rerum divis.* Molina *de just. & jure tom.* 1. *tract.*2. *disp.*43.

Sic Civitates, Villæ, & oppida ex justa causa ve- 13
nationem, & aucupationem prohibere possunt, Covar. *in regula peccatum par.*2. §.8. *sub num.*8. Azevedo *l.*1. *nu.* 1. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Molina *de just. & jure tom.* 1. *tract.* 2. *disp.*43. *in fine*, Cast. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disp. unica punct.*13. *num.*1. Amaya *in l. unica num.*47. *Cod. de venatione ferarum lib.*11. & alii allegati *n.*13.

Sic etiam licèt Barones, & Domini vassallorum, etiam 14
magnates, qui superiorem recognoscunt, non possint prohibere vassallis venationem, aucupium, & piscationem, Marchus *dec.*530. *à nu.* 14. *part.*1. Guido Papa *dec.*514. Thesaur. *qu. forens.*22. *n.*2. Ursellius *verbo aucupium concl.*166. *à n.*16. Franchis *dec.*158. ubi Amendola *n.*2. Luca *n.*2. Martha *de jurisdic. part.*4. *casu* 57. *à num.* 3. Menochius *cons.* 943. *n.*44. *&* 45. *lib.*10. Novarius *de gravam. vassal. grava.*70. *&* 71. *tom.*1. *&* *grava.*17. *tom.*3. *& in rub. collect.*1. *num.*3. *de aucupibus* Villalobos *in sum. part.*2. *tract.*10. *dif.*16. *numer.*5. Covar. *in Reg. peccatum part.*2. §.8. *num.*1. *versic. Princeps*, Guttier. *canonicar. lib.*2. *cap.*28. *n.*4. *&* 5. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.*16. *n.*138. Mastrill. *de Magistrat. lib.*3. *c.*10. *num.* 176. *&* 177. Balmaseda *de collect. q.*124. *n.*7. Riccius *collect.*1074. Amaya *in l. unica n.*48. *&* 49. *Cod. de venatione ferarum lib.* 11. Azevedo *in rub. num.*6. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Castillo *de*

ter-

tertiis tom.7. cap.41. num.118. Cancer. *part.2.var.2. numer.83.* Possunt tamen venationem, aucupium, & pis-
15 cationem prohibere ex juxta causa ad tempus, & non in perpetuum, Covar. *in Reg. peccatum par.2. §.8.nu.1. vers. Igitur Princeps*, Azevedo *in rub. num.9. tit.8. lib.7. recop.* Cancer. *part.2. var.cap.2. num.87.* Diana *resol. moral. par.3. tract.6. & miscel.2. resol.18, & in coordin. part.6.tract.2. resol.43.* Novarius *de gravam.vassal. gravam.71. num.11.tom.1.* Balmasoda *de collectis quæst.124. num.8.* & alii.

16 Quæro 7. quæ sit justa causa prohibendi venationem, aucupium, & piscationem? Resp. quòd bonum commune, & utilitas publica, Villalobos *in sum. mor. part.2. tract.10. dif.16. num.3. in prin.* Martha *de jurisd. part.4. casu 57. n.14. in prin.*

17 Hæc publica utilitas cum justa causa prohibendi venationem, aucupium, & piscationem consideratur, tam circa tempus, quàm circa modum, & formam venandi, aucupandi, & piscandi. Azevedo *in rub. nu.10. vers. Imo tit.8. lib.7. recop.* Menochius *cons.943. num.47. lib.9.* Thesaurus *quæst. foren.22. num.10. lib.2.* Villalobos *in sum.part.2.tract.1. dif.16.num.3.*

18 Circa tempus, puta, si prohibeatur venatio, & aucupium certo anni tempore, vel certis mensibus, in quibus animalia solent esse pregnantia, pariunt, aut creant, nam hoc tendit ad publicam utilitatem, Padilla *in l. per agrum num.8. Cod. de servitutibus, & aqua*, Martha *de jurisdic. part.4. casu 57. numer. 14. post prin.* Villalobos *in sum. mor. part.2. tract. 10. dif.16. numer.3. post prin. vers. Y tambien*, Fagundez *de just. & jure lib.2. cap.10. num.10.* Cast.Palaus *de just. & jure part.7. tract. 31. disp. unica punct. 14.num.5.* quidquid contrarium dicant Franchis *dec.158. nu.5. & seq.* Novarius *grav. 71. num. 6.7. & 8. to.1.* quia loquuntur de stylo Regni Neapolis, Thesaur. *quæst. foren.22. num.10.vers.ic. Quemadmodum*, Ursellius *verbo aucupium concl.166.nu.19.vers. Contrarium, ibi :* Quemadmodum etiam qui *num. 42.* idem possunt prohibere Barones, dicit ex Capiblanc & Capano, quos citat. Et de Civitatibus Amaya *in l.unica n.47. Cod. de venatione ferarum lib. 11.* Azevedo *l.1.in prin. tit.8. lib.7. recop.* non interdicere certo tempore venationem est publicæ utilitatis, Cancer. *part. 2. var. cap.2. nu.88.* Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 23.num.37. de constitut.*

19 Sicque in Cathalonia in mensibus Martii, Aprilis, Maii, Junii, & Julii prohibentur venari, & aucupari perdices, franculini, fasiani, anades, lepores, cuniculi, & alia animalia venatoria sub pœna viginti quinque librarum, & perditionis armorum, & machinarum, seu instrumentorum, & in defectum viginti quinque librarum sub pœna quinquaginta dierum carceris, *ut habetur in constit. 1. & 2. tit. de cassar, y pescar, cap. 53. Regiar. preconizationum.* Eadem prohibi-
20 tio † viget in Regno Aragonum *forus unicus*, ubi Bardaxi *in prin.tit. de venatione leporum, & perdicum, forus 2.* ubi Bardaxi *in prin. & num.1.tit.de la prohibicion, y vieda de las cacas*, Ramirez *de lege Regia §.30. num. 18. versic. Ut in Aragonia*, Cenedo *collect. ad decretum*
21 *56. num. 3. in fine.* Et in Regnis Castellæ, Padilla *in l. per. agrum numer. 8. Cod. de servit. & aqua*, Covar. *in Reg. peccatum part. 2. §.8. num.2. vers. Secundo*, Azevedo *in rub. num.11. tit.8. lib.7. recop.* Villalobos *in sum. part.2. tract.10. dif.16. num.3.* Cast. Palaus *de just. & jure part.7. tract.31. disp.unica punct.14.num.5.* Balmaseda
22 *de collect. quæst.124. num.10.* Verùm inquit Bardaxi hanc prohibitionem, seu jura ista non esse in viridi observantia, *in foro 1. num.3. vers. Et sic, & in foro 2. n.1. in fine tit. de la prohibicion, y vieda de las cacas.*

23 Quemadmodum in Cathalonia in tempore procreationis, hoc est à die prima Decembris ad diem carnisprivii prohibentur piscari in fluminibus, & torrentibus pisces vulgò dicti *truytes, ut habetur in constitut. 3. & 4. tit. de cassar, y pescar*, Romaguera in addit ad Conciolum *ad stat. Eugubii lib.4. rub.68. n.7.*

24 Circa modum, & formam prohibetur venatio, aucupium, & piscatio, cum instrumentis, seu retibus minutissimis, quibus aliqui utuntur in grave præjudicium animalium, avium, & piscium, & damnum Reipublicæ, Menochius *cons. 943. numer.47. lib.10.* Martha *de*

jurisdic. part.4. casu 57. num.14. vers. Item quando, Thesaur. *quæst. foren.22. n.10. in prin. lib.2.* Thoro *in supplem. decision. verbo piscari in fine vers. Sed veritas ex allegatis fol.469.*

Et in Cathalonia respectu piscationis piscium, vulgò 25
Truytes in aliis temporibus, *sic statuit constitut.4. tit. de cassar, y pescar*, Romaguera in addit. ad Conciolum *ad stat. Eugubii lib.4. rub. 68. num.7: de regno Aragonum*, & in Regno Aragonum, tam respectu piscationis, aucupii, & venationis, probant fori illius Regni, quos citat Ramires *de lege Regia §.30.num.18.vers.Ut in Aragonia;* & de Regno Castellæ respectu venationis, Covar. *in regula peccatum part.2, §.8. num.2.vers.Secundò*, Villalobos *in sum. part.2. tract.10. dif.16.nu.3. versic. La secunda causa es*, Cast.Palaus *de just. & jure part. 7.tract.21. disp.unica punct.14. num.5.* Balmaseda *de collect.quæst.124. num.6.* de Regno Luzitaniæ Fagundez *de just. & jure lib.2. cap.10. n.10.*

Prohibetur etiam in Cathalonia, & de jure com- 26
muni in omni tempore uti calce, aut aliquo veneno pro capiendis piscibus vulgò *Truytes* in fluminibus, ac torrentibus, de jure Cathaloniæ *constit. 3. vers. E mes sic prohibit tit. de cassar, y pescar*, de jure communi, & de aliis Regnis Menochius *cons. 493. sub numer.47.* Thesaur. *quæst.foren.22.nu.10. lib.2.* Fragozo *de regim. Reipub. par.1. lib.3. disp.7.1. n.29.* Cast.Palaus *de just. & jure part.7. tract.31. disp. unica punct. 14. num.5. versic. Excipio*, Fagundez *de just, & jure lib.2.c.10. numer.10.* Ursellius *verbo aucupium concl.196. num.16. versic. Contrarium* Reg.Vico *ad pragmat. Reg. Sard. tom.2.tit.25. c.3. num.2.* Conciolus *ad stat. Eugub. lib.4.rub.68.num.2.* ubi Romaguera *nu.10.* ubi dolendum esse dicit, ex quo ab officialibus non servatur.

Fuit etiam in Cathalonia Regia Sententia lata 6. 27
Octobris 1594. referente Egregio Senatore Joanne Castello prohibitum piscari reribus vulgo gangils, ex quo esset piscandi modus Reipublicæ damnosus, cum eo caperentur omnes pisces, & minuti, refert Cancer. *part.2. var. c.2. sub num.82. versic. Facit quod censuit Senatus.* Plus fuit determinatum 16. Novembris 1594. referente dicto Magnifico Relatore Joanne Castello Sententiam prolatam contra duos piscatores Barcinonæ prohibentem piscari cum retibus vulgò *gangils* Reipublicæ damnosis exequendam esse contra alios non nominatos, testatur Despujol ad Mieres *verbo sententia Regia fol.* 192. Provisionem modernam Regiæ Audientiæ facto verbo factam in Aula Reverendi Cancellarii referente Magnifico Joanne de Colomer die 5. Martii 1678. In causa possessorii summarissimi interim, confirmatam in causa supplicationis in Aula Nobilis Regentis Regiam Cancellariam ad relationem Magnifici Joannis Baptistæ Roca, & julia die 7. Februarii 1679. Scriba Melchior Cortes. Refert Romaguera *ad Conciol. ad stat. Eugubii lib. 4. rub.68. sub numer.8.* Et in confirmationem videantur Thoro *in supplem. decis. verbo Piscari fol.* 169. Novarius *gravam. 422. tom. 1.* sed his non obstantibus videmus piscari cum tartanis, vulgò *ganguils*, quia de novo fuit mota lis per Regium Fiscum in Bajulia Generali, pretendentem dictas Regias sententias sibi non obstare, ex quo habebat interesse, & fiscus non fuit auditus, & interposita consultatione per Bajuliam Generalem 16. Maii 1680. Fuerunt bina Epistolica rescripta expedita per S. R. Coronæ Aragonum Concilium diebus 27. Decembris 1680. & 11. Junii 1681. Quibus in prædictis fuit provisum, & secundùm ea executum, quæ si quis voluerit videre, adeat Bajuliam Generalem Cathaloniæ.

Alia justa causa prohibendi venationem, & piscatio- 28
nem est. Si Principes quædam loca sibi eligunt, & reservant, in quibus venationem, & piscationem exerceant, cæteris eam interdicendo, ut se recreare possint, nam ad Regium statum, & splendorem decet, ne aliis pateant, communiaque sint loca Regiæ venationi, & piscationi destinata, sic tradunt Tiraquel Sotus, & Medice quos refert, & sequitur Fachineus *lib. 1. controv. jur. c. 1. versic. Quinta est causa*, Azevedo *in rub. num.10. vers. Se-*

cunão, tit.8. lib.7. recopil. & explicant Molina *de just. & jure tom.1. tract.2. disp.* 46. Villalobos *in sum. part.* 2. *tract.*10. *dif.*19. *numero* 3. *versic. La tercera, & numero* 4. Castr. Palaus *de justitia, & jure part.*7. *tractat.* 31. *disp. unica puncto* 13. *à num.* 3. *& punct.*14. *nu.* 3. *vers. idem est dicendum*.

29 Sed ego addo an jus piscandi sit de regalibus, an verò tantùm redditus piscationum? Videantur Suarez *allegat.* 17. *à numero* 11. Ramirez *de lege Reg.* §. 26. *nu.* 36.37. *&* 38. Carena *resol.* 8. *num.* 6. *&* 7. Mastrill. *de magistrat. lib.*3. *c.*10. *à numer.* 306. Fajardo *allegat. fiscal.*37. *num.* 19. Romaguera in addit. ad Conciolum *ad stat. Eugubii lib.*4. *rub.*68. *numer.*11. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.*20. *à num.*91. Castillo *de tertiis par.* 7. *c.*41. *num.*117. Montanus *de regalibus verbo piscationum redditus num.*1.

30 Et illud est certum, quòd Princeps potest privato concedere privilegium, ut ipse solus in aliqua parte maris aut fluminis publici, vel agri privati possit venari, & piscari, aliosque ne id faciant prohibere, quo casu licebit tali privilegiato alios prohibere, *gl. in l. si quisquam, ff. de diver. & tempor. præscrip. gl. in l. sane si maris, ff. de injuriis*, Covar. *in Reg. peccatum par.*2. §.8. *numer.*10. *versic. Sic, & Princeps*, Guttier. *canonicar. lib.*2. *c.*28. *numero* 46. Molina *de justit. & jure tom.*1. *tract.*2. *disp.*46. Amaja *in l. unica numer.* 64. *C. de venatione ferarum lib.*11. Ramirez *de lege Reg.*§.26. *num.*49. *versic. Tertio*, Peregrin. *de jure fisci lib.*8. *num.* 37. *vers. In mari;* Solorzano *de jure Ind. tom.*1. *lib.*3. *c.*3. *num.*69. Gironda *de privileg. num.*620. *& seq.* Carena *resol.*8. *numer.*6. *vers. Et ex hoc*, sic fuit observatum in tartanis, vulgò *Gangils*, per Dominum nostrum Regem in binis Epistolis, supra memoratis *num.*27.

31 Hinc fit, quòd Dominus Rex potest concedere privato, ut ipse in aliqua parte maris, & non alius possit habere thynnaria, & cetaria, Hispanè *la pesca de los atunes, ò almadravas*, prout concessit Duci Methinæ, quòd nemo possit capturam thynorum parare à flumine Adiana per totum littus usque ad Regnum Granatæ, pro quo contra Marchionem de Tarifa scripsit in duobus Consiliis Decius *cons.*270. & de thynnaria piscatione agit *text. in l. venditor* 13. *ff. communia prædiorum* & notant Covar. Molina, Guttier. & Amaya *num.*64. *citati numer.*31. Et Cast. Palaus, ait in Castella Principem sibi reservasse piscationem Thynnorum in ejus competentem sustentationem *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disp. unica punct.*13. *num.*4. & Fagundez inquit, Reges Hispaniæ, & Luzitaniæ sibi appropriasse piscationem thynorum ad onera sustinenda Reipublicæ, & Regni *de just. & jure lib.*2. *c.*8. *nu.*22. *&* 23.

32 Quæro 8. an peccent, & ad restitutionem teneantur, qui piscationem, venationem, & aucupium prohibitum exercent? Resp. quòd ex quatuor respectibus piscatio, venatio, & aucupium illicitum esse potest. Primò, ex persona venantis. Secundò, ex tempore quo fit. Tertiò, ex loco. Quartò, ex detrimento boni communis, vel particularis. Sic. Cast. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disp. unica punct.*14. *nu.*1. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *c.*10. *numer.*4. Villalobos *in sum. par.*2. *tract.*10. *dif.*17.

33 Quo ad primum ex persona venantis. Certum est, quòd Clericis venatio est interdicta, *c.*1. *&* 2. *de Clerico venatore, can. quorumdam* 34. *dist. can. qui venationibus* 86. *dist.* & multò magis Religiosis *Clement.* 1. §. *porro de statu Monachor.* Intellige, si venatio cum strepitu, & clamore causa voluptatis frequenter fiat; secus si occasione necessitatis, vel honestæ recreationis instituitur, vel sit absque clamore, & strepitu, tametsi cum retibus, & aliquibus canibus, dummodo domi non alantur, à culpa mortali immunes sunt Clerici, & Religiosi, & in dubio venationem præsumi factam causa recreationis, sic declarant Abbas, Sylvester, Covar. Lessius, Medina, & Valerus, quos refert, & sequitur Thom. del Bene *de Immun. Eccl. to.* 1. *c.*5. *dub.*3. *sect.*3. *num.*9. *&* 10. Medina, Molina, Lessius, Sà, Rebellus, & Layman, quos citat, & sequitur Castr. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disput. unica punct.* 14. *numer.* 1. quibus addendi sunt Menochius *de arb jud. casu* 413. *à numer.*14. Novarius *de grava. vassal. gravam.* 17. *à num.*2. *tom.*3. *& in rub. collect.* 1. *num.*5. *de aucupibus, & venationibus*, Ursellius *verbo Aucupium concluf.* 166. *à numer.* 54. Marcus *dec.*530. *num.*5. *&* 9. *part.*1. Martha *de jurisdict. part.*4. *casu* 57. *à num.*17. Cenedo *collect. ad decretum* 56. *num.*8. *&* 9. Bellet. *disq. Cler. par.* 1. *tit. de disciplina Cler.* §.19. Squillante *de privileg. Cler. c.*2. *num.*47. Villalobos *in sum. mor. part.*2. *tract.* 10. *dif.*16. *num.*1. *versic. Y adviertesse, & dif.*17. *num.*1. Lezana *in sum. quæst. regul. part.*1. *c.*9. *num.*20. Daniel de Nobilibus *disp.*16. *à num.* 40. Riccius *collect.* 2096. Fagundez *de just. & jure lib.* 2. *c.*10. *num.*4. *& c.*11. *num.*1. Mieres noster *in Curia Montisalbi Regis Alfonsi* 3. *tom.*1. *collat.*5. *c.*34. *num.*6. *&* 10. *fol.* 287. *in novis*, Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 23. *num.* 39. *&* 40. *de constitut.* Azevedo *in rub. sub num.* 3. *tit.* 8. *lib.*7. *recop.* latissimè Carol. de Grassis *de effect. Cler. effect.*33. *toto*, Ansaldus *de jurisdic. part.*6. *tit.*11. *c.*22. *à num.* 30. *ad* 48. Multos alios addunt Amaja *in l. unica à numer.*65. *ad* 71. *C. de venatione ferarum lib.*11. Barbosa *in c.*1. *num.*1. 2. 3. *&* 4. *in c.*2. *num.*2. *&* 3. *de Clerico venatore, & de jure Eccles. uni. lib.*1. *c.*40. *num.* 79. *&* 80. *& c.*43. *num.* 27. *& in Clement.* 1. §. *porrò nu.* 3. *de statu Monachor. & in addit. ad c.*1. *num.*1. *de Clerico venatore*, Borell. *de Magist. adic. lib.*4. *c.*3. *num.*58. Sperell. *dec.* 124. *à num.*28. *lib.* 2. renovata fuit hæc prohibitio *per Concilium Trident. sess.* 24. *de reform. capite* 12.

Unde patet, quòd Clerici, & Religiosi venatores, 34
& si illicitè faciant, capta ex venationibus sibi acquirunt, & restituere non tenentur, Covarruv. *in Reg. peccatum part.*2. §.8. *num.*3. Menochius *de arb. jud. casu* 413. *num.*19. Cenedo *collect.*56. *ad decretum num.* 10. Azevedo *l.*1. *numer.*4. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Guttier. *canonicar. lib.*2. *quæst.* 28. *numer.*47. Amaja *in l. unica num.*71. *vers. Ex quibus C. de venatione ferarum lib.* 11. Villalobos *in sum. mor. part.*2. *tract.*10. *dif.*17. *num.*1. Ursellius *verbo Aucupium concl.*166. *numer.*58. Gratian. *discep. forens. c.*139. *numer.*18. *&* 19. Castr. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disput. unica punct.* 14. *num.*1. *juncto num.*2. *in fine*, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effect.*33. *num.*21. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *c.*11. *numer.*1. alios plures addit Barbosa *in addit. ad c.*1. *n. vers. Illud tamen de Clerico venatore*.

Piscatio autem est Clericis, & Religiosis permissa. 35
Tum quia rationes, quibus Clericis, & Religiosis est prohibita venatio, cessant in piscatione. Tum quia piscatio habet exempla virorum Sanctorum, nempè Apostolorum, quos piscatores Salvator Noster ad se vocavit, Matthæi 4. Marci 1. & Lucæ 5. Intellige, dummodo non fiat in solemnitatibus majoribus, nec assiduè animo negociandi, Menochius *de arb. jud. casu* 413. *num.*20. *&* 21. Azevedo *in rub. num.* 4. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Martha *de jurisdic. par.* 4. *casu* 57. *numer.* 22. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 33. *numer.* 19. *&* 20. Bellet. *disq. Cler. part.*1. *tit. de disciplina Cler.* §. 19. *num.*8. Ursellius *verbo Aucupium concl.* 166. *num.* 60. 61. *&* 62. Villalobos *in sum. moral. part.*2. *tract.* 10. *dif.* 16. *numer.* 1. *in fine, versic. Y no les està vedada*. Cast. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disp. unica punct.* 14. *numer.* 1. *versic. Quæ dicta in fine*, Daniel de Nobilibus *disput.*61. *numer.* 50. *versic. Permittitur*. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 23. *num.*43. *&* 44. *sub numer.*47. *de constitut.* Marcus *dec.*530. *num.*8. *&* 10. Cenedo *collect.*56. *ad decretum nu.* 7. *&* 12. Fagundez *de just. & jure lib.* 2. *c.* 10. *numer.*7. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.*1. *c.*40. *num.*82. *& in can. Esau* 11. *num.*5. *dist.*86. *& in c.*1. *num.*5. *de Clerico venatore*, Mieres noster *in Curia Montisalbi Regis Alfonsi* 3. *col.*5. *c.*34. *nu.*7. *&* 8. *fol.* 287. *in novis*, Sperell. *dec.* 124. *n.*34. *&* 35. *lib.*2.

Nec mirandum est, quia ut dicit Divus Hieronymus in Psalmo 90. *ad versic.* Sperabo in Domino, *relatus in can. Esau* 86. *dist.* Esau venator erat, quoniam peccator erat. Et penitus non invenimus in scripturis Sanctis Sanctum aliquem venatorem: piscatores invenimus Sanctos, intellige dum venator in 36

vena-

venatione permanet at qui venator fuit, potest postea, peracta jam pœnitentia, effici Sanctus, ut Sanctus Eustachius, & Sanctus Julianus *sic. gloss. in quorundam* 1. *Verbo venatorum* ubi Barbosa *num.*1. *versic. Non obstat.* 34. *dist. gloss. in can. Esau* 11. ubi Barbosa *nu.* 186. *dist.* Marcus *decis.*530. *à n.*7. Mieres noster *in Curia Montisalbi Regis Alfonsi* 3. *col.*5. *c.*34. *num.*7. *&* 9. Cenedo *collect.* 56. *ad decretum num.*7. Ursellius *verbo Aucupium concl.* 166. *num.* 54. idem Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.*1. *c.*40. *num.*82. *vers. Nec obstat*, Daniel de Nobilibus *disp.*61. *num.*47. *&* 48.

37 Si advertant Clerici, & Religiosi, quod dicit Divus Augustinus super Psalmum 147. *Relatus in can. vident* 86. *dist.* Vident homines venatorem, & delectantur: væ miseris, si non se correxerint. Qui enim vident venatorem, & delectantur, videbunt salvatorem, & contristabuntur. Ex quo concludit noster Mieres, quòd non solùm quis prohibetur venari, sed etiam inspicere, *in Curia Montisalbi Regis Alfonsi* 3. *col.*5. *c.*34. *num.*7. *in fine fol.*287. *tom.*1. *in novis.* Sed Molina, & Rebell. notant, quòd si ipsi Clerici non per se venentur, sed venatores aspiciant, facilius à culpa excusari possunt: quia non venationis aspectus, sed venatio eis interdicitur, refert, & sequitur Cast. Palaus *de just. & jure part.* 7. *tract.* 31. *disp. unica punct.*14. *num.*1. *vers. quoad primum in fine*, *vers. Quod si.* Æquum tamen est, ut Clerici, & Religiosi ab hoc aspectu abstineant, Fagundez *de just. & jure lib.*2. *c.*10. *num.*6.

38 Quoad secundum ex tempore, quo venatio fit laicis prohibita, est diebus festis, jejunii, & quadragesimæ, *gloss. in can. qui venatoribus vers. tamen est illicita*, *per tex. in can. an putatis* 86. *dist.* intelligе; quando quis ob venationem omitteret Missam, aut jejunium de præcepto, vel esset in causa, ut alii Missam, vel jejunium omitterent; aliàs enim per se, cum venatio opus servile non sit in diebus festis, vel jejunii non prohibetur, nec tenetur ad restitutionem eorum, quæ per venationem habuerit, Covar. *in Reg. peccatum part.*2. §.8. *num.*3. *vers. Quibus etiam*, Azevedo *l.*1. *sub num.*4. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 33. *num.*10. alios plures cumulant Cenedo *collect.* 56. *ad decretum numer.* 11. Cast. Palaus *de just. & jure parte* 7. *tract.*31. *disp. unica*, *punct.*14. *num.*2. latè Fagundez *de præcept. Eccles. præcepto* 1. *lib.* 1. *cap.*11. *à numer.*14. *ad* 19. qui *nu.* 17. excusat à peccato mortali, *& de just. & jure lib.* 2. *cap.*10. *num.*9. *& cap.*11. *num.* 1. Villalobos *in sum. morali part.* 2. *tract.*32. *dif.*2. *numer.*8. Diana *resol. moral. part.*4. *tract.*4. *resol.*222. *& in coordinat. par.* 7. *tract.* 5. *resol.* 18. latè Leander *quæst. mor. part.* 3. *tract.* 1. *disp.* 4. *quæst.* 28. 29. 30. 31. 32. *&* 33. ubi innumeros citat.

39 Quoad tertium ex loco, quo venatio fit, illicita est, si in saltu, lacu, prædiovè alieno contra Domini voluntatem fiat, ex quo quilibet habet jus in suo prædio utendi, & illius usum omnibus aliis impediendi, §. *Feræ de rer. divis. l. Item fundi*, §. *Aucupiorum*, *ff. de usufructu*, Menochius *consil.*901. *nu.* 19. Rationem quæ assignat, *dicto num.*19. *versic. Verum*, *ibi quod vero dicitur lib.* 10. Et an venator in prædio alieno Domino prohibente, teneatur ad restitutionem, tam in foro exteriori, quàm interiori, & an peccent mortaliter, aut venialiter, videndi sunt Marcus *decis.*530. *à numer.*15. Covar. *in reg. peccatum*, *part.*2. §.8. *num.*14. Molina *de just. & jure tomo* 1. *tract.*2. *resol.*51. Cenedo *collect.* 56. *ad decretum num.*6. Guttier. *Canonicar. lib.* 2. *quæst.* 18. *à num.*18. Cast. Palaus *de just. & jure part.* 7. *tract.* 31. *disp. unica punct.*14. *num.*1.3. *&* 4. Villalobos *in sum. moral. part.*2. *tract.*10. *dif.*17. *num.* 3. Amaya *in l. unica à num.*50. *ad* 56. *C. de venatione ferarum lib.*11. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.*10. *num.*11. Azevedo *in rub. num.*16. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Martha *de jurisdic. par.*4. *casu* 57. *numer.*24. Thesaurus *quæst. foren.*22. *num.*6. *lib.*2. latissimè Ursellius *verbo Aucupium concluf.*166. *à num.*1.

40 Venantes verò in locis Principibus reservatis ad venandum, *de quibus egi num.*29. non peccant mortaliter nec tenentur ad restitutionem, quia Principes de hac restitutione non curant contenti tantùm, ut transgressores deprehensi pœnas legibus impositas luant, Molina *de just. & jure tom.*1. *tractat.*2. *disput.*51. *versic. Cæterum*, alios addunt Castr. Palaus *de just. & jure part.*7. *tract.*31. *disput. unica punct.*14. *numer.*4. *versic. Quinimo*, Villalobos *in sum. mor. part.*2. *tract.* 10. *dif.*17. *num.*5. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.* 11. *num.*4.

Quoad quartum ex detrimento boni communis, vel 41
particularis nam ex detrimento boni communis illicita est venatio, ut quando animalia gravida sunt, vel retibus minutissimis venatio, seu piscatio fit. *De quibus dixi à num.*18. *ad* 28. quæ pro qualitate damni est peccatum, sed rarò erit mortale, sic Cast. Palaus *de just. & jure part.* 7. *tract.*31. *disp. unica punct.* 14. *num.*5. quidquid peccatum mortale esse dicat Padilla *in l. per agrum num.*8. *C. de servit. & aqua*, nam eum impugnat Azevedo, ex quo lex contentatur pœna imposita *in l.*1. *numer.*4. *in fine tit.*8. *lib.*7. *recop.* sed non obligat ad restitutionem Covar. *in reg. peccatum part.* 2. §.8. *num.*3. Azevedo *l.*1. *num.*4. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* sed ad solutionem pœnæ, si in eam sequatur condemnatio, Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.* 11. *numer.* 1. benè declarat Villalobos *in sum. moral. part.* 2. *tract.* 10. *dif.*17. *num.*2. & de detrimento boni particularis agit, idem Villalobos loco citato *num.* 3. *versic. Tassi serà.* Castr. Palaus *hic citatus numer.* 5. *vers. Hinc capiti.*

De pœnis contra venatores tractant Marcus *decis.* 42
530. *num.*9. *part.*1. Menochius *de arb. jud. casu* 413. *num.* 17. *&* 18. plures alios addit Cenedo *collect.* 56. *ad decretum num.*9. Azevedo *in rub. num.* 11. *&* 12. *tit.* 8. *lib.*7. *recop.* Villalobos *in sum. mor. part.*2. *tract.*10. *dif.* 16. *num.*6. Fagundez *de just. & jure lib.*2. *cap.*10. *numer.* 14. *in fine*, Barbosa *in cap.*1. *num.*9. *de Clerico venatore*, Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu* 1. *num.* 3. Ursellius *verbo Aucupium concl.* 166. *numer.* 54. *&* 56. Ansaldus *de jurisdic. part.*2. *tit.*11. *cap.*22. *à numer.*52. *ad* 56. Molina *de just. & jure tom.* 1. *tract.* 2. *disp.*46. *in fine*, Daniel de Nobilibus *disp.* 61. *num.* 50. Sperell. *dec.*124. *num.*30. *&* 33. *lib.*2. latè Fachineus *controv. jur. lib.*1. *cap.* 1. *versic. Super est cum seq.* Castr. Palaus *part.* 7. *de just. & jure tractat.* 31. *disput. unica punct.* 14. *num.*6.

Quæro 9. An venatio, aucupium, & piscatio sint 43
in fructu? Resp. quòd sic, *ut probatur in l. venationem*, *ff. de usuris*, *l. item si*, §. *aucupium*, *l. usumfructuarium*, *ff. de usufructu*, Azevedo *l.*7. *num.* 3. *tit.*8. *lib.* 7. *recop.* Mele ad Gizarel. *decis.*34. *num.*18. & pertinet ad usufructuarium, Maynard. *decis.*39. *lib.*2. Riccius *collect.*396. *in fine*, Novarius *in rub. collect.*1. *num.*6. *de aucupibus & venatoribus*. Ursellius *verbo Aucupium concluf.* 166. *num.*65. & ideo usumfructuarium venari posse in fundo, in quo habet usumfructum, neque posse à proprietario prohiberi, ne ipse usufructuarius venetur, *l. usumfructum*, *ff. de usufructu l. item si*, §. *eod. tit.* notat Marcus *decis.*532. *part.*1. & tradit Azevedo *à. l.*7. *n.*4. *tit.*8. *lib.*7. *recop.*

Quæro 10. Deveniens ad institutum. An statutum, 44
seu edictum Principis sæcularis prohibens venationem, seu piscationem tali loco, aut certis anni temporibus, aut cum aliquibus instrumentis comprehendat Clericos? Remissivè proponit Barbosa *in cap.* 1. *sub num.*8. *de Clerico venatore*, negant Martha *de jurisdict. part.*4. *casu* 57. *num.*2. *juncto numer.*22. *vers. Non igitur*, *& nu.* 23. & alii loquentes de armis *citati decis.*226. *num.*24. Affirmant verius ratione publicæ utilitatis, Salzedo ad Bernard. Diaz *in prax. crim. cap.*67. *addit.*1. Azevedo *l.*1. *num.*2. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Morla *in emp. jur. part.*1. *tit.*1. *quæst.*16. *num.*16. Villalobos *in sum. moral. part.* 2. *tractat.*10. *dif.*16. *numer.*2. Bolañoz *in Curia Philip. tom.* 1. *part.* 3. §. 3. *numer.* 11. *versic. Y el estatuto*, Lezana *in sum. quæst. regul. part.*1. *cap.*11. *numer.*17. *versic. Ac proindè*, Azor. *inst. moral. part.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *versic. Tertia quæritur.* ibi: *Si quæras*, Alterius *de censur. disput.* 16. *lib.* 5. *cap.* 5. *fol.* 698. *col.* 1. *in fine*, Oliba *de jure fisci capit.*14. *numer.*132. *&* 133. Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu* 2. *numero* 320. Fermosin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 23.

à num. 37. *de constitut.* Ledesma *in sum. tom.* 2. *tract.* 8. *cap.*9. *concl.*33. Daniel de Nobilibus *disp.*8. *num.*33. *& disp.*61. *nu.*38. *&* 39. & plures de armis loquentes, *suprà decis.*226. *num.*25. Secundùm vim directivam, ex vi rationis naturalis, sed non vi coactiva ratione statuti, ut docent citati *dec.*226. *num.* 25. & in terminis Villalobos, & alii laudati *n.*45.

46 At Clerici qui prohibitam venationem, aucupium, seu piscationem exercuerint, non possunt à Judicibus sæcularibus puniri pœnis corporalibus, vel pecuniariis in edictis, & statutis Principum sæcularium impositis; sed pœnæ, tam corporales, quàm pecuniariæ, per statuta, & edicta Principum sæcularium impositæ, petendæ sunt à Clericis venationem, aucupium, seu piscationem exercentibus apud Judices Ecclesiasticos, sic Salzedo, Azevedo, Morla, Villalobos, Bolañoz, Lezana, Azor, Alterius, Ledesma, & Daniel de Nobilibus, *citati numer.*45. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 863. *versic. Et licet*, Parlador. *rer. quotid. tom.*2. *differ.* 9. §.4. *num.* 15. & alii permulti in terminis armorum allegati *decis.* 226. *num.* 27. Imò Judices Ecclesiastici exequi pœnas statuti, seu edicti Principis sæcularis contra Clericos prohibitam venationem, seu piscationem exercentes non tenentur, sed eorum arbitrio juxta Canonicas Sanctiones Clericos punire possunt, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 863. *versic. Et licet*, Villalobos *in sum. moral. part.*2. *tractat.*10. *dif.*16. *num.* 2. *versic. Y que no está obligado*, Lezana *in summa part.*1. *capit.*11. *num.* 17. *in fine*, & cum multis tradidi *decis.* 226. *num.* 28. *hac parte* 4.

47 Unde clarè infertur ad quæstionem in argumento propositam, quòd Clerici prohibitam venationem, vel piscationem exercentes à Judicibus, seu Ministris sæcularibus possunt spoliari avibus, vel canibus, vel aliis instrumentis prohibitis, quia Reipublicæ nociva hæc omnia sunt, & solùm aufertur damnum, quod tunc Clerici agunt contra bonum commune, ita Salzedo ad Bernard. Diaz *in pract. cap.* 67. *in fine*. Morla *in emp. jur. part.*1. *tit.*1. *quæst.*16. *num.* 16. *in fine*, *& numero* 18. Cenedo *collect. ad decretum* 37. *num.* 19. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numero* 863. Azevedo *l.* 1. *numero* 2. *versic. Inquit tamen*, *& num.* 3. *tit.*8. *lib.*7. *recop.* Bobad. *in polit. lib.*2. *cap.*18. *num.*119. Daniel de Nobilibus *disput.*27. *num.*16. *disput.*63. *num.*2. *& in addit. ad disput.*62. *numero* 12. Bolañoz *in Curia Philip. tom.* 1. *part.*3. §.3. *numero* 11. *versic. Y el secular.* Gratian. *discep. foren. cap.*139. *numero* 24. Parlador. *rer. quotid. tom.*2. *differ.* 9. §.4. *numero* 15. Ledesma *in sum. tom.*2. *tract.*8. *cap.*9. *conclus.* 33. Villalobos *in sum. moral. part.*2. *tract.* 10. *dif.* 16. *numer.*2. *versi Solo queda que advertir.* Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.*71. *numero* 351. Ansald *de jurisdict. part.*2. *tit.*11. *cap.*22. *num.*98. *&* 101. Ortiz *in sum. cap.*4. *num.* 9. Rendella *de pascuis part.*1. *cap.* 13. Villadiego *in polit. cap.*5. §.20. *num.* 86. Sperell. *deci.*124. *numer.*6. *lib.*2. Ursellius *verbo Arma concl.* 143. *num.* 43. *& verbo aucupium concl.* 166. *num.*57. Vela *dissert.* 44. *numer.* 47. *vers. Ex quibus tom.*2. Quidquid dicant Diana *resol. mor. parte* 1. *tract.*2. *resol.*10. *aliàs* 9. *& part.*3. *tract.*1. *resol.*28. *&* 41. *in coordinat. par.* 9. *tract.*2. *resol.* 101. *sub num.*1. *& res.*116. *num.*3. *& resol.*117. *num.*3. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 23. *num.*47. *ante finem de Constitut.* Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.*1. *cap.*40. *numer.* 141. *vers. Et contra*, *& in addit. ad cap. Cleric.*2. *num.*3. *de vita*, *& honest. Cleric.* idem Sperell. *dec.* 124. *à num.*28. *lib.*2. Et vide latè dicta *in dec.* 226. *à num.*29. *hac part.*4.

ARGUMENTUM.

An cadaver defuncti occisi sepultum in Ecclesia, seu cœmeterio possit exhumare Judex sæcularis, inconsulto superiore Ecclesiastico, ut constet de corpore delicti.

SUMMARIUM.

1 *Judex ut procedere valeat contra aliquem super crimen, ante omnia constare debet de corpore delicti, num.*1. *intellige, numero* 2. *etiam si reus fateatur delictum, num.* 3. *declara, nu.*4. 33. *&* 34.

5 *Cadaver occisi ante recognitionem sepultum potest judex exhumari facere ad probationem corporis delicti.*

6 *Judex sæcularis cadaver occisi sepultum in Ecclesia, seu Cœmeterio an possit exhumari facere inconsulto Episcopo, seu ejus Vicario, ut constet de corpore delicti, num.*6. *quidam negant, num.* 7. *&* 8. *Et taliter faciens debet excommunicari, num.*11. *Sed alii affirmant, numer.* 18. 19. *&* 20. *& quid servetur in practica in Cathalonia, & aliis Regnis, num.* 22. 23. 24. 25. 26. 27. 29. 30. *&* 32.

9 *Corpora defunctorum perpetuæ sepulturæ tradita exhumari non possunt, nec transferri de loco ad locum sine Episcopi licentia, licèt secus si per modum depositi, num.* 9. *etiam si attentatè fuerint sepulta, n.*10.

12 *Episcopus, seu ejus Vicarius an teneatur impartiri licentiam Judici sæculari ad exhumandum cadaver occisi sepultum in Ecclesia ad probationem Corporis delicti, numer.* 12. *at si dederit hujusmodi licentiam, & delinquens pœna mortis puniatur, an sit irregularis, n.*13.

14 *Cadaveris exhumati recognitio non est facienda in Ecclesia, num.*14. *nec Episcopus talem licentiam concedere potest Judici sæculari, nu.* 15. *nec examinandi vulneratos, & testes in Ecclesia, seu alio loco immuni, nu.*16.

17 *Judex sæcularis vulneratos, & testes non potest examinare in Ecclesia, vel loco immuni, num.* 17. *& quid servetur in practica quoad vulneratos, num.*27.

28 *Ecclesia una est per totum mundum in multa membra divisa, quæ sunt singulares Ecclesiæ.*

31 *Corpus delicti potest probari per testes, saltem duos & quomodo.*

35 *Cadaver suspensi potest tradi Medicis & Chirurgis ad faciendam anatomiam, num.* 35. *non solum antequam sepeliatur, sed etiam postquam est sepultum exhumari potest ad faciendam anatomiam, num.*36. *arbitrio judicis, & Principe consulto, num.*37. *&* 38.

39 *Corpora mortuorum delata ad Ecclesiam, an Parochus sinere possit per Medicos aperire.*

40 *Cadaver debitoris an possit pro aliquo credito emparari, sequestrari, aut detineri insepultum, donec per hæredem solvatur debitum, numero* 40. *Et quid de cadavere Usurarii manifesti, num.* 41.

DECISIO CCXXVIII.

CORpus delicti dolosè, & ex scelere commissi primitus, & ante omnia Judici in actis plenè, & concludenter constare debet, antequam contra aliquem Clericum sive laicum procedatur, aliàs processus est nullus, etiam si delinquens per testes sit plenè convictus, ita ut non constito de corpore delicti, non possit deveniri ad Specialem Inquisitionem, nec ad capturam, nec ad torturam, neque ad condemnationem, *l.* 1. §. *Item* 1

illud,

illud, l. necessario §. 1. *l. si quis in gravi*, §. *si quis moriens ff. ad sillaniam*, Sic Clar. Farinac. Guazzin. Carena, Cabal. Vermigliol. Cyriac. Sperell. Conciol. Majorana, Peguera, Reg. Viñes, Reg. Vilosa, Roccus, Marinis, Gomez, Ayllon, Bobad. Pareja Paz. Prato, Azevedo, Reg. Mattheus, Guttier. Valenzuela Pichard. Vela, Bonden. Sesse, & Vargas Machuca, quos citat noster doctissimus Don Michael de Calderò *dec.9.num.1.2.3. & 4. par.1.* Quibus addendi sunt Boss. *in pract.crim.tit. de delicto à num.1.* Menochius *cons.283. num.17. lib.3.* Jannin. *de citat. Reali lib.1.cap.2. numer.42. & 43.* Cavalcan. *de brach. Reg. part.1. numer.88.* Amescua *de potest.in se ipsum lib.1. cap.23. à num.62.* Trivisan. *dec.13. num.12. & decis. 59. num.15. lib.2.* Pet. Barbosa *in l. si quis postea quam à num.74. ff. de jud.* Bolaños *in cur. Philip. tom.1.part.3.§. 10.n.9.* Jul. Chartar. *dec.29.n.2. & 3.* Giurba *cons.37.n.21. & cons.43. n.6.* Marian. Antonin. *var.lib.3.res.20. nu.1.* Sanchez *cons.mor.tom.2.lib.6.c.4. dub.6.* Suelves *cons.29. n.1.tom.1.* Burgius *de modo proced. ex ob rup. quæst. 22. à num.3.* Ciarlin. *contr. foren. lib.3.cap.229. à num.1.* Daniel de Nobilibus *disp.52. à num.5.* Scaccia *de jud. lib.1. c.71. num.3.* Danza *de pugna dector. tom.2.tit. de corpore delicti c.1. per totum*, Fontanella *de pact.nup.tom.2.clau. 5. gloss.5.par.2. nu.56.57. & 58.* Noster Ferrer. *in constit. hac nostra temp.1.declar.2.num.22. & 23.* idem Azevedo *in l.1. num.49. tit.1. lib.4. recop.* Carena *de offic. Sanctæ Inquis.part.3.tit.1.à nu.23.* Bobad. *in polit.lib.1. c.15.nu. 91. gloss.littera X*, Conciolus *verbo captura resol.6. n.10. & verbo Inquisitio res.2.tota, & verbo recognitio resol. 2.n.1. vers.De corpore & verbo tortura res.2.tota*, Farin. *cons.19.nu.4. & cons.26.n.9. tom.1. & cons.151.num.1.2. & 6. & cons.171. num.1. tom.2.* Reg. Mattheu *de regimine Reg. Valen. c.8. §.2. à num.2. ad 9.* plures modernos cumulat noster Romaguera in addit. ad Conciol. *ad statuta Eugubii lib.4. rub.6. n.8.* Mascard. *de probat. conclus. 829.* alios multos modernos post hæc scripta addit idem Don Michael de Calderò *in addit. ad part.1. dec.9. nu.1. positis post part.2.dec.*

2 Intellige si delicta sunt facti permanentis, quæ oculis subjici possunt, ac quorum remanent vestigia, atque signa, ut homicidium, vulnus, cicatrix, incendium, stuprum, furtum cum fractura, & similia, nam in his ad inquirendum, capturandum, torquendum, condemnandum, primitus, & ante omnia constare judici debet plenè, & concludenter corpus delicti dolosè, & ex scelere commissi per inspectionem, aut visitationem cadaveris, & vulnerum descriptionem; si verò delicta sunt facti transeuntis, quorum non remanent signa, atque vestigia, ut adulterium, & alii coitus, qui sine fractura committuntur, furtum sine fractura, percussiones ignominiosæ, quæ fiunt alapa, baculo, sine livore, injuria, & similia, & etiam delicta atrociora facti permanentis de sui natura difficilis probationis, non est necesse, ut judici constet plenè, & concludenter corpus delicti, sed sufficit probatio per indicia, & conjecturas, ita Guazzin. Carena, Vermigliolus, Conciolus, Majorana, Peguera, Pignatel. Roccus, Pareja, & Reg. Mattheu quos refert Don Michael de Calderò *dec.9.num.9. & 10. part.1.* quibus addendi sunt Bossius *in pract. crim. tit. de delicto à num.19.* Jul. Clar. §. *fin. quæst.4. num.3. & 4.* Cavalcan. *de brachio Regio par. 1. num.188. & 189.* Farinac. *cons.23.num.10. in fine tom. 1. & cons.158. num.1. tom.2. & in praxi part.1. quæst.1. num.6. & quæst.2. à num.12.* Scaccia *de jud.lib.1.cap.71. num.2. & cap.83. à num.18.* Azevedo *in l.1. num.49. in fine, vers. Item intelligi, tit.1. lib.4. recop.* Vermigliol. *cons.59. à num.1.* Giurba *cons.37.num.21. vers.Et licet*, Sperell. *dec.136. num.18. lib.2.* plures modernos laudat noster Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugubii lib.4. rub.6. nu.15. & 16.* novè post hæc scripta alios addit idem Don Michael Calderò *in addit. ad dec.9. n.9. positis post par.2.*

3 Adeò quòd si non constat de corpore delicti dolosè, & ex scelere commissi, quamvis reus fateatur delictum, ex hac confessione condemnari non potest, si quidem confessio delicti defectum probationis corporis delicti non supplet, sic Bossius, Clarus, Farinac. Giurba, Carena, Vermigliolus, Sperell. Reg. Mattheu, Majorana, Conciol. Guazzin. Bonden. Valenzuela, & alii citati per Don Michaelem Calderò *decis.9. num.5. & 6. part.1.* quibus addendi sunt Gramat. *decis.60.* Farinac. *consil.23. sub num.2. & cons.86. num.55. tom.3.* Amescua *de potest. in se ipsum part.1. cap.19. num.19.* Marian. Antonin. *var. lib.3. res. 20. num.1. & resol.44. num.2. versic.2.* Fachineus *contr. jur. lib.1. cap.28.* Bobad. *in polit. lib.3. cap.15. num.91.* Burgius *de modo proced. ex abrupto quæst. 22. numer. 12. & 13.* Cabal. *resol. crimin. casu 180. & casu 255. à numero 1.* Danza *de pug. Doctor. tom.2. tit. de corpore delicti cap. 1. numer.10. 11. & 12.* Pichar. *in manuduct. ad prax. part. 3. §. 3. numero 12.* Peguera *in prax. crimin. cap. 12. numero 4. versic. Et adeo*, noster Ferrer. *in Constit. hac nostra tom. 1. declar. 2. nu. 24.* Bobad. *in polit. lib.3. c.15. num.91. gloss. littera K, in fine*, alios post hæc scripta modernos cumulat, idem D. Michael de Calderò *in addit. ad n. 9. n. 5. positis post 2.par.decis.*

Quod procedit, etiam si reus fateatur occidisse ho- 4
minem ignotum in nemore, vel prope littus maris, fluminis, vel lacus, & illum in lacu, vel flumine, aut mari projecisse, nam si non constat de corpore delicti, dicta confessio nihil operatur; secus autem si fateatur occidisse hominem certum, & is non reperiatur, ita ut mortuus necessariò præsumatur, & aliquod concurrit adminiculum, puta fama, vel reperiatur sanguis in loco, ubi confitetur se occidisse, nam tunc confitens in pœnam pro delicto indictam condemnari potest, & si aliter non constet de corpore delicti, ita utrumque tradunt Bossius *in prax. crimin. tit. de delicto à num.* 15. Jul. Clar. §. *fin. qu. 55. num.11.* Janninius *de citat. reali lib.1. c.2. num.43. vers. Et prædicta*, Reg. Viñes *in discur. procedim. Villæ Mataronis §.7. vers.3.* ibi: *De manera que fol.50.* Ciarlin. *controv. foren. lib.3. c.229. num.3.* Farinac. *in praxi part.1. quæst.2. num.8. 9. & 10.* Cabal. *resol. crimin. casu 255. num.3.4. & 5.* Vermigliol. *cons.59. numin. 7.* Guazzin. *defen. 4. c.3. num.11.* Danza *de pug. Doctor. tom.2. tit. de corpore delicti c.1. à num.10. ad 16.* Carena *de offic. Sanctæ Inquisit. part. 3. tit. 1. à num. 25. ad 32.* Conciolus *verbo Corpus delicti resol.2. num. 3.4. & 5.* alios plures laudat noster D. Michael de Calderò *dec.9. n.32. part.1.* quàm plures modernos addit noster Romaguera ad Conciol. *ad stat. Eugubii lib.4. rub.6. num.17.*

Quinimo si cadaver occisi, ante inspectionem, aut 5
visitationem sepultum fuerit, potest judex ex officio illud facere exhumari, & effodi ad inspiciendum, & videndum, si vulnera sint lætalia, vel extent vestigia vulnerum ad probationem corporis delicti, sic Baldus *in l. si quis testibus num.18. C. de testibus*, Marcus *decis.504. numero 11. part.1.* Jodoc. *in pract. tit. de inspect. occisi. c.75. num.1.* Conradus *in pract. tit. de Inquisit. num.24. fol.252.* Maranta *de ord. jud. part.6. tit. & pervenitur aliquando per viam Inquisitionis num.18. fol. mihi 240.* Paris. de Puteo *de Syndicat. verbo confessio c.1. numer.5. in fine & numer.6.* Jul. Clar. §. *fin. quæst.55. numer.11. incipien. quomodo autem*, ibi: *Et cauti judices*. Farinac. *in praxi part. 1. quæst. 2. num. 5.* Bolañoz *in Curia Philip. tom. 1. part. 3. §.10. num. 7. versic. Y para en este caso*, Cavalcan. *de brachio Regio part. 1. num.190.* Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst. 4. nu. 4. versic. Et si cadaver*, Vermigliolus *cons.75. nu.20. vers. Neque in fine*, Guazzin. *defen.4. c.2. num.9.* Bobad. *in polit. lib.3. c.1. num.91. & 93. vers. Y aun, nu. 94. & 95.* Scaccia *de judiciis lib.1. c.83. numer.11. & seq.* Conciolus *verbo Recognitio resol.2. num.2.* Xammar. *de offic. jud. part.1. quæst.9. num. 296.* Don Michael Calderò *decis.9. num.7. & 8. part.1.* Janninius *de citat. reali lib.1. c.2. num.44. vers. in homicidio*, Montaner ad Olibam *de actionibus part.2. lib. 1. c.14. num. 66. versic. jubet.* Non solùm quando cadaver occisi est sepultum in Eremo, verùm etiam in sepultura Ecclesiastica, potest judex effodi, & exhumari, facere, Reg. Sesse *decis. 111. num. 2. versic. Bene potuit, & num.3. tom.1.*

Sed utrùm Judex sæcularis cadaver occisi, 6

ſepultum in Eccleſia, vel cæmeterio poſſit exhumari, & effodi facere, inconſulto Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, ut conſtet de corpore delicti? pulchrum eſt dubium. In quo duæ ſunt opiniones.

7 Prima eſt opinio negativa, quòd Judex ſæcularis non poteſt effodi, & exhumari facere cadaver occiſi ſepultum in Eccleſia, vel cœmeterio, inconſulto Epiſcopo, id eſt, ſine licentia Epiſcopi, ut docent Genuenſis *in prax. Archiep. Neapol. c.* 34. *num.* 10. Scaccia *de jud. l.* 1. *c.* 83. *num.* 11. Guazzin. *defen.* 4. *c.* 2. *num.* 10. Sperell. *dec.* 51. *num.* 4. *&* 16. *lib.* 1. Barboſa *dec. Apoſtol.* 76. *num.* 6. Diana *reſol. mor. part.* 9. *tract.* 7. *& miſcel. reſ.* 64. *& in coordin. part.* 9. *tract.* 1. *reſol.* 129. *num.* 2. Vargas Machuca *dec.* 1. *n.* 403. quos & alios citat, & probat Don Michael de Calderò *dec.* 9. *à num.* 37. *part.* 1. quibus addo Ayllon Laynez ad Gomez *tom.* 3. *var. c.* 12. *numer.* 30. Antonelo *de regim. Eccleſ. lib.* 1. *c.* 7. *à num.* 65.

8 Vel ſaltem inconſulto Vicario Epiſcopi, & ſine Vicarii Epiſcopi licentia, ut tradit Cabedo *dec.* 174. *num.* 2. *&* 3. *part.* 1. quem referunt, & ſequuntur Montaner ad Olibam *de actionibus part.* 2. *lib.* 1. *c.* 14. *num.* 66. *verſic. Jubet in fine*, Xammar. *de offic. jud part.* 1. *quæſt.* 9. *num.* 296. Calderò *deciſ.* 9. *ſub numer.* 37. *parte* 1.

9 Nam generale eſt, quòd corpora defunctorum perpetuæ ſepulturæ tradita non poſſunt exhumari, ad effectum viſitandi, & cognoſcendi, quia videtur agi de injuria Eccleſiæ, & ipſius ſepulti, & præſertim quando ex ea exhumatione ſcandalum oriri poteſt Riccius *collect.* 1000. *verſ. Limita ſecundo*, Urſellius *verbo Anatomia concl.* 117. *num.* 4. nec transferri de loco ad locum, ſine Epiſcopi licentia, licèt ſecus ſi per modum depoſiti, *can. corpora Sanctorum de conſecrat. diſt.* 1. *l. nemo humanum, C. de Religioſ. & ſumptib. funer.* Rodriguez *in compen. quæſt. regul. reſol.* 127. *num.* 25. Villalobos *in ſum. moral. part.* 2. *tract.* 31. *dif.* 6. *nu.* 4. Diana *reſol. moral. part.* 3. *tract.* 2. *reſot.* 120. *& in coordinat. part.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 22. Lezana *in ſumma quæſt. regul. part.* 4. *verbo Sepultura nu.* 21.

10 Et magis generaliter corpus mortuum non eſt exhumandum, ne ei vexatio detur, & ſcandalum afferatur, etiam ſi attentatè fuerit ſepultum, Ludoviſius *deciſ.* 276. *num.* 6. Menochius *de arb. jud. caſu* 387. Urſellius *verbo attentata concluſ.* 160. *num.* 132.

11 Plus dicunt Doctores citati, quòd Judex ſæcularis exhumare faciens cadaver occiſi ſepultum in Eccleſia, vel cœmeterio debet excommunicari, cum nullam in Eccleſia, aut cœmeterio poſſit exercere juriſdictionem, *cap. decet ubi omnes de Immun. Eccl. in* 6. ſic Genuen. *deciſ. Archiep. Neapol. c.* 34. *num.* 10. *in fine*, *verſic. Judex verò*, Guazzin. *defen.* 4. *capite* 2. *num.* 10. *verſic. Et ſi Judex*, Conciol. *verbo recognitio reſ.* 2. *num.* 2. *verſ. Judicem laicum*, Marian. Antonin. *var. lib.* 1. *reſol. ult. caſu* 23. *num.* 1. *in fine*, Riccius *in praxi fori Eccl. dec.* 130. Calderò *deciſ.* 9. *num.* 37. ibi: *Aliàs ſi Judex*.

12 Sed an Epiſcopus, ſeu ejus Vicarius cum poſſit licentiam concedere Judici ſæculari ad exhumandum corpus occiſi ſepultum in Eccleſia; ſeu Monaſterio ad recognitionem faciendam, ut conſtet de corpore delicti, teneatur, & debeat illam impartiri? affirmant aliqui. Eo quia ſicut Judex ſæcularis tenetur Epiſcopi juriſdictionem adjuvare, & ſuum brachium illi præſtare, *cap.* 1. *de offic. ordinarii*, ubi latiſſimè Vela cum innumeris *par.* 2. *à num.* 1. Sic Epiſcopus tenetur brachium præſtare Judici ſæculari; aliàs ſi recuſet, poteſt Judex ſæcularis appellare ad Metropolitanum, juxta Innocent. & communem *in dicto cap.* 1. ubi quamplures citat Vela *part.* 2. *num.* 70. *de offic. ordin.* & male faceret Epiſcopus, ſi id denegaret, cum deſiderare debeat præ omnibus, delicta puniri, & Civitatem malis hominibus purgari, *cap. ut famæ de ſenten. excom.* ſic Genuen. *in praxi Archiepiſ. Neapol. cap.* 34. *numer.* 10. *verſic. Qua propter*, Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *numer.* 10. *verſic. Et Epiſcopus*, Diana *reſol. moral. part.* 9. *tract.* 7. *& miſcel.* 2. *reſolut.* 64. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 1. *reſol.* 129. *num.* 3. ſed alii dicunt, quòd Epiſcopus requiſitus pro conceſſione licentiæ exhumandi cadaver, non tenetur illam concedere, ſed id eſſe remiſſum ejus arbitrio extra Eccleſiam dare, cum ex ejus paſtorali ſollicitudine multoties cognoſcere poſſit, id minimè expedire, ita Sperell. *dec.* 51. *num.* 5. *junctо numer.* 17. *lib.* 1. Conciolus *verbo recognitio reſolut.* 2. *num.* 3. *&* 4. Don Michael. Calderò, *deciſ.* 9. *num.* 41. *part.* 1. & fuit reſolutum per Sacram Congregationem ſuper controverſiis juriſdictionalibus *de qua infra n.* 15.

Dubitant etiam. An Epiſcopus concedens licen- 13
tiam Judici ſæculari exhumandi cadaver occiſi ſepultum in Eccleſia, vel cœmeterio ad recognitionem faciendam, ſi delinquens pœna mortis puniretur, irregularitatem incurrat? Affirmant Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 15. *ſub num.* 95. Themudo *deciſ. Archiep. Ulyſſiponen.* 131. *num.* 6. *tom.* 2. ſed negant, benèque probant Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. cap.* 34. *num.* 10. Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *num.* 10. *verſic. Quod Epiſcopus*, Lavorius *in ſuis var. elucubrat. tit.* 2. *capit.* 7. *num.* 31. Riccius *in praxi tom.* 1. *reſol.* 453. *in fine*, Venerus *in exam. Epiſc. lib.* 2. *cap.* 32. *num.* 19. Sperell. *deciſ.* 51. *num.* 4. *l.* 1. Diana *reſol. moral. part.* 4. *tract.* 2. *reſ.* 59. *& part.* 9. *tract.* 7. *& miſcel.* 2. *reſol.* 64. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 5. *reſ.* 11. *num.* 1. *& part.* 9. *tract.* 1. *reſol.* 129. *num.* 3. Calderò *deciſ.* 9. *num.* 42. 48. *&* 58. *part.* 1.

Et addunt, quòd recognitio cadaveris exhumati 14
non eſt facienda in Eccleſia, nec in cœmeterio, ſed illud eſt aliò exportandum ad effectum prædictum recognitionis, cum ea quæ ad cædis cognitionem pertinent, à Sacris locis rejiciantur, Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 34. *ſub num.* 10. Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *ſub num.* 10. *in fine verſ. Et conſequenter*, Conciolus *verbo recognitio reſol.* 2. *nu.* 5. *in prin.* Sperell. *dec.* 51. *num.* 16. *lib.* 1. Don Michael de Calderò *dec.* 9. *num.* 39. *in princ. part.* 1.

In tantum quòd, nec Epiſcopus poteſt concedere 15
licentiam Judici ſæculari ad faciendam recognitionem in Eccleſia, vel loco immuni cadaveris exhumari, ſed ſolum extra, & arbitrio ipſius Epiſcopi, Sperell. *deciſ.* 51. *num.* 17. *lib.* 1. Barboſa *deciſ. Apoſtol.* 76. *num.* 6. *& de jure Eccl. univ. lib.* 2. *cap.* 3. *ſub num.* 7. Conciolus *verbo recognitio reſol.* 12. *numer.* 5. Calderò *deciſ.* 9. *num.* 39. *verſ. Adeo quod part.* 1. quia teſtantur ita fuiſſe declaratum per Sacram Congregationem ſuper controver. Juriſdict. 2. Maii 1529. quam ad litteram referunt extensè, idem Sperell. *dec.* 51. *num.* 18. *lib.* 1. Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 2. *cap.* 3. *ſub. nu.* 7. Don Michael de Calderò *deciſ.* 9. *ſub num.* 40. qui *in verſ. Et poſtea*, aliam declarationem tradit in Maceraten. Ripana, & aliarum Civitatum 8. Auguſti 1645. *part.* 1.

Sicut non poteſt Epiſcopus, nec debet concede- 16
re licentiam Judici ſæculari examinandi vulneratos, vel teſtes in Eccleſia, vel alio loco immuni, Sperell. *dec.* 51. *num.* 5. *verſ. Contrarium, & num.* 19. etiam in caſu neceſſitatis Sperell. *deciſ.* 51. *num.* 11. *lib.* 1. Cum Judex ſæcularis † non poſſit vulneratos, teſtes, 17
vel reos examinare in Eccleſia, aut alio loco immuni, Guazzinus *defen.* 4. *capit.* 2. *numer.* 10. *in fine*, *& defen.* 20. *cap.* 9. *numer.* 59. Thomas del Bene *de Immun. Eccl. tom.* 1. *cap.* 2. *dub.* 3. *ſect.* 2. Sperell. *deciſ.* 51. *à num.* 6. *lib.* 1. Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 2. *capite* 3. *num.* 5. 6. *&* 7. Calderò *deciſ.* 9. *num.* 40. *part.* 1. Caſtr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 11. *diſput.* 1. *punct.* 3. *num.* 1. *&* 2. licèt juramentum in Eccleſia per teſtem præſtari poſſit, Guazzinus, duobus *locis hic citatis*, Sperell. *dec.* 51. *nu.* 2. *&* 3. Sed contrarium docet *n.* 15. *lib.* 1. & quid in practica quoad vulneratos, *infra n.* 27.

Secunda eſt opinio affirmativa, quòd Judex ſæcu- 18
laris cadaver occiſi ſepultum in Eccleſia, vel cæmeterio poteſt exhumari, & effodi facere, inconſulto Epiſcopo, ſeu ejus Vicario, hoc eſt abſque ejus licentia, ita Bobadilla *in polit. lib.* 3. *cap.* 15. *num.* 93. *verſic. Y a un*, *&* *nu.* 94. *&* 95. Themudo *dec. Archiep. Ulyſſiponen.* 131. *n.* 6. *tom.* 2. quos refert pro hac opinione, ſed non ſequitur Diana *reſ. mor. par.* 9. *tract.* 7. *& miſcel.* 2. *reſ.* 64. *& in coordinat. part.* 9. *tract.*

1. *reſ.*

1. resol. 128. *nu.* 1. Vargas Machuca *decis.* 1. *nu.* 225. *& seq.* & si contrarium reciter *nu.* 493. Reg. Viñes *in disc. proced. Villæ Mataronis* §. 7. *vers. Otrarazon fol.* 53. *pag.* 2. latissimè, & si non sequatur Don Michael de Calderò *dec.* 9. *à nu.* 44. *par.* 1.

19 Fundatur 1. hæc opinio affirmativa. Quia reus licitè potest per Judicem sæcularem extrahi ab Ecclesia, in casibus exceptis, quibus ejus Immunitate non gaudet, nulla petita licentia à Judice Ecclesiastico, & ita observari in Cathalonia, Aragonia, Valentia, Castella, & in aliis Regnis, & de generali consuetudine, tam antè, quàm post Bullam Gregorii XIV. *latè tradidi dec.* 3. *à num.* 19. *parte* 1. Ergo similiter potest per Judicem sæcularem exhumari, & effodi facere corpus occisi sepultum in Ecclesia, vel cœmeterio ad recognitionem faciendam, sine licentia Judicis Ecclesiastici, ut constet de corpore delicti, sic Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 94.

20 Fundatur 2. quia testis existens in Ecclesia potest per Judicem sæcularem ab ea extrahi pro ferendo testimonio, vel ob aliam similem causam, *ut dixi decision.* 98. *nu.* 18. *part.* 2. *& supra dec.* 225. *nu.* 19. *hac par.* 4. Ergo pariter potest Judex sæcularis exhumari, & effodi facere corpus occisi in Ecclesia, vel cœmeterio sepultum, ut constet de corpore delicti.

21 Undè existimo advertendum Parochis, quòd si in via inveniant mortuum à loco non moveant, sed factum notificent Magistratui sæculari, quod ferè ubique cautum est non sepeliendum similem mortuum sine cognitione Curiæ, & hoc pro bono publico, ad quod non turbandum, seu impediendum Parochi tenentur, & est lex rationabilis, ut advertit Possevinus *de offi. Curati c.* 14. *nu.* 8.

22 Verùm dato, quòd opinio negativa in puncto juris sit verior. Videndum nunc est, quid servetur in practica, nam in Regno Castellæ practicatur opinio affirmativa, quòd Judex sæcularis cadaver occisi, sepultum in Ecclesia, vel cœmeterio potest exhumari, & effodi facere, sine licentia Judicis Ecclesiastici, ut testatur Bobad. *in polit. lib.* 3. *c.* 15. *nu.* 93. *vers. c. Tà un, & num.* 94. *&* 95. & similiter practicatur in Regno Luzitaniæ refert Themudo *dec. Archiepisc. Ulyssipon.* 131. *num.* 6. *tom.* 2. Et in Cathalonia sic frequenter practicari tradit Reg. Viñes *in discursu procedimentor. Villæ Mataronis* §. 7. *vers. Otra razon in fine fol.* 53. *pag.* 2. & consuetudine receptum affirmat Varg. Machuca *dec.* 1. *nu.* 225. *& seq.*

23 Et secundùm istam practicam Cathaloniæ sic fuit decisum per Sans Tertium, Consultoribus Puig & Mur 2. Aprilis 1593. contra Nobilem Galcerandum de Eril, & de Cardona detentum in Regiis carceribus Barcinonæ, prætendentem nullitatem, cassationem, & abolitionem procedimentorum factorum per Hieronymum Llosselles alterum ex Algutziriis extraordinariis Regiæ Curiæ in exhumatione, visura, & designatione quatuor cadaverum sepultorum in Ecclesia Parochiali, & cœmeterio loci del Albi scelere, ut prætendebatur interemptorum, his verbis: firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Tarraconæ pro parte dicti Nobilis Galcerandi de Eril, & de Cardona locum non fuisse, nec esse, & prædictam cognitionem nullitatis, seu validitatis procedimentorum facturum per dictum Llosselles circa exhumationem, visuram, & designationem dictorum cadaverum sepultorum in dictis Ecclesia Parochiali, & cœmeterio dicti loci del Abi ad Curiam sæcularem Regiæ Audientiæ pertinere, & spectare, meminit de hac declaratione Reg. Viñes *in discurs. procedimen. Villæ Mataronis*, §. 7. *vers. Otra razon fol.* 53. *pag.* 2. & refert Don Michael de Calderò *dec.* 9. *n.* 49. *par.* 1.

24 Et quamvis dictus Don Michael de Calderò *nu.* 59. respondeat prædictæ declarationi contentionis factæ 2. Aprilis 1593. quòd articulus controversus non fuit in ea decisus, & solum in ea declaratum cognitionem validitatis, vel invaliditatis procedimentorum factorum per Curiam sæcularem, circa exhumationem, visuram, & designationem cadaverum in Ecclesia, & cœmeterio ad Curiam sæcularem regiæ Audientiæ pertinere. Et addit, quòd motivum debuit esse, quia cognitio causæ principalis, quod ad reum, qui opposuit de invaliditate procedimentorum ad Regiam Audientiam pertinebat, quæ per capturam rei ejus cognitionem prævenerat, & comprobat *numero* 60. *& 61.*

Sed non consequitur intentum cum bona venia 25
tanti Doctoris. Quia punctum contentionis fuit. An Hieronymus Llosselles alter ex Algutziriis extraordinariis Regiæ Curiæ potuisset exhumare, visurare, & disignare quatuor cadavera sepulta in Ecclesia Parochiali, & cœmeterio loci del Albi scelere interempta, & Curia Ecclessastica Tarraconæ, & Nobilis Galcerandus de Eril, & de Cardona prætendebant nullitatem, cassationem, & abolitionem procedimentorum factorum per dictum Hieronymum Llosselles Algutzirium extraordinarium Regiæ Curiæ in exhumatione, visura, & designatione dictorum quatuor cadaverum in dicta Ecclesia, & cœmeterio sepultorum. Et Tertius contentionum declaravit firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Tarraconæ pro parte dicti Nobilis Galcerandi de Eril, & de Cardona locum non fuisse, nec esse, & prædictam cognitionem nullitatis, seu validitatis, vel invaliditatis dictorum procedimentorum per dictum Llosselles factorum circa exhumationem, visuram, & designationem dictorum quatuor cadaverum sepultorum in Ecclesia, & cœmeterio dicti loci del Albi, ad Curiam sæcularem Regiæ Audientiæ pertinere, & spectare. Ecce quomodo in hac contentione fuit declaratum potuisse dictum Algutzirium Llosselles exhumare, visurare, & designare dicta quatuor cadavera in Ecclesia, & cœmeterio loci del Albi sepulta, sine licentia Judicis Ecclesiastici; aliàs verò si hujusmodi licentia Judicis Ecclesiastici esset necessaria, fuisset declarata contentio in favorem Curiæ Ecclesiasticæ Tarraconæ.

Et insequendo frequentem practicam Cathaloniæ, 26
& declarationem Tertii Contentionum, *de quibus supra nu.* 23. *&* 25. Die 11. Julii 1667. conclusione verbo facta in nostro Regio Cathaloniæ Consilio, referente Nobili Josepho Ferrer, & Viñals Judice Regiæ Curiæ, absque licentia Judicis Ecclesiastici fuit exhumatum, visuratum, & designatum cadaver Doctoris Antonii Marsillo sepultum in Ecclesia Parochiali Beatæ Mariæ de Mari Civitatis Barcinonæ, quia suspiciebatur veneno fuisse occisum. Scriba Famada.

Præterea ipse Don Michael de Calderò *dicta dec.* 27
9. *num.* 74. *par.* 1. inquit, esse frequentem observantiam memorias hominum excedentem, in Hospitali Generali Sanctæ Crucis hujus Civitatis Barcinonæ, auctoritate ordinarii Ecclesiastici fundato, Immunitateque Ecclesiæ gaudente, fieri à Ministris sæcularibus exhumationem, recognitionem, & visorium cadaveris scelere occisi, nullo implorato assensu Superioris Ecclesiastici, nec Administratorum illius domus, & exigi ab eisdem Ministris sæcularibus denuntiationem, depositionem, seu assertionem vulnerati, non petito beneplacito Judicis Ecclesiastici. Ergo idem dicendum est fieri posse in aliis Ecclesiis. Quia Sancta Ecclesia † Catholica una est 28
per totum mundum, *can. novatianus* 6. *can. scire debet* 7. *qu.* 1. *can. loquitur* 18. ubi Sanctus Cyprianus variis auctoritatibus Sacræ Scripturæ, & Sanctorum Patrum testimoniis, docet 24. *qu.* 1. & duobus auctoritatibus Salomonis scilicet, & S. Augustini probat Gelasius Papa *in can. pudenda* 32. *vers. c. Etenim* 24. *qu.* 1. *c.* 1. §. *una verò de sum. Trinit. Constitut. Synodalis Archiepiscopatus Calaris cap.* 3. *nu.* 15. *de sum. Trinit.* notant Tusch. *prac. conclu. littera E, conclu.* 1. *sub nu.* 1. *&* 8. Cardoso *in praxi jud. verbo Ecclesia sub nu.* Barbosa *de potestate Episc. par.* 1. *tit.* 2. *glos.* 17. *nu.* 21. Et inde est, quòd vestis Domini nostri Jesu Christi, quæ unitatem significabat, remansit indivisa, *can. sicut Domini vestimentum* 19. 16. *qu.* 7. *can. schisma* 34. *glos. scissura esse non potest.* ubi Barbosa *n.* 1. *in fine* 24. *quæst.* 1. utrumque tradit Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de intrusione qu.* 15.

num.

num. 14. Hæcque Ecclesia universalis habet multa membra divisa, *can. quamvis* 3. *dist.* 21. *can. novatianus* 7. *qu.* 1. Daniel. *de Nobilibus disp.* 58. *nu.* 18. quæ membra sunt singulares Ecclesiæ, *cap. significasti, de electione*, Mascard. *de gener. stat. interp. concl.* 1. *nu.* 89. *&* 90. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 2. *num.* 71. Daniel. *de Nobilibus disp.* 58. *n.* 19. *&* 20.

29 Rursus idem Don Michael de Calberò *decision.* 9. *numero* 45. *parte Prima* testatur posse in Cathalonia Judicem sæcularem in Ecclesia spoliare reum armis prohibitis, bonis, & rebus alienis, vel furtivis, falsaque moneta absque licentia, auctoritate, & assensus Judicis Ecclesiastici, quæ, & Ego tradidi *dec.* 226. *nu.* 20. *hac par.* 3. Ergo idem dicendum est circa exhumationem, visorium & designationem cadaveris scelere occisi in Ecclesia, seu cœmeterio sepulti. Et quamvis ipse Don Michael de Calderò *nu.* 55. respondeat inter unum, & alterum casum dari diversitatis rationem, dicens quòd res furtiva, arma prohibita, & falsa moneta sunt in Ecclesia materialiter, & quasi per accidens; ac cadaver est in Ecclesia non per accidens, sed formaliter, ut sepulturæ traditur. Verùm non capio hujsmodi rationem diversitatis, quia si materialiter, & quasi per accidens non est contra reverentiam debitam loco sacro spoliare Judicem sæcularem in Ecclesia reum falsa moneta, armis prohibitis, & rebus furtivis, neque etiam formaliter, facientem Judicem sæcularem exhumare cadaver sæculare occisi in Ecclesia sepulti, ut constet de corpore delicti.

30 Verùm advertat Judex sæcularis, quòd facere exhumare cadaver scelere occisum sepultum in Ecclesia, seu alio loco immuni, debet esse in casu præciso, quo aliter de corpore delicti constare non possit, & tunc cum magna reverentia, & veneratione Ecclesiæ cum assistentia medicorum, seu Chirurgorum, & scriba, actuarius, seu Notarius debet omnia scribere, & facta exhumatione, visura, & designatione cadaveris, statim, & incontinenti cadaver sepeliatur sicut antea sepultum erat, ita Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 15. *n.* 95. *versic. Poro advierta*.

31 Dixi in casu præciso quo aliter de corpore delicti constare non possit, nam si de corpore delicti potest constare per testes, bonum esset, quòd Judex sæcularis excuset diligentiam faciendi exhumare cadaver occisi in Ecclesia, vel cœmeterio sepultum. Siquidem probatio corporis delicti potest fieri per testes, non tantùm in subsidium, quando Episcopus, seu ejus Vicarius non vult concedere licentiam Judici sæculari exhumandi cadaver in Ecclesia, seu in loco immuni sepultum (si hæc practica in ea Regione servatur) vel quando cadaver esset ita labefactatum, ut occulari inspectione recognosci non posset, Scacia *de judi. lib.* 1. *cap.* 83. *nu.* 11. *vers. Quid dicendum*, Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 3. *nu.* 10. Conciolus *verbo corpus delicti resol.* 3. *nu.* 3. Calderò *dec.* 9. *nu.* 15. *in prin. par.* 1. Sed etiam in omnibus criminibus, in quibus post factum remanent vestigia, Bossi. *in prax. crim. tit. de delicto nu.* 18. Sanninius *de citat. reali l.* 1. *c.* 2. *nu.* 43. Bolaños *in cur. Philip. to.* 1. *par.* 3. §. 10. *nu.* 7. *in fine*, Farin. *in praxi par.* 1. *qu.* 2. *num.* 6. *versic. Liquide autem*, Danza *de pugna. Doctor. tom.* 2. *tit. de corpore delicti cap.* 1. *nu.* 9. Cavalcan. *de brachio Regio par.* 1. *nu.* 189. Carena *de Offi. Sanctæ Inquisit. par.* 2. *tit.* 12. *nu.* 174. Sperell. *dec.* 136. *nu.* 4. *lib.* 2. alios addit Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *nu.* 17. dummodo testes sint saltem duo, idem Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *nu.* 21. *vers. Et scias*, & deponant vidisse hominem mortuum cum descriptione vulnerum illatorum, vel vidisse locum incendii, fracturam, & similia, ut cum multis docent Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 2. *nu.* 11. Conciolus *verbo corpus delicti resol.* 3. *n.* 2. Don Michael de Calderò *dec.* 9. *sub. num.* 15. *par.* 1.

32 In Regno autem Valentiæ, si cadaver occisi sepultum in Ecclesia exhumandum sit ad probationem corporis delicti, Judex sæcularis petit licentiam, & assistentiam Judici Ecclesiastico ad illud exhumandum, exhumationeque facta, cadaver extrahitur ab Ecclesia ad locum profanum, & in eo fit recognitio per medicos, & chirurgos, & judicialiter exequitur quantum conducit ad probationem corporis delicti, & semper judex Ecclesiasticus scitè, & promptè concedit prædictam licentiam, & assistit, sicque observari per Judices Regiæ Curiæ illius Regiæ Audientiæ fides mihi facta fuit.

Quod autem dixi *nu.* 1. non posse per Judicem de- 33
venire ad specialem Inquisitionem, nisi constet de corpore delicti. Intellige ut procedat quando inquisitus comparet, & opponit de nullitate Inquisitionis; eo verò non opponente per Judicem deveniri, & procedi potest ad specialem inquisitionem, & si non constet de corpore delicti, valetque processus, Farinac. post alios *in praxi par.* 1. *quæst.* 1. *nu.* 49. *versic. Limita, & cons.* 111. *num.* 13. *lib.* 2. Burgius *de modo procedendi ex abrupto quæst.* 22. *num.* 10. Guazzin. *defen.* 4. *c.* 1. *nu.* 13. Conciolus *verbo Inquisitio resol.* 2. *n.* 3. Danza *de pugna Doctor. to.* 2. *tit. de corpore delicti c.* 11. *n.* 14.

Et quod dixi eodem *nu.* 1. Judicem devenire non pos- 34
se ad capturam, nisi constet de corpore delicti, limita si reus sit suspectus de fuga, nam tunc capi potest non constito de corpore delicti, Farinac. *in praxi par.* 1. *q.* 2. *nu.* 2. *versic. Sed quid, ubi refert ad quæst.* 27. *nu.* 125. quem sequitur Ayllon Laynez ad Gomez *par.* 3. *var. cap.* 9. *num.* 2. *in fine* & in aliis casibus arbitrio Judicis, Guazzin. *defen.* 4. *cap.* 1. *nu.* 7. Conciolus *verbo captura resol.* 6. *numer.* 10. *&* 11. Calderò *decis.* 8. *numero* 2. *parte* 1.

Sed quæro An cadaver Rei suspensi possit tradi Me- 35
dicis, & Chirurgis ad faciendam anatomiam? Hæc quæstio de jure non reperitur decisa, & cogitandum reliquerunt Bartol. *in l. fin. de cadaver. punitor.* Annan. *in cap.* 2. *de furtis*. Sed veritas est quòd sic, idque ratione publicæ utilitatis, ut Medici, & Chirurgi in conservandis corporibus vivorum peritiores fiant, ita Decius *in l. Imperium num.* 18. Sapia *nu.* 11. Valascus *num.* 17. Curt. *nu.* 38. Bolognet. communem dicit, & si contrarium sentiat *num.* 37. *ff. de jurisdic. omni. Jud.* Ripa *de peste tit. de remed. præservat. num.* 142. *&* 143. Boer. *decis.* 287. *num.* 6. Menochius *de arb. jud. casu* 285. *num.* 10. Cavalcan. *de brac. Reg. par.* 4. *n.* 377. ita practicari tenet Bertachin *in suo repertor. verbo cadavera num.* 5. Et respondisse Universitatem Salmanticensem Domino Imperatori Carolo V. anno 1550. testatur Gomez *var. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 10. ubi Ayllon Laynez 20. Bolaños *in Curia Philip. tomo* 1. *par.* 3. §. 17. *num.* 16. *versic. Y se puede dar à los Medicos*. Azevedo *l.* 6. *num.* 13. *tit.* 18. *lib.* 4. *recop.* Et vidisse practicari refert Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 15. *nu.* 143. *vers. El cuerpo*, Cenedo *collect. ad decretum* 4. *num.* 4. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *littera C*, *verbo cadaver. nu.* 1. *&* 2. Follerius *in pract. crim. versic. Pœnis debitis ferient. num.* 80. Jul. Clar. §. *fin. qu.* 10. *n.* 2. ubi Bajar. *nu.* 4. Pignatellus *tom.* 1. *consult.* 130. Guazzin. *defen.* 38. *c.* 8. *nu.* 1. Bardaxal. de Angel. in addit. ad Gizarel. *decis.* 15. *num.* 17. Gamma *de sacramen. præst. ulti. suppli. damnatis quæst.* 7. *à num.* 1. Sanchez *cons. mor. lib.* 3. *capit. unico dub.* 7. Ybañez de Faria in addit. ad Covar. *var. li.* 2. *cap.* 1. *num.* 8. *versic. Qua de causa*, Don Michael de Calderò *decis.* 9. *num.* 64. *par.* 1. maximè ubi publica Universitatis studia vigent, Cavalcan. & ex eo Guazzin. *hic citati*.

Non solùm antequam sepeliatur cadaver Rei sus- 36
pensi, Calderò, & alii citati *num.* 35. sed etiam sepultum exhumari potest cadaver condemnati ad faciendam anatomiam, Riccius *collect.* 1000. *in prin. juncto vers. Limita & intellige*, Ursellius *verbo Anatomia concl.* 117. *nu.* 1. *&* 2. *juncto nu.* 3.

Sed totum hoc arbitrio Judicis est relinquendum, 37
qui sua prudentia considerare debet familiam, conditionem, & dignitatem, nam si vilis, & deploratæ conditionis sit, tradi potest anatomiæ, & Principe consulto, inquit Menochius *de ard. jud. casu* 285. *nu.* 1. quem sequuntur Hieron. Giach. *in Additio littera A, ad Iuli. Clar.* §. *fin. quæst.* 100. ubi Bajard. *num.* 4. Riccius *decis.* 215. *num.* 3. *par.* 1. Farinac. *frag. crim. par.* 2. *littera. C*, *verbo cadaver. num.* 2. *in fine*, Guazzin. *def.* 38. *c.* 8. *n.* 1. *vers. Quod ego*, Ybañez de Faria ad Covar. *var. l.* 2. *c.* 1. *n.* 78. *in fine*, & quamvis Gieron.

Giach.

Giach. *loco citato* concludat, quòd ipse inconsulto Principe ita observaret, nulla consideratione conditionis, ac dignitatis familiæ habita, & Menochius, & alii *hic citati* solùm dicant tutius esse Principis voluntatem perscrutari. Verùm existimo, quòd non fiat, nisi habita prius licentia à Principe Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 1000. *num.* 2. & de consuetudine ita servari tradit Ripa *de peste tit. de remed. præservat. numer.* 143. Gamma *de sacramen. præst. ulti. suppli. damnat. quæst.* 7. *num.* 1. *versic. Reperto*, Farinac. *frag. crim. part.* 1. *littera C, verbo cadaver. num.* 2. *in fine*, & quòd Judex inferior non possit illam concedere, Calderò *dec.* 9. *num.* 64. *par.* 1. omnia tradit Guazzin. *defen.* 38. *c.* 8. *num.* 1. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *n.* 297.

38 Et licèt idem Guazzin. *defen.* 38. *cap.* 8. *num.* 2. dicat, quòd cadaver condemnati pro Anatomia facienda solùm conceditur, quando damnatus esset solum suspensus, & non aliter mortuus, intelligendum est, Principe inconsulto, Gamma *de Sacramen. præst. ulti. suppli. damnat. quæst.* 7. *num.* 4. Secus cum Principis licentia idem Gamma *dicta qu.* 7. *n.* 5.

39 Quærit tamen Possevinus *de offi. curati cap.* 4. *num.* 11. An Curatus sinat Medicos aperire corpora mortuorum delata ad Ecclesiam. Resp. Quòd si in loco cognati defuncti malè habent corpora defunctorum aperiri, curatus non permittat, nisi primis habita licentia propinquorum, cum testibus, ut molestiam evitet, si quæstionem instituant: si verò propinqui in loco de hoc non curant, Curatus permittat, maximè si vagantur morbi Medicis ignoti, qui ideo cupiunt aperire mortuos, ut indè sit remedium sanis, in mortali casu expedit aperire, Ita Possevinus, & vide Marin. Antonin. *var. lib.* 1. *resol. ult. casu* 23. *num.* 1. *in fine*, Conciol. *verbo recognitio resol.* 2. *numer.* 2. *in fine*.

40 Quæro etiam. An cadaver debitoris possit pro aliquo credito emparari, sequestrari, aut detineri insepultum, donec per hæredem solvatur debitum? Resp. Quòd non, aliàs creditor petens ut cadaver propter debitum sequestretur, aut detineatur, pœna amissionis debiti, & pecuniaria plectitur, sive cadaver sit Clerici, sive alterius cujuscumque laici, adeò ut nec à Judice Ecclesiastico detineri possit, quamvis debitum sit liquidum, & de eo constet ex instrumento guarentigio, dicto apud nos scriptura tertii, imo cadaver est tradendum sepulturæ, non obstante appellatione creditoris, idemque procedit in debitore fiscali, *videantur ad hæc omnia, l. cum fit injustum, authent. item qui domum de sepul. violato*. Ripa *de peste tit. de remed. præser. num.* 101. *& in l. obligatione generali num.* 34. *versic. Viso ff. de pignorib.* Pechius *de jure sisten. cap.* 5. *numer.* 17. Suarez *in l. post rem judicatam ampliat.* 5. *ff. de re Judi.* Gramat. *decis.* 82. Boer. loquitur in pulcro casu *decis.* 287. Zerola *in praxi Episco. par.* 1. *verbo funus versic. Tertio*, Ramirez *de lege Reg.* §. 5. *num.* 18. Cuenca *de comenda* §. 26. *à num.* 71. *usque ad finem, ubi nino in addit. num.* 10. *&* 11. Martha *de Jurisdic. par.* 4. *casu* 153. Covar. *var. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 10. ubi Ybañez de Faria *num.* 73. 74. 75. 76. *&* 77. idem Covar. *in cap. Raynaldus* §. 3. *num.* 3. *de testamen.* Gomez *var. lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 56. ubi Ayllon Laynez *n.* 57. Dueñas *regul.* 307. Baeza *de inope. debitore cap.* 1. *à num.* 19. Menochius *de arb. jud. casu* 387. *num.* 16. *&* 20 Garcia *de expen. cap.* 8. *num.* 9. Guttier. *de juramen. confirmat. par.* 3. *cap.* 4. *num.* 17. *&* 18. Cenedo *collect. ad decretal.* 40. *num.* 3. Spin. *in specu. testament. glo. princ.* 2. *num.* 11. *&* 12. Ludovic. *decis. Perusina* 78. *num.* 24. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 5. §. 3. *num.* 6. Bolaños *in cur. Philip. tom.* 1. *par.* 2. §. 16. *num.* 20. Pichard. *in prin. art.* 5. *num.* 136. 137. *&* 138. *de interdictis* Carocius *de sequæstro par.* 1. *quæst.* 3. *fol. mihi* 207. *pag.* 2. Lara *de anniver. lib.* 1. *cap.* 25. *nu.* 9. *&* 20. Fejanus *de sequæstro parte* 2. *regul.* 18. Gratian. *discep. foren. cap.* 245. *à num.* 19. Rodriguez *de concursu art.* 3. *part.* 1. *num.* 6. *versic. Unde justè*, Azevedo *l.* 6. *num.* 10. *tit.* 17. *lib.* 4. *recop.* Heringius *de fide jussor. cap.* 10. *à numer.* 42. Salgado *de Regia protec. par.* 2. *cap.* 8. *num.* 72. 73. *&* 74. Medicis *in tract. mors omnia solvit par* 1. *concl.* 17. *n.* 52. 53. *&* 54. Medices *de sepultur. cap.* 14. *n.* 9. Farinac. *in praxi par.* 1. *qu.* 20. *à nu.* 139. Brunor. à Sole *qu. regul.* 29. *tota*, Barbosa *in c. ex par.* 5. *nu.* 2. 3. *&* 4. *de sepultu.* Cabal. *resol. crim.* 103. Bolero *de decoctione debit. fiscal. tit.* 3. *qu.* 4. *nu.* 6. *&* 7. Amostazo *de causis piis to.* 2. *lib.* 6 *c.* 5. *à n.* 94. *usque ad finem*, Ripoll. *in pract. vicar. Barc. rub.* 3. *de empara. nu.* 19. Regens Villosa *de fugitivis c.* 19. §. 2. *nu.* 96. Villalobos *in sum. mor. par.* 2. *tra.* 31. *dif.* 2. *numero* 19.

Limitant aliqui in cadavere usurarii manifesti, quod 41
potest à Judice Ecclesiastico sequestrari, donec hæredes satisfaciant creditoribus, aut dent cautionem de restitutione, *juxt. tex. in cap. quamquam de usur. in* 6. Ut ex multis firmat Zerola *in praxi Episc. par.* 1. *verbo Funus vers. Tertio cadaver*, quem referunt, & sequuntur Salgado *de Reg. protect. par.* 2. *cap.* 8. *num.* 75. Ayllon Laynez ad Gomez *var. par.* 2. *cap.* 11. *num.* 57. *in fine*, Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 73. *versic. Quod limitatur*, Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 5. *num.* 98. *in prin.* intellige, & declara, ut procedat ad effectum, ne sepeliatur in terra Sacra, Menochius *de arb. jud. casu* 387. *num.* 29. in qua usurarius manifestus non est sepeliendus *cap. quia* 3. ubi Barbosa *num.* 4. *de usuris*, *cap. quamquam eod. tit. in* 6. idem Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 42. *&* *de offi. Parochi part.* 3. *cap.* 26. *numer.* 42. Ybañez de Faria ad Covar. *var. l.* 2. *cap.* 1. *num.* 85. Leorard. *de usuris quæst.* 100. *num.* 35. Villalobos *in sum. mor. par.* 2. *tract.* 22. *dif.* 22. *num.* 2. Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 7. *de just. & jure tract.* 32. *disp.* 4. *punct.* 30. *num.* 8. Secus ad effectum sepeliendi in terra profana, Ripa *de peste tit. de remed. præservat. n.* 102. notant Boer. *dec.* 287. *n.* 2. Menochius *de arbit. jud. casu* 387. *n.* 18. Brunor. *a sole qu.* 29. *n.* 11.

ARGUMENTUM.

An empara in pecuniis, rebus, seu bonis mobilibus Clerici penes laicum existentibus, & è contra an empara in pecuniis, rebus, seu bonis mobilibus laici penes Clericum existentibus fieri debeat per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Empara duplex est, realis, & verbalis.*

2 *Empara realis quid sit, & quando locum habeat.*

3 *Empara verbalis duplex est, num.* 3. *una qua dominus directus uti potest contra suum vassallum, num.* 4. *quæ est per appositionem Crucum in fructibus fundi, & practicatur etiam in favorem cujuscumque creditoris num.* 5. *Alia, quæ præcepto injungitur possessori, seu detentori alicujus Rei, ne rem, seu pecuniam dimittat, seu solvat, nu.* 6. *& praticatur in Cathalonia, & aliis pluribus Regnis nu.* 7. *& est conformis juri communi, num.* 8.

9 *Empara verbalis similis est sequestrationis, sed in multis differunt, num.* 11.

10 *Sequestratio regulariter est utroque jure prohibita, num.* 10. *& quando fieri potest, partis citationem requirit, nu.* 12.

13 *Empara verbalis fit sine causæ cognitione, & partis citatione, nu.* 13. *quæ nec litis pendentiam, nec præventionem inducit num.* 14.

15 *Empara in bonis Clerici penes laicum existentibus fit facienda per judicem Ecclesiasticum vel sæcularem, nu.* 15. *Quòd fit facienda per judicem Ecclesiasticum, n.* 16. *Sed quòd fit facienda per judicem sæcularem n.* 17. *Quæ observatur in Cathalonia, nu* 18. *&* 19.

20 *Empara in bonis laici debitoris Clerici penes laicum existentibus fieri debet per Judicem sæcularem, nu.* 20. *Et multò magis in bonis laici debitoris alterius laici penes laicum existentibus, numer.* 21.

22 *Em-*

22 *Empara in bonis laici penes Clericum existentibus fieri debet per Judicem Ecclesiasticum, num. 22. quid in Aragonia, nu. 23.*

24 *Judex ad instantiam illius, qui fecit emparam, potest cogere illum, in cujus posse res, seu pecunia fuit emparata, ut juramento manifestet quod debitori debet, num. 24. Et præstito juramento non est locus probationi in contrarium, num. 25. Intellige, nu. 26.*

27 *Judex, facta empara, potest mandare, ut pecunia seu res emparata deponatur.*

28 *Empara tollitur per satisfactionem, nu. 28. sicut sequestrum, n. 29. Limitationes, n. 30.*

31 *Empara facta per Judicem sæcularem in bonis Clerici penes laicum existentibus cancellari debet per Judicem Ecclesiasticum, n. 31. & vide nu. 33. 34. & 35.*

32 *Empara facta per Judicem Ecclesiasticum in bonis laici penes Clericum existentibus cancellari debet per Judicem sæcularem.*

36 *Empara facta per Judicem sæcularem in bonis Clerici penes laicum existentibus justificanda coram Judice Ecclesiastico, n. 36. & contra, nu. 37.*

38 *Fidejussores dati pro tollenda empara ad quid teneantur, nu. 38. 39. & 40.*

41 *Fidejussores plures dati diversis vicibus pro cancellanda empara meliorari omnes tenentur.*

42 *Empara potest fieri quocumque die etiam feriato in honorem Dei, n. 42. & relaxari n. 43.*

44 *Fidejussor pro fidejussione an possit aliquid accipere*

45 *Empara qualiter fiat Regiis privilegiis in sigillo ponendo, quando locum habeat, n. 45. Sed tollitur per cautionem fidejussoriam, nu. 46.*

DECISIO CCXXIX.

1 EMpara duplex est. In nostra Cathaloniæ jurisprudentia, realis scilicet, & verbalis. Jacob. de Monte Judaico *in usat. Magnates nu. 1. fol. 62.* Socarrats *in consuet. Cathaloniæ cap. Si Castellanus num. 50. fol. 281.* Oliba *de jure fisci cap. 15. num. 62.* Ripoll. *in praxi Cur. Vicar. Barcin. rub. 3. nu. 10.* Peguera *in constitut. item ne super laudemio prælud. 5. nu. 1.*

2 Empara realis quid sit, quando locum habeat, qua forma fieri debeat, & de ejus effectibus, non est mei instituti, videantur Jacob. de Monte Judaico *in usat. magnates num. 1. & per totum fol. 62.* Socarrats *in consuetud. Cathal. cap. Si Castellanus num. 10. fol. 285. & à num. 53. usque ad finem fol. 293.* Despuiol ad Mieres *verbo Ampara Realis fol. 65.* Peguera latè *in constit. Item ne super laudemio prælud. 5. & versic. 8.* ubi Vilaplana *utrobique* Oliba *de jure fisci cap. 9. nu. 25. & 26. Et de actionib. par. 1. lib. 3. §. omnes à num. 14.* Ripoll. *var. cap. 2. à num. 382.* Cancer. *par. 1. var. ca. 22. num. 5. 6. 7. 8. & 9.* Fontanella *de pac. nup. toma 1. clau. 4. glo. 13. par. 4. nu. 74. 75. 76. & 77.*

3 Empara verbalis duplex etiam est in Cathalonia, Oliba *de jure fisci c. 15. n. 62.* Fontan. *de pac. nup. tom. 1. clau. 4. glo. 13. par. 4. nu. 72. juncto nu. 78.*

4 Una est empara verbalis, qua Dominus directus uti potest contra suum vassallum, & fit, quando possessori non aufertur, neque interdicitur possessio, vel exitus personalis, sed inhibetur ei, ne inde aliquid extrahat, *& de hac loquitur usaticus si desemparaverit 1. in tit. de penes corporals*, Jacob. de Monte Judaico *in usat. magnates num. 1. versic. Verbalis est*, Socorrats *in consuetud. Cathal. cap. Si Castellanus numer. 10. versic. Verbalis enim fol. 285.* Marquilles *in usat. magnates, verbo emparamentum fol. 90. col. 4. & in usat. rusticus in prin. fol. 290.* Oliba *de jure fisci c. 15. num. 62.* Peguera *in constit. Item ne super laudemio prælud. 5. nu. 2.* Fontanella *de pac. nup. tom. 1. clau. 4. glo. 3. parte 4. numero 8.*

5 Hæcque verbalis empara fit per appositionem Crucum in fructibus fundi. Et practicatur nedum in favorem Domini directi, sed etiam in favorem cujuscumque creditoris. Oliba *de jure fisci cap. 16. sub num. 65. & 66.* Fontanella *de pact. nup. to. 1. clau. 4. glo. 13. part. 4. nu. 79.* practicam refert Ripoll. *in praxi Vicarii Barc. rub. 3. de empara n. 4.* Sed hæc non est mei instituti.

Alia est empara verbalis, (de qua in hac decisione loquor) quæ sic deffinitur, est præceptum Cancellarii, Vice Cancellarii seu Regentis Cancellariam, aut alterius judicis competentis, quo injungitur possessori alicujus rei, seu detentori justo, vel injusto, tenutario, depositario, vel ratione officii, vel suo jure possidenti, aut aliàs, ne rem dimittat, pecuniam, vel rem penes se retineat, ex domo nihil extrahat, non tradat, non liberet, non expediat, & similiter in aliis casibus sic Oliba *de jure fisci cap. 15. à numer. 62.* Fontanella *decis. 463. num. 12. part. 2. & de pac. nup. to. 1. clau. 4. glo. 10. par. 1. num. 96. & glo. 13. part. 4. nu. 72.* late Cancer. *part. 2. var. cap. 4. numer. 6. 7. 8. & 9.* Ripoll. *in prax. Vicar. Barcinonæ rub. 3. de empara num. 1.* Et de hac loquuntur *constit. 1. & 2. tit. de sequestres, y empares prag. 1. tit. de empares, y sequestres.* 6

Et nedùm in Cathalonia practicatur, & est usu recepta ista empara verbalis, qua imperatur per Judicem competentem possessori, seu detentori pecuniæ, seu rei alicujus debitoris, ne ei solvat, vel tradat, quia per Judicem aliud pronuntietur, sed etiam in Regnis Valentiæ, Regens Mattheu *de Regim. Reg. Valen. cap. 11. §. 6. à nu. 88.* Reg. Leo *decis. 5. num. 11. & 12. lib. 1.* Aragoniæ, Portoles §. *emparamentum*, Cancel. *par. 2. var. cap. 4. num. 9. vers. Quam*, Sardiniæ, Quesada Pilo *dissert. 23. nu. 25. vers. Sed restringenda*, Hispaniæ, Italiæ, Franciæ, & multorum aliorum locorum, Rebuffus *in Constit. Reg. tit. de liter. oblig. art. 6. glo. 3. num. 41.* Cancer. *part. 2. var. cap. 4. num. 1.* Reg. Leo *decis. 5. nu. 7. lib. 1.* Et ubique, & præsertim in Mantua, Cyriac. *contro 116. num. 1. tom. 1.* 7

Estque conformis hæc practica juri communi, *l. nomen 4. C. quæ res pignor, l. fin. ff. de lege commissor. l. non abstulit. 4. C. de novat. l. utrum 27. ff. de Constit. pecun.* Felin. *in cap. cum M. num. 41. in fine de Constitut. & in c. cum contingat num. 10. de rescrip.* Cavalvan. *dec. 3. per totam par. 1. Paris. cons. 107. à numer. 66. libr. 3.* alios addunt Portoles ad Molin. *verbo emparamentum n. 8.* Cyriac. *controver. 116. à num. 1. tom. 1.* alios plures cumulat. Regens Mattheu *de Regi. Reg. Valen. cap. 11. §. 6. num. 94. 95. 96.* 8

Dices, empara verbalis valdè similis est sequestrationi, Oliba *de jure fisci c. 15. num. 65. versic. Est enim*, Rippol. *in pract. Cur. Vicarii Barcinonæ, rub. 3. num. 28.* Vilaplana in addit. ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio versic. 8. num. 3.* Sed sequestratio regulariter est utroque jure prohibita, nisi in casibus à jure expressis, vel aliis, illis similibus, & eamdem rationem habentibus, *l. 1. C. de prohibita sequest. l. 2. C. de reprobat. l. sciendum §. fin. ff. qui satisdare cogantur, caput 1. & 2. de sequrst. posse & fract. c. 1. ut lite pendente, can. non ne 8. quæst. 4. can. volumus 16. quæst. 4.* Latissimè tradit, innumerosque citat Castillo *de aliment. c. 13. à num. 2.* aliosque quam plures cumulat Cuenca *de comanda clau. 26. à num. 30.* ubi Niño *à num. 3.* quibus addendi sunt alii permulti quos laudant Barbosa *in l. 1. C. de prohib. sequest. & in cap. 2. à nu. 2. & in addit. n. 2. de sequest. posse & fruct.* Bolero *de decoctorib. debit. fiscal. tit. 3. quæst. 3. nu. 8. 9. & 30.* Reg. Leo *decis. 5. à n. 2. lib. 1.* Capi Latro *decis. 197. nu. 1.* ubi Manfrella *nu. 1. & 2.* Cast. Palaus *in opere mor. par. 6. tract. 29. disp. 3. puncto 18. nam. 5. & 6.* Paz *de tenuta par. 1. c. 10. toto* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 1. glo. 3. num. 4. fol. 178. tomo 1.* Larrea *decis. 58. num. 1.* Conciliol. *ad stat. Eugubii lib. 2. rub. 42. num. 1.* Fermosin. *in rub. à num. 2. de sequest. posse & fruct de jure nostro const. 1. & 4. de sequestres, y empares*, Mieres *in Cur. Barcinonæ, Reg. Jacobi 2. tom. 1. collat. 4. c. 20. num. 3. & 4. fol. 216. in novit*, Ferrer *par. 3. observan. c. 122. versic. Dicta provisio*, Despuiol ad Mieres *verbo sequestrum fol. 192.* Peguera *decis. 36. nu. 11. versic. Nec. refragatur*, Cancer. *parte 2. var. cap. 4. à num. 1.* Villaplana ad Peguera *in constit. Item ne super laudemio versic. 8. nu. 4.* Ergo empara est prohibita. 9 10

Quia respondetur, quòd licèt empara verbalis similis sit sequestrationi, tamen inter se differunt Parrisius *cons. 107. n. 71. & 75. in fine, l. 3.* Reg. Leo *dec. 5. num.* 11

5, *num.* 10. *versic. Secundo lib.* 1. Villaplana ad Peguer-
ram *in constit. Item ne super laudemio versic.* 8. *numer.* 8.
differentias multas tradit Colerus *de proces. execut. part.*
3. *c.* 11. *à numer.* 51. *ad* 94. refert, & sequitur Reg. Leo
decis. 5. *num.* 13. *lib.* 1. Præcipua in proposito est, quòd
12 sequestratio † ut procedat, & legitimè provideatur,
requirit regulariter citationem partis, aliàs nulla est,
ut cum multis docent Castillo *tom.* 8. *de alimentis c.* 13.
num. 15. Cuenca *de comanda clauf.* 6. *num.* 49. 50. 51. &
52. Baron. *de citat. tom.* 1. *quæst.* 17. *num.* 96. Manfrella
ad Capi. Latro *decis.* 197. *numer.* 10. & 11. *juncto numer.*
12. Salgado *de Reg. protec. part.* 2. *c.* 16. *num.* 29. Que-
sada Pilo *differt.* 23. *num.* 25. Villaplana ad Peguera *in*
cont. tit. Item ne super laudemio versic. 8. *num.* 6. & 7. Ca-
13 rocius *de sequest. part.* 3. *quæst.* 3. ubi Quòd hodie seque-
stratio indifferenter fit, benè tamen in relaxatione ju-
stificatur creditum, & adhibetur citatio partis, sequi-
tur Romaguera ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 43.
14 *numer.* 2. At empara † verbalis fit sine causæ cogni-
tione, & partis citatione, Cancer. *part.* 2. *var. c.* 4.
num. 18. & *num.* 51. *versic. Ex his*, Reg. Leo *dec.* 5.
num. 13. & 14. *lib.* 1. Quesada Pilo *differt.* 23. *numer.* 25.
vers. Sed restringenda, Ideoque empara verbalis absque
causæ cognitione impetrata, nec litis pendentiam,
nec præventionem inducit, imò ea non obstante licita
est variatio judicis, quia solùm est præparatoria judi-
cii, ut facilius solutio consequatur, Rebuff. *in constit.*
Reg. tom. 1. *tit. de litter. oblig. art.* 6. *glos.* 3. *num.* 64. &
65. Cavalcan. *decis.* 3. *num.* 2. *part.* 1. quos citat Caro-
cius *de locato part.* 3. *quæst.* 37. Lancellot. *de attentat.*
part. 1. *c.* 4. *de attentat. lite pendente in præfat. num.* 246.
& 247. quos laudat Tondut. *præven. jud. part.* 1. *c.* 32.
num. 25. & 26. Coler. *de proces. execut. part.* 1. *c.* 2. *num.*
96. & *part.* 3. *c.* 11. *num.* 76. Cyriacus *controver.* 237. *nu.*
51. 52. & 53. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. c.* 11. §. 6.
num. 88. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *c.* 44. *num.* 13. &
lib. 2. *c.* 171. *num.* 6. Cancer. *part.* 2. *var. c.* 4. *numer.* 50. &
51. Cuenca *de comanda clauf.* 26. *num.* 59. & 60. Que-
sada Pilo *differt.* 23. *numer.* 25. *versic. Quæ empara*,
consequenterque empara verbalis non est prohibita, sed
jure, tam communi, quàm municipali, & consuetu-
dine valida, *ex traditis num.* 6. 7. & 8.
15 Sed ad institutum, circa primam quæstionis partem,
An empara in pecuniis, rebus, seu bonis mobilibus Cle-
rici penes laicum existentibus fieri debeat per Judicem
Ecclesiasticum, vel sæcularem? Quæstio est frequen-
tissima, & valdè controversa, ac pro utraque parte sen-
tentiæ, ut testatur Ripoll. *in prax. Curiæ Vicar. Barcin.*
rub. 3. *num.* 15. & 16. & sæpe dubitari vidisse, refert Can-
cer. *part.* 2. *var. c.* 4. *num.* 12.
16 Prima est opinio, quòd empara in pecuniis, rebus,
seu bonis mobilibus Clerici penes laicum existentibus
fieri debet per Judicem Ecclesiasticum, & non per Ju-
dicem sæcularem, quia empara, seu sequestrum debet
fieri à judice competente, Giurba post alios *decis.* 25.
num. 8. & si fieret per Judicem sæcularem in bonis Cle-
rici penes laicum existentibus, non fieret per Judicem
competentem, cum in hac materia emparæ non con-
sideretur persona, in cujus posse bona reperiuntur,
sed illius, cujus bona sunt, sic Martha *de jurisdic. par.*
4. *casu* 101. *num.* 5. & 6. & *casu* 165. plures alios addit
Ripoll. *in prax. Curiæ Vicar. Barcin. rub.* 3. *num.* 16. Me-
li ad Castillo *tom.* 8. *de aliment. c.* 13. *num.* 7. Luca ad Gra-
tian. *discep. foren. c.* 149. *numer.* 17. Oliba *de foro Eccle-*
siast. quæst. 29. *part.* 2. *tota*, Romaguera ad Conciol. *ad*
stat. Eug. lib. 1. *rub.* 42. *num.* 31. latè Ciarlin. *controv. fo-*
ren. lib. 1. *c.* 44. & *lib.* 2. *c.* 171. nisi periculum esset in mo-
ra, & non posset haberi copia Judicis Ecclesiastici,
nam tunc Judex sæcularis posset emparam facere in
bonis Clerici penes laicum existentibus, Carocius *de*
sequestro part. 3. *quæst.* 7. *in fine*, & ex Borguino tradit
Ciarl. *contr. foren. lib.* 1. *c.* 44. *n.* 12. & *lib.* 2. *c.* 171. *sub n.* 1.
aliàs Judex sæcularis diceretur Clericum bonis spoliare
Corol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 1. *nu.* 222. & 223.
17 Secunda est opinio, quòd empara in pecuniis, rebus,
seu bonis mobilibus Clerici penes laicum existentibus
fieri debet per Judicem sæcularem, & non per Judi-
cem Ecclesiasticum, quia empara, seu sequestrum à
judice competente fieri debet, & si fieret per judicem
Ecclesiasticum in bonis Clerici penes laicum exis-
tentibus, per Judicem competentem non fieret, cum in
hac materia emparæ non consideretur persona, cujus
bona sunt, sed illius, in cujus posse bona reperiuntur,
ita Cavalcan. *decis.* 3. *num.* 26. *part.* 1. Reg. Leo *decis.*
89. *num.* 16. *lib.* 1. Cancer. *part.* 2. *var. c.* 4. *num.* 12. quos
citat Fontanella *decis.* 495. *num.* 11. *par.* 2. Noguerol. *al-*
leg. 19. *num.* 132. Pegas *resol. foren. c.* 11. *num.* 144. Meli
obser. foren. 77. *num.* 3. Romaguera ad Conciol. *lib.* 2. *rub.*
42. *num.* 31. *versic. Tamen*, & Cancer citat pro hac par-
te Portoles ad Molin. *verbo emparamentum num.* 5. Cabe-
do *decis.* 86. *lib.* 1. Reg. Sesse *de inhibit. c.* 4. §. 9. *num.* 13.
alios addit, sed non sequitur Peguera *in prax. Cur. Vi-*
car. Barcin. rub. 3. *numer.* 15. & pro hac opinione Fonta-
nella citat Navarrum *cons.* 38. *de senten. excom.* ubi te-
net, quòd excommunicationem Bullæ Cœnæ non in-
currit, qui fructus Clerici debitoris sui penes laicum
existentes per Judicem sæcularem sequestrari facit. Id
ipsum post alios docet Leander *quæst. moral. tom.* 4. *tract.*
4. *disp.* 17. *quæst.* 16.

Hæc secunda opinio servatur in praxi in Cathalo- 18
nia, & secundùm eam fuit declaratum per Cancel-
larium Puigmari, Consultoribus Carreres, Mir, &
Pexò 22. Maii 1629. in favorem Joannis Amat Me-
dicinæ Doctoris Ædilis Civitatis Barcinonæ contra
Monasterium Monialium Sanctæ Claræ ejusdem Ci-
vitatis, ex quo dictus Ædilis sequestravit, seu empa-
ravit penes Antonium Blanch Sombrererium pecunias
processas ex venditione lignorum per Economum dicti
Monasterii facta majori pretio, & ultra taxam impo-
sitam per præconia in Civitate Barcinonæ publicata.
De qua latè Fontanella *decis.* 495. *tota*, *eam quæ tradit*
num. 14. *part.* 2. hanc, & aliam declarationem refert
Ripoll. *in prax. Cur. Vicar. Barcin. rub.* 3. *num.* 15. binas
declarationes super hoc puncto factas testatur Cancer.
var. part. 2. *c.* 4. *num.* 12. *in fine*, decisiones nostri Senatus
refert Romaguera ad Conciol. *ad statut. Eugubii libr.* 2.
rub. 42. *n.* 31. *vers. Tamen.*

Adeò quòd si agatur de validitate, seu invaliditate 19
emparæ per Judicem sæcularem factæ in bonis Cleri-
ci penes laicum existentibus cognitio pertinet ad Ju-
dicem sæcularem, & non ad Judicem Ecclesiasticum.
Ita fuit in Cathalonia declaratum per eumdem Can-
cellarium Puigmari, Consultoribus Magarola, & Car-
reres 21. Januarii 1627. in favorem Hieronymæ Pinel-
la viduæ contra Priorem, & Conventum Beatæ Mariæ
de Mercede Civitatis Barcinonæ, his verbis: quoad
validitatem empararum penes Petrum Paulum Amat
Droguerium & alios laicos Arrendatores Molendino-
rum Regalium ad instantiam dictæ Pinella per Consi-
storium verbale suæ Excellentiæ factarum, firmæ juris
in Curia Ecclesiastica, Barcinonæ per Economum di-
cti Monasterii factæ locum non esse.

Et quòd Judex Ecclesiasticus non possit emparare, seu 20
arrestare pecunias, res, seu bona laici debitoris Cle-
rici penes laicum existentes, seu existentia, sed hu-
jusmodi empara fieri debeat per Judicem sæcularem,
quia sequendum est forum ejus, penes quem est fa-
ciendum arrestum, seu empara, docent Cancer. *par.*
2. *var. c.* 4. *num.* 10. Fontanella *decis.* 495. *num.* 13. *versic.*
Sicut nec, *part.* 2. Cabedo *decis.* 86. *part.* 1. Sic fuit in Ca-
thalonia declaratum per Cancellarium Erill, Consulto-
ribus Josa, & Hortola 14. Junii 1634. occasione fir-
mæ juris in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factæ per
Nobilem Don Josephum Calvò, & Nobilem Hieron y-
mam conjuges emparis per Curiam Ecclesiasticam Ge-
runden. de bonis dictorum Nobilium Calvons in posse
aliquorum arrendatorum, & aliorum sæcularium reper-
tis, factis ad instantiam Salvatoris Torres Presbyteri,
& Beneficiati in Ecclesia Collegiata Sancti Felicis Ge-
rundæ, his verbis: firmæ juris factæ in Curia sæcula-
ri locum esse.

Et multò minus Judex Ecclesiasticus potest emparare 21
pecunias, res, seu bona laici debitoris alterius laici pe-
nes laicum existentes, seu existentia, sed facienda est
empara per judicem sæcularem. Ita fuit in Cathalonia
declaratum per Cancellarium Loris, Consultoribus Sa-
la, & Tamarit 23. Novembris 1577. *quam tradidi supra*
hac part. 4. *dec.* 111. *num.* 22.

Circa

22 Circa ſecundam quæſtionis partem. An empara in pecuniis, rebus, ſeu bonis mobilibus laici penes Clericum exiſtentibus fieri debeat per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem? Proponit remiſſivè Cancer. *var. par. 2. cap. 4. num. 11.* ad Reg. Seſſe *de hibit. cap. 8. §. 3. numer. 16.* Sed veritas eſt, quòd fieri debet per Judicem Eccleſiaſticum, & non per ſæcularem, ex eadem ratione, quia ſequendum eſt forum ejus, penes quem facienda eſt empara. Fontanella *dec. 495. num. 13. in prin. par. 2.* & ita obſervatur in Cathalonia, Baron. *de citat. in addit. ad quæſt. 8. à num. 9. tom. 3.*

23 Sed in Aragonia, Empara in pecuniis, rebus, ſeu bonis laici penes Clericum exiſtentibus poteſt fieri per judicem ſæcularem, quia in eo Regno ſervatur poſſe fieri emparamentum validè in poſſe Clerici, vel alterius perſonæ Eccleſiaſticæ, cum ad validitatem emparamenti ſufficiat, quòd vel perſona, cujus bona emparantur, vel perſona, ad cujus inſtantiam fit emparamentum, vel perſona, in cujus poſſe fit, ſit de jurisdictione judicis emparamentum providentis, notat Seſſe *de inhibit. cap. 4. §. 8. num. 13. verſic. Licet, & latius cap. 8. §. 2. à num. 16.*

24 Quæro 1. An Judex ad inſtantiam illius, qui fecit emparam, poſſit cogere illum in cujus poſſe pecuniæ, ſeu res emparatæ fuerunt, ut juramento manifeſtet, quod debitori debet, & quales res, ſeu pecunias illius habeat? Quod Reſp. quòd ſic, quia licèt quis non poſſit cogi, ut propalet res proprias ad tertii utilitatem, tamen tenetur propalare res alienas, ut tertius jus ſuum conſequi poſſit, ita Cavalcan. *deciſ. 3. numer. 1. par. 1.* Stracha *de mercatura tit. de decoctorib. par. 7. numer. 15.* ita practicari vidiſſe teſtatur Cancer. *var. reſol. par. 2. cap. 4. num. 19. verſic. Circa iſtas emparas & par. 3. cap. 17. num. 523.* Ripoll. *in prax. Cur. Vicar. Barcin. rub. 3. num. 14.* Rebuffus *in conſtit. Reg. tit. de litter. obligat. art. 6. gloſ. 3. numer. 64.* Fojanus *de ſequeſtro regul. 19. ſub num. 3.* Cyriacus *controv. 116. nu. 1. verſ. Quo præcepto & nu. 2. 3. & 4.*

25 Sed adverte, quòd ſi inſtantiam partis, quæ fecit emparam, ille penes quem pecuniæ, ſeu res emparatæ fuerunt, juraverit ſe non eſſe debitorem, aut pecunias, ſeu res aliquas habere, tam tempore emparæ, quàm tempore declarationis, cum iſtud juramentum ſit deciſivum, ex quo per ipſum deciditur lis emparæ, ſicut per ſententiam, non admittitur amplius aliqua probatio civiliter pro demonſtrando contrarium ejus, quod juratum eſt, *argu. l. non erit 5. §. dato juramento, l. nam, & poſtea 9. in prin. ff. de jure jurando, l. 1. & 2. Cod. de reb. cred. cop. fin. & ibi per ſcribentes de his quæ vi*, Maranta *de ord. jud. par. 6. de Juramento actu 9. num. 22. in fine verſ. Dicitur autem* Maſcard. *de probat. conclu. 554. num. 17. & 18.* doctè Cardoſo *in prax. jud. verbo juramentum num. 11.* Heringius *de fide juſſor. cap. 20. §. 2.* Carocius *de juramen. litis deciſivè quæſt. 2. novæ quæſt. princ. ſub num. 5.* Barboſa *in l. 1. num. 2. & 3. & in l. 2. nu. 4. verſ. Unde C. de reb. cred.* latè probat in noſtris terminis empatę Cyriacus *controv. 116. à n. 4. uſque ad finem.*

26 Adverte etiam, quòd dicta *num. 24.* procedunt, quando judex habet jurisdictionem in illum, in cujus poſſe pecuniæ, ſeu res emparatæ fuerunt; ſecus ſi in eo non habeat jurisdictionem, ut deciſum teſtantur Portoles ad Molin. *verbo emparamentum num. 5. & 6.* Reg. Seſſe *de inhibit. cap. 4. §. 9. num. 13. & cap. 8. §. 2. à numero 16.*

27 Quæro 2. An facta empara per Judicem ſæcularem in pecuniis, ſeu rebus Clerici penes laicum exiſtentibus poſſit judex ſæcularis mandare laico in cujus poſſe pecuniæ, ſeu res Clerici ſunt emparatæ, ut pecuniæ, ſeu res deponantur? Et è contra. An empara facta per Judicem Eccleſiaſticum in pecuniis, ſeu rebus laici penes Clericum exiſtentibus poſſit Judex Eccleſiaſticus mandare Clerico, in cujus poſſe pecuniæ, ſeu res laici ſunt emparatæ, ut eas deponat? Reſp. quòd ſic ut fuit obſervatum per Regiam Audientiam Regni Valentiæ in caſu relato per Regen. Leo *deciſ. 89. num. 1. verſic. Quibus lib. 1.* notat Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 11. §. 6. num. 97. verſic. Vel ſi exploratum ſit.*

Quæro 3. An empara tollatur per ſatiſdationem? 28
Reſp. quòd ſic, de jure noſtro *Conſtitut. 1. tit. de ſequeſtres, y empares, pragmat. 1. tit. de empares, y ſequeſtres*, Cancer. *par. 2. var. cap. 4. num. 20.* de Valentia, *forus 22. de pignorib.* Reg. Leo cum deciſionibus Senatus Valentini *dec. 5. nu. 15. & dec. 89. nu. 18. & 20. lib. 1.* De Regno Aragonum, & de jure communi Portoles ad Molin. §. *emparamentum n. 9. & 13.*

Sicut ſequeſtrum regulariter per ſatiſdationem tollitur, dicitur enim ſatiſdatio Medicina ſequeſtri, quæ loco ſequeſtri ſubrogatur *l. Senatus in fine, ff. de offi. Præſid. l. ſi fidejuſſor. §. fin. ff. qui ſatiſdare cogantur, l. litibus, Cod. de agricol. & cenſit. lib. 11.* Azevedo *l. 1. num. 4. & 5. tit. 12. lib. 4. recop.* Mareſcot. *var. lib. 2. c. 77. num. 16.* Salgado *de reg. protect. pvr. 2. cap. 16. num. 21.* Carocius *de ſequeſtro par. 2. quæſt. 2. num. 18. & par. 4. quæſt. 2 num. 1.* Foianus *de ſequeſtr. regul. 4. à num. 1.* Caſtillo *tom. 8. de aliment. cap. 13. num. 26.* Cirocchus *diſcep. 27. numer. 36.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. num. 94.* Maurus *de fidejuſſor. par. 1. ſect. 2. cap. 8. à nnmer. 1.* Capici. Latro *deciſ. 197. numer. 30.* Conciol. *ad ſtat. Eugubii lib. 2. rub. 42. num. 11.* ubi Romaguera *num. 28.* Pekio *de jure ſiſten. cap. 31. nu. 2.* Larrea *deciſ. 58. numer. 10. 11. & 12.* Ferentil. ad Burat. *deciſ. 595. num 9.* Trentacinq. *var. lib. 3. de ſolutionib. reſol. 12. num. 7.* Barboſa *in cap. 1. num. 4.* ubi Fermoſin. *qu. 3. num. 4. & 5. de ſequeſt. poſſe & fruct.* Cancer. *parte 2. var. cap. 4. num. 20.* Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 11. §. 6. num. 9. verſic. Et differentia*, Borell. *in ſum. deciſ. part. 2. tit. 37. à nu. 127.* Riccius *collectam. 2536. par. 7.* Cuenca *de comanda clauſ. 26. à num. 53.*

Hucuſque dicta *num. 28. & 29.* quòd empara, & 30
ſequeſtrum tollitur per ſatiſdationem, plures recipiunt limitationes, unam notabilem tradit Cancer. *par. 2. var. cap. 4. nu. 21. & 22.* aliam Queſada Pilo *diſſert. 23. numer. 25. verſ. Sed reſtringenda*, Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. §. 7. proœm. à num. 95.* Mareſcot. var. *lib. 2. cap. 77. num. 17.* Salgado *de reg. protec. par. 2. cap. 16. num. 22.* Duas Ripoll. *in prax. Cur. Vicar. Barcin. rub. 3. nu. 13.* Cuenca *de Comanda clauſ. 26. num. 57. & 58.* ſeptem Trentacinq. *var. lib. 3. de ſolutionib. reſol. 12. numer. 7.* octo Carocius *de ſequeſtro par. 4. quæſt. 2.* Ferentil. ad Burat. *deciſ. 595. num. 9.* viginti, & duas Faianus *de ſequeſtrat. regul. 4.* remiſſivè una relata Caſtillo *tom. 8. de alimen. cap. 13. numer. 26.* addendi Altimar. ad Rovit. *conſt. 34. à nu. 23.* Conciol. *ad ſtat. Eugubii lib. 2. rub. 42. num. 14. 15. & 16.* ubi Romaguera *nu. 29.*

Quæro 4. An empara per Judicem ſæcularem facta 31
in pecuniis, rebus, ſeu bonis mobilibus Clerici penes laicum exiſtentibus debeat cancellari, ac tolli per ſatiſdationem, & cautionem per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem? Reſp. quòd per Judicem Eccleſiaſticum, ita fuit deciſum in Cathalonia per Cancellarium Agullana, Conſultoribus Puigmiia, & Miiavila Franqueſa 6. Septembris 1612. In favorem Joachimi Talara Presbyteri Civitatis Dertuzæ contra Dionyſium de Belli, ratione empàræ factæ in Curia Regentis Vicariam Barcinonæ inſtante dicto Dionyſio de Belli in bonis, & rebus dicti Talara exiſtentibus penes N. Marti ſtabularium Barcinonæ.

Sic è contra Empara per Judicem Eccleſiaſticum 32
facta in pecuniis, rebut, ſeu bonis mobilibus laici penes Clericum exiſtentibus debet per ſatiſdationem tolli, ac cancellari per Judicem ſæcularem, qui emparam fieri proviſit, ſic fuit facto verbo obſervatum in noſtra Regia Audientia in favorem Franciſci Olmera, & Puigpardina Civitatis Gerundæ contra Mariam Camps, & alios creditores ejuſdem Civitatis 22. Februarii 1657. Referente Magnifico Ludovico Ferrer, Aulæ Regentis Cancellariam. Cum enim bona dicti Franciſci Olmera, & Puigpardina laici penes quemdam Eccleſiaſticum exiſtentia, ad inſtantiam dictæ Mariæ Camps, & aliorum creditorum fuiſſent emparata per Curiam Eccleſiaſticam Gerundæ, poſtea mota lite per dictum Franciſcum Olmera in Regia Audientia, præſtitaque cautione pro tollenda empara, fuit dicta empara cancellata, & expeditæ litteræ Curiæ Eccleſiaſticæ Gerundæ, quarum vigore dicta Curia Eccleſiaſtica Gerundæ

man-

mandavit personæ Ecclesiasticæ, quatenus dicta bona emparata traderet dicto Francisco Olmera, sicque fuit executum. Scriba Regiæ Audientiæ Oriol, & Mercer.

33 Benè tamen credo, quòd Judex sæcularis, facta empara in bonis Clerici penes laicum existentibus, potest providere ad instantiam ejusdem Clerici cancellationem dictæ emparæ præstita cautione, dummodo cautio pro tollenda empara præstetur per Clericum de stando juri coram suo Judice Ecclesiastico, ut sentit Cavalcan. *decis.* 3. *num.* 24. *lib.* 1. Et fuit sic observatum per Regiam Audientiam Regni Valentiæ in casu relato per Reg. Leo *decis.* 89. *nu.* 20. *lib.* 1. Et fuit ita per me provisum 8. Octobris 1669. In favorem Prioris, & Conventus Sanctæ Catharinæ Martyris Ordinis Prædicatorum Civitatis Barcinonæ contra N. Duran Aromatarium Civem Barcinonæ, Scriba Ferrer. Et idem dicendum est è contra.

34 Sed nota, & liga digito, quòd si facta empara per Judicem sæcularem in bonis Clerici penes laicum existentibus, ipse Clericus pro tollenda empara præstet cautionem coram Judice sæculari, detque fidejussores laicos de Judicio sisti, & Judicatum solvi per Judicem sæcularem cum clausulis simul, & in solidum, renuntiationibus, & aliis stylatis, talis obligatio, & satisdatio nulla est, ut fuit declaratum per nostram Regiam Audientiam Referente Salavardeña 10. Septembris 1539. Inter Vincentium Rossell Canonicum Barcinonæ, & Joannem Puig. Et tam principalis Clericus quàm fidejussores laici non remanent obligati: Adeò quòd Clericus principalis, quam laici fidejussores, tàm simul, quàm de per se conveniri non possunt coram Judice sæculari; Quinimo si actor absque citatione Clerici rei principalis conveniat fidejussores laicos coram Judice sæculari, petieritque eos principaliter condemnari virtute clausulæ instrumenti Judicialis simul, & in solidum, stante nullitate obligationis, fidejussionis, satisdationis', seu cautionis coram Judice sæculari incompetente factæ, Judicium est nullum, & casu quo sententia condemnatoria per Judicem sæcularem lata sit contra fidejussores laicos exequi non potest, benè probat videndus contrariis respondens Franchis *decision.* 440. *per totam*, meminerunt Cabal. Molfes. & Marta, quos refert, & sequitur Thoro *in compen. decis. par.* 1. *verbo fidejussor. de judicatum solvendo fol.* 216. Heringius *de fidejussor. cap. num.* 18. Ansaldus *de jurisdic. par.* 3. *tit. unico cap.* 12. *à nu.* 5. *ad* 19. Scialoja *de foro compet. cap.* 30. *num.* 14. *par.* 1. latè Rovit. *decis.* 19. Luca ad Franchis *dec.* 400. *num.* 6. Marinis *post libr.* 2. *resol. jur. allegat.* 147. alios cumulavi *decis.* 153. *num.* 9. *versic. Imo in casu*, *par.* 3. ubi tradidi declarationem nostri Senatus, quam inserere decrevi. Et est tenoris sequentis.

35 Attento licèt provisione facta in consistorio verbali suæ Excellentiæ, de Concilio Nobilis Regentis Regiam Cancellariam die 13. Martii 1668. Non facto verbo fuerit provisum, & declaratum locum non esse exceptioni excussionis in vim dilatoriæ oppositæ scedula oblata die 23. Junii 1667. pro parte Philippi Alegre Militis, & Infantionis, & Petri Pons Notarii Causidici Cividum Barcinonæ adversùs petitionem contra illos factam supplicatione oblata 25. Maii 1667. pro parte Syndici Capituli Sedis Barcinonæ imo ad ulteriora in causa procedendum fore, & esse, & fuerit concessa dilatio sex dierum partibus communis, ut latius in dicta provisione continetur, ad quam refertur. Quia tamen constat dictos Alegre, & Pons per Syndicum dicti Capituli fuisse conventos tamquam fidejussores de Judicio sisti', & judicato solvendo datos per Economum', & Procuratorem Prioris, & Conventus Montis Alacris Ordinis Carthusiensis in cautione per eum præstita indicto Consistorio verbali die 15. Septembris 1666. pro cancellandis emparis instante Syndico dicti Capituli factis per idem Consistorium verbale die 7. Aprilis 1666. versus Joannem Baptistam Comdor Notarium, & de Collegio Notariorum Regiorum Barcinonæ, & Paulam Domenech viduam de bonis dicti Prioris, & Conventus Montis Alacris, repertis penes dictos Comdor, & Domenech, pro ut in effectu fuerunt dictæ emparæ cancellatæ attenta dicta cautione facta in dicto Consistorio verbali die 9. Octobris 1666. in qua quidem cautione cum dicti fidejussores non promiserunt solvere debitum proprium sed dicti Prioris, & Conventus rei principalis, qui cum Ecclesiasticus sit, nequit obligari de stando juri, & judicato solvendo per Judicem sæcularem, sed per Judicem Ecclesiasticum, & ita in dubio est intelligenda, & interpretanda dicta cautio. Nam si intelligeretur de stando juri, & judicato solvendo per Judicem sæcularem nulla est cautio, & satisdatio, quamvis præstarentur fidejussores laici, qui in solidum se obligent cum amplissimis renuntiationibus exceptionum sibi competentium, ut in casu præsenti. Unde non possunt dicti Alegre, & Pons coram Judice sæculari tamquam incompetenti conveniri & cogi ad Judicatum solvendum. His igitur, & aliis meritis processus attentis, & aliàs sua Excellencia, insequendo conclusionem in Regia Audientia factam sententiat, pronunciat, & declarat causam, & partes prædictas remittendas fore, & esse pro ut cum presenti remittit ad Judicem Ecclesiasticum competentem. Hoc modo commutando dictam provisionem factam 13. Martii 1668. Et quælibet pars suas solvat expensas, sed pro distractis solitam executionem fieri mandat. Ut. Vidal y Roca: lata 28. Septembris 1668. Scriba Preve.

Ex qua declaratione facta per Magnificum Francis- 36
cu Vidal y Roca clarè infertur, quòd facta empara per Judicem sæcularem in pecuniis, rebus, seu bonis Clerici penes laicum existentibus, illa justificanda est coram Judice Ecclesiastico, apud quem Clericus est conveniendus, & docent Cavalcan. *dec.* 3. *nu.* 24. *vers. Et si non agit*, *& nu.* 26. *&* 27. *par.* 1. Reg. Leo *dec.* 83. *n.* 17. *lib.* 1. Borell. *in sum. dec. par.* 2. *tit.* 37. *nu.* 23. Fontanella *dec.* 495. *nu.* 16. *par.* 2. Ciarlin. *contro. foren. lib.* 1. *c.* 44. *nu.* 12. *vers. Sed nihilominus*, *& lib.* 2. *c.* 171. *n.* 1. *in fine*. Et fuit decisum per Cancellarium Copons, Consultoribus, Sabater, Sunjer, Oliba, & Descamps 24. Decembris 1592. in favorem Capituli Ecclesiæ Barcinonæ contra Priorem, & Conventum Sanctæ Catharinæ Martyris Ordinis Prædicatorum Civitatis Barcinonæ occasione cujusdam emparæ de mandato Regentis Vicariam Barcinonæ factæ instante Economo dicti Monasterii de quibusdam pecuniæ quantitatibus dicti Capituli, existentibus penes Philippum Panella causidicum Civem Barcinonæ. Romaguera sic decisum per nostrum Senatum testatur, & decisionem Refert *in addit. ad conciolum ad stat Eugubr. lib.* 2. *rub.* 42. *nu.* 31. *versic. Tamen*.

Et è contra empara facta per Judicem Ecclesiasticum 37
in pecuniis, rebus, seu bonis laici penes clericum existentibus justificanda est coram Judice sæculari, apud quem ille laicus est conveniendus, ut clarè infertur ex declaratione nostræ Regiæ Audientiæ, *supra relata n.* 32.

Quæro 5. Ad quid teneantur fidejussores dati pro tol- 38
lenda, seu cancellanda empara? Resp. Quòd solùm tenentur respectu rei emparatæ, non autem tenentur respectu totius debiti, pro quo fuit facta empara, nisi aliud convenerint, *l. fidejussores Magistratus* §. *pro Aurelio*, *ff. de fidejussor.* Negusant. *de pignorib. membro* 4. *par.* 2. *principal. nu.* 54. Surd. *de aliment. tit.* 8. *privil.* 50. *nu.* 2. Hodierna ad Surd. latè *dec.* 212. & in terminis Cancer. *par.* 2. *var. c.* 4. *nu.* 54. Ripoll. *in prax. cur. vicar. Barc. rub.* 3. *num.* 12.

Unde fit, quòd si fidejussor pro cancellanda empara 39
solùm promiserit solvere, quidquid, & quantum judicatum fuerit ratione dictæ emparæ, eo tunc solummodo tenetur pro valore rei semparatæ, per doctrinas Cancerii, & Ripoll. supra relatas *nu.* 38. ita fuit provisum in Regia Audientia per Magnificum Didacum Ferrer. 18. Februarii 1669. in favorem Josephi Saturni contra Ludovicum Bataller. Quæ confirmata fuit in gradu supplicationis referente Magnifico Francisco Vidal y Roca 2. Julii 1669. Scriba Almunia, & Casasses. Et iterum in causa supplicationis referente eodem Magnifico Francisco Vidal y Roca 2. Julii 1666. contra Michaelem Coll,

Coll, & in favorem Bernardi Samphi, Ioſephi Poch fidejuſſorum pro ſecunda cancellatione datorum per Geraldum Valdeſera, qui ſolùm promiſerunt ſolvere, quidquid ratione emparæ judicatum fuerit. Scriba Roig.

40 Si autem fidejuſſor pro cancellanda empara promiſerit ſolvere omne id, quidquid, & quantum conſtiterit principalem ſuum eſſe debitorem unà cum expenſis, hoc caſu non ſolùm tenetur pro valore rei emparatæ, ſed ad omne id, quod per principalem debetur, per eaſdem doctrinas Cancerii, & Ripoll. *relatas num.* 38. ſic fuit per me proviſum 19. Novembris 1657. in favorem Communitatis Presbyterorum Sancti Petri Puellarum Civitatis Barcinonæ contra Bartholomæum Montras Civem Honoratum Barcin. Scriba Ribes. Et iterum in cauſa ſupplicationis referente Magnifico Franciſco Vidal y Roca 2. Julii 1659. in ſequendo concluſionem in Regia Audientia factam in favorem Michaelis Coll Parochiæ de Alella contra Geraldum Valldoſera principalem, & Ludovicum Mora fidejuſſorem pro prima cancellatione emparæ datum, & Michaelem Saſtreetiam fidejuſſorem pro tertia cancellatione prædictæ emparæ datum, unà cum expenſis. Scriba Roig.

41 Nota, quòd ſi debitor pro tollenda, ſeu cancellanda empara dat fidejuſſorem, ſi creditor petierit cautionem meliorari, & meliorata fuerit, datuſque alter fidejuſſor, & iterum creditor petierit cautionem meliorari, & meliorata fuerit, datuſque alius fidejuſſor, omnes fidejuſſores tenentur, remanentque obligati, quia ex datione novorum fidejuſſorum, primi non liberantur, cum non novandi animo, ſed cumulativè dati cenſeantur, Heringius latè *de fidejuſſorib. c.* 20. §. 36. Larrea *allegat. fiſcal.* 34. *à nu.* 8. Suelves *conſ.* 38. *n.* 13. *to.* 2. Barboſa plures addit *in cap. fin. num.* 18. *de fidejuſſorib.* ſic fuit in Regia Audientia deciſum referente dicto Magnifico Vidal y Roca 2. Julii 1669. in cauſa ſupplicationis ſupra relata *n.* 39. & 40.

41 Quæro 6. An empara poſſit fieri quocumque die etiam feriato in honorem Dei? Reſp. Quòd ſic, cum regulariter fiat ob periculum in mora, ſicut ſequeſtrum, Rebuff. *in conſtit. Reg. tit. de liter. oblig. art.* 6. *glo.* 3. *nu.* 59. Suarez *in l. poſt rem judicatam ampliat.* 4. *ff. de re Judi.* Cavalcan. *dec.* 1. *nu.* 41. & *dec.* 3. *num.* 15. *par.* 1. Peckius *de jure ſiſten. cap.* 7. *num.* 1. Carocius *de ſequeſtro par.* 3. *qu.* 36. Curti. *de ſequeſtro qu.* 10. Borell. *in ſum. dec. par.* 2. *tit.* 37. *num.* 235. Fermoſin. *in rub. qu.* 2. *nu.* 11. *de ſequeſt. poſſe, & fruct.* Addentes ad Paitel. *exped.* 80. *num.* 34. Conciolus *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 4. *num.* 9. Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 4. *num.* 31. ad quem ſe remittit Deſpujol ad Mieres *verbo empara an poſſit fol.* 65. Ripoll. *in prax. Curia Vicarii Barcin. rub.* 3. *numero* 10.

43 Et facta empara die feriato in honorem Dei, poterit etiam die feriato in honorem Dei relaxari, Carocius *de ſequeſtro part.* 3. *quæſt.* 36. Addentes ad Paitell, *exped.* 80. *num.* 35. Conciolus *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 42. *num.* 10.

44 Quæſtio eſt multum controverſa. An fidejuſſor pro fidejuſſione poſſit pecuniam, vel aliquid accipere? In qua alii affirmant, alii negant, videndi tamen ſunt Mantica *de tacit. libro decimo tit.* 2. *numero tertio* Covar. *libro tertio var. cap.* 7. *num.* 6. Scaccia *de aſſecurat. in præf. num.* 45. Roderic. *de annuis reddit. lib.* 2. *quæſt.* 12. *à num.* 7. Surd. *conſ.* 306. *lib.* 3. Scobar. *de ratiocin. comput.* 16. Avendaño *de cenſib. cap.* 21. *num.* 2. Baeca *de decima tutor. cap.* 2. *num.* 82. Pyrrus Maurus *de fidejuſſor. tract.* 2. *par.* 1. *ſect.* 2. *cap.* 2. *toto*, Cabal. *reſol. cri. caſu* 285. *toto*, Heringius *de fidejuſſor. cap.* 26. *à numer.* 229. Ludovis, & ibi Beltramin. *deciſ.* 161. Barboſa *in l.* 1. *par.* 3. *num.* 54. *ff. ſolut. matri.* Spin. *in ſpecu. teſtat. glo. rub.* 13. *num.* 41. Guttier. *pract. lib.* 2. *quæſt.* 242. Caſtillo *controver. lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 11. Carocius *de locato tit. de fidejuſſor. num.* 8. & 9. Scaccia *de comerciis* §. 1. *quæſt.* 1. *num.* 494. Ugolin. *de uſur. cap.* 9. §. 2. Solis *de cenſib. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 20. *verſic. Secundo animadverto*, Molina *de inſtit. & jure tom.* 2. *tract.* 2. *diſput.* 319. Cenſius *de cenſib. part.* 1. *quæſt.* 52. *nu.* 7. Duardus *de cenſib. tom.* 1. §. 3. *quæſt.* 13. *num.* 20. & 21. Olea *de ceſſi. jur. tit.* 5. *quæſt.* 5. *num.* 50. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 121. *num.* 40. Queſada Pilo *diſſert.* 17. *numer.* 55. Leotard. *de uſu. quæſtion.* 23. *à numer.* 30. Bonacina *de contract. diſp.* 3. *quæſt.* 3. *par.* 1. *num.* 12. Villalobos *in ſum. mor. par.* 2. *tract.* 22. *dif.* 4. *num.* 21. Caſt. Palaus *par.* 7. *de juſt. & jure tract.* 32. *diſp.* 4. *punct.* 13. *num.* 5. *& punct.* 18. Cancer. *var. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 118. & 119 Sed veritas eſt, quòd ſic, etiam in foro conſcientiæ, dummodo ceſſet omnis fraus, & aliquid moderatum accipiatur, pro modo periculi, ratione futuri imminentis damni, quo affici poteſt.

Ultimò ſi vis ſcire practicam, qualiter empara 45
ſiat Regiis privilegiis in ſigillo apponendo, & quando locum habeat, videndi ſunt Oliba *de jure fiſci capitul.* 15. *à numero* 58. Fontanella *de pact. nnp. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſ.* 10. *parte* 1. *à numero* 95. Ripoll. *in prax. Cur. Vicar. Barcin. rub.* 3. *numero* 27. & in ſimili Dominus Vicecancel. Greſpi *obſerv.* 114. & vide concluſionem diei 11. Februarii 1602. in favorem Jacobi Aguilar, Peralta, & Camporells contra Syndicum, & Juratos Villæ del Arbòs, referente Magnifico Hieronymo Torner, quæ eſt in libro concluſionum anni 1602. *fol.* 1. *pagina.* 2.

Hæc empara facta in privilegio, ſeu in Regio 46
ſigillo tollitur per firmam juris, hoc eſt per cautionem fidejuſſoriam, notat Oliba *de jure Fiſci capitul.* 15. *numero* 59. *in fine, ex dictis ſuprà numero* 29. & 30. ita fuit facto verbo proviſum referente Magnifico Joſepho Aleny Aulæ Reverendi Cancellarii die 3. Novembris 1680. in favorem Ioſephi Cortes, qui obtinuerat privilegium Droguerii à ſua Regia Majeſtate, & cum illud regiſtraretur in Regia Cancellaria hujus Principatus, fuit emparatum per Syndicum Collegii Drogueriorum, ſed fuit præſtita cautione ſublata empara. Scriba Joanne Paulo Fabra. Vide alia in hac materia *deciſion.* 240. *numero* 10.

ARGUMENTUM.

An Clerici teneantur contribuere, & per quem Judicem ſint compellendi ad ſolutionem expenſarum pro interitu, & occiſione locuſtarum, per ſuum Judicem Eccleſiaſticum, vel per Judicem ſæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Locuſtarum materia tractatur, numero primo & quæ dicuntur de locuſtis procedunt in bruchis, erucis, vermibus, & aliis animalibus fructus terræ devaſtantibus, numero* 88.
2 *Locuſta vocatur apud Latinos, & quomodo in Cathalonia, & aliis regionibus.*
3 *Locuſtæ ethimologia traditur.*
4 *Locuſtarum quot ſint ſpecies.*
5 *Locuſtarum definitio.*
6 *Remiſſio penſionis ſeu mercedis fit propter edacitatem locuſtarum, numero* 6. *amplia numer.* 7. 8. & 9.
10 *Locuſtarum edax pernicie, eſt caſus fortuitus, cauſantque locuſtæ ſterilitatem, numero* 10. *intellige, & declara numero* 11. & 12.
13 *Locuſtarum plaga ex ira Dei deſcendit, propter peccata noſtra, nu.* 13. 14. & 15.
16 *Dei ira propter peccatum unius aliquando ſuper populum ſævit, num.* 16. *declara numero* 17. & 18.
19 *Locuſtæ ex permiſſione Dei veniunt ob non ſolutionem decimarum, & primitiarum, n.* 19. & 20.
21 *Decimas non ſolventes multis pœnis, & damnis ſubjiciuntur.*
22 *Locuſtæ, & ſterilitates mittuntur etiam à Deo propter blaſphemias, ſodomias, adulteria, furta, & ſimilia, & præſertim ob non ſolutionem decimarum, & primitiarum.*
23 *Locuſtæ tropologicè ſignificant adulatores, & mendaces.*

24 *In locustarum extirpatione maxima cura adhiberi debet.*

25 *Remedium spirituale contra locustas præcipuum est, ut convertamur ad Deum, ut Deus convertatur ad nos.*

26 *Dei ira per ejus Sanctissimam misericordiam mitigatur per preces, rogationes, orationes, pœnitentias, jejunia, fletus, planctus, eleemosynas, & similia, num. 26. & 27. si toto corde de nostro fiant, num. 28. Deus exaudiet nos de Cœlo, & propitius erit peccatis nostris, & sanabit terram nostram à locustis, numero 29. si perseveramus in pœnitentiis, numero 30.*

31 *Aqua benedicta possumus uti religiosè contra locustas, nu. 31. & exorcismis, nu. 32.*

33 *Locustæ non possunt excommunicari, & anathematizari, nu. 33. & 34. ratio traditur num. 35. & vide num. 39. & 40.*

36 *Mortui non possunt excommunicari.*

37 *Dæmones excommunicari non possunt.*

38 *Pagani, Judæi, & Cathecumeni non possunt excommunicari secus hæretici, Apostatæ & scismatici.*

41 *Locustæ an possint adjurari.*

42 *Benedictio terminorum remedium est contra locustas.*

43 *Sanctum ut Advocatum, & intercessorem apud Deum eligere possumus, ut à plaga locustarum nos liberet.*

44 *Decimas, & primitias solvere est unum præcipuum remedium contra locustas.*

45 *Decimas solventes quibus bonis remunerentur.*

46 *Remissio mercedis non fit conductori propter sterilitatem, si decimas non solvit.*

47 *Remedia naturalia contra locustas à numero 47. ad 56.*

57 *Locustarum genus est animalium errans, varium & inconstans, huc, & illuc facilè volans.*

58 *Locustæ Regem non habent.*

59 *Locustarum extinctio expensis publicis facienda est, num. 59. & 60. non autem particularium, num. 61. limita, num. 62.*

63 *Collecta pro extinctione locustarum an sit realis, vel personalis, num. 63. & 82.*

64 *Collecta imposita particularibus pro extinctione locustarum in defectum bonorum Universitatum exigenda est ab usufructuario, numero 64. limita, numero 65. & an solvenda sit à conductore seu colono, aut domino fundi, numero 66. & 67.*

68 *Collecta quæ imponitur pro extinctione locustarum non solum est imponenda in locis, ubi locustæ resident, sed etiam in aliis circumvicinis, ubi nulla locustæ sunt, numero 68. & comprobatur, numero 69. & 70. & declaratur, numero 71.*

72 *Clerici simul, cum laicis contribuere tenentur pro extinctione locustarum, num. 72. ratio traditur nu. 73. & comprobatur nu. 74. & 75.*

76 *Collecta quæ imponitur Clericis ad devastandas locustas an possit imponi inconsulto Romano Pontifice, num. 76. 77. & 78.*

79 *Clerici ad solutionem collectæ impositæ ad devastandas locustas per quem judicem sint compellendi, Ecclesiasticum, vel sæcularem, numero 79. 80. 81. & 82.*

83 *Excussio an sit prius facienda in bonis laicorum, ut Clerici pro extinctione locustarum contribuere teneantur, numero 83. 84. 85. 86. & 87.*

89 *Bruchus, eruca, & erugo quid sit, remissivè.*

90 *Locustæ an veniant nomine carnis.*

91 *Locustas comederunt judæi, & multæ aliæ gentes.*

92 *Locustas comedit Sanctus Joannes Baptista.*

93 *Locusta qualis cibus sit.*

DECISIO CCXXX.

SCripta hac decisione de mense Julii 1687. in lucem exivit post aliquos menses pars secunda decisionum vigilantissimi, & diligentissimi Don Bonaventuræ de Tristany Senatoris Egregii meæ Aulæ Regiæ Audientiæ, in qua inveni eamdem materiam tractatam decision. 70. eaque visa, tàm doctè, & exactissimè elaborata, ut supervacaneum mihi visum fuerit, de ea ulterius agere, sed ne à labore suscepto recederem, existimavi, ut typis mandaretur, sicut in simili fecit Joannes Guttierez in suo tractatu de matrimonio, præventus à Patre Thoma Sanchez Societatis Jesu, ut ipse Guttierrez testatur *in Epistola ad Lectorem*, & similiter fecit noster Illerdensis Franciscus Ferrer super Constitutione hac nostra, anteventus à Joanne Petro Fontanella, ut ipse Ferrer affirmat *in proœmio num.* 12. præmittendo nonnulla de locustis, ut fecit Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *in prin. de constitution.* 1

Et primò præmitto. Quòd locusta sic vocatur per Latinos, apud Castellanos, Langosta, apud nos, llagosta, apud Luzitanos, Italos, Gallos, & alias Nationes quibus nominibus nuncupetur, tradit Quiñones *de locustis cap.* 1. *num.* 14. 2

Præmitto 2. circa ethimologiam locustæ, sic vocatæ, ut ajunt Grammatici ab uredine locorum; quasi loca urens, quia omnia urit, & viventia desecat, Quiñones *de locustis c.* 2. *à num.* 7. Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 12. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Amaya *observ. jur. lib.* 3. *numero* 7. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *num.* 12. *de constitut.* Cornel. à Lapide *in commentar. ad Joel c.* 1. *Versi.* 4. *versi. Secunda est.* 3

Præmitto 3. quòd locustarum sunt septem species, ut latè tradit Quiñones *de locustis cap.* 1. *à numero* 19. Sed in præsenti solum agam de locustis, quas vidimus nostris calamitosis temporibus, de quibus Sacra Scriptura loquitur, & loquuntur Doctores, *num.* 5. allegandi. 4

Præmitto 4. circa definitionem locustarum, sunt enim vermes ex limo terræ originem sumentes, qui sua edacitate fructus devastant, sic Cassaneus *cons.* 1. *par.* 1. *sub num.* 1. Prima pars definitionis locustarum, sunt vermes ex limo terræ originem sumentes, probatur Apocalypsi *c.* 9. *versi.* 3. ibi: *De fumo putei exierunt locustæ in terram*, Cirvelo *in tract. superstition. par.* 3. *c.* 10. *num.* 3. *versi. La segunda razones.* Secunda pars definitionis, qui sua edacitate fructus devastant, probatur Exodi *c.* 10. *versi.* 4. & 15. Judicum *lib.* 1. *c.* 6. *versi.* 5. Deuteronomii *c.* 28. *versi.* 38. Malachiæ *cap.* 3. *versi.* 11. *l. excepto* 18. *juncta glos. verbo locustarum, C. de locato*; & tradunt Menoch. *de recop. posse. remed.* 10. *nu.* 37. 38. & 39. Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *post. prin. versi. Et alias, & versi. Et tanta de bruchis*, Magon. *decis. florent.* 67. *nu.* 11. & *seq.* Narbona *l.* 57. *glos. unica in prin. tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Pacionus *de locato cap.* 46. *nu.* 61. Cornelius à Lapide *in comment. Exodi c.* 10. *versi.* 4. *fol.* 282. Quiñon. *de locustis c.* 2. *à nu.* 7. 5

Unde propter edacitatem locustarum fit conductori remissio pensionis seu mercedis, *l. excepto* 18. ubi Barbosa *num.* 1. & 3. *Cod. de locato*, de Regno Castellæ *l.* 22. *tit.* 8. *par.* 5. Medicis *de casib. fortuit. part.* 2. *quæst.* 3. *num.* 6. & *quæst.* 10. *num.* 39. Carocius *de locato tit. de remissione mercedis quæst.* 2. *numero* 2. Magon. *decis. florent.* 67. *tota*, Riminald. *cons.* 40. *à numero* 27. *tom.* 1. Riccius *collectan.* 1033. *versi. Primò fit*, idem Barbosa *in cap. propter sterilitatem numero* 12. *de locato*, Menoch. *de recup. posse. remed.* 10. *num.* 36. & *de arb. jud. casu* 80. *numero* 9. Ayllon Laynez ad Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 2. *sub num.* 19. Quiñones *de locustis cap.* 2. *à num.* 32. Villalobos *in sum. mor. par.* 2. *tract.* 15. *dif.* 6. *à num.* 1. Pascal. *de pat. potest. par.* 4. *cap.* 6. *num.* 95. *in prin.* Valascus *de jure emphit. par.* 1. *quæst.* 27. *num.* 41. *versi. Ut igitur* Narbona *l.* 57. *glos. unica à numero* 50. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Pacionus *de locato cap.* 46. *num.* 60. Balmaseda *de collect. quæst.* 53. *numero* 4. Pegas *resol. foren. capite tertio*. Etiam si fructus † à solo separati devasten- 6 7

devitentur, dummodo ad domum non sint traducti, Gomez *var. tom. 2. cap. 2. num.* 18. ubi Ayllon Laynez *num.* 19. Morla *in emp. jur. part. 1. tit. 10. de locato, & conducto in præmiſ. num.* 9. Stayban. *reſol. foren. cent. 2. reſol.* 145. *à num.* 163. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 57.
8 *num.* 5. ac etiam ſi per conductorem † anticipatæ fuerint ſolutiones penſionum, Stayban. & Balmaſeda locis proximè citatis, ille *num.* 81. iſte *num.* 5. *in fine*.
9 Quamvis conductor † propter timorem locuſtarum deſierit colere agros conductos, Magon. *deciſ. florent.* 67. *à num.* 22. Pacionus *de locato cap.* 46. *num.* 62. latè Don Bonaventura de Triſtany poſt hæc ſcripta viſus *deciſ.* 70. *à num.* 23. *par.* 2.
10 Cum edax locuſtarum pernicies ſit caſus fortuitus, *l. excepto* 18. *Cod. de locato*, Carocius *de locato tit. de caſibus quæſt.* 12. *num.* 32. *verſi. Eſt etiam*, Menoch. *de rem. poſſe. remedio* 10. *nu.* 36. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 53. *num.* 5. Paſcal. *de pat. poteſt. par.* 4. *cap.* 6. *ſub num.* 95. cauſantque locuſtæ ſterilitatem, Medicis poſt alios *de caſib. fortuit. par.* 2. *q.* 3. *num.* 6.
11 Intellige primò, ſi caſus, ſeu adventus locuſtarum ſit inopinatus, & inſolitus in eo loco, ſeu regione, nam tunc fit conductori remiſſio mercedis, ſeu penſionis; ſecùs verò ſi caſus, ſeu adventus locuſtarum ſit ſolitus, ſeu aſſuetus evenire in eo loco, ſeu regione, quo caſu, non fit conductori remiſſio penſionis, ſeu mercedis, etiam ſi fructus per locuſtas corripiantur, *argu. l. ex conducto*, §. *ſi vis*, ibi *Solis fervore non aſſueto*, & ibi: *Si vero nihil extra conſuetudinem acciderit*, *ff. locati*, Morla *in empor. jur. part. 1. tit. 10. q. 1. num. 29. verſi. Secundo limitari poteſt*, Pinel. *in l. 2. par. 1. cap. 3. nu. 30. Cod. de reſcind. vendit.* Surd. *conſ. 34. num. 4. lib. 1.* Caroc. *de locato tit. de caſibus quæſt. 8.* Mantica *de tacit. lib. 5. tit. 8. num. 6. in fine*, Caſtillo *controv. jur. lib. 3. cap. 3. num.* 24. alios addit Barboſa *in cap. propter ſterilitatem num. 6. de locato*, Villalobos *in ſum. mor. part. 2. tract. 25. dif. 6. num.* 33. *in prin.*
12 Intellige ſecundò ſi damnum cauſatum ex edacitate locuſtarum ſit magnum, ut fructibus perceptis, deductis expenſis, non poſſit perſolvi dimidium penſionis, ſeu mercedis, ſic apud ſummos practicos crebrior, communior, ac verior opinio reputatur videantur Covar. *pract. cap.* 30. Theſaur. *deciſ.* 108. Morla *in emp. jur. par. 1. tit. 10. quæſt. 1. num.* 12. Cenedo *collect. ad decretal.* 116. Cevallos *com. cont. qu.* 57. Menchaca *quæſt. uſufreq. lib. 3. quæſt.* 54. Molina *de juſt. & jure tom. 2. diſp.* 495. Gomez *tom. 2. var. cap. 2. numero* 18. ubi Ayllon Laynez *nu.* 19. *verſi. Sterilitatem*. Gratian. *deciſ. Marchiæ* 222. Caſtillo *controv. jur. lib. 3. cap. 3. à num.* 36. Villalobos *in ſum. mor. par. 2. tract. 25. dif. 6. nu. 2. & in verſi. Mas haze de advertir*, Barboſa innumeros alios citat *in cap. propter ſterilitatem nu. 3. de locato*, Urſellius *concluſ. 75. nu.* 14. Quiñones *de locuſtis c. 2. num.* 33. *prope finem*.
13 Præmitto 5. quòd locuſtarum plaga ex ira Dei deſcendit, ut dixit Divus Hieronymus *in commentar. ad c. 3.* Malachiæ, relatus *in can. revertimini* 95. *quæſt. 1.* ibi: *Quando fames, penuria, & rerum omnium egeſtas opprimunt mundum. Sciamus hoc ex ira Dei deſcendere* & tradunt Caſſaneus *conſ. 1. par. 5. nu.* 57. *verſi. Quare*, ibi: *Ecce ergo, & num.* 58. Majol. *in dieb. canicul. colloq. 1. & collo. 5.* Boſſius *tit. de remiſ. merced. nu.* 87. Cæſar. Baron. *tom. 11. annal. anno Chriſti* 1034. *littera A.* Quiñones *de locuſtis cap. 2. à num.* 27. Amaya *obſer. jur. lib. 3. c. 3. à num.* 6. Venerabilis Beda tradit caſum, qui evenit in quadam Provincia Angliæ, de quibuſdam magnis muſchis in quarum aliis ſcriptum erat, ira Dei, referunt Aldrovandus *de animal. infect. lib. 4. tit. ut fugentur fol.* 427. Quiñones *c. 3. num. 9.* Barzia & Zambrana *en el Deſpertador Chriſtiano ſermone* 67. *num. 6. verſi. Bien ſe vió*. Et Cornel à Lapide *in comment. ad Geneſim c. 1. verſi.* 22. *littera C. fol.* 52. ait, quòd exercitus locuſtarum non antea fructus depaſcitur, quàm ipſi id ſit à Deo conceſſum, & quaſi mandatum. Et probatur Paralipomenon 2. *c. 7. num.* 22. ibi: *Et mandavero, & præcepero locuſtæ, ut devoret terram*. Super quo textu fuit thema ſermonis Don Joſephi Barzia & Zambrana *en el Deſpertador Chriſtiano ſermone 67. fol.* 77. & cum eſſet Gentilis Plinius *lib. 11. naturalis hiſtoriæ c.* 36. dixit, quòd locuſtæ iræ Deorum creduntur, referunt Amaya plures citans *obſer. jur. lib. 3. c. 3. num.* 6. Quiñones *de locuſtis cap. 2. ante num.* 27. Cornelio à Lapide, & Barzia & Zambrana *locis hic citatis*.

Propter peccata noſtra, probatur Exodi *cap.* 8. 9. 14
& 10. Deuteronomii *cap.* 28. *&* 29. David *Pſalm.* 77. Joel *cap. 1.* quæ loca extensè ponderat Caſſaneus *conſ. 1. part. 5. num.* 57. *&* 61. *Verſic. Videmus*, & probatur Jeremiæ *capit. 9. verſic.* 12. *&* 13. & tradunt idem Caſſaneus *conſ. 1. part. 1. num.* 63. *verſic. Sic non eſt dicendum*, Narbona *l.* 57. *gloſ. unica num. 4. tit. 4. lib. 2. recopil.* Quiñones *de locuſtis cap. 3. num. 5.* Balmaſeda *de collect. quæſt.* 53. *num. 1.* Carocius *de locato tit. de remiſ. merced. quæſt. 8. num.* 40. Don Joſephus Barzia & Zambrana *en el Deſpertador Chriſtiano ſermone* 67. *à num. 5.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 1. cap. 21. num.* 19. nam ſolent Dæmones in ultionem peccatorum noſtrorum permitti Divinitus hujuſmodi incurſionibus nos infectare, dicit Novarius *in prag. 1. collect. 1. num. 5. de bruchis*.

Ideoque ſi homines affliguntur, non eſt Deo impu- 15
tandum, ſed ſibi ipſis, cum propter peccata ſua affligantur, *can. ſi gens quinquageſimo ſexto diſtinct. can. ſcicitatis 7. quæſt. 1. can. ſi quos 23. quæſt. 4. can. revertimini* 65. *gloſ. verbo ex ira Dei* 16. *quæſt. 1.* Caſſaneus *conſ. 1. par. 1. num.* 58. *verſi. Hinc eſt*. Quæ ita nota ſunt, & manifeſta, quòd nullo modo negari poſſunt, & dicere poſſumus cum Propheta David *Pſalm.* 13. *verſi. 1.* non eſt qui faciat bonum; non eſt uſque ad unum, Caſſaneus exemplificat ad omnes ſtatus *conſ. 1. part. 5. à num.* 62. *ad* 69.

Et aliquando evenit, quòd propter peccatum unius 16
ira Dei ſuper Populum ſævit probatum Joſuè *c. 7. can. ſed illud* 17. *diſtinct. 45. can. ſi Diaconus* 81. *diſtinct. can. non turbatur navis gloſ. verbo plurimi* 24. *quæſt. 1.* Caſſaneus *conſ. 1. part. 5. num.* 58. *verſi. Nonne dicitur*. Sed quomodo hoc † quia pro unius delicto alter pu- 17
niri non debet ut pluribus authoritatibus Sacræ Scripturæ, & variis juribus probant Farinac. *in praxi par. 1. quæſt.* 24. *à num. 1.* Barb. *excom.* 181. *num. 1.* Ybañez de Faria ad Covar. *lib. 2. var. capit. 8. à num. 6.* Reſp. objectum verum eſſe † accepta pœna pro ut eſt culpæ 18
correlativa, & prout importat rationem pœnæ, per quam juſtitiæ qualitas reparatur; at ſi pœna accipiatur ſub ratione medicinæ, ut qui minori bono privetur ut in majori augeatur, vel data juſta cauſa ad majorem Reipublicæ utilitatem, ut dum unus torquetur, cæteri cautius, & promptius à criminibus abſtineant, non inconvenit, ut unus pro alio puniatur pœna temporali, non autem æterna, nec ſpirituali ad ſalutem animæ pertinente, ſic Barboſa *axiomate* 181. *num. 6. & in cap. non debet* 22. *num. 3. de Regu. jur. in 6.* latiſſimè Ybañez de Faria ad Covar. *lib. 2. variar. cap. 8. a num. 10. ad* 28.

Præmitto 6. quòd præcipua peccata noſtra, propter 19
quæ ex Dei permiſſione veniunt locuſtæ, ſunt ob non ſolutionem decimarum, & primitiarum, ut habetur Malachiæ *cap. 3. num. 10. &* 11. & refertur *in can. revertimini* 65. 16. *quæſt. 1. gloſ. in cap. 1. verſi. Alia addito de decimo in 6.* de Regno Caſtellæ *l. 71. tit. 20. partita 1.* Caſſaneus *conſ. 1. part. 5. num.* 57. *verſi. Quære bene*, ibi: *Nam etiam*, Ripa *de peſte tit. de Privileg. contract. num.* 35. Leo *in theſauro fori Eccleſiaſt. lib. 4. capit. 3. num. 7.* Carocius *de locato tit. de remiſ. merced. quæſt. 8. num.* 40. Martha *de juriſdict. par. 2. c. 41. num.* 27. *ante finem*, Caraſc. *ad leg. recopil. capite 6. §. 1. numero 8.* Quiñones *de locuſtis capit. 3. num. 8.* Narbona *l.* 57. *gloſ. unica num.* 63. *tit. 4. lib. 2. recep.* Pacionus *de locato capit. 46. numero* 85. ut puniatur in eo, quo deliquit, habetur enim Sapientiæ *cap.* 11. per quæ peccat, per hæc & torquetur, referunt Leo, Quiñones, *locis hic citatis*, Martha, & Caraſc. ille *num.* 26. iſte *num. 6.* varia jura tradit *gloſ. in can. revertimini* 65. *verbo perdidiſti* 16. *quæſt. 1.* Ego *deciſ.* 110. *num. 1. & deciſ.* 112. *num. 1. part. 2.*

Hæc eſt enim conſuetudo Dei juſtiſſima, ut ſi tu illi 20
decimam non dederis, tu ad decimam revoceris, ut

dicit

dicit Divus Augustinus *sermone* 219. *de tempore*, relatus *in can. decimæ* 66. 16. *quæst.* 1. *glos. in capit.* 1. *vers. alia additio de decimis*, *in* 6. & majores nostri ideo copiis omnibus abundabant, quia decimas Deo dabant. Modò autem quia discessit devotio Dei, accessit indictio fisci, & quod non accipit Christus, hoc tollit fiscus, ut ait idem Divus Augustinus *lib.* 50. *homiliarum homil.* 48. relatus *in can. majores* 8. 16. *quæst.* 9. *glos. in capit.* 1. *vers. Alia additio de decimis in* 6. & referunt Cassaneus *cons.* 1. *part.* 5. *nu.* 56. *vers. Vides enim*, & *nu.* 57. Martha *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 43. *num.* 25. Carascus *ad leg. recop. capit.* 6. §. 1. *num.* 4. Leo *in thesaur. fori Eccles. part.* 4. *cap.* 3. *num.* 7. Quiñones *de locustis cap.* 3. *sub num.* 8. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 1. *c.* 21. *nu.* 20. & *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *versicul. A la qual fol.* 192.

21 Ideoque homines non solventes decimas multis pœnis, & damnis subjiciuntur. Primò, erunt pauperes. Secundò, propter non solutionem decimarum immittit Deus siccitates. Tertiò, qui non solvit decimas, ad decimam revocabitur. Quartò, qui non solvit decimam Deo, impiis militibus dabit. Quintò, qui decimam non solvit, res alienas capit, nam retinere injustè, idem est ac rapere. Sextò, qui non dat decimam, sacrilegium committit, & æternæ damnationis periculum incurrit. Septimò, qui non decimat, tantorum homicidiorum est reus, quanti pauperes in locis, ubi ipse habitat, fame mortui fuerint, quia rem à Deo pauperibus delegatam suis usibus reservavit, ut juribus, ac Doctorum autoritatibus, probat Leander. *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 6. *disput.* 8. *quæst.* 16. quibus addendi sunt *glos. in cap.* 1. *versi. Alia additio de decimis in* 6. Martha *de jurisd. par.* 1. *cap.* 43. *à num.* 25. *ad* 33. Carascus *ad leg. recop. capit.* 6. §. 1. *à num.* 4. *ad finem*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 19. & 20. Cornel. à Lapide *super cap.* 3. *Malachiæ versi. Nota fol.* 830. & ultra dictas pœnas, non solvens decimas, cum teneatur excommunicationi subjicitur, non latæ sententiæ, monitione scilicet præmissa *capit. pervenit*, ubi Barbosa *num.* 2. *capit. ad hoc* 15. ubi Barbosa *numero* 4. *cap. in aliquibus* 32. ubi Barbosa *num.* 3. *de decimis*, *can. statuimus* 16. *quæst.* 1. Concil. Trident. *sess.* 25. *de refor. capit.* 12. ubi Barbosa *numero* 4. & 5. Castrus Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 10. *disp. unica punct.* 15. §. 14. *num.* 1. Fagundez *in* 5. *præcep. Eccles. lib.* 3. *cap.* 6. *num.* 3. idem Barbosa pluribus aliis additis *de jure Eccles. univer. lib.* 3. *cap.* 26. §. 4. *num.* 15. & *de offi. Parochi cap.* 28. §. 4. *num.* 15. & qui solvere tenetur decimas, si eas non solvit privari debet Ecclesiastica sepultura, *cap. prohibemus* 19. ubi Barbosa *numero* 6. *de decimis*, idem Barbosa *de jure Eccles. uni. libro* 3. *cap.* 26. §. 4. *num.* 19. & *de offi. Parochi cap.* 28. §. 4. *numero* 19.

22 Mittuntur etiam à Deo sterilitates, & locustæ puta propter blasphemias, quæ sunt cæteris peccatis horribiliores, de quibus *Psal.* 77. *versi.* 19. *cum seq. juncto vers.* 46. latè Cassaneus *cons.* 1. *part.* 5. *num.* 59. & 60. innumeris citatis Cenedo *collect. ad decret al.* 126. Barbosa *in cap.* 2. & *fin. num.* 2. *de maledicis*, Vela *in* 1. *a num.* 92. *de offi. ordin.* Sodomias, adulteria, homicidia, furta, & similia & præsertim propter non solutionem decimarum, & primitiarum, ut in terminis sterilitatum tradunt Carocius pluribus laudatis *tit. de remissione mercedis qu.* 8. *numero* 40. Pacionus *de locato c.* 46. *num.* 4. & 86. & in termis locustarum Leo *in thesaur. fori Eccles. part.* 4. *c.* 3. *num.* 7. Quiñones *de locustis c.* 3. *numero* 8. Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 63. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* de quibus omnibus Don Bonaventura de Tristany post hæc scripta visus *decis.* 70. *à numero* 4. *part.* 2.

23 Locustæ Tropologicè, seu misticè significant adulatores, & mendaces, culpam, & pœnam eorum, qui violant octavum præceptum, non dices falsum testimonium. Lingua enim mendax, & detractoria dente locustæ est nocentior, tùm aliis, tùm sibi, uti in gehena patebit. Unde Apocalypsi 9. *versi.* 7. mendaces hæretici comparantur locustis, ita ex Divo Augustino, & Prosp. Ruperto tradit Cornel. à Lapide *in comment. exodi c.* 10. *versi.* 4. *fol.* 409. Barzia & Zambrana *en el Despertador Christiano serm.* 67. *num.* 8.

Præmitto 7. quòd pro interitu, & occisione locustarum maxima cura adhiberi debet, ut dicunt Narbona *l.* 57. *glos. unica numero* 1. *tit.* 4. *libro* 2. *recop.* Balmaseda *de collectis quæstione* 53. *numero* 1. Pacionus *de locato capite* 46. *num.* 61. sicque varia apud varios sunt excogitata remedia, quibus imminenti malo locustarum consultissimè mederi valeat, ut videre est apud Aldrovandum *in ornithologia lib.* 10. *c.* 5. & *lib.* 12. *capite* 6. Quiñones *de locustis cap.* 3. *toto*, Ximenes Paton *in discursu de locusta*, §. 2. ad quos se referunt Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 2. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *num.* 5. *versi. Et apud de constitut.* alia enim sunt spiritualia, alia naturalia, Cirvelo *de supreștit. p.* 3. *c.* 10. *num.* 5. 24

Remedium spirituale contra locustas est, ut revertamur, & convertamur ad Deum, ut Deus revertatur, & convertatur ad nos. Dicit Dominus exercituum, Malachiæ *capit.* 3. *versi.* 7. & refertur *in can. revertimini* 65. 16. *quæst.* 1. tradunt Martha *de jurisdict. part.* 2. *c.* 43. *numero* 27. *versi. Et in confirmationem*, Carrascus *ad leg. recop. cap.* 6. §. 1. *numero* 8. & probatur Joel *c.* 2. *versi.* 12. *cum seq. can. convertimini* 34. *de pœniten. dist.* 1. David *Psalm.* 106. *à versi.* 13. Paralipomen. 3. *c.* 7. *à num.* 12. Concil. Trident. *sessi.* 6. *de justificat. c.* 5. latè Quiñones *de locustis c.* 3. *à num.* 1. *ad* 8. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *num.* 10. *part.* 2. 25

Revertimur, & convertimur ad Deum Dominum nostrum per pœnitentias, jejunia, fletus, planctus, preces, rogationes, orationes, eleemosynas, & alia, quibus ira Dei Domini nostri per ejus Sanctissimam misericordiam mitigatur, ut habetur Deuteronomii *cap.* 30. *in prin.* Regum 3. *c.* 8. *versi.* 33. Paralipomenon 2. *c.* 6. *versi.* 24. & *capit.* 7. Judith *c.* 4. *versi.* 8. & 9. Ezechielis *c.* 18. *versi.* 30. David. *Psalm.* 106. *versi.* 13. 19. & 28. Joelis *capite* 1. *versi.* 12. & quoad preces notat Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *numero* 5. *de bruchis*, & quoad orationes, vide successum traditum per Aldobrandum *de animal. infectis lib.* 4. *tit. ut fugantur littera B. fol.* 427. & quoad jejuniorum virtutes, Ripa *de peste titul. de remed. ad curan. post numero* 151. Fagundez *in* 4. *præcep. Eccles. lib.* 3. *capite* 10. *in fine*, & quoad lachrymas, & earum virtutes, Ripa *de peste tit. de remed. ad curand. pest. à numero septimo*, Cornelius à Lapide *in comment. ad Malachiam capite* 3. *versi.* 7. *fol.* 829. latè Don Joseph Barzia & Zambrana *en el Despertador Christiano sermone* 67. *num.* 15. & 16. Et quoad eleemosynas, ejusque fructus, & effectus Villalobos *in sum. moral. par.* 1. *tract.* 22. *dif.* 1. *numero* 1. & 2. Barbosa *in can. quiescamus numero septimo*, *dist.* 42. Leander *quæst. moral. part.* 6. *tract.* 5. *disput.* 1. *quæst.* 13. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 7. *c.* 1. *à num.* 3. 26

Navarrus *cons.* 52. *num.* 13. *de senten. excom.* sic ait. Sancta, & bona conjuratio contra præfatos pisces (idem contra locustas) posset confici. Primò quidem consulendo, & jubendo, ut fiat aliquod jejunium unius, vel plurium dierum à populo, vel vicis, seu pagis ejus. Deindè consulendo, ut pœniteat eos verè peccatorum omnium suorum saltem mortalium, & confiteantur illa Sacerdotibus idoneis, & approbatis. Tertiò etiam consulendo, ut satagant precibus, & supplicationibus humilium augere suam fidem Catholicam, & spem Sanctam perveniendi ad gloriam æternam, & proximis necessariam. 27

Sed hujusmodi preces, rogationes, orationes, pœnitentiæ, jejunia, fletus, planctus, eleemosynæ, & similia fieri debent toto corde nostro, & tota anima nostra, ut habetur Judith *c.* 4. *versi.* 8. Deuteronomii *cap.* 30. *versi.* 2. & *versi.* 10. Paralipomenon 2. *c.* 6. *versi.* 30. Regum 3. *cap.* 8. *versi.* 47. Joelis *cap.* 2. *versi.* 12. & *versic.* 13. quod refertur *in can. scindite* 33. *can. convertimini* 34. *de pœnitent. dist.* 1. Barzia, & Zambrana *en el despertador Christiano Sermone* 67. *numero decimo quinto*, *versi. O Fieles cum seq.* Nam verè pœnitens non est, qui peccandi animum 28

non deponit, *c. quidam* 5. ubi Barbosa *numero* 1. 2. 3. & 4. *de pœniten.*

29 Et si convertimur, & revertimur ad Deum Dominum nostrum, toto corde nostro, & tota Anima nostra, ipse exaudiet nos de Cœlo, & propitius erit peccatis nostris, & sanabit terram nostram à locustis, lege extensè has, & quamplurimas alias benedictiones, Deuteronomii *capite* 30. *versi.* 1. *cum sequent.* Paralipomenon 2. *c.* 6. *à versi.* 28. & *capite* 7. *à versi.* 12. Ezechielis *capit.* 18. *versic.* 30. 31. & 32. Joel *capite* 2. *à versi.* 12. Et locusta non corrumpet fructus terræ nostræ, Malachiæ *c.* 3. *versi.* 11. facietque stare ventum ab occidente vehementissimum, & arreptam locustam projiciet in mare, nec remanebit una quidem in cunctis finibus terræ nostræ, prout fecit in Ægypto, Exodi *cap.* 10. *versi. ad* 20. Quiñones *de locustis c.* 3. *numero* 23. Et suggerit Deus remedium, illud est Seleucis avis, quæ turmatim advolans locustas devoret, referunt Cornel. à Lapide *in comment. in Genesim c.* 1. *versi.* 22. *littera C. fol.* 52. vide quæ dicit de his avibus Aldrovandus *de animal. infectis libro* 4. *tit. ut fugentur littera H. fol.* 426. Quiñones *de locustis c.* 3. *nu.* 11. & reddet nobis annos, quos comedit locusta, Joel *c.* 2. *versi.* 25. ubi Cornel. à Lapide *fol.* 231.

30 In his pœnitentiis, lacrymis, jejuniis, eleemosynis, orationibus, & similibus, toto corde, & tota anima nostra factis, perseverare debemus, *Judith. capite* 3. *versi.* 11. & 12. aliàs si ingravamus corda nostra, & induramus in peccatis, ultra locustas timere debemus, ne Deus augeat alias magnas plagas, ut fecit in Ægypto, Exodi *cap.* 10. Deuteronomii *capite* 28. Paralipomenon 2. *c.* 7. *versi.* 19. Psalm. 77.

31 Præter orationes, fletus, preces, pœnitentias, jejunia, elemosynas, & similia, Religiosè possumus uti contra locustas aqua benedicta, Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *num.* 5. *de bruchis*, ad tex. *in can. aquam* 20. *de consecra. dist.* 3. Torreblanca *de magia lib.* 2. *c.* 53. *num.* 35. & 36. Barbosa *de potest. Episcop. par.* 2. *alleg.* 28. *nu.* 59. & 60. & *de jure Eccles. uti. lib.* 3. *c.* 3. *num.* 64. & *in c. aqua* 9. *num.* 3. *de consecra. Eccles. vel altar.* ut usus fuit Sanctus Vincentius Ferrarius in Civitate Murciæ referunt Aldrovandus *de animal. insect. lib.* 4. *ut fugentur littera D. fol.* 427. Quiñones *de locustis*, *c.* 3. *num.* 60. Et usi fuerunt alii Sancti, ut habetur in Theatro vitæ humanæ *verbo Amuletum versi. Locustæ*, & *alia animalia noxia fugata*, *fol.* 400. Et apud Quiñones *de locustis c.* 3. *num.* 57.

32 Possumus etiam uti exorcismis contra locustas, Navarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *num.* 5. *de bruchis*, Aldrovand. *de animal. insect. lib.* 4. *titu. ut fugentur littera B. fol.* 426. Quiñones *de locustis c.* 3. *num.* 41. & *c.* 4. *fol.* 79. *pag.* 2. *post prin. versi. Y assi*, & contra dæmones, Torreblanca *de magia lib.* 2. *c.* 53. *à num.* 18. alios permultos addunt Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tract.* 14. *disp.* 4. *punct.* 3. *num.* 5. & *punct.* 4. *num.* 2. Leander *quæst. moral. tom.* 6. *tract.* 9. *disp.* 5. *quæst.* 24. 25. & 26. Exorcismos referunt Leo *in thesau. fori Eccles. par.* 4. *c.* 3. Quiñones *de locustis c.* 4. *à fol.* 81. *ad fol.* 84. videndus Navarrus *cons.* 51. *n.* 11. ubi *n.* 14. Refert, quid faciet Sacerdos vestitus Sacris adjurator, seu conjurator animalium irrationalium, & *n.* 15. addit, quòd si primæ conjurationi animalia irrationalia non paruerint, repetatur, donec paruerint cum firma fide, quòd oratio est magnæ virtutis, magnarumque virium, *de senten. excom.* Exorcismi enim Ecclesiastici habent virtutem expellendi dæmones ex opere operato. Sed non infallibilem. Et quare non, videantur Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 3. *tract.* 14. *disp.* 4. *punct.* 4. *nu.* 19. Sanchez *in decal. lib.* 2. *c.* 42. *nu.* 16. & 17. Machado *in su. perfe. confes. lib.* 4. *par.* 1. *tract.* 2. *docu.* 4. *nu.* 6. Leander *quæstione mor. par.* 6. *tract.* 9. *disp.* 5. *qu.* 56. 57. & 58. Thomas del Bene *de juramen. c.* 6. *dub.* 6. *num.* 9.

33 At in his exorcismis non debet fieri mentio excommunicationis, & anathematizationis, quarum nec ipsa animalia, nec dæmones capaces sunt, Navarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *numero* 5. *in fine de bruchis*. Nam

34 licèt † aliquî voluerint posse locustas, & alia animalia irrationalia excommunicari, & anathematizari, ut latè tradit Cassaneus *cons.* 1. *parte* 5. notat Aldrovand. *de animal. infectis lib.* 4. *tit. ut fugentur littera B. versi. Sed nullum fol.* 427. Mendo *de jure Academico lib.* 1. *numero* 119. Certissimum tamen est, quòd locustæ, & alia animalia irrationalia, quæ semina depascuntur, non possunt excommunicari, & anathematizari, ex quo non sunt capaces censuræ, & consuetudo vigens in aliquibus locis ferendi excommunicationes contra prædicta animalia est actio omnino superstitiosa, sic Navarrus latissimè probat *cons.* 52. *de senten. excom.* Avila *de censur. part.* 2. *capite* 4. *disp. unica numero tertio*, Villalobos *in sum. mor. part.* 1. *tract.* 16. *disp.* 14. *numero* 1. Castrus Palaus *in oper. moral. part.* 6. *tract.* 29. *disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 1. *versi. Primo*, Soto, Henriquez, Suarez, Filucius, Alterius, Restellius, Hurtado, Reginaldus, Ægidius, Bonacina, Bassa. Et Cornejo, quos refert, & sequitur Leander *quæst. mor. tom.* 4. *tract.* 1. *disp.* 3. *quæstione* 1. quibus addendi sunt Cenedo *pract. quæst.* 19. *tota*, Leo *in Thesauro fori Eccles. part.* 4. *c.* 3. *toto*, Ugolin. *de censur. tabul.* 1. *capite* 17. *à num.* 2. Spinus *in specul. testament. glos. rubr.* 11. *num.* 55. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 99. *numero* 8. *versi. Non est*, Parlador. *rer. quotid. in sesquicent. differ.* 106. *numero* 8. Sanchez *in decal. lib.* 2. *c.* 42. *num.* 37. Riccius *in prax. var. resol.* 408. *tota*, Graffius *in suis decis. aureis cas. conscien. lib.* 4. *c.* 6. *toto*. Cirvelo *de superst. par.* 3. *c.* 10. *n.* 2. 3. & 4. Pascal. *de pat. potest. par.* 4. *c.* 6. *num.* 95. *versi. Et licet*, Torreblanca *de jure spirit. lib.* 9. *c.* 13. Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *num.* 1. 2. 3. & 4. Quiñones *de locustis c.* 3. *à num.* 24. Thom. del Bene *de juramento c.* 6. *dub.* 7. *à num.* 2. Fraso *de Reg. patron. Indiar. tom.* 2. *c.* 82. *num.* 42. Remissivè Balmaseda *de collect. quæst.* 53. *num.* 16. Qui inter alia † moventur 35 hac ratione. Quia nemo potest excommunicati, nisi sit homo baptizatus, mortalis, & excommunicanti subjectus, Silvester, Armilla, Navarrus, & Soto, quos citat Spinus *in specu. testament. glos. rub.* 11. *num.* 53. Suarez, Coninch, & Layman. Quos refert, & sequitur Castr. Palaus *in opere mor. part.* 6. *tract.* 29. *disp.* 1. *punct.* 6. *num.* 1. *in prin.* idem Navarrus *cons.* 52. *num.* 3. *de senten. excom.* Villalobos *in sum. morali part.* 1. *tract.* 16. *dif.* 14. *in prin.* Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *numero* 2. *de bruchis*, Leander *quæst. moral. tom.* 4. *tract.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 40. *versi. Sed tamquam*, & alii citati *num.* 34.

Unde mortui excommunicari non possunt, Covar- 36 ruvias, Navarrus, Ugolinus, Suarez, Vasquez, Azor, Sayrus, Bonacina, Alterius, quos refert, & sequitur reprobatis contrariis Barbosa *in c. à nobis* 28. *num.* 4. *de senten. excom.* Avila, & Layman, quos addit Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 6. *tract.* 29. *disp.* 1. *punct.* 6. *versi. Tertio*, & *versi. Neque* Villalobos *in sum. mor. par.* 1. *tract.* 15. *dif.* 10. *nu.* 1. & 2. Joan. de Castro, Sotus, Silvester, Cajetanus, Divus Antoninus, Henriquez, Armil. Perez, Turrecremata, Ægid. Reginaldus, Hurtadus, Loysius, Cornejo, Candidus, Basseus, Machado, Valentia, Ledesma, & alii quos laudat Leander *quæst. mor. par.* 4. *tract.* 1. *disp.* 3. *quæst.* 4. & *antea notavit quæst.* 2. *in fine*, Novarius *in pragmat.* 1. *collect.* 1. *ante num.* 3. *de bruchis*.

Nec dæmones, Alterius, Suarez, Bonacina, Palaus, Navarrus, & Filiucius, quos sequitur Leander *quæst. mor. par.* 4. *tract.* 1. *disput.* 3. *quæst.* 3. Villalobos *in sum. mor. par.* 1. *tract.* 16. *dif.* 14. *nu.* 1. Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *ante nu.* 3. *de bruchis*.

Nec pagani, Judæi, aut cathecumeni, Divus Thomas, Navarrus, Henriquez, Suarez, Filiucius, Bonacina, Alterius, Hurtadus, & Palaus, quos citat Leander *quæst. mor. tom.* 4. *tract.* 1. *disp.* 3. *quæst.* 7. & 8. Novarius *in pract. collect.* 1. *ante num.* 3. *de bruchis*. Secus dicendum est de Hæreticis, & Apostatis, qui excommunicari possunt, quia per character quod in baptismo susceperunt, semper jurisdictioni Ecclesiæ remanent subjecti, Alterius, Filiucius, & Palaus, quos citat Leander *quæst. mor. par.* 4. *tract.* 1. *disp.* 3. *quæst.* 9.

Ex dictis dicendum est contra Cassaneum *cons.* 1. *par.* 38 2. & 3. & citatos *numero trigesimo quarto*, *in prin.* Esse omnino illicitum, superstitiosum, vanum, & ridiculum, locustas, & alia animalia irrationalia ad

Judi-

Judicium simul cum plebe cui nocent vocare : ac constituto ex utraque parte Advocato, & Procuratore, accusare, & auditis rationibus ex utraque parte, tamdem excommunicare, & anatemathizare, & ab illis locis exterminare, ac abigere. Nec refert, quòd dicta animalia sæpè sententiæ obediant, ac nocere desinant. Quia id non evenit ex virtute sententiæ latæ, sed ex potestate dœmonum, qui auferunt dicta animalia nocentia, ut sic vana hæc, & superstitiosa hominibus persuadeant, ita Navarrus *cons.* 52. de senten. excom. Sotus, Delrius, Suarez, Henriquez, Rodriguez, Sanchez, Valentia, Trullench, Raphael de la Torre, Bonacina, Filucius, & Torreblanca, quos referunt, & sequuntur Castrus Palaus *in oper. mor. part.* 3. *tract.* 14. *disp.* 4. *punct.* 3. *numero sexto*, Leander *quæst. moral. tom.* 6. *tract.* 6. *disput.* 5. *quæstione vigesima septima*, addo Cenedo *pract. quæstione* 19. *numero* 10. Novarius *in prag.* 1. *collect.* 1. *numero quarto*, *versi.* & *ex aliis de bruchis*, Parlador. *rer. quotid. in sesquicent. disser.* 106. *numero* 8. Cirvelo *de superstit. parte* 3. *capite decimo*, *numero* 3. & 4. Quiñones *de locustis capite* 3. *à numero vigesimo quarto*, & *videndus à numero trigesimo secundo*, Thom. del Bene *de juramen. cap.* 6. *dub.* 7. *à num.* 2.

39 Dicendum etiam est, quòd quæstio proposita per Cassaneum *cons.* 1. *par.* 4. quis sit Judex competens animalium irrationalium, Ecclesiasticus, aut laicus. Poterat illam, & alia omittere, considerando vanum esse in jus vocare, seu citare, excommunicare, & anatemathizare animalia irrationalia propter proprium actum, ita Navarrus *cons.* 52. *nu.* 2. *de senten. excom.*

40 An autem locustæ, & alia animalia irrationalia possint adjurari, ut recedant, & obediant, non obsecratione, & imperio morali, sed physico, & efficaci virtute supernaturali? Resp. Quòd sic Suarez *de relig. tom.* 2. *libro quarto*, *capite* 2. *numero decimo quarto*, debet tamen adjurans hoc in casu cognoscere, sed ad hos operandos effectus præditum esse supernaturali virtute, Castrus Palaus *in oper. mor. part.* 3. *tract.* 14. *disput.* 4. *punct.* 3. *num.* 7. Leander *quæst. mor. tom.* 6. *tract.* 9. *disp.* 5. *quæst.* 28.

41 Bona, & Sancta est contra locustas benedictio terminorum processionaliter cum Evangeliis, Psalmis, & orationibus Sanctæ Matris Ecclesiæ cum Cruce, & aqua benedicta, videatur Cirvelo *de superstit. part.* 3. *cap.* 10. *numero* 5. 6. 7. & 8. Et de Sancta Cruce, & ejus mirabilibus effectibus, Cenedo *collect.* 22. *ad sextum num.* 3. Torreblanca *de magia lib.* 2. *cap.* 53. *à numero* 37.

42 Bonum etiam, & utile est contra locustas eligere aliquem Sanctum, ut Advocatum, & intercessorem apud Deum Dominum nostrum, qui per suam Divinam Misericordiam à plaga locustarum nos liberet, pro ut electi fuerunt Moyses, & Aaron, *Exodi cap.* 10. *vers.* 16. *cum sequent.* Civitas Barcinonæ die 25. Septembris anno 1687. imploravit auxilium Beatissimæ Virginis Mariæ de Mercede, festumque solemnissimum ei fecit. Et Civitates Toleti, Corduvæ, & aliæ Civitates, & Villæ Regnorum Castellæ, & Aragoniæ confugerunt ad Sanctum Augustinum, per cujus intercessionem à Deo ab hac calamitate, & plaga locustarum liberatæ fuerunt, Thom. de Herrera *in alphabet. numero secundo*, *fol.* 97. Lodovic. de los Angeles *de laudib. Augustini fol.* 233. & 234. Ribera *in vita Sancti Augustini libro quinto cap.* 51. 52. 53. & 54. *vers. Por los annos*. Et in Episcopatibus Pampilonen. Calaguritanen. Tirasonen. & aliis est specialis devotio pro fugandis, & extirpandis locustis ad Sanctum Gregorium Episcopum Hostiæ, videantur Cirvelo *de superstit. part.* 3. *capite* 10. *numero* 5. 6. 7. & 8. Quiñones *de locustis capite* 3. *numero sexagesimo primo*, Tamavo *in Martyrol. Hispan. tom.* 3. *sub die* 9. *Maii fol. mihi* 124. *cum sequent.* Et habetur in vita Sancti Dominici de la Calsada, cujus festum fit die 12. mensis Maii, de quibus omnibus videatur Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *num.* 7. 8. & 9. *par.* 1. Sed adverte, quòd intercessio Sanctorum, ut prosit, debet esse sociata cum pœnitentiis, ut latè probat Don Joseph Barcia, & Zambrana *en el Despertador Christiano sermone* 67. *à numero* 17. *usque ad finem*.

Debet etiam esse sociata intercessio Sanctorum cum 43
solutione decimarum, & primitiarum. Nam remedium contra locustas unum est importantissimum, puta solvere decimas, & primitias, quoniam ut habetur Malachiæ *capite* 3. *vers.* 11. Deus promisit increpare devorantem pro homine, si solverit decimas, & primitias, & tradunt Marta *de jurisdict. par.* 2. *cap.* 43. *numero vigesimo septimo*, *vers. Et in confirmationem*, Carascus *ad leg. recop. cap.* 6. §. 1. *num.* 8. devorantem exposuit Divus Hieronymus locustam videlicet, ut refertur *in can. revertimini* 65. 16. *quæst.* 1. Cassaneus *cons.* 1. *par.* 1. *num.* 2. & *par.* 5. *num.* 99. *in fine*, Cornel. à Lapide *in commentar. ad Malachiam c.* 3. *vers.* 11. *fol.* 831. Quiñones *de locustis c.* 3. *num.* 8.

Et si vis scire, quibus bonis remunerentur decimas 44
diligenter solventes? Resp. Quòd permultis. Nam 45
primò, qui decimas integras diligenter tribuit, remunerabitur a Deo abundantia fructuum. Secundò, qui diligenter decimas solvit, consequitur sanitatem corporis, & animæ. Tertiò, qui decimas solvit, consequitur indulgentiam peccatorum, & Cœlestia Regna. Quartò qui decimas dat, erit benedictus à Domino. Benedictio igitur hujusmodi consistit in abundantia fructuum sanitate corporis, vita tranquilla, & longa, generatione prospera, & longæva, ac demum in Paradisi Gloria, quibus bonis omnibus fruitur, qui decimas promptè solvit, sic optimè Rebuffes, And. Hispan. Turrecrema. Graffius, Guido Papa *decis.* 266. Afflict. Riccius *collect.* 2392. *in fine*, *vers.* & *pro complemento*, quos citat, & sequitur Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disput.* 9. *quæst.* 17. *glos. in cap.* 1. *vers. additio hæc tria de decimis in* 6.

Unde infero, quòd conductori, fieri non potest re- 46
missio mercedis propter sterilitatem, si decimas non solverit, Geminian. *in capite* 1. *de decimis in* 6. Hostien. *in cap. propter sterilitatem numero quinto*, ubi Barbatia *numero* 2. *ad finem de locate*, Ripa *de peste tit. de privileg. contract. num.* 35. Guido Papa *decis.* 266. *num.* 3. Rebuff. *de decimis quæst. fin. num.* 22. Carocius *de locato tit. de remis. merced. quæst.* 8. *num.* 40. Ayllon Laynez ad Gomez *var. tom.* 2. *capite* 3. *num.* 20. *vers. Unum tamen*, Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 63. & 64. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* quidquid dicat Valasc. *de jure emphit. quæst.* 27. *num.* 4. contra quem est verior opinio, ut per Pacionum *de locato cap.* 46. *numero* 84. sequitur Bossi. *tit. de remis. mercedis num.* 87. Solorzan. *de jure Indiar. tom.* 2. *tit.* 1. *cap.* 21. *numero* 18. & *in polit. lib.* 2. *c.* 22. *vers. Porque fol.* 192.

Circa remedia naturalia, licèt vix locustarum mul- 47
titudinem extinguere possimus, Narbona *l.* 57. *glos. unica sub num.* 1. *tit.* 4. *lib.* 4. *lib.* 2. *recop.* Et vires humanæ deficiant ad illas debellandas, Quiñones *de locustis c.* 4. *fol.* 79. *pag.* 2. *in prin.* & nullum humanum ingenium sæpè prodesse, Aldrovandus *de animal. infectis lib.* 4. *tit. ne fugentur littera B. fol.* 427. Nam cum genus punitionis locustarum missum sit à Deo, quid resilire volumus? Durum est enim contra stimulum calcitrare, in proposito dicit Cassaneus *cons.* 1. *par.* 5. *sub num.* 58. Tamen ut auctor est Plinius *lib.* 11. *natur. Historiæ capite* 9. Lex erat in Cirynaica Regione ter in anno debellandi locustas. Primò ova obterendo. Deinde fœtum, Postremo adultas, desertoris pœna in eum qui cessaverit, & tradunt Narbona *l.* 5. *glos. unica numero secundo tit.* 4. *libro secundo recop.* Aldrovandus *de animal. infectis lib.* 4. *tit. ut fugentur littera A. fol.* 427. Theatrum vitæ humanæ *verbo Paupertas littera A. fol.* 130. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *numero quinto de constitut.* Pacionus *de locato cap.* 46. *numero* 61. *in fine*, Quiñones *de locustis cap.* 3. *numero* 21. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 76. *numero* 12. *part.* 2.

Circa primum tempus debellandi locustas ova ob- 48
terendo. Remedium est, quòd si locustarum plaga in populo, vel populis, aut Provincia immineat, habitatores singulis in locis quotidiè congregati debeant

debeant obterere ova condensa, arando superficiem terræ semel, & iterum, si aratri capax est, sin minus fodienda est terræ superficies, & tunc Sol, & inclementiæ temporum illas consumunt, & volucres ipsas comedunt, sic Quiñones *de locustis cap.* 3. *numero* 19. *&* *cap.* 4. *fol.* 76. *pag.* 2. *in prin. versi.* *Yo hize lo mismo*. Hæcque diligentia facienda est statim atque locustæ pariunt, & toto tempore hyemis usque ad mensem Martii, nam ut dicit Plinius *lib.* 11. *naturalis historiæ capit.* 29. locustæ pariunt in terra dimissa spinæ caulæ ova condensa aut omni tempore, & ea durant hyeme sub terra, & refert Cassaneus *cons.* 1. *part.* 1. *sub numero* 1. Quiñones *de locustis cap.* 1. *num.* 17. *&* 18. aliqua Pacionus *de locato cap.* 46. *sub num.* 62.

49 Magnum etiam, & importantissimum est remedium mittere sues, seu porcos ad partes, & loca quibus sunt ova condensa locustarum, qui ea comedunt, & reddunt pingues, ut vidimus in Cathalonia in fine anni 1687. & in principio anni 1688. factumque fuit in Polonia refert. Laurent. Surius *in commentar. brevi rer. in orbe gestarum anno* 1542. & ex eo Quiñones *de locustis cap.* 1. *num.* 16. *&* *cap.* 3. *num.* 22.

50 Respectu verò secundi temporis fœtum locustarum debellandi, remedium est, quod natis locustis tempore veris, Quiñones *de locustis capite* 1. *numero decimo octavo*, nempe mense Martii, & usque quo volant, Solent enim volatum arripere primis diebus mensis Junii, debent vicini, incolæ, seu habitatores locustas devastare Syndonibus vulgo buitrones, amplis superius, & angustis inferius, Quiñones *de locustis capite* 3. *numero* 20. *&* *capite* 4. *fol.* 77. *versi.* *Pero el unico*. Et postea eas sepelire locis profundè factis, & supra illas Calx viva est effundenda, & supra calcem imponere quinque, aut sex palmos terræ, eamque comprimere, & astringere, & supra applicare acervum seu cumulum terræ, ne exalentur vapores corrupti, Barzia, & Zambrana *en el Despertador Christiano sermone* 67. *num.* 15. *versi.* *Salir el Pueblo*, *&* *num.* 22. *versi.* *Como se destruie*, & refert sic factum Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *num.* 4. *in fine de constitut.* Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *sub numero* 12. *part.* 2.

51 Solet autem aliquæ Provinciæ pro capiendis locustis præmium aliquod pro quarteria seu modio assignare, & dare, ut tradunt Quiñones *de locustis cap.* 3. *numero vigesimo primo*, Narbona *l.* 9. *glos.* 7. *numero* 8. *&* 9. *tit.* 10. *lib.* 6. *recop.* alter Narbona *de ætate anno* 3. *quæst.* 2. Medices *de venatione par.* 1. *quæst.* 14. Azevedo *l.* 3. *numero* 1. *&* 2. *tit.* 8. *lib.* 7. *recop.* Balmaseda *de collect. quæst.* 53. *num.* 14.

52 Quoad tertium tempus debellandi locustas adultas scilicet quando ipsæ volant, remedium est, ut habitatores eas occidant cum ramis, vel capiant cum sindonibus, vulgo buitrones, aut fossis factis eas impellant, ut in illas cadant, & postea sepeliant, modo jam dicto *numero* 50. hæcque diligentia fieri debet vesperè parum ante occasum, & mane ante ortum Solis, Quiñones *de locustis capite* 1. *numero* 38. *&* 39. *&* *cap.* 3. *numero vigesimo*, Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *sub numero* 12. *parte secunda*.

53 Si locustæ se projiciunt in Mare, aut in flumina, seu lacunas vel alias aquas, habitatores debent eas colligere, & sepelire pro ut supra dictum est *num. quinquagesimo*, fitque hujusmodi sepelitio in omnibus supradictis casibus, ne aer corrumpatur, & sic pestem effugamus, quæ ex locustarum pessimo fœtore grassari valet, Aldrovandus *de animal. infect. tit. ut fugentur littera fol.* 427. Theatrum vitæ humanæ *verbo mors sub littera G. fol.* 731. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *sub num.* 4. *de constitut.* Quiñones *de locustis c.* 3. *à num.* 21. *&* *c.* 4. *fol.* 75. *pag.* 1. *versi.* *Muy buen assunto*, *&* *pag.* 2. *&* *fol.* 76. *in prin.*

54 Ridiculum autem existimo, nisi aliud Medicis videatur, illud, quod dicit Plinius *lib.* 19. *natura. histor. cap.* 10. Quòd omnia animalia fructibus terræ officientia, accessu mulieris menstrualis, flavescunt, & refert Cassaneus *cons.* 1. *par.* 1. *sub num.* 3. ubi addit ex his apparere bonum ex muliere menstrua resultare. Vana pariter, & superflua existimo remedia sulphuris ad fugandas locustas, & quòd capiantur plures locustæ, & comburantur, ut aliæ ex teterrimo odore fugiant, de quibus, & aliis remediis Quiñones *de locustis c.* 3. *à num.* 12. *ad* 17. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *sub num.* 12. *par.* 2.

Cum prædictis diligentiis colligendi, & devastandi 55
locustas *de quibus à num.* 47. *ad* 13. In Apulia, & in aliquibus Italiæ regionibus anno 1542. res benè se habuit, ut refert Menochius *de recuperan. posse. remed.* 10. *num.* 39. & factum sic fuit in Regno Castellæ anno 1619. super quo Quiñones fecit tractatum *de locustis*, & territorio Vallisoletano, ac Provincia veteris Castellæ annis 1648. 1649. *&* 1650. testatur Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *numero* 4. *&* 5. *versi.* *&* *juxta de constitut.*

Ad faciendas diligentias *traditas à nu.* 47. *ad* 53. pro 56
devastandis, & debellandis locustis, mittendæ sunt personæ magnæ authoritatis, & confidentiæ, qui ingenti agmine hominum ad devastandas, & colligendas locustas coacto, ac si adversùs hostes dimicandum foret, aliquod tempus consumant, ut fecit Populus Romanus, refert casum Livius *lib.* 2. *decade.* 5. Et ex eo Menochius *de recup. posse. remed.* 10. *nu.* 38. *&* 39. Narbona *l.* 57. *glos. unica nu.* 9. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Quiñones *de locustis c.* 2. *num.* 20. Pacionus *de locato c.* 46. *sub nu.* 61. Et tradit Marques in forma exercitus exire ad devastandas locustas *in Gubernat. Christ. lib.* 2. *c.* 2. & refert Balmaseda *de collectis quæst.* 53. *num.* 2. Quid servetur in Regno Castellæ *infra nu.* 60. *&* 61.

Præmitto 8. Quòd locustarum genus est animalium 57
errans, varium, & inconstans, huc, vel illuc facile volans, nec in uno loco semper incidens, quia ventus urens passim levat locustas, & ad longinqua prædia conducit, juxta illud Exodi *c.* 10. *versi.* 13. ibi: *Ventus urens levavit locustas, quæ ascenderunt super universam terram Ægypti, & sederunt in cunctis finibus Ægyptiorum innumerabiles*, sic Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 6. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Fermosin. *in c.* 11. *à n.* 2. *de constit.* Novar. *in pag.* 1. *collect.* 1. *de bruchis*, Menoch. *de recup. posse. remed.* 10. *à n.* 37. Cenedo *pract. quæst.* 19. Quibus addo, quòd anno 1683. copia locustarum advolavit à Regno Aragonum ad Principatum Cathaloniæ in partibus Civitatis Illerdæ, & anno 1686. extensas fuisse locustas ad totum camplanum Urgelli, & anno 1687. dum hæc scribo de mense Julii ferè ad totum Principatum Cathaloniæ tantas advolasse ut solem obscurarent, ut densissimæ nubes, omnia comedentes, & devastantes quantos fructus, & herbas invenerunt, Don Bonaventura de Tristany *decis.* 70. *num.* 1. *par.* 2.

Quapropter locustæ Regem non habent, & egre- 58
diuntur universæ per turmas suas, ut habetur Proverbiorum *c.* 30. *versi.* 27. Quiñones *de locustis c.* 1. *nu.* 34. Don Joseph Barzia, & Zambrana *en el Despertador Christiano sermone* 67. *n.* 6. *&* *sub n.* 7. & quòd locustæ Regem non habeant, & non habentes superiorem, & obedientiam, æquiparentur locustis, *glos. in can. qui verè* 12. *verbo* 16. *qu.* 1. Tusch. *pract. concluf. littera L. concluf.* 439. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 46. *nu.* 4. Ansaldus *de jurisdic. par.* 2. *tit.* 11. *c.* 11. *num.* 3. Quiñones *de locustis c.* 2. *nu.* 5.

Præmitto 9. quòd si locustarum plaga in populo, seu 59
Provincia aliqua immineat, tota illa exterminatio, extinctio; collectio, & exorcizatio expensis publicis facienda est, vulgo de los proprios de los lugares. Eo quia locustæ hinc inde errando volant, & transeunt de uno loco in alium, & cum parent nocumentum omnibus prædiis, & messibus, debent expensis publicis exterminari, *argu. l. vectigalia* 10. *l. fin. C. de vectigal.* & expressè decidit *l.* 57. *tit.* 4. *libr.* 2. *recop.* & docent Villadiego *in polit. c.* 3. *in declaratione* §. 30. *&* 32. *numero* 76. Bobad. *in polit. tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 41.

Quiño-

Quiñones *de locustis c. 4. à num. 3. versi. Presupuesto, signanter nu. 7.* Narbona *l. 57. glos. unica nu. 4. & nu. 6. versi. Quo circa, & nu. 2. tit. 4. lib. 2. recop.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. nu. 6. & 7. de constit.* Balmaseda *de collect. quæst. 53. num. 18.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 70. num. 13. par. 1.* remissivè Amaja *observ. jur. lib. 3. c. 4. nu. 8. in fine.*

60 Qua de causa in Regno Castellæ *per l. 57. tit. 4. lib. 2. recop.* indistinctè decernuntur litteræ Regiæ vulgo provisiones à Judicibus Regiis dandæ, ut Judices ordinarii quilibet in suo districtu, & jurisdictione locustas occidant, & persequantur expensis conciliorum, sive Communitatum, ut tradunt Quiñones *de locustis c. 4. n. 8.* Bobadilla *in polit. tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 31.* Narbona *l. 57. glos. unica num. 5. in fine tit. 4. lib. 3. recop.* Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ q. 11. numero 10. de constitut.*

61 Unde sequitur, quòd particulares Domini prædiorum, seu agrorum, ubi locustæ nascuntur, aut grassantur, in nullo eventu debent, nec possunt compelli ad contribuendum in extinctione, & occisione locustarum, Quiñones *de locustis c. 4. num. 9.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ q. 11. num. 50. in fine de constitut.* Narbona *l. 57. glos. unica num. 4. 5. & 6. tit. 4.*

62 *lib. 2. de recop.* Nisi communitas vel Concilium sit inops, ac nulla bona habeat, vel patrimonium ejus sit exiguum, vel adeò debitis onustum, ut locustas propriis expensis colligere, & occidere nequeat, quibus particulares in subsidium ad contributionem pro occidendis, & colligendis locustis compellendi sunt, Quiñones *de locustis c. 4. num. 9.* Narbona *l. 57. glos. unica num. 7. & 22. & comprobat num. 10. 11. & tit. 4. lib. 2. recop.* Balmaseda *de collectis quæst. 3. nu. 18.* & in his terminis sunt intelligendi Avendaño *lib. 2. prætor, c. 10. nu. 26.* Mexia *in prag. taxæ panis conclus. 5. à num. 44.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 70. num. 13. versi. Admittant, & num. 14. par. 2.* aliàs eorum distinctio respuenda, & rejicienda est, pro ut eam respuunt, & rejiciunt, Quiñones *in locustis c. 4. num. 5.* Bovad. *in polit. tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 41.* Narbona *l. 57. glos. unica num. 5. tit. 4. lib. 2. recopil.* Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. num. 8. & 9. de constitut.* pro ut illos sic intelligit, & declarat Balmaseda *de collectis quæst. 53. num. 6. juncto num. 18.*

63 Adverte, quòd hæc collecta pro occisione, & extinctione locustarum in defectum bonorum Conciliorum, seu communitatum imponenda particularibus, non debet esse personalis, aut mixta, sed realis, & secundùm bonorum æstimationem oneranda est, ut tradit Balmas. *de collectis q. 53. nu. 15.* & docent Quinoñes *de locustis c. 4. nu. 9. in fine*, Bobad. *in polit. tom. 2. lib. 5. c. 4. nu. 41. versi. Verdad es*, Narbona *l. 57. glos. unica nu. 14. tit. 4. lib. 2. recop.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ q. 11. num. 23. de constitut.* Daniel de Nobilibus *disp. 50. num. 27.* Sed in hac collecta Dominus Rex contribuere non tenetur. Benè verò tenentur contribuere Barones & Domini Vassallorum, non secundùm bonorum suorum æstimationem, quia hoc esset nimis eos gravare, solvere tamen tenentur sicuti duo vicini magis divites populi, sic Bovad. *in polit. lib. 2. c. 16. num. 173. 174. & 175.*

64 Collecta autem, vel contributio pro extinctione, & occisione locustarum imposita particularibus ob defectum bonorum Conciliorum, seu Communitatum, exigenda est ab usufructuario, & non à proprietario fundi Domino, *argu. l. hactenus, aliàs usufructu 7. §. quoniam, versi. Hactenus, ff. de usufructu, l. si pendentes 27. §. si quid eloacarii, l. quæro 28. ff. de usufructu legato, l. neque stipendium 13. de impen. in rem. dotal. factis, l. neque, Cod. de actionib. empti.* & ad tradita per Pinel. *in l. 1. par. 2. num. 72. Cod. de bon. mater.* Valasc. *de jure emphit. quæst. 17. num. 1. & consult. 116. nu. 2.* Cardoso *in praxi judic. verbo fructus nu. 20.* Molina *de Hispan. primog. lib. 1. c. 27. nu. 8.* ubi Addent. *nu. 8.* Spin. *in Specu. testa. glos. 13. prin. nu. 81. versi. Illud tamen*, Morla *in empor. jur. par. 1. tit. 12. quæst. 2. nu. 10.* Garcia *de expen. c. 11. à num. 45.* Cavalcan. *de usufruct. muli. relicto num. 60. versi. Hic est*, Molina *de just. & jure tract. 2. disp. 7. versi. Usufructuarius*, Crassus *recop. sentent. §. legatum quæst. 37. nota*, Carocius *de locato tit. de usufructu quæst. 16. per totam*, Castillo *de usufructu c. 56. nu. 14. & tom. 8. de alimentis c. 45. nu. 9.* Augustt. Barbosa *in l. eum ad quem 7. n. 9. Cod. de usufructu*, Osascus *decis. 83. n. 4.* Cyriacus *controv. 125. à nu. 11. tom. 1.* Amaya *in l. 2. à nu. 48. Cod. de annon. & trib. lib. 10.* Solis *de censib. tom. 2. lib. 3. c. ult. n. 4.* Costa *de portione, & rata quæs. 157. nu. 1.* Flores de Mena *variar. lib. 2. quæst. 21. nu. 62.* Gratian. *discep. foren. c. 294. nu. 37.* Suelves *cons. 25. num. 14. lib. 1.* Cencius *de censib. quæst. 89.* Borell. *in sum. decis. tom. 3. tit. 15. nu. 89.* Noguerol. *allegat. 2. nu. 108.* Balmaseda *de collectis q. 87. tota, & quæst. 116. nu. 4.* Ybañez de Faria ad Covar. *var. lib. 2. c. 2. n. 28.* & in terminis Narbona *l. 57. glos. unica n. 31. 33. & 34. tit. 4. lib. 2. recop.* Quiñones *de locustis c. 4. num. 45. & 46.* Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. nu. 22. de constitut.* Nisi in so- 65
lutionem † hujusmodi collectæ ususfructus redderetur inutilis, ad Garciam *de expen. c. 11. nu. 61.* Carocium *de locato tit. de usufructu quæst. 16. num. 34.* Castillo *de usufructu c. 56. nu. 18.* Solis *de censib. tom. 2. lib. 3. c. ult. nu. 4. vers. Quæ resolutio*, Crassus §. *legatum nu. 2.* Addentes ad Molin. *de primog. Hispan. lib. 1. c. 27. num. 8. vers. Idem*, ibi: *Quod in usufructuario.*

An autem hujusmodi collecta, seu contributio pro 66
interitu, seu extinctione locustarum sit exigenda, solvique debeat à colono, seu Domino fundi; seu generaliter. An Colonus partiarius, aut ille, qui pensionem pro fundo pecunia numerata solvit teneatur solvere collectas sicut usufructuarius? videndi sunt, Narbona *l. 57. glos. unica à nu. 35. ad 65. tit. 4. lib. 2. recop.* Amaya *in l. unica num. 35. 54. 55. 56. & 57. Cod. de annon. & tribut. lib. 10.* Osas. *decis. 38.* Addent. ad Molinam *de Hispan. primog. lib. 1. c. 27. num. 8. versi. Idem* Olea *de ces. jud. tit. 4. post. quæst. 9. in miscellan. n. 35.* Morla *in emp. jur. par. 1. tit. 10. de locato nu. 37.* Cancer. *par. 1. variar. c. 14. nu. 92.* Ciarlin. *controv. foren. lib. 1. c. 22. à nu. 24.* Ayllon. Laynez ad Gomez *tom. 2. var. c. 3. sub nu. 19. ante finem prin. & n. 21. vers. Apud nos*, Villalobos *in sum. mor. par. 2. tract. 35. dif. 8. n. 2.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæs. 11. n. 22. de constitut.* Balmaseda *de collect. q. 53. nu. 19.*

Et an conductores decimarum beneficiorum, seu po- 67
tius beneficiarii ipsi, vel utrique simul pro occisione, & extinctione locustarum teneantur? Et quid si conductores in instrumento conductionis super se damni cujuslibet supervenientis in fructibus assumant? videndi sunt Narbona *l. 57. glos. unica à num. 66. tit. 4. lib. 2. recop.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. nu. 20. & 21. de constitut.*

Præmittò 10. & ultimò, quòd collectæ pro extin- 68
ctione, & occisione locustarum non solùm sunt imponendæ in locis ubi locustæ resident; sed etiam in aliis circumvicinis, ubi nullæ locustæ sunt, sed ibi facilè convolare possunt, quia etiam res eorum agitur, si non considerato præsenti statu, perpenso tamen damno futuro, quod sine dubio patientur, si remedio salubri ante tempus non occurratur, Quiñones *de locustis c. 4. num. 10.* Narbona *l. 57. glos. unica num. 10. tit. 4. lib. 2. recop.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. num. 11. in fine de constitut.*

Sicut si ædes vicinorum incendantur, & causa repa- 69
randi, & extinguendi incendii, demoliantur ædes intermediæ, ne ignis ulterius progredi valeat, tunc damnum, quod passus est Dominus ædium devastatarum contributione vicinorum resarciendum est, plures laudat Medicis *de casib. fortuit. par. 2. quæst. 7. n. 23.* Gail. *lib. 1. obser. 22. nu. 4.* Farinac. *in praxi par. 3. quæst. 110. nu. 151.* quos, & alios citant Quiñones *de locustris c. 4. n. 11.* Narbona *l. 57. glos. unica n. 11. tit. 4. lib. 2. recop.* Bolañoz *in Curia Philip. tom. 2. lib. 3. c. 3. num. 2. & 3.* quod exemplum aptissimum est ad propositum, cum vix possit discrimen constitui inter ignis, & locustarum nocumentum, ut dicunt Narbona *l. 57. glos. unica nu. 12. tit. 4. lib. 2. recop.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst. 11. nu. 12. de constitut.*

Similiter si diversi Mercatores varia mercium genera 70
in eadem nave congerunt, sed levandæ navis gratia tempestate orta aliquarum mercium jactus fit, tunc

BIBLIOTECA GRANADA

omnes jacturam præstare tenentur, & omnium contributione sarciri, *l.* 1. *l.* 2. §. *cum in eadem*, §. *portio*, *l. navis*, §. *cum autem*, *ff. ad leg. Rod. de jactu*, Narbona *l.* 57. *glos. unica nu.* 13. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Bolañoz *in Curia Philip. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 5.

71 Sed est advertendum, quòd prædia illa, quæ majori beneficio afficiuntur in contributione, vel impositione collectæ pro extinctione, & occisione locustarum, plus multo onerandæ sunt, cum rationi sit consentaneum, ut qui præcipuè beneficio utitur, sit etiam in contributione præcipuus, *argum. l. omnes*, *l. pro locis*, *Cod. de annon. & tributis lib.* 10. junctis his, quæ ibidem interpretes comminiscuntur, Amaya *à num.* 2. Avendaño *de exequen. mandat. par.* 2. *c.* 14. *num.* 21. *in fine*, *& cap.* 3. *num.* 8. *vers. Ad fabricam*, & in terminis de locustis Quiñones *de locustis c.* 4. *num.* 12. Bobad. *in polit. tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 41. *num.* 51. Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 14. *tit.* 4. *lib.* 2. *rec.* Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *nu.* 23. *de const.*

72 Quibus præmissis, deveniens ad primam quæstionis partem in argumento propositam. An Clerici teneantur contribuere pro interitu, & occisione locustarum? Resp. quòd in contributione ista, nullus quocumque exemptionis privilegio gaudeat, etiam quòd sit Nobilis, excusandus est, Narbona, Fermosin. Quiñones, & alii *locis statim allegandis*. Fit indè, quòd Clerici, Monasteria, Religiosi, Equites Sancti Joannis Hierosolimytani, Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, Montesiæ, & aliæ quæcumque Ecclesiasticæ personæ ad locustarum interfectionem, & extinctionem contribuere teneantur, cum locustarum extinctio, & devastatio æquè proficiat, tam laicis, quàm Clericis ex quo concernit publicam utilitatem fructuum suorum, & decimarum commodum; ut expressè tenent, & docent Mexia *in prag. taxæ panis concluf.* 5. *num.* 41. *&* 46. Salzedo ad Bernard. Diaz *in pract. cap.* 55. *vers. Quarto*, *nec ad hoc*, Avendaño *de justa impos. tribut. fundamen.* 5. *causa* 5. *nu.* 13. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 292. *& lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 41. *in fine*, *vers. Y aunque*, Quiñones *de locustis cap.* 4. *à nu.* 12. *vers. Supuesto*, *siguanter à nu.* 18. *& punctum n.* 35. 36. *&* 48. Rodriguez *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 6. *art.* 14. *& quæst.* 66. *art.* 2. Lezana *in sum. quæst. regul. par.* 1. *cap.* 11. *nu.* 17. *vers. Legique præcipienti*, Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 15. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Fermosinus *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *nu.* 13. *&* 14. *& quæst.* 12. *num.* 50. *de conf. titul.* Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 33. *num.* 2. *vers. Sicut ad vermes*, Castillo *tom.* 7. *de tertiis cap.* 9. *sub nu.* 21. Gironda *de gabel. par.* 7. *in prin. nu.* 29. *in fine*, ubi, quòd Judex Ecclesiasticus vim faciat inhibendo judicibus sæcularibus, qui agunt de exigendis contributionibus à Clericis pro occisione locustarum, & aliis casibus similibus, Cevallos ita observari, & practicari testatur *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 64. *nu.* 20. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 20. *cap.* 8. §. 4. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *num.* 66. *Ex quo sequitur fol.* 11. *pag.* 2. *tom.* 2. Augustin. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *num.* 46. *in fine*, Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 16. *num.* 1. *vers. Vel si facienda sit*, Daniel de Nobilibus *disp.* 50. *num.* 48. *& disp.* 62. *nu.* 2. *in addit. ad disp.* 50. *n.* 2. Molina *de just. & jure tom.* 3. *tract.* 2. *disp.* 161. *nu.* 6. *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 76. *alias* 75. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 254. *sub nu.* 3. Amaya *obser. jur. lib.* 3. *cap.* 3. *nu.* 8. Scaño *in propugna. Sacræ Religioni. Sancti Joannis Hierosolimyt. discep.* 12. *c.* 2. *nu.* 14. Balmaseda *de collect. quæst.* 53. *nu.* 7. *&* 8. quidquid dicant Martha *de jurisd. part.* 4. *casu* 2. *num.* 11. Duard. *ad Bul. Cœnæ can.* 15. *quæst.* 17. *num.* 48. idem Barbosa *de jure Eccles. univer. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 41. Don Bonaventura de Tristany post hæc scriptus visus *decis.* 70. *num.* 15. *par.* 1.

73 Quia regula generalis est, quòd ubi tractatur simul, & mixtim de utilitate generali Ecclesiasticorum, & laicorum, tenentur Ecclesiastici simul cum laicis contribuere, ut ex Anchar. Abbate, Deciano, & Vulpello, Docent Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 17. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *num.* 16. *de constitut.* quibus addendi sunt Menoch. *cons.* 800. *à num.* 3. *tom.* 8. Diaz de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 21. *a num.* 213. Lezana *in sum. quæst. regul. par.* 3. *verbo gabella num.* 21. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 16. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 36. *vers. In quibus terminis cum pluribus seq.* Daniel de Nobilibus *disp.* 50. *à n.* 3. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 3. *à num.* 200. Bovad. *in polit. l.* 2. *c.* 18. *à num.* 291. Ansaldus *de jurisd. par.* 5. *tit.* 3. *cap.* 3. *à num.* 243. Quiñones *de locustis quæst.* 4. *à num.* 18. Castillo *de tertiis tom.* 7. *c.* 9. *nu.* 30. *vers. Hoc inquam*, *& latissimè à num.* 34. Balmaseda pluribus additis *de collect. quæst.* 19. *num.* 17.

Sicque Clerici ad extinguendum incendium contri- 74
buere tenentur, quia respicit utilitatem, tam Clericorum, quàm laicorum, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 303. Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 33. *in princip.* Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 9. *sub nu.* 21. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 20. *cap.* 8. §. 54. Daniel de Nobilibus *disp.* 50. *sub nu.* 48. Barbosa alios addit *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *c.* 39. §. 5. *num.* 46.

Similiter Ecclesiasticæ personæ contribuere tenentur 75
in aliis quibuscumque rebus publicam utilitatem, & usum communem concernentibus, utpotè in custodia vinearum, & olivetorum, in reparatione fontis, aut pontis, aquæductus, viarum, murorum, portus, aggerum, pestis, belli imminentis incursionis, & similibus, ut juribus, & variis auctoribus docent Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 16. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ quæst.* 11. *num.* 15. *de constitut.* Otolara *de Nobilit. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 13. Pereyra *de manu Regia par.* 2. *cap.* 33. *nu.* 2. *in fine vers. Vel ad custodiendas*, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 3. *à nu.* 200. *ad* 223. *& nu.* 271. 272. *&* 273. Salgado *de Reg. Proteg. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 9. Florez Diaz de Mena *var. lib.* 2. *q.* 21. *à num.* 213. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *à nu.* 291. Quiñones *de locustis cap.* 4. *à nu.* 18. Ansald. *de jurisd. par.* 5. *tit.* 3. *cap.* 3. *à nu.* 243. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 5. *à nu.* 37. Balmaseda *de collect. quæst.* 19. *à nu.* 14. & alii suprà citati *decis.* 201. *nu.* 5. *hac par.* 4.

Sed utrùm collecta, quæ imponitur Clericis ad deva- 76
standas locustas, imponi possit Summo Pontifice inconsulto? Resp. quòd non, ut tradidi pluribus laudatis *decis.* 101. *num.* 9. *hac part.* 4. quibus addendi sunt alii plures, quos citat Quiñones *de locustis cap.* 4. *à nu.* 49. Narbona *l.* 57. *glos. unica num.* 23. *tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* Balmaseda *de collect. quæst.* 6. *nu.* 2. Diana *resol. moral. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 11. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 248. *nu.* 2. *&* 3. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom* 1. *cap.* 5. *dub.* 18. *sect.* 1. *&* 2. nisi in casu † ur- 77
gentis necessitatis, ubi periculum esset in mora, nec ita facile possit haberi recursus ad Romanum Pontificem, sufficit consensus solius Episcopi cum Clero, Florez Diaz de Mena *var. lib.* 2. *quæst.* 11. *à nu.* 214. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 578. *in fine*, Aviles *cap.* 23. *prætor glos. del orden. nu.* 2. Guttier. *de gabel. quæst.* 92. *nu.* 42. Faber. *in Cod. lib.* 6. *tit.* 29. *def.* 26. & alii à me citati *decis.* 201. *nu.* 9. *vers. Tamen in casu hac par.* 4 Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *nu.* 314. *ad finem*. Quiñones *de locustis cap.* 4. *num.* 53. Narbona *l.* 57. *glos. unica nu.* 23. *vers. Quod benè intelligunt alii tit.* 4. *lib.* 2. *recop.* quidquid dicant Surd. *cons.* 30. *nu.* 67. *lib.* 3. Gratian. *discep. forens. cap.* 290. *n.* 18. Balmaseda *de collect. quæst.* 6. *nu.* 3. contra quos, & alios est verior sententia, ut per Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 9. *à n.* 33. *vers. est tamen*, *usque ad nu.* 45. *& videndus nu.* 52. Diana *resol. moral. par.* 5. *tract.* 1. *resol.* 11. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 247. *nu.* 2. *& resol.* 248. *nu.* 3. *vers. Et nota*.

An autem collecta, seu contributio, quæ imponitur 78
Clericis ad devastandas locustas, ut possit imponi, requiratur, ut vocetur, & consentiat totus Clerus? Resp. quòd sic, adeò, ut nec sufficiat consensus Episcopi, cum suo Capitulo, quia quod particulariter omnes tangit, ab omnibus approbari debet, ut multis laudatis, docent Bellet. *disq. Cler. par.* 1. *tit.* 5. §. 2. *num.* 6. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 3. *num.* 28. *&* 239. Diana *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 41. *alias* 40. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 246. *nu.* 1. *&* 2. *in fine*, Cutel. *de Imm. Eccles. lib.* 2. *quæst.* 41. Thom.

del Bene

del Bene *de Immun. Eccleſiar. tom. 1. cap. 5. dubit. 16. num. 14. & 28. verſic. Quintum, & num. 41. & dub. 19.* Barboſa *in cap. non minus 4. num. 7. de Immunit. Eccleſ.* Florez de Mena *var. libr. 2. quæſt. 21. num. 13.* Et ſi tali caſu Clerus, abſque legitima nollet conſentire, poteſt Judex ſæcularis implorare auxilium Epiſcopi, ut Clerum ad conſentiendum, & contribuendum compellat, Menochius *conſ. 800. n. 15. 8.* Bellet. *diſq. Cler. part. 1. tit. 5. §. 2. num. 9.* Barboſa *in cap. non minus num. 8. de Immun. Eccleſ.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effectu 3. num. 241.* plures laudavi *deciſ. 201. num. 9. verſic. Et ſi Clerus hac part. 4.* quòd ſi urgeat juſta cauſa, ac probabilis neceſſitas, periculum immineat de præſenti, ſolus Epiſcopus poteſt conſentire impoſitioni ipſius collectæ ejus arbitrio, Carol. de Graſſ. *de effect. Cleric. effectu 3. n. 239. & 240.* Caſtillo *de tertiis tom. 7. cap. 9. num. 28. verſ. Quintum requiſitum eſt*, quid ſi Epiſcopus recuſaverit conſentire, videantur tradita à me *deciſ. 201. num. 9. in fine hac part. 4.*

79 Quoad ſecundam quæſtionis partem in argumento propoſitam. An Clerici ad ſolutionem collectæ, ſeu contributionis ad devaſtandas locuſtas ſint compellendi per ſuos Judices Eccleſiaſticos, vel per Judices ſæculares? Grandis eſt inter ſcriptores controverſia, ut inquit Parlador *rer. quotid. in ſexquicent. differ. 9. n. 7.* ac vulgariter ab interpretibus diſcutitur, Narbona *l. 57. gloſſ. unica num. 25. tit. 4. libr. 2. recopil.* & quæſtio eſt valdè dubia propter validiſſima fundamenta utriuſque partis, ut dicit idem Narbona *l. 57. gloſſ. unica num. 28. tit. 4. libr. 2. recopil.* quæ latè referunt Bobadilla *in polit. libr. 2. capit. 18. à num. 315.* Quiñones *de locuſtis cap. 4. à num. 56.* Portoles ad Molin. *§. alfarda num. 3. & 4.* & omiſſa diſtinctione in terminis generalibus tradita per eumdem Parlador. *dicta differ. 9. §. 4. à num. 7. ad 13.* & ex eo refert Hermoſilla ad Gregorium Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 68. in fine fol. 12. tom. 2.* Generaliter verior eſt opinio, quòd in omnibus caſibus, quibus Clerici tenentur ad ſolutionem collectarum, vel gabellarum ſemper ſunt compellendi per ſuos ſuperiores Judices Eccleſiaſticos, non autem per Judices, & Officiales ſæculares, ut docent innumeri, quos referunt, & ſequuntur Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effectu 3. num. 296.* Daniel de Nobilibus *diſput. 50. à numer. 16.* Anſaldus *de juriſdict. part. 5. tit. 3. cap. 3. numer. 350.* Bobad. *in polit. libr. 2. cap. 18. num. 315.* Hermoſilla ad Gregorium Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 68. folio 12. tom. 2.* Caſtillo *de tertiis tom. 7. cap. 9. num. 52. in princ.* Balmaſeda *de collect. quæſt. 19. num. 25. & 40.* quos & alios plures cumulavi *deciſ. 201. numer. 6. hac part. 4.* quibus addendi ſunt Barboſa *de jure Eccleſ. univerſ. libr. 1. capit. 39. §. 5. num. 38. verſic. Qui ex juris principiis, & num. 40. verſ. Numquam tamen, & numer. 45. verſ. Verum Principes, & num. 53. verſ. Quia quando*, Vela *diſſert. 45. numer. 60. tom. 2.* Diana *reſol. moral. part. 1. tract. 2. reſol. 42. aliàs 41. & part. 3. tract. 1. reſolut. 44. & in coordinat. part. 9. tract. 2. reſolut. 266. num. 2. & reſol. 268. num. 2. & 3.* Florez Diaz de Mena *variar. libr. 2. quæſt. 21. numer. 225.* Guttierr. *de gabel. quæſt. 92. numer. 48.* Bellet. *diſq. Cler. part. 1. tit. 5. numer. 7. 8. & 9.* Villaplana ad Peguer. *in conſtit. item ne ſuper laudem, diſcur. 7. num. 46.*

80 Et in terminis propoſitæ quæſtionis, quòd Clerici pro hujuſmodi contributionibus ad locuſtarum exterminationem faciendis compellendi ſint per ſuos Judices Eccleſiaſticos, & per Judices ſæculares, cùm in hac locuſtarum plaga, nulla adeò urgens neceſſitas adeſſe poſſit, quæ adimat ſæcularibus poteſtatem recurrendi ad Epiſcopos, vel alios Judices Eccleſiaſticos, ut Clericos ad contributionem æquè cum laicis compellant, ſic Narbona diſputato articulo *l. 57. gloſſ. unica à num. 25. reſolvit numer. 28. tit. 4. libr. 2. recop.* Quiñones *de locuſtis cap. 4. à num. 63.* Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ qu. 11. num. 17. 18. & 19. de conſtitut.* idemque docent Molin. *de juſtit. & jure tom. 3. tract. 2. diſp. 272. num. 5.* Diana *reſolut. moral. part. 1. tract. 2. reſolut. 76. aliàs 75. & in coord. part. 9. tract. 1. reſol. 253. num. 3.* D. Bonavent. de Triſtany *deciſ. 7. num. 15. verſ. Tamen part. 2.*

81 Quòd ſi Epiſcopi, vel eorum Vicarii poſtquam requiſiti fuerint à judicibus ſæcularibus, noluerint, vel negligant compellere Clericos ad contribuendum pro colligendis locuſtis, ita ut interim fructus à locuſtis deſtruantur, licebit Judicibus ſæcularibus bona Clericorum capere, & vendere, & redactam ex eorum venditione pecuniam, in locuſtarum exterminationem impendere, ſic Narbona *l. 57. gloſſ. unica num. 29. tit. 4. libr. 2. recop.* Quiñones *de locuſtis cap. 4. n. 67.* Sicque intelligendi ſunt Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quæſt. 64. num. 20.* Hermoſilla ad Gregorium Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 66. fol. 12. tom. 2.* Mexia *in prag. taxæ panis, concluſ. 5. num. 44.* Balmaſeda *de collectis quæſt. 53. num. 7. & 9.* & ſi impugnet Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 13. numer. 36. & 37. de conſtitut.*

Dixi bona Clericorum capere *num. 81.* Intellige, 82
quando collecta ad interemptionem locuſtarum eſt Realis, pro ut eſſe debet regulariter, *dictum eſt num. 63. & 71.* ſi verò fuerit perſonalis, ut omnes ad hunc effectum ire jubeantur, tunc Clerici, Nobiles, & alii exempti, etiam ſi alii id faciant, perſonaliter collectari non poſſunt, tenentur tamen, & debent mittere famulos, vel ſubſtitutos, & ſi renuerint bonis compelli poſſunt, ſic Balmaſeda *de collect. quæſt. 55. num. 10. 11. 12. & 13.* conducunt Florez Diaz de Mena *var. libr. 2. quæſt. 21. num. 116.* & alii quos citat Balmaſeda *hic citatus num. 11.*

An autem excuſſio ſit prius neceſſariò facienda in 83
bonis ſæcularium, ut Clerici pro extinctione locuſtarum contribuere teneantur? Reſpond. quòd licèt regulariter Clerici collectari non poſſint, niſi in ſubſidium, quando facultates laicorum non ſunt ſufficientes ad ſupportanda onera, ut ex multis docent Carolus de Graſſ. *de effect. Cler. effectu 3. num. 227. 228. & 244.* Bobadilla *in polit. libr. 2. cap. 8. num. 313.* Florez Diaz de Mena *variar. libr. 2. quæſt. 21. num. 227.* Caſtillo *de tertiis tom. 7. cap. 9. num. 28. verſ. Primum*, Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 1. 12. num. 13. & 14. de conſtitut.* alios addit. Daniel de Nobilibus *diſp. 50. num. 25.* & aliqui ampliant, etiam quando collecta imponitur pro neceſſitate æquè reſpiciente Clericos, & laicos, adhuc prius excuſſionem faciendam eſſe, ſi laicorum ſuppetunt facultates, ita ut ſi ex eis damnum reparari poſſit, ad bona Clericorum non recurratur, ſin verò aliter ſe habet, ad bona Clericorum pro collectis deveniendum erit, ut tenent Martha *de juriſdict. part. 4. caſu 1.* Gratianus *diſcept. forenſ. cap. 390. num. 19.* Guttierr. *de gabel. quæſt. 92. num. 17.* Diana *reſol. moral. part. 1. tract. 1. reſol. 11. & in coordinat. part. 9. tract. 2. reſol. 258. num. 7.* Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 12. à num. 50. de conſtitut.* Et in terminis, quando agitur de expenſis pro locuſtarum collectione, & extinctione faciendis, bona Clericorum teneri ad collectas, & onera impoſita hac de cauſa ſolum in ſubſidium, quando facultates laicorum non ſunt de per ſe ſufficientes Cavalcan. *deciſ. 44. num. 100.* idem Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 12. numer. 50. juncto num. 57. de conſtitut.*

Sed alii oppoſitum tenent, quòd excuſſio non ſit 84
facienda, ſi laicorum ſuppetunt facultates, vel non, quando collecta imponitur pro neceſſitate æquè reſpiciente Clericos, & laicos, quia dignum eſt, ut qui ſimilem cum aliis vitam ſuſcipiunt, ſimilem ſentiant in legibus diſciplinam, *ut inquit text. in cap. recolentes 3. de ſtatu Monachor.* ita Anchar. *in capit. non minus ante finem de Immunit. Eccleſ.* Menochius *conſ. 800. num. 9. libr. 8.* Surd. *conſ. 490. num. 9. verſic. Et quamvis*, Cevallos *com. cont. com. tom. 4. quæſt. 899. à num. 162.* Daniel de Nobilibus *diſput. 50. numer. 25. in fine*, Thomas del Bene *de Immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 5. dubit. 20. à num. 5.* & in terminis, ut Clerici pro extinctione, & occiſione locuſtarum contribuere teneantur, adeò quòd non ſit excuſſio prius neceſſariò facienda in bonis laicorum, Quiñones de magis vera, & communi opinione teſtatur *de locuſtis cap. 4. num. 54.* Narbona *l. 57. gloſſ. unica numer. 18. 19. & 20. tit. 4. libr. 2. recop.*

Et opinio in contrarium tradita *num. 83.* ſolùm ſal- 85
vari

vari poteſt, ſi intelligatur, faciendam eſſe excuſſionem bonorum communium laicorum, hoc eſt *de los bienes propios de los Concejo*, ita Narbona *l. 57. gloſſ. unica num. 21. & 22. tit. 4. libr. 2. recop.* Quiñones *de locuſtis cap. 4. num. 55.*

86 Nam generale eſt, quòd facultates laicorum non ſuppetere cenſentur, quoties non ſuppetunt facultates communes Civitatum, Villarum, & Locorum, Bobadilla *in polit. libr. 2. cap. 18. num. 313. verſ. Y entonces*, Narbona *l. 57. gloſſ. unica num. 21. & 22. tit. 4. libro 2. recop.* Suarez *de Relig. libr. 4. cap. 25. numer. 15.* Sanchez *conſ. moral. tom. 1. lib. 2. cap. 4. dub. 55. num. 6. & 13.* Caſtr. Palaus *in oper. moral. part. 2. tract. 12. diſput. unica punct. 9. num. 9.* Daniel de Nobilibus *diſp. 50. num. 26. & 27. & in addit. num. 7.* & ſi contrarium teneant Martha *de juriſdict. part. 4. caſu 1. num. 49.* Diana *reſolut. moral. part. 1. tract. 2. reſol. 134. aliàs 133. & part. 1. tract. 1. reſol. 11. verſ. Quæro 3. & verſ. Sed in his, & in coordinat. part. 9. tract. 2. reſol. 248. n. 5. & 6. & reſol. 249. num. 1. & 2.* Thom. del Bene *de Immunit. Eccleſ. tom. 1. cap. 5. dubit. 20. num. 1. 2. 3. & 4.* Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 2. à numer. 59. ad 65. de conſtitut.*

87 Addunt tamen plures, quòd excuſſio in bonis laicorum non eſt facienda, quando notoriè conſtat de inopia laicorum, etiam ſi paucorum laicorum facultates magnæ ſint, nam publicas neceſſitates ſublevare, non ſpectat ad unum, vel alterum civem, ſed ad omnes pro rata, & ſic Clerici cum ditiores ſint, omiſſa excuſſione, contributiones præſtare tenentur, ad Bartol. *in l. decem de verb. obligat.* Capic. *dec. 54.* Capel. Toloſan. *deciſ. 196.* Afflictis *deciſ. 38.* tradunt Martha *de juriſdict. part. 4. caſu 1. numer. 53.* Cevallos *com. cont. com. quæſt. 899. n. 166. in fine*, Thomas del Bene *de Immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 5. dub. 12. num. 9. verſic. Qui tamen ſubdunt*, Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſtion. 12. num. 58. de conſtitut.*

88 Adverte, quòd omnia contenta in hac deciſione, quæ de locuſtis dicta ſunt, procedunt in bruchis, erucis, & aliis vermibus, & animalibus fructus terræ devaſtantibus, ut colligitur ex Levitico *cap. 11. verſ. 22.* Regum 3. *cap. 8. verſ. 37.* Paralipomenon. 2. *cap. 6. verſic. 28.* Pſalm. 77. *num. 46.* Joel. *cap. 1. verſ. 4. & cap. 2. verſic. 25. can. revertimini 65. verſ. Sed fieri poteſt. 16. quæſt. 1.* Caſſan. *conſ. 1. part. 2.* Bobad. *in polit. libr. 2. cap. 18. numer. 292.* Fermoſinus *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſt. 11. num. 13. de conſtit.* Novar. *in prag. 1. collect. 1. de bruchis.*

89 Et ſi vis ſcire, quid ſit bruchus, quid eruca, quid ærugo, vide *gloſſ. in can. revertimini verbo aut ærugo 16. qu. 1.* Cornel. à Lapide *in commentar. ad Joel cap. 1. verſ. 4.* Quiñones *de locuſtis cap. 1. n. 24. 25. & 31.*

90 Concludo, quòd nomine carnis, quæ in diebus jejunii prohibetur, non veniunt locuſtæ, & ſic abſque ullo ſcrupulo locuſtæ in diebus jejunii, & in aliis diebus, in quibus adeſt privatio carnium, comedi poſſunt, ita Leander *quæſt. moral. tom. 3. tract. 5. diſp. 2. q. 9.* ubi idem dicit de teſtudinibus, limacis, cochleis, & ranis, & citat Azor. Reginald. Bonacin. Fagundez, Trullench, Paſqualig. & Baſſæ.

91 Nec de hoc mireris. Nam Moyſes licentiam dedit Populo, ut poſſet comedere locuſtas, *Levitici capite undecimo*, & Judæi, ac multæ aliæ gentes, ut Æthiopes, Libyi, Parthi, aliique Orientales comedebant locuſtas, qui indè locuſtivori ſunt dicti, vel elixas, vel toſtas, & in pulverem redactas, immo etiam ſale, & ſumo duratas in totum annum ſervabant, ut ex Diodoro, Plinio, & Hieronymo, tradit Cornelius, à Lapide *in commentar. ad cap. 11. Levitici littera A. verſ. Nota fol. 666.* plura alia cumulat, Quiñones *de locuſtis cap. 1. num. 44. 45. & 46.*

92 Ita Sanctus Joannes Baptiſta locuſtas in deſerto comedit, Matthæi *cap. 3. verſ. 4.* Marci *cap. 1. verſ. 6.* Et habetur in Hymno ad Laudes ejus Feſti, Cornelius à Lapide *in commentar. ad capit. 11. Levitici littera A. verſ. Nota fol. 666.* Quiñones *de locuſtis capit. 1. num. 47.* qui *num. 48. 49. 50.* latè tractat, an locuſtæ quas Sanctus Joannes Baptiſta in deſerto comedebat, eſſent locuſtæ ex animantibus volucribus, an autem eſſent radices quarumdam herbarum, ſeu arborum extremitates recentes, & ex magis communi, & recepta opinione, multis citatis, ac reprobatis contrariis reſolvit, quòd erant locuſtæ.

Sunt tamen locuſtæ cibus ſiccus, qui vitam abre- 93
viat, pediculos gignit, & morbos creat, ſic Hieronymus Mercurialis *libr. 2. var. lection. cap. 20.* quem referunt, & ſequuntur Quiñones *de locuſtis cap. 1. n. 45. col. 2. in fine*, Cornel. à Lapide *in comment. ad cap. 11. Levitici littera A. verſ. Nota fol. 666.*

ARGUMENTUM.

An Judex Eccleſiaſticus caſibus in quibus poteſt procedere contra laicos, poſſit facere executionem ſententiæ contra eos latæ abſque imploratione auxilii Judicis ſæcularis.

SUMMARIUM.

1 *Epiſcopus, ſeu ejus Vicarius poteſt ſuam ſententiam exequi.*

2 *Judex Eccleſiaſticus an poſſit exequi ſuam ſententiam contra bona laici per eum condemnati, n. 2. refertur opinio affirmativa, num. 3. Sed negativa eſt verior, niſi implorato auxilio Judicis ſæcularis, num. 4. & hæc ſervatur in Cathalonia, num. 5. & reſpondetur Concilio Tridentino ſeſſ. 25. cap. 3. num. 6. & vide num. 33. & 34. ampliatur, numer. 7. Limitatur 1. niſi extaret contraria conſuetudo, num. 8. Sublimitatur 1. ſi conſuetudo legitimè probetur, num. 9. Sublimitatur 2. ſi conſuetudo ſit introducta cum ſcientia, & patientia Principis, numer. 10. ſaltem ſuorum officialium, num. 11. quod ultimum an verum ſit, num. 12. & quomodo intelligendum, num. 13. Sublimitatur 3. ſi conſuetudo eſt præſcripta, num. 14. præſcriptione immemoriali, num. 15. & vide num. 16. Sublimita 4. ſi conſuetudo eſt interrupta, num. 17. Limita 2. remiſſivè, num. 18.*

19 *Judex Eccleſiaſticus auxilium Judicis ſæcularis implorare poteſt, & Judex ſæcularis impartiri tenetur, nedum Judici Eccleſiaſtico ordinario, numer. 19. ſed etiam Judici Eccleſiaſtico delegato, num. 20. adeò quòd ſi Judex ſæcularis auxilium Judici Eccleſiaſtico impartiri recuſet, poteſt Judex Eccleſiaſticus compellere Judicem ſæcularem cenſuris, & aliis remediis ſpiritualibus, num. 21. etiam ſi Judex ſæcularis ſit ſupremus, & Regius Conſiliarius, num. 22. Intellige 1. ſi à Judice Eccleſiaſtico petatur auxilium cum debita Juris forma, numer. 23. Intellige 2. ſtante Judicis ſæcularis urbanè requiſiti contumacia, num. 24. intellige 3. ſi auxilium juſtè petatur, num. 25.*

26 *Judex ſæcularis non tenetur Judici Eccleſiaſtico auxilium impartiri pro exequenda ſententia injuſta, num. 26. nec pro exequenda ſententia nulla, num. 27. nec pro exequenda ſententia Judicis Eccleſiaſtici incompetentis, num. 28. nec pro exequenda ſententia, ſi ab ea fuerit appellatum, numer. 29. ſi cauſa eſt appellabilis, aliàs ſecus, num. 30.*

31 *Judex ſæcularis, ſi ab Eccleſiaſtico urgeatur per cenſuras ad præſtandum auxilium, & ille concedendum non eſſe videat, ab eo poteſt ad ſuperiorem appellare, ſed in Cathalonia, & Regnis Coronæ Aragonum poteſt contentionem firmare.*

32 *Judex Eccleſiaſticus quando poteſt implorare auxilium Judicis ſæcularis.*

DECISIO CCXXXI.

NUllum eſt dubium, quòd Epiſcopus, imò ejus 1
Vicarius foraneus poteſt ſuam ſententiam exequi,

qui, seu executioni demandare, ut ex Leone, & merolla tradit Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 6.

2 Istud autem versatur. An Judex Ecclesiasticus possit exequi, seu executioni demandare suam sententiam contra laicos latam, casibus, in quibus potest contra eos procedere? Quod proposui *decis.* 26. *numer.* 58. *part.* 1. in quo. Et remissivè Don Petrus de Amigant, in addit. ad Pegueram *in prax. civil. rubr.* 29. *num.* 102.

3 Primam ego opinionem tradidi *num.* 59. quòd Judex Ecclesiasticus in casibus, quibus potest procedere contra laicos, possit suam sententiam contra eos exequi, & executioni demandare, non petito, nec implorato auxilio brachii sæcularis, *can. omnes basilicæ* 16. *quæst.* 7. *cap. fin. de constitut. in* 6. ita Menchaca *de succes. creat. part.* 3. §. 22. *num.* 18. & 19. latè Guttierr. *pract. libr.* 1. *quæst.* 45. Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *cap.* 39. §. 4. *num.* 52. & *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 5. & 6. & *in collect. ad Concil. Trid. sess.* 25. *de reformat. cap.* 3. *num.* 35. Tondut. *de prævent. judic. part.* 1. *cap.* 12. *num.* 12. & *latius part.* 2. *cap.* 44. *à num.* 7. Molinus *de brach. sæcul. cap.* 18. *à num.* 86. plures citat Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *resolut.* 9. *num.* 57. Fermosin. *in cap. cum non ab homine quæst.* 14. & *quæst.* 40. *de Judiciis*, Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 50. *à num.* 40. *ad* 49.

4 Secundam opinionem tradidi *num.* 60. quam dixi veriorem, quòd Judex Ecclesiasticus ex defectu territorii, casibus, quibus potest procedere contra laicos non potest exequi, & executioni demandare suas sententias contra eos, & eorum bona in causis civilibus latas, nisi petito, & implorato auxilio Judicis sæcularis, *cap.* 1. *de offic. ordinarii*, *cap. significante, de offic. deleg. l. à divo pio* §. *sententiam*, *ff. de re judic.* sic Covarr. *prag. cap.* 10. *num.* 2. *vers. Tertio illud erit*, Aviles *cap.* 20. *Prætor. gloss. usurpan. à n.* 14. Azevedo *l.* 14. *à num.* 2. *tit.* 1. *libr.* 4. *recopil.* Cenedo *Canonicar. quæst.* 39. & *collect. ad decret al.* 101. *num.* 12. & *collect.* 178. *num.* 7. Papon. *libr.* 1. *tit.* 5. *arrest.* 26. Boer. *decis.* 69. & *decis.* 217. ubi Judicatum dicit *num.* 1. mille alios citat Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 167. *gloss. littera L.* Pereyra *decis.* 117. *à num.* 3. Gail. *libr.* 1. *observ.* 115. Farinac. *in prax. part.* 3. *quæst.* 97. *à num.* 81. Valascus *Consul.* 48. Paz *in praxi tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 54. & 55. Cevallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 93. & *com. cont. com. tom.* 4. *quæst.* 897. *à num.* 50. Gallupus *in prax. part.* 3. *cap.* 3. *num.* 3. Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 31. *vers. Imo si Judex Ecclesiasticus*, Cutel. *de Immunit. Eccles. lib.* 2. *quæst.* 89. Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 40. *de judic.* & *in cap. si Clericus quæst.* 9. *numer.* 14. *de foro compet.* innumeros refert Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *num.* 1. & *latè tom.* 1. *tit.* 9. *resolut.* 9. *à num.* 57. Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *à numer.* 1. *de offic. ordin.* Belluga *in specul. Princip. rubr.* 11. §. & *quæ dicta, n.* 2. & *rubr.* 12. §. *quædam num.* 100. Morla *in empor. juris part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 20. *à num.* 9. Reg. Mattheu *de Regim. Regn. Valent. cap.* 7. §. 1. *numer.* 122. *vers. Quam impositionem*, Latissimè Regens Leo plures decisiones antiquas, & modernas Cancellarii Regni Valentiæ *dec.* 54. *tom.* 2. Portoles de foro, & consuetudine testatur §. *judex à num.* 90. Reg. Sesse *de inhibit. cap.* 9. §. 2. *à num.* 30. Parlador *rer. quotid. libr.* 2. *cap. fin. part.* 2. §. 2. *num.* 1. & *in seq. vicent. differ.* 9. §. 2. *num.* 16. Pichard. *in manuduc. ad praxim, part.* 2. *præcep.* 4. *n.* 39. latè Reg. Vico *ad pragmat. Regn. Sard. libr.* 1. *tit.* 7. *cap. toto*, & meis temporibus in Regno Sardiniæ de mense Aprilis 1651. decisum per Cancellarium Don Georgium Carcassona Canonicum Calaritanum, Consultoribus Don Dominico Brunengo, & Francisco Gomez, in favorem Curiæ Sæcularis Gerentis Vices Gubernatoris Capitis Sassaris, & Logudorii, & Nobilis Francisci Sasso, contra Curiam Ecclesiasticam Turritanam, & Capitulum canonicorum dictæ Ecclesiæ Turritanæ.

5 Ex nostris Cathalanis hanc secundam opinionem tenent Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 49. & 74. Molinus *de brachio sæculari* 1. *cap.* 4. *num.* 46. Ripoll. *var. cap.* 1. *à num.* 37. & *de Magistr. Logiæ Maris capit.* 6. *num.* 52. & *in prax. Vicar. Barcin. rubr.* 20. Peguera *dec.* 87. *numer.* 25. *part.* 1. Cancer. *part.* 3. *variar. cap.* 19. *num.* 1. Ramon. *cons.* 55. *num.* 19. *vers. Hinc est*, & *cons.* 98. *num.* 2. Fontanella *decis.* 309. *num.* 3. & 4. & *decis.* 310. *à num.* 9. *part.* 2. ita fuisse declaratum in causa contentionis Curiæ Ecclesiasticæ Archiepiscopatus Tarraconæ, & Curiæ Sæcularis Civitatis Tarraconæ, super executione sententiæ per Judicem Ecclesiasticum latæ ex prorogatione laicorum, & super inventario faciendo de bonis condemnati, & subhastatione eorum, & fuisse declaratum hæc, quæ realem aspiciunt executionem non pertinere ad jurisdictionem Ecclesiasticam, & extare definitionem in regestris Cancellarii testatur Oliba *de jure fisci cap.* 11. *num.* 11. *vers. Quæ observabis*, & ex eo Fontanella *decis.* 310. *num.* 16. *part.* 2. Et per Cancellarium Copons, Consultoribus Peguera, Sabater, Oliba, Senjust, & Descamps 24. Novembris 1592. in facto firmæ Juris Bernardini Aranjapi. His verbis: firmæ Juris factæ in Curia Sæculari Locum Tenentis Magistri Rationalis per dictum Bernardinum Aranjapi locum non fuisse nec esse, sed cognitionem dictæ causæ ad Curiam Ecclesiasticam pertinere, & spectare, ibique tractandam, & fine terminandam esse. Hoc proviso, quòd realis executio in bonis dicti Bernardini Aranjapi fieri debeat per Judicem sæcularem ad requisitionem dicti Judicis Ecclesiastici. Et per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Ferrer, & Senjust 26. Septembris 1623. in favorem Onufrii Rovira Civis Dertuzæ contra Curiam Ecclesiasticam Dertuzen. Ratione procedimentorum in Curia Ecclesiastica contra diversos laicos, & eorum bona respectivè factorum, prætendendo publicè subhastari posse dicta bona, & plus danti hastam fiscalem liberare, & vendi, nec non alia inde emergentia absque requisitione Curiæ sæcularis fieri: fuit declarata contentio in favorem Domini Regis, & suæ Regiæ Curiæ Dertuzæ. Super qua causa latè scripsit, & declaratum testatur Ramon. *cons.* 98. & refert Fontanella *decis.* 310. *num.* 15. & 16. *part.* 2. & meminit Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *resol.* 9. *num.* 59. *in fine*. Et per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Guerau, & Rubi de Marymon 23. Martii 1630. in favorem Fisci Procuratoris Curiæ sæcularis Judicis ordinarii Civitatis Gerundæ, contra Fisci Procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Gerundæ, prætendentem per dictam Curiam Ecclesiasticam posse procedi ad distractionem, & venditionem ad hastam fiscalem cujusdam domus sitæ in dicta Civitate Gerundæ, quæ fuit Mariæ Annæ Vives viduæ dictæ Civitatis, & ad immittendum emptorem dictæ Domus in ejus possessionem absque invocatione brachii sæcularis, contrarium prætendente fisci Procuratore Curiæ sæcularis, fuit declaratum his verbis: firmæ Juris in dicta Curia sæculari, & Regia Judicis Ordinarii Civitatis Gerundæ per ejus fisci Procuratorem locum fuisse, & esse.

Nec obstat textus *in cap.* 3. *Concilii Tridentini sess.* 25. *de reformat.* Quo Judicibus Ecclesiasticis, tàm in civilibus, quàm in criminalibus causis ad Ecclesiasticum forum quoquo modo spectantibus, adversus quosvis, etiam laicos, per mulctas pecuniarias, captionem pignorum, personarumque distinctionem, tum per proprios, tum etiam alienos executores procedere, causasque definire permissum est, ut fuit ponderatum in illa causa contentionis Onufrii Rovira Civis Dertuzæ, declarata per Cancellarium Puigmari 26. Septembris 1623. *de qua suprà sub numer.* 5. Refert Ramon noster *Cons.* 98. *num.* 3. & ponderant Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 17. & *in coord. part.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 303. *num.* 5. *vers. Et tamdem*, Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 8. *numer.* 13. Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *cap.* 39. §. 4. *à num.* 72. Quia benè respondente Peguera *dec.* 92. *num.* 25. ubi plures allegat, & præsertim Bereta *cons.* 3. *num.* 21. & *cons.* 5. *num.* 8. ubi doctè explicat, ad quos se refert Ramon *cons.* 98. *num.* 4. & ad istum Pare. *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *resol.* 9. *num.* 59. *in fine*, Azevedo *l.* 14. *num.* 2. *vers. Vides tamen*, *tit.* 1. *libr.* 4. *recopil.* Cevallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 93. *num.* 14. *juncti num.* 21. & *à num.* 73. Pereyra *decis.* 117. *num.* 10. Molinus *de brach. sæcul. l.* 1. *cap.* 3. *à numer.* 34. 6

mer. 34. Reg. Leo *decis.* 154. *num.* 15. & 16. *l.* 1. Angujan. *de legib. libr.* 3. *controv.* 30. *à n.* 25. remissivè Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de refor. cap. num.* 23. *vers. Sed liceat*, Fontanella *dec.* 310. *num.* 14. *part.* 2. Ego *decis.* 26. *numer.* 65. *part.* 1. & si impugnet Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *num.* 56. *in fine de offic. ordin.*

7 Amplia hanc secundam opinionem, sive Judex Ecclesiasticus sit ordinarius, sive delegatus, aut etiam executor, aut subexecutor delegatus non potest suam sententiam latam contra laicos exequi, nisi implorato auxilio Judicis sæcularis Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 74. *vers. Sive is* Fontanella *decis.* 310. *numer.* 13. *part.* 2. Quidquid dicat Ciarlin. *controv. forens. libr.* 2. *cap.* 50. *num.* 49.

8 Limita 1. Secundam opinionem, *de qua num.* 4. Quotiescumque consuetudine obtentum esset, quòd Judex Ecclesiasticus casibus, in quibus potest procedere contra laicos, executioni demandasset suam sententiam, non implorato auxilio Judicis sæcularis, nam talis consuetudo servanda est ad Covarr. *pract. cap.* 10. *numer.* 2. *vers. Primum*, Belluga *in specul. rubr.* 12. §. *quædam num.* 104. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *num.* 8. Avendaño *in cap.* 1. *prætor. num.* 20. *libr.* 1. Menchac. *de succes. creat. lib.* 2. §. 22. *num.* 29. Paz *in praxi tom.* 1. *prælud.* 2. *num.* 56. Molinus noster *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 4. *numer.* 51. Cevallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 93. *numer.* 26. Aviles *cap.* 2. *prætor. gloss. Juntaron. num.* 11. & 12. Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 170. Reg. Mattheu *de Regim. Regn. Valent. cap.* 7. §. 5. *numer.* 172. Fermosinus *in cap. cum non ab homine, quæst.* 40. *num.* 31. *de Judiciis* Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *cap.* 39. §. 4. *num.* 57. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 6. *num.* 2. *vers. Hoc tamdem in fine*, Azevedo *l.* 14. *num.* 7. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Guttierr. *pract. libr.* 1. *quæst.* 45. *vers. Sed contrarium*, Angujanus *de legibus libr.* 3. *controv.* 30. *num.* 16. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 19. *num.* 74. Fontanella *decis.* 310. *num.* 21. *part.* 2. Vela *in cap.* 1. *à numer.* 119. & 125. *de offic. ordin.* Diana *resol. moral. part.* 4. *tract. resolut.* 53. & *in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 284. Reg. Sesse refert ita pronuntiatum per Cancellarium Regni Aragonum ipso existente Consiliario *de inhibit. cap.* 9. §. 2. 34. & 35. Reg. Leo Decisionem Cancellarii Regni Valentiæ tradit *decis.* 154. *num.* 16. *versic. Sed prædictis*, & *num.* 17. & 18. *libr.* 2.

9 Sublimita 1. Hanc limitationem, ut procedat, si hujusmodi consuetudo per Judicem Ecclesiasticum legitimè probetur, aliàs secus Reg. Leo cum decisione Cancellarii Regni Valentiæ *decis.* 154. *num.* 12. & 16. *l.* 1. & fuit observatum in contentione Onufrii Rovira Civis Dertuzæ, declarata per Cancellarium Puigmari 26. Septembris 1623. *de qua suprà numer.* 5. Ramon. *cons.* 98. *num.* 6. *juncto fine Concilii*, ad tradita per Barbos. & ab eo citatos *in cap. dilectus* 8. *num.* 16. *de consuetud.* Fermosin. *in rubr. quæst.* 5. *à num.* 29. *de consuetud.* Castr. Pal. *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 6. *num.* 1. & 6. Bost. *in moral. tom.* 2. *tit.* 5. *num.* 21.

10 Sublimita 2. Ut procedat, dummodo consuetudo ista introducta, & acquisita sit per Judicem Ecclesiasticum cum scientia, & patientia Principis sæcularis, aliàs secus, ut docent Azevedo, & ab eo citati *l.* 14. *num.* 8. *littera I. lib.* 4. *recopil.* Bobad. *in libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 120. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sard. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 6. *num.* 5. Cancer. *part.* 3. *variar. cap.* 19. *num.* 74. Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 40. *num.* 20. *de Judic.* observatum in contentione Onufrii Rovira de qua suprà *num.* 5. & 9. Ramon. *cons.* 98. *num.* 7. *juncto fine Concilii*, Ego notavi *decis.* 26. *numer.* 68. *part.* Quia licèt regulariter secundùm veriorem sententiam ad introducendam consuetudinem non sit necessaria scientia Principis, Sanchez *de matrimon. libr.* 7. *disp.* 4. *numer.* 11. *vers. Quoniam* Villalobos *in sum. moral. part.* 2. *dif.* 38. *num.* 6. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 2. *disput.* 3. *punct.* 4. §. 1. *num.* 2. requiritur tamen scientia, & patientia Principis in præscribendis juribus incorporalibus ex parte ejus contra quem præscribitur, tradunt Salgado *de Reg. protect. part.* 10. *numer.* 13. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 93. *num.* 31. Fajardo *allegat. fiscal.* 33. *num.* 1709. Ego *decis.* 7. *num.* 45. *part.* 1.

Vel saltem suorum officialium, Ramon. *cons.* 98. *numer.* 7. Cancer. *part.* 3. *variar. cap.* 19. *num.* 74. Bobadilla quam plures allegat *in polit. libr.* 1. *cap.* 17. *numer.* 170. *gloss. littera F.* Ego plures cumulavi *decis.* 7. *numer.* 4. *part.* 1. Spada *cons.* 199. *num.* 11. *libr.* 1. Dominus Vice-Cancell. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 93. *num.* 28. Cæterum † permulti tenent contrarium, quòd non sufficiat scientia officialium Principis, quos Ego citavi *decis.* 7. *sub* 47. *part.* 1. & ex veriore opinione probant Capic. Costa, Farinac. & Larrea, quos refert, & sequitur Dominus Vice-Cancell. Don Christophor. Crespi *observ.* 63. *numer.* 20. Quem Ego secutus sum *in addit. ad dictam decis.* 7. *num.* 47. *post part.* 2. *decis.* quibus addo Cabedo *de patron. Reg. Coronæ cap.* 28. *n.* 5. & 6. Garciam *de benefic. part.* 10. *cap.* 1. *num.* 34. *in fine*, Fajardo *alleg. fiscal.* 31. *à num.* 1105. alios addit Diana *resolut. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 53. & *in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 284. *versicul. Nec adversus*. Sed quamvis † vera esset opinio, quòd sufficeret scientia Officialium Principis, intelligenda est de scientia Proregis, seu Regii Fisci patrimonialis, ad Peregrin. *de jure fisci libr.* 6. *tit.* 8. *numer.* 26. *versic. Quibus adde*, Costam *de facti scientia, & ignorantia inspect.* 72. *à num.* 10. Mastrill. *de magistr. libr.* 3. *cap.* 10. *in allegat. num.* 10. & *dec.* 114. *num.* 52. *libr.* 2. Guttierr. *pract. lib.* 1. *quæst.* 85. *num.* 3. Azevedo *l.* 12. *num.* 10. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Cutel. *decis.* 1. *n.* 103. & *plures addit num.* 122. Ramon. *cons.* 70. *num.* 26. *in fine*, quidquid dicat Diana prædicta vera esse respectu subditorum, & vassallorum, qui adversùs superiorem præscribere non possunt, nisi quando datur scientia Principis, non autem respectu Ecclesiasticorum, *resolut. moral. part.* 4. *tract.* 1. *resol.* 53. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 3. *resol.* 284. *in fine*, quia loquitur contra communem opinionem, nam Doctores citati *à num.* 9. ferè omnes loquuntur respectu Judicum Ecclesiasticorum. Et etiam respectu scientiæ Proregis ex Cutello contradicit Fajardo *alleg.* 33. *à num.* 706. 11 12 13

Sublimita 3. Ut procedat, si hæc consuetudo est præscripta, secus si non sit præscripta, Covarruvias *pract. cap.* 10. *num.* 2. *versic. Primum*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 8. *vers. Benè verum est* Azevedo *l.* 14. *num.* 7. & 9. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* Cevallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 92. *num.* 26. & 29. Reg. Leo *decis.* 1. 4. *num.* 12. *libr.* 2. Fermosinus *in cap. fin. quæstion.* 3. *num.* 78. *de consuetud.* & *in cap. cum non ab homine quæst.* 40. *num.* 31. *de judic.* Barbosa *in cap. fin. numer.* 13. *de consuetud.* 14

Præscriptione scilicet immemoriali, & non aliter Pereyra *decis.* 117. *num.* 7. & 8. quia cum fit de Regalibus, Ramon noster *cons.* 98. *numer.* 8. Cutel. *decis.* 1. *num.* 3. Requirit tempus immemoriale ad ejus præscriptionem, Castillo *tom.* 7. *de tertiis cap.* 25. *num.* 1. Guttierr. *pract. libr.* 1, *quæst.* 84. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 2. *à num.* 114. Fajardo *allegat. fiscal.* 33. *num.* 483. 3670. & 1692. quidquid in suo casu dixit Cancer. *part.* 3. *variar. capit.* 19. *numer.* 74. nam contra eum fuit decisum, ut ipse testatur *num.* 82. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 11. *n.* 89. Ego *dec.* 26. *n.* 64. *part.* 1. 15

Et licèt in præscriptione immemoriali non requiratur probatio scientiæ, vel ex quo de ejus natura, probatio scientiæ necessaria non est, vel quia satis probata maneat ex cursu tanti temporis, ut probat innumeris Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 28. *num.* 5. Ego cum multis *decis.* 7. *num.* 46. *part.* 1. Villalobos *in sum. moral. part.* 1. *tract.* 2. *dif.* 38. *num.* 7. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 93. *numer.* 37. Sed hoc non est habendum pro certo, suadent ultra Doctores adducti à Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 28. *num.* 4. alii summæ authoritatis, ut Covarruv. Larrea, Rauden. & Cutel. quos refert Fajardo *alleg. fiscal.* 33. *num.* 1701. *cum trib. seq.* Et cum Covarruvia limitant Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 93. *num.* 38. in incorporalibus, in quibus jus omnino resistit, ut sunt quæ Principis Coronæ adhærent, quia tunc necessariam esse Principis scientiam dicit. 16

Sub-

17 Sublimita 4. Ut procedat, si prædicta consuetudo non est interrupta; secus si interrupta sit, Ramon noster *cons.* 98. *num.* 9. & 10. Azevedo *l.* 14. *num.* 10. *vers. Et sic sufficiat tit.* 1. *libr.* 4. *recopilat.* etiam per unum actum contrarium, Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 3. *disput.* 3. *punct.* 2. §. 2. *num.* 11. Diana *resol. moral. part.* 6. *tract.* 5. *resolut.* 4. & *in coordin. part.* 6. *tract.* 2. *resol.* 5.

18 Limita 2. Secundam opinionem traditam *num.* 4. duobus modis, à me traditis *decis.* 26. *num.* 88. 89. & 90. *part.* 1.

19 Sed scias, quòd implorato per Judicem Ecclesiasticum brachio seu auxilio Judicis sæcularis, teneri Judicem sæcularem illud Judici Ecclesiastico impartiri, Parlador. *rer. quotidian. libr.* 2. *cap. fin. part.* 2. §. 2. *numer.* 3. Pichard. *in manducat. ad praxim, part.* 2. *præcept.* 4. *num.* 39. apud nos *extat. Constit.* 2. *tit. de invocatio de bras secular*, nedum ordinario, Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 15. *num.* 2. & *part.* 3. *capit.* 19. *toto*, Molinus *de brachio sæculari libr.* 1. *per totum*, Carleval *de judic. libr.* 1. *disput.* 2. *à num.* 75. Larrea *decis.* 1. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 56. *numer.* 1. Buccaron. *differ.* 209. Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 90. *à numer.* 2. Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 33. *à num.* 1. *de judic.* Cenedo *collect. ad decretal.* 110. *numer.* 11. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 7. & *in addit. num.* 1. *de offic. ordin.* innumeros laudant Vela *in cap.* 2. *num.* 1. *de offic. ordinar.* Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 81. Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resolut.* 8. *num.* 1. Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 39. Ego *decis.* 26. *num.* 69. *part.* 1.

20 Sed etiam Judici Ecclesiastico delegato, Covarruvias *pract. cap.* 10. *num.* 1. *vers. Hæc vero*, Portoles ad Molin. §. *judex numer.* 91. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 87. Azevedo *l.* 15. *num.* 3. *tit.* 1. *libr.* 4. *recopil.* Gail. *libr.* 1. *observ.* 115. *num.* 10. Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 20. *num.* 9. *versic. Quia verius est*, Martha *de jurisdict. part.* 1. *cap.* 50. *à num.* 25. & 51. *num.* 6. & 7. Bobad. *in polit. libr.* 1. *cap.* 17. *num.* 189. & 190. Pereyra *decis.* 52. *num.* 12. Borrell. *in sum. decis. part.* 2. *tit.* 32. *num.* 310. Reg. Vico *ad pragmat. Regn. Sardin. libr.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 52. Ramirez *de lege Regia* §. 2. *num.* 2. Belluga *in specul. Princip. rubr.* 11. §. & *quædam à num.* 1. Barbosa *in cap.* 2. *num.* 7. *de maledicis*, & *in addit. cap.* 1. *num.* 7. *de offic. ordin.* & *de potest. Episc. part.* 2. *alleg.* 16. *num.* 36. Capic. Latro *decis.* 82. *à numer.* 1. Merlinus *controv. libr.* 1. *cap.* 98. Ferrer. *part.* 3. *observ. cap.* 67. Peguera *dec.* 91. *num.* 75. Cancer *part.* 2. *var. capit.* 15. *num.* 3. & *part.* 2. *cap.* 19. *à num.* 37. *ad* 44. latè Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 6. *totò*, Ego *decis.* 26. *num.* 70. *part.* 1. mille alios citant Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *à numer.* 10. *ad* 25. *de offic. ordin.* Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resolut.* 8. *numer.* 2.

21 Addo, quòd si judex sæcularis suum brachium seu auxilium Judici Ecclesiastico impartiri recuset, potest Judex Ecclesiasticus compellere Judicem sæcularem censuris, & aliis remediis spiritualibus, Maranta *disp.* 1. *num.* 16. Belluga *in specul. Princip. rubr.* 11. §. *tractandum num.* 2. Paz *in praxi tom.* 2. *in præfat. numer.* 4. & 5. Covarruvias *pract. cap.* 10. *num.* 1. *ad med.* Menochius *de arbitr. jud. casu* 452. Portoles ad Molin. §. *judex num.* 92. Gail. *libr.* 1. *observ.* 115. *num.* 1. & 2. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 20. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 36. *num.* 1. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sardin. libr.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 53. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 121. *aliàs* 120. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 236. *num.* 2. *vers. Notandum*, Bobadilla *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 180. Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *dub.* 7. *num.* 9. Borrell. *in sum. decis. part.* 2. *tit.* 32. *numer.* 311. Barbosa *in cap.* 2. *num.* 8. *de maledicis*, & *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 107. *num.* 25. & 26. & *in addit. ad cap.* 1. *numer.* 6. *de offic. ordin.* Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 33. *num.* 18. & *quæst.* 37. *à num.* 1. *de judic.* Alzedo *de præcel. Episc. dignit. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 68. Carleval *de judic. libr.* 1. *disput.* 2. *numer.* 40. & 776. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *num.* 70. & 71. *de offic. ordin.* Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resolut.* 8. *num.* 4. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 80. Ferrer. *part.* 3. *observant. cap.* 67. *versic. Adde an dictum auxilium*, Ripoll. *variar. cap.* 1. *num.* 40. Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 5. *numer.* 4. & *latè cap.* 14. *toto*, *cap.* 19. *numer.* 3. & 5. Ego *decis.* 16. *num.* 71. *part.* 1.

Etiam si tales Judices sæculares sint supremi, vel Regii Consiliarii, ex quo jura de hac re loquentia indistinctè, & generaliter loquantur, Vela *in capit.* 1. *part.* 2. *num.* 8. *de offic. ordin.* Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 82. *vers. Et quamvis*, Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *numer.* 4. Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 5. Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 37. *num.* 6. *de judic.* 22

Intellige 1. Ut procedat, dummodo brachium, seu auxilium Judicis sæcularis imploretur per Judicem Ecclesiasticum, & petatur cum debita forma Juris, & cum litteris requisitoriis, & cum insertione sententiæ, seu provisionis factæ per Judicem Ecclesiasticum juxta declarationem Cancellarii Puigmari *traditam decis.* 214. *num.* 16. *hac part.* 4. & *infrà dec. seq. num.* 29. 23

Intellige 2. Ut procedat, stante Judicis sæcularis urbanè prius requisiti contumacia, ex traditis à me *decis.* 26. *num.* 74. *part.* 1. Molinus *de brachio sæcul. libro* 1. *cap.* 5. *num.* 7. Martha *de jurisdict. part.* 2. *casu* 52. *à num.* 1. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 897. *num.* 1004. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 1. *numer.* 1017. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 82. *vers. Et quamvis*, Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 181. Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *num.* 7. *in fine*, & *num.* 9. *de offic. ord.* Barbosa *in addit. cap.* 1. *num.* 6. *in fine de offic. ord.* Ferrer. *part.* 3. *observ. cap.* 67. *vers. Adde*, Cancer. *part.* 3. *cap.* 19. *num.* 54. 24

Intellige 3. Ut procedat, quando Judex Ecclesiasticus justè auxilium petit; secus si injustè petit auxilium, nam tunc judex sæcularis illud denegans excommunicari non potest, Covarr. *pract. cap.* 10. *numer.* 2. *in fine*, Aviles *cap.* 20. *prætor. glos. usurpan. numer.* 19. & 20. Valascus *consultat.* 48. Parlador. *rer. quotidian. libr.* 2. *fin. part.* 2. §. 2. *num.* 7. Pichard. *in manducat. ad praxim part.* 2. *præcept.* 4. *num.* 42. multis citatis Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 37. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 15. *num.* 9. & *part.* 3. *cap.* 19. *num.* 17. Fontanella *decis.* 355. *num.* 19. *part.* 2. Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 14. *num.* 21. *in fine*, Egó *dec.* 26. *num.* 74. *part.* 1. 25

Etenim Judex sæcularis non tenetur brachium, seu auxilium impartiri pro exequenda sententia injusta Judicis Ecclesiastici, Belluga *in specul. Princ. rubr.* 11. §. *tractandum num.* 4. *vers. Hoc limita*, Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *à num.* 88. & *de hæresi quæst.* 186. *à num.* 165. decisum testatur Afflict. *decis.* 220. *num.* 8. Azevedo *l.* 15. *num.* 1. & 5. *tit.* 1. *libr.* 5. *recopil.* plures Bovadilla *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *numer.* 175. Borrell. *in sum. decis. tom.* 2. *tit.* 32. *num.* 313. Gail. *libr.* 1. *observ.* 115. *num.* 4. & 5. Portoles ad Molin. §. *judex num.* 95. *versic. tertium*, Thomas del Bene *de Immunit. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 7. *num.* 4. *in addit. ad cap.* 1. *numer.* 14. *de offic. ordin.* Riccius *collect.* 573. *limit.* 1. Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 38. *num.* 5. & *quæstion.* 39. *à num.* 4. *de judic.* Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sardin. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *à numer.* 54. Merlinus *controv. tom.* 2. *cap.* 98. *à num.* 3. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 897. *num.* 89. *tom.* 4. Cenedo *canonicar. quæst.* 36. *à num.* 15. *libr.* 1. Manfrella ad Capicium Latro *decis.* 84. *num.* 4. Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 70. Cancer. *part.* 2. *variar. capit.* 15. *num.* 15. & *part.* 3. *cap.* 19. *numer.* 19. Fontanella *decis.* 353. *numer.* 20. & *decis.* 354. *num.* 19. *part.* 1. lata manu Molinus *de brach. sæcular. libr.* 1. *cap.* 11. *à numer.* 34. *ad* 38. & *à num.* 44. *ad* 51. & *cap.* 25. *numer.* 15. innumeros Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *num.* 47. & 48. *de offic. ordin.* Ego *decis.* 26. *numer.* 75. *part.* 3. 26

Nec pro exequenda sententia nulla Judicis Ecclesiastici, Azevedo *l.* 15. *num.* 6. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Portoles ad Molin. §. *Judex num.* 95. & 96. plures Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *numer.* 91. alios addunt Molinum *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 38. & 39. 27

Man-

Manfrella ad Capicium Latro *decis.* 82. *num.* 4. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 14. *de offic. ordin.* Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 39. *à num.* 1. *de judic.* Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 15. *num.* 15. multos alios Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *num.* 7. *&* 48. *de offic. ordin.* latè decisum testatur Reg. Leo *decis.* 168. *libr.* 2. Ego *decis.* 20. *num.* 76. *part.* 1.

28 Nec pro exequenda sententia Judicis Ecclesiastici incompetentis, Belluga *in specul. Princip. rubr.* 11. §. *tractandum numer.* 4. *versic. Si vero*, Portol. ad Molin. §. *Judex num.* 94. Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *num.* 180. Borrell. *in sum. decis. part.* 2. *tit.* 32. *num.* 314. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *numer.* 94. Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 15. *num.* 15. Fermosin. *in cap. cum non ab homine quæst.* 39. *à num.* 14. Riccius *in praxi decis.* 328. plures citant Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 11. *num.* 6. *& cap.* 25. *num.* 24. Capicius Latro *decis.* 82. *num.* 15. ubi Manfrella *num.* 5. Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 35. alios addit. Vela *in cap.* 1. *parte* 2. *à num.* 53. *de offic. ordin.* Ego *decis.* 26. *num.* 78. *part.* 1.

29 Nec pro exequenda sententia Judicis Ecclesiastici, si ab ea fuerit appellatum, Aviles *cap.* 20. *prætor. gloss. usurpan. num.* 25. Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 65. *num.* 7. Portoles ad Molin. §. *Judex*, *num.* 98. Parlador. *rer. quotid. libr.* 2. *cap. fin. part.* 2. §. 2. *num.* 8. Farinacius *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 95. Borrell. *in sum. decis. tom.* 2. *tit.* 32. *num.* 317. Reg. Vico *ad pragmat. Regn. Sardin. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *numer.* 59. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 176. Gail. *lib.* 1. *observ.* 115. *num.* 5. Barbosa *in addit. ad cap.* 1. *num.* 15. *de offic. ordin.* Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 33. *num.* 12. *& quæst.* 38. *num.* 2. *& quæst.* 39. *num.* 10. *de judic.* Riccius *in praxi decis.* 322. Azevedo *l.* 1. *num.* 6. *tit.* 1. *libro* 4. *recopilat.* Salgado *de Reg. protect. part.* 1. *cap.* 1. *prælud.* 3. *num.* 94. *&* 95. Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *à num.* 49. *de offic. ordin.* latè Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 11. *à num.* 51. *& capit.* 25. *num.* 21. Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 15. *num.* 15. & latissimè *part.* 3. *capit.* 19. *à num.* 45. *ad* 54. Fontanella *dec.* 354. *num.* 1. *part.* 2. Ego *decis.* 26. *num.* 79. *part.* 1. Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in pract. Vicar. Barcin. rubr.* 20. *vers. Adverte tamen*. Ita declaravit noster Senatus in favorem Capituli, & Canonicorum Sedis Tarraconæ, Universitatis, & singularium Villæ de Reus, contra Michaelem Marti Canonicum Ecclesiæ Elnen. Commendatorem perpetuum Monasterii Sancti Andreæ de Careta Ordinis Divi Benedicti, ut Judicem, Commissarium, & executorem ad instantiam Nobilis Philippi de Cervelione 24. Januarii 1531. vide in Archivo Regio in libro conclusionum civilium *fol.* 4. *pag.* 2. Intellige *ut dicti decis.* 26. *numer.* 80. *part.* 1. si causa est appellabilis, vel alio modo retractabilis, aliàs secus, ut Doctores citati *num.* 29. Farinac. *num.* 95. *in fine*, Bobad. *num.* 176. Molinus *num.* 52. Salgado *num.* 172. Vela *num.* 50. Barbosa *num.* 15. *in fine*.

30 Atque ita si Judex sæcularis urgeatur ab Ecclesiastico per censuras, ut suum brachium, seu auxilium impartiatur, & ille concedendum non esse videat, & nihilominus per censuras urgeatur, potest ab eo ad superiorem appellare, sed in Cathalonia, & in Regnis Coronæ Aragonum potest firmare jus, & de jure, sicut quilibet alius privatus oppressus juxta Concordiam Dominæ Reginæ Eleonoræ, & Cardinalis Convenarum, *ut hæc omnia probavi decis.* 26. *num.* 81. 82. *&* 83. *part.* 1.

31 Et licèt aliqui existiment, quòd Judex Ecclesiasticus potest implorare brachium, seu auxilium Judicis sæcularis, quotiescumque opportunum ipsi videbitur, Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *num.* 98. *versic. Verum*, Parlador. *rer. quotidian. libr.* 2. *capit. fin. part.* 2. §. 2. *num.* 9. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 169. Angujan. *de legib. lib.* 3. *controvers.* 31. *num.* 30. *&* 31. Costa *de remed. subsid. remed.* 31. *numer.* 6. Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *cap.* 39. §. 4. *à num.* 73. *& in addit. ad cap.* 1. *numer.* 8. *de offic. ordin.* Vela *in cap.* 1. *part.* 2. *à num.* 28. *de offic. ordin.* Pareja *de instrum. edit.*

32 *tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *num.* 3. Verius tamen est, quòd Judex Ecclesiasticus tantùm in subsidium potest implorare auxilium, seu brachium Judicis sæcularis, quando adversùs laicum usus fuerit censuris, nec earum viribus potuerit suam sententiam exequi, tunc pro ejus executione auxilium, seu brachium Judicis sæcularis implorare potest, ut Judex sæcularis, captis rebus, & bonis, ac persona ipsius laici condemnati, sententiam Judicis Ecclesiastici exequatur, Covarr. *pract. cap.* 10. *num.* 1. Aviles *in cap.* 20. *prætor gloss. usurpan. num.* 14. Azevedo *l.* 14. *num.* 15. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Belluga *in specul. Princ. rubr.* 11. §. *& quæ dict. num.* 2. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 8. *& in addit. num.* 9. *de offic. ordin.* Fermosinus *in cap. cum non ab homine quæst.* 33. *numer.* 7. *de judic.* Riccius *in praxi decis.* 324. Menochius *de retinen. possess. remed.* 3. *num.* 390. *vers. Deinde advertat*, Gail. *libr.* 2. *observ.* 115. *sub n.* 2. *&* 3. Pichard. *in manduc. ad praxim part.* 2. *præcept.* 4. *num.* 39. Martha *de jurisdict. part.* 1. *cap.* 50. *à num.* 1. *ad* 10. & hanc partem observamus in Cathalonia, ut citatis practicis nostris tradidi *decis.* 26. *num.* 84. *&* 85. *part.* 1.

Nota, quòd per Cancellarium Puigmari 26. Junii 33
1627. in facto juris firmæ in Regia Audientia factæ per Joannem Bonaventuram Llombart, Salvadorum Paladella, Antonium Pedret Villæ de Mora, ex quo per Curiam Ecclesiasticam Tarraconæ ad instantiam Francisci de Torme, & Liori Canonici Ecclesiæ Tarraconæ fuit decreta executio in bonis dictorum Llombart, & Pedret ratione pensionum duorum censualium, quæ singulis annis faciebant, de quibus, & de nullitate venditionis dictorum duorum censualium factæ dicto de Torme Canonico in incantu publico per Petrum Pasquet Regium Portarium merum executorem, vertitur lis, & causa in dicta Regia Audientia, & in ea erat jam ante dictam venditionem provisum super sedimentum, & dicto Pasquet notificatum, qua ratione causa executionis dictarum pensionum supradictorum censualium in dicta Curia Ecclesiastica mota est præjudicialis causæ in Regia Audientia vertenti, & nisi expectaretur sententia definitiva in ea proferenda, judicium super nullitate, & rescissione dictæ venditionis redderetur elusorium, & dicta sententia non posset exequi, saltem casu, quo dictus Canonicus de Torme condemnaretur ad restituendum pensiones, de quarum exactione agitur in Curia Ecclesiastica. Fuit declaratum, firmæ juris in Curia sæculari Regiæ Audientiæ per dictos Llombart, Paladella, & Pedret facta locum esse.

Nota denique, quòd per Rovirola Tertium 2. Julii 34
1596. contra Ludovicum Salavardeña Civem honoratum Barcinonæ, ratione executionis contra ejus bona, & signanter contra domum illius sitam in Civitate Barcinonæ ad instantiam Michaelis Pages Presbyteri, vendendo dictæ domus usumfructum cum læsione justi pretii ultra dimidiam, & non servando in dicta executione formam constitutionum Cathaloniæ, nec non irrequisito ordinario. Fuit declaratum pertinere ad Curiam Ecclesiasticam. Sed hæc declaratio, quòd cognitio executionis factæ per Judicem Ecclesiasticum in bonis laici irrequisito ordinario pertinet ad Curiam Ecclesiasticam. Non videtur juribus patriæ conformis, & se opponit observantiæ hujus Principatus, *ex traditis suprà à num.* 4.

ARGUMENTUM.

An Judex sæcularis casibus in quibus potest procedere contra Clericos, possit facere executionem sententiæ contra eos latæ absque imploratione auxilii Judicis Ecclesiastici.

SUMMARIUM.

1 *Judex sæcularis casibus, in quibus potest procedere contra Clericos an possit exequi sententiam contra eos latam absque imploratione auxilii Judicis Ecclesiastici, num.* 1. *referuntur quatuor opiniones, num.* 2. 3. 4. *&* 5. *quid servetur in Cathalonia,*

thalonia, num. 6. decisiones Cancellarii referuntur, numer. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. ratio traditur, num. 19. Limitationes remissivè, num. 20.

21 *Judices utriusque fori, sive Ecclesiastici, sive sæculares se invicem juvare tenentur, & sibi invicem mutuò auxilium præstare.*

22 *Judex Ecclesiasticus, & sæcularis sunt pares in his, quæ pertinent ad præstandum auxilium.*

23 *Judex Ecclesiasticus implorato auxilio per Judicem sæcularem pro exequendis sententiis ab ipso prolatis contra Clericos in casibus in quibus contra eos procedere potest, tenetur suum brachium ei impartiri.*

24 *Judex sæcularis non potest cogere Judicem Ecclesiasticum ad præstandum illi auxilium, num. 24. sed per appellationem adire debet Metropolitanum, numer. 25. & quid si Judex Ecclesiasticus recusasset appellationi deferre, num. 26. quid in Cathalonia, num. 27. & 28.*

29 *Assistentia, tam Judicis Ecclesiastici, quàm Judicis sæcularis petenda est debita forma juris, & cum litteris requisitoriis, & cum insertione sententiæ, seu provisionis.*

30 *Judex Ecclesiasticus non potest contra laicos executionem facere, sed hoc facere debet per litteras requisitorias ad Judicem sæcularem missas.*

31 *Litteræ requisitoriæ debent esse sigillatæ sigillo Judicis requirentis, numer. 31. & signatæ manu Judicis, numer. 32. & debent esse manu tabellionis in publicam formam redactæ, numero 33. & continere deprecationem, numer. 34. 35. & 37.*

46 *Judex Ecclesiasticus respectu laicorum, & Judex sæcularis respectu Clericorum inserere debet in litteris requisitoriis sententiam, seu provisionem ab eo factam.*

38 *Reconventio non admittitur in imploratione assistentiæ, seu brachii Ecclesiastici, vel sæcularis.*

39 *Judex requisitus an teneatur exequi litteras requisitorias, ubi Judex requirens decesserit, vel officio functus, vel privatus fuerit.*

40 *Assistentia an requirat citationem partis, num. 40. quid in præceptis extrajudicialibus plures affirmant, num. 48. alii negant num. 57. conciliantur opiniones, num. 63. quid in civilibus, n. 64. quid in criminalibus, num. 65. & 67.*

41 *Judex Ecclesiasticus non potest præcipere judici sæculari, nec è converso, ut ipsi, quoad extrajudicialia auxilium, seu assistentiam præstet, num. 41. potest tamen illud præstare, si vult, num. 42. Amplia, & limita, n. 43. 44. 45. 46. 47. & 48.*

49 *Intima vim citationis habet, num. 49. & 50.*

51 *Assistentiæ petitio est invocatio brachii sæcularis.*

52 *Citanda pars est in invocatione brachii sæcularis.*

53 *Citatio partis necessaria est in quocumque auxilio petito.*

54 *Citatio partis an requiratur in extrajudicialibus, num. 54. & 62.*

55 *Judex in quocumque auxilio habet aliqualem causæ cognitionem.*

56 *Citatio partis necessaria est, ubi cognitio causæ requiritur.*

58 *Assistentia in extrajudicialibus adhibetur, ut sine scandalo executio fiat.*

59 *Assistens nihil agit.*

60 *Assistentiæ, & brachii sæcularis differentia.*

61 *Citatio non requiritur, ubi non requiritur causæ cognitio.*

66 *Argumentum, si negativè concipiatur, valet de civilibus ad criminalia.*

68 *Appellatio, seu supplicatio an detur in concessione, vel denegatione assistentiæ, num. 68. & quid in concessione, vel denegatione brachii sæcularis, numer. 69. & ad quem sit appellandum, num. 70. & 71.*

DECISIO CCXXXII.

QUæstio, de qua in argumento. An Judex sæcularis casibus in quibus potest procedere contra Clericos, possit exequi sententiam, contra eos latam absque imploratione auxilii Judicis Ecclesiastici? Fuit à me proposita *decis. 26. numer. 24. part. 1.* remissivè Don Petrum de Amigant in addit. ad Peguer. *in praxi civil. rubr. 29. sub num. 102.* Olea *de cessi. jur. tit. 4. quæst. 4. num. 18.* in ea quæ sunt contrariæ Doctorum opiniones. 1

Prima opinio est, quòd Judex sæcularis potest exequi sententiam à se latam contra bona Clerici condemnati, per pignorum captionem, sequestrationem, & his similia. Quia cum sit competens ad condemnandum, est competens ad exequendum, ita Benedict. *in cap. Rainuntius verbo uxorem, decis. 2. num. 247. de testament.* Petr. Barbosa *in l. si quis posteaquam numer. 165. & latius in l. qui prior 29. à numer. 93. ff. de judic.* Caroccius *except. 22. quæst. 3. num. 3.* Pereyra *de manu Reg. part. 2. cap. 51.* Salgado *de Reg. protect. tom. 2. parte 4. cap. 14. à numer. 96. & de supplicat. ad Sanctissim. part. 2. cap. 29. à numer. 55.* Franciscus Prætis *Neapol. respon. 65.* Carleval *de judic. libr. 1. disp. 2. à num. 925. ad 930.* plures alios refert Fontanella *decis. 309. num. 1. & 2. & à num. 12. ad 18. part.* Ego *decis. 26. numer. 25. part. 1.* latè refert, sed non sequitur Pareja *de instrum. edit. tom. 2. tit. 6. resol. 9. à num. 31. ad 36.* & hæc prima opinio observabatur antiquitus in Cathalonia, decisionem nostri Senatus refert Fontanella *decis. 310. num. 15. part. 2.* & ex eo Ego *decis. 26. num. 27. part. 2.* 2

Secunda est opinio, quòd Judex sæcularis potest exequi sententiam à se latam contra bona Clerici condemnati, sed tutius est, ut executionem remittat ad Judicem Ecclesiasticum, Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu 1. num. 791.* & refert Scialoja *de foro compet. cap. 54. num. 30. vers. Sed sunt aliqui.* 3

Tertia est opinio, quòd Judex sæcularis casibus in quibus potest procedere contra Clericos, debet executionem sententiæ contra eos latæ facere, implorato brachio Judicis Ecclesiastici, sic Vivius *decis. 49.* Capiblanc. *in pragmat. 8. part. 3. num. 79. de Baronib.* Gallupus *in praxi part. 3. cap. 3. num. 3.* quos citat Scialoja *de foro compet. cap. 54. num. 30. in princ.* Ripoll. *de Magistr. Logiæ Maris cap. 6. num. 52.* 4

Quarta est opinio, quòd Judex sæcularis casibus in quibus potest procedere contra Clericos, non potest exequi sententiam à se contra eos latam, sed executio est facienda per Judicem Ecclesiasticum, sic Genuen. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap. 11.* Ambrosin. *de Immunit. Eccles. cap. 20. num. 47. & 49.* Martha *de jurisdict. part. 4. casu 125. num. 43.* Squillante *de privileg. Cler. cap. 7. num. 74.* Baldaxar. de Angel. in addit. ad Foller *tit. audiantur excusatores num. 38.* Donatus Antonius de Marinis *resolut. quotidian. resolut. 53.* ubi Rodoer. in addit. Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 54. num. 12. & quæst. 92. num. 59. & com. cont. com. tom. 4. quæst. 897. numer. 51. & 688.* Fajardo *alleg. 33. num. 429. & 430.* Guazzin. *defens. 1. cap. 11. sub num. 1.* Borrell. *in sum. decis. part. 1. tit. 7. resol. 83.* Barbosa *de jure Eccles. univers. libr. 1. cap. 39. §. 2. numer. 156.* Hodierna ad Surd. *decis. 110. num. 19.* Rovit. *decis. 20. à numer. 13.* Tondut. *de prævent. jud. part. 2. cap. 58. num. 23.* Fermosinus *in cap. 2. quæst. 26. num. 2. de Judiciis*, Guazzinus *defens. 1. cap. 11. num. 1. vers. Et sciat.* Marcel. de Vulpe *in prax. Ecclesiast. cap. 34. numer. 9.* Bellet. *disq. Cler. part. 1. tit. de favore Cler. Reali, §. 3. num. 3.* Bonacina *in Bulla Cœnæ disput. 1. quæst. 16. sect. 1. punct. 4. §. 6. num. 8.* Diana *resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 21. in fine, & part. 3. tract. 1. resolut. 4. & part. 4. tract. 1. resolut. 3. & in coordinat. part. 9. tract. 2. resol. 72. num. 2. in fine, & resolut. 82. & 83.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 1. cap. 7. dub. 11. sect. 2. à num. 1. & tom. 2. cap. 9. dub. 21. à numer. 4. & de parlament. dub. 4. sect. 19. sub sect. 15. sub corol. 23. num. 2. 3. & 4.* Scialoja *de foro compet. cap. 54. numer. 39. versic. Immo alii*, infinitos de more laudat Amat. *variar. resol. tom. 2. resol. 86. num. 60.* latè Vela 5

differt.

dissert. 45. *num.* 91. *tom.* 2. latissimè comprobat, contraria proponit, & illis respondet Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *resolut.* 9. *à num.* 37. trigintaque Doctores pro hac opinione refert *num.* 54. Oliba *de action. part.* 1. *libr.* 3. *cap.* 3. *num.* 13. Fontanella *decis.* 30. *à num.* 3. *ad* 12. *& decis.* 495. *num.* 3. *part.* 2. Ego *decis.* 26. *num.* 26. ubi *num.* 28. tradidi observantiam Regni Aragonum.

6 Verùm quidquid sit de hujusmodi opinionibus, hodie in Cathalonia intrepidè observatur, quòd executio sententiæ, seu condemnationis factæ per Judicem sæcularem contra Clericos, facienda est in bonis mobilibus per Judicem Ecclesiasticum ad requisitionem Judicis sæcularis; & in bonis immobilibus per Judicem sæcularem, cum assistentia Judicis Ecclesiastici, Ego practicos nostros ita docentes cumulavi *decis.* 26. *num.* 29. & dixi *num.* 30. sic decisum in Cathalonia in pluribus causis *part.* 1. ut patet in declarationibus sequentibus.

7 Primò, per Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca, Ferrer, Ros, Pla & Negrell 10. Januarii 1568. in favorem Catharinæ Nolera, & Claræ Conjana Sororum, contra Guillermum Raymundum Spuny in Sacris Ordinibus constitutum, Canonicum Ecclesiæ Barcinonæ, fuit declaratum: executionem Regiæ sententiæ pro quantitate duarum mille librarum, quæ processerunt ex bonis, & hæreditate quondam Francisci Prats, de quibus lite pendente inter prædictas Catharinam Nolera olim Saloma, & Claram Canjana, contra Catharinam Scales viduam fuerunt empta per Franciscum Raphaelem Noguès duo censualia, & de illis dotatum fuit personale beneficium per ipsum fundatum, & institutum pro observantia sententiæ: tunc Reverendi Regii Cancellarii, & aliàs faciendam esse per Officiales Regios cum assistentia Officialis Ecclesiastici, seu ejus ministrorum in bonis dicti Guillermi Raymundi Spuny, in quem prædicta alienatio lite pendente, censetur Judicii mutandi causa facta, quam assistentiam dictus Officialis Ecclesiasticus præstare teneatur.

8 Secundò, per Cancellarium Manegat, Consultoribus Sescases, Planes, Sans, & Amell 26. Novembris 1583. in favorem Curiæ sæcularis Vicarii, & Bajuli Vici, Gabrielis Vallès Ædilis, & Pauli Ferriol Syndici dictæ Civitatis, contra Curiam Ecclesiasticam Vicen. & Raphaelem Codina Presbyterum in facto contentionis super quodam furno coquendi panem, his verbis: sententiat, pronunciat, & declarat firmæ juris factæ in dicta Curia sæculari per dictos Gabrielem Valles, & Paulum Ferriol, Nominibus prædictis, & Fisci Procuratorem Curiæ sæcularis locum fuisse, & esse, & causæ cognitionem ad dictam Curiam sæcularem pertinere, & spectare; executionem verò cum assistentia officialis Ecclesiastici faciendam esse. Ad aliud propositum referam hanc declarationem *decis.* 260. *num.* 2. *part.* 5.

9 Tertiò, per eumdem Cancellarium Manegat, Consultoribus Amell, Guardiola, Sunyer, & Oliba 29. Januarii 1588. in favorem Curiæ sæcularis Regiæ Audientiæ, & Michaelis Costa Canonici Gerundæ, contra Curiam Ecclesiasticam Gerunden. & Antonium Pejoan Canonicum ejusdem Ecclesiæ, super quadam fenestra, fuit declaratum his verbis: sententiat, pronuntiat, & declarat firmæ juris factæ in Curia sæculari per dictum Michaelem Costa locum fuisse, & esse, & causæ cognitionem, & declarationem super clausura fenestræ per eumdem Costa instatæ facienda, vel non ad dictam Curiam sæcularem pertinere, & spectare. Proviso, quòd executio si quæ facienda fuerit, fiat cum assistentia Officialis dictæ Curiæ Ecclesiasticæ. Hanc declarationem etiam referam *decis.* 260. *num.* 6. *part.* 5.

10 Quartò, per Cancellarium Agullana, Consultoribus Ferrer, Senjust, & Mijavilafranquesa 5. Maji 1606. contra Hieronymum Bosch Presbyterum, & Rectorem Parochialis Ecclesiæ Sancti Vincentii dels Horts, in favorem Josephi Pujades Causidici nomine proprio, & Procuratorio Monasterii, & Conventus Sanctæ Catharinæ fuit declaratum, quoad servitutem latrinæ firmæ juris per dictum Bosch factæ in Curia Ecclesiastica locum non fuisse, nec esse, & consequenter partes, quoad dictam servitutem remittendas esse ad Curiam sæcularem Bajuli Barcinonæ, & illius cognitionem, dummodo executio, si quæ facienda fuerit, fiat cum assistentia Officialis Ecclesiastici.

Quintò, per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Senjust, & Soler 25. Augusti 1621. contra Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ, & Administratores Hospitalis Generalis Sanctæ Crucis ejusdem Civitatis & in favorem Curiæ sæcularis Regentis Vicariam Barcinonæ, & Catharinæ Massana super taxatione, & executione provisionis taxationis expensarum, in quibus per Judicem sæcularem condemnati fuerunt Administratores dicti Hospitalis ob retardatam exceptionem per eos oppositam post sententiam contra eos in Curia sæculari latam. Fuit declaratum: firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ ratione condemnationis, & taxationis dictarum expensarum locum non fuisse, nec esse, executionem verò dictarum expensarum in bonis mobilibus dicti Hospitalis faciendam esse per dictam Curiam Ecclesiasticam ad requisitionem dictæ Curiæ sæcularis, in immobilibus verò per Curiam sæcularem assistentem Curia Ecclesiastica. De qua meminit Fontanella *decision.* 310. *num.* 5. *versic. Secunda est part.* 2. 11

Sextò, per eumdem Cancellarium Puigmari, Consultoribus Roca, & Carreres 31. Octobris 1625. fuit declaratum: firmæ juris in Curia sæculari Vicarii, & judicum ordinariorum Civitatis Dertuzæ per Syndicum Communitatis de Ligallò factæ in occurrenti casu, & rebus, ut nunc locum fuisse, & esse proviso quòd executio, si quæ facienda fuerit, fiat cum assistentia Officialis Curiæ Ecclesiasticæ. Quam declarationem extensè tradidi *decis.* 214. *num.* 15. *hac part.* 4. 12

Septimò, per prædictum Cancellarium Puigmari 13. Julii 1626. fuit declaratum firmæ juris in Curia Ecclesiastica Dertuzæ factæ per Syndicum Capituli, & Canonicorum Sedis Dertuzæ, & Procuratorem Guillelmi Coderes locum fuisse, & esse. Hoc intellecto, & declarato, quòd per Officialem dictæ Curiæ Ecclesiasticæ fiat assistentia executioni, si quæ facienda fuerit in bonis dicti Coderes, si petatur cum debita forma juris, & cum litteris requisitoriis, & cum insertione provisionum factarum post sententiam jam aliàs in causa primæ contentionis latam. Quam declarationem tradidi *decis.* 214. *num.* 16. *hac part.* 4. 13

Octavò, per eumdem Cancellarium Puigmari 27. Aprilis 1630. in favorem Antonii Colobrans Regii portarii, & Michaelis Reverter contra Petrum Jacobum Frigola Clericum obtinentem beneficium in Cappella Sancti Antonii Villæ de Navara, ex quo instante Raphaele Puig Notario Cive Barcinonæ vigore instrumentorum per dictum Frigola firmatorum multo ante adeptionem dicti beneficii fuit expositum retroclamum in Regia Audientia, & facta executio in bonis dicti Frigola per dictos Colobrans, & Reverter, & alios Regios Officiales. Fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia sæculari Regiæ Audientiæ per dictos Antonium Colobrans, & Michaelem Reverter, Regios Officiales locum fuisse, & esse. Hoc proviso, & intellecto, quòd executio in bonis dicti Petri Jacobi Frigola fiat cum assistentia Curiæ Ecclesiasticæ. Et eodem die 27. Aprilis 1630. per dictum Cancellarium Puigmari eisdem verbis in favorem Francisci Bas Sanctæ Theologiæ Doctoris Prioris de Lledò contra dictum Petrum Jacobum Frigola. Meminit de his declarationibus Fontan. *decis.* 311. *num.* 23. *& decis.* 312. *num.* 2. *&* 13. *part.* 2. 14

Nonò, per prædictum Cancellarium Puigmari 24. Septembris 1630. contra Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ, & Petrum Pons Canonicum Illerdæ, & in favorem Curiæ sæcularis Regiæ Audientiæ, & Marquesiæ Ferrer, & Villadomar, fuit declaratum 15

his

his verbis : firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica factæ per dictum Petrum Pons Canonicum Ilerdæ locum non fuisse, nec esse. Hoc intellecto, quòd executio in bonis immobilibus dicti Petri Pons Canonici fiat cum assistentia Curiæ Ecclesiasticæ. De qua declaratione meminit Fontanella *decis.* 310. *numero* 5. *versicul. Tertia parte* 2. & eam tradidi *decis.* 152. *sub n.* 5. *par.* 3.

16 Decimò, per Cancellarium Erill 2. Octobris 1632 contra Curiam Ecclesiasticam Decani Montisalbi, & Franciscum Grenyò Presbyterum, & in favorem Curiæ sæcularis Bajuli Regii dictæ Villæ Montisalbi, & Angelæ Bufurull, fuit declaratum his verbis: sententiat, pronunciat, & declarat firmæ juris per dictum Franciscum Grenyò in Curia Ecclesiastica Decani Montisalbi factæ locum non fuisse, nec esse. Hoc proviso, & intellecto, quòd executio, si quæ facienda est in bonis dicti Grenyò, si fuerit in bonis mobilibus, fiat per Curiam Ecclesiasticam ad requisitionem Curiæ sæcularis, in immobilibus verò per Curiam sæcularem cum assistentia Curiæ Ecclebasticæ.

17 Undecimò, per eumdem Cancellarium Erill, Consultoribus Roca, & Viñes 4. Martii 1633. occasione firmæ juris in Curia sæculari Subvicarii Regii Civitatis Dertuzæ factæ per Petrum Montargull Juratum in ordine primum, Raymundum Poll, & Gabrielem Navarro majorem dierum collectores, sive exactores juris dicti *lo dotzè*, Villæ Gandeziæ, procedimentis contra eos factis in Curia Ecclesiastica Dertuzæ ad instantiam Jacobi Moix Presbyteri, & beneficiati in Ecclesia Villæ Gandesiæ, ex quo dicti Juratus, & collectores exegerunt, & exigere prætendunt à cætero impositionem, sive jus vulgò dictum *dotzè*, de fructibus, qui colliguntur ex prædiis dicti Jacobi Moix Presbyteri, quod jam diu super eis fuit impositum, & antequam fuissent per dictum Moix dicta prædia possessa. Fuit declaratum : firmæ juris factæ in Curia sæculari Subvicarii Regii Dertuzæ per Petrum Montargull Juratum Villæ Gandesiæ, Raymundum Poll, & Gabrielem Navarro majorem Dierum collectores juris dicti *del dotzè*, ejusdem Villæ rebus, ut nunc locum fuisse, & esse. Hoc intellecto, quòd executio per Curiam sæcularem facienda fiat cum assistentia Curiæ Ecclesiasticæ.

18 Duodecimò, per Cancellarium Pons, in favorem Franciscí Llahonart Notarii Civis Barcinonæ contra Franciscum Salvat Presbyterum Beneficiatum in Ecclesia Sancti Petri Puellarum dictæ Civitatis Barcinonæ, fuit declaratum super servitutibus in favorem Curiæ sæcularis, dummodo executio, si quæ facienda fuerit, fiat cum assistentia officialis Ecclesiastici.

19 Rationem prædictæ distinctionis adduxi *decis.* 26. *numer.* 31. 32. & 33. *part.* 1. & in ornatum *numero* 31. Celsum Hugo *cons.* 60. *num.* 51. Valenzuela *cons.* 42. *n.* 7. cum relatis per Farinac. *cons.* 118. *num.* 2. & per Velam *dissert.* 45. *numero* 64. *tom.* 2. cum aliis juribus, & Doctoribus citatis per Thom. del Bene *de Immu. Eccles. tomo* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *sect.* 1. *num.* 11. & *dub.* 4. *numero* 6. Et in ornatum *numero* 32. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 76. *num.* 14. Thom. del Bene *de Parlament. dub.* 4. *sect.* 20. *subsect.* 1. *numero* 1. & *de Immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 5. *dub.* 2. *sect.* 1. *num.* 3. & *dub.* 4. *num.* 7. cum relatis per Velam. *dissert.* 45. *n.* 64. *tom.* 2. & in ornatum *num.* 33. Aviles *cap.* 3. *prætor. glos. jurisdicion. nu.* 3. Peregrin. *de jure fisci lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 110. & *lib.* 4. *tit.* 5. *num.* 31. Pet. Barbosa *in l. qui prior. à num.* 99. *ff. de judi.* Azevedo *l.* 11. *num.* 12. *tit.* 1 *lib.* 4. *recop.* Guazzin. *de confiscat. bonor. conclu.* 21. *nu.* 24. Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 14. *nu.* 99. Reg. Sesse *de inhib. cap.* 4. §. 1. *nu.* 17. Pereyra *decis.* 117. *nu.* 10. *in fine*, Menochius *cons.* 213. Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst.* 80. *num.* 2. Reg. Vico *ad Prag. Reg. Sard. libr.* 1. *tit.* 7. *cap.* 11. *num.* 1. & 2. Ferrer. *par.* 3. *obser. cap.* 177. *versic. & forsan.* Peguera *decis.* 56. *nu.* 18. *vers. Scias tamen*, Fontanella *dec.* 310. *à nu.* 9. *par.* 2.

20 At hæc nostra praxis Cathaloniæ limitatur, & submitatur pluribus modis, à me traditis *dec.* 26. *à n.* 46 *ad* 56. de quibus latè Carol. de Grass. *de effec. Cler. effectu* 1. *à n.* 726. *ad.* 744. & alii à me citati *dec.* 247. *n.* 30. *par.* 3.

Sed quia judices utriusque fori, sive Ecclesiastici, 21
sive sæculares se invicem juvare tenentur, & sibi invicem mutuo auxilium præstare, Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 73. Covar. *pract. cap.* 10. *num.* 1. Martha *de jurisd. part.* 1. *capite* 32. *num.* 36. Reg. Leo *dec.* 168. *num.* 5. *lib.* 2. Barbosa *in addit. ad cap.* 1. *num.* 17. *de offic. ordinar.* Fermosin. *in cap. cum ab homine quæst.* 33. *num.* 15. *de judi.* Riccius *in praxi decis.* 309. *numer.* 1. Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 15. *à num.* 2. & *part.* 3. *capite* 19. Ramirez *de lege Regia* §. 2. *à num.* 11. Merlin. *contr. lib.* 1. *cap.* 96. *num.* 1. Solorsano *de jure indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 61. Reg. Vico *ad prag. Regni Sardin. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 1. & 50. Vela *in cap.* 1. *parte.* 2. *num.* 19. *de offi. ordin.* Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 1. Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 20. Ego *decis.* 26. *num.* 34. *part.* 1. Ex quo † Judex Eccle- 22.
siasticus, & sæcularis sunt pares, in his quæ pertinent ad præstandum auxilium, Cancer. *par.* 3. *capit.* 19. *num.* 2. Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *n.* 7. declarat Vela *in c.* 1. *par.* 2. *n.* 74. *de offi. ordin.*

Quæro 1. An Judex Ecclesiasticus, implorato au- 23
xilio per Judicem sæcularem pro exequendis sententiis ab ipso prolatis, casibus in quibus potest procedere contra Clericos, teneatur impartiri suum brachium Judici sæculari? Resp. quòd sic, ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca, Ferrer, Ros, Pla, & Negrell. 10. Januarii 1568. *quam declarationem supra tradidi*, *num.* 7. docent Covar. *pract. cap.* 10. *num.* 1. *versic. Eadem ratione*, Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 75. plures Ramirez *de leg. Regia* §. 2. *numero* 2. *littera D*, cum relatis per Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 97. *numero* 83. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 130. Cancer. *parte* 2. *var. cap.* 15. *à num.* 1. & *par.* 3. *cap.* 19. *nu.* 2. Ripoll. *de Magist. Logiæ Maris cap.* 6. *num.* 51. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 20. *num.* 9. Martha *de jurisdict. part.* 1. *cap.* 50. *à num.* 33. Paz. *in praxi tom.* 2. *in proœm. num.* 4. Reg. Vico *ad pract. Regni Sardin. lib.* 1. *tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 50. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 4. *num.* 71. & *in addit. ad cap.* 1. *num.* 71. *de offi. ordi.* plures alios laudat Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 14. *versic. Cum autem judex*, Fontanella *decis.* 309. *nu.* 4. *parte* 2. Fermosin. *in cap. cum non ab homine quæst.* 36. *de judi.* innumeros refert noster Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 19. *à num.* 1. mille alios citant Vela *in c.* 1. *cap.* 3. *à num.* 63. *signanter nu.* 7. *de offi. ordin.* Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *nu.* 5. Ego *decis.* 26. *nu.* 36. *part.* 1.

Quæro 2. si Judex Ecclesiasticus nollet facere exe- 24
cutionem in bonis mobilibus, vel assistentiam in executione immobilium Clerici per Judicem sæcularem condemnati, casibus in quibus potest contra eum procedere, seu deneget brachium, seu auxilium impartiri Judici sæculari, quid Judex sæcularis facere debeat? Resp. quòd Judex sæcularis nullo modo Judicem Ecclesiasticum cogere, & compellere potest, Ego *decis.* 26. *numer.* 37. *parte* 1. Farinac. *in praxi parte* 3. *quæstion.* 97. *numero* 84. Bobadilla *in polit. libro* 2. *capit.* 10. *numero* 80. & 183. Molinus *de brachio sæcul. libro* 1. *capitul.* 14. Vela *in capit.* 1. *parte* 2. *numero* 72. *de offic. ordin.* Barbosa *in addit. ad. capitul.* 1. *numero* 18. *de offic. ordinar.* Sed adeundus † est per appellationem 25
Metropolitanus, seu superior ipsius Judicis Ecclesiastici auxilium denegantis, ut eum compellat ad præstandum auxilium Judici sæculari ad faciendam dictam executionem, Oliba *de jure fisci capitul.* 15. *numero* 75. Cancer. *var parte* 2. *capit.* 15. *numero* 5. Fontanella *decis.* 310. *numero* 22. *parte* 2. Ego *decis.* 26. *numer.* 38. *parte* 2. Covar. *pract. capit.* 10. *numero* 1. *versic. Eadem ratione.* Farinac. *in praxi parte* 3. *quæst.* 97. *nu.* 84. Azevedo *l.* 15. *nu.* 10. *tit.* 1. *l.* 4. *reco.* Aviles *c.* 20. *prat. glos. usurpan. num.* 21. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 130. Belluga *in specul. Princip. rub.* 11. §. *restat. num.* 11. Paz *in praxi tomo* 2. *in Prælat. numer.* 5. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. libro* 1. *titul.* 7. *cap.* 2. *numero* 13. Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 19. *num.* 3. Salgado *de*

Reg. Protect. part. 2. cap. 6. à num. 33. & part. 3. cap. 13 num. 65. & in labyrint. cred. part. 1. cap. 5. num. 9. Fermosin. *in cap. cum non ab homine quæst. 37. num. 7. de judit.* Carleval. *de judi. lib. 1. disp. 2. num. 40. versic. Si Judex Ecclesiasticus*, Vela *in cap. 1. part. 2. num. 73. de offi. ordin.* Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 8. n.*

26 6. Quòd si † Judex Ecclesiasticus inferior recuset deferre appellationi, poterit ab hoc Judex sæcularis in Regno Castellæ recurrere ad Regia prætoria per viam violentiæ, ut ex Azevedo, & aliis tradit Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 17. num. 139. in fine*, Cevallos *de cognit. per viam violentiæ par. 2. quæst. 76. num. 18.* Salgado *de Reg. Protect. part. 1. cap. 6. nu. 33. & 34. & in labyrint. creditor. par. 1. cap. 5. num. 8.* alios addunt Vela *in cap. 1. par. 2. num. 75. de offi. ordin.* Pareja *de instrum. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 8. num. 7.* Ego *decis. 26. n. 39. par. 1.*

27 Verùm in hoc Principatu Cathaloniæ, quoties Judex Ecclesiasticus brachium, seu auxilium judici sæculari non præstat, non aditur Metropolitanus ejus superior, ut eum compellat; sed Dominus Rex procedit contra Judicem Ecclesiasticum denegantem auxilium per occupationem temporalitatum, & per alia remedia opportuna, & necessaria, ut ex Ferrer, tradunt Cancer, Fontanella, notat Oliba à me citati *decis. 26. num. 40. part. 1.* me citato Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in pract. Vi-*

28 *car. Barcin. rub. 20. versic. E converso.* Nisi † Judex Ecclesiasticus justè negaret auxilium judici sæculari, Molinus *de brachio sæculari lib. 1. cap. 25. num. 13.* Cancer. *par. 2. var. cap. 15. n. 9.* & latè exornavi *deci. præced. à num. 26.* Nam tunc si Judex Ecclesiasticus urgeatur ad præstandum auxilium per occupationem temporalitatum potest contentionem firmare juxta nostram concordiam, ut notavi *decis. 26. num. 41. & 42. parte* 1. ex traditis, è converso *decis. præceden. nu. 31.*

29 Quæro 3. qualiter per Judicem sæcularem sit petenda assistentia Judicis Ecclesiastici. Et qualiter per Judicem Ecclesiasticum sit petenda assistentia Judicis sæcularis? Resp. quòd est petenda cum debita forma juris, & cum litteris requisitoriis, & cum insertione sententiæ, seu provisionis, ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari 13. Julii 1626. in casu relato *decis. 214. num. 16. hac par. 4. & suprà tit. 13.*

30 Dicitur, *cum debita forma juris, & cum litteris requisitoriis.* Nam Judex Ecclesiasticus non potest contra laicos executionem facere, sed hoc per litteras requisitorias ad Judicem sæcularem missas facere debet Parlador. *rer. quotid. lib. 2. cap. fin. part. 2. §. 2. n.* 1. notat Covar. *pract. cap. 10. nu. 1.* alios addit Pichard. *in manducat. ad praxim parte 2. præced. 4. numer. 39.* & alii *suprà decis. præcedente citati num. 4.* Sicut, è contra. Judex sæcularis non potest contra Clericos executionem facere, sed hoc facere debet per litteras requisitorias ad Judicem Ecclesiasticum missas, ut in dicta decisione Cancellarii Puigmari habetur, Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 8. à num. 37.* & docent Doctores citati *nu. 5.*

31 Istæque litteræ requisitoriæ debent esse sigillatæ sigillo judicis requirentis, aliàs fidem non facerent, *argum. l. si qua per calumniam in fine, Cod. de Episco. & Cler. & cap. tertio loco, de probat.* Cancel. *parte 2. var. cap. 15. numero 71.* Molinus *de brachio sæcul. lib. 1. cap. 24. num. 1.* ubi *numero 2.* ait, id observari in aliis litteris quorumcumque Magistratuum, & citat Maschard. *de probat. conclu. 627. à numero 1.* notat Pareja *de Instru. edit. tomo 1. tit. 2. resol. 9. numero 120.* Signa-

32 tæ † manu Judicis requirentis, de jure nostro *Constit. 1. tit. 1. tit. de litteris requisitor.* Cancer. *parte 2. var. cap. 15. numero 72.* Pareja *loco proximè citato*, &

33 debent esse publicæ, & non privatæ, scilicet per manum tabellionis in publicam formam redactæ, ad normam, quæ à Curia Judicis requirentis solent dimanare, Molinus *de brachio sæcul. lib. 1. cap. 24. nu.*

34 3. Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 3. resol. 9. num. 120.* Et simul continere debent deprecationem, qua judex requirens alterum interpellat, ut quidquam faciat, Covar. *pract. c. 10. in prin.* Molinus *de brachio sæcul. lib. 1. c. 24. n. 4.* Ego *dec. 13. à n. 34. ad 44. dec. 26. n. 73. par. 1.*

Quæ generaliter procedunt, non solum inter Ju- 35
dices diversi fori, ut Ecclesiasticus, & sæcularis, sed etiam inter Judices ejusdem fori. Siquidem sententia, ut possit exequi per Judicem alterius territorii, semper requiruntur litteræ requisitoriæ judicis, qui protulit sententiam, *l. properandum, §. fin autem reus*, ubi Barbosa *numero 37. & 39. C. de judiciis*, plures, laudat Carocius *de except. exce. 72. numero 1.* quibus addendi sunt Cancer. *part. 2. var. cap. 15. nu. 1.* Molinus *de brachio sæcul. lib. 1. cap. 22.* Scialogia *de foro com. ca. 54. sub. num. 19.* Covar. *pract. cap. 10. num. 7.* Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 6. num. 63. & 64.* Morla *in emp. jur. p.r. 1. tit. 2. quæst. 20. à numer. 1. ad 9.* latè Pichard. *in manducat. ad praxim. par. 2. præce. 4. à num. 30.* multos cumulat Carleval, *de jud. lib. 1. disput. 2. à num. 16. & 757. & lib. 1. tit. 3. disput. 17. numer. 1.* latè exornat de jure civili, Canonico, & Regio, multis laudatis Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 9. n. 5. vers. Justissimè sanxerunt, cum seq.*

Dicitur, *& cum insertione sententiæ, seu provisio-* 36
nis. Nam Judex Ecclesiasticus respectu laicorum, & judex sæcularis respectu Clericorum, seu quilibet alius Judex requirens inserere debet in litteris requisitoriis sententiam, seu provisionem ab eo factam, Bartol. Paul. Castren. & Jason *in l. Magistratibus, ff. de jurisdict. omni. jud.* Covar. *pract. capit. 10. numero 7. in fine*, Aviles *cap. 20. prætor. glos. usurpan. num. 20.* Parlador. *rer. quotid. lib. 2. cap. fin. par. 2. §. 1. nu. 7. & §. 2. num. 4. & 5.* Rodriguez *de executione cap. 2. num. 10.* Molinus *de brachio sæcul. cap. 24. num. 5. &* 7. Villadiego *de jurisdict. polit. cap. 2. nu. 51.* Carleval. *de judic. lib. 1. disp. 2. num. 26.* Pichard. *in manducat. ad praxim lib. 2. præce. 4. nu. 38.* Pareja *de instru. edit. to. 1. tit. 2. resol. 9. nu. 94.*

Et adeò ex parte judicis requirentis litteræ re- 37
quisitoriæ sunt necessariæ, ut si non fiant, judex requisitus procedere non valet, & aliter procedens nulliter agit, Molinus *de brachio sæcul. cap. 24. num. 6. & latius capit. 26.* Carocius *exce. 62. num. 9.* alios quamplures cumulat Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 9. nu. 9. 10. & 11.*

Quæro 4. An reconventio admittatur in implo- 38
ratione assistentiæ, seu brachii Ecclesiastici, vel sæcularis? Resp. quòd non, quia non principaliter officium judicis imploratur, sed incidenter, & per modum cognitionis extrajudicialis, Maranta *de ord. jud. part. 4. dist. 6. num. 36. & 40.* Mastrill. *decis. 41. nu. 8. lib. 1.* Hodierna ad Surd. *decis. 26. num. 22.* Merlin. *contro. 24. num. 22. tomo 2.* decisum Neapoli referunt Luca ad Franchis *decis. 576. num. 4. versic. Similiter*, Manfrella ad Capi. Latro *decis. 92. nu. 9.*

Quæro 5. An judex requisitus teneatur litteras re- 39
quisitorias exequi, ubi judex requirens à vivis migraverit, aut suo officio functus, aut privatus fuerit? Vide à me tradita pluribus laudatis *decis. 21. num. 45. parte 1.* quibus addo Riccium *decis. 254. par. 2.* Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 83. nu. 2.* Lucam ad Franch. *decis. 405. num. 1.* Scialogiam *de foro compet. cap. 54. nu. 51.*

Quæro 6. & ultimò. An in hac assistentia, *de* 40
qua à num. 6. requiratur partis citatio? Dixi quòd non, *decis. 26. num. 43. par. 1.* ex Fontanella *decis. 310. numero 24. par. 2.* quòd discussione in præsenti indiget, distinguendo judicialia ab extrajudicialibus, *ut not avi dicta dec. 26. n. 45. par. 1.*

Et in primis quoad extrajudicialia præcepta, quæ 41
utrumque judicem Ecclesiasticum scilicet, & sæcularem complectuntur, certum est. Quòd Judex Ecclesiasticus non potest præcipere judici sæculari, nec è converso ut ipsi quoad ea auxilium, seu assistentiam præstet, Innocent. relatus, ac receptus à Panormitano *in cap. 1. num. 11. versic. Sed postea*, Alciat *num. 69.* Vela *part. 2. numer. 44. de offi. ordin.* Alexand. *cons. 130. num. 3. lib. 4.* Diaz *in prax. cap. 160. num. 19. versic. Decimo quarto illud erit*, Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. num. 176. versic. Como quiera que en las cosas*, Agia *de exhib. auxil. fundament. 27. conclu. 8. casu 5.* Molinus *de brachio sæcul. lib. 1. cap. 13. à n. 67.* Farinac. *in prax. parte 3. quæstion. 97. numero 97.* Fontanella

decis.

decis. 353. *numer.* 21. *part.* 2. notant Belluga *in specu. Princ. rub.* 11. §. *tractandum num.* 4. Azevedo *libr.* 15.
42 *numero* 8. *titul.* 1. *lib.* 4. *recop.* Potest tamen † judex sæcularis si velit præceptis extrajudicialibus judicis Ecclesiastici, & è converso sponte parere, & auxilium, seu assistentiam præstare, Belluga *in specu. Princi. rub.* 11. §. *tractandum numero* 4. Azevedo *lib.* 15. *num.* 4. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Molinus *de brachio sæcul. libr.* 1. *cap.* 13.
43 *num.* 69. Maximè quando † pars contra quam auxilium, seu assistentia imploratur, tacet, nec quidquam objicit, ex quo volenti, & tacenti non fit injuria Belluga *dicto num.* 4. Molinus *num.* 69. Portoles §. *Judex num.* 93. *versic. In ejus contumaciam*, Fontanella
44 *decis.* 353. *num.* 22. *par.* 2. Dummodo præcepta † extrajudicialia non sint injusta, Belluga *in specu. Princ. rub.* 11. §. *tractandum sub num.* 4. Azevedo *lib.* 15. *nu.* 8. *in fine*, *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Molinus *de bracio sæcul. l.*
45 1. *cap.* 13. *numer.* 70. & 71. Vel ab eis † non sit appellatum, Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 13. *nu.* 72. Fontanella *decis.* 354. *numero* 1. *parte* 2. aut in aliis casibus à me traditis *decis. præced. à num.* 25. *ad*
46 39. quibus addo, si præcepta extrajudicialia essent obtenta subreptitiè, & obreptitiè, latè Fontanella
47 *decis.* 355. *à numer.* 1. *parte* 2. Aut aliàs † daretur timor scandali, probat idem Fontanella *decision.* 355. *à num.* 10. *par.* 2.

48 In hac nuda assistentia, quoad præcepta extrajudicialia petita extrajudicialiter per judicem, seu officialem Ecclesiasticum litterarum Apostolicarum executorem, ut sibi assistat Regius officialis, ne in executione vis illi fiat, aut resistatur, procedendum esse cum citatione partis, tradit Oliba *de jure fisci cap.* 15 *num.* 44. & late Fontanella *decis.* 353. *num.* 4. & 5. & *à numero* 12. *parte* 2. ita junctis Tribus Aulis fuit declaratum in Cathalonia 28. Maji 1628. super assistentia officialium Regiorum extrajudicialiter petita per judicem Subdelegatum Apostolicum ad reformandum Monasterium Rivipulli ad antiquam, & strictam Regulam Sancti Benedicti, eo motivo, quòd erat res gravis, & magni momenti, quæ poterat pacem publicam, & quietem totius Principatus perturbare, ut testatur, & refert, idem Fontanella *decis.* 355. *numer.* 15. & 16. *parte* 2. Don Bonaventura Tristany, de hac reformatione omnino videndus *in Corona Benedictina cap.* 2. *à numero* 98. *cum plur. seq.* & in casu sequestri instati per Nobilem Jacobum Carbonell de ejus filiæ, ne consumaretur matrimonium ratum inter eam, & Raphaelem Granollachs ejus consobrinum, observatum, tradit Ripoll. *var. cap.* 3. *à num.* 296. *ad* 305. nec conturbare potest, quod Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 19. *num.* 29. dicat, Olibam visum esse contrarium sensisse, *de jure fisci capite* 12. *numero* 53. & 55. quia Oliba non dicit id, ad quod allegatur, ut ex ejus inspectione apparet, sic Fontanella *dec.* 354. *num.* 12. *par.* 1.

49 Fundatur 1. quia in hac nuda assistentia extrajudicialiter petita practicandam fore, & esse constitutionem 1. *tit. de invocacio de bras secular*, ut dicunt Oliba *de jure fisci cap.* 15. *numero* 44. Fontanella *decis.* 353. *num.* 4. & 12. *parte* 2. sed sic est, quòd Constitutio 1. *tit. de invocacio de bras secular*, requirit citationem partis, ibi: *Intimat à la part*, id est, in-
50 timatum parti, quæ intima † vim citationis habet, Peguera *decis.* 173. *part.* 1. Ripoll. *var. cap.* 3. *à nam.* 14. & *plures citat. in pract. Vicar. Barcin. rub.* 11. *num.* 28. Suelves cum multis *cons.* 61. *num.* 12. & 13. *lib.* 1. Fontanella *decis.* 566. *numer.* 13. *parte* 2. punctim idem Ripoll. *var. cap.* 3. *num.* 304. Ego, &c.

51 Fundatur 2. quia assistentiæ hujus petitio sine dubio est invocatio brachii sæcularis, pro ut optimè probat Moneta *de conservatorib. cap.* 8. *num.* 257. & 263. refert, & sequitur Fontanella *decis.* 353. *num.* 5. 12. &
52 13. *part.* 2. Sed in invocatione † brachii sæcularis pars est citanda, Belluga *in specu. Princ. rub.* 11. §. *tractandum num.* 8. *in fine versic. Et ideò*, Bossius *de foro com. num.* 88. Portoles ad Molin. §. *Judex num.* 93. Cancer. *part.* 3. *var.* 19. *à num.* 7. Molinus *de brachio sæcular. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 36. & 37. & *latè cap.* 17. *à num.* 1. *signanter à numero* 10. Fontanella *decis.* 310. *numer.* 24. & *decision.* 353. *numero* 19. *parte* 2. Oliba *de jure fisci capitul.* 15. *numero* 51. & 16. Gail. *lib.* 1. *obser.* 115. *numero* 3. *in fine* Ripoll. *var. capitul.* 1. *numero* 302. Pareja *de instru. edit. tomo* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *sub numero* 32. Vela *in capitul.* 1. *parte* 2. *numero* 62. *de offic. ordin.* Xammar. *de offic. jud. libro* 1. *qu.* 24. *numero* 134. Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 42. Ergo, &c.

Fundatur 3. quia in quocumque auxilio petitio 53
necessaria est citatio partis, contra quam petitur, Oliba *de jure fisci capitul.* 15. *sub numero* 76. ex Beniten. *decis.* 55. Fontanella *decis.* 353. *sub numero* 4. *parte* 2. Cancer. *parte* 3. *var. capit.* 19. *num.* 20. Ripoll. *var. cap.* 3. *nu.* 299.

Fundatur 4. quia licèt disputent Doctores. An in 54
extrajudicialibus citatio partis requiratur? ut videre est apud Gabriel. *com. conclu. libro* 2. *de citationib. conclu.* 1. *numero* 63. 64. & 65. Riccium *collect.* 2145. *versic. Citatio tamen*. Borell. *in sum. decis. tit.* 44. *num.* 128. 129. & 130. Novar. *in rub. collect.* 1. *num.* 24. *de citationib.* Capicius Latro *decis.* 69. *num.* 13. 14. & 32. Tamen absque dubio est, quòd est necessaria citatio in extrajudicialibus, in his quæ sunt maximi præjudicii, Surd. *cons.* 332. *numer.* 8. *lib.* 3. Baron. *de citat. tom.* 1. *quæst.* 15. *num.* 46. præsertim in extrajudicialibus irrepatabilibus, idem Baron. *de citat*, *tom.* 1. *qu.* 15. *nu.* 49. vide infra *num.* 62.

Fundatur 5. quia Judex sæcularis in quocumque 55
auxilio concedendo judici Ecclesiastico habet aliqualem causæ cognitionem, non respectu meritorum, cùm ad eum cognitio non pertineat, sed cognoscit de justificatione implorationis auxilii factæ per Judicem Ecclesiasticum [excepto semper crimine hæresis.) Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 51. Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 2. & *cap.* 17. *à num.* 10. & *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 2. latè Fontanella *de-*
cis. 362. *à num.* 14. *part.* 2. Si causæ cognitio † est ad- 56
hibenda, necessaria est partis citatio, quæ sine dubio in omni causæ cognitione requiritur, *l. in causa*, §. *causa autem cognita*, *ff. de minorib.* Fontanella *decis.* 353. *num.* 18. *part.* 2. quidquid aliqui controvertant apud Baron. *de citat. quæst.* 18. *numer.* 6. & distinguunt Giurba *cons.* 39. *num.* 67. ita tradit idem Baronius *in addit. ad quæst.* 19. *num.* 1. *tom.* 3. Molin. *de brachio sæcul. lib.* 1. *cap.* 17. *à nu.* 11.

Alii autem existimant, quòd in hac nuda assi- 57
stentia per judicem, seu Officialem Ecclesiasticum extrajudicialiter petita, ut sibi assistat Regius Officialis non requiritur, nec est necessaria partis citatio, sed potest, & debet concedi non citata parte, latissimè fundat Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 19. *à num.* 18. *ad* 31. referunt sed non sequuntur Ripoll. *variar. cap.* 3. *num.* 298. & latius Fontanella *decis.* 353. *à n.* 6. *ad* 11. *parte* 2. exemplar nostri Regii Criminalis Consilii Cathaloniæ diei 8. Februarii 1619. refert Xammar. *de offic. jud. part.* 1. *quæst.* 24. *numerro* 134. & ex eo Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Vicar. Barcin. rub.* 20. *versic. Nuda verò*.

Fundatur 1. quia in hac nuda assistentia extraju- 58
dicialiter petita per Judicem Ecclesiasticum, adhibetur tantùm Judex sæcularis ad effectum, ut sine scandalo, & resistentia Judex Ecclesiasticus ad executionem litterarum Apostolicarum procedat, ut dicit Cancer. *var. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 22. Oliba *de jure fisci cap.* 15. *sub numero* 54. Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Vicar. Barcin. rub.* 20. *versic. Nuda vero in fine* refert Fontanella *decis.* 353. *nu.* 8. *par.* 2. de jure plures laudat Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *nu.* 23.

Fundatur 2. quia Judex sæcularis præstans assis- 59
tentia judici Ecclesiastico non exercet jurisdictionem, nam is qui assistit, nihil agere dicitur, cum ipse non sit, qui jurisdictionem exerceat, nec in actibus illius exercitii nominatur, Fontanella in pulchro casu *de pact. nup. tomo* 1. *claus.* 3. *glos.* 3. *numero* 49. & 50. Oliba *de jure fisci capitul.* 15. *numero* 46. & 47. Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Vicar. Barcinonæ rubric. Decima versicul.*

Nuda verò, ad medium, Cancer. *par.* 3. *var. c.* 19. *n.* 21

69 Hæc enim est differentia inter assistentiam, & brachium sæculare. Nam in assistentia Judex, seu officialis Ecclesiasticus assistens judici sæculari exequenti, non facit executionem, nec ipsius nomine fit executio, nec in actibus executionis nominatur, sed tantùm partes compescit, ne sequantur scandala, ut liberè, & sine contradictione facti, aut resistentia aliqua Judex Ecclesiasticus suam faciat executionem; at in brachio sæcularis, Judex secularis qui illud Judici Ecclesiastico impartitur, ipse est, qui exequitur provisionem judicis Ecclesiastici per remedia juris licita, & permissaita, Oliba *de jure fisci c.* 15. *n.* 45. Ripoll. *var. cap.* 1. *à nu.* 300. Vulpel. *de liber. Eccles. part.* 3. *numero* 31. *&* 32. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. capit.* 36. Riccius *in praxi fori Eccles. tit. de invocat. brachii sæcularis decis.* 329. Costa *de remed. subsid. remedio* 22. quos excepto Oliba citat Fontanella *decis.* 353. *numero* 11. *part.* 2. remissivè Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 19. *num.* 23. Pareja pluribus additis *de instru. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 8. *num.* 23. *&* 28.

61 Fundatur 3. quia in hac nuda assistentia nulla causæ cognitio requiritur, & consequenter, nec citatio, Ripoll. *variar. capitul.* 1. *num.* 301. nam ubicumque non requiritur causæ cognitio, non requititur citatio, Riccius *collect.* 2412. *versic. Septimo*, Gamma *decis.* 60. *numero* 2. Giurba *cons.* 39. *numero* 64. Borell. *in sum. decis. parte* 1. *titul.* 44. *numero* 352. *&* 412. Novar. *in rub. collect.* 1. *numero* 89. *de citat.* cum relatis per Baron *de citat. quæstion.* 18. *numero* 5. *& in addit. numero* 1.

62 Fundatur 4. quia ista nuda assistentia extrajudicialiter petitur, Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 19. *nu.* 22. Fontanella *dec.* 353. *num.* 8. *&* 21. *dec.* 355. *num.* 16. Xammar. *de offi. jud. par.* 1. *quæst.* 24. *num.* 134. Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Vicarii Barcinonæ rub.* 20. *vers. Nuda vero*. Et in actionibus extrajudicialibus citatio non requiritur, Costa *de remed. subsid. remed.* 21. *num.* 11. *vers. Primus est*, Baron. *de citat. in annotat. ad singul.* 3. *nu.* 3. Fontanella *dec.* 353. *n.* 9. *par.* 2. de qua supra *n.* 54.

63 Sed meo parvo judicio, existimo *ex dictis à num.* 41. *ad* 47. quòd si pars contra quam assistentia, seu auxilium per judicem, seu officialem Ecclesiasticum litterarum Apostolicarum executorem, vel subexecutorem, extrajudicialiter imploratur, sciens assistentiam, seu auxilium acclamari, taceat, nec quidquam objiciat, vel si objicit aliquid, non sit relevans, eo tunc non requiritur partis citatio, sed potest Judex sæcularis hanc nudam assistentiam extrajudicialiter petitam concedere parte non citata, *& ita procedunt tradita à numero* 57. *ad* 62. Si verò pars contra quam assistentia, seu auxilium extrajudicialiter petitur, contradicit, & clamat, rationesque relevantes allegat, repræsentat, & deducit, isto casu Judex sæcularis non concedit assistentiam, seu auxilium extrajudicialiter judici, seu executori Ecclesiastico, donec pars sit citata, *sicque procedunt tradita à num.* 28. *ad* 56.

64 In civilibus autem, in assistentia Officialium Regiorum petita per Judices Ecclesiasticos, necessaria est partis citatio interesse habentis, ut docent Oliba *de jure Fisci* 15. *numero* 54. *&* 57. quem transcripsit Fontanella *decision.* 353. *sub numero* 2. *parte* 2. & probatur ex traditis *numero* 53. ut fuit resolutum in nostra Regia Audientia junctis Tribus Aulis 14. Novembris 1633. casum propter contradictionem partis, tradit Fontanella *decision.* 355. *nu.* 17. *par.* 2.

65 In criminalibus, quando Judex Ecclesiasticus tractat de exequendo aliquam sententiam criminalem contra suum subditum, petitque assistentiam judicis sæcularis, quidquid sentiat Fontanella *decision.* 353. *numero* 5. *versicul. Cumque hic part.* 2. existimo citationem partis interesse habentis necessariam esse, antequam assistentia Officialium Regiorum concedatur, ad idque tenetur Judex sæcularis advidendum, an subdito judici Ecclesiastici condemnato aliqua exceptio sibi comperat, quæ assistentiam retardet, ut ex Rodriguez tradit Fermosinus *in c. cum non ab homine quæst.* 34. *numer.* 28. *de judic.* maximè parte contradicente, *ex dictis numer.* 43. Valet enim † argumentum de civilibus ad criminalia si negativè concipiatur ut hic, & in utrisque militat eadem ratio Farinac. *in praxi part.* 3. *quæst.* 81. *num.* 64. Buccaron *de differ. inter jud. civ. & crim. præmis.* 2. *& differen.* 210. *a.* 2. 16. *&* 17. 66

Ex quibus videbatur, non esse concedendam assistentiam Illustrissimo, & Reverendissimo Archiepiscopo Tarraconæ ad excarcerandum quemdam Canonicum Sedis Barcinonæ detentum in Ecclesiasticis carceribus ejusdem Civitatis Barcinonæ, contradicente Fisci Procuratore Curiæ Ecclesiasticæ, & Syndico Capituli ejusdem Sedis, donec cum supplicatione peteretur, & super his partes audirentur. Sed fuit contrarium resolutum junctis Tribus Aulis die 28. Decembris 1659. & testatur Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Vicar. Barc. rub.* 20. *vers. Nuda verò post prin.* 67

Quæro 7. & ultimò. An detur appellatio, seu supplicatio à concessione, aut denegatione assistentiæ? Resp. quòd non, si Judex se continet in puris terminis assistentiæ sine cognitione causæ; secùs si assistentia concessa, aut denegata sit cum discussione, & adhibita causæ cognitione, ut ex Conrado, Bursato, Menochio, & Mario Antonino, docet Costa *de remed. subsid. remed.* 21. *n.* 21. *vers. Alter*, *& secundus effectus est*. 68

A provisione verò facta super concessione, aut denegatione brachii sæcularis appellare, aut supplicare licet, sed non obstante tali supplicatione, aut appellatione dicta provisio præstita cautione exequenda est, *Constit.* 1. *de invocacio de bras sæcular*, Oliba *de jure fisci c.* 4. *n.* 44. ubi subdit, causam appellationis, seu supplicationis tractandam esse cum renuntiatione, & conclusione, seu denuntiatione processus, Molinus *de brachio sæcul. lib.* 1. *c.* 17. *numer.* 2. *&* 3. Cancer. *par.* 3. *var. c.* 19. *n.* 32. 33. *&* 34. 69

Sed nota, quòd causa, cujus occasione brachium sæculare imploratur redditur de foro sæculari, & ex Alciato, Salzedo, Rebuffo, & Oliba *de jure fisci c.* 15. *n.* 45. *&* 46. tradit Molinus *de brachio sæculari lib.* 1. *c.* 18. *num.* 21. 70

Nota denique, quòd si Judex sæcularis executor excedit in exequendo, non est appellandum, & recurrendum ad superiorem Ecclesiasticum, sed ad superiorem judicis sæcularis, Azevedo *l.* 15. *num.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Oliba *de jure fisci c.* 15. *n.* 47. *in fine*, Molinus *de brachio sæcular. c.* 16. *n.* 3. 71

ARGUMENTUM.

An delegatus teneatur inserere in prima citatione tenorem suæ delegationis, vel commissionis.

SUMMARIUM.

1 *Judex ordinarius quamvis litteras jurisdictionem activam ei tribuentes edere teneatur, antequam possessionem adipiscatur, n.* 1. *Postquam tamen est admissus, non debet amplius suam potestatem probare, num.* 2. *Nec tenetur in litteris citatoriis inserere litteras jurisdictionem ei tribuentes, n.* 3.

4 *Delegatus non solùm litteras jurisdictionem, notionem, aut executionem ei tribuentes, antequam ad exercitium accedat, judici ordinario edere tenetur, num.* 4. *sed etiam in prima citatione tenetur inserere tenorem suæ delegationis, vel commissionis, nu.* 5. *Amplia* 1. *in conservatore Monaste-*

nasteriorum, Religionum, & Ordinum Militarium, numer. 6. & 7. Amplia 2. etiam si delegatus esset persona excelsæ dignitatis, quem admodum si esset Cardinalis, num. 10. Sed alii contrarium tenent, num. 11. concordantur, n. 12. & 13. Limita 1. si citatus comparet coram conservatore, num. 14. Limita 2. si stylus, & consuetudo sit in contrarium, num. 17. Limita 3. si delegans est in eodem loco, in quo delegatus est intendit jurisdictionem suæ delegationis exercere, numero decimo octavo. Limita quarto, quando citationis executio non fit in partibus longinquis, sed in eadem Civitate, Diœcesi, seu Provintia delegati citantis, num. 19. sed vide num. 21. alias plures limitationes remissivè, num. 22.

8 *Conservatores, licèt in aliquibus æquiparentur ordinariis, nu. 8. sunt tamen delegati, n. 9.*

15 *Citatio etiam si sit nulla, convalidatur per comparitionem partis, quamvis comparitio fiat in causa ad effectum excipiendi de nullitate citationis.*

16 *Partis oppositio necessaria est, ut dicatur non constare de jurisdictione delegati ex non incerta copia commissionis, seu delegationis in prima citatione.*

20 *Distantia quando dicatur modica vel magna.*

DECISIO CCXXXIII.

1 JUdex ordinarius quamvis litteras jurisdictionem activam ei tribuentes edere teneatur, antequam possessionem adipiscatur, §. *eos autem in authent. de collatorib.* Aviles *in capit. 2. prætor. glos. cartas in prin.* Mascardus *de probat. conclus.* 945. *num.* 1. 2. & 3. Mastrill. *de Magistrat. lib. 2. cap. 2. num.* 40. *& seq. & lib. 5. cap. 6. num.* 107. Alfaro *de offi. Fiscal. glo.* 27. Bobadilla *in polit. lib. 2. cap.* 20. *& lib. 5. capit.* 1. *num.* 5. Menochius *l. 2. præsum.* 14. *à num.* 1. *ad* 10. Bolaños *in Curia Philip. tom.* 1. *par.* 1. §. 3. *num.* 6. Mastrill. *de Magistrat. lib. 2. cap. 2. num.* 47. *& sequen. & lib. 5. cap. 6. num.* 107. Solorzano *de jure ind. tom. 2. lib. 4. cap. num.* 38. *vers. Et de officialium receptione*, Dominus Vice Cancel. Don Christophorus Crespi de Valdaur. *obser.* 15. *num.* 92. Romaguera in addit. ad Conciolum *ad stat. Eugub. libr.* 1. *rub.* 12. *num.* 7. pro mille Altimar. *in tract. de nullitat. rub. 6. quæst. 3. à num. 7. ad.* 20. latissimè aliis citatis, contraria proponit & illis respondet Pareja *de instrut. Edit. tom.* 1. *tit. 2. resol. 4. tota.*

2 Post quam tamen Judex ordinarius est admissus, non debet amplius suam potestatem probare, sed eo ipso, quòd ordinariam jurisdictionem exercet, suam intentionem probatam habere dicitur, Azevedo *l.* 10. *&* 11. *num. 9. tit. 5. lib. 3. recop.* Guido Papa *decis.* 322. *num.* 2. Menochius *lib. 2. præsump.* 14. *num.* 11. Petrus Barbosa *in l. si quis ex aliena num. 7. ff. de judi.* Augustinus Barbosa *in cap. cum in jure peritus* 31. *num. 6. de offi. & potest. Judi. deleg.* Narbona *l.* 60. *glo. unica num.* 57. *tit. 4. lib.* 1. *recop.* Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 11. Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit. 2. resol. 4. num. 4. in fine, & nu.* 19. *&* 20. Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedict. cap. 2. nu.* 177. Cancer. *par. 2. var. cap. 2. n.* 194.

3 Consequenterque Judex ordinarius non tenetur in litteris citatoriis inserere litteras jurisdictionem ei tribuentes, Molina *de justit. & jure tract.* 5. *disp.* 25. *nu.* 1. *vers. Contra vero*, Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit. 2. resol. 4. sub num.* 20. notant Menochius *cons.* 790. *num. 6* Janninius *de citat. reali lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 626. *&* 627. Larrea *alleg. fiscal.* 107. *nu.* 12.

4 Judex verò delegatus non solùm litteras ei jurisdictionem notionem, aut executionem tribuentes, antequam ad exercitium accedat, Judici ordinario edere tenetur, aliàs non creditur, & processus est nullus, *ca. cum in jure peritus* 31. *de offi. & potest. jud. deleg. can. nobilissimus* 97. *distin. extravag. in juncta* §. *sane, de electione in extravag. communib. l.* 1. *C. de mandatis Princip. l. prohibitum, C. de jure Fisci lib.* 10. *l. probatorias, C. diver. offi. l.* 12. §. *eos autem in authent. de collator*, Guido Papa *dec.* 322. Gail. *lib.* 1. *obser.* 48. *num.* 17. Menochius *de arb. jud. lib.* 1. *q.* 76. *n.* 8. *& lib. 2. præsump.* 15. *à n.* 2. Sanchez *de matrim. lib.* 8. *disp.* 17. *n.* 17. Ripoll. *var. cap. 3. nu.* 331. Narbona *l.* 60. *glos. unica à num.* 1. *tit. 4. lib. 2. recop.* Mascardus *de probat. conclu.* 948. *à n.* 1. Bobadilla *in pol. lib. 2. cap.* 20. *nu.* 27. Petrus Barbosa *in l. si quis ex aliena num.* 8. *ff. de jud.* Garcia *de benefic. par. 6. cap. 2. à nu. 7. ad* 19. Fermosin. *in cap. ut nostrum* 56. *q.* 3. *à n.* 11. *de appellation.* Cancer. *par. 2. var. cap. 2. nu.* 195. Marinis *resol. jur. tom. 2. allegat.* 94. *nu.* 50. *&* 51. Martha *de jurisdic. par. 2. cap.* 35. *à n.* 1. Caroc. *de excep. Excep. 4. à nu.* 1. Mastrill. *de magistrat. lib. 6. cap.* 3. Riccius *collect.* 532. Giurba *cons.* 89. *num.* 19. *&* 20. Augustinus Barbosa *in cap. cum in jure peritus* 31. *n.* 4. *de offi. & potest. jud. deleg. & in l.* 1. *nu.* 1. *&* 2. *C. de mandat. Princip.* Ursellius *concl.* 126. *à nu.* 101. Berart. *in specu. visit. cap.* 4. *num.* 1. 2. *&* 3. Baronius *de citat. singul.* 140. *tom.* 3. Pereyra *de manu Reg. par.* 1. *cap.* 7. *n.* 3. *versic. Quoad primum*, Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 6. *à nu.* 42. *& de suppli. ad sanctissim. par. 2. cap.* 30. §. 4. *à num.* 11. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *à nu.* 34. Duran. *decis.* 6. *nu.* 5. Sperellus *decis.* 85. *nu.* 31. *lib.* 1. Salzedo *de lege polit. lib. 2. cap.* 9. *à numer.* 20. Vela *in cap.* 1. *par. 2. nu.* 24. *de offi. ordin.* Fontanella *decis.* 354. *nu. 3. par. 2.* Don Bonaventura de Tristany collega doctissimus *in Corona Benedictina cap. 2. à n.* 65. *& à nu.* 81. Borrell. *de magist. Edic. lib.* 1. *cap.* 1. *à numer.* 46. Amaja *in l. prohibitum à nu.* 1. *C. pe jure Fisci l.* 10. Scialoja *de foro compet. cap.* 11. Guazzinus *defen.* 13. *ca.* 2. *nu.* 12. Burgius *de modo proced. ex abrup. qu.* 77. *num.* 4. *&* 5. *qu.* 82. *num.* 35. *& qu.* 90. *à num.* 4. Costa *de retrotract. casu 7. cap. 9. nu.* 18. *&* 19. Danza *de pug. Doctor. to. 2. de offi. deleg. c. 2. n.* 11. Scialoja *de foro comp. c.* 12. *nu.* 109. latissimè plures alios cumulat Pareja *de instru. Edit. to.* 1. *tit. 2. resol.* 5. *à nu.* 10.

Sed etiam Judex delegatus in prima citatione tenetur inserere tenorem suæ delegationis, vel commissionis. Et licèt in hoc aliqui Doctores discordent. Nam alii affirmant. Alii negant. Alii conciliant, de quibus Farinacius *frag. crim. par.* 1. *littera D, numer.* 90. 91. 92. *&* 93. tamen opinio affirmativa verissima est, quam tenent, & docent Bart. *in authen. qui semel. nu.* 12. *C. quomodo. & quando Judex per illum textum, & cap. præterea de dilationib. glo. in can. si Episcopus* 3. *qu.* 2. *& in cap. cum in jure peritus* 31. *de offi. & potest. Jud. deleg.* Jason. *cons.* 45. *vol.* 4. Guido Papa *decis.* 89. *num.* 4. reprobatis contrariis, hanc esse opinionem veriorem, & tenendam, & ita practicari testatur Cevallos *com. cont. com. tom.* 3. *quæst.* 881. Gratian. *discep. foren. cap.* 170. *à num.* 15. Bobadilla *in polit. lib. 2. cap.* 21. *nu.* 63. Dacianus *cons.* 18. *num.* 156. *& seq. libr.* 1. *& tract. crim. lib. 4. cap.* 25. *num.* 12. Menochius *cons.* 100. *num.* 71. *&* 72. *lib.* 1. *& cons.* 790. *num. 6. lib. 8. & præsump.* 5. *num. 2. lib. 2.* Decius *in l. unica nu.* 20. *C. de mandat. Princip.* Narbona *l.* 60. *glo. unica num.* 31. *tit. 4. libr. 2. recop.* Costa *de retrotract. casu 7. cap. 9. nu.* 20. Riccius *collect.* 532. *versic. Infertur tertio, & collect.* 2103. *in fine Prin. & in praxi aurea resol.* 62. *nu.* 1. *& resol.* 424. *tota*, Borell. *in sum. decis. tit.* 44. *nu.* 12. Petrus Barbosa *in l. si quis ex aliena num.* 8. *ff. de Judi.* Maranta *de ord. Judi. par. 6. de citatione membro* 1. *num.* 75. Burgius *de modo proced. ex abrup. quæst.* 90. *num.* 12. Danza *de pugna Doctor. tom. 2. de offi. delegati cap. 2. num.* 1. Guazzinus *defen.* 1. *cap.* 1. *nu.* 18. *& defen.* 10. *cap. 2. num.* 8. *& defen.* 13. *cap. 2. nu.* 16. *in prin.* Carol. de Gras. *de effect. Clericat effectu* 1. *sub nu.* 34. *&* 41. Anna *alleg.* 143. *num.* 2. Scialogia *de forto comp. cap.* 12. *numer.* 109. *post Prin.* Larrea *alleg. fiscal.* 107. *num.* 12. Janninius *de citat. reali. lib.* 1. *cap.* 1. *num.* 628. Ursellius *conclu.* 126. *num.* 104. Minsingerius *cent.* 3. *obser.* 1. Molina *de just. & jure tom. 6. tract. 5. disp.* 25. *nume.* 1. Barbosa *in cap. cum in jure peritus num. 4. de offi. & potest. judi. deleg. & in extravag. injuncta num. 7. de elect. in extravag. com.* Valer. *de differ. int. utrumque forum verbo testis differ.* 4. Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 12. 13. *&* 351. Pareja *de instru. edit. tom.* 1. *tit. 2. resol. 5. num.* 35. 49. *&* 82. Salgado *de suppli. ad santissim. par. 2. c.* 24. *n.* 44. *&* 45. *& c.* 30. §. 4. *n.* 18. Sanchez *cons. mor. l. unic. dub.* 28. *n.* 8. Conciolus *res. crim. verbo Iudex res.* 5. *n.* 1. 2. *&* 3. Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedict. cap. 2. num.* 78. 79. *&* 80. Ludovisius *dec.* 127. *num.* 1. Fermosinus *in cap.*

in cap. transmissum. 15. qu. 7. num. 6. de electione, plures addit reprobatis contrariis Baronius *de citation. tom. 1. quæst. 39. num. 1. & 2. & tom. 3. in addit. ad qu. 39. num. 1.* In Cathalonia sic statuit constitutio Provincialis Tarraconæ *cap. unico in fine de offi. & potest. jud. deleg.* his verbis. *Et ut omnis fraudis, & figmenti materia penitus evitetur, in primis litteris, quæ ab aliquo Conservatore, vel Judice delegato, Executore, vel ab eis gerentibus vices in causa aliqua emanaverint, tenor suæ commissionis integraliter inseratur.*

6 Ampliatur 1. In conservatore Monasteriorum, Religionum, & Ordinum Militarium, qui nedum tenetur edere, exhibere, & ostendere litteras suæ commissionis, seu rescriptum suæ conservatoriæ, ut latè probat, reprobatis contrariis, Narbon. *l. 60. glo. unica à num. 72. ad 83.* quem refert, & sequitur Paregia *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 5. num. 17.* alios addidi Ego *dec. 34. num. 143. vers. Ob idque par. 1.* me citato, Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedict. c. 2. nu. 84. & reprobatis contrariis nu. 88.*

7 Sed etiam conservator tenetur in prima citatione inferere tenorem suæ commissionis, seu rescripti suæ conservatoriæ, ut ex Jasone *cons. 145. num. 3. vol. 4.* tradit Narbona *l. 60. glo. unica nu. 84. tit. 4. lib. 4. recop.* Pereyra *de manu. Regin par. 1. cap. 7. num. 3. vers. Et majoris explicationis, juncto vers. Et quoad primum*, de quo dubitandum non est in Cathalonia, si enim disponit Constitutio Provincialis Tarraconæ *c. unico in fine de offi. & potest. judi. delegati*, cujus verba transcripsi *num. 5. in fine*. Ita fuit observatum, & decisum per nostrum Senatum pluribus declarationibus. Primò referente Doctissimo, & erudissimo Discipulo meo Augustino Pinjania numquam satis laudato 26. Martii 1665. in facto Juris firmæ Josephi Tinxò Notarii Villæ de Alcover procedimentis factis per fratrem Michaelem de Calders Abbatem Sancti Pauli de Campo Ordinis Divi Benedicti, conservatorem Religionis Sancti Joannis Hierosolymitanen. instante Fratre Francisco de Spony, Commendatore Commendæ Speluncæ de Francoli. Scriba Teixidor. Meminit Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedict. c. 2. numer. 85. in prin.* Secundò referente Magnifico Francisco Vidal y Roca 5. Octobris 1666. in facto juris firmæ Bajuli, Juratorum, Clavarii, & aliorum Villæ Cassiani de la Selva, Episcopatus Gerundæ procedimentis factis per Raymundum Sanou, Thesaurarium, & Canonicum Sedis Gerundæ, Conservatorem Religionis Sancti Joannis Hierosolymitanen. instantibus emphyteutis, sive hominibus propriis commendæ de Ayguaviva. Scriba Castells, refert Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina capit. 2. sub num. 85.* Tertiò referente Nobili Iosepho de Ferrer 1c. Martii 1672. in facto juris firmæ Josephi Andreu arrendatarii Flechæ Civitatis Barcinonæ, & Jacobi Barbassa subbajuli ejusdem Civitatis procedimentis factis per Doctorem Franciscum de Amigant Canonicum Sedis Barcinonæ, conservatorem Ordinis Sancti Benedicti provinciæ Tarraconæ. Scriba Teixidor. Tradit Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap. 2. num. 86.* Quartò referente Nobili Narciso de Anglesell y Roca 6. Junii 1672. tradit idem Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap. 2. n. 87.*

8 Siquidem Conservatores licèt in aliquibus æquiparentur ordinariis, ut dicunt citati à Narbona *l. 60. glo. unica num. 7. tit. 4. lib. 2. recop.* Pareja *de instru. Edit. tom. 1. tit. 2. resol. 5. num. 16.* & à me *dec. 34. nu.*

9 *144. part. 1.* Verius est † secundùm magis communem opinionem, quòd sunt delegati, ut cum multis latè docet Narbona *l. 60. glo. unica à num. 71. tit. 4. lib. 1. recop.* alios cumulat Pareja *de instru. Edit. tomo 1. tit. 2. resol. 5. num. 15.* Ego plures addidi *decis. 34. num. 143. parte 1.* & nunc addo Pereyam *de manu Regia par. 1. cap. 7. numer. 3. versic. Dubitari tamen solet, ibi: Tamen hæc conservatorum jurisdictio*, Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap. 2. numer. 20.* Gratian. *decis. 170. num. 2. & num. 3. versic. Ratio est*, Ursellius *conclu. 128. num. 2. 5. 785. & 786.* Frasso *de Reg. patron. Indiar. tom. 2. cap. 78. num. 16.* nam jurisdictio delegata, aut jurisdictio conservatoris unum, & idem est, Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap. 2. sub num. 1.* & uti delegati tractantur conservatores in Cathalonia, & citantur ad informandum banchum Regium, exemplaria tradidi *dec. 29. num. 7. & 8.* & notavi *decis. 34. sub n. 143. par. 1.* & fuit observatum in exemplaribus supra traditis *n. 7.*

Ampliatur, Etiam si delegatus esset persona excel- 10
sæ dignitatis, quemadmodum si esset Cardinalis, cui tamquam delegato non creditur antequam suæ delegationis rescriptum ostendat, & in prima citatione tenorem rescripti inserat, *l. 1. C. de mandat. Princip.* ita Angel. Jason, Decius, Gozadin. Parisius, & Craveta, quos citat Menochius *cons. 100. num. 73. lib. 1.* alios addit, & contrarius reprobat idem Menochius *lib. 2. præsump. 15. num. 4. & 5.* Salzedo *de lege polit. lib. 2. cap. 9. num. 25. & 26.* Carocius *de excep. exceptito. 4. num. 5.* Narbona *l. 60. glo. unica nu. 69. versic. Secluſa, tit. 4. lib. 1. recop.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 17. num. 18.* plures addit Barbosa *in cap. cum in jure peritus 31. num. 2. versic. Etiam si, & versic. Hinc etiam de offic. & potest. jud. deleg. & in l. 1. num. 2. C. de mandat. Princip.*

Sed non desunt quàm plurimi alii, qui ex verio- 11
ri, magis recepta sententia docent, quòd si delegatus est Cardinalis, aut quilibet alius excelsus, notus, & probatus vir non tenetur rescriptum suæ delegationis edere, nec inferere in prima citatione tenorem suæ delegationis aut commissionis, *can. nobilissimus glo. verbo nihilominus 97. dist.* Gabriel *com. conclus. tit. de probat. conclu. 1. num. 12. & 13.* Mascard. *de probat. conclu. 140. num. 1. & 2.* Menochius *cons. 100. num. 77. & 78. lib. 1.* Farinac. *in praxi par. 2. quæst. 63. à num. 55 ad 62. & frag. crim. par. 2. littera D, num. 94.* Burgius *de modo proced. ex abrup. quæst. 90. num. 16.* Guazzinus *defen. 13. cap. 6. numer. 5. versic. Quarto limita*, Conciolus *resol. crim. verbo judex resol. 5. num. 6. in fine*, Narbona *l. 60. glo. unica nu. 66. & 67. tit. 4. lib. 2. recop.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 20. numer. 25.* Riccius *collect. 1459.* Danza *de pugna Doctor. tom. 2. tit. de offi. delegati cap. 2. num. 2.* Perei. *de manu Reg. in prag. 1. cap. 7. num. 3. versic. Et quoad primum, ibi: nisi tam excellens persona*, Barbosa *in can. nobilissimus num. 1. & 3. disi. 97. & in extravag. injunctæ num. 8. de electione in extravag. com. & in l. 1. num. 5. 6. & 7. C. de mandat. Princip. & de jure Eccles. uni. lib. 1. cap. 4. à num. 63.* Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 3. resol. 5. num. 54. & 55.* Fermos. *in c. transmissam 15. q. 7. à n. 1. de electione.*

Verùm concordantur Doctores; Nam si infertur ter- 12
tio præjudicium, Cardinali, aut alio quantumvis excelso, noto, & probato viro non creditur, nisi rescriptum, commissionem seu delegationem exhibeat, & in prima citatione ejus tenorem inserat, & ita procedunt tradita *nu. 10.* Si autem nulli infertur præjudicium, tunc Cardinali, aut alio excelso, noto, & probato viro creditur, etiam si non exhibeat rescriptum, delegationem, seu commissionem, sicque procedunt tradita, *nu. 11. ita glo. ult. in cap. sicut nobis 39 de senten. excom.* Menochius *cons. 100. nu. 73. l. 1. & de præsump. lib. 2. præsump. 15. nu. 9.* Mascard. *de probat. concl. 140. n. 10. & concl. 269. n. 21.* Aviles *c. 1. præter. verbo cartas nu. 4.* Genua *de scrip. privata l. 3. qu. 5. nu. 43.* Riccius *collect. 1459.* Barbosa *in can. nobilissimus n. 2. dist. 97. & notat. in l. 1. num. 8. in fine C. de mandat. Princip. & de jure Eccl. uni. l. 1. c. 4. nu. 66. in fine.* Fermosinus *in cap. transmissam 15. qu. 7. nu. 7. & 8. de electione* Farinacius *in praxi par. 2. qu. 63. num. 57. & 64.* Narbona *l. 60. glo. unica nu. 68. tit. 4. lib. 2. recop.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 17. nu. 19.* Pareja *de instr. edit. to. 1. tit. 2. res. 5. nu. 56.* Diana *resol. mor. part. 5. tract. 2. res. 21. & in coordinat. par. 9. tract. 7. resol. 69. n. 1. in prin.* in Cathalonia patet ex exemplaribus relatis supra *n. 7.* Quòd conservatores erant viri excelsi, noti, & providi, unus Abbas, & alii Canonici Ecclesiarum Cathedralium, quo non obstante, fuit declaratum, eos respectivè teneri inferere in prima citatione tenorem suarum delegationum, commissionum, & conservatoriarum.

Sed scias circa hanc secundā ampliationē. Quòd licèt 13
ali-

aliqui dicant, quòd de consuetudine Romanæ Curiæ creditur Cardinali asserenti, etiam in præjudicium tertii, quos citant Farinacius *in praxi par. 2. quæst. 63. num. 69.* Diana *resol. moral. par. 5. tract. 2. resol. 31. & in Coordin. par. 9. tract. 7. resol. 69. num. 1. versic. Sed quidquid sit de jure*, Barbosa *de jure Eccles. uni. libr. 1. cap. 4. num. 65.* Tamen ipse Farinacius palinodiam cantare videtur ex Doctoribus, quos in id expendit *nu. 70. 71. & 72.* ut rectè animadvertit Narbona *l. 60. glo. unica. nu. 69. tit. 4. lib. 2. recop.* & expressè tuetur idem Farinacius *decis. 630. tom. 2.* refert Pareja *de instru. edit. to. 1. tit. 2. resol. 5. num. 60.*

14 Limitatur 1. Si citatus comparet coram conservatore, processus validus est, & acta ex inde secuta valida sunt, etiam si in citatione prima non sit insertus tenor delegationis, seu commissionis, Beltramin. ad Ludovis. *decis. 137. num. 9.* Menochius *lib. 2. præsump. 15. num. 11.* Patianus *de probat. lib. 2. cap. 43. num. 57. & 58.* Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap. 2. nu. 89. 90. & 91.* & reprobatis contrariis, Gratianus *discep. foren. cap. 70. à num. 24.* Narbona *l. 60. glo. uni. à num. 45. ad 50. tit. 4. lib. 2. recop.* Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 5. à nu. 61. ad 66.*

15 Generale enim est in omni materia, quòd citatio etiam si sit nulla, per comparitionem partis acta ex de secuta convalidantur, ut cum multis tradidi *dec. 123. num. 22. par. 3.* quibus addo Conciolum *ad stat. Eugubii lib. 2. rub. 1. nu. 17.* Parejam *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 5. nu. 64. in fine*, Balmasedam *de collect. quæst. 112. nu. 18.* Roxas *dec. 108. n. 12.* etiam per comparitionem procuratoris, Ego plures Laudo *dec. 123. num. 23. par. 3.* Quamvis comparitio fiat in causa ad effectum excipiendi de nullitate citationis, ejus vitium purgatur, Ego multis citatis *dec. 123. num. 26. par. 3.* quibus addo Nobilem Senatorem nostrum Egregium Don Petrum de Amigant in addit. ad Pegueram *in praxi Civi. rub. 28. num. 26.* Conciolum *ad stat. Eugubii lib. 2. rub. 1. num. 18.* ubi noster Romaguera quam plurimos citat *nu. 52.*

16 Nota tamen, quòd partis oppositio necessaria est, ut dicatur non constare de jurisdictione delegari ex non inserta copia commissionis, seu delegationis in prima citatione, ut post alios docent Narbona *l. 60. glo. uni. num. 49. tit. 4. lib. 2. recop.* aliàs parte non opponente, acta per delegatum facta valent, Ursellius *Conclusio 126. nu. 105.*

17 Limita 2. Si ex stylo; & consuetudine conservetur, ut tenor delegationis, seu commissionis inseratur in prima citatione, qui sanè stylus omnino pro lege servari debet, ut docent, Felin. Socin. Sen. Decius, Curtius Junior, quos refert, & sequitur Menochius *cons. 100. num. 74. libr. 1.* Decianus *respon. 18. num. 158. lib. 1.* Burgius *de modo proced. ex abrup. qu. 90 num. 14.* Gratianus *discep. foren. cap. 170. num. 16.* Farinacius *frag. crim. par. 1. littera D, num. 96.* Narbona *l. 60. glo. uni. num. 42. tit. 4. lib. 2. recop.* Guazzinus *defen. 13. cap. 6. num. 5. vers. Quinto limita*, Conciolus *resol. Crim. verbo Judex resol. 5. num. 6.* Pareja *de instr. Edit. tom. 2. resolut. 5. num. 72.* Verùm in Cathalonia stylus est in contrarium, ut in exemplaribus supra relatis *num. 7.*

18 Limitatur 3. Quando delegans est in eodem loco, in quo delegatus intendit jurisdictionem suæ delegationis exercere, nam tunc delegatus non tenetur inserere in prima citatione tenorem suæ delegationis seu commissionis, Gramat. *cons. 51. num. 17.* & ita obtinuisse testatur *dec. 36. num. 27.* Decianus *tract. Crim. l. 4. cap. 25. num. 58.* Menochius *de arbitr. jud. lib. 1. qu. 76. num. 11. & lib. 3. præsump. 15. num. 10.* Cabal. *resol. Crim. casu 26. num. 1. & seq.* Guazzinus *defen. 1. cap. 1. num. 11. & defen. 13. cap. 6. numer. 4.* Farinàcius plures citat *in praxi part. 2. qu. 63. nu. 67. & 68. & frag. Crim. par. 1. littera D, num. 97.* Pareja *de instru. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 5. num. 66.* Conciolus *resol. Crim. verbo Judex resol. 5. num. 4.* Danza *de pugna Doctor. to. 2. tit. de officio delegati cap. 2. num. 2.* Sialoja *de foro comp. cap. 12 nu. 111.* Cancer. *par. 2. var. cap. 2. nu 196.*

19 Limita 4. Ut procedat quando citationis executio fit in partibus longinquis, quo casu delegatus tenetur inserere in prima citatione tenorem suæ delegationis, seu commissionis; secus quando executio citationis non fit in partibus longinquis, sed in eadem Civitate, Diœcesi, seu Provincia delegati citantis, nam tunc delegatus in prima citatione tenorem suæ commissionis, & delegationis inserere non tenetur, Farinacius *frag. crim. par. 1. littera D, nu. 93.* Guazzin. *defen. 13. cap. 6. n. 5. vers. Tertio limita.* Conciolus *resol. crim. verbo Judex resol. 5. nu. 5.* Danza *de pugna Doctor. tom. 2. tit. de officio delegati cap. 2. num. 2.* Gratian. *discep. foren. cap. 100. nu. 31.* Dacianus *respon. 18. num. 159. lib. 1.* Gail. *lib. 1. obser. 48. nu. 22.* Ludovis. *decis. 12. nu. 6. & dec. 137. nu. 1.* Narbona *l. 60. gl. unica nu. 35. 36. 43. & 86.* Pareja *de instr. Edit. to. 1. tit. 2. resol. 5. nu. 73.*

Distantia quando censeatur modica, vel magna, positum est arbitrio judicantis probat Ludovis. *dec. 137. n. 3.* Quia antea *nu. 2.* dixit, distantiam quindecim milliarium ad istum effectum haberi pro modica, ex Mantica *dec. 288. nu. 1.* utrumque transcripsit Pareja *de instru. Edit. to. 1. tit. 1. resol. 5. sub nu. 73.* 20

Cæterum ista limitatio 3. non est recepta in Cathalonia. Nam in exemplaribus relatis *nu. 7.* In primo diei 26. Martii 1665. Josephi Tinxò, conservator, & dictus Tinxò erant in hoc Principatu. In secundo diei 5. Octobris 1666. conservator erat in Civitate Gerundæ, & Bajulus, Jurati, Clavarius, & alii Villæ de Cassa de la Selva sunt Diœcesis Gerundæ. In tertio diei 10. Martii 1682. tam conservator, quàm Josephus Andreas, & Jacobus Barbassa erant, & sunt Civitatis Barcinonæ; quibus non obstantibus, fuit declaratum, teneri prædictos conservatores inserere in prima citatione tenores suarum delegationum, & conservatoriarum. 21

Plures alias limitationes, si quis videre voluerit, consulat Guazzin. *defen. 13. cap. 6.* Conciol. *resol. jur. verbo Judex resolut. 5.* Menoch. *cons. 100. à nu. 71. ad 79. lib. 1. & li. 2. præsumpt. 15.* Narbonam *in l. 60. glos. unica num. 41. versic. A prædicta tamen generalitate tit. 4. lib. 2. recop.* Parejam *de instr. Edit. tom. 1. tit. 2. res. 5. à numer. 53. usque ad finem.*, ad quos se refert Don Bonavent. de Tristany *in Corona Benedictina c. 2. n. 89.* 22

ARGUMENTUM.

An Judex Ecclesiasticus procedens contra laicum in causis civilibus per censuras Ecclesiasticas, & non prius cum mulctis, & pœnis pecuniariis teneatur procedimenta revocare.

SUMMARIUM.

1 *Concilium Tridentinum sess. 25. de refor. c. 3. modum procedendi Judicibus Ecclesiasticis præfigit, num. 1. & 2.*

3 *Judices Ecclesiastici non possunt uti censuris Ecclesiasticis, nisi quando jam nullum aliud superest remedium.*

4 *Excommunicatio ultimum debet esse remedium.*

5 *Excommunicatio est remedium extraordinarium, subsidiarium.*

6 *Excommunicatio ferenda est in subsidium.*

7 *Excommunicatio est gravissima, & major pœna, quæ sit in Ecclesia Dei, nu. 7. & post eam Ecclesia non habet ultra, quid faciat n. 8.*

9 *Excommunicatio morti æquiparatur.*

10 *Remedium ordinarium quando habetur, non est utendum extraordinariis, nu. 10. & 11.*

12 *Concilium Tridentinum sess. 25. de refor. c. 3. an in causis Civilibus imponat formam, vel non, n. 12. quidam tenent, quòd non imponit formam, sed tantum instruit Judices Ecclesiasticos, n. 13. & 14. sed alii tenent, quòd præscribit formam, nu. 15. qua non servata, revocanda sunt procedimenta, & hæc opinio servatur in Cathalonia, decisiones referuntur, n. 16. limita n. 17. & 18.*

19 *Executionis ordo relatus in l. à Divo Pio §. in venditione ff. de re Judicata, refertur, num. 9. & an sit forma substantialis, & omnino servanda ita ut ejus omissio vitiet executionem, vel non numer. 20. traditur opinio negativa, num. 21. affirmativa num. 22. distinguens, nu. 23. sed vide, nu. 24.*

25 *Debitor habens bona mobilia an possit ad executionem Judicialem designare, & nominare bona immobilia; aliqui affirmant, num. 25. alii negant nu. 27.*

26 *Executionis ordo introductus in l. à Divo Pio §. in venditione, ff. de Judi. Dicunt aliqui quod est in favorem, & utilitatem debitoris, num. 26. alii quod est favore creditoris, & alii, quod est favore debitoris, & creditoris, cui beneficio non potest debitor invito creditore renuntiare, numero 29. quid in actione hipothecaria, num. 30. quid in obligatione camerali seu instrumento guarentigio, numero 31. quid si stylus Tribunalis sit in contrarium, numero 32. quid favore Ecclesiæ nu. 33.*

34 *Executio fieri debet cum minori damno debitoris, numer. 34. & pignora magna, seu res pretiosæ pro modico debito capi non possunt, nu. 35. fallit, nu. 36.*

37 *Mobilia non existere quomodo probetur.*

38 *Mobilium, & immobilium appellatione quid contineatur.*

DECISIO CCXXXIV.

1 SAcrum Concilium Tridentinum *Sessi. 26. de reformat. cap. 3.* Judicibus Ecclesiasticis modum procedendum præfigit, his verbis: *In causis verò Judicialibus mandatur omnibus Judicibus Ecclesiasticis, cujuscumque dignitatis existant, ut quandocumque executio realis, vel personalis in qualibet parte Judicii propria auctoritate ab ipsis fieri poterit, abstineant se tàm inprocedendo quam definiendo à Censuris Ecclesiasticis, seu interdicto: sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis Civilibus, ad forum Ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus contra quoscumque etiam laicos per mulctas pecuniarias, quæ locis piis ibi existentibus eo ipso quòd exactæ fuerint, assignentur seu perceptionem pignorum, personarumque districtionem per suos proprios, aut alienos executores faciendam, sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, & causas definire. Quòd si executio realis, vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit, sitque erga Judicem contumacia, tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo præter alias pœnas ferire poterit.* Præter citatos per Barbosam *in collectanea*, Pareja *de instru. Edit. tom. 2. tit. 8. resol. 2. nu. 45.* Daniel. de Nobilibus *disputa. 26. num. 16. & 17. & disput. 37. num. 18. & 19.* Martha *de jurisdic. par. 3. cap. 4. num. 7. & cap. 14. num. 15.* Salgado *de Reg. protec. par. 5. num. 63.* Martianus Antonius *var. lib. 1. casu 75.* Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 57.* Guttier. *de jurament. confir. part. 1. cap. 17. num. 10.* Pereyra *decis. 117. num. 10.* Fraſſo *de Reg. Patron. Indiar. tom. 2. cap. 86. num. 19. & 20. & innumeros citat. num. 21.*

2 Ex alia parte Concilium Provinciale Tarraconæ immediatè celebratum post Concilium Tridentinum hujusmodi decretum Concilii Tridentini acceptavit, & excommunicationes in multis casibus positas per Constitutiones Provinciales antiquas limitavit. Quæ omnia referuntur *in cap. 47.* Curiarum Montissoni anni 1585. quod est *Constitutio 2. tit. de invocatio de bras fœcular.*

3 Ex qua dispositione Concilii Tridentini *sess. 25. de refor. c. 3.* deducunt Doctores. Quòd Judices Ecclesiastici non utantur censuris Ecclesiasticis, nisi quando jam nullum aliud supereſt remedium, ſic Cast. Palaus *in oper. moral. par. 6. tract. 29. disp. 2. punct. 1. n. 5.*

4 *vers. Quapropter.* Taliter † quòd excommunicatio ultimum debeat esse remedium, Giurba *dec. 94. sub nu. 8.* Costa *de remedio subsid. remedio 14. num. 3.* Qui ad id citant *cap. Clericus de vita, & honest. Clericor.* Pareja *de instrument. Edit. tomo 2. tit. 8. resol. 4. num. 41. in fine*, qui præter dictum textum, *allegat Concilium Tridentinum dicto cap. 3.* Fraſſo *de Regio patronatu Indiar. tom. 2. cap. 86. nu. 23.*

Deducunt etiam, quòd excommunicatio est remedium extraordinarium, & subsidiarium Martha *de jurisd. par. 3. c. 4. num. 7.* & quòd censurarum remedium hodie sit subsidiarium, ex Galet. tradit Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sessi. 25. de refor. cap. 3. numer. 19.* adeò quòd † excommunicatio ferenda est in subsidium, Marcus Antonin. Genuen. quem refert, & sequitur Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sessi. 25. de refor. capit. 3. num. 20.* Martha *de jurisd. par. 3. c. 4. num. 7. & capit. 14. num. 15.* alios addunt Daniel *de Nobilibus disput. 37. nu. 19.* idem Barbosa *de potest. Episco. par. 3. alleg. 96. num. 14.* Riccius *collect. 1422. versic. Quintum est*, Fermosin. *in cap. novit, qu. 38. nu. 18. & 19. de judi. & in cap. ad nostr. m 20. quæst. 1. num. 2. 3. & 4. de jure jurando*, alios addo infra *decis. seq. n. 14.* 5 6

Etiam excommunicatio est pœna gravissima, & major, quæ sit in Ecclesia Dei, *can. corripiantur 24. qu. 3.* Marc. Anton. Genuen. *in pract. Eccles. quæst. 685. n. 7.* Villalobos *in sum. mor. part. 1. tract. 17. dif. 1. num. 5. in prin.* Giurba *decis. 94. sub numer. 8.* Cast. Palaus *in oper. mor. par. 6. tract. 29. disput. 2. punct. 1. num. 5. in prin.* Leander. *quæst. mor. par. 4. tract. 1. disp. 1. quæst. 10. & tract. 2. disp. 1. quæst. 2. versic. Et ideo*, Pareja *de instru. edit. tom. 2. tit. 8. resol. 2, num. 41. in prin.* Costa *de remed. subsid. remed. 14. nu. 3.* Fraſſo *de Reg. Patron. Indiar. tom. 1. cap. 34. num. 20. & tom. 2. cap. 86. num. 24.* Barbosa *in praxi exig. pension. par. 1. quæst. 8. num. 1.* Fermosin. *in cap. cum non ab homine quæst. 2. num. 1. de judiciis.* Et post eam † Ecclesia non habet, ultra quid faciat, ut dicit Cœlestinus Papa *in cap. cum non ab homine de judiciis*, Villalobos *in sum. mor. part. 1. tract. 17. dif. 1. num. 5.* Cast. Palaus *in sum. par. 6. tract. 29. disp. 2. punct. 1. num. 5.* Ideoque excommunicatio † morti æquiparatur, & mors dicitur, venitque de Jure canonico appellatione mortis, *can. abest 11. quæst. 3. cap. per. venerabilem, tit. qui filii sint legitimi*, Genuen. *in pract. Eccles. quæst. 685. nu. 6.* Farinac. *in prax. par. 1. quæst. 19. num. 12.* Paregja *de instru. edit. tom. 2. tit. 8. resol. 2. num. 41.* Fraſſo *de Reg. Patron. Indiar. to. 1. cap. 34. num. 18.* quia sicut mortuus caret operationibus vitæ, sic excommunicatus caret operationibus spiritualibus, Villalobos *in sum. moral. par. 1. tract. 17 dif. 1. nu. 2. versic. Tambien. sellama muerte*, Leander *quæst. mor. par. 4. tract. 2. dispu. 1. qu. 2. vers. Tertiò*, Barbosa *in capit. per venerabilem num. 48. qui filii sint legitimi.* 7 8 9

Unde dicunt præcitati Doctores, quòd quando habentur remedia ordinaria, non debemus uti extraordinariis, *cap. ad nostram 2. de jure jurando*, sic in terminis Soto *lib. 4. sententiar. disp. 22. quæst. 1. articul. 2.* Bereta *cons. 3. num. 2. & cons. num. 19.* Giurba *decis. 94 num. 8. in fine*, Costa *de remed. subsid. remed. 14. num. 3.* Genuensis *in prax. Archiep. Neapol. cap. 1. numer. 4.* Martha *de jurisd. par. 3. cap. 4. num. 8.* Carasco *ad leg. recop. cap. 4. §. 1. num. 1.* Riccius *collect. 1422. versic. Hinc*, Fermosin. *in cap. novit. quæst. 38. numer. 19. de judiciis*, Lazarius *de monitor. sect. 1. quæst. 10. & qu. 15. num. 1. & 8.* Pareja *de instru. edit. tom. 2. tit. 8. resol. 2. nu. 42.* quidquid respondere tentaverit idem Giurba *decis. 94. nu. 9. versic. Resp. 2.* cui benè satisfacit idem Pareja *de instru. edit. tom. 2. tit. 8. resol. 1. à num. 44.* 10

Quod generale est in omni materia, quòd ubi datur remedium ordinarium, non conceditur extraordinarium, *l. quædam 9. ff. de edendo, l. si apud minorem 2. l. in causæ 16. ff. de minorib.* doctè exornat multis citatis Barbosa *axiomate 202. num. 1.* ubi *num. 3.* limitat, si remedium extraordinarium sit utilius ordinario, quos transcripsit Pareja *de instru. edit. tom. 2. tit. 8. resol. 2. num. 43.* qui *nu. 62. & 63.* limitat, quando per extraordinarium remedium pinguius, & melius petenti consulitur, tunc remedio extraordinario uti poterit, quibus addendi sunt Fontanella *decision. 113. numero 4. & 5. part. 1. & decision. 357. numero. 1. & 9. part. 2. & de pact. nup. tomo. 1. claus. 4. glos. 18. par. 10. à nu. 100.* Regens Leo *decision. 166. num. 3. lib. 2.* idem Barbosa 11

in l.

in l. fin. num. 2. qui pariter *n.* 3. & 4. Limitat, si remedium extraordinarium sit utilius ordinario, *C. si adver. rem judicatam*, Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 4. *gloss.* 12. *n.* 38. 39. & 40. *fol.* 42. *tom.* 2. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *variar. cap.* 3. *à numer.* 65. Dominus Vicecancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 1. *nu.* 320. *vers. In hoc*, & *n.* 323. ubi *nu.* 331. Limitat in casu valde notabili, Vargas Machuca *par.* 8. *tit.* 4. *consider.* 22. *n.* 5. 6. & 7. *fol.* 422.

12 Difficultas verò consistit. An Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de refor. c.* 3. *vers. In causis verò judicialibus*. Imponat formam, vel non? Et quamvis plures teneant † quòd non imponit formam, sed tantùm instruit

13 judices Ecclesiasticos, tenent Marian. Antonin. *var. resol. lib.* 1. *casu* 75. *vers. Insuper dicitur*, Campan. *in diver. jur. canon. rub.* 11. *cap.* 15. *n.* 90. Giurba *dec.* 94. *num.* 9. *vers. Respons.* 2. Escobar. *in tract. selectissim. tract.* 2. *par.* 2. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 122. Pareja *de instru. edit. tom.* 2. *tit.* 8. *resol.* 2. *num.* 53. Barbosa *de potest. Episc. par.* 3. *alleg.* 96. *num.* 39. *in prin. & in collect. ad Concil. Tridentinum sess.* 15. *de reform. cap.* 3. *numer.* 11. qui moventur eo assumpto infra referendo, *n.* 21.

14 Adeò quòd excommunicatio lata non præmissis diligentiis requisitis de faciendo executionem realem, & personalem juxta decretum Concilii Tridentini *sessione.* 25. *de reform. cap.* 3. non est nulla, sed injusta, quia ut dictum est, *num.* 8. Concilium Tridentinum non annullat excommunicationem sine illis requisitis latam, ac proinde illam esse validam, & qui aliter excommunicatur, ligatus existit, indigetque absolutione, ita Garcia *de benef. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 587. *vers. Quamvis in una juncto vers. Quæ resolutio*, Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de refor. cap.* 3. *n.* 21. *& sub num.* 23. *& de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 39. *versic. Unde Bene.* Moneta *de conservator capit.* 8. *numer.* 173. & 178. confert Lauder *quæst. moral. part.* 4. *tract.* 1. *disput.* 6. *quæst.* 27. *ver. Confirmatur*.

15 Sed alii docent, quòd Concilium Tridentinum *sessi.* 25. *de reform. c.* 3. *vers. In causis vero judicialibus*. Formam judicibus Ecclesiasticis præscribit, sic Leo *in thesaur. fori Eccles. part.* 3. *cap.* 38. *num.* 22. Sayrus *de censuris lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 33. Guttier. *canonicar. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 89. Lazarius *in tractat. de monitor. sect.* 4. *quæst.* 8. *num.* 7. qui foventur assumpto infra referendo *num.* 22. & eos refert sed non sequitur Barbosa *in collect. Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. cap.* 3. *num.* 22. *versic. Contra*, & *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *nu.* 39. *vers. quamvis*. Qua forma non servata, excommunicatio est nulla, ex declaratione Sacræ Congregationis Concilii, referunt Leo *in Thesauro fori Ecclesiastici part.* 3. *cap.* 38. *num.* 15. Costa *de remed. subsid. remed.* 14. *sub n.* 3. Martha *de juris. part.* 3. *cap.* 14. *à num.* 15. quem sequitur Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 5. *n.* 64.

16 Hæcque opinio servatur in Cathalonia, secundùm quam Cancellarius declarat, procedimenta, quæ fiunt per judicem Ecclesiasticum, quando procedit contra laicum, non cum multis, & pœnis pecuniariis prius, & deinde in subsidium sub censura excommunicationis, & sic non servata forma Concilii Tridentini *sessi.* 25. *de refor. c.* 3. & constitutionis Curiarum Montissioni anni 1585. *capit.* 47. quæ est constitutio 2. *tit. de invocacio de bras sacular*, esse revocanda. Sic fuit declaratum per Cancellarium Manegat, Consultoribus Sala, Ferrer, Sabater, Guardiola, & Oliba 20. Decembris 1586. in favorem Petri Millet I. V. Doctoris, contra Joannem Franquesa agricolam loci de Peyrer. Et per eumdem Cancellarium Manegat, Consultoribus Sala, Amell, Sunyer, & Oliba 26. Maii 1587. in favorem Benedicti Puig, contra Communitatem Presbyterorum Villæ Torani. Et per prædictum Cancellarium Manegat 24. Decembris 1587. in favorem Ludovici Perles Villæ de Iuars, contra Jacobum Soldevila, Villæ de Menargues. Et per Cancellarium Copons, Consultoribus Peguera, Guardiola, Oliba, Sabater, Sunyer, & Descams 7. Octobris 1592. in favorem turorum filiorum Jacobi Janer quondam Civis Barcinonæ, contra Simonem Canjet Mercatorem Civem Barcinonæ, his verbis: procedimenta per Curiam Auditoris piarum causarum Curiæ Ecclesiasticæ Barcinonæ, eo modo quo facta sunt, non cum pœnis, & mulctis pecuniariis prius, & deinde in subsidium sub censura excommunicationis, & ita non servata forma Concilii Tridentini, & novæ constitutionis Cathaloniæ revocanda esse, & ad dictam formam reducenda esse, & reduci debere. Similis per eumdem Cancellarium Copons, Consultoribus Peguera, Sabater, & Sunyer 5. Martii 1593. in favorem Joannis de Gualbes Domicelli Barcinonæ Domiciati contra Joannem Xammar Domicellum in eadem Civitate Barcinonæ Domiciliatum.

Refert tamen decisum Garcia *de benef. part.* 1. *cap.* 5. 17
n. 587. quòd quando litteris Apostolicis datur facultas excommunicandi morosum in solutione pensionis, non teneri executorem in ferenda sententia excommunicationis servare formam decreti Concilii Tridentini *sess.* 25. *de reform. cap.* 3. nec hujusmodi facultatem censeri datam in subsidium, & refert Barbosa *de potest. Episc. par.* 3. *allegat.* 96. *n.* 39. *in fine*, *vers. Quando vero*, & explicat idem Barbosa *in collect. ad Conc. Trid. sess.* 25. *de refor. cap.* 3. *num.* 23.

Alius est casus, quando condemnatus ad recipien- 18
dam aliquam in uxorem vigore alicujus obligationis, vel etiam privatæ, & comprobatæ schedulæ, quam fecit mulieri promittens illam in uxorem habiturum, præcedente monitione cogendus, & compellendus est per Ecclesiasticas censuras pro executione sententiæ promissionem adimplere, nisi Judex prudens aliàs conjiciat, ex invitis nuptiis gravia mala, & scandala orienda, latè Sanchez *de matrimon. lib.* 1. *disput.* 29. Guttier. *de matrimon. capit.* 15. *à num.* 2. & alii permulti quos remissivè Ego citavi *decis.* 173. *num.* 18. *part.* 2. quibus addo Rotam in una decisione novissima ex recollectis per Farinac. 25. *per totam fol.* 10. Salgado *de Reg. Protec. par.* 4. *cap.* 5. *n.* 63. Leander *quæst. moral. par.* 2. *tract.* 9. *disput.* 1. *quæst.* 46. Costam *de remed. subsid. remed.* 14. *num.* 6. & 7.

Doctores citati *num.* 13. & 15. tractant materiam, 19
l. à Divo pio, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, quomodo Judex debeat suam exequi sententiam, ubi Ulpianus docet, quòd si condemnatus Judici non paret, primò debent capi, & distrahi ejus bona mobilia, quæ si non sint, vel ad satisfactionem non sufficiant capi, & distrahi debent res soli, & immobilia, & si hæc non sint, neque ad satisfactionem sufficiant, ad jura, & nomina debitorum tamdem devenitur, quod etiam probant *l.* 1. *Cod. de prætor. pig. l. Civitates* 8. *ff. cujusque univer. nom.* exornant præter Barthol. & commun. scribentes *in dicta l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, Suarez *in l. post rem judicatam par.* 2. *quæst.* 2. *in prin.* Azevedo *l.* 19. *à n.* 34. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Paz *in praxi tom.* 1. *par.* 4. *cap.* 2. *num.* 3. Parlador. *rerum quotidian. fin. part.* 5. §. 1. *num.* 2. Pichard. *in manducat. ad praxim part.* 2. *præcepto* 7. *à num.* 1. Merlin. *de pignor. lib.* 2. *quæst.* 50. *nu.* 55, Caroc. *de excus. bonor. quæst.* 3. Costa *de remed. subsid. remed.* 43. *in prin.* Bolaños *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 1. §. 15. *num.* 3. Riccius *collect.* 1156. *in prin.* Trentacinquius *var. lib.* 2. *de expensis resol.* 3. *num.* 2. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 1. *num.* 12. & *remissivè cap.* 11. *num.* 15. Gamma *dec.* 199. *num.* 1. Maranta *de ord. jud. part.* 6. *actu* 3. *tit. de executione sententiæ num.* 8. *vers. Hoc præsupposito*, Milanen. *dec.* 5. *n.* 45. *lib.* 1. Cuenca *de Comanda clau.* 36. *n.* 68. Barbosa *in praxi exig. pen. part.* 1. *quæst.* 15. *num.* 13. Neguzant. *de pignor. par.* 6. *membro* 1. *à num.* 7. Carleval. *de judiciis lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 1. *nu.* 7. Scaccia *de judiciis lib.* 1. *c.* 96. Peguera *in praxi Civ. rub.* 29. *n.* 22. Reg. Leo *dec.* 163. *n.* 1. *lib.* 2. Thoro *in compen. decis. par.* 3. *verbo exequutio facienda col.* 2. *in prin. fol.* 396. Reg. Mattheu *de Regim. Reg. Valen. cap.* 13. §. 3. *nu.* 15. & 18. Dubitant tamen.

An ordo relatus in dicta *l. à Divo Pio*, §. *in venditio-* 20
ne, *ff. de re judicata*, quo ad captionem, & distractionem pignorum judicialium, sit forma substantialis, & omnino servanda, ita ut ejus omissio vitiet executionem, vel non? Concertatio non mediocris est inter interpretes, ut ait Parlador. *rer.* 1. *quotid. cap. fin. par.* 5. §. 3. *num.* 4. res controversa inter Doctores, Carleval. *de judiciis lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 1. *num.* 11. Ybañez de Faria

ria ad Covar. *lib.2. var. cap.1. sub nu.* 12. sæpeque numero controvertitur Costa *de remed. subsid. remed.* 43. *in prin.* tres sunt opiniones.

21 Prima est opinio, quòd ordo præscriptus in *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, non est forma substantialis, & præcisa, nec omnino servanda, & illius omissio executionem non vitiat quia solùm datur ad instructionem judicis, *sic glos. in dicta l. à Divo Pio*, §. *in venditione verbo jubentur*, ubi Barthol. *num.*8. & 9. Cuman. *num.*1. *in fine*, Imola *col.* 2. *ad medium post versic. Et ideo in dubio.* Jason. *num.* 19. Alberic. Zazius, & Herculan. *ff. de re judicata*, Panormit. *in cap. quoad consultationem n.*27. *de sentent. & de judi.* Joan. Andr. *in cap. quoniam frequenter num.* 1. *ut lite non contest.* Bertrand. communem opinionem dicit *cons.* 145. *num.*5. *vol.*6. Socin. ab hac opinione recedendum non esse dicit *cons.* 145. *vers. Neque obstat nu.*26. *libro secundo* Gregor. Lopez *magis communem innuit l.*3. *gloss.*1. *tit.*27. *part.*3. Surd. *cons.*39. *nu.*22. & 23. *libro secundo* Cevallos communem esse opinionem ait *com. contra com. quæst.* 815. *num.* 41. *tom.*3. Gratian. veriorem, & in practica servatam reprobatis contrariis ait, *discep. foren. cap.*7. *num.*25. & 26. Mohedan. sic judicatum testatur *dec.*185. Guido Papa *dec.* 281. Guttier. in judicando, & consulendo tenendam, ubi magis communem dicit *pract. lib.*1. *quæst.*131. Azevedo reprobatis contrariis, *l.*19. *à num.*37. *vers. Sed an si circa usque ad num.*42. *tit.*21. *lib.*4. *recop.* Franchis magis communem opinionem, & per Concilium habitam pro vera refert *dec.*441. ubi Luca veriorem dicit *in observat. num.*4. *& per totam*, Puteus *decis.* 318. *lib.*2. Gabriel *lib.* 2. *tit. execut. rei jud. concluf.*2. Costa *de remed. subsid. remed.*43. *numero primo* Trentacinq. *var. lib. secundo tit. de expensis resol.* 2. *num.*3. Gamma *dec.*199. *num.*6. Intrigliol. *singul.*77. *lib.*2. Azin. *in praxi jud.* §.31. *cap.*6. Muscatel. *in praxi part.*1. *gloss. sententia numer.* 126. *& part.*3. *glos. servata num.*12. Carleval sequendam esse tamquam magis communem, & minus scrupulosam ait *de judiciis lib.*1. *tit.*3. *disput.* 1. *num.* 11. & 12. Milanen. *decis.* 5. *num.*50. & 51. *lib.*1. Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi civili rub.* 9. *num.* 166. *post prin. vers. Si autem*, Florez de Mena in addit. ad Gamma *dec.*40. *n.*3. *vers. Et quoad præsentem*, Osualdus ad Donel. *lib.*27. *cap.*3. *litera R*, Barbosa *in praxi exigen. pen. lib.* 1. *qu.*15. *n.*13. *in fine*, & *de potest. Epis. par.*3. *alleg.*96. *n.*39. *vers. Et eo potissimum*, & *in collect. ad Concil. Trident. sess.*25. *de reform. cap.*3. *sub nu.*21. Riccius *collect.*386. *in prin.* Pichard. *in manducat. ad prax. par.*2. *præc.*7. *num.*9.10. & 11. Giurba *dec.*94. *num.*9. *vers. Respon.*2. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*8. *resol.*2. *n.*53. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.*52. *gl.*5. *n.*15. 16. & 17. *fol.*231. *tom.*2.

22 Secunda est opinio, quòd ordo præscriptus in dicta *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, est forma substantialis, & præcisus, omninoque servandus, & ejus omissio executionem vitiat, ita Imola *in dicta l. à Divo Pio*, §. *in venditione numer.*11. Alexand. *num.*13. & 38. Jason affirmat magis communem esse, quamvis eam non sequatur, *num.*19. *ff. de re jud.* Felin. *in cap. quoad consultationem n.* 12. *de senten. & re judicata*, Alexand. *cons.* 5. *col.* 2. *vol.*2. Avendaño *de exequen. mandat. part.*1. *cap.*17. *num.*4. veriorem dicunt Guttier. & Maranta, ille *cons.*19. *num.*9. iste *de ordin. jud. par.*6. *actu* 3. *tit. de executione sententiæ num.* 9. Peguera noster *in prax. civil. rub.*29. *numer.* 22. Scaccia *de appellat. quæst.* 11. *limit.* 10. *n.*27. Molina *de primog. Hispan. lib.*4. *cap.*7. *num.*42. Osascus *dec.*33. *num.*6. Parlador. *veriorem esse opinionem arbitratur rer. quotid. cap. fin. part.*5. §.3. *num.*4. & 5. Bolaños *in Curia Philip tom.* 1. *part.*2. §.15. *num.*4. Rodriguez *de execut. cap.*5. *nu.*29. Genuen. *in pract. Ecclesiastic. quæst.*314. *in prin.* Ybañez de Faria ad Covar. *lib.*2. *var. cap.*1. *num.*12. *versic. Exequutio autem*, Niger *de re judi. cap.* 11. §. 1. *à num.* 19. Postius *de subhastat. inspect.*14. *num.*49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. & 56. Coler. *de proces. execut. part.*3. *c.*9. *numer.*20. Muscatel. *in praxi lib.*2. *part.*3. *gloss. servata à nu.*10. Thoro *in compen. dec. part.* 3. *sect.*1. *verbo exequutio faciendafol.*396. Prat. *pract. observat.*43. Afflictis in Sacro Concilio Neapolitano decisum refert *dec.*358. ubi Ursil. ipsum semper vidisse observari in Sacro Concilio, & maximè in quadam causa Comitis Cosertæ, & creditorum Ducis Adriæ Senioris anno 1552. testatur *n.*1. & licèt controvertatur per Franchis *dec.*441. tamen hanc decisionem Afflict. citant, & sequuntur Rovit. *in prag.* 5. *in prin. de offi. Sacri Concilii*, Pechius *de jure sistendi cap.*12. *nu.*7. Amendola ad Franchis *dec.*441. *num.*1. & 2. Riccius *in prin.* & alii plures, quos citat Thoro *in compend. decis. part.*1. *verbo exequutio sententiæ an sit retractanda fol.*195. Faber decisum tradit in Senatu Sabaudiæ *in Cod. lib.*7. *tit.*2. *de executione rei judicatæ*, *defin.* 48. Riccius *collect.* 1156. Fermosinus *in cap. quoad consultationem quæst.*1. *n.*58. *de senten. & re jud.* Vivius bis declaratum in Curia Aquilana *opin.*11.

Tertia opinio distinguit inter judicem, & executo- 23
rem, seu apparitorem, nam in judice dicunt servandam esse opinionem traditam, *n.*21. quia ubi lex mandat aliquid fieri certo modo servato, licèt illud non servetur, actus non est ipso jure nullus, si in lege non est adjecta clausula annullativa, & in dicta *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, est statutus certus modus in venditione facienda, non tamen adest clausula annullativa, igitur si dictus modus non servetur, actus non est ipso jure nullus : at in executore, seu apparitore servandam esse opinionem traditam *num.*22. quia executor aliter faciendo quàm sibi per judicem demandatum fuerit, fines mandati excessisse videtur, quam distinctionem sequuntur Felin. *in cap. quoad consultationem, de senten. & re judic.* & alii plures quos refert Trentacinq. *lib.*2. *resol. jur. tit. de expensis resol.* 2. *num.*4. & 5. impugnant Doctores utriusque opinionis traditæ *num.*21. & 22. ut Avendaño *de exequend. mandat. lib.*1. *prætor. cap.*17. *num.*4. Guttier. *pract. lib.*1. *qu.* 131. *num.*2. *vers. Non obstat*, ibi : *Inter has tamen opiniones*, Parlador. *rer. quotid. cap. fin. part.*5. §.3. *num.*4. Riccius *collect.* 1156. *vers. Limita* 3. & alii.

Sed meo parvo judicio quæstio ut sic proposita, & 24
controversa apud Doctores citatos *nu.*20. 21. 22. & 23. nullam continet difficultatem. Nam omnes sentiunt, & concordant, quòd si à debitore, seu à parte fuerit appellatum, seu reclamatum executio facta contra formam, *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judi.* nulla, & invalida est; si verò à debitore seu à parte non fuerit appellatum, contradictum, seu reclamatum, executio facta contra formam dictæ *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, valida est in immobilibus, etiam mobilibus stantibus, quia actus alioquin nullus convalescit, si is cujus interest, non repugnaverit, sic post alios Azevedo *l.*19. *num.*14. *tit.*21. *lib.*4. *recop.* Parlador. *rer. quotid. cap. fin. part.*5. §.3. *numer.*6. Bolaños *in Curia Philip. tom.*1. *part.*2. §.15. *num.*4. Pichard. *in manducat. ad praxim part.*1. *præcep.*7. *num.*11. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.*52. *gloss.*5. *num.*17. *fol.*231. *num.*2. Guttier. *pract. lib.*1. *quæst.* 131. *num.*1. Osuald. ad Donel. *lib.* 27. *cap.*3. *littera R.* Costa *de remed. subsid. remed.*43. *nu.* 1. Genuen. *in pract. Eccles. quæst.* 314. *in prin.* Ybañez de Faria ad Covar. *lib.*2. *var. cap.*1. *numer.* 12. *versic. Executio autem*, Luca ad Franch. *dec.*441. *n.*2. & 4.

Sed difficultas consistit. An debitor habens bona 25
mobilia possit ad executionem judicialem designare, & nominare bona immobilia, contradicente creditore? Gregor. Lopez *in l.*5. *glos.*3. *tit.*27. *part.*3. Affirmativè resolvit, sequitur Paz *in praxi part.*5. *tom.*1. *cap.*2. *num.* 32. *in fine*, *vers. Et hinc est*. Quia ordo † procedendi 26
in executione introductus est in *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de judi.* in favorem, & in utilitatem debitoris ut sentit *glos. in dicto* §. *in venditione verbo animalia*, ibi : *Quæ minus debitori nocent*, ubi Barthol. *n.* 5. & firmant Panormit. *in capit. quoad consultationem nu.* 27. *de re jud.* Paz *in praxi par.*5. *tom.*1. *cap.*2. *n.*32. *vers. Qui ordo*, Milanen. *dec.*5. *n.*51. *lib.*1. Luca ad Franchis *dec.*441. *n.*2. *vers. Ratio*, & *num.*4. Intellige si debitor † offert immobilia ante inceptam executionem; exe- 27
cutione verò jam incepta, oblatio immobilium facta per debitorem rejicitur, contradicente creditore, eam præposteram, atque calumniosam allegante, sic pluries vidisse refert Reg. Mattheu *de reg. Reg. Val. c.*13. §.3. *nu.*29.

Ve-

28 Verùm alii negativè resolvunt, quòd debitor habens bona mobilia non potest ad executionem judicialem designare, & nominare bona immobilia, contradicente creditore, ut contra Gregor. Lopez resolvit Parlador. *rer. quotid. cap. fin. part.* 5. §. 3. *num.* 3. quem referunt, & sequuntur Bolaños *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 2. §. 15. *n.* 3. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. capit.* 1. *num.* 12. *versic. Et quamvis*. Quia executionis ordo

29 † inductus in *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, est favore creditoris, ut facilius suam satisfactionem consequi possit, ut ibidem dicunt Cuman. *num.* 1. Alexand. *n.* 3. Jason. *n.* 14. Socin. *cons.* 158. *num.* 14. *lib.* 2. Felin. *in c. quoad consultationem num.* 11. *de re jud.* quos citat, & sequitur, reprobatis contrariis, ac de verìori testatur Pichar. *in manduc. ad praxim*, *part.* 2. *præcep.* 7. *num.* 6. Coler. *de proces. execut. part.* 3. *capit.* 9. *num.* 33. Thoro *in compen. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo executio facienda col.* 2. *in fine*, *fol.* 396. seu ut verius alii docent, est introductus favore debitoris, & creditoris, cui beneficio non potest debitor invito creditore renuntiare, designando prius bona immobilia, Postius *de subhast. in spect.* 14. *à num.* 49. *ad* 56. Galerat. *de renuntiat. tom.* 2. *renunt.* 187. *num.* 4. Niger *de re judic. cap.* 11. §. 1. *à num.* 19. Don Pet. de Amigant in addit. ad Ripoll. *in praxi Civil. rub.* 29. *num.* 166. *in prin.* sic fuit per me provisum in favorem Magnifici Pauli de Areny Regii Conciliarii, & Locum Tenentis Magistri Rationalis domus, & Curiæ suæ Regiæ Majestatis contra Isidorum Berenguer de Castellgerma 3. Novembris 1668. quæ fuit referente Nobili Josepho Rull meritissimo hodie Regente Regiam Cancellariam in Sacro Supremo Regio Coronæ Aragonum Concilio 19. Decembris ejusdem anni confirmata, Scriba Bas. Et iterum per me 24. Septembris 1675. in favorem Hermenterii Massana, contra Paulum Sbert Aromatarium Civem Barcinonæ, Scriba Preve. Et iterum per me 16. Junii 1677. in favorem Raymundi Pellicer uti patris, & legitimi Administratoris filii sui, contra Nobilem Eulaliam Rexach viduam, & Dominicum Mora. Scriba Comdor.

30 Limita 1. quando agitur de actione hipothecaria, nam ordo in dicta *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, non procedit Maranta *de ord. jud. part.* 6. *actu* 3. *de executione sententiæ num.* 13. Amendola ad Franchis *decis.* 441. *num.* 7. declaratum, & confirmatum in Tertia Aula nostræ Regiæ Audientiæ testatur Don Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in prax. Civi. rubr.* 29. *n.* 166. *vers. Plures*, ex Postio *de subhast. obser.* 14. Xammar. *defin.* 21. *n.* 9.

31 Limita 2. ubi adest obligatio cameralis, & apud nos instrumentum guarentigium, non est opus servare ordinem in executione dictæ *l. à Divo Pio*, §. *in venditione*, *ff. de re jud.* Gratian. post alios *discep. foren. capit.* 7. *n.* 28. Barbosa *in praxi exig. pension. lib.* 1. *quæst.* 15. *n.* 14. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 52. *glos.* 5. *n.* 18. *fol.* 251. *pag.* 2.

32 Limita 3. extante contrario usu, ac stylo Tribunalis, ut ad electionem creditoris capi possint in causa judicata, tam mobilia, quàm immobilia debitoris, Guido Papa *dec.* 281. & 568. Azevedo *l.* 19. *sub nu.* 46. & 41. *tit.* 4. *lib.* 4. *recop.* Riccius *collect.* 1156. *in* 1. & 2. *limitatione*, Pichard. *in manducat. ad praxim part.* 2. *præc.* 7. *n.* 8.

33 Limita 4. favore Ecclesiæ potest incipere executio à mobilibus debitorum, vel immobilibus non servata forma, *l. à Divo pio*, §. *in venditione*, *ff. de re judicata*, ex Baldo, & Cyno summè notandum dicit Genuen. *in pract. Eccl. q.* 314.

34 Sed adverte, quòd in omnibus casibus, quibus executio potest incipere ab immobilibus, seu nominibus debitorum, & generaliter in omni executione sententiæ servandus est ordo, ut capiantur ea prius, quæ minus damnosa debitori sint, ita ut executio semper fieri debeat cum minori damno debitoris, *juxta tex. in l. à Divo Pio*, §. *sed*, & *illud*, §. *in venditione*, *glos. verbo animalia*, *ff. de re judi. glos. in l. quandiu*, *Cod. de distract. pignor.* Belluga *in spec. Princ. rubr.* 41. §. *leges Regni num.* 43. Maranta *de ord. jud. part.* 6. *actu* 3. *de executione sententiæ num.* 11. Pichard. *in manducat. ad praxim part.* 2. *præc.* 7. *num.* 6. *in fine*, *versic. Quamvis*, Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valent. c.* 13. §. 3. *num.* 58. Peguera *in praxi Civi. rub.* 29. *num.* 23. Adeò quòd pro modico debito pignora magna, seu res pretiosæ in executionem sententiæ, vel instrumenti guarentigii capi non possunt; si minora sufficiant, ut ex fructibus, vel redditibus creditor satisfactus maneat, *glos. in dicta l. quamdiu*, *C. de distract. pignor.* Reg. Leo *post decis.* 173. *in responso juris num.* 120. Gamma *dec.* 40. *nu.* 7. & 8. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 52. *glos.* 6. *sub num.* 22. *fol.* 231. *pag.* 2. *tom.* 2. Franchis *dec.* 441. *in fine*, Reg. Mattheu aliis citatis *de reg. Reg. Valen. c.* 13. §. 3. *num.* 60. sic noster Senatus referente Nobili Josepho Marti de Ferran 12. Julii 1667. in favorem Margaretæ Roca viduæ Villæ Cervariæ contra Joannem Mora Agricolam ejusdem Villæ. Quæ fuit confirmata in gradu supplicationis referente Nobili Joanne Carbonell 13. Januarii 1670. & casus erat in hipothecaria, Scriba Preve. Quod verum est, quando executio fit coactè post sententiam; sed quando debitor ante sententiam, hoc est ante executionem offerret sponte dare bona sua in solutum creditori, tunc creditor posset eligere meliora, *ut loquitur authent. hoc nisi debitor*, *Cod. de solut.* Maranta *de ordin. jud. part.* 6. *actu* 3. *de executione sententiæ nu.* 1. *vers. Quod tamen intellige*, Peguera *in praxi Civ. rub.* 29. *num.* 23. *vers. Quod existimo*, Idemque est, quando fit venditio pignoris oblati per ipsum debitorem, etiam si fiat ob exiguum debitum, pignusque sit magni valoris, ipsa venditio non retractatur, Gamma *dec.* 40. *num.* 5. ubi Florez de Mena *in addit. ad n.* 5.

Adverte etiam, quòd ex relatione nuntii probatur, bona mobilia non esse, si ipse ea non invenisse testetur, Hermosilla ad Greg. Lopez *l.* 52. *glos.* 5. *n.* 19. *fol.* 231. *pag.* 2. *tom.* 2. ubi addit sufficere, quòd debitori fiat monitio, seu requisitio, ut ostendat, & designet mobilia, aliisque indicatis, probatum remanet mobilia non extare, & idem operatur, ac si fuisset facta discussio in rebus mobilibus, & Gratian. aliquos laudans *discep. foren. c.* 7. *num.* 27. quibus addendi sunt Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *c.* 23. *num.* 90. Don Petrus de Amigant in addit ad Rippoll. *in praxi Civili rubr.* 29. *num.* 167. 35

Et si scire desideras appellatione mobilium, & immobilium quid contineatur, consule Parlador. *rer. quotidian. c. fin. part.* 5. §. 3. *à nu.* 7. *cum plurib. seq.* Bolaños *in Cur. Phil. tom.* 1. *par.* 2. §. 15. *à numer.* 5. Barb. *appel.* 35. *n.* 5. & *appel.* 117. Costa *de remed. subsid. remed.* 43. *n.* 7. & 8. 36

ARGUMENTUM.

An laicus non denuntians vigore litterarum monitorialium conveniendus sit in Curia Ecclesiastica, vel sæcularis.

SUMMARIUM.

1 *Laicus per viam denuntiationis Evangelicæ ratione peccati, ut à peccato desisteret, conveniendus erat coram judice Ecclesiastico.*

2 *Ecclesia quid prætendit per denuntiationem Evangelicam.*

3 *Laicus finita denuntiatione Evangelica, si non se resipiscit, habetur pro Ethnico, & publicano.*

4 *Denuntians per viam denuntiationis Evangelicæ an possit recipi, & adhiberi tamquam testis.*

5 *Denuntiatio Evangelica hodie non observatur in praxi & in desuetudinem abiit.*

6 *Monitoria quæ Paulinæ vocantur, successerunt in locum denuntiationis Evangelicæ.*

7 *Monitoria pro deperditis, & subtractis rebus contra non revelantes conceduntur à Prælatis in suis Diœcesibus, n.* 7. & *qui non curant denuntiare, possunt declarari in censuram n.* 8.

9 *Lai-*

9 *Laicus non denuntians vigore litterarum monitorialium conveniendus est apud Judicem Ecclesiasticum, n.9. fallit, n.10.*
11 *Monitoria debent exprimere rem, de qua agitur, & ejus valorem.*
12 *Monitoria, quis Judex Ecclesiasticus concedat.*
13 *Appellari potest ab Episcopo denegante monitoria.*
14 *Monitoria, ut concedantur, quæ requisita concurrere debent, latè referuntur.*
15 *Monitoria an possint publicari diebus festis.*
16 *Monitoria cui sint concedenda, n.16.17.18.19.20. 21. & 22.*
23 *Monitoria quando non sint concedenda latè explicatur.*
24 *Monitoriorum vi qui teneantur denuntiare & revelare, latè explicatur cum ampliationibus, & limitationibus, & sublimitationibus, à nu. 24. ad 42.*
39 *Scripturas habens an vi monitorii teneatur illas exhibere, & revelare, remissivè.*
43 *Monitorio concesso, si pars contra quam fertur, compareat in termino & asserat se paratam esse respondere coram suo Judice, monitorium cessare debet.*
44 *Monitorium an possit concedi absque vitio attentatorum lite pendente coram Judice sæculari.*
45 *Testes, qui veniunt testimonium veritatis dicturi monitoriis impulsi, non debent deponere cum juramento, num. 45. tenentur tamen revelare, quidquid sciunt, & facientes falsam relationem puniuntur, num.46. sed ut probent, repetendi sunt in Curia sæculari, n.47.*
48 *Citatio partis non requiritur in concessione monitoriorum.*
49 *Monitoria quæ ad finem revelationis conceduntur, non dicuntur statuta, sed mandata generalia, vel specialia lata ab homine, & antequam incurratur in excommunicationem, morte aut remotione concedentis ab officio expirant, at post excommunicationem incursam opus est absolutione.*

DECISIO CCXXXV.

1 MAteria denuntiationis Evangelicæ tractanda erat in hac decisione. Ut laicus per viam denuntiationis Evangelicæ ratione peccati, ut à peccato desisteret, conveniendus erat coram Judice Ecclesiastico, *juxta textum in cap. novit* 13. ubi Navarrus *notab. 6.* Barbosa *num.* 1. Fermosin. *qu.16. tota & quæst.44. tota de Judic. gloss.2. in can.2.24. q.1. gloss. in cap. nos inter 6. de purgat. canonica, cap. fin. gloss. 3. de præscrip.* Panormit. *in cap. licet ex suscepto nu.11. de foro compet.* Quesada *divers. q. cap.29. num.5.* Menoch. *de arb. jud. casu* 484. Azeved. *l.10. à num.52. tit.1. lib.4. re.* Belluga *in Spec. Princip. rub.11.§. quædam num.95.* Bobad. *in polit. lib.2. cap.* 17. *num.* 121. Guttier. *Canonicar. lib.1. cap.11. num.1. & 89.* Valasc. *de jure emphyt. quæst.7. nu.* 22. Martha latè *de jurisdic. part.3. capit.* 8. latissimè Pereyra *de manu Regia part.1. cap.10. à num.15. cum pluribus seq. & num.26. hanc regulam firmat, & à nu.27. ad 31. quatuor modis limitat.*

2 Per istam denuntiationem Evangelicam Ecclesia duo prætendit. Primò emendationem fratris, secundò, & minus principaliter commodum, & satisfactionem denuntiantis, & non obstante, quòd fiat ad partis commodum, & satisfactionem ille actus denominatur à denuntiatione Evangelica tamquam à suo principaliori fine, quia satisfactio partis tamquam accessoria non attenditur, Guttier. *canon. lib.1. cap.11. nu.* 86. Azevedo *l.10. sub n.52. & 54. tit.1. lib.4. recop.* Pereyra *de manu Reg. par.1. cap.10. n.18.* Barbosa *in addit. ad cap. in omni negotio 4. n.7. de testib.*

3 Finita denuntiatione Evangelica, quando laicus non resipiscit à peccato, habetur pro Æthnico, & publicano, & potest contra eum institui denuntiatio publica, vel privata: hoc est, quòd potest Prælatus procedere ad excommunicandum peccatorem, vel ad Judicium aliud externum, super quo videantur Villalobos *in sum. mor. part.2. tract.4. dif.14. num.5.* Guttier. *Canonicar. lib.1. c.11. nu.24.* latè Pereyra *de manu Regia part. 1. cap.10. à n.19.* Balboa *in cap. novit. n.100.* ubi Fermos. *q.49. de jud.* Sanchez *cons. moral. part.2. lib.6. cap.2. dub. 11. à num.7.* Trullench *in oper. mor. lib.1. cap. dub.16. n.8.* Filiucius *tom.2. tract.28. cap.8. n.164.* Lugo *de just. & jure tom.2. dif.37. sect.7. n.82.* Diana *resol. mor. part.7. tract.3. res.47. & in coordinat. part.7. tract.4. res.61.* Cast. Palaus *in oper. mor. part.1. tract.6. disp.3. punct.8.* Leander *quæst. mor. part.6. tract.6. disp.4. qu.1. cum seq.*

Et an denuntians per viam denuntiationis Evan- 4
gelicæ possit adhiberi, & recipi tamquam testis? Ex veriori, reprobatis contrariis, affirmant Villalobos *in sum. mor. part.2. tract.4. dif.14. n.6. & 7.* quem refert, & sequitur Diana *res. mor. part.7. tract.3. resol.47. & in coordinat. part.7. tract.4. res.61. n.6. & 7.* alios addit, & contrariis respondet Barbosa *in addit. ad cap. in omni negotio 4. à n.1. de testibus.*

Sed quia denuntiatio Evangelica hodie non obser- 5
vatur in praxi, propter longam causarum discussionem, & Regiæ jurisdictionis præjudicium, ut testatur Pereyra *de manu Regia part.1. cap.10. num.31. vers. Ex quibus,* in desuetudinem hodiè abiit, Lazarius *de monitor. sect. 1. q.1. n.8. & 9.* Qui, & si loquatur per verbum ferè. Tamen Pareja qui eum allegat absolutè, & generaliter dicit *de instr. Edit. tom.2. tit.8. res.2. num.50.* & Belluga *in Specu. Princip. rub.12.§. quædam n.95. in fine* ait, denuntiationem Evangelicam modici esse fructus in Regno Valentiæ maximè attentis foris, ideoque remissivè se expedire. Pro ut Ego me expedio.

Cæterùm in locum denuntiationis Evangelicæ lo- 6
cum sibi vindicarunt, successerunt, & subrogatæ sunt litteræ Monitoriales, seu monitoria, quæ hodie per Judices Ecclesiasticos decernuntur, suntque generales excommunicationes, quæ Paulinæ appellantur, quia mos concedendi eas cum gravi processu increbuit, sub Paulo Papa III. ut notat Henriquez *in summa tom.1. lib. 3. cap.18. in prin. littera A,* ut ex Marco *dec.853. part.2.* & Riminaldo Juniore *Const.257. n.32. & 33. vol.4.* Collegit Lazarius *de monitor. sect.1. quæst.1. num.8.* refert, & sequitur Pareja *de instru. Edit. tom.2. tit.8. resolut. 2. nu.50.*

Solentque Prælati in suis Diœcesibus monitoria, 7
seu excommunicationes generales proferre ad finem revelationis, aut pro deperditis, seu subtractis rebus contra non revelantes *Concilium Tridentinum sess.25. de refor. cap.3.* ubi Barbosa plures laudat *in collectanea n.1.* Martha *de jurisdic. part.3. cap.4. num.1.* Carascus *ad leg. recop. cap.4. n.3.* Barbosa *de potest. Episc. par.3. alleg. 96. nu.3.* alios addunt Pereyra *de manu Regia part.1. cap. 10. n.32. & 33.* Costa *de remed. subsid. remed.14. n.1.* Jul. Chartar. *dec.78. n.1. & 2.*

Et qui non curant denuntiare, aut restituere vi mo- 8
nitorii, possunt declarari ob contumaciam, & inobedientiam incurrisse in generaliter latam censuram; & insuper cogi ad purgandam conscientiam, ita quòd absolvi non debeant, nisi prius rem restituant, quam occupasse, & indebitè detinere convincantur, sic Mar. Anton. *var. resol. lib.1. resolut.112. casu 75. vers. Contigit,* Cast. Palaus *in opere mor. part.6. tract.29. disp. 2. punct.3. sub n.13.* Barbosa *de potest. Epis. part.3. alleg. 96. n.44.* Fermosin. *in cap. ad nostram 20. q.1. n.7. de jure jurando.*

Unde laicus non denuntians vigore litterarum mo- 9
nitorialium conveniendus est apud Judicem Ecclesiasticum, ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Agullana, Consultoribus Magarola, Mijavila Franquesa, & Rubicoll 21. Julii 1607. in favorem Syndici Confratriæ paratorum lanæ Civitatis Barcinonæ contra Antonium Balderich paratorem pannorum lanæ, prætextu quia dictus Balderich non denuntiavit Scripturas, quas per diversas denuntiationes à Domo Petri Sabater quomdam Syndici dictæ Confratriæ asportasse constat in vim litterarum monitorialium instante dicto Syndico publicatarum.

Fallit, quando in monitorio à Curia Ecclesiastica 10
emanato non specificatur in eo quantitas, nec causa ex qua debetur, quo casu laicus non denuntians ratione dicti monitorii conveniendus est in Curia sæcu-

sæculati, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Cassador, Consultoribus Llobregat, & Pla 15. Martii 1567. in favorem Joannis Sagimon, & aliorum tutorum, & curatorum filiorum Michaelis Ferrer agricultoris Parochiæ Sancti Andreæ de Savinjano Diœcesis Gerumden contra Martyrianum May Presbyterum Monasterii Sancti Michaelis de Crudiliis.

11 Etenim in istis monitoriis est exprimenda res, de qua agitur, & ejus valor; nisi fiant pro Ecclesiis, locis piis, Communitatibus, Universitatibus, Collegiis, ac universalibus successoribus, & tunc debet fieri in genere quædam designatio rerum, quæ non debent esse vaga, incerta, & in verosimilis, Genuen. *in praxi Curiæ Archiep. Neapol. cap.*1. *n.*5. Ugolin. *de potest. Episc. cap.*44. §.3. *nu.*1. Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *alleg.*96. *n.*27. *& dec. Apost.*515. *n.*2. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *q.*1. *de jure jurando*.

12 Sed quæro 1. Monitoria, seu excommunicationes generales quis Judex Ecclesiasticus concedat, & concedere possit? Resp. Quòd summus Pontifex hæc monitoria concedit. Secundò Legatus à latere, & Nuncius Apostolicus hujusmodi monitoria concedere potest. Tertiò Archiepiscopus, & Episcopus in sua Diœcesi, Concilium Tridentinum *sess.*25. *de reform. cap.* 3. Quartò Vicarius Generalis Capituli Sede vacante eadem monitoria potest concedere. Vicarius Generalis Episcopi ex generali commissione monitoria seu excommunicationes generales decernere possit, gravis quæstio est inter Doctores, nam alii negant, alii verò affirmant. At Vicarius foraneus Episcopi hujusmodi monitoria concedere non potest, nisi specialiter, & expresè ab Episcopo ei delegetur, si fuerit vir circumspectus. Prælati ordinarii etiam exempti Episcopo inferiores, & immediatè sedi Apostolicæ subjecti, ac nullius Diœcesis nequeunt hæc monitoria dare, sed illorum subditi pro his excommunicationibus obtinendis Sedem Apostolicam adire debent. Prælati regulares in subditos suos hujusmodi monitoria dirigere non possunt. Quæ omnia latè, & benè exornant pluribus laudatis Guttier. *Canonicar. lib.*1. *cap.*1. *cap.*11. *à num.*5. Machado *en su perfeto Confessor lib.* 1. *part.*3. *tract.*7. *docum.*2. Martha *de jurisdic. part.*3. *cap.*4. *à num.*46. *usque ad finem*, Pereyra *de manu Regia part.*1. *cap.*10. *num.*33. *ibi: Quod quanta maturitate*, Garzia *de benef. part.* 5. *cap.*8. *à num.*91. Diana *res. mor. part.*8. *tract.*4. *res.*17. *& in coordin. part.*3. *tract.*5. *resol.*29. Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad quæst.*16. *n.*62. Narbona *l.*82. *gl.*5. *nu.*56. *&* 58. *tit.*5. *lib.*2. *recop.* Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *allegat.*96. *à num.*3. *ad* 14. *& in collect. ad Concil. Trident. sess.*25. *de reform. cap.* 3. *à num.* 3. *ad* 11. *& decis. Apostol.*511. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.*1. *à n.*6. *ad* 15.

13 At si Episcopus hujusmodi monitoria seu excommunicationes generales ad finem revelationis deneget, licitum est parti appellare ad Metropolitanum, quamvis Episcopi arbitrio resideat illas seu illas concedere, quia commissis arbitrio Judicis, si partem lædit, aut gravat, appellari potest, ita Prosper. de Augustino Martha, Escobar. & Raynaud. docent Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.*96. *num.* 4. *& sub num.*20. *& in collect. ad Concil. Trident. sess.*25. *de refor. cap.*3. *sub nu.*3. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.*5. *num.*29. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *à num.* 21. *de jure jurando*. Cast. Palaus *in oper. mor. part.*6. *tract.* 29. *disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 11. potest etiam appellari, si ab Episcopo detur brevis terminus ad revelandum, Navar. *cons.* 11. *de offic. ordin.* Genuen. *in praxi Archiep. Neap. cap.*1. *num.*13. *in fine*, Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *alleg.*96. *n.*21. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.*1. *n.*14. *de jure jurando*.

14 Quæro 2. An monitoria seu excommunicationes generales ad finem revelationis pro rebus deperditis, seu subtractis, ut concedantur, quæ requisita concurrere debeant? Resp. Quòd quinque, ut dicunt Riccius *collect.*1422. *in prin.* Costa *de remed. subsidiar. remed.*14. *in fine prin.* ad quem se refert Guazin. *defen.*18. *cap.*1. *nu.* 8. *in fine*. Primum est, quòd nominatim, (nisi contra testes non concedantur ratione formæ, nisi prævia diligentia de exequendo realiter vel personaliter, quamvis sine canonica monitione non procedatur ad excommunicationem, Marcus *dec.*851. *& decis.* 853. *part.* 2. *per tex. in cap. constitutionem de senten. excom. in* 6. tradunt Riccius *collect.* 1422. *vers. Primum est*, Costa *de remed. subsid. remedio* 14. *n.*1. quibus addo Cast. Palaum *in oper. mor. part.*6. *tract.*29. *disp.*2. *punct.*3. *num.*10. *vers. Qua propter*, Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 4. *num.*37. 38. 39. *&* 98. *de jure jurando*, vide tradita *dec. præced.* 234. Secundò requiritur, quòd res pro qua monitoria conceduntur, non sit minimi, aut exigui momenti, *Consil. Trident. sess.*25. *de reform. cap.*3. Marc. *dec.*803. *part.*1. Costa *de remed. subsid. remed.* 14. *numer.* 1. *versic. Secundò requiritur*, Riccius *collect. in* 1422. *vers. Secundò requiritur*, quibus addendi sunt Maria *de jurisdict. part.*3. *cap.*4. *à num.*22. *ad* 28. Castro Palaus *in oper. mor. par.*6. *tract.* 29. *disp.*2. *punct.* 3. *num.*10. *vers. Neque item*, plures laudat Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *allegat.*96. *numer.*26. 30. *&* 40. *& in collect. ad Concilium Tridentinum sess.*25. *de reform. cap.* 3. *n.*14. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.*1. *à n.*20. *ad* 30. *de jure jurando*. Tertium requisitum est, quòd monitoria contineant clausulam justificativam, aliàs sunt invalida, Sayrus *dec.*3. *de Censibus*, *& decis.*3. *de Cler. exco. Minist.* Costa & Riccius *locis citatis*, *uterque vers. Tertium requisitum est*, addo Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.*1. *sub num.*47. *de jure jurando*. Quartum est, quòd adversarius non sit certus alioquin via ordinaria esset expediendum, Rauden. *decis.* 60. Quem citat Riccius *collect.* 2422. *vers. Quartum est*, Riminald. Jun. *cons.*357. *num.*1. 2. *&* 19. *cum seq. vol.* 4. quem citat Costa *de remed. subsid. remed.*14. *nu.* 1. *vers. Quartum est*, quibus addendi sunt Martha *de jurisdic. part.*3. *capit.*5. *à num.*1. Cast. Palaus *in oper. moral. part.*6. *tract.*29. *disput.* 2. *punct.*3. *num.*2. *versic. Unde*, plures alios citant Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.*96. *num.*25. *& in collect. ad Concilium Tridentinum sess.*25. *de refor. capit.*3. *num.*2. Pareja *de instr. edit. tom.*2. *tit.*8. *resolut.*2. *num.*37. Fermosin. *in cap. ad Nostram* 20. *quæst.*1. *num.*5. *de jure jurando*. Giurba *dec.* 94. *num.* 8. Carascus hoc requisitum intelligit, quando monitoria decernuntur pro deperditis, & subtractis; secus verò pro veritate eruenda in lite, quæ vertitur inter partes litigantes, ut testes veniant testificaturi, quia tunc necessarium esse dicit nominare litigantes non verò testes, *ad leg. recop. capit.*4. §.1. *num.*5. Concludunt insuper Rauden. Riminald. Junior, Riccius, & Costa *in hoc quarto requisito citati*, esse persistendum in dictis monitoriis non obstante certitudine postmodum superveniente, idemque docent Giurba *decis.* 94. *num.*9. Pareja *de instru. Edit. tom.* 2. *tit.* 8. *resol.* 2. *n.*60. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *n.*47. *de jure jurando*. Carena *resol.*7. *num.*4. *&* 5. Quintum est requisitum, quòd ista monitoria dentur in subsidium, id est deficiente alia probatione, & quando veritas aliter haberi non potest, ne hoc modo contingat evacuari sæculare forum, Sayrus *decis.*4. *de censibus*, Riccius *collect.* 1422. *versic. quintum est requisitum*, Costa *de remed. subsid. remed.* 14. *num.* 2. quibus addendi sunt Martha *de jurisdic. part.*3. *capit.*4. *num.*7. 8. *&* 9. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 6. *tract.* 29. *disp.*2. *punc.*3. *n.*10. Guttier. *Canonicar. lib.*1. *cap.*11. *à n.*59. idem Riccius *dec.* 1. *in prin. vers.*4. *part.* 1. alios cumulant Guazzin. *defen.* 18. *capit.*1. *n.* 8. Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *allegat.* 96. *nu.* 14. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *qu.*1. *n.*1. 3. *&* 4. *de jure jurando*.

Quæro 3. An Monitoria, seu generales excommunicationes diebus festis concedi, & publicari possint? 15
Resp. Quòd sic, Marcel. Vulpe *in praxi jud. fori Eccles. capit.* 2. *num.* 23. proferri verò non debent in certis solemnioribus, & insignioribus diebus, scilicet Nativitatis Domini, Paschatis, Ascensionis, Pentecostes, & Sanctissimi Corporis Christi, quia his diebus, nec monitiones fieri, nec excommunicationes promulgari debent sic Lazarius *de monitor. sect.*1. *quæst.* 19. *num.*4. Raynaud. *de monitor. part.*1. *capit.*1. *quæst.* 11. *ante finem*. Escobar. *in tractatibus select. tract.* 3. *part.*2. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 129. Quamvis Sayrus existimet excommunicationem, quin & monitionem illis

illis diebus fieri posse, ubi causæ cognitio non est necessaria, *de censuris lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 10. refert Martha, Anton. *lib.* 1. *resol. jur. resolut. fin. casu* 37. *vers. Et dum*, quia contra eos est verior sententia, ut docent Barbosa *de potest. Epis. part.* 3. *alleg.* 96. *nu.* 2. *&* 43. Fermosin. *in cap. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *n.* 41. *&* 42. *de jure jurando*, qui addit Martham *de jurisd. part.* 3. *cap.* 4. *num.* 34.

16 Quæro 4. Cui monitoria sint concedenda? Resp. Quòd illi cujus interest, Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 1. *num.* 4. Lazarius *de monitor. sect.* 1. *qu.* 9. *num.* 3. *& sect.* 4. *quæst.* 1. *à num.* 21. Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 45. §. 1. *in med.* Riccius *in prax. resol.* 236. *in* 2. *edit.* Escobar. *in tract. scelect. tract.* 2. *part.* 2. *quæst.* 2. §. 3. *à num.* 65. Barbosa *in collect. ad Concilium Trident. sess.* 25. *cap.* 3. *num.* 16. *& de potest. Epis. par.* 3. *alleg.* 96. *num.* 24. *& dec. Apost.* 515. *num.* 2. Fermosin. *in cap. ad nostram quæst.* 1. *num.* 15. *de jure jurando*, Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 6. *tract.* 29. *disput.* 2. *punct.* 3. *nu.* 19. *in fine*, *& num.* 11. *in prin.*

17 Etiam si interesse non sit clarum, sed speratur in eventu litis, quæ vertitur coram Judice laico, & timor est ne bona dilapidentur, Riccius *in praxi res.* 236. *n.* 4. *in* 2. *edit.* Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *q.* 1. *n.* 18. *de jure jurando*.

18 Ad instantiam Judicis sæcularis hæc monitoria concedi possunt Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 6. *tract.* 29. *disp.* 2. *punct.* 3. *nu.* 10. *in fine*, Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *q.* 1. *n.* 16. *de jure jurando*, modò id imploret à Judice Ecclesiastico, Navar. *cons.* 4. *de senten. excom.* Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 45. §. 1. *prope finem*, Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *n.* 21. *vers. instante*. Fermosin. *in cap. ad nostram* 10. *qu.* 1. *n.* 24. *versic. Et instante de jure jurando*.

19 Ex officio autem nemine petente ea monitoria Judex Ecclesiasticus indulgere non potest, nisi pro bono Ecclesiæ, utpote contra res Ecclesiæ occupantes, & detinentes, si eos non restituant vel contra non denuntiantes eos, quos noverint eos detinere, eo quòd adest interesse Ecclesiæ, & publica utilitas, quæ petitoris vicem gerit, Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 45. §. 1. *in fine*, Barbosa *de potest. Epis. part.* 3. *allegat.* 96. *n.* 23. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *sub nu.* 16. *de jure jurando*.

20 At si monitoria absque interesse partis petentis fuerint concessa, revocanda sunt, Leo, Lazarius, & Riccius, quos referunt, & sequuntur, Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *nu.* 24. *vers. Si vero*, *& in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. capit.* 3. *n.* 17. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 30. *quæst.* 1. *num.* 17. *de jure jurando*.

21 Sed si monitoria non concedantur instante parte, sed ejus procuratore, requiritur, ut procurator habeat speciale mandatum, Genuen. Riccius, & Ugolin. quos refert Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *n.* 22. notat Fermosin. *in cap. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *nu.* 17. *de jure jurando*.

22 Sed utrùm hæc monitoria, quæ instante parte, & officio Judicis implorante conceduntur, ut tenent Nevizan. Mandos. Ugolin. & Raynaud. quos citat, & sequitur Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *n.* 19. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *q.* 1. *nu.* 44. *de jure jurando*, possint instari ab excommunicato, & publico peccatore? Controvertunt Doctores, videantur Abbas, & alii *in capit. novit. de jud.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 1. *n.* 9. Escobar. *in tract. scelect. tract.* 2. *part.* 2. *cap.* 2. §. 3. *num.* 72. Capella Tholosana *dec.* 189. Riccius *collect.* 102. *Vers. Et n. impetrari*, *& decis.* 23. *n.* 11. *part.* 2. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *n.* 20. Fermosin. *in cap. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *n.* 19. *&* 20. *de jure jurando*.

23 Quæro 5. Quando monitoria non sint concedenda? Resp. Quòd pluribus in casibus non sunt concedenda, & primò quando res sunt minimi, & exigui momenti, ac parvi valoris, *ut supra num.* 14. *vers. Secundo*. Secundò quando adversarius est certus, *ut supra nu.* 14. *vers. Quartum*. Tertiò quando quis coram competenti Judice ob indicia, quæ sunt contra reum procedere potest, vel habet testes, vel instrumenta, ut tradunt Soto, Nevizan. Marc. Guttier. Emanu. Henriquez. Lazar. Leo, Riccius, & Escobar quos citat Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 95. *à num.* 15. Fermosin. *in cap. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 15. *de jure jurando*. Quartò si monitoria petantur ad probandum articulum impertinentem, Martha *de jurisdict. part.* 3. *capit.* 6. *à n.* 5. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *q.* 1. *n.* 30. *de jure jurando*. Quintò monitoria non sunt concedenda contra habentem pro se rem judicatam, & si fuerint concessa, veniunt revocanda, quia qui rem detinet ratione rei judicatæ, vel juris jurandi litis decisivi, vel transactionis, vel pacti jurati cum parte, non obligatur monitoriis, Mar. Anton. *res. jur. lib.* 1. *resol. fin. casu* 75. *vers.* 2. Ugolinus *de potest. Episc. cap.* 45. §. 3. Lazar. *de monitor. sect.* 1. *quæst.* 1. *à num.* 12. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 31. Costa *de remed. subsidiar. remed.* 14. *numer.* 4. *vers. Non etiam*, Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *n.* 32. *&* 33. *de jure jurando*. Et quid quando sententia est injusta, Decius *in c. novit. à num.* 69. Alciat. *num.* 31. *&* 32. Fermosin. *quæst.* 44. *de Judiciis*, Menochius *de arb. jud. casu* 484. Sextò monitoria non sunt concedenda, quoties continent capita turpia, & infamatoria alicujus particularis personæ, ut ex Nevisano, & Bernardo Diaz docent Martha *de jurisdic. part.* 3. *c.* 5. *num.* 9. Carascus *ad leg. recop. c.* 4. §. 1. *numer.* 6. ubi intelligit, id procedere ad revelandos, & manifestandos reos, secus lite pendente ad comprobandam innocentiam, & defensionem rei, ut testes veniant testificaturi, & ob id monitoriis compellantur, Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.* 1. *num.* 6. Lazar. *de monitor. sect.* 2. *quæst.* 10. *num.* 7. Raynaud. *de monitor. part.* 1. *quæst.* 1. *num.* 8. Costa *in tract. sciebat aut ignorabat dist.* 55. *num.* 7. *cent.* 2. Riccius *in praxi dec.* 280. *in* 1. *edit. & dec.* 242. *in* 2. *edit. & collect.* 995. *vers. Quinto*, *& decis.* 219. *num.* 4. *part.* 1. Larrea *dec.* 98. *num.* 49. *vers. Nec judex* Faber *in C. lib.* 4. *tit.* 14. *de probat. dif.* 49. *&* 50. Guttier. *Canonicar. lib.* 1. *quæst.* 11. *num.* 70. Escobar. *in tractatib. scelect. tract.* 2. *part.* 2. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 103. Noguerol. *alleg.* 23. *num.* 74. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 33. Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 34. *de jure jurando*, Fontanella *decis.* 21. *num.* 18. *&* 19. *part.* 1. Septimò in criminalibus hujusmodi monitoria non conceduntur. Tum quia infamiæ notam afferunt. Tum etiam ad evitandam irregularitatem, Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. capit.* 1. *num.* 7. Riccius *in praxi decis.* 278. *in* 1. *edit. & decis.* 240. *in* 2. *edit. & dec.* 219. *num.* 5. *&* 6. *part.* 1. Lazar. *de monitor. sect.* 1. *quæst.* 10. Raynaud. *de monit. part.* 1. *c.* 1. *quæst.* 6. Escobar. *in scelect. tractatib. tract.* 2. *part.* 2. *quæst.* 2. §. 3. *num.* 12. Larrea *decis.* 98. *numer.* 49. Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. quæst.* 16. *sub num.* 70. Noguerol. *allegat.* 23. *numer.* 74. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 96. *numero* 32. Fermosin. *in c. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 35. *&* 36. *de jure jurando*. Octavò monitoria pro deperditis, & subtractis non possunt decerni contra Universitatem, & lata non ligant, Martha *de jurisdict. part.* 3. *c.* 5. *numer.* 16. *&* 17. Carascus *ad leg. Recop. c.* 4. §. 1. *num.* 8. *&* 9. Nonò monitoria non conceduntur contra filios familias tutos Macedoniano, aut contra mulieres tutas Vellejano, & alios quoslibet, qui aliqua exceptione peremptoria, tuti sunt, Martha *de jurisdict. part.* 3. *c.* 3. *c.* 5. *num.* 10. Carascus *ad leg. recopil. c.* 4. §. 1. *num.* 7. Decimò monitoria peti non possunt, nec conceduntur ad quærendos, vel examinandos testes contra visitandos vel sindicandos, possunt tamen pro ipsis concedi ad depellendas calumnias contra eos objectas, Larrea *dec.* 98. *num.* 49. Solorzano *de jure indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 8. *num.* 37. *&* 38. *& in polit. lib.* 5. *c.* 10. *vers. Y de estos memos*, *& vers. El qual fol.* 842. *&* 843. Baron. *de citat. to.* 3. *in addit. ad q.* 16. *n.* 65.

Quæro 6. Qui vi monitorii teneantur revelare, & 24
denuntiare? Resp. Quòd omnes, tam masculi, quàm fœminæ, etiam honestissimæ, & Egregiæ Matronæ, cujuscumque sint conditionis, & dignitatis tenentur ad denuntiandum, & revelandum delictum, rem, vel

præ-

personam, quàm superior præcipit denuntiare, & revelare, ita Fermosin. *in capit. ad Nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 68. *de jure jurando*. Martha *de jurisdict. part.* 3. *c.*7. *in prin.*

25 Amplia 1. Etiam si acceptum fuerit sub naturali secreto, quis vi monitorii denuntiare, & revelare tenetur, Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 13. *num.* 6. Guttier. *de matrimon. c.*59. *n.*5. 6.7. *&* 9. Fermosin. *in c. Novit.* 13. *q.*38. *sub n.*2. *de judiciis*.

26 Amplia 2. Etiam si quis illud acceperit sub confessionis secreto, verbi gratia, hoc tibi detego in confessione, nihilominus vi monitorii tenetur denuntiare, & revelare, quia illud revera non est confessio, sed secretum naturale, ut tenent Innocent. *in capit. Omnis utriusque sexus num.*6. Abbas *num.*25. *de pœniten. & remission.* & infiniti alii, quos citat Sanchez *de matrimon. lib.*3. *disp.*13. *num.*6. *incipien. hinc infertur*, Sequitur Guttier. *de matrimon. capit.*59. *num.*8. Narbona *l.*82. *gl.*5. *n.*29. *&* 30. *tit.*5. *lib.*2. *recop.*

27 Amplia 3. Etiam si ille, cui secretum creditum fuerit, juraverit non revelare, quo non obstante, tenetur denuntiare, & revelare vi monitorii, quia tale juramentum eum non obligat, cùm sit temerarium, & illicitum, contineatque vinculum iniquitatis, Costa *in tract. aut sciebat, aut ignorabat distinct.* 55. *numer.*6. *centur.*2. Lazar. *de monitoriis sect.*2. *quæst.* 16. *numer.*6. Narbona *l.*82. *gl.*5. *num.*46. *tit.*5. *lib.*2. *recop.* Martha *de jurisdict. part.*3. *c.*7. *numero* 6. Fermosin. *in capit. Novit.* 13. *quæst.* 35. *num.* 2. *Versic. Et ut concludit de judic.* ubi *num.* 3. Ex Trullench *in opere mora. capit.*2. *dub.*5. *num.*1. ait, nullum secretum etiam juratum præter sigillum confessionis excusare à denuntiatione hæresis, idem Fermosin. *in capit. ad nostram* 20. *quæst.*1. *num.* 69. *de jurejurando*, plures alios addunt Giurba *decis.*94. *num.*14. Pareja *de instrument. edit. tom.*2. *tit.*8. *resol.*3. *sub num.* 18. Et si dicat Guazzin. *defen.* 18. *c.*1. *num.*9.

28 Limita 1. Ut vi monitorii non teneantur denuntiare, & revelare illi, qui de jure compelli non possunt ad ferendum testimonium, connumerati in *l. lege Julia* 4. *de testibus, & in can. si testes*, §. *item lege julia* 4. *quæst.* 3. ut parentes, & alii ascendentes, filii, & alii descendentes, & etiam vir, & uxor, socer, gener, victricus, privignus, fratres, & eorum filii, & reliqui intra quartum gradum ad Buccaron. *de different. jud. civil. & crimin. differ.*72. *num.*11. Cancer. *part.*1. *var. c.*20. *num.* 75. 76. *&* 77. & in terminis sic Angel. *verbo denuntiatio sub num.* 13. *& verbo familia*, §.7. Syl. Nup. *verbo monitoria numer.* 47. Caroc. *dec.*20. *num.*2. Martha *de jurisdic. part.*3. *c.*7. *num.*1. *&* 2. Avila *de censuris part.*2. *c.*5. *disp.*5. *dub.*2. *versic. Prima conclusio*, Novarius *in can. inter verba conclus.*6. *num.*312. Guttier. *Canonicar. lib.*1. *c.*11. *num.*55. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.*2. *num.* 3. Ugolin. *de potest. Episc. c.*45. §.7. *numer.*6. Lazarius *de monit. sect.* 3. *quæst.*11. Giurba *decis.*94. *num.*15. Scaccia *de jud. lib.*2. *c.*10. *numer.*89. Raynaud. *de monitor. part.* 1. *c.*3. *quæst.*40. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.* 8. *resolut.*3. *num.*21. Escobar. *in tract. scelect. tract.* 2. *part.*2. *quæst.*2. §.3. *à num.*36. Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *alleg.*96. *num.*52. 53. 60. *&* 61. Fermosin. *in c. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.*72. *de jurejurando*, Michalor *de fratrib. part.* 3. *c.*50. *toto, signanter numer.* 16. *&* 22. ad quem se refert Baron. *de citat. tom.*3. *in addit. ad quæst.*16. *sub num.*65. Carasçus *ad leg. recop. c.*4. *à num.*11. Pereyra *de manu Reg. part.*1. *c.*10. *num.* 36. *versic. Undè fit*, ibi : *Plures tamen sunt casus, junctο versic. Tertio quando*, Diana *resol. moral. part.*5. *tract.*13. *&* 14. *misc.* 1. *resol.*67. *&* 68. *par.* 8. *tract.*7. *misc. resol.*10. *& in coordinat. part.*5. *tract.*1. *resol.*161. *&* 162.

29 Sublimita 1. ut patèr contra filium, filius contra patrem, vir contra uxorem, & è contra, & consanguineus contra consanguineum teneantur denuntiare, & revelare in crimine hæresis, quia vergit in detrimentum commune, in crimine læsæ Majestatis, quia periclitatur caput Reipublicæ, in crimine blasphemiæ, quia honor, & Gloria Dei præferrî debet reverentiæ parentum, & in aliis delictis pertinentibus ad Tribunal Sanctæ Inquisitionis, Avila *de censur. part.*2. *c.*5. *disput.*5. *dub.*2. *versic. Prima conclusio* ibi : *Excipio tamen*, & ibi : *Excipio etiam*, Mascard. *de probat. conclus.*857. *à num.*18. Farinac. *in praxi part.*2. *quæst.*54. *n.* 173. *&* 174. *& de hæresi quæst.*194. *num.*40. Pereyra *de manu Reg. part.*1. *c.*10. *num.*36. *versic. Supradicta tamen*, alios permultos laudat Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *alleg.*96. *num.* 56. 57. *&* 58. notat Fermosin. *in c. ad nostram* 20. *quæst.*1. *sub num.*72. *de jurejurando*. Diana *resol. mor. part.*5. *tract.*13. *& miscel.*1. *resol.* 67. *& part.*8. *tract.*7. *& miscel. resolut.*10. *& in coordinat. part.*5. *tract.* 1. *resol.* 161. *in fine*, *& resol.* 162. *num.* 5. *in fine*, & licèt respectu uxoris aliqui negent, quos citat idem Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *allegat.* 96. *num.*59. & etiam respectu filii; tamen pro hac sublimitatione videantur Genuen. *in praxi Archiepis. Neapol. c.*18. *nu.* 9. Cast. Palaus *in oper. mor. tract.*4. *disp.*3. *punct.*4. *num.* 12. 13. 14. *&* 16. Diana *resol. moral. part.*1. *tract.*4. *res.* 4. 5. 6. *&* 7. *& in coordinat. part.* 5. *tract.*9. *resol.*9. 10. 11. *&* 12. Lezana *in sum. quæst. regul. part.*3. *verbo Denuntiatio n.*4. *vers. Quamvis autem*.

Sublimita 2. in filio spirituali, qui vi monitorii denuntiare, & revelare tenetur patrem spiritualem, quia testis contra ejus patrem spiritualem esse non prohibetur, & è contra, Farinac. plures citat *in praxi part.*2. *quæst.*54. *num.*198. & in terminis Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.*2. *numer.*3. *in fine*, *vers. Tenentur tamen*, Giurba *decis.*94. *num.*15. *ante finem*, *vers. Sed filii*, Lazar. *de monitor. sect.* 3. *quæst.* 21. *in fine*, Raynaud. *de monitor. part.*1. *c.*3. *quæst.* 14. *& quæst.*17. *vers. Neque igitur*, Diana *resol. moral. par.* 5. *tract.* 13. *& miscel.* 1. *res.* 67. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 1. *resol.*161. *num.*1. *vers. Id tamen*, Machado *en su Perfeto Confessor lib.*1. *part.*3. *tract.*6. *docu.*4. *nu.* 2. Bonacina *de censur. disput.* 2. *quæst.* 9. *punct.* 1. *num.*6. *& var. tract.*6. *punct.*1. §.3. *numer.*7. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 54. *&* 55. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.* 8. *resol.* 3. *sub numero* 22.

Sublimita 3. quando aliter veritas haberi non potest, nam tunc filius pro exoneratione conscientiæ contra patrem, & pater contra filium, & omnis alius indistinctè vi monitorii denuntiare, & revelare tenetur, *juxta glos. in can. quamquam* 14. *quæst.* 2. ad Buccaron. *de differ. int. jud. civil. & crimin. differ.*72. *num.* 12. Novarium *in prag.*1. *collect.*1. *num.*50. *de testium refrenat.* Farinac. *in praxi part.*2. *quæst.*54. *num.*171. *&* 172. Fermosinum *in c.*1. *quæst.*2. *num.*38. *de testib. cogen.* Barbosam *in c.*2. *numer.*3. *de testib. cogend.* Cancer. *part.*1. *c.*20. *num.* 78. & in terminis Silva Nup. Prosp. & Novar. quos citat Marc. Anton. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.*2. *numer.*3. *post prin.* Carocius *decis.*20. *num.*3. Lazar. *de monitor. sect.*3. *quæst.* 11. *num.*3. 4. *&* 6. alios plures laudat Giurba *decis.*94. *num.*15. *versic. At si veritas*, transcripsit Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*8. *resol.*3. *numer.* 22. videndus Carasçus *ad leg. recop. c.*4. *à numero* 23. Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. c.*3. *numero* 12. *& decis. Apostol. decis.* 515. *num.*5. Michalor. *de Fratribus par.* 3. *c.*50. *num.*23. Sanchez *cons. mor. lib.*6. *c.*14. *dub.*8. *numero* 9. Diana *resol. mor. part.*8. *tract.*7. *& miscel. res.* 10. *& in coordin. part.*5. *tract.*1. *resol.* 162. *à numero* 3. & si contrarium doceat Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *c.*10. *numero* 36. *versic. Unde fit*, ibi : *Sic exploditur*, nam eum impugnat Diana *resolut. moral. part.*3. *tract.* 5. *& miscel. resolut.*63. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 1. *resol.* 160. ad quem se refert Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad quæst.*16. *sub num.* 67. Et quamvis Escobar. *in tract. de confes. solicit. c.*2. *quæst.* 2. §.3. *num.* 40. firmet consanguineos, & affines usque ad quartum gradum non teneri denuntiare, etiam si veritas aliter haberi non possit. Notat tamen Diana *res. mor. par.*8. *tract.*7. *& miscel. resol.*10. *& in coordinat. part.*5. *tract.* 1. *resol.* 162. *num.* 5. *in fine*, opinionem Escobar minimè admittendam esse, non solùm in casu hæresis, sed etiam in aliis delictis pertinentibus ad Tribunal Sancti Officii, & si vis scire † quando aliter veritas haberi non possit, quàm per testes privilegiatos, & cui incumbat onus probandi, an parti, vel testibus, vide Buccaron. *de differ. int. jud. civil. & crimin. differ.*

fer. 73. ad quem se referunt Barbosa *in cap. super eo* 3. *sub num.*2. *de testib. cogend.* Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*8. *res.*3. *numer.*24. doctè Michalor *de Fratrib. part.*3. *c.*50. *num.*25. 26. & 27.

33 Sublimita 4. in testibus, qui propter aliquem defectum proprium sunt inhabiles ad ferendum testimonium, utpote quoniam infames, & hujusmodi, tenentur vi monitorii denuntiare, & revelare, quia eorum testimonium non omnino invalidum est, nam, & si non probent, faciunt tamen præsumptionem, *glos. in c.*1. *verbo ad testimonium de testib. in* 6. ubi Barbosa *num.*3. Farinac. *in prax. part.*2. *quæst.*62. *num.* 161. 264. & 282. & eorum fides suppletur ex magna fide contestis, *juxta communem in l. si quis ex argentariis*, §. *cogentur*, *ff. de edendo*, Farinac. *in prax. part.*2. *quæst.*62. *à numero* 328. Buccaron. *de differ. int. jud. civil. & crim. differ.*56. *numer.*1. sic in terminis Genuen. *in praxi*, *Archiep. Neapol. c.*2. *num.*10. Avila *de censuris part.*2. *c.*5. *disp.*1. *dub.*2. *versic. Septima conclusio*, Fermosin. *in c. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 73. *de jurejurando*, Barbosa *de potest. Episcop. part.*3. *alleg.*96. *numer.* 62. ubi addit, quòd deficientibus aliis probationibus, vel illorum testimoniis non exceptis fatetur Ugolin. *de potestat. Episcop. c.* 45. §. 7. *in fine*.

34 Limita 2. ut vi monitorii denuntiare, & revelare illi non teneantur, quibus revelatum est secretum causa capiendi concilium, sic Divus Thomas, & alii plures quos citat Avila *de censur. part.*2. *c.*5. *disput.* 5. *dub.* 2. *vers. Secunda conclusio*, innumeros addit Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *numero* 63.

35 Undè Advocati, Procuratores, Theologi, Medici, obstetrices, vel Tabelliones secreta infirmorum, clientum, vel aliorum non tenentur denuntiare, & revelare vi monitorii, nisi istæ personæ alia via id scirent, ut merè testes, vel quoties ex secreti occultatione damnum irreparabile immineat, & quid si veritas aliter haberi non possit, videantur Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. c.*2. *numer.*2. *in fine*, *versic.* 5. Marcus *decis.*1167. *part.*1. & *dec.*853. *part.*2. Costa *de remed. subsid. remed.*14. *nu.*4. *versic. Sicut nec*, & *remed.* 127. *num.*27. & *in tract. sciebat*, *aut ignorabat dist.*55. *numero* 3. & 4. *cent.*2. Guttier. *canonicar. lib.*1. *c.*11. *num.*55. & 78. Guazzin. *defen.* 18. *c.*1. *numer.*15. Carasco *ad leg. recop. c.*4. *num.* 9. Guido Papa *decis.* 45. Robert. *rer. judicat. lib.*2. *c.*19. Mastrill. *decis.*151. *num.* 39. & 40. *lib.*2. Puteus *dec.* 294. *lib.* 2. & *dec.* 56. *lib.* 3. Cabal. *resol. crim. casu* 159. Franchis *dec.* 222. ubi Luca *in observat.* Surdus *dec.* 190. ubi Hodierna breviter & doctè *in additionib.* Thoro *in compend. dec. par.* 1. *verbo Advocatus quamvis fol.* 21. Riccius *collect.* 232. & *resol.*310. *part.*2. Cancer. *part.*2. *var. c.*10. *numer.*39. *versic. Alios casus in fine*, Narbona *l.*82. *glos.* 5. *nu.* 47. *tit.*5. *lib.*2. *recop.* Farinac. *in praxi part.*2. *quæst.* 60. *à num.*170. & *à num.*183. & *à num.* 122. & *num.* 237. Barbosa *de potest. Episc. part.*3. *allegat.* 96. *numer.* 65. latè Lazarius *de monitor. part.*1. *sect.*2. *quæst.*16. Raynaudus *de monitor. part.*1. *c.* 3. *quæst.*3. Escobar. *in tract. scelect. tract.*2. *part.* 1. *quæst.* 3. §. 3. Giurba *dec.* 94. *à nu.* 17. & *dec.*95. *à num.*3. Faber. *in suo Cod. de probat. lib.*4. *tit.*14. *defin.*54. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*8. §.3. *à num.*25. *ad* 38. Xammar. *de offic. jud. part.*2. *qu.* 4. *à num.*42. *ad* 49. Avila *de censur. part.*2. *c.*5. *disp.* 5. *dub.*2. *versic. Tertia conclusio*, & *versic. Hanc conclusionem*, Fontanella *dec.*189. *part.*1. Petra *ritu* 3. *à n.* 15. *tom.* 1. Vulpell. *in praxi c.* 2. *numero* 15. Dianza ad Gramat. *dec.*80. Ego remissivè multis citatis *dec.* 18. *numer.* 93. *part.* 1. me citato Don Bonaventura de Tristany *decis.* 26. *à num.*1. *part.* 1. remissivè Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad qu.*16. *num.*63.

36 Unde etiam majori cum ratione, Sacerdos, qui tamquam Dei minister aliquid novit in confessione Sacramentali nullo modo potest, nec debet vi monitorii denuntiare, & revelare, nec ipsum obligat excommunicatio, adeò quòd ad id cogi non possit à Papa, & multo minus à quovis alio ordinario, & si compellatur ad se examinandum, & deferatur ei juramentum de veritate dicenda, potest dicere sine perjurii, aut alicujus pœnæ incursu, se nihil scire, & quòd confitens talia non dixit, vel sibi reum non fuisse confessum, cum non sciat ut purus homo, sed ut vices Dei gerens, imò si Sacerdos confessionem revelaret, ei non creditur, talisque revelatio nullam fidem facit, nullumque operatur effectum in judicio, aut extra judicium, etiam quòd probaretur per testes, qui audierunt confessionem, quamvis delicta confessa essent atrocissima, ut hæresis, & læsæ Majestatis. Nisi confitens concessisset licentiam Sacerdoti revelandi confessionem, dummodo licentia pœnitentis non sit implicita, nec interpretativa, sed clara, & patens, & sacerdos, qui de illa asserit, sit bonæ famæ, & in juramento confirmet se talem licentiam obtinuisse, & pœnitens ei non contradicat, hisque concurrentibus creditur Sacerdoti asserenti se licentiam habuisse à confitente revelandi suam confessionem, aliter secus. Vel nisi Sacerdos aliunde, seu alia via extra confessionem notitiam habuisset de delicto, nam tunc vi monitorii potest, & debet revelare, Sacerdoti tamen non creditur dicenti se extra confessionem sciviisse, quamvis sit probatæ vitæ, sed id probare debet, quo non probato, punitur extraordinariè arbitrio judicis. Vel nisi pœnitens solum dixisset confessario delictum sub secreto, licèt addat sub sigillo confessionis, etiam cum protestatione, ut nemini revelaret, dum tamen sua peccata non confiteretur, nam tunc vi monitorii revelare tenetur, quia hæc non est confessio Sacramentalis, quod procedit, licèt pœnitens genu flexo, factoque Crucis signo, & confessione dicta, hoc secretum committat confessario, adhuc enim confessionis sigillum non est, quando non detegitur animo verè fatendi, sed tantùm gratia dandi, aut petendi consilium, de quibus omnibus, & aliis pluribus circa sigillum confessionis, & de pœnis, quibus violatores sigilli confessionis mulctantur, videantur innumeri Theologi, quos citat Diana *resolut. moral. part.*5. *tractat.* 11. *resol.* 1. *cum seq. & in coordinat. part.*1. *tract.*8. *à resolut.*1. *ad* 67. Fagundez *præc.*2. *lib.*6. *à c.*1. *usque ad* 7. Leander *quæst. moral. tom.*1. *tract.*5. *disput.*10. *à quæst.*1. *ad* 91. Villalobos *in sum. mor. par.* 1. *tract.*9. *dif.*72. 73. 74. & 75. Sanchez *de matrimon. lib.*3 *disput.*13. *num.*6. & ex Canonistis, & legistis Covar. *in epit. ad* 4. *part.*2. *c.*8. §.12. *numer.*9. 10. & 11. Spinus *in specu. testam. gloss. rub.* 12. *à num.* 32. Gomez *tom.*3. *var. c.*13. *num.*9. ubi Ayllon Laynez *num.*10. Guttier. *canonicar. lib.*1. *c.*11. *à num.*59. & *de matrimon. capit.*52. *num.*8. Gigas *de crim. læsæ Majest. lib.*2. *quæst.*18. Menoch. *de præsump. lib.*1. *quæst.*89. *num.* 26. & 27. *lib.*6. *præsump.*95. Carasco *ad leg. recop. c.*4. *nu.* 9. Pereyra *de manu Regia part.*1. *c.*10. *num.*36. *versic. Unde*, & *versic. Plures tamen*, Mascard. *de probat. concluf.*377. & *concluf.*984. *num.*4. Cenedo *collect. ad decretum* 60. *tota*, & *collect. ad decretal.* 75. *num.* 1. & *collect.*101. *num.*5. Torreblanca *de magia lib.*4. *cap.*7. *toto*, Farinac. *in praxi part.* 1. *qu.*51. *à num.* 93. *ad* 115. Guazzin *defen.*18. *c.*1. *nu.*14. *post prin.* Trivisan. *dec.*3. *lib.*1. Martha *de jurisdict. part.*3. *c.*7. *à num.*3. Costa *de remed. subsid. remed.*14. *num.*4. *versic. Excipiuntur*, & *in tract. sciebat*, *aut ignorabat dist.*55. *num.*5. *centur.*2. Lazarius *de monitor. sect.*2. *quæst.*17. Transmiera *de obligat. revelandi hæret. quæst.*8. *c.*5. *toto*. Riccius *decis.*172. *part.*1. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*8. *resol.*3. *à num.*38. *ad* 46. Faber *in C. lib.* 4. *tit.* 15. *dif.*38. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *numer.* 46. & *in collect. ad c. si sacerdos* 2. *à numer.* 3. *de offic. ordin.* & *in c. omnis utriusque sexus* 12. *à numero* 15. *ad* 28. *de pœniten.* & *remiss.* & *in can. si sacerdos* 2. *per totum de pœniten. dist.* 6. Fermosin. *in c. novit.* 13. *quæst.* 31. *numero* 34. *quæst.* 38. *à numero* 1. *ad* 9. *de judiciis*, & *in c. ad nostram* 20. *numero* 101. *de jurejurando*.

Limita 3. ut vi monitorii, qui rem ipsam retinet, 37
non tenetur se ipsum denuntiare, & revelare; quia nemo tenetur se ipsum prodere in judicio externo, *can. si quis aliquando de pœniten. distinct.* 1. Similiter regulariter loquendo, quis non tenetur denuntiare, & manifestare socios delicti, quia manifestando socios se ipsum manifestaret, super quibus videantur

bene

benè declarantes multis citatis Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract.* 4. *resol.* 8. *&* 9. *part.* 4. *tract.* 4. *resol.* 41. *& in coordin. part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 15. 16. *&* 27. *n.* 7. Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 3. *verbo accusare num.* 10. *& verbo denuntio sub num.* 4. *vers. qualiter autem* Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 4. *disput.* 2. *punct.* 4. *num.* 11. Martha *de jurisdict. part.* 3. *cap.* 7. *à n.* 11. Raynaud. *de monitor. part.* 1. *c.* 3. *quæst.* 10. *&* 15. Guazzin. *defens.* 18. *c.* 1. *n.* 14. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 4. *disp.* 3. *punct.* 4. *num.* 10. *vers. Et confirmari, & num.* 11. Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *cap.* 10. *à n.* 51. Escob. *in tract. scelect. tract.* 2. *part.* 2. *qu.* 2. §. 2. *à n.* 30. Machado *en su perfeto Confessor libr.* 1. *part.* 3. *tract.* 7. *docu.* 4. *num.* 1. Riccius *collect.* 995. *in princ.* Fermosin. *in cap. novit.* 13. *quæst.* 37. *tota, & quæst.* 41. *à num.* 18. *de judiciis, & in cap. nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 80. 81. *&* 82. *de jurejurando,* Lazarius *de monitor. sect.* 2. *quæst.* 14. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *num.* 45. *&* 46. ubi dicit hoc procedere, quamvis speciatim per monitorium caveatur, & reus se patefaceret, Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 43. §. 4. opiniones contrarias referunt Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 1. Giurba *decis.* 94. *num.* 10. 11. *&* 12.

38 Verùm ad tollendos scrupulos Curia Ecclesiastica Neapolitana sequens opinionem negativam, numquam decernit monitoria contra principales non revelantes, sed tantùm contra principales non restituentes, & contra testes scientes, qui rem detinent, & non revelantes, Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 1. *vers. Quapropter,* Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 45. §. 4. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *num.* 46. *vers. Hinc in Curia,* Riccius *collect.* 995. *post princ. vers. Et propterea,* Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 88. *de jurejurando,* notat Giurba *decis.* 94. *num.* 10. *vers. Nec videtur.* Sed principalis non incurrit excommunicationem, quando non tenetur restituere, ut si factus fuerit impotens ad solvendum, *ex regula, l. impossibilium, ff. de reg. jur.* vel commodè restituere nequit, *l. nepos proculo, ff. de verbor. signif.* aut quando ex restitutione ipsi immineret periculum majoris damni, vitæ, vel famæ, *argum. cap. officii, de pœnit. & remiss.* Nisi possit occultè restituere, vel alio modo cum parte concordare, saltem per interpositam personam, quæ nomen principalis, taceat, vel ei remissionem debiti impetret. Similiter non tenetur restituere, quando retinet in compensationem justam, vel alio modo non est obligatus ad restituendum, cum tunc non sit in peccato mortali. Nec tenetur restituere, quando litigat in judicio, & lis est dubia, quia in dubio præsumitur pro possessore *cap. ex litteris, de probat.* Sed debet expectare exitum causæ, sic Genuensis *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 1. *vers. Non tamen,* & alii plures, quos citat Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 96. *num.* 47. 48. 49. *&* 72. Fermosin. *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 84. 85. 86. *&* 89. *de jurejurando.*

39 Scripturas habens an vi monitorii teneatur illas exhibere, & revelare? videantur Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 1. *in fine, vers. Sed an aliquis,* Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 7. *de censuris disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 8. *&* 9. Lazarius *de monitoriis sect.* 3. *qu.* 1. Sayrus *de clavi Regia l.* 12. *cap.* 20. *à num.* 30. Avila *de censuris part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 4. *dub.* 1. *per totum,* Raynaud. *de monit. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 15. Riccius *dec.* 36. *part.* 2. latè Diana *resol. moral. part.* 9. *tract.* 9. *& miscel.* 4. *resol.* 49. *aliàs* 48. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 1. *resol.* 165. plures alios laudant Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *n.* 50. Fermosinus *in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 83. *&* 90. *de jurejurando,* Giurba *decis.* 94. Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 8. *resolut.* 2. *à num.* 36. *cum plurib. seq. & resol.* 3. *à num.* 27. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 10. *sub num.* 39.

40 Limita quartò, in eo qui scit aliquid, quod probari non potest, non tenetur vi monitorii ad denuntiandum, & revelandum, exceptis tribus casibus. Primò, quando in monitorio non præcipitur denuntiatio, sed testificatio. Secundò, quando præcipitur denuntiari delictum respiciens fidem, & Christianam Religionem, ut est hæresis, vel blasphemia hæreticalis. Tertiò in matrimonio, de quibus videantur Trivisan. *decis.* 50. *part.* 2. Riccius *collect.* 995. *vers. Secundò,* Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 2. Escobar. *in tractat. scelect. tract.* 2. *part.* 2. *quæst.* 3. §. 6. *toto,* Lazarius *de monitor. sect.* 3. *quæst.* 12. Raynaud. *de monitor. part.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 3. abundè pluribus laudatis Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 4. *resol.* 1. *& part.* 7. *tract.* 12. *& miscel.* 3. *resol.* 21. *aliàs* 19. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 1. *&* 2. Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 96. *num.* 51. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 4. *disput.* 3. *punct.* 4. *num.* 1. *&* 2. Pereyra *de manu Regia part.* 1. *cap.* 10. *à num.* 33. *vers. Non desunt cum seq.* Daniel de Nobilibus *disput.* 52. *numer.* 4. Fermosin. *in cap. novit.* 13. *quæst.* 31. *&* 33. *de judiciis, & in cap. ad nostram* 20. *quæst.* 1. *num.* 87. *de jurejurando,* Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 3. *verbo accusare, num.* 12. Avila *de censuris part.* 2. *cap.* 5. *disp.* 5. *dub.* 2. *versic. Hanc conclusionem, ibi hoc intelligo.* Excipitur etiam crimen læsæ Majestatis humanæ, videantur Farinac. *in praxi part.* 1. *quæst.* 51. *à num.* 73. & pro mille Larrea *alleg. fiscal.* 65. *&* 66. Laynez ad Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 2. *num.* 9.

Sed quid si quis sciat id ex solo auditu, quod mandatur in monitorio, an teneatur denuntiare, & revelare? Videantur Sanchez *de matrimonio lib.* 3. *disp.* 13. *num.* 7. Guttierr. *de matrim. cap.* 59. *num.* 10. 11. *&* 12. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 66. *&* 67. Martha *de jurisd. part.* 3. *cap.* 7. *num.* 25. 41

Limita 5. ut vi monitorii quis non teneatur denuntiare, & revelare, quando probabiliter timet grave damnum spirituale, vel temporale in vita, fama, vel honore, vel in substantia, Avila *de censur. part.* 2. *c.* 5. *disp.* 5. *dub.* 2. *concluf. secunda,* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 2. *num.* 6. Carascus *ad leg. recop.* 4. *num.* 20. *&* 44. Larrea *decis.* 98. *num.* 49. *vers. Præsertim,* Guttierr. *canonicar. libr.* 1. *cap.* 11. *num.* 25. plures alios cumulat Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 96. *num.* 70. sequitur Fermosin. *in cap. ad nostram,* 20. *qu.* 1. *num.* 76. *de jurejurando,* videantur Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tract.* 4. *disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 10. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 4. *resol.* 7. *& part.* 4. *tract.* 5. *resol.* 19. *&* 36. *& in coordinat. part.* 5. *tract.* 9. *resol.* 12. 13. *&* 14. Pereyra *de manu Regia part.* 1. *cap.* 10. *n.* 36. *vers. Unde,* ibi, *Secundò quando revelans.* 42

Quæro 7. an monitorio concesso, si pars contra quam fertur, compareat in termino, & asserat se paratam esse respondere coram suo judice, monitorium cessare debeat? Resp. quòd sic, utpotè non necessarium, cum suppetat alia via debitum recuperandi, & veritatem investigandi, & sic causa remittenda erit judici competenti, ut notarunt Ugolin. *de potest. Episc. cap.* 45. §. 4. Guttierr. *canonicar. libr.* 1. *cap.* 11. *num.* 82. Genuen. *in praxi Archiep. Neapolit. cap.* 1. *num.* 11. *in fine,* quos refert, & sequitur Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 7. *de censuris disp.* 2. *punct.* 3. *num.* 12. quibus addo Lazar. *de monitor. sect.* 2. *quæst.* 16. *num.* 10. *&* 11. *& sect.* 4. *quæst.* 27. Thesaur. *fori Eccles. part.* 3. *cap.* 38. *num.* 23. Marian. Antonin. *resol. jur. libr.* 1. *resol. ult. casu* 75. Costa *de remed. subsid. remed.* 14. *num.* 4. *vers. Excipiuntur,* ibi: *Neque ille,* Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 10. *sub num.* 41. Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.* 1. *n.* 11. *in fine,* Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 96. *num.* 35. *vers. Sic etiam,* Tondut. *de præven. jud. part.* 1. *cap.* 27. *n.* 14. Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 8. *resol.* 2. *num.* 65. ubi addit, quòd à denegata remissione, & à non supersedendo in censurarum publicatione tamquam injusta datur appellatio, & recursus ad Tribunalia sæcularia pro auferenda vi à Judice Ecclesiastico illata. 43

Quæro 8. An monitorium lite pendente coram Judice sæculari possit concedi absque vitio attentatorum? Quidam tenent, quòd non potest impetrari sine licentia judicis sæcularis citra vitium attentati, quos refert, sed reprobat Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 10. *num.* 41. *in fine.* Alii dicunt, quòd impetratum lite pendente est injustum, Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 8. *resol.* 2. *num.* 60. *&* 64. Veritas tamen est, quòd si per monitorium mandatur aliquid restitui ex deductis in judicio sæculari, super quo lis pen- 44

det, concedi non potest citra vitium attentatorum, ita per nostrum Senatum declaratum testatur Cancer. *part. 2. var. cap. 10. num. 40.* Si verò monitorium tantum conceditur ad denuntiandum, & revelandum, cum per illud juvetur judicium sæculare, tunc concedi potest sine vitio attentatorum, sic Panormit. *in cap. ad nostram, 20. not. 3. de jurejurando, & cons. 15. num. 2. libr. 1.* Silva *nuptial. libr. 3. verbo monitoria, num. 33. & 34.* Marian. Antonin. *var. resol. libr. 1. resolut. ult. casu 36.* Lazarius *de monitor. sect. 4. quæst. 1. num. 27. 28. & 29.* Faber *in Cod. libr. 4. tit. 15. de testibus resolut. 24.* quos refert, & sequitur Cancer. *part. 2. var. cap. 10. num. 41.* Marc. Ægid. Craveta, & Sola, quos laudat Riccius *dec. 219. part. 1.* quibus addo Escobar. *in tract. scelectis. tract. 2. part. 2. quæst. 2. §. 3. num. 62.* Costam *in tractat. aut sciebat, ut ignorabat dist. 55. num. 7. 8. 9. & 10. centur. 2.* Barbosam *de potest. Episc. part. 3. allegat. 96. num. 5. vers. Et etiam, & num. 38.* Fermosin. *in c. ad nostram 20. quæst. 1. num. 22.* Caras. *ad leg. recop. cap. 4. num. 22.* Tondut. *de prævent. jud. part. 1. cap. 27. à num. 3. ad 8.* videndus Faber *in Cod. libr. 4. tit. 14. defin. 54.*

45 Quæro 9. An testes, qui veniunt testimonium veritatis dicturi monitoriis impulsi, debeant deponere cum juramento? Resp. quòd non, sed sequentibus verbis solent depositiones facere. N. ætatis annorum triginta testis veniens ad revelationem prædictæ excommunicationis dixit, & revelavit hoc tantùm scire, Nisi in monitoriis sanciretur, ut revelationes fierent cum juramento, quod quippe, & justè præcipi posse, & tunc non nisi præcedente juramento admitti testes ad revelandum, de quibus videantur Genuen. *in prax. Archiep. Neapolit. capit. 1. num. 16.* Mandel de Alba *cons. 15. sub numer. 6. propè finem vol. 1.* Lazarius *de monitor. sect. 4. quæst. 9. numer. 15.* Raynaud. *de monitor. part. 1. cap. 3. quæst. 15. vers. Quod vero, in fine,* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 96. numer. 34.* Fermosin. *in cap. ad nostram 20. quæst. 1. numer. 50. de jurejurando,* Castr. Palaus *in oper. moral. part. 7. de censuris disp. 2. punct. 3. num. 13.*

Hujusmodique testes, qui veniunt testimonium veritatis dicturi monitoriis impulsi tenentur revelare, & propalare, quidquid sciunt, Barbosa post alios *de potest. Episc. part. 3. allegat. 96. num. 36.* sequitur Fermosin. *in cap. ad nostram 20. quæst. 1. num. 51. & n. 71.* & facientes falsam revelationem, etiam sine juramento graviter puniendi sunt, & qua pœna, tradit Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 1. num. 16. vers. Et etiam menti tenendum,* notat Carascus *ad leg. recop. cap. 4. n. 33.* explicat Tondutus *de prævent. jud. part. 1. cap. 27. num. 10.* Et an non revelantes ex vi monitorii teneantur restituere damna inde secuta, Diana *resol. moral. part. 5. tract. 13. resol. 68. & in coordin. part. 5. tract. 1. resolut. 163.* ad quem se refert Baron. *de citat. tom. 3. in addit. ad quæst. 16. num. 69.*

46 Notandum tamen est, quòd testes recepti in vim monitorii coram judice Ecclesiastico nihil probant, nec fidem faciunt; sed in tali casu necesse est, quòd de novo deponant ad tenorem articulorum judicii sæcularis, tamquam si aliam depositionem non fecissent, Bertrand. *cons. 112. vol. 6.* Olascus *decis. 128. num. 13.* Marcus *decis. 803. in fine part. 2.* Menochius *de arbitr. jud. casu 109. num. 1.* Rauden. *dec. Pisana 21. num. 11. & 12.* Cavalcan. *de testib. part. 3. numer. 104. in addit. margar.* Lazarius *de monitor. sect. 4. quæst. 9. numer. 3.* Riccius *decis. 372. à numer. secunda, usque ad finem part. 4. & collect. 995. in fine, vers. secundo animadvertendum,* Costa *in tractat. aut sciebat, aut ignorabat dist. 55. num. 11. & 12. centur. 2.* Escobar. *tract. scelect. tract. 2. part. 2. quæst. 2. §. 2. num. 11.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 96. num. 36.* Noguerol. *allegat. 23. num. 76. & 77.* Fermosinus *in capit. ad nostram 20. quæst. 1. num. 51. & 95. de jurejurando,* Giurba *dec. 95. num. 1.* Tusch. *littera T. conclus. 163. num. 33.* Lara *in compend. vitæ homin. cap. 20. num. 12.* Tondut. *de prævend. jud. part. 1. cap. 37. numer. 18. & 19.* notant Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 1. num. 16. vers. Et quando,* Castr. Palaus *in oper. moral. part. 7. de censuris disp. 2. punct. 3. num. 13. vers. Judex oblato libello,* Carascus *ad leg. recop. cap. 4. num. 37. vers. Præsentata,* ibi: *Y guarda el Notario,* & ita observari in Curia Gratian. protestatur Craveta *cons. 181. num. 5.* & in Senatu Sabaudiæ refert Faber *in C. lib. 4. tit. 15. defin. 16. & defin. 24.* & in nostro Senatu, tradit Cancer. *part. 1. var. cap. 10. sub num. 41. & 42.* nisi testes sint mortui, nam tunc probata eorum bona vita probant Costa Siculus *cons. 40. num. 4.* Baron. *de citat. tom. 1. quæst. 16. num. 116.* Giurba *decis. 95. num. 2. vers. Præcipue.* Vel nisi alia concurrant, quæ animum judicis moveant, & inclinent Lazarius *de monitor. sect. 4. quæst. 9. num. 6.* Giurba *decis. 95. num. 2. in princ.*

Quæro 10. An requiratur citatio partis in concessione litterarum monitorialium? Respond. quòd non. 47
Genuen. ita servari in Curia Neapolitana testatur *in prax. Archiep. cap. 1. numer. 11.* Escobar. *in pract. scelect. tract. 2. part. 2. quæst. 2. §. 3. num. 119.* Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat. 96. num. 37.* Fermosinus *in cap. ad nostram 20. quæst. 1. num. 39. de jurejurando,* Baronius *de citat. tom. 3. in addition. ad quæstionem 16. num. 71.*

Ultimò advertendum est, quòd monitoria, quæ ad 48
finem revelationis conceduntur, non dicuntur statuta, sed mandata generalia, vel specialia lata ab homine, & sic morte, aut remotione concedentis ab officio expirant, antequam incurratur in excommunicationem, at post excommunicationem incursam opus est absolutione, sic Novarius *in manuali cap. 27. num. 3.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 1. n. 18.* Lazar. *de monitor. sect. 2. quæst. 1. num. 11.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 96. num. 78.* Xammar. noster *de offic. jud. part. 1. quæst. 24. num. 49.* Henriquez *in sum. part. 1. libr. 13. cap. 18. num. 4.*

ARGUMENTUM.

An Clericus possit capi per Judicem sæcularem, quando contra eum delictum committit.

SUMMARIUM.

Clericus capi potest per Judicem sæcularem, quando contra eum delictum committit, num. 1. Amplia 1. quando eum provocat, & diffidat, numer. 2. Amplia 2. quando eum injuriat, numero 13. ratio assignatur, numer. 4. Amplia 3. quando irreverenter loquitur coram Judice sæculari, numer. 5. Amplia 4. quando ex proposito debitum honorem non servat Judici sæculari, eum non salutando, & caput non detegendo, numer. 7. Amplia 5. quando Judici sæculari exequenti resistit, num. 11. Amplia 6. ut nedum in his casibus possit eum capere, sed etiam mulctare pœna pecuniaria, nu. 12. sed hanc Ampliationem plures impugnant, num. 13. Limita 1. si officialis sæcularis baculum, & insignia officii non defert, num. 14. Sublimita 1. si eum antea cognoverit, num. 22. Sublimita 2. si officialis est de illis qui baculum, & insignia officii deferre solent, num. 25. Limita 1. quod licet Judex sæcularis possit capere Clericum non injuriantem, tenetur Clericum captum ducere ad Judicem Ecclesiasticum, quanto citius, & sine ignominia, num. 26.

6 *Injuria illata in conspectu Judicis reputatur atrox.*

8 *Præstare tenentur.*

9 *Exemptio jura reverentiæ non substulit.*

10 *Honor præcipuè in salutatione consistit.*

15 *Baculus vel virga, quod officiales sæculares deferre tenentur, est signum jurisdictionis.*

16 *Ignorantia qualitatis personæ, & loci præsumitur ex ipsius loco, statu, & habitu.*

17 *Ignorasse is præsumitur aliquam esse virginem, quam meretricali habitu indutam invenit.*

18 *Contendens cum Rectore Gymnasii carente insignibus*

gnibus non punitur pœna ſtatuti indicta contra afficientem injuria Rectorem.

19 *Familiam Prætoris verberans, quam ex habitu credit non eſſe talem, pœna ſtatuti non punitur.*

20 *Clericum repertum in habitu laicali percutiens, credens eſſe laicum excuſatur à pœna excommunicationis, numer.* 20. *fallit ſi prius agnoverat, num.* 24.

22 *Ignorans non contemnit.*

23 *Ignorantia craſſa, & ſupina non excuſat.*

DECISIO CCXXXVI.

1 COmmunis eſt Doctorum reſolutio. Quòd Clericus capi poteſt per Judicem ſæcularem, quando delictum contra eum committit, Decian. *tract. crim. tom.* 1. *libr.* 4. *cap.* 9. *num.* 141. Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 89. Garcia *de Nobilitate gloſſ.* 9. *num.* 32. Regens Seſſe *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 198. *& cap.* 9. §. 2. *num.* 63. & alii allegandi, infrà *num.* 8.

2 Amplia 1. Ut Clericus capi poſſit per Judicem ſæcularem, quando eum provocat, & difidat, ita fuit in Cathalonia deciſum per Cancellarium Puigmari 6. Junii 1631. in favorem Bajuli, Aſſeſſoris, & Ædilis Villæ de Cardona contra Raphaelem Arpa Presbyterum, & Canonicum Cardonæ, ex quo dictus Bajulus, & alii ſupradicti eum comitantes manus injecerunt in dictum Arpa, & captum duxerunt per medium dictæ Villæ Cardonæ uſque quo dictus Bajulus eum tradidit Abbati dictæ Villæ de Cardonæ ratione provocationis, & difidimenti verbo tenus per dictum Arpa contra dictum Bajulum factæ, & facti, his verbis: firmæ Juris in Curia ſæculari factæ per dictum Bajulum Aſſeſſorem, & Ædilem locum fuiſſe, & eſſe.

3 Amplia 2. Ut Clericus capi poſſit per Judicem ſæcularem, quando injuriat, ut docent Decian. Bobad. Garcia, & Reg. Seſſe locis citatis *num.* 1. quibus addendi ſunt Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 42. idem Regens Seſſe *de inhibit. cap.* 9. §. 2. *à numer.* 60. Diana *reſol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 26. *aliàs* 25. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 61. Thom. del Bene *de parlament. dub.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 16. *numer.* 2. *& de Immunit. Eccleſ. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 22. *num.* 3. & cum Imola, & Angelo tradit noſter Oliba *de jure fiſci cap.* 14. *num.* 66. *verſic. Quod ſi officiali.*

4 Ratio eſt, quia quando Clericus injuriat Judicem ſæcularem, videtur repertus in crimine fraganti, ut inquit Oliba ſupra citatus *num.* 3. & quando Clericus reperitur in fraganti delicto capi poteſt per Judicem ſæcularem, ejuſque miniſtros, ut pluribus Doctorum auctoritatibus exornavi *deciſ.* 188. *numer.* 17. *part.* 3. quibus addo eumdem Olibam *de jure fiſci capite* 44. *num.* 66. *in princ.* Eſcaño *in propug. Sacræ Relig. Militar. Sancti Joannis diſcept.* 13. *cap.* 6. *num.* 20. *&* 21. Don Michaelem de Calderò *deciſ.* 12. *num.* 81. *part.* 1.

5 Amplia 3. Ut Clericus capi poſſit per Judicem ſæcularem, quando irreverenter loquitur coram Judice ſæculari, Garcia *de nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 32. Seſſe *de inhibit. cap.* 9. §. 2. *à num.* 60. *ad* 64. Reg. Seſſe *de inhibit. cap.* 9. §. 2. *à num.* 60.

6 Si quidem injuria illata in conſpectu Judicis reputatur atrox, *l. prætor edixit* §. *atrocem verſic. Nam in prætoris conſpectu, ff. de injuriis* §. *atrox inſtit. Eodem*, Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 6. *num.* 4. Menochius *de arbitr. jud. caſu* 263. *n.* 23. Farinac. *in praxi part.* 3. *quæſt.* 105. *num.* 192. 193. *&* 194. Conciolus *ad ſtat. Eugub. libr.* 4. *rubr.* 43. *num.* 8.

7 Amplia 4. Si Clericus ex propoſito debitum honorem non ſervat Judici ſæculari, eum non ſalutando, & caput non detegendo, capi poteſt per Judicem ſæcularem, Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 89. Garcia *de Nobilit. gloſſ.* 9. *num.* 32. *verſ. Adeo*, Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 42. *verſic. Sed ſi*, Reg. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *numer.* 198. *verſic. Clericus*, Giurba *conſ.* 38. *num.* 15. *verſ. Sic*, *& Clericus*, Conciolus *verbo officialis reſol.* 2. *num.* 3. Ego *deciſ.* 13. *numer.* 49. *part.* 1.

Quia Clerici Judicibus ſæcularibus honorem, & 8
reverentiam præſtare tenentur, ut ex Giurba, Gratiano, Carleval, Cutello, & Thom. del Bene *tradidi deciſ.* 13. *num.* 47. *part.* 1. ſimiliter alii exempti, Baldus *in l. fin. Cod. de bonis libert.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 284. *ſub num.* 61. Giurba *conſ.* 38. *n.* 17. nam exemptio jura reverentiæ non ſubſtulit, & exempti † ab 9
ordinario non videntur exempti à Jure reverentiali. Ego plures laudavi *deciſ.* 13. *num.* 48. *part.* 1. addo Gratian. *in addit. ad deciſ.* 232. *num.* 8. *part.* 1. *& diſcept. forenſ. cap.* 284. *num.* 61. *verſic. In generali*, cum nec pacto poſſit tolli, & remitti nec præſcribi, idem Gratian. poſt alios *deciſ.* 232. *num.* 6. *&* 7. *diſcept. forenſ. cap.* 284. *ſub num.* 61. Giurba *conſ.* 39. *num.* 17. Et ho- 10
nor † præcipuè in ſalutatione conſiſtit, *l. fin. Cod. de offic. diver. jud. l. peculium*, *Cod. de prox. ſacror. ſcrin. libr.* 11. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 284. *num.* 3. Giurba alios addit *conſ.* 38. *num.* 18. Don Michael de Calderò *deciſ.* 3. *num.* 19. *part.* 1. Conciolus *verbo Officialis reſol.* 2. *num.* 1. *&* 2.

Amplia 5. Si Clericus Judici ſæculari exequenti re- 11
ſiſtit, eximens ab ejus manibus aliquem captum, vel impediens ne eum capiat, aut aliter executionem impediret, capi poteſt per Judicem ſæcularem, Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *cap.* 7. *ſub num.* 42. Reg. Seſſe *de inhibit. cap.* 8. §. 3. *num.* 197. *verſ. & idem*, *& capit.* 9. §. 2. *à num.* 160. plures cumulat Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *numer.* 84. ſequitur Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 21.

Amplia 6. Ut Judex ſæcularis nedum poſſit capere, 12
ſed etiam mulctare, & punire pœna pecuniaria Clericum in ſuis bonis temporalibus, ſi reverentiæ ſigna illi non exhibuerit, vel coram ipſo deliquerit, & in aliis caſibus in regula, & ampliationibus ſupra traditis, Bobad. *in polit. libr.* 1. *cap.* 18. *num.* 84. *&* 89. Pereyra *de manu Reg. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 41. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 21. alios addidi *deciſ.* 13. *num.* 49. *part.* 1.

Sed hanc ampliationem impugnant Genuen. *in prax.* 13
Archiep. Neapol. cap. 8. *num.* 5. *& cap.* 10. *verſ. Et licet hodie*, Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 13. Magala *part.* 3. *libr.* 3. *cap.* 11. *numer.* 35. Layman *in theolog. moral. libr.* 4. *tract.* 9. *cap.* 4. *num.* 13. *& cap.* 5. *num.* 1. Diana *reſolut. moral. part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 26. *aliàs* 25. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 56. *n.* 3. *& reſol.* 61. *& reſol.* 67. *num.* 2. Cutel. *de Immunit. Eccleſ. libr.* 2. *qu.* 26. Thom. del Bene *de Immun. Eccleſ. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 22. *& de parlament. cap.* 4. *ſect.* 19. *ſubſect.* 16. quos laudavi *dec.* 13. *num.* 49. *in fine part.* 1. Sperell. poſt alios *deciſ.* 49. *num.* 33. *part.* 1.

Limita 1. Si officialis ſæcularis deferat baculum, 14
& inſignia ſui officii, nam tunc ſi injuriatur à Clerico, poteſt officialis ſæcularis eum capere, quia iſto caſu videtur repertus in crimine fraganti; ſecus ſi officialis ſæcularis non deferat baculum, & inſignia ſui officii, ita ſentit Oliba *de jure fiſci capit.* 14. *numer.* 66. *verſ. Quod ſi officiali.*

Baculus enim, vel virga eſt ſignum juriſdictionis, 15
quod officiales ſæculares deferre tenentur, ut ab aliis diſcernantur, ut eis reſiſti non poſſit, *l. decernimus*, *C. de aquæduc. libr.* 11. *l. ſtigmata*, *C. de fabri cenſib. libr.* 11. *l. item apud labeonem* §. *ſi quas virgines*, *ff. de injur.* Boer. *deciſ.* 170. *numer.* 5. Ramirez *de lege Regia* §. 24. *n.* 6. Farinac. *in praxi crim. part.* 1. *quæſt.* 32. *numer.* 37. *& conſ.* 65. *num.* 28. *tom.* 1. Azevedo *l.* 8. *tit.* 23. *n.* 11. *libr.* 4. *recop.* Bobad. *in polit. libr.* 1. *cap.* 13. *num.* 50. *& libr.* 3. *cap.* 2. *num.* 11. Muta *deciſ.* 7. *num.* 4. Aviles *cap.* 42. *prætor. gloſſ. varas*, *numer.* 1. Maſtrill. *de magiſtrat. libr.* 5. *capit.* 8. *à numer.* 106. Rovit. *in pragmat.* 1. *numer.* 31. *de abolitionib.* Thoro *in compend. deciſ. part.* 2. *verbo officiales col.* 3. *verſ. Unde etiam fol.* 211. Baſilic. *deciſ.* 10. *num.* 6. Giurba plures cumulat *conſ.* 29. *numer.* 23. *& conſ.* 38. *numer.* 3. Luca ad Franchis *deciſ.* 326. *numer. ſecundo*, Suelves *conſ.* 41. *numer.* 24. *libr.* 2. Cabreros *de metu libr.* 2. *capit.* 15. *à numer.* 4. Solorzano *de jure Indiar. libr.* 4. *cap.* 5. *numer.* 3. *& in polit. libr.* 5. *capit.* 5. ex noſtris Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloſſ.* 10. *part.* 2. *numer.* 95. *&* 96. latè, & doctè Don Michael de Calderò *deciſ.* 4. *à numer.* 5.

16 *part.* 1. Nam † ignorantia qualitatis personæ, & loci, præsumitur ex ipsius loco, statu, & habitu, Menoch. *cons.* 898. *num.* 11. *libr.* 9. Giurba *cons.* 38. *num.* 4. Sanchez *de matrim. libr.* 9. *disp.* 32. *sub num.* 41.

17 Sicut ignorasse is præsumitur aliquam esse virginem, quam meretricali habitu indutam invenit, *l. apud labeonem* §. *si quis virginem*, *ff. de injur.* Menochius *cons.* 898. *num.* 22. *libr.* 9. Mascardus *de probat. conclus.* 848. *numer.* 2. Patian. *de probat. libr.* 2. *cap.* 19. *num.* 41. & 51. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 9. *num.* 191. Giurba *cons.* 38. *num.* 5.

18 Et contendens cum Rectore Gymnasii carente insignibus non punitur pœna statuti indicta contra afficientem injuria Rectorem, Albericus *de stat. part.* 1. *quæst.* 45. Menoch. *cons.* 898. *num.* 23. *libr.* 9. Giurba *cons.* 38. *num.* 6.

19 Similiter qui familiam Prætoris verberavit, quam ex habitu credit non esse talem, pœnam statuti non patitur, Menochius *cons.* 898. *num.* 24. *libr.* 9. & *præsumpt.* 76. *num.* 12. *libr.* 6. Patian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 44. Giurba *cons.* 38. *num.* 7.

20 Idemque de eo, qui percussit Clericum repertum in habitu laicali, credens illum esse laicum, excusatur à pœna excommunicationis, Menoch. *cons.* 898. *num.* 25. & *præsumpt.* 76. *num.* 12. *libr.* 6. Mascard. *de probat. concl.* 848. *num.* 4. Maresc. *variar. libr.* 2. *cap.* 127. *num.* 2. Decian. *tract. crim. libr.* 6. *cap.* 34. *num.* 1. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 77. *num.* 7. ubi Bajard. *numer.* 15. Farinac. *fragm. crim. part.* 2. *verbo ignorantia*, *num.* 98. Covarr. *in cap. alma mater*, *part.* 1. §. 10. *num.* 15. Sanchez *de matrimon. libr.* 9. *disput.* 32. *num.* 41. Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de favore Cler. can.* §. 2. *num.* 14. Villalobos *in sum. moral. part.* 1. *tract.* 17. *disp.* 22. *num.* 3. *vers. El segundo es*, alios plures cumulant Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 9. *num.* 189. Giurba *cons.* 38. *num.* 8. quibus addendi sunt multi citati à Cenedo *collect. ad decretum* 24. *num.* 11. Barbosa *in cap. si vero* 4. *num.* 2. & 5. *de sentent. excomm.* & *in can. si quis suadente diabolo*, *num.* 50. 17. *quæst.* 4. & *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 39. §. 1. *num.* 58. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 6. *de censuris disp.* 3. *punct.* 23. §. 3. *num.* 4. Diana *resol. moral. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 42. & *in coordin. part.* 5. *tract.* 2. *resol.* 25. Leander *quæst. moral. tom.* 4. *tract.* 1. *disp.* 9. *quæst.* 1. *tum seq.* Lezana *in sum. mor. part.* 3. *verbo Clericus*, *num.* 11.

21 Nam ignorans non contemnit, nec puniendus est, cum non delinquat, *l. genero*, *ff. de his qui notantur infamia*, *l. si quis ignorans*, *ff. locat.* Farinacius *fragm. crim. part.* 2. *littera I. num.* 99. latè Costa *de scientia*, & *ignorantia inspect.* 85. pro mille Giurba *cons.* 38. *numer.* 9. & 24.

22 Sublimita 1. Hanc primam limitationem, si Clericus antea officialem sæcularem esse cognoverit, quo casu quamvis officialis sæcularis non deferat baculum seu virgam jurisdictionis, & eum injuriat, potest Judex sæcularis illum capere, ad Azevedo *l.* 8. *num.* 12. *tit.* 23. *libr.* 4. *recop.* ubi percutiens Alguazellum, dum signum justitiæ non haberet, si antea eum cognoverat, tenetur de resistentia, quia tunc ignorantia est crassa, & supina, sequuntur Giurba *cons.* 29. *num.* 23. *vers. Dummodo*, & *cons.* 38. *num.* 24. *vers. Supinam autem*, Mastrill. alios addit *de Magistr. libr.* 5. *cap.* 8. *numer.* 109. Don Michael de Calderò *decis.* 3. *num.* 43. & *decis.* 4. *sub num.* 5. *part.* 1.

23 Ignorantia enim crassa, & supina non excusat, *l. nec supina*, *ff. de jur.* & *facti ignorant. gloss. in cap. excommunicatio verbo de facto suo de rescript.* Mascard. *de probat. conclus.* 848. *num.* 7. & 8. Oddo *de rest. in integ. quæst.* 8. *num.* 56. Patian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 19. *n.* 60. Scaccia *de judic. part.* 2. *quæst.* 7. *numer.* 631. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 9. *num.* 193. Giurba *cons.* 38. *num.* 14. *vers. Hoc tamen*.

24 Sic percutiens Clericum in habitu laicali, & si aliàs non puniretur, puniri tamen debet, & in excommunicationem incidit, si eum percutiens prius agnoverat, ut docent Doctores citati *num.* 20. Mascardus *numer.* 20. Decian. *num.* 2. Jul. Clar. *num.* 7. Sanchez *num.* 41. Villalobos *num.* 3. *vers. El segundo*, *ibi: Mas bastaria para este*, Carol. de Grass. *num.* 192. Giurba *numer.* 24. *vers. Sic percutiens*, Barbosa, Castr. Palaus; & Diana *ibidem citati*.

Sublimita 2. Hanc primam limitationem, in officialibus sæcularibus insignia officii non deferentibus, ut Bajulus Generalis, ejusque Locum Tenens, Magister Rationalis, & ejus Locum Tenens, ac Regens Regiam Thesaurariam, qui si injuriantur à Clerico, possunt eum capere, ad tradita per Suelves *cons.* 41. *num.* 24. *part.* 2. 25

Limita 2. Quòd quamvis Judex sæcularis possit capere Clericum illum injuriantem, tenetur verò Clericum captum ducere ad Judicem Ecclesiasticum, Ego cum multis *decis.* 138. *num.* 17. 19. 29. 30. *part.* 3. & in terminis Oliba *de jure fisci cap.* 14. *num.* 96. *versicul. Et captum*, non expectatis viginti, aut viginti quatuor horis, ut dicunt Cevallos *com. cont. com. tom.* 4. *quæst.* 897. *num.* 935. Pereyra *de manu Regia part.* 1. *cap.* 7. *num.* 42. *in fine*, Oliba *de jure fisci cap.* 14. *num.* 66. *versic. Illa vero*, sed quanto citius, videantur à me tradita cum magna copia Doctorum *decis.* 138. *num.* 36. *part.* 3. ut fuit observatum in causa suprà relata *num.* 2. cum magna modestia, & urbanitate, sine ignominia, & verecundia Clerici, Ego *decis.* 138. *numer.* 31. *part.* 3. Don Michael de Calderò *decis.* 12. *numer.* 82. *in fine*, *part.* 1. 26

ARGUMENTUM.

An Judex sæcularis possit ingredi Domum Clerici, & eam recognoscere, ac inde extrahere laicos malefactores, & executionem facere in bonis laicorum ibidem repertis absque assistentia Judicis Ecclesiastici.

SUMMARIUM.

1 *Judex sæcularis cum sono emisso potest ingredi Domum Clerici, etiam Sacerdotis, & eam recognoscere, & inde extrahere laicos malefactores absque assistentia Judicis Ecclesiastici.*

2 *Judex sæcularis cum sono emisso potest ingredi Domum Clerici, etiam Sacerdotis, & executionem facere in bonis laicorum in ea repertis absque assistentia Judicis Ecclesiastici.*

3 *Officiales Regii possunt ingredi, & scrutare aliena territoria, & delinquentes capere absque licentia ordinariorum pro executione soni emissi.*

4 *Officiales Regii cum sono emisso ingrediuntur, & scrutantur Ecclesias, & Hospitalia, & alia loca sacra sine assistentia Judicis Ecclesiastici, & ab eis malefactores extrahunt, absque incursu excommunicationis, num.* 4. & *nedum capiuntur malefactores laici, sed etiam Clerici, si inter eos reperiantur, num.* 5.

6 *Officiales Regii an possint ingredi sine processu soni emissi Domos Ecclesiasticorum, & inde extrahere laicos malefactores, absque assistentia Judicis Ecclesiastici, refertur opinio negativa, numer. sexto, sed affirmativa est verior, numer. septimo, & quid si per Ecclesiasticos resistatur, num.* 19. & 20.

7 *Officiales Regii sine sono emisso ingredi possunt Domos Ecclesiasticorum, & executionem facere in bonis laicorum ibidem repertis, absque assistentia Judicis Ecclesiastici, numer.* 8. *limitatur in, num.* 14. & *quid si per Ecclesiasticos resistatur, num.* 19. & 20.

9 *Clerici persona, à Principis Jurisdictione bona laici nec ejus Domus eximere valet, numer.* 9. & 13. *etiam si Sacerdos gestaret Oleum Sanctum, numer.* 10. *secus si deferret Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, num.* 11. & *sufficit, si reus se immiscet personis prosequentibus Sacrosanctum Sacramentum, num.* 12.

15 *Bona mobilia in Domo reperta Domini Domus esse præsumuntur.*

16 *Maritus quando in Domum propriam ducit uxorem,*

rem, bona mobilia existentia in Domo Mariti præsumuntur Mariti, & non uxoris, num. 16. limita, num. 17.

§8 *Mulier introducens virum in Domum suam, bona mobilia existentia in Domo uxoris, præsumuntur esse uxoris, & non Mariti, nisi per inventarium legitimè confectum constet, quæ bona Maritus illuc attulit.*

DECISIO CCXXXVII.

1 JUdex sæcularis cum sono emisso potest ingredi Domum Clerici, etiam Sacerdotis, & eam recognoscere, ac inde extrahere laicos malefactores absque assistentia Judicis Ecclesiastici, sic Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 51.* ex Oliba *de jure fisci cap. 14. numer. 50. in fine*, Ita fuit declaratum per Cancellarium Loris, Consultoribus Quintana, Planes, & Sans 7. Aprilis 1570. *in casu relato decis. 120. num. 31. vers. Unde part. 1.*

2 Similiter Judex sæcularis cum sono emisso potest ingredi Domum Clerici, etiam Sacerdotis, & executionem facere in bonis laicorum in ea repertis absque assistentia Judicis Ecclesiastici, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Erill, Consultoribus Rubi de Marymon, Pons, & Turell 9. Junii 1637. *in casu relato in additionibus positis ad decis. 120. in fine, vers. Adde denique post part. 2. decis. fol. 611.*

3 Ratio prædictorum est. Quia officiales Regii possunt ingredi, & scrutari aliena territoria, & delinquentes capere absque licentia Ordinariorum, pro executione soni emissi, *pragmat. 4. incipiens* Per *quant. tit. de sentent. Sacramental.* Calicius *de sono emisso quæst. 7.* Oliba *de jure fisci capit. 14. num. 4.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 49.* Ego no-
4 tavi *decis. 28. numer. 8. part. 1.* Et nedum † Officiales Regii cum sono emisso ingrediuntur, & scrutantur aliena territoria, sed Ecclesias, & Hospitalia, & alia loca Sacra, sine assistentia Judicis Ecclesiastici, & ab eis malefactores extrahunt absque incursu excommunicationis, Calicius *de sono emisso quæst. 7.* Michael Ferrer. *part. 3. observ. cap. 243. vers. Aliqui tamen Doctores*, Oliba *de jure fisci capit. 14. numer. 45.* Cancer. *part. 3. var. cap. 5. num. 5.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 47.* Ego *decis. 28. n. 9. part. 1.* ut expresè dixit Regium Consilium Cathaloniæ in consultatione missa Serenissimo Domino Imperatori Carolo Quinto, data Barcinonæ 13. Februarii 1551. his verbis. *Regii Officiales facto processu, qui dicitur soni emissi ingrediuntur Ecclesias, & alia loca Immunitatis sine assistentia Officialis Ecclesiastici, & extrahunt delinquentes, & si fieret resistentia per Curiam Ecclesiasticam, procederetur contra Prælatos ad occupationem temporalitatum*, tradidi *decis. 28. numer. 7. part. 1.* & fuit declaratum per Cancellarium Cathaloniæ Puigmari 31. Martii 1631. in casu à me relato *in additionibus positis post 2. part. decis. in fine vers. Circa decisionem fol. 610.*

5 Et non solùm capiuntur malefactores laici, sed etiam Clerici si inter eos reperiantur, Oliba *de jure fisci cap. 14. num. 43.* Cancer. *part. 3. var. cap. 5. num. 3.* Fontan. *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 48.* Ego *decis. 28. num. 10. part. 1.* Don Michael de Calderò *decis. 12. num. 82. part. 1.*

6 Sed difficultas in duobus consistit. Primò, An Officiales Regii possint ingredi sine processu soni emissi domos Ecclesiasticorum, & inde extrahere laicos malefactores, absque assistentia Judicis Ecclesiastici? Fontanella, & Oliba *citati num. 1.* videntur innuere,
7 quòd non. At veritas est, † quòd sic, ut expresè declaravit Regium Cathaloniæ Consilium in consultatione missa Serenissimo Domino Imperatori Carolo Quinto data Barcinonæ 13. Februarii 1551. his verbis. *Ingrediuntur Officiales Regii etiam sine processu soni emissi Domos Ecclesiasticorum, & extrahunt laicos, sine assistentia Judicis Ecclesiastici*, tradidi *decis. 28. num. 12. part. 1.* Et fuit decisum per Cancellarium Cathaloniæ Loris, Consultoribus Quintana, Puig, Osset, & Sans 9. Octobris 1579. nulla facta mentione soni emissi, in favorem Petri Bellet Algutzirii Regii, & aliorum, eo quia dictus Algutzirius accessit ad Domum Antici Guinart Canonici Gerundæ ad perquirendam Anticam Villalonga, quæ à Regiis carceribus aufugerat, his verbis: firmæ juris per dictum Petrum Bellet, & alios in Curia sæculari factæ locum fuisse, esse, & cognitionem dictæ causæ ad Curiam sæcularem spectabilis Gerentis vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ pertinere, & spectare, & in ea fore, & esse pertractandam, & fine debito terminandam. Fallit in domibus Canonicorum Illerden. *ut dixi decis. 28. num. 13. part. 1.*

8 Pariter Officiales Regii sine sono emisso ingredi possunt Domos Ecclesiasticorum, & executionem facere in bonis laicorum ibidem inventis, absque assistentia Judicis Ecclesiastici. Ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Copons, Consultoribus Peguera, Sabater, & Regas 17. Novembris 1595. nulla mentione soni emissi facta, in casu à me relato *in additionibus positis post 2. part. decis. vers. Ad eamdem decis. fol. 611.* Et per Soler Tertium, Consultoribus Pons de Turell, & Ramon 24. Aprilis 1640. soni emissi nulla facta mentione, occasione firmæ juris in Curia sæculari in Regia Audientia factæ per Balthazarem Bravo Bajulum Barcinonæ, & alios Officiales suæ Curiæ procedimentis contra eos in Curia Ecclesiastica Barcinonæ ad instantiam Prioris, & Monasterii Sancti Hieronymi Vallis de Ebron in territorio Barcinonæ factis, ex quo dictus Bajulus, & Officiales suæ Curiæ ad instantiam Josephi Vendrell pignoraverunt, & secum asportarunt aliqua bona Guillelmi Deu cultoris, & laicæ personæ, habitatorisque mansi den Aliò in Parochia Sancti Martini de Provensals in territorio Barcinonæ proprio dicti Monasterii Vallis de Hebron, ubi dictus Deu cum uxore, & familia habitat, eo quia contra præconia dicti Bajuli animalia dicti Deu fuerunt reperta depascere herbas hæreditatis dicti Josephi Vendrell, & alia in præjudicium, & damnum ipsius ordine facta, qua de causa fuerunt pignorati boves ejusdem reperti extra dictum mansum den Aliò, & precibus matris ejusdem, & ad evitandas majores expensas fuerunt capta, & subrogata in locum dictorum boum alia bona mobilia dicti Deu intus dictum mansum existentia, pro quorum recuperatione solvit custodi pignorum Civitatis Barcinonæ octo libras, ad quarum restitutionem fuit prætensum per dictum Monasterium compellendos per dictam Curiam Ecclesiasticam fore, & esse dictum Bajulum Barcinonæ, & alios Officiales, ex quo dictus mansus den Aliò est proprius dicti Monasterii, & sic non potuisse ab eo extrahi, neque in eo pignorari bona dicti Guillelmi Deu absque assistentia Curiæ Ecclesiasticæ. Fuit declaratum firmæ Juris per dictum Balthazarem Bravo Bajulum Barcinonæ, & alios Officiales suæ Curiæ in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factæ locum fuisse, & esse.

9 Celebris est in proposito doctrina Alexandri Sperelli *decis. 49. num. 2. & 3. libr. 1.* cujus verba sunt. Laicorum tamen bona à jurisdictione, & potestate Principis, Clypeo Clericorum eximi nequaquam possunt, cum jure cautum non reperiatur, *l. nulla lege, Cod. de jure dotium, l. cum Prætor, ff. de Judic. cum vulg.* Unde nec persona Clerici, nec ejus domus, laici bona à Principis jurisdictione eximere valuit. Quòd autem Clerici persona non suffragatur laicis, eorumvè bonis ad Immunitatem consequendam, inter cætera ex eo deducitur, quia laicus confugiens ad Sacerdotem, illumque amplexans, non gaudet Ecclesiastica Immunitate, ita ut Curia sæcularis possit illum à Clerico avellere.

10 Confirmat hæc Sperellus *num. 4.* ut procedat, etiam si Sacerdos ille gestaret Oleum Sanctum, & citat Rotam *decis. 88. n. 5. part. 3.* Dianam *resol. moral. part. 1. tit. de Immun. Ecclesiast. resol. 18. in fine*, quibus addere poteris quos laudo *decis. 84. n. 18. part. 2.* & nunc addo Anselmum *dissert. forens. capit. 10. §. 18. in fine*, Novarium *in pragm. 1. collect. 2. num. 4. in fine, de cultu. Sacramenti*, Ybañez de Faria ad Covarr. *libr. 2. variar. cap. 20. num. 53. in fine, vers. Quod de Sacerdote.*

11 Et addit idem Sperellus *num.* 5. Quamvis secus esset, si deferret Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, tunc enim non quidem virtute Sacerdotis, sed Sacrosanctæ Eucharistiæ gauderet immunitate, ut benè declarat Socin. Sen. Et post alios, quos cumulat & tradit Clar. Latissimè prosequitur Farinacius Duardus *locis per illum citatis*. Quibus adde quos lato calamo laudavi *dec.* 84. *num.* 16. *part.* 2. Et nunc addo Anselmum *dissert. forens. cap.* 10. §. 18. Novarium *in prag.* 1. *collect.* 2. *à num.* 3. *de cultu Sacramenti*, Ybañez de Faria ad Covarr. *libr.* 2. *var. cap.* 20. *num.* 53.

12 Adeo verò inquit Sperellus *num.* 6. Immunitas non Clypeo Sacerdotis, sed Sacramenti conceditur, ut ea extendatur etiam ad eum, qui Sacerdotem non tangit, nec hastam Baldachini, sed se immiscet personis prosequentibus Sacrosanctum Sacramentum, ex quo ille unà cum Sacerdote redemptionis nostræ venerabile pignus gestante, conficiunt unam Ecclesiam, argumento *l. quisquis, C. ad leg. in l. Jul. Majest.* ibi: *Quia, & ipsi pars corporis nostri sunt*, & citat Mar. Italam, Peregrinum, Dianam, Antonellum, *locis per eum allegatis*, quibus addere poteris, quos laudavi *decis.* 84. *num.* 17. *part.* 1. & nunc addo Novar. *in prag.* 1. *collect.* 2. *num.* 5. *in fine*, *de cultu. Sacramenti* Ybañez de Faria ad Covarr. *libr.* 2. *var. cap.* 20. *sub num.* 53.

13 Concludit Sperell. *ibidem*, his verbis, & sic persona Clerici, vel Religiosi non habet per se virtutem eximendi à laicali jurisdictione personas, aut bona laicorum, pro ut nec domum dicti Clerici præfatos vitulos ab hujusmodi jurisdictione dicebant eximere potuisse, quasi *ait num.* 7. Clericorum ædes ita demum Immunitate gaudent, si sitæ sint intra Ecclesiæ fines, & aliquos Doctores ad id citat, sed lector videat quæ tradidi *decis.* 60. 61. & 62. *part.* 2. Et ipse Sperellus *sub num.* 9. prosequitur his verbis. Cum itaque domus Clerici non gaudeat Immunitate, nec illius persona in hac facti specie habenda sit in consideratione, prætendebatur Curiam laicalem impunè in eadem domo perquirere potuisse dictos vitulos, & quatenus in ea reperti fuissent adducere.

14 Limita supradicta ut procedant, si bona reperta in domibus Ecclesiasticorum constat esse laicorum, quo casu Officiales Regii, sine sono emisso ingredi possunt domos Ecclesiasticorum, & executionem facere in bonis laicorum ibidem repertis absque assistentia judicis Ecclesiastici; secus verò si non constat bona reperta in domibus Ecclesiasticorum esse propria laicorum, nam tunc Officiales Regii sine processu soni emisi non possunt ingredi domos Ecclesiasticorum, & executionem facere in bonis laicorum prætensis absque assistentia Judicis Ecclesiastici, & in his terminis procedit, & est intelligendus Sperell. *decis.* 49. *à num.* 13. *versic. Quibus tamen minimè refragantibus libr.* 1.

15 Ratio prædictæ limitationis est, quia quando in domo Clerici reperiuntur aliqua bona, censentur esse ipsius, cum in dubio bona mobilia in domo reperta, domini domus esse præsumantur, Sperell. *decis.* 49. *num.* 13. *libr.* 1. Cyriacus *controvers.* 660. *num.* 1. Fontan. cum decisione nostri Senatus *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 6. *gloss.* 1. *part.* 4. *num.* 40.

16 Hinc que est, quòd quando maritus in domum propriam ducit uxorem, bona mobilia existentia in domo mariti præsumuntur mariti; & non uxoris, Bald. *in l. ob maritorum num.* 3. *vers. Revoco in dubium*, Salicet. *num.* 6. Barbosa *num.* 4. *Cod. ne uxor pro marito*, Mascard. *de probat. conclus.* 213. *num.* 1. Spinus *in specul. testa. gloss.* 10. *princ. num.* 89. *in fine*, *versic. Et sic*, alios addit Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 123. *num.* 3. idemque docent Cyriacus *controvers.* 38. *num.* 16. *& controvers.* 42. *num.* 23. *tom.* 1. *& controv.* 244. *num.* 72. *tom.* 2. Fontan. *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 6.

17 *gloss.* 1. *part.* 4. *numer.* 38. Nisi ex † qualitate rerum oriatur præsumptio pro muliere, alio non probato, ut in vestibus mulieribus, & in aliis, quæ conveniunt mulieri, sic Mascardus *de probat. conclus.* 213. *num.* 4. declara ut per Cyriacum *controvers.* 42. *numer.* 21. & 22. *tom.* 1.

Hinc etiam est, quòd quando mulier introducit virum in domum suam, bona mobilia existentia in domo uxoris præsumuntur esse uxoris, & non mariti, nisi per inventarium legitimè confectum constet, quæ bona maritus illuc attulit, sic Socinus, Lopez, Ancharanus Passeth. Menochius *libr.* 3. *præsumpt.* 51. *numer.* 40. & Rota Bononien. quos citat Cyriacus *controv.* 42. *num.* 18. & 19. *tom.* 1. & *controv.* 660. *num.* 1. *tom.* 3. Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 123. *num.* 4. Fontanella cum decisione nostri Senatus *de pactis nupt. tom.* 2. *claus.* 6. *gloss.* 1. *part.* 4. *num.* 39. 18

Secundò difficultas consistit, si per Ecclesiasticos dominos domorum resistatur, an possint Regii Officiales sine, vel cum sono emisso ingredi domos illorum, eas recognoscere, ac extrahere laicos malefactores, & executionem facere in bonis laicorum ibidem repertis, absque assistentia Judicis Ecclesiastici? Oliba, & Fontanella *citati num.* 1. tenent quòd non, sed quòd est Judicis Ecclesiastici assistentia necessaria. 19

Verùm benevole Lector, Ego invenio in contrarium binas declarationes Cancellariorum Cathaloniæ, unam Cancellarii Copons, de qua memini suprà *num.* 8. alteram Cancellarii Erill, de qua etiam suprà memini *num.* 2. quas per te in locis ibidem citatis videre poteris, fundatur ratione suprà tradita *à num.* 9. 20

ARGUMENTUM.

An Clericus diffamator in causis diffamationum, seu jactatorum remedio, *l. diffamari, C. de ingenuis, & manumissis*, vel *l. si contendat, ff. de fidejussoribus*, possit per laicum diffamatum conveniri coram judice sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Agere invitus nemo compellitur, num.* 1. *limita pluribus in casibus remissivè, signanter in causis diffamationum, num.* 2.

3 *Diffamationes apud nos dicuntur jactata, in aliis partibus dicuntur jactationes, jactantiæ, prætensiones, seu inquietationes.*

4 *Diffamationibus tertii provideri volens in rebus suis, duobus remediis uti potest. Primo, ex* l. diffamari, C. de ingen. & manumis. *Secundò, ex* l. si contendat, ff. de fidejussor.

5 *Remedium ex* l. diffamari, C. de ingen. & manumiss. *quod sit.*

6 L. diffamari, Cod. de ingen. & manum. *licèt solum loquatur in causa status, libertatis & ingenuitatis, ex identitate rationis extensa est ad omnes, & quascumque diffamationes tam civiles, quàm criminales, tam reales, quàm personales, tam in petitorio, quàm in possessorio.*

7 *Remedium*, l. diffamari, C. de ingen. & manum. *ut intentari possit, plura requiruntur, quæ referuntur, num.* 7. 8. 9. & 10.

11 *Forma sententiæ in remedio*, l. diffamari, C. de ingen. & manum.

12 *Sententia lata in remedio*, l. diffamari, Cod. de ingen. & manum. *an sit deffinitiva, vel interlocutoria.*

13 *Diffamator appellare potest à sententia lata super remedio*, l. diffamari, C. de ingen. & manum. *num.* 13. *& ab assignatione termini, num.* 14.

15 *Executio sententiæ an casu*, l. diffamari, C. de ingen. & manum. *qualiter facienda sit.*

16 *Remedium ex* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *quid sit.*

17 *Remedia*, l. diffamari, C. de ingen. & manum. & l. si contendat, ff. de fidejussorib. *sunt valde conjuncta, & à pari procedunt, num.* 17. *in aliquibus tamen inter se differunt, num.* 18. *differunt, ut in num.* 19. 20. 21. & 22. *conveniunt, num.* 30. 31. & 32.

23 *Diffa-*

23 *Diffamato utilius est agere ex* l. si contendat, ff. de fidejussor. *quam ex* l. diffamari, Cod. de ingen. & manu.

24 *Diffamatus, qui potest agere ex* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *potest agere ex* l. diffamari, Cod. de ingen. & manum. *sed non è contrario, num.* 24. *Sed ex usu Advocatorum cumulari, & immiscerì possunt ad facilioris causæ, & litis expeditionem, num.* 25.

26 L. diffamari, C. de ingen. & manum. *usus, ubi potest agi ex* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *paulatim ab Aula recessit, num.* 16. *quid in Cathalonia, & aliis Regnis, num.* 27.

28 *Libellus in remedio* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *qualiter sit formandus, nu.* 28. *& qualiter in remedio* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *num.* 29.

30 *Diffamatus intentans remedia* l. diffamari, Cod. de ingen. & manum. vel l. si contendat, ff. de fidejussor. *aut ambo remedia simul, an sit reus, vel actor, num.* 30.

31 *Diffamatus intentans remedia* l. diffamari, Cod. de ingen. & manum. *vel* l. si contendat, ff. de fidejussor. *aut ambo remedia simul, debet agere coram judice suo, scilicet ipsius diffamati, & non coram judice diffamatoris.*

32 *Diffamatus laicus per Clericum, vel Prælatum intentans remedia* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *vel* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *aut ambo simul non debet agere coram Ecclesiastico judice Clerici, vel Prælati diffamatoris, sed debet agere, & trahere Clericum, vel Prælatum diffamatorem coram judice sæculari, num.* 32. *& quid servetur in Cathalonia, num.* 34. 35. 36. 37. 38. 39. *&* 40. 41. *&* 42.

40 *Clericus, vel Prælatus diffamatus per laicum intentans remedia* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *vel* l. si contendat, ff. de fidejussor. *vel ambo simul debet agere, & trahere laicum diffamatorem coram judice Ecclesiastico.*

42 *Diffamatus laicus remedio* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *non potest petere coram judice sæculari contra Clericum, vel Prælatum diffamatorem pensiones census per ipsum laicum diffamatum solutas.*

43 *Electio judicis in causis jactatorum remedio* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *vel* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *an sit rei diffamati, vel actoris diffamantis, quando reus diffamatus habet plures judices de jure communi.*

41 *Excommunicatus in causa jactationis, & diffamationis an possit intentare remedia* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *&* l. si contendat, ff. de fidejussor. *num.* 44. *& quid è contrà, num.* 45.

46 *Diffamatori si fuerit impositum silentium per judicem sæcularem, an possit ampliùs audiri coram judice Ecclesiastico.*

47 *Officiales Sanctæ Inquisitionis salariati an possint conveniri in remedio* l. diffamari, C. de ingen. & manum. *vel* l. si contendat, ff. de fidejussorib. *coram judice sæculari, num.* 47. *& quid in familiaribus Sanctæ Inquisitionis, num.* 48.

49 *Successor majoratus, vel fideicommissi an possit in judicio petere declarari in vita possessoris, eo invito, fideicommissum, seu majoratum ad se pertinere, resolvitur, quod non, nisi in duobus casibus, primò quando possessor majoratus, seu fideicommissi bona fideicommissi, vel majoratus dissiparet; secundo quando possessor majoratus, vel fideicommissi se jactaret, bona fideicommissi esse libera, possetque de eis liberè disponere.*

50 *Reconventio an fieri possit per laicum diffamatum contra Clericum diffamatorem.*

DECISIO CCXXXVIII.

1 LIcèt regula juris sit, quod agere invitus nemo compellitur, *l. unica, C. ut nemo invitus*, ubi Barbosa plures laudat *num.* 1. *&* 2. quibus addendi sunt Tusch. *pract. conclus. litt. A. concl.* 241. *à num.* 1. Gail. *observ.* 9. *num.* 4. Reg. Sesse *dec.* 115. *num.* 3. *tom.* 2. Gisebertus *de reconven. cap.* 2. *n.* 18. idem Barbos. alios cumulat *axiomat.* 59. *n.* 4. de cujus regulæ conciliatione, cum altera juris regula, quod judicium in invitum reddatur, *juxta l. inter stipulantem*, §. 1. *ff. de verb. obligat.* videantur Paz *in praxi, part.* 2. *tom.* 2. *cap. unico à num.* 1. Ybañez de Faria ad Covarr. *libr.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 3.

Limitatur regula in pluribus casibus, quos referunt 2
Tusch. *pract. concl. littera A. concl.* 241. *à num.* 9. Barbosa *axiomat.* 59. *num.* 5. signanter in causis diffamationum, ut ait *gloss. in dicta l.* 1. *C. ut nemo invitus*, Tusch. & Barbosa *ubi proximè*, ille *num.* 58. iste *sub n.* 5. Gail. *lib.* 1. *observ.* 9. *num.* 4. *&* 5. Guttierr. *cons.* 51. *num.* 16. *& sub num.* 17. *vers. Sed non obstant*, Olascus *decis.* 15. *sub num.* 5. Trentacinqu. *variar. lib.* 1. *de diffamationibus resol.* 1. *num.* 6. *vers. Prima est*, ibi: *Primo quod*, Maranta *de ordin. jud. part.* 4. *dist.* 21. *num.* 1. Xammar. *de offic. jud. part.* 1. *quæst.* 9. *sub num.* 188. notant Paz *in praxi, tom.* 3. *cap.* 9. §. 1. *num.* 2. *post princ. vers. Sed ex hac*, Reg. Sesse *decis.* 115. *num.* 58. *tom.* 2.

Istæ diffamationes sic à jure appellatæ, ut probant ju- 3
ra *num.* 4. alleganda, & omnes Doctores in hac decisione laudandi. Apud nos in Cathalonia dicuntur jactata, Fontanella *decis.* 328. *num.* 2. *part.* 2. Don Petrus de Amigant ad Pegueram *in pract. civili, rubr.* 4. *in formulis, num.* 16. jactationes vocantur à Regente Sesse *decis.* 115. *num.* 27. *tom.* 2. Ludovic. *dec. Lucen.* 32. *n.* 2. & refert Montaner ad Olibam *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 33. *sub num.* 3. *&* 12. *in fine*, Tondut. *de prævent. jud. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. Fermosinus *in cap. intellexi mus* 7. *quæst.* 3. *num.* 1. *de Judiciis*, Larrea *decis.* 38. *n.* 4. Marchesan. *de commission. part.* 3. *cap.* 1. §. 1. *ex num.* 1. Ybañez de Faria ad Covarr. *libr.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 6. inquietationes à Flaminio Chartario *decis.* 20. *num.* 2. Gratian. *discept. foren. cap.* 85. *num.* 1. *&* 10. jactantiæ à Covarr. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *in princ.* molestiæ, & jactationes à Costa *de remed. subsid. remedio* 50. *post princ. vers. Quare*, Ursellius *verbo actor, concl.* 45. *num.* 97. Caracciol. *de foro privil. quæst.* 20. *n.* 15. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio causæ, fol.* 103. molestiæ à Salgado *in labyrint. cred. part.* 1. *cap.* 2. *n.* 11. inquietationes, & molestiæ à Valeron. *de transact. tit.* 2. *quæst.* 2. *num.* 15. verbales turbationes à Menochio *de retinen. possess. remed.* 3. *num.* 292.

Quamobrem si quis diffamationibus, jactatis, ja- 4
ctationibus, jactantiis, inquietationibus, molestiis, & prætensionibus tertii providere vult in rebus suis, uti potest duobus potissimum remediis, Primò, *ex l. diffamari, C. de ingen. & manum.* Secundò, *ex l. si contendat, ff. de fidejussorib.* Covarr. *libr.* 1. *var. cap.* 18. *in princ.* Reg. Sesse *decis.* 115. *tom.* 1. Paz *in prax. tom.* 3. *capit.* 9. §. 1. *&* 2. Fontanella *decis.* 328. *&* 329. *part.* 2. Oliba *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 33. *&* 34. ubi Montaner in addit. *ad c.* 33. *n.* 1. Guttierr. *cons.* 51. Tondut. *de præven. jud. part.* 1. *c.* 8. *n.* 1. Fermosin. *in c. intellexi mus, q.* 3. *num.* 1. *de judiciis*. Ad secundum Franchis *dec.* 385. quem refert, & sequitur Costa *de remed. subsid. remed.* 50. *post princ. vers. Quare observandum est*, uti potest tribus remediis. Uno *ex l. diffamari, C. de ingen. & manum.* Altero *ex l. si contendat, ff. de fidejussor.* Alio quando causa diffamationis est finita per jura proposita, quod vocatur judicium jurium propositorum. De quo tertio remedio Gail. *lib.* 1. *observ.* 11. & alii, quos refert Costa *de remed. subsid. remed.* 50. *num.* 10. ex novo jure supervenienti, Gabriel *com. concluss. libr.* 2. *de actionib. conclus.* 6. *num.* 39. Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamationib. resol. unica, num.* 20. de isto tertio remedio in hac decisione non tractabo, sed tantùm de illis duobus remediis *ex l. diffamari, Cod. de ingen. & manum. & l. si contendat, ff. de fidejussorib.*

Circa primum remedium *ex l. diffamari, C. de ingen.* 5
& manum. cujus materia utilissima est, Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamationib. resol. unica, n.* 1. & frequenter in judiciis super ea dubitari contingit, Gabriel *com. concl. libr.* 2. *de actionibus, conclus.* 6. *num.* 1. Gail. *lib.* 1. *observ.* 9. *sub num.* 1. disponit enim hæc lex. Quod si quis diffamatur super statu, libertate, & ingenuitate, potest

adire judicem, ut eum ab illa diffamatione, & injuria liberet, & præfigat diffamatori tempus, intra quod doceat de jure suo, quo illum diffamavit cum comminatione, quòd alias non audietur, & cum impositione silentii perpetui, ut notant Albericus, Fulgosius, Salicet. Baldus, & alii ad illum textum, Covarr. *libr. 1. var. cap. 18. num. 1. in princ. versic. Nam ut primum examinemus*, Molina *de Hisp. Primog. lib. 3. cap. 14. num. 9. & 21.* Gomez *tom. 3. variar. cap. 1. num. 17. vers. Illud solum*, Azevedo *l. 10. num. 33. & 34. tit. 13. libr. 8. recopil.* Tondut. *de prævent. judic. part. 1. cap. 8. num. 1.* Afflict. *decis. 268.* Capic. *dec. 18.* Don Petrus de Amigant ad Ripoll. *in praxi civil. rubric. 4. in formulis numer. 16. versic. Antiquitus*, Suarez *allegat. 4. num. 8. vers. Præterea*, Maranta *de ordin. judic. part. 4. dist. 21.* Reverter *decis. 577. vers. Item ubi*, Cancer *part. 3. var. cap. 1. num. 55.* Gabriel *com. conclus. libr. 1. de actionib. conclus. 16. num. 1.* Menochius *cons. 366. num. 5. tom. 4. & de arbitr. jud. casu 452. num. 8.* Pereyra *decis. 72.* Paz *in praxi tom. 3. cap. 9. §. 1. num. 1.* Guttierr. *cons. 51. numer. 1.* Pichard. *in manducat. ad praxim part. 3. §. 4. numer. 46.* Ciarlin. *controv. forens. libr. 1. cap. 34. num. 1.* Gail. *libr. 1. observ. 9. & 12.* Oliba *de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 33. num. 1. & 7.* ubi Montaner *num. 11.* Reg. Sesse *decis. 1. 5. num. 28. & 39. part. 2.* Fontanella *decis. 328. num. 2. & 21. part. 2.* Barbosa *in l. unica n. 7. Codic. ut nemo invitus*, Castillan. *controv. jur. libr. 5. cap. 93. §. 14. n. 27. in princ.* Tusch. *pract. concl. littera D. conclus. 411. n. 14.* Thoro *in compend. decis. part. 3. tract. 3. verbo remissio causæ col. 2. versic. Sed remedio fol. 103.* alios cumulat Ybañez de Faria ad Covarr. *var. libr. 1. c. 18. num. 1. & 2.* Nisi diffamator habuerit justam causam, ita diffamandi, Menoch. *cons. 366. num. 2. vers. Secundò, & num. 3. & 4.* plures addit Ybañez de Faria ad Covarr. *libr. 1. var. cap. 18. num. 11.*

6 Hæc *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* licèt loquatur in causa status, libertatis, & ingenuitatis; tamen ex identitate rationis extensa est ad omnes, & quascumque alias diffamationes, jactata, jactationes, & jactantias, tam civiles, quàm criminales, tam reales, quàm personales, tam in petitorio, quàm in possessorio, Trentasinq. *var. l. 1. de diffamationibus resol. unica n. 1.* Boer. *decis. 255. num. 7.* Maranta *de ord. judic. part. 4. dist. 11. num. 8. & 9.* Reg. Sesse *dec. 115. n. 10. 11. & 12. tom. 2.* Castr. Palaus citat. *de remed. subsid. remed. 50. n. 4.* Molina *de justitia, & jure disp. 639. col. fin.* Oliba *de actionib. part. 2. libr. 2. c. 33. num. 16.* ubi Montaner *num. 6. & 7.* Pichard. *in manducat. ad prax. part. 3. §. 4. num. 47.* Gabriel *com. conclus. lib. 2. de actionib. concl. 6. à num. 2. cum plurib. seq.* latè cum multis Marchesan. *de comission. part. 3. cap. 1. §. 1. à num. 1.* Fontanella *decis. 328. n. 3. part. 2.* & reprobatis contrariis signanter Sarmiento *scelect. lib. 1. c. 2. n. 12.* quem sequitur Maresca *de reconven. enarrat. 4. num. 13.* docent Gomez *tom. 3. variar. 1. num. 8. & 23.* ubi Ayllon Laynez quàm plures laudat *num. 19.* Molina *de Hispan. Primog. libr. 3. c. 14. num. 23. & 24.* ubi Additionatores *à num. 23. ad 28.* Guttierr. *cons. 51. num. 5.* Paz *in praxi tom. 3. cap. 9. §. 1. numer. 3.* Garcia *de nobil. gloss. 47. num. 17. & 18.* Fermosinus *in cap. cum sit generale 8. quæst. 3. num. 12. de foro com.* Covarr. *libr. 1. var. cap. 18. num. 7.* ubi Ybañez de Faria multos addit *num. 43.* Castillo *controv. jur. libr. 5. cap. 93. §. 14. num. 21. versic. Cum potius*, Gail. de jure communi loquens *libr. 1. observ. 9. num. 2.* sed aliter observari in Camera Imperiali testatur *observ. 9. num. 10. & observ. 10. num. 1. & 2.* & de Regno Luzitaniæ Valasc. *consult. 184. num. 8.* ut notat Montaner in addit. ad Olibam *part. 2. libr. 1. cap. 13. num. 9.*

7 Ut autem remedium, *l. diffamari, Cod. de ingen. & manu.* intentari possit, plura requiruntur. Primò quòd diffamatus possideat, aliàs audiri non debet, Boer. *decis. 255.* Gabriel *conclus. libr. 2. de actionib. concl. 6. numer. 38.* Costa *de remed. subsid. remed. 50. num. 19.* Valasc. *consult. 184. num. 5. & 6.* Montaner ad Olibam *de actionib. part. 2. libr. 1. cap. 33. num. 8.* Riccius *collect. 69. vers. Item an agens*, Trentacinq. *variar. libr. 1. de diffamatoribus resolut. unica numer. 9.* Cyriacus *controv. 349. num. 20.* Ybañez de Faria ad Covarr. *lib. 1. variar. cap. 18. num. 6.* Fontanella *decis. 321. n. 12. & dec. 328. num. 21. versic. Cum enim remedium.* Ursellius tres decisiones Rotæ refert *verbo Agere volens concl. 78. num. 10. vers. Imo*, decisionem Cancellarii Cathaloniæ de mense Maji 1611. in favorem Ecclesiæ Collegiatæ Sancti Joannis Oppidi Perpiniani contra Angelum del Pas tradit Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 5. gloss. 8. part. 14. à num. 48. vers. Per quæ usque ad num. 15.* pro ut ipse se declarat, *decis. 329. num. 14. part. 2.* alias decisiones trado infrà *num. 15.*

Secundò requiritur, quòd summariè per legitimam 8
probationem constet judici de diffamatione, aliàs auxilium dictæ *l. diffamari, Cod. de ingen. & manu.* concedere non debet, Menoch. *cons. 366. num. 1. vers. Primo, & num. 2. tom. 4.* Covarr. *libr. 1. var. cap. 18. n. 2. vers. Illud sane non est prætermitendum, & num. 2. in princ.* Paz *in praxi tom. 3. cap. 9. §. 1. numer. 3. in princ.* Maranta *de ord. judic. part. 4. dist. 21. n. 15. & 16.* Molina *de Hispan. primog. lib. 1. cap. 14. num. 31.* Tondut. *de prævent. judic. part. 1. cap. 8. sub num. 1.* Costa *de remed. subsid. remed. 50. num. 4. & 12.* Cancer *part. 3. variar. cap. 1. n. 55.* Trentasinq. *var. lib. 1. de diffamation. resol. unica num. 3. & declarat. num. 4.* Ciarlin. *controv. forens. lib. 1. cap. 34. num. 10.* Gabriel *com. concl. lib. 2. de actionib. concl. 6. num. 24.* Oliba *de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 53. num. 8. & 9.* Reg. Sesse *dec. 115. num. 26. & 27. tom. 2.* Ybañez de Faria ad Covarr. *libr. 1. var. cap. 18. num. 12.* nisi diffamator actionem suam proponat, & discutiat, nam tunc probatio jactationis usu omitti solet, Covarr. *libr. 1. var. cap. 9. num. 2. in fine, vers. Sed sæpissimè*, Reg. Sesse *decis. 115. n. 27. tom. 2.* Maranta *de ord. judic. part. 4. dist. 21. num. 15.*

Tertiò requiritur, ut perpetuum silentium diffama- 9
tori imponatur, quòd bina monito à judice præcedat. Verum est, quòd hoc requisitum est multum controversum inter Doctores, ut videre est apud Covarr. *libr. 1. variar. cap. 18. num. 2.* ubi Ybañez de Faria plures citat *num. 10.* Paz *in praxi tom. 3. cap. 9. §. 1. num. 3. vers. Secundò*, Gail. *lib. 1. observ. 12. num. 4.* Gabriel *com. conclus. lib. 2. de actionib. conclus. 6. num. 21. 22. & 23.* Oliba *de actionib. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 11.* Trentacinqu. *variar. lib. 1. de diffamationib. resol. unica n. 5.* Gomez *tom. 3. var. cap. 1. num. 24.* ubi Ayllon Laynez *num. 25.* Reg. Sesse *decis. 115. num. 13.* Costa *de remed. subsid. remed. 50. numer. 28. & 29.* Sed praxis observat unicam monitionem sufficere, ut testatur, Covarr. & ex eo Paz, Trentacinq. & Reg. Sesse *hic citati.*

De aliis requisitis videndi sunt Oliba *de actionib.* 10
part. 2. libr. 1. c. 33. Gabriel *com. conclus. lib. 2. de actionib. conclus. 6.* Tuschus *pract. conclus. littera D. conclus. 411.* Riccius *collect. 366. in fine, vers. Et obiter*, Reg. Sesse *dec. 115. tom. 2.* Gail. *lib. 1. observ. 10.* Trentacinq. *var. resol. libr. 1. de diffamationib. resolut. unica*, latè, & clarè Costa *de remed. subsid. remed. 50. à n. 12. ad 13.*

Libellus qualiter sit formandus in remedio, *l. diffa-* 11
mari, C. de ingen. & manu. vide infrà *n. 28.* Forma sententiæ impositionis silentii perpetui in contumaciam latæ in remedio *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* & forma sententiæ, quando comparet diffamator, tradunt Gail. *lib. 1. observ. 12. n. 4. & 6.* Cagnol. *in dicta l. diffamari, num. 23.* Ludovic. *decis. lucen. 32. n. 5.* Remissivè Montaner ad Olibam *part. 2. lib. 1. de actionib. num. 11.* Trentacinq. *var. lib. 1. de diffamation. resol. unica n. 24.*

Et an sententia lata super remedio, *l. diffamari, C.* 12
de ingen. & manu. sit deffinitiva, vel interlocutoria? Controvertunt Doctores, videantur Trentacinq. *var. libr. 1. de diffamationib. resol. unica num. 21.* Reg. Sesse *decis. 25. num. 12. tom. 2.* remissivè Montaner. ad Olibam *de actionib. part. 2. libr. 1. cap. 33. sub num. 2.*

Ab hac sententia lata super remedio, *l. diffamari,* 13
C. de ingen. & manu. diffamator appellare potest, Cagnol. *in l. diffamari, num. 22.* Trentacinq. *var. libr. 1. de diffamationib. resol. unica num. 19.* Oliba *de actionib. part. 2. libr. 1. cap. 33. num. 12.* Aponte *cons. 58. à n. 15.* Costa *de remed. subsid. remed. 50. num. 25.* Sicut † po- 14
test appellare diffamator ab assignatione termini, Oliba *de actionib. part. 2. libr. 1. cap. 33. n. 10.*

Executio sententiæ in casu *l. diffamari, C. de ingen.* 15
& manu. qualiter facienda sit, traditur à Oliba *de action. part. 2. lib. 1. cap. 33. n. 18. vers. Undecima observatio.*

Circa

16 Circa remedium verò, *l. si contendat, ff. de fidejussorib.* quod competit diffamato, quando ipse principaliter petit pronuntiari super aliqua exceptione ei competenti ad exclusionem juris diffamatoris, petens, se liberum esse ab actione, quæ contra illum diffamatori competierat, aut competere aliquo modo videretur. Hæc est dispositio illius textus, *ubi glos.* 1. communi omnium consensu probata, idem asserit, cui similis est *glos. fin. in l. Aurelius* §. *centum. de liber. leg. tex. etiam in l. si pater, Cod. qui bon. cedere possunt*, & hanc esse communem opinionem post antiquos testantur reprobatis contrariis Covar. *lib.* 1. *var. capit.* 18. *numero* 3. *vers. Secundum quod*, ubi remissivè Ybañez de Faria plures laudans *num.* 15. Gomez *tom.* 3. *variar. capit.* 1. *num.* 20. ubi Ayllon Laynez *num.* 21. Molina *de primogen. Hispan. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 20. & 30. *vers. Quæ omnia*, & *num.* 31. Padilla *in l.* 1. *nu.* 17. *Cod. de transaction.* Carol. de Gras. *de excep. in prælud. num.* 246. Carrocciol. *de foro privileg. quæst.* 20. *à num.* 1. *ad* 17. Gratian. *discep. foren. cap.* 85. *num.* 11. 12. & 13. Thoro *in compen. decis. par.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio causæ vol.* 2. ibi: *Eo quod remedium fol.* 103. Fermosin. *in cap. cum sit generale quæst.* 3. *num.* 9. *de foro compet.* Suarez *allegat.* 4. *nu.* 8. *vers. Videamus etiam*, Paz *in praxi tom.* 3. *capit.* 9. §. 2. *num.* 2. Azevedo *l.* 10. *num.* 33. *tit.* 13. *lib.* 8. *recop.* Guttier. *cons.* 51. *num.* 133. *decis.* 657. Heringuis *de fidejussorib. cap.* 15. *num.* 133. Fontanella *decis.* 329. *num.* 1. & 2. *par.* 2. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 1. *à num.* 54. Oliba *de actionib. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 1. *vers. Sciendum*, & *numero* 3. & 8. Costa *de remed. subsidiar. remed.* 50. *num.* 2. & 3. Osascus *decis.* 151. *num.* 3. & 10. Reg. Sesse *decis.* 115. *à num.* 22. *tom.* 2. & *de inhibit. cap.* 2. §. 5. *num.* 1. Flamin. Chartar *decis.* 20. Reg. Leo *decis.* 35. *nu.* 14. *tom.* 1. Luca ad Franchis *decis.* 385. *num.* 3. Sanfelicius *decis.* 168. Reverter. *decis.* 577. *vers. Item ubi*, Xammar. *de offi. jud. par.* 1. *quæst.* 9. *à numero* 184. cum innumerabili copia Doctorum Giurba *decis.* 44. *num.* 1. Amat. *resol.* 52. *num.* 1. Salg. *in labyr. cred. par.* 1. *c.* 2. *à num.* 7. idem Fermos. *alleg. fisc.* 16. *num.* 1.

17 Sed nota, quòd remedia, *l. si contendat, ff. de fidejussor*, & *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* sunt valde conjuncta, & habent maximam connexitatem, Oliba *de actionib. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 1. ubi Montaner *in addition.* Cagnol. *in dicta l. diffamari nu.* 5. Mastrill. *decis.* 157. *num.* 9. *lib.* 1. & inter se fraternizant, Amat. *resol.* 52. *num.* 2. *in prin.* nam à pari procedunt, Carocciol. *de foro privileg. quæst.* 20. *num.* 14. & tendunt ad eumdem finem, Thoro *in compen. decis. par.* 3. *sect.* 3. *verb. Remissio causæ*, ibi: *Attamen fol.* 103.

18 In aliquibus verò inter se differunt, Amat. *resol.* 52. *num.* 2. *in prin.* Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 9. §. 2. *num.* 1. Covar. *var. lib.* 1. *c.* 18. *num.* 3. *in fine* Thoro *in compen. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio causæ*, ibi: *Quæ licet fol.* 103. Fermosin. *in cap. cum sit generale quæst.* 3. *num.* 10. *de foro compet.* Xammar *de offic. jud. part.* 1. *quæst.* 9. *num.* 190. *in fine*, Fontanella *decis.* 129. *num.* 14. *in fine par.* 2.

19 Sed videamus in quibus differant remedia, *l. si contendat, ff. de fidejussor.* & *l. diffamari C. de ingen. & manu.* Et primò differunt, quòd in remedio, *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* tenetur diffamatus possessionem probare, ut dictum est *numero* 7. at in remedio *l. si contendat, ff. de fidejussor.* diffamatus possessionem probare non tenetur, Fontanella *decis.* 329. *numero* 14. *parte secunda*, Luca ad Franchis *decis.* 385. *numero* 6. *in fine.*

20 Secundò in remedio, *l. diffamari, C. de ingen. & man.* diffamatus probare debet diffamationem, ut dictum est *num.* 8. at in remedio, *l. si contend. ff. de fidejussor.* diffamatus non tenetur probare diffamationem, Covar. *lib.* 1. *var. c.* 18. *num.* 3. *in fine*, *vers. Nec ad hoc proponendum*, ubi Ybañez de Faria *num.* 13. Molin. *de Hisp. prim. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 31. Guttier. *cons.* 51. *num.* 4. Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 9. §. 2. *num.* 1. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 1. *numer.* 56. *in fine*, Tondut. *de præven. judi. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 1. *in fine*, Tusch. *pract. concluf. littera D. concluf.* 411. *num.* 10. Costa *de remed. subsid. remed.* 50. *num.* 16. Reg. Sesse *decis.* 115. *num.* 27. & *sub num.* 30. *tom.* 2. Fermosin. *in cap. cum sit generale quæst.* 3. *num.* 1. *de foro compet.* Luca ad Franchis *decis.* 385. *num.* 5. Xammar *de offic. jud. par.* 1. *quæst.* 9. *num.* 189. *in fine.*

Tertiò remedium *l. diffamari C. de ingen. & manu.* 21 fundatur in jactatione, at remedium *l. si contendat, ff. de fidejussorib.* fundatur in jure actuali, Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 9. §. 2. *num.* 3. Oliba *de actionib. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 33. & 34. quos citat Reg. Sesse *decis.* 116. *num.* 77. *tom.* 2. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *variar. cap.* 18. *numero* 14. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 54. 55. & 56. Thoro *in Compen. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio causæ fol.* 103. Capicius Latro *consult.* 114. *num.* 25. Menfrela ad Capicium Latro *decis.* 89. *numero* 11. *parte* 1.

Alias plures differentias inter utrumque remedium 22 tradit Marchesan. *de Commissionib. lib.* 3. *de Commissione jactator. numero* 85. ad quem se referunt Tondut. *de præven. judic. part.* 1. *cap.* 8. *numero* 1. *in fine*, Ybañez de Faria ad Covaruvias *libro* 1. *variar. capite* 18. *numero* 14. *in fine.*

Unde utilius est agere diffamato ex *l. si contendat, ff.* 23 *de fidejussor. quam ex l. diffamari, C. de ingen. & manu.* Ut explicant Cancer. *par.* 3. *var. à num.* 53. Et ex eo notat Tondut. *de præven. jud. par.* 1. *cap.* 8. *nu.* 1. *in fine*, & tradit Fontanella *decis.* 329. *nu.* 1. *par.* 2.

Nam qui potest agere ex remedio *l. si contendat, ff. de* 24 *fidejussorib.* potest agere ex *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* Sed non è contrario, Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 57. *in prin.* quidquid dicat Molina *de Hispan. primog. lib.* 3. *cap.* 14. *num.* 31. Quòd intentans remedium *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* & in simul cumulativè intendit, & deducit remedium *l. si Contendat, ff. de fidejussor.* quem citat Fermosin. *in cap. cum sit generale quæst.* 3. *nu.* 10. *in fine de foro competen.*

Benè tamen verum est, quòd remedia *l. si Conten-* 25 *dat, ff. de fidejussor. & l. diffamari, C. de ingen. & manu.* ex usu Advocatorum cumulari, & immiscerì possunt ad faciliorem causæ, & litis expeditionem, Covarruvias *lib.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 3. *in fine*, Molina *de Hispan. primog. lib.* 1. *cap.* 14. *sub num.* 31. Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 9. §. 2. *num.* 1. *in prin.* Guttier. *cons.* 51. *nu.* 4. Reg. Sesse *decis.* 115. *numer.* 25. 30. 56. & 77. *tom.* 2. Costa *de remed. subsid. Remed.* 30. *nu.* 19. Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 1. Fermosin. *in cap. cum sit generale* 8. *quæst.* 3. *num.* 10. *ante finem de foro Compet.* exemplaria referunt idem Regens Sesse *decis.* 115. *num.* 30. & 57. *tom.* 2. Manfrella ad Capicium Latro *decis.* 89. *nu.* 11. Franchis *decis.* 285. Thoro *in compen. decis. part.* 3. *sect.* 2. *Verbo remissio causæ fol.* 105. Marinis *resol. jur. lib.* 3. *c.* 6. *num.* 3. ibi: & *clarius, ac melius.*

Usum tamen *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* Ubi 26 potest agi ex *l. si Contendat, ff. de fidejussorib.* paulatim ab Aula recessisse, tradit Molina *de Hispan. primog. lib.* 3. *c.* 4. *sub num.* 31. Et in hoc Principatu † Cathaloniæ 27 incipere in desuetudinem abire, Cancer. *part.* 3. *var. c.* 1. *num.* 57. & in suo rigore vix apud nos unquam practicari vidisse, refert Fontanella *decis.* 328. *numero* 21. *parte* 2. Imò hodie practici Advocati illo non utuntur, ut testatur Don Petrus de Amigant ad Pegueram *in praxi Civi. rub.* 4. *in formulis num.* 16. *vers. Antiquitus in fine.* Et si Guttier. *cons.* 51. *num.* 4. dicat se sæpissimè remedium *l. diffamari* in praxi deduxisse, atque deductum ab aliis vidisse, & numquam cumulari hæc duo remedia vidisse, quòd meminerit, & ex eo referunt Ybañez de Faria ad Covarruvias *lib.* 1. *var. cap.* 18. *sub nu.* 12. Fermosin. *in capit. cum sit generale quæst.* 3. *num.* 11. *de foro compet.*

Sed si vis scire qualiter libellus sit formandus in reme- 28 dio *l. diffamari, C. de ingen. & manu.* illum formant Angel. Aretin. *in rub. de excep. num.* 23. *vers. Et ista erit forma meæ petitionis, & Conclusionis libelli*, Cagnol. *in dicta l. diffamari num.* 3. Minsinger. *cent.* 3. *obser.* 79. Tusch. *pract. concluf. littera D. concluf.* 411. *num.* 21. Gabriel *com. concluf. lib.* 1. *obser.* 12. *num.* 2. Maranta *de ordi. judicior. par.* 4. *dist.* 21. *nu.* 20. remissivè Trentacinquius *libr.* 1. *var. de diffamation. resol. unica num.* 24. Ybañez de Faria ad Covarruvias *libr.* 1. *var. c.* 18. *numero* 2. *in fine*, pro regno Castellæ Paz *in praxi*

praxi tom. 3. *c.* 9. §. 1. *num.* 5. ex noſtris Oliba *de actionib. par.* 2. *libro* 1. *c.* 33. *num.* 10. ubi Montaner *remiſſivè num.* 11.

29 Libellus in remedio *l. ſi contendat ff. de fidejuſſorib.* traditur à Paz *in praxi tom.* 3. *c.* 9. §. 2. *num.* 4. Don Petrus de Amigant ad Peguer. *in praxi Civ. rub.* 4. *in formulis, num.* 16. Remiſſivè Oliba *de actionib part.* 1. *lib.* 1. *c.* 34. *num.* 10.

39 Videndum nunc eſt, in quibus conveniant, à pari procedant, & fraternizent remedia *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor.* Et primo conveniunt, fraternizant, & à pari procedunt. Nam licèt inter Doctores ſit controverſum, quis dicatur actor vel reus in Judicio diffamationis, & jactantiæ, de quo in *l. diffamari, de ingen. & manu. & in l. ſi contendat, ff. de fidejuſſorib.* ut ait Marinis *lib.* 2. *reſol. jur. c.* 6. *num.* 1. & plures teneant, quod diffamatus intentans remedia dictæ *l. diffamari, vel dictæ l.* ſi contendat, aut ambo remedia ſimul ſit actor; & diffamator, contra quem agitur, ſi reus, ut voluerunt Afflictis *deciſ.* 268. Carol. de Graſ. *de excep. in prælud. num.* 247. Oliba *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *c.* 33. *num.* 13. & 14. & alii permulti, quos in locis ſtatim allegandis, referunt Trentacinq. *num.* 6. *verſi. Prima eſt*, Capic. Latro *num.* 4. Manfrella *num.* 3. Guttier. *à num.* 5. *verſ. Hoc ſic præhabito, uſque ad num.* 10. Caracciol. *à num.* 1. *ad* 5. Ciarlin. *num.* 2. & 3. Fontanella *deciſ.* 328. *à num.* 4. *ad* 12. & *deciſ.* 329. *num.* 4. 5. 6. & 7. Et alii dicant, quod diffamatus eſt actor quoad primam petitionem, & poſt ipſam eſt reus, ut Oliba *de jure fiſci, c.* 15. *num.* 23. Cancer. *par.* 3. *var. c.* 1. *à num.* 58. *ſignanter. num.* 61. & 62. Tondut. *de præven. judi. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 18. *num.* 4. ubi Ybañez de Faria *num.* 17. Capic. Latro *deciſ.* 89. *num.* 7. ubi Manfrella *num.* 8. Coſta *de remed. Subſid. remed.* 50. *num.* 12. *in fine*, & *num.* 13. & quam plures, quos in locis ſtatim allegandis refert Salgado *num.* 9. Nihilominus abſolutè dico, quòd ſecundùm Veriorem, communem, & magis receptam opinionem diffamatus intentans remedium *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. ſi contendat. ff. de fidejuſſor.* aut ambo remedia, ſimul eſt reus, & diffamator contra quem agitur, eſt actor. Tum quia, licèt regula ſit, quod actor dicitur qui provocat ad Judicium, *l. in tribus ff. de jud. cap. forus*, §. *accuſator. de verb. ſignif.* non procedit in caſibus *l. diffamari, C. de ingen. & man. & l. ſi contendat, ff. de fidejuſſor. ut ait gloſ. in l. unica, C. ut nemo invitus*, ut dictum eſt ſupra *num.* 2. Nec etiam procedit, quando obſtat originalis natura cauſæ, quæ potiùs attendenda eſt quàm accidentalis, *l. qui habent ff. de tutel.* & ſic inſpecta cauſa originali diffamatus dicitur reus. Tum quia ſufficit, quod reus ſit provocatus, nam tunc dicitur provocatus ad cauſam, cum diffamare ſit ad Judicium provocare, ideo diffamatus non poteſt dici actor, quamvis cauſam priùs introduxerit, ſecundùm Baldum *in dicta l. diffamari in fine, num.* 9. *verſi. Item in lege noſtra, C. de ingen. & manu.* Tum quia diffamatus quamvis reſpectu provocationis certo modo dicatur actor, id tamen largè, & impropriè eſt, nec conſiderabile, ex quo ille, qui excepit largè, & impropriè dicitur agere, *ut in l.* 1. *ff. de exceptio.* Per quas, & alias rationes docent Capic. *deciſ.* 8. Bald. Angel. Abbas, Butrius, Quintavillis, Gomez, Natta, Federic. de Senis, Alexand. Socinus, & alii quos citant Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *de diffamationibus, reſol. unic. num.* 6. *toto*, Regens Seſſe *deciſ.* 115. *num.* 5. 6. & 7. *tom.* 2. & *de inhibit. c.* 2. §. 5. *num* 8. Paz *in praxi, tom.* 3. *c.* 9. §. 1. *numero* 4. Riccius *collect.* 69. *in fine*, Gratian. *diſcep. foren. c.* 85. *toto*, Gabriel. *com. concl. lib.* 2. *de actionib. concluſ.* 6. *num.* 42. Ponte *deciſ.* 31. *num.* 1. Covar. *lib.* 1. *var. c.* 18. *num.* 5. ubi Ybañez de Faria *num.* 18. Amendola ad Franchis *deciſ.* 383. *num.* 1. ubi Luca *num.* 4. idem Luca ad Franch. *deciſ.* 657. *num.* 7. *verſic. An diffamatus*, Fab. de Anna *conſ.* 58. *num.* 9. Cyriacus *controver.* 161. *num.* 2. *tom.* 1. Guttier. *conſ.* 51. *à num.* 10. Urſellius *concluſ.* 44. *num.* 90. 91. & 92. Rota *deciſ.* 236. & 237. *part.* 1. *diver.* Scialoja *de foro compet. c.* 1. *num.* 18. Muſcatel *in praxi, part.* 1. *gloſ. reus, num.* 13. & *part.* 2. *verbo competentes, numero* 68. Montaner ad Olibam *de actionib. par.* 1. *lib.* 1. *c.* 33. *num.* 2. Amat. *reſol.* 52. *numero* 2. Fermoſin. *allegat. fiſcal.* 13. *num.* 2. & 3. *par.* 2. Capic. Latro *deciſ.* 89. *num.* 5. ubi Manfrella *numero* 4. & 12. Altimar. ad Rovit. *deciſ.* 1. *ad numero* 14. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *c.* 35. *numero* 7. Caracciolus *de foro privileg. quæſt.* 20. *à numero* 6. Fontanella *deciſ.* 328. *à numero* 12. & *deciſ.* 329. *à numero* 8. *par.* 2. & *de pact. nup. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſ.* 8. *par.* 14. *numero* 49. Salgado *in labyrinto credit. par.* 1. *c.* 2. *à num.* 10. Oſaſcus *deciſ.* 151. *numero* 3. & 10. Flamin. Chartar. *deciſ.* 20. *num.* 14. Oliba *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *c.* 34. *numero* 5. Maſtrill. *deciſ.* 157. *numero* 8. *tom.* 1. Giurba *deciſ.* 44. *num.* 2. Luca *de foro competen. diſcur.* 69. *num.* 13. Sanfelic. *deciſ.* 168. *num.* 2.

Secundò fraternizant, à pari procedunt, & conve- 31
niunt. Nam licèt aliqui teneant, quod diffamatus intentans remedium *l. diffamari, C. de ingen. & manu. vel l. ſi contendat, ff. de fidejuſſorib.* aut ambo remedia ſimul, debeat agere coram Judice diffamatoris, ut dicunt Afflictis *deciſ.* 268. Carleval. *de judic. lib.* 1. *diſp.* 2. *numero* 202. & alii, quos citat Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 34. Tamen magis communis eſt ſententia, quod debet agere coram Judice ſuo, ſcilicet ipſius diffamati, & non coram Judice diffamatoris, ſic firmant Panormit. *in cap. ſi quis contra Clericum, num.* 2. *de foro compet.* Alexand. *conſ.* 103. *lib.* 5. & alii plures, quos refert, & ſequitur, ac de magis communi teſtatur Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *numero* 5. *prope finem, verſic. Ex quibus apparet*, Paz eos referens *in praxi, tom.* 1. *par.* 1. *temp.* 1. *num.* 68. & *tom.* 3. *cap.* 9. §. 1. *num.* 4. Antiquos addit Gabriel *com. concluſ. lib.* 2. *de actionib. concl.* 6. *num.* 41. Amendola ad Franchis, *deciſ.* 385. *num.* 1. ubi Luca *num.* 4. Maranta *de ord. jud. par.* 4. *diſt.* 21. *num.* 19. Caroc. *de exception. in prælud. num.* 248. quibus addendi ſunt Reg. Seſſe *deciſ.* 115. *numero* 5. 6. & 7. *tom.* 2. Tuſch. *pract. concluſ. littera D. concluſ.* 412. & 413. Gratian. *diſcep. foren. cap.* 686. *numero* 12. Gregor. Lopez *l.* 46. *gloſ.* 3. *tit.* 2. *par.* 3. Conrad. *in dicta l. diffamari quæſt.* 1. *num.* 2. 3. 4. & 5. ubi Cagnol. *numero* 9. Riccius hanc opinionem magis obtinuiſſe dicit *collect.* 366. *verſi. Octavo limita*, Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamationib. reſol. unica, numero* 6. Patian. *de probat. lib.* 1. *cap.* 54. *numero* 24. Burgius *de laudem par.* 3. *quæſt.* 31. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 50. *num.* 13. Ponte *deciſ.* 31. *num.* 4. Maceraten. *var. lib.* 1. *reſol.* 64. *ſub num.* 4. Cyriacus *controver.* 161. *numero* 2. *tom.* 1. Faber *de error. pragmat. part.* 3. *decade* 51. *Errore* 1. Eſcobar. *de Pontif. & Reg. Juriſd. cap.* 54. *num.* 32. Flam. Chartar. *deciſ.* 44. *num.* 6. Marqueſan *de commiſ. jactat. cap.* 1. §. 1. *par.* 3. Altimar. ad Rovit. *deciſ.* 1. *num.* 14. Cala *de in integ. reſtitut. quæſt.* 26. *num.* 13. Guttier. *conſ.* 51. *toto*, *ſignanter à num.* 10. Menochius *conſ.* 1072. *num.* 19. & 20. *lib.* 11. Ybañes de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 33. & 36. *in fine*, Fermoſin. *alleg. fiſcal.* 16. *num.* 2. 3. 4. & 5. *par.* 2. & *latiùs in cap. cum ſit generale* 8. *quæſt.* 3. *a num.* 2. *cum ſeq. de foro compet.* Maſtrill. *deciſ.* 157. *numero* 8. *lib.* 2. Tondut. *de præven. jud. part.* 1. *cap.* 8. *num.* 3. remiſſivè Valeron *de tranſact. tit.* 2. *quæſt.* 2. *numero* 16. Ciarlin. plures laudat *controv. jur. lib.* 1. *cap.* 35. *à num.* 4. & *numero* 11. dicit, hanc ſententiam eſſe æquiſſimam, & veriſſimam, ſecundùm quam judicaſſe Signaturam juſtitiæ in urbe coram Caſtrucio, prout latè docet Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 44. *verſ. Et juxta quam, ad finem*, Giurba *obſer.* 2. *num.* 20. latè Gratian. *diſcep. foren. cap.* 85. *toto*, *qui num.* 11. ait ſervaſſe Rotam coram Cardinali Lancelloto Barcinonen. Præceptoriarum 17. Februari 1578. & coram Sanctiſſimo Romanæ à Budeſia 18. Aprilis 1575. Urſellius *concluſ.* 44. aliàs plures deciſiones cumulat *à num.* 88. Salgado latè *in labyr. cred. par.* 1. *cap.* 2 *à num.* 17. aliaſque deciſiones Rota refert *num.* 19. Cevallos ita obſervari in Curia ſæculari teſtatur *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæſt.* 72. *num.* 10. & *com. cont. com. quæſt.* 924. *num.* 5. deciſum in Senatu Neapolitano tradunt Capic. *deciſ.* 18. ubi Maſull. *num.* 2. & 3. Urſil. ad Afflict. *deciſ.* 268. Thoro *in compen. deciſ. par.* 1. *verbo Clericus ſivè Prælatus, fol.* 97. & *verbo remedium l. diffamari, fol.* 454. & *par.* 3. *ſect.* 3. *verbo remiſſio cauſæ, fol.* 103. Leo *in l. diffamari, n.* 2.

C. de

C. de ingen. & manu. Cala *de modo articul. glos.* 1. §. 1. *num.* 113. Capic. Latro *decis.* 89. ubi Manfrella *in observationibus*, Marinis *lib.* 2. *resol. jur. cap.* 6. Franchis *decis.* 657. Sanfelicius *decis.* 168. Scialoja *de foro compet. cap.* 1. *num.* 18. decisionem Senatus Regni Aragonum tradit Reg. Sesse *decis.* 115. *num.* 27. *tom.* 2. *& de inhibit. cap.* 2. §. 5. *num.* 9. Gail. *lib.* 1. *obser.* 9. *à num.* 3. & de observantia Cameræ Imperialis *num.* 7. de eadem Camera Imperiali Minsingerius *cent.* 6. *obser.* 90. decisionem Senatus Pedemontani refert Osascus *decis* 151. de Regno Siciliæ Amat. Mastrill. & Caracciol. *locis allegandis num.* 32. de Regno Franciæ Boer. *decis.* 255. latissimè Ronchagal. *de duobus Reis à num.* 21. *cum pluribus seq* Ex nostris Oliba *de actionib. part.* 2. *lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 17. ubi Montaner *num.* 2. Despujol. ad Mier. *verbo libellus jactatorius versi. Ratio præcipua fol.* 115. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 8. *par.* 14. *numero* 49. *& decis.* 321. *numero* 13. *& decis.* 328. *&* 329. *part.* 2.

32 Tertiò à pari procedunt, fraternizant, & conveniunt, quòd laicus diffamatus per Clericum vel Prælatum intentans remedia *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu. aut l. si contendat*, *ff. de fidejussorib.* vel ambo simul non debet agere coram Ecclesiastico Judice Clerici vel Prælati diffamatoris, sed debet agere, & trahere Clericum, aut Prælatum diffamatorem coram Judice sæculari ipsius laici diffamati, & nec Clericus, seu Prælatus diffamator potest opponere exceptionem declinatoriam fori sæcularis, ita Alexander loquens de Episcopo Cremonensi *cons.* 103. *lib.* 5. Capicius loquens de Cardinali de Aragonia decisum in Senatu Neapolitano tradit *decis.* 18. Ursil. ad Afflict. *decis.* 268. *nu.* 2. Franchis loquens de Cardinali Comensi *decis.* 657. ubi Luca *in observat.* Cyriacus loquens de Episcopo Mantuæ *controver.* 161. ubi *nu.* 3. inquit hanc quæstionem difficultate carere *tom.* 1. Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *numero* 5. *versi. Ex quibus*, *ibi : Ex quo*, ubi Ybañez de Faria *num.* 37. Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamationibus resolut. unica num.* 6. *versi. cum hæc igitur in fine*, ibi : *Hæc conclusio*, Riccius *collect.* 366. *versi. Octavo limita*, ibi : *Ubi amplius* Ursellius *conclus.* 44. *num.* 88. *in fine*, Escobar *de Pontif. & Reg. jurisdic. in stud. general. cap.* 54. *num.* 32. Scialoja *de foro compet. cap.* 1. *numero* 16. Maranta *de ordi. jud. part.* 4. *dist.* 21. *num.* 9. Cagnol. *in dicta l. diffamari sub num.* 9. ubi Conrad. *quæst.* 1. *nu.* 2. *C. de ingen. & manu.* Martha *de jurisdic. part.* 4. *casu* 85. Amat. ait ita servari in magna Curia Regni Siciliæ, & innumeros citat *resol.* 52. *numero* 3. Mastrill. & Caracciolus consistorium confirmasse sententiam Magnæ Curiæ Vicariæ Regni Siciliæ, & quam plures allegant, ille *decis.* 236. *à num.* 13. *tom.* 3. iste *de foro privileg. quæst.* 20. *tota*, *præcipuè à num.* 6. Thoro *in compen. decis. par.* 1. *verbo Clericus*, *vel Prælatus fol.* 97. *& par.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio causæ col.* 2. *versi. Sed contrarium fol.* 103. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 72. Idem Caracciol. *de foro privileg. quæst.* 16. *num.* 20. Osascus *decis.* 151. *num.* 4. *versi. Adeoque veram*, Costa *de remed. subsid. remed.* 50. *numero* 13. & 14. Ansald. *de jurisdic. par.* 3. *tit. unico cap.* 8. *à num.* 146. & alii ex citatis *num.* 30. *&* 31. ex nostris Oliba *de jure fisci cap.* 15. *num.* 22. *&* 23. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 62. Fontanella *decis.* 321. *num.* 11. *& decis.* 328. *&* 329. *par.* 2.

33 Ex his in favorem diffamati plures utilitates resultant. Tum quia favorabilior est reus, quàm actor, *cap. cum sunt partium* 11. ubi Barbosa *à num.* 1. *de Reg. jur. in* 6. *l. favorabiliora* 9. *ff. de regu. jur.* idem Barb. *axiom.* 204. *à numero* 1. Tum quia actore non probante reus venit absolvendus *l. actor* 25. ubi Barbosa *num.* 3. *C. de probat.* in terminis Gratian. *discep. foren. cap.* 85. *num.* 4. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 17. *in fine*, etiam si reus nihil probaverit, abundè idem Barbosa *axiom.* 10. *à num.* 2. *ad* 12. *& in l. qui accusare* 4. *à num.* 8. *C. de edendo*, latissimè Fermosinus *in cap. fin. quæst.* 1. *de jure jurando*. Tum quia reus uti potest exceptionibus contrariis, non autem actor actionibus, Decius, & Cagnol. *ju. l. nemo ex his*, *ff. de regul. jur.* quas & alias utilitates tradit Cancer *par.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 58. *&* 59. ad quem se refert Salgado *in labyrint. cred. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 22. quibus addo de Jure, quòd diffamatus tamquam reus potest petere à diffamatore editionem instrumentorum pœnes se existentium, *l. fin.* ubi Barbosa plures citat *num.* 1. *&* 2. *C. de edendo*, Cancer *par.* 1. *var. cap.* 19. *num.* 1. *versi. Reus vero*, & in terminis Gail. *libr.* 1. *obser.* 9. *num.* 9. Gabriel *com. conclus. lib.* 2. *de actionib. conclus.* 6. *num.* 43. Gratian. *discep. foren. cap.* 85. *num.* 5. Salgado *in labyrint. cred. par.* 1. *cap.* 2. *num.* 21. Dixi de Jure, at in Cathalonia pars tenetur edere actori & è contra instrumentum quod habet ad fundandam suam intentionem, licèt de illo non fuerit facta mentio, neque usura sit, *usat. item provida de testimonis*, & post Mier. & Marquilles tradunt Cancer *part.* 1. *var. cap.* 19. *num.* 2. *&* 21. *versi. Apud nos*, Don Petrus de Amigant ad Pegueram *in praxi civili rub.* 17. *num.* 17.

Restat videre, quid servetur in Cathalonia. Antiquitus servabatur decisio Afflictis 268. & declarabatur per Senatum Clericum diffamatorem in causis jactatorum remedio *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* per laicum intentatis non posse conveniri in Regia Audientia decisionem antiquam de mense Aprilis 1544. Relatore Salavardeña inter Joannem Moles, & Emanuelem Cerda Canonicum Dertuzæ tradit Fontanella *decis.* 328. *num.* 11. *par.* 2. 34

Hodie verò in causis jactatorum, seu diffamationum rerum temporalium remedio *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* per laicum intentandis contra Clericum Prælatumvè diffamatorem, si Prælatus seu Clericus diffamator est in possessione earum rerum temporalium, non potest per laicum diffamatum conveniri coram Judice sæculari, sed debet illum convenire coram Judice Ecclesiast. sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancel. Cassador 20. Octobris 1567. in favorem Pauli Seret Beneficiati Beneficii Sancti Jacobi in Ecclesia Parochiali Villæ Borgiarum albarum fundati, contra Juratos, & Syndicum Universitatis ejusdem Villæ Jactantes se, quòd hæreditas, & bona sedentia prædicti beneficii tenentur, & seu obligata existunt anno quolibet ad solvendum dictis Juratis, seu Universitati prædictæ Villæ borgiarum albarum duas undecimas partes, seu duos onsenos omnium, & singulorum fructuum in dictis bonis sedentibus collectorum. Et per Cancellarium Loris, Consultoribus Cordelles, Ferres, Sescases, & Sala 20. Julii 1577. in favorem Henrici Terrè majoris dierum Clerici Beneficiati, ratione litis per viam jactatorum contra eum motæ in Curia sæculari instante Henrico Terrè minore dierum. 35

Ratio est, quia remedium *l. diffamari*, *C. de inge. & manu.* ut intentari possit, requirit possessionem ejus, qui illud intentat, ut dictum est *num.* 7. *&* 11. at contra possessorem intentari non valet, Valasc. *consult.* 184. *num.* 5. Montaner ad Olibam *de action. par. l.* 1. *cap.* 33. *num.* 8. Trentacinq. *var. l.* 1. *de diffamationib. resol.* 1. *num.* 9. Fontanella *decis.* 328. *sub num.* 21. *par.* 2. 36

Si autem Clericus, vel Prælatus non est in possessione rerum temporalium tenetur in causis diffamationum, & jactatorum rerum temporalium remedio dictæ *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* per laicum diffamatum intentandis contra Clericum vel Prælatum diffamatorem, potest per laicum diffamatum conveniri Clericus, vel Prælatus diffamator coram Judice sæculari. Ita fuit in Cathalonia decisum. Primò per Cancellarium Cassador, Consultoribus Ros, Sala, & Borras 1. Decembris 1567. in favorem Nobilis Mariæ de Cardona Dominæ Sancti Baudilii de Lupricatico, contra Ludovicum Molina Rectorem Ecclesiæ Sanctæ Columbæ de Cervellò ratione libelli jactatorii per dictam de Cardona, contra dictum Molina in Curia Regentis Vicariam Barcinonæ oblati, ex eo quòd dictus Molina jactabatur habere Dominium, & possessionem cujusdam petiæ terræ heremæ vocatæ, *lo compot de la Rectoria*, cujus jactatorii causa fuit postea evocata ad Regiam Audientiam. Secundò per eumdem Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca, Jofre, & Sala 19. Octobris 1569. in favorem Antonii Roure Pharmacopolæ Civis Barcinonæ, contra Operarios Minores Ecclesiæ Barcinonæ, & eo nomine administratores Confratriæ Beatæ Eulaliæ in dicta Ecclesia fundatæ. 37

Tertiò

Tertiò per Cancellarium Rovirola, Conſultore Fontanet 31. Decembris 1602. in favorem Ludovici de Maſdovelles Domicelli Barcinonæ Domiciliati, contra Franciſcum de Maſdovelles Clericum in Eccleſia Barcinonæ Beneficiatum ſuper proprietate cujuſdam cenſualis ad cujus ſolutionem dictus Franciſcus de Maſdovelles ſe jactabat teneri, & obligatum eſſe dictum Ludovicum Maſdovelles. Quartò per eumdem Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Aſtor, & Puigmiya 28. Januarii 1603. in favorem Honorati Riu Domini, qui dicebatur loci, & Termini de Garrius, Conſules, & homines dicti loci, contra Commendatorem Manſi Dei Sancti Joannis Hieroſolimitanen. Occaſione cauſæ jactatorum introductæ in Audientia Gerentis vices Gubernatoris Comitatuum Roſſellionis, & Ceritaniæ ſuper jure paſcendi, & pignorandi beſtialia, depaſcendi herbas prati magni nuncupati de Garrius. Quintò per prædictum Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Senjuſt. & Puigmija 7. Septembris 1604. in favorem Ludovici Deſvalls Domicelli Illerdæ domiciliati, & Vincentiæ Conjugum, contra Quilem Scola decretorum Doctorem, Canonicum Eccleſiæ Illerdæ, & Natalem Prat Presbyterum, & Beneficiatum in dicta Eccleſia, ut manumiſſores teſtamenti Joannis Raymat legum bachalaurei. Sextò per Cancellarium Erill 5. Octobris 1632. in favorem Conſulum Villæ Caſtellionis Empuriarum, *quam tradidi deciſ.* 182. *numero tertio*, *hac parte* 4.

38 Et ſecundùm primum, & ſecundum membrum diſtinctionis traditæ, *num.* 35. & 37. Ita fuit in Cathalonia deciſum per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Senjuſt, & Mijavila Franqueſa 30. Januarii 1623. in facto firmæ Juris in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ factæ per Don Franciſcum Copons Abbatem Beatæ Mariæ de Amer, & Roſes Ordinis Sancti Benedicti Ratione procedimentorum contra eum in Regia Audientia ad inſtantiam Joannis Boſcha Villæ de Reſes factorum, qui de poſſeſſione ſimul, & jactatis cauſam in Regia, Audientia introduxit ſuper poſſeſſione cujuſdam Montis dicti *lo cap de na feu*: Fuit declaratum firmæ Juris in dicta Curia Eccleſiaſtica per dictum Abbatem de Amer, & Roſes factæ quoad cauſam jactatorum introductam per dictum Joannem Boſcha in Regia Audientia adversùs dictum Abbatem locum non fuiſſe, nec eſſe: dictæ verò firmæ Juris in dicta Curia Eccleſiaſtica factæ per eumdem Abbatem quoad cauſam poſſeſſorii per dictum Boſcha in Regia Audientia contra dictum Abbatem introductam locum fuiſſe, & eſſe. Quam etiam refert Fontanella *deciſ.* 320. *num.* 21. *in fine*, & *deciſ.* 321. *numero* 11. *in fine*, & *deciſ.* 328. *ſub num.* 19. *part.* 2.

39 Dixi *num.* 35. & 37. in cauſis jactatorum ſeu diffamationum rerum temporalium. Nam ſi cauſæ diffamationum, ſeu jactatorum eſſent de rebus Eccleſiaſticis, tunc Clericus diffamator conveniendus eſt per laicum diffamatum coram Judice Eccleſiaſtico, non autem coram Judice ſæculari, ita fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Loris, Conſultoribus Fort, Xammar Ros, Miralles, & Tamarit 20. Aprilis 1577. in favorem Sebaſtiani Bret Rectoris Cappellæ Beatæ Mariæ den Marcus Civitatis Barcinonæ contra Majorales Confratriæ curſorum dictæ Civitatis. Quam tradidi *deciſ.* 142. *num.* 23. *par.* 3.

40 Similiter è contra, Clericus vel Epiſcopus diffamatus per laicum diffamatorem, ſi laicus diffamator non eſt in poſſeſſione rerum temporalium, iſto caſu in cauſis diffamationum ſeu jactationum per Clericum vel Prælatum remedio *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* contra laicum diffamatorem intentandis, debet Clericus vel Prælatus agere, & trahere laicum diffamatorem coram Judice Eccleſiaſtico Clerici vel Prælati diffamati, nec laicus diffamator poteſt petere ſe remitti ad Judicem ſæcularem, ita fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium cum ſuis Conſultoribus 18. Novembris 1587. in facto contentionis inter Archiepiſcopum Tarraconæ, & Syndicum Villæ de Cambrils, quam tradit Fontanella *deciſ.* 328. *numero* 19. *in prin. par.* 2. & de Jure docent Ciar. *controv. foren. lib.* 1. *cap.* 34. *nu.* 3. *verſi. Verumtamen*, & *num.* 12. *verſi. Potuit ergo*, Fermoſin. *alleg. fiſcal.* 16. *nu.* 6. *par.* 2. Salgado *in labyr. Cred. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 26.

In cauſis etiam jactatorum ſeu diffamationum remedio *l. ſi contendat*, *ff. de fidejuſſorib.* poteſt laicus diffamatus convenire Clericum, vel Prælatum diffamatorem coram Judice ſæculari, ſic fuit in Cathalonia deciſum per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Roca, & Garau 16. Novembris 1627. contra Joſephum Ferrus decretorum Doctorem, Priorem Eccleſiæ Collegiatæ Sanctæ Annæ Civitatis Barcinonæ, & in favorem Jacobi Mas agricolæ Parochiæ Sanctæ Perpetuæ de Mogoda, prætendentis ſe non teneri ad præſtationem cujuſdam annui cenſus remedio *l. ſi contendat*, *ff. de fidejuſſoribus*, & ea de cauſa dictum Priorem in Regia Audientia provocantis fuit declaratum, firmæ Juris in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ per ejus fiſci procuratorem, & per dictum Joſephum Ferruz Priorem Sanctæ Annæ Barcinonæ factæ reſpectu remedii per dictum Jacobum Mas intentati, vigore dictæ *l. ſi contendat*, locum non fuiſſe, nec eſſe; quo verò ad reſtitutionem penſionum contra dictum Priorem Sanctæ Annæ petitam locum fuiſſe, & eſſe. Quam declarationem refert Fontanella *deciſ.* 329. *num.* 12. *par.* 2. 41

Utrùm laicus diffamatus remedio *l. ſi contendat*, *ff. de fidejuſſor.* non poteſt petere coram Judice ſæculari contra Clericum vel Prælatum diffamatorem penſiones cenſus per ipſum laicum diffamatum Clerico vel Prælato ſolutas, ſed pro recuperatione penſionum debet Clericum, ſeu Prælatum convenire coram Judice Eccleſiaſtico, ſic deciſum fuit in Cathalonia per Cancellarium Puigmari in deciſione proximè relata *nu.* 41. Fontanella videndus alias declarationes cumulans *deciſ.* 330. *par.* 2. ſequitur Luca ad Franc. *deciſ.* 385. *num.* 5. 42

Sed quæro 1. An electio Judicis in cauſis diffamationum, ſeu jactationum remediis *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* & *l. ſi contendat*, *ff. de fidejuſſoribus*, ſit Rei diffamati, aut actoris diffamantis, quando reus diffamatus plures habet Judices de Jure communi? Reſp. quòd electio eſt actoris diffamantis: Adeò quòd ſi reus diffamatus intentat remedium iſtarum legum coram uno Judice, poteſt actor diffamans movere litem contra reum diffamatum coram alio Judice competente, ut pluribus Doctorum auctoritatibus, cum multis deciſionibus noſtri Senatus tradidi *deciſ.* 167. *num.* 46. *part.* 3. quibus addendi ſunt Tondut. *de præven. judic. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 5. & 10. Burgius *de laudim. libro* 3. *cap.* 31. *num.* 3. Cagnol. *in l. diffamari*, *num.* 10. *C. de ingen. & manu.* Tuſc. *pract. concluſ. littera D. concluſ.* 412. *nu.* 5. Pet. Barboſa *in l. ſi quis poſteaquam* 7. *à num.* 98. *ff. de jud.* Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *de diffamat. reſol. unica num.* 7. & *lib.* 2. *de actionib. reſol.* 4. *num.* 10. *in fine*, Marcheſan. *de diffamat. jactat. cap.* 1. §. 1. *num.* 44. & 45. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *cap.* 34. *num.* 8. & 9. Scialoja *de foro compet. cap.* 1. *num.* 21. & *cap.* 24. *in fine*, Gabriel *com. concluſ. libr.* 2. *de actionib. concluſ.* 6. *num.* 31. & 32. Flam. Chartar *deciſ.* 20. Maſtrill. *deciſ.* 14. *à num.* 18. *tom.* 1. Gail *obſer.* 11. *lib.* 1. Marinis *lib.* 1. *reſol. jur. cap.* 257. ubi Rodoer. *num.* 1. Idem Marinis *lib.* 2. *reſol. jur. cap.* 6. *num.* 6. Thoro *in compend. deciſ. par.* 1. *verbo cauſa diffamationis fol.* 78. *col.* 2. Manfrella ad Capic. Latro *deciſ.* 89. *num.* 10. Altimar ad Rovit. *deciſ.* 1. *à numero* 14. Franchis *deciſ.* 385. ubi Viſconti, Amendola, Riccius, & Luca *nu.* 1. & 2. 43

Quæro 2. An excommunicatus poſſit intentare in cauſa diffamationis, & jactationis remedia *l. diffamari*, *C. de ingen. & manu.* & *l. ſi contendat*, *ff. de fidejuſſorib.* Reſp. Quòd non, quia licèt ſit reus, non eſt reus neceſſarius, ſed voluntarius, cum in manu diffamati ſit, hodie, vel alio die, vel numquam movere cauſam contra diffamantem, ſic Afflictis *deciſ.* 258. *nu.* 3. & poſt alios antiquos, reprobatis contrariis, Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamat. reſol. unica num.* 8. Gabriel. *com. concluſ. lib.* 2. *de actionibus concluſ.* 6. *numero* 25. Urſellius *concluſ.* 44. *verbo Actor à num.* 88. Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 5. ubi Ybañez de Faria *num.* 18. & 19. Oſaſcus *deciſ.* 151. *num.* 7. Ronchegal. *de duobus reis ex num.* 32. Barboſa *in cap. intelleximus num.* 10. & *in addition. num.* 4. *tom.* 6. ubi latè Fermoſin. *quæſt.* 3. *de jud.* Oliba *de actionib. par.* 2. *libr.* 1. *cap.* 33. *num.* 3. ubi 44

reniſ-

remissivè Montan. *num.* 5. Greg. Lop. *l.* 46. *glos.* 3. ibi: *Et sic erit, tit.* 2. *par.* 3. Gail. *l.* 1. *obs.* 9. *num.* 8. Fontanel. *dec.* 328. *num.* 6. & 14. *par.* 2. Abbas Suar. Alteri. Filu. Banni. & Comejo, quos refert, & sequitur Lean. *quæst. mor. tom.* 4. *tit.* 2. *disp.* 12. *quæst.* 12. Matesca *de reconven. enarr.* 4. *à num.* 12. & in simili in casu nuntiationis novi operis, *dicam decis.* 259. *num.* 37. *par.* 5.

45 Declara, ut non procedat, quando contra excommunicatum intentantur in causis jactatorum, & diffamationum remedia, *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. si contendat, ff. de fidejussorib.* quia pro reo habetur, cum agere necessitetur, ut docent Cagnol. *in l. diffamari, num.* 13. *C. de ingen. & manu.* & alii plures quos citant Gabriel *com. concluf. lib.* 2. *de actionib. concluf.* 6. *num.* 26. Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamat. resol. unica num.* 8. *vers. Secunda est opinio in fine*, ibi: *Hæc conclusio*, Barbosa *in addit. tom.* 6. *ad cap. intelleximus, num.* 5. *de judiciis*, Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 20. & 21.

46 Quæro 3. An si diffamatori fuerit impositum silentium per judicem sæcularem, possit amplius audiri in foro Ecclesiastico? Resp. quòd non, ut docent Bald. & Alberic. quos refert, & sequitur Trentacinq. *var. lib.* 1. *de diffamationib. resol. unica num.* 22. Innocent. & Præposit. quos refert, & sequitur Menochius *cons.* 366. *num.* 7. *tom.* 4. Reg. Sesse *de inhibit. cap.* 2. §. 5. *num.* 7. *vers. Et si*

47 Quæro 4. An Officiales Sanctæ Inquisitionis salariati possint conveniri in remediis, *l. diffamari, Cod. de ingen. & manu. & l. si contendat, ff. de fidejussor.* coram judice sæculari? tractat Amat. *resol.* 51. *num.* 4. ubi resolvit, quòd non, sed debet conveniri in tribunali Sancti Officii, & decisum testatur sequuntur Carocciol. *de foro privileg. quæst.* 20. *num.* 23. Fermosin. *alleg.* 16. *num.* 8. *cum seq.* videantur Fontanella *decis.* 329. *à num.* 16. *qui à num.* 21. tractat de usu, & practica nostræ Provinciæ, & Ego *decis.* 30. *numero* 125. & 126. *part.* 1.

48 De familiaribus sanctæ Inquisitionis, quòd possint conveniri coram judice sæculari in remediis dictæ *l. diffamari*, & *dictæ l. si contendat*, Fontanella *decis.* 329. *num.* 15. resolvit, quod sic *part.* 2. Ego *decis.* 30. *num.* 124. *part.* 1.

49 Quæro 5. An successor majoratus, vel fideicommissi possit in judicio petere declarari in vita possessoris, eo invito, fideicommissum, seu majoratum ad se pertinere? Resp. quòd non, ex magis communi veriori, & in Tribunalibus recepta opinione. Quia cum sit tractus futuri temporis ad judicem non spectat, *l. non potest, ff. de judiciis, l.* 1. §. 1. *ff. de usuris*. Fallit communiter in duobus casibus. Primò, quando possessor majoratus, vel fideicommissi bona fideicommissi, vel majoratus dissiparet. Secundò, quando possessor majoratus, vel fideicommissi se jactaret bona fideicommissi, seu majoratus esse libera, posseque de eis ad libitum disponere, hæcque secunda fallentia observanda est ex *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. si contendat. ff. de fidejussorib.* Pro qua regula, & fallentiis videantur Suarez *allegat.* 4. Pinel. *in l. par.* 3. *num.* 78. *C. de bon. mater.* Gomez *in l.* 70. *tauri num.* 79. ubi Avendaño *glos.* 1. *à num.* 35. Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 16. *num.* 8. ubi Ybañez de Faria *num.* 44. Padilla *in l.* 1. *num.* 30. *C. de fideicom.* latè Molina *de Hisp. primog. lib.* 3. *cap.* 14. *toto*, ubi addent. *in additionib.* Valasc. *consult.* 184. *à numero* 4. *usque ad finem*, Simancas *in libel. discep. cap.* 11. Garcia *de Nobilit. glos.* 47. *à num.* 9. Sarmiento *lib.* 1. *select. cap.* 2. & *lib.* 7. *cap.* 6. Gregor. Lopez *l.* 1. *glos.* 2. *tit.* 2. *par.* 3. Guttier. breviter, & benè *cons.* 23. *num.* 1. Pereyra *decis.* 72. *tota*, & *decis.* 129. *num.* 1. & 2. latissimè, & docte Reg. Leo *decis.* 35. *lib.* 1. Peregrin. *de fideicom. artic.* 41. *à num.* 4. ubi Censal. *in obser.* Reg. Sesse *decis.* 115. *à num.* 35. *tom.* 2. & *de inhibit. cap.* 2. §. 5. Marzar. *de fideicom. par.* 3. *quæst.* 61. Martha *de succes. legal. par.* 4. *quæst.* 22. *art.* 4. *num.* 6. Pet. Barbosa *in l. non potest.* 23. *a num.* 16. *ff. de judic.* Boer. *decis.* 354. *num.* 13. Costa *de remed. subsid. remed.* 50. *num.* 32. & 33. & *remed.* 68. *num.* 6. Fuzarius *de substitution. quæst.* 607. *à num.* 3. Paz *in praxi tom.* 3. *cap.* 9. §. 3. *num.* 2. Gamma *decis.* 6. *num.* 6. ubi Florez Diaz de Mena *in addition. verb. num.* 5. item Gamma *decis.* 102. Spin. *in specu. testa. glos.* 19. *num.* 76. Cagnol. *in l. diffamari, num.* 6. *C. de ingen. & manu.* Cephal. *cons.* 381. *lib.* 3. Vvesembech. *cons.* 96. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 366. *lib.* 4. & *cons.* 1195. *num.* 30. *lib.* 12. Franchis, & ejus addent. *decis.* 695. Castillo *decis. Sicil.* 17. *signanter num.* 5. & 12. *tom.* 1. Simancas *de privil. Hispan. lib.* 1. *cap.* 28. Mastrill. *decis.* 118. *præcipuè num.* 5. 29. & 30. *tom.* 2. Cenedo *collect. ad decretal.* 10. *numero* 2. Fab. de Anna *cons.* 11. & 126. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 9. *par.* 5. *num.* 27. & *plenè decis.* 156. & 157. *part.* 1. Molina *de just. & jure tom.* 3. *disp.* 639. Petra *de fideicom. quæst.* 10. Montalegre *in praxi lib.* 1. *cap.* 2. *à num.* 35. Camil. *de Medicis cons.* 148. Gratian. *discep. foren. tom.* 3. *cap.* 496. *à num.* 55. Marinis ad Reverter. *decis.* 577. *num.* 2. Phebus *decis.* 21. *tom.* 1. Pereyra *quæst. foren. libr.* 1. *quæst.* 23. *num.* 103. & *de emphit. quæst.* 1. *num.* 5. Mieres *de majoratu par.* 2. *in initio à num.* 571. & *par.* 4. *quæst.* 34. *à num.* 1. Paschal *de pat. potest. par.* 4. *cap.* 10. *num.* 34. & 35. Castillo latissimè *controv. jur. lib.* 1. *cap.* 93. §. 14. *toto*, Larrea *decis.* 38. *tota*, August. Barbosa *in cap. cum super* 8. *num.* 2. *de concess. præbendæ*, & *in repert. verbo majoratus possessor. fol.* 230. *in fine*, & *vers. Majoratus successor fol.* 231. & *vers. Majoratus successorem, fol.* 243. Et secundùm regulam negativam, quòd successor majoratus vel fideicommissi non possit judicio petere declarari in vita possessoris, eo invito, fideicommissum, seu majoratum ad se pertinere, sine scrupulo judicatur, ut ait Valazcus *consult.* 184. *num.* 19. & esse veram resolutionem, quam praxim accepisse, & recepisse in Regiis Audientiis, & Tribunalibus Supremis testatur Guttier. *cons.* 13. *num.* 1. & approbasse Regium Senatum Luzitaniæ refert Pereyra *decis.* 129. *num.* 1. sic ex decreto Pinciani Prætorii decisum fuisse dicunt Padilla *in l.* 1. *num.* 31. *in fine*, *C. de fideicom.* Suarez *alleg.* 4. *in fine*, Gomez *in l.* 40. *tauri num.* 70. *in fine*, Pinel. *in l.* 1. *num.* 78. *C. de bon. mater.* Canonizatam in Rota Florentina inquit Marzar. *de fideicom. par.* 3. *qu.* 1. referunt hæc Molina *de Hisp. primog. lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 17. Castillo *controv. lib.* 5. *c.* 93. §. 14. *num.* 7. decisionem nostri Senatus pro hac opinione negativa diei 6. Septembris 1628. referente Egregio Senatore Hieronymo Astor inter partes Don Hieronymi de Torres, & Don Michaelis de Cordova, & de Rocaberti. Scriba Famada. Tradit Fontanella *decis.* 156. *num.* 20. *par.* 1. & juxta secundam limitationem, quòd quando possessor majoratus, vel fideicommissi se jactaret, bona fideicommissi, vel majoratus esse libera, posseque de eis ad libitum disponere, eo tunc successor majoratus, vel fideicommissi potest in judicio petere declarari in vita possessoris, eo invito, fideicommissum, seu majoratum ad se pertinere. Idemque dico, non solùm quando jactantiæ sunt possessoris, sed etiam alterius, qui interesse prætendat, aut aliter negetur fideicommissum, ejusque successio. Judicatum fuisse in Regia Cancellaria Granatensi in Comitatu de Buendia ait Mieres *de majoratu par.* 2. *in prin. num.* 65. aliam decisionem Senatus Granatensis tradit Larrea *decis.* 38. & judicasse Senatum Valentinum testatur Reg. Leo *decis.* 35. *tom.* 1. & à Regio Tribunali in Regno Castellæ hanc opinionem admissam refert Covar. *lib.* 1. *var. c.* 18. *num.* 8. *vers. Eamdem opinionem scio.* Et judicasse nostrum Senatum, me referente 8. Martii 1655. in favorem Nobilis Joannis de Marymon, & Nobilis Eleonoræ de Marymon, contra Joannam de Sinispleda, scribæ non recordor. Et iterum 6. Julii 1655. in favorem Nobilis Angelæ de Soler, contra Josephum de Rajadell, scriba Preve. Et die 19. Junii 1683. in favorem Andreæ de Reart. & de Icart contra Illustrem Marchionem de Castellnon, & Nobilem Lauram de Alagon, & alios litis consortes, super Comitatu Sanctæ Columbæ de Queralt. Referente Nobili Bonaventura de Tristany aulæ Nobilis Regentis Cancellariam. Quæ fuit in gradu supplicationis confirmata 16. Octobris 1684. Referente Magnifico Josepho Aleny, Aulæ Reverendi Cancellarii, scriba Josepho Escardò.

Quæro 6. & ultimò. An Reconventio fieri possit in remediis, *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. si contendat, ff. de fidejussorib.* Resp. quod diffamator 50

emana-

emanata citatione ex his legibus non potest opponere reconventionem diffamato, probat Gisebertus *in tractat. de reconven. cap.* 13. *nu.* 12. Sic etiam reconventio fieri non potest per laicum diffamatum contra Clericum diffamatorem in remediis *l. diffamari, C. de ingen. & manu. & l. si contendat, ff. de fidejussoribus*. Quia quando Clericus non agit voluntariè contra laicum, sed compellitur ad agendum coram judice sæculari, tunc admittitur reconventio, cum sit procurata, & affecta, Trentacinq. *var. libr.* 2. *de mutuis petitionibus resol.* 2. *nu.* 33. *versi. Prædicta conclusio*, Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *nu.* 55. & 57. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 146. & latius dicam *in decisione de reconventione* 242. *num.* 54.

ARGUMENTUM.

An causa recursus interpositi à laudo per Clericum lato debeat tractari coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Arbitrorum tres sunt species*. Et explicantur.
2 *Appellari an liceat à sententia arbitrorum, tres casus distinguuntur.*
3 *Appellari potest à sententia arbitrorum juris, num.* 4. *rationes referuntur num.* 4. & 5.
6 *Appellari potest à sententia tertii ex necessitate juris electi propter discordantiam arbitrorum.*
7 *Appellari non potest à sententia arbitrorum ex mera partium voluntate Electorum, num.* 7. *rationes traduntur, num.* 8. 9. & 10. *quid igitur operabitur de jure sententia arbitrorum, num.* 11. *limita pluribus in casibus num.* 12. *Primò limita, quando dolum contineret, nu.* 13. *Secundò limita quoties ex statuto sententia arbitri mandatur exequi, num.* 14. *Tertiò limita, num.* 15. *Secus de jure canonico, num.* 16. & *in Cathalonia, num.* 20.
17 *Appellari non potest à sententia arbitratorum, seu amicabilium compositorum, num.* 17. *sed datur reductio ad arbitrium boni viri num.* 18. *quæ est ad instar appellationis, num.* 19. *secus in Cathalonia, num.* 20.
21 *Appellatio à sententia arbitrorum, vel arbitratorum intra quantum tempus est interponenda, nu.* 21. *quid in Cathalonia, num.* 22. & *in Regno Castellæ, num.* 23.
24 *Appellatio, seu reductio ad arbitrium boni viri à sententia arbitrorum, seu arbitratorum apud quem judicem sit interponenda, & petenda, nu.* 24. & 25. & *quid antiquitus observabatur in Cathalonia, & quid hodie, num.* 26.
27 *Appellatio, seu reductio ad arbitrium boni viri an debeat fieri ad judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem, quando laici litigantes compromittunt in Clericum, & laicum, nu.* 27. & 28. & *quid observabatur antiquitus in Cathalonia, num.* 29. & *quid hodie, num.* 30. *limita, nu.* 35.
31 *Appellatio, seu recursus interponi debet ad judicem sæcularem à sententia lata per Clericum quando Clericus, & laicus compromittunt in Clericum, & laicus in ea subcubuerit, num.* 31. & *idem, è contra, nu.* 32. *limita, nu.* 35.
33 *Appellatio, seu recursus interponi debet ad judicem Ecclesiasticum à sententia per laicum lata, quando Clericus, & laicus compromittunt in laicum, & Clericus in ea succubuerit, num.* 33. & *idem è contra, nu.* 34. *limita, num.* 35.
36 *Clericus super rebus temporalibus potest compromittere in arbitrum laicum.*
37 *Laicus solus in causis spiritualibus non potest esse arbiter, benè tamen potest esse arbitrator, vel simul cum Clerico.*
38 *Arbitri quando unus esset Clericus, alter laicus, Judex Ecclesiasticus coget Clericum ad eligendum tertium arbitrum, sed judex laicus coget laicum.*
39 *Judex ordinarius partis sæcularis condemnatæ per arbitros non est Regia Audientia, sed Vicarius, vel Bajulus loci partis condemnatæ, nu.* 39. *Limita* 1. *si in judicem ordinarium sit factum compromissum, numero* 41. *Limita* 2. *si Præses; vel Regius Senator fuisset arbiter, numer.* 43. *Limita* 3. *quando concurreret quantitas, & qualitas ad evocandam causam ad Regiam Audientiam, num.* 44.
40 *Executio sententiæ arbitralis fieri debet per Vicarium, seu Bajulum judicem ordinarium partis condemnatæ, num.* 40. *fallit, si concurrit quantitas, & qualitas, num.* 45.
41 *Arbiter an possit esse judex ordinarius, & an arbitrator.*
46 *Appellationis causa, & executionis sententiæ arbitralis non est interponenda, & tractanda in tertia Aula Regiæ Audientiæ, sed in una ex Aulis civilibus Regiæ Audientiæ, scilicet Cancellarii, seu Regentis Cancellariam.*

DECISIO CCXXXIX.

UT distinctè, & dilucidè hac in re satis ambigua procedam, præmitto. Arbitrorum esse species. Quidam dicuntur arbitri juris, qui ex necessitate legis, sive statuti à partibus ipsis, vel ab aliis creantur, & eliguntur, *de quibus in cap. suspicionis* 39. *de offi. deleg. cap. cum specialis, de appellat. c.* 2. *eod. in* 6. *l. arbitro, ff. qui satisf. cogan. l. fin. ff. à quib. appellare non licet*, & in aliis pluribus juribus, quæ latè citat Ursellius *conclus.* 133. *à nu.* 3. *ad* 13. Barb. pluribus citatis *in cap. ab arbitris num.* 3. *de offi. deleg. in l.* 6. Alteri arbitri compromissarii dicuntur, qui ex mera partium voluntate eliguntur, ut juxta jus ex bono, & æquo lites dirimant, *de quibus in c. quintavallis* 18. *de jure jurando, c.* 1. *de arbitris, c. ult. de re judicata, l. societatem*, §. *arbitrorum, ff. pro socio, l.* 3. §. 1. & *tot. tit. ff. de reco. arbi.* Alii dicuntur arbitratores, seu amicabiles compositores, qui lites, & controversias de facto, ex bono, & æquo, sine aliquo juris ordine, & legum solemnitate dirimunt, *de quibus in l. rem novam, C. de jud. dicta l. societatem* §. *arbitrorum, ff. pro socio, l. si quis arbitratu, ff. de verb. oblig. lib. idem* 14. §. *recepisse versi. Quod si, ff. de rece. arbitris, c. à nobis* 13. *de arbitris*, quam distinctionem tradunt Cancer *par.* 1. *var. resol. c.* 21. *n.* 1. 2. & 3. Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. differ.* 43. *n.* 1. 7. & 8. Barbosa *in rub. à num.* 6. *ad* 11. *de arbitris*, Tusch. *præc. conclu. litt. A. conclu.* 448. Azevedo *l.* 4. *tit.* 21. *lib.* 4. *reco.* Molina *de just. & jure tom.* 5. *tract.* 31. & 32. quos & alios laudat Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 12. *n.* 1. quibus addo Ursellium *conclus.* 133. *nu.* 1. 2. & 14. Novarium *ad Prag. Reg. Neapol. in rub. collect.* 1. *n.* 2. 3. & 8. *de arbitris*. Maresca *de reconven. enarrat.* 2. *à num.* 147. 1

Quo præmisso. Quæro 1. An à sententia arbitrorum liceat appellari? Distinguendi sunt tres casus. 2

Primus in sententia arbitrorum juris, à qua appellari potest, *cap. ab arbitris, de offi. deleg. in* 6. *l. arbitro* 6. *ff. qui satisdare cogantur.* sic docent plures quos citavi *decis.* 25. *num.* 22. *par.* 1. quibus addendi sunt Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. differ.* 43. *num.* 2. Ursellius *conclus.* 128. *nu.* 875. & *conclu.* 133. *nu.* 1. Riccius *collect.* 773. *versi. Limita septimo, & versi. Limita octavo*, Menochius *de arb. jud. quæst.* 2. *nu.* 23. Maranta *de arb. jud. par.* 6. *tit. de appellat. n.* 272. Guttier. *in l. nemo potest n.* 445. *versi. Illud tamen*, Scaccia *de appellat. quæst.* 27. *limit.* 13. *n.* 3. & 5. Borell. *in sum. decis. par.* 1. *tit.* 43. *n.* 54. Barbosa *in l.* 1. *nu.* 4. & 5. *Cod. de recep. arbit. & in l. fin. nu.* 6. *C. de jud. & in c. ab arbitris nu.* 5. *de offi. deleg. in* 6. Cevallos *com. cont. com. to.* 3. *quæst.* 840. *num.* 23. Ciroccus *discep.* 2. *num.* 88. Gratianus *decis. Marchiæ* 32. Dominus Vicecancel. Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser.* 69. *num.* 18. 19. & 20. Afflict. *decis.* 51. Barzus *decis.* 87. *à num.* 21. Minsinger. *cent.* 4. *observat.* 68. Novarius *ad prag. Reg. Neapol. Pragm.* 2. *collect.* 3. *num.* 8. *de arbitris*, alios multos cumulant 3

Salga-

Salgado *de reg. protect. par.* 3. *c.* 13. *à num.* 25. *ad* 28. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 12. *num.* 2. &
4 alii citandi *num.* 6. Tum quia † arbitri à lege, vel statuto dati vices judicum obtinent, Bald. *in l. item si num.* §. *si in duobus, vers. Inde, ff. de recep. arbit.* Gratian. *decis. Marchiæ* 32. *num.* 2. & in omnibus, & per omnia judicibus æquiparantur, Ursellius *conclus.* 133. *sub num.* 1. habentque jurisdictionem, Cancer *par.* 1. *var. cap.* 21. *num.* 30. & coram eis partes litigare necessitantur, sicut coram judicibus, Salgado *de reg. Protec. par.* 3. *cap.* 13. *num.* 26. æquiparatum delegatæ jurisdictioni, magis quam ordinariæ, Salgado *num.* 17. Molina *de just. & jure tom.* 5. *tract.* 31. *num.* 2. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 12. *sub num.* 2. Barbosa *in cap. ab arbitris num.* 4. *de offi. deleg. in* 6. Scialoja *de foro compet. c.* 11. *num.* 107. Tum quia † sententiæ arbitrorum juris producunt actionem, vel exceptionem cum habeant (ut dictum est) à lege, vel statuto jurisdictionem, & eorum sententiæ verè sententiæ sunt, Cancer *part.* 1. *var. cap.* 21. *numero* 30. multos alios cumulat Ybañez de Faria ad Covar. *libr.* 2. *var. capite*
5 12. *num.* 2. *vers. Quare*. Unde sicut à judicibus datur appellatio, ita ab arbitris juris, sic Scaccia *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 3. *numero* 5. Ursellus *conclus.* 128. *numero* 883. Faber *in Cod. lib.* 2. *tit.* 35. *defin.* 6. *glos.* 4. *in fine*, Salgado *de reg. Proteg. par.* 3. *cap.* 13. *numero* 27. *vers. Quare ab istis in fine*, Barbosa *in cap. ab arbitris sub num.* 5. *de offi. deleg. in* 6. & est doctrina *glos. in can. à judicibus* 2. *qu.* 6.

6 Similiter à sententia tertii ex necessitate legis, vel statuti, discordantibus arbitris electis licèt appellare, ad Scacciam *de appellat. quæst.* 17. *limit.* 13. *num.* 6. Barbosa *in l.* 1. *sub nu.* 5. *C. de receptis arbitris*.

7 Secundus casus est in sententia arbitrorum ex mera partium voluntate Electorum à qua appellari non potest, *l. non distinguemus*, §. *& idem. l. diem proferre*, §. *stare, ff. de recep. arbi. n.* 1. *C. eodem*, Menoch. *cons.* 406. *n.* 32. Oddo *de restit. in integ. par.* 2. *q.* 72. *n.* 44. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *c. fin. par.* 1. §. 2. *nu.* 13. Scaccia *de appell. q.* 17. *limit.* 13. Cancer *par.* 1. *var. cap.* 21. *n.* 1. *vers. Et sic ab ea*. Borel. *in sum. decis. tom.* 1. *tit.* 63. *à n.* 253. Guttier. *in l. nemo potest à nu.* 417. *ff. de legat.* 1. Covar. *lib. var. cap.* 13. *à prin.* ubi Ybañez de Faria *n.* 3. Barbosa *in l.* 1. *n.* 1. *& 2. C. de recop. arbitris*, Riccius *collect.* 773. *in prin.* Ursellius *conclu.* 128. *n.* 875. *& conclus.* 133. *nu.* 2. Domin. Vicecancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 69. *nu.* 17. Cevallos *com. cont. com.* 3. *q.* 8. 40. *nu.* 23. Faber *in C. lib.* 2. *tit.* 35. *defin.* 6. *glos.* 4. Gail. *lib.* 1. *obser.* 1. *nu.* 49. *& obser.* 149. *nu.* 1. *& obser.* 150. *num.* 8. Novar. *ad Prag. Reg. Neap. Prag.* 2. *collect.* 3. *sub nu.* 8. *de arbitris*, Salgado *de Reg. protect. par.* 3. *c.* 13. *à nu.* 20. Reg. Mattheu *de Reg. Reg. Valen.*
8 *cap.* 13. §. 1. *nu.* 46. Tum quia † arbitri ex mera partium voluntate electi jurisdictionem non habent, sed notionem tantùm, *l. privatorum, C. de jurisd. omnium Jud. glos.* Bartol. & reliqui *in l. ait Prætor, ff. de re judicata*, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. par.* 1. §. 2. *num.* 25. Cardoso *in prax. jud. verbo Arbitramentum nu.* 5. Molinus *de brachio sæcul. cap.* 36. *num.* 1. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 2. *nu.* 3. Reg. Matthæu *de Regi.*
9 *Reg. Valen. cap.* 13. §. 1. *nu.* 47. Tum quia † sententia arbitrorum non producit actionem, nec exceptionem, *l.* 1. ubi Barbosa *num.* 6. *C. de recep. arbit. l.* 2. ubi com. Doctores *ff. de recep. arbit.* Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 21. *nu.* 5. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *c. fin. par.* 1. *var.* §. 2. *sub num.* 23. Ursellius *conclus.* 128. *nu.* 885. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 12. *nu.* 3. Guttier. *in l. nemo potest nu.* 417. *ff. de legat.* 1. Gail *lib.* 1. *obser.* 150.
10 *num.* 8. Salgado *de reg. protec. par.* 3. *c.* 13. *nu.* 20. Tum quia à sententia arbitrorum non datur reductio ad arbitrium boni viri, Cancer. *par.* 1. *var. c.* 21. *nu.* 5. *vers. Neque*, Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. differ.* 43. §. 1. *num.* 1. Ybañez de Faria ad Cov. *lib.* 2. *var. c.* 12. *num.* 3. *vers. Imo*, Azevedo *l.* 4. *num.* 31. *in fine tit.* 21. *lib.* 4. *recop.*

11 Quid igitur operabitur arbitrorum sententia? Resp. quòd metu pœnæ est illi parendum, *l.* 1. *C. de recep. arbit. l. cum pœna, ff. eod.* Gail. *lib.* 1. *obser.* 150. *n.* 8. *& à nu.* 12. Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. diff.* 43. *nu.* 1. si pœna in compromisso adjecta sit, aliàs ad interesse est agendum, *l. diem proferre*, §. *fin. glos. in l.* 2. *verba petitionem, ff. de recep. arb.* Cancer *part.* 1. *var. c.* 21. *n.* 5. *in prin. vers. Sed solum, & nu.* 6. *vers. Sed ei omnino*. Fachin. *contro. jur. lib.* 10. *c.* 93. Gratian. *discep. for. c.* 721. *nu.* 25. Borell. *in sum. decis. par.* 1. *tit.* 63. *nu.* 200. & an de consuetudine exigatur, Massin. *de confisc. bonor. q.* 22. *nu.* 77. Conciol. *ad stat. Eugu. lib.* 2. *rub.* 17. *n.* 43. *&* 44. Papon. *lib.* 6. *tit.* 3. *arresto* 1. *&* 2. videndus Carena *resol.* 92. *à nu.* 10. *ad* 15. Sed hoc superfluum in Cathalonia, quia in compromisso, nec juramentum, nec pœna apponi potest *constit.* 4. *tit. de arbitris*.

12 Prædicta verò falluntur pluribus in casibus, ut tradunt Riccius *collect.* 773. Ursell. *concl.* 128. *à nu.* 889. Guttier. *in l. nemo potest. à nu.* 419. *de legat.* 1. ad quem se refert Barbos. *in l.* 1. *nu.* 7. *C. de recep. arb.*

13 Falluntur 1. quando arbitrorum sententia (quod laudum vocatur, Azevedo *l.* 4. *n.* 33. *tit.* 21. *lib.* 4. *reco.* Gail. Riccius, Ursellius, Cancer, & alii *locis allegandis*) dolum contineret, scilicet enormissimam læsionem, vel manifestam iniquitatem, quo casu appellatio admittitur, etiam si compromissum juratum sit, *l. non distinguemus*, §. *cum quidam in fine, ff. de recep. arbitris, l.* 3. *C. eodem*, Gail *lib.* 1. *obser.* 150. *à n.* 9. Riccius *collect.* 773. *ver. Limita quinto*, Ursellius *conclus.* 128. *nu.* 879. 880. 881. 890. 891. *&* 892. Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 21. *n.* 7. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 12. *n.* 3. *in fine, vers. Doli tamen*, Barbosa *in c.* 2. *n.* 3. *vers. Pro vero de arbitris*, Hermosilla ad Greg. Lopez *l.* 9. *glos.* 1. *n.* 4. *&* 8. *fol.* 60. *pag.* 2. *tom.* 2. Mastrill. *dec.* 70. *tom.* 1. Novar. *in prag.* 2. *collect.* 3. *n.* 9. 10. *&* 11. *de arbitris*, apud quos invenies, quæ dicatur enormissima læsio, seu iniquitas, & an peti debeat absolutio juramenti.

14 Falluntur 2. quoties ex statuto sententia arbitri mandatur exequi, prout in Cathalonia, ut habetur toto titulo de arbitris, & in aliis Regnis, nam tunc appellare ab ea licet, quia si est condemnatoria producit actionem, & si est absolutoria exceptionem producit, sic Ripa *in l. nemo potest n.* 93. ubi Alciat. *n.* 48. *in fine, & n.* 49. *in prin.* Guttier. *n.* 424. *ff. de legat.* 1. Surd. *cons.* 106. *nu.* 32. Parlador. *rer. quotidian. lib.* 2. *c. fin. par.* 1. §. 2. *n.* 23. *& in sexquicentur. differ.* 43. §. 1. *n.* 2. Ripoll. ad Peguer. *in praxi civili rub.* 29. *n.* 45. *ante finem*, Greg. Lopez *l. fin. verbo del juyzio tit.* 4. *par.* 3. Tusch. *pract. conclu. lit. A. concl.* 414. *n.* 18. Cancer *par.* 5. *var. c.* 21. *n.* 10. *&* 11. Molina *de just. & jure to.* 6. *tract.* 5. *disp.* 53. *n.* 5. Barb. *in l.* 1. *n.* 3. *& sub n.* 6. *C. de recep. arbitris*, Ybañez de Far. ad Covar. *lib.* 2. *var.* 2. *n.* 18. *vers. Illud vero*, Reg. Matth. *de reg. Reg. Val. c.* 13. §. 1. *n.* 46. Vela *differt.* 45. *n.* 28. Valer. *de transact. tit.* 4. *q.* 5. *nu.* 44. Romag. in addit ad Conciol. *ad stat. Eugu. lib.* 2. *rub.* 27. *n.* 47. & ita intelligo procedere observantiam Cameræ Imperialis, ut detur appellatio, à sententia arbitri, de qua Mincinger. *cent.* 4. *obser.* 98. quem referunt Riccius *collect.* 773. *vers. Limita tertio*, Ursellius *concl.* 128. *nu.* 87.

15 Falluntur 3. ut hodie à sententia arbitrorum datur appellatio, cum arbitria hodie sint redacta ad instar judiciorum, ita decisum in Sabaudia refert Faber *in C. lib.* 2. *tit.* 35. *de arbitris defin.* 6. & referunt Riccius *collect.* 773. *vers. Limita sexto*, Ursellius *concl.* 128. *nu.* 882. 1. *concl.* 133. *num.* 2.

16 Sed hæc omnia in hoc secundo casu contenta, de jure civili, & statutorum procedunt : at de jure canonico à sententia arbitrorum appellare licet, *glos. in can. à judicibus* 2. *q.* 6. *ex textu in c.* 2. *de arbitris*, Paul. de Cast. Roman. & Socinus, quos refert, & sequitur Cancer. *par.* 1. *var. c.* 21. *nu.* 9. Ripa *in l.* 1. *nu.* 91. ubi Guttier. alios addit *nu.* 425. *ff. de legat.* 1. plures cumulat Menochius *cons.* 406. *n.* 1. *&* 12. *tom.* 5. Salgado *de Reg. Protect. par.* 3. *c.* 13. *n.* 24. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 12. *nu.* 3. *in fine, vers. Jure autem*.

17 Tertius casus est in sententia arbitratorum, seu amicabilium compositorum, à qua appellari non potest, Menoch. *de arbit. lib.* 1. *qu.* 70. *n.* 11. Surd. *cons.* 106. *n.* 2. Molina *de just. & jure tom.* 6. *tract.* 5. *disp.* 35. *num.* 2. Cancer *par.* 1. *var. c.* 21. *n.* 22. Ybañez de Far. ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 12. *nu.* 4. *vers. Appellatio vero*, Ursellius *concl.* 128. *n.* 885. *juncto n.* 884. Tum quia arbitratores, seu amicabiles compositores jurisdictionem non habent,

Surd.

Surd. & Ybañez de Faria *hic citati*. Tum quia ex ſententia arbitratorum, ſeu amicabilium compoſitorum non datur actio, Surd. & Ybañez de Faria ubi proximè Cancer *par.* 1. *var. cap.* 21. *nu.* 20. Tum quia ſententia arbitratorum, ſeu amicabilium compoſitorum non eſt propriè ſententia, ſeu potius quædam tranſactio, ſeu compoſitio, Cancer pluribus citatis, *ubi ſuprà*, Ludoviſ. *deciſ.* 204. *n.* 6. 7. & 8. Cirocchus *diſcep.* 2. *n.* 90. & 91. Urſellius *concl.* 133. *n.* 13. Novar. *in prag.* 1. *collect.* 2. *n.* 27. *de arbitris*, ac proinde à ſententia arbitratorum, ſeu amicabilium compoſitorum appellare non licet, etiam de jure canonico, Cirocchus *diſcep.* 2. *n.* 78. Be-
18 nè tamen † datur reductio ad arbitrium boni viri, ut quod perperam per arbitratores, ſive amicabiles compoſitores arbitratum eſt reformetur, Bartol. *in l. Societatem*, §. *arbitrorum nu.* 19. *ff. pro ſocio*, Menochius *conſ.* 117. *n.* 29. *tom.* 3. Parlador. *rer. quotidian. in ſexquicent. differ.* 43. §. 1. *nu.* 1. Azevedo *l.* 4. *n.* 31. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Tuſch. *pract. concluſ. littera A. conclu.* 407. *nu.* 5. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 12. *nu.* 4. *in prin.* Trentacinq. *lib.* 2. *var. de arbitris reſol.* 3. *à nu.* 1. Padilla *in l. in arbitrium nu.* 37. *ff. de legat.* 2. Ego *deciſ.* 25. *nu.* 18. *par.* 1. Portoles §. *arbitrer. nu.* 2. Quæ
19 quidem † reductio ad arbitrium boni viri eſt ad inſtar appellationis, *l. non diſtinguemus*, §. *cum quidam*, *ff. de receptis arbitris*, Lancellot. *de attentatis par.* 2. *cap.* 16. *nu.* 18. *cum ſeq.* Afflict. *deciſ.* 51. Marcus *deciſ.* 151. *tom.* 2. Magon. *deciſ. lucen.* 48. Theſaurus *quæſt. foren.* 82. *lib.* 1. Riccius *collect.* 773. *verſi. Limita primò*, Urſellius *concluſ.* 128. *num.* 886. Faber *in Cod. lib.* 2. *tit.* 35. *defin.* 6. *gloſ.* 3. Novarius *in prag.* 2. *collect.* 3. *nu.* 12. *de arbitris*, Barzius *deciſ.* 87. *nu.* 23.

20 Sed hodie in Cathalonia, & aliis Regnis, ſicut à ſententia arbitrorum appellare licet, ita à ſententia arbitratorum, ſeu amicabilium compoſitorum licet appellare, quia tam ſententia arbitrorum, quàm arbitratorum à noſtris Conſtitutionibus, 2. & 5. *titulo de arbitris*, exequi ſtatuitur Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 21. *n.* 10. 11. & 25. Parlador. *rer. quotid. in ſexquicent. differen.* 43. §. 1. *nu.* 2. & 3. *in fine*, Barboſa *in l.* 1. *nu.* 3. *de recep. arb.* & alii ex citatis *nu.* 14.

21 Quæro 2. appellatio à ſententia arbitrorum, vel arbitratorum intra quantum tempus ſit interponenda? Reſp. quòd licèt de jure communi inter ſcriptores maximoperè controverſum ſit, intra quantum tempus reductio ad arbitrium boni viri petenda ſit? adeò ut quæſtio iſta requirat Principis deciſionem, ut dicit Bart. *in l. ſi ſocietatem* 74. §. *arbitrorum nu.* 22. *ff. pro ſocio*, & referunt Cevallos *com. cont. com. qu.* 83. *ſub nu.* 2. Gail. *lib.* 1. *obſer.* 150. *nu.* 1. Nam ſpecialiter *tit. de arbit. & arbitrator.* §. *ſequitur nu.* 24. *verſ. Sed intra quod tempus*, relatis diverſis opinionibus concludit, quòd iſta reductio intra decem dies petatur, pro ut fieri ſolet in appellationibus, *authen. hodie*, *C. de appel.* eo quòd reductio ad arbitrium boni viri eſt ſpecies appellationis, *l. non diſtinguemus*, §. *cum quidam*, *ff. de recep. arbitris*, opinionem ſequuntur Caſtren. *in l. ſi ſocietatem*, *nu.* 18. *ff. pro ſocio*, Panor. *in c. quinta vallis nu.* 16. *de jurejurando*, *per tex. in l. cum antea* 5. §. *ſin autem*, *ff. de recep. arbit.* quæ licèt loquatur in arbitrio, ad arbitratorem quoque referri poteſt, cùm largo modo arbitrator pro arbitro accipiatur, *dicto* §. *arbitratorum*, & hanc opinionem habere magnam æquitatem, ut litium materia auferatur, dicit Greg. Lopez *l.* 35. *gloſ.* 7. *verſ. Quod de jure communi in fine tit.* 4. *par.* 3. At Bartol. *in l. ſi ſocietatem* §. *arbitrorum nu.* 22. *ff. pro ſocio*, docet, quòd intra triginta annos hæc reductio peti poteſt, quia jus petendi reductionem ad arbitrium boni viri eſt perſonale, & ſic non præſcribitur, niſi ſpatio triginta annorum, *l. ſit*, *Cod. de præſcrip.* 30. *vel* 40. *annor.* hanc opinionem ſequuntur plures Doctores antiqui, quos refert & ſequitur Decius dicens eſſe communem, & de plano omnes fateri *conſtit.* 39. *num.* 6. *verſicu. Et prædicta reductio*, Afflictis *deciſ.* 132. Pariſius *conſtit.* 45. *num.* 59. *lib.* 1. Maranta *de ordi. judi. par.* 6. *de appellat. num.* 124. & 266. Cevallos *com. cont. com. quæſt.* 89. *nu.* 1. *verſic. Et primo præſuponendum eſt*, & *num.* 2. Cancer. *part.* 1. *var. capite* 21. *num.* 28. ubi *in verſic. Hæc tamen concluſio*, intelligit cum Bartol. & aliis, dummodo pars intra annum ſit conqueſta extrajudicialiter de Arbitramento, aliàs ſi per annum taceret, cenſeretur approbaſſe arbitramentum, Gail hanc eſſe veram, & magis communem concluſionem, quam etiam Cameram ſequi teſtatur, *lib.* 1. *obſer.* 150. *à num.* 1. *cum ſeq.* Padilla *in l. in arbitrium numer.* 41. *ff. de legat.* 2. Guttier. *in l. nemo poteſt num.* 444. *ff. de legat.* 1. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 9. *gloſ.* 5. *ſub num.* 14. *fol.* 61. *pag.* 2. *tom.* 2. Menoch. *lib.* 3. *præſump.* 65. *num.* 5. Lancellot. *de attentat. par.* 2. *cap.* 16. *ſub nu.* 22. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 12. *n.* 6. *verſi. Tempus* Fontanella *deciſ.* 451. *nu.* 6. *par.* 2. Paſcal. *de pat. poteſt. par.* 1. *cap.* 8. *nu.* 42. Theſaur. *quæſt. foren.* 82. *nu.* 2. & 7. *lib.* 1. Thoro *in compen. deciſ. part.* 1. *verbo reverſus fol.* 448. Alii conciliant, ut data enormi, vel enormiſſima læſione procedat Bartoli opinio; at quando talis læſio deficeret, procedat opinio ſpeculatoris, ſic concordari poſſe iſtas opiniones dicit Azevedo *l.* 4. *numero* 143. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Alii prædictas opiniones hoc modo concordant, ut opinio Bartoli procedat in petitione reductionis ad arbitrium boni viri: at ſpeculatoris procedat in laudo, à quo intra decem dies appellari debet juxta *l. cum antea* §. *ſin autem*, *C. de recep. arbi.* ſic colligitur clarè ex Urſellio ad Afflict. *deciſ.* 132. *numero* 1. *juncto numero* 7. & expreſsè Scaccia *de appellat. quæſt.* 11. *numero* 114. *cum ſeq.* Urſellius *concluſ.* 233. *numero* 34. & 35. *verſi. Sed eas*.

In Cathalonia verò Sententiæ tàm arbitrorum, quàm 22
arbitratorum, ſeu amicabilium compoſitorum cum producant actionem, vel exceptionem, per lapſum decem dierum tranſeunt in judicatum, *juxta conſtit.* 8. *tit. de arbitres*, Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 21. *num.* 29. & refert Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 22. *numero* 6. *verſic. Tempus*.

In Regno etiam Caſtellæ à Sententia arbitrorum, 23
ſeu arbitratorum, intra decem dies appellandum, *juxta l.* 23. & 35. *tit.* 4. *part.* 3. quamvis hodie jure Regio præfiniantur appellationi quinque dies *l.* 1. *tit.* 21. *libr.* 4. *recopilationis*, ſic Parlador. *rer. quotid. libr.* 2. *cap. fin. part.* 1. §. 2. *num.* 24. & *in ſexquicent. differ.* 43. §. 1. *num.* 3. licèt contrarium teneat Padilla *in l. in arbitrium*, *num.* 41. *ff. de legat.* 2. quia contra eum eſt verior ſententia, ut docent Cevallos *com. cont. com. qu.* 89. *num.* 3. Azevedo *l.* 4. *num.* 143. & 144. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 9. *gloſſ.* 5. *num.* 14. *fol.* 61. *pag.* 2. *tom.* 2. ſed ad evitandas opiniones tutius erit appellare intra quinque dies, ut dicunt Azevedo, & Hermoſilla *hìc citati*.

Quæro 3. Apud quem Judicem ſit petenda de jure 24
communi reductio à Sententia, ſeu laudo arbitrorum, ſeu arbitratorum? Reſp. Quæſtionem eſſe difficilem, inter Doctores diſputatam, variaſque Sententias reperiri, quarum quinque refert Theſaurus *deciſ.* 14. & ſextam addit ejus filius *in additionibus ad dictam deciſ.* 14. ad quam ſe remittit, *quæſt. forenſ.* 82. *num.* 3. *in fine libr.* 1. pro quibus videndi ſunt Bartol. *in l. ſi ſocietatem* §. *arbitrorum*, *num.* 19. & 20. *ff. pro ſocio*, & alii plures antiqui quos citant Covarr. *lib.* 1. *variar. cap.* 18. *num.* 5. *verſ. Adducitur his omiſſis*; ibi: *Et ideo tertio pro hac parte*, ubi Ybañez de Faria *numer.* 31. & 32. Idem Covarr. *lib.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 1. & 2. ubi Ybañez de Faria *à num.* 9. Azevedo *l.* 4. *à num.* 147. *tit.* 21. *lib.* 4. *recop.* Guttierr. *conſ.* 51. *num.* 9. & 24. Cevallos *com. cont. com. quæſt.* 89. *num.* 7. Gail. *libr.* 1. *obſerv.* 149. Minſinger. *cent.* 3. *obſerv.* 61. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 100. *num.* 51. & 52. Roland. *conſ.* 24. *vol.* 4. Paſcal. *de pat. poteſt. part.* 1. *cap.* 8. *n.* 44. Thoro *in compend. deciſ. part.* 1. *verbo recurſus ſive appellatio fol.* 408. Valeron *de tranſact. tit.* 5. *quæſt.* 1. *num.* 11. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *alleg.* 108. *num.* 9. *verſ. Et licet*, Surd. *conſ.* 106. *n.* 1. & 17. Cyriacus *controv.* 380. *à num.* 66. Ciroccus *diſcept.* 2. *num.* 107. Urſellius *concl.* 128. *num.* 897. & *concluſ.* 143. *à num.* 46. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 9. *gloſ.* 5. *nu.* 12. *fol.* 61. *pag.* 2. *tom.* 2. Ambroſin. *de Immun. Eccleſ. cap.* 20. *nu.* 7. & 8. Martha *de juriſdict. par.* 4. *caſu* 120. *nu.* 7. 8. & 9. Novarius *in prag.* 2. *collect.* 3. *à nu.* 1. Scialoja *de foro compet. cap.* 51. *num.* 63. Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 21. *num.* 23. & 24.

Fonta-

Fontanella *dec.*349. *num.*19. *par.*2. Molina *de just. & jure tom.*5. *tract.*35. *n.*8.

25 Sed quidquid sit de hujusmodi opinionibus, in quibus non immoror. Quia procedunt, in terminis juris communis, quando Sententiæ arbitrorum, & arbitratorum non producunt actionem, vel exceptionem, eo quòd non habent paratam executionem. At verò quando Sententiæ arbitrorum, & arbitratorum producunt actionem vel exceptionem, eo quia habent executionem paratam, ut in Cathalonia, *juxta Constit.* 2. *&* 5. *tit. de arbitres*, & in aliis Regnis. Intrat dubium, ad quem appelletur ab hujusmodi sententiis? Resp. Quòd à dictis sententiis appellandum est non ad Judicem partium compromittentium, sed ad superiorem illius, qui indicavit, sententiasque tulit, ita docent Bartol. Bald. Angel. & Salicet. *in l.* 2. *C.* ubi, *& apud quem*, Roman. *cons.*265. Panormit. *in cap. quinta-vallis num.* 20. *aliàs* 39. *de jurejurando* Parisius *cons.* 45. *num.*13. *& à num.*66. *lib.*1. Surdus *cons.*106. *num.*18. Celsus Hugo communem dicit *cons.* 124. *num.* 3. Oddo de communi testatur *de restit. in integr. part.* 1. *quæst.* 32. *num.*109. *&* 110. Cyriacus *controver.*380. *nu.*67. 68. *&* 69. Parlador. *rer. quotid. lib.*2. *cap. fin. part.* 1. §.2. *num.*23. Azevedo *l.*4. *num.*149. *tit.*21. *lib.*4. *recop.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.*9. *gl.*5. *num.* 13. *fol.*61. *col.* 2. *num.*2. Rodriguez *de execut. art.*1. *num.*17. Ambrosin. *de Immun. Eccl. cap.*20. *num.*8. Covar. licet obscurè *var. lib.*12. *cap.*12. *num.* 2. *versic. Primo etenim*, *juncto versic. Tamen sententia Panormitani*, Cancer. *part.*1. *var. cap.*21. *num.* 25. *&* 26. quidquid dicant Thesaurus *decis.* 14. *num.*9. Molina *de just. & jure tom.*5. *tract.*35. *num.*7. quia contra eos, & alios est verior sententia, ut docet Ybañez de Faria ad Covar. *lib.*2. *var. c.*12. *num.*11. 12. *&* 17.

26 Hæc opinio observabatur antiquitùs in Cathalonia usque ad annum 1564. scilicet interponi debere appellationem ad superiorem arbitri, seu arbitratoris, & non partium, quamvis executio juxta nostras Constitutiones posset fieri coram Judice competenti Partium ut referunt Ferrer. *part.*1. *obser. cap.* 35. *in fine*, Cancer. *part.*1. *var. cap.*21. *num.* 26. *versic. Estque ratio in fine*, Fontanella *decis.*499. *numer.*19. *part.* 2. ubi tradit decisionem nostri Senatus diei 22. Junii 1520. quam infra referam *num.*29. verùm postea anno 1564. supervenit *constitutio* 7. *tit. de arbitres*, quæ disponit, appellandum esse ad Judicem partis condemnatæ, Ferrer. *part.*1. *observan. capit.* 35. *in fine*, *& laicus capit.*461. Cancer. *part.* 1. *var. c.*21. *num.* 27. Fontanella *dec.*449. *num.*19. *in fine*, *& dec.*451. *n.*5. *part.*2.

27 Quid si à laicis litigantibus compromittatur in Clericum, & laicum, an hoc casu appellatio, seu reductio ad arbitrium boni viri fieri debeat ad superiorem Ecclesiasticum, tamquam digniorem? Plures dicunt quòd sic, ut Felin. Bartol. Bald. Deci. Aufrer. Parisius, Alexander de Nevo, etiam si res illa, super qua fuit factum compromissum fuerit profana, Bart. Speculator, Socin. Senior, quas refert & sequitur Bellet. *disq. Cler. part.*1. *de favore Cler. person.* §.16. *num.* 5. quos transcripsit, nullo addito, Barbosa *in cap. per tuas* 9. *num.* 5. *vers. Sed verius*, *de arbitris*, quibus addendi sunt Ramaguera *cons.*265. *num.*2. *ad*, Jason *in l. Imperium num.*4. *vers. Septimo facit ff. de jurisdic. omn. jud.* Maranta *de ord. jud. part.* 4. *dist.* 11. *num.*18. *&* *par.*6. *de appellat. num.* 393. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.*2. *var. cap.*12. *num.*32. Thesaur. *decis.*14. *num.* 2. *in fine*, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.*497. Sperell *decis.*19. *num.*26. *lib.*1. idem Barbosa *de potest. Episc. part.*1. *allegat.*108. *nu.*9. *in fine*, *vers. Attamen.* Ambrosin. *de Immun. Eccl. cap.* 20. *n.*6. Bonacina *in Bulla Cœnæ disp.*1. *quæst.*16. *punct.* 5. *num.*20. Diana *resol. mor. par.*4. *tract.*1. *res.*54. *&* *in coordinat. part.*9. *tract.*2. *res.*305. Conciolus *ad stat. Eugub. lib.*2. *rub.*27. *num.* 36. Molina *de just. & jure tom.*5. *tract.*45. *num.*8. Martha *de jurisdict. part.* 4. *casu* 120. *à numer.*6. Ego cum pluribus *decis.*25. *num.* 25. *part.* 1. Sed contrarium † docent Roland.

28 *cons.* 24. *in fine*, *lib.*4. Gratian. *discep. foren. cap.* 100. *numer.*52. Muscatel. *in praxi*, *appellat. part.*1. *gloss.*1. *quæ est gloss. sententia numer.* 75. Blanc *de compromis. quæst.* 10. *numer.* 15. *versic. Adverte*, Ansald. *de jurisdict. part.*2. *tit.*11. *cap.*21. *num.*28. *& à num.*81. *usque ad* 106. Scialoja *de foro compet. cap.*51. *sub numero* 93. ne reductionis, vel appellationis causa trahatur reus laicus ad Judicem Ecclesiasticum, idque permittendum non esse dicunt Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *numer.* 93. Covar. *lib.* 2. *variar. cap.* 12. *numer.* 2. *versic. Cavendum tamen est*, ubi Ybañez de Faria *num.* 21. alios citat, & inter eos Thesaur. *decis.* 14. *numer.* 9. *vers. Secundo limita*, quidquid Covar. impugnent Molina, & Diana *locis hic citatis*, Ego *decis.* 25. *numer.* 37. *part.* 1. Azevedo *l.*1. *num.*24. *&* 25. *tit.* 18. *lib.*4. *recop.*

Antiquitus in Cathalonia ante annum 1564. ser- 29
vabatur prima opinio tradita *num.*27. quòd à laicis compromittentibus in Clericum, & laicum appellatio, seu reductio, ad arbitrium boni viri interponenda erat ad judicem Ecclesiasticum tamquam digniorem, idemque sic compromissum in solum Clericum factum esset, latè Ferrer. *part.*3. *obser. cap.*461. & fuit declaratum per Regiam Audientiam die 22. Junii 1529. referente Magnifico Vincentio Gibert, in facto recursus interpositi per Jacobum Cerda Draperium Civem Gerundæ à quadam declaratione, & provisione facta per Honofrium Palet Canonicum Ecclesiæ Gerundæ, tamquam arbitrum Electum per dictum Cerda ex una, & tutores, & suo casu curatores Honorati Pontii pupilli partibus ex altera. His verbis: attento quòd dictus recursus per dictum Cerda à declaratione facta per dictum Palet in arbitrum electum inter dictas partes, non fuit ad Judicem arbitri interpositus, sed coram Judice laico dictarum partium, & sic nullum, & ex Juris dispositione à Sententia sive laudo prolato, quando recurritur in casu, quo potest recurri, est recurrendum coram Judice arbitri, & non coram Judice partium. Legitur hæc decisio in libro conclusionum civilium anni 1529. *fol.*33. *pag.*2.

Hodie verò, & post annum 1564. à laicis com- 30
promittentibus in Clericum, & laicum, vel in Clericum solum, vel plures Clericos appellandum est ad Judicem ordinarium sæcularem partis condemnatæ, *const.* 7. *tit. de arbitros*. Ferrer. *part.* 3. *observ. cap.* 461. *in fine*, *vers. Post prædicta*, Cancer. & Fontanella *locis citatis num.*26.

Similiter si Clericus, & Laicus compromittant in 31
Clericum, à Sententia seu laudo per Clericum lato, si laicus succubuerit, debet appellare, seu recursum interponere ad Judicem sæcularem suum legitimum superiorem, *juxta constit.* 7. *tit. de arbitres*, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Copons, Consultoribus Peguera, Sabater, Guardiola, Olibn, Olzina, Ferruz, & Valencas 28. Martii 1594. in facto juris firmæ factæ in Curia sæculari Vicarii Rossellionis, & Vallespirii per Raphaelem Antonium Davi Domicellum in Villa Perpiniani Domicillatum, procedimentis factis in Curia Ecclesiastica Elnen, instante Archidiacono Aduart Ecclesiæ Elnen. Occasione causæ recursus interpositi per dictum Davi, à quadam sententia arbitrali contra ipsum, & in favorem dicti Archidiaconi lata per Episcopum Elnen. In tertium electum in instrumento compromissi firmati inter dictos Davi, & Archidiaconum Aduart. Fuit declaratum firmæ Juris factæ in Curia sæculari per dictum Antonium Davi locum fuisse, & esse, & cognitionem causæ dicti recursus ad dictam Curiam sæcularem Vicarii Rossellionis, & Vallespirii pertinere, & spectare, in eaque tractandam, fineque debito terminandam. Et idem dicendum est è contra † quòd si Clericus succubuerit debet appellare seu recursum 32
interponere ad Judicem Ecclesiasticum suum legitimum superiorem, *juxta dictam constitut.* 7. *de arbitres*.

Pariter si Clericus, & laicus compromittant in lai- 33
cum à Sententia, seu laudo per laicum lato, si Clericus succubuerit, debet appellare, seu recursum interponere ad Judicem Ecclesiasticum suum legitimum Superiorem dicta *constit.* 7. *de arbitres*, Carol. de

Graſ. pluribus citatis, *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 932. Scialoja *de foro compet. cap.* 51. *num.* 64. ex noſtris Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 74. Fontanella *deciſ.* 449. *nu.* 19. *in fine*, & *deciſ.* 451. *num.* 5. *part.* 2. idemque è contra

34 † ſi laicus ſuccubuerit, debet appellare ac recurſum interponere ad Judicem ſæcularem ſuum legitimum ſuperiorem, *dicta conſtit.* 7. *tit. de arbitres*, Carol. de Graſ. *de effectib. Cler. effectu* 1. *numer.* 931. Scialoja *de foro compet. cap.* 51. *num.* 64. Fontanella *dec.* 440. *n.* 19. *in fine part.* 2.

35 An autem dicta *nu.* 30. 32. & 34. limitari debeant in illis quatuor caſibus, quos refert Lanfranus de Oriano *de arbitris deciſ.* 7. *quæſt.* 28. *num.* 44. *verſ. Dicit tamen*, Scilicet ubi dubitatur de juramento, vel aliquid ſervandum eſſet juramentum, vel ubi laudum committeret peccatum evidens, & ſimilia, vel naturalem iniquitatem arbitri, an tunc Judex Eccleſiaſticus ſit Judex competens? Proponit Michael Ferrer, ſed cogitandum relinquit, *part.* 3. *obſer. cap.* 471. *in fine*. Sed veritas eſt; quòd ſi cauſa ſpiritualis compromittitur, appellandum, & recurrendum eſt ad Judicem Eccleſiaſticum, Theſaur. poſt alios *dec.* 14. *num.* 9. *verſ. Secundo limita*, conducunt Maranta *de ord. jud. part.* 6. *de appellat. numer.* 397. Scialoja *de foro compet. cap.* 51. *num.* 65. & idem ſi compromiſſum eſſet factum ſuper re Eccleſiaſtica, Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 931. *in fine*.

36 Dices. Quomodo Clericus poteſt compromittere in laicum, ſi non poteſt in eum conſentire? Reſp. Quòd ſuper rebus temporalibus poteſt compromittere in arbitrum laicum, non ſolum cum conſenſu, & authoritate Epiſcopi, Carol. de Graſ. ſic intelligendus *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 933. Sed etiam abſque ejus auctoritate, & conſenſu, ut per Vivianum, quem refert, & ſequitur Auguſtin. Barboſa *in cap. contingit* 8. *de arbitris*, Diana *reſ. mor. part.* 1. *tract.* 2. *reſ.* 107. *alias* 106. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *reſ.* 71. Gratian. *diſcep. foren. c.* 378. *num.* 3. ut in caſu tradito per Cancer. *part.* 1. *var. c.* 21. *à num.* 66. *verſic. Caſus eſt*, Fontanella *dec.* 449. *cum ſequen. part.* 2.

37 Dixi ſuper rebus temporalibus. Nam in cauſis Spiritualibus laicus non poteſt eſſe arbiter, Gratian. *diſcep. foren. cap.* 238. *num.* 4. *in prin. & capit.* 379. *à numer.* 1. Urſellius *concl.* 133. *num* 148. Bellet. *diſquiſit. cler. part.* 1. *tit. de favore Cleric. Reali* §. 2. *numer.* 59. Covar. *de Sponſalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 2. & *pract. c.* 34. *num.* 1. per multos laudat Barboſa *in c. contingit* 8. *n.* 2. *de arbitris*, benè tamen laicus ſolus poteſt eſſe arbitrator ſeu amicabilis compoſitor in cauſis Spiritualibus, Covar. *de ſponſalib. part.* 2. *cap.* 8. §. 12. *num.* 2. Bellet. *diſq. Cler. part.* 1. *tit. de favore Cler. Reali* §. 2. *num.* 64. & *declarat. num.* 65. Gratian. *diſcep. foren. cap.* 238. *num.* 42. & 43. Farinac. *in prax. part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 24. *verſic. Limita primo*, Barboſa *in capit. contingit* 8. *num.* 3. *de arbitris*, & etiam laicus in cauſis Spiritalibus poteſt eſſe arbiter ſimul cum Clerico, & ſi compromiſſum fiat in duos laicos, & unum Clericum, Farinac. *in praxi part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 24. *verſic. Limita ſecundo*, Covar. *pract. cap.* 34. *num.* 1. *verſic. Eſt*, & *enim ratio*, Gratian. *diſcep. foren. c.* 138. *à num.* 44. Urſellius *concl.* 133. *num.* 148. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 93. *littera C.* Sperel. *dec.* 8. *num.* 48. & 49. *lib.* 1. accedente Superioris Eccleſiaſtici auctoritate, Gratian. *diſcep. foren. c.* 238. *num.* 48. Barboſa cum multis *in cap. per tuas* 9. *n.* 3. *de arbitris*.

38 Sed nota, quòd quando ex arbitris unus eſſet Clericus, alter verò laicus, Judex Eccleſiaſticus coget Clericum ad eligendum tertium arbitrum, Judex verò laicus coget laicum, & caſu quo ambo arbitri eſſent Clerici, Judex Eccleſiaſticus illos coget, Barzius *dec.* 87. Novarius *in prag.* 1. *collect.* 2. *num.* 40. *de arbitris*.

39 Dixi etiam ſupra *num.* 26. & 30. hodie à Sententia arbitrorum appellandum eſſe in Cathalonia ad ſæcularem Judicem Ordinarium partis condemnatæ. Sed non aperui, quis ſit iſte Judex Ordinarius partis ſæcularis condemnatæ. Ideoque quæro 4. an Judex Ordinarius partis ſæcularis condemnatæ ſit Vicarius, vel Bajulus, an verò Regia Audientia? Reſp. Quòd eſt Vicarius vel Bajulus loci, partis condemnatæ, & non Regia Audientia. Eo quia cauſæ Vicariæ intra Vicariam, & cauſæ Bajuliæ intra Bajuliam ſunt tractandæ, nec poſſunt abſolutè, & ſimpliciter duci ad Regiam Audientiam, *juxta Conſtitut.* 2. 8. 10. & 13. *tit. de Juriſdict. omni. jud.* Peguera *in prax. Civil. rub.* 3. *num.* 1. & 2. ubi Ripoll. *num.* 3. & 4. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 11. *nu.* 59. & 61. & *dec.* 391. *num.* 3. & *dec.* 454. *num.* 5. *par.* 2. Oliba *de jure fiſci c.* 4. *à n.* 20.

Pro ut in ſimili dicitur, quòd executio ſententiæ 40
arbitralis fieri debet per Judicem Ordinarium partis condemnatæ, nempe per Vicarium, ſeu Bajulum, non per Regiam Audientiam, ſic Cabedo *dec.* 210. *num.* 5. *part.* 1. Cancer. *part.* 1. *var. c.* 21. *num.* 16. & *part.* 3. *c.* 17. *n.* 542. 543. 544. Ferrer. *part.* 3. *obſer. c.* 345. Molinus *de Brachio ſæculari cap.* 36. *toto*. Fontanella *deciſ.* 454. *num.* 2. 3. 4. & 5. *part.* 2. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *capit. fin. part.* 1. §. 2. *num.* 26. Scialoja *de foro compet. c.* 11. *num.* 63. & *c.* 54. *nu.* 13. Peguera *in praxi civil. rubr.* 20. *n.* 4. ubi Ripoll. *n.* 42.

Limita 1. ſi in Judicem Ordinarium eſſet factum 41
compromiſſum, ab ejus ſententia appellandum eſt ad ſuperiorem nempe ad Regiam Audientiam, ita Covarruvias *lib.* 2. *var. c.* 12. *num.* 2. *in fine*, *verſic. Idem eſſe cenſeo*, ubi Ybañez de Faria *num.* 19. Azevedo *l.* 1. *num.* 24. *verſ. Quod ſi talis arbitrator tit.* 18. *lib.* 4. *recop.* Theſaurus *dec.* 14. *n.* 9. *verſ.* 5. *fallit*, Molina *de juſt. & jure tom.* 5. *tract.* 35. *n.* 7.

Nec dubites, an Judex ordinarius poſſit eſſe arbi- 42
ter, nam de Jure canonico nullum eſt dubium, quòd poteſt eſſe arbiter, *cap. cum tempore* 5. ubi Abbas communem opinionem Canoniſtarum dicit *num.* 5. *de arbitris*, Cevallos *com. cont. com.* 344. *in prin.* Borrell. *in ſum. deciſ. part.* 1. *titu.* 63. *à num.* 173. Marcus *deciſ.* 465. *num.* 2. *verſ. Secus de jure Canonico*, Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. c.* 12. *num.* 20 *verſ. De jure Canonico*, Pet. Barboſa *in l.* 1. *art.* 1. *num.* 143. & ita ſervari in Regno Portugaliæ tradit *num.* 244. Plures alios citat Auguſtin. Barboſa *in capit. cum tempore* 5. *num.* 2. *de arbitris*, Licet de jure civili Judex Ordinarius regulariter non poſſit eſſe arbiter, *l. ſed*, & *ſi ſervum* §. *ſi quis Judex*, *ff. de recep. arbit. l. prætor*, *ff. de tutor.* & *curat. dat. ab his*, Auguſtinus Barboſa *in capit. cum tempore* 5. *ſub num.* 3. *de arbit.* Novarius *in rub. collect.* 1. *num.* 2. *de arbitris*, Poteſt tamen de Jure Civili Judex Ordinarius eſſe arbitrator, *gloſſ. in dicta l. ſed*, & *ſi ſervum* §. *ſi quis Judex*, *ff. de recep. arbit. l. ſi de meis* §. *recepiſſe*, *ff. eodem*, *l.* 1. §. & *poſt operis*, *ff. de novi oper. nuntiat*, utrumque docent Marcus *dec.* 465. *num.* 1. & 2. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 1. §. 2. *num.* 12. *in prin.* Petrus Barboſa *in l.* 1. *art.* 1. *à numer.* 230. *junctо num.* 240. *ff. de judic.* Faber *in Cod. lib.* 2. *tit.* 35. *defin.* 2. Guido Papa *deciſ.* 69. *num.* 1. Ybañez de Faria ad Covarruvias *lib.* 2. *variar. capite* 12. *numero* 20. Jure noviſſimo Regio Caſtellæ Judex Ordinarius non poteſt eſſe arbiter, nec arbitrator, probant Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 1. §. 2. *verſic. Noviſſimo tamen*, Cevallos *com. cont. com. quæſt.* 344. *verſic. Sed contrariam*, ibi: *Et de jure noviſſimo*, Petrus Barboſa *in l.* 1. *art.* 1. *ſub numero* 230. *ff. de judic.* ſimiliter jure Regio Neapolis nec arbiter, nec arbitrator eſſe poteſt Judex Ordinarius, Novarius *in prag.* 7. *collect.* 5. *num.* 1. 2. & 3. *de offic. Judic.*

Limita 2. Si Præſes, aut Regius Senator ex diſ- 43
penſatione arbiter eſſet, ab ejus ſententia, & laudo appellandum eſt ad Regiam Audientiam, quia abſurdum, & turpe videretur, ut laudum à Superiore Magiſtratu prolatum ad Judicem Ordinarium inferiorem ex cauſa appellationis, ſeu reviſionis reverteretur, *argum. l. præcipimus* §. *ſanè ſi illuſtrium C. de appellat.* ſic Afflict. *deciſ.* 51. Scaccia *de appellat. quæſt.* 16. *limit.* 5. *ſub numero* 9. Theſaur. *deciſ.* 14. *numer.* 10. Borell. *in ſum. deciſ. tom.* 1. *tit.* 63. *numer.* 101. Rovit. *in prag.* 1. *numer.* 31. *de arbitris*, Scialoja *de foro compet. cap.* 11. *numer.* 64. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *numer.* 6. & 7. *de arbitris*, Ybañez de Faria ad Covarruvias *lib.* 2. *var. cap.* 12. *n.* 9. *in fine*.

Limi-

44 Limita 3. Quando concurreret quantitas, & qualitas, nempè si causa est major tercentum librarum, & pars condemnata est pauper, vidua, pupillus, aut alia persona miserabilis, nam appellare potest ad Regiam Audientiam, ad Thesaur. *decis.* 14. *vers. Tertia exceptio.*

45 Sicut dicitur, quòd executio Sententiæ arbitralis, si concurrit quantitas, & qualitas, scilicet si causa est major tercentum librarum, & pars executionem instans est pauper, vidua, pupillus, aut alia persona miserabilis, evocari potest ad Regiam Audientiam, Cancer. *part.* 1. *var. capit.* 21. *numero* 16. *& part.* 3. *cápit.* 17. *num.* 545. Scialoja *de foro compet. cap.* 54. *num.* 14. Fontanella *dec.* 454. *num.* 6. 7. *&* 8. *part.* 2. Ripoll. ad Peguer. *in praxi Civil. rub.* 29. *n.* 43.

46 Sed adverte, quòd causa appellationis, & executionis sententiæ arbitri non est interponenda, & tractanda in tertia Aula Regiæ Audientiæ, sed in una ex Aulis civilibus Regiæ Audientiæ scilicet Reverendi Cancellarii, aut Regentis Regiam Cancellariam, Cancer. *part.* 3. *var. capite* 17. *num.* 178. Fontanella *dec.* 454. *à num.* 11. *vers. Si inquam cum seq. part.* 2. Ripoll. ad Peguer. *in praxi Civili rub.* 27. *numero* 134.

ARGUMENTUM.

An Dominus Rex possit in Cathalonia concedere litteras manutenentiæ, & illis stantibus procedere contra Clericos de turbationibus, & spolio.

SUMMARIUM.

1 *Mandatum de manutenendo de jure peti, & concedi potest ante litem Judicialiter motam super proprietate, vel possessorio plenario.*

2 *Manutentio olim in Cathalonia concedebatur ante litem motam pro rebus profanis, numer.* 2. *&* 3. *sed hodie non conceditur, numer.* 4. *sed ejus loco utimur in Cathalonia procedimento summario, per interdictum summarissimum interim, numero* 5.

6 *Judex secularis, an sit competens, ubi agitur de possessorio beneficii Ecclesiastici inter duos Clericos, seu inter Clericum, & laicum, numer.* 6. *sed in Cathalonia non se intromittit, nec cognoscit de possessorio summarissimo beneficii Ecclesiastici inter duos Clericos, vel religiosos, num.* 7. *limita* 1. *quando parantur arma ad vim inferendam contra possessorem beneficii, vel est timor scandali, & seditionis, vel ne sequantur perturbationes in populo, numer.* 8. *limita* 2. *quando petuntur executoriæ per Prælatos habentes temporalitates, num.* 9. *limita* 3. *occasione emparæ factæ in sigillo Regiæ Cancellariæ, n.* 10. *limita* 4. *in beneficiis de Regio patrimonio, numero* 11. *limita* 6. *quando agitur de possessorio inter personas Ecclesiasticas exemptas, & potentes, numero* 12. *limita* 6. *in expeditione litterarum manutenentiæ ad tuendum possessorem beneficii Ecclesiastici, numero decimo tertio, etiam pro beneficiis, quæ nomine Cameræ Apostolicæ interdum possidentur, numero decimo quarto.*

15 *Litteras manutenentiæ pro tuendo possessore beneficii Ecclesiastici, quis concedere possit in Cathalonia, numer.* 15. *&* de practica concessionis *illarum, n.* 16.

17 *Litteræ manutenentiæ, quam clausulam continere debeant, num.* 17. *&* de earum formula, *remissivè, n.* 18.

19 *Litteræ manutenentiæ, ut concedi possint, debet beneficiatus docere de titulo legitimo, hoc est de collatione dignitatis, vel beneficii, num.* 19. *&* 25. *non cognoscendo de valore tituli, sed tantùm de colore, & apparentia, & de facto, ac incidenter, n.* 26.

20 *Manutentionis Judicium est possessorium summarissimum, num.* 20. *in quo de jure non requiritur titulus, sed sufficit sola possessio absque titulo, n.* 21. *etiam in beneficialibus, num.* 22. *nec etiam coloratus, num.* 23. *&* 24. *sed vide pro observantia Cathaloniæ, n.* 25.

27 *Titulus ubi requiritur, sufficit Coloratus.*

28 *Titulus Coloratus quis sit, remissivè.*

29 *Litteræ manutenentiæ concedi possunt habenti beneficium in commendam perpetuam.*

30 *Litteræ manutenentiæ, ut concedantur, non sufficit solus titulus, sed requiritur etiam vera, & realis possessio dignitatis, seu beneficii, adeò quòd de titulo, & possessione constare debet per instrumentum authenticum, n.* 31.

32 *Instrumentorum appellatione testes continentur, num.* 32. *limita quando statutum requirit probationem per instrumentum authenticum, numero* 33. *sublimita* 1. *quando testes sunt examinati in scriptis redacti, numero* 34. *sublimita* 2. *ex causa, suadente æquitate, numer.* 35. *&* 36.

37 *Manutentus beneficiatus, si molestatur, & turbatur in sua possessione, quid facere debeat.*

38 *Rex in Cathalonia procedit nedum contra laicos non servantes manutenentias datas existentibus in possessione beneficiorum, num.* 38. *sed etiam contra Clericos, vel alios exemptos, & quomodo, numero* 39. *& si Clerici firmant contentionem in Curia Ecclesiastica, declaratur per Cancellarium in favorem Curiæ secularis, numero* 40.

40 *Litterarum manutenentiæ revocatio qualiter sit petenda, n.* 41. *&* 42.

43 *Causa vertens coram Cancellario vel Regente Cancellariam non est evocanda, sed committenda in Regia Audientia,* si eis Placet.

44 *Causa uni Aulæ commissa non potest in illa instantia alteri Aulæ committi.*

45 *Litteras manutenentiæ in beneficialibus revocare potest, qui eas concedit, numer.* 45. *non solum quando petitur eas revocari per antiquiorem possessionem beneficii, sed etiam quando petitur illas revocari per exhibitionem tituli beneficii, vel cum declaratione Judicis Ecclesiastici competentis, numer.* 46. *&* vide *numer.* 47. 50. 51. 52. *&* 53.

48 *Manutenenda est possessio antiquior.*

49 *Beneficii possessio qualiter apprehendatur.*

54 *Supplicari an liceat à sententia seu provisione Regiæ Audientiæ super confirmatione, vel revocatione litterarum manutenentiæ.*

55 *Sequestrum an possit apponi super fructibus beneficii, si pars, quæ succumbit in sententia, seu provisione Regiæ Audientiæ super revocatione litterarum manutenentiæ ab ea supplicat.*

56 *Salarium an exigi possit à concessione litterarum manutenentiæ nu.* 56. *&* quid *à sententia seu provisione Regiæ Audientiæ, tam in prima, quàm in secunda instantia, n.* 58.

57 *Cancellarius, vel Regens Cancellariam non venit appellatione Doctorum Regiæ Audientiæ, si dispositio continet onus, vel gravamen, secus si favorem respiciat.*

DECISIO CCXL.

MAndatum de manutenendo de Jure peti, & concedi potest ante litem judicialiter motam super proprietate, vel possessorio plenario, Covarruvias *pract. c.* 17. *sub num.* 1. Menochius *de retinenda possess. remed. ult. à numer.* 1. Mastrill. *decis.* 52. *num.* 4. *lib.* 1. Rodericus *de ann. red. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 42. Cancer. antiquis citatis *part.* 3. *var. resol. c.* 14. *num.* 1. Postius pluribus laudatis *de manuten. obser.* 8. *à num.* 1. 1

Hæc manutentio, quæ diversis nominibus nuncupatur, Postius, *de manuten. obser.* 3. *à num.* 1. Apud 2

nos litteræ manutenentiæ dicuntur, ut ex Cancer. *part.3. var. resol. c.* 14. *num.*3. *&* 9. Tradit idem Postius *de manuten. observ.*3. *num.*4. olim in Cathalonia pro factis, & rebus profanis ante litem moram concedebantur, ut habetur in pluribus conclusionibus nostri Senatus, signanter 21. Martii, & 8. Octobris 1548. & 2. Octobris 1549. refert Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.7. gloss.*3. *par.*10. *n.*40.

3 Dices, quomodo hoc observabatur olim in Cathalonia per nostrum Senatum? cum constitutio 2. *tit. de manut.* quæ est anni 1547. statuit, ut pro factis, & bonis profanis non possint consentiri, nec expediri manutenentiæ, & conclusiones nostri Senatus sunt annorum 1548. & 1549. Resp. tibi, quòd constitut. 2. *tit.de manut.* anni 1547. nondum erat publicata annis 1548. & 1549. & sic ante publicationem potuit Senatus observare, quod de jure erat dispositum, & antiquitus observatum.

4 Hodiè verò in Cathalonia pro factis, & bonis profanis litteræ manutenentiæ non conceduntur, *dict. Constitut.*2. *tit. de manut.* Cancer. *part.*3. *var. resol. c.* 14. *numero* 3. *in fine*, *&* *numero* 7. *&* 33. Fontanella *de pact. nup. tom.*2. *claus.*7. *glos.*3. *part.* 10. *nu.*41. Xammar. *de offi. jud. part.* 1. *qu.* 18. *num.*20. Postius *de manutenen. obser.*8. *n.*5.

5 Loco verò dictarum litterarum manutenentiæ pro factis, & bonis profanis, nunc utimur in Cathalonia, & in omni ferè materia possessoria, procedimento summario per interdictum summarissimum interim, Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.*7. *gloss.*3. *part.*10. *num.*41. *in fine*, Cancer. pluribus citatis *part.*3. *var.resol.c.*14. *n.*4. *& à num.*33. Postius aliis additis *de manut. obser.*8. *à n.*6.

6 Sed quid ubi agitur de possessorio beneficii Ecclesiastici inter duos Clericos, seu inter Clericum, & laicum, an sit competens Judex sæcularis? Quæstio est satis controversa ob diversas Doctorum sententias, videantur Guido Papa *dec.* 1. Osascus *dec.* 116. Thesaur. *decis.*82. *&* 11. Valasc. *consult.*11. *&* 93. Covar. *practicar. c.*35. Guttier. *canonicar. lib.*1. *quæst.*34. Cabedo *de Patron. Reg.Coronæ c.*49. *à num.*10. *& decis.* 82. *part.*1. Marcus *dec.*512. *part.*1. Menochius *cons.*268. *lib.*3. *& de retinen. poss. remed.*3. *à numero* 336. *& de recup. poss. remed.*15. *à num.*210. Garcia *de benef. part.*1. *c.* 2. *à num.* 45. Reg. Leo *decis.* 208. *lib.* 2. Borrell. *in sum. dec. part.*1. *tit.*43. *à num.*20. Reg. Sesse *de inhib. c.*8. §.3. *à num.* 16. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *numero* 153. *& c.* 18. *numero* 141. Cancer. *part.*3. *var. c.*14. *numero* 7. *& à numero* 58. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.*65. Roderic. *de annu. red. lib.*1. *quæst.* 17. *à num.* 58. Torreblanca *de magia lib.*3. *c.* 26. *num.* 2. Mieres *de majoratu part.* 3. *quæst.*11. *à numero* 11. Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. differ.* 9. §. 1. *numero* 34. Gail. *lib.*1. *obser.*27. *numer.*5. *& obser.*28. *numer.*2. *lib.*1. Martha *de jurisdict. part.*4. *c.*34. Sperell. *decis.*8. *lib.*1. Marianus Antonin. *var. lib.*1. *resol.* 92. Molinus noster *de ritu nup. lib.*2. *differ.*15. *à numer.* 15. Moneta *de decim. c.*8. *à num.*14. Cast. Palaus *in oper. moral. part.*2. *tract.*12. *disp. unica punct.* 17. *numero* 4. *&* 5. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 67. *aliàs* 66. *part.*5. *tract.*1. *resol.*27. *&* *part.*7. *tract.*1. *resol.*15. *aliàs* 13. *& in coordinat. part.*7. *tract.* 1. *resol.* 206. *& latè resol.* 207. *tota*, *&* *res.*230. *num.*1. latissimè præ omnibus, omnes ferè Doctores usque ad sua tempora, pro utraque parte citans, omnino videndus Barbosa *de jure Eccl. univers. lib.*1. *c.*39. §.2. *à numero* 160. *ad* 180. quibus addendi sunt idem Barbosa *in cap. litteras numer.* 2. *in fine*, *de juramen. calum.* Riccius *collect.* 1656. Gratian. *discep. foren. c.*232. Ambrosin. *de Immun. Eccles. cap.*20. *à num.* 61. Bossius *in prax. crim. tit.de Principe num.*210. *&* 211. Grivel. *dec.* 128. Faber. *in Cod. lib.* 1. *tit.*3. *defin.*55. Carol. de Gras. *de effect.Cler. effectu* 1. *à num.*975. Thom. del Bene *de Immun. Eccl. tom.*2. *c.*10. *dub.*4. Grivel. *decis.dolana* 128. Postius *de manut.obser.* 6. *à num.*16. Reg. Vico *ad Prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 46. *c.* 3. *numer.* 5. *vers. Quibus*, *&* *num.*7. *post prin.* Salgado *de suppli. ad Sanctis. part.* 1. *c.* 10. *numero* 86. Ursellius *cons.*133. *numero* 13. *versis. Subdeclara*, Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *tit.*3. *c.*3. *num.* 35. *& in polit. lib.*4. *c.*3. *vers. Anadiendo fol.*414. Angujan. *de legib. controver.* 10. Portoles §. *apprehensio* 2. *numer.* 98. 99. Ludovic. Bellus *cons.* 90. *nu.* 1. Suelves pluribus citatis *consil.* 26. *numer.*2. *lib.*1. Fontanella *de pact. nup. tom.*1. *claus.*4. *gloss.*13. *par.*2. *numero* 14. *& decis.*321. *numero* 1. *part.* 2. Michael Ferrer. *part.*3. *observ. c.*415. Salgado *de lege polit.lib.* 2. *c.*13. *numer.*47. Fachineus *controv. jur. lib.*8. *c.*15. *vers. Venio ad aliam controversiam*, Faber. *in Cod. lib.*3. *tit.*1. *defin.*38. Fermosin. *in capit. fin. quæst.*2. *de judiciis*, infinitos remissivè citat Amat. *var. resol.* 86. *n.*61.

Sed quidquid sit de hac quæstione in terminis juris communis, & de observantiis aliorum Regnorum. Tamen in Cathalonia Judex sæcularis non se intromittit, nec cognoscit de possessorio summarissimo beneficii Ecclesiastici inter duos Clericos, vel Religiosos, Oliba *de jure fisci c.*14. *num.*11. Cancer. *part.*3. *resol.c.*14. *num.*9. Fontanella *de pact. nupt. tom.*1. *claus.*4. *gloss.*13. *part.*2. *numer.*14. *&* 15. *&* *decis.*321. *num.*2. *part.*2. 7

Limita 1. hanc observantiam Cathaloniæ, quando parantur arma ad vim inferendam contra possessorem beneficii Ecclesiastici, vel est timor scandali, & seditionis, vel ne sequantur perturbationes in populo, Judex sæcularis se intromittit, ac interponit, & cognoscit de possessorio summarissimo beneficii Ecclesiastici inter duos Clericos, vel Religiosos, & de omnibus aliis causis etiam spiritualibus, ut via facti tollatur, & ne publicæ perturbationes sequantur, nam tunc omnes juris Regulæ cessant, sic Oliba *de jure fisci c.*14. *numero* 11. *cum seq. & numer.* 144. Cancer pluribus citatis *part.* 3. *var. c.*14. *num.*8. Fontanella *de pact. nup. tom.*1. *claus.*4. *gloss.* 13. *part.* 2. *num.*15. exemplar refert *tom.*2. *claus.*7. *gl.* 3. *part.*10. *num.*48. *&* *dec.*321. *numero* 3. *part.*2. Bossius *in praxi crim. tit. de Principe numero* 11. Reg. Sesse plures cumulat *de inhibit. c.*8. §.3. *numero* 25. Borell. *in sum. dec. part.*1. *tit.* 43. *num.* 20. *&* *seq.* Postius *de manuten. obser.*6. *à num.*24. *ad* 29. notat Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.*2. *tit.*46. *c.*3. *n.*5. *in fine*. 8

Limita 2. quando petuntur executoriæ per Prælatos cognoscit Judex sæcularis, Oliba *de jure fisci c.*15. *numero* 37. *&* 38. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.*4. *gloss.*13. *part.* 2. *numero* 55. *vers. Item possunt*, ibi: *Quando petuntur*, *& decis.*321. *sub numer.*3. *part.* 2. Nam in Cathalonia provisi de Prælaturis, vel dignitatibus, aut beneficiis Ecclesiasticis, vel de commendis, & Præceptoriis habentibus temporalitates non possunt apprehendere possessionem dictarum temporalitatum, nec illis fidelitas juratur sine Regiis litteris executorialibus, Oliba *de jure fisci c.* 10. *numer.*4. Cancer. *part.*3. *var. c.*14. *numero* 58. Fontanella cum decisione nostri Senatus *decis.* 351. *nu.* 26. *par.*2. aliàs Dominus Rex procedit criminaliter per viam Regaliæ contra eos, qui illis dederunt possessionem, & præstiterunt homagia absque litteris Regiis executorialibus, Fontanella de praxi testatur *dec.*341. *n.*27. *part.*2. 9

Limitatur 3. occasione emparæ factæ in sigillo Regiæ Cancellariæ penes Protonotarium, seu ejus Locumtenentem cognoscit Judex sæcularis, Oliba *de jure fisci c.*15. *numero* 58. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.*3. *glos.*13. *part.*2. *nu.*15. *vers. Possunt etiam*, *& dec.* 321. *num.* 3. *part.*2. vide alia in hac materia *dec.* 229. *n.*45. *&* 46. 10

Limita 4. in beneficiis de Regio patrimonio, quæ beneficia Regalia vocantur, sive sint patronata, sive collativa ex Privilegio Pontificio, quod ex possessione immemoriali, & usu probatur, Dominus Rex cognoscit de illis, non solùm in possessorio, sed etiam in petitorio, *ut dixi dec.*7. *n.*38. *& latius infra decisione* 253. *par.*4. 11

Limita 5. quando agitur de nudo possessorio inter personas exemptas, & potentes utpotè inter duos Cardinales spontè judicium sæculare subintrantes, Michael Ferrer decisum tradit *par.*1. *observ.Gubernat. c.*63. 12

Limita 6. in expeditione litterarum manutenentiæ, 13

tiæ, in quibus Judex sæcularis se intromittit, easque concedit ad tuendum possessorem beneficii Ecclesiastici, quoad judicium possessorium summarissimum, Oliba *de jure fisci c.15. à num. 26.* Cancer. *part.3. variar. c.3. num.9.* Fontanella *de pact. nupt. tom.1.claus. 4. glos.13. par. 2. numer. 15. vers. Aliis etiam modis, & vers. Item, possunt*, Xammar. *de offic. jud. part.1. qu. 10.num.20.* Reg. Vico *ad prag. Sard.tom.2. tit.46. cap.3. num. 1. & 5.* & dixit noster Senatus in carta ad Serenissimum Dominum Imperatorem Carolum V. data Barcinonæ 13. Februarii 1551. ibi : concedit litteras manutenentiæ in beneficiis Ecclesiasticis, non per viam cognitionis ordinariæ, sed per modum defensionis extrajudicialiter, Afflictis *dec.* 24. Cancer. *part.* 3. *var. c.14. numer.8.* Faber in *C. lib. 1. tit. defin.* 55. Postius *de manuten. observat. 6. num.* 17. plures alios citat Thoro *in compend. decis. part. 1. verbo Judex laicus fol.* 294.

14 Etiam pro beneficiis Ecclesiasticis, quæ nomine Cameræ Apostolicæ interdum possidentur, ut dixit noster Senatus in eadem carta ad Serenissimum Dominum Imperatorem Carolum V. data Barcinonæ 13. Februarii 1551. his verbis. Petantur etiam coram Majestate vestra litteræ manutenentiæ pro parte Sedis Apostolicæ pro beneficiis, quæ nomine Cameræ Apostolicæ interdum possidentur, & conceduntur, & tradit Oliba *de jure fisci c.15. numero 29. vers. Quin, & Camera.*

15 Sed adverte, quòd non omnis Judex sæcularis litteras manutenentiæ concedere potest ad tuendum possessorem beneficii, sed solùm Dominus Rex, vel ejus Locum Tenens Generalis, Oliba *de jure fisci c.15. sub num.* 27. Cancer. *part.3. var. c. 14. numer.9.* Fontanella *de pact. nup. tom.1. claus.4. glos.* 13. *part.2. gloss. 15. vers. Aliis etiam modis*, Reg. Vico *ad Prag. Reg. Sardin. tom.2.* Postius *de manut. obser.6. numer.28.* Gerens Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ procedens Vice-Regia litteras manutenentiæ concedere potest, Don Petrus de Amigant exemplar tradit in addit. ad Pegueram *in prax. civil. rub.* 31. *fol. mihi* 445. Procedens autem via ordinaria, existente Domino Rege, vel ejus Locum Tenente Generali in Cathalonia extra Vicariam, in qua est Gerens Vices Gubernatoris non potest concedere litteras manutenentiæ, potest tamen eas concedere intus Vicariam, Michael Ferrer. *part.3. obser. cap.* 414. Sicque est intelligenda *Constitutio 3. vers. Perco tit. de manutenen.* Et si respectu aliorum officialium sæcularium concedere permittat *pragmat. unica tit. de manut.* quam in hac parte nunquam vidi observatam, juxta contenta *in dicta constit. 3. vers. Perco, tit. de manut.*

16 Duobus autem modis practicatur, quòd concedantur litteræ manutenentiæ ad tuendum possessorem beneficii, Primò, quando unus Beneficiatus timet molestari ab aliquo in possessione talis dignitatis, seu beneficii, quod designat, offert supplicationem Domino Regi, seu ejus Locum Tenenti Generali, in qua narrat factum, & exhibet titulos legitimos, hoc est collationem, & possessionem hujusmodi dignitatis, seu beneficii, ac petit se manuteneri, conservari, & defendi in possessione prædictæ dignitatis, seu beneficii, & quòd pro his expediantur litteræ manutenentiæ in forma solita, servatis constitutionibus, sic Oliba *de jure fisci cap.14. numer. 26. & 27.* Fontanella *de pact. nup. tom.1. claus.4. gloss.13. part.2. numer. 15. vers. Aliis etiam modis.* Secundò Cancellarius, vel Regens Cancellariam additus verbo, sine supplicatione, facta fide de titulis legitimis, scilicet de collatione, & possessione dignitatis, seu beneficii potest dare manutenentiam, & mandare, ut litteræ stylatæ expediantur, Oliba *de jure fisci capit. 15. num.26. in fine.* Solentque & possunt per Cancellarium, vel Regentem Cancellariam concedi litteræ manutenentiæ non citato, nec audito turbatore Vivius *dec.222. n.6. & 8.*

17 In his litteris manutenenti poni debet clausula sequens. *Quòd duret dicta manutenentia, donec, & quousque per ordinarium Ecclesiasticum, aut alium judicem ad quem spectet, de jure cognitum fuerit, aut provisum de possessione præfati beneficii, & facta cognitione prædicta, partes non teneantur habere recursum ad illum, vel illos judices, qui manutenentiam concesserunt, sed proindè habeatur dicta manutenentia, ac si non fuisset concessa. Et si pars obtinens coram Judice Ecclesiastico voluerit habere recursum ad Regiam Audientiam, quòd Judices Audientiæ Regiæ ad solam inspectionem sententiæ, seu provisionis factæ per ordinarium litteras revocatorias concedere teneantur.* Sic statuit *Pragmat. unica tit. de manutenen.* & tradunt Michael Ferrer. *part. 3. observ. c.* 415. Cancer. *part.3. var. c.14. num.10.* & ex eo Postius *de manut. obs. 6. num.28.* Reg. Vico *ad Prag. Reg. Sardin. tom. 2. tit. 46. capite 3. numero 7. vers. Et facit, juncto vers. Item lata.*

Formulam litterarum manutenentiæ tradit extensè Don Petrus de Amigant in addit. ad Pegueram *in Praxi Civili rub.* 31. *fol.*455. 18

Quòd autem Beneficiatus petens litteras manutenentiæ, ut ei concedantur per Cancellarium, vel Regentem Cancellariam, debeat docere de titulo legitimo, hoc est de collatione Dignitatis, seu beneficii, *Constitut. 3. & 4. tit. de manut.* Oliba *de jure fisci c.15. num.26.27. & 28.* Cancer. *part.3. var. c.14. numer.* 24. Varal. *dec.66. num.4. parte 2.* Osascus *dec.* 65. Boer. *decis.*213. quos citat Duran. *decis. 13. numer. 2.* quibus addo Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom. 2. tit. 46. c.3. num.6.* Pereyram *de manu Reg. parte 2. c. 62. numer.65.* Portoles ad Molin. §. *apprehentio à num.92.* Reg. Sesse *de inhibit. c.8. §.1. à num.28.* Suelves *cons. 26. nu.1. & 2. vers. & quod, n.3. vers. Et sic, lib.1.* 19

Dices, quòd manutentionis judicium est possessorium summarissimum, Covar. *pract.c.17.num.9.* Seraphin. *dec.816. in fine*, Rota *dec.641. nu.7. in fine, vers. Præterea part. 1. diver.* quos citat Cirocchus *discep. 76. n.9. vers. Quod in isto*, Postius *de manut. observat. 3. n.17. & 48.* Et in judicio † summarissimo manutentionis non requiritur titulus, sed sufficit sola possessio absque titulo, alioquin liceret cuique possessores molestare, quod jura, tam canonica, quàm civilia summopere abhorrent, *cap. cum qui de præben. in 6. l. si quis in tantum, C. undè vi*, Duran. *dec.13. nu.3. & 4.* Thomat. *dec. 15. n.19. & dec.35. n.29. part.1.* Quesada Pilo *dissert.12. n.55.* latissimè innumeris citatis cum pluribus Rotæ decisionibus Postius *de manuten. obser.42. à num.1. sign. anter à num.8. cum plurib. seq. & post tract. decis.646. nu.38.* 20 21

Ac etiam † in beneficialibus in judicio summarissimo manutentionis non requiritur titulus, Panormitan. *in c. in litteris de restit. de spoliat.* Maresc. *var. lib.1. c.11. num.35.* Gratian. *discep. foren. c.310. numer.72.* Menochius *de retinen. posse. remed. ult. sub num.* 43. Seraphin. *dec. 299. num.5.* Ludovis. *dec.9. num.9. & dec.275. num. 12. & dec.323. numero 2.* Beltramin. ad Ludovis. *decis.40. n.7. & dec.323. num.4.* Burat. *dec.263. num.6.* ubi Ferentil multas decisiones Rotæ refert *littera A*, Duran. *decis.13. numer.5.* Roxas *decis. 97. numer. 4.* Fontanella *decis. 326. num. 7. part. 2.* plures alias decisiones Rotæ cumulant Cirocchus *discep. 78. num. 29.* Postius *de manut. observat. 42. num.28.* Nec etiam † coloratus, ut docent Seraphin. Cirocchus, & Postius *citati numer.22.* 22 23

Augetur difficultas, quia licèt in beneficialibus titulus sit docendus, aliàs non datur possessio, *c.* ubi Barbosa *num.1. de Reg. Juris in 6.* Pereyra *de manu Regia part.2. c.62. num.58. & 59.* Cirocchus *discep.78. nu. 28. vers. Et in fortioribus terminis*, Suelves *cons. 26. n. 3. vers. Et generale lib.1.* Peregrin. *de fideicom. art.52. n.142.* Postius *de manut. obser.42. num.25. & 17.* Sic in terminis argumentantur Cancer. *part.3. var.c.14.num. 25.26. & 27.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.2.tit. 46. num.6.* Non procedit, quando de possessione quæstio vertitur in hoc judicio summarissimo manutentionis ex Panormitano *in cap. in litteris num. 23. de restitut. spoliat.* docent Duran. *dec.13. num.6. in princ.* & alii citati *n.22.* 24

Verùm Resp. quòd ubi judices sæculares se interponunt ad coadjuvandos provisos Apostolicos, vel ab ordinariis, qui casus noster est, titulus requiritur 25

in beneficialibus ad effectum concessionis litterarum manutenentiæ, & in terminis loquuntur Oliba, Cancer, & alii citati *num.*19. sic Duran. *decis.*13, *nu.*6. *vers. Demum.* Postius *de manut.observ.*42. *nu.*29.*vers.ic. Pro ut illud requiritur*,

26 Sed liga digito, quòd judex sæcularis, qui concedit litteras manutenentiæ in beneficialibus, non potest cognoscere de valore tituli, sed tantùm de colore, & apparentia, ac de facto, & incidenter ad justificandam possessionem, ut generaliter docent pluribus laudatis Postius *de manuten. obser.* 42. *num.*48. & 49. Fontanella *dec.*326. *num.* 12. *vers. Regulam*, & *num.*26. & 27. & *dec.* 340. *num.*13. *part.*2. Giurba *dec.*69. *num.* 17. Faber. *in C. lib.* 1. *tit.* 2. *dif.*12. Et in terminis advertunt Reg. Sesse *de inhibit. c.* 8. *num.*29. Suelves *cons.*26. *num.*3. *lib.* 1. ad adjuvandos provisos Apostolicos, vel ab ordinariis, Postius *de manuten. observ.*6. *sub nu.*26. *in fine*, Cancer.*part.* 3.*var.resol.capite* 14. *num.*29.

27 Sufficit tamen titulus coloratus, *Constit.*2. ibi. *Sino, que en dits beneficis fassen fe del titol almenys colorat, tit. de manuten.* Nam ubi requiritur titulus, sufficit coloratus, Postius *post tract. de manuten. decis.* 646. *num.*37. Reg. Sesse *de inhibit. c.*5. §.10. *numer.*48. Menochius *de recup. posses. remed.*1. *à nu.*465. Peregrin. *de fideicom. art.*52. *num.*142. Osasc. *decis.* 116. *numer.*6. Valenz. *cons.*22. *num.* 29. & *cons.* 51. *numer.* 42. Suelves *cons.*26. *num.*22. *lib.* 1. Dicitur autem † titulus colora-

28 tus, qui processit ab habente potestatem, ut ex Guid. Papa *dec.*85. *num.*2. *vers. In quo*, Capic. *decis.*77. *in fine num.*4. Menoch. *de retinen. posses. remed. ult.num.*43. *de recup. posse. remed.* 15. *num.*463. *vers. Declaratur tertio*, docet Postius *post tract. de manut. decis.* 646. *num.*38. quibus addendi sunt Pereyra *de manu Reg.part.* 2. *c.*62. *à num.*66. *usque ad finem*, Peregrin. *de fideicom. art.*52. *num.*143.*toto*, Reg. Sesse *de inhibit. c.*5.§.10.*nu.* 46. & 47. Caroc. *de sequest.part.*1.*quæst.*6.*num.*15. Osasc. *decis.* 116. *num.* 7. Ranchin. ad Guid. Papam *decis.* 85. Gratian. *discep. foren. c.*441. *num.* 19. Beltramin. ad Ludovis. *decis.* 500. *littera B, vers. Coloratum autem titulum*, Castillo *de tertiis cap.* 34. *num.*8. *toto*, Fontanella *decis.*326. *num.*16. & 26. *part.*2. remissivè pluribus citatis Suelves *cons.*26. *numer.*22. *vers. Quis verò lib.* 1. At quando titulus foret omnino incoloratus, qui dicitur, quando est ipso jure nullus, non tribuit aliquem colorem, nec prodest ad concedendas litteras manutenentiæ, si defectus tituli sit patens, & manifestus, ad Beltramin. Ludovis. *decis.*500. *littera, B, vers. Non sufficit*, *juncto vers. Quando vero*, Maresc. *lib.*2.*var.c.*94.*num.*34. & 35. Ferentil.ad Burat. *dec.* 48.*num.*16. Fontanella *dec.*326. *à num.*13. Postius *de manut. observ.*42. *à n.*127. Ferrer. *part.*3. *obser.c.*415.

29 Unde litteræ manutenentiæ concedendæ sunt habenti beneficium in commendam, non ex eo, quòd commenda sit titulus coloratus, ut sentit Oliba *de jure fisci c.*15. *num.*28. sed quia commenda est titulus legitimus: & canonicus beneficii, si commenda est in perpetuum, hoc est ad vitam alicujus, secus si ad tempus, Cancer. *par.*3. *var.c.*14. *num.*28. vide tradita *dec.*129. *n.*34.35. & 36. *part.*3. Sic fuit in Senatu Cathaloniæ declaratum, conclusione secuta die 1. Junii 1534. infra referenda *n.*50.

30 Advertendum etiam est, quòd non sufficit solus titulus, ut litteræ manutenentiæ concedantur, sed ultra titulum, requiritur vera, & realis possessio Dignitatis, seu beneficii, *Constit.*3. & 4. *tit. de manuten.* & docent Doctores citati *numer.*16. & 17. quidquid aliàs dicat Reg. Vico *ad Prag.Reg.Sardin.tom.*2.*tit.*46. *cap.*3.*nu.*2. *vers. Qui ex sola*. At si beneficium sit Ecclesiæ Cathedralis, vel Collegiatæ, facienda est fides possessionis datæ per Capitulum, per personas quibus spectat, *dicta Constit.* 2. & 3. *tit. de manuten.* ad Postium *de manuten. obser.*71. *n.*73. & *post tract.decis.*195. *num.*4. ubi *num.* 6. limitat, si Capitulum sæpius requisitum tradere possessionem recusasset, & *n.*13. declarat, si cum justa causa recusaverit.

31 Adeò quòd de titulo, id est collatione, & possessione beneficii debet constare per instrumentum authenticum. *Constit.* 3. *tit. de manutenen.* Oliba *de jure fisci c.* 15. *numer.*29. *vers. Et in his*, Cancer. *part.*3.*variar. capite* 14. *num.*23. Reg.Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.*2.*tit.*46.*c.*3.*num.*6.

Ratio est, quia licèt instrumentorum appellatione 32
testes contineantur, Barbosa *appellat.*119.*num.*4. pluribus juribus, & Doctorum auctoritatibus exornant Vela *dissert.*12. *num.*10. & 11. *tom.*1. Pareja *de instr. edit. tom.*1. *tit.*1. *resol.*2. *num.*11. & *tom.*2. *tit.*6. *resol.*4. *n.*25. & 26. notat Cancer. *par.*2. *var.cap.*3. *num.*35. Non procedit † quando statutum, ut in isto casu, *Constit.* 3. *tit. de manuten.* requirit probationem possessionis be- 33
neficii per instrumentum authenticum, quo casu possessio beneficii non potest probari per testes, ad Ripoll. *var. cap. ult. à num.*159. *ad* 163. Cancer. *par.*2 *var.cap.* 3. *num.*116. Pareja *de instru. edit. tom.*2. *tit.*6. *resol.*4. *nu.* 30. ibi: *Sicut etiam*, Thoro *in compen.decis.par.*3.*sect.* 2. *verbo Probatio liberationis*, *versic. Quod quando fol.* 337. & in ornatum Vela *dissert.* 12. *num.*74. 75. & 76. *tom.*1. Luca ad Franchis *dec.*361. *n.*6.

Declara 1. quando testes sunt examinati in scriptis 34
redacti, nam tunc appellatione instrumentorum, etiam in statutis veniunt testes, cum eadem ratio militet in testibus examinatis in scriptis redactis, & instrumentis, Doctè Menochius *de arbitr. judic. casu* 63. *per totum*, *signanter à num.*5. & *cons.*336. *num.*23. & 24. *lib.*4. Ripoll. *var.c.*5. *num.* 254. & 255. Pareja *de instr. edit. tom.*1. *tit.*1. *resol.*2. *num.*12.13. & 14. Thoro *in compen. dec. part.* 3. *sect.* 2. *verbo Probatio liberationis col.* 2. *in fine*, *vers. Etiam communiter fol.* 337. & *in supplem. verbo remissio col.* 4. *vers. Et ratio est fol.* 359. conducunt Cancer. *part.*1. *var.c.*20. *num.*93. Fontanella *dec.*183.*num.*5. *part.*1. Farinac. *in praxi par.*2.*qu.*66. *n.*297.

Declara 2. ex causa, suadente æquitate, testes ad- 35
mitti possunt ad probandam possessionem beneficii, ad tradita per Cancer. *part.*2. *variar.c.*3.*numer.* 117. Thoro *in compen. dec. part.*3. *sect.*2. *verbo Pactum quod solutio fol.*231.

Ex his duabus declarationibus dixi de mense No- 36
vembris 1687. concedendas esse litteras manutenentiæ Rectori Ecclesiæ Parochialis Villæ de Cambrils, eo quia per testes examinatos, in scriptis redactos in Curia Ecclesiastica Archiepiscopatus Tarraconæ, intra cujus limites est Ecclesia Villæ de Cambrils, constabat, triginta ab hinc annis, & ultra esse in possessione dictæ Rectoriæ Villæ de Cambrils.

Si Beneficiatus manutentus molestetur, turbetur 37
aut possessione spolietur, causa committitur per Cancellarium, vel Regentem Cancellariam ad Regiam Audientiam cum assignatione Relatoris, & coram eo tractatur ea res usque ad restitutionem possessionis beneficii, & fructuum, juris ordine in aliis communibus causis observato, Oliba *de jure fisci c.*15. *numer.*28. *in fine*.

Et nedum proceditur contra laicos non servantes 38
manutenentias, & salvaguardias datas existentibus in possessione beneficiorum, sed qua pœna sint laici puniendi, videndi sunt Oliba *de jure fisci c.* 15. *numer.* 30. & 31. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 13. *part.* 2. *num.* 15. *versic. Item quando*, Farinac. *in praxi part.*1. *quæst.* 29. *à numer.* 12. Regens Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 2. *titu.* 46. *c.*3. *num.*9.

Sed etiam procedit Dominus Rex contra Clericos, 39
vel alios exemptos spoliantes possessores, & violantes possessionem manutenentiæ per eum concessæ, existenti in possessione beneficii Ecclesiastici, Oliba *de jure fisci c.*14. *num.*243. Cancer. *part.*3. *var. c.*14.*num.* 11. Ripoll. *de regal.c.*21.*numer.*82. Bobad. *in polit. lib.*2. *c.*18.*num.*73. Reg. Vico *ad prag.Reg.Sardin. tom.*2.*tit.* 46. *cap.* 3. *num.* 10. Et habetur in carta nostri Senatus scripta ad Serenissimum Dominum Imperatorem Carolum V. Data Barcinonæ 13. Februarii 1551. his verbis: concedit litteras manutenentiæ in beneficiis Ecclesiasticis, & illis stantibus cognoscit contra Clericos de perturbationibus, & spolio. Intellige, ut non procedat contra personas Clericorum, vel aliorum exemptorum, nisi ad effectum remittendi; sed tantùm procedat contra eorum bona

ad

ad executionem pœnæ pecuniariæ in litteris manutenentiæ impositæ, *juxta l.2. C. ut nemo privatus*, & ex Oldrado, Aufrerio, Cassaneo, Guillermo Benedicto, Conrado, & Tiberio Deciano, docent Bobad. & Reg. Vico *hic citati*.

40 Quòd si Clerici non servantes litteras manutenentiæ per Dominum Regem concessas firmant contentionem in Curia Ecclesiastica, declaratur in Cathalonia per Cancellarium in favorem Curiæ sæcularis. Sic decisum fuit per Rovirola Tertium, Consultoribus Gallego, Pineda, Roig, & Senjust 30. Octobris 1597. ratione firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per Petrum Canyeles Archipresbyterum Ecclesiæ Mediolani procedimentis contra ipsum factis in Curia sæculari Regiæ Audientiæ instante Martino Joanne Duran Administratore Camareriæ Monasterii Beatæ Mariæ de Stagno, super spolio per ipsum prætenso de administratione dictæ Camareriæ, & perceptione fructuum illius, & repetitionis possessionis administrationis dictæ Camareriæ à qua prætendit fuisse spoliatum per dictum Canyeles vigore nonnullarum litterarum manutenentiæ à Regia Audientia per dictum Canyeles & ad ejus instantiam impetratarum obreptitiè, & subreptitiè, & per importunitatem, cum ipse antea esset in possessione dictæ administrationis, Canonico titulo. Fuit declaratum, firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per dictum Canyeles locum non fuisse, nec esse, sed dictæ causæ cognitionem ad dictam Curiam sæcularem Regiæ Audientiæ pertinere, & spectare. Et per Cancellarium Agullana, Consultoribus Benach, & Puigmija 18. Maij 1606. in favorem Prioris, & Conventus Monasterii Sancti Jacobi Ordinis Prædicatorum contra Canonicos, & Communitatem Ecclesiæ de Manlleu, ratione manutenentiæ obtentæ in Regia Audientia per dictum Priorem, & Conventum S. Jacobi super possessione Prioratus de Manlleu, fuit declaratum in favorem Regiæ Audientiæ. Et per Cancellarium Carmona, Consultoribus Astor, Senjust, & Morell 30. Maii 1618. in favorem Joannis Sala Archidiaconi S. Laurentii, & Canonici Ecclesiæ Tarraconæ, & Præpositi & Præposituræ mensis Decembris contra Capitulum Ecclesiæ Gerundæ.

41 Si uni Beneficiato verbi gratia, Petro concedantur litteræ manutenentiæ, alteri Beneficiato, verbi gratia, Paulo non sunt absolutè concedendæ aliæ litteræ manutenentiæ, quidquid fieri posse videatur sentire Oliba *de jure fisci c.15. num.28. vers. Sed, & inter*, sed Paulus alter Beneficiatus debet offerre supplicationem, narrando rationes ob quas dicto Paulo litteræ manutenentiæ concedendæ sunt, & dicto Petro denegandæ, & postea in dicta supplicatione concludere. Ideo dictus Paulus supplicat litteras manutenentiæ concessas Petro revocari, & in sui favorem Pauli scilicet concedi novas litteras manutenentiæ. Et tunc Cancellarius, vel Regens Cancellariam potest sibi ipsi supplicationem committere, sed melius est, quòd in eadem supplicatione petatur, causam uti consistorialem committi in Regia Audientia. Cui supplicationi fit decretatio sequens. Nobilis, seu Magnificus N. recognoscat supplicata, & verbum faciat Provisa per Cancellarium, vel Regentem Cancellariam 21. Augusti 1667. N. scriba mandati. Admissa causa per Senatum fit per Relatorem provisio sequens. Recepta dictis die, & anno, facto verbo in Regia Audientia providet, quòd dicat pars alia intra decem, cur supplicata fieri non debeant, & ad id expediantur litteræ opportunæ juxta stylum. N. ita fuit observatum in processu Pauli Planes, contra Joannem Codina, referente erudito Senatore Mag. Alexio Tristany, Not. Texidor. Refert D. Petrus de Amigant in addit. ad Ripoll. *in prax. civil. rub.31. fol. mihi 456. in fine*.

42 Similis praxis observatur, quando uni Beneficiato sunt concessæ litteræ manutenentiæ, & alter Beneficiatus venit cum sententia ordinarii Ecclesiastici offert supplicationem modo jam dicto, & causa uti consistoriali commissa in Regia Audientia, fit per Relatorem provisio sequens. Recepta dictis die, & anno, facto verbo in Regia Audientia providet, quòd inserantur exhibita, & dicat pars altera intra decem, cur supplicata fieri non debent, & ad id expediantur litteræ opportunæ juxta stylum. N. ita observavit noster Senatus die 20. Decembris 1674. inter Joannem Vivet, & Torres Clericum ex una & Josephum Ferrer Clericum ex altera, super beneficio vocato Doma Ecclesiæ Parochialis de Sabia Episcopatus Gerundæ referente Don Francisco de Ribera Scriba Cortes. Verum est, quòd hæc provisio non habuit effectum, licèt sic erat jam factum, quia Regens Cancellariam conquestus fuit, quòd manutenentia erat per eum concessa, & Cancellarius eam commisisset dicto Nobili Francisco de Ribera.

Nota 1. Ex dictis *numer. 41. & 42.* Quòd causa 43
manutenentiæ, & quælibet alia, quæ vertitur coram Cancellario, vel Regente Cancellariam, cum jam sit consistorialis, non evocatur ad Regiam Audientiam, sed Cancellarius, vel Regens Cancellariam committit eam, & assignat Relatorem in Regia Audientia, juxta tradita per Olibam *in §. in bonæ fidei in posteriori interpretatione numer.4. de actionibus*.

Nota 2. Quòd causa manutenentiæ, & quælibet 44
alia, quæ vertitur coram Cancellario non potest committi Relatori in Regia Audientia per Regentem Cancellariam, sed ipse Cancellarius committit Relatori suæ Aulæ Et è contra, si causa manutenentiæ & quælibet alia, quæ vertitur coram Regente Cancellariam, non potest committi per Cancellarium, sed ipse Regens Cancellariam committit eam Relatori suæ Aulæ, & ita observatur, & practicatur. Nam cùm causa sit consistorialis, & pendeat coram Cancellario, vel Regente Cancellariam, intrat regula, quæ servatur in commissionibus causarum. Quòd causa uni Aulæ commissa non potest in illa instantia alteri Aulæ committi, de qua Peguera *in praxi Civili rub.5. num.5. in prin. & decis.176. numer. 1. part.1.* Thoro *in compen. decis. part.3. sect. 3. verbo reclamatio, col. 2. in prin. fol. 7.* decisum per Nostrum Senatum inter Raphaelem Papio, & OEconomum Monasterii Montisserrati referente Astor 12. Aprilis 1612. vidi in archivio Regio, quam etiam refert Fontanella *decis. 6. numer.15. part. 1. & decis. 459. numer. 12. part. 2.* nisi in illis duobus casibus relatis per eumdem Pegueram *in praxi Civil. rub.5. sub numer. 5.* ubi Ripoll. *numer. 20.* idem Peguera *decis. 176. numer.2. & 3. part.1.* Fontanella *decis. 6. num. 13. & decis. 20. num.15. part.1. & decis.484. à nu. 1. part.2. observatum tradit.* Ramon. *cons.38. post num. 110. versic. In prædicta causa*.

Nota 3. Quòd licèt non sit cognitum de possessio- 45
ne beneficii per Judicem Ecclesiasticum, ad quem cognitio spectat, nihilominus Judex sæcularis, qua ratione, & potestate concedit litteras manutenentiæ in beneficialibus manutenendo aliquem in possessione: eadem ratione, & potestate potest easdem litteras manutenentiæ revocare, quia unumquodque eodem genere, quo colligatum est, potest dissolvi, *l. nihil tam naturale, ff. de reg. juris*, Item quia hujusmodi litteræ manutenentiæ non tribuunt possessionem, sed jubent possessorem manuteneri in possessione, in qua est, & per consequens revocatis litteris manutenentiæ, non revocatur possessio, sed tollitur mandatum factum de manutenendo, ita quòd possessio remanet in eodem statu, in quo partes erant ante concessionem dictarum litterarum, & sic nulli partium fit injuria, ita Michael Ferrer *part.3. observant. capit.415.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.2. tit.46. cap. 3. numer.7.*

Commissa causa manutenentiæ Doctori Regiæ Au- 46
dientiæ, tractanda est summariè, *modo contento, in constit. 1. tit. de manutenen.* Non solum quando petitur revocatio manutenentiæ per antiquiorem possessorem beneficii, sed etiam quando revocatio manutenentiæ petitur cum exhibitione tituli beneficii, & declaratione Judicis Ecclesiastici competentis super proprietate, vel possessione beneficii, semper sum-

ſummariè cauſa manutenentiæ tractanda eſt, Oliba *de jure fiſci c.*15. *numer.*29. Cancer. *part. var. c.*14. *n.*29. & 30.

47 Si beneficiatus, qui eſt in antiquiori, ſeu anteriori poſſeſſione beneficii, antequam per Judicem Eccleſiaſticum ſit cognitum de proprietate, ſeu poſſeſſione beneficii, petat revocationem primæ manutenentiæ conceſſæ illi, qui habet juniorem ſeu poſteriorem poſſeſſionem beneficii, & novas litteras manutenentiæ ſibi concedi. Solet noſter Senatus ita declarare, pro ut obſervavit concluſione ſecuta 21. Junii 1527. referente Magnifico Joanne Sunjer contra Franciſcum Alzedar Presbyterum, & in favorem Damiani Bartholomæi ſuper beneficio inſtituto in Eccleſia ſeu Monaſterio Vallisbonæ ſub invocatione omnium Sanctorum, in qua declaratione neutra pars in expenſis condemnata fuit, ut vidi in Regio archivio in libro concluſionum civilium anni 1527. *fol.* 59. *pag.* 2. & concluſione ſecuta die 14. Octobris 1528. referente dicto Magnifico Joanne Sunyer in favorem Balthazaris del Rio Epiſcopi Scalen. contra Antonium de Ulmis, & Joannem Franciſcum de Ulmis ſuper Archidiaconatu Majoris Eccleſiæ Elnen. In qua prædicti Antonius de Ulmis, & Joannes Franciſcus de Ulmis fuerunt in expenſis condemnati, ut legi in archivio Regio in libro concluſionum anni 1528. *fol.* 64. & die 16. Auguſti 1631. concluſione ſecuta, referente Magnifico Hieronymo Dalmau in favorem Antonii Callar Clerici Vicen. Diœceſis, contra Franciſcum Ferrer Canonicum Eccleſiæ Barcinonæ ſuper poſſeſſione Parochialis Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Grañena Vicen. Diœceſis, in qua dictus Franciſcus Ferrer fuit in expenſis condemnatus, ut vidi in Regio archivio in libro concluſionum civilium anni 1531. *fol.* 56. alias declarationes tradit Michael Ferrer *part.* 3. *obſerv. capit.* 415. & modernè concluſione ſecuta die 7. Februarii 1667. referente Magnifico Alexio Triſtany in favorem Pauli Planes Clerici contra Joannem Codina Presbyterum ſuper poſſeſſione Rectoriæ Parochialis Sancti Irci termini del Pinell. Celconen. Diœceſis, ſententiam refert Don Petrus de Amigant ad Pegueram *in praxi Civil. rubric.* 31. *fol. mihi* 457.

48 Si quidem poſſeſſio antiquior ſeu anterior eſt manutenenda, eo quia poſſeſſio junior, ſeu poſterior præſumitur clandeſtina, & turbativa, *capit. licet cauſam de probat.* Burat. *dec.*249. *numero* 13. *& dec.*529. *n.* 4. *& dec.*746. *num.* 2. Menoch. *de retinenda poſſeſſ. remed.*3. *n.*723. Duran. *dec.*407. *n.*2. Gratian. *diſcep. foren. c.*526. *n.*43. *& c.* 910. *num.*12. Garcia *de benef. par.* 2. *cap.*10. *numer.*212. Ludoviſ. *deciſ.* 203. ubi Beltramin. *num.*6. idem Ludoviſ. *dec.*549. *num.*1. Fontanella ad Burat. *deciſ.*342. *num.*4. Thomat. *deciſ.* 120. *num.* 11. *part.* 1. *& dec.* 177. *n.*4. *&* 27. *& dec.*216. *à num.*10. *& deciſ.* 288. *num.*1. *&* 4. *part.*2. Fontanella *dec.*322. *num.*2. *&* 3. *part.*2. Auguſtinus Barboſa plures citat *in cap. licet cauſam n.*12. *&* 17. *de probat.* benè exornat Ciroccus *diſcep.* 78. *à numero vigeſimo quarto*, latiſſimè Poſtius *de manuten. obſer.*17. *à num.*2. ubi *numero* 16. ampliat procedere etiam in beneficialibus.

49 Nota unum, quod fuit declaratum per Magnificum Alexium Triſtany in cauſa manutenentiæ ſupra relata *numer.*47. *in fine*. Quòd in beneficialibus ſufficit apprehendere poſſeſſionem beneficii per amplexum altaris, & alios actus, qui fiunt in Eccleſia, & etiam per tactum annuli Eccleſiæ clauſæ, ut cenſeatur acquiſita poſſeſſio, non ſolùm Eccleſiæ, ſed omnium rerum, & jurium illius, ex Cancer. *part.* 3. *var. cap.*14. *ſub num.*53. Poſti. *de manuten. obſer.* 21. *num.*15. ſi fiat in præſentia habentis poteſtatem inducendi in poſſeſſionem, pro ut etiam concurrebat in dicta ſententia referente dicto Magnifico Alexio Triſtany lata, ſic intelligit, & declarat idem Poſtius *de manuten. obſer.*21. *ſub num.* 15. *& deciſ.* 175. *nu.*2. *&* 3. & licèt ſententia lata referente dicto Magnifico Alexio Triſtany fuerit in alia Aula commutata referente Magnifico Didaco de Ferrer 29. Maii 1668. non fuit ex hoc, ſed ex alio motivo, ut videre quis poteſt ex ſententia commutatoria relata per Don Petrum de Amigant ad Pegueram *in praxi Civili rub.*31. *fol. mihi* 458.

Pariter ſi beneficiatus petit revocare manutenen- 50
tiam, & ſibi concedere, per exhibitionem titulorum beneficii, & declarationem Judicis Eccleſiaſtici competentis ſuper proprietate, aut poſſeſſione beneficii, cum manutenentia tantùm duret, quouſque per Judicem Eccleſiaſticum competentem cognitum ſit de proprietate, ſeu poſſeſſione beneficii, *ut dixi numero* 17. Solet noſter Senatus ita declarare, prout obſervavit concluſione ſecuta 20. Martii 1526. referente Magnifico Vincentio Gibert in favorem Bartholomæi Cortit Presbyteri contra Petrum Ferrer Presbyterum ſuper Rectoria Eccleſiæ Parochialis loci de Hoſtafranco Urgellen. Diœceſis, in qua neutra pars fuit in expenſis condemnata, ut legi in archivio Regio in libro concluſionum Civilium anni 1526. *fol.* 44. Et concluſione ſecuta die 1. Junii 1534. referente Magnifico Joanne Paſchal in favorem Michaelis Puig Clerici jurium profeſſoris contra Joannem Laurentium de Marymon aſſertum Clericum filium Georgii Benedicti de Marymon Civis Barcinonæ ſuper Abbatia Monaſterii Beatæ Mariæ de Sarrateix in commendam conceſſa dicto Michaeli Puig à Sanctiſſimo Domino Papa Clemente VII. & declaratum, quòd dictus Gregorius de Marymon ſolveret expenſas, quæ notabilis eſt, & eam legi in Regio archivio in libro concluſionum Civilium añi 1534. *fol.* 28. aliam declarationem magis modernam tradit Don Petrus de Amigant ad Ripoll. *in praxi Civili rub.*15. *in formulis numer.*8. *fol.* 68. aliam moderniorem videbis *infra numer.* 53. & noviſſimè die 3. Decembris 1685. referente erudito Don Joſepho Paſtor in cauſa infra referenda *numero* 52. *in fine*.

Limita 1. ut procedat, quando Judex Eccleſiaſti- 51
cus procedit, & ſententiam profert ſuper beneficio cum cognitione cauſæ, citatis, vocatis, & auditis partibus, tunc per Senatum revocandæ ſunt primæ litteræ manutenentiæ, & concedendæ illi, qui obtinuit coram Judice Eccleſiaſtico, ad Cancer. *part.* 3. *var. capite* 14. *num.*18. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.*2. *tit.*46. *cap.*3. *numer.*2. *Verſ. Lata juris ordine.* ſic que fuit obſervatum in deciſionibus noſtri Senatus 54
*num.*50. Secus autem ſi Judex Eccleſiaſticus procedit ſine cauſæ cognitione, non citato, vocato, nec audito illo, cui primæ litteræ manutenentiæ fuerunt conceſſæ, quo caſu per Senatum noſtrum declaratur locum non eſſe revocationi litterarum N, conceſſarum, non obſtante ſententia per Officialem, & Vicarium Generalem Archiepiſcopatus, vel Epiſcopatus D. in favorem B. lata, cum non monſtretur prædictum N. fuiſſe vocatum, citatum, nec auditum. Ita fuit per Senatum deciſum, concluſione ſecuta 22. Junii 1527. referente Magnifico Joanne Sunjer in favorem Damiani Bartholomæi contra Antonium Alzedar ſuper beneficio inſtituto in Eccleſia, ſeu Monaſterio Vallisbonæ ſub invocatione Omnium San- 55
ctorum, vidi in archivio Regio in libro concluſionum Civilium anni 1532. *fol.*59. *pag.*2. Et in ornatum plures laudant, & multis deciſionibus Rotæ exornant, Omnino videndi Ciroccus *diſcep.* 78. *numero* 34. 35. & 36. Poſtius *de manuten. obſerv.* 12. *à numero* 1. juncto *numero* 57. & in terminis Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 2. *tit.* 46. *capit.* 3. *numero* 7. *verſic. Per Judicem competentem*.

Limita 2. ſi à Sententia lata per Judicem Eccle- 52
ſiaſticum ſit appellatum, & ipſe Judex Eccleſiaſticus appellationi detuliſſet, quo caſu per Senatum primæ litteræ manutenentiæ non ſunt revocandæ, quia perindè habetur, ac ſi nulla ſententia per Judicem Eccleſiaſticum lata fuiſſet, ſic Cancer. *part.* 3. *var. c.* 14. *numer.*16. *verſic. Nam* ubi; ſecus tamen dicendum eſt, ſi Judex Eccleſiaſticus non detuliſſet appellationi, ſed ſententiam per eum latam debitæ executioni mandare juſſiſſet, nam tunc non obſtante appellatione, primæ litteræ manutenentiæ ſunt

per

per Senatum revocándæ, & novæ litteræ manutenentiæ concedendæ illi, qui obtinuit sententiam Judicis Ecclesiastici, Cancer latè tradit *parte* 3. *var. capitul.* 14. *à numero* 10. *versicul. Super quo*. Ita fuit in Cathalonia provisum in favorem Antonii Messonada Presbyteri contra Maginum Pons Presbyterum, Omnes Vill. Bergæ super possessione beneficii Sancti Antonii fundati in Ecclesia Monasterii Sancti Petri de la Portella, Ordinis Divi Benedicti, & declaratum, quòd quælibet pars suas solveret expensas, refert Don Petrus de Amigant ad Pegueram *in praxi Civili rub.* 15. *in formulis numero* 8. *fol. mihi* 168. Et conclusione secuta die 3. Decembris 1685. referente numquam satis laudato Don Josepho Pastor, & Mora in favorem Doctoris Bernardi Comes, & Sorts Presbyteri, contra Bernardum Ribera, & Enveja Clericum super possessione beneficii fundati in Ecclesia Parochiali Sancti Jacobi Civitatis Barcinonæ sub invocatione Sanctæ Margaritæ primi nuncupati. Scriba Petro Martyre Vila.

53 Unum tamen notabile ex dicta prag. unica titulo de manutenentis, & traditis supra *numero* 17. omittendum non est. Junctis duabus Aulis civilibus Regiæ Audientiæ scilicet Cancellarii & Regentis Cancellariam resolutum fuisse die 21. Februarii 1674. posse Regentem Cancellariam revocare, in audita parte, litteras manutenentiæ concessas Canonico Nadal in beneficio fundato in Ecclesia de Manlleu contra Archidiaconum Marcadal Omnes Sedis Vicen. Eo quia dictus Archidiaconus Mercadal præsentavit sententiam latam per Archidiaconum Massart Sedis Gerundæ in favorem dicti Archidiaconi Mercadal, in, & cum qua citato, & audito Canonico Nadal declaratum fuit deffinitivè super dicto beneficio in favorem dicti Archidiaconi Mercadal, secus verò dixerunt Domini, si Judex Ecclesiasticus procedens ut merus executor declarasset, nam tunc non revocatur prima manutenentia, sed supplicatio committitur Regiæ Audientiæ, ubi parte audita, ordine judiciali omisso, & cum sola assignatione ad sententiam, deffinitivè declaratur, an manutenentia sit revocanda vel non. Et Ego addo, certum esse in hoc ultimo casu, manutenentiam primam non esse revocandam, *ex traditis nu.* 51.

54 An autem à sententia seu provisione facta in Regia Audientia super confirmatione vel revocatione litterarum manutenentiæ liceat supplicari? Respondetur, quòd sic, ut observatum tradit Michael Ferrer. *part.* 3. *obser. capite* 415. & in causa referenda *numero* 55. & ita fuit resolutum junctis duabus Aulis civilibus Regiæ Audientiæ in illa causa referente dicto Magnifico Alexio Tristany, de qua supra *num.* 47. *in fine*, à qua fuit supplicatum, & causa supplicationis commissa Magnifico Didaco de Ferrer, qui ex alio motivo eam commutavit, ut dictum est supra *numero* 49. *in fine*, & ambas refert Don Petrus de Amigant ad Ripoll. *in praxi Civili rubric.* 13. *fol. mihi* 457. & 458.

55 Si pars, quæ succumbit in sententia seu provisione Regiæ Audientiæ super revocatione litterarum manutenentiæ, ab ea supplicat, pars, quæ obtinet revocationem litterarum manutenentiæ, petere potest sequestrum apponi coram Judice causæ supplicationis in fructibus beneficii, pro ut fuit observatum per nostrum Senatum, conclusione sequenti. Die jovis 9. Julii 1534. in Regia Audientia ibidem celebrata, Præsidente Hieronymo Albanell Regio Consiliario, interfuerunt sequentes. Hieronymus Dalmau, Franciscus Castello, Petrus Clariana de Seva, Stephanus Salvardeña, & Antonius Piquer. In facto Petri Puig procuratoris Michaelis Puig Jurium Doctoris in Romana Curia residentis ejus filii, supplicantis sequestrum apponi in fructibus Abbatiatus de Sarrateix Diœcesis Urgellen. & petit etiam articulos pro parte Joannis Laurentii de Marymon obtinentis possessionem dicti Abbatiatus in causa supplicationis pro parte dicti Joannis Laurentii interpositæ, & vertentis inter prædictas partes coram Hieronymo Dalmau Relatore oblatos Repelli, parte dicti Joannis Laurentii de Marymon contrarium prætendente, facto verbo per Dalmau. Attento quòd dicta supplicatio fuit interposita in Judicio executivo super revocatione litterarum Regiarum manutenentiæ super possessione dicti Abbatiatus, aliisque meritis processus debitè consideratis, & aliàs fuit conclusum, sequestrum petitum esse ponendum in fructibus dicti Abbatiatus, & ad id aliquam personam destinandam per Illustrissimum & Reverendissimum Dominum locum Tenentem Generalem nominandam, & quòd pro his fiant commissiones, & litteræ opportunæ. Quo verò ad dictos articulos, attenta natura, & qualitate causæ, ex quibus, & aliis constat ipsos esse impertinentes, & non admissibiles, fuit conclusum, quod declaratur, ipsos esse repellendos, & ipsis repulsis, ad ulteriora dictæ causæ esse procedendum non obstantibus in contrarium deductis. Vidi in archivio Regio.

Nota denique, quòd Officiales Regiæ Audien- 56
tiæ, & alii Officiales sæculares non possunt exigere salarium aliquod pro concessione manutenentiarum, & disponit, *prag. unica titul. de manutenentiis*, Solet tamen Cancellarius, vel Regens Cancellariam pro firma litterarum manutenentiæ, si beneficium est parvi, aut exigui valoris exigere unum florenum argenti valoris decem, & septem solidorum monetæ currentis argenti Barcinonæ, si autem beneficium est magni valoris, facta proportione solet exigere pro firma litterarum manutenentiæ usque ad quinquaginta unum regale argenti currentis monetæ argenti Barcinonæ. Sicque observari mihi dixit Balthazar de Oriol, & Mercer Regius Scriba mandati, ac locum Tenens Prothonotarii, qui ante annum 1640. jam erat Officialis Secretarii Ferez. Cogitavi hanc observantiam, de qua testatur dictus locum Tenens Prothonotarii oriri ex eo. Quia prædicta Regia pragmatica loquitur de Officialibus Regiæ Audientiæ, & non de Cancellario, vel Regente Cancellariam, qui † 57
cum sint Præsidentes Aularum Civilium Regiæ Audientiæ non comprehenduntur in dispositionibus Generalibus, nisi de eis fiat expressa mentio, ad tradita per Portoles ad Molinum §. *resistentia numero* 12. 13. & 14. Bobadilla *in polit. libro* 5. *capite* 3. *numero* 62. Barbosa *voto* 88. *numero* 94. *tomo* 2. intellige si dispositiones generales onus, & gravamen continent, nam tunc speciali, & expressa nota indigent; secus si favorem respiciunt, quo casu eos comprehendunt, Cancer. *parte* 3. *var. capit.* 8. *numero* 71. 72. & 73. Dominus Vice Cancellarius Don Christophorus Crespi *in admonitione ad lectorem numero vigesimotertio*, ubi respondet Fontanella *decis.* 367. *parte* 2. Nec relevat contra istam observantiam, quòd concessio litterarum manutenentiæ sit quasi extrajudicialis. Quia in pluribus casibus extrajudicialibus Cancellarius, vel Regens Cancellariam recipit salarium pro firma.

Quando autem tractatur in Regia Audientia de 58
revocatione litterarum manutenentiæ, Relator non recipit salarium pro sententia, seu promtssione juxta *Constit.* 1. *tit.* de manutenentiis, nedum in prima instantia, ut fuit observatum in illa causa referente dicto Magnifico Alexio Tristany, de qua supra *numero* 47. quæ fuit facta sine salario, & sine clausula expensarum, ut in fine sententiarum, seu provisionum ponitur; sed nec in causa supplicationis, ut fuit observatum in illa causa referente dicto Magnifico Didaco de Ferrer, de qua supra *nu.* 47. quia, & si in Regia Audientia quandocumque fiunt sententiæ, & provisiones in prima instantia sine salario exigitur nihilominus in secunda instantia, fuit tamen per Dominos duarum Aularum Civilium resolutum, non posse practicari in hoc casu, quia cognitio erat quasi extrajudicialis.

AR-

DE GRANADA Biblioteca

ARGUMENTUM.

An Clericus in interdicto possessorio rei profanæ sive recuperandæ, sive retinendæ conveniendus sit à laico coram Judice Ecclesiastico vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus in interdicto recuperandæ possessionis profanæ an sit conveniendus à laico coram Judice Ecclesiastico vel sæculari, num. 1. quidam affirmant, num. 2. sed alii negant, nu. 3. limitatur primò opinio negativa, num. 4. contrarium contra limitationem, num. 5. Conciliantur opiniones, n. 6. limitatur secundò opinio negativa, nu. 7.*

8 *Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ potest conveniri à laico coram Judice sæculari, num. 8. limita quinque modis, num. 9. 13. 14. 15. & 16.*

10 *Pro spoliato, quis apparet se non habuisse, quando dicit se possessorem, & manutentionem petit.*

11 *Pro spoliato non censetur quis se habere ex negligentia recuperationis possessionis naturalis, nisi post lapsum decennii.*

12 *Pro spoliato, non præsumitur in dubio, quis se habere, sed debet ab allegante probari.*

17 *Clericus si obtineat in interdicto summarissimo interim contra laicum coram Judice sæculari, potest laicus coram eodem Judice sæculari prosequi declarationem possessorii plenarii contra Clericum, si in provisione interdicti summarissimi interim apponitur per Judicem sæcularem clausula reservativa, numero 17. & quid, si clausula reservativa non apponitur, numero 19. & 20.*

19 *Clausula reservativa solet apponi semper in provisione interdicti retinendæ possessionis summarissimi interim per Judicem sæcularem.*

21 *Clericus si coram Judice sæculari contra laicum provisionem seu sententiam favorabilem cum reservatione petitorii, an possit laicus coram eodem Judice sæculari contra Clericum prosequi declarationem petitorii, num. 21. quidam affirmant, ex aliquibus regulis generalibus, num. 22. sed alii negant, limitantes regulas generales inter personas diversi fori, n. 23. 24. & 25. & multo magis si Clericus intentat contra laicum merum possessorium, in quo leviores probationes requiruntur, ut in summarissimo possessorio interim, nu. 27. nisi consuetudo, & praxis Regionis aliud introduxisset, n. 27.*

28 *Clausula reservativa sine præjudicio juris tertii præservet jus tàm in petitorio, quàm in possessorio.*

29 *Clericus conveniens laicum coram Judice sæculari in causa summaria, aut super possessorio retinendæ plenario, vel super possessorio retinendæ summarissimo interim, an possit reconveniri super proprietate, & possessorio ejusdem rei.*

DECISIO CCXLI.

1 CIrca primam partem dubii. An Clericus in interdicto possessorio recuperandæ rei profanæ conveniendus sit à laico coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari?

2 Prima est opinio affirmativa, quòd Clericus in interdicto recuperandæ possessionis rei profanæ possit à laico conveniri coram Judice sæculari, & quòd Judex sæcularis possit cogere Clericum, qui laicum possessione rei profanæ spoliavit ad illam laico spoliato restituendam, ut dicunt Maranta, & Bobadilla *locis allegatis* per Dianam, & Thom. del Bene *citandos n.* 3. Peregrin. *dec.* 145. *n.* 16. & alii quos citant Thoro *in compend. dec. par.* 1. *verbo concervatorium an intentari fol.* 115. *par.* 1. Fontanel. *dec.* 322. *n.* 12. *par.* 2.

3 Secunda est opinio negativa, quæ verior est, & magis certa, quòd Clericus in interdicto recuperandæ possessionis rei profanæ conveniendus sit à laico coram Judice Ecclesiastico, & quòd Judex sæcularis non potest cogere Clericum, qui laicum spoliavit rei profanæ, ad illam laico spoliato restituendam. Tum quia Clericus, qui laicum spoliavit possessione rei profanæ, si est à possessione ejiciendus ejici debet tamquam reus, & per vim coactivam auctoritate Judicis Ecclesiastici, qui est Judex competens Clerici, non autem per Judicem sæcularem, qui est incompetens, & impotens. Tum quia in causis spolii requiritur litis contestatio, Menochius plures laudat *de recuper. posse. remed.* 15. *num.* 253. Fermosin. *statim citandus nu.* 6. sed Judex sæcularis per viam judicii nullo modo potest de Clericis cognoscere, quin incidat in pœnam *can. Clericus* 12. *quæst.* 1. Ergo, &c. Ita docent Squillante *de Privileg. Cler. part.* 6. *dub.* 1. *numer.* 73. Afflict. *decis.* 85. Carol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 1035. quos refert, & sequitur Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 74. & *in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 87. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 15. *numer.* 1. 2. & 3. Martha *de jurisdict. par.* 4. *casu* 38. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 10. *quæst.* 23. *à numer.* 1. *ad* 8. *de constitut.* Menochius *de adispisen. posse. remed.* 4. *num.* 477. & *de recuper. posse. remed.* 15. *à num.* 223. Gratian. *discep. foren. capit.* 238. *numer.* 94. *versic. Cum etiam*, Guttier. *canonicar. lib.* 1. *cap.* 34. *à numer.* 31. Sperell. *decis.* 8. *num.* 37. *lib.* 1. Farinac. *in praxi part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 23. *versicul. Sublimita.* 2. Grivell. *decis. dolana* 128. *num.* 4. sic observatur in Cathalonia, unam decisionem Cancellarii refert Peguera *decis.* 27. *tom.* 2. alias plures decisiones tradit Fontanella *decis.* 320. *num.* 1. 2. & 3. & ultra Doctores ibidem citatos alios addit *num.* 13. 14. & 15. & *decis.* 321. *num.* 4. & 5. & *decis.* 322. *num.* 6. 7. & 12. *par.* 2. & *de pac. nup. tom.* 1. *clau.* 4. *glo.* 3. *num.* 44. & *tomo* 2. *clau.* 7. *glo.* 3. *parte* 10. *num.* 93. Sic in Cathalonia fuit declaratum per Rovirola Tertium, Consultoribus Pineda, Tomer, Calba de Vallesa, & Senjust 2. Aprilis 1598. in favorem Josephi Ferruz Decani, Joannis Mayol Archidiaconi, & Antonii Valenti Cantoris Ecclesiæ Calsonen. Contra Philippum Garriga, & alios super prætenso spolio bajuliarum de Sach, & aliorum officiorum à dictis Ferruz, Mayol, & Valenti facto. Et per eumdem Rovirola Tertium, Consultoribus Dalmau, Pineda, & Senjust. 14. Julii 1598. in favorem Episcopi, & Præpositorum Sedis Dertuzæ contra Guillelmum Saura, & alios Villæ de Alcover.

4 Limitatur 1. hæc secunda opinio negativa, ut procedat si fiat per viam, seu modum cognitionis Judicialis; secus si fiat per viam, seu modum cognitionis extrajudicialis, & defensionis naturalis, nam tunc potest Judex sæcularis se intromittere restituendo laicum spoliatum rei profanæ per Clericum, citando generaliter Omnes, qui sua putaverint interesse, ut cum innumeris docet Carol. de Graf. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 975. & 976. quibus addendi sunt in his terminis loquentes Afflict. *dec.* 85. Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 11. *numer.* 63. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 193. Thoro *in compen. decis. par.* 1. *verbo processus agitur fol.* 426. Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 9. *dub.* 15. *num.* 4. formam procedendi tradunt Gaspr. Anton. Thesaur. *in addit. ad decis.* 82. *patris sui, versic. Cæterum est advertendum*, Faber. *in C. lib.* 3. *tit.* 1. *dif.* 38. quia si quisquis privatus potest spoliatum juvare, ut probat Abbas *in cap. olim. num.* 1. *de restitut. spoliat.* quanto magis Princeps, & ejus Judices tamquam publicæ personæ poterunt? Præsertim adversùs spoliatorem, quantumcumque Clericum, qui ex suo delicto meliorem suam conditionem facere non potest in præjudicium tertii, ut in suo casu dicit Grivel. *dec. dolan.* 128. *n.* 11.

5 Sed contra istam limitationem tenet Menoch. *de recuper. posse. rem.* 15. *à nu.* 227. *ad* 234. Grati. *discep. foren. c.* 238. *n.* 72. 73. & 97. *in fine*, quos citat idem Carol. de Graf. *de effect. cler. effect.* 1. *n.* 976. *vers. Sed tandem*, & contra Marantam insurgunt Carol. de Graf. *de effect.*

effect. 1. *num.* 1035. Sperell. *dec.* 8. *num.* 37. *lib.* 1. & Bobad. impugnant Djana *loco citato numer.* 9. & Fontanella *dec.* 320. *num.* 1. *in fine par.* 2. & medio extrajudiciaiis cognitionis satisfacit Martha *de jurisdict. part.* 4. *casu* 39. *num.* 19. & 20. & refert Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 10. *quæst.* 23. *num.* 4. *vers. Vel quod, juncto nu.* 7. *de constitut.*

6 Carol. verò de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 977. in istis contrariis opinionibus, sic distinguendum esse putat, quòd aut tractatur de spolio beneficii Ecclesiastici, & tunc judex sæcularis non potest de tali negotio se intromittere; aut tractatur de spolio rei temporalis, quo casu Judex sæcularis potest de causa spolii contra Clericum spoliantem cognoscere, & spoliatum restituere.

7 Limitatur 2. hæc secunda opinio negativa, in illis Regnis, & Provinciis, in quibus de consuetudine à tempore immemoriali solent judices sæculares cognoscere etiam inter Clericos de spolio per eos commisso, Thesaur. *decis.* 82. ubi Gaspar. ejus filius *in addit.* Faber *in Cod. lib.* 1. *tit.* 3. *defin.* 55. & *lib.* 3. *tit.* 1. *def.* 38. Grivell. *decis. dolana* 128. & alii ex citatis *dec.* 140. *numero* 17. *hac part.* 4.

8 Circa secundam partem dubii. An Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ conveniendus sit à laico coram judice Ecclesiastico, vel sæculari? Resp. quòd potest conveniri coram Judice sæculari, ut latissimè in propria causa pluribus rationibus probat, contraria proponit, & illis respondet, omnino videndus Fontanella *dec.* 320. 321. & 322. *parte* 2. & plures laudat *dec.* 341. *num.* 30. *par.* 2. Sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Loris, Consultoribus Cordellas, & Sala 11. Martii 1578. in favorem Magdalenæ de Gualbes contra Archiepiscopum Tarraconæ. Et per Magarola Tertium, Consultoribus Roca, & Amell 5. Junii 1621. contra Michaelem Joya obtinentem beneficium fundatum sub invocatione Beatæ Mariæ in Ecclesia Villæ Castellionis Empuriarum ratione procedimentorum in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factorum in causa in dicta Regia Audientia vertenti super interdicto retinendæ per dictum Clericum agentem intentato. Et per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Carreres, Mir, & Pexò 13. Julii 1629. contra Don Franciscum Llordat Abbatem Sancti Petri Bissulduni, & OEconomum dicti Monasterii, in favorem Joannis Petri Fontanella I. V. Doctoris Civis Barcinonæ, prætendentis, se turbari, & molestari per dictum Abbatem, & Conventum in possessione in qua existit scribaniæ, sive Notariæ publicæ dictæ Villæ Bisulduni nuncupatæ Monasterii Sancti Petri ejusdem Villæ, quam refert Fontanella *dec.* 322. *num.* 19. *parte* 2. Et per nostrum Senatum in favorem Nobilis Didaci Meca contra Fratrem Don Gasparem Casamijana Abbatem Rivipulli referente Magnifico Francisco Vidal y Roca provisione facto verbo facta die 3. Aprilis 1669. Scriba Pellicer.

9 Limitatur 1. ut procedat, quando laicus intentans interdictum retinendæ possessionis rei profanæ contra Clericum dicit se possidere, & manutentionem petit in possessione, in qua est, quo casu Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ conveniri; potest à laico coram judice sæculari; secus si laicus habuisset se pro spoliato, fatendo se spoliatum, nam tunc Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ conveniri debet coram Judice Ecclesiastico Fontanella *dec.* 320. 321. & 322. *par.* 2.

10 Nota quòd pro spoliato, quis apparet se non habuisse, quando dicit se possessorem, & petit manuteneri, Ludovis. *dec.* 307. *nu.* 12. Fontanella *dec.* 322. *num.* 6. *part.* 2. Postius de *manuten. obser.* 17. *à nu.* 9.

11 Item pro spoliato non censetur, quis se habere ex negligentia recuperationis possessionis naturalis, nisi post lapsum decennii, Ludovis. *decis.* 307. *num.* 13. ubi Bertramin. *num.* 26. Postius *de manuten. obser.* 58. *à n.* 1.

12 Et in dubio non præsumitur quis se habere pro spoliato, sed debet ab allegante probari, Ludovis. *decis.* 307. *num.* 10. Ferentil. ad Burat. *decis.* 342. *num.* 5. Postius *demanuten. obser.* 57. Fontanella *decis.* 321. *num.* 21. *par.* 2.

Limitatur 2. quando Clericus movet, & intentat interdictum retinendæ possessionis rei profanæ contra laicum coram Judice Ecclesiastico, & probat suam intentionem, quo casu tractanda est causa contra laicum coram Judice Ecclesiastico. Ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Astor, Senjust, & Gamis die 6. Septembris 1625. in favorem Communitatis Presbyterorum Ecclesiæ Sancti Joannis Villæ Perpiniani contra Joannem Coll Mercatorem dictæ Villæ habitatorem. 13

Limitatur 3. quando laicus intentat interdictum retinendæ possessionis rei profanæ contra Clericum, & petit manuteneri, & conservari in possessione recipiendi, & exigendi pensiones alicujus censualis, & condemnari Clericum ad solvendum pensiones decursas, nam tunc causa tractanda, & remittenda est ad Judicem Ecclesiasticum. Sic fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Aleny, Rull, & Olzina 8. Octobris 1661. occasione firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per manumissores testamentorum Gasparis, & Annæ Dam, procedimentis contra eos in Curia sæculari Regiæ Audientiæ ad instantiam Michaelis Ferran Civis Honorati Barcinonæ, & Geltrudis ejus uxoris antea Serra factis, prætendentes dictos conjuges Ferrans interim lite pendente manuteneri, & conservari in possessione, seu quasi exigendi, & recipiendi pensiones duorum censualium, unius quindecim librarum, & alterius decem librarum, & condemnari dictos manumissores, & si Ecclesiasticos ad solvendum pro pensionibus decursis dictorum duorum censualium de bonis dictæ manumissoriæ ducentum septuaginta quinque libras, una cum expensis, fuit declaratum in Curia Ecclesiastica per manumissores dictorum conjugum Dams locum fuisse, & esse. Hæc declaratio in abstracto in terminis generalibus potest fundari ex latè traditis per Postium *de manuten. obser.* 57. *à num.* 40. *ad* 74. Sed in concreto, & in specie casu hujus declarationis opponuntur ea quæ tradit idem Postius *de manuten. obser.* 57. *à num.* 74. *cum pluribus sequitur.* 14

Limitatur 4. ut Clericus quamvis in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ possit conveniri à laico coram judice sæculari, non est intelligendum privativè, & exclusivè, ut de hoc interdicto retinendæ possessionis rei profanæ cognoscere non possit Judex Ecclesiasticus, sed est intelligendum cumulativè, ut Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ possit conveniri à laico coram Judice Ecclesiastico, ita ut locus sit prævention, per ea quæ tradit Menochius *de recupe. posse. remed.* 15. *à num.* 219. & de jure communi de hoc nullam esse dubitationem testatur Grivell. *dec. dolana* 128. *n.* 12. 15

Limitatur 5. ut procedat solum in profanis, ut Clericus in interdicto retinendæ possessionis in rebus Ecclesiasticis, & spiritualibus non potest conveniri coram Judice sæculari, sed coram Judice Ecclesiastico, & in his terminis loquuntur Menochius *de retinen. posse. remed.* 3. *num.* 347. Ambrosin. *de Immun. Eccles. c.* 20. *num.* 67. & 68. ut observat Fontanella *decis.* 320. *n.* 17. & *dec.* 322. *nu.* 16. *par.* 2. nisi aliud sit de consuetudine in beneficialibus in aliquibus Regnis, & Doctoribus citatis *num.* 7. & de Cathalonia *vide tradita decis.* 240. 16

Sed quid si Clericus obtineat in interdicto summarissimi interim contra laicum coram judice sæculari, an laicus coram eodem judice sæculari possit prosequi declarationem possessorii plenarii contra Clericum, ut deffinitivè super possessorio plenario jus dicatur? Resp. quòd sic, non obstante, quòd Clericus opponat fori declinatoriam, si in provisione interdicti summarissimi interim in favorem Clerici contra laicum, apponitur per Judicem sæcularem clausula reservativa, ut latè probat, contrariaque proponit, & illis respondet Fontanella *dec.* 333. & 334. *par.* 2. qui movetur ex clara doctrina, & resolutione Peregrini, qui septem rationibus comprobat, & contraria proponit, eisque respondet *de fideicom. art.* 48. *à n.* 62. *ad* 70. quem in suis terminis, & aliis similibus sequuntur Carol. de Gras. 17

de

de effect. Cler. effectu 1. *nu.* 947. Caracciol. *de foro Privileg. qu.* 18. *tota*, *signanter num.* 38. Paz *de tenuta par.* 2. *qu.* 64. *sub num.* 13. *in fine*, Cæsar. Argel. *de acquir. posse qu.* 13. *num.* 87. & 88. Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *nu.* 125. *verſ. Utrum*, Fermoſ. *in cap. propoſuiſti* 19. *q.* 11. *nu.* 7. *verſ. Hinc poſſet de conſtit.* Martha *de ſucceſ. legal. par.* 4. *qu.* 16. *art.* 1. *n.* 41. & 42. Novar. *de collect. fori in* 2. *edit. par.* 1. *ſect.* 3. *q.* 56. latè etiam probat Larrea contraria proponens, & iilis reſpondens *deciſ. Granat.* 6. *tota*, Carleval. *de jud. lib.* 1. *diſp.* 2. *à nu.* 950. Cenſal. ad Pereg. *de fideic. art.* 48. *verſ. Decimonono obſervo cum ſeq. fol.* 305. Anſald. *de juriſd. par.* 3. *tit. unico c.* 16. *à num.* 29. Capi Latro *dec.* 23. *num.* 8. 9. & 10. ubi Manfrella *num.* 10. 11. *à n.* 13. Salgado *de Reg. Protec. par.* 2. *c.* 14. *numer.* 125. & 126. *& latè in labyrint. credit. par.* 2. *cap.* 6. *à num.* 51. Altimar. ad Rovit. *dec.* 44. *à num.* 2. *ad* 9. Marin. *reſol. jur. lib.* 1. *c.* 206. *ſub num.* 8. *verſ. Secus vero*, ubi Rodoer. *num.* 3. 5. & 6. Thoro *in ſupple. dec. verbo Pecunia liberata à judice laico fol.* 468. Sanfel. *dec.* 2. *poſt numer.* 17. & *num.* 47. Luca *in Theat. veritatis lib.* 3. *diſc.* 58. *num.* 3. & 6. Noguer. *alleg.* 19. *num.* 134. & 135. D. Bonaventura de Triſtany collega noſter *dec.* 7. *à nu.* 9. *par.* 1. remiſſivè Baron. *de citat. tom.* 3. *in addit. ad qu.* 19. *n.* 55. conducit Poſtius *de manut. obſer.* 50. *à num.* 3. *ad* 9. quidquid Pereg. impugnent Martha *de juriſd. par.* 4. *caſu* 159. *à num.* 22. Gratianus *diſcep. foren. capit.* 238. *à n.* 93. Fermoſin. *in cap. propoſuiſti* 19. *q.* 19. *de foro comp.* quia eos expreſsè reprobant Fontanella, Larrea, Carleval, Salgado, & alii *hic citati*.

18 Clauſula reſervativa ſolet apponi ſemper in proviſione interdicti retinendæ poſſeſſionis ſummariſſimi interim per judicem ſæcularem, ut dicit Fontanella *deciſ.* 344. *n.* 7. *par.* 2. Eamque clauſulam apponi ſolitam in Cathalonia referunt Ramon *conſ.* 59. *in fine*, idem Fontanella *dec.* 334. *n.* 9. & 13. *par.* & magis modernam formulam tradunt Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *nu.* 10. *par.* 1. Don Petrus de Amigant ad Ripoll. *in praxi Civili rub.* 15. *in formulis n.* 9.

19 At ſi in proviſione interdicti retinendæ poſſeſſionis ſummariſſimi interim in favorem Clerici contra laicum non apponitur per Judicem ſæcularem clauſula reſervativa, tunc laicus coram eodem judice ſæculari non poteſt proſequi contra Clericum ad declarationem poſſeſſorii plenarii, ſed cauſa poſſeſſorii plenarii tractanda & remittenda eſt ad judicem Eccleſiaſticum, ut deffinitivè ſuper ea jus dicat, ut in his, & ſimilibus terminis docent Zuchard. *in l. fin. num.* 308. *Cod. de edicto Divi Adriani tollendo*, Menoch. *de adiſpicen. poſſe. remed.* 4 *nu.* 476. Martha *de juriſd. par.* 4. *caſu* 159. *à num.* 2. Rovit. *dec.* 44. Socin. *reg.* 10. *fallen.* 1. & 2. Caputaquen. *dec.* 174. *nu.* 4. Vivius *dec.* 526. & *dec.* 527. *nu.* 3. & 7. *par.* 4. Thoro *in compen. dec. par.* 3. *ſect.* 1. *verbo Clericus immiſſus fol.* 165. Guzman *de evid. quæſt.* 7. *à nu.* 61. *verſ. Clericus*, Hermoſilla *libr.* 52. *gloſ.* 7. *num.* 57. *fol.* 236. *col.* 2. Carleval. *de jud. lib.* 1. *diſp.* 2. *nu.* 961. Noguerol. *allegat.* 19. *nu.* 136. Sanfelic. *dec.* 2. *num.* 47. & *dec.* 210. Salgado *de Reg. Protec. par.* 2. *c.* 18. *à num.* 60. & *in labyrint. creditor. par.* 2. *cap.* 7. *à nu.* 42. Capicius Latro *dec.* 122. *num.* 7. ubi Manfrella *nu.* 12. & 13. Marinis *lib.* 1. *reſol. jur. cap.* 106. *à nu.* 1. *ad* 8. ubi Rodoer. *nu.* 1. 2. & 5. Luca *in Teatro veritatis lib.* 3. *diſcur.* 59. *nu.* 2. Anſaldus *de juriſdc. par.* 3. *tit. unico capit.* 16. *n.* 28

20 Sed Ego invenio, quòd licèt in caſibus Peregrini *de fideicom. ar.* 48. *à n.* 62. *ad* 70. Larreæ *dec. Granat.* 6. Fontanellæ *dec.* 333. & 334. *par.* 2. erat clauſula reſervativa. Adducuntur tamen per eos plures rationes, quæ convincunt, & etiam ſi non eſſet clauſula reſervativa poſſet laicus proſequi declarationem poſſeſſorii plenarii contra Clericum, qui obtinuit contra laicum in interdicto ſummariſſimi interim. Invenio etiam, quòd Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *nu.* 247. Caracciolus *de foro Privileg. quæſt.* 19. *num.* 38. Paz *de tenuta. part.* 2. *quæſt.* 64. *num.* 13. *in fine*, qui referunt, & ſequuntnr doctrinam Peregrini nullum verbum faciunt de clauſula reſervativa. Invenio pariter, quòd Salgado *de Reg. Protec. par.* 4. *cap.* 14. *num.* 125. relata doctrina Peregrini, inquit *n.* 126. ut procedat ſive expreſsè appoſita fuerit clauſula reſervativa, ſive non, quia clauſula illa reſervativa tacitè ineſſe ſubintelligitur, *ex l.* 2. §. *ſi quis à Principe*, & §. *merito*, *ff. nequid in loco publico*, *gloſ. fin. in c.* 2. *ut lite pendente*, *gloſ. in l. fin. Cod. ſi contra jus*, & idem Salgado *nu.* 126. reprobat Martam *de juriſdic. par.* 4. *caſu* 38. *à num.* 22. & iſtum ſequitur Fermoſin. *in cap. propoſuiſti* 19. *qu.* 10. *num.* 2. *de conſtit.* Invenio denique, quòd per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Roca, Beſturs, & Rubi de Marymon 10. Septembris 1629. occaſione firmæ juris in Curia Eccleſiaſtica factæ per Capitulum, & Canonicos Sedis Dertuzæ procedimentis in Regia Audientia factis per Procuratores, & Syndicum Civitatis Dertuzæ intentando cauſam poſſeſſorii plenarii contra dictum Capitulum & Canonicos, in quorum favorem in eadem Regia Audientia fuit declaratum interdictum interim macellandi ad uſum, & favorem dicti Capituli, & Canonicorum, prætendentium non poſſe de poſſeſſione, in qua exiſtunt vigore dicti interdicti, & aliàs per dictam Curiam ſæcularem Regiæ Audientiæ in plenario judicio poſtea cognoſci, fuit declaratum, his verbis: firmæ juris factæ in Curia Eccleſiaſtica Dertuzæ per Capitulum, & Canonicos Sedis Dertuzæ locum non fuiſſe, nec eſſe. Quam etiam tradit Fontanella *dec.* 344. *num.* 22. *par.* 2. & de ea meminit Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *n.* 19. *par.* 1. Sed nulla mentio in ea fit de clauſula reſervativa primę proviſionis

Utrùm autem ſi Clericus coram judice ſæculari con- 21
tra laicum obtineat in judicio poſſeſſorio proviſionem, ſeu ſententiam favorabilem cùm reſervatione petitorii, poſſit laicus coram eodem judice ſæculari contra Clericum proſequi declarationem petitorii, ut ſuper eo jus dicatur? Quidam affirmant. Tum quia judex cau- 22
ſæ poſſeſſorii, eſt etiàm judex cauſæ petitorii, cum cauſa poſſeſſionis, & proprietatis habeant eamdem cauſæ incontinentiam, & apud eumdem judicem debeant tractari. Tum quia cauſæ continentia non eſt dividenda. Tum quia judex cauſæ præparantis eſt judex cauſæ præparatæ, probant has rationes jura *in c.* 1. ubi Barboſa *nu.* 4. & *in addit. to.* 6. *n.* 1. *de cauſa poſſe. & propriet. cap.* 1. ubi Sahagun *à nu.* 82. *de ſequeſt. poſſe & fruct. l. ordinarii* 13. ubi Barboſa *nu.* 3. *C. de rei vendicat. l. nulli* 10. ubi Barboſa *num.* 1. 2. & 8. *Cod. de judiciis*, *l. ſi de vi. ff. de judi. l. exitus controverſiæ* 35. *ff. de acqui poſſe. l. Is qui deſtinavis* 25. *ff. de rei vendicat. l. liberis* 7. §. *fin. ff. de liber. cau. l.* 1. & 20. *ff. de quibus rebus*, Eugen. *conſ.* 72. *num.* 20. & 21. Menoch. *de arb. jud. caſu* 371. *num.* 8. & 9. Amat. *deciſ.* 13. *num.* 24. & 25. Anguian. *de legib. lib.* 2. *controver.* 19. *nu.* 18. Maſtrill. *deciſ.* 129. *ex num.* 7. *lib.* 2. Cabedo *deciſ.* 32. *par.* 1. Gail. *lib.* 1. *obſer.* 32. *num.* 11. Garcia *de Nobilit. gloſ.* 1. §. 2. *num.* 12. Tondut. *de preven. jud. par.* 1. *cap.* 13. *num.* 6. & *cap.* 24 *num.* 1. Cenedo *collect. ad decretal.* 94. *à nu.* 1. Guttier. *canonicar. lib.* 1. *cap.* 34. *nu.* 29. & 30. Poſtius *de manuten. obſer.* 6. *à num.* 2. Carleval. *de judiciis lib.* 1. *diſp.* 2. *num.* 954. *verſic. Præcipuum fundamentum*, Fermoſin. *in cap. fin. quæſt.* 1. *à nu.* 1. *de judiciis*, Fontanella *dec.* 333. *num.* 10. & 11. *par.* 2. Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *num.* 8. *par.* 1. Ego *dec.* 36. *num.* 2. *part.* 1.

Alii negant, & verius, quia regulæ prædictæ, quòd 23
judex cauſæ poſſeſſorii eſt etiam judex cauſæ petitorii. Quod cauſæ continentia non eſt dividenda. Et quòd judex cauſæ præparantis eſt judex cauſæ præparatæ. Limitantur inter perſonas diverſi fori. Nam tunc nullum eſt inconveniens, quòd unus ſit judex ſuper poſſeſſorio, & alter ſuper petitorio, & quòd continentia cauſæ dividatur, & quòd unus ſit judex cauſæ præparantis, & aliùs cauſæ præparatæ, *ut probat. textus expreſſus in cap. ſignificaverunt fin. & ibi notavit. gloſ. verbo ſuper propietate*, ubi Panormit. *num.* 1. Anchar. *num.* 1. & 7. Butrius *num.* 8. Felin. *num.* 8. Imola *num.* 9. Fermoſin. *quæſt.* 1. *num.* 22. & 23. *de judiciis*, *cap.* 1. *gloſ. verbo uno*, ubi Barboſa *num.* 5. & *in addit. tom.* 6. *num.* 3. Graña *à num.* 8. Balboa *à num.* 51. *de cauſa poſſe. & propriet.* Craveta *conſ.* 58. *num.* 7. Vallen. *ad tit. de cauſa poſſe. & propriet.* §. 3. *numer.* 5. Menoch. *de arb. iud. caſs* 371. *num.* 21. Franchis *dec.* 426. Maſtrill. *deciſ.* 138. *num.* 3. *lib.* 2. Tondut. *de præven. jud. part.* 1. *cap.* 13. *nu.* 15. Cabedo *dec.* 32. *nu.* 5. *par.* 1. Carleval. *de jud. l.* 1. *diſp.* 2. *n.* 955. & 957. *verſ. Reliquum eſt igitur*,

Martha

Martha *de jurisdict. par. 4. cent. 1. casu 34. num. 23. & centur. 2. quæst. 189. num. 3. & 4.* Idem Barbosa *in l. nulli num. 3. & 4. Cod. de judiciis*, Caracciol. *de foro Privileg. quæst. 23. nume. 1.* Paz *de tenuta par. 2. quæst. 64. num. 14.* Peguera *decis. 25. nu. 1. par. 2.* Fontanella *dec. 212. num. 4. par. 1. & decis. 333. n. 12, 13. & deci. 334. n. 1. & 20. part. 2.* Don Bonaventura Tristany *decis. 7. nu. 8. versic. Limitari tamen, & nu. 12. par. 1.* Ego cum innumeris *dec. 9. nu. 73. par. 1.*

24 Nec te conturbet, quod aliqui dicunt, textum in dicto *cap. significaverunt fin. de judiciis*, agere de quasi possessione juris patronatus, de cujus proprietate non posse tractari coram judice sæculari, sic Vincentius quem refert Joan. Andreas *ibidem num. 3.* cui videtur adhæsisse Paz *de tenuta par. 2. quæst. 64. numer. 15. & 25.* eidem favere Cov. *pract. cap. 35. num. 1.* quos refert, sed non sequitur Carleval. *de jud. lib. 1. disp. 2. num. 956.*

25 Nam contrarium est verius, quòd res de qua agebatur *in cap. significaverunt fin. de judiciis*, erat res profana, & temporalis, agebatur enim in eo textu de electione Magistratus sæcularis, Universitatis sæcularis, ut advertunt Joan. Andræas *in eo textu nu. 3.* Barbos. *in addit. tom. 3.* Fermos. *q. 2. nu. 26.* Berojus *in rub. n. 61. de jud.* Igneus *in l. necessarios, §. non aliàs n. 544. ff. ad sillanian.* Covar. *pract. c. 33. nu. 1, vers. Nec obest*, Menoch. *de recuper. posse. remed. 15. num. 217.* Garcia *de Nobilitate glo. 1. §. 2. num. 25.* Guttier. *canonicar. lib. 1. q. 24. nu. 29.* Graña *in cap. 2. nu. 25. post glo. 1. jud.* Vega *in c. quanto nu. 70. de jud.* Anguian. *de legib. lib. 2. controv. 19. nu. 19.* Carleval. *de judiciis li. 1. disp. 2. nu. 957. in prin.*

26 Absque dubio, meo parvo judicio tradita *num. 23.* sunt intelligenda, quando Clericus intentat contra laicum simpliciter merum possessorium, quod causa proprietatis non habet admixtam, neque tamquam via ad petitorium, sed imò qua facilius obtinetur in possessione, & in eo leviores probationes requiruntur (prout sufficiunt leviores probationes ad obtinendum in possessorio summarissimo interim, Ciarlin plures citat *controv. foren. lib. 1. cap. 127. num. 16.* alios addit. Reg. Matthæu *de regi. Reg. Valen. c. 11. §. 5. nu. 85. & 86.* innumeros Postius *de manut. obser. 38. nu. 6.*) maximè ubi neque leges, neque consuetudo introduxerunt quamdam specialem connexionem inter possessorium, & petitorium; Nam tunc ubi actor, & reus sunt diversi fori, & judex decernens possessionem est incompetens comparatione ejus, qui futurus est reus in judicio petitorio, dividendum est judicium petitorium à possessorio, & æquè apud diversos judices de possessorio, & petitorio est tractandum, & in his terminis accipiendum esse textum *in cap. fin. de judiciis*, dicit Carleval. *de judi. lib. 1. disp. 2. num. 259.* & tradit Tondut. *de præven. judi. par. 1. cap. 24.* quem citat Don Bonaventura Tristany *dec. 7. num. 19. versic. Vel quando par. 1.* Sed ipse Dominus Tristany contrarium defendit per aliquas rationes *à nu. 20.*

27 Benè tamen aliàs verum est, quòd Judex possessorii est judex petitorii, etiam quando actor, & reus sunt diversi fori, unus Clericus, alter laicus, casu quo possessorium habet connexionem id est admixtam causam proprietatis ex consuetudine, & praxi regionis legibus Regiis introducta, ut in judicio tenutæ majoratuum Hispanorum *ex l. 9. & 10. tit. 7. lib. 5. recop. & l. 5. tit. 19. lib. 4. recop.* nam tunc contra Clericum, qui obtinuit coram judice sæculari in judicio tenutæ, quod est possessorium summarissimum interim, pertinet cognitio petitorii ad eumdem Judicem sæcularem, ex latè traditis per Paz *de tenuta par. 2. c. 64.* Fermosi. *in cap. fin. quæst. 1. à num. 29. de judiciis*, & solùm in his terminis sunt intelligendi Carleval. *de jud. libr. 1. disp. 2. num. 950. 958. & 959. vers. Aliter igitur*, Don Bonaventura de Tristany *dec. 7. à num. 9. part. 1.* aliàs enim istorum dicta nullum habent fundamentum, & ex diametro se opponunt dispositioni textus *in ca. fin. de judiciis.*

28 An Clausa reservativa sine præjudicio juris tertii præserver jus, tam in petitorio, quàm in possessorio? Quæstio est dubia. In qua alii affirmant. Alii negant. Alii conciliant. Videantur Beltramin. ad Ludovinum *dec. 332. nu. 5.* Barbosa *claus. 157. nu. 11. & 12.* Postius *de manuten. obser. 50.*

Hinc tractandum erat. Utrùm Clericus conveniens 29
laicum coram judice sæculari in causa summaria, aut super possessorio retinendæ plenario, aut super possessorio retinendæ summarissimo manutentionis apud nos vocato interim possit reconveniri super proprietate, & petitorio ejusdem rei? Sed quia pertinet ad materiam reconventionis, ad eam Lectorem remitto, de qua infra *decis. seq. 242.*

ARGUMENTUM.

An Clericus conveniens laicum in causa merè Civili coram Judice sæculari possit reconveniri per laicum actione merè Civili coram eodem Judice sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Reconventionis materia est intricata, & valdè involuta, subtilis, & præclara, utilis, & practicabilis.*

2 *Reconventio quo jure sit permissa.*

3 *Reconventio quid sit.*

3 *Reconventio facta censetur, non solùm quando reconvenit actorem verbis expressis, dicendo reconveniendo peto &c. Sed etiam quando reconventio fit tacitè per equipollens faciendo mutuam petitionem, nu. 4. ac similiter reconventio facta censetur, licet reus non utatur verbo reconventionis, dummodo reus factum narraverit, ex quo resultat tacita reconventio, numero 5.*

6 *Reconventio dividitur in duas species, alia propria, alia impropria.*

7 *Reconventio propria quid sit.*

8 *Reconventio quo tempore proponi debeat de jure communi variæ sunt opiniones, num. 8. sed veritas est, quòd debet fieri ante litis contestationem, vel paulo post, num. 9. in Cathalonia fieri debet post oblationem libelli, nu. 10. in Valentia fieri debet intra triduum à die contestationis litis, nu. 17. in Regnis Castellæ proponenda est intra viginti dies à litis contestatione num. 19.*

11 *Reconventio debet fieri in Cathalonia in scriptis supplicatione, vel scedula.*

12 *Reconventio valet in Cathalonia facta intra octo dies post oblationem libelli, quamvis intra eosdem octo dies non fuerit parti intimata, sufficit intimari procuratori, qui comparuit.*

13 *Reconventio potest etiam fieri in Cathalonia, durante tempore citationis ante oblatum libellum.*

14 *Reconventio adeò fieri debet in Cathalonia infra octo dies post oblationem libelli, quod si reus in comparitione protestetur sibi salvum esse jus ad reconventionem, non poterit elapsis octo diebus actorem reconvenire.*

15 *Minor non restituitur in integrum lapsis octo diebus in Cathalonia ad faciendam reconventionem, nu. 15. nisi minor non modicè læderetur, ut quia actor esset Clericus, vel difficilis conventionis, num. 16.*

19 *Reconventio impropria quid sit.*

20 *Reconventio fieri potest multo post litem contestatam, usque ad conclusionem in causa, & usque ad sententiam & post sententiam in quacumque parte judicii, ac etiam usque ad executionem sententiæ, n. 20. ad effectum tantùm prorogationis jurisdictionis, nu. 21.*

21 *Reconventio propria non solùm prorogat jurisdictionem judicis cognoscentis de conventione, quamvis alioquin incompetentis, sed etiam ad effectum simultanei processus, ut causa conventionis, & reconventionis unica sententia terminetur.*

tur. At reconventio impropria non operatur, ut judex debeat in utraque causa conventionis, & reconventionis pari passu procedere, sed tantùm operatur effectum prorogationis jurisdictionis judicis alioquin incompetentis, n. 21. & 22. quid in Regnis Castellæ, n. 23. quid in Cathalonia n. 24

25 *Reconventio fieri potest coram judice conventionis etiam si aliàs sit incompetens ad cognoscendum de causa reconventionis, nu. 25. rationes num. 27. reconvenire potest reus actorem coram proprio judice ipsius rei, etiam si judex habito respectu ad actorem incompetens videatur ad cognoscendum de causa, super qua reconvenitur, num. 26. & 27. rationes referuntur, n. 27. 28.*

29 *Reconventio fieri debet coram judice reconventionis, nu. 29. adeo quòd reus non potest reconvenire actorem coram diverso judice, n. 30. nam natura reconventionis est, quòd fiat sub uno judice, nu. 31. nisi actor taceat, & non opponat, quo casu potest fieri reconventio coram alio judice, & valebit processus, nu. 32.*

33 *Reconventio in omnibus causis est permissa, nisi quatenus reperiatur expressè prohibita.*

34 *Reconventio coram omni judice locum habet nisi expressè reperiatur prohibita.*

35 *Clericus conveniens laicum in causa merè civili coram judice sæculari an possit per laicum actione merè civili reconveniri coram eodem judice sæculari, nu. 35. refertur opinio Panormitani, nu. 36. opinio Felini, nu. 37. Opinio Barbatiæ, & aliorum, nu. 38. opinio negativa, nu. 39. opinio affirmativa, num. 40. conciliantur opiniones numero 41. sed affirmativa opinio verior est, nu. 42. Amplia 1. ut Clericus reconventus coram judice sæculari non potest liti per eum introductæ renuntiare, num. 43. Sub amplia, num. 44. limita ampliationem, numero 45. Sublimita limitationem tribus modis, n. 46. 48. & 49. Amplia 2. ut Clericus possit reconveniri coram judice sæculari, tam ordinario, quàm delegato, num. 50. Amplia 3. ut Clericus possit reconveniri coram judice sæculari limitatam jurisdictionem habenti quoad certam summam etiam si reconventio fiat per reum de majori summa, num. 51. Amplia 4. ut Clericus reconventus per laicum coram Judice sæculari ligatur, & subjectus est legibus, & statutis sæcularibus, tam quoad ordinaria, quam quoad decisoria, num. 52. & 53. Limita, 1. data fraude per laicum, ut possit Clericum reconvenire coram judice sæculari, nu. 54. Limita 2. quando Clericus non aliter per viam conventionis, seu denuntiationis simpliciter procedit contra laicum, nu. 55. Limita 3. quando Clericus agit nomine alieno, non potest reconveniri nomine proprio, nu. 56. limita 4. quando Clericus agit nomine proprio, non potest reconveniri nomine alieno, nu. 57. limita 5. ut Clericus non possit reconveniri super re diversa, & separata à petitione, nu. 58. sed hæc limitatio impugnatur, nu. 59. limita 6. quando Clericus agit contra laicum coram judice sæculari in possessorio retinendæ plenario, non potest reconveniri coram eodem judice sæculari in petitorio, nu. 60 sed contrarium, num. 69. conciliantur opiniones num. 74. & dantur tres advertentiæ, nu. 75. 76. 77. & 78. limita 8. quando Clericus agit contra laicum coram judice sæculari in possessorio manutentionis interdicti summariissimi interim, non potest reconveniri in petitorio, coram eodem judice sæculari, num. 79. contrarium, num. 80. conciliantur opiniones, num. 81 & qtando conciliatio procedat, num. 82. 83. & 84. limita 8. quando Clericus convenerit laicum in causa merè Civili coram judice sæculari, non potest reconveniri super re spirituali, vel spirituali annexa, num. 85. limita 9. quando Clericus convenit laicum in causa merè civili coram Judice sæculari, non potest reconveniri in causa Criminali etiam Civiliter intentata coram eodem Judice sæculari, num. 86. limita 10. ubi per reconventionem veniret gravanda persona Clerici, propter quam Clericus possit incarcerari; nam tali casu reconventio non admittitur, num. 87. limita 11. quando causa reconventionis Clerici coram Judice sæculari pararet præjudicium causæ conventionis per Clericum motæ, nam tunc reconventio non procedit, num. 88. limita 12. quando Clericus reconventus coram Judice sæculari, si ab eo condemnetur, non potest fieri executio per Judicem sæcularem, nec in persona, quæ semper censetur excepta, nec in rebus Clerici reconventi, sed mittere debet litteras requisitorias ad subsidiarias Judicem Ecclesiasticum, num. 89.*

46 *Procurator ad lites non potest liti renuntiare absque speciali mandato, n. 46. & 47.*

53 *Clericus agens contra laicum in foro sæculari ligatur legibus, & statutis sæcularibus, nedum quoad ordinatoria Judicii, sed etiam quoad decisoria.*

61 *Causæ omnes possessoriæ in Cathalonia sunt summariæ.*

62 *Reconventio in causis summariis non potest fieri de causis plenariis, n. 62. contrarium, nu. 70. conciliantur opiniones, n. 74.*

63 *Dotis causa summaria est.*

64 *Reconventio non admittitur in causa dotis, nu. 64. contrarium, num. 71. conciliantur opiniones num. 74.*

65 *Censualium causa, in qua proceditur per præceptum de solvendo contra hæredes, seu bona tenentes summaria est.*

66 *Reconventio non admittitur in causa executiva, nu. 66. contrarium, nu. 72. conciliantur opiniones, nu. 74.*

67 *Depositi causa summaria est.*

68 *Reconventio non admittitur in causa depositi, n. 68. contrarium, nu. 73. conciliantur opiniones, num. 74.*

77 *Reconventio quoad utrumque effectum habet locum in Regnis, quibus omnes causæ sunt summariæ.*

90 *Corpus Ecclesiasticum potest reconveniri in causa merè Civili coram Judice sæculari.*

91 *Laicus conveniens Clericum in causa merè Civili coram Judice Ecclesiastico potest reconveniri actione pariter merè Civili coram eodem judice Ecclesiastico.*

92 *Laicus conveniens officialem seu Familiarem Sancti Officii coram Inquisitoribus Hæreticæ pravitatis in causa merè Civili potest reconveniri alia causa merè Civili coram eisdem Inquisitoribus.*

93 *Reconventio Clerici in causa merè Civili coram Judice sæculari non procedit in casibus illis in quibus proponi non potest contra cæteros laicos.*

94 *Reconventio auget salarium, n. 93. sed non mutat nec auget qualitatem, & naturam causæ, n. 95.*

96 *Excommunicatus non potest actorem reconvenire.*

DECISIO CCXLII.

REconventionis materia intricata est, & valdè involuta, ut ait Subsellius interpres Saliceti *in authent. & consequenter num. 1. in princ. Cod. senten. & interloc. omni. jud.* subtilis, difficilis, & præclara, ut existimavit Socin. relatus per Gisebertum, valdè tamen utilis, & practicabilis, ut inquit Trentacinq. *var. lib. 2. de mutu. petit. resol. 1. num. 1.* tradunt hæc Gisebert. *de reconven. cap. 1. nu. 4. 5. & 6.* Maresca *de reconvent. enarrat. 1. nu. 43.* 1

Est tamen reconventio propè modum Omni Jure permissa, Divino, Canonico, & Civili, ac Juri naturali consentanea, probant Gisebert. *de reconvent. cap. 1. nu. 7. & à n. 15.* Maresca *de reconvent. enarrat. 1. à num. 16.* 2

Varias definitiones reconventionis tradunt Doctores. 3

ctores. Tres refert Giſebertus *de reconvent. capit.* 4. *nu.* 3. plures alias cumulat Mareſca *de reconvent. enarrant.* 1. *à num.* 44. Sed mihi arridet, quòd reconventio nihil aliud eſt, quàm mutua petitio, quæ à reo fit adversùs actorem, de Jure Canonico probatur *in cap.* 1. ubi Gonzal. *nu.* 6. *de mutu. petit.* de Jure Civili *in l. Papinianus, authent. & conſequenter C. de ſenten. & interloc. omni. jud.* de Jure noſtro Cathaloniæ *in conſtit.* 1. *tit. de excep. y reconvent.* Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *n.* 1. Hodierna ad Surd. *dec.* 26. *num.* 13. Reg. Mattheu *de Regim. Reg. Valen. cap.* 13. §. 2. *nu.* 56. Cardoſo *in prax. jud. par.* 1. *verbo reconventio num.* 1. Tondunt. *de prævent. judi. par.* 2. *cap.* 58. *nu.* 1. Conciol. *ad ſtatut. Eugubii lib.* 2. *rub.* 15. *nu.* 1. Franchis *deciſ.* 376. Molignat. *de reconven. quæſt.* 1. *num.* 21. Fermoſin. *in rub. num.* 1. *de manu. petit.* Thoro *in compen. deciſ. part.* 3. *ſect.* 3. *verbo reconventio col.* 3. *ante med. verſic. Quæ juxta fol.* 36. Fontanella *deciſ.* 343. *nu.* 3. & 4. & *deciſ.* 450. *nu.* 8. *par.* 2. Don Bonaventura Triſtany *deciſ.* 7. *ſub num.* 26. *parte* 1.

4 Ex qua definitione inferto, Quòd reconventio facta cenſetur, non ſolùm, quando reus reconvenit actorem verbis expreſſis, Dicendo reconvento, ſed etiam quando reconventio fit tacitè per æquipollens faciendo mutuam petitionem, & ſic facta habet eamdem vim, ac ſi facta eſſet reconventio expreſſa, Franchis *deciſ.* 376. Fontanella *deciſ.* 343. *à num.* 3. *par.* 2. Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *num.* 26. *part.* 2. Vilaplana ad Pegueram *in conſtit. Itemne ſuper Laudemio verſic.* 7. *num.* 33. & 34. ſic fuit in Cathalonia deciſum per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Magarola, Carreras, & Guerau 14. Decembris 1629 in cauſa Civitatis Balagarii contra Capitulum Eccleſiæ Ilerden. Super ſervitutibus paſcendi pecora, apletandi, & adaquandi, ac etiam venandi, & lignandi, in terminis de Vallfogona, la Zayda, Timonal, & Panelles altes, qui ſunt ejuſdem Capituli, referunt Fontanella *dec.* 340. 341. 342. & 343. *ſignanter num.* 21 *par.* 2. Triſtany *dec.* 7. *nu.* 27. *in fin. par.* 1. & per Cancellarium Erill, Conſultoribus Rubi de Marymon, & Ramon 4. Novembris 1628. in favorem Syndici Civitatis Tarraconæ contra Capitulum, & Canonicos Sedis Metropolitanæ Tarraconæ, quam declarationem infra referam, *num.* 42. *verſic. quinto*, & tradit Fontanella *dec.* 343. *ſub. num.* 8. & *dec.* 345. *num.* 7. & 8. *par.* 2. & in aliis duabus declarationibus referendis, *num. ſeq.*

5 Quinimò reconventio facta cenſetur, quando reus factum narraverit, ex quo reſultet reconventio tacita, & per æquipollens, Cancer ſic obtinuiſſe teſtatur, *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 21. *in fine* & ex eo tradunt Fontanella *deciſ.* 343. *num.* 6. *in fine*, & *deciſ.* 345. *nu.* 17. *par.* 2. Triſtany *deciſ.* 7. *num.* 26. *par.* 1. Vilaplana in addit. ad Peguer. *in conſtit. Item ne ſuper Laudemio verſ.* 7. *num.* 34. Mareſca *de reconven. enarrat.* 1. *à num.* 145. notat Cutel. *deciſ.* 16. *num.* 26. ita fuit in Cathalonia deciſum per Cancellarium Erill, Conſultoribus Beſturs, Guerau, & Llorens 10. Februarii 1632. in favorem Nobilis Eliſabetis de Peguera, contra Capitulum, & Canonicos Eccleſiæ Barcinonæ, quam declarationem infra referam *num.* 42. *verſic. Quarto* & tradunt Vilaplana in addit ad Pegueram *in conſtit. Item ne ſuper laudemio verſic.* 7. *num.* 37. *in princ.* Fontanella *deciſion.* 345. *num. par.* 2. & meminit de ea Dominus Triſtany *deciſ.* 7. *num.* 27. *par.* 1. Et per Cancellarium Monferrat, Conſultoribus Paſtor, & Mora, & Portell die 7. Novembris 1687. in favorem Egregii Don Franciſci de Blanes Comitis de Centellès, contra Doctorem in Sacra Theologia Joſephum Bollò Presbyterum Rectorem Eccleſiæ Parochialis Sanctæ Columbæ de Centellès, Vicen. Diœceſis, de qua infra *num.* 42. *verſic.* 7.

6 Reconventionis diviſio impugnatur à Giſeberto dicente reconventionis nullas eſſe ſpecies ſpecificas, ſed ad inſtar actionum varias eſſe diſtributiones, *de reconvent. cap.* 5. *toto* ſed latius diviſionem proſequitur Mareſca *de reconv. enarrat.* 1. *à num.* 1124. *verſic. Plurium ſpecierum cum ſeq.* Quibus emiſſis, dico. Quòd reconventio dividitur in duas ſpecies, unde cæteræ deſumi poſſunt. Nam alia eſt propria. Alia impropria, Mareſca *de reconv. enarrat.* 1. *n.* 129. Vela *diſſer.* 45. *n.* 91. *verſ. Quamquam, col.* 4. ibi: *Dixi ſingulariter*, junctо ibi: *Aliter enim fol. mihi* 334. *tom.* 2. Anſaldus *de juriſdict. par.* 3. *tit. unico capit.* 9. *num. centenſimo decimo tertio, verſ. Nec reconv.*

Reconventio propria eſt, quæ fit antè, vel in continenti poſt litis conteſtationem, Mareſca *de reconv. enarrat.* 6. *num.* 122. *verſic. Fundatur*, notat idem Mareſca in ſtricta propoſitione *de reconv. enarrat.* 3. *num.* 12. *juncto num.* 25. *verſic. Hoc eſt*, & *nu.* 112. Vela *diſſert.* 45. *num.* 91. *verſ. Quamquam col.* 4. ibi: *Dixi ſingulariter fol.* 334. *nu.* 2. 7

Eo quia de Jure communi, & valde controverſum ſit inter ſcribentes, quo tempore proponi debeat reconventio? Et variæ fuerint opiniones antiquorum, & modernorum, *ut referunt glo. in cap.* 1. *verbo reſpondere*, Panormit. *num.* 12. Socin. *num.* 39. Fermoſin. *qu.* 3. *num.* 1. & 2. *de mutu. petit.* Bartol. *in authent. & conſequenter num.* 12. *Cod. de ſentent. & interloc. Omni jud.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *diſt.* 6. *num.* 6. Morla *in empor jur. par.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 13. *à num.* 11. Thoro *in comp. deciſ. part.* 3. *ſect.* 3. *verb. Reconventio fol.* 34. Vela *diſſert.* 45. *num.* 91. *verſic. Quamquam col.* 6. ibi: *tamen quia tomo* 2. Giſebert. *de reconv. capit.* 19. Ommium latiſſimè Mareſca *dereconv. enarrat.* 3. *à num.* 12. *uſque ad finem*. veritas eſt, † quòd reconventio de jure communi fieri debet ante litis conteſtationem, vel paulo poſt, *gloſ. in authent. & conſequenter*, ubi communiter Doctores *Cod. de ſenten. & interlo. omni. jud.* Oliba *de actionib. part.* 1. *libr.* 3. *cap.* 4. *num.* 17. *in fine*, Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 2. Bellon. *de poteſt, eor. quæ fiunt in continenti cap.* 14. *nu.* 2. Thoro *in comp. deciſ. part.* 3. *ſect.* 3. *verbo reconv. col.* 2. *ad med. verſic. Subſequitur quod fol.* 30. & plures addit. *fol.* 42. *in prin.* Vela *diſſert.* 45. *num.* 91. *verſic. Quamquam col.* 4. *verſ. Dixi ſingulariter fol.* 314. *col.* 2. Manfrella ad Capic. Latro *deciſ.* 141. *num.* 5. & 6. & poſt longam diſputationem reſidet Mareſca *de reconv. enarrat.* 3. *à nu.* 12. 8

Sed in Cathalonia loco termini juris communis diſpoſitum eſt quòd reconventio fieri debeat infra octo dies poſt oblationem libelli, *conſtitut.* 1. *de excepcions, y reconventions*, Oliba *de actionib. par.* 1. *lib.* 3. *capit.* 4. *num.* 17. Peguera *in praxi civil. rub.* 11. *num.* 3. ubi Ripoll. *num.* 23. idem Ripoll. *variar. cap.* 4. *num.* 51. Cancer. *par.* 1. *var. cap.* 18. *num.* 6. & *par. cap.* 13. *num.* 3. Xammar. *de offic. jud. par.* 1. *quæſt.* 9. *ſub num.* 241. Romaguera ad Conciol. *ad ſtat. Eugubii lib.* 2. *rub.* 15. *num.* 17. Don Bonaventura Triſtany *deciſ.* 6. *nu.* 39. *par.* 1. Mareſca *de reconv. enarrat.* 3. *nu.* 137. 10

Debet tamen in Cathalonia in ſcriptis cum ſupplicatione, vel ſchedula fieri, *conſtit.* 4. *tit. de excep. y recon.* Peguera *in prac. civi. rub.* 11. *nu.* 4. 11

Valet etiam in Cathalonia reconventio facta infra octo dies poſt oblationem libelli, quamvis infra eoſdem octo dies non fuerit parti intimata ut probat, & deciſum in noſtro Senatu teſtatur Ripoll. *var. cap.* 4. *num.* 70. in addit. ad Peguer. *in praxi civili rub.* 11. *num.* 24. & 25. ſequitur Fermoſin. *in rub. quæſt.* 15. *nu.* 3. *de mutu pet.* conducunt à tradita *deciſ.* 14. *num.* 12. *par.* 1. Dixi parti intimata, ſi ipſa reum convenerit; ſi autem reus conveniatur per procuratorem, & reus reconveniat actorem, neceſſe non habet reconventionem facere notam domino, ſed ſufficit intimari procuratori, qui comparuit, Olea *de ceſſi. jur. tit.* 7. *qu.* 4. *num.* 28. 29. & 30. videndus Altimar. *de nullit. rub.* 12. *qu.* 20. *à num.* 66. quos conſulendos dicit Romaguera in addit ad Conciol. *ad ſtat. Eugubii lib.* 20. *rub.* 15. *nu.* 30. 12

Benè tamen in Cathalonia poteſt fieri reconventio durante fortè termino citationis ante oblatum libellum, docet Oliba *de actionib. par.* 1. *lib.* 3. *c.* 4. *nu.* 28. 13

Et adeò in Cathalonia reconventio fieri debet infra octo dies poſt oblationem libelli, quòd ſi reus in comparitione proteſtetur ſibi ſalvum eſſe jus ad reconveniendum, non poterit elapſis octo diebus actorem reconvenire, quia talis proteſtatio nihil operatur contra legis diſpoſitionem, ut ex Giurba *dec.* 108. *nu.* 4. & aliis, ſic obtinuiſſe anno 1618. tradit Cancer. *par.* 2. *var. ca.* 13. 14

num.

num. 5. Ripoll. ad Pegueram *in praxi civili rub.* 11. *nu.* 28. Mereſca *de reconven. enarrat.* 3. *nu.* 26. & 141. Barboſa *clauſ.* 142. *nu.* 1.

15 Nec minor in Cathalonia reſtituitur in integrum lapſis octo diebus ad faciendam reconventionem, quia nulla læſio conſiderari poteſt, vel ſaltem eſt modica, pro qua non datur reſtitutio, ſic per noſtrum Senatum deciſum referunt Ripoll. *var. cap.* 4. *n.* 56. & 57. & *in addit. Pegueram in praxi civi. rub.* 11. *num.* 29. *in prin.* Fontanella *de pac. nup. tom.* 1. *clauſ.* 3. *gloſ.* 3. *num.* 59. *verſic. Ego hucuſque*, Xammar. tres deciſiones noſtri Senatus cumulat *deſi.* 23. qui in confirmationem plura adducit in allegat. *à num.* 1. *ad* 10. & *num.* 14. Fer-

16 moſin. *in rub. quæſt.* 15. *num.* 1. *de mutu. petit.* Niſi minor non modicè læderetur, veluti quia Clericus ageret contra minorem, qui poterat Clericum reconvenire coram judice ſæculari, *ut infra num.* 33. tunc ſi minor ipſum Clericum non reconvenerit intra dictos octo dies, cum iſto caſu valdè minor læderetur, poteſt reſtitutionem in integrum implorare, & ipſa obtenta, ipſum Clericum reconvenire. Ripoll. *var. c.* 4. *num.* 58. & *in addit. ad Pegueram in praxi civili rub.* 11. *nu.* 29. *verſic. Si verò*, Fermoſin. & ſi cogitandum reliquat *in rub. qu.* 15. *nu.* 2. *de mutu. petit.* & idem quando actores, qui erant reconveniendi per minorem, eſſent difficilis conventionis, cum eſſent diverſorum fororum, & poſſent ſequi diverſæ, & contrariæ ſententiæ, & per minorem plures ſumptus faciendi eſſent, tunc etiam conceditur minori beneficium reſtitutionis in integrum propter omiſſam reconventionem infra tempus octo dierum, ita Fontanella deciſionem noſtri Senatus refert *de pac. nup. tom.* 2. *clau.* 9. *gloſ. unica par.* 2. *num.* 17. & *deciſ.* 19. *num.* 6. *par.* 1. Xam. noſter *defin.* 23. *num.* 10. *verſic. Imo*, & *num.* 11. & 12. Mareſca, & ſi in his multum diſcurrat *de reconv. enarrat.* 6. *nu.* 47.

Si plura velis addere in confirmationem prædictorum *nu.* 15. & 16. vide ex noſtris Cancer. *par.* 2. *var. c.* 1. *nu.* 301. & 302. Ripoll. *var. cap.* 4. *nu.* 42. & 43. & *in addit. ad Peguer*, *in praxi civili rub.* 9. *nu.* 49. 50. & 51 Fontanel. *de pact. nup. tom.* 1. *clauſ.* 3. *gloſ.* 3. *nu.* 59. & *deciſ.* 19. *nu.* 5. & 6. *par.* 1. Romaguera in addit. ad Conciol. *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 4. *nu.* 22. & 23. omnium latius Xamm. *deſi.* 13. *à nu.* 13. *cum plurib. ſeq.* ex alienigenis Lucam ad Franchis *deciſ.* 439. *nu.* 1. & 2. Fermoſin. *in cap. Paſtoralis* 4. *quæſt.* 2. *de exception.* Capi. Latro *deciſ.* 149. *à nu.* 11. ubi Manfrella *à n.* 8. qui mille alios laudant.

17 In Regno Valentiæ reconventio fieri debet intra triduum à die conteſtationis litis *forus* 1. *verſic. Ne puſque cum verſ. ſeq. de clamis non mutandis*, Reg. Matth. *de reg. Reg. Valen. c.* 13. §. 2. *n.* 54.

18 Jure Regio Regnorum Caſtellæ, reconventio proponenda eſt intra viginti dies à litis conteſtatione, *l.* 1. Azevedo *nu.* 60. *in fine*, *tit.* 5. *lib.* 4. *recop.* Balboa *in cap.* 2. *nu.* 67. *in fine de ord. cogn.* Rodriguez *de exam. proceſ. cap.* 6. *nu.* 38. *verſ. Ex qua*, & *nu.* 50. Monteroſo *in ſua prac. tract.* 2. *pag.* 2. Carleval. *de judic. lib.* 1. *tit.* 2. *qu.* 7. *nu.* 6. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13. *n.* 13. *in fine*, Fermoſin. *in c.* 1. *qu.* 3. *nu.* 11. & *qu.* 4. *nu.* 1. & 2. *de mutu. petit.* Mareſca *de reconven. enarrat.* 3. *nu.* 138. Paz *in praxi tom.* 1. *temp.* 7. *nu.* 12. Vela *diſſert.* 45. *nu.* 91. *verſ. Quamquam col.* 5. *in fine tom.* 2. Salgado *de ſuppli. ad Santiſſi. par.* 2. *c.* 9. *n.* 18.

19 Reconventio impropria eſt illa, quæ fit multò poſt litis conteſtationem, Socin. *in cap.* 1. *nu.* 97. *verſ. Aut hæc de mutu. petit.* Mareſca. *de reconven. enarrat.* 3. *nu.* 22. & *enarrat.* 6. *num.* 222. *verſic. Fundatur*, Giſebertus *de reconv. cap.* 19. *num.* 8. Cancer. *par.* 2. *var. capit.* 13. *n.* 17. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13. *nu.* 13. Fermoſin. *in capit.* 1. *qu.* 3. *num.* 6. *de mutu. petit.* Vela *diſſert.* 45. *nu.* 91. *verſ. Quamquam col.* 4. ibi. *Aliter. enim. fol.* 3334. *tom.* 2.

20 Et quòd reconventio fieri poſſit multò poſt litem conteſtatam, id eſt uſque ad concluſionem in cauſa, quam nos dicimus proceſſus denuntiationem, ſed etiam uſque ad ſententiam, & ut aliqui dicunt poſt ſententiam, in quacumque parte judicii, uſque ad executionem ſententiæ, de quibus videantur textus *in cap. diſpendia*, §. *reus quoque* Anchar. *n.* 1. Franch. *n.* 5. Innocen. *n.* 4. Bald. *n.* 12. Zabarella *n.* 12; Barboſa *n.* 4. *de reſcript. in* 6. *gloſ. in c.* 1. *verbo reſpondere* ubi Barboſa *n.* 15. *de mut. pet.* Carol. de Graſ. *de effet. Cler. effectu* 1. *n.* 762. *in prin.* Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 2. *diſp.* 7. *n.* 5. & 9. *verſ. Poſt ſententiam*, Cancer. *par.* 2. *var. c.* 13. *n.* 14 15. 16. 17. 18. & 37. Gizebert. *de reconv. c.* 19. Scialoja *de foro comp. c.* 13. *nu.* 3. Mareſca *de reconv. enarrat.* 3. Fermoſin. *in c.* 1. *qu.* 3. & 4. & *in c.* 2. *qu.* 2. *de mut. pet.* Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13. *nu.* 11. *verſ. Tercio opinio fuit*, & *n.* 12. Luca ad Franc. *dec.* 376. *à n.* 2. Anſald. *de juriſd. par.* 3. *tit. unico c.* 9. *à num.* 80. multos alios addit. Vela *diſſert.* 45. *n.* 91. *verſ. Quamquam col.* 4. ibi: *Aliter enim fol.* 334. *n.* 2.

Diffet verò reconventio propria ab impropria. Nam 21
reconventio propria, quæ fit de jure communi ante litis conteſtationem, vel paulo poſt, & in Cathalonia poſt octo dies poſt oblationem libelli, & in Valentia intra tres, & in Regnis Caſtellæ intra triginta dies à conteſtatione litis, non ſolùm prorogat juriſdictionem judicis cognoſcentis de conventione, quamvis alioquin incompetentis; ſed etiam ad effectum ſimultanei proceſſus, facit enim currere ſimul proceſſum, in quo fuit facta ipſa reconventio cum proceſſu cauſæ conventionis prius motæ, & debent ſimul eadem ſententia terminari, lata ſuper utroque judicio conventionis, & reconventionis, quia conventio, & reconventio propria pari paſſu ambulant, & utraque cauſa terminari debet unica ſententia, *c.* 1. ubi Bar *n.* 9. *de mut. pet.* Maſtril. *dec.* 41. *n.* 1. & 2. *par.* 1. Caſtillo *dec.* 19. *nu.* 2. & 3. *lib.* 1. Riccius *collect.* 1969. *verſ.* 3. *infero*, Muſcatel. *in praxi par.* 3. *gloſ. verbo actorem n.* 5. Rota *dec.* 39. *nu.* 3. *apud Farinac par.* 1 *recentior.* Cutel. *dec.* 16. *n.* 30. *verſ. Quibus*, Ripoll. *var. c.* 4. *n.* 74. Thoro *in comp. dec. par.* 3. *ſect.* 3. *verbo reconventio*, *verſ. Subſequitur*, ibi: *Sed hoc ſane fol.* 30. Balboa *in c.* 2. *n.* 66. *de ord. cogn.* Martha *de juriſd. par.* 4. *caſu* 107. *n.* 6. Mareſca *de reconv. enarrat.* 1. *à n.* 102. *ad* 105. & *reconv.* 3. *à n.* 149. ſic intelligendi Ciarlin. *contr. for. c.* 73. *n.* 11. *libri.* 1. Golinus *de procurat. par.* 4. *c.* 4. *n.* 11. ſequitur namque reconventio conventionem ſicut umbra corpus, ut dicit Fontan. *dec.* 449. *n.* 23. & ex eo tradit Mareſc. *de reconv. enarrat.* 1. *nu.* 117.

At reconventio impropria, quæ fit multò poſt litem 22
conteſtatam, non operatur, ut judex debeat in utraque cauſa conventionis, & reconventionis, pari paſſu procedere, & utramque una ſententia terminare; ſed tantùm operatur effectum prorogationis judicis alioquin incompetentis, ut actor reconventus teneatur ſtare juri, & aſſiſtere judicio coram judice, quem ipſe elegit, *c. diſpendia*, §. *reus quoque*, ubi Franc. *nu.* 5. Barboſa *nu.* 4. *de reſcrip. in* 6. idem Barboſa *in c.* 1. *n.* 15. *verſic. Licet verum ſit de mutu. petit.* Giſebert. *de reconv. c.* 9. *n.* 8. Riccius *collect.* 2287. *verſ. Reconventio tamen*, Manfrella ad Capi. Latro *dec.* 141. *n.* 5. & 6.

Hanc differentiam inter reconventionem propriam, 23
& impropriam docent, & probant Maranta *de ordi. judic. par.* 4. *diſt.* 6. *nu.* 56. & 10. Franchis *dec.* 376. *nu.* 3. ubi Luca *à nu.* 1. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13 *nu.* 13. Oſaſcus *dec.* 1. *nu.* 11. *in fine*, Coſta *de reme. ſubſid. remed.* 120. *nu.* 21. & 22. Conciol. *ad ſtat. Eugub. l.* 2. *rub.* 5. *n.* 2. 3. & 4. Pet. Barboſa *in l. qui prior. à nu.* 7. *junctis traditis à nu.* 20. *ff. de judi.* Giurba *dec.* 7. *nu.* 3. Carleval. *de jud. l.* 1. *tit.* 2. *diſp.* 6. *n.* 27. & *diſp.* 7. *n.* 2. 3. 4. & 5. Giſebert. *de reconvent. cap.* 20. *num.* 2. & 3. Duran. *dec.* 375. *nu.* 19. & 21. Rota *dec.* 209. *num.* 8. *par.* 6. *recen.* Pereg. *dec.* 42. *n.* 20. Tondut. *de præven. jud. par.* 2. *c.* 58. *à nu.* 2. Hodier. ad Surd. *dec.* 26. *nu.* 24. Cardoſo *in praxi verbo reconventio n.* 2. & 4. Bellon. *de poteſt. eor. quæ fiunt incontinenti lib.* 1. *c.* 14. *n.* 2. 3. & 4. Trentacinq. *var. lib.* 1. *de mutu. petit. roſol.* 1. *n.* 4. & 5. Vivius *dec.* 118. *nu.* 1. & 2. Novarius *de elect. fori ſect.* 1. *qu.* 15. *nu.* 8. & 9. Thoro *in comp. dec. par.* 3. *ſect.* 3. *verbo reconventio fol.* 29. & *verbo reconv. col.* 3. *in fine. ver. Ex contrario cum ſeq. fol.* 31. & *verbo reconv. fol.* 34. & *verbo reconv. col.* 2. *verſ. Inſinuare fas putavi uſque ad finem omnium videndus fol.* 38. & *in addit. fol.* 41. & *verbo Terminus fol.* 327. Ambroſ. *de Imm. Eccl. c.* 20. *n.* 38. & 39. Squillante *de priv. Cler. c.* 7. *n.* 63. & 64. Auguſt.

Barboſa

Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *nu.* 143. & 144. Marinis ad Reverter *decis.* 413. *num.* 1. 2. & 3. Muta *dec.* 12. *num.* 22. Scaccia *de re judicata glo.* 7. *qu.* 4. *in spec.* 3. *num.* 48. Rodriguez *de examin. proces. cap.* 1 *num.* 50. Vallen. *in rub. de mut. petit.* §. 3. *nu.* 1. Maresca *de reconv. enarrat.* 3. *num.* 36. & 146. Vela *dissert.* 45. *num.* 91. *versic. Quamquam col.* 4. *versic. Dixi singulariter fol.* 334. *tom.* 2. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 762. Caracciolus *de foro privil. quæst.* 16. *nu.* 12. & 13. Scialoja *de foro compet. cap.* 13. *num.* 3. *versic. Sed deffert*, Salgado *de suppli. ad Santissim. par.* 2. *cap.* 9. *à num.* 14. & *cap.* 14. *num.* 38. Ansaldus *de jurisdict. par.* 3. *tit. unico cap.* 9. *à num.* 82. *juncto num.* 113. latè & benè Fermosin. *in cap.* 1. *quæst.* 3. *à nu.* 3. *ad* 19. ubi Gonzalez *nu.* 6. *de mut. petit.* ex nostris Oliba *de action. par.* 1. *tit.* 3. *cap.* 4. *num.* 18. Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *nu.* 9. *junctis traditis num.* 14. 15. 16. 17. & 18. Fontanella *dec.* 344. *à n.* 17. *par.* 2.

23 Secundum membrum distinctionis de jure communi benè procedit. An autem procedat in Regnis Castellæ, quando reconventio fit post viginti dies à litis contestatione? Affirmant Fermosin. *in cap.* 1. *quæst.* 4. *n.* 3. & 4. *de mutu petit.* Vela *dissert.* 45. *n.* 95. *col.* 6. *vers. Proinde tom.* 2. negant Azevedo *l.* 1. *nu.* 60. & 6. *tit.* 5. *lib.* 4. *recop.* Monteroso *in prax. tract.* 2. *par.* 2. quos citatos Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 2. *disp.* 7. *n.* 6.

24 In Cathalonia enim, si reconventio fiat post octo dies post oblationem libelli, benè procedit quoad effectum prorogationis judicis quamvis incompetentis, Oliba *de actionib. lib.* 1. *par.* 3. *cap.* 4. *à num.* 19. Fontanella *dec.* 345. *num.* 8. *versic. Quarto par.* 2. Dominus Tristany *dec.* 7. *num.* 39. *par.* 1. intelligi si actor reconventus taceat, & non contradicat, nec opponat de lapsu temporis, eo autem invito, sive tacitè, sive expresè, vel eo contradicente, aut opponente de temporis lapsu, si reconventio fuerit facta post octo dies post oblationem libelli, reconventio non est admittenda, etiam ad effectum prorogationis judicis, Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 4. & 19. Ripoll. *var. c.* 4. *n.* 55. & *in addit. ad Pegues. in praxi civili rub.* 11. *n. nu.* 26. & 27. Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugu. lib.* 2. *rub.* 15. *num.* 18. Fermosin. *in cap.* 1. *qu.* 4. *nu.* 9. *de mutu. petit.* & ex Cancerio tradunt Maresca *de reconv. enarrat.* 3. *nu.* 143. Thoro *in compen. dec. par.* 3. *sect.* 3. *verbo reconven. col.* 2. *in fide*, Hodierna ad Surd. *dec.* 26. *nu.* 26. & in terminis juris communis scribunt Socin. *in c.* 2. *num.* 97. *col. fin. in prin. vers. Aut quærit utrum fieri possit de mut. petit.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *num.* 6. *ad medium*, Surd. *cons.* 313. *num.* 11. quos citat Maresca *de reconvent. enarrat.* 3. *nu.* 22. Ambrosin. *de Immun. Eccl. cap.* 20. *num.* 39. *in fine*, Squillante *de Privil. Cler. cap.* 7. *num.* 64. August. Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 243. Martha *de jurisd. par.* 2. *cap.* 107. *num.* 6. Ancarrant Hondet. & Intrigliol. quos citat, sed non sequitur Thoro *loco statim allegando*. Et licèt contrarium teneant Franchis. *dec.* 376. *in fine*, Thoro *in compen. dec. par.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio in addit. col.* 3. *versic. Et quamvis aliqui fol.* 32. sed quidquid isti Doctores disputent in terminis juris communis, loquor respectu Constitutionis nostræ, sic Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 13. *numer.* 21. *versic. quidquid*. Sub intellige, & subdeclara, si reus super reconventione articulaverit, & probationes fecerit, actore non opponente, nec contradicente, nisi post probationes factas, nam tunc super reconventione tenetur judex ferre sententiam, Cancer. *par.* 2. *var. ca.* 13. *n.* 4. & 20. Maresca *de recon. enar.* 3. *n.* 143.

25 His præhabitis, conclusio notabilis est, quòd reconventio fieri potest coram judice Conventionis, etiam si aliàs sit incompetens ad cognoscendum de causa reconventionis, *l. cum Papinianus authen. & consequenter, Cod. de sentent. & interlocut. omni. jud.* Sic Petrus Barbosa *in l. qui prior.* 29. *nu.* 10. *ff. de jud.* Trentacinq. *var. lib.* 2. *de mutu. petit. resol.* 1. *num.* 51. Cardoso *in prax. jud. verbo reconvent. num.* 5. Fermosin. *in rub. qu.* 4. *n.* 2. & 3. *de mut. pet.*

26 Ita quòd reus potest reconvenire actorem coram proprio Judice ipsius rei, etiam si is judex habito respectu ad actorem sit incompetens, *glos. fin. in cap.* 1. *de mut. pet.* Pet. Barbosa *in l. qui prior.* 29. *num.* 28. *ff. de jud.* Thoro *in compen. decis. par.* 3. *sect.* 3. *verbo Reconventio col.* 4. *vers. Verum enim verò fol.* 31. Maresca *de reconv. enarrat.* 2. *nu.* 92. Riccius *collect.* 112. Faber. *in C. l.* 3. *tit.* 1. *dif.* 39. Conciol. *ad stat. Eugu. l.* 2. *rub.* 15. *n.* 6. Regens Mattheu *de Regi. Reg. Vale. c.* 13. §. 2. *n.* 53 Scialoja *de foro comp. c.* 13. *nu.* 1. Don Bonaventura de Tristany *dec.* 7. *sub n.* 29. *par.* 1.

Rationem assignat textus *in dicta l. Papinianus* 14. *C.* 27 *de senten. & interloc. omni jud.* quòd cujus judicis actor observat judicium, eum contra se habere judicem non designetur, *concordat. can. accusatores* 3. *quæst.* 8. Panormit. *in c.* 1. *num.* 2. *de mut. petit.* Bartol. *in authen. & consequenter nu.* 3. *C. de sentent. & interloc. omn. judic.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *n.* 13. & *in l. si actor. num.* 43. *ff. de procurat.* Trentacinq. *var. lib.* 2. *de mutu. petit. resol.* 1. *nu.* 56. *in fine*, Cutel. *dec.* 16. *n.* 11. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13. *nu.* 5. *in fine*, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 747. *vers. Pro qua*, Merlin. *controv.* 23. *n.* 26. *to.* 2. Marinis *to.* 2. *resol. jur. c.* 179 *nu.* 6. Carocius *excep.* 22. *q.* 5. *nu.* 2. Manfrella ad Capi. Latro *dec.* 141. *nu.* 1. latè & doctè Petrus Barbosa *in l. qui prior* 29. *à nu.* 11. & 79. *ff. de jud.* Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *q.* 54. *n.* 8. *in fine*, Gizebert. *de reconv. c.* 11. *nu.* 5. Ansald. *de jurisd. par.* 3. *tit. unico c. à nu.* 52. Caracciol. *de foro Privil. qu.* 16. *nu.* 4. Fermosin. *in rub. q.* 4. *nu.* 9. *de mutu. petit.* Scialoja *de foro comp. c.* 13. *nu.* 1. *in fine*.

Fundatur hæc ratio in publico favore, ut finis liti- 28 bus imponatur, *cap. finem litibus, de dolo, & contu.* sic Anchar. & Larata, quos refert, & sequitur Cutel. *dec.* 16. *num.* 12. addo Morlam *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13 *n.* 6. ac ad evitandas litium expensas, Maresca post alios *de recon. enarr.* 2. *nu.* 104. & ne reus possit trahere actorem ad alia judicia, & sic eum perturbare, & deviare, ne actor coram primo judice agat, & litem prosequatur, *juxta tex. in l. si idem*, §. *quid si mutuæ ff. de jurisd. omn. jud.* sic Bartor. *in authen. & consequenter nu.* 3. *vers. Secunda ratio est*, *C. de senten. & inter. om. jud.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 747. *ver. Alia potest esse*, Panormit. *in c.* 1. *n.* 2. *in fine de mut. pet.* Costa *de remed. subsid. remed.* 120. *n.* 19. Caracciol. *de foro priv. q.* 16. *num.* 5.

Quinimò per hoc reconventio fieri debet coram ju- 29 dice conventionis, *c.* 1. ubi Barbos. *n.* 2. *de mut. petit.* idem Barbos. *de jure Eccl. uni. lib.* 1. *c.* 39. §. 2. *n.* 137. *in fine*, *vers. Reconv. enim*, & *in repertorio verbo reconv. in prin.* & alii citati *n.* 25. Maresca *de reconv. enarrau.* 9. *num.* 86.

Adeò quòd reus non potest reconvenire Actorem co- 30 ram diverso judice, *c. dispendia*, §. *reus quoque, de rescr. in* 6. *l. si idem*, §. 1. *ff. de jurisd. om. jud.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *n.* 14. Card. *in prax. jud. verbo recon. n.* 5. *in fine*, Muscatel. *in prax. par.* 3. *glo. actorem n.* 4. Pet. Barbosa *in l. qui prior* 29. *n.* 19 *ff. de jud.* Cutel. *dec.* 16. *n.* 12. *vers. Et per hoc* Maresca *de recon. enarrat.* 1. *n.* 177

Augus. Barb. *in c.* 1. *nu.* 3. *de mut. petit.* Quia natura † 31 reconventionis est, quòd fiat sub uno judice, Surd. *cons.* 396. *n.* 3. *vol.* 3. Scaccia *de re jud. glo.* 7. *q.* 4. *spec.* 2. *nu.* 49. & 58. Ambrosin. *de Imm. Eccl c.* 20. *n.* 36. *ver. Quia circa*, Thoro *in comp. dec. par.* 3. *sect.* 3. *verbo recon. in addit. in fine fol.* 42. Nisi actor taceat † & non opponat, 32 quo casu potest fieri reconventio coram alio Judice, & valebit processus, Pareyra *de resol. emph. ca.* 17. *nu.* 10. *vers.* 14. Menochius *lib.* 2. *præsum.* 46. *n.* 23. Barb. *in c.* 1. *n.* 3. *de mut. pet.* Cancer. *par.* 2. *var. c.* 13. *n.* 18.

Inde ait Lupus *allegat.* 67. *nnm.* 6. *vers. Quæro pœne*, 33 quem sequitur Tuschus *prac. concl. verbo recon. concl.* 61 *n.* 1. & ex eis refert Cutellus *dec.* 16. *n.* 12. *in fine*, quòd reconventio est de Jure communi in omnibus causis permissa, nisi quatenus reperiatur expresè prohibita, *l. nec non* §. *quod eis ff. ex quib. causis maior.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *n.* 35. *vers. Venio* ad tertiam Fenson. & Pijola quos citat Conciol., *ad stat. Eugu. lib.* 2. *rub.* 15. *n.* 16. Ansaldus *de jurisd. par.* 3. *tit. unico c.* 9. *n.* 60. Maresca *de recon. enarrat.* 5. *nu.* 1.

Similiter reconventio regulariter coram omni Ju- 34 dice locum habet, nisi expresè reperiantur prohibita, *per regulam l. cum Papinianus* 14. *C. de sent.*

& interloc. om. jud. can. accusatores versi. Cujus in agendo 3. *quæst.* 8. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de mut. petit. resol.* 1. *numer.* 44. Gisebert· *de reconvent. quæst.* 24. *nu.* 1. Maresca *de reconven. enarrat.* 2. *nu.* 13. *& enarrat. n.* 2. Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *nu.* 13.

35 Difficultas verò est. An ista conclusio, & ratio in ejus conformationem adducta *à num.* 24. procedat, quando actor, & reus sunt diversi fori, hoc est, quòd actor sit Clericus, & reus laicus. Ut si Clericus conveniat laicum in causa merè Civili coram Judice sæculari, possit laicum actione pariter merè Civili Clericus reconveniri coram eodem Judice sæculari? Quæ quidem quæstio est longa, ut ait Maranta *de ord. jud. par.* 4. *distinc.* 6. *nu.* 53. profundissima secundùm Trentacinq. *var. lib.* 2. *de mutuis petit. resol.* 1. *num.* 32. difficilis, & gravis, dicunt Morla *in empor. juris par.* 1. *tit.* 2. *qu.* 13. *num.* 2. addit ad Bartol. *in authent. & consequenter nu.* 19. *littera B, versic. tunc autem Cod. de sentent. & interl. om. jud.* Thoro *in compend. dec. par.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio col.* 4. *prope finem versic. Quod adeo fol.* 31. & inter scribentes non mediocris dubitationis est, ut inquit Ambrosin. *de Immun. Eccles.* imò continet magnam apud Doctores utriusque censuræ, utait Afflictis *dec.* 173. *num.* 1. & ex eo Thesaur. *quæst. foren. l.* 1. *qu.* 98. *nu.* 3. Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 3. *verbo reconv. col.* 2. *versic. Sed antequam fol.* 38. latè & tritè examinatis articulis per Doctores, & varii varia dixerunt, Socin. *in cap.* 1. *num.* 28. *de mutu. petit.* Panormitan. *in cap. at si Clerici num.* 19. *de jud.* multum trita, & fearta feciata, quia sunt opiniones, & hinc indè argumenta, Tusch. *prac. conclu. littera I, conclu.* 461. *num.* 3. & quòd sint diversæ opiniones, Cancer *par.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 54. Carol. de Gras. *de effect. cler. effectu* 1. *nu.* 745. *in fine*. Thesaur. *quæst. foren. lib.* 1. *qu.* 98. *in prin.* & quamvis obstructa sit magnis difficultatibus, est quæstio perelegans, & jucunda, Gisebet. *de reconv. c.* 11. *in prin.*

36 Nam Panormit. *in cap. at si Clerici nu.* 19. *de judiciis* Postquam tradidit opinionem affirmativam, advertit, quòd iste passus est valdè tritus per Doctores, & quòd hodie Judicio suo parum habet utilitatis. Sed eum impugnat Gisebert. Quia vix altera quæstio invenitur æquè in foro, judiciisque frequentata, *de reconven. qu.* 11. *nu.* 1.

37 Felinus autem *in cap. at si. Clerici nu.* 7. *quasi Glosa in verbo, & num.* 8. 9. & 10. *de judiciis*, postquam disputato articulo dixit opinionem affirmativam esse communem, concludit se eam non firmare, & relinquere arbitrio Lectoris. Quem etiam impugnat Gisebert. *de reconven. c.* 11. *nu.* 2.

38 Andræas Barbatia *in c. at si Clerici de judiciis*, censet ad diluendam summam difficultatem hujus necessariam esse novam Summi Pontificis decisionem, prout eum referunt Decius *in c. at si Clerici nu.* 155. *in fine de judiciis*, Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *q.* 13. *n.* 2. Gisebertus *de recon. c.* 11. *in prin.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 747. Maja *de consul.* 20. *n.* 15. 16. & 17 Martha *de jurisd. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *nu.* 3. Larrea *dec. Granat.* 4. *sub n.* 25. Maresca *de recon. enar.* 2. *n.* 94.

39 Alii in terminis juris communis tenent opinionem negativam, quos referunt, sed non sequuntur Farinac. *in praxi par.* 1. *q.* 8. *sub nu.* 99. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.* 747. Martha *de jurisd. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *n.* 2. rationes hujus opinionis negativæ tradunt Socin. disputato articulo magis æquam testatur *in c.* 1. *n.* 27. *vers. Item prædicta in fine de mutu. petit.* Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *q.* 13. disputato pariter articulo *à nu.* 2. cum Cino, Felino, & Mantua veriorem dicit *n.* 7. *vers. Et quamvis*, multos alios citat sed non sequitur Maresca *de recon. enarrat.* 2. *n.* 94. & rationes hujus negativæ opinionis refert *n.* 95. judicatum testatur Capella Tholosana *dec.* 95. Larrea latè decisum tradit *dec. Gran* . 4. *à n.* 15.

40 Alii verò in terminis Juris communis tuentur opinionem affirmativam, & non obstante quòd reus opponat fori declinatoriam, non est remittendus ad Judicem Ecclesiasticum, quæ opinio probatur ex Juribus *in c.* 1. *& 2. de mutu. petit. can. accusatores §. cujus in agendo* 3. *q.* 8. *& in l. cum Papinianus, & in authen. & consequenter C. de senten. & interloc. omn. jud. l. si idem §. quod si. ff. de jurisdic. omn. jud. l.* 1. *§. fin. ff. quæ sentent. sine appel. rescind.* Tum ex ratione tradita *in l. cum Papinianus, C. de senten. & inter. omn. jud. & in can. accusatores §. cujus in agendo* 3. *quæst.* 8. de qua supra *num.* 27. Tum ex natura conventionis, & reconventionis ut fiat sub uno Judice, de qua supra *n.* 29. & 30. Tum quia per reconventionem non fit prorogatio ab homine, sed à lege. Et expressè hanc sententiam tenet *gl. in can. denique verbo præsumant in fine* 95. *dist. gl. in can. multi verbo sæculari post prin. versic. Argumento hujus Canonis* 2. *quæst.* 1. *gl. in casu positionis vers. Et in causa, gl. verbo quod Clericus versic. Item in causa in summa* 11. *quæst.* 1. *gl. in can. convenior* 21. *verbo Christus* 23. *quæst.* 1. *gl. in capite at si Clerici verbo non tenet vers. At si Clericus de Judiciis, gl. in cap.* 2. *verbo aut condemnare de foro compet. gl. in capit.* 1. *verbo super suis quæstionibus vers. Sic nota de mut. petit.* & docent Bartol. *in authent. & consequenter n.* 19. *C. de senten. & interloc. omn. jud.* Decius *in cap. at si Clerici à num.* 155. *versic. Sed difficultas usque ad num.* 166. *de judiciis*, Gregor. Lopez *l.* 57. *num.* 4. *tit.* 6. *part.* 1. Boss. *in prax. crim. tit. de foro compet. num.* 125. Maranta *de ord. jud. part.* 4. *dist.* 6. *num.* 57. *& dist.* 11. *num.* 59. *& in l. si actor. num.* 53. *ff. de procurat.* Dueñas *reg.* 102. Franchis *dec.* 193. *num.* 3. ubi Bisconti *nu.* 3. Amendola *num.* 3. *in fine*, Riccius *in prin.* Gail. *lib.* 1. *obser.* 37. *num.* 6. Hondede. *cons.* 21. *numer.* 2. *lib.* 1. Surd. *cons.* 222. *num.* 19. *& cons.* 396. *num.* 6. Bolaños *in cur. Philip. par.* 1. *§.* 5. *num.* 18. *tom.* 1. Scaccia *de jud. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 93. Decian. *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 17. Ciarlin. *controver. foren. lib.* 1. *cap.* 13. *num.* 31. Carleval *de jud. lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 956. *versic. colligitur autem, & num.* 976. *versic. Tertium exemplum*, Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *num.* 67. Tondut. *de præven. jud. par.* 2. *cap.* 58. *num.* 12. Riccius *collect.* 53. *vers. Et num Clerico, & collect.* 366. *vers. Limita quinto & collect.* 2287. *in prin.* Ursellius *verbo Actor. concl.* 44. *n.* 80. Squillante *de privileg. cler. cap.* 7. *num.* 61. Tuschus *pract. concl. littera I, concl.* 451. *num.* 1. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. *§.* 12. Daniel de Nobilibus *disp.* 1. *nu.* 102. Scialoja *de foro compet. cap.* 13. *num.* 2. Portoles ad Molin. *§. Clericus num.* 42. *& §. reconventio numer.* 4. Cenedo *collect. ad decretum* 37. *numer.* 6. Farinac. *in praxi part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 99. Ambrosin. *de Immun. Eccles. cap.* 20. *num.* 35. Trentacinq. *var. lib.* 2. *de mut. petit. resol.* 1. *num.* 32. Petrus Barbosa *in l. qui prior num.* 81. *&* 82. *ff. de judiciis*, Cevallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 23. *num.* 22. *& quæst.* 54. *num.* 7. *&* 8. *& qu.* 65. *à num.* 1. *ad* 5. *& com. cont. com. quæst.* 897. *num.* 624. *tom.* 4. Martha *de jurisdic. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *num.* 1. Caroccius *excep.* 2. *quæst.* 5. *à num.* 1. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 19. *nu.* 192. *gl. littera K*, Cutel. *decis.* 16. *nu.* 21. Ferdinand. Vasq. Menchaca *controv. usufreq. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 18. Borell. *in sum. dec. part.* 1. *tit.* 7. *num.* 81. *&* 82. Cardoso *in praxi jud. verbo reconventio num.* 7. Carol. de Gras. *de effectib. Cleric. effectu* 1. *n.* 745. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *nu.* 4. *de motu. petit. & de Jure Eccl. uni. lib.* 1. *capit.* 39. *§.* 2. *n.* 137. *& in repertor. verbo Clericus potest fol.* 60. Vela *disser.* 45. *nu.* 91. *vers. Quamquam tom.* 2. Larrea, & si non per omnia probat *dec. Granat.* 4. *à n.* 1. *ad* 25. *signanter num.* 11. Ansaldus *de jurisdic. par.* 2. *tit. unico capit.* 9. *à num.* 52. *cum plurib. seq.* Costa *de remed. subsid. remed.* 120. *num.* 4. *& à num.* 9. *præcipuè numer.* 13. *vers. Nihilominus cum seq.* Reg. Mattheu *de Regim. Reg. Valent. cap.* 13. *§.* 2. *num.* 33. Capi Latro *decis.* 141. *num.* 1. Manfrella *n.* 2. Amat. *res.* 86. *n.* 60. *par.* 2. Thesaur. *q. forens. lib.* 1. *q.* 18. *n.* 1. 2. & 3. remissivè Fermosin. *in cap. at si Clerici* 4. *q.* 13. *& breviter in cap. cæterum* 5. *qu.* 16. *num.* 1. *de judicis latissimè in rub. quæst.* 4. *per totam de mutuis petition.* Peregrin. *decis.* 142. *num.* 11. *&* 12. Sanfelicius *decis.* 184. *num.* 1. Thoro *in compen. dec. par.* 1. *verbo Clericus fol.* 93. *& part.* 3. *sect.* 2. *verbo Laicus fol.* 5. *& part.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio col.* 2. *post prin. vers. Et supposita prius fol.* 30. *& verbo reconventio col.* 4. *prope finem vers. Quod adeò verum est fol.* 32. *& verbo reconventio post prin. vers. Pro fundamento fol.* 35. *& verbo reconven. col.* 2. *vers. Antequam fol.* 38. *& in addit. in prin. fol.* 41. *& verbo terminus col.* 2. *fol.* 318. *& verbo remissio causæ reconvention. vers. Præterea fol.* 113. *& in suppl. dec. verb. remissio col.* 3.

vers.

vers. Et intuendo fol. 541. *& voto* 99. *n.* 11. Vivius *dec.* 49. *num.* 4. Pereyra *de manu Regia part.* 2. *capitul.* 22. *num.* 1. *&* 2. Molignat. *de reconvent. quæst.* 32. Ursin. *de reconven. cap.* 29. Gisebet. *de reconvent. de reconvent. cap.* 11. Maresca *de reconven. enarrat.* 2. *à num.* 96. Silvester *in sum. verbo Judex* 1. *num.* 4. Tolet. *in sum. libr.* 5. *cap.* 56. *num.* 2. Duard. *in Bul. Cœnæ can.* 15. *quæst.* 11. *num.* 66. Bonacin. *de censur. in Bulla Cœnæ disp.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 1. *punct.* 6. *num.* 8. Sousa *in recollect. Bullæ in Cœna Domini cap.* 8. *à num.* 3. Lezana *quæst. regul. tomo* 3. *verbo Clericus num.* 20. *in fine, versic. Excipe octavo,* Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 65. *& in coordin. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 73. *num.* 3. *&* 4. Filicius *tract.* 16. *cap.* 10. *quæst.* 6. *num.* 262. Leander *quæst. mor. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 15. *quæst.* 12. Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib.* 9. *num.* 351. Gambacurta *de Immun. Eccl. lib.* 7. *cap.* 14. *num.* 3. *vers. Tertius est casus,* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 1. *nu.* 6. *& cap.* 7. *dub.* 11. *sect.* 1. *num.* 1. *& sect.* 2. *num.* 1. Anguian. *de legib. li.* 2. *contro.* 21. Coxier. *de jurisd. ordinar. in exemptos par.* 2. *quæst.* 29. *à num.* 1. ex nostris Mieres *in Curia Montissoni Regis Petris* 3. *tom.* 2. *collat.* 6. *cap.* 9. *nu.* 82. *fol.* 60. *in novis.* ad quem se remittit Despujol. *verbo reconventio fol.* 168. Berart. *in specul. visit. capite* 28. *num.* 24. Ripoll. *var. cap.* 1. *à num.* 119. *& cap.* 4. *num.* 78. *& in addition. ad Pegueram in praxi Civili rubr.* 11. *num.* 21. Cancer. *part.* 2. *variar. capit.* 13. *num.* 54. Fontanella *de pact. nup. tomo* 1. *claus.* 4. *glos.* 13. *part.* 1. *numero* 16. *& decis.* 304. *num.* 10. *& decis.* 319. *num.* 2. *& decis.* 333. *num.* 13. *& decision.* 335. *numero* 1. *& 2. & decision.* 344. *numero* 1. *& 2. decision.* 449. *numero* 7. *& 8. & desicion.* 450. *numero* 16. *par.* 2. Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina c.* 2. *numero* 245. *& decision.* 7. *numero* 28. *& 29. par.* 1. Ego *decis.* 30. *num.* 136. *par.* 1. me citato, Don Petrus de Amigant. in addit. ad Peguer. *in praxi Civil. rub.* 11. *num.* 21. Romaguera in addit. ad Conciolum *ad stat. Engub. lib.* 2. *rub.* 15. *nu.* 21. Qui infinitos alios citant.

41 Alii concordant, & conciliant opiniones negativam, & affirmativam. Ut opinio negativa de qua *num.* 39. *procedat in locis,* ubi non extat consuetudo. Opinio verò affirmativa de qua *num.* 40. *procedat in locis,* ubi extat consuetudo, quæ valida est, sic Panormit. *in cap. at si Clerici num.* 25. ubi Decius *à num.* 67. *de Judiciis,* Aufrer. ad Capel. Tholosan. *decis.* 195. *in fie,* Gregor. Lopez *l.* 57. *num.* 4. *tit.* 6. *par.* 1. Aflict. *decis.* 173. *num.* 2. *&* 3. alios cumulat Ambrosin. *de Immun. Eccles. cap.* 20. *num.* 37. quem, & alios citat Barbosa *de Jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 7. *num.* 317. *ante finem, versic. Maxime consuetudine,* Cevallos *de cognit. per viam violen. quæst.* 68. *num.* 5. Scaccia *de jud. lib.* 1. *capit.* 11. *num.* 93. *vers. Etenim.* Thoro *in compen. decis. par.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio col.* 2. *versic. Sed antequam fol.* 38. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 746. *&* 787. Ciarlin. *contro. foren. lib.* 1. *cap.* 53. *num.* 31. *in fine,* Martha *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *num.* 4. Fontanella *decis.* 515. *num.* 13. *par.* 2. Ansaldus *de jurisdict. part.* 3. *tit. unico cap.* 9. *numero* 134 135. *&* 136. Manfrella ad Capi. Latro *decis.* 141. *numer.* 3. Tusc. *pract. Conclu. littera I, Conclu.* 451. *num.* 3. Thesaur. *quæst. foren.* 98. *num.* 2. *lib.* 2. Ripoll. *var. cap.* 5. *numero* 119. Fermosin. *in rub. quæst.* 4. *nu.* 5. *in fine de mut. petit,* Sed hanc opinionem impugnat Maresca *de reconv. enarrat.* 2. *nu.* 121.

42 Verum enim verò, affirmativa opinio est verior, & magis communiter recepta, & à consuetudine approbata, & praxi observata, Carocius *excep.* 22. *quæst.* 5. *num.* 6. Cardoso *in prax. jud. verbo reconventio num.* 7. *in fine,* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 162. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 23. *num.* 22. *versic. Et ita, & quæst.* 54. *num.* 8. Surd. *cons.* 22. *num.* 19. Costa *de remed. subsid. remed.* 120. *numer.* 4. *&* 18. Thoro *in compend. decis. par. sect.* 3. *verbo reconventio col.* 4. *in fine, fol.* 32. & ex Alberico refert Thesaur. *qu. foren.* 98. *num.* 1. *lib.* 1. & non esse dubium hanc affirmativam opinionem in omnibus mundi tribunalibus receptam esse, Fontanella *decis.* 304. *numero* 10. *par.* 2. & satis stabilitam apud omnes ferè Mundi partes, idem Fontanella *decis.* 319. *numero* 2. *parte* 2. & approbatissima praxis judiciorum, idem Fontanella *decision.* 344. *numero* 2. *par.* 2. & plures in hanc sententiam Supremi Senatus consenserunt, Larrea multis citatis *decision. Gramat.* 4. *num.* 11. *ante finem,* & quòd hæc opinio sit verior in Regno Neapolis, & recepta, & secundùm eam judicatum per ritum magnæ Curiæ, Item quòd Clericus, testantur Afflict. *decis.* 173. *numero* 3. Maranta *de ord. judic. parte* 4. *dist.* 6. *numero* 53 *versic. Et hæc opinio,* Franchis *decision.* 193. *numero* 3. ubi Visconti alios citat *numero* 3. Caracciol. *de foro Privileg. quæst.* 16. *num.* 6. Vivius *decision.* 49. *numero* 4. Manfrella ad Capi. Latro *decis.* 141. *num.* 2. *&* 3. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio post princ. versic. Et pro fundamento fol.* 35. *& verbo reconventio col.* 2. *versi. Sed antequam fol.* 38. Trentacinq. *lib.* 2. *var. de mut. pet. resol.* 1. *numero* 32. *in fine, & num.* 33. & notat Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 745. *in fine,* Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 22. *sub n.* 2. In Senatu Regni Siciliæ Amat. *resol.* 86. *numero* 62. *part.* 2. Cutel. *decis.* 21. In Senatu Ducatus Sabaudiæ, Thesaur. *quæst. foren.* 98. *numero* 3. *libr.* 1. notant Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 54. *numero* 9. In Camera Imperiali, Græve *l.* 1. *conclu.* 37. *consider.* 7. In Parlamento Gratianopolitano, Guido Papa *consil.* 183. referunt Carol. de Grassis *de effect. Clericat. effectu* 1. *numero* 746. *in fine,* Fontanella *decis.* 344. *numero* 6. *par.* 2. Et in Regno Sardiniæ per pragmaticam, quam refert Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib.* 1. *cap.* 7. *tit.* 12. §. 12. & in Regno Luzitaniæ per Ordinationem *lib.* 2. *titul.* 1. §. 1. *novæ recop.* Petrus Barbosa *in l. qui prior.* 29. *num.* 84. *ff. de judiciis,* Pereyra *de manu Reg. par.* 2. *cap.* 22. *nu.* 1. *&* 2. August. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *capit.* 39. §. 2. *numero* 137. notat Vela *disser.* 45. *numero* 61. *versic. Quanquam tomo* 2. in Regnis Castellæ *per lib.* 57. *tit.* 6. *par.* 1. Pet. Barbosa *in l. qui prior* 29. *num.* 83. *de judiciis,* August. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *capit.* 30. §. 2. *numer.* 137. Pereyra. *de manu Reg. par.* 2. *capite* 22. *sub num.* 2. Vela *disser.* 45. *num.* 91. *versic. Quamquam tomo* 2. Bolanos *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 1. §. 5. *num.* 18. Larrea plures alios citat *decis. Granat.* 4. *num.* 14. Et ita nostra Hispania vidisse sine controversia observatum in omnibus Tribunalibus, & Judicem Ecclesiasticum facere vim per censuras impedientem, ut Judex secularis non procedat in reconventione, ex eo, quòd Clericus opposuit fori declinatoriam, *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 54. *num.* 10. *& quæst.* 68. *num.* 6. in Regno Valentiæ *per forum.* 5. *tit. de jurisdict. om. jud.* Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 2. *quæst.* 13. *sub nu.* 5. & quòd hæc opinio practicatur, quia est magis communis, *numero* 7. *versic. & quamvis,* & in Regno Aragonum, Molinus *verbo Clericus agens,* ubi Portol. *num.* 42. idem Portoles *verbo reconventio num.* 4. Et in Cathalonia, quod fieri possit, satis stabilitum est apud nos, ut ait Fontanella *decis.* 319. *num.* 2. *part.* 2. & frequentissimum est apud nos, & optimum nuncupatur remedium reconventionis Clerici coram Judice sæculari, testatur idem Fontanella *decis.* 344. *nu.* 1. *par.* 2. Ripoll ad Pegueram *in praxi* 999. *rub.* 11. *numero* 21. *versic. Idcircoque,* Maresca *de reconven. enarrat.* 2. *sub num.* 96. Sic fuit pluries in Cathalonia decisum. Primò per Cancellarium Agullana, Consultoribus Magarola, Puigmya, Ferruz, & Rubi Coll die 7. Septembris 1609. in favorem Joannis Baptistæ Cassador contra Petrum Paulum Cassador Canonicum Barcinonæ, qui movit litem in Regia Audientia contra Joannem Baptistam Cassador ejus Fratrem super possessione universalis hæreditatis, & bonorum quondam Petri Cassador ejus Patris, & per Joannem Baptistam Cassador fuit reconventus super dominio, & proprietate dictæ hæreditatis, & bonorum. Referunt hanc declarationem Fontanella *de pact. nuptiar. tomo primo lau.* 4. *gloss.* 13. *parte secunda numero* 16. *& decision.* 343. *numero Septimo & Octavo & decision.* 344. *numero Tertio & Quarto parte Secunda* Ripoll. ad Pegueram *in praxim. Civil. rub.* 11. *numer.* 21. *versicul. Sicut è contra,* & meminit Don Bonaventura Tristany *decision. Septima num. vigesimanona in fine parte Prima.* Secundò

cundò per eumdem Cancellarium Agullana, Conſultoribus Senjuſt, & Magarola die 28. Junii 1616. in favorem Magdalenæ Miralles viduæ contra Sebaſtianum Miralles I. V. D. & Officialem Epiſcopi Barcinonæ prætextu reconventionis per dictam Magdalenam Miralles factæ, in cauſa per dictum Sebaſtianum Miralles introducta in Regia Audientia contra dictam Magdalenam Miralles vigore cujus reconventionis durante dicta lite, ſunt alimenta taxata dictæ Magdalenæ Miralles, & cuidam filiæ ſuæ ad rationem triginta librarum pro quolibet anno. MeminitRipoll. ad Peguer. *in praxi. Civi. rub.* 11. *num.* 21. *verſic. Sicut è contra*. Tertiò per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Magarola, Carreres, & Guerau 14. Decembris 1629. in favorem Civitatis Balagarii contra Capitulum Eccleſiæ Ilerden. de qua, & practicis noſtris de ea atteſtantibus memini *ſupra numero* 4. Quartò per Cancellarium Erill, Conſultoribus Beſturs, Guerau, & Llorens 10. Februarii 1632. Occaſione firmæ Juris factæ in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ per Capitulum, & Canonicos Sedis Barcinonæ procedimentis contra dictum Capitulum in Regia Audientia factis ad inſtantiam Nobilis Eliſabetis de Peguera, & Bartrola viduæ Nobilis Bernardi de Peguera, quæ in Regia Audientia intentavit adversùs Philippum de Sorribes, & Nobilem Eulaliam ejus uxorem interdictum retinendæ poſſeſſionis hæreditatis, & bonorum dicti Don Bernardi de Peguera, ubi voluntariè Syndicus dicti Capituli comparuit intentando interdictum interim, petendo ſe manuteneri lite pendente in poſſeſſione dictæ hæreditatis, & bonorum: pro parte verò Nobilis Eliſabetis de Peguera fuit petitum dictos Conjuges Sorribes condemnari ad ſibi ſolvendum bis mille, & quingentum libras pro ſui dote, & augmento unà cum intereſſe, & expenſis, & cauſa tàm contra dictos conjuges Sorribes, quàm contra dictum Capitulum proſecuta uſque ad ſententiam, in qua fuit dictum Capitulum Sedis Barcinonæ condemnatum unà cum dictis Conjugibus Sorribes ad ſolvendum dictæ Nobili Eliſabeti de Peguera dictas bis mille, & quingentum libras, unà cum illarum intereſſe, cujus ſententiæ fuit proviſum decretum executionis, Hoc intellecto, quod prius diſcutiantur bona poſſeſſa per dictum Capitulum, & in ſubſidium bona per dictos Sorribes poſſeſſa, quæ proviſio fuit in gradu ſupplicationis confirmata, quibus procedimentis fuit per dictum Capitulum in ſua Curia Eccleſiaſtica de jure firmatum, prætendens non potuiſſe prorogare juriſdictionem Judicis ſæcularis, nec in ea condemnari. Contrarium dicta Nobili Eliſabete prætendente, imò dictum Capitulum in Curia ſæculari tacitè reconventum, fuit declaratum firmæ Juris in dicta Curia Eccleſiaſtica factæ per Syndicum dicti Capituli Canonicorum Sedis Barcinonæ locum non fuiſſe nec eſſe. De qua, & practicis noſtris de ea teſtantibus memini *ſupra numero* 5. Quintò per Cancellarium Erill, Conſultoribus Rubi de Marymon, & Ramon die 4. Novembris 1638. Occaſione firmæ Juris in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ factæ per Capitulum, & Canonicos Sedis Metropolitanæ Tarraconæ procedimentis contra eos in Regia Audientia ad inſtantiam Syndici Civitatis Tarraconæ factis, in qua pro parte dicti Capituli fuit intentatum interdictum retinendæ poſſeſſionis adminiſtrandi per Officialem, & Vicarium Generalem Capituli Sede vacante ſtudium generale dictæ Civitatis Tarraconæ, & poſt modum per eumdem Capitulum fuit intentatum interdictum ſummariſſimum interim, in quo fuit in Regia Audientia declaratum, dictum Capitulum lite pendente fore, & eſſe manutenendum in dicta poſſeſſione, & poſt declaratum, & tempore habili, & dum agebatur de poſſeſſorio plenario fuit per Syndicum dictæ Civitatis per mutuam petitionem reconventum dictum Capitulum, & ad ulteriora in ea uſque ad aſſignationem ad ſententiam procedi paſſum eſt: Fuit declaratum firmæ Juris in dicta Curia Eccleſiaſtica factæ per dictum Capitulum, & Canonicos Metropolitanæ Eccleſiæ Tarraconæ, locum non fuiſſe, nec eſſe. De qua declaratione, unà cum Fontanella *memini ſupra numero* 4. *in fine*. Sextò per Cancellarium Pons, Conſultoribus Paſtor, & Triſtany die 30. Maij 1670. in favorem Iſidori Matas Curritoris auris Civitatis Barcinonæ, contra Prioriſſam, & Conventum Monaſterii Monialium Carmelitarum excalceatarum ejuſdem Civitatis tradidit Villaplana in addit. ad Pegueram *in conſtit. Item ne ſuper laudemio verſicul.* 7. *numero* 37. *verſicul. Nec non*, de qua latè ſcripſit Don Bonaventura Triſtany *deciſion.* 9. *tota*, *ſignanter numero quadrageſimo ſecundo*, de qua infra *numero* 182. 183. & 184.

43

Septimò per Cancellarium Monferrat, Conſultoribus Paſtor, & Mora, & Portell 7. Novembris 1687. Occaſione firmæ Juris factæ in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ per Joſephum Bollò Presbyterum Sanctæ Theologiæ Doctorem, Rectorem Eccleſiæ Parochialis Sanctæ Columbæ de Centelles Vicen. Diœceſis ratione litis introductæ in Curia ſæculari Regiæ Audientiæ ad inſtantiam Egregii Don Joannis de Blanes Comitis de Centelles adversùs particulares incolas dictæ Villæ, & termini de Centelles, ejuſque Parochiarum, ſuper juribus Dominicalibus, & feudalibus, ac decimis, ſeu jure decimandi univerſali in dicto termino, quæ fuit proſecuta per Egregium Don Franciſcum de Blanes Comitem de Centelles uſque ad Sententiam, & decretum executionis, In qua cauſa comparuit dictus Doctor Joſephus Bollò opponendo ſe prætentioni dicti Comitis de Centelles, pretendendo ad ſe ſpectare, & pertinere decimas ſeu jus decimandi quarumdam terrarum dicti termini *vulgo los alous*, & pariter primitiam terrarum intra limites ſuæ Parochiæ ſitarum, & allodia, & cenſus plurimarum ex dictis terris, & ſe exiſtere in poſſeſſione recipiendi dictas decimas, primitias, & cenſus reſpectivè, in qua petit manuteneri. Sed ipſi Comites de Centelles in eadem cauſa diverſis articulis, & Schedulis ad excludendam prætenſionem dicti Rectoris plurima deduxerunt ſuper dominio, proprietate, & titulo earumdem rerum Judicio petitorio concludendo inter alia declarari ipſos fore decimatores univerſales dicti termini, & Parochiarum, & dicto Rectori ſilentium imponi. Et tamdem declarata Sententia in Regia Audientia 15. Octobris 1683. & proviſo decreto executionis, declinavit forum dictus Doctor Bollò in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ reſpectu prætenſionis decimarus *dels alous*, de quibus erat in poſſeſſione antiqua eas recipiendi, pretendendo reſpectu dictæ poſſeſſionis fuiſſe reum, & ſic non potuiſſe ſubire Judicium in Curia ſæculari Regiæ Audientiæ. Sicque liquet dictum Rectorem intentaſſe poſſeſſorium plenarium, & fuiſſe ſaltem tacitè reconventum per dictos Egregios Comites ſuper petitorio, dominio, proprietate, & titulo dictarum decimarum. Fuit declaratum firmæ juris factæ per dictum Doctorem Joſephum Bollò Presbyterum, Rectorem dictæ Eccleſiæ Parochialis Sanctæ Columbæ de Centelles in dicta Curia Eccleſiaſtica locum non fuiſſe, nec eſſe. Octavò in noſtra Regia Audientia fuit tractata, & deciſa illa moleſtiſſima cauſa Jacobi Llunel Presbyteri, in qua ipſe fuit reconventus per Petrum Lunell Notarium publicum Barcinonæ ejus fratrem, ſuper qua in favorem dicti Jacobi Llunell Presbyteri latè ſcripſit Cancer. *part.* 1. *var. reſol. capite* 22. *à numero* 99. *verſic. Caſus eſt*, *uſque ad finem*, & in favorum dicti Petri Llunell latè ſcripſit, & obtinuit per Sententias primam, & tertiam conformes Fontanella *deciſion.* 449. 450. & 451. *part.* 2. Et proviſione facta per Magnificum Joſephum Aleny Regiæ Audientiæ Doctorem 13. Julii 1669. in favorem Iſidori Matas Curritoris auris Barcinonæ contra Prioriſſam, & Conventum Monialium Carmelitarum excalceatarum ejuſdem Civitatis, quam extensè refert Dominus Triſtany *deciſion.* 7. *numero* 2. & 3. *parte* 1. *de qua agam infra numero* 82. 83. & 84.

Am-

43 Amplia 1.ª ut Clericus in causa merè Civili reconventus per laicum coram Judice sæculari non potest liti, & conventioni renuntiare, seu ab ea desistere, & si pœnitere velit, & desistere, seu liti à se motæ renuntiare, non evitat, nec evadit Judicium reconventionis ante renunciationem per laicum factæ, sed potest laicus reconventionem prosequi contra Clericum coram Judice sæculari, docent Salicet. *in uthent. & consequenter num.* 17. Cinus *num.* 11. *C. de sente. & interlo.om. jud.* multos alios cumulant Menochius *de arb. jud. quæst.* 44. *num.* 5. Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *num.* 17. & 55. Petrus Barbosa *in l. qui prior* 29. *num.* 92. *de judiciis*, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 748. Scaccia *de judic. libro* 1. *cap.* 11 *num.* 37. Cutell. *decis.* 16. *num.* 27. Cevallos *de cog. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 68. *num.* 12. Caracciolus *de foro Privileg. quæst.* 16. *num.* 8. Trentacinq. *var. libro* 2. *de mutu. petit. resol.* 1. *num.* 33. *versicul. Hæc conclusio*, Ambrosin. *de Immun. Eccles. capit.* 20. *num.* 36. Pereyra *de manu Reg. part.* 2. *capitul.* 22. *num.* 9. Squillante *de Privileg. Cler. cap.* 7. *num.* 66. Borrell. *in sum. decis. part.* 1. *tit.* 7. *num.* 108. Salgado *de suppli. ad sanctiss. part.* 1. *capit.* 13. *num.* 81. Martha *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *num.* 14. Surd. *decis.* 143. *num.* 3. Cardoso *in praxi jud. verbo reconventio num.* 28. Augustin. Barbosa *de Jure Eccles. uni. libro* 1. *capit.* 39. §. 2. *num.* 140. Peregrin. *decis.* 142. *num.* 13. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo reconventio in addit. col.* 3. *in fine fol.* 41. *& verbo Terminus col.* 3. *versicul. Quinimo fol.* 327. Ursellius *verbo Actor conclu.* 44. *sub num.* 80. Tondut. *de præven. jud. part.* 2. *capit.* 58. *num.* 13. *& antea part.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. Capi. Latro *decis.* 241. *num.* 2. ubi Manfrella *num.* 7. Luca ad Franchis *decis.* 349. *num.* 2. *versic. Aut reconventio*, Ansaldus *de jurisdict. par.* 3. *tit. unico cap.* 9. *à num.* 107. *ad* 113. Riccius *collect.* 53. *versic. Item num. Clericus renuncians, & collect.* 366. *versic. Limita quarto, & in addit. decis.* 349. *Vincent. de Franchis versic. Item quando*, Costa *de re integra dist.* 47. *num.* 1. tribus rationibus probat Gisebert. *de recon. cap.* 30. *num.* 1. 2. 3. & 4. & contraria proponit, & illis respondet *à num.* 6. latè Ursin. *de recon. cap.* 25. Molignet. *de reconven. quæst.* 7. Maresca *de recon. enarrat.* 1. *à num.* 195. *& à num.* 217. ex nostris Cancer. *var. par.* 2. *cap.* 13. *num.* 38. *& par.* 3. *cap.* 25. *num.* 183. Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 120. *& cap.* 4. *num.* 71. & in addit ad Pegueram *in praxi Civili rub.* 11. *num.* 22. Fontanella *de pact. nup. tomo* 1. *clau.* 4. *glo.* 13. *par.* 2. *num.* 17. *& decis.* 334 *num.* 3. *& decis.* 344. *num.* 21. *& decis.* 449. *num.* 8. *par.* 2. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 7. *num.* 30. *par.* 1 decisum in Senatu Neapolitano testantur Aflictis *decis.* 173. *num.* 3. ubi Ursel. *num.* 4. Franchis *decis.* 143. *num.* 13. *& decis.* 349. *num.* 2. Thoro *in compend. decis. par.* 1. *verbo Clericus reconventus fol.* 94. & in Provincia Apuliæ testatur Vivius *decision.* 128. *numero quarto*, *libro* 1.

44 Sub amplia hanc 1. ampliationem, ut Clericus, seu quilibet actor reconventus, si nolit respondere reconventioni, deneganda est illi per Judicem Audientia in conventione, *glo. in capit.* 1. ubi Hostien. *num.* 3. Baldus *num.* 9. Butrius *num.* 21. *de mutu. petit.* Socin. *in capitul.* 2. 9. *eod. titul.* Maranta *de ord. jud. part.* 4. *dist.* 6. *num.* 9. Franchis *decision.* 93. *num.* 15. Molignet. *de reconverntio quæstion.* 36. Carleval. *de judict. libro* 1. *titul.* 2. *disp.* 7. *num.* 3. *versicul. Quod si reconventus*, Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *capitul.* 8. *num.* 65. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 794. Reg. Mattheu *de Regi. Reg. Valent. capitul.* 13. §. 2. *numer.* 57. Maresca *de reconventio. enarrat.* 2. *numero* 223.

45 Limita hanc 2. ampliationem, quando Clericus re integra ante factam per reum reconventionem à lite, & conventione desisterit, eique renuntiaverit, quod licitè facere potest, quia res est integra, & reo ante reconventionem non est jus quæsitum, sic docent Doctores citati *num.* 43. Maranta *num.* 17. & 55. Carol. de Gras. *num.* 749. Maracciol. *num.* 8. Trentacinq. *num.* 33. *versic. Hæc conclusio*, Augustin. Barbosa *de jure Eccles. uni. num.* 140. *versic. Potest. tamen*, Costa *num.* 1. Gisebert. *num.* 5. Maresca *nu.* 222. *in princi.* Cancer. *n.* 39. Ripoll. *var. nu.* 71. *& ad Peguer am nu.* 22. Franchis *nu.* 15. sic intelligendi Martha *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *n.* 14. *in fine*, Thoro *in comp. decis. par.* 1. *verbo reconv. contra Clerium fol.* 448.

Sublimita 1. hanc limitationem in procuratore ad 46
lites constituto per Clericum actorem, qui non potest liti re integra renuntiare ad effectum effugiendi reconventionem Clerici rei principalis, ex quo litis renuntiatio re integra ad impediendam reconventionem debet fieri per Procuratorem habentem speciale mandatum, sic decisum in Regno Neapolis testatur Franchis *dec.* 349. *nu.* 3. *versic. Dicebatur*, ubi Luca *num.* 4. Riccius *collect.* 2287. ex regula generali, quòd procurator ad lites non potest liti renuntiare, nisi ad id habeat speciale mandatum, quia renuntiare est donare; *l. si quis delegaverit, ff. de novat.* Barbosa *in repertor. verbo renuntiatio*, Golin. *de procur. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 38. Gratian. *dec.* 79. *sub num.* 8. Fontanella *dec.* 77. *num.* 12. *par.* 1. Don Bonaventura de Tristany *dec.* 8. *num.* 10. *in fine part.* 1. & ad donandum requiritur speciale mandatum *l. filius familias* 7. *ff. de donat. l. contra jus*, *l. fin. ff. de pactis* Janninius *de citat. reali lib.* 3. *cap.* 21. *num.* 98. Golin. *de procurat. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 39. sic Cancer cum decisione nostri Senatus *par.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 326. & 327. Gallerat. *de renuntiat. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 7. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib.* 1. *tit.* 11. *cap.* 2. *num.* 59. notat Golin. *de procurat. par.* 2. *cap.* 5. *nu.* 126. etiam si procurator habeat 47
mandatum cum libera, Janninius *de citat. reali lib.* 3 *cap.* 21. *num.* 176. & 180. Golinus *de procurat. par.* 2. *c.* 5. *num.* 40. Gratian. *dec.* 79. *nu.* 6. & reprobatis contrariis Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib.* 1. *tit.* 21. *cap.* 2. *versic. Aut procurator habet*, vel mandatum generalissimum, Golinus multos citat *de procurator. par.* 2. *c.* 5. *num.* 45.

Sublimita 2. limitationem, si Clericus, seu alius 48
actor velit renuntiare liti, recusante reo, cui interest causam finiri, & terminari, ad declarari, quo casu non potest sine rei consensu liti renuntiare, sed cogitur usque ad finem prosequi litem, *authent. & consequenter C. de senten. & interlocut. omni. jud.* quia licèt regulariter actor possit in totum liti renuntiare, invito reo, etiam lite contestata, *l. post quam liti ubi Doctores*, *C. de pactis*, Barzius *dec.* 67. *num.* 1. Gallerat. *de renunciat. cent.* 1. *renun.* 18. *num.* 16. Fontanella *decis.* 499. *num.* 5. *& 6. part.* 2. ubi nullum considerabile interesse rei vertatur, Boer, *decis.* 48. *num.* 7. Barbosa *in l. post quam liti num.* 10. *C. de pactis*, Gallerat. *de renunt. cent.* 1. *renun.* 18. *num.* 17. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 15. *à num.* 180. Fontanella *dec.* 501. *num.* 1. *par.* 2. solutis tamen expensis, Cardoso *in praxi jud. verbo lis num.* 42. Gratian. *discep. foren. cap.* 118. *num.* 52. Tondut. *de præven. jud. par.* 1. *capi.* 6. *num.* 1. & 4. Gallerat. *de renunt. cent.* 1. *renunt.* 18. *num.* 19. *& cent.* 2. *renun.* 156. *à num.* 7. Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 108. Fontanella *decis.* 500. *num.* 6. *par.* 1. Ripoll. ad Peguer am *in praxi civ. rub.* 30. *num.* 53. *& 56. in prin.* Ut fuit provisum per Magnificum Josephum Aleny Regium Senatorem 16. Maii 1665. in favorem Pontii de Caraminy contra tutores pupillorum Camps, Actuario Famada, refert D. Petrus de Amigant in addit. ad Pegier. *in praxi civili rub.* 30. *nu.* 53. *versic. Regulariter tamen*, veluti si per reum nullæ essent factæ probationes Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 15. *nu.* 187. ita fuit per me declaratum provisione facta 31. Maij 1658. in favorem Petri Miquel agricolæ Villæ de Calaf contra Eulaliam 'Cabriana viduam', Scriba Oriol, & Mercer. Et iterùm per me provisione facta 6. Maij 1659. in favorem manumissorum Joannis Barilles contra Franciscam, & Gasparem Garcia matrem, & filium Civitatis Barcinonæ, quæ in causa supplicationis contrario imperio 2. Septembris 1659. per Regiam Audientiam fuit confirmata, scriba Oriol, & Mercer. Et iterùm conclusione facta in Regia Audientia in causa supplicationis in forma 2. Maij 1668. ad Relationem Magnifici Franciscì Vidal. y Roca Regii Senatoris in favorem Theresiæ Armengol, & Gra, contra Franciscum Busquets, & Cercos, Villæ Acrimontis, scriba Roig. At verò ubi vertitur interesse considerabile

rel non poteſt actor liti renunciare, invito reo, *l. utique gloſ. magna verſic. Item quod ſi actor. ff. de rei vindicat.* Barzius *deciſ.* 67. *num.* 2. Boer. *deciſ.* 48. *num.* 7. *verſicul. Tum quis*, Fontanella *deciſ.* 501. *nu.* 1. *part.* 2. veluti ſi teſtes per reum eſſent recepti, vel proceſſus inſtructus, aut aliter tractetur de ejus intereſſe, Cancer. *par.* 3. *var. cap.* 15. *num.* 185. Gallerat. *de renunt. cent.* 1. *renun.* 18. *num.* 17. *& cent.* 2. *renun.* 156. *nu.* 5. Fontanella *deciſ.* 333. *nu.* 2. *par.* 2. Tondut. *de præven. jud. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 7. Ripoll. ad Pegueram *in praxi civili lib.* 30. *num* 56. *verſic. Si vero*, ſic intelligendus Carleval. *de judic. libr.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 14. *num.* 6. addunt tamen Gallerat. *num.* 5. Tondut. *num.* 8. *hic proximè citatis*, quòd ſtatur juramento partis collitigantis, utrùm habeat, vel non intereſſe in renunciatione litis de quorum dicto valdè dubito, niſi aliter conſtet de intereſſe partis.

49 Sublimita 3. hanc limitationem, ſi inſtantia litis, ſeu conventionis, motæ per Clericum actorem contra laicum eſſet perempta, nam tunc Clericus poteſt reaſſumere alibi judicium, nec ſubeſt reconventioni inſtatæ per laicum coram judice ſæculari, mortuæ inſtantiæ, Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 47. *num.* 3. Mareſca *de reconven. enarrat.* 2. *num.* 222. *in fine*.

50 Amplia 2. ut Clericus poſſit reconveniri coram judice ſæculari, tam ordinario, quàm delegato, quia in hac materia non differt delegatus ab ordinario, & eadem militat ratio, tam in uno, quàm in alio, *cap.* 1. ubi communiter Doctores *de mut. petit.* intellige, & declara, ut per Maranta *de ordi. jud. par.* 4. *diſt.* 6. *à num.* 13. *verſic. Primo igitur uſque ad num.* 20. Menoch. *de arb. jud. quæſt.* 44. *num.* 2. & 3. Honded. *conſ.* 1. *num.* 4. & 16. *lib.* 1. Cardoſ. *in prax. jud. verbo reconventio num.* 9. Trentacinq. *var. lib.* 2. *reſol.* 1. *à num.* 45. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *à num.* 751. *ad* 760. Pet. Barboſa *in lib.* 1. *art.* 1. *num.* 67. *& in lib. qui prior. num.* 50. *ff. de judi.* Squillante *de privi. Cler. cap.* 7. *num.* 62. Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. libr.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 141. *& in cap.* 1. *num.* 5. *de mutu. pet.* Gail. *lib.* 1. *obſer.* 35. *num.* 12. Caraccio *de foro privil. quæſt.* 16. *num.* 10. & 11. Tond. *de præven. jud. par.* 2. *cap.* 58. *num.* 13. *verſic. Item*, Morl. *in emp. juriſd. part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 14. Fermoſin. *in cap.* 1. *qu.* 1. *tota de mut. pet.* Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 48. & 49. Ambroſin. *de Immun. Eccleſ. cap.* 20. *numer.* 42. Ripoll. in addit. ad Pegueram *in prax. civil. rub.* 11. *nu.* 18. Cutell. *deciſ.* 16. *num.* 6. & 23. Anſald. *de juriſdict. par.* 3. *tit. unic. cap.* 9. *à num.* 61. *ad* 75. Scialojam *de foro comp. cap.* 13. *num.* 5. Altimar. *de nullit. rubric.* 10. *quæſt.* 14. *à numer.* 54. Romag. in addit. ad Conciol. *ad ſtat. Eugu. lib.* 2. *rub.* 15. *num.* 28. & 29. Giſebert. *de recon. cap.* 24. *à num.* 2. Molignet. *de reconven. quæſt.* 28 Mareſ. *de recon. enarr.* 2. *à nu.* 21. *ad* 45.

51 Amplia 3. ut Clericus poſſit reconveniri coram judice ſæculari limitatam juriſdictionem habenti, quo ad certam ſummam, etiam ſi reconventio fiat per reum de majori ſumma, quia juriſdictio limitata quoad conventionem, non dicitur limitata quoad reconventionem, *l. ſi idem cum eodem*, §. *quod ſi mutuæ*, ubi Bald. *ff. de juriſd. om. jud.* Maranta *de ord. jud. par.* 5. *diſt.* 6. *n.* 33. *verſ. Aut cauſa de qua fit recon.*, & ad eum remiſſivè Trentacinq. *var. lib.* 2. *reſ.* 1. *num.* 61. Cardoſo *in prax. jud. verbo recon. num.* 12. Scialoja *de foro compet. c.* 13. *nu.* 7. Mareſca *de recon. enar.* 2. *nu.* 48. *in fine*, notat Cutel. *dec.* 16. *num.* 26. Ferrer. *par.* 1. *obſerv. c.* 4. *in fine*, conferunt à me tradita *dec.* 10. *num.* 46. & 47. *junctо num* 49. *par.* 1. &quæ tradit Scialoja *de foro compet. c.* 12. *n.* 43. & 44.

52 Amplia 4. ut Clericus reconventus per reum coram judice ſæculari ligatur, & ſubjectus eſt legibus, ſtatutis, conſuetudinibus, & ordinationibus ſæcularibus, quidquid dicant Martha *de juriſd. par.* 4. *cent.* 1. *caſu* 31. *à num.* 15. Fermoſin. *in cap. quod Clerici* 9. *qu.* 3. *à nu.* 8. *de foro compet. & in capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ quæſtio.* 27. *numero* 5. *de conſtitut.* docent Ferdinand. Vaſquez Menchaca *controver. uſufreq. libr.* 1. *capitul.* 5. *numero* 18. Paul. Chriſtinæ *deciſion. Belgi.* 280 *numero* 13. *tom.* 1. quos refert, & ſequitur Mareſca *de reconven. enarrat.* 2. *num.* 133. addo Barboſam *de jure Eccleſ. uni. lib.* 1. *c.* 39. §. 2. *numero* 145. non ſolùm quoad ordinatoria, Scialoja *de foro compet. cap.* 13. *numer.* 33. quidquid dicat Capic. Latro *dec.* 141. *tom.* 2. ubi Manfrella *num.* 1. Luca ad Franchis *dec.* 311. *numero* 4. quia contrarium eſt verius, ut docet Mareſca *de reconven. enarrat.* 2. *num.* 135. *verſic. Cumque*. Sed etiam quoad deciſiva Ferdinand. Vaſq. Menchaca *contr. uſufreq. lib.* 1. *c.* 5. *num.* 18.

Generale ſiquidem eſt, quòd Clericus agens con- 53
tra laicum in foro ſæculari ligatur legibus, ſtatutis, ordinationibus, & conſuetudinibus ſæcularibus, neceſſeque eſt, ut per ſtatuta, leges, ordinationes, & ritus ſæculares pertranſeat, eiſque uti debet, Menochius *conſ.* 991. *num.* 13. *lib.* 10. nedum quoad ordinatoria judicii, juxta veram, & communem opinionem gloſſæ quam omnes ſequuntur *in c. quod Clericis* 9. Auguſt. Barboſa multos citat. *numer.* 8. & 9. Fermoſin. *quæſt.* 1. *num.* 9. & *quæſt.* 3. *num.* 1. *ad* 7. *de foro comp.* Martha *de juriſd. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 31. *à num.* 1. Gail. *lib.* 2. *obſer.* 32. *num.* 10. Ferdin. Vaſquez, Menchaca *contr. uſufreq. lib.* 1. *c.* 5. *à num.* 17. *uſque ad finem*, Carol. de Graſ. innumeros cumulat *de effect. Cleric. effectu* 2. *à numer.* 232. & *de excep. in prælud. num.* 91. Carena *reſol.* 315. *num.* 2. Conciol. *ad ſtat. Eugubii in prælud. n.* 39. Maſcard. *de gener. ſtat. interp. concluſ.* 6. *num.* 197. Thomat. *deciſ.* 6. *num.* 23. & *deciſ.* 96. *num.* 3. & 4. *tom.* 1. & *dec.* 128. *num.* 10. *tom.* 1. latè Decius *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ à nu.* 146. *cum plurib. ſeq.* Fermoſin. *quæſt.* 27. *numer.* 1. 2. 3. & 4. & *quæſt.* 30. *de conſtit.* Mareſca *de reconven. enarrat.* 2. *num.* 134. *cum ſeq.* Sperell. *dec.* 10. *à n.* 22. & *dec.* 100. *num.* 15. & 16. *lib.* 1. & *dec.* 135. *à num.* 43. Surd. *dec.* 13. *num.* 8. Sed etiam quoad deciſoria Surd. *conſ.* 204. *num.* 14. *lib.* 3. Carol. de Graſ. multos citat. *de effect. Cler. effectu* 2. *numer.* 145. Mareſca *de reconven. enarrat.* 2. *num.* 137. & 138. Ferdinand. Vaſq. Menchaca *contr. uſufreq. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 22. *verſic. Sed in his*, Carena *reſol.* 115. *num.* 4. & conſtat ex traditis per Fontanella *deciſ.* 75. *numer.* 12. *part.* 1. & ſi aliud velint Gail. *lib.* 2. *obſer.* 32. *numer.* 10. Barboſa *in c. quod Clericis num.* 8. *in fine*, & *de foro compet.* Sperell. *dec.* 100. *à num.* 17. *lib.* 1. & *deciſ.* 135. *num.* 48. *junctо num.* 106. *cum ſeq. lib.* 2. Maſcard. *de gener. ſtat. inter. concl.* 6. *num.* 197. Thomat. *deciſ.* 6. *n.* 26. Carol. de Graſ. *de excep. in prælud. numer.* 92. Conciol. *ad ſtat. Eugubii in prælud. num.* 40. limitat Sperell. *dec.* 11. *à num.* 17. & *dec.* 100. *num.* 23. *lib.* 1. & *dec.* 135. *num.* 113. *lib.* 2. quando Clericus agens fundat ſe in ſtatuto, nam tunc ſecundùm illud, ejuſque qualitates judicandum eſſe ſequitur Conciolus *ad ſtat. Eugubii in prælud. num.* 41. Et ſi vis ſcire, quæ ſtatuta dicantur ordinatoria judicii, & quæ deciſoria conſule Carolum de Graſ. *de effect. Clericor. effectu* 2. *à num.* 135. Carenam *reſol.* 115. *à num.* 5. Conciolum *ad ſtatut. Eugubii in prælud. num.* 34. 35. & 36. Maſcard. *de general. ſtatut. interp. concl.* 7. *num.* 76. & 77. Scacciam *de jud. lib.* 2. *cap.* 2. *à nu.* 455. remiſſive Sperell. *doc.* 135. *n.* 114. & 115. *lib.* 2.

Limita 1. ut procedat, quando Clericus bona fi- 54
de, & voluntariè agit contra laicum coram Judice ſæculari, quo caſu poteſt per laicum reconveniri coram eodem Judice ſæculari; ſecus verò quando in conventione datur, & cauſatur fraus ex parte laici, ut poſſit laicus reconvenire Clericum coram Judice ſæculari. Exemplum eſt, ſi laicus malitiosè, ſeu data opera provocat Clericum, dolo eum ducens ad Judicium Judicis ſæcularis, aut procurans laicus, quòd Clericus illi aliquid petat, vel infert ei injuriam, vel furtum facit, vel quid ſimile, nam tunc Clericus reconveniri non poteſt coram Judice ſæculari, tum quia iſto caſu non lex, ſed homo prorogaret juriſdictionem. Tum quia reus ex ſua malitia non debet commodum reportare. Tum quia affectata, & procurata non proſunt provocanti, *ut probat optimus textus in libro* 2. §. *ſed ſi agant, ff. de judic. gloſ. in can. accuſatores, verbo judicem poſt prin.* ibi: *Niſi Clericus* 3. *quæſt.* 8. *gloſſa in capit. relatum* 31. *verbo*

coram

coram sæculari ubi Barbosa *num.* 6. *de jure patron.* Angel. *in authent. & consequenter*, ubi Bartol. *num.* 7. *versic. Quia actor.* Salicet. *num.* 9. *C. de senten. & interlo. om. jud.* Panormit. *in cap.* 1. *num.* 25. *versic. Quartum membrum de mutu. petit. & in cap. cum dilectus sub num.* 9. *de arbitris*, Felin. *in capit. at si Clerici nu.* 10. *versic. Et primo quidem de Judiciis*, Socin. *in cap.* 1. *art.* 5. *vers. Et hanc opinionem de mutu. petit. fol. mihi* 371. Gregor. Lopez *lib.* 57. *glos.* 4. *versic. Item limita tit.* 6. *par.* 1. Aufrer. ad Capel. Tholosanam *decis.* 95. *littera B*, *post princ.* Maranta *de ord. jud. par.* 4. *dist.* 6. *num.* 53. *in fine vers. Tertius casus est*, *& dist.* 11. *num.* 59. *in addit. versic. Secundò limita*, Caroccius *de exep.* 22. *quæst.* 5. *num.* 7. *toto*, Pet. Barbosa *in lib.* 2. §. *legatis à num.* 229. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de mutu. petit. resol.* 1. *nu.* 33. *versic. Prædicta conclusio*, Farinac. *in praxi part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 101. Costa *de remed. subsid. remed.* 120. *num.*. 5. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numero* 769. Franchis *decis.* 191. *num.* 5. Larrea *decis.* 12. *numer.* 25. Ursellius *verbo Actor conclu.* 44. *num.* 81. Pereyra *de manu. Reg. par.* 2. *cap.* 23. *num.* 3. *&* 4. Martha *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *num.* 8. *&* 9. Ansaldus *de jurisdict. par.* 3. *tit. unico cap.* 9. *num.* 115. August. Barbosa *de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 146. *& in cap.* 1. *num.* 15. *in fine de mutu. petit.* Scaccia *de judi. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 93. *versic. Et enim*, Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 162. ibi: *Ne se causada*, Fermosin. *in rub. quæst.* 4. *num.* 20. *versic. Vel quando lis de mutu. petit.* Manfrella ad Capi. Latro *decis.* 141. *nu.* 9. Gisebert *de reconven. cap.* 11. *num.* 31. *versic. Nisi laicus*, Maresca *de reconvent. enarrat* 2. *num.* 110. Gambacurta *de Immun. Eccles. lib.* 7. *cap.* 13. *num.* 3. *versic. Primus est*, Thom. del Bene *de Immun. Eccles tomo* 1. *cap.* 7. *dub.* 11. *sect.* 1. *num.* 3. *versic. Vel si affectate*, Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 65. *& in coordinat. par.* 2. *tract.* 2. *resol.* 73. *num.* 2. ibi: *Vel si lis contra Clericum*, Leander. *quæst. mor. tomo* 4. *tract.* 3. *quæst.* 13. *in fine*, ibi: *Vel si lis contra Clericum*, Ripoll. *var. capit.* 1. *num.* 121. *in fine*, ibi: *Vel si lis contra Clericum*, Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 55. 56. *&* 57. Fontanella *decis.* 335. *num.* 12. *par.* 2. Ego *decis.* 30. *num.* 137. *par.* 1. Imò, & si istud laicus faceret in fraudem, reconventio fieri non potest secundùm Bald. quem referunt, & sequuntur Gregor. Lopez *l.* 57. *glos.* 4. *versic. Item limita tit.* 6. *par.* 1. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 107. *n.* 8. *in fine*, *& alii*.

55 Limita 2. quando Clericus non aliter per viam conventionis, seu denuntiationis simpliciter procedit contra laicum coram Judice sæculari, eo citato, ad finem inducendi scientiam, (de qua denuntiatione, & ejus speciebus Scaccia *de jud. lib.* 1. *c.*30 53. 54. 71. *&* 72.] non potest per laicum reconveniri coram Judice sæculari, quia hæc denuntiatio non dicitur provocatio, sive sui juris persecutio, neque ab ea incipit judicium, sed tantum modo operatur, quæ importat scientia, & interpellatio, ut præscriptionem rumpat, casum refert, & decisum testatur Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 3. *fol.* 53. Maresca, & si cogitandum relinquat *de reconvent. enarrat.* 2. *num.* 140.

56 Limita 3. quando Clericus non agit nomine proprio coram Judice sæculari, sed nomine alieno, tamquam Prælatus, vel rector Ecclesiæ, vel tamquam procurator nomine pupilli, qui licèt possit eodem alieno nomine reconveniri coram eodem Judice sæculari, ut docent Ioan. And. Socin. Bim. Natta, & Tepar, quos referunt & sequuntur Cutel. *decis.* 16. *num.* 19. *in princ.* Maresca *de reconven. enarrat.* 4. *num.* 134. *&* 135. Non tamen potest reconveniri nomine proprio coram eodem Judice sæculari, quia isto casu cessat ratio, propterquam reconventio conceditur, sic Alexand. de Nevo, Papon, quos refert, & sequitur Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 768. idemque docent Salgado *in labyr. cred. par.* 2. *cap.* 22. *num.* 98. *versic. Quo pertinet*, Molignet *de reconven. quæst.* 17. Squillante *de Privil. Cler. cap.* 7. *num.* 66. *in fine*, Leo *in thesaur. fori Eccles. pag.* 3. *capit.* 38. *nu.* 77. *in fine*, Cutel. *dec.* 16. *nu.* 19. *vers. Hinc qui dicunt*, Baron. *de citat. tom.* 1. *qu.* 26. *nu.* 34. *vers. Et vide*, ibi: *Et an possit*, Costa *de remed. subsid. remed.* 120 *n.* 30. August. Barbosa *de jure Eccl. uni. lib.* 1. *c.*39. §. 2. *n.* 146. Manfrella ad Capi. Latro *dec.* 141. *nu.* 10. Scialoja *de foro comp. cap.* 13. *nu.* 27. sic consuluisse testatur, doctè quæ probat Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 13. *à nu.* 20. *ad* 26. decisum in Regno Neapolis referunt Gallup. *in prax. par.* 2. *cap.* 13. *alias* 14. *num.* 12. Thoro *in compend. dec. par.* 2. *verbo Reconventio fol.* 542. latè Maresca de reconven. *enarrat.* 4. *n.* 36. 37. 38. 39. ubi de socio agente nomine Societatis, *& nu.* 42. 43. *&* 44. in simili comprobat, *& num.* 45. *&* 46. rationem adducit Romaguera alios Modernos addit *in addition. ad Conciolum ad stat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 15. *nu.* 34.

Limita 4. quando Clericus convenit laicum no- 57
mine proprio coram Judice sæculari, non potest reconveniri coram eodem Judice sæculari nomine alieno, Alexand. de Nevo, quem refert & sequitur Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 785. idemque docent Squillante *de privil. Cler. cap.* 7. *nu.* 66. *in fine*, August. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 8. *in fine de mut. pet. & de jure Eccles. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 149. *fine*, Thoro *in comp. dec. par.* 3. *sect.* 3. *verbo Reconventio col.* 3. *vers. Adeo quod si Clericus fol.* 35. Maresca *de reconvent. enarrat.* 1. *nu.* 95.

Limita 5. ut procedat, quando Clericus recon- 58
venitur per laicum coram Judice sæculari super eadem re connexitatem aliquam habente cum petitione, & conventione Clerici, secus quando Clericus reconvenitur per laicum coram Judice sæculari super alia re diversa, & separata non habente connexitatem cum conventione, & petitione per eum facta contra laicum ut si Clericus petat à laico centum ex causa mutui, & laicus reconveniat Clericum, & petat commodatum, nam tunc super re diversa, & separata à petitione non potest reconveniri coram Judice sæculari, sed remittendus erit ad Judicem Ecclesiasticum, sic Thesaur. *quæst. foren. lib.* 1. *quæst.* 98 *num.* 4. Thoro *in supple. decis. verbo Remissio. col.* 3. *in princ. fol.* 541. Ripoll. *var. cap.* 1. *à num.* 122. *ad* 129. *& in addit. ad Pegueram in praxi Civil. rub.* 11. *num.* 21. *in princ.* quibus in locis testatur sic fuisse declaratum in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 27. Junii 1626 in favorem Episcopi, & Capituli sedis Dertuzæ contra ipsam Civitatem, sequuntur Fermosin. *in rub. quæst.* 4. *num.* 20. *de mutu. pet.* Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *reso.* 65. *& in coordinat. pa.* 9. *tract.* 2. *resol.* 65. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 73. *nu.* 1. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tomo* 1. *cap.* 7. *dub.* 11. *sect.* 1. *num.* 2. Leander *quæst. mor. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 15. *quæst.* 12. Tondut. duobus concurrentibus intelligit *de præv. jud. par.* 2. *cap.* 58. *nu.* 14.

Sed hæc limitatio non est vera, si quidem Cle- 59
ricus potest reconveniri per laicum coram Judice sæculari non solùm super eadem re, sed etiam super re diversa, & separata à conventione, Maranta *de ord. judic. part.* 4. *distin.* 6. *à num.* 5. Vivius ita judicatum testatur in diversis causis *decision.* 49. *num.* 5. Franchis refert casum, de quo Clericus super re diversa reconventus fuit *decision.* 193. Amat. *resol.* 86. *num.* 62. *tomo.* 2. Gisabert. *de reconvent. capitul.* 15. *num.* 10. Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu* 1. *numero* 740. August. Barbosa *de jure Eccles. uni. libro* 1. *capitul.* 39. §. 2. *num.* 137. Caracciol. *de foro privileg. quæst.* 16. *sub num.* 6. Hodierna ad Surd. *decision.* 26. *num.* 23. *in fine*, Larrea *decis.* 4. *num.* 12. Manfrella ad Capi. Latro *decis.* 141. *num.* 4. Fontanella *decis.* 319. *numero* 10. *toro*, *& decis.* 511. *num.* 13. *part.* 2. Christin. *decis.* 120. *num.* 9. *vol.* 1. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Terminus col.* 2. *post princ. fol.* 327. Maresca *de reconvent. enarrat.* 2. *num.* 105. Ansaldus pluribus laudatis omnino videndus *de jurisdict. part.* 3. *titul. unico capitul.* 9. *num.* 76. 77. 78. *&* 79. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 13. *num.* 30. Scialoja *de foro compet. capitul.* 13. *num.* 4. sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Magarola, Carreres, & Guerau 14. Decembris 1829. de qua memini supra *nu.* 4. *&* *nu.* 42. *versicul. Tertio*. Et per Cancellarium Erill, Consultoribus, Besturs, Guerau, &

Llorens 11. Februarii 1632. de qua ſupra *num.* 5. *&* *num.* 42. *verſic. Quarto*, Quod procedit, etiam ſi res diverſa, & ſeparata à conventione ſit illiquida, Cancer *part.* 2. *var. capit.* 13. *num.* 30. Mareſca *de reconv. enarrat.* 1. *nu.* 77.

60 Limita 6. quando Clericus agit contra laicum coram Judice ſæculari in poſſeſſorio retinendæ plenario, non poteſt reconveniri coram eodem Judice ſæculari in petitorio, Bald. Angel. Caſtr. Menochi. Natta, & alii quos citat Honded. *conſ.* 21. *num.* 26. 27. *&* 28. *lib.* 1. Maſtrill. *dec.* 41. *incip.* Don Marius *nu.* 6. *tomo* 1. Maranta *de ordi. judic. par.* 4. *diſt.* 6. *num.* 48. *verſ. Si vero actor agit poſſeſſorio* Martha *de juriſdict. par.* 4. *cent.* 2. *caſu* 107. *num.* 7. *verſ. Item non fit*, Fontanella latè refert *deciſ.* 344. *à nu.* 9. *ad* 16. *par.* 2. Tondut. *de præven. jud. par.* 2. *capitul.* 58. *num.* 15. Auguſt. Barboſa *in cap. fin. num.* 4. *de ord. cognit.* Giſerbet. *de reconv. cap.* 15. *num.* 4. *verſic. Sic vice verſa* Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *à nu.* 24. *par.* 1. remiſſivè Cancer. *par.* 2. *c.* 13. *n.* 53.

61 Ratio eſt, quia in Cathalonia cauſæ omnes poſſeſſoriæ ſunt ſummariæ, *Conſtit.* 1. *&* *fi. tit. de cauſ. ſummar.* Fontanella *deciſ.* 344. *num.* 11. *par.* 2. Ripoll. *var. cap.* 5. *num.* 243. & in addit. ad Peguer. *in praxi civi. rub.* 14. *à num.* 57. *de jure* Maranta *de ord. jud. par.*

62 5. *diſt.* 6. *num.* 46. Et reconventio † in cauſis ſummariis, (& ſi fieri poſſit de aliis cauſis ſummariis) non tamen fieri poteſt de cauſis plenariis Honded. *conſ.* 21. *n.* 27. *l.* 1. Maſtrill. *dec.* 41. *incip.* Don Marius *n.* 4. *tom.* 1. Carol. de Graſſ. plures citat. *de effect. Cleri. effectu* 1. *num.* 764. Trentacinq. *var. lib.* 2. *de mut. pet. reſ.* 1. *num.* 13. Cardoſo *in praxi jud. verbo reconv. num.* 22. Squillante *de Privil. Cler. cap.* 7. *num.* 95. multos alios cumulant Auguſt. Barboſa *de jure Eccl. uni. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 144. Mareſca *de reconv. enarrat.* 5. *à num.* 37. Petrus Barboſa *in l. qui prior* 29. *à num.* 33. *ff. de Judiciis*, Anſaldus *de juriſdict. par.* 3. *tit. unico. cap.* 9. *à num.* 94. Manfrella ad Capi. Latro *dec.* 141. *num.* 8. Fermoſin. *in rub. quæſt.* 10. *num.* 4. *&* 5. *de mut. pet.* Riccius *collect.* 1159. *in prin.* Reg. Mattheu *de Regi. Reg. Vale. capit.* 11. §. 1. *num.* 53. *&* 54. Cutel. *deciſ.* 16. *num.* 30. Giurba pluribus laudatis *deciſ.* 74. *num.* 5. Hodierna ad Surd. *deciſ.* 26. *nu.* 13. Thoro *in comp. deciſ. par.* 3. *ſect.* 3. *verbo Reconventio col.* 2. *in fine verſic. Et ſimiliter fol.* 31. ex noſtris Cancer. *par.* 2. *var. capi.* 13. *num.* 42. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *clau. unica gloſ. unica nu.* 11. *&* *dec.* 344. *num.* 12. *par.* 2, Ripoll. ad Pegueram *in praxi Civi. rub.* 11. *n.* 10. Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 7. *num.* 25. *parr* 1. Dominus Villaplana in addit. ad Peguer. *in conſtit. Item ne ſuper laudemio. verſic.* 7. *num.* 35. quidquid dicat cum diſtinctione Ripoll. *var. capite* 4. *num.* 64. *&* *in addit. ad Peguer. in praxi Civil. rub.* 11. *nu.* 11.

63 Ideoque in cauſa dotis, quæ ſummaria eſt, ſive agatur de dote exigenda vel reſtituenda, ſive pater, vel hæres mulieris, ea defuncta petat dotem ſibi reſtitui, ſive inter pauperes, ſive inter Divites, *ex generalitate conſtit.* 5. *titul. de cauſ. ſummar.* docent Ripoll. *var. capitul.* 5. *num.* 239. 240. *&* 241. *&* *in addit. ad Pegueram in praxi Civili rub.* 14. *num.* 84. Fontanella *de pact. nup. tomo* 2. *clauſ.* 8. *gloſ. unica part. unica nu.* 5. 13. 14. 15. *&* 16. *&* *deciſ.* 344. *num.* 13. *part.* 2. & de jure præter Ripoll. & Fontanella *hic citatos*, videndi Tiraquel. *de Privil. piæ cauſæ priv.* 157. Reg. Mattheu *de Regi. Reg. Valen. capitul.* 11. §. 1. *num.* 73. non ad-

64 mittitur † reconventio, deciſum per noſtrum Senatum tradit Fontanella *de pact. nup. tomo* 2. *clau.* 8. *glo. unica part. unica num.* 11. *&* *deciſ.* 344. *num.* 13. *part.* 2. Ripoll. ad Peguer. *in praxi Civil. rubr.* 11. *num.* 11. Auguſt. Barboſa *in cap.* 1. *num.* 8. *verſic. Sic etiam de mut. petit.* Mareſca *de reconv. enarrat.* 2. *n.* 57.

65 Similiter in cauſa executiva ex inſtrumento guarentigio vigore ſtatuti, vel conſuetudinis pro penſionibus cenſualium, aut violariorum, etiam quòd procedatur per præceptum de ſolvendo contra hæredes, ſeu bona tenentes, quæ ſummaria eſt, *ad conſtit.* 3. 4. *&* *fin. titul. de cauſ. ſummar.* Cancer, Fontanella, & Mareſca locis ſtatim allegandis, idem Mareſca poſt alios *de reconv. enarrat.* 5. *num.* 138. non admittitur † reconventio, Fontanella de- 66
ciſum in noſtro Senatu refert *de pact. nup. tomo* 1. *clauſ.* 3. *gloſ.* 2. *num.* 54. *verſic. Quæ ſententia poſt princip.* Cancer. *part.* 2. *var. capitul.* 13. *à num.* 40 & eamdem deciſionem noſtri Senatus tradit *num.* 42. *verſic. In cauſa*, Mareſca *de reconv. enarrat.* 5. *nu.* 56. *&* 126. & de jure Maranta *de ordi. judi. part.* 4. *diſt.* 6. *num.* 39. Honded. *conſ.* 21. *num.* 28. *lib.* 1. Trentacinq. *var. lib.* 2. *reſol.* 1. *nu.* 14. Maſtrill. *deciſ.* 41. *incip.* Don Marius *num.* 7. *tom.* 1. Parlador. *rer. quotid. l.* 2. *cap. fin. par.* 5. §. 11. *nu.* 31. Tuſch. *pract. conclu. littera R*, *conclu.* 61. *nu.* 15. *&* 16. Menoch. *de adip. poſſe. remed.* 4. *nu.* 649. Scaccia *de ſent. &* *re jud. glo.* 7. *quæſt.* 4. *inſpect.* 3. *nu.* 156. quos, & alios citat Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 2. *diſp.* 7. *nu.* 9. quibus addendi ſunt Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *n* 771. *&* 772. Caracciol. *de foro Privileg. quæſt.* 16. *ſub nu.* 16. Anſald. *de juriſdict. par.* 3. *tit. unico cap.* 9. *à nu.* 137. Scialoja *de foro compet. cap.* 13. *num.* 25. Cevallos *de cog. per viam violen. par.* 2. *quæſt.* 68. *num.* 13. Auguſt. Barboſa *in cap.* 1. *num.* 8. *ante finem de mut. pet. &* *de jure Eccl. univerſ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *ſub num.* 144. *&* *num.* 151. Guttier. *lib.* 1. *pract. qu.* 112. Flamin. Chartar. *dec.* 3. *à num.* 6. Fermoſin. *in rub. quæſt.* 10. *à num.* 1. *de mut. petit.* Merlin. *cent.* 2. *controv.* 24. *à num.* 4. Manfrella ad Capi. Latro. *deciſ.* 141. *ſub nu.* 8. Thoro *in comp. deciſ. par.* 3. *ſect.* 3. *verbo reconvent. col.* 2. *verſ. Certum eſſe fol.* 31. Giſebertus *de reconven. cap.* 13. *num.* 14. Mareſca *de reconven. enarra.* 1. *num.* 83. *&* *latè enarrat.* 5. *num.* 133. Hodierna ad Surd. *dec.* 26. *nu.* 15. *in fine &* *nu.* 19. Ripoll. *var. c.* 4. *n.* 52. *&* *in addit. ad Peguer. in praxi Civi. rub.* 11. *nu.* 12. *verſic. Quibus*, *&* *nu.* 13. Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 3. *n.* 118. *&* *cap.* 13. *à num.* 40. plures modernos addit Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 3. *n.* 75. *&* *rub.* 15. *n.* 13.

Rurſus in cauſa depoſiti, quæ ſummaria eſt, *con-* 67
ſtit. 1. *de cauſ. ſummar.* cum celeritatem requirat, Mareſca *de reconvent. enarrat.* 5. *num.* 98. & habeat executionem paratam, & procedatur in ea executivè, *conſtit.* 2. *&* 3. *tit. de action. &* *obligat.* idem Mareſca *de reconvent. enarrat.* 5. *num.* 98. *Hoc penſitavere*, Cuenca multos citat *de comanda clau.* 6. *num.* 17, ubi Niño *in addit. num.* 4. Barboſa *in l. ſi quis.* 1. *num.* 6. *Cod. depoſui*, & dixi ſupra *dec.* 221. *num.* 9. ſi depoſitum ſit purum non habens diem, juramentum, nec fidejuſſorem, *conſtit.* 7. *tit. de action. &* *obligat.* & ſi non eſt purum, proceditur via ordinaria ſummaria per præceptum de ſolvendo intra decem cum clauſula juſtificativa Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 3. *num.* 9. *verſic. Et ſic*. Ut fuit obſervatum per noſtrum Senatum die 4. Julii 1670. referente Magnifico Alexio Triſtany Regio Conſiliario in favorem Nobilis Agnetis de Rocaberti, Argenſola, & Monſuar uxoris Nobilis Joſephi de Rocaberti Bajuli Generalis Cathaloniæ, agentis vigore Cartæ comandæ Regni Aragonum contra Nobiles Nicolaum Llop, & Valls, & Mariam de las Peñas, & Duarte. Quæ fuit in gradu ſupplicationis confirmata referente Magnifico Joſepho Aleny Regio Senatore 24. Septembris ejuſ-
dem anni 1670. Scriba Preve. Non habet † lo- 68
cum, nec admittitur reconventio adverſùs depoſiti reſtitutionem, Maranta *de ord. jud. par.* 4. *diſt.* 6. *nu.* 39. Trentacinq. *var. lib.* 2. *reſol.* 1. *n.* 15. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 770. Cardoſo *in praxi jud. verbo reconvent.* Surd. *conſ.* 322. *n.* 8. Hodierna ad Surd. *dec.* 26. *ſub num.* 10. Tuſch. *tract. conclu. littera R*, *conclu.* 61. *nu.* 17. Molignet. *de reconv. quæſt.* 43. Giſebert. *de reconven. cap.* 13. *num.* 7. Giſebert. *de reconven. cap.* 13. *num.* 7. Mareſca *de reconven. enarrat.* 5. *à num.* 110. Squillante *de Privil. Cler. cap.* 7. *num.* 71. Scialoja *de foro comp. c.* 13. *n.* 26. Auguſt. Barboſa *de jure Eccl. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 152. *&* *in capit.* 1. *ſub num.* 8. *de mut. pet. &* *in cap. fin. nu.* 5. *in fine de depoſito*, Bellonus *de poteſt. cor. quæ fiunt inconti. lib.* 1. *cap.* 14. *n.* 6. Maſtrill. *dec.* 41. *incip.* Don Marinus *n.* 5. *tom.* 1. Anſaldus *de juriſdict. par.* 3. *tit. unico cap.* 9. *num* 131. 132. *&* 133. pro ut nec compenſatio admittitur ad retardandam depoſiti reſtitutionem, ut ex multis docent Barboſa *in l. fin. nu.* 24. *&* 25. *C. de comp. &* *in l. ſi quis* 11. *à n.* 7.

C. de-

C. depositi & in c. fin. n.5. de deposito, Manfrella ad Capi. Latro *dec.*124.*n.*20. Maresca *de reconven.enarrat.2.num.* 101.& 102. Cuenca *de comanda clauſ.6. nu.*19. ubi Niño *in addit. n.6.*

69 Adversùs limitationem 6. Et contenta in ea *nu.* 6. docent plures, quòd Clericus conveniens laicum coram Judice sæculari in possessorio retinendæ plenario, potest reconveniri in petitorio coram eodem Judice sæculari, Franchis *dec.*193. ubi Luca multis citatis *num.* 1. Vivius *dec.*49. *n.*4. Maranta *de ord.jud.par.*4.*dist.*6. *nu.*48. Guido Papa *cons.*183. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *n.*776. Barbosa *de jure Eccl.uni. lib.*1.*c.*39.§.2. *num.*138. Thoro multos citat. *in compen. dec.part.*1.*verbo Clericus Judicium retinendæ fol.*93. Borgia *inveſtigat. contra Fabrum lib.* 20. *cap.*6. *num.*6. Romag. in addit. ad Conciol. *ad ſtat. Eugub. lib.*2.*rub.*15. *num.*32. latissimè Fontanella *dec.* 344. & 345. *part.*2. decisum in Cathalonia per Cancellarium Agullana, Consultoribus Magarola, Puigmija, Ferruz, & Rubi Coll die 7. Septembris 1609. referunt idem Fontanella, Ripoll ad Pegueram & Dominus Tristany, ut tradidi supra *nu.*24. *verſ.* 1. Et per Cancellarium Monserrat, Consultoribus Pastor, & Mora, & Portell, die 7. Novembris 1687. *tradidi ſupra n.*42.*verſ.*7.

70 Et adversùs dicta *n.* 61. & 62. Quòd reconventio admittatur in causis summariis de causis plenariis docent Gisebertus *de reconven. c.*18. plures cumulat Maresca *de reconven.enarrat.*5.*n.*41.42.& 43. Mieres *in Curia Montissoni Regis Petri III. tom.*2.*collat.*6.*c.*9. *fol.*77.*fol.*59. *in novis, per tex.in l.ſed, & hæc* §.*non ſolum, ff.de procurat.* Cancer. *part.*2.*var. c.*13. *n.*50. 51. & 52.

71 Et quòd in causa dotis admittatur reconventio latè Maresca *de reconven.enarrat.*5. *à n.*57. *verſ.Quandoquidem, ad n.*65. *qui à n.* 66. latè tractat, an in causa dotis admittatur reconventio Civiliter de adulterio.

72 Et quòd in causa executiva possit admitti reconventio executiva, si intra terminum primæ executionis liquidari potest Carlev. multis laudatis *de jud. lib.* 1. *tit.*2. *disp.*7.*n.*10. Maresca *de reconven. enarrat.*5. *n.*141.& *à n.*144.*ad* 153. & alii citati *n.*165. & 166.

73 Et quòd in causa depositi possit fieri reconventio, tenet Bald. *in l.penult. verſ. Ulterius nota C. depositi*, quem referunt Caroc. *de depoſito, par.*2.*qu.*53. *in prin.* Scialoja *de foro compet.c.*13.*num.*26.*verſ.Sed.Bald.* Bertachin. & Tepatus quos refert, sed non sequitur Maresca *de reconven. enarrat.*5.*n.*110. *in fine prin.*

74 Cæterum veritatem amando, cum reconventio duo habeat privilegia, seu duos effectus, unum simultanei processus, alterum prorogationis jurisdictionis Pet. Barbosa *in l.qui prior.*29.*n.*7. & 10. *ff.de jud.* Carleval. *de judic.lib.*1. *tit.*2.*disp.*7.*nu.*3. Tondut. *de præven.jud.p.art.*2. *c.*58.*n.*2. Maresca *de reconven.enarrat.*1.*à num.*75. Fermosin. *in c.*1.*q.*1.*num.*22.*de mut.pet.* conciliantur omnia in hac 6. Limitatione contenta, distinguendo duos casus, Primum, quo ad effectum, ut causa conventionis pari passu ambulet, & ambæ causæ eadem sententia terminentur. Secundum, quo ad effectum prorogationis, ut Clericus teneatur stare juri in causa reconventionis coram eodem Judice, coram quo reus fuit conventus. In 1. casu Clericus conveniens laicum coram Judice sæculari in possessorio retinendæ plenario non potest reconveniri in petitorio coram eodem Judice sæculari, nec procedit reconventio in causis summariis de causis plenariis, nec in causa dotis, nec in causa executiva, nec in causa depositi, & in his terminis procedunt deducta *n.*60.62. 63.64. 65.66.67. & 68. In 2. casu, Clericus conveniens laicum coram Judice sæculari in possessorio retinendæ plenario potest reconveniri in petitorio coram eodem judice sæculari, & admittitur reconventio in causis summariis de causis plenariis, & in causa dotis, & in causa executiva, & in causa depositi, & effectus erit, ut finita causa conventionis, agitetur postea causa reconventionis, & in his terminis procedunt tradita, *n.*69.70. 71.72. & 73. sic conciliant, declarant, & docent Maranta *de ord.jud.part.*4. *dist.*6.*num.*36.*verſ. Non tamen intelligas, & n.*36. *verſ. Aut una eſt ſummaria, & num.*39.*verſ.Puto tamen, & num.*48. *verſ. Si vero*, ibi. *Unum tamen addo*, Carol.de Graſ.*de effect.Cler. effect.*1.*ſub num.*777.Scacc. *de ſenten.& re jud.gloſ.* 7. *qu.* 4.*ſpec.*3.*à num.*140.Muscatel. *in praxi lib.*1. *part.*3.*gloſſ. actor.n.*12. & 15.Pet. Barbosa *in l.qui prior* 29. *à num.* 33. *ad* 41. *ff.de jud.* Carleval. *de judiciis lib.*1. *tit.*2. *diſp.*7.*nu.* 11. Fermosin. *in rub.qu.*10.*n.*2.*in fine*, & *n.*4.*junctο n.*6. *de mutu petit.* Giurba *deciſ.*75.*n.*5.*junctο num.*9. Carocius *de depoſito part.*2.*q.*53. Trentacinq. *var.lib.*2.*de mut. petit. reſol.*2. *n.*13. & *n.*15. *verſic.Hæc illatio*, Canc.*part.* 2.*var.c.*13. *n.*33. & 43. Fontanella *dec.*334. *à num.*17.*ad* 25. *part.*2. Don Bonaventura Tristany *dec.*7. *nu.*25. *verſic. Tamen hac part.* 1. Romaguera in addit.ad Conciol. *ad ſtat.Eugubii lib.*2. *rub.*3. *num.* 76. Tondut. *de præven. jud.part.*2.*c.*38.*nu.*5. *in fine*, Scialoja *de foro compet.cap.* 13. *n.* 12. & 26. *verſ. Sed Maranta*, Hodierna ad Surd. *dec.*26.*num.*24. Molignet. *de reconven.quæſt.*44. Maresca *de reconven. enarrat.*2.*à num.*47. & 97. & *n.*110. *verſic. Limitat*, ibi: *Vel ſi alia*, Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen c.*13.§.2.*num.*56. Mastrill. *dec.*41. *incip. Don Marius n.*10. *tom.*1. alios addunt Sanfelicius *lib.*2. *dec.* 184. *n.*2. & *fin.* Merlin. *contr.cont.*2.*c.*24.*n.*4. & *ſeq.* latissimè Thoro *in comp.dec.part.*3.*ſect.*3. *verbo reconventio col.*3. *in fine, verſic. Ex adverſo replicabatur fol.*31.& *in ſupplemento verbo remiſſio col.*1. *verſ. Quod licet juris regula, & col.*4. *verſ. Quod ſane, uſque ad finem fol.*541. quidquid dicant idem Sanfelicius *dicta deciſ.*584.*à n.*50. idem Merlinus *dicto c.* 24. quia contra eos est verior sententia, ut tradunt Tondut. *dicto c.*58. *n.* 12. Scialoja *dicto c.*13.*n.*25. *verſ. Sic etiam*, Maresca *dicta enarrat.* 5. *n.*212. *in fine, junctο nu.* 154. *cum ſeq.* Romaguera in addit. ad Conciol. *ad ſtat.Eugub. lib.*2.*rub.* 15.*n.*24.

Sed adverte primò. Quòd ut Clericus conveniens 75
laicum in possessorio coram judice sæculari possit reconveniri per laicum in petitorio coram eodem judice sæculari, vel ut admittatur reconventio in causis summariis de causis plenariis, aut in causa dotis, vel in causa executiva, aut in causa depositi, & in aliis causis privilegiatis ad effectum prorogationis, debet fieri reconventio expressa, vel tacita, durante judicio possessorio, vel durante lite causæ summariæ, aut dotis, vel executivæ, aut depositi, & similium. Lite autem finita in possessorio, vel in aliis causis privilegiatis, non potest deinde Clericus conveniri, vel reconveniri à laico coram judice sæculari, sed est conveniendus, vel reconveniendus coram judice Ecclesiastico, *juxta textum in cap. fin. de judiciis*, qui licèt non loquatur in reconventione, Fontanella, *dec.*344. *num.*26. *part.*2. sic hoc in casu est intelligendus, ut latè tradit idem Fontanella *dec.*345. *à n.* 10. *ad* 17. *part.* 2. & docent Franchis *dec.* 193. *n.* 9. Carol. de Graſ. post alios *de effect. Cler. effectu* 1. *n.*784. Barbosa *in c.*1. *n.*13. *in fine, de mut. pet.* Tond. *de præven. jud.part.*2. *c.*58. *ſub n.* 15. Trentacinq. *var. lib.*2. *reſ.*1. *n.*33.*verſ.*2. videantur tradita *deciſ.*241. *à n.*21. *hac part.*4.

Adverte 2. prædicta *n.*74. tradita intelligenda es- 76
se quoad modum procedendi, non quoad vim probationum, nam si causa conventionis levi probatione probari posset, non ita causa reconventionis, quæ pleniorem probationem sui natura requireret, Menochius *de arb. jud. quæſt.*44.*n.*10. Cutel. *dec.*16.*num.*31. *verſ.*3. *dicimus*, Maresca *de reconven. enarrat.*3. *num.* 156. & *enarrat.*5. *numer.*143. Cancer. *part.*2. *var. c.*13. *num.*52.

Adverte 3. ut in Regionibus quibus ex statuto om- 77
nes causæ sunt summariæ, ut in Regnis Neapolis, & Siciliæ, & in patria Pedemontana in omnibus causis indistinctè habet locum reconventio quoad utrumque effectum simultanei processus, & prorogationis, Osascus *dec.*1. *num.*11. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 777. *in fine*, Burgius *de modo proceden. ex abrupto quæſt.*5. *à numer.*302. Cutel. *deciſ.*16. *num.*31. Menochius *de arb. jud. quæſt.*44. *num.*78. & 9. Peregrin. *deciſ.*142. *num.*10. Cancer. *part.*2. *var. cap.* 13. *numer.*51. *verſ. Quod advertit*, Franchis *deciſ.* 193. *num.* 3. Manfrella ad Capicium Latro *deciſ.* 141. *numer.*8. Scialoja *de foro compet.c.*13.*numer.*12. *in fine*, Maresca *de reconven. enarrat.*5. *n.*54. *verſ. In aliquibus*, quidquid in contrarium teneat *verſ. Sed verius eſt*, notat Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen.cap.* 11.§.1. *num.*54. *verſic.Nec diſſentiunt.* Idemque † quan- 78
do causa est summaria ex rescripto, seu decreto Principis, Cutel. *deciſ.* 16. *numero* 33. Maresca *de re-*

con-

conven. enarrat. 5. numer. 44. 45. *&* 46. Regens Mattheu *de regim. Reg. Valent. cap.* 11. *num.* 56. *verſ. Quæ quidem*, latè Fermoſinus *in capit. fin. quæſt.* 1. *de mut. petit.*

79 Limita 7. quando Clericus agit contra laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio manutentionis interdicti ſummariſſimi interim, non poteſt reconveniri in petitorio coram eodem judice ſæculari. Idemque eſt in quolibet actore, quia in poſſeſſorio manutentionis interdicti ſummariſſimi interim non datur, nec admittitur reconventio. Anna *ſingul.* 433. Riccius *collect.* 112. *verſic. Et num. in judicio*, Poſtius *de manuten. obſerv.* 65. *numero primo* Amendola ad Franchis *deciſ.* 193. *numer.* 17. Luca ad Franchis *deciſ.* 193. *num.* 2. Borgia *inveſtig. contra Fabrum lib.* 10. *cap.* 6. *n. fin.* Romag. in addit. ad Conciol. *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 15. *num.* 31. Fermoſin. *in rub. quæſt.* 10. *nu.* 5. *& num.* 7. *in fine de mutu. petit.* quia in cauſa momentaneæ poſſeſſionis non admittitur reconventio, Giſebertus plures citat. *de reconventione c.* 13. *numer.* 9. & poſſeſſorium manutentionis interdicti ſummariſſimi interim dicitur poſſeſſorium momentaneum. Poſtius multis laudatis *de manut. obſer.* 3. *n.* 28.

80 Sed contra iſtam limitationem 7. quòd Clericus conveniens laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio manutentionis interdicti ſummariſſimi interim poſſit reconveniri in petitorio coram eodem judice ſæculari deciſum junctis Aulis Regii Concilii Regni Neapolis teſtatur Amendola ad Franchis *dec.* 193. *nu.* 18. ſed iſte Actor aliud dicit *nu.* 17. ex Anna *ſingul.* 433. ut notat Luca ad Franchis *dec.* 193. *n.* 2. & obſcurè loquitur *n.* 18. ut advertit Fontanella *dec.* 345. *n.* 5. *par.* 2. ut ipſe Fontanella hanc opinionem latè defendit, & ſequitur *dicta dec.* 345. *tota par.* 2. idem facit Don Bonaventura de Triſtany *dec.* 7. *à num.* 14. *part.* 1. ſic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Erill, Conſultoribus Beſturs, Guerau, & Llorens ann. 1632. in favorem Nob. Eliſabethis de Peguera contra Capitulum Eccleſiæ Barcinonæ, *de qua ſuprà n.* 5. *& n.* 42. *verſic. Quarto*. Et per eumdem Cancellarium Erill, Conſultoribus Rubi de Marymon, & Ramon 4. Novemb. 1638. in favorem Syndici Civitatis Tarraconæ contra Capitulum, & Canonicos Sedis Metropolitanæ Tarraconæ, *de qua ſupr. num.* 4. *& num.* 42. *verſ. Quinto*.

81 At quia in hac materia reconventionis idem judicandum videtur de poſſeſſorio ſummariſſimo, quod de poſſeſſorio plenario, ſeu petitorio, Fontan. *dec.* 345. *n.* 6. *part.* 2. diſtinguendum eſt, nam aut igitur quoad effectum; ut cauſa conventionis, & reconventionis pari paſſu ambulet, & ambæ cauſæ eadem ſententia terminentur, & tunc Clericus conveniens laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio manutentionis interdicti ſummariſſimi interim non poteſt reconveniri in petitorio coram eodem judice ſæculari, & ita procedit limitatio 7. adducta *nu.* 79. ſi verò agitur ad effectum prorogationis juriſdictionis, ut Clericus teneatur ſtare juri in cauſa reconventionis coram eodem judice coram quo reus fuit conventus, iſto caſu, Clericus conveniens laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio manutentionis interdicti ſummariſſimi interim poteſt reconveniri in petitorio coram eodem judice ſæculari, & ſic procedit opinio tradita *n.* 80. vide quæ cum adventitiis tradidi *à n.* 74. *ad* 78.

82 Reſtat verò videndum pro totali intelligentia limitationis 6. & 7. An aut Clericus poſſit reconveniri in petitorio coram judice ſæculari, neceſſarium ſit, quòd Clericus judicium inſtituat, & conveniat laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio retinendæ plenario, vel poſſeſſorio ſummariſſimo interim, an autem ſufficit, quòd laicus judicium inſtituat, & conveniat Clericum coram judice ſæculari in poſſeſſorio retinendæ plenario, vel poſſeſſorio ſummariſſimo interim? Reſp. quòd neceſſe eſt, quòd Clericus judicium inſtituat, & conveniat laicum coram judice ſæculari, ut poſſit reconveniri expreſsè, vel tacitè coram eodem judice ſæculari, ſic Fontanella *dec.* 119. *n.* 2. *incip. tractabatur par.* 2.

83 Ratio evidens eſt, quia ut Clericus poſſit reconveniri coram judice ſæculari, debet eligere ſpontè, & voluntariè judicem ſæcularem, ex ratione tradita ſuprà *nu.* 17. ut fuit obſervatum per Cancellarios Cathaloniæ cum ſuis Conſultoribus in declarationibus traditis *num.* 4. *verſ.* 1. 2. 3. 4. 5. *&* 7. At ſi non ſpontè, & voluntariè elegit judicem ſæcularem, ſed neceſſitate coactus, non poterit reconveniri coram eodem judice ſæculari, Pet. Barboſa *in l. qui prior* 29. *numer.* 49. *ff. de jud.* Fermoſ. *in c.* 1. *qu.* 1. *num.* 30. *de mut. pet.* Mareſca *de reconv. enarrat.* 2. *n.* 110. Font. & ſi videantur hæſitare *dec.* 335. *n.* 12. *par.* 2. quod procedit, etiam ſi Clericus conventus per laicum coram judice ſæculari in poſſeſſorio ſummariſſimo interim, ipſe coram eodem judice ſæculari intentat pariter poſſeſſorium ſummariſſimum interim, quia cum ex neceſſitate ſaltem cauſativa hoc faciat, propter injuſtitiam, quam ſibi invito exiſtimat fieri poſſe per judicem ſæcularem, non poterit reconveniri, ad tradita per Bartol. *in auth. & conſequenter num.* 15. *C. de ſenten. & interl. omn. jud.* Pet. Barboſa *in d. l. qui prior* 29. *verſ. exemplum erit*, *ff. de judic.* Fermoſin. *in c.* 1. *qu.* 1. *num.* 30. *verſ. Ut contingit*, *& in c. fin. qu.* 2. *de mut. pet.*

Ex quibus non arridet proviſio facta per Magnificum Joſephum Aleny Regium Conſiliarium 13. Julii 1669. & declaratio Cancellarii Pons, Conſultoribus Paſtor, & Triſtany 30. Maii 1670. in favorem Iſidori Mates Curritoris auris Civitatis Barcinonæ contra Prioriſſam, & Conventum Monaſterii Monialium Carmelitarum Excalceatarum ejuſdem Civitatis, de quibus ſuprà *numer.* 42. *verſ.* 6. *& dicto numer.* 42. *in fine*. Nec reſponſio tradita à Doctiſſimo collega Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 7. *num.* 35. 36. *&* 37. *part.* 1. Quia ut liquet ex dicta proviſione facta per Magnificum Joſephum Aleny quam ad litteram refert Dominus Triſtany *dict. deciſ.* 7. *num.* 2. *part.* 1. dictus Iſidorus Mates judicium inſtituit, & convenit Prioriſſam, & Conventum dictarum Monialium Carmelitarum Excalceatarum in Regia Audientia intentans in initio litis interdictum ſummariſſimum interim, & ſic Prioriſſa dictarum Monialium non elegit ſpontè, & voluntariè Regiam Audientiam, ſed coactè, & licèt poſtea Prioriſſa ſummariſſimum interdictum interim ſimiliter intentavit in eoque obtinuit, hoc fecit ex neceſſitate ſaltem cauſativa, propter injuſtitiam quam ſibi invitæ exiſtimavit fieri poſſe per judicem ſæcularem, conſequenterque non potuit Prioriſſa dicti Conventus Monialium per dictum Iſidorum Mates reconveniri ſuper petitorio in Regia Audien. Eo maximè, quia lis mota per dictum Mates contra Prioriſſam, & Conventum dictarum Monialium fuit affectatè procurata ſub ſpe, & intentione reconveniendi Prioriſſam coram Regia Audientia, *ex late traditis n.* 54. 84

Limita 8. Quando Clericus convenit laicum in cauſa merè civili coram judice ſæculari, non poteſt reconveniri ſuper re ſpirituali, vel ſpirituali annexa, *gl. in c.* 2. *verbo aut condemnare*, ubi Berojus *numer.* 149. Decius *num.* 153. Felin. *num.* 10. *verſ. Secundo fallit de foro compet.* Aufrer. ad Capel. Tholoſ. *deciſ.* 95. *littera B, verſ. Secundo fallit*, Maranta *de ord. jud. part.* 4. *diſt.* 6. *num.* 53. *verſ. Primus*, *& diſt.* 11. *num.* 59. *in addit. ver. Quartò limita*, Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 10. Farin. *in praxi part.* 1. *quæſt.* 8. *num.* 102. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effect.* 1. *num.* 766. Medices *de comp. part.* 2. *quæſt.* 1. *num.* 9. Giſebert *de reconven. c.* 11. *num.* 32. Bolaños *in Cur. Philip. tom.* 1. *par.* 1. §. 5. *ſub nu.* 18. Squillante *de Privil. Cler. c.* 7. *numer.* 70. Pereyra *de manu Regia lib.* 2. *c.* 22. *num.* 3. Carocius *de excep. excep.* 22. *quæſt.* 5. *num.* 8. Pet. Barboſa *in l. qui prior* 29. *num.* 90. *&* 91. *ff. de judi.* Aug. Barboſa *de jure Eccl. uni. l.* 1. *c.* 39. §. 2. *num.* 147. *& in c.* 1. *num.* 15. *verſ. Vel quando de mut. pet.* Tondut. *de præv. jud. part.* 2. *c.* 58. *num.* 11. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 162. Martha *de juriſd. par.* 4. *cent.* 2. *caſu* 107. *num.* 10. Amend. ad Franch. *dec.* 193. *n.* 7. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *qu.* 68. *n.* 6. *&* 10. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Val. c.* 13. §. 1. *n.* 54. *verſ. Quo reſpectu*, Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 120. *nu.* 5. Fermoſin. *in rub. q.* 4. *n.* 13. *&* 14. *de mut. pet.* Anſal. *de juriſ. part.* 3. *tit. unico c.* 9. *à n.* 121. Diana *reſ. mor. par.* 4. *tract.* 1. *reſ.* 65. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *reſ.* 73. *n.* 2. Thom. del Bene *de Immu. Eccl. tom.* 1. *c.* 7. *dub.* 11. *ſect. n.* 3. Leand. *q. mor. to.* 4. *tract.* 3. 85

tract.3. disp.15. quæst.13. in fine, Larrea *dec.4. num.20.* Maresca *de reconven.enarrat. 2. à num. 111.* Cancer.*part. 2.var.c 13. num.58. & 59.* Ripoll.*var.c.1.num.121.* Morla *in emp. jur. part.1. tit.2. in præmis. numer.154. versic. Nec obstat tertio*, ibi : *Quod sæcularis*, Fontanella *de pact. nup. tom.1. claus.4.glos.13. part.2. numer.18. & latè decis.319. à numer.3. part.2.* Romag. in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.2. rub.15. numer.22.* Ita fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Puigmari, 27. Junii 1626. & per Cancellarium Erill, 19. Decembris 1631. quas declarationes supra tradidi *decis.201. num.8.*

86 Limita 9. quando Clericus convenit laicum in causa merè civili coram judice sæculari, non potest reconveniri in causa criminali etiam civiliter intentata coram eodem judice sæculari, Felin. *in c. at si Clerici num. 10. versic. Fallit tertiò*, ubi Decius *à num. 148.* Berojus *num.149. de jud.* Aufrer. ad Capel. Tholos. *decis. 95. littera B, vers. Tertiò fallit* Maranta *de ordin. jud.part.4. dif.6. num.53.vers. Secundas, & dist.11. nu. 59. in addit. vers. Quinto*, Morla *in emp.jur. part.1. tit. 2. q.13. nu. 10. vers. Et non solum*, Farin. *in praxi crim. part.1. q.8. num.100.* Jul.Clar. *§.fin.q.36. num.6.* Carocc. *de excep.in excep.2. q.5. num.9.* Thoro *in compend.decis. part.3. sect.3. verbo reconventio col.3. post prin. fol.31.* Bolaños *in Curia Philip. tom.1. par.1. §.5. sub numer.18.* Bobad. *in polit. lib.2. c.162.* Carol.de Gras. *de effect.Cler. effect.1.num.763. 764. & 765.* Giseber. *de reconven. c.11. num.33.* Cevallos *de cognit. per viam violen.part.2.quæst. 68.num.11.* Decian. *tract.crim.lib.4.c.9.n.17.* Petr.Barb. *in l.2.§.legatis à n.163. & in l.qui prior 29. à num.86. ff. de judiciis*, Martha *de jurisd.part.4. cent.2.casu 107.nu. 9. & num.11.* Portoles a Molinum, §. *Clericus num.44.* Morla *in emp.jur.part.1.tit.2.in præmis.num.154.in fine*, ibi: *Et hæc sententia*, Trentaciq. *var.lib.2.de mut.petit. res.1.n.33.vers.3.* Borell. *in sum. dec.part. tit.7.num.84.* Pereyra *de manu Reg. part.2. cap. 122.num.4.vers. Dixi, vel de natura*, Squillante *Privil.Cler.c.7.num.69.* Tondut. *de præven. jud. part.2.c.58.n.10.* Manfrella ad Capi. Latro *dec.141.nu.11.* Caracciol.*de foro Privil.qu.16.num. 14.* Scaccia *de jud.par.1.capite 11. n.93. vers.In criminali*, Augustt.Barbosa *in cap.1.n.15.juxta tria de mut.petit. & de jure Eccl. uni. lib.1.c.39.§.2. n.148.* Gregor. Lopez *l.57.nu.4.vers. Item limita nisi reconventio tit.6. part.1.* Amendola ad Franchis *dec.193.n.8.*ubi Riccius *in fine*, Ansald.*de jurisd.part.3.tit.unico c.9. n.117.* Maresca *de reconven.enarrat.2.n.105.ad 110.* Ripoll.*var.c.1.nu.121.* Cancer.*var.part.2.c.13.n.60.*Fermosin. *in rub.quæst.6.de mutu.petit.*Gambacurta *de Immun.Eccl.lib.7.cap.13.n.3. vers.3.est casus*, Bonacina *de censur.in Bulla Cœnæ disp. 1.qu.16.sect.1.punct.6. n.8.vers. Limita secundo*, Reginald. *in praxi fori pœnit. lib.9.n.352.vers.2. cessat*, Diana *res.mor.part.4. tract.1.res.65. & in coordinat. part.9. tract.2.res.73.nu.2.* Thom.del Bene *de Immun.Eccl.tom. 1.c.6.dub.1.n.6. in fine, & dub. 11.n.1.2.& 3.& c.7.dub. 11.sect.1.n.3.* Leander. *q.mor.par.4.tract.3.disp.15. q.13.*

87 Limita 10. ubi per reconventionem venirer gravanda persona Clerici, propter quam Clericus possit incarcerari, nam tali casu non admittitur reconventio, Felin. *in cap.at si Clerici num.10.vers. Fallit quarto de jud.* Aufrer.ad Capel.Tholosan. *dec. 195. littera R, vers. Quarto fallit*, Maranta *de ordin.jud.part.4. dist.11. numer.59. in addit. versic. Sexto limita*, Scaccia *de jud. lib.1. cap. 11.num.102.* Farinac. *in prax. part.1.quæst.8. num.103.* Martha *de jurisd. part.4. cent.2.casu 107. numer.13.* Carol. de Gras. *de effect. Cler.effectu 1.num.773. & nu.189.* Vela *dissert.45.num.91. vers. Quamquam*, ibi : *In his namque*, Diana,Thom. del Bene, Leander,& alii *locis citatis num.86.*

88 Limita 11. quando causa reconventionis Clerici coram judice sæculari pareret præjudicium causæ conventionis per Clericum motæ, nam tunc non procedit reconventio, Carol. de Gras. *de effect.Cler. effectu 1.num. 782.* latè Fontanella *dec. 335. tota signanter à num. 13.p.2.*

89 Limita 12. quòd Clericus reconventus coram judice sæculari in casu licito, si ab eo condemnetur, non potest fieri executio per judicem sæcularem, nec in persona, quæ semper censetur excepta nec in rebus Clerici reconventi, sed mittere debet litteras requisitorias subsidiarias ad judicem Ecclesiasticum, Ursil. ad Afflict. *dec.173.num.2.* Vivius *dec.49.num.6. lib.1.* Cevallos *de cognit. per viam violen. part.2. quæst.54. nu. 12.* Fontanella *dec.109.num.5.part.2.* Borell.*in sum.decis. part.1,tit.7. num.85.* Bonacina *de legib.disp.10. quæst.2. punct. 1. §.4. num.5. limit.3. & ad Bullam Cœnæ disp. 1. qu.16. punct.4. §.6. numer.8.* Ansald. *de jurisd. part.3.tit. unico c.9.à num.127.* Riccius *collect. 2287. vers. Quod cum*, Fermosin. *in rub. quæst. 7. tota de mut. pet.* Amat. *resol.86. num.60. vers. Licet actualis*, Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. secundum editionem Romanam anni 1630. cap.11.* Caroccius *de excep. in excep. 22. quæst. 5. num.14.* Trentacinq. *var.lib.2. de mut.petit.resol.1.num. 33. versic. Tertio*, ibi: *Nota in hoc casu*, Tondut. *de præven. jud. part.2. cap.58. nu.23.* Reginald. *in praxi fori pœniten.lib.2. num.352.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effect.1.num.790. & 791.* Martha *de jurisd. part.1. c.50. num.34. & par.4. cent. 2. casu 151. num. 2.* Marinis *resol. lib.1. resol.53. numero 17.* Manfrella ad Capi. Latro *dec. 141. num.13.* Augustt. Barbosa *de jure Eccl. uni.lib.1.cap. 39.§.2.n.157.* Squillante *de Privil.Cler.cap.7. numer.74.* Bellet. *disq.Cler.part.1.tit.de favore Cler. Reali §.3.nu.3.* Vela & si disputet *dissert. 45. num.91. vers. Quamquam* ibi. *Sed nec in bonis*, Ciarlin. *contr. foren. lib.1. c.53.nu. 32.* Diana *res. mor. part. 4. tract. 3. & 65. & in coordin. par.9. tract.2. res.73.n.4. & res.83, tota*, Thom. del Bene *de Immun. Eccl.tom.1.c.7. dub.11.sect.2. tota*, Leander *q.mor.tom.4. tract.3. disp.15.qu.12. in fine*, Maresca plures addit. *de reconv. enarr.at.2. n.118.* Sed circa hanc limitationem Lector videat tradita *dec.223. hac part.4.*

Quod dixi de reconventione Clerici in causa me- 90
rè civili coram judice sæculari, procedit etiam in corpore Ecclesiastico, ut si Capitulum Canonicorum, Communitas Clericorum, Monasterium, seu Collegium Religiosorum, vel Monialium per suum Syndicum, OEconomum, Procuratorem seu Rectorem nomine Ecclesiæ conveniat laicum in causa merè civili coram judice sæculari, potest pariter Corpus Ecclesiasticum reconveniri per laicum actione merè civili coram eodem judice sæculari, Quia Corpus Ecclesiasticum non habet majus, aut fortius privilegium fori, quàm singulæ personæ Ecclesiasticæ, ut abundè exornavi *dec.123. à num.1. ad 14. part. 3.* ubi sub *num. 2.* dixi in confirmationem, quòd eædem rationes, quæ procedunt de quolibet Clerico, procedunt etiam in qualibet speciali Communitate Ecclesiastica, Suarez *lib.4. de Immun. Eccl. c.31. num.10.* Cast. Palaus *in oper. mor. part.2. tract. 12. disp. unica punct. 11. num. 4.fol.133.* & expressè hanc sententiam ex Joan.Andr. Felino, Imola, & Decio probat Rodriguez *quæst. regul. tom. 2. quæst. 62. art. 11.* quos refert Larrea *decis. 4. num.11. in fine*, quidquid dicant Bald. & Alexander de Nevo, quos sequitur Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu 1. num.781.* quos nervosè defendit, & secundùm eorum opinionem in Granatensi Prætorio ita judicatum, testatur idem Larrea *decis.4. tota*, Augustt. Barbosa *in c.1. in fine de mut. pet.* quia contra eos, & alios quos citat Larrea *dec.4. num. 22.* est verior, & receptior sententia, ut testatur Fontanella *decis.337. à num.3. ad 11. par.2.* Maresca *de reconv. enarrat.2. num.142.143. & 144.* fuitque observatum per collaterale Concilium Regni Neapolis in casu relato per Thoro *in compen. decis. part.3. sect.2. verbo laicus fol.5.* & fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari 14. Decembris 1629. contra Capitulum Ecclesiæ Ilerden. & per Cancellarium Erill, 10. Februarii 1632. contra Capitulum Canonicorum Ecclesiæ Barcinonæ, & per eumdem Cancellarium 4. Novembris 1638. contra Capitulum, & Canonicos Sedis Metropolitanæ Tarraconæ : Et per Cancellarium Monserrat 7. Novembris 1687. contra Doctorem Josephum Bollò Rectorem Ecclesiæ Parochialis Sanctæ Columbæ de Centelles, *quas declarationes tradidi n.4. & num.42. vers.3. 4.5. & 7.*

Sicut, è contrario, si laicus conveniat Clericum 91
in causa merè civili coram judice Ecclesiastico, potest laicus per Clericum reconveniri actione pariter merè civili coram eodem judice Ecclesiastico, propter

pter eaſdem rationes, & jura tradita, *à num.* 25. expreſsè *gloſſ. in c. fin. verbo de jure verſic. Item per reconventionem de excep. in* 6. Aretin. Aufrer. & Cavalcan. quos refert, & ſequitur Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1, *num.* 796. Gallup. & Bero quos citat, & deciſum tradit Cutel. *dec.* 16. *num.* 25. *verſ. Et per eumdem*, quibus addendi ſunt Felinus *in c. at ſi Clerici nu.* 8. *in fine*, *verſic. Ad ſecundum de judic.* Queſad. *diver. quæſt. c.* 20. *n.* 4. Aviles *in c. prætor.* 20. *gloſſ. uſurpen. num.* 11. *in fine*, Bobad. *in polit. l.* 2. *c.* 17. *num.* 128. Bolaños *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 1. §. 5. *num.* 18. *verſ. De que ſe ſigue*, Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 120. *num.* 8. Scialoja *de foro comp. c.* 13. *nu.* 2. *verſic. Et ſic*, Faber cum deciſione Senatus Sabaudiæ *in ſuo C. lib.* 3. *tit.* 12. *def.* 12. Mareſca *de reconv. enar. num.* 99. Thoro cum deciſione Collateralis Conſilii Regni Neapolis *part.* 3. *ſect.* 2. *verbo laicus fol.* 5.

92 Sic ſi laicus conveniat Officialem, ſeu familiarem Sancti Officii coram Dominis Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis in cauſa merè civili, poteſt laicus reconveniri per Officialem, ſeu familiarem Sancti Officii, alia cauſa merè civili coram eiſdem Inquiſitoribus, latè probat contrariis reſpondens Cutel. *dec.* 16. *à nu.* 4. *ad* 10. *ſignanter à n.* 21, *ad* 28. & deciſum teſtatur *nu.* 33. *verſ. Item hic in fine*, quem ſecutus fui *deciſ.* 30. *numer.* 134. *par.* 1. addo Mareſc. *de reconv. enar.* 2. *nu.* 54. niſi lis fuerit per Officialem ſeu familiarem S. Officii affectata, & procurata Cancer. ita obtinuiſſe teſtatur *part.* 2. *var. c.* 13. *n.* 56. *verſ. Et ita*, Ego *d. dec.* 30. *n.* 135. *p.* 1.

93 Animadvertendum tamen eſt pro regula generali, quòd reconventio Clerici in cauſa merè civili coram judice ſæculari non procedit in caſibus illis, in quibus proponi non poteſt contra cæteros actores laicos, Martha *de juriſd. par.* 4. *cent.* 2. *caſu* 107. *numer.* 7. Cevall. *de cognit. per viam violen. par.* 2. *q.* 68. *numer.* 13. Mareſca *de reconv. enar.* 2. *n.* 120.

94 Unum ultimò ſcias, quòd in Cathalonia ſalarium exigitur, & recipitur à judice de reconventione, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis*, *Ferdinandi tom.* 2. *collat.* 9. *c.* 7. *nu.* 33. *fol.* 202. *in noviſ.* ubi Deſpujol *verbo ſalarium non recipitur fol.* 186. Cancer. *part.* 2. *var. c.* 13. *num.* 1. & 7. Ripoll. *var. c.* 4. *num.* 62. & *in addit. ad Peguer. rub.* 5. *n.* 5. latè Fontanella *dec.* 214. *à nu.* 4. *ad* 9. *part.* 1. Romag. in addit. ad Conciol. *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 15. *numer.* 19. & idem in aliis Regnis, quibus recipitur ſalarium de ſententiis, ut citatis Mier. Ferrer. & Cancer. practicis noſtris tradit Mareſca *de reconven.*

95 *enar.* 1. *num.* 104. Non tamen † auget nec mutat reconventio qualitatem, & naturam cauſæ, ut major dicatur ad effectum evocationis ad Regiam Audientiam, aut ut non poſſit decidi ab uno ſolo Re latore, vel ad effectum denuntiationis proceſſus, Ferrer. *part.* 1. *obſer. c.* 4. & *part.* 3. *c.* 287. Peguer. *in praxi civ. rub.* 21. *num.* 3. Mareſ. *de reconv. enar.* 1. *n.* 227. Deſpujol ad Mier. *verbo ſalarium non recipitur*, *verſ. Licet autem fol.* 186. Ripoll. *var. c.* 4. *num.* 59. 60. & 61. & *in addit. ad Peguer. in praxi civ. rub.* 5. *num.* 6. & 7. Cancer. *par.* 2. *var. c.* 13. *n.* 1. & 7. Fontan. *dec.* 214. *à num.* 9. *part.* 1. Romag. in addit. ad Conc. *ad ſtat. Eug. lib.* 2. *rub.* 15. *num.* 20.

96 An autem reus excommunicatus poſſit actorem reconvenire? Reſp. quòd non, *c. cum inter* 5. ubi Barboſa & Fermon. *de exception. gloſſ. in capit. intelleximus de judiciis*, Socin. *in c. ſacris numero* 315. & 316. ubi tribus modis limitat *de ſenten. excommunicat.* Carocius *de excep. excep.* 86. *num.* 10. Surd. *de aliment. tit.* 8. *Privileg.* 83. *num.* 2. Pereg. *de jure fiſci lib.* 3. *tit.* 11. *num.* 19. Carol. de Graſ. *de excep. exec.* 4. *num.* 22. Caſt. Palaus *in oper. mor. part* 6. *tract.* 29. *diſp.* 2. *punct.* 14. §. 2. *ſub num.* 10. Lezana *in ſum. q. regul. part.* 3. *verbo excommunicatio ſub n.* 36. Fermoſin. *in cap. intelleximus q.* 22. *de judiciis*, Fontanella *dec.* 351. *num.* 7. *part.* 2. Xammar. *defin.* 134. *num.* 17. Leand. aliis additis *quæſt. mor. part.* 4. *tract.* 2. *diſp.* 12. *qu.* 4. ubi intelligit, niſi aliàs in defenſionem propriam.

ARGUMENTUM.

An Clericus de juribus, & impoſitionibus receptis, & exactis à vaſſallis laicis teneatur reddere rationem in Curia ſæculari Officii Magiſtri Rationalis.

SUMMARIUM.

1 *Clericus de juribus, & impoſitionibus receptis & exactis à vaſſallis laicis tenetur reddere rationem in Curia ſæculari Officii Magiſtri Rationalis.*

2 *Clericus ſequeſtri fructuum beneficii de Regio patronatu tenetur rationem reddere in Curia ſæculari Officii Magiſtri Rationalis, numer.* 2. & 3.

4 *Magiſter Rationalis infra quantum tempus debet audire computa Officialium Regiorum triennalium.*

5 *Magiſter Rationalis infra quantum tempus debeat abſolvere, vel condemnare Officiales Regios triennales pro omiſſionibus commiſſis.*

6 *Officiales Regii tam perpetui quàm temporales quando debent querelari pro omiſſionibus, ut poſſint condemnari in quantitatibus omiſſis, unà cum pœna undecupli, n.* 6. 7. & 8.

9 *Officiales Regii, tam perpetui quàm temporales, ſi definitis computis in Officio Magiſtri Rationalis comparuerint cum memoriali aſſerentes recepiſſe aliquas partitas, de quibus computum non dederunt, an ſint audiendi, vel condemnandi.*

10 *Officiales dantes computa in Officio Magiſtri Rationalis juxta extractionem, & verificationem computorum per Notarios ſuarum Curiarum extractorum, ſi aliquas quantitates celaverint, condemnari poſſint ad ſolvendum quantitates celatas in redditione computorum, unà cum undecuplo.*

11 *Jurati, Conſules, ſeu Patiarii qui in Cathalonia portant baculum propter mortem, ſeu abſentiam Vicariorum, & Bajulatorum, teneantur reddere rationem in Officio Magiſtri Rationalis, & ſi in eis fraudes commiſerint, poſſint condemnari in quantitatibus fraudatis, unà cum undecuplo.*

12 *Vicarii Regii, qui ſonum emiſerunt, non poſſunt illius inſecutionem pecuniis, vel compoſitionibus remittere, numer.* 12. & *ſi hoc faciunt, & fraudant, condemnantur cum undecuplo, num.* 13.

14 *Magiſter Rationalis an poſſit remittere, & componere pœnas omiſſionum Officialibus Regiis in totum, vel in partem, pro ut ſibi benè viſum fuerit, n.* 14. & 15.

16 *Contra fidejuſſores, vel hæredes Officialis Regii ſuper omiſſionibus in computis, factis, quomodo procedendum ſit per Magiſtrum Rationalem, n.* 16. & 17.

17 *Teſtis deponens in Officio Magiſtri Rationalis contra Regium Officialem ſuper omiſſionibus in redditione computorum commiſſis an debeat eſſe cognitus, n.* 18. & *an major omni exceptione, n.* 19. 20. 21. 22. & 23.

24 *Teſtes ſingulares an probent in Officio Magiſtri Rationalis contra Officialem, ejuſque fidejuſſores condemnandos in quantitatibus omiſſis, & fraudatis, unà cum pœna undecupli, numer.* 24. 25. 26. & 27. *diſtingue duos caſus n.* 28. 29. 30. 31. & 32. & *quo numero eſſe debeant, n.* 33. 34. 35. 36. 37. & 38. & *condemnandum ad pœnam ordinariam, num.* 39. & 40. & *de obſervantia Officii Magiſtri Rationalis, n.* 41.

42 *Teſtes carcerati, ſeu compoſiti non probant contra officiales, & quid in Officio Magiſtri Rationalis.*

43 *Testes non probant in criminalibus absque expressione temporis saltem mensis, & quid in Officio Magistri Rationalis.*

DECISIO CCXLIII.

1 REsp. affirmativè, sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Manegat, Consultoribus Ferrer, Amell, Peguera, & Guardiola 26. Augusti 1587. contra Capitulum Canonicorum Sedis Barcinonæ, Dominum Castri, & termini Villæ de Sitges, ut rationem redderet in Officio Magistri Rationalis de juribus, & impositionibus per dictum Capitulum receptis, & exactis in dicta Villa de Sitges. Et refert Ripoll. in addit. ad Pegueram *in praxi civil. rub. 4. num. 119.* Ego *dec. 10. n. 112. part. 1.* me citato Bolero *de decoctor. tit. 2. quæst. 5. n. 8. in fine.*

2 Similiter Clericus administrator, collector, seu sequester fructuum beneficii de Regio patronatu tenetur reddere rationem in Curia sæculari Officii Magistri Rationalis. Ita fuit in Cathalonia declaratum per Jalpi Tertium 23. Januarii 1655. ratione mandati contra Joannem Baptistam Vila I. V. Doctorem Presbyterum, & Canonicum Sanctæ Ecclesiæ Barcinonæ uti collectorem fructuum Archidiaconatus Bitulonæ, vulgò *de Bessors*, de patronatu Domini nostri Regis à Curia sæculari Locum Tenentis Magistri Rationalis, cum quo ei injunctum fuit, quatenus ut collector prædictus redderet computum dictorum fructuum per eum collectorum, fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per ejus fisci Procuratorem, & dictum Joannem Baptistam Vila Presbyterum, & Canonicum dictæ Ecclesiæ locum non fuisse, nec esse. Quam declarationem tradidi *dec. 10. n. 113. par. 1.*

3 Et in alio casu per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Vilosa, Pons, & Castellvi, & Rull, 3. Octobris 1661. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per Venerabilem Abbatem Sancti Cucuphatis Vallen. antiquiorem, & eo nomine Præsidentem Sacræ Religionis Sancti Benedicti Ordinis Claustralis Provinciæ Tarraconæ, & Fratrem D. Gasparem Cassamijana, & Fratrem Ugonem de Montaner dictæ Religionis, ut administratores spolii Venerabilis Fratris D. Jacobi Meca quondam Abbatis Sancti Salvatoris de Breda, electi Monasterii Beatæ Mariæ de Ripoll, procedimentis ad instantiam Procuratoris Fiscalis Patrimonialis factis, prætendentis dictos administratores debere solvere de bonis dicti spolii dicti Abbatis Meca pensiones, ad quas dicta Abbatia de Ripoll de tempore, quo fuit sequestrator Regius, Jacobus Verneda, qui virtute commissionis Regiæ dicto Abbati Meca fructus dicti Abbatiatus de Ripoll tradidit, fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica locum non fuisse, nec esse.

Sed quia item venit in manus tractare de Officio Magistri Rationalis, præter ea quæ tradidi *dec. 10. à num. 105. ad 140. part. 1.*

4 Quæro 1. infra quantum tempus Magister Rationalis debet audire computa Officialium Regiorum triennalium? Resp. quòd infrà quatuor annos postquam habere desierint dicta officia triennalia, tenetur absolvere, vel condemnare pro culpis, negligentiis, & omissionibus per eos in eorum officiis commissis, quod si non fecerit, tam dicti Officiales, quàm fidejussores sunt absoluti, *Constit. unica, tit. de Ofici de Mestre Racion.il*, Berart. *in specu. visit. c. 14. num. 5.*

5 Quæro 2. An Magister Rationalis teneatur infra quatuor annos absolvere, vel condemnare Officiales Regios triennales pro culpis, negligentiis, & omissionibus per eos in eorum officiis commissis, an verò sufficiat, quòd intra quatuor annos Fisci Procurator Patrimonialis querelam instituat contra eos pro omissionibus commissis? evenit iste casus in officio Magistri Rationalis contra Joannem de Tort Vicarium Villæ Francæ confluentis, qui opposuit inter alia de lapsu quadriennii de jure nostro patrio in favorem Regiorum officialium triennalium indulto. Sed quia constabat ex meritis processus dictum Joannem de Tort dictum officium obtinuisse, & rexisse usque ad mensem Maii 1603. & querelam instante Fisci Procuratore Patrimoniali receptam fuisse contra eum pro omissionibus per illum commissis 5. Januarii 1606. tribus annis, & octo mensibus tantùm elapsis à die quo regimen perfecerat, sicque non adhuc dicto quadriennio emerso: fuit condemnatus, elapsis tribus quadrienniis, in quantitate fraudata cum pœna undecupli, sententia lata die 3. Decembris 1620. Referente Magnifico Ludovico Besturs Assessore Bajuliæ Generalis, & Fisci Advocato Patrimoniali existente Magnifico Hipolito de Montaner. Verum tamen est, quòd sua Regia Majestas remisit dicto Joanni de Tort pœnam undecupli, voluit autem, quòd solveret simplum, ut constat ex epistolico rescripto. Dat. Matriti 11. Septembris 1621. quod habetur in regestro 1. Regiorum rescriptorum Officii Magistri Rationalis *fol. 139.*

Quæro 3. Quando Officiales in Officio Magistri Ra- 6
tionalis debent querelari pro omissionibus, ut possint condemnari in quantitatibus omissis, unà cum pœna undecupli? Resp. quòd finitis, expeditis computis, juxta Regiam pragmaticam Serenissimi Domini Regis Alphonsi. Dat. in Fœlicibus Castri 18. Octobris 1441. & in hoc non est ulla difficultas, vidi enim infinita exemplaria in Officio Magistri Rationalis.

Cum hac tamen distinctione, quòd si Officiales sint 7
perpetui, hoc est durante vita, ut receptor Bajuliæ Generalis, & similes, si in primo computo commiserint fraudes, & illud jam fuerit definitum possunt querelari & puniri in quantitate fraudata unà cum pœna undecupli. Ita fuit declaratum in Officio Magistri Rationalis in favorem Fisci Procuratoris Patrimonialis contra Raphaelem Balcells receptorem Bajuliæ Generalis, & ejus fidejussores Martinum Joannem de Spuny, & Petrum Ferran, Relatore Don Accasio de Ripoll Assessore Bajuliæ Generalis, & Fumaz, & Desplà Fisci Advocato 11. Decembris 1628. nam cum dictus Raphael Balcells 28. Septembris 1599. fuisset nominatus receptor Bajuliæ Generalis, & dedisset computa sua, usque ad annum 1605. scilicet septem computa, unum pro quolibet anno, & in computis annorum 1602. & 1603. fraudaverit Regium patrimonium, & illa fuissent definita, non obstante, quòd non fuissent definita computa anni 1605. & pars hæredum dicti Balcells & suorum fidejussorum formiter opposuerit schedula oblata 3. Aprilis 1628. dicta computa non fuisse finita, nec definita in Officio Magistri Rationalis, replicante Fisci Procuratore Patrimoniali Schedula oblata 20. Junii 1628. quòd computa annorum 1602. & 1603. jam erant finita, & definita, fuit declaratum contra hæredes dicti Balcells & eorum fidejussores, condemnando illos in pœnam undecupli, simul cum quantitate fraudata.

At si Officiales sint triennales, & in eorum com- 8
putis fraudes commiserint, non possunt condemnari in pœnam undecupli, simul cum quantitatibus fraudatis, nisi omnibus computis totius triennii finitis, & expeditis, ita ut non sint alia computa daturi, Ramon ita audivisse testatur *cons. 35. sub numero 31.* Adeò quòd si Officiales triennales dederint computum pro primo anno, & in eo fraudaverint Regium patrimonium, & hujusmodi computum fuerit finitum, & expeditum, possunt pro eo querelari, sed solùm modò condemnari in quantitate fraudata, non autem in pœna undecupli, sed expectanda est conclusio computi ultimi triennii. Ita fuit observatum in Officio Magistri Rationalis referente Magnifico Ludovico Besturs, Assessore Bajuliæ Generalis, & Magnifico Hipolito de Montaner Fisci Advocato Patrimoniali die 4. Martii 1617. contra Antonium Alguer Vicarium, & Bajulum Villæ & Vallis de Ribes, in qua defuncto dicto Alguer

guer ante præsentationem ultimi computi fuerunt condemnati fidejussores in simplo quantitatis fraudatæ, reservato jure Fisci Procuratori quoad pœnam undecupli in alio judicio. Similis per eumdem Relatorem, & Fisci Advocatum 11. Februarii 1617. in causa fidejussorum Petri Ciurana Vicarii Podii Ceritaniæ. Similis 30. Octobris 1659. referente Nobili Josepho de Balaguer tunc Assessore Bajuliæ Generalis, nunc Decano Regiæ Audientiæ, me Fisci tunc Advocato Patrimoniali in favorem Francisci Vicens, & aliorum fidejussorum Francisci de Duran Vicarii Civitatis Minoriss. Et referente Nobili Josepho de Potau Assessore Bajuliæ Generalis, me Fisci Advocato Patrimoniali die 20. Novembris 1656. Petrus Mas Vicarius Regius Villæ Franchæ Pœniten. qui finito triennio continuavit usque ad adventum novi successoris, sed pro primo triennio dedit computa, & cum in eis fraudasset, petiit Fisci Procurator Patrimonialis illum in quantitatibus fraudatis cum pœna undecupli condemnari, atquia ipse adhuc continuabat officium, fuit tantùm in simplo quantitatum fraudatarum condemnatus, & absolutus à pœna undecupli.

9 Quæro 4. si Officiales, tàm perpetui, quàm triennales, si finitis, & definitis computis in officio Magistri Rationalis comparuerint cum memoriali asserentes recepisse aliquas partitas, de quibus computum non dederunt, an sint audiendi, vel condemnandi? Resp. Quòd quidquid aliud sit, quando agitur de condemnandis Officialibus, pro crimine barataræ, de quo latè Bobad. *in polit. lib. 5. capit. 1. à num. 99.* Berart. *in specu. visit. cap. 17. à numer. 123.* Tamen quod attinet ad pœnam undecupli in officio Magistri Rationalis, sic distinguendum existimo. Nam aut Officiales exhibent memoriale ante factam denuntiationem per Fisci Procuratorem, vel ante ceptam querelam contra illos, eo casu, sunt audiendi, & est locus purgationi moræ. Si verò Officiales exhibent memoriale jam facta denuntiatione per Fisci Procuratorem, vel jam capta querela contra eos, non est locus purgationi moræ, sed sunt condemnandi in quantitatibus fraudatis, unà cum pœna undecupli, ad Bobad. *in polit. lib. 4. cap. 5. num. 18.* Guttier. *pract. lib. 4. quæst. 37. num. 35.* Farinac. *de furtis quæst. 173. numer. 24.* Alfaro *de offic. fiscal. gloss. 20. §. 3. numer. 75.* Xammar. *de offic. jud. par. 1. quæst. 11. num. 51.* Et ad tradita per Ripoll. *var. cap. 7. numer. 242. & 243.* Cancer. *part. 3. var. capit. 6. numer. 111.* Pichard. *in disput. de mora num. 108. & 118.* & juxta secundum membrum distinctionis fuit observatum in officio Magistri Rationalis referente Magnifico Ludovico Besturs Assessore Bajuliæ Generalis, & Magnifico Hypolito de Montaner Fisci Advocato Patrimoniali 16. Maii 1616. contra Laurentium Rabassa Bajulum Villæ de Terrassa, qui transacto anno, quatuor mensibus post computa finita, & definita, & incepta contra eum querela pro aliquibus omissionibus comparuit cum memoriali, sed fuit dictum non licere dicto Rabassa prædictum memoriale, nec alia computa præsentare, cum scienter illa fraudasse, & omisisse credatur. Idem antea fuit declaratum in favorem Fisci Procuratoris contra Thomam Mercader Lenjador domicellum Civitatis Dertuzæ in capite tertio sententiæ latæ referente Hieronymo Pujadades Assessore Bajuliæ Generalis, & dicto Magnifico Hipolito Montaner Fisci Advocato Patrimoniali 26. Aprilis 1613. quæ fuit in gradu supplicationis confirmata 17. Aprilis 1617. referente Magnifico Joanne Gallego antiquiore Doctore Regiæ Audientiæ, eodem Magnifico Hipolyto de Montaner Fisci Advocato. Similis in favorem Fisci Procuratoris contra Josephum Mas olim Bajulum Villæ Franchæ Pœniten. die 2. Novembris 1656. referente Magnifico Thoma Arques Assessore Bajuliæ Generalis, me existente Fisci Advocato Patrimoniali.

10 Quæro 5. An Officiales dantes computa in Officio Magistri Rationalis juxta extractionem, & verificationem computorum per Notarios suarum Curiarum extractorum, si aliquas celaverint quantitates, possint condemnari ad solvendum quantitates celatas in redditione computorum unà cum undecuplo? Resp. Quòd sic, reservato jure dictis Officialibus, si quod eis competit contra prædictos Notarios in alio judicio, sic fuit observatum in officio Magistri Rationalis 30. Aprilis 1616. ad relationem Magnifici Ludovici Besturs Assessoris Bajuliæ Generalis, existente Magnifico Francisco Mijavila Franquesa Fisci Advocato Patrimoniali contra Joannem de Ribes olim Vicarium Campi Rotundi. Similis 13. Julii 1616. referente dicto Magnifico Ludovico Besturs, & existente Advocato Fisci dicto Magnifico Francisco Mijavila Franquesa contra Petrum Puig olim Subbajulum Villæ de Puigcerda. Similis 13. Septembris 1625. contra Julianum Mauran olim Bajulum de Prada de Confient, referente Nobili Acasio de Ripoll Assessore Bajuliæ Generalis, ac intervenientibus Magnificis Hypolito Montaner de Regio Concilio, & Fisci Advocato, Assessoribus Bajuliæ Generalis de quo casu latè scripsit idem Ripoll. *var. cap. 1. num. 380. ad 387.* Et modernè ita fuit decisum 11. Julii 1661. ad relationem Magnifici Gomes & Puiguert, Assessoris Bajuliæ Generalis, me existente Fisci Advocato Patrimoniali, contra Franciscum Guells Bajulum Villæ Franchæ Pœniten. Conferunt tradita per Berart *in spec. visit. cap. 16. n. 65.*

Quæro 6. An Jurati, Consules, seu Patiarii, qui in 11
Cathalonia portant baculum propter mortem, seu absentiam Vicariorum, & Bajulorum teneantur reddere computa in Officio Magistri Rationalis, & si in eis fraudes commiserint, possint condemnari in quantitatibus fraudatis unà cum pœna undecupli? Resp. Quòd sic. Ita fuit observatum 30. Aprilis 1616. ad relationem Magnifici Ludovici Besturs Assessoris Bajuliæ Generalis, existente Magnifico Francisco Mijavila Franquesa Fisci Advocato Patrimoniali, contra Joannem Caderset, Consulem in ordine primum Villæ Campi Rotundi, & propter defectum Vicarii dictæ Villæ, Regentem Officium Vicarii ejusdem Villæ. Similis 18. Martii 1617. ad relationem dicti Magnifici Ludovici Besturs, & Magnifico Hypolito de Montaner existente Fisci Advocato Patrimoniali, contra Galcerandum Font, Consulem in Ordine primum Villæ Oloti, & propter mortem Locum Tenentis Regentis Vicariam dictæ Villæ, Regentem Officium Locum Tenentis Vicarii ejusdem Villæ Oloti. Pro quibus conferunt Fontanella cum decisione nostri Senatus *de pac. nup. tom. 1. claus. 4. gl. 10. part. 2. n. 93.* Berart *in spec. visit. cap. 4. n. 23.*

Quæro 7. An Vicarii Regii, qui sonum emiserunt, 12
possint illius insecutionem pecuniis, vel compositionibus remittere? Resp. Quòd non, *const. 10. anni 1599.* Don Michael de Calderò *dec. 31. nu. 53. part. 1.* Fontanella, dicit malè servari in Cathalonia, cum vix aliud habeant, ex quo majores pecunias extrahant, quàm ab his compositionibus, *de pac. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 45.*

Adeò quòd Vicarii Regii si insecutionem soni emis- 13
si pecuniis, & compositionibus remiserint, tenentur de hujusmodi pecuniis, & compositionibus computum dare in Officio Magistri Rationalis, at si omiserint & penes se retinuerint, condemnantur ad solvendas quantitates defraudatas Regio Fisco Patrimoniali, unà cum undecuplo. Sic fuit observatum in favorem Fisci Procuratoris Patrimonialis contra Petrum Gibert Vicarium, & Bajulum Villæ Cervariæ, qui solitus erat committere tractatum, & concordiam compositionum Michaeli Centoll Regio Portario, Procuratori Fiscali Curiæ Cervariæ, & hoc ad majorem cautelam, ut fraudulenter compositiones totius fierent, & signanter in sonis emissis, accepta pecunia per dictum Centoll per eum composita, & tractata, dictus Vicarius Petrus Gibert tractata, & conventa per dictum Centoll adimplebat, condemnatus fuit in quantitatibus fraudatis unà cum undecuplo, die 4. Decembris 1612. ad relationem Magnifici Francisci Roig Assessoris Bajuliæ Generalis, & Hypolito de Montaner Fisci Advocato, quæ postea fuit executioni demandata in locum dicti Magnifici Francisci Roig provisione facta 26. Octobris 1630. per Nobilem Accasium

de

de Ripoll Assessorem Bajuliæ Generalis, & Fumaz, & Despla Fisci Advocato. Similis 21. Novembris 1656. contra Joannem Gras, & Sans Vicarium Regium Civitatis Tarraconæ, referente Nobili Josepho de Potau Assessore Bajuliæ Generalis, me Fisci Advocato Patrimoniali. Similis 25. Novembris 1656. contra Franciscum Aguilò Vicarium Villæ Montisalbi, relatore Magnifico Thoma Arques Assessore Bajuliæ Generalis, me Fisci Advocato.

14 Quæro 8. an Magister Rationalis possit remittere, & componere pœnas omissionum Officialibus Regiis in totum vel in partem, prout sibi benè visum fuerit? Resp. Quòd antiquitus facere poterat cum interventione coadjutorum ordinariorum, & extraordinariorum, *juxta pragmaticam Serenissimi Domini Regis Alphonsi dat. in Fœlicibus Castri contra pontem currum 15. Octobris* 1441. prout fecit Nobilis Gaspard de Vilanova, & Perves, Baro de Perves, Locum Tenens Magistri Rationalis 23. Februarii 1594. cum Doctore Andræa Ribelles, Regente Vicariam Civitatis Dertuzæ, qui fuit remissus, & compositus in quantitate centum, & decem librarum, & cum Petro Daroca Subvicario ejusdem Civitatis Dertuzæ, qui fuit compositus, & remissus in quantitate triginta librarum. Idem fecit dictus Nobilis Gaspar de Vilanova die 4. Februarii 1606. cum Matthæo Esteve Bajulo Villæ de Prada de Conflent, qui fuit remissus, & compositus in quantitate ducentum librarum.

15 Hodie verò Magister Rationalis non potest remittere, & componere pœnas omissionum Regiorum Officialium, ex Regia Epistola tenoris sequentis. Extra. *Al muy Reverendo en Christo Padre, y amado Consejero nuestro el Arcobispo de Sarageca, Nuestro Lugar Tiniente, y Capitan General en los Nuestro Principado de Cataluna, y Condados de Rossellon. y Cerdano.* Intus vero. *El Rey, muy Reverendo en Christo Padre, del nuestro Consejo, Nuestro Lugartiniente, y Capitan General. Hase recibido vuestra Carta de 18. de Junio mas cerca passado, con los papeles que en ella venian, para satisfaccion de las remissiones, que en el Officio de Maestre Rational se han hecho de penas de onze tantos, y la relacion de las causas que se tratan sobre los quintos de las imposiciones entre mi Regio Fisco, y algunas Universidades. Y aunque las hechas hasta aqui se podian, y devian escusar, es mi Real voluntad, que dea qui adelante no se hagan por convenir assi à mi Real servicio, y que luego me aviseis con particularidad, que composiciones son las de la memoria, que he visto, de que cantidad la remission, y que tanta la pena, que devian. E quanto à las causas de los quintos sere muyp servido procureis, y deis orden, que se tenga particular cuydado, en que se despachen con toda la brevedad possible. Dat. En San Lorenzo à 20. de Agosto* 1611. YO EL REY *Ut. Don Didacus Clavero Vicecancellarius. Ut. Don Monserratus Guardiola Regens. Ut. Don Josephus Banatos, Regens. Ut. Don Philippus Tallada Regens Don Franciscus Gassol Prothonotarius.* Et in hac conformitate, prævia consultatione fuit observatum año 1657. in causa contra hæredes Laurentii de Arronis Vicarii Civitatis Barcinonæ, qua pro hac vice dispensavit sua Regia Majestas, ut Locum Tenens Officii Magistri Rationalis posset componere, & remittere pœnam quantitatum fraudatarum.

16 Quæro 9. quomodo procedendum sit in Officio Magistri Rationalis contra fidejussores Officialis, Regii super omissionibus in computis factis? Respond. Quòd prius recipienda est informatio super dictis omissionibus, & ea recepta, expediendum est mandatum decem dierum dictis fidejussoribus, forma solita, & deindè petitur per Fisci Procuratorem publicatio Inquisitionis, absque responsionibus personalibus dictorum fidejussorum, & proceditur, datis defensionibus, & eis publicatis ad assignationem Sententiæ. Ita fuit observatum in processu contra Fidejussores Antonii Alguer Vicarii, & Bajuli Villæ, & Vallis de Ribes.

17 Similiter quando Officialis Regius vivit, datque sua computa, & in eis fraudat, & capta ab eo depositione, vel antea decedit, recipitur informatio quantitatum fraudatarum, & expeditur mandatum decem dierum fidejussoribus, & facta reproductione mandati, petitur per Fisci Procuratorem publicatio Inquisitionis, sic fuit observatum contra fidejussores Petri Romeu Bajuli de Prada de Conflent, & contra fidejussores Petri Ciurana Vicarii Villæ de Puigcerda.

Quæro 10. An testis deponens contra Regium Officialem super omissionibus, & fraudibus in redditione computorum in officio Magistri Rationalis debeat esse cognitus? Resp. Quòd, & si verissimum sit, quòd testis deponens in causis Criminalibus debet esse cognitus, ut de jure communi, & nostro municipali probat noster Don Michael de Calderò *dec. 7. nu. 14. par. 1.* Et quando Fiscus agit ad pœnam undecupli dicitur agere Criminaliter, *ut tradidi dec. 10. n. 124. in fine part 1.* Tamen de stylo, & praxi Tribunalis Officii Magistri Rationalis non est necessarium, testis sit cognitus, sed sufficit, quòd testis dicat ætatem, & quòd fuit citatus, juratus, & interrogatus, &c. Ut vidi in quamplurimis exemplaribus, signanter in processu contra Doctorem Andræam Miralles Regentem Vicariam Civitatis Dertuzę & contra Petrum Daroca Subvicarium ejusdem Civitatis, qui fuerunt postea compositi, & remissi 4. Februarii 1594. in quantitatibus contentis supra *n.* 14. & in processu contra Petrum Mattheu Steve Bajulum Villæ de Prada de Conflent qui fuit compositus, & remissus 4. Februarii 1606. in quantitate contenta *n.* 14. & in processu contra Joannem Ribes Vicarium Campi Rotundi, qui fuerunt condemnati ipse, & sui fidejusores 30. Aprilis 1616. memini supra *n.* 10. & in processu contra Joannem Caderset ut Consulem in Ordine primum Villæ Campi Rotundi, & ob defectum Vicarii ejusdem Villæ, contra quem fuit lata sententia 30. Aprilis 1616. memini supra *nu.* 11. & in processu contra Antonium Alguer Vicarium, & Bajulum Villæ, & Vallis de Ribes, qui, & ejus fidejussores fuerunt condemnati die 4. Martii 1617. memini supra *num.* 8. & in processu contra Galcerandum Font, uti Consulem in ordine primum Villæ Oloti ob mortem Locum Tenentis Regentis Vicariam dictæ Villæ, Regentem Officium Locum Tenentis Vicarii ejusdem Villæ, qui fuit condemnatus 18. Martii 1617. memini supra *n.* 11. & in processu contra Jacobum de Miralles domicellum Civitatis Urgelli Gubernatorem Vice Comitatus de Castellbo, qui, & sui fidejussores condemnati fuerunt 8. Januarii 1620. & in processibus respectivè contra Petrum Mas Vicarium Villæfranchæ Pœniten. Joannem Gras, & Sans Vicarium Regium Civitatis Tarraconæ, & contra Franciscum Aguilo Vicarium Villæ Montisalbi. 18

Quæro 11. An testes contra Officiales Regios super omissionibus, & fraudibus in Officio Magistri Rationalis deponentes debeant esse omni exceptione majores, & hæc qualitas, quòd testes sint omni exceptione majores, sit per Regium Fiscum diligenter articulanda, & concludenter probanda? quòd licèt de jure testes deponentes contra officiales debent esse omni exceptione majores, ut probat pluribus laudatis Berart *in specu. visit. c. 5. numer. 6. & 7.* quibus addo Farinac. *in praxi part. 3. quæst. 11. numer.* 268. Conciol. *resol. crim. verbo Syndicat. resol. 2. numer. 3. & ad stat. Eugubii lib. 4. rub. 66. num.* Molin. *de ritu nup. lib. 1. compar. 8. à num. 1.* Guazzin. *defen. 33. cap. 14. nu. 5. vers. Qui duos testes*, Reg. Mattheu *de re crim. controv. 2. num. 18. & 19.* Cyriacum *controv.* 486. *num.* 58. Bobad. *in polit. tom. 2. lib. 5. c. 1. num.* 224. Larream *dec. 98. num. 39. & allegat. Fiscal.* 48. *numer.* 26. Carenam *resol. 9. num. 1.* adeò quòd qualitas ista, quòd testes sint omni exceptione majores, est articulanda per Regium Fiscum, & concludenter probanda idem Berart *in specu. visit. cap. 5. num. 9.* Carena *resol. 9. num. 2.* Larrea *dec. 98. num. 40. & allegat. Fiscal.* 48. *num.* 37. Castillo *dec. 164. numer. 25. tom. 2.* Bobad. *in polit. lib. 5. c. 1. num.* 224. generaliter multis citatis noster Sapientissimus Don Michael de Calderò *dec. 41. nu. 26. part. 1.* Narbona *l. 82. gloss. 2. à numer. 37. tit. 2. recop. & l. 2. gloss. 4. nu. 19. tit. 11. lib. 8. recop.* Mastrill. *de Magistrat. lib. 6. c. 8. num. 48.* Molinus *de ritu nup. lib. 1. compar. 8. num. 42.* 20

Tamen in practica non servatur probandi qualitatem in testibus, quòd sint omni exceptione majores, de quo in nostris terminis miratur Bobad. *in polit. lib. 5. c. 1. n. 224.* 21

num.224. in fine, & cum eo Berart. *in spec. visit. cap.5. num.78. & 79.* Larrea *dec.98. num.41. & alleg. fiscal.48. num.26.* Sed meo parvo judicio, in vanum admirantur præcitati Doctores, quia qualitas testium,
22 † ut sint omni exceptione majores, debet articulari, & probari non servatur in praxi, ut dicunt Farinac. *in praxi nu.215.* Carena *de Offic. Sanctæ Inquis. par. 3. tit.10. num.66.* Conciolus *res. crim. verbo Fama res.3, sub num.4.* quos citat Don Michael de Calderò *decis. 41. num.27. part.1.* notat Dominus Vicecancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.14. num.73. vers. Non tamen*, & de jure defendit Narbona *l.82. gloss. 2. à num. 45. tit. 5. lib. 2. recop.* & benè isti dicunt. Quia testes omni exceptione majores dicuntur, qui nulla exceptione, seu nota, & si minima repelli possunt, *gloss. verbo majores in cap. 1. de consangui. & affinit. gloss. verbo idoneos in §. Item verborum de inutilib. stipulat.* Peguera *decis.17. num.40.* Farinac. multos citat *in praxi part. 2. quæst.62. num.1.* Molinus *de ritu nup. lib.1. comparat. 8. num.5.* Sperell. *decis.81. num.4. lib.1.* Quesada Pilo *dissert. 16. num.17. in fine*, Conciol. *resol.crim. verbo Testium miscellanea res.9.nu.3.* Berart. *in specu. visit. cap.5. num.8.* Diana *resol. moral. part.4. tract.6. resol.6. & in coordin. part.5. tract.11. res. 6. sub num.1.* Barbosa *in cap.1. num.9. de consanguinit. & affinit.* Quòd si requi-
23 reretur † ut testes sint omni exceptione majores, difficiliter reperirentur, & possem exclamare cum sapiente. Quis est hic, & laudabimus eum; ut dixerunt Cavalcan. *de testib. part.3. num.34.* Guazzin. *defen.33. cap.14. num.5. vers. Qui duo testes in fine*, Reg. Mattheu *de re crim. contr. 2. num.25. & controv. 28. num.14. & 15.* Don Michael de Calderò *dec.41. num. 27. in fine part.1.* notat Grasset. *in anatomo necis prodit. §.29. num.264.* Quapropter juxta istam praxim in Tribunali Officii Magistri Rationalis nulla fit probatio qualitatis testium deponentium de omissionibus, & fraudibus Officialium quòd sint omni exceptione majores, & talis est stylus, & practica in hoc Tribunali, ut vidi in quamplurimis exemplaribus.

24 Quæro 12. An testes singulares probent in Officio Magistri Rationalis contra Officialem ad eum, ejusque fidejussores condemnandos in quantitatibus emissis, & fraudatis unà cum pœna undecupli? Resp. quòd licèt re-
25 gulariter † probatio clara, & evidens requiratur ad probandum crimen omissionum, & fraudum, ut Officiales possint condemnari, Bobad. *in polit. lib.5. capit.1. numer.220.* Berart. *in specu. visit. capit.5. num. 10. & 19.* Cyriacus *contr.486. num.56.* Conciol. *resol. crim. verbo Syndicatus resol.2. num. 1. & ad stat. Eugubii lib.4. rub.66. numer. 2.* Castillo *decis. 164. num.23. & 24. lib.2.* Farinac. *in praxi part.3. quæst.111. nu.264.* Carena *res.9. sub num. 1. & nu. 2. vers. Quod.* Cum jus benè præsumat de Officialibus, maximè pro Senatoribus
26 Regiis, Larrea *decis.98. num.40.* Mastrill. *de Magist. lib.6. cap.10. à num.199.* Reg. Sesse *in causa Syndicatus post tract. de inhibit. num.6.* Carena *res.9. num.1.* Berart. *in specu. visit. cap.3. num.68. vers. Undè, & cap.5. à nu. 1.* Farinac. *in praxi par.3. quæst.111. nu. 261.* Valenzuella *cons. 102. numer.25. & 26.* Cyriacus *controver. 486. à num.45.* Conciol. *ad stat. Eugubii lib.4. rub.66. numer.2. & resol.crim. verbo Syndicatus resol.2. num.2.* Narbona, *l.82. gl.2. nu.7. tit.5. lib. 2. recop.* Solorzano *de jure ind. tom.2. lib.4. c.8. n.17.* Don Michael de Calderò *dec.100.*
27 *nu.42. 43. & 44. par. 2.* Tamen quia † hujusmodi delictum est difficilis probationis, & non soleat committi palam sed occultè, Bossius *in prax. crim. tit. de Officiale corrupto n.14.* Mascard. *de probat. concl.165. numer.1. & 2.* Menochius *de arb. jud. casu 116. n.22. & 23.* Castillo *dec.165. num.20. lib.1.* Larrea *alleg. Fiscal.48. numer. 13.* Valenzuella *cons.102. n.43. & 44.* Don Michael de Calderò *dec.100. n.37. par.2.* Merlinus *cent. 2. contr.29. numer.2.* Farinac. *in praxi par.3. qu.111. numer.277. in fine.*

28 Ideoque à Doctoribus in hoc crimine omissionum, & fraudum Officialium Regiorum duplex probatio consideratur. Una regularis, & alia irregularis, Bobad. *in polit. lib.5. cap.1. nu. 220. vers. Pero porque*, Berart. *in spec. visit. cap.5. n.56. & 57.*

29 In primo casu ubi tractatur probatione regulari secundùm aliquos, requiruntur duo testes de visu contestes, prout sufficiunt in quacumque causa etiam ardua; & gravi, Bobad. *in polit. lib.5. c.1. num.220. vers. Y otra es*, Berart. *in spec. visit. cap.5. numer.58. & 59.* Vel cum unico teste, cum alia semiplena probatione, Bobad. *hic citatus, vers. O un testigo.* At secundùm alios, duo testes de visu contestes de eodem facto deponentes non sufficiunt, sed sunt necessarii tres testes de visu contestes, scilicet duo ad probationem, & alter ad præsumptionem evincendam, quam habent Officiales in sui favorem, nam tot sunt necessarii, quando est aliquid probandum contra juris præsumptionem, sic Speculat. Deci. Jason. Avendaño, & Mieres, quos refert, sed non sequitur idem Bobad. *hic citatus vers. Y aun mas*, Pegna, Rauden. & Giachar. quos citat Berart. *in specu. visit. cap. 5. num. 60. vers. Verum nec per duos testes*, Vargas *consid. pract. de Syndicatu part.8. tit. 1. consid. 16. numer. 11. & tit.2. consid. 2. num. 8. & sequ.* & reprobato Bobadilla benè exornat Don Michael de Calderò *dec.100. num.39. 40. & 41.* & in ornatum addo Garciam *de expen. cap.9. n.13. vers. Item adverte, & de Nobilit. glos.2. num.§.1. num.38.* Reg. Sesse *dec.2. num.10. tom.1.* Suelves *cons.51. numer. 5. tom. 1.* Domin. Vicecancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.14. n.69.* Farin. *in praxi part.2. q.63. n.239. & 240.*

In secundo casu ubi tractatur de probatione irre- 30
gulari, si agitur contra Officiales præeminentes, utpote contra Senatores Regios non censetur probatum hoc crimen omissionis, nedum per testes singulares, nec per duos testes de eodem facto deponentes, Bobadilla *in polit. lib. 5. capit. 1. numer.231.* Berart. *in specu. visit. capit. 5. numer. 60.* Gallego *in respon. pro Syndicat. capit. 1. à numer. 33.* Carena *resol.9. num. 4. versic. Semperque*, ubi allegat Bobadilla *in polit.lib. 5. capit.1. numer.203.* ubi inquit, *Y por esse* (loquitur generaliter de omnibus Officialibus) *no se deve dar credito à los testigos contra ellos, sino fueren muchos, porque prenden, castigan, increpan, y reprimen à los subditos.* Don Michael de Calderò *dec.100. à num. 44. part.2.*

Si verò agitur de probatione irregulari contra Offi- 31
ciales inferiores censetur hoc crimen omissionum per plures singulares probatum, ad minus semiplenè, & quandoque plusquam semiplenè, Berart. *in specu. visit. cap.5. à num.61. præcipuè num. 64.* Sed etiam plenè Bobad. *in polit. lib.5. c.1. num. 223.* Aviles *in cap.1. prætor. gl. dativas num.28.* Farinac. *in praxi part. 2. quæst. 64. n.296.* Barbosa *in cap.4. num.69. de testib.* Larrea *alleg. 48. num.24.* Berart. *in specu. visit. capit.5. num.65.* Reg. Matthæu *de re crim. contr. 40. numer.43.* Mastrill. *de Magistrat. lib.6. cap.2. num. 33.* maximè concurrentibus aliis adminiculis, & circumstantiis, Aviles, Berart, & Mastrill. *locis hic citatis.* Farinac. *in praxi part.2. q.64. n.302.* Barbosa *in cap.4. num.71. de testib.* Narbona *l.82. glos.2. à num.8. tit.5. lib.2. recop.* quia hujusmodi crimen probatur sicut dolus indiciis, & conjecturis, Boer. Craveta, & Plotus quos citant Bajard. ad Clar. *§. fin.q.73. num.18. versic. Et barataria*, Berart. *in spec. visit. cap.5. num.66.* idque eo, quia cum hoc crimen fiat in secreto, *ut dixi numer.27.* sufficiunt præsumptiones, & conjecturæ, Castillo *dec. 164. nu.34. lib.1.* Don Michael de Calderò *dec.100. n.37. part.2.* post multos Narbona *l.82. gl.2. à nu.18. lib.2. recop.* Azevedo *l.6. n.1. & 2. tit.9. lib.5. recop.* Reg. Sesse *dec.214. n.1. tom.2.* Aponte *dec.16. n.11.*

Sed cum omnis probatio judicis arbitrio remittatur, 32
l. testium fides 3. §. ideoque, ff. de testibus, ob quod communi calculo Doctores consuluerunt, quòd si judex inducatur ad credulitatem, potest fidem adhibere testibus singularibus. Socin. Curt. Junior Craveta, Paris. & Tiraquel. quos refert, & sequitur Aponte *dec.16. num. 7. & 8.* & ex eo Castillo *dec.164. numer.32. & 33.* quibus ad Menochium *de arb. jud. casu 90. à numer.1. signanter num. 5. & 6.* Larream *allegat. Fiscal. 48. numer. 14.* Covarruv. *lib.3. var. capit.3. numer.5. versic. Hinc profecto in fine*, Barbosam *in capit.4. sub num.72. de testib.* & alios quos citat Farinac. *in praxi part. 2. quæst. 64. à num.310.* ideoque sequitur Fermosin. *in cap. tam litteris 33. quæst. 2. num.46. de testibus*, confert idem

Farin.

Farinac. *in praxi part.2. quæst. 62. numer.* 327. Narbona *l.82. gl.2.n.55.tit.5.lib.2.recop.*

33 Quo autem numero testium singularium judex inducí potest ad credulitatem, fidemque adhibendam testibus singularibus, ut probatæ remaneant omissiones, & fraudes Officio Magistri Rationalis? Resp. quòd aliqui dicunt, quòd ad minus debent esse quatuor testes singulares, ut in terminis testium inhabilium, seu non omni exceptione majorum affirmarunt relati per Gabriel. quem refert Farinac. *in praxi part.* 2. *quæst.62. n.*325. alii docent, quòd sufficiunt tres testes, ut in eisdem terminis tenuerunt relati per Gabriel. quem, & alios citat idem Farinac. *hic citatus num.* 326. & hæc meo videri est verior opinio, *ex dicendis*, *nu.* 34.35.36.37. *&* 38.

34 Quæ opinio, nedum procedit, quando agitur contra Officialem propter unicam omissionem, & fraudem, ut tribus testibus singularibus remaneat fraus, & unica omissio probata, ex traditis, pluribus citatis per Farinac. *in praxi part.2. quæst.* 64. *n.*114. Berart. *in spec.visit. c.5. n.67.* Bobad. *in polit. lib.5. c.1. num.221.& 222.* Larrea *alleg.Fiscal.*48. *n.*40.

35 Sed etiam quando agitur contra Officialem propter tres omissiones, & fraudes, quo casu tres testes singulares plenè probant omissiones, & fraudes, ut si unus testis deponat de una omissione, & fraude, alter de alia, & alius de alia, optimè probant, & ita observatur in Regnis Castellæ, Neapolis, & Siciliæ, ut in terminis Regni Castellæ, *attentis l.8. tit.25. lib.2. ordinamen.& l.6. tit.9. lib.3. recop.* docent Avendaño *in c.2.prætor. nu. 19. vers. Hodiè vero par.1.* Aviles *in c.1. prætor.gloss. dativas numer.*28. Azevedo *l.6. n.5. tit.9. lib.* 3.*recop.* Paz *in praxi tom.1. par.8. c. unico numer.* 35. *&* 36. Narbona *l.82.gloss.1. num.8.tit.5. lib.2. recop.* Solorz. *in polit.lib. 5.c. 11. vers. Con que fol.* 854. Fermosinus *in c.tam litteris* 33. *quæst.3. nu.*60. *de testibus*, Valenzuela *cons.* 102. *num.*48. *tom.*2. Reg. Mattheu *de re crim. contr.*40. *num.* 41. de Regno Neapolis *ex Pragmat. incip. quis nescit. tit. de muneribus*, tradunt Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst.* 73. *num.*18. *vers. Et per Regiam Pragmaticam*, Aponte *dec.*16. *num.*9. Merlinus *contr. foren. cent.2. controv.* 28. *&* 29. de Regno Siciliæ *ex Pragmat. 3. tit. ne Official. mun. accip.* docent Mastrill. *de Magistrat. lib.6.c.2.num.* 33. *&* c.8. *num.* 46. Castillo *decis.* 64. *num.*13. *tom.*2. & de Regnis Castellæ, & Neapolis, Bobad. *in polit.lib. 5.c,1. numer.*223. & de omnibus his Regnis, Castellæ, Neapolis, & Siciliæ Larrea *allegat.Fiscal.*48. *num.*2. *& per totam allegationem*, noster Don Michael de Calderò *dec.*100. *num.*36. *par.*2. Et quamvis in hoc Principatu jus municipale in his non habeamus ut dicit Dominus de Calderò hic citatus *nam.*36. *in fine.* Tamen de jure communi ita statutum habemus, Reg. Sesse cum multis probat *decis.* 214. *num.*3. *t.*2. ad quem se refert Mastrill. *de Magistrat. lib.6. c.*8. *num.* 46. idque propter delicti atrocitatem, Reg. Sesse *dec.*214. *in prin. tom.* 2. Narbona *l.*82. *gl.*2. *numer.*32. *tit.*5. *lib.*2. *recop.* Solorzano *in polit.lib.*5.*cap.*11.*versic. Por los quales fol.*853. Bobad. *in polit. lib.*5.*c.*1.*num.* 223. & reipublicæ utilitatem, Larrea *alleg. Fiscal.* 48. *n.*2. ex duplici ratione.

36 Prima, quia hoc crimen omissionum, & fraudum est tantæ abominationis, detestabile, & horrendum, Farinac. *in praxi par.*3. *q.* 111. *n.*2. ut æquiparetur crimini læsæ Majestatis, Grammat.*cons.*35.*n.*2.Maschard. *de probat.concl.*164. *n.9.& concl.* 166. *nu.*4. Bajard.Clar. §.*fin.qu.*73.*n.*19. Farinac. *in part.*3. *qu.*111. *nu.*3.Larrea *alleg.Fiscal.*48. *sub num.* 1. Et crimen † læsæ Majestatis probatur per testes singulares Mascard. *de probat.con-*
37 *clus.*462. *nu.*16.*&* 17. Larrea *alleg.Fiscal.*48. *sub num.*3. Farinac. *in praxi part.*2.*qu.*64. *num.*220. *& num.*221.ait, quòd ad probandum hoc crimen, quod non unico temporis momento, sed ex pluribus, & diversis actibus, ut plurimum perficitur, testes singulares admittuntur, *&* n.222. inquit, tunc demùm procedere, quando hujusmodi crimen fuit commissum per plures actus, & tractatus, tunc enim testes singulares, quorum unus deponit de uno actu, & alter de alio, optimè probant, etiam quòd in loco, & tempore discordent; ad quod inter alios citat Osascum *dec.*79. *n.*39.

Secunda, quia testes non dicuntur singulares ratione actuum, sed respectu finis, & ideo si sunt contestes respectu finis, non dicuntur singulares, nam sufficit in substantialibus concordare, quæ faciunt ad finem causæ, ut dicit Ansald. *de jurisd. par.*2. *tit.*9. *c.*5. *num.* 54. *&* 55. & in terminis Azevedo *l.*6. *n.*9. *&* 10. *tit.*9. *lib.*3. *recop.* Larrea *alleg. Fiscal.*48. *num.*24. 38

Verùm difficultas versatur. An tres, seu alii multi testes singulares super omissionibus, & fraudibus Officialium in suis computis sint sufficientes ad eos condemnandos pœna ordinaria; Plures tenent, quòd non, ut probat Farinac. *in praxi part.*2. *quæst.*64. *à nu.* 126. *ad* 131. *&* n.256. *cum duob. seq. &* numer. 303. Gallego *in respon. de sindicatu c.*1. *num.*54. Berart. *in specu. visit. c.*5. *n.* 59. noster Don Michael de Calderò *dec.*100. *n.*57. *&* 58. *part.*2. 39

Sed contrarium, quòd sic junctis adminiculis Petra *de fideicom. c.* 12. *n.* 529. At absque mentione adminiculorum Regens Sesse *dec.*214. *num.*3.*tom.*1. ubi postquam dixi, tres testes singulares, etiam de proprio, vel singulari facto deponentes, sufficere ad probandam judicis baratariam, ob excogitatas fraudes judicis illam committentis, Doctoribus citatis addit, sic fuisse habitum pro constanti in denuntiatione Don Gabrielis Blasco de Alagon anno 1602. sed non fuisse probatam baratariam. Et concludit, verùm in processibus inquisitionum contra Officiales delinquentes vidisse ex hoc eos suspensos, & punitos, quos non nominasse. 40

Verùm in Officio Magistri Rationalis Cathaloniæ (in quo iste, casus quotidie succedit) particulares habentur sanctiones, & observantiæ, ut testatur Don Michael de Calderò *dec.* 100. *nu.* 58. *vers. Hæc omnia*. Et primò contra Antonium Algner Vicarium Vallis de Ribes delatum de pluribus omissionibus in suis computis, condemnatum fuisse die 4. Martii 1617. Celatore Besturs, & Montaner Fisci Advocato pro decem compositionibus, & de duobus ex illis, nempè pro compositione Antonii Gasparis Bellafont de Pardines, & Martini Tuban Agricolæ de Pardines solùm constabat per testes singulares, & aliqui testes deposuerunt absque expressione temporis. Secundò contra Josephum Mas Bajulum Villæ Franchæ Pœniten. condemnatum fuisse die 20. Novembr. 1665. Relatore Arques, & me Fisci Advocato pro septem delaturis, & omissionibus, & de aliquibus earum solùm constabat per testes singulares absque temporis expressione. Tertiò contra Petrum Comeu Bajulum Villæ de Prada de Confient delatum de pluribus omissionibus, de quibus constabat per memorialia authentica duorum notariorum, & per testes de omissione compositionis quatuor librarum sexdecim solidorum Arnaldi Dotra, tantùm deposuerunt tres, scilicet dictus Arnaldus Dotra, & Martinus Dotra, ejus patres, qui compositionem solvit, & Arnaldus Cicart, qui solùm dixit Bajulum Petrum Romeu illum capturasse, & postea intellexisse à pluribus personis prædictam compositionem factam, & omnes illi testes deposuerunt absque expressione temporis Celatore Gallego, & Astor Fisci Advocato condemnatum fuisse die 20. Junii 1608. in dicta quantitate, unà cum undecuplo. Quartò. Michael Ferrer Bajulus Villæ de Vergas, Celatore Didaco de Ferrer, & me Fisci Advocato condemnatus fuit pro undecim delaturis die 18. Decemb. 1663. sed de compositione Gabrielis Fortià tantùm constabat de ejus depositione, & de depositione Joannis Costa, qui dicto Bajulo dedit unam libram octo solidos pro dicto Gabriele Fortià, & omnes sine temporis expressione. Et de alia compositione Antonii Pons quantitatis viginti quatuor regalium monetæ argenteæ solum etiam constabat ex depositione dicti Antonii Pons, & Hieronymi Joher qui pecuniam tradidit, & omnes similiter sine expressione temporis. Quintò. Michael Alegret Bajulus Villæ Novæ de Cubells, Relatore Vicentio Sabater, & me Fisci Advocato condemnatus fuit pro quinquaginta quatuor delaturis, & omissionibus, & de aliquibus puta compositionibus Joannis Amat, Magini Mafols, Raymundi Vinyes, Petri Joannis Gaso, Petri Bordes, Damiani Roig, Joannis Estallella, & Raphaelis Ferrer, solùm constabat ex depositionibus ipso- 41

rum compositorum in unis delaturis, & in aliis ex depositionibus ipsorum compositorum, & illorum qui pecunias solverant. Sextò, possunt ad institutum videri, processus Petri Gibert Vicarii Villæ Cervariæ. Petri Mas Vicarii Villæ Franchæ Pœniten. Joannis Gras, & Sans Vicarii Regii Tarraconæ. Francisci Aguilo Vicarii Montisalbi. Raphaelis Garau Vicarii Barcinonæ. Et alii plures reconditi in officio Magistri Rationalis.

42 Habes etiam lector in his, & aliis declarationibus, quòd licèt de jure testes carcerati, compositi, inquisiti, aut condemnati non probent contra Officiales; Maschard. *de probat. concl.* 899. *n.*12. Menochius *lib.*5. *præsump.*43. *num.*17. Bobadilla *in polit. lib.*5. *cap.*1. *n.*66. *vers. Tampoco*, quos, & alios citat Berart. *in spec. visit. cap.*5. *sub num.*34. quibus addendi sunt idem Bobad. *in polit. lib.*5. *cap.*2. *n.*64. *&* 74. Farinac. *in praxi part.*3. *quæst.*111. *num.*269. Giurba *cons.*72. *num.* 55. 56. *&* 57. Guazzin. *defen.*26. *cap.*10. *num.*1. *in fine*, Larrea *dec.*98. *num.*38. Reg. Mattheu *de re Crim. contr.*18. *num.* 56. Vargas Machuca *de Syndicatu tom.*2. *fol.*201. *vers. Los condenados* Don Michael de Calderò *dec.*18. *num.* 13. *part.*1. *& in addit. post part.* 2. *eodem num.* 13. addit Conciolum *resol. crim. verbo Syndicatus resol.*2. *num.*3. *&* 4. *& ad stat. Eugubii lib.*4. *rub.* 19. *num.*13. *& lib.* 4. *rub.*66. *num.*3. Bonden. *de jure controv. tom.*1. *collect. leg.*32. *nu.* 36. Tamen in officio Magistri Rationalis hujusmodi testes carcerati, compositi, inquisiti, aut condemnati probant querelas, & compositiones contra Officiales.

43 Tandem habes ex eisdem declarationibus, quòd licèt testes in criminalibus teneantur exprimere tempus, saltem mensem, Farinac. *in prax. part.*2. *qu.*64. *num.*111. Intrigliol. *dec.*40. *n.*22. *&* 23. Don Michael de Calderò *dec.*7. *nu.*33. *ubi declarat num.* 35. *&* 36. in officio tamen Magistri Rationalis testes deponentes contra Officiales de compositionibus per eos factis probant etiamsi deponant absque expressione temporis.

ARGUMENTUM.

An Eleemosynæ seu stipendia pro celebratione Missarum, si non solvantur, peti debeant coram Judice Ecclesiastico, vel coram Judice sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Legata pro Celebratione Missarum cito, & maxima cura adimpleri debent.*

2 *Legata, & debita Defunctorum absque rationabili causa differentes solvere, cùm primum facere possint, peccant mortaliter.*

3 *Missarum stipendium, si non est solutum, peti potest apud Judicem sæcularem, cum talis lis sit facti num.*3. *imò coram eo peti debet, num.*4. *nisi personæ aliundè, inter quas lis agitur ad forum Ecclesiasticum pertineant, n.*5.

6 *Missarum stipendium, ubi agitur de quæstione juris, quibus Missæ dicendæ sunt, aut de loco ubi sunt dicendæ, aut de numero illarum, aut de qualitate, an de Beata Virgine Maria, an Defunctorum, cum cantu, an sine cantu, ad Judicem Ecclesiasticum spectat, cum totum hoc negotium spirituale sit, aut spirituali annexum, etiamsi inter laicos lis oriatur, numer.* 6. *Amplia, numero* 7.

8 *Missæ stipendium rectè, & licitè conceditur, & rectè, & licitè à Sacerdotibus accipitur absque labe simoniæ, n.*8. *etiamsi Sacerdotes sint divites, num.*9. *fallit in Parochis in illis diebus, quibus tenentur missam celebrare non possunt pro ea manualem Eleemosynam recipere, n.*19.

11 *Stipendii justi taxa pro celebratione Missarum fieri pertinet ad summum Pontificem vel ad Episcopos, & si nulla sit lex, quæ hanc taxam determinet, ad consuetudinem est recurrendum, & si non adsit consuetudo, existimanda est à viris prudentibus, & timoratis existimatione, n.*11. *potestates verò sæculares in hac taxatione se intromittere non possunt, nu.* 12. *& an pro Missa cantata possit recipere Sacerdos majus stipendium, quàm pro Missa recitata, & quid pro Missa recitata in die festo n.*15.

14 *Missarum celebratio ad effectum obtinendi legatum pro eis celebrando relictum, vel pro exigenda pensione censualis pro eorum celebratione creati probatur juramento Parochi, Rectoris, & Guardiani illius Ecclesiæ, cui fuit factum tale legatum vel creatum censuale pro eleemosyna Missarum, n.*14. *ratio traditur, num.* 15. *sivè agatur de re minima, sive de re magna, n.* 16. 17. 18. *&* 19.

20 *Missas, exequias, & officia defunctorum an possit, quis vivens facere pro se celebrari tamquam mortuus, erecto tumulo, quibus ipse præsens assistat? Negant plures n.*20. *sed probabilius alii affirmant n.*21. *&* 22.

23 *Missas funebres, & exequias faciens pro se celebrari vivens, licèt utilius sit, valdè tamen utiles, & necessarias esse Missas, & Anniversaria, quæ dicuntur post mortem.*

24 *Missas celebrare est licitum omnibus Sacerdotibus die Jovis Sancti, num.*24. *etiam absque Prælati licentia, n.*25. *non solùm in secreto, sed etiam publicè, n.*26. *si talis viget consuetudo Ecclesiarum, n.*27. *dummodo celebretur, antequam Missa Solemnis finiatur, n.*28.

29 *Missa Funebris ritu de Requiem solemnis, corpore præsente celebrari potest in Dominicis, & diebus festivis, num.* 30.

31 *Festum Annuntiationis Beatæ Virginis, si incidit in die Jovis Sancti, & eo die non detur consuetudo celebrandi Missas privatas, quid faciendum est, ut fideles missam audire possint.*

32 *Missas celebrare non est licitum Sacerdotibus die veneris Sancti, n.*32. *nec publicè, nec in secreto, num.*33. *etiam ex causa communicandi moribundum, nu.*34. *& Sacerdotes tali die celebrantes peccant mortaliter, n.*35.

36 *Missam audire Populus non tenetur in die veneris Sancti, etiamsi in illo die occurrat festum Annuntiationis Beatæ Virginis.*

37 *Festum Annuntiationis si occurrit in Dominica Quadragesimæ non fit officium de Annuntiatione, nisi in Ecclesiis sub Annuntiationis invocatione dedicatis.*

38 *Festum Annuntiationis non licet celebrare in majori Hebdomada.*

39 *Missam fideles audire non tenentur in illo die, in quem post Paschæ transfertur festum Annuntiationis.*

40 *Fidelibus an liceat communicare die veneris Sancti, num.*40.41.

42 *Missas privatas an sit licitum Sacerdotibus celebrare in Sabbato Sancto, si in illo die nullum Festum de præcepto occurrit, nu.* 42. *&* 43. *& quid si incidit Festum Annuntiationis Beatæ Virginis in Sabbato Sancto, n.*44. *& quid faciendum sit, ut fideles Missam audire possint, n.*43. *&* 44. *& qua hora Missæ dicendæ sint, n.*45. *& quænam Missæ privatæ celebrari debeant, n.*46. *& an sint dicendæ Litaniæ, nu.*47. *& an cum Vesperis, n.*48.

49 *Campanæ in Sabbato Sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, n.*49. *& quid in aliis diebus, num.*50.

AR-

DECISIO CCXLIV.

1 LEgata pro celebratione Missarum citò, & maxima cura, solicitudine, ac diligentia adimpleri debent, ut potissimum animarum remedium, quia testator jubens Missas dicere, & stipendia designavit, licèt multum meriti consequatur, non tamen fructum Sacrificii consequitur, nisi realiter dicantur, Soto *in 4. sententiarum disput. 45. quæst. 2. art. 4. vers. Respondet*, Lara *de anniversar. lib. 1. cap. 1. num. 21. 22. & 23.* Lezana *in sum. quæst. regul. part. 4. verbo legata regularibus relicta num. 37. in fine*, Amostazo *de causis piis lib. 2. cap. 5. num. 1.*

2 Dixi citò, & maxima cura, solicitudine, ac diligentia. Nam differentes absque rationabili causa solvere legata, & debita Defunctorum, cum primùm facere possint, peccant mortaliter, ut tradunt Navarrus, & Spino, & communiter Summistæ, & Theologi, refert Bossius *in mor. tom. 2. tit. 12. num. 342.* quibus addendi sunt Villalobos *in sum. mor. part. 2. tract. 30. dif. 26. n. 5.* Lezana *in sum. quæst. reg. par. 4. verbo legata regularibus relicta num. 38.* Barb. *in l. nulli num. 26. C. de Episc. & Cler.* & alii plures, quos citant Diana *res. mor. part. 3. tract. 1. & misc. 1. res. 50. & part. 4. tract. 4. & miscel. res. 162. & part. 8. tract. 5. resol. 52. & in coordin. part. 6. tract. 9. res. 30. n. 1. & res. 42. & 43.* Amostazo *de causis piis lib. 1. cap. 12. à num. 12.*

3 Sed ad institutum. Si stipendia, & Eleemosynæ Missarum non solvuntur, inquit Fagundez, quòd ubi lis est facti, hoc est, cum jam numerus Missarum dictus sit, & stipendium non sit solutum, poterit hoc debitum peti apud judicem sæcularem, *de præcep. Eccl. præcep. 3. lib. 3. cap. 5. num. 3. vers. Ubi autem* & fuit observatum in Regio Senatu Cathaloniæ in declarationibus referendis *n. 14.* & apud Carenam *res. 41. n. 3.* conducunt Amostazo *de causis piis lib. 6. cap. 6. n. 16. vers. Rursus, & nu. 69. vers. Ad Tertium*, & alii à me laudati *dec. 2. à nu. 7. part. 1.* conducunt etiam, quæ tradunt Doctores super solutione decimarum, quando agitur de quæstione facti, quos citavi *dec. 186. num. 3. hac part. 4.* quidquid dicant Guido Papa *dec. 576. n. 3. vers. Sed an causa* Azevedo *l. 10. n. 50. tit. 1. lib. 4. recop.* Borell. *in sum. dec. par. 1. tit. 43. n. 121.* Scialoja *de foro compet. cap. 28. sub n. 51.*

4 Sed in Cathalonia stipendium Missarum, & Anniversariorum petendum est apud judicem sæcularem, ut fuit declaratum per Magarola Tertium, Consultore Morell. 22. Septembris 1620. in facto contentionis inter Conventum Monasterii de Jesus Civitatis Barcinonæ, & Lucretiam Despuig. in comprobationem videantur dicenda *infra dec. seq.*

5 Limita nisi personæ, inter quas lis oritur, ad forum Ecclesiasticum pertineant, sic idem Fagundez *de præcep. Eccl. præcep. 5. lib. 3. cap. 5. n. 3. in fine.*

6 Ubi verò quæstio est juris, hoc est, cum de stipendiis, quibus Missæ dicendæ sunt, agitur, aut de loco ubi sunt dicendæ, aut de numero illarum, aut de qualitate, an de Beata Virgine, an Defunctorum, cum cantu, an sine cantu, ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, etiamsi inter laicos lis oriatur, cum totum hoc negotium spirituale sit, aut spirituali annexum, Fagundez *de præcep. Eccl. præcep. 5. lib. 3. cap. 5. numer. 3. in prin.* Amostazo *de causis piis lib. 6. cap. 6. num. 62. vers. Ducor.* conducunt, quæ tradunt Doctores super decimis, quando agitur de quæstione juris, quos cumulavi *dec. 186. n. 3. hac par. 4.*

7 Adeò quòd quamvis Tribunal Judicis sæcularis constet ex Judicibus Ecclesiasticis simul cum sæcularibus, non possunt Judices Ecclesiastici hujus Tribunalis sæcularis cognoscere de causis Missarum, cum quæstio Juris est, nam oportet, ut Judices Ecclesiastici à potestate Ecclesiastica constituti sint, ut Tribunal Ecclesiasticum efficiant, ita Fagundez *de præcep. Eccl. præcep. 5. lib. 3. cap. 5. num. 4.*

8 Infero 1. ex dictis, quòd stipendium Missæ rectè, & licitè conceditur, & rectè, & licitè à Sacerdotibus accipitur absque labe simoniæ, ut comprobat consuetudo vetustissima Ecclesiæ, & contrarium tenere est error impius, & intolerabilis. Quia non datur ut pretium, cum non versetur circa spiritualia in pretium fructus ex Sacrificio applicandi, sed circa aliqua extrinseca pretio æstimabilia, nempè pro sustentatione Sacerdotis, pro labore extrinseco, aut pro celebrando in tali loco, aut tempore, aut quia Sacerdos privat se facultate dandi operam aliis rebus pretio æstimabilibus, sic Timoth. Graffis, Guttier. Vigolin. Henriquez, Morla, Ledesma, Suarez, Vasq. Bartholom. ab Angelo, Cened. Fraxinel. Coninch, Azor, Lessius, Homobon. Fagundez, & Lezana, quos refert, & sequitur Barbosa *de potest. Episcopi part. 2. alleg. 17. numer. 2. & in collectan. ad Conc. Trid. sess. 22. de Sacrificio Missæ, nu. 1.* quibus addendi sunt Villalobos *in sum. mor. par. 2. tract. 37. dif. 1. n. 11.* Leander *mor. tom. 2. tract. 8. disp. 4. quæst. 1.* & alii plures quos citant Cast. Palaus *in oper. mor. part. 4. tract. 22. dis. unica punct. 14. num. 3.* Amostazo *de causis piis lib. 2. c. 3. num. 1. 2. & 3.*

9 Etiamsi Sacerdotes sint divites, sive ex bonis patrimonialibus, & hæreditariis, sive ex bonis Ecclesiasticis, ut sunt aliqua beneficia simplicia, Canonicatus, &c. Quibus dicti Sacerdotes non tenentur celebrare, possunt rectè, & licitè pro Missis dicendis stipendia accipere, Villalobos *in sum. mor. part. 1. tit. 8. dif. 15. num. 6.* Barbosa *in collectan. ad Concil. Trident. sess. 22. de Sacrificio Missæ num. 2. in fine*, Guttier. *canonicar. lib. 1. c. 29. num. 10.* Fagundez *de præcep. Eccl. præcep. 1. lib. 3. c. 8. n. 1. 2. & 3.* Castrus Palaus *in oper. mor. part. 4. tract. 22. disp. unica punct. 14. num. 3.* Machado *en su perfeto Confessor lib. 4. par. 1. tract. 12. documen. 8. n. 1.* Leander *quæst. mor. tom. 2. tract. 8. disp. 4. q. 2.* Amostazo *de causis piis lib. 2. cap. 3. n. 6.*

Sed istud stipendium pro una Missa unius diei non est sumendum ex quantitate pecuniæ, qua Sacerdos indiget ad congruam sustentationem unius diei. Et licèt in hoc discordent Doctores, hæc est magis communis, & recepta Sententia, etiam si Sacerdos sit pauper, qui nullum habeat beneficium, nec patrimonium ad se alendum, maximè ex decreto celebrationis Missarum, quod authoritate Urbani VIII. edidit Sacra Congregatio Concilii die 21. Junii 1625. *& habetur tom. 4.* Bullarii *inter constitutiones Urbani num. 43.* Barbosa *in collectan. ad Concil. Trident. sess. 22. de Sacrificio Missæ num. 10.* & videantur latè Diana *res. mor. part. 2. tract. 14. res. 8. & part. 1. tract. 1. & miscellan. 1. res. 24. & in coord. tom. 2. tract. 1. res. 21. & 23.* Leander *quæst. mor. tom. 2. tract. 8. disp. 4. quæst. 4.* Cast. Palaus *in oper. mor. part. 4. tract. 22. disp. unica punct. 14. num. 4.* Fagundez *de præcep. Eccl. præc. 1. lib. 3. c. 8. à n. 4.* Lezana *in sum. quæst. regul. part. 1. c. 3 n. 5. & part. 4. verbo Missa n. 14. & 15.* Amost. *de causis piis l. 2. c. 3. à n. 4. cum seq.*

10 Parochi autem in illis diebus, quibus tenentur Missam celebrare, non possunt pro ea manualem recipere eleemosynam, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii, referunt Barbosa *de offic. Parochi part. 1. capit. 11. num. 12. & dec. Apostol. 476. num. 11.* Diana *res. mor. par. 4. tract. 4. & miscel. resol. 232. & in coordinat. part. 11. tract. 1. res. 57.*

11 Infero 2. ex dictis. Quòd taxa justi stipendii pro celebratione Missarum fieri pertinet ad summum Pontificem, vel ad Episcopos, at si nulla sit lex, quæ hanc taxam terminet, ad consuetudinem est recurrendum, & si nulla adsit consuetudo desumenda est à viris prudentibus, & timoratis ex communi hominum existimatione, videantur Villalobos *in sum. mor. part. 1. tract. 8. dif. 15. num. 4. & 5.* Cast. Palaus *in opere mor. par. 4. tract. 22. disput. unica punct. 14. num. 4.* Fagundez *de præcep. Eccles. præcep. 1. lib. 3. c. 8. n. 5.* Barbosa *de potest. Epis. part. 2. alleg. 24. à n. 3. & in collect. ad Concil. Trident. sess. 22. de Sacrificio Missæ n. 3. & decis. Apostol. 476. num. 5.* latissimè Amostazo *de causis piis lib. 2. c. 4. à n. 1. cum plurib. seq.* Apud nos extat Constitut. Provincialis Tarraconæ *14. tit. de celebrat. Missar.* quæ taxat Duos solidos Barcinonenses pro singulis Missis. Verùm hodie in Cathalonia propter mutationem temporum dantur ad minus quatuor solidi, hoc est, duo regalia monetæ æroseæ Barcinonis pro stipendio singularum Missarum. Prout in Archiepiscopatu Toletano Missæ privatæ ad duorum regalium Eleemosynam taxantur, ut tradit Amostazo *de causis piis li. 2. c. 4. sub n. 19.*

12 Pro Missa cantata, vel solemni potest recipere Sacerdos majus stipendium, quàm pro Missa recitata, & quid pro Missa recitata dicenda in die festo, videantur Amostazo *de causis piis l.2. c.4. à n.14. ad 24.* ubi dicit, quòd in dicto Archiepiscopatu Toletano missæ Solemnes, vel cantatæ ad quatuor regalium Eleemosyn. taxantur, Diana *res.mor.part.1. tract.14. res.9. & in coordin. par.2. tract.1.res.34.* Leander *quæst.mor.tom.2.tract. 8. disp.4.qu.7.* Lezana *in sum. quæst.regul.part.2. verbo Missa num.24.*

13 Undè Potestates Sæculares, Gubernatores Civitatum vel Regii Consiliarii non possunt facere taxam justi stipendii pro celebratione Missarum, nec se intromittere ad illam faciendam, cum id privativè ad potestatem Ecclesiæ pertineat, quia est assignatio sustentationis partialis Ministrorum Ecclesiæ, & respicit in simul rem summè spiritualem, ut est Missa, ut contra Fagun. *de præc. Eccl.præc.1.lib.3.c.7.num.16. &* 17. docet Cast.Palaus illius rationibus respondens *in oper.mor.par.4.tract. 22. dis. unica punct.15.n.5.6. &* 7. refert, & sequitur Amostazo *de causis piis lib.2. cap.4. n.13.*

14 Quæro 1. quomodo probetur celebratio Missarum ad effectum obtinendi legatum pro eis celebrandis relictum vel exigendi pensionem censualis pro earum celebratione creati, quando hæres dicit Missas non fuisse celebratas? Resp. Quòd probatur juramento Parochi, seu Rectoris, & Guardiani illius Ecclesiæ, cui fuit factum tale legatum, vel creatum censuale pro celebratione Missarum, sic Guido Papa ita vidisse in sua Curia sæpissimè determinari, & fieri testatur *dec.614. n.1. vers. Et idem dico*, ubi Joan. de Cruce *in additionibus ad eandem dec.* sequuntur Mascard. *de probat.concl.709.n.2.* Simon de Prætis *de interp.ultim.volun.lib.4.interpr.2.ad 4.num. 77. fol.mihi 475.* Borginus Caval. *dec. 16. à num.12. li.4.* quidquid reclamet, & decisum referat Thes. *quæst. for. 82. n.2. &* 3. *li.1.* quem sequitur Genuen. *in prac.tract.8. qu.227.* remissivè Gratian. *discep.foren. c.350.nu.32.li.2.* Quia contra Thesaur. est verior sententia, ut docent Riccius *col.211. vers. Quæro de una controversia*, Carena *alleg.41.* tota, qui *n.3.* ita pronuntiatum testatur per Dom. Gasparem de Aliferis Vicarium Don Consalvi de Salamanca Prætoris Cremonæ anno 1636. Sic fuit ter de meis temporibus in nostro Senatu Cathaloniæ pronuntiatum. Primò in causa OEconomi Hebdomadarii, & Communitatis Presbyterorum Ecclesię Parochialis Sancti Petri Puellarum Civitatis Barcinonæ ex una, & Nobilis Mariæ de Cordelles, & Montras uxoris Doctoris Josephi Montras Civis Honorati Barcinonæ ex altera, in qua me referente de mense Martii 1657. scriba Francisco Ribes, fuit condemnata dicta Nobilis Maria de Cordelles, & Montras, non obstante, quòd opponebat Missas fundatas non fuisse celebratas, ad solutionem sex pensionum censualis pretii ducentum quadraginta librarum pensionis duodecim librarum pro celebratione Missarum pro animabus Michaelis, & Eleonora de Cordelles creati, unà cum expensis. Hoc intellecto, quòd Presbyteri in humanis existentes, qui librum Missarum fundatarum deferunt in dicta Ecclesia, jurarent dedisse ordinem celebrandi Missas fundatas pro dictis Michaele, & Eleonoræ de Cordelles. Hoc etiam intellecto, quòd Sacerdotes dictæ Ecclesiæ, qui vivunt, jurarent Missas in dicta Ecclesia fundatas celebrasse ab anno 1644. ad 1655. ad intentionem Presbyterorum, qui tunc temporis librum Missarum fundatarum deferebant. Secundò, die 2. Junii 1657. relatore Magnifico Ludovico Ferrer fuit idem declaratum in favorem OEconomi Conventus Sancti Francisci de Paula Civitatis Barcinonæ contra Doctorem Jacobum Torrent Civem Honoratum Gerundæ, scriba Congost. Tertiò, die 17. Septembr. 1668. conclusione in Aula Regentis Cancellariam secuta referente Magnifico Francisco Vidal y Roca, Actuario Cortell. in favorem Cypriani Bonau Rectoris Ecclesiæ Parochialis Sanctorum Petri, & Pauli de Prato contra Mariam Annam Moreno viduam. Hoc motivo, quòd celebratio Anniversariorum, & Missarum probatur juramento Parochi, seu ejus Vicarii, & fuit dicta Vidua Moreno condemnata ad solvendum dicto Rectori Bonau tercentum duodecim libras pro duodecim pensionibus censualis pretii quingentum viginti librarum pensionis annuæ viginti sex librarum, unà cum expensis. Hoc intellecto, quòd dictus Rector Bonau, & ejus Vicarius juravsent fuisse Missas celebratas.

Ratio est, quia regulariter ea, quæ in animo consistunt, cum tantùm soli Deo nota sint, & non possint probari per testes, juramento probantur, *gloss. in can. de occidentis 23. quæst.5. gloss. clemen. exivi de Paradiso, de verb.signif.gloss. in l.2.ff. de interrogat. action.* & tunc juramentum succedit in locum plenæ, & concludentis probationis, *cap. cum in tua qui matrimon. accus. poss. glos. in cap. significasti verbo si tua est de homicid. glos. in l.1. verbo non occidendi animi, ff. ad leg. Cornel. de siccar.* Covar. *pact.cap.32. num.4. versic. Ceterum*, Mascard. *de probat. concl.94. à numer.5.* Farinac. *cons.60. à num.105. lib.1.* Iranzo *de protestat. considerat. 98. num.2.* Barbosa *in cap. ut circa numer. 7. & 8. de electione in 6.* Valenzuel. *cons.105. numer.100.* Seraphin. *de Privileg. juramenti Privileg. 1. num. 3.* Caroc. *de excep.cont.præjud.sentent.excep.49. à num.65.* Cirocchus *discep.43. numer.9.* Pareja *de instru. edit. tom.2.tit.6. resol.3. numer.38. 39. &* 40. Ripoll. ad Peguer. *in praxi civi.rub.9. num.39.* Costa *de facti scientia, & ignoran. in spect.84.num.1. &* 2. Sed celebratio, & applicatio Sacrificii Missæ consistit in animo Sacerdotis eam celebrantis. Ergo standum est ejus juramento. Sic argumentantur Guido Papa *decis.614.* Riccius *collect.211. vers. Verum est enim*, Carena *resol. 41. num.1. vers.2. quia.* 15

Nec te conturbet Guidonem Papam loqui dicta *decis.* 16
614. quando agitur de re minima; secus si agitur de re magna, prout in casu Thesauri *quæst. foren.82. n.3. lib.* 1. cum ea quæ in animo consistunt, per solum juramentum probentur, quando sunt parvi præjudicii, latè Mascard. *de probat. concl.709. à nu.8.* secus si sint magni præjudicii, idem Mascardus *de probat.concl.94.num.18. & concl.709. n.12.*

Quia præterquam quòd hujusmodi distinctionem 17
parvi, vel magni præjudicii impugnent Doctores tenentes, quòd etiam in his, quæ sunt magni præjudicii, & quæ in animo consistunt, probentur per juramentum, ut probat Roman. *cons.76. n.5.* & loquendo in criminalibus Farinac. *cons.60. num.106. lib.1.* Osascus *dec.71. à num.14.* Pareja *de instru. edit. tom.2. tit.6. res.3. num.* 40. non est curandum de Thesauro *loco citato*, quæ prædictam facit distinctionem, & in individuo illum impugnant Riccius *collect.211. vers. Et illud quod dicit*, Carena *res.41. n.2.* ut in declarationibus nostri Senatus supra relatis *n.14.*

Præterea si traditio Thesauri esset vera, oporteret, 18
ut Parochus quoties esset celebraturus, portaret, & haberet testes in sacculo, ut dicit Riccius *collect.211. versic. Præterea*, & ex eo Carena *res.41. ante finem.*

Quinimò addit Borguin. Cavalc. *dec. 16. à n.12. vol.* 19
4. quòd si Missæ celebrandæ essent omissæ, adhuc solvere debens legatum, non potest pœnes se illud retinere, sed solvendum esset Parocho Ecclesiæ, distribuendum in alium usum ejusdem Ecclesiæ, & refert Carena *resol. 41. sub n.2.*

Quæro 2. An quis vivens Missas, exequias, & Of- 20
ficia defunctorum possit facere pro se celebrari tamquam mortuus, erecto tumulo, quibus ipse præsens assistat? Negant plures, quia addunt, talem consuetudinem esse superstitiosam, & omnino tollendam, sic Layman *in theolog. mor.lib.5. tract.5. de Sacrificio Missæ c.2.numer. 15.* Cast. Palaus *in oper.mor.part.4. tract.32. disp. unica punct.6.num.19. vers. Nihilominus*, Garcia *in sum. mor. tract.3. dif.10. dub.7.nu.13.* Diana *res.mor.part.5. tract. 13. & miscel.1. res.2. & part.9. tract.2. res.78. & eadem part.9.tract.2.res.18. & in coordinat.part.2.tract.1.resol. 79. tota, & part.4. tract.1.res.25. n.2.*

Sed alii probabilibus affirmant. Quia Missæ, exequiæ, 21
& officia defunctorum celebrari facere vivens pro se majoris utilitatis sunt, quàm si post mortem dicerentur, nam Missæ post mortem tantùm satisfactoriæ sunt, sed ante mortem satisfactoriæ, & meritoriæ. Magis enim expedit satisfactionem in vita dare, quàm sperare ut detur, quando anima in purgatorio cruciatur. Et sic addunt Doctores affirmantes talem consuetudinem

lici-

licitam, & omnibus modis laudandam esse, prout fecit Albertus Magnus, & fecerunt Carolus V. & Philippus III. Hispaniarum Reges, & solitum est fieri in Hispania, & in statu Lorenæ, ita Novar. *cons.6.de celebrat. Missar.* Zerola *in praxi Episc.part.2. verbo Missa*, §.10. Fagundez *de præc. Eccl.præcep.1. lib.3. cap.10.numer.13.* Barbosa *in collect. ad Concil. Trid. sessi.22. de Sacrificio Missæ c.7. n.10. & 11.* & alii plures quos citant Lezana *in sum. q.regul.part.4. verbo Missa n.54.* Leander *q.mor. tom.2. tract.8.disp.4.qu.22. & 23.* Amostazo *de causis piis lib.2. c.7. n.1.* Cast. Palaus, & Diana, & si non sequantur ille *in oper. mor. par.4. tract.22. disp. unica punct.6.n.19. in prin.* iste *ref. mor. par.5. tract.13. & miscel. 1. res. 2. & in coord. par.2. tract.1. ref.79. n.1. & 2.*

22 Et licèt Novar. Zerola, & alii limitent affirmativam sententiam, modò non dicantur orationes, quæ monstrant, & supponunt aliquem esse mortuum, ut oratio Inclina Domine, in qua dicitur, quam de hoc sæculo migrare jussisti, ne in oratione mendacium committatur; verùm hanc limitationem non admittunt Bartol. à Sancto Fausto *de Eucharistia lib. 2. qu.* 148. Fagundez, Lezana & Leander locis citatis *n.21.* & in primitiva Ecclesia mos fuit, ut recepto Viatico Missa pro moribundo diceretur, ut ex Lara tradit Amostazo *de causis piis lib.2. c.7. sub n.1. ante finem.*

23 Et quamvis utilius sit in vita Missas funebres, & exequias dicere, tamen abnegandum non est, valdè utiles, & necessarias esse Missas, & Anniversaria, quæ dicuntur post mortem, hoc enim certum esse, ex Divo Thoma, Covar. & Lara docet Amostazo *de causis piis lib.2.c.7.n.3.*

24 Quæro 3. de casu quo consultus fuit à quodam amico, cum duobus sequentibus. An licitum sit omnibus Sacerdotibus celebrare die Jovis majoris Hebdomadæ, feria quinta Cœnæ Domini? Resp. quòd licèt aliqui negent, *per tex. in can. in Cœna 17. de consecrat. dist.2.* quem referunt Fagundez, Diana, Leander, & Amostazo *statim allegandi*, Affirmant probabilius communiter Doctores. Tum quia antiquissima consuetudo de qua in dicto *can. in Cœna 17. de consecrat. dist. 2.* introducta in pluribus Ecclesiis unicam Missam solemnem celebrandi in die Jovis Sancti, in qua omnes Sacerdotes, Diaconi, & Clerici communicent, non fuit introducta per modum obligationis, etiam in locis ubi vigeret, sed devotionis, ut Apostolorum communio aptius de manu Christi Domini commemoretur. Tum quia prædicta consuetudo abrogata jam est in pluribus Ecclesiis, cum passim eo die Sacrificium celebretur, sic Novar. Angles, Sotus, Suarez, Ledesma, & communis, quos refert, & sequitur Villalobos *in sum. mor.part.1. tract.8.dif.20. nu.1.* Sotus, & Suarez, quos refert, & sequitur Lezana *in sum.q. regul.part.1. c.21.n.18.in prin.* quibus addendi sunt Cardoso *in praxi jud. verbo Missa n.5. vers. In feria autem quinta*, Guttier. *canonicar. lib. 1. c.30. n.36.* Sa *verbo Missa n.23.* alios plures cumulant Cast. Palaus *in oper. mor.part.4. tract.22. disp.unica pun. 7. n.2. vers. Sed de feria quinta*, Barbosa *in cap. te referente 12. n.2. de celebrat. Missarum, & in can. Sabbato 13. n.3. vers. De feria quinta, & in addit. par.6. n.2. de consecrat. dist.3. & de offi. Parochi part.1. c.11. num.49.* & disputato articulo, reprobatisque contrariis Fagundez *de præc. Eccl. præcep.1. lib.3. c.15. numer. 13. & 14.* Diana *res.mor. part.6. tract.6. & miscel.1. resol.19. vers. Non desinam, & part.11. tract. 5. & miscel.5. resol. 32. & in coordin. part.2. tract.1. ref.73. & part.8. tract.4. resol.46. n.4.* Leand. *quæst.mor.tom.2. tract.8. disp.5.quæst. 20.* Amostazo *de causis piis lib.6. c.2.à num.7. ad 14.*

25 Etiam absque Prælati licentia, quæ necessaria non est, ut dicit Vasquez *tom.3. disp. 232. c.2. n.15.* refert, & sequitur Diana *res.mor.par.6. tract.6. & miscel.1. resol.19. vers. Non desinam, & in coordin. par.8. tract.4. res.46. num.4.* & docent Guttier. *canonicar.lib.1.cap.30. num.36.* Fagundez *de præc. Eccl. præc.1. lib.3. c.15. numer.14.*

26 Nedum in secreto, ut dicunt Lezana *in sum. quæst.regul.part.1.c.21. n.18.* Barbosa *in can. Sabato in addit.tom. 6. num.2. in fine de consecrat. dist. 3.* & est prudens consilium secretò celebrare absque concursu Populi, ut dicunt Villalobos *in sum.mor.part.1. tract.8.dif.20.nu.1.in fine*, Barbosa *de Offi. Parochi part.1. c.11. nu.49.* ad tollendum scandalum si quod ex ignorantia fortè detur, ut ajunt Fagundez *de præcep.Eccl. præc.1.lib.3. c.15. nu.14. in fine*, Leander *quæst.mor.tom.2.tract.8.disp.5.quæst.20.* sed etiam publicè, Guttier. *canonicar.lib.1.cap.30.n.36.* Fagundez *de præc. Eccl. præcep. 1. lib. 3. c.15. num.14.* Leander *quæst.mor.tract.2. tract.8. disp.5. quæst.20.* ubi scandalum non detur, Fagundez *loc.cit.n.14. in fine.*

Si talis vigeat consuetudo Ecclesiarum celebrandi die 27
Jovis Sancti, Amostazo *de causis piis lib.6.c.2.n.12.* prout celebratur Romæ, testantur Vasquez *tom.3.disp.232. c.2. n.15.* Diana *res.mor.par.6. tract.6.& miscel.1.res.19. vers. Non desinam in fine & part.11. tract.5.res.32. & in coordinat.part.2.tract.1.ref.73.nu.3. & part.8.tract.2. resol.46.n.4. in fine*, & in Castella, ut tradit Amostazo *de causis piis lib.6.cap.2.n.14.* Sed in Cathalonia non video vigere talem consuetudinem.

Dummodo celebretur antequam Missa solemnis finia- 28
tur, & Corpus Christi Domini in locum designatum recondatur. Nam Missa solemni finita nequeunt Sacerdotes absque gravi culpa Missas privatas dicere, quia jam incipit Officium Parasceves, cum vesperæ dicantur, & recolitur memoria realis mortis, & sepulturæ Christi Domini, ita Vasquez *tom.3. dist.232.c.2.num.24.* quam sequuntur Cast. Palaus *in oper.mor.par.4. tract. 21. disp. unica punct.7.n.2. in fine*, Barbosa *in can. Sabato 13.n.3. vers. De feria quinta in fine de consecrat. dist.3. & de Offi. Parochi par.1. cap.11. num.49. in fine*, Amostazo *de causis piis lib.6. c.2. num.* 14. pluribus citatis, & reprobatis contrariis, Diana *res.mor. part.11. tract.5. & miscel.5. ref.32. & in coordin.part.2.tract.1. res.73.num. 4.5.6.7. & 8.*

Sicut † Missa funebris ritu de Requiem solemnis, 29
corpore præsente, celebrari potest in Dominicis, & diebus festivis, ubi viget consuetudo sepeliendi defunctos simul cum Missa, ut declaravit Sacra Congregatio Ritus refert Barbosa *de offic. Parochi part.1. c. 1.n.25. & dec. Apostol.478.nu.6.* Amostazo *de causis piis lib.6.c.2. num.3. & 4.* etiamsi ex aliqua causa corpus non sit præsens, ut si ex causa detineatur in aliqua ca- 30
pella, vel oratorio, adhuc Missa solemnis de Requiem dici valet, quamvis dies sit festus, idem Amostazo *de causis Piis lib.6. c.2. num.6.* Nisi sint dies solemnes. Barbosa *dec. Apostol.478. num.7.* quod declarat, ut per Amostazo *supr.n.5.*

Ubi verò non datur consuetudo celebrandi Mis- 31
sas privatas die Jovis Sancti, feria quinta Cœnæ Domini. Et eo die incidat festum Annuntiationis Beatæ Virginis, seu aliud festum de præcepto, prout contingit anno 1651. quid faciendum sit? Resp. quòd fideles tenentur audire Missam sub pœna peccati mortalis, & sic plures Missæ dicendæ sunt, ut fideles præcepto satisfaciant, & ob id plures Sacerdotes pro Singulis Ecclesiis assignandi sunt ab Episcopis, ut in illa die sine scrupulo celebrent, & commodè populus ratione hujus festivitatis possit satisfacere præcepto audiendi Missam, sic Diana *res.mor.part. 11. tract.5. & miscel.5. resol.31. & in coordinat. par. 2. tract. 1. resol.73. num.9. 10. & 12.* vide dicenda infra *n.43. & 44.*

Quæro 4. An licitum sit Sacerdotibus celebrare 32
die Veneris majoris Hebdomadæ feria sexta parasceves? Resp. quòd non, quia Missa illius diei non est Missa, neque propriè Sacrificium, cum Officium illius diei fiat absque novæ hostiæ consecratione, & solum suscipitur hostia, quæ ex die præcedenti consecrata remansit secundùm ordinem Romani Missalis, *can. Sabbato Consecrat. dist.3. gloss. in can. visum verbo excipitur de consecrat.disp.1.* sic Divus Thomas *part.3. quæst. 83. num.2.* Azor. *instit.mor.tom.1.lib.10.cap.24. quæst.3.* Villalobos *in sum.mor.par.1.tract.8.dif.20.num.2.* Lezana *in sum.q.regul.part.1.c.21.num.18.vers. In die autem* Cardoso *in prax.jud.verbo Missa n.5. vers. Feria 6.* Guttier. *canonicar.li.1.c.30.n.35.* Cast. Palaus *in oper.mor.par. 4.tract.22.disp.unica pun.7.n.2.in prin. & n.3.* Sa *in sum. verbo missa nu.23.* Diana *res.mor.par.4.tract.4. & miscel. res.237. & par.12. tract.2. res.18. & in coord. part.2. tract.2. resol.45. & par.9. tract.7. resol. 111.* Leander *qu.moral.tom.2.tract.8.disp.5.qu.22.* Amostazo *de causis*

piis lib. 2. c.2. n.13. vers. Sed in die, alios plures citant Fagundez *de præcep. Eccl. præc. l.3. c.4. num.17,18,& 19, & c.16. n.15.* Barbosa *in can. Sabbato* 13. *num.* 3. *& in addit. tom.6. nu.1. de consecrat.dist.3. & de officio Parochi par.1. c.11. num.48.*

33 Nec publicè, nec secretè, Lezana *in sum. q.reg. part. 1. c.21. num.* 18. *versic. In die autem*, Cardoso *in praxi judic. verbo Missa n.* 5. *vers. Feria sexta*, Fagundez *de præc. Eccl. præc.1. lib.3.c.16. n.15.*

34 Etiam ex causa communicandi moribundum, ut ex Pasqualigo *de Sacrificio Missæ quæst.* 356. *num.* 2. tradit Amostazo *de causis piis lib.6, c.2, numer.13. vers. Sed in die*,

35 Et Sacerdotes celebrantes feria sexta Paraſceves majoris Hebdomadæ peccant mortaliter, Lezana *in sum. quæst. regul. part.1. c.21. num.18. vers. In die autem*, Fagundez *de præc. Eccl. præc.1. lib.3. c.16. num.15.* Barbosa *de offic. Parochi part.1. c.11.nu.48.*

36 Nec Populus tenetur sub reatu peccati mortalis Missam audire in die Paraſceves feria sexta Cœnæ Domini, etiam si in illa die occurrat festum Annuntiationis Beatæ Virginis, seu aliud festum de præcepto, sic Divus Thomas *par.3. q.83. art.2. ad 2.* & cum eo omnes ferè Theologi, Novar. *in manuali c. 25. nu.* 88. & cum eo omnes Canonistæ, Lezana *in sum. qu.regul. part.1.c.11. num.18. vers. In die autem*, Fagundez *de præc. Eccl.præcep.1. lib.3. c.4. n.18. & 19. & c.16. n.15.* alios plures addunt reprobatis contrariis, & ita declarasse Sacram Congregationem Ritus 19.Februarii 1622.testatur Diana *resp. mor. part.2. tract.14. res.62. & part.5. tract.13,& miscel. 2. res.61. & part. 12. tract. 2. res.* 18. *& in coordinat. part.2. tract.3. res.19. tota, & res.25. num.3.versic. Sic enim feria sexta, & part.9. tract.2. res.*111. Leander *q. mor. t.3. tract.* 8. *disp.* 5. *q.* 23. Barbosa *de officio Parochi par.1.c.*11.*n.*46. *&* 47. *& dec. Apostol.19. num.4.*

37 Nota tamen, quòd si festum Annuntiationis occurrat in Dominica Quadragesimæ non fit Officium de Annuntiatione, nisi in Ecclesiis sub Annuntiationis invocatione dedicatis, sicque declarasse Sacram Congregationem Ritus in Ulixbonen. 1. Septembris 1617. refert Barbosa *de officio Parochi part.1. c.11. num.* 48. *ante finem, & dec. Apostol.* 19. *n.2.*

38 Nota etiam, quòd Annuntiationis festum non licet celebrari in majori Hebdomada, & ita declarasse Sacram Congregationem Ritus 25. Martii 1614. testatur Barbosa *de offic. Parochi par. 1. c. 11. num.*48. *in fine, & dec. Apost.*19. *num.*3.

39 Sed utrùm fideles teneantur Missam audire in illo die, in quem post Pascha transfertur festum Annuntiationis? Resp. quòd non, quia festum solùm transfertur quoad Officium, non quoad præceptum audiendi Missam, ut ex Homobono tradit Barb. *de offic. Parochi part. 1. c. 11. n.*48. *post med.*

40 Si quæris An liceat fidelibus communicare die Veneris majoris Hebdomadæ feria sexta Paraſceves? quæstio est controversa, communis tamen opinio affirmat,cum nullo jure sit prohibitum, Quia textus *in can. Sabbato de consecrat. dist.*3. qui allegatur pro opinione negativa, tantum loquitur de celebratione, & non de communione. Et Missale Romanum ordinans, ut feria quinta reservetur Eucharistia pro infirmis, non prohibet, quòd reservetur pro sanis, & ipsis non liceat communicare, sed tantùm infirmis, & id ordinat, & præcipit pro infirmis, quia ipsis in periculo existentibus est sub præcepto necessaria, & non sanis. Etenim, & si ea die fideles non communicent, id non omittitur regulariter, quasi necessarium sit ea die non communicare, sed quia est congruens, cum sit dies maximi mœroris, sic Suarez, & Ledesma, quos refert, & sequitur Villalobos *in sum. mor. part.1. tract.8. dif.20. num.2. vers. Hase de advertir*, Layman, Sa, & Vasquez, quos refert, & sequitur Cast.Palaus *in oper.mor.par.4.tract.21. disp.unica punct.7.n.3. vers. Verum sicut*, Fagundez *de præc. Eccles. præc.1.dib.3. c.16.n.15.* alios plures addunt Leander *q.regul.tom.2.tract.8.disp.5.q.24.* Diana *res.mor.part.4.tract. 4. & miscel. res.237. & part.6. tract. 4. res.46. & par.9. tract.7. & miscel.2.res.24. & in coordinat. part.2. tract.2. res.45.n.1. & 2. & res.46. n.1. & 2. & part.8. tract.4.res. 46. n.1. 2. & 3.* & ita in praxi observari Matriti in Parochia Sancti Martini refert Machado *en su perfeto Confessor lib.4.part.1. tract.11.documen.11.n.2.* & ex eo Diana *res.mor. part.9.tract.7. miscel.2.res.24. & in coordin. part.2. tract.2. res.46. sub num.2.* & tradunt Fagundez *de præc.Eccl.præc.1.lib.3.c.16. sub num. 15.* Leander *q. mor. tom.2.tract.8.disp.5.q.24. ante finem*. Et Ego etiam vidi observatum Matriti in dicta Parochia Sancti Martini, & vidi similiter anno 1662. in Monasterio Beatæ Virginis Mariæ de Monte-Serrato Monachos, & Eremitas illius Conventus die Veneris Sancti communicare. Verùm suppositis declarationibus Sacræ Congregationis Ritus sub diebus 9. Maii 1606. & 19. Februarii 1622. quòd Eucharistia Sanctissima in die Paraſceves non est distribuenda aliis quàm infirmis de quibus Gavant. *in rubr. Missalis part.4.tit.9.n.25.* Barbosa *de offi. Parochi par.1. cap.20.n.16. & dec. Apost.* 337. *n.15.* Diana *resol. mor. part.6. tract.6. & miscel.1. resol.19. & part.9. tract. 7. & miscel.2. res.24. & in coordin. part.2.tract.2. res.46. n.1, & part.8. tract.4. res.46. num.1.* Leand. *q.mor. part. 2. tract.8. disp.5. qu. 24. in princ.* ipse Diana nunc existimat in feria sexta Paraſceves non esse administrandam Eucharistiam nisi infirmis, *resol. mor.part.9. tract.7. & miscel.2. res.24. & in coordin. part.2. tract.2. res.46. n.2. in fine*, & notat Leand. *q.mor. tom.2. tract.8. disp.5.qu. 24. in fine*.

Undè qui vovit singulis festivitatibus Annuntiationis 41
Beatæ Mariæ communicare, si festum istud in die Veneris majoris Hebdomadæ feria sexta Paraſceves venerit, non tenetur in illa die Eucharistiam Sacrosanctam sumere, ut consuluit Diana *res.mor. part.6. tract. 6. & miscel.1. res.19. & in coord. par.8. tract.4. res.46. num.1. 2. & 3.*

Quæro 5. An liceat omnibus Sacerdotibus in Sabba- 42
to Sancto Missas privatas celebrare, si in illo die nullum festum de præcepto occurrat? Tres sunt opiniones. Prima negat *per tex. in can. Sabbato de consecrat.dist.*3. Nisi id fiat cum licentia Prælati, non verò absque illa, secunda affirmat etiam si id fiat absque licentia Episcopi, quam non esse necessariam dicunt, si cautè & absque scandalo fiat, quia prohibitio cessandi à celebratione Missarum privatarum, *de qua in can. Sabbato de consecrat. dist.*3. generaliter cessavit. Tertia docet, in hoc standum esse consuetudini locorum. De quibus videantur Azor. *inst.mor.tom.1. lib.10. c.24. q.3.* Guttier. *canonic.lib.1.c.30.num.36.* Fagund. *de præc. Eccl. præc. 1. lib. 3. cap.26. num.17.* Cast.Palaus *in oper. mor.part.1. tract. 22. disp. unica punct.7. num.2. in prin. & nu.4. toto*, Villalob. *in sum. mor.part.1. tract.8. dif.20. sub num.2.3. &* 4. Lezana *in sum. quæst. regul. part.1. c.21. num.18. in fine, vers. In die*, Cardoso *in prax. jud. verbo Missa nu. 5. in fine, vers. Sabbato etiam*, Barb. *in can. Sabbato* 13. *numero* 3. *vers. De Sabbato, & in addit. tom.6. numer. 1. de consecrat. dist.3. & de offic. Parochi part. 1. cap.11. n.50.* Garcia *in sum.mor. tract.3. dif.2. dub.4.n.14.* Diana *res.mor.part.4. tract. 4. & miscel. res.* 237. *& part. 9. tract.7. & miscel.2. res.24. & part.11. tract.8. & miscel. 8. res.66. & in coord.part.2. tract. 1. res.75. n.1. & tract. 2. res.45. nu.3. & res.46. num.3.* Leand. *quæst.mor.par.2. tract.8.disp.5.quæst.26.* Amost. *de causis piis lib.6. cap.2. à n.7. ad* 13.

Hinc Missa de Requiem, nec solemnis, nec privata 43
dici potest Sabbato Sancto, etiam corpore præsente, quoties mos fuerit non dicendi Missas privatas,nec aliàs, nisi solemnem, ita Amosta. *de causis piis lib. 2. cap. 6. à n.7. ad* 13.

Si autem festum Annuntiationis Beatæ Virginis 44
Mariæ incidit in Sabbato Sancto, pro ut incidit anno 1606. & anno 1617. vel incidat in Sabbato Sancto festum Sancti Georgii Martyris Patroni Cathaloniæ, prout incidit anno 1630. seu incidat aliud festum de præcepto. An liceat Sacerdotibus Missas privatas celebrare? Resp. quòd secundùm opinionem eorum, qui tenent, licitum esse in Sabbato Sancto privatim celebrare, etiam absque licentia superioris, cessat quæstio, sive eo die incidat festum Annuntiationis Beatæ Virginis Mariæ, sive non, ita Fagundez *de præc. Eccl. præc. 1. lib. 3. c. 16. numero 19.* Secundùm autem opinionem eorum, qui tenent, non esse licitum in Sabbato Sancto Missas privatas

cele-

celebrare, nisi cum licentia Superioris, non licet Sacerdotibus Missas privatas celebrare, etiam si eo die incidat festum Annuntiationis Beatæ Virginis Mariæ, sic Villalob. ubi ita ait. *Yen el ano de* 1606. *que cayò la Annunciacion en Sabado, consultò el Obispo de Salamanca Letrados para este caso, y resolvieron, que no se dixesse, y lo mismo fue en Valladolid, à donde estava à la sazon la Corte, y no sabemos, que en parte ninguna se aya hecho lo contrario en este tiempo, ni en el ano* 1617. *que cayo tambien la Annunciacion aquel dia.*

45 Quid igitur faciendum si festum Annuntiationis Beatæ Virginis, vel aliud festum de præcepto incidat in Sabbato Sancto, ut fideles Missam audire possint? Resp. Villalobos *in sum. mor. part.* 1. *tract.* 8. *dif.* 20. *num.* 5. per hæc verba. *Cayendo la Annunciacion en Sabado Santo, lo que se deve hazeres, que el Superior provea, que se digan las Missas Mayores en las Iglesias del lugar à diferentes horas, tracandolo de manera, que todos pueden oyr Missa à otra hora.*

46 Sed probabilius existimo, quòd si in Sabbato Sancto inciderit festum Annuntiationis, seu aliud de præcepto, Episcopi ordinent in singulis Ecclesiis aliquas Missas privatas horis opportunis celebrare, ut Populus possit satisfacere præcepto audiendi Missam. Tamburin. *in opusc. de Sacrificio Missæ lib.* 1. *capit.* 6. §. 1. *numer.* 2. Lugo *de Sacram. lib.* 5. *c.* 5. *quæst.* 4. *numer.* 3. Fagund. *de Præcep. Eccl. Præc.* 1. *lib.* 3. *capit.* 16. *numer.* 19. Cardin. Lugo *de Sacram. Eccl. disput.* 20. Martha *en su perfeto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 7. *docum.* 11. *num.* 4. Azor. *inst. mor. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 4. *vers. Si quæras.* Sic factum testatur Hieronym. Garcia per Archiepiscopum Cæsaraugustæ occurrente in Sabbato Sancto, festo Sancti Georgii de præcepto in ea Civitate anno 1639. & ipsam tali die in Ecclesia sui Conventus dixisse, *in sum. tract.* 2. *dif.* 4. *punct.* 3. *numero* 16. & factum fuisse in Civitate Neapolitana refert Leone *de Capellis sect.* 17. *nu.* 178. Joan. de la Cruz asserit anno 1617. occurrente festo Annuntiationis in Sabbato Sancto plures Missas celebratas esse in singulis Ecclesiis Toletanæ Diœcesis, *in direct. conscien. part.* 2. *de Sacrif. Missæ quæst.* 2. *dub.* 2. *concl.* 1. Leand. testatur de facto anno 1606. occurrente festo Annuntiationis in Sabbato Sancto plures Missas celebratas fuisse in Toletana Diœcesi, quam ipsum etiam in tali die in suo Complutensi Collegio celebrasse *quæst. mor. tom.* 2. *tract.* 8. *disput.* 5. *quæst.* 25. Diana *res. mor. part.* 2. *tract.* 14. *resol.* 21. *& part.* 9. *tract.* 7. *& miscel.* 2. *res.* 24. *& part.* 11. *tract.* 5. *& miscel.* 5. *resol.* 32. *& in coordin. part.* 2. *tract.* 1. *resol.* 73. *num.* 10. 11. *&* 12. *& resol.* 74. *num.* 1. *&* 2. *& eadem part.* 2. *tract.* 2. *resol.* 46. *num.* 6. Barbosa *de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *numer.* 45. *& in addit. tom.* 6. *in can. Sabbato numer.* 1. *versic. Si festum de consecrat. dist.* 3. qui plures alios cumulant.

47 Qua autem hora licitum sit Sabbato Sancto Missas privatas celebrare de ordinatione Episcopi, occurrente eo die festo Annuntiationis, vel alio de præcepto: Variæ sunt opiniones, videantur Castrus Palaus *in oper. mor. part.* 4. *tract.* 22. *disput. unica punct.* 7. *numer.* 5. Azor. *instit. moral. tom.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quæst.* 4. *versic. Si quæras*, Fagundez *de præcep. Eccl. præcep.* 1. *lib.* 3. *cap.* 16. *num.* 17. Hieronymus Garcia *in sum. tract.* 2. *dis.* 2. *quæst.* 4. *punct.* 3. *num.* 17. pluribus citatis Diana *resol. mor. part.* 4. *tr.* 4. *& miscel. res.* 237. *& part.* 6. *tract.* 7. *& miscel.* 2. *res.* 24. *& part.* 11. *tract.* 6. *& miscel.* 8. *res.* 66. *& in coordinat. part.* 2. *tract.* 1. *res.* 75. *numer.* 9. *& eadem part.* 2. *tract.* 2. *res.* 45. *num.* 5. *versic. Difficultas est, & num.* 4. *&* 5. Leander. *quæst. mor. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *quæst.* 28. ubi probabilius docet, Missas privatas dici posse in Sabbato Sancto ante Missam Solemnem, quia ita tenet usus piorum hominum, & Diana *in coordinat. part.* 2. *tract.* 1. *resol.* 75. *numer.* 9. refert posse dici summo mane, quia nihil est, quòd cogat in contrarium, & piorum usus ita se habet, & testatur Romæ in Ecclesia Sanctæ Mariæ in die Sabbati Sancti summo mane Sacerdotes incipere Missas privatas celebrare.

48 Quænam verò Missæ privatæ celebrari debeant in die Jovis Sancti, aut in die Sabbati Sancti occurrente festo Annuntiationis Beatæ Virginis, seu alio de præcepto? Variæ etiam sunt opiniones, videantur Machado, *en superfecto Confessor tom.* 2. *lib.* 4. *part.* 1. *tract.* 7. *documen.* 11. *num.* 5. Leander *quæst. mor. tom.* 2. *tract.* 8. *disp.* 5. *quæst.* 22. Diana *resol. mor. part.* 2. *tract.* 14. *res.* 21. *& part.* 4. *tract.* 4. *&* Miscel. *res.* 237. *& part.* 11. *tract.* 5. *& miscel.* 5. *res.* 32. *& eadem part.* 11. *tract.* 8. *& miscel.* 8. *resol.* 66. *& in coordinat. part.* 2. *tract.* 1. *res.* 73. *num.* 13. *& res.* 74. *num.* 3. *& res.* 75. *num.* 10. *&* 11. *& eadem part.* 2. *tract.* 2. *res.* 45. *num.* 3. Barbosa *de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 45. *in fine, & in addit. tom.* 6. *num.* 1. *in fine de consecrat. dist.* 13. sed probabilius est, dicendam esse in Sabbato Sancto Missam ordinariam illius diei, non verò Missam Annuntiationis, vel alterius Sancti, si incidat in illum diem, cum illud non celebretur, sed transferatur, aliàs esset Missas confundere.

Litaniæ, & Prophetiæ non sunt dicendæ in Missis 49
privatis Sabbati Sancti, quia non pertinent ad Missam, sed ad Officium cantandum in Choro, & sic Missæ privatæ eo die, facta confessione, incipere debent à Kyrie eleison, Leander post alios *quæst. mor. tom.* 2. *tract.* 8. *disp. unica quæst.* 27. Diana *loco statim citando*. Et
Missas † privatas in Sabbato Sancto dicendas esse cum 50
Vesperis, quia vesperæ in illa die sunt pars Missæ, latè Diana *resol. mor. par.* 11. *tract.* 8. *& miscel.* 8. *resol.* 66. *& in coordinatis par.* 2. *tract.* 1. *resol.* 75. *à n.* 2.

Noto denique, quòd campanæ in Sabbato Sancto 51
non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice, tàm in Ecclesiis sæcularibus, quàm regularibus, etiam Sancti Joannis Hierosolymitani, etiam propè, & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis confraternitatum, etiam si adsit Ecclesia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, probat Barbosa *decis. Apostol.* 82. *num.* 3. 4. *&* 5. *& de jure Eccl. univ. lib.* 3. *cap.* 3. *num.* 69. 70. *&* 71. *& voto* 102. *num.* 32. *lib.* 3. Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 44. Daniel de Nobilibus *disp.* 70. *num.* 50.

In aliis verò diebus per annum præter Sabbatum 52
Sanctum campanæ pulsari possunt ad Salutationem Angelicam indifferenter ante vel post pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice, nisi fortè adesset consuetudo, (pro ut est in Cathalonia) ut non pulsentur in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Matrice, quæ servanda erit, probat idem Barbosa *decis. Apostol.* 82. *num.* 6. *& de jure Eccl. univ. lib.* 3. *capit.* 3. *num.* 74. idem Lezana *quæst. regul. part.* 1. *c.* 9. *num.* 44.

ARGUMENTUM.

An dotis constituendæ, vel restituendæ causa tractanda sit contra laicum coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Dotis constituendæ causa est tractanda, & tractari debet contra laicum coram Judice sæculari.*

2 *Dotis restituendæ causa, quando de matrimonio agitur coram Judice Ecclesiastico, tractanda est, & tractari debet contra laicum apud eumdem Judicem Ecclesiasticum, tamquam dependens à causa matrimonii, numero* 2. *Amplia* 1. *ut si causa matrimonii principaliter tractatur coram Judice Ecclesiastico, & incidenter, & accessoriè petatur dos, & ejus fructus, Judex Ecclesiasticus est competens contra laicum, nedum in causa dotis restituendæ, sed etiam ejus fructus, num.* 3. *Amplia* 2. *etiam si petatur dos, & ejus interesse, num.* 4. *Amplia* 3. *etiam finita causa separationis matrimonii, num.* 5. *Limita* 1. *si in causa matrimonii non fuerit facta mentio*

restitutionis dotis, numer. 6. Limita 2. si dos malitiosè petatur incidenter in causa matrimonii, n.7.

4 *Dotis restituendæ causa, quando super matrimonio nulla est controversia sed de dote principaliter, & de per se agitur contra laicum ad ejus restitutionem, an de ea cognoscat, & cognoscere debeat Judex Ecclesiasticus, vel sæcularis? Gravis est quæst. num. 8. sed communis, & vera resolutio est, quòd de hujusmodi causa restitutionis dotis contra laicum principaliter, & de per se intentata cognoscit, & cognoscere debet Judex sæcularis, & nullatenus Judex Ecclesiasticus, num. 9.*

10 *Dotis causa principaliter mota contra laicum est mixti fori, n.10. sed contrarium est verius, quòd non sit mixti fori, n.11.*

12 *Dotis restitutionis causa principaliter mota contra laicum peti, & tractari debet coram Judice Ecclesiastico, n.12. sed reprobatur, cum contrarium sit verius, n. 13.*

14 *Dotis restitutionis causa principaliter mota contra laicum debet tractari coram Judice Ecclesiastico, quando vidua soluto matrimonio dotem repetit, num. 14. sed confunditur, cum contrarium sit verius, n.15.*

16 *Dotes viduarum Ecclesia protegere tenetur, & quomodo hoc procedat, ad intellectum textus in cap. nuper 9. de donation. inter virum, & uxor. n.16. & 29.*

17 *Vidua est persona miserabilis n.17. etiam si dives sit num.18.*

19 *Miserabilium personarum causas indistinctè cognoscit Judex Ecclesiasticus, num.19. si miserabilis persona sit pauper, secus si dives, numero 20. & 21. sed contrarium observatur, num.29.*

22 *Judex Ecclesiasticus se intromittere potest, quando Judex sæcularis est negligens in administranda justitia viduis, & aliis miserabilibus personis, num. 22. sed observatur contrarium, numer. 29.*

23 *Judex Ecclesiasticus se intromittit, quando ad Judicem sæcularem non potest haberi recursus.*

24 *Judex Ecclesiasticus potest succurrere viduam, & aliam quamlibet personam miserabilem oppressam, & spoliatam bonis propriis, & de hac causa cognoscere, nu.24. 27. & 28. etiam nulla data negligentia, Judicis sæcularis, numer. 25. sed contrarium, numer. 26. & signanter, numer.29.*

30 *Causæ omnes ad viduas, & pauperes spectantes possunt exequi per Episcopos, & Judices Ecclesiasticos: intellige quoad protectionem, secus quoad jurisdictionem, numero 90. & quid importet hæc protectio, n.31.*

32 *Judex Ecclesiasticus potest jus dicere in causa dotis contra laicum principaliter mota ex consuetudine legitimè præscripta, numer. 32. sed contrarium verius est, nisi in duobus casibus, n. 33.*

34 *Judex Ecclesiasticus in Regnis Indiarum, vel in aliis Provinciis remotis potest oppressos succurrere, n. 39. sed contrarium verius est, n.35.*

36 *Judex Ecclesiasticus etiam principaliter, & ad partis instantiam competens est contra laicum, quando dos in testamento pupillæ pauperi relinquitur, numer. 36. sed contrarium observatur, n.38.*

37 *Dos est causa pia, maximè quando relinquitur puellæ extraneæ pauperi, num. 37. sed vide numer. 38. & 39.*

40 *Judex Ecclesiasticus cognoscere potest, quando dos relinquitur Religiosæ, vel alicui Ecclesiæ, vel pio loco, nu.40. sed vide, n.41.*

42 *Pater an teneatur, & cogatur dotare filias solo officio Judicis, vel jure actionis, numer. 42. potest tamen cogi per judicem illas nubere, & dotare, num.43. vel indicta mulcta, vel captis pignoribus, vel etiam per capturam personæ, numer. 44. tam per judicem Ecclesiasticum, quàm per Judicem sæcularem, nu.45. sed vide, n.46. & 47.*

48 *Alimenta præsentia, & futura ad instantiam partis contra laicum coram quo Judice principaliter petenda sunt, n.48. & 49. & n.50.*

51 *Legata profana ad instantiam legatariorum petenda sunt contra laicum coram Judice sæculari.*

DECISIO CCXLV.

CIrca primam quæstionis partem. An dotis constituendæ causa tractanda sit contra laicum coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Resp. Quòd tractanda est, & tractari debet coram Judice sæculari, ut consuluit Anchar. *cons.21, num.11.* ubi agens de dote constituenda, inquit, non reperiri textum, neque dictum Doctorum asserentium, quòd Judex Ecclesiasticus censeatur competens. Cujus dictum sequuntur Felinus *in cap. licet ex suscepto num. 1. versic. Limita tamen de foro compet.* Cevallos *de cont. per viam violen. part. 2. quæst. 13. numero 3. col. 5. in princ. & prope finem versic. Et secundùm hanc, & col. 3. in princ.* & notarunt Additio ad Panormit. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ num.16. littera D, versic. Dico in fine de constitut.* Paz *in praxi tom. 2. prælud. 2. numer.21. prope finem vers. Maximè* Castillo *tom. 8. de aliment. cap. 6. nu. 18. vers. Procedit autem*, Fontanella *de pact. nup. tom.2. clau. 5. gl.1. part.1. num. 34. versic. Nonnulla*, ubi loquens de constitutione dotis, testatur, non vidisse unquam per aliquem huc usque in Cathalonia tentatum convenire alium pro dote apud Judicem Ecclesiasticum. 1

Quoad secundam quæstionis partem an causa dotis restituendæ sit tractanda coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Resp. Quòd si causa matrimonii principaliter tractatur coram Judice Ecclesiastico, ad cujus cognitionem pertinet, *ut latè probavi dec.174. p.3.* & incidenter & accessoriè petatur dos, tunc Judex Ecclesiasticus competens est in causa dotis restituendæ contra laicum, & coram eo tractari potest, tamquam dependens à causa matrimonii, *probant jura in capit. 1. c.2. & expressus in cap. de prudentia 3.* ibi: *Vos, qui de matrimonio principaliter cognovistis, de dote, quæ est causa incidens, accessoriè cognoscere voluistis, de donation. inter virum, & uxorem sit intelligenda gl. verbo vacante in cap. licet ex suscepto* 10. *de foro compet.* ita Additio ad Panormit. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num.16. littera D, vers. Dic de constitut.* Quesada *diver. quæst. cap.29. num.14.* Riccius *dec.217. nu. 2. vers. Quia quando part.2.* & in addit. ad Franchis *dec.244.* Morla *in empor. jur. part.1. tit.2. in præmis. nu. 152.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu 1. num.667.* Cevallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 13. numer.1. versic. Quia quando*, Luca ad Franchis *dec.244. numer. 4. & dec. 312. num. 7.* Sperell. *dec. 1. num. 15. vers. Quoties tamen, & dec. 8. num.29. lib. 1. & dec.138. num.109. lib.2.* Ansalduf. *de jurisd. part. 4. tit.10. num.61.* Merlinus *controver. 93. num. 13. centur. 2.* Thoro *in suppl. dec. verbo Brachium sæculare, col.1. in fine, & col.2. post prin. fol. 73.* Cancer. *part.3. var. cap.11. à numer. 169.* Fontanella *de pact. nup. tom. 2. clauf.6. glos.2. part.10. nu. 55. 56. & 57.* decisum in Luzitania tradit Cabedo *dec.115. part.1.* & in Cathalonia per Cancellarium Rovirola, Consultoribus Fontanet, Torner, Astor, Salba de Vallseca, Senjust, & Puigmija de mense Decembris 1602. in favorem Hieronymæ Alzina contra Franciscum Alzina Sartorem Villæ Perpiniani ejus virum, referunt Cancer. & Fontanella *ille num.172. iste n. 57. in fine.* Non expresè sed tacitè ob lapsum temporis ad declarandas contentiones per jura patriæ præfixi, refert idem Fontanella *num. 58. & 59.* Adde si vis quàm plures alios citandos *numer.9.*

Amplia 1. ut si causa matrimonii principaliter tractetur coram Judice Ecclesiastico, & incidenter, & accessoriè petatùr dos, & ejus fructus, Judex Ecclesiasticus competens est contra laicum, nedum in causa restitutionis dotis, sed etiam ejus fructus, & Judex 2

sæ-

sæcularis tenetur brachium concedere Judici Ecclesiastico, qui declaravit causam matrimonii, unà cum restitutione dotis, & ejus fructus, ut disputato articulo decisum in Regno Neapolis tradit Thoro *in supple. dec. verbo Brachium sæculare fol.* 73. meminit de hac declaratione Carleval. *de judiciis tom. 2. part. 1. tit. 3. disp. 17. nu. 15. in fine.*

3 Amplia 2. ut si causa matrimonii coram Judice Ecclesiastico principaliter tractetur, & incidenter, & accessoriè repetatur dos, & ejus interesse, Judex Ecclesiasticus competens est contra laicum, nedum in causa restitutionis dotis, sed etiam ejus interes-
4 se, & Judex sæcularis tenetur brachium impartiri sententiæ Judicis Ecclesiastici, per quem vir condemnatus fuerit ob divortium factum ad restitutionem dotis unà cum interesse, testatur decisum Sanfelicius *dec.* 293. & ex eo Thoro *in supplemen. dec. verbo Judex sæcularis an teneatur fol.* 316. & illum videndum admonet. Luca ad Franchis *dec.* 311. *num.* 7. *in fine.*

5 Amplia 3. ut Judex Ecclesiasticus, qui fuit in causa separationis matrimonii, ea etiam finita, est Judex competens contra laicum circa dotem ejusque interesse, refert bis decisum in Senatu Regni Neapolis, Arias de Messa *var. resol. lib. 2. cap. 3. nu.* 11. & ex eo Thoro *in supple. dec. verbo Judex Ecclesiasticus fol.* 317.

6 Limita 1. omnia prædicta *à num.* 2. cum suis ampliationibus, si mulier in causa separationis matrimonii petit dotem sibi restitui, unà cum fructibus, seu interesse, ac ita Judex Ecclesiasticus de causa matrimonii cognoscens, etiam causam dotis, ejusque fructus, & interesse incidenter motam debet definire, sed si hoc non fecit, non dicitur adhuc functus suo officio, & consequenter finita causa matrimonii, adhuc dotis causam cum fructibus, & interesse incidentem potest definire; secus si in causa matrimonii non fuerit facta mentio restitutionis dotis, ita ut non possit dici causam dotis ejusque fructus, & interesse fuisse incidentem respectu causæ matrimonii si finita causa matrimoniali, dos principaliter, ejusque fructus, & interesse peterentur, non potest Judex Ecclesiasticus de ea cognoscere, *juxta dicenda numer. 9.* & ita procedit textus *in cap. de prudentia 3. notat. in specie. glos. penultima de donat. introd. vir. & uxor.* & magis probant Anchar. & Isernia quos refert, & sequitus Petrus Barbosa *in l. 1. par. 1. num. 47. versic. Nec obstat secundum ff. solu. matr.* sic intelligendi sunt Cutellus *de Immun. Eccles. lib. 2. quæst. 86. num. 5.* Martha *de jurisdict. part. 2. cap. 21. num. 16. versic. Verum est*, Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 10. cap. 1. num. 66.* Thom. del Bene *de Immun. Eccl. tom. 2 cap. 10. dub. 6. sect. 3. nu. 2. versic. Adeo.*

7 Limita 2. si dos malitiosè petatur incidenter coram Judice Ecclesiastico, coram quo non est probatum verbum de causa matrimonii, tunc Judex Ecclesiasticus neque accessoriè potest cognoscere de dote, quia non est accessorium, ubi principale non subsistit, Cevallos *de cognit. per viam violent. part. 2. qu. 13. nu. 5. in fine.*

8 Si verò super matrimonio nulla sit controversia, sed de dote principaliter, & de per se agitur contra laicum ad ejus restitutionem, puta si constante matrimonio agat mulier de dote, quia forte maritus labitur facultatibus, vel dissipat bona sua, vel quia mortuus est, an de ea cognoscet, & cognoscere debeat Judex Ecclesiasticus, vel sæcularis? Hæc quæstio licèt sæpe se offerat in praxi, & satis sit à Doctoribus ventilata, ut inquit Cevallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 13. in prin.* & in ejus resolutione dissentio sit inter Doctores, ut ait Azevedo *l. 10. nu. 44. tit. 1. lib. 4. recop.* & variè de ea loquantur Interpretes, ut dicit Fermosinus *in cap. licet ex suscepto 15. quæst. 2. in prin. de foro compet.* remissinè Don Didacus Antonius Frances de Urrutigoyti *de competen. jurisd. q. 18. n. 19.*

9 Communis tamen, & vera resolutio est, quòd de hujusmodi causa restitutionis dotis contra laicum principaliter, & de per se intenta cognoscit, & cognoscere debet judex Ecclesiasticus. Tum quia laicus super causis temporalibus, & profanis conveniendus est coram Judice sæculari, *ut tradidi deisc. 177. num. 1. par. 3.* & causa restitutionis contra laicum est temporalis, profana Pet. Barbosa, Castillo, & alli *locis citandis*. Tum quia isto casu observanda est regula, actor sequitur forum rei, ut tradunt Martha, & alii *statim allegandi*. Tum quia in terminis probant jura *in l. in contractibus §. fin. in fine per locum ab speciali* ubi Bald. *in fine C. de non numerata pecunia*, qui quidem textus jure canonico correctus non reperitur, ut observant Fachin. & Castillo *locis allegandis, cap. ex tenore, de foro compet. cap. de prudentia 3. à contrario sensu de donat. inter vir. & uxor.* sic docent *glo. verbo accessoriè in dicto cap. de prudentia 3.* ubi Præposit. *num. 1.* Butri. *num. 4.* August. Barbosa *num. 1. 2. & 3. de donat. int. vir. & uxor.* Angel. *in l. 1. num. 6.* Alexand. *num. 15.* Ripa communem dicit. & optimè defendit *num. 48.* Parsi. veriorem dicit *num. 9.* Bulgar. *num. 21.* Crot. veriorem esse dicit opinionem *num. 65.* Aretin. *num. 4. & 5.* Purpurat. *num. 36.* Alciatus testatur post multam veterum altercationem videri receptiorem *num. 2* Bolognet. *num. 86.* Curt. Juni. in ad Castren. *num. 5. verbo Ecclesiarum littera E*, Pet. Barbosa *par. 1. num. 46. versic. Confirmatur ff. solu. matrimo.* Additio ad Panormit. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ num. 16. littera D, in fine prin. & versic. Dic*, ubi Felin. *num. 58. de constitut.* Socin. *in cap. excedens, el. 2. per illum textum num. 9. ut lite non contest. & in rub. num. 2. & 9. versic. 36. & in cap. licet ex suscepto num. 14. versicul. 12. casus de foro competen.* Jason. *in authent. quod locum num. 10. C. de collat.* Palatius Rub. *in cap. per vestras not. 2. nu. 20. de donat. int. vir. & uxor.* Campeg. *de dote part. 1. privil. 9. num. 2.* Gomez hanc esse puram opinionem, & tenendam in judicando, & consulendo dicit *in l. 50. tauri numero 33.* Molina veram, & juridicam sibi videri, & opinionem contrariam apud Suprema Tribunalia non admitti inquit *de Hispan. primog. lib. 2. cap. 15. num. 75.* ubi ejus Additionat. semper observanda duxisse dicunt *eodem num. 76.* Ripoll. veram resolutionem esse ait *var. resol. cap. 10. nu. 28.* Sanchez *de matrimo. lib. 10. disp. 8. num. 15. versic. Quando autem usque ad finem*, Guttier. veriorem tamen, & etiam communem profitetur *practicar. lib. 1. quæst. 44. nu. 9.* idem Guttier. veriorem tamen, communem etiam, & tenendam esse tradit *pract. lib. 3. quæst. 28. num. 28. 29. & 31.* Molina *de justit. & jure tom. 2. tract. 443.* Paz *in prax. tomo 2. prælud. 2. num. 21. versic. In aliis vero casibus*, Azevedo *lib. 10. nu. 44. & 45. tit. 1. lib. 4. recop.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. num. 102.* Cabedo *decis. 125. nu. 3. par. 1.* Idem Barbosa *de potest Episcopi par. 3. allegat. 84. num. 19. 29. & 30. & in cap. ex litteris in num. 3. de pignorib.* Vega *in cap. ex thenore 11. numr 39. de foro compet.* Martha ita in dies practicari testatur *de jurisdict. par. 2. cap. 21. à num. 15. signanter numero 21.* Nevizan. communem opinionem legistarum, & ideo tenendam in foro canonico, cum inter canonistas sit discordia, & contrarietas refert *in Sylva nup. lib. 1. num. 47.* Cassanate judicatum testatur 5. Decembris 1600. *cons. 27.* Molinus noster *de ritu. nup. lib. 1. comparat. 23. num. 14. & 15.* Auguian. *de legibus tom. 1. libr. 2. contro. 13. nu. 17.* Bolaños *in Curia Philip. tom. 1. par. 1. §. 5. num. 9.* Reg. Sesse *dec. 268. n. 15. & 16. tom. 3.* Farinac. *cons. 190. num. 21. & 22. lib. 2.* Tondut. hanc sententiam veram existimare dicit *de præven. jud. par. 2. c. 23. à n. 4.* Ferrer Ilerdensis *in const. hac nostra temp. 3. n. 81. & 82.* Diana *resp. mor. par. 1. tr. 2. res. 87. alias 86. & res. 117. alias 116. & in coordi. par. 9. tract. 2. res. 231. num. 10. & resolut. 291. num. 3. ver. Et si.* Cutel. *de Immun. Eccles. lib. 2. quæst. 86. & quæst. 87. num. 4. & 5.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 1. cap. 8. dub. 20. sect. 1. num. 12. & tom. 2. cap. 10. dub. 6. sect. 3. num. 1.* Balboa *in cap. tuam à num. 15. de ordin. cognit.* Fermosin. *in cap. ex tenore 11. quæst. 4. num. 7. & 8. & in cap. ex parte 15. quæstion. 2. & 3. de foro compet.* Castillo *tom. 8. de alimen. cap. 6. à num. 5. vers. Primus casus est, & à num. 18.* Fachineus *contro. jur. lib. 20. cap. 37.* Cenedo *canonicar. quæst. 37.* Cevallos *de cognit.*

per

per viam violen. par. 2. quæſt. 13. Merlinus *controv.* 93. *tom.* 2. Anſaldus *de juriſdict. par.* 4. *tit.* 10. *cap.* 1. *à numero* 54. *cum plurib. ſeq.* & alii citati *num.* 2. ita fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Manegat 22. Junii 1584. in favorem Catharinæ Vilana contra Joannem Fila, & per Rovirola Tertium, 7. Januarii 1597. in favorem Narciſæ Serviola Villæ Martorelli contra Salvatorem Gibert Parochiæ Aquævivæ occaſione mandati, ſeu cartelli citatorii inſtante dicto Gibert, quo per Curiam Eccleſiaſticam Gerundæ injungebatur dictæ Serviola quatenus quamdam dotem reſtitueret dicto Gibert. Niſi obligatio reſtitutionis dotis eſſet juramento firmata, nam tunc occaſione juramenti poteſt cognoſcere Judex Eccleſiaſticus de cauſa reſtitutionis dotis contra laicum, Ripoll duas declarationes Cancellarii Cathaloniæ refert *var. reſol. c.* 1. *n.* 269. *&* 270.

10 Hinc infero 1. quòd licèt nonnulli Interpretes exiſtiment cauſam dotis principaliter motam contra laicum eſſe mixti fori, atque ita poſſe actorem pro ea agere contra laicum, vel coram judice Eccleſiaſtico, vel coram Judice ſæculari, eſſeque locum prævention, ut tenent Decius *in authen. quod locum nu.* 1. *C. de collat.* Cevallos *com. cont. com. quæſt.* 96. Carol. de Graſ. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 667. Thoro *in ſupple. dec. verbo Brachium ſæculare fol.* 73. Sperell. *dec.* 1. *num.* 15. *verſic.* Quamvis *lib.* 1. plures citat Riccius *dec.* 217. *à num.* 1. *par.* 2. & alii quam plurimi, quos in unum congerunt, ſed non ſequuntur Cenedo *canonic. quæſt.* 37. *à num.* 1. *ad* 6. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *qu.* 13. *nu.* 1. *&* 2. Caſtillo *tom.* 8. *de alimen. c.* 6. *n.* 1. *&* 18.

11 Tamen magis communiter, & verius docent alii Doctores, cauſam dotis principaliter motam contra laicum, non eſſe mixti fori, ſed tractandam fore, & eſſe coram Judice ſæculari, ſic reprobatis contrariis Gomez *in l.* 50. *Tauri num.* 53. Petrus Barboſa *in l.* 1. *par.* 1. *num.* 46. *in fine verſic. Neque obſtat ff. ſolut. matri.* Guttier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 44. *à num.* 6. *ad* 10. *& lib.* 3. *qu.* 29. *num.* 28. *&* 29. Paz *in praxi tom.* 2. *prælud.* 2. *num.* 41. Azevedo *l.* 10. *num.* 44. *&* 45. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 75. *verſic. Imo, & num.* 66. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 102. Martha *de juriſdict. par.* 2. *cap.* 21. *à num.* 17. Farinac. *conſ.* 190. *num.* 21. *&* 22. *tom.* 2. Fermoſin. *in ca. ex tenore quæſt.* 4. *num.* 7. *&* 8. *& in cap. ex parte* 15. *qu.* 2. *à num.* 2. *de foro comp.* noſter Ilerdenſis Ferrer. *in conſtitut. hac noſtra temp.* 3. *num.* 82. Ripoll. *var. reſol. cap.* 1. *num.* 28. 29. *&* 30. Caſtillo *de aliment. tom.* 8. *cap.* 6. *à num.* 18. Sanchez *de matrimo. lib.* 10. *diſpu.* 8. *num.* 15. *verſic. Utrum autem* Fachineus *contro. jur. lib.* 10. *capit.* 37. Diana *reſol. mor. par.* 1. *tract. reſol.* 87. *alias* 86. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 291. *num.* 2. *in fine*, Auguſt. Barboſa *in cap. de prudentia* 3. *num.* 3. *de donat. inter. vir. & uxor. & de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 84 *num.* 29. *&* 30. Cenedo *pract. quæſt.* 37. *à num.* 6. *& per totam*, Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæſt.* 13. *à num.* 3. *& per totam*, Merlinus *contro.* 93. *cent.* 2. Caſſanate *conſ.* 27. Fontanella *de pact. nup. com.* 2. *clau.* 5. *gloſ.* 1. *par.* 1. *nu.* 35. & alii ex citatis *nu.* 9.

12 Infero 2. opinionem Doctorum tenentium cauſam reſtitutionis dotis principaliter contra laicum motam propter magnam cum matrimonio connexionem tractari, & peti debere coram Judice Eccleſiaſtico, & ad ejus forum pertinere, ut tenent Aufrer, qui multos citat, & re communi teſtatur *de juriſ. Eccl. tomo* 14. *tractat. quæſt.* 27. *num.* 21. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 2. *in præmis. num.* 154. *verſicul. Rurſus*, Sperell. *dec.* 1. *num.* 15. *in prin. lib.* 1. Riccius *dec.* 217. *tomo* 2. Fontanella *de pact. nup. tomo* 2. *clau.* 5. *gloſ.* 2. *part.* 10. *num.* 58. *&* 59. & alii quamplurimi, quos referunt, ſed non ſequuntur Cenedo *pract. qu.* 37. *à numero* 1. Cevallos *de cognit. per viam violent. par.* 2. *qu.* 13. *nu.* 1. *&* 2.

13 Verùm hæc opinio communiter eſt reprobata. Et noſtra Sententia, quòd cauſa reſtitutionis dotis principaliter mota contra laicum ſit tractanda apud Judicem ſæcularem, & ad ejus forum pertineat, verior eſt, & magis communis, & in judicando, & conſulendo tenenda, docent reprobatis contrariis Guttier. *pract. libro* 1. *quæſtion.* 44. *à num.* 6. *ad* 10. Martha *de juriſdict. part.* 2. *capitul.* 21. *à num.* 15. Tondutus *de prævent. juriſdict. part.* 2. *capitul.* 23. *à num.* 4. Fermoſin. *in cap. ex parte* 15. *quæſt.* 2. *tota de foro compet.* Cenedo *pract. quæſt.* 37. *à. num.* 6. Cevallos *de cognit. per viam violen. libro* 2. *quæſtion.* 13. *à num.* 3. laudati ſupra *num.* 9. *&* 10.

Infero 3. quòd licèt regula ſupra tradita *numer.* 9. quòd de cauſa reſtitutionis dotis principaliter contra laicum intentata cognoſcat, & cognoſcere debeat Judex ſæcularis. Limitant aliqui Doctores, quando vidua ſoluto matrimonio dotem repetit, nam tunc etiam ſi principaliter agat pro dote, Judex Eccleſiaſticus cognoſcat, & tractari poteſt cauſa reſtitutionis dotis contra reum laicum coram Judice Eccleſiaſtico, ut cum aliis voluit Baldus Novellus *de dote part.* 9. *privileg.* 16. Aufrer. *de poteſt. Eccleſ. ſuper laicos fol.* 27. Palacios *in capit. per veſtras not.* 2. *num.* 13. *&* 24. Riccius *deciſion.* 217. *n.* 4. *part.* 2. referunt Paz *in prax. tomo* 2. *prælud.* 2. *n.* 21. *verſic. Quæ opinio*, Cenedo *pract. quæſtion.* 37. *num.* 2. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *qu.* 13. *num.* 2. *in fine*. 14

Cæterùm hæc limitatio confunditur per *cap. de præſentia* 3. *de donat. inter vir. & uxor.* ubi probatur, Judicem Eccleſiaſticum poſſe cognoſcere de cauſa dotis, quando venit incidenter ad cauſam matrimonii: ergo extra prædictum caſum Judex Eccleſiaſticus non cognoſcit. *Confunditur etiam per tex. in cap. tenore, de foro compet.* ubi per viam regulæ probatur, Eccleſiam non cognoſcere de cauſis viduarum. Et expreſsè prædictam limitationem impugnant Gomez *in l.* 50. *tauri num.* 53. *in fine*, *verſicul. Nec etiam placet*, Guttier. *pract. libr.* 1. *quæſt.* 44. *num.* 9. *verſic. Concludens non eſſe tenendam*, Graña *in capit. ex parte* 15. *num.* 4. ubi Fermoſinus *quæſt.* 3. *nu.* 4. *de foro compet.* Petrus Barboſa *in cap.* 1. *part.* 1. *num.* 49. *ff. ſolu. matri.* Bolaños *in Curia Philip. tomo* 1. *part.* 1. §. 5. *num.* 9. Caſtillo *tomo* 8. *de aliment. cap.* 6. *num.* 18. *verſic. Procedit. autem*, notant Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. parte* 2. *allegat.* 84. *num.* 30. Et indiſtinctè abſque prædicta limitatione loquuntur Bobad. Azevedo, Molina, Martha, Cenedo, Cevallos, Fachineus, Tondutus, Merlinus, & alii laudati, *num.* 9. 15

Infero 4. ad intellectum textus in *capit. nuper.* 5. *de donat. inter virum, & uxorem*, dum dicit, quòd Eccleſia dotes viduarum protegere tenetur. Nam non inde ſequitur, ergo Judex Eccleſiaſticus adiri poteſt generaliter tamquam ordinarius in cauſis dotalibus, niſi in tribus caſibus jure canonico expreſſis, *de quibus infra à num.* 17. *ad* 27. & extra illos ſtandum eſt regulæ *cap. ex tenore* 11. *de foro compet.* Quòd Eccleſia non cognoſcit principaliter de cauſis viduarum, ſic Petrus Barboſa *in l.* 1. *par.* 1. *num.* 49. *verſic. Neque obſtant rationes, ff. ſolu. matrim.* Caſtillo *tomo* 8. *de aliment. capit.* 6. *num.* 19. *verſic. & ſubjungit.* Fachineus *contro. jur. lib.* 10. *cap.* 37. *verſic. Secundum* Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæſt.* 13. *num.* 6. Graña *in cap. ex tenore* 11. *num.* 3. Vega *num.* 31. Fermoſin. *quæſt.* 1. *num.* 10. *de foro comp.* vel dic, quòd cauſæ viduarum pertinent ad Eccleſiam quoad protectionem, *ut tradit gloſ. verbo injuſtitia in cap. ex tenore* 11. *de foro comp.* Cevallos *de cog. per viam violen. par.* 2. *qu.* 13. *nu.* 6. *in fine*, & alii infra *n.* 30. 16

Infero 5. quòd licèt vidua ſit perſona miſerabilis, *l.* 1. *C. quando Imperator inter Pupil. & vid.* Cancer. *par.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 4. Peguera *in praxi civil. rub.* 4. *num.* 3. Fontanel. *de pact. nup. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſ.* 11. *num.* 74. Martha *de juriſdict. part.* 2. *cap.* 21. *num.* 5. Paſchal. *de pat. poteſt. par.* 2. *cap.* 2. *num.* 19. *&* 93. Menoch. *de arb. judic. caſu* 66. *numer.* 6.. Trentacinq. *var. libr.* 2. *de judiciis reſol.* 7. *num.* 6. Anſaldus *de juriſdict. par.* 4. *tit.* 10. *cap.* 1. *num.* 75. Scialoja *de foro compet. cap.* 16. *n.* 4. & alii quamplurimi, quos citant Caſtillo *controver. lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 3. Carleval. *de judiciis lib.* 1. *diſp.* 2. *num.* 533. Auguſt. Barboſa *in l.* 1. *à num.* 1. *Cod. quando Imperat.* 17

18 *Imperat. int. pupil. & vid.* Etiam si sit dives, secundùm veriorem opinionem, ad effectum recurrendi ad consistorium Principis, Paschal. *de pat. potest part. 2. cap. 2. nu. 96.* Martha *de jurisd. par. 2. cap. 21. num. 6* Thesaur. *decis. 177. num. 3.* Gail. *lib. 1. obser. 1. num. 40* Novar. *in pragmat. 2. collect. 2. num. 16. tit. ubi de delicto* Franchis *decis. 100.* Menochius *de arb. jud. casu 66. num. 5.* Covar. *pract. cap. 6. num. 2. versic. Obtinet tamen*, Scialoja *de foro compet. cap. 6. num. 4. versic. Sic etiam*, Petrus Barbosa *in l. 1. par. 1. num. 50. in fine, ff. solut. matrim.* Castillo *contro. lib. 1. cap. 25. nu. 25.* Fermosin. *in cap. ex tenore 11. quæst. 2. numer. 9. de foro compet.* Carleval. *de jud. lib. 1. disp. 2. à num. 541.* Augustin. Barbosa *in l. 1. num. 10. C. quando Imper. int. pup. & vid. & in c. significantibus 38. num. 53. de offi. delega.* Cancer. *par. 2. var. cap. 2. num. 6. & 7.* Ripoll. ad Pegueram *in praxi civil. rub. 4. num. 49.* remissivè Fontanella *de pact. nup. tomo 1. claus. 4. glos. 11. n. 84.*

19 Et de causis miserabilium personarum indistinctè cognoscit Judex Ecclesiasticus, *c. super quibusdam 26.* ubi August. Barbosa *nu. 8. de verb. signif. c. significantibus 38.* ubi Abbas, & communiter Doctores *de offi. delegati, can. si quis de potentibus, 24. quæst. 3.* Palacios *in cap. per vestras not. 2. num. 21.* Covar. *pract. cap. 6. nu. 3* Maranta *de ord. jud. par. 3. dist. 11. num. 9.* Pet. Barbosa *in l. 1. par. 1. num. 49. versic. Cæterum, ff. solu. matri.* Martha *de jurisd. par. 2. cap. 21. num. 1.* Pereyra *de manu. Regia par. 2. cap. 25. num. 11.* August. Barbosa *de potest. Episco. part. 1. tit. 3. cap. 2. num. 55. & de jure Eccles. uni. lib. 3. cap. 27. num. 23.* Sperell. *decis. 1. num. 17 lib. 1.* Fermosin. *in cap. ex tenore 11. quæst. 1. num. 1. & 2. & in cap. ex parte 15. quæst. 1. num. 1. in prin. & qu. 4. num. 6. de foro compet.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. tit. 10. cap. 1. nu. 70. 80. 81. & 85.* ubi ampliat in causis minimis, Diana *resol. mor. par. 4. tract. 1. resol. 90. & in coordinat. par. 9. tract. 2. resol. 307. num. 1.* Bossius *de aliment. cap. 21. nu. 1182.*

20 Intelligendum est, si vidua, vel alia miserabilis persona sit pauper; secùs si dives. Nam quando vidua est pauper de ejus causis cognoscit Judex Ecclesiasticus, notant communiter Doctores *in c. ex parte de foro comp.* Covar. ut invitus fatetur *pract. c. 6. n. 3.* Maranta *de ord. jud. par. 4. dist. 11. num. 9. versic. Quod intellige.* Petrus Barbosa *in l. 1. par. 1. numer. 49. versic. Secundus est, & num. 50. versic. Utrum orphani, & viduæ, ff. solu. matrim.* Castillo *tom. 8. de aliment. c. 6. num. 19. versic. Secundus est*, Ansaldus *de jurisd. par. 4. tit. 10. cap. 1. num. 67. 70. 71. 72. 73. & 74.* Augustin. Barbosa *de potest. Episcop. par. 3. alleg. 48. num. 29. ad finem, & in cap. per vestras 7. num. 6. de donat. int. vir. & uxor.* Diana *resol. mor. part. 4. tract. 1. resol. 90. & in coord. par. 9. tract. 2. resolut. 307. n. 2.*

21 Et in his terminis est intelligendus textus *in c. per vestras 7. de donat. inter vir. & uxor.* in quo Judex Ecclesiasticus de causa dotis cognoscit. Quia loquitur de paupere, atque ita de miserabili persona, de cujus causa Pontifex, & Judices Ecclesiastici sunt competentes, ita Palacios *in dict. c. per vestras not. 2. num. 5.* Augustin. Barbosa *nu. 6. de donat. int vir. & uxor.* idem Barbosa *de potest. Episco par. 3. alleg. 84. n. 29. versic. Nec contrarum*, ideoque ad Ecclesiam defferri potest causa dotis, non dotis favore, sed paupertatis, ita Petrus Barbosa *in l. 1. par. 1. num. 49. versic. Secundus est, juncto vers. Cæterum ff. solu. matr.* Ansaldus *de jurisd. part. 4. tit. 10. cap. 1. num. 67. in fine*, alios plures intellectus ad illum textum tradit Cevallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 13. n. 9. 10. & 11.*

22 Infero 6. Quòd Judex sæcularis quando est negligens in administranda justitia viduis, & aliis miserabilibus personis, Judex Ecclesiasticus se intromittere possit, *cap. ex tenore 11. in fine, cap. licet ex suscepto de foro compet. c. qualiter de judiciis*, Ego plures laudavi *decis. 28. num. 37. & part. 1. & in addit. positis post par. 2. decis. num. 37.* quibus addendi sunt Casaneus *in consuet. Burgunt. rub. 1. §. 5. verbo sil na grasse num. 62. fol. mihi 50. pag. 2.* Azevedo *l. 14. num. 12. tit. 9. lib. 3. recop.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. à num. 108 ad 113.* Ybañez de Faria ad Covar. *lib. 1. var. cap. 4. nu. 11.* Cevallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 13. num. 10. & 11.* Martha *de jurisd. part. 2. cap. 21. nu. 12.* Petrus Barbosa *in l. 1. par. 1. nu. 49. vers. Primus est ff. solu. matri.* Castillo *de aliment. tom. 8. cap. 6. n. 19. vers. Primus est*, Fermosin. *in c. ex tenore 11. qu. 1. sub num. 5. de foro compet.* Scialoja *de foro comp. c. 16. nu. 80. post prin.* Carol. de Graf. *de effect. Cler. effecto 1. num. 391.* Fontanella *de pactis nup. tom. 1. claus. 4. glos. 11. nu. 81.* notat Bossius *de dole cap. 4. num. 21. vers. At certum videtur, & aliment. c. 21. nu. 1182.* & alii quamplures, quos citat Solorzanus *de jure Ind. tom. 2. lib. 3. c. 7. à n. 55. & in polit. libr. 4. cap. 7. versic. Pertenece tambien fol. 547.*

Et idem quando ad Judicem sæcularem non potest 23
facile haberi recursus, *argumento l. in contractibus §. fin. ad finem, Cod. de non num. pecu.* Alciat. *in l. 1. sub num. 2. ff. solut. matrim.* Petrus Barbasa, Castillo, & Solorzan. *locis citatis nu. 22.* latè Ciarlin. *contro. foren. lib. 1. c. 56. totu.*

Infero 7. quòd quando vidua, & alia quælibet mi- 24
serabilis persona est oppressa, & spoliata bonis propriis, Judex Ecclesiasticus eam succurrere potest, & de hac causa cognoscere, *c. ex parte*, ubi Panormit. *n. 11.* Socin. *n. 6.* August. Barbosa *n. 6. & 7. & in addit. tom. 6. nu. 1. & 2. de foro com.* Garras. *in l. 1. lectu. 2. n. 25. ad finem*, Bosognet. *nu. 87.* Pet. Barbosa *par. 1. nu. 47. ver. Neque obstant. & n. 49. in fine, vers. Tertius, & est ff. solut. matr.* Martha *de jurisd. par. 2. cap. 21. num. 12.* Azevedo *l. 10. num. 47. tit. 1. lib. 4. recop.* Angulan. *de legib. tom. 1. lib. 3. contro. 22. nu. 48.* Castillo *tom. 8. de alimen. cap. 6. num. 19. vers. Paimus, est*, Fermosin. *in c. ex tenore 11. qu. 1. nu. 5. 7. 8. & 11. in cap. ex par. 15. qu. 2. nu. 5. 6. & 7. & qu. 3. sub nu. 2. de foro compet.* Valasc. *de Privil. Pauper. qu. 52. nu. 13.* Vega *in c. ex part. 15. n. 24. & 25. de foro compet.* Scaccia *de judiciis tom. 1. lib. 1. c. 12. nu. 17.* Cenedo *pract. qu. 14. nu. 4.* Menoch. *de retin. posse remed. 3. à n. 411. & de recup. posse. remed. 15. num. 248.* Solorzano *de jure Ind. tom. 2. lib. 3. cap. 7. à n. 55. & in polit. lib. 4. cap. 8. vers. Pertenece tambien. fol. 547.* Ansaldus *de jurisd. par. 4. tit. 10. c. 1. à nu. 68.* Diana *resol mor. part. 1. tract. 2. resol. 118. alias 117. & in coordinat. par. 9. tract. 2. resol. 306. n. 1. & 2.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 2. c. 10. dub. 9. sect. 4.* Et aliqui † ampliant, etiam nulla data negligentia judicis sæcularis posse viduas, pupillos, & alias personas pauperes oppressas trahere adversarios suos ad judicem sæcularem, & in ejus foro convenire; ut Anguianus, Diana, & Thom. del Bene *locis citatis* Sed oppositum, † quòd cum oppressione, & spolio 25
debeat concurrere ne negligentia judicis sæcularis tenent Covar. *pract. cap. 6. nu. 1. vers. Nec quidquam urget*, Martha *de jurisd. par. 2. cap. 21. num. 12. & 13.* Cutel. *de Immun. Eccles. lib. 2. qu. 118.* Fermosin. *in ca. ex part. 15. qu. 4. num. 8. de foro compet.* notat Castillo *tom. 8. de aliment. capitut. 6. numer. 20. versicul. Et concludit.*

Sic est intelligendus textus *in c. ex litteris de Pi-* 26
gnorib. quia in eo casu mulier erat oppressa per Judicem sæcularem, ex quo propter delictum mariti fuerat spoliata propria dote, & ideo judex Ecclesiasticus se intromittit. Et si replices, quòd in eo textu mulier non erat vidua, sed habebat vivum maritum, & sic privilegio miserabilium personarum oppressarum non potuisse uti. Respondetur, quòd in illo textu maritus propter maleficium fuit bannitus, & aufugit, & sic mulier pro vidua reputabatur. Idem namque est non habere maritum, quàm illum habere inutilem, sic Petrus Barbosa *in lib. 1. par. 1. num. 47. versic. Neque obstant, ff. solu. matrim.* Fermosin. *in c. ex tenore 11. quæst. 1. num. 11. & 12.* ubi Graña *num. 4. de foro compet.* August. Barbosa *in c. litteris 5. sub num. 3. de pignorib. & de potest. Episcop. par. 3. alleg. 84. n. 29. in fine*, Cevallos *de cognit. per viam violen. lib. 2. quæst. 13. nu. 7. & 8.* Fachineus *contro. jur. lib. 10. c. 37. vers. Tertium est.*

Et similiter est intelligendus textus *in cap. super* 27
quibusdam in fine de verbo signif. Quia ideo in eo textu viduam super re profana petiisse coram Judice Ecclesistico. Quia non solùm erat vidua, sed

etiam

etiam oppressa, & spoliata fuerat, ita Fermosin. *in c. ex tenore* 11. *quæst.* 1. *nu.* 8. ubi Graña *num.* 5. *de foro compet.* Balboa *in cap. ex parte* 15, *nu.* 3. *de foro compet.* Petrus Barbosa *in l.* 1. *part.* 1. *nu.* 50. *in prin. versic Juxtaff. solu. matri.*

28 Verùm enim verò, licèt prædictæ illationes 4. 5. 6. & 7. de quibus *à num.* 17. *ad* 18. de jure procedant. Tamen in Cathalonia, & in Regnis Castellæ, Luzitaniæ, Italiæ, & Galliæ in praxi observatur. Quòd vidua, ac alia miserabilis persona pauper, aut quando opprimitur, & bonis spoliatur, vel etiam quando judex sæcularis est negligens in administranda justitia hujusmodi personis, non potest causa dotis, nec alia principaliter contra laicum excitari, moveri, & tractari coram judice Ecclesiastico, sed excitanda, movenda, & tractanda est coram Judice sæculari, qui hujusmodi personis pauperibus, aut oppressis, & bonis spoliatis justitiam ministrabit, & si fuerit negligens ejus Superior adeundus est, scilicet Regia Audientia, per quam viduis, pupillis, pauperibus, & aliis oppressis, & bonis spoliatis per viam gravaminis, querelæ, aut appellationis, vel ex officio plenè succurritur, & breviori tempore prædictæ personæ litibus suis, & querelis finem imponent, aliàs de facili præjudicaretur jurisdictioni Judicis sæcularis, & inter Curias Ecclesiasticam, & sæcularem sequeretur magna confusio. Sic ex nostris Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Ferdinandi tom.* 2. *collat.* 9. *c.* 35, *num.* 32. *& à num.* 48. *signanter nu.* 63. *fol.* 330. *&* 331. *in & Curia Barcinonæ Regis Alphonsi tom.* 2. *collat.* 11. *c.* 2. *num.* 68. *&* 69. *fol.* 500. *in novis*, Oliba *de jure fisii cap.* 31, *num.* 45. *& c.* 11. *num.* 44. 45. *&* 46. *& c.* 14. *num.* 111. Bosch. *dels titols de honor lib.* 2. *cap.* 36. §' 36. *versic. Les causes*, Ripoll. *de regal. c.* 6, *num.* 50. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 11. *num.* 81. *in fine*, *& tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 1. *par.* 1. *nu.* 34. *& decis.* 289. *nu.* 4. *par.* 2. Ego *dec.* 28. *num.* 38. *par.* 1. & de nostra Cathalonia meminit Bossius *de dote c.* 4. *nu.* 21. *prope finem.* Ex Castellanis Gregor. Lopez *l.* 58. *verbo à dezar al Rey versic. Hæc tamen difficulter tit.* 6. *par.* 1. Covar. *pract. cap.* 6. *num.* 1. *versic. Imo*, *& in hoc in fine*, *versic. Tamen*, Azevedo *l.* 4. *num.* 12. *versic. Quod an hodie*, *tit.* 9. *lib.* 3. *& l.* 10 *nu.* 47. *&* 48. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Avendano *de exequen. mandat. reg.* 1. *cap.* 19. *nu.* 8. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17 *num.* 102. *versic. Y aun mas*, *& nu.* 109. *&* 110. Ybañez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 13. Bolaños *in Curia Philip. tom.* 2. *par.* 1. §. 5. *num.* 9. videndus Castillo *tom.* 8. *de aliment. c.* 6. *nu.* 19. *versic. Cæterum*, *& num.* 20. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 7. *à num.* 60. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 7. *versic. Y verdaderamente fol.* 547. *& versic. Y mirando fol.* 548. Fermosin. *in c. qualiter* 17. *quæst.* 1. *num.* 31. *&* 37. *quæst.* 10. *de judiciis*, *& in c. ex tenore* 11. *quæst.* 1. *num.* 3. *&* 4. *& in c. ex parte* 15. *quæst.* 4. *nu.* 7. *&* 8. *de foro compet.* Molina *de Primog. Hisp. lib.* 2. *c.* 15. *nu.* 76. Carleval. *de judi. l.* 1. *disp.* 2. *num.* 134. Ex Luzitanis Pereyra *de manu. Regia par.* 2. *cap.* 35. *num.* 11. Ex Italis Faller. in addit. ad Marantam *de ord. jud. part.* 4. *dist.* 11. *num.* 9. *versic. Additio*, *& nu.* 11. *versic. Additio*, Martha *de jurisd. par.* 2. *cap.* 21. *num.* 12. Ansaldus *de jurisd. par.* 4. *tit.* 10. *c.* 1. *à nu.* 91. Cutel. *de Immun. Eccles. lib.* 2. *qu.* 118. *n.* 1. ubi testatur de receptissima Praxi omnium Provinciarum, ac inviolatam consuetudinem contrarios actus non admittere, Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectum* 1. *numer.* 391. ibi: *Quando esset difficile adire ad Superiorem ipsius judicis laici negligentis*, Scialoja *de foro compet. cap.* 17. *num.* 80. *in princ. versic. Quod intellige*, ex Gallis Cassaneus *in consuet. Burgundiæ rub.* 1. §. 5. *versic. Sil nagrasse.* 62. ibi: *Auditur Superior*, & notant Covar. & alii quamplures *hic laudati*. Et ex Theologis agnoscunt Angulan. *de legib. lib.* 3. *contro.* 22. *nu.* 50. Diana *resol. mor. par.* 1. *tract.* 2. *res.* 117. *&* 118. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 306. *n.* 2. ibi: *Scio praxim in contrarium esse*. Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 2. *lib.* 10. *dub.* 6. *sect.* 4. *nu.* 2. *in fine*, *ubi de praxi*, *& usu quotidiano*, testatur Bossius *de aliment. c.* 21. *nu.* 1182. *col.* 2. *in prin.* vide infra *numero* 46.

Infero 8. ad intellectum *tex. in can.* 1. *& seq. dist.* 87. quòd omnes causæ ad viduas, & pauperes spectantes possunt exequi per Episcopos, & Judices Ecclesiasticos. Non sunt intelligendi de judicio quoad jurisdictionem, sed tantùm quoad protectionem, sive patrocinium, quod pia mater Ecclesia affectuosè impartitur omnibus miserabilibus, *ita glos. in c. ex tenore verbo injustitia*, ubi Graña *num. fin.* Vega *num. fin.* Fermosin. *quæst.* 1. *num.* 9. *de foro compet.* Covar. *pract. cap.* 6. *num.* 1. *in fine prin.* Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 13. *num.* 6. *in fine*, Solorzano *de jure indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 7. *nu.* 63. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 7. *versic. Y mirando fol.* 548. Mieres noster *in Curia Barcinonæ Regis Alphonsi tom.* 2. *collat.* 11. *c.* 2. *nu.* 31. *fol.* 497. *in novis*. & notavi supra *nu.* 16. *in fine*. 30

Et licèt aliqui addant, quòd Judex Ecclesiasticus utens hujusmodi protectione, & patrocinio potest compellere censuris judicem sæcularem, ut suo munere fungatur, modò sit negligens, & requisitus, non faciat, nec administret justitiam, *can. Administratores* 23. *qu.* 5. *c. judæi* 5. *glos. verbo excommunicationis de judæis*, docet Suarez *de censur. disp.* 20. *sect.* 1. *n.* 14. quem refert Bellet. *disqui. Cler. par.* 1. *tit. de favore Cler. Reali*, §. 5. *num.* 38. & Acuña *in can. quisquis n.* 1 *pag.* 757. quos citat Solorzano *de jure Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 7. *num.* 64. *& in polit. lib.* 4. *c.* 7. *versic. Y usando fol.* 548. confert quod dicit Divus Thomas 2. 2. *qu.* 4. *art.* 2. *in responsione ad primum*, quem refert Gregor. Lopez *l.* 48. *à dezir al Rey in fine tit.* 6. *par.* 1. quod non practicatur, nec unquam vidi, nec audivi practicatum per Judicem Ecclesiasticum, nec Dominum Regem tale permissurum, *ex traditis n.* 29. 31

Infero 9. quòd licèt consuetudine legitimè præscripta possit Judex Ecclesiasticus jus dicere in causa dotis motæ principaliter contra laicum, prout observatur in Curia Ecclesiastica Neapolitana ut tradit Riccius *decis.* 217. *à nu.* 4. *par.* 2. alios plures recenset Novarius *lib.* 1. *qu. foren.* 47. *n.* 12. 32

Tamen non est curandum de dicto Riccii, Novarii, & aliorum, quos impugnat Tondutus *de præven. jud. par.* 2. *cap.* 23. *num.* 7. *&* 8. & illorum opinio solùm sustineri potest in duobus casibus. Primò partibus consentientibus, & minimè reclamantibus, & sic vigore prorogationis jurisdictionis Ecclesiasticæ, & in his terminis loquitur Riccius *dicta decis.* 217. *num.* 4. *par.* 2. Secundò quando consuetudo esset privilegio introducta, Fermosin. *in c. ex tenore* 11. *q.* 1. *n.* 5. *in fine de foro compet.* 33

Infero 10. quòd licèt nonnulli dicant, in Regnis Indiarum, vel in aliis Provinciis remotis, ubi non possit absque gravi difficultate, & absque congrua spe opportuni remedii adiri Dominus noster Rex, seu alius superior, ut tollat oppressiones, & gravamina, posse Episcopum, seu Judicem Ecclesiasticum se interponere, ac oppressis succurrere, & in hujusmodi causis procedere, Gregor. Lopez *l.* 48. *verbo Adezir al rey propè finem*, *versic. Æquum tamen tit.* 6. *par.* 1. Humada, Perez, & Matienco quos refert, & sequitur Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 110. *vers. Pero en un caso*. Mexia de Cabrera *in formular. Immun. Eccles. lib.* 1. *c.* 7. *num.* 10. *in fine*, Fermosin. *in c. qualiter* 17. *quæst.* 10. *nu.* 1. *de judiciis*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 7. *num.* 58. *&* 59. & ubi casum excusationis tradit *& in polit. l.* 4. *c.* 7. *vers. Y que esto sea justissimo cum duob. seq. fol.* 547. 34

Verùm nec in Regnis Indiarum, vel in aliis Provinciis remotis, hoc hodiè practicari posse existimo, cùm in eis adsint Pro Reges, Regiæ Audientiæ, quos oppressi adire possunt, ut eos liberent ab oppressione judicum inferiorum, ut ex ejsdem Doctoribus citatis *nu.* 34. clarè colligitur, dum dicunt, posse procedere Episcopos, ut Judices Ecclesiasticos, ubi non possit adiri Dominus Rex, seu alius Superior, *ad tradita suprà n.* 29. 35

Infero 11. quòd licèt communi scribentium placito receptum sit quòd quando in testamento puellæ pauperi relinquitur, Judex Ecclesiasticus etiam principaliter, & ad partis instantiam est competens contra laicum, ut præstetur, quia hoc legatum est 36

pium,

pium, cujus executor est Episcopus ita Guttier. *pract. lib.* 1. *qu.* 44. *num.* 10. *& lib.* 3. *qu.* 29. *nu.* 30. *&* 31. Bob. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 102. *in fine*, ibi: *O dexada por manda de testamento*. Cenedo *practicar. quæst.* 37. *num.* 7. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 13. *sub num.* 3. *col.* 2. *ad medium*, *& num.* 4. Castillo *to.* 8. *de alimentis c.* 6. *n.* 21. Augu. Barb. *in c. ex literis* 5. *nu.* 3. *in fin. versic. Undè colligo de pignorib.* Fermosio. *in c. ex parte* 15. *qu.* 2. *num.* 9. *de foro compet.* Ripoll. *var. resol. capite* 10. *num.* 30. Diana *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 117. *aliàs* 11. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 231. *num.* 2. Thomas del Bene *de Immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 10. *dub.* 6. *sect.* 3. *num.* 1. *in fine*, *& num.* 3. *versic. Quod tamen*, notat Bossius *de dote c.* 4. *n.* 21. *versic. At certum videtur*.

37 Infero 12. quòd dos est causa pia, *ex l. cum his*, §. *si in ea opinione*, *ff. de condic. indeb.* exornant Spinus *in specu. testament. glo.* 11. *princip. à nu.* 21. Novarius *in rub. de legatis piis collect.* 1. *nu.* 9. ergo Judex Ecclesiasticus principaliter adiri potest in causa dotis etiam contra laicum, sic argumentantur multis citatis, Riccius *decis.* 217. *par.* 2. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 3. *num.* 2. quòd maximè procedit, quando dos relinquitur puellæ extraneæ pauperi, nam tunc dos dicitur causa pia, Boer. *decis.* 94. Petrus Barbosa *in l.* 1. *par.* 1. *num.* 55. *prope finem*, *vers. Quid in dote*, *& par.* 3. *num.* 18. *vers. Quare ff. solut. matri.* multos aliòs addunt Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 44. *n.* 8. *& de juramen. confirmat. lib.* 1. *cap.* 11. *nu.* 9. *&* 10. Augustt. Barbosa *in repertor. pract. concl. verbo Dos vers. Dos dicitur fol.* 104. Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *qu.* 13. *n.* 12. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *clau.* 4. *glo.* 21. *par.* 2. *à nu.* 12. *ad* 18. Scialoja *de foro compet. c.* 28. *nu.* 59.

38 Sed existimo, quòd prædictæ illationes 11. *&* 12. de quibus *num.* 39. *&* 40. in Cathalonia non admitterentur ad instantiam partis, *ex his quæ tradidi num.* 29. & in terminis de Regno Castellæ Azevedo *l.* 10. *nu.* 48. *vers. Infero*, *& n.* 49. *tit.* 10. *lib.* 8. *recop.* Guttier. *practic. lib.* 1. *qu.* 44. *num.* 9. *juncto num.* 8. Molina de Hispan. primog. *lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 75. Imò causa dotis juncto *nu.* 76. & in his terminis intelligo procedere Capellan. Tholos. *dec.* 214. Riccius *collect.* 215 *vers. Item laicus*, Tiraquel. *de privil. piæ causæ privil.* 150. Borrell. *in sum. dec. par.* 1. *tit.* 43. *n.* 121. Scialoiam *de foro compet. c.* 28. *n.* 51.

39 Nec relevat, quòd aliqui dicant, quòd dos est pia causa, maximè quando dos relinquitur mulieri extraneæ pauperi. Quia alii verius docent, id esse impropriè, & ideo non gaudere privilegiis piæ causæ, sic Fachineus *cuntrov. jur. lib.* 10. *cap.* 37. *vers. Quartum*, & sentiunt Marinis, & Reg. Mattheu docentes dotem, & piam causam æquiparari, *ille resolut. jur. l.* 1. *c.* 247. *n.* 8. *iste de Regim. Reg. Valen. c.* 11. §. 1. *sub n.* 73. & Novarius loquitur per verbum habetur, *in rub. de emptione*, *& vendit. collect.* 1. *n.* 1.

40 Infero 13. quòd licèt aliqui dicant, quòd quando dos relinquitur Religiosæ, aut alicui Ecclesiæ, vel Hospitali pro authoritate Episcopi constructo, vel confirmato, potest Judex Ecclesiasticus cognoscere contra laicum, ut tenent Axevedo *l.* 10. *n.* 46. *&* 49. *in fine tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 102. *in fine*, notat Cevallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *qu.* 13. *n.* 4. Bolaños *in Curia Philip. tom.* 1. *par.* 1. §. 5. *n.* 9.

41 Sed dubito, quòd hæc illatio procedat in Cathalonia ad partis instantiam, *ex dictis in hac decisione n.* 29. *& in decis. præcedenti*, *n.* 3. *&* 4.

42 Infero 14. quòd licèt gravis sit difficultas inter Doctores. An pater teneatur, & cogatur dotare filias suas officio Judicis, vel jure actionis, de qua Petrus Barbosa *in l.* 1. *par.* 4. *à nu.* 4. *ff. solu. matrim.* Cevallos *com. cont. com. quæst.* 5. Fachineus *controver. juris lib.* 13. Sanchez *de matrimo. lib.* 4. *dis.* 26. *num.* 2. Guttier. *de matri. c.* 80. *n.* 6. Gail. *lib.* 2. *observ.* 95. Spinus *in specu. testamen. glo.* 11. *princip. nu.* 31. *&* 32. Merlin. *de legitima l.* 3. *tit.* 1. *q.* 22. *nu.* 6. Oliba *de actionib. par.* 2. *lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 43. ubi Montaner *nu.* 12. & alii quamplures quos citant Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clau.* 5. *glo.* 1. *par.* 1. *num.* 29. Bossius *de dote cap.* 4. *à num.* 13.

Sed quidquid sit de hoc. Illud certum est, Quòd 43
si filia sit nubilis, & pater negligat eam nubere congruamque dotem dare pro ineundo matrimonio, Judex instante filia, & si ipsa præ rubore, & verecundia non audet judicem adire, instantibus ejus propinquis, consanguineis seu cognatis, imò ipse Judex ex officio, si viderit expedire, potest cogere, & compellere patrem nuptui filiam tradere, & congruam dotem constituere Novellus *de dote parte* 6. *privileg.* 17. *n.* 6. *&* 7. Boer. *decis.* 130. Pet. Barbosa *in l.* 1. *par.* 4. *n.* 3. *ff. solu. matri.* Rebel. *de obligat. justitiæ par.* 2. *lib.* 5. *q.* 4. *n.* 5. Cast. Palaus *de justitia*, *& jure par.* 7. *disp.* 9. *punct.* 4. §. 1. *nu.* 4. Merlin. *de legitima lib.* 3. *tit.* 1. *qu.* 12. *nu.* 1. *& qu.* 22. Fontanella *de pact. nup. to.* 2. *clau.* 5. *glo.* 1. *par.* 1. *nu.* 31. 32. 37. *&* 38. Bossius *de dote cap.* 4. *n.* 21. Vel indicta † mulcta, vel captis pi- 44
gnoribus, vel per capturam personæ, ut per eam afflictionem obligationi legis satisfaciat, ut docent Doctores citati, Novellus *nu.* 6. Pet. Barbosa *n.* 3. Rebel. *nu.* 4. Cast. Palaus *nu.* 4. Fontanella *n.* 33. Bossius *nu.* 21 *Vers. Potuit vere Judex*, Giurba *in consuetud. Messan. cap.* 3. *glo.* 1. *par.* 1. *n.* 3.

Hujusmodi quæ compulsio fieri potest nedum per 45
Judicem sæcularem, sed etiam per Judicem Ecclesiasticum, quamvis pater negligens dotare filiam sit laicus, affirmant And. Siculus *in c. ex litteris n.* 4. *de pignorib.* Pet. Barbosa *in l.* 1. *par.* 4. *n.* 3. *circa finem ff. solut. matri.* ubi ait id colligi etiam ex doctrina Bartoli *in l. solent. n.* 13. *ff. de alimen. & cibar. legat.* Rebel. *de just. & jure par.* 2. *l.* 5. *tit.* 4. *n.* 5. Fontanel. *de pact. nup. to.* 2 *clau.* 5. *glo.* 1. *par.* 1. *n.* 33. *vers. Et hanc compulsionem*. Bossius *de dote c.* 4. *n.* 21. *vers. At vero*, Cast. Palaus *de just. & jure par.* 7. *disp.* 9. *punct.* 4. §. 1. *n.* 4. addit, quòd si per Judicem Ecclesiasticum intentetur coactio, fit per censuræ promulgationem, cum hæc causa sit mixti fori.

Sed dubitat Fontanella, quòd id in Cathalonia ad- 46
mitteretur, ex iis quæ docet Antonius Oliba gravissimus olim illius Supremi Senatus Doctor, in commentar. ad usar. *alium namque c.* 11. *n.* 44. de jure fisci in constitutionibus Cathaloniæ, ubi ex Mieres tradit non permittere regem nostrum invictissimum, quòd ad forum, & tribunal Ecclesiasticum causæ laicales, & quæ ducendæ sunt inter laicos, trahantur prætextu miserabilitatis, paupertatis, viduitatis, pietatis, (hujus ratione volunt aliqui posse Ecclesiam cognoscere de causis dotalibus) quia ad id habet erectam Regiam Audientiam in Cathalonia, ut ibi hujusmodi causæ decidantur, & pro eis ad ipsum Regem habeatur recursus, non ad alium; Fontanella inquam *de pact. nup. to.* 2. *clau.* 5. *glo.* 1. *par.* 1. *n.* 34. & ex eo Bossius *de dote c.* 4. *n.* 21. *ante finem*, adde tradita *n.* 29.

Neque etiam observatur in Cathalonia, quòd præ- 47
dicta compulsio fiat in dicta mulcta, vel captis pignoribus, vel etiam per capturam personæ. Sed introducitur causa in Regia Audientia, in qua taxatur dos competens, & pater condemnatur ad eam solvendam filiæ, Decisionem nostri Senatus refert Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *clau.* 5. *glo.* 1. *par.* 1. *nu.* 56. *& dicta clau.* 5. *glo.* 8. *par.* 1. *sub n.* 38. de qua meminit Cancer. *par. var. resol. cap.* 11. *num.* 5. 6. *&* 7. & advertunt Pet. Barbosa *in l.* 1. *par.* 4. *n.* 3. *vers. Sed circa ff. solu. matr.* Ripoll. *var. resol. c.* 10. *n.* 48. Bossius *de dote c.* 4. *n.* 21. *vers. Quod si adhuc.*

Infero 15. ad quæstionem illam. Alimenta præ- 48
sentia, & futura ad instantiam partis contra laicum coram quo Judice principaliter petenda sint? In qua nonnulli arbitrantur, alimentorum litem, seu quæstionem esse mixti fori, dataque præventione coram Judice Ecclesiastico proponi, & expediri posse. Alii asseverant, alimentorum causam posse tractari coram Judice Ecclesiastico, quando illa pauperi, & aliundè non habenti legata, seu debita sunt; secus si diviti, vel aliàs habenti, undè se aleret, relinquuntur, vel ab eo peterentur, nam tunc petenda sunt coram Judice sæculari. Alii dixerunt, quòd alimenta filio spurio pauperi à patre, vel à

matre,

matre, fratre, vel eorum hæredibus debita peti possent apud Judicem Ecclesiasticum, imò plures addiderunt solùm peti posse coram Judice Ecclesiastico. Et alii quòd peti possunt coram judice sæculari. Et quid quando hæredes sunt diversi fori, quia unus est Clericus, alter laicus? de quibus videndi sunt Bartol. *in solent. 3. nu. 13. & 14. ff. de aliment. & cibar. legat.* Trentacinq. *variar. lib. 1. de alimentis res. 1. n. 49.* Surdus *de alimentis tit. 8. Privileg. 9. toto*, Covar. *in epito. ad 4. par. 2. c. 8. §. 6. n. 6.* Lara *in l. si quis à liberis in prin. n. 39. & in §. idem rescripsit., nu. 78. ff. de libe. agnoscend*, Spinus *in specu. testa, glo. 16. pr. n. 109* Gratian, *discep. foren. c. 60, n. 30. & 31. & c. 154. à nu. 11. ad 17.* Bob. *in polit. lib. 2. cap. 17. nu. 105.* ibi: *O alimentos*, Petrus Barbosa *in l. 1. par. 4. n. 82. ff. solu. matr.* Rebel, *de obligat. just. par. 2. lib. 5. qu. 2. num. 14.* Reg. Sesse *decis. 268. num. 15. & 16. & decis. 285. num. 4. to. 3.* Cenedo *pract. quæst. 14.* Cevallos *de cogni. per viam violen. par. 2. quæst. 21.* Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 44. à num. 1. ad 6.* August. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 81. num. 9. 10. & 11.* Bellet. *disquis. Cler. part. 1. tit. de favore Cler. reali §. 5. num. 69. & nu. 70.* Ciarlin. *controver. foren. lib. 1. c. 28. nu. 16. & 17. & c. 56. num. 7.* Sperell. *decis. 138. nu. 109. & 110. lib. 2.* Fermosinus *in cap. si Clericus 5. quæst. 9. tota, & in ca. ex parte 15. quæst. 2. nu. 10. in fine de foro compet.* Valascus *de Privi. pauper. par. 1. quæst. 52.* Castillo *tom. 8. de aliment. c. 6. à num. 7. ad 18. & c. 26.* Bossius *de aliment. c. 21. à num. 1178. ad 1186. & de dote cap. 4. num. 21. in fine, versic. At certum videtur*, Diana *resol. moral. par. 1. tract. 2. resol. 86. aliàs 85. & in coordinat. par. 9. tract. 2. resol. 285.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 2. cap. 10. dub. 6. sect. 5.* Ansaldus *de jurisd. par. 4. tit. 10. cap. à n. 42. ad 54.*

49 Ceterùm prædicta in hac illatione *num. 84.* existimo in Cathalonia, & in reliqua parte Hispaniæ practicari non posse, *ex dictis nu. 29. & 49.* & docent ex Castellanis Azevedo *l. 10. nu. 45. in fine tit. 1. lib. 4. recop.* Cevallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 53.* Molina *de Hispan. primogen. lib. 2. cap. 15. num. 76.* ubi Additionat. *eodem nu. 76.* Guttel. *de Immunit. Eccl. lib. 2. quæst. 86.* Sanchez *de matrim. lib. 10. disp. 8. num. 15. in fine*, Molina *de just. & jure disput. 611. num. 11.* Merlin. *controv. 93. cent. 2* Cassanate *cons. 27.* Castillo *tom. 8. de alimen. c. 26. versic. Contrarium namque.* & de Senatu Pedemontano Thesaur. *dec. 211. n. 4.*

50 Addunt tamen plures, quòd in omnibus causis, quibus laici possunt conveniri coram Judice Ecclesiastico, qui dicuntur mixti fori, id non est favor, nec privilegium, cum ibi tardius justitia obtineatur, & lites in eo ferè sint immortales, & vitas hominum pœnè excedunt propter longas dilationes, & plures appellationes, quas jus canonicum permittit, & reo concedit. Et sic melius est, ut hujusmodi causæ in foro sæculari petantur, ubi citius jus redditur, & breviori tempore justitia ministratur, Palacios *in c. per vestras not. 2. nu. 24. de donat. inter. vir. & uxor.* asserens ob hanc rationem se multoties consuluisse personis Ecclesiasticis, Monasteriis, & piis locis habentibus Judices Ecclesiasticos, coram quibus possent laicos convenire, quòd illos convenirent coram judicibus sæcularibus, quoniam suam justitiam citius ibi consequerentur, Paz *in praxi tom. 2. prælud. 2. num. 39. in fine*, ubi addit, quòd ipse antequam Palacium videret pluries amicis, & clientulis consuluit, Bobadilla *in polit. lib. 2. c. 17. nu. 166.* Cenedo *pract. q. 14. nu. 8.* Cevallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 21. num. 10.* Fermosin. *in c. si Clericus 5. q. 9. n. 15. de foro compet.* Ansaldus *de jurisd. par. 4. tit. 10 c. 1. nu. 99.* notarunt Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. l. 3. c. 9. n. 4. & in polit. lib. 4. c. 9. vers. Pero fol. 564.* Vela *dissert. 40. n. 38. tom. 2.*

51 Unum ultimò scias, quòd legata profana ad instantiam legatariorum petenda sunt contra laicum coram Judice sæculari, Capella Tholosana *dec. 112.* Aufrer. ad Capel. Tholosanam *decis. 51.* Pereyra *de manu. Regia par. 2. cap. 16. num. 13. & 14.* Fermosinus *in c. si Clericus 5. qu. 9. nu. 14. vers. Vel Tertio*, Azevedo *l. 10. nu. 49. tit. 1. lib. 4. recop.* Belluga *in specu. Princ. rub. 17. §. finali à nu. 11.* alios plures cumulant Bobad. *in polit. lib. 2. c. 17. n. 105. vers. Porque de otra manera el lego glo. littera F*, Borrell. *in sum. decis. par. 1. tit. 43 n. 117. 118. & 119.* Carleval. *de judi. lib. 1. disp. 2. nu. 334. 335. & 336.* Cenedo *pract. cap. 14. nu. 8.* Cevallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 21. n. 8.* Castillo *tom. 8. de aliment. c. 6. n. 10* Amostazo *de causis piis to. 2. lib. 6. c. 6. num. 62. vers. Et confirmo.* Scialoja *de foro compet. c. 82. n. 50.* Ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Loris 20. Septembris 1577. in favorem Antonii Palomer Parochiæ, & termini Hostaltrici contra Antoniam Palomer viduam petentem legatum, dotem, & legitimam. Et per Cancellarium Manegat 11. Septembris 1685. in favorem tutoris, & curatoris pupillæ Angelæ Cess. Et per Rovirola Tertium 27. Junii 1596. contra Antonium Amplada, & in favorem Josephi Quinza laici agricolæ loci de Pals.

ARGUMENTUM.

An Judex sæcularis habeat arbitrium in prolatione sententiæ, si vicinus cogi potest ad vendendum domum, vel fundum pro constructione, reædificatione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii.

SUMMARIUM.

1 *Vendere rem suam nemo invitus cogitur.*
2 *Nec emere rem alienam, numero 2. amplia in numero 3.*
4 *Nec locare, nec conducere.*
5 *Nec cedere jus suum.*
6 *Nec permutare.*
7 *Nec alios contractus facere.*
8 *Etiam justo pretio.*
9 *Rationes referuntur remissivè.*
10 *Vendere, emere, locare, conducere, cedere, permutare, ac alios contractus facere pluribus in casibus quis invitus compellitur.*
11 *Vendere rem propriam quis invitus compellitur favore Religionis nedùm ad alicujus Ecclesiæ, vel Monasterii ædificationem, sive jam destructi reædificationem, sed etiam adjam constructi ampliationem. Amplia a num. 24. Limita à num. 54.*
12 *Socius si in re communi Ecclesiam ædificare velit, aliter socius partem suam vendere tenetur.*
13 *Religionis causa ad publicam spectat utilitatem.*
14 *Ecclesiæ, & Religionis favor, nedùm rei privatæ, sed publicæ uttilitati præferendus est.*
15 *Ecclesia gaudet omnibus Privilegiis Reipublicæ.*
16 *Ecclesia, & Respublica æquiparantur.*
17 *Ædificia privata propter publici ædificii constructionem dirui possunt.*
18 *Princeps, & alius Officialis pro effectu deputatus potest domum privati destruere pro decore, & pulchritudine Civitatis, pro amplianda Civitate, & via publica.*
19 *Vendere domum suam cogitur quis invitus favore publico pro ornatu Reipublicæ.*
20 *Civitates ornari domibus, & Palatiis publicè interest.*
21 *Vicinus, qui Palatium construere vult., potest cogere vicinos ad vendendum domunculas deformes ibi cohærentes.*
22 *Nobilis pauper habens palatium destructum cogitur illud vendere diviti ædificare volenti, nisi ipse velit reficere.*
23 *Ratio summa est, quæ pro Religione facit.*
24 *Vendere rem suam quis invitus cogitur nedùm pro constructione aut ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, sed etiam pro constructione Hospitalis seu cujusvis loci pii.*
25 *Item pro constructione, vel ampliatione Capellæ, vel Oratorii Ecclesiæ.*

26 *Item pro erigenda, & complenda, seu ampliandа tribuna Ecclesiæ.*
27 *Item pro erectione, vel ampliatione campanilis.*
28 *Item pro atrio conficiendo, vel ampliando antè res Ecclesiæ, vel Monasterii.*
29 *Item pro construenda, & ædificanda domo prope Ecclesiam, seu Monasterium pro habitatione Parochi, Clerici, seu Religiosi, qui debet Ecclesiæ, seu Monasterio inservire.*
30 *Item pro Claustro faciendo, vel ampliando.*
31 *Item pro ampliatione Chori, & Novitiatus Monasterii.*
32 *Item pro scalis fabricandis,*
33 *Item pro dormitorio extendendo.*
34 *Item pro commoditate Sacristiæ.*
35 *Item pro scholis fabricandis, vel ampliandis.*
36 *Item pro officinis de novo faciendis.*
37 *Item pro construendo viridario, ejusque ampliatione.*
38 *Item pro amplianda platea ante Ecclesiam, seu via publica ad portam lateralem Ecclesiæ directa amplianda pro ejusdem Ecclesiæ ornatu, etiam si adsit major commoditas pro ingressu Ecclesiæ, quamvis domus non sit vicina, & adsit via publica intermedia.*
39 *Item pro ampliatione domus Religiosorum si non habent locum congruentem ad habitandum.*
40 *Item pro ampliatione circuitus, vel Monasterii.*
41 *Item pro omni eo quod connexum esset Monasterio,*
42 *Item pro Seminario puerorum.*
43 *Item si domus non sit allodialis, sed feudalis, vel emphiteuticaria.*
44 *Item si quis donavit Ecclesiæ partem rei suæ cum pacto expresso, ne in futurum molestari possit pro ejus ampliatione.*
45 *Item si domus sit prohibita alienari, & perpetuo fideicommisso subjecta, n. 45. 46. & 47.*
48 *Item quando ab utroque latere sunt plura ædificia privata, est in electione Ecclesiæ, vel Monasterii eligere partem, in qua vult ædificare.*
49 *Item in locatione.*
50 *Item etiam si Ecclesia, vel Monasterium commiserit spolium, si domus est incorporata.*
51 *Item si Ecclesia, vel Monasterium commiserit attentatum si domus est incorporata.*
52 *Item ad vendendum servitutem altius non tollendi.*
53 *Item ad tollendum fenestras.*
54 *Ecclesia, vel Monasterium pro constructione, seu ampliatione an possit cogere aliam Ecclesiam, vel Monasterium rem suam vendere, opinio negativa, n. 54. rationes referuntur n. 55. & 56. opinio affirmativa, n 57. conciliatrix, nu. 58. contrariis respondetur n. 59. & 60.*
55 *Privilegiatus contra privilegiatum non gaudet privilegio suo, n. 55. & quomodo hæc regula intelligitur, n. 59.*
56 *Privilegia contraria ubi duo concurrunt, attenditur illud, in quo agitur de damno vitando, & non illud quod versatur in lucro captando, nu. 56. & quomodo hæc regula intelligatur, nu. 60.*
61 *Vendere quis non cogitur rem suam pro ampliatione hospitii Religiosorum.*
62 *Vendere compulsus rem suam pro constructione, ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, non tenetur eam tradere, antequam incipiatur ædificium.*
63 *Vendere rem suam Ecclesiæ vel Monasterio quis non cogitur, si non petat pro se, sed ut aliis complaceat.*
64 *Vendere rem suam Ecclesiæ vel Monasterio quis non cogitur, si eam petat pro ampliatione rerum particularium Ecclesiæ, vel Monasterii.*
65 *Vendere rem suam quis non cogitur pro Ecclesiis in nemore existentibus.*
66 *Vendere partem rei suæ Ecclesiæ vel Monasterio quis non cogitur, nu. 66. nisi concurrat necessitas, vel utilitas, nu. 67.*
68 *Vendere rem suam Ecclesiæ, vel Monasterio, ut quis cogatur, plura requiruntur.*
69 *Primò requiritur necessitas ædificationis, seu ampliationis Ecclesiæ, vel Monasterii, nu. 69. & quod sit moralis, nu. 70. sed veritas est, quòd sufficit utilis, n. 71. usque ad n. 78.*
73 *Necessitas moralis quæ sit.*
74 *Necessitas ampliationis arbitrio Judicis remittitur, nu. 74. & quomodo debet Judex regulare arbitrium, nu. 65. nedum favore Ecclesiarum Cathedralium, aut Parochialium, sed etiam favore Monasteriorum Religiosorum, & Religiosarum, num. septuagesimo sextò, quid in Principe, numero 77. & quid Senatus facere soleat, num. 78.*
79 *Secundò requiritur contiguitas domus ipsi Ecclesiæ vel Monasterio.*
80 *Tertiò requiritur, quòd vicinus non patiatur magnum detrimentum, num. 80. & 81. & quando dicatur afferri vicino magnum detrimentum, arbitrio Judicis relinquitur, num. 82. casus referuntur, n. 83. & 84.*
85 *Quartò requiritur, quòd venditio fiat justo pretio, nu. 85. & 86. nec potest haberi fides de pretio, sed statim pretium præsenti pecunia numerata solvi nu. 87. nisi urgeat extrema, & inevitabilis necessitas, nu. 88.*
89 *Pretium non est dandum hoc in casu ab aliis oblatum, sed justum.*
90 *Pretium justum est, quod Judex arbitrabitur, n. 90. prævia æstimatione n. 91. per peritos, nu. 92. & secundùm eorum æstimationem Judex declarationem faciet n. 93.*
94 *Pretium Domus, quomodo æstimandum, n. 94. & solvi debet antequam res Ecclesiæ, vel Monasterio vendatur, & tradatur, n. 95. & deponendum est integrum, n. 96.*
97 *Ecclesia non potest ædificari in præjudicium alterius Ecclesiæ.*
98 *Rector Ecclesiæ Parochialis potest se opponere pro juribus suæ Ecclesiæ conservandis adversùs constructionem novæ Ecclesiæ, & potest novum opus nuntiare.*
99 *Ecclesia non potest construi cum diminutione decimarum, primitiarum, & reddituum alterius Ecclesiæ.*
100 *Præjudicium Ecclesiæ Parochialis in nova constructione alterius Ecclesiæ in quo consistat.*
101 *Oblationum appellatione, quæ contineantur.*
102 *Oblationes, & eleemosynæ de jure Parocho debentur, nu. 102. fallit, quando fiunt in aliquo Monasterio Regularium, nu. 103.*
104 *Obventionum appellatione quæ veniant.*
105 *Decimæ personales de jure debentur Parocho apud quem suscipiuntur Ecclesiastica Sacramenta.*
106 *Decimæ personales in Cathalonia non sunt in usu, nec vix in toto Orbe Christiano.*
107 *Sepulturæ electio est facultativa, n. 107. & 108.*
109 *Populi concursus non ita frequens an impediat Ecclesiam prope aliam ædificari, affirmativa num. 109. negativa, num. 110. & num. 111. maximè in Collegiis Societatis Jesu, nu. 112. 113. 114. & 115.*
112 *Societati Jesu, ejusque Religiosis interdictum est stipendia recipere ex voto pro Missis, concionibus, lectionibus, aliisque piis Officiis.*
116 *Campanarum strepitus impedit Ecclesiam prope alteram ædificari, si de eo liquet, aliàs secus, maximè si numerus campanarum restringitur ad unicam tantùm campanam, eamque satis exiguam ponderis vigintiquinque librarum.*
117 *Societas Jesu solet modicè pulsare campanas, & modico temporis spatio.*
118 *Ecclesia nova ædificari non potest, si officiat luminibus alterius Ecclesiæ.*
119 *Ecclesia ædificari potest intra quadraginta passus alterius Ecclesiæ.*
120 *Missam audire in propriis Parochiis an fideles teneantur, n. 121. 122. 123. 124. 125. 126. & 127.*
128 *Sacramenta an teneantur fideles recipere in propriis Parochis, n. 128. 129. 130. 131. 132. & 133.*

134 *Regulares habent Privilegia de aliis Ecclesiis Regularium non ædificandis prope alias intra certos fines, n.* 134. *de ordine Cistercienſi, nu.* 135. *de Ordine Carthuſienſi, n.* 136. *de Fratribus Minoribus, n.* 137. *de Fratribus Prædicatoribus, & Carmelitis n.* 138.

139 *Cannæ debent eſſe longitudinis octo palmorum.*

140 *Privilegium Fratrum Prædicatorum, & Carmelitarum de non ædificandis novis Monaſteriis intra ſpatium centum quadraginta cannarum eſt principaliter conceſſum Patribus Theatinis.*

141 *Privilegium Clementis IV. conceſſum Fratribus Minoribus de non ædificandis aliis Monaſteriis infra certum ſpatium gaudent alii mendicantes habentes communicationem cum Privilegiis mendicantium.*

142 *Privilegium conceſſum ſuper diſtantia cannarum, an ſit in uſu in Civitatibus magnis, n.* 142. & 143

144 *Privilegium diſtantiæ cannarum an ſit revocatum per Conſtitutiones Clementis VIII. Gregorii XV. & Urbani VIII.*

145 *Societas Jeſu habet Privilegium, ut poſſit ædificare ubique Eccleſias, & Domos intra centum quadraginta cannas prope alios Conventus, n.* 145. *eodemque Privilegio gaudent Patres Theatini, nu.* 146.

147 *Monaſterium Beatæ Mariæ de Monſerrato in Cathalonia, quod Privilegium in his habeat.*

148 *Privilegia diſtantiæ* 140. *cannarum non procedit in ampliatione Eccleſiæ, vel Monaſterii.*

149 *Licentia Epiſcopi non requiritur in ampliatione, vel mutatione Eccleſiæ, vel Monaſterii intra eamdem Civitatem de uno loco ad alium n.* 149. 150. 151. 152. & 153.

154 *Licentia Epiſcopi an ſit neceſſaria in rædificatione Monaſterii, n.* 155. & *quid in reaſſumptione, n.* 156. & *quid in ædificatione Monaſterii in loco exempto, n.* 157.

158 *Judex ſæcularis an habeat arbitrium in proferenda ſententia, ſi vicinus cogi poteſt ad vendendum domum, vel fundum pro conſtructione, reædificatione, vel ampliatione Eccleſiæ, vel Monaſterii. Opinio negativa, n.* 158. *opinio affirmativa quæ verior eſt, n.* 159.

160 *Vendere coactus non tenetur ſe obligare de evictione, niſi ad pretii reſtitutionem.*

161 *Laudimium eſt ſolvendum domino directo, quando Eccleſia, vel Monaſterium cogit vicinum ad vendendum domum, vel fundum pro ejus conſtructione, vel ampliatione, num.* 161. & *per quem ſolvendum ſit, num.* 162. 163. 164. & 165.

163 *Laudimium de jure, & in Cathalonia ſolvendum eſt per emptorem, n.* 163. & 164.

165 *Laudimium in Civitate Barcinonæ, & in Regnis Caſtellæ ſolvendum eſt per venditorem, & ubi inter partes ita ſit conventum, vel ſit loci conſuetudo.*

166 *Amortizatio, neceſſaria quæ ſit, n.* 166. & *quomodo ſit practicanda, n.* 167.

DECISIO CCXLVI.

1 ANtequam reſpondeam ad quæſtionem in deciſione propoſitam. Præmitto primò regulam generalem. Quòd nemo invitus cogitur vendere rem ſuam, *l. nec emere* 16. *C. de jure deliber. l. invitum* 11. *l. dudum* 14. *C. de contrahend. empt. l. neque ab initio* 14. *C. de nuptiis, l. invitos* 11. *de locato, l. ſicut* 5. *C. de act. & oblig. l. nemo* 9. *C. de judæis, l. quamvis, C. de act. empt. l. poſſeſſores, de fundis patrimonialib. lib.* 11. *l. non enim, ff. actione rer. amotar. l. quamvis, ff. de pignorat. act.* & utrobique communiter Doctores, Socin. *reg.* 435. Capra *reg.* 87. Ripa *de remed. præſervat. contra peſtem nu.* 188. Fabian. de Monte *de emp. & vendit. quæſt.* 3. *num.* 38. Boer. *deciſ.* 322. *num.* 2. Marcus *deciſ.* 535. *num.* 1. Caroc. *deciſ.* 26. *nu.* 1. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *num.* 1 Gizarel. *dec.* 87. *num.* 2. 3. & 4. Covar. hanc regulam æquiſſimam eſſe dicit *lib.* 3. *var. reſol. capit.* 14. *num.* 1. Gomez *tom.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *num.* 51. *in prin. & l.* 7. *tauri nu.* 27. *verſic. Item quia*, Surd. *de aliment. tit.* 8. *Privil.* 94. *num.* 1. & *conſ.* 2. *nu.* 20. & *conſ.* 205. *nu.* 10. Alvar. Valaſc. *conſul.* 22. *nu.* 1. *in prin.* Menoch. *de arb. jud. caſu* 462. *num.* 12. & *conſ.* 137. *num.* 18. *lib.* 2. Cabedo *deciſ.* 105. *par.* 1. & *deciſ.* 92. *num.* 2. *pag.* 2. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 3. Maſtril. *deciſ.* 17. *num.* 1. *in fine. lib.* 1. Martha *de juriſdict. par.* 4. *caſu* 171. *num.* 1. Buccar. *de differ. int. jud. Civil. & crim. differ.* 110. *num.* 18. Pereyra *de emp. & vend. ca.* 9. *num.* 16. Riccius *deciſ.* 138. *poſt prin. par.* 1. Gabriel. Alvar. *de Privil. pauper. part.* 2. *quæſt.* 24. *à prin. & de Privil. miſerab. perſon. quæſt.* 8. *num.* 206. Giurba *deciſ.* 86. *nu.* 1. *in prin. & deciſ.* 87. *ſub nu.* 6. Tuſch. *pract. conclu. littera E. concluſ.* 117, *num.* 1. & *littera V, concluſ.* 59. *num.* 1. Joſeph Mele *in addit. ad deciſ. Gizarel.* 37. *à n.* 2. Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *lib.* 5. *capit.* 2. *num.* 5. *verſic. Ratio eſt, & lib.* 7. *cap.* 2. *num.* 13. Guzman *de evict. quæſt.* 52. *num.* 15. Reg. Leo *deciſ.* 90. *num.* 1. *lib.* 1. Novar. *quæſt. foren.* 32. *num.* 5. 6. & 7. *tom.* 1. & *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *num.* 2. *de Baronib.* Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. univer. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 20. & *in l. invitum* 11. *num.* 1. & 2. *C. de contrahen. emp.* Reverter. *deciſ.* 284. *num.* 2. *in prin.* Carena *reſol.* 2. *num.* 1. Azevedo *l.* 1. *num.* 21. *tit.* 25. *lib.* 5. *reco.* ubi Matienzo *gloſ.* 9. *num.* 1. Bobadilla *in polit. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 14. Narbona *l.* 18. *gloſ. unica num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 8. *reco. fol.* 894. Suelv. *conſ.* 59. *num.* 4. *libr.* 1. Hermoſ. ad Grego. Lopez *l.* 3 *gloſ.* 1. *nu.* 1. *fol.* 6. *tom.* 2. Cabreros *de metu. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 40. Larrea *deciſ.* 90. *nu.* 2. Vela *diſſer.* 17. *num.* 2. & 34. *tomo* 1. Pichard. *in* §. *erat olim num.* 6. *de donat.* Theſaur. *quæſt. foren.* 64. *num.* 1. *lib.* 1. Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 31. *cap.* 3. *num.* 1. Amaja *in l. unica num.* 10. *C. ut nemini liceat in empt. ſpeci. ſe excuſare, lib.* 10. Mantica *de tacitis lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 9. Altimarus *in addit. ad deciſ.* 92. *Roviti, verſ. Ad eundem*, Molina *de primog. Hiſp. lib.* 1 *cap.* 26. *nu.* 8. *verſic. Quòd adeo*, Barboſa *ad ord. Luzit. libr.* 4. *tit.* 11. Daniel de Nobilibus *diſp.* 62. *num.* 7. Carleval. *de jud. lib.* 1. *tit.* 3. *diſp.* 35. *ſub num.* 26. Caſtillo *deciſ.* 134. *num.* 6. *tom.* 2. Olea *de ceſſi. jur. tit.* 5. *quæſtio.* 1. *num.* 1. Rota apud Farinac. *deciſ.* 372. *num.* 2. & *deciſ.* 676. *nu.* 1. *par.* 1, *recentior.* & apud Rubeum *deciſ.* 413. *num.* 3. *part.* 13. *recentior.* Rebell. *de obligat. juſt. par.* 2. *lib.* 9. *quæſt.* 18. *ſect. fin. nu.* 43. Reginald. *in praxi fori pœniten. to.* 2. *lib.* 25. *c.* 38. *n.* 358. *verſ. Huc revocari* Salas *de contract. tit. de emp. & vend. dub.* 53. Lugo *de juſt. & jure diſp.* 26. *ſect.* 2. *num.* 12. Molina *de juſt. & jure tom.* 2. *diſp.* 341. *num.* 1. Layman *in Theolog. mor. lib.* 3. *ſect.* 5. *tract.* 4. *cap.* 17. §. 5. *num.* 34. Caſt. Palao *par.* 7. *de juſt. & jure tract.* 3. *diſp.* 5. *punct.* 19. *num.* 1. Mieres *in Curia Cervariæ Reg. Petri.* 3. *tom. collat.* 6. *de emptione, & venditione num.* 6. *fol.* 410. & *in Cur. Barcin. Reginæ Mariæ tom.* 2. *collat.* 10. *cap.* 17. *num.* 9. *fol.* 422. *in novis*, Cancer. *par.* 1. *var. reſol. cap.* 13. *num.* 130. Ripoll. *var. reſol. cap.* 11. *nu.* 117. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *clau.* 4. *glo.* 12. *num.* 26. & *deciſ.* 279. *nu.* 5. *par.* 1. Regens Don Raphael de Viloſſa *de fugitivis c.* 20. §. 1 *n.* 87. Fraſſo *de Reg. pat. ind. c.* 84. *nu.* 68. *to.* 2.

Nec è contra nemo invitus cogitur emere rem 2
alienam, *l. nec emere* 16. *de jure deliber.* Tuſchus *pract. conclu. littera E, conclu.* 117. *num.* 1. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 9. Morla *in empor. jur. part.* 1. *titul.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 3. Amaja *in l. unica num.* 10. *C. ut nemini licet in emp. ſpeci. ſe excuſare lib.* 10. Narbona *lib.* 18. *glo. unica num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 8. *recopil.* Pichard. *in* §. *erat olim. num.* 6. *de donat.* Cabreros *de metu. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 40. Guzman. *de evict. quæſt.* 52. *num* 15. *C.* 36. *in fine*, Marchus *deciſ.* 535. *num.* 1. Carena *reſo.* 2. *num.* 1. Bellon. *de poteſt. cor. quæ fiunt in continen ti lib.* 1. *cap.* 134. *num.* 1. Novarius *grava.* 16. *ſub nu.* 2. *tom.* 1. & *in prag.* 2. *collect.* 3. *num.* 2. *de Baronib.* Juſeph Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 37. *num.* 2. Riccius *deciſ.* 138. *poſt prin. ſub verſ. Quæ ſanè par.* 1. Gabriel Valaſ. *de privileg. pauper. par. quæſt.* 24. *num.* 3. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 1. *in fine*, Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glo.* 1. *n.* 1. *in fine, fol.* 6. *tom.* 2. Adeò † ut nec Fiſcus poſſit cogere privatos 3
res confiſcatas emere, certis tamen caſibus exceptis,

l. lici-

l. licitatio §. *ad conducendum*, *ff. de publican.* Natta *conſ.* 500. *nu.* 7. Gizarel. *deciſ.* 87. *nu.* 5. Peregrin. *de jure fiſci lib.* 6. *tit.* 4. *num.* 44. Gratian. *diſcep. foren. cap.* 149. *num.* 33. Riccius *deciſ.* 138. *poſt. prin. verſi. Quæ ſane*, ibi: *Ideo nec fiſcus*, *par.* 1. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 2. Azevedo *l.* 18. *nu.* 2. *&* 5. *tit.* 7. *lib.* 8. *recopil.* Bobad. *in polit. lib.* 1. *c.* 21. *n.* 250. Guttier. *de gabel. quæſt.* 140. *num.* 6. Narbona *l.* 18. *gloſ. unica per totam tit.* 1. *lib.* 8. *recopil. fol.* 893. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 5. 6. *&* 7. *fol.* 6. *pag.* 2. *tom.* 2. Auguſtin. Barboſa *in l. invitum* 11. *nu.* 2. *verſi. Quod in tantum C. de contrahend. emp.*

4 Nec invitus cogitur locare rem ſuam, nec conducere rem alienam, *l. invitis* 11. *C. de locato*, *l. neque ab initio* 14. *C. de nuptiis*, Caroc. *de locato par.* 1. *tit. de mercede coacta fol.* 12. Riccius *deciſ.* 10. *nu.* 4. *par.* 1. Joſeph Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 37. *nu.* 2. Cabreros *de metu lib.* 2. *c.* 1. *num.* 42. Hermoſilla ad Greg. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *nu.* 8. *fol.* 7. *tom.* 2.

5 Nec cedere jus ſuum, Roderic. *de annu. reddit. lib.* 2. *quæſt.* 16. *nu.* 7. Surd. *conſ.* 536. *à nu.* 1. Giurba *deciſ.* 87. *ſub nu.* 6. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *num.* 2. Olea *de ceſſ. jur. tit.* 5. *quæſt.* 1. *nu.* 2. alios addit Carleval *de jud. lib.* 1. *tit. diſp.* 45. *nu.* 26.

6 Nec permutare, Carena *reſol.* 2. *num.* 1.

7 Nec alios contractus facere, *l. dudum*, *C. de contra. Empt.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *Privileg.* 94. *nu.* 2. Coſta *de remed. ſubſidiar. Remed.* 76. *nu.* 2. *in fine*, Riccius *collect.* 887. *in prin.* Cabreros *de metu lib.* 2. *nu.* 42. Novar. *cap.* 17. *num.* 1. *&* 2. *tom.* 1.

8 Et quod plus eſt, nec etiam juſto pretio, quis invitus cogitur vendere, emere, locare, conducere, cedere, permutare, nec alios contractus facere, Caſtren. & Alexand. *in l. nec intereſt*, *ff. quod metus cauſa*, Caroccius *deciſ.* 26. *nu.* 3. Tuſch. *pract. concluſ. littera V. conclu.* 59. *nu.* 2. Boer. *deciſ.* 322. *num.* 2. Riccius *deciſ.* 138. *circa prin. par.* 1. Joſeph Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 37. *nu.* 1. Guzman *de evictionib. quæſt.* 52. *nu.* 15. *&* 16. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *num.* 1. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 1. *&* *deciſ.* 87. *ſub n.* 6. Novarius *in prag.* 2. *collect.* 3. *nu.* 2. *de Baronib.* Cabreros *de metu lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 41. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 2. *fol.* 6. *pag.* 2. *tom.* 2.

9 Rationes regulæ, quare nemo invitus cogitur vendere, nec emere, nec locare, nec conducere, nec cedere jus ſuum, nec permutare, nec alios contractus facere, ſunt plures, quas tradunt Surdus *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 94. *num.* 1. *&* 2. Mantica *de tacitis lib.* 4. *tit.* 4. *num.* 9. Martha *de juriſd. par.* 4. *caſu* 171. *nu.* 1. *&* 2. Gratian. *diſcep. foren. c.* 149. *num.* 31. *&* 32. Morla *in Empor. jur. par.* 1. *tit.* 9. *qu.* 1. *num.* 1. *&* 2. Theſaurus *quæſt. foren.* 64. *num.* 2. *lib.* 1. Joſeph Mele *in addit. ad deciſ.* 37. *Gizarelli num.* 4. Guzman *de evict. quæſt.* 51. *num.* 15. 16. 17. *&* 18. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 1. *fol.* 6. *tom.* 2. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 1. Riccius *deciſ.* 138. *in prin. verſi. Quæ ſane par.* 1. Narbona *l.* 18. *gloſ. unica à num.* 3. *tit.* 1. *lib.* 8. *recop.* Novari. *de gravam. vaſſal. par.* 1. *prælud.* 6. *num.* 6. *&* *in prag.* 2. *collect.* 3. *num.* 3. *de Baronib.* Cabreros *de metu lib.* 2. *c.* 1. *à num.* 43. *ad* 48.

10 Præmitto ſecundò, quòd regula prædicta, quòd nemo invitus cogitur vendere, nec emere, nec locare, nec conducere, nec cedere jus ſuum, nec permutare, nec alios contractus facere, multas habet limitationes, *quas tradunt gloſ.* & Doctores *in l. invitum* 11. *verbo non continet. C. de contra. emp. gloſ. in l. nec emere* 16. *verbo nec emere*, ubi Jaſon *nu.* 2. *&* 3. *C. de jure deliber. gloſ. in l. celſus* 13. §. *Idem Celſus verbo totum ff. de act. empti.* Felinus *in c.* 1. *nu.* 2. *de judæis* Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *tit.* 5. *par.* 5. ubi Hermoſilla *gloſ.* 1. *à nu.* 9. *uſque ad finem* Covar. *lib.* 3. *var. reſol. cap.* 14. *à num.* 1. Theſaur. *quæſt. foren.* 64. *à num.* 1. *lib.* 1. Caroccius *deciſ.* 26. Gomez *tom.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *nu.* 51. ubi Ayllon Laynez *nu.* 52. Tuſch. *pract. conclu. littera V. concl.* 59. Socin. *regul.* 435. Capra *Reg.* 87. Fabian. de Monte *de emp. & vend. quæſt.* 3. *à num.* 38. Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 9. *quæſt.* 1. *à nu.* 4. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 2. *tit.* 31. *c.* 3. *num* 1. Oroſcius *in l.* 1. §. *cura carnis ff. de juſt. & jure*, Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *à num.* 1. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 1. *à num.* 59. Otero *de paſcuis cap.* 27. Valenzuella *conſ.* 18. Cancer *par.* 1. *var. reſol. cap.* 13. *à num.* 130. Molina *de juſtit. & jure tom.* 2. *diſp.* 341. Reginald. *in praxi fori pœniten. tom.* 2. *lib.* 25. *c.* 25. *nu.* 359. Riccius *collect.* 76. 130. *&* 887. Carena *reſol.* 2. *n.* 24. Reg. Leo *dec.* 90. *num.* 22. *l.* 1. remiſſivè Tiraquel. *de retractu in præfat. num.* 15. *&* §. 3. *gloſ.* 3. *nu.* 1. Valaſc. *conſult.* 22. *nu.* 1. Giurba *deciſ.* 86. *nu.* 1. Azevedo *l.* 1. *nu.* 21. *tit.* 25. *lib.* 5. *recop.* Vela *diſſert.* 17. *n.* 3. *&* 34. *tom.* 1. Olea *de ceſſi. jur. tit.* 5. *quæſt.* 1. *nu.* 1. Salas *de contract. tit. de empt. & vend. dub.* 53. apud quos, & citatos *num.* 1. & citandos *num.* 11. alii plures referuntur.

Inter cæteras autem limitationes prædictæ regulæ illa 11
præcipua eſt, ut locum non habeat favore Religionis, nam tunc pro Eccleſia ſeu Monaſterio de novo erigendo, conſtruendo, & ædificando, ſive ampliando, ſive jam deſtructo reædificando cogitur vicinus domum propriam, vel fundum invitus vendere. Ideoque communiter apud Doctores ſtat receptum, quòd quis invitus rem propriam vendere compellitur favore Religionis, nedum ad alicujus Eccleſiæ, vel Monaſterii conſtructionem, erectionem, fundationem & ædificationem, ſivè jam deſtructi reædificationem, ſed ad jam conſtructi ampliationem, *l. ſi quis ſepulchrum in prin. ff. de Religioſ. & ſump. funer.* quæ, & ſi loquatur de ſepulchro, & via ad illud, ex identitate, & majoritate rationis habet locum in Eccleſiis, & Monaſteriis, & illorum ampliatione, ut tenent, & docent Guillem. de Cuneo *en l. decernimus* 26. *C. de Sacroſanct. Eccleſ.* Florian. *in l.* 2. §. *ſi locus ff. de Relig. & ſum. funer.* Bald. *in l.* 1. *nu.* 19. ubi Pet. Barboſa *par.* 2. *n.* 50. *ff. ſolu. matri.* Jaſon *in l.* 1. *nu.* 4. Pontan. *n.* 4. Petrus Barboſa *par.* 2. *num.* 38. *verſi. Tertio limita*, *& num.* 30. *ff. ſolu. matri.* Joan. de Platea *in l. unica in fine C. de ſtud. liber. urb. Romæ lib.* 11. Imola, & Annan. *in cap. Apoſtolicæ de donat.* Felin. *in cap.* 1. *nu.* 2. *verſi. Idem ſi teſtator de judæis*, Padilla *in l. altius nu.* 21. *C. de ſervit. & aqua*, Aſini. *in l. ſi quis ſepulcrum num.* 3. *ff. de relig. & ſump. funer.* Citadin. *de jure patronat. par.* 3. *qu.* 33. Roch. de Curte *de jure patronat. verbo conſtruxit nu.* 19. Lambertin. *de jure patronat. par.* 1. *qu.* 3. *art.* 2. *nu.* 5. Ripa *de peſte titu. de remed. præſervat. n.* 188 Tuſch. *pract. concluſ. littera V. concluſ.* 59. *num.* 19. Fabian. de Monte *de emp. & vendit. quæſt.* 3. *num.* 39. Moſſius *de contract. tract. de emp. & vendit. titu. de reb. quæ emi*, *& vendi poſſunt num.* 59. Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſ.* 1. *verſi. Adde etiam tit.* 5. *par.* 5. ubi Hermoſilla *l.* 3. *glo.* 1. *nu.* 32. *fol.* 8. *pag.* 2. *tom.* 2. Mura *deciſ.* 8. *nu.* 2. Martha *de juriſd. par.* 4. *caſu* 171. *à num.* 2. *ad* 7. Gironda *de gabel. par.* 2. *in prin. num.* 14. Fuſcus *de viſit. lib.* 2. *cap.* 15. *num.* 87. Perez *l.* 2. *circa finem*, *verſi. Alius*, *& ſextus caſus tit.* 33. *lib.* 1. *ordinamenti*, Fedric. Scotus *reſpon. tom.* 2. *lib.* 3. *reſpon.* 3. *nu.* 16. Gomez *tom.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *n.* 51. *verſi. Primus eſt*, *& verſi. Ex quo notabiliter infero & in l.* 48. *tauri nu.* 9. *& in l.* 70. *tauri nu.* 27. *verſi. Ex quo*, *& verſi. Item etiam in fine*, Marcus *dec.* 535. *nu.* 3. *&* 4. *&* *deciſ.* 636. *nu.* 4. *&* 5. Boer. *deciſ.* 322. *nu.* 2. Zerola *in prax. Epiſcop. par.* 1. *verbo Emptio verſi. Tertio*, Azevedo *l.* 1. *nu.* 22. *tit.* 25. *lib.* 5. *Recopil.* Valaſc. *conſultat.* 22. *nu.* 2. Valenzuella *conſ.* 18. *à num.* 1. Tepat. *var. tom.* 2. *tit.* 393. *cap.* 1. *circa finem*, Singlois *deciſ.* 15. *quæſt.* 9. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 2. *tit.* 31. *cap.* 3. *nu.* 1. *verſi. Quod procedit in fine*, Socin. *regul.* 435. *limit.* 8. Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 9. *q.* 1. *num.* 7. Caroccius *deciſ.* 26. *à nu.* 7. Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 5. *nu.* 24. *&* 26. Gabriel. Alvar. *de prileg. miſerab. perſon. quæſt.* 8. *num.* 207. Molina *de juſt. & jure tom.* 2. *diſp.* 341. *nu.* 1. Rebellus *de oblig. juſt. par.* 2. *lib.* 2. *q.* 18. *ſect. fin. nu.* 44. Reginald. *in praxi fori pœniten. tom.* 2. *lib.* 15. *c.* 25. *num.* 359. *verſi. Octavus eſt*, Lugo *de juſt. & jure diſp.* 26. *ſect.* 3. *num.* 12. Caſtr. Palao *de juſt. & jure part.* 7. *tract.* 32. *diſp.* 5. *puncto* 19. *num.* 2. Lauret. de Franchis *controver. int. Epiſc. & Regul. par.* 1. *tit. Conventum nova fundatione quæſt.* 7. *nu.* 433. ubi Paſqualig. *nu.* 434. Ceſpedez *de exemp. regul. c.* 1. *dub.* 19. *num.* 1. Cabreros *de metu lib.* 2. *c.* 1. *num.* 85. Aviles *cap.* 18. *Prætor. verbo ſe haga num.* 4. Padilla *in l. altius num.* 19. *C. de ſervit. & aqua* Andreolus *controver.* 290.

num. 5. Roza *conſult.* 46. *nu.* 2. Bellon. *de poteſt. eor. quæ fiunt incontinenti cap.* 134. *nu.* 2. Gratian. *diſcep. foren. c.* 896. *nu.* 6. & 29. Riccius *deciſ.* 138. *à nu.* 1. & *deciſ.* 147. *in prin. & nu.* 4. *verſi. Quare par.* 1. & *collect.* 76. *verſi. Unde, & collect.* 130. *in prin. & collect.* 887. *verſi. Limita ſecundo, & collect.* 928. *in prin. & collect.* 1851. *verſ. inter cæteras & in praxi rer. quotid. Eccleſ. reſol.* 414. *nu.* 11. Capiblanc. *in prag.* 1. *c.* 3. *num.* 4. *de* Baronib. Pignatel. *conſult.* 177. *num.* 25. *tom.* 1. Solſona *de ſtylo capibrevi fol.* 78. *nu.* 1. Oliba *de jure fiſci c.* 7. *n.* 40. Cancer *par.* 1. *var. reſol. c.* 13. *nu.* 132. Fontanel. *de pact. nup. tom.* 1. *clau.* 4. *gloſ.* 12. *n.* 26. & *deciſ.* 100. *nu.* 14. & 20. & *deciſ.* 279. *nu.* 2. & 5. *par.* 1. Parlador. *rer. quotid. lib.* 1. *c.* 3. §. 2. *nu.* 17. Tapia *in pragmat.* 3. *à nu.* 1. *de monial.* Conſtant. *in l.* 1. *nu.* 89. *C. de vendit. rer. fiſcal. lib.* 10. Ciriacus *controver.* 231. *tom.* 2. Larrea *deciſ.* 90. *nu.* 19. Gizarel. *deciſ.* 37. *à num.* 1. *ad* 7. ubi Baldaxar de Angelis *à num.* 1. Joſephus Mele *à num.* 12. Didac. de Mari *num.* 1. idem Gizarel. *deciſ.* 87. *num.* 8. ubi Didac. de Mari *num.* 1. Balmaſeda *de collect. quæſt.* 56. *num.* 4. Daniel. de Nobilibus *diſp.* 39. *à nu.* 20. Ciarlin. *contro. foren. c.* 182. *num.* 17. & 18. *lib.* 2. Sperell. *deciſ.* 58. *à num.* 13. & *deciſ.* 68. *num.* 2. & 3. *par.* 1. Covar. hanc opinionem omnium conſenſu receptam eſſe teſtatur, licèt in puncto juris contrarium affirmet *lib.* 3. *var. c.* 14. *num.* 7. & 8. Reverter. *deciſ.* 284. *num.* 2. ubi Marinis *in obſervat. num.* 1. Dominus Vicecan. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſer.* 106. *ſub num.* 8. Coſta *de remed. ſubſid. remed.* 76. *num.* 8. Altimarus *in additionib. ad deciſ.* 92. *Roviti, verſ. Poteſt tamen, & verſi. Quæ concluſio*, Maranta *reſp.* 24. *lib.* 2. Novarius *quæſt. foren.* 32. *num.* 1. & 2. *lib.* 1. & *quæſt.* 50. *lib.* 2. & *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 8. & 9. *de monialib.* Ayllon Laynez in addit. ad Gomez *var. reſol. tom.* 2. *c.* 52. *num.* 52. Borell. *in ſumma deciſ. par.* 1. *tit.* 2. *num.* 36. & *conſ.* 26. *num.* 68. Genuen. *in pract. Eccleſ. cap.* 242. Auguſt. Barboſa *de poteſtat. Epiſcop. par.* 2. *alleg.* 26. *num.* 1. *in princi. & de jure Eccleſ. uni. lib.* 2. *c.* 13. *num.* 21. & *in l. invitum* 11. *num.* 4. *C. de contrahen. emptione, & voto* 102. *nu.* 41. *lib.* 3. Fraſſo *de Reg. pat. ind. c.* 84. *nu.* 65. & 66. *tom.* 2. Urrutigoyti *de Eccleſ. Cathed. c.* 10. *num.* 123. Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 5. Guzman *de evictionib. quæſt.* 52. *à num.* 14. præcipuè *num.* 19. & innumeros refert *a num.* 36. & de aliquibus deciſionibus mox referendis meminit *num.* 41. Angelus ita judicatum dicit ad ſui favorem *in l.* 1. *in fine, ff. ſolut. matri.* Cepola loquens de Monaſterio Monachorum inquit ſe ita obtinuiſſe in Civitate Veronæ *de ſervit. urb. præd. cap.* 82. *de Sepulcho num.* 5. Franchis ita ſæpius fuiſſe judicatum ait in Sacro Conſilio Reſini Neapolis *deciſ.* 223. *num.* 5. & 6. ubi Amendola *numero* 2. Riccius *in fine*, Luca *numero* 5. Gramatic. per Sacrum Conſilium Neapolis communi voto teſtatur ita fuiſſe pronuntiatum, & compulſum Thomaſellum ad vendendum domos contiguas pro ampliatione Monaſterii monialium *deciſ.* 75. ubi Petra *in addit. num.* 8. Affllictis inquit ſic judicaſſe Conſilium Neapolitanum pro Monaſterio Sancti Hieronymi *in præem. ad conſtit. Neapolit. quæſt.* 3. *num.* 11. Aponte refert ita acciditſſe pro nova conſtructione monialium Sanctiſſimæ Trinitatis Civitatis Neapolis *de poteſt. Proreg. tit.* 2. *de abund. Civit.* §. 4. *num.* 18. & 19. Thoro eaſdem deciſiones, & alias Sacri Regii Conſilii Regni Neapolis tradit *in compend. deciſ. part.* 1. *verbo Vicinus an cogi poſſit fol.* 575. & *par.* 2. *verb. Ampliatio fol.* 13. & *par.* 3. *ſect.* 3. *verbo Valor col.* 2. *poſt prin. fol.* 398. & *verbo Vicinus tenetur fol.* 412. & *in ſupplemento verbo Vicinus an cogi poſſit fol.* 564. Menochius *conſ.* 137. *num.* 16. *lib.* 2. & latè in favorem monialium Sanctæ Marthæ Civitatis Cremonæ ſcribens *conſ.* 1206. ubi *num.* 20. teſtatur Senatum Mediolani judicaſſe die 20. Martii 1585. Franciſcam, & Barbaram de Stephanis compellendas eſſe vendere ejus domum pro conſtructione, & ampliatione Eccleſiæ Sancti Fidelis Societatis Jeſu, & die 24. Julii 1593. ordinaſſe cogendos eſſe Melchiorem Beſanam, Blancam Cantonam, & Joſephum Dolium vendere eorum domos pro conſtructione, & ampliatione ejuſdem Eccleſiæ Sancti Fidelis. Et eodem anno Senatum idem ſtatuiſſe pro eadem Eccleſia adversùs Fratres Buſtios, & ita quoque Senatum eodem anno 1573. die 30. Julii declaraſſe, quòd pro ampliatione Monaſterii Sanctæ Mariæ Secretæ Civitatis Mediolani Joannes Jacobus Gerenzanus poſſet vendere ſedimen unum fideicommiſſo ſuppoſitum, invitis, & reluctantibus fideicommiſſariis, dictamque venditionem factam fuiſſe, Et *num.* 21. refert Senatum cauſa cognita die 11. Maii 1601. litteras dediſſe ad prætorem Cremonæ, ut compelleret Joannem Baptiſtam Tonſum vendere domum Patribus Societatis Jeſu pro ampliatione eorum Eccleſiæ, & Monaſterii in ipſa Civitate Cremonæ *lib.* 13. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 3. 7. & 8. qui *num.* 14. refert vidiſſe ſervatum à Delegatis in cauſa à Prorege Regni Siciliæ datis 23. Martii 1611. in favorem Præpoſiti Domus Profeſſæ Societatis Jeſu, & *num.* 15. tradit Archiepiſcopum Panormitanum ita pronuntiaſſe in favorem dicti Præpoſiti domus profeſſæ Societatis Jeſu, hancque ſententiam Judicem Regiæ Monarchiæ 16. Maii 1612. confirmaſſe, & *num.* 16. ait ſic pronuntiaſſe Archiepiſcopum Panormitanum 28. Maii 1585. in favorem Provincialis Societatis Jeſu pro erigenda, & complenda tribuna Eccleſiæ dictæ Societatis Jeſu, & ibidem etiam dicit pronuntiaſſe Archiepiſcopum Panormitanum 28. Maii 1585. in favorem Præpoſiti Societatis Jeſu pro amplianda tribuna dictæ Eccleſiæ Societatis Jeſu. Latè Maſtrill. *deciſ.* 280. *à num.* 1. qui *numero* 12. *in fine*, teſtatur ſecundùm prædicta pluries judicaſſe, *numero* 19. refert deciſionem ſub die 7. Julii 1611. *tom* 3. Theſaurus ita dicit fuiſſe judicatum per Senatum Pedemontanum de anno 1567. in favorem Monaſterii S. Auguſtini *q. foren.* 64. *num.* 6. 7. & 8. *lib.* 1. Cabedo latè confirmat, & ita judicatum inquit in Senatu Luzitaniæ *deciſ.* 105. *par.* 1. Dexart ſic fuiſſe judicatum teſtatur in Regia Audientia Regni Sardiniæ 8. Julii 1632. referente Nob. Don Joanne de Andrada Regio Conſiliario, Actuario Joanne Antonio Polla in Favorem Conventus Divi Dominici Civitatis Eccleſiarum, contra Antonium Salazar, & pariter deciſum refert 14. Aprilis 1636. ad relationem Nob. D. Franciſci Corts Regii Conſiliarii Actuario Didaco Serra Not. publico inter Oeconomum Collegii Societatis Jeſu, & Procuratorem Confraternitatis S. Catharinæ nationis Januenſis Civitatis Calaris, *ad capitula Reg. Sard. tit. de Sacroſanctis Eccleſiis num.* 12. & 13. *fol.* 322. Farinac. *deciſ.* 372. *num.* 1. ubi refert ſic tenuiſſe Rotam in cauſa Neapolitana Monaſterii 20. Aprilis 1602. coram Illuſtriſſimo Cardinali Lancelloto, & in cauſa Romana devolutionis domus 29. Februarii 1608. coram R. P. D. Manzanedo & *deciſ.* 676. *num.* 1. eaſdem deciſiones tradit *par.* 1. *recentior.* Rubeus prædictas deciſiones Rotæ refert *deciſ.* 413. *num.* 41. *par.* 12. *recen.* Duran aliam reſolutionem Rotæ tradit diei 6. Novembris 1626. in Romana ſpolii *deciſ.* 47. aliam deciſionem Rotæ addit Urſellius *concl.* 111. *ſub nu.* 5. *in fine*, Reg. Leo *deciſ.* 90. qui *à num.* 1. *ad* 8. contraria proponit, & *à num.* 9. *ad* 21. hanc ſententiam ſequitur, & defendit & *à num.* 22. contrariis reſpondit, & *num.* 25. teſtatur ita ſæpius fuiſſe judicatum per Sacrum Regium Conſilium Valentiæ, & præſertim in favorem domus profeſſæ Religionis Societatis Jeſu, referente Doctore Petro Gerardo de Solà, ſententia publicata per Franciſcum Paulum Alreus Regii mandati ſcribam die 5. Maii 1607. in qua fuiſſe condemnatum D. Gaſparem de Romani curatorem filii, & hæredis D. Ludovici de Romani ad vendendum quamdam domum, non obſtantibus fideicommiſſo perpetuo, & validiſſimo, & multum prægnanti prohibitione alienandi, & ſeparandi, contentis in ultima voluntate Elizendæ de Romani, in cujus fideicommiſſo dicta domus recadebat, & rurſus cum Regia ſententia lata in favorem Monaſterii appellari *de la Corona* Religioſorum Divi Franciſci conſtructi in Civitate Valentiæ contra Hieronymum Aliaga, publicata per Franciſcum Paulum Alreus die 16. Martii 1606. & referente Regente Michaele de Mayor, tunc cauſæ Auditore ita fuiſſe declaratum in favorem Collegii Sancti Fulgentii Ordinis Divi Auguſtini Civitatis Valentiæ contra Michaelem Benages, ſententia publicata per Damianum de Berbegal Regii

manda-

mandati scribam die 4. Februarii 1608. & *num.* 25. refert judicatum fuisse ipso referente in favorem domus professæ fundatæ sub invocatione Spiritus Sancti contra Don Franciscos Carròs, ut ei venderet domum fideicommisso, & majoratui subjectum, Sententia publicata per Franciscum Paulum Alreus Regii mandati Scribam die 20. Aprilis 1611. *lib.* 1. Ripoll. sic fuisse decisum testatur in nostra Regia Audientia referente Magnifico, & Egregio Senatore Joanne Gallego die 6. Mensis Maii anni 1617. in causa ad ejus relationem vertente inter Oeconomum Monasterii Sancti Francisci de Paula agentem, & Paulum Reverter, & Priorem Monasterii Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, cujus causæ Scriba erat pro Collegio Vilella, fuisse enim partem dicti Reverter condemnatam ad vendendum suas proprias domos, quas fovebat in vico superiori Sancti Petri juxta dictum Monasterium Sancti Francisci de Paula, justo tamen pretio, quod per Proceres, & expertos respectivè per partes nominatos in actu visuræ factæ per dictum Magnificum Relatorem fuisse taxatum, *var. resol. cap. 7. num. 274. & cap.* 11. *num.* 117. Verùm quia conclusio hujus Sententiæ fuit facta 5. Maii 1617. & non reperitur integrè copiata in libro conclusionum hujus anni *fol.* 181. *pag.* 2. ideo dictam Sententiam ad manus meas perventam inserere hic decrevi, & est tenoris sequentis.

Attento ex meritis processus constat in querela per Paulum Reverter Presbyterum tam uti manumissorem ultimæ voluntatis Petri Reverter quondam lanionis præsentis Civitatis, quam uti procuratorem Paulæ Vila viduæ relictæ Joannis Vila quondam Guanterii Civis Barcinonæ in Curia Regentis Vicariæ Barcinonæ oblata quæ causa querelæ fuit ad Regiam Audientiam evocata, Relatorique infra scripto commissa, fuisse deductum, & per dictum Reverter petitum, ipsum, & dictam Vila manutenendos, & conservandos fore, & esse in quieta, & pacifica possessione, quam asserebant esse usus, & servitutis cujusdam vici in præsenti Civitate siti, contigui Monasterio Sancti Francisci de Paula intermedii inter dictum Monasterium, & quasdam domos, quæ fuerunt dicti Petri Reverter, in qua dicebant ipsos molestari, & perturbari per Correctorem, & Conventum Sancti Francisci de Paula in vim cujusdam licentiæ per eos obtenta à Bajulo Generali Cathaloniæ, & ab Operariis præsentis Civitatis de consensu Consiliariorum ejusdem respectivè obtenta claudendi dictum vicum, & dicto Monasterio applicandum & dictæ liti, & causæ se opposuisse Oeconomum Monasterii Montis Carmeli præsentis Civitatis pro suo interesse, in vim testamentariæ dispositionis dicti Petri Reverter, & in præsenti causa comparuisse dictum Correctorem, & Conventum Sancti Francisci de Paula deducendo, nedum dictis Reverter, & Vila, & Oeconomo dicti Monasterii del Carme silentium imponendum fore, & esse in per eos petitis, & prætensis contra dictum Monasterium Sancti Francisci de Paula, verùm etiam reconvenisse Dictum Monasterium Sancti Francisci de Paula dictum Reverter tam nomine proprio uti possessorem cujusdam domus dicti Reverter propriæ in vico *dels escorjadors vells* sitæ dicto Monasterio Sancti Francisci de Paula contiguæ, quàm etiam uti manumissorem piæ voluntatis dicti Petri Reverter Lanionis, unà cum Paulo Guasch Presbytero in Ecclesia Parochiali Beatæ Mariæ de Pinu præsentis Civitatis Beneficiato, altero manumissore, dictis nominibus possessores dictarum Domorum, quæ fuerunt dicti quondam Petri Reverter lanionis in dicto vico contiguè propè dictum Monasterium sitarum, petendo illos, & Monasterium del Carme pro dicto suo interesse, & aliàs cogi, & compelli ad vendendum dicto Correctori, & Conventi Sancti Francisci de Paula totas prædictas domos in dictis vicis sitas, eo quòd sunt omninò, & præcisè necessariæ pro constructione, & fabrica necessaria dicti Monasterii pro officinis illius, petendo illi justitiam prædicto, aut alio quolibet, & meliori modo in causa ministrati. Constat præterea ex meritis processus, tam ex relatione expertorum in casu visuræ loco quæstionis factæ respectivè nominatorum, & aliàs prædictas domos per dictum Reverter dictis respectivè nominibus possessas esse præcisè necessarias pro constructione, & fabrica dicti Monasterii Sancti Francisci de Paula, & officinarum illius. Constat præterea ex relatione facta per Joannem Galvany, & Valls, & Antonium Roig. Magistros domorum præsentis Civitatis æstimatores ex officio electos per Regiam Audientiam nominatos, domos omnes prædictas ad dictum Monasterium necessarias fuisse, & esse in communi æstimatione, comprehensis oneribus illarum, æstimatas, & evaluatas fuisse, & esse in quantitate trium mille & decem librarum monetæ currentis. Constat præterea ex actis in processu exhibitis proprietatem dictorum bonorum ad Monasterium *de Carme* præsentis Civitatis pertinere, usumfructum verò illarum ad dictum Paulum Reverter, & Annam Reverter illius sororem, & Hieronymum Bisbe illorum consanguineum pertinere, & spectare, illorum viris naturalibus durantibus, Et constat cum ad instantiam dicti Reverter, & Oeconomi Monasterii *del Carme* fuisse firmatum jus, & de jure in Curia Ecclesiastica, lite hac pendente, prætendendo, cum ipsi essent Ecclesiastici in dicta Curia Ecclesiastica, & non in Regia Audientia hanc causam terminandam fore, & esse. Et cum super prædictis inter dictas partes fuisset firmata contentio, in ea latam fuisse sententiam per Reverendum Cancellarium in favorem Curiæ sæcularis Regiæ Audientiæ & post dictam declarationem fuisse per dictas partes causam prosecutam, & consequenter super eadem causa non esse locum novæ contentioni prætensæ per dictum Reverter, obstante re judicata.

His igitur, & aliis meritis processus attentis, & 12
aliàs sua Excellentia dictam insequendo conclusionem in Regia Audientia factam, pronuntiat, sententiat, & declarat, quòd dictus Paulus Reverter, & Occonomus Monasterii Beatæ Mariæ Montis Carmeli præsentis Civitatis dictis respectivè usufructuario, & proprietario nominibus dictarum domorum possessores condemnentur, sicuti cum præsenti illos respectivè condemnat ad vendendum omnes prædictas domos Correctori, & Conventui Monasterii Sancti Francisci de Paula præsentis Civitatis, prout reperiuntur, in actu visuræ latius designatæ, solutis tamen prius per dictum Monasterium, & Conventum Sancti Francisci de Paula, seu Oeconomum illius termille & decem libris pro omnium illarum pretio per dictos expertos ex officio electos, & nominatos taxato, & æstimato, ex quibus sunt detrahendi annui census, & onera, ad quæ dictæ domus sunt obligatæ, dictorum censuum, onerum, & suo casu valoris eorumdem deducendorum, & liquidandorum liquidatione reservata. Hoc intellecto, & declarato, quòd pretium liquidum dictarum domorum per dictum Monasterium, & Conventum Sancti Francisci de Paula solvendum (detracto valore onerum ad quæ dictæ domus sunt obligatæ) deponatur in tabula cambii, sive depositorum præsentis Civitatis dictis Paulo Reverter, & Priori, & Conventui Beatæ Mariæ de Monte Carmelo ad soltam Relatoris infra scripti ad effectum elmertiandi illud, seu convertendi in annuos census, quorum usufructus dictis Reverter, & Bisbe, quibus applicatus, durantibus vitis naturalibus illorum, liberetur. Proprietas verò eorumdem dicto Priori, & Conventui Beatæ Mariæ de Monte Carmelo adjudicetur, & post mortem naturalem dictorum Reverter, & Bisbe usufructus unà cum proprietate illorum dicto Conventui *del Carme* liberetur, & adjudicetur, non obstantibus in contrarium deductis, & allegatis, & quòd relatio expertorum ex Officio per Regiam Audientiam nominatorum consuatur in processu, sicuti cum præsenti consui mandat, neutram partem ex causa sua Excellentia in expensis condemnando, sed pro bistractis solitam executionem fieri mandat. *Ut Gallego.* Lata die 6. Maii 1627.

Et idem est, si quis velit Ecclesiam, vel pium locum 13
erigere, construere, vel ædificare in loco communi potest socium cogere, ut partem suam vendat justo pretio, quia non debet pietas, vel Religio impediri, sic Bald. *in l. unica nu. fin. C. de commu. serv. manumiss.*

Jaſon *in l. 2. num. 4. verſi. Confirmatus ff. ſolu. matri. & in l. nec onere nu. 3. C. de jure deliber.* Rocus de Curte *de jure patronat. verbo conſtructio nu. 19.* Tiraquel. *de Privileg. piæ cauſæ Privileg. 67.* Gomez *var. reſol. tom. 2. c. 2. nu. 51. verſi. Secundo infero, & in l. 46. tauri nu. 9. verſ. Tertio confirmatur, & in l. 70. Tauri n. 27. verſi. Ex quo infert*, Fabian. de Monte *de emp. & vendit. qu. 19. nu. 39. in fine*, Menochius *conſ. 1206. num. 16. lib. 13.* Covar. *lib. 3. var. reſol. c. 14. num. 7. verſ. Quarto*, Maſtrill. *deciſ. 180. nu. 12. lib. 3.* Caroccius *deciſ. 26. n. 14.* Baldazar de Angelis *in addit. ad deciſ. 87. Gizarelli nu. 4.* Hermoſ. ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 3. num. 3. fol. 14. pag. 2. tom. 2.* Caſt. Palao *par. 7. de juſt. & jure tract. 32. diſp. 5. punct. 9. num. 4. in fine*, Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. lib. 5. c. 2. nu. 6. in fine*, Laurer. de Franchis *controver. inter. Epiſc. & Regul. par. 1. de Conventuum nova fundat. qu. 11. nu. 446.* licèt contrariun teneat ibidem Paſqualigus *nu. 447.*

14 Ratio eſt, quia cauſa Religionis ad publicam ſpectat utilitatem, *l. 1. §. hujus ſtudii, ff. de juſt. & jure*, Felin. *in capit. nonnulli n. 16. de reſcri.* Menochius *conſ. 1206. n. 1. 2. & 10. verſi. Primo l. 13.* Morla *in empor. jur. par. 1. tit. 9. q. 1. n. 7.* Theſaur. *quæſ. foren. 84. n. 7. lib. 1.* Giurba *deciſ. 86. n. 3. in fine*, Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 1. n. 31. in prin. fol. 8. pag. 2. tom. 2.* Reg. Leo *deciſ. 90. nu. 9. in fine, lib. 1.* Guzman *de evictionib. q. 52. n. 44.* Genuen. *in pract. Eccleſ. q. 242. n. 2. verſ. Quæ opi-*
15 *nio, & n. 3.* Et favor Eccleſiæ, & Religionis nedum rei privatæ, ſed publicæ utilitati præferendus eſt, *l. fin. C. de Sacroſanct. Eccleſ. §. ſi minus, in authent. de non alienand. aut permutand. reb. Eccleſ. facit l. ſicut 9. C. de ædif. privat.* Theſaur. *q. for. 64. n. 7. lib.* Giurb. *deciſ. 86. ſub nu. 7.* Guzman *de evict. q. 52. nu. 51.* Genuen. *in pract. Eccleſ. q. 242. n. 3.* Gizarel. *dec. 37. n. 15.* Gomez *in l. 70. tauri num. 27. verſ. Item etiam* Riccius *collect. 1851. verſ. inter cæteras*, Martha *de juriſd. par. 4. caſu 171. n. 7.* Reg. Leo *dec. 90. n. 10. l. 1.* Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. lib. 5. c. 2. ſub nu. 5.* Auguſt. Barboſa *voto 102. n. 44. lib. 3.* Maſtrill. *deciſ. 280. nu. 15. lib. 3.* Ciarlin. *contro. foren. cap. 182. ſub num. 17. lib. 2.* Eccleſia † enim gaudet omnibus privilegiis Reipublicæ, *l. fin.* ubi Barboſa *nu. 1. C. Sacroſanct. Eccleſ. gloſ. in l. Rempubl. C. de jure Reipub. lib. 11.* Genuen. *in pract. Eccleſ. qu. 252. & q. 253. n. 6. & 7.* Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib. 2. c. 13. à nu. 2. & 11.*

16 Nam æquiparantur Eccleſia, & Reſpublica, *l. Reſpublica, ff. ex quibus cauſ. major.* Menoch. *conſ. 80. nu. 24. lib. 1.* Guzman *ae evictio. q. 52. n. 50.* Et idem favor debetur, & præſtandus eſt Eccleſiæ, qui debetur, & præſtatur Reipublicæ, & major, *can. quid ergo*, ubi glo. & Archidiac. *23. q. 4.* Felin. *in c. nonnulli nu. 16. de reſc.* Menoc. *conſ. 1206. n. 11. lib. 3.*

17 Sed propter publici ædificii conſtructionem privata ædificia dirui poſſunt, *l. præſcriptio, l. omnes, C. de oper. publ.* Theſaur. *q. foren. 64. nu. 7. lib. 1.* Guzman *de evict. q. 52. nu. 44.* Giurba *dec. 86. nu. 4.* Riccius *collect. 1851. ver. Inter cæteras*, ibi: *Secunda eſt*, Genuen. *in pract. Eccleſ. qu. 242. nu. 3. verſ. Idem facit*, Reg. Leo *deciſ. 90. n. 10. lib. 1.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 1. n. 10. fol. 7. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum*
18 *num. 18. C. de contrahen. emp.* Et poteſt † Princeps, & alius Officialis pro effectu deputatus domum privati deſtruere pro decore, & pulchritudine Civitatis, nempe pro amplianda Civitate, & via publica, *juxta tex. in l. opus, ff. de oper. publ. l. ædificia, C. eod. tit.* Paris de puteo *de Syndicat. §. judiciis ſuprema poteſtas n. 26.* Roman. *ſingul. 710. aliàs 718.* Felin. *in c. nonnulli nu. 16. de reſc.* Ripa *in rub. de damno infecto num. 5.* Theſaur. *q. foren. 64. n. 4. lib. 1.* Lanar. *conſ. 4. per totum*, Genuen. *in pract. Eccleſ. q. 242. n. 3. verſi. Sicut*, Aponte *de poteſt. Proreg. tit. 4. de regal. impoſit. in prin. n. 66. & tit. 10. de diver. proviſioni. nu. 11.* Maſtrill. *de Magiſtrat. lib. 3. c. 4. n. 72. 73. & 74. & deciſ. 280. n. 13. & 14. lib. 3.* Joſeph Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ. 37. num. 5. verſi. Et non modo, & in addit. ad deciſ. Gizarel. 38. n. 1.* Giurba *deciſ. 86. nu. 5. verſi. Ideo*, Guzman *de evictionib. qu. 52. n. 47.* Bobad. *in polit. lib. 3. c. 5. num. 26.* Avendaño *de exequen. mandat. par. 1. c. 29. n. 19. verſ. Et ipſam*, Altimarus *in addit. ad dec. 92. Roviti, verſi. Ampliatur* 11. Azevedo *l. 7. n. 9. tit. 7. lib. 7. recop.* Riccius *deciſ. 138. num. 2. verſi. Quarto par. 1.* Hermoſ. ad Greg. Lopez *l. 3. gloſ. nu. 11. fol. 7. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. nu. 18. verſ. Unde, C. de contrahend. emp.* quidquid repugnet Covar. *lib. 3. var. reſol. c. 14. nu. 8. verſ. Sexta ratio*, nam Menochius eum impugnat *conſ. 1206. nu. 14. 15. & 18. lib. 13.* & pro amplianda via ex ſola Populi recreatione, Thoro *in addit. ad Reg. Aponte de poteſt. Proreg. tit. 4. de regal. impoſit. in prin. nu. 66.* ubi teſtatur ita ſuo tempore fuiſſe practicatum, Carena *reſol. 2. num. 13.* Maſtrill. de Regno Siciliæ *de Magiſt. lib. 3. c. 4. num. 360.* refert Noguerol *alleg. 36. ſub num. 75.* Imò favore publico pro ornatu 19
Reipublicæ cogitur quis invito vendere domum ſuam, *l. lucius, ff. de evict. l. item ſi verberatum, §. ſi forte, ff. de rei vendicat. l. 2. §. ſunt qui putant, ff. ne quid in loco publi. l. ſi locus, §. cum via, ff. quemadmod. ſervit. amit. l. 1. & 2. C. pro quibus cauſis l. lege, ff. ad Syllanian.* Theſaur. *q. foren. 64. num. 2. lib. 1.* Giurba *deciſ. 86. num. 4.* Cancer. *par. 1. var. reſol. cap. 13. num. 133.* Riccius *deciſ. 138. num. 2. verſi. Quarto par. 1. & collect. 2511.* Caſtillo *deciſ. 134. tom. 2.* Boer. *deciſ. 322. num. 2.* Gomez *tom. 2. var. reſol. c. 2. num. 51.* Menoch. *conſ. 1206. à n. 23. lib. 13.* Urſellius *concl. 111. nu. 5. ſub verſi. Et ratio*, Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. lib. 5. c. 2. num. 16. verſi. Cæterum*, Morla *in empor. jur. par. 1. tit. 9. qu. 1. num. 4.* Cevallos *com. cont. com. tom. 4. qu. 906. à num. 42. cum ſeq.* Carena *reſol. 2. num. 2.* Tuſchus *pract. concl. littera V. concl. 59. nu. 17. &* 18. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom. 2. tit. 31. c. 3. n. 1.* Cabreros *de metu lib. 2. c. 1. n. 80. &* 84. Daniel de Nobilibus *diſp. 39. n. 21.* Pet. Barboſ. *in l. 1. par. 7. n. 50. verſ. Unde infertur ff. ſoluto matri.* Duran. *deciſ. 47. n. 3.* Ciriac. *contro. 241. nu. 3.* Gizarel. *deciſ. 37. n. 18. in fine*, alios innumeros citant Hermoſilla ad Greg. Lopez *l. 3. gloſ. 1. nu. 10. fol. 7. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. n. 3. C. de contrahen. emp. & voto 102. n. 42. in fine lib. 3.* Suelves *conſ. 59. n. 5. lib. 1.* deciſum per noſtrum Senatum die 12. Septembris 1591. referente Egregio illius Senatore poſtea Regente Regiam Cancellariam inter Syndicum Villæ de Blanes, & Petrum Mirans, & alios, quo fuit declaratum teneri dictum Mirans, & alios vendere Univerſitati proprias proprietates pro ampliatione plateæ, quia vertebatur in hoc favor publicæ utilitatis, refert Fontanella *de pac. nup. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 12. ſub nu. 28.* Quia publicè † intereſt Civitates or- 20
nari domibus, & Palatiis, *l. cætera, ff. de legal. 1. l. Senatus, ff. de contrahen. emp. l. poſt hanc cum duob. ſeq. C. de ædif. privat. l. præſcriptio, l. ſi quando, l. ne ſplendidiſſimè, C. de oper. pub.* Theſaur. *quæſt. foren. 64. nu. 3. lib. 1.* Giurba *deciſ. 86. nu. 5.* Guzman *de evict. q. 52. nu. 45.* Fontanella *de pac. nup. tom. 1. clau. 4. gloſ. 12. ſub nu. 28.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 1. num. 12. fol. 7. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. num. 17. C. de contrahen. emptione*, Ideoque vicinus † 21
qui palatium conſtruere vult, cogere poteſt vicinos ad vendendum domunculas deformes ibi cohærentes, Theſaur. *quæſt. foren. 64. num. 4. lib. 1.* Genuen. *in pract. Eccleſ. quæſt. 242. ſub num. 3.* Guzman *de eviction. q. 52. num. 48.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. clauſ. 4. gloſ. 12. ſub nu. 28. verſ. Pro qua declaratione*, Mieres *de major. par. 1. q. 10. nu. 69.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 1. num. 12. &* 13. Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. n. 17. C. de contra emptione.* Et nobilis † pauper ha- 22
bens palatium deſtructum compellitur illud vendere diviti ædificare volenti, niſi ipſe velit reficere, Theſaur. *q. foren. 64. ſub num. 4. lib. 1.* Riccius *deciſ. 138. nu. 2. verſi. Quarto, par. 1.* Mieres *de major. par. 1. qu. 1. num. 73.* Bobad. *in polit. lib. 3. c. 5. num. 27.* Guzman *de evict. quæſt. 52. nu. 49.* Reg. Leo *deciſ. 90. nu. 20. lib. 1.* Giurba *deciſ. 86. ſub nu. 5.* Joſeph Mele *in addit. ad dec. 37. Gizarelli nu. 6.* Thoro *in compen. dec. par. 3. ſect. 3. verbo vicinus an cogere col. 2. ad med. fol. 412.* Hermoſ. ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſ. 1. nu. 14. fol. 7. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. num. 17. verſ. Unde, C. de contrahen. emp.* Fraſſo *de Regio Patron. Indiar. c. 84. nu. 67. tom. 2.* Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. lib. 5. c. 2. nu. 16. verſi. Ad Urbis.*

Ergo multò magis Eccleſiæ, ſeu Monaſterii favore, 23
nam

nam summa est ratio, quæ pro Religione facit, *l. sunt personæ, ff. de Relig. & sumpt. funer.* Franchis *decis.* 223. *num.* 3. Padilla *in l. altius sub num.* 21. *Cod. de servit. & aqua*, Guzman *de evict. qu.* 52. *num.* 19. Sperell. *decis.* 58. *num.* 17. *par.* 1. Don Didacus Bolero *de decoct. dedit. Fiscal. tit.* 5. *qu.* 2. *num.* 1. sic argumentantur Thesaur. *quæst. foren.* 64. *num.* 7. *lib.* 1. Giurba *decis.* 86. *à num.* 3. Genuen. *in pract. Eccles. quæst.* 242. *num.* 3. Menochius *cons.* 1206. *à num.* 11. *lib.* 13. Reg. Leo *decis.* 90. *à nu.* 9. *lib.* 1. Riccius *collect.* 1851. *vers. Inter cæteras, & dec.* 138. *à n.* 1. *par.* 1. Mastrill. *decis.* 180. *n.* 13. & 14. *lib.* 3. Guzman *de evict. quæst.* 52. *à num.* 44. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 2. *num.* 16. *in fine*.

19

24 Ampliatur primò supradicta limitatio, ut procedat non solùm pro constructione, erectione, fundatione, ædificatione, reædificatione, seu ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, sed etiam pro nova erectione, ædificatione, fundatione, reædificatione, seu ampliatione Hospitalis, seu cujusvis loci pii potest vicinus cogi invitus vendere propriam domum, vel fundum, Gomez *tom.* 2. *var. resol. c.* 2. *nu.* 51. *vers. Ex quo*, Morla *in empt. jur. par.* 1. *tit.* 9. *q.* 1. *nu.* 7. Riccius *decis.* 138. *nu.* 2. *par.* 1. Baldaxar de Angelis *in addit. ad Gizarel. decis.* 37. *nu.* 5. ubi Didac. de Mari *sub nu.* 1. Novarius *de Privileg. miserab. person. Prileg.* 6. *nu.* 1. & 3. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 3. *nu.* 40. *fol.* 2. *tom.* 2. Augustin. Barbosa *in l. invitum* 11. *nu.* 5. *in fine*, *C. de contra. emp.* Reverter. *decis.* 284. *nu.* 2. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 5. *c.* 2. *nu.* 6. *in prin.*

25 Ampliatur secundò supradicta limitatio, ut pro constructione, vel ampliatione Capellæ, vel Oratorii in Ecclesia, seu Monasterio potest vicinus invitus cogi ad vendendum domum, vel fundum proprium, Riccius decisum testatur *decis.* 147. *par.* 1. Novarius refert sic quandoque fuisse practicatum in nonnullis factorum contingentiis *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 12. *de monialib.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *num.* 47. *fol.* 9. *tom.* 2. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *nu.* 8. *C. de contrahen. empt.* Cabreros *de metu lib.* 2. *c.* 1. *nu.* 86. Joseph Mele *in addit. ad Gizarel. decis.* 37. *nu.* 13. Thoro *in comp. decis. par.* 1. *verbo Vicinus an cogi possit vendere in fine fol.* 575. Mastrill. *decis.* 80. *n.* 8. *lib.* 3. Daniel de Nobilibus *disp.* 39. *sub n.* 21. Rota apud Rubeum *decis.* 413. *nu.* 41. *par.* 4. *recentior.* Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti, vers. Ampliatur* 3. Et licèt contrarium decisum refert Franchis *decis.* 123. *nu.* 7. quem sequuntur Thoro *in compend. decis. par.* 1. *verbo Ecclesia quamvis fol.* 175. Baldaxar de Angelis *in addit. ad Gizarel. decis.* 37. *n.* 4. & 11. Didac. de Mari *in addit. ad Gizarel. decis.* 87. *sub nu.* 1. Costa *de remed. subsid. remed.* 76. *nu.* 8. *in fine*, Guzman *de evict. quæst.* 51. *sub nu.* 54. Valenzuella *cons.* 18. Riccius *decis.* 38. *sub nu.* 5. *par.* 1. & *collect.* 76. *vers. Et an*, & *collect.* 130. *vers. Et quid*. Non est recedendum à prædicta ampliatione, quæ verior est, quia in decis. Vincentii de Franchis, ideo fuit denegatum, quia apparuit, non tam pro utilitate Capellæ, quàm ut aliis particularibus complaceret, fuisse petitum, sic respondit Riccius *decis.* 147. *nu.* 4. *vers. Non obstat. par.* 1. sequitur Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *n.* 47. *fol.* 9. *tom.* 2. & Valenzuella *in dicto consil.* 18. consuluit pro Capella contra Ecclesiam, & major ratio militabat pro Ecclesia, quàm pro Capella, & ita non mirum, si contra ejus responsum in causa illa fuit pluries judicatum, sic Mastrill. *decis.* 280. *nu.* 106. *in fine lib.* 3.

20

21

22

26 Ampliatur tertiò, ut pro erigenda tribuna Ecclesiæ potest quis invitus cogi vendere proprium fundum, vel domum, ita pronuntiatum per Archiepiscopum Panormitanum die 28. Martii 1585. in favorem Religionis Societatis Jesu refert Giurba *decis.* 86. *num.* 16. *vers. Ideo*, Guzman *de evict. q.* 52. *sub nu.* 41. & etiam pro amplianda tribuna Ecclesiæ in favorem Religionis Societatis Jesu pronuntiasse Archiepiscopum Panormitanum 28. Maii 1585. restatur idem Giurba *decis.* 86. *sub num.* 16. *vers. His actis*, Mastrill. *decis.* 280. *sub num.* 106. *vers. Idemque lib.* 3.

27 Ampliatur quartò, pro erectione, vel ampliatione campanilis potest Ecclesia cogere vicinos invitos ad vendendum domos vicinas, quia campanile est pars Ecclesiæ, & respicit publicam utilitatem, cum non parum interest Reipublicæ Christianæ, ita Novarius *q. foren.* 1. *par.* 2. August. Barbosa *voto* 102. *nu.* 40. 42. & 43. *lib.* 3. Altimarus *in observat. ad decis. Roviti* 92. *vers. Ampliatur* 19.

Ampliatur quintò, pro atrio conficiendo, construen- 28
do, vel ampliando ante fores Ecclesiæ, vel Monasterii cogitur quis invitus vendere domum propriam, quia atrium est pars Ecclesiæ, & sine eo esse non debet, *can. si quis in atrio* 17. *qu.* 4. *arg. l. quæ tota, ff. de rei vindic.* sic latè Girazel. *decis.* 37. *a num.* 7. qui *nu.* 19. refert Senatum Neapolitanum die 10. Januarii 1601. apud Actuarium de Ferrariis condemnasse Lauram de lo duce matrem, & tutricem filiorum quondam Decii Caraccioli ad vendendum quasdam domos cum furno pro atrio construendo Patribus Congregationis Oratorii de Urbe in Civitate Neapolitana, ubi Baldax. de Ang. *à n.* 1. Joseph Mele *n.* 1. 25. 26. & 27. Didac. de Mari *à n.* 1. Tapia, qui in ista decisione intervenit tempore, quo erat Regius Consiliarius *lib.* 1. *jur. Reg. in comment.* 3. *nu.* 1. *cum seq. de monial. fol.* 51. & *decis. Sac. Consil.* 7. Amend. ad Franc. *dec.* 223. *nu.* 2. Thoro *com. decis. par.* 2. *verbo Vicinus an quemadmodum fol.* 732. Marin. *in obser. ad Revert. decis.* 184. *n.* 3. Novar. *in pract.* 2. *collect.* 3. *n.* 15. *de monial.* Mastrill. *dec.* 287. *n.* 1. & 10. *l.* 3. Genuen. *in prac. Eccles. q.* 242. *in fine*, *vers. Amplia secundo*, Thoro *de Privil. piæ causæ Privil.* 9. *vers. Similiter*, Altimar. *in addit. ad dec.* 91. *Rovit. vers. Ampliatur septimo*, Riccius *in praxi resol.* 557. *n.* 1. & *dec.* 129. *n.* 7. *par.* 3. Daniel de Nobilibus *disp.* 39. *sub n.* 21. & *sub n.* 22. Rota apud Rubeum *dec.* 413. *n.* 41. *par.* 12. *recentior.* Lauretus de Franchis *controver. inter. Episc. & regul. par.* 1. *tit. Conventum nova fundatione quæst.* 7. *nu.* 433. *vers. Amplia secundo*, Carena *resol.* 2. *num.* 2. Adeò quòd vicini cogi possunt ad contribuendum emptioni domorum factæ per Ecclesiam pro illius atrio conficiendo ratione beneficii, quod sentiunt, ut probat latè Gizarel. *dec.* 38. *tota*, qui *num.* 9. testatur Sacrum Consilium referente Consiliario Antonio de Ponte die 30. Maii 1602. condemnasse Civitatem Neapolis, & alios Vicinos Dominos domorum in simul ad contribuendum apud Actuarium de Ferrariis, ubi Baldaxar de Angelis *in addit. nu.* 1. refert ipso patrocinante fuisse decisum in causa Monasterii Sanctæ Mariæ Veritatis Ordinis Descalceatorum Divi Augustini ad relationem quondam Consiliarii Patigni in contributione atrii ipsius Ecclesiæ, Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti vers. Ampliatur* 7. *in fine*, Thoro *in compend. dec. par.* 2. *verbo vicini an cogi. fol.* 731. de quo meminit Joseph Mele *in addition. ad decis. Gizarelli* 38. *in prin.*

Ampliatur sextò, pro construenda, vel ædificanda 29
Domo propè Ecclesiam, seu Monasterium pro habitatione Parochi, Clerici, vel Religiosi, qui debet Ecclesiæ, vel Monasterio inservire, potest invitus quis compelli ad vendendum domum suam, ita Paul. de Citadinis *de jure patronat. par.* 1. *quæst.* 3. *num.* 174. Surd. Pulchre *cons.* 62. *vol.* 1. Lauret. de Franchis *controver. inter Episcop. & Regul. par.* 1. *tit. Conventuum nova fundat. quæst.* 7. *nu.* 433. *vers. Amplia primo*, Genuen. *in pract. Eccles. quæst.* 242. *in fine*, *vers. Amplia supradictam communem opinionem*, Cepola *de servit. urb. præd. cap.* 81. *de sepulchro nu.* 5. Martha *de jurisdic. par.* 4. *casu* 171. *num.* 4. Gizarel. *decis.* 37. *num.* 5. ubi Joseph Mele, *num.* 23. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti vers. Ampliatur* 2. Tapia *decis. Sacri Consilii* 7. *nu.* 8. & decisum refert de Sacro Consilio *in pragmat.* 3. *num.* 6. *de Monialib.* Ciarlin. *contro. foren. cap.* 182. *nu.* 17. *lib.* 2. Sperell. *decis.* 58. *nu.* 23. *par.* 1. Thoro *in compen. decis. par.* 1. *verbo Ecclesia quamvis fol.* 175. Amendola ad Franchis *decis.* 223. *nu.* 2. Marinis *observat. ad decis.* 284. *Reverteri num.* 2.

Ampliatur septimò, pro claustro faciendo vel am- 30
pliando potest vicinus cogi invitus ad vendendum propriam domum, Cepola decisum restatur Veronæ *de servit. urb. prædior. cap.* 82. *de sepulchro num.* 5. Marchus *decis.* 535. *nu.* 4. Riccius *dec.* 138. *n.* 2. *vers. Tertiò par.* 1. & *collect.* 130. *vers. Sed quid*, Lauret. de Franchis *controv. inter Episcopos*, & *Regulares par.* 1. *Convent. nova fundat. quæst.* 8. *num.* 440. Altimarus *in addit. ad*

decis. 92. Roviti versi. Ampliatur 3. Genuen. *in pract. Eccles. quæst. 232. in fine versi. Amplia etiam*, Aponte *de potest. Proreg. tit. 2. de abundan. Civit. §. 4. num. 18.* Scotus *cons. 3. nu. 19. lib. 3. tom. 2.* Costa *de remed. subsid. remed. 76. num. 9.* Molina *de just. & jure disp. 341. nu. 2.* Giurba *decis. 86. sub nu. 8.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. glos. 1. num. 35. fol. 8. pag. 2. tom. 2.* Martha *de jurisdic. part. 4. casu 171. nu. 4.* Marinis *in observat. ad Reveter. dec. 284. num. 2.* August. Barbosa *in l. invitum 11. num. 4. in fine C. de sacrosanct. Eccles. & de potest. Episc. par. 2. alleg. 26. sub nu. 1.* Reg. Leo *decis. 90. sub nu. 13. lib. 1.* Cyriac. *controver. 231. num. 8. tom. 2.* Mastrill. *decis. 280. n. 1. lib. 3.* Menoch. *cons. 1206. nu. 19. lib. 13.* Daniel. de Nobilibus *disp. 39. nu. 22.* Gizzarel. *dec. 37. nu. 5.* ubi Baldaxar de Angelis *num. 3.* idem Baldaxar de Angelis, *in addit. ad decis. 87.* Gizzarelli *n. 2. & 5.* ubi Didacus de Mari *sub n. 1.* Tapia *dec. Sacri Consilii 7. nu. 8.* Novarius *in prag. 2. collect. 3. nu. 13. de Monialib.* Sperell. *decis. 58. nu. 19. par. 1.* Amendola ad Franchis *decis. 223. num. 2.* Rota apud Rubeum *decis. 413. nu. 41. par. 12. recentior.*

31 Ampliatur octavò, pro ampliatione Chori, & Novitiatus Monasterii, quia invitus cogitur vendere solum suum, Thoro decisum testatur *in compend. dec. par. 2. verbo Ampliatio fol. 12.* ad quem se refert Joseph Mele *in addit. ad decis. 37. Gizarel. num. 21. & in addit. ad decis. 87. ejusdem Gizarelli in fine*, Rota apud Farinac. *decis. 676. nu. 3. par. 1. recent.*

32 Ampliatur nonò, pro scalis faciendis potest invitus cogi vicinus domum suam vendere Sanfelic. decisum refert per collaterale Consilium Regni Neapolis ad instantiam Monasterii Sanctæ Mariæ de Angelis fratrum reformatorum sub regula Sancti Francisci *in novissima addit. ad dec. 110. versi. Etiam*, Thoro *in supple. decis. verbo vicinus an cogi possit fol. 654.*

33 Ampliatur decimò, pro dormitorio extendendo vicinus cogi potest invitus ad vendendum domum suam, Gramat. decisum ait dormitorio Monialium Civitatis Neapolis *decis. 75.* Socin. *regula 435. limit. 8.* Scotus *cons. 3. num. 17. lib. 3. tom. 2.* Aponte *de potest. Proreg. tit. 2. de abundant. Civit. §. 4. nu. 14.* Giurba *decis. 86. sub num. 8.* Molina *de just. & jure tom. 2. disp. 341.* Guzman *de evict. quæst. 52. nu. 51. & 52.* Riccius *decis. 138. nu. 2. versi. Tertio part. 1. & collect. 130. in fine*, Daniel de Nobilibus *disp. 39. nu. 22.* Baldaxar de Angelis *in addit. ad decis. 37. Gizarelli nu. 3. & in addit. ad decis. 87. ejusdem Gizarel. num. 7.* Didac. de Mari *sub num. 1.* Novarius *in pragmat. 2. collect. 3. nu. 17.* testatur fuisse aliàs judicatum per Sacrum Consilium *titu. de monialib.* Tapia *in pragmat. 3. num. 6.* refert ita fuisse decisum in Sacro Consilio *tit. de monialib. & dec. Sacri Consilii 7. num. 8.* Sperell. *decis. 58. num. 19. part. 1.* Hermosilla ad Greg. Lopez *l. 3. glos. 1. n. 37. fol. 8. pag. 2. tom. 2.* Lauret. de Franchis *controver. inter Episcop. & Regul. par. 1. tit. Convent. nova fundatione quæst. 8. n. 440.* Altimarus *in addit. ad Rovitum decis. 91. versi. Ampliatur. 9.* August. Barbosa *in l. invitum 11. sub nu. 5. C. de contra. empt.* Thoro *in compen. decis. par. 1. verbo Ecclesia quamvis fol. 175. & par. 2. verbo Ampliatio col. 3. fol. 13. & par. 3. sect. 3. ver. Vicinus tenetur*, ubi tradit ita fuisse judicatum per Sacrum Consilium in causa Ecclesiæ Sanctæ Mariæ Constantinopolis Civitatis Neapolis, quæ est conservatoria Monialium absque clausura, & subsunt protectioni Ecclesiæ, cum Orlando Cineta legum professore *fol. 412.*

34 Ampliatur undecimò, pro commoditate Sacristiæ cogitur quis vendere invitus domum propriam, Ciarlin. *controver. foren. lib. 2. c. 182. n. 17.* Nisi Ecclesiam Capellam alicui Nobili concessisset, quo casu pro ampliandа Sacristia, aut collocandis Reliquiis Sanctorum, non potest Capella à successoribus avocari, nam privari sepulchro majorum est magni præjudicii, Valenzuella *cons. 18. nu. 12. & 107.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. glos. 1. num. 33. fol. 8. pag. 2. tom. 2.*

35 Ampliatur duodecimò, pro scholis faciendis, vel ampliandis, vicinus potest invitus cogi vendere domum propriam Guillel. de Cuneo *in l. decernimus 26. in fine C. de Sacrosanct. Eccles.* Joan. de Platea *in l. unica in fine C. de stud. liber. Urb. Romæ lib. 11.* Cepola *de servit. urb. præd. cap. 82. de sepulchro num. 5.* Solsona *in stylo capibreviandi fol. 78. num. 1. in fine*, Marcus *decis. 535. nu. 5.* Costa *de remed. subsid. remed. 76. num. 9.* Riccius *decis. 138. nu. 2. versi. Tertio par. 1. & collect. 130. versi. Sed quid*, Pet. Barbosa *in l. 1. par. 7. nu. 50. versi. Unde infertur ff. solu. matri.* Altimarus *in addit. ad decis. 92. Roviti versi. Ampliatur* 10. Amostazo *de causis piis tom. 2. lib. 5. c. 2. sub n. 8.* Molina *de just. & jure tom. 2. disp. 341. n. 2. versi. Deinde*, Aviles *c. 18. Prator. verbo se haga n. 4. versi. Quod habet*, Gizarel. *dec. 37. n. 5.* Baldaxar de Angelis *nu. 3.* Joseph Mele *nu. 33.* idem Baldaxar de Angelis *in addit. ad decis. 87. Gizarelli nu. 2. & 5.* ubi Didacus de Mari *sub nu. 1.* Martha *de jurisd. par. 4. casu 171. n. 5.* Cyriacus *controver. 231. n. 5. tom. 2.* Sperell. *decis. 58. sub nu. 19. par. 1.* Carena *resol. 2. n. 11.* Lauret. de Franchis *controver. inter Episc. & regul. par. 1. tit. Convent. nova fundat. quæst. 8. nu. 440.* Giurba *decis. 86. sub nu. 8.* Hermosilla ad Greg. Lopez *lib. 5. glos. 1. n. 42. fol. 9. tom. 2.* August. Barbosa *in l. invitum 11. nu. 9. C. de contrahend. emp.*

Ampliatur decimo tertiò, pro officinis de novo fa- 36
ciendis potest vicinus invitus cogi vendere domum propriam, Cepola *de servit. urb. præd. c. 82. de sepulchro nu. 5.* Reg. Leo *dec. 90. sub n. 13. l. 1.* Cabedo *decis. 105. nu. 3. lib. 1.* Gizarel. *decis. 37. n. 5.* Giurba *decis. 86. sub nu. 8.* Guzman *de evict. quæst. 52. nu. 52. 53. & 54.* Martha *de jurisdic. par. 4. casu 171. nu. 4.* Tapia decisum refert *decis. Sacri Consil. 7. n. 8. & in pragmat. 3. n. 6. de Monialib.* Hermosilla ad Greg. Lopez *l. 3. glos. 1. n. 36. fol. 8. pag. 2. tom. 2.* Aug. Barbosa *de potest. Episc. par. 2. alleg. 26. sub nu. 1. & in l. invitum 11. n. 5. C. de contrahen. emp.* Menochius *cons. 2206. n. 19. lib. 13.* ita fuit in Cathalonia decisum per nostram Regiam Audientiam 6. Maii 1617. referente Magnifico Joanne Gallego in favorem Monasterii Sancti Francisci de Paula, *ut tradidi num. 11. in fine.*

Ampliatur decimo quartò, ut quis cogi possit do- 37
mum, & solum suum vendere pro construendo viridario Monasterii, ejusdemque viridarii ampliatio, quia idem judicandum est de viridario, quod de ipso Monasterio, ob connexionem, cum Religiosis, aut Monialibus, & viridarium non sit minus necessarium, quàm commoda habitatio, & sit pars Monasterii gaudens privilegio clausuræ, & Immunitatis, ita Marian. Antonin. *var. resol. lib. 1. resol. 112. casu 29.* Costa *de remed. subsid. remed. 76. n. 9.* Giurba *decis. 86. sub nu. 8.* Guzman *de eviction. quæst. 52. sub n. 52.* Ciarlin. *controv. foren. c. 182. sub nu. 18. lib. 2.* Riccius *decis. 138. num. 2. versi. Tertio par.* Novarius *in prag. 2. collect. 3. nu. 16. de Monialib. & in quæst. foren. 32. n. 2. l. 1.* Cyriac. *contro. 231. n. 8. lib. 2.* Daniel de Nobilibus *disp. 39. sub nu. 22.* Gratian. *discep. foren. c. 896. n. 22.* Sperell. *dec. 58. n. 20. par. 2.* Lauret. de Franchis *contr. inter. Episc. & Regul. par. 1. tit. Conv. nova fundat. quæst. 8. n. 440.* ubi Pasqualigus *nu. 441.* Marinis *in observ. ad dec. 284. Reverterii n. 4.* Reg. Leo *decis. 90. sub n. 13. lib. 1.* Hermo. ad Greg. Lopez *l. 3. glos. 1. n. 38. fol. 8. pag. 2. tom. 2.* August. Barbosa *de potest. Epis. par. 2. alleg. 26. sub nu. 1. & in l. invitum 11. nu. 5. C. de contrahend. emp.* Mastrill. *decis. 280. n. 11. lib. 3.* Baldaxar de Angelis *in addit. ad dec. 27. Gizarelli n. 2.* Didac. de Mari. *in addit. ad dec. 87. Gizarel. sub nu. 1.* decisum per Collaterale Consilium Regni Neapolis pro Monasterio Sanctæ Mariæ de Angelis Fratrum reformatorum sub Regula Sancti Francisci testatur Sanfelicius *in novissima additione ad. decis. 110.* sequuntur Thoro *in supple. decis. verbo Vicinus an cogi possit fol. 654.* Altimarus *in addit. ad decis. 92. Roviti versi. Ampliatur* 8. & per Senatum status Milanen. in causa inter Sacras Virgines Vulgo Cappuvecine, & D. Spinolam, & idem statuisse Senatum die 28. Januar. 1622. etiam respectu partis favore Monialium testatur Bellonus *de potest. eorum quæ fiunt incontinenti lib. 1. c. 34. num. 3.* licèt etiam Monasterio pro sui necessaria viridarii clausura palmum terræ capere, ne viridarium possit ab omnibus videri, & in eo inspiciantur Monachi, vel quòd tuti sint, Scotus *cons. 4. nu. 20. l. 3. tom. 2.* Giurba *dec. 86. sub nu. 8.* Guzman *de evict. quæst. 52. sub num. 53.* Sperell. *dec. 58. sub num. 20. par. 1.* Riccius *dec. 138. sub num. 5. par. 1.* Didac. de Mari. *in addit. ad decis.*

decis. Gizarelli 87. *sub num.* 1. Viridarium autem Monialium non debet excedere centum cubitos, ob multa clausuræ violandæ pericula, & quòd viridarium sit tale, in quo olera, herbæ medicæ, & coquinariæ, non voluptariæ serantur, Gratian. *discep. foren. cap.* 896. *numero* 25.

38 Ampliatur decimo quintò, pro amplianda platea ante Ecclesiam, seu pro via publica ad portam lateralem Ecclesiæ directa amplianda, pro ejusdem Ecclesiæ ornatu, etiamsi adsit major commoditas pro ingressu ad Ecclesiam, quamvis domus non sit vicina Ecclesiæ, sed adsit via publica intermedia, potest cogi vicinus invitus ad vendendum domum propriam, sic declarasse Rotam Romanam in causa Romana demolitionis domus 29. Februarii 1608. coram Manzanedo testatur Farinac. *decis.* 123. *part.* 2. *novissimar.* quam decisionem referunt, & sequuntur Joseph. Mele *in addit. decisionem* 37. *Gizarelli num.* 29. ubi Didac. de Mari *numer.* 1. idem Didacus de Mari *in addit. ad decis.* 87. *Gizarelli nu.* 6. Novar. *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 11. *de Monialib.* Riccius *in addit. ad Franchis. decis.* 223. Gratian. *discep. foren. cap.* 896. *nu.* 27. Daniel de Nobilibus *disp.* 39. *sub nu.* 23. Carena *resol.* 2. *n.* 10. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti*, *vers. ampliatur* 6. Hermosilla ad Greg. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *num.* 39. *vers. Et pro fol.* 9. *tom.* 2. Aug. Barbosa *in l. invitum* 11. *num.* 6. *C. de contrahend. emp.* Giurba *observ.* 2. *num.* 10. Frasso *de Regio patron. indiar. c.* 84. *num.* 66. *tom.* 2. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *l.* 5. *cap.* 2. *sub nu.* 6.

39 Ampliatur decimo sextò, pro ampliatione Domus Religiosorum, aut Monialium, si non habent locum ad habitandum competentem potest vicinus invitus vendere domum suam pro illorum commoditate, & ob frequentiam Religiosorum, aut Monialium numerum, Vincent. de Franchis *decis.* 223. *nu.* 5. & 6. Giurba *decis.* 86. *nu.* 3. & 8. Reg. Leo *decis.* 90. *lib.* 1. Thesaur. *quæst. foren.* 64. *num.* 6. 7. & *lib.* 1. Hermosilla ad Greg. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *n.* 34. *fol.* 8. *pag.* 2. *tom.* 2. Riccius *decis.* 138. *sub nu.* 1. *par.* 1. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *sub num.* 4. *C. de contrahen. emp.* Ciarlin. *controv. foren. c.* 182. *num.* 17. & 18. *lib.* 2. Menoch. *cons.* 1206. *n.* 19. & *per totum lib.* 13. Costa *de remed. subsid. remed.* 76. *nu.* 8. Guzman *de evictionib. quæst.* 52. *nu.* 51. Cepola *de servit. urb. prad. c.* 82. *de sepulchro n.* 5. Martha *de jurisd. par.* 4. *casu* 171. *n.* 5. Marinis *in observat. ad Reverter. dec.* 284. *n.* 2. Gizarel. *decis.* 37. *n.* 5. Genuens. *in pract. Ecclesiast. quæst.* 242. *in fine*, *vers. Amplia etiam*. Caponius *discep. foren.* 188. *nu.* 34.

40 Ampliatur decimo septimò, pro ampliatione circuitus Monasterii cogitur quis invitus vendere domum suam, Cabedo *decis.* 105. *nu.* 10. ubi sic declaratum de facto fuisse testatur *lib.* 1. Riccius *decis.* 138. *sub num.* 5. *par.* 1. Didac. de Mari *in addit. ad decis.* 37. *Gizarelli nu.* 1. *in fine*, Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *nu.* 39. *fol.* 9. *tom.* 7. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *nu.* 5. *in fine C. de contrahen. emp.*

41 Ampliatur decimo octavò, ut pro omni eo, quod connexum esset Monasterio, possit cogi vicinus invitus vendere rem suam, Costa *de remed. subsid. remed.* 76. *nu.* 9. Mariam Antonin. *var. resol. lib.* 1. *resol.* 112. *casu* 19. Riccius *decis.* 138. *sub nu.* 5. *par.* 1. Giurba *decis.* 86. *sub nu.* 8. Guzman *de evictionib. quæst.* 52. *nu.* 53. Baldaxar. de Angeli *in addit. ad Gizarel. decis.* 37. *nu.* 1. Didac. de Mari *in addit. ad decis.* 87. *Gizarelli sub num.* 1. Sperell. *dec.* 58. *num.* 21. *par.* 1.

42 Ampliatur decimo nonò, pro seminario puerorum ab Episcopo faciendo, ejusque ampliatione potest vicinus invitus cogi ad vendendum domum propriam, Caroccius sic obtentum fuisse refert *decis.* 26. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *n.* 41. *fol.* 6. *to.* 2. August. Barbosa *in l. invitum n.* 8. *C. de contrahen. empt.* Novarius *quæst. foren.* 31. *n.* 10. *l.* 1. & *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 14. *de Monialib.* Baldaxar de Angelis *in addit. ad decis.* 37. *Gizarelli nu.* 4. ubi Jopseph Mele *nu.* 22. Joseph Mele *in addit. ad decis.* 87. *Gizarelli in fine*, Thoro *collect.* 76. *vers. Et quid*, & *collect.* 130. *vers. Et quid pro ampliatione & in compend. decis. Archiepisc. post* 1. *par. verbo vicinus fol.* 48. & *in compend. decis. part.* 2. *verbo Ampliatio collect.* 3. *fol.* 13. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 1. *sub num.* 86. Sperell. *decis.* 58. *num.* 22. *part.* 1. Carena *resol.* 2. *nu.* 8. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti. vers. Ampliatur.* 5.

Ampliatur vigesimò, ut vicinus possit invitus cogi 43
ad vendendum domum propriam pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ vel Monasterii, & in aliis casibus supra enarratis etiam si domus non sit allodialis, sed feudalis vel emphiteuticaria, Marcus *decis.* 535. *nu.* 6. *par.* 1. Solsona *in stylo capibreviandi fol.* 78. *sub num.* 1. Oliba *de jure fisci cap.* 7. *num.* 30. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 12. *nu.* 25. & 26. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *sub num.* 49. *fol.* 9. *tom.* 2. ita fuit decisum in Regia Audientia die 6. Maii 1617. referente Magnifico Doctore Joanne Gallego in favorem Monasterii sancti Francisci de Paula, *ut supra tradidi num.* 11. *in fine*.

Ampliatur vigesimo primò, etiam si quis donaverit 44
aliquam partem territorii pro constructione alicujus Ecclesiæ, vel Monasterii, cum pacto expresso, quòd ipsa Ecclesia, vel Monasterium non posset in futurum petere aliam ampliationem contra ipsum donantem, nam isto pacto non obstante, debet vicinus donans cogi vendere solum suum pro ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, Thoro decisum refert per Sacrum Consilium Regni Neapolis 29. Martii 1621. contra Notarium Joannem Baptistam Florinum pro Monasterio Sancti Francisci terræ pebræ Molariæ, *in compend. decis. par.* 2. *verbo Ampliatio fol.* 13. quem casum pulchrum esse testatur Joseph Mele *in addit. ad decis.* 37. *Gizarelli num.* 21. & recensent Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 18. *de Monialib.* de Angelis *in l.* 31. §. *de privilegiis C. de Episc. & Cler.* Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti vers. Ampliatur* 18.

Ampliatur vigesimo secundò, etiam si domus, quæ 45
pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, seu Monasterii petitur, esset prohibita alienari, & perpetuo fideicommisso subjecta, & antiqua habitatio parentum illius, à quo petitur, & esse Familiæ Nobilis, potest quis invitus eam vendere, Reg. Leo *decis.* 90. *à num.* 14. *ad* 21. & *nu.* 33. *vers. Denique*, qui *nu.* 13. *in fine*, ter de facto judicatum fuisse in Regia Audientia Valentina testatur, & iterum in casu illius decisionis hanc quæstionem fuisse examinatam, & hinc inde multa jura ponderata, & tamdem *nu.* 35. in favorem Religionis Societatis Jesu Senatum judicasse refert *lib.* 1. Fontanella, ait statim atque ad suas manus pervenerunt decisiones Regentis Leo habuisse consulere super hoc puncto, & gavisum fuisse, reperisse negotium tam benè elaboratum, quæcumque in hac materia desiderari potuisse, in ea habere, & addit factam fuisse illam decisionem pro Patribus Societatis Jesu prætendentibus, quòd domus de qua agebatur, erat eis vendenda, licèt esset quoddam insigne Palatium cujusdam Nobilissimæ Familiæ, & esset de notabili quodam majoratu, ubi non fuit de hoc major ratio habita, quàm si fuisset de quodam simplici, ac tenui fideicommisso, de pact. nup. *tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 1. *par.* 2. *nu.* 120. & *decis.* 100. *nu.* 20. *par.* 1. Novarius ita decisum in Sacro Consilio Neapolitano testatur *quæst. foren.* 56. *par.* 1. & *in pragm.* 2. *collect.* 3. *nu.* 19. *de Monialib.* Thoro *in compend. decis. par.* 2. *verbo Bona fideicommissi subjecta an possint vendi fol.* 52. Joseph Mele *in addition. ad decis.* 37. *Gizarelli num.* 31. *vers. Et quid*, ubi Didac. de Mari. *sub nu.* 1. idem Didac. de Mari. *in addit. ad decis.* 87. *Gizarelli n.* 4. Luca ad Franchis *decis.* 223. *n.* 5. *in fine*. Menochius *cons.* 1206. *nu.* 21. ubi refert Senatum Mediolanen. die 30. Julii 1595. declarasse, quòd pro ampliatione Monasterii Sanctæ Mariæ Secretæ Civitatis Mediolani Joannes Jacobus Gerenzanus posset vendere sedimen unum fideicommisso suppositum invitis, & reluctantibus fideicommissariis, & venditionem factam fuisse testatur *libr.* 13. Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 41. *in fine*, Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *à numero* 7. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti*, *vers. Ampliatur* 17. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *numero* 49. *fol.* 9. *tom.* 2. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *num.* 10. *C. de contrahend. emp.* Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser.* 107. *sub numero* 8.

46 Hæc autem vigesima secunda ampliatio est communiter recepta in simplici ac tenui fideicommisso, nec dissentit Rota etiam in Familia Nobili apud Farinac. *decis.* 372. *numero* 6. *in prin. & decis.* 676. *sub numero* 1. *part.* 1. recentior. In majoratu autem contrarium tenet Ludovic. Molina *de primog. Hisp. lib.* 4. *cap.* 3. *num.* 4. *in versi. Imo si bene*, ubi inquit absurdum esse dicere, quòd pro Ecclesiæ constructione possint bona majoratus alienari, ubi ejus Additionator *nu.* 3. *&* 4. *versi. Tamdem eum seq.* Sed est advertendum, quòd Ludovic. Molina loquitur de alienatione voluntaria, utpotè si possessor majoratus à Principe facultatem obtinere vellet alienandi bona majoratus pro constructione Ecclesiæ. Non autem loquitur in alienatione necessaria, quæ fit mandato Senatus Regii ad instantiam Ecclesiæ, seu Monasterii, soluto justo pretio tunc enim bona majoratus non dicuntur diminuta, cum alia ex eorum justo pretio comparantur, & vice permutati domini in locum rei venditæ subrogantur, sic Reg. Leo *decis.* 90. *nu.* 3. *in fine*, *juncto num.* 30. *lib.* 1. idque consentit Pater Molina præstito æquali cambio *de justit. & jure tom.* 2. *disput.* 649. *ex num.* 1.

47 Invenio tamen aliàs, quòd concurrente insigni, & extraordinaria, seu eximia Nobilitate familiæ possessor majoratus cogendus non est vendere domum antiquam majoratus pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, seu Monasterii, dicitur enim res magis, vel minus præjudicialis ex qualitate personæ, vel familiæ, sic fuit per Rotam decisum in Romana Palatii de Comitibus 19. Januarii 1612. coram Damasceno contra Moniales Sanctæ Catharinæ de Senis agentes pro ampliatione Monasterii, quæ prætendebant posse cogere Ducem Camillum de Comitibus habentem palatium contiguum, in quo inhabitabat, ad illud vendendum; apud Farin. *dec.* 372. *nu.* 4. *par.* 1. *recentior*, quòd intelligi debet, si alia concurrant, ut dixit Rota apud Fari. *dec.* 372. *num.* 6. *&* *dec.* 676. *sub nu.* 3. *par.* 1. *recentior.* nempe insigni, extraordinaria, ac eximia nobilitate familiæ, facilitate emendi ex alio latere Monasterii ac maxima vetustate alicujus palatii, quibus concurrentibus, non posse illius dominum cogi ad illud vendendum pro ampliatione Monasterii, ut dicit Rota in dicta Roma. Palatii de Comitibus apud Farinac. *decis.* 372. *nu.* 4. 6. 7. *&* 8. *&* *dec.* 676. *nu.* 8. *par.* 1. *recentior.* Sperell. *dec.* 68. *n.* 15. *&* 16. *par.* 1. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 1. *par.* 2. *n.* 120. *versi. Sed postea*, *&* *voto* 102. *n.* 47. *lib.* 3. Baldaxar de Angelis *in addit. ad dec.* 37. *Gizarelli n.* 6. ubi Didac. de Mari. *n.* 1. *in fine*, Novarius *quæst. foren.* 32. *par.* 1. *&* *in prag.* 2. *collect.* 3. *nu.* 20. *de Monialib.* Luca ad Franch. *decis.* 223. *nu.* 5. *propè finem*, Marinis *in observat. ad Reverter. decis.* 284. *nu.* 5. Additionat. ad Molinam *de Hisp. primog. lib.* 4. *cap.* 3. *nu.* 3. *&* 4. *versi. Nos vero*, Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *sub n.* 52. *fol.* 9. *pag.* 2. *tom.* 2. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti. versi. Limitatur tertio*, Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controver. int. Epis. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. novæ fundat. num.* 437. 438. *&* 439. Frasso *de Reg. pat. indi. cap.* 84. *num.* 70. *tom.* 2. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *lib.* 5. *cap.* 2. *nu.* 9. Sed tu hæc considera, si iste casus ad manus tuas devenerit, nam domus de Comitibus pro qua declaravit Rota apud Farinac. *decis.* 372. *par.* 1. *recentior.* est ejusdem qualitatis, cujus domus illa decisionis Valentinæ apud Regent. Leo *decis.* 90. *lib.* 1. & sic sunt inter se contrariæ, ut advertit Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 1. *par.* 2. *nu.* 120.

48 Ampliatur vigesimo tertiò, si plura sunt ædificia privata ab uno, & alio latere Ecclesiæ, vel Monasterii de cujus ampliatione agitur, est in electione Ecclesiæ, vel Monasterii convertere se ad partem sibi benè visam, aliàs quilibet vicinus posset dicere, Ecclesia converte te ad alium vicinum, & sic beneficium Ecclesiæ, vel Monasterii redderetur elusorium, Rota apud Farinac. *decis.* 372. *num.* 7. *par.* 1. *recentior.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *glos.* 1. *num.* 48. *fol.* 9. *tom.* 2. quod in Romana Palatii de Comitibus *de qua supra numero* 47. Domini de Rota non admiserunt, sed arbitrati sunt æquitatem eo casu velle, ut Moniales cum aliquo eorum incommodo potius se converterent ad alias domos privatas, quàm quòd expelleretur familia tantæ Nobilitatis ab antiqua habitatione, quidquid dicendum foret, si aliter non posset consuli indigentiæ Monasterii, quod Farinac. *decis.* 372. *num.* 7. *part.* 1. *Recentior.*

Ampliatur vigesimo quartò, in locatione, nam Ec- 49
clesia seu Monasterium potest vicinum invitum cogere ad locandum domum propriam etiam pro modico tempore. Quidquid contrarium putaverint respectu locationis cessare compulsionis Privilegium, Riccius *decis.* 10. *part.* 1. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3, *glos.* 1. *nu.* 40. *in fine fol.* 9. *tom.* 2. Joseph Mele *in addit. ad Gizarellum decis.* 37. *num.* 8. Didacus de Mari. *in addit. ad decis.* 87. *Gezarelli num.* 5. Donat. Layn. *in praxi rer. Regul. tom.* 3. *tract.* 2. *quæst.* 9. Luca ad Franchis *decis.* 223. *sub numero* 5. Lauret. de Franchis *controver. int. Episcop. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. quæst.* 12. *num.* 448. Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti versi. Limitatur* 4. Nam contra eos est verior sententia, quia si Ecclesia vel Monasterium potest vicinum invitum cogere ad vendendum domum suam, quod plus est, & majoris incommoditatis ejusdem vicini; multo magis potest vicinum invitum cogere ad locandum eam domum, etiam ad modicum tempus, quod est minus, & minoris incommoditatis, sic Sperell. *decis.* 58. *à num.* 24. *usque ad finem par.* 1. Novarius *judicatum recenter decisione Regiæ Audientiæ Apuliæ* 237. *& quæst. foren.* 92. *num.* 10. *par.* 1. *&* *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *nu.* 21. *versi. Et respectu de Monialib.* Et maximè ad longum tempus, ut probat Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controver. int. Episcop. & regul. par.* 1. *tit. Convent. nova fundat. nu.* 449.

Ampliatur vigesimo quintò, etiam si Monasterium 50
committat Spolium alicujus domus, si eam cum Monasterio incorporet, quamvis intret Spolium in favorem spoliati, & sic istum esse ad domum reintegrandum, tamen si domus est jam incorporata cum Monasterio, succedit loco restitutionis domus justum pretium, quia etiam si domus non reperiretur incorporata, præsertim quando est domus vulgaris, posset cogi spoliatus illam Monasterio justo pretio vendere pro constructione, vel ampliatione Monasterii, est enim effectus reintegrationis, ut spoliatus redigatur in pristinum statum eo meliori modo, quo fieri potest, ac si spolium factum non esset, sic Duran. *decis.* 7. *in prin. & decis.* 47. *tota*, ubi refert sic resolutum per Rotam in Romana spolii 4. Julii 1625. & 6. Novembris 1626. in favorem Monialium Monasterii Sancti Joseph in monte Pincio. Nam quod semel Deo dicatum est, ad humanos usus transferri amplius non potest, *cap. semel*, *de Reg. jur. in* 6. Mantica *decis.* 131, *numero tertio.*

Unde inferri potest, idem dicendum esse in attenta- 51
tis, si lite pendente Monasterium cum se domum incorporat, quamvis intrent attentata, loco revocationis attentatorum succedere justum pretium, eodem modo, quo in spolio, valet enim argumentum de spolio ad attentatum, Lancelllot. *de attentat. part.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 1. *num.* 12. Ursellius *conclus.* 135. *num.* 99. Seraphin. *decis.* 655. *numero tertio*, ubi non est specialiter cautum, ut inter attentatum, & spolium sit differentia, idem Lancellot. *de attentat. par.* 3. *cap.* 24. *quæst.* 8. *numero* 5.

Ampliatur vigesimo sextò, ut Ecclesia seu Monaste- 52
rium cogere potest vicinum invitum ad vendendam servitutem alterius non tollendi, etiam via publica intermedia, ne luminibus Ecclesiæ, vel Monasterii officiatur. Imò vicinus † Monasterii, etiam via publica 53
intermedia, potest invitus cogi ad tollendum fenestras, seu alium aspectum, quod habet in Monasterium, ne videre possit Monachos, & Moniales intra propria Monasteria, quod absque difficultate procedit respectu Monialium, quamvis non fiat in æmulationem, *cap.* 1. *de statu Monach. in* 6. secus Monachis, & Religiosis masculis, nisi sit in æmulationem, secundùm veriorem sententiam à Rota noviter receptam, quia ratio honestatis, quæ militat in Monialibus, non convenit in aliis Monachis, & Religiosis masculis, de quibus Cin. & Baldus *numero* 4. Padilla *numero* 19. *&* 20.

Augusti-

Augustinus Barbosa *num.* 7. & 8. *in l. altius C. de servit. & aqua*, Gomez *in l.* 48. *tauri num.* 6. & 8. Franchis *decis.* 223. ubi Amendola *n.* 3. Riccius *in princ.* idem Riccius *dec.* 138. *num.* 5. *part.* 1. & *collect.* 421 1. *ampliat.* 1. *part.* 9. Giurba *dec.* 86. *sub n.* 8. *vers. Imo cogi*, Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 53. Gizarelus *decis.* 37. *num.* 18. ubi Baldaxar de Angelis *num.* 12. Joseph Mele *num.* 30. & 31. idem Baldaxar de Angelis *in addit. ad dec.* 87. *Gizarelli n.* 8. ubi Didacus de Mari *sub num.* 1. Capiblanc. *in pragmat.* 1. *num.* 176. *Baronib.* Tapia *in pragmat.* 3. Rovit. *num.* 1. *de Monial.* idem Rovit. *decis.* 92. *tota*, ubi Altimarus *in addit. num.* 1. 19. 25. & 26. Thoro *in compend. decis. part.* 1. *verbo vicinus an cogi possit ad extollendum fol.* 675. & *part.* 2. *verbo Ampliatio col.* 3. *fol.* 13. & *part.* 3. *sect.* 3. *verbo vicinus non prohibetur*, & *verbo vicinus qui facultatem habet fol.* 414. & *in supplem. verbo vicinus potest fol.* 654. Muta *decis.* 8. *num.* 6. & 8. Gail. *libr.* 2. *observatio* 69. *num.* 26. Mascardus *de probat. conclus.* 620. *num.* 9. Cabedo *decis.* 105. *num.* 3. & 4. & *decis.* 52. *part.* 1. Cavalcan. *decis. Viviæ* 8. *numer.* 77. *part.* 5. Farinacius *decis.* 213. *part.* 2. *recentior.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 44. 45. 46. & 47. *fol.* 9. *tom.* 2. Covarr. *libr.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 8. *vers. Ultimo*, Petrus Barbosa *in l.* 1. *part.* 7. *num.* 51. *ff. solut. matrim.* Cyriacus *controvers.* 231. *num.* 4. *tom.* 2. Benedict. Ægid. *in l. ex hoc jure part.* 1. *capit.* 6. *num.* 13. *ff. de justit. & jure*, Novarius *quæst. forens.* 1. *num.* 3. & 4. *part.* 2. & *in pragm.* 2. *collect.* 3. *a num.* 1. *ad* 8. *de Monialib.* Maranta *respon.* 22. *part.* 2. Valer. *de differ. int. utrumque forum*, *verbo venditio differ.* 7. *num.* 2. Costa Siculus *decis.* 28. *num.* 4. *cum seq.* Viscont. *in concl. jur. verbo Ædificare unicuique fol.* 64. Ciarlinus *controv. forens. libr.* 2. *cap.* 182. *num.* 16. Sperellus *decis.* 55. *num.* 39. 40. & 41. & *decis.* 58. *à num.* 1. *ad* 13. *part.* 1. Burat. *dec.* 631. *num.* 21. ubi videndus Ferentil. *num.* 28. & 29. Daniel. de Nobilibus *disp.* 39. *num.* 25. & *in addit. n.* 8. Toming. *decis. Rot. Lips.* 222. *tom.* 2. Christin. *dec.* 64. *tom.* 2. August. Barb. *voto* 102. *à n.* 49. *libr.* 3. & *de jure Eccl. univ. lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 79. & *c.* 13. *n.* 57. Genuen. *in pract. Eccles.* 244. Pignatel. *consult.* 177. *num.* 25. *tom.* 1. Molina *de justit. & jure tom.* 2. *disp.* 341. Portel. *in dub. regul. verbo Monasterium*, *n.* 3. Reginald. *in praxi fori pœnit. tom.* 2. *libr.* 25. *cap.* 25. *n.* 359. *vers. Octavus est*, Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 2. *num.* 4. Sanchez *consil. moral. lib.* 1. *c.* 5. *dub.* 9. *num.* 16. Roderic. *in compend. quæst. regul. resol.* 96. *n.* 11. Castro Palao *de just. & jur. part.* 7. *tract.* 32. *disput.* 5. *punct.* 19. *num.* 7. Emanuel Rodrig. *in addit. ad sum. tom.* 3. *cap.* 145. *n.* 3. Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. quæst.* 9. *num.* 442. ubi Pasqualig. *num.* 443. Lezana *in sum. verbo Monasteria Regularium*, *num.* 22.

54 Sublimitatur primò dicta limitatio, tradita *num.* 11. *cum sequentibus ampliationibus usque ad numerum* 53. si domus, quæ pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii petitur, sit alterius Ecclesiæ, vel Monasterii, nam tunc Ecclesia, vel Monasterium pro ipsius constructione, vel ampliatione non potest cogere aliam Ecclesiam, seu Monasterium ad eam vendendam, sic judicatum in causa Monasterii Sancti Ligorii, & Sancti Marcellini Civitatis Neapolis refert Riccius *decis.* 59. *part.* 3. ita judicatum in Curia Archiepiscopali Neapolitana testatur Novar. *de elect. fori sect.* 2. *quæst.* 21. *num.* 9. *in fine*, de quo gavisus fuit Valenzuela *consil.* 18. *num.* 29. & *per totum tom.* 1. Didac. de Mari. *in addit. ad decis.* 37. *Gizarelli num.* 1. *post princ.* Daniel de Nobilibus *disp.* 37. *sub num.* 22. Rota apud Farinac. *decis.* 676. *part.* 1. *recentior.* Amostazo *de causis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 10.

55 Quorum opinio fundatur in duobus axiomatibus. Primò, quia privilegiatus contra pariter privilegiatum non gaudet privilegio suo, de quo Castillo *libr.* 3. *quotid. controv. jur. cap.* 16. *num.* 79. Augustin. Barbosa in-
56 numeros citat *axiomat.* 190. *num.* 1. Secundò quia † ubi concurrunt duo privilegia contraria, attenditur illud, in quo agitur de damno vitando, & non illud, quod versatur in lucro captando, August. Barbosa multis citatis *axiom.* 190. *num.* 3. Reg. Leo *dec.* 90. *num.* 2. & 3. *libr.* 1. Mastrill. *decis.* 44. *num.* 5. & 6. *libr.* 1. Muta *decis.* 8. *sub num.* 8. Castillo *controv. quotid. jur. lib.* 3. *cap.* 35. *num.* 27. Gratian. *discept. forens. cap.* 661. *num.* 13. Reg. Mattheu *de re crimin. controv.* 40. *n.* 51. *vers. Ratio autem*, Lara *de vita homin. cap.* 22. *num.* 18. Balmaseda *de collect. quæst.* 30. *num.* 17. Fontan. *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 12. *à n.* 104. *ad* 111. & *tom.* 2. *claus. ul.* 5. *gloss.* 1. *part.* 2. *n.* 101. & *claus.* 7. *gloss.* 1. *part.* 2. *num.* 20. & *decis.* 100. *à num.* 8. *ad* 13. & *dec.* 254. *num.* 16. 17. & 18. *part.* 1. Molina *de Hisp. Primog. l.* 4. *c.* 3. & 4. ubi ejus Additionat. *num.* 3. & 4. Valenzuela *cons.* 18. *à num.* 86. *tom.* 2.

Sed alii plures tenent contrariam sententiam, quòd 57
Ecclesia, seu Monasterium pro sui constructione, seu ampliatione potest cogere aliam Ecclesiam, seu Monasterium ad vendendum domum propriam, vel aliquid suum, quia Ecclesia potius quàm laici causam Religionis fovere debet, ut docent Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 15. *fol.* 9. *pag.* 2. *tom.* 2. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *num.* 11. *Cod. de contrahend. emp.* Baldaxar de Angelis *in addit. ad dec.* 37. *Gizarelli num.* 10. ubi Joseph. Mele *num.* 32. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *num.* 10. *de Monialib.* Sperell. *dec.* 68. *num.* 3. *in fine part.* 1. Gratian. *discept. forens. cap.* 896. *num.* 26. Marinis huic sententiæ in una facti contingentia adhæsisse dicit *in addit. ad decis.* 284. *Reverterii*, *num.* 8. Amostazo *de causis piis tom.* 2, *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 11.

Verùm in hac Doctorum contrarietate placet opinio- 58
nes ad concordiam reducere. Considerandum enim est, quænam causa sit favorabilior, & magis privilegiata. Nam si Ecclesia à qua petitur domus, vel aliud suum per aliam Ecclesiam, vel Monasterium pro ejus ampliatione est magis favorabilis, & privilegiata, tunc non tenetur, nec cogi potest vendere domum, vel aliud suum pro ampliatione alterius Ecclesiæ, seu Monasterii, & ita procedit opinio negativa, *relata num.* 54. Si autem Ecclesia, quæ petit pro sua constructione, vel ampliatione domum alterius Ecclesiæ, vel Monasterii sibi vendi est favorabilior, & magis privilegiata, potest cogere aliam Ecclesiam, vel aliud Monasterium ad vendendum domum, vel aliquid suum, pro constructione, vel ampliatione illius Ecclesiæ, vel Monasterii, & ita procedit opinio affirmativa, *relata num.* 57. sic Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti*, *vers. Limitatur* 5. Reverter *decis.* 284. *n.* 2. *vers. Sed in casu*, ubi decisum refert in favorem Hospitalis incurabilium Civitatis Neapolis contra Monasterium Sanctæ Mariæ Gratiarum, consideratum enim fuit causam Hospitalis favorabiliorem, & necessariam fuisse, quia prætendebat se ampliare, ut majorem numerum infirmorum posset recipere, & curare, Fratres autem dicti Monasterii retinere volebant partem viridarii, quod non nisi delectationis causa desiderabatur, non autem quòd id necessitas exposceret, Mastrill. *decis.* 280. *à num.* 88. qui *num.* 9. testatur sic consistorium judicasse pro deputatione animarum Purgatorii sita in Ecclesia Sanctæ Ursulæ Civitatis Panormitanæ contra Confraternitatem Sanctorum Quadraginta Martyrum, & *numer.* 99. 100. & 101. 102. 103. Dat rationem, quia Ecclesia Sanctæ Ursulæ dicebatur magis privilegiata, in qua fundata erat deputatio animarum Purgatorii, & agebat pro ædificando, & ampliando Ecclesiam, in qua possent pro suffragiis dictarum animarum celebrari Missæ secundùm mentes testantium, sine qua illas alibi celebrari necesse erat, pro ut in dies fiebat præter defunctorum mentes, & Ecclesia Sanctorum Quadraginta Martyrum agebat de non obturando quamdam fenestram furtivam in suo campanili, in quo aderat Sacristia, & absque ejus damno poterat habere aliunde dictum lumen ad expensas dictæ Ecclesiæ Sanctæ Ursulæ. Et sic quæstio hæc tam respectu rei, cum una ageret de Ecclesia, altera de campanili, seu Sacristia, quam respectu causæ, quia una agebat de suffragiis animarum, altera de Sacristia, in qua tantùm reponebantur, & collocabantur vestimenta, seu jocalia ipsius Ecclesiæ, semper vertitur inter duas Ecclesias, quarum Ecclesia Sanctæ Ursulæ agebat de re, & causa magis pia, & favorabili, & magis pius dicebatur locus, ubi fiebat ipsa celebratio, quàm ubi

repone-

reponebantur veſtimenta neceſſaria ad celebrandum, quare privilegia iſta conquaſſari non debuerant, ſed attendenda erat cauſa favorabilior, quæ majori innitebatur, æquitati, ac etiam neceſſitati, & *numer.* 105. & 106. refert ita in ſpecie conſuluiſſe Joann. de Aloyſ. de Sep. in allegatione pro Eccleſia Sancti Vincentii Civitatis Termarum contra Confraternitatem Eccleſiæ Sanctæ Mariæ de Miſericordia, ubi determinaſſe, quòd cogi poſſit ad vendendum fruſtum cortilis dictæ Eccleſiæ Sanctæ Mariæ pro ædificanda parte dormitorii Fratrum Prædicatorum Ordinis Divi Dominici ibi exiſtentium, & addit ſecundùm ejus opinionem in dicta cauſa fuiſſe judicatum, pro qua conſuluiſſe magnos Doctores Regni per eum nominatos, & *dicto num.* 106. addit idem fuiſſe aliàs in Curia Archiepiſcopali Urbis Panormitanæ determinatum pro Patribus Societatis Jeſu contra Confraternitatem Sancti Coſmæ, & Damiani, & Sancti Michaelis pro amplianda tribuna Eccleſiæ domus profeſſæ, in qua reponi debebat Sanctiſſimum Euchariſtiæ Sacramentum de anno 1585. & concludit, quòd quamvis contrarium validiſſimis rationibus defendat Valenzuela *in dicto conſ.* 18. Attamen ex facto ibi propoſito conſuluerat pro Capella contra Eccleſiam, & major ratio militabat pro Eccleſia, quàm pro Capella, & ita non mirum, ſi contra ejus reſponſum in cauſa illa fuerit pluries judicatum, ut colligitur ibi in fine, *libr.* 3. ſequitur Fontanella *deciſ.* 110. *numer.* 14. *part.* 1. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 15. ubi refert ſic pronuntiaſſe Archiepiſcopum Panormitanum in favorem Patris Præpoſiti domus profeſſæ Societatis Jeſu contra Rectores Confraternitatis Sancti Michaelis pro venditione cujuſdam peccii terreni, dictamque ſententiam fuiſſe per Judicem Regiæ Monarchiæ 26. Maji 1612. confirmatam, & *num.* 16. teſtatur bis judicatum per Archiepiſcopum Panormitanum 28. Martii & 28. Maji 1685. pro erigenda, complenda, & amplianda tribuna in favorem Provincialis, & Præpoſiti Societatis Jeſu contra Eccleſiam Sanctorum Coſmæ, & Damiani, Dexart. *ad Capitula Regn. Sardin. tit. de Sacroſanct. Eccleſ. num.* 13. & 14. ubi dicit, in emptione rei vicinæ Eccleſiam magis privilegiatam contra aliam Eccleſiam minus privilegiatam eſſe præponendam, & deciſionem Regiæ Audientiæ Regni Sardiniæ die 14. Aprilis 1636. ad relationem Nobilis Don Franciſci Corts Regii Conſiliarii, & Fiſci Patroni Actuario Didaco Serra Notario publico inter Oeconomum Collegii Societatis Jeſu Civitatis Calaris, & Procuratorem Confraternitatis Sanctæ Catharinæ Nationis Januenſis, refert Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 12. & 13. remiſſivè Fraſſo *de Regio Patron. Indiar. cap.* 84. *num.* 71. *tom.* 2.

59 Ad illud autem axioma, quòd privilegiatus contra pariter privilegiatum non utitur privilegio ſuo, *de quo num.* 51. reſpondetur procedere ubi utrumque privilegium æquale eſt, & æquè favorabile, ſecus ſi alterum privilegium eſt fortius altero, tunc præfertur ille, qui fortius habet privilegium, ſic Baldus, *in authent. habita, num.* 33. *C. ne filius pro patre*, Rota *deciſ.* 557. *n.* 4. apud Farinac. *part.* 1. *recentior.* Oddo *de reſtit. in integ. part.* 1. *quæſt.* 18. *art.* 4. *num.* 32. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 661. *num.* 13. Novarius *de elect. fori quæſt.* 21. *ſect.* 2. *num.* 20. Auguſtin. Barboſa *axiom.* 190. *num.* 1. *in fine*, & in terminis Reverter. *deciſ.* 824. *num.* 2. *verſ. Sed in caſu*, Maſtrill. *deciſ.* 280. *à num.* 88. *libr.* 3. Fontanella *deciſ.* 100. *à numer.* 13. *part.* 1. Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 13.

60 Idemque reſpondetur ad axioma, quòd ubi concurrunt duo privilegia contraria, attenditur illud, in quo agitur de damno vitando, & non illud, quod verſatur in lucro captando, *de quo num.* 56. procedere, quando ambo privilegiati ſunt in eadem ſpecie privilegii; ſecus tamen quando privilegium unius eſt potentius privilegio alterius, nam tunc præfertur ille, qui habet potentius privilegium, Auguſt. Barboſa *axiomat.* 190. *num.* 3. *in fine*, Caſtillo *controv. quotid. jur. libr.* 3. *cap.* 25. *num.* 27. & 28. Ciarlin. *controv. forenſ. cap.* 139. *num.* 39. *lib.* 2. Lara *de vita homin. c.* 22. *n.* 21. & 22. Balmaſeda *de collectis*, *quæſt.* 30. *num.* 27. & in terminis Reg. Leo *deciſ.* 90. *à num.* 24. *libr.* 1. Fontanella *deciſ.* 100. *num.* 18. *part.* 1.

Sublimita ſecundò dicta limitatio, ut vicinus non 61
cogatur invitus vendere domum ſuam pro ampliatione Hoſpitii Religioſorum, Riccius reſolutum ait per Curiam Archiepiſcopalem Neapolitanam, non potuiſſe compelli vicinum ad vendendum, & conſequenter privilegium conceſſum cogendi vicinos ad vendendum Eccleſiis, non extendi ad Hoſpitia *deciſ.* 138. *part.* 1. Gizarel. teſtatur determinatum ad relationem eximii Conſiliarii Petri Pauli Theodori de anno 1660. non potuiſſe compelli vicinum ad vendendum, & conſequenter privilegium conceſſum cogendi vicinos ad vendendum Eccleſiis, non extendi ad Hoſpitia, *deciſ.* 87. *tota*, ubi Joſeph Mele *num.* 20. Thoro *in compend. deciſ. part.* 3. *ſect.* 3. *verbo Vicinus an compelli fol.* 413. Fraſſo *de Reg. Patron. Indiar. cap.* 82. *n.* 72. *tom.* 2. Marinis *in obſervat. ad Reverter. deciſ.* 284. *numer.* 6. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſſ.* 1. *ſub num.* 40. *fol.* 9. *tom.* 2. Auguſt. Barboſa *in l. invitum*, *numer.* 6. *in fine*, *Cod. de contrahen. empt.* Cabrero *de metu libr.* 2. *cap.* 1. *num.* 86. Daniel de Nobilibus *diſput.* 39. *num.* 21. *in fine*, Altimar. *in addit. ad deciſ.* 92. *Roviti*, *verſ. Limitatur* 6. Lauret. de Franchis *controverſ. int. Epiſc. & Regul. part.* 1. *tit. Conventum nova fundatione quæſt.* 10. *numer.* 444. quidquid dicant Maranta *reſpon.* 28. *part.* 2. Baldaxar de Angelis *in addit. ad deciſ.* 87. *Gizarelli numer.* 5. 6. 7. & 8. Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Epiſc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. num.* 445. quia contra eos eſt verior ſententia, ut per Novarium *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *num.* 21. *de Monialib.*

Sublimitatur tertiò dicta limitatio, ut vicinus, qui 62
cogitur vendere domum propriam pro conſtructione, vel ampliatione Eccleſiæ, Monaſterii, Seminarii, & ſimilium, non tenetur eam tradere, antequam incipiatur ædificium, illius rei differtur, cujus cauſa vendere cogitur, Novarius *quæſt. forenſ.* 31. *libr.* 1. & *in pragm.* 2. *collect.* 3. *num.* 14. *de Monialib.* Riccius *collect.* 2611. Baldaxar de Angelis *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 37. *num.* 4. *in fine*, ubi Joſeph Mele *num.* 19. *in fine*, Didacus de Mari *num.* 1. *poſt medium.*

Sublimitatur quartò dicta limitatio, ut procedat, 63
dummodo Eccleſia, ſeu Monaſterium pro ejus conſtructione ſeu ampliatione domum, ſeu aliam rem petat, nam tunc poteſt cogere vicinum ad illam vendendam, ſecus verò, ſi non petat pro ſe, ſed ut aliis complaceat, & indirectè pro alterius utilitate, quo caſu non poteſt cogere vicinum ad vendendum domum, ſeu aliam rem, Guido Papa, & ejus Additionat. *deciſ.* 411. Franchis *deciſ.* 223. *num.* 7. Riccius *deciſ.* 138. *ſub num.* 3. & *deciſ.* 147. *num.* 4. *verſ. Non obſtat*, *part.* 1. & *collect.* 1851. *verſ. Inter cæteras poſt medium.* Cyriacus *controverſ.* 231. *num.* 11. *tom.* 2. Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſſ.* 1. 2. *num.* 57. *fol.* 10. *pag.* 2. *tom.* 2. Auguſtin. Barboſa *in l. invitum* 11. *num.* 13. *Cod. de contrahend. empt.* Giurba *deciſ.* 86. *num.* 9. Guzman. *de evict. quæſt.* 52. *num.* 55. Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 26. *in princ.* Genuenſ. *in practic. Eccleſ. quæſt.* 242. *in fine*, *verſ. Limita*, Lauret. de Franchis *controverſ. inter Epiſc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundatione quæſt.* 8. *num.* 440. *in fine*, & *quæſt.* 9. *numer.* 442. Quod non videtur procedere in dubio, ut poſt Bald. & Cepolam docent Genuenſis, Lauret. de Franchis *ubi proximè*, verum tamen eſt, quòd ſi adeſſet indigentia Eccleſiæ, aut Monaſterii quamvis tertius haberet intereſſe in tali re, adhuc poſſet cogi ad venditionem, etiam ſi Eccleſia officium judicis imploraret, ad complacendum illi tertio, nam adhuc interveniret utilitas Eccleſiæ, ſic Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controverſ. inter Epiſc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. numer.* 443. *in fine.*

Sublimitatur quintò dicta limitatio, ut procedat, 64
quando Eccleſia, vel Monaſterium pro ipſius conſtructione, vel ampliatione domum, ſeu aliam rem petat, nam tunc cogitur vicinus illam vendere; ſecus verò quando Eccleſia, vel Monaſterium petit domum,

mum, vel aliam rem pro ampliatione rerum particularium Ecclesiæ, quo casu non cogitur vicinus illam vendere, quia in primo casu versatur favor publicus, in secundo autem cessat, & quod favore alicujus specialiter est inductum, ad alios casus extendi non debet, sic contra Jason. *in l. 2. num. 33.* Rippa *num. 47. ff. solut. matrim.* docent Alciat. *in l. 2. num. 49.* Parpalia *num. 101.* Petrus Barbosa *part. 2. num. 39. ff. solut. matrim.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloss. 1. numer. 58. fol. 10. pag. 2. tom. 2.* August. Barbosa *in l. invit. num. 11. sub num. 13. Cod. de contrah. empt.* Amostazo *de causis piis tom. 2. libr. 5. cap. 2. num. 26. vers. Et tantum.*

65 Sublimitatur sextò dicta limitatio, in Ecclesiis in nemore existentibus, quæ non solùm non habent tale privilegium cogendi vicinum ad rem suam propriam illis vendendum, sed demuntur, si latrones in hujusmodi Ecclesiis in nemore existentibus recipiuntur, ut dicit Joseph Mele *in addit. ad decis. Gizarell. 37. numer. 11.* ubi alios citat. Quod si verum, est notandum.

66 Sublimitatur septimò dicta limitatio, ut procedat, quando Ecclesia, vel Monasterium pro sui constructione, vel ampliatione vult integram domum cohærentem, nam tunc potest cogere vicinum illam totam sibi vendere; secus verò si Ecclesia, aut Monasterium pro ipsius constructione non vult integram domum cohærentem sed illius partem, quo casu potest vicinum cogere ad sibi vendendum partem domus, vel rei cohærentis. Tum quia quis compelli non potest ad vendendum partem rei, sed qui vult emere, tenetur totam ipsam rem comparare, *l. Julianus, §. idem Celsus, l. penult. §. fin. ff. de act. empt. l. cum in fundo, §. si fundus, ff. de jure dot.* Tum quia aliàs vendens magno afficeretur incommodo, si tantum partem rei contra voluntatem suam vendere cogeretur, & æquum est, ut qui in uno gravatur, in altero relevetur, exornat Mexia *in pragmat. taxæ panis concluf. 5. num. 128.* Tum quia non est tanta utilitas, & æstimatio rei in parte respectu ipsius partis, quanta in toto respectu totius, *l. si quis alienam, ff. de solut. l. fundus ille cum gloss. ff. de contrahend. empt. l. Mævius, ff. famil. erciscum. l. si quis id quod in fine, ff. de in diem adject. l. 1. gloss. verbo partis, & ibi,* Salicet. *in 5. notabili, Cod. commun. divid.* Tum quia venditio partis multa adducit incommoda, teste Bald. *in l. 1. §. in primo col. 3. vers. Extra quæro, C. de caduc. tollend. per l. si non sortem, §. si centum, ff. de condic. indeb. l. 1. Cod. quando quarta pars debeatur libr. 10.* sic per prædicta docent Thesaur. *quæst. forens. 64. num. 11. libr. 1.* Riccius *collect. 76. in fine,* Joseph Mele *in addit. ad decis. 37. Gizarelli num. 28.* Costa *de remed. subsid. remed. 76. num. 1.* Rolandus *cons. 71. numer. 16. & 17. libr. 3.* Giurba *dec. 86. num. 13.* Guzman *de evict. quæst. 52. num. 59. 60. & 61.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloss. 1. num. 53. fol. 10. tom. 2.* August. Barbosa *in l. invitum 11. num. 19. Cod. de contrah. empt.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. num. 28. in fine,* Marinis *in addit. ad decis. 284. Reverter. num. 7.* Luca ad Franchis *decis. 223. prope finem,* Muta *super capit. Reg. Martini 20. num. 39.* Mastrill. *decis. 280. numer. 17. 18. & 19. libr. 3.* Fraso *de Reg. Patr. Indiar. cap. 84. num. 73. tom. 2.* Amostazo *de causis piis tom. 2. libr. 5. cap. 2. num. 26. vers. Actamdem.* Altimarus *in addit. ad decis. 92. Roviti, vers. Limitatur 2.* Prætis *cons. 48.*

67 Nisi concurreret necessitas, & utilitas, nam tunc vicinus compelli potest invitus ad vendendum partem domus, vel rei suæ, pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, ita tamen quòd ultra pretium solvatur damnum, sic Scotus *cons. 3. numer. 28. libr. 3. tom. 2.* Giurba quatuor decisiones refert in favorem Provincialis, & Patris Præpositi domus professæ Societatis Jesu Civitatis Panormitanæ *decis. 86. numer. 14. 15. & 16.* Guzman primam ex eis decisionibus recitat *de evict. qu. 52. num. 62.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloss. 1. n. 54. fol. 10. tom. 2.* Augustin. Barbosa *in l. invitum 15. in fine, Cod. de contrah. empt.* Mastrill. *decis. 280. num. 16.* ubi successum primæ decisionis factæ in favorem Patris Præpositi domus professæ Societatis Jesu refert, sed *num. 17. 18. & 19.* dicit, quòd ad difficultates evitandas Pater Præpositus petitionem de novo regulavit, ut cogerentur Domna Maria Xagio, & Domna Julia Spatafora vendere domum, & viridarium, sicque judicasse sub die 7. Julii 1611. testatur *libr. 3.*

Præmitto tertiò, quòd ut vicinus cogatur invitus 68
vendere domum propriam, vel fundum pro constructione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, aliqua à Doctoribus nostris requiruntur, quæ latè explicant Thesaur. *quæst. forens. 64. num. 9. 10. & 11. libro 1.* Giurba *decis. 86. à numer. 10.* Castillo *decis. 134. libr. 2.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloss. 1. à num. 51. fol. 9. pag. 2. tom. 2.* Augustin. Barbosa *in l. invitum 11. à num. 12. Cod. de contrah. empt.* Guzman. *de evict. quæst. 52. à num. 56.* Rota apud Farinac. *decis. 372. & 376. part. 1. recentior.* Carena *resol. 2. à num. 3.* Additionat. ad Molinam *de Hispan. Primog. libr. 4. capit. 3. num. 3. & 4. vers. Nos vero in fine,* Valenzuela *cons. 18. num. 32. lib. 1.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. numer. 28. in fine,* Novarius *quæst. forens. 64. num. 9. 10. & 11. part. 1. & quæst. 51. part. 2.* remissivè idem Novarius *in pragmat. 2. collect. 3. num. 22. de Monialib.* Baldaxar. de Angelis *in addit. ad decis. 37. Gizarelli num. 33.* Didac. de Mari *in addit. ad decis. 87. Gizarelli sub num. 1.* Sperell. *decis. 58. num. 14. part. 1.* & sunt sequentia.

Primò requiritur necessitas ædificationis, seu am- 69
pliationis Ecclesiæ, vel Monasterii *juxta l. si quis sepulchrum, ff. de Relig. & sump. funer.* quatenus ibi dominus sepulchri viam ad illud non habebat, & sic aderat necessitas, Rota apud Farinac. *in Januen. domorum 15. Maji 1165. coram Mansanedo decis. 676. numer. 2. & part. 1. recentior.* Rota in una Neapolitana Monasterii 25. Aprilis 1602. coram Cardinali Lancelloto refert Novarius *in pragm. 2. collect. 3. numer. 8. de Monialib.* & docent Covarr. *resol. lib. 3. cap. 14. num. 8. vers. Sextaratio,* Morla *in empor. jur. part. 1. tit. 9. quæst. 1. num. 7. ad medium.* Valascus *consult. 22. sub num. 2.* Cabedo *decis. 105. num. 10. libr. 1.* Guzman *de evict. quæst. 51. a n. 20.* Thoro *in compend. decis. part. 2. verbo ampliatio col. 2. in fine, vers. Propterea fol. 13.* Gramat. *dec. 75.* Additionat. ad Molin. *de Hispan. Primog. libr. 4. cap. 3. num. 3. & 4. vers. Nos vero in fine,* Aponte *de potest. Proreg. tit. 2. de abund. Civit. §. 4. numer. 18. & 19.* Altimarus *in addit. ad decis. 92. Roviti, vers. Limitatur tamen,* Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controvers. inter Episcop. & Regul. titul. Convent. nova fundat. num. 443.* ibi: *Hoc autem Privilegium,* Carena *resol. 2. num. 4. licet ipse num. 4. contrarium tueatur.*

Plus vult ipse Covarr. *libr. 3. var. resol. cap. 14. n. 8.* 70
vers. Sextaratio, & vers. His tamdem expositis cum seq. quòd necessitas sit moralis hoc est, quòd præcisè, & moraliter sit necessarium ædificium, ut vicinus cogatur invitus tradere suam domum, vel fundum, & quòd non sit sufficiens, quòd non sit utile Ecclesiæ ad hujusmodi remedium comparandum, sequuntur Morla *in emp. jur. part. 1. tit. 1. quæst. 9. num. 7. ad medium,* Valascus *consult. 22. sub num. 2.* Daniel de Nobilibus *disp. 39. sub num. 13.* Cyriacus *controv. 231. num. 14.* Gratian. *discept. forens. cap. 742. num. 25. & 26.* Valenzuela *cons. 18. num. 132.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloss. 1. num. 51. in fine fol. 9. pag. 2. tom. 2.* Riccius *in praxi resol. 414. num. 17.* August. Barbosa *in l. invitum 11. num. 12. in fine, Cod. de contrahen. empt.* Guzman. *de evict. quæst. 52. num. 20. 21. & 23. vers. Ex qua* Non autem secundùm appetitum Religiosorum, ut dicunt Cyriacus *controv. 221. num. 17. tom. 2.* Luca ad Franchis *decis. 223. sub num. 5.*

Verùm opinio contraria est communis, & magis 71
recepta, quòd sufficiat Ecclesiæ, vel Monasterio utilem esse domum, vel agrum sibi vendi pro ipsius constructione, vel ampliatione, ut dominus ad vendendum cogatur, ut post Florian. Felin. & Gramat. docent Menochius *cons. 1206. num. 22. vers. Secundo objicitur libr. 13.* & post Cepol. Florian. Angel. Gregor. Lopez, & Camil. de Larata tradit Guzman. *de evict. quæst. 52. num. 37. vers. Et quamvis, & num. 38.*

& in

BIBLIOTECA GRANADA

& in hac ſpecie Covarr. reprobatur à Rota apud Farinac. *dec.* 215. *num.* 5. *verſ. Nec minus obſtat part.* 2. *recentior.* à Senatu Valentino apud Reg. Leo *dec.* 90. *num.* 33. *verſ. Nec denique obſtat*, *& num.* 34. *libr.* 1. à Senatu Neapolitano apud Franchis *deciſ.* 323. *num.* 7. Tapia *in pragm.* 3. *à num.* 1. *de Monialib.* à Senatu Pedemontano apud Theſaur. *quæſt. forenſ.* 64. *num.* 6. *libr.* 1. Carena *reſol.* 2. *numer.* 6. Genuenſ. *in pract. Eccleſ. quæſt.* 282. *num.* 2. *verſ. Contra hanc communem*, *& num.* 7. *verſ. Verum dato*, errañeque Covarr. inquit Giurba *deciſ.* 86. *num.* 3. *in fine*, notat Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſſ.* 1. *numer.* 32. *fol.* 8. *pag.* 2. *tom.* 2. ejuſque opinionem ſcrupuloſam eſſe dicit Guzman. *de eviction. quæſt.* 52. *num.* 43.

72 Et benè, quia ſola utilitas publica etiam ſecundariò tantùm à Doctoribus noſtris conſiderata conſtitui ſolet pro primo coactæ venditionis fundamento, & requiſito, etiam ſi ſit valdè remota. Ob idque dixerunt, quòd pro erigenda, & complenda, ac ampliandа tribuna, pro atrio conficiendo, vel ampliando pro amplianda platea ante Eccleſiam, ſeu pro amplianda via ad portam Eccleſiæ, pro erectione Seminarii puerorum, pro Scholis faciendis, vel ampliandis, & in aliis caſibus ſuprà enarratis *à num.* 13. cogi quem vendere domum ſuam, & in eis non poteſt publica utilitas niſi ſecundariò conſiderari, ita doctè Carena *reſol.* 2. *à num.* 7. *ad* 13.

73 Ultra quod neceſſitas moralis, de qua Covarr. loquitur non eſt alia quàm honeſtatis, & civilitatis, cum moraliter vivere ille dicatur, qui honeſtè, & civiliter vivit, neceſſarium enim dicitur, & illud, ſine quo honeſtè quis ſtare, & vivere non poteſt, nam magna utilitas urgenti neceſſitati æquiparatur, & ubi vertitur commoditas, & utilitas, ibi dicitur eſſe neceſſitas, & cauſa neceſſitatis comprehendit cauſam pietatis, utilitatis, & minoris incommoditatis, ut latè hæc omnia probat Menochius *conſ.* 1026. *à num.* 3. *ad* 10. *libr.* 13.

74 Et ſic licèt aliàs verum ſit, neceſſitatem ampliationis arbitrio judicis remittit, Gramat. *deciſ.* 75. ubi latè Didac. de Mari *in additionib.* Franchis *deciſ.* 223. Aponte *de poteſt. Proreg. tit.* 2. *de abund. Civit.* §. 4. *numer.* 18. quos citant Thoro *in compend. dec. part.* 2. *verbo Ampliatio col.* 2. *in fine*, *verſ. Nec propterea fol.* 13. Joſeph Mele *in addit. ad deciſ.* 37. *Gizarelli num.* 24. qui adamuſim conſiderare debet circumſtantias temporis, loci, & rei, Covarr. *libr.* 3. *var. reſol. cap.* 14. *num.* 8. *verſ. Sexta ratio in fine*, *& verſ. Ultimo*, Sperell. *dec.* 58. *num.* 15. *part.* 1. Luca ad Franchis *deciſ.* 223. *num.* 5. Carena *reſolut.* 2. *num.* 38. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *num.* 8. *de Monialib.* Maſtrill. *deciſ.* 280. *num.* 6. *tom.* 3. Menochius *conſ.* 1206. *num.* 15. *libr.* 3. Cyriacus *controv.* 331. *num.* 14. *tom.* 4. & judicare ex bono, & æquo, & non ex rigore juris, Alberic. & Azin. *in l. ſi quis ſepulchrum*, *ff. de Relig. & ſump. funer.* Theſaurus *quæſt. forenſ.* 64. *num.* 11. *libr.* 1. Giurba *deciſ.* 86. *num.* 14. Guzman. *de evict. quæſt.* 52. *num.* 62. Carena *reſol.* 2. *num.* 38. *in fine*, Habens ante oculos æquitatem Rota apud Farinacium *deciſ.* 372. *num.* 2. *& deciſ.* 676. *num.* 2. *part.* 1. *recentior.* Gratian. *diſcept. forenſ. capit.* 896. *num.* 23. Mangil. *de evict. quæſt.* 139. *num.* 27. Luca ad Franchis *deciſ.* 223. *num.* 5. Noguerol. *allegat.* 18. *numer.* 70. *in fine*, Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Epiſc. & Regular. tit. Convent. nova fundat. num.* 435. *&* 451. Non judicis ſolùm, ſed veri etiam parentis, Carena *reſol.* 2. *num.* 36. *&* 37. Luca ad Franchis *deciſ.* 223. *num.* 5. Idque quia ad hanc compulſionem jus tamquam exorbitans à regulis juris non tribuit actionem, ſed officii judicis implorationem, *l. ſi quis ſepulchrum*, *verſic. Non tamen*, *ff. de relig. & ſumpt. funer.* Rota apud Farinacium *deciſ.* 372. *num.* 2. *& deciſ.* 676. *num.* 2. *part.* 1. *recentior.* Noguerol. *allegat.* 18. *num.* 74. Gratianus *diſcept. forenſ. cap.* 742. *numer.* 25. *&* 26. Auguſtin. Barboſa *in l. invitum* 11. *n.* 12. *in fine*, *Cod. de contrah. empt.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloſſ.* 1. *num.* 50. *in fine fol.* 9. *pag.* 2. *tom.* 2. Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Epiſc. & Regular. titul. Convent. nova fundat. num.* 435. *&* *num.* 451.

Tamen ne judicis arbitrium te decipiat, adverte, 75
quòd ut vicinus cogatur invitus vendere domum, vel agrum proprium pro Eccleſiæ ampliatione, ſufficit, quòd Eccleſia non habeat ſufficientem, vel condecentem, aut competentem ſitum, Cyriacus *controverſ.* 231. *numer.* 1. 2. *&* 17. & in his terminis loquuntur alii infiniti Doctores relati per Marinis *in obſervat. ad Reverter. deciſ.* 284. *num.* 1. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 85. Guzman. *de evict. quæſt.* 52. *numer.* 36. *&* 47. quos ſuprà laudavi *num.* 11. idque propter concurſum, & multitudinem multorum adorantium, ut dicit inter alia Genuen. *in pract. Eccleſ. quæſt.* 242. *num.* 7. *verſ. Verum dato*, ibi: *Tertio propter*, & tradit Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 1. *verſ. Secundo*, *& de jure Eccleſ. univ. libr.* 2. *capit.* 2. *numer.* 11.

Quod nedum procedit favore Eccleſiarum Cathe- 76
dralium, aut Parochialium, quæ ſunt præcisè neceſſariæ ad Sacramentorum adminiſtrationem, ut voluerunt Covarr. *libr.* 3. *variar. reſolut. cap.* 14. *numer.* 8. *verſic. Secundo*, *& verſ. Tertiò*, Caroccius *deciſ.* 26. *num.* 27. Guzman. *de evict. quæſt.* 52. *numer.* 21. *&* 22. Gratianus, Riccius, Daniel de Nobilibus, Hermoſilla, & Auguſtinus Barboſa *citati num.* 70. & alii quos citat Amoſtazo *de cauſis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *num.* 14. *&* 15. Sed etiam favore Eccleſiarum Monaſteriorum Religioſorum, & Religioſarum, ac Clericorum Regularium, cum nulla poſſit dari ratio congruæ differentiæ in Parochiali, quàm in Eccleſiis Monaſteriorum, quia favor Religionis, qui eſt cauſa efficiens, idem operatur in Eccleſia Parochiali, quàm in Eccleſiis Monaſteriorum, ſic reprobato Covarr. docent Reg. Leo *deciſ.* 90. *num.* 33. *verſic. Nec denique obſtat*, *& num.* 34. ubi etiam juxta opinionem Covarr. dicit eſſe judicandum in favorem domus profeſſæ Societatis Jeſu Civitatis Valentiæ, quæ moraliter loquendo etiam præcisè neceſſaria eſt ad Sacramentorum adminiſtrationem, juxta deciſionem ſui Senatus ibi relatam, in qua ex inſtituto ſuæ Religionis tenetur ad idem, quod Eccleſia Parochialis, & ad eam inquit accedere majorem numerum Chriſtianorum, & ibi ſuſcipere Sacramenta, quàm ad quamcumque Eccleſiam Parochialem, qui antea *num.* 12. inquit, idque maximè militare in Religione Societatis Jeſu, & in dicta domo profeſſa Civitatis Valentiæ, cum notorium ſit dictam domum profeſſam omnibus Chriſti-fidelibus dictæ Civitatis utilem fore, cum in ea frequentiſſimè miniſtrentur Sacramenta Pœnitentiæ, Euchariſtiæ, & multi extant concionatores, qui ingentes fructus ſpirituales adferunt. Et quantò amplior erit Eccleſia, major copia fidelium ibi congregari poterit: Et quantò major fuerit domus, major etiam numerus Religioſorum Profeſſorum habitare poterit, *& num.* 28. ait conſiſtere etiam in hoc plurium utilitatem, cum omnium fidelium ad dictam Eccleſiam Spiritus Sancti confluentium commoditas verſetur, ubi audiunt verbum Dei in concionibus, & Divina Officia, quæ magna cum devotione ibidem celebrantur, & Sacramenta Pœnitentiæ, & Euchariſtiæ, quæ ibidem frequentiſſimè miniſtrantur, percipiunt, & concludit *dicto num.* 28. quodam modo dictam domum profeſſam Societatis Jeſu agere de damno vitando, cum non aliter poſſit perficere Eccleſiam juxta modellum, quo cœpta fuit, nec poſſent Officinæ neceſſariæ conſtrui, niſi dicta domus Don Franciſci Carros, quæ in medio ædificii domus profeſſæ ſita eſt, deſtruatur, & ædificio dictæ domus Religionis immiſceatur, *libr.* 1. in ornatum adde, quæ dicit Novarius *de gravamin. vaſſal. gravam.* 166. *num.* 6. quòd Monaſteria Societatis Jeſu ubique ſunt peroptanda, nam multum ad benè, & Chriſtianè vivendum conducunt, ut experientia in omnibus Regionibus, in quibus præſunt, non me reddunt mendacem, *tom.* 2. Et idem dico de domibus, ſeu Monaſteriis Religioſorum, Religioſarum, & Clericorum Regularium, nam prudens neceſſitas, & moralis ampliandi Monaſteria eſt ſufficiens, ut idem privilegium concedatur, ut reprobato etiam Covarr. docent Guzman multis deciſionibus relatis *de evict.*

quæſt. 52.

quæst. 52. *numer.* 41. *&* 42. pro commoditate, ac frequente illorum numero, & ut major numerus eorum habitare possit, ut docent Cepola, Gramat. Thesaur. Giurba, Reg. Leo, Franchis, Hermosilla, Riccius, August. Barbosa, Costa, Ciarlin. Menochius, Martha, Gizarellus, Cabreros, Cabedo, Thoro, Daniel de Nobilibus, Guzman, Capponius, & alii innumeri *citati num.* 11. *&* 39. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *numer.* 16. & addit Cevallos *com. cont. com. quæst.* 906. *à num.* 344. *tom.* 4. se scire plures, qui sunt infesti Monachis, & monialibus non velle admittere hanc specialitatem, sed solùm cum eorum æmulatione fit, ædificia esse prohibenda, & non amplius, & ferunt etiam Padilla *in l. altius num.* 21. *in fine*, *Cod. de servit. & aqua*, Guzman. *de evict. qu.* 52. *sub num.* 37.

77 Et si causa tractatur coram Principe ejusque Senatu, pro ut tractari debet, secundùm ea quæ scribunt Cabedo *decis.* 10. *num.* 5. *libr.* 1. Valascus *consult.* 22. *num.* 2. Guzman *de eviction. quæst.* 52. *num.* 22. potest Princeps, ejusque Senatus compellere Dominum domus eam vendere pro ædificatione, vel ampliatione Ecclesiæ, seu Monasterii, etiam si ampliatio non sit moraliter necessaria, sed tantùm utilis, Covarr. *lib.* 3. *variar. resol. cap.* 14. *num.* 8. *vers. His ita explicitis*, *& vers. Tertio*. Caroccius *decis.* 26. *num.* 27. Guzman. *de evict. quæst.* 52. *num.* 22. Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 9. *quæst.* 1. *num.* 10. pulchrè Menochius *cons.* 1206. *num.* 23. 24. 25. *&* 26. *libr.* 13. Reg. Leo *decis.* 90. *num.* 8. *& per totam lib.* 1. Castillo *decis.* 135. *num.* 19. *&* 20. *tom.* 2. Molina *de justit. & jure tom.* 2. *disp.* 341. *num.* 2. Castro Palao *part.* 7. *de justit. & jure tract.* 32. *disput.* 5. *punct.* 19. *num.* 2. *fol.* 390. sic fuit observatum in decisionibus relatis *num.* 11.

In Regno Siciliæ solet Senatus super loco quæstionis accedere, & constito de præcisa necessitate, utilitate, ac commoditate Ecclesiæ, seu Monasterii condemnare Dominum domus ad eam vendendum Ecclesiæ, vel Monasterio, pro ipsius ædificatione, seu ampliatione, ut refert Mastrill. *decis.* 280. *num.* 32. *libr.* 3. quod etiam observavit noster Cathaloniæ Senatus in causa Monasterii Sancti Francisci de Paula *relata num.* 11. *in fine*.

78 Secundò requiritur contiguitas domus ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio, *ut probat l. si quis sepulchrum*, ibi: *Ab eo, qui fundum adjunctum habeat*, *ff. de relig. & sumpt. funer.* Rota apud Farinac. *decis.* 676. *num.* 2. *&* 4. *part.* 1. *recentior.* Additionat. ad Molinam *de Hispan. Primog. libr.* 4. *cap.* 3. *num.* 3. *&* 4. *vers. Nos vero in fine*, Carena *resol.* 2. *num.* 4. & cum hoc requisito transit, *num.* 23. *vers. His circa*, quod requisitum verissimum est, fallit tamen in casu relato *suprà num.* 38. & in alio relato per Rotam apud Farinac. *decis.* 672. *num.* 4. 5. *&* 6. *part.* 1. *recentior.*

79 Tertiò requiritur, quòd vicinus ex tali coacta venditione non patiatur magnum detrimentum, *ut probat l. si quis sepulchrum*, ibi: Nec vicinus magnum patiatur detrimentum, ubi Alber. *num.* 2. Florian. *n.* 4. *ff. de relig. & sumpt. funer. gloss. in l. rescripta verbo non lædat*, *C. de precib. Imper. offeren.* Covarr. *libr.* 3. *var. resol. cap.* 14. *num.* 8. *vers. Ultimo*, Rota apud Farinac. *decis.* 372. *num.* 3. *&* *decis.* 676. *num.* 2. *&* 7. *part.* 1. *recentior.* Noguerol. *allegat.* 18. *num.* 70. *vers. Atque ita*, Additionat. ad Molin. *de Hispan. primog. libr.* 4. *cap.* 3. *num.* 3. *&* 4. *vers. Nos vero in fine*, Castillo *decis.* 134. *num.* 17. *tom.* 2. Guzman. *de evict. quæst.* 52. *numer.* 55. Thesaur. *quæst. forens.* 64. *num.* 9. *libr.* 1. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 12. *num.* 28. *in fine*, *& tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 1. *part.* 2. *num.* 120. Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 9. *quæst.* 1. *n.* 7. *vers. In quare quia quotidiana est*, Giurba *decis.* 86. *num.* 10. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 1. *n.* 51. *fol.* 9. *pag.* 2. *tom.* 2. Novarius *quæst. forens.* 50. *num.* 9. *part.* 2. August. Barbosa *in l. invitum* 11. *num.* 12. *C. de contrah. empt. & voto* 102. *num.* 46. 47. *&* 48. *libr.* 3. Carena *resol.* 2. *numer.* 4. 13. *vers. His circa*, *&* 19. Daniel de Nobilibus *disp.* 39. *sub n.* 32. Gratian. *discept. forens. cap.* 896. *num.* 7. 10. *&* 19. Amostazo *de causis piis tom.* 2. *libr.* 5. *cap.* 2. *à num.* 18. Thoro *in compend. decis. part.* 2. *verbo Ampliatio col.* 3. *circa medium*, *fol.* 13. *& in supplem. decis. verbo vicinus*, *fol.* 654. Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *controvers. int. Episc. & Regul. tit. Convent. nova fundat. n.* 436.

Quod quidem magnum detrimentum debet intel- 80
ligi de illo, quod contingit soluto justo pretio, nam quòd vicinus non lædatur in pretio, super indubitabili fuisset dispositio, & super illo jam textus proviserat, *l. si quis sepulchrum*, ibi: *Præses compellere debet justo pretio iter ei præstari*, *ff. de Relig. & sumpt. funer.* & sic loquitur textus de alio damno ultra pretium, ita quòd ultra pretium solvatur etiam damnum Domino domus, Rota apud Farinac. *decis.* 372. *numer.* 3. *&* *decis.* 676. *num.* 8. *part.* 1. *recentior.* Novarius *quæst. forens.* 32. *num.* 7. *vers. In arbitrio*, *legendus ex num.* 4. *in prima edit.* Noguerol. *alleg.* 18. *num.* 73. *&* 74. Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. tit. Convent. nova fund. num.* 436. Gratian. *discept. forens. cap.* 896. *num.* 24. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 54. *fol.* 10. *tom.* 2. decisionem in favorem Præpositi Domus professæ Societatis Jesu Civitatis Panormitanæ referunt Giurba *decis.* 86. *num.* 14. Mastrill. *decis.* 280. *num.* 16. *tom.* 3. Guzman. *de evict. quæst.* 52. *num.* 62.

Magnum detrimentum quando vicino afferatur, 81
arbitrio judicis relinquitur, qui recognita judicabit, ut determinat textus *in l. si quis sepulchrum vers. Præses*, *ff. de Relig. & sumptib. funer.* Thesaur. *quæst. forens.* 64. *num.* 9. *libr.* 1. Giurba *decis.* 86. *num.* 10. *&* 16. *vers. Considerabit*. Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 9. *quæst.* 1. *num.* 7. *vers. Igitur hoc*, Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 51. *fol.* 9. *pag.* 2. *tom.* 2. Daniel de Nobilibus *disput.* 39. *sub numer.* 22. Gratian. *discept. forens. cap.* 896. *num.* 9. Caroccius *decis.* 26. *num.* 18. Guzman. *de evict. quæst.* 51. *num.* 28. Et per Peritos, & 82
expertos id arbitrabitur, juxta decisionem Senatus Siciliæ factam in favorem Patris Præpositi Societatis Jesu Civitatis Panormitanæ referunt Giurba *cons.* 86. *num.* 14. Mastrill. *decis.* 280. *n.* 16. *tom.* 3. Guzman. *de evict. quæst.* 52. *num.* 62. Noguerol. *allegat.* 18. *numero* 74.

Duo tamen casus reperiuntur apud Doctores, in 83
quibus propter magnum damnum, seu præjudicium fuit denegata ista coactio. Primum per Rotam apud Manzanedo 15. Julii 1685. apud Farinac. *decis.* 676. *à num.* 7. *part.* 1. *recentior.* ubi ratione magni præjudicii, quod Patribus Societatis Jesu inferri videbatur, cum ab ipsis auferretur Domus empta pro Collegio ibi construendo, denegata fuit Religiosis Monasterii Sancti Siri coactio venditionis ab ipsis prætensa, non obstante ratione, *de qua numer.* 8. ubi ponderatur *dicta leg. si quis sepulchrum*, *ff. de Relig. & sumptib. funer.* refert, & sequitur Hermosilla *l.* 3. *gloss.* 1. *num.* 51. *post princ. fol.* 9. *pag.* 1. *tom.* 2. & de ea meminerunt Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus. fol.* 5. *gloss.* 1. *part.* 2. *num.* 120. *in fine*. Additionat. ad Molinam *de Hisp. Primog. libr.* 4. *cap.* 3. *num.* 1. *&* 4. *vers. Secunda*.

Secundum per eamdem Rotam in Romana Pala- 84
tii de Comitibus coram Damasceno 19. Januarii 1612. apud Farinac. *decis.* 371. *part. Recentior.* ubi Monialibus Sanctæ Catharinæ de Senis fuit denegata petitio, quæ pro ampliatione Monasterii prætendebant posse cogi Ducem Camillum de Comitibus habentem Palatium contiguum, in quo habitabat, ad illud sibi vendendum, quia magnum detrimentum ex eo duci sequebatur. Sed tu vide quæ dixi *suprà numer.* 47.

Quartò requiritur, quòd venditio domus, vel fun- 85
di fiat justo pretio, & non aliter, nam ubi quis coactè rem propriam vendere compellitur ratione publicæ utilitatis, debet intervenire justum pretium, *l. si quis sepulchrum*, ibi: *Præses etiam compellere debet justo pretio iter ei præstari*, ubi Albericus, & alii *ff. de Relig. & sumpt. funer. l. fin. C. ad leg. Jul. de anno. l. venditor*, §. *si constat*, ibi: *Non aliter hoc faciat, nisi prius solitum salarium Domino præstet*, *ff. com. præd. l. possessor*, §. *fin. ff. de pet. hæredit. libr.* 1. §. *vera carnis*, ibi: *Justo pretio*, *ff. de offic. Præfect. urb. l. fidejussor*, §. *fin. ff. de legat.* 1. *l. fin. C. ex quib. cau. ser. pro pret. gloss.*

in l. si

in l. ſi hæres, ff. de act. empt. & docent Alexand. *conſ. 72. numer. 9. libr. 3.* Tiraquel. *de retract. ligniag. §. 1. gloſſ. 18. à numer. 1.* Narbona *l. 25. gloſſ. 22. numer. 17. tit. 21. lib. 4. recop. fol. 697.* Riccius *collect. 928. in fine*, Gabriel. *com. concluſ. libr. 3. de jure quæſito non tollendo concluſ. 1. num. 13. & concl. 2. num. 25.* Pinellus *in rubr. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 2. num. 13.* Covarruvias *libr. 3. var. cap. 14. num. 6. verſ. Quod ſi ex intervallo, & num. 8. verſ. Hoc tamen falſum, & verſ. Secundo mihi videtur, & verſ. Tertio*, Valaſc. *conſult. 22. n. 2. in fine, & num. 5.* Surdus *de aliment. tit. 8. Privileg. 77. num. 14. & conſ. 52. numer. 48.* Luca ad Franchis *deciſ. 223. ſub num. 5.* Theſaur. *quæſt. forenſ. 64. num. 10. lib. 1.* Molina *de juſt. & jure tom. 2. diſp. 341. num. 1.* Marinis *libr. 1. reſol. jur. cap. 235. num. 23. verſ. Fuit reſponſum*, Morla *in empor. jur. part. 1. tit. 9. quæſt. 1. numer. 4. 5. & 8.* Giurba *deciſ. 86. num. 11.* Guzman *de evict. quæſt. 52. num. 57.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 52. fol. 9. & gloſſ. 4. num. 1. fol. 15. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. numer. 14. C. de contrah. empt.* Mieres *de majorat. part. 4. qu. 1. num. 116.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 12. num. 28. in fine*, Hieron. Laurent. *deciſ. Avenion. 27. à num. 2.* Viſcont. *in concluſ. jur. verbo vendere quando quis cogitur fol. 281. col. 2.* Joſeph Mele *in addit. ad Gizarell. dec. 37. num. 8.* Azevedo *l. 1. num. 22. tit. 25. libr. 5. recop.* Capiblanc. *in pragmat. 1. cap. 3. à num. 7. de Baronib. tom. 2.* Phœbus *deciſ. 94. tom. 1.* Novarius *de gravam. vaſſal. tom. 1. gravam. 25. à num. 5.* Bobad. *in polit. libr. 3. cap. 3. numer. 21.* Guttierr. *pract. libr. 4. quæſt. 49. num. 3.* Valaſc. *de Privileg. pauper. part. 1. quæſt. 24. num. 6.* Amaja *in l. unica num. 15. Cod. ut nemini liceat ab empt. ſpec. ſe excuſ. libr. 19.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 149. num. 28.* Gramat. *deciſ. 75.* Menochius *de arbitr. Jud. quæſt. 48. num. 10. & conſ. 1206. num. 27. 28. & 29. libr. 13.* Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. libr. 5. cap. 2. numer. 22.* Linglois *deciſ. 15. quæſt. 9. num. 2.* Thoro *in compend. deciſ. part. 3. ſect. 3. verbo valor col. 2. ad medium fol. 398.* Valenzuela *conſ. 18. num. 10.* Cabreros *de metu libro 2. capit. 1. numer. 88.* Maſtrill. *de Magiſtr. libr. 3. cap. 4. num. 80. & à num. 352. ad 363. & deciſ. 17. numer. 8. libr. 1. & deciſ. 280. à num. 20. libr. 3.* Suelves *conſ. 59. num. 6. tom. 1.* Duran. *deciſ. 47. num. 1. & 2.* Noguerol. *allegat. 18. num. 69.* Reg. Leo *deciſ. 90. numer. 32. & 53. libr. 1.* Altimarus *in addit. ad deciſ. 92. Roviti, verſ. Ubi obſerva.* Nemo enim viliori pretio cogitur vendere, *l. ſi fidejuſſor, §. fin. ff. de legat. 1.* Surdus *deciſ. 39. num. 9. & conſ. 203. numer. 38.* Giurba *dec. 86. num. 11. in fine*, Guzman *de evict. qu. 52. n. 57. in fine*, Thoro *in comp. deciſ. part. 3. ſect. 3. verbo valor col. 2. in princ. fol. 398.* Amaja *in l. unica à num. 23. Cod. ut nemini liceat ab empt. ſpec. ſe excuſ. libr. 10.* Novarius *de gravam. vaſſal. tom. 1. gravam. 25. num. 6.* Noguerol. *alleg. 18. num. 69. in fine.*

86 Adeò, quòd nec conſuetudo poteſt inducere, ut res ſua alicui auferatur, vel vendere eam cogatur ſine refectione juſti pretii, quia eſſet irrationalis, & juri naturali, & gentium repugnaret, ſecundùm Alber. & Jacob. Raven. *in l. venditor §. ſi conſtat, ff. com. præd.* Afflictis *deciſ. 3. 1. num. 16.* Valaſc. *conſult. 22. num. 9.* Maſtrill. *deciſ. 280. num. 28. libr. 3.*

87 Nec debet haberi fides de pretio, ſed ſtatim pretium præſenti pecunia numerata ſolvi *gloſſ. in l. 1. verbo neceſſitatem, C. de com. ſer. manumiſſ. l. item ſi verberatus §. 2.* ibi: *Ager militibus fuit aſſignatus pretio dato, ff. de rei vindicat. l. fideicommiſſa §. cum eſſet*, ibi: *Accepta certa quantitate, ff. de legat. 3.* Tiraquell. *de retract. lignag. §. 3. n. 1. & gloſſ. 14. num. 44.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 149. num. 24. verſ. Tertio, & n. 25. & 26.* Valaſc. *conſult. 22. à num. 3.* Fabian de Monte *de empt. & vend. quæſt. 3. numer. 40. verſ. Et notandum.* Tuſch. *pract. concluſ. litter. V. concl. 39. num. 10.* Bertazol. *de clauſ. inſtru. clauſ. 38. gloſſ. 1. num. 24.* Aviles *capit. 17. Prætor. verbo à Razonables precios num. 19. verſic. Nota unum*, Petrus Barboſa *in l. ſi mora 10. num. 73. ff. ſolut. matrim.* Giurba *deciſ. 86. num. 16. verſ. Qui ſi ex cauſa*, Guzman. *de evict. quæſt. 52. num. 63.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 12. n. 30.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 1. numer. 55. fol. 10. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. num. 16. C. de contra. emp.* Covarr. *libr. 3. var. cap. 14. num. 8.* Pinel. *in rubr. C. de reſcind. vend. part. 1. cap. 2. n. 14.* Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. lib. 5. num. 23. & 24.* Narbona *l. 25. gloſſ. 23. num. unico tit. 21. l. 4. recop. fol. 698.* Bobadilla *in polit. 3. cap. 3. num. 17.* Riccius *collect. 928. & 2611.* Joſeph Mele *in addit. ad Gizarell. dec. 37. num. 15.* Maſtrill. *deciſ. 280. num. 24. libr. 3. & de Magiſtr. libr. 3. cap. 4. n. 358. & 359.* Novarius *de gravam. vaſſal. tom. 1. cap. 26. à num. 1. ad 5.* Noguerol. *alleg. 18. num. 75. 76. 77. & 78.* Altimarus *in addit. ad deciſ. 92. Roviti, verſ. Obſerva. ſecundo*, Cabreros *de metu lib. 2. cap. 1. ſub num. 88.* Marinis *in obſervat. ad Reverter. deciſ. 402. num. 3.* Niſi urgeret † extrema, & inevitabi- 88
lis neceſſitas *juxta textum, & not. in cap. ſi propter neceſſitatem, de furtis.* Quia ea neceſſitas, & utilitas, quæ facit, ut nolens, & invitus cogatur vendere, eadem permittit, & aſtringit, ut cogatur pretii ſolutionem plus tempore ſperare, alioquin fruſtra cogeretur, ſi Eccleſia vel Monaſterium non eſt ſolvendo, nec ſuccurretur neceſſitati inſtanti, ſic Valaſc. *conſult. 22. num. 6. verſ. Et idcirco in fine*, Maſtrill. *deciſ. 280. numer. 29. tom. 3. & de Magiſtr. lib. 3. cap. 4. à num. 360.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 12. n. 30.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. num. 16. in fine, C. de contrah. empt.* Valaſc. *de privileg. pauper. part. 1. quæſt. 29. numer. 6.* Cevallos *com. cont. com. tom. 4. quæſt. ult. num. 17.* Cabreros *de metu libr. 2. cap. 1. num. 89.* Altimarus *in addit. ad deciſ. 92. Roviti, verſ. Obſerv. 2. in fine*, Roſa *conſult. 22. num. 13.* Fraſſo *de Reg. Patr. Indiar. cap. 84. num. 66. in fine, tom. 2.* Amoſtazo *de cauſis piis tom. 2. libr. 5. cap. 2. num. vigeſimo quinto*, deciſum in Regno Siciliæ pro Domo profeſſa Societatis Jeſu 12. Julii 1611. refert Giurba *deciſ. 86. num. 16. in fine*, Guzman *de evict. quæſt. 52. num. 63. verſ. Hoc tamen*, Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 56. fol. 10. tom. 2.* conſonat deciſio Noſtri Senatus junctis tribus Aulis apud Peguer. *deciſ. 88.* & apud Don Sebaſtianum de Cortiada filium meum *de juriſdict. Proreg. quæſt. 17. num. 28. & 29.*

Sed non eſt dandum pretium ab aliis oblatum, ſed 89
juſtum, quia licèt quando lex mandat, ut uni potius, quàm alteri vendatur, tunc eſt dandum pretium ab aliis jam oblatum, tamen ubi quis ſimpliciter tenetur vendere, tunc ſufficit dari juſtum pretium, ſic Cuman. Jaſon. Tiraquel. & Baldus, quos citat Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 149. à num. vigeſimo nona*, Giurba *deciſ. 86. num. duodecimo*, Guzman. *de evict. quæſt. 52. num. 58.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 52. in fine fol. 9. pag. 2. & gloſſ. 4. num. 28. & 29. fol. 17. tom. 2.* Surd. *conſ. 205. num. 21. & 22.* Maſtrill. *dec. 17. num. 16. tom. 1.*

Juſtum autem pretium dicitur, quod vir bonus, 90
hoc eſt judex arbitrabitur, Bartolus *in l. creditores, num. 13. verſ. Quod autem Cod. de pignoribus*, Roland. *conſ. 31. numer. 14. & 15. libr. 3.* Menochius *de arbitr. jud. caſu 143. num. 2. & caſu 217. num. 5. & conſ. 1206. num. 30. libr. 13.* Bellonus *de poteſt. eorum quæ fiunt incontinenti libr. 1. cap. 134. numer. 6.* Maſtrill. *deciſ. 280. num. 80. tom. 3.* Reg. Leo *deciſ. 90. num. 35. lib. 1.* Mantica *de tacit. lib. 4. tit. 20. num. 22. verſ. Si autem*, Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 4. numer. 26. fol. 16. pag. 2. tom. 2.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ. 18. part. 1. num. 58.* Qui rem † illam debet facere 91
æſtimare, Theſaurus *quæſt. forenſ. 64. num. 20. libr. 1.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 3. gloſſ. 1. num. 52. fol. 9. pag. 2. tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in l. invitum 11. num. 14. C. de contrah. empt.* Giurba *deciſ. 36. num. 11.* Guzman *de evict. quæſt. 52. num. 57.* Fontanella *de pact. nuptial. tom. 1. clauſul. 4. gloſſ. 12. numer. 28. in fine.* Per peritos † vulgo apud nos expertos, ſeu æſtimatores, & in 92
Regno Neapolis Tabularios, Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 600. à num. 21.* Cirocchus *diſcept. 76. num. 37.* Hermoſilla ad Gregor. Lopez *l. 56. gloſſ. 6. num. 23. fol. 294. pag. 2. tom. 2.* Et obſervavit Rota apud Duran. *deciſ. 47. numer. quarto*, & obſervatum fuiſſe per judices delegatos in cauſa à Prorege Regni Siciliæ datos referunt Giurba *deciſ. 86. num. 15.* Guzman. *de evict. quæſt. 52. num. 64.* Maſtrill. *deciſ. 280. num. 32. verſ. Et cum*

tom. 3. & etiam fuisse observatum per Consilium Neapolis docent Thoro *in compend. dec. part.* 2. *verbo Ampliatio in fine fol.* 13. *& part.* 3. *sect.* 3. *verbo valor, fol.* 398. Marinis *in addit. ad decis.* 402. *Reverter. numer.* 3. Altimarus *in addit. aa decis.* 92. *Roviti, vers. Ubi observa*, ibi: *Et justum pretium*, & observavit ex officio Noster Senatus in causa Monasterii Sancti Francisci
93 de Paula, *relata suprà num.* 11. Et tunc † Judex secundùm eorum æstimationem faciet suam declarationem, Bartol. *in l. creditores, num.* 29. *C. de pignorib.* Rolan. *cons.* 71. *num.* 15. *libr.* 3. Mantica *de tacit. lib.* 4. *tit.* 20. *num.* 25. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 4. *num.* 88 27. *fol.* 17. *tom.* 2. & fuit observatum per nostrum Cathaloniæ Senatum in dicta causa Monasterii Sancti Francisci de Paula, *de qua suprà num.* 11. Nisi periti, seu experti deponant injustè, nam tunc Judex non impeditur dicta peritorum corrigere, interrogando alios peritiores, ut docent pluribus laudatis Gratian. *discept. forens. cap.* 263. *à num.* 14. *signanter num.* 18. *& cap.* 60. *à num.* 20. *præcipuè num.* 28. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 56. *gloss.* 6. *num.* 59. *fol.* 296. *pag.* 2. *tom.* 2. Noguerol. *allegat.* 18. *à num.* 20. *signanter num.* 28. Quesada Pilo *controvers. cap.* 18. *à num.* 46. Reg. Mattheu *de Regim. Regn. Valent. cap.* 8. §. 5. *num.* 26. Fontanella *decis.* 600. *part.* 2.

94 Æstimatio valoris domus coactè venditæ an facienda sit ex fructibus, & redditibus, vel non? Videndi sunt Mastrill. *decis.* 280. *à num.* 32. *usque ad* 87. *tom.* 3. Fontanella *de pact. nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 18. *parte* 1. *à numer.* 51. *& decis.* 62. *à numer.* 1. *part.* 1. Castillo *decis.* 22. *à num. vigesimo*, Giurba *decis.* 134. *tom.* 2. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 56. *gloss.* 6. *num.* 14. *&* 15. *fol.* 294. *tom.* 2. pulchrè Cirocchus *discept.* 76. *à numer.* 40. Augustin. Barbosa *in l.* 2. *num.* 154. *Cod. de rescind. vend.* Thoro *in compend. dec. part.* 3. *sect.* 3. *verbo valor, fol.* 398. Qui innumeros alios citant sed Mastrill. *dicta decis.* 280. *à num.* 80. *tom.* 3. concludit in nostris propriis terminis, taxatum valorem domus non semper respectu reddituum, vel ædificiorum sed situs, & aliarum circumstantiarum, sicque judicatum uniformiter fuisse, sequitur Noguerol. *allegat.* 18. *sub numer.* 74. At Jacobus de Bochis ad Bartol. *in l. si quos C. de rescind. vendit.* inquit pretium solvendum pro Domo empta per Ecclesiam, vel Monasterium pro ipsius ampliatione coactè vendita, mediante Sententia Sacri Consilii Regni Neapolis junctis Aulis, in causa reclamationis fuisse provisum, attendendum esse habita consideratione ad redditum, revocando Sententiam aliàs latam in una Aula. Per quam fuerat judicatum, solvendum esse pretium habito respectu ad valorem fabricæ referunt Thoro *in compend. decision. part.* 1. *verbo Pretium solvendum, fol.* 411. Joseph Mele *in addit. ad decis.* 37. *Gizarelli numer. decimo quarto*, Altimarus *in addit. ad decis.* 92. *Roviti, vers. Ubi observa*, ibi: *Quod justum*, licèt contrarium teneat Coscia *libr.* 2. *resolut.* 17. Apud nos verò fit simpliciter æstimatio domus cum oneribus, nulla habita consideratione redditus, ut observatum fuit in illa causa Monasterii Sancti Francisci de Paula, *de qua suprà num.* 11.

95 Et hoc pretium solvi debet, antequam domus Ecclesiæ, vel Monasterio vendatur, & tradatur, vel saltem in ipsa venditione, & traditione, *l. item si verberatum* §. 2. *ff. de rei vendicat.* Mastrill. cum multis *de Magistr. libr. tertio, cap.* 4. *numer.* 358. *&* 359. & alii ex citatis *numer.* 88. & sic dicitur in sententia (si per expertos, & peritos est facta taxatio, & æstimatio,) solutis prius per tale Monasterium tantis libris pro illius pretio, per dictos expertos taxato, & æstimato, ut observavit noster Senatus Cathaloniæ in causa Monasterii Sancti Francisci de Paula, *relata num.* 11. Et ubi per expertos, & peritos non est facta taxatio, & æstimatio, dicitur in sententia, soluto prius pretio illius domus, liquidatione reservata, ut in casibus relatis per Giurbam *decis.* 86. *numer.* 14. 15. *&* 16. Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 63.

96 Deinde fit integrum, & legitimum depositum pretii taxati in Tabula cambii communium depositorum, dictum, & scriptum Domino domus ad solitam Relatoris causæ, Mastrill. *decis.* 280. *num.* 32. *tom.* 3. & fuit observatum in dicta causa Monasterii S. Francisci de Paula, *de qua suprà num.* 11. Et hoc si res est libera, si autem Domus est majoratui, & fideicommisso perpetuo subjecta, non liberatur possessori majoratus, & fideicommissi, sed dicitur in sententia, vel in liquidatione, aut in decreto executionis, quòd pecunia processa, vel processura ex dicta venditione convertatur in emptionem alterius domus sitæ in eadem Civitate, aut Villa, quæ vice permutati dominii succedat in locum domus venditæ, sicque observasse Senatum Valentinum in causa Domus professæ Societatis Jesu fundatæ in Civitate Valentiæ sub invocatione Spiritus Sancti tradit Reg. Leo *decis.* 90. *num.* 35. *libr.* 1. refert etiam Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 1. *part.* 2. *n.* 120. *in princ.* Decisum per Collaterale Consilium Regni Neapolis refert Gizzius ad Capic. Latro *decis.* 103. *num.* 8. Altimarus *in addit. ad Rovit. dec.* 92. *vers. Ampliatur* 17. *in fine*.

Præmitto quartò, quòd Ecclesia non debet construi 97
in loco, qui præjudicet aliis Ecclesiis jam constructis, non enim potest ædificari Ecclesia, in præjudicium alterius Ecclesiæ, *can. quæcumque can. Ecclesiæ* 16. *quæst.* 1. *capit.* 2. *de Eccles. ædifi. capit.* 1. *& de novi oper. nuntiat.* Calder. *cons.* 8. *numer.* 3. Seraphin. *decis.* 847. *num. primo*, Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 30. Genuens. *in pract. Eccles. quæst.* 507. *numer.* 3. Marcus *decis.* 534. *à numer. primo*, Pignatel. *consult.* 117. *numer.* 10. 14. *&* 32. *tom.* 1. Ventriglia *in prax. rer. notabil. adnotat.* 18. §. *unico num.* 21. Augustinus Barbosa *de potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 26. *num.* 5. *vers. Secundo, & de jure Eccles. univ. libr.* 2. *cap.* 2. *numer.* 4. Guido Papa *decis.* 360. *numer. primo*, Rota *decis.* 745. *part.* 2. *recentior.* & apud Dian. *in coordinatis decis.* 75. *vers. Quoniam tom.* 8. Larrea *decis.* 97. *num.* 19. Rojas *decis.* 356. *num.* 17. *&* 18. Tondut. *quæst. benef. libr.* 1. *part.* 1. *cap.* 63. *num.* 18.

Ideoque Rector Ecclesiæ Parochialis potest se oppo- 98
nere pro juribus suæ Ecclesiæ conservandis adversùs constructionem novæ Ecclesiæ, *can. quæcumque can. Ecclesiæ* 16. *quæst.* 1. Marcus *decis.* 534. *num.* 19. *vers. Licet etiam*, Guido Papa *decis.* 360. *num. primo, vers. Ideo*, Augustinus Barbosa *de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 26. *num. quinto*, Riccius *decis.* 131. *num. octavo, part.* 4. Campanil. *de univer. jure Canon. rubr.* 12. *capit.* 13. *sub num.* 81. Rota apud Rubeum *decis.* 124. *numer.* 24. 25. *&* 26. *part.* 12. *recentior.* Pignatel. *consult.* 177. *num.* 25. *tom.* 11. Et potest novum opus nuntiare, Guido Papa *decis.* 360. *num.* 1. *in fine*, Tondut. *quæst. benef. libr.* 1. *part.* 1. *quæst.* 73. *num.* 17. Augustin. Barbosa *de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 26. *num.* 1. *vers. Secundò, & de jure Eccles. num. libr.* 2. *cap.* 2. *num. decimo tertio*, Pignatel. *consult.* 177. *num. vigesimo quinto, vers. Quinimo tom.* 1.

Primum præjudicium est, quòd una Ecclesia non 99
potest construi cum diminutione reddituum alterius Ecclesiæ, *can. Ecclesiæ* 16. *quæstion.* 1. ubi Augustinus Barbosa *numer.* 1. *capit. ad Audientiam de Eccles. ædific.* Genuens. *in pract. Eccles. quæst.* 507. *num. tertio, in princ.* Semper enim omnia, & quæcumque jura Ecclesiæ Parochiali, & cuilibet alteri Ecclesiæ competentia, & omnia emolumenta, & redditus præservari debent, ita ut ex nova constructione Ecclesiæ, nullum prorsus damnum pecuniarium sentiat Ecclesia Parochialis, seu quælibet altera Ecclesia, & sic quando licentia ædificandi novam Ecclesiam conceditur, est cum Clausula, Salvis juribus Ecclesiæ Parochialis, & alterius cujuscumque Ecclesiæ. Seraphin. *decis.* 847. *in princ. & numer.* 2. *vers. Tertium.* Mantica *decis.* 131. *numer.* 5. *vers. Neque, & vers. Præterea*.

Istud autem præjudicium in quod consistat, brevi- 100
ter explicat Augustinus Barbosa *de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 26. *num. primo, vers. Secundò*, tuis verbis. Præjudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest propter damnum ædificii cohærentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, vel damnum in jurisdictione, aut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ,

dicto

dicto can. Ecclesiæ cum seq. idem Augustinus Barbosa *de jur. Eccles. univers. libr.* 2. *cap.* 2. *num.* 14. sic ait, Præjudicium autem, quod alteri Ecclesiæ inferri potest propter damnum ædificii cohærentis, est participatio sumptuum in constructione, aut expensarum pro sustentatione Rectoris, *dict. cap. ad audientiam*, *Concil. Trident. dicto cap.* 4. vel damnum in jurisdictione, ut in oblationibus, quæ fieri solent Ecclesiæ, *dicto can. Ecclesiæ cum seq.* 16. *quæst.* 1. Guido Papa *decision.* 360. *num.* 1. dicit, quòd Rector Ecclesiæ Parochialis cujus interest propter oblationem, sepulturas, & alias obventiones eidem pertinentes juxta notata *in cap. dilectus*, *de Capel. Monachor. cap. Pastoralis* extra de his quæ fiunt à Prælat. *sine consen. Capit. & Hostien. in cap. Audientiam*, *de Eccles. ædif.* 16. *quæst.* 1. *can. Ecclesias*, *potest se*, & debet opponere pro juribus suis conservandis, sex præjudicia refert Tondut. *quæst. benef. part.* 1. *capit.* 63. *à num.* 19. Septem jura Parochialia tradit Fagundez *de præcept. Ecclesiæ præcept.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. *num.* 6. Verùm in his aliquantum est insistendum.

101 Et quoad oblationes, quid eorum appellatione contineatur, tradunt Augustinus Barbosa *appell.* 172. *à numer.* 1. *& de offic. Parochi part.* 3. *quæst.* 24. *à num.* 1. *& de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 23. *à num.* 1. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 4. *cap.* 1. *num.* 5. Bellet. *disquis. Cler. tit. de bonis Clericor.* §. 3. *num.* 10. Castro Palao *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 10. *disput. unica punct.* 17. *num.* 1. *fol.* 88. Lezana *in sum. quæst. regular. verbo Oblatio facta Regularibus num.* 1.

102 Sed ad institutum, licèt oblationes de jure Parocho debeantur, cum ipse habeat fundatam intentionem super omnibus oblationibus, quæ fiunt intra Parochiam, *capit. Pastoralis*, ubi Panormit. & alii *de his quæ fiunt à Prælat. sine consensu Capit.* latè de materia Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regular. part.* 2. *quæst.* 69. *num.* 1. Maresc ot. *variar. resol. lib.* 2. *capit.* 42. *à num.* 6. Riccius *collect.* 1113. & 1265. Genuens. *in pract. Eccles. quæst.* 231. *& in praxi Archiep. Neapol. cap.* 57 Azor. *instit. moral. part.* 1. *libr.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 13. Decian. *cons.* 16. *libr.* 2. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 4. *cap.* 2. *n.* 1. & 2. Lezana *in sum. quæst. regul. verbo Oblatio facta Regular. sub numer.* 3. innumeros alios addit Augustin. Barbosa *in c.* 2. *num.* 4. *de officio Custod. & in cap. Pastoralis*, *num.* 4. *de his quæ fiunt à Prælat. sine consen. cap. & in can. quia Sacerdotes* 13. 10. *qu.* 1. *& de offic. Parochi part.* 3. *c.* 24. *num.* 5. *& à num.* 22. *ad* 30. *& de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 23. *num.* 5. *& à num.* 21. *ad* 30. *& de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 80. *num.* 11. 12. 13. & 14. Leander *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 10. *quæst.* 9.

103 Tamen quando oblationes fiunt in aliquo Monasterio Regularium, acquiruntur Religiosis illius Monasterii, & non aliis, possunt enim Regulares omnes recipere oblationes, quæ à fidelibus fiunt in ipsorum Ecclesiis. Tum quia Regulares ratione exemptionis censentur esse extra Parochiam. Tum quia Regulares sunt quasi Parochi, & Rectores suarum Ecclesiarum, ideo ad illos, & non ad ordinarios spectare debent oblationes in eorum Ecclesiis factæ, ut probant jura *in cap.* 1. *de statu Monachor. capit. nimis iniqua*, *de excess. Prælat.* Marescotus *variar. resol. lib.* 2. *cap.* 42. *numer.* 3. Decius *cons.* 248. *num.* 2. Marchus *decis.* 434. *numer.* 21. Bellet. *disquis. Cler. tit. de bonis Clericor.* §. 3. *num.* 2. Riccius *decis.* 170. *part.* 4. Naldus *in sum. verbo Oblatio num.* 2. & 3. Novarius *in lucerna Regul. verbo Oblationes num.* 2. Bordon. *resol.* 7. *num.* 106. Joan. de Cruce *de stat. Religionis lib.* 2. *cap.* 9. *concluf.* 4. Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 2. *quæst.* 69. *num.* 2. 3. 4. 5. & 6. Lezana *in sum. quæst. regul. verbo Oblatio facta Regularib. à n.* 2. *ad* 8. Barbosa *de offic. Parochi cap.* 24. *num.* 29. *& in cap.* 1. *num.* 1. *& de statu Monachor. & decis. Apostol.* 530. *num.* 2. quidquid alias dicant Azor. *instit. moral. cap.* 1. *libr.* 7. *cap.* 38. *quæst.* 13. *in fine*, Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 4. *cap.* 2. *num.* 2. *in fine*, quia contra eos, & alios est verior sententia, ut probat pluribus additis Leander *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 6. *disput.* 10. *quæst.* 10. Et sic quoad oblationes (exceptis decimis, primitiis & redditibus) non est considerabile præjudicium, quod fit Parocho in constructione novæ Ecclesiæ Regularium.

Deinde quoad obventiones, quarum appellatione 104
veniunt oblationes, & personales decimæ, quæ dantur diebus, quibus acceditur ad Ecclesiam, & ex mortuaribus, & similibus, *cap. ad audientiam* 3. *gloss. verbo Obventiones*, ubi Augustin. Barbosa *num.* 8. *de Eccles. ædific.* idem Barbosa *appell.* 173. *num.* 1. Guttierr. *cons.* 8. *num.* 4. Valasc. *consult.* 14. *num.* 2. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell.* §. 7. *proœm. à n.* 198. quatenus obventiones sunt oblationes, idem dicendum est, ut si fiant in Monasterio aliquo regularium, acquirantur Religiosis illius Monasterii, & non aliis.

Et quatenus obventiones sunt decimæ personales. 105
Licèt attento jure decimæ personales debeantur Parocho apud quem suscipiuntur Ecclesiastica Sacramenta, *cap. Apostolicæ* 20. *de decimis*, *cap. fin. de Parochiis*, Burat. *decis.* 572. *num.* 1. ubi Ferentil. *in annotationib.* Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 1. *capit.* 2. *num.* 1. & 2. Castro Palao *in oper. moral. tract.* 1. *disput. unica punct.* 6. *num.* 9. *fol.* 79. *part.* 2. & alii plures laudati ab August. Barbosa *in cap. Apostolicæ num.* 2. *de decimis*, *& de offic. Parochi lib.* 3. *cap.* 28. §. 2. *num.* 26. *& de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 26. §. 2. *num.* 26. Ybañez de Faria *in addit. ad Covarr. libr.* 1. *var. resol. cap.* 17. *num.* 29. Narbona *l.* 20. *gloss.* 2. *num.* 124. *tit.* 1. *libr.* 4. *recopil.* Cardoso *in praxi verbo Decimæ num.* 10. & in aliquibus partibus Hispaniæ sunt in usu, ut attestantur Novar. *in manuali cap.* 21. *n.* 31. Guttierr. *Canonic. lib.* 2. *cap.* 21. *n.* 34. Burat. *decis.* 572. Latissimè Leander *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 9. *disput.* 3. *quæst.* 1. *usque ad quæst.* 19. August. Barbosa *in cap. Apostolicæ sub num.* 2. *& de offic. Parochi libr.* 3. *cap.* 28. §. 2. *num.* 20. *& de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 23. §. 2. *num.* 27.

Tamen decimæ personales in Cathalonia non sunt 106
in usu, nec vix in toto Orbe Christiano. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 19. *part.* 1. *n.* 2. Panormit. *in capit. cum homines num.* 5. *in fine de decimis*, Novar. *in manuali cap.* 21. *num.* 31. Paz *in praxi part.* 1. *tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 34. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 364. *num.* 1. Cabed. *decis.* 54. *num.* 8. *tom.* 2. Sà *verbo Decimæ num.* 1. Suarez *de Relig. tom.* 1. *tract.* 2. *libr.* 1. *cap.* 21. Valentia *disp.* 6. *quæst.* 5. *punct.* 3. *in fine*, Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 1. *cap.* 2. *num.* 2. *vers. Dixi*, Castro Palao *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 10. *disp. unica punct.* 6. *num.* 10. *fol.* 79. Augustin. Barbosa *in cap. Apostolicæ sub n.* 2. *de decimis*, *& de offic. Parochi lib.* 3. *cap.* 38. §. 2. *num.* 27. *& de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 23. §. 2. *num.* 27. Guttierr. *Canonic. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 33. Soto *de just. & jure lib.* 9. *quæst.* 4. *art.* 2. *col.* 3. Azevedo *l.* 1. *num.* 12. *in fine tit.* 5. *lib.* 1. *recop.* Azor. *inst. moral. part.* 1. *libr.* 7. *cap.* 35. *vers. Nono quæritur in fine*, Molina *de just. & jure disp.* 75. Luca *l.* 12. *part.* 3. *de Parocho discur.* 29. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 1. *cap.* 22. *num.* 40. & 41. *& in polit. libr.* 2. *cap.* 23. *vers. Y que en los Reynos foi*, 200. Suelves *cons.* 67. *sub n.* 20. *libr.* 1. Ybañez de Faria *in addit. ad Covarr. lib.* 1. *var. resol. cap.* 17. *n.* 29. *in fine*, Leander *quæst. moral. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 3. *quæst.* 19. Et consequenter respectu decimarum personalium nullum fit Parocho præjudicium in constructione novæ Ecclesiæ.

Et quod attinet ad mortuaria, & sepulturas præju- 107
dicium Parochi in constructione novæ Ecclesiæ non est considerabile, Rota coram Manzanedo *decis.* 745. *num.* 3. & 4. *part.* 2. *recentior.* & in Barcinonen. fundationis Conventus coram Cardinali Panzirolo, quam refert Pignatel. *consult.* 177. *num.* 53. *tom.* 1. Quia ut dixit Rota *duobus in locis proximè citatis*, Electio se- 108
pulturæ est facultativa, & omnibus adultis libera, *capit. cum licitum* 6. ubi Augustin. Barbosa *numer.* 4. *de sepultur.* Villalobos *in sum. part.* 2. *tract.* 31. *dif.* 2. *numer.* 1. Etiam in Ecclesiis Fratrum Prædicatorum, & Minorum, relicta Parochiali, *Clement. dudum*, §. *hujusmodi de sepultur.* quod Pius V. ad reliquos Religiosos ampliavit, Augustin. Barbosa *in Clement. dudum numer.* 9. *de sepultur.* Villalobos *in sum. part.* 2. *tract.* 3. *dif.* 5. *numer.* 1. Et sic electio sepulturæ in Ecclesiis Regularium non potest à Parochis impediri, ut res-

ut respondit Sacra Congregatio Rituum, refert Augustin. Barbosa *decis. Apostol.* 671. *numer.* 10. latè hæc omnia exornat idem Barbosa *de offic. Parochi part.* 3. *capit.* 27. *à num.* 19. *& de jure Eccles. univers. libr.* 2. *capit.* 10. *à numer.* 19. reservata quarta funerali proprio Parocho, *capit.* 1. *&* 2. *de sepultur. Clement. dudum eod. tit.* Marchus *decis.* 534. *numer.* 20. Rota apud Farinac. *decis.* 376. *numer.* 1. *part.* 1. *recentior.* Sperell. *decis.* 88. *numer. part.* 1. Villalobos *in sum. part.* 2. *tract.* 31. *dif.* 7. *à num.* 3. Pignatell. *consult.* 52. *à num.* 3. *tom.* 1. Augustin. Barbosa *in capit.* 2. *num.* 2. *&* 3. *de sepultur. & de offic. Parochi part.* 3. *cap.* 27. *num.* 22. *& de jure Eccles. univ. libr.* 2. *cap.* 10. *num.* 22. *& decis. Apostol.* 671. *num.* 10. *&* 11. Lezana *in sum. quæst. regul. verbo Quarta funeralis à numer.* 2. Tondut. *quæst. benef. part.* 1. *cap.* 65. *numer.*... Idemque dixit Rota *dicta decis.* 745. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. *recent.* de Missis, & Anniversariis, ut præcisè servari debeat voluntas eorum qui eleemosynas, seu oblationes dederunt; Maresc. *var. resolut. libr.* 2. *cap.* 42. *num.* 1. Riccius *decis.* 170. *num.* 1. *part.* 4. August. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 80. *num.* 15. *& de offic. Parochi part.* 3. *cap.* 24. *num.* 30. *& de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 23. *num.* 30. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Oblatio facta Regularibus num.* 5.

109 Secundum præjudicium deducitur, quòd diminuitur concursus populi accedentis ad Parochialem, in quo versatur ejus honor, & decor, ac causatur damnum pecuniarium in eleemosynis, sic Joannes de Imola *in cap. ad Audientiam de Eccles. ædific.* Genuen. *in pract. Eccles. quæst.* 507. *num.* 3. *vers. Dubium, ubi num.* 4. *in fine, & num.* 5. *in fine*, dicit hanc esse veriorem opinionem, Pasqualig. *consult.* 177. *num.* 42. *& latè prosequitur à num.* 56. Rota apud Rojas *decis.* 327. *n.* 11. *&* 12. *& decis.* 356. *à num.* 19. Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. à num.* 480. *signanter ad n.* 482. Diana *in coordinat. tom.* 8. *decis.* 62. *vers. Satis autem.*

110 Verùm hoc præjudicium non est considerabile, cum ex altera parte præponderet favor cultus Divini, in eo enim consistit favor iste, ut cultus Divinus augeatur, *cap. ad Audientiam de Eccles. ædific.* sic docent Anton. de But. *in cap. cum olim num.* 15. *de consuetud.* Seraphin. *decis.* 847. *num.* 3. Rota apud Farinac. *decis.* 676. *num.* 10. *part.* 1. *recentior.* Guzman. *de evict. quæst.* 52. *num.* 40. Rota apud Rubeum *decis.* 288. *numer.* 23. *part.* 7. *recentior.* Maranta *respon.* 28. *numer.* 34. *&* 35. *part.* 2. Augustin. Barbosa *voto* 102. *num.* 45. *libr.* 3. Et

111 diminutio † eleemosynarum, quia sunt valdè incertæ, & solùm in facultativis, est præjudicium accidentale, quod non attenditur, ut dicunt Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *disput.* 5. *quæst.* 1. *numer.* 14. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 1. *dub.* 7. *numer.* 9. Bordon. *Controv.* 36. *de erect. novi Convent. numer.* 14. quos citat, & si non sequatur Pignatell. *controv.* 177. *numer.* 55. *tom.* 1. Donat. *de regular. tom.* 1. *tit. de Monaster. ædific. tract.* 1. *quæst.* 14. *vers. Minus obstat, & quæst.* 28. *numer.* 7. Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. quæst.* 1. *numer.* 407. Rota apud Farinac. *decis.* 745. *numer.* 3. *&* 4. *part.* 2. *recentior.*

112 Quod maximè procedit in Collegiis Societatis Jesu, quæ quoad eleemosynas nullum præjudicium Parochiali, aut aliis Ecclesiis, & Monasteriis inferri valet, cum in Collegiis Societatis Jesu nullus non Religiosus ex eisdem sepeliatur, nec eleemosynæ pro Missis, & aliis Officiis admittuntur, quibus cessantibus, cessat eleemosynarum diminutio, Collegia enim Societatis Jesu ex redditibus competentibus vivunt, sic Rota verbis expressis apud Farinac. *decis.* 676. *numer.* 10. *part.* 1. *recentior.* Et quod Religiosis Societatis Jesu interdictum sit Stipendium ullum, vel eleemosynam recipere pro Missarum Sacrificiis, prædicationibus, lectionibus, Sacramentorum administratione, aliisque piis officiis, *habetur in const. at. exam. general. cap.* 1. §. 3. *& in Regulis generalibus, ac communibus,* §. 27. *& part.* 4. *constit. cap.* 7. §. 3. *& part.* 6. *constitut. Societatis cap.* 2. §. 7. *& part.* 10. §. 3. quem morem approbavit Julius Papa III. *in Bulla Societatis* quæ incipit, *Exposcit debitum pastoralis officii*, Et Gregorius XIII. *Constit.* 39. *quæ incipit Salvatoris Domini Nostri Jesu Christi* 30. *Octobris* 1576. *in Bullari Cherubini tom.* 2. *fol.* 406. & docent Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 1. *libr.* 3. *cap.* 7. *numer.* 1. Castro Palao *in opere morali part.* 3. *tract.* 16. *disp.* 3. *punct.* 11. *num.* 1. *folio* 291. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 21. *n.* 4 *& tom.* 4. *verbo Oblatio facta Regularibus sub num.* 7. & aliis *proximè allegandis*, idque secundùm veriorem sententiam sub voto paupertatis, Rodriguez *quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 19. *art.* 13. Sanchez *in sum. libr.* 7. *cap.* 28. *num.* 6. Suarez *tom.* 4. *de Religione tract.* 10. *libr.* 4. *cap.* 8. *numer.* 10. Navarro *libr.* 3. *de restitut. cap.* 1. *part.* 3. *dub.* 2. *num.* 170. Castro Palao *in opere morali part.* 3. *tract.* 16. *disp.* 3. *punct.* 11. *num.* 4. & recipientes stipendia peccant contra paupertatem, Henriquez & Toletan. quos citat Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 1. *libr.* 3. *cap.* 7. *num.* 1. Sanchez *in sum. lib.* 7. *cap.* 28. *numer.* 7. Suarez *tom.* 4. *de Religion. tract.* 10. *lib.* 4. *cap.* 8. *numer.* 11. Castro Palao *in oper. moral. part.* 3. *tract.* 16. *disp.* 3. *punct.* 11. *n.* 3. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 21. *numer.* 1. Et quòd in Collegiis Societatis Jesu nullus non Religiosus ex eisdem sepeliatur, nisi rarò, habetur in dicta Bulla Gregorii XIII. *quæ est in ordine* 39. *& incipit Salvatoris Domini Nostri Jesu Christi* 30. *Octobris* 1576. *in Bullario Cherubini t.* 2. *fol.* 406. & cum licentia Patris Præpositi Generalis, Societatis Jesu, & non aliter, nec alio modo.

Et quamvis Rota in Januen. privilegiorum 24. Maji 113
1647. apud Rojas *decis.* 327. *num.* 11. *vers. Quo circa*, & apud Dianam *in coordinat. tom.* 8. *decis.* 61. *vers. Satis autem*, ibi: *Quo circa*, dicat nihil urgere dictam decisionem Rotæ 676. apud Farinac. *num.* 10. *part.* 1. *recentior.* & illam retorqueat contra Collegia Societatis Jesu, & in hujusmodi Ecclesiis nullus non Religiosus ex eisdem sepelitur, nec ibi eleemosynæ pro Missis, & aliis officiis admittantur. Tamen Argumentum Rotæ non adaptatur ad Collegia Societatis Jesu, sed ad alia Monasteria Mendicantium, vel non Mendicantium, ut infrà *num.*...

Eodem modo respondetur Pignatello *consultat.* 177. 114
num. 57. *tom.* 1. dicenti decisionem Seraphini 847. hodie non servari. Quia loquitur de nova fundatione Monasteriorum Regularium cum Ecclesia, in qua multi Religiosi eleemosynis viventes habitare, & Sacramenta administrare possint in præjudicium alterius Monasterii: Non verò loquitur de fundatione Collegii Societatis Jesu, in quo nullus non Religiosus, nisi rarò sepelitur, nec ibi eleemosynæ pro Missis, & aliis Officiis admittuntur, sed ex propriis redditibus in eo vivunt, ut addunt Pasqualigus, Donatus, Rota, & alii citati *num.* 111. & agnoscit ipse Pignatellus *dicta consult.* 177. *num.* 57. *vers. At in hoc casu tom.* 1.

Quanto magis, quia præjudicia, de quibus nunc 115
tractatur, non sunt respectu Ecclesiarum Regularium ex nova fundatione alterius Ecclesiæ Regularis; *de quibus infrà à num.* 134. sed respectu Ecclesiæ Parochialis, vel aliarum Ecclesiarum sæcularium ex nova fundatione alterius Ecclesiæ sæcularis, ut dixit Rota *decis.* 745. apud Farinac. *num.* 3. *&* 4. *part.* 2. *recent.* & advertit Genuensis *in pract. Eccles. quæst.* 507. *in fine*.

Tertium præjudicium est ratione vicinitatis pro- 116
pter strepitum campanarum, si impeditur celebratio Divinorum officiorum. Quod præjudicium considerabile est, si ex testibus liquet, hac de causa turbari Divina officia; aliàs enim si ex testibus liquet, hac de causa non turbari Divina Officia, hoc Præjudicium non est attendendum, maximè si numerus campanarum restringitur ad unicam tantùm campanam, eamque satis exiguam, nempè ponderis vigintiquinque librarum, Seraphin. *decis.* 847. *num.* 1. *vers. Præjudicia*, Genuens. *in pract. Eccles. quæst.* 507. *numer.* 5. Augustin. Barbosa *voto* 102. *numer.* 96. *versic. Unde libro* 3. Et in una causa † Neapolitana, quia quæstio 117
erat de campanis Ecclesiæ domus professæ Societatis Jesu, in qua Religione solitum est pulsari campanas modicè, & quia statutis horis dumtaxat, &

modico temporis ſpatio, illas ſonabant, fuit deciſum non obſtare ſolitum moleſtum campanarum ſonum, Maranta *controv. jur. part.* 2. *reſpon.* 22. *fol.* 106. *cum ſeq.* Novar. *quotid. pract. forenſ. part.* 2. *quæſt.* 1. Auguſt. Barboſa *voto* 102. *num.* 29. *verſ. Non obſtat libr.* 3.

118 Quartum præjudicium eſt, ſi nova Eccleſia officiat luminibus Eccleſiæ Cathedralis, Parochialis, vel alterius antiquioris Eccleſiæ, Seraphin. *deciſ.* 847. *n.* 2. Genuen. *in pract. Eccl. quæſt.* 507. *num.* §. *verſ. Aliud*, quod verum eſt, niſi ex diſtantia loci aliud appareat, Seraphin. *deciſ.* 287. *num.* 2.

119 Quintum videtur eſſe præjudicium, ſi nova Eccleſia conſtruitur intra quadraginta paſſus in circuitu Eccleſiæ Cathedralis, vel triginta paſſus in circuitu Eccleſiæ Parochialis, *can. ſicut antiquitus*, *can. definivit*, 17. *quæſt.* 4. nam in eo ſpatio ædificare non licet, exceptis domibus Clericorum, *can. nulla* 412. *qu.* 1. *gloſſ. in can. quiſquis* 31. *verbo Vel domos* 17. *quæſt.* 4. Verùm cum canones permittant fieri ædificia pro Clericis intra dictos paſſus, multo magis licere debet Eccleſiam ibi conſtruere, cum ex hac re non lædatur Eccleſiæ Immunitas, ita Anton. de But. *in cap. inter alia n.* 9. *de Immun. Eccleſ.* Seraphin. *deciſ.* 847. *num.* 4. 5. *&* 6, ubi dicit, non obſtare textum *in can. nulla* 12. *quæſt.* 1. quia loquitur in atrio Eccleſiæ, in quo eſt cæmeterium, & addit totum hoc negotium regulari ſecundùm locorum qualitatem, & anguſtiam ſitus, *can. quiſquis* 17. *quæſt.* 4. ſequitur Genuenſ. *in pract. Eccleſ. quæſt.* 507. *num.* 5. *verſ. Inſuper*.

120 Sextum eſt præjudicium, quòd Parochiani in diebus Dominicis; & in aliis feſtivis audiant Miſſam in propriis Parochiis, *cap. ut Dominicis* 2. ubi Innocent. Hoſtien. Abbas, Joann. Andr. & cæteri Interpretes *de Parochiis cap.* 2. *de pace*, *& treuga*, *can. ſi quis etiam de Conſecratione diſt.* 1. latè fundat Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. *num.* 4. 5. 6. *&* 7.

121 Cæterùm hoc non eſt præjudicium, quia quidquid ſit de jure communi, & antiquo, jam hodie ex conſuetudine recepta, poſſunt fideles in diebus Dominicis & in aliis feſtivis, etiam in majoribus ſolemnitatibus totius anni audire Miſſam extra Parochiam, nulla interveniente proprii Parochi licentia, dummodo in contemptum proprii Parochi id non efficiant, ſic docent communiter Doctores Suarez, Toletus, Azor. Sylveſter, Navarrus, Guttierr. Roſſella, Tabican. Calderinus, & Divus Antoninus, quos refert, & ſequitur Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *num.* 8. alios plures addunt Cenedo *collect. ad decretal.* 104. *num.* Diana *reſol. moral. part.* 10. *tract.* 13. *reſol.* 25. *& in coordin. part.* 3. *tract.* 3. *reſol.* 87. Leander *quæſt. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *diſp.* 1. *quæſt.* 2. Auguſt. Barboſa *in cap. ut Dominicis* 2. *num.* 2. *de Parochis*, *& de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 24. *num.* 18. *&* 19. *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. *&* 19. Caſtro Palao *in oper. moral. tract.* 32. *diſp. unica punct.* 16. *n.* 12. Etiam in Eccleſiis Regularium, non contempto proprio Parocho, ex Conſtitutione Leonis X. referunt Piaſec. *in prax. Epiſc. part.* 2. *cap.* 3. *n.* 22. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 24. *n.* 20. *& de offic. Parochi part.* 1. *c.* 11. *num.* 15. Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 11. Caſtro Palao *in oper. moral. part.* 4. *tract.* 22. *diſput. unica punct.* 16. *ſub num.* 12. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *lib.* 2. *cap.* 3. *n.* 17. *in fine*, Diana, & Leander *proximè citati*.

122 Undè licèt Parochi teneantur populum monere, ut frequenter ad ſuas Parochias, ſaltem diebus Dominicis, & majoribus feſtis accedant, *Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 24. *num.* 16. *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. Pignatel. *conſult.* 51. *num.* 24. *tom.* 1. Non tamen poſſunt Parochi compellere Parochianos Miſſas audire in ſuis Eccleſiis Parochialibus, Portol. *in addit. ad dub. Regul. verbo Miſſa num.* 1. *&* 2. Hieron. Roder. *in compend. quæſt. regul. reſol.* 109. *num.* 6. Auguſt. Barboſa *in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ num.* 31. *verſ. Unde*, *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. *&* 17. Diana *reſol. moral. part.* 10. *tract.* 13. *reſol.* 25. *& in coordinat. part.* 3. *tract.* 3. *reſol.* 87. *num.* 4.

123 Nec poteſt Epiſcopus conſtitutionem facere, qua præcipiat ſuis ſubditis, ut non audiant Miſſam niſi in propriis Parochiis, & excommunicationem eſſe nullam, & irritam, ſi fortè ſub ea id ipſum præcipiat, ut poſt Guttierr. Sylveſt. D. Anton. Novar. Suarez, Azor. & Medinam probat latè Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. *à num.* 12. quibus addendi ſunt Zerola *in prax. Epiſc. part.* 2. *verbo Miſſæ*, §. 6. Miranda *in lucerna Regul. verbo Miſſa*, *num.* 4. Auguſt. Barboſa *in cap.* 2. *numer.* 4. *de Parochiis*, *& de jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 33. *&* 34. *& in collect. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*, *n.* 31. *in fine*, *& de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 24. *n.* 17. *in fine*, *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *n.* 16. Caſtro Palao *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 22. *diſp. unica punct.* 16. *num.* 12. *verſ. Quinimo*, Diana *reſol. mor. part.* 10. *tract.* 13. *reſol.* 25. *& in coordinat. part.* 3. *tract.* 3. *reſol.* 87. Leander *quæſt. moral. tom.* 3. *tract.* 2. *diſput.* 1. *quæſt.* 21. Cenedo *collect. ad decretal.* 104. *num.* 1. *verſ. Secundum*.

Quibus non eſt derogatum per *Concil. Trident. ſeſſ.* 124
22. *de Sacrif. Miſſæ*, quia Concilium non præcipit, ſed utitur verbo Moneant, quod inducit conſilium, & non præceptum, & eſt verbum congruitatis, non verò neceſſitatis, ſic poſt Rodriguez, & Cherubin. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom.* 1. *cap.* 21. *num.* 12. quibus addendi ſunt Cenedo *collect. ad decret al.* 104. *n.* 2. Riccius *deciſ.* 152. *part.* 1. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. *n.* 8. *&* 16. Caſtro Palao *in oper. moral. part.* 4. *tract.* 22. *diſp. unica punct.* 16. *num.* 12. *in princ.* & alii innumerabiles citati ab Auguſtin. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 24. *num.* 17. *& in collect. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*, *num.* 31. *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 11. *num.* 14. *& in cap.* 2. *n.* 3. *de Parochiis* Diana *reſol. moral. part.* 10. *tract.* 13. *reſol.* 25. *& in coordin. part.* 3. *tract.* 3. *reſol.* 87. *n.* 4.

Nec inconveniens, quod ponderat Pignatel. ut po- 125
pulus rudis omittat audire publicationes vigiliarum, feſtorum, aliorumque hujuſmodi ad animarum curam pertinentium *conſult.* 177. *n.* 57. *verſ. Quo fit tom.* 1. eſt alicujus conſiderationis. Quia Epiſcopus poteſt cogere regulares, ut in Offertorio Miſſarum Conventualium, quæ Dominicis diebus in Monaſteriis celebrantur declarent fidelibus, quæ feſtivitates, & jejunia in illa hebdomada occurrant, ne ignorantia horum feſtorum, & jejuniorum præcepta Eccleſiaſtica à fidelibus tranſgrediantur. Fr. Emanuel *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 43. *art.* 7. ubi refert ita vidiſſe obſervari à quibuſdam Fratribus Ordinis Mendicantium Regni Portugalliæ in Diœceſi Elboren. Portel. *de dub. regul. verbo Epiſcopus num.* 7. Hieron. Roder. *in ſum. quæſt. regul. reſol.* 25. *ſub n.* 5. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 24. *n.* 21. *& de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 16. *n.* 26. *& in collect. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*, *n.* 32. *verſ. Poſſe*, *de jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 36. Caſtro Palao *in oper. moral. part.* 4. *tract.* 22. *diſp. unica puncto* 16. *num.* 12. *in fine*, Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 4. *verbo Feſti dies*, *num.* 5. Imò Regulares † ex 126
ſe in ſuis Eccleſiis non Parochialibus poſſunt populo feſta, & jejunia annunciare ad altare in celebratione Miſſarum, ut declaravit Sacra Congregatio Concilii ſub die 2. Julii 1610. ut atteſtantur Lezana *in ſumm. quæſt. regul. tom.* 1. *cap.* 12. *ſub num.* 41. *& tom.* 3. *verbo Feſti dies*, *num.* 5. Peyrinis *in Conſtit. ſui Ordin. Minor. tom.* 2. *Conſtit.* 7. *Pii V. num.* 13. *verſ. Ad primum*, Barboſa *de offic. Parochi part.* 1. *cap.* 16. *n.* 27. *& in collect. ad Concil. Trident. ſeſſ.* 22. *de Sacrif. Miſſæ*, *num.* 33. *& dec. Apoſtol.* 355. *n.* 3. Novarius *in lucerna Regul. verbo Feſtus*, *num.* 6. Et Parochiani † etiam ſi non teneantur 127
in propria Parochia Miſſam audire tenentur tamen, vel à Parocho, vel ab aliis, ex præcepto ſcire dies feſtos, jejunia, cæteraque neceſſaria, ut ea obſervent, aliàs peccabunt mortaliter, ut docent Navarr. *in manuali lat. cap.* 21. *numer.* 7. Guttierr. *Canonicar. quæſt. libr.* 1. *capit.* 30. *num.* 33. Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcept.* 1. *libr.* 2. *cap.* 3. *num.* 22.

Septimum eſt præjudicium, ſi Sacramenta recipian- 128
tur ab extraneo Parocho. Siquidem Sacramenta fidelibus miniſtrare proprium eſt Parochi Officium, & nullus mittere poteſt falcem in meſſem alienam, ſibique alienam uſurpare juriſdictionem, abſque licentia

centia Parochi, sub pœna excommunicationis ipso facto, Fermosin. *in cap. 1. quæst. 9. sub numer. quinto, de Sacra Unctione*, ut de Sacramento Pœnitentiæ tempore Quadragesimali, seu Paschali *probat text. in cap. Omnis utriusque sexus de Pœnitentiis*, Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. 2. libr. 1. cap. 5. num. 7. in fine*, Augustt. Barbosa *de offic. Parochi part. 2. c. 19. vers. Circa*, Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 33. disp. unica punct. 13.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 9. dif. 44. cum seq.* Fermosin. *loco proximè citato*, de Sacramento Eucharistiæ, præterquam in casu extremæ necessitatis *Clement. Religiosi de Privileg.* idem Barbosa *de officio Parochi part. 2. cap. 20. num. 3. & 7.* Fagundez *de Præcept. Eccles. Præcept. 3. lib. 3. cap. 1. & 2.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 21. disp. unica punct. 17.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 7. dif. 46. & 47.* de Sacramento Extremæ Unctionis *Clement. dudum, de sepultur. Clement. 1. de Privileg.* idem Barbosa *de offic. Parochi part. 3. cap. 22. num. 1. 2. & 3.* Fermosin. *in cap. 1. quæst. 9. num. 4. 5. & 6. de Sacra Unctione*, Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 26. disp. unica punct. 7.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 10. dif. 6.*

129 Cæterùm accipiens Bullam Cruciatæ, secundùm veriorem sententiam, habet facultatem à Summo Pontifice eligendi Sacerdotem, ut possit ab ipso fine licentia Parochi accipere hæc tria Sacramenta, Pœnitentiam, & Eucharistiam, & Extremam Unctionem, Diana *in coordinat. resolut. moral. tom. 4. tract. 2. resol. 46. num. 4. & resol. 57. num. 4. & latius tract. 3. resol. 123.* Castr. Palaus *in oper. moral. part. 4. tract. 21. disp. unica punct. 18. num. 4. in fine, & tract. 23. disp. unica punct. 14. num. 5. & tract. 25. disp. unica punct. 6. num. 18.*

130 Et ex privilegiis Nicolai V. Sixti IV. & Leonis X. possunt Religiosi Minores administrare sæcularibus Sacramentum Eucharistiæ absque licentia Parochi, & Minimi ex Privilegio Julii II. & omnes Mendicantes, & eorum privilegia communicantes, ex Pio V. & Religiosi Societatis Jesu ex duabus Bullis Pauli III. annorum 1545. & 1549. præterquam in Festo Paschatis Resurrectionis Dominicæ, tempore scilicet quo ex præcepto Ecclesiæ tenentur sæculares communicare, Miranda *in manuali tom. 1. quæst. 42. art. 1.* Rodriguez *quæst. regul. tom. 1. quæst. 56. art. 3.* Lezana *in summa quæst. regul. tom. 1. capit. 21. num. 8.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 21. disput. unica punct. 19. num. 1.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 7. dif. 47. numer. 3.* Fagundez *de Præcept. Eccles. Præcept. 3. lib. 3. cap. 2. num. 16.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. regul. resolut. 127. num. 3.* Tambur. *de jure Abbat. tom. 2. disput. 5. quæst. 3.* Portell. *de dub. regul. verbo Sacramentorum administratio, num. 8.* Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 2. quæst. 25. num. 2.* Augustin. Barbosa *de officio Parochi part. 2. cap. 20. num. 8.* Et etiam in ipso die Paschatis Resurrectionis Dominicæ possunt secundùm veriorem sententiam, omnibus illis communionem concedere, qui præcepto communionis Paschalis satisfecerunt, vel intentionem habent sequentibus diebus satisfaciendi, ut docent Doctores proximè laudati, Miranda *art. 2.* Emanuel. Rodriguez *art. 3.* Lezana *num. 8. vers. Qui autem*, Castro Palao *num. 2. & 3.* Villalobos *num. 4.* Fagundez *numer. 17. & 18.* Hieron. Roder. *numer. 5.* Tamburin. *num. 3.* Barbosa *num. 10.* Diana *resolut. moral. in coordinat. resol. 57.* Leander multis citatis *quæst. moral. tom. 2. tractat. 7. disput. 3. quæst. 20.*

131 Et ex privilegiis Nicolai V. & Sixti IV. Religiosi Minores, & qui cum ipsis communicant in privilegiis, existentes in Diœcesibus, ubi sunt approbati possunt omnium sæcularium quamtumcumque Diœcesum confessiones audire, & Carmelitæ ex Urbano IV. & Religiosi Societatis Jesu ex Bullis Pauli III. & Gregorii XIII. *& probatur ex Concil. Trid. sess. 23. de reformat. cap. 15.* Emanuel Rodriguez *in compend. quæst. regul. tom. 1. quæst. 64. art. 4.* Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. quæst. 44. art. 14. conclus. 2.* Lezana *tomo 1. in summa quæst. regul. cap. 19. num. 11.* Fagundez *de Præcept. Eccles. Præcept. 1. libr. 1. cap. 5.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 23. disput. unica punct.*

14. *a num. 6.* Villalobos *in summa part. 1. tract. 9. diff. 49. numer. 7.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 2. disp. 6. quæst. 13.* Augustin. Barbosa *de offic. Parochi part. 2. capit. 19. numer. 22. & 23. & decision. Apostol. 169. numer. 11.*

Sacramentum Extremæ Unctionis non possunt Sa- 132
cerdotes Regulares, ministrare, sine licentia Parochi sub pœna excommunicationis latæ sententiæ *Clement. 1. de Privileg.* Augustt. Barbosa plures laudat *de potest. Episc. part. 3. alleg. 50. num. 96. & de offic. Parochi part. 2. cap. 22. num. 3.* Fermosin. *in capit. 1. quæst. 9. n. 12. de Sacra Unctione*, Leander. *quæst. moral. part. 1. tract. 4. disp. 4. quæst. 2.* Nisi in causa necessitatis absente Parocho, nam tunc id facere possunt, quia præsumitur adesse consensus Papæ, Episcopi, aut Parochi, ut ex Soto, & Sylvestro docent Lezana *in sum. quæst. regul. tom. 1. cap. 21. num. 10.* Miranda *in manu. Prælator. tom. 1. quæst. 49. art. 1.* Tambur. *de jure Abbat. tom. 2. disput. 7. quæst. 2.* Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 4. num. 9.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 10. dif. 6. numer. 3.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 26. punct. 7. num. 5.* Diana *in coordinat. resolut. moral. part. 2. tract. 4. resolut. 25. num. 3. & resolut. 29. & part. 3. tract. 1. resol. 59. num. 5. 6. & 7.* Fermosinus *in cap. 1. quæst. 9. num. 10. 11. & 13. de Sacra Unctione.* Augustin. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 50. num. 96. in fine, & de offic. Parochi part. 2. cap. 22. num. 6. in fine*, Leander *quæst. moral. part. 1. tract. 4. disp. 4. quæst. 3.*

Et idem dico de Communione per viaticum in ar- 133
ticulo mortis, quam Religiosi facere non possunt, Suarez *de Relig. tom. 4. tract. 10. lib. 9. cap. 3. num. 13.* Villalobos *in sum. part. 1. tract. 7. dif. 47. num. 7.* Fagundez *de Præcept. Eccles. Præcept. 1. libr. 2. cap. 3. n. 19.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 31. disput. unica punct. 19. n. 1. & 8.* Leander *quæst. moral. tom. 2. tract. 7. disp. 3. quæst. 22.* Nisi in casu necessitatis, stante periculo decedendi sine viatico, nisi ipsi Religiosi administrent, nam stante ea necessitate, absente Parocho, possunt Religiosi Sacramentum Eucharistiæ tamquam viaticum fidelibus ministrare, quia tunc præsumitur Parochorum licentia, sic Rodrig. *quæst. regul. tom. 1. quæst. 56. art. 5.* Suarez *tom. 3. part. 3. disp. 72. sect. 2. in fine, & tom. 4. de relig. tract. 10. libr. 9. cap. 3. à n. 11.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom. 1. cap. 21. num. 8. in fine*, Fagundez *de Præcept. Eccles. Præcept. 3. lib. 3. cap. 2. num. 19. & 20.* Villalobos *in summ. part. 1. tract. 7. dif. 47. num. 7.* Castro Palao *in oper. moral. part. 4. tract. 21. disput. unica punct. 19. num. 8.* Diana *resolut. moral. part. 5. tract. 3. resol. 51. & part. 9. tract. 9. resolut. 64. aliàs 63. & in coordinat. part. 2. tract. 2. resol. 61. & 62.* Leander *quæst. moral. 2. tract. 7. disp. 3. quæst. 23.*

Supradicta præjudicia procedunt in Ecclesiis sæcu- 134
laribus. Nam regulares habent privilegia de aliis Ecclesiis Regularium non ædificandis propè illas intra certos fines, Genuens. *in pract. Eccles. quæst. 197. in fine*, & notatum est *suprà num. 115.*

Ordo Cistercienſis ex concessione Urbani IV. apud 135
Compend. Cistercien. *verbo Ædificare §. fin.* habet privilegium, ut nulla ædificia construi possint infrà unum milliare ab Abbatiis, & locis Ordinis Cistercien. sub pœna excommunicationis, Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib. 2. cap. 12. num. 73.* Lezana *in sum. quæst. regular. tom. 4. verbo Monasteria, num. 19. vers. Item ex concessione.*

Ordo Carthusiensis ex Innocentio IV. habet privi- 136
legium *apud Compend. Mendicant. verbo Ædificare in fine*, ut infrà dimidiam leucam à terminis possessionum illius nec ædificare, nec possessiones acquirere licet, Portell. *de dub. Regul. verbo Monasterium, num. 1.* Hieron. Roder. *in compend. quæst. regul. resol. 55. numer. 5.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 3. disp. 5. quæst. 5. num. 4. & 5.* Miranda *in manu. Prælat. tom. 1. quæst. 33. art. 4. concl. 1.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom. 4. verbo Monasteria, num. 19. vers. Ex privilegio*, Augustt. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr. 2. cap. 12. num. 74.*

Fratres Minores habent privilegium ex Clemen- 137
te IV. confirmatum per Julium II. quo Mendicantes prohibentur ædificare de novo propè domus jam

conſtructas illorum, niſi infrà ſpatium terçentum cannarum per aerem menſurandarum, ubi aliàs rectè menſurari loci diſpoſitio non permittit, *compend. Religioſ. Mendicant. verbo Ædificare, numer.* 1. *&* 9. Portell. *de dub. Regul. verbo Monaſterium, n.* 1. Joan. de Cruce *de privileg. Regul. libr.* 2. *cap.* 9. *concluſ.* 3. Lezana *in ſum. quæſt. Regul. tom.* 4. *verbo Monaſteria, num.* 19. *in princ.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 26. *numer.* 6. *& de jure Eccleſ. univ. libr.* 3. *cap.* 12. *num.* 72. Pat. Bruno *de privileg. Reg. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 6. *præpoſit.* 13. relatus à Diana *reſol. moral. in coordin. part.* 7. *tr. ct.* 1. *reſol.* 40. *num.* 12.

138 Fratres Prædicatores, & Carmelitæ habent privilegium ex Clemente IV. Confirmatum per Sixtum IV. Quòd non ſolum Fratres Mendicantes, verùm etiam alii quicumque Religioſi, & Eccleſiaſticæ perſonæ utriuſque ſexus propè domus illorum novas Eccleſias, & loca conſtruere, vel alia de novo recipere, & habere non poſſint infra ſpatium centum quadraginta cannarum per aerem numerandarum, vel aliàs per terram ubi commodè menſurari non poſſit. Et ſi quis cujuſvis conditionis, vel ſtatus aliter agere præſumpſerit, tàm ipſe, quàm auxilium, & favorem præſtantes ipſo facto incurrant ſententiam excommunicationis, & nihilominus cuncta, & ſingula ab eis facta pro infectis habeantur, *Compend. privileg. Regul. verbo Ædificare, n.* 19. Rodrig. *quæſt. regul. tom.* 2. *quæſt.* 49. *art.* 5. *verſ. Quo privilegio, & in collect. privileg. Regul. fol.* 209. *ſub num.* 79. Miranda *tom.* 1. *quæſt. regul.* 33. *art.* 4. *concluſ.* 3. Portell. *de dub. Regul. verbo Monaſterium, num.* 3. Auguſtin. Barboſa *de jure Eccleſ. univerſ. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 76. Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 4. *verbo Monaſteria, num.* 19. *verſ. Inſuper, & tom.* 5. *part.* 2. *ſub num.* 79. *fol.* 519. Rota apud Rojas *deciſ.* 327. *n.* 1. *& deciſ.* 356. *in princ.* & apud Dianam *reſol. moral. in coordin. tom.* 8. *deciſ.* 62. *in princ. & deciſ.* 75. *in princ.* Mantica *deciſ.* 163. *ſub num.* 1.

139 Quælibet iſtarum cannarum debet obtinere longitudinem octo palmorum non obſtante varia locorum conſuetudine, Miranda *quæſt. regul. tom.* 1. *quæſt.* 33. *art.* 4. *concluſ.* 1. Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. univ. libr.* 2. *cap.* 12. *n.* 75. Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 4. *verbo Monaſteria, num.* 19. *verſic. Primò.*

140 Quæ quidem privilegia Fratrum Prædicatorum, & Carmelitarum communicata, & principaliter conceſſa fuerunt Patribus Theatinis à Clemente VII. Et aliis Summis Pontificibus, Rota apud Rojas *dec.* 317. *num.* 2. *& deciſ.* 356. *num.* 1. & apud Dianam *reſol. moral. in coordinat. tom.* 8. *deciſ.* 62. *verſ. Præfatum, & latè deciſ.* 75. *verſ. Quod quidem*, Peregrin. *in compend. privilegior. Clericor. Regul. verbo Ædificare* §. 1. relatus à Diana *reſolut. moral. in coordinat. part.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 20. *num.* 13.

141 Et privilegio Clementis IV. *de quo ſuprà n.* 138. gaudent alii Mendicantes habentes communicationem cum privilegiis Mendicantium, Auguſtinus Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 72. *in fine*, Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 3. *quæſt.* 3. *n.* 3. Campanile *in diver. jur. canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 81. Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 4. *verbo Monaſteria, n.* 20. *verſ. Tertio nota*, Rojas *dec.* 327. *num.* 3. Diana *reſol. moral. in coordinat. deciſ.* 62. *verſ. Non obſtat, quod dicta communicatio*, Larrea *deciſ.* 97. *num.* 19.

142 Aliqui putant privilegium conceſſum ſuper diſtantia 300. aut 440. cannarum non eſſe in uſu in Civitatibus magnis, dum in illis valent plura Monaſteria Mendicantium vivere ob affluentiam eleemoſynarum, Sorbol. *in compend. privileg. regul. verbo Ædificare in annotat. verſ. Quoad diſpoſitionem*, Rojas *deciſ.* 337. *n.* 4. *& deciſ.* 356. *num.* 4. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *diſp.* 5. *quæſt.* 3. *ſub n.* 2. Diana *reſol. moral. in coordin. tom.* 8. *deciſ.* 62. *verſ. Minus obſtat*, Pat. Brun. *de privileg. regul. part.* 1. *tract.* 4. *cap.* 6. *præpoſit.* 13. relatus ab eodem Diana *reſol. moral. in coordin. part.* 7. *tract.* 1. *reſolut.* 29. *n.* 13. Peyrinis *in formul. regul. in fine*, *n.* 3. *fol.* 524. *& tom.* 1. *privileg. Minimor. in conſtit.* 7. *Julii II.* §. 1. *num.* 1. Auguſtin. Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 2. *allegat.* 26. *ſub num.* 6.

143 Cæterùm reſpectu diſtantiæ 300. cannarum verum eſt, quòd dictum privilegium non eſt in uſu in Civitatibus magnis, Rojas *deciſ.* 356. *n.* 6. at reſpectu diſtantiæ 140. cannarum, hujuſmodi privilegium eſt in uſu in Civitatibus magnis, Confector. *in libr. de privileg. Mendicant. tit.* 3. *cap.* 3. Campanile *in diver. jur. Canon. rubr.* 12. *cap.* 13. *num.* 28. *verſ. Sorbus autem, & verſ. Attamen*, Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *quæſt.* 33. *art.* 3. Auguſtin. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 10. Rojas *deciſ.* 327. *num.* 5. *& deciſ.* 356. *à numer.* 8. Diana *reſol. mor.al. in coordinat. part.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 20. *à num.* 13. *& part.* 8. *deciſ.* 62. *verſ. Attamen, & deciſ.* 75. *verſic. Poſtremo non obſtat*, & experientia Romæ didici, quòd quando Regulares reclamant prædicta privilegia oſtendentes, de ea re audiuntur, Lezana *in ſum. quæſt. regul. verbo Monaſteria, n.* 20. *verſ. Notandum ſecundò.* Et Patres Theatini, quoties caſus evenit, hujuſmodi privilegio tàm in judicio, quàm extra uſi fuerunt, & pro ejus obſervantia tres obtinuerunt deciſiones Rotæ, Januenſis privilegiorum, primam 24. Januarii 1647. Secundam 24. Januarii 1648. Tertiam 28. Junii 1649. quas referunt Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Epiſc. & Regul. part.* 1. *tit. in quibus Regulares ſubdantur Epiſcopus, n.* 18. *verſ. Debent*, Farinac. *deciſ.* 676. *num.* 11. *part.* 1. *recent.* Rubeus *dec.* 87. *part.* 4. *recent.* Rojas *deciſ.* 327. *&* 356. Diana *reſol. moral. in coordin. part.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 20. *n.* 14. *&* 15. *& part.* 8. *deciſ.* 62. *verſic. Sed quod ceſſat, & deciſ.* 75. *verſ. Tertio quia*. Hacque de re emanavit declaratio Sacræ Congregatiouis Cardinalium in controverſia inter Fratres Ordinis Sancti Dominici, & Fratres Sancti Auguſtini Congregationis Lombardiæ ex una, & Fratres Carmelitas Deſcalceatos Saonen. ex altera die 14. Decembris 1635. quam extensè referunt Auguſtin. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 1. *alleg.* 26. *n.* 6. *verſ. Hac de re*. Pignatell. *conſult.* 177. *n.* 22. *in fine tom.* 1. Quibus additur Rota in Januen. Domorum 20. Decembris 1610. coram Patriarca Manzanedo, in qua fuit dictum, Regulares conſtruentes ſemel domum intra 140. cannas à Monaſteriis, & domibus aliorum Regularium, ipſis ſcientibus, & patientibus, acquirere quaſi poſſeſſionem contra illud jus generale, quod habent Religioſi prohibendi, ne intra 140. cannas ab eorum domibus Monaſteria conſtruantur, referunt Ferentil. ad Burat. *dec.* 691. *num.* 14. Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 2. *allegat.* 26. *n.* 6. *verſ. Adde*.

Alii exiſtimant, prædictum privilegium diſtantiæ 144
140. cannarum eſſe revocatum per conſtitutiones noviſſimas Clementis VIII. la 99. Gregorii XV. la 31. Urbani VIII. la 25. Rojas *deciſ.* 356. *num.* 5. quas conſtitutiones referunt Auguſtin. Barboſa *in collect. ad Concil. Trid. ſeſſ.* 25. *de Regularib. cap.* 3. *n.* 34. *& de jure Eccleſ. univ. libr.* 2. *cap.* 12. *num.* 7. *&* 15. *& de poteſt. Epiſc. part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 7. *& deciſ. Apoſtol.* 503. *n.* 1. *&* 15. Lezana *in ſum. quæſt. regul. tom.* 1. *cap.* 9. *n.* 34. *&* 35. *& tom.* 3. *verbo Epiſcopus, num.* 3. *& tom.* 4. *verbo Monaſteria, num.* 2. 4. *&* 17. Paſqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Epiſc. & Regul. tit. Convent. nova fundat. num.* 399. 400. *&* 401. Diana *reſol. moral. in coordinat. part.* 7. *tract.* 1. *reſol.* 20. *à num.* 1. *ad* 6. Pignatell. *conſult.* 177. *à n.* 1. *tom.* 1. Sed verum non eſt, quòd hujuſmodi privilegium diſtantiæ 140. cannarum ſit per dictas conſtitutiones revocatum. Quia in dictis conſtitutionibus Clementis VIII. Gregorii XV. & Urbani VIII. nulla fit mentio, nec verbum quoddam de dicta diſtantia 140. cannarum, ſic Rota apud Rojas *deciſ.* 327. *num.* 10. *& deciſ.* 356. *num.* 12. *verſ. Nec ſubſiſtit*, & apud Dianam *reſol. moral. in coordin. tom.* 8. *deciſ.* 62. *verſic. Nec eſt dicendum, & deciſ.* 75. *verſic. Præterea non ſubſiſtit*.

Sed prædictum privilegium diſtantiæ 140. cannarum 145
non procedit in Patribus Societatis Jeſu, qui habent privilegium, ut poſſint ædificare intra 140. cannas prope alios Conventus, ex Pio IV. Et licèt fuerit revocatum per Pium V. fuit tamen revalidatum à Gregorio XIII. conſtitutione 39. Incipiente Salvatoris Domini Noſtri Jeſu Chriſti, in Bullario Cherubini *tom.* 2. *fol.* 406. *col.* 2. ut habetur in compendio privilegiorum Societatis Jeſu *verbo Ædificium* §. 3. & docent Sorbus *in compend. privileg. Mendicant. verbo Ædificare*, §. *confirmata*

firmata est, Portell. *de dub. Regul. verbo Monasterium*, *num.* 3. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 3. *n.* 1. *&* 6. Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 41. *num.* 195. *& libr.* 2. *cap.* 12. *num.* 77. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Monasteria*, *n.* 19. *vers. Jesuitæ*, *& num.* 20. *vers. Illud tamen*, Diana *resol. moral. in coordinat. part.* 7. *tract.* 1. *resol.* 20. *sub num.* 12.

146 Eodemque privilegio gaudent Patres Theatini, ut docet Peregrin. quem refert, & sequitur Diana *resol. moral. in coordin. part.* 7. *tract.* 1. *resol.* 20. *n.* 13. Item, & Minimi ex privilegio Julii II. apud Peirinis *tom.* 1. *in constit.* 7. *Julii II.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Monasterio*, *n.* 16. *vers. Item Minimi*, *& num.* 20. *vers. Quod idem*. Item Fratres Carmelitæ Discalceati ex Gregorio XV. apud Ildefons. à Jesu Maria *in privilegiis Fratrum Discalceatorum Beatæ Mariæ de Monte Carmelo fol.* 304. August. Barbosa *decis. Apost.* 367. *num.* 16. qui licèt addat respectu Fratrum Carmelitarum Discalceatorum, hujusmodi licentiam, quæ nondum effectum est sortita, revocasse Urbanum VIII. dicta constitutione 25. Incip. Romanus Pontifex 28. Augusti 1624. & meminere Joan. Mari. Novarium *in lucerna Carmelitarum*, *verbo Carmelitæ*, *num.* 11. Tamen quod attinet ad revocationem dictæ Constitutionis Gregorii XV. nullum verbum legitur in constitutione prædicta Urbani VIII. de distantia cannarum, ut in ea est videre, quam referunt Doctores citati *num.* 144.

147 Monasterium, & Ecclesia Beatæ Mariæ de Monserrato in Cathalonia habet privilegium Urbani VIII. in forma Brevis sub die 7. Junii 1630. per quod prohibet, ne quis alia Mendicantium Monasteria, Domus, seu Conventus, aut alia Regularia loca, etiam vigore, seu prætextu quorumque privilegiorum per tres leucas circum circa Monasterii, & Ecclesiæ, Sanctæ Mariæ de Monserrato, sine expressa Abbatis, & Monachorum prædicti Monasterii pro tempore existentium licentia, construat, fundet, aut alias quomodolibet erigat, vel instituat, refert Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 3. *num.* 8. & ex eo August. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 2. *cap.* 12. *num.* 77. *in fine*, remissivè Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Monasteria*, *num.* 20. *in fine*.

148 Est tamen advertendum, quòd privilegia distantiæ 140. cannarum loquuntur tantùm de nova erectione, & ædificatione novarum Ecclesiarum, & novorum Monasteriorum, non autem de ampliatione jam erectorum, Rota apud Manticam *decis.* 163. Rojas *decis.* 327. *n.* 1. *in fine*. Adeò quòd si sit Ecclesia antiqua, & nova fiat, non potest dici Ecclesiæ novæ constructio, sed potius veteris ampliatio, quia novum non dicitur, quod antea fuit, sic Mantica *decis.* 163. *num.* 4. *&* 5. & non est nomen Ecclesiæ erectio, sed prioris translatio, sic Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. tit. Convent. nova fundatione quæst.* 1. *n.* 409. Quidquid reclamet Pignatel. *consult* 177. *numer.* 24. *tom.* 1. Nam Doctores ab eo citati tale non dicunt, & Bordonus stat pro nostra opinione *var. part.* 3. *resol.* 136. *num.* 21. *&* 22.

149 Sicuti dicitur de licentia Episcopi, quæ requiritur in fundatione, & constructione novi Monasterii Religiosorum ex ordinibus approbatis jam à Sede Apostolica, ut ego probavi *decis.* 42. *num.* 12. *part.* 2. Pignatellus *consult.* 177. *à num.* 1. necessaria non est pro ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, quia additamentum dijudicatur, sic ut antiqua Ecclesia, aut antiquum Monasterium, cui additur, & jura requirentia solemnitates, & licentias procedunt in erectione, & constructione Ecclesiarum, & Monasteriorum, non autem in ampliatione jam erectorum, *cap. fin. de concess. præbend. in* 6. *c.* 1. *de excess. Prælat. in* 6. sic Rodrig. *quæst. regul. tom.* 1. *quæst.* 49. *art.* 9. Alter Rodrig. *in compend. resol.* 55. *n.* 10. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Monasteria*, *numer.* 34. Tamburin. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 1. *num.* 9. Mantica *decis.* 131. *tota*. Suar. *de censur. disp.* 23. *sect.* 5. *num.* 33. August. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 2. *cap.* 12. *num.* 6. *in fine*, *& de potest. Episcopi part.* 2. *alleg.* 26. *num.* 9. *in fine*. Donat. *in praxi regul. tract.* 1. *quæst.* 23. *num.* 1. Ventriglia *in praxi adnotat.* 18. *n.* 24. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 1. *dub.* 10. *n.* 3. Lauretus de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. quæst.* 2. *n.* 411. ubi Pasqualig. *num.* 412. Pignatell. *consultat.* 177. *num.* 15. *& num.* 22. Ubi dicit hæc magni ponderis esse viderique vera, præsertim si in prima fundatione obtenta fuerit utraque licentia.

Sicuti etiam dicitur, de licentia Episcopi, quæ re- 150
quiritur in mutatione, seu translatione Monasterii de uno loco in alium, ut ego cum aliis dixi *decis.* 42. *n.* 14. *part.* 2. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 34. *& tom.* 4. *verbo Monasteria*, *num.* 32. Tusch. *pract. conclus. littera M. concl.* 195. *à num.* 1. Larrea *decis.* 97. *à num.* 15. *& plures laudat. n.* 24. *&* 25. Laurer. de Franchis *controv. inter Episc. & Regul. tit. Convent. nova fundat. quæst.* 1. *num.* 403. ubi Pasqualigus alios addit *num.* 404. Diana *resol. moral. in coordin. part.* 7. *tract.* 1. *resol.* 21. *num.* 1. Procedit, ut non possit mutari Monasterium de uno Oppido, aut Civitate ad aliam sine licentia Episcopi, at verò intra eamdem Civitatem, & oppidum benè potest Monasterium mutari, & transferri sine licentia Episcopi ratione privilegiorum, quæ regulares habent pro hujusmodi mutatione, & translatione, ex Clemente IV. & Sixto IV. minores, ex eodem Sixto IV. Prædicatores, ex Julio II. Minimi, ex Pio II. Benedictini Vallisoletani, ex Sixto V. Benedictini Portugaliæ, & illis uti possunt communicantes in Privilegiis, quibus non derogatur per Constitutiones Clementis VIII. Gregorii XV. & Urbani VIII. suprà relatas *n.* 144. nec per Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de regular. cap.* 3. sic tradunt Miranda *in manu. Prælat. tom.* 1. *qu.* 33. *art.* 2. *concl.* 2. Rodrig. *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 49. *art.* 4. *&* 9. Alter Rodrig. *in compend. quæst. regul. resol.* 55. *n.* 4. Portell. *in dub. regul. verbo Monasterium*, *n.* 7. *& in addit. eodem verbo num.* 3. Diana *resol. moral. in coordin. part.* 7. *tract.* 1. *resol.* 21. *num.* 2. Bordon. *decis. miscel.* 125. *vers. Requiri*, Antonel. *de regi. Eccles. lib.* 7. *cap.* 1. *num.* 6. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 35. *in fine & tom.* 4. *verbo Monasteria*, *n.* 32. *vers. Nihilominus*, *& num.* 33. 37. 38. 39. 40. *&* 46. *vers. ego verò*, August. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 2. *cap.* 12. *vers. nec requirit*, *& num.* 69. 70. *&* 71. *de potest. Episc. part.* 2. *allegat.* 26. *num.* 8. Novari *nova jur. Pontif. conclus.* 2. Baron. *in annotat. ad singul.* 12. *n.* 11. Tambur. *de jure Abbat. tom.* 3. *disp.* 5. *quæst.* 4. *num.* 2. *&* 3. Novar. *tit. de Monaster. ædificat. super Bulla Urbani VIII. n.* 5. Bordon. *var. part.* 3. *resol.* 136. *num.* 21. *&* 22. Tondut. *quæst. benef. cap.* 13. *num.* 7. Cespedes *de exempt. regul. cap.* 1. *dub.* 7. *num.* 2. Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul part.* 1. *tit. in quibus regulares subdantur Episcopis*, *n.* 18. *vers. quia tamen*, *& tit. Convent. nova fundat. quæst.* 2. *n.* 404. Peyrinis *tom.* 2. *privileg. minim. in constit.* 6. *Gregorii XV. & tom.* 3. *capit.* 11. *numer.* 18. quidquid dicat Donat. *in prax. regul. tom.* 1. *de Monaster. tract.* 1. *quæst.* 26. *n.* 6. & contrarium decisum referat Laurent. *decis.* 97.

Verum est, quòd Doctores limitant dicta *num.* 149. 151
& 150. si ratione ampliationis inferatur alicui præjudicium, quia scilicet non servaretur debita distantia concessa per privilegia, aut alio modo, nam tunc est censenda prohibita prædicta ampliatio Monasterii, quia esset ita qualificata, ut excederet facultatem simplicem ampliandi, sic Thesaur. *in prax. Eccles. verbo Religiosas domos*, *cap.* 1. *in fine*, Ventriglia *in praxi adnotat.* 28. *n.* 24. Pignatell. *consult.* 177. *num.* 26. *tom.* 1. Pasqualig. ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. Convent. nova fundat. quæst.* 2. *num.* 413. & idem quando mutatio, & translatio Ecclesiæ, Monasterii de uno loco ad alium intra eamdem Civitatem, & Oppidum est præjudicialis aliis Ecclesiis, aut Monasteriis, ratione majoris propinquitatis, nam tunc etiam censetur prohibita, Rodriguez *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 49. *art.* 9. Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 1. *cap.* 9. *num.* 35. *in fine*, *& tom.* 4. *Verbo Monasteria*, *num.* 33. *vers. Si tamen*, Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part.* 1. *tit. in quibus regulares subdantur Episcopis*, *num.* 18. *vers. Quia tamen in fine*, *& tit. Convent. nova fundat. quæst.* 1. *n.* 410. abundè Pignatel. *consult.* 177. *num.* 16. *&* 22. *tom.* 1. Donat. *in prax. regul. tom.* 1. *de Monast. tract.* 1. *quæst.* 26. *à num.* 6.

152 Sed hæc limitatio intelligenda est, ut non quodlibet præjudicium sufficiat in ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii, & in mutatione, & translatione ejusdem de uno loco ad alium intra eamdem Civitatem, & Oppidum, ut sentit Lezana *tom. 4. in sum. quæst. regul. Verbo Monasteria, n. 33.* ibi: *Aut alterius causæ*, quia illud est per accidens, & non fit diminutio eleemosynarum, & sic non attenditur, Doctè ait Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. p.rt. 1. tit. Convent. nova fundat. quæst. 1. num. 407.* Sed solùm quando præjudicium est ratione majoris propinquitatis ad alias Ecclesias, aut ad alia Monasteria, ob non servatam distantiam 140. cannarum, Rodrig. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 49. art. 9.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom. 1. cap. 9. num. 35. in fine*, Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episc. & Regul. part. 1. tit. in quibus Regulares subdantur Episcopis num. 18. vers. Quia tamen in fine, & tit. Convent. nova fundat. qu. 1. num. 410.* Larrea *decis. 97. num. 27. in fine*.

153 Et quamvis limitatio tradita *num. 151.* esset absolutè vera, absque subintelligentia relata *n. 152.* Rector Parochialis non potest contradicere, quia omnia jura Parochialia sunt ei in prima Ecclesiæ erectione reservata, Mantica *decis. 131. num. 5. vers. Neque*, Luca *libr. 12. cap. 3. de Paracho, & Parochiis discurso 29.* & limitatio non adaptatur Religioni Societatis Jesu. Tum quia Societas Jesu habet privilegium ut possit ædificare intra 140. cannas propè alios Conventus, *ut est dictum suprà num. 145.* & idem est in aliis Religionibus simile privilegium habentibus, *ut suprà num. 146.* Tum quia in Collegiis Societatis Jesu nullus non Religiosus ex eisdem sepelitur, nisi rarò, nec eleemosynæ pro missis, & aliis officiis admittuntur, *ut dixi suprà num. 112.*

154 Sed quid in reædificatione, an Monasterium possit reædificari sine consensu Episcopi, & solemnitate Decretorum Summorum Pontificum? Communis est distinctio, quòd si Monasterium non sit totum dirutum, non requiritur in ejus reædificatione licentia Episcopi, & solemnitas Decretorum Summorum Pontificum; si autem Monasterium sit in totum dirutum, requiritur in ejus reædificatione licentia Episcopi; & solemnitas Decretorum Pontificum, quia tunc est nova ædificatio. Et dicitur Monasterium in totum dirutum, quando ita est funditus eversum, ut neque remaneant fundamenta, sic *gloss. in can. de Monachis 18. quæst. 2.* Afflictis *dec. 392. num. 14.* ubi Ursillis *num. 3. & 4.* Boer. *decis. 44. num. 4. & 5.* Gratian. *discept. forens. cap. 432. à num. 6. tom. 3.* Magon *dec. Lucen. 19. num. 10.* Aponte *de potest. Proreg. tit. 2. de abundat. Civit. num. 19. & 20.* Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr. 2. cap. 2. n. 46. & 49. & cap. 12. sub n. 78.* Pellicton *illust. quæst. 26.* Baronius *in annotat. ad singul. 12. num. 5.* Novarius *in pragmat. 2. collect. 2. num. 2. 3. & 4. de ædificiis prohibitis*, alter Novarius *in sum. bullar. part. 1. tit. de Monast. ædif. in 9. limit.* Cespedes *de exempt. regul. cap. 1. dub. 10. num. 1.* Donat. *in praxi rer. regul. part. 2. tit. 1. de ædif. Monast. quæst. 23.* Pignatel. *consult. 177. n. 23. tom. 1. num. 1.* Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controvers. int. Episcop. & Regul. part. 1. tit. Convent. nova fundatione num. 489.*

155 Et quamvis hæc distinctio communis sit, inquit verum Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 1. titul. Convent. nova fundat. num. 490.* non tam considerandum esse Monasterium secundùm materiale fabricæ, sed secundùm formale habitationis Religiosorum, & parum videtur referre ad ea, si cæteris potest provenire præjudicium, quòd Monasterium sit, vel non sit in totum dirutum, cum fieri possit, quòd sit in totum dirutum, & tamen religiosi ibi degentes retineant sua jura habitandi, & administrandi Sacramenta, ut si ratione belli in totum dirueretur Monasterium. Et ideo concludit, quòd si ex totali dirutione Monasterii amiserunt Religiosi sua jura habitandi, Sacramenta ministrandi, & alias Ecclesiasticas functiones exercendi, non possunt recuperare Monasterium sine consensu Episcopi, & cæteris solemnitatibus, quia esset nova constructio: si autem non amiserunt, possunt religiosi sine solemnitatibus reædificare Monasterium, quia sicuti retinent jus ad habitandum, ita etiam ad erigendum dirutum Monasterium.

Et an licentia Episcopi sit necessaria, quando Re- 156
gulares, qui sponte dimiserunt Monasterium volunt illud reassumere? quia iste casus rarò contingit, videndi sunt Rodriguez *tom. 2. quæst. regul. quæst. 49. art. 9.* Miranda *tom. 1. in manu. Prælat. quæst. 33. art. 5. concl. 1.* Peirinis *de privileg. ad constit. 6. Gregor. XV. n. 2.* Cherubin. *in compend. Bullar. constitut. 99. Clement. VIII. schol. 2.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom. 4. Verbo Monasteria, num. 46.* Cespedes *de exempt. regul. c. 1. dub. 13.* ad quem se refert Baron. *de citat. tom. 3. in annotat. ad singul. 13. num. 6.* Donat. *in praxi rer. regul. part. 2. tit. de Monast. ædifican. quæst. 39. n. 6.* Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 1. tit. Convent. nova fundat. num. 491. 492. & 493.*

An etiam licentia Episcopi sit necessaria pro ædifi- 157
cando Monasterio in loco exempto? videndi sunt Prætis *de jurisdict. Episc. cap. 1. n. 3. 4. & 7.* Cochier. *de jurisd. ordin. in exempt. part. 1. quæst. 36. n. 1. & part. 2. qu. 45. num. 36.* Cespedes *de exempt. regul. cap. 1. dub. 17. num. 2.* Novar. *in pract. jur. Pontif. concl. 10. num. 5.* Riccius *decis. 168. part. 3.* Donat. *in praxi rer. regul. part. 2. de Monast. ædif. quæst. 41.* Augustin. Barbosa *in cap. auctoritate numer. 3. de privileg. in 6. & de potestate Episcop. part. 2. alleg. 26. num. 3. in fine*, Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 1. tit. Convent. nova fundat. num. 494. 495. & 496.*

His præmissis, accedo ad quæstionem in decisione 158
propositam. In qua prima est opinio, quòd Judex sæcularis nullum habet arbitrium in proferendo sententiam, moderando leges, vel canones, aut contra communes Doctorum opiniones pronuntiando in præjudicium Religionis. Quia arbitrium Judicis debet esse juri consonum, *can. nunc. autem 26. disc.* nec potest aliter arbitrari, quàm jura, & scribentium auctoritas suadeat, Bellamera *decis. 748.* Sed derogare legibus, & communi opinioni ad favorem Religionis non est potestatis sæcularis, *cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ de constit.* ergo nullo modo potest Judex sæcularis juxta opinionem Covarruvias, & aliorum suprà relatorum *num. 74. & 82.* in præsenti causa arbitrari, an possit Vicinus cogi ad accedendum, consideratis circumstantiis, ad movendum arbitrium, sed secundùm Doctorum sententiam & consuetudinem judicandi sententiam proferre, sic Martha *de jurisdict. part. 4. casu 171. num. 8. 9. & 10.* Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 1. tit. Convent. nova fundat. quæst. 13. num. 450.* Sperell. *decis. 58. num. 18. part. 1.* ubi *vers. Quinimo*, addit, quòd nec Judex Ecclesiasticus recedere debet à dicta communi opinione, nisi ex maxima causa, & cum magna circumspectione, ut processit Rota Tribunal supremum cum grano Salis *in decision. 372.* apud Farinac. *part. 1. recentior.*

Secunda est opinio, quæ verior est, quòd Judex sæ- 159
cularis habet arbitrium ad judicandum secundum æquitatem circa coactionem venditionis domus, vel fundi pro constructione, ampliatione, vel reparatione Ecclesiæ, vel Monasterii. Quia totum hoc privilegium fundatur *in l. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. funer.* quæ est valdè exorbitans, & debet accipi cum magna æquitate, *ut est dictum num. 74.* & ideo relinquitur Judici arbitrium ad judicandum secundùm æquitatem habita ratione circumstantiarum. Quod etiam judicatur *in dicta l. si quis sepulchrum, vers. Præses, ff. de relig. & sumpt. funer.* alioquin contingere potest, quòd quis magnum detrimentum pateretur ex causa aliquando non necessaria contra omnem æquitatem, ac proinde ita sentiunt Covarr. *lib. 3. var. cap. 14. in fine*, Guzman *de evict. quæst. 52. n. 56.* Thesaurus *quæst. for. 64. num. 9. libr. 1.* Morla *in emp. jur. part. 1. tit. 9. quæst. 1. num. 7. vers. In quare*, Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 5. gloss. 1. part. 2. n. 120.* Giurba *decis. 86. num. 10.* Gratian. *discept. forens. cap. 742. num. 25.* Hermosilla ad Greg. Lopez *l. 5. gloss. 1. tit. 5. part. 3. tom. 2.* Antonel. *de reg. Eccles. libr. 1. capit. 2. num. 3.* Rota *decis. 402. num. 3. & seq. part. 3. recentior.* & per prædicta sic resolvit Pasqualigus ad Lauret. de Franchis *controv. int. Episcop. & Regul. part. 1. tit. Convent. nova fundat. quæst. 13.*

quæst. 13. *num.* 451. quibus adjungendi sunt plures alii citati *num.* 76. *&* 84. & secundùm hoc arbitrium fuit practicatum, & observatum in Senatu Neapolitano referunt Aponte *de potest. Proreg. tit.* 2. *de abundan. Civitat.* §. 4. *numer.* 18. *in fine*, Thoro *in compend. decision. part.* 2. *Verbo Ampliatio fol.* 13. *&* 14. & per Judices delegatos à Prorege Regni Siciliæ tradunt Giurba *dec.* 86. *num.* 14. Guzman *de evict. quæst.* 52. *num.* 62. & per Senatum Luzitaniæ apud Cabedo *decis.* 105. *num.* 10. Bandell. *cons.* 119. ubi ait quòd hoc etiam ligat Clericos, refert Bellonus *de potest. eorum quæ fiunt incontinenti libr.* 1. *cap.* 134. *sub num.* 5.

160 Quæro 1. an coactus vendere teneatur se obligare de evictione? Resp. quòd non, *l. qui hæres erat* 50. *ff. famil. erciscun. gloss.* 1. *in l. emptori duplum*, *ff. de evict.* Manent. *decis.* 13. *num.* 33. Guzman *de evict. quæst.* 53. *num.* 6. Cabreros *de metu lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 90. Rodoer. ad Marinis *libr.* 1. *resol. jur. cap.* 18. *num.* 163. *&* 164. Giurba *decis.* 55. *num.* 20. Luca ad Franchis *decis.* 277. *num.* 6. Cirocchus *discept.* 19. *numer.* 67. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 27. *gloss.* 5. *n.* 6. *fol.* 184. *pag.* 2. *tom.* 2. nisi ad pretii restitutionem, Bartol. *in l. item verberatum* §. 1. *ff. de rei vindicat.* Manent. *decis.* 13. *num.* 33. Guzman *de evict. quæst.* 53. *num.* 7. Rodoer. ad Marinis *resol. jur. libr.* 1. *cap.* 108. *num.* 65.

161 Quæro 2. an laudimium solvendum sit domino directo, quando Ecclesia utitur suo privilegio cogendi emphyteutam ad vendendum domum, vel fundum pro constructione, reædificatione, vel ampliatione Ecclesiæ, vel Monasterii? Resp. quòd sic, ex latè adductis per Guttierr. *de gabel. quæst.* 22. *à num.* 7. *Signanter à n.* 10. Lara *de anniver. lib.* 1. *cap.* 20. *à num.* 11. Lazarte *de decima vend. cap.* 19. *à n.* 100. Manent. *post suas decisiones consil.* 128. 129. *&* 130. quidquid dicant Parlador. *rer. quotidian. lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. *à numer.* 17. Novar. ad Franchis *decis.* 277. Surd. *decis.* 325. *numer.* 28. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 1. *n.* 81. *in fine*, *& alii*, quia contra eos, & alios est verior sententia quam latè probat Fontanella *decis.* 278. *à num.* 10. *&* *decis.* 279. *à n.* 1. *ad* 15. *part.* 1. Hermosilla ad Gregor. Lopez *l.* 3. *gloss.* 6. *à n.* 2. *fol.* 17. *pag.* 2. *tom.* 2. Luca ad Franchis *dec.* 277. *num.* 3. 4. *&* 5. Marinis *resol. jur. libr.* 1. *cap.* 35. *num.* 23.

162 Sed per quem est solvendum laudimium, an per Ecclesiam emptorem, vel an per venditorem? Resp. quòd ubi emptor debet solvere laudimium, prout de jure com-
163 muni † laudimium debet solvi ab emptore, seu novo acquisitore rei feudalis vel emphyteuticariæ, *gloss. in l. fin. verbo accipere ubi Jason. num.* 41. *C. de jure emphyt. l. non debet*, *ff. de ædil. edicto*, Aponte *de laudim. qu.* 9. *num.* 1. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 12. *num.* 7. Solsona *in lucerna laudim. prælud.* 5. *n.* 1. Despujol ad Mieres *verbo laudimium feudi fol.* 111. Peguera *in constit. Item ne super laudemio vers. Primo n.* 129. *&* *vers.* 51. *n.* 51. Fontan. *dec.* 279. *num.* 16. *part.* 1. Roderic. *de annu. reddit. lib.* 2. *quæst.* 4. *à n.* 1. Castro Palao *part.* 7. *de just. & jure*
164 *tract.* 32. *disp.* 6. *punct.* 25. *n.* 5. *fol.* 493. Quod etiam † procedit de jure Cathaloniæ, *ex constit. Item ne super laudemio*, *in fine*, *vers. Lo dit empero lluisme*, *ò foriscapi per lo comprador tit. de dret emphyt.* Solsona antiquos practicos citat *in lucerna laudim. prælud.* 5. *n.* 1. Peguera *in constit. Item ne super laudemio vers.* 1. *num. & vers.* 51. *num.* 1. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 12. *num.* 27. *vers. Hic etiam*, Ripoll. *var. cap.* 7. *n.* 255. *&* 256. Eo tunc Ecclesia seu Monasterium emens domum feudalem, vel emphyteuticariam pro ejus constructione, vel am-
165 pliatione, laudimium solvere tenetur. Si autem † venditor debet solvere laudimium prout in Civitate Barcinonæ laudimium solvi debet per venditorem, juxta sententiam arbitralem latam per Regem Jacobum II. & Episcopum Valentiæ in Clerum & Cives Barcinonæ pro exsolvendis laudimiis, *quæ est in volum.* 2. *constit. tit. de dret emphyteutic.* Solsona *in lucerna laudim. prælud.* 4. *num.* 7. 11. *&* 19. *&* *prælud.* 5. *num.* 3. Ripoll. *var. resol. cap.* 7. *num.* 251. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 12. *num.* 27. *vers. Hoc etiam*, Fontanella *decis.* 279. *num.* 17. *&* 20. *part.* 1. prout etiam in Regno Castellæ *ex l.* 1. *tit.* 17. *libr.* 9. *recopil.* Roderic. *de annu. reddit. libr.* 2. *quæst.* 4. *num.* 8. Menchaca *controv. usu frequen. libr.* 1. *cap.* 11. *num.* 18. Parlador. *rer. quotid. lib.* 1. *cap.* 3. §. 2. *sub n.* 20. Castro Palao *part.* 7. *de just. & jure tract.* 32. *disp.* 6. *punct.* 25. *num.* 5. *fol.* 493. Vel ubi inter partes, ita sit conventum, vel sit loci consuetudo solvendi laudimium per venditorem, Peguera *in constit. Item ne super laudemio vers.* 51. *num.* 2. *&* 3. Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 11. *vers. Hoc etiam*, Eo tunc Ecclesia vel Monasterium emens rem feudalem, vel emphyteuticariam pro ejus constructione, vel ampliatione non tenetur solvere laudimium, sed venditor illud solvere debet, Fontan. *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 1. *part.* 2. *num.* 121. & observatum referunt Ripoll. *var. resolut. cap.* 7. *num.* 274. Fontanella *decis.* 279. *à num.* 19. *ad* 21. *part.* 1.

Sed scias, quòd quando Ecclesia, vel Monasterium 166
pro ejus constructione, vel ampliatione emit rem feudalem, vel emphyteuticariam, non tenetur evacuare, sed eam amortizare, quia amortizatio hoc casu est necessaria, & ei tenetur dominus consentire, Solsona *in stylo capibreviandi fol.* 78. *num.* 1. Marchus *decis.* 535. *num.* 6. Oliba *de jure fisci cap.* 7. *num.* 30. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 12. *à num.* 24. *&* *decis.* 279. *num.* 21. *part.* 1. Et quomodo isto casu sit practi- 167
canda amortizatio, videndi sunt Solsona *in stylo capibreviandi fol.* 76. *à num.* 2. *&* *fol.* 84. *num.* 1. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 4. *gloss.* 12. *n.* 23. *&* *gloss.* 18. *part.* 1. *num.* 82. *&* *decis.* 279. *à num.* 22. *&* *decis.* 281. *num.* 9. *part.* 1. Ripoll. *var. resol. cap.* 7. *à n.* 138. *ad* 148. Tondut. *quæst. benef. part.* 1. *cap.* 46. *num.* 5. Reg. Leo *decis.* 77. *lib.* 1. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 206. *n.* 10. *&* 15. Rota de annis 1639. & 1640. apud Marinis *resolut. jur. lib.* 1. *cap.* 35. *à num.* 18. *usque ad finem*, Luca ad Franchis *decis.* 277. *num.* 5. Reg. Mattheu *de regim. Regn. Valent. cap.* 2. §. 5. *à num.* 111. *cum plurib. sect.*

ARGUMENTUM.

Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopi, Episcopi, & aliæ personæ, tàm Ecclesiasticæ, quàm Sæculares, quo titulo illustrentur, & decorentur litteris, & provisionibus Regius per Cancellariam expeditis.

SUMMARIUM.

1 *Cardinales quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
2 *Archiepiscopi quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis, num.* 2. *&* *quo per alia tribunalia, num.* 3.
4 *Episcopi quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis, n.* 4. *&* *quando antea fuerunt Archiepiscopi, num.* 5.
6 *Episcopi sunt Regii Consiliarii.*
7 *Episcopi vocati à Domino Rege ad eum accedere debent.*
8 *Cancellarius, si non est Episcopus, sed Abbas, vel alia dignitas, quo titulo illustretur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
9 *Prior Cathaloniæ, & Bajulius Majoricarum Ordinis Sancti Joannis Hierosolymitanen. quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
10 *Abbates quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
11 *Inquisitores hæreticæ pravitatis quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
12 *Capitula Cathedralium quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
13 *Vice Cancellarius Coronæ Aragonum quo titulo decoretur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
14 *Duces, & Marchiones quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus per Cancellariam expeditis, num.* 14. *&* *qua Dux Sugurbi, num.* 15.

16 *Comites quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
17 *Proreges quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
18 *Vice Comites, quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
19 *Regens Regiam Cancellariam, Regii Senatores, Magister Rationalis, & Bajulus Generalis quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
20 *Gerens vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ quo titulo decoretur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
21 *Nobiles & Milites quo titulo illustrentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*
22 *Universitates Civitatum, & Villarum quo titulo decorentur litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis.*

DECISIO CCXLVII.

1 CArdinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ in litteris, & provisionibus expeditis per Cancellariam nomine Domini nostri Regis illustrantur, decorantur, & nominantur Admodum Reverendi in Christo Patres, sic enim eis scribitur per suam Majestatem. *Don Philippus Dei Gratia Rex Castellæ, Aragonum, &c. Admodum Reverendo in Christo Patri Cardinali Theodoro Trivultio, mihi admodum charo, & admodum dilecto amico.* Et in fine Regiæ Epistolæ dicitur. *Et sit admodum Reverendus in Christo Pater Cardinalis Theodorus Trivultius mihi admodum charus, & admodum dilectus amicus Dominus noster in vestra continua protectione & custodia. Dat. Matriti die n. mensis n. & anno n.* Sic legi observatum in aliquibus Regiis epistolis Cardinali Theodoro Principi Trivultio, Proregi & Locum Tenenti Generali Domini nostri Regis Regni Sardiniæ scriptis 30. Septembr. 1649. 10. Aprilis, & 28. Septembr. 1650. de quibus in libro Regiarum Epistolarum Regni Sardiniæ fol. 289. 302. & 309. & alibi passim in eo libro.

2 Archiepiscopi, litteris & provisionibus per Cancellariam nomine Domini Regis, & Excellentissimi Domini Proregis expeditis, decorantur, illustrantur, & nominantur Admodum Reverendi in Christo Patres suæ Regiæ Majestatis Consiliarii, Peguera *in pract. Curiar. part. 1. cap. 6.* Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sardin. lib. 1. tit. 3.* Dexart. *ad cap. Regn. Sardin. in rubr. de officio Proregis num. 14.* Quesada Pilo *controvers. forens. c.ap. 50. num. 89.* praxim tradidi *decis. 13. n. 68. part. 1.*

3 Sed id non procedit in litteris, & provisionibus, quæ expediuntur per Gerentem Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ via ordinaria procedentis, vel quæ per alia tribunalia expediuntur, quia in istis servandum est assuetum, & fieri solitum, probat Quesada Pilo *controv. forens. cap. 3. numer. 38. & 39. & per totum*, ubi *num. 40.* regiam epistolam, & consultationem tradit, *& cap. 50. num. 88. & 89.*

4 Episcopi pariformiter litteris & provisionibus per Cancellariam expeditis nomine Domini Regis, & Excellentissimi Domini Proregis nominantur, decorantur, & illustrantur sicut Archiepiscopi, dictione illa admodum penitus sublata, & amota, & sic nominantur Reverendi in Christo Patres suæ Regiæ Majestatis Consiliarii, tradunt Peguera, Regens Vico, Dexart. & Quesada Pilo *locis citatis numer. 2.* confert Bobad. *in polit. libr. 2. cap. 17. num. 15. in fine.* Quod li-

5 mitatur † in Episcopis, qui antea fuerunt Archiepiscopi, qui litteris, & provisionibus per Cancellariam expeditis decorandi, & illustrandi sunt titulo admodum Reverendi in Christo Patris Archiepiscopi, Episcopi Barcinonen. Quia licèt Archiepiscopi translati ad Episcopatus non retineant usum pallii, & Crucis, Sacra Congregatio Ritus in Majoricen. 16. Decembris 1604. Venerus *in examine Episcop. libr. 4. cap. 10. numer. 12.* August. Barbosa *de jure Eccles. univers. libr. 1. cap. 7. num. 121. in fine, & decis. Apostol. 41. numer. 7. & decis. 548. numer. 1.* Ventriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 16. num. 6. & cap. 8. num. 15.* probant Diana *resol. moral. part. 3. tract. 6. resol. 37. & in coordinat. tom. 3. resol. 76.* Thom. del Bene *de Immun. Eccles. tom. 2. cap. 14. dub. 20. sect. 2.* Fermosin. *in cap. 1. quæst. 1. sub num. 12. de author. & usu pallii.* Possunt tamen retinere prout retinent nomen, sive titulum Archiepiscopi, ut declaravit Sacra Congregatio Ritus in Majoricen. *supra allegata*, & docent Barbosa *decis. 41. n. 7.* Ventriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 18. num. 5.* & vidi observatum in admodum Reverendo in Christo Patre Don Fr. Ildefonso de Sotomajor Archiepiscopo Episcopo Barcinonæ, qui prius fuit Archiepiscopus Arboren. in Regno Sardiniæ, & postea Episcopus Barcinonæ. Quidquid dicat Balnus Archiepiscopum amittere dignitatem Archiepiscopalem, *in l. cum te, C. de nuptiis*, & in similibus dicant Aponte *de potest. Proreg. tit. 3. §. 8. num. 7. & 8. per l. fin. C. de incol. libr. 10.* ubi mulier nupta viro clarissimo consequitur dignitatem, viri, sed si eo mortuo nubat cum aliquo minùs digno, illam priorem dignitatem amittit, Barbos. *in l. cum te 10. num. 3. C. de nuptiis*, Pichard. *de nobilit. commun. n. 64.* Amaja *in l. fin. C. de incol. l. 10.* Rovit. *cons. 84.* latè Rodoer. ad Marinis *l. 1. resol. jur. c. 202. signanter n. 5.* quia contra eos, & alios est verior sententia, ut latè probat, & objectionibus respondet Galeota *respons. fiscal. 2.* Rovit. *cons. 102. num. 20.* Luca in observat. ad Franchis *dec. 158. n. 4.* ponderans textum *in l. Senatoris filius, ff. de Senator.* ubi etiam necessitas, vel utilitas publica id suadet, fit transitus de majori ad minorem, *gloss. in l. major, C. quemadmodum civil. Annon. indic. l. 10.* & concludit, ideo enim mulier nubendo minùs digno perdit priorem dignitatem, quia delinquit contra priorem virum, & similiter Archiepiscopus effectus Episcopus amittit dignitatem Archiepiscopalem, quando translatio fit in pœnam. Et idem Luca *in append. ad dictam decis. 138.* inquit, quòd tunc amittitur prærogativa prima, quando dignitas deponitur, secus si secunda superveniat, & citat *l. jubemus, C. de proxim. scrin. libr. 12.* Marcin. Galeot. Ann. & Rovit.

Ex dictis num. 2. & 4. nota, quòd Archiepiscopi, & 6
Episcopi in Cathalonia, & aliis Regnis sunt de Regio Consilio, & dicuntur Regii Consiliarii, apud nos del Consejo su Magestad, vocanturque à Domino Rege pro occurrentibus necessitatibus, & negotiis Regni, Calicius, Oliba, Bobadilla, Garcia, Parladorus, Annania, Fermosinus, & Alzedo, quos citavi *decis. 28. n. 31. part. 1. & dec. 94. num. 38. part. 2.* quibus addendi sunt Bosch *dels tit. de honor libr. 2. cap. 36. §. 63. in fine princ. fol. 277. & vers. Ultimament fol. 278. & cap. 40. vers. Los altres fol. 292.* Gregor. Lopez *l. 4. tit. 9. part. 2. & l. 11. tit. 5. part. 3.* Tasson *de antefato vers. 3. observ. 2. n. 33.* Augustin. Barbosa *de potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 2. n. 12. in fine, & n. 18. vers. Dicuntur, & de jure Eccl. univ. l. 1. cap. 8. n. 39. in fine*, Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. l. 3. c. 7. n. 71. & in polit. l. 4. cap. 7. vers. El qual fol. 549. & in tractat. de derechos de placas Honorarias y jubiladas n. 402.* Quesada Pilo *controv. forens. c. 3. n. 16. in fine*, Salzedo *in theatro honor. gloss. 22. n. 15.* me citato Reg. Mattheu *de re crimin. controv. 78. n. 15. in fine*, idque ex duplici ratione tradunt Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. cap. 10. à num. 67.* Parlador. *rer. quotid. in sexquicent. differ. 10. n. 27.* Barbosa *de potest. Episcop. part. 1. tit. 1. cap. 18. num. 18.*

Quo circa Archiepiscopi, & Episcopi vocari à Domi- 7
no Rege pro Regni negotiis obedire tenentur, & ad eum accedere, etiam si à Metropolitano vocentur, Aviles *cap. 7. præt. gloss. mandamos n. 9. &* 10. Azevedo *l. 13. à n. 4. tit. 3. l. 4. recop.* Garcia *de nobilit. gloss. 9. à n. 48.* Osascus *decis. 30. num. 12.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 18. à n. 61.* Oliba *de jure fisci cap. 10. n. 6.* Valenzuela *cons. 4. n. 79.* Alzedo *de præcel. Episc. dignit. part. 1. cap. 6. n. 49. &* 50. Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. libr. 3. cap. 27. à n. 67. & in polit. lib. 4. cap. 27. vers. Y de lo dicho fol. 746.* latè Fermosin. *in cap. 2. quæst. 11. &* 14. *de judiciis*, latissimè omnino videndus Salzedo *de lege polit. libr. 2. cap. 12.* Ego *decis. 28. à num. 29. part. 1.* remissivè Barbosa *de potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 2. num. 18. prope finem, & in can. si Episcopus num. 11. distinct. 18.*

Cancellarius Cathaloniæ, si non est Episcopus, sed 8
Abbas, vel in alia Ecclesiastica dignitate constitutus, litteris nomine Domini nostri Regis per Cancellariam

S. S. R.

S. S. R. Coronæ Aragonum Concilii expeditis, si est nobilis, nominatur venerabilis, Nobilis, Magnificus, & dilectus Consiliarius suæ Regiæ Majestatis, si autem non est nobilis, omittitur ista dictio. In sententiis verò Regiis, & provisionibus, quæ fiunt in nostra Regia Audientia Cathaloniæ, semper Cancellarius nominatur Reverendus, & ita vidi millies observatum.

9 Prior Cathaloniæ, & Bajulivus Majoricarum Ordinis Sancti Joannis Hierosolymitanen. nominantur venerabiles in regiis sententiis, & provisionibus Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, ut vidi observatum in persona Fr. Don Michaelis de Torrelles, Prioris Cathaloniæ, & in persona Fr. Don Pauli de Ager, Bajulivi Majoricarum. Alii verò Præceptores, seu Commendatores Sancti Joannis Hierosolymitanen. non decorantur, nec illustrantur titulo venerabilis, quid quid dicat Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib. 1. tit. 3.*

10 Abbates appellantur, & nominantur venerabiles litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam nomine Domini Regis, & Excellentissimi Domini Pro-Regis expeditis, Peguera *in pract. cur. par. 1. cap. 6.* Reg. Vico *ad prag. Sardin. lib. 1. tit. 3.* Dexart *ad capit. Reg. Sardin. in rub. de officio Proregis num. 14.*

11 Inquisitores hæreticæ pravitatis nominantur, & appellantur venerabiles, Reg. Vico, & Dexart *locis relatis, num. 10.*

12 Capitula Ecclesiarum Cathedralium pariter nominantur, & appellantur venerabiles, Peguera, Reg. Vico, & Dexart *locis citatis nu. 10.*

13 Vice Cancellarius Cathaloniæ, & Coronæ Aragonum litteris, & provisionibus per Cancellariam nomine Domini nostri Regis expeditis vocatur, & nominatur spectabilis, ita legi observatum in conclusione facta 17. Novembris 1537. in Villa Montissoni celebrante Curias generales Cæsarea Catholica, & regia Majestate Serenissimi Domini Imperatoris, & Regis Caroli Quinti, & in Regio Consilio ibidem celebrato Præsidente spectabili Michael May U. I. D. Consiliario, & vice Cancellario ejusdem Cæsareæ Majestatis, quæ est in libro conclusionum Regii Consilii Cathaloniæ fol. 46. in conclusione facta 24. Decembris 1537. quæ legitur in eodem libro fol. 46. pag. 2. & in conclusione facta 3. Januarii 1538. quæ est in eodem libro fol. 50. & in pluribus aliis, & modernè in regia sententia lata 3. Junii 1620. quam tradit Ramon noster *cons. 34. fol. 347. & in proposito fol. 351. col. 1.*

14 Duces, & Marchiones, litteris & provisionibus per Regiam Cancellariam expeditis, Illustres vocantur, Dexart *ad capit. Reg. Sard. in rub. de offi. Proreg. num. 15.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. lib. 1. tit. 3.* Peguera *in praxi cur. par. 1. cap. 6.* Mastrill. generaliter loquitur, sed sic est intelligendus *de magistrat. lib. 4. cap. 13. num. 165. in fine.*

15 Excipe Ducem Sugurbi, qui cum possideat statum Sugurbi, & sit hæres, & successor universalis Serenissimorum Infantium Don Enrici Primi, & Secundi, filii, & nepotis sive nec Serenissimi Domini Regis Don Ferdinandi Aragonum Primi, per mediam personam Ducissæ Domnæ Joannæ, & propter servitia, & qualitatem notoriam domus suæ, & amorem suæ Majestatis, mandavit sua Regia Majestas Epistolico rescripto dato in Sancto Laurentio 10. Octobris 1621. quòd in litteris per Cancellariam expeditis in eorum directione, & principio decoraretur titulo admodum Illustris, & chari primi, & quòd in fine regiarum litterarum concludatur, & sit admodum Illustris Dux, noster chatus primus, Dominus noster in vestra protectione, & custodia. Et iste titulus & stylus est idem, qui retro elapsis temporibus observabatur in epistolis, quas sua Regia Majestas scribebat Ducibus Sugurbi, sic habetur in dicto epistolico rescripto, *quod invenies in officio Magistri Rationalis Cathaloniæ in regestro litterarum primò fol. 140.* Et idem stylus altero epistolico rescripto dat. en Aranjuez 1. Decembris 1621. per suam Regiam Majestatem observari mandatur in successoribus Ducis in statu Sugurbi & descendentium Infantis Don Enrici primi, & secundi, filii & nepotis sive nec Serenissimi Domini Regis Don Ferdinandi Aragonum primi, *quod etiam invenies in officio Magistri Rationalis Cathaloniæ in regestro litterarum primo fol. 140. pag. 2.* & notatur in libro Genealogiæ Nobilissimæ Domus de Cardona *fol. 41.* sicque observatur, quidquid dicat Peguera *in praxi cur. par. 1. c. 6.* Et an Duci Sugurbi, & Cardonæ in Ecclesiæ Cathedrali Segurbicen. debeantur cæremoniæ assenciationis, thurificationis, & pacis, tam præsente, quàm absente Episcopo, vide decretum Sacræ Congregationis Ritus die 26. Februarii 1630. quod tradit August. Barbosa *de Canonicis cap. 32. num. 24. & decis. Apostol. 89. num. 7.*

Comites nominantur Egregii litteris & provisionibus 16
Regiis per Cancellariam expeditis, Peguera, Dexart & Reg. Vico *locis supra citatis nu. 14.*

Proreges, & locum Tenentes Generales Domini 17
Regis litteris Regiis per Cancellariam expeditis, si sunt Duces, vel Marchiones Hispaniæ, vocantur Illustres, si sunt Comites appellantur Egregii, si autem non sunt Titulati vocantur spectabiles, & ita observatur.

Vice Comites in litteris per Cancellariam expeditis 18
vocantur secundùm aliquos spectabiles, Dexart *ad cap. Reg. Sard. in rub. de officio Proregis num. 15.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib. 1. tit. 3.* Sed Peguera *in praxi cur. par. 1. cap. 6.* ait Vice Comites per Cancellariam Nobiles appellari, & sic video observari per nostram Regiam Audientiam Cathaloniæ in Regiis sententiis, & provisionibus, in quibus Vice Comites vocantur solùm Nobiles, & non spectabiles.

Regentes Regiam Cancellariam, Supremi Coronæ 19
Aragonum, Regens regiam Cancellariam, hujus Principatus Cathaloniæ, Doctores Regiæ Audientiæ, Magister Rationalis, & Bajulus Generalis, litteris, & provisionibus Regiis per Cancellariam expeditis, si sunt Nobiles, vocantur Nobiles Magnifici, & dilecti Consiliarii suæ Regiæ Majestatis, si autem non sunt Nobiles, hæc dictio amovetur, Peguera *in praxi curiar. par. 1. cap. 6.* Dexart *ad capit. Reg. Sard. in rub. de officio Proregis nu. 13. & 15.* & de Regentibus Supremi Aragonum meminit Regia Sententia nostræ Regiæ Audientiæ lata 3. Julii 1620. quam tradit Ramon *cons. 34. fol. 347. & punctim fol. 351. col. 1.* Fallit, si fuerint Duces, Marchiones, vel Comites, ex his quæ scribit Bosch dels titols de honor *lib. 5. cap. 32. vers. Lo mestre Rational, & vers. Lo mateix fol. 576.*

Gerens Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ, 20
litteris per Cancellariam expeditis, si est Nobilis, vocatur Nobilis, Magnificus, & dilectus suæ Regiæ Majestatis Consiliarius. Si verò non est Nobilis, hæc dictio amovetur, Peguera *in praxi curiar. par. 1. cap. 6.* quod observatum pluries vidi, etiam tempore Vice Regiæ. Est tamen verum, quòd Gerens Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ in sententiis, & provisionibus Regiis, insequendo antiqua exemplaria, vocatur admodum Illustris dominatio. De Regno Sardiniæ videndus Dexart *ad cap. Reg. Sarain. in rub. de officio Proregis num. 13.*

Nobiles litteris, & provisionibus per Cancellariam 21
expeditis, vocantur Nobiles, & dilecti. Militares, & omnes alii sæculares tantùm vocantur dilecti, Peguera *in prag. cur. par. 1. cap. 6.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. lib. 1. tit. 3.* Dexart *ad capit. Reg. Sardin. in rub. de officio Proregis num. 15.*

Universitates Civitatum, & Villarum Cathaloniæ sub prædicta forma dilectorum vocantur, Peguera *in praxi cur. par. 1. cap. 6.*

ARGUMENTUM.

Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, Archiepiscopi, Episcopi, & aliæ personæ, tam Ecclesiasticæ, quàm Sæculares, quo titulo de urbanitate decorentur.

SUMMARIUM.

1 *Ministri Regii qua urbanitate tractare debent personas, tam Ecclesiasticas, quàm sæculares.*

2 *Pragma-*

2 *Pragmaticæ urbanitatum referuntur remissivè.*
3 *Pragmaticas urbanitatum non habemus in Cathalonia.*
4 *Urbanitatibus, & titulis abutentes qua pœna puniantur.*
5 *Papæ attributa referuntur.*
6 *Reges, & Reginæ quomodo vocentur.*
7 *Principes successores regnorum, Principissæ, & alii filii Regum & Generes, & levires Regum quomodo vocentur.*
8 *Proreges quomodo vocentur, etiam post depositam administrationem.*
9 *Cardinales Sanctæ Romanæ Ecclesiæ quo titulo vocentur.*
10 *Archiepiscopi quo titulo decorentur.*
11 *Episcopi quo titulo sint vocandi.*
12 *Cancellarius Cathaloniæ quo titulo est decorandus.*
13 *Priores, & Bajulivi Religionis Sancti Joannis Hierosolymitanen. quo titulo sint vocandi.*
14 *Abbates quo titulo sint vocandi.*
15 *Capitula Ecclesiarum Cathedralium quo titulo vocentur.*
16 *Vice Cancellarius Regnorum Coronæ Aragonum quo titulo est decorandus.*
17 *Duces, Marchiones, & Comites, quo titulo illustrentur, nu.* 17. 18. *&* 19.
20 *Gerens Vices Generalis Gubernatoris quo titulo est decorandus.*
21 *Vice Comites quo titulo vocentur.*
22 *Deputati, & Auditores computorum quo titulo illustrentur.*
23 *Civitates, & Capita Regnorum quo titulo decorentur.*
24 *Barcinona est caput, & metropolis totius Principatus Cathaloniæ.*
25 *Barcinonæ Consiliarii præcedunt omnes titulatos, qui non sunt Magnates.*
26 *Barcinonæ Consiliarii quo titulo illustrentur.*
27 *Cæsaraugusta est metropolis totius Regni Aragonii.*
28 *Cæsaraugustæ Jurati quo titulo decorentur.*
29 *Valentiæ Civitas est caput & metropolis totius Regni Valentiæ.*
30 *Civitatis Valentiæ Jurati quo titulo illustrentur.*
31 *Civitates, quæ sunt in Castellæ Regnis capita Regnorum.*
31 *Civitates, quæ habent votum in Curiis quo titulo illustrentur, & nu.* 33.
34 *Magister rationalis quo titulo decoretur.*
35 *Bajulus Generalis quo titulo illustretur.*

DECISIO CCXLVIII.

1 SUa Regia Majestas Domini nostri Regis epistola scripta Excellentissimo Domino Marchioni de Olias & Mortara Pro-Regi Cathaloniæ data Matriti 15. Augusti 1657. lecta in tribus Aulis Regiæ Audientiæ Cathaloniæ 27. Augusti ejusdem anni 1657. mandat, quòd nullus ex Regiis Ministris titulis dominationis vulgo de Señoria tractet personas, quibus per dispositа in Regiis pragmaticis, & ordinibus est prohibitum, & quòd nullo modo dent hanc urbanitatem alicui personæ, tam Ecclesiasticæ, quàm Sæculari, nisi illis, quibus per dictas pragmaticas, & ordines est permissum. Per hæc verba. *Que ninguno de dichos Ministros trate de Senoria à personas, que por lo dispuesto en mis Reales pragmaticas, y ordenes estuviere prohibido, y que de ninguna manera den esta cortesia à persona alguna Ecclesiastica, ni Secular, sino fuere à los, que por dichas pragmaticas, y ordenes esta permitido.*

2 In Regnis Castellæ adsunt pragmaticæ, & ordines particulares de urbanitatibus, titulis, & honoribus disponentes sub certis pœnis in eis contentis, notat Bosch noster *dels titols de honor lib.* 5. *c.* 36. *versi. La sisena fol.* 582. de quibus 2. Julii 1600. in Curiis per Regiam Majestatem Domini Regis Philippi III. fuit facta lex specialis, quæ legitur *in l.* 18. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad leg. recop. fol. mihi* 344. istaque lex revocata fuit Regia pragmatica per eumdem Dominum Regem Philippum III. facta 2. Januarii 1611. quam summatim refert Barreda *in addit. ad leges pœnales cap.* 3. *fol.* 90. *pag.* 2. & ei aliqua addita fuerunt alia Regia pragmatica facta 4. Aprilis 1611. quæ omnes insertæ sunt in nova Regia pragmatica per Regiam Majestatem Dominum Regem Philippum IV. mandata publicari in Regnis Castellæ 10. Januarii 1623. *& hæc impressa reperitur in libro diversorum* 7. *Civitatis Barcinonæ fol.* 69. *& pragmaticæ fol.* 10. *pag.* 2. *num.* 15. In Regno Sardiniæ adest etiam Regia pragmatica urbanitatum diei 15. Julii 1596. relata ad litteram apud Dexart *ad capit. Reg. Sardin. in cap.* 18. *post num.* 6. *titul. de militar. fol.* 429. & in Regno Neapolis similes reperiuntur Regiæ pragmaticæ super quibus commentaria fecit Franciscus Scaglione, & aliqua notavit Novarius *de gravamin. vassal. tom.* 1. *gravam.* 316. *& in pragm.* 1. *collect.* 1. *de titulorum seu inscriptionis abusu in scribendo sublato.* In Regno Valentiæ adest regia pragmatica urbanitatum data Matriti 16. Maii 1638. publicata die 25. Junii ejusdem anni 1638. registrata in Curia Valentiæ 2. fol. 114. refert Dominus Vice Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 5. *nu.* 90.

In Cathalonia non habemus Regias pragmaticas ur- 3
banitatum, titulorum, & honorum. Abutentes tamen
eis, † licèt non puniantur pœna ordinaria, puniuntur 4
pœna extraordinaria judicis arbitrio, quia nomina, &
tituli dantur secundùm juris dispositionem, taliter
quòd si dantur contra dispositionem juris, aut nomen
mutatur, vel in aliis casibus est locus regaliæ, uti fa-
ctum contra Regiam Majestatem, Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *c.* 36. *versi. La sisena fol.* 582. & vidi observatum per Regium criminale Concilium Cathaloniæ, contra quemdam, qui se nobilem faciebat, cum talis non esset, processum enim fuit contra eum per regaliam. Quod comprobatur ex traditis per Felinum *in c.* 1. *n.* 5. *Magistris* Cancer *par.* 2. *var. cap.* 2. *n.* 274. Riccium *decis.* 330. *par.* 3. Thoro *in compen. decis. par.* 3. *sect.* 2. *verbo Pœna falsi fol.* 27. Novarium *in pragmat.* 1. *collect.* 2. *n.* 3. *&* 4. *de Zingar.* latè per Farinac. *cons.* 74. *par.* 1. *& de falsitate quæst.* 150. *à n.* 80. *ad* 92. Menoch. *de arb. judic. casu* 418. Caballum *resol. crim. casu* 176. *per totum*, Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 23. *nu.* 179.

Sed ad institutum accedens, à Papa exordior, qui se- 5
cundùm sua attributa appellatur Dominus, Gonzalez
ad reg. 8. *Cancel. glos.* 1. *à nu.* 18. Narbona *l.* 18. *glos.* 1.
nu. 2. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop. fol.* 546. Bosch *dels titols de honor lib.* 1. *cap.* 33. *primo* §. 1. *fol.* 571. Sanctissimus, & Beatissimus, idem Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 33. *primo versi. A les persones fol.* 570. *& versi. Aixibe fol.* 571. *& cap.* 33. *secundò in prin. fol.* 576. Aug. Barbosa *de jure Ecclesiast. univer. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 8 9. ubi de pluribus aliis attributis. Ac proprerea illum adoramus, & osculamur in pede, ut post Valentinum, Mazzarinum, Genebrardum, & Galganetum, tradit Solorzanus *in tractatu de derechos de placas Honorarias y jubiladas nu.* 324. quos & alios cumulat August. Barbosa *de jure Eccles. univer. lib.* 1. *cap.* 2. *sub nu.* 8. Addo Aviles *in proœm. capit. Prætor. glos. salud. nu.* 2.

Reges, & Imperatores olim appellabantur super il- 6
lustres, & de aliis titulis, quibus decorabantur, latè
Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 34. *per tot. fol.* 578.
& c. 35. *versi. Lo titol & versi. Lo comparatiu fol.* 579.
Garcia *de nobilitate c.* 48. §. 3. *nu.* 3. Solorzanus *de jure Indiar. lib.* 5. *c.* 12. *versi. Pero tod. fol.* 872. Menochius *cons.* 302. *n.* 24. *&* 31. *versio Primo & n.* 42. *lib.* 4. Martha *de jurisdict. par.* 1. *c.* 21. *à nu.* 24. Quesada Pilo *controv. foren. cap.* 3. *n.* 17. *& cap.* 50. *n.* 88. Alzedo *de præcel. Episco. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *n.* 65. August. Barbosa *in repertor. verbo Rex versi. Regi competit fol.* 332. Reg. Mattheu *in pract. de cortes cap.* 1. *nu.* 18. *&* 19. sed hodie in ore omnium titulus Illustrissimi vilescit, Quesada Pilo *controv. foren. cap.* 3. *n.* 18. cum ferè ab omnibus aliqua dignitate decoratis usurpetur, Quesada Pilo *controv. foren. cap.* 50. *nu.* 88. *in fine.* Verùm de jure proprium epiteton Imperatorum, & Regum est titulus & nomen Serenitatis, nam Serenitas propriè Imperatoribus & Regibus tribuitur, *probant jura in l.* 2. *C. de jure dominii impetrando, leg.* 3. ubi Amaja *nu.* 1. *C. de canone largitionalium titulorum, lib.* 10. *leg.* 1. *C. de silentiar. lib.* 12. de qua meminit Solorzanus *in tract. de*

dere-

derechos de placas Honorarias, y jubiladas num. 316. & 318. alios addit Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 34. Hodiè autem cum iste titulus serenitatis in regibus sit antiquatus, Reges vocantur majestates, *ut habetur in leg.* 18. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbona *ad leges recop. fol.* 344. & in regia pragmatica apud Barredam *in addit. ad leg. pœnales fol.* 10. *pag.* 2. *num.* 2. in pragmatica Regni Sardin. apud Dexart *fol.* 430. *num.* 1. & tradunt Borell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 60. *à numero* 1. Narbona *leg.* 18. *glos.* 4. *num.* 6. *in fine tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Ramirez *de lege regia* §. 23. *nu.* 58. August. Barbosa *in repertor. verbo Rex vers. Regi competit fol.* 232. Menochius *cons.* 302. *num.* 32. *libr.* 4. Reg. Mattheu *in pract. de cortes cap.* 1. *num.* 19. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *n.* 66. Mieres *in curia montissoni Regis Petri* 3. *par.* 4. *collat.* 6. *in proœm. n.* 1. *fol.* 3. *in novis*, & post eum, Burgos de Paz, & Molinam tradit Despujol ad Mieres *verbo Rex habet fol.* 176. Bosc. *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 34. *vers. Gozen tambe fol.* 578. & *cap.* 36. *vers. La sisena fol.* 582. Farinac. *de crim. læsæ majest. par.* 4. *quæst.* 112. *nu.* 9. & 21. ab æthimologia, quia dicuntur status majores, vel quia dicuntur majores potestates, Cassaneus *in catal. glor. mundi par.* 1. *considerat.* 70. Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 60. *à nu.* 1. *ad* 27. Menochius *cons.* 302. *nu.* 33. *lib.* 4. Bosch *dels titols de honor. lib.* 5. *cap.* 35. *vers. Gozen tambe fol.* 578. Ideoque de rigore ipsi soli post Romanos Pontifices absque aliqua compositione Domini appellantur, ut habetur in pragmat. urbanitatum Regni Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol.* 430. & in pragmatica regnorum Castellæ apud Barredam *ad leg. pœnal. fol.* 90. *nu.* 2. *pag.* 2. & docent Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 23. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 1. *à n.* 18. Narbona *leg.* 18. *à nu.* 3. *glos.* 8. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Bosch *dels titols de honor lib.* 1. *cap.* 34. *vers. Lo de Senor. fol.* 579. Augustinus Barbosa *in proœm. C. à nu.* 6. Tantaque reverentia eis debetur, ut cum illis genuflexo loquendum sit Cassane. *in catal. gloriæ mundi par.* 5. *cons.* 33. Boer. *de aut. mag. Concil. n.* 52. Bov. *in polit. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. Ramirez *de lege Regia* §. 7. *nu.* 4. Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *c.* 34. *vers. Ames dels titols fol.* 579. Alzedo alios addit *de præcel. Episcop. dignit. par.* 1. *cap.* 8. *n.* 64.

7 Idemque observandum est in Reginis, ut disponitur in pragmatica urbanitatum Castellæ apud Barredam *ad leg. pœnal. fol.* 90. *pag.* 2. *nu.* 2. & apud Narbonam *ad leg.* 344. *nu.* 3. & in pragmat. Regni Sard. apud Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol.* 431. *nu.* 3. & probat Narbona *lib.* 18. *glos.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.*

Principes Regnorum successores vocantur serenissimi, decoranturque titulo celsitudinum, vulgo Alteza, ut habetur in dictis Regiis pragmaticis urbanitatum, scilicet Castellæ apud Barredam *ad leg. pœnal. fol.* 90. *pag.* 2. *n.* 2. & apud Narbonam *ad leg. recop. fol.* 344. *nu.* 3. & Sardiniæ apud Dexart *ad c. Reg. Sard. fol.* 430. *num.* 2. & tradunt Bosch. *dels titols de honor lib.* 5. *c.* 35. *vers. Despres del titol fol.* 580. Narbona *l.* 18. *glos.* 6. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Nam licèt de jure filius Regis Regni successor, etiam vivente patre, Rex dicatur. Et filius primogenitus Ducis, Marchionis, vel Comitis, etiam vivente patre, Dux, Marchio, vel Comes vocetur. Et filius Imperatoris sicut Imperator ipse Augustus nominetur, *glos. in can. fin.* 24. *q.* 1. ubi August. Barbosa *n.* 3. Cassaneus *in catal. glor. mundi par.* 5. *consider.* 41. & 42. Tiraquel. *de jure primog. c.* 32. & 33. Molina *de primog. Hispan. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 15. Narbona *leg.* 18. *glos.* 4. *n.* 1. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Gomez *tom.* 1. *var. resol. cap.* 1. *n.* 5. ubi Ayllon Laynez *nu.* 16. Pascal. *de pat. potest. par.* 4. *cap.* 5. *nu.* 9. Azevedo *lib.* 1. *n.* 2. & 3. *tit.* 3. *lib.* 2. *recop.* Valenzuella *cons.* 199. *à nu.* 46. *tom.* 2. Mastrill. *de magistrat. lib.* 1. *cap.* 5. *toto*, & *lib.* 4. *cap.* 12. *n.* 21. Robles Salzedo *de represent. lib.* 2. *cap.* 7. *à nu.* 15. Rozas *de incompatib. par.* 7. *cap.* 6. *nu.* 1. 2. & 3. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 117. *nu.* 72. Bosch *dels titols de honor lib.* 2. *cap.* 40. *vers. Los fills fol.* 292. Carol. de Gras. *de effect. cler. effectu* 1. *nu.* 194. 195. & 196. Vela *dissert.* 4. *n.* 46. *tom.* 1. Bossius *de pat. potest. cap.* 3. *n.* 227. intellige abusivè, & impropriè, atque largè sumpto vocabulo, non autem propriè, & præcisè, Molina *de primog. Hispan. lib.* 3. *cap.* 6. *n.* 16. Ayllon Laynez ad Gomez *tom.* 1. *var. cap.* 1. *n.* 16. Azevedo *leg.* 1. *n.* 3. *vers. Et quoad nomen tit.* 3. *l.* 2. *recop.* Mastrill. *de magistrat. lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 18. Narbona *l.* 18. 4. *n.* 7. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Roxas *de incompatib. par.* 7. *cap.* 6. *n.* 40. & 55. Dominus Vice Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 117. *nu.* 73. Sed hoc non practicatur, ut dicit Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 6 *vers. Lo que dizen*, nedum in Hispania, Bosch *dels titols de honor l.* 2. *cap.* 40. *vers. Los fills fol.* 292. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 4. sed neque in Regnis utriusque Siciliæ observatur, Mastrill. *de Magistrat. lib.* 4. *c.* 12. *n.* 23. Idemque titulus Serenissimarum, & celsitudinum, vulgo Altezes servatur in Principissis, ut disponunt dictæ Regiæ pragmaticæ urbanitatum, Castellæ scilicet apud Barredam *ad leg. pœnal. cap.* 3. *nu.* 2. *fol.* 90. *pag.* 2. & apud Narbonam *ad leg. recop. fol.* 344. *nu.* 3. & in Regno Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Regni Sardiniæ fol.* 431. *nu.* 3. Idemque in aliis infantibus Regum filiis, ut disponitur in dictis Regiis pragmaticis urbanitatum, nempè Regni Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol.* 431. *num.* 4. & Regnorum Castellæ apud Barredam *in addit. ad leg. pœn. cap.* 3. *n.* 2. *fol.* 90. *pag.* 2. & apud Narbonam *ad leg. recop. fol.* 394. *n.* 4. & idem in generibus, & leviribus Regum, ut cavetur in 8 dictis Regiis pragmaticis urbanitatum apud Barredam *in addit. ad leg. pœnal. fol.* 90. *pag.* 2. *n.* 2. apud Narbonam *ad leg. recop. fol.* 344. *n.* 5. & apud Dexart *ad capit. Reg. Sard. fol.* 431. *n.* 5. & probant Narbona *l.* 18. *glos.* 6. *tit.* 1. *l.* 4. *recop.* Pichard. *de nobilit. à nu.* 49. Marinis *res. jur. post lib.* 2. *allegat.* 5. *n.* 7. Guttier. *de tutel. par.* 1. *c.* 18. *n.* 36. Vela *dissert.* 4. *nu.* 10. *tom.* 1.

Pro-Reges titulo excellentiæ ab omnibus honorari possunt constitutum est in pragmatica urbanitatum, ut testatur Dominus Vice Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *obs.* 1. *nu.* 232. Sed quòd ex Hispaniæ legibus, pragmaticisque sanctionibus titulus excellentiæ Pro-Regibus prohibitum sit, solumque concedatur titulus Dominationis, vulgo Señoria, tradit Solorzanus *de jure Ind. tom.* 2. *l.* 4. *cap.* 9. *n.* 70. *in fine*, & *in polit. lib.* 5. *c.* 12. *vers. Está assis mesmo fol.* 872. id ipsum ex pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ anni 1611. refert Barreda *in addit. ad leg. pœnal. cap.* 3. *n.* 5. *fol.* 90. *par.* 2. & in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ sancitum est, ut Pro-Regibus detur titulus assuetus & dari solitus, de qua Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol.* 451. *n.* 5. *in fine*, & *n.* 7. & 8. Tamen Pro-Regibus de jure competit excellentiæ, ut Præfecto Prætorio competebat, *leg.* 1. *C. de officio Præfecti Prætorii Africæ*, *l. excellentiæ juncta glo.* 1. *C. de erogat. milit. annonæ lib.* 52. tradunt Novarius *ad prag. Reg. Neap. in præfat. proposit.* 2. *n.* 8. Dexart *ad cap. Reg. Sard. in urb. nu.* 12. & *in c.* 6. *n.* 10. *de offi. Proregis*, quos citavi *dec.* 10. *nu.* 11. *par.* 1. quibus etiam addendi sunt Aponte *de potest. Proreg. tit. de assensu regio* §. 5. *nu.* 14. Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 6. *nu.* 28. Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 35. *vers. Entra apres in fine*, *fol.* 580. Solorzanus *de jure Ind. tom.* 2. *lib* 4. *cap.* 9. *nu.* 70. & *in polit. lib.* 5. *cap.* 12. *vers. Está assi mismo fol.* 872. Dominus Vice Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observa. n.* 15. & 16. & *obser.* 1. *n.* 232. eoque titulo uti possunt, & utuntur etiam post depositam administrationem in honorem pristinæ dignitatis, *per text. in l. unica C. de Com. qui provin. Reg. lib.* 12. *l.* 1. *l. cum legem*, *C. de excus. mun. lib.* 10. *l.* 15. *C. qui milit. pos. lib.* 12. *l. omnes* 4. *C. de privil. eor. qui lib.* 12. *l.* 1. *C. de Præposit. Sacri cubicu. lib.* 12. ut docet Ramirez *de l. Regia* §. 11. *n.* 8. quem laudavi *decis.* 10. *nu.* 11. *par.* 1. addo Solorzanum *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 70. & *in polit. lib.* 5. *cap.* 12. *vers. Está assi mesmo*, *fol.* 872. consonat Mastrill. *de magistr. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 69. 70. 73. 74. 75. & 76. Guido Papa *decis.* 377. Rovit. *in prag. de titul. ab usu nu.* 24. & *seq.* Ortix de Valda *in defensa canonica Episco. Populæ Angelorum par.* 1. *nu.* 53. *par.* 1. Adeò quòd sua Regia Majestas absque derogatione pragmaticæ potest jubere Proceribus, & Magnatibus Regnorum, ut Pro-Regem titulo Excellentiæ tractent, ut probat Dominus Vice Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 1. *à num.* 232. ubi deliberatum per suam Regiam

Majesta-

Majeſtatem, & juſſum, ac debitæ executioni demandatum teſtatur.

9 Cardinales Sanctæ Romanæ Eccleſiæ antiquitus Illuſtriſſimi vocabantur, & titulo Illuſtriſſimæ dominationis, vulgo Señoria Illuſtriſſima decorabantur, Boſch *dels titols de honor lib. 5. cap. 33. primo §. 4. verſi. A quæſt titol, fol. 575. & cap. 33. ſecundo verſi. Los demes in fine, fol. 577.* Narbona *l. 18. gloſ. 9. n. 1. tit. 1. lib. 4. recop.* Martha *de juriſdic. par. 2. cap. 34. n. 45.* & probatur in legibus, & pragmaticis urbanitatum, ſcilicet Caſtellæ apud Narbonam *ad l. recop. fol. 345. num. 9.* & apud Barredam in addit *ad l. pœnal. cap. 3. nu. 4. fol. 90. pag. 2.* & Regni Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol. 433. nu.* Hodie verò Cardinales vocari debent Eminentiſſimi, & titulo eminentiæ decorari, & illuſtrari juxta decretum Sanctitatis Urbani Papæ VIII. diei 10. Junii 1630. quod ad litteram extensè refert Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. univerſ. lib. 1. cap. 4. nu. 87.* & eo citato Machado *en ſu perfecto Confeſſor tom. 2. lib. 4. par. 7. tract. 3. documen. 1. nu. 3.* & meminit Novarius ac in recenti praxi obſervari teſtatur *de gravam. vaſſal. tom. 1. reſol. 316. n. 4. & in pragmat. 1. collect. 1. n. 3. de titulorum, ſeu inſcriptionum abuſu in ſcribendo ſublato.* Nam cum Cardinales excedant dignitate Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos, conveniens fuit, ut aliquo inſigniori titulo ab illis diſtinguerentur, Martha *de juriſdic. par. 2. cap. 34. nu. 46. & 47.* Auguſtin. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib. 1. cap. 4. à nu. 24.* Diana *reſol. mor. par. 5. tract. 2. reſol. 1. & in coordinat. par. 9. tract. 7. reſol. 1.* & ſic ut eſſet differentia inter Epiſcopos, & Cardinales mota fuit Sanctitas Urbani VIII. ad mandandum, quòd Cardinalibus titulus Eminentiſſimi impartiretur, qui titulus fuit appropiatus, cùm verè emineant, & perfulgeant in Eccleſia Dei, & Principatus locum in ea obtineant, tradit Novarius *de gravam. vaſſal. tom. 1. grava. 116. num. 5.* de quorum prærogativis, ſublimitatibus, magnitudinibus, & Excellentiis plura reaſſumunt Pariſius *de reſignat. benef. lib. 7. quæſt. 12.* Gonzales *ad reg. 8. Cancel. gloſ. 24.* Auguſtin. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib. 1. cap. 4. & in repertor. verbo Cardinalis*, Diana *reſol. mor. par. 5. tract. 2. & in coordinat. par. 9. tract. 7.* remiſſivè Narbona *l. 18. glo. 9. n. 2. tit. 1. lib. recop.* Dexart *ad cap. Reg. Sard. in 2. n. 5. de Epiſc. & Cler.* Novarius *de grava. vaſſal. tom. 1. grava. 116. nu. 3. Ego aliqua deciſ. 123. par. 3.* quod nomen Eminentiſſimus eſt tantæ Excellentiæ, quod olim Romanis Pontificibus tribuebatur *juxta textum in cap. ad Eminentiam de ſenten. excom.* tradit Alzedo *de præcel. Epiſc. dignit. par. 1. cap. 10. nu. 32.*

10 Archiepiſcopi titulo dominationis vulgo de Señoria decorari debent, ut ſtatuitur in lege Caſtellæ 18. *n. 10. tit. 1. lib. 4. recop.* apud Narbonam *ad leg. recop. 355.* & in pragmatica urbanitatum Regni Caſtellæ anni 1611. apud Barredam *in addit aa leges pœnal. cap. 3. nu. 5. fol. 90. pag. 2.* & in pragmatica Regni Sardiniæ apud Dexart *ad capit. Regni Sard. fol. 433. nu. 10.* idque propter eorum magnum honorem, Narbona *l. 18. gloſ. 11. nu. 1. tit. 1. l. 4. recop.* excepto Archiepiſcopo Toletano, qui per legem Caſtellæ 18. *nu. 9. tit. 9. tit. 1. l. 4. recop.* apud Narbonam *fol. 345.* & per pragmaticam urbanitatum dicti Regni Caſtellæ anni 1611. Barredam *in addit. ad leg. pœnal. cap. 3. nu. 4. fol. 90. pag. 2.* vocatur Illuſtriſſimus, & titulo Illuſtriſſimæ Dominationis vulgo Señoria Illuſtriſſima decoratur, etiamſi Cardinalia dignitate non ſit decoratus, ut probant Narbona *lib. 18. gloſ. 10. tit. 1. l. 4. recop.* Alzedo *de præcel. Epiſc. dignit. par. 1. cap. 10. à n. 41. ad 49.* Communiter tamen omnes Archiepiſcopi appellantur Illuſtriſſimi, & decorantur titulo Illuſtriſſimæ Dominationis, vulgo Señoria Illuſtriſſima, Boſch *dels titols de honor. lib. 5. c. 33. primo §. 4. verſi. A quæſt titol, fol. 575.* & de noſtro Archiepiſcopo Tarraconæ, idem Boſch *dels titols de honor lib. 5. cap. 33. §. 4. En Cataluna, fol. 576.* videndus Queſada Pilo *controv. foren. c. 3. per totum*, qui *n. 40.* refert epiſtolicum reſcriptum ſuæ Regiæ Majeſtatis in favorem Archiepiſcopi Turritani, Regni Sardiniæ, eo quia conſtitit titulum Illuſtriſſimæ Dominationis ſolitum eſſe illi dari.

11 Epiſcopi de jure vocantur Illuſtres, admodum Illuſtres, Illuſtriſſimi, Reverendiſſimi, Sereniſſimi, Spectabiles, Clariſſimi, Eminentiſſimi, & Sanctiſſimi, & aliis titulis decorantur, de quibus Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. n. 15. & 16.* Martha *de juriſd. par. 2. cap. 34. n. 48.* latè Queſado Pilo *controv. foren. cap. 3. à n. 11.* latiſſimè Barboſa *de poteſt. Epiſ. par. 1. tit. 1. cap. 2. & de jure Eccleſ. univer. lib. 1. c. 6. à n. 27.* videndus præ ceteris Alzedo *de præcel. Epiſc. dignit. par. 1. cap. 10. à n. 12.* Et per pragmaticam urbanitatum Epiſcopi debent decorari titulo Dominationis, vulgo Señoria, ut habetur in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Reg. Sar. fol. 433. n. 10.* & in pragmatica urbanitatum Regni Caſtellæ anni 1611. apud Barredam *in addit. ad leg. pœnal. cap. 3. fol. 90. pag. 2. & l. 18. Reg. Caſtellæ n. 10. tit. 1. lib. 4. recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol. 345.* & tradunt idem Narbonam *l. 18. glo. 11. lib. 4. recop.* Garcia *de nobilit. glo. 48. §. 3. n. 45.* Valenzuella *conſ. 12. n. 65. lib. 1.* Boſch *dels titols de honor. lib. 5. c. 33. primo §. 4. verſi. Lo titol, verſi. Lo de Senoria, fol. 575. & 576.* Auguſt. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 1. tit. 1. cap. 2. n. 12. in fine, & de jure Eccl. univer. lib. 1. cap. 8. n. 39. in fine, verſi. Et de jure*, Alzedo *de præcel. Epiſcop. dignit. par. 1. cap. 10. n. 38.* Quod procedit, etiam ſi Epiſcopi ſint ſolùm titulares, qui pariter debent vocari, & illuſtrari titulo de Señoria, nihil enim intereſt quantum ad honorem, & urbanitatem, an Epiſcopi habeant locum, & adminiſtrationem, an verò ſint ſolùm titulati, & nudum nomen Epiſcoporum habeant, quia adminiſtrationis ratio tantùm Epiſcopos differre facit in onere, non in honore, ſic Narbona plures citat *l. 18. gloſ. 11. nu. 2. tit. 1. lib. 4. recop.* Valenzuella *conſ. 10. nu. 61. & 65. tom. 1.* Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. uni. lib. 1. cap. 8. nu. 39. in fine, verſi. de jure, & de poteſt. Epiſ. par. 1. tit. 1. cap. 2. nu. 12. verſi. Et quamvis*, Alzedo *de præcel. Epiſcop. dignit. par. 1. cap. 10. nu. 39.* conducunt Alciat. *in l. liber homo nu. 6. & 7. de verbor. ſignif.* Menochius *de arbit. jud. caſu 68. nu. 53.* Gratianus *diſcep. foren. cap. 281. a num. 60.* Et ſolent Epiſcopi titulo Dominationis, vulgo Señoria ab omnibus decorari, quando ſolum ſunt electi, & non confirmati, nec conſacrati, Villalobos *in ſum. mor. par. 2. tract. 35. dif. 41. num. 1. in princ.* licèt alicubi decorentur Epiſcopi titulo admodum Illuſtris Dominationis, Boſch *dels titols de honor. lib. 5. cap. 33. primo §. 4. verſi. A queſt titol, fol. 575.* & de Cathalonia idem Boſch *dels titols de honor lib. 5. cap. 33. primo §. 4. verſi. En Cataluna, fol. 576.* & alicubi titulo Illuſtriſſimæ Dominationis illuſtrantur, Queſada Pilo *controver. foren. cap. 3. num. 26. verſi. Non unius.* Et quòd Epiſcopi titulo illuſtriſſimi cohoneſtari debeant, pro ut indiſtinctè quaſi hiſce temporibus ſervatur, tradit Novarius *in pragmat. 1. collect. 1. nu. 3. in fine de titulorum, ſeu inſcriptionum abuſu in ſcribendo ſublato, & de gravam. vaſſal. tom. 1. grava. 316. num. 4.* Verum tamen eſt, quòd in Cathalonia in tribunali contentionum, & competentiarum Reverendus Cancellarius illuſtrat Epiſcopos titulo illuſtriſſimæ, & Reverendiſſimæ Dominationis, ut in regeſtris ſententiarum paſſim legitur.

Reverendus Cancellarius Cathaloniæ vocari, & illuſtrari debet titulo Dominationis, vulgo Señoria, *ut latè dicam infrà deciſ. ſeq.* 12

Priores, & Bajulivi Ordinis Sancti Joannis Hieſolymitanen. Commendatores majores, & clavigeri Ordinum Militarium Sancti Jacobi Calatravæ, Alcantaræ, & Monteſiæ, qui magnas Cruces afferunt, decorari permittuntur titulo de Señoria *in lib. 18. num. 12. tit. 1. lib. 4. recopil.* apud Narbonam *ad l. recop. fol. 345.* ſed quòd præcisè vocari, & illuſtrari debeant titulo de Señoria, cavetur in nova pragmatica Regnorum Caſtellæ anni 1611. apud Barredam *in addit. ad l. pœnal. cap. 3. numero 5. fol. 90. parg. 2.* & in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ *num. 10.* apud Dexart *ad capit. Reg. Sard.* Salzedo *in theatro honoris gloſ. 37. in fine.* 13

Abbates, ſive Regulares, ſive ſæculares, etiam jus mitræ, & baculi habentes, non vocantur, nec vocari poſſunt titulo Dominationis, vulgo Señoria, Garcia *de nobilitate gloſ. 48. §. 3. num. 63.* Boſch *dels titols de honor lib. 5. cap. 33. primo §. 4. verſi. Lo de Senoria, fol. 576.* 14

fol. 576. Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 40. quia in pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ, *de qua in l.* 18. *n.* 12. *in fine*, *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol.* 345. & in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ num. 11. apud Dexart *ad capit. Regni Sardiniæ fol.* 433. nulla persona Ecclesiastica, vel sæcularis cujuscumque status, conditionis, dignitatis, gradus, & officii vocari potest Señoria verbo, nec scriptis, præter expressas in illis, inter quas Abbates non reperiuntur expressi.

15 Capitula Ecclesiarum Metropolitanarum permittuntur vocari titulo Dominationis, vulgo Señoria, si talis sit consuetudo, ut habetur in pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ, *de qua in l.* 18. *num.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* apud Narbonam *ad l. recopil. fol.* 345. sed per novam urbanitatum Regnorum Castellæ anni 1611. debetur eis Señoria, de qua apud Barredam *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *num.* 5. *fol.* 90. *pag.* 2. in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ nulla de eis fit mentio. Air tamen generaliter Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 5. *cap.* 33. *primo* §. 4. *vers. Aixi be*, *fol.* 576. quòd Capitulis Ecclesiarum Cathedralium datur titulus de Señoria.

16 Vice Cancellarius Supremi Regii Coronæ Aragonum Concilii condecorari debet non solum simplici titulo Dominationis, vulgo Señoria, sed etiam addito alio titulo honorificentissimo Illustrissimi, vulgo Señoria Illustrissima. Nam licèt per leges, & pragmaticas sanctiones Regni Castellæ, Præsides aliorum Conciliorum, excepto Præside Concilii Regii Castellæ permittantur decorari, & illustrari titulo Dominationis, vulgo de Señoria, *ut cavetur in l.* 18. *num.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad leg. recop. fol.* 345. & titulus Dominationis, vulgo de Señoria Præsidibus aliorum Conciliorum condonetur in nova pragmatica urbanitatum Regni Castellæ anni 1611. apud Barredam *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *num.* 5. *fol.* 90. *pag.* 2. notat Narbona *l.* 18. *glos.* 12. *num.* 2. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* & in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ apud Dexart. *ad capit. Reg. Sardin. fol.* 433. *num.* 10. expressè mandetur Vice Cancellarium Regnorum Coronæ Aragonum honorari titulo Dominationis, vulgo Señoria, tamen in regia pragmatica data Matriti 31. Julii 1637. publicata in Civitate Valentiæ 8. Augusti ejusdem anni expressum est, quòd Vice Cancellarius noster possit Illustrissimus, & titulo Illustrissimæ dominationis decorari, & vocari, ut testatur Dominus Vice Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *in admonit. ad lectorem ad suas observ. num.* 14. ubi *num.* 15. *cum seq.* probat, quòd etiam titulo Excellentiæ illustrari potest. Et quòd titulus Illustrissimæ dominationis detur Vice Cancellario Coronæ Aragonum tradit Bosch *dels titols de honor*, *libr.* 5. *cap.* 33. *primo* §. 4. *vers. A quest titol*, *fol.* 575. ad similitudinem Præsidis concilii Castellæ, qui licèt per antiquas leges, & pragmaticas sanctiones illustrandus erat titulo Dominationis, *ut habetur in lib.* 17. *num.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol.* 345. & apud Barredam *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *num.* 4. *fol.* 90. *pag.* 2. Tamen ex nova pragmatica urbanitatum diei 2. Januarii 1611. dici potest Illustrissimus, & titulo Illustrissimæ dominationis decorari Narbona *l.* 18. *glos.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* quæ omnia de jure procedunt, ut probant Cassaneus, & Pancirolus, quos laudat Dominus Vice Cancellarius D. Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observat. num.* 15. & alii plures quos citant Alzedo *de præcel. Episco. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 47. 48. 50. & 58. latè Regens Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. 2. *à num.* 157. & tempore, quo Præses Concilii Regii Castellæ, & Vice Cancellarius Regnorum Coronæ Aragonum erant de juncta Gubernii Regnorum Monarchiæ Hispaniæ, durante minori ætate Regiæ Majestatis Domini nostri Regis Caroli II. Gemini orbis Monarchæ Catholici, & etiam finita minori ætate, titulo Excellentissimi, & vestræ Excellentiæ ab omnibus decorabantur.

17 Duces dicuntur personæ Illustres, *secundùm glos. in l. præcipimus ... verbo Præses*, *C. de appellat.* ... neus *in Cathal. glor. mundi par.* 5. *consid.* 45. *vers. & Doctores*, Garcia *de nobil. glo.* 48. §. 3. *n.* 68. Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 5. *n.* 9. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 25. *vers. Los primeros*, *col.* 2. *in fine*, *ibi : A los Duques*, Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 56. ab aliquibus spectabiles nuncupantur, *ad text. in l. si quando*, *C. de appellat.* §. *simili quoque modo in authent. de appellat.* Doctores citati Garcia *n.* 68. Mastrill. *nu.* 10. Bobad. *dicto vers. A los Duques*, Alzedo *num.* 56. Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 35. *vers. Segueix se lo titol*, *fol.* 580. Menochius *de arb. jud. casu* 68. *nu.* 45. & 46. Sed de consuetudine Italiæ Illustrissimi dicuntur, ut dicunt Baldus, Ruinus, Alfan. & Decianus, quos citat Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 5. *nu.* 10. Garcia *de nobilit. glos.* 48. §. 3. *num.* 68. Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 35. *vers. Lo comparatiu*, *fol.* 579. sunt que majores Marchionibus & Comitibus, cum illorum dignitas magis accedat regali personæ, & splendori, Belluga *in specu. Princip. rub.* 6. *numer.* 22. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 1. Garcia *de nobilit. glos.* 45. §. 3. *num.* 69. alios plures reddunt Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 25. *in prin.* Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 5. *à nu.* 13. & apud nos titulus magnatum solùm Ducibus competit, Larrea *allegat. fiscal.* 8. *sub nu.* 15. eisque copia datur sedendi, & capitis cooperiendi apud regem, quod aliis titulatis, qui non sunt magnates, non permittitur, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 3. *propè finem*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 25. *vers. Les primeros*, *col.* 3. *ibi : A los Duques*, *y à los otros Grandes*, latè Larrea *alleg. fiscal.* 8. *à nu.* 1. *ad* 18. & omnes obligantur Duces vocare, illustrare, & condecorare verbo, & scriptis titulo Dominationis, vulgo Señoria, ut habetur in pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ *l.* 18. *num.* 10. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol.* 345. & apud Barredam *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *nu.* 5. *fol.* 90. *pag.* 2. Garcia *de nobilit. glo.* 48. §. 3. *nu.* 68. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 19. *nu.* 25. *vers. Los primeros*, *col.* 3. *ibi : A los Duques*, *y à los otros Grandes*, & in pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ apud Dexart *ad capit. Reg. Sard. fol.* 433. *num.* 10. communiter tamen appellantur Excellentissimi, & titulo excellentiæ honorantur, Bosch *dels titols de honor libr.* 5. *cap.* 35. *vers. Entra apres*, *fol.* 580. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 63.

Marchiones personæ Illustres, spectabiles, & de consuetudine Italiæ Illustrissimi dicuntur, ut pluribus citatis probant Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 6. *à nu.* 19. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 56. Garcia *de nobilit. glo.* 48. §. 3. *nu.* 68. Bosch *dels titols de honor lib.* 5. *cap.* 35. *vers. Lo comparatiu*, *fol.* 579. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 29. sunt que in majori dignitate quàm Comites, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 13. *nu.* 1. Mastrill. *de magist. lib.* 4. *cap.* 6. *nu.* 16. 17. & 18. de quibus Bobad. *in polit. lib.* 2 *cap.* 16. *num.* 17. qui *num.* 32. inquit, quòd hodie in Hispania distingui non potest, quæ sit major dignitas, Comes, aut Marchio, Garcia *de nobilit. glos.* 48. §. 3. *num.* 69. & licèt antea per pragmaticam urbanitatum Regni Castellæ, *de qua in l.* 18. *num.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *fol.* 345. permittantur vocari, illustrari, & decorari titulo Dominationis verbo, & scriptis, vulgo Señoria, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *n.* 32. *vers. Los Condes*, *y Marqueses*, Garcia *de nobilit. glos.* 48. §. 3. *numer.* 68. notat Bosch *dels titols honor lib.* 5. *cap.* 33. *primo* §. 4. *vers. Lo titol*, *fol.* 575. Hodie verò Marchiones titulo Dominationis, vulgo Señoria condecorari debent ex nova pragmatica Regni Castellæ anni 1611. apud Berredam *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *nu.* 5. *fol.* 90. *pag.* 2. & ex pragmatica urbanitatum Regni Sardiniæ apud Dexart *ad cap. Reg. Sard. fol.* 433. *num.* 10. communiter tamen omnes ante hanc novam pragmaticam titulo de Señoria eos vocabant, ut dicit Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 32. *in fine prin.* Titulus autem excellentissimi secundùm aliquos Marchionibus competit, ut latissimè defendit Menochius contraria proponens, & eis respondens *cons.* 302. *lib.* 4. & refert Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 6. *num.* 23. Nihilominus titulus excellen- 18

cellentiæ non est dandus Marchionibus, Novarius *in prag. 1. collect. 1. nu. 2. de titulo seu inscrip. abusu, & de grava. vassal. tom. 1. grava. 316. nu. 1. & 2.* Nisi sint magnates, qui licèt in pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ solùm illustrentur, & decorentur titulo de Señoria apud Barredam *in addit. ad leges pœnal. cap. 3. nu. 5. fol. 90. pag. 2.* & apud Narbonam *l. 18. nu. 10. tit. 1. lib. 4. recop. fol. 345.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 16. nu. 25. versi. Los primeros col. 3. ibi: A los Duques, y à los otros grandes.* Tamen communiter titulo Excellentissimi condecorantur, Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 35. versi. Entra apres, fol. 580.*

19 Comites personæ spactabiles, Illustres, & de consuetudine Italiæ Illustrissimæ dicuntur, ut docent multis laudatis, Mastrill. *magistrat. lib. 4. cap. 7. à nu. 20.* Alzedo *de præcel. Episco. dignit. par. 1. c. 10. num. 56.* Garcia *de nobilit. glos. 48. §. 3. n. 67.* Menochius *de arb. jud. casu 68. nu. 45. & 46.* Bobad. *in polit. lib. 2. c. 16. nu. 29. de eis late tract. at à num. 28. ad 35.* qui licèt per antiquam pragmaticam urbanitatum solùm permittantur decorari titulo dominationis. Tamen per novam pragmaticam condecorari debent dicto titulo Dominationis, vulgò Señoria, non tamen eis est dandus titulus Excellentissimi, nisi sint magnates, ut docent Doctores *citati num. 18.* loquentes promiscuè de Marchionibus, & Comitibus.

Nota primò, quòd Principes, Duces, Marchiones, & Comites Itali, vel alienigenæ etiam urbano illo verbo de Señoria illustrari, decorari, & revereri debent, ut declaratum fuit in nova pragmatica urbanitatum Regnorum Castellæ diei 7. Aprilis 1611. versi. Que los Principes, tradunt Narbona *l. 18. glos. 14. nu. 2. tit. 1. lib. 4. recop.* Barreda *ad l. pœnal. cap. 3. num. 5. in fine, fol. 90. pag. 2.* & gaudent omnibus præeminentiis, & prærogativis prout alii titulati, latè probat Mastrill. *de magist. lib. 3. cap. 14. à num. 50. ad 58.* Dominus Vice Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser. 117. num. 32.*

Nota secundò, quòd Duces, Marchiones, & Comites, si bonis fortunæ lapsi fuerint, ita ut nudum titulum habeant, non eis debetur idem honor ac cæteris, & sic titulo Dominationis, vulgo Señoria honorandi non sunt, Narbona *l. 8. glo. 11. nu. 3. & glos. 14. nu. 1. tit. 1. lib. 4. recop.* ex Alciato *de singular. certamine cap. 33. in fine*, Menochio *de arbit. jud. casu 68. nu. 54.* Gratiano *discep. foren. cap. 291. nu. 64.*

Nota tertiò, quòd Duces, Marchiones, & Comites gaudent eorum privilegiis, etiam post refutationem factam de statu cum titulis, & retinent nomen titulorum, quod habebant, quia semel collata dignitas in unum semper illius ossibus remanet fixa, ita ut amplius ab illius persona evelli non possit, & eadem reverentia semper ei debetur in memoriam pristinæ dignitatis, quia licèt titulus deficiat, tamen decus & honor illi non deficit, ut dicunt Doctores, quos citat, & sequitur Gratianus *discep. foren. cap. 834. num. 28. & seq.* Mastrill. pluribus laudatis *de magist. l. 4. cap. 13. à num. 68. cum plurib. seq.* Ursellius *conclus. 140. nu. 12. versi. Rursus extende, & conclu. 143. num. 91. versi. Imo extende.* Sed ipse dicit sibi videri, id ab aula recessisse, vide casum de refutatione tituli in filios apud Aponte *de potest. Proreg. tit. de elect. offi. §. 8. num. 19.* Mastrill. *hic citatus num. 7. & 71.*

20 Gerens vices Generalis Gubernatoris ab aliquibus vocatur spectabilis, Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 35. versi. Segueixse, fol. 580.* Dexart *ad capit. Reg. Sard. in rub. nu. 13. de officio Proregis* Berart *in specul. visit. cap. 13. nu. 1.* Ab aliis vocatur admodum illustris, idem Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 35. versi. Lo titol de illustre reb comparatiu, fol. 579.* In Cathalonia decoratur, & illustratur titulo Dominationis vulgo de Señoria, Bosch *dels titols de honor lib. 5. cap. 33. primo §. 4. versi. En Cataluna, fol. 576.* & esse de justitia, ac bona ratione fundatum ait idem Bosch, ubi proximè *versi. lo de Senoria fol. 576.* & probat in Gerente vices Gubernatoris Comitatuum Rossellionis, & Ceritaniæ, *in versi. Lo Governador, fol. 576.* In Regno Sardiniæ Gerens vices Gubernatoris capitum Calaris, & Galluræ, & Gerens vices Gubernatoris in capite Sassaris, & Logudorii inigniuntur titulo Dominationis, ut ab omnibus ferè Regni Accolis exhibeatur, Dexart *ad cap. Reg. Sard. in rub. num. 13. de officio Proregis.* In Regno Valentiæ Gerens vices Gubernatoris Urbis, & Regni Citra sexonam illustratur titulo Dominationis, tam verbo, quàm in scriptis, tam pro tribunali sedendo, quàm extra, quod initium habuit à Regio rescripto Don Jacobo Ferrer concesso, dat. Vallisoleti die 3. Maii 1604. posteaque ad successores extenso Regia pragmatica urbanitatum dat. Matriti 26. Maii 1638. publicata Valentiæ 26. Junii ejusdem anni, refert Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valentiæ cap. 2. §. 3. num. 21.*

Vice Comites de urbanitate vocantur spectabiles, ita 21
legi observatum in prima habilitatione Brachii Militaris Curiarum Cathaloniæ celebratarum anno 1626. in personam spectabilis Don Antonii de Perapertusa, Vila de Many, & Cruylles, Vice Comitis de Josch, de Vice Comitis dignitate videantur Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 16. num. 36.* Cabedo *decis. 50. par. 1.* Mastrill. *de magistrat. lib. 4. cap. 9.* sed eis non debetur titulus dominationis, licèt communiter illis detur, Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 33. primo §. 4. versi. Lo de Senoria, fol. 576.*

Deputati, & Auditores computorum Generalis Ca- 22
thaloniæ consistorialiter congregati repræsentantes Principatum decorantur, & illustrantur titulo Dominationis, vulgo Señoria in numero singulari, Bosch *dels titols de honor lib. 4. cap. 2. versi. Per los actes in fine fol. 372. & lib. 5. cap. 33. primo §. 4. versi. Los Consistoris, fol. 576.* ubi idem dicit de Consistorio Visitatorum. Et de Deputatis Regni Valentiæ notat Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. tom. 1. cap. 4. §. 8. num. 2. & 3.* de Deputatis Generalis Cathaloniæ, & Regnorum Aragonum, Valentiæ, Sardiniæ, & Siciliæ, & de eorum officio, authoritate, & præeminentia, latè scripserunt Doctores, quos refert idem Regens Mattheu *de regi. Reg. Valen. cap. 3. §. 2. num. 9.* & Ego addo *decis. 11. num. 26. par. 1.*

Civitates capita Regnorum, & Provinciarum, non 23
solùm illustrari, & decorari possunt titulo Dominationis, vulgo Señoria, ut habetur *in l. 18. num. 12. tit. 1. lib. 4. recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol. 345.* Barredam *in addit. ad leg. pœnal. cap. 3. num. 5. fol. 90. pag. 2.* Narbonam *l. 18. glos. 15. tit. 1. lib. 4. recop.* sed etiam hujusmodi titulus Dominationis, vulgo Señoria eis debetur, Bobad. *in lib. 2. cap. 8. num. 20.* Eo quia præcedunt omnes titulatos, qui non sunt magnates idem Bobad. *in polit. dicto libr. 3. cap. 8. num. 20.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 3. glos. 1. nu. 9.* Berart *in specul. visit. cap. 22. num. 11.* Xammar *de privil. Barcin. §. 21. n. 13.* Mastrill. *de magist. lib. 4. cap. 13. n. 54.* Larrea *alleg. fiscal. 8. nu. 17.* Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valentiæ cap. 4. §. 3. num. 1.*

Unde quia Civitas Barcinonæ est caput, & metro- 24
polis totius Principatus Cathaloniæ, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Petri II. tom. 1. collat. 2. cap. 37. num. 3. fol. 39. in novis*, Marquilles *in usat. sequiam molendinorum versi. Nota*, Oliba *de jure fisci cap. 1. n. 18. & de actionib. par. 1. lib. 3. cap. 2. nu. 10. & 11.* Ferrer *par. 1. obser. cap. 57.* Despujol ad Mieres *verbo Barcinonæ Civitas, fol. 19.* Cancer *par. 2. var. resolut. cap. 2. nu. 250.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. glo. 8. n. 21.* Berart *in specu. visit. cap. 22. nu. 10.* Bosch *dels titols de honor, lib. 4. cap. 3. versic. Totes, fol. 380.* Ripoll. ad Pegueram *in praxi civili rub. 4. n. 43. in fine*, Xammar *de offi. jud. par. 1. quæst. 15. nu. 135.* & plures Historicos referens latè *de privileg. Barcin. §. 6. à n. 1. cum seq.* ejus Consiliarii † sed Consules præcedunt omnes titulatos, 25
Barones, Comites, & Marchiones, qui non sunt magnates, Fontanella *de pact. nup. tom. 1. clau. 3. glos. 1. nu. 9.* Barart *in specu. visit. cap. 22. nu. 11.* Xammar *de privil. Barcin. §. 26. num. 13.* de Regno Neapolis Franchis *dec. 548.* ubi Luca *num. 7.* Aponte *decis. 8. nu. 8.* & consistorialiter repræsentantes Civitatem congregati 26
honorantur, decorantur, & illustrantur titulo Dominationis, vulgo Señoria Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 33. primo §. 4. versi. Los Consisteris in fine, fol. 576.* Xammar *de privileg. Barcin. §. 21. num. 13.*

non

non in numero plurali, ut dicantur Dominationes, vulgo Señories, ut inadvertenter dixit Xammar *loco citato*, sed in numero singulari Dominatio, vulgo Señoria, & admodum Illustris Dominus, Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 4. *cap.* 2. *versi. Per los actes in fine*, *fol.* 372. *& lib.* 5. *cap.* 33. *primo* §. 4. *versi. Lo de Senoria in fine*, *fol.* 376.

27 Cæsaraugusta est caput, & Metropolis totius Regni Aragonum, Cenedo *collect. ad decretum* 43. *num.* 6. Hortigas *in patrocin.* Academ. Cæsaraugustæ *part.* 2. *num.* 112. Ramirez *de lege reg.* §. 22. *num.* 59. Suelves *cons.* 15. *numer.* 7. *& cons.* 22. *num.* 9. *libr.* 2. conducit

28 Xammar *de privil. Barcin.* §. 6. *num.* 30. Ejusque † Jurati Consistorialiter congregati titulo Dominationis vulgo Señoria insigniuntur, decorantur, & illustrantur, *ex dictis num.* 23.

29 Valentiæ Civitas est Caput, & Metropolis totius Regni Valentiæ, Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen.*

30 *cap.* 4. §. 3. *num.* 1. Cujus Juratis conceditur, tribuitur, & datur titulus honorificus Dominationis, vulgo Señoria, cum in forma congregati sunt, *forus* 9. *curiarum anni* 1626. Reg. Mattheu *de regim. Regni Valentiæ cap.* 4. §. 3. *num.* 2.

31 Civitates, quæ sunt in Regnis Castellæ Capita Regnorum, recensent Bobad. *in polit. lib.* 1. *cap.* 2. *nu.* 9. Narbona *l.* 18. *glos.* 15. *tit.* 1. *recop.*

32 Prædicta etiam procedunt in aliis Civitatibus, quæ habent votum in Curiis, nam eorum Patiarii, Jurati, seu Consules Consistorialiter congregati honorari & decorari possunt titulo Dominationis, vulgo Señoria, *l.* 18. *num.* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* apud Narbonam *ad l. recop. fol.* 345. Barreda *in addit. ad l. pœnal. cap.* 3. *num.* 5. *fol.* 90. *pag.* 2. Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 8. *num.* 20. *in fine* sicque decorantur in epistolis privatis per Excellentissimos Locum Tenentes, & Capitaneos Generales suæ Regiæ Majestatis in hoc Principatu, ut de Juratis Civitatis Gerundæ tradit Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.* 1. *rub.* 8. *num.* 20. & non solùm Civitates, sed etiam Villæ, quæ habent suffragium in Curiis, honorari possunt titulo Dominationis, vulgo Señoria, *ut est dispositum in l.* 19. ubi Narbona *glos. unica*, *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* idem Narbona *l.* 18. *glos.* 16. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Verùm hæc urbanitas Dominationis solùm in isto Principatu servatur in Civitatibus non autem in Villis, Civitates namque, seu ejus Consules, Patiarii, & Jurati Consistorialiter congregati ab omnibus titulo Dominationis decorantur, non verò Villæ.

33 Sed adverte, quòd titulo honorifico Dominationis, vulgo Señoria etiam illustrari, & decorari possunt Jurati, Patiarii, & Consules Civitatum, quæ non habent Episcopum, *can. in illis* 80. *distin.* Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 11. *nu.* 15. *in fine*, Ripoll. *de regal. cap.* 44. *toto præcipuè n.* 28. & aliqui dicant, quòd Civitas verè, propriè, & realiter non sit, neque hoc nomen mereatur, quæ Episcopum non habet, Belluga *in specul. Princip. rub.* 6. *sub nu.* 23. Mieres *in Cur. montissoni Reg. Petri* 3. *tom.* 2. *col.* 6. *cap.* 17. *num.* 7. *fol.* 86. *in novis*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *nu.* 15. *versi. Y no se llama*, Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *cap.* 6. *n.* 3. Cardoso *in praxi jud. verbo Civitas nu.* 2. *in fine*, Cenedo *collect. aa decretal.* 101. *nu.* 1. August. Barbosa *in cap.* 1. *n.* 3. *de privileg.* Contrarium tamen verius est, quòd Civitas constitui potest sine Episcopo, & ad substantiam, & esse Civitatis, non requiritur, quòd habeat Episcopum, ut post longam disputationem concludit Decius *in cap.* 1. *à nu.* 1. *ad* 18. *de privileg.* latè contrariis respondet August. Barbosa *de potest. Episcop. par.* 1. *tit.* 1. *cap.* 7. *num.* 16. 18. *&* 19. *& in can. in illis* 2. *num.* 4. 5. 6. *&* 7. ubi allegatio Ludovici Centoflorenii *à versi. Non obstat hodie*, *distint.* 80. Fajardo *allegat. fiscal.* 33. *num.* 1732. Borrell. in addit. in Bellugam *in specul. Princip. rub.* 6. *littera F. la* 2. ut in Civitatibus Minoriss, & Balagarii hujus Principatus, quæ non habent Episcopum, ut tradunt Mieres *in Curia Montissoni Regis Petri III. tom.* 2. *col.* 6. *cap.* 17. *nu.* 4. 5. *&* 6. *fol.* 86. Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 4. *cap.* 1. *versi. Tots los casos*, *fol.* 370. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 11. *num.* 18. & in Civitatibus Darocæ, & Calatajubi Regni Aragonum. Et in Alemania sunt multæ Civitates sine Episcopis, Gratian. *discep. foren. cap.* 291. *num.* 38.

Magister rationalis non honoratur titulo Dominatio- 34
nis. Nisi sit titulatus, nam tunc ei tribuitur titulus familiæ suæ. Vel nisi sit in suo tribunali, in quo etiam si officium regatur per Locum Tenentem, seu per coadjutorem antiquiorem, in supplicationibus dicitur admodum Illustris Dominus, Bosch sic intelligendus *dels titols de honor*, *lib.* 5. *cap.* 35. *versi. Lo titols in fine*, *fol.* 579. & datur ei in consistorio titulus Dominationis, vulgo Señoria, Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 5. *cap.* 33. *primo* §. 4. *versi. Lo Mestre rational juncto versi. seq. fol.* 576.

Bajulus Generalis Cathaloniæ non decoratur titulo 35
Dominationis, nisi in ejus tribunali, vel aliàs sit titulatus eo modo quo dixi de Magistro Rationali, nu. 34. ut tradit Bosch ibidem citatus.

ARGUMENTUM.

An Cancellarius Cathaloniæ condecorari debeat titulo Dominationis, vulgò *Senoria*.

SUMMARIUM.

1 *Cancellarius Cathaloniæ condecorari debet titulo Dominationis, vulgo Senoria, etiam si non sit Episcopus, sed Abbas, Archidiaconus, seu alia dignitas.*

2 *Præsides Regiarum Cancellariarum honorari debent titulo Dominationis.*

3 *Cancellarius Cathaloniæ nedum est Præses unius Aulæ Regii Senatus, nu.* 3. *sed etiam totius Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, nu.* 4.

5 *Regia Audientia Cathalonia est verè, & propriè Cancellaria, num.* 5. *& judicat nomine Domini Regis, utiturque regio sigillo, nu.* 6.

7 *Cancellaria non consistit in nomine, sed in usu Regii nominis, & sigilli.*

8 *Consuetudo in titulis assignandis, ac in honorantiis attendi debet.*

9 *Cancellarius Cathaloniæ est magistratus præeminens, magnæ auctoritatis, dignitatis, Majestatis, potestatis, & jurisdictionis, n.* 9. *& adeo insignis, & magna fuit, & est præeminentia, dignitas, & auctoritas Cancellarii, quòd ipse primum locum obtinet post Regem, etiam in sedendo, num.* 10. *habetque titulos Illustris, Illustrissimi, Eminentissimi, Glorioissimi, & Dominationis, num.* 11.

12 *Vinco si vincentem te, multo magis vincam te, nu.* 12. *hæcque regula in omni actu, & materia procedit, num.* 13. *& valet hoc argumentum in titulis & honorantiis, nu.* 14.

15 *Argumentum de majori ad minus valet in titulis, & honorantiis.*

16 *Cancellarius Cathaloniæ præcedit omnes Judices, Officiales, & Magistratus, etiam Gerentem vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ.*

17 *Cancellarius Cathaloniæ præcedit Consiliarios Civitatis Barcinonæ consistorialiter congregatos.*

18 *Cancellarius Cathaloniæ præcedit Regentem Regiam Cancellariam.*

19 *Cancellarius Cathaloniæ titulo Illustrissimi decorari potest, num.* 19. *& titulo Eccellentissimi, num.* 22.

20 *Cancellarius apud antiquos Romanos vocabatur secundùm unam opinionem Quæstor candidatus, num.* 20. *& secundùm alteram opinionem Præfectus Prætorio, num.* 23.

21 *Quæstor Candidatus nedum illustris, sed etiam Illustrissimus vocabatur.*

24 *Præfectus Prætorio nedum Illustris, & Illustrissimus sed etiam Excellentissimus vocabatur.*

25 *Cancellarii officium apud Romanos quale esset.*

26 Quæ-

26 *Quæstoris candidati officium quale esset.*
27 *Præfecti Prætorio officium quale esset.*
28 *Cancellarius præcedente tempore primus minister, & præses Concilii effectus fuit.*
29 *Cancellarius Cathaloniæ est Primus Magistratus Principis, ejusque immediatus Assessor, Præses, Dux, & caput Senatus.*
30 *Regius Senatus, & Regalis Cancellaria originem sumpsit ex dignitate Cancellarii.*
31 *Cancellarii Aragoniæ, Sardiniæ & Majoricarum condecorari non possunt titulo Dominationis.*
32 *Cancellarius Cathaloniæ, si fuerit Abbas, Archidiaconus, vel similis dignitas, & eligatur Episcopus, an possit amplius exercere officium Cancellariis, quod habebat, antequam eligeretur in Episcopum, num. 32. & probatur, quòd sic, num. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. & 44. sed in posterum aliud observandum est ex Epistolico rescripto, nu. 45.*

DECISIO CCXLIX.

1 REspondetur affirmativè, quòd Cancellarius Cathaloniæ, etiam si non sit Episcopus, sed Abbas, Archidiaconus, seu alia dignitas condecorari, & honorari debet titulo Dominationis, vulgo Señoria, notat Bosch *dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. §. 40. vers. Estos tres in fine, fol.* 283. idque de justitia secundùm nostras leges testatur idem Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 33. primo §. 4. vers. Lo de Senoria fol.* 576. quod probatur.

2 Primò, quia Præsides Cancellariarum licèt per *l. 18. tit. 1. lib. 4. recop.* factam in curiis Regnorum Castellæ 2. Julii 1600. apud Narbonam *ad l. recop. fol.* 345. *num.* 12. solùm possint honorari, & decorari titulo Dominationis, vulgo Señoria. Tamen per aliam pragmaticam Regnorum Castellæ anni 1611. condecorari, & honorari debent titulo Dominationis, vulgo Señoria, de qua Barreda *in addit. ad l. pœnales cap. 3. numero 5. fol. 90. pag. 2.* Ego supra *decis. 248. numero 16. hac par. 4.* sed Cancellarius non solùm est Præses, & caput unius Aulæ civilis Regii Senatus, sed etiam post Pro-Regem est Præses, & caput totius Regiæ Audientiæ Cathaloniæ. Et Regia Audientia Cathaloniæ est verè & propriè Cancellaria, sicut Pinciana, & Granaten. Ergo Cancellarius Cathaloniæ honorari, & condecorari debet titulo Dominationis, vulgo Señoria.

3 Quòd autem Cancellarius sit Præses, & caput unius Aulæ civilis Regii Senatus Cathaloniæ, tradunt Bosch *dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. §. 40. vers. Lo offici in fine, fol.* 282. Fontanella *decis. 375. num. 1. par. 2.* Reg. Mattheu *de regi. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. sect. 3. nu.* 120. Ego *decis. 10. num. 42. part. 1.* & probat Epistola Prioris Don Ferdinandi Proregis Cathaloniæ, apud Dexart *ad capit. Reg. Sard. fol.* 51. & quòd Cancella-
4 rius † post Proregem sit Præses & caput totius Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, idem Bosch *dels titols de honor, lib. 2. cap. 36. §. 36. vers. Lo Præsident ad medium fol.* 278. Ramirez *de lege regia §. 10. nu.* 23. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. nu.* 152. & alii infrà *nu. 10. 28. & 29.*

5 Et quòd Regia Audientia Cathaloniæ sit verè, & propriè Cancellaria, sicut Pintiana, & Granatensis, sic eam vocant Oliba *de jure fisci cap. 4. à nu.* 39. Bosch *dels titols de honor, lib. 2. cap. 36. §. 40. vers. Estos tres cum seq. fol.* 283. *&* §. 45. *fol.* 285. Berart *in specu. visit. cap. 10. n. 7. & 8.* Ego *decis. 17. à n. 9. par. 1.* Dominus Vice Cancel. Don Christophorus Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observ. num.* 34. Eo
6 quia judicat † nomine Domini Regis, utiturque ejus regio sigillo, Bosch *dels titols de honor. lib. 2. cap. 36. vers. Los de la Audientia, fol.* 277. *cum seq. &* §. 39.
7 *fol.* 280. Nam Cancellaria † non consistit in nomine, sed in usu Regii nominis & sigilli, abundè Parlador. *rer. quotid. tom 2. differ. 10. à num. 10. & differ. 11. nu.* 7. Alfaro *de offic. fiscal. glos. 24. n. 1. in fine*, Carrascus *de casib. cur. nu. 96.* Reg. Mattheu *de regi. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. num. 22. 23. 147. 148. &* 149. Dominus Vice Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat. 15. num.* 270. Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 3. per totum, & in polit. lib. 5. cap. 3. fol.* 262. Bosch *dels titols de honor, libr. 2. capit. 36. §. 40. vers. Estos tres, fol.* 283.

Secundò, quia in titulis assignandis, ac in honoran- 8
tiis consuetudo attendi debet, & ea servanda est, ac si lex esset, *cap. cum olim* ubi Bald. *not. 1. de consuetud.* Parisius *cons. 149. à nu. 1. lib. 4.* Menochius *cons. 51. à nu. 49. & cons. 52. n. 284. lib. 1. & cons. 126. n. 3. lib. 2. & cons. 257. nu. 39. lib. 3. & cons. 302. nu. 43. & 44. lib. 4. & cons. 784. nu. 1. lib. 8.* Tiraquel. *de nobilit. cap. 20. num. 55.* Franchis *decis. 388. num. 4.* Riccius ad Franchis *decis. 144. in fine, & decis. 253. ad med. & in praxi var. par. 1. resol. 554. n. 1. & collect. 1077. par. 4. & decis. 67. num. 13. par. 1.* Thoro *in compen. dec. par. 1. vers. Hastæ pallii, col. 3. in fine, & vers. Nec alia, fol.* 251. Boer. *decis. 155. & de author. magni Consilii nu.* 68. Lara *de anniversar. lib. 1. cap. 24. à nu.* 18. Anna *singul. 40. à nu. 1.* Seraphin. *decis. 355. & decis. 663. & decis. 964.* Beltramin. ad Ludovis. *decis. 224. num. 4.* Medices *decis. Marchiæ 21.* Mastrill. *de magistrat. lib. 4. cap. 5. nu. 12. & cap. 6. num. 22. & cap. 14. num. 1. & 2. & latè lib. 5. cap. 4. à num. 30. ad 37. & decis. 130. num. 16. & 17. lib. 3.* Gratian. *discep. foren. cap. 106. nu. 7. & 8. & cap. 298. nu. 8. & cap. 442. n. 9. & cap. 590. nu. 23. & cap. 867. nu. 27. & decis. Marchiæ 16. à nu. 2.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 10. num. 49. & cap. 18. num. 228. & lib. 3. cap. 2. nu. 23.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 52.* Gamma *decis. 1. nu. 31.* Garcia *de nobilit. glos. 18. à nu. 44. & de expen. c. 9. à num. 39. cap. 9. num. 43.* Tamburin. *de jure Abbat. tom. 3. disp. 5. quæst. 11. num. 18.* Daniel de Nobilibus *controver. disp. 44. à num. 37. & disp. 45. à nu. 5. & disp. 60. num. 46. & disp. 73. num. 2. & disp. 75. num. 1.* Maurus *allegat. 5. nu. 2. &* 3. Larata *cons. 2. à num. 27.* Thesaur. *quæst. foren. 48. num. 2. lib. 1.* Borrell. *in sum. decis. par. 1. tit. 14. nu. 118. & in addit. ad Bellugam, in specu. Princip. rub. 6. littera O* Maceraten. *lib. 1. resol. 81. nu. 5.* Ponte *decis. 8.* Rovit. *decis. 65. & decis. 77. num. 7.* Bosch *dels titols de honor, lib. 5. cap. 36. vers. La segona reglo, fol. 582. & cap. 37. fol.* 583. Centorolus *de præceden. n. 6. &* 88. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valentiæ cap. 2. §. 4. nu.* 37. Cyriacus *controv. 201. à nu. 165. & controver. 202. num. 41. &* 42. Danza *de pugna Doctorum tom. 2. titu. de præcedentia cap. 3. num. 11.* Sanfelicius *decis. 140. num. 9.* Fermosin. *in cap. cum olim num. 4. & 5. de consuetud.* Gonzalez *ad reg. 8. Cancel. glos. 45. §. 2. à num. 19.* Valenzuella *cons. 34. à num. 132. ad 183. tom. 1. & cons. 201. à num. 27. sed vide à num. 75. tom. 2.* abundè pluribus aliis laudatis Salgado *de Regia protect. par. 2. cap. 9. à num. 18.* Sperell. *decis. 179. à num. 1. ad 6. lib. 2.* Quesada Pilo *controver. foren. cap. 3. à num. 22.* Larrea *alleg. fiscal. 51. à num. 8.* Michael Ferro Manriquez *de præced. quæst. 18. tota*, Suelves *cons. 72. num. 1. & 2. lib. 1. & cons. 41. num. 25. lib. 2. & cons. 14. nu. 91. lib. 3.* Hermosilla ad Gregor. Lopez *par. 1. in prologo glos. 2. fol. 9. col. 2. num. 80. & 18. & fol. 11. à num.* 101. Reg. Don Antonius Joannes de Centellas Marchio de Centellas *in tract. defensa juridica de la præcedencia nu. 37. y en la discep. legal. Historica num.* 231. Castillo *de tertiis tom. 7. cap. 41. num. 60. &* 65. Postius *de manuten. observ. 10. à nu. 31. & decis. 32. nu. 6. & 7. & decis. 73. num. 1. & decis. 229. num. 1. & 2. & decis. 534. num. 14. & decis. 594. num. 3.* Augustin. Barbosa *de potest. Epic. par. 3. allegat. 78. nu. 27. & 36. & de Canonicis c. 4. nu. 8. & 9. & in cap. cum olim num. 2. vers. Et per hanc, & nu. 10. & in addition. tom. 6. nu. 1. 2. 3. & 4. de consuetud. & decis. Apostol. 228.* Xammar *de officio judic. par. 1. quæst. 2. num. 69.* noster Doctissimus Regens in supremo Aragonum Consilio Don Raphael de Vilosa *in dissert. jur. super præcedentia, versic. Et licet.* Sed Cancellarius Cathaloniæ à Proregibus, Vice Cancellario, & Regentibus Supremi Concilii Coronæ Aragonum, Archiepiscopis, & Episcopis, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, & ab omnibus indistinctè titulo Dominationis decoratur, ut est notissimum. Ergo &c.

Tertiò quia Cancellarius Cathaloniæ est Magistratus 9
præemi-

præeminens, magnæ auctoritatis, dignitatis, Majestatis, potestatis, & jurisdictionis, de cujus præeminentiis, auctoritate, dignitate, jurisdictione, & potestate agunt plures Doctores, quos citavi *decis.* 10. *num.* 39. 40. & 41. *par.* 1. quibus addendi sunt Dominus Vice Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observat. à num.* 9. remissivè Augustt. Barbosa *in cap. ad hæc* 10. *num.* 3. & 10 4. ubi Fermosin. *num.* 3. *de rescriptis*. Et adeò † insignis, & magna fuit, & est præeminentia, dignitas, & auctoritas Cancellarii, quòd ipse primum locum obtinet post Regem, etiam in sedendo, Benedict. *in cap. Raynuntius verbo uxorem nomine Adelasia decis.* 2. *numero* 197. Casaneus *in Catal. glor. mundi par.* 7. *consider.* 7. quos citat Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *num.* 48. quem laudavi *decis.* 10. *num.* 56. *in fine par.* 1. quibus addo Boer. *de author. Mag. Concilii à num.* 8. Reg. Sesse *decis.* 276. *num.* 2. *lib.* 3. Padilla *in l.* 7. *num.* 6 *C. de diver. rescrip.* Bardaxi *foro* 1. *num.* 2. *de offi. Cancel.* Ramirez *de lege Reg.* §. 10. *num.* 23. & 24. *ubi plures citat littera O.* Domin. Vice-Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observ. num.* 12. alios cumulant Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius num.* 13. Ortiz de Valdez *in defen. canonica Episcopi Populæ Angelorum par.* 5. *numero* 91. *fol.* 135. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. 2. *num.* 152. 157. & 163. & probatur ex Epistola Prioris Don Fernandi Proregis Cathaloniæ apud Dexart *ad capit. Reg. Sard. fol.* 51. *vers. Quando yo no* 11 *estoy*. Habet † titulos Illustris, Illustrissimi, Eminentissimi, Gloriosissimi, & Dominationis, ut probant Berart, & Bosch, & alii referendi infrà num. 19. Ergo Cancellarius Cathaloniæ debet vocari Señoria.

12 Quartò ex regula, si vinco vincentem te, multò magis vincam te, *de qua in l. de accessionibus* 4. *in fine prin. ff. de diver. & tempor. præscrip. l. æquissimum*, *ff. ad Tertulian. authen. defuncto glo. verbo proximi C. ad ofician. l. usucapio cum glossa singulari ab omnibus approbata C. de pignorib.* latè Gabriel *com. conclu. lib.* 4. *de succession. ab intestato conclu.* 4. Tusch. *pract. conclu. littera V. conclus.* 208. Castillo *controver. libr.* 3. *capit.* 30. Barbosa 13 *axiom.* 226. quæ in † omni actu & materia procedit Ca- 14 stillo *lib.* 3. *controver. cap.* 30. *num.* 2. & valet † hujusmodi argumentum in titulis, & honorantiis, Menochius *cons.* 52. *nu.* 138. *lib.* 1. & *cons.* 126. *nu.* 15. *lib.* 2. Suelves *cons.* 41. *n.* 32. *in fine lib.* 2. Cyriacus *controver.* 202. *nu.* 5. *tom.* 2. Et etiam valet argumentum de majori ad minus in titulis, & honorantiis, ex Belluga tra- 15 dit idem Suelves *cons.* 41. *num.* 32. *lib.* 2. notat Cyriacus *controver.* 202. *nu.* 48. *vers. Undecimo*, & *nu.* 49. 16 & 50. *tom.* 2. Sed Cancellarius † Cathaloniæ præcedit omnes Judices, Officiales, & Magistratus, Berart. *in specu. visit. cap.* 10. *nu.* 14. Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 36. *vers. Estos tres*, *fol.* 283. Ramirez *de lege Regia*, §. 10. *nu.* 26. *in fine*, Bardaxi *foro* 1. *numero* 2. *de officio Vice-Cancel.* Dominus Vice-Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observat. num.* 12. etiam Gerentem Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ, ut docent Michael Ferrer, Xammar, Berart, Bosch, & Fontanella à me citati *decis.* 10. *num.* 54. *par.* 1. Gerens Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ decoratur, & illustratur honorifico titulo Dominationis, ut *dixi decis.* 248. *num.* 20. *hac par.* 4. Ergo Cancellarius Cathaloniæ decorari debet titulo Dominationis.

17 Quintò ex eadem regula, si vinco vincentem te, de qua num. 12. argumentor ita; Consiliarii Civitatis Barcinonæ consistorialiter congregati repræsentantes Civitatem decorantur, illustrantur, & honorantur titulo Dominationis, *ut probavi dec.* 248. *à nu.* 23. *ad* 27. *hac par.* 4. sed Cancellarius Cathaloniæ præcedit Cancellarios Civitatis Barcinonæ consistorialiter congregatos repræsentantes Civitatem, ut constat ex Epistola Prioris Don Ferdinandi Proregis Cathaloniæ apud Dexart *ad Capitula Regni Sardiniæ fol.* 51. & ex dictis supra *num.* 16. Ergo &c.

18 Sextò, quia Cancellarius Cathaloniæ præcedit Regentem Regiam Cancellariam, Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 36. *vers.* 282. probatur ex Epistola Prioris Don Ferdinandi de Toledo Proregis Cathaloniæ apud Dexart *ad capit. Reg. Sardin. fol.* 51. & ex alia Regia Epistola quam referunt Regens Vico *ad pragmat. Reg. Sard. lib.* 1. *tit.* 2. *cap.* 3. Fontanella *de pact. nup. tom. clau.* 3. *glo.* 1. *nu.* 8. Regens Regiam Cancellariam præcedit Marchiones, & Comites, nedum Cathaloniæ, sed etiam totius Hispaniæ, *ut in decis. seq. num.*..... Sed Marchiones, & Comites decorantur, & honorantur titulo dominationis, *ut probavi decis.* 248. *num.* 18. & 19. *hac par.* 4. Ergo Cancellarius Cathaloniæ illustrari debet titulo Dominationis vulgo Señoria ex dicta regula si vinco vincentem te, *de qua supra à num.* 12.

Imò si legibus Romanorum standum esset, Cancel- 19 larius titulo Illustrissimi, & Illustrissimæ Dominationis condecorari, illustrari, & honorari posset, vulgo Señoria Illustrissima, probant Casaneus *in cathal. glor. mundi par.* 2. *consider.* 2. & 7. Pancirol. *variar. lect. lib.* 1. *cap.* 4. Menochius *de arbitrar. judic. casu* 68. *à nu.* 7. Berart *in specu. visit. cap.* 10. *num.* 17. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. par.* 1. *c.* 10. *n.* 41. *juncto n.* 47. Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 40. *vers. Estos tres in fine fol.* 283. Dominus Vice-Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observ.* 20 *n.* 14. Eo quia Cancellarius apud antiquos Romanos secundùm unam opinionem Quæstor candidatus appellabatur, Bardaxi *foro* 1. *nu.* 2. *de offic. Cancel.* Belluga *in specu. Princip. rub.* 6. *num.* 6. Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius n.* 9. quos sequitur Ramirez *de lege regia* §. 10. *n.* 26. *glo. littera Q.* refert Reg. Mattheu aliis additis *de regim. Reg. Valen. c.* 2. §. 2. *n.* 158. & 159. quibus addi possunt Padilla *in l.* 7. *n.* 6. *C. de diver. rescrip.* Menochius *de arbit. jud. casu* 68. *nu.* 11. Janninius *de citat. reali lib.* 1. *cap.* 1. *n.* 810. & 811. Mieres *in cur. Barcin. Regis Martinis tom.* 2. *collat.* 8. *c.* 3. *nu.* 9. *fol.* 166. ubi Despujol *verbo Cancellaria erat fol.* 24. *col.* 2. Et Quæ- 21 stor candidatus nedum Illustris, Belluga *in specu. Princip. rub.* 6. *n.* 6. Menochius *de arbit. judic. casu* 68. *n.* 8. Janninius *de citat. reali lib.* 1. *cap.* 1. *nu.* 805. Sed etiam Illustrissimus vocabatur, Berart *in specu. visit. cap.* 10. *n.* 17. & alii citati *n.* 19. sed verum est, quòd Quæstoris officium magis adaptatur Thesaurario generali, eo quòd Quæstores dicti sunt à quærendo, & ipsorum origo à conquirendis pecuniis ærarii deducitur, ut omnes isti Doctores tenent, ut refert Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. *n.* 159. *in fine*. Sed adverte ne decipiaris, plures esse quæstorum species, quæ ad tria genera reducuntur, Unum pecuniæ inquirendæ, & conservandæ, & talis quæstor apud Principem Thesaurarius nuncupatur, cujus officium est præesse pecuniis fiscalibus. Aliud genus Quæstoris erat, qui præerat capitalibus causis, & sententiis. Tertium genus Quæstoris in Palatio Principis erat, qui in legendis libris, & litteris vacabat, & hic candidatus Principis appellabatur, qui magnus Cancellarius Principis dijudicatur, ut latè hæc omnia probat Janninius *de citatione reali lib.* 1. *cap.* 1. *à num.* 807.

Et quod magis est, si eisdem legibus Romanorum 22 standum esset, Cancellarius Cathaloniæ titulo excellentissimo, & vestræ Excellentiæ honorari, decorari, & illustrari posset, Dominus Vice-Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lectorem ad lectorem ad suas observat. n.* 15. Janninius *de citat. reali lib.* 1. *c.* 1. *n.* 84. *per text. in l.* 36. *si quando C. de appellat.* Eo quia † Cancellarius secundùm antiquos Romanos, 23 secundùm alteram opinionem, fungitur munere Præfecti Prætorio, & ejus officium est Præfectus Prætorius, *l. præcipimus C. de appellat.* Borrell. in addit. in Bellug. *rub.* 6. *littera G.* Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius n.* 13. Menochius *de arbit. jud. casu* 68. *nu.* 7. & 11. Regens Mattheu *de reg. Reg. Valen. c.* 2. §. 2. *n.* 160. 161. 162. & 168. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophor. Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observat. nu.* 11. Et Præfectus Prætorius non solùm dicebatur 24 Illustris, sed Illustrissimus, *l. unica & ibi glos. ff. de offi. Præf. Prætor.* Casaneus *in cathal. glor. mundi par.* 7. *consider.* 2. Menochius *de arbit. jud. casu* 68. *n.* 5. alia jura, & Doctores citat Alzedo *de præcel. Episco. dignit.*

par. 1. c. 10. n. 58. Verùm etiam dicebatur Excellentiſſimus, *l. Excellentia juncta gloſ. 2. C. de erogat. milit. annonæ l. 12. l. 1. C. de offi. Præfec. Prætor. Africæ*, Maſtrill. *de magiſtrat. lib. 5. cap. 6. nu. 28.* Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. nu. 70. & polit. lib. 5. cap. 13. verſic. Aſſi meſmo, fol.* 872. Dominus Vice-Cancel. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *in admonit. ad lec. ad ſuas obſervat. nu. 15.*

25 Et ſi vis ſcire, quale eſſet officium Cancellarii apud Romanos, & unde originem ſumpſit, videndi ſunt Covar. *practicar. cap. 4. n. 10.* Oliba *de jure fiſci c. 4. nu. 39.* Ramirez *de tege regia* §. 10. *n. 26.* Padilla *in l. 7. n. 6. C. de diver. reſcrip.* Parlador. *rer. quotid. c. 2. differ. 10. n. 8.* Faber *in C. l. 1. tit. 11. defin. 1. n. 5.* Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. univer. l. 1. c. 4. n. 95.* abundè Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius num. 4. 5. 6. 7. & 8.* Reg. Mattheu *de reg. Reg. Valen. c. 2. §. 2. a n. 152.* Berart *in ſpecu. viſitat. c. 10. à n. 11.* remiſſivè Boſch *dels titols de honor, l. 2. c. 36. §. 40. verſi. Lo offici, fol.* 282. Et qua-

26 le † eſſet officium Quæſtoris candidati, & quarè ſic dicebatur, videndi ſunt Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius n. 9. 10. 11. & 12.* Janninius *de citat. reali lib. 1. cap. 1. à n. 805.* Menochius *de arb. jud. caſu 68. n. 9.* Reg. Mattheu plures citat *de regim. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. n.*

27 159. Et quale † eſſet officium Præfecti Prætorio, idem Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. nu. 160. & 161.* Amaja *in l. fin. de decurionib. lib. 10.*

28 Cæterùm, omiſſis antiquitatibus ad inſtitutum excelſæ dignitatis Cancellarii, ut titulo honorifico Dominationis, vulgo Señoria condecorari debeat. Dicunt Doctores, quòd præcedente tempore propter frequentes Regum communicationes ejus dignitas fuit valdè aucta, ita ut Cancellarius primus miniſter, & Præſes conſilii effectus fuit, *ut conſtat ex l. præcipimus, & l. ſi quando C. de appellat.* docent Covar. *practicar. cap. 4. n. 10. in fine*, Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellarius, nu. 13.* Ramirez *de leg. regia* §. 10. *nu. 23. 24. 25. & 26.* Oliba *de jure fiſci cap. 4. nu. 39. 40. & 41.* Boſch *dels titols de honor, lib. 2. c. 36. §. 40. verſi. Al principi, fol.* 282. Berart *in ſpecu. viſit. cap. 10. à nu. 1. ad 18.* Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 1. §. 2. num. 157. &*

29 159. *in fine*. Et hodiernis temporibus continuatur hæc præeminentia in noſtro Cancellario Cathaloniæ, qui primus magiſtratus, & miniſter Principis eſt, ejuſque immediatus Aſſeſſor, Præſes, Dux, & Caput Sacri Cathaloniæ Senatus, tradunt ex noſtris Mieres *in Curia Barcinonæ Reginæ Mariæ par. 2. collat. 10. c. 3. n. 9 fol. 362. in novis*, Oliba *de jure fiſci c. 4. nu. 39.* Boſch *dels titols de honor, lib. 2. c. 36. §. 40. verſi. Lo origen, & verſi. Lo offici fol.* 282. Fontanella *deciſ. 367. nu. 9. par. 2.* Berart *in ſpecu. viſit. cap. 10. nu. 14. & 17.* Ego *deciſ. 10. n. 53. par. 1.* & clarè probatur ex epiſtola præcedentiarum Prioris Don Ferdinandi de Toledo Proregis Cathaloniæ apud Dexart *ad capit. Regni Sardiniæ, fol.* 51. ex Aragonenſibus Bardaxi *foro 1. n. 2. de officio Cancellarii*, Portoles ad Molin. §. *Vice-Cancellar. nu. 13.* Ramirez *de leg. Regia* §. 10. *num. 23. cum ſeq.* Reg. Seſſe *deciſ. 276. nu. 2. lib. 3.* ex Valentinis Gomez *in prœm. ad Reg. Cancellar. quæſt. 1. per totam*, Belluga *in ſpecu. Princip. rub. 6. §. 6.* Mandriaga *de Senatu, & Principe cap. 3. verſic. Signeſe el Conſejo*, Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 2. §. 2. num. 163. 164. & 165.* latè Dominus Vice-Cancellarius Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad ſuas obſervat. à nu. 8.* & ex aliis Boer. *de author. magni Conſil. à nu. 8.* Caſaneus *in cathal. glor. mundi par. 7. conſider. 7.* Covar. *pract. cap. 4. num. 10.* Maſtrill. *de magiſtrat. in prælud. num. 50.* Alzedo *de præcel. Epiſcop. dignit. par. 1. cap. 10. num. 48.* Barboſa *de jure Eccleſ. univer. lib. 1. cap. 4. num. 95. & dec. Apoſtol. 722.* Borell. in addit. ad Bel-

30 lug. *in ſpecu. Princip. rub. 6. littera G.* Ideoque † ab ejus dignitate ſumpſit originem Regius Senatus, & regalis Cancellaria, Parlador. *rer. quotid. tom. 2. differ. 10. num. 10.* Dominus Vice-Cancel. Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad ſuas obſervat. num. 13.*

31 Notanter in hac Deciſione ſemper dixi Cancellarius Cathaloniæ. Nam Cancellarii regnorum Aragonum, Valentiæ, Sardiniæ, & Majoricarum non debent, nec poſſunt decorari titulo honorifico Dominationis, vulgò Señoria. Quia non ſunt idem cum noſtro Cancellario Cathaloniæ, ex quo ſolùm curant de decidendis, & declarandis competentiis ſuſcitatis, & motis inter Judices ordinarios Eccleſiaſticos, & Regios. At Cancellarius Cathaloniæ nedum contentiones dijudicat, ſed etiam præſidet in una Aula Senatus, imò abſente Prorege à Senatu, eſt Præſes totius Senatus, *ut dixi nu. 3. & 4.* & tradit Reg. Mattheu *de regim. Regni Valentiæ cap. 2. §. 2. num. 170.*

Sed quæro obiter. An ſi Cancellarius Cathaloniæ 32
fuerit Abbas, Archidiaconus, vel ſimilis dignitas, & eligatur Epiſcopus, poſſit amplius exercere officium Cancellarii, quod habebat, antequam eligeretur in Epiſcopum? Super iſto caſu de ordine Excellentiſſimi Domini Proregis fuimus conſulti Doctor Ludovicus Ferrer Advocatus Fiſci Regiæ Curiæ, & ego tunc Fiſci Advocatus Patrimonialis Regiæ Audientiæ occaſione Epiſtolici reſcripti diei 16. Octobris 1664. per Concilium Supremum Aragonum expediti, in quo ſua Regia Majeſtas ſcripſit ſuæ Excellentiæ, quòd ſua Regia Majeſtas intellexit, quòd repertus in hac Civitate Barcinonæ Epiſcopus Vici, electus Illerdæ per tranſitum ad Civitatem Tarraconæ, ad Concilium Provinciale, ſua Excellentia illi commendavit, ut exerceret officium Cancellarii, quod obtinebat, antequam eligeretur in Epiſcopum, toto tempore, quo in hac Civitate detineretur, quod ſuæ Regiæ Majeſtati novitatem cauſavit, quare ſua Regia Majeſtas mandavit ſuæ Excellentiæ, ut certiorem faceret ſuam Regiam Majeſtatem motivorum, quæ ad illud habuit ſua Excellentia.

Recognitis regeſtris ſententiarum Cancellariorum 33
Cathaloniæ, fecimus conſultationem ſuæ Excellentiæ die 1. Novembris 1664. in qua diximus quòd Don Ferdinandus Loazes, Patriarcha Antiochen, & Archiepiſcopus Tarraconæ fuit Cancellarius Cathaloniæ, *ego deciſ. 17. ſub nu. 58. par. 1.* & repertus in Civitate Barcinonæ declaravit aliquas competentias, ſeu contentiones, ſcilicet duas die 3. Auguſti 1565. & unam die 14. Auguſti ejuſdem anni, ſed per ſuam abſentiam Don Carolus de Cardona Archipresbyter Stagni fuit nominatus tertius contentionum, qui declaravit quatuor competentias, unam die 9. Aprilis duas 10. Auguſti, & aliam 22. Octobris 1566. ſed poſtea rediens ad Civitatem Barcinonæ Archiepiſcopus Tarraconæ, & Patriarcha Antiochen. Don Ferdinandus de Loazes exercuit officium Cancellarii, & declaravit aliam competentiam die 29. Novembris 1566. & iterum per ſuam abſentiam fuit nominatus Tertius contentionum idem Don Carolus de Cardona, per quem declaratæ fuerunt tres competentiæ, una 12. & duæ 23. Decembris 1566.

Don Joannes de Cardona Epiſcopus Barcinonæ 34
fuit Cancellarius Cathaloniæ, Ego *deciſ. 17. ſub numero 58. par. 1.*

Don Guillermus Caſſador Epiſcopus Barcinonæ pro- 35
pter abſentiam Cancellarii fuit nominatus Tertius contentionum, & unam competentiam declaravit 14. Martii 1567. & poſtea creatus Cancellarius officium exercuit à die 22. Aprilis 1567. uſque ad annum 1573. quam plurimaſque competentias declaravit, Ego *deciſ. 17. ſub num. 58. par. 1.*

Don Joannes Dimas de Loris Epiſcopus Barcinonæ 36
erat jam Cancellarius Cathaloniæ 20. Aprilis 1577. à quo uſque ad diem 16. Decembris 1582. exercuit officium Cancellarii, & innumerabiles competentias declaravit. Ego *deciſ. 17. ſub nu. 58. par. 1.*

Doctor Raphael Rovirola Canonicus Sanctæ Eccle- 37
ſiæ Barcinonæ, & Prior Eccleſiæ Beatæ Mariæ de Manlleu fuit nominatus Cancellarius, Ego *deciſ. 17. ſub num. 58. par. 1.* qui juravit die 12. Octobris 1598. & exercuit officium, multaſque cauſas contentionum declaravit uſque ad diem 9. Aprilis 1604. & invenimus, quòd die 15. Maii 1604. erat jam Epiſcopus Barcinonæ, & continuavit exercere officium Cancellarii, plureſque competentias declaravit uſque ad diem 27. Octobris 1605.

Don Petrus de Puigmari Abbas Sancti Michaelis 38
de Cu-

de Cuxano, Ordinis Divi Benedicti fuit nominatus Cancellarius Cathaloniæ. Ego *decis.* 17. *nu.* 18. *par.* 1. & juravit die 9. Junii 1621. & exercuit officium Cancellarii usque ad diem 9. Aprilis 1631. & invenimus quòd die 1. Maii 1631. erat jam Episcopus Celsonæ, & continuavit exercere officium Cancellarii usque ad diem 16. Julii 1631. & propter accessum ad suum Episcopatum cum licentia Excellentissimi Domini Pro-Regis, durante sua absentia die 19. Julii ejusdem anni 1631. fuit nominatus Tertius contentionum Don Franciscus de Erill Abbas Sancti Cucufatis Vallen. Ordinis Divi Benedicti, quam nominationem Ego refero *decis.* 19. *num.* 28. *par.* 1. & ab eo die exercuit munus Tertii contentionum, quo usque sua regia majestas eum nominavit Cancellarium.

39 Ex his observantiis visum nobis fuit resultare motiva, quibus motus fuit Excellentissimus Dominus Prorex ad commendandum Episcopo Vici Electo Illerdæ exercitium officii Cancellarii, quod habebat, antequam eligeretur in Episcopum.

40 Et Primò, quia incompatibile non est Cancellarium, & Episcopum esse. Quia constitutio 4. tit. de officio Cancellarii disponit, quòd officium Cancellarii provideatur in notabili persona Ecclesiastica. Et Doctores practici docent, quòd communiter fit provisio in magno Prælato, puta Archiepiscopo, vel Episcopo, *quos citavi dec.* 17. *nu.* 6. *par.* 1.

41 Secundò quia quando Tertius contentionum est nominatus durante absentia Cancellarii, statim atque Cancellarius revertitur ad Civitatem, in qua residet Regia Curia, vel Regia Audientia, cessat jurisdictio Tertii contentionum, & Cancellarius suum officium reassumit, *ut probavi dec.* 19. *nu.* 15. *&* 16. *par.* 1. sed Doctor Michael Alegre Regius Consiliarius nostræ Regiæ Audientiæ fuit nominatus Tertius contentionum durante absentia Episcopi Vicen. Don Braulii Sunyer. Ergo statim atque quòd Episcopus Vici reversus fuit ad hanc Civitatem, cessavit Tertii jurisdictio, & potuit, ac debuit iste suum exercere officium. Ut fuit observatum cum Patriarcha Antiochen. Archiepiscopo Tarraconæ Don Ferdinando Loazes. *ut supra nu.* 32.

42 Tertiò, quia Cancellarii officium de jure non vacat, etiam si in Episcopum Cancellarius eligatur, non solùm quando Cancellarius eligitur Episcopus Barcinonæ, ut fuerunt electi Don Joannes de Cardona, Don Guillermus Cassador, Don Joannes Dimas de Loris, & Don Raphael de Rovirola, *ut dixi num.* 34. 35. *&* 36. alium casum declarationis factæ per Regium Cancellarium electum Episcopum Barcinonæ diei 14. Maii 1533. refert Michael Ferrer. *par.* 3. *observant. cap.* 234. *&* 429. sed etiam quando sunt Episcopi aliorum Episcopatuum Cathaloniæ, ut fuit observatum cum Archiepiscopo Tarraconæ, Patriarcha Antiochen. Don Ferdinando Loazes, *ut supra nu.* 32. & ita sensit Excellentissimus Dominus Pro-Rex, quando propter binas absentias Cancellarii Don Ferdinandi de Loazes Archiepiscopi Tarraconæ nominavit in Tertium contentionum Don Carolum de Cardona, *ut notavi n.* 31. & similiter idem sensit Excellentissimus Dux Cardonæ Prorex Cathaloniæ, quando die 19. Julii 1631. propter absentiam Cancellarii Don Petri de Puigmari Episcopi Celsonæ nominavit in Tertium contentionum Don Franciscum de Erill Abbatem Sancti Cucufatis Vallen. *ut supra num.* 37. Pariter idem sensit Excellentissimus Marchio de Castel Rodrigo Prorex Cathaloniæ, quando propter absentiam Cancellarii Don Braulii Sunyer Episcopi Vicen. nominavit in Tertium contentionum Doctorem Michaelem Alegre.

43 Unde certum est, quòd si officium Cancellarii vacasset ipso jure propter promotionem ad Episcopatum, factæ fuissent nominationes Tertiorum contentionum propter vacationem officii Cancellarii; ergo cum fuerint factæ propter absentiam Cancellarii, qui assumptus fuit ad Episcopatum, semper fuit habitum pro constanti, & excellentissimi Domini Proreges intellexerunt, quòd officium Cancellarii de jure non vacabat, quamvis Cancellarius fuisset nominatus Episcopus, & possessionem Episcopatus adeptus fuisset.

44 Quartò, quia postquam accessit Don Braulius Sunyer Cancellarius, Episcopus Vici ad illam Civitatem cum licentia Excellentissimi Marchionis de Castel Rodrigo Proregis Cathaloniæ fuit dubitatum, si illi erat solvendum salarium pro tribus mensibus absentiæ, qui dantur Cancellario quolibet anno *per constitutionem primam titulo de residentia, & absentia Doctorum Audientiæ, & Concilii Regii.* Et Deputati, & Auditores computorum Generalis Cathaloniæ cum Assessoribus, & Fisci Advocato Domus Deputationis dixerunt proposito dubio respondentes die 28. Novembris 1663. quòd debebatur illi solvi salarium pro dictis tribus mensibus absentiæ, prout cum effectu solutum fuit, quapropter pro constanti datum fuit non esse incompatibile esse Cancellarium, & Episcopum cujuscumque Episcopatus Cathaloniæ, & quòd officium Cancellarii non vacat, etiamsi Cancellarius fiat Episcopus.

Quibus motivis visis in Supremo Aragonum Concilio fuit per suam Regiam majestatem mandatum, ut aliud in posterum observaretur Epistolico rescripto, dici 20. Novembris 1664. tenoris sequentis. 45

EL REY.

Espectabile Don Vicente Gonzaga de mi Consejo de Guerra, Gentilhombre de mi Camara, mi Lugar Tiniente y Capitan General. Con vuestra carta de 8. deste se recibiò el papel de los Dotores Don Miguel Cortiada, y Luis Ferrer Abogados fiscales, en que refieren los exemplares, y casos en que bolvieron à exercer el officio de Canciller algunos, que siendolo fueron nombrados en Obispos, y en otras dignidades, y se hallen en Barcelona, con occasion de aver encargado al Obispo de Vique, electo de Lerida passando por esta Ciudad à Tarragona, que exercieffe este cargo, mientra se detuviesse ahi, por averle tenido antes de ser Obispo. Y ha parecido, que en adelante se observe, y entienda, que no reservando yo expressamente el exercicio deste officio al que sucediere nombrar en Obispo, ò otra dignidad, sea visto averle vacado, assi para poderse nombrar tercero de contentiones, como para proveherle en propriedad, y assi se executara, y hareys se registre esta orden en el libro de las acordadas de esse Real Audiencia para la noticia de esta resolucion. Dat. en Madrid à 20. de Noviembre 1664. Yo el Rey. Vidit Don Christophorus Crespi Vice Cancel. Vidit Comes de Albatera. Vidit Don Petrus Villacampa Regens. Vidit Don Georgius de Castelvi. Vidit Don Michael de Calbà. Vidit Vilosa Regens. Don Didacus de Sada Secretarius. Hoc Regium rescriptum est juri communi conforme, nam per solam electionem ad Episcopatum vacant officia, quæ prius ipse obtinebat, Rota *dec.* 17. *nu.* 6. *de offi. delegati in novis.* Zerola *in praxi Episco. par.* 1. *verbo vacatio in prin.* Saravia *de jurisd. adjunct. quæst.* 35. §. 6. *in fine, versi. Verum tamen est, decis.* Barbosa *Apostol.* 50. *nu.* 1. & à quo tempore vacant beneficia dicam *decis.* 254. *nu.* 7. *par.* 5. verum est, quòd electo nostro Cancellario Cathaloniæ Don Olegario Monserrat ad Episcopatum Urgellen. anno 1688. video de mense Martii 1689. officium Cancellarii continuare; non enim adhuc erat consecratus, nec habebatur confirmationis ei factæ per Summum Pontificem notitia.

ARGUMENTUM.

An Regens Regiam Cancellariam, & Doctores Regiæ Audientiæ Cathaloniæ possint, & debeant decorari titulo Dominationis, vulgò *Senoria*.

SUMMARIUM.

1 *Regens Cancellariam Cathaloniæ decorari potest, & debet titulo dominationis, vulgo Senoria, n.* 1. *& respondetur contrariis, n.* 4. 5. 6. 7. 8. *&* 9.

2 *Regens Cancellariam non solum est Præses, & Caput unius aulæ civilis Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, nu.* 2. *sed etiam Regii Consilii criminalis, num.* 3.

7 *Locus ad dexteram est dignior sinistræ.*
9 *Regens Cancellariam in omni dispositione simul cum Cancellario apponitur.*
10 *Regens Cancellariam præcedit omnibus Marchionibus, & Comitibus nedum Cathaloniæ, sed etiam totius Hispaniæ.*
11 *Regens Cancellariam præcedit Gerenti Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ.*
12 *Regens Cancellariam repræsentat personam Domini Vice Cancellarii Coronæ Aragonum.*
14 *Honorantiæ, & tituli à Regis dispositione, & voluntate pendent.*
16 *Doctores Regiæ Audientiæ an possint decorari titulo Dominationis, nu. 15. dic, quod non, nu. 19. limita duobus casibus, nu. 20. & 21.*
17 *Doctores Regiæ Audientiæ debent appellari domini, nu. 17. & de jure vocantur illustres, n. 18.*
22 *Doctores Regii Consilii simul congregati cum Domino Prorege in omnibus actibus omnes alios præcedere debent.*
23 *Palatium solus Rex potest vocare domum suam.*
24 *Pro-Reges possunt habitare in Palatiis Regiis.*
25 *Princeps solus potest habere Consilium, & Audientiam.*
26 *Doctores Regiæ Audientiæ sunt Regis Consiliarii, & vocantur de Consilio suæ Regiæ Majestatis.*
27 *Baronum officiales non possunt vocari Gubernatores.*

DECISIO CCL.

1 QUo ad primam partem quæstionis in argumento propositæ. An Regens Regiam Cancellariam Cathaloniæ possit, & debeat decorari titulo Dominationis, vulgo Señoria? quidquid dicat Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. c. 9. n. 70. in fine, & in polit. lib. 5. cap. 12. vers. Está assi mesmo en costumbre in fine, fol.* 872. de Præsidibus Indiarum, ut non concedatur titulus de Señoria, sed tantùm de rigore el de merced. Non applicantur Regenti Cancellariam Cathaloniæ, ex his quæ ille tradit de titulo Pro-Regis. Respondetur affirmativè ex sequentibus.

2 Primò quia Præsides Regiarum Cancellariarum, licèt per legem Urbanitatum 18. *tit. 1. lib. 3. recop.* solùm possint decorari & honorari titulo Dominationis. Tamen per aliam pragmaticam Regnorum Castellæ anni 1611. honorari & decorari debent titulo Dominationis, vulgo Señoria, *ut tradidi decis. præceden. 249. num. 2. hac par. 4.* Sed Regens Regiam Cancellariam est Præses, & caput unius Aulæ civilis Regii Senatus Cathaloniæ, ut cum Mieres, Fontanella, & Bosch *dixi decis. 10. nu. 60. par. 1.* quibus addo eumdem Fontanellam *dec. 367. num. 9. par. 2.* & expressè probatur *in constitut. statuim. 7. tit. de la electio dels Doctors de la Audiencia, & in constit. mes statuim 5. tit. de la Audiencia, y Consell Real,* & legitur in regia epistola infra ad litteram referenda *num.* 10. quam etiam refert Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sardin. lib. 1. tit. 2. cap. 3.* & de ea meminit Fontanella *de pact. nup. tom. 1. clau. 3. glos. 1. num.* 8. Ergo Regens Cancellariam Cathaloniæ non solùm potest, sed debet decorari, & honorari titulo Dominationis, vulgo Señoria.

3 Quinimò Regens Regiam Cancellariam non solùm est Præses, & Caput unius Aulæ Civilis Regii Senatus Cathaloniæ, sed etiam est Præses, & Caput Regii Consilii criminalis, *constit. com. per la bona administracio 12. tit. de la eleccio dels Doctors de la Audiencia, cap. curiæ 2. anni* 1599. Mieres *in Curia Barcin. Reginæ Mariæ tom. 2. collat. 10. cap. 3. nu. 11. fol.* 362. Fontanella *decis.* 282. *à nu. 9. par. 1.* Ergo si Cancellarius honorari, & decorari debet titulo Dominationis, quia est Præses, & Caput unius Aulæ Civilis Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, ergo à fortiori videtur, quòd Regens Regiam Cancellariam non solùm potest, sed debet honorari, & decorari titulo Dominationis, quia nedum est Præses, & Caput unius Aulæ Civilis Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, sed etiam Præses & Caput Regii Concilii Criminalis ad tradita per Menochi. *cons.* 302. *num.* 45. *tom.* 4. Mastrill. *de magistrat. lib. 4. cap. 6. nu. 24. & lib. 5. cap. 4. nu.* 41. Castillo *de tertiis tom. 7. cap.* 42. Capic. Latro *consult.* 43. *num.* 23. Manrique *de præceden. quæst. 13. nu. 3.* Solorzano *de las placas honorarias num.* 115. Reg. Don Antonius Joannes de Centellas Marchio de Centellas *en la discep. legal. Historica, nu.* 222.

Dices, quòd pragmaticæ urbanitatum, quæ statuunt, quòd Præsides Regiarum Cancellariarum decorari possint, & debeant titulo Dominationis, de quibus supra *decis.* 249. *nu. 2. & hac decis. nu. 2.* intelligendæ sunt de primo Præside Regiarum Cancellariarum, & Regens Cancellariam non est primus Præses Senatus Cathaloniæ, sed Cancellarius, ut cum Mieres, Bosch & aliis quàm pluribus tradidi *decis.* 249. *num.* 10. 28. & 29. *hac par.* 4. 4

Quia videtur liberè dictum, nulloque jure probatur, quòd pragmaticæ urbanitatum loquantur de primo Præside Regiarum Cancellariarum, cum generaliter disponant in numero plurali de Præsidibus, & non in numero singulari de Præside Regiarum Cancellariarum. Et Regens Regiam Cancellariam, est Præses totius Senatus Cathaloniæ, quando omnes Aulæ Senatus congregantur, sicut Cancellarius. Nam si omnes Aulæ Senatus congregantur in Palatio Regio, Cancellarius sedet in sella, & in alia sella Regens Cancellariam, & si congregantur in domo Cancellarii, tàm Cancellarius, quàm Regens Cancellariam sedent æqualiter in capite mensæ testis est observantia, quæ alia probatione non indiget. Benè tamen verum est, quòd † Cancellarius sedet ad dexteram, Regens verò Cancellariam ad sinistram, ut habetur in epistola Don Ferdinandi de Toledo Pro-Regis Cathaloniæ, apud Dexart *ad capit. Reg. Sard. fol.* 51. Et licèt locus ad dexteram sit honoratior, dignior, præeminentior, & nobilior sinistræ, ut Sacris, & profanis litteris prosequuntur Casaneus *in cathal. glor. mundi par. 1. consider.* 11. Valdes *de dignit. regum. Hispaniæ in præfat. à nu.* 23. *& cap. 2. nu.* 6. Barbosa *in cap. solitæ 6. n. 7. de majorit. & obedi. & in l. decernimus* 15. *nu. 4. C. de sacrosanc. Eccles. & de potest. Episcopi par. 1. tit. 3. cap. 8. n.* 62. Garcia *de nobilit. glo.* 48. *n.* 24. Gratianus *discep. foren. c.* 106. *à n.* 40. Giurba *de succes. feud. §. 2. glos. 8. n. 9.* abundè Lara *de anniver. lib. 1. cap. 6. à n.* 16. Reg. Sesse *dec.* 276. Tiraquel. *de jure primog. in præfat. à nu.* 13. Hermosilla ad Gregor. Lopez *tom. 1. fol.* 13. *n.* 121. Daniel de Nobilibus *controv. disput. 60. nu. 9.* alios addunt Suelves *cons.* 41. *n.* 27. *l. 2.* Sperell. *dec.* 179. *nu. 5. par. 2.* Frasso *de Reg. patron. Indiar. tom. 2. cap. 98. nu.* 54. Tamen inde non sequitur, quòd Regens Cancellariam non sit Præses totius Senatus Cathaloniæ, sicut est Cancellarius. 5

Et si replices, quòd prærogativæ competentes Cancellario, solùm in ejus absentia competant Vice Cancellario, & post Regenti Cancellariam, ut tradunt Berart *in specu. visit. cap.* 10. *num.* 18. Bosch *dels titols de honor, l. 2. cap.* 56. §. 40. *vers. Les prerogatives, fol.* 283. Ramirez *de lege Regia* §. 10. *nu.* 29. & 30. quos citavi *decis.* 10. *nu.* 58. *par. 1.* 8

Respondetur istos Doctores deceptos esse, & me decepisse existimo, quia in omni dispositione Regens Cancellariam simul cum Cancellario apponitur, Ego *decis.* 10. *nu.* 59. *par. 1.* Reg. Don Antonius Joannes de Centellas Marchio de Centellas *en la discepta. legal. Histor. n.* 82. & 83. Nam in primis non solum litteræ justitiæ debent signari manu Cancellarii Vice-Cancellarii, vel Regentis Cancellariam, *juxta const. 1. & const. 3. vers. E signar com en altres actes titulo de offici del Canceller,* Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Martini tom. 2. collat. 8. c. 1. n. 3. 4. 27. & 28. fol.* 156. *& c. 2. n.* 10. *fol.* 161. *& cap. 3. n. 8. fol.* 166. Fontanella *de pact. nup. tom. 2. clau. 6. glos. 2. p. 2. nu.* 14. *& decisionem trium Aularum refert n.* 15. Reg. Don Antonius Joannes de Centellas *loco citato n. 83. in fine, & n.* 84. Oliba *de jure fisci cap. 4. n.* 44. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap. 8. §. 9. nu.* 128. Sed etiam litteræ gratiæ, quæ per Cancellariam expediuntur, Bosch *dels titols de honor, lib. 2. cap.* 36. §. 38. *vers. Lo poder, fol.* 289. *per constit. 1. & 2. tit. de offici de Canceller,* & si aliter notent Mieres, Oliba, & Reg. Mattheu *locis citatis.* Idque promiscuè, etiam altero non impedito, Mieres ita videre testatur *in Curia Barcinonæ Regis Martini tom. 2. collat. 10. c. 3. n. 2. vers.* 9

Video

Video tamen, fol. 165. Secundò, provisiones supplicationum, seu commissiones causarum Doctoribus Regiæ Audientiæ fiunt per Cancellarium, Vice Cancellarium, vel Regentem Cancellariam, *toto titulo de commissionibus causarum in nostris constitutionibus*, & docent Doctores citati à me *decis.* 10. *num.* 35. *par.* 1. promiscuè tamen, etiam altero non impedito, Mieres *loco supra proximè citato*. Tertiò Cancellarius & Regens Cancellariam singulis diebus post meridiem audiunt verbalia in suis domibus, quæ soli decidunt, & promiscuè cognoscunt, eo ipso, quòd sunt Cancellarius, & Regens Cancellariam respectivè, ut ex nostris constitutionibus, & practicis probavi *decis.* 10. *nu.* 46. & 64. *par.* 1. Quartò Cancellarius, vel Regens Cancellariam in unaquaque hebdomada die veneris, vel sequenti, si illo die impediatur, debent assistere Excellentissimo Domino Pro-Regi in Audientia causarum verbalium, ut disponunt nostræ constitutiones, & docent Practici nostri, *quos refero decis.* 10. *nu.* 48. *par.* 1. & practicatur hoc modo. Quòd in uno die veneris assistit Cancellarius, & altero die veneris sequenti assistit Regens Cancellariam, & sic consecutivè. Quintò sicut Cancellarius dicitur Assessor Domini nostri Regis, Ego post alios *decis.* 10. *num.* 53. *par.* 1. sic similiter Regens Cancellariam Domini nostri Regis Assessor dicitur, Ego *dec.* 10. *nu.* 65. *par.* 1. Sextò, sicut Cancellarius præsidet in Cancellaria, ita præsidet in Cancellaria Regens Cancellariam, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Martini tom.* 2. *collat.* 8. *cap.* 2. *nu.* 7. 8 & 9. *fol.* 161. Denique quia executoriæ publicationis Bullæ Sanctæ Cruciatæ firmantur, & subscribuntur per Cancellarium, vel Regentem Cancellariam, scilicet uno anno per Cancellarium, & altero anno per Regentem Cancellariam, & sic consecutivè annis sequentibus.

10 Secundò, quia Regens Regiam Cancellariam Cathaloniæ præfertur, & præcedit omnibus Marchionibus, & Comitibus, non solùm Cathaloniæ, sed etiam omnium Regnorum Hispaniæ, ex Epistolico rescripto, tenoris sequentis. El Rey Ilustre Duque de Monteleon primo, nuestros lugar Tiniente, y Capitan General en los nuestros Principados de Cataluña, y Condados de Rosellon, y Cerdaña. He visto por vuesta carta de 14. deste, lo que medezis, que passò en casa de Don Bernardino de Marymon entre el Regente mi Cancellaria en esse Principado, y el Conde de Cavalla, que haviendoles combidado, y ha otros para tomar parecer de la forma, que havia de ser el entierro de su padre, llegò el Regente à tiempo, qua ya estava el dicho Conde assentado à la mano derecha de Don Bernardino, el qual heviendole oferecer la filla, no lo hizo, y assi hvuo de tomar la ysquierda. Y porque no se le havia guardado la cortesia devido, luego que Don Bernardino acabò su proposicion, dio su parecer el Regente, con intencion de salirse al punto, y sin dexarle acabar, commencò el Conde à dar el fuyo, sobre que altercaron un poco los dos, y se salio el Regente à daros quenta de lo que havia passado. Y haviendolo comunicado vos con los Doctores dessa mi Real Audiencia primero la satisfacion que el Conde quiso dar, resolvistes, que convenia avisarme dello, suplicandome mande declarar mi Real voluntad. Y considerando la calidad, y importancia del cargo de dicho Regente, ques muy grande como sabeys, que tiene luguar despues del Canciller, y preside en una de las Salas dessa mi Real Audiencia, parece justo, que en todos las actos publicos, y en otros qualesquier, que se ofrecieren, preceda à todos los Condes, y Marqueses, no solo dessos mis Reynos, sino tambien destos, estando ellos. Y assi os encargo, y mando, que en recibiendo esta llameis al dicho Conde, y le dareys una muy buena reprehension, por lo que ha hecho, advirtiendole vos (como lo confio de vuestra mucha prudencia, que lo sabreys hazer) el respeto, y cortesia con que se deven tratar mis Ministros, y Oficiales Reales, declarandole mi voluntad en ello, que es, que à el, y à todos los Condes, y Marqueses, quo lo son, y fueren en España les preceda el dicho Regente, y los que le sucedieren en el cargo, toda replica, y contradicion cessante. Y porque no alleguen ignorancia hareys, que esta se registre, donde se tenga perpetua noticia della, que assi conviene à mi servicio, y lo recibire de vos muy accepto Dat en Lerma à 8. de Mayo 1610. Yo el Rey. Ut. Don Didacus Clavero Vice Cancellarius. Ut. Don Monserratus de Guardiola RS. Ut. Montaner RS. Ut. Don Joannes Bañatos RS. Ut. Don Philippus Tallada R. Don Franciscus Gassol Prothonotarius. Estque registratum hoc epistolicum rescriptum in Regio archivio in diversorum locumten. XV. annorum 1610. fol. 77. & tradunt ex nostris Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 3. *glos.* 1. *num.* 8. Xammar *de officio judicis par.* 1. *quæst.* 2. *n.* 50. ex Valentinis Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. 2. *nu.* 173. ex Sardis Reg. Vico *ad pragm. Reg. Sard. lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 3. Dexart *ad capit. Reg. Sard. cap.* 1. *nu.* 8. *tit. de officio Regentis* quos laudavi *dec.* 10. *nu.* 61. *par.* 1. & meminit Mastrill. *de magist. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 53. licèt aliter servetur in Regno Neapolis Aponte *decis.* 8. *nu.* 5. & 13. Franchis *decis.* 138. *nu.* 6. Riccius *collect.* 1446. *versi. Infero octavo*. Reg. Don Antonius Joannes de Centellas *en la discept. legat. juridica*, *num.* 124. ex eo, quia Regentes in eo regno non sunt Præsidentes, prout est Regens Cancellariam Cathaloniæ. Ideoque Minad. tradens regulam, quòd Titulati præcedunt omnes Consiliarios, limitat in his, qui præsunt Tribunalibus, quem refert & sequitur Mastrill. *de magistrat. lib.* 4. *c.* 13. *num.* 51. & 52. Sed Marchiones, & Comites honorantur titulo dominationis, vulgo Señoria, ut *tradidi decis.* 248. *nu.* 18. & 19. *hac par.* 4. Ergo Regens Cancellariam decorari potest, & debet titulo Dominationis, vulgo Señoria. Ex regula si vinco vincentem te, multò magis vincam te. Quæ in omni materia procedit, etiam in titulis, & honorantiis, *probavi decis.* 249. *à nu.* 12. *hac par.* 4.

Tertiò, quia Regens Regiam Cancellariam Catha- 11
loniæ præfertur, & præcedit Gerenti Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ, *ut dixi decis.* 10. *num.* 63. *part.* 1. Sed Gerens Vices Generalis Gubernatoris Cathaloniæ decoratur titulo Dominationis, *ut tradidi decis.* 248. *num.* 20. *hac par.* 4. Ergo Regens Cancellariam Cathaloniæ decorandus est titulo honorifico Dominationis.

Quartò, quia Regens Regiam Cancellariam repræ- 12
sentat personam Illustrissimi Domini Vice Cancellarii Regnorum, Coronæ Aragonum hacque de causa præfertur, & præcedit Marchionibus, & Comitibus, tam in actibus publicis, quàm privatis in præsentia, & absentia Excellentissimi Domini Pro-Regis, Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sard. lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 3. *in princ.* Reg. Mattheu *de Reg. Valen. c.* 2. §. 2. *num.* 171. Ergo consonum est ut Regens Regiam Cancellariam titulo Dominationis, vulgo Señoria decoretur.

Prædicta, & alia, quæ consulto omitto, multò ma- 13
gis procedere debent in Regentibus Regiam Cancellariam Regnorum Aragoniæ, Valentiæ, Sardiniæ, & Majoricarum, ut decorari debeant titulo honorifico dominationis, eo quia Cancellarius in his regnis solùm curat de contentionibus, *ut dixi dec.* 249. *num.* 31. *hac par.* 4. & Regentes post Excellentissimos Dominos Proreges sunt primæ personæ, primumque locum obtinent, sunt namque Præsides respectivè in prædictis Regnis omnium Aularum Senatus tàm civilium, quàm criminalium, ut latè comprobant Reg. Mattheu *de regim. Regni Valentiæ c.* 2. §. 2. *à nu.* 171. *ad* 183. & *num.* 198. Reg. Don Antonius Joannes de Centellas Marchio de Centellas *in tract. defensa juridica de præced. nu.* 45. Regens Vico *ad pragm. Reg. Sar. lib.* 1. *tit.* 1. *c.* 2. 16. & 33. & *lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 3. & *lib.* 1. *tit.* 2. *c.* 1. 2. & 3.

Verùm quia tituli, & honorantiæ à voluntate, & dis- 14
positione Regum, & Principum supremorum pendent, Joan. de Platea, Marcus, & Aponte, quos refert & sequitur Mastrill. *de magistr. lib.* 5. *cap.* 4. *nu.* 73. Gratian. *discep. foren. cap.* 940. *n.* 6. Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 23. Alfaro *de offi. fiscal. glos.* 7. *n.* 2. Larata *cons.* 2. *n.* 72. 77. & 78. Xammar *de offi. jud. par.* 1. *quæst.* 2. *n.* 93. & 94. Solorzano *in tract. derechos de placas honorarias n.* 133. & 211. Reg. D. Antonius Joannes de Centellas Marchio de Centellas *in tract. defensa juridica de præceden. nu.* 38. & 39. Castillo *de tertiis tom.* 7. *c.* 41. *nu.* 47. Suelves *cons.* 41. *nu.* 33. *lib.* 2. juxta illud Hesther *cap.* 6.

ſic honorabitur, quemcumque voluerit rex honorare, de quo Suelves *conſ.* 16. *nu.* 3. *&* 4. *lib.* 2. Barboſa *voto*
15 23. *à nu.* 9. *tom.* 2. Per ſuam † Regiam Majeſtatem Sereniſſimi Domini Regis Philippi IV. fuit mandatum Regenti Regiam Cancellariam Cathaloniæ, nec inſigniretur titulo Dominationis, nec permitteret eo honorifico Dominationis titulo, vulgo Señoria ab aliis decorari, epiſtolico reſcripto, tenoris ſequentis.

EL REY.

Illuſtre marques de Oliàs, y de Mortara, Primo de mi Conſejo de guerra, y mi lugar Tiniente, y Capitàn General, por pragmaticas y ordenes generales tengo diſpueſto, y mandado, que à ninguno de los Regentes la Cancellaria en los Reynos de la Corona de Aragon ſe les trate de Señoria por ninguna perſona de qualquier Calidad que ſea, y ha parecido prevenirloſſo, y encargar, y mandaros eſteys advertido de no permittir, que ſe haga con el Regente la Cancellaria de eſſe Principado eſſe tratamiento, advirtiendole tambiem, que no lo admita de nadie, por ſer conforme à lo que tengo diſpueſto, y hareys, que eſto ſe note en el libro de las acordadas de eſſa mi Real Audientia, para que haya noticia de ello en lo de adelante. Dat en Madrid à 22. de Octubre 1658. Yo el Rey. Don Didacus de Sada Secretarius.

16 Quo ad ſecundam partem quæſtionis in argumento propoſitæ. An Doctores Regiæ Audientiæ Cathaloniæ poſſint decorari titulo Dominationis, vulgo Señoria?

17 Reſp. quòd licèt † Doctores Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, & ſimiliter Doctores Regiarum Cancellariarum, & Audientiarum aliorum Regnorum, ab omnibus etiam in abſentia debeant appellari Domini, & Seniores, Xammar *de officio jud. par.* 1. *quæſt.* 2. *nu.* 36. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 8. *nu.* 26. *& in polit. lib.* 5. *cap.* 4. *verſi. Y para la ceremonia*, *fol.* 779. Fraſſo *de reg. Patron. Indiar. cap.* 100. *nu.* 62. & de eo-
18 rum uxoribus *à nu.* 67. *tom.* 2. & de jure † vocentur illuſtres Alzedo *de præcel. Epiſco. dignit. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 60. latè Menochius *de arb. jud. caſu* 68. *à nu.* 35. Tamen
19 † non poſſunt decorari, nec decorandi ſunt honorifico titulo Dominationis, ut ſentit Dexart *ad cap. Reg. Sard. in rub. nu.* 13. *de officio Proregis*.

20 Limita 1. quando Doctor Regiæ Audientiæ civilis, vel Regii Concilii criminalis ſe congregat cum Inquiſitore antiquiore in domo Sanctæ Inquiſitionis pro tractanda, declaranda, & decidenda contentione, & ſeu competentia juriſdictionis, nam tunc reciprocè unus alterum tractat, & decorat titulo honorifico Dominationis, & ita obſervatur in Cathalonia.

21 Limita 2. quando Doctores Regiæ Audientiæ ſunt congregati in Concilio debent honorari, & decorari titulo Dominationis, vulgò Señoria, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 93. Imò tunc decorari poſſunt titulo, quo decoratur Pro-Rex. Tum propter repræſentationem Principis, ex pluribus per me citatis *deciſ.* 34. *num.* 7. *&* *deciſ.* 38. *num.* 20. *part.* 1. Fraſſo *de reg. patron. Indiar. cap.* 97. *num.* 12. *tom.* 2. Tum quia ſucceſſerunt in locum Præfecti Prætorio, probant Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 2. Berart *in ſpecu. viſit. cap.* 10. *nu.* 40. alios cumulat Bobad. *in polit. lib.* 5. *cap.* 3. *num.* 57. Queſada Pilo *diſſert.* 21. *nu.* 27. etiam abſente Prorege ab Aula Regiæ Audientiæ, & traditis per Daniel de Nobilibus *controv. diſp.* 60. *num.* 66. & per me *deciſ.* 10. *num.* 50. *par.* 1. & ita vidi obſervari in Regno Sardiniæ.

22 Nota obiter primò, quòd Doctores Regii Concilii ſimul congregati cum Excellentiſſimo Domino Prorege in actibus publicis, & quibuſcumque aliis omnes alios præcedere debent, Fontanella doctè probat *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 3. *gloſ.* 1. *num.* 7. & ſi aliter dicat Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 13. *à nu.* 51.

23 Nota 2. quòd ſolus Rex domum ſuam poteſt vocare Palatium; domini autem vaſſallorum recognoſcentes in temporalibus ſuperiorem, etiam ſi ſint Duces, Marchiones, & Comites, ſeu Titulati domos ſuas non poſſunt vocare Palatia, Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 16. *nu.* 93. Caſtillo *ae tertiis tom.* 7. *cap.* 41. *nu.* 201. *verſi. Finalmente*, Barboſa *in l. nulli judicum* 14. *nu.* 3. *C. de offi. rector. Provin.* Alzedo *de præcel. Epiſcop. dignit. par.* 1. *cap.* 12. *nu.* 79. ubi & *nu.* 78. dicit id procedere in domibus ſæcularium, non Epiſcoporum.

Nota tertiò, quòd in Palatiis Regiis ſolùm Proreges 24
vivere, & habitare poſſunt, non ſolùm in Civitatibus quibus reſident, ſed etiam in aliis per tranſitum, quod nullo modo aliis particularibus eſt permiſſum, *juxta l. nulli judicum* 14. *C. de offi. rector. Provin.* Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 70. *in prin.* & licèt aliqui dicant, honorem iſtum communicari aliis magiſtratibus, & officialibus, quos citant Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 16. Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 9. *à num.* 37. Barboſa *in l. nulli judicum*, *num.* 2. *C. de offi. rector. Provin.* eos impugnat idem Solorzanus *in polit. lib.* 5. *cap.* 12. *verſi. Y fuera de eſtas preeminencias*, *fol.* 872. *in prin.*

Nota quartò, quòd ſolus Princeps, qui non reco- 25
gnoſcit ſuperiorem, poteſt habere Concilium, Audientiam, & Parlamentum, & tenere tribunal, & curiam in forma Audientiæ, & Concilii, Domini autem vaſſallorum recognoſcentes ſuperiorem in temporalibus, etiam ſi ſint Duces, Marchiones, & Comites, ſeu Titulati non poſſunt habere Concilium, Audientiam, & Parlamentum, & tenere curiam, & tribunal in forma Concilii, Audientiæ, & Parlamenti, ut ex Bartol. tradunt Guido Papa & ejus Addentes *deciſ.* 43. alios addit Aviles *in cap.* 2. *Prætor. gloſ. Heredad. nu.* 9. *fol. mihi* 83. plures cumulat Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 93. *gloſ. littera C*, quem refert & ſequitur Caſtillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 41. *num.* 201. *verſi. Finalmente*, quibus addendi ſunt Theſaur. *in præfat. ad deciſ. Pedemont. num.* 15. Oliba *de jure fiſci cap.* 3. *nu.* 15. *&* 16. Boſch *dels titols de honor*, *libr.* 2. *cap.* 36. §. 8. *verſi. Per raho*, *fol.* 227.

Nota quintò, quòd Regiæ Audientiæ Doctores ſunt 26
Regis Conſiliarii, & vocantur de Conſilio ſuæ Regiæ Majeſtatis, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 93. Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *differen.* 10. *nu.* 1. Regens Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. 2. *à nu.* 1. *&* *cap.* 6. §. 5. *n.* 4. Boſch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 36. *toto*, Xammar *de officio judic. par.* 1. *quæſt.* 2. *nu.* 30. *&* 39. Berart. *in ſpecu. viſit. cap.* 10. *à num.* 20. adeò quòd non poſſunt vocari de Conſilio Proregis, vel alterius officialis ſupremi, ſed ſolùm Domini Regis, Boſch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 36. *verſi. Los dela Audientia*, *fol.* 277. Judices autem omnium dominorum vaſſallorum etiam Ducum, Marchionum, & Comitum in temporalibus ſuperiorem recognoſcentium non poſſunt vocari Auditores, & eorum Conſiliarii, Aviles *cap.* 2. *Prætor. gloſ. Heredad. num.* 9. *fol.* 83. nec honorari titulo de Señoria, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 93. Caſtillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 41. *num.* 201. *verſi. Finalmente*. Nam licèt Aſſeſſores Conſiliarii appellentur, *l.* 3. *&* *l. fin. ff. de offi. Aſſeſſor.* intelligi debet impropriè, & lato modo: nam Doctores Regiæ Audientiæ propriè, & ſtrictè Conſiliarii ſunt, eo quia ad certam concionem per Principem deſtinantur, Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valentiæ cap.* 6. §. 5. *nu.* 4.

Nota ſextò & ultimò, quòd Duces, Marchiones, 27
Comites, Barones, & cæteri omnes habentes vaſſallos nemine dempto, non poſſunt officiales ſuos nominare Gubernatores, nec permittere, quòd eo titulo ab aliis inſigniantur, eo quia hæc appellatio ſoli Primogenito Regis competit, ſed debent eos vocare Procuratores Generales, Oliba *de jure fiſci cap.* 3. *num.* 16. ubi de abuſu Ducum, Marchionum, & Comitum, Archiepiſcopi Tarraconæ, & aliorum Prælatorum, qui hac noſtra ætate ſolent appellari Gubernatores. Sed noſtra Regia Audientia in litteris Cancellariæ Procuratores appellat. Et addit, quòd Comes Ampuriarum aliquid ſibi hac re uſurpavit, Boſch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 8. *verſi. Per raho*, *fol.* 227. Reg. Mattheu *de regim. Reg. Valen. cap.* 2. §. 7. *nu.* 78. vide Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *num.* 93. Caſtillo *tom.* 7. *de tertiis cap.* 41. *num.* 201. *verſi. Finalmente*.

ARGU-

ARGUMENTUM.

An Fiscus trahat quoscumque, & quascumque causas ad suum forum.

SUMMARIUM.

1 *Fiscus proprium, & peculiarem Judicem habet, & quis sit.*
2 *Fiscus omnes causas trahit ad suum forum.*
3 *Sive actor sit, sive reus.*
4 *Etiam quando succedit post cæptam instantiam, nu. 4. etiam appellationis, nu. 5.*
6 *Sive succedat titulo particulari, sive titulo universali hæredis institutionis.*
7 *Sive succedat reo, sive actori.*
8 *Sive agat, vel conveniatur pro summa magna, vel modica.*
9 *Etiam si citetur, vel compareat pro suo credito in judicio concursus.*
10 *Sive agatur de patrimonio publico, & fiscali Principis, sive de privato.*
11 *Fiscus non potest prorogare jurisdictionem Judicum extraneorum.*
12 *Fiscus pro evictione citatus trahit causam ad suum forum.*
13 *Fisci Judex competens inter privatos, si causa privatorum dependet à causa Fisci.*
14 *Emptores, & causam habentes à Fisco, Judices habent fiscales, & conventi coram Ordinariis remissionem ad Judices fiscales petere possunt.*
15 *Conductores, & coloni pro rebus cunductis à Fisco coram Judicibus fiscalibus conveniri possunt.*
16 *Fidejussor solvens Fisco creditori pro suo debitore consequitur privilegim fisci, ut possit debitorem principalem coram Judice fiscali convenire.*
17 *Cessionarius fisci habet fori privilegium ipsius fisci.*
18 *Fiscus an possit debitorem debitoris convenire coram Judice fiscali.*

DECISIO CCLI.

1 FIscus proprium, & peculiarem Judicem habet, *l. proximè* 3. ibi: *Vos habetis Judices vestros, ff. de his quæ in testa. delen.* videlicet Procuratorem Cæsaris, qui in Cathalonia, Aragonia, & Valentia Bajulus Generalis appellatur, & in Regnis Sardiniæ, & Majoricarum Procurator Regius, ut docent Oliba, Berart, Cancer, Bosch, Bardaxi, Ramirez, Ximenez de Araguez, Belluga, Escolanus, Reg. Leo, Reg. Mattheu, Dexart, & Dametus, quos citavi *decis.* 10. *num.* 143. *part.* 1. quibus addo Valenzuelam *cons.* 200. *num.* 52. *tom.* 2. Dom. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 61. *num.* 9. In Regno Neapolis Regia Camera summariæ successit in locum Procuratoris Cæsaris, Capicius *decis.* 197. *numero* 3. Novarius *in pragmat.* 12. *collect.* 1. *num.* 1. & 2. *de offic. Procurat. Cæsaris*, Scialoja *de foro compet. cap.* 24. *numero* 1. de jure, & quomodo appelletur in Castella, Gallia, Roma, Pedemonte, Neapoli, & Luzitania, Autunez Portugal. *de donation. lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 108. latissimè omnino videndus Don Didacus Bolerò *de decoct. debit. fiscal. par.* 2. *tit.* 2. *à num.* 10. *cum plurib. seq.*

2 Ideò Fiscus trahit quoscumque ad suum forum; nam primùm privilegium fisci est, ut ejus causæ omnes tractari, agitari, declarari, & judicari debent per suum Judicem fiscalem, scilicet in Cathalonia, Aragonia, & Valentia per Bajulum Generalem, in Regnis Sardiniæ, & Majoricarum per Regium Procuratorem, & in Regno Neapolis per Regiam Cameram summariæ, in Pedemonte coram Camera Ducali, sic ex nostris tradunt Oliba, Ripoll. Peguer. Calicius, Mieres, Bosch, Ferrer, Despujol, Xammar, Cancer, & Berart, ex Aragonibus Ximenez de Araguez, ex Valentinis Reg. Leo Reg. Mattheu, ex Sard. Dexart, ex Neapolitanis Carleval, Sanfelicius, ex Castellanis Carleval, & de jure communi *l.* 1. & 2. *C. Si adversus fiscum, l.* 2. & 5. & *seq. C. Ubi causæ fiscal. l.* 1. *C. de officio Procurat. Cæsaris*, Peregrinus, Solorzanus, Guzman, Mastrillis, Ambrosinus, Salgado, Faber, Thesaurus, Claperius, Gail, Carleval, Xammar, & Ximenez de Araguez, quos laudavi *decis.* 10. *num.* 148. *par.* 1. Ripoll, Cancer, Fontanella, Pareja, Carascus, Solorzanus, & Martha, quos tradidi *decis.* 30. *num.* 83. *part.* 1. quibus addo de jure *l. Si constante* 25. §. *fin. ff. solut. matrim. l.* 1. *ubi glos.* & Doctores *C. de jurisdic. omn. jud. l. Cum eorum*, ubi Baldus *num.* 7. *C. de senten. & interlocut. omni jud. l. ut proponas, C. de bonis præscript. l. Si minori* 3. ubi Rebuff. *num.* 1. Amaja *num.* 30. *C. de jure fisci lib.* 10. *lib.* 1. *C. de fide instrument. & jure hastæ fiscal. lib.* 10. & addendi sunt Bossius *in praxi crim. tit. de fisco, num.* 43. Padilla *in l. manifestè* 7. *num.* 4. *C. de servit. & aqua*, Marinis *resol. jur. lib.* 1. *c.* 146. *à nu.* 1. ubi Rodoer *à nu.* 1. Scialoja *de foro compet. cap.* 24. *à nu.* 1. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Remissio causæ per aliquem in fine, fol.* 72. & *in supplemen. verbo Remissio causæ, fol.* 530. August. Barbosa *in l.* 2. *à nu.* 10. *C. Si adversus fiscum, & in l. ad fiscum* 5. *nu.* 1. & 2. *C. ubi causæ fiscal.* Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *à nu.* 50. & *cap.* 3. *num.* 24. & *in polit. lib.* 4. *cap.* 3. *versic. Y assi mesmo, fol.* 513. Fermosinus *allegat. fiscal.* 3. *nu.* 1. & 3. *par.* 1. & *allegat.* 4. *à nu.* 13. *par.* 2. Sixtinus *de regalib. par.* 1. *cap.* 8. Tondut. *de præven. jud. par.* 1. *c.* 25. *à nu.* 1. Quesada Pilo *dissert.* 18. *à num.* 17. Novarius *in pragmat.* 12. *collect.* 1. *à nu.* 1. *de officio Procurat. Cæsaris*, Farinac. *fragment. crim. par.* 1. *littera F. à nu.* 180. Alfaro *de officio fiscal. glos.* 16. *à nu.* 21. & *glos.* 18. *n.* 7. & 8. & *glos.* 34. *à nu.* 208. Salgado *in labyr. credit. par.* 1. *cap.* 7. *à n.* 11. *præcipuè à n.* 14. Fajardo *alleg. fiscal.* 37. *n.* 13. Villaplana ad Peguer. *in constit. Item ne super laudemio, prælud.* 1. *n.* 59. Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 12. *à nu.* 20. Don Didac. Bolerò *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 2. *à nu.* 5. & *me citato nu.* 6. & *eodem tit.* 2. *quæst.* 4. *à nu.* 30. Domin. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 55. *nu.* 34. & *observat.* 61. *num.* 10. Martha *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 1. *casu* 34. *nu.* 18. Reverter *decis.* 7. *nu.* 1. Capicius Latro *decis.* 175. *nu.* 1. ubi Manfrella *nu.* 4. idem Manfrella ad Capic. *decis.* 186. *nu.* 15. de Regno Luzitaniæ Pereira *de manu. Reg. par.* 2. *cap.* 66. *nu.* 6. *in fin.* Autunez Portugal. *de donat. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *num.* 19.

Idque procedit, sive Fiscus sit actor, sive reus, sive 3
agens, sive patiens, sive respondens, sive assistens, trahit quoscumque, & quascumque causas ad suum Tribunal. Castren. *in l. Si in te, num.* 6. *privileg.* 11. *C. de jure fisci lib.* 10. Afflict. *decis.* 41. *in fin.* Bossius *in praxi crim. tit. de fisco, num.* 43. Padilla *in l Si manifestè* 7. *nu.* 4. *C. de servit. & aqua*, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 7. *tit.* 1. *nu.* 2. *versic. Ideo fiscus*, Alfaro *de officio fiscal. glos.* 16. *nu.* 23. & 26. Mastrill. *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 4. *à nu.* 12. Altogrado *cons.* 2. *num.* 22. & 24. *tom.* 1. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. *nu.* 28. Novarius *in pragmat.* 12. *collect.* 1. *n.* 2. *de officio procurat. Cæsar.* Quesada Pilo *dissert.* 18. *num.* 18. August. Barbosa *in l.* 2. *nu.* 10. *C. Si adversus fiscum*, Scialoja *de foro compet. cap.* 24. *nu.* 1. Gail. *lib.* 1. *observat.* 20. *num.* 1. & 2. Hermosilla ad Gregor. Lopez *tom.* 2. *num.* 19. *in fine fol.* 175. *col.* 2. Farinac. *fragmen. crim. par.* 1. *littera F. num.* 180. Fermosinus *allegat. fiscal.* 3. *num.* 3. *in fine*, & *nu.* 6. *par.* 1. & *allegat.* 4. *à num.* 13. *par.* 2. Regens Leo *decis.* 3. *nu.* 14. & 15. *lib.* 3. Guzman *de eviction. quæst.* 8. *à num.* 10. Carleval. *de judiciis lib.* 1. *disput.* 2. *num.* 698. Salgado *in labyrin. credit. par.* 1. *cap.* 7. *nu.* 15. Marinis *lib. resol. jur. cap.* 146. *nu.* 1. ubi Rodoer. *num.* 1. Don Didac. Bolerò *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 2. *num.* 7. Manfrella ad Capic. Latro *decis.* 175. *num.* 4. *decis.* 186. *num.* 15. Domin. Vice-Cancellarius Crespi de Valdaura *observat.* 61. *numero* 10. Berart. *in specu. visit. cap.* 15. *num.* 9. Xammar *de officio Judicis part.* 2. *quæst.* 6. *à numero* 71. Calicius *in margarita fisci, dub.* 3. *versi.* 28. Cancer. *par.* 2. *var. resol. cap.* 16. *num.* 41. Fontanella *decis.* 557. *num.* 14. *part.* 2.

Autunez Portugal. *de donat. tom. 2. libr. 3. capit. 37. num. 19.*

4 Non solùm lite non incepta cum defuncto, sed etiam quando Fiscus succedit post cœptam instantiam non tenetur sequi primum Judicem, sed causam ad suum Tribunal trahit, *l. Si constante*, §. *fine*, ubi Petrus Barbosa *a num. 15. ff. solu. matrimo.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 5. tit. 1. num. 65. & lib. 7. tit. 1. num. 11.* Alfaro *de de officio fiscal. glos. 16. num. 23. in fine, & nu. 24.* Ambrosinus *de Immun. Eccles. cap. 20. nu. 4.* Cevallos *com. cont. com. quæst. 37.* Fermosinus *alleg. fiscal. 3. num. 5. part. 1.* Quesada Pilo *dissert. 18. num. 20.* Carleval. *de judiciis lib. 1. disp. 2. num. 712.* Tondut. *de præven. jud. par. 1. cap. 30. à nu. 56, & à nu. 68.* Marcian. *cons. 5. nu. 17.* Scialoja *de foro compet. cap. 24. num. 8. & cap. 28. nu. 24.* Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit. 2. quæst. 2. nu. 5. versic. Quod procedit*, Rodoer ad Marinis *lib. 1. resol. jur. cap. 146. num. 13.* Manfrella ad Capici. Latro *decis. 175. num. 5.* remissivè Farinac. *frag. crimin. par. 1. littera F. num. 185.*

5 Etiamsi Fiscus succedat post latam sententiam, non debet prosequi instantiam appellationis coram eodem Judice, sed potest ad suum tribunal causam trahere, ut contra Salicet. *in l. 1. num. 7. C. Si pendente appell. mors interven.* Lucan. *de fisco, par. 11. num. 70.* Marcian. *cons. 5. nu. 17.* Peregrin. *de jure fisci lib. 7. tit. 1. num. 12.* Novar. *in praxi par. 2. quæst. 15. num. 7.* Scialoja *de foro compet. cap. 28. num. 24. in fine*, Sanfelic. *decis. 70. num. 27.* Rodoer ad Marinis *lib. 1. resol. juris cap. 146. num. 14.* Capicius Latro *decis. 175. num. 24. & 25.* ubi Manfrell. *nu. 7.* nostram sententiam secutum fuit Collaterale Consilium Regni Neapolis, ut testatur Thoro *in compend. decis. par. 3. sect. 1. verbo Fiscus pro suo interesse, fol. 467.* sequitur Quesada Pilo *dissert. 18. num. 20. in fine* & re maturius perpensa tenet Carleval. *de judiciis, libr. 1. disput. 2. numero 14. §. 3. cum seq.* aliam decisionem Collateralis Concilii Neapolitani tradit idem Thoro *in supple. dec. verbo Remissio causæ, fol. 530.*

6 Nedum quando Fiscus succedit titulo particulari, sed etiam titulo universali hæredis institutionis instantia cœpta contra defunctum in illum non transit, sed potest trahere causam ad suum tribunal, ut contra Surd. *cons. 222. num. 18. lib. 2.* Scacciam *de appellat. quæst. 7. num. 123.* Petr. Barbos. *in l. Hæres absens, in prin. nu. 13. ff. de judi.* Carleval. *de judiciis lib. 1. disp. 2. à num. 316. & num. 713.* Cancer. *part. 2. var. cap. 2. num. 27. in fine*, Scialojam *de foro compet. cap. 28. numero 24.* Quesadam Pilo *dissert. 18. num. 23.* Manfrella ad Capic. Latro *decis. 175. num. 6.* Docent, & probant, ac veriorem testantur propter specialem Fisci favorem, Petr. Barbosa *in l. Si constante*, §. *fin. à num. 18. ff. soluto matrim.* Peregrin. *de jure fisci lib. 7. tit. 1. num. 11. & de fideicom. art. 53. nu. 13.* Fuzarius *de substitut. quæst. 621. num. 2. & 3.* Tondut. *de præven. judi. par. 1. cap. 30. nu. 76. & 77.* Bolero *de decoct. deb. fiscal. tit. 2. quæst. 2. sub num. 7. in fine & num. 8. versic. Hoc adeo*, Cabedo *decis. 119.* Guzman *de evict. quæst. 8. nu. 21. versic. Adeo.*

7 Idque indistinctè, sive Fiscus succedat reo, sive actori, instantia ad eum non transit, sed causam ad suum tribunal trahit, ut contra Petr. Barbos. *in l. Hæres absens in prin. nu. 142. ff. de judiciis*, docet idem Petrus Barbosa *in l. Si constante*, §. *fin. nu. 25. versic. Ex qua, & nu. 26. ff. soluto matrim.* cui adhæret Tondut. *de præven. jud. par. 1. cap. 30. nu. 78. & 79.*

8 Sive Fiscus agat, vel conveniatur pro summa magna, & re magni valoris, aut pro summa moderata, & re modici valoris, nihilominus habet privilegium trahendi ad suos Judices fiscales quoslibet alios creditores, vel debitores. Quia magis, & minus non variant naturam privilegii, juxta regulam juris notam, magis & minus non variant speciem, præcipuè quando militat eadem ratio in minimo, sicut in magno, & quando sumus in formalibus, ut docet, & probat Fermosinus *allegat. fiscal. 3. à num. 18. par. 1.*

9 Etiamsi Fiscus citetur pro suo credito in judicio concursus trahit totum hoc judicium ad suos Judices fiscales, latè probat Salgado *in labyr. credit. par. 1. cap. 7. à num. 11. ad 18.* Fermosin. *in cap. Proposuisti, 19. quæst. 11. num. 10. de foro compet. & alleg. fiscal. 4. tota, præcipuè num. 15. & 16. par. 1.* Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit. 2. quæst. 2. & 4.* observatum testatur Ripoll. *var. resol. cap. 1. num. 97.* ubi refert vidisse, quòd vertente causa in Regia Audientia inter Nobilem Hieronymum Vila Barcinonæ populatum, & ei succedentem ejus morte secuta ex una, & creditores Loci, & Termini de Sponellà, ad relationem Magnifici Josephi Dalmau de Regio Consilio. Inter quos creditores erat Procurator Fiscalis Sanctæ Inquisitionis, quia dictus Procurator Fiscalis habebat interesse in causa prætextu cujusdam censualis, quod recipiebat super dictum Castrum, & Terminum de Sponellà. Cumque orta esset quæstio, an originalis processus vertens in Regia Audientia penes Hieronymum Bosch remanere deberet, an verò tradendus esset Scribæ causarum civilium Sanctæ Inquisitionis, de hoc dubio consuluerunt Regium Supremum Aragoniæ Consilium, & Sanctæ Inquisitionis, ex quibus emanavit resolutio, quòd processus in Regia Audientia vertens penes dictum Bosch traderetur originaliter dicto Scribæ causarum civilium Sanctæ Inquisitionis, prout realiter fuit traditus, refert, & sequitur Fermosin. *in cap. Si Clerici, quæst. 22. num. 11. de foro compet.* quos citavi *decis. 30. num. 182. part. 1.* addo eumdem Fermosin. *allegat. fiscal. 3. num. 16. & 17. par. 1.* & de meis temporibus vidi observatum in causa concursus creditorum Castri, & Termini del Papiol.

Prædicta indistinctè procedunt, sive agatur de patri- 10
monio publico, & fiscali Principis, sive privato, nam omnes causæ quocumque modo ad patrimonium Principis spectent, fiscales sunt, & coram Judicibus Fisci tractandæ, Alfaro *de offic. fiscal. glos. 9. num. 3. & 4. & glos. 20. nu. 5. & 6.* Carleval. *de judiciis lib. 1. disp. 2. nu. 701.* Amaja *in l. 2. à nu. 3. ad 9. C. de jure Fisci, lib. 10.* Novarius *in pragmat. 12. collect. 1. num. 5. de officio Procurat. Cæsaris*, Larrea *allegat. fiscal. 52. à num. 11.* Valeron. *de transact. tit. 4. quæst. 3. à num. 54.* Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit. 2. quæst. 2. nu. 14. 15. 16. 17. & 18.* Fermosin. *alleg. fiscal. 3. tota par. 1.* Autunez Portugal. *de donat. tom. 2. lib. 3. cap. 43. nu. 5. & 6.* Domin. Vicecancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat. 61. nu. 11. 12. 13. & 14.* quidquid dicat Tondut. *de præven. jud. par. 1. cap. 23. nu. 4. & 5.*

Adeò ut Fiscus non possit prorogare jurisdictionem 11
Judicum extraneorum, neque consentire, ut causas eùm tangentes definiant ex eadem ratione, quia habet Judices speciales cum jurisdictione abdicativa, seu privata, Baldus *in l. Cùm eorum 5. num. 7. C. de senten. & interlocut. omni. jud.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 7. tit. 1. num. 6.* Farinac. *fragment. crim. par. 1. littera F. nu. 181. in fine*, Novarius *in praxi elect. fori sect. 2. quæst. 15. num. 3.* Rovit. *in pragmat. 63. num. 4. de officio Procurat. Cæsaris*, Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit. 2. quæst. 2. nu. 5.* Villaplana in addit. ad Peguer. *in constit. Item ne super laudemio prælud. 1. num. 59.* Autun. Portugal. *de donat. tom. 2. lib. 3. cap. 37. num. 20.* Carleval. *de judiciis lib. 1. disp. 2. num. 702.* Scialoja *de foro compet. cap. 24. num. 5.* Mastrill. *de magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 14.* Fermosin. *allegat. fiscal. 4. num. 31. par. 1.* Berart. *in specu. visit. cap. 15. num. 7. & 8.* Xammar *de officio Judic. par. 2. quæst. 6. sub num. 71.* Domin. Vicecancel. Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser. 62. num. 5.* & licèt & hoc limitetur, quando sumus in locis, in quibus non adest tribunal Regii patrimonii, ut possit Ordinarius loci de causis fiscalibus cognoscere, quousque non fuerit inhibitus à Judicibus fiscalibus superioris tribunalis, *juxta l. 1. C. de collatione fundorum fiscalium lib. 11. & sentit. Glos. in l. defensionis 7. verbo Cognitio, C. de jure fisci lib. 10.* Bartol. *in l. Si vaccantia 5. num. 1. C. de bonis vacant. lib. 10.* Decius *in cap. Cæterum, num. 57. de jud.* Oroscius *in rub. num. 3. ff. de offi. Procur. Cæsar.* Lauden. *de Fisco, quæst. 147.* Peregrin. *de jure fisci lib. 7. tit. 1. nu. 2. versic. Item intellige*, quos citat Carleval. *de judiciis lib. 1. disp. 2. num. 715.* sequitur Scialoja *de foro compet. cap. 24. numero 27.* Sed huic limitationi non adhæreo, quia quando fiscus habet notorium interesse in causa, remittenda

est Judi-

est Judici fiscali, etiam fisco non instante, nec petente, & ita observari Neapoli tradunt Franchis *decis.* 132. Cabal. *resol. crim. casu* 168. *num.* 9. Marinis *resol. juris libr.* 1. *cap.* 146. *num.* 4. Luca ad Franchis *dec.* 132. *num.* 2. *ad medium*, Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *numer.* 4. Manfrella ad Capic. Latro *decis.* 186. *num.* 6. & solùm limitatio procedit, quando in Provincia non adsit tribunal fisci, Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *littera F. num.* 181.

12 Sic etiam si in aliquo foro vertitur lis inter privatos, & fiscus sit auctor laudatus pro evictione per eum promissa, nihilominus causam trahit ad suos Judices fiscales, & licèt in hoc puncto tres sint Doctorum sententiæ. Una negativa. Altera affirmativa. Et alia distinguens, ut latè tradunt Baldus *in l. Si minori* 3. *num.* 2. Valenzuela *n.* 10. *C. de jure fisci libr.* 10. Surd. *cons.* 222. *n.* 18. Thesaurus *decis.* 213. Covarr. *practic. cap.* 8. *num.* 3. Fachineus *controv. juris libr.* 2. *cap.* 37. Cevallos *com. contra com. quæst.* 897. *num.* 28. Pereyra *de empt. & vendit. capit.* 31. *num.* 98. & 99. Petr. Barbosa *in l. Venditor*, *à num.* 152. *cum plurib. seq. ff. de judiciis*, Hermosill. ad Gregor. Lopez *tom.* 2. *fol. mihi* 175. *col.* 2. *n.* 19. & 20. Carleval *de judiciis libr.* 1. *disp.* 2. *à num.* 671. Roccus *respon.* 55. Ayllon. Laynez ad Gomez *tom.* 2. *var. resol. cap.* 2. *num.* 40. *versic. Item adde quod talis*, Augustin. Barbosa *de jur. Eccles. univers. libr.* 3. *cap.* 39. §. 2. *num.* 115. *in fine*, *vers. Tertio*, & *num.* 120. Amaja *in l. Si minori* 3. *à num.* 29. *C. de jure fisci*, *l.* 10. Pereyra *de manu Regia part.* 2. *quæst.* 32. *numer.* 5. Scaccia *de appellat. quæst.* 7. *num.* 123. Don Didac. Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit.* 1. *quæst.* 4. *à n.* 35. *ad* 40. Verior est sententia affirmativa, *probat textus in l. Si minori* 3. *juxta secundum intellectum gloss.* ubi Rebuff. *num.* 1. *in fine*, Joan. de Platea *num.* 4. *Cod. de jure fisci libr.* 10. Castren. *in l. Venditor*, 49. *num.* 3. Cagnol. *num.* 16. & plures relati à Petro Barbosa *à num.* 140. *quam videtur approbare num.* 49. *ff. de judiciis*, idem Castren. *in l.* 2. *C. Si adversus fiscum*, Cavalcan. *decis.* 8. *part.* 1. Peregrin. *de jure fisci libr.* 7. *tit.* 1. *num.* 9. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *à numer.* 21. Guzman *de evict. quæst.* 8. *à num.* 8. Mangil. *de evict. qu.* 6. *à n.* 17. Lara *de vita homin. qu.* 21. *num.* 62. Herengius *de fidejussor. cap.* 23. *à numer.* 34. Tondut. *de prævent. jud. part.* 1. *cap.* 20. *num.* 21. August. Barbos. *in addit. ad cap. final. num.* 26. *de emptione*, & *vendit.* Mastrill. *de magistr. libr.* 3. *cap.* 4. *num.* 13. Carrasco *de casibus Curiæ*, *num.* 168. Solorzan. *de jur. Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 1. *n.* 52. Marta *de jurisd. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 34. *num.* 18. 19. & 20. Hodierna ad Surd. *decis.* 110. *numer.* 26. Fermosin. *in cap. Proposuisti*, *qu.* 11. *à num.* 8. *de foro compet. allegat. fiscal.* 3. *numer.* 11. & *allegat.* 4. *num.* 32. & *alleg.* 11. *à num.* 5. *ad* 9. Domin. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 55. *num.* 34. & *observ.* 61. *numer.* 10. *in fine*, Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 16. & ita observari in Cathalonia testatur Cancer. *part.* 2. *variar. cap.* 16. *à num.* 42. Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 74. Ego *decis.* 30. *num.* 152. & 153. *part.* 1. remissivè proponit Fontanella *dec.* 202. *n.* 20. *part.* 1. & in Regno Castellæ Carleval *de judiciis libr.* 1. *disp.* 2. *num.* 703. sequitur Don Didacus Bolerò *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 4. *numer.* 39. Guzman de nostra Cathalonia meminit, & decisum in Regno Castellæ tradit *de evict. quæst.* 8. *num.* 18. *in fine*, & *num.* 19. de Regno Neapolis Reverter *decis.* 7. *n.* 3. Capicius *decis.* 197. Franchis *decis.* 117. *num.* 2. Capic. Latro *consult.* 65. *num.* 22. & 23. idem Capic. Latro *decis.* 175. *num.* 1. & 23. ubi Manfrella *num.* 4. idem Manfrella ad Capic. Latro *decis.* 186. *num.* 15. Galeota *controv.* 43. *num.* 19. *tom.* 1. Thoro *in compend. dec. in supplement. verbo Remissio causæ venditionis*, *fol.* 149. Marinis *resol. jur. libr.* 1. *cap.* 146. *num.* 2. ubi Rodoer. *n.* 1. Novarius *de elect. fori quæst.* 40. *sect.* 4. *à numer.* 3. & *in pragmat.* 12. *collect.* 1. *num.* 6. *de officio Procurat. Cæsaris*, Scialoya *de foro compet. cap.* 15. *num.* 5. & *cap.* 24. *num.* 19. & in Camera Apostolica Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *littera F. num.* 183.

13 Nam generale est, ut si causa privatorum dependet à causa fiscali, Judex Fisci est competens etiam inter privatos, *l. Cum vendente*, ubi Barbosa *n.* 3. *C. Ubi causæ fiscales*, *l. Cùm eorum*, ubi Fulgos. *num.* 1. August. Barbosa *num.* 1. Angel. *num.* 2. Castren. *n.* 3. *C. de sentent. & interlocut. omni jud.* Bossius *de foro compet. num.* 117. & *tit. de fisco n.* 43. Capicius *decis.* 197. *num.* 2. Reverter *decis.* 7. *num.* 2. Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *litt. F. num.* 183. *in fine*, Peregrin. *de jure fisci lib.* 7. *tit.* 1. *n.* 3. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *num.* 24. & 26. Petr. Barbosa *in l. Venditor*, *à num.* 184. *ff. de judiciis*, Carleval *de judiciis libr.* 1. *disp.* 2. *n.* 107. Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *num.* 9. Reg. Leo *decis.* 3. *num.* 13. *lib.* 3. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 34. *num.* 19. Don Didac. Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 2. *num.* 7. Capicius Latro *decis.* 186. *num.* 3. ubi Manfrella *num.* 20. Guzman *de eviction. quæst.* 8. *num.* 14. & 16. Berart. *in specul. visit. cap.* 15. *num.* 9. Domin. Vice-Cancell. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 61. *num.* 17. & idem quando solus Fiscus habet, vel habere potest similes causas, ne ex decisione per aliud tribunal facta inter privatos generetur Fisco aliquod præjudicium, & ejus jus non fiat deterius, Franchis *decis.* 117. *in fine*, Cabal. *resol. crim. cap.* 168. *num.* 10. Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 2. *sub num.* 7.

Ideòque emptores, & causam à Fisco habentes pro re 14
ab eo proveniente habent Judices fiscales, & conventi coram Ordinariis remissionem causæ ad fiscales judices petere possunt, *l. fin. C. Si adversùs Fiscum*, Bossius *tit. de fisco*, *num.* 43. Peregrin. *de jure fisci libr.* 7. *tit.* 1. *n.* 3. Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *littera F. num.* 182. Marta *de jurisd. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 34. *num.* 19. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *n.* 26. & *gloss.* 18. *n.* 8. & *gloss.* 34. *n.* 69. Tondut. *de prævent. jud. part.* 1. *cap.* 20. *n.* 21. & *c.* 23. *n.* 7. Hermosilla ad Gregor. Lopez *tom.* 2. *fol.* 175. *col.* 2. *sub num.* 19. Petrus Barbosa *in l. Si cum dotem*, *num.* 58. & 59. *ff. solut. matrim.* & *in l. Venditor*, *num.* 182. *ff. de jud.* August. Barbosa *in l. fin. num.* 6. *Cod. Si adversus fiscum*, Ansaldus *de jurisdict. part.* 3. *tit. unic. cap.* 11. *num.* 4. Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *num.* 19. *in fin.* Fermosin. *allegat. fiscal.* 4. *num.* 2. *part.* 1. Carleval *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *num.* 708. Guzman *de evict. quæst.* 8. *num.* 17. Ego *decis.* 30. *num.* 154. *part.* 1.

Sic conductores, & coloni pro rebus conductis à 15
Fisco coram Judicibus Fisci conveniendi sunt, *l. Si quis*, *l. Dominicis*, *l. Cùm aliquid*, *l. fin. C. Ubi causæ fiscal.* quæ jura citat Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *numer.* 11. & docent Peregrin. *lib.* 7. *tit.* 3. *num.* 33. & 34. Tondut. *de prævent. jud. part.* 1. *cap.* 23. *num.* 7. August. Barbosa *in l. Si quis*, 6. *num.* 4. *Cod. Ubi causæ fiscales.*

Pariter fidejussor solvens fisco creditori pro suo de- 16
bitore consequitur privilegium Fisci, ut pro sua relevatione possit coram judice fiscali debitorem principalem convenire, sive habeat jura cessa à Fisco, sive non *l. Cum vendente*, ubi Bald. Castren. & Salicet. August. Barbosa *num.* 4. *C. Ubi causæ fiscal. l. Si minori*, 3. *C. de jure fisci l.* 10. *l. In fraudem*, §. *Qui pro alio*, *ff. de jure fisci*, Capic. *decis.* 197. *numer.* 1. Peregrin. *de jure fisci lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 4. & 7. Guzman *de evict. quæst.* 6. *numer.* 45. Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *littera F. num.* 186. Rovit. *in pragmat.* 63. *numer.* 3. *de officio Procurat. Cæsar.* Novarius *in pragmat.* 62. *collect.* 9. *n.* 6. *de officio Procurat. Cæsar.* Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *n.* 148. Petrus Barbosa *in l. Venditor*, *à num.* 184. *ff. de jud.* & *in l. Si cum dotem*, *n.* 58. & 59. *ff. solut. matrim.* Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *num.* 10. Gratian. *discept. forens. cap.* 56. *num.* 12. & 13. & *cap.* 154. *à num.* 21. Marinis *var. resol. libr.* 1. *resol.* 146. *num.* 13. Fermosin. *alleg. fiscal.* 3. *num.* 14. & *allegat.* 10. *num.* 2. *part.* 1. Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 2. *num.* 8. Carleval *de jud. libr.* 1. *disp.* 2. *num.* 708. Lara *de vita homin. cap.* 21. *num.* 60. Olea *de cessi. jur. tit.* 5. *quæst.* 5. *num.* 4. quidquid cessis juribus declaret Rodoer. ad Marinis *l.* 1. *resol. jur. cap.* 146. *num.* 7.

Similiter cessionarius Fisci potest agere apud Judicem 17
fiscalem contra Fisci debitorem cessum, Peregrin. *de jure fisci*, *libr.* 7. *tit.* 1. *num.* 7. & 8. Alfaro *de officio fiscal. gloss.* 16. *à num.* 142. Masse *libr.* 1. *var. cap.* 20. *num.* 20. Fermosin. *alleg. fiscal.* 3. *n.* 12. & 13. *part.* 1. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 146. ubi Rodoer. *n.* 6. Faber *in C. tit. de privileg. fisci def.* 2. Novarius *in pragm.* 62. *collect.* 9. *n.* 5. *de officio Procurat. Cæsaris*, Manfrella ad Capic. Latro *decis.* 186. *n.* 11. Intellige si cessio fit ex causa necessaria,

ceſſaria, ſi ceſſio fit ex cauſa voluntaria, nè aliàs in libera voluntate Miniſtrorum fiſcalium ſit, forum Fiſci privatis perſonis communicare, ſic Carleval *de judiciis libr.* 1. *diſp.* 2. *n.* 708. quem ſequuntur Olea *de ceſſ. jur. tit.* 5. *quæſt.* 5. *n.* 4. *in fine*, *& tit.* 6. *quæſt.* 3. *n.* 30. Don Didac. Bolerò *de decoct. debit. fiſcal. tit.* 2. *quæſt.* 2. *n.* 8. *in fine*, Manfrella ad Capic. Latro *deciſ.* 186. *num.* 12.

18 Utrùm autem Fiſcus poſſit convenire debitorem debitoris coram Judice fiſcali? videantur Peregrin. *de jure fiſci lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 28. *& lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 10. Guttierr. *de gabell. quæſt.* 164. *n.* 19. Alfaro *de offic. fiſcal. gloſſ.* 16. *privileg.* 4. *num.* 31. *&* 32. Trentacinq. *lib.* 3. *var. reſol. de verbor. obligat. reſol.* 16. *à num.* 3. Olea *de ceſſ. jur. part. tit.* 4. *n.* 45. Xammar *defin.* 10. *num.* 29. *&* 30. *& à num.* 39. Genuenſis *in practic. Eccleſ. quæſt.* 536. Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *littera F. n.* 184. Reg. Vico *ad pragm. Regn. Sard. tom.* 1. *tit.* 11. *cap.* 13. *n.* 35. *in fine*, Pereyra *de empt. & vendit. cap.* 12. *num.* 18. Carleval *de jud. libr.* 1. *diſp.* 2. *num.* 706. Queſada Pilo *diſſert.* 18. *num.* 17. Bolero *de decoct. debit. fiſcal. tit.* 5. *quæſt.* 17. *num.* 27. Marinis *reſol. jur. libr.* 1. *cap.* 146. *num.* 21.

ARGUMENTUM.

An Fiſcus trahat perſonas Eccleſiaſticas ad ſuos Judices fiſcales.

SUMMARIUM.

1 *Fiſcus ſi litigat cum perſona privata privilegiata, quæ habet electionem fori, ipſa perſona privilegiata, ſive ſit actrix, ſive rea, non poteſt eligere Suprema Regia Tribunalia, vel petere ſe remitti ad ſuum forum, ſed omnino litigare compellitur coram Judice fiſcali.*

2 *Privilegium fori miſerabilium perſonarum non habet locum in cauſis fiſcalibus.*

3 *Fiſcales cauſæ non continentur in Cathalonia ſub conſtitutionibus diſponentibus cauſas Vicariæ intra Vicariam tractari debere.*

4 *Fiſcus de jure communi perſonas Eccleſiaſticas non trahit ad ſuos Judices fiſcales, num.* 4. *& ſi oppoſitum alii teneant, num.* 5. *Sed in Cathalonia ad ſuum forum eas trahit, num.* 6. *& ſi perſonæ Eccleſiaſticæ recurrent ad Judicem Eccleſiaſticum, & firmatur competentia, declaratur per Cancellarium in favorem Judicis ſæcularis, n.* 7. *limita num.* 8.

6 *Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ pro cauſis Regii patrimonii conveniuntur in Cathalonia coram Bajulo Generali tamquam Judice fiſcali Domini Regis, & illos, ſeu illas, licet rei, ſeu reæ ſint, ad ſuum forum trahit, n.* 6. *&* 7. *limita n.* 8. *Similiter in cauſis aquarum currentium, n.* 9. *&* 10. *At pro pœna contra Clericos contra prohibitionem factam rigantes, conveniendi ſunt in Curia Eccleſiaſtica, n.* 11. *& pro via publica uſurpata, & pro ædificatione, ſeu conſtructione in via publica, num.* 12. *&* 13. *& ſuper articulo juriſdictionis, num.* 14.

DECISIO CCLII.

1 PRivilegium Fiſci trahendi quoſcumque, & quaſcumque cauſas ad judices fiſcales, *de quo ſuprà deciſ.* 251. procedit indiſtinctè nulla habita ratione fori. Siquidem ſi Fiſcus litigat cum perſona privata privilegiata, quæ habet electionem fori, ipſa perſona privilegiata, ſive ſit actrix, ſive rea, non poteſt eligere Suprema Tribunalia, vel petere ſe remitti ad ſuum forum, ſed omninò litigare compellitur coram Judice fiſcali, Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *num.* 7. innumeros Carleval *de judi. libr.* 1. *diſp.* 2. *num.* 698. Salgad. *in labyr. credit. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 15. Queſada Pilo *diſſert.* 18. *num.* 18. deciſum refert Maſtrill. *de Magiſtrat. libr.* 3. *cap.* 4. *num.* 13. *in fine*.

2 Adeò ut privilegium fori miſerabilium perſonarum, de quo latè Cancer. *part.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *à n.* 4. Trentacinq. *var. reſol. lib. de citation. reſol.* 2. Caſtillo *lib.* 3. *quotidian. controverſ. jur. cap.* 15. Paſcal. *de patr. poteſt. part.* 2. *cap.* 2. *à n.* 91. Scialoya *in foro compet. c.* 16. Auguſtin. Barboſa *in l. unica, C. quando Imperator inter pupillos, & viduas*. Non procedit, nec locum habet in cauſis fiſcalibus, ſed perſonæ miſerabiles litigare tenentur coram Judice fiſcali, *l. Si ut proponis, C. de bon. præſcript.* Menoch. *de arb. jud. caſu* 66. *n.* 44. Novarius *de elect. fori tom.* 1. *ſect.* 4. *quæſt.* 40. Carleval *de judiciis libro* 1. *diſp.* 2. *num.* 649. Scialoya *de foro compet. cap.* 16. *n.* 52. *& cap.* 24. *n.* 7. Cancer. *part.* 2. *var. reſol. cap.* 2. *num.* 26. *in fine*, Auguſtin. Barboſa *in l. unica, n.* 25. *in fine, C. Quando Imperat. int. pupill. & vid.* Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæſt.* 6. *ſub n.* 71. Bolerò *de decoct. debit. fiſcal. tit.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. *propè finem*, *& tit.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 6. Unde vidua ſi conveniatur pro gabellis non habet electionem fori, Gironda *de gabellis part.* 4. §. 2. *num.* 29. *& ſeq.* Guttierr. *de gabellis quæſt.* 160. *n.* 3. Balmaſeda *de collectis quæſt.* 99. *num.* 18. Scialoya *de foro compet. cap.* 16. *num.* 52. *in fine*, Bolerò *de decoct. debit. fiſcal. tit.* 1. *quæſt.* 6. *num.* 2. *verſic. Ubi probat*, *& tit.* 2. *quæſt.* 2. *num.* 6. *verſ. Ubi loquitur*.

Hìc conſtitutiones Cathaloniæ diſponentes, cauſas 3
Vicariæ intra Vicariam, & cauſas Bajuliæ intra Bajuliam, tàm civiles, quàm criminales tractandas eſſe, *ut Conſtit.* 2. 10. *&* 13. *tit. de juriſdict. omn. jud.* Mieres *in Curia Barcinon. Regis Petri II. tom.* 1. *collat.* 2. *cap.* 15. *tom.* 1. *&* 2. *fol.* 23. *in novis*, ubi Deſpujol *verbo Cauſæ Vicariæ, fol.* 35. Oliba *de jure fiſci cap.* 4. *à n.* 20. Peguera *in prax. civil. rubr.* 3. *num.* 1. ubi Ripoll. *n.* 4. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 3. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 2. *n.* 31. *verſ. Cæterum*, *& n.* 59. Regens Vinyes *in diſcur. celebrat. Cur. cap.* 8. *num.* 222. Don Michael de Calderò *deciſ.* 31. *ſub num.* 57. *& deciſ.* 37. *n.* 1. *part.* 1. Xammar *de offic. jud. part.* 1. *quæſt.* 10. *num.* 65. non comprehendunt cauſas fiſcales, Calic. *in margar. fiſci dub.* 8. *verſ.* 172. Mieres *in Curia Barcin. Reg. Alphonſi tom.* 2. *collat.* 11. *cap.* 2. *num.* 106. *&* 107. *fol.* 503. *in novis*, Oliba *de jure fiſci cap.* 4. *numer.* 21. Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 7.

Sed utrùm Fiſcus perſonas Eccleſiaſticas ad ſuos Ju- 4
dices trahat? Reſp. quòd non de jure communi, ut docent Afflictis *deciſ.* 2. Novarius *in pragm.* 12. *collect.* 1. *n.* 8. *de officio Procurat. Cæſaris*, Peregrin. *de jure fiſci libr.* 7. *tit.* 1. *num.* 15. Marta *de juriſdict. part.* 4. *cent.* 1. *caſu* 34. *in fine*, Cancer. *part.* 3. *var. reſol. cap.* 14. *num.* 32. *in fine*, Xammar *de offic. judic. part.* 2. *quæſt.* 6. *n.* 75. Salgado *de ſupplic. ad Sanctiſſ. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 140. Thom. del Bene *de parlament. dub.* 27. *ſect.* 8. *ſubſect.* 1. *num.* 1. *& de Immun. Eccleſ. tom.* 1. *cap.* 7. *dub.* 4. Diana *reſol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 66. *& in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 74. *& in ſum. verbo Judex laicus, n.* 27. Domin. Vice-Cancell. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſerv.* 55. *num.* 58. *&* 59. Reg. Seſſe *dec.* 77. *n.* 19. *libr.* 1. Ego *deciſ.* 1. *num.* 150. *part.* 1. Etſi contrarium 5
teneant Salzedo, & ab eo relati *de lege polit. libr.* 2. *cap.* 13. *ſub num.* 47. Salgado *in labyr. credit. part.* 1. *cap.* 7. *num.* 16. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 50. *cum ſeq.* Queſada Pilo *diſſert.* 18. *num.* 19.

Tamen in Cathalonia Bajulus Generalis tamquam 6
Judex fiſcalis Domini Regis cognoſcit de cauſis Regii Patrimonii contra Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, & eos, ac eas, licet rei, ſeu reæ ſint, ad ſuum forum trahit, ut expreſsè dixit Regium Conſilium Cathaloniæ in conſultatione miſſa Sereniſſimo Domino Imperatori Carolo V. Dat. Barcinon. 10. Februar. 1551. his verbis: *Item, cognoſcit de juribus ſuis Regiis, & ſic de concernentibus regalias, & Regium Patrimonium, etiam contra Clericos*. Exemplaria antiquiſſima referunt Calic. *in margar. fiſci dub.* 8. *verſ.* 172. Michael Ferrer. *part.* 3. *obſervant. cap.* 162. *aliàs* 164. *incipien. Die ultima Junii*, & docent Oliba *de jure fiſci cap.* 14. *num.* 20. 123. *&* 132. *& cap.* 15. *numer.* 15. Ripoll. *de regal. cap.* 11. *à num.* 19. *& var. reſol. cap.* 1. *à n.* 179. *ad* 183. *& n.* 141. *&* 560. Boſch *dels titols de honor, libr.* 2. *cap.* 36. §. 18. *in fine fol.* 152. *&* §. 21. *verſic. La juriſdicció, fol.* 261. Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæſt.* 6. *num.* 76. Domin. Vice-Cancell. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſerv.* 55.

serv. 55. *num.* 39. Ego *decis.* 9. *num.* 4. *vers.* *Quapropter in fine vers. Unde habes*, & *decis.* 10. *num.* 149. *part.* 1. De Regnis Castellæ, Galliæ, Angliæ, Ungariæ, Apuliæ, Neapolis, Luzitaniæ, & Mediolani docent Azevedo *l.* 2. *num.* 4. *tit.* 1. *lib.* 4. & *l.* 7. *num.* 14. *tit.* 18. *lib.* 9. *recopil.* Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 159. Alfaro *offic. fiscal. gloss.* 26. *num.* 215. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 822. *à num.* 90. Noguerol. *allegat.* 19. *num.* 144. Castillo *de tertiis tom.* 7. *cap.* 12. *toto*, *præcipuè num.* 38. Salgado *de supplic. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 133. *vers. Et quod*, & *num.* 134. 135. 136. & *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *à n.* 188. & *in labyr. cred. part.* 1. *cap.* 7. *n.* 16. Thoro *in supplem. decis. verbo Remissio causæ*, *fol.* 130. Fermosin. *in cap.* 2. *quæst.* 18. *de judiciis*, Robert. *de rer. jud. libr.* 3. *cap.* 1. Menoch. *cons.* 1000. *n.* 1. *lib.* 10. Giurba *cons.* 80. *num.* 31. & 32. Pereyra *cons.* 5. *numer.* 3. & 18. *cum seq.* Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 3. *num.* 27. & 28. Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 47. 54. & 55. Scaccia *de appellat. quæst.* 8. *num.* 82. *vers. Extende primo*, Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 5. *resol.* 9. *à num.* 71. & *tom.* 2. *tit.* 6. *resol.* 9. *à num.* 71. Guzman. *de evict. quæst.* 8. *n.* 15. & 19. Antuñez Portugal *de donation. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 20. *num.* 208. *in fine*, & *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 37. *num.* 20. Fajardo *alleg. fiscal.* 37. *num.* 14. & *allegat. fiscal.* 45. *num.* 14. Ego *decis.* 10. *num.* 149. *vers. Et in Regno part.* 1. Don Didac. Bolerò *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 5.

7 Hæcque observantia Cathaloniæ procedit etiam, quando Clerici, & Ecclesiasticæ personæ conventi in Curia sæculari pro causis Regii Patrimonii, ac debitis regalibus ad Tribunal Ecclesiasticum recurrunt, & contentionem firment, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ, causam de bonis, ac juribus Regii Patrimonii, vel de controversiis eorum inter fiscum agentem, sed defendentem ex una, & Clericum, ac personam Ecclesiasticam agentem, vel defendentem ex altera, tractandam esse in Curia sæculari Judicis fiscalis Domini Regis; ut fuit observatum. Primò 15. Januarii 1522. refert Bosch. *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 21. *vers. La jurisdicio*, *juncto vers. Als* 15. *de Janer. fol.* 261. Secundò, 27. Augusti 1527. tradit idem Bosc. *loco relato vers.* 27. *de Agost*. Tertiò, 1. Decembris 1537. refert dictus Bosch. *loco citato*, *vers. A* 1. *de Dezembre*. Quartò, per Carolum à Cardona Tertium, Consultoribus Llobregat, & Sala 15. Septembris 1568. Inter Narcissum Barril Presbyterum obtinentem beneficium sub invocatione Sanctorum Laurentii, & Ceciliæ fundatum in Ecclesia Sancti Felicis Gerundæ ex una, & fisci Procuratorem Curiæ sæcularis Locum-Tenentis Bajuliæ Generalis stationis Gerundæ ex altera, ratione Procedimentorum in dicta Curia sæculari ad instantiam Damiani Subirat, & dicti Fisci Procuratoris factorum contra dictum Narcissum Barril Presbyterum & Beneficiatum prædictum, ratione dicti beneficii prætendentem dominium directum quarumdam domorum, quæ fuerunt Jacobi Figueres, nunc dicti Damiani Subirat sitarum in Civitate Gerundæ in vico de la Argentaria vella. Fuit declaratum firmæ juris in Curia Ecclesiastica Gerundæ factæ per dictum Narcissum Barril dicto nomine locum esse quo ad dominium directum partis domorum prædictarum, quæ tenentur sub dominio, & allodio dicti beneficii Sanctorum Laurentii, & Ceciliæ, & Judicem capibreviationis per eum assignatum, quoad prædicta non esse impediendum & perturbandum per dictum Locum-Tenentem Bajuli Generalis. Quo verò ad alias partes dictarum domorum, quæ prætenduntur per Fisci Procuratorem Bajuliæ Generalis teneri sub dominio & allodio Domini Regis cognitionem spectare, & pertinere ad dictam Curiam sæcularem præfati Locum-Tenentis Bajuli Generalis in statione Gerundæ, & in ea tractandam, & finiendam esse inter dictum Fisci Procuratorem, & dictum Damianum Subirat. Quintò, per Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca & Sala 5. Maji 1570. in favorem Syndicorum Civitatis Gerundæ, & Villæ, & Castri de Loreto contra capitulum Ecclesiæ Gerunden. & Michaelem Miralles Canonicum Ferrialerium, seu Administratorem ferialem ejusdem Ecclesiæ Gerundæ, super jurisdictione criminali, & restitutione facienda ad Regiam Coronam de dicto Castro & Villa de Loreto. Sextò, per Cancellarium Cassador 21. Augusti 1570. in favorem Fisci Procuratoris Curiæ sæcularis Procuratoris Regii Comitatus Ceritaniæ, contra Præceptorem Præceptoriæ de Paygreix terræ Ceritaniæ. Septimò, per Cancellarium Loris, Consultoribus Negrell, & Amell, 20. Octobris 1577. in favorem Fisci Procuratoris Curiæ Locum-Tenentis Bajuli Generalis stationis Gerundæ contra Franciscum Pages Presbyterum. Octavò, per dictum Cancellarium Loris, Consultoribus Balle, Font-pastor, Amell, & Puig. 30. Junii 1580. in favorem Fisci Procuratoris Bajuliæ Generalis Cathaloniæ, contra Priorem Beatæ Mariæ de Coll ratione molestationis, quæ fit in Curia Ecclesiastica Barcinonæ Nobili Ferdinando Maymò prætextu cujusdam pensionis census, quem annuatim dictus Prior Beatæ Mariæ de Coll recepit super emolumentis molendinorum Regalium Civitatis Barcinonæ. Nonò, per Cancellarium Manegat, Consultoribus Ferrer, Sala, Planes, & Sans, 26. Aprilis 1583. in favorem Fisci Procuratoris Regiæ Procurationis Comitatuum Rossellionis, & Ceritaniæ, contra Abbatem Monasterii Beatæ Mariæ de la Real Villæ Perpiniani, ratione quorumdam pensionis census, referunt Bosch *dels titols de honor libr.* 2. *cap.* 36. *vers. La jurisdicio*, *juncto versic. A* 26. *de Abril*, *fol.* 261. Ripoll. *var. cap.* 1. *num.* 179. Decimò, per dictum Cancellarium Manegat 1. Octobris 1586. in favorem Joannis Finot Procuratoris arrendatorum jurium Regiorum, contra Rectorem Ecclesiæ Parochialis Loci de Mollò tradunt Bosch, & Ripoll. *locis citatis*, *ille vers. A* 1. *de Octubre*, *iste numer.* 182. Undecimò, per eumdem Cancellarium Manegat, Consultoribus Amell, & Oliba 18. Januarii 1588. in favorem Jacobi Nebot, & aliorum arrendatorum partis decimæ ad Dominum Regem spectantis fructuum, qui percipiuntur in termino Loci de Vernet Elnen. Diœcesis. contra Capitulum Ecclesiæ Elnen. referunt Bosch *loco citato sub vers. A* 1. *de Octubre*, Ripoll. *var. cap.* 1. *sub num.* 182. Duodecimò, per prædictum Cancellarium Manegat, Consultoribus Amell, Peguera, Guardiola, Oliba, & Castellò, 6. Aprilis 1588. tradunt Ripoll. *var. cap.* 1. *numer.* 241. Ramon *cons.* 80. & 81. Decimo tertiò, per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Astor, & Roca 27. Aprilis 1622. refert Bosch *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 36. §. 21. *vers. A* 27. *de Abril*, *fol.* 261. Decimo quartò, per eumdem Cancellarium Puigmari, Consultoribus Astor, & Aguilò 26. Maji 1626. contra Rectores, seu Parochos Locorum de Alp, & Stoll, in favorem Fisci Procuratoris Regii Patrimonii Comitatuum Rossellionis, & Ceritaniæ. Decimo quintò, per dictum Cancellarium Puigmari 1. Februarii 1631. testatur Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæst.* 6. *numer.* 76. quam infrà referam *decis.* 254. *num.*.... Decimo sextò, per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Codina, Ferrer, & Pastor 21. Octobris 1659. quam refero *decis.* 10. *num.* 149. *part.* 1. & latiùs referam *decis.* 254. *num.*....

Limita si mota lite in Curia sæculari contra perso- 8
nam Ecclesiasticam de bonis prætensis Regii Patrimonii coram Judice fiscali, ipsa persona Ecclesiastica pulsata jus firmet coram Judice Ecclesiastico, & firmata contentione, feratur sententia pro Judice Ecclesiastico, quia non constabat de aliquo Regii Patrimonii interesse, non potest Curia sæcularis ampliùs se in ea intromittere, ut fuit declaratum per Carolum à Cardona Tertium contentionum in parte prima declarationis, *quam tradidi num.* 7. *vers. Quarto*. Et in his terminis est intelligendus Oliba *de jure fisci cap.* 15. *n.* 14. quem refert, & sequitur Dom. Vice-Cancell. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 35. *num.* 39. *in fine*.

Sed etiam Clerici, & personæ Ecclesiasticæ ratione 9
aquarum currentium conveniuntur in Cathalonia coram Bajulo Generali, Joan. Paul. Xammar *de offic. jud. part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 77. & *rer. judicat. defin.* 8. *num.* 4.

Quamvis Clerici, & personæ Ecclesiasticæ recur- 10
rant ad Tribunal Ecclesiasticum, & contentionem firment, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sæcularis Bajuliæ Generalis. Ita fuit observatum. Primò, 19. Maji 1422. tradit Xammar *de*

offic.

offic. jud. part. 2. quæſt. 6. num. 77. in fine. Secundò, per Cancellarium Loris, Conſultoribus Seſcaſes, & Negrell. 14. Auguſti 1578. occaſione firmæ juris factæ in Curia Eccleſiaſtica Barcinonæ per Capitulum Canonicorum Eccleſiæ Sanctæ Annæ dictæ Civitatis ratione aquæ, quæ ducitur per fiblam appellatam de Sancta Eulalia de Campo, ex quo in Bajulia Generali Cathaloniæ aliqua fuerunt facta procedimenta, quatenus terras ibi tenentes poſſent uti ſervitute aquæ ſupradictæ, prout uti conſueverunt, ut prædictas terras, quas ſinguli tenent pro dicta Eccleſia Sanctæ Annæ ad cenſum annuatim, quas dictas terras tenentes ratione dicti impedimenti ſolvere recuſant, fuit declaratum firmæ juris per dictum Capitulum Sanctæ Annæ in dicta Curia Eccleſiaſtica factæ, locum non fuiſſe, nec eſſe, ſed cognitionem dictæ cauſæ ad Curiam ſæcularem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ pertinere, & ſpectare, & in ea fore, & eſſe pertractandam, & fine debito terminandam, referunt Ripoll. *var. reſol. cap.* 1. *num.* 181. Xammar *de offic. jud. part.* 1. *quæſt.* 6. *n.* 77. Tertiò, per eumdem Cancellarium Loris, Conſultoribus Tamerit, & Amell 5. Auguſti 1580. in favorem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ contra Petrum Mijavila Presbyterum, ratione aquæductus à fonte pupillorum Companys, cujus aquæductum dicebat dictus Mijavilla ſe eſſe dominum utilem & proprietarium. Quartò, per Cancellarium Agullana, Conſultoribus Senjuſt, & Ferruz, 6. Octobris 1607. in favorem Procuratoris Regii Campi Tarraconæ, Syndici, & quorumdam ſingularium Villæ de Cambrils, contra Procuratorem fiſcalem Curiæ Eccleſiaſticæ Tarraconæ ſuper uſu, & adimprivio aquarum, quæ deſcendunt, & diſcurrunt à terminis de Villagreſca, Caſtri novi Vinyols, Manſi de Currons, & Villæ de Riudons pro ſervitio molendinorum dictæ Villæ. Quintò, per eumdem Cancellarium Agullana, Conſultoribus Senjuſt, & Ferruz, 4. Novembris 1607. in favorem Procuratoris Regii Civitatis, & Campi Tarraconæ, ſuper exercitio juriſdictionis aquarum, quæ deſcendunt, & currunt in Campo Tarraconæ, & ſignanter in Torrente de Riudons; uſque ad Molendinum Turris de Cambrils. Sextò, per Cancellarium Puigmari, Conſultoribus Aſtor, & Roca 3. Octobris 1623. contra Don Bernardum de Cardona Archidiaconum Majorem Sedis Gerundæ, & Priorem Sancti Michaelis del Fay, in favorem Fiſci Procuratoris Bajuliæ Generalis Cathaloniæ & plurimorum Agricolarum habitatorum in Parochiis de Liſſano ſuperiori, & inferiori ſanctæ Juſtæ, & Sanctæ Eulaliæ de Roſana, & de la Amella, de Riells, de Parets, de Mollet, & de Rigues, ſuper uſu aquarum currentium per riariam de Thenes.

11 Benè tamen aliàs verum eſt, quòd Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ contra prohibitionem factam rigantes, conveniri debent pro pœna banni in Curia Eccleſiaſtica. Sic fuit in Cathalonia per Cancellarium Caſſador, Conſultoribus Quintana, & Borras 23. Junii 1567. in favorem Antonii Clauſes Subdiaconi, Archidiaconi Majoris Sedis Elnen. contra Arrendatores, ſeu conductores bonorum, & reddituum Regalium rechi Regalis de Thoyriò, conquerentes de dicto Clauſes in Curia ſæculari Regii Procuratoris, ac feudorum, & Magiſtri aquarum in Comitatibus Roſſellionis, & Ceritaniæ incidiſſe in bannum decem librarum, quia ex aqua dicti rechi rigavit quemdam fundum in termino de Illa. Fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia Eccleſiaſtica Elnen. per dictum Antonium Clauſes Archidiaconum, quoad ejus perſonam tantùm locum eſſe. Hoc intellecto, quòd per præſentem declarationem non impediatur proceſſus dictæ Cutiæ ſæcularis Regii Patrimonii quoad alios.

12 Sic pariter Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ pro via publica uſurpata, & pro ædificatione, ſeu conſtructione in via publica conveniuntur coram Bajulo Generali Cathaloniæ, & de jure docent poſt alios Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 137. *& lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 30. Reg. Vico *ad pragmat. Regni Sardin. libr.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 14. Coſta *conſ.* 2. *à num.* 39. Daniel de Nobilibus *controv. in addit. ad diſp.* 29. *num.* 12. *&* 13.

13 Etiamſi Clerici, & Eccleſiaſticæ perſonæ recurrant ad Tribunal Eccleſiaſticum, & contentionem firment, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Bajuliæ Generalis. Ita fuit declaratum in caſu uſurpationis viæ publicæ per Cancellarium Manegat, Conſultoribus Amell, & Oliba 26. Aprilis 1586. in favorem Fiſci Procuratoris Bajuliæ Generalis ſtationis Gerundæ, contra Hyacinthum Carreres Presbyterum. Et in caſu ædificationis, ſeu conſtructionis in via publica per Cancellarium Copons, Conſultoribus Sala, Sunyer, Sabater, & Deſcamps, 19. Septembris 1592. in favorem Fiſci Procuratoris Bajuliæ Generalis Cathaloniæ, contra Petrum Peramon Presbyterum in Eccleſia Gerundæ Beneficiatum ſuper ædificatione, & conſtructione cujuſdam ciſternæ, & parietis in itinere, ſeu via publica, per quam fit tranſitus ante domum quamdam dictam *la Sinagoga*.

Sic quoque Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ ſuper 14
articulo juriſdictionis, quia agitur de intereſſe Regii Patrimonii conveniuntur in Curia ſæculari Bajuliæ Generalis. Sic in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 1. Februarii 1631. in favorem Bajuliæ Generalis, contra Priorem, & Capitulum Eccleſiæ Collegiatæ Caſtriboni, ratione pignoramenti, & aliorum actuum juriſdictionis per Bajulum Regium Loci de Noves, & Vallis de Aquilar factorum in domo, ſeu Manſo Salvatoris Julia, aliàs Soler, quadræ Sancti Petri de Noves, & in ejus bonis, quem & quæ dicti Prior, & Canonici prætendebant eſſe eorum juriſdictioni ſubjectum, & ſubjecta; contrarium prætendente dicto Fiſci Regii Procuratore, ſeu articulum juriſdictionis, de qua agitur de intereſſe Regii Patrimonii ad Dominum Regem pertinere, & ſpectare: fuit declaratum ad favorem Bajuliæ Generalis.

Obſervatur ſimiliter in Cathalonia, quòd Arrenda- 15
tores jurium Regiorum habent eamdem prærogativam trahendi Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas ad judicium ſæculare coram Judicibus fiſcalibus, binas declarationes Cancellarii Manegat refert Ripoll. *variar. cap.* 1. *num.* 186. de quibus memini *ſuprà num.* 7. *verſ. Decimo, & verſ. Undecimo*, quidquid eum impugnent Diana *reſol. moral. part.* 4. *tract.* 1. *reſol.* 66. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 74. Thom. del Bene *de parlament. dub.* 27. *ſect.* 8. *ſubſect.* 1. *num.* 1.

ARGUMENTUM.

An Dominus Rex cognoſcat in Cathalonia in petitorio, & poſſeſſorio de beneficiis ſui Regii Patrimonii, & de eorum dotibus, & redditibus inter Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas.

SUMMARIUM.

1 *Rex in Cathalonia habet proviſionem multorum beneficiorum Eccleſiaſticorum, quæ ſunt de Regio patrimonio.*

2 *Beneficia quæ ſunt in Cathalonia Regio patrimonio, & nuncupantur beneficia regalia, quædam ſunt collativa, quædam patronata, num.* 2. *Beneficia collativa, quæ ſint, num.* 3. *& quæ patronata, num.* 4.

4 *Beneficia patronata ſunt, in quibus Rex habet jus præſentandi ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias, Prioratus, & alia beneficia, num.* 4. *& ex quibus competat Regi hoc jus præſentandi, num.* 5. *&* 9. *cum ſeq.*

6 *Jus patronatus præſentandi acquiritur cuilibet etiam privatæ perſonæ ex conſtructione, fundatione, & dotatione, num.* 6. *etiam ſi particulariter non fuerit reſervatum, dummodò expreſsè non ſit remiſſum, num.* 7.

8 *Jus patronatus, & præſentandi ad Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, Abbatias, & Prioratus fuit acquiſitum Regibus noſtris, nedum jure communi ex fundatione, & dotatione, ſed etiam ex antiqua, & immemoriali conſuetudine, num.* 8. 9. & 10.

& 10. & à tempore Gothorum tractum, & Concilii Toletani, n. 11. & respondetur contrariis, num. 12. 13. 14. & 15. & ex bullis Apostolicis, n. 17. 18. 19. & 20. & ex assertionibus Regum, num. 21. & refertur Bulla Adriani VI. n. 22. & quæ sub ea comprehendantur, num. 24. 25. & 26.

27 *Abbatis nomine qui veniant, n. 27. 28. 29. & 30.*

31 *Monasteria Consistorialia quæ sint, num. 31. & vide num. 32. 33. 34. & 35.*

36 *Monasteria ut sint Consistorialia an debeant esse alicujus æstimationis valoris auri, num. 36. 37. 42. 43. & 44.*

37 *Jus patronatus Regium non comprehenditur in reservationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt etiamsi ex privilegio, vel consuetudine competat, imo inviolabiliter est observandum, n. 37. limitatur de jure communi, si specialis, & expressa mentio fiat de jure patronatus Regio, numer. 38. Sed hæc limitatio non admittitur in Hispania, & quomodo practicetur, num. 39.*

40 *Derogatio Concilii Tridentini specialis, & expressa requiritur, ut in aliquo litteræ à Sede Apostolica impetratæ prævalere possint, num. 40. Sed in Hispania derogatio etiam specialis, & expressa Concilii Tridentini non admittitur, num. 41.*

45 *Beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam, seu in Curia sunt reservata dispositioni Romani Pontificis, num. 45. at sub hac reservatione non veniunt beneficia juris patronatus laicorum, num. 46. & multò minus beneficia juris patronatus Regii, num. 47. etiamsi jus patronatus laici derogetur per Summum Pontificem, n. 48. & 49.*

50 *Jus patronatus Regium est efficacius, & potentius, quàm aliorum inferiorum, & cujuslibet privati, num. 50. & 51.*

52 *Jus patronatus Regium censetur laicale, & sæculare.*

53 *Patronis laicis est præfinitum tempus quatuor mensium ad præsentandum beneficia, n. 53. quod tempus non currit Regi ad præsentationem beneficiorum vacantium, quorum est patronus, n. 54.*

55 *Jus patronatus Regium consuetudine, vel præscriptione per privatos acquiri non potest, nec aliquo modo usurpari, alterari, vel præjudicari, numer. 55. & 58.*

56 *Jus patronatus Regium, jus regale dicitur, & inter regalia Regis, & cætera bona Regiæ Coronæ adnumeratur.*

57 *Regalium possessores præscriptionem longissimi temporis, nempè decem, viginti, triginta, quadraginta, aut centum annorum opponere non possunt, nisi titulum habeant.*

59 *Jus patronatus Regium non potest per Regem in alium transferri, vel alienari aut renunciari in totum, vel in partem; sicut nec cætera bona Regiæ Coronæ, saltem ultra tempus quo ipse vixerit in præjudicium successorum.*

60 *Jus patronatus per non usum an amittatur, verius est quòd non, num. 60. idque maximè procedit in jure patronatus Regio, quod probatur n. 61. 62. 63. 64. 65. 66. & 67.*

64 *Præsentandi possessio ad unum beneficium trahitur ad alia beneficia, sed eadem fundatione contenta, & probata quasi professione conferendi unum ex beneficiis sub indulto comprehensum censetur acquisita quasi possessio, quo ad alia sub eodem titulo contenta.*

68 *Jus patronatus Regium, in Episcopatibus, Abbatiis, & aliis beneficiis consistorialibus extendi debet ad beneficia consistorialia noviter erecta, & quæ noviter consistorialia reperiuntur, & cognoscuntur.*

69 *Juris patronatus privatorum cognitio tamquam spiritualibus annexi pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, n. 69. idque procedit in omni jure patronatus, sive illud Ecclesiasticum sit, sive laicum, num. 70. adeò quòd non valeat contraria consuetudo, num. 71. sed id non servatur in jure patronatus Regio, de cujus quæstionibus, & causis trahendum est coram ipso Rege, sicut de cæteris concernentibus ad jus Regium, num. 72. de praxi Cathaloniæ, num. 73. Hispaniæ, n. 74. & aliorum Regnorum, num. 75. ratio assignatur, n. 76. etiamsi firmetur contentio, declaratur in favorem Domini Regis, n. 77. & 78. ubi decisiones.*

79 *Rex, ut Comes Barcinonæ habet præbendam Canonicalem in Ecclesia Cathedrali Barcinonen.*

DECISIO CCLIII.

POtentissimus Dominus noster Hispaniarum Rex habet in Cathalonia provisionem multorum beneficiorum Ecclesiasticorum, quæ sunt de Regio Patrimonio, Oliba *de jure Fisci cap. 13. num. 13.* Bosch *dels titols de honor, libr. 2. cap. 36. §. 20. versic. Dret de les naus, ibi: y entra en lo numero fol. 255.* 1

Hæc beneficia, quæ nuncupantur beneficia Regalia quædam sunt collativa, quædam patronata, Oliba *de jure Fisci cap. 13. n. 14.* Bosch *dels titols de honor, lib. 2. cap. 36. §. 20. vers. Dret de les naus*, ibi: *Y entra en lo numero fol. 255.* Cancer. *part. 3. var. resol. cap. 14. n. 31.* 2

Beneficia collativa sunt, quæ pertinent ad liberam provisionem, electionem, & nominationem ipsius Domini Regis, & in istis non requiritur ulla institutio, seu provisio Episcopi, aut alterius Ordinarii, in cujus districtu sunt fundata, sed ipsius Domini Regis nominatio, electio, & provisio vim habet collationis. Et sub his beneficiis etiam beneficia manualia continentur, quæ sola traditione clavis Ecclesiæ, vel Capellæ, aut alterius signi conferuntur, & repetitione ejusdem signi revocantur, & pro his solet Dominus Rex expediri mandare litteras provisionum, & nominationum Regiarum in favorem nominatorum, & Beneficiatorum directas, Episcopis, & aliis Prælatis, in quorum Ecclesiis, vel Diœcesibus hujusmodi Regalia beneficia sunt fundata, ut eosdem pro beneficiatis reputent. Ac etiam expediri mandant alias litteras directas reddituariis, quibus præcipitur, ut eisdem Beneficiatis de redditibus respondeant, ut tradit Oliba *de jure Fisci cap. 13. n. 16.* 3

Beneficia patronata sunt, in quibus Dominus Rex habet jus præsentandi, ut sunt Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatiæ, Prioratus, sive minora beneficia, usque ad beneficia simplicia, testatur Oliba *de jure Fisci cap. 13. num. 15.* 4

Hoc jus præsentandi competit Domino Regi in Prædictis Prælaturis, & beneficiis Ecclesiasticis, tàm ex fundatione, & dotatione Regum prædecessorum, & Comitum Barcinonæ, quàm ex successione, & incorporatione Comitatuum, Vicecomitatuum, & Baroniarum hujus Provinciæ Cathaloniæ facta cum Regio patrimonio, & Regia Corona. Notissima sunt exempla in Comitatibus Urgelli, & aliis pluribus Castris, & Villis, quæ successu temporum ad Regiam Coronam pervenerunt, Oliba *de jure Fisci cap. 13. sub num. 13.* 5

Siquidem indubitatum de jure est, & observatum absque contradictione, quòd jus patronatus præsentandi ex constructione, fundatione, & dotatione cuilibet etiam privatæ personæ acquiritur, *Can. filiis, vel nepotibus, Can. Quicumque, Can. Monasterium 16. qu. 7. Can. Abbatem 18. quæst. 2. cap. audientiam 2. de Eccles. ædif. cap. 3. de jure patronat. Concil. Trid. sess. 14. de reform. cap. 12. & sess. 25. de reform. c. 9.* Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap. 8. n. 16.* Mendo *de jure Academ. quæst. 7. §. 1. num. 161. in fin. & num. 165.* Salzedo *de lege polit. libr. 2. cap. 13. à num. 4. cum plurib. seq.* Cabedo *de patron. Reg. Coronæ cap. 2. num. 1. & 19.* Riccius *dec. 72. n. 1. part. 1.* Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 9. num. 100. & cap. 10. n. 224.* Larrea *alleg. 67. num. 17. in princ.* Pereyra *de manu Reg. part. 2. cap. 66. num. 2. vers. Secundum*, Garcia *de benef. part. 5. cap. 9. à num. 36.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancell. gloss. 18. num. 33.* Ferentil. ad Buratt. *decis. 1. num. 13.* Borrel. *in sum. decis. part. 1. tit. 32. n. 1.* Villar. *de patron. Catal. part. 1. num. 4.* Ciarlin. *controv. lib. 2. cap. 212. num. 1.* Suelves *cons. 50. sub num. 24. & n. 25. vers. Facilis*, ibi: *Quod benè, lib. 2.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 2. num. 12.* Don Michael Anton. Frances de Urrutigoyti *in tract. var. resol. cap. 16. num. 106.* Castr. Palao *in oper. moral. part. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 2. num. 4.* Barbosa *vot. 76. n. 86. libr. 3. & de potest. Episc. part. 3. alleg. 70.* 6

UNIVERSITÄTS BIBLIOTHEK PADERBORN

alleg. 70. *à num.* 1. *& in collect. ad Concil. Trid. sess.* 14. *de reform. cap.* 12. *& de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 12. *à numer.* 28. Frasso *de patron. reg. Indiar. tom.* 1. *cap.* 4.
7 *num.* 1. *&* 2. Fajardo *alleg. fiscal.* 35. *n.* 22. Etiamsi particulariter jus patronatus Ecclesiasticum non fuerit reservatum, dummodo expresè non sit remissum, *cap. Significavit, de testib. capit. Nobis, de jure patronat. gloss. in can. Basilicam, verbo Tabularia, de consecrat. dist.* 2. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 9. *num.* 61. Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 8. *vers. Taliter*, Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisd. in stud. general. cap.* 8. *num.* 72. Duran. *decis.* 177. *num.* 1. *&* 285. *num.* 4. Ferentil. ad Burat. plures decisiones Rotæ laudat *decis.* 1. *n.* 14. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disput.* 2. *punct.* 2. *n.* 4. Rodoer. ad Marinis *libr.* 1. *resol. jur. cap.* 224. *num.* 20. Augustin. Barbosa *in cap. significavit, sub num.* 3. *de testib. & in cap. Nobis, sub n.* 2. *de jure patron. & de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 12. *num.* 35. *&* 62. *& voto* 76. *num.* 85. *libr.* 3. Sed non requiritur copulativè, ut hæc tria requisita concurrant, scilicet constructio, fundatio, & dotatio, sed sufficit, ut unum concurrat, juxta veriorem sententiam, de qua Barbosa *de jure Eccles. universf. libr.* 3. *cap.* 12. *num.* 60. 61. *&* 62. Riccius *decis.* 72. *à num.* 4. *vers. Nihilominus, cum seq. part.* 1.
8 Et non solùm competit Domino nostro Hispaniarum Regi jus patronatus, & præsentandi ad Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbatias, & Prioratus ex generali juris communis concessione, quæ construentibus, dotantibus, & reædificantibus Ecclesias, & Monasteria conceditur, ut dictum est *num.* 5. 6. *&* 7. Sed etiam ex antiqua, & immemoriali consuetudine fuit Dominis nostris Regibus Hispaniæ acquisitum jus patronatus, & præsentandi ad Archiepiscoparus, Abbatias, & Prioratus, qui quidem titulus in patronatu Regio legitimus est, Gregor. Lopez *l.* 18. *gloss.* 1. *tit.* 5. *part.* 1. Cevallos *de cognit. per viam violen. gloss.* 8. *num.* 18. Barbosa *de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *capit.* 3. *n.* 29. *& in cap. Cùm terra, n.* 17. *de elect.* Pereyra *de manu Reg. part.* 2. *cap.* 66. *numer.* 3. Mendo. *de jure Academ. quæst.* 7. §. 5. *num.* 163. *in princ.* Salzedo *de leg. polit. libr.* 2. *cap.* 11.
9 *num.* 34. & aliis infrà *num.* 51. Et si replices, quòd ad Patronum etiam Principem virtute juris patronatus non pertineat præsentatio Prælatorum Ecclesiarum Cathedralium, aut Monasteriorum, nec ex consuetudine, neque ex præscriptione, nisi adsit quoque privilegium Summi Pontificis, *juxta text. in cap. Nobis* 25. ubi Barbosa *num.* 3. 4. *&* 10. *de jure patronat.* idem Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 12. *à n.* 46. Spinus *in specul. testam. gloss.* 4. *num.* 13. Ferentil. ad Burat. *decis.* 1. *n.* 15. Castr. Pal. *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 2. *num.* 4. *in fine, & num.* 12. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 26. Frasso *de Pa-*
10 *tron. Reg. Indiar. tom.* 1. *cap.* 4. *à num.* 33. Tamen prædicti Doctores id limitant, nisi possessio sit immemorialis, quia hæc titulum præsumere facit, & loco tituli probati habetur, sic Castr. Pal. & Solorzano *locis citatis num.* 9. ille *num.* 12. *in fine, versic. Excipe, iste, n.* 26. idem Solorzano *in polit. libr.* 4. *cap.* 4. *vers. Pero bolviendo, fol.* 523. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 893. *num.* 470. Fermosin. *in cap.* 3. *quæst.* 3. *n.* 2. *propè finem de causa posse. & propriet.* Covarr. *in reg. possessor. part.* 2. §. 10. *n.* 15. Garcia *in polit. tom.* 2. *tract.* 9. *dif.* 2. *duda* 2. *n.* 5. *fol.* 15. & alii citandi *num.*.... signanter Augustt. Barbosa *de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *n.* 33. & 34. quidquid aliàs scribat Diana *resol. moral. part.* 3. *tract.* 1. *resol.* 65. *& in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 30.
11 Et addunt quamplurimi Doctores, quòd jus patronatus Domino nostro Regi competens ad præsentationem Archiepiscopatuum, Episcopatuum, Abbatiarum, & Prælaturarum Hispaniæ antiquissimum est à tempore Gothorum tractum, & Concilii Toletani 12. *cap.* 6. stabilitum sub Summo Pontifice Leone II. anno primo Huvigii Gothorum Regis, qui Hispanias obtinebat æra Cæsaris 712. anno à Nativitate Domini nostri Jesu Christi 685. vel sub Agatone Papa anno 679. *de quo in can. Cùm longè*, 25. *dist.* 63. ubi Præpositus notabiliter dicit, quòd Rex Hispaniæ temporibus illius Toletani Concilii habebat privilegium præsentandi Episcopos in Ecclesiis Cathedralibus, Rodericus Archiepiscopus Toletanus *lib.* 3. *Conciliorum cap.* 12. Gregor. Lopez *l.* 18. *gloss.* 1. *tit.* 5. *part.* 1. Spinus *in specul. testam. gloss.* 4. *num.* 13. *vers. Quare*, Guttierr. *practic. libr.* 3. *quæst.* 13. *num.* 72. *vers. Quæ sententia*, Azevedo *l.* 1. *num.* 4. *vers. Attamen verum sit*, 6. *libr.* 1. *recopil.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 223. Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 50. *num.* 21. *& à num.* 36. Pereyra *de manu Regia part.* 1. *in concord.* 28. *fol.* 233. *& part.* 2. *cap.* 22. *num.* 14. *vers. Quare, ibi: Unde à tempore, & cap.* 66. *à n.* 2. Cevallos *de cognit. per viam violen. gloss.* 8. *num.* 16. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 4. *num.* 28. *vers. Quamvis, & n.* 31. *propè finem, & in polit. lib.* 4. *cap.* 4. *vers. Sin el qual, fol.* 523. Augustt. Barbosa *de jure Eccles. universf. libr.* 1. *cap.* 8. *num.* 75. *& de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *sub num.* 9. *& part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 88. *& in cap. Cùm terra, sub num.* 8. *de electione*, Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 216. Suelves *cons.* 50. *num.* 24. *libr.* 2. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 227. *&* 246. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap.* 8. *num.* 19. *&* 71. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. cap.* 3. *num.* 5. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 11. *à num.* 24. *& num.* 34. *& cap.* 17. *sub n.* 49. Don Bonaventura Tristany Meritissimus Collega *in Corona Benedict. cap.* 2. *num.* 102.

Unde non audiendus Balboa *in cap.* 3. *n.* 50. *de causa* 12
possess. & propriet. negans authoritatem prædicti Concilii Toletani, eo quòd ait, non esse ibi talem potestatem concessam, nec habuisse potestatem eam concedendi, cùm esset Concilium Provinciale, quod similia privilegia concedere non potest, sequitur Fermosin. *in cap.* 3. *quæst.* 3. *num.* 4. *de causa possess. & propriet.*

Quia de authoritate illius Toletani Concilii dubitan- 13
dum non est, cùm sit receptum, & antiquis, & novis Canonibus, ut patet *in can. Lectis, can. Adrianus, el* 3. *dist.* 63. *cap.* 3. *de rebus Eccles. Concil. Trident. sess.* 2. *cap.* 1. sic Spinus *in specul. testam. gloss.* 4. *num.* 13. *vers. Quare in fine*, & alii ex citatis *n.* 11. nec mirum, nam ut expresè scribit Loaysa, illa omnia prædicti Toletani Concilii ex concessione Romani Pontificis facta fuerunt, refert Scobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap.* 8. *num.* 71. & quòd in illo Toletano Concilio Regibus nostris Hispaniæ dictum jus patronatus concessum sit, docent omnes Doctores laudati *num.* 11.

Et reprehensione digni sunt, Igneus *in l. necessarios*, 14
§. *Non aliàs, num.* 36. *ff. ad Sillaniam* & alii Auctores Galli, asseverantes hoc jus præsentandi Episcopos habuisse Reges Hispaniæ ratione concessionis factæ Carolo Magno Imperatori, Gallicano Regi.

Quia falsissimum est Reges Hispaniæ à Carolo Ma- 15
gno hoc jus patronatus præsentandi Episcopos accepisse. Cùm ante tempus Caroli Magni, etiam ante ejus nativitatem per centum viginti annos ex Concilio Toletano, & ex antiquissima immemoriali consuetudine, hoc jus patronatus Hispaniæ Regibus competebat, ut diligenter comprobant Covarr. *in regula possessor, parte* 2. §. 10. *num.* 6. Garcia *de expensis cap.* 11. *à numer.* 9. Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 50. *à n.* 36. Cenedo *ad decretum collect.* 51. *num.* 6. *& latè practic. quæst.* 12. *à num.* 27. *ad* 50. Bobadilla *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *num.* 217. *in fine, & num.* 218. Augustin. Barbosa *de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *num.* 30. *& in cap. Cùm terra, num.* 8. *de electione*, Don Michael Anton. Frances de Urrutigoyti *in tract. var. resol. jur. cap.* 16. *num.* 162. Cevallos *de cognit. per viam violen. gloss.* 8. *numer.* 16. Guttier. *practic. libr.* 3. *quæst.* 13. *num.* 72. *ante finem*, Salgad. *de protect. part.* 3. *cap.* 10. *à numer.* 241. *ad* 247. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 9. Diana *resol. moral. part.* 10. *tract.* 1. *resol.* 7. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 9. *resol.* 7. *num.* 2.

Venio modò ad Bullas Apostolicas. Et intentum 16
non fundo in Bulla Gregorii VII. quæ incipit. Sanctio Charissimo, 3. Kalendas Martii, qua Regi Sanctio, suisque successoribus concessisse, ut Ecclesias, quas a Sarracenis caperent, & redimerent pro libito distribuerent. Nec fundo in Bulla Urbani II. quæ incipit. Petro Charissimo, 18. Kalendas Maji 1095. qua Regi Petro, ac in Regno illius successoribus idem præstitisse, & amplius decimas, & primitias, in quibus ad hoc jus patronatus se fundant Salzedo *de lege polit. libr.* 2. *c.* 17.

sub

sub num. 47. & 52. Borrell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 51. *num.* 21. Hyppolit. de Samper. *en el tratado de Montesa illustrada tom.* 2. *part.* 4. *num.* 213. Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina, cap.* 2. *sub numer.* 102. cùm in eis excipiantur Sedes, quas Bullas tradunt, Beuter. *lib.* 2. *Chronicon. Hispaniæ cap.* 9. Carbonell. *libr.* 1. *cap. del Rey en Pere*, Silver. Bernat. *de jure patron. Ordinis Montesiæ, part.* 1. §. 1. *n.* 3. & 8. Suelves *cons.* 50. *num.* 25. *lib.* 2. quia in prædictis Bullis non de jure patronatus, sed de libera Ecclesiarum distributione, decimis, ac primitiis sermo est, quo jure excellentius est jus patronatus, Suelves *cons.* 50. *num.* 25. *vers. Facilis, libr.* 2. ubi addit Dominos Hispaniarum Reges, & præcipuè Aragoniæ continuò antea, & post Episcopos Ecclesiis præstitere, ac antiquiora, & moderniora privilegia habuere, de quibus ipse *num.* 24. & Ego *suprà à num.* 6.

17 Sed accedens ad moderniora privilegia Apostolica invenio. Quòd noster Potentissimus Rex ex Bullis & privilegiis Apostolicis Sixti IV. anno 1474. Alexandri VI. Charissimo in Christo 6. Kalendas Augusti 1493. Adriani VI. anno 1523. Clementis VII. anno 1529. Pauli III. anno 1536. & aliorum Romanorum Pontificum, non solum est Patronus omnium Archiepiscopatuum, & Episcopatuum suorum Regnorum eorumque præsentatio, & nominatio ad suam Regiam Majestatem pertinet, & spectat, ut his dignitatibus insigniri non possint, nisi à Domino nostro Rege præsentati, & nominati, ut docent, & probant Gregor. Lopez *l.* 18. *gloss.* 1. *tit.* 5. *part.* 1. Covarr. *in Reg. possessor. part.* 2. §. 10. *num.* 5. & 6. Cabed. *de patron. Reg. Coronæ cap.* 37. Borrell. *de Reg. Cathol. præst. cap.* 50. Cenedo *collect. ad decretum* 51. *num.* 3. & *collect.* 64. *n.* 1. & *practicar. cap.* 22. *num.* 27. Menchaca *controver. illustr. cap.* 22. *n.* 14. Spinus *in specul. testam. gloss.* 4. *num.* 13. Guttierr. *pract. lib.* 3. *quæst.* 13. *num.* 72. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *à num.* 215. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar. gloss.* 43. *n.* 60. Martha *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 40. *nu.* 13. Azevedo *l.* 1. *tit.* 6. *lib.* 1. *recopil.* Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 2. *à n.* 17. Sesse *decis.* 113. *num.* 103. Ramirez *de leg. Regia* §. 17. *num.* 17. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. part.* 1. *cap.* 3. Garcia *benefic. part.* 5. *cap.* 1. *à num.* 213. Fermosin. *in cap.* 3. *quæst.* 3. *de causa posse. & propriet. & in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 37. *num.* 31. & 32. *de constit.* Villalobos *in summ. moral. part.* 2. *tract.* 8. *dif.* 3. *n.* 26. & *tract.* 9. *dif.* 4. *n.* 1. & *dif.* 9. *n.* 8. Larrea *alleg. fiscal.* 67. *n.* 3. & 17. Mariana *in histor. Hispan. lib.* 6. *cap.* 17. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 7. & 8. & *Cap.* 4. *n.* 28. & 29. & *in polit. libr.* 4. *cap.* 2. *vers. A lo qual, fol.* 505. & *cap.* 4. *vers. Y porque, cum seq. fol.* 523. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *à n.* 223. Balboa *in cap. Cùm Ecclesia Sutrina, à n.* 33. *de causa posse. & propriet.* Pereyra *de manu Regia part.* 1. *in concordia* 28. *fol.* 233. & *part.* 2. *cap.* 22. *n.* 14. *vers. Quare ad finem & cap.* 59. *n.* 15. Mendo *de jure Academ. qu.* 7. §. 5. *n.* 161. Pareja *de instrum. edit. tom.* 1. *tit.* 2. *resol.* 3. *num.* 32. Faxardo *allegat. fiscal.* 35. *num.* 28. Cardoso *in praxi judic. verbo Rex, num.* 21. Don Michael Anton. Frances de Urrutigoyti *in tract. resol. jur. cap.* 16. *num.* 120. Garcia *in polit. tom.* 2. *tract.* 2. *dif.* 2. *duda* 2. *n.* 4. *fol.* 14. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 893. *à n.* 307. & *à n.* 379. Diana *resol. moral. part.* 5. *tract.* 1. *resol.* 65. & *part.* 10. *tract.* 1. *resol.* 7. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 30. *n.* 3. *in fine, & dicta part.* 9. *tract.* 9. *resol.* 7. *n.* 1. *in fine, vers. Unde nunc*, & alii innumeri Theologi, & Jurisconsulti, quos referunt, & sequuntur August. Barbosa *de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 1. *à n.* 29. & *part.* 3. *alleg.* 57. *à num.* 85. *signanter n.* 88. & *in cap. Cùm terra, n.* 7. & 8. *de electione & in can. Cùm longè, num.* 2. & *in addit.* 63. *distinct. & de jur. Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 8. *à num.* 70. & *in repert. pract. conclus. verbo Rex, vers. Reg. Hispaniæ fol.* 333. Escobar. *de Pontif. & Regia jurisd. in stud. general. cap.* 8. *à num.* 7. Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 11. *toto præcipuè à num.* 31. & *cap.* 13. *à n.* 1. & *cap.* 14. *à num.* 21. & *cap.* 17. *à num.* 47. Suelves *cons.* 50. *à n.* 23. *lib.* 2. Frasso *de patron. Reg. Indiar. tom.* 1. *cap.* 6. *à num.* 24. & *cap.* 7. *à num.* 1. ex nostris Michael Ferrer. *part.* 3. *observant. cap.* 1. & 2. Oliba *de jure Fisci cap.* 13. *n.* 15. Bosch *dels titols de honor, libr.* 2. *cap.* 41. *vers. Loqui, poteſt med. fol.* 293. & §. 2. *col.* 2. *in princ. fol.* 295. Don Bonaventura Tristany *in Corona Benedict. cap.* 2. *num.* 102. Ego *decis.* 7. *num.* 35. *part.* 1.

Sed etiam Monasteriorum, id est Abbatiarum Bobad. 18
in polit. lib. 2. *cap.* 18. *num.* 215. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *numer.* 223. & 224. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 2. *num.* 17. Ramirez *de lege reg.* §. 27. *n.* 17. Spin. *in specul. testam. gloss.* 4. *num.* 15. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap.* 8. *n.* 7. 8. & 9. Mendo *de jure Academ. libr.* 1. *quæst.* 7. §. 5. *num.* 161. Oliba *de jure fisci cap.* 13. *num.* 15. Don Bonaventura Tristany *in Corona Benedict. cap.* 2. *num.* 102. Bosch *dels titols de honor, lib.* 2. *cap.* 41. *vers. Loqui post. med. fol.* 93. Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 113. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 57. *num.* 91.

Et Prioratuum, Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 19
10. *num.* 251. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 120. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 91. Oliba *de jure fisci cap.* 13. *num.* 15.

Ac aliarum Prælaturarum, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 20
18. *n.* 215. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 10. *n.* 223. 224. & 251. Spinus *in specul. testam. gloss.* 4. *numer.* 13. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisd. in stud. general. cap.* 8. *num.* 7. & 9. Borrell. *de Reg. Cathol. præst. cap.* 50. *num.* 36. Mendo *de jure Academ. libr.* 1. *quæst.* 7. §. 5. *n.* 161. Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 31. Cevallos *de cognit. per viam violen. gloss.* 18. *num.* 16. Oliba *de jure fisci cap.* 13. *n.* 15. Bosch *dels titols de honor, libr.* 2. *cap.* 41. *vers. Loqui post med. fol.* 293. & §. 2. *col.* 2. *in princip.* 295. & dixit Regius Senatus Cathaloniæ in consultatione missa Domino Imperatori Carolo V. die 13. Februarii 1551. num. 34. infrà referenda *decis.*

Prædicta omnia expressè probant, *l.* 14. *tit.* 3. *libr.* 1. 21
recop. ibi: *Y de las Prelacias, y Dignidales majores siempre los Santos Padres proveieron à suplication del Rey, que à la facon reynava.* Et *in l.* 1. *tit.* 6. *libr. recop.* ibi: *Por derecho, y antiqua costumbre, y justos titulos, y concessiones Apostolicas somos Patrones de tedas las Iglesias Cathedrales destos Reynos, y nos pertenece la presentacion de los Arcobispados, Obispados, y Prelacias, Abacias Consistoriales de estos Reynos, aunque vaquen en Corte Romana*, referunt Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisd. in stud. general. cap.* 8. *num.* 23. Cevallos *de cognit. per viam violen. gloss.* 8. *n.* 13. *vers. Et sic*, Larrea *alleg.* 67. *sub num.* 17. Guttierr. *pract. lib.* 3. *quæst.* 13. *n.* 72. *col.* 2. *in fine*, ubi etiam tradit has leges conditas fuisse ab Invictissimo Rege nostro Philippo Castellæ II. anno 1565. Fermosinus *in cap.* 3. *quæst. num.* 2. *in fine de causa posse. & propriet.* Mendo *de jure Academ. lib.* 1. *quæst.* 7. §. 5. *num.* 163. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *num.* 7. quæ Principis assertiones in hac specie probant, ut ex Joan. Andr. tenet Palac. Rub. *in libello de benef.* §. 9. *ad finem*, quem citat Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. num.* 24. 33. & 71. quibus addendi sunt Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *à numer.* 164. & *de supplicat. ad Sanctiss. part.* 2. *cap.* 33. *numer.* 52. Suelves *cons.* 50. *num.* 31. *lib.* 2. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 31. *cap.* 2. *num.* 4. & 5. & *in polit. lib.* 4. *cap.* 2. *vers. La qual, fol.* 505. Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 9. *resol.* 7. *num.* 36. 43. & 50.

Sed convertens oculos ad Bullam Adriani VI. Iste 22
Beatissimus Papa anno Incarnationis Dominicæ 1523. Octavo Idus Septembris, Pontificatus sui anno secundo, approbans, & confirmans quascumque concessiones juris patronatus præsentandi personas idoneas ad Ecclesias Metropolitanas, & alias Cathedrales, ac Monasteria quæcumque Consistorialia per ejus Prædecessores factas. Motu proprio, & ex certa scientia, & Apostolicæ potestatis plenitudine, auctoritate Apostolica concessit Serenissimo Domino Carolo Regi, & Serenissimæ Dominæ Joannæ Reginæ Castellæ, & Legionis, ac Aragonum, & suis successoribus etiam Castellæ, & Legionis, ac Aragonum Regibus pro tempore existentibus perpetuum jus patronatus, & præsentandi personas Idoneas ad omnes, & singulas Metropolitanas, & alias Cathedrales Ecclesias, nec non Monasteria quæcumque Consistorialia in Castellæ, & Legionis, ac Aragonum, & Valentiæ, nec non Cathaloniæ, cæterisque Hispaniarum Regnis, & dominiis

consi-

consistentes, & consistentia. De qua meminerunt Navar. *in can. Nullam, num.* 2. 28. *quæst.* 2. Cabedo *de patron. Reg. Coronæ cap.* 24. *num.* 4. Escobar *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. cap.* 8. *num.* 25. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 225. Mendo *de jure Academ. quæst.* 7. §. 5. *num.* 163. Rodriguez *quæst. regul. tom.* 2. *quæst.* 123. *quæst.* 4. Borrell. *de Reg. Cathol. præst. cap.* 50. *num.* 21. Garcia *de benef. part.* 7. *cap.* 10. *n.* 218. Fermosin. *in cap.* 3. *quæst.* 3. *num.* 5. *in fine de causa posse. & propriet.* Bosch *dels titols de honor, lib.* 2. *cap.* 41. §. 2. *col.* 2. *in princ. fol.* 295. Salzedo *in lege polit. libr.* 2. *cap.* 11. *num.* 29. *in fine, & num.* 35. *vers. Nam Reges* Barbosa *in cap. Cùm causam, sub num.* 4. *de electione*, Don Bonaventura Tristany *in Corona Benedict. cap.* 2. *n.* 102. & latiùs Mariana *in histor. Hispan. libr.* 24. *cap.* 16. *& libr.* 25. *cap.* 5. Gonzalez Davila *in Histor. Salmantic. lib.* 2. *cap.* 8. Rota apud Tamburin. *post tom.* 3. *tract. de jure Abbatum decis.* 15. *num.* 1. Michael Ferrer. *cap.* 3. *observan. cap.* 1. *in princ.* Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedict. cap.* 8. *num.* 27. *col.* 3.

23 Sub illis verbis Bullæ Adriani VI. & alias Cathedrales Ecclesias. Intellige Episcopatus, Oliba notat *de jure fisci cap.* 13. *num.* 15. & notant alii ex citatis *numer.* 17. Non tamen intelligas, quòd Dominus noster Rex Hispaniarum quamvis patronus Cathedralium, & præsentet ad Dignitates Episcopales, sit patronus Canonicatuum, & aliorum beneficiorum in eisdem Ecclesiis Cathedralibus consistentium, nec ad illos, ac illa jus præsentandi habet, Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancellar. gloss.* 10. *numer.* 13. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 57. *num.* 89. Don Michael Antonius Frances de Urrutigoyti *in tract. resol. jur. cap.* 16. *num.* 174. *& seq.* Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *n.* 1. *& 2. & in polit. libr.* 4. *cap.* 2. *in princ. & in vers. Taunque, fol.* 504. Fajardo *allegat. fiscal.* 35. *num.* 31. Excipe aliquas dignitates, in quibus Dominus noster Rex habet jus patronatus, & præsentandi in pluribus Ecclesiis Cathedralibus Cathaloniæ, quas refert Don Bonaventura de Tristany *in Corona Benedictina cap.* 8. *num.* 39. Et Dignitates, Canonicatus, & Præbendas vacantes in Ecclesia Cæsaraugustana in mensibus Februarii, Maji, Augusti, & Novembris, juxta Bullam secularizationis Clementis VIII. de qua Barbosa *voto* 46. *num.* 1. qui *à num.* 2. *usque ad finem*, refert casum valdè notabilem, *libr.* 2. Suelves *cons.* 50. *num.* 32. *vers. Tum & elucescit, libr.* 2.

24 Et sub illis verbis prædictæ Bullæ Adriani VI. nec non Monasteria quæcumque Consistorialia. Quæ etiam reperiuntur in Bulla Clementis VII. ibi: nec non Monasteria Consistorialia, ut refert Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 225. intellige Monasteria virorum; Cabedo *de patron. Reg. Coronæ cap.* 24. *n.* 1. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 51. *num.* 51. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disput.* 2. *punct.* 18. *num.* 3. Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *num.* 117. 118. & 212. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 250. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *allegat.* 57. *num.* 91. *& de jure Eccles. univ. libr.* 3. *cap.* 13. *num.* 56.

25 Idest Abbatiæ, Prioratus, & aliæ Regularium Præfecturæ virorum, Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 251. Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *à num.* 113. *ad* 122. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 91. & alii citati, *num.* 18. & 19. non autem Monialium, quæ habent jurisdictionem quasi Episcopalem, Barbosa *dict. num.* 91. Castr. Pal. *loco citato num.* 3.

26 Etenim eadem militat ratio in Abbatiis, Prioratibus, & aliis Regularium Præfecturis virorum, quàm in Episcopatibus, Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 17. *num.* 5. Fermosin. *in cap. cùm contingat, qu.* 5. *num.* 5. *de ætat. & qualitate*. Nam sicut per mortem Episcopi Ecclesia manet viduata, & sine sponso, & Pastore: sic Ecclesia remanet viduata, & sine sponso, & Pastore per mortem Abbatis, & Prioris, & omnium habentium dignitatem cum administratione, qui sunt de per se, & non habent Abbatem superiorem, sic Tuschus *pract. conclus. littera A. conclus.* 5. *num.* 6. Garcia *de benefic. part.* 1. *cap.* 6. *num.* 11. *& part.* 5. *cap.* 1. *num.* 120. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. *& voto* 57. *sub num.* 1. *lib.* 2. Marcus *decis.* 1369. *num.* 1. *part.* 1. Ursel. *concl.* 1. *verbo Abbas, num.* 2. *& 98. in fine*, Fermosin. *in cap. Cùm contingat, quæst.* 5. *num.* 8. *de ætate, & qualit.* & sicut beneficia vacant per promotionem ad Episcopatum, ita similiter beneficia vacant per promotionem ad Abbatias, & Prioratus, & alias Præfecturas, qui, & quæ habent locum Abbatis, & sunt principales Prælaturæ in Ecclesia regulari, seu Collegiata, *ut infrà decis.* 254. *à num.* 16. *ad* 20.

Nomen tamen Abbatis primæva ejus origine inspecta erat potiùs nomen solitudinis, quàm ordinis, vel honoris *secundùm gloss. in cap. Tuam, verbo Ascendat*, ubi Barbosa *num.* 2. Fermosin. *num.* 10. *de ætate, & qualitate*, Gratian. *discept. forens. cap.* 270. *n.* 26. Tuschus *pract. conclus. littera A. conclus.* 3. *num.* 4. Tamburin. *de jure Abbat. part.* 1. *disp.* 25. *quæst.* 1. *num.* 182. *&* 183. Ciarlin. *controv. forens. part.* 2. *cap.* 220. *num.* 56. *&* 57. idem Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 17. *n.* 3. *in fine*, idem Fermosin. *in cap. Cùm contingat, qu.* 5. *n.* 12. *de ætate & qualitate*. Et ab antiquo Abbates Eremi dicebantur Archimandritæ, *ut in l. Nos addentes* §. *Omnes, C. de Sum. Trinit.* Tuschus *pract. conclus. litt. A. conclus.* 3. *num.* 9. Tamburin. *de jure Abbat. part.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 3. *n.* 1. quos citat Ciarlin. *controv. forens. part.* 2. *cap.* 220. *n.* 59. alios addunt Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.* 1. *cap.* 17. *n.* 16. Fermosin. *in cap. Cùm contingat, qu.* 5. *n.* 54. *de ætate, & qualit.* A nonnullis Cœnobiarchæ, vel Archimonachi, ut Alciat. *in l.* 1. *ff. de injus vocando*, Ursellius *conclus.* 1. *verbo Abbas, num.* 2. Et propterea variis vocantur nominibus, ut Abbatis, Prioris, Præpositi, Archimandritæ, & Archipresbyteri, Tambur. *de jure Abbat. part.* 3. *disp.* 9. *quæst.* 3. *n.* 22. Ciarlin. *controv. forens. cap.* 220. *sub num.* 59. *part.* 2. 27

Unde non est facienda vis in nomine, an vocentur Abbates, Priores, vel Præpositi, seu Archipresbyteri, Gratian. *de benef. part.* 11. *cap.* 7. *num.* 5. Seraphin. *decis.* 1052. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *punct.* 5. *num.* 7. *fol.* 32. Ciarlin. *controv. forens. part.* 2. *cap.* 220. *sub num.* 58. si in substantia, & dignitate conveniunt Gratian. *discept. forens. cap.* 871. *n.* 6. 8. 9. & 22. Tamburin. *de jure Abbat. part.* 1. *disp.* 25. *qu.* 1. *num.* 180. & 193. *cum seq.* Ciarlin. *controvers. cap.* 220. *num.* 59. *vers. Non ergo, & num.* 107. *part.* 2. cùm ad cognoscendam Abbatialem dignitatem non consideretur nudum nomen, sed substantia, dignitas, potestas, & jurisdictio Abbatis, Prioris, & Præpositi, doctè Ciarlin. omninò videndus *controvers. cap.* 220. *à num.* 55. *vers. Neque obstat, cum seq. part.* 2. 28

Nam quando Prioratus est principalis dignitas in Ecclesia regulari, seu Collegiata, &, est de per se, nec habet Abbatem superiorem, in effectu est eadem dignitas, ac Abbatia, & Prior veluti Abbas, pulchrè Panormit. *in cap. Cùm illorum*, 32. *n.* 13. *de sentent. excom.* Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancell. gloss.* 8. *num.* 113. Tuschus *pract. conclus. littera P. concl.* 708. *n.* 1. Gratian. *discept. forens. cap.* 871. *n.* 6. 8. 9. & 22. Tamburin. *de jure Abbat. part.* 1. *disp.* 25. *quæst.* 1. *num.* 180. 193. 194. & 195. Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 120. Ursell. *concl.* 1. *verbo Abbas, sub num.* 100. *ad medium, vers. Igitur ex natura*, Barbosa *appell.* 3. *num.* 4. Ciarlin. *controv. cap.* 220. *num.* 60. *part.* 2. Idque procedit etiam si Abbates, & Priores sint solo nomine, qui regulares subditos sub se non habent, vel quia fortassis Monachi locum reliquerunt, vel quia Monasterium est aliò translatum, vel alicui sæculari Ecclesiæ commendatum, & isti titulares Abbates, & Priores vocantur, ad Tusch. *pract. conclus. littera A. conclus.* 3. *n.* 12. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 24. Fermosin. *in cap. Cùm contingat, quæst.* 1. *n.* 7. *de ætate, & qualit.* quæ omnia benè conveniunt Prioratui Beatæ Mariæ de Meya, & aliis Prioratibus Ordinis Clausralis Divi Benedicti, qui sunt de per se, & non habent Abbatem superiorem, ut de eis Dominus noster Rex sit patronus, & habeat in illis jus præsentandi. 29 30

Sed quæro primò, Monasteria consistorialia, id est Abbatiæ, Prioratus, & aliorum regulariæ præfecturæ virorum, quæ sint? Resp. quòd in duplici genere reperiuntur. Alia appellantur Consistorialia, quia reperiuntur scripta, & annotata in libris Cameræ inter Consistorialia, sed de illis ex consuetudine non providetur 31

consi-

consistorialiter, hoc est in Consistorio Papæ, ut ex Caputaquen, & Flaminio, Parisio tradit Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *n.* 248. Rot. *decis.* 540. *à nu.* 4. *part.* 3. *divers.* & in Palentina Abbatia de Benevivere 14. Decembris 1618. coram Coccino Decano apud Tamburin. *de jure Abbatum*, *tom.* 3. *in fin. decis.* 16. *à n.* 3. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 91. *in fin.* Alia appellantur Consistorialia Monasteria, hac ratione ita dicta, quia de eis disponit Papa in consistorio coram Cardinalibus Lapo, Mandosio, Rebuffo, Staphileo, Petro Gregorio, Sarnerio, Mohedano, Puteo Glossatore Hispano, & Soto docet Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *n.* 149. Rota in Palatina Abbatia de Benevivere 14. Decembris 1618. coram Coccino Decano apud Tamburin. *post tom.* 3. *de jure Abbat. decis.* 15. & 16. Barbosa *voto* 89. *n.* 3. *tom.* 3. & sufficit unica provisio consistorialiter facta de Abbatia, quæ per Bullam appareat, ut sit Consistorialis, Rota *decis.* 540. *n.* 6. & 7. *part.* 3. *diversor.* Rota in Palentina Abbatia de Benevivere *decis.* 16. *num.* 6. & 7. apud Tamburin. *post tom.* 3. *de jure Abbatum*.

32 Ut autem Monasteria Consistorialia dicantur, & sic Abbatiæ, Prioratus, & aliorum regularium Præfecturæ virorum non requiritur, quòd hæc duo requisita simul concurrant, scilicet, quòd reperiantur scripta inter Consistorialia in libris Cameræ, & quod de eis disponat Papa in Consistorio coram Cardinalibus. Sed sufficit, quod sint taxata in libris Cameræ, vel quod de iis fuit consistorialiter dispositum. Habentur enim Monasteria pro Consistorialibus, etiam si extra Consistorium per signaturam Papæ expediantur, Rota in Palentina Abbatia de Benevivere 14. Aprilis 1618. Coram Coccino Decano apud Tamburin. *de jur. Abbatum*, *decis.* 15. *num.* 4. & 5. *post tom.* 3.

33 Neque etiam requiritur, ut Monasteria, Abbatiæ, Prioratus, & aliæ regularium Præfecturæ virorum sint Consistorialia, ut illa provideantur in Consistorio per viam schedulæ, & non per supplicationem, ut opinantur Gomez, & Mandos. relati à Gonzalez, *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 51. *n.* 51. Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *cap.* 24. *n.* 1. 2. & 3. *in fin.* Salgado *de Reg. protect. cap.* 10. *n.* 253. Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 18. *n.* 3. quia contrarium est verius, ut probat Rota in Palentina Abbatia de Benevivere coram Coccino Decano apud Tamburin. *post tract. de jure Abbatum*, *tom.* 3. *decis.* 15. *n.* 4. & 5. ubi refert decretum Sacræ Congregationis rerum Consistorialium sub die 9. Junii 1591. in qua fuit declaratum, quòd Monasteria habentur pro Consistorialibus, etiamsi extra Consistorium per Signaturam manu Papæ aliquando expediantur, quod & repetit *decis.* 16. *n.* 7.

34 Nec similiter requiritur, ut Monasteria virorum sint Consistorialia, quod solita sint commendari, ut dicunt Seraphin. *decis.* 1305. *n.* 6. & *decis.* 1492. *n.* 2. & 6. Cabedo *de patr. Reg. Coronæ*, *cap.* 24. *n.* 3. Postius *post tract. de manut. decis.* 670. *n.* 15. quia contrarium est verius, ut probat Rota in Palentina Abbatia de Benevivere 14. Aprilis 1618. apud Tamburin. *post tom.* 3. *de jure Abbatum*, *decis.* 15. *à nu.* 7. nam sufficit ut Monasteria censeantur Consistorialia, quod solita sint conferri in titulum perpetui beneficii, Rota *dict. dec.* 15. *n.* 10. Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 5. *quæst.* 2. *n.* 6. & *disp.* 7. *quæst.* 1. *n.* 4. Ac proinde inquit Barbosa *voto* 89. *n.* 3. *lib.* 3. quòd Abbatia, de qua in suo casu agebatur, est, & dicitur Consistorialis, quia ad præsentationem Regis Catholici, & ad institutionem Sanctæ Sedis Apostolicæ spectat. Et prosequitur, & etiam perpetua, proinde beneficium, cùm hæ qualitates sint de essentia beneficii Ecclesiastici.

35 Benè tamen alias verum est quòd si Monasteria sint manualia, non sunt Consistorialia, neque solet Papa de illis providere, quia cùm collatio de sui natura perpetua censeri debeat, Papa in reservationibus non intelligit comprehendere manualia, ad evitandum absurdum, quod provisus ab illo possit ab inferiori amoveri, Rota *post tom. Tamburin. de jur. Abbat. dec.* 15. *n.* 9. Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 5. *q.* 2. *n.* 4. & 5. & sic requiritur, ut Abbatiæ censeantur consistoriales, quod sint perpetuæ, Barbos. *de jur. Eccl. univ. lib.* 3. *c.* 4. *n.* 84. & *voto* 89. *n.* 3. *lib.* 3. Quia Abbatiæ temporalis potiùs nuda officia, quàm Ecclesiastica beneficia dici possunt, pro ut nec esse possunt Prioratus Sancti Dominici, & S. Augustini, ac similes, cùm non sint Ecclesiastica beneficia, sed officia, Gonzales *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 8. *n.* 50. & 51. Garcia *de benef. part.* 5. *cap.* 1. *n.* 271. & 272. Tamburin. *de jur. Abbat. tom.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 1. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 5. *n.* 104. & 175. & aliis additis *voto* 89. *n.* 8. *lib.* 3.

Quæro secundò, an ut Monasteria, Abbatiæ, Prioratus, ac aliæ regularium Præfecturæ virorum sint consistorialia, & consistoriales, debent esse alicujus æstimationis valoris auri? Respon. quòd licèt Clemens VII. per regulam secundam Cancellariæ disposuit, quòd debent communi æstimatione excedere valorem ducentorum florenorum auri, quam regulam ad literam adducunt Garcia *de benefic. part.* 5. *cap.* 1. §. 4. *in princ. ante n.* 212. Cast. Palaus *in oper. moral. parte* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punc.* 18. *n.* 3. Barbosa *de potest. Episc. part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 84. ita ut non sufficiat, quòd Monasteria sint taxata in libris Cameræ, nisi sint taxata ad florenos sexaginta tres, & duas tertias, quæ summa reducta florenos ducentos constituit; aliàs si sint taxata ad minorem quantitatem, non dicuntur Consistorialia, ut asseverant multi doctissimi Viri sumpta occasione dictæ regulæ secundæ Cancellariæ, refert, sed non sequitur Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *n.* 255. & ita agnovisse nostram Regiam Audientiam testatur Michael Ferrer *part.* 3. *observ. cap.* 1. quem sequitur Bosch. *dels titols de honor*, *lib.* 2. *cap.* 41. §. 2. *col.* 2. *in princ. fol.* 295. & illum citat Rota apud Tamburin. *post tom.* 3. *de jur. Abbatum*, *decis.* 15. *n.* 6. & *decis.* 16. *num.* 6. 36

Sed oppositum verius existimo, salva pace multorum Doctissimorum Virorum, & nostræ Regiæ Audientiæ. Primò, quia regula secunda Cancellariæ per prædictam reservationem non censetur derogare juripatronatus Regio. Receptum enim est, quòd jus patronatus Regium non comprehenditur in reservationibus, quæ per regulas Cancellariæ factæ sunt, etiamsi ex privilegio, vel consuetudine competat, imò inviolabiliter est observandum, Conc. Trid. *sess.* 25. *de refor. cap.* 9. *vers. Exceptis*, & docent Rebuff. *in prax. benef. part.* 3. *signanter nu.* 61. Lambertin. *de jur. patron. lib.* 2. *part.* 3. *quæst.* 9. *art.* 11. Covar. *pract. cap.* 36. *n.* 6. *vers. Secundum*, Berojus, Melch. Palau, Joan. Delphin, Paul. Fuscus, Joseph. Ludovic. Chasan. & Selva, quos citat Cenedo *collect.* 79. *ad decretal. nu.* 2. quibus addendi sunt Palat. Rub. *de benef. vacant. in Cur.* §. 11. Azevedo *l.* 1. *num.* 6. & *l.* 5. *num.* 3. *tit.* 6. *lib.* 1. *recop.* Garcia *de benef. par.* 5. *cap.* 1. *n.* 219. 220. & 375. Gonzal. *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 18. *à n.* 97. & *glos.* 24. *à n.* 153. & *glos.* 51. *n.* 49. Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *cap.* 10. *n.* 3. & *cap.* 35. *n.* 7. Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 2. *n.* 19. Paris. *de resignat. benef. part.* 2. *quæst.* 4. *n.* 47. Ramirez *de lego Reg.* §. 27. *n.* 18. Cevallos *comm. cont. com. quæst.* 36. *n.* 1. & 4. *quæst.* 897. *à n.* 322. & *de cognit. per viam violent. part.* 1. *glos.* 8. Borell. *de Reg. Cathol. præstan. cap.* 50. & 51. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disp.* 2. *punct.* 18. *nu.* 2. Villalobos *in Sum. part.* 2. *tract.* 9. *diff.* 7. *n.* 4. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 2. *n.* 19. & *cap.* 3. *num.* 11. *cum seqq.* & *in polit. lib.* 4. *cap.* 3. *vers. Infriendo*, *fol.* 511. & antea *lib.* 4. *cap.* 2. *vers. De lo qual*, *fol.* 506. Sanchez *tom.* 2. *moral. lib.* 1. *cap.* 3. *dub.* 54. *n.* 6. Barbosa *de potest. Episc. part.* 1. *tit.* 1. *cap.* 3. *n.* 32. & *de jur. Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 8. *n.* 90. & *voto* 46. *n.* 17. *lib.* 2. *et par.* 3. *alleg.* 57. *n.* 27. & 86. Antunez Portugal. *de donation. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *capit.* 38. *n.* 107. Thom. del Bene *de parlament. dub.* 4. *sect.* 21. *subsect.* 7. *num.* 2. Castillo *de tertiis*, *tom.* 7. *capit.* 36. *num.* 28. *col. vers. Respondese quinto*, *fol.* 277. *à tergo*, & *fol.* 278. Noguerol. *alleg.* 39. *n.* 32. & 33. Fermosin. *in cap.* 3. *quæst.* 2. *num.* 12. & *quæst.* 3. *n.* 7. *de causa possess. & propriet.* Menchaca *controv. illustr. lib.* 2. *cap.* 51. *à nu.* 37. Burat. *dec.* 369. *num.* 5. Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *cap.* 66. *numero* 4. & *numer.* 5. *versic. Ex quibus*, *in fine*, Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 13. *à numer.* 38. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisd. in stud. General. cap.* 8. *n.* 28. Fajardo *alleg. fiscal.* 37.

fiscal. 23. num. 8. & alleg. fiscal. 35. num. 24. in fine, Frasso *de Reg. patron. Indiar. tom. 1. cap. 2. n. 4. & cap. 3. n. 47.* Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 10. n. 96. & 97.* quamvis præsentatio per Reges sit facienda Papæ, & ab eo provisio facienda, Gonzales, & Garcia *supra, ille gloss. 51. num. 49. iste cap. 1. num. 220.*

38 Et licèt aliqui id de jure limitent, si specialis, & expressa mentio fiat de jure Regio patronatus, Marta *decis. Pisana* 193. Riccius *collect.* 494. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 57. numer. 87.* Azor. *instit. moral. tom. 2. lib. 6. cap. 23. quæst. 3.* Salzedo, & alios addit. *de leg. polit. lib. 2. cap. 13. num. 28. post princ. & num. 38. vers. Et licet*, Frasso *de Reg. Patron. Indiar. tom. 1. cap. 3. num. 45.*

39 Attamen in Hispania revocatio, seu derogatio Regii patronatus, etiamsi esset expressa, non admittitur, sed supplicatio Summo Pontifici cum debita reverentia interponenda, ut eam reponeret, electionemque, & electiones virtute dictæ derogationis factas nullas, & irritas decerneret, utpotè absque Patroni consensu, & citra Regii patronatus præjudicium, ut latè probant Covar. *pract. c. 36. n. 3. vers. Olim, & nu. 4. in fin. princ. & n. 6. vers. Secundum*, Palat. Rub. *de resig. benefic. lib. 2. quæst. 3. n. 43. & 44.* Spin. *in specul. testam. gloss. 4. n. 45.* Cevall. *de cognit. per viam violen. gloss. 8. n. 14. & 15.* Barbos. *claus. 41. n. 19. in fin.* Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 10. n. 17. & de suppl. ad Sanctiss. part. 1. cap. 2. n. 68. & 69. & cap. 3. §. unic. à n. 7. & à n. 38.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 1. n. 20. & cap. 3. n. 14. & 33. & in polit. lib. 4. cap. 2. vers. Lo qual es cierto, fol. 506. & cap. 3. vees. Y esta pratica, fol. 514.* Pareja *de instr. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 3. n. 16.* Pereyra *de man. Regia, par. 2. c. 61. n. 32. vers. Hodie verò, & cap. 66. n. 12. vers. Aliter*, Bolannos *in Cur. Philip. tom. 1. part. 1. §. 5. n. 4.* Antunez Portugal. *de donat. reg. tom. 2. lib. 3. cap. 28. n. 132.* Salzedo *de leg. polit. lib. 2. cap. 6. num. 23. & cap. 7. n. 21. & cap. 11. n. 37. & 38. & latissimè, cap. 13. à n. 12.* Frasso *de patron. Reg. Indiar. tom. 1. cap. 3. n. 48.* Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. gener. cap. 8. n. 66. 67. & 68.* & supersedendum usque ad certiorandum Summum Pontificem, Salzedo *de leg. polit. lib. 2. cap. 6. n. 23. & cap. 7. num. 21. & latius, cap. 13. à nu. 12. cum plurib. seqq.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. num. 33.* Salgado *locis citatis*. Ut illibatum maneat juspatronatus Regium, Salzedo *de leg. polit. libr. 2. cap. 11. num. 37. & 38.* Quod nedum fundatur in praxi Hispaniæ, sed etiam in Bulla Adriani VI. quam ponderant Salgado *de suppl. ad Sanctiss. part. 1. cap. 2. nu. 69. & cap. 3. §. unic. n. 7. 8. & 28.* Pareja *de instr. edit. tom. 1. tit. 2. resol. 3. n. 16.*

40 Sicut derogatio specifica, & expressa Sacri Concilii Tridentini requiritur, ut in aliquo literæ à Sede Apostolica impetratæ prævalere possint, Sanchez *de matrim. lib. 3. disp. 26. num. 7.* Garcia *de benefic. part. 4. cap. 5. à num. 25.* Valenzuela *cons. 22. num. 57.* Rota *decis. 48. n. 10. & 11. part. 1. divers.* Salgado *de suppl.*

41 *ad Sanctiss. par. 2. cap. 1. num. 59.* Salzedo *de leg. polit. lib. 2. cap. 7. num. 1.* Attamen in Hispania derogatio etiam specifica, & expressa Sacri Concilii Tridentini non admittitur, ut firmant Azevedo, Bobadill. Cevallos, & Paz, quos citat Salgado *de supplic. ad Sanctiss. part. 2. capit. 1. num. 64.* Salzedo *de leg. polit. lib. 2. cap. 7. nu. 21.* Sed humili supplicatione ad Sanctissimum præmissa superseditur in executione literarum Apostolicarum, ut cum Bobad. Azevedo, Cevallos, Narbona, Paz, & Diaz de Mena docent & probant Salgado, & Salzedo, *ille de supp. ad Sanctiss. part. 2. cap. 1. per totum, iste lib. 2. cap. 7. toto.*

42 Secundò, quia daro quod dicta regula secunda Cancellariæ comprehenderet jus patronatus Regium, quòd negatur, adhuc Monasteria sunt consistorialia, etiam, quod sint taxata ad minorem summam sexaginta trium florenorum, & duarum tertiarum, ut resolvit Sacra Congregatio rerum Consistorialium 9. Junii 1591. & si Monastaria excedunt valorem ducentorum florenorum, etiam quod in libris Cameræ non sint descripta ad tantam summam, hoc sufficit, quia regula utitur verbis illis: *Ducentorum florenorum auri de Camera communi æstimatione excedentia*. Et sic sufficit quòd Monasteria tanti valeant communi æstimatione, etiam quod in tanta summa non sint taxata, ita ad nostrum Michaelem Ferrer. *part. 3. observ. capit. 1.* Respondet Rota *decis. 15. num. 6. & decis. 16. num. 6. post. tom. 3. Tamburini de jure Abbatum.*

Tertiò, Monasteria Consistorialia, ut talia dicantur, non requirunt aliquam summam, & valorem, Et taxa opposita in libro Consistorii, non est facta, ut tanti, vel quanti esse debeant Monasteria Consistorialia, sed verus valor, & æstimatio uniuscujusque Monasterii, sivè magna sit, sivè parva, ibidem est apposita, ut sciatur, & cognoscatur quantitas annatæ præstandæ, itaque non in valore consistit Monasteria esse consistorialia, sed in ejus qualitate, an sint Monasteria virorum, sic Salgado *de Reg. protect. part. 3. c. 10. n. 256.* qui *n. 255.* inquit Doctissimos illos viros (de quibus supra, *n. 36.*) contrarium falsò asseveravisse. Et generaliter docent Rota *dec. 15. & 16. post. tom. 3. Tamburini de jure Abbatum*, Barbosa *de potest. Episc. part. 3. alleg. 57. n. 91.* His possunt addi quæ tradit ipse Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 10. num. 256. vers. Adverte, & num. 157, 158. & 159.* 43

Quartò, quia communis stylus & praxis Hispaniæ obtinuit, ut non requiratur aliquis valor, nec descriptio in libro Consistorii Cameræ Apostolicæ, ad hoc ut Monasteria dicantur Consistorialia, sed ufficiat realiter constare, & apparere esse, vel fuisse Monasteria Conventualia virorum, ut intrent privilegia, & indulta Romanorum Pontificum concedentium horum Consistorialium jus patronatus Dominis nostris Regibus Hispaniarum, & ita pluries fuisse in ejus favorem sententiatum, & determinatum in Consilio Supremo, & Cancellaria Vallisoletana in multis causis Prioratuum, habitis priùs fide dignis informationibus, ac instrumentorum, & testium literatorum, & fide dignorum curialium præsentatis à Procuratoribus Cæsarei patrimonii, attento stylo Romæ, etiamsi ex adverso fuisset probatum, & authenticè verificatum prædictos Prioratus, & Abbatias non esse scriptas in libro Consistorii, in quo esse plures informationes, & sententias, & executoriales apud Secretarium Regiæ Cameræ, refert Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 10. nu. 263. 264. & 265.* 44

Quæro tertiò. An beneficia de Regio patronatu vacantia apud Sedem Apostolicam, seu in Curia reservata sint dispositioni Romani Pontificis? Resp. quòd licèt de jure omnia beneficia vacantia apud Sedem Apostolicam; seu in Curia sint reservata dispositioni Romani Pontificis, *cap. 1. cap. Statutum, c. Præsenti, de præbend. in 6. Clement. 1. ut lite pendente, regul. 8. Cancellariæ*, abundè Gonzalez *ad reg. 7. Cancel. gloss. 13. à nu. 1.* Lotterius *de re benef. lib. 2. quæst. 27. tota*, Garcia *de benefic. part. 5. cap. 1. à num. 68.* Solorzano *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 6. n. 88. & 89. & in polit. lib. 3. cap. 7. vers. Resta aora, fol. 298.* Cast. Palaus *in oper. mor. part. 2. tract. 13. disp. 2. punct. 16. à n. 1.* Villalobos *in sum. mor. part. 2. tract. 9. diff. 12. n. 6.* Pereyra *de man. Regia, part. 2. cap. 61. n. 32. in prin.* Suelves *cons. 6. n. 1. lib. 1.* Valenzuela *cons. 128. num. 77. & 106. lib. 2.* Barbosa multis aliis citatis *in cap. 2. nu. 10. de præbend. in 6. de potest. Episc. part. 3. alleg. 57. à n. 19. & de jur. Eccles. univ. lib. 3. cap. 13. à n. 19.* Burat. *decis. 103. n. 1.* Valenzuela *cons. 128. num. 77. & 78.* 45

Attamen sub hac reservatione beneficiorum vacantium apud Sedem Apostolicam, seu in Curia non veniunt beneficia juris patronatus laicorum, Covar. *prac. cap. 36. n. 4.* Pereyra *de man. Regia, part. 2. cap. 61. n. 32. vers. tamen verius est*, Suelves *cons. 6. n. 1. vers. Sed etiam, lib. 1.* Maceraten. *resol. 68. n. 1. lib. 1.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 18. n. 1.* Spin. *in specul. testam. gloss. 4. n. 44.* Cevallos *com. cont. com. quæst. 897. à n. 452.* Garcia *de benef. part. 5. cap. 1. n. 571.* Cast. Palaus *in oper. mor. part. 2. tract. 13. disp. 2. §. 16. nu. 6. vers. Excipiuntur namque*, & alii penes Barbosam *in cap. 2. n. 13. de præbend. in 6. & de potest. Episc. part. 3. alleg. 57. n. 25. & de jure Eccles. univ. lib. 3. capit. 13. n. 28.* vide infra *decis. 254. n. 2.* 46

Et multo minus beneficia juris patronatus Regii, quæ 47

quæ etiamsi vacent apud Sedem Apostolicam, seu in Curia, non pertinet ad provisionem Summi Pontificis, Palat. Rub. *de benefic. vacan. in Curia*, §.11. Rebuf. *de nominat. q.* 5. *à num.* 9. Covar. *pract. c.*36. *num.* 4. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.*2. *num.*19. Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *c.*5. *num.*10. *in fine*, *& cap.*35. *n.*8. Azor. *instit. mor. tom.*2. *lib.*6. *cap.*23. *quæst.*7. Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*2. *cap.*3. *num.*14. *&* 15. *& in polit. lib.*4. *cap.*3. *vers. Infiriendo*, *fol.*511. Azevedo *l.* 5. *n.* 3. *vers. Iterum*, *tit.*6. *lib.* 1. *recopil.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.*3. *cap.*28. *num.* 129. Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 24. *n.* 159. Salzedo *de lege polit. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 38. *vers. Et licèt, in fine*. Et dixerunt Doctores Regii Consilii in consultatione missa Domino Imperatori Carolo V. die 13. Februarii, *num.* 24. infra referenda *decis.* 257. *num.* 2.

48 Quod adeo verum est, ut procedat etiam si juspatronatus laici derogetur per Summum Pontificem in Bulla, sub illa generali derogatione non comprehenditur juspatronatus Comitum, Marchionum, Ducum, Principum, & Regum, Covar. *pract. cap.* 36. *n.* 2. Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *cap.* 35. *n.* 7. Villalobos *in sum. mor. tom.* 2. *tract.* 9. *diff.* 7. *n.*4. & alii pœnes Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 38.

49 Quinimo quamvis juspatronatus competens Comiti, Marchioni, Duci, vel Principi derogetur per Summum Pontificem, adhuc sub tali derogatione non comprehenditur juspatronatus Regium Villalobos, *in sum. tom.* 2. *tract.* 9. *diff.* 7. *n.* 4. *in fine*, Azor. *instit. mor. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 23. *quæst.* Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 57. *n.* 87. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.*13. *n.* 38.

50 Nec mirum, quia juspatronatus Regium est efficacius, & potentius, quàm aliorum inferiorum, & cujuscumque privati, *ad textum in l. Cum multa, C. de bonis, quæ liber. & colligitur ex Concilio Trident. sess.*25. *de reform. cap.*9. Palat. Rub. *de benef. vacan. in Cur.* §. 11. Solorzan. *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *n.*13. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 3. *vers. Infiriendo*, *fol.* 511. Don Didac. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. cap.*7. *n.* 18. Fajardo *alleg. fiscal.* 35. *n.* 24. Salgado *de suppl. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 1. *n.*138. Frasso *de patron. Reg. Indiar. tom.* 1. *cap.* 3. *n.* 49. Antunez Portugal. alios addit *de donat. reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *n.* 128.

51 Sed an hæc intelligantur de patronatu competente ex privilegio, consuetudine, aut præscriptione? Proponit remissivè Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 13. *disp.*2. *punct.* 16. *n.*6. sed quidquid sit de jure patronatus laicorum, de quo Garcia *de benef. part.* 5. *cap.*1. *à num.*571. Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *alleg.* 57. *num.*26. *&* 27. Pereyra *de man. Regia*, *par.*2. *c.*61. *num.*32. *vers. Quod etiam*. Tamen procedunt, & intelliguntur de patronatu Regio, ad Covar. *pract. cap.* 36. *num.*6. *vers.* 2. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.* 24. *n.* 159. Garcia *de benef. p.*5. *c.*1. *n.*375. Salzedo *de l. polit. l.*2. *c.*13. *n.*39. *&* 40.

52 Quæro quartò. An Domino nostro Regi sit arctatum aliquod tempus ad præsentandum ad Episcopatus, & alia beneficia sui jurispatronatus Regii? Respond. quòd licèt juspatronatus Regium censeatur laicale, & sæculare, Cabedo *de patr. Regiæ Coronæ*, *cap.* 1. *num.* 14. Solorzano *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 3. *à nu.* 3. *ad* 8. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 3. *in fine*, *princ. cum seq. fol.* 510. Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 13. *n.* 43. *in fine*, Pereyra *de man. Regia*, *part.*2. *cap.* 66. *n.* 6. Fajar-

53 do *alleg.*35. *num.* 26. Frasso *de patron. Reg. Indiar. c.*5. *à num.*40. Et patronis laicis sit præfinitum tempus quatuor mensium ad præsentandum beneficia, *cap. Quoniam in quibusdam*, *in fine*, *c. Cùm propter*, *de jurepatronatus*, *c. unico*, *eod. tit. in* 6. Riccius *decis.* 228. *n.* 14. *&* 15. *p.*2. Vivian. *de jurepatron. lib.* 7. *cap.*1. *num.* 1. Cardos. *in prax. judic. verbo Juspatronatus*, *num.* 15. *&* 16. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *l.* 3. *c.*28. *num.*115. innumeros laudant Barbosa *de potest. Episc. p.*3. *allegat.*72. *à num.*126. *& de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*12. *num.*166. *&* 168. Suelves *cons.* 58. *num.*5. *lib.*1. Garcia *de benefic. par.*5. *c.*9. *à num.* 209. *&* part. 10. *cap.*2. *à num.*6. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *l.* 3. *c.*3. *num.*48. Castr. Palaus *in oper. moral. par.* 2. *tractat.* 13. *disp.* 2. *punct.* 5. *à num.* 2. Villalobos *in summ. mor. p.*2. *tract.*9. *dif.*9. *n.*1. quod currere incipit à die scientiæ, & notitiæ vacationis illorum, Seraphin. *decis.*380. *num.*1. Spin. *in specul. testam. gloss.*4. *numer.* 21. Mantica *decis.*360. *num.*3. Riccius *decis.*183. *num.* 2. *p.*2. Suelves *cons.* 58. *num.*5. *lib.*1. certæ, & non interpretativæ, nec verosimilis, Seraphin. *decis.* 1173. *num.*3. Garcia *de benefic. par.* 10. *c.*2. *à num.* 34. Salgado *de Regia protect. par.*3. *c.*10. *n.*42. Beltramin. *ad Ludovis. decis.*177. *num.*9. Barbosa *de jure Eccles. un. lib.* 3. *c.*12. *n.*166. Cast. Palaus *in oper. mor. par.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*5. *n.*3. Antunez Portugal. *l.c.*

Speciale tamen est in Dominis nostris Regibus His- 54
paniæ non currere tempus quadrimestre ad præsentandum ad Episcopatus, & alia beneficia sui Regii patronatus, non solùm si eorum Officiales sciant vacationem, Domino Regi, ut non nocet, sed etiamsi ipse Dominus Rex sciat, eo quod multis occupationibus impediti, & variis negotiis distracti, tàm in bello, quàm in pace, non possunt intra illud tempus præsentare, ut probat, & obtinuisse testatur Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *c.*28. *à n.*5. quem refert, & sequitur, ac ita semper vidisse practicari tradit Garcia *de benef. p.*10. *c.* 2. *n.*34. *in fine*, quod laudat Salgado *de Reg. protect. p.* 3. *c.*10. *n.*43. *&* 44. quibus addendi sunt Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *alleg.*72. *num.*137. Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *cap.*3. *num.*49. *&* 50. *& in polit. l.* 3. *cap.*3. *vers. En quanto*, *fol.*516. Cast. Palaus *in oper. mor. par.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*5. *numer.* 5. *vers. Ob hanc rationem*, & de praxi notoria testatur Dominus Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.*57. *numer.*20. Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *c.* 66. *numer.*6. *versic. Ex quibus*, *ibi*: *Quod si ultra tempus*, Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.*2. *lib.* 3. *c.* 28. *num.*124.

Quæro quintò. An juspatronatus Regium consue- 55
tudine, vel præscriptione per privatos acquiri possit, aut aliquo modo usurpari, alterari, vel præjudicari. Respond. quòd non, docent Rebuf. *tom.*3. *ad l. Gal. tit. de materia possessor. in præfat. n.* 133. Valascus *de jure emphyt. quæst.*9. *n.* 26. *vers. Rursus cùm dico*, Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *cap.*7. *à n.*2. *& cap.* 10. *n.*9. *in fine*, *& cap.* 34. *n.*3. *& decis.* 65. *n.* 3. *part.* 2. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *capit.* 10. *n.* 147. 148. 149. 280. *&* 281. Solorzano *de jur. Indiar. tom.*2. *lib.* 3. *cap.*2. *à n.* 25. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 2. *vers. Pero es cerca*, *fol.* 507. Pereja *de instr. edit. tom.* 1. *tit.* 5. *resol.* 2. *num.* 11. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisd. in stud. general. cap.* 8. *n.* 83. *&* 84. & si aliter dicat Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 45. *n.* 28.

Nam juspatronatus Regium, jus Regale dicitur, 56
inter regalia Regis, & cætera bona Regiæ Coronæ adnumeratur, & computatur, *cap. Generali*, ubi Archidiac. *n.* 1. Butri *n.* 3. Andr. *n.*4. *de electione*, Cabedo *de patr. Reg. Coronæ*, *cap.* 4. *n.* 6. *&* *cap.* 7. *n.* 2. *& cap.* 12. *n.* 6. Antunez Portugal. *de donat. Regiis*, *tom.* 2. *lib.* 3. *cap.*28. *n.*138. *& cap.* 45. *n.*28. Castillo *de tertiis*, *tom.* 7. *cap.* 3. *n.* 30. Mastril. *de magistrat. lib.* 1. *cap.* 3. *à n.* 3. *& cap.* 13. *nu.* 14. 15. Peregrin. *de jure fisci*, *lib.*1. *tit.*2. *n.* 38. Bobad. *in polit. lib.*2. *cap.* 18. *nu.* 213. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 2. *nu.* 25. *&* 26. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 2. *vers. Pero es cerca*, *fol.* 507. Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 10. *num.* 148. 190. *&* 192. *in fine*, *&* 216. *& de suppl. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 116. *&* 137. Pereja *de instr. edit. tom.* 2. *tit.* 7. *resol.* 9. *n.* 51. Fajardo *allegat. fiscal.* 35. *num.* 13. *&* 56. Frasso *de patron. Reg. Indiar. tom.*1. *cap.* 1. *à n.* 19.

Et regalium possessores præscriptionem longissimi 57
temporis, nempè decem, viginti, triginta, quadraginta, aut centum annorum opponere non possunt, nisi titulum habeant, nam cùm juris præsumptio vehementer illis adversetur, nullo pacto possessionem suam tueri possunt, nisi per ostensionem tituli, *cap.*1. ubi Barbosa *à n.* 2. *de præscrip. in* 6. latè Castillo *de tertiis*, *cap.*16. *n.*2. *&* 13. *& cap.*26. *à n.*55. plures laudat Pareja *de instr. edit. tom.* 1. *tit.*5. *resol.*9. *a n.*58. *& à n.* 106. Cancer. *var. part.* 3. *cap.* 14. *à n.*42. Posthius *de manutent. observ.* 44. *num.* 29. Cutellus *decis.* 1. *n.*412.

& decis. 1. à num. 15. & latè dec. 4. Reg. Matthæu *de regim. Regni Valen. tom. 1. c. 6. §. 1. à n. 32. cum seq.*

58 Unde dicit Cabedo *de patron. Reg. Coronæ, c. 10. n.* 8. quòd Ecclesia juris patron. Regii, etsi per centum, & plures annos collata sit ab Episcopo, nihilominus circa collationem, non potest possessionem allegare, & ita obtinuisse Lusitaniæ in favorem Regii patronatus in quodam beneficio magni redditus. Et idem Cabedo *d. cap. 10. n.* . inquit, quòd in patronatibus Regiis non datur possessio absque titulo, nec præscriptio, & sic obtinuisse in causa ardua cujusdam patronatus Regii, sequitur in utroque casu Salgado *de Reg. protect. p. 3. c. 10. n. 145. & 146. & 147.*

59 Quæro sexto. An jus patronatus Regium possit per Regem in alium transferri, vel alienari, aut renuntiari in totum, vel in partem? Respond. quòd non, sicut nec cætera bona Regiæ Coronæ, saltem ultra tempus quo ipse vixerit in præjudicium successorum, probant Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. num.* 22. *& 24. & in polit. l. 4. c. 3. vers. Y de ello resulta, fol.* 512. Suelves *cons. 50. à n. 27. l. 2.* etsi aliter dicat Portugal. *loco cit. n. 55.*

60 Quæro septimo. An si Domini nostri Reges numquam præsentaverunt Abbatiam, Prioratum, seu aliud beneficium sui Regii Patronatus, amiserunt illud jus præsentandi? Resp. quòd non. Primò, quia licèt aliqui dicant, quòd jus patronatus amittitur per non usum, si præsentationes de Rectore Ecclesiæ facere patronus omiserit, & duabus saltem vicibus Rector fuerit absque præsentatione institutus, cessante ejus legitimo impedimento, Barbosa *de jure Eccles. un. l. 3. c. 12. n. 257.* Seraphin. *dec. 1367. n. 6.* verius est, quòd jus patronatus per non usum non amittitur, ut docent Puteus, Rota, Riccius, quos referunt, & sequuntur Salgado *de Reg. protect. par. 3. c. 10. num. 30.* Suelves *cons. 50. n. 29. lib. 2.*

61 Quæ verior opinio maximè procedit in jurepatronatus Regio, quod per non usum non amittitur, ut probat in Dominis nostris Regibus, Spinus *in spec. testam. glos. 4. n. 13. vers. Nec obstat.* & vide infra, *n. 67.* Tum quia juspatronatus Regium nulla consuetudine, vel præscriptione præjudicari potest, *ut dictum est, à num.* 55. Tum quia si juspatronatus Regium amitteretur per non usum, esset illud alienare, vel renuntiare, & juspatronatus Regium inalienabile est in totum; vel in partem, neque renuntiari potest, ut supra, *n. 59.*

62 Secundo, quia Bulla Adriani VI. continet decretum irritans, cujus effectus inter alia includit, indudit, & operatur, quòd dispositio super qua est appositum, non possit impugnari, quod usu recepta non sit, Barbosa *claus. 4. n. 35.* Gratian. *decis. 186. in addit. n. 5.* Jul. Chartar. *decis. 46. n. 70. & decis. 74. n. 19. & decis. 93. n. 21.* Sperell. *decis. 103. n. 42. libr. 2.* Nam cùm semel constet de intentione Papæ, ex capite non usus impugnari, nec elidi valet, nec potest, Salgado *de Reg. protect. par. 3. cap. 10. n. 96.* Castillo *de tertiis, tom. 7. c. 33. n. 4. in fine.*

63 Tertiò, quia Domini nostri Reges indultis jurispatronatus usi sunt semper in parte, & usus privilegii in parte interrumpit præscriptionem adversùs illud introductam, Garcia *de nobilit. gl. 1. §. 1. num. 79. ante finem*, nam in iis, in quibus adest titulus, per usum partis retinetur universum jus quoad quaslibet species sub eo contentas juxta doctrinam, Bartol. *in l. 1. §. Si quis, ff. de itinere actuque privato*, & sic usus jurisdictionis in una parte concessionis tribuit jus in alia, & conservat omne jus, Castren. *in l. Imperium, ff. de jurisdict. omn. jud.* & usus in parte conservat jus in totum, *l. stillicidii 8. §. 1. ff. Quemamod. servitut. amittan.* in quorum omnium ornatum, & aliorum plurium, ut decimarum, & similium, quæ hìc accommodantur, videndi sunt Tamburin. *de jure Abbat. tom. 1. disp. 15. quæst. 18. à num. 34.* Mieres *de majoratu, p. 1. q. 34. à n. 10.* Molina *de primog. Hispan. lib. 2. c. 6. n. 17.* ubi Additionat. *n. 16. vers. Hæc regula*, Surd. *cons. 323. à n. 44. & cons. 390. lib. 3.* Barbosa *in capit. 1. num. 5. & 6. de relig. domib.* Peregrin. *de jure fisci, l. 6. tit. 8. num. 30.* Gabriel. *com. concl. lib. 5. de præscrip. con-*

cl. 2. Noguerol. *alleg. 39. num. 42.* Castillo *de tertiis, tom. 7. cap. 3.* Salgado *de supplicat. ad Sanctiss. par. 1. c. 9. à num. 66. & de Reg. protect. par. 3. c. 10. à num. 100. ad 135.* Posthius *de manuten. obser. 73. à numer. 136. ad* 172. ex nostris Michael Ferrer *par. 3. obser. c. 274. cum seq.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gl. 19. par. 1. num. 76. 77. & 78. & tom. 2. claus. 7. gl. 3. p. 10. num. 26. & decis. 327. num. 2. p. 2.* Cancer *par. 1. var. cap. 23. à n. 22. & p. 3. c. 5. n. 85.* Xammar. *defin. 140. num. 14.* Ramon *cons. 18. n. 50.* Filius meus Don Sebastianus de Cortiada *in discur. jurisdict. Proreg. quæst. 15. num. 34. in fine.*

Et in nostris terminis dicunt Doctores, quòd pos- 64
sessio præsentandi ad unum beneficium trahitur ad alia beneficia sub eadem fundatione contenta, & quod probata quasi possessione conferendi unum ex beneficiis suis in indulto comprehensum, censetur acquisita quasi possessio, quoad alia sub eodem titulo contenta. Et quòd quasi possessio conferendi respectu quorumdam beneficiorum, & dignitatum, extenditur ad cætera beneficia, & dignitates, quæ sunt ejusdem speciei, ut docent aliis similibus illationibus traditis, Mantica *decis. 320. n. 6.* Cavaller. *decis. 238. n. 4.* Beltramin. *ad Ludovis. dec. 557. à n. 7.* Duran. *dec. 226. n. 3.* Vivian. *post tract. de jure patron. dec. 85. n. 3. & dec. 103. n. 3.* latè Posthius *de manut. obser. 73. à n. 147.* Salgado *de supplic. ad Sanctiss. p. 1. c. 9. n. 68. 69. & 70.* & in terminis jurispatronatus, Regii Salgado *de Reg. protect. p. 3. c. 10. à n. 110. ad 135.* Castillo *de tertiis, tom. 7. c. 33. à n. 4.*

Et licèt aliqui ex Doctoribus citatis, *n. 64.* limitent, 65
alio existente in possessione, ut Molina *de Hispan. primog. l. 2. c. 6. n. 18.* Beltramin. *ad Ludovis. dec. 557. n. 2.* Barbosa *in c. 1. n. 6. de relig. domib.* Posthius *de manut. obser. 73. n. 172.* Cancer *par. 1. var. c. 23. num. 27. & p. 3. c. 5. num. 91.*

Prædictæ limitationi septem modis satisfaciunt Sal- 66
gado *de Reg. protect. par. 3. c. 10. à numer. 136. ad 147.* Castillo *de tertiis, n. 7. c. 33. à num. 18.* quos non repeto, licèt hìc transcribi deberent.

Et punctim tradit Salgado plures Abbatias, & Prio- 67
ratus oblitas, & oblitos fuisse recuperatas, & recuperatos, in quibus nunc de novo per recuperationem suam Regiam Majestatem quotidiè præsentare, *de Reg. protect. par. 3. c. 10. n. 147.* exemplaria refert, *n. 266.* Sed insigne est exemplar ad institutum in fortioribus terminis, quod tradit Escobar, de officio Magistri Scholarum unito præbendæ Cathedralis Ecclesiæ Salmantinæ, omnino videndus, *de Pontif. & Reg. jurisdict. in stud. general. c. 8. tot.* de quo meminit Frasso *de patron. Reg. Ind. tom. 1. c. 1. n. 5. in fine.*

Quæro octavo. An juspatronatus regium in Epis- 68
copatibus, Abbatiis, & aliis beneficiis consistorialibus extendi debeat ad beneficia consistorialia noviter erecta, & quæ noviter consistorialia reperiuntur, & cognoscuntur? Resp. quod sic, ut quoad beneficia consistorialia noviter erecta, docent Rota *decis. 39. n. 9. p. 3. recent.* Posthius *de manuten. obser. 73. num. 147.* & quoad beneficia consistorialia, quæ noviter reperiuntur, & cognoscuntur, Salgado *de Reg. protect. p. 3. c. 10. num. 143. & 144.* Castillo *de tertiis, tom. 7. c. 33. num. 15.*

Sed ad institutum, licèt de jure communi cognitio 69
jurispatronatus privatorum tanquam spiritualibus annexi pertineat ad Judicem Ecclesiasticum, *c. Quanto, ubi omnes de judiciis, faciunt jura, in cap. fin. eod. tit. 1. in 6. Clement. dispendiosam, eod. tit. cap. de jurepatronat.* Cabedo *de patron. Reg. Coronæ, cap. 49. à n. 1. & decis. 120. num. 3. & art. 91. par. 2.* Cævallos *com. cont. com. quæst. 462. & q. 897. num. 560. & de cognit. per viam violen. p. 2. q. 94.* Belluga *in specul. Princip. rubr. 11. §. Sunt & aliæ, num. 3.* ubi Borell. *litera D*, Parlador. *rer. quotid. tom. 2. differ. 9. num. 25.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 3. num. 26. & in polit. lib. 4. cap. 3. vers. c. Yassi mesmo, fol. 513.* Salgado *de Reg. protect. par. 3. cap. 10. num. 188. & 189.* Sperell. *decis. 8. numer. 26. lib. 1.* Fermosin. *in cap. Quanto, q. 2. de judiciis*, Cardoso *in praxi jud. verbo Causa, num. 8. & 9.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. l. 3. cap. 45.*

num.

*num.*28. *versic. Maximè*, Barbosa *de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*12. *num.* 154. *& in cap. Quanto* 3. *num.*1. 2. *& 3. & tom.*6. *in addit. à n.*1. *de judiciis*, *& in c. de jure* 16. *n.*4. *de jure patron.* Idque procedit in omni jure patronatus, sivè illud Ecclesiasticum sit, sivè laicum, Vega *in cap. Quanto*, *à n.*28. *ad* 32. ubi Fermosin. *q.*
71 2. *n.*1. *de judiciis*. Adeo ut non valeat contraria consuetudo, quod de causis juris patronatus cognoscat sæcularis, Cabedo *de patron. Reg. Coronæ*, *c.*49. *n.*3. Cardoso *in praxi jud. verbo causa*, *n.*8.

72 Nihilominus tamen specialissimum est in causis, & quæstionibus concernentibus, & attingentibus jus patronatus Regium, ut agitandæ, & tractandæ sint coram ipso Rege, & ejus Regio Consilio, sicuti cæteræ concernentes ad jus Regium, Bobad. *in polit. l.* 2. *cap.*18. *n.*141. *in fine*, *& n.* 213. Cabedo *de patron. Regiæ Coronæ*, *cap.*5. *n.*5. *& decis.*120. *num.*3. *part.*2. Suelves *cons.*50. *num.*31. *in fine*, *lib.*2. Cardoso *in praxi judic. verbo Causa*, *n.*10. Bolannos *in Cur. Philipp. tom.*1. *p.*1. §.5. *n.*4. Pereyra *quæst. foren. cons.* 5. Fragoso *de regim. Reipubl. lib.*2. *disp.*4. §.4. *mentro* 7. *n.* 364. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.*12. *num.* 45. *&* 46. Fajardo *alleg. fiscal.* 35. *n.*25. Fermosin. *in cap. Quanto*, *quæst.*5. *de judiciis*, remissivè Barbosa *in cap. de jure in* 6. *num.*4. *de jure patron.* Vivian. *de jure patron. l.*11. *c.* 9. *n.*1. multos alio citant Salgado *de Reg. protect. p.*3. *c.* 10. *à num.*190. *& de suppl. ad Sanctis. par.*1. *cap.*1. *à n.* 132. *ad* 141. Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.* 3. *c.* 3. *num.*25. *& in polit. lib.*4. *cap.*3. *versic. Yassi mesmo*, *fol.*513.

73 Et in Cathalonia Dominus Rex ex privilegio Apostolico, quod ex possessione immemoriali remanet probatum, cognoscit in possessorio, & petitorio de beneficiis sui Regii Patrimonii, & de eorum dotibus, & redditibus, etiam inter Ecclesias, Clericos, & Ecclesiasticas personas ut dixerunt Doctores Regii Consilii Cathaloniæ in consultatione missa Domino Imperatori Carolo V. Dat. Barcinonæ 13. Februarii 1551. n.39. quam refert Oliba *de jure Fisci*, *capit.* 13. *sub n.*16. *& c.*15. *n.*16. & docent idem Oliba *de jure fisci*, *c.*13. *n.*18. *&* 23. Ripoll. *de regal. c.*11. *à num.*39. Cancer *par.*3. *var. c.*14. *n.*31. *&* 32. Ego *decis.*7. *n.*38. *par.*1. & refert Salgado *de suppl. ad Sanctiss. lib.*1. *c.*1. *num.* 139.

74 Et generaliter in Hispania usu receptum, & permissum est, quòd Dominus Rex, & ejus Consilium Cameræ cognoscit de causis juris patronatus Regii, sivè in possessione, sivè in proprietate, etiam inter Ecclesiasticas personas, Bobad. *in polit. lib.*2. *cap.* 18. *n.* 213. Salgado *de Reg. protect. par.*3. *cap.* 10. *à num.* 99. *cum seq. & de supplicat. ad Sanctiss. lib.*1. *cap.*1. *à num.* 132. *cum seq.* Solorzano *de jure Ind. tom.*2. *lib.*3. *cap.*3. *num.*28. *& in polit. lib.*4. *cap.*3. *versic. Yassi mesmo*, *gl.* 513. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.* 3. *num.* 45. *&* 46. ubi *in versic. Haud dubitandum*, testatur de nostro Rege nullam inveniri difficultatem.

75 Et nedum est usu receptum in Hispania, sed etiam in Regnis Galliæ, Angliæ, Ungariæ, & Apuliæ, ut multis citatis tradunt Bobad. *in polit. lib.*2. *cap.* 18. *num.*213. Salgado *de Reg. protect. part.*3. *cap.* 10. *à nu.* 90. *& de supplicat. ad Sanctissim. lib.*1. *cap.*1. *à n.* 132. *ad* 141. Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *cap.*3. *n.* 28. & in omnibus Regnis Christianis, idem Solorzan. *in polit. lib.*4. *cap.*3. *vers. Yassi mesmo*, *fol.* 513. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.*2. *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 107. 108. 109. 136. *&* 137.

76 Quia licèt jus patronatus sit spirituale, vel spiritualibus annexum, Spin. *in specul. testam. gl.*4. *num.*5. Balboa *in cap. Quanto*, *n.*15. ubi Fermosin. *q.*1. *de judiciis*, & alii citati, *n.*69. concessum tamen per Romanos Pontifices nostris Regibus, factum est jus regale, & inter jura patrimonialia Regis computatur, *ut dictum est*, *n.*56. & sic ad eum pertinet, & spectat tuitio, & jurisdictio, ut eleganter docet Turrecremata *in can. filiis*, 16. *quæst.*7. & refutato Marta, ita tradunt Salgado *de supplic. ad Sanctiss. par.*1. *c.*1. *num.* 137. *&* 138. *& de Reg. protect. p.*3. *c.*10. *n.* 192. Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.* 3. *c.*3. *n.* 27. *&* 28. *& in polit. l.*4. *c.*3. *vers. Yassi mesmo*, *in fine*, *fol.*513.

Quæ procedunt, etiamsi Clerici, & personæ Ec- 77
clesiasticæ super beneficiis juris patronatus Regii, vel de eorum dotibus, & redditibus, tàm in possessorio, quàm in petitorio, recurrant ad Tribunal Ecclesiasticum, & competentiam firment, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sæcularis Domini Regis, & ejus Bajuli Generalis, sic per Priorem Jalpi Tertium contentionum, Consultoribus Andreu, Puig, & Pallares 23. Februarii 1655. occasione firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per Didacum Janer Presbyterum obtinentem Capellaniam institutam sub invocatione Sanctæ Mariæ Magdalenæ in Ecclesia Parochiali Beatæ Mariæ de Pinu Civitatis Barcinonæ de Regio patronatu ex causa prætensæ permutationis de tempore turbationum factæ cum consensu Locum-Tenentis Bajuli Generalis Cathaloniæ posteà obtento, procedimentis contra eum in Curia sæculari Bajuliæ Generalis Cathaloniæ factis ad instantiam Fisci Procuratoris ejusdem, petendo dictam permutationem, & illius vigore collationem, & possessionem dictæ Capellaniæ in favorem dicti Didaci Janer esse nullas, & invalidas ex defectu legitimi consensus; imò præsentationem factam per suam Regiam Majestatem Salvatori Garcia Presbytero de dicta Capellania, tanquam de suo Regio patronatu esse validam, cujus præsentationis vigore dictus Salvator Garcia petiit collationem sibi fieri à Vicario Generali Ecclesiastico Barcinonæ, cui se opposuit dictus Didacus Janer, & ob hanc causam fuit inter ipsos mota lis in dicta Curia Ecclesiastica, fuit declaratum, firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica Barcinonæ per dictum Didacum Janer factæ locum non fuisse, nec esse, quam declarationem refero *dec.*7. *n.*38. *p.*1.

Et respectu dotium, & reddituum beneficiorum Re- 78
gii patronatus, ita fuit declaratum per Cancellarium Rovirola, Consultoribus Astor, & Salbà de Vallseca 5. Augusti 1599. in favorem Berengarii Geli Passe Arrendatarii Beneficii Ecclesiastici, ac de Regio patronatu fundati in Altari, & sub invocatione Sancti Petri in Ecclesia Parochiali Beatæ Mariæ de Cocolibro, contra Franciscum Bretò, Presbyterum, & Rectorem Ecclesiæ Parochialis Loci de Tholugues, super possessione collectæ, seu juris colligendi census dicti Termini de Tholugues ad dictum beneficium pertinentes, quos habet, & possidet Beneficiatus dicti beneficii sub feudo Domini Regis. De hac declaratione, Bosch. *dels titols de honor*, *lib.*2. *capit.* 36. §.21. *versic. A* 1. *de Octubre*, *in fine*, *fol.*261. & eam refero *decis.*7. *sub n.*38. *p.*1.

Sed omittendum non est hoc loco, quòd Rex no- 79
ster, ut Comes Barcinonæ habet præbendam Canonicalem in Ecclesia Cathedrali Barcinonen. Oliba plura in his tradit videndus *de jure Fisci*, *cap.*13. *à n.* 4. *ad* 13. Bosch. *dels titols de honor. lib.*2. *c.*41. §.2. *col.* 2. *ibi: Goza porciò Canonical*, *fol.*395. Fontanella *decis.*455. *num.*3. *par.*2. Monras *in addit. ad Xammar. de privil. Barcin.* §.6. *n.*42. prout etiam habent Reges nostri in Ecclesiis Toletana, Burgensi, & Legionensi, Solorzano *de jure Ind. tom.*3. *l.*3. *c.*2. *sub n.*45. *& in polit. l.*4. *c.*2. *sub vers. Yno ay*, *fol.* 509.

ARGUMENTUM.

An Dominus Rex cognoscat in Cathalonia de beneficiis vacantibus per promotionem ad Episcopatum.

SUMMARIUM.

1 *Beneficia vacant per promotionem ad Episcopatum*, *n.* 1. *omnia vacant beneficia*, *n.* 2. *etiam simplicia*, *n.*3. *sæcularia*, *& regularia*, *n.*4. *& Præceptoria Ordinis*, *& Militiæ Sancti Joannis Hierosolymitani*, *n.*5. *& pensiones*, *n.*6. *à quo die vacant*, *n.*7. *limita* 1. *si retentio beneficiorum per Summum Pontificem concedatur*, *n.* 8. *& quomodo practicatur*, *n.*9. *limita* 2. *in beneficiis promotorum ad Episcopatum titularem*, *seu in terris infidelium existentem*, *numer.* 10.

*sublimita. n.*11. *limita* 3. *in Canonicatibus Doctoralibus, Magistralibus, Lectoralibus, & Pœnitentiariis, n.*12. *limita* 4. *in officiis, n.*13. *sublimita, n.* 14. *&* 15.

16 *Beneficia vacant per promotionem ad Abbatiam, n.*16. *sivè sæcularem, sivè regularem, n.*17. *intellige, n.*18.

19 *Beneficia vacant per promotionem ad Prioratum, aut aliam Prælaturam, quæ locum Abbatis habet.*

20 *Beneficiorum vacantium per promotionem ad Episcopatum, provisio pertinet ad Sedem Apostolicam per reservationem expressam, quam faciunt Summi Pontifices in crastinum assumptionis, n.* 20.21, 22. *&* 23. *quid in Hispania in Episcopatibus Regii patronatus, n.*26.

24 *Regulæ Cancellariæ expirant morte uniuscujusque Summi Pontificis conditoris, n.*24. *sed renovantur, & revivisunt per novum Papam cum eisdem qualitatibus, n.*25.

26 *Beneficia Vacatura per promotionem ad Episcopatus nominati per Dominum Regem ad Episcopatus sui juris patronatus renuntiant in favorem personarum, quas Dominus Rex nominaverit, & designaverit, & istis, & non aliis Summus Pontifex confert, num.*26. *aliàs non valeret collatio, n.*27. *limita, n.*32.

27 *Collatio non valeret, si fieret in favorem aliorum, & non in nominatos per Dominum Regem.*

28 *Beneficia vacant à puncto provisionis Pontificiæ statim, quod qui promotus est ad Episcopatum ad effectum, ne illa possit renuntiare ad favorem tertii.*

29 *Beneficia renuntiare nequit in favorem tertii electus, & nominatus per Dominum Regem ad Episcopatum, n.*29. *imo nec intra tempora vacationis, & promotionis Episcopatus, n.*30. *& amplia, n.*31.

32 *Beneficia juris patronatus laicorum in reservatione beneficiorum vacantium per promotionem ad Episcopatum.*

33 *Rex cognoscit in Cathalonia, tàm in possessorio, quàm in petitorio, etiam inter Clericos, & Ecclesiasticas personas de beneficiis de resulta vacantibus per promotionem ad Episcopatus, n.*33. *& vide n.*34. 35. 36. *&* 37.

DECISIO CCLIV.

1 PLanum est, & sine controversia, quòd beneficia vacant per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, & Episcopatum, *c. cùm in cunctis* 7. *§. cùm verò*, ubi Barbosa *n.*29. *de electione, extravag. ad regimen.* ubi Barbosa *n.*1. *&* 13. *de præben. in extravag. commun.* Garcia *de benefic. par.*1. *cap.*5. *n.*105. *&* 110. *& p.*11. *c.*6. *n.*1. Riccius *collect.* 358. *in prin.* Salzedo *de lege politic. lib.*2. *cap.* 14. *num.* 5. *vers. Ideò*, Tuschus *pract. concl. litera B, concl.*61. Zerola *in prax. Episc. p.*1. *verbo vacatio*, §.1. Maresc. *var. resol. l.* 2. *cap.*94. *à n.*36. Larrea *alleg. fiscal.*67. *n.*27. *in fine*, idem Barbosa *de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*4. *n.*48. *& c.* 11. *n.*38. *& in repertor. verbo Beneficium, vers. Beneficia promoti*, Dom. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.*6. *n.*72.73.74. *&* 75. & alii quamplures allegandi, *n. seq. præcipuæ, n.*7.

2 Vacantque omnia beneficia, Caputaq. *decis.* 400. *&* 401. *par.*2. Garcia *de benef. par.*11. *cap.*6. *n.*2. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gloss.*15. *n.*53. Riccius *collectan.* 866. *in prin.* Fermosin. *in cap. cùm in cunctis* 7. *§. cùm rarò, n.*1. *de electione*, Cast. Palaus *in oper. mor. p.* 2. *tract.*13. *disp.*6. *punct.*5. *num.*1. *in prin.*

3 Etiam simplicia, Lambertin. Hojeda, & Parisius, quos citat Garcia *de benef. p.*11. *c.*6. *n.*3. Barbosa *de potest. Episc. p.*3. *alleg.*57. *n.*71.

4 Tàm sæcularia, quàm regularia ex congestis per Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.*8. *à n.*12. Barbosa *de jure Eccles. un. lib.*3. *c.*4. *n.*81. *&* 82. & punctim *extravag. ad regim.*13. *de præven. in extravag. comm.* idem Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.*8. *num.*17. Barbosa *voto* 43. *n.* 2. *&* 8. *lib.*2.

Et Præceptoriæ Ordinis, & Militiæ Sancti Joannis Hierosolymitanen. *ad Gonzalez ad reg.*8. *Cancel. gl.*8. *n.*61. Sperell. *dec.*21. *à n.*49. *l.*1. Barbosa *de jure Eccles. un. l.*3. *c.*7. *à n.*33. *de potest. Episc. p.*3. *alleg.*57. *n.*175. *in fine*, & punctim declaravit Greg. XIII. in constitut. 82. incipien. Controversia, sub dat 3. Kalend. Maji 1583. in Bullario novo, *tom.*2. *fol.*466. refert Barbosa *de potest. Episc. p.*3. *allegat.* 57. *n.*72. & diffusè probat idem Barbosa *voto* 43. *à n.*9. *l.*2. 5

Et pensiones, Gigas *de pension. quæst.*56. *numer.*2. *& cons.*149. *num.*8. Gabriel. *cons.*200. *lib.*2. Parisius *de resig. benef. lib. q.*1. *num.*8. *&* 78. *& lib.*2. *quæst.*2. *numer.* 121. Seraphin. *decis.*91. Garcia *de benef. par.*1. *cap.*5. *n.* 105.106.107.110. *&* 111. *& p.* 11. *cap.* 6. *num.*4. *&* 25. Squillante *de privil. Cler. cap.*5. *num.* 45. Gratian. *discep. foren. cap.*296. *num.*66. Fermosin. *in cap. cùm in cunctis*, §. *cùm verò, n.*2. *de electione*, Zerola *in praxi Episc. par.* 1. *verbo Vacatio*, §.1. Ferentil. *ad Burat. decis.*464. *n.*11. Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.* 13. *disp.* 6. *punct.*5. *n.* 1. *vers. Quod Doctores*, Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *alleg.*57. *num.*73. *& de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*11. *num.*38. 6

Sed si quæras, à quo die vacant beneficia per promotionem ad Episcopatum. Resp. quidquid sit, spectato jure communi, attento stylo Curiæ Romanæ, & consuetudine recepta vacant statim, quòd Summus Pontifex confirmat, & promovet electum ad Episcopatum, de quibus sunt textus, *in cap. cùm in multis*, 7. §. *Cùm verò*, ubi Barbosa *num.*29. Fermosin. *num.*1. *de elect. can. Si quis Episcopi, gl. verb. Qui prius* 92. *dist. can. Si quis jam translatus, gl. verbo translatus*, 21. *quæst.*2. *Concil. Trid. sess. de refor. cap.*9. *& sess.*13. *de refor. c.*2. Lambertin. *de jure patron. p.*1. *q.*6. *art.*5. Gigas *de pensionib. q.*56. *n.*3. Navar. *cons.*14. *&* 15. *de elect.* Paris. *de resig. benef. lib.*3. *quæst.*1. *num.* 76. Marcus *decis.*1086. *num.*4. *par.*1. Ursellius *verbo Abbas, concl.*1. *sub num.* 17. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.*15. *num.*53. Gratian. *discept. foren. cap.*223. *num.*32. *& c.* 296. *à num.*1. Azor. *instit. mor. par.*2. *lib.*7. *cap.* 16. *q.* 12. Tuschus *pract. concl. litera B, concl.*31. *à numer.* 1. Riccius *collect.*358. *post prin. & collect.*866. *in fine*, & *collect.*1213. *vers. Sexto*, Zerola *in prax. Episc. par.* 1. *verbo Vacatio*, §.1. Alzedo *de præcellent. Episcop. dignit. par.*1. *cap.*3. *à num.*76. Hojeda *de incompat. benef. par.*1. *cap.*4. *n.* Loter. *de re benef. lib.*3. *quæst.* 26. *à n.* 50. Ferentil. *ad Burat. decis.*464. *num.*11. *juncto vers. Hoc tamen*, Solorzano *de jure Indiar. tom.*2. *lib.*3. *cap.* 13. *num.*79. *& in polit. lib.*4. *cap.*13. *vers. Ven confirmacion, in fine, fol.*610. Borell. *in sum. decis. part.*1. *tit.*2. *num.*84. Garcia *de benef. par.*1. *cap.*6. *à num.* 15. Salzedo *de l. polit. lib.*2. *cap.* 24. *num.*6. idem Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *alleg.*57. *num.*67. *&* 215. *& de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*14. *num.*22. *& voto* 28. *n.*7. *&* 10. *l.*2. Cast. Palaus *in oper. mor. p.*3. *tract.* 13. *disp.*6. *punct.*5. *num.*1. *vers. Nomine promotionis.* 7

Limita primo, si retentio beneficiorum per Summum Pontificem concedatur promoto ad Episcopatum, quo casu beneficia non vacant per promotionem ad Episcopatum, etiamsi beneficiorum retentio conferatur sine consen. patroni, Covar. *pract. cap.* 36. *n.* 12. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.*15. *num.*53. *vers. Nisi prorogatio*, Barbosa *voto* 28. *num.*13. *vers. Pro quo, & voto* 47. *n.*94. *l.*2. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. l.* 1. *c.*3. *n.*84. alios plures addunt idem Barbosa *de potest. Episc. p.*2. *alleg.*57. *n.*69. Salzedo *de leg. polit. l.*2. *c.*14. *num.*8. 8

Sed contrarium tenet Lambertin. *de jure patron. p.* 3. *lib.*2. *q.*9. *num.*1. *art.*19. *fol.*983. quem refert, & sequitur Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.*14. *n.*20. & præcipuè, si retentio concedatur absque assensu Regio, latè probant idem Salzedo *à n.*9. *ad* 28. ad quem se refert Barbosa *de jur. Eccles. un. l.*3. *cap.*14. *sub num.* 22. & de stylo servatur, quòd quando dispensatio retentionis beneficiorum per promotum ad Episcopatum vult impetrari à Summo Pontifice, interponitur supplicatio, tàm ipsius promoti, quàm Regius consensus, ac supplicatio Regis per Legatum Regium, ne contra, & sine Regio beneplacito factum censeantur in præjudicium patronatus Regii expeditum, & exinde 9

execu-

executio suspendatur, ut testatur idem Salzedo *num.* 27. ut in casu relato per Barbos. *voto* 28. *num.*1. *l.*2. & in terminis retentionis pensionum, Fermosin. *in cap. cùm in cunctis* 7. §. *cùm verò*, *n.*2. *de electione*.

10 Limita secundò, in beneficiis, & pensionibus promotorum ad Episcopatus titulares, seu in terris infidelium existentes, quæ de jure non vacant; ut docent in terminis beneficiorum Navar. *cons.* 14. *n.*3. *de elect.* Paris. *de resig. benefic. lib.*3. *quæst.*1. *num.*9. *cap.* 89. & *quæst.*6, *num.*49. Azor. *instit. mor. par.* 2. *lib.*7. *cap.* 16. *quæst.*12. Gratian. *discep. forens. cap.*296. *num.*69. alios plures addunt Garcia *de benefic. par.*11. *cap.*6. *num.*24. Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *allegat.* 57. *num.*74. & *de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.*14. *n.*24. & *in c. cùm in cunctis* 7. §. *cùm verò*, *n.*29. *vers. per promotionem, de electione*, & *voto* 28. *num.*9. *lib.*2. Beltraminus *ad Ludovis. decis.*464. *num.*13. Fermosin. *in cap. cùm in cunctis* 7. §. *cùm verò* 1. *vers. Sed fallit. de elect.* Alzedo *de præcel. Episc. dignit. lib.*1. *cap.*3. *num.* 81. Cast. Palaus *in oper. mor. par.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.* 17. *vers. Quinto*, *ibi*: *supradicta reservatio*. Et respondit Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Tridentini Interpretum in Colimbrien. 22. Decembris 1640. quod beneficia obtenta, curam Animatum, seu residentiam non requirentia, non vacant per promotionem ad Episcopatum Titularem, nec resultat incapacitas ad similia obtinenda, testatur Barbosa *decis. Apostol.*61. *n.*31. & *decis.*287. *n.* 4. & *de jure Eccl. un. lib.*3. *cap.*14. *sub n.*24. & in terminis pensionum, Puteus *decis.*16. *de pensionib.* Paris. *de resig. benef. p.*11. *cap.*6. *num.*26.

11 Sublimita si promoti ad hujusmodi Episcopatus deinde moriantur, nam illa beneficia, quæ ipsi obtinebant, reservata censentur, ut de eis solus Papa disponere possit, ad tradita per Simonetam *de resig. benef. quæst.*27. *num.*5. Barbosam *de potest. Episc. par.*3. *allegat.*57. *num.* 76. & *voto* 28. *n.*13. *lib.*2. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. lib.*1. *cap.*3. *num.* 85. quidquid dicat Cast. Palaus *loco citato*, *vers.*5. *ibi*: *At si moriatur*, Et in Hispania pertinet ad Dominum Regem, ut in casu Episcopi Coadjutoris cum futura successione respondit Barbosa *voto* 38. *lib.*2.

12 Limita tertio, in Canonicatibus Doctoralibus, Magistralibus, Lectoralibus, & Pœnitentiariis, de quibus latè Garcia *de benef. p.*5. *c.*4. *n.*108. *à n.*165. & *à n.*168. Barbosa *de Canonicis*, *cap.*26. & 27. qui non comprehenduntur in reservationibus, si obtinentes promoveantur ad Episcopatus, sed providendi etiam isto casu per concursum uni Doctori, seu licentiatio in jure, vel in Theologia, ad Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gloss.*9. §.2. Barbosa *de potest. Episc. par.*3. *alleg.*57. *num.*178. Larrea *alleg. fiscal.*6. *n.*28. & 29. Sed in contrarium videtur urgere textus *in extravag. ad regim. de præbendis*, dum reservat beneficia electiva per promotionem ad Episcopatum, Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*17. *vers.*5. latè Maresc. *variar. resol. lib.*2. *cap.*49. *à num.*36. *vers. Verum*, *usque ad finem*, cogita.

13 Limita quarto, ut procedat in beneficiis, non autem in officiis, quæ non vacant per promotionem ad Episcopatum, Achiles de Grassis *decis.*1. *de elect.* quem refert, & sequitur Barbosa *de jure Eccles. un. libr.*3. *c.* 14. *sub num.*22.

14 Sublimita, ut procedat in Officiis sæcularibus, ut Scriptoribus Apostolicis, portionibus, & similibus officiis, secùs de officiis Ecclesiasticis, & mixtis, quę vacant per promotionem ad Episcopatum, Gomez *ad* 15 *regul. Cancel. quæst.* 22. & per constitutionem 6. Innocentii VIII. incipientem Circumscripta, 10. Kalend. Septembris 1485. *apud Cherubin. tom.*1. *pag.*378. *aliàs pag.* 335. *in nova impressione*. Officium Auditorum Romanæ Curiæ vacat per promotionem ad Ecclesias Cathedrales, referunt Barbosa *dec. Apost.*59. *n.* 1. Saravia *de jurisd. adjunct.* 9.35. §.6. *in fin. vers. Verum tamen est*, vide tradita cum epistolico rescripto, *dec.* 249. *par.*4.

16 Et sicut beneficia vacant per promotionem ad Patriarchatum, Archiepiscopatum, & Episcopatum. Ita similiter beneficia vacant per promotionem ad Abbatiam, Gigas *de pension.* q.65. Hojeda *de incompatib. benef. p.*2. *c.*6. *à n.*1. Paris. *de resig. benef. l.*3. *q.*1. *à nu.* 95. Marcus *dec.*1086. *n.*4. *p.*1. Ursellius *verbo Abbas*, *concl.*1. *sub n.*17. & 66. Garcia *de benef. p.*1. *c.*5. *n.*112. & *p.*11. *c.*7. *n.*1. qui *n.*2. inquit pro quo allegari textum *in can. Presbyteros* 16. *q.*1. & facere *reg.*25. *Cancel. de beneficiis vacaturis per promotionem ad Ecclesias*, & *Monasteria*, tàm in titulo, quàm in text. ibi: *Vacaturis per promotionem quorumcumque ad Ecclesiarum*, & *Monasteriorum regimina*, sequitur Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.*13. *disp.*6. *punct.*5. *n.*7. alios plures cumulat Barbosa *in extrav. ad regimen. n.*13. *de præbend. in extrav. com.* & *de potest. Episc. p.*3. *allegat.* 57. *n.*66. & *de jure Eccl. un. l.*3. *c.*13. *n.*50. Sivè sæcu- 17
larem, sivè regularem, Hojeda *de compet. benef. p.*1. *c.*6. *n.*2. Parisius *de resign. benef. lib.*3. *quæst.*1. *num.*99. Garcia *de benef. p.*11. *cap.*7. *num.*3. Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.*13. *disp.*6. *punct.*5. *n.*7. intellige de Ab- 18
batia sæculari, quando Abbas sæcularis habet generalem, & omnimodam, & quasi Episcopalem jurisdictionem, quia tunc dicitur Sponsus, & Pastor, ac imitatur dignitatem Episcopalem; secùs si illa jurisdictione caret, cujus beneficia non vacant per promotionem ad Abbatiam, magis quàm adeptionem aliarum dignitatum, Garcia, & Castr. Palaus *locis citatis*, *ille num.*4. *iste num.*7.

Similiter vacant beneficia per promotionem ad 19
Prioratum, aut aliam præfecturam, qui locum Abbatis habet, & est principalis Prælatura in Ecclesia regulari, seu sæculari, & in effectu est eadem dignitas, ac Abbatia, Hojeda *de incompat. benef. p.*1. *c.*6. *num.* 2. Parisius *de resign. benefic. lib.*3. *q.*1. *n.*100. Garcia *de benef. p.*11. *c.*7. *n.*5. Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.* 13. *disp.*6. *punct.*5. *num.*7. adde latè tradita, *dec.* 253. *à num.*24. *ad* 31.

Videamus modò. Cui pertineat, & spectat provi- 20
sio beneficiorum vacantium per promotionem ad Episcopatus, & alias dignitates? Resp. quòd ad Sedem Apostolicam, illa enim expresè reservavit Summus Pontifex Benedictus XII. *in extrav. ad regim.* ubi Barbosa *num.*1. & 13. *de præbend. in extrav. comm.* Gonzalez *ad regul.*8. *Cancel. gl.*51. *num.*35. Garcia *de benefic. par.*11. *cap.*6. *num.*30. idem Barbosa *voto* 43. *à numer.*2. *lib.*2. & *de potest. Episc. par.*3. *alleg.*57. *num.*66. & *de jure Eccles. univ. lib.*3. *cap.*13. *num.* 50. Cast. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*17. *n.*2. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.*14. *n.*2. Maresc. *var. res. lib.*2. *cap.*94. *num.*7. *vers.*2. & *à num.*36. *versicul. Verum*.

Sed quia ista reservatio Benedicti XII. *in extrav. ad* 21
regim. erat temporalis, & dumtaxat duravit, dum vixit, ejusque morte expiravit, Garcia *de benefic. p.* 1. *cap.*5. *num.*85. 86. & 192. Azor. *instit. moral. par.* 2. *l.* 6. *cap.*36. *aliàs* 17. *q.*10. *versic. Quæres quorsum*, Lotter. *de re benef. lib.*2. *quæst.* 27. *num.*97. Barbosa *in extravag. ad regim. num.* 2. *de præbend.* & *voto* 43. *n.* 5. *l.* 2. & *de jure Eccles. un. lib.*3. *cap.* 13. *n.*37. & *de potest. Episcopi*, *par.*2. *alleg.*57. *num.*63. *versic. cum autem*, Larrea *alleg. fiscal.* 67. *n.*27. Cast. Palaus *in oper. mor. par.*2. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*17. *num.*2. Seraphin. *decis.* 980. *num.*12. Ideò sequentes Summi Pontifices eam innovant, & renovant, quilibet cùm regulas Cancellariæ edit, ut videre est in regula 1. docent Garcia *de benefic. par.*15. *cap.*6. *num.*31. Azor. *instit. mor. p.*2. *lib.*6. *cap.*36. *aliàs* 16. *quæst.*10. *vers. Quæres quorsum*, Barbosa *voto* 43. *num.*5. *lib.*2. & *de jure Eccles. univ. l.* 3. *cap.*13. *num.*37. *in fine*, & Cast. Palaus *in oper. mor. par.*1. *tract.*13. *disp.*2. *punct.*17. *num.*2. *versic. At per.* Idque facere solent Summi Pontifices in crastinum assumptionis suæ, Garcia *de benef. par.*5. *cap.*1. *numer.* 199. Piasec. *in prax. Episc. part.* 2. *cap.*5. *numer.* 3. *in princ.* Barbosa *voto* 43. *num.*6. *in fine*, *lib.*2. & *de potest. Episc. part.*3. *alleg.*57. *num.*58. & 59. Nam cùm regulæ Cancellariæ expirent morte uniuscujusque Summi Pontificis conditoris, Menochius *cons.* 190. *num.*17. 18. & 19. Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel.* §. 5. *proœm. num.* 2. Parisius *de resign. benef. lib.*11. *quæst.*2. *numer.*31. & *lib.*12. *quæst.*11. *num.*2. Zerola *in praxi Episc. part.* 3. *verbo Regulæ Cancellariæ*, §.7. Piasec. *in praxi Episc.*

part.2. cap.5.num.2. verſic. Sed item, Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de intruſione*, *q.* 52. *n.* 9. Marcel. Vulp. *in prax. jud. fori Eccleſ. capit.* 48. *n.*25. Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.*3. *alleg.*57. *num.*60. *& voto* 43. *num.*7. *lib.*2. Reviviſcunt renovatæ, ac ſubrogatæ per novum Papam cum eiſdem qualitatibus, & moderationibus, Gonzalez *ad reg.*8. *Cancel. gl.*5. §.3. *num.*73. *&* 74. *& gloſ.* 9. §.2. *num.*10. Barboſa *voto* 43. *n.*7. *in fine*, *& de poteſt. Epiſc. par.*3. *alleg.*57. *n.* 60. *in fine*, & ſic latæ vim legis habent, Zerola *in prax. Epiſc. par.* 1. *verbo Regulæ Cancellariæ*, §. 8. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *loc. citat.* Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.*3. *alleg.*57. *num.*61.

26 At in Hiſpania de conſuetudine inveterata, & obſervantia antiquiſſima, uſu, & ſtylo introductum eſt, quòd nominati per Dominum noſtrum Regem ad Epiſcopatus ſui juris patronatus renuntiant beneficia per promotionem hujuſmodi vacatura in favorem perſonarum, quas Dominus Rex noſter nominaverit, & aſſignaverit, quæ ſemper ſunt meritiſſimæ, & iſtis, & non aliis Summus Pontifex confert, ſic Garzia *de benefic. par.*11. *cap.*6. *num.*37. Venero à Leyva *in examine Epiſcop. lib.*2. *cap.*4. *numer.* 15. Alzedo *de præcel. Epiſc. dignit. par.*1. *cap.*3. *numer.*80. Barboſa *de poteſt. Epiſc. p.*3. *allegat.*57. *n.*76. *verſic. in Hiſpania*, *& de jure Eccleſiaſt. lib.*3. *cap.*14. *num.* 24. *in fine*, *verſ. De ſtylo*, *& voto* 28. *n.*1. *in fine*, *& num.*6. *& voto* 43. *n.* 21. *lib.*2. Azor. *inſtit. moral. p.*2. *lib.*6. *capit.* 16. *q.*12. Pariſius *de reſignat. benefic. lib.*3. *quæſt.*1. *num.* 77. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.*14. *n.*18. 21. 22. *&* 23. Caſt. Palaus *in oper. mor. par.*2. *tract.* 13. *diſp.*6. *punct.*5. *n.* 2. *in fine*, *verſ. Quod in Hiſpania*, Larrea *alleg. fiſcal.* 67. *n.*3. 6. *&* 27. *in fine*, *& n.*30. *verſ. Ex quo*, Fermoſin. *in cap. Tranſmiſſam* 15. *q.*5. *n.*9. *de electione*, Ferrer *in conſtit. Los impubers*, *gloſ.*2. *à num.*57. *ſignanter num.*62. *col.*3. *in prin.* Fraſſo *de patron. Reg. Indiar. c.* 30. *n.* 5. *tom.*1. notat Dominus Vicecanc. D. Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſer.*6. *num.*72. 73. 74. *&* 75. Ego *deciſ. n.*7. 36. *par.*1.

27 Adeò, quod collatio non valeret, ſi fieret in favorem aliorum, & non in nominatos per Regem noſtrum, *ad Clement. unicam*, ubi Barboſa *num.*1. *& de rer. permut.* Covar. *lib.*1. *var. cap.*5. *num.*5. ubi Ybannez de Faria *numer.* 25. *&* 26. Vaſquez *in opuſcul. de benef. cap.* 2. §.4. *dub.*7. *n.* 199. Filuci *de ſtatut. Cleric. tract.* 41. *cap.*9. *num.*2. Leſſius *de juſt. & jur. l.*2. *c.*35. *dub.*14. *n.*86. Sanchez *conſ. mor. lib.*2. *cap.*3. *dub.*36. *n.* 3. *&* 4. Suarez *de relig. tom.*1. *lib.*4. *cap.* 35. *n.*7. idem Barboſa *in c. Ex parte* 12. *n.*8. *verſ. Quæſtio autem*, & in terminis Salzedo *de lege polit. l.*2. *c.*14. *à n.*24. Solorzano *de jure Ind. tom.*2. *lib.* 3. *cap.*3. *n.* 15. conducit Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom.*2. *lib.*3. *cap.*28. *num.* 130.

28 Sciendum tamen eſt, quòd ſicut à puncto proviſionis Pontificiæ (quæ proviſio vim habet electionis, & confirmationis) ſtatim ex ſtylo Rotæ, quod quis ad Epiſcopatum promotus eſt, beneficia ipſius ſint vacantia, ad effectum ne illa poſſint renuntiari ad favorem tertii, ut docent Azor. *inſtit. mor. par.*2. *lib.*7. *cap.*16. *q.*12. Pariſ. *de reſignat. benefic. lib.*3. *quæſt.* 1. *num.* 77. Ugolin. *de poteſt. Epiſc. cap.* 1. §. 2. *num.* 3. Alios addunt Barboſ. *de poteſt. Epiſc. par.*3. *alleg.*57. *num.* 68. *& in cap. cum in cunctis* 7. §. *Cum verò*, *n.*29. *verſ. In proviſis de electione*, Caſt. Palaus *in oper. mor. p.*2. *tr.* 13. *diſp.*2. *punct.*17. *verſ.* 5. *ibi*: *& licèt*, *& diſp.*6. *punct.*5. *n.*2. *in prin.* latè probant Mareſcot. *var. reſol. l.*2. *c.*94. *à n.*46. *verſ. Nec facit*, & alii ex citatis, *n.* 7. Non ſolùm quando Summus Pontifex decernit beneficia vacare à puncto proviſionis, & ſic quando adeſt expreſſum vacationis decretum, ut Rota declaravit, teſte Seraphino *deciſ.*110. *num.*2. & tradunt Barboſa *de poteſt. Epiſc. par.* 3. *alleg.*57. *ſub n.* 68. *& in c. cùm in cunctis* 7. §. *Cum verò*, *n.*29. *verſ. Stylus autem*, *& de jure Eccleſ.un. l.*3. *cap.*14. *num.*23. Ferentil. *ad Burat. deciſ.*464. *n.*11. *verſ. Hoc autem*, *in fine*. Sed etiam quando Papa non dicit vacare beneficia eo ipſo, prout intelligit idem Barboſa *de jure Eccl.un. lib.*3. *cap.*14. *n.*24. *verſ. Sed ego*.

29 Ita pariter electus, & nominatus per Regem noſtrum ad Epiſcopatum nequit renuntiare beneficia ad favorem tertii, Salzedo *de lege polit. lib.* 3. *cap.*14. *n.* 19. *verſ. idem dicendum eſt*, Alzedo *de præcel. Epiſc. dignit. p.*1. *cap.*3. *num.*79. Fermoſin. *in cap. Tranſmiſſam* 15. *quæſt.*5. *num.*9. *de electione*,

Quinimo dico, quòd promovendus ad Epiſcopatum 30
non poteſt ad favorem tertii renuntiare beneficia, quę obtinet intra tempora vacationis Epiſcopatus, & promotionis; aliàs proviſiones, & quæcumque diſpoſitiones factæ de beneficiis reſignatis ſimpliciter, vel ex cauſa pertumationis per promovendos ad Eccleſias Cathedrales, & quaſcumque Prælaturas inter earum vacationis, & promotionis tempora ſunt caſſæ, & irritæ, nulliuſque roboris, vel momenti, ut *in regula* 24. *aliàs* 25, *Cancellariæ de beneficiis vacaturis per promotionem*, Pariſius *de reſig. benef. lib.*3. *q.*1. *à num.*83. & ex Profeſſo *quæſt.*6. *tota*, Garcia *de benefic. par.* 11. *c.*6. *n.*34. 35. *&* 36. ubi ampliat non ſolùm in reſignationibus factis in manibus Ordinariorum, ſed etiam factis in manibus Papæ in favorem, & cum reſervatione aliqua, & citat Rotam *deciſ.*691. *&* 694. *par.*1. *diver.* & Pariſium *de reſign. benef. lib.*3. *quæſt.*6. *n.*19. *&* 35. & ſi hoc ultimum ipſi non videatur verum. Sed confirmatur mea opinio *in textu*, *in cap.* 2. *de renunc. in* 6. ubi renuntiatio facta in fraudem expectantis primam vacaturam factam de pinguiori beneficio non valet. Ratio eſſe poteſt, quia aliàs Papa eluditur, & renuntiatio præſumitur facta in fraudem, quæ ſunt rationes, quas de jure in ſuo caſu ponderat, Mareſcot. *var. lib.*2. *cap.*94. *à num.*46.

Prædicta adeò vera ſunt, quòd tertius ad cujus fa- 31
vorem promotus, ſeu promovendus ad Epiſcopatum renuntiavit beneficia, quæ obtinebat intra tempora vacationis, ſeu electionis, non poteſt aliquo colore defendere ſuam intruſionem, videantur Barboſa *voto* 43. *à n.*22. *lib.*2. Don Didac. Anton. Frances de Urrutig. *de intruſione*, *quæſt.*53.

Sed adverte, quòd beneficia juriſpatronatus laico- 32
rum non comprehenduntur ſub reſervatione beneficiorum vacantium per promotionem ad Epiſcopatum, Lambertin. *de jure patronat. par.*3. *lib.*2. *quæſt.*9. *artic.* 16. *num.*1. *fol.*82. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *cap.*14. *n.* 3. adde ſupra tradita, *deciſ.*253. *num.*45. ſic præcedente conſultatione declaravit Sua Regia Majeſtas epiſtolico reſcripto diei 8. Octobris 1666. & obſervavit noſtra Regia Audientia 10. Novembris ejuſdem anni de quibus *infra*, *n.*34. 35. 36. *&* 37.

Reſtat videndum. An ſicut Dominus noſter Rex co- 33
gnoſcit in Cathalonia, tàm in petitorio, quàm in poſſeſſorio etiam inter Clerico, & Eccleſiaſticas perſonas de beneficiis juris patronatus Regii, quamvis Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ contentionem firment, declaratur per Cancellarium in favorem Curiæ ſæcularis Domini Regis, & ejus Bajuli Generalis, *ut latè dictum eſt*, *dec.*253. *à n.*72. Ita pariter cognoſcat de beneficiis de reſulta vacantibus per promotionem ad Epiſcopatus, etiam inter Clericos, & perſonas Eccleſiaſticas? Reſp. quòd ſic, ut per Cancellarium Sunyer, Conſultoribus Aleny, Rull, & Triſtany 16. Junii 1663. in facto contentionis juriſdictionis ortæ inter Curiam Eccleſiaſticam Gerundę ex una, & Curiam ſæcularem Bajuliæ Generalis Cathalonię ex altera partibus ratione firmæ juris in dicta Curia Eccleſiaſtica factę per Procuratorem fiſcalem illius, & Salvium Ciurana Presbyterum, & Sacriſtam Parochialis Eccleſiæ Loci de Riudellots de la Selva, procedimentis contra eum in dicta Curia ſæculari Bajuliæ Generalis factis, ad inſtantiam ejus Fiſci Procuratoris Patrimonialis, & Antonii Sala & Codina Canonici Magiſtralis Sanctæ Eccleſiæ Vicen. prætendentium dictum Salvium Ciurana amovendum eſſe à poſſeſſione, ſeu quaſi cujuſdam beneficii Eccleſiaſtici ſub invocatione Sancti Michaeli Archangeli in Parochiali Eccleſia Sancti Laurentii de Maſſaneto fundati, & tanquam de patronatu laicali eidem præſentati, & collati: in eandemque poſſeſſionem dictum Canonicum Sala & Codina eſſe immittendum vigore præſentationis de dicto beneficio in ſui favorem per ſuam Regiam Majeſtatem factæ, & ſuam Sanctitatem confirmatæ cum Bullis expeditis

peditis Romæ 18. Kalendas Julii 1660. ex quo dictum beneficium vacavit in Curia per dimissionem, quam de eo fecit in favorem personæ à Domino nostro Rege nominandæ Reverendissimus Franciscus Pejoan ob promotionem ad Episcopatum Gerunden. fuit declaratum his verbis: firmæ juris in dicta Curia Ecclestica Gerunden. per Procuratorem Fiscalem illius, & Salvim Ciurana Presbyterum & Sacristam dicte Parochialis Ecclesiæ de Riudellots de la Selva ejusdem Diœcesis Gerunden. factæ locum non fuisse, nec esse.

34 Qua declaratione facta, continuata fuit causa in Bajulia Generali, quæ ad Regiam Audientiam venit causa faciendi verbum, atque commissa Magnifico Francisco Vidal y Roca meæ Aulæ, fuit dubitatum. An regalia, quæ pertinet Domino nostro Regi provisionis beneficiorum vacantium per promotionem ad Episcopatum, comprehendat, vel non, beneficia juris patronatus laicalis? Interpositaque consultatione ad Suam Regiam Majestatem, ejusque Sacrum, Supremum Aragonum Consilium, fuit responsum, quòd non, epistolica rescriptio diei 8. Octobris 1666. tenoris sequentis,

35 La Reyna Governadora. Espectable Don Vicente Gonzaga de mi Consejo de guerra, mi Lugar-Teniente y Capitan general. Con vuestra carta de 25. de Setiembre se hac recibido el papel de los Ministros de la Sala del Regente, sobre la duda que se les ofrece, en si la regalia, que me toca de la piovision de los beneficios, que suelen vacar, pro la promocion de los que los obtienen à Obispados, comprehende, ò no lòs beneficios de patronato laico. Y à parecido declarar (como declaro) que mi Real intencion por las presentaciones, que se ofrecieren hazer à Obispado, y prebendas de mi Real patronato, no es de prejudicar à los patronazgos laicales, el derecho de presentar de nuevo en lugar de los promovidos, y assi io advertireis à la Audiencia, y que con este presupuesto haga justicia en la causa, que ha dado motivo à esta duda, y en las demas, que se ofrecieren desta calidad, haziendo; que si registre esta orden en el libro de las acordadas para su observancia en adelante. Dat. en Madrid. à 8. de Octubre 1666. Yola Reyna. Don Christophorus Crespi Vice-Canc. Vidit Don Petrus de Villacampa Regens. Vidit Don Georgius de Castellvi. Vidit Exea Regens. Vidit Don Michael de Salba. Vidit Don Josephus Romeu Regens. Vidit Hernandez ab Heredia Regens. Vidit Vilosa Regens. Don Didacus de Sada Secretarius.

36 Recepto hoc epistolico rescripto, fuit facta conclusio in Regia Audientia, referente dicto Magnifico Francisco Vidal y Roca die 10. Novembris 1666. quam conclusionem insequendo, sententia lata in Bajulia Generali die 15. ejusdem mensis, & anni fuit impositum silentium dicto Canonico Sala & Codina, & dictus Salvius Ciurana Presbyter absolutus. His verbis:

37 Attento licèt pro parte Antonii Sala Presbyteri, & Canonici Sanctæ Ecclesiæ Vicen. fuerit petitum, & prætensum, quòd mandetur alicui Officiali, ut assistat illi ad effectum accipiendi possessionem beneficii instituti, & fundati in Ecclesia Parochiali Sancti Laurentii de Massaneto sub titulo Sancti Michaelis, & ad removendum Salvium Ciurana Presbyterum & Sacristam de Rindellots de la Selva Diœcesi. Gerunden. ex eo quod cùm dictum beneficium vacaret per dimissionem ob promotionem ad Episcopatum Gerundæ Reverendi in Christo Patris Francisci Pejoan fuit nominatus per suam Majestatem dictus Sala, qui obtinuit Bullas Apostolicas datas Romæ 18. Kalendas Julii 1660. & fuit de dicto beneficio provisus per Officialem Gerundæ, uti Commissarium, & Delegatum Apostolicum, prout constat ex instrumento acto Gerundæ die 16. Jan. 1664. pœnes Michaelem Pauplana Presbyterum, Notarium & Scribam Curiæ Episcopalis Gerundæ. Cæterum attento quia ex instrumento testamenti facto 24. Februarii 1460. pœnes Bernardum Sitjar Presbyterum, & Hebdomadarium Ecclesiæ Parochialis Sancti Laurentii de Massaneto, constat Marcum Xifre, Presbyterum dictæ Parochiæ instituisse, & fundasse in dicta Ecclesia Parochiali quoddam beneficium Sacerdotale sub invocatione Sancti Michaelis Archangeli, mandasseque manumissoribus sui testamenti, ut omnia, & singula bona sua in incantu publico venderent ad dotandum dictum beneficium, cujus quidem beneficii jus patronatus legavit, sivè dimisit hæredi, vel possessori dicti mansi Xifre Parochiæ Sancti Martini Rivi Arenarum, toties quoties dictum beneficium vacare contigerit. Constat alio instrumento acto 24. Januarii 1660. penès Petrum Rossellò, Notarium Gerundæ, Magdalenam Xifre viduam, & tenutariam, seu usu fructuariam hæreditatis, & bonorum Martini Xifre quondam viri sui, & eo nomine possidentem dictum mansum Xifre Loci Rivi Arenarum, & Hieronimum Xifre & Calsada dictorum Conjugum filium, & hæredem patris sui, uti patronum dicti beneficii præsentasse dictum Salvium Ciurana, supplicando illi conferri tanquam vacantis per obitum dicti Episcopi Pejoan ultimi illius possessoris: Constat dictum beneficium fuisse collatum dicto Ciurana provisione facta per Ordinarium Ecclesiasticum Gerundæ die 10. Aprilis 1660. illiusque possessionem realem adeptam fuisse. Ex quibus plenè constat dierum beneficium Sancti Michaelis Archangeli in Ecclesia Sancti Laurentii de Massaneto institutum esse de patronatu laicali, & sic non comprehendi sub regalia Domini nostri Regis nominandi personas ad beneficia vacantia per promotionem ad Episcopatum, quemadmodum beneficia patronatus laicalis non comprehenduntur sub regulis reservationum beneficiorum. Undè remanet elisa prætensio, & petitio dicti Antonii Sala. His igitur, & aliis meritis processus attentis, & aliàs insequendo conclusionem in Regia Audientia factam, Admodum Illustris. Bajulus Generalis Cathaloniæ sententiat, pronuntiat, & declarat dicto Antonio Sala Canonico Sedis Vicen. in prædictis in præsenti judicio, & causa petitis per eum, silentium imponendum fore & esse, prout cum præsenti imponit, & dictum Salvium Ciurana Presbyterum, & Sacristam Loci de Riudellots à prædictis absolvendum fore, & esse, prout cum præsenti absolvit, & quod quilibet pars suas solvat expensas, & pro distractis solita fiat executio.

ARGUMENTUM.

An Dominus Rex in Cathalonia possit sequestrare fructus, & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium sui Regii patronatus, sequestrorumque nominatio, & deputatio ipsius Regis sit.

SUMMARIUM.

1 *Patroni laici an differant ab Ecclesiasticis in administratione Ecclesiæ vacantis, num. 1. affirmativè resolvitur, num. 2. cum seq.*

2 *Patrono Ecclesiastico incumbit de convenienti administratores providere Ecclesiæ vacantis, nu. 2. Sed hoc jus non competit patrono laico, num. 3. Etiamsi beneficium sit de Regio patronatu, n. 4. Limita si patronatus laicus habeat privilegium Apostolicum, vel longam consuetudinem custodiendi, sequestrandi, & administrandi fructus, & redditus Ecclesiæ, seu beneficii vacantis in eo tuendus est, num. 6.*

5 *Patrono incumbit custodire Ecclesiam & conservare dotes, & redditus illius, & quomodo hoc intelligendum sit.*

7 *Rex noster in Cathalonia sequestrat fructus, & redditus beneficiorum regalium, & Abbatiarum vacantium sui Regii patronatus ex Apostolicis privilegiis, usu, & possessione immemoriali omnibus notoria probatis, num. 7. 8. & 9. Et observatur in aliis Regnis, num. 10.*

11 *Consuetudo sequestrandi in Cathalonia fructus, & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium de Regio patronatu valida est, & servanda, n. 11. & 12. Maximè stantibus tot & tantis subsidiis præstitis sanctæ Sedi Apostolicæ per Comites Barcinonæ, & Reges Aragonum,*

num, num. 13. *& multo magis ſtante ſcientia, & patientia Romanorum Pontificum, num.* 14.

13 *Poſſeſſio & uſus antiquiſſimus inducunt probationem privilegii Apoſtolici.*

14 *Scientia, & tolerantia plurimum operatur, ſi ex ea poteſt colligi approbatio Romani Pontificis.*

15 *Bulla in Cœna Domini, cap.* 17. *prohibet Judicibus ſæcularibus ſequeſtrum fructuum & reddituum beneficiorum Eccleſiaſticorum quavis occaſione, vel cauſa, ſine Romani Pontificis, vel aliorum ad id poteſtatem habentium expreſſa licentia ſub excommunicatione in eadem Bulla contenta, n,* 15. *Non intrat in iſto caſu, à n.* 16. *ad* 20.

21 *Rex noſter, ſeu alius Princeps, qui ſolet ſequeſtrare fructus, & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium ſui Regii patronatus non poteſt fructus, & redditus dictorum beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium ſibi applicare, & diſponere ad libitum in quoſcumque uſus voluerit, num.* 21. *Etiam data in contrarium conſuetudine, num.* 27. *&* 28.

22 *Sequeſtrum in fructibus, & redditibus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium de Regio patronatu non fit, ut hujuſmodi fructus, & redditus Regi noſtro quærantur, ſed ut reſerventur, & conſeruentur futuris ſucceſſoribus, num.* 22. *Intellige deductis oneribus, expenſis, & ſumptibus factis in colligendis fructibus, & redditibus, n.* 33. *Et etiam excepta portione moderata ſequeſtrario, ſeu Oeconomo aſſignata, nu.* 24. *Et quod in utilitatem Eccleſiæ fuerit converſum, ante collationem beneficii factam, nu.* 25.

26 *Lex, ſtatutum, & quælibet diſpoſitio loquens de fructibus, intelligitur deductis oneribus, ſumptibus, & expenſis, non ſolùm in poſſeſſore bonæ fidei, ſed in poſſeſſore malæ fidei, etiam in prædone, tàm in foro fori, quam in foro poli.*

29 *Cameræ Apoſtolicæ ſpectant in Hiſpania fructus menſæ Epiſcopalis Sede vacante.*

DECISIO CCLV.

1 QUamvis Decius exiſtimet, probareque intendat non inefficacibus argumentis nullam differentiam conſtitui debere inter patronum Eccleſiaſticum, & laicum ſuper adminiſtratione Eccleſiæ vacantis, quia magis privilegiatum eſt jus patronatus laicorum, quàm Eccleſiaſticorum, *in cap. de Monachis* 12. *num.* 21. *de prabend.* loquitur contra communem, ut tradit Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 4. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſic. Aunque, fol.* 594.

2 Ideò differentia eſt, quòd ſi Eccleſia habet patronum Eccleſiaſticum, ei incumbit de convenienti adminiſtratore providere, *cap. Cum vos* 4. ubi Doctores *de offic. Ordin.* Solorzanus *de jure Ind. tom.* 2. *libro* 3. *cap.* 12. *num.* 2. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſic. Pero ſi la Igleſia, fol.* 594. nam ad patronatum Eccleſiaſticum ſpectat cuſtodia Eccleſiæ, tempore vacationis, & Epiſcopus in ea non poteſt ponere Oeconomum, Innocent. & alii *in cap. unico ut Eccleſ. benef. & in cap.* 1. *Ne ſede vacante*, Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *alleg.* 72. *num.* 17.

3 Si verò Eccleſia habet patronum laicum, ipſe adminiſtrationi ſe immiſcere non poteſt, ſed adminiſtratio, & cuſtodia Eccleſiæ, ſeu beneficii vacantis juris patronatus laici, ſpectat Judici Eccleſiaſtico Ordinario, qui habet jus conferendi, ſeu inſtituendi, *cap. Cum vos*, 4. ubi Innocent. *n.* 1. *ſuper verbo Eccleſ.* Anchar. *n.* 1. *verſ. Quarto nota, verſ. Ponatis, & ſeq.* Bald. *n.* 4. Auguſt. Barboſa *n.* 7. Panormit. *n.* 8. *verſic. Secundò nota*, Butr. *n.* 11. Joan. Andr. *numer.* 16. *de off. Ordinar. Can. Non liceat, can. De laicis, can. Illud* 12. *quæſt.* 2. *cap. Cum veniſſent, de inſtitut. can. Filiis, vel nepotibus* 16. *quæſt.* 7. Bald. *in cap. Bonæ memoriæ, num.* 5. ubi Abbas, & Imola *n.* 12. *de appellat.* Decius *conſ.* 420. *num.* 3. Theſaurus *deciſ.* 131. *numer.* 5. idem Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 72. *num.* 1. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſic. Pero, ibi: Y ſi es lego, fol.* 594. Nam qui habet jus inſtituendi, habet Eccleſiæ, ſeu beneficii cuſtodiam tempore vacationis, *dict. cap. Cum vos, gloſ. penult. in fine, de off. Ordin.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part.* 3. *allegat.* 72. *num.* 16.

Amplia etiamſi Eccleſia, ſeu beneficium vacans 4
ſit de Regio patronatu ſic factum fuiſſe, & Regem decreviſſe anno 1594. in facti contingentia ſuper quadam Eccleſia Epiſcopatus Viſenſis Regni Luzitaniæ teſtatur Cabedo *de patron. Reg. Coronæ, cap.* 25. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 28. *num.* 124. *in fine.*

Unde infero, quòd licèt aliqui dicant, quòd patro- 5
no incumbit cuſtodire Eccleſiam, & conſervare dotes, & redditus illius, *ad text. in cap. Quia Cleric. ubi gloſ. cap. Præterea, el* 2. *de jure patronat. cap. In ſingula, in fine de ſtat. Monachor. cap. Generali, de elect. in* 6. Oliba *de jure fiſci, cap.* 13. *numer.* 20. Fajardo *alleg. fiſcal.* 35. *num.* 51. *in fine*, Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 26. *in fine*, Suelves *conſ.* 50. *num.* 36. *lib.* 2. intelligendum eſt, quòd patronus curare & procurare debeat, quòd Eccleſiaſtici, quibus competit, fideliter, & legaliter in adminiſtratione procedant; non autem ut patronus laicus ſe immiſceat, & intromittat in adminiſtratione Eccleſiæ, ſeu beneficii vacantis, nam hoc non ſpectat ad patronum laicum, ſed ad Judicem Eccleſiaſticum Ordinarium, ad quem pertinet inſtitutio, ut tradunt Doctores citati *num.* 3. & 4. ſignanter Solorzanus *ibidem citatus*,

Limita ſi patronus laicus habet privilegium Apoſto- 6
licum, vel longam conſuetudinem cuſtodiendi, ſequeſtrandi, & adminiſtrandi fructus, & redditus Eccleſiæ, ſeu beneficii vacantis in eo tuendus eſt, Theſaur. *deciſ.* 131. *n.* 11. & 12. & Gaſpar. Anton. ejus filius *in addit. in fine*, Vivian. *de jure patron. par.* 2. *lib.* 2. *cap.* 8. *n.* 2. Valenzuela *conſ.* 96. *num.* 56. alios addit Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 5. *& in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſic. Suntque, fol.* 594.

Ex qua limitatione fit, quòd in Cathalonia Domi- 7
nus noſter Rex ſequeſtrat fructus & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium ſui Regii patronatus, ſequeſtrorumque nominatio, & deputatio ipſius Domini Regis eſt, & temporalitatum defenſio in Regio Tribunali tractetur, quia cuſtodia eorum ad Dominum Regem pertinet ex Apoſtolicis privilegiis, uſu, & poſſeſſione immemoriali omnibus notoria probatis, ut dixerunt Doctores Regali Conſilii Cathaloniæ in conſultatione miſſa Sereniſſimo Domino Imperatori Carolo V. Dat. Barcinonæ 13. Februarii 1551. *num.* 30. his verbis: *Habet Majeſtas veſtra Cuſtodiam Eccleſiarum vacantium de ſuo Regio patronatu.*

Et magis expreſsè reſpondit, & declaravit Regium 8
Conſilium Civile, & Criminale Cathaloniæ concluſione ſequuta, junctis Aulis die 2. Auguſti 1576. *quæ legitur in libro concluſionum civilium, fol.* 60. *pag.* 2. quam referam *deciſ.* 7. *num.* 3.

Ex quibus conſultatione, & declaratione, traditis 9
n. 7. & 8. colligunt Practici, quòd in Cathalonia Dominus noſter Rex ſolet ſequeſtrare fructus & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium ſui Regii patronatus, tradunt Oliba *de jure fiſci, cap.* 13. *à num.* 19. *& cap.* 15. *nu.* 2. & 78. Ripoll. *de regal. cap.* 11. *num.* 45. Ego *deciſ.* 7. *num.* 37. *part.* 1.

Hanc eandem regaliam ſequeſtrandi fructus, & red- 10
ditus beneficiorum vacantium de Regio patronatu habent alii plures Reges, & Principes jura imperii in ſuis dominiis obtinentes ex privilegiis Apoſtolicis, uſu, & conſuetudine probatis, tradunt Oliba *de jure fiſci, cap.* 13. *num.* 23. Paul. Rub. *in tract. de benefic. vacan. in Curia*, §. 10. Gregor. Lopez *l.* 11. *tit.* 16. *p.* 1. *verbo Majordomo, ubi licèt cogitandum relinquat, expreſsè tamen teſtatur, lib.* 18. *tit.* 5. *part.* 1. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 11. *n.* 46. *in fine, & cap.* 12. *à n.* 6. *cum ſeq. & in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſ. De donde, cum ſeq. fol.* 594. Salgado *de ſuppl. ad Sanctiſs. par.* 1. *cap.* 1. *n.* 117. *&* 118. Marcus *deciſ.* 90. *cum ſeq. p.* 1. Rober. *rer. judic. lib.* 3. *cap.* 1. Coppin. *de ſacr. polit. lib.* 1. *cap.* 7. *& lib.* 3. *cap.* 3. *n.* 3. Cabedo *de Reg. patron. c.* 37. *n.* 7. *&* 8. *& deciſ.* 84. *part.* 1. Aponte *deciſ.* 12. *à n.* 13. Thoro *in compen. deciſ. part.* 1. *verbo Cuſtodes rerum, fol.* 138. Valenzuela *conſ.* 196. *à num.* 54. *lib.* 2. Carleval. *de Judic. lib.*

lib. 1. *disp.* 2. *n.* 344. Thesaur. *decis.* 131. *nu.* 5. *in fine*, & 11. & 12. ubi Gaspar Anton. ejus filius *in addit. vers. Quibus stantibus, usque ad finem.*

11 Quę quidem consuetudo sequestrandi in Cathalonia fructus, & redditus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium de Regio patronatu, de qua testantur Doctores citati *numer.* 7. 8. & 9. valida est, & servanda, Oliba *de jure fisci*, *cap.* 13. *n.* 20. Thesaur. *decis.* 131. *num.* 11. *in fine*, & *num.* 22. Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 49. *num.* 4. & *de gabel. quæst.* 82. *numer.* 12. Gamma ubi Flores de Mena *decis.* 313. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 180. Solorzano *de jure Indiar. tom.*

12 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *à num.* 22. & *n.* 100. Cùm hujusmodi sequestratio fructuum, & reddituum beneficiorum vacantium de Regio patronatu sit quid temporale, & nihil spiritualitatis habeat, ex Osasco *decis.* 31. *num.* 5. & aliis tradit Thesaur. *decis.* 131. *num.* 6. plures cumulat Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *vers. Y esta guarda*, *fol.* 596.

13 Maximè stantibus tot, & tantis subsidiis præstitis sanctæ Sedi Apostolicæ per Comites Barcinonæ, & Reges Aragonum, Ripoll. & Valdis, quos citavi *decis.* 7. *num.* 34. *part.* 1. præsumitur privilegium dictæ Sedis Apostolicæ dictis Regibus concessum præcessisse, ut expressis verbis declaravit, & respondit Regium Consilium Cathaloniæ Civile, & Criminale, junctis Aulis 2. Augusti 1577. versic. Ex qua consuetudine maximè stantibus, quam referam infra, *decis.* 7. *num.* 3. & etiam quia possessio, & usus antiquissimus inducunt probationem privilegii Apostolici, Oliba *de jure fisci*, *cap.* 13. *num.* 59. Ripoll. *de regal. cap.* 11. *num.* 25. *in fine*, Ego *decis.* 7. *num.* 65. *part.* 1.

14 Et multo magis quia Domini nostri Hispaniæ Reges cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum pro tempore Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum usi fuerunt dicta facultate custodiendi fructus beneficiorum Regalium; & Abbatiarum vacantium sui Regii patronatus, ut elegantissimè refertur in declaratione facta per Regium Consilium Civile, & Criminale Cathaloniæ, junctis Aulis, die 2. Augusti 1577. vers. Attento maximè, quam referam infra, *decis.* 7. & quando ex scientia, & tolerantia potest colligi approbatio Romani Pontificis tunc valet, & habet vim privilegii, Mascard. Sesse, Diana, & Thom. del Bene, & plus operatur, quàm expressus consensus, Craveta, Cassanere, Narbona, & Salgado, & in non prohibitis à jure naturali pro expressa dispensatione habetur, Sesse, Cenedo, & Salgado, quos omnes laudavi *decis.* 7. *num.* 27. 28. & 29. *part.* 1. & per temporis diuturnitatem, concurrente scientia, & patientia Summi Pontificis præsumitur illius consensus, Sesse, Menochius, Surd. & Salgado, & approbatio, Sesse, Ripoll. & confirmatio consuetudinis, idem Sesse, quos citavi *decis.* 7. *num.* 66. *part.* 1.

15 Nec intrat in isto casu dispositio Bullæ in Cœna Domini *cap.* 17. prohibens Judicibus sæcularibus sequestrum fructuum, & reddituum beneficiorum Ecclesiasticorum; quamvis occasione, vel causa sine Romani Pontificis, vel aliorum ad id facultatem habentium expressa licentia sub excommunicatione in eadem Bulla contenta, ut docent Villalobos *in summa mor. p.* 1. *tract.* 17. *dif.* 21. *nu.* 7. Castr. Palaus *in oper. mor. p.* 6. *tract.* 29. *disp.* 3. *punct.* 18. *num.* 1. Leander *quæst. mor. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 17. *quæst.* 1. aliis additis Salgado *de supl. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 1. *num.* 66. 67. & 68. Barbosa *in praxi exigen. pension. part.* 2. *qu.* 14. *num.* 1. intellige Judicibus sæcularibus, etiam Imperatoribus, Regibus, & Principibus, Leander post alios *tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 17. *quæst.* 2. intellige beneficiorum Ecclesiasticorum etiam vacantium secundùm communiorem, & veriorem sententiam, quidquid aliàs declaravit noster Senatus in dicta declaratione diei 2. Augusti 1576. versic. Nec prædictis, ut pluribus citatis probant Castr. Palaus *in oper. mor. part.* 6. *tract.* 29. *disp.* 3. *punct.* 18. *numer.* 16. Leander. *quæst. mor. part.* 4. *tract.* 3. *disp.* 17. *quæst.* 5.

16 Primò, quia Bulla in Cœna Domini tantùm disponit contra occupatores, & invasores fructuum Ecclesiarum vacantium, & contra eos, qui dictos fructus accipiunt, ut suos faciant, & non contra conservatores dictorum fructum futuro successori, cum dicta Bulla tantùm insurgat contra damnificantes Ecclesias, & non contra fovентes & conservantes fructus Ecclesiarum, sic expressis verbis declaravit Regium Consilium, Civile, & Criminale Cathaloniæ, junctis Aulis die 2. Augusti 1577. versic. Et dato quod possit intelligi. Et sequestrum ponitur in Cathalonia per Dominum Regem in fructibus, & redditibus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium de Regio patronatu, solùm ad effectum, ut beneficiorum redditus conserventur, Ecclesiæ jura defendantur, ædificia fulciantur, & reparentur, & fructus beneficiorum colligantur, & custodiantur futuro successori, debitis oneribus inde supportatis, & ut occurratur dilapidationi fructuum, & ruinis ædificiorum, & usurpationibus jurium, & reddituum, Oliba *de jure fisci*, *cap.* 13. *num.* 25. & alii *infra num.* 22.

Secundò, quia prohibitio Bullæ Cœnæ *cap.* 17. 17
non includit, nec comprehendit casus aliàs specialiter à jure permissos, exceptos, & approbatos, *ad Thesaur. decis.* 131. Cancer *p.* 3. *var. cap.* 14. *num.* 8. *in fine*, Oliba *de jure fisci*, *cap.* 14. *n.* 22. Carol. de Grass. *de eff. Cleric. eff.* 1. *num.* 397. Barbosa *in prax. exigen. pension. par.* 2. *quæst.* 14. *num.* 3. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *p.* 10. *n.* 48. Postius *de manuten. observ.* 6. *n.* 24. Salgado *de suppl. ad Sanctiss. par.* 1. *cap.* 10. *n.* 20. & punctim *num.* 68. *in fine*, & *versic. Etenim.* quidquid dicat Leander, & ab eo citati *qu. mor. tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 17. *quæst.* 17. Maximè Regibus quibus ali- 18
cujus specialis juris ex regalię virtute competit ad suas manus reducere fructus, seu bona Ecclesiæ, vel beneficii vacantis pro custodia, & tuitione, ne dissipentur, *ut probat textus expressus in cap. Generali*, 3. *de electione in* 6. Salgado *de suppl. ad Sanctiss. par.* 1. *c.* 1. *n.* 118. & *c.* 10. *num.* 68. *vers. Etenim*, Barbosa *in praxi exig. pension. part.* 2. *quæst.* 14. *n.* 4. Thesaur. *decis.* 131. *n.* 11. & 12. Valenzuela *cons.* 196. *nu.* 57. *lib.* 2. Hæcque regalia orta est ex jure patronatus, quod D- 19
mini nostri Reges habent, & exercent in dictis Abbatiis, & beneficiis Regalibus, ut dicit Gregor. Lopez *l.* 18. *glos.* 4. *tit.* 15. *par.* 1. notat Cævallos *comm. contr. com. quæst.* 897. & *num.* 307. & 379. quos refutat Carleval. *de Judic. part.* 1. *disp.* 2. *num.* 344. Nec mirum, 20
quia hæc, & alia similia privilegia, seu regaliæ pertinentes ad Principes ex consuetudine immemoriali, aut privilegio præservatæ sunt à prohibitione Bullæ Cœnæ Domini, sicut post innumeros Doctores scripsit Salgado *de supplicat. ad Sanctiss. part.* 1. *cap.* 2. *sect.* 5. *nota*, *à num.* 172. & *signanter à num.* 191. *cum multis seq. & punctim*, *cap.* 10. *num.* 68. *versic. Et sic de similibus*, & declaravit, ac respondit noster Senatus, junctis Aulis die 2. Augusti 1576. *versic. Attento maximè quia in alio capite.*

Tertiò, quia quamvis in dicta Bulla in Cœna Do- 21
mini fiat mentio de Regibus, non tamen in ea exprimitur de fructibus beneficiorum juris patronatus Regii, cui non censetur derogatum, nisi de eo fuerit facta expressa mentio, *ex latè traditis suprà*, *decis.* 243. *à num.* 37. *hac part.* 5. & dixit noster Senatus, junctis Aulis in dicta declaratione facta 2. Augusti 1576. *vers. Et quamvis dicta Bulla.*

Ex dictis *num.* 15. transeo ad quæstionem. An Do- 22
minus noster Rex, seu alius Princeps, qui solet sequestrare fructus beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium sui Regii patronatus, possit fructus, & redditus dictorum beneficiorum Regalium, & Abbatiarum vacantium sibi applicare, & disponere ad libitum in quoscumque usus voluerit? Resp. quòd non licet sibi applicare, nec potest de eis disponere ad libitum in quoscumque usus voluerit, Marta *de jurisdic. part.* 2. *cap.* 40. *à num.* 29. Azor. *instit. mor. part.* 2. *lib.* 8. *cap.* 4. *quæst.* 2. latè Solorzanus *de jure Ind. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *à num.* 53. & *in polit. lib.* 5. *cap.* 12. *versic. Teniendo esto*, *fol.* 599. latiùs omninò videndus Diana *resol. mor. part.* 7. *tract.* 10. & *miscel.* 1. *resol.* 1. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 14. Quia sequestrum hoc non fit, ut fructus, & redditus beneficiorum, & Abbatiarum vacantium Regii patronatus ipsi Regi quærantur, sed

ut

ut reſerventur, & conſerventur futuris ſucceſſoribus, pro ut erat de jure communi, *cap. Quia ſæpè*, 11. ubi Jo. Monac. Dominic. Jo. And. Barboſa *num.* 3. & 4. & omnes *de elect. in* 6. *cap. Cum vos, & ibi: gloſ. verbo Futuris, de off. Ordin. cap. fin.* ubi Barboſa *num.* 2. *de off. Ordin. in* 6. *Clement. ſtatutum*, 7. ubi Barboſa *num.* 2. *de elect.* Boer. *deciſ.* 340. *num.* 1. & 2. Covar. *in cap. Relatum, el* 2. *de teſtament.* Petr. Barboſa *in leg. divortio, part.* 2. *ſub num.* 59. *ff. ſolut. matrim.* Avezedo *conſ.* 9. *num.* 3. Zerola *in prax. Epiſcop. part.* 1. *verbo Beneficia, verſic. Quoad ſecundam partem*, Gabriel. *conſ.* 197. *num.* 4. *lib.* 2. Pavin. *de poteſt. cap. Sede vacante, part.* 2. *q.* 1. *n.* 3. Cardoſo *in praxi Judic. verbo Fructus, n.* 24. Regens Seſſe *de inhib. cap.* 1. §. 8. *n.* 20. Coccin. *deciſ.* 496. *n.* 1. Rodoer *ad Marinis, reſol. jur. cap.* 10. *n.* 13. Solorzanus *de jure Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 19. & *in polit. lib.* 3. *c.* 12. *verſic. Pero veniendo, fol.* 596. Garcia *de benefic. part.* 2. *cap.* 1. *n.* 89. Salgado *de ſuppl. ad Sanctiſs. par.* 1. *cap.* 10. *nu.* 20. Sperell. *deciſ.* 82. *num.* 4. *lib.* 1. Valenzuela *conſ.* 196. *nu.* 60. *tom.* 2. Oliba *de jure fiſci, cap.* 13. *num.* 25. ſic declaravit noſter Senatus, junctis Aulis, in concluſione facta 2. Auguſti 1576. infra referenda *deciſ.* 257. *num.* 3.

24 Intellige, deductis oneribus, expenſis, & ſumptibus factis in colligendis fructibus, & redditibus, *cap. fin.* ubi Barboſa *num.* 1. & 3. *de off. Ord. in* 6. *Clement. ſtatutum*, ubi Barboſa *num.* 1. *de elect. gloſ. in cap. Si tibi conceſſam, verbo Fructus, de præben. in* 6. Tiraquel. *de retract. ligniager.* §. 15. *gloſ.* 1. *n.* 6. & 7. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *c.* 12. *n.* 13. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 12. *n.* 85. Reg. Seſſe *deciſ.* 325. *nu.* 5. Menoch. *conſ.* 64. *n.* 21. & 31. *verſic. Non obſtant, lib.* 1. Azevedo *in rub. in* 6. *tit.* 20. *lib.* 6. *recop.* Covar. *in cap. Relatum el* 2. *ſub numer.* 3. *de teſtament.* Oliba *de jure*

25 *fiſci, cap.* 13. *n.* 25. ac etiam excepta portione moderata ſequeſtratio, ſeu Oeconomo aſſignata, Valen-

26 zuela *conſ.* 196. *num.* 60. *lib.* 2. & quod in utilitatem Eccleſiæ fuerit converſum, notant Reg. Seſſe *de inhit. cap.* 1. §. 8. *num.* 20. Sperell. *deciſ.* 82. *numer.* 4. *lib.* 1. ante collationem beneficii factam, Garcia *de benefic. part.* 2. *cap.* 1. *num.* 89. Solorzano *de jure Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *verſic.* Y *por el contrario, fol.* 596.

27 Nam regulare eſt, quòd lex, ſtatutum, & quælibet diſpoſitio loquens de fructibus, intelligitur, deductis oneribus, ſumptibus, & expenſis, & hoc non ſolùm in poſſeſſore bonæ fidei, ſed in poſſeſſore malæ fidei, etiam in prædone, tàm in foro fori, quàm in in foro poli, ut pluribus juribus & variis Doctorum authoritatibus probant Tiraquel. *de retract. ligniag.* §. 15. *gloſ.* 1. *à num.* 1. Reg. Seſſe *deciſ.* 136. *num.* 1. *lib.* 2. & *deciſ.* 325. *à num.* 1. *lib.* 3. Garcia *de expenſis, cap.* 1. *à num.* 11. Petrus Barboſa *in l. fructus* 7. *à n.* 6. *ff. ſolut. matrim.* Auguſt. Barboſa *in Clement. ſtatutum* 7. *nu.* 4. *de electione*, & *appellat.* 103. *n.* 22. Mareſcot. *var. reſol. l.* 2. *c.* 108. *à n.* 1. Peregrin. *de fideicom. art.* 50. *à n.* 24. Burat. *deciſ.* 618. *n.* 1. Roxas *deciſ.* 142. *n.* 3. 4. 8. & 9. Menoch. *de recup. poſſ. remed.* 15. *num.* 574. & 575. & *conſ.* 64. *nu.* 12. 23. 24. & 31. *verſic. Non obſtat ſecundum*, Merlin. *deciſ.* 731. *à n.* 1. Cirocch. *diſcep.* 72. *n.* 32. & 33. Suelv. *conſ.* 24. *n.* 4. *lib.* 3. Cardoſo *in praxi Jud. verbo Fructus, n.* 7. Tuſch. *pract. concl.* 484. *à n.* 25. Sperell. *deciſ.* 118. *num.* 75. *lib.* 2. Ciarlin. *controv. foren. cap.* 31. *num.* 16. & 17. *lib.* 3. Fontan. *deciſ.* 208. *n.* 14. & *deciſ.* 210. *numer.* 9. & 10. *part.* 1. Xammar. *deſin.* 4. *n.* 29. & 30. Eſcobar. *de ratiocin. cap.* 30. *à n.* 15. Guttier. *de tutel. part.* 3. *cap.* 37. *à num.* 3.

28 Prædicta *num.* 21. procedunt, etiam data in contrarium conſuetudine diſponendi de hujuſmodi fructibus in quoſcumque uſus. Tum quia eſt valdè periculoſa pro conſcientiis Regum. Tum quia prohibitio diſponendi in uſus non pios eſt de jure Divino, & naturali, quod non poteſt derogare conſuetudo. Tum quia talis conſuetudo eſt irrationalibilis, utpotè nociva Eccleſiæ, & pauperibus, ut ex Sanchez, Mancino, Tanner. Molina, Maytana, & Caniſio probat Diana *reſol. moral. part.* 7. *tract.* 10. & *miſcel.* 1. *reſol.* 1. & *in coord. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 14. *num.* 5. Barboſa *in Clement. ſtatut. num.* 4. *de elect.*

29 Et ita inquit Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 78. & 79. Et ſi concedamus, Regem noſtrum, juſto aliquo titulo, vel colore, his bonis potiri poſſe, adhuc tamen non videtur ſalva ſecuritate conſcientiæ ei conſuli poſſe, quod ea liberè, & abſolutè pro arbitrio ſuo, in quoslibet uſus, etiam merè profanos, expendere poſſit, cùm quoad illa in locum Prælati intret, & ſubrogetur, cujus obligatio erat, utpotè Eccleſiaſtica, & intuitu Eccleſiæ, quæſita in pios uſus erogare; & addit *num.* 181. quòd Rex noſter piiſſimus inſpectis conſiderationibus, & omnibus ad utramque partem maturè penſatis per doctiſſimos viros inclinavit in hanc ſententiam, ut piorem, & æquiorem, reſervata ſibi dumtaxat tertia parte vacantium, in uſus pios, pro ſuo arbitrio diſtribuenda, & repetit *in polit. lib.* 4. *c.* 12. *verſic.* Y *de qualquier ſuerte*, & *verſic.* Y *con eſte ultimo parecer, fol.* 600. tranſcripſit Diana *reſol. mor. part.* 7. *tract.* 10. & *miſcel.* 1. *reſol.* 1. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *reſol.* 14. *ſub n.* 13. ubi in fine concludit, Reges noſtros fructus Eccleſiarum vacantium in Sicilia ſemper in pios uſus expendiſſe, & expendere apertè patet; nec aliter poſſe fieri puto. Cæterum in Cathalonia nec ad pios uſus diſponit Rex noſter de iis fructibus, ſed eos futuris ſucceſſoribus reſervat, & ita video hodiernis temporibus ſervari juxta doctrinam Olibæ, & declarationem noſtri Senatus diei 2. Auguſti 1576. *de quibus ſupra, num.* 22.

Notanter in hac deciſione de fructibus, & redditi- 30
bus Epiſcopatuum vacantium ullum verbum feci, quia eos non ſequeſtrat Rex noſter in Cathalonia, cùm ipſi non conſerventur futuro ſucceſſori, ſed pertinent Cameræ Apoſtolicæ, ut tradidi aliquibus citatis, *deciſ.* 29. *numer.* 11. *part.* 1. addo Solorzanum *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *à num.* 22. & *in polit. lib.* 4. *cap.* 12. *verſic.* Y *eſte meſme, cum ſeq. fol.* 596.

ARGUMENTUM.

Fiſcus ut poſſit trahere etiam perſonas Eccleſiaſticas in cauſis civilibus ad ſuos Judices fiſcales, an debeat conſtare plenè, vèl ſemiplenè de ejus intereſſe, vel ſufficiat, quòd agatur de intereſſe illius, & poſſit ei fieri præjudicium, & ſic lædi Regium patrimonium.

SUMMARIUM.

1 *Fiſcus habens in aliqua intereſſe, ſeu comparens in cauſa pro ſuo intereſſe attrahit eam ad ſuum forum, ubi cauſæ patrimoniales, & fiſcales tractantur, n.* 1. *Et ut attrahat ad ſuum forum, ſufficit quodlibet Fiſci intereſſe, n.* 2. *Sivè conſiderabile, ſivè leve ſit, n.* 3. *Non ſolùm ob intereſſe præteritum, vel præſens, ſed etiam ob intereſſe futurum, quod Fiſco præciſè, & infallibiliter poſſit advenire, num.* 4.

5 *Fiſci intereſſe debet apparere, & de eo conſtare in cauſis civilibus, ut eas attrahat ad ſuos Judices fiſcales, tanquam fundamentum ſuæ intentionis, l.* 5. *Secùs ſi de eo non conſtet, num.* 6.

7 *Fiſci intereſſe in cauſis civilibus non eſt neceſſarium, quod de eo conſtet plenè, nec ſemiplenè, ſed ſufficit, quòd agatur de ejus intereſſe, & poſſit ei fieri præjudicium, & ſic lædi Regium patrimonium, ut trahere poſſit etiam Eccleſiaſticos ad ſuum forum, n.* 7. *probatur, nu.* 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. & 17. & *reſpondetur contrariis, à n.* 18. *uſque ad finem.*

18 *Qualitas tribuens juriſdictionem ante omnia probari debet.*

19 *Qualitas delativa juriſdictionis ſi negetur, plenè probari debet, n.* 19. *Sed contrarium eſt verius, num.* 22.

20 *Immunitate Eccleſiæ, vel privilegio fori ut quis privetur, debet plenè conſtare de delicto commiſſo, & qualitate illius, num.* 20. *Sed contrarium eſt verius, num.* 23.

21 *Immunitatis Eccleſiæ cauſa civilis eſt, num.* 21. *Sed contrarium eſt verius, num.* 24.

25 *Fiſ-*

25 *Fiscus an possit convenire debitorem debitoris coram Procuratore Cæsaris, n.25. 26. 27. & 28.*

29 *Fiscus quando potest convenire debitorem sui debitoris.*

30 *Fiscus ad obtinendam attractionem ad suum forum an debeat habere interesse formatum, & apertum in causa, num. 30. 31. 32. & 35.*

DECISIO CCLVI.

1 FIscus habens in aliqua causa interesse, seu comparens in causa pro suo interesse, attrahit eam ad suum forum, ubi tractantur causæ patrimoniales, & fiscales, *l. si minori*, ubi Joan. de Platea *C. de jure fisci, lib.* 10. Anchar. Castren. Cagnol. Capyc. & Decius, quos laudat Peregrin. *de jure fisci, l.7. tit.1. n. 9.* Marta *de jurisd. p.4. cent.1. casu* 43. *à n.*12. Mastril. *de Magistr. lib.3. c.4. n.*12. Alfaro *de off. fiscal. glos.* 16. *n.*23. *&* 26. Farinac. *fragm. crim. part.* 1. *lit.F. n.* 183. Gusman. *de eviction. quæst.* 8. *à n.* 1. *signanter n.* 11. Quesada Pilo *dissert.* 18. *n.* 17. 18. *&* 19. Carascus *de casibus Curiæ, n.* 168. Amaja *in l. Si minori, n.* 30. *C. de jure fisci, l.* 10. Marinis *resol. jur. l.* 1. *cap.* 146. *à n.* 1. Novarius *in prag.* 12. *collect.* 1. *n.*4. *de off. Procurat. Cæsar.* Fermos. *allegat. fiscal.* 3. *n.* 4. 6. 10. 11. *&* 15. *p.* 1. *& alleg.* 4. *à n.* 13. *p.* 2. Carleval. *de jud. l.* 1. *disp.* 2. *n.* 307. Thoro *in compend. decis. p.* 3. *sect.* 1. *verbo Fiscus pro suo interesse, fol.* 467. Bolero *de decoct. deb. fiscal. tit.* 2. *q.* 4. *n.* 32. Ripoll. *var. resol. c.* 1. *nu.* 180. 181. *&* 241. Fontanella *decis.* 557. *n.* 12. *part.* 1. plures alios citat Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *c.* 7. *n.* 15. *&* 16. latissimè Scialoya *de foro compet. cap.* 24. *à num.* 12. *ad* 25. Ripoll. *ad Peguer. in praxi civil. rub.* 4. *n.* 77.

2 Et ut Fiscus attrahat ad suum forum, sufficit quodlibet Fisci interesse, Fermosin. *alleg. fiscal.* 4. *n.* 15. *p.*
3 2. Sivè considerabile, sivè leve sit, quia magis, & minus non variant privilegium, Fermos. *alleg. fiscal.* 3. *à num.* 18. *part.* 1. Alfaro *de off. fiscal. glos.* 16. *num.* 2. *col.* 2. *in fine, versic. Et generaliter, ibi: In quo aliquid commodi fiscalis appareat.* Non solùm ob interesse præteritum, vel præsens, sed etiam ob interesse
4 futurum, Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *nu.* 704. Bolero *de decoct. debit. fiscal. tit.* 2. *quæst.* 4. *n.* 32. *in fine.*

5 Benè tamen verum est, quòd de interesse Fisci debet apparere, & de eo constare in causis civilibus, ut eas attrahat ad suos Judices fiscales, tanquam fundamentum sua intentionis, Dexart. *ad cap. Reg. Sard. in cap.* 1. *n.* 15. *de Regio Procurat. fol.* 555. Ripoll. *var. resol. c.*
6 1. *nu.* 180. *&* 181. Secùs si de Fisci interesse non constat, ut fuit declaratum per Carolum à Cardona Tertium, Consultoribus Llobregat, & Sala 15. Septembris 1568. in finali parte declarationis *in casu relato, decis.* 252. *sub n.* 7. *hac p.*5. & per Cancellarium Loris, Consultoribus Ferrer, Balle, Ros, Amell. & Puig. 31. Octobris 1580. *in casu infra referendo, decis.* 158. *num.*

7 Verùm difficultas versatur, an sint necessarium quòd constet plenè, vel semiplenè de interesse Fisci in causis civilibus, ut trahere possit ad suum forum, etiam personas Ecclesiasticas? Resp. quòd non, sed sufficit, quòd agatur de interesse Fisci, & ei præjudicium fieri possit, & sic lædi Regium Patrimonium, ex sequentibus.

8 Primò quia non solùm si Fisci causa est, vel dependet à Fiscali, est Judex Fisci Procurator, sed etiam si dubitetur esse interesse Fisci, id sufficit, ut Fiscalis adsit, & causa deferatur ad Judices fiscales, Alfarus *de off. fiscal, glos.* 16. *sub n.*24. *col.* 3. *post prin.* Franchis *decis.* 117. *in fine*, ubi Luca *in observ. n.*3. *& in versic. Difficultas remanet*, idem Franchis *decis.* 132. ubi Luca *nu.* 1. *&* 2. Thoro *in compend. decis. p.* 1. *verbo Advocatus Regii patrimonii, fol.* 21. *& verbo Remissio causæ an sit facienda, fol.* 461. *& in supplem. verbo Fiscus creditor, fol.* 240. Cabal. *resol. crim. casu* 168. *n.* 8. 9. *&* 10. Novarius *in prag.* 1. *coll.*12. *n.* 7. *de offic. Proc. Cæsar. & de elect. fori, qu.* 40. *sect.* 3. *nu.* 19. Scialoya *de foro comp. c.* 15. *n.* 6. *& c.*24. *n.* 25. *versic. Sed ubi*, Villaplana *in addit. ad Peguer. in constit. Item ne super laudemio, versic.* 1. *n.* 57. Fontanella *decis.* 557. *n.* 6. *&* 20. *p.* 2. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 146. *n.* 4. ubi Rodoer. *n.* 2. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *n.* 705. Rovit. *in pragm.* 62. *n.*5. *de off. Procurat. Cæsar.* Galeota *lib.* 1. *controv.*24. *à n.*1. Capycius Latro *decis.* 186. *n.*8. *&* 25. ubi Manfrella *n.* 2. 3. 4. *&* 5. idem Manfrella *ad Capyc. Latro, decis.* 175. *nu.* 2. *&* 3. Bolero *de decoct. debit. fiscal, tit.* 2. *qu.*4. *n.*33. & quamvis aliqui solum loquantur de assistentia Fisci, & alii negent remissionem ad Judices fiscales, nihil interest, quia verius est faciendam esse remissionem ad Tribunal Fisci, ut tenere videtur Fontanella cum declaratione nostri Senatus confirmata in causa supplicationis *decis.* 557. *n.* 20. 21. *&* 22. *part.* 1. & cum eo Luca *ad Franchis, decis.* 17. *n.* 3. *versic. Difficultas remanet*, & docent Capyc. Latro, Marinis & Luca *locis suprà citatis.* Et fuit observatum in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 1. Februarii 1631. in facto jurisdictionis ortæ inter Curiam Ecclesiasticam Urgellen. ex una, & Curiam sæcularem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ ex altera, occasione firmæ juris in dicta Curia sæculari factæ per Fisci Regii Procuratorem Patrimonialem procedimentis per dictam Curiam Ecclesiasticam Urgellen. ad instantiam Prioris, Capituli, & Canonicorum Ecclesiæ Collegiatæ Villæ & de Castelbo factis in præjudicium Regii patrimonii, contra Joannem Riu Bajulum Regium Loci de Noves, & Vallis de Agnilar, ratione pignoramenti, & aliorum actuum jurisdictionis per dictum Bajulum factorum in domo, seu manso Salvatoris Julia, aliàs Soler Quadræ Sancti Petri de Noves, & in ejus bonis, quem, & quæ dicti Prior, & Canonici prætendunt esse eorum jurisdictioni subjectum, & subjecta. Contrarium prætendente dicto Fisci Procuratore, imò articulum jurisdictionis, quia agitur de interesse Regii patrimonii ad Dominum Regem pertinere, & spectare. Et non obstante, quod per Officialem, & Vicarium Generalem Urgellen. 8. Aprilis 1630. fuisset lata sententia contra dictum Bajulum de Noves, in & cum qua inter alia fuisse declaratum, jurisdictionem termini Quadræ Sancti Petri non pertinere ad Dominum Regem, reservato jure fiscali Regio Vicecomitatus Castriboni super Causa dictæ jurisdictionis quoad verum titulum, & proprietatem. Fuit pronuntiatum, sententiatum, & declaratum his verbis: Firmæ juris in dicta Curia sæculari Bajuliæ Generalis Cathaloniæ per ejus Fisci Regii Procuratorem factæ locum fuisse, & esse. Meminit de hac declaratione Xammar. *de off. Jud. part.* 2. *qu.* 6. *n.* 76. Ergo non requiritur, quòd de interesse Fisci constet plenè, nec semiplenè.

Secundò, quia sufficit fumus causæ fiscalis, ut Ju- 9
dices Fisci habeant de ea cognoscere, ut sentit Fermos. *allegat.* 3. *par.* 1. dum in argumento quærit, an Judex Fisci habeat cognoscere, etiam inter privatos, si non adest fumus causæ fiscalis, & *in allegat. n.* 4. 6. 10. 11. *&* 15. resolvit, quòd Judex Fisci cognoscit inter privatos, si Fiscus comparet pro suo interesse. Quod meo judicio idem est, ac si dixisset, quòd interesse Fisci verificatur in fumo causæ fiscalis.

Tertiò, quia concors est Doctorum sententia, quòd 10
Fiscus omnes, & quascumque causas attrahit ad suum tribunal quomodolibet, & quomodocumque jus fiscale attingant, ut cum innumeris docet Salgado *in Labyrint. credit. part.* 1. *c.* 7. *n.* 15. *&* 16. alios plures addidi *decis.*251. *&* 252. *hac p.*5. igitur non est necesse, quòd de jure fiscali constet plenè, nec semiplenè, ex latè traditis de dictionibus quomodolibet, & quoquomodo, Barbosa *dict.*330. *& dict.* 334.

Quartò, ex Ripoll. *var. resol. cap.* 1. *n.* 241. ubi sic 11
scribit, quòd si de re Ecclesiastica, de qua disputatur inter partes, habeat interesse Dominus Rex, tunc si causa habet interesse Fiscus, certum est eam esse tractandam in Curia sæculari, & refert ita fuisse declaratum per Cancellarium Manegat 6. Aprilis 1588. in causa contentionis inter Curiam Bajuliæ Generalis Cath. & Franciscum Despuig ex una, & Curiam Eccles. Barcinonæ, & Joannem Palau Rectorem Villæ de Matarò litigantes, an Scribania publica dicti Rectoris sit de districtu in præjudicium Scribaniæ, quam in dicta Villa habet dictus Franciscus Despuig, quæ est sub allodio Domini Regis, & ei solvit dictus Despuig certos annuos census, qui pereclitari poterant ex declaratione

ne facienda in dicta causa, & sic quia lædi poterat Regium patrimonium, testatur fuisse declaratum, dictam causam in Curia sæculari Bajuliæ Generalis esse tractandam. Egi de hac declaratione, & ejus materia *decis. 176. an. 12. p. 4.*

12 Quinto, sic fuit observatum per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Codina, Ferrer, & Pastor 21. Octobris 1659. in facto contentionis ortæ inter Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ, & Præpositum Præpositurę mensis Novembris Sedis Barcinonæ ex una, & Curiam sæcularem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ, & Gasparem Sabater Mercatorem ex altera parte, occasione firmæ juris in dicta Curia sæculari factæ per Fisci Procuratorem Patrimonialem Bajuliæ Generalis, & dictum Gasparem Sabater Mercatorem, procedimentis in dicta Curia Ecclesiastica factis ad instantiam Canonici Francisci Valeri Procuratoris Francisci Taverner Canonici dictæ Ecclesiæ; & Præpositi Præpositurę mensis Novembris contra dictum Sabater Mercatorem, occasione laudemii prætensi pro venditione mansi Balle in Parochia Sancti Martini de Provencana empti per dictum Sabater, in cujus laudemii liquidatione ratione aquæ ad rigandum dictum mansum Balle, prætendit Fiscus Regii patrimonii Bajuliæ Generalis agi de suo interesse, sicque cognitionem ad Dominum Regem pertinere, & in Consistorio Bajuliæ Generalis agi oportere. Fuit declaratum his verbis: Firmæ juris in dicta Curia sæculari Bajuliæ Generalis per ejus Fisci procuratorem, & Gasparem Sabater Mercatorem factæ locum fuisse, & esse.

13 Et non obstante hac declaratione in Fisci favorem facta, prosequuta causa in Bajulia Generali per Fisci Procuratorem contra dictum Gasparem Sabater, & dictum Canonicum, & Præpositum Taverner, per cujus mortem continuata extitit contra Capitulum Sanctæ Ecclesiæ Barcinonę, cui dicta Prepositura unita fuerat, insequendo conclusionem in Regia Audientia factam, referente Magnifico Didaco de Ferrer, Regio Senatore 3. Februarii 1670. quoad dictum prætensum laudemium dicti mansi Balle, de quo in dicta contentione agebatur, sententia lata in Bajulia Generali 26. ejusdem mensis, & anni, fuit impositum silentium dicto Fisci Procuratori Bajuliæ Generalis, & absoluti Sabater, & Capitulum Sanctæ Ecclesiæ Barcinonæ.

14 Sextò, sic pariter fuit observatum per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Aleny, Rull, & Tristani 16. Junii 1663. super beneficio Ecclesiastico sub invocatione Sancti Michaelis Archangeli fundato in Ecclesia Parochiali Sancti Laurentii de Massanet, vacante per promotionem Reverendissimi Francisci Pejoan ad Episcopatum Gerunden. de quo per suam Regiam Majestatem fuit præsentatus Canonicus Antonius Sala & Codina, & confirmatus per suam Sanctitatem, Bullis expeditis Romæ 18. Kalendas Julii 1660. prætendens Salvium Ciurana Presbyterum & Sacristam Parochialis Ecclesiæ Loci de Riudellots de la Selva amovendum esse à possessione, seu quasi dicti beneficii tanquam de patronatu laici eidem præsentati, & collati, fuit declaratum cognitionem pertinere ad Curiam sæcularem Bajuliæ Generalis. Qua declaratione non obstante, prosequuta causa in dicta Bajulia Generali fuit in ea declaratum, insequendo conclusionem in Regia Audientia factam in favorem dicti Salvii Ciurana Presbyteri, contra dictum Canonicum Sala & Codina, ut latè tradidi *decis. 254. num. 33. 34. 35. & 36. hac parc. 5.*

15 Ex istis declarationibus, & sententiis clarè liquet non constare plenè, nec semiplenè de interesse Fisci, ex quo in causa, & negotio principali succubuit, & nihilominus quia agebatur interesse Fisci, & poterat ei fieri præjudicium, & sic lædi Regium patrimonium, fuit declaratum pro qualitate attributiva jurisdictionis in favorem Curiæ secularis Bajuliæ Generalis

16 Unde minus benè dixit Marcianus *conf. 6. num. 12.* causam esse remittendam ad Regiam Cameram, dum vertitur interesse Fisci, intelligi debere de vero & reali interesse Fisci, non autem de aliquali præjudicio, sequitur Novarius *in pragm. 12. collect. 1. num. 6. versic. Adde, de offic. Procurat. Cæsaris.* Qia loquitur in terminis cujusdam pragmaticæ Regni Neapolis, & de jure ingenuè agnoscit, quòd quolibet interesse, sivè considerabile, sivè leve Regii Fisci potens est pro remissione causæ ad Regiam Cameram; aliter enim de ejus dicto non est curandum, quia est contra communem Doctorum sententiam.

Nec ex eo, quod in aliqua, seu aliquibus declarationibus Cancellariorum Cathaloniæ constaret plenè, vel semiplenè de interesse Fisci, & fuisset in eis declaratum in favorem Curiæ sæcularis, ut in declaratione Cancellarii Manegat die 26. Apilis 1586. quam refert Ripoll. *var. resol. cap. 1. num. 179.* Sequitur de necessitate, quòd debeat constare plenè, aut semiplenè de illius interesse; sufficit enim, quòd agatur de rebus, in quibus Dominus Rex habet interesse ratione sui patrimonii, ut attrahat causam ad suum tribunal, etjam personas Ecclesiasticas, ut tradit idem Ripoll. cum declaratione Cancellarii Cathaloniæ *var. cap. 1. num. 181.* & meliùs quia periclitari poterant certi annui census, & sic lædi poterat Regium patrimonium, testatur idem Ripoll. fuisse declaratum contentione Scribaniæ Villæ Maratonis, contra Rectorem ejusdem Villæ, in favorem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ, *variar. cap. 1. num. 241.* notavi supra *num. 11.* 17 18

Nec obstat 1. quòd qualitas tribuens jurisdictionem ante omnia probari debeat, Ego innumeris citatis *decis. 13. num. 3. & decis. 30. n. 78. part. 1.* & multis aliis laudatis, Quesada Pilo *differt. 18. num. 3.* Fermosin. *allegat. fiscal. 6. num. 3. & 4. part. 2.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ*, §. 29. *num. 135.* Et si qualitas delativa jurisdictionis negetur, non præsumptivè, & per indicia, sed plenè, concludenter & perfectè probari debet, Ego multis relatis *decis. 21. nu. 66. part. 1.* alios addunt Quesada Pilo *differt. 18. num. 5. & 6.* Fermosin. *allegat. fiscal. 6. num. 6. part. 2.* Qua de causa, ut quis privetur immunitate Ecclesiæ, vel privilegio fori, debet constare plenè, concludenter, & perfectè de delicto commisso, & qualitate illius, ut docent innumeri, quos laudavi *decis. 21. num. 62. & 86.* pluribusque rationibus exornavi *à num. 87. ad 92. part. 1. & decis. 80. n. 1. 2. & 3. p. 2.* & hanc tutiorem dicit Quesada Pilo *diff. 18. n. 15.* Latè Fermosin. *alleg. fiscal. 6. tota p. 2.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ*, §. 29. *à n. 44. cum multis seq.* Et causa immunitatis Ecclesiæ civilis est, Grassetus *in anatome necis proditoris*, §. 29. *sub num. 53. & num. 170. & in addit. fol. 20. nu. 199.* 19 20 21

Quia contrarium est verius, quòd qualitas tribuens jurisdictionem, etiamsi negetur, non est plenè probanda, ex quo in probatione qualitatis sufficiunt leviores probationes, nam in quæstionibus emergentibus ad causam principalem incidenter, & secundariò, & per modum causæ non requiritur plena causę cognitio, ut cum pluribus tradidi *decis. 21. n. 76. 77. & 78. p. 1.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ*, §. 29. *n. 104. versic. Et in terminis, in fine.* Et sic ut quis privetur immunitate Ecclesiæ, vel privilegio fori, non requiritur plena, & concludens probatio delicti commissi, & qualitatis illius, sed satis est semiplena per indicia ad torturam sufficientia, sic docent innumeri cum variis Senatuum decisionibus, quos laudavi *decis. 21. n. 75. & 93.* multisque rationibus probavi *à n. 76. ad 85. & à n. 94. ad 100. par. 1. & decis. 80. n. 4. & 5. p. 2.* quibus addendi sunt Quesada Pilo *differt. 18. n. 14.* Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ. 60. num. 141.* Don Didacus Frances de Vrritigoyti *de competen. jurisd. quæst. 14. à num. 23. & quæst. 15. à num. 27.* & me citato *quæst. 70. 96. & 97.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ*, §. 29. *à num. 170. signanter à num. 176. & contrariis respondet*, §. 31. *toto.* 22

Sed meliùs respondetur, quod objectum in criminalibus procedit; at non in civilibus, & in causis immunitatis Ecclesiæ proceditur, sicut fieri solet in causis criminalibus, & ad instar causarum criminalium, cùm de crimine saltem incidenter agatur, quatenus judicium pendet ex eo, an reus delictum exceptum commiserit, ita Ciarlin. *controv. foren. lib. 1. cap. 10. numer. 150. & 151.* refert Grassetus *in anatome necis proditoriæ in additionibus, fol. 22. nu. 208.* quidquid ipse interpretetur *num. 211.* 24

Non

Non obstat 2. quòd Fiscus non potest extranere exemptum à suo foro, & ad suum tribunal attrahere, si adsit dubietas circa prætensam qualitatem jurisdictionis, ut in negotio principali, ut docent Quesada Pilo, *dissert.* 18. *n.* 28. 29. & 30. Galeota *contr. lib.* 1. *c.* 24. *n.* 19. Staybanus Junior *resolut.* 194. *à numer.* 24. *tom.* 2. *per text. quem dicunt singularem in l. Si debitum*, 3. *C. Quando Fiscus, vel privatus*, ubi expressè statuitur, quòd si debitum hi non inficiantur, quos obnoxios esse debitoribus Fisci asseritur, tunc ad solutionem coram Procuratore Cæsaris compelli possunt; sed si quæstio aliqua ab eis referatur, coram dicto Procuratore Cæsaris compelli non possunt.

26 Quia objectum procedit, quando Fiscus vult convenire directè debitorem sui debitoris; & adhuc in istis terminis concludit communis Doctorum schola, quòd Fiscus potest convenire debitorem sui debitoris coram Judicibus Fiscalibus, quidquid in contrarium dicant *glos. in l.* 3. *C. de primipil. lib.* 12. Reg. Vico *ad pragmat. Reg. lib.* 1. *tit.* 11. *cap.* 23. *n.* 35. *in fine*, Mansonius *de causis exequutivis*, *ampl.* 8. *n.* 32. Staybam. Junior. *tom.* 2. *resol.* 194. *à n.* 1. *cum seq.* quia contra eos, & alios est verior sententia, quam docent, & sequuntur Barbosa *in l.* 3. *C. Quando fiscus, vel privatus*, Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *sub n.* 24. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *n.* 706. Pereyra *de empt. & vendit. cap.* 12. *num.* 18. Quesado Pilo, *dissert.* 18. *num.* 17. Xammar. *de offic. Judic. par.* 2. *quæst.* 6. *num.* 71. ita practicari testantur Peregrin. *de jure Fisci*, *lib.* 6. *tit.* 7. *n.* 28. Guttier. *de gabell. q.* 164. *n.* 11. *in fine*, Farinac. *frag. crim. par.* 1. *litera F*, *n.* 184. decisum testatur idem Staybanus Junior. *tom.* 2. *res.* 194. *in fine.*

27 Respondetur 2. quòd dicta *l.* 3. *C. Quando Fiscus, vel privatus*, loquitur in casu speciali debitoris debitoris Fisci, quem compelli non potest cor. Procuratori Cæsaris, si quæstio aliqua ab eo referatur. At in aliis casibus sufficit Fisci interesse, ut attrahat quascumq; personas, etiam Ecclesiasticas ad Judices Fiscales, quamvis quæstio, vel dubietas aliqua referatur, Alfarus *de offic. fiscal. glos.* 16. *sub n.* 24. *col.* 3. *vers. Imò*, & fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari 1. Februarii 1631. in casu relato supra *numer.* 8.

28 Respondetur 3. quia ut dictum est, non est necessarium constare plenè, nec semiplenè in causis civilibus de interesse Fisci, ut trahere possit quoscumque etiam Ecclesiasticos ad suum forum, sed sufficit, quòd agatur de interesse Fisci, & possit præjudicium fieri fisco, & sic lædi Regium patrimonium, & sic fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Manegat, & in binis declarationibus Cancellarii Sunyer in casibus respectivè relatis supra *num.* 11. 12. 13. & 14.

29 Et si vis scire, quando, & in quibus casibus possit fiscus convenire debitorem sui debitoris, videndi sunt Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 6. *tit.* 7. *à n.* 25. Trentacinq. *var. resol. lib.* 3. *de solutionibus*, *resol.* 16. *n.* 3. 4. Guttier. *de gabel. q.* 164. *à n.* 8. & 18. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 16. *privil.* 4. *n.* 31. Xammar. *defin.* 10. *n.* 19. 30. & 39. Bolero *de decoctione debitor. fiscal. tit.* 5. *quæst.* 17. *n.* 27. Olea *de cessione jur. tit.* 4. *quæst.* 4. *n.* 45. Suarez *l.* 1. *tit. de las arrhas*, *n.* 14. Stayban. Junior. *tom.* 2. *resol.* 194. *n.* 68. Quesada Pilo, *dissert.* 18. *à num.* 25.

30 Nec obstat 3. quòd fiscus ad obtinendam attractionem ad suum forum debeat habere interesse formatum, & apertum in causa, idq; ex æquitate, ne detur occasio fraudandi, & remittendi ad Judicem fiscalem. Quesada Pilo, *dissert.* 18. *n.* 29. & 30. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *n.* 705. Baron. *de citat. tom.* 3. *annotat. ad q.* 25. *n.* 1. Thoro, Scialoya, & alii plures ex citatis *n.* 8.

32 Quia contrarium est verius, quamvis fisci interesse non sit formatum, sed valdè remotum dependens ex multis conditionibus, probat Fontanella *dec.* 557. *n.* 3. 6. & 20. *cum seq. par.* 2. sequitur Luca *ad Franchis decis.* 117. *sub n.* 4. *vers. Quæritur*, & *vers. Difficultas remanet*, exemplum est, si Dominus Rex ad aliquod fideicommissum, deficientibus pluribus conditionibus, ob defectum aliorum antea in vinculo vocatorum, sit ultimo loco vocatus, nullum est dubium, quòd fiscus habeat interesse, & propter præjudicium, quod ei fieri potest, causam debet attrahere ad suum forum, videatur Fontan. cum decisione nostri Senatus confirmata in causa supplicationis *dec.* 557. *tota*, *signanter à n.* 20. *par.* 2. Villaplana *in addit. ad Peguer. in constit. Item ne super laudemio*, *prælud.* 1. *n.* 57. & 38.

Nec mirum quia fideicommissarius conditione pendente dicitur habere jus in spe probabile de præsenti in bonis fideicommissi, Fusarius plures allegat *de substit. quæst.* 72. *tota*, Giurba *ad consuetud. Messan. capit.* 1. *glos.* 3. *par.* 1. *num.* 62. Fontanella *dict. decis.* 557. *n.* 21. *par.* 2. Luca *ad Franchis*, *decis.* 117. *n.* 4. *vers. Quæritur*. Nam ut dictum est *n.* 4. Fiscus attrahit ad suum forum non solùm ob interesse præteritum, vel præsens, sed etiam ob interesse futurum. 33

ARGUMENTUM.

De materia præcedentium decisionum 252. 253. & 255. tractatur.

SUMMARIUM.

1 *Bulla Adriani VI. patronatus Regii refertur.*

2 *Consultatio Regii Senatus Cathaloniæ missa 13. Februarii 1551. ad Imperatorem Carolum V. Regem nostrum refertur.*

3 *Conclusio Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, junctis Aulis, ex voto majoris partis, quæ legitur in libro conclusionum civilium, fol. 60. pagina 2. refertur.*

DECISIO CCLVII.

QUia in decisione 253. *n.* 17. & *à n.* 22. memini de Bulla Regii patronatus Adriani VI. eam infero, & est tenoris sequentis.

ADrianus Episcopus Servus Servorum Dei Charissimo in Christo filio nostro Carolo Regi, & Charissimæ in Christo filiæ Joannæ Reginæ Castellæ, & Legionis, ac Aragonum Catholicis salutem, & Apostolicam benedictionem. Eximiæ devotionis affectus, quem ad Nos, & Romanam Ecclesiam geritis, ac vestri Prædecessores gesserunt, indefessique labores, & quasi intolerabiles expensæ, quos pro expugnatione infidelium, & propagatione Christi fidei indesinenter substinetis, vestrique Prædecessores sustinuerunt, promerentur, ut Vestro, Successorumque Vestrorum honori consulamus. Hinc est, quòd Nos quascumq; concessiones juris patronatus præsentandi personas idoneas ad Ecclesias Metropolitanas, & alias Cathedrales, ac Monasteria quæcumque Consistorialia, Vobis, Vestrisque Successoribus quomodolibet factas, & quarumcumque literarum Apostolicarum desuper quomodolibet confectarum tenores, necnon alia quæcumque ad utilitatem, & efficaciam præsentium quomodolibet necessaria, & opportuna præsentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis habentes motu proprio, & certa Nostra scientia, & Apostolicæ potestatis plenitudine, authoritate Apostolica tenore præsentium concessiones, ac literas prædictas, & in eis contenta, quæcumque approbamus, & confirmamus & de novo facimus, supplemusque omnes, & si gulos, tàm juris, quàm facti defectus, si qui forsan intervenerunt in eisdem. Illaque perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inviolabiliter observari debere decernimus, ac Vobis, Vestrisque Successoribus Castellæ, & Legionis, ac Aragonum Regibus pro tempore existentibus, etiam ubi Vobis jus præsentandi personas idoneas ad omnes, & singulas Metropolitanas, & alias Cathedrales Ecclesias, necnon Monasteria, quæcumque Consistorialia in Castellæ, & Legionis, ac Aragonum, & Valentiæ; necnon Cathaloniæ, cæterisque Hispaniarum Regnis, & dominiis consistentes, & consistentia, dum illas, & illa deinceps perpetuis futuris temporibus per cessum, vel decessum modernorum, & pro tempore existentium illorum, vel illarum Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, etiamsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales fuerint, seu Ecclesiarum, vel Monasteriorum hujusmodi administrationibus, aut commendis cessantibus, sive per translationem, aut aliis quibusvis modis, & ex

quo-

quorumcumque personis, propter quam apud Sedem Apostolicam vacaturas, & vacatura eisdem scientia, & potestatis plenitudine; reservamus, & concedimus, decernentes juspatronatus, & præsentandi hujusmodi, illius omninò naturæ, & vigoris existere, cujus juspatronatus Regum ex fundatione, & dotatione existit, & quascumque provisiones commendas, administrationes, uniones, ac dispositiones, tàm de vacantibus, quàm de vacaturis etiam per viam accessus, & regressus, vel aliàs quomodolibet, etiam de consensu illas, vel illa pro tempore obtinentium de Ecclesiis, & Monasteriis prædictis, absque præsentatione, aut expresso consensu Vestris, aut dictorum Successorum Vestrorum per Nos, aut Romanos Pontifices Successores nostros, & Sedem Apostolicam prædictam, quomodolibet de cætero faciendas, aut pro tempore factas, & quascumque literas Apostolicas, desuper quomodolibet pro tempore confectas, etiam quascumque derogationes, quorum jus Vestrum præsentandi, seu nominandi, etiam cum quibusvis efficacissimis, & plenissimis clausulis in se continentes, nullius roboris, vel momenti existere, Vosque ac dictos Successores Vestros, seu Vestrum aliquem illis nullatenus parere debere, & ob non paritionem hujusmodi aliquas etiam in eisdem literis contentas censuras, & pœnas nullatenus incurrere posse, ac præsentes literas in eis contenta quæcumque valere, plenamque roboris firmitatem obtinere, ac perpetuò inviolabiliter observare deberi in omnibus, & per omnia perinde, si de unanimi omnium Cardinalium concilio, & consensu consistorialiter, ut moris est, servatis quibuscumque servandis præstitis, emanassent, & quæcumque ad illorum validitatem, efficaciam, & perpetuitatem quomodolibet requisita, formaliter, & individuè nihil omisso interveniissent, & observata, & facta fuissent, & sic per quoscumque tàm ordinaria, quàm delegata, & mixta authoritate fungentes Judices, & personas ubique judicari, cognosci, atque decidi debere, sublata eis, & eorum cuilibet quavis aliter judicandi, cognoscendi, ac decidendi facultate, necnon irritum & inane quidquid secùs super iis à quoquam quavis authoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, perpetuò decernimus, non obstantibus ultimi Lateranensis, & aliorum quorumcumque Conciliorum, necnon quibusvis de Ecclesiis, & Monasteriis prædictis per Nos, & Sedem prædictam pro tempore factis reservationibus, seu affectionibus specialibus, vel generalibus, necnon Cancellariæ Apostolicæ regulis pro tempore editis, & pro tempore edendis, & quibusvis aliis Apostolicis, ac Provincialibus, & Synodalibus Constitutionibus, & Ordinationibus, ac Ecclesiarum, & Monasteriorum hujusmodi, etiam cum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis & consuetudinibus, privilegiis quoque indultis, & literis Apostolicis etiam motu proprio & ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, & consistorialiter, & cum quibusdam irritativis, annullativis, cessativis, revocativis, præservativis, exceptivis, restitutivis, declarativis; mentis attestativis, ac derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, efficacissimis; & insolitis clausulis per quoscumque Romanos Pontifices Prædecessores, & Successores Nostros, ac Nos; & Sedem prædictam quomodolibet pluries concessis, & confirmatis; ac concedendis, & confirmandis, quibus etiam si pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus speciali, & individua; ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales, idem importantes mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut exquisita forma servanda foret, & in eis caveatur expresse, quod illis nullatenus derogari possit illorum omnium tenores, præsentibus pro sufficienter expressis, ac de verbo ad verbum insertis, necnon modos, seu formas ad id servandos pro individuo servatis habentes, hac vice dumtaxat; illis aliàs in suo robore remansuris; harum serie specialiter, & expresse derogamus, cæterisque contrariis quibuscumque, sic igitur in Nostra & dictæ Sedis devotione persistatis, ut ad Vobis favorabiliter concedenda, perque Vobis, & eisdem Successoribus Vestris honor accrescat, meritò inducì valeamus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, reservationis, concessionis, voluntatis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, Omnipotentis Dei, ac Beatorum Petri, & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnat. Dominicæ 1523. 8. Idus Septembris, Pontificatus nostri anno secundo, Evangelista A. de Castillo, Registrata apud me Evangelistam.

Decisione 3. n. 2. decis. 7. n. 38. decis. 9. n. 18. & 73. in fine, Decis. 17. n. 4. decis. 28. n. 3. & 11. par. 1. decis. 237. n. 4. decis. 240. n. 13. & 14. par. 4. decis. 252. n. 6. decis. 253. n. 47. in fine, & n. 73. & decis. 255. n. 7. hac par. 5. & alibi plura comprobavi ex consultatione missa ad Imperatorem Carolum Quintum Regem nostrum per Regium Senatum Cathaloniæ die 13. Febr. 1551. prout fecit Oliba *de jure fisci, cap. 13. sub n. 16. & cap. 15. n. 16. & sub n. 29. & alibi*, quæ est tenoris sequentis,

S. C. C. B. M.

1. PEr Fratrem Joannem Exerrach Ordinis Sancti Joannis Hierosolymitanen. nomine suo, & Castellani Ampostæ, & nonnullorum Fratrum dicti Ordinis Aragonen. sunt præsentatæ literæ patentes C. Majestatis V. Illustri Locum-Tenenti Generali, & huic Consilio datæ in Imperiali Civitate Augustæ Vindelicorum 10. Novembris 1550. & receptis humili qua decet reverentia, perlecto illicò illorum tenore in dicto Consilio ad obedientiam, nihil enim aliud unquam Nobis cordi est. Vidimus negotium hoc de regalibus esse, multis proinde circa id occurrentibus, salva semper superioritate Eminentissimæ Majestatis Vestræ cepit dubitatio. Si forsan intra obedientiam esset, jure utcumque ardua, atque perplexa, secundam expectare jussionem. Annotatis circumstantiis, quæ illud contingunt, & sunt annexæ, quæ cùm facti sint, & in facto consistant, possunt probabiliter ignorari.

2. Adducta fuit dubitatio coram dicto Illustr. Locum-Tenenti Generali expositæ causæ annuit, imò censuit M. V. Cæsaream esse consulendam, confici omnes ex fide innata, necnon ea, quæ ex debito officii Nobis injuncti astringimur, per quam loqui urgemur de illius clementia, & solita benignitate, præmissa adhuc protestatione, de qua tenemur, ex eo quod nihil affirmari intenditur, aut teneri, quod Sanctæ Sedi Apostolicæ resistat, nec decreta illius impugnet, nec Apostolicis quoque modo adversetur mandatis, sed sint omnia sub correctione ejusdem Sanctæ Sedis, cui omnem reverentiam, & spiritualem obedientiam, ut debemus, humiliter, firmiterque profitemur, nunc ad factum.

3. Ex duplici causa præcipitur Nobis executio provisionis Regiæ in dictis literis contentæ. Primò, ex re judicata in Curia Romana (de hac causa Seraphinus *dec.* 1337. meminit Ferrer *in Constit. Hac nostra, temp. 3. declar. 3. num. 4.* & latè Oliba *de jure Fisci*) contra Priorem, & alios Fratres dicti Ordinis Cathaloniæ, & Procuratorem Generalem, seu Generalis Cathaloniæ, necnon contra dictum Illustr. Locum-Tenentem Generalem, & hoc Consilium, cùm declaratum sit sequestrationes Præceptoriarum dictæ Castellaniæ, intra limites Cathaloniæ constitutarum, per Constitutiones Cathaloniæ decretas, & in vim illarum provisas, nullas, & temerarias fuisse, & esse, & sic tolli, & revocari, fructusque perceptos consignari debere Fratribus Aragonensibus, & Valentinis, respectivè per Magnum Magistrum de dictis Præceptoribus provisis. Secundò, ex nullitate dictarum Constitutionum in Curiis Generalibus Cathaloniæ per M. V. editarum, in quibus est decretum prædictum de sequestrandis Præceptoriis, & seu sub sequestro tenendis forma ibi expressa, cùm non fuerint per Sedem Apostolicam confirmatæ, atque ita veridicè contra Ecclesiasticam libertatem, ex eorum tenore judicatum sit.

4. Dubitamus utrum contra dictum Locum-Tenentem Generalem, & hoc Consilium ritè processum fuerit, atque ita legitimè judicatum, cùm citati non fuimus, nec auditi, & cùm id instituebant Castellanus,

& alii

& alii Fratres interesse prætendentes, decentius instituissent, priùs auribus Christianissimæ Majestatis Vestræ insinuare, quàm eandem, toramque Curiam, quæ in condendis Constitutionibus intervenit, atque ita universum populum Cathaloniæ, simul, & omnes prælatos ejusdem, qui pars Curiæ sunt, ea forma directè de violatione Ecclesiasticæ libertatis instituendo, apud Sedem Apostolicam denuntiare, & arguere, & dictum Locum Tenentem Generalem, & hoc Consilium merum in his executorem decretorum V. Majestatis, & Curiæ Generalis apud eandem Sedem, tàm gravi nota efficere, totque periculis, ac etiam, quæ ad administrationem Reipublicæ M.V. concernunt, velle implicare, & si ita decebat, inexcusabilis erat indecentia, si ad declarationem ventum est, nobis illorum arte apparenter citatis, & sic fictæ veracitatis.

5. Alia enim culpa Nobis adscripta est, proximè non dissimilis in literarum executorialium à dicta Curia emanatarum publicatione notata, quod non erat tutus accessus ad Nos, dicit testes de iis inductos fuisse Romæ, sicque obtinuisse. quod per edictum in albo publicarentur in Curia Romana, & extra in Ecclesia Oscen. & in Parochiali Montissoni, circa secundum, quod declaratum est in effectu dictas constitutiones esse contra libertatem Ecclesiasticam, & ut tales reputari debere.

6. Præsuppositis reverenter M. V. quòd in dictis constitutionibus, quibus decretum est, quòd non detur possessio Præceptorarium Castellaniæ, Ampostæ, intra limites Principatus Cathaloniæ constitutarum Fratribus dicti Ordinis, qui non essent naturales originarii dicti Principatus, quousque cum effectu provisum esset, quòd Fratres ejusdem Ordinis originarii, & naturales dicti Principatus in Commendis dictę Castellaniæ Ampostæ etiam in Regno Aragonum, & Valentiæ fundatis, ac abirentur, & de facto concurrerent, & admissi fuissent, & contra dictas constitutiones non concederentur executoriales, aut aliæ provisiones, hæc in Curia anni 1520. & hoc idem fortiori adhuc, strictiori forma, & observantia in aliis Curiis Generalibus per V.M. fuit constitutum, expressa est causa, ut ea æqualitate pax, & charitas inter Fratres dicti Ordinis, & inter regnicolas, qui in iis principale, & perpetuum deduxerunt interesse, stabiliretur, & è contrario zizania, discordiæ, & dissensiones in tam sancta, & tam necessaria Reipublicæ Christianæ, & religione tollerentur, & seu illis obviaretur.

7. Ex quibus, & quia per Principes hujus Regni, per Barones, & alios dicti Regni, Religio prædicta dotata fuerit, visum fuit M.V. & tribus Statibus Curiæ Generalis rationabile, ut dicta ordinatio procederet, non obstantibus frequentibus interpellationibus, & contradictionibus Statuum Regni Aragonum, & placuit M.V. ut dictæ constitutiones in contractum cum dicta Curia transirent, promittendo Curiæ per stipulationem juramento solemni firmatam, prædictas constitutiones tenere, & observare, & observari facere, & cùm contra formam illarum, quòd Michael Magius Vice Cancellarius residente V.M. Montissoni Curias Generales tribus Regnis anno 1542. celebrante, signasset literas executoriales, obtinuit Curia ibidem, quod revocarentur, quæ de facto revocatæ sunt, & deletæ, & novissimè censuit Serenissimus Princeps, non obstantibus executorialibus, per Celsitudinem Suam Montissoni expeditis rescribi dicto Illustri Locum-Tenenti, & sic reducere negotium ad illam cognitionem, & eo tempore intellexit Celsitudo Sua, videratque Supremum Consilium dictas sententias, & alias provisiones Romanæ Curiæ.

8. Exponimus etiam reverenter M. V. quòd ex constitutionum Generalium hujus Principatus præscripto, & ex forma provisionum Regiorum Officialium per V.M. Nobis commissorum, juramento, & sub excommunicationis pœna latæ sententiæ astricti sumus ad observantiam Constitutionum, & licèt quod contra libertatem Ecclesiasticam statutum esset in observantia, non includeretur tamen discussio in facto tandiu in Curiis publicè coram M.V. contracto, & discusso, & semper confirmato, videri potuit non facilem habere indaginem, præsertim instante, pro observantia universo Regno, & ad grave trahente quòd Consilium, quòd secundùm leges judicare habet, de legibus judicaret. Hoc itaque fuit apud hoc Consilium in consideratione, cùm processit provisio illa, & visum fuit, quòd simpliciter sine motivis procederet, & nisi omnibus provisionibus generale sit ad expressiones motivorum, non esse astrictos.

9. Item sunt in consideratione causæ dictæ constitutiones expressæ, & non maxima M.V. potestas, ut in pace sint Regna, & quietę, & quàm facillimum fuisset, si confirmationem Apostolicam habuissent constitutiones præfatæ, illam obtinuissent stantibus dictis causis, prout ut & alia longè difficiliora, majoraque, quarum aliqua inferiùs statim annotabuntur, in hoc Regio per M.V. exerceantur, sine quibus administratio temporalis maximum dispendium pateretur. Quinimò jura V. M. in Regno in tuto non essent, ex causa enim, atque ita pro bono pacis prohibitiones moderari convenit, ut æquum est, & supersederi in executione præceptorum etiam Apostolicorum, & alia similia ex similibus tolerantur. Fuit ulteriùs in consideratione, quòd in grave transiret exemplum apud gentes hujus Regni principalis, signanter quia, & Curiam faciunt, quod fieret constitutionum pactionatarum extra Curiam transgressio, & quodammodo revocatio, & signanter prædictarum, quas arbitrantur in magna æquitate fundari: dicunt enim, & protestantur, quòd Aragonenses intra se Dignitates, & omnia beneficia tenentur ex foris, itidem Valentini, & hoc ut fertur etiam in Regnis M.V. ulterioris Hispaniæ servatur, ex quo non improbabiliter sperari poterat non leve, quinimò maximum impedimentum in Curiis Generalibus.

10. In hoc Regno per V.M. plurima exercentur, & quamvis aliquando per Ecclesiasticam Curiam in contrarium insistatur, in partibus defenditur, quia ita antiquissimè observatum reperitur, si autem ad Romanam Curiam hæret aditus sub dubio, ut dici solet litis eventu, omniaque expectantur.

11. Proceditur etiam per M.V. in casibus Regaliæ contra Prælatos, & Clericos, & jubentur venire, & adducuntur, & capti detineri possunt per spatium viginti quatuor horarum, & cùm remittuntur Curiæ Ecclesiasticæ, eorum personæ onerantur illo processu. Ita quod si providentur per Regiam Curiam multa, ratione injuriæ M.V. irrogatæ, non possunt per Curiam Ecclesiasticam laxari, donec solverit dictam mulctam.

12. Item, cùm Clerici pro regalia capti remittuntur Curiæ Ecclesiasticæ, dantur in commendam, & sic per tres menses tenetur dicta Curia, de illis reddere rationem, & copiam facere Curiæ Regiæ.

13. Proceditur insuper contra dictos Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas impedientes cum suis processibus Regiam jurisdictionem, ad occupationem temporalitatum, & citantur ea ratione coram M. V. & comparere habent, & reddere de procedimentis rationem, stareque laudationi Curiæ, aliàs proceditur manu Regia ad occupationem dictarum temporalitatum, quæ tandiu detinentur, quamdiu sustinet illa procedimenta, & soluta sit emenda, & hoc exercebatur ante concordiam Reginæ Eleonoris, & Cardinalis Convenarum.

14. Cognoscit V. M. de causis oppressionum in temporalibus contra Prælatos, & alias personas Ecclesiasticas.

15. Cognoscit etiam contra Prælatos exemptos, quando proponeretur dilapidatio patrimonialium dictarum Dignitatum.

16. Cognoscit de privilegio Clericali, si venit Clericus per se producendo titulum Regiæ Audientiæ in Regia Curia; hoc enim erat ante dictam concordiam Reginæ Eleonoris, & Cardinalis Convenarum? si verò fit repetitio per Curiam, & sic firmatur contentio, cognoscit juxta concordiam, & aliàs concordata, Cancellarius, qui est officialis V. M.

17. Cognoscit, M.V. de processibus Delegatorum Apostolicorum factis contra laicum, & in casu quo prætenditur impediri, seu turbari Regia jurisdictio, jubentur

bentur venire ad Bancum Regium, & in formare de causis suorum procedimentorum, & revocat illa, si Regio Consilio videatur.

18. Item, cùm remittuntur Clerici Curiæ Ecclesiasticæ, qui pro debitis civilibus capti detinentur in casibus permissis, oneratur dicta Curia, quòd illos detineat ad cognitionem Curiæ sæcularis, taliter quòd nec manuleutæ tradi possunt, absque cognitione Curiæ sæcularis, & per Curiam sæcularem cognoscitur de causa civili, propter quam fuerat provisa captura, & petita in bonis executio juxta rigorem contractus.

19. Regii Officiales facto processu, qui dicitur soni emissi, ingrediuntur Ecclesias, & alia loca immunitatis, sine assistentia Officialis Ecclesiastici, & extrahunt delinquentes, & si fieret resistentia per Curiam Ecclesiasticam, procederetur contra Prælatos; ad occupationem temporalitatum.

20. Ingrediuntur Officiales Regii etiam sine processu soni emissi domus Ecclesiasticorum, & extrahunt laicos sine assistentia judicis Ecclesiastici.

21. Officiales Regii compellunt Clericos conjugatos ad firmandas treugas.

22. Laici quamvis de sacrilegio impetiti coram Ecclesiastico firmat jus coram M. V. si non sit fides de qualitate, & præventione per Curiam Ecclesiasticam.

23. Compellitur dicta Curia ad declarationem R. Cancellarii revocare procedimenta, etiam quando processisset ad publicationem censurarum in vim Constitutionum Provincialium Tarraconæ.

24. Clerici qui non detinentur, eo tunc capti per Regiam Curiam, si firmant jus in posse Curiæ Ecclesiasticæ, & per eam formatur contentio, non audiuntur, nec concioni respondetur, & nihilominus capiuntur postea per Regiam Curiam, hinc dicitur, quòd prima captura est Domini Regis.

25. Cognoscit M. V. de guidaticis per eam concessis, etiam quando sunt Clerici guidati & si capti essent per Officialem Ecclesiasticum durante guidatico, liberari mandatur pro observantia guidaticorum, & extrahuntur manu militari jussu Regio à carceribus Curiæ Ecclesiasticæ.

26. Cognoscit V.M. de laicis, etiam quando in eodem delicto fuisset Clericus, & sic Clericus in Cathalonia iis casibus non attrahit laicum ad Judicem Ecclesiasticum.

27. Cognoscit V. M. de decimis Castri Ecclesiastici.

28. Item, cognoscit de juribus suis Regiis, & sic de concernentibus regalias, & Regium patrimonium, etiam contra Clericos.

29. Punit M. V. præsentantes citationes ad Curiam Romanam pro factis profanis.

30. Habet M.V. custodiam Ecclesiarum vacantium de suo patronatu Regio.

31. Concedit literas manutenentiæ in beneficiis Ecclesiasticis, & illis stantibus cognoscit contra Clericos de perturbationibus, & spolio.

32. Cognoscit V.M. in civilibus de Prælatis, & aliis exemptis.

33. Petuntur coram M.V. literæ manutenentiæ pro parte Sedis Apostolicæ pro beneficiis, quæ nomine Cameræ Apostolicæ interdum possidentur & concedunturtur.

24. Prælaturæ, & alia beneficia de Regio patronatu in Curia Romana vacantia, etiam quæ fuerint Cardinalium, non providentur nisi ad præsentationem, & nominationem M. V. & manu Regia custodiuntur.

35. Ex causa scandali, & quando convenire arbitratur, M.V. providet sequestra in jurisdictionibus, & fructibus Ecclesiasticorum.

36. Prælati obstricti sunt venire ad Curias vocati, & contribuunt in servitiis per Curiam factis, & subditi eorum solvunt in maridagiis, & coronariis Regiis.

37. Cognoscit M.V. de censibus quæ peterentur per Clericos, non obstan tequalirate Ecclesiæ, & mandat laicis, ne super iis compareant coram Judice Ecclesiastico, & cùm hæc ordinatio tempore Regis Petri publicata fuerit ad supplicationem Civitatis Barcinonæ, & postea in Provinciali Consilio Tarraconen. per Procuratorem Regis esse revocata, & demum per edictum revocatio confirmata, & voce præconis publicata; tandem ad instantiam dictæ Civitatis, dictus Rex, cùm Civitas non fuisset audita, habito super his maturo consilio, revocavit revocationem dicti statuti, & jussit dictam novissimam revocationem publicari, & hoc jure utimur.

38. Per Regias pragmaticas est dispositum, & per constitutionem Regis Alphonsi, quòd nullus, qui non est originarius suorum Regnorum, posset obtinere Prælaturam, Dignitatem, aut aliquod aliud beneficium, officium, aut administrationem Ecclesiasticam in aliqua parte suorum Regnorum, atque omnimodo, & cum omnibus remediis obviaretur executioni quarumcumque Bullarum, & gratiarum in contrarium expeditarum.

39. Confert M. V. beneficia per Prædecessores suos fundata, & cognoscit de illis in possessorio, & petitorio, & ad dicta beneficia concedit expectativas.

40. Ordinatum etiam est per Regias pragmaticas, quòd Clerici contribuant in fortificationibus murorum, & sic fuit ideò condemnatus per Regiam pragmaticam Episcopus Urgellen. Et licèt diebus non longè effluxis per aliquos Clericos Diœcesis Tarracon. de contributionibus in fortificatione murorum Civitatis Tarraconæ recusantibus solvere, causa sit introducta in Curia Romana super iis, & nunc Consules dictæ Civitatis Tarraconæ sunt præsentes conquerentes de dictis Clericis, qui obtinuerant à Romana Curia contra eos, & Civitatem provisiones, & literas censuræ, ne super prædictis molestentur ampliùs.

41. Hæc signanter jura Regia, quamvis longa narratione comprehensa M. V. ad propositum insinuare censuimus, eandem humiliter supplicantes dignetur, ut juxta animi nostri desiderium in obsequio, & obedientia M.V. consultatio reputetur, & super his Regiam mandare jussionem. Deus Optimus Maximus S.C.C.R.M. protegere, & custodire dignetur, cum fœlicitate Imperii, & Regnorum. Dat. Barcinonæ 13. Februarii 1551.

V.S.C.C.R.M. perhumiles qui pedes, & manus V. M. deosculantur.

Doctores sui Regii Consilii Cathaloniæ.

Sequitur conclusio Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, junctis Aulis, ex voto majoris partis, quæ legitur in libro conclusionum civilium, fol. 60. pag. 2. de qua memini *decis.* 255. *nu.* 8. *& anu.* 13. *hac p.* 5. & est tenoris sequentis.

Die 2. mensis Augusti, Anno 1576. Barcinonæ in Regia Audientia, Præsidente Sua Excellentia, interfuerunt Reverendus, & Magnifici Franciscus Montaner Cancellarius, Adrianus Vilana Regens Cancellariam, Franciscus Xammar. Michael Ferrer, Antonius Ros, Petrus Sabater Fisci Advocatus, Michael Cordelles, Michael Quintana, Antonius Negrell. Franciscus Sala, Martinus Joannes Franquesa Fisci Advocatus, Damianus Osser, Petrus Balle, Franciscus Federicus Font & Pastor, & Paulus Agullana.

In facto propositionis factæ per Suam Excellentiam, in qua proposuit, quòd respondeatur per utrumque Consilium Civile, & Criminale, consultationi factæ per Suam Majestatem, cum suis literis, datis Anaranges 15. Maji proximè præteriti, & signanter super illo capite, An Bulla dicta in Cœna Domini obstet appositioni sub Regio sequestro Ecclesiarum vacantium de suo patronatus, vel Ecclesiarum non vacantium ex causa.

Attento per literas missas Regii Consilii præsentis Principatus Cathaloniæ, dat. Barcinon. 13. Februarii 1551. directis indelebilis memoriæ Carolo Imperatori Regi nostro, tunc fæliciter regnanti, constat inter cæteras Regalias, quas habet Majestas Regia in dicto Principatu esse, quòd vacantibus beneficiis de suo jure Patronatus habeat Dominus Rex custodiam dictorum beneficiorum, non ut fructus suos faciat, nec de illis disponat, sed tantùm ut per suos Ministros dictos fructus conservet futuro successori. Ex qua consuetudine maximè stantibus tot, & tantis subsidiis præstitis

sanctæ

sanctæ Sedi Apostolicæ, per Comites Barcinonæ, & Reges Aragonum præsumitur privilegium dictis Regibus concessum præcessisse. Nec dici potest dictam consuetudinem initium habuisse à die concessionis dicti juris patronatus facti dictæ Regiæ Majestati, per bonæ memoriæ Adrianum VI. de anno 1523. cùm de jure jam Regibus Hispaniæ competebat juspatronatus in Ecclesiis Regni sui, & non solùm dictis Regibus Hispaniæ, ut plures Doctores testantur, verùm etiam quibuscumque Regibus, & ideò dictus Adrianus in dicta suâ concessione affirmavit, jam ante dictam concessionem, competisse Regibus Hispaniæ dictum jus & propterea constat non simpliciter concessisse, sed tantùm confirmasse dictis Regibus, & quatenus opus esset de novo concessisse dictum jus patronatus, quæ narrativa, in qua fundatur dispositio dicti Romani Pontificis plenè probat.

Attento maximè, quòd dicti Reges Hispaniæ cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum pro tempore, Prælatorum, & aliarum personarum Ecclesiasticarum usi fuerunt dicta facultare custodiendi fructus Abbatiarum vacantium, quod colligitur ex tenore literarum Romani Pontificis Regiæ Majestati directarum relatarum per Doctores antiquos Regii Consilii, cum quibus conquerebantur de Regia Majestate, eo quod mandabat sequestris in dictis Abbatiis appositis, quod responderent de fructibus sequestratis personis nominatis, & præsentatis in dictis Abbatiis literis non expeditis, sed non conquestus fuit, eo quod Regia Majestas sub Regio sequestro fructus dictarum Abbatiarum vacantium posuisset. Quo etiam comprobatur per literas Brevis Apostolici bonæ memoriæ Pii V. Dat. Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 23. Martii 1568. Pontificatus anno tertio, cum quibus committebat Collectoribus Cameræ Apostolicæ, quod reciperent fructus omnium Apostolicæ, quod reciperent fructus omnium beneficiorum vacantium, quorum provisio reservata esset Sanctæ Sedi Apostolicæ, exceptis beneficiis, quæ essent de jure Patronatus Domini nostri Regis, & cùm exceptio facta in favorem Suæ Majestatis debeat esse de regula, intelligitur voluisse Romanum Pontificem, quòd in beneficiis de jurepatronatus Domini Regis vacantibus dicta sequestra fierent per Dominum Regem, vel per ejus officiales. Nec prædictis obstat allegata in contrarium Bulla in Cœna Domini, quoniam dicta Bulla tantùm disponit contra occupantes fructus beneficiorum, in quibus sunt Canonici possessores, & non Ecclesiarum vacantium, & dato quod posset intelligi in Ecclesiis vacantibus, disponit tantùm contra occupatores, & invasores fructuum Ecclesiarum vacantium, & contra eos, qui dictos fructus accipiunt, ut suos faciant, & non contra conservantes dictos fructus futuro successori, cùm dicta Bulla tantùm insurgat contra damnificantes Ecclesias, & non contra foventes, & conservantes fructus Ecclesiarum, & quamvis dicta Bulla de Regibus mentionem faciat, non tamen expressit de fructibus beneficiorum jurispatronatus Regii, cui juri patronatus Regii, non censetur derogatum, nisi de eo expressam mentionem faciat. Attento etiam quia in alio capite in dicta Bulla exprimitur, quòd non intendit Romanus Pontifex juri communi derogari, & cùm Regiæ Majestati, ut dictum est de jure communi in vim dictæ consuetudinis competat custodia Ecclesiarum vacantium de suo jurepatronatus. Constat dictam Bullam non comprehendere dictam custodiam, cùm dispositio generalis non tollat casum specialem legis antiquæ. Quibus, & aliis attentis, & aliàs fuit concluſum, quòd Regia Majestas per ejus Officiales conservetur, & manuteneatur in possessione, in qua, est ponendi sub Regio sequestro fructus beneficiorum sui Patronatus vacantium, præstita priùs idonea cautione, per dictos sequestros nominandos per dictam Majestatem, & ejus Officiales de benè, & legaliter se habendo in exercitio dicti sequestri, & de restituendis fructibus legitimo successori dicti beneficii, & aliàs prout est fieri solitum.

D. Michaelis de Cortiada, Tom. IV.

ARGUMENTUM.

An bona intestatorum tanquam vacantia Fisco quærantur, & applicentur, & an de eis cognoscat Judex Ecclesiasticus, vel secularis.

SUMMARIUM.

1 *Bona vacantia de jure Regali ad Regium Fiscum pertinent.*

2 *Bonorum vacantium cognitio pertinet in Cathalonia ad Bajulum Generalem.*

3 *Bona vacantia tribus modis dicuntur, n.3. Et generaliter dicuntur bona vacantia, quæ omni domino, omnique jure vacua sunt, & ab omni spe aditionis aliena, quæ ab aliquo fieri possit, n.4.*

5 *Bona vacantia ad institutum hujus decisionis dicuntur, ut Regio Fisco quærantur, quando aliquis ab intestato decedit sine descendentibus, aut ascendentibus, aut absque collateralibus, seu transversalibus usque ad decimum gradum, num.5. Et idem si relicto hærede, is hæreditatem non adierit, vel adire non potest, n.6.*

6 *Intestatus in proposito dicitur, non solùm is, qui decedit non facto testamento, sed etiam qui testamentum fecit, sed ex eo hæreditas adita non fuerit, vel adiri non potuit.*

7 *Fiscus excluditur à bonis defuncti, existente hærede instituto in testamento, ipsoque hæreditatem adeunte, vel existentibus ab intestato descendentibus, aut ascendentibus, aut collateralibus, agnatis, vel cognatis usque ad decimum gradum.*

8 *Consanguineus veniens ab intestato ad successionem defuncti ad exclusionem fisci, non sufficit si in genere probet consanguinitatem, sed tenetur probare lineam, & gradum consanguinitatis, incipiendo à primo stipite, aut certè à primo gradu transversali, qui est fratrum.*

9 *Successio ab intestato in transversalibus non defertur ultra decimum gradum.*

10 *Consanguinitas non est probanda genericè, & indefinitè, sed est probanda distinctè per singulos gradus à primo stipite, seu a primo gradu fratrum, quando ad successionem, vel alios actus certus gradus desideratur.*

11 *Consanguineus probata consanguinitate distinctè per singulos gradus præsumitur proximior, & contrarium dicenti incumbit onus probandi.*

12 *Fiscus excluditur in bonis vacantibus intestati defuncti à marito, & uxore, num. 12. & 13. Amplia 1. etiamsi uxor non sit adhuc ducta ad domum viri, n. 14. amplia 2. in uxore Clerici conjugati, n.15. Limita 1. in sponsis de futuro, n.16. Limita 2. in uxore putativa, n. 17. Limita 3. in concubina, n. 18. Limita 4. si maritus expulisset uxorem de domo sine causa, n. 19. de quo in limitatione sequenti. Limita 5. si conjuges usque ad mortem cum bona gratia, & concordia non perduraſſent, n. 20. Limita 6. in conjuge occidente conjugem, n.21. Limita 7. in bonis feudalibus, & emphyteuticariis, n.22. Intellige, ut in n.23. Sed adverte ad ea quæ dicuntur, n.24. & 25. Limita 8. mortua uxore in socero, n.26.*

26 *Socer non succedit ab intestato generi suo, & è contra.*

27 *Vitricus non succedit ab intestato suo privigno, & è contra.*

28 *Pater spiritualis non succedit ab intestato filio spirituali, & è contra.*

29 *Compater, seu patrinus non succedit ab intestato compatri, nec commatri, nec filio, quem de Sacro Fonte levavit, & è contra.*

30 *Confessor, Pater spiritualis an possit esse testis pro pœnitente filio spirituali, & è contra. Et an compater possit esse testis pro compatre, commatre, & filio, quem de Sacro Fonte levavit, & è contra.*

31 *Confessor, Pater spiritualis an sit suspectus in causa*

pœnitentis filii ſpiritualis, & è contra. Et an compater ſit ſuſpectus in cauſa compatris, commatris, & filii, quem de Sacro Fonte levavit, & è contra.

32 *Nutritores, quorum uxores pro pecuniis lactant puerõs alienos, non ſuccedunt pueris ab inteſtato defunctis.*

33 *Tutor non ſuccedit pupillo ab inteſtato defuncto.*

34 *Hoſpitalia non ſuccedunt ab inteſtato pueris expoſitis, n.* 34. *&* 35.

36 *Peregrinis ab inteſtato decedentibus, qui ſuccedant, n.* 36. 37. *&* 38.

39 *Fiſcus tantùm excluditur à bonis vacantibus inteſtati defuncti in caſibus deciſis, & expreſſis in legibus.*

40 *Judex ſæcularis cognoſcit de bonis vacantibus inteſtati defuncti abſque legitimo hærede, & uxore, n.* 40. *idemque de bonis naufragatis, numer.* 41. *fallit ſi probatur defunctum teſtamentum confeciſſe, n.* 42.

43 *Fiſcus ſuccedens in bonis vacantibus tenetur de bonis defuncti expendere funeris expenſas, & alia pia opera, num.* 43. *Attenta qualitate perſonæ ipſius defuncti, & quantitate bonorum juxta morem Regionis, n.* 44. 45. *&* 46. *Et quis Judex de hoc cognoſcat, n.* 47.

48 *Fiſcus Regius an ſuccedat Clerico ab inteſtato defuncto abſque conſanguineis, n.* 48. 49. 51. 52. 53. 54. 55. *&* 59.

56 *Civitates recognoſcentes ſuperiorem in bonis vacantibus ſuorum civium ab inteſtato defunctorum non ſuccedunt, n.* 56. *limita, n.* 68.

57 *Barones, ſeu Domini locorum in bonis vacantibus ſuorum vaſſallorum ab inteſtato defunctorum non ſuccedunt, n.* 57. *Limita, n.* 58.

60 *Conſanguinei ſuccedunt Clerico ab inteſtato decedenti, excluſa Eccleſia.*

DECISIO CCLVIII.

1 BOna vacantia ex jure Regali ad Fiſcum pertinent, & ei applicantur, & quæruntur, cùm regulariter Fiſcus in bonis vacantibus ſuccedat, ut pluribus juribus, & Doctoribus citatis docent Calicius, Sixtinus, Boſſius, Peregrinus, Belluga, Maſtrillis, Surdus, Grivellus, Tuſchus, Borellus, Ramirez, Cabedo, Solorzanus, Alfaro, Pichardus, Farinaceus, Ramon noſter, Bobadilla, Caſtillo, Novarius, Amaya, & Ripoll, quos citavi *deciſ.* 39. *num.* 19. *par.* 1. Roſſental. Fontanella, Gallus, Thoro, Bobadilla, Lara, Guttier. Solorzanus, quos addidi *in additionbus poſt. par.* 2. *deciſionum ad eundem, deciſ.* 39. *num.* 19. Fermoſinus, & Ricc. quos addit filius meus Don Sebaſtianus *in diſcurſu de juriſdic. Proreg. & Capitan. General. quæſt.* 16. *nu.* 28. quibus addendi ſunt Roland à Valle *de inventario, q.* 25. *num.* 6. *verſic. Quid dicendum*, Phanucius *de inventar. quæſt.* 273. *n.* 18. Idem Calicius *in extravag. Cur. cap.* 7. *caſu.* 83. Cævallos *com. cont. com. quæſt.* 144. *in prin.* Gail. *lib.* 2. *obſ.* 152. *n.* 8. idem Maſtr. *dec.* 123. *n.* 3. *lib.* 2. Montanus *de Regalib. tit. Bona vacantia, n.* 1. *fol.* 83. Franchis *dec.* 125. *n.* 12. ubi Luca *n.* 1. Fajardo *alleg.* 17. *n.* 5. Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *c.* 17. *n.* 59. plures alios cumulat *aliegat.* 32. *n.* 46. *&* 47. *& allegat.* 43. *num.* 10. *& allegat.* 43. *n.* 3. moderniores citat Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtatut. Eugub. lib.* 2. *rub.* 35. *n.* 28. & alii allegandi, *n.* 5.

2 Et in Cathalonia cognitio bonorum vacantium pertinet Bajulo Generali, Judice Regii patrimonii, Ripoll, Boſch, Ferrer, Deſpujol, Berart, & Ramon, privativè ad Regiam Audientiam, Ripoll, quos laudavi *dec.* 39. *n.* 20. *part.* 1.

3 Bona vacantia licèt tribus modis dicantur, ut tradunt Chaſſaneus *conſuet. Burgun. rubr.* 2. *in fine prin.* Benedict. *in cap. Raynuntius, verbo Uxorem nomine Adelaſiam, num.* 360. *& ſeq.* Joannes de Platea *in l.* 1. *nu.* 3. *C. de bonis vacan. lib.* 10. Alfaro *de offic. fiſcal. gloſſ.* 20. §. 9. *in prin. & n.* 119. remiſſivè Amendola ad Franchis, *dec.* 125. *n.* 9. Boſſius *tit. de bonis vacantib. nu.* 8.

4 Tamen generaliter dicuntur bona vacantia, quæ omni domino, omnique jure vacua ſunt, omni ſpe additionis aliena, quæ ab aliquo fieri poſſit, ut ex quatuor juribus tradunt Amaya *in l.* 1. *num.* 1. *C. de bon. vacan. lib.* 10. Fermoſin. *alleg. fiſcal.* 62. *n.* 30. notat Alfaro *de offic. fiſcal. gl.* 20. §. 9. *n.* 120.

Sed ad inſtitutum, bona vacantia dicuntur, quæ 5
Fiſco quæruntur, & applicantur, quando aliquis ab inteſtato decedit ſine deſcendentibus, aut aſcendentibus, aut abſque collateralibus, ſive tranſverſalibus uſque ad decimum gradum, *l.* 1. *gloſſ. verbo Legitimo*, ubi Bartol. *nu.* 11. Amaya *num.* 1. *verſic. Veluti, & nu.* 2. *&* 3. *l. Vacantia, gloſſ. verbo Linea*, ubi Joannes de Platea *numer.* 3. Novarius *num.* 1. *C. de bon. vacant. lib.* 10. *l.* 1. §. *fin. ff. de jure fiſci, l. Quidem*, 96. §. *Quoties, ff. de legat.* 1. & conſtituitur in *l.* 1. *ff. de ſucceſſ. edicto, l.* 4. §. *eadem, ff. de fideicomm. libert. l. Si hæredem* 10. *C. de inoffic. teſtam. l. fin.* §. *ſi quis in furore, C. de curat. furioſi*, l. penult. *C. de Præpoſit. ſacr. cubic. lib.* 10. *l. Recuſare*, §. *Sed ſi fiſco, ff. ad trebellian.* Valenzuela *in rub. num.* 2. *&* 3. *C. de bon. vacant. lib.* 10. Boſſius *in prax. crim. tit. de bonis vacant. num.* 1. Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 2. Farinac. *frag. crim. litera F, num.* 115. Montanus *de regal. tit. Bona vacantia, nu.* 1. Tiraquel. *in tract. le mort ſaiſit le vif, part.* 2. *declar.* 15. *à numer.* 11. Alfaro *de offic. fiſcal. gloſſ.* 20. §. 9. *n.* 121. *&* 122. Gomez *in l.* 8. *tauri, num.* 26. *incipien. Poſtremo*, Avezedo *l.* 12. *in princ. & ſub num.* 4. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Molina *de juſt. & jure, tom.* 1. *diſp.* 164. *verſic. Undecima concluſio*, Thom. Valaſcus *allegat.* 37. *num.* 1. Borrel. *de reg. Cathol. præſtan. cap.* 14. *numer.* 2. Caſtr. Palaus *in oper. mort. part.* 7. *tract.* 31. *diſp. unic. punct.* 19. Surd. *conſ.* 518. *num.* 4. Garcia *de nobilit. gloſſ.* 3. *numer.* 28. Cævallos *com. cont. com. quæſt.* 822. *à numer.* 12. Carraſc. *ad l. recop. cap.* 7. *ſub num.* 19. 15. 46. *&* 52. Maſtril. *de magiſtratib. lib.* 3. *cap.* 10. *à numer.* 365. Ramirez *de leg. Regia*, §. 26. *num.* 51. Caſtillo *de tertiis, tom.* 7. *cap.* 41. *à num.* 150. *ad* 154. Paſchal. *de patr. poteſt. par.* 2. *cap.* 1. *n.* 63. Pichard. *de acquir. hæred. cap.* 5. *à num.* 1. Roſſental. *de feud. cap.* 5. *concluſ.* 29. *num.* 3. Sixtin. *de regal. lib.* 2. *cap.* 9. *à numer.* 1. Tellus Ferdinandez *in l.* 3. *tauri, par.* 3. *numer.* 13. Belluga *in ſpecul. Princip. rub.* 24. §. *Et primò videamus, num.* 11. Grivell. *deciſ.* 144. *n.* 4. Spin. *in ſpec. teſtam. gloſſ.* 1. *princip. numer.* 37. *verſic. Deficientibus*, Cabedo *deciſ.* 51. 57. *&* 58. *part.* 2. Barboſa *in l. Si quis Presbyter, numer.* 3. *&* 7. *Cod. de Epiſcop. & Cler.* Merlinus *de legitima, lib.* 1. *tit.* 2. *qu.* 9. *numer.* 1. *&* 6. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 15. *numer.* 1. 2. *&* 78. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 6. *num.* 12. *p.* 1. *fol.* 145. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 7. *numer.* 41. Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſer.* 93. *numer.* 13. Fermoſin. *allegat. fiſcal.* 62. *à num.* 31. *par.* 1. Fajardo. *allegat. fiſcal.* 17. *la* 2. *numer.* 6. *& allegat.* 32. *à num.* 46. *& allegat. fiſcal.* 43. *numer.* 11. ex noſtris Cancer *par.* 1. *var. reſol. cap.* 5. *numer.* 28. *in fine*, Fontanella *deciſ.* 528. *num.* 9. *part.* 2. Ripoll. *de regal. cap.* 9. *à num.* 18. Ramon. *conſ.* 5. *à num.* 37. Romaguera ad Conciol. *ad ſtatut. Eugub. lib.* 2. *rub.* 35. *n.* 28.

Et nedum quando quis decedit ab inteſtato, nul- 6
lo legitimo hærede relicto, bona vacantia pertinent ad fiſcum, ſed etiamſi teſtatus deceſſerit hærede relicto, ſi hæreditas non fuit adita, vel adiri non potuit. Nam inteſtatus in propoſito accipitur non ſolùm is, qui decedit, non facto teſtamento, ſed etiam qui teſtamentum fecit, ſed ex eo hæreditas adita non fuerit, vel adiri non potuit, *l. inteſtatus, ff. de verb. ſignif. l.* 1. *ff. de ſuis, & legit. hæred. l.* 2. *ff. de injuſto teſtament.* §. 1. *de hæred. quæ ab inteſt. defer.* Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 1. *litera F, num.* 115. Fajardo *alleg. fiſcal.* 17. *la* 2. *nu.* 20. notant Maſtril. *de magiſtrat. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 365. Tellus Ferdin. *l.* 1. *part.* 3. *n.* 13. Carraſco *ad leg. recop. cap.* 7. *n.* 52. Cyriacus *controver.* 396. *numer.* 13. *tom.* 2.

Et ſic exiſtente hærede inſtituto in teſtamento, ip- 7
ſoque hæreditatem adeunte, vel exiſtentibus aſcendentibus, vel deſcendentibus, aut collateralibus, ſeu tranſverſalibus uſque ad decimum gradum ab illius bonis vacantibus excluditur fiſcus, *ſecundum gloſſ. in l. va-*

l. vacantia; verbo Linea, ubi Bartol. Angel. & Joan. de Platea *C. de jure fisci, lib. 3. tit. 3. numer.* 3. Farinac. *frag. crim. litera F, n.* 129. Amaya *in l. 1. n. 3. in fine, & n.* 35. *C. de bon. vacan. lib.* 10. Castillo *de tertiis, tom. 7. c.* 41. *n.* 153. *vers. Cæterum*, Fermosin. *allegat. fiscal.* 62. *n.* 40. Fajardo *alleg. fiscal.* 17. *la* 1. *n.* 1. & sentiunt omnes citati, *n.* 1. *&* 5.

8 Sed consanguineus veniens isto casu ad successionem intestati defuncti ad exclusionem fisci à bonis vacantibus, non sufficit, si in genere probet consanguinitatem, sed tenetur probare lineam, & gradum consanguinitatis, incipiendo à primo stipite, aut à primo gradu transversali, qui est fratrum, Tiraquel. *de retractu ligniager.* §. 1. *gloss.* 16. *num.* 9. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 20. §. 9. *n.* 134. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 3. *n.* 9 3. *in fine, & de fideicom. art.* 43. *sub n.* 63. Farinac. *frag. crim. litera F, n.* 129. *in fine.* Quia successio ab intestato in transversalibus non defertur ultra decimum gradum, *l. Certum, C. Unde legitimi*, Covar. *de succession. ab intestato, n.* 11. Spin. *in specul. testam. gloss.* 1. *princip. num.* 26. Gallus *de except. tit.* 4. *excep.* 4. *à num.* 5. *part.* 1. Cancer *variar. resol. p.* 1. *c.* 5. *num.* 38. Fusar. *de substitut. q.* 381. *n.* 6. Gomez *in l.* 8. *tauri, n.* 5. Ciroccus *discep.* 36. *numer.* 6.

10 Et quando ad successionem, vel alium actum certus gradus desideratur, ut in transversalibus, seu collateralibus, non est probanda genericè, & indistinctè, sed probari debet distinctè per singulos gradus à primo stipite, seu à primo gradu fratrum, Decius *cons.* 321. *numer.* 13. Alciat. *regul.* 1. *præsump.* 28. *numer.* 9. Tiraquel. *de retract. ligniager.* §. 1. *gloss.* 16. *à num.* 1. Covar. *lib.* 2. *var. resol. cap.* 6. *num.* 6. *in fine*, Menochius *cons.* 816. *num.* 52. *lib.* 9. Gabriel. *com. conclus. lib.* 1. *de probat. conclus.* 6. *num.* 24. Pacian. *de probat. lib.* 2. *cap.* 33. *numer.* 29. Peregrin. *de fideicom. art.* 43. *num.* 63. *&* 64. Farinac. *in prax. part.* 2. *quæst.* 69. *numer.* 111. Thesaur. *quæst. forens. num.* 3. *lib.* 1. Valenzuela *cons.* 105. *à num.* 52. *tom.* 2. Ciroccus *discept.* 23. *numer.* 45. Comez *in l.* 8. *tauri, num.* 2. Lara *de univer. lib.* 2. *cap.* 4. *numer.* 15. Mascard. *de probat. conclus.* 410. *à numer.* 21. *tom.* 1. Barbosa *in cap. Licet ex quadam* 47. *num.* 6. *de testib.* Cæval. *comm. cont. com. par.* 3. *quæst.* 778. *num.* 51. 52. *&* 53. Mieres *de majoratu, part.* 2. *quæst.* 7. *num.* 5. Maresc ot. *lib.* 1. *var. cap.* 70. *toto*, Garcia. *de benefic. tom.* 2. *part.* 7. *cap.* 15. *à num.* 28. Marta *de succes. legali, part.* 2. *quæst.* 1. *art.* 1. *à numer.* 17. *usque ad fin.* Castillo *contr. jur. tom.* 6. *capit.* 122. *num.* 1. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 6. *numer.* 34. Amostazo *de causis piis, tom.* 1. *lib.* 3. *cap.* 8. *sub n.* 49. 50. *&* 51.

11 Et tunc consanguineus probata consanguinitate distinctè per singulos gradus præsumitur proximior, & contrarium dicenti incumbit onus probandi, Alexander *in l.* 15. *post numer.* 15. *vers. Conclud.* ubi Jason. *numer.* 8. *ff. de acquir. hæred.* Tiraquel. *de retract. ligniager.* §. 11. *gloss.* 1. *numer.* 5. Seraphin. *decis.* 1219. *num.* 1. *&* *decis.* 1282. *numer.* 8. Menoch. *cons.* 816. *nu.* 59. *libr.* 9. Cavaller. *decis.* 575. *num.* 7. Duran. *dec.* 105. *numer.* 2. *&* *decis.* 443. *numer.* 2. *&* *decis.* 447. *numer.* 8. Peregrin. *de fideicom. art.* 43. *numer.* 60. Surd. *decis.* 106. *num.* 8. *&* *cons.* 5. *num.* 34. *&* 35. *&* *cons.* 241. *numer.* 26. Burat. *decis.* 556. *num.* 2. ubi Ferentil. *litera B*, Molina *de Hispan. primog. lib.* 3. *cap.* 9. *num.* 21. Castillo *controvers. jur. tom.* 5. *cap.* 93. *sub num.* 54. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 6. *num.* 6. ubi Ybannez de Faria *num.* 33. Farinac. *in repert. ultim. volunt. quæst.* 5. Thesaurus *quæst. forens.* 61. *à num.* 10. *lib.* 1. Cirochus *discept.* 23. *numer.* 46. etsi aliter dicat Fachineus *controvers. jur. lib.* 6. *capit.* 43. quem impugnat Cancer *par.* 1. *var. resol. capit.* 5. *numer.* 65.

13 Prædicta ut deficientibus, seu non existentibus descendentibus, aut ascendentibus, aut collateralibus, seu transversalibus usque ad decimum gradum intestati defuncti succedat fiscus, intellige, quando decedens ab intestato non reliquit conjugem, ut notant Gomez *in l.* 8. *tauri, numer.* 26. *incipien. Postremo*, Cancer *par.* 1. *var. resol. cap.* 5. *num.* 37. *&* 38. Tuschus *practicar. conclu. litera F, conclus.* 392. *numer.* 1. *&* 9. Matienco *leg.* 12. *gloss.* 2. *num.* 2. *tit.* 8. *lib.* 6. *recop.* Castillo *de tertiis, tom.* 7. *capit.* 41. *sub num.* 154. Fagundez *de justit. & jure, lib.* 6. *capit.* 14. *num.* 8.

At Fiscus excluditur in bonis vacantibus intestati defuncti à marito, & uxore. Et sic si quis decedit ab intestato absque descendentibus, aut ascendentibus in infinitum, aut collateralibus, seu transversalibus usque ad decimum gradum, succedit sibi uxor, & similiter uxori succedit maritus. Tum propter unionem, quæ est inter virum, & uxorem, cùm sint socii divinæ, & humanæ domus, *l.* 1. *ff. de ritu nup. l. Adversus, C. de crim. expil. hæred.* Tum quia sunt duo in carne una, & propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, Genesis *cap.* 2. *in fine*, Matthæi *cap.* 19. *in prin.* Marci *cap.* 10. Pauli *ad Ephesios, cap.* 5. *in fine*, *cap. Debitum, de bigamis, c. Gaudemus, de divortiis, cap. Fraternitatis* 35. *quæst.* 10. Tum quia fiscus excluditur ex qualibet sanguinis linea, vel ejus legitimo titulo, *l. Vacantia, C. de bonis vacantibus, libr.* 10. & sanguinis linea nihil aliud est quàm jus cognationis; & juris legitimi tituli sunt vir & uxor, ut probant jura *in l.* 1. *C. Unde vir & uxor, l. unica, ff. eodem, l.* 1. *post princ. C. Si tabulæ testamen. nullæ extrahunt, l.* 2. *C. de petit. honor. lib.* 10. *l.* 1. *gloss. verbo Legitimo, in princ. vers. Item uxor, l. Vacantia, gloss. verbo Linea, C. de bon. vacan. lib.* 10. *gloss. in l. Affinitatis*, 3. *C. commun. de succession.* ita Joan. de Platea *in l.* 1. *num.* 3. *vers. Nunc quæritur, ibi: Item uxor*, ubi Amaya *num.* 3. *in fine*, 31. 32. *&* 33. *C. de bon. vacan. lib.* 10. Novarius *in l.* 4. *num.* 9. Valenzuela *numer.* 32. *C. de bon. vacan. lib.* 10. Decius *in l.* 1. *à numer.* 1. Jason *à numer.* 1. Curtius Junior *à num.* 1. & communiter Doctores, *C. Unde vir, & uxor*, Bossius *in praxi crim. tit. de bonis vacant. numer.* 5. Laudensis *de fisco, quæst.* 127. Benedict. *in cap. Raynuntius, verbo Uxorem, statim in princ.* Cephal. *cons.* 53. *numer.* 65. *lib.* 1. Belluga *in spec. Princip. rub.* 24. *vers. Et primo, numer.* 12. Sixtin. *de regalib. lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 4. Farinac. *frag. crim. litera F, num.* 131. Tiraquel. *in tractatu Le mort sai sit le vif. parte* 2. *declarat.* 15. *numer.* 1. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 4. Borrell. *de Reg. Cathol. præst. c.* 4. *num.* 9. *&* *seq.* Duennas *reg.* 73. Palac. Rub. *de donat. inter virum, & uxorem*, §. 15. *num.* 5. Pascal. *de pat. potest. part.* 2. *cap.* 1. *numer.* 62. *incipien. Post omnes*, Th. Valascus *alleg.* 37. *num.* 2. Alvarus Valascus *de portionib. capit.* 26. *num.* 1. Gomez *in l.* 8. *tauri, numer.* 8. Mastril. *de magistr. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 383. Sicque judicatum, & executum testatur, *decis.* 123. *lib.* 2. Covar. *de succes. ab intestato, num.* 11. *ad finem, vers. Verùm*, Spin. *in spec. testament. gloss.* 9. *princ. num.* 4. Fagundez *de justit. & jure, lib.* 6. *cap.* 14. *numer.* 7. Gallus *de except. tit.* 4. *tit.* 6. *à num.* 80. *&* *except.* 6. *numer.* 16. *part.* 1. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 20. §. 9. *numer.* 136. Matienco *l.* 12. *gloss.* 2. *numer.* 2. ubi Azevedo *num.* 2. *&* 3. *tit.* 8. *libr.* 5. *recop.* Pichard. *de acquiren. hæred. cap.* 5. *numer.* 4. *&* *in* §. *Sunt autem, num.* 27. *de honor. possess.* Rovas *in epit. succes. cap.* 33. Guttier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 123. Castillo *de tertiis, tom.* 7. *cap.* 41. *numer.* 154. Marta *de jurisdic. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *à num.* 12. Fermosin. *allegat. fiscal.* 62. *à numer.* 41. Fajardo *allegat. fiscal.* 32. *num.* 80. Grivell. *decis.* 144. *numer.* 4. Ferrer noster *in Constit. Hac nostra temp.* 3. *declarat.* 7. *num.* 39. Cancer *par.* 1. *var. resol. cap.* 5. *num.* 38. *vers. Hac legitima successione.* Ramon *cons.* 6. *num.* 10. quidquid in terminis legis Castellæ 12. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* contrarium teneneat Tellus Fernandez *l.* 3. *tauri, p.* 3. *num.* 13. quem sequitur Carraseo *ad leg. recop. cap.* 7. *à num.* 47. & dubitet Palac Rub. *in l.* 31. *tauri, num.* 12. quia eos reprobant Matienco, Azevedo, Valenzuela, & Amaya, Alfaro, Castillo, Fermosinus, & Ramon *locis hìc citatis.* Et addit ipse Ramon, quòd si non constet, quis supervixerit, sed solùm appareat de morte uxoris, & non mariti, præsumptio juris est maritum ea tempestate vivere, & fuisse superstitem.

Amplia 1. etiam si uxor non sit adhuc ducta ad do- 14
mum viri, sed solùm sit sponsa de præsenti velata, & conjugata, excluditur fiscus in bonis vacantibus defuncti intestati, quia hæc uxor dicitur, *l. nihil. ff. rer. amotar. l. Cùm fuerit, ff. de condit. & demonstrat. leg.*

Nuptias, *ff. de reg. juris*, *can. Conjuges* 22. *quæst.* 2. Baldus *in l.* 1. Jason, Decius, Angel. Salicet. Alexand. Castren. *sub num.* 4. Curt. Junior, *num.* 10. *Cod. Unde vir & uxor*, Joan. de Platea, *in l.* 1. *numer.* 3. *versic. Nunc quæritur, ibi: Item uxor*, *C. de bon. vacantib. lib.* 10. Farinac. *frag. crim. part.* 1. *litera F*, *sub num.* 131. Azevedo, *l.* 12. *numer.* 3. *versic. Et idem erit*, *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Gomez, *in l.* 8. *tauri*, *numer.* 21. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *à numer.* 81. *part.* 1. Marta *de succes. legal. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *sub num.* 26. Mastril. *decis.* 123. *num.* 7. *tom.* 2. latissimè noster Ilerdensis Ferrer *in Constit. Hac nostra temp.* 3. *declarat.* 4. *à n.* 1. *ad* 54. *& punctim*, *num.* 23. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *part.* 10. *à num.* 31. *& claus.* 7. *gloss.* 3. *p.* 1. *num.* 27. *&* 28. Molinus *de ritu nuptiar. lib.* 3. *quæst.* 6. *à n.* 41. *ad* 48. *& interminis*, *n.* 45. etsi aliter dicat Cancer *p.* 2. *var. c.* 1. *à num.* 167. *ad* 173. *et p.* 3. *c.* 11. *à num.* 115.

15 Amplia 2. in uxore Clerici conjugati, quæ fiscum excludit à bonis vacantibus mariti intestati defuncti, *l. Si quis Presbiter*, *C. de Epis. & Cler.* explicant Decius *in l.* 1. *numer.* 2. *versic. Et ista conclusio*, ubi Jason. *num.* 1. *in fine*, Curt. Junior. *n.* 4. *versic. Hanc regulam*, *C. Unde vir. & uxor*. Marta *de succes. legali*, *p.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *num.* 12. *vers. Item uxor*, *& numer.* 13. *&* 14. Tiraquel. *in tract. le mort saisit le vif*, *par.* 2. *declarat.* 15. *n.* 1. *versic. Etiamque vir*, Azevedo *l.* 12. *numer.* 3. *versic. Idem tamen*, *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Mastril. *decis.* 123. *num.* 6. *tom.* 2. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *à numer.* 85. *p.* & alii à me laudati *dec.* 125. *num.* 32. *p.* 3.

16 Limita 1. in sponsis de futuro, qui fiscum non excludunt à bonis intestati defuncti, quia sponsalia de futuro non sunt adhuc matrimonium, ita Jason *in l.* 1. *num.* 2. *versic. Secundo*, Castren. *sub n.* 4. Decius *num.* 6. Curt. Junior, *n.* 8. *C. Unde vir. & uxor*. Joannes de Platea *in l.* 1. *num.* 3. *versic. Nunc quæritur, ibi: Item uxor, de bon. vacan. lib.* 10. Marta *de succes. legal. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *num.* 23. 24. *&* 25. ubi, *num.* 26. declarat, ut non procedat, quando post sponsalia de futuro sequuta est copula carnalis, Gomez *in l.* 8. *tauri*, *num.* 21. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *num.* 56. *& sub n.* 81. *part.* 1. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 20. §. 9. *num.* 137. Ferrer. *in Constit. Hac nostra temp.* 3. *declar.* 4. *à n.* 33.

17 Limita 2. in conjugibus putativis, qui sibi invicem non succedunt, sed fiscus eos excludit à bonis vacantibus intestati defuncti, Alfaro *de offic. fisc. gloss.* 20. §. 9. *numer.* 136. *vers. Sed hoc in veris*, Marta *de succes. legal. par.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *à n.* 19. *ad* 23. Intellige, & declara per nostrum Ferrer. *in Const. Hac nostra temp. declar.* 4. *à num.* 55. *usque ad finem*, Fontanel. *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *gloss.* 3. *p.* 1. *à num.* 23. *ad* 27. Callum *de except. tit.* 4. *except.* 5. *num.* 40. 41. 42. *&* 43. *part.* 1. Cancer *var. resol. par.* 3. *c.* 11. *num.* 113. *&* 114.

18 Limita 2. in concubina, quæ non succedit concubinario, & consequenter fiscum ab ejus successione in bonis vacantibus non excludit, Jason. *in l.* 1. *num.* 2. *versic. Tertio fallit*, Decius *numer.* 8. Curt. Junior *num.* 12. *C. Unde vir et uxor*, quidquid dicat Joan. de Platea *in l.* 1. *num.* 3. *versic. Nunc quæritur, ibi: Item et legitima concubina*, *C. de bon. vacant. lib.* 10. nam eum impugnat Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 20. §. 9. *num.* 147. Farinac. *frag. crim. p.* 1. *litera E*, *sub num.* 131.

19 Limita 4. si maritus expulisset uxorem de domo sine causa, perdit ejus successionem, & fiscus non excluditur, Jason. *in l.* 1. *n.* 2. *versic. Quarto fallit*, Decius *num.* 9. *Cod. Unde vir. & uxor*, de quo *n. seq.*

20 Limita 5. si conjuges usque ad mortem cum bona gratia, & concordia non perdurassent, ut quia inter eos fieret divortium, quoad thorum, fiscus non excluditur à bonis vacantibus intestati defuncti, *l.* 1. §. *Ut autem*, *ff. Unde vir & uxor*, *faciunt jura in leg.* 2. *&* 3. *ff. de auro*, *et argen. legato*, videatur de hac limitatione Jason. *in l.* 1. *num.* 2. *versic. Quarto fallit*, *et num.* 7. Decius *num.* 10. Curtius Junior *num.* 14. *C. Unde vir et uxor*, Gomez *in l.* 8. *tauri*, *num.* 23. Petrus Barbosa *in l. Si ab hostibus* 11. §. *fin. numer.* 7. *in fine*, *versic. Et quando*, *ff. solut. matrim.* Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *à* 59. *ad* 74. *part.* 1. Cancer *par.* 3. *var. resol. cap.* 11. *n.* 12. Valascus *in partition. cap.* 6. *à num.* 46. *signanter n.* 54. Fagundez *de just. et jure*, *lib.* 6. *cap.* 14. *n.* 7. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *par.* 10. *n.* 38. *et claus.* 7. *gl.* 3. *p.* 1. *n.* 29.

Limita 6. in conjuge occidente alium conjugem, 21
qui non potest ei succedere ab intestato, etiam conjunctis deficientibus, sed perdit successionem, quæ sibi defertur *ex l.* 1. *C. Unde vir et uxor.* ut tradit ibidem Bald. *num.* 3. de qua limitatione videndi *in dict. l.* Jason. *numer.* 2. *in princ.* Castren. *numer.* 4. Alexand. *num.* 11. Salicet. *num.* 5. Decius *num.* 11. latè Riminald. *col.* 4. Corneus *in fine*, *C. Unde vir. et uxor*, Alexand. *in l. Si ab hostibus*, 11. §. *fin. num.* 4. ubi Petrus Barbosa *numer.* 7. *versic. Ex qua ratione*, *et numer.* 8. *ff. solut. matrim.* Roland. à Valle *de lucro dotis*, *quæst.* 61. *numer.* 11. Decius *cons.* 525. *num.* 1. *et* 2. Menoch. *cons.* 502. *num.* 3. *lib.* 6. Boer. *decis.* 25. *numer.* 4. Jul. Clar. §. *Homicidium*, *num.* 17. ubi Bajard. *num.* 6 6. Farinac. *par.* 4. *de homicidio*, *num.* 120. *per totum*, *præcipuè n.* 25. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *part.* 1. *à numer.* 36. *qui num.* 38. Ampliat, si per negligentiam unius conjugis alter conjux mortuus sit, veluti si in infirmitate conjugis præmortui alter conjux non præstiterit necessaria, non adhibendo Medicum, vel illum adhibendo, sed notoriè imperitum, & vide, *numer.* 77. 78. *et* 79. Conciolus aliis additis, *resol. crim. verbo Occisio*, *resol.* 9. *per totam*, *et punctim num.* 2. & in Cathalonia *est text. in Constitut. unica*, *tit. des indignes de successions.* de qua plura Cancer *part.* 1. *var. resol. cap.* 6. *a num.* 1. in cujus limitationis ornatum si plura videre volueris, lege Doctores citatos, & Molinam *de Hispan. primog. lib.* 3. *cap.* 2. *numer.* 31. 32. *et* 33. Mieres *de major. part.* 2. *quæst.* 4. *illat.* 1. *à num.* 13. Paschal. *de pat. potest. part.* 4. *cap.* 8. Cyriac. *controv.* 217. *tom.* 2. Michalor. *de fratrib. par.* 3. *cap.* 56. Menoch. *de arb. Jud. casu.* 356. *à num.* 94. Castillo *contr. tom.* 6. *cap.* 161. *à num.* 1. Noguerol. *alleg.* 22. *à n.* 183. Boss. *de patr. potest. cap.* 3. *à num.* 281.

Limita 7. in feudis, & bonis emphyteuticis, in 22
quibus maritus non succedit uxori, nec uxor marito, quia non dicuntur vacare, & pertinent ad dominum directum excluso fisco, Bald. *in capit.* 1. *tit. An maritus succedat uxori.* Tiraquel. *de retract. ligniager.* §. 1. *gloss.* 3. *numer.* 5. Marta *de succes. legal. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 1. *num.* 16. 17. *&* 18. Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 28. Farinac. *frag. crim. part.* 1. *litera F*, *num.* 144. Rosental. *de feudis*, *cap.* 5. *conclus.* 54. *num.* 4. *& cap.* 7. *conclus.* 60. *num.* 13. Mastrill. *de magistr. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 386. Ramon multos alios cumulat *cons.* 5. *à num.* 37. conducunt Menoch. *de recup. poss. remed.* 9. *num.* 250. *versic. Vassallus*, Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 25. *num.* 62. *& de hæres.*, *quæst.* 90. §. 4. *à num.* 59. Alfaro *de offic. fiscal. gl.* 20. §. 10. *num.* 257. Fermosin. *allegat. fiscal.* 33. *num.* 14. *part.* 1. Barbosa *in cap. urgentis*, 10. *numer.* 17. *de hæretic.*

Intellige in bonis feudalibus, quæ de sui natura 23
ab hæreditate separata sunt, ut notat Bartol. *in l. Item videndum*, *ff. de petit. hæredit.* Secùs autem in feudo hæreditario, de quo idem judicatur, quod de hæreditate habetur, quia transit in quemcumque hæredem, etiam extraneum, ut cum Baldo, & Salicet. declarant Decius *in l.* 1. *num.* 12. *&* 13. Curt. Junior. *numer.* 16. *C. Unde vir & uxor*, Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 5. *part.* 1. *num.* 74. 75. *&* 76. conducunt loquentes de bonis emphyteuticis, Farinac. *in prax. part.* 1. *quæst.* 15. *num.* 59. *& de hæres.*, *quæst.* 190. §. 4. *num.* 63. Barbosa *in cap. Urgentis*, 10. *nu.* 7. *de hæretic.* Fermosin. *alleg. fiscal.* 33. *num.* 28. *par.* 1. & loquens de feudis, Boer. *decis.* 264. *num.* 8. Menoch. *de recup. poss. remed.* 6. *num.* 252. Farinac. *in praxi*, *p.* 1. *q.* 25. *n.* 71. Fajardo *alleg. fiscal.* 43. *à n.* 59. *signanter à n.* 68. Mastrill. *dec.* 86. *n.* 9. *lom.* 1. Fermosin. *allegat. fiscal.* 33. *à n.* 15. *part.* 1.

Sed

24 Sed adverte, quòd hæc limitatio 7. locum non habet in illis Regionibus, in quibus feuda, & jura emphyteuticaria sunt transitoria ad hæredes extraneos redacta ad instar patrimoniorum, ut in Cathalonia juxta *Constitut. Perco quæ 2. versic. Ajustans, tit. de dret. emphiteotich*, Socarrats, Oliba, Peguera, Despujol, Cancer. Fontanella, Xammar. & Romaguera, quos citat Collega Ilerdensis Villaplana *in addit Peguer. in Constit. Item ne super laudemio, versic. 6. num.* 1. quibus addo eundem Cancer *par. 1. var. cap. 15. num.* 124. Ripoll. *var. resol. cap. 7. numer. 194.* & de consuetudine in Regno Franciæ, Gallus *de except. tit. 4. excep.* 5. *part. 1. numer. 76. in fine*, Decius *cons. 268. numer. 6.* Parisius *cons. 13. num. 25. lib.* 1. Boer. *decis. 123. numer. 2. & decis. 269. num. 9.* Guido Papa *decis. 59. 133. 230. &* 297. Ludovicus Bellus *cum innumeris, cons. 1. num. 34. & consil. 2. num. 3. & cons. 3. num. 64. & cons. 4. n. 1. &* 81. *& cons. 5. numer. 1. & cons. 6. numer. 10. &* 14. *& cons. 37. num. 5.* & in patriam Pedemontium, & Sabaudia, Matthæus ad Guid. Papam *decis. 133.* Menoch. *de recup. poss. remed. 9. num. 151. & 252. & si dubitet, n.* 253. Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 25. num. 71.* Fermosin *alleg. fiscal. 35. n. 18.* Ludovic. Bellus *cons. 1. sub num. 34.* & in Mantua, Parisius, *cons. 13. numer. 27. lib.* 1. & in aliis Regnis, ut in Sicilia, & in Germania, Marta, *de succes. legal. p. 1. quæst. 12. art. 2. n. 21.* Hæcque consuetudo absque dubio valet, idem Paris. *consil.* 13. *à n. 24. lib.* 1. Guido Papa *dec. 297.* Ludovic. Bellus *cons. 1. n. 38. &* 52.

25 Quapropter in Bajulia Generali Cathaloniæ insequendo conclusionem in Regia Audientia factam, referente Magnifico Joanne Colomer Regio Senatore 12. Julii 1673. fuit declaratum in favorem Fisci Procuratoris dictæ Bajuliæ Generalis contra Fratrem Don Ermengaudum de Barurell Monachum, & Camerarium Monasterii Sancti Cucuphatis Vallen. Ordinis Divi Benedicti, regaliam bonorum vacantium comprehendere bona emphyteuticaria transitoria ad hæredes extraneos, Scriba Dagui.

26 Limita 8. mortua uxore, vel è contra mortuo marito, socer non potest succedere ab intestato in bonis vacantibus defuncti viri, vel defunctæ uxoris, sed fiscus socerum excludit. Tum quia jura loquentia de viro, & uxore non extenduntur ad socerum, si de illo non loquantur expressè, *l. de viro, §. Si viro, ff. Solut. matr.* Tum quia jure affinitatis nemo ab intestato succedit, *l. Vitrico, 3. l. Amita, 5. l. Affinitati, 7. C. commun. de succession.* Tum quia hæreditates defunctorum ex legibus deferuntur, §. 1. *de hæred. quæ ab intest. defer.* & lex positiva expressè loquitur de viro, & uxore, non est igitur trahenda ad alias personas Sic Castren. Alex. Fulgos. Roman Jason. *n. 2. versic. Numquid autem*, Decius *à num. 14.* Curt. Jun. *à num. 17. C. Unde vir & uxor*, Bald. *in l. fin. col. 4. versic. Item quæritur an sis invenire, C. Unde legitimi*, Gallus *de except. lib. 4. except. 5. part. 1. à num. 51.* ubi *num. 54.* ait, affines esse illos, qui per virum, & uxorem propter matrimonium sunt conjuncti, & *num. 55.* inquit, maritum, & uxorem non esse affines, sed affinitatis principium, *l. Affinitatis, 7. gloss. fin. Cod. commun. de succes. l. Non facilè, §. Affines, gloss. verbo Ex nuptiis, ff. de gradib. §. Affinitatis, gloss. verbo Affinitatis, de nuptiis*, Tiraquel. *in tract. Le mort saisit le vif, part. 2. decl. 15. n. 2. &* 3. Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 3. numer. 5.* Mastril. *de magistrat. lib. 3. cap. 10. num. 367.* Farinac. *frag. crim. part. 1. litera F, num. 121.* Cancer. *part. 1. var. resol. c. 5. numer. 40.* Olvad. ad Donel. *lib. 9. cap. 1. litera V*, Amaya *in l. 1. n. 22. C. de bonis vacant. libr. 10.* Fermosin. *allegat. fiscal. 62. nu. 49.* quidquid contrarium teneant idem Baldus, *in l. 1. num. 3. versic. Item quæro, si non extat vir, sed socer, C. Unde vir & uxor*, Joan. de Platea *in leg. 1. numer. 3. versic. Nunc quæritur, ibi: Si non extat vir. Cod. de bon. vacant. libr. 10.* quia contrarium est verius, & meritò eos impugnant Jasson, Decius, Curt. Jun. Tiraquel. Peregrin. & Farin. *locis hic citatis.*

27 Ex qua limitatione 8. infertur 1. quòd vitricus non succedit privigno in bonis vacantibus ab intestato defuncto. Et è contra privignus non succedit vitrico, sed unum, & alium fiscus excludit, *l. vitrico 3.* ubi Bald. & Castren. *nu. 1. C. comm. de succes.* Gomez *in l. 8. tauri, n. 24. versic. Item adde, prope finem, ibi: Et eodem modo vitricus*, Amaya, & Fermosin. *locis citatis, n. 25. in fine.*

Infertur 2. quòd Pater spiritualis non succedit filio spirituali in bonis vacantibus ab intestato defuncti. Et è contra, filius spiritualis non succedit Patri spirituali, sed fiscus unum, & alium exeludit, loquor clariùs: Confessor non succedit pœnitenti, nec pœnitens Confessori. Quia inter eos solùm est quædam gratuita, & sancta communio, quæ non est dicenda consanguinitas, sed spiritualis proximitas, quæ nihil commune habet cum bonis externis, profanis, & temporalibus, ut ex Nicol. & Ubaldo tradit Gomez *in l. 8, tauri, n. 24. versic. Item etiam adde, in fine*, & alii, *n. seq. allegandi.* 28

Per hæc existimo, quòd Compater, seu Patrinus non succedit compatri, nec commatri, nec eorum filio baptizato, quem de Sacro Fonte levavit quia inter eos non est consanguinitas, se cognatio spiritualis, videatur omninò Tiraquel. *in l. Si unquam, verbo Susceperit libros, à n. 26. ad 41. Cod. de revoc. donat.* Mantica *de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 8. n. 18.* Menoch. *lib. 4. præsumpt. 82. in fine*, Fusar. *de substitut. quæst. 412.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 11. à num. 1.* quidquid ipse dicat, *num. 15. versic. Et non obstat, cum seq.* 29

Et si scire desideras, An Confessor, Pater spiritualis possit esse testis pro pœnitente filio spirituali. Et è contra, & an compater possit esse testis pro compatre, commatre, & filio, quem de Sacro Fonte levavit, & è contra? quidam negant, alii affirmant, alii dicunt, quòd non est testis integræ fidei, & omni exceptione major, verùm alii Judicis arbitrio remittunt, videantur Tiraquel. *in l. Si unquam, verbo susceperit liberos, numer. 30. 38. &* 39. *C. de revoc. donat. & de pœnis temperan. causa, n. 6. 7. &* 8. Mascard. *de probat. conclus. 332.* Menoch. *de arb. Jud. casu 100.* Cardoso *in prax. Jud. verbo Testis, numer. 24.* Farinac. *in praxi, crim. p. 2. quæst. 54. à numer. 198. ad 205.* Buccaron. *de diff. inter Jus civil. & crim. differ. 94. num. 6.* Barbosa *in l. Parentes, 5. num. 9. C. de testib.* Reverter. *decis. 154. versic. Verùm dicebatur*, Burat. *decis. 349. n. 2.* Novarius *in pragmat. 8. collect. 5. num. 8. de Official.* Surd. *de aliment. tit. 5. q. 11. n. 11.* Carol. de Grass. *de except. 24. num. 68.* 30

Si etiam scire desideras. An Confessor Pater spiritualis sit suspectus, & possit ut talis recusari in causa pœnitentis filii spiritualis. Et è contra, & an compater in causa compatris, commatris, & filii de Sacro Fonte levari possit, ut suspectus, recusari propter conjunctionem spiritualem, & è contra? quidam affirmant, quidam negant, alii dicunt standum esse consuetudini Regionis, videatur Jason. *in l. Apertissimis, numer. 7. versic. Sexta causa, C. de Judic.* Tiraquel. *in l. Si unquam, verbo Susceperit liberos, n. 29. &* 37. *Cod. de revoc. donat. & de pœnis temperand. causa 21. à numer. 5.* Maranta *de ord. Jud. part. 6. tit. An, & quando appelletur, n. 71.* Carol. de Crass. *de excep. excep. 24. à num. 66. ad 70.* Surd. *de aliment. tit. 1. quæst. 11. a num. 5. versic. Verùm, signanter numer. 11.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera I, numer. 839.* Carrasco *ad leg. recopil. cap. 9. numer. 123. &* 124. Rovit. *in pragmat. 1. numer. 35. de suspic. Official.* Novarius *in pragmat. 8. collect. 5. à n. 3. de Officialib.* Sanfelicius *dec. 83.* Guazin. *defens. 1. capit. 21. num. 61.* Marinis, *lib. 1. resol. iur. cap. 190. à num. 1. signanter num. 12.* ubi Rodoer. *à num. 6.* Thoro *in compend. decis. part. 1. verbo Suspicio an militet, fol. 533. & part. 2. verbo Compater, fol. 86. & in supplemen. decis. verbo Suspicio an militet in personam Officialis, fol. 623.* Scioloya, *de foro compet. cap. 9. num. 52.* Xammar. *de offic. Jud. part. 1. quæst. 14. à n. 64. ad 97.* Ripoll. *var. resol. cap. 2. numer. 230. 231. &* 232. Fermosin. *in cap. Si quis contra, 4. quæst. 30. num. 41. in* 31

princ. & num. 44. in fine, de foro compet. Fontanella *decis. 15. num. 22. 23. & 24. par. 1.* Sed adverte ne erres, sicut Practici nostri Xammar. Ripoll. & Fontanella, nam Xammar. *de offic. Jud. part. 1. q. 14. num. 64.* indistinctè dicit, quòd jure communi, sola compaternitas est justa suspicionis causa ad repellendum Judicem, *& num. 65. in fine* testatur, ita junctis tribus aulis Regiæ nostræ Audientiæ sub anno 1616. in causa Joannis Guiot, & Jacobi Monserrat decisum fuisse, Ripoll, *var. resol. cap. 2. n. 230.* quærit an Judex, qui est compater alicujus ex litigantibus, possit ut suspectus recusari per alium collitigantem, & *num. 231.* inquit, die 13. Septembris 1616. junctis tribus Aulis fuisse decisum, quòd Judex, qui est compater alterius partis, vel procuratoris illius, per aliam partem potest recusari. Postea ait, quòd si non opponatur; non est causa sufficiens, ad hoc ut Judex se abstineat à decisione, & voto dictæ causæ, ut suspectus, & statim refert determinationem illius causæ Joannis Guiot, & Jacobi Monserrat, Fontanella *decis. 15. num. 24. par. 1.* ait, verum esse, contrarium fuisse resolutum junctis tribus Aulis, quòd compaternitas non præstet sufficientem causam recusandi Judicem. Et addit postea audivisse, sed non esse ex nostris, qui de hoc recordaretur, uti cum aliquibus comprobasse. Vides Lector diversitatem, & modos loquendi Practicorum nostrorum. Veritas est, quòd compaternitas sola non sufficit ad recusandum Regium Senatorem, sic declaravit nostra Regia Audientia junctis tribus Aulis die 13. Septembris 1616. his verbis: In facto propositionis factæ per Magnificum Regentem Regiam Cancellariam, an Doctores Regiæ Audientiæ possint esse relatores, vel votum suum præbere in causa, seu causis, in quibus reperiuntur esse compatres actoris, vel rei, vel etiam si actor, vel reus sit procurator alicujus ex Doctoribus Regii Consilii, fuit visum posse esse relatores, vel vovere in dictis causis. Et iterum declaravit Senatus in Aula Regentis Cancellariam die 15. Octobris 1662. in causa Nobilis Mariæ de Tamarit, & Nobilis Ugonis de Tamarit matris, & filii ex una, & Michaelis de Tamarit ex altera, in qua iste me recusavit, eo quia dictus Nobilis Ugonis de Tamarit à Sacro Baptismate levavit filium meum Don Sebastianum, & sic compater meus, sed repulsam dictus Michael de Tamarit passus fuit, declarando suspiciones non procedere.

32 Infertur 3. quòd nutritores, quorum uxores pro pecuniis lactant pueros alienos, si isti pueri quandocumque decedunt absque consanguineis, illi non succedunt, sed bona deveniunt ad fiscum, *leg. Nutritoribus 10.* ubi Castrens. *numer. 1. & communiter Doctores, Cod. commun. de successionib.* Gomez *in l. 8. tauri, num. 24. versic. Item etiam adde, in princ.* Thesaur. *decis. 118. numer. 5.* Baeca *de decima, tutor. cap. 33. à numer. 14.* quos & alios citat Franchis *decis. 198. numer. 6.* quidquid dicant Lara *de anniversar. lib. 1. capit. 21. numer. 76.* Montanus *de regalib. titul. Bona vacantia, numer. 2. versic. Sed obstat,* Luca *ad Franchis, decis. 198. num. 2. versic. Et quod dicitur.* Quæ illatio tribus modis exemplificatur, ut dicit Castrens. *hic citatus.*

33 Primò in tutore, nam licèt aliqui teneant, quòd tutor, sivè testamentarius, sivè dativus succedit pupillo in bonis vacantibus non extantibus consanguineis, excluso fisco, *gloss. 1. in fine, in leg. Quo tutela 74. ff. de regul. juris,* quem sequuntur noster Ramon *consil. 5. numer. 50. versic. Sicut etiam,* & relati per Gomez, Baecam, Tiraquellum, Peregrinum, Farinacium, Mastrillum, Lucam, Amajam, & Fermosinum. Et alii existiment hæreditatem pro medietate dividendam inter tutorem, & fiscum, ut more rusticorum dixit Cavalcanus *de tutore, & curatore, numer. 336. & seqq.* verius tamen est, quòd tutor, sivè testamentarius, sivè dativus non succedit in bonis vacantibus pupillo deficientibus consanguineis, sed fiscus eum excludit. Quia nullo jure probatur successio tutoris in bonis pupilli, & non debet affectus tanti æstimari, ut tutor fisco anteponatur, sic Bartol. *in l. Quo tutela 74.* ubi latè Cagnol. *numer. 4. ff. de reg. jur.* idem Bartol. *in l. Nutritoribus 10.* ubi Angel. Roman. Castrens. *num. 2.* Jason. *numer. 10. versic. Item deficientibus aliis, Codic. commun. de succes.* Angel. Roman. & Jason. *in leg. 1. Codic. Unde vir & uxor,* Bald. *in leg. 1. coll. 4. versic. Item quæritur cum tutor, Cod. Unde legitimi, & in leg. Cum in eo, in fine, ff. de pactis,* Gomez *in l. 8. tauri, numer. 24.* Baeca *de decima tutoris, cap. 33. à num. 14.* Tiraquel. *in tract. Le mort saisit le vif, part. 2. declar. 15. num. 4. & 5.* Peregrinus *de jure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 18.* Farinac. *fragment. crim. part. 1. litera F, num. 122. & 123.* Guttier. *de tutel. part. 3. capit. 43.* Mastril. *de Magistrat. lib. 3. cap. 10. numer. 373.* Spinus *in specul. testament. gloss. 1. in princ. num. 38.* Borrel. *de Reg. Cathol. præstan. capit. 14. à num. 37. cum plurib. seqq.* Pascal. *de pat. potest. part. 2. cap. 1. numer. 79.* Sixtin. *de regal. lib. 2. cap. 9. n. 13.* Franchis *decis. 198. à num.* ubi Luca *numer. 2. vers. Tutor, cum seqq.* Barri *de succes. lib. 18. tit. 5. de succes. intest. num. 12.* Amaja *in l. 1. n. 30. Cod. de bonis vacantibus, lib. 10.* Fermosin. *allegat. fiscal. 62. num. 47.* Guttier. *de tutel. par. 3. quæst. 43. vers. Jure.*

Secundò, exemplificatur in Hospitalibus recipientibus, suscipientibus, & nutrientibus pueros expositis, nam licèt plures teneant, quòd Hospitalia succedunt expositis pueris ab intestato morientibus, excluso fisco, ut Tartaglia *in prag. fin. capit. 2. numer. 31. de compositionib.* Bald. *in l. Si qua illustris, num. 1. C. ad orfician.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. titul. 3. numero 16.* Pascal. *de pat. potest. parte 2. capit. 1. numero 71.* Riccius *ad Franchis, decis. 198. in princ.* ubi Luca *num. 1. & 2.* Montanus *de regal. titul. Bona vacantia, num. 2.* Farinac. *fragm. crim. part. 1. litera F, num. 134.* Mastril. *de magistr. libr. 3. cap. 10. num. 381. versic. Sic in expositis,* Gallus *de excep. tit. 4. excep. 6. num. 8. & 14.* Ramon noster *cons. 5. n. 50. versic. Item in expositis,* notant Amaja *in l. 1. num. 33. prope finem, versic. & eodem modo, Cod. de bonis vacant. lib. 10.* Fermosin. *allegat. 62. num. 45. gloss. in h. Nutritoribus 10. Cod. com. de succes.* & addit Tartaglia non valere gratiam à Principe obtentam absque remissione illorum, ad quos spectat jus succedendi, & refert exemplum, quòd in causa cujusdam inquisiti in magna Curia Vicariæ de stupro puellæ expositæ in Hospitali Divæ Mariæ Annuntiatæ Civitatis Neapolis opus fuit obtinere remissionem ab Oeconomis ipsius Hospitalis, referunt hìc citati, Riccius *versic. Ad hanc decisionem adde,* Pascal. *num. 72.* Luca breviter *numer. 2.* Verius tamen est, quòd Hospitalia pueris etiam majoribus effectis ab intestato morientibus non succedunt, sed eorum bona deveniunt ad fiscum, quia nullo jure cautum reperitur, quòd Hospitalia istis pueris expositis succedant, ut docent Castren. *in l. Nutritoribus 10. n. 3. C. com. de succes.* ad quem & alios se refert Bossius *in mor. par. 2. tit. 1. §. 43. n. 1584.* & patet ex his, quæ circa hunc articulum scripserunt Nicol. de Ubald. *de succes. ab intest. part. 5. num. 3.* Benedict. *in capit. Raynuntius, verbo Et uxorem nomine Adelasiam, decis. 5. à n. 25.* Gomez *in l. 8. tauri, num. 2.* Baeca *de decima tutor. cap. 33. à n. 14.* Franchis *decis. 198.* quos citat Paschal. *de patr. potest. par. 2. cap. 1. n. 73.* Riccius *ad Franchis, decis. 198. prope finem,* Barri *de succes. lib. 18. tit. 5. de succes. intest. num. 8. & 19.* Tiraquel. *in tract. Le mort saisit le vif, par. 2. declar. 15. num. 7. & 8.* 34

Imo addit Paschal. *de pat. potest. par. 2. cap. 1. n. 74.* quòd nutritoribus, & alumnis, quibus hujusmodi Hospitalia æquiparantur, jus querelandi non competit, & dicit post longam disputationem in specie concludere Plazam *in edit. delict. cap. 46. num. 6. & seq.* Farinac. *in praxi, par. 1. quæst. 14. numer. 49.* addo Riccium *in addit. ad Franchis, decis. 198. in fine.* 35

Tertiò exemplificatur in peregrinis, & advenis, quibus ab intestato decedentibus in peregrinatione non succedunt Hospitalarii, & Hospitalia in bonis 36

mobili-

mobilibus, quæ habent, sed eorum consanguinei & istis non existentibus, applicantur fisco, Paul. de Castro *in l. Nutritoribus* 10. *n.* 3. *versic. Tertio modo*, *C. com. de succes.* sed addit quia in multis locis contrarium servabatur, maximè Romæ, ut dixit Bart. & maximè in anno Jubilei, Imperator Federicus fecit authent. omnes Peregrini, *C. com. de succes.* & concludit Castren. tamen ibi malè servatur. Et quòd Hospitalia in bonis mobilibus non succedant Peregrinis, & advenis ab intestato decedentibus absque legitimo hærede, docent post antiquos Gomez *in l.* 8, *tauri*, *num.* 25. Paschal. post alios *de pat. potest. par.* 2. *capit.* 1. *n.* 74. quidquid dicat Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 6. *par.* 1. *num.* 13.

37 Benè tamen aliàs verum est, quòd Peregrinis, & advenis ab intestato morientibus absque legitimo hærede succedit Episcopus cum onere dispensandi bona ad pias causas, excluso fisco, *authent. Omnes peregrini*, ubi communiter Doctores, *C. com. de succes.* Castren. *in l. Nutritoribus*, 10. *n.* 7. *C. eodem*, Gomez *in l.* 8. *tauri*, *n.* 25. ubi intelligit in bonis mobilibus, quæ secum portant, secùs in rebus immobilibus, Borell. *de reg. Cathol. præstan. cap.* 14. *n.* 51. Mastril. *de Magistrat. lib.* 3. *capit.* 10. *n.* 390. Farinac. *frag. crim. par.* 1. *litera F*, *num.* 140. Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 4. *tit.* 3. *num.* 14. Quesada Pilo, *dissert.* 40. *sub num.* 36. Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 9. *numer.* 139. Fagundez *de just. & jure*, *lib.* 6. *cap.* 14. *sub num.* 8. Castr. Palaus *in oper. mor. par.* 7. *de just. & jure*, *tract.* 31. *disp. unica*, *punct.* 19. *sub numer.* 9. Gallus *de except. tit.* 4. *except.* 6. *par.* 1. *à num.* 6.

38 Nisi Hospitalia, in quibus decesserunt, privilegium succedendi habeant, ut regulariter habent omnia Hispaniæ Xenodochia, ut inquit Castr. Palaus *hìc citatus*, & citat videndos Covarruviam, Navarrum, & Molinam. Et in hac Civitate Barcinonæ Hospitale generale Sanctæ Crucis habet Regium privilegium, ut succedat in bonis eorum, qui in dicto Hospitali moriuntur intestati absque liberis, ut in contradictorio judicio vidisse obtentum, & ad relationem Magnifici Francisci Ferruz Regii Senatoris meritissimi Regia sententia pronuntiatum testatur Ramon noster *cons.* 5. *n.* 50. *vers. Item in expositis*,

39 Sed omittendum non est, quòd licèt Doctores plures collegerunt casus ad exclusionem Regii Fisci à bonis vacantibus ab intestato defuncti absq; descendentibus, ascendentibus ad infinitum, seu absque collateralibus, usque ad decimum gradum, & absque conjuge, quos referunt, reassumpserunt Decius *in l.* 1. *n.* 20. *C. unde vir*, *& uxor*, Tiraquel. *in tract. Le mort saisit le vif*, *part.* 2, *declar.* 15. *n.* 6. 7. 8. *& 9*, Peregr. *de jure fisci*, *lib.* 4. *tit.* 3. *à num.* 7, *versic. Præterea*, *cum plurib. seq.* Farinac. *frag. crim. part.* 1. *liteta F*, *à num.* 128. *ad* 145. Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 9. *n.* 139. Paschal. *de pat. potest. part.* 2. *cap.* 1. *à num.* 64. *ad* 76. Mastril. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *à n.* 372. *cum plurib. seq.* Thom. Valascus *alleg.* 57. Ramon noster *cons.* 5. 49. *& 50. toto*, Borell. *de reg. Cathol. præstan. capit.* 14. Amaja *in l.* 1. *n.* 33. *versic. Eodem modo*, *C. de bonis vacant.* 10. Fermosin. *allegat. fiscal.* 62. *num.* 43. Tamen fisc us tantùm excluditur in casibus à jure decisis, seu expressis in legibus, non autem ex authoritate Doctorum collectis, quia in materia successionis non est facienda extensio de similibus ad similia, ex quo hereditates deferuntur ex legibus, ut notavi suprà *n.* 26. & docent Peregrin. *de jure fisci*, *libr.* 4. *tit.* 3. *num.* 13. *versic. Tu adverte*, Montanus *de regal. tit. Bona vacantia*, *n.* 7. Fajardo *alleg. fiscal.* 32. *num.* 131. *& 132.* notant Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 9. *n.* 139. Paschal. *de patr. potest. part.* 2. *c.* 1. *n.* 73.

40 Restat videndum. An de bonis vacantibus cognoscat Judex Ecclesiasticus, vel sæcularis? Resp. quòd de de bonis vacantibus intestati defuncti absque descendentibus, ascendentibus, collateralibus, & uxore, cognoscit Judex sæcularis, & in Cathalonia Bajulus Generalis, ex traditis per Ripoll. *de regal. cap.* 9, *n.* 47. 48. *& 49.* Fajardo *allegation. fiscal.* 45. *numer.* 3. *in fine*, *& n.* 14. & à me congestis *dec.* 252. *à num.* 6. *hac part.*

5. Adeò quòd si super his firmetur contentio inter Curiam Ecclesiasticam, & sęcularem declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sæcularis. Sic fuit decisum per Cancellarium Rovirolla, Consultoribus Torner, Senjust, & Puigmijà 15. Octobris 1601. in favorem Fisci Procuratoris Regii patrimonii Civitatis Dertuzæ, contra Fisci Procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Dertuzæ super hæreditate, & bonis vacantibus Pertrandi, vulgò dicti de Adam intestati defuncti, nullis ascendentibus, descendentibus, collateralibus, & uxore relictis. Meminit de hac declaratione Reg. Vinnes *in primo discursu anni* 1638. §. 7. *vers. Aunque*, *col.* 3. *ad medium*, *fol.* 52.

Idemque est de bonis naufragatis, quę cùm inter 41
bona vacantia comprehendantur, ad fisc um pertinet, nullis legitimis successoribus, vel dominis existentibus, Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *à n.* 393. & alii plures à me citati copiosa allegatione *decis.* 39. *à numer.* 23. *part.* 1. addo Marinis ad Reverter. *dec.* 77. *num.* 1. *&* 2. taliter quod si super his firmetur contentio inter Curiam Ecclesiasticam; & sæcularem declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sęcularis. Ita decisum per Cancellarium Eril, Consultoribus Carreres, Rubi de Marymon, & Llorens 17. Martii 1632. contra Fisci Procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Tarraconæ, & in favorem Procuratoris Regii Campi, & Vicariæ Tarraconæ, ut tradidi *dec.* 39. *sub n.* 28. *part.* 1.

Si autem bona tanquam vacantia apprehendantur 42
per fisc um, & firmetur contentio inter Curiam Ecclesiasticam, & sæcularem, licèt Judex sæcularis prætendat aliquem intestatum decessisse, nullis descendentibus, ascendentibus, collateralibus, & uxore relictis, si per Curiam Ecclesiasticam probatur defunctum testamentum confeciss e, declaratur competentia in favorem Curiæ Ecclesiasticæ, quia tunc cessat qualitas bonorum vacantium attributiva jurisdictionis ad Judicem sæcularem. Sic per Cancellarium Loris, Consultoribus Ferrer, Balle, Ros, Amell, & Puig 31. Octobris 1580. occasione apprehensionis bonorum, quæ fuerunt Jacobi Mata alienigenæ quondam in Villa de Vilaseca defuncti, cujus bona tanquam vacantia apprehensa fuerunt per Procuratorem Regium Campi Tarraconæ, sed quia constabat dictum Joannem Mata testamentum confeciss e 27. Julii 1564. de quo fidem fecit Joannes Solà Presbyter, & Vicarius dictæ Villæ, authoritatibus Apostolica, & Regia Notarius publicus, regensque Scribaniam publicam dictæ Villæ, & in eo dictum Jacobum Mata heredem instituiss e animam suam, fuit declaratum in favorem Curiæ Ecclesiasticæ Tarraconæ.

Sed utrum fisc us succedens in bonis vacantibus 43
defuncto ab intestato absque legitimo hærede, & uxore, teneatur ex bonis defuncti pro ejus anima ad expensas funeris, & alia pia opera? Resond. quòd sic, Azevedo *l.* 12, *num.* 4, *propè finem*, *tit.* 8. *lib.* 5. *recopil.* conducunt Gregor. Lopez *l.* 12. *glos. fin. tit.* 13. *part.* 1, Rodriguez *de concursu*, *part.* 1. *art.* 3, *n.* 6. Amostazo *de causis piis*, *tom.* 2, *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 55, *&* 57. *versic. Et probatur*, Villalobos *in summ. part.* 2. *tract.* 31. *diff.* 4. *num.* 2. *in fine*, qui docent quòd quando defunctus moritur intestatus, & non habet hæredes, tunc Judex ex bonis defuncti expensas funeris, & alia opera pro ejus anima facit, vendendo priùs mobilia, quàm immobilia.

Et tenetur Fisc us expendere pro anima defuncti ab 44
intestato pro ejus anima funeris expensas, Missas, & alia pia opera, quantum deceat, attenta qualitate persone ipsius defuncti, & quantitate bonorum juxta morem consuetum Regionis, prout tenentur facere hæredes ab intestato, si adsunt, *juxta textum in l. Si quis sepulchrum* 12. §. *Sumptus*, *ff. de relig. & sumptib. funer.* Guttier. *pract. lib.* 2. *quæst.* 46. *versic. Quid dicendum*, *ibi*: *Quare tam de jure*, Carrasco *ad leg. recop. cap.* 7. *n.* 29. 30. *&* 31. Angulo *de meliorat. l.* 13, *glos.* 4, *n.* 2. *&* 3. *tit.* 6. *lib.* 5. *recop.* Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 7, *n.* 43. *& in polit. lib.* 5. *c.* 7. *versic. Lo quinto y ultimo*, *fol.* 806, Amostazo *de causis piis*, *tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 6. *n.* 56.

In

45 In locis autem, partibus, & ditionibus, quibus non est Tribunal Regii patrimonii, si defunctus moritur ab intestato absque legitimo hærede, & uxore, Judex Ordinarius se intromittere potest, vel Parochus, vel Vicarius Episcopi etiam foraneus, ut disponat de mediocri, seu moderata quantitate bonorum defuncti ad expensas funeris, Missas, & alia pia opera pro anima ipsius defuncti, maximè si talis viget consuetudo, quę valdè rationabilis est, ad Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 78.* Cardinal de Luca *de testament. discurs. 24.* Amostazo *de causis piis, tom. 2. libr. 6. cap. 6. num. 54.* qui *n. 70. & 71.* tradit declarationem Sacræ Congregationis Episcoporum in Monte Pelusio 9. Maji 1581.

46 Sed fiscus jure Regni Castellæ *ex l. 36. tauri hodie, l. 10. tit. 4. lib. 5. recop.* decedente aliquo ab intestato, sivè masculo, sivè fœmina, absque legitimo hærede, teneatur expendere quintam partem bonorum defuncti pro ejus anima? Disputans Doctores in proximiore Successore veniente ab intestato, videndi sunt Didac. de Castillo *in l. 36. tauri, num. 3.* Anton. Gomez *n. 2.* Gomez Cornejo *in addit. à num. 2.* Gomez Arias *col. 3. versic. Sed in hoc casu,* Tellus Fernandez *num. 3. versic. Uterius, & num. 4.* Spin. *in spec. testament. glos. 2. in princ. num. 54. versic. Quod si,* Angulo *de meliorat. l. 13. glos. 4. n. 4. tit. 6. libr. 5. recopil.* Garcia *de expens. cap. 8. num. 2.* Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 46.* Matienco *l. 6. glos. 4. num. 3. & 4. tit. 4. lib. 5. recop.* Azevedo *l. 6. à num. 29. ad 33. & l. 13. numer. 12. tit. 5. lib. 5. recop.* Rojas *de succes. ab intestat. cap. 9. numer. 14.* Parlador. *rer. quot. tom. 2. differ. 25. num. 1. 2, & 3.* Valdes in addit. ad Rodoer. Suarez *in l. Quoniam in priorib. declar. 1. regul. ad princip. litera B,* Altamirano *de visitat. verbo Etiam testamentum, num. 59.* Vasquez *in opusc. de testam. capit. 9. §. 3. dub. 10.* Ferro Manrique *quæst. moral. 23. præcipuè, n. 1. part. 1.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 7. num. 43. 44. & 45. & in polit. lib. 5. cap. 7. versic. Lo quinto, & versic. El qual disputa, fol. 806,* Carrasco *ad leg. recop. cap. 7. toto,* Quesada Pilo *controvers. forens. c. 40. toto,* Amostazo *de causis piis, tom. 2. cap. 6. n. 72, 73. & 74.*

47 Quorum aliqui disputant, quis Judex Ecclesiasticus, vel secularis cognoscat de dubio, quod suscitur contra hæredes obtinentes hæreditatem ab intestato super erogatione alicujus portionis pro anima defuncti, nam Carrasco, & Solorzano dicunt posse cognoscere Judicem sæcularem ille *ad leg. recopil. cap. 7. fere per totum,* iste *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 7. & in polit. lib. 5. cap. 7.* Sed quòd spectet cognitio ad Judicem Ecclesiasticum, data prævention, in ejus tribunali decisum testatur Quesada Pilo *controv. forens. cap. 40. n. 42.* & ante eum Carrasco *ad leg. recop. cap. 7. num. 29.* At quòd ad Judicem Ecclesiasticum spectet cognitio, nulla data prævention in ejus tribunali, cùm quod magis disponitur in his dispositionibus sit purè spirituale, latè probat, & contrariis respondet Amostazo *de causis piis, tom. 2. lib. 6. cap. 6. à numer. 61. ad 79.* Sed quando fiscus succedit ab intestato in bonis vacantibus, an pertineat cognitio ad sæcularem Judicem, vel ad Judicem Ecclesiasticum, non inveni Doctorem aliquem, qui de hoc puncto tractaret.

48 Sed quæro. An Fiscus Regius succedat Clerico ab intestato defuncto sine consanguineis, Respond. quòd licèt plures Doctores gravis notæ teneant quòd non, sed succedit Ecclesia, si Clericus habet propriam Ecclesiam, & si non habet Ecclesiam, sed Altare, in quo habet beneficium, succedit Altare, tàm in bonis patrimonialibus, quàm in bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, ut latè dixit *decis. 125. à num. 30. ad 35. part. 3.* quibus addi possunt Joan. de Platea *in l. 1. num. 3. versicul. Nunc quæritur, ibi: Item Ecclesia, C. de bonis vacant. lib. 10.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 10.* Farinac. *frag. crim. part. 1. liter. F, numer. 132.* Azor. *instit. moral. tom. 2. libr. 8. c. 3. quæst. 11.* Menoch. *cons. 609. num. 4. lib. 7.* Mastrill. *de magist. lib. 3. cap. 10. num. 387. & 388.* Et aliqui ad-

49 dunt, quòd si Clericus non habet Ecclesiam, seu Altare, succedit Episcopus Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, non ut sibi appropriet, sed in usus pios convertat, Abbas *in cap. 1. de succes. ab intestat.* Farinac. *fragm. crimin. part. 1. litera F, numer. 132.* Mastrill. *de magistr. lib. 3. capit. 10. numer. 388.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 3. numer. 10. versic. si autem,* Azevedo *l. 13. num. 4. tit. 8. lib. 5. recop.*

Verùm invenio gravissimos Authores contrarium 50
tenentes, quòd Fiscus Regius succedit Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, tàm in bonis patrimonialibus, quàm in acquisitis intuitu Ecclesiæ, exclusa Ecclesia. Tum quia successio in bonis Clerici debet regulari secundùm successionem in bonis laicis. Tum quia mortuo Clerico ceffat privilegium Clericatus, quo erant affecta ejus bona, juxta *dec. 261.* Guid. Papæ, Sic aliquibus citatis, & reprobatis contrarii Alfaro *de off. fiscal. glos. 20. §. 9. numer. 140. & 141.* Carrasco *ad leg. recopil. cap. 7. à numer. 17.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. c. 7. num. 41.* latissimè omninò videndus Fajardo *allegat. fiscal. 41. tota,* & ad Alfaro se refert Ramon noster *cons. 5. numer. 50. sub versic. Plures alios.* Et quòd Episcopus non succedat Clerico ab intestato defun- 51
cto absque consanguineis, reprobatis Abbate, & Baldo, tenet Fajardo *allegat. fiscal. 45. n. 17.*

At si teneas primam opinionem, quòd succedat 52
Ecclesia, seu Altare Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, & quo casu succedat Episcopus. Omissis limitationibus traditis per Carol. de Graf. *de effect. Cler. effect. 31.* Limitatur 1. ut procedat, si Clericus se obtulit, & destinavit Ecclesiæ, vel Altari, cum sua persona, & bonis, nam tunc Ecclesia, vel altare succedit Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis; secùs in simplici Clerico sæculari, qui non se obtulit, & destinavit Ecclesiæ, vel Altari cum sua persona, & bonis, quo casu Ecclesia, vel Altare non succedit Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, sic acutè, & doctè Fajardo omninò videndus *allegat. fiscal. 45. num. 15. & 16.* Barri *de succes. lib. 18. tit. 5. num. 8.* & cùm istæ oblationes, quas Clerici de suis personis, & bonis faciebant, in desuetudinem abierint, nec ampliùs Clerici particulari Ecclesiæ, vel Altari, se dicant, sed sæculari ritu vivant sine Altari, cui inserviant, concedendum est, quòd cessante causa, & qualitate successionis, propter quam jus Ecclesiis competebat, hodiè etiam secundùm strictam juris censuram, quòd nullum jus succedendi Clericis ab intestato decedentibus competit, ita Fajard. *alleg. fisc. 45. n. 18.*

Limitatur 2. ut procedat in bonis mobilibus, & 53
nominibus debitorum, quo casu potest procedere, quòd Ecclesia, seu Altare, vel Episcopis succedat Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, excluso fisco, quia bona mobilia, & nomina debitorum personam sequuntur; secùs autem in bonis stabilibus, seu immobilibus; nam tunc fiscus succedit Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, exclusa Ecclesia, seu Altari, vel Episcopo, quia bona immobilia habent conditionem distinctam à persona Clerici subjectam dominis temporalibus, per ea quæ scripsit Oldradus *cons. 17.* cum concordantibus adductis per Peregrin. *de jure fisci, lib. 1. tit. 2. num. 110.* & punctim idem Peregr. *de jure fisci, lib. 4. tit. 3. num. 10. versic. Advertere, cum sequenti,* quidquid eum impugnet Farinac. *frag. crimin. part. 1. litera F, sub numer. 132.* sed Peregrinum sequitur Fajardo *allegat. fiscal. 45. num. 25.* conducunt à me tradita *decis. 26. à numer. 29. ad 34. part. 1.* & cum magno ornatu *decis. 232. à numer. 6. ad 20. part. 4.*

Limitatur 3. ut casu quo Ecclesia, Altare, seu 54
Episcopus succedat Clerico ab intestato defuncto absque consanguineis, non potest hoc jure successionis intestatæ de facto occupare bona, sed si vult ea capere, debet hæreditatem Clerici ab intestato defuncti adire, antequam bona occupet, sic extensè Fajardo *allegat. fiscal. 45. n. 15.*

Dicet

55 Dicet forsan Curia Ecclesiastica, prædicta non procedere, extante consuetudine succedendi Ecclesiam, Altare, seu Episcopum Clerico ab intestato defuncto, prout asseritur extare, eamque validam esse, ex traditis à me *dec.* 231. *numer.* 8. *p.* 4.

56 Ad exemplum Civitatum recognoscentium superiorem, quę in bonis vacantibus suorum civium ab intestato defunctorum, non succedunt, *l.* 1. *Codic. de bonis vacant. lib.* 10. *l.* 3. §. *Municipibus*, *ff. de bon. possess.* Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 4. *tit.* 3. *numer.* 19. *&* 20. Tiraquel. *in tract. Le mort saisit le vif*, *part.* 2. *declarat.* 15. *numer.* 11. *in fine*, Farinac. *frag. crimin. part.* 1. *litera F*, *num.* 113. *&* 114. Mastrill. *de Magistr. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 301. & alii plures, quos citant Valenzuela *in l.* 1. *numer.* 13. Amaja *numer.* 34. 35. *&* 36. Novarius *numer.* 1. *C. de bonis vacant. libr.* 10. Fermosin. *allegat. fiscal.* 62. *numer.* 48. 49. 50. *&* 51. Ad

57 exemplum etiam Baronum, seu dominorum locorum, qui in bonis vacantibus suorum vassallorum ab intestato defunctorum non succedunt. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 16. *numer.* 216. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *à num.* 365. Montanus *de regal. tit. bona vacantia*, *num.* 3. *&* 4. Novarius *in l.* 1. *numer.* 3. Valenzuela *num.* 14. Amaja *numer.* 26. *Cod. de bonis vacant. lib.* 10. Fermosin. *allegat. fiscal.* 62. *numer.* 5. Fajardo *allegat. fiscal.* 32. *à numer.* 46. *&* *à numer.* 93. Ripoll. *de Regal. cap.* 9. *num.* 19. *&* 40. Benè

58 tamen Civitates recognoscentes superiorem, & Barones, seu domini Vassallorum, quibus denegata est successio in bonis vacantibus, possunt hoc jus consuetudine, aut præscriptione in bonis vacantibus acquirere, sicut privilegio possent, ut post alios docent Novarius *in l.* 1. *num.* 6. Valenzuela *num.* 14. Amaja *num.* 57. *Cod. de bonis vacant. lib.* 10. Mastrill. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *num.* 370. *in fine*, Fermosinus *allegat. fiscal.* 62. *num.* 54. *vers. Et comprobatur*, Dominus Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 93. *numer.* 15. Ripoll. *de regal. c.* 9. *numer.* 8. *&* 9. Montanus *de regalib. in prælud. q.* 5. *numer.* 31. Fajardo pluribus additis *allegat. fiscal.* 32. *numer.* 106. Postius *post tract. de manuten. dec.* 312. *numer.* 6.

59 Quia distinguendum est inter jus regale bonorum vacantium, quando Clericus decedit ab intestato, nullis relictis consanguineis; & quando Clericus decedit ab intestato, relictis consanguineis. In primo casu, quando Clericus decedit ab intestato, nullis relictis consanguineis, ut Ecclesia, Altare, seu Episcopus extante consuetudine in bonis vacantibus succedat, hæc debet legitimè probari, aliàs secùs, *ex traditis per me decis.* 231. *num.* 9. *part.* 4. & debet esse legitimè præscripta, Fajardo *cum multis*, *alleg. Fiscal.* 32. *numer.* 106. secùs si non sit legitimè præscripta, *ad tradita per me decis.* 231. *numer.* 14. *part.* 4. præscriptione scilicet immemoriali, & non aliter, nam cùm sit de regalibus, *ut dictum est*, *numer.* 1. requirit tempus immemoriale ad ejus præscriptionem, Montanus *de regalib. quæst.* 5. *numer.* 31. *vers. Consuetudine*, Ego cum aliis *decis.* 231. *numer.* 15. *part.* 4. quidquid Doctores disputent, an jus regale in bonis vacantibus sit de majoribus, ut voluit probare Fajardo *allegat. Fiscal.* 32. *à num.* 48. vel sit de minoribus, ut voluerunt Postius *post tract. de manuten. dec.* 312. *numer.* 6. Ripoll. *de regal. cap.* 43. *à numer.* 66. *signanter numer.* 88. Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaur. *observat.* 93. *numer.* 16. Fajardo *allegat. fiscal.* 32. *numer.* 90. non sufficit solus decursus quadraginta annorum, sed requiritur titulus, vel immemorialis, Rota apud Postium *post tract. de manuten. dec.* 312. *numer.* 6. Fajard. *alleg. fiscal.* 32. *n.* 54. *&* 106. *& allegat.* 43. *num.* 13. & sentit Domin. Vicecanc. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 93. *à num.* 17.

60 In secundo casu, quando Clericus decedit ab intestato, relictis consanguineis, tunc vigore immemorialis consuetudinis Hispaniæ, & aliorum Regnorum succedunt consanguinei eorum usque ad decimum gradum in redditibus, & fructibus beneficiorum suorum, ac in bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis, exclusa Ecclesia, ut cum multis tradidi *decis.* 125. *num.* 36. *part.* 3. quibus addo Domin. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 54. *numer.* 4. *&* 5. Antunez Portugal. *de donat. reg. tom.* 1. *prælud.* 2. §. 7. *num.* 78. *& tom.* 2. *lib.* 3. *c.* 15. *num.* 43. *in fine*. Et cùm hæc immemorialis consuetudo sit præscripta, & completa, non potest prætendere Curia Ecclesiastica esse in possessione hujus successionis, nisi per legitimum tempus, & uniformiter probet, contrarium fuisse per Curiam Ecclesiasticam observatum, quia consuetudo prescripta, & completa, licèt aliquo tempore contrarium postea observetur, non interrumpitur, aut tollitur præcedens consuetudo, nisi per legitimum tempus uniformiter in hujusmodi casu contrarium fuerit observatum, ut docet Alexander, quem refert, & sequitur Ludovic. Bellus *cons.* 4. *n.* 20. Bonum tamen, & utile est consanguineis, quòd statim atque Clericus ab intestato decedit, accipiat possessionem domus, si quam habebat, & aliorum bonorum hæreditatis illius, & hoc modo salvabunt hæc bona, & si controversia super eis oriatur, tractanda est hæc causa in Curia sæculari.

ARGUMENTUM.

Quis sit actor, vel sit reus in nuntiatione novi operis, an nuntians, an nuntiatus, ut sciatur coram quo Judice Ecclesiastico, vel sæculari de ea tractandum sit.

SUMMARIUM.

1 *Nuntiatio novi operis quid sit*, *n.* 1. 2. *&* 3.
4 *Nuntiatio novi operis quotuplex sit*, *n.* 3.
5 *Nuntiatio novi operis per simplex verbum quomodo fiat.*
6 *Nuntiatio novi operis per jactum lapilli quomodo fiat.*
7 *Nuntiatio novi operis authoritate Prætoris quomodo fiat.*
8 *Nuntiationis novi operis differentia inter eam, quæ fit per simplex verbum, & eam, quæ fit per jactum lapilli, vel per authoritatem Prætoris.*
9 *Nuntiatio novi operis dumtaxat competit pro opere incæpto, vel præparato, non verò pro opere jam facto & consummato.*
10 *Novum opus quando quis dicitur facere.*
11 *Aedificium antiquum reficiens non facit novum opus*, *numer.* 11. *nisi sit funditus dirutum*, *num.* 12.
13 *Nuntiatio novi operis dumtaxat potest fieri quoad opera cohærentia solo*, *ad alia autem non pertinet.*
14 *Nuntiare novum opus quæ personæ possunt.*
15 *Minor an restituatur in integrum adversus spretam novi operis nuntiationem.*
16 *Nuntiatio novi operis quibus personis sit facienda.*
17 *Nuntiatio novi operis pro quibus rebus fiat.*
18 *Nuntiationis novi operis materia celeritatem desiderat.*
19 *Nuntiatio novi operis an possit fieri diebus feriatis.*
20 *Nuntiationis novi operis qui sint effectus.*
21 *Nuntiatus*, *ut cesset ab ædificio*, *potest appellare à provisione Prætoris novum opus nuntiantis.*
22 *Appellatur quoad utrumque effectum à sententia definitiva*, *sivè affirmativa*, *ut liceat ædificari*, *sivè à negativa*, *ut non liceat ædificare.*
23 *Appellatio quod effectum suspensivum non admittitur à sententia demolitionis novi operis.*
24 *Executio sententiæ non potest fieri diebus feriatis.*

25 *Actor*

25 *Actor quis sit, & quis sit reus in nuntiatione novi operis. An nuntians, an nuntiatus, numer. 25. referuntur quinque opiniones, num. 26. 27. 28. 29. & 30. sed arridet, quòd nuntians sit reus, n. 31.*

22 *Clericus in nuntiatione novi operis contra laicum potest adire suum Judicem Ecclesiasticum, & ab eo potere, ut fiat talis nuntiatio.*

33 *Laicus in nuntiatione novi operis contra Clericum potest adire suum Judicem sæcularem, & ab eo petere, ut fiat Clerico talis nuntiatio, num. 33. & 34. & vide n. 35. & 36.*

37 *Excommunicatus non potest novum opus nuntiare.*

38 *Excommunicatus reus necessarius potest ad judicium trahi, num. 38. & in eo potest comparere, & se defendere, & opponere omnes exceptiones ad sui favorem facientes, num. 39. etiam per se, secundùm veriorem opinionem, numer. 40. nisi quando excommunicatus contemnit absolvi, num. 41.*

42 *Reus necessarius quis dicatur.*

43 *Excommunicatus reus voluntarius non potest esse in judicio, nec in eo audiendus.*

44 *Reus voluntarius quis sit.*

45 *Excommunicatus agendo de consuetudine admittitur in foro sæculari, num. 45. sed impugnatur, num. 46.*

47 *Judex Ecclesiasticus potest per censuras compellere Judicem sæcularem, ut excommunicatum à judicio repellat, & ad litigandum agendo non admittat.*

DECISIO CCLIX.

PRænotandum est primò. Quid sit nuntiatio, sivè denuntiatio novi operis. Resp. quòd Bald. *cons.* 112. *lib.* 1, inquit, quòd est provocatio quædam, sivè extrajudicialis appellatio, sequitur Jason *in l.* 1. *numer.* 2. *ff. de operis novi nuntiatione*, Gratian. *discept. forens. cap.* 84. *numer.* 10. *& sentiunt* Gail. *lib.* 1. *observat.* 16. *numer.* 2. Romaguera *in addit. ad Conciolum ad statut. Civitat. Eugubii, lib.* 2. *rubric.* 70. *num.* 15.

2 Verùm hanc definitionem rectè improbant recentiores, ut ait Alciatus *in l.* 1. *numer.* 8. *ff. de operis novi nuntiatione*; & Bald. & Jason refutat Cardoso *in praxi Jud. verbo Nuntiatio novi operis, numer.* 1. etsi nuntiatio in plerisque instar appellationis habeatur, ut refert idem Alciat. *in l.* 1. *sub n.* 16. *ff. de operis novi nuntiatioae.*

3 Ideoque dico. Quod nuntiatio novi operis est prohibitio, ne quid in futurum in re præsenti, & immobili fiat, quod nobis noceat, *l.* 1. §. *Nuntiatio, & per totum, ff. de operis novi nuntiatione, facit cap. Significantibus* 3. *de novi operis nuntiatione*, Socin. *in rubr. num.* 1. *eod. tit.* plures laudat Cardoso *in prax. Jud. verbo nuntiatio novi operis, num.* 1. Bellon. *de potest. eor. quæ fiunt incon. lib.* 1. *cap.* 13. *numer.* 2. *in fine*, Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *novi operis nuntiat.* §. 2. *num.* 1.

4 Prænotandum est secundò. Quod nuntiatio novi operis fit tripliciter. Primò per simplex verbum. Secundò, per jactum lapilli. Tertiò per authoritatem Prætoris, *l. Pupill.* §. *Meminisse*, ubi Bartol. Alexand. Castrens. Jason. & alii, *ff. de operis novi nuntiatione*, Alciat. *in l.* 1. *num.* 50. *& in eadem l.* 1. §. *Nuntiatio, num.* 34. *in fine, ff. eodem*, Socin. *rubric. numer.* 2. *& in cap. Cùm ex injuncto* 2. *num.* 89. *de novi operis nuntiatione*, Gail. *lib.* 1. *observat.* 16. *numer.* 11. ad quem se refert Costa *de facti scientia, & ignorantia, inspect.* 57. *numer.* 5. Gomez *in l. tauri, numer.* 31. Cardoso *in prax. Jud. verbo Nuntiatio novi operis, numer.* 4. notat Fachineus *controv. jur. lib.* 8. *capit.* 46. *versic. Ideo socius*, Bellon. *de potest. eor. quæ fiunt incont. lib.* 1. *cap.* 133. *n.* 2. Pirhing. *ad decret. lib.* 5. *de novi oper. nunt.* §. 1. *n.* 7.

5 Nuntiatio novi operis fit per simplex verbum, quando quis extra judicium simpliciter adversario novum opus nuntiat, ut docent Alciat. Gomez, & Cardoso *locis citatis, numer.* 4. per quæcumque verba fiat, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto* 2. *numer.* 102. 103. & 104. *de novi operis nuntiatione*, sivè lingua Latina, Græca, vel Hebraica, dummodo intelligatur, idem Socin. *in cap. Cùm ex injuncto, numer.* 105. *de novi operis nuntiatione*, Pirhing. *ad decretal. tit. de novi operis nuntiat.* §. 1. *numer.* 7. *versic. primò*. Neque talis nuntiatio requirit scripturam, idem Socin. *in cap. Cùm ex injuncto, num.* 106. & 107. *de novi operis nuntiatione*. Et quòd nuntiatio novi operis possit fieri extrajudicialiter, Urceolus *consult. forens. capit.* 30. *numer.* 1. quem refert, & sequitur Romaguera in addit. ad Conciol. *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubic.* 70. *num.* 13.

Nuntiatio novi operis fit per jactum lapilli projiciendo lapides, seu lapidem in ipsum opus novum, ut tradunt Alciat. Gomez, & Cardoso *citatis locis, numer.* 4. Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *tit. de novi operis nuntiat.* §. 1. *numer.* 7. *versic. Secundo*, vel projiciendo aliquos lapides, seu lapidem de opere, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto*, 2. *numer.* 89. *de novi operis nuntiatione*, requiritur tamen, quòd manu projiciat lapidem, *l. de pupillo*, §. *Meminisse, ff. de novi operis nuntiatione*, & non cum cubitu, calce, vel pede, si manum haberet; secùs si non haberet, quia sufficeret cum pede, calce, seu cubitu projicere, & idem si haberet manus aridas, quia manus arida non venit appellatione manus, de quo videatur Socin. etsi sumat manum pro potentia, *in capit.* 1. *num.* 46. & 47. *& latius in cap. Cùm ex injuncto, à numer.* 89. *versic. adverte tamen, usque ad num.* 95. *de novi operis nuntiatione*, sed non sunt necessaria verba, dummodò nutu, hoc est, per signa appareat de intentione, quod velit prohibere opus, licèt tutius sit, quòd verba interveniant, idem Socinus remissivè *in cap.* 1. *numer.* 47. *in fine*, & latè *in capit. Cùm ex injuncto* 2. *num.* 96. 97. 98. & 99. *de novi operis nuntiatione*, etsi contrarium videatur annuere Gomez *in l.* 46. *tauri, sub numer.* 31. neque requiritur, quòd in hac jactatione per jactum lapidis, ut quis projiciat tres lapides, sufficit unum lapidem projicere, idem Socin. *in capit. Cùm ex injuncto, numer.* 100. *de novi operis nuntiatione*, & sentit Gomez *in l.* 46. *Turi, num.* 31. *versicul. Secundo modo*. 6

Nuntiatio novi operis per authoritatem Prætoris fit per inhibitionem, Cardoso *in praxi Judic. verb. Nuntiatio novi operis, numer.* 4. & ipse Prætor ad petitionem nuntiantis, vel nuntius, vel tabellio de ejus mandato, quòd in scriptis redigitur, nuntiat novum opus, & jubet, ne fiat, *l.* 1. §. *Nuntiatio, ff. de operis novi nuntiatione*, Gomez *in l.* 46. *tauri, num.* 31. *versic. Tertio*, formam, & praxim de jure communi tradit Socin. *in cap. Cùm ex injuncto* 2. *numer.* 101. *de novi operis nuntiatione*, Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *tit. de novis operis nuntiat.* §. 1. *numer.* 7. *versic. Tertio*, quam in Cathalonia non esse immutatam testatur Cancer *part.* 3. *variar. resol. cap.* 6. *à numer.* 8. ad quem se refert Romaguera in addit. ad Conciolum *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubric.* 70. *numer.* 16. *in fine*. Solet tamen hujusmodi præceptum fieri per Judicem nuntiato cum clausula justificativa, & si senserit se gravatum, compareat de gravamine ostensurus, *l. de pupillo*, §. *Toties*, §. *Si is cui, ff. de operis novi nuntiatione*, Socin. *in capit. Cùm ex injuncto, numer.* 2. *in fine, de novi operis nuntiatione*, Bart. *cons.* 80. *lib.* 1. Tuschus *pract. concl. litera N, concl.* 123. *num.* 1. 2. & 3. Sed quod in nuntiatione novi operis non requiratur clausula justificativa, si senseris, & docent Castrens. Ripa, & Plotus, quos refert, & sequitur Carocius *decis. seu casu* 19. *numer.* 20. at sivè præceptum fiat cum clausula justificativa, sivè absque ea, comparente nuntiato, an resolvatur in vim citationis, videantur Cancer *part.* 3. *variar. resol. cap.* 13. *num.* 176. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 3. *glos.* 2. *numer.* 43. *& tom.* 2. *claus.* 6. *glos.* 1. *part.* 4. *numer.* 4. *& à numer.* 9. Gratian. *disc. forens. cap.* 384. *num.* 24. Bonden. *collect. legal.* 50. *à numer.* 104. Valenzuela *cons.* 6. *à numer.* 53. quos, & 7

alios

alios citant Conciolus *ad statut. Eugub. lib. 2. rubr. 70. numer.* 3. ubi Romaguera *à numer.* 17. quibus addo Carocium *decis. seu casu* 19. *à numer.* 13. *& punctim à num.* 19. *ad* 26. & an nuntiatio quæ fit per Judicem requirat citationem, resolvit quòd non Alciat. *in l.* 1. *numer.* 45. *ff. de operis novi nuntiatione*. An autem nuntians, novum opus, quando adit Judicem teneatur jurare de calumnia, videntur Socin. *in capit. Cùm ex injuncto* 2. *à numer.* 109. *de novi operis nuntiatione*, Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *capit.* 30. *numer.* 8.

8 Inter istos modos nuntiationis novi operis reperitur differentia, Nam si sit nuntiatio novi operis per simplex verbum, & nuntians sit possessor, statim amittit possessionem, & transfertur in nuntiatum, etiam si priùs non possideret, *l.* 1. §. *in operis, ubi glos.* Bart. Jason. *sub numer.* 2. & communis Doctorum opinio, *ff. de operis novi nuntiatione, l. Si alius*, §. *Ait Julianus, versic. Licere, ff. quod vi, aut clam, l. Et si fortè*, §. *Sciendum, ff. si serv. vindic.* at si nuntiatio novi operis fit per jactum lapilli, vel per authoritatem Prætoris, tunc nuntians conservat possessionem, si tempore nuntiationis esset possessor, *l. de pupillo*, §. *Meminisse, ff. de operis novi nuntiatione*, sic Alciat. *in l.* 1. *numer.* 50. *ff. de operis novi nuntiatione*, rationem diversitatis tradunt *glos. in d. l.* 1. §. *in operis, ff. de operis novi nuntiatione*, Socin. *in capit.* 1. *à numer.* 43. *de novi operis nuntiatione*, Gomez *in l.* 46. *tauri, numer.* 32. & antea *numer.* 27. *in fine*, ubi addit, quòd denuntiatio remanet valida, & firma, quando nuntiatio fit verbo, Alciat. *in l.* 1. §. *Nuntiatio, numer.* 7. *&* 8. *ff. de operis novi nuntiatione*, Cancer *part.* 3. *var. resolut. cap.* 6. *numer.* 11. Sperell. *decis.* 57. *numer.* 26. *libr.* 1. Bellon. *de potestat. eor. quæ fiunt incontin. lib.* 1. *capit.* 133. *numer.* 3. *&* 4. Pirhing. *ad decretal. libr.* 5. *titul. de novi oper. nunt.* §. 1. *numer.* 7. *versic. Est autem*. Et sic regulariter utilior est nuntiatio, quæ fit per jactum lapilli, & per authoritatem Prætoris, quàm simplici verbo, cùm per ultimam amittatur possessio, & per duas primas retineatur, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto* 2. *numer.* 66. *de novi operis nuntiatione*. Quinimò si jactatio novi operis facta sit per simplex verbum, vel per jactum lapilli, & nuntians velit prosequi jus sibi ex nuntiatione quæsitum, tunc omino adeundus erit Prætor, *l. de pupillo*, §. *Qui opus, ff. de operis novi nuntiatione*, Alciat. *in l.* 1. §. *Nuntiatio, ff. de operis novi nuntiatione*.

9 Prænotandum est tertiò. Quòd nuntiatio novi operis dumtaxat competit pro opere incepto, vel præparato, non verò pro opere jam facto, & consummato, ut sit conclusio, quòd nuntiatio novi operis competat adversus nova opera, ut verbum sonat, non autem adversus præterita, *l.* 1. §. 1. *l. de pupillo*, §. *Nuntiationem, ff. de novi operis nuntiatione*, Alciat. *in l.* 1. §. *Hoc autem edictum, numer.* 1. *ff. eod.* Dumhaud, Maranta, Cavalcan. & Bernard. Grævæ, quos citat Barbosa *in cap. significantibus* 3. *numer.* 4. *de novi operis nuntiatione*, Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *tit. de novi oper. nuntiat. numer.* 2. *versic. Datur autem*. Sed pro opere jam facto, & consummato, si opus factum fuit clam, competit remedium, seu interdictum, quod vi, aut clam, quod est recuperanda, *dicta l.* 1. §. 1. *ff. de operis novi nuntiatione*, Pirhing. sic intelligendus *loco hic citato*, & si factum est palam, nulla opera, & industria adhibita, ut sibi nuntiari non possit, cessat remedium, quod vi, aut clam, *l.* 1. *l.* 3. §. *fin. ff. Quod vi, aut clam*, & competit interdictum uti possidentis pro defensione possessionis, & ut nuntiatus desinat à molestia, & in consequentiam destruat opus, sine cujus demolitione non videtur cessare à molestia, *l. de pupillo*, §. *Meminisse, in fine, ff. de operis novi nuntiatione, l. duo*, §. *si unicus, ff. Uti possidetis, l. Vim facit, ff. de vi, & manu armata glos. in leg.* 1. *verbo Restituere, ff. Quod, aut clam*, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto, num.* 33. *de novi operis nuntiatione*, Gail. *libr.* 1. *observat.* 16. *numer.* 16. *versic. Intelligè ista*, Carpan. *ad stat. Mediol. cap.* 340. *num.* 6. *lib.* 2. Conciolus *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubric.* 70. *num.* 1. Gomez *in l.* 46. *tauri, à numer.* 20.

Prænotandum est quartò. Quod novum opus quis dicitur facere, quando in totum de novo facit, aut detrahit, vel addit, aut mutat pristinam faciem operis, *sic glos. in cap. Cùm ex injuncto, verbo opus autem*, ubi Socin. *num.* 34. *de novi operis nuntiatione*, Gratian. *discept. forens. tom.* 1. *cap.* 84. *n.* 19. Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *tit. de novi oper. nunt.* §. 1. *numer.* 2. *versic. Novum autem*. Et reficiens ædificium antiquum, non facit novum opus, & sic reficienti antiquum ædificium non potest nuntiari novum opus, quia aliud est reficere, aliud est novum opus facere, sic *in cap. de Judæis* 3. *in cap. Consuluit* 7. ubi Annan. Butr. Felinus, & cæteri, ac modernè August. Barbosa *num.* 3. *de Judæis, capit. per tuas, de donat. l. Intra Urbem, in fine, Cod. de operib. publicis, l. fin. vers. Illud*, ubi August. Barbosa *num.* 9. *Cod. de Judæis, l.* 1. §. *Si quis ædificium*, ubi latè ad plura infert Jason. *à num.* 1. *ff. de operis novi nuntiat. l.* 1. *circa finem, ubi glos. verbo Reficere, ff. de mort. inferen. l.* 3. §. *Reficere, ff. de itiner. actuque privato, l. Hactenus, juncta l. Usufructuarius novum tectorium, ff. de usufruct.* Felin. *in cap. Cùm accessissent, numer.* 34. Dec. *numer.* 19. August. Barbosa *num.* 9. *de constitut.* Abbas *in cap. Cùm ex injuncto, num.* 9. Socin. *numer.* 34. *de novi operis nuntiatione*, Boer. *decis.* 44. *à numer.* 1. Gomez *in l.* 46. *tauri, numer.* 15. Pereyra *de renovat. emphyt. quæst.* 11. *numer.* 30. Cardoso *in praxi judic. verbo Nuntiatio novi operis, numer.* 3. Aviles plures casus hinc inferens *in cap.* 22. *Prætor. à numer.* 24. Bobadil. *in polit. libr.* 3. *cap.* 5. *numer.* 13. alios plures antiquos cumulat Marinis *resolut. juris, lib.* 2. *oap.* 214. *per totum*, Magon. *decis. Lucen.* 19. *n.* 10. Gratian. *discept. forens. cap.* 84. *à numer.* 9. *ad* 15. *& cap.* 432. *numer.* 5. Costa *de facti scient. & ignor. inspect.* 60. *nuxer.* 1. 2. 6. *&* 7. Reg. Sesse *de inhibit. cap.* 23. §. 1. *à numer.* 1. Pirhing. *ad decretal. lib.* 5. *tit. de novi oper. nunt.* §. 1. *numer.* 2. *versic. Et hinc*, Aponte *de potestat. Proreg. tit.* 2. *de abundantia Civitatis*, §. 2. *numer.* 19. *& si ipse reclamet, numer.* 22. *&* 23. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 2. *numer.* 2. *&* 3. *& ædificiis prohibitis*. Nisi ædificium antiquum sit funditus dirutum, seu destructum; nam tunc si ædificetur, potest nuntiari novum opus ædificanti, quia esset de novo facere, *l.* 1. §. *Inde quæritur, ff. de operis novi nuntiatione, l. Quid tamen*, §. 1. *&* §. *In novis, ff. Quemadmodum usufruct. amittatur*, Jason. *in l.* 1. §. *Quis ædificium, num.* 6. ubi Alexand. *in fine, ff. de oper. novi nuntiatione*, Socin. *in cap.* 1. *num.* 34. *de novi operis nuntiatione*, Lanar. *cons.* 2. *numer.* 9. Cardoso *in praxi judic. verbo Nuntiatio novi operis, numer.* 3. *ad medium*, Aponte *de potest. Proreg. titul.* 2. *de abundantia Civitatis*, §. 2. *numer.* 20. Afflict. *decis.* 392. ubi Ursil. *numer.* 3. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 2. *numer.* 4. *de ædificiis prohibitis*, Marinis *resol. jur. lib.* 2. *cap.* 214. *num.* 4. *versic. Et licet*, *& numer.* 5. Gratian. *discept. at. forens. tom.* 1. *capit.* 84. *à numer.* 16. *tom.* 3. *cap.* 422. *numer.* 3. *&* 4. *junctis numer.* 6. 7. *&* 8. ubi testatur hanc opinionem esse tutam, ac communem, & in judiciis approbatam, latè Reg. Sesse *de inhibit. cap.* 23. §. 1. *à num.* 1. Surd. *cons.* 121. *numer.* 8. *&* 23. *lib.* 1. Petr. Barbosa *in l. Divortio*, §. *fin. p.* 1. *num.* 122. *ff. solut. matrimon.* Gomez *in l.* 46. *tauri, num.* 16. Augustin. Barbosa *in cap. Consuluit*, 7. *num.* 4. *de Judæis*, Baronius *de citatione, tom.* 3. *in addit. ad singul.* 107. *numer.* 2. de his remissivè Romaguer. in addit. ad Conciolum *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rubr.* 70. *num.* 23. citans Capon. Cancer. Lucam ad Gratianum, Fontanel. Brilla, & Actolin. *locis super eum allegatis*.

Prænotandum est quintò, quòd nuntiatio novi operis dumtaxat potest fieri quoad opera cohærentia solo, vel quæ in solo fiunt, ad alia autem non pertinet, *l. de pupillo*, §. *Sextus, ff. de operi novi nuntiatione, l. Inter servitutes*, §. *fin. ff. de servitut. urban. prad. l. Et si fortè*, §. *Sciendum, &* §. *fin. ff. Si servi-*

ſervitus vind. l. 1. §. Juris habet, de remiſſionib. l. In judicio, ff. famil. erciſcundæ, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto, numer. 28. de novi operis nuntiat.* Gomez *in l. 49. tauri, num. 24. in princ.* Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi operis nuntiat. §. 2. in princip.* ſivè ædificium fiat intra oppidum, vel extra, aut in villa, vel in agro, in loco privato, vel publico, ex quo ſolo cohæret, *l. 1. §. Sin. autem, ff. de operis novi nuntiatione*, Socin. *in cap. Cùm ex injuncto, n. 28. verſic. Nec refert, de novi operis nuntiat*, Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi oper. nunt. §. 1. numer. 2. verſic. Nihil autem*, dixi ad alia autem non pertinet, nam nuntiatio novi operis pro ſervitute ruſtica non competit; poteſt tamen agere confeſſoria, ut ſervitus ſibi præſtetur, & condemnetur in intereſſe, & damno, *l. Qui viam*, & communiter Doctores, *ff. de operis novi nuntiatione*, Socin. *in cap. Cum ex injuncto, 2. num. 30. & 39. in fino, de novi operis nuntiatione*, Gomez *in l. 46. tauri, numer. 24. verſic. ille verò*, Barboſa *in cap. fin. numer. 5. de novi operis nuntiatione*, Trentacinq. *var. reſolut. reſol. lib. 1. de novi oper. nuntiat. reſolut. 1. numer. 3.* Et ideo ſi quis meſſem colligat, vel arbores, aut vineas ſuccidat, licèt opus faciat, non poteſt ſibi nuntiari novum opus, *l. 1. §. Hoc autem edictum, l. 2. ff. de operis novi renuntiatione*, Soccin. *in cap. Cùm ex injuncto, 2. num. 28. verſic. Et ideò, de novi operis nuntiatione*, Pirhing. *ſuprà verſic. undè*. Excipè rivos, & cloacas, & generaliter omnia opera, in quorum mora periculum verteretur, quoniam illa fieri, & purgari poſſunt, ſpreta nuntiatione novi operis, quia quoties periculum eſt in mora, receditur à regulis juris communis, & remittitur juris diſpoſitio, etiam prohibitiva, *l. de pupillo*, §. *Si qui rivos*, ubi Jaſon. *numer. 1. & 5.* & communiter Doctores, *ff. de operis novi nuntiat.* Panormitan. *in cap. Cùm ex injuncto 2. numer. 9.* Socin. *num. 28. Verſ. Excipiuntur, de novi operis nuntiat.* Gail. *libr. 1. obſerv. 13. num. 4. & obſerv. 16. num. 8. verſic. Secundo, & n. 8.* Pirhing. *ſup. num. 2. in fin.* Seſſe *de inhib. capit. 23. à num. 7.*

14 Prænotandum eſt ſextò. Quæ perſonæ poſſunt nuntiare novum opus, & an minor? videantur Socin. *in cap. Cùm ex injuncto 2. à numer. 35. de novi operis nuntiatione*, Cardoſo *in prax. judic. verbo Nuntiatio novi operis, numer. 11.* Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi oper. nunt. §. 1. numer. 5.* Gomez *in l. 46. tauri, à num. 23. ad 28.* Et an minor viginti quin-
15 que annorum reſtituendus ſit in integrum adverſus ſpretam novi operis nuntiationem, videantur *gloſ. in l. 1. §. Nuntiatio*, ubi Bartol. Ruinus *numer. 77.* Alciat. *à numer. 63.* & communiter Doctores, *ff. de operis novi nuntiatione*, Oddo *de reſtitut. in integrum, part. 2. quæſt. 81. art. 3. num. 43. ſignanter à numer. 47.* Fachineus *controv. jur. lib. 8. capit. 49.* ad quem ſe refert Ayllon. Laynez in addit. ad Gomez, *tom. 2. variar. capit. 14. numer. 49.* Bernard. Grævę *in pract. Camer. Imperial. lib. 1. obſervat. 16. numer. 20.* Pereyra *in l. Si curatorem, verbo Vel adverſarii dolo, numer. 67.* Auguſt. Barboſa *in cap. fin. numer. 3. de novi operis nuntiatione*, Larrea, *deciſ. Granaten. 59. numer. 22.* & alios cum deciſione noſtri Senatus tradit Romaguera ad Conciol. *ad ſtatut. Eugrb. lib. 2. rubric. 70. numer. 28.*

18 Prænotandum eſt ſeptimo. Quibus perſonis ſit facienda nuntiatio novi operis? videantur Socin. *in cap. cùm ex injuncto 2. à num. 62. de novi operis nuntiatione*, Gomez *in l. 46. tauri, numer. 28. & 29.* Lancellot. *de attentat. part. 3. capit. 28. numer. 63.* Salgado *de Reg. protect. part. 1. cap. 7. numer. 41.* Cardoſo *in prax. jud. verbo Nuntiatio novi operis, numer. 9. 10. & 11.* Pirhing. *ad decret. lib. 1. tit. de novi oper. nunt. §. 1. n. 6.*

17 Prænotandum eſt octavò. Pro quibus rebus fiat nuntiatio novi operis; videatur Gomez *in l. 46. tauri, num. 30.*

18 Prænotandum eſt nonò. Quòd materia nuntiationis novi operis celeritatem deſiderat, Lancellotus *de attentat. part. 3. cap. 28. de ſententia in cauſa attentat. ferenda, numer. 63.* Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. numer. 41.* Bellonus *de poteſtat. eor. quæ fiunt incontinen. lib. 1. cap. 133. num. 6.* Et ideò omnibus diebus etiam feriatis nuntiatio novi operis fieri poteſt, ut docent Lancellot. & Salgado *locis citatis, numer. 18.* notat Gomez *in l. 46. tauri, ſub numer. 28.* non ſolùm in inductis ob neceſſitatem hominum, ſed etiam in inductis in honorem Dei, quia ſemper videtur eſſe periculum in mora propter imminentes rixas, & prohibitionem facti, nec dilationem res commodè recepit, ut tenent Hoſtienſ. Alexand. & Jaſon, quos refert, & ſequitur Gomez *in l. 46. tauri, numer. 31. verſic. Et adde quod*, Carpan. *ad ſtat. Mediolani, cap. 340. à numer. 1.* Conciolus *ad ſtatut. Eugub. lib. 2. rubric. 70. à num. 1.* & Romaguera *in addit. numer. 14.* ubi hoc ſolùm intelligit in nuntiatione novi operis extrajudicialis, Cardoſo *in praxi judic. verbo Nuntiatio novi operis, num. 5. & 6.* ubi declarat procedere in nuntiatione novi operis, quę fit per ſimplex verbum; non autem in nuntiatione. quæ fit per Prætorem, Alciatus perpulchrè tradit *in l. 1. §. Nuntiatio, numer. 33. 34. 35. & 36. ff. de operis novi nuntiatione*, Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi oper. nuntiat. §. 1. in fine.*

Prænotandum eſt decimò. Quòd nuntiationis 20
novi operis plures ſunt effectus, & principalis eſt, ut ſi poſt nuntiationem novi operis, qui ædificaverit, cogendus eſt ſuis ſumptibus opus deſtruere, *cap. ſignificantibus, de novi operis nuntiat. l. Non ſolùm, §. Sciendum, l. Prætor ait, in princip. penult. l. fin. ff. de operis novi nuntiatione*, de quo effectu, & aliis pluribus, & de materia nuntiationis novi operis videatur *gloſs. in cap. 1.* ubi latè Socin. *à num. 27. cum plurib. ſeq. de novi opuris nuntiatione*. Jaſon. *in l. 1. num. 3. verſic. Quartò limita, ff. de operis novi nuntiat.* Lancellotus *de attentat. part. 3. cap. 28. n. 72. & 77.* Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæſt. 141. verſic. Et eſt ratio*, Gomez *in l. 46. tauri, à numer. 33.* Cardoſo *in praxi Judic. verbo Nuntiatio novi operis, numer. 7. & 8.* Theſaurus *deciſ. 204.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap. 384.* Urſellius *concluſ. 62. verbo Aedificium, à numer. 130.* Bellon. *de poteſt. eor. quæ fiunt incont. lib. 1. cap. 132. à numer. 5. & cap. 133. toto*, Riccius *collect. 1089.* Trentacinq. *var. reſolut. lib. 1. de novi operis nuntiatione, reſol. 1.* Faber *in C. lib. 8. titul. 5. de novi operis nuntiatione, defin. 1. 2. & 3.* Tuſch. *practic. concluſ. litera N, concluſ. 122. 123. 124. & 125.* Gail. *lib. 1. obſerv. 16.* Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. 2. 3. & 4. de novi operis nuntiatione, & in cap. Non ſolùm 7. numer. 17. de appellat. in 6.* Gratian. *diſceptat. forenſ. cap. 84. numer. 4.* Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi oper. nuntiat. §. 2. toto*, Fachineus *controverſ. jur. libr. 8. cap. 44. ad 50.* Ciarlin. *controverſ. forenſ. lib. 1. cap. 30.* Sperell. *deciſ. 55. lib. 1.* Narbona *de ætate, ann. 25. quæſt. 42.* Capyc. Latro *conſultat. 64. tom. 1. & conſultat. 116. tom. 2.* Manfrella ad Capyc. Latro, *deciſ. 50. numer. 23.* Altograd. *conſ. 100.* Conciol. *ad ſtatut. Eugub. lib. 2. rubr. 70. n. 10.* ubi Romaguera pluribus aliis citatis *à num. 15.* Salgado *de Reg. protect. part. 2. capit. 12. à numer. 2.* Urſeolus *conſultat. forenſ. cap. 30. numer. 3.* remiſſivè Baron. *tom. 3. de citatione in addit. ad ſingul. 107. numer. 1.*

Prænotandum eſt undecimò, & ultimò. Quòd 21
à proviſione Prætoris novum opus nuntiantis, ut ceſſetur in ædificio, poteſt nuntiatus appellare, *juxta text. in cap. Significantibus 3. ſic intelligendus, de novi operis nuntiatione*, Salgad. *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. numer. 45.* Faber *in Cod. lib. 8. tit. 3. de novi operis nuntiatione, defin. 1.* Pirhing. *ad decre-* 22
tal. lib. 5. tit. de novi operis nuntiat. §. 3. numer. 17. toto. Similiter à ſententia definitiva, ſivè affirmativa, ut liceat ædificari, ſivè negativa, ut non liceat ædificari, benè appellatur quoad utrumque effectum devolutivum, & ſuſpenſivum, Gomez *in l. 46. tauri, numer. 34. in fine, verſic. Item adde*, Capon. *diſcept. forenſ. cap. 169. numer. 7. & 10.* Salgado *de Reg. protect. part. 3. cap. 8. numer. 48.* Romaguera

in addit.

23 in addit. ad Conciolum *ad ſtatut. Eagub. lib. 2. rub. 70. numer. 25.* Sed à ſententia demolitionis novi operis conſtructi poſt factam nuntiationem non appellatur, ſaltim quoad effectum ſuſpenſivum, Lancellot. *de attent. part. 3. cap. 28. numer. 78.* latè diſputat Salgado, contraria proponit, & illis reſpondet *de Reg. protect. part. 2. capit. 8. à numer. 31. ſignanter à numer. 38. & cap. 12. numer. 6.* ad quem ſe refert Baron. *de citatione, tom. 3. in addit. ad ſingul. 107. in fine*, Scaccia *de appell. quæſt. 17. limitat. 31.* Ruginel, *de appellat. cap. 2. §. 3. num. 262.* Cævallos *de cognit. per viam viol. part. 2. quæſt. 141.* Capon. *diſcept. forenſ. cap. 169. numer. 7. & 10.* Auguſt. Barboſa *in c. ſignificantibus 3. numer. 4. verſic. Quidquid, de novi operis nuntiatione*, Altimar. *de nullitat. rubr. 5. q. 33. n. 1.* Pegas *reſol. forenſ. cap. 15. numer. 137.* & hanc opinionem eſſe in praxi receptam teſtatur Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtatut. Eugub. lib. 2. reſol. 70. numer. 24.* & in contrarium tenent Barboſa *in cap. 3. numer. 4. verſic. Quidquid, de novi operis nuntiat.* quem ſequitur Pirhing. *ad decretal. lib. 5. tit. de novi oper. nunt. §. 3. numer. 18. verſic. Notandum tertiò.* Tum quia ad demolitionem novi operis fabricati poſt nuntiationem devenitur per viam, & remedium attentatorum, ut docent citati *numer. 20.* & appellatio tendens ad differendam revocationem attentatorum non admittitur, maximè in cauſa connexa, Lancellot. *de attentat. part. 3. cap. 28. numer. 71. & 72.* Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. num. 39. & 40.* Tum quia audientia denegatur illi, qui poſt edictum Prætoris novum opus fecit, *l. 1. §. ſed ſi is, ff. de oper. novi nuntiat.* & ubi denegatur audientia, prohibita eſt appellatio, ſic Lancellot. *de attent. part. 2. capit. 28. numer. 9.* Cævallos *de cognit. per viam violent. cap. 2. quæſt. 141. verſic. In qua*, Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. à numer. 1. & num. 38.* Tum quia nuntiatio novi operis celeritatem deſiderat, ut dictum eſt *numer. 18.* & in omnibus cauſis, quæ celeritatem requirunt, non admittitur appellatio ad impediendam executionem, Speculat. & Jaſon. quos refert, & ſequitur Maranta *de ordin. judic. part. 6. titulo & quandoque appellatur, numer. 330. verſicul. Vigeſimoquarto limita*, Lancel. *de attent. part. 3. cap. 28. numer. 56.* Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. num. 41. & 42.* Fermoſin. *in cap. 11. quæſt. 2. num. 2. de appellat.* At executio ſententiæ fieri non poteſt diebus feriatis in honorem Dei, nec in feriis ob neceſſitatem hominum inductis, Alciat. *in l. 1. §. Nuntiatio, num. 37. ff. de operis novi nuntiatione.*

25 Sed difficultas eſt, ut ad inſtitutum accedam. Quis ſit actor, & quis ſit reus in nuntiatione novi operis, an nuntians, vel nuntiatus, ut ejus forus ſequatur? Quæſtio eſt ardua, ut ait Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtatut. Eugub. libr. 2. rub. 70. num. 12.* Celebris, & difficilis, ut inquit Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. numer. 54. verſic. Cui obſtare.* In qua.

26 Prima eſt opinio, quòd nuntians novum opus eſt actor, nuntiatus autem reus, quia actor cenſetur is, qui prior ad judicium provocat, Guttier. *conſil. 48. numer. 1.* ad quem ſe refert Salgado *ad Reg. protect. part. 2. cap. 8. numer. 54. verſic. Cui obſtare, & reſolut. numer. 55.* Alciat. *in l. 1. numer. 16. verſicul. Certum, ff. de novi operis nuntiat.* Ripa *obſervat. 63. n. 1. & 2.* Manſon. *de cauſ. execut. ampliat. 38.* Altimar. ad Rovit. *deciſ. 1. obſervat. 6. numer. 18.* Capon. *diſcep. forenſ. cap. 172. num. 1.* Luca ad Franchis, *deciſ. 657. numer. 7.* Severin. ad Sanfelic. *deciſ. 379. in princip.* Romaguera in addit. ad Conciolum, *ad ſtat. Eug. lib. 2. rubric. 70. numer. 12.* quod extenditur, etiamſi nuntiatus, ſeu alius ejus nomine petat remiſſionem ceſſationis novi operis, ſuſtinet partes defenſoris, & dicitur quoque propriè reus, *l. de pupillo, §. qui remiſſionem*, ubi Jaſon. *in princ. & num. 1. ff. de oper. novi nuntiat.* Ripa *obſerv. 63. num. 3.* Guttier. *conſ. 48. num. 2.* & etiamſi nuntiatio ſit facta operariis, Guttier. *conſ. 48. à num. 5.*

27 Secunda eſt opinio, quòd nuntians novum opus eſt reus, & nuntiatus actor, quia ille, qui nuntiat, moleſtatur in jure ſuo, & videtur quaſi ſe defendere, Anton. de But. *in cap. ſignificantibus 3.* ubi Abbas *numer. 2. verſic. Secundò*, Socin. *num. 5. de novi operis nuntiatione*, Guttier. *conſ. 48. numer. 4. in fine prin.* Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effect. 1. num. 633. in fine*, Sanfel. *dec. 379.*

Tertia eſt opinio, quòd aliquando contingit nuntiantem eſſe reum, & nuntiatum actorem, ut dicit Ripa *obſerv. 63. num. 3. verſic. verum.* 28

Quarta eſt opinio, quòd aut nuntiatus comparet ſimpliciter ad ſui defenſionem, ut mediante ſatisdatione remiſſio operis fiat, dicitur perſeverare reus, aut nuntiatus citat principaliter nuntiantem ad tollendum, revocandum, &c. tunc nuntiatus dum comparet, & judicium proſequitur, non dicitur ampliùs reus, ſed actoris partes ſuſtinet, ut cum Bart. Angelo *numer. 3.* Alexander *numer. 4.* Caſtrenſ. *numer. 4. in l. de pupillo, §. Procurator, ff. de novi operis nuntiatione*, docet Ripa, & teſtatur hanc eſſe receptam diſtinctionem *obſervat. 63. numer. 4.* 29

Quinta eſt opinio, quòd ſi nuntiatio novi operis ſit facta extrajudicialiter, & ea facta nuntiatus comparet, citando nuntiantem ad tollendam, & evocandam nuntiationem novi operis, tunc ipſe nuntiatus actor dicitur, & nuntians reus, & in hac parte hæc opinio concordat cum opinione 4. ſuprà relata *num. 29.* Si autem nuntiatio ſit facta judicialiter adeundo Judicem, tunc nuntians actor dicitur, & nuntiatus, contra quem mandatum expeditur, reus, ita ex Severino ad Sanfel. *dec. 379.* tradit Romaguera ad Conciol. *ad ſtatut. Eugub. libr. 2. rubric. 70. n. 13. & 14.* 30

Ex his opinionibus arridet ſecunda *numer. 27.* tradita, quæ obſervatur in Cathalonia, exemplaria referam *numer. 34.* & ſecundùm eam fuiſſe deciſum in Regno Neapolis refert Sanfelic. *deciſion. 379.* 31

Ex qua infertur 1. quòd Clericus in nuntiatione novi operis contra laicum, poteſt adire ſuum Judicem Eccleſiaſticum, & ab eo petere ut fiat talis nuntiatio *cap. ſignificantibus 3.* ubi hoc notant Anton. de Butr. Abbas *numer. 2. verſic. Secundo*, Socin. *numer. 3. 4. & 5. de novi operis nuntiatione*, Guttier. *conſ. 48. numer. 4.* Carolus de Graſſ. *de effect. Cleric. effect. 1. numer. 633.* Baronius *de citat. tom. 3. in addit. ad ſingul. 107. numer. 1. in fine*, Adeo quòd Judex Eccleſiaſticus non facit vim cognoſcens de nuntiatione novi operis facta per Clericum contra laicum, deciſum teſtatur Guttier. *conſ. 48. tot.* ad quem ſe refert Salgado *de Reg. protect. part. 2. cap. 8. num. 54.* 32

Infertur 2. quòd laicus in nuntiatione novi operis contra Clericum, poteſt adire ſuum Judicem ſæcularem, & ab eo petere, ut fiat talis nuntiatio Clerico, Paz *de tenuta, part. 2. capit. 63. numer. 22.* quia laicus nuntians eſt reus, & Clericus nuntiatus eſt actor, juxta opinionem ſecundam ſuprà relatam, *n. 27.* quam amplector *n. 31.* ſi igitur Clericus nuntiatus eſt actor, & laicus nuntians reus, debet ſequi Clericus nuntiatus actor forum laici rei nuntiantis, juxta vulgatam juris regulam; actor forum rei ſequi debet, *de qua in cap. ſi Clericus laicum 5.* ubi Barboſa *numer. 4. cap. Cum ſit generale 8.* ubi Barboſa plures lauda *num. foro compet. l. Juris ordinem 2.* ubi Barboſa *numer. 2. C. de juriſd. omni judic.* Idem Barboſa *axiomat. 10. num. 1.* latè cum ampliationibus Scialoya *de foro compet. cap. 1. n. 1.* ſic in ſuo caſu arguit Guttier. *conſ. 48. num. 2. in fine*, quidquid contrarium defendat idem Guttier. *dict. conſil. 48.* & deciſum referat Paz *de tenuta, part. 2. cap. 63. n. 22. in fine.* 33

Adeò, quòd ſi Clericus cui fuit facta nuntiatio novi operis per laicum coram Judice ſeculari, compareat in Curia Eccleſiaſtica, & firmetur contentio inter utramque Curiam Eccleſiaſticam, & ſæcularem, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ, firmæ juris factæ per Clericum in Curia Eccleſiaſtica 34

stica locum non fuisse, nec esse, sed causam esse tractandam in Curia sæculari, in eaque fine debito terminandam, executionem verò fiendam per Judicem sæcularem cum assistentia Officialis Ecclesiastici. Sic fuit declaratum per Cancellarium Regium, electum Barcinonæ cum interventione quasi omnium Doctorum Regii Consilii die 14. Maji 1533. testatur noster Michael Ferrer referens casum *part. 3. observantiar. cap.* 234. *&* 429. & ex eo Fontanella *decis.* 515. *num.* 8. *part.* 2, & ad illos remissivè Monras in addit. ad Xammar. *de privileg. Barcinonæ*, §. 10. *num.* 28. idem Fontanella *dec.* 310. *numer.* 4. *part.* 1. idem Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 16. *num.* 20. & per Cancellarium Loris, Consultoribus Xammar. Sala, & Sescases 30. Augûsti 1578. in favorem Monserrati Tries Doctoris Regii in Regno Sardiniæ contra Abbatissam, & Conventum Monialium Vallis Domicellæ Civitatis Barcinonæ prætextu cujusdam litis per dictum Tries motę nuntiationis novi operis. Adde dicenda *dec. seq.*

35 Plus dicunt alii, quòd Judex sæcularis potest tollere, & destruere ędificia facta per Ecclesias, vel personas Ecclesiasticas in plateis, & viis publicis, & pascuis communibus, ut tradunt Avendanno *in cap. Prætor. numer.* 18. Azevedo *l.* 3. *numer.* 24. *&* 25. *tit.* 7. *lib.* 7. *recop.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 137. *& lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 30. Reg. Vico *ad pragm. Reg. Sardin. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 14. Daniel *de Nobilibus in addit. ad disput.* 29. *numer.* 13. adde declarationem Cancellarii Agullana, Consultoribus Dalmau, & Magarola 12. Maii 1610. *infrà referendam*, *dec.* 260. *numer.* 7. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *c.* 8. *numer.* 55.

36 Quinimò addunt, quòd Judex sæcularis potest tollere, & destruere ædificia facta per Ecclesiam, aut Monasterium, vel Ecclesiasticam personam in re aliena, seu alieno solo, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 153. Reg. Vico *ad pragmat. Regn. Sardin. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 34. Daniel de Nobilibus *in addit. ad disput.* 29. *numer.* 13. *in fine*, Angel. *in l. quamquam, ff. de aqua pluvia*, Aviles *in capit.* 18. *Prætor. verbo de se haga*, *numer.* 4. *in fine*, *versicul. Unum tamen nota.*

37 Sed utrum excommunicatus possit novum opus nuntiare. Respond. quòd non, quia licèt sit reus, *ut dictum est numer.* 27. & 31. non est reus necessarius, sed voluntarius, modò nuntiatio novi operis, etsi dicatur defensio, *l. In Provinciali*, §. *in publico*, ubi Jason. *num.* 5. *ff. de operis novi nuntiatione*, est defensio voluntaria, quæ denegatur excommunicato, sic Bartol. *in l. de pupillo*, §. *servo*, *numer.* 2. Jason. *numer.* 3. *ff. de operis novi nuntiatione*, Cardoso *in praxi Judic. verbo Nuntiatio novi operis*, *numer.* 15. Alciat. & si contrarium videatur sentire in hac opinione residet *in l.* 1. *numer.* 16. & 17. *in fine*, *versic. Ego*, *ff. de operis novi nuntiatione*, Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 8. *numer.* 17. 18. & 19. & docet Fermosin. *in capit. Intelleximus* 7. *quæst.* 3. *numer.* 7. *de judiciis*, ex traditis per Bolognet. *in l.* 1. *num.* 59. & 63. Jason. *numer.* 2. *ff. de operis novi nuntiation.* Vide in simili tradita *dec.* 238. *num.* 44. *part.* 4. & si hoc in casu datur casus notabilis, in quo nuntiatio potest sperni, & est licitum ædificare illa nuntiatione excommunicati spreta, cùm nullius sit effectus, ita Jason, Cardoso, & Alciatus *hic citati.*

38 Hęc enim est differentia inter reum necessarium, & voluntarium. Nam excommunicatus reus necessarius potest invitus ad judicium trahi, & vocari in quacumque causa, in qua fuit provocatus, & postulatus, ne videatur de sua malitia commodum reportare, *cap. Intelleximus* 7. *de judiciis*, Villalobos *in summ. moral. part.* 1. *tract.* 17. *dif.* 14. *numer.* 15. Castr. Pal. *de censuris*, *disp.* 2. *punct.* 14. *numer.* 23. & alii plures Theologi, quos refert, & sequitur Leander *in quæst. moral. part.* 4. *tractat.* 2. *disput.* 12. *quæst.* 8. Paz *in praxi*, *tom.* 1. *part.* 1. *tom.* 8. *numer.* 42. & 43. Barbosa *in cap. Intelleximus*, *numer.* 21. *de judiciis*, ubi Fermosinus *quæst.* 19. *lib. var. cap.* 18. *numer.* 10. In eoque judicio, in quo excommunicatus fuit vocatus, potest comparere, & se defendere ac opponere omnes exceptiones ad sui forum facientes, quę habent naturam exclusionis agentis, seu actoris, scilicet exceptionem non numeratæ pecuniæ, pretii non soluti, si conveniatur ad tradendam rem venditam, solutionis, rei judicatę, doli mali jurisjurandi contra personas testium, recusationis Judicis, fori declinatoriam, de non tuto accessu, ac dicere de nullitate, appellare, & similes alias, cùm defensio juris naturalis sit, iniquum esset excommunicatum ad comparendum in judicio compellere, simulque ei justam denegare defensionem, *ut colligitur ex cap. Intelleximus* 7. ubi Augustin. Barbosa *numer.* 19. *& in addit. tom.* 6. *numer.* 4. Fermosin. *quæst.* 1. *à numer.* 10. *ad* 16. *de judiciis*, *capit. Cùm inter* 5. ubi August. Barbosa *numer.* 1. 4. *& 5. de except.* Ricciul. *de jure person. lib.* 4. *capit.* 33. *à prin.* Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 3. *tit.* 11. *numer.* 19. & 20. Surd. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 83. *numer.* 6. Gail. *lib.* 1. *observat.* 71. *numer.* 5. Scaccia *de judic. c.* 101. *numer.* 51. *in fine*, Carol. de Grassis *de except. except.* 4. *numer.* 51. Carocius *de except. except.* 86. *n.* 26. Socin. *in cap. Sacris*, *à num.* 361. *de sentent. excommun.* Capell. Tholosana *decis.* 189. Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 3. *verbo Excommunicatio*, *numer.* 40. Menochius *de arbitr. judic. quæst.* 77. *numer.* 4. Bolannos *in Curia Philip. tom.* 1. *part.* 1. §. 10. *numer.* 2. Paz *in praxi*, *part.* 1. *tom.* 1. *temp.* 5. *à num.* 43. *versic. Ex quibus*, *cum seq.* Postius *de manuten. observat.* 68. *numer.* 29. *in fine*, Burat. *dec.* 536. *numer.* 5. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 8. *numer.* 17. Fontanella *dec.* 328. *sub num.* 4. *&* *dec.* 351. *num.* 7. *part.* 2. Xammar. *defin.* 134. *num.* 16. & 17. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *variar. cap.* 18. *numer.* 23. & 24. Castr. Pal. *in oper. mor. part.* 7. *de censuris*, *disput.* 2. *punct.* 14. *num.* 10. & 11. alios plures Theologos addit Leander *quæst. moral. part.* 4. *tract.* 2. *disp.* 12. *quæst.* 12. quibus addendi sunt Paz *in praxi*, *part.* 1. *tom.* 1. *temp.* 5. *num.* 43. *versic. Ex quibus*, Bolannos *in Curia Philip. tom.* 1. *part.* 1. §. 10. *num.* 2. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 17. Osascus *dec.* 151. *num.* 6. *versic. Neque obstat*, *& n.* 7. Covar. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. ubi Ybannez de Faria *à numer.* 8. Ronchegal. *in rubric. de duobus reis ex numer.* 32. August. Barbosa *in c. Intelleximus*, *num.*

39 40 41 42 43

num. 20. ubi Fermosinus *quæst.* 3. *num.* 3. *de judiciis*, Socinus *in cap. Sacris*, *à num.* 365. *de sententia excommunicationis*, Lezana *in summ. quæst. regul. par.* 3. *vebo Excommunicatio*, *num.* 46. *in fine*, Fontanella *decis.* 28. *sub numer.* 14. Reus voluntarius dicitur quando per Judicem non necessitatur ad Judicium venire, sed voluntariè ad illud venit pro suo, vel communi interesse, & aperit sibi viam in judicio ad contradicendum, & opponendum, Bald. *in cap. Cùm inter*, *numer.* 1. *de except.* Socin *in capit. Sacris*, *num.* 365. *versic. Et dicitur*, *de senten. excom.* Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 8. *num.* 18. Barbosa *in cap. Intelleximus*, *num.* 26. *versic. Voluntarius*, Fermosin. aliis additis *quæst.* 3. *num.* 4. *de judiciis*, Fontanella *decis.* 328. *sub num.* 4. *part.* 2. Roman. *cons.* 217. *sub num.* 2.

45 Concludo, Quòd licèt hodie de consuetudine excommunicatus actor admittatur, ut dicit Carocius *de excep. except.* 86. *numer.* 36. & in Gallia de generali consuetudine exceptio excommunicationis in foro sæculari non admittatur, Aufrer. *in addit. ad Capel. Tholosanam*, *decis.* 189. Tiraquel. *de retract. ligniag.* §. 1. *glos.* 9. *num.* 282. notat Covar. *var. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 5. *versic. In Gallia sane*, & apud Hispanos passim à Judicibus sæcularibus actorem ad agendum admitti, non obstante exceptione excommunicationis, idem Covar. *var. lib.* 1. *cap.* 18. *numer.* 5. *versic. Apud Hispanos*, *& in regula peccatum*, *part.* 1. *num.* 8. *in fine*, & referunt Avila *de censur. part.* 2. *cap.* 6. *disput.* 7. *dub.* 1. *versic. Duo restat*. Henriquez *lib.* 13. *cap.* 7. *num.* 4. *glos. litera I.* Castr. Palaus *de censuris*, *disp.* 2. *punct.* 14. *numer.* 12. Fermosin. *in cap. Intelleximus*, *quæst.* 10. *numer.* 7. *in fine de judiciis*, & in Cathalonia de stylo, & consuetudine exceptionem excommunicationis non admitti in Regia Audientia, Fontanella antiquam decisionem Senatus referens *decis.* 351.

46 *numer.* 8. *part.* 2. Sed hujusmodi observantiam impugnant relati per Tiraquel. *de retract. ligniager.* §. 2. *glos.* 9. *numer.* 282. & eam rejicit ut contrariam juri canonico, & municipali, Fontanella *decis.* 351. *numer.* 9. *versic. Sed absit*, *part.* 2. refert, & sequitur Xammar. *defin.* 134. *numer.* 12. & 13. & sentit Ripoll. *var. capit. ult. numer.* 229. & Rota Romana hanc exceptionem excommunicationis admittit etiam in judiciis privilegiatis, prout est judicium manutentionis, Ludovis. & ad eum Beltramin. *decis.* 64. Postius *de manuten. observat.* 68. *à numer.* 19. Fontanella *decis.* 351. *numer.* 11. *part.* 2. Ricciul. *de jure person. lib.* 4. *capit.* 31. *nu.* 22. Burat. *decis.* 32. *numer.* 5. ubi Ferentil. *numer.* 9. Barbosa *in cap. Intelleximus*, *numer.* 9. *de judiciis*, & sic contra Covar. de illa praxi testantem scribunt Auguian. *de legib. controver.* 6. *numer.* 82. Vega *in cap. Intelleximus*, *num.* 68. Fermosin. *qu.* 1. *num.* 18. *de judiciis*, Balboa *in cap.* 2. *à numer.* 50. *de except.* Leander *quæst. mor. part.* 4. *tract.* 2. *disp.* 12. *quæst.* 5. adeò quod statutum laicorum non potest tollere exceptionem excommunicationis inductam de jure canonico, Carol. de Grass. *de except. except.* 4. *numer.* 11. Mascard. *de gener. statut. in-*

47 *terpret. conclus.* 1. *numer.* 24. Quinimò Judex Ecclesiasticus potest per censuras compellere Judicem sæcularem, ut excommunicatum à judicio repellat, & ad litigandum agendo non admittat, Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 76. Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 1. *cap.* 18. *num.* 26.

ARGUMENTUM.

An Clericus super servitutibus urbanis ad petitionem laici sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus super servitutibus urbanis ad petitionem laici potest conveniri in Curia sæculari, Don. Michaelis de Cortiada, Tom. IV.*

numer. 1. *exemplum*, *est*, *si aratur de furno*, *& latrina*, *numer.* 2. *item si agatur de sola latrina*, *numer.* 3. *item si agatur de fenestra*, *numer.* 4. *item si agatur de servitutibus latrinæ*, *& partitio*, *num.* 5. *Amplia* 1. *etiamsi de fenestra agatur inter Clericos*, *numer.* 6. *Amplia* 2. *etiamsi agatur de demolitione parietis*, *num.* 7. *limita* 1. *ut executio fieri debeat per Judicem sæcularem cum assistentia Officialis Ecclesiastici*, *numer.* 8. *limita* 2. *ubi agitur de articulo dominii*, *num.* 9.

10 *Statuta laicorum non ligant Clericos*, *num.* 10. *limita si sint edita pro publica*, *communique omnium utilitate*, *numer.* 11. *& idem quando respiciunt politiam*, *& regimen Civitatis*, *numer.* 12. *sublimita*, *ut procedat*, *quo ad vim directivam*, *non quoad vim coactivam*, *numero decimo tertio*, *quid in Cathalonia*, *num.* 14.

15 *Judex competens quis sit in causis servitutum ædificiorum*, *seu prædiorum urbanorum.*

DECISIO CCLX.

EX dictis decisione præcedenti, à num. 25. signanter, num. 27. 31. 33. & 34. infertur etiam, quòd Clericus super servitutibus urbanis ad petitionem laici potest conveniri coram Judice sæculari, & comprobatur ex infrà dicendis *numer.* 10. *cum seq.* 1

Exemplum est in furno, & latrina, nam in iis ad petitionem laici potest Clericus conveniri coram Judice sæculari, & ab eo condemnari, & si Clericus firmat contentionem coram Judice Ecclesiastico, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ causam tractandam esse pœnes Judicem sæcularem. Sic per Cancellarium Manegat, Consultoribus Sescases, Planes, Sans, & Amell 26. Novembris 1583. in favorem Ædilis, & Syndici Civitatis Vici, contra Raphaelem Codina Presbyterum, & obtinentem beneficium sub invocatione Sanctæ Eulaliæ fundatum in Sede Vincen. super controversia orta inter dictum Codina, & Franciscum Bargada Sartorem dictæ Civitatis super quodam furno coquendi panem, & quandam latrinam, quæ communia habet, & possidet dictus Codina in quibusdam ædibus propriis dicti beneficii sitis in vico de la Ramada dictæ Civitatis, fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia sæculari locum fuisse, & esse & causæ cognitionem ad dictam Curiam sæcularem pertinere, & spectare, executionem verò cum assistentia Officialis Ecclesiastici faciendam esse. Meminit de hac declaratione Ripoll. *var. resol. cap.* 1. *num.* 188. & ex eo Fermosin. *in cap. Ecclesia sanctæ Mariæ*, *quæst.* 4. *numer.* 11. *de constitution.* & de ea meminit ad aliud propositum *decis.* 232. *num.* 8. *part.* 4. 2

Item, si agatur de sola latrina potest Clericus ad petitionem laici conveniri apud Judicem sæcularem, & ab eo condemnari, & si Clericus firmat jus in Curia Ecclesiastica, & inter eam, & Curiam sæcularem firmetur contentio, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sæcularis. Ita per Cancellarium Agullana, Consultoribus Ferrer Senjust, & Mijavila Franquesa 5. Maji 1606. contra Hieronymum Bosch Presbyterum, Rectorem Parochialis Ecclesiæ Sancti Vincentii dels Horts, in favorem Josephi Pujades Causidici nomine proprio, & procuratorio Monasterii, & Conventus Sanctæ Catharinæ, fuit declaratum, quoad servitutem latrinæ firmæ juris per dictum Bosch factæ in Curia Ecclesiastica locum non fuisse, nec esse, & consequenter partes quoad dictam servitutem remittendas esse, ad Curiam sæcularem Bajuli Barcinonæ, & illius cognitionem, dummodò executio, si quæ faciendæ fuerit, fiat cum assistentia Officialis Ecclesiastici. Hanc declarationem tradidi decis. 232. numer. 10. part. 4. de hac servitute latrinæ, cloacæ, seu bassiæ, vide, *recognoverunt proceres*, *c.* 65. *tit. de les consuetuis de* 3

Barcelona, & ordinationes Sanctæ Ciliæ in prag. 1. §. 19. & 45. *titul. servituts*, Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 3. *à num.* 20. & de jure communi *totus titulus, ff. de cloacis*, Ripa *de peste, tit. de remed. præservat. contra pestem, à num.* 48. *ad* 74. Cæpol. *de servit. urban. præd. capit.* 48. Novarius *de grav. vassal. tom.* 1. *gravam.* 269. *in prag.* 6. *collect.* 3. *tit. de salubritate aeris*, Conciolus *ad statut. Eugub. & ad eum Romaguera, lib.* 5. *rub.* 25. & 36.

4 Item, si agatur de fenestris, potest Clericus conveniri coram Judice sæculari ad petitionem laici, & si per Clericum firmetur contentio inter Curiam Ecclesiasticam, & sæcularem, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Judicis sæcularis. Sic fuit declaratum per Cancellarium Agullana, Consultoribus Senjusti, Magarola, & Rubi Coll. 29. Martii 1613. in favorem Alexandri de Aguilar Domicelli, contra Petrum Paulam Vilansosa Presbyterum, ratione compulsionis factæ dicto Petro Paulo Vilansosa, ut altius tolleret parietes, & clauderet fenestras domus suæ, ex quibus patet visus, & aspectus in domum, & solum dicti Alexandri de Aguilar. Et per Cancellarium Carmona 8. Augusti 1619. in favorem Joannis Delfau Chirurgi villæ Vinciani, contra Jacobum Navarro Præsbyterum in Ecclesia Sancti Juliani villæ de Vinca beneficiatum super prætensione dicti Delfau volentis de novo construere quandam fenestram in quodam carrerono contiguo domibus dicti Joannis Delfau, contradicento dicte Jacobo Navarro Presbytero. De hac materia, quomodo sint aperiendæ fenestræ, tàm in proprio pariete, quàm in pariete communi, videantur de jure nostro municipali *ordinationes Sanctæ Ciliæ in pragmat.* 1. §. 1. 11. 14. 20. 41. 46. 50. 51. 61. 62. 63. & 64. *tit. de re servitus, & in recognoverunt proceres, cap.* 63. *tit. de les consuetuts de Barcelona*, Cancer *part.* 3. *var. cap.* 4. *num.* 2. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib.* 5. *rub.* 35. *num.* 4. de jure Communi Cæpola *de servit. urban. prædior. capitul.* 62. Ciarlin. *controver. foren. lib.* 1. *cap.* 182. Sperell. *dec.* 55. *num.* 18. & *decis.* 56. *à num.* 7. *lib.* 1. Valenzuela *cons.* 118. *tom.* 1. Luca *ad Gratian. discep. foren. cap.* 263. Tondutus *quæst. civil.* 88. Altimar. *in observat. ad Rovit. decis.* 40. alios plures citant Conciolus *ad statut. Eugub. & ibi Romaguera lib.* 5. *rub.* 32. & 35. Novar. *gravam.* 271. *tom.* 3.

5 Item si de latrina, & partitio agatur, potest Clericus ad petitionem laici conveniri apud Judicem sæcularem, & si Clericus firmet jus in Curia Ecclesiastica, & moveatur contentio inter eam, & Curiam sæcularem, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Curiæ sæcularis. Ita per Cancellarium Puigmari 13. Octobris 1622. de qua declaratione infra *num.* 9.

6 Amplia 1. etiam si de fenestra agatur inter duos Clericos, causa tractanda est coram Judice sæculari quamvis alter ex Clericis firmet jus in Curia Ecclesiastica, & contentio inter eam, & Curiam sæcularem firmetur, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem judicis sæcularis. Ita per Cancellarium Manegat, Consultoribus Amell, Guardiola, Sunver, & Oliba 29. Januarii 1588. in favorem Michaelis Costa Canonici Ecclesiæ Gerundæ, contra Antonium Pejoan Canonicum ejusdem Ecclesiæ, propter quandam fenestram per dictum Pejoan factam in pariete communi cujusdam patii, fuit declaratum firmæ juris in Curia sæculari Ædilis Gerundæ per dictum Michaelem Costa factæ locum fuisse, & esse, & causæ cognitionem, & declarationem super clausura fenestræ per eundem Costa instata, facienda vel non, ad dictam Curiam sæcularem pertinere, & spectare. Provisio, quòd executio, si quæ facienda fuerit, fiat cum assistentia Officialis Curiæ Ecclesiasticæ Gerundæ, de hac declaratione meminit Ripoll. *var. resol. cap.* 1. *num.* 189. & ex eo Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 4. *numer.* 11. *de constitut.* & eam tradidi *decis.* 232. *num.* 9. *part.* 2.

Amplia 2. etiamsi agatur de demolitione ædificii in vico publico contra Clericum, causa tractari debet coram Judice sæculari. Sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Agullana, Consultoribus Dalmau, & Magarola 12. Maji 1610. in favorem Jacobi Montalla Bulgensis & Syndici villæ Podii Ceritani, contra Philippum Altamaso Presbyterum, occasione monitorii à Curia Ecclesiastica Decanatus Podii Ceritani emanati contra Consules, Operarios, & Proceres dictæ Villæ, monendo eosdem, quatenus cessare haberent à demolitione cujusdam pontis per dictum Philippum Altomaso Presbiterum in vico publico dictæ Villæ constructi, *ex traditis, decis. præcedenti* 259. *num.* 35. Et idem dico de demolitione ædificii in re aliena, seu alieno solo, *ex dictis in decis. præcedenti* 259. *num.* 36. 7

Limita 1. in executione facienda per Judicem sæcularem contra Clericum pro servitutibus urbanis, quæ fieri debet cum assistentia Officialis Ecclesiastici. Ita fuit declaratum per Cancellarium Manegat, Consultoribus Sescases, Planes, Sans, & Amell 26. Novembris 1583. & per eundem Cancellarium Manegat, Consultoribus Amell, Guardiola, Senjust, & Oliba 20. Januarii 1588. & per Cancellarium Agullana, Consultoribus Ferrer, Senjust, & Mijavila, Franquesa 5. Maji 1606. supra relatis *num.* 2. 3. & 6. & per Cancellarium Pons, declaratione relata *decis.* 132. *num.* 18. *part.* 4. adde in confirmationem tradita *decis. præcedenti* 259. *num.* 34. & quæ latè tradidi *decis.* 232. *à n.* 6. *cum seq. part.* 4. & in terminis cujusdam statuti Barcinonæ, Menochius *cons.* 1000. *num.* 31. *lib.* 10. 8

Limita 2. ut procedat quoad articulum servitutum ad petitionem laici contra Clericum, nam tractari debet coram Judice sæculari, secùs quando agitur de articulo dominii contra Clericum ad petitionem laici, quo casu articulus dominii tractari debet coram Judice Ecclesiastico, & tenetur actor sequi forum rei. Sic fuit in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 13. Octobris 1622. in favorem Consiliariorum, Ædilis, & Operarii Civitatis Vici; contra Josephum Barravera Presbyterum & Rectorem Capellæ, seu Hospitalis Sancti Bartholomæi extra muros dictæ Civitatis, prætendentem quasdam areas parietibus circumductas esse de pertinentiis domus dictæ Capellæ, seu Hospitalis sancti Bartholomæi, sicque in eis tanquam in re propria posse apponere servitutes cujusdam latrinæ, & partirium, totum contrarium prætendente Dominico Nicolau Sartore, fuit declaratum, firmæ juris per dictos Consiliarios, Ædilem, & Operarium in Curia sæculari factæ quoad articulum servitutum locum fuisse, & esse; quo verò ad articulum, & causam dominii pro parte dicti Barravera prætensi, actorem debere sequi forum rei. 9

Comprobantur prædicta, & declarationes in hac decisione contentæ, signanter *num.* 2. 3. 4. 6. 7. *& in hac parte, num.* 9. quia licèt regulariter leges & statuta laicorum non ligent Ecclesias, Clericos, neque Ecclesiasticas personas, & contra bona ex defectu jurisdictionis, ut tradunt Mascard. *de gener. stat. interpret. conclus.* 1. *à numer.* 1. *cum plurib. sequen.* Morla *de empor. jur. part.* 1. *tit.* 1. *de legibus, quæst.* 16. *à num.* 1. *ad* 8. Portoles *de consortib. cap.* 31. *numer.* 1. & 2. Conciolus *ad stat. Eugub. in prælud. à num.* 166. Carol. de Grassis *de effect. clericat. effect.* 2. *à num.* 2. *ad* 111. Cenedo *collect. ad decretal.* 2. *num.* 1. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 38. *à numer.* 1. *ad* 6. Ferrer noster *in constit. Hac nostra eviden.* 2. *num.* 87. & 88. Cancer *part.* 2. *var. cap.* 2. *num.* 101. *in fine*, Castillo *controver. jur. lib.* 2. *capit.* 5. *à numer.* 26. & *tom.* 7. *de tertiis, cap.* 8. *num.* 2. & *cap.* 9. *à num.* 1. Anguian. *de legib. libro* 2. *controv.* 14. 15. & 16. Suarez *de legib. libro* 3. *cap.* 34. *à numer.* 12. & *de imm. Eccles. lib.* 4. *cap.* 16. Azevedo *l.* 5. *à num.* 19. *titul.* 8. *lib.* 6. *recop.* Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 1. *cum seq.* Molina *de just. & jure, tract.* 2. *disp.* 31. alter Molina *de Hispan. primog. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 81. & 82. 10

& 82. Mexia *in prag. taxæ panis, concluſ. 5. à num. 1.* Cabal. *reſol. crim. tom. 1. caſu 9. à numer. 6. & caſu 12. à numer. 2.* Azor. *inſtit. mor. tom. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 3.* Petrus Barboſa *in l. titiq. num. 32. ff. ſolut. matrim.* Ambroſin. *de immun. Eccleſiar. cap. 21.* Oliba *de jure fiſci, cap. 14. num. 128.* Riccius *collect. 175.* Roderic. *de ann. reddit. lib. 1. quæſt. 6. numer. 49. & 50.* Carpan. *ad ſtat. Mediolan. in prælud. à numer. 163. & à numer. 579. & part. 2. cap. 180. à numer. 18.* Sperell. *deciſ. 12. lib. 1.* Auguſtin. Barboſa *in cap. Quæ in Eccleſiarum, numer. 2. 3. & 4. in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 2. & in addit. num. 1. 2. & 3. de conſtitut.* Carleval. *de judiciis, lib. 2. titul. 1. diſp. 2. num. 394.* Cail. *lib. 2. obſervat. 32. à numer. 1.* Maranta *diſput. 8.* Surd. *conſ. 2. & 311.* Reg. Seſſe *deciſ. 113. num. 65. tom. 2.* Tuſchus *prax. concluſ. litera S. concluſ. 581. & 582.* Roxas *deciſ. 138. num. 2. & 10.* Marinis *lib. 1. reſol. jur. cap. 62.* ubi Rodoer. *in additionibus,* Bellet. *diſquiſ. cler. tit. de exemp. cleric. à ſtatutis ſecularium, §. per totum,* Fontanella *deciſ. 495. num. 2. part. 2.* Antunez Portugal. *de donat. Regiis, tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 72. 73. & 74.* Don Didac Anton. Frances de Vrritigoyti *de compet. juriſd. quæſt. 99. à num. 1.* Thomas del Bene *de immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 8. dub. 2.* Borrell. *de magiſtrat. lib. 2. cap. 11.* Ciarlin. *controver. foren. lib. 1. cap.* Fermoſin. *in cap. Quæ Eccleſiarum, à numer. 1. & in cap. Eccleſia Sanct. Mariæ, quæſt. à num. 1. de conſtitut.* Daniel de Nobilib. *diſput. 61. num. 1. & 2. & diſput. 63. num. 6. & à num. 13.* Salzedo *de lege polit. lib. 1, cap. 4. num. 3. & 4.* qui mille alios citant.

11 Tamen ſtatuta generalia laicorum, nulla facta mentione de Clericis, edita pro publica, communique omnium utilitate, quæ juri canonico non contradicunt, ligant Eccleſias, Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, Bartol. *in leg. Cunctos populos, n. 28. & 29. Cod. de Sum. Trinit.* Tiraquel. *de retract. ligniag. §. 1. gloſ. 13. numer. 4.* latiſſimè Mexia *in prag. taxæ panis, concluſ. 5. à numer. 3. ad 66.* Burſat. *conſ. 93. à num. 11. lib. 1.* Portol. *de conſort. cap. 31. num. 3.* Menochius longa ſerie comprobat *conſ. 800. lib. 8. & conſ. 1000. lib. 10.* Morla *in empor. jur. part. 1. tit. 2. de legibus, quæſt. 16. à numer. 9.* Lezana *in ſum. quæſt. regul. part. 1. cap. 11. numer. 16. & part. 4. verbo Statuta, num. 3.* Covar. *in reg. poſſeſſor. part. 2. §. 4. num. 8. verſic. Tertium eſt,* Guttier. *pract. lib. 4. quæſt. 38. à num. 6.* Paz *de tenuta, part. 2. cap. 63. num. 14. cum ſeq.* Molina *de juſt. & jure, tom. 1. tract. 2. diſput. 3. concluſ. 6.* Suarez *de legibus, lib. 3. cap. 34. à num. 6.* Caſtr. Palaus *in oper. moral. part. 1. tract. 3. diſput. 1. punct. 24. §. 6. num. 1.* Gail. *lib. 2. obſervat. 32. num. 6. & obſervat. 56. num. 4. & 5.* Franchis *deciſ. 8. num. 3.* ubi Novarius *verſ. Quod autem, in fine,* Vulpel. *de lib. Eccleſ. cap. 2. num. 30.* Villalobos *in ſum. mor. part. 1. tract. 2. dif. 31. num. 1. & 4.* Caſtillo *tom. 7. de tertiis, cap. 9. à num. 22. & 28.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 245.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 8. dub. 2. numer. 2.* Barboſa *in cap. Eccleſiarum 7. num. 4. verſic. Intellige ſupradicta, & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, 10. num. 3. de conſtitut.* Daniel de Nobilibus *diſput. 61. à num. 10. & diſput. 63. à numer. 23.* Salzedo *de lege polit. lib. 1. cap. 4. à num. 7.* Maſcard. *de general. ſtat. interpret. concluſ. 1. num. 240.* Salgado *de cognit. per viam violen. in prologo, à num. 30.* Diana *reſol. mor. part. 1. tract. 2. reſol. 8. & in coordin. part. 9. tract. 2. reſol. 90. num. 1.* Cutel. *ad Dianam de imm. Eccleſ. lib. 2. quæſt. 8.* Salgado *de Reg. protect. part. 1. cap. 1. prælud. 2. à numer. 64.* ex noſtris Oliba *de jure fiſci, cap. 11. num. 132. 133.* Peguera *deciſ. 56. num. 13. part. 1.* Cancer *part. 3. var. cap. 4. numer. 227. & 277.* Fontanella *deciſ. 495. part. 2.* Villaplana *in addit. ad Peguer. in conſtitut. Item ne ſuper laudemio, verſic. 7. numer. 45.* Xammar. *de privileg. Barcin. rub. 26. à numer. 20.* Autunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 75.* Ego *deciſ. 11. numer. 67. &*
12 *68. part. 1. & alibi paſſim, part. 4.* Quorum aliqui docent, ſtatuta laicorum regimen, & politiam Civitatis reſpicientia Eccleſias, Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas ligare, Covar. *dict. n. 8. verſic. Tertium eſt. ibi: Tamen ſi ob ſtatutum,* Mexia *num. 32.* Portoles *num. 4.* & cum eo Barboſa *num. 3. ante finem,* notant Salzedo *num. 7.* Villaplana *num. 45.* Maſcard. *num. 240. col. 2. poſt prin.* ubi dicit ex Saliceto, & Archidiacono, quòd ſtatuta Notarii de Flango, quæ ſunt edita Bononiæ circa ſtratas, cloacas, & immunditias ligant Eccleſias, & Clericos, Ripoll. *var. cap. 1. num. 288. & 89. & alii ex citatis, numer. 11,* quamplures cumulant, etſi contrarium teneant Ambroſin. *de immun. Eccleſ. part. 21.* Carol. de Graſſis *de effect. Cleric. effectu 2. à num. 168. ad 175. & à num. 197. ad 201.* Portoles *ad Molin. §. Clericus, num. 12. 13. & 19.* Marta *de juriſd. part. 4. cent. 1, caſu 1. 2. & 7. cum ſeq.* Sperell. *deciſ. 12. lib. 1.* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. tom. 1. capit. 5. dub. 7. ſect. 23. à num. 3.*

Dices cum pluribus magnæ authoritatis Doctori- 13
bus, quòd quatenus ſtatuta generalia laicorum edita pro publica, & communi utilitate, ſeu reſpicientia ad regimen, & politiam Civitatis, quæ juri canonico cum contradicunt, ligarent Eccleſias, Clericos, & Eccleſiaſticas perſonas, id non eſſet directè ex vi ipſorum ſtatutorum laicorum, quia nemo tenetur directè legibus illius, qui non habet juriſdictionem in ipſum, ſed indirectè ex vi rationis naturalis, & æquitate canonica, & morali, in qua fundantur, & ſic iis ſtatutis non ligantur ut Clerici, ſed quatenus ſunt cives, & partes unius Reipublicæ, quibus uniformitas neceſſaria eſt, à qua obligatione nunquam voluit Eccleſia Clericos eximere, Surd. *conſ. 301. nu. 30. & 31. lib. 3.* Ambroſin. *de imm. Eccleſ. cap. 12. n. 27.* Carol. de Graſſis *de eff. Cler. de effectu 2. n. 174. in fine.* Atque ita tenentur Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ ſervare leges Principum ſæcularium, & ſtatuta laicalia, non vi coactiva, ut cogi poſſit à Judice ſæculari ad obſervantiam ipſorum ſtatutorum laicalium, Surd. *conſ. 301. num. 34. lib. 3.* Ambroſin. *de imm. Eccleſ. cap. 23. cap. num. 28.* Garol. de Graſſis *de effect. Cler. effect. 2. n. 484.* Cancer *part. 3. var. cap. 4. num. 378.* Fontanella *deciſ. 308. num. 20. & deciſ. 495. num. 3. & à num. 15. part. 2.* Villaplana *ad Peguer. in conſtit. Item ne ſuper laudemio, verſic. 7. num. 46.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 76.* ſicut nec trahi ad ipſum Judicem ſæcularem, Rodriguez, & Lezana *ſtatim allegandi.* Sed vi directiva, ad modum quo Princeps obligatur legibus, non directè ex vi legum ſuarum, quia nullus ſibimetipſi ſubditur, ſed ſolùm indirectè, ex vi convenientiæ naturalis, quæ dictat, quod oneribus, quæ ſubditis imponit, ipſe quoque ſe ſubmittat, Villalobos *in ſumm. mor. part. 1. tractat. 2. diſp. 31. nu. 2.* Rodriguez *tom. 1. quæſt. regul. quæſt. 66. artic. 2. concluſ. ult.* Lezana *quæſt. regul. part. 1. capitul. 11. numer. 16. in fine, verſic. Subduntur,* Azor. *inſtit. mor. part. 1. lib. 5. cap. 12. quæſt. 3.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 18. num. 122.* notant Cævallos *de cognit. per viam violen. in prologo, num. 31. in fine,* quamplures alios citant Barboſa *in cap. Quæ in Eccleſiarum, num. 4. & in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num. 3. & in addit. tom. 6. numer. 2. & 3. de conſtitut.* Caſtillo *tom. 7. de tertiis, cap. 9. num. 10. junctо verſic. Reſpondetur etiam,* innumeros addit. Daniel de Nobilibus *diſput. 61. numer. 18. & diſput. 62. numer. 30. & num. 54. verſic. Ad has, & num. 55. & diſput. 63. n. 6. verſic. Quibus,* latè Caſtr. Palaus *in oper. mor. par. 1. tract. 3. diſp. 1. punct. 14. §. 6. à n. 3. uſque ad finem,* Diana *part. 1. reſol. moral. tract. 2. reſol. 8. & part. 1. tract. 10. reſol. 12. & in coordinat. part. 9. tract. 2. reſol. 90. num. 2. 3. & 4. & reſol. 91, tota,* Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. tom. 1. cap. 8. dub. 2. à nu. 2. cum ſeq.* Salgado *de Reg. protect. part. 1. cap. 1. prælud. 2. à num. 65. ad 70.* Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæſt. de conſtitut.* Salzedo *de lege polit. libro 1. capit. 4. num. 15.* & licèt ipſe contrarium teneat *num. 16. cum ſeq.* eum impugnant Diana *reſol. mor. part. 7. tractat. 10. & miſcel. 1. reſol. 2. & in coordinat. part. 9. tractat. 2. reſol. 92.* Fermoſin. *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæſt. 2. de conſtitut.*

14 Quia in Cathalonia obſervatur, quòd Clerici, & perſonæ Eccleſiaſticæ quoad politiam Civitatis, veluti circa vicos, plateas, ſervitutes ædificiorum, ſeu prædiorum urbanorum, & alia ſimilia, ligantur, & comprehenduntur ſtatutis, edictis, & præconiis Judicis ſæcularis, & per eum condemnari poſſunt, dummodò executio fiat per Judicem ſæcularem cum aſſiſtentia Officialis Curiæ Eccleſiaſticæ, Ripoll. *var. reſol. cap.* 1. *num.* 188. & 189. ubi refert duas declarationes Cancellarii Cathaloniæ, quæ ſunt in terminis ſervitutum urbanarum, eaſque tradidi *numer.* 2. & 6. & alias cumulavi *num.* 4. 5. & 7. etſi diſpliceat Fermoſino *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, quæſt.* 4. *num.* 11. & 12. *de conſtit.* ſimiliter in nuntiatione novi operis tradidi deciſ. præced. *num.* 34. pariter circa pondera, & menſuras, ut dixi *deciſ.* 11. *num.* 68. *part.* 1. & per Cancellarium Agullana 14. Septembris 1606. fuit declaratum, quòd in caſibus juriſdictionis Adminiſtratoris platearum pro Regia juriſdictione, qui conſiſtunt in executione ordinationum Civitatis Barcinonæ, poteſt procedere ad recognitionem, & apprehenſionem rerum prohibitarum repertarum in poſſe Clericorum, refert Reg. Vines *in primo diſcurſu anni* 1638. §. 7. *verſic. Aunque, col.* 3. *poſt prin. fol.* 52.

15 Sed quæro. Quis ſit Judex competens in cauſis ſervitutum ædificiorum, ſeu prædiorum urbanorum? Ripoll. dicit eſſe Judicem competentem Officialem ſæcularem, ad quem ſimilis Civitatis cura pertinebit, *var. reſol. cap.* 1. *num.* 188. At Ripa ex gloſ. & Bartol. *in l. fin. ff. de cloacis*, refert coram quolibet Prætore agi poſſe interdicto cloacis, quod ipſe verum credit, niſi ſint deputati Judices ſpeciales, & hoc caſu, ſi iſtis Judicibus ſit conceſſa juriſdictio privativè, coram illis tantùm agendum eſſet; ſi verò eſſent Judices cloacarum ſimpliciter deputati, tunc eſſet locus prærentioni, quia juriſdictio ſimpliciter conceſſa, intelligitur conceſſa cumulativè, non privativè *in tract. de peſte, tit. de remed. præſerv. t. contr. peſtem, a num.* 60. ſed in Civitate Barcinonæ Ædilis, ſivè Muſtafaſus cognoſcit de ſervitutibus domorum, Xammar *de privileg. Barcin.* §. *Jura, num.* 25. Boſch. *dels titols de honor. lib.* 4. *c.* 26. *poſt prin.* & de nuntiatione novi operis tradunt Ferrer, Fontanella, & Xammar *locis citatis, deciſ. præced. numer.* 34. privativè ad Dominum Regem, ejuſque Regiam Audientiam, & alios officiales, Xammar *loco hic citato*, Boſch. *loco relato, verſic. En los quals, & verſic. Dicta juriſdictio*. Similiter in Civitate Valentiæ cognoſcit Ædilis de ſervitutibus ædificiorum, ſeu prædiorum urbanorum, Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valentiæ, cap.* 4. §. 4. *nu.* 40. pariter in Civitate Gerundæ Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtat. Eug. lib.* 1. *rub.* 53. *nu.* 2. ut in declaratione Cancellarii Manegat *ſupra relata, num.* 6. & in Civit. Vici ut in declaratione Cancellarii Manegat *tradita, num.* 2. & Cancellarii Puigmarii *citata num.* 9. invenio tamen, quod per Cancellarium Agullana declaratione *tradita nu.* 3. fuerunt remiſſæ partes quoad ſervitutem latrinæ ad Bajulum Barcinonæ.

ARGUMENTUM.

An cauſa minerarum, venarum, ſeu fodinarum auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum in fundo, ſeu prædio Clerici, ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ inventorum, tractanda ſit contra Clericum, & perſonam Eccleſiaſticam coram Judice Eccleſiaſtico, vel ſæculari.

SUMMARIUM.

1 *Spectato jure naturali gentium, licèt aliqui teneant, quòd mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ubicumque inveniantur, ſunt primi inventoris, numer.* 1. *verior eſt opinio, quòd non ſunt inventoris, ſed pertinent ad dominum fundi, in quo inveniuntur, num.* 2.

3 *Mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ſpectato jure communi, ſi inveniantur in loco Principis, ſeu publico, pertinent ad Principem,*

4 *Mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ſi inveniantur in aliquo fundo, utrum pertineant ad Principem, vel ad dominum fundi. Tres ſunt opiniones, num.* 4. *ſed verior eſt, quòd pertinent ad dominum fundi, in quo inveniuntur, numer.* 5. *Tenetur verò dominus fundi ſolvere decimam partem Regio Fiſco, numer.* 6. *& quid ſi inveniantur in loco Principis, ſeu publico, num.* 7. *& quomodo hæc decima ſit ſolvenda, num.* 8.

9 *Mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum inventæ in fundo dotali, an pertineant ad uxorem, vel ad maritum, numer.* 9. *& quid quando inveniuntur in fundo vinculato, ſeu majoratus, numer.* 10. *& quid quando inveniuntur in fundo, cujus dominus unus eſt utilis, alter directus, num.* 11.

12 *Mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ſpectato jure privatorum Regnorum, ſeu eorum conſuetudine, pertinent ad Regem, n.* 12. *ut in Regnis Caſtellæ, num.* 13. *in Regno Aragonum, nu.* 14. *in Principatu Cathaloniæ, nu.* 15. *in Regno Valentiæ, num.* 16. *in Regno Luſitaniæ, num.* 17. *in Regnis Indiarum, nu.* 18. *in reliis imperii, num.* 19.

20 *Doctori atteſtanti de conſuetudine ſuæ pariæ credendum eſt.*

21 *Cauſa minerarum, venarum, ſeu fodinarum auri argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum in fundo, ſeu prædio Clerici, ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ inventorum tractanda eſt contra Clericum, ſeu Eccleſiaſticam perſonam in Curia ſæculari Bajuliæ Generalis Cathaloniæ.*

22 *Aurum de palliola inveniens in littore, ſeu ripa fluminis, vel ripæ, an teneatur aliquid ſolvere Regi.*

23 *Saliné an ſint de regalibus?*

24 *Theſaurus inventus bonis artibus an ſit de regalibus,*

25 *Theſauri, & mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, & aliorum metallorum, diverſa eſt ratio.*

26 *Remedium l.* 2. *Cod. de reſcindenda venditione locum habet, ſi forte minoris diſtractus fuerit fundus ob mineram, venam, ſeu fodinam auri, argenti, & aliorum metallorum in eo exiſtentem, quamvis talis metallorum minera, vena, ſeu fodina à principio ignorabatur.*

27 *Remedio l.* 2. *C. de reſcindenda venditione venditor uti non poteſt, quando venditus eſt fundus, in quo venditor poſt invenit theſaurum, num.* 27. *nedum quando venditor ignorabat theſaurum eſſe in fundo, n.* 28. *ſed etiam quando emptor ſciebat in fundo empto eſſe theſaurum, & venditor ignorabat, num.* 29.

30 *Emptor ſciens in fundo eſſe theſaurum abſconditum, poteſt eodem pretio fundum emere, ac ſi nullus theſaurus ibi eſſet reconditus, abſque obligatione reddendi aliquid venditori, num.* 30. *ſecùs ſit non ſit theſaurus, ſed pecunia in fundo depoſita ſub terra, nam tunc venditori eſt reſtituenda, num.* 31.

DECISIO CCLXI.

SPectato jure naturali gentium, licèt aliqui teneant, quòd mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque 1

que metallorum, ubicumque inveniantur, sunt primi inventoris, Soto *de just. & jure, lib.* 5. *quæst.* 3. *artic.* 3. Læssius *de just. & jure, lib.* 2. *cap.* 5. *dub.* 12. *num.* 51. Fagundez *de just. & lib.* 2. *cap.* 12. *n.* 1. *versic. An verò, & num.* 3. 4. 5. & 6.

2 Communis tamen, & verior est opinio, quòd spectato jure naturali gentium mineræ, venæ, seu fodinæ auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum non sunt inventoris sed pertinent, & spectant ad dominum fundi, seu prædii, in quo reperiuntur, Gabriel *in* 4. *dist.* 15. *qu.* 3. *art.* 3. *dub.* 7. Molina *de just. & jure, tom.* 1. *tract.* 2. *disput.* 54. *paulo post initium*, Layman *in Theolog. mor. lib.* 3. *sect.* 5. *tract.* 1. *cap.* 5. *num.* 21. quos refert, & sequitur reprobatis contrariis Castr. Palaus *de just. & jure, part.* 7. *tract.* 31. *disp. unic. punct.* 17. *numer.* 14. *versic. Cæterùm*, Villalobos *in sum. mor. part.* 2. *tract.* 10. *dif.* 21. *numer.* 1. *in princip.* Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *num.* 59.

3 At spectato jure communi, mineræ, venæ, seu fodinæ auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, si inveniantur in loco Principis, seu publico, pertinent, & spectant ad Principem, *ad text. in l.* 3. §. *fin. ff. de jure fisci*, & in terminis procedit text. sic intelligendus *in c.* 1. *verbo Argentaria, tit. quæ sint regalia in usib. feudor.* & quod præsupponit *lib.* 1. *ff. quod cujusque univer. nom. leg. sed & hi, ff. de publican. & vectigal. l. inter publica* 17. *in fine, ff. de verb. signif.* sic communiter tenent omnes Interpretes, ut præcipuè annotarunt Martin. Lauden. Florian. & Jacob. quos refert, & sequitur Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 12. quibus addendi sunt Bass. *in prax. crim. tit. de metallis, nu.* 12. 13. & 14. Afflict. *decis.* 121. ubi Ursil. *num.* 1. Montan. *de regalib. tit. Argentaria, num.* 16. Farinac. *in praxi, par.* 3. *quæst.* 104. *num.* 37. Petr. Barbosa *in l. divortio* 8. §. *Si vir, numer.* 18. *in prin. & versic. Intellige autem, ff. solut. matrimon.* Ramirez *de lege reg.* §. 26. *num.* 29. *ubi plures, allegat. litera Q.* Castillo *de tertiis, part.* 7. *c.* 41. *num.* 115. Montan. *de regalib. verbo Argentariæ, num.* 16. Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *n.* 1. & 2. Ripoll. *de regal. cap.* 16. *num.* 12.

4 Si tamen mineræ, venæ, seu fodinæ auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum inveniantur in aliquo fundo, utrum pertineant, & spectent ad Principem, vel ad dominum fundi? Tres sunt opiniones, quas referunt Afflict. *decis.* 231. Montanus *de regalib. tit. Argentariæ, à num.* 1. Azevedo *l.* 2. *numer.* 1. 2. & 3. *tit.* 13. *lib.* 6. *recopiliat.* Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 2.
5 §. 6. *à num.* 101. Communior tamen, & verior est opinio, quòd spectant, & pertinent ad dominum fundi, quia sunt partes fundi, & in fructu esse censentur, nam in illis mineris, venis, seu fodinis auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum dominus fundi habet dominium, sicut in toto fundo, & sicut illud quod superiùs correspondet superficiei fundi mei, censetur meum usque ad cælum, *l. Altius, Cod. de servit. & aqua*, sic etiam quod est subtus fundum meum, debet censeri meum usque ad inferos, ut advertit Cæpola *de servit. rusticor. prædior. cap.* 22. *n.* 4. & *melius in l. inter publica*, §. 1. *num.* 10. *ff. de verbor. signif.* ita præsupponunt jura *in l. divortio* 8. §. *Si vir, versic. Sed si creti fodinæ, l. si fundus* 9. *ff. solut. matrim. lib.* 3. §. *fin. ff. de rebus eorum, l. item si fundi* 10. *versic. Sed si metalla, l. æquissimum* 17. §. *proinde alias, l. si cujus* 13. §. *indè, ff. de usufructu*, sic resolvunt. Roman. Alexand. & Castren. *num.* 4. *in dicta l. divortio*, §. *si vir.* Petr. ubi Barbosa multis laudatis *num.* 18. *versic. aut reperiuntur*, & *num.* 21. *in fine*, & *num.* 22. *ff. solut. matrim*, Garcia *de expen. cap.* 22. *nu.* 4. Molina *de just. & jure, tract.* 2. *disp.* 54. *col.* 2. Diana *resol. moral. part.* 9. *tract.* 5. *resol.* 17. & *in coordin. part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 28. *num.* 1. & 2. Castr. Palaus *de just. & jure, part.* 7. *tract.* 31. *disp. unic. à punct.* 17. *nu.* 14. *versic. Cæterum*, Fagundez *de just. & jure, lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 2. Amaja *in l.*

unica, num. 30. & 31. *C. de thesaur. lib.* 10. Afflict. *decis.* 321. ubi Ursillis *num.* 1. Bossius *in prax. crim. tit. de metallis, num.* 4. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 11. Farinac. *in praxi, crim. part.* 3. *quæst.* 104. *numer.* 36. Thoro *in compend. decis. part.* 1. *verbo Jus conficiendi, fol.* 298. Camil. de Curte *resol. feudal. cap.* 4. *num.* 63. *in fine*, Ripoll. *de regal. cap.* 16. *num.* 21. Villaplana *in addit. ad Peguer. in Constit. Item ne super laudemio, versic.* 7. *num.* 64. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *num.* 62. Mieres *de majoratu, p.* 1. *quæst.* 10. *num.* 35. Ramirez *de lege regia*, §. 26. *num.* 29. *versic. Quòd si in fundo privati*, Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 6. *num.* 101. Castillo *de tertiis, part.* 7. *cap.* 41. *num.* 115. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3. 4. 5. 8. 9.

Tenetur verò dominus fundi solvere Regio Fisco 6
decimam partem auri, argenti, stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum in mineris, venis, seu fodinis ejus fundi inventis, *leg. cuncti, Cod. de metall. lib.* 10. Alciat. *in leg. Inter publica* 17. *n.* 4. *ff. de verbor. signif.* & hæc decima, quæ Regio Fisco solvitur, jus regale metallorum dicitur, *leg. Inter publica* 17. *in fin. juncta, glos. ult. ff. de verbor. signif.* sic accipienda jura *in l. Sed & hi ff. de publican. & vectigal. lib.* 1. *ff. quo cujusque univer. nom. cap.* 1. *verbo Argentariæ, tit. quæ sint regal. inusu feudor.* Bossius *in prax. crim. titul. de metallis, numer.* 3. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 11. Afflict. *decis.* 321. Mieres *de majoratu, par.* 1. *cap.* 10. *num.* 35. Thoro *in compend. decis. part.* 1. *verbo Jus conficiendi, fol.* 298. Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 104. *num.* 36. & 61. Petr. Barbosa *in leg. Divortio, §. Si vir. numer.* 17. *versic. His ita explicatis juncto, num.* 19. *versic. Secunda concordia*, & *nu* 26. *versic. Ad secundum, ff. solut. matrim.* Gomez *in l.* 45. *tauri, num.* 51. *in fine*, Ramirez *de leg. Reg.* §. 26. *num.* 29. *versic. Solumque certa pars*, Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 6. *numer.* 103. Mastril. *de magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *numer.* 301. 302. & 303. notant Balmaseda *de collect. quæst.* 123. *num.* 20. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 6. 7. sic intelligendus Menochius *cons.* 302. *num.* 29. *versic. Decimo sexto, lib.* 4.

Et si mineræ, venæ, seu fodinæ, auri, argenti 7
stanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum inveniantur per aliquem in loco Principis, seu publico, tunc duæ decimæ solvendæ sunt per inventorem Regio Fisco, una ratione juris regalis, & alia ratione fundi in quo inventæ sunt; si verò inveniantur in fundo alieno una decima solvenda est Regio Fisco ratione juris regalis, & alia decima domino fundi ratione loci, *leg. Cuncti, juncta glos. fin. Cod. de metal. lib.* 11. qui quidem text. licèt in specie loqui videatur in effodientibus venas saxorum, prout in effodientibus lapidicinas annotavit Bartol. *ibidem*, tamen intelligitur in effodientibus metalla, quorum appellatione comprehenduntur etiam lapidarii, & lapidum effodiatores, & inventores, ut tradunt ibidem Joan. de Platea *numer.* 1. *in fine*, Lucas de Penna *in princ. & numer.* 1. quibbus addo *leg. venditor*, §. *Si constat glos. verbo Salarium*, ubi Alberic. *numer.* 3. *ff. com. prædior. leg. inter publica in fine, glos. verbo Metallorum, ff. de verbor. signif.* Afflict. *decis.* 321. *n.* 5. & 11. *in fine*, Gragor. Lopez *lib.* 5. *glos. fin. in prin. tit.* 15. *part.* 2. Bossius *in praxi crim. tit. de metallis, num.* 3. & 13. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 2. *num.* 11. Petr. Barbosa *in leg. Divortio* 8. §. *Si vir, num.* 19. *versic. Quibus addendum est, ff. Solut. matrim.* Farinac. *in prax. crimin. part.* 3. *quæst.* 104. *num.* 62. & 63. Tusch. *pract. conclus. littera M. concl.* 237. *num.* 2. & 12. Alfaro *de offic. fiscal. glos.* 20. §. 2. *numer.* 106. remissivè Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 5. *cap. unico, num.* 28. & *in polit. lib.* 6. *cap.* 1. *versic. Taunque, fol.* 932.

Hæcque decima solvenda est Regio Fisco ex au- 8
ro, & argento jam purificato, non verò ex metallo, seu in pulvere, prout à terra eruitur, Joan. de Platea *in l. Cuncti post. princ. C. de metall. libro* 11. Petr. Barbosa *in l. Divortio* 8. §. *Si vir, num.* 20. *ver-*

ſicul. Item addendum eſt, ff. Solut. matrim. notant Solorzano *de jure Indiar. in polit. lib. 6. cap. 1. verſic. Yendo todos con letura, ibi: Yuſſi por, fol. 933.*

9 Quapropter ſi prædium eſt fundus dotalis, quidquid ex mineris, venis, ſeu fodinis auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum inveniatur, cedit uxori in dotis augmentum, *juxta tex. in l. Si ex lapidicinis, ff. de jure dotium*, quod intelligendum eſt, modò aliud ſimile non renaſcatur, nam eo caſu quo aliud ſimile renaſcatur, referendum eſt inter fructus prædii marito ſpectantes, *ut habetur in l. Divortio, §. Si vir, & ibi gloſ. l. Si fundus, ff. Solut. matrim. l. Item ſi fundi, ff. de uſufruct.* Caſtr. Palaus *in oper. mor. par. 7. tract. 31. diſp. unica, punct. 13. §. 17. num. 14. verſic. Cæterum, ibi: Quo circa*, Molin. *de primog. Hiſpanor. lib. 1. cap. 23. num. 8. verſic. Sed intelle-ctus*, Farinac. *in prax. crim. part. 3. quæſt. 104. numer. 43.* Camil. de Curte *reſol. feudal. cap. 4. numer. 63. poſt* Marinis *reſol. jur. lib. 1.* Garcia *de expen. cap. 22. ſub num. 47.* latiſſimè Petr. Barboſa *in l. Divortio 8. §. Si vir à prin. & à num. 1. ſignanter, num. 14. 15. & 36. ff. ſolut. matrim.* Caſtillo *de uſufructu, lib. 1. cap. 37. num. 9. & à num. 15.* Boer. *deciſ. 19. num. 3. & deciſ. 51. num. 2. & deciſ. 124. num. 4.* alter Molina *de juſt. & jure, tractat. 2. diſput. 54. ad finem*, Mele *ad Gizarel. deciſ. 34. à num. 59.* Guttier. *de tutel. part. 3. cap. 25. tota*, ubi latè diſputat an tutor, vel curator debeat habere decimam ex mineris, venis, ſeu fodinis auri, argenti, & aliorum metallorum in fundo pupilli inventis, Baeca *de decima tutoris, cap. 25. numer. 15. & 16.* Larrea *deciſ. Granat. 44. à num. 13.*

10 Et ſi prædium eſt ex bonis vinculatis, ſeu majoratus, quod ex eo extractum fuerit, poſſeſſori competit, ut potè domino prædii, ſed obligatur, nè prædium ſucceſſoribus notabiliter deterius reddat, quia ſub eo onere bona vinculata, ſeu majoratus poſſidet, Molina *de Hiſpan. primog. lib. 1. cap. 23. à num. 8. uſque ad finem*, alter Molina *de juſt. & jure, tractat. 2. diſput. 54. in medio*, Petr. Barboſa *in leg. Divortio 8. §. Si vir, à numer. 9. ff. Solut. matrim.* Garcia *de expenſis, cap. 22. num. 47. & 48.* Guttier. *de tutel. par. 3. cap. 25. à numer. 19.* Caſtr. Palaus *de juſt. & jure, part. 7. tract. 31. diſp. unica, punct. 13. §. 17. verſic. Cæterum, ibi: Verum ſi prædium*, Caſtillo *de uſufruct. cap. 37. ſub num. 19.*

11 Et ſi dubites, ad quem de jure communi pertineant & ſpectent mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum inventæ in fundo, cujus dominus unus ſit utili, alter directus? Reſp. quòd ſpectant & pertinent ad eum, qui haber utile dominium, & non ad dominum directum quia utile dominium prævalet directo, ſic Boſſius *in prax. crim. titul. de metallis, num. 11.* etſi contrarium videatur voluiſſe Nicaſius *in §. Theſauros, num. 3. de rer. diviſ.* Farinac. *in praxi crim. part. 3. quæſt. 103. num. 38.* Petr. Barboſa *in l. Divortio, §. Si vir, à numer. 9. ff. Solut. matrim.*

12 Prædicta procedunt juxta jus naturale, gentium, & commune; at ſpectato jure privatorum Regnorum, ſeu eorum conſuetudine, mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ubicumque inveniantur, deputantur, & adjudicantur Regi, & ad Regem pertinent, & ſpectant in ſumptus communes ad ſuſtentanda onera Reipublicæ, ſoluta aliqua parte, tam inventori, quàm domino prædii, Molina *de juſt. & jure, tract. 2. diſput. 54.* Villalob. *in ſumm. moral. part. 2. tract. 10. dif. 21. numer. 1. verſic. Mas de ordinario*, Caſtr. Palaus *de juſtit. & jure, part. 7. tract. 11. diſp. unica, punct. 13. §. 17. num. 14. verſic. Cæterum, in fine, ibi: Hæc intelligenda ſunt*, Petr. Barboſa *in l. Divort. 8. §. Si vir, num. 19. verſic. Cum igitur, ff. ſolut. matr.* Afflictis *deciſ. 321. num. 4. 5. & 16.* Boſſius *in praxi crim. tit. de metallis, num. 7.* Tuſchus *pract. concluſ. litera M. concluſ. 237. num. 15. & 16.* Guttier. *practicar. lib. 4. quæſt. 36. num. 53. in fine*, Ramirez *de lege Regia, §. 26. num. 19. in fine*, Farinac. *in praxi crim. part. 3. quæſt. 104. à num. 65.* Diana *reſol. moral. par. 9. tract. 5. reſol. 17. & in coordinat. part. 6. tract. 6. reſol. 18. ſub num.* Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 10. 12. & 13.*

Sic in Regnis Caſtellæ, mineræ, venæ, ſeu fodi- 13
næ auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum, ubicumque inveniantur, ſivè in publico, ſivè privato loco exiſtant, ſunt Regis, nec licet alicui abſquè licentia & privilegio Regis illas quærere, aut fodere, deductis tamen expenſis & data aliqua parte inventori, & domino agri, *lib. 2.* ubi Azevedo *numer. 3. verſic. De jure tamen noſtro, & lib. 4. in princ. tit. 13. libro 6. rec.* Gregor. Lopez *lib. 5. verbo Emineras, ad finem, tit. 15. part. 2.* Gomez *in leg. 45. tauri, ſub numer. 51.* Molina *de juſt. & jure, tract. 2. diſput. 54. col. 2.* Petr. Barboſa *in l. Divortio, §. Si vir, n. 19. verſ. Cùm igitur, & num. 20. verſic. Sed neque, ff. ſolut. matrim.* Villalobos *in ſumm. mor. part. 2. tract. 10. dif. 21. num. 2.* Guttier. *pract. lib. 4. quæſt. 36. num. 62. & 63.* Amaja *in l. unica, nu. 33. C. de theſauris, lib. 10.* Alfaro *de offic. fiſcal. gloſ. 20. §. 6. numer. 105.* Balmaſeda *de collectis, quæſt. 123. numer. 4. & 5.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 10. verſic. Atque ita*, Caſtillo *de tertiis, tom. 7. cap. 41. nu. 115. verſic. De his autem mineris*, Diana *reſol. moral. part. 9. tract. 5. reſol. 17. & in coordinat. part. 6. tract. 6. reſol. 18. num. 2. in fine, verſic. Hodiè tamen*, Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 5. capit. unico, à num. 19. & in polit. lib. 6. cap. 1. verſic. De las quales, cum ſeq. fol. 291.*

Et in Regno Aragonum omnes fodinæ, ex quo- 14
rum venis deducitur electrum, æs, ſtannum, plumbum, argentum, aurum, ferrum, arumen, vel quodlibet aliud metallum, ſunt ſupremi dominii, & ad regem pertinent, ac ei ſoli jus eſt concedendi facultatem privatis, ut poſſint inquirere venas metallorum, etiam in fundis alienis; ſic accepiſſe teſtaſtatur Ramirez *de lege Regia, §. 26. num. 29.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 10. verſic. Ita etiam.*

Similiter in Cathalonia, hoc jure utimur, quòd 15
nemo poteſt habere mineras, venas, ſeu fodinas auri, argenti, vel alterius metalli, & ſalis, ſine licentia, & conceſſione Principis, nec metalla extrahere, vel perquirere, imò habita licentia à Principe, & data ſibi certa parte hoc fieri debet, Calicius *in margarita fiſci, dub. 8. numer. 10. verſic. 77. & in extravag. Curiar. cap. 7. num. 77. verſic. 77.* Cancer *part. 3. var. cap. 13. num. 311.* quos citat Maſtril. *de magiſtrat. lib. 3. cap. 10. num. 302.* Ripoll. *de regal. cap. 16. à num. 8. & à num. 28. & à num. 60.* Antunez Portugal. *de donat. reg. tom. 2. lib. 3. capit. 12. ſub num. 10.* Villaplana ſic intelligendus *in addit. ad* Peguer. *in conſtitut. Item ne ſuper Laudemio, verſ. 7. à num. 61.* Boſch. *dels titols de honor. lib. 2. cap. 41. §. 3. verſic. Altres regalies, fol. 296.*

Et in Regno Valentiæ, idem obtinuit conſuetu- 16
do, quæ jam habet vim legis, ut metalla omnia ſint patrimonii Regis, & ita in Caſtella, & in eo Regno Valentiæ nemo illa poteſt quærere, aut fodere tuta conſcientia, ſine licentia, ac privilegio Regis, quòd ſi contra faciat, quidquid acceperit, deductis expenſis, tenetur reſtituere, ut bona, quorum Rex eſt verus, & legitimus Dominus, refert Guttier. *pract. lib. 4. quæſt. 36. numer. 63. verſic. In Regno Valentiæ.*

Pariter in Regno Luſitaniæ, mineræ, venæ, ſeu 17
fodinæ auri, argenti, & aliorum metallorum inter jura regalia numerantur eo modo, quo declarant Fagundez *de juſt. & jure, lib. 2. cap. 12. numer. 1. verſic. Sanè in hoc Regno*, Petr. Barboſa *in l. Divortio 8. §. Si vir, numer. 20. verſic. In Regno quidem Portugalliæ, ff. Solut. matrim.* Cabedo *deciſ. 55. part. 2.* Pereyra *de extinct. emphit. cap. 3. à numer. 13.* Antunez Portugal. *de donat. reg. tom. 2. lib. 3. cap. 12. num. 10. verſic. Quod ipſum.*

Et

18 Et in Regnis Indiarum mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri, argenti, & aliorum metallorum ad Regem pertinent, declarant Alfaro *de offic. fiſcal. reg.* 20. §. 6. *num.* 104. *&* 105. Caſtillo *de tertiis, tom.* 7. *cap.* 41. *numer.* 115. *in fine*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 5. *cap. unico, à num.* 19. *ſignanter, num.* 30. *& in polit. lib.* 6. *capit.* 1. *verſic. De las quales, cum ſeq. fol.* 931. breviter notat Fagundez *de juſt. & jure, lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 1. *in fine.*

19 In terris Imperii mineræ, venæ, ſeu fodinæ auri argenti, & aliorum metallorum ad Principem ſpectant, ut refert And. de Iſernia *in capit.* 1. *verbo Argentariæ, tit. quæ ſint regaliæ in uſibus feudorum,* etſi eum impugnent Boſſius *in praxi crim. tit. de metallis, numer.* 8. Farinac. *in praxi crim. part.* 3. *quæſt.* 104. *ſub num.* 67. ſed malè, quia ratio per
20 eos adducta non eſt vera. Cùm Doctori atteſtanti de conſuetudine ſuæ patriæ credendum ſit, *ut cum multis tradidi, deciſ.* 3. *num.* 28. *part.* 1. quibus addendi ſunt plures alii, quos citant Auguſt. Barboſa *in cap. Dilectus* 8. *num.* 17. *de conſtitut.* Queſada Pilo *controver. foren. cap.* 17. *nu.* 46. *&* 47. Sperell. *deciſ.* 131. *num.* 33. *verſic. Et in omnem caſum, lib.* 2. Villalobos *in ſum. mor. part.* 1. *tract.* 3. *diff.* 19. *num.* 11. me citato Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 27. *num.* 4. *part.* 1. ſaltem præſumptivè, niſi contrarium clarè probetur, Caſtr. Palaus *in opere mor. part.* 1. *tract.* 3. *diſp.* 3. *punct.* 6. *num.* 9. Diana *reſol. moral. part.* 6. *tract.* 5. *reſol.* 28. *& in coord. part.* 6. *tract.* 2. *reſol.* 34.

21 Ex dictis *num.* 15. infertur reſolutio in Cathalonia ad quæſtionem in argumento propoſitam, Ut cauſa minerarum, venarum, ſeu fodinarum auri, argenti, ſtanni, plumbi, & aliorum quorumcumque metallorum in fundo, ſeu prædio Clerici, ſeu Eccleſiaſticæ perſonæ inventorum tractanda ſit contra Clericum, ſeu perſonam Eccleſiaſticam in Curia ſæculari Bajuliæ Generalis. Sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Copons, Conſultoribus Sabater, Guardiola, & Regas 16. Aprilis 1596. in favorem Curiæ ſæcularis Bajuliæ Generalis Cathaloniæ, contra Oeconomum Conventus Beatæ Mariæ Montis Alacris Ordinis Carthuſien.

22 Sed utrum inveniens aurum de palliola in litore, ſeu ripa fluminis, ſeu ripæ teneatur aliquid Regi ſolvere? Aliqui tenent quòd non, quia jure gentium fit inventoris, ita Marcus *deciſ.* 125. *part.* 1. *&* *deciſ.* 583. *part.* 2. Rebuffus *in leg. Inter publica, col.* 8. *ad finem, ff. de verbor. ſignif.* Petr. Barboſa *in l. Divortio*, §. *Si vir. numer.* 20. *in fine verſic. Præterea addes, ff. Solut. matr.* Antunez Portugal. *de donat. reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 12. *numer.* 20. *per text. in* §. *Item lapilli, de rerum diviſ.* at eos impugnat contrarium docens Solorzano *in polit. lib.* 6. *cap.* 1. *verſic. Yendo todos con letura, fol.* 933. in ea ratione quia aurum inventum in littore, ſeu ripa fluminis, ſeu ripæ judicatur pro mineris, venis, ſeu fodinis. Quid in hoc dicendum, cogita.

23 Circa ea, quæ ex Calicio, Cancer. Ripoll. & Villaplana *num.* 15. tradidi de ſale, quòd ſit in Cathalonia de Regalibus, ut nemo poſſit habere mineras, venas, ſeu fodinas ſalis ſine licentia, & conceſſione Principis. Si vis ſcire quid de jure communi, & an in omnibus Regnis, & Provinciis ſalinæ computentur inter regalia, & ſic ad Principem ſpectent, latè tradunt, explicant, & declarant Maſtril. *de Magiſtrat. libro* 3. *cap.* 10. *à numer.* 305. Ramirez *de lege Reg.* §. 26. *num.* 28. Alfaro *de off. fiſcal.* §. 20. *gloſ.* 4. *de ſalariis, à num.* 82. Caſtillo *de tertiis, part.* 7. *cap.* 41. *num.* 116. Petr. Barboſa *in l. Divortio* 8. §. *Si vir, num.* 27. *verſic. Juxta hæc congruenter quæritur, cum ſeq. ff. ſolut. matrim.* Borrell. *de Reg. Cathol. præſt. cap.* 25. Larrea *alleg. fiſcal.* 77. *à num.* Montanus *de regalib. verbo Vectigalia, num.* 1. *& verbo Piſcationem redditus, & ſalarium, num.* 2. *&* 3. Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 34. *num.* 66. Balmaſeda *de collectis, quæſt.* 123. *à num.* 2. *cum ſeq.* Auguſtin. Barboſa *in l. Si quis* 11. *num.* 1. 2. 3. *&* 4. *C. de vectigal.* Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 5. *cap. unico, num.* 19. *&* 34. *& in polit. lib.* 6. *capit.* 3. *verſic. Y eleſer, fol.* 944. *in fine*, Rovitus *in rub. n.* 1. ubi Novarius *collect.* 1. *num.* 2. *&* 3. *& in pragm.* 1. *collectan.* 2. *nu.* 2. 3. 4. *&* 5. *& in pragmat.* 2. *collect.* 3. *num.* 3. *de ſale vendendo*, Cabedo *deciſ.* 53. *&* 81. *part.* 2. Mel. *obſervat. foren.* 111. *tota*, Fajardo *alleg. fiſcal.* 33. *à num.* 2447. Conciol. *ad ſtat. Eugub. lib.* 1. *rub.* 46. *num.* 2. ubi Romaguera *in addit. num.* 4. 5. *&* 6. latè Antunez Portugal. *de donat. reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 11. *per totum.*

Sed utrum theſaurus inventus ritè, & bonis ar- 24
tibus, non arte magica, ſit de regalibus, ſivè in loco Principis, Fiſcali, vel publico inveniatur, ſivè inventus ſit in fundo proprio, ſivè alieno, tam de jure communi, quàm conſuetudine aliquorum Regnorum, & latè de hac materia, videantur Menochius *conſ.* 934. *lib.* 9. *& lib.* 5. *præſump.* 30. Covar. *in reg. peccatum, part.* 3. §. *fin. de regul. juris in* 6. Borrell. *de reg. Cathol. præſtan. cap.* 27. Gomez *in l.* 51. *tauri, num.* 51. *&* 52. Burſat. *conſ.* 209. *lib.* 2. Molina *de juſt. & jure, tract.* 2. *diſp.* 54. 55. *&* 56. Alter Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 23. Garcia *de expen. cap.* 22. *à num.* 49. Cabedo *deciſ.* 56. *part.* 2. Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæſt.* 104. *à num.* 1. *ad* 32. Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 2. *à num.* 1. *ad* 11. Azevedo *l.* 1. *tit.* 13. *lib.* 6. *recop.* Petr. Barboſa *in l. divortio* 8. §. *Si fundum, à numer.* 23. *verſic. Ultima concluſio, cum ſeq. uſque ad num.* 51. *ff. ſolut. matrim.* Pichard. *in* §. *Theſauros* 38. *de rer. diviſ.* Valaſcus *de jure emphit. quæſt.* 15. *tota*, Roſſental. *de feud. cap.* 5. *concluſ.* 92. Maſtril. *de magiſtrat. à num.* 316. *ad* 328. Aponte *de poteſt. Proreg. tit. de diverſis proviſionibus, rub. de theſauris, fol. mihi* 517. Cævallos *comm. contr. comm. quæſt.* 514. Guttier. *lib.* 4. *practicar. quæſt.* 36. *per totum*, Ramirez *de lege, reg.* §. 26. *num.* 54. Villalobos *in ſumm. mor. part.* 2. *tract.* 10. *dif.* 20. & alii innumeri, quos citat Caſtillo *de tertiis, part.* 7. *cap.* 41. *à num.* 104. *ad* 115. quibus addendi ſunt Calicius *in margarita fiſci, dub.* 6. *num.* 5. *verſic. Septimus caſus, & num.* 6. Montanus *de regalib. rit. de theſauris, toto fol.* 307. Coſta *in tract. aut ſciebat, aut ignorabat, diſt.* 60. *num.* 1. idem Guttier. *de tutelis, part.* 3. *cap.* 26. Afflictis *deciſ.* 321. *num.* 7. ubi Urſil. *à num.* 7. Antonell. *de loco legali, lib.* 2. *cap.* 30. Berlich. *concluſ. legal. part.* 2. *concluſ.* 66. Severin *ad Sanfelic. deciſ.* 394. *lib.* 3. Gratian. *diſcep. foren. cap.* 453. Ricc. *collect.* 321. *&* 1080. Mele *in addit. ad Gizarel. deciſ.* 34. *à num.* 72. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 5. *cap. unico, à num.* 36. *& in polit. lib.* 6. *cap.* 5. *fol.* 953. Larrea *deciſ.* 44. *num.* 36. *&* 37. idem Caſtillo *de uſufructu, cap.* 37. *numer.* 20. *&* 21. Fagundez *de juſtit. & jure, lib.* 2. *cap.* 14. *toto*, Alfaro *de off. fiſcal. gloſ.* 20. §. 6. *num.* 2. Amaja *in l. unica, Cod. de theſauris, libro* 10. Caſtr. Palaus *in oper. mor. part.* 7. *tract.* 31. *diſput. unic. punct.* 17. *à nu.* 1. *ad* 14. Diana *reſol. moral. part.* 9. *tract.* 5. *reſol.* 1. *cum plurib. ſeq. & in coordinat. part.* 6. *tract.* 6. *reſol.* 1. *uſque ad* 18. *per totum tractatum de theſaur.* Conciolus *ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 70. *à num.* 1. ubi Romaguera plures modernos addit. *à num.* 6. latiſſimè Antunez Portugal. *de donat. reg. tom.* 2. *lib.* 13. *capit.* 13. *à num.* 1. *ad* 74. *&* *num.* 90. *&* 91. de jure Cathaloniæ *uſatic. ruſticus verò*, ubi Marquilles, & alii *tit. de homens propris*, deciſio noſtri Senatus relata per Ripoll. *de regal. cap.* 16. *numer.* 41. & ex eo Diana *loco citato in antiquis, reſol.* 2. *poſt prin. & in coordinat. reſol.* 2. *num.* 1. latiſſimè Fontanella *deciſ.* 528. 529. *&* 530. *part.* 2.

Sed adverte, quòd licèt aliqui dicant, eandem 25
militare rationem inter theſaurum, & mineram, venam, ſeu fodinam auri, argenti, & aliorum metallorum, & conſequenter idem jus ſtatuendum eſſe, ut Afflictis *deciſ.* 321. *num.* 7. Caſtrenſis *conſ.* 4. *num.* 1. *part.* 2. Verùm longè diverſa, & diſſimilis eſt ratio. Quia theſaurus per ſe ſubſtitit, & eſt quid ſeparatum à fundo, repoſitum in eo cauſa cuſtodiæ, & ideò nihil commune habet cum ipſo fundo, *l.* 3. §. *neratius, ff. de acquir. poſſe.* Cæterum

minera, vena, seu fodina auri, argenti, & aliorum metallorum cohæret solo, & ipsius pars est, & ita qui dominus est fundi, debet censeri etiam dominus partis cohærentis, *l. Fructus* 44. *ff. de rei vindicat.* sic Petr. Barbosa *in l. Divortio* 8. §. *Si vir*, *num.* 22. *versic. Nec obstat argumentum*, *ff. solut. matrim.* Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *n.* 59. & 60. Amaja *in l. unica*, *num.* 31. *C. de thesauris*, *lib.* 10 Larrea *decis. Granat.* 44. *num.* 36. Castillo *de usufructu*, *cap.* 37. *num.* 20. Diana *resol. mor. par.* 9. *tract.* 5. *resol.* 17. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 18. *sub num.* 2. Fagundez *de just. & jure*, *lib.* 2. *num.* 7. remissivè Mele *ad Gizarel. decis.* 34. *num.* 78.

26 Quapropter remedium *l.* 2. *C. de rescinden. vendit.* locum habet, si fortè minoris distractus fuerit fundus ob mineram, venam, seu fodinam auri, argenti, & aliorum metallorum in eo existentem, quamvis talis metallorum minera, vena, seu fodina à principio ignorabatur, ita Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *num.* 60. Amaja *in l. unica*, *numer.* 32. *Cod. de thesaur. lib.* 10. Diana *resol. moral. part.* 9. *tract.* 5. *resol.* 17. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 6.

27 *resol.* 18. *num.* 2. *ante finem*. At quando venditus est fundus, in quo emptor post invenit thesaurum, non potest venditor uti remedio *l.* 2. *C. de rescind. vendit.* ut contra Roman. *in l. Si quis cum aliter*, *num.* 13. *ff. de verbor. obligat.* docent, & probant. Aretin. *in dicta l. Si quis cùm aliter*, *num.* 8. *ff. de verb. obligat.* Cagnol. *in l.* 2. *num.* 171. ubi Padilla *num.* 62. August. Barbosa *num.* 59. *C. de rescind. vendit.* Bursat. *cons.* 206. *num.* 6. *lib.* 1. Gabriel. *com. conclus. lib.* 3. *de empt. & vendit. conclus.* 1. *nu.* 111. Gratian. *discep. foren. cap.* 453. *num.* 26. latè solutis argumentis contrariis Fachineus *controver. juris*, *lib.* 2. *cap.* 20. *versic. Quartò convertitur*, *cum duob. seq.* Mantica *de tacitis*, *lib.* 4. *tit.* 16. *num.* 57.

28 *versic. Hac amplius*, *usque ad finem*. Quod procedit, nedum quando venditor ignorabat thesaurum esse in fundo, ut prædicti Doctores dicunt, addo Petr. Barbos. *in l. Divortio*, §. *Si fundum*, *num.* 31. *versic. Ut igitur*, *ibi: Neque hoc casu*, *ff. Solut. matrim.* Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *n.* 13. *vers. Undè*, Molina *de just. & jure*, *tract.* 2. *disp.* 56. *col.* 367. *ad finem versic. primi*, Amaja *in l. unica*, *num.* 29. ubi Valenzuela *num.* 37. *C. de thesaur. lib.* 10. Diana *resol. moral. part.* 9. *tract.* 5. *resol.* 15. *& coordinat. part.* 6. *tract.* 6. *resol.* 16. *sub num.* 3. remissivè Hermosilla *ad Gregor. Lopez*, *l.* 56. *glos.* 6. *numer.* 114. *tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 301. *tom.* 2. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *n.* 75.

29 76. & 77. Verùm etiam quando emptor sciebat in fundo empto esse thesaurum, & venditor ignorabat, non est locus remedio *l.* 2. *Cod. de rescindit. vendit.* ut contra Alciat. *lib.* 7. *paregron*, *capit.* 1. quem sequitur Mantica *de tacitis*, *lib.* 4. *tit.* 16. *numer.* 56. est verior sententia, ut probat Petr. Barbosa *in leg. Divortio*, §. *Si fundum*, *num.* 32. *ff. Solut. matrim.* ad quem se refert August. Barbosa *in l.* 2. *num.* 60. *C. de rescind. vendit.* Gratian. *discep. foren. c.* 453. *num.* 26. Connan. *lib.* 3. *comm. cap.* 4. *nu.* 4. Diana *resol. mor. part.* 9. *tract.* 5. *resolut.* 15. *& in coordin. part.* 6. *tract.* 6. *resolut.* 16. *n.* 3. Antunez Portugal. *de donat. reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 13. *num.* 78.

30 Nam emptor sciens in fundo esse thesaurum absconditum, potest eodem pretio fundum emere, ac si nullus thesaurus ibi esset reconditus absque ulla obligatione reddendi aliquid venditori, quidquid dicant Angel. *in summ. verbo Emptor*, *num.* 24. *ad finem*, Connan. *lib.* 3. *commentar. cap.* 4. *numer.* 4. Valasc. *de emphit. cap.* 11. *num.* 6. Hurtadus *de just. & jure*, *disp.* 1. *differ.* 35. contra quos, & alios est communis, & vera sententia, ut colligitur ex relata parabola Matthæi 13. & tradunt Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 66. *art.* 5. *ad* 2. Navar. *in manuali*, *cap.* 17. *num.* 175. Sotus *de just. & jure*, *lib.* 1. *qu.* 3. *art.* 3. *ad* 1. Molina *de just. & jure*, *tract.* 2. *disp.* 56. *vers. Dubium est*, Lessius *de just. & jure*, *lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 15. *num.* 62. Layman *lib.* 3. *sum. sect.* 5. *tract.* 1. *cap.* 5. *nu.* 23. quos refert & sequitur Castr. Palaus *de just. & jure*, *part.* 7. *tract.* 31. *disp. unica*, *punct.* 17. *n.* 4. quibus addendi sunt Silvester *verbo Inventum*, *num.* Villalobos *in sum. moral. part.* 2. *tract.* 10. *dif.* 20. *num.* 5. Petrus Barbosa *in l. Divortio* 8. §. *Si fundum*, *num.* 32. *ff. Solut. matr.* Lugo *de just. & jure*, *tom.* 1. *disp.* 6. *sect.* 11. *num.* 126. *& seq.* Rebellius *de just. & jure*, *lib.* 1. *part.* 1. *quæst.* 15. *sect.* 2. *num.* 15. Rodriguez *in sum. tom.* 2. *cap.* 160. *num.* 4. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 36. *à num.* 13. Amaja *in l. unica*, *nu.* 29. *C. de thesaur. lib.* 10. Berlichius *in conclus. practic. part.* 2. *conclus.* 66. *num.* 1. *&* 5. Fagundez *de just. & jure*, *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 15. Diana *resol. mor. part.* 1. *tract.* 8. *resol.* 79. *& part.* 9. *tract.* 5. *resol.* 15. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 3. *resol.* 83. *num.* 2. *& dict. part.* 6. *tract.* 6. *resolut.* 16. *nu.* 1. 2. *&* 5. quidquid ipse de æquitate dicat *num.* 4. Riccius *collect.* 1080. *in prin.*

Benè tamen verum est, quòd si non sit thesarus, 31
sed pecunia in fundo erat deposita sub terra, venditori est restituenda, Jason *in l.* 3. §. *Neratius*, *nu.* 8. *ff. de acquir. possess.* Padilla *in l.* 2. *num.* 62. *in fine*, *Cod. de rescind. vend.* Riccius *collect.* 1080. *in prin.* Amaja *in l. unica*, *num.* 29. *vers. Hoc tamen non obtinebit*, *Cod. de thesaur. lib.* 10. Fagundez *de just. & jure*, *lib.* 2. *cap.* 14. *numer.* 15. *versic. Porrò autem*, Rebellius *de just. & jure*, *part.* 1. *libro* 1. *quæst.* 15. *sect.* 2. *num.* 16. Berlichius *in conclus. practicab. part.* 2. *conclus.* 66. *nu.* 25. Diana *resol. mor. part.* 9. *tract.* 5. *resol.* 2. *&* 16. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 6. *resol.* 2. *num.* 3. *& resol.* 17. *num.* 1. *&* 2. & alii ex citatis *num.* 30.

ARGUMENTUM.

An contra laicos ludentes aleis, vel contra præstantes domum ludentibus possit procedere, aut non, Judex Ecclesiasticus.

SUMMARIUM.

1 *Don Bonaventura de Tristani Regius Senator Cathaloniæ laudatur.*
2 *Ludus quid sit.*
3 *Ludus quotuplex sit*, *num.* 3. *&* 4.
5 *Ludi alii sunt liciti*, *& permissi*, *alii illiciti*, *& prohibiti.*
6 *Ludi liciti*, *& permissi sunt omnes*, *quæ virtutis causa fiunt*, *quales sunt hi*, *qui pilo*, *vel disco jaciendo*, *currendo*, *saliendo*, *luctando*, *aut pugnando fiunt.*
6 *Ludi consistentes causa exercendæ virtutis sunt liciti & permissi Clericis.*
8 *Ludorum causa exercendæ virtutis*, *quæ sint species.*
9 *Ludorum varia genera observavit antiquitas.*
10 *Ludi consistentes in solo ingenio*, *& industria sunt liciti*, *& permissi*, *num.* 10. *Nedum laicis*, *sed etiam Clericis*, *num.* 11.
12 *Ludus pilo est licitus*, *& permissus*, *n.* 12. *tàm laicis quàm Clericis*, *n.* 13.
14 *Ludus schacorum est licitus & permissus*, *non solùm laicis*, *num.* 14. *sed etiam Clericis*, *numer.* 15. *sed non convenit viris literatis*, *& studiosis*, *n.* 16. *de cujus origine*, *& inventione*, *num.* 17.
18 *Ludens licito*, *permissa*, *& honesto ludo non facit contra cautionem de benè vivendo.*
19 *Ludere ludo licito & honesto potest jurans*, *aut vovens absolutè non ludere*, *nisi aliud conjiciatur de intentione voventis*, *aut jurantis.*
20 *Ludere quis potest honestè cum sociis*, *eo die*, *quo Eucharestia sumitur*, *& non est peccatum.*
21 *Ludere ludis licitis & honestis in diebus festis licitum est.*
22 *Ludus licitus & permissus ex circunstantiis potest fieri illicitus*, *& malus*, *& traduntur circunstantiæ.*
23 *Ludere in Ecclesia non licet etiam ludis licitis & permissis.*

24 *Lu-*

24 *Ludere in Ecclesia ludis licitis, & permissis an sit peccatum mortale.*
25 *Ludi theatrales, & inhonesti non debent fieri in Ecclesia.*
26 *Ludere absque pecunia, seu ad creditum ludis licitis, & permissis, sivè cum papireis signis, vulgò* Tantos, *& aliis cujuscumque modi non est licitum in Cathalonia, & aliis Regnis, numer.* 26. & 34.
27 *Ludus omnis in pecunia est prohibitus, num.* 27. *intellige in ludis prohibitis, secùs in permissis, numer.* 28. *declara in Cathalonia, ut in n.* 34.
29 *Ludens ludo permisso potest cogi ad solvendum, n.* 29. *limita ut in* 34.
30 *Ex ludo non datur actio, num.*30. *intellige in ludis prohibitis, secùs in permissis, num.*31. *declara ut in* 34.
32 *Ludus dicitur crimen, numer.* 32. *si est prohibitus, secùs si permissus, numer.* 33. *intellige, ut in num.* 35.
35 *Ludus pilæ, schacorum, seu alius consistens in solo ingenio, vel virtute corporis in parva quantitate, est permissus & licitus, num.* 35. *& quæ dicatur quantitas parva, num.*36. 37. 38. 39. 40. 41. 69. 70. *&* 75.
42 *Ludi etiam permissi librum habere est prohibitum in Cathalonia.*
43 *Ludis etiam permissis an possint Clerici ludere cum laicis, n.*43. 44. *&* 45.
46 *Ludi prohibiti sunt ii, quibus fortunæ judicium tantùm operatur, n.*46. *qui appellantur aleæ, n.* 47. *&* 48.
49 *Ludus aleæ est omni jure prohibitus laicis, & Clericis.*
50 *Ludus alearum quis fuerit inventor.*
51 *Ludus alearum in specie dicitur in quo trahuntur taxilli.*
52 *Ludus taxillorum propriè, & de per se consideratus est ille, quem Castellani vacant* Dados, *& Cathalani* Daus, *n.*52. *estque prohibitus Clericis, & laicis, num.*53.
54 *Ludus azardi est prohibitus, cùm sit ludus taxillorum.*
55 *Ludus chartarum est prohibitus, sicut ludus taxillorum.*
56 *Ludus non solùm est prohibitus, in quo sola sors versatur; sed etiam in quo mixtura ingenii, & fortunæ, n.*56. *&* 57.
58 *Ludi alearum, taxillorum, & similium qua ratione sint prohibiti.*
59 *Lusores alearum, taxillorum, & similium ludorum prohibitorum apud multos reputantur infames, & à testimonio repelluntur, nec possunt facere testamentum, nec admitti ad aliquod publicum officium.*
60 *Ludentes ludis prohibitis si sunt laici puniendi sunt pœna extraordinaria arbitrio Judicis.*
61 *Clerici ludentes ludis prohibitis qua pœna puniantur.*
62 *Lusor ab officio tutelæ etiam testamentariæ removeri potest.*
63 *Ludo prohibito præsentes ex se puniendi sunt eadem pœna, qua lusores.*
64 *Ludo prohibito facere ad partem, vel societatem cum lusore non licet, præsertim Clericis.*
65 *Ludere ad taxillos non licet ullo tempore anni.*
66 *Jura tàm civilia, quàm canonica prohibentia ludum alearum, & taxillorum à suo vigore cessisse, & consuetudine abrogata esse.*
67 *Ludus taxillorum cum tabulis in Cathalonia est licitus, n.*67. *quid de Clericis, n.*78.
69 *Ludere licet ludis prohibitis in convivio, aut vescendi causa, ut in parva quantitate, num.* 69. *&* 70. *& tanto fortiùs gratis absque pecunia, n.*71.
72 *Ludis prohibitis ludentes laici nullum peccatum committunt, nec mortale, nec veniale, intellige, & declara, num.*72. *& quid de aspicientibus, num.*73. *& de Clericis in minoribus non beneficiatis, n.*74.
75 *Ludis prohibitis ludentes Clerici in sacris Ordinibus constituti, vel beneficiati an peccent mortaliter, num.* 75. *& quid de aspicientibus, n.* 76. *quid de Religiosis, num.* 77. *& quid de Episcopis, num.*77.
79 *Ludere Orationem Angelicam, vel Psalmos, aut preces præsertim ludo licito, & honesto non est peccatum, nec ulla simonia.*
80 *Ludi punitio contra laicos lusores, hujusque criminis cognitio an spectet ad Judicem Ecclesiasticum, referuntur opiniones, n.*80. 81. 82. *&* 83. *sed quid sit de jure; tamen in Hispania nunquam visum fuit Judicem Ecclesiasticum procedere contra laicos, n.*84. *&* 85.
86 *Ludum in domo retinere majus delictum est quàm ludere.*
87 *Ludum in domo retinentes extra ordinem arbitrio Judicis puniendi sunt, n.*87. *quibus pœnis, n.*88. *intellige, ut in n.*94.
89 *Statuta sub variis pœnis statuta sunt in pluribus Regnis, & Provinciis contra retinentes domi ludum, n.*89. *intellige, ut in num.*94.
90 *Mulieres tenentes domos ludorum comprehenduntur in statutis prohibentibus retinere domum ludi, sub pœnis in illis contentis, sicut comprehenduntur sub statuto prohibente asportationem armorum. Et sub statuto imponente pœnam euntibus de nocte sine lumine post sonum campanæ.*
91 *Domum habens expositam ad ludendum, peccat mortaliter.*
92 *Principes non possunt præbere facultatem, & licentiam exponendi domum ludo, num.* 92. *nec possunt hoc permittere, num.* 93. *intellige, ut in n.*94.
95 *Judex Ecclesiasticus an possit procedere contra laicos præstantes domos ad ludendum, numer.* 95. *& quid si publicato edicto Episcopi mandato comparuerint laici in Curia Ecclesiastica, numer.* 96.

DECISIO CCLXII.

DOctissimus meæ Aulæ Regius Senator Don Bonaventura de Tristany circa contenta in hoc argumento me prævenit, *decis.*65. *tom.*3. ut in tanti Senatoris laudem repetere possem ea, quæ dixit *decis.* 230. *num.*1. *part.*4. Verùm ne recedam à labore suscepto. Præmittendum est circa primam partem dubii in argumento propositi. 1

Primò præmitto. Quòd ludus secundùm aliquos est actus quidam cessationis, vel recreationis quandoque ex sola fortuna, interdum ex industria, nonnunquam ex utroque proveniens, sic Soccin. *inter dilectos, num.* 25. *de excess. Prælat.* Bajard. *ad Clar. §. ludus, num.*1. & alii Don Bonavent. de Tristany *decis.*65, *num.*12. *tom.*2. sed Azevedo tradita prædicta definitione *in rub. num.*1. *&* 2. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* sic dicit *num.*3. quòd ludus; sivè ludus est quidam actus recreationis, voluptatis ac lucri causa usitatus, tempora consumens, & bona, vitam, & famam, & plerumque ludentium animas, quam definitionem explicat *usque ad num.* 8. At Lezana *in summ. quæst. regul. tom.*4. *verbo Ludus*, ex communiter Doctoribus, specialiter ex Sayro, & Bonacina quos citat, *n.*2. inquit, Quòd ludus est contractus quidam, quo ludentes res suas periculo exponunt, propter spem acquirendi res alterius, cui definitioni videntur convenire Morla *in empor. jur. p.* 1, *tit.*7. *de aleatoribus, quæst.*2, *num.*2. Diana *in summa, verbo ludus, num.*1. 2

Secundò præmitto. Quòd ludus triplex est. Quidam ex gaudio devotionis procedens, quo usus fuit David coram Arca Domini, 2. *Regum cap.* 6. *n.*21. *&* 22. cui similes sunt ludi, quibus utuntur fideles Christiana pietate in festo Corporis Christi, & in Natalitia Domini. Alii sunt in seipsis turpitudinem continentes, & ad libidinem provocantes, quales à Paganis in theatris agebantur, quibus immundos 3

spiri-

ſpiritus initium dediſſe, juxta illud Sancti Chryſoſtomi Matthæum *Homil.6.* Alii ſunt nullam habentes turpitudinem, quos Ariſtoteles vocat liberales ad animi recreationem inventi, circa quos verſatur virtus Eutrapeliæ, ſic Divus Thomas *in* 4. *qu.* 94. *art.*2. Azevedo *in rub. n.*10. *tit.*7. *l.*8. *recop.*

4 Hanc triplicem ludorum formam, alio modo licèt in idem recidentem deſcribunt Doctores, ſcilicet, quòd unus eſt ludus, in quo natura, & ars plurimum valent, ſors verò parum, aut nihil, ut in ludo Choreæ, Pilæ, Paleſtræ, Schacorum, & ſimilium. Secundus eſt, in quo fortuna, & caſus multum valent, ars autem, & ingenium parum aut nihil, ut in ludo taxillorum, Caſtellæ *Dado*, & in Cathalonia *Daus*, & in ludo chartarum, quoad aliquas ejus ſpecies, ut in his, quæ Hiſpane dicuntur *Quinolas*, & in Cathalonia *Quinoles*. Tertius eſt, in quo licèt fortuna habeat ſuas partes, nihilominus ars, ingenium, & conſilium habent quoque ſuas, ut in ludo *de las tablas*, ſeu in Cathalonia *taulas*, in quo quidem fortuna valet quantum ad taxillorum jactum, ſed ars, ingenium, & conſilium, quantum ad ordinem tabularum, & in componendis, ducendis ordinandiſque tabulis multum operatur. Idemque eſt quantum ad aliquos alios ludos chartarum prout eſt *los cientos*, *ei trunfo*, *y las vazas*, & ſimilia. Ita Soccin. Caccialupus, & Bannes, quos refert, & ſequitur Azevedo, *in rub.*11. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* idemque tradunt Soccin. *in cap. Inter dilectos*, *n.*26. *&* 46. *de exceſ. Prælat.* Villalobos *in ſum. mor. par.*2. *tract.* 28. *dif.* 1. *n.*3. Diana *in ſumma*, *verbo ludus*, *n.* 1. Don Bonaventura de Triſtany *dec.*65. *n.*13. *tom.*2.

5 Tertiò præmitto. Quòd ex prædictis ſpeciebus ludorum alii ſunt liciti, & permiſſi, alii illiciti, & prohibiti, Parlador. *rer. quotid. lib.*2. *cap.*7. *num.*1. Merlin. *de legitima*, *lib.*4. *tit.*1. *quæſt.* 13. *num.*1. *&* 7. Boſſius *de pat. poteſt. cap.*4. *num.*87. *verſ. Qui autem*, *juncto verſic. ludi verò*, Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *num.*14. *tom.*2. & alii quamplures infra citandi.

6 Ludi liciti, & permiſſi ſunt omnes, qui cauſa exercendę virtutis, ſcilicet eutrapeliæ, quales ſunt ii, qui pilo, vel diſco jaciendo, currendo, ſaliendo, luctando, pugnando fiunt, ſicuti explicat Juriſconſultus, *in l. Solent*, *ff. de alear. luſu*, *&* *alcator. l. Item ſi obſtetrix*, §. *fin. l. Item mella*, *in prin. l. Qua actione*, §. *In colluctatione*, *ff. ad leg. aquil.* Soccin. *in cap. Inter dilectos*, *à numer.* 27. *de exceſſ. Prælat.* Parlador. *rer. quotid. lib.*2. *cap.*7. *n.*1. Azevedo *in rub. n.*12. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* Boſſius *de pat. poteſt. c.* 4. *n.*87. *verſic. ludi verò*, Grivell. *deciſ.*53. *nu.* 3. *&* 7. *verſic. Unde Senatus*, Thomat. *deciſ.* 20. *ſub n.*7. *&* *n.* 15. *tom.*1. Auguſt. Barboſa *in l. fin. n.*30. *Cod. de relig. & ſump. funer.* Villalobos *in ſum. mor. par.*2. *tract.* 28. *dif.*1. *numer.*5. Lezana *in ſum. quæſt. regul. par.*4. *verbo ludus*, *ſub numer.*2. Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *numer.*15. *&* 21. *numer.*2. Paſcal. *de pat. poteſt. part.*1. *cap.*6. *numer.*92. Daniel de Nobilibus *diſp.* 69. *ſub numer.*12. alios cumulat Farinac. *in praxi crim. p.* 3. *quæſt.* 109. *numer.* 106. *&* 107. proſequitur idem Azevedo *in lib.*2. *à numer.* 19. *cum ſeq. tom.*7. *lib.*8. *recop.*

7 Hujuſmodi ludi conſiſtentes cauſa exercendæ virtutis ſunt Clericis liciti, & permiſſi, Soccin. *in c. inter dilectos*, *numer.* 30. *de exceſ. Prælat.* Farinac. *in praxi*, *part.*3. *quæſt.*107. *numer.*103. *&* 104. Bellet. *diſquiſ. Cleric. par.*1. *tit. de diſciplina Cleric.* §. 24. *num.*8. *&* 9. Auguſtin. Barboſa *in cap. Clerici* 15. *n.* 7. *de vita*, *&* *honeſt. Cleric. &* *de jure Eccleſ.un. lib.* 1. *cap.*40. *num.*67. Lezana *in ſum. quæſt. regul. par.* 4. *verbo ludus*, *num.*9.

8 Horumque ludorum exercendæ virtutis cauſa liciti, & permiſſi ſex ponit textus *in l. Solent*, *ff. de alear. &* *aleator.* & quinque *l. fin. C. de relig. &* *ſumptibus funer.* Azevedo *l.*2. *num.*24. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* Parlador. *rer. quotid. lib.*2. *cap.*7. *ſub num.*1. ut Comonobolon, Comodaulon, Regidalia; Kompon, & Reipuſara, de quibus videndi Alciat. *lib.*1. *pra-termiſſ. verbo ludus*, Petr. Gregor. *ſyntagmat. juris univerſ. par.* 3. *lib.* 39. *cap.*4. ad quos ſe refert Auguſt. Barboſa *in l. fin. n.*33. *C. de relig. &* *ſumpt. funeral.* & explicat Hoſtien. *in cap. inter dilectos*, *de exceſ. Prælat.* & ex eo Azevedo *in rubric. ſub n.* 12. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* Rubeus *de valid. legal. c.* 32. *à n.* 16. de aliquibus meminit Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *n.*19. *&* 20. *tom.*1.

Et in univerſum quotquot genera ludorum erant 9
apud antiquos, memorat Frater Hieronymus Romanus, ad quem ſe refert Parlador. *rer. quotid. l.* 2. *cap.*7. *ſub num.*1. & ponunt Alexand. ab Alexand. & Amadeus, ad quos ſe refert Azevedo *in l.*2. *num.* 24. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* & remiſſivè multis laudatis Cabreros *de metu*, *lib.*2. *cap.*8. *n.*1.

Et non ſolùm ludi conſiſtentes in virtute, & 10
exercitatione corporis ſunt liciti, & permiſſi, ſed etiam in omnibus aliis ludis, qui non in fortuna, ſed in ſolo ingenio, & induſtria conſiſtunt, etſi nulla intervenerit corporis exercitatio, Soccin. *in cap. inter dilectos*, *n.*30. *de exceſ. Prælat.* Azevedo *in rub. num.*11. *verſic. Primum*, *&* *num.*13. *in fine*, *tit.*7. *lib.*8. *recop.* Grivell. *deciſ.*53. *n.*3. *&* 7. *verſic. Unde Senatus*, Thomat. *deciſ.*20. *num.*15. *tom.*1. Villalobos *in ſum. mor. par.*2. *tract.*28. *dif.*1. *n.*4. Boſſius *de pat. poteſt. cap.*4. *num.*87. *verſic. ludi verò*, Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *num.*15. *tom.*2. Paſcal. *de pat. poteſt. par.*1. *cap.*6. *n.*62. Farinac. pluribus citatis *in praxi crim. par.*3. *quæſt.* 109. *n.*108. Tàm laicis, 11
quàm Clericis, ut tradit pluribus juribus, & Doctoribus Cardoſo *in praxi judic. verbo ludus*, *num.*2. *in fine*, *verſic. ludus tamen*, Soccin. *in cap. Inter dilectos*, *num.*30. *de exceſ. Prælat.* Farinac. *in prax. crimin. par.* 3. *quæſt.*107. *num.*103. Auguſt. Barboſa *in capit. Clerici* 15. *num.*7. *de vita*, *&* *honeſt. Cler. &* *de jure Eccleſ. un. lib.*1. *cap.*40. *n.*67.

Ex quibus dicendum venit. Quòd ludus pilæ eſt li- 12
citus, & permiſſus, *l. item mella*, *in princ. ff. ad leg. aquil.* Tum quia eſt exercendæ agilitatis corporis. Tum quia æquiparatur ludo ingenii, & induſtriæ, de quo proprium commentarium fecit Galenus, cui titulus eſt de parvæ pilæ exercitatione, & docent Doctores citati, *num.*6. quibus addendi ſunt Azevedo *lib.*9. *num.*2. 3. *&* 4. *titul.*7. *libr.*8. *recopil.* Borell. *de magiſtrat. edit. libr.*3. *cap.*21. Novarius *gravam.*63. *num.*25. *tom.*2. Reg. Seſſe *deciſ.* 144. *num.* 15. *tom.*2. Pratus *diſcept. forenſ. tom.* 3. *cap.*1. *à n.* 54. Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *num.*16. *tom.*2. quidquid dicant Burſat. *conſ.*117. *à numer.* 1. Bajard. *ad Clar.* §. *ludus*, *num.*6. quia contra eos eſt verior opinio, ut docet Farinac. *in praxi crim. par.* 3. *quæſt.*109. *num.*111. *&* 112. Thomat. *deciſ.*20. *n.* 18. *&* 19. *tom.*1. Nedum laicis, ſed etiam Clericis 13
peregrinis *tom.*2. *de offic. Prælat. regul. quæſt.*2. *c.* 3. §.5. *numer.* 97. *&* 99. Lezana *in ſumm. quæſt. regul. tom.*4. *verbo ludus*, *numer.*9. & alii excitatis, *numero* 10.

Similiter ludus ſchacorum, latrunculorum, ſeu 14
calculorum, quem Itali Schacorum, Hiſpani Axedrez, ſivè de las Damas, Cathalani Eſcats, & Galli Eſchez vocant, qui omninò laicis eſt licitus, & permiſſus, quia in eo tantùm induſtria, & ingenium hominis verſatur ad otioſitatem comprimendam, quia ingenio, & induſtria conſtat, *argum. l. ſolent.*2. *ff. de alear. &* *aleator.* ſic multis citatis, & reprobatis contrariis docet Farinac. *in praxi crim. part.*3. *quæſt.* 109. *num.* 113. Thomat. *deciſ.*20. *num.* 13. *&* 14. *numer.*1. Novarius *gravam.*62. *numer.*16. *tom.*2. Jul. Clar. §. *ludus*, *num.*2. *verſicul. Et hinc infertur*, Pratus *diſcep. foren. tom.*3. *cap.*1. *numer.* 55. Reg. Seſſe *deciſ.* 144. *verſic. Motivum*, *incipien. in Reg. Audientia*, Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 65. *num.*17. *tom.*2. Alzedo *de præcel. Epiſc. dignitat. part.*1. *cap.*5. *num.*18. Et etiam eſt licitus, & per- 15
miſſus Clericis, *authent. interdicimus*, *gloſſ. verbo ad tabulas*, ubi Auguſt. Barboſa *num.*7. *C. de Epiſcop. &* *Cler. gloſſ. in* §. *interdicimus*, ubi Bartol. *num.*3. *in authent. de Sanctiſſ. Epiſcopi*, ſic communiter Doctores *in cap. Clerici* 15. ubi Abbas *num.*4. *&* 12. Joan. Andræas

dræas *num.*13. Boic. *num.*8. Imola *sub num.* 13. Butr. *vers. Ludus enim*, Augustˉ. Barbosa *num.* 8. *de vita, & honestate Clericor.* Costa *de ludo, num.* 25. *vers. Quod autem ludus*, Jul. Clar. §. *Ludus*, *num.* 5. *vers. Quæro numquid*, Azevedo *in rub. num.* 12. *in fine*, *vers. Secundus est ludus*, *& in l.* 2. *num.* 21. *& sub num.* 17. Socin. *in capit. Inter dilect.* 30. *&* 47. *de excess. Prælat.* Zerola *in prax. Episcop. vers. Secundo in fine*, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *capit.* 7. *numer.* 4. *&* 5. Salzedo *ad Bernard. Diaz in prax. crimin. capit.* 70. *litera A.* Sayrus *de clavi Regia*, *lib.* 11. *cap.* 12. *n.* 5. Comitol. *respons. moral. lib.* 1. *q.* 92. Ugolin. *de offic. & potest. Episcop. cap.* 13. §. 25. *in princ.* Peyrinis *tom.* 2. *de off. Prælat. regul. quæst.* 2. *cap.* 2. §. 5. *num.* 101. Novarius, *gravam.* 63. *num.* 26. *tom.* 2. Sanchez *tom.* 1. *cons. mor. lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 28. *num.* 2. Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de disciplˉ. Cleric.* §. 24. *à numer.* 7. Thomat. *decis.* 20. *num.* 13. *&* 14. *tom.* 1. Carol. de Grassis *de effect. Cleric. effectu* 42. *numer.* 28. idem Augustˉ. Barbosa *in cap. Venerabilem* 34. *num.* 19. *de electione*, *& de jure Eccl. universˉ. lib.* 1. *capit.* 40. *num.* 68. Bossius *de patr. potest. cap.* 4. *num.* 87. *ante finem*, *vers. Quare ludum*, & reprobatis Doctoribus contrariis, Farin. *in praxi crim. part.* 3. *quæst.* 109. *à numer.* 114. Lezana *quæst. regul. tom.* 4. *verbo Ludus*, *numer.* 9. & supponit Diana *resolut. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 49. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 60. & Leo Pontifex Maximus fuit subtilissimus, & exercitatissimus Shaccorum lusor, ut tradit Rubeus *de valid. legal. capit.* 6. *num.* 97.

16 Sed advertendum, quòd licet hujusmodi ludus schaccorum ingenio constet, ac proindè licitus, & permissus censeatur, non tamen multum convenire viris literatis, aut studiosis, quibus potiùs cessatio, & quies, quàm novus meditationis labor magis convenit, prout ex Joanne Baptista Fino approbat Augustin. Barbosa *in capit. Clerici* 15. *num.* 9. *de vita*, *& honest. Cleric. & de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 40. *num.* 69. *& in authent. interdicimus*, *num.* 7. *in fine*, *Cod. de Episcop. & Cler.* Lezana *in sum. quæst. regul. tom.* 4. *verbo Ludus*, *sub num.* 9. tanquam pestilens Scholaribus, ut inquit Alberic. *in authent. interdicimus*, *Cod. de Episcop. & Cler.* & ex eo Azevedo *leg.* 2. 17. *titul.* 7. *libr.* 8. *recopil.* ineptissimus, quia minus quàm alii ludi, animam relaxat, ut inquit Cajetan. super Divum Thomam 2. 2. *quæst.* 178. *art.* 3. & ex eo idem Azevedo *in l.* 2. *num.* 15. *in fine*, *& num.* 16. *tit.* 7. *lib.* 8. *recop.* & ex aliis notat Farinac. *in prag. crim. part.* 3. *quæst.* 109. *num.* 113. *in fine*.

17 De origine, & inventione ludi schaccorum, si plura scire desideras, consule Doctores, quos remissivè citant Augustin. Barbosa *in capit. Venerabilem* 34. *numer.* 18. *de electione*, Novarius *gravam.* 62. *numero* 26. *tom.* 2. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 65. *numer.* 17. *tom.* 2. Alzedo *de præcel. Episc. dignit. part.* 1. *capit.* 5. *numer.* 18. ubi dicit, quòd ludus schaccorum fuit inventus per Palamedem in exercitu Grecorum contra Trojam ad otiandum milites, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *capit.* 7. *num.* 4. Farinac. *in prax. crim. part.* 3. *quæst.* 109. *num.* 8.

18 Ampliatur 1. in eo, qui præstitit cautionem de benè vivendo, nam minimè facit contra cautionem datam ludens licito, permisso, & honesto ludo, Riccius *in prax. fori Ecclesiast. resol.* 395. *num.* 2. Novarius *gravam.* 62. *num.* 31. *vers. Inde oritur*, *tom.* 2. Thomat. *decis.* 20. *num.* 20. *tom.* 1.

19 Ampliatur 2. in eo, qui vovit, juravit absolutè non ludere, nihilominus potest ludere ludo licito, permisso, & honesto, nisi aliud conjiciatur de intentione jurantis, aut voventis. Tum quia hæc videtur esse benigna intentio jurantis. Tum quia juramentum, aut votum est semper restringendum, ut quantum fieri potest, minus obliget, nam ubi agitur de obligatione contrahenda stricta interpretatio facienda est, *cap.* 1. *de jurejurando in* 6. *l. Quidquid stringenda*, *ff. de verb. obligat.* Navarrus *cons.* 36. *de voto*, Bonacina *tom.* 2. *disp.* 4. *quæst.* 1. *de juramento*, *punct.* 16. *numer.* 4. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tractat.* 14. *disp.* 2. *punct.* 7. §. 1. *num.* 1. & 2. Sanchez *de matrimon. lib.* 1. *disput.* 9. *num.* 11. *& in sum. lib.* 3. *decalog. cap.* 17. *num.* 9. *& cap.* 18. *n.* 2. *&* 3. *tom.* 1. Trullench. *in decal. lib.* 2. *cap.* 1. *dub.* 18. *num.* 1. Tamburin. *in decal. lib.* 3. §. 5. *num.* 57. Fagundez *in decal. lib.* 2. *cap.* 26. Diana *resol. mor. par.* 5. *tract.* 5. *resol.* 38. *& par.* 7. *tract.* 9. *resol.* 55. *&* 56. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 4. *resol.* 63. *&* 68. *& resol.* 70. *num.* 3. Leander *quæst. mor. par.* 7. *tract.* 1. *de juramento*, *disp.* 28. *q.* 3. Azevedo *in rub. num.* 15. *tit.* 7. *lib.* 8. *recop.* nisi quis ad vitandam jacturam, & prodigalitatem pecuniæ juravit, aut vovit non ludere, nam tenetur abstinere a ludo, non solùm illicito, verùm etiam licito, sic post alios Leander.

Ampliatur 3. in eo, qui in die, quo confessus fuerit, & Eucharistiam sumpserit, potest cum sociis honestè ludere, & peccatum non esse, inquit Navarrus *in can. Consideret*, §. *Caveat*, *de consecrat. distin.* 3. quem refert, & sequitur Azevedo *in rub. num.* 35. *tit.* 7. *lib.* 8. *recop.* 20

Ampliatur 4. ut etiam in diebus festis licitum sit ludere ludis licitis, & permissis. Tum quia hæc consuetudo, & praxis est. Tum quia ludus licitus, & permissus non est opus servile, sed liberale, & quod licitum sit lucere pila in diebus festis, Daniel de Nobilibus *disput.* 36. *numer.* 3. exceptis diebus Cœnæ Domini, & Parasceves; nam in his publicè ludere, mortale esset propter irreverentiam, & scandalum, Sanchez *tom.* 2. *consil. libr.* 5. *capit.* 2. *dub.* 17. *num.* 3. Trullench. *lib.* 3. *in decalog. capit.* 1. *dub.* 8. *numer.* 9. Leander *quæst. moral. tom.* 3. *de observatione festorum*, *tract.* 1. *disputat.* 4. *quæst.* 37. quidquid generaliter dicat ludere non licere, non solùm Clericos, nec etiam laicos in diebus festivis, Carol. de Grass. *de effect. Clericat. effectu* 22. *numer.* 39. & dicunt alii citati per Farinac. *in praxi criminal. part.* 3. *quæst.* 109. *numer.* 135. nam ipse nostram ampliationem videtur sequi *numer.* 136. & quòd non sit peccatum ludere die festo dicit Morla *in empor. juris*, *par.* 1. *titul. septimo*, *quæst. n.* 4. *in fine*. 21

Limitatur 1. quando ludus licitus, & permissus ex circumstantiis, & accidentibus fieret illicitus, & malus. Primò, ex defectu ad malum, ut si ludens velit omittere Sacrum in die festo, vel sit paratus ad faciendum grave aliquod damnum ob amorem ludi. Secundò, quando admiscentur facta, aut dicta prava, ut blasphemiæ, convicia, &c. Tertiò, quando intercedunt fraudes contra leges ludi. Leges autem ludi sunt illæ, quæ servantur in eo loco, in quo luditur; nisi ludentes constituerint ludere juxta morem alterius Regionis, aut alia pacta inierint. Quartò, quando alter dolo, aut vi, aut metu pertrahitur ad ludum. Quintò quando intervenit irreverentia contra Deum. Sextò, ratione periculi alicujus notabilis nocumenti. Septimò, quando ludus exercetur cum eo, qui non potest pecuniam ludo exponere, donare, vel alienare. Octavò, quando adest prohibitio ludi. De quibus Azor, *institut. moral. tom.* 3. *lib.* 5. *capit.* 27. *quæstion.* 3. Sayrus *lib.* 11. *cap.* 12. *num.* 3. 4. Sanchez *tom.* 1. *consil. moral. lib.* 1. *capit.* 8. *dubio* 24. Bonacina *de contract. disp.* 2. *quæst.* 3. *punct.* 1. *num.* 4. *& seq.* Lugo *de contract. disput.* 31. *sect.* 1. *numer.* 1. *& sect.* 2. *per totam*, Thomas del Bene *de immun. Eccles. tom.* 1. *c.* 5. *dub.* 3. *sect.* 3. *numer.* 8. *&* 9. refert & sequitur Lezana *in sum. quæst. regular. tom.* 4. *verbo ludus*, *n.* 2. *vers. potest tamen*, Angel. Sylvester, Lessius, Sanchez, Rebellus, Bonacina, & Trullench, quos citat Bossius *de patria potest. cap.* 4. *num.* 87. *col.* 2. *in fine*, *vers. Quod tamen*, Carol. de Grassis *de effect. Cler. effectu* 22. *à numer.* 29. Farinac. *in praxi crim. part.* 3. *quæst.* 109. *à num.* 119. *& à num.* 126. Villalobos *in sum. mor. part.* 2. *tract.* 28. *dif.* 1. *num.* 2. Azevedo *l.* 2. *num.* 18. *& in l.* 9. *num.* 2. *& 4. tit.* 7. *lib.* 8. *recop.* Bellet. *disq. Cler. par.* 1. *tit. de disciplina Cler.* §. 24. *à num.* 10. Augustin. Barbosa *de jure Eccles. un. libr.* 1. *capit.* 40. *sub numer.* 68. Cabreros *de metu*, *l.* 2. *capit.* 28. *numer.* 29. 30. *& à num.* 37. Soccin. *in c. Inter dilectos*, *num.* 30. *de excess. Prælat.* Pratus *discep. foren. tom.* 3. *cap.* 1. *numer.* 63. Don Bonaventura de 22

Trista-

Triſtany *deciſ.* 65. *num.* 15. *tom.*2. Daniel de Nobilibus *diſp.*36. *d. num.*9. *verſic. Et ſi quis diceret, cum ſeq.* Reg. Seſſe *deciſ.*144. *num.*15. *tom.*2. Navar. *in manual. cap.*19. *num.*13. Nam quilibet actus humanus ex mala circumſtantia poteſt ex bono fieri malus, ut ex Dionyſ. & Sancto Thoma ſcribit Rubeus *de valid. legali, cap.*31. *num.*2.

23 Limitatur 2. Quando quis luderet in Eccleſia, nam ratione loci, ludus aliàs licitus, & permiſſus efficitur illicitus, & prohibitus, ut argumento aliquorum jurium, & authoritate plurium Doctorum docent, & comprobant, Carol. de Graſſis *de effect. Cler. effectu* 22. *n.*35. *&* 36. Farinac. *in praxi crim. par.*3. *q.*

24 109. *num.* 126. Sed an ludere in Eccleſia ſit peccatum mortale, videantur Novar. *in manuali, cap.* 19. *num.* 4. ad quem ſe refert Azevedo *in rub. n.*7. *tit.*7. *lib.*8. *recop.* Trullench *in decal. tom.* 2. *lib.*7. *cap.* 27. *dub.*1. *n.* 2. Sylveſter *in ſum. verbo ludus, quæſt.... diſt.*3. Diana alios plures citat *reſol. mor. par.*7. *tract.* 9. *reſolut.* 38. *& in coordinat. par.*6. *tract.*4. *reſol.*3. Morla *in empor. juris, part.*1. *titul.* 7. *quæſt.*1. *numer.* 4. *in fine*, ubi dicit non eſſe culpam lethalem ludere in Eccleſia.

25 Et multò minus ludi theatrales, & inhoneſti non debent fieri in Eccleſia, nec à perſonis Eccleſiaſticis, *capit. Cùm decorem* 12. ubi Auguſtin. Barboſa plures citat *numer.*1. *&* 2. *de vita, & honeſtat. Cleric.* idem Barboſa alios addit *de jure Eccleſ. univerſ. lib.*2. *capit.* 3. *numer.* 15. addo Cardoſ. *in praxi, in dict. verbo ludus, num.*9.

26 Limitatur 3. ut procedat, quando quis ludit in pecunia ludis licitis, & permiſſis, ſecùs quando quis ludit abſque pecunia, ſeu ad creditum ludis licitis, & permiſſis, ſivè cum papireis ſignis, vulgò Tantos, vel aliis cujuſcumque modi, quod non eſt licitum in Cathalonia, ſub pœna, quòd eo ludo perditum applicetur; prout de ludo taxillorum, vulgò Daus, diſponit conſtitutio ſtatim referenda, & qui tali ludo lucratus fuerit, non poſſit ullo modo pecuniam exigere, quamvis per perdentem facta fuerit obligatio ſolvendi cum ſcriptura tertii, aut cum juramento, aut qualibet alia obligatione, adeò quòd inſtrumentum debitoris ſuper ea factum per quemlibet Notarium, aut Chirographum privatum, nullam fidem faciant in judicio, nec extra judicium, prout hæc, & alia diſponit *Conſtitutio 4. col.*3. *verſicul. Y que à ningun joch, titul. de judagors, y tafureria*, cujus diſpoſitio renovatur in ingreſſu regiminis Excellentiſſimorum Dominorum Proregum in Regiis præconiis, *capit.* 53. *poſt prin. verſicul. Sots les mateixes penes tambe prohibeis*, latè Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *numer.* 6. 7. *&* 8. *tom.*2. idemque eſt diſpoſitum in Regno Caſtellæ per *lib.*8. ubi latè Azevedo *titul.*7. *libr.* 8. *recopil.* Covar. *in reg. peccatum, part.*2. §.4. *numer.* 8. *verſicul. Ego ſanè*, Guttier. *de juramen. confir. part.*3. *capit.*53. Henriquez *in ſumm. libr.*7. *de indulg. capit.*35. Rodriguez *in ſumm. verbo Juego, capit.*189. Bobadill. *in politic. lib.*2. *cap.*13. *num.*15. Auguſt. Barboſa *in l. fin. num.*16. *de relig. & ſump. funer.* in Regno Sardiniæ apud Reg. Vico adeſt Regia pragmatica *tom.* 2. *titul.*34. *capit.*16. & in Regno Neapolis, *pragmatic.*2. ubi Rovit. & Novar. *collectan.*2. *pag.*7. §. 1. *& pragmatic.*13. *titul. de aleator.* Prat. *diſceptat. foren. tom.*3. *cap.*1. *numer.*27. Bajard. *ad Clar.* §. *ludus* 2. 15. Urſell. *concluſ.* 102. *num.*8. & obſervatum in Regno Luſitaniæ teſtatur Pereyra *deciſ.*88. *numer.* 3. & in Ducatu Sabaudiæ, Theſaur. *quæſtion. forenſ.* 19. *libro quarto*, & in Curia Belgica Chriſtin. *deciſ.*200. *tom.* 2.

27 Nec obſtat 1. contra hanc tertiam limitationem, quòd regulariter omnis ludus in pecunia eſt prohibitus, *reg. final. Cod. de relig. & ſumpt. funeral. leg. Solent, l.* 2. *ff. de alear. & luſu aleator.* Jul. Clar. §. *ludus, numer.*1. *&* 2. Farinac. *in prax. crimin. part.* 3. *quæſt.*109. *num.*6. Gratian. *deciſ.*40. *num.*2. quos refert Thomat. *deciſ.*20. *num.*1. *tom.*1. Novarius *gravam.*63. *num.*9. *tom.*2.

28 Quia objectum procedit in ludis prohibitis, non autem in licitis, & permiſſis, quibus in pecunia ludi poteſt, *leg. Solent*, §. *Senatus conſultum, ff. de aleæ luſu, & aleator.* Azor. *in ſum. num.*20. *Cod. de relig. & ſump. funer.* Farinac. *in praxi, part.*3. *quæſt.*109. *num.*106. Grivell. *deciſ.*53. *num.* Thomat. *deciſ.*20. *nu.* 7. *tom.*1. Auguſt. Barboſa *in l. fin. n.*30. *C. de relig. & ſumpt. funer.*

Nec obſtat 2. ſi replices, ergo ludens ludo permiſſo 29
poteſt cogi ad ſolvendum, cùm contra perdentem detur actio, ut ex mente plurium probat Farinac. *in praxi crimin. part.*3. *quæſt.*109. *numer.* 197. Grivell. *deciſ.* 57. *ſub numer.*8. *verſicul. Senatus Conſultum, & num.* 8. Thomat. *deciſ.*20. *num.*9. *tom.*1. Novarius *gravam.* 63. *num.*30. *tom.*2. Sayrus *de clavi Reg. libr.* 11. *capit.* 13. *numer.*21. Molin. *de juſt. & jure, diſp.*515. *numer.* 5. *&* 6. Rebel. *de oblig. juſt. par.*2. *lib.*12. *quæſt.* 2. *num.* 7. *& alii.*

Et corroboratur objectum. Nam licèt regulariter 30
ex ludo non detur, nec oriatur actio, *l. fin. Cod. de relig. & ſumpt. funer.* Paris de Puteo *de ludo, numer.* 25. Farinac. *in praxi, part.*3. *quæſt.*109. *numer.*76. Ludoviſ. *deciſ.*47. *num.*2. *&* 3. Theſaur. *quæſt. foren.* 19. *n.*8. *libr.*4. Novarius *gravamen.*63. *numer.*30. *verſicul. Nec obſtat vulgaris concluſio, tom.*2. Reg. Seſſe *deciſ.* 144. *numer.*13. *&* 19. *&* 34. *tom.* Pereyra *deciſ.* 88. *ſub numer.*1. Urcel. *concluſ.* 102. *à numer.*2. Thomat. *deciſ.* 20. *numer.*3. *tom.*1. Molina *de juſtit. & jure, tractat.*2. *diſputat.* 516. *numer.*8. Auguſtin. Barboſa *in leg. final. numer.*13. *&* 14. *C. de relig. & ſumpt. funer.* alter Novarius *in pragmatic.*1. *collect. numer.*5. *de aleator.* alios plures cumulat Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 65. *numer.*9. *tom.*2. Intelligendum eſt in ludis prohibitis, Boſſius *moralib. tom. tertio, titul.* 11. *numer.*116. *col.*2. *verſic. Sicut eum*, non autem in permiſſis, Ludoviſ. *deciſ.*47. Thomat. *deciſ.*20. *numer.*10. *tom.*1. Novarius *gravamen.*63. *numer.*30. *verſic. Siquidem, tom.* 2. alter Novarius *in prag.*1. *collect.*2. *ſub nu.* 5. *de aleator.* Paſcal. *de pat. poteſt. par.*1. *cap.*6. *num.*86. Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.*65. *num.*9. *verſic. Intellige tamen, tom.*2.

Corroboratur etiam objectum, nam licèt ludus di- 32
catur crimen, & veniat appellatione criminis, Bartol. *in proœm. ff. in princip. conſtitution.* §. *final.* Thomat. *deciſ.*20. *numer.*2. *&* 9. *tom.*1. Novarius *gravamen.*63. *num.*31. *tom.*2. Maſcard. *de probat. concl.* 997. *num.*2. Mieres *in Cur. Barcin. Regis Ferdinandi, par.* 2. *collat.*9. *cap.*3. *num.*15. *fol.*186. *in novis*, ubi Deſpujol. *verbo ludus, fol.*119. alter Novarius *in rub. collect.* 1. *num.*7. *de aleator.* Farinac. poſt alios *in praxi crim. part.*3. *quæſt.*109. *numer.*56. Carol. de Graſſis *de effect. Clerical. effectu* 22. *numer.*3. Si ludus eſſet de prohibitis non autem de permiſſis, Novarius, *gravamen.* 63. *num.*31. *verſic. Tamen id* 2. Thomat, *deciſ.*20. *num.*11. *tom.* 1.

Nam reſpondetur, quòd replicatio, & corrobora- 34
tiones adductæ, *numer.* 19. 30. 31. 32. *&* 33. procedunt attento jure naturæ, quo omne promiſſum eſt adimplendum, & attento jure civili, quod nullam differentiam facit, an ſit pecunia præſens, vel non. At attenta conſtitutione noſtra, Regioque præconio, prohibentibus ludere abſque pecunia, ſeu ad creditum ludis licitis, & permiſſis, ſivè cum papireis ſignis, vulgò tantos, aut aliis cujuſcumque modi ſub pœna, inter alia, quòd non poſſit ullo modo, qui lucratus fuerit tali ludo, pecuniam exigere, dicendum eſt, quòd ludens ludo permiſſo abſque pecunia, ſeu creditum non poteſt cogi ad ſolvendum, nec tenetur ſolvere, tàm in foro exteriori, quàm interiori, ſic diſputato articulo in terminis legis Caſtellæ 8. quæ concordat cum noſtra conſtitutione 4. docent Covar. *in reg. peccatum, part. ſecunda*, §.4. *numero octavo.* Azevedo *libro octavo, à numero ſecundo, ſignanter numer. quinto, titul. ſeptimo, libr.*8. *recopil.* Morla *in empor. jur. part.*1. *titul. ſeptimo, de aleatoribus, quæſt.*3. *numer.*5. Ægidius *in l. ex hoc jure, par.*1. *cap.*7. *num.*33. *&* 35. *ff. de juſt. & jure*, Guttier. *de juramen. confir. par.*1. *c.*53. *numer.*1. *&* à *n.*6. Molina *de juſt. & jure, diſput.* 513. *numer.*5. Auguſtin. Barboſa *in l. fin. numer.* 15. 16. 17. *&* 18. *C. de relig. & ſumpt. funer. & in cap. inter dilectos*,

tos, in addit. num.9. tom.6.de excess. Prælator. Machado *en su perfetto Confessor, tom.1. l.3. par.5. tractat.7. document.7. numer.4.* Diana *resol.moral. par.3. tract.5. & miscellan.1.resol.95. aliàs 94. & par.7. tract.9. resolut.23. & in coordination. tom.6.tractat.4. resol.32.& 33.* Villalobos *in summa moral. part.2. tract.28. dif.3. n.1. 2. & 3.*

35 Limitatur 4. ut liceat ludere ludo permisso, puta pilæ, schaccorum, seu alio consistente in solo ingenio, vel virtute corporis, præsente pecunia in parva quantitate; secùs in magna quantitate, quia ludendo magnam quantitatem præsumitur quis ludere ex avaritia animo spoliandi proximum, Azevedo *lib. 2. num. 33. versicul. Sextò & principaliter, tit.7. libr.8. recopil.* Reg. Sesse *decis.144. numer.11. 14. 15. & decisiones refert in motivis, post numer.40.* Rodriguez *in sum. tom.3. capit.428. numer.2.* Villalobos *in summ. moral. part.2. tractat. 28. diff.1. numer. 4.* alios plures citant Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 109. num. 130.* Augustin. Barbosa *in l.fin. num.31. & 32. C.de relig.& sumptib. funer.* Carol. de Gras. *de effect. Cler. effectu 2. num.29.*

36 Quantitas parva, ut ludere liceat ludo licito, & permisso, præsente pecunia, est de jure communi unus solidus, seu unum aureum vulgò una libra, & magna quantitas dicitur, si ludatur ultra unum solidum, sivè unum aureum, *l. final. Cod. de religion. & sumpt. funer.* & quamvis iste textus videatur loqui de alio ludo, videlicet de projiciendo palum, telum, vel quid simile, tamen eadem videtur esse ratio in alio quocumque ludo licito, & permisso, Soccin. *in capit. Inter dilectos, numer.47. de excess. Prælat.* Azevedo *in rubric.numer.11. versic. Primum, & in libr. 2. numer.36. & lib.11. numer.1. & 2. titul.7. lib.8. recop.* Jul. Clar. §. *ludus, numer.2. versic. Scias tamen*, ubi Bajard. *numer.7.* Gratian. *discept. forens. cap.51. num. 16.* Scaccia *de commerc. §.2. quæst.1. num.123.* Villalobos *in sum.moral. par.2. tract.28. dif.1. num.4.* Rubeus *de validit. legali, cap.32. à num.22.* qui *numer.26.* ex dicta *l. fin.* ampliat etiam si lusor sit valdè dives, & *à num.28.* tradit, quis dicatur valdè dives, Farinac. & Augustin. Barbosa plures alios cumulant, ille *in praxi crimin. part.3. quæst. 109. numer. 130. 131. & 132.* iste *in leg. fin. numer.32. Cod. de relig. & sumpt. funer.* Pereyra *decis.88. sub numer.2.* Grivell. *decis.57. num.5.* Novarius *in prag.2. collect.3. num.4. de aleator.* Parlador. *rer. quotid. libr.2.capit.7. numer.5. in fine*, Bossius *de pat. potest. cap.4. sub num.87.* vide infrà, *numer.69. 70. & sub num.75.*

37 Nisi aliud disponeret statutum alicujus Regni, vel consuetudo, ut tradit Soccin. *in capit: Inter dilectos,*
38 *numer. 47. de excess. Prælat.* Prout in Regno Castellæ ludere licet ludis permissis, & licitis usque ad triginta ducatos, & non ultra, *lib.9. titul.7. lib.8. recopil.* ubi Azevedo *in princip.* idem Azevedo *in rubr. num.11. versicul. Primum non est, titul.7. libr.8. recopil.* Villalobos *in sum. moral. part.2. tractat. 28. diff.1. numer.4.*
39 Parlador. *rer. quotid. lib.2. cap.7. numer.6.* Et in Civitate Neapolis lusores ludis permissis non possunt per diem continuum horarum viginti quatuor ludere ultra ducatos decem, *pragmatic.2. pragmat.7. §.2. pragmatic. final. §.2. de aleator.* Bajard. *ad Clarum, §. ludus, numer.8.* Novarius *in pragmatic.2. collectan. 3. numer.1. de aleator.* intellige in quolibet die, non au-
40 tem in qualibet vice ejusdem diei, aliàs enim si in unamet die ludat quis bis, vel ter ad ludum licitum, & permissum, & in unaquaque vice triginta integros ducatos in Regno Castellæ, seu ducatos decem in Civitate Neapolis, dicendum est pluries lusisse, cùm de facili posset omnem substantiam perdere contra legislatoris mentem, sic post alios Azevedo *lib.9. num. 1. & libr.11. numer.3. versicul. Sed est quæstionis, & numer.4. & 5. titul.7. libr.8. recopil.* Intrigliol, *singular. 30. libr. 3.* Bajard. *ad Clar. §. ludus, numer. 13.* Rubeus *de validitat. legali, cap.32. num.54. & cap.32. à num.2.* Novarius *in pragmat.2. collect. 3. n. 3. de aleator.* Parlador. *rer.quotid. libr.2. cap.7. num.6. vers. Nisi modo.*

41 Et quòd valeat consuetudo ludendi in ludo permisso ad magnam quantitatem, qua consuetudine extante, amissa pecunia quantacumque sit, repeti non possit, Soccin. *in capit. Inter dilectos, num.47. de excess. Prælat.* Jul. Clar. §. *ludus, num.2. versicul. Scias tamen, ibi: Benè verum est*, Farinac. aliis additis, *in praxi crim. par.3. quæstion. 109. numer.133. & 134.* & quoad hoc *l.fin. C.de relig. & sumpt.funer.* id pridem in desuetudinem abiit, testatur Grivell. *decis.57. numer. 12. vers. Non obstat secundò*, Ursell. *concl. 102. n. 19.* vide infra, *n.66.*

Limitatur 5. ut in Cathalonia sit perpetuò prohibi- 42
tum habere librum cujuslibet ludi etiam permissi, *Constit.4. col.3. vers. Y sie perpetuament prohibit, tit. de jugadors, y tafureria*, Don Bonaventura de Tristany *decis.85. sub num.7. tom.2.*

Limitatur 6. respectu Clericorum, qui etiam in lu- 43
dis permissis non debent ludere cum laicis, ex quibus posset oriri scandalum, *gloss. verbo Ejusdem, in capit. Continebatur 8.* ubi Hostien. *numer.1.* Abbas *numer. 3.* Soccin. *numer.6.* Augustin. Barbosa *numer.4. de homicid.* Costa *de ludo, numer.14. in fine*, Farinac. *in praxi, part.3. quæst. 109. numer.100.* Bellet. *disquis. Cler. par.1. tit. de disciplina Cler. §.2. num.17.* idem Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.1. capit.40. numer.70.* Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu 22. numer.41.* Daniel de Nobilibus *disput.69. num.23.* Lezana *in sum. moral. part.4. verbo ludus, numer.9. in fine, versic. Et pro his.* Et multò magis prohibitum est Cle- 44
ricis ludere cum mulieribus, præsertim juvenibus, & formosis quantumcumque honestissimis, ex quibus posset oriri aliquod scandalum, ut ex Capra, & Vivio docent Farinac. *in praxi criminal. part.3. quæstion. 109. numer, 101.* Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu 22. numer.40.* Sed adverte, quod circumstantia 45
ludendi Clericos cum laicis non consideratur, ideòque Annan. *in capit. Continebatur, de homicid.* dixit cogitandum, & benè cum jure positivo non reperiatur prohibitum Clericis ludere cum laicis, ut notat Farinac. *in praxi crim. part.3. quæst.109. num. 100.* & docet Daniel de Nobilib. *disput.69. num.25. vers. Quoniam respondetur.*

Ludi verò prohibiti sunt ii, quibus fortunæ judi- 46
cium tantùm operatur, juxta plenè notata per Bursatum *consil.16. vol.1.* & plenissimè per Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæst. 109. tota, signanter numer. 2.* refert Pascal. *de pat. potestat. part.1. cap.6. num.91.* D. Bonaventura de Tristany *decis. 65. numer. 24. tom.2.* Parlador, *rer. quotid. lib. 2. capit.7. numer.7.* & alii *n. seq.* citandi.

Hujusmodi ludi appellantur aleæ, nam nomen aleæ, 47
omnem fortunæ lusum omnesque singulos ludos in fortunæ varietate consistentes comprehendit, & complectitur, ut ex Cujacio tradit Novarius *gravam. 63. num.1. tom.2.* & ex Otero alter Novarius *in rub.collect. 1. num.1. de aleatoribus*, quibus addendi sunt Reg. Sesse *decis. 144. numer.9. tom.2.* Parlador. *rer. quotid. lib. 2. capit.7. num.7.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. sub numer. 24. tom.2.* alios cumulat Lezana *in sum. quæst. regular. tom.4. verbo ludus, numer.4. versic. Nomine autem ludi*, & quamplures Farinac. *in praxi crimin. p.3. quæst.109. num.9.* Cast. Palaus *tom.3. fol. 363. §.5. sub n.1.*

Ludusque aleæ tanquam merè fortuitus, in quo ca- 48
sus, eventusque expectatur propter sui instabilitatem, atque incertitudinem, fallax appellatur ab Ovidio, ut refert Novarius *gravamen.63. numer.3. tom.2.* Rubeus *de validitat. legali, cap. 30. numer. 55. 58. & 59.* ejusque usus detestabilis est, & ipsius materia odiosa, ut nuncupatur à Monacho *decis. Florentin. 2.* referunt Novarius *in rubric. collect. 1. numero secundo, & tertio, de aleator.* alter Novarius *gravam. 63. num. 4. 5. & 6. tom.2.*

Ideòque ludus aleæ est omni jure Divino, naturali, canonico, civili, in Regno Castellæ, in Cathalonia, & aliis Regnis prohibitus, & laicis, & Clericis, probant Azevedo *lib.2. à num.2. tit.7. lib.8. recopil.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.1. capit.5. à num.10. ad 17.* Don Bonaventura de Tristany *decis.65. num.8. col.2. post princip. tom.2.* Villalobos *in sum.mor*

part.2.

part.2. tractat.28. dif.1. numer.3. versicul. El segundo es, juncto numer.4. versicul. Los otros juegos, Bajard. *ad Clar. §. ludus, numer.1.* Novarius *in pragmatic. 6. collect.7. numer.2. de aleatarib.* Merlin. *de legitima, l. 2. titul.1. quæst.13. num.1.* Cast. Palaus *in oper. moral. part.3. tractat.10. disp.4. punct.13. §.5. numer.1. versicul. Idem ferè*, Pichard. *in manuducat. ad prax. par.3. numer.7.* Portoles *ad Molinam, §. ludus, numer. 1.* Diana *in sum. verbo ludus, numer.1. & resolut. moral. par.7. tract.9. resolu.2. & in coordinat. tom.6. tract.4. resol.2. & in coordinat. tom.6. tract.4. resol.7. num.1.* Bostius *de pat. potest. cap.4. numer.87. versicul. Qui autem sint ludi*, Lezana *in sum. quæst. regul. tom.1. cap.9. n. 40. & part.4. verbo ludus, num.3. & 4.* Reg. Sesse *decis.44. tota, tom.2.* Bellet, *disq. Cler. part. 1. titul. de disciplina Cler. §. 24.* Pereyra *decis. 88. num.1.* Parlador. *rer. quotid. lib.2. cap.7. num.7. versicul. Hos itaque aleæ ludos*, Rubeus *de validit. legal. capit.30. numer.8.* plures alios laudat Farinac. *in praxi crimin. par. 3. quæst.109. num.7.* August. Barbosa *in capit. Clerici 15. num.5. de vita, & honestat. Cleric. & de jure Eccles. univ. lib.1. cap.40. num.66.* Bobad. *in polit. l.2. c. 13. num.16.*

50 Et si desideras scire, ludus alearum quomodo, de quo tempore, & à quo fuit inventus, consule Farin. *in praxi, par.3. q.109. n.8.* Bonaventuram de Tristany *decis.65. num.26. tom.2.*

51 Alearum ludus in specie dicitur, in quo trahuntur taxilli, & juxta eorum punctos tabulæ moventur, Farinac. post alios *in praxi criminal. part.3. quæst.109. numer.10.* Reg. Sesse *decis.* 144. *numer.9. tom.2.* Soccin. *in cap. inter dilectos, num.56. vers. Adverte, de excess. Prælat.*

52 Ludus autem taxillorum propriè, & de se consideratus est ille, quem Itali vocant *Alli dati*, Hispani *Dados*, Cathalani *Daus*, Diaz *in praxi crimin. canon. capit.70. numer.2. in fine*, Novar. *in pragmatic.5. collect.6. num.7. de aleator.* Mieres *in Cur. Barcin. Reg. Ferdin. part.2. collat.9. capit.3. num.16. fol.186. novis.* Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæst.109. num.22.23.*

53 24. Estque prohibitus & Clericis, & laicis, Azevedo *in rub. versicul. Secundus est, juncto versicul. Secundum verò, & in lib.2. in princip. titul.7. lib.8. recopil.* Parlador. *rer. quotid. lib.2. capit.7. num.8.* Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Ferdinandi, part.2. collation. 9. cap.3. num.16. & 18. fol. 186. in noviss.* Villalobos *in sum. moral. part.2. tractat.28. dif.1. num.3. versic. El segundo es, juncto num. 4. versic. Los otros juegos*, Farinac. *in praxi crim. part.3. quæst. 109. num.19. juncto num.22.* Reg. Sesse *decis.144. à num.9. tom.2.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. num. 27. tom. 2.* & alii citati *num.49.* Reg. Vico *ad pragm. Reg. Sard. tom. 2. tit.34. cap.12.*

54 Prout ludus ad Azardum, qui pariter prohibitus est, præsertim Clericis, Soccin. *in cap. Inter dilectos, numer.46. versic. Secundum, juncto num.47. versic. Circa secundum, de excess. Prælat.* Azevedo *in rub. num. 14. tit.7. lib.8. recop.* Farinac. *in praxi crim. par.3. quæst. 109. num.25.* cùm ludus Azardi dicatur ludus taxillorum consistens in mera fortuna, Farinac. *in praxi, p.3. quæst.109. num.26.* Cardoso *in prax. judic. verbo ludus, num.2.*

55 Idemque est in ludo chartarum, qui prohibitus est sicut ludus taxillorum, Soccin. *in capit. inter dilectos, num.56. de excess. Prælat.* Reg. Sesse *decis.144. num. 9. tom.2.* Farinac. *in praxi, par.3. quæst.109. num.12. & 27.* quoad alias ejus species, veluti *Quinolas*, Azevedo *in rub. num.11. versicul. Secundus est, juncto versic. Secundum vero, tit.7. lib.8. recopil.* Reg. Sesse *decis. 144. num.10. tom.2.* & de la primera Prat. *in addit. ad Pascal. de pat. potest. p.1. cap.3. versicul. Pulchrum*, D. Bonaventura de Tristany *decis. 65. sub n.24. tom.2.* de jure nostro *constit. fin. col.3. vers. Y tambe est atuhim, tit. de jugadors.*

56 Prædicta non modò procedunt in ludo, in quo sola sors versatur, sed etiam in ludo, in quo est mixtura ingenii, & fortunæ simul; fortunæ inquam respectu taxillorum, vulgò *Daus*, ingenii autem respectu inductionis tabularum, qui similiter est prohibitus, Soccin. *in capit. inter dilectos, num.56. de excess. Prælat.* Jul. Clar. §. *ludus, num.2.* Azevedo *in rub. numer. 11. versicul. Tertius, juncto versicul. Secundum verò, & tertium, & in lib.2. sub num.10. tit.7. lib.8. recopil.* Reg. Sesse *decis. 144. numer. 10. tom.2.* Villalobos *in summ. moral. part.2. tractat.28. dif.1. num.3. versicul. El tercero es, juncto num.4. versicul. Los otros juegos*, Farinac. *in praxi crimin. part.3. quæst. 109. numer. 11.* Qui idem dicunt, quo ad aliquos ludos chartarum, prout est los cientos, el trunfo, y las bacas, qui etiam prohibitus est, Azevedo, Reg. Sesse, Villalobos citati, *numer.56.* Farinac. *in praxi, par.3. quæst.109. num. 13.* sed vide infra, quid in Cathalonia sit dispositum, *num.67.*

Ratio autem quare prohibitus est ludus aleæ, taxillo- 57
rum, & similium, non est ex eò, quòd de per se, ac de sui propria natura sit prohibitus ratione dubii eventus, vel ex eo quòd sit justitiæ contractus; sed est prohibitus propter mala accidentia, cùm ex ipso proveniant insaniæ, blasphemiæ, perjuria, mendacia, patrimonii dissipatio, furta, cædes, & alia similia, & pejora, ut quotidiè videmus, sic post alios Covarr. *reg. peccatum, part.2. §.4. num.3.* Gramat. *decis. 11.* Reg. Sesse *decis.44. à num.1. ad 9. tom.2.* Menoch. *de arb. Jud. casu 399. num.1. & 2.* Farinac. *in praxi crim. part.3. quæst. 109. num.84.* Bobadill. *in politic. lib.2. c. 13. num.17.* Novarius *de gravam. vassall. gravam. 63. num.5. tom.2.* alter Novarius *in rub. collect.1. numer.2. versicul. Qui ludus, & num.3. & 4. de aleator.* Grivel, *decis.57. num.2. 4. 12. & 14.* Carol. de Graff. *de effect. Clerical. effectu 22. à num.3.* Augustin. Barbosa *in capit. Clerici 15. numer. 6. de vita, & honestat. Cleric.* Azevedo *lib.2. numer.14. titul.7. lib.8. recopil.* Rubeus latè *de validitat. legal. capit.31. à numer.1.* ubi *à numer. 10.* ex nostro Cathalano Sancto Raymundo de Pennafort, cujus festum hodiè 7. Januarii 1689. celebratur, plura tradit, omninò videndus, & notant Mascard. *de probation. conclus. 997. num. 3. 4. & 5.* Farinac. *in praxi crimin. part.2. quæst.56. sub num.427.* nam ut di- 58
cunt Azevedo, & alii *hic citati*, tot mala sunt, quot puncta in taxillis, de quibus Hostien. *in summ. de excess. Prælat. num.4. & 5.* Soccin. *in capit. inter dilectos, à num.83. de excess. Prælat.* Azevedo *in rubric. numer. 7. titul.7. lib.8. recopilat.* & doctè ut solet Don Bonaventura de Tristany *decis.65. sub numer. 27. usque ad finem, tom.2.* & habetur *in constitution. final. versicul. Pero, titul. de jugadors*, ubi Mieres *numer.3. fol. 186. part.2.*

Ampliatur 1. ut lusores alearum, taxillorum, & 59
similium ludorum prohibitorum tanquam criminosi, legibusque exosi, reputantur infames apud multos, & à testimonio ferendo repelluntur, nec possunt facere testamentum, nec admitti ad aliquod publicum officium, Novarius *gravamen, 63, numer.22. tom.2.* alter Novarius *in rubric. collectan. 1. numer.6. de aleator.* Carol. de Graff. *effect. Clerical. effectu 22. numer.6.* Mascard. *de probation. conclus. 997. à numer. 1.* Riccius *collectan. 15. 16. in princip.* Bobadill. *in politic. lib.2. capit. 13. num.18.* Farinac. multos antiquos cumulat *in praxi, part.2. quæst.56. num. 427.* si sunt consuetudinarii, Decius *cons. 163. num.10. versicul.1.* Mascard. *de probation. conclus. 997. numer.6.* Farinac. *in praxi, part.2. quæst.56. num.429.* vel fuerint lusores tempore depositionis præstitæ, & conditi testamenti, Decius *consil. 163. num.10. versicul.4.* Azevedo *in rub. numer. 18. & 19. titul.7. lib.8. recopilat.* Mascard. *de probat. conclus. 997. num.6. versicul. Secundo*, Farinac. *in praxi, part.2. quæst.59. numer.432.* Don Bonaventura de Tristany *decis.65. num.25. tom.2.* Portoles *ad Molinam, §. ludus, num.2.*

Ampliatur 2. ut ludentes ad ludos prohibitos, etsi 60
de jure civili non sit imposita pœna, puniendi sunt pœna extraordinaria arbitrio Judicis secundùm facti, & personarum qualitatem, Jul. Clar. §. *ludus, numer. 6.* Thomat. *decision. 20. numer. 12. tom.1.* de quo tamen videndi sunt Menoch. *de arbit. Judic. casu 399. num. 7. & 8.* ad quem se refert Additio ad Jul. Clar. §. *ludus, litera A*, ubi Bajard. *numer.12.* Farinac. *in praxi criminal. part.3. quæstion. 109. num. 56. & 67.* Azevedo

vedo *lib.2. num.47. versicul. Ibi, & num.48. titul. 7. lib.8. recopil.* Cardoso *in prax. Judic. verbo ludus, numer. 3.*

61 Quanta autem pœna puniantur Clerici ludentes ad ludos prohibitos? videndi sunt Menoch. *de arbit. Jud. casu 399. num.3. 4. & 9. in fine*, Azevedo *lib.2. num. 49. 50. & 51. titul.7. lib.8. recopilat.* Farinac. *in praxi, part.3. quæst. 109. num.93. 94. 95. 96. 97. & de religiosis, num.98.* Novarius *in rub. collectan.1. à num. 9. ad 15*, Bobadill. *in politic. lib.2. cap.13. num.18. versic. Ylos Clerigos*, alter Novarius *gravam. 63. à num. 10. ad 17. tom.2.* Garcia *de benefic. part.2. capit.8. numer.40.* Augustin. Barbosa *de potestat. Episcop. part. 2. allegat.43. num.11. & 12. & in cap. Inter dilectos 11. num.3. & 4. de excess. Prælat. & in authent. interdicimus, num.6. Cod. de Episc. & Cler.* Diana *resol. mor. part.7. tractat.9. resol.3. & in coordinat. par.6. tract.4. resolut.9. numer.1.* Pichard. *in manuducat. ad praxim, part.3. num.7.* Cast. Palaus *in oper. mor. par.3. tractat. 16. disp.4. punct.13. §.5. sub numer.1. fol.363.* Lezana *in summ. quæst. regulær. part.4. verbo ludus, numer. 5. & 6.*

62 Ampliatur 3. ut lusor ab officio tutelæ etiam testamentariæ removeri possit, quamvis illius conditiones notæ testatori fuissent, decisum testatur Castillo *decis.20. p.1.* referunt, & sequuntur Novarius *in rub. collect.1. num.8. de aleatorib.* alter Novarius *gravam. 63. num.20. & 21. tom.2.* Riccius *collect. 1536. versic. Quintam speciale.*

63 Ampliatur 4. ut prohibitum sit, & Clericis, & laicis, non solùm ludere ludo prohibito, sed etiam ludo prohibito præsentes esse, ita ut pari pœna puniendi sint inspectores, & lusores, *leg. final.* ubi Augustin. Barbosa *num.11. Cod. de relig. & sumptib. funer.* Farinac. *in praxi, part.3. quæst. 109. num. 34.* Azevedo *lib.2. à num.4. titul.7. lib.8. recopilat.* idem Augustin. Barbosa *in capit. Clerici 15. num.10. de vita, & honest. Cler. & in authent. interdicimus, num.4. C. de Episc. & Cler.* Cast. Palaus *in oper. mor. p.3. tract. 16. disp. 4. punct.13. §.5. sub n.1. fol.363.* Bobad. *in polit. lib.2. cap. 13. num.18. in fine*, Novar. *in pragmat.6. collect.7. n. 12.* Lezana *in sum. par.4. verbo ludus, num.4. versicul. Nota tertio.*

64 Ampliatur 5. ut non solùm prohibitum sit ludere ludo prohibito, sed etiam facere, ut vulgò dicitur ad partem, vel societatem cum lusore, præsertim Clericis, Farinac. multis citatis *in praxi, part. 3. quæst. 109. num.37.* Augustin. Barbosa *in authent. interdicimus, num.3. Cod. de Episcop. & Cleric. & in leg. final. numer.12. Codic. de relig. & sumptib. funeral.* sed huic ampliationi non adhæreo; nam in fortioribus terminis docent Theologi, quòd jurans non ludere, non incurrit perjurium, si facit ad partem in ludo, vel alteri dat pecuniam, ut ludat, sic Sanchez, Bonacina, Trullench, & alii, quos refert, & sequitur Leander *quæst. moral. part.7. tractat.1. de juramento, disp. 28. quæstion. 12.* quidquid dicant Farinac. & ab eo citati *in praxi, part.3. quæst.109. num.40.* Barbosa *in authentic. interdicimus, num.3. Codic. de Episc. & Cler.* quinimò addunt, quòd jurans, aut vovens non ludere potest alteri tradere nummos, & nomine ipsiusmet, tradentis ludat, ut contra Fugos, & Salzedo tradit Diana *resolut. moral. part. 7. tractat. 9. resolut. 57. & in coordination. part.6. tractat.4. resolut.64. numer.1.* & etiam tradunt Bonacina, Fagundez, Trullench, & alii, quos citat Leander *quæst. moral. part.7. tract. 1. de juramento, disput.28. quæst.13.* & hinc deducunt, quod jurans, aut vovens non ludere, potest sponsiones in ludo facere, quod vulgò dicitur *atraveſſar en el juego*, Sanchez, & Bonacina, quos refert Diana *resolut. moral. part. 7. tractat. 9. resolut. 57. & in coordinat. part.6. tractat.5. resolut.64. num.2.* Fagundez, & Trullench, addit Leander *quæst. moral. part.7. tractat.1. de juramento, disput.28. quæstion.14.* quidquid cum aliis dicat Azevedo *l.2. num.45. & 46. num.7. lib. 8. recop.*

65 Ampliatur 6. ut non sit licitum omni tempore anni, etiam à vigilia Nativitatis Domini usque ad Epiphaniam, alicui personæ cujuscumque gradus, statenti, & conditionis ludere aliquo modo, nec in quolibet ludo ad taxillos, vulgò *Daus*, imò quod dictus ludus sit perpetuò prohibitus, & reprobatus in Principatu Cathaloniæ, & Comitatibus, sub pœnis contentis *in constitution. final. titul. de jugadors*, Don Bonaventura de Tristany *decision. 65. num.6. vers. 1. tom.2.* quæ in hoc corrigit *constit.2. ejusdem tituli*, etsi aliud de jure dicat Azevedo *lib.2. num.30. titul.7. libr.8. recopil.*

Limitatur 1. ut tàm jura civilia, quàm canonica 66
prohibentia ludum alearum, taxillorum à suo vigore cecidisse, & consuetudine abrogata esse, Lessius, Valentia, Salas, Sanchez. & Bonacina, quos citat, & sequitur Bossius *de pat. potestat.capit.4. num.87. col. 2. versicul. Ex consuetudine autem*, Navarrus, Sayrus, Lessius, & Sanchez, quos refert, & sequitur Lezana *in summa quæst. regul. part.4. verbo ludus, numer.4. versicul. Ratio est*, & contra Comitolum docent Regius, Homobonus, Salas, & Lessius, quos allegat, & sequitur Diana *resolut. moral. part.2. tract. 15. & miscell.1. resolut. 65. & in coordination. part.6. tractat.4. resolut.1. num.2.* Villalobos *in summ. moral. part.2. tractat. 28. dif.1. num.5.* Trullench *in decalog. tom.2. lib.7. capit.27. dub.1. num.3.* & patere ex praxi testatur idem Diana *resolut. moral. part.7. tractat. 9. resolut.2. & in coordination. part.6. tractat. resolut. 7. numer. 4. in princip.* quidquid cum multis generaliter dicat Farinac. *in praxi, part.3. quæst. 109. à num. 46. præcipuè à numer. 50. ad 55.* ac intelligat Reg. Sesse *decis. 144. à numer. 30. tom. secundo*, & reprobent hanc consuetudinem etiam immemorialem, idem Reg. Sesse *decision. 144. numer. 24. tom. secundo*, Novarius *in rub. collectan.1. num.11. de aleatorib.* vide infra, *à numer. 72.* quid in Cathalonia, Don Bonaventura de Tristany *decision. 65. numer. 6. & 7. tom. secundo.*

Limitatur 2. etiam semota consuetudine, ut licitus sit in Cathalonia ludus tabellarum cum taxillis, 67
ut disponit constitut. final. col. 3. versicul. Aixi emperos, titul. de jugadors, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Ferdinandi, part.2. collat.9. capit.3. num.30. fol. 187. & num.58. fol.191. in novis*, & alii ludi alearum permissi in Regno Neapolis, Novarius *in pragmatic. 6. collectan.7. num.1. de aleatorib.* alter Novarius *gravam.63. n.25. tom.2.* quidquid aliud sit de jure, secundùm Doctores citatos *num.56.* & alios apud Farinac. *in praxi, part.3. quæstion. 109. num.15.* Addo Parlador. *rer. quotidian. parte secunda, capite septimo, numero octavo, versicul. Tabularum quoque*, & quidquid disputent Doctores de validitate similis statuti apud Farinac. *in praxi, parte tertia, quæst. 100. num. 52. 53. & 54.*

Et quamvis ludus tabularum cum taxillis videatur 68
prohibitus Clericis, & Religiosis, quia verè est ludus aleæ, cùm magis innitatur sorti, aut casui, quàm industriæ, ut habent Navarrus *in manuali, capit.19. num.7.* Socein. *in capit. Inter dilectos, num. 54. in fine, de excess. Prælat.* & plures alii, quos citant Farinac. *in praxi, part.3. quæst. 109. num.15. & 16.* August. Barbosa *in authentic. interdicimus, num.2. Cod. de Episcop. & Cler.* Nihilominus quia valdè usitatus est in Aulis, & Palatiis principum Ecclesiasticorum, & aliquibus Religionibus, ideò consuetudine approbante, dici potest permissus, Peyrinis *tom.2. de Prælatis, quæst. secunda, cap. secundo*, §.5. *num.98.* quem refert, & sequitur Lezana *in summ. quæst. regular. p. 4. verbo ludus, num. nono, versicul. De ludo autem tabularum.*

Limitatur 3. in terminis juris communis, ut ludere sit licitum ludis vetitis, & prohibitis in convivio, 69
aut vescendi causa, *leg. final. in principio, ff. de aleæ lusu, & aleatorib.* Novarius *in pragmat. 6. collect. 7. num.6. de aleatorib.* Thomat. *decis.20. num.15. tom.1.* Farinac. cum multis *in praxi, part.3. quæst. 109. numer.118.* tàm laicis, quàm Clericis, etsi controvertant Farinac. *dict. part.3. quæst. 109. num. 122.* Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu 1. num.25.* docet Azevedo *l.2. num.32. tit.7. lib.8. recopil.* dummodo ludus sit in parva quantitate, idem Azevedo *proximè*

citatis

citatis num. 33. secùs si in magna qnantite, Carol. de Graff. & Farinac. hìc citati, ille *num.* 25. iſte *num.* 120.

70 Siquidem laicis, & Clericis licitum eſt ludere ludis prohibitis, & vetitis in modica quantitate, id eſt in pecunia modicæ quantitatis, ſeu ſumma minima, quæ reputetur nihil, etiamſi non ſit ad veſcendum. Quia tunc ceſſat ratio, per quam ludus interdicitur, cùm parum, & nihil æquiparentur, Novarius *in pragmat. 6. collect. 7. numer.* 7, 8, 9. & 10. *de aleatorib.* Azevedo *libro* 2. *numer.* 34. & 35. *titul.* 7. *libro* 8. *recop.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu* 22. *num.* 16. vide ſupr. *à nu.* 36. & infra *num.*...

71 Et tanto fortiùs licitum eſt Clericis, & laicis ludere gratis abſque pecunia ludis prohibitis & vetitis, Carol. de Graff. *de effect. Clericatus, effect.* 22. *num.* 26. Novarius *in pragmat. 6. collect. 7. nu.* 11. *de aleatorib.* vide Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæſt.* 109. *num.* 90. & 91.

72 Præmitto 4. quòd laici ludentes ludi prohibitis nullum peccatum committunt. Quia jura canonica, & civilia iſtos prohibentia cenſentur conſuetudine abrogata, ut dixi *numer.* 66. ſic Leſſius, Valentia, Salas, Filiuccius & Bonacina, quos citat Boſſius *de pat. poteſt. capitul.* 4. *numer.* 8. *column.* 2. *verſicul. Et propterea*. Nec mortale, Villalobos *in ſumm. moral. part. ſecunda, tract.* 28. *dif.* 1. *numer.* 5. Thomas del Bene *de immun. Eccleſ. tom. primo, capit.* 5. *dub.* 3. *ſect.* 3. *numer.* 7. & 8. Rubeus *de validit. legali, capit.* 31. *num.* 5. Lugo *de juſt. & jure, tom.* 2. *diſput.* 32. *ſect.* 1. *numer.* 9. Novarius Sayrus, Leſſius, & Sanchez, quos laudat Lezana *in ſumm. quæſt. regul. part.* 4. *verbo Ludus, numer.* 4. & reprobatis contrariis Diana *reſol. moral. part.* 7. *tract.* 9. *reſol. ſeconda, & in coordinat. part.* 9. *tract.* 4. *reſol.* 7. *num.* 1. 2. & 3. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *capitul.* 7. *numer.* 9. *verſic. Amplius in tantum, junctofinali, verſ. Ego verò*. Nec veniale, Filiuccius poſt alios *tom.* 2. *tract.* 37. *cap.* 4. *numer.* 58. Diana *reſol. moral. part.* 2. *tract.* 15. & *miſcel.* 1. *reſolut.* 65. & *part. ſeptima, tract.* 9. *reſol.* 2. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *reſol.* 1. *nu.* 2. *in fine*, & *reſol.* 7. *num.* 5. Trullench. *in decal. tom.* 2. *lib.* 8. *cap.* 27. *dub.* 1. *numer.* 3. Etiam ſi ludant magnam quantitatem, idem Diana *reſolut. mor. part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 2. & *in coordinat, part.* 6. *tract.* 4. *reſol.* 7. *num.* 4. *verſic. Unde concludendum eſt*. Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 7. *quæſt.* 1. *num.* 4. Intellige ſecluſis, & ſemotis circunſtantiis, ut intelligunt Filiuccius *tom.* 2. *tract.* 37. *cap.* 4. *numer.* 58. Rubeus *de validit. legali, cap.* 31. *numer.* 5. Diana *reſol. mor. par.* 2. *tract.* 15. & *miſcel.* 1. *reſol.* 65. *num.* 2. nam ratione circunſtantiarum plerumque cum peccato ſit, idem Diana *reſol. mor. part.* 7. *tract.* 9. *reſolut.* 2. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *reſol.* 7. *numer.* 4. *verſicul. Unde concludendum eſt, in fine*, Boſſius *de patr. poteſt. capitul.* 4. *num.* 87. *column.* 2. *verſicul. Quod intelligunt*, Lezana *in ſumm. quæſt. regul. part.* 4. *verbo Ludus, numer.* 4. Rubeus *de validit. legali, capitul.* 31. *à numer.* 1. Parlador, *rer. quotid. lib.* 2. *cap.* 7. *num.* 9. *in fine*. Cùm propter tot mala, & delicta, quæ exludo præſertim prohibito proveniunt, vix datur caſus, in quo ludens in pecunia in magna quantitate non peccet mortaliter, Farinac. poſt alios *in praxi, part.* 3. *quæſt.* 109. *nu.* 3. Novarius *gravam.* 63. *numer.* 7. *tom.* 2. notant Caroll. de Graſſis *de effect. Cler. effect.* 22. *num.* 12. Intelligunt etiam aliqui, niſi alicubi, ut in nonnullis Regnis & Provinciis factum reperitur, lex aliqua politica ſub gravi pœna eoſdem ludos prohibens ſit in vigore, quo caſu eiſdem ludis ludere eſt peccatum mortale, tradunt Leſſius & Sanchez quos refert, & ſequitur Boſſius *de par. poteſt. cap.* 4. *numer.* 87. *column.* 2. *verſic. Et iidem*, & ſentit Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Ferdinandi, par.* 2. *collat.* 9. *cap.* 3. *numer.* 31. *fol.* 187. *in noviſſ.* verùm dubito, quòd hæc intelligentia ſit vera, cùm alii doceant quòd hujuſmodi lex politica non obliget ſub peccato mortali, etiam quòd gravem pœnam imponat, videantur Villalobos *in ſumm. moral. part.* 2. *tract.* 28. *dif.* 1. *num.* 5. Lugo *de juſt. & jure, tom.* 2. *diſput.* 31. *ſect.* 1. *num.* 9. Trullench. *in decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *dub.* 1. *num.* 12. Diana *reſol. mor. par.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 2. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *reſol.* 7. *num.* 2. & 3.

Et an laici aſpiciendo eos, qui ludunt ludis pro- 73
hibitis ex ſola inſpectione peccent mortaliter? proponit remiſſivè Farinac. *in praxi, par.* 3. *quæſt.* 109. *numer.* 3. in quo licèt aliqui aſſerant, laicos non peccare mortaliter, niſi eorum aſpectus fuerit cauſa ludi, vel potuerint prohibere corrigendo, & non correxere, vel gaviſi ſunt, eò quod talis ludus exercebatur, ut ipſi ſic viderent. Verius tamen eſt, quòd ſi non gaudent de ludo, ſed dato quod ludunt, gaudent videndo induſtriam, & bonam, vel malam fortunam ludentium non eſt mortale, ſic hæc omnia docent Sanchez *in opuſc. tom.* 2. *libro primo, cap.* 8. *dub.* 30. Trullench *in decalogo, tom.* 2. *libro* 7. *cap.* 17. *dub.* 1. *num.* 6. quos refert, & ſequitur Diana *reſol. mor. part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 40. & *in coordin. part.* 6. *tractat.* 4. *reſol.* 11. *numer.* 2. & 3. Villalobos *in ſumm. part.* 2. *tract.* 28. *dif.* 1. *num.* 7. *vide infra, num.* 6.

Prædicta de laicis ludentibus ludis prohibitis, vel 74
aſpicientibus eos, qui ludunt ludos prohibitos, *n.* 72. & 73. procedunt etiam in Clericis in minoribus, non beneficiatis, ut docent Navarrus, Lopez & Sanchez, quos refert, & ſequitur Diana *reſolut. moral. part.* 4. *ttact.* 4. & *miſcellan. reſol.* 183. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *reſol.* 10. *num.* 3.

At Clerici in ſacris Ordinibus conſtituti, vel 75
beneficiati ludentes ludis prohibitis, ſecundùm aliquos peccant mortaliter, quia iſti ludi non qua ratione ſæcularibus, ſed quia contra eorum honeſtatem prohibitis illis ſunt, Parlador. *rer. quotid. libro ſecundo, capitul.* 7. *numero decimo*, Novarius *in rubr. collect.* 1. *numer. decimo tertio*, & *decimo quarto, de aleatorib.* alter Novarius *gravam.* 63. *n.* 115. *tom.* 1. Carol. de Graf. *de effect. Cler. effect.* 22. *num.* 9. imò ſecundùm alios magis peccant, quàm laici, Socin. *in cap. Inter dilectos, num.* 31. *de exceſ. Prælator*, Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæſt.* 109. *numer.* 4. Carolus de Graff. *hìc citatus, numer.* 12. ſecundùm plures alios juxta communem, & probabiliorem ſententiam, quando ſæpè ludis prohibitis ludunt, peccant mortaliter, ſecùs quando ſemel, vel iterum ludis prohibitis ludunt recreationis gratia, & rem parvæ quantitatis citra ſcandalum, aut aliam gravem circunſtantiam, quo caſu non peccant mortaliter, quia jura prohibentia Clericis ludos alearum, & taxillorum, & ſimilium præſertim attendere videntur ad decentiam, & honeſtatem Eccleſiaſticorum, quæ ludis talibus circunſtantiis veſtitis graviter non lædi-
tur, tum quia jura prædicta non videntur recepta cum eo rigore, præſertim quia alia præcipiunt eodem timore, quæ tamen certum eſt non obligare ad mortale, ita Navarrus *im manuali, capitul.* 19. *numer.* 12. & 13. Angel. *in ſumm. verbo Ludus*, §. 4. Armilla *in ſumm. verbo Ludus*, §. 4. Cajetanus *in ſumm. verbo Clericus*, & 2. 2. *quæſt.* 168. *aliàs* 138. *ſub numer.* 3. Sanchez *in opuſcul. tom.* 1. *lib.* 1. *cap.* 8. *dub.* 28. *numer.* 7. Farinac *in praxi, part.* 3. *quæſt.* 109. *num.* 102. Auguſtin. Barboſa *in can. Epiſcopus* 1. *num.* 5. *diſt.* 35. Trullench. *in decalog. tom.* 2. *lib.* 7. *cap.* 27. *dub.* 1. *num.* 3. Villalobos *in ſum. mor. part.* 2. *tract.* 28. *diſp.* 1. *num.* 7. Layman. *in Theolog. mor. lib.* 1. *tract.* 4. *cap.* 21. *num.* 2. Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. tom.* 1. *capit.* 5. *dub.* 3. *ſect.* 3. *num.* 6. Lezana *in ſumm. quæſt. regul. part.* 4. *verbo Ludus, num.* 4. *verſic. Nota ſecundò*, Diana multis laudatis *reſol. mor. part.* 4. *tract.* 4. & *miſcel. reſol.* 183. & *part.* 7. *tract.* 9. *reſol.* 3. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 7. *reſol.* 9. *tota*, & *reſol.* 10. *num.* 1. Molina *de juſt. & jure, diſput.* 522. *num.* 6. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 22. *numer.* 18. Guttier, *de juramen. confirmat. part.* 1. *c.* 53. *n.* 2. *verſ.*

Et

Et quòd Clericus, Azevedo *leg. secunda*, *num.* 6. & 7. *titul.* 7. *lib. octavo*, *recopil.* Quinimò dicunt alii, quòd rarò, & moderatè ludentes ludis prohibitis recreationis gratia, nec venialiter peccant, Layman. *in Theolog. moral. lib.* 3. *tractat.* 4. *sect.* 5. *capit.* 21. *num.* 2. Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 4. *verbo Ludus*, *num.* 4. *versic. In casu etiam raro*, Hurtadus *de justit. & jure*, *disput.* 8. *diff.* 3. Diana *resol. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 3. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 9. *num.* 2. *&* 6. Navarrus *in manual. capit.* 19. *num.* 13. Morla *in empor. juris*, *part.* 1. *tit.* 7. *quæst.* 1. *num.* 5. dictum est, sæpè ludis prohibitis ludunt, id est frequenter ludunt ludis prohibitis, quia jura prohibentia ludos istos loquuntur de aleatoribus, & nomen aleator frequentiam denotat, sic Hurtad. *de justit. & jure*, *disput.* 8. *disput.* 3. Menoch. *de arb. Judic. capit.* 399. *numer.* 19. *&* 21. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tractat.* 16. *disput.* 4. *punct.* 13. §. 5. *num.* 1. *versic. Ex quibus*, *fol.* 363. Diana *resol. mor. part.* 7. *tractat.* 9. *resolut.* 3. *& in coordination. part.* 6. *tractat.* 2. *resolul.* 9. *numer.* 2. & tunc Clerici peccant mortaliter etiam, etiamsi scandalum asit, Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 4. §. *Ludus*, *num.* 4. *vers. Dixi autem*, & alii ex citatis *versic. Secundùm plures*. Dicitur autem ludus frequens, quod fit semel in hebdomada, ut ex Bordono *resol.* 33. *num.* 3. tradit Lezana *in sum. quæst. regul. part.* 4. *verbo Ludus*, *num.* 4. *versic. Quid verò requiratur*. Sed rigorosa videtur opinio, quia lusor dici nequit, qui quotidiè vel continuè, aut sæpiùs talem artem non exercet, ut ex Otero *part.* 3. *quæst.* 23. *numer.* 5. inquit Novarius *in pragmat.* 5. *collect.* 6. *num.* 8. *de aleator.* dictum est etiam moderatè, & rem parvæ quantitatis. Quæ dicatur autem moderata quantitas, seu res parvæ quantitatis, arbitrio prudentis relinquit Lezana *in sum. quæstion. regul. parte quarta*, *verbo Ludus*, *numero quarto*, *versicul. In casu etiam*, considerata qualitate, & facultate personarum Clericorum ludentium, Discastillus, Layman, & Amicus, quos refert, & sequitur Diana *resol. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resolut.* 3. *& in coordinat. part.* 6. *tractat.* 4. *resol.* 9. *numer.* 6. & conducunt Cast. Palaus, Mendo, Sanchez, Trullench, Fagundez, & Bonacina, quos refert, & sequitur Leander *quæst. moral. tom. septimo*, *tractat. primo*, *disputat.* 28. *quæstion. nona*, sed addit Lessius, quem refert, & sequitur Bossius *de patr. potest. capit.* 4. *sub numer.* 87. *coll.* 2. *versic. Addit idem Lessius*. Quod jurà canonica respectu Clericorum hoc tempore non videri recepta, nisi quatenus prohibent eos ludos fieri cum periculo scandali, & sic Clericos iis ludis prohibitis ludentes, præsertim recreationis causa ad breve tempus, tametsi crebrò, non esse damnandos peccati mortiferi, si absit scandalum. At ut advertunt Banonica, & alii, non desunt qui eos à mortali excusant, quamvis frequenter, & magnam quantitatem ludant, quia jura canonica etiam à suo rigore cessasse videntur, ita Hurtadus *de justit. & jur. disput.* 8. *diff.* 3. refert Diana *resol. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resolut.* 2. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 7. *resolut.* 9. *num.* 2. *in fine*. An autem Clerici peccent mortaliter, redditus suorum in quantitate ludendo, videantur Villalob. *in summ. moral. part.* 2. *tract.* 28. *diff.* 1. *num.* 9. Diana *resol. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resolut.* 16. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resolut.* 8.

76 Et an Clerici aspiciendo eos, qui ludunt ludis prohibitis, & vetitis, ex sola inspectione peccent mortaliter? Communis est opinio quòd non, si non gaudent de ludo, licèt gaudeant videndo industriam, & bonam, vel malam fortunam ludentium, nisi inspiciant notabili tempore cum nota, & scandalo, seu complacentia in ludo prohibito sub mortali, cooperatio ad illum, vel omissio correctionis ludentium est mala; videantur Navarrus *in manuali*, *cap.* 19. *num.* 14. Villalobos *in summ. moral. part.* 2. *tractat.* 28. *differ.* 1. *numer.* 7. *versicul. Mars si sessen Clerigos*, Sanchez *in opusc. tom.* 1. *lib.* 1. *capit.* 8. *dub.* 29. Trullench. *in decal. tom.* 2. *libr.* 7. *cap.* 27. *dub.* 1. *num.* 5. Diana *resol. mor. part.* 4. *tract.* 4. *& miscel. resolut.* 183. *& part.* 7. *tract.* 9. *resolut.* 40. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resolut.* 10. *numer.* 5. *& resolut.* 11. *num.* 1. *&* 3. Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 4. *verbo Ludus*, *num.* 4. *vers. Nota tertio*, *juncto vers. seqq.*

In Religiosis est controversum. An ludentes lu- 77
dis prohibitis peccent mortaliter? Quidem affirmant, quia hi ludi sunt valdè indecentes statui Religiosorum, sic Sanchez *in opuscul. tomo primo*, *lib.* 1. *capit.* 8. *dub.* 28. *num.* 9. Villalobos *in summ. moral. part.* 2. *tract.* 28. *diff.* 1. *numer.* 8. & aliqui extendunt ad Religiosos laicos, ut Castr. Palaus, & ab eo citati *in oper. moral. part.* 3. *tractat.* 16. *disput.* 4. *punct.* 13. §. *num.* 2. Diana *resol. moral. part.* 4. *tract.* 4. *& miscel. resol.* 138. *& part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 40. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 10. *num.* 4. *& resol.* 11. *num.* 4. Sed alii docent, quòd quando Religiosi sæpè ludunt ludis prohibitis, peccant mortaliter, at quando semel, vel iterum ludis prohibitis ludunt recreationis gratia, & rem parvæ quantitatis citra scandalum, non peccant mortaliter. Medina *lib.* 1. *summæ*, *capit.* 15. §. 28. Seja *respon. moral. part.* 1. *casu* 61. Portellus *in dub. regul. verbo Ludus*, *numer.* 1. *&* 2. quos refert, & sequitur Lezana *in summa quæst. regul. part. quarta*, *verbo Ludus*, *num.* 4. *vers. Nota secundo*, Discastillus *de justit. & jure*, *libro* 2. *tractat.* 18. *disput.* 2. *dub.* 2. *num.* 21. quem refert, & sequitur Diana *resolut. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 4. *& in coordinat. part.* 6. *tractat.* 4. *resolut.* 12. *num.* 1. Navarrus *in manuali*, *capit.* 19. *numer.* 12. *&* 13. Morla *in empor. jur. part.* 1. *titul.* 7. *quæst.* 1. *numero* 5. Azevedo *leg.* 2. *num.* 6. *&* 7. *tit.* 7. *lib.* 8. *recopil.* Salas *de ludo*, *dub.* 24. *num.* 3. *vers.* Quarto. Nec peccant venialiter, si ludunt ludis prohibitis causa recreationis, & in parva quantitate, eo modo, quo dixi de Clericis, *num.* 75. *&* 76. parva quantitas quæ sit, ut Religiosi de licentia saltim tacita superiorem ludere possint, videantur Discastillus, & Diana *proximè citati*, Portellus *de dub. regul. verbo Ludus*, *num. secundo*, Lezana *in summ. quæstion. regul. part.* 4. *verbo Ludus*, *num. decimo*, *versicul. Si verò quæratur*, verùm hæc procedunt in Religiosis earum Religionum, in quibus hujusmodi ludi jam usu recepti, & permissi videntur, saltem cum aliqua moderatione; secùs autem in Religiosis, qui ex instituto Religionis arctiorem vitæ rationem, quàm Clerici sæculares gerunt; nam absque dubio ludentes ludis alearum sivè taxillorum, sivè chartarum, peccant mortaliter, ut de Patribus Capuccinis, Carmelitanis Discalceatis, Societatis JESU, & aliis sanctissimis, & observantissimis Religionibus, docent Discastillus *de justit. & jure*, *lib. secundo*, *tractat.* 28. *disp. secundo*, *dub. secundo*, Lugo *de justit. & jure*, *tom. secundo*, *disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 12. Molina *de justit. & jure*, *disput.* 521. *in fine*, Portellus *de dub. regul. verbo Ludus*, *num.* 3. Layman. *in Theolog. moral. lib.* 3. *tract.* 4. *sect.* 5. *capit.* 21. *num.* 2. Diana *resol. mor. part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 4. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 12. *num.* 2. 3. *&* 4. Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 4. *verbo Ludus*, *numer.* 4. *versic. Nota quartò*. Quod autem ex Bartholomæo de Sancto Fausto *in spec. confess. disp.* 32. *quæst.* 29. *num.* 2. tradit Diana *resolut. moral. part.* 7. *tract.* 9. *resol.* 40. *& in coordin. part.* 6. *tract.* 4. *resol.* 11. *num.* 4. adducentem Bullam Pii V. in qua Clericis, tàm sæcularibus, quàm Regularibus sub excommunicationis pœna interdicitur aspicere eos, qui ludis prohibitis ludunt. Non video hanc Bullam usu receptam.

Quid de Episcopis, an peccent mortaliter lu- 78
dendo ludis prohibitis? Concordant omnes, quod sic, quia hi ludi multum dedecent statum Episcoporum. Nisi causa recreationis, & in parva quantitate, Villalobos *in summ. part. secunda*, *tract.* 28. *diff.* 1. *num. octavo*, *& nono*, Sanchez *in opuscul. tom.* 1. *lib.* 1. *capit. octavo*, *disp.* 28. *num.* 9. Morla *in emp. jur. part.* 1. *tit.* 7. *quæst.* 1. *num. quinto*, Lugo *de justit. & jure*, *tom.* 2. *disput.* 31. *sect.* 1. *num.* 12. Diana *resol. mor. part.* 7. *tract.* 9. *resolut.* 4. *& in coordinat. part.* 6.

tractat. 4. resolut. 12. sub num. 4. sed nota dignum est quod tradit Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. capit. 5. num. 9.* ut Episcopi non permittant familiaribus suis, quòd ludant, & sit illis exemplum quod scribitur in vita Divi Hieronymi, de Rufo Cyrilli Episcopi de Hierusalem nepote, qui ob nimiam lætitiam, quam ludendo accipiebat, damnatus fuit; ludere namque in Episcopali domo nullo modo convenit, neque domesticos, neque familiares Episcoporum decet, Hactenùs Alzedo.

79 Notandum verò est generaliter, quod ludere Orationem Angelicam, vel Psalmos, aut Preces, præsertim ludo licito, & honesto, non est peccatum, nec ulla simonia subest, imò licitum est, ut contra Lopez, Peyrinis, & Vega, ex Navarro, Bonacina, & Lugo docet Lezana *in summ. quæst. regul. part. quarta §. Ludus, numer. decimo tertio*, Sanchez *in opuscul. tom. 1. lib. 1. capit. octavo, dub. 24. numer. 25.* Villalobos *in summ. moral. part. secunda, tractat. 28. diff. 1. numer. 10. versic. Y advierta se*, Rodriguez *in summ. tom. 3. capit. 228. numer. nono*, & reprobatis Lopez, & Vega cum Navar. Rebellio, & Molfesio tradit Diana *resol. moral. parte septima, tractat. nono, resolut. 41. & in coordinat. part. 6. tractat. 4. resolut. 4.* etiamsi Clerici, seu Religiosi cum laico ludant, Rodriquez *in addit. ad summ. tom. 3. capit. 228. concl. 9.* Portell. *de duk. regul. §. Ludus, num. 4.* quidquid dicat Lugo; nam eum impugnant Lezana *in summ. quæst. regul. part. 4. verbo Ludus, num. 13. versic. Posse etiam*, Diana *resolut. moral. part. 11. tractat. 6. & miscel. 6. resolut. 9. & in coordinat. part. 5. tract. 7. resolut. 16. num. 1.*

80 His præmissis circa primam partem dubii in argumento propositi. An contra laicos ludentes aleis possit procedere, aut non, Judex Ecclesiasticus? In quo absolutè quidam tenent, quòd ludi punitio, hujusque criminis cognitio spectare videtur ad Episcopum, invocato, quatenus opus sit, Judicis sæcularis præsidio, per *text. in leg. final. §. commodis igitur*, ibi *Episcopis locorum hoc providentibus, & præsidum auxilia utentibus; & in §. Sed istam*, ibi: *Potestatem dando Episcopis hoc inquirendi, & præsidum auxilio se dando, Cod. de relig. & sumpt. funer.* ubi Augustin. Barbosa *numero vigesimo octavo*, Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæstion. 109. num. 78.*

81 Alii generaliter tradunt laicum lusorem ratione hujus criminis subjici judicio Episcopi, ut colligitur ex verbis *can. Episcopus 1.* ubi Augustin. Barbosa *num. 3. dist. 35.*

82 Plures tamen docent, quòd hujus criminis cognitio contra laicum ludis prohibitis ludentem est mixti fori, quod tàm Judex Ecclesiasticus, quàm etiam sæcularis possint criminaliter procedere, ut voluerunt Alexand. *in canon. Episcopus, numero 6. ad finem, versic. Cum autem ludus 35. distinct.* Angel. *de malefic. verbo Metidor. de mali dati, numero 21. in fine*, Puteus *de ludo, numer. 43.* Menochius *de arb. Judic. casu 390. numero quinto, versic. Secundus est casus*, Ignat. Lopez *in addit. ad Diaz. in pract. crimin. canon. in capit. 70. alias 64. in verbo Aleatores, litera C. versic. Hoc de Clericis*, Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 109. numer. 79.* Azevedo *leg. 4. num. 2. tit. 1. lib. 4. & leg. 2. num. 51. vers. Sic etiam, titul. septimo, lib. 8. recopil.* Barbosa *in l. fin. numero 29. Codic. de relig. & sumpt. faner.* Bellet. *disq. Cleric. part. 1. titul. de favore Cleric. reali, §. 4. numer. 149.* Portoles *ad Molin. §. Ludus, numero 3.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. numer. tertio, tom. secundo*, & tunc laicus lusor si non desistit à ludo, punitur per Episcopum pœna privationis communionis, id est excommunicationis, *juxta text. in canon. Episcopus 1. dist. 35.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 109. numero 59.* Menochius *de arb. Judic. casu 399. numer. sexto*, Azevedo *leg. 2. num. 51. versic. Sic etiam, & in leg. 11. num. 6. tit. 7. lib. 8. recopil.* Bobad. *in polit. lib. 2. capit. 17. numero 51. in princ.* Diana *resolut. moral. part. 7. tract. 9. resolut. 2, & in coordinat. part. 6. tract. 4. resol. 7. num. 3. versic. Nam licèt.* Deinde pœna arbitraria punitur arbitrio Episcopi, Azevedo *in leg. secunda, num. 52. titul. 7. lib. 8. recop.* Menochius *de arb. Jud. casu 399. num. 6. in fine*, Farinac. *in prax. crim. part. 3. quæst. 109. num. 60.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 17. num. 51.* & plures citat *gloss. litera I.*

Plures addit Costa *de ludo, art. 2. in princ. num. 20.* 83
fol. 165. tractat. Doctor, vol. 7. quod Episcopus ratione peccati vitandi statuere potest, ne ludatur ad talem ludum, refert Azevedo *leg. 2. num. 103. & leg. 5. num. 11. tit. 7. lib. 8. recopil.* sequitur Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. num. 3. in fine, tom. 2.*

Verùm etsi prædicta de jure videantur procede- 84
re. Tamen in Hispania in forensibus actionibus hæc recepta non sunt, nec practicantur, nec visum unquam fuit Judices Ecclesiasticos pro ludo procedere contra laicos, ut testantur Azevedo *leg. secunda, numer. 53. titul. 7. lib. octavo, recopil.* Ignat. Lopez *in addit. ad Diaz. in practic. crimin. canon. capit. 70. alias 64. verbo Aleatores, litera C. versicul. Hæc de Clericis, in fine*, Bobad. *in polit. lib. secundo, capit. 7. num. 51. versic. Pero esto*, Farinac. *in praxi crim. part. 3. quæstion. 109. numer. 79. in fine*, Barbosa *in canon. Episcopus 1. num. 3. dist. 35.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. numer. 4. tom. secundo*, idque ex eo quia est textus *in can. Episcopus 1. dist. 35.* in quo se fundant Doctores de jure communi loquentes, Non est usus receptus saltem quoad laicos, ut dicunt Diana *resolut. moral. part. 7. tractat. 3. resolut. 2. & in coordinat. part. 6. tractat. 4. resolut. 7. num. 3. in fine*, Azevedo *leg. 11. num. 9. titul. 7. lib. 8. recopil.* Vel quia est consuetudine derogatus; ut dicit Cajetan. *2. 2. quæst. 168. art. 3. in fine*, sequitur August. Barbosa *in can. Episcopus 1. sub num. 3. dist. 35.* adde tradita *num. 66.*

Sed in duobus casibus dicunt aliqui ex Doctori- 85
bus citatis posse procedere Judicem Ecclesiasticum contra laicos ludentes, scilicet quando ludunt in Ecclesia, vel extra, dum Divina officia in die festo celebrantur, ita Azevedo *in leg. 4. num. secundo, titul. 1. lib. 4. & in leg. secunda, num. 53. versic. Nisi cùm reperiuntur ludendo, titul. septimo, lib. octavo, recopil.* Bobad. *in polit. lib. secundo, capit. 17. numer. 51. versic. En dos casos*, Bolannos *in Curia Philippi, tom. 1. part. 3. §. secundo, numero decimo, versic. Y assimismo*, August. Barbosa *in canon. Episcopus 1. num. 3. in fine, dist. 35.* & ita in praxi servatum vidisse testatur Portoles *ad Molin. §. Ludus, num. 3. versic. Quod maximè*, Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. numero quarto, versic. Qui in duobus tum casibus, tom. 2.* at nec hoc vidisse practicatum refert idem Bobadil. *in polit. lib. 2. cap. 17. numer. 51. in fine.*

Devenio nunc ad secundam partem dubii in ar- 86
gumento propositi. Et præmitto 1. Quod ludum in domo retinere, majus delictum est, quàm ludere; ut dicunt Bald. Paris de Puteo, & Caccialup. quos refert, & sequitur Azevedo *in leg. 3. num. 3. titul. septimo, lib. octavo, recopil.* & trascripsit Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. num. 1. in fine, tom. secundo*, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Ferdinandi, part. 2. collat. 9. capit. 2. num. 10. fol. 176. in noviss.* ubi Despujol. *verbo Ludum sustinere, fol. 119.* quidquid dicat Menoch. *de arb. Judic. casu 399. numer. 17.* Nam ludum in domo tenentes pejores sunt ipsis aleatoribus, Berlich. *decis. 66. num. octavo*, Novarius *in pragmat. quinta, collect. 6. num. 5. de aleator.* idem Mieres *loco hic citato, cap. 3. num. 5. & 14. fol. 187.*

Præmitto 2. quòd ludum domi suæ retinentes, 87
id est susceptores ludi Hispanè tabligeros, ubi taxilli, cartæ, domus, velæ, & sedes, seu scamna sunt pro ludendo deputata, & est congregatio ludentium, extra ordinem arbitrio Judicis puniendi sunt, ut contra Menochium *de arb. Jud. casu 399. num. 16.* docet Azevedo *l. 3. num. 17. tit. 7. lib. 8. recop.* multis laudatis Farinac. *in prax. crim. part. 3. quæst. 109. num. 137. & 138.*

Sed

88 Sed quas pœnas incurrant retinentes domi ludum ? Non immoror ; ea videre poterit lector *in l. 1. cum suis §§. & ibi Doctores, ff. de aleæ lusu, & aleatorib.* & apud Socin. *in capit. Inter dilectos, numero 67. 76. & 77. de excess. Prælat.* Farinac. *in praxi, part. 3. quæst. 109. à numer. 140. ad 149.* Novarium *in pragm. 5. collect. 6. numer. 5. de aleator.* Rubeum *de validit. legali, controvers. forens. capit. 29. à numer. 31.* Azevedo *leg. 3. & 5. titul. 7. libro 8. recopil.* Pascal. *de patr. potest. part. 1. capit. 6. numero 96. & 97.* Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu 22. numer. 7. & 8.* Cardoso *in praxi Judic. verbo Ludus, numer. 4. versic. Et domus*, Bobad. *in polit. libro 2. capit. 13. numer. 18. versic. Ni al tablejero*, Borrell. *de magistr. libr. 4. capit. 40.* Augustin. Barbosam *id leg. fin. à numero 35. Codic. de relig. & sumpt. funer.* Don Bonaventuram de Tristany *decis. 65. sub numero primo, tom. 2.*

89 Ob idque in pluribus Regnis, & Provinciis sunt condita statuta sub variis pœnis contra retinentes domi ludum, ut Mediolani, & Vincentiæ refert Menochius *de arbitr. Judic. casu 399. numero 17.* Romæ, & in Statu Ecclesiastico, testatur Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæstion. 107. numero 137. versic. Et vide in proposito, & numero 149. versic. Nec dissentiunt*, Novarius *in pragmat. 5. collect. 6. numer. 6. de aleatorib.* Castellæ, *leg. tertia, quarta, & quinta*, ubi Azevedo *titul. 7. libro 8. recopil.* Bobad. *in polit. libr. 2. capit. 13. numer. 14.* qui *numer. 16.* dicit, quod in diebus laboris sunt prohibiti quicumque ludi officialibus mechanicis, & agricolis, ac scribis, Pichard. *in manuducat. ad prax. part. 3. §. 4. numero septimo*, ibi: *Et qui lusum*, Sardiniæ, Reg. Vico *ad pragmat. Regni, tom. 2. titul. 34. capit. 15.* Neapolis *pragmat. 5.* ubi Novarius *collect. 6. de aleator.* Cathaloniæ, *Constitut. 1. titul. de jugadors*, ubi Mieres *in Curia Barcinonæ, Reg. Petri II. collat. 2. capit. 32. numer. 1. & 2. & numer. 7. versic. Sed alearium est locus*, ubi inquit, quod alearium est locus, ubi luditur, & Aleator, sivè lusor dicitur ille, qui est peritus in ludo. Et quod tafureria est exigere, vel recipere pecuniam à ludentibus propter aleas, vel taxillos, vel lucernas, vel locum ludi, *fol. 37. tom. primo, in noviss.* idem Mieres *in Cur. Barcinonæ Regis Ferdinandi, part. 2. collat. 9. capit. secundo, à numer. 4. ad 9. fol. 186. & capit. tertio, numer. primo, fol. 187. in noviss.* Regiæ præconizationes *capit. 57. versic. fin.* quæ *in versic. antecedenti* prohibent, & mandant, quod nullus artifex, seu mechanicus, nec mercenarius in die laboris possit ludere aliquo ludo, tàm prohibito, quàm non prohibito.

90 An autem mulieres tenentes domos ludorum comprehendantur in legibus, statutis, pragmaticis, & constitutionibus prohibentibus retinere domum ludi, sub pœnis in illis contentis ? Affirmat Novarius *in pragmat. septima, collect. octava, de aleatoribus*. Sicut includuntur, & comprehenduntur mulieres sub statuto prohibente asportationem armorum, Gabriel *commun. conclus. sexto, de verb. signif. conclus. sexta, numer. 37.* Decian. *tract. crim. libro octavo, quæstion. 108. numer. 23.* Menochius *de arbitr. Judic. casu 494. in addit. num. vigesimo tertio*, Riccius *decis. 19. part. tertia*, Novarius *in rubric. collect. 1. numer. 11. de armis*, Ursellius *verbo Roma, conclus. 143. numer. 27.* Cabal. *resolut. crim. casu 228. numer. 4.* Conciol. *verbo Arma, resol. 7. num. 1. & in addit. ad numer. 1.* Giurba *observ. 33. numer. 25.* Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 29. numer. 88.* Farinac. *in praxi crimin. part. 3. quæst. 108. numer. 15.* Bajard. *ad Clar. §. final. quæst. 82. numer. 55.* Guazin. *defens. 29. capit. secundo, numero 20.* sicut etiam mulieres comprehenduntur, & includuntur sub statuto, imponente pœnam euntibus de nocte sine lumine post sonum campanæ, Caroccius plures antiquos citat *decis. seu casu 6. numero undecimo*, quibus addendi sunt Bajard. *ad Clar. §. final. quæst. 82. num. 56.* Guazin. *defens. 29. capit. secundo, numer. vigesimo*, Romaguera *in addit. ad Conciol. ad statut. Eugub. libr. quarto, rub. 63. num. 2.* Giurba *observ. 33. numer. 24.* Conciolus *verbo arma, resol. 7. numer. 2. & in addit. ad numer. 2.* alia plura in proposito conducit, idem Carocius *decis. seu casu 6. à numer. 5. ad 13.* sed in hoc admodum versari Judicis arbitrium in considerando facti circunstantias, ut dicit idem Carocius *decis. seu casu 6. numer. 13. versic. Crederem, cum seq.* sequitur Novarius *in pragmat. 7. collect. 8. numero sexto, de aleator.* videndus Thoro *in voto decis. 71.* & quid observatum circa arma refert Conciolus *verbo arma, resol. septima, numero quarto*, & circa fabricationem monetæ tradit Thoro *in voto 70. numero vigesimo primo*, quod mulier imputata de fabricatione monetæ fuit deserrata, & addit quod si contigerit iterum de eodem delicto inquiri, incurrit pœnam mortis sicut masculus, & repetit idem Thoro *in compend. decis. part. 3. sect. 2. verbo Mulier imputata, fol. 123.* sed omninò videndus Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 29. à num. 72. plur. seqq.*

Præmitto 3. quod habens domum expositam ad ludendum peccat mortaliter, ut tenet Gabriel, Sylvester, Navarrus, Comitol. Zanardus, Joannes de la Crux, Pitigianus, Lopez, Valentinus, Molina, Jacobus de Grassis, Bartholom. à S. Fausto, Rebellius, Antonius de Litteratis, Conradus, Alphons. de Vega, Petr. Belloch, quos refert, & sequitur, propositis argumentis contrariis, eisque solutis Diana *resolut. moral. parte secunda, tractat. 15. & miscell. prima, resolut. 65. & in coordinatis, parte sexta, tractat. quarto, resolut. prima, numer. 3. & 6.* Sanchez *in opuscul. tom. 1. lib. 1. capit. 8. dub. 11.* Machado *en seu perfeto confessor, tom. 1. lib. 3. part. 5. tract. 7. document. 5. num. 6.* idem Diana *resol. moral. part. 7. tractat. 9. resol. 39. & in coordinat. part. 6. tract. 4. resol. 4. per totam*, & ex Azevedo *leg. 5. num. 1. titul. 7. lib. 8. recopil.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. num. 1. post princ. tom. 2.* 91

Adeo quòd Principes non possunt præbere facultatem, & licentiam exponendi domum ludo. Quia Principes non possunt dare facultatem, & licentiam peccandi mortaliter. Prout peccant mortaliter, qui exponunt domum ad ludendum, sic Diana *resolut. moral. part. 2. tract. 15. & miscel. 1. resol. 65. & part. 7. tract. 9. resol. 39. num. 3. in fine*, Trullench. *in decal. tom. 2. lib. 7. cap. 27. dub. 1. num. 7.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 65. num. 1. vers. Unde Principes, tom. 2.* 92

Quinimò Principes, neque possunt hoc permittere, sed tenentur positivè sub onere peccati mortalis talem ludum prohibere, & exponentes domum ad ludendum punire. Quia Principes ex officio tenentur sub pœna peccati mortalis impedire mala, quæ extant in Republica, sic Bellochius, Alcozer, & Jacobus de Grassis, quos refert, & sequitur Diana *resol. moral. part. 2. tract. 15. & miscell. 1. resol. 65. & in coordinat. part. 6. tract. 4. resolut. 1. num. 5. vers. Imo neque possunt.* 93

Intellige, & declara hæc tria præmissa *à numer. 86. ad 93.* tradita quando quis publicè quotidiè, vel continuè tenet domum, & aleas, hoc est taxillos, seu cartas ad ludendum paratas, seu aliter retinet domi ludum, & indè lucrum, aut emolumentum percipit, ut in caupone, qui in sua caupona ludum retinet, ut indè major vini quantitas vendatur, & in scholari, qui receptat lusores in domo sua, & pecuniam pro candela recipit, tunc enim intrant, & procedunt omnia statuta, & proclamata in odium susceptoris ludi, de quibus suprà *à num. 86. ad 93.* secùs autem si recreationis causa absque aliquo lucro, aut emolumento in ejus domo ludi permittat, quo casu non procedunt, nec intrant statuta, & proclamata in odium susceptoris ludi condita, *sic. gloss. 1. in leg. 1.* ubi Aretin. & Alberic. *num. 1. ff. de aleæ lusu, & aleatorib.* Azo *in summ. C. de relig. & sumpt. funer. in fine*, Salicet. *in l. final. numer. 2. versic. Et intellige*, ubi August. Barbosa *numer. 37. C. de relig. & sumpt. funer.* August. ad Angel. 94

de malefic. verbo Metidor de mali dati, numer. 8. ubi de viro nobili, qui recreationis causa absque lucro ludum domi retinet, Menochius *de arb. Judic. casu* 399. *à num.* 18. Azevedo *in leg.* 3. *à num.* 4. *tit.* 7. *lib.* 8. *recopil.* Farinac. *in prax. crim. part.* 3. *quæst.* 109. *num.* 151. Pascal. *de pat. potest. part.* 1. *cap.* 6. *numer.* 98. & 99. Novarius *in prag.* 5. *collect.* 6. *num.* 8. *de aleatorib.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 13. *num.* 21. ubi de domibus Equitum, & Civium principalium, in quibus congregantur ad ludendum per viam oblectationis, & usus familiaris.

95 Quibus præmissa, Circa secundam partem dubii in argumento proposita. An contra laicos præstantes domum ludentibus possit procedere, vel non, Judex Ecclesiasticus? Respondet Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *num.* 51. quòd potest eos privare communione, & pœna arbitraria punire. Et Azevedo *in l.* 5. *numer.* 11. *in fin. tit.* 7. *lib.* 8. *recop.* dicit, quòd potest Episcopus prohibere domos tabulariorum, & addit idem Azevedo *l.* 2. *num.* 103. & *l.* 5. *num.* 12. *tit.* 7. *lib.* 8. *recopil.* quòd potest prohibere, nè mulieres accedant ad ludos, id est ad domos tabulariorum, in quibus multa peccata committuntur. Sed idem Bobadilla *dict. num.* 51. concludit, quòd hæc in Hispania non practicantur, nec unquam visum fuit, quòd Judex Ecclesiasticus pro prædictis procederet contra personas laicas. Vide tradita supra *à numero* 80. *ad* 85.

96 Invenio tamen in Cathalonia, quòd si Episcopus per generale edictum procedat contra lusores, & lusorum, seu alearum receptatores, & ipsi receptatores lusorum compareant in Curia Ecclesiastica, volentes satisfacere contraventioni prætensæ, si illis posteà firment contentionem declaratur in favorem Curiæ Ecclesiasticæ quoad personas tantùm. Sic per Cancellarium Eril, Consultoribus Besturs, Llorens, Pexo, & Vinnes 17. Januarii 1632. occasione firmarum juris in Curiis sæcularibus in Curia, scilicet Regii Vicarii Civitatis Dertusæ per ejus Fisci Procuratorem, & per Josephum Corder, & in Curia Patiariorum dictæ Civitatis per Syndicum ejusdem respectivè factarum, ratione generalis edicti in Ecclesia Cathedrali Dertusæ de mandato Episcopi contra lusores, & lusorum, seu alearum receptatores publicati, necnon ratione mandati dicto Corder specificè facti, quatenùs in dicta Curia Ecclesiastica compareret ad respondendum querelæ criminali ad instantiam ejus Fisci Procuratoris contra ipsum Corder oblatæ, ex quo lusores, & aleatores in domo sua recipiebat, contraveniendo verbali promissioni, Vicario Generali, & Officiali Dertusæ factæ, in & cum qua exposuit, quòd etsi in mensibus præteritis in domo sua lusoria ars, & aliqui ludi exercebantur, attamen ab aliquo tempore usque ad tunc à dictis ludis se abstinebat, & minimè assensum præberet de cætero, quòd dicta lusoria ars in ejus domo exercertur ad præsens, nec in futurum. Fuit declaratum firmæ juris factæ pro parte Procuratoris Fiscalis dictæ Curiæ sæcularis dicti Vicarii Regii Dertusæ, & pro parte dicti Corder factæ in dicta Curia sæculari, quoad personam dicti Corder tantùm locum non fuisse, nec esse, quo verò ad alias firmas juris contentionem non procedere. Hanc declarationem etiam tradit D. Bonaventura de Tristany *decis.* 65. *num.* 5. *tom.* 2.

ARGUMENTUM.

An Episcopus possit fulminare censuras contra mulieres portantes vestes supervacuas, & nimis sumptuosas, sivè ad libidinem provocantes.

SUMMARIUM.

1 *Mulieribus portare licet de jure communi omnium vestimentorum, & ornamentorum genera.*

2 *Mulieribus ornamenta deferre, si statuta prohibeant, non solùm odiosa, sed iniqua, & sine ratione reputantur, numer.* 2. *& non sunt extendenda, numer.* 3. *fallit si ad evitandos sumptus vestimentorum mulierum, fiat statutum, nam justum est, num.* 4. *& comprehendit vestimenta anteà facta, num.* 5.

6 *De mulierum vestibus, ornatu & fuco referuntur Doctores de materia tractantes.*

7 *Mulier nupta potest licitè se ornare, ut viro suo placeat, & ad plus diligendam eam inclinet, num.* 7. *intellige tribus concurrentibus, num.*8.

9 *Mulier quæ non habet virum, sed proponit illum habere, potest se ornare, sicut nupta.*

10 *Mulier, quæ non potest virum habere, quia non est in ætate, imò constituit vivere in cælibatu, aut viduitate, non potest se curiosè ornare, sed illicitè agit, si studeat ostentare pulchritudinem.*

11 *Moniales an possint licitè se ornare.*

12 *Mulierum ornatus immoderatus est illicitus, & semper est peccatum, aliquando mortale, aliquando veniale.*

13 *Mulierum excessus immoderatus in pretio an sit peccatum mortale, vel veniale.*

14 *Mulierum ornatus superfluus, & maximus an sit peccatum mortale, vel tantum veniale.*

15 *Mulier etsi ornat se secundùm consuetudinem patriæ, & qualitatem personæ, etiam si aspectibus virorum se offerat, non peccat mortaliter, modò absit prava intentio quamvis sciret turpiter ab aliquo, seu aliquibus esse amandam, num.* 15. *Tamen si se ornat ortatu superfluo, non peccat mortaliter, sed tantùm venialiter, n.* 16.

17 *Mulier si sciret se ab aliquo turpiter amari, an peccet se ornando, ejusque conspectui offerendo? tres sunt opiniones, sed prævalet opinio, quòd in tali casu non peccat, numer.* 17. *fallit, numer.* 18.

19 *Mulierem peccare euntem in hoc templo ad sacrum, in quo est aliquis, à quo turpiter amatur, quando commodè potest aliud templum adire eo periculo vacans.*

20 *Mulier si præsentat se viro animo excitandi, & roborandi turpem amorem peccat mortaliter.*

21 *Mulier ornans se vestibus pretiosis supra statum & ultra facultatem regulariter videtur peccare mortaliter.*

22 *Mulier utens cultu supervacuo, non tamen excedente ejus facultates peccat venialiter, num.* 22. *Nisi ornatus sit propter lasciviam, vel in Dei contemptum, num.* 23. *vel nisi ornatus fiat causa excitandi ad libidinem, num.* 24.

25 *Mulier si ornat se, & componit juxta statum suum absque intentione provocandi viros, quamvis placeat ei, quòd laudetur ut pulchra, non peccat mortaliter.*

26 *Mulier si sola levitate, aut etiam vanitate hoc faciat, ut aliis conspectior appareat, aliquando peccatum mortale est, aliquando peccatum veniale, considerata personæ loci, & temporis qualitate, num.* 26. *sed si hoc vult facere cum peccato veniali, non tamen contrahit malitiam scandali, num.* 27.

28 *Mulieres debent in laborando se occupare.*

29 *Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare.*

30 *Mulierum ornatus viros ad lasciviam incitat.*

31 *Vestium pomposæ machinæ ad luxuriam, & sensualitatem provocant.*

32 *Mulieres an peccent nimiam solicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponentes.*

33 *Mulierum ornatus & fucus à pari procedunt, & nulla datur differentia quoad peccatum in ornatu vestium, ac in fuco faciei.*

34 *Mulieres utentes ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media ubera ostendunt, peccant mortaliter ubi non adest consuetudo, quod tali modo incedant.*

35 *Mu-*

35 *Mulieres utentes ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media ubera ostendunt, si in patria adest consuetudo antiqua, si id faciunt absque prava intentione, non peccant mortaliter, num.* 35. *sed mulieres, quæ talem morem introduxerunt, mortaliter peccarunt, numero* 36. *sed non de novo introducendum, imò introductum extirpandum esse, numero* 37. & 38.

39 *Episcopus potest fulminare excommunicationem contra mulieres portantes vestes supervacuas, vel nimis sumptuosas provocantes ad libidinem, num.* 39. *cui non tenentur mulieres nuptæ obedire, sed marito obedire tenentur, numero* 40. *potest tamen Episcopus prohibere mulieribus nuptis, ne eo modo Ecclesiam ingrediantur, numer.* 41. & *tunc mulieres nuptæ volentes intrare ad Ecclesiam tenentur pectus, & ubera aliquo honesto velamine, non tamen trasparenti contegere, num.* 42.

DECISIO CCLXIII.

1 QUAMVIS de jure communi mulieribus liceat portare omnium vestimentorum, & ornamentorum genera, *leg. prima, Codic. Nulli licere in fræno, libro* 11. Tiraquel. *in leg.* 3. *connubiali, gloss.* 1. *part.* 3. *numero* 20. *in princ.* Narbona *leg.* 12. *gloss.* 3. 2 *numer.* 1. *titul.* 12. *lib.* 7. *recopilat.* Adeò ut statuta prohibentia mulieribus ornamenta deferre, non solùm odiosa, sed iniqua, & sine ratione reputari, dixit Bald. *in leg. Quòd non ratione, ff. de legib.* & etiam notavit Socin. *in capit. Veniens, numer.* 64. & 65. *de accusationib.* Tiraquel. *in leg.* 3. *connubiali, gloss.* 1. *part.* 2. *numer.* 20. *versic. Ideoque*, Azevedo *leg.* 1. *numer.* 2. *in princ. titul.* 12. *lib.* 7. *recopil.* Narbona *l.* 12. *gloss.* 3. *numero* 2. *titul.* 12. *libro* 8. *recopil.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *capit.* 17. *numero* 150. *versic. Baldo y So-*3 *cino dizen, & ibi gloss. litera F.* Et sic hujusmodi statuta tanquam odiosa, & contra jus commune non sunt extendenda, ut dixerunt ferè omnes citati *numero* 2. signanter Azevedo *numero* 2. Narbona *numero* 3.

4 Tamen ad evitandos sumptus vestimentorum mulierum, utile & conveniens est, immoderata mulierum ornamenta prohibere, & statutum id faciens justum est, ut cum Baldo, Avendanno, Rebuffo, & Tiraquello tradunt Azevedo *leg.* 2. *numer.* 2. *versic. Sed ob evitandos, titul.* 12. *libro* 7. *recopil.* Bobadilla *in politic. libro* 2. *capit.* 17. *numer.* 150. *versicul. Y assi es muy necessario, gloss. litera G.* Bosch. *dels titols de honor, libro* 5. *capit.* 32. *versic. Aixi com*, ibi: *Seria de gran importancia, & versic. Lo mateix*, Cabreros *de metu, libro* 2. *cap.* 48. *à numer.* 175. Narbona *leg.* 12. *gloss.* 3. *numer.* 4. *titul.* 12. *libro*5 *septimo, recop.* Taleque statutum prohibens mulieribus certa vestimentorum genera, intelligitur etiam de vestimentis ante statutum factis, Felin. & Hippol. de Marsil. quos citant Azevedo *leg.* 1. *num.* 4. *versic. In* §. 21. *tit.* 12. *lib.* 7. *recopil.* Narbona *l.* 12. *gloss.* 2. *tota, tit.* 12. *lib.* 7. *recop.*

6 De ornatu, vestibus, & fuco mulierum multi multa scripserunt, præcipuè Tiraquel. *in leg. connubiali, gloss. prima, parte tertia tota*, Bobadilla *in polit. libro secundo, capit.* 17. *num.* 149. & 150. Azor. *institut. moral. part. tertia, libro* 3. *capit.* 30. *quæst.* 7. Lessius *de justit. & jure, libr.* 4. *capit.* 4. *dub.* 14. Cabreros *de metu, libr. secundo, capit.* 48. *à numer.* 156. Diana *resolut. moral. part.* 2. *tractat.* 15. & *miscel.* 1. *resolut.* 30. & *part.* 5. *tractat.* 7. *resolut.* 31. & *part.* 10. *tractat.* 12. & *miscellan.* 2. *resolut.* 30. & *in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *resolut.* 9. 10. & 11. Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit.* 2. *toto*, & alii innumeri, quos citant Cenedo *collect. ad decretum* 31. Augustin. Barbosa *in can. Fucare pigmentis* 38. *de consecrat. dist.* 5. & *voto* 124. *numero* 2. & *per totum, lib.* 3.

7 Ex quorum dictis dicendum est. Quòd mulier nupta potest licitè se ornare, ut viro suo placeat, & ad plus diligendam eam inclinet, juxta illud Divi Pauli Apostoli 1. *ad Corinthios, capit. septimo, numer. trigesimo quarto*: Mulier quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, quomodo placeat viro. Sic Tiraquel. *in leg. tertia, connub. gloss.* 1. *parte tertia, numer.* 40. Augustin. Barbosa *voto* 124. *numero* 14. *in princ. libro tertio*, & post Divum Thomam 2. 2. *quæst.* 169. *artic.* 2. & alios tradit Bobadilla *in politic. libro* 2. *capit.* 17. *numer.* 149. *in fin. litera N.* Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit. secundo, numer. decimo sexto*, & *à numero* 20. 34. & 45. ut de honesta Susana insignis casta fœmina scriptum reliquit Propheta Daniel Vir æquè sanctus & doctus *capit. decimo tertio*, referunt idem Bobad. *in polit. libro secundo, capit.* 17. *numer.* 149. *in fine*, Tiraquel. *in leg.* 3. *connub. gloss.* 1. *part.* 3. *sub numero* 37. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit. secundo, numer.* 31. Intellige tribus concurrentibus. Primò, debitus finis, id est, quòd mulier id agat propter virum suum. Secundò, quod apparatus ille non excedat conditionem status sui in valorem. Tertiò, quod ille ornatus sit honestus secundùm se, etiamsi non sit magni valoris, nam si est impudicus, mulierem inverecundam ostendit, juxta illud Divi Pauli Apostoli 1. ad Corinthios *capit. septimo, numer. trigesimo quarto, juncto numer.* 35. ita Lessius *de justit. & jure, libro* 4. *capit. quarto, dub.* 14. *numer.* 108. *versic. Ut mulier nupta, & numer.* 15. *libro tertio*, adde dicenda *num.* 40. & 41.

Si mulier virum non habet, sed proponit illum 8
habere, idem dicendum est sicut de nupta. Quia sicut isti licet se ornare, ut pulchrior appareat viro suo: ita illum non habenti, licet operam dare ad ostendendam pulchritudinem, ut placeat alicui, quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiscentiam, sic Sayrus *in clavi Regia, libro ottavo, capit. sexto, numer. quarto*, Trullench. *in decal. titul. sexto, capit. primo, dub.* 12. *numero* 21. quos refert & sequitur Augustin. Barbosa *voto* 124. *numer.* 16. *libr. tertio*, idque variis testimoniis sacræ Scripturæ comprobans Bobad. *in politic. libro secundo, capit.* 17. *numero* 149. *versic. Y Macobrio escrive*, Tiraquel. *in leg. tertia connubiali, gloss. prima, part. tertia, numer.* 38. etsi peccare venialiter dicat Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit.* 2. *numer.* 41. & *prosequitur, à num.* 43.

Si autem mulier virum habere non potest, quia 9
non est in ætate, imò constituit vivere in cælibatu, aut viduitate, non potest se curiosè ornare, sed illicitè agit, si studeat ostentare pulchritudinem, ita Lessius *de just. & jure, lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 109. August. Barbosa *voto* 121. *num.* 17. *lib.* 3.

Quid de Monialibus an liceat se ornare? tractat 10
Homobonus *in responso quæst. moral. parte tertia, respons. vigesimo quarto*, ad quem se refert Augustin. Barbosa *in canon. Fucare puigmentis* 38. *de consecrat. dist.* 5. *numer.* 1. *in fine*, Don Michael Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit.* 2. *numer.* 42. ubi dicit peccare venialiter.

Sed quæro pro majori intelligentia prædictorum. 11
An mulierum ornatus immoderatus sit illicitus? Resp. quod sic, & iste semper est peccatum, aliquando mortale, aliquando veniale, Tiraquel. *in l.* 3. *connubiali, gloss.* 1. *part.* 3. *numer.* 46. Lessius *de justit. & jure, lib.* 4. *capit. quarto, dub.* 14. *à numer.* 110. Diana *resol. mor. part.* 10. *tract.* 12. & *miscel.* 2. *resol.* 30. & *in coordinat. part.* 8. *tract.* 5. *resol.* 11. *numer.* 6. Cabreros *de metu, lib.* 2. *capit.* 48. *late tractat. à numer.* 170. *sed num.* 186. resolvit non peccare mortaliter, nisi mulieres hoc faciant intentione incitandi alios ad libidinem, aut nisi adsit aliqua lex particularis, quæ hoc prohibeat sub mortali.

Peccatum mortale secundùm aliquos est immode- 12
ratus excessus mulierum ornamentorum in pretio, ut affirmant Suarez *de charitate, disp.* 10. *sect. tertia, numer.* 10. Filiucius *tom. secundo, tract.* 30. *capit.* 10.

numer. 121. & alii ? ſed ſepoſita alia pravitate ſecundùm alios, eſſe tantùm veniale. Cajetanus, Leſſius, & Albertus relati, & ſequuti per Dianam *reſol. mor. par.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 31. & *par.* 10. *tractat.* 1. & *miſcel.* 2. *reſol.* 30. & *in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *reſol.* 10. *numer.* 3. *in fine*, & *reſolut.* 11. *numer.* 6. *verſic. Sed difficultas eſt*.

14 Similiter peccatum mortale eſt ſecundùm aliquos, ſi ornatus mulierum eſt ſuperfluus, & maximus, ut dicunt Medina, Alvarus, & tandem Suarez *de charitate*, *diſput.* 10. *ſect.* 3. *numer.* 4. ſed alii docent, quod non eſt peccatum mortale, ut Rocafull. *in decal. præcept.* 6. *lib.* 4. *capit.* 6. *numer.* 256. Diana *reſol. mor. par.* 2. *tract.* 15. & *miſcel.* 2. *reſol.* 30. & *in coordinat. par.* 7. *tract.* 5. *reſol.* 9. *num.* 6. ſed tantùm veniale, ut ipſe Diana ſe declarat. *reſol. moral. part.* 7. *tract.* 12. & *miſcel.* 2. *reſolut.* 30. & *in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *reſol.* 11. *num.* 7. Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *cap.* 48. *num.* 186. *verſ. Verùm non excuſatur*.

15 Adeò quod etſi mulier ſe ornat ſecundùm conſuetudinem patriæ, & qualitatem perſonæ, etiamſi aſpectibus virorum ſe offerat, non peccat mortaliter, modò abſit prava intentio, quamvis ſciret turpiter ab aliquo, ſeu aliquibus eſſe amandam, Azorius, Cajetanus, Sanchez, & Lorca, quos citat Diana *reſolut. moral. part.* 2. *tractat.* 15. & *miſcel.* 1. *reſolut.* 30. & *in coordinat. par.* 7. *tractat.* 5. *reſolut.* 9. *numer.* 1. Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. reſolut. capit.* 2. *num.* 68. Caſt.

16 Palaus *loco ſtatim allegando*, Tamen ſi ſe ornant ornatu ſuperfluo, non peccant mortaliter, ſed tantùm venialiter, ita Cajetanus, Navarrus, Sanchez, & Bonacina, quos ſequitur Caſt. Palaus *in oper. moralis*, *part.* 1. *tractat.* 6. *diſputat.* 6. *punct.* 7. *numer.* 1.

17 Solùm controverſia eſt inter Doctores. Quando Mulier ſciret ſe ab aliquo turpiter amari, an peccet ſe ornando, ejuſque conſpectui ſe offerendo? Tres ſunt opiniones. Sed prævalet opinio, quòd in tali caſu non peccat, ſic Cajetanus 2. 2. *quæſt.* 169. *art.* 2. *ad* 5. *dubium*, Bonacina *de legibus*, *diſput.* 2. *quæſt.* 4. *punct.* 2. §. *unico*, *numer.* 27. & *de matrimon. quæſt.* 4. *punct.* 9. *numer.* 17. Sanchez *in decal. lib.* 1. *capit.* 6. *numer.* 17. Caſt. Palaus *in oper. moral. part.* 1. *tractat.* 6. *diſput.* 6. *punct.* 7. *numer.* 2. & 3. Diana *reſol. mor. par.* 2. *tract.* 15. & *miſcel.* 1. *reſol.* 30. & *in coordinat. par.* 7. *tract.* 5. *re-*

18 *ſol.* 9. *numer.* 2. 3. & 4. Fallit ſi nulla neceſſitate, vel utilitate, ſed ſolùm ducta vanitate aſpectui viri eam turpiter adamantis ſe offerat, peccat mortaliter, ita Doctores citati Sanchez *num.* 17. Caſt. Palaus *num.* 4. Diana *num.* 5.

19 Unde deducit idem Diana peccare feminam euntem in hoc templo ad Sacrum, in quo eſt aliquis, à quo turpiter amatur, quando commodè poteſt aliud Templum adire, eo periculo vacans. Item quando it per hunc vicum, potens commodè ire per alium. Item, quando audit ſonitum equi vehentis amaſium, & ipſi ſe abſque neceſſitate dat in feneſtra aſpiciendam. Item, quando verba facit cum amatore, quibus ille ſit accendendus, ſi poteſt abſque ſpecie inurbanitatis tacere. Item, quando de domo egreditur, ſciens eam expectari, ſe dat ſpectandam etſi nulla tunc ſit neceſſitas, *reſol. jur. par.* 5. *tract.* 7. *reſol.* 31. & *in coordin. par.* 7. *tract.* 4. *reſol.* 10. *num.* 2.

20 Addit unum omninò certum Caſt. Palaus, quòd ſi puella ſe præſentat viro, animo excitandi, & roborandi turpem amorem, peccat mortaliter, quia finis à quo actus ſumit ſpeciem, iniquus eſt, *in oper. moral. part.* 1. *tractat.* 6. *diſputat.* 6. *punct.* 7. *numer.* 6. & reſpondet *numer.* 7. ad factum Judith. *cap.* 10. quia proceſſit ex ferventi charitate, & recta intentione, nam ut textus dicit, ſua compoſitio non ex libidine, ſed ex virtute pendebat, de quo Auguſtinus Barboſa *voto* 124. *numer.* 28. *lib.* 3. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. reſol. cap.* 2. *num.* 32.

Nota tamen, quod ornans ſe veſtibus pretioſis 21
ſuprà ſtatum, & ultra facultatem, regulariter videtur peccare mortaliter, Auguſtinus Barboſa *voto* 124. *numer.* 4. *lib.* 3. Aut utens cultu ſupervacuo, 22
non tamen excedente ejus facultates, ſed excedente ſtatum peccat venialiter, idem Barboſa *voto* 124. *numer.* 5. *lib.* 3. Niſi ornatus ſit propter laſciviam, vel Dei contemptum, nam tunc eſt peccatum mor- 23
tale, Tiraquell. *in leg.* 3. *connub. gloſſ.* 1. *par.* 3. *numer.* 40. Auguſtinus Barboſa *voto* 124. *num.* 24. & 25. *lib.* 3. Vel niſi ornatus mulieris, ſivè conjuga- 24
tæ, ſivè ſolutæ fiat cauſa incitandi ad libidinem, peccat mortaliter, Navarrus *in manuali*, *capit.* 16. *numer.* 14. Trullench. *in decalog. lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 12. *numer.* 21. Barboſa *voto* 124. *numer.* 18. 19. 24. & 25. *lib.* 3. Rocafull. *in decalogo præcept.* 6. *lib.* 6. *capit.* 6. *numer.* 256. Diana *reſolut. moral. part.* 10. *tractat.* 1. *reſolut.* 30. & *in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *reſolut.* 11. *num.* 7. Don Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. reſolut. capit.* 2. *numer.* 18. & 19. & *latè probat à numer.* 46. & *numer.* 104. *verſicul. Quibus tamen*, Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *capit.* 48. *numer.* 169. ibi: *Peccare verò mortaliter*, & *numer.* 186. *verſic. Niſi hoc faciat*. Nam quando ornatus de ſe eſt quaſi provocativus ad malum, eſt peccatum mortale, ſentiunt Leſſius *de juſtitia & jure*, *lib.* 4. *capit.* 4. *dub.* 14. *numer.* 110. Diana *reſolut. mor. par.* 2. *tractat.* 15. & *miſcel.* 1. *reſolut.* 30. & *par.* 5. *tractat.* 7. *reſolut.* 31. & *in coordinat. par.* 7. *tractat.* 5. *reſolut.* 9. *ſub numer.* 5. & *reſolut.* 10. *numer.* 3. *in fine*.

Sed quando mulier ſe ornat juxta ſtatum ſuum 25
abſque intentione provocandi viros quamvis placet ei, quòd laudetur ut pulchra, non peccat mortaliter; alii verò ipſam adamando mortaliter peccant, quia non eſt data occaſio, ſed accepta, ſic Cajetan. *in ſumm. verbo Ornatus*, *in fine*, Trullench. *in decal. lib.* 6. *cap.* 1. *dub.* 12. *num.* 19. ubi conſulit melius facere, ſi domi ſe contineat, dum juſta cauſa exeundi non intercedat, Auguſtinus Barboſa *voto* 124. *num.* 20. *lib.* 3.

At ſi mulier ſola animi levitate, aut etiam va- 26
nitate hoc faciat, ut aliis conſpectior appareat, aliquando peccatum mortale eſt, aliquando peccatum veniale, conſiderata perſonæ, loci & temporis qualitate, & hæc eſt omnium ferè Theologorum, & noſtrorum ſententia, ut dicit Tiraquel. *in l.* 3. *connub. gloſſ.* 1. *par.* 3. *numer.* 40. *verſic. Quod ſi ſola*, & *numer.* 41. Cabreros *de metu*, *lib.* 2. *capit.* 48. *numer.* 169. & 186. Don Michael Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. reſolut. cap.* 2. *num.* 17. 39. & 40. & *latè à numer.* 72. Sed ſi hoc vult 27
facere cum peccato veniali, non tamen contrahit malitiam ſcandali, ut reſpondent Salas, Zumell, & Hurtado de Mendoza, quos refert, & ſequitur Diana *reſolut. moral. part.* 5. *tractat.* 7. *reſolut.* 31. & *in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *reſolut.* 10. *numer.* 4.

Nota etiam, quòd mulieres debent in laboran- 28
do ſe occupare. Auguſtinus Barboſa *voto* 124. *numer.* 8. *lib.* 3. Et cum verecundia, & ſobrietate de- 29
bent ſe ornare, idem Barboſa *voto* 124. *numer.* 9. *lib.* 3. Cùm ornatus earum viros ad luxuriam inci- 30
tat, ut probat idem Barboſa *voto* 124. *numer.* 10. *lib.* 3. Et enim pompoſæ veſtium machinæ ad luxuriam, & ſenſualitatem provocent, idem Barboſa *voto* 124. *numer.* 11. *lib.* 3. Don Didac. Anton. 31
Frances de Urrutigoyti *variar. reſolut. capit.* 2. *numer.* 96.

Et ſi vis ſcire. An mulieres peccent, nimiam 32
ſolicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponentes, vide Barboſam *voto* 124. *numer.* 7. *lib.* 3.

Hæc omnia, quæ dicta ſunt de ornatu mu- 33
lierum, militant etiam in fuco. Nam fucus, & ornatus mulierum à pari procedunt; Nulla enim differentia datur quoad peccatum in ornatu veſtium, ac in fuco faciei, ut ex textu *in can. fucare pigmentis*, *de conſecr. diſt.* 5. ex Doctoribus

ſuperiùs

superiùs allegatis tradit Don Michael Frances de Urrutigoyti *var. resol. cap. 2. num. 66.*

34 Sed utrum mulieres utentes ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media ubera ostendunt, seu monstrant, peccent mortaliter? Respond. quòd si in patria non adest consuetudo, quod mulieres utantur ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media ubera ostendant, nulli est dubium, quod mortaliter peccant, ut probat Augustin. Barbosa *voto* 124. *numero* 21. *libro* 3. Diana *resolut. moral. part.* 10. *tractat.* 12. *& miscel.* 2. *resolut.* 30. *& in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *resolut.* 11. *num.* 5. & sentiunt omnes citandi *num.* 35.

35 Si verò in patria adest consuetudo antiqua, quòd mulieres utantur ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media ubera monstrent, seu ostendant verior est opinio, quòd si id faciunt absque prava intentione, non peccant mortaliter. Tum quia ornatus debet esse secundùm morem terræ, ut pluribus juribus, & authoritatibus probant Tiraquel. *in lege* 3. *connub. gloss.* 1. *part.* 3. *numero* 57. Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit.* 2. *numero* 77. Tum quia inspicere crura, brachia, & pectora nuda fœminarum non est de se mortale, seclusso alio periculo, quoniam in his aspectibus non est tanta inhonestas, nec adeò ad malum provocat, Navar. & Corduba quos refert, & sequitur Sanchez *de matrimon. libro nono, disput. quarantesimo sexto, numero vigesimo sexto, in princip. & versic. Hos aspectus*, super quo vide Bossium *in moral. tomo secundo, parte tertia, titul. primo, §. cinquantesimo nono, numer.* 2217. Tum quia partes iste pectorum, mamillarum, seu uberum mulierum videntur honestæ, & videatur mulieres habere jus accommodandi se consuetudini jam receptæ. Tum quia viri nuditate pectorum, mamillarum, seu uberum mulierum divertuntur à majoribus criminibus, Sic Cajetan. 2. 2. *quæst.* 169. *articulo secundo, & in summ. verbo Ornatus, capit. quarto*, Armilla *in summ. verbo Ornatus, numero primo, §. quarto*, Navarrus *in manuali, capit. vigesimo tertio, Latina, numer. decimo nono, Hispana, numer.* 23. Azor. *instit. moral. part.* 2. *lib.* 12. *cap.* 18. *quæst.* 13. Lessius *de justit. & jure, libr.* 4. *capit.* 4. *dub.* 14. *num.* 112. Filliucius *tomo secundo, tractat.* 30. *capit.* 10. *numero* 220. Layman. *lib.* 2. *tractat.* 3. *capit.* 13. *numer.* 11. Trullench. *in decal. tom.* 1. *libro primo, capit.* 6. *dub.* 5. *numer.* 21. *& tom.* 2. *libro* 6. *capit.* 1. *dub.* 13. *numero* 21. Sanchez *de matrimon. libro nono, disput.* 46. *numer.* 26. *versic. Atque ideò*, Novarius *in scrutin. spirit. part. secunda, capit.* 32. Rocafull. *in praxi Theolog. moral. libro sexto, titul.* 4. *in* 6. *præcept. decal. capit. tertio, numer.* 238. Badell. *tractat.* 1. *disput.* 5. Bonacina *de matrimonio, disp. quarto, punct.* 9. *num.* 22. Bricchius *in prompt. confess. part. secunda, capit.* 23. Diana *resol. moral. part.* 5. *tractat.* 7. *resol.* 31. *& part.* 10. *tractat.* 12. *& miscel.* 1. *resolut.* 30. *& in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *resolut.* 10. *numero* 3. *& resolut.* 11. *numer. nono*, quidquid dicant Angelus *in summ. verbo Ornatus, numer. tertio*, Pisanella *numer. tertio*, Rossella *numer.* 13. Divus Antoninus *in sum. part.* 2. *tit.* 4. *capite quinto*, §. 3. Albertus de Albertis, Duvallius, & Castillentus, quia contra eos, & alios est verior sententia, ut docet Diana *resol. moral. part.* 10. *tract.* 12. *& miscel.* 2. *resolut.* 30. *& part.* 11. *tract.* 4. *& miscel.* 4. *resol.* 32. *& in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *resol.* 11. *à num.* 1. *ad* 4. *resol.* 63. *à num.* 11. *usque ad finem*.

36 Verùm mulieres, quæ talem consuetudinem introduxerunt, incedendi pectoribus nudis, & ostensis mamillis, seu mediis uberibus, mortaliter peccarunt, quia insolita magis movent, & excitant, Augustin. Barbosa *voto* 124. *numero* 22. *lib. tertio*, Trullench. *in decal. tom. secundo, libro sexto, capit.* 1. *dub.* 13. *numero* 21. Bricchius *in prompt. confess. parte secunda, capit.* 23. Diana *resol. moral. part.* 10. *tractat.* 11. *& miscellan.* 2. *resolut.* 30. *& part.* 11. *tract. quarto, & miscellan.* 4. *resolut.* 32. *& in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *resolut.* 11. *numer.* 3. *in fine, & resol.* 63. *num.* 11. *in fine*.

Ideòque omnes clamant, nullo modo introducendam de novo consuetudinem, quòd mulieres utantur ornatu, quo nuda pectora, & mamillas, seu media bera ostendant; imò multi docent introductam extirpandam esse, Navarrus *in manuali, capit.* 23. *Latina, numero* 19. *Hispana, numer.* 23. *in fine*, Cajetanus, Graffis, Bonacina, Layman, & Badell, quos refert Diana *resolut. moral. part.* 11. *tractat.* 5. *& miscel.* 4. *resol.* 32. *& in coordinat. part.* 7. *tract.* 5. *resol.* 63. *num.* 13. 37

Undè si talis consuetudo prava in aliqua patria fuerit introducta, dicunt Albertus de Albertis, & Joannes Maria de Castillento, quòd Superiores, tam Ecclesiastici, quàm sæculares tenentur sub peccato mortali supprimere, & extirpare, quos refert Diana *resolut. moral. part. decima, tractat. duodecimo, & miscel. secunda, resolut.* 30. *& part.* 11. *tractat. quarto, resolut.* 4. *& miscel.* 4. *resolut.* 32. *& in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *resolut.* 11. *sub numer.* 2. *& resol.* 63. *numero* 14. 38

Quo circa ad institutum. Episcopus potest facere statutum, per quod servetur honestas, puta quod mulieres sibi cervesam non imponant, & potest fulminare excommunicationem contra mulieres portantes vestes supervacuas, vel nimis sumptuosas, sive provocantes ad libidinem, ut docet Baldus *in proœm. decretal. verbo Rex pacificus, numero trigesimo quarto, versicul. Item possunt* quod longè, & ante eum disputaverat Joann. Andr. cujus disputationem fermè conscripserunt Alberic. & Anchar, quos citat Tiraquel. *in leg. tertia, connub. gloss. prima, parte tertia, numero decimo quarto*, ad quem pluribus aliis laudatis se refert Cenedo *collectan. trigesimo primo, ad decretum, numero primo*, quibus addendi sunt Bobadilla *in polit. libro secundo, capit. decimo septimo, numero centesimo trigesimo nono*, Cabreros *de metu, libro tertio, cap.* 48. *numero* 187. Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit. secundo, numer.* 20. & si mulieres contraveniunt mandato Episcopi, cum censura excommunicationis lata peccant mortaliter, ut cum Divo Thoma, Bobadilla, & Carranza tradit Augustin. Barbosa *voto* 124. *numer.* 23. *libro tertio*. 39

Sed huic mandato Episcopi mulieres nuptæ non teneantur obedire, nam marito cum effectu obedire tenentur, probat Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit. secundo, à numero vigesimo*. Potest tamen Episcopus prohibere mulieribus nuptis, ne eo modo Ecclesiam ingrediantur, tanquam venenum portantes Clericos alliciendo, & à Dei servitio divertendo, ut latè post Joann. Andr. Guillel. Benedict. & Bobadillam, quos citat idem Don Michael. Anton. Frances de Urrutigoyti *variar. resolut. capit. secundo, numero* 23. *versic. Quamvis enim*. Et tunc tenentur mulieres nuptæ pectus, & ubera aliquo honesto velamine non tamen transparenti contegere, aliter peccant mortaliter, ut dixit generaliter Joannes Maria de Castillento, quam refert Diana *resolut. moral. parte undecima, tractat. quarto, & miscel. quarta, resol.* 32. *& in coordinat. part.* 7. *tractat.* 5. *resolut.* 63. *num.* 17. *in fine*, Prout intellexi fecisse mulieres Civitatis Cæsaraugustæ obediendo mandato Archiepiscopi illius Civitatis, quando ingrediebantur Ecclesias ad audiendam rem sacram. 40 41 42

In Civitate Barcinonæ Don Fr. Alphonsus de Sotomayor Archiepiscopus, Episcopus hujus Civitatis suo edicto dat. 26. Martii 1672. statuit, ordinavit, & mandavit omnibus mulieribus prædictæ Civitatis, cujuscumque qualitatis, status, & conditionis essent, ut ullo modo scollatæ ingrederentur Ecclesias, Oratoria privata ad audiendam Missam, recipere Sancta Sacramenta Pœnitentiæ, nec Sacræ Eucharistiæ, nec esse possent matres spirituales, vulgò *Padrinas*, in Baptismo, nec Confirmatione, nec efficere sanctum Matrimonium cum dicto indecenti ornatu, idque mandavit virtute sanctæ obedientiæ, & declaravit, quòd illud velamen, quo voluerint contegere, & se cohonestare, non sit transparens 43

rens ut possit videre tota, aut aliqua pars pectorum, humerorum, seu scapularum, tali modo, quòd non possit segregare, vel tabescere motu aeris, aut aliàs. Et exhortavit, & monuit, ut omnes dicto mandato obedirent, nisi vellent experimentare alios rigorosos modos, nempè sententias excommunicationis, & cæterarum censurarum Ecclesiasticarum.

ARGUMENTUM.

An concubinarii concubinæ, ac inhonestè viventes cogendi sint, ut concubinatum dimittant, & honestè vivant per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Concubinatus quid sit.*
2 *Concubinatus species quæ sint.*
3 *Concubinarii triplici modo accipiuntur.*
4 *Concubinatus ad hoc ut inducatur, quæ requirantur de jure civili, num. 4. sed vide, numer. 5. & 10.*
6 *Concubinatus non præsumitur, nisi probetur.*
7 *Concubinatus quomodo probetur, numer. 7. 8. 9. & 10.*
11 *Concubinatus est omni jure prohibitus, num. 11. Divino, num. 12. Naturali, num. 13. Canonico, num. 14. Civili, num. 15. & 15. legibus & statutis Provinciarum, num. 17.*
12 *Concubinas habere homines solutos grave peccatum est, uxoratos verò gravissimum, & multo magis detestabile in Clericis, num. 18. & 21.*
19 *Fornicatio simplex, & coitus ad mulieres præter matrimonialem est peccatum mortale, num. 19. adeo quod si quis auderet pertinaciter asserere, quod simplex fornicatio non est peccatum mortale, hæreticus esset, num. 20.*
22 *Fornicator laicus de jure civili non punitur, n. 22. benè verò de jure canonico, num. 23. de laico uxorato, num. 24.*
25 *Concubinarii laici qua pœna puniantur de jure communi, & qua per Concilium Tridentinum.*
26 *Concubinæ qua pœna puniantur de jure communi, & qua per Concilium Tridentinum.*
27 *Concubinarii quibus pœnis puniantur legibus, & statutis Provinciarum.*
28 *Concubinariorum, & fornicatorum animæ macerabuntur perpetuò, in inferno, numer. 28. & carebunt Ecclesiastica sepultura, vide numero 29.*
30 *Concubinarii Clerici quibus pœnis puniantur.*
31 *Concubinarii, & inhonestè viventes per quem Judicem cogendi sint ut concubinatum dimittant, & honestè vivant, numer. 31. si concubinarii sunt Clerici, cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, numer. 32. si autem concubinarii sunt laici, variæ sunt Doctorum opiniones, de quibus, num. 33. 34. 35. 36. & n. 37. & quarta opinio limitatur 1. num. 38. & vide num. 39. 40. 41. 42. 43. & 44. sublimitatur, numer. 45. sed vide num. 46. limitatur 2. num. 47. sublimitatur, num. 48.*
49 *Concubinæ Clericorum à quo Judice sunt puniendæ, num. 49. referuntur septem opiniones, num. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. & 63.*
64 *Judex contra mulieres conjugatas concubinas, & fornicarias cautè procedere debet.*
65 *Concubinatus est crimen in quo procedi potest sine accusatore, & sine partis instantia, etiam contra Nobiles, Militares, ac privilegio militari gaudentes.*

DECISIO CCLXIV.

CONCUBINATUS quid sit, varias trà-dunt definitiones tàm de jure civili, quàm canonico, Decian. *tractat. crim. libro 6. capit. 21.* Diaz *in pract. crim. canon. capit. 79.* Bermon. *de publicis, connub. verbo Concubinam, dimittat, num. 2.* Paleot. *de nothis, & spur. capit. 12. numer. 1. & 20.* Farinac. *de delict. carnis, quæst. 138. numer. 3. 4. & 5.* Cardoso *in praxi judic. verbo Concubinatus, numer. 1.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. titul. 7. capit. 1. numer. 18. & 19.* Fagundez *in decalog. tom. 2. præcepto 6. libro 9. capit. 2. numer. 1. 2. & 25. versic. Primo*, & quæ sit concubina, Augustin. Barbosa *in rub. Codic. de concubinis*, Ciarlin. *controvers. forens. capit. 33. numero 16. lib. 1.* sed arridet de jure canonico, quòd concubinatus est viri cum fœmina soluta, quam quis vel in domo propria, vel extra retinet, & ad eam frequenter, vel ex consuetudine accedit, sivè retineat, ut concubinam, sivè ut pedissequam, sivè quocumque alio titulo, sic Fagundez *num. 2. & 25. versic. Secundo.*

Ex quibus verbis, *quam quis in domo propria, vel extra retinet*. Infertur 1. quòd illa particula *quis* denotat quemcumque virum, sivè solutum, sivè conjugatum, sivè Sacris initiatum sivè Religiosum, sivè quemcumque alium, ita Fagundez *in decal. tom. 2. præcept. 6. lib. 6. cap. 2. num. 1. in fin. princ.* Et sic hodiè species concubinatus sunt, soluti cum soluta, sivè cum vidua honestè vivente, sivè cum conjugata, sivè solutæ cum uxorato, Clerico, sivè Monacho, Gomez *in l. 80. tauri, num. 19.* Pichard. *in manuduct. ad praxim, part. 3. §. 4. n. 41.* Fermosinus *in cap. Cùm sit generale 8. quæst. 9. num. 5. de foro compet.* 2

Infertur 2. quòd concubinarii triplici modo accipiuntur, scilicet strictè, largè, & largissimè. Strictè concubinarii dicuntur illi, qui mulierem retinent, & cum ea carnalem habent copulam cum affectu, & modo, ut si esset uxor. Largè concubinarii dicuntur, qui mulierem retinent, eamque carnaliter cognoscunt, non ex affectu matrimonii & eo modo quo retinentur uxores, sed pro certo tempore, ut faciunt aliquando scholares, qui puellas in eorum studiis inducunt, & quando sunt benè satiati, illas dimittunt. Largissimè autem concubinarii appellari possunt Clerici, & uxorati, qui ultra uxores carnaliter alias mulieres cognoscunt, sic Bermon. *de publicis concubinis, versic. Publicis concubinariis, num. 4.* & ex eo Azevedo *l. 1. à numer. 90. ad 95. tit. 19. lib. 8. recop.* Farinac. *de delictis carnis, quæst. 138. num. 2.* Conciol. *ad statut. Eugub. lib. 4. rub. 26. num. 1.* 3

Infertur 3. quòd licèt concubinatus ad hoc ut inducatur, plures conditiones requirantur, & inter illas, quòd fœminæ domi retineantur, quas referunt Farinac. *de delictis carnis, quæst. 138. à num. 8. ad 24.* Fagundez *in decalogo in 6. præcept. libro 6. capit. 2. sub numer. 1.* Surdus *de aliment. tit. 1. quæst. 9. num. 10.* Martha *de succes. legal. part. 1. quæst. 3. art. 3. num. 1. & 2. & part. 1. quæst. 16. art. num. 1.* Gramat. *voto 4. à num. 6.* Azevedo *l. 1. num. 87. tit. 19. libr. 8. recopil. versic. Secundo*, Marinis *resol. jur. lib. 1. cap. 254. numero 3.* Gratian. *discept. forens. tomo 1. capit. 31. numer. 1.* Bossius *in moralib. tom. 1. numero 1537.* Augustin. Barbosa *in collect. ad Concil. Trid. sess. 25. de reform. capit. 14. numer. 3. ad med.* Mascard. *de probat. conclus. 341. à numer. 11.* Ciarlin. *controv. forens. lib. 1. capit. 33. à num. 36.* remissivè Conciol. *ad statut. Eugub. lib. 4. rub. 26. num. 4.* ita ut si altera ex dictis conditionibus deficiat, non potest verè dici concubinatus, nec concubinatus nomen meretur, Menoch. *libr. 3. præsumpt. 51. numer. 13. vers. Verum*, Martha post alios *de succes. legal. part. 1. quæst. 16. artic. 1. numer. 2.* Ciarlin. *conversc. forens. libro 1. capit. 33. numer. 40.* Tamen concubinarius dicitur non solùm qui fœminam domi retinet, sed etiam extra domum, quando cum ea tenet carnalem consuetudinem, quoniam ad constituendam concubinam non est necesse, quòd domi detineatur affectione maritali, vel quòd uterque eorum sit solutus, nam licèt hæc deficiant, impropriè & secundùm communem usum loquendi 4

quendi concubina dicitur, si cum ea teneat assiduam consuetudinem, ut probatur *in* §. *Quia verò*, *versic. Si quis in sua*, *in authent. ut lic. matriæ*, *& aviæ*, ubi paria reputantur uxoratum habere concubinam in domo, vel extra, Concilium Trident. *sess.* 25. *de reformat. capit.* 14. ibi: *In domo*, *vel extra detinere*, sic Bermon. *de public. concubin. verbo Concubinam dimittat. numer.* 9. Decius *cons.* 305. *aliàs* 306. *num.* 6. *versic. Et concordando*, Genuen. *in prax. Archiep. Neapol. capit.* 30. *num.* 4. Menochius *cons.* 60. *numer.* 4. *lib.* 1. *& cons.* 491. *num.* 19. *in fine*, *lib.* 5. Danza *de pug. Doctor. tom.* 1. *tit. de concubinis*, *num.* 18. *&* 19. Covar. *in epit. ad* 4. *par.* 2. *capit.* 8. §. 2. *numer.* 4. Leon *in thesauro fori Eccles. par.* 3. *capit.* 4. *numer.* 27. *versic. Et regulariter*, Tusch. *pract. conclus. litera C*, *conclus.* 566. *num.* 9. Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 138. *numer.* 3. Thesaurus *decis.* 130. *numer.* 4. Riccius *decis.* 76. *numer.* 3. *par.* 1. *& collect.* 684. *versic. Probatur etiam*, *& in praxi*, *resolut.* 307. *in fine*, *in* 2. *edit.* Sanchez *de matrimon. lib.* 10. *disp.* 18. *numer.* 20. *versic. At idem*, Lupus *de illegit. comment.* 1. §. 5. *num.* 95. Augustin. Barbosa *in cap. Sicut* 4. *num.* 3. *de cohabitat. Cler. & mulier. & in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. cap.* 14. *num.* 3. Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de discipul. Cleric.* §. 15. *numer.* 56. Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 41. *versic. Benè verum est*, *& num.* 42. *&* 43. *& capit.* 50. *&* 55. Don Michael de Caldero *decis.* 57. *num.* 47. *tom.* 2. Avendano, Azevedo, & Reg. Matthæu, notat Leander *quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 5. *disp.* 7. *quæst.* 35.

9 Infertur 4. quòd licèt concubinatus non præsumatur, cùm id in facto consistat, Surd. *cons.* 469. *numer.* 19. *&* 20. Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 15. Sed sit probandus. Quomodo autem probetur, & ex quibus censeatur probatus, proponit remissivè Modernis citatis Romaguera *in addition. ad Conciol. ad stat. Eugub. l.* 4. *rub.* 26. *numer.* 12. Videndus Riccius *decis.* 76. *tota*, ubi *num.* 1. dicit, concubinatum probari, ex susceptione filiorum, quod & tradunt Monald. *cons.* 31. *numer.* 102. Farinac. *cons.* 190. *numer.* 4. *&* 5. Sanchez *de matrimon. lib.* 10. *disput.* 12. *numer.* 13. *&* 26. *in fine*, Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 35. Et ex continua habitatione, quæ satis probat concubinatum, maximè stante personarum diversitate, ut docent cum multis Mascard. *de probat. conclus.* 41. Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 136. *num.* 187. Jul. Chartar. *decis.* 49. *numer.* 10. 20. *&* 21. Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *cap.* 109. *num.* 52.

10 Tamen Avendano *in cap.* 26. *prætor. numer.* 13. 14. *&* 15. dicit, quòd non requiritur probari, quòd fœminam alimentat, & præbet necessaria, sed quòd luxurioso affectu teneat in domo propria, vel extra domum in alia aliena, cùm concubinatus ex luxuriosa commixtione causetur, & si transit in consuetudinem, & publicè constat, & rumor viciniæ adest, tunc jam est concubinatus publicus, & punibilis, quod verissimum est, & in practica quotidiè receptum, & si ita non judicarentur, passim concubinarii impuniti reperirentur etiam hodiè, ubi non requiritur ita stricta probatio, sicut antea requirebatur de jure civili: & concludit Avendano, quòd hodiè non requiritur ita stricta probatio, ut concubina dicatur, & puniatur, sed sufficit, quòd illa ut talis reputetur in populo, vel vicinia, sequitur Azevedo *l.* 1. *numer.* 88. *&* 89. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* Reg. Matthæu *de re crim. controvers.* 58. *numer.* 19. ubi sic ait juxta praxim traditam ad Avendano *dicto cap.* 26. ita ut ad probationem concubinatus non requirantur tot requisita, quæ Farinac. requirit, sed sufficiat frequentia copulæ cum scandalo inter vicinos, & si ultra publicam vocem, & famam aliqua addat Lopez *in cap. Per vestras*, §. 21. *numer.* 17. *de donat. inter vir. & uxor.* ut refert Ciarlin. *controvers. forens. cap.* 33. *numer.* 35. *in fine*, *lib.* 1.

11 Sed à quo jure concubinatus sit prohibitus? Resp. quòd omni jure est concubinatus prohibitus, Divino, naturali, canonico, legibus, & statutis Provinciarum, Azevedo *in* 1. *à numer.* 12. *ad* 30. *titul.* 19. *lib.* 8. *recop.* Cævallos *com. cont. com. quæst.* 164. *numer.* 1. Mantienco *l.* 6. *gloss.* 2. *numer.* 6. *titul.* 7. *lib.* 5. *recop.* Valenzuela *cons.* 131. *numer.* 4. *in fine*, *tom.* 2. Reg. Matthæu cum multis *de re crim. controv.* 58. *numer.* 25. plures alios modernos citat Romaguera *in addit. ad Conciolum ad stat. Eugub. lib.* 4. *rub.* 26. *num.* 7. & alii allegandi *num.* 12. 13. 14. 15. 16. *&* 17.

De jure Divino probant juribus, & rationibus 12
Gomez *in l.* 80. *tauri*, *num.* 4. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *capit.* 21. *numer.* 5. Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 138. *num.* 27. Mantica *de conject. ult. volunt. lib.* 11. *tit.* 9. *sub numer.* 2. Azevedo *l.* 1. *numer.* 18. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* Cancer *par.* 3. *variar. capit.* 15. *sub numer.* 12. Danza *de pugna Doctor. tom.* 1. *titul. de concubinis*, *num.* 1. Bossius *in moral. tom.* 1. *par.* 2. *tit.* 1. §. 43. *sub numer.* 1542. Conciolus *ad stat. Eugub. lib.* 4. *rub.* 26. *num.* 3. nec contrarium probatur ex Genesi *capit.* 16. 17. 21. *&* 25. in quibus legitur Abraam habuisse uxorem Saram, Agar, & Ceturam, & ex Sara habuisse filium Isaac, ex Agar filium Ismael, & ex Cetura Zamram, & plures alios filios, & *cap.* 29. *&* 30. ubi legitur Jacob habuisse uxores Liam, & Rachel, & duas earum famulas Zelpham, & Balam, & passim ex aliis Scripturæ locis. Quia Deus cum illis dispensavit. Hæcque dispensatio non fuit concessa externa aliqua scriptura, aut loquutione, sed inspiratione interna, Divinaque revelatione Sanctis Patriarchis facta, ut post plures docent Sanchez *de matrimon. lib.* 7. *disput.* 80. *num.* 5. 12. *&* 13. Basilius *de matrimon. lib.* 7. *capit.* 49. *numer.* 4. *&* 5. Vela *de pœnis delictor. capit.* 7. *numer.* 2. alter Vela *in cap.* 1. *part.* 1. *numer.* 62. *versic. Quamquam*, *de offic. ordinar.* Reg. Matthæu *de re crimin. controvers.* 58. *à numer.* 4. *ad* 9. Azevedo *l.* 1. *à numer.* 9. *titul.* 19. *lib.* 8. *recopil.* Fagundez *in decalog. præcept.* 6. *lib.* 6. *capit.* 2. *numer.* 18. *&* 25. *versic. tertio*, *usque ad numer.* 26. Barbosa *in can. in omnibus* 3. *numer.* 2. *& in can.* 15. *qui per totum* 34. *dist.*

De jure naturali, Mantica *de conjectur. ultim. volunt. lib.* 11. *titul.* 9. *sub numer.* 3. Pereyra *de man. Reg. par.* 2. *capit.* 34. *numer.* 9. *in princip.* & reprobatis Alexand. *in l. ex facto*, 5. *Si quis rogatus*, *numer.* 13. & Gomez *in l.* 80. *tauri*, *numer.* 1. sic docent Cævallos *com. controv. commun. quæstion.* 164. *numer.* 1. *& quæst.* 295. *in princ. juncto num.* 4. Azevedo *l.* 1. *numer.* 18. *titul.* 19. *lib.* 8. *recopil.* quod quomodo procedat, & intelligendum sit, benè explicant, & declarant Farinac. *de delict. carnis*, *quæstion.* 338. *numer.* 25. *&* 26. Vela *in capit.* 1. *numer.* 63. *column.* 3. *ibi: Quo verò ad jus naturale*, *de offic. Ordin.* 13

De jure canonico, *canon. Audite* 7. *versic. Concubinas*, *cum duob. seqq.* 34. *dist. canon. Concubinæ* 5. *canon. Solet quæri* 6. 32. *quæst.* 2. *canon. Nemo* 4. *canon. Dicat aliquis* 9. *cum seqq.* 32. *quæst.* 4. Concilium Tridentin. *session.* 24. *de reformat. matrimon. capit.* 8. *& sess.* 25. *de reform. capit.* 14. Jul. Clar. §. *Fornicatio*, *numer.* 6. Franchis *decis.* 240. *numero* 17. Gomez *in leg.* 80. *tauri*, *num.* 4. Mantica *de conject. ult. volunt. libro* 11. *titul.* 9. *sub numer.* 3. Guttier. *canonicar. leg.* 2. *capit.* 7. *à numer.* 13. Vela *de pœnis delict. capit.* 6. *numer.* 1. *&* 7. Gabal. *resolut. crimin. casu* 200. *numer.* 83. *versic. Nec obstat*, Cardoso *in prax. judic. verbo Concubinatus*, *numer.* 2. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *capit.* 17. *numer.* 53. Cævallos *comm. contr. comm. quæst.* 164. *numero* 1. 2. *&* 3. Azevedo *leg.* 1. *numero* 19. *titul.* 19. *libro* 8. *recopil.* Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 138. *num.* 29. Palcotus *de not. & spur. cap.* 12. *à numer.* 2. Conciolus *ad statut. Eugub. leg.* 4. *rub.* 26. *numer.* 2. alter Vela *in capit.* 1. *part. numer.* 61. *de offic. Ordin.* Gratian. *discep. forens. cap.* 31. *num.* 4. *tom.* 1. Guazin. *defens.* 1. *capit.* 11. *numero* 9. Larrea *decis.* 1. *numero* 4. Peregrin. *de jure fisci*, *libro tertio*, *titul.* 18. *numer.* 7. Sperell. *decis.* 19. *numero* 12. *versic. Vel* 14

sic. Vel illius, lib. 1. Fermosin. *in capit. Cum sit generale 8. quæst. 9. à numer. 2. de foro compet.* Ansaldus *de jurisdict. par. 4. titul. 6. capit. 3. numer. 48. & titul. 7. capit. 1. à numer. 16.* Sanfelicius *decis. 245.* Ciarlin. *controvers. forens. capit. 184. num. 14. lib. 2.* Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 58. numer. 13.* Bossius *in moralib. tom. 1. par. 2. tit. 1. §. 43. sub numer. 1542.* Danza *de pugna Doctor. tom. 1. titul. de concubinis, numer. 2.* Ego *decis. 89. numer. 6. part. 2.* nec contrarium probant *can. Is qui non habet uxorem 4. can. Christiano 5. dist. 34.* quibus juribus permitti videtur uxorem non habentibus unam tantùm concubinam retinere Pereyra *de man. Reg. part. 2. capit. 34. numer. 9. versicul. Unde.* Quia hæc jura loquuntur de concubina impropria, verè tamen uxore, eo quod non esset solemniter ducta, dotalibus instrumentis, & Ecclesiæ cœremoniis intervenientibus, ut explicat textus *in can. In omnibus* 3. §. *Concubina* 34. *distinct.* Nam uxores, quæ solemniter dotalibus nempè instrumentis, cæterisque nuptiarum cœremoniis adhibitis ducebantur speciali, ac proprio nomine uxorum vocabantur, reliquæ verò absque solemnibus instrumentis, & cœremoniis Ecclesiæ intervenientibus ductæ, concubinæ dictæ sunt, & in effectu uxores minus principales, & in illis, quæ solemniter ductæ essent ad familiæ dispensationem subditæ, non tamen minus quàm illæ perpetuo, & indissolubili vinculo conjunctæ, ita ut non possent, nisi ex divina dispensatione ejici à domo, ac familia, nec ipsæ discedere. Sed filiis harum, quæ non solemniter ductæ fuerunt, non æquè ac illarum debebatur hæreditas, Sacerdotium, ac primogenitura, ut constat ex Genesi *capit. 16. versicul. Tertiò, & nono, & capit. 21. versic. l. 2. capit. 25. versic. 1. & 6. & capit. 35. versic. 22. & Judicum cap. 19. versicul. 10. 24. 25. & 27.* quibus in locis, ac similibus, in quibus concubinæ mentio fit, intelligitur uxor minus solemniter ducta, minusque principalis respectu aliarum, quæ solemniter ductæ erant, quæ & earum filii præfatam habebant prærogativam, ut explicant Paleotus *de not. & spur. capit. 12. numer. duodecimo, & decimotertio*, ad quem se refert Farinac. *de delictor. carnis, quæstion. 138. numer. 29.* Covar. *in epit. ad 4. par. 1. capit. 4. versic. Sacra autem Scriptura*, Menoch. *de arb. Jud. casu 418. à numer. 14. juncto numer. 19. & 20.* Vela *de pœnis delictor. capit. 6. numer. 4. circa finem, versic. Unde cum lege, juncto numer. 5. versic. Et hinc uxores*, Guttierez *canonicarum, lib. 2. cap. 7. numer. 31. 32. & 35.* Basilius *de matrimon. lib. 7. capit. 54. numer. 3. 4. & à numer. 6.* alter Vela *in capit. 2. part. 1. numer. 62. versic. Nec contrarium probant, & numer. 63. versic. Non quia, column. 3. de offic. Ordin.* Augustinus Barbosa *in can. Omnibus, numer. 2. & in canon. Is qui 4. per totum distinct. 34.*

15 De jure civili Romanorum, quod apud Ethnicos Jurisconsultos, & Cæsares viguit, est res controversa? An concubinatus sit prohibitus. Nam quidam negant. Quidam affirmant, alii dicunt, quod non fuit approbatus nec reprobatus, sed toleratus, & sic non punibilis, de quibus videndi sunt Jul. Clar. §. *Fornicatio, numer. 6.* ubi Bajard. *numer. 7.* Franchis *decis. 240. num. 17.* Cævallos *com. controvers. commun. quæstion. 295.* Covar. *in epitom. ad 4. part. 1. capit. 4. numer. 8. versic. Qua in re*, Avendano *capit. Prætor, 26. à numer. 1.* Farinac. *de delictor. carnis, quæstion. 131. numer. 30. & 31.* Mantica *de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 9. sub numer. 3.* Cancer *part. 3. variar. capit. 15. numer. 12. in fine*, Menochius *de arb. Jud. casu 289. numer. 17. & 18. & casu 418. numer. 15. & 21. & cons. 461. numer. 20. lib. 5.* Peregrinus *de jure fisci, lib. 3. titul. 18. numer. 7.* Azevedo *l. 1. numer. 14. 15. & 17. titul. 19. lib. 8. recop.* Sperell. *decis. 19. numer. 12. lib. 1.* Guttier. *canonicar. lib. 2. capit. 7. à numer. 17.* Jul. Chartar. *decis. 77. num. 22. & 23.* Ansald. *de jurisdict. par. 4. titul. 6. capit. 3. numer. 47.* Vela *in capit. 1. part. 1. numer. 63. & 64. de offic. Ordin.* Danza *de pugn. Doctor. tom. 1. tit. de concubinis sub numer. 2. & 3.* Augustinus Barbosa *in leg. unica, numer. 1. versic. Argumento, & numer. 2. C. de concubinis*, Larrea *decis. Granat. 1. num. 4.* Diana *resolut. moral. par. 5. tractat. 1. resol. 10. & in coordinat. part. 9. tract. 2. resolut. 293. num. 1.* Marinis *lib. 1. resolut. jur. capit. 254. numer. 8.* Bossius *in moralib. tom. 1. par. 2. titul. 1. §. 43. sub numer. 1542.* Lupus *de illegitim. tom. 1. §. 1. numer. 17.* Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 58. num. primo, & à num. 15. ad 24.* Pereyra *de man. Reg. part. 2. capit. 34. numer. 9. versic. Jure tamen.* Tamen hodie de jure civili novissimo authenticorum concubinatus est prohibitus, *textus in capit. 1. de fil. natur. ex matrimon. ad morgan. contract. in feudis, & melius in §. 1. & per totum, in authent. de leonib. & in titul. Schænicas mulieres, & in tit. ut non luxurientur*, ut docent Surdus *de aliment. tit. 1. quæstion. 9. num. 15.* Gratian. *discept. forens. capit. 31. numer. 3. lib. 1.* Cardoso *in praxi jud. verbo Concubinatus, numer. 2.* Guazin. *defen. 1. cap. 11. numer. 9. post princ.* Azevedo *l. 1. numer. 16. & 17. versic. Sed ut dictum est, tit. 19. lib. 8. recopil.* Regens Matthæu *de re crim. controvers. 59. à num. 4.* Regens Matthæu *de re crim. controvers. 58. numer. 24.* multis laudatis Ciarlin. *controvers. forens. lib. 1. capit. 33. numer. 71. & capit. 109. num. 54.* Ansaldus *de jurisdict. par. 4. titul. 7. capit. 1. à numer. 40. & capit. 2. numer. 36.* latè prosequitur Vela *in capit. primo, parte prima, numer. 65. de offic. Ordinar.*

Legibus & statutis Provinciarum, de jure nostro 16
Cathaloniæ *capit. 40. Regiarum præconizationum*, Ego *decis. 89. sub numer. 6. part. 2.* me citato Romaguera *in addit. ad Conciolum ad stat. Eugub. lib. 4. rub. 26. numer. 7. in fine.* De Regno Castellæ, *l. 43. tit. 6. par. 1. & l. 36. titul. 6. lib. 3. recop. & l. 1.* ubi Azevedo *numer. 30. & toto titul. 19. lib. 8. recopil.* Gomez *in l. 80. tauri, à numer. 38.* Bobad. *in polit. lib. 2. capit. 17. à numer. 53.* Guttier. *canonicar. lib. 2. capit. 7. numer. 24.* Valenzuela *cons. 131. numer. 4. tom. 2.* Fermosin. *in capit. Cum sit generale 8. quæst. 9. numer. 4. & 5. de foro compet.* Vela *de pœnis delictor. part. 1. capit. 6.* Pichard. *in manducat. ad praxim, par. 3. §. 4. numer. 41.* Alter Vela *in capit. 1. part. 1. numer. 65. in fine, de offic. Ordinarii*, Larrea *decis. 1. numer. 4. versic. Jure tamen Regni*, plures alios cumulat Regens Matthæu *de re crimin. controvers. 58. numer. 26. & 27.* De Regno Valentiæ *forus 39. anni 1626. fol. 14.* Dominus Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser. 5. numer. 139.* Regens Matthæu *de regim. Valent. capit. 8. §. 8. numer. 95. versic. At vero, numer. 96. & 97.* De Regno Lusitaniæ *lib. 5. novæ recopil. tit. 28.* Fagundez *in decalogo præcept. 6. lib. 6. capit. 2. numer. 20.* Pereyra *de man. Regia, par. 2. capit. 34. numer. 10.* De Regno Sardiniæ *Regia pragmatica* apud Regens Vico *lib. 2. capit. 34. numer. 14.* De Regno Franciæ Boerius *decis. 72.* De Civitate Eugubii *lib. 4. statutor. rub. 26.* apud Conciolum additionatum per Romaguera *fol. 513.* De Statu Ducis Mutinæ Ciarlinus *controvers. forens. lib. primo, capit. 33. numer. 73. & capit. 109. numer. 54.*

Quapropter grave peccatum est homines solutos 17
concubinas habere, gravissimum verò uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, Concilium Tridentinum *session. 24. de reformat. cap. 8.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. titul. 7. capit. 1. numer. 30.*
& multo magis detestabile in Clericis, Concilium 18
Tridentinum *session. 25. de reformat. capit. 14.* Decian. *tractat. crim. lib. 6. capit. 21. numer. 5. 6. & 25.* Azevedo *leg. 1. sub numer. 30. titul. 19. lib. 8. recopil.* Mascard. *de probat. conclus. 440. numer. 10.* Farinacius *de delictor. carnis, quæstion. 138. numer. 32. & 37.*

Nam si fornicatio simplex, & coitus ad mulie- 19
res præter matrimonialem est peccatum mortale, ut prohibitus & damnatus jure Divino, & canonico,

nico, Divus Thom. 2. 2. *quæst.* 153. & 154. Azevedo *leg.* 1. *numer.* 24. *titul.* 19. *lib.* 8. *recopil.* Gomez *in l.* 8. *tauri*, *numer.* 4. Menochius *de arb. Jud. casu* 289. *num.* 8. Jul. Clar. §. *Fornicatio*, *numer.* 1. *post princ.* Covar. *in epit. ad* 4. *par.* 1. *cap.* 4. *numer.* 8. Ansald. *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *capit.* 2. *numer.* 43. Lessius *de just. & jure*, *lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 5. & 7. Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 137. *num.* 11. 12. & 13. Pichard. *in manuducat. ad prax. par.* 3. §. 4. *à numer.* 18. Fagundez *in decal. tom.* 2. *præcept.* 6. *lib.* 6. *capit.* 1. *numer.* 1. & 5. Diana *in sum. verbo Fornicatio*, *numer.* 1. Regens Matthæu *de re crim. controv.* 58. *numer.* 8. *versic. Et sic*, & *de regim. Regni Valentiæ*, *cap.* 8. §. 8. *numer.* 184. & *numer.* 197. *At ut dixi*, Augustin. Barbosa *in Clement. Ad nostram*, *numer.* 4. *de hæret.* & præsertim procedit in Clericis, Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 137. *numer.* 14. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. in prælud. à numer.* 25. Adeò quòd si quis auderet pertinaciter asserere, quòd simplex fornicatio non est peccatum mortale, esset hæreticus, *Clem. ad nostram*, ubi Augustin. Barbosa *numer.* 4. *de hæret.* Covar. *in epit. ad* 4. *par.* 1. *capit.* 4. *numer.* 8. Jul. Clar. §. *Fornicatio*, *sub numer.* 1. & §. *Hæresis*, *numer.* 1. Lessius *de just. & jure*, *tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 4. *dub.* 7. *à numer.* 47. Azevedo *l.* 1. *numer.* 23. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* Carol. de Grass. *de effect. Cleric. in prælud. numer.* 27. Farinac. *de delictor. carnis*, *quæstion.* 137. *sub numer.* 13. quinimò sola voluntas deliberata fornicandi sine actu inducit peccatum mortale, probant Gomez *in l.* 80. *tauri*, *numer.* 4. Fagundez *in decalogo*, *præcept.* 6. *lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 4. Ansald. *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 7. *cap.* 1. *numer.* 8. Multò majus, & longè pejus, & gravius est peccatum concubinatus, quàm simplex fornicatio cum ea ad quam est furtivus accessus, & factum magis detestabile, quando concubina domi retinetur, ut post alios docent Covar. *in epit. ad* 4. *part.* 2. *capit.* 8. §. 4. *numer.* 4. Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæstion.* 9. *numer.* 16. Gratian. *discept. forens. lib.* 1. *capit.* 31. *numer.* 5. Bossius *in moral. tom.* 2. *part.* 2. *tit.* 1. §. 43. *numer.* 1593. cùm concubinarii continuò maneant in statu peccati, & proposito saltem virtuali perseverandi in concubinatu, Fagundez *in decal. tom.* 2. *præcept.* 6. *lib.* 6. *cap.* 2. *num.* 3. Fontanella *decis.* 138. *num.* 16. *part.* 1.

Undè licèt laicus fornicator de jure civili non puniatur, cùm fornicatio simplex de jure civili nec prohibita, nec punibilis sit, ut post alios tradunt Jul. Clar. §. *Fornicatio*, *numer.* 1. *in princ.* Menochius *de arb. Jud. casu* 289. *numer.* 14. Farinac. *de delictis carnis*, *quæst.* 137. *numer.* 41. Augustin. Barbosa *in leg.* 1. *numer.* 1. *versic. Argumento*, *ibi: Sicut eodem jure*, *C. de concubinis*. Tamen de jure canonico in foro externo Judicis arbitrio punitur, ut post plures tradidi *decis.* 189. *numer.* 5. *in princ. par.* 2. Cæterum nisi concurrat qualitas concubinatus, aut stuprum, seu alia gravior, numquam vidisse testatur Farinacius aliquem laicum punitum pro simplici fornicatione in foro Ecclesiastico exteriori, & quòd simplex accessus soluti ad solutam, quamvis peccatum mortale sit, non sit delictum in foro externo punibile, ex Reg. Matthæu dixi *decis.* 89. *sub num.* 5. *part.* 2. At si laicus conjugatus sit ex simplici accessu etiam semel cum alia, potest pœna irrogari, licèt levior, Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valent. cap.* 8. §. 8. *num.* 196. *versic. Sed nota*.

Sed concubinarii laici de jure communi arbitrio Judicis puniuntur, Jul. Clar. §. *Fornicatio*, *numer.* 8. Menochius *in addit. de arb. Judic. casu* 289. *numer.* 17. Cardoso *in prax. Jud. verbo Concubinatus*, *numer.* 2. & 3. Farinac. *de delict. carnis*, *quæstion.* 138. *numer.* 76. Conciolus *ad statut. Eugub. lib.* 4. *rub.* 26. *num.* 6. juxta formam præscriptam in Concilio Tridentino *session.* 24. *de reformat. capit.* 8. ubi in substantia sancitum est, concubinarios tàm solutos, quàm uxoratos; si postquam ab Ordinario ter moniti concubinas non dimiserint, excommunicatione feriendos esse, à qua non absolvantur, donec monitionibus factis paruerint, etsi in concubinatu neglectis censuris permanserint, contra eos ab ordinario securè pro qualitate criminis procedatur, semper in suo robore permanentibus aliis pœnis contra adulteros, & concubinarios inflictis, de quo decreto mentionem faciunt Ignat. Lopez *in addit. ad Diaz. in praxi crim. canon. cap.* 79. *verbo Concubinarii*, *litera B*, *versic. Laicus vero*, Farinacius *de delict. carnis*, *quæst.* 138. *numer.* 43. & 76. Ansaldus *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *cap.* 1. *num.* 39. & *numer.* 45. Fagundez *in decal. præcept.* 6. *lib.* 6. *capit.* 2. *numer.* 5. Bajard. *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 13. Cardoso *in praxi Jud. verbo Concubinatus*, *numer.* 3. Azevedo *leg.* 1. *numer.* 116. *titul.* 19. *lib.* 8. *recop.*

At concubinæ de jure communi puniuntur, quia in arcto Monasterio recluduntur donec condignam egerint pœnitentiam, *canon. Fraternitatis* 34. *distinct.* Item excommunicantur *capit. Si Concubinæ*, *de sentent. excom.* necnon etiam puniuntur aliis pœnis, de quibus Azevedo *leg.* 1. *numer.* 115. *titul.* 19. *lib.* 8. *recopil.* Decian. *tract. crim. lib.* 6. *capit.* 21. *numer.* 28. Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 138. *numer.* 77. *in fine*, Barbosa *in cap. Si quispiam* 2. *sub numer.* 4. *de cohabit. Cler. & mulier. & de jure Eccles. univers. lib.* 1. *capit.* 39. §. 2. *sub numer.* 61. & ex decreto Concilii Tridentini *session.* 24. *de reformat. cap.* 8. puniendæ sunt; sic enim expressè statuit, mulieres sivè conjugatæ, sivè solutæ, quæ cum adulteris, seu concubinariis publicè vivunt, si ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpæ puniantur, & extra Oppidum, vel Diœcesim, si ab eisdem Ordinariis videbitur, invocato si opus fuerit, brachio sæculari ejiciantur, Decian. *tractat. crim. lib.* 6. *capit.* 21. *numer.* 38. Farinacius *de delict. carnis*, *quæstion.* 138. *numer.* 77. *in princ.* Cardoso *in praxi Jud. verbo Concubinatus*, *numer.* Azevedo *leg.* 1. *numer.* 117. *titul.* 49. *lib.* 8. *recopil.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *capit.* 17. *numer.* 53. *versic. Y por un decreto*, Ansald. *de jurisdict. par.* 4. *titul.* 7. *capit.* 1. *numer.* 39. & 46. Cævallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæstion.* 98. *numer.* 18. Fagundez *in decal. præcept.* 6. *lib.* 6. *capit.* 2. *numer.* 5. Augustinus Barbosa aliis additis *in collectan. ad Concil. Trident. session.* 24. *de reformat. cap.* 8. *num.* 4. *vers. Mulieres*.

Legibus autem, & statutis Provinciarum concubinarii variis pœnis puniuntur; & licèt aliqui dicant, quod quidquid sit de jure, & consuetudine Judices laici de crimine concubinatus puniendo parùm se intromittunt, & hodiè pauci etiam ex Ecclesiasticis, fortè nè in aliis puniant, in quo ipsimet delinquunt, ut ait Julius Clarus, §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 4. *in fine*, Decian. *tractat. crimin. lib.* 6. *capit.* 26. *numer.* 8. *in fine*, Guazin. *defens.* 1. *cap.* 11. *numer.* 9. *versic. Et quidquid sit*. Tamen pro praxi, & observantia Regiarum præconizationum Cathaloniæ, & aliorum Regnorum, videantur Doctores supra citati *numer.* 17. Verùm Judices sæculares solitis diligentiis factis, oleum & operam perdere solent; malitia enim peccatorum zelum justitiæ superat, & omnes diligentiæ ex eorum astutiis & fraudibus frustrantur, ut exclamat Regens Matthæu *de re crimin. controvers.* 58. *numer.* 30. & 31.

Sed attendant fornicatores, & concubinarii, qui humanam justitiam negligunt, & pœnam temporalem non timent, utique æternam timere debent; macerabuntur eorum animæ perpetuò in inferno. Nam ut inquit Divus Paulus *ad Ephesios capit.* 5. *numer.* 1. *Hoc enim scitote intelligentes*, *quod omnis fornicator aut immundus*, *aut avarus*, *quod est idolorum servitus*, *non habet hæreditatem in Regno Christi*, & *Dei*. Quod etiam repetit *ad Galatas*, *cap.* 5. & *primo ad Corinthios*, *capit.* 6. *sub numer.* 9. & 10. dum inquit: *Neque fornicarii regnum Dei possidebunt*. Et Divus Joannes Apostolus dicit:

dicit, *in Apocalipsi, cap.* 21. *num.* 8. Timidis autem & incredulis, & execratis, & homicidis, & fornicatoribus, & veneficis, & idololatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno, ardenti igne, & sulphure, quod est mors secunda. Et David. *psal.* 72. *vers.* 27. Perdidisti omnes qui fornicantur abs te. Quæ & alia ponderant Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 137. *num.* 12. *&* 13. Fagundez *in decal. præcept.* 6. *lib.* 6. *cap.* 1. *num.* 5. & alii ex citatis *num.* 18. & ad concubinarios tradit Azevedo *l.* 1. *sub num.* 117. *&* 118. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* qui *num.* 119. inquit,

29 Quòd carebunt quoque sepultura, si publici fuerint concubinarii, & morientes in domo concubinas retinuerint, quia in peccato mortali notorio moriuntur, & ideò privandi sunt sepultura in loco sacro *juxta Clement.* 1. *de sepulturis*, & probatur *in canon. Quibus* 13. *quæst.* 2. & citat in terminis Bermon. relatum & sequutum per Decianum, Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.* 2. *cap.* 10. *numer.* 53. sic ait: Clericus notoriè concubinarius vivens, & sic perseverans usque ad mortem sine pœnitentia, iste enim non est cum aliis fidelibus sepeliendus, per jura, & Doctores, quos citat, quod transcribit idem Barbosa *de offic. Parochi, parte tertia, capit. vigesimo quinto, num.* 53.

30 Clerici concubinarii, seu fornicatores quibus pœnis puniantur tàm de jure communi, quàm per Concilium Tridentinum *sess.* 25. *de reformat. capit.* 14. videantur Marta *de jurisdict. part.* 2. *capit.* 10. *num.* 17. Garcia *de benefic. part.* 11. *capit.* 10. *à num.* 81. *ad* 91. Latissimè Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 138. *à num.* 36. Augustin. Barbos. *in capit. Sicut, de cohab. Cleric. & in collect. ad Concil. Trident. sess.* 25. *de reform. cap.* 14. *per totum*, Fagundez *in decal. præcept.* 6. *libr.* 6. *capit.* 2. *à numer.* 8. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 7. *capit.* 2. *à numer.* 46. *vers. Clericus verò, cum seqq.* Azevedo *leg.* 1. *à numer.* 25. *& à numero* 107. *titul.* 19. *lib.* 8. *recopil.* qui mille alios citant, & has pœnas benè declarant.

31 Difficultas tamen in proposito est. Per quem Judicem cogendi sint concubinarii, concubinæ ac inhonestè viventes, ut concubinatum dimittant, & honestè vivant. Resp.

32 Quòd si concubinarii, ac inhonestè viventes sunt Clerici, per Judicem Ecclesiasticum cogendi sunt, ut concubinatum dimittant, & honestè vivant, & coram eo sunt accusandi ad vindictam, & ab illo puniendi pœnis juris, Concil. Tridentin. *session.* 25. *de reformat. capit.* 14. totus titulus *de cohabit. Clericor.* Marta *de jurisdict. par.t* 4. *cent.* 1. *capit.* 44. *numero* 10. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *numero* 17. *&* 31. Ansaldus *de jurisdict. parte quarta, titul. septimo, capit.* 2. *numer.* 127. Fagundez *in decal. tom.* 2. *præcept.* 6. *libro* 6. *capit. secundo, numer.* 21. *in fine*, Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *capit.* 34. *numer.* 10. *vers. Ultimo notandum, ibi: ex quo fit, & numero undecimo, versicul. Etsi è converso*, Fermosinus *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 24. *numer. decimo quarto, de constit.* & sentiunt omnes citandi, *numero cinquantesimo*, conducunt quæ tradunt Doctores de Clerico committente crimen adulterii, qui puniendus est à Judice Ecclesiastico, Socin. *in capit. Cùm sit generale, sub numer.* 24. *de foro compet.* Marta *de jurisdict. parte secunda, capit.* 19. *numer.* 14. Cævallos *de cognit. per viam violent. parte secunda, quæst.* 98. *num.* 14. Fermosinus *in capit. Cùm sit generale, quæst. nona, numer.* 12. *de foro compet.* Fagundez *in decal. tom. secundo, libr. sexto, capit.* 21. & de Clerico committente crimen incestus, punitio illius pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, idem Fagundez *in decal. tom.* 2. *libr.* 6. *capit.* 6. *numero* 36. & de stupro à Clerico commisso cognoscere tantùm Ecclesiasticum Judicem, idem Fagundez *in decal. tom. secundo, libro* 6. *capit.* 4. *sub numer.* 18. Menochius *de arbit. Judic. casu* 288. *numer.* 21. Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 147. *num.* 53. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 5. *part.* 1. *numer.* 24.

33 Si verò concubinarii, ac inhonestè viventes sunt laici, an sint cogendi per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem ut concubinatum dimittant, & honestè vivant? variæ sunt Doctorum opiniones.

Prima opinio est, quòd sunt cogendi, & puniendi per Judicem Ecclesiasticum. Eo quia de crimine 34
concubinatus, cùm sit merè Ecclesiasticum, ac fori Ecclesiastici, solus cognoscit Judex Ecclesiasticus, cùm crimen concubinatus origine lege canonica sit prohibitum, nec legibus civilibus punitur, nec improbatur, sic tenuit Goffredus Doctor antiquus, quem refert Abbas *in capit. Cùm sit generale, numer.* 24. *de foro compet.* sequitur Bermon alios referens *de concubinis, verbo Penitus arcere, numer.* 2. *fol.* 304. quos referunt, sed non sequuntur Jul. Clar. *§. final. quæst.* 37. *numero quarto*, Jul. Chartar. *decis.* 77. *numer.* 21. sequuntur tamen Socin. *in capit. Cùm sit generale, numer.* 24. *vers. Item secundum Goffred. de foro compet.* Valenzuela *cons.* 31. *numer. tertio, tom.* 2. alii plures, quos citant Antonel. *de regim. Eccles. Episcop. libr.* 6. *capit.* 29. *vers. Hoc crimen*, Fagundez *in decal. tom.* 2. *lib.* 6. *capit.* 2. *numer.* 20. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 7. *capit.* 2. *numer.* 128. sed damnant hanc opinionem Valascus *allegat.* 34. *num.* 5. *tom.* 1. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *numer.* 69. *de offic. ordin.* Diana *resolut. moral. part.* 5. *tractat.* 1. *resolut.* 10. *& in coordin. part.* 9. *tractat.* 2. *resol.* 293. *num.* 1. Fermosin. *in capit. Cùm sit generale, quæst.* 9. *à numer.* 1. *de foro compet.* & alii.

Secunda est opinio, quòd sunt cogendi, & pu- 35
niendi per Judicem sæcularem, eo quia concubinatus crimen de se sæculare est, tàm ex parte materiæ, & ex parte agentis, quàm ex parte offensi: nam si ratione peccati hoc crimen esset Ecclesiasticum, idem pariter dicendum esset de furto, homicidio, & de aliis criminibus, quæ contra præcepta decalogi committuntur, sic Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *capit.* 34. *numer.* 10. *vers. Ultimò notandum, & numer.* 11. *& capit.* 56. *numer.* 17. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 7. *cap.* 2. *à num.* 133. *vers. Verùm*, Cævallos *comm. contr. comm. quæst.* 295. *num.* 3. *vers. Pro qua opinione facit*, ubi quod in merè laicis indistinctè punitur hoc crimen concubinatus per Judicem sæcularem.

Tertia est opinio, quod possunt cogi, & puniri 36
per utrumque Judicem Ecclesiasticum, & sæcularem & est locus præventioni, cùm concubinatus sit delictum mixti fori, seu mixtæ cognitionis, eo quia hoc crimen nedum jure canonico, sed etiam jure civili, saltem novissimo, legibus, & statutis Provinciarum est prohibitum, ita Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer. quarto*, Bermon. *de concubin. rubric. de incestu, numer.* 33. Avendanno *de exequend. mand. part.* 2. *capit.* 26. *numero secundo*, Decian. *tractat. crimin. libr.* 4. *capit.* 26. *numer. octavo*, Paz *in prax. tomo* 2. *prælud.* 2. *numer.* 31. *in fine*, Farinac. *in prax. tom.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 131. *& in addit. post. tom. tertio concilior.* Azevedo *leg. quarta, numer. quarto, tit.* 1. *lib. quarto recopil.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *capit.* 17. *numer.* 53. Bolannos *in Curia Philipp. tom.* 1. *part.* 3. §. 2. *numer.* 21. Azor. *institut. moral. tom.* 2. *libr.* 3. *capit.* 53. *quæst. secunda*, Beller. *disq. Cleric. part. prima, titul. de favore Clericor. reali*, §. 4. *numero* 52. Venetus *in exam. Episcop. libro* 3. *capit.* 27. *numero* 66. Balboa *in cap. Cùm sit generale, num.* 18. ubi Fermosin. *quæst.* 9. *numero primo, de foro compet.* idem Fermosin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 24. *numer.* 17. *de constitut.* Valenzuela *consil.* 131. *numer.* 3. *vers. Hoc tamen, & numer.* 4. 5. *&* 8. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 2. *resolut.* 88. *aliàs* 87. *& part.* 5. *tractat.* 1. *resolut.* 10. *& in coordinat. part.* 9. *tractat.* 2. *resolut.* 292. *numer.* 2. *in fine, & resolut.* 293. *numer.* 1. Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *capit.* 34. *numer.* 11. *ibi: Nec obstabit, & vers. Quod si è converso, in fine*, Riccius *de public. judic. quæstion.* 36. *numer.* 30. *&* 33. Guazin. *defens.* 1. *capit.* 11. *numer.* 9. Guttier. *canonicar. lib.* 2. *capit.* 7. *numer.* Cucus *institut. major. lib.* 2. *titul.* 6. *numer.* 100. Jul. Chartar. *decis.* 77. *numero* 25. Larrea *decis. Granat. prim. num.* 4. Germon. *de sacror.*

immu-

immunit. lib. 3. cap. 12. num. 58. Gregor Lopez *l. 58. glos. 8. tit. 6. part. 1.* Valasc. *tom. 1. alleg. 34. num. 4.* Mendez de Castro *in prax. Lusit. part. 2. l. 2. capit. 4. numer. 20.* Salgado *de Reg. protect. part. 2. capitul. 4. num. 47. & 48.* Fagnan, *in cap. Perniciosam, num. 18. & seq. de offic. ordin.* Vela *in cap. 1. part. 1. numer. 66. de offic. Ord.* Augustin Barbosa *in capitul. 1. numer. 2. de offic. Ordin. in remission. ad Concil. Tridentin. sess. 24. de reformat. cap. 8.* super illa verba *ab Ordinariis locorum, & in collectan, num. 5.* Thom. Valasc. *allegat. jur. 34. num. 4. tom. 2.* Amaya *in leg. Nemo carcerem. 2. num. 50. Cod. de exactor. tribut. lib. 10.* Tondutus *de præven. Jud. part. 2. capit. 28. numer. 9.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juris. quæst. 73. num. 54.* Amaja *in l. Nemo carcerem 2. num. 50. Cod. de exactor. tribut. libro 10.* Fontanella *decis. 138. num. 6. & 7. par. 1.* alios plures Modernos addit Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 4. rub. 26. num. 8.* Undè dicit Diana manifestè apparere non posse Ministros laicos prohibere, ne Ministri Curiæ Episcopalis visitent loca, & domos meretricum : nam licèt concubinatus non sit delictum merè Ecclesiasticum, ut volunt aliqui, saltem est delictum mixti fori, inquit ergo necessariò sequi, posse Ministros Ecclesiasticos meretricum domus invisere, *resol. moral. part. 5. tract. 1. resolut. 10. & in coordinat. part. 9. tract. 2. resol. 293. num. 2. in fine,* sequitur Fermosin. *in cap. Cùm sit generale, quæst. 9. num. 6. de foro compet.*

37 Quarta est opinio, quæ verissima est quod quamvis concubinarii laici possint cogi, & puniri per utrumque Judicem, Ecclesiasticum, & sæcularem, cùm crimen concubinatus sit mixti fori, seu mixtæ cognitionis, hoc est intelligendum non simpliciter, sed cum distinctione. Nam si de crimine concubinatus agatur principaliter ad pœnam, & castigationem præteritæ culpæ, solus Judex sæcularis est Judex competens, & laicos concubinarios punire potest : Si autem agatur de correctione, & futura emendatione præviis admonitionibus, possunt laici concubinarii ab Ecclesiasticis Prælatis compelli, ut à peccato recedant, & concubinam ejiciant cum effectu. Sic Fagundez *in decal. tom. 2. præcep. 6. lib. 6. cap. 2. numer. 20. versic. Nihilominus, & num. 22.* quod probat *ex cap. penult. de cohabit. Cleric. & mulier. & ex Concilio Trident. sess. 24. de refor. capit. 8.* Pereyra *de man. Regia, part. 2. cap. 34. num. 11.* ubi quod crimen concubinatus est mixti fori, quia per Judicem Ecclesiasticum de eo cognoscitur ad correctionem tantùm, & per Judicem sæcularem de illo cognoscitur ad vindictam, idem Perevra *de man. Regia, part. 2. cap. 56. num. 7. 8. & 17.* Augustt. Barbosa *in recep. pract. concluf. verbo Concubinarii, & concubinatus, versic. Concubinatus crimen, fol. 68.* Sanfelicius *decis. 245.* ubi quod Judex sæcularis est competens contra concubinarios quoad pœnas temporales, Judex verò Ecclesiasticus quoad censuras, & sic fuisse expeditas provisiones, per Regium Collaterale Consilium, ubi refertur, Thoro *in supplemen. decis. verbo Judex sæcularis est competens, fol. 316.* Cutel. *de immun. Eccles. lib. 2. quæst. 88. sub numer. 1.* junctis his quæ dixit, *quæst. antecedent. 87. numer. 2. & 3.* & sentit Fontanella *decis. 138. numer. 25. part. 1.* Danza *de pugna Doctor. tit. de concubinis, à numer. 13.* ubi quod hodiè in Regno Ecclesiasticus procedit quoad censuras, laicus verò Judex quod alia, & testatur ita fuisse per Regium collaterale Consilium declaratum, & ordinatum, *tom. primo,* sic in Cathalonia per Cancellarium Eril, Consultoribus Guiamet, & Josa 16. Novembris 1635. occasione firmæ juris in Curia sæculari Subvicarii Regii, & Patiariorum Civitatis Dertusæ, per Syndicum d. Civit. Dertusæ, Annam Mariam Sabater, Annam Mariam Jordana Civitatis Cæsaraugustæ Regni Aragonum, & Catharinam Juz Oppidi de Torrent Regni Valentiæ factæ ratione capturæ propter turpem & inhonestam vitam dictarum trium mulierum quæ sunt de foro, & jurisdictione Domini nostri Regis, in illarum personas executæ, vigore provisionis factæ per Officialem & Vicarium Generalem Episcopi Dertusen. nec non etiam occasione mandati eisdem mulieribus, & cuilibet illarum de honestè vivendo sub pœna decem librarum, & exilii à Diœcesi Dertusen. & in subsidium majoris excommunicationis facti, & dictis mulieribus in carceribus Regiis Dertusæ detentis notificati, fuit declaratum firmæ juris factæ per Syndicum dictæ Civitatis Dertusæ, & dictas mulieres Sabater, Jordana, & Juz in Curia sæculari Subvicarii Patiariorum Civitatis Dertusæ locum fuisse, & esse de Regno Valentiæ videatur Regens Leo *decis. 154. à numero primo,* qui *numer. 11. 12. & 13.* plures sententias, seu declarationes Cancellarii illius Regni refert *tom. 2.* quas & alias cumulat Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. capitul. septimo, §. primo, num. 170. & 171.* sic intelligam Regium decretum Regnorum Castellæ, quod tradit Cævallos *de cognit per viam violen. part. secunda, quæst. 88. numer. 24.* adde in confirmatione dicenda *num. 68. & decis. seq. à numer.....* Undè Prælati Ecclesiastici non possunt visitare mulieres publicas, seu ut dicitur *hazer la ronda,* ut constat ex literis suæ Regiæ Majestatis, datis Matriti 14. Junii 1635. exequutis Panormit. 16. Januarii 1637. *cap. 2.* ut refert Riccius *de public. Jud. quæst. 36. num. 33. & 34.* quod est contra tradita *num. 36. in fine.*

Limitatur 1. hæc quarta opinio quando concu- 38
binarii ter moniti insordescunt in peccato, & excommunicati per annum persistunt, & quando concubinæ pariter ter monitæ non resipiscunt; nam in his casibus possunt Judices Ecclesiastici processus criminales contra laicos instituere, in aliis verò minimè, sic Pereyra *de man. Reg. part. secunda, cap. 34. nu. 11. Unde est mente tenendum,* quidquid eum refellat Diana *resol. moral. part. 5. tract. primo, resol. 10. & in coordinat. part. 9. tract. 2. resol. 293. num. 1. in fine, & num. 2.*

Certum enim est, quòd Judices Ecclesiastici non 39
possunt procedere contra laicos concubinarios, nisi præcedant tres monitiones, nam ad imponendam pœnam excommunicationis contra eos, tres monitiones requiruntur, Concil. Trident *sess. 24. de refor. cap. 8.* nam crimen concubinatus in laicis solùm ad correctionem defertur ad judicium Ecclesiæ, & quoad illud tantùm fit mixti fori, ut docent Avendano *de exequen. mandat. part. 1. capit. 22. numer. 14.* Pereyra *de man. Reg. part. secunda, cap. 34. numer. 12. versic. In secunda autem parte,* Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess. 24. de refor. cap. 8. num. 3.* Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valent. cap. 8. §. 1. nu. 171. versic. Quo posito,* conducit idem Barbosa *in capit. Si quisquam 2. num. 2. & in capit. Si autem 6. numer. 3. & 4. de cohabit. Cleric. & mulier. & in reper. pract. concluf. verbo Concubinarii, versic. Unde, fol. 68.* Amaja *in l. Nemo carcerem 2. numer. 51. & 52. Cod. de exact. tribut. libro 10.* Istæque tres mo- 40
nitiones debent esse distinctæ, & separatæ, hoc est distinctis temporibus faciendæ concubinariis, Avendano, Pereyra & Barbosa super Consilio citati *nu. 39.* idem Barbosa *in reper. pract. concluf. verbo Concubinarii, & concubinatus, versicul. Concubinatus crimen, post princ.* idem Pereyra *de man. Reg. part. 2. cap. 34. num. 16. versicul. Sed adhuc,* idem Barbosa *collect. ad Concil. Trident. sess. 24. de refor. cap. 8.* 41
numer. 4. versic. Quòd si, ante finem, Et debent esse speciales in personam factæ, nec sufficiunt generales monitiones in diebus festivis, vel in Synodo, Pereyra *de man. Regia, part. 2. cap. 34. num. 16. versicul. Sed adhuc,* Augustt. Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess. 24. de refor. capit. 8. num. 4. versic. Quod si, in fine, & in cap. Sicut 4. num. 6. de cohabit. Cler. & mulier. & sess. 25. cap. 14. num. 7. versic. Specialiter, & num. 9.* Garcia *de benef. part. 11. capit. 10.* 42
num. 186. declar. 4. Riccius *collect. 684. versic. Et primo,* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 30.* Et in scriptis redigendæ, ex quibus constet eas præcessisse,

cessisse, Pereyra, & Barbosa *super Concilio*, citati
43 *num.* 45. Et quod tempus inter unam & alteram monitionem intervenire debeat arbitrio Judicum Ecclesiasticorum relinquitur, Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *cap.* 34. *sub num.* 6. *vers. Obstat tamen*, Barbosa *in cap. Sicut* 4. *sub num.* 6. *ante finem*.

44 Durantibus istis tribus monitionibus non possunt Judices Ecclesiastici laicis concubinatus pœnas ullas infligere, nec pecuniariam, nec exilii, nec capturæ, cùm in jure non reperiantur expressè, & ipsi solùm ad correctionem agant, finitis verò monitionibus possunt excommunicare, & si semper sordescant, possunt concubinarios capere, & in exilia mittere, novo jure super his instituto, infligentes ibi pœnas arbitrarias quæ sibi videbuntur, vel mulctam, sic Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *cap.* 34. *numer.* 15. ubi ad propositum adducit decretum Palatii Regii, Barbosa *in repert. pract. concluf. verbo Concubinarii, vers. Unde, post princip. fol.* 68.

45 Sublimitatur hæc 1. limitatio, ut procedat, quando Judices Ecclesiastici volunt sententiam excommunicationis proferre contra laicos concubinarios, nam tunc necessaria est trina monitio; secùs quando pœnis pecuniariis, vel aliis eos mulctari vellent, quo casu ista solemnitas trium monitionum non requiritur, Navar. *consil.* 8. *numer.* 1. *de offic. Ordin.* Riccius *decis.* 43. *numer.* 9. *part.* 4. decisum refert Armendar. *in addit. ad recop. leg. Navarræ, libro* 5. *tit.* 3. *l. unica de adulter. numer.* 10. decisionem Sacræ Congregat. refert Pereyra *de man. Reg. par.* 2. *cap.* 34. *numer.* 12. *vers. Quare, & vers. ad quartum, & numer.* 16. Barbosa *in Collect. ad Concil. Trident. sess.* 24. *de reform. cap.* 8. *num.* 3. *vers. Trinam monitionem, & num.* 4. *in cap.* 1. *num.* 3. & 4. *de offic. Ordinar.* & in repertor. *pract. concluf. verbo Concubinarii, vers. Unde, ad medium*, Valasc. *alleg.* 34. *num.* 11. & 12. *tom.* 1. Venetus *in examin. Episcop. lib.* 4. *capit.* 27. *numer.* 68. Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de favore Cleric. reali*, §. 3. *numer.* 5. ita judicatum in Hispalensi, & Granatensi Senatu testatur Vela *in cap.* 1. *part.* 1. *num.* 69. *vers. Sed illud, & num.* 70. & *part.* 2. *num.* 56. *de offic. Ordin.* Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 50. *numer.* 57. Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 88. *aliàs* 87. & *part.* 5. *tract.* 1. *resolut.* 10. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 292. *numer.* 1. & 2. & *resol.* 293. *numer.* 2. Tondut. *de prævent. Jud. part.* 2. *cap.* 28. *num.* 10.

46 Sed contra istam sublimitationem, quòd Judices Ecclesiastici non possint procedere contra laicos concubinarios per pœnas pecuniarias, aut corporales, nisi præcedente solemnitate trium monitionum, docent Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verbo Concubinarii*, §. *Ad primum videtur*, Grilenzonius *consil.* 79. *numer.* 2. Riccius *in prax. resol.* 319. *num.* 3. *vers. Iis accedit, & collect.* 684. *versicul. Tertiò dubitari*, Danza *de pug. Doctor. tom.* 1. *tit. de concubinis, n.* 21. Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *capit.* 34. *numer.* 12. & *capit.* 56. *num.* 7. & 8. Fontanella *decis.* 138. *num.* 35. *part.* 1. quidquid eos impugnent Barbosa, Diana, & Vela *locis citatis*, *numer.* 49. quia contra eos est verior sententia, ut latè probat omninò videndus Amaja *in l. Nemo carcerum* 2. *à numer.* 51. *ad* 61. *C. de exactor. tributor. libra* 10. sic observatur in Regno Valentiæ, decisiones Cancellarii illius Regni referunt Reg. Leo *decis.* 154. *num.* 11. & 12. & 13. *tom.* 2. Reg. Matthæu *de regim. Reg. Valent. cap.* 7. §. 1. *n.* 171. *in fine, vers. Eo quod*, & in Cathalonia juxta declarationem Cancellarii Eril suprà traditam *numero* 37.

47 Limitatur 2. illa quarta opinio, si Judices Ecclesiastici sunt in possessione legitimè præscripta imponendi pœnas pecuniarias, seu alias corporales contra laicos concubinarios, ac inhonestè viventes, qua possessione, seu consuetudine extante, possunt Judices Ecclesiastici eas imponere, & jurisdictio ad eos pertinet, Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *capit.* 56. *numer.* 7. Belluga *in specul. Princip. rub.* 12. §. *Quædam, numer.* 104. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valent. cap.* 7. §. 1. *numer.* 172. decisiones Cancellarii Regni Valentiæ refert Reg. Leo *decis.* 154. *numer.* 12. & 16. *vers. Sed supradictis non obstantibus, & n.* 17. *plures citat, & n.* 18. *tom.* 2. Reg. Sesse *de inhib. cap.* 9. §. 2. *n.* 35. & *num.* 18. *tom.* 2. & si relegandam putet Cutel. *de immun. Eccles. lib.* 2. *quæst.* 88. *num.* 3.

Sublimitatur hæc 2. limitatio, quòd licèt Judices 48
Ecclesiastici possint imponere concubinariis laicis, ac inhonestè viventibus pœnas pecuniarias, seu alias corporales, extante possessione legitimè præscripta, non tamen illas possunt exequi contra hujusmodi laicos, tàm in bonis, quàm in personis, sed executio facienda est, & fieri debet per Judices sæculares, Reg. Leo *decis.* 154. *num.* 18. *tom.* 2. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valent. capit.* 7. §. 1. *numero* 172. adde tradita *decis.* 231. *parte quarta*, & Larream *decis. Granatens.* 1. *à numer.* 16. *signanter à numer.* 20.

Difficultas major consistit, A quo Judice punien- 49
dæ sint concubinæ Clericorum, vel mulieres ab eis cognitæ? de qua pluries fui interrogatus, Cenedo remissivè tractat *collect. ad decretal.* 34. *num.* 2. & in ea variæ sunt Doctorum opiniones.

Prima opinio est. Quòd concubinæ Clericorum, 50
vel mulieres ab eis cognitæ, nequaquam propter concubinatum, seu coitum cum Clericis puniri debent per Judicem sæcularem, sed privativè puniri debent per Judicem Ecclesiasticum, solumque Judicem Ecclesiasticum esse competentem in hoc casu. Tum quia concubinæ Clericorum sunt de eorum familia, *argum. l.* 1. §. *Familiæ, ff. de publican.* fiunt enim una caro cum Clericis concubinariis, juxta illud Divi Pauli 1. *ad Corinth. capit.* 6. *vers.* 26. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *numer.* 5. & 17. & *quæst.* 88. *n.* 13. sed familia Clericorum sequitur eorum forum, *l.* 1. & 2. *Cod. de Episcop. & Cler. l. Non aliter, ff. de judic. l.* 1. *Cod. Si qua prædict. potest.* Ergo &c. Tum quia mulieres turpiter Clericis inhærentes peccant in Ecclesiam, Panormit. *in capit. Si concubinæ, de sentent. excomm.* sed Clericis inhærentes sequuntur eorum forum, *ut dicunt glossæ statim citandæ*. Ergo, &c. Tum quia fornicariæ cum Clericis sacrilegium committunt, Felin. *in capit. At si clerici, numer.* 37. *de judiciis*. Sed crimen sacrilegii punitur in judicio Ecclesiastico, ut tradunt Archidian. & alii *mox allegandi*, Ergo &c. Tum quia correlativorum idem jus, & ratio est, & dispositio loquens in uno similiter in alio procedit, Barbosa *axiom.* 61. *num.* 1. sed Concubinæ Clericorum communem causam cum illis habent, & sunt correlativi. Ergo illæ sicut illi per Judicem Ecclesiasticum judicandæ sunt. Tum quia Principes sæculares nihil contra Clericorum statutum attentare possunt, nec directè, nec indirectè, *capit. primo, de immunit. Eccles. in* 6. At si Judices sæculares concubinas Clericorum punirent, Clerici infamarentur propter connexitatem delicti, saltem de facto *canon. Tantis Daniel* 80. *distinct.* & ministerium Ecclesiasticum vituperaretur, & Clerici scandalizarentur per laicos, quibus infesti sunt, *canon. Nullus laicus* 2. *canon. Laicos* 5. 2. *quæst.* 7. quæ quidem infamia periculosa est, cùm mala fama Clericorum corda fidelium percutit, & in horum mentibus scandalum generatur, *canon. Presbyter si à plebe* 13. *canon. Si mala fama* 16. 2. *quæstion. quinta*, & laici turpitudinem Clericorum indirectè manifestante sententia Cam filii Noe jure ac merito damnatur, *canon. Qualis, canon. Oves, quæstion. prima*, quapropter Constantinus Imperator dixisse legitur, quòd clamyde sua cooperiret Clericum peccantem, ne ab alio videretur, *canon. In scriptis* 96, *distinct.* Felin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, n.* 102. *col.* 2. *ante finem, vers. Maximè, de constitut.* Aviles *in capit.* 47. *prætor verbo O Clerico, numer.* 2. & *tali*, Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 44. *num.* 4. notat Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *cap.* 75. *sub num.* 5. Gomez *in l.* 80. *tauri, num.* 21. *in fin. princ.* Sperell. *decis.* 19. *num.* 19. *vers. Quamobrem, lib. primo*. Tum denique prohibitio criminis

con-

concubinatus habuit originem ab Ecclesia, *can. Nemo blandiatur* 32. *quæstion.* 4. & de jure civili permittitur, *l. In concubinatu, ff. de concubin. C. eodem*, & consequenter ad jurisdictionem Judicum Ecclesiasticorum ejus cognitio pertinet, & spectat, *sic glos. in can. Eos qui* 10. *verbo Eos qui, versic. Sed objicitur, usque ad finem* 32. *distinct.* ubi Archidiac. Geminian. Cardinal. & Barbosa *num.* 3. *gloss. in canon. Si quispiam, verbo Judicetur* 81. *distinct. gloss. in can. Cùm multæ* 2. *verbo Ex ancilla* 15. *quæst.* 8. Abbas *in cap. Cùm sit generale, numer.* 25. Felin. *num.* 12. *&* 14. Butrius *numer.* 20. *de foro compet.* idem Abbas *in capit. Si concubinæ, numer.* 1. Felin. *notab.* 2. *de senten. excom.* Jason. *in l. Cùm quædam puella, numer.* 17. Decius *numer.* 16. *versic.* 2. Alexand. *numer.* 17. Roman. *quam legit sub l. Si convenerit, n.* 4. *versic. An autem, ff. de jurisdict. omni Jud.* Socin. *in l. Senatus in fine, ff. de reb. jud.* Joan. de Platea *in l.* 1. *C. de mulier, & in quo loco l.* 10. Anchar. *cons.* 196. *& in cap. Ea quæ, num.* 26. *de reg. jur. in* 6. Feder. *de Senis, cap.* 167. *numer.* 1. *&* 4. Marsil. *singul.* 180. *in fine*, Roman. *singul.* 665. Angel. *de malefic. verbo Que ay adulterato la mia donna, numer.* 36. Aufrer. *de potest. sæcul. super Eccles. reg.* 2. *num.* 34. Decianus *tract. crim. l.* 4. *capit.* 16. *num.* 18. *& cap.* 26. *num.* 25. *& l.* 6. *capit.* 21. *num.* 37. *&* 38. Petra *ad Capyc. Latr. decis.* 102. *litera A*, Jacob. de Frasis *decis. aur. par.* 2. *lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 32. Vupel. *de liber. Eccles. part.* 2. *capit.* 27. Marta *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 1. *casu* 44. *à numer.* 5. Duard. *in Bull. Cœnæ, l.* 2. *canon.* 15. *quæst.* 27. *num.* 16. *&* 17. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 181. Matienco *l.* 6. *gloss.* 2. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Cævallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 52. *numer.* 5. 6. *&* 7. Scialoya *de foro compet. cap.* 27. *numer.* 21. Aviles *in proœm. cap. Prælator. numer.* 30. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 26. *num.* 23. *in fine*, Osascus *decis.* 103. *num.* 1. 2. 3. *&* 4. Tondutus *de prævent. Jud. par.* 2. *capit.* 29. *numer.* 28. Bellet. *disq. Cler. par.* 1. *tit. de discipl. Cler.* §. 15. *numer.* 64. *& tit. de favore Cler.* §. 4. *numer.* 49. ubi subdit, propterea solùm Judicem Ecclesiasticum posse illas expellere à domibus Clericorum, eisque prohibere sub pœna fustium, aliisque pœnis de non ampliùs cum Clericis habitando, vel conversando, Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 24. *num.* 10. *versic. Quia concubinæ Clericorum, & num.* 11. *&* 12. *de constitut.* latissimè Sperell. *decis.* 19. *tota, signanter à num.* 4. *tom.* 1. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *tota, præcipuè à num.* 9. *vers. Sed contineo, & q.* 88. ubi quòd concubina Canonici Ecclesiæ Cathedralis non potest puniri per solum Episcopum sine adjunctis. Et alii allegandi *n.* 55. *&* 56. sic in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 3. Septembris 1629. occasione firmæ juris in Curia Vicarii Regii Civitatis Dertusæ factæ per Paulum Monpeo Bajulum Villæ de Miravet Castellaniæ Ampostæ pro interesse suæ jurisdictionis, & per Elisabethem Pagaroles viduam dictæ Villæ de Miravet, procedimentis contra dictam viduam Pagaroles factis in Curia Ecclesiastica Dertusæ factis ad instantiam ejus Fisci Procuratoris, ex quo dicta Pagaroles inhonestè tractabat & cum populi scandalo cum quodam Presbytero se carnaliter commiscebatur. Et visis inquisitionibus in dicta Curia Ecclesiastica contra dictam Pagaroles factis, & fulminatis ratione turpitudinis, & peccati per eam cum dicto, & eodem Clerico commissæ, & commissi, & visis pluribus mandatis, sive monitoriis ab eadem Curia Ecclesiastica contra diversos laicos ea de causa expeditis, fuit declaratum, firmæ juris in Curia sæcularii Vicarii Regii Civitatis Dertusæ per dictum Monpeo Bajulum de Miravet, & per dictam Elisabethem Pagaroles factæ, locum non fuisse, nec esse.

51 Hæcque prima opinio nodum procedit quoad concubinas, & fornicarias solutas, quæ commiscendo se cum Clericis simpliciter fornicationem committunt, ut tunc solus Judex Ecclesiasticus cognoscit, secundùm opinionem, quam fatentur Boss. *in prax. tit. de coitu damnato, num.* 15. *&* 16. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 20. *n.* 10. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 132. *versic. Et licet*, sed etiam contra concubinas, & fornicarias nuptas, Sperell. *decis.* 19. *num.* 4. *ante finem, versic. Et quamvis*, ubi testatur ipsum vidisse per totam ferè Italiam, ut Judices sæculares non se ingerant in puniendo mulieres etiam conjugatas pro copula habita cum Clerico, *lib.* 1. & in casu relato per Ciarlin. *controvers. forens. cap.* 50. *lib.* 1.

Secunda est opinio, quòd concubinæ Clerico- 52
rum, seu mulieres ab eis cognitæ non debent privativè puniri per Judicem Ecclesiasticum, neque ipsum esse solum Judicem competentem propter concubinatum, seu coitum cum Clericis, sed tùm puniri possunt per Judicem Ecclesiasticum ex præventione per illum facta, ita ut concubinæ Clericorum sint mixti fori propter concubinatum, & ab utroque Judice Ecclesiastico, & sæculari puniri possunt, ut sit locus præventioni. Tum quia prima ratio in contrarium adducta, quod concubinæ Clericorum sunt de eorum familia, & familia Clericorum sequitur eorum forum, respondet Jason. *in l. Cùm quædam puella, num.* 17. *ff. de jurisdict. omn. Judic.* parum facere ad illud, quia illa jura, in quibus argumentum fundatur, intelligi debent de familia Clericorum licita, *argum. l. relegatorum, in fine, ff. de interdict. & relegat.* sequuntur Aviles *in cap.* 47. *prætor verbo O Clerigo, numer.* 1. *versic. Et licet*, Ansald. *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *capit.* 2. *sub numer.* 158. & ex alia ratione *n.* 57. referenda. Et etiam quia familia laica temporalis Clericorum non gaudet privilegio fori, juxta veriorem opinionem in Cathalonia observatam, ut latè tradidi reprobatis contrariis *decis.* 8. *numer.* 121. 122. 123. *part.* 1. *& decis.* 146. *à num.* 15. *ad* 23. videndus Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 24. *num.* 14. *de constitut.* ubi dicit, quòd quantumvis concubinæ Clericorum dici debeant de eorum familia, tamen quia jam hæc famulatus immunitas respectu famulorum laicorum in desuetudinem plurimum abierit, eo quod famuli laici sunt congrui, ut punitio concubinatus, & aliorum delictorum commissorum à famulis laicis Clericorum pertineat ad laicum Judicem. Et pleno calamo Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 5. *toto, & notat. par.* 4. *tit.* 7. *cap.* 2. *num.* 138. *in fine*. Tum quia secunda, & tertia ratio, quòd mulieres turpiter Clericis inhærentes peccant in Ecclesiam, & sacrilegium committunt, respondet Ansaldus *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *capit.* 2. *numer.* 139. *&* 140. quod inde non sequitur, quod pertineat privativè ad Judicem Ecclesiasticum, cùm possit etiam Judex sæcularis cognoscere, & punire, Azevedo aliter respondet *l.* 1. *num.* 121. *versic. ibi, & num.* 122. *tit.* 19. *lib.* 8. *recopil.* ut infra *n.*.... Tum quia ad argumentum correlativorum, & quod Clerici infamarentur propter connexitatem delicti, respondeo, infra *num.*.... Tum quia licèt prohibitio criminis concubinatus habuit originem ab Ecclesia, & dicant aliqui, quòd sit à jure civili permissus. Tamen verior est opinio, quòd est jure civili prohibitus, ut docent quamplures ex citatis *numer.* 15. maximè hodie de jure civili novissimo authenticorum, *ut suprà, num.* 6. & legibus, ac statutis Provinciarum, *ut supra, num.* 17. ita Socin. Aretin. Decius, & Cagnol. quos refert Diana *tract. crim. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 56. & eis relatis Sperell. *decis.* 19. *sub n.* 2. *l.* 1. quibus addendi sunt Palac. Rub. *in repet. rub. de donat. inter vir. & uxor.* §. 39. *num.* 7. Orosius *in l. Cùm quædam puellæ, num.* 11. *versic. Concubina vero, ff. de jurisdict. omn. Jud.* Piger. *in addit. ad Romanum, singul.* 66. Gomez *in l.* 80. *Tauri, à n.* 19. Aviles *cap.* 47. *prætor, verbo O Clerigo, per totam glossam*, Avendano *de exequend. mandat. par.* 2. *cap.* 26. *à num.* 7. *&* 13. Guttier. *canonicar. lib.* 3. *cap.* 7. *n.* 14. *in fine, & num.* 7. *in fine* 72. 73. *&* 75. Salzedo *ad Bernard. Diaz. in praxi canonic. cap.* 79. *alias* 82. *litera B, versic. Concubinæ*

cubina Clerici, Vela *in prax. delictor. cap. 6. num.* 8. 9. 10. Bobad. *in polit. lib. 2. cap. num.* 54. Thom. Valasc. *allegat. jur.* 34. *num.* 4. *tom.* 1. quos reprobata prima opinione, citat alter Vela *in cap. 1. par.* 1. *num.* 67. *&* 68. *de offic. Ordin.* addo Barbosam *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 61. *& in l.* 2. *num.* 10. *C. de Episcop. & Cleric. & in cap.* 51. *Quisquam* 2. *numer.* 4. *de cohab. Cler. & mulier.* Pereyram *de man. Regia*, *part.* 2. *cap.* 34. *n.* 11. *vers. Quid si è converso*, *ibi*: *Quid autem*, Farinacius *in prax. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 132. *versic. Et licet*, Fagundez *in decal. præcept.* 6. *lib.* 6. *cap.* 2. *numer.* 23. latè propositis argumentis contrariis, eisque solutis, reprobata prima opinione, Ansaldus *de jurisd. part.* 4. *lib.* 7. *cap.* 2. *à numer.* 131. *ad* 142. notat Azevedo *in l.* 1. *num.* 35. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* ita observari vidisse ex praxi communi Episcoporum Hispaniæ nostræ tradit Fermosin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *quæst.* 44. *numer.* 14. *de constitut.* Et quod possit Judex sæcularis concubinas Clericorum etiam in Sacris constitutorum punire, & expellere, Sanfelicius *decis.* 245. *num.* 3. Scialoya *de foro compet. cap.* 27. *num.* 21. *in fine*, & intrare domus Religiosorum, & conjugatorum ad inquirendas concubinas, Gomez *in l.* 80. *tauri*, *num.* 20. *in fine*, *versic. Item adde*, & ad Bullam Leonis Pap. X. in qua se fundat Marta *de jurisd. par.* 4. *cent.* 1. *casu* 44. *num.* 10. respondet Pereyra *de man. Reg. par.* 2. *cap.* 75. *num.* 3. *in fine*, *vers. Nec aliud probant*, Fermosinus *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *quæst.* 24. *n.* 16. *de constit.*

53 Tertia est opinio, quòd concubinæ Clericorum puniri debent per solum Judicem sæcularem; quia concubinæ laicorum non sequuntur forum concubinariorum, *gloss. in l. extra dotem*, *ff. de jud. gloss. in can. Clericum* 3. 11. *quæst.* 1. Riccius *decis.* 108. *num.* 4. *par.* 2. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 26. *n.* 3. Danza *de pugna Doctor. tom.* 1. *tit. de concubinis*, *cap.* 1. *n.* 27. Scialoya *de foro compet. cap.* 27. *numer.* 31. nec eorum domicilium sequuntur, *l. de jure* 32. *ff. ad municip. gloss.* 1. *in leg. Cùm quædam puella* 19. ubi Angel. *n.* 3. *vers. Secus in concubina*, Jason. *num.* 16. Decius *num.* 16. *ff. de jurisdict. omni Jud.* nec gaudent beneficio electionis fori, quo gaudent earum amasii personæ privilegiatæ, Novar. *in prax. elect. fori*, *tom.* 1. *sect.* 3. *quæst.* 7. Scialoya *de foro compet. cap.* 27. *numer.* 31. *vers. Et ideo*, ergo multo minus est id concedendum concubinis Clericorum, in quibus major est turpitudo, ut rectè tenet Anton. Franciscus de Doctor. *in addit. ad Panormit. in cap.* 2. *de foro compet.* quem refert, & sequitur Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.* 7. *capit.* 11. *numer.* 4. & sentit apertè Ansaldus *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *cap.* 2. *à numer.* 121. *ad* 152. *signanter numer.* 138. Latè Pereyra *de man. Regia*, *par.* 2. *cap.* 75. *num.* 2. *&* 3. Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *differ.* 9. §. 3. *numer.* 5. Amaja *in l. Nemo carcerem* 2. *num.* 49. *C. de exact. tribut. lib.* 10. & licèt Guazinus *defen.* 1. *capit.* 26. *numer.* 23. dicat quòd concubinæ laicorum sequuntur eorum forum, si eo animo ad amasios se conferant, intelligat Scialoya, si concubinæ se conferant ad locum domicilii amasiorum animo ibi perpetuò permanendi, *de foro compet. cap.* 27. *num.* 31. *versic. Et quod diximus*. Tamen hæc limitatio licèt vera sit in se, congrua non videtur; nam forum novum ratione domicilii fortiuntur, Jason. *in l. Cùm quædam puella*, *numer.* 16. *de jurisdict. omn. Judic.* sed non ratione concubinatus contrahunt domicilium, Decius *in dicta l. Cùm quædam puella*, *num.* 16. *ff. de jurisd. omn. Jud. Trivisan. decis.* 23. *n.* 1. *lib.* 1. Riccius *decis.* 108. *n.* 3. *in fine*, *&* *num.* 4.

54 Quarta est opinio distinguens. Quod si concubinæ Clericorum sunt occultæ, non possunt puniri per Judicem Ecclesiasticum, nec hac occasione personæ Ecclesiasticæ in foro sæculari; si tamen concubinæ Clericorum sunt publicæ, seu notoriæ, puniri possunt per Judicem sæcularem, quia tunc Prælati permittendo concubitus publicos dicuntur indulgere, ita Anchar. *cons.* 196. *&* *in capit. Ea quæ*, *numer.* 26. *de regul. jur. in* 6. quem sequuntur quamplurimi ex Doctoribus citatis *num.* 59. Panormit. *in cap. Cum sit generale*, *num.* 25. ubi Felin. *num.* 24. *de foro compet.* idem Felin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *num.* 102. *de constit.* Anan. *num.* 4. *in rub. de adult.* Bossius *in prax. tit. de coitu damnato sub numer.* 15. *&* 18. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *num.* 4. *versic. quod certè*, Avendano *in cap.* 26. *Prætor. n.* 7. *lib.* 2. Boer. *decis.* 72. *à n.* 1. Aviles *cap.* 47. *prætor. verbo O Clerigo*, *n.* 1. *&* 2. Matienco *l.* 6. *gloss.* 2. *n.* 13. *&* 14. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Salzedo *ad Bernard. Diaz in prax. cap.* 79. *alias* 82. *vers. Concubina Clerici*, Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 37. Gomez *in l.* 80. *tauri*, *n.* 21. *toto*, Azevedo *l.* 1. *n.* 121. *vers. & ibi*, *& in l.* 2. *n.* 2. *in fine*, *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *n.* 54. Pereyra *de man. Regia*, *par.* 2. *cap.* 34. *num.* 11. *vers. Quod sic*, *ibi*: *Et quod si sit concubina notoria*, *& par.* 1. *cap.* 56. *n.* 15. *&* *cap.* 75. *n.* 4. *&* 5. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 11. *sub n.* 9. Farin. *post tom.* 3. *concil. in addit. ad par.* 1. *q.* 8. *num.* 123. Tondutus *de prævent. Jud. par.* 2. *cap.* 29. *n.* 28. Rodoer. à Cunha *in can. Eos*, *n.* 7. *dist.* 32. Scialoya *de foro compet. cap.* 27. *sub num.* 21. Salgado *de Reg. protect. par.* 2. *cap.* 4. *n.* 47. *&* 48. Ansald. *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 7. *cap.* 2. *n.* 146. *&* 147. Tusch. *pract. concl. litera M*, *conclus.* 293. *numer.* 44. Bellet. *disq. Cler. par.* 2. *tit. de favore Cler. reali*, §. 4. *n.* 49. *&* 50. Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *cap.* 50. *n.* 50. *&* 51. Sperell. *decis.* 19. *n.* 4. *&* *n.* 5. ubi putat in puncto juris verius esse *lib.* 1. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. q.* 87. *n.* 19. *&* 24. ubi non audet impugnare distinctionem traditam, quam probabilissimam censet, tum propter authoritatem tot gravissimorum Doctorum, qui eam sequuntur, tum propter ea, quæ resultant ex punitione delictorum, & *num.* 29. eadem distinctio fit in statuto de 55 puniendis concubinis Clericorum, ut valeat, si concubinæ sunt publicæ, secùs si occultæ, sic Anchar. & alii ferè omnes citati *num.* 5. & Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 1. *casu* 44. *numer.* 3. Crotus *in l. Omnes populi*, *n.* 83. *C. de Sum. Trinit.* Mascard. *de gener. stat. interp. concl.* 1. *num.* 49.

Plus dicit Pereyra, quòd valet statutum laicorum, 56 ne concubinæ teneantur pro furtis ab ipsis concubinis factis, etiamsi disponat, & loquatur de concubinis Clericorum, *de man. Regia*, *par.* 2. *cap.* 75. *numer.* 1. sequitur Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *quæst.* 24. *num.* 15. *de constitut.*

Quidquid prædictam distinctionem traditam *num.* 57 58. impugnent Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *capit.* 29. §. 2. *n.* 61. *versic. Unde non est probanda*, *& in cap. Si quisquam* 2. *num.* 4. *versic. Unde non est probanda*, *de cohabit. Cleric. & mulier.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *n.* 20. 21. 22. *&* 23. & dicat Sperell. in praxi unquam vidisse per Curiam sæcularem procedi contra concubinas publicas Clericorum, sed potius Principes, vel Magistratus laicos solere admonere Prælatos, ut provideant, & scandala hujusmodi de medio tollant *dec.* 19. *num.* 5. *lib.* 1. & quidquid contra tradita *numer.* 59. negent validitatem statuti laicorum punientis concubinas publicas Clericorum, Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *n.* 102. *de constitut.* Marta *de jurisdict. par.* 4. *cent.* 1. *casu* 44. *num.* 1. Sperell. *decis.* 19. *numer.* 13. *lib.* 1. Mascard. *de gener. stat. interp. concl.* 1. *n.* 49. *in fine*, Jason. *in l. Cum quædam puella*, *n.* 17. *in fine*, *ff. de jurisdict. omn. Jud.* Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de favore Cleric. reali*, §. 4. *n.* 54. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *q.* 24. *n.* 10. *post princ. de constitut.* Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *in fine*, *vers. Unde*, *& in cap. Si quisquam* 2. *n.* 4. *vers. Unde*, *de cohabit. Cler. & mulier.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *n.* 21. *in fine*, & quidquid contra Pereyram citatum *numer.* 60. scripserunt Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 11. *&* *in coordin. p.* 9. *tract.* 2. *resol.* 294. Thom. del Bene *de parlament. dub.* 34. *sect.* 24. *de imm. Eccles. tom.* 1. *c.* 5. *dub.* 7. *sect.* 23.

sect. 13. Fermòsin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, q.* 24. *num.* 10. *in princ. juncto num.* 13. *sed id intelligit num.* 17. *de constit.*

58 Sed salva pace tantorum Doctorum in hac quarta opinione *num.* 58. 59. 60. & 61. citatorum, mihi arridet, quod concubinæ Clericorum etiam occultæ puniri possunt à Judicibus sæcularibus, ut doctè probat Fagundez *in decalogo, præcep.* 6. *lib.* 6. *cap.* 2. *n.* 24. & multo magis querelari, Tusch. *pract. conclus. litera M, n.* 45. Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *capit.* 50. *numer.* 50.

59 Et si scire desideras quæ dicantur concubinæ occultæ; collige ex latè traditis per Fagundez *de præcept. Ecclesiar. præcept.* 2. *lib.* 8. *cap.* 8. *à numer.* 23. *versic. Videndum ergo est*, & per Barbosam cum innumeris *de potestat. Episcop. part.* 2. *alleg.* 39. *à num.* 20. & *in collect. ad Conc. Tridentin. sess.* 24. *de reform. cap.* 6. *à num.* 25. *remissivè in capit. Vestra* 7. *num.* 6. *de cohabit. Cler. & mulier.*

60 Et quæ dicantur concubinæ publicæ, & notoriæ, ac concubinarii publici, & notorii; videantur Decian. *tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *n.* 9. Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 138. *num.* 86. Salzedo ad Bernard. Diaz *in prax. crim. canon.* 79. *numer.* 1. *versic. Quando autem dicatur*, & *num.* 2. *circa medium, litera E, versic. Necnon quòd hujusmodi*, & *n.* 3. Azevedo *l.* 1. *num.* 61. *versic. Quoties*, & *n.* 62. & 76. *tit.* 19. *lib.* 8. *recopil.* Pereyra *de man. Reg. p.* 2. *cap.* 56. *num.* 15. *versic. Publici autem*, & *cap.* 75. *num.* 5. *vers. Quia tamen publicitas*, Aviles *in cap.* 47. *prætor. verb. Manceba publica, numer.* 1. Ansald. *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 7. *cap.* 2. *à num.* 99. Jul. Chartar. *dec.* 49. *numer.* 20. Barbosa *in canon. Si qui sunt* 15. *distinct.* 81. & *in cap. Vestra* 7. *num.* 3. 4. & 5. & *in cap. Tua nos* 8. *num.* 3. & 7. *de cohabit. Cler. & mulier.* & *in cap. Cùm dilectus* 3. *num.* 20. *num.* 3. *de accusation.* Beller. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de discip. Cleric.* §. 1. *numer.* 45. remissivè Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *cap.* 4. *num.* 47. *in fine*, Sperell. *dec.* 19. *numer.* 6. *lib.* 1. Bobadill. *in polit. libr.* 2. *cap.* 17. *numer.* 56. *in fine*, Cenedo *collect. ad decretal.* 34. *sub num.* 3. & latè Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 87. *à numer.* 35.

61 Quinta est opinio. Quòd concubinæ Clericorum possunt puniri per Judices sæculares, quando Judices Ecclesiastici non possunt eas punire, aliquo relevante impedimento, ut si violentiis, aut notoriis, & imminentibus periculis se exponerent *glos. in canon. Eos* 32. *dist.* Bellet. *disquis. Cler. part.* 1. *tit. de favore Cler. reali*, §. 4. *numer.* 54. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 181. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. quæst.* 87. *n.* 25. 26. & 27.

62 Sexta est opinio. Quòd Concubinæ Clericorum possunt puniri per Judices sæculares, quando Judices Ecclesiastici sunt negligentes in eis puniendis, Decian. *tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *cap.* 21. *num.* 37. Farinac. *post tom.* 3. *concil. in addit. ad part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 132. Ciarlin. *contr. forens. lib.* 1. *cap.* 50. *num.* 51. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de comp. jurisd. quæst.* 87. *num.* 28. ubi declarat procedere, facta priùs admonitione, & requisitione Judicibus Ecclesiasticis, ut illas puniant, & tunc si non efficiant, plectere poterunt per se Judices sæculares. De cujus opinionis veritate, vide à me citatos *decis.* 28. *numer.* 36. *part.* 1. Scialoya *de foro compet. cap.* 16. *numer.* 80. *versic. Sed non sic*, & Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 390.

63 Sicut è converso Judices Ecclesiastici possunt punire laicos concubinarios, quando Judices sæculares sunt nimis negligentes in eis puniendis, & ita conniveant, ut ita scandalum emergat in Rempublicam, Parlador. *rer. quot. tom.* 2. *dissert.* 9. §. 3. *num.* 5. super quo vide Doctores à me citatos *decis.* 28. *num.* 37. *part.* 1. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 391. Scialoya *de foro compet. cap.* 16. *numer.* 80. *in princ.* Solorzanus *de jur. Ind. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *à numer.* 55. & *in polit. lib.* 4. *cap.* 7. *versic. Pertenece tambien, fol.* 547. quod in Hispania non admittitur, vide quamplures Doctores à me laudatos *dec.* 28. *num.* 38. *part.* & alios citatos per eundem Solorzanum *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *à num.* 60. & *in polit. lib.* 4. *cap.* 7. *J verdaderamente, cum seq. fol.* 547. Ybanez de Faria ad Covar. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 4. *num.* 11. *juncto num.* 13. Pereyram *de man. Reg. part.* 2. *cap.* 35. *num.* 11.

64 Octava est opinio. Quod si contra concubinas Clericorum agitur principaliter ad pœnam, & punitionem præteritæ culpæ, solus Judex sæcularis est competens, & illas punire potest; si autem contra concubinas Clericorum agitur de correctione, & futura emendatione, ut à peccato recedant, præviis admonitionibus, Judex Ecclesiasticus competens est, vide tradita *num.* 37. quæ hìc repetenda sunt, & decisiones Cancellarii Cathaloniæ ibidem relatæ. Addo declarationem Cancellarii Puigmari, Consultoribus Guerau, & Pexo 17. Decembris 1630. ratione impedimenti per Joannem Adislaum Rius Mercatorem Civitatis Dertusæ illati cuidam mulioni ejusdem Civitatis, qui de ordine, & mandato Episcopi Dertusen. ducebat quandam mulierem uxoratam ad Civitatem Valentiæ, ad hoc ut ibi cum viro suo cohabitaret, quæ procedimenta, dum per censuras, & moderatam mulctam procedatur, ad medelam animæ potiùs quàm ad punitionem tendunt, quo in casu ad Curiam Ecclesiasticam pertinet cognitio, ad sæcularem verò delicti punitio: & in ea fuit deciaratum, firmè juris per dictum Joannem Adislaum Rius in Curia seculari Regii Consilii criminalis factæ locum non fuisse, nec esse, ita tamen ut una Curia per alteram non impediatur procedere suo in casu. Et in his terminis est intelligenda declaratio ejusdem Cancellarii Puigmari tradita *numer.* 54. adde dicenda *decis. seq. num.* ..

65 Sed advertant Judices tàm Ecclesiastici, quàm sæculares suo casu, ut cautè procedant contra mulieres conjugatas concubinas, & fornicarias, quarum mariti, vel absentes sunt, vel ignorant concubinatus, propter periculum, quod illis imminet, nisi mariti talium mulierum concubinarum scirent vitam, & mores uxorum suarum, & consenserint; nam eo casu nullum periculum subest, nec illæ gaudent privilegio mulierum conjugatarum, Gomez *in l.* 80. *tauri, num.* 20. Avendano *cap.* 26. *prætor. n.* 8. *lib.* 2. Aviles *cap.* 47. *prætor. verbo Manceba publica, n.* 3. Matienco *l.* 6. *glos.* 2. *n.* 19. *tit.* 8. *lib.* 5. *recop.* Azevedo *l.* 2. *num.* 3. 4. & 5. *tit.* 19. *lib.* 8. *recop.* Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *cap.* 56. *aumer.* 12. *versic. An autem*, Gizarel. *dec.* 54. *à numer.* 19. Præsumitur tamen maritorum scientia, si eorum mulieres vulgares sint, & palam omnibus pateant, Ramon noster *cons.* 23. *numer.* 30. *in fine*, Farinac. *de delict. carnis, q.* 143. *num.* 27. Reg. Matthæu *de regim. Reg. Valent. cap.* 8. §. 8. *n.* 194. noster Don Michael de Calderò *dec.* 30. *n.* 25. *part.* 1.

66 Unum non omitto, quòd in Cathalonia contra concubinarios procedi potest absque accusatore, & sine instantia partis, etiam contra Nobiles Militares, ac privilegio militari gaudentes, quia crimen ex sui natura instantiam non requirit, Fontanella cum observantia nostri Senatus *decis.* 138. *tota, part.* 1. quem sequuntur Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 4. *num.* 216. Altimar. *de nullitat. rub.* 13. *quæst.* 27. *num.* 94. Villaplana *de Brachio militari, cap.* 3. *à num.* 107. Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.* 4. *rubric.* 26. *num.* 9. Don Michael de Calderò *dec.* 30. *numer.* 27. *part.* 1.

ARGUMENTUM.

An sacrilegus sit puniendus à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Sacrilegii etymologia.*
2 *Sacrilegii definitio.*

3 *Sacrilegii ſpecies.*
4 *Sacrilegium committit Clericum occidens, vulnerans, vel percutiens.*
5 *Sacrilegium committit carnaliter cognoſcens Monialem, ſeu virginem Deo dicatam.*
6 *Sacrilegium circa perſonam ſacram quibus aliis modis committatur, remiſſivè.*
7 *Sacrilegium circa locum ſacrum, remiſſivè.*
8 *Locus ſacer ad effectum ſacrilegii quiſnam dicatur.*
9 *Sacrilegium an ſit effuſio ſanguinis, vel ſeminis ſi occultè fiat in Eccleſia, contineatque malitiam in confeſſione explicandam.*
10 *Sacrilegium, ut ſit effuſio ſanguinis, vel ſeminis in Eccleſia, debet eſſe in aliqua quantitate, non unius, vel alterius guttæ.*
21 *Sacrilegi an ſint actus impudici in partibus pudendis, & inhoneſtis, habeantque ſpecialem malitiam mortalem ſacrilegii neceſſariò in confeſſione explicandam.*
12 *Sacrilegium non ſunt aſpectus, nutus, & confabulationes inhoneſtæ in Eccleſia habiti, nec habent ſpecialem malitiam ſacrilegii in confeſſione explicandam.*
13 *Sacrilegium non ſunt tactus leves impudici per partes non pudendas veluti per manus, per pectora, & per alias non impudicas in Eccleſia habiti, nec habent ſacrilegii malitiam.*
14 *Sacrilegium circa rem ſacram quibus mediis committatur.*
15 *Sacrilegium circa res ſacras diverſos habet gradus, & explicatur.*
16 *Sacrilegii circumſtantia non eſt tempus ſacrum.*
17 *Sacrilegium ex genere ſuo eſt peccatum mortale, licèt ratione inadvertentiæ, vel parvitatis materiæ poſſit eſſe ſolùm veniale, n. 17. & quando peccatum mortale fuerit, neceſſariò explicari debet in confeſſione, n. 18.*
19 *Sacrilegii malitiam mortalem habet neceſſariò in confeſſione explicandam, quando furantur profana in Eccleſia, hoc eſt tradita ipſi Eccleſiæ in depoſitum, in pignus, vel in cuſtodiam.*
20 *Sacrilegii peccatum ſpeciale non committit, qui furatur crumenam, ſeu aliam rem profanam alicujus in Eccleſia exiſtentis, nec excedit furtum ſimplex.*
21 *Sacrilegium non committitur, quando furtum committitur in re deſtinata Eccleſiæ, non tamen adhuc tradita.*
22 *Sacrilegus an ſit puniendus per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem, numer. 22. referuntur de jure ſex opiniones, num. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. & 43. quid praxis obſervet, num. 44. 45. 46. 47. 48. & 49. & ſtandum conſuetudini, num. 50.*
37 *Delinquens delicto mixti fori an ſit puniendus per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem, n. 37. ſed vide à n. 22. ad 50.*
51 *Caput cùm ſit generale, de foro competenti, & conſtitutio Pii V. data 20. Junii 1566. declaratur.*
52 *Laicus punitus pro ſacrilegio, ſeu alio delicto mixti fori, per Judicem Eccleſiaſticum, inquiritur, & condemnatur per Judicem ſæcularem.*
53 *Sacrilegus pro corporali pœna criminis ſacrilegii gaudet indulto Principis ſæcularis.*
54 *Compoſitiones in Cathalonia fieri non poſſunt pro crimine ſacrilegii, donec illi, qui manus violentas in Clericos, vel Religioſos impoſuerint, plenariè ſatisfecerint injurias, & abſolutionem ab Eccleſia Romana obtinuerint.*

DECISIO CCLXV.

1 SAcrilegium dicitur ſecundùm Divum Iſidorum *lib. 10. etymolog. cap. 18.* quaſi rei ſacræ legium, ideſt, furtum, Villalobos *in ſumm. moral. part. 2. tractat. 39. diff. 1. num. 1. in princ.* Decian. *tractat. crim. lib. 6. cap. 14. rub. de ſacrileg. num. 9.* Farinac. *de furtis, quæſt. 172. num. 2.* ubi probat Baldum *in l. ſi nondum, num. 4. C. de furtis*, dicentem ſacrilegium dici, quaſi rei ſacræ lædium, eo quia per illud, res, aut perſona ſacra læditur. Verùm etymologiam Baldi tradunt, & ſequuntur Grilland. *de pœnis omnifariàm coitus, quæſt. 1. numer. 2.* Burgius *de modo proced. ex abrupto, quæſt. 19. num. 213.* Caſtr. Palaus *in oper. moral. part. 3. tract. 17. diſput. 2. punct. 3. in princ.* Anſaldus *de jurisdict. deciſ. part. 4. tit. 1. cap. 1. numer. 1.* Thoro *in compend. deciſ. part. 3. ſect. 3. verbo ſacrilegium, col. 2. poſt princ. fol. 218.* ubi etiam citat Decian. *loc. citato*, & ambas etymologias tradit Cardoſo *in prax. Judic. verb. ſacrilegium, n. 12.*

2 Sacrilegium nihil aliud eſt, quàm rei ſacræ violatio, uſurpatio, vel læſio, quia ſacrum ledit, ſic D. Thomas *2. 2. quæſt. 99. art. 1.* Grilland. *de pœnis omnifar. coitus, quæſt. 2. num. 1.* Decian. ſingula verba explicat *tract. crim. lib. 2. cap. 14. de ſacrilegio, num. 1. & ſeq.* Vela *de delict. cap. 30. in princ.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 11. ſub num.* noſter Peguera *deciſ. 24. numer. 2. part. 1.* Farinac. *de furtis, quæſt. 172. numer. 2.* Jul. Chartar. *deciſ. 54. num. 9. in fine, verſic. Quod probatur*, Riccius *collect. 795. in princ.* Amendola ad Franchis, *dec. 504. num. 1.* Italia *de immun. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 34.* Villalobos *in ſumm. moral. part. 2. tract. 39. diff. 2. num. 1. poſt princip.* Diana *in ſum. verbo ſacrilegium, num. 1.* plures alios addunt Cardoſo *in prax. judic. verb. ſacrilegium, num. 1.* alter Vela *in cap. 1. part. 1. num. 49. verſicul. Ab eoque, de officio Ordinar.* Caſtr. Palaus teſtatur omnes Divum Thomam ſequi *in oper. mor. part. 3. tract. 17. diſp. 2. punct. 3. numer. 1.* & qualis debeat eſſe hæc violatio tractat *num. 3.* notat *gloſs. in canon. Si quis contumax 10. §. Sacrilegium 17. quæſt. 4.* Lezana *in ſumm. part. 4. verbo Sacrilegium, n. 1.*

3 Multifariè verò, multiſque modis ſacrilegium committitur, ut ait Anſaldus *de judic. part. 4. tit. 1. cap. 1. ſub numer. 10.* & ex Menochio *de arbitr. Judic. caſu 389.* Dominus Vicecancell. Don. Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſervat. 76. numer. 1.* remiſſivè Farinac. *de delict. carnis, quæſt. 146. numer. 1.* Auguſtin. Barboſa *in capit. Sicut 2. numer. 10. de privileg. & de jure Eccleſ. univ. lib. 2. cap. 3. num. 35.* Bellet. *diſquiſ. Cleric. part. 1. tit. de favor. Cler. reali, §. 4. à num. 10.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juriſdict. quæſt. 73. ſub numer. 51.* Et quamvis nonnulli dividant in quatuor modos. Primum circa perſonam. Secundum circa coitum. Tertium circa locum ſacrum. Quartum circa rem ſacram, *Gloſſ. in canon. Si quis contumax 20. §. Sacrilegium 17. quæſt. 4.* Grilland. *de pœnis omnifariàm coitus, quæſt. 1. numer. 7. 8. 9. 10. & 11.* Boſſius *in praxi crimin. titul. de ſacrilegio, ſub numer. 1.* Maſtril. *deciſ. 68. numer. 3. part. 1.* Vela *in cap. 1. part. 1. num. 50. & 51. de Officio ordinar.* & alii quos citat Farinac. *de furtis, quæſt. 172. numer. 4.* Sed alii tres modos diſtinguunt. Primum circa perſonam ſacram. Secundum circa locum ſacrum. Tertium circa rem ſacram. Et ſub iſtis tribus modis omnes ſpecies ſacrilegii comprehenduntur, ut ſuſtinent cum Divo Thoma *2. 2. quæſt. 99. artic. 1. & 3.* & Summiſtis *verbo Sacrilegium*, Leſſius *de juſtit. & jure, lib. 2. cap. 45. dub. 2.* Suarez *tom. 1. de religione, tractat. 3. lib. 3. cap. 1. numer. 8.* Azor. *inſtitut. mor. part. 1. lib. 9. capit. 27. quæſt. 2.* Valent. *diſputat. 6. quæſt. 15. punct. 1. in princip.* Bonacina *de primo præcept. decalog. diſputat. 3. quæſt. 6. punct. unico, numer. 1.* & alii communiter, quos citat Caſtr. Palaus *in oper. moral. part. 3. tractat. 17. diſputat. 2. punct. 3. §. 1. numer. 4.* quibus addendi ſunt Cardoſo *in prax. Judic. verbo Sacrilegium, numer. 1. verſic. Sacrilegium*, Marta *de juriſdict. part. 2. capit. 11. numer. 1. in princip.* Sperell. *deciſ. 62. numer. 11. lib. 1.* Tuſchus *pract. concluſ. litera S, concluſ. 6. ſub numer. 1.* Auguſtin. Barboſa *in l. Si quis in hoc 10. numer. 3. Cod. de Epiſcop. & Cleric. & de jure Eccleſiar. univ. lib. 2. capit. 3. ſub numer. 35.* Lezana *in ſumm. part. 4. verbo Sacrilegium, numer. 2.* Italia *de immunit. Eccleſ. lib. 1. cap. 5. §. 3. num. 34.*

Caval-

Cavalcan. *de Brachio Reg. part. 1. numer. 72.* Villalobos *in summ. moral. part. 2. tractat. 39. diff. 2. num. 2.* Diana *in summ. verbo Sacrilegium, num. 1.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. tit. 1. cap. 1. à num. 11.* noster Peguera *decis. 24. numer. 5. part. 1.* & ex latè traditis per Leandrum *quæst. moral. part. 1. disput. 8. §. 4. per quæst. 29.*

Circa primum modum sacrilegii quoad personam sacram, ponunt exemplum præcitati Doctores. Si quis Clericum, vel Monachum, seu alium Religiosum, vel personam Ecclesiasticam occiderit, vulneraverit, vel percusserit, sacrilegium committit, quia facit contra venerationem, & cultum Clerici sanctitati debitum, *Can. quisquis, can. Si quis contumax, can. Si quis suadente diabolo 17. quæst. 4. l. si quis in hoc 10. Codic. de Episcop. & Cleric.* Socin. *in cap. Parochianos, numer. 8. de sentent. excommun.* Marcus *decis. 802. numer. 2. part. 2.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. titul. 1. capit. 1. numer. 11. & 12.* Azor. *instit. moral. part. 1. lib. 9. capit. 27. quæst. 3. versicul. Præterea*, Menochius *de arbit. Judic. casu 389. numer. 15.* Cardoso *in praxi Judic. verbo Sacrilegium, numer. 2.* Peguera *decis. 24. numer. 6. part. 1.* Bellet. *disquis. Cleric. part. 1. tit. de favore Cleric. canone §. 1. à numer. 3.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst. 73. numer. 31. in fine*, Giurba *consil. 70. numer. 1. in fine*, Villalobos *in summ. mor. part. 2. tractat. 39. diff. 2. numer. 2.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 12. numer. 2. & voto 235. numer. 1.* August. Barbosa *in l. Si quis in hoc 10. numer. 4. Codic. de Episcop. & Cleric.* Sperell. *decis. 62. numer. 11. lib. 1.* Cast. Palaus *in oper. moral. part. 3. tractat. 17. disput. 2. punct. 3. §. 2. numer. 1. & 2.* Decian. *tract. crimin. lib. 6. cap. 17. numer. 4. & capit. 19. numer. 1.* Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 28. numer. 29.* Cabal. *resolut. crimin. 3. numer. 12. & casu 194. num. 10.* Bobad. *in polit. lib. 2. capit. 14. num. 47.* Giurba *cons. 70. num. 1. in fine*, Mastrill. *decis. 68. numer. 3. lib. 1.* Grilland. *de pœnis omnifar. coitus, quæst. 1. numer. 8.* Jul. Chartar. *decis. 63. num. 12. & 13. & decis. 72. num. 17.* Molinus *de sacra homicid. immun. amittenda, titul. de Immunitate Ecclesiæ, quæ homicid. amittatur, num. 144.* Ego *decis. 93. num. 9. part. 2.* Lezana *in summ. part. 4. verbo Sacrilegium, numer. 2. in princip. & numer. 3. in princip.* Hocque sacrilegium gravius est sacrilegium, quod contra locum sacrum committitur. Quia sanctitas loci ordinatur ad sanctitatem hominis, qui in loco sacro cultum Deo exhibet, notat Menochius *de arbit. Judic. casu 389. num. decimoquinto*, & probat Peguera *decis. 24. numer. 6. part. 1.* Italia *de immunitat. Ecclesiar. lib. 1. cap. 5. §. 3. numer. 80.* Luca ad Franchis, *decis. 499. numer. secundo*, Villalobos *in summ. moral. part. 2. tractat. 39. dif. 3. numer. 2.*

5 Item cognoscens carnaliter Monialem, seu virginem Deo dicatam ultra plurima scelera videlicet incestum, adulterium, stuprum, committit sacrilegium, *canon. Impudicas 11. canon. virginibus 14. canon. Sciendum est 37. 27. quæst. 1. l. Si quis non dicam rapere, Codic. de Episc. & Cleric.* Grillandus *de pœnis omnif. coitus, quæst. 1. num. 9.* Menoch. *de arbitr. Judic. casu 389. numer. 22.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. titul. 1. cap. 1. numer. 13.* Decian. *tractat. criminal. libr. 6. capit. 20. à numer. 1.* Vela *de pœn. delict. cap. 30. versic. Ex qua difficultate*, Cardoso *in praxi Judic. verbo Sacrilegium, numer. 4.* Osascus *decis. 103. numer. 5.* Cabal. *decis. 200. numer. 71.* Mastrill. *decis. 68. numer. 3. lib. 1.* Farinac. *de delict. carnis, quæst. 146. numer. 3. 5. & signanter numer. 6.* alter Vela *in capit. 1. part. 1. numer. 50. de offic. Ordin.* Sperell. *decis. 19. numer. 15. lib. 5. & decis. 137. num. 6. 7. 8. & 9. lib. 2.* Marcus *dec. 966. num. 3. part. 1.* Guttier. *canonic. lib. 2. cap. 7. num. 50.* Lezana *in sum. part. 5. verbo Sacrilegium, num. 3. versic. Quarto.*

6 Alia plura exempla, seu alios plures modos sacrilegii circa personam sacram tradunt Azor. *instit. moral. part. 1. libr. 9. capit. 27. quæst. 3.* Castr. Palaus *in oper. moral. part. 3. tractat. 17. disputat. 2. punct. 3. §. 2. num. 2. & §. 4. numer. 1.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. titul. 1. capit. 1. à numer. 14. ad 28.* Lezana *in summ. parte quarta, verbo Sacrilegium, numer. 3.*

Quoad secundum divisionis modum sacrilegii 7
circa locum sacrum, varia exempla sunt, scilicet quando loco sacro fit injuria cum effusione sanguinis, vel seminis humani, vel alicujus rei furto, aut aliis similibus, ut latè tradunt Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 9. capit. 27. quæst. 4.* Grilland. *de pœnis omnifar. coitus, quæst. 1. numer. 10.* Peguera *decis. 24. numer. 7. part. 1.* Cardoso *in praxi judic. verbo Sacrilegium, num. 5.* Sperell. *decis. 62. numer. 11. versic. Tertium, num. 12. lib. 1.* Villalobos *in summ. moral. part. 2. tractat. 39. diff. 2. num. 3.* Castr. Palaus *in oper. moral. part. 3. tractat. 17. disput. 2. punct. 3. §. 2. num. 4.* Jul. Chartar. *decis. 54. num. 7. 8. & 9.* Ciarlin. *controvers. forens. lib. 1. cap. 15. num. 11.* Augustin. Barbosa *in l. Si quis in hoc, 10. numer. 6. & 7. Codic. de Episcop. & Cleric. & de jure Eccles. univ. lib. 2. capit. 3. sub numer. 35.* Lezana *in summ. part. 4. verbo Sacrilegium, num. 4.* Leander *quæst. moral. tom. 1. tractat. 5. disput. 8. §. 4. quæst. 1. cum seq.* Nomine loci sacri ad effectum 8
sacrilegii quisnam intelligatur, latè Sanchez *de matrimon. lib. 9. disputat. 15. à num. 23.* Filliucius *tractat. 30. capit. 8. à num. 134.* Sperell. *decis. 62. numer. 13. lib. primo*, Azor. *institut. moral. part. 1. lib. 9. capit. 27. quæst. 5.* Farinac. *de furtis, quæst. 172. à numer. 48. ad 55.* Cast. Palaus *in oper. mor. part. 2. tractat. 11. disput. 1. punct. 6. toto*, Diana *in summ. verbo Immunitas Ecclesiarum quoad loca, à numer. 1.* Lezana *in summ. part. 3. verbo immunitas Eccles. à num. 1.* Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom. 1. cap. 2. per totum, & tom. 1. cap. 16. dub. 9. tota*, Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. 2. lib. 4. cap. 4. num. 13. & 32.* Barbosa *de jure Eccles. univ. lib. 2. c. 3. toto*, Ego *decis. 112. num. 115. 116. 117. & 118. part. 2.*

Cæterum id quod dixi *num. 7.* committi sacrile- 9
gium circa locum sacrum ex effusione sanguinis, vel seminis humani. Dubitant Doctores. An effusio sanguinis, vel seminis, si occultè fiat in Ecsia, sit sacrilegium, contineatque malitiam in confessione explicandam, & manifestandam? Sunt qui dicunt, quòd non, & hæc opinio est probabilis: Sed probabilius est, quòd sic. Quia revera quæcumque effusio voluntaria seminis, vel sanguinis, saltem facta in quantitate in Ecclesia, est prohibita in Ecclesia: Ergo sacrilega: videantur Suarez *lib. 1. de relig. lib. 3. cap. 7. num. 4.* Sanchez *de matrimon. lib. 9. disputat. 15. num. 11.* Trullench. *in decalog. tom. 2. lib. 6. capit. 1. dub. 7. numer. 11.* Machado *en su perfeto confessor, tom. 1. lib. 2. part. 3. tractat. 4. docum. 3. num. 11.* Castr. Palaus *in oper. moral. tom. 2. tractat. 11. disputat. unic. punct. 1. numer. 4.* Diana *resolut. moral. part. 1. tractat. 7. resolut. 26. & part. 7. tractat. 11. & miscel. 2. resolut. 31. & part. 9. tractat. 9. & miscel. 4. resolut. 5. & in coordin. part. 1. tractat. 7. resol. 87. 88. 89.* Thom. de Bene *de immunit. Ecclesiar. tom. 1. capit. 2. dub. 2. sect. 17.* Lezana *in summ. part. 4. verbo Sacrilegium, numer. 5. versic. Nota etiam*, Leander *quæst. moral. tom. 1. tractat. 5. disput. 8. §. 4. quæst. 9.* Fagundez *de præcept. Ecclesiar. præcept. 2. lib. 4. cap. 4. numer. 24.* Lugo *de justit. & jure, disp. 16. num. 462.* Barbosa *de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 28. numer. 37. & 50.*

Notanter dixi saltem facta in quantitate in Ec- 10
clesia. Quia non quæcumque effusio sanguinis, vel seminis humani in Ecclesia est sacrilegium, debet enim esse in quantitate aliqua, nam effusio unius, vel alterius guttæ sanguinis, vel seminis humani non est sacrilegium, ut cum Ledesma, Graffis, & Philiberto docent Leander *quæst. moral. tom. 1. tractat. 5. disput. 8. §. 4. quæst. 10.* quibus addo Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. c. 2. dubio*

dubio secundo, sect. secunda, à numer. 42. *& sect. quarta, numer.* 2. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. primo, lib.* 3. *capit.* 14. *numer.* 19. 20. *& 21. & præcept.* 2. *lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 18. Barbosa *de potestat. Episcop. part. secunda, allegat.* 28. *numer.* 34. 35. *& 49.*

11 Controversia etiam est inter Doctores, An tactus impudici in partibus pudendis, & inhonestis facti in Ecclesia sint sacrilegi, habeantque specialem malitiam mortalem sacrilegii necessariò in confessione explicandam, & manifestandam? Quidam affirmant, & est probabilis hæc opinio: alii verò negant, & est opinio probabilior, modò non sequatur pollutio notoria, aut non adsit periculum pollutionis, videantur Sanchez *de matrimon. lib.* 9. *disputat.* 15. *numer.* 21. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 30. *&* 31. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 25. *& in coordin. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 86. Lezana *in summ. part.* 4. *verb. Sacrilegium, numer.* 5. *versic. Idem dicendum*, Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom.* 1. *cap.* 2. *dub.* 2. *sect.* 18. *&* 19. *signanter à numer.* 8. Leander. *quæst. moral. tom.* 1. *tractat.* 5. *disputat.* 8. §. 4. *quæst.* 13.

12 Sine controversia verò est ferè, quòd aspectus; nutus, & confabulationes inhonestæ in Ecclesia habiti non sunt sacrilegium, nec habent specialem materiam sacrilegii in confessione explicandam, sic pluribus citatis Sanchez *de matrimonio, libr.* 9. *disputat.* 15. *numer.* 20. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 2. *lib.* 4. *cap.* 4. *numer.* 28. Leander *quæst. moral. tom.* 1. *tractat.* 5. *disputat.* 8. §. 4. *quæst.* 11. Trullench. *in decalog. libr.* 6. *capit.* 7. *numer.* 11.

13 Sicut tactus leves impudici per partes non pudendas, veluti per manus, pectora, vel per alias non pudendas in Ecclesia habiti, non sunt sacrilegium, nec habent sacrilegii malitiam, ut docent Doctores citati *numer.* 2. Sanchez *numer.* 21. Fagundez *numer.* 29. Leander *quæst.* 12. Trullench. *numer.* 11.

14 Circa tertium modum sacrilegii quoad rem sacram committitur tribus modis de jure canonico. Primò, quando rapitur, aufertur, suffuratur, seu furto tollitur sacrum de sacro. Secundò quando sacrum de non sacro. Tertiò, quando non sacrum de sacro, *Can. Si quis contumax* 20. §. *Sacrilegium, can. quisquis* 21. *vers. Similiter* 17. *q.* 4. Lezana *in summ. mor. part.* 4. *verbo Sacrilegium, n.* 5. Azor. *instit. mor. part.* 1. *lib.* 9. *cap.* 27. *q.* 6. Grillandus *de pœnis omnifar. coitus, quæst.* 1. *n.* 11. Menochius *de arbit. Judic. casu* 389. *à numer.* 2. *ad* 14. Cardoso *in praxi Judic. verbo Sacrilegium, numer.* 8. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 1. *cap.* 1. *à numer.* 47. Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 11. *numer.* 15. Italia *de immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *numer.* 67. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 2. *libr.* 4. *cap.* 4. *num.* 9. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 27. *& in coordinat. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 54. *num.* 1. Trullench. *in decal. lib.* 1. *capit.* 10. *dub.* 15. *numer.* 1. Augustin. Barbosa *de jure Ecclesiar. univ. lib.* 2. *cap.* 3. *numer.* 35. *in fine, & in l. Si quis in hoc* 10. *numer.* 8. *Codic. de Episcop. & Cleric.* Sperell. *dec.* 3. *sub num.* 19. *&* 26. *lib.* 1. Thom. del Bene *de immunitat. Ecclesiar. tom.* 1. *capit.* 2. *dub.* 1. *sect.* 3. *numer.* 1. *cum seq.* Reg. Matthæu *de re criminal. controvers.* 36. *numer.* 25. plures alios cumulavi *decis.* 112. *numer.* 67. *&* 68. *part.* 2. sed de jure civili solùm in primo casu, quando suffuratur sacrum de sacro, est verum, & proprium sacrilegium; at illis duobus casibus, quando rapitur sacrum de non sacro, vel non sacrum de sacro non est sacrilegium, sed simplex furtum, *l. Sacrilegii* 9. §. 1. *ff. ad leg. Jul. pecul. l. Divi, Cod. eodem, gloss. in can. Quisquis* 21. *verbo Non sacrum* 17. *quæst.* 4. ut docent Doctores citati, Marta *numer.* 16. Italia, Cardoso, Fagundez, Thom. del Bene *numer.* 5. Reg. Matthæu *numer.* 26. Ego cum multis *decis.* 112. *numer.* 69. *part.* 2.

Sacrilegium autem, quod committitur circa res 15
sacras auferendo, seu furto substrahendo sacrum de sacro, diversos habet gradus secundùm diversitatem rerum sacrarum. Inter quas Sacramenta summum gradum obtinent, quorum præcipuum est Eucharistiæ Sacramentum, quod ipsum Christum continet. Ideoque sacrilegium, quod contra Eucharistiæ Sacramentum committitur, inter omnia gravissimum est. Latissimè Cyriacus *tom.* 3. *controvers.* 435. Post Sacramenta secundum locum tenent vasa consecrata ad Sacramentorum susceptionem, & Imagines, & Reliquiæ Sanctorum, in quibus Sancti venerantur, & honorantur. Tertio loco quæ pertinent ad ornatum Ecclesiæ, & Ministrorum, quia per hæc Deus colitur. Sic Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 99. *articul.* 3. Grillandus *de pœnis omnifariam coitus, quæst.* 1. *numer.* 11. 12. *& sub numer.* 16. Boer. *decis.* 254. *numer.* 15. Peguera *decis.* 24. *à numer.* 9. *part.* 1. Suarez *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *capit.* 6. *&* 7. Lessius *de justit. & jure, lib.* 2. *cap.* 45. *à numer.* 16. Villalobos *in summa moral. part.* 2. *tractat.* 39. *dif.* 2. *numer.* 4. Jul. Chartar. *decis.* 66. *numer.* 85. Cardoso *in praxi Judic. verbo Sacrilegium, à numer.* 9. *ad* 14. Cavalcan. *de Brach. Reg. part.* 1. *numer.* 73. *&* 74. Sperell. *decis.* 62. *numer.* 11. *lib.* 1. Azorius *instit. moral. libr.* 9. *capit.* 27. *quæst.* 6. *cum seq.* Lezana *in summ. part.* 4. *verbo Sacrilegium, numer.* 6. *&* 7. Menochius *de arb. Jud. casu* 389. *à numer.* 2. *ad* 15. Farinac. *de furtis, quæst.* 172. *à numer.* 55. *ad* 76. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Sacrilegus, col.* 3. *in princip. versic. Et eo magis, fol.* 220. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tractat.* 17. *disput.* 2. *punct.* 3. §. 2. *à numer.* 4. *ad* 10. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 1. *capit.* 1. *à numer.* 47. Reg. Matthæu *de re criminal. controvers.* 36. *à numer. decimoprimo, & à numer.* 45. Ego *decis.* 112. *num.* 78. 79. *& à numer.* 85. *part.* 2. de Calice sacrato, & vestibus sacris, & de pecunia, quæ est in Divorum capsulis, Fagundez *de præcept. Ecclesiæ præcept. secundo, lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 9. & de imaginibus Barbosa *in l. Si quis in hoc* 10. *numer.* 5. *Codice de Episcop. & Cleric.*

Sed notandum, quod tempus sacrum, ut dies 16
Dominicus, vel festivus non est circumstantia sacrilegii, quia non numeratur inter res sacras, etsi in illo sacra fiant, Suarez, *de relig. tom.* 1. *lib.* 3. *capit.* 4. *à numer.* 3. Villalobos *in summ. moral. part.* 2. *tractat.* 39. *dif.* 2. *numer.* 8. Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 1. *lib.* 1. *capit.* 9. *num.* 2. *&* 8. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tract.* 17. *disputat.* 2. *punct.* 3. §. 2. *num.* 11. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 32. *& in coordinat. p.* 1. *tract.* 7. *resol.* 54. Leander *quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 5. *disput.* 8. §. 8. *quæst.* 2.

Sacrilegium ex genere suo est peccatum morta- 17
le, quia est gravis offensa Dei, & hæc est constans omnium sententia, licèt ratione inadvertentiæ, vel parvitatis materiæ possit esse solùm veniale, sic Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 3. *tractat.* 17. *disputat.* 2. *punct.* 3. §. 3. *num.* 1. Villalobos *in oper. moral. part.* 2. *tractat.* 39. *dif.* 3. *num.* 1. Lezana *in summ. part.* 4. *verbo Sacrilegium, num.* 2. *versicul. Quoad forum verò conscientiæ.* Undè quando sacri- 18
legium peccatum mortale fuerit, necessariò confitendum est peccatum habens talem circunstantiam, & explicandum est in confessione, quod sacrilegium sit, Bonacina *de legib. disputat.* 3. *quæst.* 6. *punct.* 3. §. 3. *numer.* 5. Fagundez *de præcept. Ecclesiæ præcept.* 2. *lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 9. Lezana *in summ. part.* 4. *verbo Sacrilegium, numer.* 2. *vers. Undè.*

Habet malitiam mortalem sacrilegii necessariò 19
in confessione explicandam, quando furantur profana in Ecclesia, si sunt tradita ipsi Ecclesiæ in depositum, in pignus, vel in Custodiam, Fagundez *de præcept. Ecclesiar. præcept.* 2. *lib.* 4. *capit.* 4. *numer.* 9. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 27. *& in coordinat. part. prima, tractat.* 7. *resolut.*

resolut. 54. *numer.* 2. & 3. Leander. *quæst. moral. tom.* 1. *tractat.* 5. *disput.* 8. §. 4. *quæst.* 18. Thom. del Bene *de immunit. Ecclesiar. tom.* 1. *capit.* 2. *dub.* 1. *sect.* 3. *sub numer.* 10. Non tamen committit speciale
20 peccatum sacrilegii necessariò confitendum qui furatur crumenam, seu aliam rem profanam alicujus in Ecclesia existentis, nec excedit furtum simplex, cum non sit res sacra, nec tradita Ecclesiæ in custodiam, nec in pignus, nec alio modo, sic Fagundez *de præcept. Ecclesiar. præcept.* 2. *libr.* 4. *capit.* 4. *sub numer.* 9. & licet contrarium teneant Suarez, Valentia, Bonacina, Layman, & alii, quos citant, sed non sequuntur Diana, Leander, & Thom. del Bene *locis allegandis*, & probabilius, & communius receptum affirmet Lezana *in summ. verbo Sacrilegium*, *numer.* 5. Nihilominus verior, & communior est opinio Fagundez, & eam etiam docent Diana *resolut. moral. part.* 1. *tract.* 7. *resolut.* 27. & *in coordinat. part.* 1. *tractat.* 7. *resolut.* 54. Leander *quæst. moral. tom.* 1. *tract.* 5. *disputat.* 8. §. 4. *quæst.* 17. Thom. del Bene *de immunitat. Ecclesiar. tom.* 1. *capit.* 2. *dub.* 3. *à numer.* 6. Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *libr.* 2. *variarum resolut. cap. vigesimonono*, *numer.* 187. *in fine*, & *numer.* 217. *in fine*, & comprobatur ex traditis per Cævallos *comm. controvers. commun. quæst.* 363. Farinac. *de furtis*, *quæst.* 172. *numer.* 28. & 29.

21 Sicut non committitur sacrilegium, quando furtum committitur in re destinata Ecclesiæ, non tamen adhuc tradita, quia nisi fuerit tradita, non potest dici sacra, Grillandus *de pœnis omnifariam coitus*, *quæst.* 1. *numer.* 13. Bajard. ad Clar. §. *Sacrilegium*, *numer.* 4. Farinac. *de furtis*, *quæst.* 172. *numer.* 45. Barbosa *in l. Si quis in hoc* 10. *numer.* 8. *Codic. de Episcop. & Cleric.* & in ornatum in materia destinationis, quando destinatio habeatur pro re perfecta, seu pro facto, & quando non, videatur Castillo *controvers. libro quinto*, *capit.* 62. *numer.* 56.

22 Sed ad institutum quæstionis in argumento propositæ, Utrum sacrilegus sit puniendus per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem? ut putà quando laicus delinquit in laicum in Ecclesia eum occidens, vulnerans, aut percutit Clericum. Vel cognoscit carnaliter Monialem, vel furatur sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro, aut non sacrum de sacro. Hæc quæstio practicabilis in die est. ut ait Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *in princip.* & in ea majores nostri in diversas factiones divisi sunt, ut inquit Sperell. *decis.* 3. *in princip. libr.* 1. quas referunt Decian. *tractat. crimin. lib.* 6. *cap.* 36. Farinac. *de furtis*, *quæst.* 172. *numer.* 31. idem Sperell. *decis.* 3. *à numer.* 1. Augustin. Barbosa *in capit. Sicut* 2. *à numer.* 2. *ad* 10. *de privileg.* & alii quamplures, de quibus *à numer.* 23. *cum pluribus seq.*

23 Prima est opinio, quòd laicus delinquens in laicum in Ecclesia puniendus est à Judice Ecclesiastico privativè ad Judicem sæcularem, idque ratione loci commissi criminis, cujus respectu forum Ecclesiæ sortiri debet, & non Judicis sæcularis, *juxta text. in auth. qua in Provincia*, ubi latè Augustin. Barbosa *à numer.* 10. *Codic. de re crimin. agi oper.* ita Cyanus *in l. Præsenti*, *numer.* 4. *Codic. de his qui ad Eccles. confug.* Anania *in capit. Inter alia*, *numer.* 5. *de immunitat. Ecclesiar.* Decian. alios refert *tractat. crimin. lib.* 6. *cap.* 29. *numer.* 5. Farinac. *de immunitat. Ecclesiar. numer.* 233. Italia *de immunitat. Ecclesiar. lib.* 1. *cap.* 5. §. 3. *numer.* 53. Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 11. *sub numer.* 23. Carol. de Grassis plures laudat *de effect. Clericor. effect.* 1. *à numer.* 614. *ad* 619. Sed hanc primam opinionem impugnat Mastril. *decis.* 68. *numer.* 3. *in fine*, *juncto*, *numer.* 4. *lib.* 1. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 38. *numer.* 18. *versicul. Vide etiam*, Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 28. *numer.* 62. & *de furtis*, *quæst.* 172. *sub numer.* 31. & *de immunitat. Eccclesiar. num.* 234. & 235. Azevedo *l.* 1. *numer.* 108. *titul.* 16. *libr.* 4. *recopil.* Cabal. *resolut. crimin. cas.* 194. *numer.* . & 2. Sperell. *decis.* 3. *numer.* 1. *juncto numer.* 5. *libr.* 1. Jul. Chartar. *decis.* 54. *numer.* 5. Ansaldus *de jurisdict. par.* 4. *tit.* 1. *cap.* 4. *numer.* 13. & 14. Barbosa *in capit. Sicut* 2. *numer.* 8. *de privileg.* Ciarlin. *contr. forens. lib.* 1. *cap.* 15. *numer.* 19. *versic. Respondeo*, & *numer.* 11. *lib.* 1. & *alii*.

Secunda est opinio, quòd laicus delinquens in 24
laicum in Ecclesia puniri debet per Judicem sæcularem, & non per Judicem Ecclesiasticum, *l. Si quis in hoc genus*, ubi Bald. *numer.* 1. *versicul. Item est notandum*, *Cod. de Episcop. & Cler.* §. *Quia verò*, *in authent. ut liceat matri*, & *aviæ facit*, *text. in cap. fin. de immunitat. Ecclesiar.* Bartol. *in l. Si cui*, §. *fin. numer.* 3. *ff. de accusat.* Abbas *in capit. Cum sit generale*, *numer.* 27. *de foro compet.* & *in cap. Inter alia*, *numer.* 29. & *in capit. fin. numer.* 5. *de immunit. Ecclesiar.* Rolaad, *cons.* 24. *numer.* 5. & 6. *lib.* 2. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 10. *numer.* 2. *versicul. Et adde quòd hoc casu*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 38. *numer.* 38. *versicul. Vide etiam*, Bertrand. *consil.* 9. & 10. *libr.* 7. Angel. *de malefic. verbo*, *in scalis Sancti Petronii*, *numer.* 1. Menochius *cons.* 1000. *numer.* 57. *lib.* 7. Decian. *tractat. crimin. tom.* 2. *libr.* 4. *capit.* 27. *num.* 34. *in* 4. *limit.* & *lib.* 6. *capit.* 29. *numer.* 15. Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 28. *numer.* 62. & *de furtis*, *quæst.* 172. *sub numer.* 31. & *de immunitat. Ecclesiar. numer.* 234. & hanc esse magis communem Doctorum sententiam, testatur *numer.* 135. & *consil.* 208. *numer.* 10. *tom.* 3. Jul. Chartar. *dec.* 54. *numer.* 1. Cabal. plures congerit *resolut. criminal. cas.* 194. *num.* 2. Guttier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 1. *numer.* 13. Azevedo *l.* 3. *numer.* 23. *tit.* 2. *lib.* 1. & *l.* 1. *numer.* 108. *tit.* 16. *lib.* 4. *recopil.* Covar. *var. resol. lib.* 2. *capit.* 20. *numer.* 18. *versic. trigesimoquinto*, ubi Ybannez de Faria *numer.* 216. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *capit.* 18. *numer.* 160. Ciarlin. *controvers. forens. libr.* 1. *cap.* 15. *numer.* 10. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 11. *numer.* 19. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 1. *cap.* 3. *numer.* 40. & 41. Sperell. *decis.* 3. *numer.* 2. & 10. *lib.* 1. Scialoya *de foro compet. cap.* 38. *numer.* 69. Oliba *de jure fisci*, *capit.* 11. *à numer.* 7. Ripoll. *variar. cap.* 1. *numer.* 170. Peguera *decis.* 60. *numer.* 3. *part.* 2. Giurba *cons.* 70. *numer.* 16.

Sic laicus offendens Clericum etiam in Ecclesia 25
puniendus est per Judicem sæcularem, *dicta l. Si quis in hoc genus*, *Codic. de Episc. Et Cler.* Cabal. *resolut. crimin. casu* 194. *numer.* 9. Thesaurus *decis.* 224. *nume.* 2. Tondut. *de præv. Jud. part.* 2. *cap.* 29. *numer.* 36. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 1. *cap.* 4. *numer.* 15. & 16. Scialoya *de foro compet. cap.* 38. *num.* 69. *in fine*, *versic. Immo siquis*, alios plures cumulant Guaz. *defen.* 1. *cap.* 11. *num.* 20. Giurba *cons.* 70. *numer.* 16. *versic. Immo laicus*.

Sic pariter si laicus furatur res sacras etiam in- 26
tus Ecclesiam, puniendus est per Judicem sæcularem, Jul. Clar. & Marian. Socin. quos citat Scialoya *de foro compet. capit.* 38. *numer.* 69. *versic. Immo si laicus*.

Sed hanc secundam opinionem impugnant Ciar- 27
lin. *controv. forens. libr.* 1. *cap.* 15. *a numer.* 10. *cum plurib. seq.* Sperell. *decis.* 3. *numer.* 2. *juncto numer.* 5. *lib.* 1. Barbosam *in cap. Sicut* 2. *numer.* 5. *de privileg.* Farinac. *de immunit. Ecclesiar. num.* 234. *cum seq.* & contra nostros Olibam, & Ripoll. insurgunt Diana *resolut. moral. part.* 4. *tractat.* 1. *resolut.* 67. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 288. Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 49. Fermosinus *in cap. Cùm sit generale* 8. *quæst.* 6. *num.* 15. *de foro compet.*

Tertia est opinio, quòd laicus delinquens in 28
laicum in Ecclesia judicari, & puniri debet per Judicem sæcularem insimul cum Judice Ecclesiastico, *sic glos. in leg. prima*, *verbo committunt*, *Codic. de crim. Sacrilegii*, quam ibi sequitur Salicet. *arg. text.* §. *Neque*, *versicul. Si verò canonicum*, *in authentic. de mandat. Princip. collat.* 3. Barbosa *in capit. Sicut* 2. *numer.* 6. *privileg.* Sed hæc opinio reprobatur per eundem Barbosam, qui solvit

argumentum contrarium, *neque versicul. si verò canonicum*.

29 Quarta est opinio, quòd laicus delinquens in laicum in Ecclesia puniri potest per Judicem Ecclesiasticum, & per Judicem sæcularem, & est locus prævention̄i, adeò ut uno præveniente, alter nequaquam procedere valeat, cùm hujusmodi delictum sit mixti fori, Sperell. *decis.* 5. *numer.* 2. *libr.* 1. Tondut. *de præven. Judic. part.* 3. *capit.* 29. *à numer.* 29. Farinac. *de immunitat. Ecclesiar. numer.* 236. *& in praxi, part.* 1. *quæst.* 28. *numer.* 62. Guttierez *practic. libr.* 3. *quæst.* 1. *numer.* 14. Azevedo *l.* 3. *numer.* 23. *tit.* 2. *libr.* 1. *recopil.* Guazin. *defen.* 1. *cap.* 11. *numer.* 19. Tusch. *practicar. conclus. litera I, conclus.* 59. *à numer.* 6. Cabal. *resolut. crimin. casu* 194. *à numer.* 7. Scialoya *de foro compet. part.* 2. *capit.* 38. *numer.* 69. *versicul. Sed quod laicus*, Jul. Chartar. *decis.* 54. *numer.* 6. Diana *resolut. moral. part.* 4. *tractat.* 1. *resolut.* 67. *& part.* 6. *tract.* 1. *resolut.* 9. *& in coordinat. part.* 9. *tractat.* 1. *resolut.* 57. *numer.* 10. *& tractat.* 2. *resolut.* 288. Thom. del Bene *de immunitat. Ecclesiar. tom.* 2. *capite* 16. *dub.* 49. Fermosin. *in capit. Cum sit generale, quæst.* 6. *numer.* 15. *de foro compet.* Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *libr.* 2. *variarum, cap.* 20. *numer.* 217.

30 latissimè Ciarlin. *controvers. forens. libr.* 1. *capit.* 15. *à numer.* 12. Conciolus *verbo Delictum, resolut.* 2. *numer.* 10. *&* 20. *& resolut.* 2. *à numer. primo*, qui quamplurimos citat. Hæc opinio reprobatur per Sperell. *decis.* 3. *numer.* 3. *juncto numer.* 5. *versicul. Porrò, libr.* 1. & per alios Doctores citatos *numer.* 25.

31 Moventur præcitati Doctores hujus quartę opinionis. Quia delinquens in Ecclesia sacrilegium committit, diciturque sacrilegus, Carol. de Grass. cum multis *de effect. Clericor. effect.* 1. *numer.* 614. Jul. Chartar. innumeros cumulat *decis.* 54. *numer.* 7. 8. *&* 9. & alii à me citati supra *numer.* 7. Farinac. Diana, Thom. del Bene, Ybannez de Faria, & alii laudati *numer.* 30. Et crimen sacrilegii est

32 mixti fori, & inter utrumque Judicem, Ecclesiasticum, & sæcularem est locus prævention̄i adversus laicum, *capit. Cum sit generale, de foro compet.* & docent Canonistę omnes *in capit. Cum pro causa, de sentent. excommunic.* Roland. Decian. Cabal. Zerola, Guttierez, Menochius, Vulpell. Leon. & Farinac. quos citat Sperell. *decis.* 3. *numer.* 13. *lib.* 1. Abbas, Covarr. Tuschus, Carol. de Grassis, Decian. Cavalcan. Lopez ad Diaz, Bellet. Bajard. Marta, Giurba, Caval. Bonacina, Marc. Antonin. Leo, Menoch. & Guazin. quos laudat Ciarlin. *controvers. forens. lib.* 1. *capit.* 13. *numer.* 12. & 13. Osascus *decis.* 203. *numer.* 7. Mastrill. *decis.* 68. *numer.* 4. *libr.* 1. Cardoso *in praxi Judic. verbo Sacrilegium, numer.* 15. Petr. Barbosa *in l. Titia, numer.* 51. *ff. solut. matrimon.* Bolannos *in Curia Philip. tomo* 1. *part.* 3. §. 2. *numer.* 7. Bobad. *in politic. libr.* 2. *cap.* 18. *numer.* 229. Faber. *in Codic. de crimine sacrilegii, def.* 1. Parlador. *rerum quotidian. tom.* 2. *differ.* 9. §. 2. *numer.* 6. Riccius *collect.* 795. *in fine*, Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 132. *& de furtis, quæst.* 172. *numer.* 32. *& de immunitat. Eccles. numer.* 236. *& cons.* 208. *numer.* 2. *tom.* 3. Conciolus *verbo Delictum, resolut.* 2. *numer.* 10. *&* 20. *& resolut.* 3. *à numer.* 1. Thom. del Bene *de immunit. Ecclesiar. tom.* 2. *capit.* 10. *sect.* 1. *suppos.* 2. *numer.* 18. Ybannez de Faria ad Covar. *libr.* 2. *cap.* 10. *num.* 36. *versicul. sunt autem*, Bossius *in prax. titul. de sacrilegio, numer.* 7. Tusch. *practicar. conclus. litera I, conclus.* 446. *numer.* 10. Thesaurus *in prax. parte* 2. *verbo Sacrilegium, capit.* 1. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 2. *resolut.* 82. *alias* 81. *& in coordinat. part.* 9. *tractat.* 2. *resolut.* 289. Cast. Pal. *in oper. mor. part.* 3. *tractat.* 17. *punct.* 3. §. 4. *numer.* 2. *versicul. Hi ergo*, Scialoya *de foro compet. cap.* 38. *numer.* 69. *versic. Et ideò sacrilegus*, Caracciol. *de foro privileg. quæst.* 25. *numer.* 2. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 1. *capit.* 4. *numer.* 1. 2. *&* 3. Lezana *in summ. quæst. regul. parte* 4. *verbo Sacrilegium, numer.* 2. *versicul. Nota etiam.* Pereyra *de man. Regia, part.* 2. *capit.* 56. *numer.* 33. Cancer *part.* 3. *var. cap.* 19. *numer.* 67. alios quamplurimos citant Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 13. *part.* 2. *numer.* 60. Jul. Chartar. *decis.* 31. *à numer.* 10. *& decis.* 54. *numer.* 10. *& decis.* 72. *numer.* 29. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *numer.* 54. *&* 55. *de offic. Ordinar.* Augustt. Barbosa *in l. Si quis in hoc, numer.* 10. *Codic. de Episcop. & Cleric. & in capit. Sicut* 2. *numer.* 9. *de privileg. & in capit. Cum sit generale, numer.* 4. *& in addit. ad tom.* 6. *numer.* 2. ubi Balboa *numer.* 33. Felician. à Vega *numer.* 8. Fermosin. *quæst.* 6. *à numer.* 11. *de foro compet.* Cùm crimen sacrilegii omni jure, tàm canonico, quàm civili pro- 33
hibitum, sic Vela pluribus juribus probat *in capite* 1. *part.* 1. *numer.* 51. *de offic. Ordin.* Sperell. *decis.* 3. *numer.* 14. *libr.* 1. & omnes uno ore fatentur.

Quod generale est ad omnes species sacrilegii. 34
Nam percussio Clerici à laico facta tanquam sacrilega ex mixti fori, & ab utroque Judice ponitur, & est locus prævention̄i, Socin. *in cap. Parochianos, numer.* 8. *de sentent. excommun.* Guido Papa, Papon. Jul. Clar. Carol. de Grassis, Genuens. Menochius, Ursil. ad Afflict. Giurba, & Suarez, quos laudat Sperell. *decis.* 3. *numer.* 20. *lib.* 1. *& decis.* 134. *numer.* 25. *libr.* 2. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *numer.* 54. 55. *juncto numer.* 56. *de offic. Ordin.* Guazin. *defen.* 1. *cap.* 11. *numer.* 20. Cabal. *resolut. crimin. casu* 194. *numer.* 9. *&* 10. Portoles ad Molin. §. *Accusatio, numer.* 9. innumeros alios cumulant Jul. Chartar. *decis.* 31. *in princip. juncto numer.* 10. Ciarlin. *controv. forens. lib.* 3. *cap.* 234. *numer.* 27. *vers. Quoad secundum*.

Sic laicus cognoscens carnaliter Monialem, ab u- 35
troque Judice punitur, & est locus prævention̄i, quia committit sacrilegium, & est delictum mixti fori, latè resolvit post alios Osaschus *decis.* 103. *per totam*, quem sequuntur Menoch. *de arbit. Judic. casu* 389. *à numer.* 22. Cabal. *resolut. crim. cas.* 200. *à numer.* 72. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 11. *numer.* 11. *circa finem*, Sperell. *decis.* 3. *numer.* 23. *& decis.* 19. *numer.* 3. *lib.* 1. Decian. *tractat. crimin. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 20. Riccius *collect.* 795. *versic. Licet aliter, & collect.* 2230. *in fine, versicul. Sacrilegium laici*, Tondut. *de prævent. Judic. part.* 2. *cap.* 29. *sub numer.* 5. *&* 14. Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 90. Mastrill. *decis.* 68. *numer.* 3. *&* 4. *lib.* 1. Caracciol. *de foro privileg. quæst.* 25. *num.* 3. Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 146. *à num.* 3. intellige si quis cognoscit carnaliter Monialem professam; secus si Monialem conversam, nondum tamen professam carnaliter cognoscit, non committit sacrilegium, quia adhuc sacrata non est, Trivisanus *decis.* 57. *part.* 2. Riccius *collectan.* 795. *versicul. Ex quo in foro, & collect.* 2230. *versic. Sacrilegium non committitur*, vide tamen Farinac. *de delict. carnis, quæst.* 145. *num.* 223. *& q.* 146. *num.* 21.

Sic laicus rapiens sacrum de sacro, vel sacrum 36
de non sacro, vel non sacrum de sacro committit delictum mixti fori, cùm sit utroque jure canonico, & civili vetitum, Sperell. post alios *decis.* 3. *num.* 24. *lib.*

Et magis generaliter de omnibus delictis mixti 37
fori adversus laicum cognoscit uterque Judex Ecclesiasticus, & sæcularis, & est locus prævention̄i, Jul. Chartar. *decis.* 31. *numer.* 11. *& decis.* 77. *numer.* 16. Guttierez *practicar. libr.* 1. *quæst.* 44. *num.* 4. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 1. *in fine*, Bobadill. *in politic. lib.* 2. *capit.* 17. *à numer.* 163. *& capit.* 18. *numer.* 239. Guazin. *defen.* 1. *capit.* 11. *numer.* 1. Sperell. *decis.* 134. *numer.* 24. *lib.* 2. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 72. *numer.* 9. alios citat Carol. de Grassis *de effect. Cleric. effect.* 1. *à numer.* 579. *& à numer.* 596. plures addit Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *numer.* 33. *de offic. Ordin.* Valenzuela *consil.* 131. *numer.* 14. *tomo* 2. Fagundez *in sexto præcept. decalog. libr.* 6. *capit.* 4. *numer.* 18. *ad med. & in cap.* 6. *num.* 36. alios plures cumulant Conciolus *verbo Delictum, resolut.* 2. *numer.*

2. *numer.* 1. & 2. Don Michael de Calderò *dec.* 74. *n.* 8. *part.* 2.

38 Sunt autem delicta mixti fori, quæ ab utroque jure canonico, & civili prohibentur, ut tradunt omnes *in capit. Cùm sit generale*, Aretin. *numer.* 4. Socin. *numer.* 26. Abbas *in fine*, & alii *compet.* Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 26. *numer.* 63. Sperell. *decis.* 3. *numer.* 15. *lib.* 1. Bellet. *disquis. Clerical. part.* 1. *tit. de favore Clericorum reali*, §. 4. *numer.* 8. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *cap. unico*, *num.* 1. Ciarlin. *controvers. forens. libr.* 1. *capit.* 46. *numer.* 61. Jul. Chartar. *decis.* 77. *numer.* 18. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *numer.* 31. *de officio Ordinar.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de coompet. jurisdiction. quæst.* 72. *numer.* 9. *versicul. Et ut unico verbo*, Carleval. *de judic. lib.* 1. *disput.* 2. *quæst.* 7. *numer.* 765. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *sect.* 1. *supposit.* 1. *numer.* 8. & *supposit.* 2. *numer.* 5. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *var. capit.* 10. *numer.* 36. Conciol. *verbo Delictum*, *resolut.* 2. *à numer.* 4. & *resolut.* 3. Don Michael de Calderò *decis.* 74. *numer.* 4. *part.* 2.

39 Et si vis extensè scire quæ sint delicta mixti fori, vide Decian. *tractat. criminal. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 27. *toto*, Martam *de jurisdict. part.* 2. *capit.* 7. *cum pluribus seq.* Farinacius *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 8. *à numer.* 129. Bobadillam *in polit. libr.* 2. *capit.* 17. & 18. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *sect.* 1. *supposit.* 2. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 2. *cap.* 10. *numer.* 36. *versic. Sunt autem*, Barbosam *in capit. Cùm sit generale*, *ex numer.* 4. & *in addit. tom.* 6. *à numer.* 1. Balboam *ex numer.* 19. Fermosin. *quæst.* 5. *cum seq. de foro compet.* Felician. de Vega *in capit.* 2. *ex numer.* 35. *de foro compet.* Tondutum *de prævent. judic. part.* 2. *capit.* 29. *toto*. Ansald. *de jurisdiction. part.* 4. *tota à titul.* 1. *ad* 10. remissivè Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdiction. quæst.* 72. *numer.* 6. Riccius *collect.* 737. Carleval *de judic. libr. primo*, *disputat.* 2. *numer.* 771.

40 Quinta est opinio, Quòd si agitur de crimine sæculari, quod consistit in vulnere à sæcularibus personis laicæ personæ in Ecclesia illato, pertinet cognitio directè, & privativè ad Judicem secularem; & in his terminis procedit opinio secunda tradita *numer.* 25. si verò agitur de crimine sacrilegii, quod consistit in violatione immunitatis Ecclesiasticæ, pertinet cognitio ad utrumque Judicem Ecclesiasticum, & sæcularem, & locus est præventioni, & ita procedit opinio tradita *numer.* 30. sic Abbas *in capit. Inter alia*, *sub numer.* 29. *de immunit. Eccles.* & *in capit. Cùm sit generale*, *numer.* 27. *versic. Addo*, *de foro compet.* Vivius *decis.* 497. *numer.* 4. Guttier. *practicar. lib.* 3. *quæst.* 1. *numer.* 13. & 14. Carol. de Grassis *de effect. Clericor. effect.* 1. *numer.* 614. quos citat Sperell. *decis.* 3. *numer.* 5. *versic. Porro*, & *numer.* 6. & 7. *libr. primo*, plurimos etiam congerunt Ybannez de Faria ad Covar. *libr.* 2. *variarum capit.* 20. *numer.* 216. & 217. Ciarlin. *controvers. forens. libr.* 1. *capit.* 15. *numer.* 14. 15. & 28. *versicul. Nec prædictis*, Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 1. *capit.* 4. *à num.* 4. Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 59. Jul. Chartar. *decis.* 54. *numer.* 16. & 17. sed ipse Ciarlin. *impugnat* hanc distinctionem *numer.* 28. *versicul. Quia respondetur*.

41 Sexta est opinio. Quod laicus delinquens in laicum eum occidens, vulnerans, aut percutiens in Ecclesia, vel occidens, vulnerans, aut percutiens Clericum, vel cognoscens carnaliter Monialem, vel furans sacrum de sacro, aut sacrum de non sacro, aut non sacrum de sacro, puniendus est per Judicem Ecclesiasticum pœnis spiritualibus, & Ecclesiasticis; per judicem verò sæcularem pœnis temporalibus. Itaque Judex sæcularis cognoscit de iis criminibus quoad pœnas temporales; Judex verò Ecclesiasticus quoad pœnas spirituales, & Ecclesiasticas, sic Amadeus *de Syndicat. numer.* 179. Jul. Clarus §. *final. quæst.* 36. *numer. quarto*, & *quæst. tertia*, *numer. sexto*, ubi Bajardus *numer.* 2. Camil. de Curte *parte secunda*, *diversarum feudal. capit. secundo*, *numer.* 170. Mastrill. *decis.* 68. *numer.* 6. *tom.* 1. Menchaca *libr. tertio*, §. *vigesimosecundo*, *post numer.* 17. Carol. de Grassis *de effect. Cleric. effect.* 1. *numer.* 577. *junctis numer.* 586. 587. & 588. & *numer.* 614. *juncto numer.* 620. quos, & alios quamplures cumulat Giurba *consil.* 70. *numer.* 16. quibus addendi sunt Riccius *decis.* 293. *numer.* 4. *parte secunda*, Belluga *in specul. Princip. rubric.* 11. §. *Videamus*, *à numer. primo*, Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *numer.* 3. 4. 14. 15. & 17. Castillo *decis.* 160. *numer.* 64. & 65. *tom.* 2. Scappa *de jure non scripto*, *lib.* 1. *capit.* 11. *à numer.* 13. & *capit.* 3. *numer.* 3. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *titul.* 1. *capit.* 3. *numer.* 40. & 41. Solorzano *in polit. libr.* 5. *capit.* 18. *versicul. La secunda fue*, *fol.* 921. Bobadil. *in polit. libr.* 2. *capit.* 18. *numer.* 160. *versicul. J aunque*, Tondut. *de prævent. Judic. part.* 2. *capit. vigesimonono*, *numer.* 37. Butrius, Ansaldus, Grassis, Danza, Guazin. & Cabal. quos refert, & sequitur Scialoya *de foro competen. capit.* 38. *numer.* 69. *versicul. Sed quod laicus*, *juncto versicul. Quod intellige*, & *capite* 40. *numer.* 82. Cutel. *de immunitat. Ecclesiar. libr.* 2. *quæst.* 82. Senato Ludovic. Ferrer. *in discurs. pro defens. Reg. jurisdict. numer.* 77. *fol.* 34. Don Michel Calderò *decis.* 74. *numer.* 10. 11. & 12. *parte secunda*.

Quæ quidem sexta opinio generaliter procedit 42
in omnibus delictis, & causis mixti fori, in quibus Judex Ecclesiasticus animadvertit contra laicum per pœnas spirituales, & Ecclesiasticas, Judex verò sæcularis per pœnas temporales, Carol. de Grassis *de effect. Clericor. effect.* 1. *numer.* 602. Daniel de Nobilibus *disputat.* 28. *numer.* 8. & *in addit. numer.* 8. & 9. Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 10. *capit. secundo*, *numer.* 12. vide infra *decis.* 268. *à numer.* 6. ut in crimine stupri, quod est mixti fori, tradunt Doctores à me citati *decis.* 175. *numer.* 9. *part.* 3. quibus addo Conciol. *verbo Delictum*, *resolut. secunda*, *numer. decimoquinto*, Fagundez *in* 6. *præcept. decalog. lib.* 6. *cap.* 4. *numer.* 18. sic docent plures, quos laudavi *decis.* 175. *numer.* 10. *parte* 3. addo Tondut. *de prævent. Judic. part.* 2. *capit.* 29. *numer.* 15. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *capite quarto*, *numer.* 38. Fagundez *in sexto præcept. decalog. libr.* 6. *capit.* 4. *numer.* 59. & in crimine incestus quod est mixti fori, Tondut. *de prævent. Judic. part. secunda*, *capit. vigesimonono*, *numer.* 5. Valenzuela post alios *consil.* 131. *numer.* 8. *tom.* 2. Conciolus plures cumulat, *verbo Delictum*, *resolut.* 2. *numer.* 17. & 18. sic docent Farinac. *de delict. carnis*, *quæst.* 149. *numer.* 117. Fagundez *in sexto præcept. decalog. libr.* 6. *capit.* 6. *numer.* 36. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 89. *numer.* 7. similiter in crimine usurarum, quod est mixti fori, Tondut. *de præven. Judic. part.* 2. *capit.* 26. *numer.* 1. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *titul.* 9. *capit.* 12. *à numer.* 29. & alii à me citati *decis.* 181. *numer.* 18. *part.* 3. sic docent laudati à me *dicta decis.* 181. *num.* 24. *part.* 3. vide infra *decis.* 268. *num.* 6. *hac part.* 5.

Contra istam sextam opinionem, *de qua numer.* 43
41. & 42. tenent quamplures Doctores existimantes posse Judicem Ecclesiasticum pro prædictis sacrilegiis, & aliis criminibus mixti fori procedere contra laicos, tam ad spirituales, quàm etiam ad temporales pœnas citra sanguinem, quos latè referunt, & sequuntur Cabal. *resolut. criminal. casu* 194. *num.* 10. & 11. Guazin. *defens.* 1. *cap.* 8. *numer.* 28. *cap.* 11. *sub numer.* 10. Bonden. *de jure controvers. tom.* 1. *collect.* 18. *numer.* 44. Sperell. *decis.* 4. *tota*, *lib.* 1. Jul. Chartar. *decis.* 31. *numer. decimo*, & *decis.* 54. *numer.* 6. & *latè decis.* 72. *à numer.* 19. *ad* 31. & *numer.* 44. *versicul. quod autem*, Vela *in capite primo*, *part. prima*, *à numer.* 112. *signanter numer.* 117. *de offic. Ordinar.* Conciolus *verbo Delictum*, *resolut.* 2. *numer.* 3. & *resolut.* 3. *numer.* 4. Ciarlinus *controvers. forens. libr.* 1. *cap.* 15. *à numer.* 29. *versicul. Et propterea*, *cum seq.* & *cap.* 50. *num.* 52.

53. & 54. & *libr.* 3. *capit.* 234. *numer.* 29. 30. & 31. Barbosa *de potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 107. *numer.* 36.

44 Sed quidquid sit de prædictis opinionibus in puncto juris, praxis observat. Quòsi Judex sæcularis solus cognoscit de criminibus sacrilegii, & de aliis criminibus mixti fori contra laicos quoad pœnas corporales; & Judex Ecclesiasticus quoad pœnas spirituales, & Ecclesiasticas, ita se in facti contingentia observasse refert Amadeus *de syndicatu* 179. *versicul. Sed quæro incidenter*, quòd Episcopus Civitatis procedebat contra percutientem Clericum ad pœnas spirituales, & ipse procedebat ad pœnas temporales Fisco applicandas, rationem adducens, quia uterque Judex videtur offensus, unde meritò uterque ad pœnam sui fori procedere debet, cùm pœna spiritualis non tollat temporalem, nec è contra, quem sequuntur Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 47. *versic. Quæro quod si per laicum*, Ansaldus *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 1. *capit.* 4. *numer.* 22. Castillo *decis.* 160. *numer.* 64. & 65. *tom.* 2. Cabal. *resolut. crimin. casu* 194. *numer.* 11. *versicul. Subdit tamen*, Carocciol. *de foro privileg. quæst.* 25. *numer.* 3. & 4. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *numer.* 586. & 587. Giurba *consil.* 70. *numer.* 16. Solorzano *in polit. lib.* 5. *capit.* 18. *versicul. La secunda fue*, *fol.* 921. refert Jul. Chartar. *decis.* 72. *numer.* 44. & ita passim servari in Regno Siciliæ testatur Mastril. *decis.* 68. *numer.* 7. *in fine*, *libr.* 1. Carraciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *numer.* 6. *in fine*, & *numer.* 15. & de consuetudine in Statu Mediolani, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 6. *versicul. Ulterius quæro*, *ibi*: *Sed apud nos*, & *quæst.* 38. *numer.* 18. *versicul. Vidi etiam*, quem citant Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effectu* 1. *numer.* 686. Caracciolus *de foro privileg. quæstion.* 25. *numer.* 6. in Regno Neapolis Bajard. ad Clar. §. *final. quæst.* 36. *numer.* 51. & *quæst.* 37. *numer.* 2. Castillo *decis.* 160. *numer.* 65. *versicul. Ait quod in Regno*, *libr.* 2. & in Regno Valentiæ ex latè traditis per Reg. Matthæu *de regim. Regni Valent. capit.* 7. §. 1. *à numer.* 179. prout etiam servari in Regno Franciæ attestatur *practica Millei*, *numer.* 17. *fol.* 74. referunt Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 6. Mastrill. *decis.* 68. *numer.* 7. *lib.* 1. & ita in practica observavit, dum Judicis officio fungebatur, refert Scaccia *de judiciis*, *libr.* 1. *capit.* 12. *num.* 13. & esse in hoc in practica receptum tradit Solorzano *in polit. lib.* 5. *cap.* 18. *versicul. La secunda fue*, *fol.* 921. & servari ubique locorum dicit Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *numer.* 15.

45 Et in Cathalonia sequendo hanc practicam quòd laicus propter manus injectionem in Clericum, & sic sacrilegii possit per Judicem Ecclesiasticum coerceri pœnis spiritualibus, taliter quòd Judex Ecclesiasticus non possit isto casu impediri per Judicem sæcularem; sic fuit declaratum per Cancellarium Cassador, Consultoribus Serra, Llobregat, Terca Negrell, & Pla, 17. Maji 1567. in favorem Episcopi Elnen. & suæ Curiæ, contra Gerentem vices Gubernatoris Rossellionis, & Ceritaniæ, Honoratum Sunyer Vicarium Rossellionis, & alios. Et per Cancellarium Manegat, Consultoribus Quintana, Planes, & Orrit 8. Octobris 1587. in facto firmæ juris factæ in Curia sæculari Regii Consilii criminalis per Michaelem Angelum Serra captum, & in carceribus Palatii Episcopalis Barcinonæ detentum, delatum de gravi vulnere ictu archabusii tormentarii in personam Joannis Feliu Presbyteri illato, cui firmæ juris respondit Curia Ecclesiastica Barcinonæ deducens ei non esse locum, eo præcipuè, quia in cognitione dicti delicti, & sacrilegii Curia Ecclesiastica jurisdictionem Curiæ sæcularis prævenerat, & capturam dicti Serra factam fuisse intus dictum Episcopale Palatium, ad effectum, ut eidem pro suo delicto pœnitentia in eventum injungenda ad executionem deduci possit, fuit declaratum, repetitioni factæ per dictam Curiam sæcularem de persona dicti Michalis Angeli Serra quo ad effectum impediendi dictam Curiam Ecclesiasticam in cognitione dicti sacrilegii, & impositionis, & executionis canonicæ pœnitentiæ suo casu injungendæ locum non fuisse, nec esse. Sic intelligenda declaratio Cancellarii Rovirola 19. Februarii 1599. Consultoribus Peguera, Regas, Bonet, & Magarola in facto juris firmæ factæ in Curia sæculari Gerentis Vices Gubernatoris Comitatuum Rossellionis, & Ceritaniæ per Joannem Mauris Bajulum Villæ de Argeleriis occasione procedimentorum in Curia Ecclesiastica Elnen. Sede vacante, factorum contra dictum Mauris pro quodam sacrilegio per eum commisso in personam Antonii Border Subdiaconi. Quia fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia sæculari locum non fuisse, nec esse, sed cognitionem dictæ causæ ad Curiam Ecclesiasticam pertinere, & spectare. Adverte quòd iste Joannes Mauris nec per unam, nec aliam Curiam erat captus, vide Conciolum *verbo delictum*, *resolut.* 3. *numer.* 9.

Et quod laicus propter manus injectionem in 46
Clericum, & sic sacrilegus, puniri debeat pœna corporali per Judicem sæcularem, non obstante præventione capturæ per Judicem Ecclesiasticum. Ita fuit in Cathalonia decisum per Pla tertium, Peguera, Gallego, Ferrer, Benach, Calbà de Vallseca, Senjust, Bonet, Magarola, Mijavilla, Franquesa, Soler, Ferruz, & Rubi Coll, 24. Martii 1607. super repetitione personæ Geraldi Riera laici Parochiæ Sancti Martini Capresa, ex provisione Episcopi Gerundæ capti in domo dicti Riera per Narcissum Reverter Presbyterum, Commissarium ad hunc effectum per dictum Episcopum electum, & ad carceres Episcopales Gerundæ abducti, & detenti, impetiti de homicidio perpetrato in Regio itinere, quo itur à dicta Parochia Sancti Martini Capresa ad Parochiam de Anglès cum ictu archabusii, sivè pedrenal in personam Laurentii Bosch Rectoris, & Parochi dictæ Parochiæ Sancti Martini: fuit declaratum firmæ juris in Curia Ecclesiastica Gerundæ factæ locum non esse, sed repetitioni personæ Geraldi Riera instatæ per Fisci Procuratorem Curiæ sæcularis Gerundæ locum fuisse, & esse. Meminerunt de hac declaratione Cancer, & Fontanella, quos citavi *decis.* 26. *numer.* 64. *part.* 2.

Utraque praxis fuit observata in Cathalonia per 47
Cancellarium Puigmari 1. Decembris 1630. occasione firmæ juris in Curia sæculari Regii Consilii criminalis factæ per Monserratum Maig, & Guinart Villæ de Lloret procedimentis in Curia Ecclesiastica Gerundæ contra eum factis, ratione jactus tormenti manualis in personam Joannis Llorens Sacræ Theologiæ Doctoris, Presbyteri, & Rectoris Ecclesiæ Parochialis dictæ Villæ de Lloret per dictum Maig, & Guinart illati, ex quo vulnus fuit sequutum in quodam digito manus ipsius Rectoris, qua de causa contra dictum Maig, & Guinart fuit processum ad declarationem censurarum Canonis. Si quis suadente, quæ ad medelam tendunt, procedimenta verò Curiæ sæcularis ad punitionem, quo casu ambæ Curiæ procedere poterant, ita ut una per aliam non impediatur: fuitque declaratum firmæ juris in dicta Curia sæculari Regii Consilii criminalis per dictum Monserratum Maig, & Guinart factæ locum non fuisse, nec esse, ita tamen quod una Curia per alteram non impediatur.

Ex quibus non assentior declarationi Cancellarii 48
Cathaloniæ Carmona diei 1. Julii 1619. occasione firmæ juris in Curia sæculari Gerentis Vices Gubernatoris Comitatuum Rossellionis, & Ceritaniæ per Procuratorem Fiscalem ejusdem facta ratione procedimentorum in Curia Ecclesiastica Elnen. factorum contra spectabilem Gerentem Vices Gubernatoris dictorum Comitatuum, Franciscum Coronat Vicarium Rossellionis, & alios Ministros suarum Curiarum

riarum super repetitione personarum Raymundi Joannis Antonii, & Joannis Bartholomæi Rocacusat impetitorum de sacrilegiis commissis per eos, furando Ecclesias de Corneliano & Sancti Cypriani dicti Episcopatus Elnen. quo dum existebant capti pœnes Bajulum Loci de Solerio nomine dictæ Curiæ Ecclesiasticæ fuerunt per dictum Franciscum Coronat violenter à manibus dicti Bajuli de Solerio apprehensi, & ad Regios Carceres Villæ Perpinini ducti, ubi capti detinentur, spoliando dictam Curiam Ecclesiasticam jurisdictione, & cognitione dictorum reorum, ab ipsa per eorum capturam realiter præventa, qua fuit declaratum firmæ juris factæ per Fisci Procuratorem Curiæ sæcularis locum non fuisse, nec esse.

49 Et licèt Caballus *resol.* 194. *sub numer.* 8. non attestetur de consuetudine in statu Mediolani attestata per Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 6. *versic. Ulteriùs quæro*, prout illum refert Jul. Chartar. *decis.* 54. *sub numer.* 24. & eundem Jul. Clarum impugnet idem Jul. Chartar. *decis.* 31. *numero* 12. *&* 13. *& latè decis.* 54. *à numero* 18. *ad* 34. *& decis.* 72. *numero* 18. 43. *&* 44. & etiam impugnet Conciolus *verbo delictum*, *resolut.* 3. *numero* 7. & Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numero* 51. impugnet Sperell. *decis. quarta*, *numero* 15. *libr.* 1. & de praxi Archiepiscopali Neapolitana tradat Ciarlin. *controv. forens.* 1. *capit.* 16. *numero* 39. 42. *&* 59. & Milleum non testari de consuetudine Regni Franciæ ad favorem jurisdictionis sæcularis privativè quoad Judices Ecclesiasticos *in sua practica*, *fol.* 74. *numero* 17. & benè animadvertit Farinacius *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 8. *numero* 132. *versic. Et licèt*, & cum eo Caballus *resol.* 294. *sub num.* 8. & Jul. Chartar. *decis.* 54. *numero* 18. & practicam observatam per Scacciam *de judic. lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 13. impugnant Jul. Chartar. *decis.* 72. *n.* 45. 46. 47. *&* 48.

50 Sed quidquid Doctores citati, *numero* 49. dicant, nihilominus servandam esse locorum consuetudinem, inquit Scaccia *de judic. libr.* 1. *capit.* 12. *numer.* 80. refert Sperell. *decis.* 4. *numero* 1. *prope finem*, *lib.* 1. & Farinac. non audet impugnare Jul. Clar. etsi subdat, talem observantiam, quatenus veram, non debere excedere suum territorium *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 8. *numero* 131. *versic. Et licèt*, *in princ.* & tradit Ciarlinus *controv. forens. libr.* 1. *capit.* 15. *numer.* 25. Ansald. *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 1. *capit.* 4. *numer.* 23. de quo infrà *decis.* 264.

51 Ad constitutionem Papæ Pii V. dat 20. Junii 1566. ejus Pontificatus anno 1. sub forma motus proprii emanatam, qua expressè cavetur, quòd in præventionibus inter Judices Ecclesiasticos, & sæculares in causis criminalibus mixtis procedatur in omnibus, & per omnia juxta formam juris communis, & decretorum Sacri Concilii Tridentini, & non aliter, aliàs, nec alio modo, ut observant Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 8. *numero* 156. Bajard. ad Clarum, §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 3. Guazin. *defens.* 1. *capit.* 10. *numer.* 27. Sperell. *decis.* 4. *numer.* 15. *versic. Unde*, *lib.* 1. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 72. *numer.* 7. *&* 8. Poteris respondere, salva correctione Sanctæ Matris Ecclesiæ, prout respondent Doctores *ad text. in capit. Cum sit generale*, *de foro compet.* ut habeat locum in terris Ecclesiæ, & contra eos, qui in temporali jurisdictione subjecti ei sunt, Camil. de Curte *part.* 2. *diverf. juris feudal. capit.* 2. *numer.* 170. Mastrill. *decis.* 68. *sub numer.* 7. *libr.* 1. Giurba *cons.* 70. *num.* 18. notat Sperell. *decis.* 4. *sub numer.* 1. *lib.* 1. aliter videtur satisfacere Cutell. *de immun. Ecclesiast. quæst.* 82.

52 Adeò observantia prædicta procedit, quòd non obstante, quòd per Judicem Ecclesiasticum laicus punitus sit pro sacrilegio, seu alio delicto mixti fori, inquiritur, & condemnatur per Judicem sæcularem, *ut in dec.* 268. *&* 269.

Et consequens est, quòd sacrilegus pro corporali pœna criminis sacrilegii gaudet indulto Principis sæcularis, Paris. *cons.* 2. *numer.* 112. *libr.* 4. Mastril. pluries in Regno Siciliæ decisum refert *decis.* 68. *numer.* 8. *versic. Hinc sic facto*, *libr.* 1. Giurba *cons.* 70. *num.* 17. Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *num.* 10. 53

Scias denique, quod in Cathalonia compositiones fieri non possunt pro crimine sacrilegii, donec illi, qui manus violentas in Clericos, vel Religiosos imposuerint, plenariè satisfecerint injurias, & absolutionem ab Ecclesia Romana obtinuerint, *ut statuit constitut.* 1. §. 8. *tit. de heretges*, quæ fuit confirmata cum Bulla Romani Pontificis Gregorii IX. data Lateranen. 5. Kalendis Februarii Pontificatus anno 4. quæ collocata est post allegatam constitutionem *in eodem tit. de heretges*, Berart. *in specul. visitat. cap.* 16. *num.* 46. Don Michael de Calderò *decis.* 31. *numer.* 28. *tom.* 1. idemque est dispositum in Regno Valentiæ, Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 5. *à numer.* 19. 54

ARGUMENTUM.

An invasor rerum Ecclesiæ, seu bonorum patrimonialium Clerici sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Laicus invasor rerum Ecclesiasticarum secundum rigorem juris antiqui coram solo Judice sæculari convenire poterat*, *num.* 1. *Sed de jure canonico Sacrilegus est*, *numero* 2. *potestque conveniri coram Judice Ecclesiastico*, *vel coram Judice sæculari*, *cùm delictum sit mixti fori*, *mumero* 3. *sive violenter*, *numero* 4. *sive non invasio fiat*, *numero* 5. *intellige*, *& declara tribus modis*, *numero* 10. 11. 12. *&* 13.

6 *Ecclesia læsa in contractu*, *de cujus nullitate*, *vel exceptione agitur per restitutionem in integrum*, *potest laicum convenire coram Judice Ecclesiastico*, *num.* 6. *sed contrarium est verius*, *numer.* 14.

7 *Laicus invasor rerum Clericorum potest conveniri coram Judice Ecclesiastico*, *n.* 7. *sed contrarium est verius*, *n.* 15.

8 *Bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem privilegio*, *quo gaudent bona Ecclesiarum*, *n.* 9. *sed contrarium est verius*, *nisi in casibus à jure expressis*, *n.* 16. *sed explicantur*, *numer.* 17. *limita*, *n.* 19.

9 *Clericus læsus in contractu*, *de cujus nullitate*, *vel exceptione agitur per restitutionem in integrum potest laicum convenire coram Judice Ecclesiastico*, *n.* 9. *sed contrarium est verius*, *n.* 18. *limita*, *n.* 19.

20 *Invasorum sub nomine bonorum Ecclesiæ veniunt etiam invasores bonorum Hospitalium*, *& aliorum venerabilium locorum*, *& Confraternitatum*, *quando erecta*, *& erectæ sunt authoritate Apostolica*.

DECISIO CCLXVI.

CIRCA primam quæstionis partem Laicus invasor rerum Ecclesiasticarum secundùm rigorem juris antiqui coram solo Judice sæculari conveniri poterat, ut fatetur Barbosa *in cap. Sicut.* 2. *numer.* 11. *versic. Fatemur enim*, *de privileg.* & constare videtur ex textu *in l. Si quis in hoc genus*, 10. *C. de Episcop. & Cler.* ubi expressè Imperator hoc Ecclesiasticis in laicos denegare videtur, ibi: *Nec spectent* 1

ctent, ut Episcopus injuriæ propriæ ultionem deposcat, cui sanctitas cognoscendi gloriam dereliquit, tradit idem Barbosa *in capit. Sicut*, 2. *numer.* 4. *versic. Obstat etiam*, qui *num.* 5. ad id citat Joan. And. Truec. Decian. & Clar. *de privileg.* & probat Balboa per regulam quòd actor tenetur sequi forum rei, *in capit. Cùm sit generale*, *numer.* 14. *de foro competen.* refert idem Fermosin *quæst.* 10. *numer.* 1. *in fine*.

2 At legibus canonicis, constitutum fuit justissima ratione ob Ecclesiarum favorem quòd laicus invasor rerum Ecclesiæ mobilium, vel immobilium, in ejus dominio existentium sacrilegus est, sacrilegiumque committit, *cap. Cùm sit generale* 8. *ibi: Sacrilegi censendi*, *cap. Conquestus* 16. *ibi: Tanquam sacrilegi*, *de foro compet. cap. Conquestus* 22. *ibi: Memoratos sacrilegos*, *de senten. excom. can. Nulli*, *ibi: Ut sacrilegus judicetur*, *can. Prædia*, *ibi: Ut sacrilegus habeatur*, 11. *quæst.* 2. *can. sunt qui* 3. *Can. Sacrilegium* 4. *can. Omnes* 5, 17. *quæst.* 4. Decian. *tract. crimin. libr.* 5. *cap.* 30, *in princ. & numer.* 18. *&* 20. *cum seq.* Tusch. *pract. conclus. litera S*, *conclus.* 6. *numer.* 4. Barbosa *in capit. Sicut*, 2. *à numer.* 11. *de privileg. & in capit. Conquesti* 22. *numer.* 4. *de senten. excom.* Cardoso *in prax. Jud. verbo Sacrilegium*, *numer.* 11. Barbosa *de jure Eccles. univer. libr.* 3. *capit.* 19. *numer.* 6.

Cujus ratione dicunt Doctores, quòd laicus invasor rerum Ecclesiæ conveniri potest coram Judice Ecclesiastico, estque competens Judex Ecclesiasticus, non excludendo sæcularem, cùm sit crimen mixti fori, *cap. Cùm sit generale* 8. *cap. Conquestus*, *de foro compet.* Barbosa *in cap. Sicut*, *num.* 11. *de privileg.* Cardoso *in prax. judic. verbo Sacrilegium*, *num.* 1. *versic. Undè laicus*, Diana *resol. mor. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 82. *aliàs* 81. *& in coordinat. part.* 9, *tract.* 2. *resol.* 284. *sub numer.* 2. Pereyra *de man. Reg. part.* 2. *cap.* 36. *numer.* 33. *versic. Quæ licet*, *in fine*, Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. *sect.* 1. *supposit.* 2. *num.* 18. Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2, *num.* 19. Tuschus *pract. conclus. litera I*, *conclus.* 445. *num.* 19. *ibi: Vel rapiat bona Ecclesiarum*, Maranta *de ordin. jud. part.* 4. *dist.* 11. *num.* 6. Bobad. *in polit. lib. cap.* 17. *num.* 37. alios addit Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 50. notat Ripoll. *var. cap.* 1. *numer.* 263. & ex eo Fermosin. *in cap. Cùm sit generale*, *quæst.* 1, *n.* 15. *de foro compet.* Sperell. *decis.* 135. *numer.* 12, 13. 14. 15. *&* 94. *lib.* 2.

4 Non solùm quando per vim, seu violenter laicus occupat, seu invadit res Ecclesiæ, potest coerceri per Judicem Ecclesiasticum, ut per Bossium, Fuscum, Decianum, Bernardùm, & Salzedo, Paz, & Tuschum refert Barbosa *in cap. Sicut*, 2. *num.* 2. *de privileg. & in cap. Conquesti* 22. *num.* 8. *de senten. excom.* idem Barbosa, Cardoso, Diana, & Thom. del Bene locis citandis, *num.* 5. & de jure nostro extant plures constitutiones Tarraconæ 2. 3. 20. 21. 22. *&* 33. *de senten. excom.*

5 Verùm etiam quando in negotiis cum Ecclesia gestis ejus rebus quoquomodo laicus præjudicat, per fraudem scilicet, vel aliter contra jurisdictionem, quia semper intervenit sacrilegium, quod satis deducitur ex textu *in cap. Sicut* 2. *: Præjudicantibus nobis*, *de privileg.* & ex generalitate textus *in capit. Cùm sit generale ibi: Malefactores*, *de foro compet.* quæ verba in quocunque præjudicio, seu damno rerum Ecclesiasticarum absque propria violentia, & secundùm omnem rigorem verificatur, ut ex doctrina recepta, quam tenent Innocent. Abbas, Anchar. Cardinal. Barbat. Felin. Maranta, Lapus, Tuscus, Deci. Menoch. & Sesse, tradit Barbosa *in capit. Sicut numer.* 24. *de privileg.* quem refert, & sequitur Diana *resol. mor. part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 82. *aliàs* 81. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 289. *sub numer.* 2. & docent Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *dub.* 1. *sect.* 1. *supposit.* 2. *numer.* 18. Cardoso *in prax. judic. verbo Sacrilegium*, *numer.* 11. & generaliter de laicis Ecclesiarum malefactoribus, Balboa *in cap. Cùm sit generale*, *à numer.* 6. ubi Fermosinus *quæst.* 1. *à numer.* 8. Barbosa in addit. *part.* 6. *num.* 1. *de foro compet.* idem Fermosin. *in cap. Conquestus* 16. *quæst.* 1. *à numer.* 1. *de foro compet.*

Quod confirmatur ex alia communi resolutione 6
Doctorum asserentium, *per text. in capit.* 1. *capit. Constitutus*, *de in integrum restitut. & in capit. Ad nostram*, *de reb. Eccles. non alienand.* Ecclesiam læsam in contractu, de cujus nullitate, vel exceptione per in integrum restitutionem agitur, posse laicum convenire coram Judice Ecclesiastico. Tum quia Ecclesia quoties utitur privilegio aliquo, seu jure speciali contra laicos coram Ecclesiastico Judice agere potest. Tum quia in iis semper intervenit sacrilegium. Ego quamplurimos citavi *decis.* 195. *numer.* 13. *&* 14. *part.* 4. quibus addendi sunt Roman. *singul.* 112. Maranta *de ordin. judic. part.* 4. *dist.* 11. *numer.* 16. Barbosa *in capit. Sicut.* 2. *num.* 14. *versic. Et confirmatur*, *de privileg.* Germon. *de sacror. immunit. libr.* 3. *capit.* 15. *numer.* 220. Afflict. *decis.* 390. Diana *resol. mor. part.* 1. *tract.* 2. *resolut.* 72. *aliàs & in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 289. *numer.* 2, *versic. Quod confirmatur*. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *dub.* 1. *sect.* 1. *supposito*, 2. *numer.* 19. Fermosin. *in capit. Cùm sit generale*, *quæst.* 1. *numer.* 16. *&* *quæst.* 10. *numer.* 5. ubi Vega *ex num.* 54. Balboa *num.* 15. *de foro compet.* idem Fermosin. *in cap. Conquestus* 17. *quæst.* 1. *num.* 8. *de foro compet.*

Notant etiam Doctores, quod supradicta senten- 7
tia, *de qua numer.* 3. non solùm procedit in rebus Ecclesiæ, sed etiam in rebus Clericorum; ita ut laicus invasor rerum Clericorum potest conveniri, & trahi coram Judice Ecclesiastico, *gloss. in can. Similiter* 58. 16. *quæst.* 1. communiter Doctores *in capit. Cùm sit generale*, Panormit. *numer.* 14. Felin. *col.* 1. Barbatia *numer.* 68. *de foro compet.* quos refert, & sequitur Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 19. *versic. Quod procedit*, Zabarella *in capit. Si Clericus laicum*, ubi Balboa *numer.* 9. *de foro compet.* Fermosinus *in capit. Cùm sit generale*, *quæst.* 10. *numer.* 1. *&* *quæst.* 14. *numer.* 1. 2. *&* 6. *de foro compet.* Osascus *decis.* 31. *numer.* 3. *&* 6. Bellet. *disquisit. Cleric. part.* 1. *tit. de favore Cleric. reali*, §. 5. *numer.* 2. *&* 3. Diana *resol. mor. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 82. *aliàs* 81. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 189. *numer.* 2. *versic. Notandum est etiam.* Tho. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 1. *capit.* 7. *dub.* 1. *sect.* 2. *à numer.* 6. *& tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 1. *sect.* 1. *supposito* 2. *numer.* 20. Menochius *cons.* 1161. *num.* 10. *&* 11. *libr.* 12. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 4. *num.* 14. & probat Barbosa *in cap. Sicut*, 2. *numer.* 15. *de privileg.*

Quia bona patrimonialia Clericorum (quæ cen- 8
sentur quocumque titulo temporali, verbi gratia hæreditate, legato, donatione, emptione, arte, manuum labore, vel simili alio titulo temporali ab Ecclesiasticis acquisita, Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *capit.* 39. §. 5. *numer.* 55. *& in addit. ad capit. Cùm sit generale*, *numer* 18. *in fine tom.* 6. *de foro compet.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *capit.* 5. *dub.* 2. *sect.* 1. *numer.* 2.) gaudent eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, *gloss. in can. Ecclesia*, *verbo Personis Ecclesiasticis*, *de constitut. gloss. in capit. fin. verbo Suis facultatibus*, *de vita*, *& honestate Clericor. gloss. in cap. Quamquam*, *verbo Ipsarum*, *de censib. in* 6. *gloss.* 1. *in can. Similiter.* 16. *quæst.* 1. Thom. del Bene cum innumeris *de immun. Ecclesiar. tom.* 1. *capit.* 5. *dub.* 2. *sect.* 1. *numer.* 3. Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *variar. capit.* 4. *numer.* 15. plures dicit Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *capit.* 5. *dub.* 1. *sect.* 1. *numer.* 14. quod res Ecclesiæ, & Ecclesiasticorum sunt specialiter sub dominio Dei, & refert Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. capit.* 4. *num.* 16.

Confirmatur ex resolutione aliquorum Docto- 9
rum existimantium, Clericum læsum in contractu, de cujus nullitate, seu exceptione per in inte-

integrum restitutionem agitur, posse laicum convenire coram Judice Ecclesiastico, ut post alios tradit Sperell. *decis.* 135. *numer.* 93. *libr.* 2. quem & alios refert, sed non sequitur Scialoya *de foro compet. capit.* 53. *num. terzo in princ.* & videtur tenere Ybannez de Faria ad Covar. *libr.* 1. *var. capit.* 4. *numer.* 14. 15. & 16. Ego notavi *decis.* 195. *numer.* 17. *in princ. part.* 4.

10 Verùm enim verò circa omnia prædicta alia quantulum est insistendus, ut certa ab incertis separentur, Et in primis circa tradita, *numer.* 3. quòd laicus invasor rerum Ecclesiæ possit conveniri coram Judice Ecclesiastico, non excludendo sæcularem, cùm sit crimen mixti fori. Intellige 1. dummodò invasio sit ante litem motam, nam si de ea constet, laicus invasor rerum Ecclesiæ ante litem cœptam in Curia sæculari potest conveniri coram Ecclesiastico Judice, Ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Pastor, Roca & Julià 5. Septembris 1662. occasione firmæ juris in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factæ per Nobilem Raymundum de Montargull & de Soler procedimentis in Curia Ecclesiastica Tarraconæ contra eum factis ad instantiam Procuratoris fiscalis ejusdem prætendentis dictum de Montargull & Soler commisisse sacrilegium in fractione portæ privatæ, per quam à domo Rectoris Loci de Raurel Archiepiscopatus Tarraconæ ingreditur ad Chorum & Ecclesiam ejusdem Loci, asportando, & auferendo ab ea decem & octo quarterias frumenti, contrarium verò dictum de Montargull prætendente: fuit declaratum, firmæ juris factæ in Curia sæculari Regiæ Audientiæ per dictum Nobilem Raymundum de Montargull locum non fuisse, nec esse.

11 Secùs autem, si laicus est invasor rerum Ecclesiæ post litem cœptam in Curia sæculari, nam tunc conveniendus est coram Judice sæculari, ad tradita per Grivel. *decis.* 129. *numero* 4. & 5. Fontanella *decis.* 269. *numer.* 8. *parte prima*, Cardoso *in praxi Judic. verbo Restitutio*, *numero* 11. Sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Soler, Consultoribus Romeu de Ferrer, Pons de Castellvi, & Pallares 17. Novembris 1656. occasione firmæ juris in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factæ per Bajulum, Juratos, & alios particulares de Ripollet procedimentis, & censuris privilegiatis contra dictos Juratos, & alios de Ripollet per Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ ad instantiam Prioris, & Conventus Sancti Augustini post introductam litem, & causam in Regia Audientia ab Oeconomo dicti prioris, & Conventus Sancti Augustini ratione invasionis, & abductionis manipulorum tritici ab hæreditate de la Frigola dictæ Parochiæ de Ripollet propria dicti Conventus Sancti Augustini: fuit declaratum firmæ juris in dicta Curia sæculari Regiæ Audientiæ factæ locum fuisse, & esse.

12 Intellige 2. ut procedat, si Ecclesia probet se esse in possessione rerum invasarum per laicum, secus aliàs, *capit. Conquestus* 16. ubi Felician. de Vega, *numero* 9. & 10. Fermosin. *quæst.* 6. *de foro compet.*

13 Intellige 3. ut procedat quoad pœnas spirituales, & Ecclesiasticas, de jure nostro constitutiones Tarraconæ citatæ, *numero quarto*, de jure communi, *capit. Conquestus* 16. ubi Barbosa *numero primo* Fermosin. *quæstion. prima numero* 9. *de foro compet.* Sperell. *decis.* 8. *numer.* 43. *libr.* 1. & *decis.* 135. *numer.* 16. *libro* 2. idem Barbosa *de jure Eccles. univer. libro tertio, cap.* 28. *numer.* 7. & 15. de jure novissimo *Concilium Tridentin. sess.* 22. *de reformat. capit.* 11. ubi Barbosam quamplurimos citat, *numero primo & secundo de potest. Episcop. par. tertia, allegat.* 59. *num.* 130. Sperell. *decis.* 135. *numer.* 17. *lib.* 2. secùs quoad pœnas temporales, *ex traditis dec. præcedenti à num.* 41.

14 Secundo loco circa confirmationem traditam, *numer.* 6. adverte contrariam opinionem esse veriorem quod Ecclesia ob læsionem tenetur contra laicum petere restitutionem in integrum, & rescissionem coram Judice sæculari, ut melioribus fundamentis resolvunt, & ad jura contraria respondent Doctores à me laudati *decis.* 166. *numer.* 15. & 16. *parte quarta*, & hanc opinionem veriorem videri testatur Ybannez de Faria *libro primo variar. capitul. quarto, numer.* 7.

Tertio loco circa tradita, *numero.* 7. quòd laicus 15
invasor rerum Clericorum potest conveniri coram Judice Ecclesiastico. Contrarium est verius, quod laicus invasor rerum Clericorum sit conveniendus coram Judice sæculari, quia sacrilegium non fit in bonis Clericorum, Rota *decis. prima de iudiciis in antiq. & decis.* 13. *eodem titul. in noviss.* Oldrad. *consil.* 206. *numero tertio in fine*, Felin. *in capit. Licet causam, numero* 12. *de probat.* quos citat, & sequitur Portoles ad Molinum, §. *Accusatio*, *numer.* 11. Balboa *in capit. Cum sit generale*, *numer.* 14. *de foro compet.* Fermosin. *in capit. Conquestus* 16. *quæst. prima numer.* 7. *de foro compet*, adeò ut nec per violentiam in rebus Clericorum illatam posse laicum trahi ad judicium Ecclesiasticum, Barbatia *in capit. Cum* de jure novissimo *Concil. numer.* 66. *in fine de foro compet.* Covar. *libro primo variar. cap.* 4. *num. certio*, Decian. *tract. crim. libr.* 6. *cap.* 30. *numer.* 23. Pereyra *in l. Si curatorem habens*, *verbo Implorandum*, *numer.* 32. *in fine*, quidquid eos impugnent Barbosa, & Thom. del Pene citati, *num.* 7.

Nec obstat ratio tradita, *numer.* 8. quòd bona patri- 16
monialia Clericorum gaudent eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum. Quia nullibi in toto jure id cavetur, ut inquit, & probat Cutel. *de immun. Eccles. libr. secundo quæst.* 82. *numer.* 6. & 7. Ideòque contrarium est verius, quòd bona patrimonialia Clericorum non gaudent privilegio bonorum Ecclesiæ, ut tenet *gloss. singularis in capit. Tuis*, ubi Abbas, & Imola *de præbend.* Morla *in empor. jur. parte prima, tit.* 2. *in præmiss. numer.* 144. *in fine*, *versic. Est tamen consideratione dignum*, Covar. *libro primo var. capit. quarto, numero tertio*, Oddo *de restit. in integr. parte prima, quæst. terza art.* 8. *numer.* 54. nisi in casibus à jure expressis, vel rationis identitatem habentibus, *gloss. prima can. Similiter*, *ubi Archidiacon.* 16. *quæst. prima*, *gloss. prima in can. Possessiones* 16. *quæst. quarta gloss. in capit. Quamquam*, *de censibus in* 6. Abbas *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ*, *in* 1. *lect. numer.* 7. & 21. & *in repetit. numer.* 3. & 26. Felin. *à numer.* 7. *signanter numer.* 8. *versic. Sed nihilominus*, Decius *à num.* 65. *de constitut.* idem Decius *in capit. Episcopus*, *numer.* 18. & 19. *de præbend.* Butrius *in capit. Si diligenti numer.* 18. & 19. *de præscript.* Covar. *libro primo var. capit. quarto, numero* 3. Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 16. Germon. *de sacror. immun. libro terzio, cap.* 15. *numer.* 107. Vasq. *de succes. creat. libro primo*, §. 10. *numer.* 659. & *libr.* 3. §. 2. *num.* 42. Guttier. *canonicar. libro primo, capit.* 34. *num.* 11. & 12. & *practicar. libro tertio*, *quæst.* 27. *numer.* 7. & *de gabellis*, *qu.* 88. *numer.* 10. Cævallos *com. cont. com. quæst.* 36. *num. tertio*, alios plures cumulant Marta *de jurisdict. parte quarta, cent. prima, casu* 49. *numer.* 1. & 2. Bobad. *in polit. libr.* 2. *capit.* 18. *numer.* 160. Sperell. *decis.* 135. *numer.* 1. *libr.* 2. Mascard. *de gener. stat. interp. conclus.* 1. *numer.* 93. 94. & 95. Grilenzonius *consil.* 53. *toto signanter numer.* 31. *juncto numer.* 42. Navarrus *consil.* 5. *numero primo de immun. Eccles.* Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *differ.* 9. §. 2. *num.* 2. *versic. Quod autem*, Ybannez de Faria ad Covar. *lib.* 1. *var. capit.* 4. *numero* 8. Barbosa *in capit. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ*, *numero* 134. & *in addit. tom.* 6. *numer.* 17. *versic. Contrarium verò, de constitut.* notat Ciarlin. *controvers. forens. libr.* 1. *capit.* 22. *numer.* 49. apud quos, & alios ab eis citatos, reperies casus à jure expressos, vel rationis identitatem habentes, in quibus bona patrimonialia Clericorum gaudent privilegio bonorum Ecclesiæ, & in quibus non.

Sed breviter dico. Quod regula illa tradita, *nume-* 17
ro 8. quòd bona patrimonialia Clericorum gaudent eodem privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, procedit in iis privilegiis, quæ competunt principaliter

per-

personis, seu Statui Ecclesiastico, accessoriæ verò rebus ipsorum, verbi gratia, ut coram Judice sæculari tanquam rei non conveniantur Ecclesiastici, etiam in casu civili, ac reali: Item, ut à vectigali, seu tributo, non tantum merè personali, sed etiam mixto, sint liberi, & immunes. At verò privilegia, quæ principaliter data sunt ob favorem bonorum Ecclesiasticorum, ea non competunt bonis patrimonialibus singulorum Clericorum, quale est, verbi gratia, beneficium restitutionis in integrum, si Clerici in contractibus læsi fuerint, & casibus similibus, sic Abbas *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, numer.* 7. Felin. *numer.* 7. 8. *&* 9. Decius *à numer.* 65. *de constit.* idem Abbas *in capit. Vigilanti, numer.* 36. *de præscrip.* Covar. *libro primo var. capitulo quarto, numero tertio* Suarez *libro quarto defen. capit.* 12. Marta *de jurisdict. parte quarta, cent. prima, casu* 49. Sperell. *decis.* 235. *libro secundo* Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom. primo capit. secundo dub. primo sect.* 2. *tota, & cap.* 3. *dub.* 2.
18 *numer.* 8. 9. 10. *&* 11. Unde convincitur illa resolutio Doctorum tradita, *numero* 9. asserentium, Clericum læsum in contractu, de cujus nullitate, vel exceptione pro in integrum restitutione agitur, posse laicum convenire coram Judice Ecclesiastico. Cùm contrarium sit verius, quod Clericus pro bonis patrimonialibus restitutionem in integrum, & rescisionem contractus debet petere contra laicum coram Judice sæculari, ut docent, *gloss. in Clement.* 1. *verbo Ecclesia,* ubi Cardinal. *numer.* 14. *de restit. in integrum,* Oddo Guttierrez, Castr. Palau, Sperell. Fermosinus, Marinis, Gabriel, Pereyra, Covarruvias, Caldas, Pereyra, Carleval. idem Sperell. & Sialoya quos citavi, *decis.* 195. *numer.* 17. *versic. Tamen alii, part.* 4. quibus addendi sunt Felin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, sub numer.* 9. Decius *numer.* 70. Barbosa *in addit. tom.* 6. *numer.* 17. *in fine de constitut.* Ursil. ad Afflict. *decis.* 390. *numero primo.* Marta *de jurisdict. parte quarta cent.* 1. *casu* 49. *numer.* 13. idem Guttierez *de gabellis, quæst.* 88. *numer.* 11. Ybannez de Faria ad Covar. *libro primo var. capit.* 4. *numer.* 9. Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *capit.* 2. *dub.* 2. *sect.* 2. *numer.* 2. *&* *capit.* 5. *dub.* 1. *sect.* 2. *num.* 2. *&* *c.* 5. *dub.* 2. *sect.* 2. *num.* 9.

19 Fallit in bonis patrimonialibus, ad quorum titulos fuerunt Clerici sacris initiati, quo casu gaudent privilegio, quo gaudent bona Ecclesiarum, etiam in casibus à jure non expressis, saltem interim donec ordinati acquirant beneficia ad congruum vitæ necessaria, vel interim quòd sint in potestate ipsorum Clericorum, Felin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, num.* ubi Decius *numer.* 70. Barbosa *in addit. tom.* 6. *numero* 18. *de constitut.* idem Decius *in can. Episcopus, numer.* 20. ubi Barbosa *numer.* 9. *de præbend.* Navarrus *consil.* 5. *numero primo, versic. Secundo, de immun. Eccles.* Menoch. *de recuper. possess. remed.* 15. *numer.* 21. Spinus *in specul. testament. gloss.* 18. *princ. numer.* 72. Azevedo *l.* 1. *numer.* 9. *tit.* 4. *libr.* 1. *recop.* Mascard. *de gener. stat. interp. conclus.* 1. *numer.* 96. Grillenzonius *cons.* 53. *numer.* 45. Lara *in l. Si quis à liberis, §. Solent, num.* 36. *ff. de liber. agnoscend.* Pereyra *in l. Si curatorem habens, verbo Læsis, numer.* 131. *&* *seq.* Cævallos *com. cont. com. quæst.* 527. *numer.* 4. Gratian. *discept. forens. capit.* 159. *numer.* 27. *parte prima,* Gozalez *ad reg.* 8. *Cancel. gloss.* 5. §. 10. *numer.* 14. Cenedo *pract. libro primo, quæst.* 14. *numer.* 9. Marian. Antonin. *var. libro primo, resolut.* 88. Riccius *in praxi, de alienat. rer. Eccles. resol.* 71. *numer.* 2. Bobad. *in polit. libr. secundo capitulo* 18. *numer.* 260. *litera F, in fine* Decian. *tract. crim. libro* 6. *capit.* 30. *numer.* 65. *&* 176. Bellet. *disquis. Cler. part. prima, tit. de exempt. Cleric. & eorund. bonor.* §. 5. *numer.* 9. Durand. *in Bulla Cœnæ Domini, can.* 18. *quæstion* 5. *numer.* 7. *&* *quæst.* 6. *numer.* 3. Cutel. *de donat. int. pat. & fil. tract. primo, discur. secundo, parte* 12. *numer.* 30. Sanchez *in opusc. libr.* 7. *capit. primo dub.* 36. *in princ.* Lutterius *de re benef.* 1. *quæst.* 2. *numer.* 27. *&* 36. Ciarlin. *controv. forens. libro primo capit.* 22. *numer.* 48. Bossius *in moral. tom. secundo tit.* 3. §. 14. *numer.* 68. *versic. Secundo probat.* Barbosa *de potest. Episc. parte secunda, allegat.* 19. *numero* 91. Vivius *decis.* 299. *parte secunda,* Molina *de just. & jure disp.* 679. *versic. Adverte,* Bonacina *de restit. disp.* 2. *quæst.* 9. *punct.* 2. *numer.* 12. Novarius *quæst. forens. part.* 1. *quæst.* 72. *à numer.* 3. Sperell. *decis.* 37. *numer.* 77. *libr.* 1. *&* *decis.* 184. *numer.* 17. *libr.* 2. Vulpell. *in praxi, cap.* 17. *numer.* 24. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *dub.* 7. *numer.* 17. Layman. *in theol. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *capit.* 6. *numer.* 8. quidquid dicant Covar. *libr. primo variar. capitulo quarto, numero quarto,* Oddo *de restit. in integr. parte prima, quæst.* 3. *art.* 8. *numero* 55. Guttier. *pract. libr.* 3. *quæst.* 27. *numer.* 8. Salzedo ad Bernard. Diaz. *in praxi, capit.* 18. *numer.* 14. quia contra eos, & alios est verior sententia, ut probant Marta *de jurisdict. parte quarta, cent.* 1. *casu* 49. *à numer.* 5. *&* *numer.* 12. *in fine,* Tondut. *de præven. Jud. part.* 2. *cap.* 28. *num.* 18. Riccius *decis.* 299. *nu.* 2. *&* 5. *par.* 2. Sperell. *decis.* 135. *numer.* 91. *&* 92. *lib.* 2. Ybannez de Faria in addit. ad Covarruvias *lib.* 2. *var. cap.* 4. *à numer.* 17. *ad* 22.

Sed nota, quòd sub nomine invasorum bonorum 20 Ecclesiæ veniunt etiam invasores bonorum Hospitalium, & aliorum venerabilium locorum, & Confraterniratum, quando erectæ sunt authoritate Apostolica *juxta textum in can. Cùm quidam* 18. *quæst.* 2. nam iis locis certum est competere privilegia Ecclesiarum, Menochius *de recuper. possess. remed.* 15. *quæst.* 4. *&* 5. *à numero* 22. *ad* 38. Balboa *in capit. Cùm sit generale, numero* 13. ubi Fermosin. *quæst.* 10. *numero primo, & quæstion* 14. *numero* 7. *de foro compet.* idem Fermosinus *in capit. Conquestus,* 16. *quæst. primo numero,* 5. *de foro compet.*

ARGUMENTUM.

An laicus injuriosa verba dicens Clerico sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Injuria dicitur omne id, quod non jure fit.*
2 *Injuria duplex est realis, & verbalis.*
3 *Injuria non tantùm facto, seu re, sed etiam verbis infertur.*
4 *Injuria re, seu facto irrogatur, quoties manus infertur, numero quarto exempla referuntur, num.* 5.
6 *Injuria irrogatur verbis, quando manus non inferuntur, sed dicitur convicium, numero* 6. *ut quando quis verba injuriosa, & contumeliosa alteri dicit, numero* 7. *non solùm quando verba injuriosa proferuntur alicui præsenti sed etiam absenti, numer.* 8. *&* *non tantùm dicitur verbalis injuria, quæ verbo tenus, sed & ea, quæ scribendo fit, numero* 9. *exempla injuriæ verbalis referuntur, num.* 10.
11 *Injuriam actione tenentur facientes scampanatas, apud Nos* Esquellots, *contra secundò nubentes.*
12 *Injuriæ verbalis pœna quæ sit.*
13 *Laicus injurians verbis Clericum an sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? quæstio est satis practicabilis, & curiosa, numer.* 13. *Prima est opinio, quòd cognitio, & punitio pertinet ad Judicem sæcularem, numero* 14. *ratio refertur, numero* 15. *cum seq. Secunda est opinio, quòd cognitio, & punitio spectat ad Judicem Ecclesiasticum, numer.* 21. *Tertia est opinio, quòd potest puniri per Judicem Ecclesiasticum, si in cognitione prævenit Judicem sæcularem, numer.* 22. *fundamenta referuntur* 23. 24. *&* 25. *Quarta est opinio, ut quoad censuras cognoscat Judex Ecclesiasticus, numer.* 26. *Quinta est opinio, standum esse consuetudini, numer.* 27. *&* 28.

25 *Sa-*

25 *Sacrilegium non committitur ex injuria verbali facta Clerico, n. 15. etsi aliter dicant citati, num. 25.*

16 *Injurians verbaliter Clericum non incidit in excommunicationem Canonis Si quis suadente diabolo, 17. q. 4.*

17 *Injurians, & offendens Cardinalem variis pœnis puniri debet, num. 17. Si talis injuria fuerit realiter, & effectualiter commissa; at si injuria fuerit tantùm verbalis, non est puniendus pœnis contentis in cap. Felicis, de pœnis in 6. num. 18.*

19 *Injuriosa verba proferens in Principem non censetur reus læsæ Majestatis, numer. 19. sed est puniendus pœna arbitraria, numer. 29. non per Judicem, sed per Principem, numer. 30. qui solet pro sua Majestate eam contemnere, numer. 31.*

20 *L. 1. Cod. Si quis Imperatori maledixerit, procedit etiam ad injurias, & contumelias Principi illatas.*

23 *Injuria facta Clerico est atrox delictum, cùm dicatur illata* CHRISTO, *cujus legatione fungitur, & tangit totam universalem Ecclesiam.*

32 *Conservatores an possint procedere contra laicos pro injuria verbali Religiosis illata.*

DECISIO CCLXVII.

1 INJURIA dicitur omne id, quod non jure fit, *l.* 1. ubi commun. Doctores, *ff. de injuriis, leg. Sed et si quemcumque, ff. ad leg. aquil. text. in princ. instit. de injuriis*, ubi Pichard. *numer.* 1. Cardoso *in praxi, judic. verbo injuria, numer.* 1. Cyriacus *controvers.* 126. *numer.* 18. Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 1. *in princ.* Azevedo *in rub. numer.* 1. *tit.* 10. *libr.* 8. *recop.* sumiturque tribus modis, scilicet pro culpa, pro iniquitate, & pro contumelia, idem Pichard. *in princ. numer.* 1. *de injuriis*, probat idem Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 1. Cardoso *in praxi Jud. verbo Injuria, numer.* 1. Azevedo *in rub. numer.* 15. & 1710. *libr.* 8. *recop.* propriè verò, & specialiter sumitur pro contumelia, Pichard. *in rub. numer.* 4. & 5. *de injuriis*, Azevedo *in rub. num.* 15. *tit.* 10. *lib.* 8. *recop.* Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 1. *in fine.*

2 Injuria secundùm aliquos irrogatur, & infertur duobus modis, realiter scilicet, & verbaliter, *gloss. in cap. fin. verbo Ignorantia, de injuriis*, Jul. Clar. §. *Injuria, in princ.* Pichard. *in rub. numer.* 7. *instit. de injuriis*, Don Michael de Calderò *decis.* 42. *num.* 25. *part.* 1. Giurba *cons.* 86. *numer.* 20. Regens Matthæu *de re crimin. controv.* 29. *num.* 42. secundùm alios tripliciter fit, scilicet re, verbis, & literis, idest facto, verbis, & scriptura, Cardoso *in praxi, Jud. verbo Injuria, numer.* 1. *in fine*, Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 2. & 3. Gomez *tom.* 3. *var. capit.* 6. *in princ.* ubi Ayllon Laynez plures cumulat, *numer.* 2. Riccius *collectan.* 875. Pichard. *in* §. *Injuria*, 1. *numer.* 1. & 8. *de injuriis*, Reg. Matthæu *de re crim. controv.* 74. *num.* 2. secundùm alios quadupliciter fit injuria, re, seu facto, verbis, scriptis, & gestibus, Jodoc *in pract. crim. cap.* 135. *de injuriis*, *num.* 1. sed omnes istæ radices injuriæ ad duplicem modum reducuntur, facto scilicet, & verbis, Socin. *in rub. numero* 3. & 4. *de injuriis*, Azevedo *in rub. numer.* 19. & 20. *tit.* 10. *lib.* 8. *recop.*

3 Ideòque injuria non tantùm facto, seu re, sed etiam verbis infertur, *l. Si non convicii, C. de injuriis, l. Eum qui nocentem, l. Item apud labeonem, ff. de injuriis, cap. Cùm te* 23. ubi Barbosa *num.* 2. Fermosin. *num.* 2. *de sentent. & re judicata*, Covar. *lib.* 1. *var. cap.* 11. *in prin.* Jul. Chartar. *decis.* 37. *num.* 1. & *decis.* 82. *num.* 29. Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *libr.* 1. *var. capit.* 11. *num.* 3.

4 Re, seu facto fit, & irrogatur injuria, quoties manus infertur, *gloss. in cap. fin. verbo Ignorantia, de injuriis* Farinac. multos citat *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 2. Azevedo *in rub. num.* 11. *tit.* 20. *libr.* 8. *recop.* Puta si quis alium alapa percusserit, vel pugno, & sic 5
manu clausa, vel cubito, vel baculo, vel manum adversùs alium levaverit, quamvis non percusserit, vel minaverit, seu gestaverit vibrare lapides, baculum, cultrum, aut similia arma, vel retinuerit equum frœno, quamvis equitem non percusserit, vel si quis alium vulneraverit, videantur Jul. Clar. §. *injuria, numer.* 1. Bajard. *numer.* 1. & 2. Reg. Matthæu *de re crim. controv.* 29. *sub numer.* 42. *versic. Realis namque*, Plaza *de delictis, lib.* 1. *capit.* 6. *à numer.* 2. Avendanno *de exequend. mandat. parte secunda, cap.* 21. *numer.* 1. Azevedo, *in rub.* 1. *numer.* 22. *ad* 27. *tit.* 10. *libr.* 8. *recop.* Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 6. *numer.* 3. ubi Ayllon Laynez *in addit. numero quarto*, Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 6. 7. 8. & 9. *consil.* 36. *in addit. litera B*, Cardoso *in praxi Jud. verbo injuria, num.* 12. Barbosa *in repertor. verbo Injuria, in princ.* Pichard. *in* §. *Injuria*, 5. *numer.* 3. 8. 36. & 37. *instit. de injuriis*, remissivè Don Michael de Calderò *in addit. ad decis.* 42. *à numer.* 22. *in fine post, part.* 2. & pro intellectu *text. in can. Si quis suadente diabolo* 17. *quæst.* 4. in illis verbis, manus violentas, videantur Castr. Palaus *in oper. mor. part.* 6. *de censuris, disput.* 3. *punct.* 23. §. 2. *à numer.* 2. Villalobos *in summ. mor. part.* 1. *tract.* 17. *diff.* 22. *numer.* 4. Lezana *in summa, quæst. regul. par.* 3. *verbo Clericus, numer.* 7. Sperell. *decis.* 45. *à numer.* 34. *lib.* 1. Barbosa *in can. Si quis suadente diabolo, à numer.* 29. 17. *quæst.* 4. & *de jure Eccles. universs. libro primo, cap.* 39. §. 1. *à numer.* 25. Ursellius *conclus.* 10. *à numer.* 100. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect. effectu, 9. num.* 136.

6 Verbis fit, & irrogatur injuria, quando manus non inferuntur, sed dicitur convicium, *gloss. in capit. fin. verbo Ignorantia, de injuriis*, Farinac. *post alios in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 2. remissivè Don Michael de Calderò *loco citato, numer.* 5. *in fine* Reg. Matthæu *de re crim. controv.* 29. *numer.* 42. *versic. Verbalis verò.*

7 Ut quando quis verba injuriosa, & contumeliosa alteri dicit, *l.* 1. *versic. Injuriam, ff. de injuriis, l. Si non convicii, C. eodem*, §. *Injuria, instit. eodem*, Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 6. *numer.* 2. ubi Ayllon Laynez *numer.* 3. 8
Non solùm quando verba injuriosa proferuntur alicui præsenti, sed etiam absenti, *l. Item apud Labeonem*, §. *Convicium, ff. de injuriis*, Gomez *tom.* 3. *variar. cap.* 6. *numer.* 2. *versic. Quod procedit*, ubi Ayllon Laynez *numer.* 3. Cardoso *in pract. Judic. verbo Injuria, num.* 12. Azevedo *leg. prima, numer.* 7. *tit.* 10. *lib.* 8. *recop.* Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 105. *numer.* 38. & 84. remissivè Pascal. *de patr. potest. par.* 1. *capit.* 10. *numer.* 66. Et non tantùm dicitur verbalis in- 9
juria, quæ verbo tenus, sed & ea, quæ scribendo fit, quia scriptura loquitur, *l. Cùm figura* 37. *versic. Quatenus, ff. de action. & obligat. l.* 1. *gloss. verbo Convicium, ff. de injuriis*, Roman. *cons.* 378. *numer.* 1. Magon. *decis. Florent.* 25. *numer.* 4. Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 6. *numer.* 1. ubi Ayllon Lainez *numer.* 2. Bajard. ad Clar. §. *Injuria, numer.* 16. & 35. Aufrer. ad Capel. Tholosan. *decis.* 127. *versic. Item adde*, Covar. *lib.* 1. *var. capit.* 11. *numer.* 1. ubi Ybannez de Faria, *numer.* 2. Farinac. *in praxi, p.* 3. *quæstion.* 105. *numer.* 4. & *consil.* 123. *numer.* 6. *libr.* 2. Cabal. *resol. crim. casu* 261. Novar. *in rub. collect.* 1. *numer.* 1. *de injuriis*, Gail. *libro primo, observat.* 104. *numer. primo* ubi Bernard. Græve *consider.* 1. Azevedo *in rub. numer.* 20. *tit.* 10. *libr.* 8. *recop.* Barbosa *in cap. Cùm te* 23. *numero tertio*, ubi Fermosin. *numer.* 2. *de sentent. & de re judic.* idem Barbosa & *in repertor. verbo Injuria, versic. Injuriam inferens, in fine*, & *in rubr. numero tertio de injuriis*, Jul. Chartar. *decis.* 68. *numer.* 18. Pichard. *in rubr. numero* 8. *instit. de injuriis*, videndi Luca ad Franchis, *decision.* 533. *numero quarto*, Regens Matthæu *de re crim. controvers.* 74. *numer. terzio.*

10 Exempla injuriæ illatæ sunt, si quis alteri dixerit, tu es cœcus, claudus, gibbosus, monoculus, leprosus, luscus, guercius, mutus, homicida, latro, falsarius, usurarius, proditor, infamis, bastardus,

dus, bonus homo, monetarius, cornutus, tu mentiris, quamvis sit cum protestatione, salvo scilicet honore tuo, nam talis protestatio non relevat, quia est contratria facto, vel si dixerit, ite in pace, quia in meo genere non sunt Judæi, Mauri, latrones, &c, & iis similia, de quibus, & aliis exemplis Azevedo *in rub. à numer. 28. ad 51. & in leg. 2. ferè per totam, tit. 10. libr. 8. recop.* Parlador. *rer. quotid. libr. primo, capit. 17.* Farinac. *in praxi, part. 3. quæst. 150. à numer. 103. & à numer. 219. & à numer. 306.* Jul. Chartar. *decis. 68. à numer. 4. ad 12.* Pichard. *in §. Injuria, 1. numer. 15. de injuriis*, Barbosa *in repertor. pract. conclus. verbo Injuria, versic. Injuria gravis est, & verbo Injuriam inferens, & verbo Injuriarum actio*, Pascal. *de pat. potest. part. 1. capit. 10.* & de injuria per verbum mentiris, plures citant Barbosa *in rub. numer. 6. de injuriis*, Ybannez de Faria ad Covar. *libr. 1. var. cap. 11. à numer. 4.* Conciolus *verbo Injuria, resol. 2.*

11 An autem injuriarum actione teneantur facientes scampanatas, apud Nos *Esquellots*, & in Francia *le Chariuari*, contra secundò nubentes? Resp. quod sic, nec eos excusat consuetudo, quia est contra bonos mores, Joan. Faber. *in §. Injuria, in prin. instit. de injuriis*, additionat. ad Capel. Tholosan. *decis. 140.* Boer. *consil. 4. numer. 13.* Petr. Gregor. *syntag. jur. univer. par. 3. libr. 38. cap. 4.* Chassanæus omninò videndus *in consuetud. Burgund. rub. des enfans, in princ. numero 1. fol. mihi 210. pag. 2.* Farinac. *in praxi, part. 3. quæst. 105. n. 93.*

12 Injuriæ verbalis pœna quæ sit? Resp. quod est Judici arbitraria, habita ratione personæ, loci, temporis, & aliarum circumstantiarum, & potest extendi ad exilium, ac etiam ad aliam pœnam corporis afflictivam, Ego cum multis *decis. 99. à numer. 18. ad 23. parte secunda*, quibus addo eundem Jul. Chartar. *decis. 68. numer. 23. 24. & 25.* Cardoso *in praxi, Jud. verbo Injuria, numer. 16.* me citato, & aliis additis Don Michael de Calderò *in addit. ad decis. 42. numer. 22.* Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. libr. quarto rub. 53. numer. 10. & 12.* videndus Luca ad Franchis, *decis. 523. numer. 10.* Et qua pœna puniatur injurians verbaliter Clericum? remissivè proposuit *decis. 100. numer. 23. par. 2.*

13 Sed difficultas est. An laicus injurians verbis Clericum sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Hæcque quæstio satis practicabilis est, & curiosa, ac frequens, cùm quotidiè accidere valeat propter fogositatem, malitiam, temeritatem, ac irreverentiam, qua plures sæculares opere, & verbis contra Ecclesiasticas personas, tam sublimioris, quàm inferioris Ordinis insurgunt, ut exclamat Jul Chartar. *decis. 6. in prin.* & post eum Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst. 73. numer. 1.* in qua reperio plures Doctorum opiniones.

14 Prima est opinio. Quòd cognitio & punitio laici injuriantis verbaliter Clericum non pertinet, nec spectat ad Judicem Ecclesiasticum, sed ad Judicem sæcularem, *gloss. fin. in cap. Parochianos*, ubi Innocent. & notant communiter Doctores *de sentent. excom.* Joan. Andr. *in cap. Fœlicis, de pœnis in 6.* Salzedo ad Bernard. Diaz *in praxi, crimin. canon. capit. 87. litera B, versic. Sed utrum Clericus*, Roland. *cons. 24.* quem citat additio ad Jul. Clar. *§. fin. quæst. 77. litera A, versic. Et si Clerico injuriam inferens*, Cardoso *in praxi, Jud. verbo Clericus, num. 76. vers. Nisi injuria facta Clerico, & verbo Injuria, num. 22. & verbo Sacrilegium, numer. 3. versic. Nec Clericus*, Cævallos *de cognit. per viam violen. part. secunda, quæst. 59. numer. 17.* Solorzan. *de jure Indiar. tom. secundo, libro tertio, cap. 26. numer. 119. & in polit. libro quarto, capit. 26. versic. Ni tampoco, fol. 736.* late Valasc. *de privil. pauper. quæst. 9. à numer. 69.* alios addit, etsi non sequatur Carol. de Grassis *de effect. Cler. effectu 1. numer. 583. 584. & 585.* & refert Jul. Chartar. *decis. 6. num. 1.*

15 Et ratio est, quia nullum committitur sacrilegium ex injuria verbali facta Clerico, tenet expressè Sylvester *in summa verbo Sacrilegium, in fine*, quem referunt, & sequuntur Salzedo in addit. ad Bernard. Diaz *in pract. crim. canon. capit. 87. litera B, versic. Sed utrum laicus*, Jul. Chartar. *decis. 63. numer. 13. versic. Et quod*, sic in terminis Cardoso *in praxi Jud. verbo Clericus, numer. 76. versic. Nisi injuria facta Clerico sit verbalis, & verbo Sacrilegium, numer. 3. princ.* Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 59. num. 17.*

Et sic laicus verbaliter injurians Clericum non in- 16
cidit in excommunicationem, *Can. Si quis suadente diabolo 17. quæst. 4.* Covar. *lib. 1. part. capit. 11. numer. 5.* Salzedo ad Bernard. Diaz *in praxi crim. canon. cap. 87. litera B, versic. Sed utrum, in fine*, Jul. Chartar. *decis. 63. numer. 13. in fine, versic. Et ideo*, Cævallos *de cognit. per viam violent. part. secunda, quæst. 59. numer. 18.* Plaza *de delict. capit. primo, à numero 28.* Sebast. Medio. *in summ. peccator. part. secunda, tit. 9. quæst. 78. numer. 39.* Barbosa *in canon. Si quis suadente diabolo, numer. 30. in fine, 17. quæstion. quarta* Diana *resol. moral. part. 9. tract. 4. resol. 27. & in coordinat. par. 5. tract. 2. resol. 1. numer. 2. versic. Undè hæc censura*, Lezana plures citat *in sum. q. regul. part. 3. verbo Clericus, numer. 7.* Marta *de jurisdict. part. 2. capit. 27. numer. 4. versic. Ex his videtur*, Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst. 73. nu. 11. 12. 28. & 37. versic. Fateor*, Sperell. *decis. 45. numer. 11. lib. 1.* Villalobos *in summ. moral. part. 1. tract. 17. dif. 22. numer. 4. in fine, versic. Mas hase de advertis*, Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. capit. 26. num. 119. & in polit. lib. 4. cap. 26. versic. Ni tampoco, fol. 737.*

Similiter licèt offendens, & injurians Cardinalem 17
variis pœnis puniri debeat, de quibus *in capit. Fœlicis*, ubi Barbosa *de pœnis in 6.* Azevedo *l. 1. à numero 7. tit. 18. libr. 8. recop.* Farinac. *in praxi, part. 4. quæst. 112. à numer. 75.* Molina *de just. & jure tom. 2. tract. 3. disp. 65.* Intrigliol. *singul. 130. numer. 1.* Machado *part. 7. tract. 3. documen. 7. à numer. 3.* Tusch. *pract. conclus. litera C, conclus. 100. à numer. 37.* Jul. Chartar. *decis. 66. num. 53. versic. & præterea*, Diana *resol. mor. part. 5. tract. 2. resol. 80. & in coordinat. parte, 9. tractat. 7. resol. 78. numer. 1.* Manfred. *de Cardinal. capit. 8.* Idem Barbosa *de jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 4. à num. 41. ad 50.* Villalobos *in summa moral. part. prima, tract. 17. diff. 20. numer. 32.* Castr. Palaus *in oper. mor. part. 6. de censuris, disp. 3. puncto 12. toto*, Leander *quæst. mor. tom. quarto 3. disp. 11. tota.* Procedit si talis offensa, & injuria fuerit realiter, & effectualiter commissa: at si injuria fuerit tantùm verbalis 18
contra Cardinalem, iste injurians non comprehenditur in dictis pœnis *in dicto capit. Fœlicis, de pœnis, in 6.* contentis, ut tradit *gloss. ibidem, verbo Insecutione*, quidquid dicant Ananias *in capit. 1. numer. 5. de maled.* Felin. *in capit. Non dubium, numer. 5. de senten. excom.* Manfred. *de Cardinal. decis. 105.* Jacobatius *de consil. lib. 1. fol. 39. col. 1. litera B*, quos videtur sequi Diana *resol. mor. parte 5. tract. 2. resol. 80. & in coordinat. parte, 9. tract. 7. resol. 78. numer. 3.* quia contra eos est verior sententia, ut latè probat, & contrariis respondet Covar. *lib. 1. variar. capit. 11. numer. 5.* ubi Ybannez de Faria *numer. 39.* Guttier. *de delictis*, 138. Bernard. Diaz in praxi, & ibi Salzedo *capit. 69. in tertia impressione*, Plaza *de delictis, lib. 1. capit. secundo num. 28.* Barbosa *in capit. Fœlicis, numer. 5. versic. An autem, de pœnis in 6.* Naldus *in summ. verbo Bulla Cœnæ, num. 45.* Alterius *de censuris, tom. 1. lib. 5. disp. 12. capit. 4. quæst. 2.* Zechius *de Repub. Christ. tit. 3. de Cardinal. numer. nono, privil. 3.* Albanus *de Cardinal. quæst. 42. privileg. 7.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. quæst. 83. num. 10.* & refert Diana *hic citatus in coordinat. num. 3.* Farinac. *in praxi, part. 4. q. 12. num. 130.*

Pariter reus læsæ Majestatis non censetur profe- 19
rens in principem verba injuriosa, *argum. text. in l. Famosi, ff. ad leg. Jul. Majest.* cùm illa tanquam diversa difformiter ab Imperatore Justiniano explicen-

centur, *in rub. Cod. ad leg. Jul. Majest. & Cod. Si quis Imperat. maledixerit*, Covar. *libro primo variar. capit.* 11. *numero quinto, versic. Sed & quinto*, Barbosa in *cap. Fœlicis*, *numero quinto*, *in fine de pœnis in* 6. Afflict. *decis.* 265. *numer.* 61. & 62. Gigas *de crim. læsæ Majest. quæst.* 49. *numer.* 9. & 10. *versic. Ex prædictis*, *Mascard. de probat. concluf.* 462. *numer.* 35. Plaza *de delictis*, *libro primo capitulo secundo*, *numer.* 29. Guttier. *de delict. quæst.* 138. *numer.* 20. Bajard. ad Clar. §. *Læsæ Majestatis*, *numer.* 11. *versic. Item adde*, Cabal. *resol. crim. cent.* 4. *casu* 135. *à numero* 13. Farinac. *in praxi*, *parte* 3. *quæst.* 105. *numer.* 417. & 418. & *consil.* 123. *numero quarto*, *libro secundo*, Ybannez de Faria ad Covar. *libro primo var. capit.* 11. *numer.* 40. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisdict. quæst.* 73. *numer.* 11. *versic. Et rationem.* Nisi essent verba injuriosa contra Principem, quæ multùm ejus honorem, & existimationem læderent, 20 quia tunc aliud esset statuendum, Bajard. Cabal. & Ybanez de Faria *hìc citati*. Advertendum tamen, quod *text. in leg. prima*, *Cod. Si quis Imperat. maled.* procedit, & extenditur etiam ad injurias, & contumelias in Principem illatas secundùm Baldum, Hostiensem, Annan. & Bossium, quos refert, & sequitur Farinac. *consil.* 123. *numero primo*, Tusch. *pract. concluf. litera L. concl.* 321. *num.* 27. Luca ad Franchis, *decis.* 523. *num.* 3. *versic. Item procedit*, *in fine*.

21 Secunda est opinio, quod cognitio, & punitio laici inferentis Clerico injuriam verbalem pertinet, & spectat ad Judicem Ecclesiasticum, Jul. Clar. §. *fin. q.* 36. *n.* 43. *in princ.*

22 Tertia est opinio, quod laicus inferens Clerico injuriam verbalem potest accusari, & puniri per Judicem Ecclesiasticum, si in cognitione prævenit Judicem sæcularem, si autem Judex sæcularis, in cognitione prævenit, ipse cognoscet, & puniet laicum injuriam verbalem Clerico inferentem, *authent. Item nulla Communitas*, *gloss. verbo Ab Ecclesia*, *Cod. de Episcop. & Cler.* Felin. *in capit. Parochianos*, *post numer.* 6. Abbas *numer.* 5. *de senten. excom.* Guido Papa sic servari attestatur, *decis.* 562. *numer.* 1. 2. & 3. Papon. ita judicatum fuisse in Parlamento, Gratian. refert *libro* 4. *tit.* 4. *arresto* 6. tradit Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 47. *versic. Alii verò dicunt*, citant Farinac. *in praxi*, *parte prima*, *quæst.* 8. *numero* 153. Ursil. ad Afflict. *decis.* 219. *numer.* 2. Azevedo *leg. quarta*, *numero quarto*, *versic. Sicut*, *tit. primo libro*, *quarto recop.* Bobad. *in politica*, *libro secundo*, *capit.* 17. *numer.* 37. & 133. & *capit.* 18. *numer.* 125. Bolannos *in Cur. Philipp. tom. primo*, *parte tertia*, §. *secundo*, *numero* 6. Socin. *in cap. Olim.* 7. *numero* 6. *de injuriis*. Roland. *consil.* 24. *numero* 11. *libro secundo*, Covar. *libro primo var. capit. quarto numer.* 8. Parlador. *rer. quotid. tom.* 1. *differ.* 9. §. *secundo*, *numero primo*, Thesaur *decis.* 224. *numero secundo & tertio*, Decian. *tract. crim. tom. primo*, *lib. quarto capit.* 26. *numero*, *primo* & 22. Valascus *tom. primo alleg.* 54. *numero secundo*, Marta *de jurisdict. parte secunda*, *capit.* 27. *à numero* 6. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom. secundo*, *capit.* 10. *dub. primo sect. prima*, *numer.* 21. Diana *resol. mor. part. prima*, *tract. secundo*, *resol.* 82. *aliàs* 81. & *in coordinat. part.* 9. *tract. secundo*, *resol.* 289. *numero tertio*, Augustin. Barbosa *in capit. Cùm sit generale*, *numero tertio de foro compet. in capit. Olim.* 7. *numero quarto & quinto de injuriis*, & *in authent. Item nulla Communitas*, *numero* 6. *Cod. de Episcop. & Cleric.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu*, *primo à numer.* 577. *ad* 583. Ayllon. Laynez ad Gomez, *tom.* 3. *var. capit.* 6. *numer.* 8. *in fine*, Ybannez de Faria ad Covar. *libro primo var. capit. quarto*, *numero* 50. Don. Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. quæst.* 73. *à numero primo & per totum*, Fermosin. *in capit. Cùm sit generale* 8. *quæst.* 6. *à numero primo ad* 7. *de foro compet.* Vivius *decis.* 27. *num.* 5. & 7. Bellet. *disq. Cler. parte prima*, *tit. de favore Cler. reali*, §. *quarto*, *numero* 13. Cævallos *com. cont. com. tom. quarto*, *quæst.* 897. *numer.* 149. Jul. Chatar. *decis.* 6. *num.* 2. & *decis.* 69. *num.* 14. Portoles ad Molin. §. *Accusatio*, *num.* 11. & §. *Clericus*, *num.* 1. & §. *Injuria*, *num.* 52. qui ad id citant jura *in cap. Olim.* 7. *de injuriis*, *cap. Parochianos* 9. *c. Cùm desideres* 15. §. *Secundæ quæstioni*, & §. *Tertio loco*, *de senten. excom. can. Accusatio* 15. 2. *quæst.* 7. *l. Si quis in hoc genus*, 10. *C. de Episcop. & Cler.* quæ non loquuntur de injuria verbali, sed de injuria personali Clerico illata per manus injectionem.

Fundantur tamen 1. quia injuria facta Clerico est 23
atrox delictum, ut post alios tradidi *decis.* 100. *numer.* 11. *part.* 2. me citato Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 73. *numero* 3. Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 27. *num.* 9. nam dicitur facta & illata CHRISTO, cujus legatione fungitur, *can. accusatio*, 15. 2. *quæst.* 7. *can. Nulli* 3. *quæst.* 1. & tangit totam universalem Ecclesiam, *gloss. in capit. Cùm desideres* 15. *verbo Quam offendit*, *de senten. excom.* Ego plures laudavi *decis.* 100. *num.* 13. *part.* 2. Bellet. *disq. Cler. part.* 1. *tit. de privileg. Cler. reali*, §. 4. *num.* 14. Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *q.* 59. *num.* 12. ideò de ejus vindicta agi potest coram Judice Ecclesiastico, sic argumentantur Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu.* 1. *numer.* 678. 581. & 582. Portoles ad Molin. *verbo Accusatio*, *num.* 10. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, & me citato, *n.* 21.

Fundantur 2. quia injuria illata Clerico à laico est 24
mixti fori, ut dicunt Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *differ.* 9. §. 2. *num.* 1. Barbosa *in authent. Item nulla Communitas*, *numer.* 6. *de Episc. & Cler.* Marta *de jurisd. p.* 2. *cap.* 27. *num.* 6. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 578. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. juris. q.* 73. *n.* 5. & 38. & alii ex citatis, *num.* 22. & de delictis mixti fori adversus laicum cognoscit uterque Judex Ecclesiasticus, & sæcularis, & est locus prævention, ut tradidi *decis.* 265. *num.* 37.

Fundantur 3. quia injurians Clericum committit 25
sacrilegium, ut dicunt Soccin. *in cap. Olim*, *num.* 16. *de injuriis*, Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. c. quæst.* 73. *num.* 4. *in fine*. Et quamvis contrarium teneant citati 15. *num.* nihilominus est puniendus per Judicem Ecclesiasticum, benigniùs tamen, cùm injuria verbalis non possit excusari de crimine, ut defendit Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdic. quæst.* 73. *à numero* 35.

Quarta est opinio, quod laicos injuriantes Clericum 26
quoad censuras cognoscit Judex Ecclesiasticus, cùm specialiter provisum sit, ut sæculares injuria afficientes Clericos excommunicentur per Judicem Ecclesiasticum, Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 27. *numer.* 8. citans jura *in capit. Olim. de injuriis*, & *cap.* 1. *eodem tit. in* 6. sequuntur Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 73. *numer.* 18. Fermosinus *in cap. Cum sit generale*, *quæst.* 6. *numer.* 7. *de foro compet.* sed non quoad punitionem personæ laici, ut dicunt Marta, & Fermosin. *locis hic citatis*, ille *numer.* 16. iste *num.* 7. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. §. 8. & in his vide tradita *decis.* 265. *à num.* 41.

Quinta est opinio, standum esse consuetudini pro- 27
ut in Lusitania potest laicus conveniri coram Judice Ecclesiastico pro injuria verbali facta Clerico, & reputatur causa mixti fori, *ordin. l.* 2. *tit.* 9. §. 3. Cardoso *in praxi Jud. verbo Clericus*, *n.* 76. *in fine*, & *verbo Injuriæ*, *num.* 22. *in fine*, & *verbo Sacrilegium*, *num.* 3. *in fine*, Pereyra *de man. Regia*, *p.* 2. *c.* 56. *n.* 33. *versic. Quælibet*, *ibi*: *Ubi agens*, & servari in Parlamento Gratianopolitano referunt Guido Papa *dec.* 62. Papon. *lib.* 4. *tit.* 4. *arresto* 6. & in Civitate Mediolani Jul. Chartar. *decis.* 6. *à numer.* 3. *cum. seq.* & in Regno Neapolis Ciarlin. *contr. forens. lib.* 1. *c.* 15. *num.* 39. *versic. Unde*, *num.* 40. & 59.

At in Regno Castellæ, laicus per verba injuriosa 28
Clerico illata non est puniendus, nec conveniendus coram Judice Ecclesiastico, sic judicatum fuisse in Regali Cancellaria Pinciana 24. Januarii 1615. decretum

cretum refert Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 59. in fine*, de Regno Neapolis ita sentit juxta quæstionem, quam proponit Jul. Clar. §. *fin. quæst. 36. numer. 47.* In Cathalonia per Alegre Tertium, Consultoribus Aleny, & Tristany 28. Maji 1665. fuit declaratum in favorem Curiæ sæcularis contra Curiam Ecclesiasticam Dertusæ, & Syndicum Cleri stationis Civitatis, & Diœcesis Dertusæ propter verba valdè injuriosa per Sylverium Jardi agricolam villæ de Trivisa illata Josepho Vidiella Presbytero & Rectori dictæ Villæ, publicè, & palàm in platea ejusdem Villæ. Verum est, quod non constabat de corpore delicti, nempè de injuriosis verbis per dictum Sylverium Jardi illatis dicto Presbytero & Rectori Josepho Vidiella, ut vidi in dicta sententia, quæ bis utitur verbo, ut prætenditur, & tradit Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoti, *de compet. jurisdict. quæst. 73. numer. 56. & 57.* at idem dicendum existimo etiam, quòd constaret de corpore delicti, nisi aliàs probaretur in contrarium consuetudo.

29 Adverte tamen, quòd licèt proferens verba injuriosa in Principem non censeatur reus læsæ Majestatis, *ut dixi, numer. 19.* puniendus verò est pœna arbitraria, Aquiles *in capit. 25. Prætor. numer. 4.* Menochius *de arb. Jud. casu 377. numero tertio*; Farinac. *in praxi, part. tertia, quæst. 105. numer. 416. & tom.*
30 *2. consil. 123. numer. 2. consil. 145. numer. 10.* & hanc arbitrariam pœnam non potest Judex imponere, sed debet Principi remittere, ut suo arbitrio rescribat, an absolvendus, vel condemnandus sit, *prout dicit textus in leg. prima, Cod. Si quis Imperatori maledixerit*, Bossius *in praxi, tit. de injuriis, numer. 34.* Bajard. ad Clar. §. *læsæ Majestatis, numer. 11. versic. Item. add.* Farinac. *in praxi, parte tertia, quæst. 105. numer. 419. & tom. 2. consil. 233. numer.*
31 3. Solent tamen Principes præ majestate, & animi magnitudine injurias verbales subditorum benignè contemnere, ut colligitur ex dicto *text. in leg. prima, Cod. Si quis Imperatori maledixerit*, exempla refert Menoch. *consil. 1197. numer. 17. libr. 12.* & ex eo Ybannez de Faria ad Covar. *lib. 1. var. c. 11. num. 41.*

32 Sed an Conservatores possint procedere contra laicos pro injuria verbali Religiosis facta? vide Solorzanum *de jure Indiar. tom. 2. libr. 3. cap. 26. à numero 116. ad 123. & in polit. lib. 4. cap. 26. versic. Pero estos, cum seq. fol. 737.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisdict. quæst. 73. num. 40.* affirmativè resolvendum est, si injuria est qualificata, & notoria. Nam jurisdictio non competit Conservatoribus super injuriis simpliciter, sed super qualificatis, & notoriis, Ripoll. *var. resol. cap. 1. à num. 48.* Guttier. *pract. lib. 3. quæst. 9. num. 14.* Pereyra *de man. Regia, part. 1. cap. 7. numer. 5.* Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. allegat. 106. numer. 18.* Frasso *de Reg. patronat. Indiar. tom. 2. capit. 78. numer. 4. & cap. 79. numer. 61.* cùm possit dari injuria non qualificata, sed simplex, pro qua jurisdictio Conservatoribus non competit, ut ex Joan. Monacho *in capit. 1. num. 4. de offic. Delegati in 6.* docet Valenzuela, *consil. 84. n. 7.* Frasso *de Reg. patron. Indiar. tom. 2. capit. 79. num. 62.*

ARGUMENTUM.

An Judex Ecclesiasticus habeat territorium ad capiendos, & puniendos Clericos, & quid quoad laicos in criminalibus.

SUMMARIUM.

1 *Judex Ecclesiasticus habet territorium ad capiendos, & puniendos Clericos, & alios Ecclesiasticos etiam extra Ecclesiam.*

2 *Judex Ecclesiasticus an habeat territorium ad capiendos laicos propria authoritate in criminibus sacrilegii, & aliis ad ejus jurisdictionem spectantibus, quæstio est dubia, n. 1. opinio affirmativa refertur, n. 3. & ejus fundamenta, n. 4. & 5. opinio negativa refertur, n. 6. & ejus fundamenta, n. 7. 8. & 10. & respondetur contrariis, n. 9. Hæcque negativa opinio praxi recepta est, n. 11. & ei omninò deferendum, n. 12. & procedit non solum in civilibus, sed etiam in criminalibus, num. 13. quid in partibus in quibus est contraria consuetudo, numer. 14. 15. & 16. & quid quando Judex criminalis procedit ad punitionem culpæ, n. 17.*

5 *Episcopus an habeat familiam armatam contra Clericos, opinio affirmativa refertur, num. 5. negativa, num. 8.*

18 *Episcopus non potest procedere ad excommunicandum vendentes panem, & vinum propè Ecclesiam in diebus Dominicis, vel Quadrigesimæ, & multò minus ad occupandum, & confiscandum res venditas, & currus, sivè azemilas, quibus invehitur panis.*

DECISIO CCLXVIII.

AD primam partem quæstionis, an Judex Ecclesiasticus habeat territorium ad capiendos, & puniendos Clericos? tanquam certum respondeo, quod Episcopus, Judexque Ecclesiasticus habet territorium ad distringendos, capiendos, & puniendos Clericos, & alios subditos Ecclesiasticos, etiam extra Ecclesiam, ut variis juribus probant Salgado *de Reg. protect. p. 2. c. 4. num. 210. & 21.* Vela *in capit. 1. part. 1. num. 115. de off. ordin.* Barbosa *voto 92. num. 9. & 10. lib. 3. & in cap. Episcopus 7. num. 10. de off. Ordin. in 6.* Covar. *pract. c. 10. num. 2. versic. Quarto.* Jul. Clar. §. *fin. quæst. 35. numer. 8. in fine*, Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 2. cap. 10. dub. 8.* Molinus noster *de brach. sæcular. lib. 1. cap. 4. numer. 35.* de jure nostro Cathaloniæ *nostri laudaverunt, tit. de Bisbes. Prelats, Clergues, & c. Constitutio 6. tit. de heretges in 1. volum. pragmat. 6. tit. de Bisbes y Prelats in 2. volum.* Oliba *de jure fisci, cap. 11. à numer. 2.* Ripoll. *regal. cap. 11. numer. 38.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. numer. 48. & decis. 310. numer. 18. part. 2.* Ego *decis. 29. numer. 61. part. 1.* me citato Ferrer *in discur. pro defen. Reg. jurisdict. numer. 69.* Don Michael de Calderò, *decis. 74. numer. 23. part. 2.* 1

Quoad secundam quæstionis partem. An Judex Ecclesiasticus habeat territorium ad capiendos laicos propria authoritate in criminibus sacrilegii, & aliis mixti fori, ad ejus jurisdictionem, ut ajunt spectantibus? est quæstio dubitabilis, & inter Doctores nimis controversa, ut ait Cenedo *collect. ad decretal. 178. numer. 7.* anceps apud omnes scribentes reputatur, adeò ut multi gravissimi Scriptores pluribus difficultatibus deterriti, nihil in ea resolverint, & alii confuso sermone locuti sunt, ut inquit Cævallos *de cognit. per viam violent. par. 2. q. 93. in princ.* vetus, & non satis hucusque intellecta, ut dicit Pereyra *decis. 117. numer. 1.* vetus, in qua in unam multi, in alteram plures abiere sententiam, ait Molinus noster *de brachio sæculari, capit. 4. numer. 1.* est frequens dubitatio, ut dicit Regens Sesse *de inhibit. cap. 9. §. 2. numer. 29. versic. Non minus*, à multis disputata, Cancer *part. 3. var. cap. 19. numer. 57.* & in interpretibus satis agitata, Fermosin. *in capit. Cum non ab homine 10. quæst. 40. numer. 1. de judiciis*, & in Cathalonia dubium esse arduum testatur idem Cancer *dicta part. 3. capit. 19. numer. 66.* de qua remissivè Cenedo *collect. ad decretal. 178. numer. 7.* Laynez ad Gomez, *tom. 3. var. cap. 1. numer. 40. versic. An autem*, Cutel. *de immun. Eccl. lib. 2. quæst. 89.* 2

Prima est opinio affirmativa, quod Judex Ecclesiasticus habet territorium ad procedendum propria authoritate contra laicos in criminibus sacrilegii, & aliis mixti fori, ad ejus jurisdictionem spectantibus, nedum censuris, sed etiam per capturam & carceris missionem, ut post antiquos 3

docent

docent Salzedo ad Bernard. Diaz. *regul.* 397. *versic. Sed novum dubium*, Covar. *pract. capit.* 10. *numer.* 2. Marta, *de jurisdict. part. cap.* 50. *numer.* 5. *& part.* 2. *capit.* 29. *tota*, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 45. *numer.* 1. *cum suis*, *versic.* Barbosa *in can. Attendendum* 13. *numer.* 1. 17. *quæst.* 4. *& in can. Contra idolorum*, 10. *numer.* 1. *quæst.* 5. Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *cap.* 11. *à numer.* 50. Cabal. *resol. crim. casu* 194. *à numer.* 10. Pereyra *de man. Regia*, *part.* 2. *quæst.* 56. *numer.* 33. *versic. Quæ licet*, Jul. Chartar. *decis.* 77. *numer.* 11. Guazin. *defen.* 1. *cap.* 8. *numer.* 38. Azor. *instit. mor. part.* 2. *libr.* 3. *cap.* 53. *quæst.* 3. Tondut. *de prævent. Judic. part.* 1. *cap.* 22. *numer.* 11. alios innumeros, reprobatis contrariis laudant Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 107. *numer.* 1. 2. 3. *& 4. de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 30. §. 4. *à numer.* 49. *& voto* 92. *per totum*, *lib.* 3. Vela *in capit.* 1. *part.* 1. *à numer.* 112. *de offic. Ordin.* Diana *resol. moral. part.* 1. *tract.* 2. *resol.* 89. *aliàs* 88. *& p.* 4. *tract.* 1. *resol.* 17. *& in coordinat. part.* 9. *tract.* 4. *resol.* 301. *&* 302. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 7. *numer.* 5. *& 6. & dub.* 8. Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 15. *à numer.* 31. *& cap.* 50. *numer.* 33. *&* 34. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst.* 72. *à numer.* 10. ex nostris Practicis Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 19. *à numer.* 56. *ad* 82. Ripoll. *var. cap.* 1. *numer.* 36. latissimè videndus Molinus *de brach. sæcular. libr.* 1. *c.* 4. *toto*, quos citavi, sed non fui sequutus *decis.* 26. *numer.* 63. *part.* 1.

4 Fundantur isti Doctores opinionem affirmativam sequentes. Primò; *in can. Attendendum* 13. 17. *quæst.* 4. Secundò, *in can. Contra idolorum*, 10. 26. *quæst.* Tertiò, *in cap.* 2. *de adulter.* quartò, *de jure civili in authent. causa quæ*, *Cod. de Episcop. & Cleric.* Quintò *in Concilio Tridentino*, *sess.* 25. *de reformat. capit.* 3. Sextò de jure nostro *in usat. Laudaverunt*,

5 *tit. de Bisbes*, *y Prelats*. Et addunt in confirmationem, quòd Episcopi habent territorium, & familiam armatam indistinctè contra Clericos, & laicos in causis ad forum Ecclesiasticum pertinentibus, etiam quòd non habeant in loco dominium temporale, pro mille reprobatis contrariis Ciarlin. *controv. forens. libr.* 1. *cap.* 54. *à numer.* 33. *versic. His superatis*, *cum seq.* addo Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *cap.* 11. *num.* 63. *&* 72. Sperell. *decis.* 3. *numer.* 9. *&* 10. *&* 16. *decis.* 3. *numer.* 1. *versic. Quæ quidem*, *junctis numer.* 7. *&* 8. *lib.* 1. Diana *resol. mor. par.* 7. *tract.* 2. *resol.* 106. *aliàs* 105. *& in coordinat. par.* 9. *tract.* 2. *resol.* 16. *numer.* 3. Molin. *de brach. sæcul. lib.* 1. *cap.* 18.

6 Secunda est opinio negativa, quòd Judex Ecclesiasticus crimine hæresis excepto, non habet territorium ad procedendum propria authoritate contra laicos in criminibus sacrilegii, & aliis mixti fori, ad ejus jurisdictionem spectantibus; nec potest eos personaliter incarcerare, nec capere, sed solùm censuris Ecclesiasticis illos coercere, & punire, sic post alios antiquos docent Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 30. *numer.* 8. *versic. Unum tamen volo*, *in princ.* Riccius, *collectan.* 737. *in fine*, *versic. Pro coronide*. Garzia, *de nobilit. gloss.* 9. *numer.* 53. *versic. Sexta conclusio*, *& versic. Et ideò*, Paulat. Rub. *in capit. Per vestras*, *not.* 1. *versic. Sed est pulchra*, *à numer.* 1. Aviles *in capit.* 20. *Prætor. gloss. usurpan. à numer.* 14. Azevedo, *in l.* 14. *à numer.* 2. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Ansaldus, *de jurisd. part.* 4. *tit.* 10. *cap.* 2. *numer.* 33. Sanfelicius, *decis.* 160. Scialoya *de foro compet. capit.* 54. *numer.* 31. Carol. de Grassis *de effect. Cler. effectu*, 1. *numer.* 602. Pareja *de instrum. edit. tom.* 2. *tit.* 6. *resol.* 9. *numer.* 57. 59. *&* 60. Frasso *de reg. pat. Indiar. tom.* 2. *cap.* 86. *numer.* 17. Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 54. Parlador. *rerum quotid. tom.* 1. *libr.* 2. *capit. fin. part.* 2. *numer.* 1. *& tom.* 2. *differ.* 9. §. 2. *numer.* 16. Reg. Sesse, *de inhibit. cap.* 9. §. 2. *à numer.* 16. multos alios cumulat Bobadilla *in polit. libr.* 2. *capit.* 17. *à numer.* 167. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *capit.* 4. *à numer.* 36. Amaya *in l. Nemo carcerem*, 2. *à num.* 35. *Cod. de exactor. trib. lib.* 10. Regens Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *c.* 6. Larrea *decis.* 1. *numer.* 20. latè Pereyra *decis.* 117. Reg. Leo, *decis.* 154. *lib.* 2. Anguian. *de legib. controver.* 31. *à numer.* 12. *lib.* 3. Cævallos, *de cognit. per. viam violen. part.* 2. *quæst.* 93. *tota. signanter à numer.* 37. *& com. contr. com. quæst.* 897. *numer.* 37. Fermosin. *in cap. Cùm non ab homine*. 10. *quæst.* 40. *de judiciis*, Regens Matthæu, *de regim. Regni Valen. c.* 7. §. 1. *sect.* 4. *nu.* 170. *&* 171. ex Practicis nostris Mier. Olib. Peguera, & Fontanella, quos citavi, & sequutus fui *decis.* 26. *num.* 63. *part.* 1. prædictis adde quamplures à me laudatos *decis.* 231. *numer.* 4. *part.* 4. *& supra*, *decis.* 265. *à numer.* 41. *hac part.* 5. latè Ferrer. *in disc. pro defens. Reg. jurisdict. à num.* 69. *ad* 79. Don Michael de Calderò *decis.* 74. *à numer.* 19. *ad* 30. *part.* 2.

Fundantur isti Doctores negativam opinionem se- 7
quentes. Primò, *in capit. cùm Episcopus à contrario sensu*, *de offic. Ordinarii in* 6. Secundò, *in capit. Si laicum*, *de foro compet. in* 6. Tertiò, *in capit.* 1. *de offic. Ordin.* Quartò, *in cap. Postulasti*, *de homicid.* Quintò, *in cap. Princeps sæculi* 23. *quæst.* 5. Sextò, *in cap.* 2. *de maledicis*. Et addunt in con- 8
firmationem, quòd Episcopus non habet familiam armatam, ut sua jurisdictione eos qui non sunt de sua jurisdictione, id est laicos, capere possit, ut docent Azevedo *l.* 14. *numer.* 4. *&* 5. *tit.* 1. *libr.* 4. *recop.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 18. *& c.* 17. *numer.* 87. *& cap.* 18. *numer.* 8. Barbosa *de potest. Episcop. plures refert*, *par.* 2. *alleg.* 107. *num.* 1. Larrea *decis. Granaten.* 1. *numer.* 16. *&* 17. *cum seq.* Amaya *in l. Nemo carcerem*, 2. *numer.* 36. *Cod. de exactor. tribut. libr.* 10. alios plures memorat Molinus noster *de brach. sæcul. lib.* 1. *cap.* 18. *numer.* 96. Et ad jura contraria, nempè 9
ad can. Attendendum 13. 17. *quæst.* 4. *& ad can. Contra idolorum*, 10. 26. *quæst.* 5. respondet Amaya *in l. Nemo carcerem*, 2. *numer.* 37. *Cod. de exactor. libr.* 10. *& ad authent. causa quæ*, *Cod. de Episcop. & Cler.* poteris respondere cum Barbosa *ibidem*, *numer.* 3. ubi cum Palac. Rub. quem citat, intelligit procedere in terris Imperii, ubi Imperator potuit dare Episcopo hanc facultatem. Et ad Concil. Trident. *sess.* 25. *de reform. capit.* 3. respondent Doctores à me citati *decis.* 26. *nmmer.* 65. *part.* 1. *& decis.* 231. *numer.* 6. *part.* 4. quibus addo Amayam *in leg. Nemo carcerem.* 2. *numer.* 42. *Cod. de exactor. tribut. libr.* 10. Fermosin. *in capit. Cùm non ab homine*, 10. *quæst.* 40. *numer.* 30. *in fine*, *de judiciis*, & me citato Ferrer. *discur. pro defen. Reg. jurisdict. numer.* 78. Don Michael de Calderò *decis.* 74. *numer.* 26. *part.* 2. ad usaticum laudaverunt *tit. de Bisbes*, *y Prelatis*, poteris respondere ex his quæ tradunt Mieres, Oliba, & Fontanella à me citati, *decis.* 26. *numer.* 63. *part.* 1. Ferrer. *loco hic citato*, *numer.* 69.

Plus addunt Doctores hujus opinionis negativæ, 10
quod si Judex Ecclesiasticus laicum propria authoritate capiat, carceratio est nulla, & injusta, pro cujus violentia tollenda adiri possunt in Regno Castellæ Regia Tribunalia, Garcia *de nobilit. gloss.* 9. *numer.* 53. *versi. Sexta conclusio*, Bobad. *in polit. libr.* 2. *capit.* 17. *numer.* 167. Salgado *de Reg. protect. part.* 2. *capit.* 4. *numer.* 39. *&* 125. Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 93. Amaya *in leg. Nemo carcerem*, 2. *numer.* 43. *Cod. de exactor. tribut. lib.* 10. & in Cathalonia firmatur contentio juxta concordiam Reginæ Eleonoræ, & Cardinalis Convenarum, Oliba *de jure fisci*, *cap.* 11. *numer.* 6. *prope finem*, *versic. Et quando*, vidi exemplaria tradita *decis.* 231. *num.* 5. *part.* 4. *& decis.* 265. *num.* 45. 46. 47. *&* 48. *ac part.* 5.

Hæc opinio negativa usu, & praxi recepta est, 11
ut testatur Fermosinus *in capit. Cùm non ab homine* 10. *quæst.* 40. *numer.* 7. *de judiciis*, Germon. *de sacror. immun. libr.* 3. *capit.* 12. *numer.* 77. *versic. Quidquid sit*, Vela *in cap.* 1. *part.* 1. *num.* 119. *de offic. Ordin.* de Statu Mediolani Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 37. *numer.* 8. *versic. Sed quidquid sit*, & ex Riccio *collect.* 737. *in fine*, *versic. Pro coronide*, de Regno Castellæ ita fuisse pronuntiatum, atque declaratum Regia exequutoria lata in favorem Civitatis Placentiæ, contra ejus Episcopum, tribus casibus exceptis,

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. numer. 2. versic. Et ita*, Azevedo, *l. 14. numer. 6. in fine, tit. 1. lib. 4. recop.* Cævallos, *de cognit. per viam violen. p. 2. quæst. 93. numer. 73.* de Regno Granatæ Larrea, *decis. 1. numer. 21. & 25.* Cancellarii Reg. de Regno Valentiæ cum pluribus decisionibus Leo, *decis. 154. à numer. 1. ad 14.* Regens Matthæu, *de regim. Regni Valentiæ, cap. 7. §. 1. n. 170. 171. & 172.* de nostro Principatu Cathaloniæ iu casu sacrilegii fuit declaratum per Paulum Pla Tertium cum voto duodecim Consultorum 24. Martii 1607. contra Episcopum Gerunden. declarationem referunt Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 11. num. 89.* Cancer. *par. 3. var. cap. 19. numer. 82.* & ex Scialoya *de foro compet. cap. 54. numer. 31. prope finem, versic. Et quod*, Ego *decis. 9. num. 34. versic. Et antea, & decis. 26. num. 64. par. 1. & decis. 231. num. 15. par. 3.* me citato Ferrer, *in discur. pro defen. Reg. jurisdict. n. 74.* Don Michael de Calderò, *decis. 74. num. 27. par. 2. & supra, decis. 265. num. 46.* & in Parlamento Parisiensi in facti contigentia judicatum fuisse refert Papon. *lib. 2. tit. 5. arresto 26.* & ex eo Jul. Clar. *§. fin. qu. 37. sub num. 8.* Cævallos, *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 93. sub, num. 68.* & per plura arresta fuisse judicatum testatur Boer. *decis. 227. num. 11.* & ex eo Cævallos, *loco proximè citato*. Fallit in Cathalonia si laicus propter sacrilegium capiatur intus Palatium Episcopale, ut in exemplari Cancellarii Manegat die 8. Octobris 1587. *relato decis. 265. sub numer. 45. hac par. 5.* notat Don Michael de Calderò, *decis. 74. num. 29. par. 2.*

12 Hujusmodique usui, & praxi omninò deferendum esse, docet Scaccia, *de judiciis, lib. 1. cap. 12. numer. 80.* Quem referunt, & sequuntur Guazin. *defen. 1. cap. 8. num. 28.* Vela *in cap. 1. par. 1. num. 119. de offic. Ordin.* Et si Lælius Jordanus dicat Episcopos sequi debere hanc consuetudinem ex urbanitate, & ad vitandum scandalum, *in tract. de origine Sedis Apostolicæ, cap. 8. num. 10.* referunt Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 29. num. 20.* Vela *in cap. 1. part. 1. num. 123. de offic. Ordin.*

13 Et licèt aliqui intelligant usum, & praxim hujus opinionis negativæ dumtaxat procedere in causis civilibus, vel criminalibus civiliter intentatis, ut Covar. *pract. cap. 10. numer. 2. versic. Tertiò illud erit*, Paz. *in praxi, tom. 2. prælud. 2. numer. 55. in fine*, non autem in causis criminalibus criminaliter intentatis, Vela *in cap. 1. par. 1. numer. 121. & 122. de offic. Ordin.* contrarium est verius ut procedat, non solum in civilibus, sed etiam in criminalibus, ut probat, & refert Regiam exequutoriam latam in favorem Civitatis Placentiæ contra ejus Episcopum, Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. num. 2. post princ. versic. Non solùm, & prope finem, versic. Quamvis novissimè*, Azevedo *l. 14. num. 16. tit. 1. lib. 4. recop.* Hoc tradunt Doctores Castellani pro declaratione suæ legis Castellæ. At in Cathalonia nedum in civilibus, ut pluribus declarationibus Cancellarii tradidi, *decis. 231. numer. 5. parte quarta*, sed etiam in criminalibus, formale est exemplar Pauli Pla Tertii 24. Martii 1607. de voto duodecim Consultorum, *de quo suprà, sub num. 11.*

14 Benè tamen dicunt Doctores aliàs verum esse, quotiescumque consuetudine obtentum esset, quod Judex Ecclesiasticus habens alicujus causæ cognitionem in criminalibus adversus laicos, posset eos capere, & carceri tradere, hic usus est omninò servandus, ut docent Covar. & alii innumeri, *quos citavi, decis. 231. numer. 8. part. 4.* quibus solùm addo Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisdict. quæst. 72. numer. 14. & 35.* & ita in aliquibus Diœcesibus Castellæ jamdiu obtinuisse refert Covar. *practicar. capit. 10. numer. 2. versic. Primum;* & ex eo Cævallos, *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 93. sub, numer. 27.* & de omnibus ferè Episcopatibus Regnorum Castellæ testatur Royas, *singul. 108. in fine*, & ita audivisse servari in Civitate Murciæ inquit idem Cævallos, *loco citato sub num. 27.* additque Covar. *pract. capit. 10. numer. 3. versic. Primum*, CAROLUM QUINTUM Romanorum Imperatorem, & Hispaniarum Regem numquam voluisse hanc consuetudinem improbare, licèt pluries ab eo peteretur, ut referunt Azevedo, *leg. 14. numer. 7. in fine, tit. 1. libr. 4. recop.* Cævallos, *de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 93. sub, numer. 27.* Fermosin. *in capit. Cùm non ab homine, 10. quæst. 40. numer. 31. de judiciis.* Et in Regno Aragonum in favorem Archiepiscopi Cæsaraugustæ, vel Michaelis Val vicini de Carinnena super competentia jurisdictionis fuisse pronuntiatum per Cancellarium competentiarum die 30. Augusti 1604. posse Ecclesiasticum capere eos, qui publicas concubinas habent, attenta consuetudine capiendi pro hoc crimine, testatur Regens Sesse, *de inhibit. capit. 9. §. 2. num. 35.* sequitur Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisdict. quæst. 72. numer. 14. & 32.* alia exemplaria Cancellarii Regni Aragonum in favorem Episcopi Barbastren. tradit idem Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *dicta quæst. 72. numer. 33. & 34.* qui *numer. 35.* addit Episcopos omnes in Aragonia habere jurisdictionem carcerandi, & puniendi laicos in delictis mixti fori, si prævèniant.

Cæterum in Regnis Castellæ talis consuetudo est 15
sublata *per leg. 15. in fine, tit. 1. libr. 4. recop.* ubi Azevedo *sub numer. 8.* Paz *in praxi, tom. 2. prælud. 2. numer. 55.* Cævallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 93. numer. 28.* idem Azevedo, *l. 1. numer. 16. tit. 15. lib. 4. recop.* Bobad. *in polit. libr. 2. cap. 17. num. 170.* Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. numer. 2. versic. Nec etiam*, Avendanno, *de exequend. mandat. lib. 1. cap. 1. numer. 22.* & ita in Regali Consilio judicatum fuisse contra Illustrissimum Archiepiscopum Toletanum, non obstante, quod ipse fundabat suam intentionem ex antiquissima consuetudine legitimè præscripta, refert memoriæ retinere Salzedo ad Bernard. Diaz. *regul. 397. versic. Septimò*, & ex eo tradunt Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. numer. 2. versic. Et post eum*, Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 93. num. 70.* quidquid dixit Royas, *citatus, numer. 14.* nam eum impugnant Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. num. 2. in fine*, Azevedo *l. 14. num. 6. in fine, tit. 1. lib. 4. recop.* & quidquid dixit Covar. de Imperatore CAROLO QUINTO, *citatus num. 14.* de cujus assertione valdè miratur, cùm sit contra legem Regni, Azevedo, *l. 14. numer. 8. tit. 1. lib. 4. recop.* Et ita in Cathalonia contra Episcopum Gerunden. non obstante consuetudine quinquaginta, vel sexaginta annorum, in qua erant Episcopi Gerunden. capiendi laicos pro crimine sacrilegii & eos puniendi, & castigandi, ut testatur Cancer *par. 3. variar. cap. 19. num. 74.* fuit declaratum per Paulum Pla Tertium, cum duodecim Consultoribus, 24. Martii 1607. non potuisse propria authoritate capere laicum inculpatum de homicidio cum ictu archabusii perpetrato in personam Laurentii Bosch Rectoris & Parochi Parochiæ Sancti Martini Capresa, ut ipse Cancer refert, *num. 82.* quam declarationem tradidi variis in locis, *ut notavi in hac decisione sub num. 11.*

Ratio autem, quare Episcopus Gerunden. succu- 16
buit in competentia relata, *num. 15.* meo videri fuit triplex. Prima, quia consuetudo per eum allegata non debuit esse legitimè probata, Ego cum multis *decis. 231. num. 9. part. 4.* Secunda quia non debuit esse introducta, & acquisita cum scientia, & patientia Domini Regis. Ego cum aliis *decis. 231. num. 10. par. 4.* add. in ornatum Salzedo *ad Bernard. Diaz, regul. 397. versic. Septimò*, Guttier. *pract. lib. 1. quæst. 45. sub numer. 2.* Avendanno *de exequen. mandat. par. 1. c. 1. numer. 22.* Cenedo *pract. q. 39. in fin.* Cævallos *de cognit. per viam violen. par. 2. quæst. 93. numer. 26. 27. 28. & 72.* Tertia, quia non fuit legitimè præscripta Ego post plures *decis. 231. numer. 14. part. 4.* cùm solùm essent elapsi quinquaginta, aut sexaginta anni. Et ista præscriptio debeat esse immemorialis. Ego *decis. 231. numer. 15. & 16. parte*, quidquid aliter dicat Don. Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisdic. quæst. 72. à num. 21.*

Sunt

17 Sunt tamen qui putant, quod Judex Ecclesiasticus, quando judicio criminali vult procedere adversus laicos ad punitionem culpæ, tunc benè potest personas laicorum capere, & in carcerem detrudere, Azev. *l.* 14. *numer.* 11. *&* 12. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* & ita in praxi observari in Tribunali Episcopali Salmantino, dicit Paz. *in praxi, tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 56. Vela *in c.* 1. *part.* 1. *numer.* 124. *de off. Ordin.* sed reprobatur, quia indistinctè, tam in procedendo, quàm exequendo ad culpæ punitionem non potest Judex Ecclesiasticus propria authoritate capere, & incarcerare laicos, sic Cævallos, *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 93. *numer.* 78. *&* 79. *& commun. cont. com. quæst.* 897. *numer.* 77. Guttier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 45. *numer.* 2. *versic. Quamvis novissimè*, Fermosin. *in cap. Cùm non ab homine* 10. *quæst.* 40. *numer.* 23. 24. *&* 32. *de judiciis.*

16 Obiter notandum est, quòd Episcopus non potest procedere ad excommunicandum vendentes panem, & vinum prope Ecclesiam in diebus dominicis, vel Quadragesimæ, & multò minus ad occupandum, & confiscandum res venditas, & currus, sive azemilas, quibus invehitur panis, quia Ecclesiasticus non habet jurisdictionem in laicos, nisi in ordine ad spiritualia, & quatenus impediunt Divina Officia, & festivitates colendas, & committunt peccata, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 17. *numer.* 44. At illud non impedit illas, nec inducit peccatum, cùm similiter in plateis hæc vendantur in diebus Dominicis, nec potest procedere ad dictarum rerum confiscationem, Oliba *de jure fisci, c.* 12. *numer.* 43. sic Regens Sesse, *de inhibit. c.* 9. *§.* 2. *numer.* 11. *versic. Ille mihi casus videtur, & numer.* 12. *&* 13. sequitur Daniel de Nobilibus, *in addit. ad disputat.* 62. *numer.* 4. *&* 5.

ARGUMENTUM.

An laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem Ecclesiasticum possit iterum molestari, inquiri & puniri per Judicem sæcularem Et è converso: An laicus absolutus, seu condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem sæcularem possit iterum molestari, inquiri, & puniri per Judicem Ecclesiasticum.

SUMMARIUM.

1 *Laicus absolutus, vel condemnatus per Confessorem in foro pœnitentiali, non obstante illa absolutione, seu condemnatione, potest accusari, inquiri & puniri in foro contentioso per Judicem sæcularem, numer.* 1. *non solùm quando pœnitentia per Confessorem imposita est secreta, sed etiam si fuisset publica, numer.* 2. *quamvis per Confessorem in foro pœnitentiali injuncta sit pœna gravissima, numer.* 3.

4 *Absolutio habita in foro pœnitentiali non tollit pœnam fornicationis mulieris erga maritum, amplia, numer.* 7.

5 *Blasphemus in foro pœnitentiali absolutus non censetur absolutus à pœna fori temporalis in quo potest accusari, inquiri, & puniri, amplia, numer.* 7.

6 *Hæreticus, sivè ab Episcopo, sivè ab Inquisitore, vel ab alio absolvendi potestatem habente, absolutus in foro pœnitentiæ, nihilominus potest in foro externo capi, & in carcerem detrudi, & puniri. Amplia, numer.* 7.

8 *Laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem Ecclesiasticum in foro contentioso, seu judiciali an possit iterum molestari, inquiri, & puniri per Judicem sæcularem. Et è contra, laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem sæcularem in foro sæculari, seu contentioso an possit iterum molestari, inquiri, & puniri per Judicem Ecclesiasticum.*

9 *Laicus punitus pro delicto mixti fori per Judicem Ecclesiasticum pœna dumtaxat spirituali excommunicationis, per eam non tollitur pœna sæcularis, & consequenter ita punitus à Judice Ecclesiastico potest puniri pœna corporali à Judice sæculari, numer.* 9. 10. *&* 11.

10 *Laicus punitus per Judicem sæcularem pœna corporali, licèt non possit amplius puniri per Judicem Ecclesiasticum, numer.* 12. *si Judex sæcularis pœna condigna puniverit, secus aliàs, numer.* 13. *nihilominus pœnam spiritualem excommunicationis Judex Ecclesiasticus infligere potest, etiamsi laicus pœna temporali fuerit sufficienter punitus à Judice sæculari, numer.* 14.

DECISIO CCLXIX.

NOn loquor in hac decisione de laico, qui fuit absolutus, vel condemnatus in foro pœnitentiali per Confessorem, qui non obstante illa absolutione, seu condemnatione potest accusari, inquiri, & puniri in foro contentioso per Judicem sæcularem, *gloss. fin. prope finem in cap. Gaudemus, de divortiis, gloss.* 1. *in fine, cap. de schismaticis, gloss. unica in fine, in cap. De his accusat. gloss. fin. in c.* 2. *de empt. & vendit. gloss. in can. Qui crimen, verbo Si ipse ante,* 6. *quæst.* 1. *gloss. in can. fin. verbo Corripere* 25. *dist. gloss. in can. Quamvis* 89. *verbo Pro quibus, de pœnitent. dist.* 1. *arg. text. in can. Admonere,* 8. *gloss. verb. Pœnitentia,* 33. *quæst.* 2. Tum quia datur diversitas finis utriusque fori, cùm contentiosus respiciat bonum publicum in communi, finis verò pœnitentialis tendit principaliter in salutem animæ, ut per Socin. *in cap. Cùm non ab homine,* 14. *n.* 9. *de accusat.* Tum quia quis delinquendo offendit Deum, Rempublicam, & proximum, ac proinde non modò puniri debet per pœnitentiam, quoad Deum, sed etiam in foro contentioso à Judice sæculari, quoad Rempublicam, & partem, cùm pœnæ istæ tendant in diversos effectus, & penitentia publica detur ad removendum scandalum, sic Castren. *in l. Cunctos populos, numer.* 7. Caccialup. *numer.* 8. *C. de sum. Trinit.* Angel. *in l. Qui accusare,* 9. *numer.* 2. *C. de accusat.* Abbas, *in c. de his,* 6. *numer.* 3. *ubi Addit. litera D, de accusat.* Gomez, *tom.* 3. *variar. c.* 1. *numer.* 40. *versic. Sit prima conclusio*, ubi Ayllon. Laynez *n.* 40. Paz. *in praxi, tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 53. Tusch. *pract. conclus. litera A, conclus.* 53. *numer.* 44. Sperell. *decis.* 134. *n.* 78. 79. *&* 80. *lib.* 2. Jul. Clar. *§. fin. quæst.* 57. *numer.* 10. Decian. *tract. cr. tom.* 1. *lib.* 3. *c.* 30. *numer.* 28. Menochius, *de arb. Jud. casu.* 539. *à numer.* 31. Tusch. *practic. concl. litera A, concl.* 53. *numer.* 44. Gail. *de pace pub. lib.* 2. *cap.* 11. *num.* 26. Parlador. *rer. quotid. tom.* 2. *differ.* 12. *§.* 2. *numer.* 22. Farinac. *in praxi, p.* 1. *quæst.* 4. *numer.* 6. Cavalcan. *de Brac. Reg. part.* 5. *numer.* 274. *in fine, versic. Quid si quis*, Guttier. *de delict. quæst.* 66. *numer.* 4. *&* canonicar. *lib.* 1. *cap.* 2. *numer.* 13. Aviles, *in cap.* 25. *Prætor. numer.* 11. Guazin. *defens.* 2. *cap.* 7. *numer.* 49. Covar. *libr.* 2. *var. cap.* 10. *numer.* 3. ubi Ybannez de Faria, *numer.* 16. Cenedo, *collect. ad decretal.* 113. *numer.* 2. Sanchez, *de matrimon. lib.* 8. *disp.* 43. *numer.* 29. Bolannos, *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 3. *§.* 2. *numer.* 33. Novarius, *in rub. collect.* 1. *numer.* 5. *de accusat. & de gravam. vassal. par.* 2. *gravam.* 42. *num.* 6. Fermosin. *in cap. Cùm sit generale, quæst.* 11. *numer.* 4. *de foro compet.* Tiraquel. *de pœnis tempor. causa* 25. *numer.* 4. Riccius, *decis.* 230. *parte secunda*, Ansaldus, *de jurisdict. part.* 4. *tit.* 10. *capit.* 2. *à num.* 7. alios plures cumulat Barbosa, *in c. De his, numer.* 8. *de accusat.* 1

Non solùm quando pœnitentia per Confessorem imposita est secreta, sed etiam si fuisset publica, Abbas *in capit. De his, sub numer.* 3. *de accusat.* Gomez, *tom.* 3. *var. cap.* 1. *num.* 40. *versic. Sit prima conclusio, ibi: Et ista conclusio procedit, per textum quem dicit de jure meliorem non reperiri in cap.* 2. *ubi Abbas, & Doctores, de maledicis*, ubi Ayllon. Laynez, *numer.* 42. Tiraquel, *de pœnis temperan. causa* 25. *sub, numer.* 4. Ansald. 2

de jurisdict. part. 4. tit. 10. cap. 2. numer. 8. Azor. *instit. mor. part. 1. lib. 8. c. 19. quæst. 6. versic. Si quæras*, Azevedo, *l. 1. numer. 33. tit. 4. libr. 8. recop.* Sperell. *decis. 134. n. 80. lib. 2.* quidquid sentiant contrarium in penit. publica, Marsil. *singul. 639.* Cavalcan. *de brach. Reg. part. 4. numer. 274. in fine*, Gail. *de pace publica, lib. 2. cap. 11. numer. 27.* Menochius, *casu 539. nu. 41. & 42.* qui adversùs eos est verior sententia, ut docent Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 4. numer. 6.* Guazin. *defen. 2. c. 7. numer. 49.* Covar. *lib. 2. var. c. 10. numer. 3.* ubi Ybannez de Faria, *numer. 21.* Aviles, *in cap. 25. Prætor. gloss. La pragmatica* 18. Paz *in praxi, tom. 2. prælud. 2. numer. 53. vers. Quod procedit.*

3 Quamvis gravissima pena injuncta sit per Confessorem in foro pœnitentiali, adhuc enim in foro judiciali quis puniri potest, Gomez. *tom. 3. var. capit. 1. numer. 40. sub versic. Sit prima conclusio*, ubi testatur hoc vidisse de facto in quibusdam scelestis hominibus, qui in die carnisprivii fecerunt quoddam spectaculum in vilipendium Dei, & Catholicæ Religionis, quem sequuntur Jul. Clar. §. *fin. qu. 57. numer. 10. versi. Sed nunquid, ibi: Idemque dicendum est*, Menochius, *de arb. Jud. casu 539. numer. 36.* Guazin. *defen. 2. c. 7. numer. 49.* Ybanez de Faria ad Covar. *lib. 2. var. cap. 10. sub n. 21.* Riccius *decis. 230. numer. 5. p. 2.*

4 Ideòque absolutio habita in foro pœnitentiali, & conscientiæ non tollit pœnam fornicationis mulieris erga maritum, *gloss. fin. in cap. Gaudemus, de divortiis*, quam ut singularem sequuntur, aliquibus citatis, Menochius, *de arb. Judic. casu 539. num. 34.* Riccius, *decis. 230. num. 4. lib. 2.*

5 Sic blasphemus quanquam in foro pœnitentiali absolutus, non censetur absolutus à pœna fori temporalis, in quo potest accusari, denuntiari, inquiri, & puniri, ut reprobatis contrariis docent Simancas, *de Cathol. instit. tit. 8. num. 18.* Azevedo, *l. 1. numer. 32. & 33. tit. 4. lib. 8. recop.* Gomez, *tom. 3. var. cap. 1. numer. 40. versic. Sit prima conclusio, in fine, ibi: Item etiam ex hoc infero*, Decian. *tract. crim. lib. 6. cap. 5. numer. 16.* Menochius, *de arb. Jud. casu 539. à numer. 29. signanter numer. 35.* Aviles *in capit. 25. Prætor. verbo La pragmatica, à numer. 10.* Guazin. *defen. 1. capit. 7. num. 49.* Guttier. *de delictis, quæst. 66. à num. 2.* Covar. *lib. 2. var. cap. 10. sub, num. 3.* ubi Ybannez de Faria, *n. 23.* Riccius, *decis. 230. numer. 4. n. 5. ita etiam, part. 2.* Farinac. *in praxi, part. 1. q. 4. n. 5. versic. Et quid, & q. 20. num. 42.*

6 Ac etiam hæreticus, sivè ab Episcopo, sivè ab Inquisitore, aut ab alio absolvendi facultate habente, absolutus sit in foro pœnitentiæ, nihilominus potest in foro externo citari, & in carcerem detrudi, torqueri, & puniri, Azor. *instit. mor. part. 1. lib. 8. cap. 19. qoæst. 6.* Sanchez, *in decal. lib. 2. cap. 12. num. 7. tom. 1.* plures alios cumulat Barbosa, *in cap. Gaudemus, 8. num. 22. de divortiis.*

7 Prædicta procedunt etiam, quòd in foro pœnitentiæ quis sit absolutus à Summo Pontifice, vel ab alio Prælato jurisdictionem contentiosam in temporalibus habente, nam non censetur remittere pœnam quoad forum contentiosum, ut ex Brunone à Sole dicit Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 4. sub numer. 5.* latè Menochius *de arb. Jud. casu 539. à numer. 57.* Ybannez de Faria ad Covar. *libr. 2. var. capit. 10. numer. 22.* Ayllon Laynez ad Gomez, *tom. 3. var. cap. 1. num. 40. versic. Et amplius dictam resolutionem.*

8 Sed loquor, an laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem Ecclesiasticum in foro contentioso, seu judiciali possit iterum molestari, inquiri, & puniri per Judicem sæcularem. Et è contra, an laicus absolutus, vel condemnatus pro delicto mixti fori per Judicem sæcularem in foro judiciali, seu contentioso possit iterum molestari, inquiri, & puniri per Judicem Ecclesiasticum. In qua quidem quæstione Doctores satis intricatè loquuntur, ut dicit Alciatus *in cap. 1. numer. 136. in fine, de offic. Ordin.* confusèque & malè intelligunt, & conculcant, ut ait Tusch. *tract. concluf. litera A, conclus. 53. numer. 47.* nam sunt qui affirmant, sunt qui negant; alii conciliant, declarant, & limitant, de quibus videantur Hostien. Joan. And. Bald. Barbatia, & communiter Doctores *in capit. 1.* signanter Alciatus *à numer. 128. usque ad finem*, Vela *part. 1. à numer. 130. ad 138. de offic. Ordin.* Felin. remissivè *in c. Cùm sit generale, nu. 21.* ubi Barbosa remissivè, *numer. 11. & in addit. tom. 6. num. 11. de foro compet.* idem Felin. *in cap. de his, numer.* ubi Barbosa, *num. 2. versic. Quod semel, & remissivè, num. 4. de accusationib.* Covar. *lib. 2. var. capit. 10. num. 6.* ubi Ybannez de Faria *num. 37. 38. & 39.* idem Rovar. *in c. Raynuntius, num. 19. de testament.* Menoch. *de arb. Jud. casu 539. numer. 39.* Cavalcan. *de Brach. Reg. num. 240.* Jul. Clar. §. *fin. quæst. 57. numer. 11. 12. 13. & 14.* Costa *in tractatu Aut sciebat, aut ignorabat, dist. 68. numer. 9. & 10. cent. 2.* Parlador *rer. quotid. tom. 2. differ. 9. §. 2. numer. 14. versic. Illud verò, & numer. 15.* Guttier. *canonicar. libr. 1. cap. 12.* Gomez, *tom. 3. var. capit. 1. numer. 40.* ubi Ayllon Laynez, *numer. 40. & in versic. Quod in delicto*, Bossius *in praxi, tit. de foro compet. numer. 84.* Marta, *de Ordin. Jud. part. 6. tit. de inquisit. numer. 79.* Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 4. à numer. 7. ad 14. de immun. Eccles. numer. 237. & numer. 364. versic. Numquid*, Belluga *in specul. Princip. rub. 11. §. Viso, numer. 22. versic. Sed est major dubitatio, & num. 22. & 23.* Borrell. in addit. ad Bellugam, *rub. 11. §. Videamus, litera C*, Avendanno *de exequend. mandat. part. 2. capit. 5. numer. 18.* Aviles *in capit. 25. Prætor. numer. 11. versic. Secundò, & numer. 22.* Decian. *tract. crim. tom. 1. libr. 4. cap. 9. numer. 45. & c. 10. num. 5. versic. Et nota, & capit. 26. numer. 16. & tom. 2. libr. 6. capit. 35. num. 8.* Germon. *de sacror. immun. libr. 3. cap. 12. à numer. 83.* Scap. *de non scrip. lib. 1. capit. 11. numer. 13.* Paz. *in praxi, tom. 2. prælud. 2. à numer. 29.* Marcus *decis. 989. numer. 5. par. 1.* Osascus *decis. 103. numer. 8.* Aponte *in quæst. laudem. tit. quis sit Judex, à numer. 24.* Boer. *decis. 289. tota*, Quesada *diver. quæst. juris, cap. 29. numer. 14. versic. Sicut autem, ibi: Nec illud omittendum*, Brunor, à Sole *quæst. legal. 17. à num. 40.* Cenedo *collect. ad decretal. 113. num. 3. & collect. 126. numer. 4. practicar. quæst. 39.* Bobad. *in polit. libro secundo, cap. 17. numer. 94. & cap. 18. numer. 134.* Thesaurus in addit. ad Patrem, *decis. 148. numer. 4.* Tondutus *de præven. Jud. part. 2. c. 27. num. 7. & cap. 29. sub num. 15.* Peguera *decis. 79. nu. 6.* Ansaldus *de jurisdict. part. 4. tit. 10. capit. 2. à num. 13. ad 33.* Carena *de offic. Sanctæ Inquisit. part. 2. tit. 7. numer. 15.* Sanchez, *de matrimon. lib. 3. disput. 54. numer. 7. & 8.* Pereyra *de man. Regia, part. 1. capit. 10. numer. 12. & part. secunda, cap. 56. num. 47.* Scaccia *de judic. libr. 1. capit. 12. à n. 81. cum plurib. seq.* Guazin. *defen. 2. capit. 7. numer. 55. & defens. 35. capit. 11. numer. 2. & 3.* Valenzuela, *consil. 131. à numer. 15. tom. 2.* Conciolus, *verbo Absolutio, res. 4. n. 4. & 5.* Gail. *de pace publica, lib. 2. cap. 11. numer. 25.* Afflict. *decis. 219. numer. 4. & 6.* Tusch. *pract. concluf. litera A. conclus. 53. à numer. 40.* Menchaca, *de succes. creat. lib. 3. §. 26. n. 6. & 68.* Agia, *de exhibend. auxil. fundam. 25.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 13. n. 96.* Montalegre, *in praxi, lib. 1. cap. 9. n. 66. & 168.* Cævallos, *com. com. cont. quæst. 11. numer. 10. & 10. tom. 1. & quæst. 897. numero 576. tom. 4. & de cognit. per viam violent. part. 2. qu. 85. n. 3. & 5.* Bolannos *in Cur. Philip. tom. 1. part. 3. §. 2. num. 6. & 33.* Petr. Barbosa, *in l. 2. par. 1. versic. Et utrum hoc casu, & in l. titia, num. 55. versic. Quamvis aliud, ff. solut. matrim.* Rodoer. ad Marinis, *libr. 1. resol. jur. cap. 50. num. 9.* Vela, *disert. 10. num. 51. tom. 1. & in c. 1. part. 1. à numer. 130. ad 139. part. 1.* Severin. ad Sanfelic. *decis. 377. versic. in criminalibus, lib. 3.* Novarius, *gravamin. 42. à num. 7. tom. 2.* Cardoso, *in praxi judic. verbo Sacrilegium, num. 16.* Marta, *de jurisdict. par. 2. c. 11. à num. 22.* Bellet. *disq. Cler. par. 1. tit. de favore Cler. reali, §. ultim. num. 106.* Cancer *par. 3. var. resol. cap. 19. à numer. 61.* Fontanella, *de pact. nupt. tom. 1. clausul. 4. glos. 13. part. 2. à numer. 61.* Fermosin, *in cap. Cum sit generale, quæst. 11. de foro compet.* idem August. Barbosa, *de potest. Episcop. par. 3. allegat. 51. num. 95. & in c. Felicis, 2. numer. 37. de pœnis in 6. & in l. Si quis in hoc, numer. 11. Cod. de Episcop. & Cler. & in l. 2. numer. 6. &*

6. & 8. C. de sportulis, Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti, *de compet. jurisd. quæst.* 73, *numer.* 7. Sperell. *decis.* 92. *tota*, *lib.* 1. & *decis.* 144. *tota*, *lib.* 2. Angujan. *de legibus*, *lib.* 3. *controv.* 32. *numer.* 7. Miranda *de ord. jud. tom.* 1. *quæst.* 1. *art.* 1. *concluf.* 2. Layman. *in theolog. mor. lib.* 4. *tract.* 9. *c.* 2. *numero* 6. Jul. Chartar. *decis.* 72. *numer.* 13. & *à num.* 31. *versic. Nam quod*, *cum seq. usque ad numer.* 67. Mastrill. *decis.* 68. *numero* 8. *tom.* 1. Giurba *cons.* 70. *num.* 16. *versic. Ut si ab Episcopo*, Carracciolus *de foro privileg. quæst.* 25. *à numer.* 5. Don Michael de Calderò *decis.* 74. *à numer.* 13. *ad* 19. *par.* 2. Cutel. *de imm. Eccles. quæst.* 108. *lib.* 2. Diana *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 109. *aliàs* 107. & *par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 61. & *in coordinat. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 303. & 304. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *c.* 10. *dubit.* 7. *tota*.

9 Sed me restringens ad praxim Cathaloniæ, & aliorum Regnorum, dico: quòd laicus punitus pro delicto mixti fori per Judicem Ecclesiasticum pœna dumtaxat spirituali, verbi gratia, excommunicationis, vel medicinali ad animæ salutem, est certum, quod per eam non tollitur pœna sæcularis, & consequenter ita punitus à Judice Ecclesiastico, nihilominus potest pro crimine mixti fori puniri pœna corporali à Judice sæculari, *leg. Placet*, *versic. Si quis condemnaverit*, ubi Bald. *numer.* 15. communiter Doctores, *Cod. de Sacrosanct. Eccles.* Navar. *cons.* 1. *numer. de judiciis*, Gomez *tom.* 2. *variar. capit.* 1. *numer.* 40. *versic. Secunda conclusio*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 47. *in fine*, Farinac. *in praxi*, *p.* 1. *quæst.* 4. *num.* 8. Decian. *tract. crim. tom.* 2. *lib.* 6. *c.* 36. *numer.* 8. Scaccia, *de judiciis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 91. *in princ.* Sperell. *decis.* 92. *numer.* 3. *lib.* 1. & *decis.* 134. *numer.* 76. *lib.* 2. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 10. *dub.* 7. *numer.* 18. & 19. Bossius *in praxi*, *tit. de foro compet. numer.* 84. Fontanella *de pact. nupt. tom. primo*, *claus.* 4. *gloss.* 13. *part.* 2. *numer.* 61. & 64. & *tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 5. *par.* 2. *num.* 26. & 27. Novarius, *tom.* 2. *gravam.* 42. *numer.* 12. Sanfelicius *decis.* 377. *versic. In criminalibus*, *lib.* 3. quem plures alios cumulat D. Michael de Calderò *decis.* 48. *numer.* 27. *par.* 1. & aliis ex citatis, *num.* 8.

10 Siquidem licèt pœna excommunicationis à Judice Ecclesiastico imposita, secundùm quid, sit gravior omni pœna temporali; cùm tamen tendat potiùs ad salutem animæ, & sic potiùs sit medicinalis, quàm afflictiva: non est in proposito connumeranda inter graves pœnas, ut inquit Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 57. *num.* 14. *in fine*, sequuntur Valenzuela, *cons.* 131. *numero* 21. *tom.* 2. Sperell. *decis.* 92. *sub* 2. 16. *tom.* 1. & *decis.* 134. *num.* 77. *tom.* 2. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disp.* 54. *num.* 8. *in fine*.

11 Undè in Regnis, quibus practicatur ut Judex Ecclesiasticus cognoscat contra laicum pro crimine mixti fori quoad pœnas spirituales, & Judex sæcularis quoad pœnas corporales, laicus punitus pro crimine mixti fori pœna spirituali per Judicem Ecclesiasticum, nihilominus puniri potest per Judicem sæcularem pœna corporali, sic sentiunt Amadæus, Jul. Clar. Carol. de Grassis, & alii quamplures citati, *decis.* 265. *numer.* 41. 42. & 44. & *decis.* 168. *numer.* 6. *hac part.* 5. de Regno Siciliæ exemplaria referunt Mastril. *decis.* 68. *numer.* 8. ubi testatur ipsum non semel judicasse, & novissimè fuisse judicatum per Magnam Regiam Curiam causarum criminalium pro quibusdam de Savoca, & ipsum aliàs condemnasse quendam Judicem ad privationem officii, ex quo ad literas Episcopi cancellaverat bannimentum per Curiam sæcularem contra quendam, qui baculo percusserat Clericum Sacerdotem, emanatum, *tom. primo*, hæc exemplaria etiam tradit, & alia addit Carraciolus *de foro privileg. quæst.* 29. *à numer.* 7. *ad* 15. de nostro Principatu Cathaloniæ videantur exemplaria tradita *decis.* 265. *numer.* 45. 46. & 47. *hac parte quinta*.

12 Sic etiam è converso, licèt plures dicant, quòd laicus per Judicem sæcularem punitus pœna corporali non possit ampliùs inquietari, & puniri per Judicem Ecclesiasticum, quia pœna imposita à Judice sæculari semper censetur competens, & gravis pro qualitate delicti, propter severiorem jurisdictionem, quam exercet, ut firmat ex mente omnium Doctorum Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 1. *numer.* 40. *in fine*, *versic. Si vero prius fuisset captus*, & *punitus*, sequuntur Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 57. *numer.* 14. *versic. Subdit tamen*, Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 4. *numer.* 13. *versic. Quintus est casus*, Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 83. Guazin. *defen.* 35. *cap.* 11. *numer.* 2. Borrell. in addit ad Bellug. *rub.* 11. §. *Videamus*, *litera C*, Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 13. *p.* 2. *numer.* 64. *versic. Quod verò*, Valenzuela *cons.* 131. *numer.* 2. Sanchez *de matrimon. lib.* 3. *disput.* 54. *numer.* 6. Sperell. *decis.* 92. *numer.* 12. *versic. Quo vero ad secundum*, *tom.* 1. Jul. Chartar. *decis.* 72. *num.* 35. plures alios cumulat Don Michael de Calderò *decis.* 74. *numero* 17. *part.* 2. Si Judex sæcularis justè, & pœna condigna puniverit, secùs si mitiùs puniverit, ut docent Doctores citati Jul. Clar. *numer.* 14. *versic. Dummodò pœna*, Farinac. *numer.* 13. *versic. Quintus est casus*, *ibi: Et propterea*, Scaccia *numer.* 84. Guazin. *numer.* 2. *versic. Quod tamen*, Borrel. ad Bellug. *litera C*, Fontanella, *numer.* 64. *versic. Quod vero*, *ibi: Quod tamen*, Valenzuela *numer.* 18. Sanchez *numer.* 8. *versic. Quod benè*, Jul. Chartar. *numer.* 36. & 42. *versic. Et hæc sententia*. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *capit.* 10. *dub.* 7. *numer.* 5. Ybannez de Faria ad Covar. *libr.* 2. *var. cap.* 10. *numer.* 39. *versic. Idem è contra*, sic intelligendi Tusch. *pract. concluf. litera A*, *concluf.* 53. *numer.* 45. Diana, *resol. moral. part.* 1. *tract.* 1. *resol.* 108. *aliàs* 107. & *in coordin. part.* 9. *tract. resol.* 303. *numer.* 1. Nihilominus pœnam spiritualem excommunicationis Judex Ecclesiasticus infligere potest, etiamsi laicus pœna temporali fuerit sufficienter punitus à Judice sæculari, ut in specie criminis sacrilegii, & sic mixti fori, ita expressè docet Osascus *decis.* 103. *numer.* 10. *versic. Fateor tamen*, & *in versic. Concluso igitur*, sequuntur Bajard. ad Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 50. Jul. Chartar. *decis.* 72. *numer.* 36. *versic. Rursus etiam*, Bellet. *disq. Cler. tit. de favore Cler. reali, tit. ult. numer.* 106. Marian. Antonin. *var. lib.* 3. *resol.* 38. *numer.* 3. Cabal. *resol. crim.* 200. *numer.* 73. latè Sperell. *decis.* 92. *num.* 13. *lib.* 1. Don Michael de Calderò *decis.* 74. *numer.* 17. *in fine*, *part.* 4. declarationem Cancellarii Puigmari diei 1. Decembris 1630. tradidi, *decis.* 265. *numero* 47. *hac part.* 5. Afflictis *decis.* 219. *numer.* 4. *juncto numer.* 6. ubi ait, quod Judex sæcularis potest procedere contra testes accusatos de falso testimonio deposito coram Judice Ecclesiastico, sed quod per hoc non impeditur jurisdictio Judicis Ecclesiastici, qui simpliciter pœna canonica poterit illos falsos testes punire, & docent ex eo Farinac. *in praxi*, *part.* 2. *quæst.* 67. *numer.* 32. Rodoer ad Marin. *resol. jur. capit.* 50. *numer.* 8. Covar. *pract. cap.* 18. *numer.* 8. *versic. Sed & hac in re*, Peguera *decis.* 76. *numer.* 6. & refert Sperell. *loco hic citato*, ubi etiam citat Salzedo ad Bernardum Diaz. *in pract. crim. canonica*, *capit.* 77. & sentiunt citati *decis.* 265. *numer.* 45. 46. & 47. *hac par.* 5.

ARGUMENTUM.

An Clericus missus in possessionem alicujus hæreditatis, aut si illi facta est solutio pecuniæ, authoritate Judicis sæcularis, ad instantiam tertii oppositoris possessionem revocare, aut pecuniam solutam avocare volentis, sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus missus in possessionem alicujus hæreditatis, aut illi facta est solutio pecuniæ, authoritate Judicis sæcularis, an ad instantiam tertii oppositoris possessionem revocare, aut pecuniam solutam*

avocare volentis, sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari. Quæstio est notabilis & continet frequentem punctum, distinguendi sunt tres casus, numer. 1. Primus casus est quando adversus decretum Judicis sæcularis appellatur, seu de nullitate dicitur, quo casu Clericus conveniendus est coram Judice sæculari, numer. 2. Secundus casus est, quando Clericus est immissus in possessionem, seu illi pecunia est soluta decreto Judicis sæcularis, non simpliciter, & absolutè, sed clausula ex reservatis, putà sub cautione, vel salvo jure, & hoc casu ad instantiam tertii oppositoris possessionem revocare, seu pecuniam avocare petentis, conveniendus est coram Judice sæculari, numer. 3. & 4. rationes referuntur, n. 7. 8. 9. 10. & 11. reprobantur contrariis, numer. 5. & eorum argumentis respondetur, numer. 6. Tertius est casus, quando Clericus est immissus in possessionem, aut illi pecunia est soluta decreto Judicis sæcularis simpliter absque clausula reservativa, nam conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, num. 14. & 16.

7 *Cautio facit extare pecuniam, & rem, numer. 7. & facit extare fructus, numer. 8. & jus agendi creditoribus præservat, n. 9.*

10 *Clausula salvo jure, vel sine præjudicio facit extare rem, sive pecuniam, constituit rem integram, & facit continuare idem judicium, & illud reducit ad eandem instantiam.*

12 *Lapides ultra parietem protensi demonstrant jus ulteriùs protendendi.*

13 *Clerico emente rem in publica subhastatione, potest Judex sæcularis, ea revocata, cogere Clericum ad restitutionem rei ab eo emptæ.*

17 *Clericus depositarius Judicis sæcularis potest coram eodem conveniri, & condemnari ad restitutionem depositi.*

18 *Clericus citatus à Judice sæculari in concursu creditorum ad concedendam moratoriam non potest forum declinare.*

DECISIO CCLXX.

1 HÆc quæstio notabilis est, ut ait Peregrin. *de fideicom. art. 48. numer. 62.* & continet frequentem punctum, ut dicit Rodoer. ad Marinis, *libro primo, resol. jur. cap. 206. in princ.* & sic in ea procedam per casus distinctos, ut faciunt Salgado *labyrint. credit. part. 2. capit. 6. à numer. 42.* Carleval. *de judic. libro primo, disp. 2. à num. 949.* & alii. Distinguendi sunt tres casus.

2 Primus casus est. Quando appellatur, supplicatur, reclamatur, de nullitate dicitur, seu in integrum restitutio petitur adversùs decretum, aut sententiam Judicis sæcularis, qui misit Clericum in possessionem alicujus hæreditatis, aut cui facta est solutio pecuniæ; nam tunc Clericus conveniendus est coram Judice sæculari, & non coram Judice Ecclesiastico. Quia remedium appellationis, supplicationis, reclamationis, nullitatis, aut restitutionis in integrum non devolvit causas ex una jurisdictione ad aliam, sed gradatim inter unam & eandem exercetur, & durante appellatione, supplicatione, reclamatione, nullitate, aut in integrum restitutione, prima lis non est finita, latè Caracciolus *de foro privileg. quæst. 18. à numer. 1. cum plurib. seq.* Censal. ad Pereg. *de fideicom. art. 48. versic. Verùm, juncto versic. Tertiò suadet, fol. mihi 306.* Rovit. *decis. 44. num. 4.* Giurbam, *decis. 49. à num. 11.* Salgado *in labyrint. creditor. part. 2. c. 6. numer. 47. 48. & 49.* Carleval. *de judic. libr. 1. disp. 2. numer. 947. & notat. numer. 949. ibi: A quo non est appellatum*, Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect. 1. numer. 1247.* Scialova *de foro compet. c. 52. num. 12. & cap. 5. à numer. 13.* Ciarlin. *contro vers. forens. lib. 2. cap. 1883. numer. 3. versic. Hoc stante, usque ad numer. 38.* Luca *in theatro veritatis, lib. 3. discur. 58. numer. 3. versic. Tertius.*

3 Secundus casus est, Quando Clericus & immissus in possessionem hæreditatis, vel illi facta est solutio pecuniæ authoritate, decreto scilicet, aut sententia Judicis sæcularis, non simpliciter, & absolutè, sed conditionaliter, & sub aliqua clausula ex præservatis, putà sub cautione, fidejussione, aut obligatione de restituendo, aut salvis juribus, aut jure cujuscumque creditoris, potius jus habentis, aut sine præjudicio jurium creditorum, aut contradictorum, vel oppositorum, à quo decreto, aut sententia non est appellatum, reclamatum, supplicatum, de nullitate dictum, sive in integrum restitutionem petitam, & hoc casu certum est, quòd ad instantiam tertii oppositoris possessionem revocari, aut pecuniam solutam avocari petentis, conveniendus est coram Judice sæculari, sic Bald. *cons. 104. lib. 5.* Natta *cons. 657. tom. 4.* Peregrinus septem rationibus probat *de fideicom. art. 48. à numer. 62. ad 70.* sequuntur Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu. 1. numer. 947.* Carraciolus, *de foro privileg. quæst. 19. numer. 23.* Angel. *de acquir. possess. quæst. 13. numer. 87. & 78.* Paz *de tenuta, tom. 2. cap. 64. à numer. 13.* Marta *de succes. legal. p. 4. quæst. 16. art. 1. numer. 41. & 42.* Ciarlin. *controv. forens. lib. 2. cap. 188. numer. 40. versic. Secùs est*, Novar. *in praxi elect. fori, edit. 2. sect. 3. quæst. 56.* Postius *de manuten. observ. 50. à numer. 3.* Salgado *de Reg. protect. par. 4. cap. 14. numer. 125. & 126. & in labyrint. credit. part. 2. c. 2. numer. 93. 94. & 95. & cap. 6. à numer. 51. usque ad finem.* Larrea *decis. Granaten. 6. tota, signanter à numer. 8.* Carleval, *de judic. tom. 1. disp. 2. à numer. 954.* Noguerol. *allegat. 19. à numer. 134. ad 138.* Fermosin. *cap. Proposuisti, 19. quæst. 11. numer. 7. versic. Hinc posset disputari, de foro compet.* Barbosa *de jure Eccles. univers. lib. 1. c. 39. §. 2. numer. 129. vers. Utrum quando Clericus*, Censal. ad Peregrin. *de fideicom. art. 48. versic. Sed quæstionis est, usque ad versic. Vigesimo obser. fol. mihi 306.* Maranta, *part. 4. respon. 7. numer. 39.* Donad. *de renunt. c. 26. numer. 43.* Luca *in theatro verit. lib. 1. discur. 58. numer. 3.* Baron. *de citat. tom. 3. in addit. ad quæst. 19. numer. 55.* Sanfelicius *decis. 2. sub numer. 17. versic. aut res non exivit libera*, Ansaldus *de jurisdict. part. 3. tit. unico, c. 163. à num. 29.* Marinis *libr. 1. resol. jur. cap. 205. numer. 8. versic. Secus vero*, ubi Rodoer. *numer. 3. & 6.* Thoro *in supp. decis. verbo Pecunia liberata à Judice laico, fol. 468.* Altimar. ad Rovit. *decis. 144. à numer. 2.* Capycius Latro *decis. 23. numero 8. 9. & 10.* ubi Manfrella, *numer. 10. 11. versic. Ita Judex, 13. 18. & 20.* Et tradunt Doctores citati; decisum in Senatu Granatensi, Larrea, *numer.* & in 4
Supremo Senatu Castellæ de mense Martii 1638. Noguerol. *numer. 137.* Salgado *in labyrint. credit. capit. 6. numer. 56.* in Regno Neapolitano in Sacro Consilio junctis Aulis, & in Collaterali Consilio referunt Sanfelic. Marinis, Thoro, & Manfrella, *numero 17. & 20.* Censal. ad Peregrin. *versic. Neque sententia, fol. 307.* & in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 12. Junii 1631. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per Administratores Hospitalis Sanctæ Crucis Civitatis Barcinonæ procedimentis contra eos in Regia Audientia factis ad instantiam Francisci Pons del Graner ibi obtinentis beneficium Sancti Alexii in Ecclesia Sancti Vincentii de Calders fundati, petentis dicto nomine dictos Administratores condemnandos esse ad restituendum centum sexaginta quinque libras, quas levaverunt à tabula cambii Civitatis Barcinonæ, præstita per eos cautione in Regia Audientia, de dicta quantitate restituenda quandocumque, & quotiescumque fuerint requisiti, qua cautione attenta, fuit dictis Administratoribus liberata dicta quantitas deposita, provisione facta in Regia Audientia 7. Maji 1611. & ad quas restituendas fuerunt Regia sententia lata in Regia Audientia 12. Novembris 1630. condemnati; fuit declaratum, firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica factæ per Administratores Hospitalis Sanctæ Crucis Civitatis Barcinonæ locum non fuisse, nec esse, vide tradita, *decis. 241. numer. 17. & 18. part. 4.*

Et li-

5 Et licèt contrariam sententiam ut causa in hoc secundo casu, revocationis possessionis, seu avocationis pecuniæ, agitanda sit coram Judice Ecclesiastico, teneant Zuchardus *in l. fin. numer.* 308. *C. de edict. Divi Adriani tollendo*, Menoch. *de adispicen. poss. remed.* 4. *numer.* 476. Gratian. *discept. forens.* 238. *à numero* 94. Marta *de jurisdict. part.* 4. *casu* 159. *à numer.* 6. 16. *&* 22. Rovit. *decis.* 44. Marinis *resolut. jur. libr.* 1. *cap.* 206. *à numer.* 1. *ad* 7. impugnant meritò Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *à numer.* 62. ubi Censal. *versic. Neque sententia*, *fol.* 307. Carleval. *de judict. lib.* 1. *disp.* 2. *numero* 951. Noguerol. *allegat.* 19. *numer.* 136. *in princ.* Salgado *da Reg. protect. part.* 4. *c.* 14. *numer.* 126. *versic. Et contra*, *& in labyrint. credit. part.* 2. *cap.* 6. *numer.* 73. *&* 77. Rodoer. ad Marinis, *resol. jur. lib.* 1. *capit.* 206. *numer.* 5. *juncto numer.* 6. Larrea *decis.* 6. *numer.* 2. *juncto numer.* 17.

6 Ad argumentum in quo se fundant Zuchardus, & alii oppositæ sententiæ, quòd Clericus immissus in possessionem, aut cui pecunia est soluta cum clausula præservativa, scilicet cum cautione, vel cum clausula salvo jure, authoritate Judicis sæcularis est verus possessor, & reus, & consequenter est standum regulæ generali, ut conveniatur in suo foro, quoties agitur de illo amovendo à possessione, aut ab illo avocando pecuniam, cùm actor forum sequi debeat, *leg.* 2. *Cod. de jurisdict. omn. Jud. capit. Cum sit generale*, *cap. Si dilecti*, *de foro compet.* doctè respondent Peregrin. *de fideicommiss. art.* 48. *numer.* 70. *incipien. Nec obstant*, Carleval. *de judict. libro primo*, *disput.* 2. *numer.* 952. Larrea *decis.* 6. *numer.* 23. Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *capit.* 6. *numer.* 1.

7 Fundantur Doctores nostræ sententiæ *citati numero secundo*, quia pecunia per cautionem dicitur extare, nam cautio facit extare pecuniam, & facit extare rem, *l.* 1. *&* 2. *ff. de usufruct. ear. rer. quæ usufruct. consumuntur*, *leg. Procuratoris*, §. *final. ff. de tribut. actione*, Franchis *decis.* 75. *numer.* 9. Reg. Leo *decis.* 50. *numer.* 12. *&* *decis.* 70. *numer.* 9. *lib.* 1. Gratian. *discep. forens. cap.* 701. *numer.* 1. *tom.* 4. Dominus Vice-Cancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 52. *numer.* 8. Marian. Antonin. Macerat. *resol.* 60. *casu* 15. *versic. Hic autem*, *lib.* 2. Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *de jure fisci*, *resol.* 7. *numer.* 10. alios plures cumulant Merlinus *de pignor. lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 24. *numero* 4. Rodoer ad Marin. *lib.* 1. *resol. jur. ca.* 71. *numer.* 14. Giurba *decis.* 4. *numer.* 40. *&* *ad consuet. Messanen. c.* 11. *gloss.* 8. *numer.* 7. *&* *cap.* 16. *gloss.* 1. *part.* 1. *numer.* 14. Larrea *decis.* 75. *n.* 12. Xammar. *defin.* 9. *n.* 11. Fontanella *decis.* 123. *n.* 4. *p.* 1. *&* *de pact. nupt. to.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *p.* 6. *n.* 43. *&* *late*, *part.* 7. *à n.* 33. *cum seq.* Et facit extare

8 fructos Regens Leo decisum refert, *dec.* 50. *n.* 11. *versic. Undè*, *& n.* 12. *lib.* 1. refert Fontanella *de pact. nupt. tom.*

9 2. *claus.* 5. *gloss.* 8. *part.* 7. *n.* 35. *in fine*. Et jus agendi creditoribus præservat, idem Merlin. *de pignoribus*, *lib.* 4. *tit.* 1. *quæst.* 24. *sub*, *numer.* 4. Seraphin. *decis.* 1476. *&* alii citati, *numer.* 6. sic Thoro *in suppl. decis. verbo Pecunia liberata à Judice*, *fol.* 468. Rodoer ad Marinis, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 206. *numer.* 3. Manfrella ad Capyc. Latro, *decis.* 123. *numer.* 14. Donat. *de renuntiat. capit.* 26. *n.* 43. Baron. *de citat. to.* 3. *in addit. ad quæst.* 19. *sub numer.* 55.

10 Sic clausula Salvo jure, vel sine præjudicio, facit extare rem, sive pecuniam, Franchis, *decis.* 75. *sub numero* 9. constituit rem integram, Peregrin. *de fideic. art.* 47. *numer.* 29. *&* *art.* 48. *numer.* 65. facit continuare idem judicium, & illud reducit ad eandem instantiam, Marta *de jurisdict. part.* 4. *casu*, 159. *numer.* 5. Barbosa *clausula* 139. *numero* 11. Censal. ad Peregrin. *de fideic. artic.* 48. *versic. Tertiò suadet in fine*, atque ita ex vi clausulæ reservativæ salvo jure causa tractanda est coram eodem Judice, ut pulchrè docet Angel. *in l. fin. numer.* 6. *versic. Sed ego dico*, *C. de edict. Adriani tollendo*, sequuntur Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *numer.* 48. *&* 66. ubi Censal. *versic. Ego verò*, *in fine*, *fol.* 306. alios addit Carleval. *de judic. lib.* 1. *disput.* 2. *n.* 950. *versic. Ratio est*, Salgado *in labyrint. credit. part.* 2. *cap.* 6. *num.* 2.

Quibus additur alia ratio, quia Clericus immissus 11
in possessionem, vel cui soluta est pecunia authoritate Judicis secularis cum cautione, aut clausula salvo jure, non potest, nisi cum illa modificatione, cum qua possessionem accepit, eam retinere; non enim est in ejus potestate decretum possessionis dividere, sed debet, vel in totum recusare, vel in totum suscipere, & acceptare, ex doctrina Baldi, & aliorum, quos citat Ansaldus, *de jurisdict. part.* 3. *tit. unic. cap.* 16. *n.* 34. & ex eo Censal. Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *versic. Secundo*, *fol.* 306.

Sicut ille, qui in ædificato pariete reliquit lapides 12
ultra parietem protensos, significat ædificium finitum non esse, sibique jus esse parietem ulteriùs protendendi versùs illam partem, qua dimittuntur, & extensi sunt, Cæpola *de servit. urban. prædior. cap.* 40. *à numero* 17. *&* 31. Surd. *consil.* 126. *à numero* 7. *libro primo*, ita Judex cùm in decreto reservat jura aliis, demonstrat, & significat judicium non esse finitum, sed ulteriùs procedere velle, sibique reservasse jus cognoscendi de causa, quoties super suo decreto contentio oriatur, ita Carleval. *de judic. libro primo*, *disp.* 2. *numer.* 952. *versic. Nam quemadmodum*, Manfrella ad Capyc. Latro, *decis.* 123. *numer.* 11.

Hinc Clericus emens rem in publica subhastatione 13
potest Judex sæcularis, ea revocata, cogere Clericum ad restitutionem rei ab eo emptæ, Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *capit.* 14. *numer.* 108. Noguerol. *alleg.* 19. *numer.* 135. *in fine*, idem Salgado *in labyr. credit. part.* 2. *capit.* 6. *numer.* 54. Sanfelicius, *decis.* 2. *sub n.* 17. Censal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *versic. Ego verò*, *post princ. fol.* 306. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 38. *numer.* 70. alia plura in comprobationem hujus secundi casus tradit latè Salgado *in labyrint. credit. par.* 2. *c.* 6. *à n.* 51. *usque ad finem*.

Tertius casus est, quandò Clericus est immissus in 14
possessionem hæreditatis, vel illi solutio pecuniæ facta est authoritate Judicis sæcularis simpliciter, & absolutè absque clausula præservativa, scilicet absque cautione, vel salvo jure, aut sine præjudicio, à quo decreto non est appellatum, &c. quo casu communis est opinio, quòd ad instantiam tertii oppositoris pecuniam solutam avocare, aut possessionem revocare petentis, conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, quia lis finita est, & ulteriùs non pendet, & sic si novus creditor compareat petens revocationem possessionis, aut avocationem pecuniæ, novum inchoat judicium, *leg. à Divo Pio*, §. *Si post addictum*, *cum* §. *sequenti*, *ff. de re judicata*, consequenterque illud movere debet coram Judice competente, *argum. leg. secunda*, *Cod. ubi & apud quem*, atque ita coram Judice Ecclesiastico, juxta regulam text. *in leg. secunda*, *Cod. de jurisdict. omn. Jud. capit. Cùm sit generale*, *capit. Diligenti*, *de foro compet.* ita sentiunt omnes citati, *num. secundo*, & docent, ac intelligendi sunt Guzman, *de eviction. quæst.* 7. *à numero* 61. *versic. Clericus primus creditor*, *usque ad finem*, Caputaquen. *decis.* 172. *numer.* 4. Socin. *regul.* 10. *numer.* 1. *&* 2. Vivius, *decis.* 526. *tota*, *&* *decis.* 527. *numero tertio*, *&* 7. *parte quarta*, Rovit. *decis.* 44. Carleval. *de judiciis*, *tom.* 2. *disput.* 2. *numer.* 961. Hermosilla ad Gregor. Lopez, *leg.* 52. *gloss.* 7. *numer.* 57. *tit.* 5. *part.* 5. *tom.* 2. *fol.* 236. *pag.* 2. Salgado *in labyrint. credit. parte secunda*, 6. *numer.* 43. 44. 45. *&* 46. *&* *antea*, *eadem parte secunda*, *num.* 87. *&* 88. Thoro *in comped. decis. part.* 3. *sect.* 1. *verbo Clericus immissus*, *fol.* 166. Sanfelicius, *decis.* 2. *sub numero* 17. *&* *decis.* 210. Ansaldus, *de jurisdict. part.* 3. *tit. unico*, *capit.* 16. *numer.* 28. Censal. ad Peregrin. *de fideicommiss. art.* 48. *versic. Ego vero*, *ibi: Quod si Clericus*, Carol. de Grass. post alios *de effect. Cler. effect. primo numero* 1246. Ciarlin. *controv. forens. libro secundo*, *capitulo* 188. *num.* 38. Marinis, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 206. *num.* 8. *in princ.* ubi Rodoer. *num.* 1. *&* 2. Capyc. Latro, *decis.* 123. *numer.* 7. ubi Gizzin. *numer.* 25. Manfrella, *numer.* 12. idem Manfrella

ad Capyc. Latro *decis.* 183. *numer.* 7. Luca *in theatr. veritat. libr.* 3. *discur.* 58. *numer.* 2. Noguerol. *allegat.* 19. *numer.* 136. vide quæ tradidi, *decis.* 241. *numer.* 19. *part.* 4.

15 Et addunt aliqui, signanter Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu.* 1. *numer.* 1241. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 2. *cap.* 188. *num.* 39. quòd quamvis Princeps velit insufflare spiritum vitæ ipsi instantiæ peremptæ, ut potest facere; tamen si Clericus propter hoc eadem re conveniatur remittendus est ad Judicem Ecclesiasticum, quia peremptâ instantiâ, perit citatio, & litis contestatio, & quæ reviviscit, est nova instantia, vide in confirmationem à me tradita pluribus laudatis, *dec.* 151. *numer.* 22. *p.* 3.

16 Sed circa istum tertium casum invenio Don Franciscum Salgado *de Reg. protect. parte quarta, capit.* 14. *numer.* 125. & 126. dicentem, quòd possessio data Clerico, vel pecunia ei soluta per Judicem sæcularem comparente tertio legitimo oppositore revocanda, seu avocanda est per eundem Judicem sæcularem, etiamsi in decreto, seu sententia Judicis sæcularis non sit expressè apposita clausula salvo jure, quia tacitè subintelligitur, Marta *de jurisdic. parte quarta, casu* 159. *numer.* 22. & origo, ac natura rei semper attendi debet, quod si comprobare desideras, consule eundem Salgado *in labyrint. cred. par.* 2. *cap.* 2. *à num.* 95. & vide à me tradita, *decis.* 241. *numer.* 20. *part.* 4.

17 Aliqui Doctores materiam nostræ decisionis tractantes, ut Manfrella ad Capyc. Latro, *decis.* 123. *num.* 19. Baron. *de citation. in addit ad quæst.* 19. *numer.* 55. *versic. Nam quod Clericus*, proponunt quæstionem. An Clericus depositarius Judicis sæcularis possit conveniri coram eodem Judice sæculari, & condemnari ad restitutionem depositi? non immoror, quia eam tractavi, *decis.* 10. *numero* 114. *par.* 1. & diffusè, *decis.* 221. *numer.* 30. *par.* 4.

18 Tractat etiam in hac materia Censal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 48. *versic. Neque sententia ibi: Prout in eodem Sacro Consilio, fol.* 307. An Clericus citatus à Judicæ sæculari ad exhibendum jura in concursu creditorum, ad concedendam moratoriam, seu dilationem quinquennalem, & ad remittendam laico partem debiti, possit forum declinare? affirmant Marinis, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 52. Marta *de jurisdic. part.* 4. *casu* 23. *à numer.* 9. Duardus *in Bulla Cœnæ, lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 11. *numer.* 53. Diana *resol. moral. par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 23. *aliàs* 22. *& part.* 8. *tract.* 5. *resol.* 44. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 9. *resol.* 74. *numer. quinto, juncto numer.* 10. *& part.* 9. *tract. secundo, resol.* 86. *numer.* 1. & 2. negant, & verius Ursil. ad Afflictis, *decis.* 386. *numer.* 7. Vivius, *decis.* 38. *numer.* 8. Muscatel. *in praxi, libro primo, parte secunda, gloss. Veniens, numer.* 100. *in fine*, Thoro *in compend. decis. parte prima, verbo Dilatio quinquennalis an sit concedenda, fol.* 147. Novarius *in prag. secunda, collect. secunda, numer.* 34. *de cessione bonor. & in praxi, elect. fori tom. primo, sect.* 4. *quæst.* 24. *numer.* 4. *& in secunda edit. sect. tertia, quæst.* 24. Masul. ad Capyc. *decis.* 197. *num.* 5. Maja *consult. civil. parte prima, consult.* 20. *numer.* 8. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 1. *numer.* 475. Mastril. *decis.* 79. *tota parte prima*, Sanfelicius, *decis.* 305. Cævallos *de cognit. per viam violen. parte secunda, quæst.* 72. *& commun. contr. commun. quæst.* 897. *numer.* 24. *in fine*, Caracciolus *de foro privileg. quæst.* 24. Thoro 1. 2. *&* 3. Borell. *in summ. decis. part.* 1. *tit.* 14. *numer.* 155. Barbosa *de ordin. Portugal. lib.* 3. *tit.* 37. §. 4. Guzman, *de eviction. quæst.* 7. *à numer.* 47. Noguerol. *allegt.* 19. *numer.* 30. *&* 31. Scialoya *de foro compet. capit.* 14. *numer* 9. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *libr.* 3. *capit.* 42. *numer.* 76. Censal. ad Peregrin. *loco citato, in princ.* sequitur Rodoer ad Marinis, *libro primo resol. jur. capit.* 52. idem Thoro, *in suppl. decis. verbo Clericus an possit declinare forum, fol.* 88.

ARGUMENTUM.

An laicus effectus Clericus, vel beneficium obtineat, vel assumit habitum clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, aut fit Monachus, seu Religiosus Ordinum Militarium post commissum delictum, sit puniendus à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *An Laicus effectus Clericus, vel beneficium obtineat, vel assumit habitum Clericalem, vel ascribitur ad servitium Ecclesiæ, aut fit Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium post commissum delictum an sit puniendus à Judice Ecclesiastico, vel sæculari, numer.* 1. & 2.

3 *Laicus, si post commissum delictum, & post capturam in carceribus existens, & sic præventa causa, & persona, efficitur Clericus, vel beneficium obtinet, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, vel fit Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed condemnandus, & puniendus est per Judicem sæcularem, num.* 3. *sed dubito, quod iste casus in praxi evenire possit, n.* 4.

5 *Laicus existens in carceribus captus pro delicto per eum commisso, si fuerit habilitatus, hoc est relaxatus à carceribus sub fidejussoribus, apud nos sub manuleuta, vel frangit carceres, & aufugit, aut post carcerationem bannitus, deinde efficitur Clericus, vel obtinet beneficium Ecclesiasticum, aut adscribitur ad servitium Ecclesiæ, vel fit Monachus, aut Religiosus Ordinum militarium, quoad bona tantum privilegio fori non gaudet, sed est puniendus per Judicem sæcularem, quoad personam verò, & ejus districtionem, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & est remittendus ad Judicem Ecclesiasticum, numero* 5. *sed dubito de veritate, ibidem, versic. Verum.*

6 *Laicus si post delictum efficitur Clericus, vel obtinet Ecclesiasticum beneficium, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, aut fit Monachus, vel Religiosus Ordinum Militarium absque fraude, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendus per Judicem Ecclesiasticum; si vero efficitur Clericus in fraudem, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed coercendus, & puniendus est per Judicem sæcularem.*

7 *Laicus post delictum commissum non præsumitur in fraudem assumere Clericatum.*

8 *Fraus in dubio non præsumitur, numer.* 8. *sed ab allegante probanda est, numero* 9.

10 *Fraus probatur conjecturis & indiciis, n.* 10. *& traduntur binæ conjecturæ, n.* 11. *&* 12.

13 *Laicus si statim, incontinenti, vel immediatè post delictum commissum efficitur Clericus, in fraudem Curiæ sæcularis fecisse præsumitur.*

14 *Laicus si parum ante delictum, vel post contractas inimicitias efficitur Clericus, in fraudem Curiæ sæcularis præsumitur fecisse.*

15 *Laicus si post commissum delictum erat accusatus, vel delatus, aut denuntiatus de ipso delicto per Curiam sæcularem, vel aliàs inchoatus processus, absque dubio præsumitur in fraudem Curiæ sæcularis Clericatum assumpsisse, n.* 15. 16. 17. 18. *&* 19.

20 *Laicus post delictum commissum, etiamsi in fraudem efficiatur Clericus, licèt non effugiat sæculare judicium, intelligendum est quoad pœnas pecuniarias, non autem quoad pœnas corporales, n.* 20. *Si suscipiat Ordines sacros, vel esset professus, n.* 21. *declara, nu.* 22. *&* 23. *& quid si suscipiat primam tonsuram, aut Ordines minores, numer.* 24. 25. *&* 26. *decisiones Cancellarii*

cellarii Cathaloniæ referuntur, num. 27. & illatio proponitur, num. 28.

29 *Laicus votum emittens suscipiendi Ordines, vel intrandi religionem, si post delictum commissum suscipiat ordines, vel religionem ingrediatur, puniendus est à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.*

30 *Laicus in exilium, bannum, vel relegationem damnatus à Judice sæculari ad certum tempus, si infra illud efficitur Clericus, & exilium, bannum, vel relegationem rumpat, an puniendus sit à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.*

31 *Laicus condemnatus, exulatus, vel relegatus si appellavit, appellationeque pendente efficitur Clericus, & nova delicta committat, an possit pro omnibus puniri, & per quem.*

DECISIO CCLXXI.

1 QUæstio in argumento proposita, magna est, ut ait Marta *de jurisdict. part. 4. cent. 2. quæst. 121. in princ.* & ardua, ut inquit Genuens. *in prax. Archiep. Neapol. cap. 8. sub numer. 5.* ac quotidiana, ut dicit Costa *de re integra, distinct. 32. in princ.* & si vulgata, & frequens, ut dicit Cabal. *resolut. crim. casu 108. in princ.* est tamen utilis, & proficua, ut inquit Narbona *l. 20. glos. 21. numer. 36. tit. 1. libr. 4. recopil.* cùm sæpè numero contingat, ut dicit Jul. Clar. *§. fin. quæst. 36. numer. 43.* imò sæpissimè soleat de facto dubitari, ut ait Cævallos *de cognitione per viam violen. part. 2. quæst. 37. num. 1.* quinimò millies contingit de facto, & sic menti tenenda, ut inquit Hippolytus *singul. 480. in fine*, & refert Cævallos *cont. commun. quæst. 563. sub numer. 5. & de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 44. sub n. 5.*

2 In qua varii varia dixerunt, & consuli possunt Joan. Andr. *in cap. 1. à numer. 19. de obligat. ad ratiocin.* Socin. *in cap. Proposuisti 19. à num. 45.* ubi August. Barbosa *num. 7.* Fermosin. *quæst. 7. & 8.* Balboa *numer. 67. de foro compet.* Bartol. *in l. 1. ff. de pœnis*, Jason. *in l. Cùm quædam, à numer. 10. ff. de jurisdict. omn. Judic.* Igneus *in l. fideicommissum, à numer. 260. ff. ad Syllanian.* Sald. *in l. 1. à numer. 7. Codic. An servus extor.* Oldrad. *cons. 4.* Plaza *de delict. cap. 35. à numer. 1.* Jul. Clar. *§. fin. quæst. 36. à numer. 43.* ubi Bajard. *à numer. 41.* Covar. *practicar. cap. 32. à numer. 4.* Gomez *tom. 3. variar. cap. 10. num. 5.* ubi Ayllon. Laynez *numer. 6.* Decian. *tractat. crimin. libr. 4. cap. 9. num. 60. & cap. 24.* Marta *de jurisdict. part. 4. cent. 2. casu 121.* Farinac. *in praxi, part. §. quæst. 8. à numer. 104. & cons. 77. tom. 1.* Scaccia *de judic. lib. 1. cap. 12. à num. 2.* Mastrill. *decis. 294. lib. 3.* Narbona *l. 20. gl. 21. à numer. 38. tit. 1. lib. 4. recopil.* Franchis, & ad eum Amendola, Luca, & alii addentes *dec. 209. 384. 395. & 417.* Cavalcan. *dec. 10. lib. 5.* Fab. de Anna *cons. 139. lib. 3.* Borel. *de Reg. Cathol. præstan. capit. 71. à numer. 276.* Ambrosin. *de immunit. Eccles. cap. 19.* Alvar. Valasc. *consult. 48.* Cenedo *collect. ad decretum 37. numer. 13. & collect. ad decretal. 23. num. 1.* Avendanno *de exequend. mandat. part. 1. capit. 22. numer. 12.* Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam, à numer. 199. ff. de judic.* Bolannos *in Cur. Philip. tom. 1. part. 3. §. 1. num. 8.* Cabal. *resolut. crim. casu 108.* Bobad. *in polit. libr. 2. capit. 18. à numer. 77.* Rodriquez *tom. 1. regul. quæst. cap. 56. conclus. 3. to. 2. q. 2. artic. 3.* Cævallos *com. cont. com. quæst. 563. à num. 5. & tom. 4. quæst. 97. à nu. 1020. & de cognit. per viam violen. p. 2. quæst. 37. & quæst. 44. à numer. 5.* Guttierez *pract. lib. 1. quæst. 5.* Menoch. *lib. 6. præsumpt. 76. num. 35. & 36.* Genuens. *in prax. Archiepiscop. Neapolit. c. 8. numer. 3. versic. Non est eadem ratio, & num. 5. vers. Et resoluta illa ardua quæstio*, Molina *de justit. & jure, tom. 4. tractat. 3. disput. 19. num. 21. & 22.* Bonac. *de legibus, disp. 19. quæst. 2. punct. 1. §. 1. numer. 18. & de censur. in Bulla Cœnæ, quæst. 16. sect. 1. punct. 5. n. 9.* Aloys. Riccius *dec. 357. part. 4.* Marinis *lib. 1. resol. jur. cap. 48. num. 5. & 8.* ubi Rodoer. *à numer. 8.* idem Marinis *lib. 3. resol. jur. allegat. 132. à numer. 17.* Azevedo *l. 1. numer. 3. tit. 4. lib. 1. recopil.* Gratian. *discept. forens. tom. 2. cap. 226. à numer. 20.* Carol. de Cras. *de effect. Cleric. effect. 1. à numer. 1071.* Caracciol. *de foro privileg. in prælud. numer. 87. & quæst. 15. numer. 5. in fine*, Baeca *de inope deb. c. 17. numer. 22. & 28.* Aufrer. ad Capel. Tholosan. *decis. 147.* Portoles ad Molin. *§. Clericus, num. 52.* Costa *de remed. subsid. remed. 82. num. 5.* Bossius *in prax. tit. de pœnis, num. 38.* Sà *in summ. verbo Clericus, num. 9.* Homobonus *consultat. moral. tom. 1. præcept. 8. part. 2. respons. 190.* Flamin. Chartar. *de exequut. sentent. quæst. 8. à numer. 104.* Idem Costa *de re integr. distinct. 32. in spec. Princip. rubr. 11. §. Videndum, numer. 2.* ubi Borell. *litera K*, Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. limit. 21. à n. 16.* Aquilante *de privileg. Cleric. cap. 7. numer. 33.* Vega *in cap. 2. à 116. de judic.* Fragoso *de reg. Reip. part. 1. lib. 2. disputat. 4. num. 356.* Cabedo *dec. 58. numer. 4. part. 1.* Suarez *in defend. fid. lib. 4. cap. 15. numer. 14.* Thom. Valasc. *tom. 1. allegat. 17.* Pereyra *de man. Reg. part. 2. cap. 25.* Layman. *in theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 4. à numer. 13.* Thoro *in compend. decis. part. 1. verbo Clericus, vel professus, fol. 93. & part. 3. sect. 3. verbo Remissio petita, fol. 127.* Costa *Sicul. cons. 93.* Carleval. *de judic. libr. 1. disp. 2. numer. 447. 448. & 908.* Josephus Riccius *de pub. judic. quæst. 35. à numer. 71.* Danza *de pug. Doctor. part. 3. tit. de laico obligato pœnè acta, numer. 1. versic. Et licèt.* Dian. *resol. moral. part. 1. tract. 2. resol. 27. aliàs 26. & part. 3. tract. 1. resol. 33. & resol. 67. & in coordinat. part. 9. tractat. 2. resol. 131. & 132. & 164.* Cast. Pal. *in oper. mor. par. 2. tract. 12. disp. unica, punct. 3. num. 3. versic. Quia generaliter, cum seq. fol. 122.* Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom. 1. c. 1. dub. 6. & c. 4. dub. 26. & 27. & c. 6. dub. 14. sect. 1. cum seq.* Cutel. *de immunit. Eccles. lib. 2. quæst. 27.* Bellet. *disquis. Cler. par. 1. tit. 4. §. 4.* Filliucius *tract. 16. cap. 10. aliàs 16. q. 6. numer. 265.* Leander *quæst. mor. part. 4. tract. 3. disput. 15. quæst. 24. & 25.* Lezana *in summ. quæst. regul. part. 3. verbo Clericus, num. 20. versic. Item sexto*, Salgad. *de Reg. protect. part. 4. cap. 14. num. 119. 120. & 121.* Gamma *de sacrament. præstand. quæst. 5. numer. 27. & 28.* Tusch. *pract. concl. litera I, conclus. 7.* Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sardin. lib. 1. tit. 4. cap. 4. à num. 16. & tit. 7. cap. 12. à num. 10. & c. 15. §. 18.* idem Augustin. Barbosa *in remiss. ad Conc. Trident. sessione 23. c. 6. versic. Auctores statim citandi, & in collect. num. 27. & in repertor. pract. conclus. verbo Clericus, versic. Clericus ordinatus, fol. 59. & de jure Eccles. univers. lib. 1. capit. 39. §. 2. numer. 87. 88. & 89.* Giurba *cons. 15. numer. 2. & 32.* Ciarlin. *controvers. forens. lib. 3. c. 234. numer. 5. versic. Et hoc, & num. 25.* Ventrigliol. *cons. 54. num. 7. & cons. 98. à numer. 6. & cons. 202. & cons. 470.* Larrea *decis. Granat. 94. num. 7. in fine*, Valasc. *de privil. pauper. lib. 3. quæst. 17. à num. 153.* Jul. Chartar. *decis. 17. à numer. 25.* Tondut. *de præv. Judic. part. 2. cap. 53. à numer. 2.* Sanfelic. *dec. 2. numer. 19.* Daniel de Nobilibus *disput. 40. numer. 18. & in addit. num. 12.* idem Fermosin. *in cap. unico, quæst. 4. numer. 1. de obligat. ad ratiocinia, & in c. Cùm non ab homine, quæst. 16. à num. 4. de judic.* Trullench. *lib. 7. decalog. c. 13. dub. 5. num. 11. & lib. 8. c. 1. dub. 8. numer. 7. & de Sacrament. lib. 6. cap. unico, dub. 5. n. 1.* Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 11. c. 15. toto*, Scialoya *de foro compet. cap. 7. à num. 59.* Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat. 55. num. 49. & 51.* Ferrer. *part. 3. observan. cap. 20.* Cancer *part. 2. variar. resolut. cap. 2. à num. 148.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 3. glos. 3. numer. 18. & decis. 311. numer. 23. 24. & 25. part. 2.* Xammar. *defin. 97. numer. 10.* Ego *decis. 11. num. 27. part. 1.* me citato Regens Matthæu *de regim. Regn. Valent. cap. 7. §. 1. sub numer. 73.* Sed quia in hac controversia plures sunt Doctorum opiniones, ut omnes casus clariùs, & meliùs resolvantur, per conclusiones procedam.

Sit prima conclusio. Laicus si post commissum de- 3
lictum, & post capturam in carceribus existens, & sic præventa causa, & persona, efficitur Clericus, vel beneficium obtinet, vel assumit habitum Clericalem, vel ascribitur ad servitutem Ecclesiæ,

vel

vel fit Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed condemnandus, & puniendus est per Judicem sæcularem, quia Clericatus superveniens eum non eximit, neque potest eximere à potestate sæculari, ita Bartol. *in l.* 1. *num.* 3. *in fine*, *ff. de pœnis*, Baldus *in l. Officiales* 4. *numer.* 3. *Cod. de Episc. & Cler.* Angel. *in l. Si quis postea quam*, *numer.* 4. *in fine*, ubi Petrus Barbosa *numer.* 243. *ff. de judiciis*, Joan. And. *in c.* 1. *num.* 20. ubi Zabarella *numer.* 2. *versic. Nono quæro, juxta finem*, Anchar. *numer.* 2. *circa finem*, *vers. Sexta est opinio*, Panormit. *numer.* 5. *post medium*, Imola *numer.* 6. Butrius *numer.* 12. *de obligat. ad ratiocinia*, Chassanæus *in consuetud. Burgun. rubr.* 1. §. 5. *verbo S' il n'a grace*, *n.* 67. Capel. Tholosana *dec.* 447. Belluga *in specul. Princip. rub.* 11. §. *Videndum*, *num.* 21. Socin. *in cap. Præposuisti*, *num.* 53. *in fine*, *ubi* Fermosin. *numer.* 2. 3. *&* 4. *de foro compet.* Decian. *tr. crim. lib.* 5. *cap.* 9. *à numer.* 127. Franchis *dec.* 309. *n.* 3. *& decis.* 384. *numer.* 14. *& decis.* 709. *num.* 1. Cabal. *resol. crim. casu* 208. *num.* 9. *in fine*, Fab. de Anna *cons.* 140. *numer.* 8. *lib.* 2. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1141. *&* 1145. Farinac. *cons.* 77. *numer.* 11. *lib.* 1. Ansaldus *de jurisd. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *numer.* 238. *versic. Restat, cum seq.* Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 60. Tondut. *de prævent. Jud. part.* 2. *cap.* 53. *numer.* 6. *versic. Tertia*, *ibi*: *Nisi tamen*, Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 13. *sect.* 1. *numer.* 6. Marquilles *in usat. captus*, *quæst.* 14. *fol.* 49. *col.* 3. quidquid dicat Marta *de jurisdict. part.* 2. *c.* 2. *num.* 26. *& part.* 4. *cent.* 2. *casu* 121. *numer.* 17. & voluit defendere Fermosin. *in c. Proposuisti*, *q.* 8. *à num.* 5. *de foro compet.* quia contra Martam est verior opinio, ut docet Carleval. *de judic. lib.* 1. *disput.* 2. *num.* 908. & innuit idem Fermosin. *numer.* 11. *&* 12. Michael Ferrer decisum per Cancellarium Cathaloniæ testatur *part.* 3. *observ. c.* 208. *versic. Insuper*, *& cap.* 209. Cancer *part.* 2. *var. resol. c.* 2. *num.* 152, ubi testatur, ita ipsum practicari vidisse in hoc Principatu in causa cujusdam Nobilis, qui cùm de quibusdam homicidiis convictus esset, & in carceribus detineretur, opera aliquorum adeptus fuit quoddam Ecclesiasticum beneficium; nihilominus cùm per Judicem Ecclesiasticum repeteretur, firmata contentione, pronuntiatum fuisse per Cancellarium Cathaloniæ Ludovicum à Copons locum non fuisse dictæ repetitioni, & sic dictum Nobilem fuisse capite obtruncatum. Fontanella ex eo refert *decis.* 312. *num.* 25. *part.* 2. Cancer & Fontanellam refert Lucam ad Franchis, *dec.* 384. *numer.* de hac declaratione ad aliud propositum memini *decis.* 129. *numer.* 47. *part.* 3. quibus addo, sic decisum in Cathalonia per Cancellarium Cassador, Consultoribus Cordelles, Pol, Quintana, & Puig 7. Octobris 1569. contra Benedictum Barrera Clericum simpliciter tonsuratum, obtinentem de licentia Episcopi Barcinonæ officium barrendi, & accendendi lampades, & Ostiarii, seu quasi in Ecclesia Monasterii Sanctæ Claræ Civitatis Barcinonæ, eo jam existente capto in Regiis carceribus.

4 Sed adverte, quòd casus *in princip. numer.* 3. relatus nunquam evenire potest, quòd quis existens in carceribus Ordines sacros recipiat, vel in religione profiteatur, quia in Ordinum collatione, & professione tot solemnitates extrinsecæ requiruntur, & hi ad quos spectat, ad carceres non accederent, nec per custodes carcerum, & Officiales justitiæ permitteretur eis ad illas accessus, ut dicit Franchis *decis.* 219. *numer.* 6. vel saltem difficilè videatur aliquem carceratum, vel condemnatum recipere Ordines, vel facere professionem in carceribus, ut inquit idem Franchis *decis.* 234. *n.* 14. *propè finem*, *versic. Et licèt*, notant ex eo Farinac. *cons.* 77. *numer.* 11. Ansald. *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *numer.* 243. *versic. Sed quoniam*, Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1041. *vers. Licet*, Tondut. *de præv. judic. part.* 2. *cap.* 53. *num.* 6. *versic. Tertia*, *in fine*.

Sit secunda conclusio. Laicus existens in carceribus captus pro delicto per eum commisso, si fuerit habilitatus, hoc est relaxatus à carceribus sub fidejussoribus, apud nos sub manuleuta, vel frangit carceres, & aufugit, aut post carcerationem bannitus, deinde efficitur Clericus, aut obtinet beneficium Ecclesiasticum, aut adscribitur ad servitium Ecclesiæ, vel fit Monachus, vel Religiosus Ordinum Militarium, quoad bona tantùm privilegio fori non gaudet, sed est puniendus per Judicem sæcularem, quoad personam verò, & ejus districtionem gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & est remittendus ad Judicem Ecclesiasticum, quia in isto ultimo casu solùm est præventa causa, non persona. Sic Franchis cùm sæpius ex facto dubitatum esset in Consilio Neapolitano, & pro utraque parte disputatum, non fuisse decisum, *decis.* 209. decisum refert *decis.* 284. *& decis.* 709. *à num.* 1. *versic. Nunc additur iste casus*, Chart. *de exequen. sentent. capit. Bannit. cap. fin. numer.* 308. Cabal. *resolut. crimin. casu* 108. *numer. decimo*, Mastril. *decis.* 194. *à num.* 11. *lib.* 3. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 121. *à numer.* 3. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1138. quos refert, & sequitur Carleval. *de judic. lib.* 1. *disput.* 2. *num.* 909. *& antea notavit*, *num.* 908. *in fine*, cui addendi sunt Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *num.* 246. *versic. Si verò*, *& num.* 247. Sanfelicius *dec.* 2. *à numer.* 20. *ad* 27. Luca ad Franchis, *decis.* 384. *numer.* 5. Tondut. *de præven. Judic. part.* 2. *cap.* 53. *numer.* 6. *vers. Quidquid autem*, Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *numer.* 62. Larata *con.* 105. Marcel. Vulpe *in praxi Judic. fori Eccles. cap.* 38. *num.* 7. Squilante *de privil. Cler. cap.* 7. *sub numer.* 33. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Remissio petita*, *fol.* 127. Fermosin. *in cap. proposuisti*, *quæst.* 8. *n.* 12. *de foro compet.* Verùm enim verò valdè dubito de veritate hujus conclusionis secundæ in casu relaxationis à carceribus sub fidejussoribus, apud nos sub manuleuta. Quia relaxatus sub fidejussoribus, carceratus dicitur *l. in eadem*, *& ibi gless. verbo Non possit*, *ff. ex quibus causis majores*, *& in l. Hæc non*, §. 1. *ff. eodem*, atque ita præventa non solùm causa, sed etiam persona, cùm sit sub catena aurea alligatus sic, sic in terminis hujus secundæ conclusionis docent Anna *cons.* 140. *numer.* 11. Carol. de Graff. *de effect. Clericor. effect.* 1. *numer.* 1142. Scialoya, etsi non videatur assentire *de foro compet. cap.* 7. *numer.* 61. ita fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Puigmari 16. Julii 1627. non gaudere privilegio fori Ecclesiastici Franciscum Sala villæ Tarrassiæ, qui post commissum per eum prætensum delictum fabricationis falsæ monetæ, de quo impetitus extitit, & post præstitam manuleutam in Curia sæculari Regii Consilii, obtinuit Ecclesiasticam Capellaniam in Ecclesia Monasterii Sancti Petri Puellarum Barcinonæ fundatam, etsi videantur contrarium annuere Doctores à me citati *decis.* 9. *numer.* 76. *part.* 1. Hæcque opinio maximè procedit, quando reus relaxatus sub fidejussoribus, apud nos sub manuleuta, liberè exire non potest à loco, à Judice constituto; nam carceratus dicitur, nedum qui est detentus in compedibus in arctis, & clausis carceribus, sed etiam qui est arrestatus, & detentus in Palatio, domo, Civitate, vel alio loco sub præcepto, vel sub fidejussoribus, à quo ad libitum suæ voluntatis recedere non potest, ut cum multis tradidi *decis.* 9. *à num.* 62. *part.* 1. & etiam docent Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 1. *falsitas*, *fol.* 419. Regens Matthæu *de re crim. controvers.* 67. *num.* 15. *&* 16.

Sit conclusio tertia, Laicus si post commissum 6
delictum efficitur Clericus, vel obtinet Ecclesiasticum beneficium, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, aut fit Monachus, aut Religiosus Ordinum Millitarium absque fraude gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & sic puniendus per Judicem Ecclesiasticum. Si verò laicus post commissum delictum efficitur Clericus,

ricus, vel obtinet beneficium, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, fit Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium in fraudem, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed coercendus, & puniendus est per Judicem sæcularem, ita Bossius *in prax. tit. de pœnis, num.* 38. Aponte *de potestat. Proreg. tit.* 7. *de assen. Rex.* §. 9. *sub num.* 16. Plaza *de delict. c.* 31. *num.* 1. *& post num.* 1. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *num.* 43. ubi Bajard. *num.* 41. Covar. *pract. cap.* 34. *n.* 4. *versic. Prima conclusio, & versic. Secunda conclusio,* Franchis *decis.* 209. *à num.* 2. *& decis.* 3804. *nu.* 3. Cabal. *resolut. crim. casu* 108. *à num.* 1. Ambrosin. *de immunitat. Ecclesiar. cap.* 19. *num.* 5. Gamma *de Sacrament. q.* 5. *num.* 27. *in princip.* Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam, num.* 220. *& 221. de jud.* Bolannos *in Cur. Philip. tom.* 1. *p.* 3. §. 1. *n.* 8. Guttier. *practicar. lib.* 1. *q.* 5. *num.* 2. 3. *& 4.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *n.* 77. 78. 79. Cevallos *com. contr. com. q.* 563. *n.* 7. *de cognit. per viam violen. par.* 2. *& q.* 37. *num.* 3. *versic. Primus casus est, quæst.* 44. *num.* 7. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *n.* 1075. Costa *de remed. subsid. remed.* 82. *nu.* 5. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disp.* 2. *numer.* 448. Josephus Riccius *de public. judic. quæst.* 35. *num.* 73. Valasc. *consultat.* 48. *à num.* 2. Mastril. *decis.* 294. *num.* 2. *lib.* 3. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 104. *& 105. & cons.* 77. *num.* 2. *lib.* 1. Narbona *in l.* 2. *glos.* 21. *num.* 39. *versic. Sanè, & num.* 40. *titul.* 1. *lib.* 4. *recopil.* Molina *de just. & jure, tom.* 4. *tract.* 3. *disp.* 49. *num.* 21. Cerdan. *in visitat. carcer. cap.* 5. *num.* 17. Thom. Valasch. *tom.* 1. *allegat.* 17. *num.* 4. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Remissio petita, col.* 2. *in fine, versic. Et hoc casu, fol.* 127. Cutel. *de immunitat. Ecclesiar. tom.* 2. *qu.* 27. Cenedo *collect. ad decretal.* 23. *num.* 1. Thom. del Bene *de immunit. Ecclesiar. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 26. *num.* 1. *& 2. & cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *num.* 5. Cast. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 12. *disp. unica, punct.* 3. *numer.* 3. Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 14. *numer.* 119. Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 3. *verbo Clericus, num.* 20. *versic. Item sexto,* Regens Vico *ad pragm. Reg. Sard. tom.* 1. *tit.* 7. *cap.* 15. *numer.* 18. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 7. *num.* 8. *de foro compet.* Tondut. *de prævent. Judic. part.* 2. *cap.* 53. *n.* 6. *versic. Prima,* Ayllon Laynez *ad Gomez, tom.* 3. *var. capit.* 10. *numer.* 6. Augustin. Barbosa *in remissionib. ad Concil. Trident. session.* 23. *de reformat. c.* 6. *versic. Authores statim citandi, fol.* 378. *& in repertor. pr. conclus. verbo Clericus, versic. Clericus ordinatus, fol. mihi* 59. *& de jure Ecclesiast. universi. lib.* 1. *c.* 39. §. 2. *num.* 89. Pereyra *de man. Regia, par.* 2. *c.* 25. *sub num.* 5. *& 7.* Decian. *tract. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 60. *in fine,* Flamin. Chartar. *de execut. sentent. cap. ultim. num.* 308. *versic. Potest etiam,* Ansald. *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *num.* 61. Tusch. *practic. concluf. litera I. concluf.* 7. *numer.* 3. Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 55. *numer.* 49. Scialoya *de foro compet. cap.* 2. *numer.* 148. Cancer *part.* 2. *variar. capit.* 2. *numer.* 148. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 3. *gloss.* 3. *numer.* 18. Ego quamplurimos laudo *decis.* 131. *nunc.* 19. *part.* 3. & ferè omnes alii citati *num.* 2. *& 17, & infra, dec.* 273. *num.* 7.

7 Sit conclusio quarta. Laicus post delictum commissum non præsumitur facere in fraudem; si efficitur Clericus, vel obtinet Ecclesiasticum beneficium, vel assumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, aut factus sit Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium, *arg. l. fin. §. fin. ff. de bonis eorum, qui sibi mortem consciverunt,* Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 37. *n.* 7. *versic. Et sic, ibi: Et in dubio,* Bartol. *in l.* 1. *nu.* 3. *ff. de pœnis,* Dom. Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 55. *nu.* 49. quidquid dicant Baldus *in l.* 1. *numer.* 2. *Codic. An servus ex suo facto,* Plaza *de delictis, capit.* 35. *num.* 1. *in fine, & numer.* 2. *in prin.* Covar. *pract. cap.* 32. *n.* 4. *versic. Fraus verò, in fine,* Thom. del Bene *de immunitat. Ecclesiar. tom.* 1. *c.* 4. *dub.* 26. *n.* 5. *in princ.* Fajardus *allegat.* 5. *n.* 14. *versic. Et verè esset,* quia adversus eos est verior sententia, quando non præcessit accusatio, vel diffamatio, ut tradunt Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 111. Cabal. *resol. crimin. casu* 108. *num.* 7. *juncto n.* 12. idemque docent Jason. *in l. Cùm quædam puella, num.* 13. *ff. de jurisdict. omn. Judic.* Farinac. cum multis *cons.* 77. *num.* 5. *lib.* 1. Tondut. *de prævent. judic. part.* 2. *cap.* 53. *num.* 6. *versic. Secunda, ibi: Secùs,* Ambrosin. *de immunit. Ecclesiar. cap.* 19. *n.* 6. *versic. & in puncto,* Scaccia *de judic. l.* 1. *cap.* 12. *num.* 4. Cuccus *institut. canon. lib.* 3. *tit.* 9. *num.* 22. Mastrill. *decis.* 394. *n.* 4. *vers. Secus si Clericatus, & num.* 5. *lib.* 3. Jul. Chartar. *decis.* 17. *nu.* 17. Carol. de Grass. *de effect. Cler. eff.* 1. *n.* 1076. 1077. Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 72. *versic. Secùs si non erat infamatus,* Valasc. *consult.* 48. *numer.* 3. & alii infra *num.* 11.

Fundantur, quia fraus in dubio non præsumi- 8
tur, *l. Quoties,* §. *Qui dolo, ff. de probat. l. merito, ff. pro socio, glos. in cap. Sedes, verbo Dolus, de rescriptis,* Mascard. *de probat. conclus.* 814. *numer.* 2. Farinac. *in prax. p.* 3. *quæst.* 89. *num.* 4. *de simulat. quæst.* 162. *num.* 94. Cyriacus *controv.* 581. *num.* 61. *tom.* 4. Giurba *cons.* 56. *n.* 1. August. Barbosa *in l. Dolum, n.* 4. *Cod. de dolo,* Conciol. *ad statut. Eugub. lib.* 2. *rub.* 17. *num.* 6. & in puncto Ambrosin. *de immunit. Ecclesiar. c.* 19. *in* 6. *in prin.* Carol. de Grassis *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1127. Jul. Chartar. *decis.* 17. *num.* 17. Sed ab allegante probanda est, *canon. Sancimus, in fine* 1. *quæst.* 7. *l.* 1. *& ibi, gloss. C. de dolo,* Mascard. *de probat. concl.* 814. *numer.* 5. Farinac. *in praxi, part.* 3. *quæst.* 89. 9
num. 5. *& de simulatione, quæst.* 162. *num.* 64. Cyriacus *controvers.* 581. *numer.* 62. *tom.* 4. Giurba *consil.* 56. *numer. primo, in fine,* Cirocchus *discep.* 53. *numer.* 36. Ludovicus Bellus *cons.* 73. *numer.* 7. Thom. del Bene *immun. Eccles. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *numer.* 19. Diana *resol. moral. part.* 3. *tract.* 1. *resolut.* 67. *& in coordin. part.* 9. *tractat.* 2. *resolut.* 132. *num.* 1. *vers. Sed si aliquis,* Ambrosin. *de imm. Eccles. cap.* 19. *num.* 7. Jul. Chartar. *decis.* 17. *num.* 19.

Benè tamen aliàs verum est, quòd fraus conje- 10
cturis, & indiciis probatur, & regulariter probari consuevit, *l. Dolum,* ubi Barbosa *num.* 1. *& 2. Cod. de dolo, cap.* 2. *de renuntiat. in* 6. Mascard. *de probat. conclus.* 815. *num.* 1. Menochius *lib.* 5. *præs.* 3. *num.* 43. Surd. *cons.* 322. *lib.* 3. Farinac. *in prax. part.* 3. *quæst.* 89. *n.* 17. 18. *& 19. & de simulatione, quæst.* 162. *à n.* 97. *& cons.* 40. *numer.* 8. *ubi addit. lit. V.* Ciarlin. *contr. forens. cap.* 9. *num.* 19. *& 20. lib.* 1. Suelves *cons.* 51. *n.* 5. *lib.* 1. *& cons.* 48. *num.* 1. *lib.* 3. & in puncto, quòd fraus probetur conjecturis, & ad conjecturas sit recurrendum, ad præsumendum in fraudem Curiæ sæcularis laicum post delictum commissum clericasse, vel beneficium Ecclesiasticum obtinuisse, vel habitum Clericalem assumpsisse, vel ad servitium Ecclesiæ adscriptum fuisse, docent Bartol. *in l.* 2. *numer.* 3. *de pœnis,* Cabal. *resolut. crimin. casu* 108. *ante num.* 9. Narbona *l.* 20. *glos.* 21. *n.* 41. *tit.* 1. *lib.* 4. *recopil.* Ambrosin. *de imm. Eccles. cap.* 19. *num.* 8. Jul. Chartar. *decis.* 17. *numer.* 23. Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 55. *numer.* 49.

Illa autem conjectura fraudis principaliter addu- 11
ci solet, quæ ex vicinitate actuum desumitur, Mascard. plures citat *de probat. concluf.* 815. *num.* 4. Jul. Chartar. *decis.* 16. *num.* 31. Farinac. *cons.* 40. *n.* 19. *lib.* 1. *& in praxi, part.* 3. *q.* 89. *n.* 117. Ciroc. *discep.* 71. *n.* 32. Ambrosin. *de immun. Eccles. cap.* 19. *n.* 8. *vers. Et cùm inter,* Et quæ ex brevitate tem- 12
poris arguitur, *l. si veniri,* §. *si in bonis, & ibi glos. fin. in fine, ff. de priv. credit.* Bart. & Doctores *in l. post contractum,* §. 1. *ff. de donat.* Farinac. *cons.* 40.

num.

num. 10. *& de falsitate, quæst.* 152. *num.* 146. Noguerol. *allegat.* 10. *numer.* 11. Fajardus *allegat.* 1. *numer.* 20. Cirocchus *disceptat.* 53. *numer.* 33. *& discept.* 71. *num.* 32.

13 Undè laicus, si statim, incontinenti, vel immediatè post delictum commissum efficitur Clericus, vel Ecclesiasticum beneficium obtinet, vel habitum Clericalem reassumit, vel ad servitutem Ecclesiæ adscribitur, in fraudem Curiæ sæcularis fecisse præsumitur, etiam quod nulla precedat delicti accusatio, aut delatio, Marsil. *in l. statu liber. num.* 6. *& seq. ff. de quæstion.* Salicet. *in authent. Statuimus, num.* 3. *versic. In dubio, Cod. de Episcop. & Cleric.* Bossius *in prax. tit. de pœnis, num.* 38. Ambrosin. *de immunitat. Eccles. cap.* 19. *num.* 9. Anna *in cap.* 1. *num.* 7. *versic. Aut non immediatè, de obligat. adratiocin.* Farinac. *cons.* 77. *numer.* 5. *vers. Quorum opinio, & in prax. part.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 111. *vers. Et in specie, ibi: Nisi forsan*, Menochius *consil.* 912. *num.* 18. *lib.* 10. Mascard. *de probat. conclus.* 815. *numer.* 14. Marcel. Vulpe *in prax. fori Eccles. cap.* 38. *numer.* 2. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio petita, col.* 3. *post princip. fol.* 128. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *sub num.* 77. *ante finem*, Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *numer.* 63. Bellon. *de potestat. eorum, quæ fiunt incontinenti, lib.* 1. *quæst.* 65. *numer.* 14. Marcel. de Vulpe *in prax. judic. fori Eccles. cap.* 38. *num.* 3. Casta *de re integra, distinct.* 33. *numer.* 1. *versic. Quo verò*, Tondut. *de præven. judic. part.* 2. *cap.* 53. *numer.* 6. *versicul. Secunda, ibi: Nisi tamen*, Castr. Palaus *in oper. mor. part.* 2. *tractat.* 12. *disput. unica, punct.* 3. *numer.* 4. *versicul. Respondeo secundò*, Riccius *in praxi, part.* 2. *resolut.* 59. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 1. *n.* 1144. Fajard. *alleg.* 6. *numer.* 20. *in fine*, Scialoya *de foro compet. capit.* 7. *numer.* 73. ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Eril 27. Septembris 1638, quam declarationem referam infra sub *numer.* 27.

14 Sic etiam si laicus parùm ante delictum, vel post contractas inimicitias efficitur Clericus, vel obtinet beneficium Ecclesiasticum, vel reassumit habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, præsumitur fecisse in fraudem Curiæ sæcularis, ut evitaret pœnam sæcularem, Decian. *tract. criminal. part.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 101. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 1. *num.* 912. Fajardus *allegat.* 6. *num.* 20. Ciarlin. *contr. forens. lib.* 1. *cap.* 53. *num.* 24. Ego *dec.* 131. *numer.* 20. *part.* 3. pluries dicit Riccius *in pr. part.* 2. *resolut.* 59. quod si laicus faciat se Clericum per duos menses ante commissum delictum, (& idem dico, si obtinet beneficium Ecclesiasticum, vel habitum clericalem reassumit, vel ad servitium Ecclesiæ adscribitur) dicitur in fraudem clericatum assumpsisse, & refert Scialoya *de foro competen. cap.* 7. *numer.* 74.

15 Similiter si laicus post commissum delictum erat accusatus, vel delatus, seu denuntiatus de ipso delicto per Curiam sæcularem, aut aliàs inchoatus processus, tunc absque dubio præsumitur in fraudem Curiæ sæcularis Ordinem Clericalem assumpsisse, vel beneficium Ecclesiasticum obtinuisse, vel habitum Clericalem reassumpsisse, vel se adscripsisse ad servitium Ecclesiæ, ut post alios docent Placa *de delict. cap.* 35. *numer.* 1. *circa finem*, Covarr. *pract. cap.* 32. *num.* 4. *versic. Fraus verò*, Bossius *in praxi, tit. de pœnis, num.* 33. *versic. Et verum*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *num.* 44. *versic. Sed in hoc proposito*, Guttier. *practic. libr.* 1. *quæst.* 5. *numer.* 5. *& 6.* Rodriguez *in summ. tom.* 1. *capit.* 65. *concl.* 3. Ambrosin. *de immunitat. Eccles. cap.* 19. *numer.* 10. Bolannos *in Cur. Philip. tom.* 1. *part.* 3. §. 1. *numer.* 8. Zerola *in praxi Episcop. verbo Clericus*, §. 6. *versic. Tertium*, Belluga *in specul. Princip. rub.* 11. §. *Videndum, numer.* 21. Scaccia *de judic. libr.* 1. *capit.* 12. *numer.* 4. Germon. *de sacror. immunitat. lib.* 2. *cap.* 15. *numer.* 83. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 110. *& cons.* 77. *numer.* 3. *libr.* 1. Valasc. *consultat.* 48. *num.* 3. *in princip.* Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 17. *numer.* 5. Augustin. Barbosa *de jure Eccles. univ. libr.* 1. *cap.* 39. §. 2. *numer.* 89. *Plura etiam*, Flamin. Chartar. *de exequ. sentent. bannit. cap. fin. num.* 308. *vers. Ex pluribus autem*, Mastril. *dec.* 294. *num.* 4. *libr.* 3. Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 1076. Joseph. Riccius *de pub. jud. quæst.* 36. *num.* 73. Narbona *in l.* 20. *glos.* 31. *num.* 41. *tit.* 1. *libr.* 4. *recopil.* Costa *Specul. cons.* 43. *num.* 18. Thoro *in compend. dec. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Remissio petita, col.* 2. *versicul. Et posteaquam, fol.* 128. Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam, à num.* 226. *ff. de judic.* Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 2. *tract.* 12. *disput. unica, punct.* 3. *num.* 4. *versic. Respondeo secundò, ibi: Secundò præsumitur fraus*, Cabal. *resolut. crimin. casu* 108. *numer.* 8. *&* 9. Cancer *part.* 2. *var. resolut. cap.* 2. *num.* 151. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *sub numer.* 65. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 10. *quæst.* 7. *à numer.* 9. ubi Balboa *numer.* 70. *de foro compet.* Costa *de re integra, distinct.* 32. *numer.* 2. *versic. Secundum casum*, Jul. Chartar. *decis.* 17. *numer.* 24. Scialoya *de foro comp. cap.* 7. *numer.* 72. Bobadil. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 77. Tondut. *de prævent. Judic. part.* 2. *capit.* 51. *numer.* 6. *versic. Secunda, in princ.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 4. *dub.* 26. *num.* 5. *in fine*, Pereyra *de manu Regia, part.* 2. *cap.* 25. *num.* 5. *vers. Fraus autem*, Rodoer ad Marinis, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 48. *num.* 8.

Et multò magis si laicus post citationem, & 16
contumaciam, & condemnationem delicti per eum commissi efficitur Clericus, vel obtinet beneficium Ecclesiasticum, vel habitum Clericalem reassumit, vel ad servitium Ecclesiæ adscribitur, in fraudem Curiæ secularis assumpsisse præsumitur, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 44. *versic. Sed in proposito, ibi: Hoc tamen*, alios plures cumulant Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 110. *& cons.* 77. *num.* 3. *lib.* 1. Ambrosin. *de immunit. Eccles. cap.* 19. *num.* 10. *vers. Tanto fortius esset dicendum*, quibus addendi sunt Valasc. *consultat.* 48. *num.* 3. *versic. Multò magis*, Tondut. *de præven. Jud. part.* 2. *cap.* 53. *num.* 6. *versic. Secunda, in princ.* Mastril. *dec.* 294. *numer.* 4. *lib.* 3. Franchis *dec.* 219. *num.* 1. Jul. Chartar. *dec.* 17. *num.* 24. Guttier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 5. *numer.* 6. Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *à numer.* 66. *ad* 84. Cazal. *resol. crim. casu* 108. *n.* 11. & alii ex citatis *num.* 15.

Ex quibus concluditur, quòd laicus, si post ac- 17
cusationem, denuntiationem, vel inquisitionem delicti perpetrati, & multo magis si post citationem, vel condemnationem efficitur Clericus, vel suscipiat beneficium Ecclesiasticum, vel reassumat habitum Clericalem, vel adscribitur ad servitium Ecclesiæ, & sic manifestè in fraudem Curiæ, ac judicii sæcularis, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed puniendus est à Judice sæculari, sic Valasc. *consult.* 47. *num.* 3. *in fine*, Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 1077. *&* 1078. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo remissio petita, col.* 2. *versic. Quod si aliquis, fol.* 128. & alii ex citatis *num.* 6.

Ideoque si laicus committat duo delicta, & de 18
uno sit accusatus, vel condemnatus, & de alio non, si efficitur Clericus, vel beneficium Ecclesiasticum obtineat, vel reassumat habitum Clericalem, vel ad servitium Ecclesiæ adscribatur, de delicto, de quo erat accusatus, vel condemnatus, cognoscit Judex sæcularis, & de delicto, de quo non erat accusatus, vel condemnatus cognoscit Judex Ecclesiasticus, sic Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 1. *à n.* 1080. *cum seq.* Scialoya *de foro compet.* 7. *n.* 97. ut dicit alios Doctores probare, talem Clericum effectum pro omnibus delictis remittendum esse ad Judicem Ecclesiasticum. Quod ultimum non puto verum.

Prout nec veram existimo resolutionem traditam 19
per Scacciam *de judiciis, lib.* 1. *cap.* 12. *numer.* 6. *&* 7. dicentem, quod si eodem die quo accusatio porrecta fuit, laicus fuit effectus Clericus, non constito quis actus præcesserit, non potest Judex sæcularis

cularis contra eum procedere, sed remittendus est ad Judicem Ecclesiasticum, ex quo in dubio præsumitur priùs Clericatum assumpsisse, & postea porrecta accusatio, sequuntur Carol. de Grass. *de effect. Clerici, effect.* 1. *numer.* 1136. & 1137. Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 77. quia utcumque sit, fraus isto casu est manifesta, & consequenter non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed puniendus est per Judicem sæcularem, ex traditis *numer.* 13. & 14.

20 Sit quinta conclusio. Quòd si laicus post delictum commissum, etiam si in fraudem efficiatur Clericus, licèt non effugiat sæculare judicium, intelligendum est, ut procedat quoad pœnas pecuniarias, & realem exequutionem, non autem quoad pœnas corporales, & personalem exequutionem: nam quoad omnem manus injectionem exemptus est à sæculari jurisdictione, ac propterea non potest ullo pacto corporaliter puniri à Judice sæculari, quia tantùm est Judex causæ, non personę, sed solummodò potest Judex sæcularis eum punire in bonis, & pecuniariter, ita Joann. Andr. *in cap.* 1. *numer.* 19. *in fine, versicul. Puto quod*, & *numer.* 20. *de obligat. ad ratiocin.* Bartol. *in l.* 1. *numer.* 2. *in fine, ff. de pœnis*, Salicet. *in authent. Statuimus, numer.* 2. *Codic. de Episc. & Cler.* Socin. *in cap. Proposuisti, numer.* 52. & 53. ubi Boic. *numer.* 10. *versic. Sed credo*, & *numer.* 11. ubi Balboa *numer.* 68. Fermosin. *quæst.* 7. *numer.* 7. & 8. *quæst.* 8. *num.* 5. 6. & 7. *de foro compet.* Belluga *in spec. Princ. rub.* 11. §. *Videndum, numer.* 21. Franchis *dec.* 219. 384. & 709. Covar. *practic. cap.* 32. *num.* 4. *versic. Tertia concluss.* Bossius *in praxi, tit. de foro compet. numer.* 144. & *tit. de pœnis, numer.* 38. *versic. Item addit.* Aponte *de potestat. Proreg. tit. de assensib. Reg.* §. 7. *numer.* 16. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *numer.* 107. & *cons.* 77. *num.* 9. & 10. *lib.* 1. Valasc. *consultat.* 48. *numer.* 4. qui loquitur de eo, qui in fraudem suscepit Ecclesiasticum beneficium, Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam, à numer.* 215. *ff. de judic.* Ambrosin. *de immunitat. Ecclesiar. capit.* 19. *numer.* 15. Carol. de Grass. *de effect. Clericor. effect.* 1. *numer.* 1129. Cabal. *resolut. crimin. casu* 108. *à numer.* 2. Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *numer.* 82. Tondut. *de præven. judic. part.* 2. *capit.* 53. *numer.* 6. *versic. Tertia*, & *versic. Quidquid autem*, Thomat. *decis.* 98. *numer.* 6. 7. & 8. *tom.* 1. Squilante *de privileg. Cleric. capit.* 7. *sub numer.* 33. Marcel. Vulpe *in praxi fori Eccles. capit.* 38. *num.* 7. Laratha *cons.* 105. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Remissio petita, in fine, fol.* 127. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tractat.* 12. *disputat. unica, punct.* 3. *numer.* 4. *versic. Quod si inquiras*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 36. *numer.* 43. *versic. Benè verum est*, Guttierez *practicar. lib.* 1. *quæst.* 9. *numer.* 3. Cuccus *instit. canon. lib.* 3. *de privileg. Cleric. tit.* 9. *numer.* 24. Decian. *tractat. crimin. tom.* 1. *lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 138. *versic. Decimo quarto limitatur*, Bobad. *in polit. libr.* 2. *cap.* 18. *numer.* 77. Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 14. *numer.* 129. Tuschus *practicar. concluss. litera I, concluss.* 7. *numer.* 4. Sanfelicius *decis.* 2. *à numer.* 23. Mastril. *decis.* 294. *num.* 10. *lib.* 3. Gamma *de Sacrament. quæst.* 5. *numer.* 27. *versic. Et eadem omnium communis opinio*, Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *numer.* 120. & 122. Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *numer.* 5. 7. & 12. Flamin. Chartar. *in tractat. de exeq. sentent. cap. fin. post numer.* 308. Cavalcàn. *decis.* 10. *numer.* 2. *part.* 5. Marta *de jurisdict. part.* 2. *casu* 3. *post numer.* 4. & *casu* 121. *numer.* 20. & *seq.* Jul. Chartar. *decis.* 17. *à numer.* 25. *usque ad finem*, ubi loquitur de laico, qui in fraudem jurisdictionis sæcularis post delictum, habitum, ac tonsuram reassumeret, Lezana *in summ. quæst. regul. part.* 3. *verbo Clericus, numer.* 20. *versic. Item sexto*, Augustin. Barbosa *de jure Ecclesiar. univ. lib.* 1. *capit.* 39. §. 2. *numer.* 8. *à versic. Utrum autem*, Carleval. *de judic. lib.* 1. *disputat.* 2. *numer.* 448. Larrea *decis. Granat.* 94. *numer.* 7. *in fine*, Thom. Valasc. *tom.* 1. *allegat.* 17. *numer.* 14. Peyra *de man. Reg. part.* 2. *cap.* 25. *numer.* 5. *versicul. Et his casibus*, Costa *de remed. subsidior.* & *notat in tractat. de re integra, dist.* 32. *numer.* 1. *versic. Aut res desit esse integra*, Ayllon Laynez ad Gomez, *tom.* 3. *variar. cap.* 10. *sub numer.* 6. Molina *de justit.* & *jure, tractat.* 3. *disput.* 29. *numer.* 22. Bellet. *disquis. Cleric. part.* 1. *tit.* 3. §. 4. *numer.* 3. Cancer *part.* 2. *variar. resolut. cap.* 2. *numer.* 149. & 150. Gratian. *discept. forens. cap.* 226. *à numer.* 29. innumeros alios cumulat Giurba *cons.* 15. *numer.* 33. *versic. Hæc fraudis distinctio*, Reg. Matthæu *de regim. Regni Valent. cap.* 7. §. 1. *numer.* 273. *in fine*, quidquid negent etiam quoad pœnam pecuniariam, Genuens. *in prax. Archiepiscop. Neap. cap.* 8. *numer.* 6. Diana *resolut. mor. part.* 1. *tractat.* 2. *resolut.* 27. *aliàs* 26. & *in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *resolut.* 131. *numer.* 2. & 3. & *resolut.* 164. & 165. Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom.* 1. *c.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *num.* 10. Leander *q. mor. part.* 4. *tr.* 3. *disp.* 15. Marinis *resol. jur. lib.* 2. *allegat.* 132. *à n.* 17. *ad* 21. Rodoer ad Marinis, *lib.* 1. *resol. jur.* 48. *à num.* 21.

Quod autem dixi in hac quinta conclusione *nu-* 21
mer. 20. ut laicus post commissum delictum, si efficitur Clericus, non possit puniri per Judicem sæcularem pœna corporali, sed tantùm pecuniaria. Intelligendum est si suscipiat Ordines sacros, vel esset professus, Bossius *in praxi crimin. tit. de foro comp. numer.* 144. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 106. Scaccia *de judic. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 2. Mastrill. *decis.* 294. *numer.* 13. *lib.* 3. Menoch. *lib.* 6. *præsumpt.* 76. *numer.* 36. & *cons.* 912. *numer.* 19. *libr. decimo*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 18. *num.* 77. Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *c.* 4. *dub.* 26. *num.* 4. & *cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *numer.* 6. Cutell. *de immunitat. Ecclesiar. lib.* 2. *quæst.* 27. *numer.* 9. Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam, numer.* 352. *ff. de judic.* & alii ex ci- 22
tatis *numer.* 20. Nisi Episcopus eum actualiter priùs degradaverit, casu quo delictum commissum mereatur pœnam mortis, vel mutilationem membrorum, nam tunc pœna corporali puniri potest per Judicem sæcularem, Mastril. *decis.* 294. *numer.* 12. *libr.* 3. Menoch. *cons.* 912. *numer.* 19. *lib.* 10. & *præsumpt.* 76. *numer.* 36. *lib.* 6. Thom. del Bene *de immunit. Ecclesiar. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 1. *numer.* 6. super quo plura tradunt Covar. *pract. cap.* 22. *num.* 4. *versicul. Tertia conclusio, ibi: tamen hoc in articulo*, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 35. *numer.* 43. *versicul. Sæpe numero contingit, ibi: Deberet tamen*, Cabal. *resolut. crim. cas.* 108. *num.* 6. & 7. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 106. 108. & 109. & *cons.* 77. *num.* 12. & 13. *libr.* 1. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1129. *versic. Et licèt, cum seq.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *numer.* 82. Tondut. *de præven. judic. part.* 2. *cap.* 53. *num.* 6. *versic. Potest etiam*, Gamma *de Sacram. quæst.* 5. *num.* 28. Ansaldus *de jurisd. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *à num.* 123. *cum plur. seq.* Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 75. & 76. At si laicus effectus Clericus in Sa- 23
cris post commissum delictum, non meretur pœnam actualis degradationis, puniri debet per Judicem Ecclesiasticum ordinarium, ne delicta remaneant impunita, Carolus de Grass. post alios *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1134. pœnis scilicet, quibus tempore delicti ipsemet delinquendo subjicere voluit, Ansaldus *de jurisdict. part.* 2. *tit.* 11. *cap.* 15. *n.* 205. & 206.

Sed si laicus post delictum commissum efficitur 24
in fraudem Clericus tantùm primæ tonsuræ, potest absque ulla solemnitate degradatione puniri per Judicem sæcularem, etiam pœna ultimi supplicii, si tali pœna dignus sit, ita Covar. *pract. cap.* 32. *num.* 4. *versic. Tertia conclusio, in fine, versic. Sed si Clericus hìc*, Menochius *cons.* 912. *num.* 20. & 27. *lib.* 10. & *præsump.* 76. *numer.* 36. & 37. *lib.* 3. Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect.* 1. *n.* 1133. Scialoya *de foro compet. c.* 7. *numer.* 76. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 18. *num.* 82. *in fine, vers. Salvo si el Orden sacro*, Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 8. *num.* 109. Paz *in praxi, tom.* 2. *prælud.* 2. *numer.* 8. Sanfelicius *decis.* 2. *numer.* 29. Tondut. *de præven. judic. part.* 2. *capit.* 53. *numer.* 6. *versic. Quid-*

Quidquid, *ibi* : *Verum autem*, Gamma *de Sacrament. quæst. 5. numer. 28. versic. Verum tamen est*, Cutel. *de immunitat. Eccles. lib. 2. quæst. 27. numer. 9.* & sentiunt Pereyra *de man. Reg. part. 2. cap. 25. num. 7. versic. Quod primò*, Vega *in c. 2. à n. 126. de judic.* Fermosin. *in c. Cùm non ab homine, q. 16. num. 6. in fin. de judic.*

25 Quod generale est in Clerico primæ tonsuræ, aut minorum Ordinum, qui in casibus, quibus privilegium Clericale amittit, & venit puniendus à Judice sæculari, licèt de jure controversum sit, an sit necessaria degradatio, ut tradunt pluribus citatis Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effect. 1. à num. 839.* Augustin. Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 110. num. 8.* & affirmativam præter Doctores ab eis citatos tenent Gail. *de pace publica, lib. 1. cap. 1. num. 22.* Gambacurta *de immunitat. Eccles. lib. 7. cap. 14. n. 5. versic. Neque verò*, Torreblanca *de magia, part. 3. c. 9. à numer. 49.* Cast. Palaus *in oper. moral. part. 6. disp. 4. punct. ultim. num. 8.* negativam ultra Doctores citatos ab illis, Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 8. num. 47. juncto numer. 57.* Bolannos *in Cur. Philip. tom. 1. part. 3. §. 3. numer. 16. versic. Jnota*, Giurba *cons. 41. numer. 27. in fine*, Fajardus *allegat. 5. numer. 20. in fine*, Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 6. dub. 9. numer. 2.* Tamen de consuetudine puniri potest per Judicem sæcularem absque ulla degradatione Judicis Ecclesiastici, ut docent Covar. *pract. c. 32. num. 3.* Paz *in praxi, tom. 2. prælud. 2. num. 8.* Pet. Barbos. *in l. Si quis posteaquam, num. 253. ff. de judic.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 6. dub. 9. sect. 3. numer. 1.* Ego *dec. 34. num. 38. part. 1.* Dixi de consuetudine, quia etsi in Pontificali Romano
26 adsit formula deponendi, seu degradandi Clericos in minoribus, nunquam tamen in praxi positum est cæremoniale prædictum, testibus Diaz, Covar. & Avendanno, quos referunt, & sequuntur Cutel. *de immunitat. Eccles. lib. 2. quæst. 24. numer. 31.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. cap. 6. dub. 9. sect. 2. num. 2.* Et idem dicendum est de Regularibus professis, etiam primæ tonsuræ, aut minorum ordinum, ut docent Cutell. & Thom. del Bene, ille *n. 31. versic. Nec huc pertinet*, iste *numer. 2. versic. Objicies, n. 3.*

27 Ex Cancellariis Cathaloniæ in declarationes sequentes, in terminis Clericorum primæ tonsuræ, vel minorum Ordinum, quibus fuit declaratum non gaudere privilegio fori Ecclesiastici, eo quia existentes in carceribus, vel post diem commissi delicti, vel post accusationem, delaturam, aut denuntiationem obtinuerunt Ecclesiastica beneficia, vel ad servitium Ecclesiæ adscripti fuerunt. Primò, per Cancellarium Cassador, Consultoribus Cordelles, Poll, Quintana, & Puig 7. Octobris 1569. tradidi supra *numer. 3. in fine*. Secundò, per Magarola Tertium, Consultoribus Bonet, Magarola, & Ferruz 11. Februarii 1620. contra Salvadorum Rovira obtinentem beneficium sub invocatione Sancti Michaelis in Ecclesia Parochiali Sanctæ Eulaliæ de Naves, impetitum de aliquibus delictis antequam dictum beneficium obtinuisset. Tertiò, per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Magarola, Roca, Carreres, & Aguillo 30. Julii 1622. contra Michalem Subirà. Quartò, per eundem Cancellarium Puigmari 16. Julii 1627. contra Franciscum Sala Villæ Terrassiæ, tradidi suprà *sub num. 5.* Quintò, per Cancellarium Eril. 27. Septembris 1638. super repetitione personæ Josephi Mir Clerici in quatuor minoribus Ordinibus constituti obtinentis Capellaniam in Ecclesia Parochiali villæ Granullariorum, ei collatam post diem, quo commisit delictum, de quo imperitus detinetur in carceribus Regiis dictæ Villæ Granullariorum.

28 Quibus stantibus declarationibus, quod prædicti Clerici non gaudent privilegio fori Ecclesiastici, sequitur ut pœnis condignis puniri possint per Judicem sæcularem, ad Capyc. *decis. 111.* Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 8. numer. 85.* Ambrosin. *de immunitat. Ecclesiar. cap. 17. num. 10. vers. Qua declaratione facta*, Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect. 1. num. 972. & 973.* Giurbam *cons. 48. num. 15.* ut nec derogatio Judicis Ecclesiastici requiratur, ad tradita per Jul. Clar. *§. fin. quæst. 36. num. 33. in fine*, & per me cum innumeris *decis. 21. numer. 87. part. 1.* me citato Fajardus *allegat. 5. num. 20.* & in terminis tradunt Doctores citati *num. 24. & 25.* & observatum in illa causa declarata per Cancellarium Copons, de qua supra *sub n. 3.*

Omitto tractare illam quæstionem, quam plures 29
ex præcitatis Doctoribus tradunt. An laicus, qui emisit votum suscipiendi Ordines, vel intrandi religionem, & posteà delictum committat, suscipiatque Ordines, vel religionem ingrediatur, puniendus sit à Judice Ecclesiastico, vel sæculari? ex quo non convenit justæ criminis punitioni, & in praxi refellatur, videndi tamen sunt Bald. *in l. 1. num. 11. C. An servus ex suo facto*, Jason. *in l. Cùm quædam puella, n. 11. & 12. ff. de jurisdict. omn. Jud.* Anna *sing. 130.* Vivius *com. opinion. lib. 1. opin. 30.* Flamin. Chartar. *de exec. sentent. cap. fin. post n. 138. versic. hæc tamen*, Covar. *practic. cap. 52. numer. 4. versic. Cæterum*, Jul. Clar. *§. fin. quæst. 98. versic. Quid si condemnatus*, Franch. *decis. 449. num. 2. 6. & 7.* ubi Luca *num. 4.* Farinac. *in praxi, part. 1. quæst. 8. numer. 112. 113. & 114. & cons. 77. num. 6. 7. 8. & 14. lib. 1.* Giurba *decis. 82. n. 2. versic. Ut de Clerico*, Mascard. *de gener. stat. interp. conclus. 1. numer. 239.* Cabal. *resolut. crimin. casu 108. à num. 13. ad 17.* Petrus Barbosa *in l. Si quis posteaquam, à num. 259. ad 270.* Placa *de delict. cap. 35. numer. 6.* Ambrosin. *de immunitat. Eccles. cap. 19. à numer. 11. ad 15.* Capiblanc. *de Baronib. prag. 8. part. 3. num. 25.* Ferrat. *cautel. 23.* Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 15. à numer. 89. cum pluribus seq.* Tond. *de præven. Jud. part. 2. cap. 53. num. 6. versic. Secunda, in fine*, Scialoya *de foro compet. cap. 7. numer. 81.* Valasc. *consult. 48. numer. 8.* Costa *de re integra, distinct. 32. num. 1. in fine, versic. Secus quando*, Decian. *tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 9. num. 23. & 24.* Germon. *de sacror. immunit. lib. 3. cap. 15. num. 80.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 18. n. 81.* Scaccia *de judic. lib. 1. cap. 12. numer. 8.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect. 1. à num. 1097. ad 1127.* Balboa *in cap. Proposuisti, à n. 74.* ubi Fermosin. *quæst. 9. de foro compet.* Diana *resolut. moral. part. 3. tractat. 1. resolut. 67. & in coordinat. part. 2. tract. 2. resolut. 132. num. 2.* Rodrig. *in compend. quæst. regul. resolut. 101. numer. 9.* Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom. 1. cap. 6. dub. 14. sect. 1. numer. 20. & 21.* Ursellius *conclus. 65. verbo æqualitas, n. 36.*

Et an laicus in exilium, bannum, vel relega- 30
tionem damnatus à Judice sæculari ad certum tempus, si infra illud efficitur Clericus, & exilium, bannum, seu relegationem rumpat, sit puniendus à Judice Ecclesiastico, vel sæculari, tradidi *decis. 129. n. 65. part. 3.* remissivè Don Bonaventura Tristany *dec. 10. sub n. 98. p. 1.*

Et an laicus condemnatus, exulatus, vel relega- 31
tus, si appellavit, appellationeque pendente efficitur Clericus, & nova delicta commisit, an possit pro omnibus puniri, & per quem. Videndus Riccius *decis. 302. part. 3.* ad quem se refert Danza *de pugn. Doctor. tom. 3. titul. de laico obligato, capit. 1. numer. 2.*

ARGUMENTUM.

An Clericus, si commisso delicto fit laicus, puniendus sit per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Clericus obtinens beneficium Ecclesiasticum si delicto commisso, illud renuntiat, vel matrimonium contrahit, vel sit laicus, an pro delicto perpetrato tempore, quo beneficium obtinebat, gaudeat privilegio fori Ecclesiastici, vel non.*

2 Cleri-

2 *Clericus tonsuratus, qui commisit delictum tempore, quo erat Clericus, & postea uxorem duxit, vel fit laicus, an puniri debeat à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.*

3 *Novitius si durante novitiatu delinquat, deinde egrediatur religionem, & habitum dimittat, vel si Prælatus illum à novitiatu ejiciat, ut religione indignum, si nullo Ordine sacro initiatus est, gaudeat privilegio fori Ecclesiastici, vel non.*

4 *Clericus conjugatus, si deliquit tempore, quo omnia requisita habebat, ut gauderet privilegio fori Ecclesiastici, effectus sit bigamus, gaudeat pro illo delicto privilegio fori Ecclesiastici.*

5 *Clericus in minoribus solutus tempore delicti, si postea ducit uxorem viduam, & sic effectus bigamus gaudeat privilegio fori Ecclesiastici pro delicto ante bigamiam commisso.*

6 *Clericus si post delictum commissum efficitur laicus, debeatque puniri à Judice Ecclesiastico pro delicto commisso tempore Clericatus an procedat si causa sit præventa à Judice Ecclesiastico, vel non, n. 6. 7. & 8.*

9 *Clericus in minoribus beneficiatus, vel non beneficiatus, si à Judice Ecclesiastico in exilium, vel relegationem damnatur ad certum tempus, infra quod laicus factus exilium, vel relegationem rumpit, puniendus sit pro dicta fractura à Judice Ecclesiastico, vel sæculari.*

DECISIO CCLXXII.

1 DEcisione 129. *à numer.* 48. *ad* 69. *part.* 3. proposui omnes quæstiones istam nostram attingentes. Nam in primis *numer.* 48. dixi, quod obtinens beneficium, si delicto commisso illud renuntiat, vel matrimonium contrahit, vel fit laicus, pro delicto patrato tempore, quo beneficium obtinebat, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed *numer.* 51. contrariam sententiam tradidi, quod obtinens beneficium, si commisso delicto, illud renuntiat, vel matrimonium contrahit, aut fit laicus, pro delicto patrato tempore, quo beneficium obtinebat, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, tanquam captus pro tempore delicti, quo fori Ecclesiastici privilegio gaudebat. Deinde *num.* 49. dixi, quòd Clericus tonsuratus, qui commisit delictum tempo-
2 re, quo erat Clericus, & postea uxorem duxit, vel fit laicus, puniri debet à Judice sæculari, & non ab Ecclesiastico. Sed *nu.* 52. tradidi contrariam sententiam quòd Clericus in minoribus Ordinibus constitutus, si commisit delictum tempore, quo erat Clericus, & postea duxit uxorem, aut habitum, aut tonsuram dimisit, aut laicus jam reputetur, gaudet fori Ecclesiastici privilegio, & pro eo delicto puniri non potest nisi per Judicem Ecclesiasticum, quia non præsens conditio, sed status commissi delicti attendi debet. Rursus *num.* 50. dixi, quòd novitius, si durante novitiatu delinquat, de-
3 inde egrediatur religionem, & habitum dimittat, vel si Prælatus illum à novitiatu ejiciat ut religione indignum, si nullo Ordine sacro initiatus est, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed puniendus est per Judicem sæcularem de delicto, durante novitiatu commisso. Idque procedit in religiosis Societatis JESU, qui peractis annis duobus probationis tria vota emiserunt, nam si habitum dimittant, vel à religione ejiciantur, pro delicto patrato tempore novitiatus, non gaudent privilegio fori Ecclesiastici, sed puniendi sunt à Judice sæculari. Sed *n.* 55. contrariam sententiam tradidi, quòd novitius dimittens habitum religionis nullum Ordinem sacrum habens, ob delictum tempore novitiatus commissum, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & solum à Judice Ecclesiastico puniri debet. Et idem in Religioso à Societate JESU emisso, etiamsi nullum Ordinem habeat, propter delictum in religione commissum, gaudet privilegio fori Ecclesiastici. Dixi etiam *num.* 53. quòd si Clericus conjugatus de-
4 liquit tempore, quo omnia requisita habebat, ut fori Ecclesiastici privilegio gauderet, effectus ut bigamus, gaudet pro illo delicto fori Ecclesiastici privilegio, & per Judicem Ecclesiasticum solùm puniri potest, cùm tempus commissi delicti spectandum sit. Et denique dixi *n.* 54. quòd Clericus in 5
minoribus solutus tempore delicti, si posteà ducit uxorem viduam, & sic efficitur bigamus, gaudet privilegio fori Ecclesiastici pro delicto ante bigamiam commisso.

Dixi etiam *n.* 57. quòd sententia affirmativa, quod 6
Clericus si post delictum efficitur laicus, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, debetque puniri à Judice Ecclesiastico pro delicto commisso tempore Clericatus, procedit secundùm aliquos, quamvis causa non sit præventa à Judice Ecclesiastico, quia à jure præventa censetur, & ad hunc effectum satis est initium. Sed *numer.* 58. tradidi alios plures docere contrarium, quòd tunc demum Clericus, si post delictum commissum uxorem ducit, seu aliter fit laicus, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, & puniri debet per Judicem Ecclesiasticum pro delicto commisso tempore Clericatus, si tempore commissi delicti intervenit præventio Judicis Ecclesiastici. Secus autem si per Judicem Ecclesiasticum nulla præventio concurrit, nam tunc non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed debet puniri per Judicem sæcularem. Et *num.* 59. tradidi qualiter præ-
ventio per Judicem Ecclesiasticum. Et tandem *nu-* 7
mer. 60. dixi mihi arridere, quod Clericus in minoribus delictum committens tempore, quo gaudebat privilegio fori Ecclesiastici, si posteà fit laicus, non est necessarium, ut gaudeat privilegio fori Ecclesiastici pro delicto tempore Clericatus perpetrato, quod fuerit captus, vel citatus per Judi- 8
cem Ecclesiasticum, sed sufficit, quod causa sit cepta coram Judice Ecclesiastico tempore delicti, hoc est quod sit inquisitus, vel accusatus coram ipso Judice Ecclesiastico.

Proposui insuper *n.* 61. An Clericus in minoribus 9
beneficiatus, vel non beneficiatus, si à Judice Ecclesiastico in exilium, vel relegationem damnatur ad certum tempus, infra quod laicus factus exilium, vel relegationem rumpit, puniendus sit pro dicta fractura à Judice Ecclesiastico, vel sæculari, & dixi tres esse opiniones. Primam tradidi *n.* 62. quòd solùm puniri potest à Judice sæculari. Secunda *numer.* 63. quod solùm puniri potest à Judice Ecclesiastico. Tertiam *n.* 64. distinguentem. An pœna fractæ relegationis, vel exilii sit vetus condemnatio, seu executio ex priori sententia descendens, & tunc Judex Ecclesiasticus procedere debet ad executionem: an verò sit nova pœna ad novum delictum; quo casu sententia contra ipsum per Judicem sæcularem fieri debet. Sed ibidem dixi primam opinionem mihi arridere, quia de novo delicto, & nova conditione personæ agitur, in quo delinquens laicus est.

ARGUMENTUM.

An laicus effectus Clericus pro obligationibus, & debitis sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Laicus effectus Clericus conveniendus est coram Judice Ecclesiastico pro debitis, & obligationibus futuris.*

2 *Laicus effectus Clericus post contracta debita ante litem motam coram Judice sæculari, non est conveniendus coram Judice sæculari, de cujus foro erat, cum se obligavit, sed conveniri coram Judice Ecclesiastico, sub cujus jurisdictione est subditus tempore, quo potest conveniri, n. 2. Amplia etiamsi debita contrahat, & se obliget per publicum instrumentum, num. 6. Limita si laicus post debita contracta efficitur Clericus in fraudem,*

fraudem, num. 7. & quando dicatur in fraudem clericari, n. 8.

3 *Clericus hæres laici, lite non cœpta contra defunctum laicum, gaudet privilegio fori Ecclesiastici,*

4 *Laicus fidejussor pro laico coram Judice laico, si posteà efficiatur Clericus, conveniendus est pro hujusmodi fidejussione coram Judice Ecclesiastico, num. 4. & 5.*

9 *Laicus, si post litem cœptam coram Judice sæculari pro debitis, & obligationibus contractis efficitur Clericus, continuare tenetur litem cœptam coram eodem Judice sæculari, numer. 9. limitatur, num. 14.*

10 *Judicium ibi finiri debet in civilibus, ubi cœptum est,*

11 *Fori privilegium lite pendente superveniens non immutat forum prioris Judicis, coram quo cœptum est judicium, n. 11. & vide n. 19.*

12 *Clericus hæres laici lite cœpta contra defunctum laicum coram Judice sæculari, coram eo continuare tenetur.*

13 *Familiaris Sanctæ Inquisitionis effectus post debita contracta non potest forum primi Judicis declinare.*

15 *Transactione lis finitur, n. 15. & 16. & refertur decisio, n. 17. declaratur, n. 18.*

20 *Laicus obligatus per publicum instrumentum cum clausula guarintigia, seu ut in Cathalonia dicimus cum scriptura tertii, si postea efficitur Clericus, vel Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium, exequi debet per Judicem Ecclesiasticum, numer. 20. & 21. sed alii docent quod debet exequi quoad bona per Judicem sæcularem, numer. 22. & hæc opinio servatur in Cathalonia, ita quod executio fiat contra bona cum assistentia Judicis Ecclesiastici, secùs contra personam, num. 23. ratio traditur, num. 24. si obligatio guarentigia cum scriptura tertii sit continuata in Cathalonia sit continuata in libris Curiæ Vicarii Barcinonæ, n. 25. & 26.*

27 *Instrumentum obligationis guarintigiæ cum scripturæ tertii continuata in Curia Vicarii Barcinonæ, per quod proceditur in Cathalonia executivè, & rigorosè, non monita, nec citata parte, an habeat eandem vim, & peti possit in foro Ecclesiastico contra Clericos,*

28 *Laicus existens tempore statuti, si deinde fiat Clericus, an ligetur dispositis à statuto.*

DECISIO CCLXXIII.

1 SIt prima conclusio. Laicus effectus Clericus quoad debita, & obligationes futura, & futuras conveniendus coram Judice Ecclesiastico, quia statim quo fit Clericus, sine dubio aliquo efficitur de foro Ecclesiastico, quod nullam probationem requirit, sufficit regula notoria, Clericos esse de foro Judicis Ecclesiastici, sic Fontanella *decis.* 311. *num.* 2. *part.* 2. Ego cum innumeris *dec.* 125. *num.* 8. 9. 10. & 11. & *dec.* 126. *n.* 1. & 2. *part.* 3.

2 Sit secunda conclusio. Laicus si post contractas obligationes, & contracta debita sit effectus Clericus ante litem motam coram Judice sæculari, non est conveniendus coram Judice sæculari, de cujus foro erat, cùm se obligavit, sed debet conveniri coram Judice Ecclesiastico, sub cujus jurisdictione est subditus tempore, quo potest conveniri. Tum quia mutatione status personæ mutatur forus, *l. Si filius* 1. *ff. de tutel. & ration. distrahen.* Tum quia ordo superveniens tollit onus antea impositum, *l. Prætor, circa princip. ff. de excus. muner.* ita gloss. *in l. Nemo potest* 55. *verbo Quia nec, ff. de legat.* 1. post antiquos docet Marta *de jurisdic. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 121. *numer.* 5. quem sequitur Danza *de pugna Doctor. tem.* 3. *titul. de laico obligato pœnes acta, capit.* 1. *col.* 5. *versic. Marta, fol.* 287. quibus addendi sunt Albert. Covar. & Jul. Clarus, quos citat Petrus Barbosa *in l. Si quis posteaquam, num.* 202. *ff. de judic.* Surd. *cons.* 396. *num.* 19. Giurba *decis.* 25. *num.* 11. & 12. Squillante *de privil. Cler. cap.* 7. *n.* 91. Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 95. *in fine*, Tond. *de præven. judic. part.* 2. *cap.* 53. *numer.* Larrea *decis. Granat.* 94. *numer.* 7. *versic. Ut in Clerico*, Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 37. *numer.* 3. *vers. Primus casus est*, Genuens. *in praxi Archiepisc. Neapol. cap.* 15. *numer.* 3. Carol. de Graff. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 1251. Diana *resolut. moral. part.* 1. *tractat.* 2. *resol.* 23. & *in coordinat. part.* 9. *tract.... resolut.* 105. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 39. §. 2. *num.* 128. Fermosin. *in cap. Proposuisti, quæst.* 7. *num.* 1. & *quæst.* 12. *à num.* 1. *de foro compet.* Fontanella *decis.* 311. *num.* 2. *versic. Nostra igitur quæstio*, & 3. 4. 5. & 6. ubi testatur cum hac sententia transire sine difficultate nostrum Senatum *part.* 3. ad quem se refert Xammar. *defin.* 95. *numer.* 9. *part.* 2. Ego *decis.* 36. *num.* 74. *part.* 1. ita fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Carreres, & Pexo 18. Junii 1631. in favorem Don Francisci de Blanes Presbyteri, infra referenda *num.* 17.

Confirmat hanc secundam conclusionem Fontanella *decis.* 311. *numer.* 7. *part.* 2. in Clerico succedente laico, qui si lis adhuc non fuerit cœpta contra laicum defunctum, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, convenirique debet coram Judice Ecclesiastico, quia mutatus est status, & conditio possessoris, & attendendum est tempus, quo creditor agit. Ego innumeros citavi *decis.* 151. *num.* 4. *part.* 3. 3

Confirmatur 2. in laico fidejubente pro laico coram Judice laico, si deinde laicus fidejussor efficiatur Clericus, conveniendus est pro prædicta fidejussione coram Judice Ecclesiastico, & non coram Judice laicali, Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effect.* 1. *num.* 1009. Squillante *de privil. Cleric. cap.* 7. *num.* 84. *in fine*, Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *n.* 97. & *c.* 30. *num.* 12. 4

Confirmatur 3. in laico fidejubente de judicio sisti coram Judice laico, si posteà ipse fidejussor efficiatur Clericus, fidejussio ipsa quoad Judicem laicum finitur, Cardinal. *in Clement.* 1. *quæst.* 9. *de censib.* & non potest adstringi per Judicem laicum, coram quo fidejussit, Riccius ad Franchis *dec.* 400. Scioloya *de foro compet. cap.* 7. *sub n.* 97. & *cap.* 30. *num.* 13. ubi tradit alia accommodabilia. 5

Amplia hanc secundam conclusionem, ut procedat etiamsi laicus debita contrahat, & se obliget per publicum instrumentum absque clausula guarentigia, sed ut nos dicimus cum scriptura tertii, & deinde efficiatur Clericus, non potest conveniri coram Judice sæculari, sed debet conveniri coram Judice Ecclesiastico, Scialoya, cum multis sic intelligendus *de foro compet. cap.* 7. *n.* 95. 6

Limita istam secundam conclusionem, si laicus post debita contracta, & post obligationes contractas efficiatur Clericus in fraudem, ut se eximeret à jurisdictione Judicis sæcularis, quo casu conveniendus est coram Judice sæculari. Quia privilegium acquisitum per fraudem non prodest acquirenti, *l. Hos accusare, in princip. ibi: Si non retractandi, ff. de accusat. l. Si maritus*, §. *legis juliæ, ff. ad leg. jul. de adulter. l. fin. ff. de re milit. l.* 1. *C. qui milit. non possunt*; ne aliàs ex fraude sua commodum reportetur, contra regulam *cap. ex tenore, de rescript.* sic Doctores citati *decis.* 171. *numer.* 6. quibus addendi sunt Franchis *decis.* 384. *numer.* 9. Mauson. *de causis execut. ampl.* 2. *numer.* 17. Marta *de jurisdict. part.* 4. *cent.* 2. *casu* 33. *numer.* 15. Squillante *de privileg. Cleric. cap.* 10. *numer.* 18. quos in terminis citat Danza *de pugna Doctor. tom.* 3. *titul. de laico obligato pœnes acta, n.* 5. *vers. Alii sustinent, & versic. & Marta, & numer.* 6. *fol.* 287. Surd. *cons.* 399. *numer.* 20. *lib.* 3. Baeca *de inope debit. capit.* 17. *numer.* 22. Carleval. *de judic. lib.* 1. *disput.* 2. *num.* 908. *versic. Ex quibus*, Larrea *decis. Granat.* 94. *numer.* 7. *versic. Tamen si*, Fontanella *dec.* 312. *num.* 17. & 18. 7

*part.*2. Cancer *part.*2. *var. cap.*2. *num.* 254. *vers.* *In civilibus*.

8 Et quomodo colligatur laicum suscepisse Clericatum in fraudem, in criminalibus jam dixi, *dec.* 271. *à num.*7. *cum pluribus seq.* in civilibus verò post debita, & obligationes contracta, & contractas, tradit Fontanella *decis.*312. *num.*16. *part.*2.

9 Sit tertia conclusio, Quod laicus post litem cœptam coram Judice sæculari pro delictis, & obligationibus contractis si efficiatur Clericus, non potest opponere exceptionem fori declinatoriam, sed litem cœptam continuare tenetur apud eundem Judicem sæcularem, ut contra Genuensem *in praxi Archiep. Neapolit. capit.*8. *numer.*5. Sperell. *decis.*7. *num.*4. *libr.* 1. Martam *de jurisdiction. part.*4. *centur.* 1. *casu* 33. *numer.*14. Gratian. *disceptat. forens. capit.* 226. *à numer.* 36. *ad* 42. Donat. Anton. de Marinis *lib.*1. *resolut. jur. capit.* 54. *à numer.*1. *signanter numer.*8. ubi Rodoer. *à numer.*1. Giurba *decis.* 23. *numer.* 12. Dianam *resolut. moral. part.*3. *tractat.*1. *resolut.*31. *& part.*4. *tractat.*1. *resolut.* 38. *& in coordination. part.*9. *tractat.*2. *resolut.* 80. *numer.*2. *& resolut.* 106. *in summ. verbo Judex Ecclesiasticus*, *numer.*3. docent, & probant solutis argumentis contrariis, *gloss.*1. *in leg.Si quis posteaquam*, *ff. de judic.* Joan. And. Speculat. Anchar. Socin. Aufrer. & Cavalcan. quos refert, & sequitur Marta *de jurisdiction. part.*4. *centur.* 2. *casu* 221. *numer.*6. Capel. Tholosana, Navarrus, & Albert. quos refert, & sequitur Petrus Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *num.* 230. *ff. de judic.* Surd. *decis.* 110. *numer.*3. Castillo *decis.*7. *numer.*3. *libr.* 1. Franchis, & sui Addent. *decis.* 384. 544. *&* 656. Baeca *de inope debitore*, *capit.* 17. *numer.*22. Giurba *decis.*23. *numer.*6. Riccius *decision.* 118. *numer.*3. *part.*4. *& in praxi*, *decis.* 596. Marcel. de Vulpe *in praxi Judic. fori Eccles. capit.* 4. *num.* 29. Squillante *de privileg. Clerical. capit.*7. *numer.*59. Anna *consil.* 140. *numer.*3. *&* 4. Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effectu* 1. *numer.* 283. 1239. *&* 1240. latè Trentacinquius *consil.*46. *volum.*2. Amat. *resolut.*86. *numer.* 53. Mascard. *de gener. statut. interpretat. conclus.*1. *numer.* 235. Sanfelicius *decis.*2. *numer.*12. Luca *ad Franchis*, *decis.* 545. *numero secundo*, *versicul. Addit*, Tondut. *de prævention. judic. part.*1. *capit. nono*, *num.* 14. *& capit.* 30. *numer.* 55. *& part.* 2. *capit.* 53. *numer.* 3. 4. *&* 5. Augustin. Barbosa *in collectan. ad Concil. Tridentin. sess.*23. *de reformation. capite sexto*, *numer.*27. Cutel. *de immunitat. Eccles. lib.*2. *quæst.* 25. *numer.*11. Tusch. *practic. conclus. litera I*, *conclus.* 451. *numer.* 4. Carleval. *de judic. libr.*1. *disput.*2. *numer.* 445. *&* 907. Danza *de pugna Doctor. tom.*3. *capit.*1. *titul. de laico obligato pœnes acta*, *num.*4. Balboa *in capit. Proposuisti* 19. *numer.* 66. ubi Fermosin. *quæst.*7. *num.*4. *de foro competent.* Sanfelicius *decis.*2. *num.*12. Salgado multis laudatis, *in labyrint. creditor. par.*2. *cap.*7. *numer.* 82. Thoro *in compend. decis. part.*3. *sect.*3. *verbo Remissio petita*, *ante finem*, *fol.*119. Thomat. *decis.*98. *numer.*9. *tom.*1. Bellet. *disquis. Clerical. part.*1. *titul. de favore Cler. reali*, §.4. *num.*4. Giurba *decis.*82. *numer.*2. *prope finem*, *versicul. Imò judicium*, Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom.*1. *capit.*6. *dubit.*14. *sect.*1. *numer.*11. *& sect.*7. *numer.*4. *&* 5. *& capit.*7. *dub.*6. *num.* 4. *versicul. Tertiò*, *& numer.* 10. Carleval. *de judic.*
10 *lib.*1. *disput.*2. *num.* 906. *&* 907. Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 55. *numer.* 42. *&* 43. sic obtinuisse testatur Cancer *part.* 2. *variar. capit.*2. *numer.* 245. latè omninò videndus Fontanella *decision.* 311. *à numero octavo*, *ad* 23. ubi testatur sic sequi in Cathalonia, & decisionem Cancellarii refert, *part. secunda*. Ego *decis.*36. *numer.*72. *part.*1. Scialoya *de foro competent. cap.*7. *numer.* 56. & 57. ita fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Cassador, Consultoribus Vilana, & Sala 18. Junii 1570. in favorem Jolantis de la Pardina viduæ Civitatis Ilerdæ, contra Jacobum Joannem Sunyer Clericum, Beneficiatum beneficii Sancti Michaelis in Ecclesia ejusdem invocationis Villæ Cervariæ fundari.

11 Nam in civilibus ubi rectè cœptum est judicium, ibi finiri debet, *leg. ubi cœptum* 30. *ff. de judic. l. Nul-*

li prorsus 10. *Codic. eodem*, §. *Quoniam in authentic. de testibus*, exornant Trentacinq. *variar. resolut. lib.* 2. *de judiciis*, *resolut.*10. Gabriel. *com. conclus. libr.* 7. *tit. de judiciis*, *conclus.*1. Tuschus *practic. conclus. litera I*, *conclus.* 487. alios plures addunt Giurba *decision.* 23. *numer.*1. *& decis.* 82. *numer.*2. Thomat. *decis.* 98. *numer.*10. *tom.*1. Salgado *in labyrint. creditor. part.* 2. *capit.*7. *numer.*78. Augustin. Barbosa *axim.* 132. *num.* 1. *&* 2. Scialoya *de foro competent. capit.*7. *à numer.* 1. *cum seq.*

Siquidem mutatio fori, seu privilegium superve- 12
niens lite pendente non immutat forum prioris Judicis, coram quo pendet, & cœptum est judicium, nec impedit, quominus causa prosequatur coram eodem Judice, *leg. Cum quædam puella*, *ff. de jurisdict. omn. Judic. leg.Si quis posteaquam*, *ff. de judiciis*, *leg. final. Codic. de veteranis*, *lib.*12. *l. Tutor potitus* 28. *in princip. ff. de excus. tutor. capit. Proposuisti*, *de foro competent.* pluribus exornat exemplis Lancellot. *de attentat. part. secunda*, *capit.*4. *præfation. à numer.* 631. *& capit.* 12. *limit.* 52. *numer.* 19. Aponte *de potestat. Proreg. titul. de assensu Regio*, §.7. *numer.*14. Petr. Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *à numero primo*, *& à numer.*110. *ff. de judiciis*, Giurba *decis.*23. *num.*3. *&* 6. *& decis.*82. *num.*2. Gratian. *disceptat. forens. capit.* 421. *numer.*22. *&* 23. Thomat. *decis.*98. *numer.*2. *tom.*1. Carleval. *de judic. libr.*1. *disputation.*2. *à numer.* 635. Fermosin. *in capit. Ex parte*, *quæst.*9. *num.*1. *& in capit. Proposuisti*, *quæst.*4. *numer.*7. *de foro competent.* Salgado *in labyrint. credit. par.*2. *cap.*7. *num.*79. Scialoya *de foro compet. cap.*7. *à num.*52. Luca *ad Franchis*, *decis.* 544. *num.*1. Amat. *resolut.*65. *à num.*51. qui mille alios citant.

In confirmationem prædictæ tertiæ conclusionis 13
duo exempla tradam, aliis omissis, quæ præcitati Doctores tradunt. Primum ex Fontanella *decis.*311. *num.*23. *part.*2. est in Clerico succedente laico, qui pro rebus hæreditariis lite cœpta cum laico coram Judice sæculari, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sed litem continuare, & prosequi debet coram eodem Judice sæculari, Ego quamplurimos laudo cum variis decisionibus Senatuum, & Cancellarii Cathaloniæ *decis.* 151. *num.* 15. *part.*3. quibus addo Amat. innumeros citantem, *resol.*86. *num.*46. *versicul. Contrarium*, Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib.*2. *capit.*20. *numer.* 35. Secundum ex Cancer *part.*2. *variar. capit.*2. *numer.* 246. in illo, qui post obligationes contractas, aut delicta commissa efficitur Familiaris Sanctæ Inquisitionis, propter id non potest forum primi Judicis declinare, quem in prædictis obligationibus, & delictis habebat, nec Domini Inquisitores dictis Judicibus inhibere, quo minus in dictis causis contra Familiares procedant, & ubi id facerent, prædicti Judices in dictis causis procedere possent, inhibitione spreta, *& ad id citat. capit.* 20. *incipien. Per tollere anni* 1520. *de quo fit mentio in constitution. final. titul. de jurisdiction. omn. Judic. & concordiam anni* 1520. *de qua in pragmatic.*3. *versic. Los abusos*, *tit. de la Santa Inquisicio*, *in* 2. *volum. constit.* Ego com multis remissivè, *decis.*11. *num.*27. & resolutivè, *decis.*30. *numer.* 100. *part.*1.

Limitatur hæc tertia conclusio sex modis per Ca- 14
rol. de Graff. *de effect. Cleric. effectu* 1. *à num.* 124. *ad* 1250. Primò, *dict. num.* 1241. quando instantia cœpta contra laicum esset perempta, etiamsi per Principem restauraretur per insufflationem spiritus vitæ, Secundò, num. 1242. 1243. & 1244. quando judicium esset ex aliquo capite nullum. Tertiò, n. 1245. quando liti fuisset cessum. Quartò numer. 1246. quando lis fuisset jam terminata per Judicem sæcularem. Quintò num. 1248. si lis cœpta fuisset à principio coram Judice incompetente, tàm ratione rei, quàm causæ, vel personæ. Sextò num. 1249. quando lis fuisset mota per eum, qui in ea nullum jus habebat. Quas limitationes, Ego latè exornavi, *decis.*251. *à num.*21. *ad* 30. *par.*3. & ad eas se refert Diana *resol. mor. par.*4. *tract.*1. *resol.* 38. *& in coord. par.*9. *tract.*2. *resol.* 106. *n.*2. & pro prima

limitatione addo Trentacinq. *var. resol. lib. 2. tit. de judiciis, resol. 4. n. 40.* Vincent. de Anna *singular. 129.* Marta *de jurisd. par. 4. centur. 1. casu 32. num. 6. & centur. 2. casu 141. toto, signanter à num. 4.* Amat. *resolut. 86. num. 54.* Marinis *lib. 1. resol. jur. capit. 54. numer. 4. & 5.* Manfrella *ad Capyc. Latro, decis. 123. num. 22. & 23.* Scialoya *de foro compet. capit. 7. numer. 113.* & alii, quos Ego cito *decis. 151. num. 22. versic. Conducunt, par. 3.*

15 Et in terminis quartæ limitationis. Cùm lis, & sic præventio per transactionem finiatur, ex quo transactio, dicitur exceptio litis finitæ, & post eam nulla prorsus remaneat lis, *lib. 2. ff. de transact. leg. fratres tui* 10. ubi Barbosa *in 4. l. causa* 16. ubi Barbosa *num. 5. Cod. eodem, leg. postquam liti, Cod. de pact. cap. 1.* ubi Barbosa *numer. 6. de litis contestat. in 6.* Tondut. *de prævention. judic. parte prima, capit. 33. numer. quinto,* Mantica *de tacitis, libr. 26. titul. primo, numer. octavo, & titul. septimo, à num. sexto,* Castillo *tom. 8. de aliment. capit. 36. §. 2. num. 51. & 52.* Ludovis. *decision. 286. numer. 5. & decisiou. 354. numer. 1. & 2.* Roxas *decis. 145. numer. 9. & decision. 287.* Cardoso *in praxi Jud. verbo transactio, num. 12.* Thomat. *decis. 297. num. 1. 2. 3. & 4. tom. 2.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera I., num. 407.* Suelves *consil. 10. num. 5. & cons. 59. num. 7. lib. 1.* Valenzuela *consil. 175. num. 37. & 41. tom. 2.* Posthius *tom. 1. resol. civil. 147. numer. 9. & 10.* Fontanella *decis. 379. à num. 4. & decis. 491. num. 15. & 16. parte secunda,* latè Valeron. *de transaction. tit.*

16 *5. quæst. 1. à numer. 1. ad 9.* Manfrella *ad Capycium Latro, decis. 49. numer. 3. & 4.* Adeo quod transactione facta, spirat jurisdictio Judicis, qui de causa transacta cognoscebat, Rota *decis. 204. numer. 6. part. 6. recentior.* Tondut. *de prævent. Judic. parte prima, capit. 33. numero sexto,* Fontanella *de pact. nuptial. tom. 1. clausul. 9. part. quinta, numer. 218.* Valeron. *de tran-*

17 *saction. titul. 5. quæst. 1. numero nono.* Consequenterque transactio inita inter duos laicos, uno postea effecto Clerico, ejus rescissio per laicum prætextu enormissimæ læsionis petenda est coram Judice Ecclesiastico, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Carreres, & Pexò 13. Junii 1631. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per Don Franciscum de Blanes Præsbyterum Villæ Perpiniani procedimentis contra eum in Regia Audientia factis ad instantiam Galcerandi de Oriz, & de Vallgornera Domicelli Barcinonæ domiciliati, prætendentis transactionem, sivè concordiam inter dictum Don Franciscum de Blanes, tempore quo erat laicus, & dictum de Oriz initam, & firmatam super lite, quæ ducebatur in Regia Audientia, continentem enormissimam læsionem, & aliàs per eandem Regiam Audientiam venire retractandam. Contrarium dictæ de Blanes prætendente, eo quod post dictam transactionem ipse sit effectus Clericus, & Presbyter, & sit de foro Curiæ Ecclesiasticæ: fuit declaratum firmæ juris factæ in dicta Curia Ecclesiastica per dictum Don Franciscum de Blanes Presbyterum locum fuisse, & esse.

18 Limitatur 7. quo ad executionem, pro qua Judex Ecclesiasticus adeundus est contra laicum lite pendente effectum Clericum. Donat Anton. de Marinis *resolut. jur. lib. 1. capit. 54. numer.* 10. Diana *resol. moral. part. 4. tract. 1. resol.* 38. *& in coordinat. part. 9. tractat. 2. resolut.* 106. *num. 2. in fine,* Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. tom. 1. capit. 6. dub. 14. sect. 7. numer. 5. in fine,* Ego *decis. 36. numer. 73. part. 1.* At in Cathalonia in bonis Clericis effecti lite pendente fit executio per judicem sæcularem cum assistentia Judicis Ecclesiastici, Fontanella *decision. 311. sub num. 23. part. 2.* vide quæ dixi *decis. 151. numer. 30. part. 4.* declarationes Cancellarii referam, *num. 23.*

19 Quod autem dixi, *numer. 11.* quod mutatio fori seu privilegium superveniens lite pendente non immutat forum prioris Judicis, coram quo pendet, & cœptum est Judicium, nec impedit quominus causa prosequatur coram eodem Judice. Dubium est, an procedat, non solùm quando privilegium superveniens est procuratum, affectatum, & voluntarium, seu ad postulationem impetratum, sed etiam quando est à superiore motu proprio concessum; videantur Belluga *in Specul. Princip. rub. 20. §. 20. §. Quia post Ecclesiam, à num. 25. signanter num. 30.* Gabriel. *com. conclus. lib. 2. tit. de judiciis, conclus. 4. num. 5.* Franc. *decis. 544.* ubi Riccius, & Luca *sub numer. 1. 3. & 4.* Gratian. *discep. foren. capit. 421. à num. 4. cum plurib. seq. & cap. 906. num. 6.* Giurba *decis. 23. num. 4. & 9. & decis. 82. num. 7.* Riccius *collect. 750. versicul. Secundò quæro,* Caracciol. *de foro privileg. quæst. 15.* Thomat. *decis. 98. numer. 3. 5. 13. & 14.* Amat. *resol. 65. numer. 57.* Salgado *in labyrint. creditor. part. 1. capit. 7. numer. 84.* Carol. de Graff. *except. 3. numer. 38.* Petr. Barbosa *in leg. Si quis posteaquam, à numer. 114. cum plurib. seq. ff. de judiciis,* Carleval. *de judic. lib. 1. disput. 2. à numer. 637.* Merlin. *controver. centur. 1. controv. 8. num. 8.* Guazzin. *defens. 1. cap. 10. num. 2.* Capiblanc. *in prag. 8. par. 1. à num. 318.* Sanfelic. *in praxi Judic. sect. 39. numer. 8.* Scialoya *de foro compet. capit. 7. num. 55. versic. Sed si lite pendente, & num. 108.* Fermosin. *in capit. Ex parte, quæst. 9. & in capit. Proposuisti, quæst. 5. numer. 11. & 25. de foro competent.* & in terminis de eo, qui fuit effectus Clericus, non suo motu, sed motu proprio superioris, Chartar. *de execution. sentent. capit. fin. num. 308. versicul. Ex pluribus autem ad finem,* Cabal. *resolut. 108. num. 17.* Ansaldus *de jurisd. par. 2. tit. 11. cap. 15. à num. 84.* Bellet. *disquis. Cler. par. 1. tit. de foro Cler. reali, §. 4. nu. 1. vers. Aut talis delinquens.*

Sit quarta conclusio. Si laicus obligatus sit per 20 publicum instrumentum cum clausula guarentigia, seu ut in Cathalonia dicimus cum scriptura tertii, & posteà efficitur Clericus, vel Monachus, aut Religiosus Ordinum Militarium, exequi debet per Judicem Ecclesiasticum, & nullatenus per Judicem sæcularem. Quia ille Judex competens est, cui quis tempore decernendæ executionis subjicitur, non autem ille, qui competens erat tempore obligationis, sic Baldus *in leg. Nemo 58. numer. 6.* Imola *num. 9.* Alexand. *num. 31.* Jason *in 1. lectura, numer. 86. & in 2. lectura, num. 121. ff. de legat.* idem Alexand. *in leg. Cum quædam, numer. 3. ff. de jurisdiction. omn. Judic.* Felin. *in capit. Proposuisti, numer. 2.* ubi Fermosinus *quæstion. 11. numer. 1. & 2. & latè, quæst. 12. à numer. 3. ad 20. de foro competent.* Giurba *consil. 15. numer. 32. versicul. Et ibi firmat,* Franchis *decis. 656. à numer. 2.* Genuen. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. capit. 15. numer. 3. & numer. 7.* Carol. de Graff. *de effect. Clerical. effectu 1. numer. 1251.* idem Fermosin. *in capit. Quod Clerici 9. quæstion. 5. numer. 4. de foro competent.* Marta *de jurisdiction. part. 4. casu 121. à numer. 1.* Marsill. *in rubric. de fidejussor. à numer. 132.* Scaccia *de judic. lib. 1. capit. 11. num. 23.* Cævallos *de cognit. per viam violent. part. 2. quæst. 37. num. 3. & 4.* Molfes. *consil. 19. num. 27. & 28.* Gallup. *in praxi, par. 2. cap. 6. num. 41.* Surd. *decis. 396. num. 19. & 20. libr. 3.* Donat. Anton. de Marinis *libr. 1. resolut. jur. capit. 189. toto,* ubi Rodoer. *numer. 1.* Thoro *in compend. decis. part. 3. sect. 1. verbo instrumentum non possit liquidari, fol. 561.* Carleval. *de judic. lib. 1. titul. 1. disputat. 2. numer. 897. & latissimè, à numer. 913.* Diana *resolut. moral. part. 4. tractat. 1. resolut. 23. & in coordinat. par. 9. tractat. 2. resol. 105. numer. 2.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. capit. 6. dub. 14. sect. 7. num. 1. 2. & 3.* Caracciol. *de foro privileg. quæst. 97. num. 11.* Scialoya *de foro compet. capit. 7. num. 94. & 95.* Domin. Vicecancell. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ. 55. à numer. 44.* & sentit Cancer *par. 2. capit. 3. numer. 143.*

Limitat Carol. de Graff. *de effect. Clerical. effectu 1. num. 1252.* in laico conductore gabellarum Regiarum qui post factam conductionem assumpsit Clericatum, conveniri potest, & conveniendus est coram Judice gabellarum, & sic coram Judice sæculari, ita dicit Vasq. *de succes. creat. §. 10. num. 648. versicul. Quod autem eo casu,* quibus addo Bobadill. *in politic. lib. 2. capit. 18. num. 126.* Doctissimum

mum Dòn Didac. Bolero, & Caxal. *de decoct. debit. fiscal. titul.2. quæst.5. num.9.* quod non arridet Caracciolo *de foro privileg. quæst.27. num.13.* cujus opinionem veram putat Scialoya *de foro compet. capit.7. num. 95. in fine.*

22 Sed contra istam quartam conclusionem, quòd laicus obligatus per publicum instrumentum cum clausula guarentigia, seu ut dicitur in Cathalonia, cum scriptura tertii, si posteà efficitur Clericus, exequi potest quoad bona per Judicem sæcularem, ita Socin. Surd. & alii, quos refert, & sequitur Fabius de Anna *cons.139. aliàs* 140. *num.2. libr.2.* Franchis cum sua Magna Curia Neapolitana *decis. 656. n.1.* ubi Riccius *in addit.* Marinis *lib.1. resol. jur. cap.54. n.2. vers. Sicque semel*, Thoro *in suppl. part.3. sect. 3. verbo Remissio petita per Clericum*, *fol.549.* & referunt, quamvis non sequantur Doctores, *num.20.* citati Carol. de Graff. *num.* 1250. Carleval. *numer.* 11. & 12. Diana *num.1.* & latè disputat pro utraque parte, etsi videatur residere cum opinione contraria Danza *de pugna Doctor. tom.* 3. *titul. de laico obligato pœnes acta, à num.3. fol.*285.

23 ad quem, & ad Franc. se refert Manfrella *ad Capyc. Latro, decis.45. num.16.* Hæcque opinio servatur in Cathalonia, ita tamen quod executio fiat contra bona cum assistentia Judicis Ecclesiastici, secùs contra personam. Sic fuit declaratum per Cancellarium Puigmari 27. Aprilis 1630. in favorem Antonii Colobrans Regii Portarii, & Michaelis Reverter, contra Petrum Jacobum Frigola obtinentem beneficium in Capella Sancti Antonii Villæ de Navata, ex quo instante Raphaele Puig Notario Cive Barcinonæ, vigore instrumentorum per dictum Frigola firmatorum multò ante adeptionem dicti beneficii fuit expositum retroclamum in Regia Audientia, & facta executio in bonis dicti Frigola per dictos Colobrans, & Reverter, & alios Regios Officiales. His verbis: Firmæ juris factæ in Curia sæculari Regiæ Audientiæ per dictos Antonium Colobrans, & Michaelem Reverter, & alios Regios Officiales locum fuisse, & esse. Hoc proviso, & intellecto, quod executio in bonis dicti Petri Jacobi Frigola fiat cum assistentia Curiæ Ecclesiasticæ. Similis per dictum Cancellarium Puigmari eodem die 27. Aprilis 1630. in favorem Francisci Bas Sanctæ Theologiæ Doctoris Prioris de Lledòs contra dictum Petrum Jacobum Frigola, Fontanella *decis.*311. *num.2. & latè decis.*312. *à num. 2. præcipuè num.*13. *etsi ipse à num.* 14. *non arrideat huic sententiæ, par.2.* Xammar *defin.95. num.*3. Ego notavi, *decis.*36. *numer.*75. & 76. *par.1.* & per nostrum Regium Senatum die 3. Septembris 1491. referente Malgosa, inter partes Raphaelis Romeu, & Petri Girgòs fuit declaratum, posse Clericum conveniri in Curia sæculari pro censuali per eum firmato, cùm esset laicus, quia trahebat executionem paratam, & obligatio affecerat res in illo obligata, refert Fontanella *decis.* 312. *numer.* 19. *par.2.* sicque Ego practicavi in favorem Vicarii, & Capituli Ecclesiæ Collegiatæ Sanctæ Annæ Civitatis Barcinonæ, contra Josephum Ximenez de Monrodon tempore obligationis laicum, posteà Canonicum Ecclesiæ Sedis Barcinonæ provisione retroclami facta 4. Februarii 1658. Sacri Congost.

24 Ratio est observantiæ Cathaloniæ, quia per instrumentum obligationis cum scriptura tertii causa dicitur quasi præventa, ut dicunt Fontanella *decis.* 312. *num.5. p.2.* Xammar *defin.95. n.3.* imò dicitur causa præventa, ut dicunt Franchis *decis.*656. *num.* 1. Danza *de pugna Doctor. tom.3. de laico obligato pœnes acta, sub num.* 3. & quando causa est prævenia in Curia sæculari contra laicum post commissum delictum, vel post obligationes contractas, postea effectum Clericum, tractanda, & continuanda est coram Judice sæculari, & non coram Judice Ecclesiastico, ut probavi *dec.*271. *àn.*15. & supra in tertia conclusione, *n.9.*

25 Hocque verissimum existimo, si obligatio guarentigia cum scriptura tertii in Cathalonia sit continuata in libris Curiæ Vicarii Barcinonæ, vel alterius Regiæ Vicariæ, prout fieri, & continuari debet, *prout habetur in pragmat. 6. & 7. tit. de action. & obligat. in 2. volum. constitut.* Fontanella *decis.*312. *num.9. part.2.* Xammar *definit.95. num.*4. Ferrer. *par.3. observan. cap.*494. Ripoll. *variar. cap.ult. num.*379. & 380. aliter secùs.

Confirmantur omnia prædicta. Cùm ad instan- 26
tiam Medicinæ Doctoris per Magnificum Josephum Aleny Regiæ Audientiæ Doctorem die 11. Junii 1677. fuisset provisa executio pro centum vigintiquinque libris contra Josephum Modolell de Costa Juris utriusque Doctorem, & per istum fuisset oppositum, se die 16. Maji 1677. effectum fuisse de foro Militum exercitus Cathaloniæ, & scriptum in numero Militum legionis Domus Deputationis Cathaloniæ, idque constabat ex certificatoria facta per Erasmum de Lana, & Fontanet Domicillum, Rationalem, & Archivarium dictæ Domus Deputationis. Sed pro parte dicti Doctoris Joannis Soler replicabatur, dictum Doctorem Josephum Modolell de Costa assumpsisse militiam die 16. Maji 1677. quo jamdiu in illius favorem firmaverat obligationem, die scilicet 16. Novembris 1676. cum scriptura tertii, quæ eodem die fuit continuata in libris tertiorum Curiæ Vicarii Barcinonæ, per quam continuationem prævenia dicitur causa ipsa, & judicium in illa cœptum, & in illa potest continuari, seu illius loco in Regia Audientia, cùm sit certum judicium in illa Curia continuandum, ubi cœptum fuit. Nec per assumptionem militiæ, aut Clericatus rei incompetens efficitur Judex præventus ante fori mutationem. Quibus attentis per dictum Magnificum Josephum Aleny 12. Julii 1678. fuit provisum super sedimento instato per dictum Doctorem Josephum Modolell de Costa locum non fuisse, nec esse. Hoc intellecto, quòd dicta executio, seu illius continuatio fiat cum assistentia Judicis, seu Officialium militum legionis Domus Deputationis Generalis Cathaloniæ competentis, & ad id fiant cartella opportuna juxta stylum. Intimetur. Scriba Petro Collei.

Sed quæro. An instrumentum obligationis gua- 27
rentigiæ cum scriptura tertii continuata in Curia Vicarii Barcinonæ (per quod proceditur in Cathalonia executivè, & rigorosè, non monita, nec citata parte, juxta latè tradita per nostrum Cancer *p.2. var. resol. cap.*3. & tradit Fontanella *decis.* 312. *numer.*8. *par.2.*) habeat eandem, & possit peti in foro Ecclesiastico contra Clericos; quæstio est controversa. In qua alii affirmant, alii negant. Videantur Bartol. *in l. Cunctos populos, num.29. C. de Sum. Trinit. & fide Cathol.* Marcus *decis.* 61. *num.6. par.* 2. Covar. *practicar. cap.*8. *num.*5. Parlador. *rer. quotid. lib.2. cap. fin. par.1.* §.11. *ampliat.7. numer.* 28. Paz *in praxi, par.3. tom.2. cap. unico, num.1.* Solis *de censib. lib.* 1. *cap.* 9. *num.*5. *versic. Ideoque*, Cancer *par.3. var. cap.3. num.*16. Aviles *in cap.*10. *Prætor. verbo Execucion, num.*56. Suarez *in l. Post rem, ampliat.*8. Felin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, n.* 81. ubi Fermosin. *quæst.*30. *à num.*32. *ad* 41. *de constitut.* Cancer *par.2. var. resol. cap.3. num.*143. Marta *de jurisd. par.4. cent.1. casu* 61. *à num.*13. Rodoer. *ad Marinis, lib.2. resol. jur. cap.*189. *à num.2.*

Et an laicus existens tempore statuti, si deinde fiat 28
Clericus, ligetur dispositis à statuto? videantur Abbas *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ in* 1. *lect. num.5. & in 2. lect. num.*36. ubi Felin. *num.*29. & 101. Decius latè *à n.* 202. *de constitut.* Mascard. *de gener. stat. interp. concl.1. à num.*235. Tiraquel. *de jure primogen. q.*43. & 45. Marta *de jurisd. p.4. cent.1. casu* 4. *& de succes. legal. par.1. quæst.*13. *art.*13. *numer.1.* Notat Fermosin. *in cap. Quod Clerici* 9. *quæst.5. num.1. junctο num.2. de foro compet.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.*15. *num.1. & 2.*

ARGUMENTUM.

An Clericus post obligationes contractas si fiat laicus, conveniendus sit coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus post obligationes contractas, si fiat laicus an conveniendus sit coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari, numer. 1. Prima est opinio, quod est conveniendus coram Judice Ecclesiastico, numer. 2. & confirmatur, numer. 3. & 4. Secunda est opinio, quod est conveniendus coram Judice sæculari, num. 5. Tertia est opinio, quod Clericus obligatus per publicum instrumentum cum clausula guarentigia, seu ut dicimus in Cathalonia cum scriptura tertii, de solvendo aliquid certa die, & citatus sit per Judicem Ecclesiasticum, & postea efficitur laicus, continuandum est judicium coram Judice Ecclesiastico, & per eum sint illius bona exequenda, numer. 6. Si vero non sit citatus per Judicem Ecclesiasticum, & postea efficitur laicus, & per Judicem sæcularem sit citatus, seu coram eo sit conventus, & continuandum est judicium coram Judice sæcularis, & per eum bona illius exequenda, n. 7. limita, n. 8.*

9 *Prævention est duplex, verbalis scilicet, & realis.*

10 *Prævention verbalis acquiritur per citationem personalem, num. 10. & stat est quod sit unica, n. 11. & quis veniat ad respondendum in causa, n. 12. dummodò citatio fuerit legitima, num. 13. & quæ dicatur citatio legitima, num. 14. 15. 16. 17. & 18. & dummodo citatio sit executa, & notificata reo, num. 19. fallit duobus casibus, num. 20. & 21.*

22 *Prævention realis inducitur per capturam personæ, numer. 22. quam Doctores appellant citationem realem, num. 23. & si captura personæ est legitimè facta, n. 24. & ad partis instantiam, n. 25. fortior est, & præfertur citationi verbali, sivè citatio verbalis antecedat, sivè post verbalem sequatur, num. 26. limita si captura est affectata, & procurata à reo, num. 27. intellige, & declara, ut in num. 28. & 29.*

DECISIO CCLXXIV.

1 QUæstionem in argumento propositam remissivè attingit Fontanella *decis.* 312. *num.* 26. *par.* 2. sed indigestè ut inquit Xammar *defin.* 95. *num.* 8. remissivè etiam proponunt Danza *de pugna Doctorum*, *tom.* 3. *tit. de laico obligato pœnes acta*, *num.* 2. *vers. Et de Clerico*, Manfrella *ad Capyc. Latro*, *decis.* 45. *num.* 15. in qua varii varia dixerunt.

2 Prima est opinio, quod Clericus post obligationes contractus, si fiat laicus, conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, & nullatenus coram Judice sæculari, latè probat Cancer *p.* 2. *var. resol. cap.* 3. *à n.* 144. *ad* 156.

3 Confirmatur hæc prima opinio ex declaratione Sacræ Congregationis immunitatis in Villa Garopoli die 9. Septembris 1631. in qua determinatur, quod fori privilegio gaudet laicus pro tempore, quo fuit Clericus, referunt hanc declarationem Diana *resol. mor. par.* 4. *tract.* 1. *resol.* 6. *& in coordin. part.* 9. *tract.* 2. *resol.* 146. *num.* 1. *in fine*, Angust. Barbosa *dec. Apostol.* 361. *num.* 17. Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.* 1. *cap.* 6. *dub.* 14. *sect.* 8. *num.* 1. & 2. Xammar *defin.* 95. *num.* 1. & 2.

4 Confirmatur etiam ex communi resolutione Doctorum, quod Clericus post delictum, si efficiatur laicus, puniri non potest, nisi per Judicem Ecclesiasticum, & ad eum remittendus, Bald. *in leg. affinitatis*, *in fine*, *Cod. commun. de succes.* & reprobatis contrariis alii innumeri, quos citavi *decis.* 129. *à numer.* 48. *signanter à numer.* 51. *part.* 3. *& remissivè*, *decis.* 272. *hac part.* 5. quod etsi videatur procedere in causis criminalibus, ut loquuntur Doctores, adhuc tamen idem dicendum est in causis civilibus, ad Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu* 1. *num.* 647. *juncto num.* 650. & in terminis Thoro *in compend. decis. p.* 3. *sect.* 1. *verbo Clericus se obligans*, *post princ. vers. Quare si benè*, *fol.* 166.

Secunda est opinio, quod Clericus post obligationes contractas, si fiat laicus, conveniendus est coram Judice sæculari, & per eum exequi bona illius, Genuensis *in praxi Archiepis. Neapolit. capit.* 15. *num.* 4. *juncto numer.* 5. *ibi*: *Pro aliis vero non*, Carleval. *de judic. tom.* 1. *libr.* 1. *disputat.* 2. *quæst.* 7. *sect.* 3. *numer.* 920. Fermosin. *in capit. Proposuisti* 19. *quæst.* 12. *num.* 21. *de foro competent.* Marinis *lib.* 1. *resolut. jur. capit.* 48. *num.* 7. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 1. *verbo Clericus se obligans*, *col.* 2. *ante medium*, *vers. Quia de laico*, *fol.* 166. *& in suppl. decis. verbo Remissio causæ petita per reum conventum*, *fol.* 551. *& verbo Remissio causæ petita*, *fol.* 534. Cap. Latro *decis.* 45. *in secundo dubio*, Scialoya *de foro compet. c.* 7. *num.* 98. *in prin.* Mazzia *in addit. ad Frec. de liquid. instrum. consider.* 4. *in addit. post numer.* 71. Danza *de pugna Doctor. tom.* 3. *tit. de laico obligato pœnes acta*, *n.* 7. 8. & 9. Ego *dec.* 36. *n.* 77. & 78. *par.* 1. 5

Tertia est opinio conciliatrix omninò tenenda in judicando, & consulendo, quod Clericus per publicum instrumentum obligatus cum clausula guarentigia, prout dicimus in Cathalonia cum scriptura tertii de solvendo aliquid certa die, & citatus sit per Judicem Ecclesiasticum, & postea effectus sit laicus, hoc in casu continuatur judicium coram Judice Ecclesiastico, & per eum exequenda sunt bona illius, & non per Judicem sæcularem, sic Fran. de Judice, & Joan. Paul. Galter, quos refert, & sequitur Thoro *in compend. decis. part.* 1. *verbo Clericus si se obligarit solvere*, *fol.* 97. Squillante *de privileg. Clerical. capit.* 7. *numer.* 92. Augustin. Barbosa *de jure Ecclesiastic. universal. libr.* 1. *capit.* 39. §. 2. *sub numer.* 128. Scialoya *de foro competent. capit.* 7. *numer.* 98. *vers. sicut. Sed si Clericus*, & in his terminis procedunt decisiones Sacri Consilii Regni Neapolis in causa liquidationis instrumenti Ferdinandi Monsorii. Et in causa Vespasiani Paulini cum hæredibus Bernardini de Bucceriis, relatæ per Mazziam *de liquiditat. instrumen. considerat.* 4. *in addition. post numer.* 71. Danzam. *de pugna Doctorum*, *tom.* 3. *titul. de laico obligato pœnes acta*, *numer.* 8. Molfesium *consil.* 20. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 1. *verbo Clericus se obligans*, *vers. Et quamvis*, *fol.* 166. ut advertit Scialoya *hic citatus*, conducunt à me tradita, *decis.* 229. *n.* 58. *par.* 1. quibus addo Gjurbam *cons.* 25. *n.* 21. *in fine*, *vers. Si verò Clericus fiat laicus*, sicque procedunt tradita in prima opinione, *n.* 2. 3. & 4. 6

Si autem Clericus per publicum instrumentum obligatus de solvendo aliquid certa die cum clausula guarentigia, seu ut dicimus in Cathalonia cum scriptura tertii, & non sit citatus per Judicem Ecclesiasticum, & posteà laicus effectus per Judicem sæcularem citatus sit, seu coram eo sit conventus, tunc judicium continuandum est coram Judice sæculari, & per eum exequenda sunt illius bona, & non, per Judicem Ecclesiasticum ita loquuntur Doctores secundæ opinionis citati, *numer.* 5. & procedunt decisiones Sacri Consilii Regni Neapolis in causa Benedicti Codæ cum Anelo de Mari die 15. Septembris 1628. & in causa Petri Jacobi de Donna conventi ad instantiam Fœlicis Matthæi Riccardi die 8. Martii 1634. relatæ per Marinis *libr.* 1. *resolut. jur. capit.* 48. *numer.* 7. Carleval. *de judic. tom.* 1. *l.* 1. *capit.* 2. *disput.* 7. *sect.* 3. *numer.* 920. Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 1. *verbo Clericus se obligans*, *fol.* 166. *& in supplem. decis. verbo Remissio causæ petita per Reum conventum*, *fol.* 531. *& verbo Remissio causæ petita per laicum*, *fol.* 540. sic fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Carmona, Consultoribus Astor, & Ramon 23. Decembris 1617. in favorem Priorissæ, & Conventus Monasterii Beatæ Mariæ Angelorum, & Pedis Crucis Ordinis Divi Dominici Civitatis Barcinonæ, contra Nobilem Jacobum Cassador laicum Barcinonæ populatum 7

in

in Curia sæculari conventum in vim clausularum scripturæ tertii, renuntiationi proprii fori, & submissionis alterius cujuscumque, positarum in quodam censuali instrumento per dictum Nobilem Jacobum Cassador firmato, tempore quo obtinebat, & possidebat Decanatum Ecclesiæ Gerundæ, & alia Ecclesiastica beneficia, & refert Xammar. *definition.* 94.

8 Limita istum secundum casum, de quo *num.* 7. in Clerico pro gestis ratione officii, quod gerebat occasione Clericatus, qui postea effectus laicus coram Judice Ecclesiastico est conveniendus, Genuen. *in praxi Archiepiscop. Neapolit. capit.*15. *numer.*4. *juncto numer.*5. *versicul. Et sic potest distingui in Clerico*, & referunt Thoro *in compend. decis. part.*3. *sect.*1. *verbo Clericus se obligans*, *col.*2. *ad medium*, *fol.*166. Scialoya *de foro compet. capit.* 7. *fol.*98. latè tradidi, *decis.* 163. *par.*3.

9 Sed scias pro confirmatione tertiæ opinionis. Quòd præventio est duplex, verbalis scilicet, & realis, Azevedo *lib.*10. *num.*7. *titul.*13. *lib.*8. *recopilat.* Capiblanc. *pragmatic.* 8. *num.* 254. *de Baronib.* Giurba *consil.* 48. *numer.* 29. Mascard. *de probation. conclus.* 1127. *num.* 8. Cævallos *de cognition. per viam violent. part.*2. *quæst.* 81. *numer.*2. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *titul.*1. *disp.* 2. *quæst.*7. *numer.* 871. Riccius *de public. judic. quæst.* 36. *num.*1. Thoro *in compend. decis. part.*3. *sect. verbo Clericus se obligans*, *cap.*2. *versicul. Quæ quidem*, *fol.* 166. Marta *de jurisd. p.*2. *c.*3. *ante num.*16. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.*1. *num.*27. *de foro compet.* Jul. Chartar. *decis.*31. *num.*61. Ripoll. *var. resol. cap.*1. *n.* 136. & de materia Scialoya *de foro compet. cap.*7. *à n.* 38. Conciolus *verbo Præventio*, *resol.*3. Caracciol. *de foro privileg. quæst.*44.

10 Præventio verbalis acquiritur per citationem personalem, nam per citationem verbalem dicitur inducta, & facta præventio jurisdictionis, sufficit enim citatio ad perpetuandum jurisdictionem contra citatum, *leg. quædam* 19. *ff. de jurisdict. omn. judic. leg. Si quis posteaquam*, ubi Petrus Barbosa *à num.*22. *leg. Ubi cœptum* 30. *ff. de judiciis*, *capit. Proposuisti* 10. ubi Socin. *à numer.* 17. Balboa *numer.* 21. Augustin. Barbosa *numer.*5. *versicul. Quod autem*, Fermosin. *quæst.* 1. *numer.*3. & *quæst.*2. *numer. de foro compet.* Decian. *tractat. criminal. tom.*1. *lib.*4. *capit.*21. *numer.*3. Gail. *lib.*1. *observation.*29. *numer.*4. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *num.*6. Farinac. *in praxi*, *par.*1. *quæst.* 7. *num.*56. Azevedo *lib.*10. *num.*50. *tit.*14. *lib.*8. *recop.* Scaccia *de judiciis*, *lib.*1. *capit.*12. *à num.*58. Tuschus *practic. conclus. litera P*, *conclus.* 246. *num.*1. & 8. *cum seq.* Afflictis *decis.* 219. *numer.*3. Franchis *decis.* 505. *numer.*15. Mastrill. *decis.* 210. *numer.*1. *lib.*1. Marta *de jurisdiction. part.*2. *cap.*1. *à num.*1. Capiblanc. *in pragmatic.* 8. *par.*2. *num.* 212. *de Baronib.* Bossius *in prax. tit. de foro compet. num.*105. Cabedo *decis.* 142. *numer.* 1. 4. & 6. *part.*1. Riccius *collect. numer.*1148. *in princ.* Cævallos *de cognit. per viam violent. part.*2. *quæst.* 81. *num.*6. Conciolus *verbo præventio*, *resolut.*3. *numer.*1. Portoles *ad Molinam*, §. *Jurisdictio*, *num.*10. Jul. Cartar. *decis.*31. *num.*17. & 51. & *decis.*54. *num.*43. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *tit.*1. *disp.*2. *quæst.*7. *num.* 879. Thoro *in compend. decis. part.*3. *sect.*1. *verbo Clericus se obligans*, *col.*2. *versicul. Quæ quidem*, *fol.*166. Giurba *consil.*48. *numer.*38. Sanchez *de matrimon. lib.*8. *disput.* 28. *numer.*10. Guazzin. *defens.*1. *cap.*9. *numer.*6. Cabal. *resolut. criminal. casu* 117. Pareja *de instrumen. edition. tom.*1. *tit.*2. *resol.*6. *specie* 2. *num.* 207. Baron. *de citation. tom.*1. *quæst.*45. *num.*5. & *tom.*3. *in addit. ad quæst.*45. *numer.*6. 7. & 10. Tondut. *de prævent. jud. par.*1. *c.*9. *à num.*1. *cum plurib. seq.* Scialoya *de foro compet. cap.*7. *num.*33. & 39. & in hoc casu loquutos fuisse Franchis *decis.*417. & 656. & Molfes. *cons.*20. ut dicit Thoro *hic citati*.

11 Adeò quod unica tantùm citatio simplex sufficiat, neque trina, aut peremptoria requiritur, sed sat est, quod sit unica, *gloss. in Clement.*1. *verbo citationes*, ubi Augustin. Barbosa *in* 6. *de judiciis*, *ex text. in capit. Proposuisti* 19. ubi Soccin. *numer.*18. Fermosin. *quæst.* 2. *numer.*3. *de foro competent.* Decian. *tractat. crimin. tom.*1. *lib.*4. *capit.*21. *numer.*5. Azevedo *lib.*10. *numer.* 62. *titul.*13. *lib.*8. *recopil.* Marta *de jurisd. par.*2. *cap.*3. *numer.*10. Scaccia *de judiciis*, *lib.*1. *cap.*11. *numer.*64. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *num.*7. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *titul.*1. *disput.*2. *quæst.*7. *numer.* 880. Tondut. *de prævent. judic. part.*1. *cap.*9. *numer.*7. Sanchez *de matrimon. libr.*8. *disputat.*28. *numer.*14. Guazzin. *defens.*1. *cap.*9. *numer.*7. Conciol. *verbo prævention*, *resol.*3. *num.*2. Baron. *de citat. tom.*1. *quæst.*45. *num.*12. Neque est necesse, quòd citatio sit generalis ad totam 12
causam, sed sufficit, quem citari simpliciter, ut veniat ad respondendum in causa, *capit. Proposuisti*, ubi Abbas *numer.*9. Butri *num.*11. Socin. *num.*17. Felin. *in fine*, Balboa *num.*23. Fermosin. *quæst.*2. *num.* 36. & 37. *de foro compet.* Pet. Barbosa *in l. Si quis posteaquam*, *num.*28. & 59. *ff. de judiciis*, Tondut. *de præven. jud. part.*1. *capit.*9. *num.*6. Baron. *de citatione*, *tom.*1. *quæstion.*45. *sub num.*12. Conciol. *verbo Prævention*, *resol.* 3. *num.*2.

Dummodo citatio fuerit legitima, quoniam per ci- 13
tationem illegitimam, & sic per eam, quæ nulla est, non inducitur prævention jurisdictionis. Tum quia citatio minus legitima non dicitur propriè citatio, *leg. Si pater*, *Codic. de statu defunctor.* Tum quia lis illegitimè mota in nulla consideratione habetur, *cap. Cum plures*, & *ibi gloss. de offic. delegat. in* 6. Tum quia in actu nullo nullus sequitur effectus, nihilque oritur, *libr.*4. §. *Condemnatum*, *ff. de re judic.* Tum quia actus nullus, qui de jure effectum sortiri non potest, prærentionem non inducit, *lib.*1. *gloss. verbo per nuntiationem*, *ff. de novi oper. nuntiation.* sic probat text. *in capit. Proposuisti* 19. ubi Abbas *numer.*7. Butr. *numer.* 12. Socin. *numer.* 20. Augustin. Barbosa *numer.*5. Fermosin. *quæst.*2. *num.*5. & 6. *de foro competent.* Castren. *in leg. Si quis posteaquam*, *numer.*5. ubi Petr. Barbosa *numer.*60. & 61. *ff. de judiciis*, Decian. *tractat. crim. tom.*1. *lib.*4. *capit.*21. *numer.*4. & 19. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *numer.*16. & 17. Azevedo *lib.*10. *numer.* 51. & 52. *titul.* 13. *libr.*8. *recopilation.* Gabriel. *commun. conclus. lib.*2. *de citation. conclus.*1. *numer.*34. & *conclus.*3. Farinac. *in praxi*, *part.*1. *quæst.*7. *numer.* 61. Borell. *in summ. decis. part.*1. *titul.*41. *numer.* 147. Giurba *consil.*15. *num.*6. *in fine*, & *consil.*48. *num.* 35. & *consil.*59. *num.*123. *versicul. Sed ex actu nullo*, Valenzuela *consil.*32. *num.*71. Scaccia *de judic. lib.*1. *cap.* 12. *num.*60. & 65. Roman. *consil.* 412. *num.*5. Bossius *in princip. crimin. tit. de foro competent. num.* 105. Cabedo *decis.* 142. *numer.*5. *part.*1. Carleval. *de judic. lib.* 2. *titul.*1. *disput.*2. *quæst.*7. *num.* 879. *ante finem*, *vers. Dixi legitimam*, Carol. de Graff. *de effect. Cleric. effectu* 1. *num.* 1243. Guazzin. *defens.*1. *capit.* 9. *numer.* 19. Sanchez *de matrimon. lib.*8. *disp.*8. *num.*16. Portol. *ad Molin.* §. *Jurisdictio*, *numer.*11. Salgado *de supplic. ad Sanctiss. part.*2. *cap.*12. *num.*31. 32. 33. & 34. Gratian. *discep. foren. cap.*156. *num.*9. & *cap.*531. *num.*67. *versicul. Qua nullitate stante*, & *num.*77. Riccius *collect.*1248. *versic. Limita tamen*, & *vers. Item ex actu nullo*, Pereyra *de man. Regia*, *par.*2. *cap.* 53. *num.*9. *versicul. Prævention denique*, & *numer.*10. Tondut. *de prævent. judic. part.*1. *cap.*9. *à num.*16. Scialoya *de foro compet. cap.*7. *num.*40. Martha *de jurisdict. par.* 2. *cap.* 3. *num.*7. *versicul. Item fallit.* & *num.*8. & alios plures cumulant Jul. Chartar. *decis.* 31. *num.* 19. & 20. & *decis.*32. *nu.*14. Baron. *de citatione*, *tom.*1. *quæst.*45. *numer.*10. Conciol. *verbo prævention*, *resolut.*1. *num.*8. & *resol.*3. *num.*4.

Dicitur legitima citatio, quando fit parte peten- 14
te, aliàs non dicitur legitima, Abbas *in capit. Proposuisti*, *numer.*1. Fermosin. *quæst.*2. *num.*7. *de foro competent.* Marta *de jurisdiction. par.*2. *cap.*3. *num.*6. Cævallos *de cognition. per viam violen. par.*2. *quæst.*81. *numer.*7. Petrus Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *num.* 62. §. *de judiciis*. Item, citatio dicitur legitima, 15
quando fit de mandato Judicis, aliàs non censetur legitima, *leg. Neminem*, *C. de exhiben. reis*, Castren. *in l. Si quis posteaquam*, *num.*3. ubi Petr. Barbosa *num.* 63. *ff. de judiciis*, Fermosin. *in cap. Proposuisti*, *quæst.* 2. *num.*7. *de foro compet.* Guazzin. *defen.*1. *c.*9. *num.*12. & 23. Sanchez *de matrim. lib.*8. *disp.*28. *num.*15. Azevedo

vedo *lib.*10. *num.* 55. *tit.*13. *lib.*8. *recent.* Jul. Chartar. *dec.*31. *num.*37. & 38. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *tit.* 1. *disput.*2. *quæst.*7. *numer.* 882. Conciolus *verbo Præventio*, *resolut.*3. *numer.*6. *in fine*. Item, legitima dicitur citatio, quando fit de mandato Judicis competentis, aliàs non dicitur legitima, neque arctat citatum, *lib.*3. *ff. de judic. leg. Vir bonus*, *ff. judicat. solv.* Bartol. Castren. Felin. & Rebuff. quos citat Petr. Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *num.*64. *ff. de judiciis*, Azevedo *lib.*10. *num.*41. & 53. *titul.* 13. *lib.* 8. *recopil.* Giurba *consil.*48. *numer.* 36. & 37. & *consil.* 59. *numer.* 23. *in fine*, Decian. *tractat. crimin. tom.* 1. *libr.*4. *capit.*29. *num.*19. & *capit.* 21. *numer.* 4. & *capit.* 34. *numer.*20. Caracciol. *de foro privileg. quæst.*43. *num.* 12. Cyriacus *controv.* 393. *num.*28. Jul. Chartar. *decis.* 31. *num.*9. Scialoya *de foro competent. cap.*7. *num.*36. Conciolus *verbo Præventio*, *resolut.*1. *num.*5. Item citatio dicitur legitima, quando in citatione exprimitur causa ad quam citatur, alias non est legitima, *Clementin. final. ut lite pendent.* Guido Papa *decis.* 153. *in fine*, Petr. Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *num.*65. *ff. de judiciis*, Fermosin. *in capit. Proposuisti*, *quæst.*2. *numer.*7. *de foro compet.* Sed hæc non procedunt, quando post citationem invalidam, sequuta est comparatio citati in judicio, textus, gloss. & Bartol. *in lib.*1. §.1. *ff. de feriis*, Martha *de jurisdict. part.*2. *capit.*3. *num.* 9. Cævallos *de cognit. per viam violent. part.*2. *quæst.* 81. *num.*8. Fermosinus *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 2. *num.*8. *de foro compet.* Ego latè *decis.* 123. *à numer.* 20. *part.* 3.

Et dummodo citatio sit executa, & notificata reo, nam inducit præventionem jurisdictionis; secùs si solùm præcedit mandatum de in jus vocando, seu decretum de citatione facienda, nisi citatio sit executione mandata, & parti notificata, *capit. Gratum* 20. *cap. Licet undique* 30. *gloss. Verbo uti non cœperit*, *de offic. delegat. gloss. in capit. Si à Subdelegato* 14. *verbo Processum eodem in* 6. Bald. *in leg. unica*, *num.*32. *Cod. de Confessis*, Jason. *in l. Si domus*, §. *In pecunia*, *num.* 7. *ff. de legat.*1. & *in leg. more*, *num.*56. & 57. *ff. de jurisdict. omn. judic.* Afflictis *decis.* 210. *num.*3. & *dec.* 249. *num.*4. Decian. *tractat. criminal. tom.*1. *lib.*4. *capit.*21. & 7. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *num.*10. Petrus Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *num.*41. & 43. *ff. de judiciis*, Azevedo *lib.*10. *num.*54. *versicul. Et sic*, *tit.* 13. *lib.*8. *recopilat.* Scaccia *de judiciis*, *lib.*1. *cap.* 12. *num.*58. Farinac. *in praxi*, *part.*1. *quæst.*7. *numer.* 60. Marta *de jurisdict. part.*1. *capit.* 3. *numer.* 14. Pereyra *de man. Regia*, *part.*2. *capit.*57. *numer.* 9. Franchis *decis.* 505. *num.*14. Guazzin. *defens.*1. *capit.*9. *numer.*9. Soccin. *in capit. Proposuisti* 19. *numer.* 19. Balboa *numer.* 25. 26. & 27. Fermosin. *quæst.*1. *numer.* 46. & *quæst.*2. *num.*4. *de foro compet.* Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *titul.*1. *disput.*2. *quæst.*7. *num.*879. *vers. Dixi per citationem*, Scialoya *de foro competent. capit.*7. *numer.* 40. & 41. Capyc. Latro *decis.*180. *numer.*14. ubi Manfrella *num.*6. Quesada Pilo *dissertat.*12. *num.*47. & 48. Jul. Chartar. *decis.*31. *num.*36. & *decis.*32. *num.*18. Baron. *de citatione*, *tom.*1. *quæst.*45. *numer.*8. & 9. Conciolus *verbo Præventio*, *resolut.*3. *numer.*5. Fallit, si citatio esset ad informandam Curiam, quia hic non est actus, qui inducat præventionem, Bald. *in leg. Si libertus*, *numer.*8. Soccin. *numer.*8. *ff. de jus vocando*, Afflict. *decis.* 219. Martha *de jurisdict. part.*2. *capit.* 3. *numer.*2. & 15. Anna *singul.*122. *numer.*1. Riccius *collectan.* 1148. *versicul. Quemadmodum*, Giurba *consil.*59. *num.*96. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 2. *num.*26. *de foro compet.* Manfrella *ad Capyc. Latro*, *decis.* 180. *numer.*7. Jul. Chartar. *decis.*31. *num.*18. Baron. *de citation. tom.*1. *quæst.*45. *num.*12. *versicul. Sed adverte*. Fallit etiam, si per eum qui in judicio vocandus esset, data opera fieret, ne citationis notitia ad eum deveniret, latitando, & dolosè se substrahendo, nihilominus ex decreta citatione, adhibita interim diligentia per eum, cujus interest ad quærendum reum, & illi notificandum citationis decretum, censebitur inducta præventio, Carleval. *de judiciis*, *libr.*1. *titul.*1. *disputat.*2. *quæst.*2. *numer.* 879. *versicul. Quod tamen*, Baron. *de citation. tom.*1. *quæst.*45. *num.*8. Conciolus *verbo Præventio*, *resolut.* 3. *num.*5. *in fine*, vide quæ tradidi, *decis.*22. *num.*53. *part.* 1.

Præventio realis inducitur per capturam personæ, *Si quis posteaquam*, ubi Bartol. Angel. *numer.* Petrus Barbosa *numer.*66. *ff. de judiciis*, *libr.*3. ubi Bartol. *ff. de custod. reor. & in libr.*1. *ff. de pœnis*, Baldus *in leg. Senatusconsulto* 5. *qui accus. non possunt*, Alexand. *in leg. Simus*, §. *in pecunia*, *numer.*3. Jason. *numer.*7. *ff. de legat.*1. Gregor. Lopez *libr.*12. *gloss.*1. *in fine*, *titul.* 7. *part.*3. Marcus *decis.* 100. *numer.*4. *part.*2. Tuschus *practic. conclus. litera P*, *conclus.* 647. *numer.*10. Cabedo *decis.* 142. *ad finem*, *part.*1. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *numer.* 8. Socin. *in capit. Proposuisti* 19. *num.*21. ubi Fermosin. *quæst.*3. *num.*1. *de foro compet.* Decian. *tractat. crimin. tom.*1. *lib.*4. *cap.* 21. *numer.*8. Azevedo *lib.*10. *num.*7. *titul.*13. *lib.*8. *recent.* Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 7. *numer.* 53. Scaccia *de judiciis*, *l.*1. *cap.*1. *num.*61. Giurba *consil.*48. *num.*30. Ripoll. *var. resol. cap.*1. *num.*136. Thoro *in compend. decis. capit.*3. *sect.*1. *verbo Clericus se obligans*, *capit.*2. *versic. Secundò etiam*, *fol.* 166. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *titul.*1. *disput.*2. *quæst.*7. *numer.*881. Jul. Chartar. *decis.*31. *numer.*15. & 51. Guazzin. *defens.*1. *cap.*9. *numer.*13. Sperell. *decis.*134. *numer. lib.*2. Scialova *de foro compet. cap.*7. *numer.*42. Conciolus *verbo Præventio*, *resolut.*3. *num.*9. Adeò quod si plures sint complices, seu socii in delicto, per capturam unius censetur inducta præventio quoad omnes alios, Soccin. *in capit. Proposuisti*, *num.*37. *de foro competent.* Decian. *tractat. crimin. tom.*1. *lib.*4. *cap.* 22. *numer.*4. Azevedo *lib.*10. *numer.* 65. & 84. *tit.* 13. *libr.*8. *recopilat.* quidquid dicat Farinac. *in praxi*, *part.*1. *quæst.*7. *num.* 62. quia contra eum est verior opinio, ut probat Scaccia *de judiciis*, *libr.*1. *capit.* 12. *numer.*78. quem sequuntur Giurba *consil.* 59. *numer.* 125. & *consil.*70. *num.*14. & 15. Guazzin. *defens.*1. *capit.*8. *num.* 6. Regens Matthæu *de re crimin. controvers.* 6. *numer.* 52. & sic præventio contra mandatarium dicitur etiam facta contra mandantem, Decian. *tractat. criminal. tom.*1. *lib.* 4. *capit.*21. *numer.*16. Scaccia, Giurba, & Guazzin. *proximè citati*.

Hæc autem præventio per capturam, quam Doctores citationem realem appellant, ut Bald. Socin. Azevedo, Petrus Barbosa, Jul. Chartar. Guazzin. Scialoya, & Conciol. *locis citatis*, *num.*22. Si capturæ personæ fuerit legitimè facta, Petr. Barbosa *in l. Si quis posteaquam*, *num.* 74. *ff. de judiciis*, Scialoya *de foro compet. cap.*7. *num.*42. *vers.* *Quod intellige*. Ad partis instantiam in scriptis redactam, vel ad instantiam Fisci, ubi ex officio procederetur, quia Fiscus est loco partis, Marta *de jurisdict. par.*2. *cap.*3. *num.* 6. & 7. Tondut. *de prævent. judic. par.*2. *cap.*50. *à n.*1. *ad* 6. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.*2. *n.*25. *de foro compet.*

Fortior est, & præfertur citationi verbali, sivè citatio realis antecedat, sivè post verbalem sequatur; quidquid alii contradicant, hæc nostra opinio est magis communis, & magis in praxi recepta, ut docent Guido Papa *decis.* 202. *num.*4. Bossius *in praxi crimin. titul. de foro competent. numer.*97. Gramat. *decis.*30. *numer.*6. & *consil. crimin.*28. *numer.*12. Jul. Clar. §. *final. quæst.*38. *numer.*28. Mascard. *de probat. conclus.* 1227. *num.*8. Franchis *decis.* 505. *num.* 14. ubi Luca *numer.*9. *verbo citatio realis*, *cum seq.* Azevedo *lib.* 10. *numer.*8. & 92. *titul.*13. *lib.... recopil.* Mastril. *decis.* 210. *num.*7. *lib.*7. Cævallos *com. contr. com. quæst.* 678. *numer.* 24. & judicatum testatur *de cognition. per viam violen. par.* 2. *quæst.*81. Tusch. *practic. conclus. litera P*, *concl.* 646. *numer.*7. Capiblanc. *de Baronib. pragmatic.*8. *num.*222. Farinac. *in praxi*, *par.*1. *quæst.*7. *num.*53. *versic. limita* 1. Scaccia *de judiciis*, *lib.*1. *cap.*12. *num.*61. Giurba *consil.*48. *num.*29. & *cons.*59. *num.*125. & *cons.*70. *n.*13. Decian. *tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *cap.*21. *num.*9. *in prin.* Guazzin. *defen.*1. *cap.*9. *num.*14. Marta *de jurisdict. p.* 2. *cap.*3. *à num.*19. & *voto* 235. *numer.* 7. Petr. Barbosa *in leg. Si quis posteaquam*, *à numer.* 66. *ff. de judiciis*, Valenzuela *consil.*131. *num.*13. 14. & 15. Carleval. *de judiciis*, *lib.*1. *tit.*1. *disp.*2. *quæst.*7. *à num.*883. *ad* 887.

Jul.

Jul. Chartar. *decis.*31. *num.*16. Pareja *de instrum. edit. tom.*1. *tit.*2. *resol.*6. *specie* 2. *num.*208. & 209. Quesada Pilo *dissert.*25. *num.*31. Tondut. *de prævent. judic. par.* 1. *c.*9. *num.*11. & 12. *par.*2. *c.*50. *num.*12. & *c.*54. *num.* 12. *vers. Quod si*, & *par.*3. *cap.*23. Caracciol. *de foro privileg. quæst.* 44. *à numer.*3. Augustin. Barbosa *voto* 92. *num.*1. & 2. *lib.*3. Diana *de pugna Doctorum*, *tom.* 2. *tit. de armat. per campan. capit.* 11. Scialoya *de foro compet. cap.*7. *num.*43. & 44. Marian. Antonin. *libr.*3. *resol.*38. *num.*5. Bellet. *disq. Cler. part.*1. *tit. de favore Cleric. reali*, §.4.*n.*3. Baron. *de citat. tom.*1. *quæst.*45. *num.*7. *vers.t. Ideò quærit*, Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.*15. *num.*45. Thoro *in compend. decis. p.*3. *sect.*1. *verbo Clericus se obligans*, *col.*2. *vers. Secundò etiam*, *fol.*166. Rodoer. *ad Marinis*, *lib.*2. *resol. jur. cap.*48. *num.*6. & 7. Vermigliol. *cons.*212. *num.*1. & 5. Bobad. *in polit. lib.*3. *cap.*17. *num.*164. Riccius *de public. jud. cap.*36. *num.*5. Conciolus *verbo Præventio*, *resol.*3. *n.* 7. & 8. Soccin. *in cap. Proposuisti*, *num.*21. *vers. Septimo quærò*, & *num.*12. ubi Fermosin. *quæst.*3. *à num.* 2. *ubi num.*11. *decisum refert*, *de mense Maji* 1654. *de foro compet.* Reg. Matthæu *de re criminal. controv.* 6. *num.*75. Cancer *part.*2. *variar. resolut. capit.*2. *numer.* 228. Xammar *desin.*28. *num.* 45. Don Michael de Calderò *decis.*9. *num.* 19. *part.*1. ita judicatum in Cathalonia per Cancellarium Sorribes die 28. Julii 1549. in causa contentionis inter Curiam sæcularem Gubernatoris Cathaloniæ. Et Episcopum Gerunden. testatur Ripoll. *variar. capit.*1. *numero* 135. & 136.

26 Fallit si captura esset affectata, & procurata à reo, quæ præventionem non inducit, quemadmodum nec cætera juris remedia affectata prodesse solent, *leg.* & *quod data opera* 5. *ff. ex quibus causis majores*, sic Bossius *in prax. tit. de foro compet. n.*98. Tuschus *pract. conclus. litera P*, *conclus.*646. *num.*7. & *conclus.* 647. *num.* 5. & 12. & *conclus.*649. *num.*3. Mascard. *de probation. conclus.* 1227. *num.*20. Farinac. *in praxi*, *part.*1. *quæst.* 7. *num.*53. *vers. Sublimita* 1. & 64. Scaccia *de judiciis*, *lib.*1. *cap.*12. *n.*62. & 67. Azevedo *l.*10. *n.*46. 72. & 73. *tit.*13. *lib.*8. *recop.* Bajard. *ad Clar.* §. *final. quæst.*38. *n.* 84. & 93. Decian. *tract. crim. tom.*1. *lib.*4. *cap.* 20. *n.* 24. Pet. Barbosa *in l. Si quis posteaquam*, *num.*88. *ff. in judiciis*, Mastrill. *decis.* 210. *num.* 9. *libr.*3. Rovit. *in pragmat.*1. *num.* 71. & *seq. tit. ubi de delicto*, Giurba. *consil.*48. *num.*46. & 47. Carleval. *de judiciis*, *libr.* 1. *tit.*1. *disp.*2. *quæst.*7. *num.*788. Fermosin. *in c. Proposuisti* 19. *quæst.*3. *numer.* 11. *de foro competent.* Riccius *de public. judic. quæst.*36. *num.*2. & 3. Guazzin. *defen.*1. *c.* 9. *num.*15. & 16. Pareja *de instrum. edit. tom.*1. *titul.*2. *resolut.*6. *specie* 2. *num.*209. Tondut. *de prævent. judic. part.*2. *cap.*50. *num.*13. Capiblanc. *in pragmat.*8. *num.* 217. *par.*2. *de Baronib.* Boer. *decis.*289. *num.*10. Scialoya *de foro compet. cap.*7. *nu.*45. Vermigliol. *cons.*212. *num.*5. Rubeus *de validitate legali*, *cap.*14. *à num.* 13. Sperell. *decis.*134. *num.*74. *lib.*2. Cancer *part.*2. *var. c.* 2. *num.*229. Conciol. *verbo Præventio*, *resol.*3. *num.*9. & 10.

27 Hæc autem intelligenda sunt in delictis, ut inquit Thoro *in compend. decis. p.*3. *sect.*1. *verbo Clericus se obligans*, *col.*2. *vers.c Secundo etiam*, *fol.*166. quoties causa est talis, in qua potest procedi per capturam personæ, ut quia est criminalis; secus verò si causa civilis esset, nam tunc captura nihil efficeret ad præventionem citationis verbalis antea factæ, Azevedo *l.*10. *num.*9. *tit.*3. *lib.*8. *rec.* & consequenter benè procedunt tradita, *num.*6. & 7.

28 Sed liga digito, quòd dum de Clericis loquimur *decis.*271. 272. 273. & *hac decis.* 274. intelligenda sunt dumtaxat de illis Clericis, quibus Concilium Tridentinum *sess.*23. *de reformat. cap.*6. concessit privilegium fori, ut advertit Tondut. *de prævent. judic. par.* 2. *c.*53. *num.*4.

ARGUMENTUM.

An litigiosa res coram Judice sæculari in Clericum alienata mutet statum, & cursum litis, in præjudicium actoris, ut possit causa continuari, fierique sententia, & exequi per Judicem sæcularem contra Clericum emptorem rei litigiosæ.

SUMMARIUM.

1 *Litigiosa res alienari non potest, et si alienetur, alienatio nulla est, num.*1. *ratio duplex est, n.* 2. *ampliatur* 14. *modis, n.*3.4.5.6.7.8.9.10.11.12. 13. 14. 15. & 16. *limitatur* 19. *modis*, *num.*17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. & 45.

46 *Litigiosa res dicitur, quando lis fuit mota super dominio, & sic rei venditione, & actione reali, numer.*46. *Ampliatur duobus modis*, *numer.*47. & 48.

49 *Litigiosa res non efficitur, quando agitur actione personali, n.*49. *limitatur pluribus modis, n.*50. 51. & 64. & *quid quando agitur actione personali in rem*, *num.*65.

52 *Litigiosa res non efficitur, quando lis pendet tantum super possessione*, *num.*52. *limitatur*, *num.* 53. *sublimitatur*, *num.*54. & *quid in possessorio summarissimo*, *num.*55. *quid in possessorio mixto*, *num.*56.

57 *Litigiosa res non efficitur, quando lis pendet super juribus incorporalibus, actione confessoria, vel negatoria, super rei servitute, de itinere, vel jure scindendi ligna, vel de aliis hujusmodi realibus servitutibus, num.*57. *limitatur duobus modis*, *n.*58. & 59.

60 *Litigiosa res non dicitur, quando ad eam agitur actione hypothecaria, n.*60. *ampliatur, n.* 61. *limitatur quatuor modis remissivè, n.*62.

63 *Litigiosa res efficitur per solam citationem, quando res petitur actione reali, agiturque de dominio, seu quasi dominio directo, vel utili, si citatio fiat à Judice competenti, & cum plena expressione causæ, per quam citatus possit instituì, super quo citatur, & qua de causa.*

64 *Litigiosa res non efficitur, quando agitur actione personali, non solum per citationem, sed nec per litis contestationem, limitatur sex modis, n.*64. & *quid quando agitur actione personali in rem*, *num.*65.

66 *Litigiosa re alienata, si postea sententia lata extiterit contra principalem, potest fieri executio absque novo processu, & novo judicio, recta via contra illum in quem facta est alienatio rei litigiosæ, num.*66. *probatur* 1. *num.*67. *probatur* 2. *num.*68. *ampliatur quatuor modis*, *num.*73. 74. 75. & 76. *limitatur quatuor modis*, *num.*77. 78. 88. & 89.

69 *Executivè procedi non potest contra tertium possessorem, etiam hæredem debitoris principalis, sed est procedendum via ordinaria, & in Cathalonia per præceptum de solvendo cum clausula justificativa*, *num.* 69. *limitatur*, *numer.* 70.

71 *Executio contra tertium possessorem an fieri possit, vel revocatoria prius agendum sit, remissivè, n.* 71. *sed alienata re litigiosa fieri potest absque revocatoria*, *num.*72.

78 *Executio contra tertium possessorem fieri potest, sivè fuerit sciens, sivè ignorans rem esse litigiosam*, *num.* 78. & 79. *intellige*, & *declara*, *num.*80.

89 *Executio ut fieri possit contra tertium rei litigiosæ emptorem, utrum prius tertius sit citandus, & summariè absque novo processu audiendus, n.*89 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. & 98. & *intellige, ut in num.* 108.

99 *Litigiosa res coram Judice sæculari in Clericum*

alienata an mutet ſtatum, & curſum litis in præjudicium actoris, & poſſit cauſa continuari, fierique ſententia, & exequi per Judicem ſæcularem contra Clericum emptorem rei litigioſæ, n. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. & 107. ubi deciſiones Cancell. Cathaloniæ.

DECISIO CCLXXV.

1 PRæmitto 1. quòd litigioſa res alienari non poteſt, & ſi alienetur, alienatio nulla eſt, *text. ad literam, in l. 2. l. 4.* ubi Cynus *num. 1. & toto titulo, C. de litigioſis, leg. Divus, ff. de petit. hæred. leg. alienationes, ff. famil. erciſcundæ, gloſſ. in figuratione caſus, in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ 3. ut lite pendente, gloſ. in cap. 1. verbo litigioſæ, verſic. Nec ad aliam, de confirmat. utili, vel inutili*, ſic poſt antiquos Afflict. *deciſ.* 396. *num.* 10. Lancellot. *de attentat. part. 2. capit. 4. in præfat. num.* 451. Tuſchus *pract. concl. litera L, concl.* 381. *num. 1. & concl.* 387. *num.* 15. Riccius *collect.* 817. *in princ.* Guſman *de evict. c. 11. num.* 72. Peregrin. *de jure fiſci, lib. 4. tit. 6. n.* 20. Cardoſo *in praxi jud. verbo Lis, num.* 37. Rota, Coccinus, Surd. Gratian. & Seraphin. quos citat Urſellius *concl.* 87. *num.* 8. Plotus, Mantica, Giurba, Theſaur. Cavaler. & Burat. quos citat Merlin. *de pignorib. lib. 2. q. 28. num.* 3. Noguerol. *allegat.* 19. *num.* 235. Portoles *ad Molin.* loquens de jure communi, §. *alienatio, num.* 21. & 22. Duran. *deciſ.* 88. *num.* 3. & *deciſ.* 281. *num.* 1. Pichard. *in manuducat. ad prax. part. 2. præcept. 2. numer. 8. in princip.* Manfrella *ad Capyc. Latro, deciſ.* 170. *numer.* 19. Antunez Portugal. *de donation. Reg. lib. 3. capit.* 38. *num.* 5. 26. & 29. Cyriacus *controv.* 533. *num.* 45. Menochius *conſil. 2. num.* 290. & 291. *lib.* 1. Cyrocchus *diſcept.* 47. *num.* 49. Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol.* 17. *a num.* 38. Farinac. *fragm. crimin. par. 2. litera L, num.* 253. Hermoſilla *ad Gregor. Lopez, l. 22. num.* 52. *tit. 5. par. 5. fol.* 108. *tom. 2.* Auguſt. Barboſa *in cap. Eccleſia 3. num. 1. ut lite pendente, & in cap. 1. num. 8. de confirmat. utili, vel inutili, & in repert. pract. concl. verbo lis, verſic. Litigioſæ res, fol.* 223. Faber *in C. l. 8. titul. 24. de litigioſis, defin. 2.* Rodoer. *ad Marinis, l. 1. reſol. jur. cap. 256. num. 1.* Valeron. *de tranſact. tit. 5. quæſt. 1. num.* 18. Olea *de ceſſion. jur. titul. quæſt.* 10. *numer. 1. & 2.* Menochius *lib. 2. præſumpt. 97. num.* 31. Valenzuela *conſil.* 111. *num. 7. tom. 2.* Bardaxi *foro unico, num. 1. de prohibita alienatione*, Coſta *in tractat. aut ſciebat, aut ignorabat, cent. 1. diſtin. 93. num. 1.* Giurba *deciſ.* 62. *num.* 18. *verſic. Inde eſt*, Valenzuela *conſ.* 111. *num. 7. lib. 2.* Sperell. *deciſ. 7. num. 5. 6. & 7. lib. 1.* Fermoſin. *in capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ 3. quæſt. 1. num. 9. & 10. ut lite pendente, & in cap. Propoſuiſti 19. quæſt. 14. num. 6. de foro compet.* de jure noſtro Cathaloniæ, *uſatic. cùm in contentione, titul. de coſes litigioſes*, Mieres *in Curia Barcinonæ Regis Petri I I. tom. 1. collation. 2. cap. 59. numer. 15. fol.* 72. *in novis*, Calicius *in Margar. fiſci, dub. 4. num.* 19. Peguera *deciſ. 7. numer. 14. in fine princip. verſicul. Et non habemus*, Cancer *par. 2. var. reſol. capit. 12. num.* 14. ſecùs in Regno Aragonum, ut dicunt Portoles *ad Molin.* & Bardaxi *hic citati*.

2 Ratio hujus regulæ duplex eſt. Prima quia ex alienatione rei litigioſæ magnum præjudicium actori ſequitur, & ejus conditio deterior fit, *l. 1. ff. de alien. jud. mut. cauſ. fact.* Faber *in Cod. lib. 8. tit. 24. definit. 1.* Secunda, quia alienatio rei litigioſæ in actoris fraudem dolosè facta præſumitur *leg. cenſemus 4. final. ibi: Et abſconditam machinationem, C. de litigioſis*, Guſman *de eviction. quæſt. 11. num.* 57. Giurba *dec. 62. num. 5.* Pariſius *conſ.* 138. *num.* 28. *lib. 4.* hanc ſecundam rationem tradit Lancellot. *de attentat. par. 2. capit. 4. in præfat. num.* 453. & ex eo Menochius *lib. 2. præſump. 97. num.* 31. & ambas refert Olea *de ceſſ. jur. tit. 3. quæſt. 10. n. 2.* Antunez Portugal. *de donat. Regiis, lib. 2. cap. 38. num. 5.*

3 Ampliatur 1. in donatione rei litigioſæ, *l. 2, l. 4. C. de litigioſis*, Boer. *deciſ.* 33. *num. 2.* Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. num.* 455. Tuſch. *pract. concluſ. litera L, concluſ.* 386. *num.* 54. Pariſius *de reſignat. benefic. lib. 2. quæſt. 3. num. 5.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L, num.* 237. Auguſt. Barboſa *in capit. 1. num. 9. de confirmat. utili, vel inutili*, Menochius *conſil. 2. num.* 291. *lib. 1. & de præſumpt. lib. 3. præſump.* 97. *num.* 31. *verſic. Non etiam*, Gratian. *diſcep. foren. cap.* 781. *nu.* 17. & 21. Coſta *in tract. aut ſciebat, aut ignorabat, cent. 1. diſt.* 93. *ſub num. 3.* Duran. *deciſ.* 88. *numer. 3. & deciſ.* 281. *num. 1. & 2.* Rota *deciſ.* 596. *num. 8. verſic. Et placuit etiam Dominis, & deciſ.* 260. *nu. 7. & deciſ.* 176. *num. 4. part. 7. recent.* Cyrocchus *diſceptat. 47. num.* 49. de jure noſtro Cathaloniæ, *uſat. Cùm in contentione, tit. de coſes litigioſes*. Fallit in donatione cauſa mortis, quæ ultimæ voluntati æquiparatur, Rota *dec.* 103. *n.* 8. *par. 3. recent.* Cyrocchus *diſcept.* 47. *ſub num.* 49.

Ampliatur 2. ut litigioſa res non poſſit obligari, 4
nec hypothecari, nec in pignus tradi, *l. 1. §. fin. & ibi gloſſ. ff. quæ res pignori obligat. poſſunt, l. 1. §. fin. gloſſ. verbo poſſit*, Bartol. *num. 4. Cod. communi de vidundo*, quia alienatione prohibita, cenſetur prohibita hypotheca, *leg. Sancimus, Cod. de reb. alienis*, Neguſant. *de pignorib. part. 2. membro 3. num.* 46. Lancellot. *de attentation. part. 2. capit. 4. in præfation. num.* 456. Tuſch. *practic. concluſ. litera L, concluſ.* 386. *num. 5.* Pariſius *de reſign. benefic. lib. 2. quæſt. 3. num. 6.* Cavaler. *deciſ.* 610. *num. 6.* Peregrin. *de jure Fiſci, l. 4. tit. 6. num. 20. verſic. Intellige verbum*, Guido Papa *deciſ.* 337. *num. 5.* Mangil. *de eviction. quæſt. 60. num.* 8. Rodoer. *ad Marinis, reſolut. jur. lib. 1. capit. 256. num. 3.* Coſta *in tractat. aut ſciebat, aut ignorabat, cent. 1. diſtin. 93. num. 6.* Gaito *de credito, cap. 4. quæſt. 7. num.* 479. Menoch. *lib. 2. præſumpt. 97. num. 32. in princip.* Farinac. *fragm. crimin. par. 2. litera L, num.* 238. Merlin. *de pignorib. lib. 2. quæſt. 38. num. 1. & 2.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 3. cap. 38. ſub num.* 16. Auguſt. Barboſa *in capit. 1. numer. 10. de confirmation. utili, vel inutili*, Mier. *in Curia Barcinonæ Regis Petri II. tom. 1. collation. 2. capit. 59. num.* 15. Cancer *part. 2. var. capit. 12. num.* 46.

Ampliatur 3. ut litigioſa res in alium transferri non 5
poſſit titulo permutationis, *l. fin. gloſſ. verbo, vel in aliam ſpeciem, C. de litigioſis*, Lancellot. *de attent. par. 2. cap. 4. in præfat. num.* 449. Farinac. *frag. crimin. par. 2. litera L, num.* 239. Peregrin. *de jure fiſci, lib. 4. tit. 6. num.* 20. *ad medium*, Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. num.* 11. *de confirmat. utili, vel inutili*, etſi aliter cum Afflict. *deciſ.* 95. dicat Riccius *collect.* 817. *verſ. Limita ſeptimò*.

Ampliatur 4. ut cenſus conſtitui non poſſit ſuper re 6
litigioſa, quia impoſitio cenſus dicitur alienatio, Cavaler. *deciſ.* 510. *num.* 6. Merlin. *de pignorib. l. 2. quæſt. 38. num. 4.*

Ampliatur 5. generaliter, quod res litigioſa in alium 7
transferri non poteſt, nedum titulo venditionis, donationis, obligationis, hypothecæ, pignoris, permutationis, ſeu impoſitionis cenſus, ſed etiam titulo cujuslibet alterius contractus, *l. 2. l. 4. Cod. de litigioſis*, Farinac. *fragmatic. crimin. part. 2. litera L, num.* 240. Peregrin. *de jure fiſci, lib. 4. titul. 6. num.* 20. Menoch. *lib. 2. præſump. 97. num.* 32. conducunt Barboſa *appellat.* 4. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 521. *num.* 4. Hermoſilla *ad Gregor. Lopez, lib. 43. gloſſ. 3. fol.* 203. *tom. 2.* Ybannez de Faria *ad Covar. l. 2. var. cap. 16. num.* 72. Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 3. cap. 38. num. 26. in fine*.

Ampliatur 6. ut alienatio rei litigioſæ tanquam fa- 8
cta contra legem non firmatur juramento, Oſaſcus *deciſ.* 144. *num. 2.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L, num.* 241.

Ampliatur 7. ut res litigioſa alienari non poſſit et- 9
iam favore piæ cauſæ, *leg. final. Codic. de litigioſis*, Lancellot. *de attentation. part. 2. capit. 4. in præfation. numer.* 454. ac proinde nec in Monaſterium transferri, *capit. Eccleſia Sanctæ Mariæ 3. ut lite pendente*, ubi Abbas *numer.* 10. ante finem dicit, quod poteſt agi contra Monaſterium, & eodem modo contra quamlibet Eccleſiam contrahentem vitium litigioſi, Tuſch. *practic. concluſ. litera L, concluſ.* 386. *num.* 53. Farinac. *fragm. crimin. part. 2. litera L, num.* 242. Auguſt. Barboſa

bosa *in cap. 1. num. 12. & 13. de confirm. utili, vel inutili*, Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. numer. 22.* Menochius *lib. 3. præsump. 97. num. 32. in fine, versic. Non demum.*

10 Ampliatur 8. ut litigiosæ rei alienatio non valeat, etiam si fuerit facta à Fisco, Lancellot. *de attentat. part. 2. capit. 4. in præfatione, numer. 461.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. numer. 143.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. num. 19. versic. Idque etiam fiscus*, Augustin. Barbosa *in capitul. 1. num. 14. de confir. utili, vel inutili*, Noguerol. *alleg. 29. num. 236.* Cyriacus *controv. 533. num. 42.* Dom. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser. 107. numer. 12. in fine*, Alfaro *de offic. fiscal. glos. 16. num. 14.*

11 Ampliatur 9. ut litigiosa res alienari non possit, etiam in favorem fisci, *l. res quæ, §. lites, ff. de jure fisci, l. 1. & per totum titulum, Cod. Ne fiscus, vel Respub.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. nu. 42. cum seq.* Cyriacus *controver. 533. num. 49. & 50.* Augustin. Barbosa *in l. 1. numer. 3. & l. 2. num. 3. & l. 3. num. 2. Cod. Ne fiscus, vel Respub.* In Cathalonia, Princeps non potest titulo oneroso, aut lucrativo, rem, vel actionem litigiosam acquirere, aut super qua litigium speratur oriri, *ut habetur in constit. 1. tit. de coses litigioses*, Calicius *in margarita fisci, dub. 4. numer. 19.* Cancer. *part. 2. var. resol. cap. 12. num. 72. & 73.* & in Aragonia alienatio litigiosæ in Dominum Regem fieri nequit, Portoles *ad Molin. §. Alienatio, num. 20. & 23.*

12 Ampliatur 10. ut servitus imponi non possit super re litigiosa, Rovit. *decis. 24. sub num. 5. vers. Quintò*, Rodoer *ad Marin. l. 1. resol. jur. cap. 256. sub num. 3.*

13 Ampliatur 11. ut litigiosa res alienari non possit, non solùm si immobilis sit, sed etiam si res litigiosa sit mobilis, *tex. est in authent. de litigiosis, in prin. glos. in authent. litigiosa, res verbo litigiosa res*, ubi Cynus *numer. 4. versic. Secundò quæritur*, Odofred. *numer. 1. versic. Sciendum est, Cod. de litigiosis*, alios addunt Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera I. numer. 246.* Augustin. Barbosa *in cap. 1. num. 15. de confirmat. utili, vel inutili*, qui declarant, nisi ageretur ad res mobiles tempore perituras, de qua declaratione *infrà, num. 20.*

14 Ampliatur 12. ut litigiosa res alienari non possit, non solùm in personam extraneam, sed nec in personam conjunctam, *l. 2. ubi glos. verbo In conjunctam, Cod. de litigiosis*, Cephal. *cons. 94. num. 32. libro 1.* Farinac. *frag. crim. part. 1. litera I. numer. 252.* Augustin. Barbosa *in capitul. 1. numer. 17. de confirmat. utili, vel inutili*, & eo magis est fraudis præsumptio, si in conjunctam personam res alienata sit, Jason. *§. Si quis in fraudem, num. 48. de action.* Casanate *cons. 28. num. 13.* Papon. *cons. 63. num. 11. & 25.* quos citat Giurba *decis. 62. num. 5. versic. Eo magis*, Guzman. *de evictionib. quæst. 11. num. 57. versic. Eo magis*, Ferentil. *ad Burat. decis. 452. litera C. versic. Præcipuè.*

15 Ampliatur 12. ut litigiosa res alienari non possit non solùm à reo, sed nec etiam ab actore, & è contra *l. 2. & 4. Cod. de litigiosis*, Marin. *resol. jur. lib. 1. cap. 256. num. 1.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. num. 19. & 20.* antiquos citat Farinac. *frag. crim. part. secunda, litera L. num. 251. & 312.* Manfrella *ad Capyc. Latro, decis. 170. numer. 17. libro 2.*

16 Amplia 14. ut litigiosa res non solùm sit prohibita alienari, sed etiam actio, quam quis ad rem litigiosam habet, cedi non potest, nam litis pendentia nedum facit rem litigiosam, sed etiam actionem, *l. 2. & 4. Cod. de litigiosis, glos. in figuratione casus, in authent. litgiosas res, C. eodem*, Tusc. *pract. conclus. litera C. conclus. 206. numer. 1. & 2. litera L. conclus. 381. num. 16. & conclus. 386. num. 50.* Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. num. 451.* Faber *lib. 12. conjectur. capitul. 12. versic. Sunt qui reprehendant*, Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. num. 249. & 283.* Menochius *lib. 3. præsumpt. 97. num. 31.* Marinis *resol. jur. lib. 1. capit. 256. num. 20. & 21.* Augustin. Barbosa *in cap. 1. n. 26. de confirmat. utili, vel inutili*, Olea *de ces. jur. tit. 3. quæst. 11. num. 1. 2. & 4.* sed vide Cancer. *part. 2. var. resol. capitul. 12. à numer. 55.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. n. 249. ver. Ad quam, & numer. 250. & 285.* Giurbam *decis. 107.* Mutam *decis. 14.* Oleam *de ces. jur. tit. 3. quæst. 11. à num. 13.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 3. capitul. 38. num. 40.*

Limitatur 1. in alienatione rei litigiosæ ex causa 17
dotis, idque ratione publicæ utilitatis, ut mulieres faciliùs nubere possint, *l. fin. versic. Exceptis, & adnotavit glos. in figuratione casus, Cod. de litigiosis, gloss. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ 3. verbo litigiosi, versicul. Tamen ut lite pendente, glos. in authent. de litigiosis, in prin. verbo Divisio, versic. Et idem dicas in dotis causa*, ubi Angel. *numer. 7. glos. in l. ante divisionem*, ubi Bald. *Cod. de jure dotium*, Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. numer. 464.* Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus. 386. num. 15.* Decian. *cons. 109. num. 10.* Capyc. *decis. 128. num. 7.* Padilla *in authent. res quæ, num. 43. Cod. commun. de legat.* Farinac. *frag. crim. par. 2. litera L. num. 253.* August. Barbosa *in capit. 1. numer. 21. de confir. utili, vel inutili*, Valasc. *consult. 113. num. 2.* Duran. *decis. 281. numer. 5.* Costa *in tractat. aut sciebat aut ignorabat. cent. 1. distinct. 93. num. 3.* Giurba *decis. 62. numer. 18. versic. Ut si pro dote*, Petr. Barbosa *in l. 1. part. 7. numer. 45. versicul. Pro ut valet, ff. sol. matrim.* Trentacinq. *var. resol. lib. 2. de judiciis, resol. 17. nu. 20.* Guzman *de eviction. quæst. 11. numer. 74.* Marinis *resol. jur. lib. 1. capit. 256. numer. 11.* Reg. Leo *decis. 22. num. 3. & 4. & num. 7. versic. Sed his cessantibus, & decis. 23. num. 4. & 5. libro 1.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. num. 22. versicul. Potest tamen*, Guido Papa *decis. 337. num. 1. in fine, versic. Dic quod*, Intrigiol. *decis. 39. num. 4. & 5.* Menochius *lib. 2. præsump. 97. num. 38.* Rota in Romana subhastatione de Alexiis 27. Junii 1650. coram Cerro, & in Romana hæreditatis de Gratianis 26. Junii 1651. coram Bichio testatur Cirocchus *discep. 47. num. 52.* Roxas *decis. 209. num. 7. in princ.* Peguera *decis. 7. num. 16. part. 2.* Cancer *part. 2. var. capit. 12. num. 51.* conducunt idem Menoch. *lib. 2. præsump. 124. num. 67.* Peregrin. *de jure fisci, titul. de public. bonor. numer. 117.* Farinac. *de falsitate, & simulat. quæst. 164. numer. 107.* Fontanella *de pact. nup. tom. 2. claus. 5. glos. 8. part. 2. numer. 76. & claus. 6. glos. 1. part. 3. numer. 48. & 49.* Castillo *decis. 110. num. 3. & 4. tom. 2.* Amad. *resol. 45. nu. 17. & 18.* Domin. Vicecan. Don Christ. Crespi de Valdaura *obser. 107. num. 13.* Bossius *de dote, capit. 15. num. 51.* quæ limitatio procedit, sivè dos constituatur, sivè restituatur, Angel. *in authent. de litigiosis, in princ.* Duran. *decis. 281. numer. 3. & 4.* Novarius *quæst. foren. 26. num. 6. tom. 2.* Rodoer *ad* Marinis, *resol. jur. lib. 1. cap. 256. num. 8.* Peguera *decis. 7. num. 16. tom. 2.* Cancer *part. 2. var. capit. 12. num. 51.* Castillo *decis. 110. num. 3. tom. 2.* Antunez Portugal. *de donat. reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. numer. 71. in prin.* Rota in Romana hæreditatis de Gratianis 16. Junii 1656. versic. Adversùs primam fallentiam, coram Bicchio, refert Cirocchus *discept. 47. sub numer. 52.* Intellige in subsidium aliis bonis non existentibus ad solutionem dotis; secùs aliis existentibus bonis, Reg. Leo *decis. 22. num. 5. lib. 1.* Duran. *decis. 281. numer. 8.* quidquid ipse dicat *num. 9.* quia eum impugnat Rota in Romana hæreditatis de Gratianis 26. Junii 1651. versic. Verùm replicando, coram Bichio, refert Cirocchus *discept. 47. sub num. 51. in fine.*

Limitatur 2. in alienatione rei litigiosæ ex cau- 18
sa donationis ante nuptias, *leg. fin. versic. exceptis, Cod. de litigiosis*, Lancellot *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. numer. 466.* Peregrin. *de jure fisci, lib. 4. tit. 6. numer. 22. versic. potest tamen*, Guido Papa *decis. 337. numer. 1. in fine*, Trentacinq. *var. resol.*

reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 7. numer. 23. Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera L. numer. 234.* Coſta *in tract. aut ſciebat aut ignorabat, cent. 1. diſt. 93. n. 3.* Menoch. *lib. 2. præſump. 97. num. 38.* Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. num. 22. de confir. utili, vel inutili.* Domin. Vicecancel. Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſerv. 107. num. 13.*

19 Limitatur 3. in alienatione rei litigioſæ ex cauſa tranſactionis, non ſolùm cum eo, cum quo quis ſuper illa re litigat, ſed etiam cum alio, cum quo quis controverſiam habet de eadem re, dummodo tranſactio fiat bona fide, & ſine fraude, ſecùs ſi cum fraude, *l. fin. verſic. Exceptis, juncta gloſ. verbo Tranſactionis, Cod. de litigioſis*, Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. n. 467. & ſeq.* Tuſch. *pract. concl. lit. L. concl. 86. num. 29.* Peregrin. *de jure fiſci, lib. 4. tit. 6. numer. 23.* Guido Papa *deciſ. 337. numer. 1. in fine*, Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 17. num. 21.* Gamma *deciſ. 199. numer. 4.* ubi Flores de Mena *in addit.* Natta *conſ. 401. à num. 2. lib. 2.* Tiraquel. *de retract. libro 1. §. 36. gloſ. fin. numer. 2.* Carpan. *ad ſtatut. Mediol. tom. 1. cap. 68. numer. 78. & 79.* Menoch. *libro 2. præſump. 97. numer. 39.* Cavaler. *deciſ. 339. num. 5.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. numer. 257.* Stayban. *reſol. foren. 82. num. 14. lib. 1.* Coſta *in tract. aut ſciebat, aut ignorabat, cent. 1. dict. 93. num. 3.* Valeron. *de tranſaction. tit. 5. quæſt. 1. num. 18. & 19.* Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. num. 24. de confirm. utili, vel inutili*, Rodoer *ad Marinis, lib. 1. reſol. jur. capit. 256. numer. 11.* Peguera *deciſ. 7. numer. 17. part. 2.* Cancer *part. 2. var. reſol. cap. 12. num. 53.* Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. ſub numer. 71.* Domin. Vicecancellar. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſer. 107. num. 13.*

20 Limitatur 4. in alienatione rei litigioſæ ex cauſa diviſionis facienda inter cohæredes, *l. fin. verſicul. Exceptis cum gloſ. verbo Diviſionis, Cod. de litigioſis*, Guido Papa *deciſ. 337. numer. 1. in fine*, Peregrin. *de jure fiſci, libro 4. titul. 6. numer. 23.* Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 17. numer. 22.* Cavaler. *deciſ. 336. numer. 4.* Cephal. *conſ. 64. numer. 15. libro 1.* Menoch. *lib. 2. præſump. 97. numer. 40.* Peguera *deciſ. 7. numer. 17. verſicul. Quarto, tom. 2.* intellige, & declara tribus modis, ut per Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. numer. 469. & 470. & limit. 7. numer. 1. & 2.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. num. 335. & 336.* Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. num. 23. de confir. utili, vel inutili*, Antunnez Portugal. *de donat. Reg. libro 3. capitul. 38. numer. 72.* Domin. Vicecancel. Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſer. 107. num. 13.*

21 Limitatur 5. in alienatione ex cauſa legati, vel fideicommiſſi *l. fin. cum gloſ. verbo legati, Cod. de litigioſis*, Guido Papa *deciſ. 337. numer. 1. in fine*, Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 17. num. 24.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. num. 261.* Menoch. *lib. 2. præſump. 97. num. 40. verſicul. Quintus eſt caſus*, Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. numer. 72. verſic. Et inſuper*, Dominus Vicecancellarius D. Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſer. 107. à num. 8.* quidquid dicant Peregrin. *de jure fiſci, lib. 4. tit. 6. num. 21.* idem Menochius *lib. 2. præſump. 97. num. 32. verſic. Nec pariter*, & quid tunc legatario, vel fideicommiſſario debeatur *; eſt caſus in authent. nunc ſi hæres, Cod. de litigioſis*, & tradunt Peregrin. Antunnez Portugal. & Domin. Vicecancellar. Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *numer. 9. & 10. hic citati.*

22 Limitatur 6. in alienatione rei litigoſæ facta ſub conditione in tempus quo res deſierit eſſe litigioſa, *argumen. leg. quod ſæpe, §. Si quis amico, Cod. de contra emp.* Guido Papa *deciſ. 337. num. 4.* Sichart. *in leg. fin. num. 20. Cod. de litigioſis*, Cancer *part. 3. var. capitul. 1. numer. 14.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. numer. 262.* Cirocchus *diſcept. 47. num. 50.* conducit Gomez *tom. 2. var. cap. 2. num. 30. in fine prin.*

Limitatur 7. in alienatione rei litigioſæ mobilis 23
tempore perituræ, nam tunc rectè poteſt alienari, ne re perempta judicium reddatur eluſorium, ſicque ut ea vendita ſaltem in pretio litigantibus ſit conſultum *leg. Divus Pius in fine, ff. de petition. hæredit. l. fin. ff. de requirend. reis*, Surd. *de alim. privileg. 45. num. 6. tit. 8.* Lancellot *de attentat. p. 2. cap. 4. in præfat. num. 488.* Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ. 386. numer. 24.* Farinac. *frag. crim. par. 2. litera L. numer. 247.* Auguſt. Barboſa *in cap. 1. numer. 15. verſic. Declara tamen. de confirm. utili, vel inutili*, Rodoer *ad Marinis, libro 1. reſol. jur. cap. 256. num. 5.* Menochius *lib. 2. præſump. 97. num. 50.* Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. num. 75.* Marquilles *in uſat. cùm in contentione, pag. 380. col. 3.* Peguera *deciſ. 7. numer. 18. tom. 2.* Cancer *part. 2. var. cap. 12. numer. 50.* Don Bonaventura de Triſtany *deciſ. 51. num. 53. verſic. Primo, tom. 2.* Intellige quando Judicis permiſſio- 24
ne, & conſenſu fit alienatio rei litigioſæ mobilis, tempore perituræ, *l. Divus Pius, ff. de petit. hæred.* Socin. Cæpola, Neviſan. & Tuſchus, quos citant Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. num. 270.* Auguſtin. Barboſa *in cap. 1. num. 20. de confirm. utili, vel inutili*, quibus addo Menochium *lib. 2. præſump. 97. num. 50. in fine*, Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 17. num. 33.* ubi dubitat, quid ſi quis vult rem litigioſam alienare eo quia eſt tempore peritura, vel ex alia juſta cauſa ſine licentia Judicis, an poſſit, & ſe remittit ad Bartol. *in leg. Divus Pius, ff. de petit. hæred.* ubi concludit, quòd ſic, præſtita tamen ſatiſdatione, Cancer *part. 2. var. cap. 4. numer. 47.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. numer. 273.* idem Trentacinquius *ſupra, num. 34.*

Limitatur 8. in alienatione rei litigioſæ ex cau- 25
ſa neceſſaria, Lancellotus *de attentat. 2. part. 2. cap. 4. limit. 8. numer.... & à num. 10.* Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ. 386. numer. 12.* Tiraquel. *de retract. ligniag. §. fin. numer. 1.* Farinac. *frag. crim. part. 2. litera L. num. 259.* Gamma *deciſ. 199. numer. 3.* ubi Flores de Mena *in addit. in fine, verſicul. Ex quibus verbis*, Petr. Barboſa *in leg. ſi conſtante, §. fin. num. 15. ff. ſolut. matrim.* Auguſt. Barboſa *in capitul. 1. numer. 18. de confirm. utili, vel inutili, & in repertor. pract. concluſ. verbo Lis, verſic. Litigioſa res, in fine, fol. 223.* Surd. *de alim. titul. 9. quæſt. 32. numer. 68.* Guzman. *de eviction. quæſt. 11. numer. 73.* Thoro *in compend. deciſ. par. 1. verbo Vitium litigioſi an contrahatur, fol. 579.* Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæſt. 16. num. 37.* Olea *de ceſ. jur. tit. 3. quæſt. 11. ſub numer. 20.* Trentacinq. *var. reſol. lib. 2. de judiciis, reſol. 17. num. 27.* Cævallos *comm. contr. com. quæſt. 820. à numer. 49. lib. 3.* Flamin. Chartar. *deciſ. 55. num. 11.* Giurba *deciſ. 62. num. 18. in princ. & verſ. Niſi neceſſaria*, Merlin. *de pignorib. lib. 1. quæſt. 18. num. 32.* Ferentil. *ad Burat. deciſ. 166. num. 10.* Gratian. *diſcep. foren. cap. 54. num. 19.* Menoch. *lib. 1. præſumpt. 97. num. 43.* Niger. *de laudem. tom. 2. quæſt. 1. num. 120.* Stayban. *conſ. 25. num. 2.* Novar. *quæſt. foren. 26. ſub num. 2.* Marinis *reſol. jur. lib. 1. capit. 256. num. 9.* ubi Rodoer *numer. 6.* Noguerol. *alleg. 29. num. 240.* Carena *reſolut. 150. numer. 11.* Dom. Vicecancellar. D. Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſer. 107. num. 13.* Antunnez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. num. 74. & 75.* Marquilles *in uſat. Cùm in contentione, verſic. Et nota*, Peguera *deciſ. 7. numer. 15. tom. 2.* Cancer *part. 2. var. cap. 12. numer. 48. & 49.* Don Bonaventura de Triſtany *deciſ. 51. numer. 53. verſic. Secundo, tom. 2.*
Quia alienationis prohibitio non comprehendit alie- 26
nationem neceſſariam, *leg. alienationes, ff. familiæ erciſcundæ, l. divus, ff. de petit. hæred. leg. is quo, ff. de rei vindicat. l. 1. ff. de fundo dotali, l. peto, §. Prædium, ff. de legat. 2.* Tiraquel. *de retract. §. 1. gloſ. 14. numer. 11.* Roderic. *de annual. reddit. l. 2. quæſt.*

quæst. 15. *numer.* 81. Guzman. *de evictionib. quæst.* 11. *numer.* 72. & 77. Portoles *de consortib. quæst.* 51. *n.* 1. Barbosa *appellat.* 14. *numer.* 2. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 9. *part.* 5. *numer.* 170. & *tom.* 2. *claus.* 5. *glos.* 8. *part.* 7. *numer.* 76. & *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 13. *num.* 39. Oscascus *decis.* 168. *n.* 12. Giurba *decis.* 62. *num.* 19. Bos. *de dote, cap.* 16. *num.* 72. *versic. Prohibitio*, alios plures cumulant Olea *de cess. jur. tit.* 2. *quæst.* 2. *numer.* 6. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 74. *versic. Quia in prohibitione.*

27 Dicitur alienatio rei litigiosæ ex causa necessaria. Primò, per confiscationem bonorum, Alexand. *in l. Si constante*, §. *fin. numer.* 2. ubi Petr. Barbosa *num.* 15. *ff. solut. matrim.* idem Alexan. *in addit. ad Bartol. in l. fin. verbo alienari*, *Cod. de litigiosis*, Lancellot. *de attentat. par.* 2. *cap.* 4. *limit.* 8. *num.* 2. & 12. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *num.* 36. Farinac. *frag. crim. par.* 2. *litera L. num.* 160. Augustin. Barbosa *in capit.* 1. *numer.* 19. *de confirm. utili*, *vel inutili*, Menochius *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 43. Cævallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 16. *num.* 38. Noguerol. *allegat.* 29. *num.* 241. *in princ.* Peguera *decis.* 7. *sub numer.* 15. *tom.* 1. Cancer *part. secunda var. cap.* 12. *sub numer.* 48. Secundò, alienatio rei litigiosæ necessaria dicitur, quando fit ex causa retractus, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capitul.* 4. *limit.* 8. *numer.* 5. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 260. *versic. Secundò*, Lanar. *cons.* 39. *num.* 2. & 3. Marinis *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 256. *numer.* 31. 32. & 33. Merlin. *de pignorib. lib.* 1. *quæst.* 18. *numer.* 32. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 19. *de confir. utili*, *vel inutili*. Tertiò, dicitur litigiosæ rei alienatio necessaria, quæ fit ex causa de præterito, ex traditis per Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *limit.* 8. *num.* 4. 8. & 9. Giurbam *decis.* 62. *numer.* 20. Ferentil *ad Burat. decis.* 166. *num.* 10. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 260. *versic. Tertiò*, Augustin. Barbosam *in capit.* 1. *num.* 19. *de confirmat. utili*, *vel inutili*, Guzman. *de evictionib. quæst.* 11. *num.* 79. Quartò, dicitur alienatio rei litigiosæ necessaria, quando debitor dat in solutum suo creditori rem litigiosam, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *limit.* 8. *à num.* 7. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 260. *versicul. Quartò*, August. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 19. *de confir. utili*, *vel inutili*, Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 256. *à numer.* 11. *ad* 20. ubi Rodoerius *numer.* 7. Carena *resol.* 250. *num.* 11. Verùm circa istos duos ultimos casus existimat Noguerol. quòd hujusmodi alienatio rei litigiosæ habet originem voluntariam, & sic absque dubio, inspecto initio, dicitur voluntaria, *allegat.* 29. *num.* 241. *versic. Sed quando*, in cujus confirmationem citat Bald. Thesaur. Franchis, Guttier. Riccium, Amat. Mieres, Giurbam, Censium, Laratham, & Fontanellam *decis.* 278. *part.* 1. quibus possunt addi Cancer *part.* 1. *var. cap.* 11. *num.* 91. Gratian. *discep. foren. cap.* 544. *à numer.* 17. Sanfelicius *decis.* 103. *à numer.* 3. Luca *ad Franchis*, *decis.* 277. *num.* 1.

28 Limitatur 9. quando lis mota super re litigiosa est injusta, vel calumniosa, ut quando agens sine actione agit, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap* 4. *in præfat. num.* 471. & *limit.* 4. *à num.* 1. Riccius *collect.* 817. *versic. Limita* 2. *ibi: Quemadmodum*, Maceraten. *resol.* 69. *num.* 2. *lib.* 1. Marinis *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 256. *numer.* 8. ubi Rodoer. *numer.* 4. Menochius *cons.* 79. *num.* 27. *lib.* 1. & *cons.* 1187. *num.* 11. *lib.* 12. *de præsump. lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 48. Carena *resol.* 250. *num.* 10. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 263. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 34. *de confir. utili*, *vel inutili*.

29 Limitatur 10. quando processus super re litigiosa motus est nullus ex defectu jurisdictionis, Gabriel *cons.* 52. *num.* 7. *lib.* 1. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. numer.* 472. & 475. & *limitat.* 2. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *num.* 16. Riccius *collect.* 817. *versicul. Limita* 2. *ibi: Lis autem*, Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 264. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 34. *versicul. Nec ex processu, de confir. utili*, *vel inutili*, Antunez Portugal. *de donationib. Reg. part.* 2. *cap.* 38. *à numer.* 19.

Limitatur 11. quando lis fuerit agitata, & introducta à falso procuratore, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. numer.* 490. Osascus *decis.* 144. *num.* 8. Menochius *lib.* 2. *præsumpt.* 97. *numer.* 51. Riccius *collect.* 817. *versic. Limita* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 264. *versicul. Et propterea*, Augustin. Barbosa *de potest. Episcop. par.* 2. *alleg.* 19. *numer.* 18. & *in capitul.* 1. *numer.* 34. *versicul. Nec per litem, de confirmat. utili*, *vel inutili*, Baron. *de citatione*, *tom.* 1. *quæst.* 45. *versicul. Sextus effectus, in fine.* 30

Limitatur 12. quando non agitur de ipsa re, sed de aliquo opere facto in re, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capitul.* 4. *in præfat. num.* 498. Peregrin. *de jure fisci*, *libro* 4. *titul.* 6. *numer.* 11. Capyc. Latro *decis.* 170. *numer.* 66. Antunez Portugal *de donat. Reg. lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 18. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 380. *numer.* 7. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 266. Trentacinq. *var. resol. libro* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *numer.* 10. Augustin. Barbosa *in capitul.* 1. *numer.* 34. *versicul. Nec quando, de confir. utili*, *vel inutili*, & idem quando lis movetur super aliquo jure ipsæ rei annexo, Capyc. Latro *decis.* 170. *numer.* 68. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *libro* 3. *capitul.* 38. *numer.* 10. *in princ.* 31

Limitatur 13. in rebus sequestratis, seu emparatis, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 208. 210. 289. & 497. Carocius *de sequestro*, *part.* 3. *quæst.* 10. *in fine*, & *part.* 4. *quæst.* 13. Rovit. *cons.* 100. *numer.* 10. *tom.* 2. Costa *in tract. aut sciebat aut ignorabat*, *cent.* 1. *dist.* 93. *num.* 14. Menochius *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 6. Pratus *discep. foren. cap.* 32. *num.* 12. *tom.* 3. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 269. August. Barbosa *in c.* 1. *num.* 34. *versic. Nec appositionem, de confir. utili*, *vel inutili*, Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *cap.* 14. *num.* 14. Rodoer. *ad Marinis*, *resol. jur. lib.* 1. *cap.* 256. *numer.* 16. Cancer *part.* 2. *var. capit.* 12. *numer.* 51. Intellige quando sequestrata res, seu emparata est tempore peritura, & Judice permittente, Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *num.* 34. 32

Limitatur 14. in re litigiosa coram arbitris, Natta *cons.* 2. *num.* 4. *lib.* 1. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 500. Menochius *lib.* 2. *præsump.* 9. *numer.* 3. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 268. Trentancinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *numer.* 37. Anna *singul.* 320. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *numer.* 34. *versic. Nec per pendentiam, de confir. utili*, *vel inutili*, Rodoer *ad Marinis*, *resol. jur. lib.* 1. *capit.* 256. *numer.* 12. Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *numer.* 32. 33. 34. & 35. Despujol *ad Mieres*, *verbo Litigiosa res*, *vers. Neque coram arbitro*, *fol.* 117. Sublimita 1. ut procedat, quando voluntariè utraque parte consentiente lis coram arbitris est introducta; secus autem si ex necessitate statuti coram arbitris litigaretur, ptout sæpè practicatur in Regno Neapolis inter conjunctos, Rodoer. *ad Marinis*, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 256. *numer.* 12. *versic. Et hanc opinionem.* Sublimita 2. ubi arbitrorum sententia mereretur executionem, prout in Cathalonia, Cancer *part.* 2. *var. capit.* 12. *numer.* 36. 37. 38. 39. & 40. qui *numer.* 41. 42. & 43. idem dicit de sententia arbitratorum. 33

Limitatur 15. quando renuntiatur per actorem causæ, liti, & instantiæ, & postea fit alienatio, quia res illa amplius non efficitur litigiosa, imo potiùs lis est prorsus extincta; *casus est in leg. postquam liti*, *Cod. de pactis*, *cap.* 1. *de litis contestat. in* 6. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 243. & *seq. num.* 477. & *seq.* & *limit.* 6. *num.* 2. 3. & 4. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 34

85. *num.* 7. *& concluſ.* 386. *num.* 12. Oſaſcus *deciſ.* 144. *num.* 9. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. à numer.* 405. Peregrin. *de jure fici, lib.* 4. *titul.* 6. *num.* 40. *verſic. Et idem*, Menoch. *lib.* 2. *præſump.* 97. *num.* 61. *verſic. Secundò*, Trentacinq. *var. reſol. lib.* 2. *de judiciis, reſol.* 17. *numer.* 50. Cancer.
35 *part.* 2. *capit.* 12. *numer.* 24. Et idem ſi per tranſactionem partium à lite recedatur, *leg. Cum mota, Cod. de tranſact.* Decius *in l.* 2. *num.* 56. *Cod. de tranſact.* Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. num.* 246. *& ſeq. & limit.* 8. *numer.* 8. *&* 9. Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 40. *in prin.* Menochius *de arb. Jud. caſu* 202. *numer.* 15. *& de præſumpt. lib.* 2. *præſumpt.* 97. *num.* .... *in prin.* Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 405. Gamma *deciſ.* 199. *numer.* 5. Carpan. *ad ſtat. Mediolanen. tom.* 1. *cap.* 68. *numer.* 78. *&* 79. Valeron.
36 *de tranſact. titul.* 5. *quæſt.* 1. *numer.* 18. Idemque quando alienatio rei litigioſæ fit de partium litigantium voluntate, Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 26. Menochius *lib.* 3. *præſump.* 97. *num.* 44.
37 Limitatur 16. lata ſententia, Trentacinq. *var. reſol. lib.* 2. *de judiciis, reſol.* 17. *num.* 30. Oſaſcus *deciſ.* 144. *num.* 9. Sublimita 1. ut procedat, ſi à
38 ſententia non eſt appellatum, vel aliter tranſitum fecit in judicatum, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. à num.* 213. Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ.* 385. *num.* 1. *&* 4. *&* *concluſ.* 386. *num.* 24. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 413. Auguſtin. Barboſa *in cap.* 1. *numer.* 32. *de confirmat. utili, vel inutili*, Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 41. *verſic. Modò tamen*, Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *libro* 3. *capitul.* 38. *num.* 73. Cancer *part.* 2. *var. capit.* 12. *numer.* 25. ſecùs ſi à ſententia fuerit appellatum, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. num.* 242. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 418. Sublimita 2. ut procedat, ſi ſententia fuerit lata in favorem rei; ſecùs ſi fuerit lata ad favorem actoris, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. nu.* 241. Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ.* 385. *n.* 8. Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *titul.* 6. *num.* 41. *in princ.* Menochius *lib.* 2. *præſump.* 97. *num.* 61. *verſ. Quartò*, Farinac. *frag. crimin. part.* 2. *litera L. nu.* 417. conducunt Lanar. *conſ.* 6. Rodoer *ad Marinis, lib.* 1. *reſol. jur. capit.* 256. *numer.* 9. Sublimita 3. ſi ſententia juſtificetur ex actis, vel ſit juſta; ſecùs ſi non juſtificetur ex actis, vel ſit injuſta, Burat. *deciſ.* 178. *numer.* 9. Auguſtin. Barboſa *in capitul.* 1. *numer.* 33. *de confir. utili, vel inutili*, Sublimita 4. ſi ſententia ſit executa, ſecùs ſi non ſit executa, Burat. *deciſ.* 178. *num.* 10. Auguſt. Barboſa *in cap.* 1. *num.* 32. *&* 33. *de confir. utili, vel inutili*, Duran. *deciſ.* 430. *numer.* 5. *&* 6. Tondut. *de præven. Jud. part.* 1. *cap.* 33. *num.* 15. Sed hanc quartam ſublimitationem non puto veram, ex traditis in terminis per Tuſchum *pract. concluſ. litera L. concl.* 386. *num.* 15. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 413. *in fine*, Olea *de ceſ. jur. tit.* 3. *quæſt.* 11. *à num.* 23. *ad* 27. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 73. *verſic. Dummodo*, Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *numer.* 25. maximè ſi ſententia lata ſit in favorem rei, quia ſententia abſolutoria non eget decreto executionis, & ſic non indiget executorialibus, cùm ſecum trahat executionem, Peguera cum deciſionibus Noſtri Senatus *deciſ.* 59. *tom. ſecundo*, Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſ.* 15. *numer.* 86. Don Petrus de Amigant *in addit. ad Pegueram, in pract. civili, rub.* 29. *num.* 162.
39 Limitatur 17. perempta inſtantia judicii, Trentacinq. *var. reſol. lib.* 2. *de judiciis, reſol.* 17. *num.* 26. Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ.* 386. *num.* 26. Rovit. *in prag. prima, num.* 12. *de inſtan. cauſ.* Gamma *deciſ.* 199. *numer.* 5. Rodoer. *in addit. ad Marinis, lib.* 1. *reſol. juris, cap.* 256. *num. decimo*, plures cumulant Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 39. Carol. de Graſſ. *de effect. Cler. effect.* 1. *numer.* 293. Antunez Portugal. *de donat. Reg. libro ſecundo, capit.* 38. *num.* 23. *&* 24. Menoch. *lib.* 2. *præſump.* 97. *num.* 46. *&* 61. *verſicul. Tertiò*, ſed vide Guid. Papam *deciſ.* 337. *num.* 4. Vivium *deciſ.* 385. Oſaſcum *deciſ.* 144. *num.* 9. Lancellot. *de attentat. par.* 2. *cap.* 4. *in præfat. à num.* 281. *&* *à numer.* 566. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. à numer.* 419. Novarium *in rub. collect.* 1. *numer.* 30. *de inſtantia cauſæ*, Surd. *deciſ.* 429. *numer.* 58. *&* 59. Rovit. *conſ.* 66. *numer.* 2. *lib.* 1. Thoro *in compend. deciſ. part.* 1. *verbo Vitium litigioſi an duret, fol.* 579. Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *numer.* 26. *&* 27. Manfrellam *ad Cayc. Latro, & ab eo citati, deciſ.* 170. *num.* 23. *lib.* 2. Fermoſin. *in cap. Propoſuiſt.* 19. *quæſt.* 17. *à num.* 2. *de foro compet.*

Limitatur 18. in locatione rei litigioſæ ad mo- 40
dicum tempus; ſecùs verò in locatione rei litigioſæ ad longum tempus, Abbas *in cap. Eccleſia Sanctæ Mariæ, num.* 9. *ut lite pendente*, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *limit.* 1. *numer.* 59. Tuſch. *pract. concluſ. litera L. concluſ.* 386. *numer.* 56. Carocius *de locato, part.* 4. *tit. de litigioſis*, Coſta *in tract. aut ſciebat aut ignorabat cent.* 1. *diſt.* 93. *nu.* 4. Perigrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 10. *verſic. Item nec, & verſic. Ad modicum*, Menoch. *lib.* 2. *præſump.* 97. *numer.* 32. *verſic. Ita nec*, Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 258. Auguſtin. Barboſa *in cap.* 1. *num.* 27. *de confir. utili, vel inutili*, Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 47. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *capit.* 38. *num.* 27. *&* 28.

Ratio diverſitatis eſt. Quia locatio ad modicum 41
tempus non eſt alienatio, nam prohibitus alienare, & obligare non cenſetur prohibitus locare ad modicum tempus, *ut probat text. in Clement.* 1. *ubi gloſ. & Doctores de rebus Eccleſiæ non alienandis.* At locatio ad longum tempus alienationis appellatione comprehenditur, nam de natura locationis ad longum tempus eſt, ut conſtituat jus in re, & utile dominium transferat, & dicitur res alienata, *cap. Nulli, c. Ad audientiam, de rebus Eccleſiæ non alienandis, l.* 1. *ff. de ſuperficiebus, gloſ. in lib.* 2. *ff. ſi ager vectigabilis*, Gomez *in leg.* 40. *tauri*, *numer.* 84. Carocius *de locato, tit. de locatione ſine tempore, quæſt.* 3. *fol.* 54. *pag.* 2. Menochius *de arb. jud. caſu* 5. *numer.* 2. 3. *&* 4. Jul. Clar. §. *emphiteuſi*, *numer.* 19. Urſellius *verbo Alienatio, concluſ.* 84. *num.* 93. 94. 95. 98. 99. *&* 100. *num.* 2. *tit. de locato*, alios innumeros citant Fuſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 525. *num.* 2. Barboſa *appellat.* 14. *numer.* 11. *& in cap. Nulli* 5. *numer.* 12. *de rebus Eccleſiæ non alienandis, & in Clement.* 1. *num.* 11. *&* 12. *de rebus Eccleſiæ non alienan. & de jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *cap.* 30. *num.* 30. Thom. del Bene *de immun. Eccleſ. tom.* 2. *capit.* 18. *dub.* 1. *numer.* 2. Poſtius *de manuten. obſerv.* 24. *numer.* 4. Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 2. *var. cap.* 16. *numer.* 10. 13. 14. *&* 15. Boſſius *in moralib. tom.* 3. *tit.* 18. *num.* 319. ex no- 46
ſtris Cancer *part.* 2. *var. reſol. capit.* 14. *numer.* 26. Ilerdenſis Ferrer *in conſtit. Los impubers, gloſ.* 4. *à numer.* 181. & punctim idem Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 47. Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 27.

Tempus modicum, vel tempus longum quod di- 42
catur? ſeptem opiniones refert Menochius *de arb. jud. caſu* 5. *numer. verſicul. Quær.* ſed verior, & communis eſt opinio totum hoc arbitrio Judicis relinqui, *gloſ. in l.* 1. §. *Quod autem*, ubi Bartol. *ff. de ſuperficieb. gloſ. ult. in Clement.* 1. ubi Auguſtin. Barboſa *numer.* 13. *de rebus Eccleſiæ non alienandis*, Menochius *de arb. jud. caſu* 5. *num.* 12. Carocius *de locat. part.* 2. *tit. de rebus Eccleſiæ locandis, concl.* 7. *numer.* 25. Pereyra *de reſol. emphyt. capit. primo, numer.* 23. Vaſquez *in opuſcul. tractat. de redditib. capitul.* 2. §. 2. *numer.* 22. Cævallos *comm. controv. comm. quæſt.* 199. *numer.* 13. Molina *de juſt. & jur. diſput.* 245. *numer.* 3. Mantica *de tacitis, libro* 5. *tit.* 4. *numer.* 8. Covar. *lib.* 2. *var. capit.* 16. *numer.* 1. *in initio*, ubi Ybannez *de Faria, num.* 12. *verſ.*

Illud

Illud autem, & num. 32. Bossius *in moralib. tom.* 3. *tit.* 18. *num.* 32.

43 Judex autem arbitrari debet modicum tempus infra decennium, longum tempus decennium, seu decem annos, & ultra, sicque passim observari testatur Carocius, plures antiquos citans *de locat. part.* 2. *titul. de rebus Ecclesiæ locandis, conclus.* 7. *numer.* 26. Boer. *decis.* 234. *numer.* 1. 2. & 3. Bartol. communem dicit, *in l.* 1. §. *Quod autem, numer.* 3. *ff. de superficieb.* Covar. *libro* 1. *variar. capitul.* 16. *sub numer.* 1. ubi Ybannez de Faria *num.* 11. *versic. Et tamen advertendum, & numer.* 12. Cævallos *comm. controv. comm. quæst.* 199. *numer.* 14. Menochius *de arbit. jud. casu* 5. *numer.* 8. Mastril. *decis.* 4. *numer.* 10. & 11. *tom.* 1. Novarius *in rub. collect.* 1. *numer.* 6. *de locato*, Mantica *de tacitis, libro* 5. *titul.* 4. *numer.* 9. & 10. Molina *de primog. Hispan. lib.* 1. *capit.* 21. *numer.* 29. alter Molina *de just. & jure, disput.* 445. *num.* 4. Azor. *institut. moral. part.* 2. *lib.* 7. *cap.* 10. *quæst.* 3. alios plures addunt Fusarius *de substitut. quæst.* 525. *num.* 5. August. Barbosa *in Clement. num.* 14. *de rebus Ecclesiæ non alienandis, & de potest. Episcop. part.* 3. *allegat.* 95. *num.* 14. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 18. *dub.* 1. *num.* 3. & 4. Bossius *in moralib. tom.* 3. *tit.* 18. *num.* 321. *post princ. versic. In hoc tamen*, ex nostris Ripoll. *var. cap.* 12. *numer.* 128. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 14. *num.* 27. Ferrer. *in constit. Los impubers, glos.* 4. *num.* 181.

44 Verùm existimo standum esse consuetudini Regionis, Jul. Clarus, §. *emphyteusis, quæst.* 19. quæ in Cathalonia varia est, frequenti tamen casu in majori parte Principatus longum tempus dicitur, quod excedit quinque annos, videantur Socarrats *in comm. Petri Alberti, cap. eodem, numer.* 80. *fol.* 130. *& in cap. Cautum, num.* 27. *fol.* 552. Solsona *in luce, laudem. prælud.* 4. *num.* 21. & 22. Peguera *in constit. Item ne super laudemio, versic. Primo, numer.* 100. *ibi; Et ideo existimo*, ubi Villaplana *in addit. prælud.* 3. *numer.* 55. Ripoll. *var. capit.* 12. *numer.* 228. *versicul. In Cathalonia, & numer.* 229. Cancer. *part.* 1. *variar.* 1. *capitul.* 11. *numer.* 79. & *cap.* 14. *numer.* 27. *versic. Prædicta, & num.* 28. & *part.* 2. *cap.* 12. *numer.* 47.

45 Limitatur 19. aliis pluribus modis, de quibus Lancellot & Carpan. ad quos se refert Sperell. *decis.* 7. *numer.* 18. *lib.* 1. Riccius *collect.* 817. *versic. Nunc limita, cum seq.* Guazin. *de confiscat. bonor. quæst.* 20. Menoch. *libro* 2. *præsump.* 97. *à numer.* 37. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. à numer.* 235. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *à numer.* 18. *de confirmat. utili, vel inutili*, Don Bonaventura de Tristany *decis.* 51. *num.* 53. *tom.* 1. remissivè multis citatis Despujol *ad Mieres, verbo litigiosa res, col.* 2. *versicul. Et casus in quibus, fol.* 117. remissivè Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 107. *sub num.* 13.

46 Præmitto 1. quòd litigiosa res dicitur, quæ alienari non potest, quando lis fuit mota super dominio, & sic rei vindicatione, & reali actione inter petitorem, & possessorem judiciaria contentione, *tex. in prin. in authent de litigiosis, authent. litigiosa*, ubi Butrigar. Bellapertica, Cyn. Odofred. Bald. Salicet. & Sichard. *l.* 2. *glos. verbo Deducta, Cod. de litigiosis, glos. in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 3. *verbo Litigiosi, versic. Vitium litigiosi dicitur*, ubi Hostien. *ut lite pendente, glos. in cap.* 1. *verbo Litigiosæ, de confir. utili, vel inutili*, Menoc. *cons.* 79. *num.* 26. *lib.* 1. *& de præsump. lib.* 2. *præsump.* 97. *n.* 7. Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *cap. fin. part.* 4. §. 5. *num.* 7. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *num.* 33. & 59. Covar. *pract. cap.* 15. *num.* 6. Guido Papa *decis.* 337. *numer.* 6. Trentacinquius *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *numer.* 3. Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 16. *numer.* 4. Barbosa *de leg. Luxit. lib.* 4. *tit.* 10. *num. primo*, Capyc. Latro *decis.* 170. *numer.* 30. Reverter. *decis.* 150. *numer.* 1. Duran. *decis.* 281. *num.* 1. & *decis.* 364. *numer.* 8. Ludovis. *decis.* 335. *numer.* 4. Roxas *decis.* 209. *num.* 4. Gail. *lib.* 1. *observ.* 118. *num.* 5. Valenzuela *cons.* 111. *numer.* 8. *lib.* 2. Salgado *in labyr. credit. par.* 1. *cap.* 14. *num.* 13. Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 11. *num.* 2. *tom.* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 276. Augustin. Barbosa *de potest. Episcop. part.* 2. *alleg.* 19. *num.* 19. & *in cap.* 1. *nu.* 2. *de confirmat. utili, vel inutili*, Osascus *decis.* 144. *numer.* 7. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *numer.* 3. Costa *in tract. aut sciebat aut ignorabat, cent.* 1. *dist.* 93. *num.* 2. Guzman. *de eviction. quæst.* 11. *num.* 43. *in prin.* Carena *resol.* 250. *num.* 1. Valenzuela *cons.* 111. *numer.* 8. & 14. *tom.* 2. Domin. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 107. *num.* 7. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 6. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 14. *numer.* 8. *de foro compet.* Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 12. *numer.* 1. Merlin. alios plures citat *de pignorib. lib.* 1. *quæst.* 18. *numer.* 3. & *post tract. decis.* 113. *num.* 8.

Ampliatur 1. ut litigiosa res dicatur, non solùm 47
quando pendet lis super dominio, sed etiàm quando pendet lis super quasi dominio, directo, vel utili, *glos. in authent. litigiosa, verbo Dominio*, ubi ponit exemplum, quando lis est mota per publicam actionem, vel per aliquam utilem rei vindicationem, ubi Bellapert. Odofred. *num.* 1. *vers. Ut certè*, Sichard. *numer.* 5. ubi infert quando agitur ad feudum, vel emphyteusim, *Cod. de ligiosis*, Covar. *pract. cap.* 15. *numer.* 6. Ludovis. *decis.* 335. *num.* 4. Peregrin. *de jure fisci, libro* 4. *titul.* 6. *numer.* 1. Matthæus *ad Guid Pap. decis.* 479. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *numer.* 33. Menoch. *lib.* 2. *præsumpt.* 97. *num.* 7. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 3. Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 3. *disput.* 11. *num.* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 277. Augustin. Barbosa *in capit.* 1. *numer.* 3. *de confirm. utili, vel inutili*, Dominus Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.* 107. *numer.* 7. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 6.

Ampliatur 2. ut procedat, quando lis pendet 48
per confessoriam actionem super usufructu, quia tunc habetur instar proprietatis, *glos. verbo Dominio in authent. litigiosa*, ubi Baldus, Odofredus, Salicet. Angel. & Sichard. *Cod. de litigiosis*, Silvest. *in summ. verbo Lis, numer.* 5. *versic. Idem si agatur, de parte dominii*, Matthæus *ad Guid. Papam, decis.* 479. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *numer.* 34. Peregrin *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 3. Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 11. *num.* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 278. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 4. *de confir. utili, vel inutili*, de actione confessoria, & negatoria latè Castillo *de usufruct. cap.* 7. *numer.* 1. & si aliter dicant Trentasinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *numer.* 7. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 9.

Notanter dixi *num.* 46. quando lis fuit mota su- 49
per dominio, & sic rei vindicatione, & reali actione; secùs autem quando lis movetur super actione personali, quia tunc res non efficitur litigiosa, *libro primo, ff. de litigiosis, lib.* 2. *authent. litigios. glos. verbo Dominio, in fine*, ubi Bellapertica, Bald. Sichard. & alii, *Cod. de litigiosis, leg. quamquam*, §. 1. *ff. de aquâ pluvia arcenda*, Silvest. *in sum. verbo Lis, num.* 5. *versic. Si verò agitur, de actione personali, & versicul. seq.* Osascus *decis.* 144. *numer.* 7. Surd. *decis.* 172. *numer.* 3. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. num.* 481. & *seq. & cap.* 12. *limit.* 32. *num.* 9. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *num.*.... Salgado *in labyr. credit. part.* 1. *capit.* 14. *numer.* 113. Duran. *decis.* 364. *numer.* 8. Roman. *cons.* 270. *numer.* 3. Guido Papa *decis.* 479. *num.* 1. Seraphin. *decis.* 1134. *num.* 4. Luca *ad Franchis, decis.* 464. *in princ.* Farinacius *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 283. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 9. Burat. *decis.* 134. *numer.* 8. & *decis.* 204. *num.* 2. Ferentil. *ad Burat. decis.* 133. *litera B. & decis.* 166.

166. *numer.* 10. *& decis.* 927. *numer.* 18. *&* 19. Faber. *in Cod. libro* 8. *titul.* 24. *dif.* 8. Peregrin. *de fisci, lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 11. Menochius *libro* 2. *præsump.* 97. *numer.* 15. Manfrella *ad Capyc. Latro, decis.* 170. *numer.* 21. *libro* 2. Cævallos *de cognit. per viam violent. part.* 2. *quæst.* 16. *numer.* 26. Capyc. Latro *decis.* 170. *numer.* 66. Antunez Portugal. *de donat. Reg. titul.* 3. *capitul.* 38. *num.* 18. Merlin. *de pignorib. lib.* 1. *quæst.* 18. *numer.* 2. *&* 3. *libro* 2. *quæst.* 38. *numer.* 6. *& post tract. decis.* 113. *num.* 2. Peguera *decis.* 7. *numer.* 11. *&* 19. *tom.* 2. remissivè Despujol *ad Mieres, verbo Litigiosa res, vers. An autem, fol.* 117. ut puta quando non contenditur de ipsa re, sed de aliquo opere facto in re, *ut dictum est, num.* 31. Item quando agitur de opere faciendo in aliqua re, scilicet de ædificando in fundo, vel domo, nam adhuc fundus ille, vel domus illa non redditur litigiosus, vel litigiosa, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 11. Menochius *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 16. Item, quando agitur simpliciter in personam, scilicet actione ex mutuo ad quantitatem, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *titul.* 6. *num.* 11. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *numer.* 11. Item, quando agitur ad implementum contentorum in aliquo instrumento, Merlin. *post tract. de pignorib. decis.* 13. *n.* 7. Seraphin. *decis.* 1134. *num.* 4. Item, quando agitur contra subditum ad præstandam obedientiam, hoc etiam casu res ipsa, nempè jurisdictio non efficitur litigiosa, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *n.* 14. Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 97. *numer.* 17. Item, quando imploratur officium Judicis, ut ipse Judex assistat apprehensioni possessionis, quam debitor constituit se possidere nomine ipsius creditoris petentis, quia officium judicis obtinet naturam actionis personalis, Osascus *decis.* 144. *num.* 7. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 28. *&* 29.

50 Limitatur, ut licèt res litigiosa non dicatur, quando agitur actione personali, tamen actio ipsa personalis est litigiosa, *glos. in libro* 2. *verbo deducta, Cod. de litigiosis*, Guido Papa *decis.* 479. *n.* 1. Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 38. *numer.* 1. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. numer.* 81. *&* *seq.* Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 11. Farinac. *frag. crim. par.* 2. *litera L. numer.* 384. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 9. Menoch. *libro* 2. *præsumpt.* 97. *num.* 14. Antunez Portugal. post alios *de donat. Reg. lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 18.

51 Limitatur 2. ut procedat, quando est simplex iis, secùs quando alienatio fit post sententiam in fraudem paratæ executionis, & limitatur aliis pluribus modis, *num.* 64. 65. *&* 80.

52 Notanter etiam dixi *numer.* 46. quando lis fuit mota super dominio, & sic rei vindicatione, & actione reali; secùs dicendum est, si super possessione tantùm pendeat lis, tunc enim res non dicitur litigiosa, sed alienabilis est, *glos. in cap.* 1. *verbo litigiosæ, versicul. Et sic controversia*, ubi Abbas *numer.* 3. Augustin. Barbosa *numer.* 5. *de confirmat. utili, vel inutili*, Alberic. *in authen. litigiosa, numer.* 1. ubi Sichard. *numer.* 7. declarans nisi post litem contestatam, *de litigiosis*. Plures citant Peregrin. *de jure fisci, libro quarto, titul.* 6. *numer.* 4. Menoch. *libro* 2. *præsump.* 97. *numer.* 13. *versicul. Res verò ipsa*, quibus addendi sunt Osascus, *decis.* 144. *numer.* 10. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. n.* 491. *&* *seq.* Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *numer.* 32. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 279. Gonzales *ad reg.* 8. *Cancel.* §. 7. *num.* 28. *&* 29. Ludovis. *decis.* 335. *num.* 5. ubi Beltramin. *num.* 19. Gail. *lib.* 8. *observ.* 118. *n.* 5. Carena *resol.* 250. *num.* 2. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 105. *in princ.* idem Barbosa *de potest. Episcop. part.* 2. *allegat.* 19. *n.* 20. Cirrochus *discep.* 37. *num.* 51. Fermosin. *in capitul. Proposuisti* 19. *quæst.* 14. *num.* 8. *versic. Nan controversia, de foro competent.* Cancer. *part.* 2. *var. resol. cap.* 12. *num.* 12. idem Menoch. *de arbit. jud. casu* 102. *numer.* 17. *&* 18. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 107. *num.* 7. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2.

Limitatur ut licèt quando lis est super possessio- 53
ne, non efficiatur res litigiosa, & sic alienari possit; tamen possessio ipsa super qua lis pendet, efficitur litigiosa, ac proinde in alium transferri non potest, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capitul.* 4. *in præfat. numer.* 493. Tusch. *pract. concluf. litera L. concluf.* 386. *num.* 35. Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 5. Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 13. *in princ.* Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. nu.* 280. Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 6. *de confir. utili, vel inutili*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 105. *vers. Nam id verum quidem.* Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *n.* 12. alios quamplures addit Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 10. *versic. Juxta quam*, & in his terminis sunt intelligendi Roxas *decis.* 209. *numer.* 6. & alii citati per Cirocchum *descept.* 47. *num.* 51.

Sublimitatur, ut procedat limitatio, quando ipsa 54
sola possessio, quæ litigiosa est, in alium principaliter transfertur, secùs si transfertur accessoriè, & in consequentiam rei litigiosæ alienatæ, ut ex pluribus tradit Beninten. quem referunt, & sequuntur Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera T. num.* 282. August. Barbosa *in cap.* 1. *n.* 6. *in fine de confir. utili, vel inutili*, Domin. Vicecancellar. D. Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 107. *numer.* 7. *versic. Nec lis*, Carena *resol.* 250. *numer.* 8. Ludovis. *decis.* 335. *numer.* 8. *&* 9. Burat. *decis.* 59. *numer.* 12. *&* 13. ubi Ferentil. *litera D.* & alii *infrà, numer.* 59.

Lis autem mota, seu decretum, vel sententia 55
prolata in possessorio summarissimo non inducit vitium litigiosi, Lancellotus *de attentat. part.* 1. *cap.* 3. *num.* 143. Farinac. *decis.* 618. *numer.* 4. *part.* 1. *centur.* Postius *de manutent. obser.* 6. *num.* 36. alios plures cumulant Burat. *decis.* 59. *numer.* 11. ubi Ferentil. *litera D.* Augustin. Barbosa *in cap.* 1. *num.* 7. *&* 34. *versic. Nec ex decreto, de confirm. utili, vel inutili*, Carena *resol.* 250. *num.* 2.

Sed an prædicta procedant non solùm in mero 56
possessorio, sed etiam in mixto, vigore statuti transferentis possessionem in hæredem quod viget Romæ, Mediolani, & aliis pluribus Provinciis refert noster Ferrer *in constit. Hac nostra temp.* 1. *num.* 7. Postius cum multis *de manuten. observat.* 55. *numer.* 54. *cum seq.* & in Regnis Castellæ in successorem majoratus, *ex l.* 45. *tauri, quæ hodie est in lib.* 8. *tit.* 7. *lib.* 5. *recop.* & in Cathalonia in viduam, *ex constitut. Hac nostra, tit. Dissolt lo matrimoni*. Veritas est, quod sic. Quia licèt statutum transferens possessionem in hæredem habeat admixtam causam proprietatis, Postius *de manuten. observ.* 55. *numer.* 81. *versic. Habet enim*, Ramon. noster *conf.* 58. *n.* 6. etsi aliter insinuet Carena *resol.* 250. *numer.* 3. similiter posteaquam in successorem majoratus *ex l.* 45. *tauri*, admixtam habeat causam proprietatis, Azevedo *l.* 8. *num.* 31. *tit.* 7. *lib.* 5. *rec.* Valenzuela *conf.* 97. *à numer.* 221. *lib.* 1. Paz *in l.* 251. *stili, numer.* 46. Mieres *de majoratu, part.* 3. *quæst.* 24. *numer.* 19. alter Paz *de tenuta, part.* 1. *capit.* 6. *à nu.* 1. Molina, & ejus Additionat. *de Hisp. primog. lib.* 3. *cap.* 13. *à num.* 9. *ad* 23. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauf.* 7. *glos.* 3. *part.* 2. *n.* 50. Carena *resol.* 250. *num.* 4. alter Molina *de just. & jure, tom.* 3. *disp.* 637. *numer.* 4. Castillo *controver. lib.* 5. *cap.* 91. *num.* 50. Larrea *decis. Granat.* 35. *num.* 14. Vela *dissert.* 48. *num.* 55. *&* 56. *tom.* 2. Amat. *resol.* 39. *n.* 126. ita licèt possessorium intentatum per viduam in vim *constitutionis. Hac nostra, titul. Dissolt lo matrimoni*, habeat admixtam causam proprietatis, Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauf.* 7. *glos.* 3. *par.* 4. *num.* 24. & generaliter licèt possessorium semper sit mixtum, cùm sit probanda aliqua qualitas, Milanen. *decis.* 3. *à numero primo*, idem Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *clauf.* 7. *glos.* 3. *part.* 4. *num.* 25.

Tamen

Tamen in possessorio mixto non agitur principaliter de proprietate, Postius *de manuten. observ.* 55. *sub numer.* 88, sed de ea tantummodo incidenter pertractatur, Paz *de tenuta, part.* 1. *cap.* 6. *à num.* 11, Carena *resol.* 250. *num.* 5. & ubi lis movetur de possessorio mixto, licèt de proprietate etiam cognoscatur, si de ea non disceptatur ad effectum pronuntiandi super ipsa, sed super possessione, non inducit vitium litigiosi, Ludovisius loquens de remedio adipiscendæ, quod habet admixtam causam proprietatis *decis.* 335. *à numer.* 6. ubi Beltramin. *litera B. numer.* 19. Carena *resol.* 250. *numer. septimo*, Cavaler. *decis.* 200. *numer.* 3. Farinac. Barbosa, & Burat. *citati numer.* 54. aliter etiam distinguunt Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *titul.* 6. *numer.* 15. *&* 16. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 27. *num.* 16. 17. *&* 18. Farinac. *frag. crim. par.* 2. *litera L. numer.* 287. Dominus Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 107. *num.* 7. *in fine.*

57 Utrum autem religiosa res dicatur, quando lis pendet super juribus in corporalibus actione confessoria, vel negatoria, etiam respectu alicujus servituris de itinere, vel de jure cædendi ligna, vel de aliis hujusmodi realibus servitutibus? Respon. quòd non, *glos. in authent. litigiosa, verbo dominio, versicul. Fortè secùs quando, de servitute*, ubi Cyn. Odofred. Bald. Angel. & Sichard. *Cod. de litigiosis*, Tuschus *pract. cuncluf. litera L. concluf.* 386. *numer.* 40. *&* 42. Guido Papa *singul.* 826. Osasch. *decis.* 144. *numer.* 7. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 35. *in princ.* Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 8. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *lit. L. num.* 288. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 28. *num.* 106. *in princ.* Cancer *part.* 2. *var. c.* 12. *num.* 12.

58 Limitatur 1. ut procedat, quando quis dicit aliquod jus sibi deberi, nam tunc cùm non contendatur de dominio, vel quasi, res non efficitur litigiosa, seu jus litigiosum non efficitur; secùs quando actor dicit se jus habere ad præbendam, aut jurisdictionem, quam alius tenet, & dicit esse suam, vel habere jus in ea, nam tunc res efficitur litigiosa. Quia licèt corporalia non sint in bonis nostris, sunt tamen quasi in bonis, Abbas *in cap. Ecclesia* 3. *numer.* 7. *ut lite pendente*, Tusch. *pract. concluf. litera L. concluf.* 388. *numer.* 41. Peregrin. *de jure fisci, libro* 4. *titul.* 6. *numer.* 7. Trentacinq. *var. resol. libro* 2. *de judiciis, resol.* 17. *numer.* 35. *versicul. Hæc concluso procedit*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *libro* 2. *cap.* 28. *numer.* 106. *versicul. Adhuc tamen*, & sentit Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 288. *in prin.*

59 Limitatur 2. ut litigiosa servitus, seu alia res incorporalis, licèt non efficiatur per litem super ea motam, actio tamen pro servitute, seu re incorporali intentata efficitur litigiosa, Sylvester *in summ. verbo Lis, num.* 5. *vers. Ipsen tamen actiones*, Tusc. *pract. concluf. litera L. concluf.* 386. *sub numer.* 40. *&* 42. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 289. Trentacinq. *var. resol. libro* 2. *de judic. resol.* 17. *numer.* 35. *in fine versic. Item procedit*, & in his terminis sunt intelligendi Menochius, & Olea, & ab eis citati, ille *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 26. *&* 27. iste *decis. jur. tit.* 3. *quæst.* 11. *num.* 9. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 9. *in princ. & num.* 14.

60 An etiam litigiosa res dicatur quando ad eam agitur actione hypothecaria? Resp. quòd non. Quia actione hypothecaria non agitur de dominio rei, sed tantùm ad pecuniam debitam consequendam, §. *ob hoc tamen*, ubi Angel. *numer.* 3. *in authent. de litigiosis, libro primo, glos. verbo Dominio in fine in authentica litigiosa*, ubi Bald. Angel. Odofred. & Sichard. *Cod. de litigiosis, libro primo*, *ff. eodem*, Covar. *pract. cap.* 15. *num.* 6. *versic. Posterior verò authoritas, & versicul. Est ergo ratio*, Sylvester. *in summ. verbo Lis, numer.* 5. *versicul. Sed si agatur alio jure*, Osascus *decis.* 144. *num.* 7. Tuschus *pract. concluf. litera L. concluf.* 386. *numer.* 28. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *capit.* 4. *in præfat. numer.* 449. Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 7. *versic. Hinc est*, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 40. Menoch. *l.* 2. *præsump.* 97. *num.* 20. Faber. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 24. *defin.* 8. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. numer.* 291. Salgado *in labyrint. credit. part.* 1. *cap.* 14. *num.* 14. *in fine*, Marinis *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 256. *numer.* 5. *&* 6. & in observat. ad Reverter. *decis.* 150. Manfrella *ad Capyc. Latro, decis.* 170. *numer.* 19. *versic. Idque, libro* 2. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 8. *&* 36. Domin. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 107. *num.* 7. Cancer *part.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 10. Duran. *decis.* 364. *num.* 9. *&* 10. Merlin. *de pignorib. libro* 1. *quæst.* 18. *numer.* 7. Marcian. *disp.* 42. *num.* 13. *&* 15. Montan. *controv.* 49. *numer.* 2. Pratus *lib.* 1. *discep.* 13. *num.* 49. etsi dissentiant Carleval. *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 3. *disp.* 11. *numer.* 2. *versic. Res autem*, Andreol. *controv.* 211. *num.* 7. Luca *ad Franchis, decis.* 264. *num.* 1. sed in Regno Neapolis per caput Regni, Conventus, vitium litigiosi locum habet, etiamsi agatur actione hypothecaria, vel assistentia, & non solùm de dominio, verùm etiam de possessorio, ut testantur decisum Franchis *decis.* 464. ubi Luca *num. secundo*, Reverter *decis.* 250. ubi Marinis *numer.* 1. Paschal. *de patr. potest. part.* 1. *capit.* 8. *numer.* 217. idem Marinis *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 256. *numer.* 6. & similiter in Statu Mediolani, Menoch. *cons.* 1187. *num.* 9. *lib.* 12.

Ampliatur, sive illa hypothecaria sit generalis, 61
sive specialis, Covar. *pract. cap.* 15. *sub numer.* 6. Cancer *part.* 2. *var. capitul.* 12. *numer.* 10. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib. cap.* 38. *num.* 8. Domin. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observ.* 107. *num.* 7.

Limitatur, ut licèt litigiosa res non dicatur 62
quando agitur actione hypothecaria, & sic alienari possit, tamen actio hypothecaria litigiosa, & inalienabilis est, Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 21. saltem de jure communi post litis contestationem, Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *numer.* 7. *versic. Hinc est*, Farinac. multis laudatis *frag. crim. part.* 2. *litera L. num.* 293. qui *num.* 294. 295. *&* 296. alias tradidit limitationes, Vela *disserr.* 14. *num.* 43. *versic. Contrariam, ibi: Nam ex eadem ratione.*

Præmitto 3. quòd litigiosa res efficitur per so- 63
lam citationem, *gloss. verbo Litis exordium in cap. super quæstionem* 27. *de offic. deleg.* quia licèt propriè lis mota dicatur, quando fuerit contestata, cùm lis non incipiat, nisi à litis contestatione, & omnia antea acta sint præparatoria ad litem, *capit.* 1. *de litis contestat. cap. Relatum* 19. *capitul. Super quæstionem* 27. ubi Barbosa plures laudat *numer.* 2. *de offic. deleg. capit. Ex parte* 30. ubi Barbosa multos alios addit *de verborum signif.* Cardoso *in prax. jud. verbo Lis, numer. quinto*, Tamen impropriè, & largè sumpto vocabulo lis quoad quosdam juris effectus incipit à citatione, Additio *ad Abbat. in cap.* 1. *numer.* 10. *litera B. de litis contest.* Cardoso *in praxi, jud. verbo lis, num.* 5. *in fine*, Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 1. *numer.* 28. *de foro compet.* Baron *de citat. quæst.* 45. *tota*, Parlador. utrumque tradit *rer. quotid. tom.* 2. *diff.* 136. *numer.* 4. signanter ad inducendum vitium litigiosi, nam ut res efficiatur litigiosa, ita ut sit prohibita ejus alienatio, sola citatio sufficit, *ut inquit glos. in cap. super quæstionem* 27. *verbo Litis Exordium, de offic. deleg. per tex. in authent. litigiosa, Cod. de litigiosis*, Baron. plures citat. *de citatione, quæst.* 45. *num.* 26. *tom.* 1. *& in addit. ad quæst.* 45. *num.* 28. *tom.* 3. Gail. *lib.* 1. *obser.* 74. *num.* 16. *& obser.* 118. *num.* 4. Guid. Papa *decis.* 337. *num.* 5. *& decis.* 479. *num.* 3. *& decis.* 488. *tota*, Tusch. *pract. concluf. litera C. concluf.* 262. *num.* 15. *& litera L. concluf.* 386. *n.* 60. Riccius *collect.* 817. *versicul. Licèt per solam*, Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. à num.*

30. Intellige quando res petitur actione reali, agiturque de dominio, seu quasi dominio, directo, vel utili, Covar. *pract. cap.* 15. *num.* 6. Peregrin. *de jure fisci, libro quarto, titul.* 6. *numer. tertio, & in cap.* 1. *numer.* 63. *de judiciis*, Trentacinquius *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 3. Guido Papa *decis.* 337. *numer.* 6. Menochius *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 7. *versic. Dubitatio sola est, & num.* 6. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 3. Manfrella *ad Capyc. Latro, pluribus aliis additis, decis.* 170. *num.* 20. *lib.* 2. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 6. *& 16.* & alii citati *num.* 46. Ita tamen si citatio facta sit à Judice competenti, & ad citatum pervenerit, vel per eum steterit, & cum plena expressione causæ, per quam citatus possit instrui, super quo citatur, & qua de causa, *juxta text. in Clement. fin. ut lite pendente*, Guido Papa *decis.* 488. Tusch. *pract. conclus. lit. E. conclus.* 380. *à num.* 3. Lancellot. *de attentat. part.* 2. *cap.* 4. *in præfat. num.* 28. *& 29.* Trentacinq. *var. resol. libro* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 19. Gail. *lib.* 1. *observ.* 74. *num.* 16. *versic. Quod absque dubio, & num.* 27. Gratian. *discep. foren. cap.* 2. *num.* 33. *&* 34. Marta *de jurisdic. part.* 4. *casu* 35. *numer.* 11. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 14. *num.* 2. *de foro compet.* notat Bardaxi *foro unico in princ. & num.* 3. *versic. Quando dicatur, tit. de prohibita alienatione*, Antunez Portugal. *de donat. Regiis, tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *num.* 7. Baron. *de citat. quæst.* 45. *num.* 26. *vers. Intelligendo tamen*, Cancer. *part.* 2. *var. capit.* 12. *num.* 8. *& 9.* ub juxta prædicta ex decisione nostri Senatus tradit intellectum ad Constit. 3. *tit. de donat. libel, ò demanda*, Despujol. *ad Mieres, verbo Litigiosa res, versicul. Ista tamen citatio, fol.* 117. latè explicat, & declarat omnia supradicta Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. à numer.* 367. *ad* 392.

64 Quando autem agitur actione personali, res numquam efficitur litigiosa, non solùm per citationem, sed nec per litis contestationem, ut probavi cum multis *numer.* 49. quibus addo eundem Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis, resol.* 17. *num.* 15. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 38. *n.* 16. Limitatur gluribus modis. Et primo, quando res alienatur post pignus prætorium, & eo magis si res alienata sit in personam conjunctam. Secundò, si æs alienum non imminebat, vel si illud nec aliundè constaret, quàm ex alienantis confessione. Tertiò, si debitor omnia bona sua alienavit. Quartò, quando non solvendo remanserit. Quintò, quando non solvendo fortunam suam alienavit. Sextò, si probetur alienantem non habuisse in bonis, nisi rem illam alienatam. Sic benè exornant Giurba *decis.* 62. *num.* 5. Gusman. *de eviction. quæst.* 11. *numer.* 57. Ferentil. *ad Burattum, decis.* 450. *litera C.*

65 Difficultas tamen est. An res efficiatur litigiosa quando agitur actione personali ad ipsam rem, ut si petatur rei dominium actione personali ex empto, ex donato, ex stipulato, aut simili; est controversia inter Doctores, remissivè proponit Guzman *de evict. quæst.* 11. *num.* 43. & disputant Cancer *part.* 2. *var. resol. capit.* 12. *numer.* 2. 3. *&* 4. Vela *dissert.* 14. *numer.* 43. Sed communis est opinio, quod talis res efficitur litigiosa per litis contestationem, sic Covar. *pract. cap.* 15. *num.* 6. Osascus *decis.* 64. *numer.* 13. Trentacinquius *var. resol. libro secundo de judiciis, resolut.* 17. *numer.* 12. Salgado cum multis *de Reg. protect. part.* 4. *capitul.* 8. *à numer.* 173. Antunez Portugal. *de donation. Reg. libro tertio, capitul.* 38. *numer.* 17. Gail. *libro primo, obser.* 118. *numer. tertio, versicul. Prædicta, juncto num.* 4. Andreol. *controv.* 211. *numer.* 13. multos laudat Marta *de jurisdic. part.* 4. *casu* 15. *numer.* 10. Fermosin. *in cap. Proposuisti* 19. *quæst.* 14. *numer.* 1. *ibi: Etiamsi, de foro compet.* Manfrella *ad Capyc. Latro, decis.* 170. *numer.* 22. *lib. secundo*, Pichard. *in manducat. ad prax. part.* 1. *præcep.* 2. *num.* 9. quidquid dicant Tusch. *pract. conclus. litera L. conclus.* 386. *à num.* 3. *ad* 10. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L. n.* 286. Bellon. *de potest. cor. lib.* 2. *cap.* 81. *sub num.* 3. *&* 4. Menoch. *lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 15. Cancer. *part.* 2. *var. cap.* 12. *num.* 4. Capyc. Latro *dec.* 170. *à num.* 58. Domin. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 107. *sub num.* 7. Vela *num.* 43. quia contra eos, & alios est verior sententia, ut tradunt Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 6. *num.* 10. Parlador. *rer. quotid. libro* 2. *cap. fin. part.* 4. §. 5. *numer.* 7. 8. *&* 9. Marinis *ad Reverter. decis.* 150. *numer.* 2. *&* signanter contra Cancer docent Carleval. *de judiciis, libro* 1. *tit.* 3. *disp.* 11. *num.* 2. *vers. Si verò agatur*, Luca *ad Franchis, decis.* 464. *numer.* 3. *versic. Sed si agitur, & sentit* idem Vela *dissert.* 14. *num.* 43. *versic. Contrariam, ibi: Si talis possessio.* Verùm ego existimo, salva pace tantorum Doctorum, quod isto casu res efficitur litigiosa per solam citationem, ex traditis per Covar. Trentacinq. & Parlador. *locis hic citatis*, & clarè sentiunt Polyd. Ripa *observ.* 383. *num.* 11. *&* 12. Guzman. *de evict. quæst.* 11. *numer.* 44. Marinis *ad Reverter. decis.* 150. *num.* 2. *in fine*, & corroboratur ex traditis per eundem Ripam *observ.* 383. *à num.* 6.

Præmitto 4. quod re litigiosa alienata, si posteà 66
sententia lata extiterit contra principalem, potest fieri executio absque novo processu, & novo judicio, recta via contra illum, in quem facta est alienatio rei litigiosæ, & sic contra tertium prætensum possessorem, ita *ex leg. fin. Cod. de litigiosis*, docent ibidem Bartol. *numer. primo*, Alexand. *in addit. litera E.* Salicet. *numer.* 4. Sichard. *num.* 6. *versic. Et sic sententia, & numer.* 11. Baldus *in fine*, idem Bartol. *in l.* 1. §. *Si inter, ff. eodem, & in leg. Creditores, numer.* 23. *versic. Videamus ergo, ibi: aut habet causam ab eo, Cod. de pignorib.* idem Bald. *in l.* 1. *col.* 2. *Cod. commun. dividundo, & in l. ob maritorum, numer.* 8. *Cod. Ne uxor pro marit.* Jason. *in* §. *omnium, numer.* 48. *de actionib. & in l. à Divo Pio*, §. *Si super rebus, numer.* 10. *ff. de re judicata*, Cynus *in l.* 1. *numer.* 11. *&* 12. *Cod. de alienat. jud. mutan. caus. fact.* Castren. *in l. certa, Cod. ut in poss. legat. & in l. à Divo Pio*, §. *à super rebus, num.* 8. *versic. Prædicta, ff. de re judic.* Abbas *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ* 3. *num.* 10. *ut lite pendente & in cap.* 2. *sub numer.* 8. *de alienat. judic.* Nevizan. *cons.* 20. *num.* 13. *& seq.* Ruinus *cons.* 34. *numer.* 12. *lib.* 5. Ber. *cons.* 155. *numer.* 40. *lib.* Natæ *cons.* 350. *numer.* 3. *lib.* 2. Bursat. *cons.* 413. *numer.* 8. *lib.* 4. Curt. Jun. *cons.* 92. *num.* 8. *libro tertio*, Port. Immolen. *cons.* 172. Hondedeus *cons.* 20. *num.* 7. *& à numer.* 42. *vol.* 1. Rovit. *cons.* 66. *à numer. primo, volum. primo*, Cephal. *cons.* 195. *numer.* 13. *& seq.* Decius *cons.* 186. *num.* 4. *versic. Non obstat quòd iste tertius possessor*, Surd. *cons.* 334. *numer.* 13. *libro* 2. Peregrin. *cons.* 8. *nucu.* 15. *& cons.* 26. *num.* 10. *lib.* 1. *de jure fisci, lib.* 4. *titul.* 6. *num.* 27. Menochius *cons.* 319. *num.* 11. *lib.* 4. *& cons.* 1187. *num.* 8. *lib.* 12. *& de adipiscend. possess. remed.* 5. *num.* 137. *& lib.* 2. *præsump.* 97. *num.* 59. Capyc. *decis.* 128. *num.* 6. Boer. *decis.* 182. *num.* 51. Osascus *decis.* 64. *num.* 1. *&* 4. *versic. Aut alienatio est facta lite pendente*, Afflict. *decis.* 396. *num.* 9. ubi Ursil. *in addit.* Mohedan. *decis.* 11. *aliàs* 12. *numer.* 1. *de senten. & re judic.* Benilen. *decis. Bonon.* 48. *numer.* 20. Flamin. Chartar. *decis.* 55. *numer.* 2. *&* 12. Rota *decis.* 14. *versic. de probat. in novis, & decis.* 100. *numer.* 23. *part.* 1. *diver.* Guido Papa *decis.* 81. *num.* 1. *versicul. Et corroboratur*, Gabriel. *comm. conclus. lib.* 5. *de acquir. possess. conclus.* 8. *numer.* 10. Reynoso *obser.* 6. *num.* 21. Bellamera *decis.* 907. *versic. Fallit*, Crescentius *decis.* 16. *numer.* 1. *&* 2. *de foren. & re judic.* Cavaler. *decis.* 131. *numer.* 2. Cavalcan. *decis.* 16. *numer.* 7. *part.* 1. Ansald. *de jurisdict. part.* 3. *tit. unic. cap.* 12. *num.* 7. Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *num.* 117. *versicul. Sed si, & num.* 118. Duran. *decis.* 88. *numer.* 4. *& decis.* 281. *numer.* 2. Roxas *decis.* 209. *num.* 3. *&* 3. Azin. *in praxi*, §. 31. *cap.* 2. *ampliat.* 24. *numer.* 1. Castillo

in l.

carnes, vel conficienda instrumenta, quàm ad suum molendinum, vel furnum, vel macellum, vel Notariam, seu Scribaniam, & similia, & subditi, seu vassalli acquieverint huic prohibitioni obtemperando, nam tunc elapso sufficienti tempore ad præscriptionem, habet Baro, seu dominus locorum servitutem acquisitam, & potest compellere vassallos & subditos suos, ut accedant ad molendum ad suum molendinum, ad coquendum panem ad suum furnum, ad emendum carnes ad suum macellum, ad conficienda instrumenta in sua Notaria, seu Scribania, & his similia, *sic glossa in l. qui liminibus, verbo Forma, ff. de servit. urban. prædior.* Boer. *decis.* 125. *numer.* 5. Roland. *cons.* 22. *lib.* 2. Menoch. *de arbit. judic. casu* 160. *num.* 10. & 11. & *cons.* 1061. ● *numer.* 27. *ad* 40. *lib.* 11. Padilla *in l.* 1. *numer.* 20. *C. de servitutib. decis.* 16. *num.* 7. Jason. *in l. quominus, num.* 1. *ff. de fluminis.* Guido Papa *decis.* 298. Socarrats *in comm. Petri Alberti, cap. Si vero, num.* 50. *fol.* 179. Cancer *par.* 2. *variar. resol. cap.* 2. *numer.* 106. Peguera *decis.* 15. *num.* 4. *part.* 2. Cyriacus *controvers.* 462. *num.* 30. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 17. *numer.* 52. Covar. *in reg. possessor. part.* 2. §. 4. *numer.* 6. Fermosin. *in cap. Cum non liceat* 12. *numer.* 13. *in fine*, 14. 17. & 18. *de præscript.* Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *tit. de servitutibus, resol.* 1. *numer.* 7. *versic. Hæc illatio declaratur*, Gonzalez *ad reg.* 8. *Cancellar. glos.* 5. *numer.* 36. & 37. Beltramin. *ad Ludovis. decis.* 162. *litera C*, Postius *de manuten. observat.* 40. *numer.* 30. *versic. ad effectum, & observ.* 53. *numer.* 5. & 28. Burat. *decis.* 38. *numer.* 4. & 5. ubi Ferentil. *numer.* 6. idem Ferentil. *ad Burat. decis.* 232. *litera A*, Larrea *allegat. fiscal.* 69. *numer.* 24. Surd. *cons.* 127. *à numer.* 20. *lib.* 1. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 89. *à num.* 18. & *cap.* 56. *à numer.* 51. Marinis *resol. jur. lib.* 2. *cap.* 118. Rodoer. *ad Marinis, lib.* 1. *resol. jur. cap.* 32. *numer.* 11. & *capit.* 63. *numer.* 9. Afflictis *decis.* 388. *numer.* 2. Luca *ad Franchis, decis.* 380. *numer.* 6. *versic. Nonnulli*, Capyc. Latro *consultat.* 110. Antunez Portugal. *de donat. Reg. part.* 3. *cap.* 5. *numer.* 11. Franchis *decis.* 166. *numer.* 8. Mastril. *de magistrat. lib.* 4. *capit.* 18. *numer.* 35. Amaya *in l. unica, numer.* 36. *C. de aur. corona, lib.* 10. Coppen. *discept.* 230. *numer.* 4. & *seq.* Cohel. *de bono regim. capit.* 31. *numer.* 221. Fragoso *de regim. Reipub. part.* 1. *lib.* 3. *disput.* 7. *numer.* 61. Giurba *observat.* 60. *numer.* 7. & *observat.* 71. *numer.* 9. & *observat.* 82. *numer.* 10. & *in tract. de succes. feud.* §. 2. *gloss.* 13. *num.* 69. *in fine*, Novarius *de gravam. vassal. tom.* 1. *cap.* 58. *à numer.* 5. & *cap.* 59. *num.* 3. & 4. & *in pragmat.* 14. *collect.* 14. *numer.* 6. 7. 8. & 9. *de Baronib.* Larrea *allegat. fiscal.* 69. *numer.* 24. & 25. Villaplana *de Brach. Militar. capit.* 3. *numer.* 195. & *à num.* 339. Gerundensis Romagueta *in addit. ad Conciolum ad statuta Civitatis Eugubii, l.* 5. *rub.* 14. *numer.* 8. sic in Cathalonia die 14. Aprilis 1670. per Magnificum Ludovicum de Ferrer Regium Senatorem fuit provisa manutentio in favorem Mariæ Cerdà contra Syndicum Loci de Rubol, eo solo motivo, quod erat in possessione prohibendi, ne accederent ad aliam Notariam. Quæ in gradu supplicationis ad mei relationem 14. Octobris 1670. addito motivo acquiescentiæ fuit confirmata, Actuario Roig. Et in his terminis intelligendi sunt Cancer *part.* 3. *variar. cap.* 3. *num.* 79. Xammar. *defin.* 33. *numer.* 3. Fontanella *decis.* 512. *numer.* 14. *par.* 2. Surd. *decis.* 313. *numer.* 102. Cyriacus *controvers.* 462. *numer.* 31. & alii, docentes, quod districtus fortiatus molendini, furni, macellæ, Notariæ, seu Scribaniæ, & similium præscriptione quæruntur. Intellige sequuta acquiescentia, & elapso ad præscriptionem tempore sufficienti.

14 Ampliatur 1. ut hæc prohibitio, cui vassalli acquieverunt, non requiritur necessariò, quod fuerit judicialis, nam etiam extrajudicialis sufficiet, ita Abbas *in cap. Abbate Sancti Silvani, num.* 11. *de verb. signif.* Capycius *decis.* 209. *n.* 26. Thesaur. *decis.* 16. *numer.* 7. *versicul. Sufficereque, ibi : Item sufficiet*, Rolandus à Valle *cons.* 12. *num.* 24. *vol.* 2. & *cons.* 80. *num.* 41. *vol.* 3. Gratian. *discept. forens. cap.* 564. *numer.* 54. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 17. *num.* 55. Rosental. *de feudis, cap.* 5. *conclus.* 17. *num.* 1. Ferentil. *ad Burat. decis.* 58. *num.* 6. Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *de servitutib. resol.* 1. *num.* 7. *vers. Hæc illatio*, Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib.* 3. *capit.* 5. *num.* 13. Novarius *de gravam. vassallor. part.* 1. *gravam.* 78. *num.* 7. *vers. Requiritur inquam*, & sic sufficit si prohibitio fiat per publicum proclama, ut loquuntur in terminis Thesaur. *decis.* 16. *num.* 7. Fontanella *de pactis nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 17. *n.* 52. Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib.* 3. *cap.* 5. *num.* 14. & alii ex citatis *num.* 13.

Ampliatur 2. etiamsi prohibitio non sit facta toti Universitati, sed ejus majori parti, & tali prohibitioni fuerit obtemperatum, Boer. *decis.* 125. *numer.* 5. Thesaurus *decis.* 16. *num.* 7. *versic. Sufficereque*, Roland. *cons.* 22. *n.* 4. *vol.* 2. Natta *cons.* 325. *num.* 1. & *cons.* 522. *num.* 4. *lib.* 3. Ferentil. *ad Burat. decis.* 38. *num.* 7. Gratian. *discept. foren. cap.* 564. *numer.* 54. Peguera *decis.* 24. *numer.* 4. *versic. Et ulterius, par.* 2. Rodoer. *ad Marinis, lib.* 1. *resol. jur. cap.* 32. *sub num.* 11. Villaplana *de Brach. Militar. cap.* 3. *num.* 343. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clausul.* 4. *glos.* 17. *numer.* 58. Rosental. *de feudis, capit.* 5. *conclus.* 10. *numer.* 2. *quidquid ipse dicat, num.* 3. 4. 5. & 6. quia eum impugnat Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib.* 3. *cap.* 5. *numer.* 14. aliàs si prohibitio fiat uni personæ, aliis non nocet, Afflict. *decis.* 388. *num.* 3. Thesaur. *dec.* 16. *numer.* 7. *versic. Sufficereque*. Attamen si prohibitio quibusdam tantùm particularibus facta sit, & Universitas illa scierit, & toleraverit, & non reclamaverit, ut putà si non se opposuerit prohibitioni palam factæ, ipsa sibi præjudicat, Capyc. *decis.* 209. *numer.* 28. & *seq.* Thesaur. *decis.* 16. *numer.* 7. *versic. Dissentiunt tamen, in fine, ibi : versic. Hæc autem obedientia*, alios refert, & sequitur Fontan. *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 17. *num.* 59.

Ampliatur 3. etiam si prohibitioni pro bono pacis obtemperatum fuisset, Jason. *in l. quominus, numer.* 1. *ff. de fluminib.* Thesaur. *decis.* 16. *num.* 7. *sub versic. Sufficereque*, Trentacinq. *var. resolut. lib.* 1. *tit. de servitutib. resol.* 1. *num.* 7. *sub versic. Hæc illatio declaratur*, Ferentil. *ad Burat.* post alios *dec.* 38. *num.* 7. Gratian. *discept. forens. cap.* 564. *n.* 54. 16

Sublimitatur 1. illa limitatio 2. ut procedat, si Baro, seu dominus vasallorum, ac quilibet prætendens districtum molendini, furni, macelli, & Scribaniæ, ac similium probet prohibitionem, ac patientiam, obedientiam, & paritionem vasallorum, seu subditorum; secùs verò si non probet hujusmodi prohibitionem, ac paritionem, patientiam, & obedientiam illorum, Craveta *cons.* 861. *numer.* 6. Bertrand. *cons.* 229. *num.* 2. & *cons.* 234. *num.* 5. *lib.* 3. Afflict. *cons.* 388. *numer.* 10. Thesaurus *decis.* 16. *num.* 8. Cyriacus *controvers.* 462. *num.* 32. Gratianus *discept. forens. cap.* 564. *sub num.* 53. Postius *de manut. observat.* 40. *num.* 30. *versic. ad effectum*, Ferentil. *ad Burat. decis.* 38. *num.* 8. Villaplana *de Brachio Militari, cap.* 3. *num.* 340. Fontanella cum decisionibus nostri Senatus *de pact. nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *glos.* 17. *num.* 53. & 54. 17

Sublimitatur 2. ut procedat, quando in præscriptione ordinaria non constaret de vi, & violentia; secùs verò si constaret de præsciptione violenta facta vasallis, per Baronem, quo casu illa non suffragaretur Baroni, quia prohibitio necessaria ad acquirendum districtum molendini, furni, macelli, Notariæ, & similium non debet esse violenta, ex quo tunc non est sufficiens ad judicandum legitimam præscriptionem, Afflict. *decis.* 388. *numer.* 8. & 9. Novarius *in prag.* 14. *collect.* 14. *numer.* 10. *de Baronib. & de gravam. vassal. tom.* 1. *gravam.* 58. *num.* 9. Thesaur. *decis.* 15. *num.* 7. *versic. Dissentiunt, tamen*, 18

tamen, ibi : Quod intellige, Amaya *in l. unica, n.* 37. *C. de auro coronario, lib.* 10. Villaplana *de Brach. Militar. cap.* 3. *num.* 195. *in fine*, Menochius *conſ.* 1061. *num.* 30. *lib.* 11.

19 Sublimitatur 3. ut procedat, ſi poſt prohibitionem factam per Baronem vaſſallis, & ſubditis ſuis tranſactum fuerit ſpatium temporis ad inducendam præſcriptionem diſtrictus molendini, furni, macelli, Notariæ, & ſimilium; aliàs ſecùs. Et ſecundùm aliquos ad hanc præſcriptionem poſt prohibitionem ſufficit tempus decem annorum inter præſentes, & viginti inter abſentes, ut dicunt Petr. Jacob. de Auriaco, Boerius, & Rolandus, quos refert, & ſequitur Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de ſervitutibus, reſol.* 1. *numer.* 7. *verſic. Hæc illatio declaratur, ibi : Et hanc præſcriptionem*. Sed alii veriùs ad hanc præſcriptionem tempus triginta annorum requirunt, ut probat pluribus laudatis Theſaur. *deciſ.* 16. *numer.* 7. *verſic. Diſſentiunt tamen in*
21 *illo*, ad quem ſe refert Ferentill. *ad Burat. deciſ.* 38. *numer.* 9. quibus addendi ſunt Gratian. *diſcept. forenſ. capit.* 564. *numer.* 53. Cancer. *par.* 3. *variar. reſol. capit.* 4. *numer.* 48. Capyc. Latro *conſult.* 110. *num.* 28. Antunez Portugal. *de donat. Regiis, lib.* 3.
20 *cap.* 5. *numer.* 12. Et hæc ultima opinio ſervanda eſt in Cathalonia, in qua præſcriptiones decem, & viginti annorum ſunt ſublatæ, & ad præſcriptionem triginta annorum redactæ, *uſat. Omnes cauſæ, tit. de præſcript.* ubi Marquilles *in princ.* idem Marquilles *in uſat. Hoc quod juris eſt, verſ. Secundo, fol.* 309. Cancer. *par.* 1. *var. reſol. cap.* 15. *numer.* 8. *&* *par.* 2. *cap.* 11. *num.* 102. *&* *par.* 3. *capit.* 4. *numer.* 47. *&* 165. Mieres *in Cur. Barcin. Reginæ Mariæ, collat.* 10. *capit.* 9. *numer.* 15. *fol.* 386. *&* *num.* 125. *fol.* 395. *tom.* 2. ubi Deſpujol. *verbo Præſcriptio triginta annorum, fol.* 115. Oliba *in* §. *Pœnales, relect.* 2. *num.* 103. *&* *in* §. *Rei perſequendæ, relect.* 2. *num.* 24. *de action.* Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 5. *gloſ.* 5. *par.* 2. *numer.* 85. 86. 87. *&* 88. *&* *deciſ.* 274. *num.* 2. *par.* 1. Romaguera *in addit. ad Conciol.*
1 *ad ſtatut. Eugub. lib.* 2. *rub.* 30. *num.* 36. Sed notandum, quod hæc præſcriptio incipit currere à die prohibitionis factæ vaſſallis, ut docent Cæpola, Rovitus & Genuen. quos citat Novarius *de gravam. vaſſallor. gravam.* 58. *numer.* 6. *tom.* 1. Barboſa *in l.* 1. *num.* 6. *C. de ſervitutib. & aqua*.

22 Sublimitatur 4. ſed procedat, ſi Baro, ſi habet jus prohibendi præſcriptione acquiſitum cum acquieſcentia, & patientia vaſſallorum tenet ſcribania apta, & ſufficientia, aliàs licèt Univerſitati, ejuſque ſingularibus ire quocumque voluerint, ſic deciſum teſtatur Joan. Vincent. de Anna, quem refert, & ſequitur Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *de ſervitut. reſol.* 1. *num. propè finem, ibi : Et in hoc caſu*, Novarius *de grav. vaſſal. tom.* 1. *collect.* 65. *&* *in prag.* 14. *collect.* 14. *num.* 12. *de Baronib.*

23 Limitatur 3. ſi molendina Baronis eſſent aptiora, viciniora, ſeu commodiora, & ſolveretur minor, vel æqualis molitura, quæ conſueta eſt ſolvi in molendinis aliorum, nam in hujuſmodi caſu vaſſalli cogi poſſunt ad molendum tam in molendino Baronis, quàm in alieno, quia in hoc nullum eſt gravamen, ſed utilitas vaſſallorum, & contrarium prætendere vaſſallos, apparet fieri æmulationis gratia contra Baronem, ut poſt alios docent, & deciſum referunt ex Doctoribus, quos citant Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *tit. de ſervitutibus, reſolut.* 1. *num.* 7. *verſ. Declaratur etiam*, Maſtril. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 36. Novarius *quæſt. foren.* 5. *tom.* 2. *&* *de gravamin. vaſſallor. tom.* 1. *gravam.* 54. *n.* 4. *&* *in pragmat.* 14. *collect.* 14. *num.* 5. ubi etiam Rovit. *numer.* 5. *de Baronib.* Rodoer. *ad Marinis, reſol. jur. lib.* 1. *cap.* 32. *n.* 12.

Limitatur 4. quando Baro habens omnimodam juriſdictionem faceret diſtrictum non ob ejus utilitatem, ſed ob publicam utilitatem, eo quod compendium quod inde perciperetur pro molitura, furnagio & ſimilibus converteretur ad utilitatem publicam, quo caſu poteſt cogere vaſſallos, & ſubditos ſuos ad molendum in ſuo molendino, & coquendum panes in ſuo furno, & ſimilibus, ut cum Bald. Jacobin. de Sancto Gregorio, & Graveta *de antiquit. tempor. part.* 4. *verſic. Circa præmiſſa, num.* 4. *fol. mihi* 214. ac reprobato Boer. docet Trentacinquius *var. reſol. lib.* 1. *de ſervitut. reſol.* 1. *num.* 11. alios plures cumulant Theſaur. *deciſ.* 16. *num.* 13. *verſic. Sexta*, Novarius *de gravam. vaſſall. tom.* 1. *gravam.* 58. *numer.* 10. intellige juxta dicenda *num.* 32.

Limitatur 5. ſi jus diſtrictus molendini, furni, macelli, Notariæ, & ſimilium competeret, & quæſitum eſſet Baroni ex Regio privilegio, Xammar. *definit.* 33. *numer.* 4. Fontanella *deciſion.* 512. *numer.* 14. *part.* 2. Maſtril. *de magiſtrat. libr.* 4. *capit.* 18. *numer.* 33. multos alios cumulant Novarius *de gravamin. vaſſal. tom.* 1. *gravamin.* 59. *numer.* 3. Suelves *conſ.* 14. *numer.* 98. *lib.* 3. idem Novarius *in pragmat.* 14. *collect.* 14. *numer.* 6. *&* 7. *de Baronib.*

Sublimitatur hæc quinta limitatio ut procedat de jure communi; ſecùs in Cathalonia, in qua ſi Regio privilegio obtineatur diſtrictus, & neceſſe eſt, quòd impetretur ad petitionem Univerſitatis hominum Oppidi diſtrictus, ſeu cum ejus conſenſu, ex quo diſtrictus ſunt prohibiti in Cathalonia per generales conſtitutiones Principatus; at ſi obtinentur modo prædicto, afficiunt etiam forenſes quoad ipſorum præjudicium, Cancer. *part.* 2. *variar. reſol. part.* 3. *capit.* 3. *numer.* 120. Fontanella *deciſ.* 512. *numer.* 14. *&* 15. *part.* 2. Xammar. *definit.* 33. *numer.* 4. *&* 5.

Quæro etiam. An incolæ, ſeu habitatores alicu- 27
jus Civitatis, aut Villæ, in qua diſtrictus Scribaniæ, & Notariæ eſt acquiſitus, & conſtitutus, poſſint data opera, & præcedente tractatu ſe conferre ad loca vicina ad conficienda inſtrumenta ſuarum conventionum? Reſp. quod non. Sic fuit in Cathalonia per noſtrum Senatum 8. Auguſti 1583. declaratum in favorem Matthæi Balle domini utilis Scribaniæ, & Notariæ de diſtrictu Oppidi de Palamòs, contra Syndicum ejuſdem Villæ de Palamòs, & Franciſcum Valenti, & Joannem Pages, & alios Notarios Regios, referente Egregio Senatore Joanne Amell. de qua declaratione latè ſcripſerunt Fontanella *deciſ.* 477. *&* 478. *part.* 2. Xammar. *defin.* 33. *tota ſignanter à numer.* 32. Similis die 3. Julii 1634. in favorem Joannis Vilades Presbyteri & Præpoſiti Eccleſiæ Civitatis Minoriſſæ, contra Mauritium Gomis, & alios Notarios dictæ Civitatis, & Syndici ejuſdem, qui cauſæ defenſionem aſſumpſit ad relationem Egregii Senatoris Philippi Vinyes, quam vide in libro concluſionum civilium anni 1634. *fol.* 224. *uſque ad* 248. & refert Fontanella, etſi reclamet *deciſ.* 479. 480. 481. 482. *&* 483. *part.* 2.

Ita in caſu ſimili noſter Senatus 24. Aprilis 1591. 28
referente Magnifico Senatore Federico Font Paſtor inter Petrum Bertran, & Syndicum de Villaminiana declaravit, ubi furnus eſt de delicto, non poſſe in illius præjudicium fieri alium furnum extra mœnia loci, ubi eſt diſtrictus, refert Fontanella *deciſ.* 477. *numer.* 17. *part.* 2.

Similiter reſpectu furni, & molendini de diſtri- 29
ctu Baronis, non poſſunt vaſſalli ire extra territorium ad molendum, & coquendum panem, Novarius *de gravamin. vaſſallor. tom.* 1. *gravam.* 62. qui licèt referat opinionem contrariam, in hac noſtra videtur reſidere.

Limita quando negotium eſt tractandum alibi, 30
vel natura negotii id requirit, vel partes alibi repertæ negotia ſine fraude tractant, nam tunc non obſtante diſtrictu Scribaniæ, & Notariæ poſſunt incolæ loci diſtrictus alibi penes alios Notarios inſtrumenta conficere, Joan. Baptiſta Coccinus Rotæ Decanus *deciſ.* 116. *numer.* 7. Xammar. *definit.* 33. *numer.* 35.

Benè tamen aliàs verum eſt, quod ſi unus Notarius non ſufficit ad recipiendum inſtrumenta Oppidi

31 pidi districtus Notariæ, & Scribaniæ, tenetur Baro, seu dominus Scribaniæ, & Notariæ ponere, nominare, & deputare duos, tres, quatuor, aut plures Notarios arbitrio Regiæ Audientiæ cum facultate recipiendi, & tabelliandi omnia instrumenta ad Notariam, & Scribaniam dicti Oppidi pertinentia, & spectantia, ita noster Senatus in illa causa Notariæ, & Scribaniæ Civitatis Minorissæ, *de qua supra*, *num.* 27.

32 Quæro denique. An Universitas possit statuere sub certa pœna, quod cives accedant ad molendum ad molendinum Universitatis, & ad coquendum panem ad suum furnum, in præjudicium aliorum civium molendina, & furnos habentium? Resp. quod si omnes cives concurrunt, sine difficultate potest Universitas tale statutum facere, ut dicit Trentacinq. *var. resol. lib.* 1. *de servit. resol.* 1. *n.* 13, si autem omnes cives non concurrunt, non potest Universitas facere hujusmodi statutum, Ripa *in leg. quominus*, *numer.* 131. *de fluminibus*, Craveta, *de antiquit. tempor. par.* 4. *cap. Circa præmissa*, *à numer.* 22. *fol. mihi* 227. *col.* 2. Osaschus latè *decis.* 17. Larrea *allegat. fiscal.* 69. *numer.* 28. & 29. notat Trentacinq. *loco hic citato*, alios permultos sic intelligendos citat Romaguera noster *ad statuta Eugub. in addit. ad Conciol. lib.* 2. *rub.* 14. *numer.* 7. Covar. *in reg. possessor. par.* 2. §. 4. *numer.* 7. *versicul. illud omittendum non est*, Fermosin. *in cap. cùm omnes* 6. *quæst.* 1. *à numer.* 2. *ad* 11. *de constitution.*

33 Dicitur autem omnes cives concurrere, quando totus populus Civitatis, vel Oppidi per capita domorum congregatur, prout antiquitùs in cunctis Universitatibus fiebat, & Consilium generale appellabatur, & ex Bartolo, Thesauro, & Lozæo tradunt Cancer. *par.* 3. *var. capit.* 13. *numer.* 334. Xammar. *de privileg. Barcin. rub.* 20. *numer.* 6. ubi Monras *numer.* 11. quibus *adde Capiblanc. & Pegas quos citat noster Romaguera in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib.* 1. *rub.* 21. *num.* 13.

4 Verùm quia totus populus per capita domorum erat difficilis congregationis, maximè in Universitatibus numerosis, potestas Consilii generalis per capita domorum transfusa est in Consilium generale ordinarium per Regia privilegia ex certo numero personarum compositum, quod vicem populi repræsentat, ut ex Azevedo, & Lozæo tradit Cancer. *part.* 3. *var. resol. cap.* 13. *numer.* 334. *in fine princ.* plenissimam namque habet potestatem, & potest cuncta, quod Consilium generale per capita domorum poterat, præter ea quæ à jure divino, vel humano prohibita sunt, idem Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 334. *vers. Secundum est*, & *vers. Consilium generale ordinarium*, Xammar. *de privileg. Barcinonæ*, §. 20. *num.* 6. 11. 12. 13. 14. & 15. ubi Monras *numer.* 11. *in fine*, 18. 19. 20. 21. & 22. Reg. Matthæu *de regim. Regnis Valentiæ*, *cap.* 4. §. 3. *num.* 19. *vers. Nam non universus populus*, & *numer.* 21. Giurba *obser.* 68. *numer.* 6. Franchis *decis.* 253. *numer.* 8. Mastril. *decis.* 49. *num.* 8. & 15. *lib.* 1. Reg. Leo *decis.* 11. *numer.* 2. & 5. *lib.* 3. Luca *de alienation. discurs.* 28. *num.* 12. noster Romaguera *in addit. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib.* 1. *rub.* 30. *num.* 14. & 15. plures alios cumulat Castillo *de usufructu*, *cap.* 54. *numer.* 40. Ramon noster *cons.* 87. *numer.* 31. Bosch. *dels titols de honor. lib.* 4. *cap.* 12. *in princ.* & *cap.* 13. §. 1.

35 In hac congregatione Consilii Universitatis regulariter prævalent resolutiones, & deliberationes majoris partis consiliariorum, *l. quod major* 19. *ff. ad municipal. l. nulli*, *ff. quod cujusque Universit. nomin. l. aliud*, §. *refertur*, *ff. de regul. jur. capit.* 1. ubi Barbosa *num.* 1. *de his quæ fiunt à majori part. capit. quapropter*, *capit. auctis*, *de elect. glos. in capit.* 1. *verbo tractatus*, *de reb. Eccles. non alienan. in* 6. Felin. *in cap. Cùm omnes* 6. *num.* 17. *in princ.* Decius *numer.* 27. & 28. Barbosa *numer.* 4. & 5. Fermosin. *quæst.* 1. *à num.* 12. & *quæst.* 2. *numer.* 1. *de constitution.* Bernard. Diaz *regul.* 449. Lozæus *de jure Universit. part.* 1. *capit.* 3. *numer.* 75. & *seq.* Franchis *decis.* 2. Mastril. *decis.* 49. *numer.* 7. *lib.* 1. & *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 15. *à numer.* 14. *ad* 22. Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 12. *quæst.* 9. *numer.* 8. Cohel. *de bono regim. capit.* 31. *numer.* 136. Buccaron, *de differen. int. Jud. civil. & crimin. differ.* 162. *numer.* 14. & 15. Conciolus *ad statuta Eugub. lib.* 1. *rub.* 21. *numer.* 3. idem Barbosa latè exornat *voto* 121. *à numer.* 30. *lib.* 3. Gratian. *decis. March.* 183. *à numer.* 1. Novarius *in pragmat.* 2. *collect.* 3. *numer.* 37. & 38. *de administr. Universi.* Reverter. *decis.* 128. *numer.* 2. & *decis.* 432. *numer.* 2. *vers. Sed pro parte*, Bobad. *in polit. lib.* 3. *cap.* 8. *à numer.* 168. ex nostris Ramon. *cons.* 87. *numer.* 27. & 28. Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 20. *num.* 30. 31. 41. 42. & 43. ubi Monras *numer.* 51. 52. 65. *in fine* 66. & 67. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 3. *glos.* 3. *num.* 74. & *decis.* 365. *à num.* 2. *par.* 2. Bosch. *dels titols de honor. lib.* 3. *c.* 13. §. 1. *versic. Lo poder*. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad statut. Eugub. lib.* 1. *rub.* 21. *numer.* 17.

Et licèt hæc regula plures patiatur limitationes, 36
& fallentias, quas latè referunt Felin. *in cap. Cùm omnes* 6. *numer.* 17. & 18. Decius *à numer.* 19. *de constitut. Additio ad Bernard. Diaz in annotatione ad regul.* 449. *vers. Hanc regulam*, inter eas limitatur ex communi opinione, ut locum habeat in resolutionibus, & deliberationibus necessariis, vel saltem utilibus, secùs in actibus merè voluntariis, veluti in donationibus, in quibus omnium consensus requiritur, ita ut si unus contradicat, resolutiones, & deliberationes non sint validæ, Franchis, Costa, Cohel & Seraphin. quos refert, & sequitur Conciol. *ad statut. Eugub. lib.* 1. *rub.* 21. *numer.* 4. Xammar. *de privileg. Barcin.* §. 20. *numer.* 44. ubi Monras *numer.* 68. & 69. Buccaron. *de different. inter Judic. civil. & crim. differ.* 162. *numer.* 15. *cum seq.* Reverter. *decis.* 432. *numer.* 2. *versic. Quam tamen conclusionem*; Morla *in emp. jur. par.* 1. *tit.* 12. *quæst.* 9. *numer.* 10. Balmaseda *de collect. quæst.* 220. *num.* 13. Felin. *in cap. Cùm omnes* 6. *num.* 17. *vers. Fallit.* 1. ubi Decius *à numer.* 30. Barbosa *num.* 5. Fermosin. *quæst.* 2. *numer.* 11. *de constitut.* Ferentil. *ad Burat.* plures laudat *decis.* 573. *num.* 10. & 12.

Limitatur etiam, ut procedat, quando quod à 37
majori parte agitur, ad universos refertur; secùs in his, quæ sunt communia pluribus, ut singulis, nam tunc factum à majori parte non valet, etiam 38
si essent mille, nisi omnes consentiant, Decius *in cap. Cùm omnes* 6. *à numer.* 21. Felinus *numer.* 18. *vers. Decimo fallit*, Barbosa *numer.* 6. Fermosinus, *quæst.* 1. *numer.* 6. & 7. & *quæst.* 2. *num.* 1. 6. 7. & 8. *de constitut.* Gomez *tom.* 2. *var. cap.* 3. *num.* 14. Villagut *de reb. Eccles. non alienand. lib.* 1. *par.* 1. *cap.* 101. *numer.* 7. & 8. & *cap.* 102. *num.* 7. Portoles *ad Molin.* §. *Captus*, *num.* 14. Gratian. *decis. Marchiæ* 183. *num.* 3. & *in addit. num.* 1. & *decis.* 217. *num.* 6. Padilla *in l. aquam*, *numer.* 2. & 3. *C. de servitutib. & aqua*, Morla *in empor. jur. par.* 1. *tit.* 12. *quæst.* 9. *num.* 1. Guttierez *pract. lib.* 4. *quæst.* 32. *numer.* 1. Guttierez *pract. lib.* 4. *quæst.* 32. *num.* 26. Franchis *decis.* 197. Marchus *decis.* 489. Novarius *in pragmat.* 2. *collectan.* 3. *numer.* 20. *de administr. Universi.* Mastrill. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 15. *à numer.* 21. Balmaseda *de collectan. quæst.* 26. *num.* 11. 12. 13. & 14. Diana *resolut. mor. par.* 1. *tract.* 3. *resol.* 29. & *in coordinat. par.* 7. *tract.* 6. *resolut.* 31. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 3. *glos.* 3. *num.* 83. *versic. Verum*, & *decis.* 565. *n.* 5. *par.* 2. Reg. Leo *decis.* 11. *num.* 3. & 4. *lib.* 3. Burat. *decis.* 573. *num.* 9. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *tract.* 2. *verbo Major pars*, *fol.* 62.

Cæterùm quoad primam limitationem, quòd in 39
actis merè voluntariis major pars aliis præjudicare non possit. Dico primò, quòd distinctio hujusmodi nullo jure probatur, sed indistinctè procedit dispositio *l. quod major* 19. *ff. ad municipal.* quod major pars potest minori præjudicare, tàm in actibus voluntariis, quàm in actibus voluntariis,

ita Reverter. *decis. 128. sub num. 2. multo post medium*, sequendo Decium *in cap. Cum omnes 6. num. 29. præcipuè num. 30. vers. Præterea, de constit.* Dico secundò, quod in his, quæ ad Universitatem uti Universitatem spectant, etiam in his, quæ sunt voluntaria, id quod fit à majori parte, aliis præjudicat, ut tenent Cardinal. Abbas, Felinus, & Decius, quos citat Reverter. *decis. 432. numer. 2. versic. Est benè verum*, licèt ipse hanc opinionem in puncto juris probabilem esse, & communem esse in contrarium dicat. Dico tertiò, quòd major pars sufficit etiam in voluntariis, nisi minor pars doceat de irrationabilitate, ut tenent Felin. *in capit. Cùm omnes 6. numer. 18. versic. Sed concluderem, de constitut.* Gratian. *discept. forens. capit. 721. numer. 17. & in addit. ad decis. Marchiæ 183. numer. 1.* Surd. *cons. 65. num. 21. lib. 1.* quos refert, etsi non sequatur Ferentill. *ad Burat. decis. 573. numer. 11.* Sed quidquid sit de his. Dico quartò, quòd si est consuetum in Universitate, quod in actibus merè voluntariis major pars prævaleat, sufficit major pars & præjudicat minori, ut cum Baldo notat Felin. *in cap. Cum omnes 6. num. 18. de constitut.* & sic servatur in centumvirali Consilio, seu centum Juratorum Civitatis Barcinonæ, ut prævaleat in actibus etiam merè voluntariis, quod à majori parte convocatorum resolvitur, Xammar. *de privil. Barcin. §. 20. num. 44. in fine*, ubi Monras *num. 68. & 69. in fine*, & idem observatur in aliis Civitatibus, & universitatibus Cathaloniæ. Illud autem notandum est, quod major pars convocatorum in Consilio sufficit ad condonandum Regi, Aponte *de potestat. Proreg. tit. 4. de diversis impositionib. à numer. 18.* Reverter. *ad Marinis, decis. 432. n. 3.* Valenzuela *cons. 99. num. 62. par. 1.* Diana *resol. mor. par. 1. tract. 3. resol. 27. & in coordin. par. 7. tract. 6. resol. 23.* Fermosin. *in cap. Cùm omnes 6. quæst. 2. à n. 64. de constitut.*

40 Respectu secundæ limitationis, Dico, Quod non applicatur casui nostro. Nam illa procedit in his, quæ sunt communia pluribus singulis, ut singulis, nam tunc major pars non potest præjudicare minori, sed omnium consensus requiritur, ut in casibus *l. per fundum, ff. de servitut. rust. prædior. l. si plures, ff. de relig. & sumpt. funer. l. si autem plures, ff. de aqua pluvia arcenda*, Thoro *in compendio decis. par. 3. sect. 2. verbo Major pars, fol. 62.* Padilla *in l. aquam, num. 2. & 3. C. de servitutib. & aqua*, Hermosilla *l. 15. gloss. 2. numer. 51. tit. 5. par. 5. fol. 82. pag. 2. tom. 2.* Balmaseda *de collect. quæst. 120. numer. 11. 12. & 13.* & alii *statim allegandi*, secùs verò quando tractatur de negotio tangente plures ut singulos, quo casu major pars Consilii Universitatis prævalet, & minori parti præjudicat, *juxta text. in l. quod major, ff. ad municipal.* sic doctè explicat, & declarat Marinis *in observat. ad Reverter. decis. 128. num. 1.* Reg. Leo *decis. 11. num. 3. & 4. lib. 3.* Franchis *decis. 197.* ubi Luca *num. 4.* multos alios citant Ramon noster *cons. 87. num. 21.* Fermosin. *in cap. Cùm omnes 6. quæst. 2. num. 1. de constitut.* & alii ex laudatis *numer. 38.* maximè si aliqua justa causa adsit, & aliud reperiatur expressum, idem Fermosin. *in cap. Cùm omnes 6. quæst. 2. num. 10. de constit.* & potest poni exemplum in impositione collectæ & gabellæ, in qua major pars Consilii Universitatis prævalet, & minori parti præjudicat, Marcus *decis. 489. n. 18.* Ferentil. *ad Burat. decis. 573. num. 16.* & ex Rovito, & Barbat. tradit Quesada Pilo *dissert. 22. numer. 88.* Gratian. *decis. Marchiæ 217. n. 4.* quamplurimos citat Balmaseda *de collect. quæst. 120. n. 10.* & multo magis si adsit causa necessaria, Felin. *in cap. Cùm omnes, num. 18. versic. Decimo fallit, in fine de constitut.* conducit Balmaseda *de collect. quæstion. 120. num. 15.*

41 Ex quibus Universitas in ipsius beneficium ex deliberatione majoris partis Consilii potest incolis, & vicinis prohibere tabernas, in quibus res minutatim venduntur, vulgò Tendes, illasque locare ad solvendum onera illius, etiam quod singuli incolæ, & vicini haberent ex foro facultatem vendendi res minutatim, ut decisum in Senatu Valentino refert Reg. Leo *decis. 11. lib. 3.* sic per centumvirale Consilium, seu centum juratorum Civitatis Barcinonæ, fuit deliberatum in ipsius beneficium, quod fieret districtus tabachi, non obstante, quod Aromatarii prætendebant in sui præjudicium fieri non posse propter privilegia eorum Collegio concessa, sed Regia Audientia approbavit deliberationem per Civitatem factam, sententia lata, referente Egregio Senatore Nobili Hieronymo de Magarola, de die, mense, anno, & Actuario non recordor. 47 48

An autem si in territorio Universitatis adesset aliquod molendinum, seu aliquis furnus alicujus Ecclesiæ, possit Universitas in præjudicium ipsius Ecclesiæ prohibere civibus accessum ad alia molendina, seu alios furnos præter illa ipsius Universitatis? Videndi sunt Craveta *de antiquit. tempor. par. 4. cap. Circa præmissa, à numer. 8. & 25.* Guttier. *pract. lib. 4. quæst. 32. à num. 15.* remissivè Trentacinq. *var. resol. lib. de servitutib. resol. 1. num. 13.* Covar. *in reg. possessor. part. 2. §. 4. num. 8.* Fermosin. *in cap. Cùm omnes 6. quæst. 1. numer. 5. de constitut.* Maceraten. *var. resol. lib. 1. resol. 65. num. 4.* Rodoer. *ad Marinis, resol. jur. lib. 1. cap. 32. numer. 14. in fine*, sed vide de furno Ecclesiæ à me tradita *decis. 216. num. 2. par. 4.* 43 49 50

Dum prædicta scribebam, injunctum mihi fuit per Excellentissimum Dominum Proregem & Capitaneum Generalem Cathaloniæ Don Carolum de Gurrea, Aragon, Alagon & Borja, Ducem de Villahermosa, Comitem de Luna, Sastago, & Ficallo, Marchionem de Aguilar. Equitem Insignis Ordinis aurei velleris del Tuson, & de Consilio Status Suæ Regiæ Majestatis, circa exploratores, vulgò Espias. An confugientes ad Ecclesiam gaudeant ejus immunitate? quod dubium tractare omisi *decis. 94. part. 2.* quia à nemine inveni formiter tractatum. 43

Sed antequam respondeam, Præmitto, Grave dubium esse inter Doctores. An de jure communi reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudeat ejus immunitate? 44 51

Dixi de jure communi. Quia per Bullam Gregorii XIV. reus criminis læsæ Majestatis in personam Principis confugiens ad Ecclesiam non gaudet ejus immunitate, ut docent quamplures quos citavi *decis. 94. num. 3. par. 2.* quibus addantur Diana *resol. mor. par. 1. tract. 1. resolut. 6. 7. & 20. & par. 4. tract. 1. resol. 103. & par. 6. tract. 1. resolut. 18. & in coordinat. part. 9. tract. 1. resol. 50. 51. 52. 53. & 54.* Ybannes de Faria *in addit. ad Covar. var. resol. cap. 20. num. 146. in princ.* noster Villaplana *in addit. ad Peguer. in constit. Item ne super laudemio, vers. 6. num. 87.* Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 7. num. 26. in princ.* 45

Verùm circa Bullam Gregorianam non immoror. Tum quia non est usu recepta in Principatu Cathaloniæ, nec in Regnis Aragoniæ, Valentiæ, Sardiniæ, Lusitaniæ, Castellæ, nec in tota Hispania, nec in Regnis del Perù, nec in aliis pluribus Regnis, & Provinciis. Tum quia ab ea generaliter, & absolutè fuit per Dominum Regem supplicatum pro omnibus Regnis Hispaniæ ut docent innumeri Doctores, quos cumulavi *decis. 3. numer. 26. & 27. par. 1. & decis. 118. à num. 13. ad 42. par. 2.* & inter eos Dominum Vicecancellarium Don Cristophorum Crespi de Valdaura *observat. 63. tota*, ubi *numer. 44.* epistolicum rescriptum ad literam tradit, quibus addo Ybannes de Faria *in addit. ad Covar. lib. 2. var. cap. 20. numer. 33. in fine, & numer. 45. in fine, & numer. 213. in fine*, Frasso *de Reg. patron. Indiar. cap. 74. n. 28. tom. 2.* mè citato Reg. Matthæu *de re crim. controvers. 7. numer. 14. & 15. & controvers. 78. num. 101. in fine*, Antunez Portugal. *de donat. Regiis, lib. 2. capit. 10. num. 95.* Don Bonaventura de Tristany Doctis- 46 52 53

simus

simus meæ Aulæ Senator *decis.* 10. *numer.* 110. & *decis.* 22. *num.* 4. *tom.* 1.

47 De jure verò communi meritò dubitari potest, an reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudeat ejus immunitate, ut relatis hinc inde opinionibus dicit Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. var. resol. lib.* 2. *capit.* 20. *numer.* 146. *versic. Olim.* cogitandumque relinquit Azevedo loco à me citato *decis.* 94. *num.* 1. *part.* 2.

48 Prima est opinio affirmativa, quod reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudet de jure communi ejus immunitate, & ab ea invitus extra hi non potest, sic docent Doctores à me citati *decis.* 94. *num.* 2. *part.* 2. quibus addo Cabreros Avendanno *de metu, libro* 2. *cap.* 30. *à num.* 16. *ad* 23. qui fundantur.

49 Primò, quia crimen læsæ Majestatis est proximum sacrilegio, ut dicit textus *in l.* 1. *in princ. ff. ad leg. Iul. Majest.* Larrea *allegat. fiscal.* 66. *n.* 30. Farinac. *de crim. læsæ majest. part.* 4. *quæst.* 112. *num.* 2. sed sacrilegus confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate, ut docent plures, quos tradidi *decis.* 93. *num.* 5. *part.* 2. ergo reus læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate, ita argumentatur Cabreros Avendanno *num.* 16. & 17.

50 Secundò. Quia fabricator falsæ monetæ committit crimen læsæ Majestatis, cùm Principem & ejus Majestatem offendat, ut tradunt plures, quos citavi *decis.* 87. *num.* 10. *part.* 2. Larrea *alleg. fiscal.* 65. *n.* 56. ex quo monetam fabricare est de regalibus, & solus Princeps eam cudere potest, ut tradunt à me citati *decis.* 87. *num.* 8. & 9. *part.* 2. sed fabricator falsæ monetæ confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate, Ego quamplures laudo *decis.* 87. *num. primo, part.* 2. quibus addo Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. lib.* 2. *var. resol. cap.* 20. *num.* 197. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de competen. jurisdic. quæst.* 79. *numer.* 29. Ergo reus læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate. Sic argumentatur Cabreros Avendanno *num.* 18. & 19.

51 Tertiò. Quia reus cujuscumque criminis, etiam gravis, confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate de jure communi, nisi in aliquibus casibus exceptis, *in cap. inter, alia de immunitate Eccles.* Guttier. *pract. lib.* 3. *quæst.* 4. *à num.* 12. Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.* 2. *cap.* 16. *dub.* 24. *sect.* 1. Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 2. *tract.* 11. *disp. unica, punct.* 10. *n.* 1. Ambrosin. *de immun. Eccles. cap.* 1. *num.* 13. & cum multis Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 2. *variar. cap.* 20. *numer.* 55. sed in isto textu non reperitur exceptum crimen læsæ Majestatis humanæ in primo capite. Ergo reus læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate, ita argumentatur Doctores à me citati *decis.* 94. *numer.* 2. *part.* 2.

52 Quartò & ultimò. Quia historiis observatum legimus apud Lacedæmonios Pausaniam criminis læsæ Majestatis accusatum, tutum ad Asylum Palladis Chalcicæ perfugium expertum esse, evasisseque impunitum referunt Diana *resol. moral. part.* 6. *tract.* 1. *resol.* 18. *versic. Sed cessat, & in coordinat. par.* 9. *tract.* 1. *resol.* 50. *num.* 3. *in fine*, Gambacurta *de immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 14. *num.* 18. & *cap.* 15. *sub num.* 14. & *lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 1. *in prin.* Ambrosin. *de immun. Eccles. cap.* 1. *num.* 7. *versic. Sic.* alias plures historias ad propositum tradunt Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 55. *versic. Y, por estos Autores haze*, Cabreros de Avendanno *de metu, lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 20. 21. & 22.

53 Secunda est opinio negativa. Quod reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam non gaudet de jure communi ejus immunitate, sed inde invitus extrahi potest, ut docent quamplures alii Doctores, quos laudavi *decis.* 64. *numer.* 4. *part.* 2. & *decis.* 104. *numer.* 8. quibus addo Ambrosin. *de immun. Eccles. capit.* 9. *numer.* 1. & 2. Villaplana *in addit. ad Pegueram, in constit. Item ne super laudemio, versic.* 6. *numer.* 85. & 86. Mexia de Cabrera *in summul. immunit. Eccles. lib.* 1. *cap.* 11. §. 8. *numer.* 13. *in fine*, Reg. Matthæu *de re crimin. controver.* 7. *num.* 26. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisd. quæst.* 110. *numer.* 17. & refert quamvis non sequatur Cabreros Avendanno *de metu. lib.* 2. *cap.* 30. *num.* 15. & hæc opinio negativa, quæ verissima est fundatur.

Primò divinis literis, *Regum.* 4. *capitul.* 11. & *Paralipomenon.* 2. *cap.* 22. & 23. nam Atalia mater Ocasiæ culpata in hoc crimine læsæ Majestatis fuit extracta à Templo, & punita pœna mortis. *Et Regum.* 3. *cap.* 2. mandavit Salomon extrahere Joab à Templo, eumque occidere propter crimen læsæ Majestatis. 54

Secundò. Quia crimen læsæ Majestatis est exceptum, *can. Si quis cum militibus* 6. *quæst.* 1. Garzia *de Nobilitate, glos.* 3. *num.* 33. Valenzuela *in l. fin. num.* 3. Amaja *nu.* 9. *C. de delatoribus, lib.* 10. & sic non comprehenditur sub regula, & dispositione generali, etiam text. *in c. Inter alia de imm. Eccles.* Ergo reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam non gaudet de jure communi ejus immunitate. Sic argumentantur Farinac. *in prax. part.* 1. *quæst.* 28. *num.* 72. Ambrosin. *de immun. Eccles. capit.* 9. *numer.* 1. Gambacurta latè *de immun. Eccles. lib.* 5. *cap.* 43. *toto*, Cutel. *de immun. Ecclesiar. lib.* 1. *quæst.* 6. *n.* 15. Ego *decis.* 94. *num.* 4. *part.* 2. Reg. Matthæu *de re crim. controv.* 7. *num.* 29. 55

Tertiò. Quia crimen læsæ Majestatis est proximum sacrilegio, ut dictum est *num.* 49. sed sacrilegus confugiens ad Ecclesiam secundùm veriorem sententiam de jure communi non gaudet ejus immunitate, Ergo cum pluribus *decis.* 93. *numer.* 10. *part.* 2. quibus addo Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. lib.* 2. *var. resol. cap.* 20. *num.* 187. & 188. Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de competen. jurisdict. quæst.* 90. *num.* 7. & 8. Ergo reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam non gaudet jure communi ejus immunitate. 56

Quartò. Si latro publicus, nocturnus depopulator agrorum, homicida proditorius per insidias, ex proposito, seu animo deliberato, & per assassinium excipiuntur à regula generali immunitatis Ecclesiæ, absurdum esset quod sub ea remaneret reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite, quod crimen multò gravius est prænarratis delictis. Tum ratione personæ, quæ offenditur. Tum etiam ratione pœnæ impositæ, ita argumentantur Farinac. *in praxi part.* 1. *quæst.* 28. *num.* 71. Ambrosin. *de immun. Eccles. capit.* 9. *numer. primo*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 55. Ego *decis.* 94. *sub num.* 4. *part.* 2. Cutel. *de immun. Eccles. libro* 1. *quæst.* 6. *num.* 25. & 26. 57

Quintò. Quia historiis etiam observatum legimus Apud Romanos Cassius Brutus Civis Romanus, cùm in bello Latino certa mercede cum hostibus contra patriam convenisset, de portis urbis illi aperiendis, detectaque proditione ad Palladis auxiliaris Templum confugisset, ibi non modo servatus non est, sed à proprio parente Cassio Bruto Cive optimo, deque patria benemerito occlusis Templi foribus fame necatus, insepultus, & illamentatus fuit objectus referunt Gambacurta *de immun. Eccles. lib.* 1. *capit.* 15. *sub numer.* 14. & *lib.* 5. *cap.* 43. *num.* 1. *post prin.* Guazin. *defen.* 1. *cap.* 28. *num.* 31. Decian. *tract. crim. lib.* 6. *cap.* 28. *num.* 23. Farinac. *in praxi, par.* 1. *quæst.* 28. *sub num.* 7. Gigas *de crim. læsæ Majest. lib.* 3. *quæst.* 3. *numer.* 17. Ego *decis.* 94. *num.* 5. *in fin.* & de causa diversitatis inter Lacedæmonios, & Romanos, idem Gambacurta *de immunit. Ecclesiæ lib.* 1. *cap.* 15. *num.* 15. aliam historiam invenies apud Cutel. *de immunit. Eccles. lib.* 1. *quæst.* 6. *num.* 14. *versic. Inde Arcadius.* 58

59 Sextò. Quia consuetudine, & praxi receptum est, quòd reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam, non gaudeat de jure communi ejus immunitate, Gigas *de crim. læsæ Majest. lib. 3. rubrica de pluribus, & variis quæstionibus, quæst. 3. numer. 16. & 17.* ubi testatur vidisse reos Majestatis extrahi ab Ecclesiis, ac puniri, neque ab Ecclesia defendi, & ex eo referunt Gambacurta *de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 43. numer. 6. in fine princ.* Farinac. *in praxi, par. 1. quæstion. 28. num. 72.* Guazin. *defens. 1. cap. 28. numer. 31.* & ita practicari tradit Bolanos *in Curia Philipp. tom. 1. par. 3. §. 12. num. 28.* & refert ex eo Mexia de Cabrera *in formular. immunit. Eccles. lib. 1. cap. 11. §. 8. numer. 13. in fine*, & etiam ita practicari dicit Decian. *in tom. 2. crim. cap. 28. numer. 23.* & ex eo Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 14. num. 55. glos. litera D, in fine*, & credit. Jul. Clar. *§. fin. quæst. 30. num. 10. in fine*, opinionem contrariam in praxi non observaturum, sequitur Tusch. *pract. concl. litera E, conclus. 11. numer. 39. & 40.* & per Senatum Neapolitanum fuisse dictum, fortè arduum nimis videri, opinionem contrariam in practica servari, ait Bossius *tit. de captura, numer. 32. in fine*, Ego *decis. 94. num. 5. par. 1.*

60 Septimò, & ultimò. Quia etsi verissimum sit, quod crimen læsæ Majestatis Divinæ gravius longè sit crimine læsæ Majestatis humanæ, *cap. Urgentis*, ubi Barbosa *num. 1. de hæreticis, authent. Gazaros*, ubi Barbosa *in fine, C. de hæreticis*, Gail. Menochius, & Petrus Pantoja, quos citat Cabreros Avendano *de met. lib. 2. capit. 30. numer. 17.* Amaja *in l. fin. numer. 7. C. de delator. lib. 10.* valet argumentum non solùm à crimine læsæ Majestatis Divinæ, Menochius, Patian. *ad Roland. à Valle*, quos citat Barbosa *in locis commun. argument. juris loco 30.* sed etiam valet argumentum à crimine læsæ Majestatis Divinæ ad crimen læsæ Majestatis humanæ, Menochius sic argumentatur *cons. 1007. numer. 20. lib. 11.* Sanchez *in præcep. decal. tom. 1. lib. 2. cap. 28. num. 5.* Garcia *de nobilitate glos. 3. num. 33.* Decian. *cons. 18. numer. 43. & num. 72. in fine, lib. 1.* Rebuff. *in pract. benefic. part. 3. de modo amitten. benef. num. 32.* Farinac. *part. 4. de crim. læsæ Majestatis, quæst. 112. numer. 5. & de hæresi, quæst. 197. numer. 6.* Larrea *allegat. fiscal. 65. numer. 38. & 72. & allegat. 66. num. 30. in fine*, etsi aliter cum Rolando dicat Barbosa *hic citatus*. Quia Rex vices Dei gerit in terra, Belluga *in spec. Princip. rub. 6. numer. 3.* Bobadilla *in polit. lib. 3. cap. 2. num. 3. & lib. 5. capit. 1. numer. 137.* Salgado *de supplicat. ad Sanctiss. part. 1. cap. 1. numer. 24. & numer. 26.* Giurba *cons. 1. numer. 27.* Salzedo *de lege polit. lib. 1. cap. 7. numer. 66.* cùm sit in temporalibus Vicarius Dei, Alfaro *de offic. fiscal. gloss. 2. num. 9.* Salgado *de Regia protect. par. 1. cap. 1. prælud. 3. sub numer. 41. & sub numer. 43. & de supplicat. ad Sanctiss. par. 1. cap. 1. numer. 23.* Bobad. *in polit. lib. 1. cap. 2. num. 8.* & ex Divo Augustino tradit Larrea *allegat. fiscal. 63. numer. 28.* idem Salgado *de supplicat. ad Sanctiss. par. 1. cap. 1. numer. 24.* ac imago Dei, Salgado *de Reg. protect. par. 1. cap. 1. prælud. 3. num. 41. in fine, & de supplic. ad Sanctiss. par. 1. cap. 1. n. 24.* & venerandus quasi Deus terræ, Calicius *in Margar. fisci, dub. 8. vers. 114.* Mastril. *de magistrat. lib. 3. cap. 4. numer. 438.* Salgado *de Reg. protect. par. 1. cap. 1. prælud. 3. sub n. 43.* Larrea *allegat. fiscal. 66. sub numer. 30.* Bobad. *in polit. lib. 3. cap. 2. numer. 3.* cohærenterque solemus dicere Regem in terris esse sicut Deus in cœlis, Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. cap. 27. numer. 42.* sed reus læsæ Majestatis divinæ, ut hæreticus ad Ecclesiam confugiens non gaudet de jure communi pro ullo delicto ejus immunitate, secundùm veriorem sententiam, videantur Doctores citati *decis. 67. numer. 14. 15. & 16. par. 2.* quibus addo Guttier. *pract. lib. 3. quæst. 4. numer. 19.* Bolannos *in Curia Philipp. tom. 1. par. 3. §. 12. num. 27.* Gambacurta *de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 43.* Mexia de Cabrera *in formul. immun. Eccles. lib. 1. §. 7. num. 9.* & alii per Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. lib. 2. variar. cap. 20. num. 125. 126. & 127.* Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de competent. jurisdict. quæst. 79. numer. 11. & quæst. 90. numer. 40.* ergo reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite confugiens ad Ecclesiam non gaudet de jure communi ejus inmunitate, sic Bobadilla *in polit. lib. 2. capit. 14. sub numer. quinquagesimo quinto*,

Non obstant deducta in contrarium, non primum 61
de quo numer. 49. quia secundùm veriorem sententiam patet responsio ex traditis *num. 56.*

Non secundum *de quo numer. 50.* Quia fabricator 62
falsæ monetæ non propriè committit crimen læsæ Majestatis, sed per extensionem, largo modo, & impropriè, ut docent Doctores à me laudati *decis. 87. numer. 10. in fine, par. 2.* quibus addo Bolanos *in Curia Philipp. tom. 1. part. 3. §. 12. numer. 28. versic. Mas el que haze*, ex Guttier. *practic. lib. 3. quæstion. 4.*

Non tertium *de quo numer. 51.* quia patet solutio 63
ex traditis *à numer. 54. cum seq.* & signanter quia crimen læsæ Majestatis est exceptum, adeò quod non comprehenditur sub regula, & dispositione generali, *cap. Inter alia, de immunit. Eccles.*

Non quartum, *de quo num. 52.* quia apud gentes 64
aliter atque aliter diversimodè observatum fuit, an reus criminis læsæ Majestatis confugiens ad asyla gauderet immunitate, ut constat ex traditis *numer. 52. & 58.* Gambacurta *de immunitat. Eccles. lib. 5. cap. 43. num. 1.* sed majorem vim facit quod legitur in Divinis literis, ut immunitate non gauderet, ut habetur *Regum 3. capit. 2. & Regum 4. cap. 11. & Paralipomenon. 2. cap. 22. & 23.* de quibus supra *num. 54.* Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 14. num. 55. in fine, versic. Pero mas*,

Quo præmisso, Ad dubium propositum, An ex- 65
ploratores, vulgò Espias, fugientes ad Ecclesiam gaudeant ejus immunitate? Resp. quod non.

Primò. Quia exploratores sunt qui secreta ho- 66
stibus nuntiant, *l. omne delictum 6. §. exploratores, ff. de re militari*, Cotereo, Ajala, & alii citandi *numer. 70.* Sed revelantes, seu nuntiantes hostibus secreta Principis committunt crimen læsæ Majestatis *l. 1. ibi: Quive hostibus, ff. ad leg. Jul. Majestat.* Lauden. Aymon. Marsillis, Jodoc. & Decian. quos refert, & sequitur Farin. *in praxi, par. 4. de crimine læsæ Majestatis, quæst. 113. num. 204.* Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat. 87. num. 17.* Azevedo *in l. 1. num. 127. 128. & 129. tit. 18. lib. 8. recop.* Gambacurta *de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 41. num. 1. casu 8.* alios cumulant Narbona *l. 82. glos. 4. n. 23. 24. & 25. tit. 5. lib. 2. recop.* Cabreros Avendano *de metu, lib. 2. cap. 30. num. 72. & 73.* ergo exploratores, vulgò Espias, committunt crimen læsæ Majestatis; Atqui rei criminis læsæ Majestatis in primo capite confugientes ad Ecclesiam non gaudent de jure communi ejus immunitate, ut suprà latè probatum est *à numer. 53.* Igitur Exploratores ad Ecclesiam confugientes ejus immunitate de jure communi non gaudent.

Objiciet aliquis forsan ex Gigante, & Deciano, 67
ut regula, quod revelantes hostibus secreta Principis, committunt crimen læsæ Majestatis, procedat in Consiliariis, & Secretariis Principis, seu etiam feudatariis; secùs in illis, qui revelant secreta, non sint Consiliarii, neque Secretarii, neque feu- 68
datarii Principis, sed tantùm subditi; tunc enim si in damnum Principis revelarint, non dicuntur committere crimen læsæ Majestatis, *per text. in l. Si quid aliquid 38. §. 1. ff. de pœnis*, refert & sequitur Farinac. *in praxi, part. 4. de crimine læsæ Majestatis, quæst. 113. num. 217.*

Quia resp. text. *in l. Si aliis aliquid 38. §. 1. ff.* 69
de pœnis, agere solùm de pœna revelantium secreta consiliorum Principis, nec ullum facere verbum de crimine læsæ Majestatis, & Gigantem, Decianum,

& Farina-

& Farinacius loqui contra text. *in l. 1. ff. ad legem Juliam Majest.* & communem Doctorum sententiam, *de qua, num. 67.* Quinimò idem Farinac. non benè limitavit regulam *dict. 217.* cum *num. 204.* dixit, regulam esse, quod revelans hostibus secreta Principis committit crimen læsæ Majestatis, *& numer. 205.* ampliat, ut præcipuè regula procedat in Consiliario, seu Secretario Principis.

70 Secundò, quia exploratores, qui secreta hostibus nuntiant, proditores sunt, *l. omne delictum 6. §. exploratores 4. ff. de re militari*, Cohreus *de jure militum, libr. 3. cap. 6. versic. Exploratores*, Ayala impropriè loquens *de jure belli, lib. 3. cap. 13. numer. 3.* de Regno Castellæ *l. 9.* ubi Gregorius Lopez *glos. 1. verbo Gran traycion, tit. 23. part. 2. & l. 2.* ubi Gregor. Logez *glos. 1. verbo Es traycion conocida, tit. 28. part. 2.* Nam proditores dicuntur qui secreta Principis revelant, ut pluribus juribus, & Doctoribus probat Farinac. *in praxi, part. 4. de crimine læsæ Majestatis, quæst. 113. numer. 213.* Azevedo *l. 1. numer. 158. tit. 18. lib. 18. recopil.* Narbona *l. 82. glos. 4. à numer. 23. & numer. 3. tit. 5. libr. 2. recop.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ, §. 9. n. 23. versic. Dicitur proditor, juncto versic. Et qui à potestate, ibi: Et qui illis mittit literas, cum seq. fol. 97.* seu proditores Regis confugientes ad Ecclesiam non gaudent de jure communi ejus immunitate, doctè Bobad. *in polit. lib. 2. cap. 14. numer. 55.* Gambacurta *de immunitat. Eccles. lib. 5. capit. 44. numer. 15.* Ego cum pluribus ita censeo *decis. 94. numer. 11. part. 2.* Cutel. *de immunitat. Eccles. lib. 1. quæst. 7. à num. 1. ad 16.* & ita practicari dicit Bolannos *in Curia Philip. tom. 1. part. 3. §. 12. sub numer. 28.* nec mirum, quia crimen proditionis contra Regem vocatur crimen læsæ Majestatis, ut inquit Bobadill. *hic citatus*, & rei criminis læsæ Majestatis in primo capite confugientes ad Ecclesiam non gaudent de jure communi ejus immunitate, sed inviti ab ea extrahuntur, & puniuntur, juxta veriorem sententiam, *ut probatum est suprà, à numer. 53.* sicque servari in practica testantur Doctores *citati numer. 59.* ergo exploratores, vulgo espias, confugientes ad Ecclesiam, ejus immunitate de jure communi non gaudent.

71 Iste casus successit in Cathalonia, & per Franciscum de Puig J. U. D. Canonicum, & Sacristam Secundum Sanctæ Ecclesiæ Gerundæ Tertium per suam Excellentiam nominatum ob absentiam Regii Cancellarii Consultore Sabater occasione immunitatis Ecclesiæ allegatæ in personam Damiani Bosch Notarii publici Gerundæ, existentis in Ecclesia, seu Sacristia Parochialis Ecclesiæ Villæ, & Termini Divi Michaelis de Anglè Diœcesis Gerunden. cui per Angelum Mach, & Cortada Regium Commissarium in vim soni emissi in Regio Consilio declarati die 14. Julii 1689. fuit dictum vulgari sermone: *Tingues al Rey*, & dictus Damianus Bosch voluntariè se obtulit ab Ecclesia exire prout à dicto Mach, & aliis personis de comitiva armatis circundatus ab Ecclesia exivit, & extra locum sacrum constitutus ad instantiam supradicti Regii Commissarii per Josephum Belluchi Bajulum dicti Termini, & Villæ Divi Michaelis de Anglès fuit captus, & carceribus, ubi de præsenti detinetur mancipatus, impetitusque de crimine læsæ Majestatis in primo capite, eo quia de mensibus Maji, & Junii anni 1689. & alias (bello cum Francorum Rege jam indicto) epistolas, statum, ac numerum gentis Exercitus Domini nostri Regis enarrantes ad Officiales Exercitus Gallorum Regis presentem Principatum hostiliter invadentis misit, & aliter contra Regium Diadema machinavit: fuit declaratum dictum Damianum Bosch immunitate Ecclesiæ per Cæciliam Verdalet, & Bosch ejus uxorem, & per Fisci procuratorem Curiæ Ecclesiasticæ Gerundæ allegata non gaudere. Lata fuit hæc sententia, seu declaratio die 30. Augusti 1689. in quadam aula Monasterii Beatæ Mariæ de Monte Carmelo Villæ Oloti Diœcesis Gerunden. in qua quidem Villa Sua Excellentia unà cum Regio Consilio tunc existebat.

Respectu primæ partis narrativæ facti sententiæ, quod dictus Damianus Bosch voluntariè se obtulit ab Ecclesia exire, & extra locum sacrum constitutus fuit captus quod per hoc non gaudebat immunitate Ecclesiæ, docent quamplurimi Doctores à me citati *decis. 12. numer. 25. parte prima*, & *decis. 75. numer. 2. parte 2.* & me citato Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst. 90. numer. 5. & quæst. 94. à numer. 9.* Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *lib. 2. var. c. 20. num. 234.*

Quoad secundam partem narrativæ facti senten- 72
tiæ quod dictus Damianus Bosch erat impetitus de crimine læsæ Majestatis in primo capite, eo quia de mensibus Maji, & Junii anni 1689. & alias (bello cum Francorum Rege jam indicto) epistolas, statum ac numerum gentis Exercitus Domini nostri Regis enarrantes ad Officiales Exercitus Gallorum Regis præsentem Principatum hostiliter invadentis misit, ac aliter contra Regium Diadema machinavit: Quod propter hoc immunitate Ecclesiæ non gaudebat, jam suprà abundè probavi. Prædictis verò addo. Quod proditor Principis, dicitur proditor Dei, ut ex Luca de Penna tradit Grassetus *in anotome necis proditoriæ, §. 9. numer. 34. in fine prin.* quomodo ergo iste explorator, qui proditor Regis erat, confugiens ad Ecclesiam gaudere poterat ejus immunitate certè considerare non possum. Nam licèt verissima sit opinio, quod immunitas Ecclesiæ est favorabilis, ideoque sit ampliandа, & latè interpretanda, & pro ea in dubio judicandum, Ambrosinus plures citat *de immunitat. Eccles. cap. 10. numer. 7. versic. Ac etiam*, quibus addendi sunt Genuens. *in praxi Archiep. Neapol. cap. 22. numer. 2. in fine, versic. Præterea quando, & c. 94.* Decian. *cons. 80. num. 19. & 22. lib. 3.* Mar. Italia *de immunit. Eccles. lib. 1. c. 2. §. unico, num. 1.* Tiraq. *de utroque retractu, lib. 1. in præfat. numer. 62.* Franchis *decis. 713. lib. 4.* Castillo *decis. 156. numer. 42. lib. 3.* quidquid contrarium, quòd immunitas Ecclesiæ sit strictè interpretanda, teneant Covar. *lib. 2. var. capit. 20. numer. 4. in fine*, Jul. Clar. *§. fin. quæst. 30. numer. 3. versic. Hujusmodi*, ubi Beyerd. *à numer. 4.* Bobadil. *in polit. libr. 2. cap. 14. num. 93.* Decian. *tractat. crimin. lib. 6. capit. 25. numer. 14. versic. Neque etiam, & cap. 28. numer. 6. in fine, & c. 29. num. 1.* Paz *in praxi, tom. 1. part. 5. cap. 3. §. 3. n. 26.* Farinac. *tom. 1. quæst. 28. n. 73.* Cutel. *de immun. Eccles. lib. 1. quæst. 4. num. 6. juncto numer. 18. cum seq.* Cardinal. de Luca *part. 4. libr. 14. miscel. Eccles. disc. 2. per totum*, quia contra istos, & alios est verior sententia, ut docent Farinac. *de immunit. Eccles. c. 2. num. 21. & 22.* Ambrosin. *de immunitat. Eccles. cap. 1. num. 11. & 12.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 2. c. 16. dub. 3.* latissimè Cardinal. Luca impugnat noster Egregius Senator Don Bonaventura de Tristany *decis. 10. à numer. 92. ad 123. tom. 1.* Tamen in delictis atrocissimis immunitatem Ecclesiæ restringere oportere, relatis hinc inde supradictis opinionibus, ita resolvit Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *libr. 2. variar. cap. 20. 34. & 35.* & dubitandum non est, quod crimen læsæ Majestatis sit atrocissimum, Thoro del Bene *de immunitat. Eccles. tom. 2. cap. 16. dub. 23. sect. 1. numer. 2.* notant Peguera *in prax. crim. c. 13. §. 9. n. 5. versic. Ex prædictis*, Don Michael de Calderò *decis. 14. num. 23. part. 1.* Reg. Matthæu *de re crim. in controvers. 7. numer. 28.* Ego *decis. 34. numer. 110. part. 1.* ac omnium gravissimum, & horrendum, Farinac. *in praxi, part. 4. de crimine læsæ Majestatis, quæst. 112. à num. 1.* & territorium, noster Villaplana in addit. ad Peguer. *in constitut. Item ne super laudemio, versic. 6. num. 81.* & in terminis criminis explorationis videatur *l. 2. versic. En alganas vezes, tit. 28. part. 2.*

Nec obstant primò Doctores tenentes quod re- 73
belles, qui delinquunt contra statum Principis confugien-

fugientes ad Ecclesiam gaudent immunitate, ut Peregrin. Farinac. Riccius, Cast. Palaus, Italia, Lezana, Bonacina, Diana, Thomas del Bene, & Baronius, quos citavi *decis. 94. sub num. 11. part. 2.* quia ut ex eorum lectura clarè liquet, non loquuntur in terminis juris communis, sed in terminis Bullæ Gregorianæ, quæ non est usu recepta in Cathalonia, & in aliis pluribus Regnis, & Provinciis, & ab ea generaliter, & absolutè pro omnibus Regnis Hispaniæ fuit per Dominum Regem supplicatum, *ut dictum est num. 46.*

74 Ex prædictis sequitur quod seditiosus contra Principem confugiens ad Ecclesiam cùm committat crimen læsæ Majestatis non gaudet ejus immunitate. Similiter concitans ad tumultum contra Principem confugiens ad Ecclesiam ejus immunitate non gaudet, quia committit crimen læsæ Majestatis, Ego *decis. 104. num. 8. 9. & 10. part. 2.* me citato Don Didac. Anton. Frances de Urrutigoyti *de compet. jurisdict. quæst. 90. num. 18.*

75 Sciens, & non relevans crimen læsæ Majestatis contra suum Principem confugiens ad Ecclesiam, licèt secundùm Bullam Gregorianam gaudeat ejus immunitate, ut dicunt Peregrin. Diana, Thomas del Bene, Bonacina, & Ghilinus, tamen de jure communi ejus immunitate non gaudet, quia committit crimen læsæ Majestatis, Ego cum multis, *decis. 94. num. 7. par. 2.*

76 Receptator rei criminis læsæ Majestatis ne à satellitibus comprehendatur, vel nè à Judice puniatur, confugiens ad Ecclesiam, non gaudet de jure communi ejus immunitate, quia committit crimen læsæ Majestatis, Ego *decis. 94. num. 8. tom. 2.*

77 Secundò non obstant Doctores tenentes, quod ad privationem immunitatis Ecclesiæ, cùm tractetur de ejus præjudicio, non sufficit æquiparatio, sed requiritur, ut dicunt Castro Palaus *in opere moral. part. 2. tract. 11. disp. unica, punct. 10. num. 8.* Diana *resolut. moral. par. 6. tractat. 1. resolut. 26. quæst. 11. & in coordinat. par. 9. tractat. 1. resol. 27. num. 12.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 2. capit. 16. dub. 21. sect. 7. numer. 6.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ, §. 20. num. 8.* Guazin. *tractat. mor. lib. 1. defen. 1. cap. 14. num. 29.* Et quoad materiam immunitatis Ecclesiæ de qua loquimur, non valet argumentum ex identitate, vel majoritate rationis, Castro Palaus *in opere moral. part. 2. tract. 11. disput. unica, punct. 20. numer. 7.* Diana *resol. moral. par. 6. tractat. 1. resolut. 18. versic. ad rationem, & in coordinat. part. 9. tractat. 1. resolut. 50. numer. 4.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 2. cap. 16. dub. 20. sect. 10. num. 6. & dub. 14. sect. 12. numer. 4.* Grassetus *in anatome necis proditoriæ,*

78 *§. 20. numer. 9.* Ybannez de Faria *ad Covar. lib. 2. variar. cap. 20. numer. 147. in fine.* Nec fit extensio de casu ad casum, etiam similem, aut majorem, Gomez *tom. 3. variar. cap. 10. numer. 2.* Farinac. *de immun. Eccles. cap. 22. numer. 333. 334. & 335.* Ambrosin. *de immunit. Eccles. cap. 1. num. 13. & 14.* Castrus Palaus *in oper. mor. par. 2. tract. 11. disput. unica, punct. 10. numer. 4.* Jul. Chartar. *decis. 9. numer. 14. 15. & 16.* Ybannez de Faria *ad Covar. lib. 2. variar. cap. 20. remissivè num. 36. & latè numer. 147. & 148.* alios plures addunt Diana *resol. moral. par. 6. tractat. 1. resolut. 25. vers. Secundò, & in coordinat. par. 9. tractat. 1. resolut. 26. numer. 1.* Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 2. cap. 16. dub. 24. sect. 1. tota,* Grassetus *in anatome necis proditoriæ, §. 20. numer. 10.* quia omisso, quòd contrarium affirmant Covaruv. Gambacurta, Portell. Cutel. Decian. & Petr. Gregor. quos citant Ybannez de Faria, Thom. del Bene, & Diana *hìc citati*, quibus addo Bobadill. *in polit. lib. 2. cap. 14. numer. 55.* Resp. quòd in isto casu non fuit aliqua æquiparatio, nec sumitur argumentum ex identitate, & majoritate rationis, nec fit extensio de casu ad casum, sed ex natura delicti, quia exceptum crimen læsæ Majestatis in primo capite, & non comprehensum in regula, & dispositione generali, *c. Inter alia, de immun. Eccles.* ideò hujusmodi crimen committens, & ad Ecclesiam confugiens non gaudet ejus immunitate, & maximè ut dictum est, quia ita in praxi servatur.

Restat videndum, qua pœna puniantur explora- 80
tores, qui secreta hostibus nuntiant, seu revelant? referam de jure civili, & Doctores, ac de Regno Castellæ, & historias, textus *in l. Omne delictum, 6. §. Exploratores, ff. de re militari*, dicit quod pœnam capitis luunt, *l. proditores 7. ff. de re militari*, quod capite puniuntur, & exautorati torquentur, *l. Si quis aliquid 38. §. transfugæ, ff. de pœnis*, quod aut vivi exuruntur, aut furcæ suspenduntur, Cotereus *de jure militum, lib. 3. capit. 6. versic. Item exploratores*, inquit, quod pœnas capitis luere debent, idemque dicunt Ayala *de jure belli, lib. 3. capit. 13. numer. 3.* Cabal. *resolut. crim. casu 294. numer. 223.* Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura idem dicit *observat. 87. numer. 23.* & filius meus Don Sebastianus de Cortiada *in discur. de jurisdict. Proreg. quæst. 9. numer. 10.* alii magis se explicant, & dicunt, quod puniuntur pœna mortis, ut Chassanæus *in consuetud. Burgun. rub. 1. num. 59. versic. Additio, ibi: Item qui hostibus, fol. 18.* Bobad. *in politic. tom. 2. lib. 4. cap. 2. numer. 46. versic. Pero, ibi, A estos exploradores*, Sciaioya *de foro competent. capit. 19. sub numer. 2. ibi: Et propalans punitur*, Padilla *ad leg. pœnal. par. 2. casu 11. fol. 31.* & Bareda *in addit. num. 25. fol. 109.* Bossius *in praxi crim. tit. de defen. reor. numer. 55.* ait, quod furcis suspenduntur, Ayala *de jure libelli, lib. 3. capit. 13. numer. 3.* addit, quod capitis pœnam luunt, & vivi exuri, aut furca suspendi solent, *l. Castellæ 2. versic. E esto fixieron. tit. 28. par. 2.* statuit quòd illos crudeliter occiderent, eos raptando per terram, vel membra truncando, Historiis antiquis graves penas contra exploratores impositæ fuerunt, ut dicit *l. 2. in princ. tit. 28. part. 2.* eas poterit lector videre apud Ayalam *de jure belli, lib. 3. capit. 13. num. 3. 4. & 5.* Cotereum *de jure militum, lib. 3. cap. 6. versic. Exploratores*, etsi aliquando aliter fuerit observatum; exemplaria refert Bobad. *in polit. lib. 4. capit. 2. num. 46. versic. Pero, ibi: Otros Generales.*

Hæc intelligi debent in exploratoribus captis in 81
officio insidiarum, ut ait Bobad. *in polit. lib. 4. capit. 1. numer. 46. vers. Pero, ibi: A estos exploradores*, & colligitur *ex l. Castellæ 2. versic. E esto fizieron; ibi: que luego lo cogiessen en mano, titul. 28. par. 2.* At in popularibus exploratoribus traditis nostro Regio Consilio severius proceditur, si plenè constet de delicto, nam sunt rei criminis læsæ Majestatis, *ut dictum est à n. 66.* & pœnas hujus criminis luunt, de quibus tàm de jure communi, quàm nostro municipali, Ego multis citatis *decis. 94. num. 51. par. 2.* Don Michael de Calderò *decis. 55. num. 35. & decis. 60. n. 37. & 39. par. 2.* sic per nostrum Regium Cathaloniæ Consilium, referente Magnifico Francisco de Sotomajor Judice Regiæ Curiæ die 29. Octobris 1689. Damianus Bosch Notarius publicus Gerundæ delatus & inculpatus de crimine læsæ Majestatis in primo capite, eo quia de mensibus Maji, & Junii dicti anni 1689. & aliàs (bello cum Francorum Rege jam indicto) tanquam caput infidelium omnium exploratorum, vulgò Espias, statum, & numerum gentis Exercitus Domini nostri Regis enarrantes ad Officiales Exercitus Gallorum Regis Principatum hostiliter invadentes misit, & aliter contra Regium servitium machinavit, exploratoris ministeriorum de ordine Excellentissimorum Dominorum Proregum susceptum, perperam falsò, & dolosè exercendo: fuit declaratum, quod erat reus mortis, & quod condemnaretur, quòd raptatus per terram duceretur ad locum supplicii, & jugularetur per collum, taliter quod naturaliter moreretur, & anima illicò ab ejus corpore separaretur & postea ejus cadaver in frusta, seu partes scinderetur, & caput ejus poneretur intus caveam ferream ante portam

tam vulgò dictam del Areny Civitatis Gerundæ, & quod post latam sententiam, & ante illius realem executionem torqueretur in caput sociorum, & quod ejus bona confiscarentur, & applicarentur Fisco.

82 Verum est, quod die 8. Julii 1686. per nostrum Regium Criminale Cathaloniæ Consilium, referente Magnifico Hyacinto Bertran Judice Regiæ Curiæ, Petrus Frigolet agricola, oriundus Loci de Mieres in Civitate Gerundæ habitator, delatus, & inculpatus de crimine læsæ Majestatis in primo capite, eo quia die decima septima Junii dicti anni 1689. malo animo, ac dolo se transivit ad Exercitum Regis Galliæ existentem intus Vicariam Gerundæ, & hostiliter invadentem præsentem Principatum, & ibidem alloquutus fuit Officialem prædicti Exercitus, cui epistolam dedit ab homine suspecto hujus Civitatis Gerundæ traditam, memoratoque Officiali nuntiavit statum, ac numerum gentis Exercitus Suæ Majestatis in præjudicium Regii servitii, ac de aliis criminibus, & delictis, fuit declaratum, quod erat reus mortis, & quòd suspenderetur in alta furca laqueo per collum, taliter quod naturaliter moreretur, & anima ab ejus corpore illicò separaretur, & quod ipsius bona sint confiscata, & Regiis ærariis applicanda, & quòd post latam sententiam, & ante illius executionem torqueretur in caput sociorum.

83 Sed quomodo hoc, quod dictus Damianus Bosch fuit majori pœna condemnatus, quàm dictus Petrus Frigolet? Respondeo, quod dictus Damianus Bosch erat caput exploratorum, & majora delicta perpetraverat, quàm dictus Petrus Frigolet, ut in delaturis contra eos respectivè factis clarè apparet. Et sic nihil mirum, quod graviori pœna condemnaretur dictus Damianus Bosch, quàm dictus Pe-
84 trus Frigolet. Quia licèt regulariter Judex pœnas lege, statuto, seu consuetudine inductas, & expressas non possit sine causa augere, vel minuere, *l.* 1. §. 1. *ff. ad sent. Con. Turpilian. l. Prospexit, ff. qui & à quibus, leg. ad finem, Cod. de desertorib. lib.* 10. *leg. unica, Cod. de privat. carcer. leg. servos, Cod. ad leg. Jul. de vi publica, leg.* 3. *Cod. Ne sanctum Baptisma, reiter. leg. Divi, ff. de pœnis, can. in memoriam* 19. *dist. can. Si quem ad fin.* 2. *quæst.* 3. *cap. fin. de transact.* Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 85. *numer.* 10. Menoch. *de arb. Judic. lib.* 1. *quæst.* 96. *à num.* 10. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 17. *num.* 5. & 6. Morla *in emp. jur. part.* 1. *titul.* 1. *quæst.* 10. *num.* 2. & 4. Gail. *de pace, public. lib.* 1. *capit.* 9. *num.* 22. Guazin. *defens.* 33. *cap.* 17. *num.* 1. & *seqq.* Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *titul.* 28. *num.* 22. Peguera *decis.* 7. *num.* 14. & *decis.* 24. *numer.* 20. *tom.* 1. Giurba *cons.* 12. *num.* 9. Conciol. *verbo Pœna, resolut.* 13. *à num.* Capyc. Latro *decis.* 177. *num.* 32. & *decis.* 192. *num.* 31. *tom.* 1. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 46. *numer.* 8. Xammar *de offic. Judic. part.* 1. *quæst.* 6. *num.* 1. & 2. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 138. Barbosa *in leg. Et si severior* 3. *numer.* 7. *C. ex quib. caus. infam. irrogetur*, & multos cumulat *in capit. de causis* 4. §. *illis etiam, num.* 11. *de offic. delegat.* remissivè pluribus citatis Cenedo *collect. ad*
85 *decretal.* 46. *num.* 1. Tamen ex causa justa, & rationabili potest Judex augere, & minuere pœnas ordinarias à jure impositas, *leg. Si quis filio* 6. §. *Quid tamen* 9. *ff. de injusto rup. leg. in servorum* 10. §. 1. *leg. hodie* 13. *ff. de pœnis, leg. quid ergo*, §. *pœna gravior, ubi gloss. & Doctores, ff. de his qui notantur infamia, leg. non omnes, de re militari, leg. Et si severior* 3. *ubi gloss. & Doctores*, Barbosa *num.* 7. *Codic. ex quib. caus. infam. irrog. capit. Quoniam frequenter*, §. *fin. ut lite non contest. capit. de causis* 4. §. *illis etiam de offic. de leg. capit. fin.* ubi Barbosa *numer.* 6. *de transact. capit. Ad. si Clerici*, §. *de adulteriis de judiciis, can. tempora, can. De his* 26. *quæst.* 7. *can. in actione* 83. *cum seqq. de pœnitent. dist.* 1. *cap. Deus qui, de pœnitent. & remiss.* per quæ, & alia jura ita docent Tiraquel. *de pœn. temper. in præfat. numer.* 16. 17. & 18. Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 85. *numer.* 10. Menoch. *de arb. Judic. lib.* 1. *quæst.* 96. *à numer.* 14. Gail. *de pace public. lib.* 2. *cap.* 9. *numer.* 22. Covar. *lib.* 2. *var. cap.* 9. *num.* 8. innumeros alios citant Farinac. *in praxi, par.* 1. *jur.* 17. *num.* 7. & *rationem tradit num.* 8. & 9. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 19. *litera H*, quibus addendi sunt Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit. quæst.* 10. *numer.* 3. 5. 12. & 18. Peregrin. *de jure fisci, libr.* 4. *tit.* 8. *num.* 24. Xammar, *de offic. Jud. part.* 1. *quæst.* 6. *à num.* 3. Buccaron. *de different. inter. Judic. civ. & crim. differ.* 189. *num.* 6. & 7. Cabal. *resolut. crim. casu* 18. *n.* 37. & *decis.* 24. *num.* 20. *tom.* 1. Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 46. *num.* 9. & *seq.* multos alios cumulat Ybannez de Faria in addit. ad Covar. *lib.*
86 2. *var. cap.* 9. *num.* 101. & 102. quæ autem sint justæ causæ, ex quibus Judex possit pœnam à lege impositam minuere, vel augere, vel mutare, tradunt Peregrin. *de jure fisci, lib.* 4. *tit.* 8. *numer.* 25. Morla *in empor. jur. part.* 1. *tit.* 1. *quæst.* 10. *num.* 12. & 18. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 17. *num.* 10. *cum seqq.* Conciol. *verbo Pœna, resol.* 13. *num.* 6. remissivè Guttier. *pract. lib.* 4. *quæst.* 46. *num.* 12. Xammar *de offic. Judic. part.* 1. *quæst.* 6. *num.* 18. & 19. Bobad. *in polit. lib.* 2. *capit.* 21. *num.* 147. Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. lib. secundo variar. capit. nono, num.* 103.
87 Sed ad institutum, dicendum est quod in delictis exceptis, & gravioribus, nempè latronis manifesti, vel delinquentis seditiosi, aut tumultuosi, vel aliàs famosi licitum est transgredi leges, non solùm quoad impositionem pœnæ, sed etiam quoad modum procedendi, *leg. Si quis filio* 6. §. *Quid tamen* 9. *ff. de injusto rupto*, Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 21. *num.* 139. *litera G.* Salgado *de Reg. protect. part.* 3. *cap.* 14. *num.* 31. & 32. Reg. Matthæu *de re crimin. controvers.* 25. *num.* 26. Don Michael de Caldero *decis.* 14. *num.* 15. *in fine, part.* 1. Cabal. *resol. crim. casu* 18. *numer.* 8. si igitur hoc licitum est contra latronem manifestum, vel delinquentem seditiosum, &c. quanto magis licitum erit transgredi leges contra exploratorem reum criminis læsæ Majestatis, maximè concurrentibus circunstantiis aggravantibus, vide Carenam *de offic. S. Inquisitionis, part.* 3. *titul.* 10. §. 18. *numer.* 118. Dominus Tristany 10. *num.* 41. *tom.* 1.

88 Eadem pœna est puniendus sciens, & non revelans exploratores, vulgò Espias, *leg.* 2. *versic. E esta mesma pœna, tit.* 28. *part.* 2. cùm crimen læsæ Majestatis committat, *ut dictum est, decis.* 94. *num.* 7. *part.* 2. & *supra, num.* 75.

89 Exploratores autem missi pro exploratione ad hostes, si ipsis insistentibus, hoc est eorum precibus steterint, & non citò redeant, capite puniendi sunt, *leg. desertorem*, §. 15. *qui* 4. *juncta gloss. ff. de re militari*, Chassanæus *in consuet. Burgun. rub.* 1. *num.* 51. *vers. Item exploratores, fol.* 17. *col.* 2. Cotereus *de jure milit. lib.* 3. *cap.* 4. *litera H.* & *capit.* 8. *litera C.* intellige secundùm dicta *num.* 81. & secundùm exemplar Senatus Cathaloniæ ibidem traditum.

90 Exploratores autem Nationum non subjectarum furcis suspendi dicit Bossius *in prax. crim. tit. de defensionibus reorum, num.* 49. *versic. Hinc est.*

Quia licèt non sint subditi Principi offenso, & in crimen læsæ Majestatis non incidant non subditi ratione originis, vel domicilii, ut docent Doctores citati *decis.* 94. *numer.* 22. *part.* 2. ubi credidi, quòd hoc in hac practica non observaretur. Fiunt tamen hostes Principis offensi, & hostes possunt impunè offendi, sic Bossius *loco hic citato, num.* 49. & contraria proponit *num.* 53. & 54. & eis respondet *num.* 55.

91 Sed hac vice tantus Doctor Bossius mihi parcat, quia exploratores aliarum Nationum non subjectarum non sunt hostes, sed proditores. Nam proditores sunt qui secreta Principis revelant, *ut dictum est numer.* 66. etiamsi non sint subditi, Farinac. *in praxi, part.* 4. *de crimine læsæ Majestatis, quæstion.* 112. *num.* 261. & *quæst.* 113. *num.* 5. & dicuntur committere crimen læsæ Majestatis, & perduellionis, Jul. Clar. §. *fin. quæst.* 68. *num.* 33. *vers. Proditor punitur*, Farin. post alios *in prax. part.* 4. *de crimine læsæ Majest. n.* 4. *vers. Ubi quod*, & *vers. Ubi per illum textum, junct. n.* 5. ibique tradit, qua pœna puniantur, Cotereus plura tradit *de jure militum, lib.* 3. *c.* 6. *toto*,

Prædi-

Prædicta de imponenda pœna morti, pro crimine explorationis procedunt, si de crimine explorationis plenè, constat, si autem non constat plenè, solitum est in Regio Consilio Cathaloniæ propter atrocitatem, & gravitatem delicti reos exploratores condemnare ad torturam pro eruenda veritate, cum clausula probatis circa idem delictum in suo robore remanentibus, Sic observatum referente Nobili Jacobo de Potau I. R. Curiæ die prima Octobris 1667. contra Raphaelem N. agricolam Villæ Sancti Petri Piscatoris, at sententiæ fuerunt publicatæ per Excellentissimum Dominum Comitem de Monterrey Locum tenentem, & Capitaneum Generalem Suæ Regiæ Majestatis in Loco de Batet & tortura fuit executa in Villa Hostalrici, die 5. Octobris dicti anni 1667. similiter fuit observatum referente dicto Nobili de Potau die 8. Novembris ejusdem anni 1677. existente Sua Excellentia cum Regio Consilio in Civitate Barcinonæ contra Michaelem N. Villæ de Perelala. Refert has condemnationes Don Michael de Calderò *decis.* 14. *num.* 14. *&* 15. *part.* 1. Verum est, quòd isti rei nihil in tortura confessi fuerunt, imò delictum commisisse negarunt.

93 Quapropter postmodum anno 1668. fuit dubitatum in Regio Cathaloniæ Consilio. An prædicti rei essent absolvendi, vel condemnandi, cùm nihil in tortura confessi fuerint, sed delictum commisisse negarunt? Hanc quæstionem in terminis generalibus remissivè proponit noster Romaguera *in addit. ad Consilium, ad statut. Eugub. lib.* 4. *rub.* 6. *num.* 11. in qua plures docent, reos esse diffinitivè absolvendos, quia per torturam dicuntur purgasse omnia indicia contra se existentia, quasi puram veritatem dixisse videantur, ex quo tortura est species probationis, ac loco testium, & probationum succedat, sic innumeris citatis Giurba *cons.* 43. *numer.* 9. Reg. Matthæu *de re crim. controvers.* 26. *num.* 2. Thoro *in compend. decis. part.* 3. *sect.* 3. *verbo Tortus post princ. fol.* 377. quibus adduntur Cyriacus *controvers.* 106. *numer.* 11. *&* 12. Conciolus *verbo Reus, resol.* 5. *à num.* 1. Novar. *in rub. de quæstionibus, collect.* 1. *num.* 15. Burgius *de modo procedendi ex abrupto, q.* 100. *num.* 3. *&* 50. Josephus Riccius *de public. judic. quæst.* 33. *numer.* 125. *&* 128. Farinac. *cons.* 175. *num.*
94 19. *tom.* 2. Luca *ad Franchis decis.* 538. *num.* 1. Etiamsi contra reos superveniant nova indicia, seu novæ probationes, ex quibus posset sequi condemnatio, nihilominus rei sunt absolvendi, adeò ut nec tortura repeti possit, nec amplius molestari, Sanfelicius *decis.* 138. *sub num.* 5. Thoro *in supplem. decis.*
95 *verbo Tortus, fol.* 645. Alii tenent reos in tortura negantes non esse absolvendos, sed condemnandos arbitrio Judicis ad pœnam extraordinariam, ita multis laudatis Giurba *cons.* 43. *num.* 30. Reg. Matthæu *de re crim. controvers.* 26. *à numer.* 4. *signanter num.* 35. 36. 37. *&* 38. quibus adduntur Gomez *tom.* 3. *var. cap.* 13. *num.* 28. ubi Ayllon. Laynez *numer.* 29.
96 Secundum aliquos corporalem, & ad triremes, quos citat noster Don Michael de Calderò *decis.* 14. *numer.* 7. & secundum alios pecuniariam, & ad summum exilii, & hanc uti mitiorem sententiam esse amplectendam, & in praxi, & de consuetudine servari, videantur Thesaur. *quæst.* 13. *forens.* 45. *num. lib.* 1. Giurba *cons.* 43. *num.* 30. *vers. Eumque, & vers. Vel levis exilii, & num.* 32. *vers. Causa hac* Conciolus *verbo Reus, resol.* 5. *num.* 6. *&* 7. Farinac. *in prax. part.* 1. *quæst.* 40. *num.* 13. *& seqq. & cons.* 175. *num.* 5. 6. 7. 19. *&* 20. *lib.* 2. Guazin. *defens.* 30. *cap.* 9. *numer.* 11. *vers. Vera tamen est, cap.* 40. *num.* 2. *vers. Sed modernus, ibi: Si vero esset gravatus,* Cabal. *resolut. crim. casu* 93. *num.* 29. Luca *ad Franchis decis.* 538. *n.*
97 43. *versic. Si ob violenta,* & supervenientibus novis indiciis, seu novis probationibus poterunt item molestari, & torqueri, ad pœnamque ordinariam condemnari, ut multis citatis tenent Regens Matthæu *de re crim. controvers.* 26. *n.* 24. *&* 25. Burgius *de modo proced. ex abrupt. quæst.* 100. *num.* 5. 6. *&* 7.
98 Sed quidquid sit de prædictis *num.* 93. 94. 95. 96. *&* 97. in terminis juris communis. In Cathalonia verò observat nostrum Regium Consilium, quod reus tortus ad eruendam veritatem ab ejus ore, si in tortura vicit, nedum purgat omnia indicia contra se existentia, sed etiam diffinitivè absolvitur, & à carceribus relaxatur, ut testantur Peguera *de-* 99
cis. 70. *in princ. ad medium, & in praxi crim. cap.* 12. §. 12. *num.* 6. Don Michael de Calderò *decis.* 14. *n.* 8. *part.* 1. idemque dispositum est in Regno Valentiæ, *in foro* 175. *Curiarum anni* 1585. Reg. Matthæu *de regim. Reg. Valent. c.* 8. §. 9. *n.* 95. *& de re crim. controv.* 26. *n.* 3. *in fin.* Hocque est adeò verum in Cathalonia, quod quamvis postea contra reum tortum à carceribus relaxatum, qui vicit in tortura, superveniant nova indicia, & novæ probationes, ex quibus de illius delicto constaret non potest iterum capi, & puniri, Peguera *in prax. crim. cap.* 12. §. 12. *nu.* 6. Don Michael de Calderò *decis.* 14. *num.* 8. *versic. Quæ adeò.* Quam- 100
vis contra reum tortum superveniat plena probatio delicti, decisum in nostro Regio Cathaloniæ Consilio in casu vericidii tradit Peguera *decis.* 70. *num.* 2. *tom.* 1. *& in praxi crim. cap.* 12. §. 12. *num.* 6. *versic. Et secundum hanc opinionem,* Don Michael de Calderò *decis.* 14. *num.* 10. *part.* 1.

Hæc generaliter procedunt, quando reus conde- 101
mnatur ad torturam, legitimis præcedentibus indiciis, & veritas ab ejus ore habeatur absque clausula protestatoria, probatis suo robore remanentibus, prout regulariter fieri solitum est, nam tunc reus negativus in tortura purgat indicia in Cathalonia, *ut dictum est, numer.* 98. 99. *&* 100. Sed quid dicendum, quando reus pro crimine explorationis condemnatur ad torturam, indicis legitimis præcedentibus, ut ab ejus ore habeatur veritas, cum clausula protestativa, probatis circa idem delictum in suo robore remanentibus? Hoc dubium evenit in nostro Regio Cathaloniæ Consilio ad relationem Nobilis Jacobi de Potau I. R. Curiæ in illis hominibus, *de quibus supra n.* 92. qui in tortura negativa perseverarunt, & facta consultatione cui adhæsit. Excellentissimus Dominus Locum-Tenens Generalis, deliberatum fuit mitius puniendos esse, quia illa tortura aliquid prodesse debeat pro minoranda pœna aliàs illis debita, ut refert Don Michael de Calderò *decis.* 14. *num.* 15. *part.* 1. & quamvis non aperiat, qualis fuit minoratio pœnæ, habeo tamen notatum, dictos reos fuisse anno 1678. à carceribus relaxatos cum pactis voluntariis exilii.

At si casus similis iterum succederet res, esset maturiùs consideranda. Nam secundùm aliquos deberet reus puniri pœna ordinaria, quia illa clausula protestatoria, salvis in suo robore remanentibus, non obstante negativa rei in tortura, reddit Fisco jus salvum suum, nè indicia purgentur. Et secundùm alios deberet reus puniri pœna extraordinaria, quia per clausulam probatis in suo robore remanentibus, existente reo negativo in tortura, probationes debilitantur, de quibus videantur Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæst.* 40. *num.* 19. Guazin. *defen.* 30. *cap.* 40. *num.* 7. Carena *de offic. S. inquisit. part.* 3. *tit.* 11. §. 24. *in princ. & num.* 180. Burgius *de modo proceden. ex abrupto, quæst.* 100. *num.* 54. Reg. Matthæu *de re crim. controvers.* 26. *num.* 16. Don Michael de Calderò *decis.* 14. *num.* 12. *post medium part.* 1. Conciolus *verbo Tortura, resolut.* 14. Sed Ego si Judex essem reum similis delicti ad triremes condemnarem, sequendo Bajard. *ad Clar.* §. *fin. quæst.* 64. *numer.* 122. & hoc modo practicarem, quod si reus non condemnatus ad torturam propter indicia esset puniendus pœna triremium ad decennium, eum punirem pœna triremium ad septennium, & si esset puniendus pœna triremium ad septennium, eum punirem pœna triremium ad quinquennium, & si esset puniendus pœna triremium ad quinquennium, eum punirem pœna triremium ad triennium, & si reus esset puniendus pœna triremium ad triennium eum condemnarem ad pœnam relegationis in Insulam per suam Regiam Majestatem nominandam.

ARGU-

ARGUMENTUM.

An manumissores, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti pro debitis piæ causæ hæredis institutæ, sint conveniendi coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Manumissores, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti si omnes sunt laici, pro debitis causæ piæ hæredis institutæ, nondum tamen fundatæ, conveniri debent coram Judice sæculari, numer.* 1. *Amplia num.* 2. *limita num.* 3.

4 *Manumissores, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti, si sunt Ecclesiastici: conveniri debent coram Judice Ecclesiastico pro debitis causæ piæ hæredis institutæ, numer.* 4. *& idem quando sunt duo; unus scilicet Clericus, & alter laicus, num.* 5. *& idem quando sunt tres, unus scilicet Clericus, & duo laici num.* 6. *limitatur* 1. *num.* 7. *limitatur* 2. *num.* 8.

9 *Manumissores, seu executores testamentarii qui sint.*

10 *Manumissores, seu executores testamentarii quotuplices sint.*

11 *Manumissores, seu executores testamentarii universales quid sint, & quid particulares.*

12 *Manumissores, seu executores testamentarii universales, & particulares differunt, num.* 12. *& in quibus ù num.* 13. *ad* 21.

13 *Manumissores, seu executores testamentarii universales sunt loco hæredum, numer.* 13. *secùs particulares, num.* 14.

15 *Manumissores, seu executores testamentarii universales agere, & conveniri possunt, num.* 15. *Secùs particulares, ut declaratur, num.* 16.

17 *Manumissores, seu executores testamentarii universales possunt vendere res hæreditarias ad proficiendam testatoris voluntatem, secùs particulares, nisi à testatore venditio eis permittatur, num.* 17. *quod explicatur, num.* 18. *& an possit habere fidem de pretio, num.* 19.

20 *Manumissores, seu executores testamentarii universales inventarium conficere tenentur, secùs particulares.*

21 *Manumissores, seu executores testamentarii non possunt vices suas aliis committere, & eorum officium per alium impleri.*

22 *Manumissoribus, seu executoribus testamentariis an competat remedium l. final. C. de edicto Divi Adriani tollendo.*

23 *Manumissores, seu executores testamentarii an teneantur acceptare officium, & ad id cogi possint.*

DECISIO CCLXXVIII.

1 RESP. quod si omnes manumissores, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti sunt laici pro debitis piæ causæ hæredis institutæ, nondum tamen fundatæ, conveniri debent coram Judice sæculari, ut apertè colligitur ex concordia inita, & firmata inter Serenissimum Regem Jacobum Secundum, & Reverendum in Christo Patrem Pontium Episcopum Barcinonæ, quinto Kalendas Octobris 1315. *quæ legitur in pragmat. unica, versic. quod si sæcularis Curiæ, tit. de leixes pies in* 2. *vol. Constit.* & tradit Fontanella *decis.* 288. *num.* 5. *versic. Primo, & num.* 12. *&* 14. *par.* 1. ita in Cathalonia per Cancellarium Puigmari 23. Octobris 1626. in favorem Antonii Joannis Prats Mercatoris Villæ Sancti Felicis de Pallarols, laicum manumissorem cum aliis laicis testamenti Joannis Closes & Glota, contra Lazarum Amat J. U. Doctorem Gerundæ petentem à dicto Joanne Prats dicto nomine in Curia Ecclesiastica, Gerundæ salarium advocationis sibi debitum per dictum Closes & Glota: fuit declaratum firmæ juris factę in Curia sæculari locum esse. Et fuit observatum in Regia Audientia Cathaloniæ in favorem Salvadori Batet Nautæ Villæ Mataronis, contra Mariam Berenguer viduam manumissorem & executricem unà cum aliis laicis testamenti Hieronymi Berenguer 27. Februar. 1666. referente Magnifico & Erudrtissimo Senatore Augustino Pinyana, Actuario Famada.

2 Ampliatur, etiamsi defunctus esset Clericus, ejus manumissores, laici, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis illius pro debitis piæ causæ hæredis institutæ, non tamen adhuc fundatæ conveniri debent in Curia sæculari, sic in Cathalonia fuit declaratum per Cancellarium Copons, Consultoribus Sabater, & Senjust 18. Julii 1592. in favorem Catharinæ, & Francisci Vinnes Civitatis Minoristæ, contra Joannem Noves Caligarium ejusdem Civitatis manumissorem testamentarium Jacobi Gandella Presbyteri.

3 Limitatur, si pia causa sit jam fundata; nam tunc etiamsi omnes manumissores, seu executores testamenti, seu ultimæ voluntatis defuncti sint laici, pro debitis ipsius causæ piæ conveniri debent coram Judice Ecclesiastico. Et in his terminis procedit, & est intelligenda declaratio facta per Cancellarium Loris, Consultoribus Sala, & Fontpastor 18. Maji 1578. in favorem Simonis Canjet Mercatoris, & Joannis Coll Hortolani manumissorum testamenti, & ultimæ voluntatis Jacobi Benedicti Anglès petentium Franciscum Anglès uxorem dicti Benedicti Anglès compelli ad sibi ipsi girandum, & scribendum quatuorcentum libras ratione legati per dictum virum suum sibi facti, & postea ad deferendum tenutam bonorum dicti viri sui ad effectum, ut ipsi dicto nomine, unà cum dicta vidua Anglès manumissora etiam dicti viri sui administrarent hæreditatem juxta voluntatem testatoris: fuitque declaratum, quod causa tractaretur in Curia Ecclesiastica. Et etiam sunt intelligendæ, & procedunt declarationes Cancellarii Copons, Consultoribus Senjust, & Oliba 12. Augusti 1593. contra Michaelem Sala Curritorem auris, unum ex Administratoribus causæ piæ institutæ, & fundatæ per Eulaliam Figuerola, & ejusdem Cancellarii Copons, Consultoribus Sabater, Guardiola, & Actor 18. Junii 1596. in favorem Administratorum ultimæ voluntatis, & piæ causæ institutæ & fundatæ per Onofrium Oller Canonicum Sedis Barcinonæ, contra Gerunsium Gori. Et Cancellarii Puigmari, Consultoribus Astor, & Aguilò 4. Junii 1626. in favorem manumissorum Lucretiæ de Gualba, contra Joannem Pia J. U. Doctorem Civem Barcinonæ.

4 Si verò manumissores, seu executores testamenti, & ultimæ voluntatis defuncti sint Ecclesiastici pro debitis piæ causæ hæredis institutæ conveniri debent coram Judice Ecclesiastico, Fontanella *decis.* 288. *num.* 4. *&* 12. *par.* 1. ut reprobatis contrariis docent Marta *de jurisdict. par.* 4. *casu* 148. *tota, signanter à num.* 7. sicque concludit *n.* 16. Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 43. *in coordinat. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 73. Carpius *de execut. testam. part.* 4. *cap.* 2. *n.* 8. Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *c.* 12. *n.* 32. *in fine tom.* 1. Balthasard. de Angelis *in auth. Presbyteros, n.* 3. *C. de Episcop. & Cler.* Ansald. *de jurisd. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 19. *n.* 16. *&* 17. Scialoya *de foro compet. cap.* 29. *n.* 7. *vers. Idem esse*, Pereyra *de man. Reg. par.* 1. *cap.* 16. *n.* 26. Solorz. *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 7. *n.* 36. *& in polit. lib.* 5. *cap.* 7. *vers. Y lo mesmo suelen, vers. Y lo que mas es, & vers. En lo qual, fol.* 804. *col.* 2. novissimè Romaguera *ad Synodum Gerunden. lib.* 3. *tit.* 7. *c.* 7. *n.* 9. sic fuit in Cathalonia declaratum per Carolum à Cardona Tertium, Consultoribus Terca, & Villana 27. Aug. 1568. in favorem Jacobi Cristiol Presbyteri manumissoris subrogati causæ piæ institutæ, & fundatæ per Elisabethem Sans, contra Eulaliam Masfarrera, & Serafinum Ferrer Regium Algutzirium ratione præcepti de evacuanda parte cujusdam domus.

domus sitæ in Civitate Barcinonæ in vico, quo tenditur in platea de Camprodon ad vicum dels Escudellers ad latus domorum dicti Seraphini Ferrer. Et per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Aleny, Rull, & Olzina 8. Octobris 1661. in casu ad alium propositum relato, *decis.* 241. *n.* 14. *par.* 4. & observavit Regia Audientia ad mei relationem 15. Decembris 1655. quam tradidi *decis.* 22. *n.* 92. *par.* 1. sed advertendum, quod errore Typographi scriptum fuit *& nunquam*, & legendum est *& tanquam*. Ego plures addidi *decis.* 223. *n.* 6. *&* 9. *par.* 4.

5 Et idem dicendum est quando manumissores, seu executores testamenti, & ultimæ voluntatis defuncti sunt duo, unus scilicet Clericus, & alter laicus, nam tunc etiam pro debitis piæ causæ hæredis institutæ conveniri debent coram Judice Ecclesiastico Maranta *de ord. judic. par.* 4. *distinct.* 11. *n.* 19. Gail. *de pace publica, lib.* 1. *cap.* 6. *n.* 20. *vers. idem obtinet*, Fontan. *decis.* 288. *n.* 4. *&* 12. *par.* 1. Ansald. *de jurisd. par.* 2. *tit.* 11. *cap.* 29. *n.* 18. alios plures cumulant Carol. de Grassis *de effect. Cleric. effectu* 1. *num.* 493. *&* 494. Bellet. *disquis. Cler. par.* 1. *tit. de fav. Cler. person.* §. 16. *n.* 21. Sperell. *decis.* 20. *n.* 24. *par.* 1. Scialoya *de foro compet. cap.* 29. *n.* 7. *in fine, vers. Immo*, Pereyra *de man. Reg. par.* 1. *cap.* 16. *num.* 27. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *cap.* 34. *n.* 57. ita Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eug. lib.* 2. *rub.* 33. *n.* 11. *vers. Hoc tamen intelligendum venit*, & novissimè idem Romaguera *ad Synodum Gerunden. lib.* 3. *tit.* 7. *cap.* 7. *n.* 3. *&* 9. Fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Loris Consultoribus Sala, & Fontpastor 31. Januar. 1581. in favorem Annæ Olivera, contra Joannem Sala Presbyterum, & Petrum Ferrer Causidicum manumissores & executores testamenti, seu ultimæ voluntatis Gasparis Ferriol, qui Dominum nostrum Deum, & animam suam hæredem instituit. Et fuit observatum in nostra Regia Audientia Cathaloniæ referente Nobili Josepho Rull, deinde Regente Regiam Cancellariam in Regia Audientia Cathaloniæ, & nunc in S. S. R. Coronæ Aragonum Consilio die 19. Februarii 1666. in favorem Jacobi Valls Presbyteri, & Josephi Calls agricolæ Villæ Calidarum de Monte Bovino manumissorum Raphaelis Valls, contra Communitatem Presbyterorum ejusdem Villæ, & alios creditores bonorum dicti Raphaelis Valls quæ fuit remissa ad Judicem Ecclesiasticum Scriba Cervera.

6 Idemque dicendum est, quando manumissores, seu executores testamenti, & ultimæ voluntatis defuncti sunt tres, unus scilicet Clericus, & duo laici, nam tunc similiter pro debitis piæ causæ hæredis institutæ conveniri debent coram Judice Ecclesiastico, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Sunyer, Consultoribus Rull, Balaguer, & Roca & Julia 26. Septembris 1662. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per manumissores & executores, & eo nomine gerentes vices hæredis piarum causarum testamenti, seu ultimæ voluntatis Caroli de Bertrola & Caldès quondam Domicelli Barcinonæ domiciliati, in quo fuit institutus Dominus noster JESUS CHRISTUS, & anima ipsius testatoris pro Missis, & aliis suffragiis celebrandis, & instituendis, procedimentis contra eos in Curia sæculari Regiæ Audientiæ factis ad instantiam Joannis Francisci Ordano Mercatoris Genuensis, prætendentis dictos manumissores (erant tres, scilicet Petrus Girbau Presbyter & Canonicus Ecclesiæ Villæ de Calaff, Carolus de Caldès, & Domina Elisabeth de Peguera etsi decisio non dicat) & signanter Petrum Girbau Presbyterum, & Canonicum dictæ Ecclesiæ Villæ de Calaff alterum ex dictis manumissoribus uti Ecclesiasticum non posse conveniri in dicta Curia sæculari, fuit declaratum firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica Barcinonæ per ejus Fisci Procuratorem & dictos manumissores testamenti dicti Caroli de Bertrola & Caldès factæ locum fuisse, & esse. Et observavit Regia Audientia Cathaloniæ 19. Junii 1665. referente Doctissimo Senatore Augustino Pinyana, contra Don Paulum de Ager, & in favorem Petri Girbau Presbyteri & Canonici Ecclesiæ Villæ de Calaff, Carolum de Caldès, & Nobilem Elisabethem de Peguera manumissorum testamenti, & ultimæ voluntatis Caroli de Bertrola Domicelli super rei vindicatione Loci de Llanera, quæ fuit remissa ad Judicem Ecclesiasticum. Scriba Bas Romaguera *dict. n.* 3. *&* 9. Sed advertendum, quod major pars manumissorum, & executorum est convenienda, aliàs processus est nullus, nisi alii essent absentes in partibus remotis Franchis *dec.* 622. Peregrin. *cons.* 51. *n.* 26. *lib.* 2. Riccius *collect.* 769. *post princ. vers. Et propterea*, Cancer. *part.* 1. *var. cap.* 7. *sub num.* 27.

Limitatur 1. si Clericus manumissor, seu executor ultimæ voluntatis defuncti esset religiosus exemptus, vel si Clerici duo, vel plures essent Religiosi exempti, quo casu pro debitis causæ piæ hæredis institutæ possunt in Cathalonia conveniri coram Judice sæculari, juxta declarationem Cancellarii Don Petri à Cardona Episcopi Urgellen. Consultoribus Llonc, & Orit 25. Maji 1504. & Cancellarii Puigmari Abbatis Monasterii Sancti Michaelis de Cuxa, Ordinis Divi Benedicti, Consultoribus Magarola, Roca, Carreres, & Aguilò 23. Novembris 1626. duas refert Fontanella *decis.* 288. *n.* 8. *& latè à n.* 13. *ad* 20. *par.* 1. & ego ex eo *decis.* 10. *n.* 201. *in fine, & n.* 202. *par.* 1. vide infra *decis.* 279. *n.* 14. & alios quos citat Romaguera *ad Synodum Gerund. lib.* 3. *tit.* 7. *c.* 7. *n.* 8. 7

Limitatur 2. si Clericus manumissor, seu executor testamenti, & ultimæ voluntatis defuncti moreretur, vel in remotis ageret, vel declararet nolle interesse in executione manumissoriæ, aut alias interesse non valeret, nam tunc pro debitis causæ piæ hæredis institutæ, possunt alii manumissores laici coram Judice sæculari conveniri, juxta declarationem Cancellarii Don Petri à Cardona Episcopi Urgellen. Consultoribus Llonc, & Orit, 25. Maji 1504. refert Fontanella *decis.* 288. *n.* 21. *&* 22. *& decis.* 289. *n.* 16. *p.* 1. 8

Sed quæro 1. quid sint manumissores, seu executores testamentarii? Resp. quòd sunt illi, qui legitimè sunt à testatore nominati, seu à jure constituti, primò & principaliter ad exequendam voluntatem testatoris, vel ad eorum voluntatis ordinationem, & dispositionem, sic Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *res.* 1. *& in coordin. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 1. *n.* 1. *& in sum. verbo Executor test. n.* 1. Spin. *in spec. test. gloss.* 28. *n.* 2. *&* 3. Villalobos *in sum. mor. par.* 2. *tract.* 30. *dif.* 25. *n.* 1. *in prin.* Carpius *de exec. testam. lib.* 1. *c.* 1. *in princ.* 9

Quæro 2. manumissores, seu executores testamentarii quotuplices sint? Resp. quod aliqui sunt universales, alii particulares Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 56. & alii allegandi *num.* 11. 10

Manumissores, seu executores testamentarii universales sunt, quando testator Dominum nostrum Deum, & animam suam hæredem, seu pauperes CHRISTI hæredes instituit, vel illis testatio, seu distributio universalis injungitur, nullo alio hærede nominato, *l. Nulli dicere*, 28. ubi Barbosa *n.* 40. *l. Si quis ad declinandam* 37. ubi Barbosa *n.* 16. *C. de Episcop. & Cler.* noster Romaguera *ubi supra n.* 10. ubi plures laudat. Particulares sunt, quando executio alicujus rei eis relinquitur, dato, nominato, & constituto hærede, *l. alio hærede*, ubi Bartol. *n.* 5. *ff. de aliment. & cibar. legat.* Ripoll. *var. resolut. c.* 11. *n.* 215. Cassanate *cons.* 29. *n.* 2. Covar. *in c. Joannes, n.* 6. *de testam.* Villalobos *in sum. mor. part.* 2. *tract.* 30. *dif.* 25. *n.* 2. Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *res.* 1. *& resol.* 32. *& in coordin. p.* 6. *tract.* 9. *resol.* 1. *n.* 3. *& resol.* 37. *n.* 2. Carpius *de execut. test. lib.* 1. *c.* 1. *n.* 5. *& supponit. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 1. Valasc. *consult.* 68. *num.* 3. 4. 6. *&* 8. 11

Differunt autem manumissores, seu executores testamentarii, universales, & particulares, ut dicit Ripoll. *var. resol. cap.* 11. *num.* 215. 12

Primò nam manumissores, seu executores testamentarii universales, nullo alio nominato hærede, loco hæredum sunt, & ut hæredes habentur, Bartol. *in alio hærede, num.* 5. *ff. de aliment. & cibar. legat. & in l. hæreditas ad statum, ff. de hæred. instit. & in l. centurio, n.* 25. *ff. de vulgari*, Baldus *in l. precibus n.* 45. *C. de impuber.* Socin. Surd. *cons.* 49. *n.* 3. *lib.* 4. Alex. 13

cons. 4. 14

cons. 4. *n.* 6. *& cons.* 98. *n.* 10. *lib.* 4. Marienzo *l.* 14. *glos.* 1. *n.* 7. *tit.* 4. 5. *recop.* Cassanate *cons.* 39. *num.* 2. quos refert, & sequitur Ripoll. *var. resol. cap.* 13. *n.* 150. quibus addendi sunt idem Ripoll. *var. resol. cap.* 11. *n.* 215. *& cap.* 13. *n.* 22. Tusch. *practic. concl. litera F, conclus.* 544. *à n.* 18. Virgilius *de legitim. personæ in judicio, cap.* 21. *à num.* 4. Riccius *in addit. ad Tiraquel. privilegio piæ causæ* 97. Pancirol. *var. lect. lib.* 3. *cap.* 21. Spinus *in spec. testam. gloss.* 28. *n.* 78. *vers. Sed his non obstantibus*, Valasc. *consult.* 68. *n.* 3. *&* 4. Cardosus *in prax. judic. verbo Testam. num.* 108. Marta *de succes. legal. part.* 3. *quæst.* 12. *art.* 3. *n.* 10. *& q.* 13. *art.* 2. *n.* 9. Surd. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 32. *sub num.* 5. Azevedo *l.* 6. *n.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop.* Sanchez *cons. moral. tom.* 2. *dub.* 46. *à numer.* 1. Manfrella *ad Capyc. Latro, dec.* 14. *n.* 18. Fusar. *de substit. quæst.* 244. *n.* 5. Thoro *in compend. decis. par.* 3. *sect.* 1. *verbo Executores, fol.* 409. *& verbo Hæredis institutionem, fol.* 517. Menochius *de adipiscenda possess. remed.* 4. *num.* 267. *&* 268. Genuensis *in practicab. Eccles. quæst.* 588. *num.* 3. *vers. quæ conclusio*, Farinac. *in repertor. ult. volunt. quæst.* 68. *n.* 34. Thoro *de privileg. piæ causæ, privileg.* 159. *ad fin.* Diana *resol. moral. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 1. *&* 31. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 1. *n.* 3. *&* 36. Carpio *de execut. testam. lib.* 1. *par.* 1. *n.* 3. Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 66. *vers. quod idem dicendum est*, Suelves *cons.* 47. *n.* 1. *lib.* 1. Don Bonaventura de Tristany *dec.* 46. *n.* 5. *vers. Nam hujusmodi, & num.* 10. *vers. Cæterum attento, refert decisionem nostræ Regiæ Audientiæ, tom.* 2. Merlinus cum decisionibus Rotæ *de legitima, lib.* 5. *tit.* 2. *quæst.* 10. Zacchia *de salario, quæst.* 66. *n.* 18. 19. *&* 20. August. Barbosa *in cap. Cum tibi* 13. *n.* 3. *de testam. & in repertor. pract. conclus. verbo Executio, vers. Executor nullo alio, fol.* 141. Altimar. *de nullitat. rub.* 11. *q.* 13. *n.* 7. *&* 12. Pegas *ad ordinat. Reg. Portugal. lib.* 1. *n.* 4. *tit.* 62. *n.* 6. Joseph. Rosa *consult.* 36. *à n.* 25. Valenzuela *cons.* 60. *n.* 9. Galeota *controv.* 32. *num.* 5. *lib.* 2. Modern. Castald. *consult. foren.* 8. *n.* 17. Redenasch. *cons.* 97. *n.* 2. Altograd. *cons.* 75. *n.* 2. Fragoso *de regim. reipub. par.* 3. *lib.* 5. *disp.* 8. *num.* 504. Luca *ad Gratian. cap.* 329. *à n.* 2. Passerin. *in c.* 2. §. *Sanè, num.* 2. *de testam. in* 6. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad statut. Eugubii, lib.* 2. *rub.* 33. *n.* 14.

14 At manumissores, & executores particulares testamentarii, dato, & nominato hærede, loco hæredum non sunt, Ripoll. *var. cap.* 3. *n.* 51. *& c.* 11. *n.* 215. *in fine, & cap.* 13. *n.* 22. *&* 154. Cassanate *cons.* 29. *n.* 3. Hermosilla *ad Gregor. Lopez, l.* 28. *gloss.* 1. *num.* 28. *tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 122. *pag.* 2. *tom.* 1. Altimar. *de nullit. tit.* 11. *quæst.* 33. *n.* 8. Luca *ad Franchis, dec.* 622. *n.* 6. *verbo Executor testamentarius*, Moder. Castald. *consult. forens.* 8. *n.* 17. Giurba *ad consuet. Messanen. c.* 2. *gloss.* 10. *par.* 1. *n.* 2. Romag. *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 33. *n.* 15. & alii ex citatis *num.* 13. *& ad Synodum Gerunden. ubi supra n.* 10.

15 Secundò differunt, quod manumissores & executores testamentarii universales, & exercent actiones activas, & passivas, hoc est, quod possunt agere, & conveniri, Parlador. *rer. quotid. lib.* 2. *c. fin. par.* 4. §. 2. *num.* 3. Valasc. *consult.* 68. Barb. *in reper. pract. conclus. verbo Executio, vers. Executor nullo alio, fol.* 143. Carpio *de execut. testam. lib.* 3. *cap.* 8. *n.* 12. *&* 13. Marta *de succes. legal. par.* 3. *q.* 12. *art.* 3. *n.* 10. *& q.* 13. *art.* 2. *n.* 9. Romaguera *dict. n.* 10. plures cumulat Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *c.* 11. *n.* 56. At

16 verò manumissores, seu executores testamentarii particulares, si sunt nominati ad legata pia exequenda, solùm habent actionem adversus hæredes, & alios quoscumque, *l. alio, ff. de alim. & cibar. legat. l. Nulli, l. Si quis ad declinandam, C. de Episcop. & Cler.* etsi legata non sunt pia, agere non possunt, nec contra hæredem, nec quemlibet alium possessorem, *l. Lucius, §. Mevia, ff. ad Trebellian.* admittitur tamen per officium Judicis ad cogendum hæredem, aut quemlibet alium bonorum possessorem ad tradenda bona, ex quibus impleatur testamentum, & executioni mandentur in eo relicta, *ex l. hæreditas, ff. de pet. hæred. l. quintus, ff. de ann. legat.* indistinctè tamen tenendum est, executores, & manumissores testamentarios particulares agere posse, si hæc potestas à testatore eis concedatur, *l. si à pluribus, l. quidam, §. Si scriptus, ff. de legat.* 1. de quibus videantur Covar. *in c. Joannes, n.* 5. *de testament.* Valasc. *consult.* 68. *n.* 6. Barbosa *in l. Nulli* 28. *n.* 12. *C. de Episc. & Cler. & in repert. pract. conclus. verbo Executio, vers. Executores testam. fol.* 143. Cardoso *in praxi, verb. testam. n.* 109. Azevedo *l.* 1. *n.* 131. *&* 135. *tit.* 4. *lib.* 5. *rec.* Genuen. *in pract. Eccles. tricenal.* 19. *q.* 567. Surd. *de alim. tit.* 8. *privil.* 32. Valasc. *de privil. pauperum, part.* 2. *q.* 63. *n.* 1. *&* 2. Grassus, §. *Executores, q.* 9. *à n.* 1. Castillo *tom.* 8. *de aliment, c.* 44. *à n.* 2. *cum seq.* ubi Mel. *n.* 2. *&* 1. Hermosilla *ad Gregor. Lopez, l.* 28. *gloss.* 1. *à n.* 17. *tit.* 5. *part.* 5. *fol.* 122. *pag.* 2. *tom.* 1. Altimar. *de nullitat. rub.* 11. *q.* 33. *n.* 10. *& seq.* Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 1. *dub.* 47. *&* 48. Pegas *de ordin. Regn. Portug. lib.* 1. *tom.* 4. *tit.* 50. *glos.* 4. *tota, & tit.* 62. *n.* 95. *& seq.* Lugo *de just. & jure, tom.* 2. *dub.* 24. *sect.* 16. *num.* 33. Carpius *de execut. testam. lib.* 3. *c.* 3. *n.* 9. *&* 17. *& c.* 8. *à n.* 4. Autunez Portugal. *de donat. Regiis, par.* 1. *lib.* 2. *c.* 31. *n.* 64. *&* 65. Valero *de differ. utriusq. fori, verbo Testam. differ.* 5. Gratian. *discept. foren. c.* 329. *à n.* 1. ubi Luca *n.* 13. Amostazo *de causis piis, lib.* 4. *c.* 11. *à n.* 57. *cum plurib. seq.* Passer. *in c.* 2. §. *Sanè, n.* 122. *de testam. in* 6. Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resolut.* 38. *& in coordin. p.* 6. *tract.* 9. *resol.* 38. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 33. *n.* 16.

Tertiò differunt, quod manumissores, & executo- 17
res testamentarii universales possunt res hæreditarias vendere ad perficiendam testatoris voluntatem, *l. Nulli* 28. *C. de Episc. & Cler.* Particulares verò manumissores & executores testamentarii non possunt res hæreditarias vendere nisi à testatore venditio permittatur, *l. alio, ff. de alim. & cibar. legat.* Covar. *in c. Joannes, n.* 6. *de testam.* Carpius *de execut. testam. lib.* 3. *c.* 1. *in* 1. *&* 2. *conclusione*, Diana *resol. mor. part.* 8. *tract.* 5. *resol.* 32. *& in coordin. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 37. *n.* 3. *in princ. & n.* 4. Azevedo *l.* 1. *n.* 132. *& l.* 6. *à n.* 1. *tit.* 4. *lib.* 5. *rec.* Cassanate decisum refert *cons.* 29. Ripoll. *var. resol. cap.* 11. *à n.* 212. *ad* 218. Lugo *de just. & jure, tom.* 2. *disp.* 24. *sect.* 6. *n.* 332. Molina *de just. & jure, tom.* 1. *disp.* 248. *vers. quando executio*, Fagundez *de just. & jure, lib.* 5. *cap.* 13. *n.* 14.

Sed notandum, quod quamvis manumissores, seu 18
executores testamentarii particulares agere possint, si eis hæc potestas à testatore concedatur, *ut dictum est n.* 16. & possint alienare res hæreditarias, si à testatore venditio permittatur, *ut etiam dictum est n.* 17. licèt aliqui dicant, quod possunt hujusmodi res facere propria authoritate, absque citatione, seu requisitione hæredis, Maranta *de ordine Jud. par.* 6. *tit. de citat. n.* 22. & disputato articulo aliquibus citatis Valasc. *de privileg. miserabil. person. privileg.* 116. Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 59. *&* 60. veritas est, quod hæres est citandus, seu requirendus, ut post antiquos docent Gabriel. *com. concl. lib.* 2. *de citationib. concl.* 1. *n.* 191. *&* 192. Riccius *decis.* 87. *n.* 20. *par.* 2. Gomez *par.* 1. *var. cap.* 12. *n.* 12. Gratian. *discept. foren. cap.* 329. *à n.* 27. Valenzuela *cons.* 35. *n.* 13. Borell. *in sum. decis. par.* 1. *de citat. n.* 200. Ludov. *decis.* 179. *n.* 3. Peregrin. *de empt. & vendit. cap.* 17. *n.* 20. Baronius *de citat. tom.* 1. *quæst.* 17. *n.* 120. *tom.* 1. Suelves *cons.* 23. *n.* 4. *tom.* 2. Ripoll. *var. resol. cap.* 3. *à n.* 48. *ad* 52. Hermosilla *ad Gregor. Lopez, l.* 28. *gloss.* 1. *n.* 25. *tit.* 5. *par.* 5. *fol.* 122. *tom.* 1. Parlador. *rerum quotidian. differ.* 130. §. 6. *n.* 4. *tom.* 2. Limitatur 1. quando per testatorem esset expressè data facultas distribuendi, vel vendendi res hæreditarias propria authoritate, absque hæredis inventione, seu invitis hæredibus, Spin. *in spec. testam. glos.* 28. *n.* 30. Ripoll. *var. cap.* 3. *à n.* 48. *ad* 51. *in fine*. Limitatur 2. quando testator deputavit bona per manumissores, seu executores testamentarios particulares alienanda ad ejus voluntatem adimplendam, Thoro *privileg.* 270. Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *cap.* 11. *n.* 61. *in prin.* Limitatur 3. ut venditio bonorum hæreditatis valeat, etiam non citato, neque requisito hærede ab executoribus particulari-

cularibus, quia actus citationis, & requisitionis solùm est necessarius ad translationem dominii, & possessionis rei venditæ, quando ab hærede possidetur, aut ad agnoscendam bonam fidem, Gabriel. *com. concl. lib. 2. de citationib. concl. 2. n. 192. versic. Sed Alexander*, Baronius *de citat. q. 17. num. 121.* Gratian. *discept. forens. cap. 329. à num. 17.* Carpius *de execut. testam. lib. 3. cap. 3. à num. 11.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 11. n. 62.* Hermosilla ad Gregor. Lopez, *l. 28. glos. 1. n. 26. tit. 5. part. 5. fol. 122. tom. 1.*

19 An autem manumissores, seu executores testamentarii, tàm universales, quàm particulares, ut pia legata exequantur, teneantur videre res præsenti pecunia, vel possint vendere ad creditum, habita fide de pretio, videndi sunt Gratian. *discept. forens. cap. 329. à num. 34.* Guttier. *allegat. 1. num. 14. &* 15. Thoro *privileg. 156.* Carpius *executor. testam. lib. 3. cap. 3. num. 19.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 11. n. 64.* Mant. *de tacitis, lib. 4. tit. 21. n. 5.* Pereyra *de empt. & vend. cap. 17. n. 3.* Narbona *l. 3. glos. unica, n. fin. tit. 7. lib. 1. recop.* Hermosilla ad Greg. Lopez, *l. 28. glos. 1. n. 22. 23. & 24. tit. 5. part. 5. fol. 122. tom. 1.*

20 Quarto differunt, quod manumissores, seu executores testamentarii universales tenentur conficere inventarium; secùs particulares, qui ad rem dati sunt, Carpius *de execut. testam. lib. 3. cap. 10. à num. 1.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 12. num. 31.* Ripoll. *var. cap. 13. num. 154.* Doctores *in tract. de inventario, q. 3. num. 13. & quæst. 35. 36. & 37. & quæst. 228. numer. 13. & q. 230. n. 75. & q. 250. n. 10.* Ansald. *de jurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 29. n. 14.*

21 Quero 3. An manumissores, seu executores testamentarii possint vices suas aliis committere, & eorum officium per alios implere? Resp. Quòd non; quia censetur electa industria personarum, Gratian. *discept. forens. c. 812. n. 12. & 22.* Valenzuela *cons. 87. à num. 25.* Suelves *cons. 23. num. 9. to. 2.* Riccius *collect. 1201. vers. Primo*, Barbos. *in l. Nulli 28. num. 14. C. de Episc. & Cler.* Reg. Sesse *dec. 399. num. 17. & 18. num. 4.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. c. 11. n. 67.* Tellus Ferdinand. *in l. 31. tauri, n. 4.* ubi Anton. Gomez *in 6. versic. Item quæro*, latè declarant Carpius *de execut. testam. lib. 1. cap. 18. toto*, Sanch. *in opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 41. toto*, Dian. *resol. mor. part. 8. tr. 5. resol. 26. & in coord. part. 6. tr. 9. resol. 29. per tot.* Spinus *in spec. testament. glos. 28. n. 21.* Riccius *in collect. 769. in fine.*

22 Quæro 4. An manumissoribus, seu executoribus testamentariis, tàm universalibus, quàm particularibus competat remedium *l. final. C. de edicto Divi Adriani tollendo*, videndi sunt post antiquos super eadem lege, Menochius *de adipiscend. possess. remed. 4. à n. 256. ad 272.* Genuens. *in pract. Eccles. tricen. 19. q. 566. num. 2. vers. Et hæc, & num. 3. & tricen. 20. quæst. 588. tota*, Farinac. *in repert. ult. volunt. q. 68. num. 23. &* 24. Thoro *privil. 159. in fine*, Valascus *consult. 68. n. 7. & n. 8. vers. Sed quia, in fine*, Amostazo *de causis piis, lib. 1. c. 11. n. 66.* Manfrella ad Capyc. Lat. *dec. 14. à n. 21.*

23 Quero 5. & ultimò. An manumissores, seu executores testamentarii teneantur accipere officium, & ad id cogi possint, videantur Covar. *in cap. Joannes, n. 3. & 4.* ubi Barbosa *num. 1. de testam.* Menoch. *cons. 58. n. 18. tom. 1.* Spinus *in specul. testament. glos. 28. num. 18.* Guttier. *de tutel. par. 3. cap. 49. num. 13.* Tiraquel. *de privil. piæ causæ, privil. 87. in princ.* Bobad. *in polit. lib. 1. c. 15. n. 45.* Molina *de just. & jur. tom. 2. disp. 248. n. 3. & 4.* Matienzo *l. 7. glos. 6. à n. 1. tit. 4. lib. 5.* Dian. *resolut. mor. part. 4. tractat. 4. & miscel. res. 162. & par. 8. tract. 5. resol. 27. & 28. & in coordinat. part. 6. tract. 9. res. 30. 31. & 32.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 42. num. 4. & 5.* Barbosa *voto 126. num. 142. lib. 3.* Reynoso *in observ. jur. 55. num. 33.* Carpius *de execut. testam. lib. 1. cap. 17.* Lugo *de just. & jur. tom. 2. disput. 24. sect. 16. n. 329.* Amostazo *de causis piis, libr. 6. cap. 6. à n. 16. cum plur. seq. tom. 2.* Parlador. *rer. quot. tom. 2. differ. 130. §. 6. n. 4. vers. Cæterum*, Cancer. *par. 1. var. cap. 7. num. 30.* Zacchia *de salario, quæst. 66. n. 7.* & alios, quos novissimè citat noster Romaguera *ad Synodal. Gerunden. lib. 3. tit. 7. capit. 3. numer. 4. & seq.*

ARGUMENTUM.

An manumissores, & executores testamentorum pro redditione computorum, seu rationum suarum manumissoriarum, seu administrationum, sint conveniendi coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Manumissores tenentur reddere computa, seu rationes suarum administrationum, num. 1. etiamsi ipsis à testatore remissa sit computorum redditio, n. 3. & quid operetur hæc clausula remissionis, num. 4. Limitatur, n. 9. & 10.*

2 *Administratores tenentur reddere computa suarum administrationum, n. 2. non obstante clausula remissionis, n. 5.*

6 *Manumissores æquiparantur tutoribus, num. 6. & sunt adinstar tutorum bonorum testatoris, n. 7. & adinstar procuratorum, n. 8.*

11 *Manumissores pro redditione computorum, an sint conveniendi coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari, distinguendi sunt duo casus, numer. 11. Primus est, si manumissores sunt Clerici, quo casu pro redditione computorum conveniendi sunt coram Judice Ecclesiastico, numer. 12. Limitatur duobus modis, num. 14. & 15. Secundus casus est, quando manumissores sunt laici; nam tunc jurisdictio est mixti fori, & possunt conveniri coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari, num. 16. 17. & 18. intellige ut in n. 20. 21. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. & 32.*

13 *Episcopus si est nominatus manumissor, tenetur computa reddere coram suo Metropolitano.*

19 *Testator prohibere non potest, ne Episcopus se ingerat circa executiones piarum causarum, nec ei per manumissores rationes reddantur, numer. 19. & 33. Limita tribus modis, numer. 34.*

35 *Episcopus, quis præferendus sit pro executione legatorum piorum, an originis, an domicilii, vel an rei sitæ.*

36 *Judex sæcularis quis præferendus sit ad exequendum pium testamentum, & ad recipiendum computa à manumissoribus, n. 36.*

37 *Abbates habentes jurisdictionem quasi Episcopalem habent potestatem exequendi pias causas defunctorum, & compellere manumissores ad reddendum computa suarum administrationum.*

38 *Capitulum Sede vacante habet potestatem exequendi pias causas defunctorum, & compellere manumissores ad reddendum computa suarum administrationum.*

DECISIO CCLXXIX.

NUllum est dubium, quod omnes manumissores, & executores testamentorum tenentur reddere computa, seu rationes suarum manumissoriarum, seu administratorum, §. *Oeconomus in authent. de sanctiss. Episc. §. Pauperibus in authent. de Eccles. tit. l. nulli* 28. ubi Barbosa *num. 27. C. de Episc. & Cler.* Escobar. *de ratiocin. cap. 3. n. 18.* Baeca *de inope debit. cap. 2. n. 256. & cap. 20. num. 23.* Matienzo *l. 14. glos. 1. numer. 67. tit. 4. lib. 5. recopil.* Azevedo *l. 6. n. 21. tit. 4. lib. 5. recop.* Pichard. *in §. Igitur cùm quis 1. sub numer. 25. de obligat. quæ ex quasi contract. nasc.* Zacchia *de salario, q. 66. n. 12.* novissimè noster Romaguera *ad Synodum Gerund. lib. 3. tit. 7. cap. 7. num. 1.* Guttier. *de tutel. p. 3. cap. 45. numer. 8. & allegat. 1. num. 31.* Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 29. num. 13.* Diana *res. mor. part. 8. tract. 5. resol. 34. & in coordinat. part. 6. tract. 9. resol. 68. numer. 1. in princ.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 12. num. 31. vers. Sed tamen*, Peguera *dec. 133. n. 1. tom. 1.* 1

Quod generale est in omnibus administratoribus, 2

qui

qui computa, seu rationes suarum administrationum reddere tenentur, quocumque nomine, titulo, vel causa administraverint, *l.* 1. §. *officio*, *ff. de tutor. & ration. distr.* & docent ex Doctoribus citatis *n.* 1. Baeza *c.* 2. *à n.* 15. Guttier. *c.* 45. *n.* 4. Escobar. *cap.* 3. *toto*, *& signanter n.* 31. Novarius *in pragm.* 5. *collect.* 5. *n.* 137. *& 138. de administr.* Ursellius *verbo Administrator*, *concl.* 56. *à n.* 16. *cum pluribus seq.* Quesada Pilo, cum innumeris, *controvers. for. cap.* 17. *n.* 14.

3 Etiamsi manumissoribus, & executoribus testamentorum remissa sit à testatore computorum, seu rationum redditio, nam adhuc ab illis exigenda est, & tenentur computa, seu rationes reddere. Quia exigere hujusmodi computa, & rationes est munus, seu officium publicæ utilitatis ob reipublicæ commune bonum introductum, quod testator, & si velit, impedire non potest, præsertim cùm hujusmodi impedimentum præberet occasionem peccandi, *c. Tua nobis* 17. ubi Abbas *n.* 6. Covar. *n.* 6. Barbosa *n.* 2. *in fine*, *de testament.* §. *Si autem pro redemptione in authent. de Eccles. titul. authent. licet*, *Cod. de Episcop. & Cler.* Matienzo *l.* 14. *glos.* 1. *num.* 62. *ad medium*, *vers. Quin etiam*, *tit.* 4. *lib.* 5. *recop.* Guttier. *de tutel. part.* 3. *c.* 45. *n.* 8. *vers. Ubi ampliat*, Molin. *de justit. & jure*, *tom.* 2. *disp.* 251. *num.* 8. §. *dubium deinde est*, Fagundez *de just. & jure*, *lib.* 6. *cap.* 4. *num.* 9. Carpius *de execut. testam. lib.* 4. *cap.* 2. *n.* 10. Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 35. *& in coordin. part.* 6. *tract.* 9. *resol.* 69. Villalobos *in sum. par.* 2. *tract.* 30. *differ.* 26. *num.* 10. Castillo *lib.* 8. *de aliment. cap.* 7. *numer.* 13. Amostazo *de causis piis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 33. *in princ.* Emmanuel Rodriguez *quæst. regul. tom.* 3. *q.* 70. *num.* 5. *propè finem*. Thoro *privileg.* 239. Maranta *respon.* 20. *num.* 15. *& respon.* 21. *num.* 51. *tom.* 1. alios plures cumulat idem Barbosa *de potest. Episcop. par.* 3. *allegat.* 82. *num.* 28. *& de jure Eccles. univers. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 42. 43. *&* 44. Et clausula illa re-

4 missionis solummodo operatur, ut tantùm censeatur remissa manumissoribus, & executoribus testamentorum scrupulosa inquisitio quoad culpam, non quoad dolum, ac latam culpam, quæ dolo comparatur, & reliquorum restitutionem, *l. quidem decedens*, *ff. de administ. tutor. l. si servus vetitus*, *ff. de legat.* 1. *glos. in l. cùm necessitatem*, *Cod. de fideicom.* Carpio *de execut. testam. lib.* 4. *cap.* 2. *numer.* 10. Matienzo, Castillo, & alii citati *num.* 3. Amostazo *de causis piis*, *lib.* 1. *cap.* 11. *num.* 33. *vers. At clausula*, Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 35. *& in coordin. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 69. *num.* 2. *vers. Siquidem*, Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 27. *num.* 44. *in fine*, *vers. Vel denique*.

5 Et generaliter procedit in tutoribus, curatoribus, & quibuscumque administratoribus, ut per prædicta jura docent Menochius *cons.* 22. *num.* 1. *juncto num.* 5. *tom.* 1. *& præsumpt.* 164. *à num.* 1. *l.* 4. Gomez *tom.* 1. *var. c.* 12. *num.* 83. Covar. *l.* 2. *var. c.* 14. *num.* 1. *vers. Postremò*, *& num.* 2. *&* 3. Escobar. *de ratiocin. c.* 5. *à num.* 3. Guttier. *de tutel. par.* 1. *c.* 8. *num.* 52. 53. *&* 54. *& par.* 3. *c.* 1. *à n.* 32. *& c.* 14. *num.* 4. *&* 5. Padilla *in l. cùm necessitatem*, *n.* 2. *&* 3. *vers. Sed quid*, *C. de fideicom.* Baeza *de decima tutor. c.* 2. *num.* 160. *& c.* 4. *num.* 44. Fragoso *de regim. Reipub. par.* 1. *lib.* 6. *disp.* 15. *num.* 65. *&* 66. Quesada Pilo *controv. foren. c.* 17. *num.* 18. Fachineus *lib.* 5. *controvers. juris*, *cap.* 51. Cyriacus *controv.* 73. *à n.* 9. *ad* 29. Tuschus *pract. conclus. litera L*, *concl.* 328. *à n.* 1. Grassus §. *legatum*, *quæst.* 40. *à num.* 1. Farinac. *frag. crim. part.* 1. *litera D*, *num.* 171. *&* 172. *& par.* 2. *litera I*, *n.* 1091. *&* 1096. Cancer. *p.* 1. *var. c.* 7. *à n.* 86. Ayllon Lainez *ad Gomez*, *tom.* 1. *var. cap.* 12. *n.* 80. Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 2. *var. c.* 14. *à n.* 1. *&* 32. Domin. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 98. *n.* 1. *&* 2. Valeron. *de transact. tit.* 3. *q.* 5. *n.* 65. notat Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 35. *& in coordin. p.* 6. *tract.* 9. *resol.* 69. *n.* 2. *vers. Et com-*

6 *probatur*. Quibus manumissores, & executores testamentorum æquiparantur, *glos. in l. antepenultima*, *ff. de tutel. glos. in l. uxor*, §. 1. *ff. de falsis*. Spinus *in spec. testam. glos.* 28. *n.* 36. *vers. Et tamen*, *& n.* 78. *in fine*, *vers. Præterea facit*, Baeza *de decim. tutor. c.* 20. *n.* 21. *vers. Sed quod tutores*, Ursellius *verbo admin. concl.* 55. *n.* 35. Zacchia *de salario*, *q.* 66. *n.* 4. Guttierez *de tuteli*, *par.* 3. *c.* 45. *n.* 3. *vers. Sed tutores*. Nam manu- 7 missores & executores testamentorum sunt ad instar tutorum bonorum testatoris, Ego *dec.* 223. *n.* 12. *par.* 4. Dominus Tristany *dec.* 31. *sub n.* 164. *n.* 2. Valenzuela *cons.* 35. *n.* 29. *& cons.* 60. *n.* 7. *& cons.* 7. *n.* 12. *&* 35. Castillo *dec.* 222. *n.* 4. *lib.* 3. Gratian. *discept. forens. c.* 812. *n.* 5. Suelves *cons.* 25. *n.* 6. *tom.* 2. quidquid insinuet Luca *ad Franchis*, *dec.* 112. *n.* 4. *in fine*, sed lector videat Sanchez *de matrim. lib.* 7. *disp.* 88. *n.* 14. Seu sunt 8 ad instar procuratorum, Valenzuela *cons.* 60. *n.* 6. Gratian. *discept. for. c.* 812. *n.* 6. Suelves *cons.* 23. *n.* 5. *tom.* 2.

Limitatur 1. in rebus minimis, de quibus manumis- 9 sores, seu executores testamentorum non tenentur reddere rationem per codicem rationum, sed eis cum juramento creditur, si commodè de his instrumentum fieri non poterat, quod Judex æquus arbitrabitur ex circumstantiis, & rei qualitate, ita Matienz. *l.* 14. *glos.* 1. *n.* 68. *lib.* 4. *tit.* 5. *rec.* Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *res.* 34. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 68. *num.* 1.

Limitatur 2. quando testator jubet manumissoribus, 10 & executoribus suis aliquid secreto erogare, tunc enim non tenentur actiones reddere, nec declarare personas, in quas testator expendere commisit, nisi distributio esset fraudulenta, puta quia res expendendæ reperiuntur pœnès ipsos manumissores, & executores, quo casu rationes, seu computa reddere tenentur. Debet tamen testator declarare in testamento, vel testibus probari declarasse, quod secretò id commisit suis manumissoribus, vel eorum conscientiæ, aliter verò non crederetur manumissoribus dicentibus à testatore sic ipsis fuisse commissum, sic Azevedo *l.* 6. *n.* 21. *in fine*, *n.* 22. 23. *&* 24. *tit.* 4. *lib.* 5. *rec.* Sanchez *in opusc. tom.* 2. *lib.* 4. *c.* 1. *dub.* 49. *n.* 3. Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 34. *& in coordin. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 68. *n.* 2. Amostazo *de causis piis*, *lib.* 1. *c.* 12. *n.* 33. *vers. Limito*.

Dubium verò nostrum versatur. An manumissores, 11 & executores testamentorum pro redditione computorum, seu rationum manumissoriarum, seu administrationum suarum sint conveniendi coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari? Tractat Fontanella *decis.* 288. *par.* 1. & quamvis præventus à tanto Doctore practico, duo casus sunt distinguendi.

Primus, quando manumissores, & executores testa- 12 mentorum sunt Clerici. Quo casu pro redditione computorum, seu rationum manumissoriarum, & administrationum suarum, conveniendi sunt coram Judice Ecclesiastico, & nullatenus coram Judice sæculari. Et idem quando manumisores, & executores testamentorum sunt duo, unus scilicet Clericus, & alter laicus. Et idem, quando manumissores, & executores testamentorum sunt tres, unus scilicet Clericus, & duo, seu plures laici, ut latè tradidi pluribus citatis, & decisionibus Cancellarii Cathaloniæ relatis *decis.* 278. *num.* 4. 5. *&* 6. *hac par.* 5. & antea dicebam *dec.* 223. *num.* 6. *&* 9. *par.* 4. quia cùm Clerici Ecclesiastico Judici subsint, & non Judici sæculari, non huic, sed illi rationem administrationis reddere debent, ut dicit Diana *ibidem citatus*.

Similiter propter immunitatem Ecclesiasticam, & 13 Episcopalem dignitatem, si Episcopus sit per testatorem nominatus manumissor, & executor tui testamenti, & ultimæ voluntatis tenetur rationem reddere suæ administrationis, & manumissoriæ coram suo Metropolitano, & non coram Judice sæculari, *l. nulli* 28. *C. de Episcop. & Cler.* Gregor. Lopez *l.* 5. *glos.* 6. *verb. Al Juez Ordinario*, *tit.* 10. *par.* 6. Escobar. *de ratiocin. c.* 3. *n.* 19. *vers. Quinimo*, Spinus *in spec. testam. glos.* 28. *n.* 42. Quidquid dicant Molina, & Uvadingus, quia contra eos est verior sententia ut docent Diana *resol. mor. par.* 8. *tract.* 5. *resol.* 42. *& in coordinat. par.* 6. *tract.* 9. *resol.* 62. sequitur Amostazo *de causis piis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 32. *vers. Si verò*, Rovitus *decis.* 20. *numer.* 12. Fermosin. *in cap. qualiter*, *& quando*, *quæst.* 7. *n.* 5. *de jud.* quos laudavi *dec.* 223. *n.* 10. *par.* 4. addo Martam *de jurisdict. par.* 2. *cap.* 10. *n.* 4. Verùm vide à me tradita *dec.* 122. *n.* 15. 16. 17. 18. *&* 19. *par.* 3.

Limi-

14 Limitatur 1. ſi manumiſſores, & executores teſtamentorum ſint Religioſi exempti, qui ſuarum manumiſſoriarum, & adminiſtrationum compelli poſſunt reddere rationem coram Judice ſæculari, *ex traditis ſupra dec. 278. num. 7. hac par. 5.* Etſi de jure diſpoſitum ſit, quod teneantur rationes reddere coram Epiſcopo, *Clement. unica*, ubi Barboſa *num. 1. & 2. de teſtament.* Cævallos *de cog. per viam violen. par. 2. q. 71.* Cenedo *pract. quæſt. 26.* Caſtillo *lib. 8. de aliment. cap. 7. num. 15. 16. & 17.* Molina *de juſtit. & jure, tom. 1. diſp. 247. circa finem*, Sanchez *in ſum. lib. 6. cap. 11. n. 12.* idem Barboſa *de poteſt. Epiſcop. par. 3. alleg. 82. n. 48.* Carpius *de execut. teſtam. lib. 1. cap. 5. num. 42.* Layman. *lib. 3. tract. 5. c. 9. num. 4.* Caſtr. Palaus *in oper. mor. par. 3. tract. 16. diſp. 4. punct. 13. §. 1. numer. 2. fol. 356.* Lezana *quæſt. reg. par. 1. cap. 9. num. 9. in fine, verſic. Religioſi vero, & in ſum. par. 4. verbo Teſtament. num. 4. in fine, verſ. Quod prædicti*, Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 1. cap. 12. num. 32. in princ.* Fagundez *de juſt. & jure, lib. 6. cap. 5. numer. 5.* Diana *reſol. mor. par. 8. tract. 5. reſolut. 36. & 37. & in coordinat. par. 6. tract. 9. reſol. 70. & 71.* Sede vacante, coram Capitulo Sede vacante, Barboſa *de poteſt. Epiſc. par. 3. allegat. 82. num. 49.* Romaguera *dict. cap. 7. num. 9.*

15 Limitatur 2. ſi Clericus manumiſſor, & executor teſtamenti moreretur, vel in remotis ageret, vel aliàs intereſſe non valeret; tunc enim alii manumiſſores, & executores laici compelli poſſunt reddere computa, & rationes ſuarum adminiſtrationum, & manumiſſoriarum coram Judice ſæculari, ex traditis ſupra *deciſ. 278. num. 8. hac par. 5.*

16 Secundus caſus eſt, quando manumiſſores, & executores teſtamentorum ſunt laici, quo caſu tùm Judex Eccleſiaſticus, tùm Judex ſæcularis poteſt executioni mandare ultimas voluntates defunctorum, ad pias cauſas, & coram eo Judice, aut Eccleſiaſtico, aut ſæculari, quem eligere voluerint, computa, & rationes ſuarum manumiſſoriarum, & adminiſtrationum reddere, & teſtamenta, ut vulgò dicitur, diffiniat, cùm hæc juriſdictio cauſæ executionis teſtamentorum, & legatorum ad pias cauſas ſit mixti fori, ac proinde ſit locus prævention, ita ut ad eum Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem cauſæ cognitio pertineat, qui priùs de ea cognoſcere incæperit. Quia rei regulariter loquendo in ſuo foro conveniri debent, unde ſi hæredes, vel manumiſſores & executores teſtamentorum ſint laici; cùm rei in hoc negotio ſint, poſſunt compelli, cogi & obligari per Judicem ſæcularem ad executionem, & compulſionem legatorum ad pias cauſas, & ad redditionem computorum ſuarum adminiſtrationum, ut conſtat *ex l. hæreditas 53. in fine ibi: Principali, vel Pontificali, ff. de petit. hæredit. l. nulli 28. ibi: Vel clariſſimi Rectoris Provinciæ, vel in urbis Epiſc. notitiam deferendi liberam habes facultatem, C. de Epiſc. & Cler. §. Si quis autem voluerit, ibi: A Beatiſſimo locorum Epiſcop. & Oeconomis ejus, & civili Judice, §. Si quis ædificationem, ibi: Providentia locorum Epiſc. & civilis Judicis, in auth. de Eccleſ. titul.* Quibus juribus cura exequendi ultimas voluntates ad pias cauſas promiſcuè Judicibus Eccleſiaſticis, & ſæcularibus conceditur, & ex *c. relatum 11. de teſtam.* in quo Summus Pontifex ſcribit Judicibus ſæcularibus Velletrenſibus. At quia res de qua agitur, reſpicit finem ſupernaturalem, cujus Judicium ad Eccleſiam ſpectat, poſſunt obligari, cogi, & compelli hæredes, vel manumiſſores, & executores teſtamentorum per Judicem Eccleſiaſticum ad executionem, & compulſionem legatorum ad pias cauſas, & ut computa, & rationes coram eo reddant, *c. nos qui 3. cap. ſi hæredes 6. cap. tua nobis 17. c. Joannes 19. de teſtam. can. Silveſter 14. gloſ. verbo Veſtro 11. q. 1. Clement. unica, de teſtam. Concilium Tridentin. ſeſſ. de reformat. c. 15. & ſeſſ. 22. c. 6. & cap. 8. & ſeſſ. 25. cap. 4.* Ita omiſſis repetentibus, Alex. *conſ. 170. lib. 2.* Tiraquel. *de privileg. piæ cauſæ, privileg. 149.* Belluga *in ſpecul. Princip. rub. 17. §. videamus, à num. 4. verſ. Hoc viſo*, ubi Borrell. *in addit. litera P*, Laurent. de Canib. *de execut. ultim. volunt. par. 1. n. 25.* Speculat. *tit. de inſtrum. edit. §. nunc verò aliqua, verſ. Sed numquid*, Gregor. Lopez *l. 7. gloſ. 1. tit. 10. par. 6.* Marta *de juriſdict. par. 4. c. 10. n. 12. & 14. & de ſucceſ. legal. par. 4. q. 15. art. 2. à n. 2.* Pereyra *de man. Reg. par. cap. 16. n. 2. & 3.* Molina *de juſt. & jure, tract. 2. diſp. 250.* Fagund. *de juſt. & jure, lib. 6. c. 4. n. 1. & 2.* Villalobos *in ſum. moral. par. 2. tract. 30. diff. 26. n. 3.* Covar. *in c. ſi hæredes, num. 1. & in cap. relatum 1. num. 1. de teſtam.* Matienzo *l. 10. gloſ. 7. n. 1. & l. 14. n. 67. tit. 4. l. 5. recop.* Guttier. *pract. lib. 1. q. 44. num. 2. verſ. idem optimè, & num. 3.* Cævallos *de cognit. per viam violent. par. 2. q. 48. tota*, Papon. *lib. 20. tit. 9. arreſ. 9.* Gironda *de gabel. par. 4. §. 1. n. 19.* Paz *in praxi, tom. 2. prælud. 2. n. 44. 45. & 47.* Bobad. *in polit. lib. 2. c. 17. num. 104. & c. 18. numer. 120.* Guazin. Jun. *ad defen. animar. lib. 2. defin. 1. c. 13. n. 61.* Thomas *tract. 10. tit. 2. n. 64.* Carpan. *de exec. ultim. volunt. lib. 1. cap. 21. à n. 1.* Cifuentes *in l. 6. tauri, à n. 116.* Capyc. Latro *dec. 280. à num. 9.* ubi Manfrella *à num. 3.* Cenedo *tract. q. 14.* Marinis *reſol. jur. lib. 1. cap. 204. n. 9.* Reverter. *dec. 357.* ubi Marinis *n. 1.* Giurba *ad conſuet. Meſſan. c. 2. gloſ. 10. par. 1. num. 17.* Pegas *ad ordinat. Reg. Portug. tom. 4. tit. 50. c. 15. n. 453.* Oliva *de foro Eccleſ. par. 3. quæſt. 5. à n. 1.* Altograd. Jun. *controverſ. 18. n. 11.* Valenzuela *conſ. 35. à numer. 22.* Valaſc. *conſultat. 105. num. 61.* Sylveſter, *in ſum. verbo teſtamentum 1. quæſt. 7. verſic. Tertium*, latiſſimè pluribus probat, contraria proponit, & illis reſpondet, omninò videndus Reg. Leo *deciſ. 20. à numero primo, ad 49. libro primo*, Auguſt. Barboſa *de jure Eccleſ. univerſ. lib. 3. cap. 27. à numer. 22. ad 25. & in l. nulli 28. numer. 21. & 38. C. de Epiſcop. & Cler.* Roſſius *in moral. tom. 2. tit. 2. §. 8. numer. 338.* Caſtillo *lib. 8. de aliment. cap. 6. num. 8. & 9. & cap. 7. in princ.* Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. diſp. 2. quæſt. 5. num. 333. & 334.* Ciarlin. *controverſ. foren. lib. 1. c. 21. n. 10. & cap. 28. ante n. 20.* Surd. *de alim. tit. 8. privileg. 9. num. 2.* Bellet. *diſq. Cler. par. 1. tit. de favore Cler. real. §. 5. n. 59. & 65.* Moneta *de commut. ult. volunt. cap. 2. q. 3. n. 63.* Carpius *de exec. teſtament. lib. 1. cap. 21. n. 3. l. 4. cap. 2. n. 6.* Amoſtazo *de cauſis piis, l. 1. cap. 12. numer. 8. 17. 29. & 33. in fine, verſic. In legatis piis*, Romaguera *in addit. ad Conciol. ad ſtat. Eug. lib. 1. rub. 11. n. 42. & l. 2. rub. 33. n. 11.* & noviſſimè *ad Synodal. Gerunden. dict. cap. 7. n. 1. & ſeq.* Sanchez *in opuſcul. tom. 2. l. 4. cap. 1. dub. 54. n. 4.* Diana *reſol. mor. p. 4. tract. 1. reſol. 99. & par. 5. tract. 1. reſol. 44. & par. 6. tract. 6. reſol. 32. aliàs 31. & par. 8. tract. 5. reſol. 59. & in coordin. p. 6. tract. 8. reſol. 39. n. 1. & 2. tract. 9. reſ. 51. n. 1. & reſ. 52. n. 1. & reſ. 53.* Vela *diſſert. 14. n. 46. tom. 1.* Font. *dec. 288. n. 1. 2. & 3. par. 1.* Don Petrus de Amigant *in pract. Vicar. Barcin. rub. 21. n. 56.* & alii relati præſertim à Tiraq. Pereyra, Valenzuela, Leon. Barboſ. Boſſio, Caſtillo, Ciarlin. & Vela.

Hinc Doctores, qui dicunt, quod executio teſta- 17
menti ad pias cauſas pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, & non ad Judicem ſæcularem, & ſic quod non eſt mixti fori, & quod non eſt locus prævention, ut Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 28. numer. 44.* Bonacina *de contract. diſp. 3. quæſt. punct. 1. §. 10. n. 1.* Diana *reſol. mor. par. 4. tract. 1. reſol. 99. & in coordinat. par. 6. tract. 9. reſol. 52. n. 2.* Maranta *de jure Eccleſ. reſpon. 1. à num. 38. per jura ſupra allegata, n. 16. verſ. At quia.* Loquuntur contra communem opinionem Doctorum, *de qua ſupra, n. 16.* & ipſe Diana poſtea contrarium defendit *reſol. mor. par. 7. tract. 6. reſol. 32. aliàs 31. & par. 8. tract. 5. reſol. 55. & in coord. par. 6. tract. 8. reſol. 39. num. 2. & reſolut. 53. num. 2.*

Et Doctores, qui dicunt, quod Epiſcopus poteſt 18
compellere in ſuis Diœceſibus, & diſtrictibus manumiſſores, & executores teſtamentorum, & piarum cauſarum ad adimplendum pias inſtitutiones, & relicta ad pias cauſas, & pias voluntates defunctorum, & ad reddendum de eis rationem, ut Spinus *in ſpeculo teſtament. gloſ. 28. num. 20.* Maranta *de ordin. jud.*

par. 4.

in l. 63. tauri glos. 1. col. 3. versic. Sed pone, Coler. *de proces. execut. part. 2. cap. 3. numer. 439. 441. & 443.* Anna *singul. 28.* Paz *in praxi, tom. 1. part. 4. capit. 1. numer. 50. versicul. Quod tamen intellige*, Amat. *resolut. 94. numer. 16. 17. & 18.* Burat. *decis. 166. n. 1. & decis. 450. numer. 1.* Pichard. *in manuducat. ad praxim, part. 2. præcept. 2. numer. 8.* Vela *dissertat. 14. numer. 40.* Gratian. *disceptat. forens. capit. 102. numer. 37.* Covar. *practic. cap. 15. numer. 7.* Tusch. *practic. conclus. litera E, conclus. 487. numer. 14. & conclus. 488. numer. 8. & litera L, conclus. 381. numer. 2.* Lancellot. *de attentat. part. 2. cap. 4. in præfat. numer. 459. & seq.* Trentacinq. *var. resolut. lib. 2. de judiciis, resol. 17. numer. 41. & 49.* Portol. ad Molin. §. *Emparamentum, numer. 14. &* §. *Exequutio, numer. 50.* Gail. *libr. 1. observat. 118. numer. 2.* Gratian. *disceptat. forens. cap. 502. numer. 22. & 37.* Bellonus *de potest. eor. quæ fiunt in continen. lib. 2. c. 81. numer. 3.* Suarez *in l. post rem judicatam, limitat. 1. numer. 4.* Augustin. Barbosa *in repert. practic. concl. verbo Lis, versic. Litigiosa res, fol. 223.* Gusman. *de evict. quæst. 11. numer. 42.* Parlador. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. numer. 7. 8. & 9.* Giurba *decis. 62. numer. 6.* Rauden. *lib. 1. variar. cap. 12. num. 42.* Cævallos *de cognit. per viam violent. part. 1. quæst. 16. numer. 5. & latè à numer. 28. & com. cont. com. quæst. 820. à numer. 32. tom. 3.* Gipsius *decis. Bonon. 55. numer. 18.* Valenzuela *cons. 19. numer. 49. & 50. tom. 1. & cons. 211. numer. 10. 23. & 24. tom. 2.* idem Burat. *decis. 917. numer. 2.* Maresc. *variarum resol. lib. 1. cap. 86. numer. 59.* Gaito *de credito, part. 2. tit. 3. numer. 643. & seq.* Salgado *in labyrint. credit. part. 4. capit. 8. numer. 168. & capit. 14. numer. 93.* Marta *de jurisdict. part. 4. casu 35. numer. 1. 2. & 3.* Noguerol. *allegat. 29. numer. 238.* Solorzano *de jure Indiarum, tom. 2. lib. 2. cap. 28. numer. 102. 103. & 104. & in politic. lib. 3. cap. 30. versic. J lo dicho obrara tambien, ibi: Lo otro porque, fol. 470.* Merlin. *de pignorib. lib. 1. quæst. 18. numer. 24. & 25. & post tr. de legitima, decis. 30. numer. 4. juncto numer. 7.* Sanfelicius *decis. 2.* Manfrella ad Capyc. Latro, *decis. 170. numer. 18. libr. 2.* Bolannos *in Curia Philipp. tom. 1. part. 2. §. 11. numer. 10.* Domin. Vicecancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat. 107. numer. 12.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 3. capit. 38. numer. 32.* Mieres *de majoratu, part. 3. quæst. 14. numer. 23.* Olea *de cession. jur. titul. 3. quæst. 11. numer. 6.* Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera L, n. 326.* Carleval. *de judiciis, libr. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 7. numer. 930. 931. 932. & 933. & lib. 1. tit. 3. disputat. 11. numer. 2. versicul. Quovis autem modo, & versicul. igitur*, Fermosin. *in capit. Proposuisti 19. quæst. 16. tota, de foro compet.* Rodoer ad Marinis, *resolut. jur. lib. 1. capit. 256. num.* de jure nostro Cathaloniæ *constitut. fin. titul. de coses litigioses*, Cancer *part. 2. variar. cap. 12. numer. 17. & 18. & part. 3. cap. 17. numer. 163.* Peguera *decis. 7. num. 14. part. 2.* Ripoll. *variar. resolut. cap. 3. numer. 58. & 59.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. clausul. 6. glos. 1. part. 3. sub numer. 48.* de jure Regni Neapolis *cap. Incipiens Conventus*, Pascal. *de patr. potestat. part. 1. cap. 8. numer. 117.* Marinis *lib. 1. resolut. jur. cap. 256. à numer. 4.* ubi Rodoer. *numer. 1. in princip.* Franch. & ejus Addent. *decis. 464.* Carleval. *de judiciis, lib. 1. titul. 1. disputat. 2. quæst. 7. numer. 933. in fine, versic. Attento verò.*

67 Probatur 1. quia ubi res efficitur litigiosa, non potest ejus status mutari in præjudicium agentis quoad judicii ordinem, & examinationem causæ, nec potest litis cursus impediri, duriorque fieri actoris conditio, *l. fin. ff. de litigiosis, l. 2. Codic. eodem, optimus text. in l. quamquam, §. 2. ff. de aqua pluv. arcenda*, sic Covar. *practic. cap. 15. numer. 7. versic. Hoc ipsum*, Peguera *decis. 7. numer. 14. versic. Et quamvis in fine, ibi: Et iterum approbat*, Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. disputat. 2. quæst. 7. num. 933. prope finem, versic. Neque enim æquum est*, Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 16. numer. 30. & 31.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 3. capit. 38. numer. 33. in fine*, Fermosin. *in cap. Proposuisti 19. quæst. 16. numer. 2. in fine, de foro competen.* Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. libr. 2. capit. 28. numer. 103. & in potil. lib. 3. cap. 30. versic. J lo dicho, ibi: Lo otro porque, fol. 470.* doctè Parlador. *rerum quotid. lib. 2. capit. fin. part. 4. §. 5. numer. 9. versic. Et quæso*, Salgado *de Reg. protect. part. 4. cap. 8. numer. 170.*

Probatur 2. quia alienatio rei litigiosæ non trans- 68
fert dominium, nec possessionem in emptorem, seu tertium, in quem res litigiosa alienata fuit, Mill. Alexand. Guido Papa, Parisius, Decius, & Lancellot. quos citat, & sequitur Farinac. *fragm. criminal. part. 2. litera I, numer. 324.* Noguerol. *allegat. 19. numer. 138.* Salgado *in labyr. creditor. parte 1. capit. 614. numer. 15.* Valenzuela *cons. 19. numer. 43. tom. 1. & cons. 111. numer. 12. & 13. libr. 2.* Roccus *tom. 2. respons. 47. à numer. 11.* Manfrella ad Capyc. Latro, *decis. 170. numer. 19. lib. 2.* Cævallos *de cognit. per viam violen. part. 3. quæst. 16. num. 36.* Buratt. *decis. 917. numer. 3.* etiam quod in ea adsit clausula precarii, Menochius, Afflict. & Lancellotus, refert Farinac. *frag. crim. part. 2. litera I, numer. 325.*

Hinc licèt regulariter non possit procedi execu- 69
tivè contra tertium possessorem, etiam hæredem debitoris principalis, sed est procedendum via ordinaria, & in Cathalonia per præceptum de solvendo intra decem cum clausula justificativa, Guttier. *in l. Nemo potest, numer. 390. versic. Secundò, ff. de legat. 1.* Parlador. *rerum quotidian. lib. 2. capit. fin. part. 4. §. 5. à numer. 1.* Scaccia *de appell. quæst. 17. limit. 6. membro 4. à numer. 43.* Cevallos *de cognit. per viam violen. part. 2. quæst. 16. à numer. 1.* Vela *dissertat. 14. numer. 4.* Pichard. *in manuducat. ad praxim, part. 2. præcepto 2. num. 6.* Gail. *libr. 1. observ. 118. numer. 1.* Carleval. multis aliis additis *de judiciis, libr. 1. titul. 3. disputat. 11. numer. 1.* Cancer *part. 1. variar. resol. cap. 17. numer. 34. versic. Pro his facit, & part. 2. cap. 3. à numer. 81.* Peguera *in praxi civili, rubric. 29. numer. 19.* & latè *decis. 7. à num. 1. part. 2.* Fontanella *de pact. nupt. clausul. 3. glos. 3. à numer. 51. & tom. 2. clausul. 6. glos. 1. part. 4. numer. 2. & 21. & decis. 81. numer. 15. part. 1. & decis. 41. à numer. 9. & à numer. 17. part. 2.* Gusman. *de evict. quæst. 11. à numer. 22.* Flamin. Chartar. *decis. 55. num. 8.* Giurba *decis. 62. numer. 22.* Ripoll. *variar. resolut. capit. ultim. à numer. 355.* Amat. pluribus citatis *resolut. 13. numer. 33. & 34. & observat. 45. à numer. 9.* Giurba *decis. 62. numer. 22.* Reg. Leo *decis. 1. numer. 11. lib. 1.* Reg. Sesse *de inhibit. cap. 12. à numer. 10.* Olea *de ces. jur. tit. 6. quæst. 4. à numer. 1.* Ludovis. *dec. 22. numer. 1. & decis. 330. numer. 2. & decis. 362. numer. 6.* ubi Beltramin. *num. 12.* Burat. *decis. 574. numer. 2.* ubi Ferentil. *numer. 12.* Reg. Matthæu *de Reg. regn. Valent. cap. 13. §. 2. numer. 77.* Limita (inter limitationes) quando res erat litigiosa, nam si tertius 70
post litem cœptam, rem de qua lis erat, nactus est, exequutio contra eum rectè procedit, ut Doctores hìc citati, Parlad. *num. 6.* Peguera *n. 14.* Carleval *n. 2.* Gusman. *num. 42.* Roxas *dec. 209. numer. 1. 2. & 3.* Carleval. *decis. 131. num. 1. & 2.* Cævallos *num. 4.* Vela *num. 40.* Pichard. *num. 8.* Gail. *numer. 2.* & alii laudati *numer. 66.*

Hinc etiam licèt Doctores controvertant. An 71
exequutio contra tertium possessorem fieri possit, vel revocatoria priùs agendum sit, de quo videantur Covar. *practic. cap. 15. numer. 7. versic. Immò ex hac opinione*, Flamin. Chartar. *decis. 55. numer. 10.* Parlador. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. num. 14. & 15.* Trentacinq. *variar. resolut. lib. 2. de judiciis, resolut. 17. à numer. 54.* Fermosin. *in cap. Proposuisti, quæst. 16. de foro compet.* Salgado *de Reg. protect. part. 4. cap. 8. à numer. 174.* Vela *dissertat. 14. numer. 43.* Giurba *decis. 62. à num. 6.* Gusman. *de eviction. quæst. 11. à num. 38.* Menoch. *cons. 1187. à numer. 1. l. 12.* Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. dist. 2. q. 7. numer. 932. & 933.* Tamen in casu nostro, alienata re litigiosa, si contra principalem sententia feratur,

potest fieri exequutio absque revocatoria sine novo processu in tertium illius prætensum possessorem, ut docent prædicti Authores, Covar. *numer.* 7. Flamin. Chartar. *numer.* 12. Parlador. *numer.* 15. Giurb. *numer.* 9. *versic. Et quamvis*, Trentacinq. *numer.* 54. *vers. Hæ opiniones*, Fermosin. *n.* 2. Gusman. *n.* 62. Menoch. *num.* 8. *cum seq.* Carleval. *num.* 937. & alii citati *num.* 66.

72 Ampliatur 1. ut exequutio ista fieri possit contra tertium possessorem intrusum absque discussione principalis, rem litigiosam alienantis, Merlin. multos citat *de pignor. lib.* 5. *quæst.* 69. *num.* 22. quibus addo Velam cum multis *dissert.* 14. *numer.* 43. *vers. Contrarium in fine*, *versic. Nam ex eadem ratione*, Portol. ad Molinum, §. *Temperamentum*, *numer.* 14. & sentiunt citati *numer.* 66. quibus conveniunt laudati à Gusman. *de evictione*, *quæst.* 11. *num.* 54. quidquid aliter suo casu dicat Menoch. *cons.* 1187. *num.* 12. & 13. *libr.* 12.

73 Ampliatur 2. & multò magis procedit, si in tertium post sententiam fuerit alienata res litigiosa, potest fieri exequutio ejusdem sententiæ contra rem litigiosam, ut allegantis per Nevisan. Osasc. Negusant. & Azin. docet Farinac. *prag. crim. part.* 2. *litera L*, *num.* 328. quibus addi possunt, quos citat Carleval. *de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 7. *n.* 933. & laudati *n.* 66.

74 Ampliatur 3. ut procedat multò magis, si tertius rei litigiosæ possessor intrusus fuerit citatus ad omnes actus, etiam si fuerit citatus si sua putaverit interesse, ut ex Nevisano *cons.* 20. *num.* 15. & *seq.* tradit Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera I*, *num.* 329. sequitur Noguerol. *allegat.* 29. *n.* 239. sed an citatio sit necessaria, *dicam num...*

75 Ampliatur 4. ut tertius lite pendente intrusus in possessionem rei litigiosæ non appellet suspensivè prætextu talis possessionis litigiosæ, sed tantum devolutivè, nec aliàs potest impedire exequutionem, ita multis citatis docet Rota *decis.* 100. *numer.* 23. *part.* 1. diversor. sequitur Maresc. *variarum resolut. lib.* 1. *cap.* 86. *numer.* 60. Parlador. *rerum quotid. libr.* 2. *cap. fin. part.* 4. §. 15. *numer.* 2. Valenzuela *cons.* 111. *numer.* 38. & 39. *lib.* 2. sic intelligendus Covar. *practic. cap.* 15. *numer.* 7. *versic. Illud verò libenter addiderim*.

76 Limitatur 1. ut procedat, quando intentata fuit actio realis, nam tunc sententia lata contra ipsum principalem reum, mandatur exequutioni contra eum, qui rem litigiosam emit, sic Trentacinquius *var. resolut. lib.* 2. *de judiciis*, *resolut.* 17. *num.* 50. Peguera *decis.* 7. *numer.* 14. *part.* 2. Tusch. *practicar. conclus. litera E*, *conclus.* 488. *numer.* 8. Vela *dissert.* 14. *num.* 40. *in fine*, Antunez Portug. *de donat. Reg. tom.* 2. *l.* 3. *cap.* 38. *n.* 36. & omnes citati *num.* 66. secùs quando intentata fuit actio personalis, quo casu non potest fieri exequutio contra eum, qui rem possidet, nisi cum modificationibus infra referendis, *à numer.* 79.

77 Limitatur 2. ut procedat, quando emptor scivit tempore venditionis rem illam litigiosam esse, vel super ea litem tractari in judicio; secùs quando quis bona fide ignorans rem litigiosam emisset, quo casu contra ipsum emptorem, & possessorem non potest fieri exequutio sententiæ propter ejus bonam fidem, sic Angel. *in authentic. de litigiosis*, *numer.* 5. *versic. & alius effectus el* 2. Osascus *decis.* 64. *numer.* 1. *versic. Dummodo probetur*, Natta *cons.* 530. *numer.* 4. *in fine*, Sichard. *in l. fin. numer.* 6. *versic. Et sic sententia*, *Cod. de litigiosis*, quos citat Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera L*, *numer.* 330. Ansaldus *de jurisdict. part.* 3. *tit. unico*, *capit.* 12. *numer.* 8. & 9.

78 Sed hæc limitatio 1. non est vera, ideoque dico quod exequutio facienda est contra tertium possessorem, etiam si tertius possessor tempore emptionis fuerit ignorans rem litigiosam esse, tametsi ignorantia excuset accipientem à pœna *l. fin. Codic. de ligitiosis*, ita expressè contra Angelum, cujus opinio servatur in Regno Lusitaniæ, Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 38. *numer.* 33. & 34. docet ex ratione supra tradita *numer.* 67. Covar. *practic. cap.* 15. *numer.* 7. *post princ. versic. Quorum sententiam*, quem moderni sequuntur, Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera I*, *numer.* 231. *in princip.* Trentacinq. *variar. resolut. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *numer.* 51. Bolannos *in Curia Philip. tom.* 1. *part.* 2. §. 11. *num.* 10. Cyriacus *controv.* 533. *numer.* 43. & 44. Maresc. *variar. resol. lib.* 1. *cap.* 86. *numer.* 59. *versic. Et quamvis*, Gipsius *decis. Bonon.* 55. *numer.* 18. Noguerol. *allegat.* 29. *numer.* 238. Tusch. *practic. conclus. litera E*, *conclus.* 488. *numer.* 9. Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *capit.* 8. *numer.* 169. & 170. Parlador. *rerum quotid. libr.* 2. *capit. fin. part.* 4. §. 5. *numer.* 6. *in fine*, *versic. Parvi autem refert hoc casu*, Rodoer. ad Marinis, *libr.* 1. *resolut. jur. cap.* 256. *numer.* 1. Peguera *decis.* 7. *num.* 14. *versic. Et quamvis*, *part.* 2. Gail. *lib.* 1. *observ.* 118. *numer.* 2. *versic. Et quamvis*, & *num.* 3. Duran. *decis.* 88. *numer.* 5. & 6. Cevallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 16. *num.* 4. *versic. Et parum interest*, *junctο numer.* 5. Pichard. *in manuducat. ad prax. part.* 2. *præcept.* 2. *numer.* 8. Vela *dissert.* 14. *numer.* 40. Canc. *par.* 2. *variar. cap.* 12. *num.* 18. Costa *in tract. aut sciebat*, *aut ignorabat*, *cent. dist.* 93. *numer.* 7. & 8. nam iste tertius scit, vel scire debet rem esse litigiosam, ut exequutio contra eum fiat, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 28. *numer.* 102. & *in polit. lib.* 3. *cap.* 30. *versicul. J lo dicho abrara tambien*, *ibi*: *Lo otro porque*, *fol.* 470. & paria sunt scire, & scire debere, Farinac. *fragm. crimin. part.* 2. *litera I*, *numer.* 163. Barbosa *axiomat.* 174. *numer.* 2. 79

Hæc autem mea opinio, *de qua numer.* 79. procedit quando verè res litigiosa fuit effecta, ut quia quæstio erat de dominio; secùs quando agitur actione hypothecaria, nam tunc non potest fieri exequutio sententiæ contra tertium, sed opus non est novo processu, Osascus *decis.* 64. *numer.* 4. *versicul. Aut non erat quæstio*. Nisi emens rem hypothecatam sciret litem motam fuisse, & debitor non haberet aliam rem; unde creditori satisfacere posset, nam tunc probata scientia emptoris, & inopia debitoris sententia contra reum principalem lata, exequutioni mandatur contra tertium possessorem, quia ea alienatio post litem motam, & scientiam emptoris, omninò facta præsumitur in fraudem sententiæ, & ejus exequutionis, nec tunc est necessaria actio revocatoria ex titulo de his quæ in fraudem creditorum, sic tenet Covar. *practic. cap.* 15. *num.* 7. *versic. Hic etiam deducitur congrua ni fallor interpretatio*, & *versic. Major ac iniquior fraus fit*, sequitur Trentacinq. *var. resol. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *num.* 52. Peguera *dec.* 7. *numer.* 19. *versic. Ex quibus*, *part.* 2. Tusch. *pract. concl. litera E*, *conclus.* 488. *num.* 14. Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 38. *num.* 36. & 37. secùs etiam quando actione personali agitur, & generaliter ubi res non erat verè effecta litigiosa, etiam quod lis super ea mota fuisset, ptout contingere potest pluribus casibus in limitationibus in hac decisione positis, quo casu exequutio contra tertium fieri non potest sine novo processu. Nisi tertius sciret scientiam litis, & debitor principalis non haberet aliundè, ut creditori satisfacere possit; tunc enim his duobus concurrentibus, vel altero ex duobus, nempè probata scientia emptoris, vel inopia debitoris, & non aliàs, fieri potest exequutio contra tertium possessorem rei in litem deductæ, ita Covar. *pract. cap.* 15. *numer.* 7. *versic. Imò ex hac*, *ibi*: *Ipse opinor fore necessarium*, Peguera *decis.* 7. *numer.* 19. *part.* 2. Farinac. *frag. crim. part.* 2. *litera I*, *num.* 331. *versic. Si verò res*, Trentacinq. *var. resolut. lib.* 2. *de judiciis*, *resol.* 17. *à n.* 53. Merlin. *post tract. de legitima*, *decis.* 30. *n.* 4. & 5. Cancer *part.* 3. *var. capit.* 17. *n.* 464. Ferentil. ad Burat. *dec.* 817. *n.* 12. iste casus fuit disputatus in Cathalonia, eum refert, & secundum prædicta judicatum tradit Cancer *part.* 3. *variarum*, *capit.* 17. *à n.* 461. *ad* 467. & clarius Fontanella *de pact. nupt.* 80

81

82

83

84

85

86

87

nupt. tom. 2. clausul. 5. glos. 8. part. 7. num. 55. versic. Et quam noster Senatus, numer. 56. quidquid alii sentiant, solam scientiam emptoris sufficere, ut exequutio impediri non possit, ut Flaminius Chartar. *dec. 55. numer. 13.* Giurba *decis. 62. num. 12. 15. & 16.* Guzman. *de eviction. quæst. 11, numer. 66. 67. & 68.* Roxas *decis. 209. numer. 9.* Burat. *decis. 166. num. 4. & decis. 450. numer. 4.* vel inopiam alienantis, idem Burat. *decis. 166. sub num. 4.* & quidquid dicat Vela *dissertat. 14. numer. 44. versic. Dixi in fine*, malè putare Giurbam *decis. 62. numer. 13.* necessum esse constare de possessoris scientia. Nota quòd hæc procedunt in tertio possessore ex titulo oneroso, Papon. *cons. 63. numer. 19. & 20.* Burat. *decis. 450. sub numer. 4.* notant Giurba *decis. 62. sub numer. 12.* Guzman. *de eviction. quæst. 11. sub numer. 66.* secùs si titulo lucrativo, Fontanella cum decisione nostri Senatus *de pact. nupt. tom. 2. clausul. 5. glos. 8. part. 7. numer. 56. versic. Memini etiam*, Burat. *dec. 166. numer. 7.*

81 Scientia verò litis pendentiæ requisita in emptore debet esse certa, & individua, Burat. *dec. 450. numer. 5.* Ferentil. ad Burat. *decis. 917. numer. 12. in fine*, Roxas *decis. 247. numer. 9. & dec. 283. numer. 8.* Duran. *decis. 364. num. 59. & dec. 426. numer. 16.* Et ab allegante probanda, Burat. *decis. 450. numer. 3.* Suelves *cons. 30. numer. 20. lib. 3.* Merlinus *post tract. de legitima, dec. 30. numer. 2.* ex regula, quod in dubio ubi scientia non probatur, ignorantia præsumitur, ut pluribus juribus, & Doctoribus probant, Farinac. *fragm. crimin. part. secunda, litera I, numer. 91. & 93.* Suelves *cons. 25. num. 3. tom. 2.* Cancer *part. 1. var. cap. 2. num. 98. & 99.* Xammar. *def. 7. numer. 19.* Cirocchus *disceptat. 62. numer. 70.* Tristany *dec. 60. sub numer. 5. tom. 2.* punctim Ferentil. ad Burat. *dec. 917. numer. 12.* Merlinus *post tractat. de legitima, dec. 30. à numer. 1.* Duran. *dec. 364. numer. 61.* Sed satis scientia probata dicitur conjecturis, & præsumptionibus, Menochius *cons. 37. num. 80.* Costa *de scientia, & ignorantia, inspect. 64. numer. 2.* Ramon. noster *cons. 95. numer. 125.* Mascar. plures citat *de probat. conclus. 1294. numer. 1.* Ciarlin. *controv. forens. tom. 2. cap. 173. num. 10.* Ursel. *cons. 9. numer. 15.* Sperell. multos laudat *dec. 115. num. 10. lib. 2.* & in specie Giurba *dec. 62. sub numer. 13.* Ferent. ad Burat. *dec. 450. litera C, versic. Prædicta, in fine*, Roxas *decis. 209. numer. 8.* Burat. *dec. 658. numer. 4.* Valenzuela *cons. 111. num. 30. tom. 2.* Cyriac. *controv. 533. num. 7.*

82 Conjecturæ, & præsumptiones scientiæ litis pendentiæ resultant ex fama in eo loco existente, ex traditis per nostrum Ramon. *cons. 95. numer. 125.* Mascard. *de probat. conclus. 1294. numer. 2.* Sperell. *decis. 115. numer. 11. libr. 2.* quia nemo id ignorare præsumitur, de quo publica fama existit, & probat idem Sperell. *hic citatus, numer. 12.* Farinac. & Augustin. Barbosa cum multis, ille *frag. crimin. part. 2. litera I, numer. 104.* iste *in l. Si tutor petitus 5. numer. 3. Cod. de periculo tutor.* Fusar. *de substitut. quæst. 595. numer. 13.*

83 Ex cohabitatione debitoris principalis, & emptoris rei in judicio deductæ, ad tradita per Mascard. *de probat. conclus. 1294. numer. 8.* nostrum Ramon. *cons. 95. num. 125.* punctim Roxas *dec. 209. sub numer. 7.*

84 Ex conjunctione sanguinis inter debitorem principalem, & emptorem, Mascard. *de probat. conclus. 1294. num. 9.* ubi quod conjicitur scientia, si fuerit quis consanguineus, domesticus, vel commensalis, conversans cum aliquo, aut vicinus, Cirocchus *discept. 7. num. 41.* vel ex arctissima sanguinis af-

85 finitate, Roxas *dec. 209. num. 7. in fine*, Valenzuela *cons. 11. numer. 29. & 30.* ubi alias addit conjecturas, *tom. 2.*

86 Quando præcessit subhastatio, oritur ex ea presumpta scientia, Giurba *dec. 62. num. 13.* Ferentil. ad Burat. *dec. 450. litera C. versic. Prædicta.*

87 Limitatur 3. ut procedat exequutio contra tertium scientem litigium, si ipse causam habuit à condeminato, & non ab alio titulum habuerit; secùs si ab alio habuerit titulum, Parlador. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. numer. 20.* Tusch. *practic. conclus. litera E, conclus. 488. num. 19. & litera L, conclus. 386. numer. 10.* Salgado multis laudatis *de Reg. protect. part. 4. cap. 8. numer. 187.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. l. 3. cap. 38. numer. 35.* Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera I, numer. 335.* si quidem vitium litigiosi non habet locum, nisi inter litigantes; secùs quoad tertium, ut per Boss. & per Angel. docet Cancer *part. 2. var. cap. 13. num. 16.* Antunez Portugal. *hic citatus, versic. Quod etiam*, Cæpol. Osascus, & Lancellot. quos citant Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera L, num. 375.* Augustin. Barbos. *in cap. 1. num. 85. de confir. utili, vel inutili.* Non requi- 89
ritur tamen, quod quis habeat inmediatè causam à condemnato, sed sufficit, quod mediatè causam, seu titulum traxerit à condemnato, etiam per longam successionem interpositis aliis personis, ut tradunt Doctores citati, Parlador. *numer. 20.* Salgado *numer. 188.* Antunez Portugal. *numer. 35. versic. Intellige*, Farinac. *numer. 335. versic. Contrarium.* Verùm dubito, quod hæc limitatio admittatur in Cathalonia. Immò existimo, quod exequutio facienda est contra tertium, sivè ipse habeat, sivè non habeat causam, & titulum à condemnato, *ex his quæ tradidi decis. 149. numer. 51. part. 3.* de Regno Neapolis videantur Doctores citati *num. 60. in fine, & num. 62. in fine.*

Limitatur 4. ut exequutio fieri non possit contra 89
tertium emptorem rei litigiosæ, nisi priùs ipse tertius fuerit citatus, & summariè absque novo processu auditus, & nisi citetur, exequutio est nulla *juxta text. in l. à Divo Pio, §. Si super rebus, ff. de re judicata*, Natta *cons. 150. numer. 2. 3. & 4.* Gabriel *cons. 52. numer. 11. lib. 1.* Hondedeus *cons. 30. numer. 43. & seq. lib. 1.* Menochius *cons. 319. numer. 12. in fine, lib. 4.* Capycius *decis. 128. in fine*, Anna *singul. 28.* Trentacinquius *variar. resolut. lib. 2. de judiciis, resolut. 17. numer. 54. versic. Prima est, in fine, vers. Est benè verum*, Lancellot. *de attentat. par. 2. cap. 4. in præfat. num. 462.* Farinac. *frag. crimin. part. 2. litera I, numer. 334.* Gratian. *discept. forens. cap. 502. à num. 33.* Mangil. *de subhastat. quæst. 1. à num. 6.* Postius *de subhastat. part. 1. inspect. 18. numer. 160.* Buratt. *decis. 166. numer. 2.* ubi Ferentil. *numer. 11.* Giurba *decis. 62. num. 17.* Guzman. *de eviction. q. 11. numer. 69.* Mantica *decis. 7. numer. 4.* Duran. *dec. 364. numer. 71.* Merlin. *de pignorib. lib. 1. quæst. 18. n. 33.* Cancer *part. 3. var. cap. 17. numer. 463.* Ferrer. *part. 3. observ. cap. 136.* Ripoll. *variar. resolut. capit. 3. numer. 56. ad 63.* Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ. 107. numer. 13. in fine, versic. Immò*, Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. lib. 3. cap. 38. numer. 39.* Carleval. *de judiciis, lib. 1. tit. 1. disput. 2. q. 7. num. 934. vers. Eaque resolutio*, Marta *de jurisdict. part. 4. casu 35. n. 14.* Fermos. *in cap. Proposuisti 19. quæst. 14. num. 5. de foro compet.*

Ampliatur hæc quarta limitatio, ut procedat, 90
sivè fiat exequutio in reali, sivè in personali actione, ut cum Azinio *in praxi, §. 31. capit. 4. & aliis*, tradunt Marta *de jurisdict. part. 4. casu 35. numer. 15. & 16.* Fermosin. *in cap. Proposuisti, 19. q. 14. à num. 13.*

Sed quod exequutio facienda fit contra tertium 91
etiam non citatum, Burat. plures cumulat *decis. 917. numer. 3.* Domin. Vicecancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat. 107. num. 12. in princip.* maximè quando fit exequutio pro eadem re, super qua fuit lata sententia, non requiritur citatio, Afflict. *dec. 157. in fine*, etsi ei respondeant Marta, & Fermosin. locis citatis *num. 90.* ille *numer.* ille *num. 15.*

Sublimitatur 1. hæc 4. limitatio, si ex actis ju- 92
stificaretur, nullam tertio competere defensionem, nam tunc citatio omitti potest, Hondedæus *consil. 20. numer. 49. & 50. libr. 1.* Gabriel. *consil. 20. numer. 11. lib. 1. & cons. 31. numer. 20. lib. 2.* Giurba

decis. 62. sub num. 17. Gusman. *de evictionib. q. 11. n. 71.* Ferentil. ad Burat. *dec. 166. numer. 12.* alios cumulat Gratian. *discept. forens. c. 502. n. 35.* Mangil. *de subhast. q. 5. à n. 9.* Merlin. *de pignorib. lib. 1. quæst. 18. num. 34.*

93 Sublimitatur 2. ut citatio non requiratur, si tertius potiora, sivè anteriora jura, propter quę fuit facta alienatio, non ostendat, Anna *singul. 28.* & sentit Cancer *part. 3. var. capit. 17. n. 463.* quos citant Giurba *dec. 62. n. 17. in fine*, Gusman. *de evict. quæst. 11. n. 71. in fine.*

94 Sublimitatur 3. de jure Cathalonię, ut exequutio fiat sine citatione aliqua, dummodo constet in processu res alienatas esse in posse alienantis tempore litis; nisi in casu, quo appareret Regię Audientiæ esse citandum illum, in quem fuit facta alienatio, aut aliter possideret, aut detineret res litigiosas, fiat, & fieri debeat, non obstante quibuscumque exceptionibus, nec juribus per tertium oppositis, quæ sint salva, facta exequutione, & antea in aliquo non audiatur, & in casu, quo tertius citetur, sint termini pręcisi, & peremptorii, tàm parti, quàm Judici, sic statuit *Constitut. 2. tit. de coses litigioses*, Ripoll. cum decisione nostri Senatus *variar. resolut. cap. 3. numer. 58.* quidquid ipse involvat *a numer. 56. ad 63.* signanter *num. 61.* quod dicta Constitutio loquitur de alienatione facta in fraudem litis, & causę vertentis, & sic cum illa qualitate, ut apparet, & ex illis verbis: *En personas privilegiadas*, & ex tota contextura ipsiusmet constitutionis. Nam erravit meo videri, salva pace tanti Doctoris in intelligentia prędictę Constitutionis. Nam ex contextura hujusmodi Constitutionis, nihil tale colligitur, quod Ripoll. dicit, & dicta Constitutio, non solùm loquitur de personis privilegiatis, sed generaliter de aliis, ibi: *En personas privilegiadas, o altres.*

95 Dictam constitut. 2. *tit. de coses litigioses*, citat noster Cancer *part. 2. var. resolut. cap. 12. numer. 18. in fine*, & *n. 19.* libuit ipsi explanare intellectum prędictę constitutionis, & *n. 20.* inquit, ad hoc ut contra possessorem intrusum lite pendente, possit fieri exequutio, ipso minimè citato, oportere, ut constet rem fuisse possessam lite pendente, per eum, adversùs quem lis ducitur, ut intrusus qui dicitur, ab eo causam habeat, & concludit hoc disponere expressè dictam constitutionem. Ego verò quoad primam partem, quòd oportet, ut contra possessorem intrusum lite pendente possit fieri exequutio, ipso minimè citato, debeat constare rem fuisse possessam lite pendente per eum, adversùs quem lis ducitur, libenter transeo cum Cancerio, quia dicta constitutio hoc expressè disponit, & sic procedit decisio nostri Senatus, quam allegat Cancer *num. 20. versic. Vide omninò.* Quo verò ad secundam partem, ut intrusus qui dicitur, ab eo causam habeat, nihil tale disponit prędicta constitutio. Verum est, ut salvetur authoritas Cancerii quoad illa verba, ut intrusus ab alienante causam habeat, procedunt de jure, ut videre est apud Hondedęum, Gabrielem, & alios, quos ipse citat, quibus possunt addi Giurba, Gusman, & alii ex citatis, *numer. 92.* sed dubito, quòd hoc admittatur in Cathalonia ex dictis *n. 88. in fine.*

96 Prosequitur Cancer *numer. 21.* quòd intrusus lite pendente potest habere justam aliquam causam ad impediendum exequutionem, cùm potuerit emere, vel aliàs acquirere bona fide dictam rem litigiosam, & bona fide multas expensas, & melioramenta facere in dicta re, & tunc eo non citato non potest fieri exequutio sententię. Adverte, quòd hoc ita generaliter dictum est contra prędictam constitut. 2. *tit. de coses litigioses*, quę expressè disponit, ut fiat exequutio sine citatione aliqua, nisi aliud apparuerit Regię Audientię, non obstantibus quibuscumque exceptionibus, nec juribus per tertium oppositis quę sint salva; facta exequutione, & antea in aliquo intrusus non audiatur. Salvatur tamen dictum Cancerii, quod de jure procedit, ex quo possessor rei litigiosę potest impedire executionem sententię ratione melioramentorum, juxta notata per Bartol. Paulum, Curt. Junior. & Nattam, quos ipse Cancer citat, quibus addo Duran. *decis. 88. num. 7.*

Dicit etiam Cancer *numer. 22.* quod intrusus lite 97
pendente potest opponere omnes exceptiones, quę principali condemnato adversus exequutionem conceduntur, & sic ille, qui sententiam non impugnat, juxta notata *in l. Nesennius*, §. *fin. ff. de re judicata*, & fusè per Gabriel. *conc. 52. num. 13. lib. 1.* addo Duran. *dec. 88. n. 9.*

Concludit Cancer *num. 23.* cautelam esse, ut du- 98
bia evitentur, citare intrusum in causa, & ipsum ita semper practicasse, & per alios practicari vidisse; Et Ego ita consulo, ut fiat. Verùm excipio casum legati rei litigiosę, nam pro sequenda lite super ea, legatarius non est citandus, sed hęres, ut latè probat, decisumque, & confirmatum tradit Dom. Vicecanc. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ. 107. à n. 11.*

His premissis, intrat questio in argumento pro- 99
posita. An litigiosa res coram Judice seculari in Clericum alienata mutet statum, & cursum litis in prejudicium actoris, ut possit causa continuari, fierique sententia, & exequi per Judicem secularem contra Clericum emptorem rei litigiosę. Proponit remissivè Olea *de ces. jur. tit. 3. quæst. 11. numer. 8.* qui inter alios citat Salgadum *de Reg. protect. part. 4. cap. 8. num. 110.* ubi non tractat istam questionem sed *part. 4. cap. 14. à num. 93.* Gaito *de credito, part. 2. tit. 3. à num. 647.* Carol. de Grass. *de effect. Cler. effect. 1. n. 298.* ubi nihil dicit de hoc puncto, sed *effect. 2. num. 256. 257. & 258.* & Marium Cutellum *de donat. contempl. matrim. tractat. 2. disc. 1. speciali 20. numer. 35.* & Ansaldum *de jurisdict. part. 3. tit. unico, cap. 12.*

Ad primam partem questionis, Respondetur, 100
quòd litigiosa res coram Judice seculari in Clericum alienata non mutat forum, nec cursum litis in prejudicium actoris, & potest causa continuari, & prosequi, fierique sententia per Judicem secularem contra Clericum emptorem rei litigiosę, ita Ansaldus *de jurisdict. part. 3. tit. unico, capit. 12. numer. 4.* Antunez Portugal. *de donat. Reg. tom. 2. libr. 3. cap. 38. numer. 69.* & sentiunt omnes citandi, *numer. 101. 102. 103. 104. 105. 106. & 107.* ex rationibus traditis *numer. 67. & 68.* quę militant etiam in Clericis, quia litigiosi vitio ligantur Clerici sicut laici, *cap. 3. & 4. titul. ut lite pendente*, Abbas *in capit. Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, numer. 13. versic. Probatur, de constitut.* Bossius *in praxi, titul. de pœnis, numer. 42. versic. Adde quod etiam*, Maranta *disputat. 8. numer. 21. versic. Similiter Clericus*, Carpan. *ad statut. Mediolan. capit. 68. numer. 96. libr. 2.* Marta *de jurisdict. part. 4. casu 35. num. 9.* Fermosin. *in cap. 3. num. 1. in princip. ut lite pendente, & in cap. Proposuisti, quæst. 14. numer. 1. de foro compet.* Carol. de Grass. *de effect. Cleric. effect. 2. numer. 265.* Salgado *de Reg. protect. part. 4. capit. 14. numer. 94.* tàm in beneficialibus, quàm in profanis, Franc. & Flam. Paris. quos refert, & sequitur idem Carol. de Grass. *numer. 257.* & tradit Salgado *num. 95.* & licèt ipse Marta *n. 13.* declaret, ut contra Clericos debeat procedi coram Judice Ecclesiastico, ut de hoc est casus *in cap. 3. ut lite pendente*, ubi Summus Pontifex avocat ad se causam à Senatore Urbis, & hanc opinionem dicat tenere Socin. *in cons. 13. incipit insignis Doctor. in causa Presbyteri, vol. 4.* quia sivè judicium sit summarium, sivè ordinarium, sivè agatur de reali, sivè personali, sivè possessorio, sivè petitorio, Clericus ad judicium seculare trahi non potest; sequitur Fermosinus *in capit. 3. quæst. 1. sub numer. 1.* ut lite pendente, & propterea concludit ipse Marta *numer. 16. in fine*, Ecclesiasticos legatos vitio litigiosi de jure canonico non posse cognosci à Judicibus secularibus, sed solùm ab Ecclesiastico, sequuntur Fermosin. *numer. 3. in fine*, Luca ad Franchis, *decis. 545. sub num. 3.*

sed

sed non est recedendum à prædicta resolutione, ut in fortioribus terminis Martam reprobant Salgado *de Reg. protect. part.* 4. *cap.* 14. *n.* 95. *& seq.* Cævallos *de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 16. *n.* 35. *&* 36. & confirmatur ex latè à me traditis *decis.* 151. *à num.* 15. *part.* 3. *& dec.* 273. *à num.* 9. *hac part.* 5. Benè tamen alias verum est, quòd Clerici non ligantur vitio litigiosi quoad pœnas civiles, probant idem Marta, & Fermosin. ille *numer.* 17. 18. *&* 19. iste *à n.* 4.

101 Ad secundam quæstionis partem respondent plures, quod Judex sæcularis, qui sententiam tulit contra Clericum emptorem rei litigiosæ, non potest eam exequutioni mandare, sed exequutio est remittenda ad Judicem Ecclesiasticum, ita docent Abbas, Socin. & Bimius, quos referunt, & sequuntur Giurba *decis.* 62. *numer.* 7. *versic. Quod si in Clericum*, Gusman. *de evict. quæst.* 11. *numer.* 60. Marta *de jurisdict. part.* 4. *casu* 35. *à num.* 13. Riccius *collect.* 342. *versic. Nota*, Paschalis *de patr. potest. par.* 2. *cap.* 8. *numer.* 217. *versic. Sed illud practicari*, Molfes. *ad consuetud. Neapolit. part.* 2. *tit. de personis*, *quæst.* 8. *a numer.* 29. Barbat. *de assisten. glos.* 3. *numer.* 10. Castillo *post tom.* 3. *in addit. ad dec.* 2. Franchis *decis.* 545. ubi Luca *numer.* 1. *&* 3. Carleval *de judiciis*, *lib.* 1. *tit.* 1. *disputat.* 2. *quæst.* 7. *num.* 934. *&* 935. & hanc sententiam communiorem, & veriorem esse testatur *numer.* 937. Fermosin. *in capit.* 3. *quæst.* 1. *numer.* 2. *&* 3. *ut lite pendente*, *& in cap. Proposuisti*, *quæst.* 14. *à numer.* 3. *de foro compet.* Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *numer.* 119. Thoro *in compend. dec. part.* 1. *verbo Sententia lata contra laicum*, *fol.* 498. conducunt à me tradita *decis.* 36. *numer.* 60. *part.* 1. *& decis.* 151. *numer.* 30. *& decis.* 179. *numer.* 13. *part.* 3. *& decis.* 212. *n.* 5. *& dec.* 242. *num.* 8. *part.* 4. *& dec.* 273. *num.* 18. *&* 20. *hac part.* 5.

102 Alii autem docent, quod sententia lata per Judicem sæcularem contra laicum alienantem rem litigiosam exequenda est per eundem Judicem sæcularem contra Clericum emptorem rei litigiosæ, sic Ursil. ad Afflict. *dec.* 331. *num.* 3. Carpan. *ad stat. Mediolanen. cap.* 68. *num.* 114. *tom.* 1. Salgado *de Reg. prot. part.* 4. *cap.* 14. *à numer.* 96. *& latiùs à numer.* 110. Noguerol. *allegat.* 3. *numer.* 17. Ansald. *de jurisdict. part.* 3. *tit. unic. cap.* 12. *à numer.*... Cævallos *com. cont. com. quæst.* 820. *numer.* 29. *& de cognit. per viam violen. part.* 2. *quæst.* 16. *numer.* 35. *&* 36. juxta quam sententiam decisum in Regno Siciliæ refert Mastrill. *decis.* 79. *numer.* 3. & in Tribunalibus Regni Neapolis sic frequentiori usu observari testatur Sanfelicius *decis.* 2. Rodoer. ad Marinis, *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 256. *numer.* 2. & Sacrum Consilium Regni Neapolis nostris temporibus à decisione prædicta Vincentii de Franchis ut plurimum in factorum contingentiis solere recedere, decisiones tradit Carlev. *de judiciis*, *lib.* 1. *tit.* 1. *disput.* 2. *quæst.* 7. *numer.* 936. & refert Marinis *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 54. *num.* 10. Dominus Vicecancell. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 107. *sub num.* 12. fundamenta tradit etsi non sequatur Luca ad Franchis, *dec.* 542. *num.* 2. Antunez Portugal. *de donationib. Regiis*, *tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 38. *numer.* 69. conducunt tradita per Antunez Portugal. *num.* 70. & per me tradita *decis.* 232. *num.* 2. *part.* 4. *& dec.* 270. *numer.* 13. *& decis.* 273. *numer.* 22. *hac part.* 5.

103 In Cathalonia sequimur hanc ultimam opinionem, quod executio facienda est per Judicem sæcularem contra Clericum emptorem rei litigiosæ, ita per Cardona Tertium, Consultoribus Sunyer, & Plà 10. Octobris 1560. in favorem Andreæ Font Notarii Civis Barcinonæ, contra Petrum Villa Clericum Beneficiatum beneficii sub invocatione Beatæ Mariæ in Ecclesia Parochiali Sanctæ Eulaliæ Villæ de Berga, & per Cancellarium Puigmari 24. Novembris 1627. in favorem creditorum hæreditatis, & bonorum Petri Barba, contra Paulum Canet Presbyterum Priorem Beatę Mariæ de Terrassa.

An quando alienatio rei litigiosæ est facta in Clericum lite pendente, ante sententiam, facienda est 104
per Judicem sæcularem cum assistentia officialis Ecclesiastici, seu ejus Ministrorum, quam assistentiam Officialis Ecclesiasticus facere tenetur, sic fuit in Cathalonia decisum per Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca, Ferrer, Ros, & Pla 10. Januarii 1568. in favorem Catharinæ Nolera, & Claræ Caniana sororum, contra Guillermum Raymundum Spuni in sacris Ordinibus constitutum, Canonicum Ecclesiæ Barcinonæ, *ut tradidi decis.* 237. *n.* 7. *part.* 4.

Notanter dixi, lite pendente, ante sententiam. 105
Nam si post decretam exequutionem, & ea incepta contra debitorem principalem, factoque inventario per Judicem sæcularem, fuerint bona reperta pęnes Clericum, continuanda est exequutio per eundem Judicem sęcularem contra illa bona descripta in inventario pęnes Clericum reperta, absque assistentia Officialis Ecclesiastici, ita fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Cassador, Consultoribus Terca, Jofre, & Sala 27. Octobris 1569. in favorem Annæ Ortis, contra Paulum Malet Presbyterum, & Rectorem Ecclesiæ Parochialis Beatæ Mariæ de Pinu Civitatis Barcinonæ, his verbis: firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica per dictum Paulum Malet præfatæ Annæ Ortis locum non esse, & consequenter exequutionem decretam per Regiam Audientiam, & inceptam contra bona Joannis de la Mora, continuandam fore, & esse per dictam Regiam Audientiam tàm in equo, quàm in aliis bonis pęnes dictum Malet existentibus, quæ sub inventario per dictam Regiam Audientiam decreto descripta fuerunt. Meminit de hac declaratione Vinnes *in discursu procedimentorum villæ de Matarò*, *fol.* 53. *pag.* 1. *in fine*, *ibi*: *Que es lo que dio occasion*.

Idemque si pendente exequutione fit alienatio rei 106
litigiosæ in Clericum, continuatur exequutio per Judicem sæcularem contra eum absque Officiali Ecclesiastici assistentia, sic in Cathalonia per Cancellarium Eril, Consultoribus Besturs, & Rubi de Marimon. 1. Junii 1633. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiast. Dertuzæ factæ per Martinum Anastasium Roger Presbyt. Civit. Dertuzæ procedimentis in Curia sæculari Vicarii Regii Dertusæ ad instantiam tutoris, & curatoris pupillorum Spunis ejusdem Civitatis factis contra Michaelem Joannem Spinosa, & Barbaram Spinosa, & Splugues ejus uxorem, quorum bona fuerunt per Curiam sęcularem executa, & executione pendente, in eis successit Angela Vertimilla, quæ dicta bona jam litigiosa, & Curię affixa alienavit in favorem dicti Martini Anastasii Roger, fuit declaratum: firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica Dertuzæ per dictum Martinum Anastasium Roger factæ locum non fuisse, nec esse. Et per eundem Cancellarium, Eril, Consultoribus Carreres, & Magarola 4. Julii 1634. occasione firmæ juris in Curia Ecclesiastica Barcinonæ factæ per Abbatissam, & Conventum Sancti Petri Puellarum Ordinis Sancti Benedicti Civitatis Barcinonæ procedimentis in Curia sęculari Regentis Vicariam Barcinonæ factis contra Joannem Camps agricolam de Monmelò ad instantiam Jacobi Raymundi Villa Presbyteri Barcinonæ pro recuperatione quarundam pensionum cujusdam censualis, per Jacobum Camps quondam agricolam dictæ Parochiæ de Monmelò in favorem dicti Villa venditi, & creati, cui per dictum Camps venditorem fuerunt assignatæ aliquæ petię terræ dominii directi dictæ Abbatissę, & Conventus Sancti Petri in specialem obligationem dicti censualis cum consensu, & firma Abbatissæ dicti Conventus, quæ post executionem per dictum Villa in dicta Curia sęculari factam fuerunt dictæ Abbatissæ, & Conventui per dictum Camps judicii mutandi causa restitutæ, fuit declaratum firmæ juris in dicta Curia Ecclesiastica per dictam Abbatissam, & Conventum factæ locum non fuisse, nec esse.

107 Similiter si post sententiam per Judicem sæcularem latam fiat alienatio rei litigiosæ in Clericum, exequutio facienda est contra eum per eundem Judicem sæcularem, ita in Cathalonia per Amell Tertium 9. Augusti 1627. in favorem Joannæ Seraphinę Codina Monialis Monasterii Beatæ Mariæ Angelorum, & Pedis Crucis Civitatis Barcinonæ, contra Franciscum Pujol Canonicorum Elnen. & Præpositum de Canoves uti possessorem quarundam domorum sitarum in Civitate Barcinonæ in vico Sancti Honorati, quæ fuerunt Michaelis Cucurella legum Doctoris, & post ejus obitum possessæ per Hieronymam Cucurella viduam ab eo relictam, per ipsamque lite inter eam ex una, & Benedictum Cucurella ex altera parte in Regia Audientia vertente, & post sententiam latam in favorem dicti Benedicti, cui fuerunt dictæ domus adjudicatæ, & contra dictam viduam latam, fuerunt per ipsam venditæ, seu alienatæ in favorem dicti Canonici Pujol, quæ alienatio censetur judicii mutandi causa facta, fuit declaratum; firmæ juris per dictum Franciscum Pujol Canonicum Elnen. in Curia Ecclesia factę locum non fuisse, nec esse,

108 Nota, circa ea, quæ dixi *num.* 66. quod re litigiosa alienata, si postea sententia lata extiterit contra principalem, potest fieri exequutio absque novo processu, & novo judicio, recta via contra illum, in quem facta est alienatio rei litigiosæ, & sic contra tertium prætensum possessorem. Ut procedat si tertius prætensus possessor sit jurisdictionis Judicis sententiam proferentis, & res sita sit in sua jurisdictione, nam tunc contra tertium prætensum possessorem mandatur executioni sententia per ipsum Judicem absque novo processu; secùs tamen si res, de qua agitur, sit extra territorium Judicis, qui sententiam tulit, ac etiam persona possidens rem litigiosam sit extra Judicis territorium; nam in unoquoque casu utendum est literis requisitoriis per Judicem proferentem sententiam Judici, apud quem tertius possessor degit, & ubi res sita est, ut suam exequatur sententiam, & debet Judex requisitus sententiam exequutioni demandare, sic Carleval *de judiciis, lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *quæst.* 7. *num.* 938. Fermosin. *in cap. proposuisti* 19. *quæst.* 17. *num.* 1. *de foro compet.* Scialoya *de foro compet. cap.* 7. *numer.* 117. intellige, ut per eumdem Fermosin. *à n.* 2.

ARGUMENTUM.

An revenditio rei emptæ cum pacto de retrovendendo facienda sit per viduam tenutariam bonorum mariti, vel per filium ejus hæredem, etiam Clericum, pertineatque cognitio ad Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Revenditio rei emptæ cum pacto de retrovendendo facienda est per viduam tenutariam bonorum mariti, & non per ejus filium, & hæredem, etiam Clericum, & cognitio pertinet ad Judicem sæcularem, ubi decisio Cancellarii Cathaloniæ.*

2 *Vidua post mortem mariti dicitur universalis bona tenens, seu possidens, num.* 2. *& interim habet vices hæredis, numer.* 3. *imò tanquam hæres reputatur in omnibus, & per omnia, num.* 4. *Domina rei dicitur, num.* 5. *& utilitatis habet, & sustinet actiones activas, & passivas, num.* 6. *agit, & convenitur, num.* 7. *adeo ut non sit necesse citare hæredes, sed cum sola vidua tenutaria agere, & judicium cum ea actum, & sententia contra eam, vel in sui favorem lata, hæredi, & omnibus nocet, & prodest, num.* 8.

3 *Vidua tenutaria an habeat consumptionem bonorum mobilium in inventario mariti descriptarum, eorum scilicet, quæ usu consumuntur, refertur opinio negativa, num.* 9. *& probatur, n.* 10. 11. *& 12. refertur opinio affirmativa, quæ verior, numer.* 13. *& probatur, num.* 14. *Limitatur* 1. *opinio affirmativa, numer.* 15. *Limitatur* 2. *num.* 16. *Declaratur hæc secunda limitatio, num.* 17. 18. 19. *& 20. Limitatur* 3. *n.* 21. *& 22.*

23 *Tenutæ privilegium, quod habet vidua in Cathalonia transit ad filium hæredem matris cum commodo faciendi fructus suos, numer.* 24. *& in filium fideicommissarium matris, num.* 24. *& in filium dotis matris legatarium, etsi alter filius sit hæres institutus, n.* 25.

26 *Tenutæ privilegium, quod habet vidua in Cathalonia, an transeat ad nepotes hæredes matris, numer.* 26. *refertur opinio negativa, num.* 27. *Sed verior est opinio affirmativa qua traditur, numer.* 28. *& an transeat ad pronepotes, num.* 29.

29 *Optionis, & oppositionis privilegium, quod habent mulieres in Cathalonia, numer.* 29. *an transeat ad nepotes hæredes matris, negatur, num.* 30. *sed affirmatur, n.* 31.

32 *Fructus non imputantur in quartam trebellianicam in liberis primi gradus, numer.* 32. *nec in nepotibus, n.* 33. *& 34.*

35 *Filius sub conditione gravatus restituere hæreditatem, potest detrahere duas quartas, legitimam scilicet, & trebellianicam, num.* 35. *similiter nepos, num.* 36. *& quicumque descendens, vel ascendens, n.* 37. *& 38.*

40 *Vidua an habeat tenutam, non solùm in bonis liberis mariti, sed etiam in bonis vinculatis, distinguuntur duo casus, num.* 40. *Primus quando intentatur interdictum summarissimum interim, & respondetur affirmative, num.* 41. *& 42. Secundus quando intentatur judicium proprietatis, in qua difficultate tres sunt opiniones: Prima negat, n.* 43. *Secunda affirmat, n.* 44. *& 45. Tertia est conciliatrix, & hæc est verior, n.* 45. 46. 47. 48. 49. 50. *& 51. Ampliatur hæc tertia opinio, n.* 56. *Limitatur* 1. *n.* 57. *Sed impugnatur limitatio, n.* 60.

52 *Specialia duo non possunt concurrere circa idem, & in eodem subjecto, num.* 52. *Limitatur tribus modis, n.* 53. 54. *& 55.*

61 *Bona libera existere, vel non existere, aut sufficere, vel non sufficere, quis teneatur probare fideicommissarius, & non vidua, numer.* 61. *& qualiter fideicommissarius existentiam, & sufficientiam bonorum probare possit, numer.* 62. 63. *& 64.*

DECISIO CCLXXVI.

RESP. quod revenditio rei emptæ cum pacto de 1
retrovendendo facienda est per viduam tenutariam bonorum mariti, & non per filium ejus hæredem, etiam Clericum, & cognitio pertinet, & spectat ad Judicem sæcularem, & non ad Judicem Ecclesiasticum, & si per Clericum filium, & hæredem firmatur contentio, declaratur per Cancellarium in favorem Curiæ secularis, sic in Cathalonia per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Carreres, & Garau 30. Aprilis 1629. in facto firmæ juris per Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ factæ per Sebastianum Molner Subdiaconum ratione procedimentorum in Curia sæculari. Regię Audientiæ contradictum Molner Subdiaconum ad instantiam Gabrielis Pasqual factorum, & in & cum quibus Maria Anna Molner vidua ejus mater usufructuaria, & tenutaria bonorum alterius Sebastiani Molner, quondam ejus viri fuit in Regia Audientia condemnata ad retrovendendum mansum Subirana, & hujus sententiæ provisum decretum exequutionis, contrarium prætendente dicto Sebastiano Molner Subdiacono, imò ad se uti hæredem

dicti

dictis patris sui pertinere dictam facere retrovenditionem vi, & districtu suæ Curiæ Ecclesiasticæ fuit declaratum firmę juris in dicta Curia Ecclesiastica per dictum Molner Subdiaconum factæ locum non fuisse, nec esse.

2 Ratio est, quia vidua post mortem viri dicitur universalis bona tenens, seu possidens, juxta constitut. *Hac nostra, tit. soluto matrimonio*, ubi Mieres *in Curia Perpiniani Regis Petri III. tom. 1. collat. 6. in rubrica de jure dotium, numer. 62. in novis, fol.* 348. ubi Despujol. *numer.* 83. Oliba *in §. fuerat, n. 7. relectione 2. de actionib.* Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, versic. 8. En tenent emperò, num.* 12. Socarrats *in commemor. Petri Alberti, cap. Si defuncto, numer.* 40. *fol.* 203. Cancer. *part.* 3. *variarum, cap.* 17. *numer.* 400. Fontanella *de pact. nup. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 3. numer.* 24. *& dec.* 111. *num.* 25. *part.* 1.

3 Et iterùm habet vices hæredis, Mieres *in Curia Perpiniani Regis Petri III. tom.* 1. *collat. 6. rubric. de jure dotium, numer. 62. in novis, fol.* 348. Despujol. *ad constitut. Hac nostra, numer.* 83. Ferrer Ilerdensis *in constit. Hac nostra temp. prima, declarat. 7. num.* 7. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 3. num.* 25. Ripoll. ad Pegueram *in praxi civili, rubr. 6. numer.* 34. Villaplana *de Brach. Militari, rubr. 6. numer.* 34. Romaguera *ad stat. Eugub. rubr.* 48. *numer.* 37. Imò tanquam hæredes reputantur in omnibus, & per omnia, Ripoll. *variar. resolut. cap. 3. numer.* 39. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. gloss. 3. part. 3. numer.* 25. Ilerdensis Ferrer *in constitution. Hac nostra tempor. 3. declarat. 9. numer.* 93.

4 Domina rei dicitur, Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, versic. 8. num.* 12. juris præsumptione, Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 34. *sub n.* 21. sicut dicitur de tenutario majoratus, qui interim, quod in proprietate vincitur, Dominus juris præsumptione appellatur à Salgado multis citatis *in labyrint. credit. part. 2. cap. 22. num.* 79. quem refert, & sequitur Quesada Pilo *hic citatus*, seu quasi domina vocatur à nostro Collega Don Bonaventura de Tristany *decis.* 41. *numer. 9. tom. 2.*

5 Et uti talis habet, & sustinet actiones, activas, & passivas, Mieres *in Curia Perpiniani Regis Petri III. tom.* 1. *collat. 6. rubric. de jure dotium, num.* 62. *in novis, fol.* 384. Despujol. *in constitut. Hac nostra, numer.* 83. Socarrats *in commemorat. Petri Alberti, cap. si defuncto, numer.* 39. *fol.* 243. Oliba *in §. Fuerat, numer. 9. relect. 2. de actionibus*, Cancer. *part. 3. variar. resolut. cap.* 17. *num.* 403. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 3. numer.* 25. *& dec.* 111. *numer.* 21. *part.* 1. Ripoll. *variar. cap. 3. numer.* 43. *in fine, & in addit. ad Pegueram, in praxi civili, rubr. 6. numer.* 24. Ferrer Ilerdensis *in constitut. Hac nostra temp. 1. declar. 7. numer. 7. & temp. 3. declar. 9. num.* 93. Villaplana *de Brach. Militari, cap. 4. numer.* 48. Don Bonaventura Tristany *dec.* 41. *sub numer. 9. tom. 2.* Romaguera *ad stat. Eugub. libr. 2. rubr.* 48. *num.* 37. Quesada Pilo *controvers. forens. c.* 34. *sub num.* 1.

6 Agit, & convenitur, Socarrats, *in commemor. Petri Alberti, capit. Si defuncto, numer.* 20. *&* 40. *fol.* 243. Cancer *part. 3. var. cap.* 17. *numer.* 404. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. clausul. 7. glos. 3. part. 3. numer.* 25. Ripoll. *variar. cap. 3. à num.* 39. *& in addit. ad Pegueram, in praxi civili, rub. 6. à numer.* 23. sufficitque probare eam esse bona tenentem, Mieres *in Curia Perpiniani Regis Petri III. tom.* 1. *de collat. 6. de jure dotium, num.* 62. *in novis, fol.* 348. Despujol. *de constit. Hac nostra, num.* 38. Oliba *de §. Fuerat, relect. 2. de action.*

7 Adeòut non sit necesse citare hæredes, sed cum sola vidua tenutaria agere, & judicium cum ea actum, & sententia contra eam, vel in sui favorem lata, hæredi, & omnibus nocet, & prodest, ut probat Ripoll. *variar. resolut. cap. 3. à numer.* 39. *ad* 44. *& in addit. ad Pegueram, in praxi civili, à n.* 23. decisum per nostrum Senatum testantur Despujol. ad Mieres *in constitut. Hac nostrà, num.* 83. Cancer. *part. 3. var. cap.* 17. *num.* 404. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 7. numer.* 27. *& dec.* 111. *num.* 25. *&* 26. *part.* 1. Thoro *in compend. decis. part. 3. sect. 1. verbo Exceptio rei judicatæ, col. 2. vers. Hinc est, fol.* 385. & ita quotidie video observari. Quidquid post alios dicat Portoles ad Molinum, §. *Viduitas, n.* 33. *&* 34.

Sed quæro 1. An vidua tenutaria habeat con- 8
sumptionem bonorum mobilium in inventario mariti descriptorum, eorum scilicet, quæ usu consumuntur; quidam tenent, quòd non, sic Michael Ferrer, *part. 3. observat. cap.* 353. *in fine, versic. Fuit etiam*, Ripoll. *variar. resolut. cap.* 10 *numer.* 49. ita 9
fuit in Cathalonia declaratum per Magnificum Joannem Gallego, provisione non facto verbo facta 7. Novembris 1617. in favorem Nobilis Onofrii de Alentorn. Archidiaconi de Benasch Ecclesiæ Ilerden. contra Nobilem Carolum de Copons, Nobilem Elisabethem de Copon, & Aymeric, Hieronymum Negrote, & Egregium Don Alfonsum de Eril, Comitem de Eril, Actuario Perrez, posteà Ribes, nunc Forès, & Montagut.

Fundatur hæc opinio. Quia usufructuarius pre- 10
tium mobilium, finito usufructu restituere tenetur juxta æstimationem de tempore inchoati ususfructus, itaut rerum substantia salva in pretio remaneat, §. *constituitur, de usufructu*, Peregrin. *de fidei-comm. art.* 10. *num.* 32. Duran. *decis.* 235. *num.* 3. ubi ait hanc esse communem, & receptam sententiam, & refert illam benè examinare, Pinel. *l.* 1. *part.* 2. *à numer.* 80. *Cod. de bonis materni*, Castillo *de usufruct. cap.* 17. *numer.* 20. Crœveus *in observ. ad Gail. concl.* 46. *consider.* 1. *lib.* 1. Fachin. *controvers. juris. lib.* 8. *c.* 4. Thesaur. *decis.* 80. Surd. *dec.* 67. Cancer *part.* 3. *variar. resol. cap.* 20. *à numer.* 211. Ripoll. *variar. cap.* 10. *num.* 497. etiamsi usufructuarius sit titulo hæreditario, non minus quàm in alio usufructuario ex alio quocumque titulo, ut ex Baldo *cons.* 437. *lib.* 5. tradit Duran. *decis.* 235. *numer.* 4. Nisi in eo, qui 11
bona sua donavit reservato usufructu, qui dolo secluso, mobilia cujuscumque generis sint, restituere non tenetur, nisi in ea bonitate, & qualitate, in qua reperiuntur tempore finiti ususfructus, Cancer *part.* 3. *var. resolut. cap.* 20. *num.* 216. sequitur Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clausul.* 4. *glos.* 22. *num.* 56. Et vidua ab aliquibus simpliciter usufructuaria vocatur, Ripoll. *variar. resolut. cap.* 10. *num.* 497. Fonta- 12
nella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 3. *n.* 21. Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 3. *declarat.* 2. *sub numer.* 2. ab aliis dicitur usufructuaria legalis, idem Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clausul.* 7. *glos.* 3. *part.* 3. *numer.* 36. idem Ferrer. *in constit. Hac nostra tem.* 3. *declar.* 2. *num.* 8. Reg. Leo *decis.* 39. *n.* 24. *libr.* 1.

Sed contraria sententia est verior, & tenenda in 13
judicando, & consulendo, quod vidua tenutaria habet consumptionem bonorum mobilium in inventario mariti descriptorum, eorum nempè, quæ usu consumuntur, quam tenent Don Bonaventura de Tristany *decis.* 41. *numer.* 9. qui *numer.* 10. dicit non esse standum observantiæ Michaelis Ferrer in oppositum citati *par.* 2. ita fuit in Cathalonia declaratum in causa supplicationis contrario imperio, & in forma per Magnificum Michaelem Carreres Regiæ Audientiæ Doctorem sententia lata 25. Novembris 1627. in qua quoad bona mobilia fuit revocata provisio facta per dictum Magnificum Joannem Gallego, quæ quidem sententia Michaelis Carreres fuit confirmata in gradu supplicationis sententia lata 18. Januarii 1629. referente Magnifico deinde Nobili Jacobo Mir Regio Senatore, posteà regente Regiam Cancellariam in Regno Sardiniæ, & in hoc Principatu, & comitatibus, inter partes, de quibus suprà *numer.* 9. & refert Don Bonaventura de Tristany *numer.* 9. *loco hic citato*. Et sequendo hæc exemplaria, sic fuit per me provisum, etsi non expresso motivo, cum in interlocutoriis regulariter apponi non soleat, in favorem Margaretæ Pla & Serin-

& Serminana, contra Joannem Pla agricolam vi[illegible] Martorelli die 26. Augusti 1659. quæ fuit in gradu supplicationis confirmata die 4. Februarii 1660. referente Magnifico Raphaele Viloso Regio Consiliario, postea Nobili Aragoniæ, & Regente Cancellariam in S. S. R. Aragonum Consilio, Scriba Vila. Idem fuit per me declaratum 24. Aprilis 1660. in causa Nobilis Francisci de Semmanat, contra Nobilem Elisabethem de Corbera, Notario Comdor, quam refert Don Bonaventura de Tristany *dec.* 41. *n.* 10. *part.* 2. Simili provisione liquidationis per me facta 15. Julii 1662. in favorem Egregiæ Dominæ Catharinæ de Calbà Comitissæ de Robres contra Nobilem Mariam Semmanat, & Perapertusa, Actuario Comdor.

14 Ratio hujus opinionis evidens est, & cum ea respondetur argumento in contrarium adducto *numer.* 19. quia vidua tenutaria bonorum mariti in vim *constitutionis. Hac nostra*, *tit. Soluto matrimonio*, habet vices hæredis; & tanquam hæres reputatur in omnibus, & per omnia, & domina vocatur, seu quasi domina, & habet actiones activas, & passivas, ut probatum est, *num.* 3, 4, 5, *&* 6, & hæres gravatus, qui jure dominii utitur bonis mobilibus, quæ usu consumuntur, præsumitur bona mobilia consumpsisse, & ad illorum restitutionem non tenetur, *l. mulier*, §. *Sed etiam*, *l. deducta*, §. *Ante diem*, *vers. Cùm autem*, *ff. ad trebellian.* Paris. *cons.* 55. *numer. fin. lib.* 2. Ludovic. Bellus *cons.* 102. *numer.* 1. Ludovisius *decis.* 285. *numer.* 2. Duran. *decis.* 35. *numer.* 2. *&* 3. Menochius *lib.* 4. *præsumpt.* 197. *à numer.* 1. Æmilius Gallus *de exception. part.* 2. *tit.* 4. *excep.* 23. *num.* 115. *&* 122. Ramon noster *cons.* 62. *numer.* 27. latè Fusarius *de substitution. quæst.* 624. *à num.* 6. Peregrin. pluries, & sæpissimè judicatum fuisse refert *de fideicomm. art.* 2. *n.* 32. *&* 39. *&* *dec.* 64. *num.* 1. *&* 2. sic fuit per me declaratum 15. Octobris 1670. in favorem Augustini Lleonart, contra conjuges Puigs, Scriba Bas,

15 Limitatur 1. ut procedat in vidua tenutaria possidente bona mariti in vim constitutionis, *Hac nostra*, pro ejus dote, & sponsalitio; secùs in vidua usufructuaria relicta à marito in suo testamento, etiam titulo hæreditario, quæ non habet consumptionem bonorum mobilium in inventario mariti descriptorum, *ex traditis supr. n.* 10. & punctim Don Bonaventura Tristany *dec.* 41. *n.* 9. *part.* 2.

16 Limitatur 2. ut procedat, si cursus tanti temporis lapsus sit, per quem verosimiliter bona mobilia potuerunt consumi, quo casu præsumuntur consumpta, & non tenetur vidua tenutaria ad illorum restitutionem; secùs si non sit lapsus tanti temporis cursus per quem bona mobilia verosimiliter consumi non potuerunt, nam tunc non præsumuntur consumpta, sed ad restitutionem tenetur, ut in hærede gravato tradunt Doctores citati *numer.* 14. & docent Bartol. *in l. quoad præsens*, *numer.* 3. *Cod. de muri legulis*, *lib.* 12. Afflict. *dec.* 13. *num.* 27. Æmilius Gallus *de exceptionib. part.* 2. *tit.* 4. *numer.* 23. Peregrin. *de fideicommiss. art.* 10. *numer.* 40. Mascard. *de probat. concluss.* 297. *numer.* 1. Ludovis. *decis.* 285. *numer.* 3. ubi Beltramin. *num.* 4. *versic. Benè verum est*, Riminald. Junior. *cons.* 459. *num.* 16. *&* *seq.* Gabriel. *cons.* 138. *numer.* 3. *&* *seq. lib.* 2. Peregrin. *cons.* 70. *numer.* 21. *lib.* 1. Dusan. *decis.* 212. *numer.* 12. Fusar. *de substitut. q.* 924. *num.* 9. *in fine*, Fontanella *de pact. nupt.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 12. *numer.* 19. Giurba *ad consuetud. Messanen. part.* 1. *cap.* 15. *glos.* 14. *numer.* 8. *fol.* 794. Gratian. *discept. forens. cap.* 215. *n.* 8. *versic. Quidquid*, *&* *num.* 19. Cyriacus *controv.* 204. *num.* 7. *&* 8. Roxas *dec.* 312. *num.* 20. Cirocchus *discept.* 1. *num.* 41. *versic. Et sat esset*, Martin. Andrea *dec.* 60. *num.* 3. *&* *decis.* 80. *num.* 7.

17 Sed per quod tempus bona mobilia verosimiliter possunt consumi, dico quòd arbitrio Judicis relinquitur, Mascard. post alios *de probat. concl.* 197. *num.* 3. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *par.* 12. *num.* 40.

18 Et si scire desideras, quomodo Judex debeat arbitrium regu[illegible]ico, quod Ramon noster *cons.* 62. *num.* 27. loquitur in casu quo erant effluxi centum, & viginti octo anni, Ludovic. Bellus *cons.* 102. *num.* 1. *&* 2. Loquitur in casu quo erant elapsi quinquaginta tres anni. Et in causa Nobilis Onofrii de Alentorn Archidiaconi de Benasch ex una, & Nobilem Carolum de Copons, & Nobilem Elisabethem de Copons, & Aymerich, Hieronymum Negroto, Et egregium Don Alphonsum de Eril Comitem de Eril partibus ex altera, *de qua supra*, *numer.* 9. *&* 13. erant transacti triginta quinque anni. Et in causa Egregiæ Dominæ Catharinæ Salbà Comitissæ de Robres ex una, & Nobilem Mariam de Semmanat, *&* Perapertusa ex altera, *de qua supra*, *numer.* 13. *in fine*, erant transacti triginta anni parùm minus. Et in causa Margaretæ Pla, & Sarinnana contra Joannem Pla, de qua supra *sub numer.* 13. erant elapsi viginti novem anni, Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 12. *num.* 41. loquitur cum decisione nostri Senatus in casu, quo erant transacti viginti octo anni, Et in causa Augustini Lleonart ex una, & conjugum Puigs ex altera, *de qua supra*, *numer.* 14. *in fine*, erant effluxi decem, & octo anni, Duran. *decis.* 192. *numer.* 11. ait mobilia præsumi consumpta spatio plusquam decem annorum idem refert *decis.* 235. *numer.* 2. ubi sic intelligit Peregrin. *de fideicomm. art.* 10. *numer.* 40. Ludovis. *decis.* 285. *num.* 3. Roxas *decis.* 312. *numer.* 10. dicit, quod mobilia præsumuntur consumpta per lapsum longissimi temporis, Ursellius *consultat. forens. cap.* 19. *n.* 30. inquit bona mobilia præsumi consumpta per decennium,

Et etiam si vis scire, quę sint ista bona mobilia, 19
quę diuturnitate temporis præsumuntur consumpta; Dico, quòd linteamina, panniculi, ornamenta lectorum, & cætera hujusmodi similia, suppellectilia, ad tradita per Pinel. *in l.* 1. *part.* 2. *numer.* 50. *Cod. de bonis maternis*, Castillo *de usufructu*, *capit.* 38. *numer.* 24. Augustin. Barbosa *appellat.* 142. *num.* 2. *&* 3. *&* *appellat.* 253. *sub numer.* 14. & in terminis Æmil. Gallus *de except. part.* 2. *tit.* 4. *except.* 23. *numer.* 122. Gratian. *discept. for. cap.* 215. *num.* 18. Ludovic. Bellus *cons.* 102. *in princ. versic. Respondetur primò*, in causa tamen Egregiæ Dominæ Catharinæ Salbà Comitissæ de Robres, *de qua supra*, *numer.* 13. *in fine*, in qua erant effluxi triginta anni parùm minus, *ut dixi numer.* 18. declaravi, quod mobilia præsumebantur consumpta ex lapsu tot annorum, ut sellę, mensæ, lecti, sindones, & aliæ res, sed excipi aurum, argentum, æs, stannum, ferrum, & similia, quæ restituenda esse provisum fuit, seu illorum æstimationem, Peregrin. *de fideicomm. art.* 10. *num.* 43. Ludovic. Bellus *cons.* 102. *in princ. versic. Respondetur primò*. Idemque declaravi in illa causa Augustini Lleonart ex una, & conjuges Puigs ex altera, in qua erant elapsi decem, & octo anni, *de qua supra*, *n.* 14. *in fine*, *&* *sub n.* 18.

Sublimitatur hæc secunda limitatio, si mobilia 20
extarent tempore finitæ tenutæ, nam qualia essent, restituenda sunt, Peregrinus *de fideicomm. art.* 10. *n.* 43. *&* *decis.* 99. *num.* 15. Fusar. *de substitut. quæst.* 624. *numer.* 8.

Limitatur 3. ut procedat, quando absque dolo, 21
vel culpa viduæ tenutariæ bona mobilia fuerint consumpta; secùs si dolo, vel culpa ipsius consumpta fuerint, quo casu hujusmodi bona mobilia restituere tenetur, ut in hærede gravato docent Peregrin. *de fideicomm. art.* 10. *numer.* 39. Ludovic. Bellus *cons.* 102. *numer.* 1. Paris. *cons.* 45. *numer.* 23. *libr.* 2. Fusar. *de substitut. quæst.* 624. *numer.* 6. Æmil. Gallus *de exception. part.* 2. *titul.* 4. *except.* 23. *num.* 16. *&* 122. Cancer *part.* 1. *variar. cap.* 2. *numer.* 137. 138. 139. Menoch. *lib.* 4. *præsumpt.* 107. *numer.* 3. Ramon noster *cons.* 62. *num.* 27. Roxas *dec.* 312. *numer.* 10. Cirocchus *discept.* 1. *num.* 41. *versic. Quamvis data*. Et 22
qui dicit mobilia dolo, vel culpa viduæ tenutariæ fuisse consumpta, probare debet *ex regula l. quoties*, §. *Qui dolo*, *ff. de probat.* Peregrin. *de fideicomm. art.* 10. *num.* 41. Æmilius Gallus *de exception. part.*

part. 2. tit. 2. excep. 23. num. 124. Futarius *de substitution. q.* 124. *num. 9.*

23 Quæro 2. An tenutæ privilegium quod habet vidua in vim *constitutionis Hac nostra, tit. Dissolt lo matrimonii*, sicut transit ad filium hæredem matris, cum commodo faciendi fructus suos *argumento l. Assiduis, Cod. qui potiores in pignore habeantur, l.* 1. *Cod. de privileg. dot.* & expressè habetur *in constit. final. tit. dissolt lo matrimoni*, Despujol. in addit. ad Mieres *in constit. Hac nostra, numer.* 39. Oliba *in* §. *Fuerat, relect. 2. numer.* 13. *&* 14. *de actionib.* Cancer, *part.* 1. *var. cap.* 9. *numer.* 59. *&* *part.* 2. *capit.* 7. *numer.* 92. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *gloss.* 3. *p.* 7. *nu.* 1. Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 1. *declarat.* 11. *à num. ad* 17. Don Bonaventura Tristany *decis.* 41. *n.* 13. *&* 14. *part.* 2. Et in filium fideicommissa-

24 rium matris, Cancer *part.* 1. *var. resol. cap.* 2. *num.* 149. *versic. Præter hæc, & cap.* 9. *numer.* 222. *&* *part.* 2. *c.* 7. *numer.* 91. Don Bonaventura de Tristany cum decisione nostri Senatus in gradu supplicationis confirmata, & in alia causa iterum provisum testatur, *decis.* 41. *numer.* 11. *&* 12. *part.* 2. Et in filium dotis matris legatarium, &si aliter filius sit hæres institutus, docet Cancer *part.* 1. *var. cap.* 9. *numer.* 224. &-

25 si oppositum teneant in statuto transferente possessionem in hæredem, ut non transeat in legatarium, Paz *de tenuta, part.* 2. *capit.* 48. *numer.* 25. Postius *de manuten. observ.* 55. *numer.* 79. Transeat ad nepo-

26 tes matris hæredes eorum patre præmortuo; Negant Cancer *par.* 2. *var. capit.* 7. *numer.* 94. *&* 95.

27 *&* *part.* 3. *cap.* 3. *à numer.* 380. Fontanella *de pact nup. tom.* 2. *clausul.* 7. *gloss.* 3. *part.* 7. *à numer.* 4. Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 1. *declar.* 11. *à numer.*

28 17. Affirmant idem Cancer re maturiùs considerata, *var. capit.* 2. *numer.* 143. *ad* 149. *&* *capit.* 9. *numer.* 60. *&* 221. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 41. *numer.* 15. *in princ.* & secundùm opinionem affirmativam fuit decisum per Egregium olim Senatorem, postea Regentem in hoc Principatu, deinde Regentem in Supremo Aragonum Consilio Michaelem Salbà & de Vallsecade anno 1605. inter Nobiles conjuges Argensoles, & Nobilem Philippum Roger, sed sine voto, & interventu Senatus, ut refert Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clausul.* 7. *gloss.* 3. *part.* 7. *numer.* 4. est tamen magnæ authoritatis, ut tradunt Despujol. ad Mieres *in addit. ad constit. Hac nostra, numer.* 39. Cancer *part.* 3. *variar. cap.* 3. *num.* 386. & fuit in provisum in favorem Nobilis Gertrudis de Cartellà & Bach. contra Nobilem Raymundum Xammar provisione facto verbo facta in causa summariissimi, interim referente Egregio Senatore, deinde Nobili Aragonensi, Regente in Supremo Aragonum Consilio Don Raphaele de Vilosa die 31. Martii 1662. Scriba Jacobo Bas.

29 Sicut optionis, & oppositionis privilegium, quod habent mulieres in Cathalonia *per pragm.* 1. *tit. de privilegiis, dotal. in* 2. *volumine Constitutionum.* etsi transeat ad filios matris hæredes Oliba *in* §. *Fuerat, relect. 2. numer.* 5. *de actionib.* Cancer *par.* 2. *var. capit.* 7. *numer.* 94. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *gloss.* 2. *part.* 10. *numer.* 42. licèt miretur noster Ilerdensis Ferrer *in constit. Hac nostra tem.* 1. *declar.* 11. *à numer.* 54. Ad nepotes hæredes matris trans-

30 fire, negant idem Cancer *part.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 380. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauf.* 7. *gloss.* 3. *part.* 7. *num.* 24. Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 5. *declar.* 11. *à num.* 49.

31 Verùm ad nepotes hæredes matris transfire affirmant idem Cancer re meliùs perpensa, *var. resol. lib.* 1. *capit.* 2. *à num.* 143. *juncto num.* 149. *in fine, & cap.* 9. *numer.* 221. *in fine, & lib.* 2. *c.* 7. *numer.* 95. & secundam hanc opinionem affirmativam declaravit noster Senatus 24. Martii 1662. referente Magnifico Joanne Paulo Xammar. Regio Senatore in causa supplicationis interpositæ à provisione facta per Magnificum postea Nobilem Josephum Rull Regium Consiliarium, deinde Regentem in hoc Principatu, & nunc Regente in Consilio Supremo Aragonum in causa vertente inter executores testamenti Joannis Portella ex unà, & Antonium Bonet ex altera, Actuario Pellicer.

Similiter sicut fructus non imputantur in quartam 32
trebellianicam in liberis primi gradus, secundùm veriorem sententiam, etiamsi testator id jusserit, *l. jubemus, Cod. ad trebellian. l. in fideicommissaria, ff. eodem*, Covar. *in cap. Raynuntius*, §. 11. *num.* 4. *de testament.* Mantica *de conject. lib.* 7. *tit.* 10. *num.* 18. *versic.* 2. *Considero*, Boer. *decis.* 44. *num.* 19. Peregrin. *de fideicom. art.* 3. *num.* 11. *&* 114. *&* *art.* 49. *num.* 55. ubi Censal. *versic. Sed an liberis, fol.* 312. Husar. *de substit. q.* 296. *num.* 75. *&* *quæst.* 665. *à numer.* 7. Cirocchus *discep.* 6. *num.* 20. *&* 23. Mangil. *de imputat. quæst.* 125. *num.* 3. 4. *&* 5. Ludovisius *dec.* 266. ubi Beltramin. *num.* 14. Fachineus *controv. jur. lib.* 12. *cap.* 69. Cancer *par.* 1. *var. cap.* 2. *num.* 71. *versic. At verò, &* *num.* 72. Surd. *decis.* 21. *numer.* 3. Menoch. *coas.* 681. *numer.* 18. *libr.* 7. etiam quando duæ quartæ venirent detrahendæ, Peregrin. *de fideicomm. art.* 49. *numer.* 56. Ludovis. *decis.* 266. *numer.* 7. Cirocchus *discept.* 6. *numer.* 23. *in fine*, & plures cumulat, *discept.* 17. ita in liberis ulterioris gradus, nempè nepotibus, non imputantur fructus in quar- 33
tam trebellianicam, cùm in locum patris defuncti primum locum teneant, quidquid dicant plures, quod liberi ulterioris gradus, quales sunt nepotes, imputant fructus in quartam trebellianicam, ut Rota *decis.* 517. *numer.* 9. *part.* 4. *diversor.* Peregrin. *de fideicom. art.* 3. *numer.* 54. *&* *art.* 49. *numer.* 62. Mangil. *de imputat. quæst.* 125. *numer.* 18. 19. *&* 20. Vivius *decis.* 492. *à numer.* 8. *ad* 14. Merlinus *post tract. de legitima, decis.* 20. *numer.* 25. Cirocchus *discept.* 1. *numer.* 48. *&* *discept.* 6. *numer.* 24. *&* *discept.* 17. *numer.* 18. Beltramin. ad Ludovis. *decis.* 266. *numer.* 14. Farinac. *in repertor. ultim. volunt. quæst.* 5. *numer.* 26. 27. *&* 28. Xammar *defin.* 84. *numer.* 6. Marta *de succes. legal. part.* 4. *q.* 28. *art.* 5. *numer.* 6. *&* *art.* 7. *numer.* 27. *&* 28. Faber. *in Cod. libr.* 6. *tit.* 25. *defin.* 4. *versic. Qui aliis omnibus*, Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 1. *declar.* 11. *numer.* 28. *&* 29. Peregrin. *verior. jur. lib.* 6. *num.* 136. ita fuit declaratum antiquitus per nostrum Senatum die 17. Decembris 1529. referente Dalmau in causa Syndici Majoricarum, contra Nobilem Bernardum de Finòs. Et iterum 21. Augusti 1534. referente Castellò in causa Antonii Pereyre, contra Ludovicum Dalp.

Verùm quod privilegium filiis competens non com- 34
putandi fructus in quarta trebellianica, eis prædefunctis, competat nepotibus, sicut competit privilegium tenutæ, & optionis, cùm loco patrum defunctorum primum locum teneant, docet Menochius veriorem, & æquiorem dicens, &si aliorum opinio receptior videatur, omninò videndus, *cons.* 681. *à numer.* 18. *libr.* 7. *&* *cons.* 982. *num.* 14. *lib.* 10. *&* *de arbitrar. judic. in addit. ad casum* 256. *num.* 32. *cum sequent.* quem sequuntur Gratian. *discept. forens. cap.* 265. *à n.* 30. *ad* 34. Hodierna ad Surd. *decis.* 37. *numer.* 3. Cancer *part.* 1. *var. cap.* 2. *numer.* 27. sic recedendo ab antiquis declarationibus, fuit per me provisum 8. Januarii 1667. in favorem Egregiorum Comitum de Toralba, contra Nobilem Hieronymam de Grimau uti matrem, tutricem, & curatricem Nobilium Joachimi, & Francisci de Griman filiorum suorum. Actuario Ferrer.

Sic etiam sicut filius sub conditione à patre gra- 35
vatus restituere hæreditatem, potest detrahere duas quartas, legitimam, & trebellianicam, secùs si purè gravatus sit, *cap. Raynuntius*, ubi Bero *numer.* 149. Covar. plures antiquos citat, §. 11. *numer.* 5. Modernos cumulat Augustin. Barbosa *numer.* 3. *de testament.* quibus addendi sunt Burat. *decis.* 853. *numer.* 5. Cirocchus *discept.* 6. *numer.* 13. *&* *discep.* 9. *numer.* 1. Merlin. *de legitima, lib.* 1. *tit.* 3. *quæst.* 1. *n.* 6. *&* 16. Cancer *part.* 1. *var. capit.* 2. *sub num.* 25. *&* 141. Ripoll. *var. capit.* 13. *à numer.* 43. Paulus Æmilius Gallus *de exception. part.* 2. *tit.* 4. *excep.* 28. *à numer.* 15. *&* 54. Pichard. *in* §. *Sed quia hæredes*, 3. *à num.* 21. *de fideicom. hæredit.* Ilerdensis Ferrer *in constit. los impubers, gloss.* 4. *à num.* 67. remissivè Pascal. *de pat. potest. par.* 2. *cap.* 4. *numer.* 143. latè Marta *de succes. legal.*

legal. art. 1. *quæst.* 25. *art.* 4. *à num.* 30. *ad* 41. qui *num* 35. *versic. Et secundum*, refert ita judicatum in quocumque foro, videlicet in Senatu Gratianopolitano, in Parlamento Delphinali, in Rota Avenionen. in Regno Neapolis. in Senatu Pedemontano, in Rota Marchiæ, & in Rota Romana. Et Doctores id atteſtantes laudat Fuſarius *de ſubſtit. quæſt.* 660. *numer.* 4. Peregrin. *de fideicomm. art.* 3. *numer.* 51. *& variar. jur. libr.* 6. *numer.* 126. *&* 127.

36 Ita nepos, qui in locum patris ſucceſſit, ſi eſt inſtitutus hæres univerſalis ab avo, & ſub conditione gravatus reſtituere hæreditatem, detrahit duas quartas, eo quia nepos præmortuo patre ejus perſonam ingreditur, conſequitur ejus commoda, & privilegia, ſic Cancer *part.* 1. *var. capit.* 2. *numer.* 142. Peregrin. *de fideicomm. art.* 3. *numer.* 54. Surd. idem eſſe in quocumque deſcendente dicit, *conſil.* 77. *numer.* 13. Quod etiam in aſcendentibus procedit,

37 ſi quis ex eis gravatus fuerit ſub conditione de reſtituendo hæreditatem, poteſt detrahere duas quartas, ſcilicet legitimam, & trebellianicam, ſicut deſcendentes, quidquid dicant Paſchal. *de patr. poteſt. part.* 2. *c.* 4. *numer.* 147. Peregrin. *de fideicom. art.* 3. *num.* 53. Gomez *in l.* 3. *tauri*, *numer.* 85. quia contra eos, & alios eſt verior noſtra ſententia, ut docent Covar. *in cap. Raynuntius*, §. 11. *numer.* 6. *de teſtament.* Paulus Æmilius Gallus *de excep. part.* 2. *tit.* 4. *excep.* 28. *numer.* 19. Molina *de Hiſpan. primog. lib.* 1. *cap.* 17. *numer.* 5. Fachineus *controv. jur. lib.* 13. *cap.* 51. Fuſarius *de ſubſtitut. quæſt.* 660. *numer.* 4. *juncto*, *num.* 9. Marta *de ſucceſſ. legal. part.* 1. *q.* 25. *art.* 4. *numer.* 42. Et juxta hanc opinionem affirmativam ſuper teſtamento Michaelis de Moliner Domicelli Civitatis Ilerdæ, in quo inſtituit hæredem nobilem Mariam Annam de Moliner & de Gilabert ejus matrem, & in diem gravaverit, per noſtram Regiam Audientiam, proviſione facta per Magnificum Michaelem Alegre Regium Conſiliarium die 8. Januarii 1661. fuerunt duæ quartæ, legitima, ſcilicet, & trebellianica adjudicatæ in favorem Vice-Comitis de Torreſeques actoris, contra Nobilem Raymundum de Copons, quæ in gradu ſupplicationis fuit confirmata, referente Egregio Senatore Don Joanne Baptiſta Paſtor, nunc Regente in Supremo Aragonum Conſilio die 17. Novembris 1662. Scriba Fabra.

38 Sed ſi alia plura deſideres ſcire in confirmationem deductorum in hac ſecunda quæſtione, conſule Menochium *conſ.* 681. *à numer.* 21. *lib.* 7. Ciriacum *controver.* 365. *à numer.* 28. Merlin. *de legitima*, *lib.* 2. *tit.* 2. *q.* 18. *numer.* 1. *&* 2. Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 265. *à numer.* 30. & Noſtrum Cancer. *part.* 1. *c.* 2. *à numer.* 141.

39 Solùm facit difficultatem proviſio Nobilis Franciſci de Ribera Regii Senatoris facta die 10. Decembris 1677. in cauſa Mariæ Comdor Villæ Acrimontis, ſeu eorum tutorum, & curatorum in favorem Joannis Barril Loci de la Canoſa Diœceſis Urgellen. quæ abnepti, etſi hæredi abaviæ denegavit tenutam, ſupponens, quod tenuta in vim Conſtitutionis *Hac noſtra*, *tit. Diſſolt. lo matrimoni*, tranſit ad nepotes, vulgò *nets*, hæredes matris, eorum patre præmorruo, ad adneptes verò, & ulteriores deſcendentes non tranſit. Quæ fuit in gradu ſupplicationis confirmata, referente Magnifico Joanne Colomer Regio Senatore die 5. Martii 1678. in actis Armengol, refert Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 41. *numer.* 15. *part.* 1. facit inquam difficultatem. Quia quod dicitur de nepotibus, habet locum in pronepotibus, etiam ex propria ſignificatione, Fuſarius, & Auguſtin. Barboſa, ille *de ſubſtitution. quæſt.* 320. *numer.* 2. iſte *appellat.* 99. *numer.* 85. & pronepotes in ſucceſſione idem jus habent, quod nepotes, Gallus *de exception. part.* 1. *tit.* 1. *excep.* 1. *numer.* 60. & ſicut nepotibus ut filiis legitima eſt relinquenda, Merlin. *de legitima*, *lib.* 5. *tit.* 2. *quæſt.* 18. *numer.* 1. Cancer *part.* 1. *var. cap.* 2. *numer.* 142. *in princ.* ita etiam proneptibus, idem Merlinus *hic citatus*, *num.* 3. ſi hoc placet, & caſus iterum contingat, indiget reviſione.

40 Quæro 3. an vidua habeat tenutam non ſolùm in bonis liberis mariti, ſed etiam in bonis vinculatis? diſtinguendi ſunt duo caſus.

Primus caſus eſt, quando vidua intentat judicium 41
ſuper interdicto ſummariſſimo retinendæ poſſeſſionis interim vulgariter nuncupato, & petit manuteneri lite pendente in poſſeſſione, & tenuta hæreditatis & bonorum, quæ fuerunt viri ſui, & per eum, dum vivebat, & tempore ſui obitus poſſeſſorum, quam continuare prætendit pro ſua dote, & aliis juribus dotalibus in vim conſtitutionis, *Hac noſtra*. Sed ei opponitur exceptio vinculi, ſeu fideicommiſſi prædeceſſorum mariti illius, quo caſu, quia exceptio fideicommiſſi continet merita proprietatis, ſeu poſſeſſorii plenarii, ſieque requirit altiorem indaginem, & poſſeſſio viduæ eſt adeo privilegiata, ut ipſo jure, & ipſa conſtitutione, ſequuta morte viri ſui, in ea fuerit translata, ideo interim quo diſceptatur, an in bonis vinculatis competat viduæ tenuta cum commodo faciendi fructus ſuos, debet ipſa conſervari, & manuteneri in ſtatu & poſſeſſione, in quibus erat, ſequuta morte viri ſui. Hocque procedit quamvis fideicommiſſum ſit clarum, & conſtet fuiſſe purificatum in favorem opponentis & etiam ſi per opponentem adepta fuerit poſſeſſio bonorum fideicommiſſo ſuppoſitorum juxta doctrinam Olibæ atteſtantis de communi praxi *in* §. *fuerat. relectione* 2. *numer.* 12. *de actionib.* quam refert etiam Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 7. *gloſſ.* 3. *part.* 4. *numer.* 5. etſi eam impugnet, *numer.* 7. & tradat quomodopracticari poſſit, *à n.* 18. Tamen reſpectu poſſeſſionis, quod tranſeat in viduam in bonis vinculatis, non eſſe dubium teſtatur Cancer *part.* 1. *var. cap.* 9. *numer.* 181. *verſic. Verum*, etſi diſputet Ferrer. *in conſtit. Hac noſtra temp.* 3. *declar.* 6. *à numer.* 77. *ad* 85. Verùm noſter Senatus indiſtinctè tenet, & obſervat competere viduæ tenutam in bonis vinculatis, inſequendo doctrinam Olibæ teſtatur Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 40. *numer.* 15. *verſic. Reſpectu tamen*, & ibi refert ſic fuiſſe obſervatum in favorem Nobilis Mariæ de Eril. & Navel viduæ Nobilis Jacobi de Eril & de Cardona contra Nobilem Franciſcum de Cartellà & Eril viduam Nobilis Galcerandi de Cartellà, proviſione facta per Nobilem Joannem Baptiſtam Paſtor Regium Senatorem, nunc Regentem in Supremo Aragonum Conſilio, die 16. Octobris 1662. quam ad literam tradit, *numer.* 16. & in fine, *numer.* 16. *verſic. Hæc Regia proviſio*, teſtatur fuiſſe in gradu ſupplicationis confirmatam, referente Magnifico Joſepho Aleny Regio Senatore, *part.* 2. confirmatio fuit facta 16. Martii 1663. Actuario Payſſa, & poſteà Fabra, nunc Bas; de prædicta proviſione, & confirmatione meminit idem Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 30. *numer.* 67. *part.* 1. Similiter idem fuit proviſum 31. Maji 1683. per Magnificum Michaelem Joannem de Taverner & Rubi Regium Senatorem, nunc meritiſſimum Cancellarium, facto verbo in Regia Audientia Aulæ Reverendi Cancellarii in favorem Illuſtris Domnæ Emanuelæ de Eril & de Orcau uxoris Illuſtris Don Franciſci de Bournonville & de Petrapertuſa Marchionis de Rupit, Vice-Comitis de Joch, contra Illuſtrem Domnam Margaretam Tereſiam de Eril, Marchioniſsam de Caſtellnou, & Egregium Don Antonium de Eril. & de Orcau Comitem de Eril, in actis Vila Not. teſtatur Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 40. *numer.* 12. *&* 13. & proviſionem ad literam refert, *numer.* 14. *&* 15. tradit ab hac proviſione fuiſſe ſupplicatum, & cauſa commiſsa Nobili Jacobo de Potau & Moles Regium Senatorem, Aulæ Nobilis Regentis Cancellariam *& numer.* 18. tradit dictam proviſionem fuiſſe in gradu ſupplicationis confirmatam, eo notivo. Attento maximè, quidquid ſit de fideicommiſſo prætenſo per dictum Egregium Comitem de Eril, cùm reſpiciat merita proprietatis, & altiorem requirat indaginem confirmationis, *part.* 2. videndus in favorem hujus primi caſus Queſada Pilo *controv. forenſ. capit.* 34, *numer.* 5. *verſic. Optimè igitur*, *&* *numer.* 6. *&* 7.

Sed quia poſteà per dictam Nobilem Franciſcam 42
de Cartella & Eril fuit intentatum petitorium, in

pro

quo deduxit dotem fuisse integriter solutam dictæ Nobili Mariæ de Eril & Navel, nullumque jus habere pro retentione dictorum bonorum fideicommisso subjectorum, neque habere bona immobilia; Ideoque petiit mandare dictæ Nobili Mariæ de Eril & Navel, ut cautionem præstaret de restituendis fructibus dictorum bonorum, casu quo essent restituendi, & in renitentiam poni bona prædicta sub Regio sequestro. Suscitato per hoc articulo inter dictas partes, fuit provisum per dictum Nobilem Joannem Baptistam Pastor Regium Senatorem die 14. Julii 1663. quod dicta Nobilis Maria de Eril, & Navel intra dies quindecim à die, quo præsens provisio in judicatum transierit, dictam cautionem fidejussoriam præstaret, quibus elapsis, quod nunc pro tunc fructus prædicti sequestrarentur pœnes Hyacinthum Villassis alterum ex Virgariis Regiæ Audientiæ, quem in casu prædicto nominavit in sequestrem. Hoc intellecto, quod dictus Hyacintur Vilassis antequam sequestro prædicto se immiscear, juraret, caveret, & alia faceret, quæ in iis solita sunt fieri, &c. & hæc provisio in judicatum transivit.

43 Secundus casus est, quando intentatur judicium proprietatis, an viduæ competat tenuta in bonis vinculatis cum commodo faciendi fructus suos, negant Mieres *in constitutione Hac nostra, & in locis, quos allegat, & sequitur* Oliba *in §. Fuerat, relect. 2. à num. 8. de actionibus*, latè Fontanella *de pact. nup. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 4. à num. 1. ad 25.* Ferrer. *in constitut. Los impubers, glos. 4. à num. 79. ad 82. & in constit. Hac nostra temp. 1. declar. 8. num. 72. & latè prosequitur, temp. 3. declar. 6. à num. 1. ad 26.* & iterum disputat *à numer. 27.* sed in hac opinione residet *num. 76.* noster Collega Antonius de Villaplana *de Brachio Militari, cap. 4. num. 22. & 24.* Romaguera *in addit. ad Conciolum ad statuta Eugubii, lib. 2. rub. 48. num. 38.* ubi allegat Conciolum *de hæredit. simpl. & qualific. art. 1. num. 606.* Pilajam *decis. canon. tom. 2. decis. 10. num. 33. de censib.*

44 Affirmant, quod vidua habeat tenutam in bonis vinculatis cum beneficio faciendi fructus suos, Cancer contraria proponit & illis respondet *var. resol. part. 1. cap. 9. à numer. 176. ad 182.* Molinus *de ritu nup. lib. 3. quæst. 28. à num. 11. ad 14.* qui *vers. His omnibus*, testatur ita in facti contingentia fuisse aliquando judicatum in nostro Senatu, Ramon *cons. 50. à num. 18.* Ripoll. *var. resol. 10. numer. 382. & 383.* Don Bonaventura de Tristany *decis. 40. nu. 6. & 15. & decis. 41. à num. 20. part. 2.* Quesada Pilo *controv. foren. cap. 34. à num. 8.*

45 Hæc opinio affirmativa observatur absque aliqua difficultate in Regno Aragonum quo in Regno vidua ratione viduitatis possidere debet bona viri sui, etiam vinculata, & illis utitur, & fruitur, sicut libera, sic Molinus *in repertorio fororum, verbo Viduitas, versic. Viduitatis jus an habeat locum in bonis vinculatis, fol. 332.* ubi Portoles *verbo Viduitas, à num. 46.* Molinos *in pract. judiciaria Regni Aragonum, titulo Processo super divisiones bonorum, versic. Item, assimismo se adverte, fol. mihi 180.* Bardaxi *foro 8. num. 6. de apprehension.* idem Portoles *observat. 19. num. 4. de jure dotium, & in tract. de consortib. capitul. 46. num. 1. cum seq.* Reg. Sesse *decis. 58. num. 23. tom. 1. & decis. 252. à num. 11. & decis. 253. à num. 5. tom. 3.* Suelves *cons. 28. nu. 21. l. 1. & cons. 37. num. 5. lib. 3.* conducunt Reg. Monter *decis. 8. num. 32.* & idem Suelves *cons. 23. num. 12. in fine, lib. 1.* & de illo Regno loquentes tradunt Bero *cons. 39. num. 24. lib. 1.* Ramon noster *cons. 55. numer. 23.* Molinus noster *de ritu nuptiar. lib. 3. quæst. 28. numer. 10.* Reg. Leo *decis. 122. sub num. 9. lib. 2.* hæcque observantia fori Regni Aragonum applicatur constitutioni Hac nostra, ut nulla ratio diversitatis possit constitui inter forum juris viduitatis Regni Aragonum, & constitutionem nostram Cathaloniæ Hac nostra, ut latè probat, & contrariis respondet Ramon noster *cons. 50. numer. 24. 25. & 26.* etsi hoc displiceat Fontanellę *de pact. nup. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 4. à num. 8.* & nostro Francisco Ferrer *in constit. Hac nostra, tem. 3. declar. 6. à num. 29.* sed in his non immoror.

Tertia est opinio conciliatrix ambarum opinionum, negativę, & affirmativæ. Ut viduæ non competat tenuta in bonis vinculatis, quando adsunt bona libera mariti sufficientia ad dotis, & sponsalitii solutionem; nam tunc si ex bonis liberis mariti potest satis esse cautum viduæ pro dote, & sponsalitio, si agatur in judicio proprietatis, vel possessorio plenario, nec tenuta, nec jus percipiendi fructus competit viduæ in bonis vinculatis, & in his terminis procedit opinio negativa suprà relata *n. 43.* si verò non adsunt bona libera mariti, sed omnia sint vinculata, vel si adhuc bona libera mariti, sed non sufficientia ad dotis, & sponsalitii solutionem, isto casu vidua in subsidium habet tenutam in bonis vinculatis cum beneficio, & commodo faciendi fructus suos, & in his terminis procedit opinio affirmativa, de qua supra *n. 44.* sic noster Franciscus Ferrer. *in constit. Hac nostra tem. 3. declarat. 6. à num. 85. usque ad finem*, Don Bonaventura Tristany *decis. 40. num. 20. & decis. 41. à numer. 20. part. 2.* sic fuit per me provisum die 10. Decembris 1669. in favorem Mariæ Tries & Berrer viduæ, contra Josephum Jalpi & Tries, & ejus tutores & curatores, Scriba Payssa, postea Fabra, quam ad literam referunt idem Don Bonaventura Tristany *decis. 40. sub numer. 20. & decis. 41. numer. 21. versic. Et hanc sententiam, & num. 22.* Villaplana *de Brachio Militari, cap. 4. num. 22. versic. Adeò quod*, & meminit Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 48. sub num. 38.* & licèt Don Bonaventura Tristany *dicta decis. 40. num. 20.* dicant hanc meam provisionem in rem judicatam transisse. Tamen veritas est, quod ab ea fuit supplicatum & 28. Martji 1670. fuit confirmata in gradu supplicationis, referente Eruditissimo Francisco Vidal y Roca Regio Senatore Aulæ Regentis Cancellariam. Similiter idem fuit declaratum in causa supplicationis in favorem Clementiæ Duran viduæ Sebastiani de Duran Equitis Ordinis & Militiæ Beatæ Mariæ de Montesa & Sancti Georgii de Alfama, contra Doctorem Jacobum Duran Præceptorem Sanctæ Ecclesiæ Vicen. 7. Aprilis 1672. ad relationem Nobilis Joannis de Carbonell Regii Senatoris Aulæ Regentis Cancellariam, refert extensè Don Bonaventura de Tristany *decis. 41. num. 25. part. 2.* & in terminis distinctionis hujus tertiæ opinionis procedunt decisiones nostri Senatus, quas recitat Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. part. 4. num. 26. 27. 28. & 29.* doctè declarat idem Don Bonaventura de Tristany *decis. 40. numer. 7. 8. 9. 10. & 11. part. 2.* idemque pluries observavit Regia Audientia Regni Valentiæ, decisiones laudat Regens Leo omninò videndus *decis. 122. & 123. lib. 2.* & meminit noster Franaiscus Ferrer *in const. Hac nostra temp. 3. declar. 6. à num. 95.* & Regia Audientia Regni Sardiniæ, videatur Quesada Pilo *controver. foren. cap. 34. à num. 10.* qui duas decisiones refert *num. 49.* & nostram sententiam etiam tenet Reg. Vico *ad pragmat. Regn. Sard. tom. 2. tit. 40. cap. 4. num. 16. & 22.* & ferè in terminis quod bona libera consortis capi in primis debeant in causam judicati pro dote, & eis deficientibus possit deveniri ad bona consortio suppositа, ut in rebus fideicommisso subjectis fieri solet, testatur decisum in Curia Justitiæ Regni Aragonum, Portoles *de consortibus, cap. 16. num. 15.* & in simili Franchis *decis. 613. num. 10. versic. Accedat*, & refert noster Ferrer *in constit. Hac nostra temp. 3. declar. 6. num. 94.* 46

Unde minùs benè noster Ramon *cons. 50. nu. 27.* 47
28. & 29. rejicit distinctionem an adsint, vel non adsint bona libera, sed indistinctè concedit viduæ tenutam in bonis vinculatis, etiam existentibus bonis liberis mariti sufficientibus ad solutionem dotis sponsalitii, quem & refert Don Bonaventura de Tristany *decis. 41. sub num. 21. part. 2.*

Quia hæc nostra distinctio pro tertia opinione tra- 48
dita, *numer. 46.* fundatur in regula, quòd bona vinculata

cul ata posſunt alienari tam pro dote conſtituenda, quàm reſtituenda, *authent. res quæ, Cod. commun. de legatis, l. mulier*, §. *Cum proponeretur, ff. ad trebelian.* de qua regula Cancer. *part. 1. var. reſol. cap. 9. à numer.* 164. Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſſ. 1. part. 2. à numer.* 1. Ripoll. *reſol. cap.* 10. *numer.* 87. Ferrer. *in conſtit. Hac noſtra temp. 3. declar. 6. num.* 34. Molinus *de ritu. nupt. lib. 3. quæſt.* 28. *numer.* 3. Peguera *deciſ.* 118. *à nu.* 1. Boſſius *de dote, c. 4. n.* 102, *& cap.* 16. *à numer.* 98. *cum multis ſeq.* Fuſarius *de ſubſtit. quæſt. 5. à numer.* 1, *& quæſt.* 532. *à numer.* 1. Queſada Pilo *diſſert.* 10. *numer.* 30. *& controverſ. forenſ. cap.* 34. *numer.* 1. Antunez Portugal. *de donat. Reg. lib. 2. capit.* 11. *à numer.* 90. Sanfelicius *deciſ.* 199, *num.* 4. Noguerol. *allegat.* 17, *nu.* 22. Cenſal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 42. *fol.* 268. Reg. Leo *deciſ.* 122. *numer.* 9. *lib.* 2, Caſtillo allegat centum Doctores *tom.* 8. *de aliment. cap.*
49 36. *a numer.* 2. Intellige, ut procedat, & locum habeat in ſubſidium, non exiſtentibus bonis liberis illius deſcendentis, qui dotem conſtituere, aut reſtituere vult, nam ipſis exſtantibus, per ea prius eſt tranſeundum, antequam pro conſtitutione, vel reſtitutione dotis deveniatur ad alienationem bonorum vinculatorum, *l. Pater filium, in princ. ff. de legat.* 1. ut cum innumeris docent Cancer. *part. 1. var. reſol. cap. 9. num.* 173. Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. clauſ. 4. gloſſ.* 10. *part. 2. numer. trigeſimo, & tom. 2. clauſ. 5. gloſſ. 1. par. 2. numer. 9.* 10. *&* 11. *cum pluribus deciſionibus noſtri Senatus*, Hodiern. ad Surd. cum innumeris *deciſ.* 62. *numer. vigeſimo ſecundo*, Boſſius *de dote, cap.* 16. *numer.* 105. Suelves *conſ.* 28. *num.* 10. *lib.* 2. Maſtril. 256. *num.* 42. *part.* 3.

50 Adeò quod ſi teſtatur juſſerit deſcendentes ſuas dotare ex bonis vinculatis, intelligitur in ſubſidium, deficientibus bonis liberis, Coſta Siculus *conſ.* 89. *numer.* 12. Giurba *ad conſuet. Meſſanen. cap. 1. gloſſ. 2. num.* 106. Fuſarius poſt multos *conſ.* 151. *numer. 1. &* 11. Baron. *de citat. tom. 3. ſingul.* 118. *num.* 4. alios plures addit Fontanella *de pact. nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſſ. 1. part. 2. numer.* 11. Cenſal. ad Peregrin. *de fideicom. art. 42. verſic. Hæc concluſio, fol.* 268. Merlinus *poſt tract. de legitima, deciſ.* 124. *num.* 1. Caſtillo *tom.* 8. *de aliment. cap.* 36. *num.* 43. *verſic. Ludovici, ibi: Et addit*, dummodo expedita ſint bona, ut dicit Giurba, & refert Baron. hic citatus, *num.* 5.

5 Unde etiam minus benè dixit Romaguera in addit. ad Conciol. *ad ſtatut. Eugub. lib. 1. rub.* 48, *num.* 38. *in princ.* beneficium per noſtram conſtitutionem. Hac noſtra viduis tributum faciendi fructus ſuos non ſe extendere ad bona fideicommiſsaria per virum hæredem gravatum poſſeſſa, etiam ſi in ſubſidium, de eis poſſit vidua in ſuo caſu dotem detrahere, ne ſpecialitates multiplicentur. Quia reſpectu negationis in ſubſidium ad bona vinculata cum privilegio faciendi fructus ſuos, loquitur contra communem diſtinctionem & deciſiones relatas, *num.* 46. & ad rationem traditam per Romaguera, ne ſpecialitates
52 multiplicentur. Dico, quod licèt ſpecialia duo non poſſunt concurrere circa idem, & in eodem ſubjecto, *l. 1. Cod. de dotis promiſſ.* Barboſa *axiomat.* 211. *num.* 1. Suelves *conſ.* 32. *num.* 8. *verſic. Alias duo, lib.* 3. Fontanella *deciſ.* 148. *num.* 1. *& deciſ.* 204. *numer.* 3. *part.* 3. *& deciſ.* 396. *numer.* 18. *part.* 2. *& de pact. nupt. tom.* 2. *clauſ.* 6. *gloſſ.* 3. *par.* 5. *num.* 37. omiſſo, quod hoc axioma eſt falſum, ut probat Baudius & noviſſimè Gonzales, quos citat Pichardus *in* §. 1. *numer.* 8. *junctо numer.* 11. *de militar. teſt.* notat Boſſ. *loco allegando,*
53 *numer.* 54. Limitatur 1. favore dotis; videmus enim in jure paſſim favore dotis plura ſpecialia admitti, probat Petr. Barboſa *in leg. 1. part. 3. numer.* 46. *in fine, verſic. Præterea, ff. ſalut. matrim.* notat Auguſt. Barboſa *in l. 1. numer. 3. verſic. in ſummar. Cod. de dot. promiſſ.* Lara *de univerſ. libr. 1. cap.* 10. *numer.* 94. *verſic. Paſſim. in jure videmus.* Limitatur 2. quando expreſsè à lege conce-
54 duntur concurrere duo ſpecialia, & privilegia in eadem cauſa, & perſona, ut pluribus juribus probat Pichard. *in* §. 1. *num.* 11. *de milit. teſtamen.* & probant etiam Auguſt. Barboſa *in l. 1. numer.* 3. *verſic. in ſummar. C. de dotis promiſſione*, Boſſius *in moral. tom.* 2. *tit.* 11. *numer.* 62. Petr. Barboſa *in l. 1. part. 3. num.* 47. *in princ. verſic. Quinimo, ff. ſoluto matrim.* prout in noſtro caſu ad Reg. Leo *deciſ.* 122. *num.* 9. *verſic. Si igitur, lib.* 2. Cancer *part. 1. var. cap. 9. num.* 172. *verſic. Etenim.* Limitatur 3. quando unum ſpeciale provenit in conſequentiam alterius, nam tunc plurium ſpecialium concurſus toleratur, & duo ſpecialia concurrere poſſunt, Bart. *in l. Si qui pro emptor. n.* 71. *ff. de uſucap.* Decius *conſ.* 546, *n.* 4. Celſus Hugo *conſ. 1. nu.* 15. *in fine*, Petr. Barboſa *in l. 1. par. 3. num.* 46. *verſic. Porro*, Ciarlin. *controver. forenſ. lib. 3. cap.* 240. *numer.* 97. Tuſch. *pract. concluſ. litera S, numer.* 360. *numer.* 23. Lara *de univerſ. libr. 1. cap.* 10. *numer.* 94. *verſic. Et etiam poſſunt*, Auguſtin. Barboſa *axiomat.* 211. *numer.* 2. Sperell. *n.* 116. *num.* 68. *lib.* 2. Vela *diſſert.* 39. *num.* 46. *tom.* 2. prout in caſu noſtro, ut tradunt in terminis Cancer *part. 1. var. cap. 9. numer.* 278. Queſada Pilo *controv. forenſ. cap.* 34. *numer.* 46. *verſic. Nec valet dici, & numer.* 47.

Ampliatur tertia opinio tradita, *num.* 46. & quæ 56
dicta ſunt, *num.* 48. ut procedat, non ſolùm quando in bonis adeſt tacita prohibitio alienandi, quæ ſemper ex fideicommiſſo reſultat, ſed etiam quando adeſt ab aſcendentibus expreſſa alienationis prohibitio, vidua habet in hujuſmodi bonis tenutam, cùm non obſtante tali prohibitione expreſſa, poſſunt illa bona alienari pro conſtitutione, vel reſtitutione dotis, Peguera, *deciſ.* 118. *numer.* 1. *verſic. Et caſu quo, part.* 1. Menochius *lib.* 4. *præſumpt.* 189. *à numer.* 96. *ad* 116. Covar. *lib.* 3. *var. cap.* 6. *numer.* 10. *verſic. Secundò*, Petra *de fideicom. quæſt.* 8. *à numer.* 422. Surd. *deciſ.* 62. *numer.* 5, Milanen. *deciſ.* 7. *numer.* 41. *lib.* 1. Mareſcot. *var. reſol. lib.* 2. *cap.* 69. *nu.* 7. *&* 8. *verſi. Contrarium*, Rota *deciſ.* 37. *num.* 2. *& deciſ.* 449. *numer.* 5. *part.* 1. *diverſ.* Pacific. *de Salviano interdict. cap.* 2. *inſpect.* 3. *num.* 52. Intrigliol. *deciſ.* 40. *num.* 30. quos refert & ſequitur Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2, *clauſ.* 5. *gloſſ.* 1. *part.* 2. *num.* 69. quibus addendi ſunt Cævallos *com. contr. com. quæſt.* 743. Oddo *de fideicom. per alienat. prohib. inducend. quæſt.* 45. *art.* 2. *toto*, Graſſus §. *fideicommiſſum, quæſt.* 57. *num.* 2. Marzar. *de fideicomm. quæſt.* 48. *in prin. cum duobus verſic. ſequentib.* Molina *de primog. Hiſpan. libr.* 4. *cap.* 6. *numer.* 10. Caſtillo *libr.* 8. *de aliment. cap.* 36. *numer.* 53. *verſic. Inter alias, & numer.* 54. innumeros cumulat Gallus, *de excep. part.* 3, *tit.* 2. *excep.* 4. *num.* 59. *fol. mihi* 583. Molin. *de ritu nupt. lib.* 3, *quæſt.* 28. *numer.* 25. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 531. *à num.* 74. *& quæſt.* 532. *num.* 20. quibus adde quos laudat Autunez Portugal. *de donat. Reg. lib.* 2. *cap.* 11. *numer.* 95. Cenſal. ad Peregrin. *de fideicomm. art.* 42. *verſic. Secundò declaratur*, cum pluribus relatis per Hodiernum ad Surd. *deciſ.* 62. *numero decimo quinto*, Ferrer. *in conſtit. Hac noſtra temp.* 3. *declar.* 6, *numero* 61. Boſſium *de dote, cap.* 16. *numero* 169.

Limitatur 1. illa tertia opinio tradita, *num.* 46. & 57
quæ dicta ſunt, *numer.* 48. quando teſtator ex aſcendentibus expreſsè prohibuit alienari bona fideicommiſſo ſubjecta, etiam ex cauſa dotis; nam tunc vidua in illis bonis non habet tenutam, quia per hujuſmodi expreſſam prohibitionem etiam ex cauſa dotis, non poſſunt bona prædicta alienari pro conſtitutione, vel reſtitutione dotis, Gomez *in leg.* 40. *tauri, numero* 87. *propè finem*, Molina *de Hiſpanor. primogen. lib.* 4. *capit* 6. *numer.* 11. Reg. Vico *ad prag. Reg. Sardin. tom.* 2. *tit.* 40. *cap.* 4. *numer.* 18. Covar. *libr.* 3. *var. cap.* 6. *numer.* 10. Cævallos *com. cont. com. quæſt.* 743. Milanen. *deciſ.* 7. *numer.* 46. *&* 47. *libr.* 1. & alii permulti, quos citant, ſed non ſequuntur Marzar. *de fideicom. quæſt.* 48. *verſic. Retenta*, Peguera *deciſ.* 118. *numer.* 2. *in princ.* Menochius *libr.* 4. *præſump.* 189. *numer.* 116. Peregrin. *de. fideicom. art.* 42. *numero ſexto*, Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 531. *numero* 67. 68. 69. *&* 70. Boſſius *de dote, capit.* 16. *numero* 170.

Sed hæc limitatio non eſt vera, nam contrariam 58
ſententiam tenent, & docent infiniti alii Doctores, quod vidua habet tenutam in bonis à teſtatore alienare prohibitis etiam ex cauſa dotis, qui tali prohibi-

hibitione alienationis etiam ex causa dotis, non obstante possunt hujusmodi bona alienari pro constitutione, & restitutione dotis, & hæc est communis, & verior opinio in judicando, & consulendo sequenda, sic repetentibus & consulentibus, omissis Marzar. *de fideicom. quæst.*48, *versic. Contrarium tamen*, Peguera *decis.*118. *numer.*2. *versic. Contrariam tamen*, Petra *de fideicom. quæst.* 8. *numer.* 436. Menochius *lib.*4. *præsumpt.* 189. *numer.* 116. *versic. Contrariam opinionem*, Marescot. *var. lib.*2. *cap.*69. *numer.* 16. & 17. Peregrin. *de fideicom. art.* 42. *numer.* 6. *versic. Contra verò*, & *n.*7. & 8. ubi Censal. *versic. Tertiò declaratur*, Fachineus *controv. jur. libr.*4. *cap.* 48. Crassus §. *fideicommissum*, *quæst.*57. *numer.* 3. Moneta *de commut. ult. volunt. cap.*9. *de fideicom. derogat. numer.*212. & 222. Oddo *de fideicom. quæst.*45. *art.* 5. & 6. Fusar. *de substitut. quæst.* 531. *numer.* 71. & *quæst.*532. *numer.* 21. & 22. Gallus *de except. part.*3. *tit.* 2. *except.* 4. *numer.* 60. *fol. mihi* 583. Joseph. Ludovic. *decis. Lucen.* 28. *à numer.* 78. Rovit. *consil.*54. *lib.*1. Cancer *part.*1. *var. cap.* 9. *num.* 172. Ripoll. *var. cap.* 10. *à numer.*48. Guido Papa *decis.*96. Boer. *decis.*229. *num.* 5. Surd. *decis.* 62. ubi Hodierna *num.* 1. & 15. Rota *in novissim. decis.* 49. *à numer.*33. *part.* 2. Fontanella *de pact. nupt. tom.*2. *gloss.*1. *part.* 2. *à numer.* 70. *ad* 76. Marta *de succes. legal. part.* 4. *quæst.* 21. *art.* 17. *numer.* 86. Quesada Pilo *controver. forens. capit.* 34. *numer.* 2. 3. 4. & 5. Bossius *de dote*, *cap.* 16. *numer.*171. & 274. intellige in subsidium, si non adsint alia bona, ex quibus duos constitui, vel restitui valeat, Ferrer. in addit. ad Guidon. Papam *decis.* 96. Menochius *libr.* 4. *præsumpt.* 189. *numer.* 116. Peguera *decis.* 118. *numer.* 2. *versic. Et quamvis*, *part.* 1. Bossius *de dote*, *capit.* 16. *numer.* 173. Marzar. *de fideicom. quæst.* 148. *versic. Est tamen advertendum*, Surd. *decis.* 62. *num.* 11. Fontanella *de pact. nup. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.*1. *parte* 2. *numer.* 87. & alii ex citatis, *numer.* 49. & *hic numer.* 58.

59 Limitatur 2. ut vidua habeat tenutam in bonis vinculatis, non existentibus bonis liberis mariti, vel non sufficientibus ad restitutionem dotis, non ut omnes fructus bonorum vinculatorum suos faciat, sed tantummodò fructus pro quantitate correspondente ad interesse dotis sibi debitæ, sic Regens Vico *ad prag. Regn. Sardin. tom.* 2. *tit.* 40. *capit.* 4. *numer.* 22.

60 At nec hæc limitatio est vera, sed contraria sententia est verior, & omninò tenenda in judicando, & consulendo, quod vidua gaudeat beneficio lucrandi omnes fructus bonorum vinculatorum, si non existant bona libera mariti, vel non sufficientia ad suæ dotis, & sponsalitii restitutionem, latè probat Quesada Pilo *controvers. forens. cap.*34. *à numer.* 31. & Reg. Vico reprobat *numer.* 46. & decisiones Reg. Audientiæ Sardiniæ refert, *numer.* 49. & ita generaliter fuit declaratum in Regia Audientia Cathaloniæ in casibus memoratis, *numer.* 46.

61 Bona libera existere, vel non existere, aut sufficere, vel non sufficere ad dotis, & sponsalitii restitutionem, quis teneatur probare, ut vidua possit, vel non possit habere tenutam in bonis vinculatis, an ipsa vidua non adfuisse, vel esse bona libera, an fideicommissarius adfuisse, vel esse bona libera? Qua in re quatuor sunt opiniones. Prima opinio est, quod vidua tenetur probare non adfuisse, nec esse bona libera. Secunda est opinio, quod fideicommissarius tenetur probare adfuisse, & esse bona libera. Tertia est opinio, quod vidua tenetur allegare, non tamen probare bona libera non adfuisse, nec esse. Quarta est opinio, quod vidua si possidet ex causa dotis & sponsalitii, non tenetur probare non adfuisse, nec esse bona libera, sed onus probandi incumbit fideicommissario bona libera adfuisse, & esse, si autem vidua possidet ex alia causa, quàm dotis & sponsalitii, probare tenetur non adfuisse, nec esse bona libera, de quibus omnibus videantur ex repetentibus Curt. Jun. *in authent. res quæ*, *numer.* 50. *versic. Vigesima sexta*, *Cod. commun. de legatis*, Cagnol. *in l. fin. numer.* 223. *Cod. de pactis*, Loazes *in l. filiusfamilias*, §. *Divi*, *sub numer.* 138. *ff. de legat.* 1. ex consulentibus Cornæus *cons.* 3. *numer.* 3. *lib.*3. Curt. Senior. *cons.*27. *col.*3. Craveta *cons.*67. *numer.*4. Natta *cons.*238. *num.*6. Aponte *cons.*45. *numer.*11. Gabriel *cons.*118. *numer.*6. & 7. *libr.* 1. Bursat. *cons.*179. *numer.* 22. *lib.*2. Costa Siculus *cons.*89. *numer.* 9. & 10. Parisius *cons.*119. *numer.*7. *lib.*1. Bellonus *consil.*83. *num.* 7. Socin. Senior. *cons.* 104. *in fine*, *lib.* 3. Roland. à Vale *cons.*59. *col. ult. lib.*3. Beccius *cons.* 100. *numer.* 22. Bertrand. *cons.*161. *numer.*26. *lib.*1. Cabal. *cons.*11. *à n.* 10. *lib.*2. Decius *cons.* 519. *num.*7. Fab. de Anna *cons.*85. *numer.*11. *part.*1. Rovit. *cons.*10. Larata *cons.*112. *numer.* 30. Ramon. noster *cons.* 50. *num.* 29. *versic. Et est advertendum*. Redesnasc. *cons.*29. *num.*106. Suelves *cons.* 28. *numer.* 15. & 16. *libr.* 1. ex tractatibus Marzar. *de fideicom. quæst.*48. *versic. Et quia*, & *versic. Et quod*, Molina *de primog. Hispan. libr.* 4. *capit.* 7. *numer.* 32. ubi Additionator. *à numer.* 32. Portoles *de consortib. cap.* 46. *numer.* 17. & 18. Pascal. *de pat. potest. part.* 2. *cap.*7. *num.* 7. Peregrin. *de fideicom. art.* 42. *numer.* 7. ubi Censal. *versic. Hæc conclusio*, *fol.* 268. Petra *de fideicom. quæst.*8. *num.* 460. *in fine*, & *numer.* 490. Intrigliol. *de substitut. cent.*3. *quæst.*73. *num.* 167. Menochius *lib.*4. *præsumpt.*189. *numer.* 174. & *lib.* 6. *præsumpt.*26. Gratian. *discept. forens. cap.* 331. *à numer.* 22. & *c.* 700. *num.* 25. & *cap.* 832. *numero* 45. Cyriac. *controver.* 5. *à numer.* 49. & *à numer.*110. Covar. *lib.*3. *var. cap.*6. *num.* 3. Fusar. *de substitut. quæst.* 531. *numer.* 123. 124. 125. & 126. Avendanno *de censib. cap.* 63. *numer.* 12. & 13. Censius *de censib. part.*1. *cap.*2. *quæst.*1. *art.*6. *numer.*23. *fol.*31. Gallus *de excep. part.* 3. *tit.* 2. *except.* 4. *num.*81. Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sardin. tom.* 4. *tit.* 40. *capit.*4. *numer.* 17. Noguerol. *allegat.* 40. *numer.* 40. Oddo *de fideicommiss. quæst.*33. *art.* 4. Castillo *de aliment. to.* 8. *capit.* 36. *numer.* 46. Bossius *de dote*, *cap.* 16. *à num.* 138. *ad* 145. Costa *de remed. subsid. remed.* 6. *numer.* 4. Hodierna *controv. jur. lib.*1. *cap.*31. *num.* 34. Ilerdensis Ferrer. *in constit. Hac nostra temp.* 3. *declar.*6. *num.*91. Cancer. *p.*1. *var. res. cap.* 9. *nu.*174. Fontanella *de pact. nupt. tom.*2. *claus.* 7. *gloss.* 1. *part.* 2. *à numer.* 12. *ad* 34. Dominus Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.*39. *numer.*27. Baesa *de meliorand. dotib. capit.* 6. *numer.* 24. Baron. *de citat. tom.* 3. *singul.* 118. *numer.* 9. ex decisionibus Mantica *decis.* 152. *num.*5. *versic. Et si aliquis*, Merlinus *post tract. de legitima in addit. ad decis.* 124. *litera A*, *versic. Onus probandi*, Intrigliol. *decis.* 4. *numer.* 42. Ludovis. *decis.* 206. *numer.* 12. ubi Beltramin. *numer.* 16. Rauden. *decis. Pisana* 29. *num.* 177. & *decis.* 31. *numer.* 271. *cum seq.* Milanen. *decis.* 1. *numer.* 55. & *seq.* & *decis.* 7. *numer.* 83. *l.* 1. Farinac. *decis.* 66. *numer.* 4. *part.* 1. Franchis *decis.* 241. *numer.* 2. ubi Luca *numer.* 4. Peguera *decis.*118. *numer.*3. *part.* 1. Sebast. Medices *decis.*10. *ubi Addit. numer.*2. Cavalcan *decis.*28. *numer.*98. *part.* 2. Barzius *decis.*105. *à numer.*12. Osascus *decis.*172. *numer.* 6. Marta *voto* 4. *in fine*, Salgado *post tract. labyrint. credit. decis.* 16. *à numer.*18. & *decis.*43. *numer.*33. Michalor. *post tract. de fratribus*, *decis.* 45. *numer.*36. Mastril. *decis.*256. *num.* 41. & 42. *lib.*3. Reg. Leo *decis.*171. *à num.*3. *tom.*2. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 41. *numer.* 17. *part.*2. Verùm mihi arridet secunda opinio indistinctè, dicens esse bona libera, sicque decisum in Regiis Audientiis Valentiæ, & Cathaloniæ refert Reg. Leo, & Don Bonaventura de Tristany *locis hic proximè citat.*

Benè tamen aliàs verum existimo, quod fideicom- 62
missarius ad exclusionem tenutæ in bonis vinculatis potest conjecturis probare bona libera adfuisse & esse, ex Costa *de remed. subsid. prælud.*6. *n.* 1. & 2. Barzius *decis.*105. *num.* 21. tradit Suelves, *cons.*28. *num.*17. *lib.*1.

Et inter alias conjecturas ea est, si maritus varia lega- 63
ta reliquit, quod est maximum argumentum bona libera extitisse, cùm de fideicommisso subjectis legare non posset, Barzius *decis.*105. *num.*29. *versic. Tertia est præsumptio*, Suelves *cons.*28. *num.* 17. *versic. Alia non minor*, *lib.*1.

Sed Advocatus fideicommissarii recurrat ad inven- 64
tarium factum per viduam bonorum mariti, per quod fit optima probatio, & si in eo sunt descripta bona libera, ei est standum, donec contrarium esset probatum, Molina *de Hispan. primog. libr.*4. *cap.* 7. *numer.* 35. Covar. *lib.*2. *var. c.*6. *num.*4. *versic. Quaratione*, ubi Ybanes

nes de Faria quamplures cumulat, *num.* 24. quibus addendi sunt Intrigliol. *decis.* 4. *numer.* 26. *& de subst. art.* 3. *quæst.* 127. *numer.* 170. Fusar. *de substitut. quæst.* 531. *numer.* 127. Barzius *decis.* 105. *numer.* 21. *versic. Secundo*, Suelves *cons.* 28. *numer.* 17. *versic. Unæ solet*, Bossius *de dote*, *cap.* 16. *numer.* 143. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 5. *gloss.* 1. *p.* 2. *numer.* 39. Mascard. *de probat. conclus.* 939. *numer.* 1.

ARGUMENTUM,

An districtus causa inter Clericum, & laicos tractanda sit coram Judice Ecclesiastico, vel sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Causa districtus mota inter Clericum, & laicos tractanda est coram Judice sæculari, & non coram Judice Ecclesiastico, numer.* 1. *ratio traditur, numer.* 2.

3 *Districtus fortiatus panis, vini, olei ad minutum, furni, molendini, macelli, Notariæ, seu Scribaniæ est utroque jure prohibitus, tam jure municipali Cathaloniæ, quam jure communi,*

4 *Barones, seu domini locorum non possunt prohibere vassalis, seu subditis suis, ne eant ad molendum, nisi ad suum molendinum, & ad coquendum panem, nisi ad suum furnum, & ad emendum carnes, nisi ad suum macellum, & ad conficiendum instrumentum, nisi in sua Notaria, seu Scribania, & his similia, numer.* 4. *Ampliatur* 1. *numer.* 5. *Ampliatur* 2. *numer.* 6. *Ampliatur* 3. *numer.* 7. *Limitatur* 1. *numer.* 8. *Sublimitatur* 1. *num.* 9. *Sublimitatur* 2. *num.* 10. *Sublimitatur* 3. *numer.* 11. *Sublimitatur* 4. *numer.* 12. *Limitatur* 2. *numer.* 13. *Ampliatur* 1. *numer.* 14. *Ampliatur* 2. *num.* 15. *Ampliatur* 3. *numer.* 16. *Sublimitatur* 1. *numer.* 17. *Sublimitatur* 6. *numer.* 18. *Sublimitatur* 3. *n.* 19. 20. *&* 21. *Sublimitatur* 4. *numer.* 22. *Limitatur* 3. *numer.* 23. *Limitatur* 4. *n.* 24. *Limitatur* 5. *numer.* 25. *Sublimitatur quinta limitatio, numer.* 26.

20 *Præscriptiones decem, & viginti annorum in Cathalonia sunt sublatæ, & ad præscriptionem triginta annorum redactæ.*

17 *Incolæ, seu habitatores alicujus Civitatis, aut Villæ, in qua districtus Scribaniæ, & Notariæ est acquisitus, non possunt data opera, & præcedente tractatu se conferre ad loca vicina ad conficienda instrumenta suarum conventionum, nu.* 27. *Limitatur, n.* 30.

28 *Furnus ubi est de districtu, non posse in illius præjudicium fieri alium furnum extra mœnia loci, ubi est districtus.*

29 *Vassali non possunt ire extra territorium ad molendum, & coquendum panem, ubi furnus, & molendinum sunt de districtu.*

31 *Notarius si unus non sufficit ad recipiendum instrumenta Oppidi districtus Notariæ, & Scribaniæ, tenetur Baro, seu dominus Scribaniæ, & Notariæ ponere, nominare, & deputare duos, tres, quatuor, aut plures Notarios arbitrio Regiæ Audientiæ cum facultate recipiendi, & tabelliandi omnia instrumenta ad Notariam, & Scribaniam dicti Oppidi pertinentia, & spectantia.*

32 *Universitas si omnes Cives concurrunt, statuere potest sub certa pœna, quòd Cives accedant ad molendum ad molendinum Universitatis, & ad coquendum panem ad suum furnum in præjudicium aliorum Civium molendina, & furnos habentium.*

33 *Cives omnes tunc concurrere dicuntur, quando totus populus Civitatis, vel Oppidi per capita domorum congregatur, prout antiquitus in cunctis Universitatibus fiebat, & consilium generale appellabatur.*

34 *Populus totus per capita domorum erat difficilis congregationis, maximè in Universitatibus numerosis.*

94 *Consilii generalis potestas per capita domorum transfusa est in consilium generale ordinarium per Regia privilegia ex certo numero personarum compositum, quod vicem populi repræsentat.*

35 *Consilii Universitatis in congregatione prævalent resolutiones, & deliberationes majoris partis consiliariorum, numer.* 35. *Limitatur remissivè pluribus in casibus, numer.* 36. *Limitatur primo, ut locum habeat in deliberationibus, & resolutionibus necessariis, vel saltem utilibus, secus in actibus merè voluntariis, num.* 37. *Sed vide quæ dicuntur, numer.* 39. *ubi de observantia Civitatis Barcinonæ, & aliarum Civitatum, & Universitatum Cathaloniæ. Limitatur* 2. *ut procedat, quando quod à majori parte agitur, ad universos refertur; secus in his, quæ sunt communia pluribus ut singulis, numer.* 38. *sed vide num.* 40.

41 *Universitas in ipsius beneficium ex deliberatione majoris partis consilii potest incolis, & vicinis prohibere tabernas, in quibus res minutatim venduntur, vulgò tendes, illasque locare ad solvenda onera illius, etiam quo singuli incolæ, & vicini haberent ex foro facultatem vendendi res minutim.*

42 *Molendinum, si aliquod adesset in territorio Universitatis, seu aliquis furnus alicujus Ecclesiæ, an Universitas possit in præjudicium ipsius Ecclesiæ prohibere civibus accessum ad alia molendina, seu alios furnos, præter illa ipsius Universitatis,*

43 *Exploratores vulgò espias, confugientes ad Ecclesiam, an gaudeant ejus immunitate, numero* 43. *resolvitur quod non, à numer.* 65. *ad* 74.

44 *Reus criminis læsæ Majestatis humanæ in primo capite an confugiens ad Ecclesiam gaudeat de jure communi ejus immunitate, numer.* 44. *&* 47. *affirmant aliqui, numer.* 48. *& fundamenta referuntur, numer.* 49. 50. 51. *&* 52. *negant alii, numero* 53. *fundamentà referuntur, numer.* 54. 55. 56. 57. 58. 59. *&* 60. *& respondetur contrariis, ne* 61. 62. 63. *&* 64.

45 *Reus criminis læsæ Majestatis per Bullam Gregorianam, si sit in personam Principis, confugiens ad Ecclesiam non gaudet ejus immunitate.*

46 *Bulla Gregoriana non est usu recepta in Cathalonia, nec in aliis partibus Regni, & ab ea generaliter, & absolutè fuit per Dominum Regem supplicatum, pro omnibus Regnis Hispaniæ, n.* 46. *&* 37.

49 *Sacrilegio est proximum crimen læsæ Majestatis, numer.* 49. *&* 56. *Sacrilegus confugiens ad Ecclesiam gaudet ejus immunitate, numero* 49. *sed contrarium est verius, numer.* 56. *&* 61.

50 *Fabricator falsæ monetæ committit crimen læsæ Majestatis, n.* 50. *non propriè, sed per extensionem largo modo, & impropriè, num.* 62. *Fabricator falsæ monetæ confugiens ab Ecclesiam gaudet ejus immunitate.*

51 *Reus cujuscumque criminis, etiam gravis, confugiens ad Ecclesiam gaudet de jure communi ejus immunitate, nisi in aliquibus casibus exceptis, num.., Si fallit in crimine læsæ Majestatis, quia est exceptum, & sic non comprehenditur sub regula, & dispositione generali, num.* 55. *&* 63.

60 *Crimen læsæ Majestatis Divinæ longè gravius est cri-*

crimine læsæ Majestatis humanæ. Argumentum valet non solùm à crimine læsæ Majestatis humanæ ad crimen læsæ Majestatis Divinæ, sed etiam valet argumentum à crimine læsæ Majestatis Divinæ ad crimen læsæ Majestatis humanæ, num. 60.

69 *Exploratores sunt qui secreta hostibus nuntiant,*

67 *Exploratores, seu nuntiantes hostibus secreta Principis, committunt crimen læsæ Majestatis, n. 67. proponitur contrarium, num. 68, sed ei respondetur, num. 69.*

70 *Exploratores, qui secreta Principis hostibus nuntiant, proditores sunt,*

71 *Proditores Regis ad Ecclesiam confugientes non gaudent de jure communi ejus immunitate, sub num. 70. & 71.*

72 *Immunitas Ecclesiæ est favorabilis, ideoque amplianda, & latè interpretanda, & pro ea in dubio judicandum, limitatur in delictis atrocissimis,*

73 *Rebelles, qui delinquunt in statum Principis, confugientes ad Ecclesiam non gaudent de jure communi ejus immunitate; secùs secundùm Bullam Gregorianam,*

74 *Seditiosus contra Principem confugiens ad Ecclesiam non gaudet de jure communi ejus immunitate.*

75 *Crimen læsæ Majestatis contra Principem sciens, & non revelans ad Ecclesiam confugiens non gaudet de jure communi ejus immunitate, secùs secundùm Bullam Gregorianam.*

76 *Receptator rei criminis læsæ Majestatis, ne à satellitibus comprehendatur, vel ne à Judice puniatur, confugiens ad Ecclesiam non gaudet de jure communi ejus immunitate.*

77 *Æquiparatio non sufficit quoad privationem immunitatis Ecclesiæ, cùm tractetur de ejus præjudicio, sed requiritur identitas.*

78 *Argumentum non valet ex identitate, & majoritate rationis, quoad materiam immunitatis,*

79 *Extensio de casu ad casum, etiam similem, aut majorem non fit quoad materiam immunitatis Ecclesiæ.*

80 *Exploratores, qui secreta hostibus nuntiant, seu revelant, qua pœna puniantur, si plenè de delicto constet, n. 80. 81. 82. & 83.*

84 *Pœnas à lege, statuto, seu consuetudine inductas, & expressas non potest Judex sine causa augere, vel minuere, numer. 84. potest tamen ex justa, & rationabili causa augere, vel minuere, numer. 85. & quæ sint istæ justæ, & rationabiles causæ remissivè, num. 86. in delictis verò exceptis, & gravioribus licitum est transgredi leges, non solùm quoad impositionem pœnæ sed etiam quoad modum procedendi, numero 87.*

88 *Sciens, & non revelans exploratores, puniendus est eadem pœna, qua puniuntur exploratores.*

89 *Exploratores missi pro exploratione ad hostes, si ipsis insistentibus, hoc est eorum precibus steterint, & non citò redeunt, qua pœna puniantur.*

90 *Exploratores nationum non subjectarum, qua pœna puniantur, num. 90. & 91.*

92 *Exploratores, si non constet plenè de delicto, in Cathalonia condemnantur ad torturam cum clausula probatis in suo robore remanentibus, num. 92. & si negativi persistant, qua pœna puniantur, numer. 101. & 102.*

93 *Reus, si vicit in tortura, an de jure sit absolvendus, vel condemnandus, numer. 93. 94. 95. 96. & 97. & quid observetur in Cathalonia, numer. 98. 99. & 100. & quid dicendum, quando in sententia condemnationis ad torturam est adjecta clausula, probatis in suo robore remanentibus, & reus vicit in tortura, numer. 101. & 102.*

DECISIO CCLXXVII.

RESP. quod causa districtus mota inter Clericum, & laicos tractanda est coram Judice sæculari, & non coram Judice Ecclesiastico. Sic in Cathalonia per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Besturs, & Mir, die 1. Februarii 1629. in facto firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per Fratrem Franciscum de Copons Abbatem Monasterii S. Salvatoris de Breda Ordinis Divi Benedicti procedimentis in Regia Audientia factis contra dictum Abbatem ad instantiam Syndici Operariorum Universitatis Villæ Sancti Salvatoris de Breda prætendentis in Regia Audientia debere declarari non licere dicto Abbati prohibitiones & proclamata facere, ne singulares ejusdem Villæ vendant, nec emant panem, vinum, ac oleum ad minutum, nisi à conductore, sive arrendatore dicti Abbatis, imò in libertate emendi & vendendi, in qua asserunt existere, esse tuendos, & manutenendos. Solùm contrarium prætendente dicto Abbate, eum esse in possessione, uti dominum, qui dicitur esse jurisdictionis civilis, & criminalis, & meri imperii ejusdem Villæ similes prohibitiones faciendi, quibus dicta Universitas, & singulares per aliquod tempus acquieverunt, & sic causam in Regia Audientia vertentem ad Curiam Ecclesiasticam pertinere, & in ea esse tractandam: fuit declaratum firmæ juris factæ in Curia Ecclesiastica Barcinonæ per dictum Abbatem Sancti Salvatoris de Breda locum non fuisse, nec esse. 1

Ratio est meo parvo judicio, quia Clericus prætendens districtum fortiatum panis, vini, olei ad minutum furni, molendini, macelli, Notariæ, vel Scribaniæ contra laicos, est actor, & laici sunt rei, & intrat regula, quod actor debet sequi forum rei, *de qua in cap. Si Clericus laicum*, ubi Barbosa *num.* 4. *& in cap. Cùm sit generale*, ubi Barbosa *numer.* 2. *de foro compet.* idem Barbosa *axiom.* 10. *numer.* 1. etiamsi Clericus sit actor, tenetur convenire laicum reum coram Judice sæculari, latè Scialoya *de foro compet. cap.* 1. *à numer.* 1. *ad* 11. 2

Sed quæro 1. An districtus fortiatus panis, vini, olei ad minutum, furni, molendini, macelli, Notariæ, seu Scribaniæ sit permissus, vel prohibitus? Resp. quod est utroque jure prohibitus, tam jure municipali Cathaloniæ, *Constit. Estatuhim.* 1. *Constit. Com segons* 4. *tit. de comer. y segur. de cam. in* 1. *volum.* quàm jure communi, probant Socarrats *in commer. Petri Alberti cap. Si verò, numer.* 49. *versic. Quæro, & numer.* 50. *fol.* 289. Fontanella *de pact. nuptial. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 17. *numer.* 7. *toto, & decis.* 512. *numer.* 14. *part.* 2. Cancer *par.* 3. *cap.* 3. *numer.* 78. 79. & 80. & *c.* 13. *numer.* 216. Xammar. *defin.* 34. *numer.* 3. & 4. Villaplana *de Brachio Militari, c.* 3. *numer.* 322. & 323. Romaguera in addit. ad Conciol. *ad statut. Eugub. lib.* 15. *rub.* 14. *n.* 7. & 10. 3

Unde regula est, Quod Barones, seu domini locorum non possunt prohibere vassallis, seu subditis suis, ne eant ad molendum nisi ad suum molendinum, & ad coquendum panem nisi ad suum furnum, & ad emendum carnes nisi ad suum macellum, & ad conficiendum instrumentum nisi in sua Notaria, seu Scribania, & his similia, sic ex nostris Socarrats *in commer. Petri Alberti cap. Si verò, num.* 49. *versic. Quæro, & numer.* 50. *fol.* 179. Peguera *decis.* 24. *numer.* 1. *tom.* 2. Cancer *var. resol. par.* 2. *cap.* 2. *numer.* 106. & *part.* 3. *cap.* 3. *à numer.* 77. *versic. Et propter prædicta, cum seq. & cap.* 13. *à numer.* 207. *ad* 216. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 17. *numer.* 5. 6. & 7. & *decis.* 512. *à num.* 14. *part.* 1. Xammar. *defin.* 33. *à numer.* 1. Villaplana *de Brach. Militar. capit.* 3. *à numer.* 322. Romaguera in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. libr.* 2. *rub.* 14. *à numer.* 7. Ego *decis.* 216. *num.* 4. *part.* 4. ex exteris, & alienigenis Roland. à Valle *consil.* 22. *lib.* 2. Guido Papa *decis.* 298. Thesaur. *decis.* 16. *numer.* 2. Jul. Clar. §. *Feudum, quæst.* 30. Boer. *decis.* 125. Surd. *consil.* 127. *lib.* 1. Cassanate *consil.* 39. *à numer.* 1. Amaya *in l. unica, num.* 35. *C. de aur. corona. lib.* 4

lib. 10. Menochius *conſ.* 1061. *numer.* 35. *C. de aur.* Gratian. *diſcept. forenſ. cap.* 564. *num.* 44. 45. & 46. Koppen. *deciſ.* 19. & 20. Luca ad Gratian. *obſerv.* 89. *numer.* 13. Maſtrill. *de magiſtrat. lib.* 4. *c.* 18. *numer.* 26. Rodoer. ad Marinis, *reſol. jur. lib.* 1. *cap.* 32. *numer.* 1. Giurba *obſerv.* 82. *num.* 10. Autunez Portugal. *de donat. Regiis, part.* 3. *cap.* 5. *à numer.* 8. Capon. *diſcept.* 230. *num.* 115. Cohel. *de regim. Reip. cap.* 31. *à n.* 218. Trentacinq. *var. reſol. l.* 1. *de ſervitutibus, reſol.* 1. *n.* 7. Guttier. *pract. lib.* 4. *q.* 32. Novarius *in prag.* 14, *collect.* 14. *numer.* 1. & 2. *de Baronib. & de gravam. vaſſal. tom.* 1. *gravam.* 58. Fermoſin. *in cap. Cùm omnes* 6. *quæſt.* 1. *à num.* 2. *de conſtitution.*

5 Ampliatur 1. etiam ſi Barones, ſeu domini locorum habeant proprios furnos, propria macella, & proprias Notarias, ſeu Scribanias, & his ſimilia, & vaſſalli, ſeu ſubditi eorum per longiſſimum tempus, ut puta mille annorum ſoliti eſſent molere, coquere panem, ſoluta mercede, emere carnes, conficere inſtrumenta in illorum Notariis, ſeu Scribaniis, quia per hanc acceſſionem non poſſunt Barones, ſeu domini locorum prohibere vaſſallis, & ſubditis ſuis ne eant ad molendum, niſi ad ſua molendina, & ad coquendum panem, niſi ad ſuos furnos, & ad emendum carnes, niſi ad ſua macella, & ad conficienda inſtrumenta, niſi ad ſuas Notarias, ſeu Scribanias, & his ſimilia, ita ex noſtris Peguera *deciſ.* 24. *num.* 2. *part.* 2. Cancer. *part.* 2. *var. reſol. capit.* 2. *numer.* 106. *verſic. Quod eſt verum*, latè Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 17. *à numer.* 8. *ad* 17. notat Romaguera in addit. ad Conciolum *ad ſtatut. Civit. Eugubii, lib.* 5. *rub.* 14. *numer.* 7. ex forenſibus, & alienigenis Theſaur. *deciſ.* 16. *numer.* 3. Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *de ſervitutib. reſol.* 1. *numer.* 5. & 6. Caſſanate *conſ.* 39. *numer.* 2. Maſtril. *de magiſtrat. lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 27. & 28. Guttier. *pract. libr.* 4. *quæſt.* 32. *num.* 10. Antunez Portugal. *de donat. Regiis, part.* 3. *capit.* 5. *numer.* 8. & 9. Poſtius *de manuten. obſerv.* 53. *à numer.* 1. Fermoſin. *in capit. Cùm non liceat* 12. *à numer.* 11. *de præſcript.* Beltramin. ad Ludoviſ. *deciſ.* 162. *litera C.*

6 Ampliatur 2. nedum ſi per milles annos, ſed etiam ſi per tempus immemoriale vaſſalli, & ſubditi acceſſiſſent ad molendinum, furnum, macellum, vel Scribaniam, ſeu Notariam Baronis, ſeu domini vaſſallorum, non poteſt Baro, ſeu dominus vaſſallorum compellere vaſſallos, vel ſubditos ſuos ire ad molendum ad ſuum molendinum, nec ad coquendum panem ad ſuum furnum, nec ad emendum carnes ad macellum, nec ad conficienda inſtrumenta ad ſuam Notariam, ſeu Scribaniam, ſic Cynus, Bald. & alii, quos referunt Covar. *in reg. poſſeſſor. part.* 2. §. 4. *numer.* 6. *verſic. Poſterior reſponſio*, Theſaur. *deciſ.* 16. *numer.* 3. & 4. Caſſanate *conſ.* 39. *numer.* 48. quos refert & ſequitur Dominus Vice-Cancellarius Don Chriſtophorus Creſpi de Valdaura *obſervat.* 63. *numer.* 27. *verſic. Quidquid tamen*, Fermoſin. *in cap. Cùm non liceat* 12. *numer.* 16. *de præſcrip.* Cancer *part.* 2. *var. cap.* 2. *numer.* 107. *in fine*, alios plures addit. Antunez Portugal. *de donat. Reg. par.* 3. *cap.* 5. *num.* 8. latè diſputat Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gl.* 17. *à numer.* 27. *ad* 50. & tradit Villaplana *de Bracb. Militar. cap.* 3. *num.* 339. quidquid alii contradicant, & inter eos Novar. *de gravam. vaſſal. gravam.* 58. *numer.* 8.

7 Ampliatur 3. etiam quando Baro, ſeu dominus vaſſallorum eſset inveſtitus de Caſtro, & Baronia cum furnis, molendinis, macellis, & Scribaniis, ſeu Notariis, non poteſt compellere vaſſallos, & ſubditos ſuos ire ad molendum ad ſuum molendinum, nec ad coquendum panem ad ſuum furnum, nec ad emendum carnes ad ſuum macellum, nec ad conficienda inſtrumenta ad ſuam Scribaniam, ſeu Notariam, quia illa verba cum furnis, molendinis, macellis & Scribaniis, ſeu Notariis ſolùm important conceſſionem jurium, quæ concedens habebat in furnis, molendidinis, macellis, Notariis, ſeu Scribaniis, & his ſimilibus, ſed non ſequitur, ergo concedens habebat jus cogendi vaſſallos, & ſubditos ſuos ad ibi molendum, coquendum, &c. niſi aliter de tali jure appareret, juxta veriorem ſententiam, quam docent reprobatis contrariis Trentacinq. *var. reſol. libr.* 1. *de ſervitutib. reſol.* 1. *num.* 7. 9. & 10. *verſic. Declaratur.* 3. Theſaur. *deciſ.* 16. *num.* 9. *toto*, Surd. *conſ.* 127. *à num.* 9. *ſignanter à num.* 18. *de* 27. Larrea *allegat. fiſcal.* 69. *à num.* 21. *præcipue à num.* 23. perdoctè Bortel. *de magiſtrat. edictis, lib.* 4. *cap.* 7. *præcipuè à numer.* 24. Suelves *conſ.* 14. *numer.* 69. *verſic. Neque obſtat, & numer.* 97. Vermigliol. *conſ.* 100. Gratian. *diſcept. foren. cap.* 564. *num.* 47. Urſil. ad Afflict. *deciſ.* 388. Novar. *in prag.* 14. *collect.* 14. *numer.* 3. *de Baronib.*

Limitatur 1. quando pacto, vaſſalli, & ſubditi ſe 8
obligaſsent molere in molendino Baronis, ſeu domini vaſſallorum, vel prædeceſorum ejus, & non in alio, & coquere panem in ſuo furno, & non in alio, & emere carnes in ſuo macello, & non in alio, & conficere inſtrumenta in ſua Notaria, ſeu Scribania, & non in alia; nam in his caſibus, & ſimilibus poteſt Baro, ſeu dominus vaſſallorum cogere, & compellere vaſſallos, & ſubditos ſuos ad molendum in ſuo molendino, & ad coquendum panem in ſuo furno, ad emendum carnes in ſuo macello, & ad conficiendum inſtrumenta in ſua ſcribania, ſeu Notaria, Socarrats *in commer. Petri Alberti. cap. Si verò, numer.* 50. *fol.* 179. notat ex eo Cancer *par.* 3. *var. cap.* 3. *num.* 78. *in fine*, Afflict. *deciſ.* 388. *ſub numer.* 2. Trentacinq. *libr.* 1. *var. reſol. de ſervitutib. reſol.* 1. *num.* 12. Boer. *deciſ.* 125. *numer.* 5. *verſic. At per illud*, Theſaur. *deciſ.* 16. *num.* 11. Gratian. *diſcept. forenſ. capit.* 564. *num.* 55. & 56. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *clauſ.* 4. *gloſſ.* 17. *ſub numero* 60.

Sublimitatur 1. Quando in pacto inter Baronem & 9
vaſſallos facto cautum eſset, quòd vaſſalli teneantur dare Baroni, ſeu ſolvere pro molitura ad rationem viceſimæ; nam per hoc vaſſalli non poſsunt cogi ire ad molendum in molendino Baronis. Quia non eſt bona conſequentia, vaſſalli tenentur ſolvere domino pro multura ad rationem viceſimæ, ergo coguntur molere in ejus molendino, Ripa *in l. quominus, num.* 135. *ff. de fluminib.* Trentacinq. *var. reſol. lib.* 1. *de ſervitutib. reſol.* 1. *numer.* 12. *verſic. Item non procedit quando in pacto*, Surd. *conſ.* 127. *num.* 25. *lib.* 1. Guttier. *pract. tom.* 4. *q.* 32. *num.* 10. *in fine*, Cancer *part.* 2. *var. cap.* 2. *ſub num.* 111.

Sublimitatur 2. Quando pactum fuit factum ſub cau- 10
ſa, quia vaſſalli, & ſubditi tenebantur accedere ad molendum in molendino Baronis, & caſibus ſimilibus; nam tunc ſi cauſa non eſt vera, reducitur ad non cauſam, & ſic cogi non poſsunt ire ad molendum in molendino Baronis, Anna *allegat.* 126. *à numer.* 5. Trentacinq. *var. reſol. libr.* 1. *de ſervitutib. reſol.* 1. *num.* 12. *verſic. Item non procedit quando pactum.*

Sublimitatur 3. quando Baro ſe adſtringit tenere 11
ſubditis, & vaſſallis ſuis idoneum furnum, & fornerium, vel molendinum, & molinerium aptum, ut ibi poſsint panes coquere, & ſimilia; nam ex hoc non ſequitur, quod vaſſalli teneantur ire ad molendum in ſuo molendino, & ad coquendum panes in ſuo furno, ſed poſsunt ire ad coquendum panes ad alium furnum, & ad molendum ad aliud molendinum, ſic Stephan. Bertrand. *conſil.* 3. *à numer.* 7. *lib.* 1. Cancer *part.* 2. *variar. cap.* 2. *num.* 107. 110. & 111.

Sublimitatur 4. quando Univerſitas eſset libera, 12
& inducta fuiſset ad faciendum hoc pactum, quia præſumitur factum fuiſse propter metum, quia indebitæ conventiones factæ per vaſſallos in utilitatem dominorum per impreſſionem, & metum factæ videntur, Vincent. de Anna cum determinatione Conſilii Regni Neapolis *allegat.* 116. Trentacinq. *var. reſ. lib.* 1. *de ſervitutib. reſol.* 1. *num.* 12. *verſic. Hæc declaratio.*

Limitatur 2. ſi Baro, ſeu dominus locorum prohi- 13
buerit vaſſallis, & ſubditis ſuis ne aliò accedant ad molendum, vel coquendum panem, vel emendum

carnes,

part. 4. *dist.* 11. *num.* 6. *vers.* *Item quando*, Fontanella *decis.* 288. *numer.* 1. & 2. *p.* 1. idem multis Barbosa *de potest. Episcop. p.* 3. *alleg.* 82. *n.* 13. Castillo *de aliment. tom.* 8. *cap.* 6. *num.* 8. Ciarlin. *controv. foren. lib.* 1. *cap.* 28. *num.* 8. & 19. Cenedo *pract. quæst.* 14. *num.* 2. Non ego, sed libenter fateor. Dico tamen, quòd Episcopus in his est Judex competens, non verò ei competit jurisdictio privativè, sed cumulativè cum Judice sæculari, sic Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 2. *junct. nu.* 18. & 39. Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2. *num.* 44. 45. & 46. idem Fontanella *decis.* 288. *num.* 3. *part.* 1. Castillo *de aliment. tom.* 8. *c.* 6. *n.* 9. & *c.* 7. *in prin.* Ciarlin. *contr. foren. lib.* 1. *c.* 21. *num.* 10. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *c.* 27. *n.* 22. & alii citati *num.* 16. Dico etiam, quod jura canonica tradita supra *num.* 16. *vers.* *At quia*, quæ hanc executionem solo Episcopo concedunt interpretanda sunt, ut non excludant Judicem sæcularem, cui cognitio etiam antea competebat, & ita inter Ecclesiasticum, & sæcularem sit locus præventioni, sic Pereyra *de man. regia*, *p.* 1. *c.* 16. *numer.* 2. Reg. Leo *decis.* 20. *n.* 40. *lib.* 1. & alii.

19 Benè tamen aliàs verum est. Quod testator non potest prohibere, ne Episcopus se ingerat, & provideat circa executionem piarum voluntatum, ne rationes administrationum per manumissores, & executores testamentorum ei reddantur, nam adhuc clausula prohibitionis non obstante, quæ pro non adjecta haberi debet, Episcopus potest concurrere in exequendis legatis piis, & compellere manumissores, & executores testamentorum rationes & computa administrationum illi reddere, *cap. tua nobis* 17. §. *cùm igitur*, *de testament. authent. licet*, *Cod. de Episcop. & Cler.* §. *si quis autem pro redemptione*, *in authent. de Eccles. titul.* Surd. *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 9. *n.* 4. Paz *in praxi*, *tom.* 2. *prælud.* 2. *n.* 44. *vers.* *Etiamsi*, Villalobos *in sum. mor. p.* 2. *tract.* 30. *diff.* 25. *n.* 1. *vers.* *Mas no puede*, Spinus *in specul. testament. glos.* 28. *n.* 20. Fontanella *decis.* 288. *num.* 2. *d.* 1. Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 12. 17. & 46. *lib.* 1. Matienzo *l.* 14. *glos.* 1. *n.* 48. *tit.* 4. *lib.* 5. *recob.* Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *n.* 104. *in fine*, *vers.* *Yesto aunque*, Marta *de jurisdict. par.* 4. *casu* 88. *n.* 24. & *casu* 113. *num.* 31. Molin. *de just. & jure*, *tract.* 2. *disp.* 251. *num.* 9. Pereyra *de nomin. emphit. quæst.* 19. *num.* 56. Covar. *in c. tui nobis*, *num.* 6. Barbosa *numer.* 2. *de testament.* idem Barbosa *de potestate Episc. p.* 3. *allegat.* 74. *vers.* *Colliges denique*, *ibi*: *Nam Episcopus potest*, & *allegat.* 82. *nu.* 27. Bossius *resol. mor. tom.* 2. *tit.* 12. §. 8. *num.* 339. Castillo *tom.* 8. *de aliment. c.* 7. *num.* 10. Amostazo *de causis piis*, *lib.* 1. *cap.* 12. *n.* 18. *vers.* *quod etiam intelliges*, Ciarlin. *controvers. foren. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 10. & *c.* 28. *num.* 19. Diana *resol. mor. part.* 7. *tract.* 6. *resol.* 32. *aliàs* 31. & *d.* 7. *tract.* 5. *resol.* 56. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 8. *resol.* 39. *num.* 2. *vers.* *Quod procedit*, & *tract.* 9. *resol.* 45. *num.* 5. Sed indè non sequitur, quod Judex sæcularis non possit examinare rationes, sivè computa manumissorum, seu executorum laicorum, aut ea diffinire, sic Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 46. *lib.* 1.

20 Sed revertamur ad ea, quæ dicebam *n.* 16. quod executio ad pias causas ultimarum voluntatum defunctorum pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem, & quod nedum Judex Ecclesiasticus, sed etiam sæcularis possit exigere rationes, sivè computa à manumissoribus, & executoribus laicis ultimarum voluntatum, & suo casu eos solvere, seu diffinire, cùm hæc jurisdictio sit mixti fori, ac proindè sit locus præventioni, & sic quod manumissores, seu executores laici habeant facultatem eligendi Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem, coram quo possint reddere rationes, seu computa suarum manumissoriarum, & administrationum, ut dicunt Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 20. & 21. *lib.* 1. Fontanell. *decis.* 288. *num.* 3. *part.* 1. & alii citati *num.* 16. Intellige 1. res-
21 pectu Judicis sæcularis, dummodò sit intra annum, ut notant Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 1. *vers.* *primum*, *lib.* 1. Fontanella *decis.* 288. *num.* 3. *part.* 1. & alii citati, *num.* 16. & alii quos noviter citat Gerundensis Romaguera *ad Synodal. Gerunden. dict. cap.* 7. *n.* 4. & *seq.* & quod manumissores, executores laici testamento-

rum possint accedere ad Judicem Ecclesiasticum ante annum pro definiendis computis Fontanella *decis.* 288. *num.* 10. *vers.* *Nisi voluntarie*, *part.* 1. Intellige 2. 22
quòd Judex sæcularis nihil potest facere ex se, neque procedere ex officio, neque se intromittere, cognoscere, diffinire, & exequi contra manumissores, & executores laicos ultimarum voluntatum, nisi specialiter & expressè fuerit per manumissores, & executores requisitus, antequam Judex Ecclesiasticus manus apponat, sic observatur Barcinonæ juxta concordiam initam & firmatam 5. Kalendas Octobris 1315. inter Serenissimum Dominum Regem Jacobum II. & Reverendissimum Pontium Episcopum Barcinonæ, *quæ legitur in pragmat. unica*, *tit. de lexes pies*, *in* 2. *vol. constit.* Fontanella *decis.* 288. *num.* 5. *vers.* *Primo*, & *num.* 7. *vers.* *Curia autem sæcularis*, qui *num.* 8. declarationem Cancellarii Cathaloniæ refert *par.* 1.

Verùm liga digito, circa istam secundam intelli- 23
gentiam, quod de præventione, seu requisitione facta Judici sæculari per manumissores, & executores laicos ultimarum voluntatum conficiatur publicum instrumentum cum testibus, ut nulla prorsus possit cadere dubitatio super veritate, Fontanella *decis.* 288. *num.* 11. *in fine*, *p.* 1. aliter enim si non constat verè, & & absque aliqua suspicione præventionem, seu requisitionem Judici sæculari esse factam per manumissores, & executores laicos ultimarum voluntatum, quamvis ita scriptum legatur in libro Curiæ judicis sæcularis sine testibus, & alia solemnitate, & firmatur contentio inter Judicem Ecclesiasticum, & sæcularem, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in favorem Judicis Ecclesiastici. Sic per Cancellarium Eril, Consultoribus Garau, & Massò 9. Maji 1637. in favorem Fisci procuratoris Curiæ Ecclesiasticæ Barcinonæ contra Fisci Procuratorem Curiæ Vicarii Barcinonæ, occasione monitorii per Auditorem tabulæ testamentorum & causarum piarum causæ Ecclesiasticæ Barcinonæ ad instantiam ejus Fisci Procuratoris factis manumissoribus, & executoribus ultimæ voluntatis Hieronymæ Despuigeis præcipiendo, quatenus in dicta Curia Ecclesiastica rationem redderent de administratis, & ab ea definitionem obtinerent, quibus procedimentis Curiæ Ecclesiasticæ se opposuit dicta Curia sæcularis, prætendendo ipsam fuisse præventam, non tamen constat per dictos manumissores, nec alios interesse habentes fuisse factam præventionem, nec pro eis fuisse dictam Curiam sæcularem primitùs præventam: fuit declaratum firmæ juris in Curia sæculari per ejus Fisci Procuratorem factæ locum non fuisse, nec esse. Similis per eundem Cancellarium, eisdem verbis, cùm eisdem Consultoribus, eodem die, inter easdem partes, super definitione testamenti Joannis Bannez. Similis per eundem Cancellarium, cum eisdem Consultoribus, eodem die, & eisdem verbis, super definitione testamenti Joannis Torrentes, de quibus meminit Fontanella *decis.* 288. *num.* 11. *par.* 1.

Liga etiam digito circa illam secundam intelligen- 24
tiam, *de qua num.* 22. ut procedat, dummodo Judex sæcularis post præventionem, & requisitionem ei factam per manumissores & executores laicos defunctorum non desinat de manu negotium, sed probet curam, & diligentiam adhibuisse, ut computa, & rationes illi reddantur, nam tunc etiam extante diuturnitate longæva Curiæ sæcularis, declaratur per Cancellarium Cathaloniæ contentio in ejus favorem, ita per Cancellarium Manegat, Consultoribus Sala, Tamarit, Ferrer, Sabater, Sunyer, & Olida de anno 1582. fuisse declaratum, super manumissoria de Llobet de Terrasa, testatur Fontanella *decis.* 289. *nu.* 7. *part.* 1. Secùs autem si Judex sæcularis post præ- 25
ventionem, requisitionem, & denuntiationem ei factam per manumissores, & executores laicos defunctorum, non curet, quod computa, & rationes illi reddantur, quo casu propter fraudem juxta dictam concordiam relatam *num.* 22. cujus verba refert Fontanella *decis.* 288. *num.* 5. *vers.* *Quarto*, *part.* 1. non obstante præventione, data taciturnitate longæva Judicis sæcularis, declaratur per Cancella-

tium Cathaloniæ in favorem Judicis Eccleſiaſtici, ſic per Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Aſtor, & Senjuſt 4. Auguſti 1600. occaſione teſtamenti Petri Sarriol, fuiſſe declaratum præventionem factam in Curia Regentis Vicariam Barcinonæ, die 6. Aprilis 1596. fuiſſe, & eſſe fraudulentam & doloſam in fraudem Curiæ Eccleſiaſticæ, cùm poſt dictam præventionem non fuerit ultima voluntas teſtatoris executioni demandata, & definita, tradit Fontanella *deciſ.* 289. *à num.* 1. *ad* 7. *part.* 1. Niſi appareat rebus ex nunc, quòd negligentia Judicis ſæcularis poſt præventionem non ſit ſufficiens, quo caſu declaratur per Cancellarium Cathaloniæ in ejus favorem, hoc intellecto, quod manumiſſores, & executores laici defunctorum teneantur intra ſex menſes obtinere diffinitionem computorum ab auditore tabulæ teſtamentorum Curiæ ſæcularis, ita per eundem Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Aſtor, Benac, Zalbàde, Vallſeca, & Puigmijà 7. Aprilis 1600. ſuper diffinitione teſtamenti Hyeronymæ de Guardiola, & Villatorta, uxoris Geraldi de Guardiola domicelli, refert Fontanella *deciſ.* 289. *à num.* 8. *ad* 16. *part.* 1.

27 Notanter dixi *num.* 22. antequam Judex Eccleſiaſticus manus apponat. Nam cœpto Judicio in Curia Eccleſiaſtica ad inſtantiam ejus Fiſci Procuratoris per præceptum manumiſſoribus, & executoribus laicis teſtamentorum præſentatum ad effectum reddendi computa, & rationes ſuarum manumiſſoriarum, & adminiſtrationum de legatis piis in teſtamentis laicorum relictis, ſi ipſi manumiſſores, & executores laici teſtamentorum comparent in Curia ſæculari, & firment jus dictæ Curiæ Eccleſiaſticæ declaratur intrepidè per Cancellarios Cathaloniæ non eſſe locum firmæ juris per dictos manumiſſores, & executores laicos teſtamentorum factæ in Curia ſæculari, ſed poſſe conveniri in Curia Eccleſiaſtica, & per eam compelli ad reddendum computa, & rationes piarum cauſarum, Ripoll. tres declarationes Cancellarii Manegat tradit *mor. reſol. cap.* 1. *numer.* 149. *&* 250. *ſequitur.* Fontanella *deciſ.* 288. *num.* 1. *&* 2. *part.* 1.

28 Et quod manumiſſores, & executores laici piarum cauſarum, non data prævention̄e in Curia ſæculari, poſſint conveniri in Curia Eccleſiaſtica, & per eam compelli ad reddendum rationes & computa ſuarum adminiſtrationum, fuit in Cathalonia declaratum per Cancellarium Loris, Conſultoribus Sala, & Tamarit 17. Decembris 1578. in favorem Fiſci Procuratoris piarum cauſarum tabulæ teſtamentorum Barcinonæ contra Michaelem Zafont, & Raphaelem Zafont, ſuper reddenda ratione, & computo manumiſſoriæ teſtamenti Petri Zafont, & teſtamenti Franciſci Zafont. Et per eundem Cancellarium Loris, Conſultoribus Sala, & Font-Paſtor 9. Octobris 1581. in favorem Fiſci Procuratoris tabulæ teſtamentorum Curiæ Eccleſiaſticæ Barcinonæ, contra Paulam Balle ſuper redditione computorum quondam Franciſci Balle viri ſui. Et per Cancellarium Copons, Conſultoribus Guardiola, Olzina, & Ferran 18. Julii 1594. contra Joannem Dalta Chirurgum, & Lucam Cadeca, Negotiatorem cives Barcinonæ manumiſſores, & executores teſtamentarios Hieronymi Amat, Lanionis civis Barcinonæ ſuper redditione rationum, & computorum dictæ manumiſſoriæ. Et per Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Aſtor, Roig, & Zalbà de Vallſeca 2. Novembris 1598. in favorem Fiſci Procuratoris tabulę teſtamentorum Barcinonæ, contra Felicem Boſch, Hoſtalerium, occaſione mandati dicto Boſch facti per Curiam Eccleſiaſticam ad effectum demoſtrandi ſe adimpleviſſe piam voluntatem Eliſabethis Boſch, quondam uxoris ſuæ. Et per Cancellarium Eril 23. Maji 1637. in favorem Fiſci Procuratoris tabulæ teſtamentorum Curiæ Eccleſiaſticæ Elnen. contra Nobilem Joannem Deſcamps, & Maginam ejus uxorem, ubi tenentes, & poſſidentes bona, quæ fuerunt Elenæ Campredon, quatenus in Curia Eccleſiaſtica definirent legata pia in ſuo teſtamento relicta.

29 Et quod executio legatorum piorum pertineat ad Curiam Eccleſiaſticam, fuit declaratum in Cathalonia per Cancellarium Rovirola, Conſultoribus Dalmau, Roig, Torner 20. Octobris 1598. in Favorem Monaſterii Beatæ Mariæ de Monte Carmelo, contra Tutores, & Curatores Pupillæ Riera, Parochiæ Sancti Jacobi de Albaques, Vicen. Dœceſis. Et per Cancellarium Agullana, Conſultore Ferrus, 28. Septembris 1609. in favorem Sacriſtæ, Hebdomadarii loci de Villalonga, contra Antonium Taverner ejuſdem loci Diœces Elnen.

Verum tamen eſt quod etſi manumiſſor, & exe- 30
cutor laicus piæ cauſæ pro reddition computorum manumiſſoriæ poſſit conveniri in Curia Eccleſiaſtica; at ſi habebat aliquam prætenſionem contra bona, poteſt agere in Curia ſæculari: ſic in Cathalonia per Cancellarium Loris, Conſultore Negrell, 11. Auguſti 1579. occaſione firmæ juris factæ in Curia ſæculari Regiæ Audientiæ per Antonium Sans Notarium civem Barcinonæ procedimentis, contra ipſum in Curia Eccleſiaſtica tabulæ teſtamentorum Barcinonæ factis. Et viſo proceſſu Curiæ ſæcularis inter dictum Antonium Sans ex una, & manumiſſores teſtamenti, & ultimæ voluntatis Hieronymæ Sans, quondam uxoris dicti Antonii Sans, in quo litigatur ſuper proprietate bonorum mobilium, quæ poſt mortem dictæ Hieronymæ reperta fuerunt in domo ſolitæ habitationis prædictorum conjugum Sans. Et viſo proceſſu Curiæ Eccleſiaſticæ, in quo ad inſtantiam Procuratoris piarum cauſarum agitur ad compellendum Antonium Sans, ut nomine manumiſſorio dictæ uxoris ſuæ, & ejus bona tenente computum, & rationem daret dictæ manumiſſoriæ. Et ſic quia agebatur de diverſa re in dictis proceſſibus reſpectivè, & inter diverſas partes; fuit declaratum firmæ juris factæ per dictum Antonium Sans in dicta Curia ſæculari locum non fuiſſe, nec eſſe ad impediendum dictum proceſſum Curiæ Eccleſiaſticæ, ſed utramque Curiam in ſuo negotio reſpectivè procedere poſſe.

Notanter dixi, *num.* 21. dummodò fit intra annum 31
reſpectu Judicis ſæcularis. Nam poſt annum, data manumiſſorum, & executorum negligentia, devolvitur ſolùm ad Epiſcopum poteſtas exequendi voluntates defunctorum, & compellendi manumiſſores ad reddendum computa, & rationes, & teſtamenta definiendi, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæſt.* 44. *nu.* 4. *& lib.* 2. *quæſt.* 45. *num.* 1. *poſt med.* Mieres *de majorat. par.* 1. *quæſt.* 48. *num.* 2. Boer. *deciſ.* 39. *nu.* 4. Matienzo *l.* 14. *gloſ.* 1. *à num.* 45. *tit.* 4. *lib.* 5. *recop.* Cenedo *collect. ad decretal.* 114. *num.* 1. Covar. *in cap. nos quidem* 3. *n.* 2. ubi Barboſa *nu.* 4. *&* 8. *de teſtament.* idem Barboſa *in c. tua nobis* 17. *numer.* 4. *verſic. Et tranſacto anno, & in l. nulli* 28. *nu.* 21. *Cod. de Epiſcop. & Cler. & de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 82. *num.* 5. *verſic. Quo tempore, & n.* 26. *verſic. Ratio eſt, & de jure Eccleſ. univ. lib.* 1. *cap.* 27. *n.* 28. Pereyra *de man. Regia, part.* 1. *cap.* 16. *n.* 5. Fontanella *deciſ.* 288. *n.* 3. *verſic. Et ſolum, par.* 1. Caſtillo pluribus citatis *de aliment. tom.* 8. *cap.* 7. *à num.* 2. Fagundez *de juſt. & jure, lib.* 6. *c.* 4. *n.* 8. *verſ. Et idem dicendum eſt*, Ciarlin. *controv. foren. l.* 1. *c.* 21. *n.* 14. Diana *reſol. mor. part.* 1. *tract.* 2. *reſol.* 99. *aliàs* 98. *& part.* 3. *tract.* 1. *reſol.* 21. *& par.* 7. *tract.* 6. *reſol.* 32. *aliàs* 31. *& in coordin. part.* 6. *tract.* 8. *reſol.* 39. *n.* 2. *verſ. Adeo, & tract.* 9. *reſol.* 49. *&* 50. noviſſimè Romaguera *ad Synodal. Geruden. lib.* 3. *tit.* 7. *c.* 3. *num.* 2.

Adeo quod Epiſcopus tanquam Sedis Apoſtolicæ 32
delegatus poteſt cogere manumiſſores, & executores teſtamentorum ad exequendas pias diſpoſitiones juxta formam Concilii Tridentini *ſeſſion.* 22. *de refor. cap.* 8. licèt tales executores ſint Officiales Sanctæ Inquiſitionis, & ob id exempti à juriſdictione Ordinariorum, vel profeſſorum in aliqua Univerſitate ratione literarum conſervatoriarum, quæ eximunt à juriſdictione ordinaria, non autem à Sede Apoſtolica delegata, pro ut à Sacra Congregatione atteſtatur deciſum Franc. Leo *in theſauro fori Eccleſ. part.* 2. *cap. fin. ante finem*, & ex eo referunt Barboſa *de poteſt. Epiſc. part.* 3. *allegat.* 82. *num.* 14. *verſic. Quare, & in c. nos quidem* 3. *num.* 8. *verſic. Qui quidem, de teſtament. & in l. nulli* 28. *n.* 21. *in fine, C. de Epiſc. & Cler.* Matienzo *l.* 14. *gloſ.* 1. *num.* 45. *tit.* 4. *lib.* 5. *rec.* Alzedo *de præcel.*

Epiſc.

Episc. Dignit. part. 2. cap. 4. num. 54. Ciarlin. *controv. forens. lib. 1. cap. 21. num. 12.* Diana *resol. mor. par. 6. tract. 6. resol. 32. aliàs 31. & in coordinat. part. 6. tract. 8. resol. 39. num. 2. versic. In tantum*, videas Romaguera *ubi supra, à num. 4.*

33 Quæro 1. An testator possit prohibere, ne Episcopus se intromittat in executione legatorum piorum, nec compellere manumissores, & executores testamentorum ad reddendum ei computa, & rationes suarum administrationum, & manumissoriarum? Resp. quod non, *c. tua nos 17.* ubi Covar. *n. 6.* Barbosa *num. 1. & 2. de testamentis, authent, hic. Cod. de Episc. & Cler. §. si quis autem pro redemptione, versic. Licet in authent. de Eccles. tit.* Ripa *in l. 1. num. 127. ff. de legat. 1.* Tiraquel. *in tract. Le mort, part. 7. declar. 5. à n. 8.* Valasc. *consult. 105. num. 57.* Bobad. *in polit. l. 2. c. 17. n. 104.* Spinus *in specul. testam. glos. 28. n. 20.* Molina *de just. & jure, tract. 2. disput. 251. n. 6.* Pereyra *de nomin. emphit. quæst. 19. num. 56.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 10. n. 2. versic. Imò etiam, & p. 4. casu 88. à num. 14. & casu 113. n. 31.* Matienzo *l. 14. glos. 1. nu. 48. tit. 4. lib. 5. rec.* Alzedo *de præcel. Episc. Dignit. p. 2. c. 2. n. 56.* Surd. *de aliment. tit. 8. privil. 9. n. 4.* Ciarlin. *de execut. ultim. volunt. lib. 1. cap. 22. n. 64. controv. foren. lib. 1. capit. 21. numer. 11.* Carpius Diana *resol. moral. part. 7. tract. 6. resol. 32. aliàs 31. & in coordinat. part. 6. tract. 8. resol. 39. num. 2. vers. Quod procedit*, idem Barbosa *de potest. Episc. par. 3. allegat. 75. n. 8. versic. Nam Episcop. & allegat. 82. n. 27. & de jure Eccles. univ. par. 3. c. 27. n. 41. & in authent. Licèt testator, n. 3. C. de Episc. & Cler.* Castillo *tom. 8. de aliment. c. 7. num. 10.* Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 12. num. 8. versic. Quod extendunt, & num. 18. versic. Quod etiam, & versic. Idemque*, Bossius *in moral. part. 2. tit. 12. §. 8. num. 339.* Fagundez *de just. & jure, lib. 6. cap. 4. num. 8. versic. Quod adeo, & c. 6. num. 8.*

34 Fallit tribus casibus, in quibus executio legatorum piorum, & compulsio manumissorum & executorum ad reddendum computa, & rationes manumissoriarum, & administrationum non devolvitur ad Episcopum. Primò, quando in casu negligentiæ manumissorum, & executorum, testatores substituunt alios executores, & manumissores. Secundus, quando nullo designano tempore, dixerint testatores expressè tempus legitimum eis non currere, sed liberam executoribus commissionem reliquerint, ut exequantur, cùm voluerit. Tertiò, si testatores designaverint, quid sit agendum de pecuniis, aut rebus legatis, casu quo eorum primæ jussiones ob negligentiam executorum non fuerint ad effectum deductæ. Sic Covar. *in cap. tua, n. 6. versic. Posset tamen testator, de testament.* Molin. *de just. & jure, tom. 2. tract. 2. disp. 251.* Matienzo *l. 14. glos. 1. à num. 45. tit. 4. lib. 5. recop.* Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 55. num. 7.* Diana *resol. mor. part. 8. tract. 5. resolut. 56. & in coordin. part. 6. tract. 9. resol. 45. tota.* Et primum casum præter citatos illustrant. Covar. *in cap. 3. num. 2. versic. Nisi testator, de testam.* Azevedo *l. 6. num. 14. tit. 4. lib. 5. rec.* Spin. *in specul. testament. glos. 28. num. 41.* Sylvester. *verbo Testamentum el 2. num. 8. versic. Quantum verò ad devolutionem.* Carpius *de executor. testament. lib. 1. cap. 71. numer. 5. & lib. 3. cap. 1. n. 7.* Barbosa *de potest. Epis. p. 3. alleg. 82. n. 15. vers. Quo tempore, & vers. Dixi*, Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap. 12. num. 18. in fine, versic. Verumtamen*, notat Fagundez *de just. & jure, lib. 6. cap. 4. num. 8. versic. Quod adeo.* Castillo *tom. 8. de aliment. cap. 7. num. 2. & 10.* Secundum casum probat Pereyra *de manu Regia, p. 1. cap. 16. num. 15.*

35 Quæro 2. Quis Episcopus præferendus sit pro executione legatorum piorum, an originis, an domicilii, vel an rei sitæ? videndi sunt Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 10. à numer. 9. & de succes. legal. part. 4. quæst. 15. art. 2. num. 8.* Molina *de just. & jure, tom. 2. disp. 248. num. 8.* Carpius *de execut. testament. lib. 1. cap. 21. num. 6.* Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 82. num. 14. versic. quæ quidem, & remissivè, de jure Eccles. univ. lib. 3. cap. 27. num. 24. in fine, vers. quis autem*, latè & doctè Ciarlin. *controv. foren. lib. 1. cap. 3. à num. 14. versic. Et quamvis, cum pluribus seq.* Bossius *in moral. tom. 2. tit. 12. §. 8. à num. 143. 144. 145. 146.* Pereyra *de man. Regia, part. 1. cap. 16. num. 40. post prin. versic. qui autem Vicarius, & versic. quid si defunctus*, Sanchez *in opuscul. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 54. num. 12.* Diana *resol. mor. par. 8. tract. 5. resol. 59. & in coordinat. p. 6. tract. 9. resol. 47.*

Et quid si inter Judices sæculares sit dissensio, quis 36
eorum sit Judex, qui pium testamentum exequatur, & computa à manumissoribus recipiat? videatur Marta *de jurisdic. part. 2. cap. 10. num. 15.*

Quæro 3. An potestas exequendi pias causas de- 37
functorum, & compellendi manumissores, & executores ad reddendum computa suarum manumissoriarum, & administrationum devolvatur ad Abbates, & ad omnes habentes jurisdictionem quasi Episcopalem? Resp. Affirmativè, *per text. in cap. Joannes 19. ibi: Per Diœcesanum*, ubi Abbas *nu. 2.* Covar. *num. 1.* Barbosa *num. 4. de testament. glos. verbo Diœcesanis in Clement. 1.* ubi Barbosa *numer. 10. de foro compet.* Flores de Mena *lib. 3. var. quæst. 24. num. 7. 8. 9. & signanter n. 22.* Molina *de just. & jure, tom. 2. tract. 2. resol. 250. numer. 7.* Matienzo *l. 14. glos. 1. num. 46. tit. 4. lib. 5. recop.* Carpius *de execut. testament. lib. 1. cap. 22. nu. 74.* idem Barbosa *de potest. Episc. part. 3. alleg. 82. num. 30. & de jure Eccles. univ. lib. 3. cap. 27. numer. 32. & 33. & in collect. ad Concil. Trident. sess. 22. de refor. cap. 8. numer. 16. & appellat. 23. num. 1.* Sanchez *de matrimon. lib. 1. disp. 28. n. 6. & disp. 29. n. 14. & 16.* Riccius *in prax. aurea, resol. 303.* quidquid dicant Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 10. num. 8. versic. Ergo minus.*

Sic etiam potestas exequendi pias causas defun- 38
ctorum, & compellendi manumissores, & executores ad reddendum computa suarum administrationum, & manumissoriarum devolvitur ad Capitulum Sede vacante, Covar. *in c. Joannes, num. 2.* ubi Barbosa *numer. 4. de testament.* Azor. *instit. mor. part. 2. lib. 3. cap. 30. quæst. 6.* Sanchez *de matrimon. lib. 8. disp. 22. nu. 10.* Carpius *de execut. testamen. l. 1. c. 22. n. 74.* Molina *de just. & jure, tract. 5. disp. 11. n. 5. in fine*, Zerola *in prax. Episc. par. 2. verbo Capitulum, §. 9.* Moneta *de comm. ultim. volunt. c. 5. nu. 428.* Rodriguez *in sum. tom. 1. cap. 71. n. 10.* idem Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 82. num. 30. versicul. Sic etiam, & in collect. ad Concil. Trident. sess. 21. de reform. c. 8. n. 17. & de Canonicis, cap. 42. n. 76.* Diana *resol. mor. part. 8. tract. 4. resol. 28. & tract. 5. resol. 62. & in coordinat. part. 3. tract. 5. resol. 44. & part. 6. tract. 9. resol. 40.* quidquid dicat Marta *de jurisdic. part. 2. cap. 10. num. 6. 7. & 8.* alias quæstiones vide in duabus decisionibus sequentibus.

ARGUMENTUM.

An Auditor tabulæ testamentorum, sivè Judex Ecclesiasticus ab Episcopo nominatus possit aliquod salarium accipere à manumissoribus, & executoribus ratione executionis, examinis, & definitionis ultimarum piarum dispositionum.

SUMMARIUM.

1 *Episcopus, seu Auditor tabulæ testamentorum ab eo nominatus non potest aliquod salarium accipere à manumissoribus ratione executionis, examinis & definitionis ultimarum piarum dispositionum, sed gratis, & sine ullo dispendio prædicta conficere debet, nedum de jure Cæsareo, n. 1. ratio traditur, n. 2. concordat lex Castellæ, num. 3. approbatur jure Canonico, num. 4. refertur declaratio Congregationis Sacri Concilii, numer. 5. reprobantur decisiones antiquæ Cancellaris Cathaloniæ, num. 6. quid in Regno Valentiæ, num. 7.*

8 *Manumissores piarum causarum, an pro suis laboribus possint habere, & petere sala-*

salarium administrationum bonorum defunctorum.

9 *Manumissores piarum causarum defunctorum si sint discordes, quid faciendum sit, num.* 9. 10.

11 *Clericus potest esse manumissor non solum ad pias causas, sed etiam ad non pias causas.*

12 *Mulier potest esse manumissoria testamentorum.*

13 *Testator si fratres suos assignaverit manumissores, sorores non censentur exclusæ.*

14 *Mulier transiens ad secundas nuptias, an amittat officium executricis testamenti viri sui.*

15 *Manumissores testamentorum sive universales, sive particulares si sint plures, quomodo procedere debeant in executione piarum causarum, num.* 15. 16. 17. *&* 18.

19 *Manumissores testamentorum deputati ad distribuendum, pro ut eis videbitur, & placebit, an possint uti potestate absoluta circa distributionem, & electionem personarum.*

20 *Manumissores testamentorum possunt voluntatem testatoris declarare, & interpretare.*

DECISIO CCLXXX.

1 DE jure Cæsareo, Episcopus, seu Judex Ecclesiasticus, Auditor tabulæ testamentorum ab eo nominatus non potest aliquod salarium accipere à manumissoribus, & executoribus ratione executionis, examinis, & diffinitionis ultimarum piarum dispositionum, sed gratis, & sine ullo dispendio prædicta conficere debet, *l. nulli* 28. §. *post unius, Cod. de Episcop. & Cler. ibi: Ita tamen, ut Religiosissimi Antistites gratis, & sine ullo dispendio prædicta gesta conficiant, l. si quis ad declinandam* 37. *C. eod. tit. ibi; Nullo penitùs ex hoc lucro, vel Oeconomo, vel Episcopo, vel Sacrosanctæ Ecclesiæ relinquendo*, ubi Barbosa *n.* 15. Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 52. *&* 55. *lib.* 1. Franchis *decis.* 122. *numer.* 6. Zacchia *de salario, qu.* 66. *n.* 1. Guttier. *de tutel. par.* 3. *c.* 45. *n.* 20. & alii, quos novissimè citat Gerundensis Romaguera *ad Synodum Gerunden. lib.* 3. *tit.* 7. *c.* 3. *n.* 7.

2 Ratio traditur ab eadem *leg. nulli* 28. §. *post unius, Cod. de Episcop. & Cler.* Ne humanitatis obtentu relictæ pecuniæ judiciorum dispendiis erogentur. Et ex ea lege tradunt Guttier. *de tutel. par.* 3. *cap.* 45. *num.* 20. Reg. Leo *decis.* 20. *num.* 52. 55. *&* 56. *versic. Ex quibus, lib.* 1.

3 Cum prædicto jure Cæsareo concordat de Regno Castellæ *l.* 5. *versic. Et tambien el Obispo, tit.* 10. *part.* 6. ubi Gregor. Lopez *glos.* 7. *&* 8. Guttier. *de tutel. part.* 3. *cap.* 45. *num.* 20. *versic. Adest nobis*, qui usque ad *numer.* 24. latè probat id procedere in omnibus ultimis piis dispositionibus, Escobar *de ratiocin. cap.* 27. *sub num.* 45.

4 Approbaturque dispositio legis juris Cæsarei *in c. nos quidem* 3. *in fine de testament. ibi: Sic enim secundùm piissimas leges dilatas defunctorum pias voluntates Episcopali decens est studio adimpleri; & ibi: glos. verbo Leges, ita ait Cod. de Episcop. & Cler. nulli*, ibi habes quod Episcopus debet illud facere, & sic reperitur canonizata dicta lex *nulli*, ut doctè probat Reg. Leo *decis.* 20. *à numer.* 52. *lib.* 1. Amostazo *de causis piis, lib.* 2. *cap.* 4. postquam dixit *n.* 38. quod Episcopus est executor necessarius, *n.* 39. sic ait, Episcopus verò id tenetur facere ex obligatione sui officii, quapropter recepit redditus Episcopatus, nec aliter salarium percipiet.

5 Et Sacra Congregatio Concilii in Barchinonen. & Gerunden. 1. Decembris 1618. declaravit, & decidit, executores ultimarum voluntatum nihil dare debere Episcopo, seu ejus Officialibus pro causa laboris in recipienda ratione administrationis bonorum testatoris, nec illos quicquam exigere posse, etiam extante consuetudine exigendi quatuor denarios pro singulo scuto, ut attestatur Sellius, quem refert Barbosa *in collect. ad Concil. Trident. sess.* 22. *de reformat. cap.* 9. *num.* 26. *&* *decis. Apostol.* 344. *num.* 3. *&* *in collectan. Bullar. verbo Executio ab executore, versic. Executores ultimarum voluntatum, fol.* 350.

Ex quibus recedendum existimo à duabus declarationibus Cancellarii Cathaloniæ Loris. In quarum prima fuit declaratum, cognitionem, quod salarium solvendum sit, & de quibus pro definitione piarum causarum defunctorum, pertinere ad Curiam Ecclesiasticam Tarraconæ, Consultoribus Sala, & Font Pastor 29. Octobris 1580. contra Universitatem, & singulares homines Villæ de Vallibus prætendentes esse in possessione, seu quasi libertatis solvendi unum solidum pro libra pro causis piis defunctorum, de illis tantum, quæ pro anima relictæ fuerunt, & non de aliis: contrarium prætendente Curia Ecclesiastica Tarraconæ, dicente, solitumque stipendium, & salarium accipere, non solùm de his, quæ in suo testamento specificantur, sed etiam de his, quę plus erogantur in vim clausulæ in testamentis apponi solitę, scilicet: lego pro anima mea decem, quæ si non sufficiant, volo complementum fieri ad manumissorum meorum arbitrium. In secunda fuit declaratum, cognitionem exactionis salarii pro definitione testamentorum ad Curiam Ecclesiasticam Abbatiatus Ageren. Consultoribus Balle, Amell, & Puig. 4. Novembris 1581. contra Syndicum Universitatis Villæ Ageren. eo quod Abbas Sancti Petri Ageren. exigebat nova, & inusitata subsidia, seu imposita occasione testamentorum laicorum dictæ Villæ Ageren. Quia prædictæ declarationes sunt contra jura Cæsarea, Canonica, & declarationem Sacræ Congregationis Concilii, quibus præcipitur. quod Episcopus gratis, & sine ullo salario definiat causas pias defunctorum. 6

In Regno autem Valentiæ antiquitùs anno 1474. pro definitione testamentorum piarum causarum solvebantur sex denarii, deinde ex Synodo Diœcesana Valentina anno 1378. solvebantur quatuor denarii, & nunc per forum 120. Curiarum anni 1604. solvuntur Auditori testamentorum piarum causarum pro suo salario duo denarii, & sic fuit per Cancellarium illius Regni declaratum, die 24. Maji 1608. ut latè tradit Reg. Leo *decis.* 20. *à num.* 49. *usque ad finem lib.* 1. 7

Sed quæro 1. An manumissores & executores testamentorum piarum causarum possint petere & habere salarium administrationum bonorum defunctorum pro suis laboribus? de jure tres sunt opiniones. Prima affirmat. Secunda negat. Tertia conciliat, quæ verissima est, quod si manumissores, & executores piarum causarum habent tractum successivum, cum onere ministerii, & administrationis, tali casu salarium illis præstandum est, nè, dum in his negotiis exercendis laborant, patrimonii sui jacturam faciant, & in his terminis procedit opinio affirmativa; si verò manumissores, & executores piarum causarum habent solum nudi facti ministerium, quod breviter expediri potest, ut sepelire defunctum, missas dicere, & eleemosynas in testamento relictas præstare, & quid simile, hoc casu, nullum salarium habebunt, & in his terminis procedit opinio negativa. Quasi dicant Doctores, quod si executores, & manumissores piarum causarum sunt particulares, scilicet constituto, dato, & nominato hærede in testamento, cùm solùm habeant nudi facti ministerium, nullum salarium possunt petere, nec habere? si autem manumissores, & executores piarum causarum sunt universales, quando testator hæredem, instituit Dominum nostrum Deum, & animam suam, seu hæredes instituit pauperes Christi, nullo alio hærede nominato, salarium illis dandum est, quia habent tractum successivum, cum onere administrationis, & ministerii. Hujusmodique salarium, dicunt aliqui, quod est decima pars fructuum. Sed alii arbitrio Judicis relinquunt. De consuetudine autem solitum est illis taxari unum regale, hoc est, duo solidi pro libra, ita tamen, ut non excedat unum regale pro libra, de quibus omnibus opinionibus videantur Avendanno *de exequend. mandat. lib.* 1. *c.* 2. *num.* 8. Baeza *de decima tutor. cap.* 2. *num.* 19. *&* *cap.* 5. *num.* 13. 8

& cap.

& cap. 20. à num. 19. Spinus *in specul. testament. glos. 28. à num. 77. usque ad finem*, Franchis *decis. 112. nu. 6.* ubi Luca *num. 4.* remissivè Amendola *num. 8.* Garcia *de expen. cap. 20. num. 14.* Carocius *de locato, par. 7. conclus. 77. fol. 272.* Parlador. *rer. quotid. in sesquicent. tom. 2. differ. 130. §. 6. num. 1. & 2.* Escobar. *de ratiocin. cap. 27. à num. 45. ad 50.* Guttier. *de tutel. part. 3. cap. 45. toto*, Florez de Mena *var. lib. 1. quæst. 8. §. 3. à num. 12.* Azevedo *l. 6. num. 20. tit. 4. lib. 5. rec.* Lugo *de just. & jure, tom. 2. disp. 24. sect. 16. numer. 335.* Carpius *de executor. ultim. volunt. libro 3. capit. 11. toto*, Diana *resol. mor. part. 8. tract. 5. resol. 28. & in coordinat. part. 6. tract. 9. resol. 67. num. 1. & 2.* Amostazo *de causis piis, lib. 2. cap. 4. à num. 36. ad 45.* Reynoso *in observ. jur. 55. num. 23.* Barbosa *voto 126. num. 143. lib. 3.* latissimè Zacchia *de salario, quæst. 66. tota*, DD. quos citat Romaguera *ubi sup. dict. num. 7.* vide quæ dicebam de tutore, & curatore, *decis. 157. à num. 39. part. 3.* cui manumissor, & executor testamentorum æquiparantur, & est ad instar tutoris bonorum testatoris, *ut suprà, decis. 279. num. 6. & 7.*

Quæro 2. An manumissores, & executores testamentorum si sint duo, vel plures dati, & sint discordes, quid faciendum sit? Resp. quod si sint plures, prævalet quod major pars fecerit, *c. Religiosus, §. sanè*, ubi sentiunt communiter scribentes *de testament. in 6.* cùm ferè in omnibus negotiis à pluribus expediendis statur majori parti, *cap. 1. de his quæ fiunt à majori parte, c. l. quod major, ff. ad municipal.* etiamsi omnes manumissores, & executores testamentorum non conveniantur in unum, prævalet, quòd major pars separatim fecerit, Diana, & Carpius *locis allegandis*, quod est intelligendum data paritate personarum, aliàs etiam si sint dispares, quia si unus sit Clericus, & alter laicus, præfertur vox Clerici, Andræas Siculus *in cap. tua nos, col. 7. de testamen.* vel si unus est consanguineus, alter extraneus, anteponitur, & præfertur votum consanguinei, Bald. *in l. 61. col. 2. versic. Et secundùm hoc, ff. de pactis*, vel si masculus, & fœmina concurrunt, præfertur, & anteponitur votum masculi *argum. l. 1. de Senatorib. & leg. fin. ff. de fide instrumen.* sic docent Palacios Rubios *in c. Per vestras, §. 43. numer. 8.* Castillo *in l. 38. tauri, numer. 7.* Gomez Arias *numer. 5.* Spinus *in specul. testament. glos. 28. num. 19.* ad quem se refert Cancer *p. 1. variar. cap. 2. num. 33.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. capit. 1. dub. 45. num.* Lugo *de just. & jure, tom. 2. disp. 24. sect. 16. num. 395.* Carpius *de execut. testament. lib. 3. cap. 2. num. 30.* Diana *resolut. mor. par. 8. tract. 5. resol. 29. & 30. & in coordinat. p. 6. tract. 9. resol. 34. num. 9. & 10. resolut. 35. numer. 1. 2. 3. 4. & 7.* aliqua tradunt Anton. Gomez *in l. 38. tauri*, Roland *cons. 16. num. 42. lib. 1.* Salazar. *de casu, & consuetud. cap. 12. num. 26.* Lara *de anniver. lib. 2. cap. 3. numer. 27.* remissivè modernis citatis Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib. 2. rub. 33. num. 23.* Verùm in omnem eventum præfertur votum manumissoris, quod voluntati defuncti magis accedit, seu ejus breviori expeditioni, non attenta qualitate Clericatus, consanguinitatis, seu sexus, ad hoc ut Episcopus, seu Judex illud eligere valeat; ut probant Carpius, & Diana *locis citatis*, ille *vers. Quartus casus*, iste *in coordin. resol. 35. num. 5.*

10 Illud tamen est adnotandum, quod etsi aliqui dicant, quod quando executores, & manumissores discordes sunt æquales pro utraque parte, ut duo pro una, & duo pro alia datur recursus ad Episcopum, ut de jure difficultatem sapiat, ut Diana *resol. mor. part. 10. tract. 13. resol. 5. & in coordin. part. 4. tract. 7. resol. 66.* Amostazo *de causis piis, lib. 4. cap. 4. num. 23.* & alii dicant, quod Episcopus potest præferre quem voluerit, ut Spinus *in speculo testam. glos. 28. num. 19.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. c. 1. dub. 45. num. 3.* Primò intelligendum est, quod si sit in rebus piis potest Episcopus præferre quem voluerit? si verò in rebus profanis, id potest Judex sæcularis, ut post alios docet Diana *resol. mor. p. 8. tract. 5. resol. 30. & in coordinat. part. 6. tract. 9. resol. 35. num. 6.* Secundò, intelligendum est data paritate personarum, secùs si sint dispares, Sanchez, Lugo, & Diana *in coordin. resol. 35. n. 7.* & alii citati *n. 9.*

Infertur I. *ex dictis num. 9.* quod Clericus potest 11
esse manumissor, & executotur testamentorum, non solùm ad pias causas, ut voluerunt Ansaldus *de jurisdict. part. 2. tit. 11. cap. 29. num. 12.* & alii quos citat Diana *loco allegando, num. 1.* sed etiam ad non pias causas, *ut notatur in cap. 2. de testament. in 6.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 40. num. 1.* Diana *resol. mor. part. 8. tract. 5. resol. 7. & in coordinat. part. 6. tract. 9. resol. 9, n. 2.* & pluribus laudatis novissimè noster Romaguera *ad Synod. Gerunden. dict. cap. 3. nu. 1. pag. 112.* quod procedit, etiam quando Clericus deputaretur manumissor, & executor testamenti simul cum laico. Sanchez, & Diana *hic citati*, ille *num. 1.* iste *in coordinat. resol. 9. numer. 3.* procedit etiam, non solùm in Clerico manumissore, & executore deputato ab alio Clerico, sed etiam si deputatur à laico, *ut probat text. in c. tua nobis*, ubi Covar. *n. 1. in princ. de testam.* Zabarella *in cap. Joannes, not. 5. & n. 4. oppos. 1.* Abbas *num. 2.* Barbosa *num. 2. de testament.*

Infertur 2. quod mulier, secundùm veriorem sen- 12
tentiam, consuetudine approbatam, potest esse manumissor, & exequutrix testamentorum, *ut patet ex text. in l. à titio, in princ.* ubi Bartol. *in sum. ff. de aliment. & cibar. legat. text. in argum. in capit. nos quidem 3. de testament. glos. verbo Religiosus, in cap. 2.* ubi Barbosa *num. 12. de testament. in 6.* Bald. *in l. id quod pauperibus, col. 2. C. de Episcop. & Cler.* Decius *in l. 2. num. 21. ff. de regul. jur. & cons. 91. num. 1.* ubi Carocius *num. 1.* Angulo *de melioration. l. 3. glos. 7. num. 4.* Cifuentes *in l. 31. tauri, num. 3.* Gomez *nu. 6.* Tellus Ferdinand. *numer. 8. versic. Nec interest*, Covar. *in cap. tua, num. 3. de testament.* Crassus §. *Executor, quæst. 2. num. 26.* Virgil. *de legitim. person. cap. 31. num. 12.* Spinus *in specul. testament. glos. 28. num. 34. versic. Sic & mulier, & n. 35.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 2. dub. 40. n. 5.* Diana *resolut. mor. part. 8. tract. 5. resol. 4. & resol. 5. & in coordinat. par. 6. tract. 9. resol. 6. tota, & resol. 7. nu. 5. vers. Nec ratio*, Carpio *de executor. lib. 1. cap. 7. n. 35.* Quesada Pilo *dissert. 14. num. 28.*

Unde provenit, quod si testator fratres suos ma- 13
numissores, & exequutores testamentarios assignaverit, sorores non censentur excluse, sed omnes fratres & sorores ad manumissoris, & executoris munus censentur electi, ut contra Jason. *in l. ex facto, col. penult. ff. de vulgari*, Decius *in l. 2. num. 21. ff. de regul. jur.* Covar. *in cap. tua, num. 3. in fine, de testament.* Lugo *de just. & jure, tom. 2. lib. 1. cap. 7. n. 314.* docent, & probant Carpius *de executor. testamen. lib. 1. cap. 7. num. 35.* Sanchez *in opusc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 40. num. 7.* Diana *resol. mor. par. 8. tract. 5. resol. 5. & in coordinat. part. 6. tract. 5. resol. 7. tota*, Quesada Pilo *dissert. 14. num. 29.*

Et quod magis est, si mulier transit ad secundas 14
nuptias, non amittit officium exequutricis testamenti mariti, ut docent Bartol. Bald. Decius, Lupus, Covar. *in cap. tua, num. 3. versic. Imo uxor, de testam.* Gregor. Lopez, Aviles, & Matienzo, quos refert, & sequitur Sanchez *de matrim. lib. 7. disp. 88. num. 14. versic. At tenendum est*, quibus addendi sunt Decius *cons. 91. num. 1.* ubi Caroccius *n. 1.* Palacios Rubios *in rub. de donat. inter virum, & uxor. §. 67. numer. 15.* Guttier. *Canonic. lib. 2. quæst. 12. n. 12.* Angulo *de meliorat. l. 3. glos. 7. n. 5.* Virgilius *de legitimat. personar. capit. 31.* Crassus §. *Executor, quæst. 2. num. 27.* Castillo *decis. 232. numer. 4. part. 3.* Quesado Pilo *dissert. 14. num. 30.* Castillo *de usufruct. cap. 2. num. 80.* Tondut. *quæst. civil. 50. num. 46.* Verum est quod alii tenent contrarium, quod mulier amittit officium exequutricis testamenti mariti transiens ad secundas nuptias, ut Guillem. Benedict. Lucas de Pena, Spin. *in specul. testamen. glos. 28. num. 35.* quos citat, sed non sequitur Sanchez *hic citatus n. 14. in prin.* Sed Spinum sequitur Fontanella

de pact. nupt. tom. 2. clauſ. 5. gloſ. 8. part. 11. num. 13. & deciſ. 429. num. 7. part. 2. quem videtur ſequi Hodierna *ad Surd. deciſ. 106. in fine verſicul. Verum.* Et licèt Cifuentes cogitandum relinquat, allegans Doctores pro, & contra *in l. 3. tauri, n. 4.* ſimiliter cogitandum relinquat Joan. Lupus *in rub. de donat. inter vir. & uxor. §. 77. nu. 16.* non audeo recedere ab hac opinione affirmativa propter authoritatem deciſionum noſtri Senatus, quas refert Fontanella *hic titatus.*

15 Quæro 3. An manumiſſores, & executores teſtamentorum, ſivè univerſales, ſivè particulares, ſi ſint plures, quomodo procedere debeant in exequutione piarum cauſarum? Reſp. quòd omnes procedere debent, & non unus ſine alio, vel aliis, cùm non habeant poteſtatem in ſolidum, niſi eis à teſtatoribus ſit data, & tributa poteſtas exequendi in ſolidum, prout requiritur ad hoc, ut unus ſine alio, vel aliis procedere poſſit, *cap. 2. §. ſane*, ubi Barboſa *ſub num. 14. de teſtament. in 6. capit. ſi duo, de procurat. in 6.* Altimar. Carol. Anton. de Luca, Pegas, Palma, Filliuccius, Giurba, Paſſerin. Sanchez, quos refert, & ſequitur Romaguera *in addit. ad Conciolum, ad ſtatut. Eugub. lib. 2. rub. 33. num. 18.* Franchis *deciſ. 622. num. 1.* ubi Riccius, & Rovitus *in additionibus*, Peregrin. *conſ. 51. num. 26. lib. 2.* Reg. Seſſe *deciſ. 399. n. 12. lib. 4.* Cancer *part. 1. var. cap. 7. num. 27.* Vel niſi alii manumiſſores, & executores teſtamentorum repudiaverint officium, vel mortui ſint, vel eſſent in longinquis partibus abſentes, nam tunc ſolus unus executor, qui ſuperſit, poteſt exequi pias diſpoſitiones teſtatorum, *cap. 2. §. ſanè*, ubi Barboſa *num. 13. & 14. de teſtament. in 6.* Altimar. Luca, Capon. Paſſerin. & Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 44. numer. 3.* quos refert, & ſequitur Romaguera *in addit. ad Conciolum, ad ſtat. Eugub. lib. 2. rub. 33. num. 19.* Barboſa *voto 59. num. 3. & 4.* Gratian. *diſcept. foren. cap. 422. à numer. 1.* Franchis, & addentes *deciſ. 622.* Peregrin. *conſ. 51. numer. 27. lib. 2.* Sylveſt. *verbo Teſtamentum 2. quæſt. 5.* Fagundez *de juſt. & jure, lib. 6. cap. 5. num. 10.* Reg. Seſſe *deciſ. 51. num. 1. & 2. lib. 1. & deciſ. 399. à n. 4. lib. 4.* Cancer *var. par. 1. cap. 7. num. 34.* Molina *de juſt. & jure, tom. 1. tract. 2. diſp. 248.* Lugo *de juſt. & jure, tom. 2. diſp. 4. ſect. 16. num. 391.* Carpius *de execut. teſtam. lib. 3. c. 2. toto*, Diana *reſol. mor. part. 8. tract. 5. reſol. 29. & in coordinat. p. 6. tract. 9. reſol. 34. à num. 1.* Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 6. cap. 5. num. 30.* latiſſimè Caſtillo *controv. jur. part. 6. cap. 120. toto, ſignanter à num. 13.*

17 Hæcque limitatio procedit, etiam quando teſtator dicit, quod omnes ſimul procedant, & non unus ſine alio, vel aliis poteſt ſolus unus manumiſſor, & executor ſuperſtes exequi non voluntatem teſtatoris, quando alii ſunt mortui, vel in locis remotis, aut officium renuntiaverint, deciſum in Regno Aragonum refert Reg. Seſſe *dec. 399. tota, l. 4.* quia inter eos eſt locus juri accreſcendi, & non decreſcendi, Carpius *de execut. lib. 4. cap. 1. à n. 2.* Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 6. cap. 5. ſub num. 30.* Romaguera *in addit. ad Conciol. ad ſtat. Eugub. lib. 2. rub. 33. n. 19.*

18 Procedit etiam quando manumiſſores, & executores duo, vel plures nominantur in teſtamento ad pias cauſas, cùm aliqua portione cuilibet illorum à teſtatore aſſignata in premium laboris pro exequutione teſtamenti; nam ſi alii ſunt mortui, vel degunt in longinquis, aut acceptare nolunt, portio deficiens accreſcit alteri executori acceptare volenti, *per tex. in l. unica, §. ubi autem legatarius, C. de caduc. tollend.* & idem eſt in taxatione ſalarii, quia ſicut diminuto onere diminuitur portio, & ſalarium, *leg. ſeſo amico, ff. de ann. legat.* ita aucto labore æquum eſt, ut portio, & ſalarium augeatur, *§. Illud, in authent. ut Judices ſine quoquo ſuffrag.* ſic Valaſc. ita judicatum refert *conſ. 48.* Molina *de juſt. & jure, tom. 1. tract. 2. diſp. 248. verſic. Quando verò*, Reynoſo *in obſer. jur. obſervat. 55. num. 19.* Barboſa *voto 126. num. 144. lib. 3.*

19 Quæro 4. an manumiſſores, & executores teſtamentorum deputari ad diſtribuendum, prout eis videbitur, & placebit, an poſſint uti poteſtate abſoluta circa diſtributionem, & electionem perſonarum? Reſp. quod non, ſed tenentur ſervare regulas juris. Et ſi malè arbitrantur, paſſivè agunt, & à tali arbitrio malè facto poteſt haberi recurſus ad ſuperiorem, qui tale arbitrium debet corrigere ſecundùm regulas juris communis, & mentem teſtatoris, ut poſt alios tradit Pariſius *conſ. 45. n. 18. & 19. lib. 3.* ſequitur Barboſa *voto 66. numer. 16. lib. 2.* & poſt alios tradunt etiam Noguerol. *allegat. 9. num. 48.* idem Barboſa *dictione 424. num. 4. verſic. Et in poteſtate data executoribus*, Paz *de tenuta, cap. 34. n. 137. verſic. Et in facultate conceſſa executori, tom. 1.* Caſtillo *contr. jur. part. 5. cap. 67. num. 12.* Mantica *de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 5. n. 8.* quibus pertineat in ornatum, Jaſon. *in l. ſi ſic. num. 4. 5. & 6. ff. de legat. 1.* Pariſius *conſ. 45. nu. 16. & 17. lib. 3.* Paz *de tenuta, cap. 34. à numer. 135. tom. 1.* Noguerol. *allegat. 9. à nu. 18.* Barboſa *dictione 250. & dictione 424. num. 4.* Molina *de primog. Hiſpan. lib. 2. cap. 5. à num. 45.* Caſtillo *controverſ. jur. par. 5. cap. 67. à num. 5. verſic. In ſecunda verò ſpecie, cum ſeq.*

Benè tamen poſſunt manumiſſores, & executores 20
teſtamentorum voluntatem teſtatoris declarare, & interpretare, & declaratio, & interpretatio facta talis eſſe præſumitur qualiter ab illis obſervatur, Bondin. *colluct. legal. 50. num. 221.* Romaguera *in addit. ad Conciol. ad ſtat. Eugub. lib. 2. rub. 33. n. 17.* ubi addit, quod à dicta declaratione reſilire non poſſunt, nec eis licet variare, & citat Fagnan. *in capit. nos quidem, num. 70. de teſtament.* de quo videndus eſt Diana *reſol. moral. part. 8. tract. 5. reſol. 50. & in coordinat. part. 6. tract. 9. reſol. 61.*

ARGUMENTUM.

An manumiſſorum, & executorum piarum cauſarum defunctorum ſubrogatio facienda ſit per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Manumiſſoribus teſtamentorum mortuis, vel abſentibus, aut renuntiantibus an alii debeant ſubrogari, num. 1. 2. 3. & 4.*

5 *Manumiſſorum piarum cauſarum defunctorum ſubrogatio an facienda ſit per Judicem Eccleſiaſticum, vel ſæcularem, num. 5. & 6.*

7 *Manumiſſores teſtamentorem habent bona tacitè hypothecata pro eorum adminiſtratione, num. 7. & 8.*

9 *Tutores, & curatores habent bona tacitè hypothecata pro adminiſtratis per eos.*

10 *Hypotheca tacita non incipit à tempore malæ adminiſtrationis, ſed à die ſuſceptæ adminiſtrationis.*

11 *Manumiſſores quo in loco teneantur dare computa ſuarum adminiſtrationum, numer. 11. 12. & 13.*

12 *Adminiſtrator quo in loco teneatur reddere computa adminiſtrationis, num. 12. & 13.*

14 *Manumiſſores piarum cauſarum defunctorum non adimplentes, & exequentes juſſa teſtatorum intra tempus legitimum, quas pœnas incurrant, num. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. & num. 27.*

23 *Manumiſſores ſi ſint minores, & Eccleſiæ, reſtituantur in integrum adverſus negligentiam exequendi, & adimplendi juſſa teſtatorum.*

24 *Manumiſſores poſſunt eſſe minores viginti quinque annorum, vel ſi expleverint decem ſeptem annos.*

25 *Procurator ad negotia poteſt eſſe minor viginti quinque annorum, vel habens decem & ſeptem annos.*

26 Manumissores si sint filii non adimplentes jussa parentum testantium, an priventur legitima.

DECISIO CCLXXXI.

1 PRÆMITTENDUM est quod aliqui dicunt, quod manumissoribus, & executoribus mortuis, vel absentibus, aut renuntiantibus, loco illorum debent alii subrogari, ut Papon. *lib.* 20. *titul.* 9. *arresto* 6. refert, & sequitur Riccius *collect.* 1201. *versic. Quarto*, conducit Cancer *part.* 1. *var. cap.* 7. *num.* 36.

2 Alii autem dicunt contrarium, quod manumissoribus, & executoribus mortuis, vel absentibus, aut renuntiantibus loco illorum non sunt alii subrogandi, ut ponderando particulam liberè, de qua *in cap.* 2. §. *sanè de testament. in* 6. tradunt in specie, Archidiac. Ancharan. Geminian. Franc. Joan. Andr. & Bald. quos refert, & sequitur Barbosa *voto* 59. *num.* 5. *libro* 2. Belluga *in specul. Princip. rubr.* 17. §. *Videamus*, *numer.* 6. *versic. Licet Bald.* ubi Borrell. *litera T.*

3 Limitatur hæc secunda opinio negativa tribus modis. Primò, quando testator omnibus manumissoribus, & executoribus defunctorum conjunctim, & in simul exequendi facultatem concessit, cum eo, quod non possit unus sine alio, vel aliis, quo casu, loco illorum debent alii subrogari, ad quod exemplum respexit *text. in cap.* 2. §. *sanè*, *ibi: Nisi testator aliud expesserit, & exemplificarunt glos. verbo expresserit, de testament. in* 6. & Dominic. Jo: Andr. Jacobus de Arenis, & Gregor. Lopez, quos citat Barbosa *statim allegandus.* Secundò, si testator loco morientis absentis, vel renuntiantis, alium subrogaverit. Tertiò quando testator expressit exequutionem per manumissores, & executores fieri debere per duos, aut tres, etiam altero nolente, vel non valente, nam *text. in cap.* 2. §. *Sanè, de testamentis in* 6. loquitur in executoribus simpliciter datis, Reg. Sesse *decis.* 51. *num.* 3. *tom.* 1. tradit has limitationes, Barbosa *voto* 59. *num.* 6. *lib.* 3.

4 Verùm quidquid sit de prædictis. In legatis tamen piis, nequaquam opiniones, & limitationes procedunt, sed manumissores, & executores subrogari poterunt, quia in illis juris solemnitates locum non habent ad tradita per Borell. *ad Bellugam, in spec. Princip. rub.* 7. §. *videamus, litera T. versic. In legatis tamen*, Amostazo *de causis piis, lib.* 1. *capit.* 11. *num.* 67. *in fine.*

5 Quo præmisso, intrat quæstio in argumento proposita, an manumissorum, & executorum piarum causarum defunctorum subrogatio facienda sit per Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem. Et in primis videtur, quod facienda est per Ordinarium, id est per Episcopum, ut sentiunt Doctores citati à Barbosa citato supra *num.* 2. sed alii dicunt, quod uterque Judex tàm Ecclesiasticus, quàm sæcularis in dictis causis piis potest subrogare manumissores, & executores per jurisdictionem suam, quando est locus subrogationi per mortem, absentiam, vel renuntiationem illorum, sic Belluga *in specul. Princip. rub.* 17. §. *v. videamus, versic. Et sic quilibet, & n.* 8. *vers. Et sic uterque*, Reg. Leo *dec.* 20. *num.* 20. *lib.* 1.

6 At resolutivè dico. Quod quando jurisdictio Curiæ sæcularis est præventa super redditione computorum alicujus causæ piæ tractum successivum habentis, & unus manumissorum moritur, vel est in longinquis, aut renuntiat, potest Curia sæcularis alterum in ejus locum subrogare, qui de Curia sæculari erat, sic disputato puncto Fontanella videndus *dec.* 289. *à n.* 20. *ad* 15. *p.* 1. si verò jurisdictio Curiæ sæcularis pro redditione computorum alicujus causæ piæ tractum successivum habentis non est præventa, & unus manumissorum moritur, vel abest in longinquis, vel renuntiat, non potest Curia sæcularis alterum in ejus locum subrogare, sed subrogatio facienda est per Judicem Ecclesiasticum, ita per Cancellarium Loris, Consultoribus Sala, Balle, & Tamirit 7. Januarii 1679. contra Michaelem Zafont Notarium, prætendentem se in Curia Vicarii Barcinonæ subrogatum esse manumissorem piæ causæ fundatæ per Franciscum Zafont custodem del Empariatje, & nihilominus intentare viduam Sunjera, & viduam Bruguera consimilem subrogationem obtinere in Curia Ecclesiastica Barcinonæ, fuit declaratum in favorem Curiæ Ecclesiasticæ.

Quæro 1. An manumissores, & executores testa- 7
mentorum habeant bona tacitè hypothecata pro eorum administratione? Resp. quod sic, juxta communem, & receptam sententiam, Peguera decisum testatur, *decis.* 133. *numer.* 3. *versic. Ex his ergo patri*, *tom.* 1. quem sequuntur Riccius *collect.* 769. *versic. Quarto*, Carpius *de executor. lib.* 1. *cap.* 12. *nu.* 20. Luca *de tutor. disc.* 10. *n.* 8. Giurba *ad consuetud. Messanen. cap.* 2. *glos.* 10. *part.* 1. *num.* 41. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad stat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 33. *num.* 21. & novissimè *ad Synodum Gerunden. lib.* 3. *tit.* 7. *cap.* 7. *num.* 12. doctè, ut solet Don Bonaventura de Tristany *decis.* 3. *num.* 164. *tom.* 2.

Idque ex æquitate, & ex identitate rationis, li- 8
cèt à jure casus iste expressus non numeretur, ut probat idem Dominus Tristany *dicta decis.* 31. *nu.* 164. *versic. Quin obsit, tom.* 2. Sicuti datur contra 9
tutores, & curatores tacita hypotheca pro administratis per eos, *l. pro officio* 20. *C. de administr. tutor.* latè cum ampliationibus, & limitationibus Guttier. *de tutel. part.* 1. *c.* 16. *à n.* 1. Escobar *de ratiocin. c.* 39. *à num.* 1. Galganet. *de tutel. lib.* 2. *cap.* 39. *à nu.* 1. Montan. *de tutel. cap.* 31. *effectu* 2. Mantica *de tacitis, tom.* 1. *lib.* 11. *tit.* 16. *à num.* 1. multos alios citant Merlinus *de pignor. lib.* 3. *tit.* 1. *quæst.* 2. *à num.* 1. Barbosa *in l. pro officio* 20. *à num.* 1. *C. de administ. tutor.* Cardoso *in prax. jud. verbo tutela, n.* 7. Noguerol *allegat.* 1. *nu.* 30. Rodriguez *in tract. de concur. & privileg. creditor. part.* 1. *art.* 4. *à n.* 1. Castillo *controver. jur. part.* 6. *c.* 37. *n.* 55. & manumissores & executores piarum causarum defunctorum æquiparantur tutoribus, & curatoribus, ut tradidi *decis.* 79. *num.* 6. & 7. *hac par.* 5. sic in puncto Peguera, Romaguera, Dominus Tristany *locis citatis, num.* 7.

Advertendum, quod hæc hypotheca tacita non in- 10
cipit à tempore malæ administrationis, ut aliqui putarunt. sed à die susceptæ administrationis, secundùm communem, & veriorem opinionem, *leg. cùm oportet*, §. *fin. post authent. ibi insertam, C. de bonis, quæ liberis, l. hac edictali* 6. §. *omnibus, Cod. de secund. nupt.* Surd. *cons.* 7. *num.* 18. *lib.* 1. & *de aliment. tit.* 8. *privileg.* 49. *num.* 17. & 18. Guttier. *de tutel. part.* 2. *c.* 16. *num.* 31. Mantica *de tacitis, lib.* 11. *tit.* 16. *num.* 18. Gratian. *discept. foren. cap.* 53. *num.* 5. & 6. & *cap.* 915. *num.* 5. & *à numer.* 22. Galganet. *de tutel. lib.* 2. *tit.* 37. *numer.* 14. Montan. *de tutel. capit.* 31. *effect.* 2. *num.* 20. Rodriguez *de concur. credit. part.* 1. *art.* 4. *n.* 19. & *art.* 8. *numer.* 3. 4. 55. 56. 57. & 93. Merlin. *de pignor. lib.* 3. *titul.* 1. *quæst.* 4. *tota*, Castillo *part.* 6. *controver. jur. cap.* 137. *num.* 55. *in fine*, Barbosa *in l. pro officio* 10. *num.* 2. *in fine*, & *num.* 21. *Cod. de administ. tutor.* alter Castillo *decis.* 221. *numer.* 11. *part.* 3. Costa *de retrotractione, casu* 31. *cap.* 8. *nu.* 7. Marinis *lib.* 1. *resol. jur. cap.* 148. *num.* 2. ubi Rodoerius *numer.* 3. Faber. *in Cod. lib.* 8. *tit.* 7. *diffin.* 1. Bolero *de decotor. debit. Fisc. titul.* 5. *quæst.* 35. *à numer.* 1. Don Bonaventura de Tristany *decis.* 31. *sub num.* 164. *versicul. Qua tacita hypotheca, tom.* 2. remissivè Romaguera pluribus modernis citatis in addit. ad Conciol. *ad stat. Eugub. lib.* 1. *rub.* 11. *num.* 29.

Quæro 2. quo in loco manumissores, & executo- 11
res piarum causarum testamentorum teneantur dare rationes, & computa suarum manumissoriarum, & administrationum? videatur Pereyra *de man. Reg. part.* 1. *cap.* 16. *à num.* 36. *cum seq.* Et generaliter, 12
quo in loco administrator cujuslibet rei teneatur dare rationem administrationis, dispositum est *in l.* 1. & 2. *Cod. ubi de ratiocin. agi oport.* & videndi sunt Escobar. *de ratiocin. cap.* 7. *n.* 2. Guttier. *de tutel. part.* 3. *c.* 1. *n.* 125. Montanus *de tutel. cap.* 38. *nu.* 91. Seraphin. *decis.* 1205. Gratian *decis. Marchiæ* 180. *ubi additio, à num.* 3. Petr. Barbosa *in l. hæres absens*, §. 1. *à n.* 66. *ff. de judiciis*, Ursellius *verbo Administrator*,

conclus. 59. num. 52. Thoro *in compen. decis. part. 3. sect. 3. verbo Rationes administrationes cujuslibet rei, fol. 6.* Novarius *in prag. 5, collect. 5, num. 149. 150. & 151. de administr. univer.* Auguſt. Barboſa *in l. 1. & 2. Cod. ubi de ratiocin. agi oport,* Salgad. *in labyrint. credit. p. 1. c. 7, num. 64.* Et quid ſi in diverſis locis admi-
13 ſtratio geſta fuerit, an pariter in omnibus locis ſeparatim ſit reddenda ratio, Thoro *in compend. deciſ. part. 3. ſect. 3. verbo Rationes adminiſtrationis cujuſlibet rei, verſic. Sed quid, fol. 6.*

14 Quæro 3. An manumiſſores, & executores piarum cauſarum defunctorum non adimplentes, & exequentes juſſa teſtatorum intra tempus conſtitutum, quas pœnas incurrant? Reſp. quod inter alias pœnas privantur exequutione teſtamentorum, quia juſtum eſt, ut ille, qui recuſat onus ſubire, non recipiat commodum, *argumento text. in capit. qui ſentit, de reg. jur. in 6.* ſic Spinus *in ſpeculo teſtament. gloſ. 28. num. 44. verſic. Et inter.*

15 Unde fit; quod manumiſſores, & executores piarum cauſarum defunctorum non adimplentes, & exequentes intra tempus conſtitutum juſſa teſtatorum, privantur commodo à teſtatoribus ipſis relicto, *cap. nos quidem 3. cap. ſi haredes 6.* ubi Covar. &
16 Auguſt. Barboſa *de teſtament. l. ſi quis ſepulchrum, ff. de Relig. & ſumpt. funer. l. Neſennius, ff. de excuſ. tutor. authent. hoc amplius,* ubi Padilla *n. 1. ubi alia jura citat. Cod. de fideicomm.* Spinus *in ſpecul. teſtam. gloſ. 28. n. 45.* Valero *de differ. utriuſque fori, verbo Legatum, differ. 1. n. 3.* Diana *reſol. moral. part. 3. tract. 5. & Miſcel. 2. reſol. 59. & in coordin. part. 6. tract. 9. reſol. 42. ſub num. 2.* Hęcque privatio procedit, & lo-
17 cum habet in Eccleſiis, Monaſteriis, Clericis, & Religioſis, ut videtur probari text. *in §. fin. in authent. de hæred. & falcid. col. 1.* Padilla *in authent. hoc amplius, n. 7. C. de fideicom.* Barboſa poſt alios *in cap. ſi hæredes 6. num. 8. verſic. Unde, de teſtament. & de poteſt. Epiſc. part. 3. allegat. 82. num.... verſic. Si controverſia, in fine.* Taliter, quod in hac cauſa non admittitur morę purgatio, *ut colligitur ex text. in cap. tua nobis, juncto ſummario, de teſtament.* Padilla *in authent. hoc amplius, num. 8. Cod. de fideicomm.* Azevedo *l. 4. num. 32. tit. 2. lib. 5. recop.* Mieres *de majorat. part. 1. cap. 48. num. 7.* Sanchez *de matrimon. lib. 6. diſp. 22. num. 4.* Diana *reſol. mor. part. 8. tract. 5. reſol. 54. & in coord. part. 6, tract. 9. reſol. 44.*

18 Intellige, ſi præcedat monitio, nam ut manumiſſores, & executores piarum cauſarum defunctorum non adimplentes, & exequentes juſſa teſtatorum incurrant prædictas pœnas, neceſſaria eſt monitio, *cap. nos quidem 3. cap. tua nobis 17. de teſtament. auth. hoc amplius, Cod. de fideicomm. Concil. Trident. ſeſſ. 25. de refor. cap. 8. ibi: Ab ordinario moniti,* Azevedo *in l. 7. num. 5. in princ. & l. 14. num. 3. tit. 4. lib. 5. recop.* Covar, *in cap. nos quidem. 3. numer. 2.* ubi Barboſa *numer. 2. de teſtament.* Padilla *in authent. hoc amplius, numer. 13. verſic. gloſ. 2. Cod. de fideicomm.* Carpius *de executor. lib. 1. cap. 22. num. 21.* Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 1. cap. 12. num. 19.* idem Barboſa *de jure Eccleſ. univer. lib. 3. cap. 27. num. 34. & de poteſt. Epiſcop. part. 3. allegat. 82. nu. 24.* Tellez Ferdinand. *in l. 38. tauri, nu. 2. in princ.* notant Valero & Diana *locis citatis, num. 15.* Romaguera *dict. cap. 7. num. 7.*

19 Non ſolùm ut priventur emolumentis, ſeu legatis per teſtatores ipſis relictis, eſt neceſſaria monitio, Covar. *in cap. ſi hæredes, num. 5. de teſtament.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3 allegat. 82. numer. 24. verſicul. Dixi,* ſed etiam monitio eſt neceſſaria, ut priventur executione teſtamentorum, ut contra Tellez Ferdinand. *in l. 38. tauri, numer. 2.* Gregor. Lopez *in l. 8. gloſ. verbo Amoneſtado, tit. 10. part. 6.* Azevedo *l. 7. num. 5. verſic. Ubi concludit, tit. 4. lib. 5. recop.* probant jura *in cap. nos quidem 3. cap. tua nobis 17. de teſtament.* ut docent Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 1. cap. 12. num. 20. 21. & 22.* & probabilius eſſe, Sanchez *in opuſc. lib. 4. cap. 1. dub. 54. numer. 15.* Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib. 3. cap. 27. numer. 31.* & comprobatur ex traditis per Covar. *in cap. nos quidem 3. numer. 2.* Barboſam *numer. 2. de teſtament.* Padillam *in authent. hoc amplius, num. 16. Cod. de fideicom.* Spin. *in ſpecul. teſtam. gloſ. 28. n. 10. verſ. Ex adverſo tamen. & n. 13. & 14.* Molinam *de juſt. & jure, tract. 2. diſp. 251. n. 2.* Sanchez *in opuſc. lib. 4. c. 1. dub. 54. num. 10.* Barboſam *de jure Eccleſ. univ. l. 3. c. 27. n. 34. & in c. ſi hæredes, n. 2. de teſtament.* Amoſtazo *de cauſis piis, l. 1. cap. 12. n. 22. in fine,* Et an unica monitio ſufficiat, 20
vel plures requirantur monitiones? videndi ſunt Padilla *in authent. hoc amplius, nu. 14. verſic. Sit prima concluſio, Cod. de fideicomm.* Covar, *in cap. ſi hæredes, n. 2.* ubi Barboſa *n. 2. de teſtament.* Menoch. *de arb. jud. caſu 498. n. 53.* Cenedo *collect. ad decretal. 11. num. 3.* Spin. *in ſpec. teſtament. gloſ. 28. n. 39.* idem Barboſa *de poteſt. Epiſc. part. 2. alleg. 82. num. 25. & in cap. nos quidem 3. num. 2. in fine, & in cap. tua nobis 17. nu. 3. de teſtament. & de jure Eccleſ. univ. lib. 3. cap. 27. nu. 35. & in authent. licèt teſtator, num. 7. Cod. de Epiſc. & Cler.* Caſtillo *tom. 8. de aliment. cap. 7. n. 6. in fine,* Amoſtazo *de cauſis piis, lib. 1. cap. 22. à nu. 23.* Et an 21
hæc monitio neceſſariò facienda ſit perſonaliter à Judice, an verò fieri poſſit per nuntium, vel per Epiſtolam? videantur Angel. *in authent. hoc amplius, n. 2.* Jaſon. *n. 3.* Padilla *num. 15. Cod. de fideicomm.* Cenedo *collect. ab decretal. 114. num. 3.* Barboſa *de poteſt. Epiſcop. part. 3. alleg. 82. numer. 23. & de jure Eccleſ. univ. lib. 2. cap. 27. num. 36.* Et an ſufficiat monitio ge- 22
neralis, an verò requiratur ſpecialis, Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib. 3. cap. 27. n. 37.*

Utrum autem ſi manumiſſores, & executores teſta- 23
mentorum ſint minores, vel Eccleſiæ reſtituantur in integrum adverſus negligentiam adimplendi, & exequendi juſſa teſtatorum, ut executione teſtamentorum, vel legato illis relicto non priventur, videndi ſunt Gomez *in l. 33. tauri, n. 4.* Matienzo *l. 7. gloſ. 5. in fin.* ubi Azevedo *n. 5. verſ. Sed ſi talis; & n. 12. tit. 4. lib. 5. recop.* idem Azevedo *l. 14. n. 3. verſ. Habes tamen notare, & n. 4. tit. 4. l. 5. rec.* Barboſa *de poteſt. Epiſ. part. 3. allegat. 82. n. 24. verſ. Si controverſia, in fine,* alios addit idem Barboſa *in cap. ſi hæredes 6. num. 4. de teſtament.* Padilla *in authent. hoc amplius, nu. 7. verſ. Dabitur tamen, Cod. de fideicomm.*

Undè infertur, quod minores vigintiquinque an- 24
norum, ſi expleverint decem & ſeptem annos poſſunt eſſe manumiſſores, & executores piarum cauſarum defunctorum, docent Covar. *in cap. tua nos, num. 4. de teſtamen.* Homez *in l. 33. tauri, num. 2.* Spin. *in ſpecul. teſtament. gloſ. 28. num. 37.* Sanchez *in opuſc. tom. 2. lib. 4. cap. 1. dub. 50.* Lugo *de juſt. & jure, tom. diſp. 24. ſect. 16. num. 324.* Carpius *de execut. teſtament. lib. 1. cap. 8. à nu. 3.* Diana *reſol. mor. part. 8. tract. 5. reſol. 6. & in coordinat. par. 6. tract. 9. reſol. 8.* Qui colligunt ex text. *in cap. qui generaliter, §. ult. de procurator. in 6.* in quo ſtatuitur minorem habentem decem & ſeptem annos poſſe conſtitui procuratorem ad negotia, exornunt præter Doctores citatos Gutier *de jurament. confir. part. 3. cap. 11.* Golinus *de procurator. part. 1. cap. 4. num. 16.* Sanchez *de matrimon. libro 3. diſp. 41. num. 8.* Cardoſo *in praxi jud. verbo Minor, n. 47.* Hermoſilla *ad Gregor. Lopez videndus l. 7. gloſ. 1. n. 5. tit. 1. part. 5. fol. 63. tom. 1.* Barboſa *in c. qui generaliter, §. fin. num. 9. de procurat. in 6. & in l. exigendi 12. num. 11. Cod. de procuratorib.*

An autem ſi manumiſſores, & executores piarum 25
cauſarum defunctorum ſint filii non adimplentes, & exequentes juſſa parentum teſtantium, intra legitimum tempus, priventur legitima? videantur Padilla *in authent. pro amplius, numer. 17. Cod. de fideicom.* Menchaca *de ſucceſ. creat. §. 8. num. 17.* Craſſus *§. legitima, quæſt. 46.* Molina *de primog. Hiſpan. lib. 1. cap. 9. num. 6.* Azevedo *l. 14. num. 4. verſ. Item intellige, & n. 5. & 6. tit. 4. lib. 5. recop.* Covar. *in cap. ſi hæredes 6. n. 9.* Barboſa *num. 6. de teſtam.* Valero, & Diana *locis citatis, num. 15.*

Denique an manumiſſores, & executores piarum 26
cauſarum defunctorum non exequentes, & adimplentes juſſa teſtatorum intra tempus conſtitutum priventur executione teſtamentorum, & legato ipſis à teſtatoribus relicto ipſo jure, vel per ſenten-

tiam

tiam privandi? videndi sunt Padilla *in authentic. hoc amplius, num.22. Cod. de fideicom.* Spinus *in specul. testament. glos.28. à num.6.* Matienzo *in l.14. glos.1. num. 64. tit.4. lib.5. recop.* Menoch. *de arbit. jud. casu 498. num.58.* remissivè Barbosa *in cap. si hæredes 6. num. 5. in fine, versic. Circa illud, de testament.* Zacchia *de salario, quæst.66. num.14.* Sanchez *in opuscul. lib.4. c. 1. dub.54. num.15.* notat Amostazo *de causis piis, lib. 1. cap.12.num.22. versic.Quin potius*, & alios quos novissimè citat Gerundensis Romaguera *ad Synod. Gerunden. lib.3. tit.7. cap.7. num.6.* ubi tradit quòd nulla subsistente causa exequutionem differentes mortaliter peccant.

ARGUMENTUM.

An Clericus in minoribus etiam beneficiatus factus miles sæculi gaudeat privilegio fori Ecclesiastici, vel sit conveniendus coram Judice sæculari.

SUMMARIUM.

1 *Clericus neque expressè, neque tacitè non potest renuntiare privilegio fori Ecclesiastici, consentiendo in Judicem sæcularem, num.1. non solum in Sacris constitutus, sed etiam primæ tonsuræ, num.2. verbis scilicet, secus facto exercens Clericus in minoribus negotia sæcularia, vel faciendo alium actum Clericatui omninò contrarium, num.3.*

4 *Clericus in minoribus ordinibus constitutus quantumvis beneficiatus, quando aliquid agit privilegio Clericali penitus contrarium, amittit privilegium fori Ecclesiastici, & potest coram Judice sæculari conveniri.*

5 *Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum quantumvis beneficiatus si efficitur miles militiæ sæcularis: amittit ipso jure beneficium Ecclesiasticum, quod habebat, num.5. & pensiones, si quæ in titulum uti Clerico erant assignatæ, num. 6. etiam si ex integro ad Clericatum redeat, non recuperat beneficium, quamvis non sit alteri collatum, num.7. & sufficit, quod fuerit in matricula militum militiæ sæcularis descriptus; quamvis pœniteat, & deindè vestes Clericales reassumat, num.8. prout nec sufficit ad pensiones recuperandas, num.9.*

10 *Militare, & uxorem ducere paria sunt.*

11 *Beneficium Clerici in minoribus constituti vacat per contractum matrimonii, numer.11. ac etiam pensio Ecclesiastica, num.11.*

13 *Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum effectus miles militiæ sæcularis amittit privilegium fori Ecclesiastici, num.13. rationes referuntur, num. 14. 15. 16. 17. & 18. Limitatur 1. numer. 19. sublimitatur, numer. 20. & 21. Limitatur 2. numer. 22. sed reprobatur hæc limitatio, numer. 23. cum intelligentia, num.24. Limitatur 3. in clerico in Sacris Ordinibus constituto, numer.25.*

16 *Clericus factus miles sæculi desinit esse miles Dei.*

17 *Militiæ Clericalis, & sæcularis sunt ad invicem contraria.*

18 *Militiæ diversæ plures tituli non compatiuntur simul in una, & eadem persona.*

DECISIO CCLXXXII.

1 LIcèt regula certa sit, quod Clericus, neque expressè, neque tacitè non possit renuntiare privilegio fori Ecclesiastici, consentiendo in Judicem sæcularem, tàm in civilibus, quàm in criminalibus, nec cum juramento, nec cum consensu proprii Episcopi, ut latè exornavi, cùm copiosa allegatione Doctorum, *decis.12. num.26.27. & 28. par.1. & dec.154. àn.1. & per totam, par.3.*

2 Hæcque regula procedit, nedum in Clerico in Sacris constituto, sed etiam in Clerico primæ tonsuræ, qui nec etiam expressè, nec tacitè, tàm in civilibus, quàm in criminalibus, nec cum juramento, nec cum consensu proprii Episcopi, potest renuntiare privilegio fori Ecclesiastici, ex quo textus *in capit. si diligenti, de foro compet.* vindicat sibi locum in omnibus Clericis etiam primæ tonsuræ, Farinac. *in praxi, part. 1. quæst.8. num.14.* Carol. de Grass. *de effect. Cler. effectu 1. num.53. versicul. Subampliatur octavò*, Gomez *tom.3. var. c.10. num.3.* Valascus *tom.1. allegat.24. n.1.* Barbosa *in c. si diligenti, n.2. vers. Amplia 2. de foro compet. & de jure Eccles. un. lib.1. c.39.§.2. num.9. versic. Et procedunt*, Ego *decis.12. num.19. par.1. & decis. 154. num.13. par.3.*

3 Intellige, & declara hanc ampliationem, ut procedat, quod Clericus primæ tonsuræ non possit verbis renuntiare privilegio fori Ecclesiastici, & se submittere jurisdictioni Judicis sæcularis, quidquid dicat Zerola *in prax. Episcop. part.1. verbo Clericus*, §. 12. *in fine, versic. secunda conclusio*; secùs autem facto, ut exercendo negotia sæcularia, vel faciendo alium actum Clericatui omninò contrarium, quo casu Clericus primæ tonsuræ sponte Clericatui renuntiare censetur, & non gaudet privilegio fori Ecclesiastici, sic intelligenda *glos. in cap. tuæ 3. de Apostat.* & docent ibidem Joan. And. Socin. *numer. 5.* Amanza *numer. 3.* Barbosa *n.4. versic. In glossa*, Zerola *in prax. Episcop. par.1. verbo Clericus*, §.12. *versic. Prima conclusio*, Cæpola *cons.11. num.16.* Farinac. *in prax. par.1. quæst. 8. num.24.* Carol. de Grass. *de effect.Cler. effectu 1. num. 53. versic. Et licèt*, Roderic. à Cunha *in can.non oportet 3. num.3. dist.42.* Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.1. cap.39. §.2. num.10.* & remissivè *in cap. si diligenti, num.2. versic. Amplia 2. in fine, de foro compet.* Reg. Matthæu *de reg. Regn. Valent. c.7. §.2. num.25.* Ego *decis.12. num.30. par.1.*

4 Indubitatum enim est, quod Clericus in minoribus ordinibus constitutus quantumvis beneficiatus, quando aliquid agit privilegio Clericali penitus contrarium, amittit privilegium fori Ecclesiastici, & potest coram Judice sæculari conveniri, quia censetur ad sæculum se reducere, & Clericatui, ac privilegio fori Ecclesiastici renuntiare, ut innumeris docet Carol. de Grass. *de effect. Clericat. effectu 17. numer. 856.* quibus addendi sunt Regens Vico *ad pragmatic. Regni Sardin. part.1. titul.7. capit.12. numer.50. & titul. 8. capit.1. in gloss. fol. 223.* Faber *in Cod. lib.1. titul.3. de Episcop. & Cler. def. 19.* Cutel. *de immunitat. Eccles. lib.2. quæst.19. num.17. 18. & 19.* Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.2. cap.9. dub.35. sect.1. num.16.17. & 18.* Riccius *collect. 891.* Fermosin. *in cap. si diligenti, quæst.11. de foro compet.* apud quos varia exempla reperies.

5 Verùm ad institutum, exemplum est. Quando Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum, quantumvis beneficiatus efficitur miles militiæ sæcularis, qui non solùm amittit ipso jure beneficium Ecclesiasticum, quod habebat, cùm faciat actum contrarium Clericatui, *gloss. in cap. fin.* ubi Imola *num.6.* Abbas *num.1.* Joan. Andr. *num.2.* Barbosa *num.2. & 3. de Clericis conjugat.* Barbat. *consil. col. final. versicul. Præterea facit, lib.1.* Gigas *de pensionib. quæst. 55. numer.2.* Jul. Clar. §. *fin. quæst.73. num.6. versicul. Item Clericus*, Farinac. *frag.crim. par.1. litera C, num.184.* Farinac. *in C. lib.1. tit.2. de Episcop. & Cler. defin.25. in prin.* Genuen. *in praxi Archiep. Neapol. cap.7. num. 4.* Riccius *collect. 891. versic. Secundo, & decis. 154. part.4.* Parisius *de resignat. benefic. lib.1. quæst.1. num. 22. & de confiden. benef. quæst.9. num.5.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. lib.1. tit.7. cap.12. n.51.* Gonzalez *ad Reg.8. Cancellar. gloss.15. num.64. versic. Vel si efficiatur, & glos.15. num.54.* Decian. *tract. crim. lib.4. cap. 9. num.87.* Squillante *de privileg. Clericor. cap.7. num. 32. in fine*, Azor. *instit. moral. par.2. lib.7. cap.15. in prin.* Ricciul. *de jure personar. lib.7. cap.5. n.9.* Bellet. *disq. Cler. par.1. tit. de favore Cler. canonis, n.39.* Vivian. *de jurepatron. lib.5. cap. 5. n.38.* Lotterius *de re benefic. lib.3. quæst.26. a num.48.* idem Barbosa *de potestat. Episcop. par. 3. allegat. 57. numer. 216. & de jure Eccles. univers. lib.3. cap.11. numer. 60. & cap. 14. numer.31. & 32. & in cap. fin. numer.3. de Cler. non residen-*

dent. Castr. Palaus *in oper. moral. part.2. tract.13. disp. 6. punct.2. §.1. num.2.* Fermosin. *in cap. si diligenti, q. 11. num.2. de foro compet.* plures alios citant Jul. Chartar. *decis.17. num.3.* latissimè noster Don Bonaventura de Tristany *dec.10. à num.55. ad 75. tom.1.* Ciarlin. *controv. foren. lib.1. cap.36. num.43. & 56. & cap.115. n. 36. & lib.2. cap.136. n.7.* Ego cum innumeris, *decis. 136. n.4. par.3.*

6 Sicut amittit pensiones, si quæ in titulum uti Clerico erant assignatæ, ut commodiùs sustentari valeret, Gigas *de pensionib. quæst.55. n.4. &* 5. Ricciul. *de jure personar. lib.7. cap.5. num.26.* Vivian. *de jure patron. lib.13. c.9. n.55.* Barbosa *de potest. Episc. part. 2. allegat.57. n.217. & de jure Eccles iast. univ. lib.3. c.11. num.50. & in cap. fin. nu.4. de Cleric. conjugat.* Ciarlin. latè reprobat contrariis, *controv. foren. lib.1. c.36. à n.37. cum pluribus seq. & cap.115. n.36. & lib.2. capit. 136. n.8. 9. &* 10, *&* 11. Ego cum pluribus *dec.136. n. 41. par.3.*

7 Adeo quòd Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum beneficiatus, si miles militiæ sæcularis factus, ex integro ad Clericatum redeat, non recuperat beneficium, quamvis non sit alteri collatum, quia per militiam fuit jam inducta vacatio ex præsumpta, & spontanea ipsius Clerici militis voluntate, quæ proindè sine novâ collatione non reviviscit, cùm semel reviviscat, Ricciul. *de jure personar. libr.7. cap.5. num.17.* Barbosa *de jure Eccles.un. lib.3. c.14. n.32. versic. Adeo quòd.*

8 Et idem dicendum, si postquam Clericus fuerit in matricula militum militiæ sæcularis descriptus, pœniteat, & paucis post diebus, antequam sæva exerceat, depositò cingulo militari, iterum vestes Clericales reassumat, nihilominus dicitur à statu ordinis recessisse, taliter quòd novâ Clericalis habitus reassumptio ad recuperanda beneficia, quæ ante militiam sæcularem obtinebat; & per militiam sæcularem obtinebat, vacarunt, illi non sufficiat, Ricciul. *de jure personar. lib.7. cap.5. num.19.* Barbosa *de jure Eccl. un. lib.3. cap.14. num.32. versic. Ex eadem ratione, & in cap. fin. num.3. versic. Quamvis postquam, de Cler. conjugat.* Don Tristany *decis.10. num.60. versic. Imo etiam, tom.1.*

9 Prout nec sufficit ad pensiones recuperandas, ut post alios docent Ciarlin. *controv. foren. lib.1. cap.36. à num.51. versic. Et reassumptio, usque ad finem,* Barbosa *de jure Eccles.un. lib.3. cap.11. num.50. in fine, & in cap. fin. num.4. de Cler. conjugat.* Dominus Tristany *decis.10. n.60. in fine, tom.1.*

10 Et in simili dicunt Doctores, quòd militia sæcularis, & conjugium æquiparantur, cùm paria sint militare, & uxorem ducere, Lotterius *de re benefic. lib. 3. quæst.26. n.48. &* 87. Ciarlin. *controv. foren. lib.1. c. 36. n.55. in fine, & lib.2. cap.136. n.10.* notat Dominus Tristany *decis.10. num.56. in fine, tom.1.* Et ideò sicut per contractum matrimonii vacat beneficium
11 Clerici in minoribus ordinibus constituti, etiam non sequuta copula, *cap.1.* ubi Barbosa cum innumeris, *à num.2. de Clericis conjugat.* idem Barbosa cum multis *de potest. Episcop. par.2. allegat.57. à num. 202. & de jure Eccles. univers. lib.3. cap.14. à num.7.* Riccius *collect. 891. versic. Quartus casus est,* Fermosin. *in cap. si diligenti, quæst.21. num.4. de foro compet.* Reg. Vico *ad prag. Reg. Sard. tom.1. tit.7. cap.12. num. 54.* alter
12 Riccius *de publ. judic. quæst.35. num.42.* Ac etiam pensio Ecclesiastica, quamplures laudat Barbosa *de potest. Episcop. part.2. allegation. 57. num. 206. & de jure Eccles. univer. lib.3. cap.11. num.30. & in cap.1. n. 6. de Cleric. conjugat.* Ciarlin. *controvers. forens. libr.2. capit. 136. numer. 11.* ita etiam per militiam sæcularem assumptum omninò vacat beneficium, & pensio Ecclesiastica, sic argumentatur Ciarlin. *controv. foren. lib.6. cap.36. num.55. & 56. & lib.2. c.126. numer. 10. &* 11.

13 Verùm etiam Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum quantumvis beneficiatus factus miles militiæ sæcularis amittit privilegium fori Ecclesiastici, & si illud alleget, petatque remitti ad Judicem Ecclesiasticum, audiendus non est, Carolus de Gras. *de effect. Cleric. effectu 1. num.865. versicul. aliqui verò, & num. 166. & 167.* sequitur Ciarlin. *controver. foren. lib.1. capit.36. numer. 39.* & docet Farinac. *in praxi, part.1. quæst.8. num.95.* Riccius *collectan. 891. versic. Secundo, & part.4. decis. 154.* Marta *de jurisdiction. part.2. cap.36. num.12.* Reg. Vico *ad pragmat. Reg. Sardin. tom.1. titul.7. cap.12. num.51.* Fermosin. *in capit. si diligenti, quæst. 11. numer. 2. de foro competent.* & alii quos citant Jul. Chartar. *decis. 17. numer.7.* lata manu Don Bonaventura de Tristany *decis.10. à num.56. tom. 1.* Barbosa *de jure Eccles iast. univers. lib.1. capit. 39. §. 2. numer. 79.* & docent alii citati, *numer.5.* decisum refert Faber *in Cod. lib.1. titul.3. differ.25. & lib.3. titul.12. definit. 14.* & in Cathalonia per Jalbi, & Julià Tertium, Consultoribus Puig, & Llunes 3. Aprilis 1653. super repetitione personæ Francisci Sala, Villæ Cervariæ, Clerici obtinentis Capellaniam Sancti Benedicti in claustris Sedis Barcinonæ in regiis carceribus detenti de crimine læsæ Majestatis impetiti, qui die 12. Martii 1643. per junctam militiæ del Batallò præsentis Principatus fuit nominatus in Capitaneum dictæ militiæ. & usque ad diem 28. Martii 1650. inservivit dictum officium, & deinde per eandem junctam del Batallò fuit nominatus Sargentus Major dictæ militiæ, quodque dictum officium exercuit, estque descriptus, & continuatus usque adhuc in libris Contuduriæ, & Vehedoriæ militum del Batallò: fuit declaratum, repetitioni personæ per Curiam Ecclesiasticam Barcinonæ instatæ de persona dicti Francisci Sala locum non fuisse, nec esse. Super qua declaratione latè scripsit Don Bonaventura de Tristany *decision. 10. à numer. 55. ad 79. tom. 1.*

Ratio multiplex est. Prima, quia Clericus primæ 14
tonsuræ, seu minorum ordinum, quantumvis Beneficiatus, si efficiatur miles sæcularis militiæ, dicitur recedere à statu ordinis, & ad sæculum reverti, Bursat, Gigas, Genuen. Riccius, Carol. de Gras. Squillante, & Ricciul. quos citat Barbosa *in cap. fin. num. 2. de Cleric. conjugat.*

Secunda, quia Clericus primæ tonsuræ, aut mino- 15
rum ordinum, quamtumvis beneficiatus, eo ipso, quod sæcularem militiam assumit, intelligitur Clericali militiæ renuntiare, Jul. Clar. *§.fin. quæst.73. num. 6.* Farinac. *frag. crim. par.2. litera C, num. 184.* Faber *in C. lib.1. tit.3. defin.25. & lib.3. tit.12. defin.14.* Riccius *collect.891. versic. Amplia,* Reg. Vico *ad pragm. Reg. Sardin. tom.1. tit.7. cap.12. num.51.* Ciarlin. *controver. foren. lib.2. cap.136. num.9.* Fermosin. *in c. si diligenti, quæst.11. n.2. de foro competent.* Jul. Chartar. *decis.17. num.3. in fine,* Dominus Tristany *decis.10. n. 56. in fine, tom.1.* consonant Cutel. *de immun. Eccles. lib.2. c.19. num.18. versic. ad horum canonum,* Thom. del Bene *de immun. Eccles. tom.2. c.19. dub.35. sect.1. n. 1. & num.18.*

Tertia, quia Clericus factus miles sæculi, desinit 16
esse miles Dei, Joan. Andr. Gigas, Jul. Clarus, Farinac. & Carol. de Gras. citati à Ciarlin. *controv. foren. lib.1. c.36. n.38.* Barbosa *de jure Eccles.un. lib.1. c.39. §. 2. n.79. versic. Quia Clericus.*

Quarta, quia militiæ Clericalis, & sæcularis sunt 17
ad invicem contrariæ, *can. qui in aliquo 67. distinct. c. diversis, de Clericis conjugat. cap. ex multa, §.fin. de voto, l. repetita, C. de Episcop. & Cleric.* Carol. de Gras. *de effect. Cleric. effectu 1. num.687.* Barbosa *de jure Eccles. lib.1. cap.39. §.2. num. 79. versic. Ratio est,* Sperell. *decis.132. num.36. versic. Ratio autem est, lib. 2.* notat Ciarlin. *controv. foren. lib.1. cap.36. num.36. in fine.*

Quinta, quia in una, & eadem persona non com- 18
patiuntur simul plures tituli diversæ militiæ, *leg. jus quidem, §. in posterum, C. qui milit. non possunt, lib. 12.* Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.1. cap.39. §.2. num. 79. versic. Nec simul,* Sperell. *decision.132. num.36. in fine, vers. Nec simul, lib.2.* Sicut incompatibile reputatur, quod vel diversa eodem tempore quis habeat collegia, vel plures obtineat dignitates, *leg. libertus, §. præscriptio, ff. ad municipal. leg. fin. Cod. de assessorib.* idem Barbosa *loco citato, nu.29. versic. Sicut.* Et

quasi

quasi ex incompatibilis officii acceptatione duo opposita in eodem subjecto sustineri non possunt, ut dicunt Cutel. *de immun. Eccles. lib.2. quæst.19. num.18. vers. Ad horum canonum*, Thom. del Bene *de immun. Eccl. tom.2. cap.9. dub.35. sect.1. num.18.*

19 Limitatur 1. si Clericus primæ tonsuræ, aut minorum ordinum miles militiæ sæcularis factus, militiam postmodum deserat, tunc enim recuperat privilegia fori Ecclesiastici per militiam sæcularem amissi, *Clementin.1. & ubi glos. de vita, & honestat. Clericor.* Jul. Chartar. *decis.17. num.14.* Ricciul. *de jure person. lib. 7. cap.5. numer.12. & à numer.21.* Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.1. capit.39. §.2. numer.79. versic. Nec refert*, Dominus Tristany *decision. 10. numer. 59. tom. primo.*

29 Sublimitatur hæc prima limitatio, ut Clericus factus miles recuperet privilegium fori Ecclesiastici, non sufficit militiam antea deserere, sed requiritur ultra desertionem militiæ sæcularis, quod reassumat tonsuram, & habitum Clericalem, Marta *de jurisdict. part.4. casu 135. num.16.* Faber *in Cod. lib.2. tit. 3. num.25.* Jul. Chartar. *decis.17. num.13. 14. 15. & num.16. in fine*, Dominus Tristany *decis. 10. num.60. tom.1.* conducunt Farinac. *in praxi, par.1. quæst. 8. num.66.* Barbosa *versic. Item in cap. tuæ, numer. 4. de apostat. & in Clement.1. nu.3. de vita, & honest. Cler. & de jure Eccles. univer. lib.1. cap.39. §.2. num.27.* Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu 1. num. 1232.* Riccius *decis.168. par.2.* Squillante *de privileg. Cler. cap. 6. num.19.* Marinis *lib.1. cap.49. numer.2.* ubi Rodoer. plures videndos citat, *num.1.* Jul. Chartar. *decis. 17. num.16.* Sperell. *decis.26. num.20. part.1.* Ciarlin. *controver. forens. lib.1. c.36. num.47. & cap.53. numer.20. & 21.* Ego cum multis *decis.131. num.26. par.3.* quibus addo Reg. Vico *ad prag. Regni Sard. lib.1. tit.7. c. 12. numer. 55.* & cum reassumptione habeat alia requisita juxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini *sess.23. de reformat. cap.6.* ut per Vivium *decis. 512.* Marinis *lib.1. resol. jur. c.49. n.3.* idem Reg. Vico *dicto tit.7. c. 12. num.54. versicul. Aut non est, & versic. Hoc idem dicendum*, Ego *dec. 131. num.26. in fine, par.3.* Ciarlin. *controv. forens. lib.1. cap.36. à num.47.* alioquin privilegio fori minimè gaudet, Ego latè tradidi, *decis. 27. à num.1. par.3.*

31 Unde Doctores, qui tenent reassumptionem habitus, & tonsuræ non sufficere, ut quis dicatur Clericus, & privilegio fori Ecclesiastici gaudeat, But. *in c.1. de apostat.* Abbas *in cap. ex parte el terceros, de privileg.* quos citat Capyc. *decis.161. num.5.* & refert Marinis *lib.1. resolut. jur. capit.49. numer.3.* Riccius *in prax. resolut. 312.* Reg. Vico *ad pragmat. Regni Sard. lib.1. tit.7. cap.22. num.53.* Aufrer. *ad Capol. Tolosan. decis. 144.* Jul. Chartar. *decis. 17. num.5.* Ego *decision. 131. num.26. versicul. Verumtamen est, part.3.* intelligendi sunt, nisi cum reassumptione habitus, & tonsuræ adsint Clericatus requisita juxta dispositionem Sacri Concilii Tridentini, ut benè probatur per Vivium, quem sequuntur Marinis, Ego, & alii citati, *numer. 20. versic. Et cum*, & ad Aufrer. *in addit. ad Capell. Tholosan.* respondet Jul. Chartar. *decis.17. num.16. versic. Nec.*

22 Limitatur 2. ut procedat in Clerico minorum ordinum effecto milite militiæ sæcularis, ac arma, seu sæva exercente, qui ipso jure privilegia Clericalia amittit, & consequenter fori privilegio non gaudet, quia hoc faciendo exercet actum contrarium Clericatui, *ad text. in canon. quisquis 34. distinction. capit. primo, de bigamis in 6.* Secus autem in Clerico minorum ordinum facto milite sæcularis militiæ, qui solùm militiæ nomen dedit, hoc est in matricula militum militiæ sæcularis descriptus, non tamen arma, seu sæva exercet, non amittit Clericalia privilegia, & sic gaudet privilegio fori Ecclesiastici, nisi trina monitio præcedat, *ad tex. in canon. feriatim 32. distinction.* Sic distinguit Innocent. *in capit.4. num.3.* quem ibidem sequuntur Hostiens. *num.5.* Panormit. *nu.7. & 8.* Socin. *num.8. de apostat.* Alexand. *consil.18. num.3. lib.1.* Barbos. *in capit. final. de Cler. conjug.* Aufrer. *in Clementin. 1. fallent.20. in fine, de offic. ordinar.* Benedict. *in cap. raynuntius, verbo Uxorem nomine Adelasiam in 2. decis. num.249. de testament.* Decian. *tract. crim. tom.1. l.4. cap.9. num.87.* Marta *de jurisdict. par.2. cap.36. numer. 13.* Duard. *in Bulla Cœnæ Domini, libr.2. consil. 15. quæst.11. sub num.87. versic. Quæ quidem, cum seq.* & ita intelligendus Barbosa *de jure Eccles. univers. lib.1. c. 39. §.2. num.79.* Sperell. *decis.232. num.36. lib.1.* Chassanæus *in consuetud. Burgund. rub.1. §.5. num.54.* Lotterius *de re benef. lib.3. quæst.26. num.90.* idem Barbosa *in cap. in audientia 15. n.2. de sentent. excom.* Bellet. *disquisit. Cler. par.1. tit. de favore Clericorum canonis, §.2. n. 39.* notat Dominus Tristany *decis.10. num.57. prope finem tom. 1.*

Attamen hæc limitatio licèt communis sit, eam non 23
sequor, sed contra eam inclino, per rationes supra adductas, *num. 14. 15. 16. 17. & 18.* & per authoritates Doctorum. & decisiones traditas, *num. 13.* maximè post Concilium Tridentinum *session.23. de reformation. cap.6.* inquit Genuensis Clericum effectum militem etiam arma non exercentem amittere ipso jure privilegia Clericalia, *in prax. Archiepiscop. Neapolitan. capit.7. numer.4.* absque aliqua monitione, Barbosa *in capit. in audientia 25. num.3. de sentent. excomm. & de potestat. Episcop. part.2. allegation.12. num.19. versicul. Etiamsi*, Ciarlin. *controv. forens. lib.1. cap.20. num.2. & cap.36. num.49.* quamplures alios Ego laudavi *de-* 24
cis.127. num.72. part.3. Nisi Clericus minorum ordinum in obsequium Reipublicæ Christianæ arma, seu sæva exerceat, bellumque gerat contra Hæreticos, & Huguenotos, qui sunt causa tanti, & universi mali, gaudet privilegio fori Ecclesiastici, etiam si non deferat habitum, & tonsuram, cùm justè habitum mutare potest, *per text. in capit. Cleric. de vita, & honestat. Clericor. clementin. quoniam, eodem titul.* Hieronymus Laurent. *decis. Aven.125. in prin. juncto num.9.* sic intelligendus Marta eum citans *de jurisdict. par.2. capit. 32. num.54.* sic Don Bonaventura de Tristany *decis. 10. sub num.50. tom.1.* & sunt intelligendi, Bellet. *disquis. Cler. par.1. tit. de favore Cler. person. §.9. num.2. vers. Quod tamen*, Ciarlin. *controv. foren. lib.1. cap.20. num. 72.* aliter enim dictum Martæ, Bellet. & Ciarlin. sustineri non potest, & expressè Martam impugnant Barbosa *de jure Eccl. un. l.1. c.39. §.2. nu.79.* Dominus Tristany *decis.10. num.58. tom.1.*

Limitatur 3. in Clerico constituto in Sacris Ordini- 25
bus, qui & si millies procuraverit describi, fueritque descriptus in numero militiæ sæcularis, armaque, seu sæva exerceat, non propterea definit esse Clericus, cùm in potestate sua non sit ad sæculum reverti, sed cogendus est militiam sæcularem deserere, pœnitentiam agere, & ad Ecclesiastica munera redire, Ricciul. *de jur. personar. lib.7. c.5. num.30.* Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.1. cap.39. §.2. n.79. in fine*, conducunt Cutel. *de immun. Eccl. l.2. q.19. n.19. in fine*, Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom.2. cap.9. dub.35. sect.1. numer.19.*

ARGUMENTUM.

An decimæ debeantur de pecoribus, & ubi sint solvendæ, earumque cognitio spectet ad Judicem Ecclesiasticum, vel sæcularem.

SUMMARIUM.

1 *Decimæ secundùm aliquos sunt in duplici differentia, scilicet prædiales, & personales, n.1. secundum alios sunt in triplici differentia, scilicet prædiales, personales, & mixtæ, num.2. conciliantur opiniones, num.3.*

4 *Decimæ debentur de omnibus rebus, tàm quæ proveniunt ex prædiis, & agris, quàm quæ proveniunt ex animalibus, & ex industria, nisi aliud consuetudine præscriptum sit, numer. 4. quæ solvendæ sunt ex necessitate præcepti, num. 5. si adsit consuetudo illas solvendi, numer. 6.*

7 *Decimæ debentur ex pecoribus, & aliis animalibus*

bus, num.7. si adsit consuetudo illas solvendi, n. 8. & 9. & hæ triplices sunt, & quæ, explicatur, num. 10.

11 *Decimæ ex filiis, seu fœtibus animalium quomodo sint solvendæ.*

12 *Decimæ animalium cui Parochiæ debeantur, num. 12. & 13.*

14 *Decimæ animalium inter decimas prædiales connumerantur.*

17 *Decimæ prædiales solvendæ sunt illi Parochiæ, in cujus districtu sunt prædia, nisi aliud consuetudine sit inductum, num. 16.*

17 *Decimæ cui Parochiæ solvi debeant, si animalia propter hostes, vel abigeorum incursiones fugiant de una Parochia ad aliam, & ibi pariant.*

18 *Decimæ qualiter solvi debeant, si animalia pascant dimidio anni in una Parochia, & alio dimidio in alia Parochia, num. 18. 19. & 20. ubi decisio Cancellarii Cathaloniæ.*

21 *Decimæ an sint dividendæ inter duas Parochias, si animalia, ut oves in una Parochia pascant, & in alia Parochia pascant, & dormiant.*

22 *Decimæ ex eorum fœtibus an sint dividendæ, si animalia, ut oves, vel boves pascuntur in Parochia, ubi dominus illorum domicilium non habet.*

23 *Decimæ an sint solvendæ illi Parochiæ ubi pro majori parte anni animalia, ut oves, aut boves pascuntur, vel illi Parochiæ, in qua per minorem partem anni, aut per paululum tempus pascuntur.*

24 *Decimæ ex ovibus an solvendæ sint Ecclesiis illarum regionum, per quas pascendo transitum faciunt.*

25 *Decimæ ex agnis, & vitulis quo tempore solvi debeant.*

26 *Decimæ prædiales solvi debent statim cùm collecti sunt fructus, num. 26. nisi aliter se habeat consuetudo, num. 27.*

28 *Decimæ de lana, caseo, lacte, & butyro quo tempore solvi debeant.*

29 *Decimæ animalium quomodò sunt solvendæ.*

30 *Decimæ animalium an solvendæ sint sine extractione, & deductione expensarum.*

DECISIO CCXXXIII.

1 DEcimæ secundùm aliquos sunt tantùm in duplici differentia, scilicet prædiales, & personales, juxta text. *in cap. Ad Apostolicæ* 20. in quo solùm fit mentio decimarum prædialium, & personalium, *ubi glos. verbo Personales*, & quæ ibi notant Doctores, *de decimis*, Navar. *cons.1. num.6. 7. & 8. lib.1.* Soto *de just. & jure, lib.9. quæst.4. art.2. versic. Conclusio quidem*, Suarez *de decim. tract.2. lib.1. cap.9. num.4.* Barbosa *in rub. num.11. de decimis, & de jure Eccles. univ. lib.3. cap.26. num.9. & de offic. Parochi, p.3. cap.28. n. 9.* Leander *quæst. moral. tract.6. disp.2. quæst.2.* Grilenzonius *cons.165. num.24.*

2 Aliis autem placet quòd decimæ sunt in triplici differentia, nempè prædiales, personales, & mixtæ. Prædiales dicuntur illæ, quæ proveniunt ex prædiis, & agris, scilicet ex fructibus provenientibus ex terra, agrisve, prædiis, campis, arboribus, piscinis, molendinis, locationibus ædium, & similibus, *capite omissum 4. capit. nuncios 6. capit. ex parte 21. cap. non est 22. de decimis, cap. fin. de Parochiis*. Personales dicuntur illæ quæ proveniunt ex negotiatione, mercatura, piscatione, venatione, scientia, militia, ludo famulatu, aut ex alio hominis artificio, & industria, & manuum labore, *capit. Ad Apostolicæ 20. capit. non est 22. capit. pastoralis 28. de decimis, cap. fin. de Parochiis*. Mixtæ dicuntur illę, quę proveniunt ex animalibus, quia eorum fructus partim sunt prędiales respectu prędiorum, ubi pascuntur, & partim personales respectu custodię, & industrię, quę de illis habetur, *canon. quicumque 4. canon. omnes 5. 16. q. 7. capit. non est 22.* ubi Doctores *de decimis*, Divus Thomas *2. 2. quæst.87. articul.2.* Angel. *in summ. verbo Decima, in princip.* Sylvest. *in summ. verbo Decima, qu. 6.* Navar. *in manuali, cap.21. num.29.* Hostien. *in sum. §.3. de decimis*, Rebuff. *de decimis, quæst.3. num. 31. 32. & 33.* Gregor. Lopez, *lib.1. verb. Dos maneras, tit.20. par.1.* Azor. *instit. moral. tom.1. lib.2. cap.34. q. 3.* Abulens. *in cap.23. Matthæi, quæst. 150.* Bonacina *in sum. tom.2. tract. de legibus, disp. ult. quæst.5. punct. 2. num.1.* Vasquez *tom.3. opuscul. tract. de benef. cap.1. dub.6.* Paz *in praxi, tom.2. cap.5. num.6.* Cardoso *in prax. judic. verbo Decima, num.1.* Lessius *de justit. & jure, libr.2. capit.29. dub.3. numer. 12.* Fagundez *præcept. Eccles. præcept.5. lib.1. capit.2. numer.1.* Villalobos *in summ. tom.2. titul.33. differ.2. numer.2.* Moneta *de decimis, capit.4.* Trullench. *in decalog. lib.3. capit. 3. dub.2. numer.1.* Reginald. *in praxi fori pœnitent. lib. 19. capit.3. sect.3. num.83.* Layman. *in Theolog. moral. lib.4. tract.6. cap.1. num.3.* Tusch. *pract. conclus. litera D, conclus.63.* Bauny *tom. de Sacrament. tract.10. §. de decimis, quæst.7.* Castr. Palaus *par.2. tract.10. punct.1. num,2.* Machado *en su perfecto Confessor, lib.2. part.4. cap.10. document.1. num.2.* Molfesius *in sum. tractat.6. cap.4. num.32.* Raphael de la Torre, *2.2. quæst.87. art. 2. disput.1. num.6.* Grassius *par.2. decis. lib.2. capit. 27. num.8.* Lezana *in sum. quæst. regul. par.3. verbo Decima, num.1. versic. Porrò*, Azor. *instit. moral. tom.1. libr.7. cap.35. quæst.15. versicul. Notandum*, Ybannez de Faria *ad Covar. libr. 1. variar. capit.17. num. 28.* Leander *q. mor. par.3. tract.6. disp.2. q.2. versicul. Negant verò.*

Tertia fuit opinio conciliatrix, quòd prima sententia in re verior est, secunda autem sententia est clarior, & distinctior, & hanc sequitur claritatis gratia Leander *quæst. mor. par.3. tract.6. disp.2. q.2. vers. Sed mihi respondendum videtur.* 3

Sed quidquid sit de hac controversia, quę dumtaxat est de nomine, certum est de omnibus rebus, tam quę proveniunt ex prędiis, & agris, & hortis, quàm quę proveniunt ex animalibus, & ex industria, decimas deberi, nisi aliud consuetudine prędscriptum sit, ut constat ex *cap. nuntios 6. cap. Ad Apostolicæ 20. cap. non est 22. cap. ex transmissa 23. cap. pastoralis 28. de decimis*, & ibi Doctores, sic Castr. Palaus *in oper. mor. part.2. tract.10. punct.1. num.2. in fine*, sequitur Leander *qu. mor. par.3. tract.6. disp.2. quæst.2. versic. Sed mihi respondendum videtur, in fine*, & plures alios, quos novissimè laudat modernus noster Romaguera *ad Synod. Gerund. lib.3. tit.12. c.2. n.44. & seq.* 4

Et quod decimę omnes prędiales, scilicet personales, & mixtę ex necessitate prędcepti solvendę sint, expressè habetur in juribus citatis, *numer.4.* & docent Divus Thomas *2. 2. quæst.87. artic.2.* Navar. *in manuali, capit.27. numer.29.* Azor. *institut. moral. tom.1. lib. 7. capit. 35. quæst.9.* Suarez *tom. 1. de Religione, tract. 2. libr.3. capit. 31. & capit. 32. num.2. & capit.34. numer.3. & 4.* Fagundez *de præcept. Eccles. præcept. lib.1. cap.2. num.1. & cap.4. à num. 1.* Trullench. *in decalog. lib.3. cap.3. dub.2. à num.2.* Moneta *de decimis, capit. 4. num.2.* Villalobos *in sum. tom.2. tractat.33. differ.2. num.1.* Grilenzonius *cons. 165. à nu.23.* Riccius *in praxi aurea, resol.109.* Castillo *de tertiis, cap.2. num.16.* Cast. Palaus *in oper. moral. par.2. tract.10. punct.6. per totum*, Barbosa *in cap. nuncios 6. num.3. & in cap. non est 23. num.9. de decimis, & de jure Eccles. univ. libr.3. cap.26. §.1. num.1. & de officio Parochi, par.3. cap.28. §.1. num.1.* Leander *quæst. moral. par.3. tract.6. disp.3. quæst.1.* Cardoso *in praxi jud. verbo Decima, num.5.* Si adsit consuetudo illas solvendi, aliàs secus, Villalobos *in sum. par.2. tract.33. diff.2. num.3.* Lezana *in sum. qu. regul. par.3. verbo Decimæ, num.1. versic. Horum porro omnium*, Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.5. lib.1. c. 2. n.2. & 3.* quamplures alios citavi, *decis.287. num.1. par.4.* 6

Et ad institutum, quòd decimę debeantur ex pecoribus, & aliis animalibus, præter Doctores citatos, *num.2. cap. non est 22.* ubi Barbosa *num.4. de decimis, can. omnes 16. quæst.7. levitic. cap.27.* Rebuff. *de decimis, quæst.8. nu.11.* Fagundez *de præcep. Eccles. præcept.5. lib.1. cap.5. num.1. in princip.* & alii allegandi, 7

à nu-

à numer. 10. *cum seq.* Romaguera *ubi supra*, *num.* 54. Si adsit consuetudo illas solvendi, alias secùs, Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 7. *quæst.* 4. Consuetudo enim efficere potest, ut ex certis fructibus nullæ decimæ persolvantur, Rebuff. *de decim. quæst.* 13. *num.* 51. Azor. *instit. moral. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 37. *quæst.* 2. Covar. *var. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 8. *versic. Septimo eodem jure*, Ybannez de Faria *num.* 99. Castillo *de tertiis, cap.* 2. *à num.* 4. *signanter num.* 8. Moneta *de decimis, c.* 5. *num.* 92. 93. & 94. Barbosa *in c. in aliquibus* 23. *num.* 5. *de decimis*, & *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 26. §. 3. *num.* 56. & 66. & *de officio Parochi, part.* 3. *cap.* 28. §. 3. *num.* 65. & 66. Guttier. *Canonicar. lib.* 2. *capit.* 21. *à num.* 40. Otter. *de pascuis, cap.* 5. *num.* 92. Suarez *de Religione, tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 31. *numer.* 15. Riccius *collectan.* 1391. *versic. Ad materiam*, Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disput.* 7. *quæst.* 3. Romaguera *dict. cap.* 2. *num.* 68. & 73. Cancer *par.* 1. *var. cap.* 23. *num.* 11. & 27. qui *num.* 11. *in fine*, inquit nostrum Regium Senatum sæpè aliter pronuntiasse, prout apparet ex sententiis, quas tradit Michael Ferrer *par.* 3. *observ. cap.* 274. 275. & 276. pro quibus sententiis, ait Cancer. facere *pragmat. Caroli Imperatoris, dat.* 10. *Septembris* 1542. *quæ est* 6. *in tit. de decim. in* 2. *volum. constit.* vide in his quæ latè tradidi, *dec.* 186. *num.* 18. *cum seq. part.* 4. & latè tradit Romaguera *ubi supra*, *num.* 90.

10 Decimæ istæ, quæ solvi debentur ex pecoribus, & aliis animalibus, triplices sunt. Primæ consistunt in filiis, seu fœtibus ovium, boum, caprarum, equorum, & asinorum veluti in agniculis, hædis, & vitulis, & in pullis equorum. Secundæ in lacte, & caseis. Tertiæ in lana, & pilis, *leg. in pecudum, ff. de usuris*, §. *in pecudum, instit. de rerum divisione, libr.* 2. *titul.* 20. *part.* 1. docent Rebuff. *de decimis, quæst.* 6. *num.* 28. Fagundez *in præcept. Eccles. præcept.* 5. *libr.* 1. *cap.* 5. *num.* 1. *versicul. Notandum tamen est*, Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 26. §. 1. *num.* 12. & *de offic. Paroch. part.* 3. *cap.* 28. §. 1. *num.* 12. Azor. *institut. moral. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæst.* 9. *versicul. Ex animalibus*, Lezana *in summa quæst. regular. part.* 4. *verbo Decima, num.* 1. *versic. Porrò*, Abulens. *in capit.* 23. *Matthæi, quæst.* 152. Suarez *de Religione, tom.* 1. *tractat.* 2. *c.* 34. *num.* 4. Leander *q. mor. par.* 3. *tract.* 6. *disp.* 5. *quæst.* 1. 2. 4. 5. & 10. *in fine*, qui *q.* 3. dicit decimas ex jure deberi de fœtibus pecorum, Romaguera *ubi supra, à num.* 54.

11 Sed quæro 1. quomodo sint solvendæ decimæ ex filiis, seu fœtibus animalium? Resp. quòd de decem debetur unus, seu de uno decima pars æstimationis pecuniæ juxta consuetudinem loci, ut explicat Rebuff. *de decimis, quæst.* 6. *numer.* 31. & communiter esse omnium Doctorum testatur Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *lib.* 1. *capit.* 5. *numer.* 2. communem etiam dicit Leander *quæst. moral. part.* 3. *tractat.* 6. *disputat.* 5. *q.* 12.

12 Quæro 2. decimæ mixtæ, seu animalium cui Parochiæ debeantur? Resp. quòd debent solvi illi Parochiæ, in cujus terminis habitant, pascuntur, & fœtum producunt, etiam si domini illorum in alia Parochia vivant, *gloss. in capit. Apostolicæ* 20. *verbo personales, de decimis, glos. in canon. verbo Pascit.* 15. *quæst.* 1. Rebuff. *de decimis, cap.* 6. *num.* 25. Suarez *libr.* 1. *de Religione, lib.* 1. *de Divino Cultu, cap.* 21. *num.* 8. Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. Cardoso *in praxi judic. verbo Decima, sub num.* 1. Azor. *instit. mor. tom.* 1. *l.* 2. *cap.* 35. *quæst.* 15. Grilenzonius *cons.* 165. *num.* 26. Cast. Palaus *in oper. moral. par.* 2. *tractat.* 10. *disp. unica, punct.* 8. *num.* 7. *in prin.* Cardoso *in praxi jud. verbo decima, num.* 11. *in prin.* Trullench. *in decalog. libr.* 3. *capit.* 3. *dub.* 5. *numer.* 3. Barbosa *in capit. Ad Apostolicæ, num.* 5. *in prin. de decimis*, & *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *cap.* 26. §. 1. *num.* 12. & §. 2. *num.* 37. *versic. Pro Ecclesia*, & *de officio Parochi, part.* 3. *cap.* 28. §. 1. *num.* 12. *in princip.* & §. 2. *num.* 37. *versic. Pro Ecclesia*, Paz *in prax. tom.* 2. *capit.* 5. *num.* 13. Cævallos *de cognition. per viam violen. par.* 2. *quæst.* 55. *numer.* 17. *versic. Quæ sententia*, Tondut. *canonicar. part.* 1. *quæst.* 64. *num.* 10. Leander *quæst. moral. par.* 3. *tract.* 6.

13 *disp.* 5. *quæst.* 16. Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 1. *var. cap.* 17. *num.* 29. Nisi aliter consuetudo se habeat contraria, ut docent plures ex præcitatis Doctoribus, *numer.* 12. Cardoso *num.* 1. Paz *num.* 13. *versic. Quod ita accipiendum est*, Leander *quæst.* 16. *versic. Quod intellige*.

Siquidem decimæ mixtæ, seu animalium inter deci- 14
mas prædiales connumerantur, & computantur, & ad eas reducuntur, cùm magis accedant ad decimas prædiales, quàm personales, *glos. in capit. Ad Apostolicæ* 20. *num.* 5. *de decimis*, Navar. *cons.* 1. *num.* 8. *de decimis*, Rebuff. *de decimis, quæst.* 7. *à num.* 25. Valenzuela *consil.* 8. *num.* 1. *volum.* 1. idem Barbosa *de jure Eccles. universi. lib.* 3. *cap.* 26. §. 2. *num.* 37. *versic. Pro Eccles. & de offic. Parochi, part.* 3. *capit.* 28. §. 2. *num.* 37. *versic. Pro Ecclesia*, Suarez *de decimis, tractat.* 2. *lib.* 1. *cap.* 9. *numer.* 4. Castr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 10. *punct.* 1. *num.* 2. Leander *q. mor. par.* 3. *disp.* 2. *q.* 10. *versic. Sed mihi*, & *quæst.* 17. *post prin.* Azor. *inst. mor. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *q.* 15. Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *lib.* 3. *cap.* 1. *num.* 15. & alii ex citatis, *numer.* 1. & 2.

Decimæ autem prædiales solvendæ sunt illi Paro- 15
chiæ, in cujus districtu sunt prædia, *cap. fin.* ubi Doctores, præcipuè Barbosa *num.* 3. *de Parochis, capit. quoniam* 13. ubi Barbosa *num.* 2. *de decimis*, Doctores *in cap. cùm contingat* 29. ubi signanter Barbosa *num.* 4. 5. & 6. *versic. Ad Parochiales*, & *in cap. cùm in tua*, ubi Barbosa *num.* 5. *de decimis*, Divus Thomas, Abulensis, Sylvester, Suarez, Lessius, quos citat Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *lib.* 2. *cap.* 4. *num.* 10. quibus addendi sunt Cardoso *in prax. judic. verbo Decima, n.* 9. Cævallos *de cognit. per viam violent. par.* 2. *quæst.* 55. *à num.* 12. Guttier. *practic. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 1. Azevedo *l.* 2. *num.* 3. *tit.* 5. *lib.* 1. *recop.* Paz *in praxi, tom.* 2. *cap.* 5. *num.* 6. *in fine*, Rebuff. *de decimis, cap.* 6. *num.* 1. & 29. Borell. *in sum. decis. par.* 1. *tit.* 19. *de decimis, à num.* 6. Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tract.* 10. *punct.* 8. *num.* 6. Ybannez de Faria *ad Covar. lib.* 1. *var. capit.* 17. *num.* 29. alios plures cumulant Narbona *lib.* 20. *glos.* 2. *num.* 124. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* idem Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 3. *capit.* 26. §. 2. *num.* 31. 32. & 33. & *de offic. Parochi, par.* 3. *cap.* 28. §. 2. *num.* 31. 32. & 33. & *in cap. Quoniam* 13. *num.* 2. *de decimis*, Leander *quæst. regul. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 5. *quæst.* 14. Ergo idem dicen- 16
dum est de decimis mixtis, seu animalium, sic Fagundez *de præcept. Eccles. præcept.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 5. Nisi aliud consuetudine inductum sit, *capit. cum sint* 18. ubi Barbosa *num.* 2. & 3. & *in capit. Ad Apostolicæ* 20. ubi Barbosa *num.* 2. *versicul. Quod per, de decimis, cap. final.* ubi Abbas *numer.* 5. *de Parochiis*, Paz *in praxi, tom.* 2. *capit.* 5. *numer.* 7. Castr. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tractat.* 10. *disp.* 8. *num.* 6. *ibi: Nisi aliud ostendatur*, Narbona *l.* 20. *glos.* 2. *num.* 126. 127. & 128. *tit.* 1. *lib.* 4. *recop.* Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tract. disp. unica, punct.* 8. *num.* 10. *in prin.* Lessius *lib.* 2. *de justit. & jure, cap.* 39. *dub.* 3. Suarez *tom. de Religione, lib.* 1. *c.* 21. *à num.* 3. Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *libr.* 1. *cap.* 4. *num.* 10. Trullench. *in decalog. l.* 3. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 2. Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disputat.* 5. *quæst.* 14. *versicul. Hoc verum est*, Guttier. *pract. lib.* 1. *quæst.* 17. *num.* 2. Azevedo *l.* 2. *num.* 3. & 4. *tit.* 5. *libr.* 1. *recop.*

Quæro 3. si animalia propter hostes, vel abigeorum 17
incursiones fugiant de una Parochia ad aliam, & ibi pariant, cui Parochiæ decimæ solvi debeant? Quidam tenent, quòd decimæ debent solvi Parochiæ, in quam fugerunt, ex Bald. Alberic. & Paulo *in §. Si quis igitur, in authentic. quibus modis natural. efficiantur sui*, Laurent. de Franchis *de controvers. inter Episcop. & regulares, quæst.* 82. Cumanus *in leg. hujusmodi*, §. *legatum, num.* 1. Jason *num.* 4. *ff. de legat.* 1. Barbosa *de offic. Parochi, part.* 3. *cap.* 28. §. 1. *num.* 12. *in fine, versicul. ad quid*, Attamen verius existimo, quòd decimæ debent solvi Parochiæ ex qua fugata sint, ubi juris censura nata censentur, non ei in qua revera enixa sunt, juxta text. *in dicta l. hujusmodi*, §. *legatum*, ubi communiter Doctores, Alberic. Bald. *num.* 1. Castrens. *numer.* 3. Imola *numer.* 9. *ff. de legat.* 1. Boer. *decis.* 13. *numer.* 54. Salzedo *in addition. ad practic. Bernardi Diaz*

capit.

capit. 54. *numer.* 31. Faber. *in Codic. libro nono, titul. 29. defin.* 24. Carleval. *de judic. lib.* 1. *tit.* 1. *disp.* 2. *q.* 2. *num.* 103. Don Bonaventura de Triſtany *deciſ.* 11. *num.* 16. *tom.* 1.

18 Quæro 4. Si animalia paſcant dimidio anni in una Parochia, & alio dimidio in alia Parochia, qualiter decimæ ſolvi debeant? Reſpond. quod dividendæ ſunt æqualiter inter utraſque Parochias. Et idem ſi paſcant hyeme in una Parochia, & æſtate paſcant in alia Parochia, æqualiter decimæ dividendæ ſunt inter ambas Parochias, ita *gloſ. in cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *verbo Perſonales*, ubi Barboſa *num.* 5. *de decimis*, Rebuff. Suarez, Soto, Angel. Rodriguez, Divus Thomas, & Abulenſis, quos refert, & ſequitur Fagundez *de præcept. Eccleſ. præcep.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 6 Paz *in praxi, tom.* 2. *cap.* 5. *n.* 10. Trullench. *in decal. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 4. Cardoſo *in praxi Jud. verbo Decima, ſub numer.* 11. Filliucius *tract.* 27. *par.* 2. *cap.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 187. Moneta *de decim. cap.* 4. *num.* 16. Pontius *de matrimon. lib.* 6. *c.* 13. §. 3. *num.* 23. & 24. Cævallos *de cognit. per viam violen. par.* 2. *quæſt.* 55. *num.* 18. Mareſcot. *var. reſolut. lib.* 2. *capit.* 95. *numer.* 21. Caſtr. Palaus *in oper. moral. part.* 2. *tract.* 10. *diſp. unica, punct.* 8. *num.* 7. *verſic. Unde*, Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *c.* 26. §. 1. *num.* 12. & §. 2. *num.* 38. & *de offic. Parochi, par.* 3. *c.* 28. §. 1. *num.* 12. & §. 3. *num.* 38. Leander *quæſt. regular. part.* 3. *tractat.* 6. *diſput.* 5. *quæſt.* 17. Cancer *part.* 1. *variar. cap.* 23. *num.* 10. Niſi aliter appareat de conſuetudine, quia hæc eſt inſpicienda, & ſervanda, ut ex divo Thoma, Hoſtienſi, Aſtenſi, Henrico, & aliis docet Bertrandus, quos refert, & ſequitur Leander *quæſtion. regul. par.* 3. *tract.* 6. *diſp.* 5. *quæſt.* 17. *in fine, verſ. Quam doctrinam*, quibus addo Fagundez *de præcep. Eccleſ. præcep.* 5. *lib.* 1. *c.* 5. *numer.* 10. *in fine*, Cardoſo *in praxi judic. verbo decima, num.* 11. Caſt. Palaus *in oper. mor. par.* 3. *tract.* 10. *diſp. unica, punct.* 8, *num.* 10. Cancer *par.* 1. *var. c.* 13. *num.* 10.

30 Ideoque ſi oriatur contentio inter Judicem Eccleſiaſticum, & ſæcularem, cui pertineat, & ſpectet cognitio ſuper ſolutione decimarum ex animalibus, ut ovibus, quæ paſcunt hyeme in una Parochia, & æſtate paſcunt in alia Parochia, declaratur in Cathalonia, quòd pertinet, & ſpectat cognitio ad Judicem ſæcularem, ſic per Cancellarium Puigmari, Conſiltoribus Roca, Beſturs, & Rubi de Marymon 12. Julii 1629. in favorem Gregorii Jordà domicelli in Civitate Dertuzæ domiciliati, contra Collectorem menſæ Epiſcopalis, & quatuor Præpoſitos Sedis Dertuzæ, pretendentis dictum Jordà per Curiam Eccleſiaſticam Dertuzæ eſſe compellendum ad ſolvendum integram decimam agnorum ex ovibus, quæ depaſcuntur in termino dictæ Civitatis Dertuzæ, & Parochia dicta de la Aldea, licèt per dictum Jordà prætendatur non teneri niſi tantùm ad ſolutionem medietatis decimæ dictorum agnorum, ex quo oves ipſius ſolùm depaſcuntur per medietatem anni in dicto termino de la Aldea, per reliquum verò anni temporis depaſcuntur in Regno Aragonum in termino loci de la Moſquerola, ubi etiam medietatem decimæ ſolvit dictus Jordà Rectori, ſivè Parocho dictæ Villæ ratione domicilii quod ibi tenet, fuit declaratum, firmæ juris in Curia ſæculari per dictum Gregorium Jordà factæ locum fuiſſe, & eſſe.

21 Quid dicendum, quando animalia, ut oves in una Parochia paſcantur, & in alia Parochia jaceant, & dormiant, an decimæ dividendæ ſint inter duas Parochias? Affirmant *gloſ. in capit. Ad Apoſtolicæ, verbo Perſonales*, ubi Barboſa *numer.* 5. *de decimis*, Menochius *conſil.* 398. *num.* 36. & 40. *lib.* 4. Rebuff. *de decimis, quæſt.* 6. *num.* 26. Moneta *de decimis, cap.* 4. *numer.* 16. Pontius *de matrimon. lib.* 5. *cap.* 13. §. 3. *numer.* 23. & 24. Barboſa *de jure Eccleſ. univ. lib.* 3. *cap.* 26. §. 1. *num.* 12. & §. 2. *num.* 39. & *de offic. Parochi, par.* 3. *c.* 28. §. 1. *num.* 12. & §. 2. *num.* 39. Filliucius *tract.* 27. *p.* 2. *cap.* 9. *quæſt.* 1. *num.* 187. Azor. *inſtitut. moral. tom.* 1. *lib.* 7. *cap.* 35. *quæſt.* 15. Caſtr. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tractat.* 10. *diſputat. unica, punct.* 8. *numer.* 8. Negant probabilius non eſſe dividendas decimas, ſed integrè eſſe ſolvendas Eccleſiæ Parochiali, in qua ſunt prædia, & animalia, ubi oves paſcuntur, ſic Divus Thom. 2. 2. *quæſt.* 87. *art.* 3. *ad* 2. Fagundez *de præcep. Eccleſ. præcept.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 10. & 11. Trullench. *in decal. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 5. *num.* 4. Leander. *q. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *diſp.* 5. *quæſt.* 18.

Et quid ſi animalia, ut oves, aut boves paſcuntur 22
in Parochia ubi dominus illorum domicilium non habet, decimæ dividendæ ſint ex eorum fœtibus? Affirmant Navar. *conſil.* 1. *num.* 10. *de decimis*, Caſt. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tract.* 10. *diſput. unica, punct.* 8. *numer.* 9. Sà *in ſum. verbo decimæ, num.* 4. negant probabilius, Rebuff. *de decimis, quæſt.* 6. *num.* 25. Angel. *verbo decimæ, num.* 4. & 8. Soto *de juſt. & jure, lib.* 9. *qu.* 4. *art.* 3. *ad* 2. Suarez *tom.* 1. *de Religione, tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 8. *in fine*, Fagundez *de præcep. Eccleſ. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. Pontius *de matrim. lib.* 5. *capit.* 13. §. 3. *num.* 25. Trullench. *in decalog. lib.* 3. *cap.* 3. *dub.* 5. *in fine*, Barboſa *in cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *num.* 5. *in fine, de decimis, & de jure Eccleſ. un. l.* 1. *cap.* 26. §. 1. *ſub n.* 12. & §. 2. *n.* 40. & *de officio Parochi, par.* 3. *cap.* 28. §. 1. *ſub num.* 12. & §. 2. *num.* 40. Leander *q. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *diſp.* 5. *quæſt.* 10.

Quid etiam, ſi animalia, ut oves, aut boves pa- 23
ſcuntur pro majore parte anni in una Parochia, & poſtea per minorem partem anni, aut per paululum tempus paſcuntur in alia Parochia, an decimæ ſolvendæ ſint illi Parochiæ, ubi pro majore parte anni depaſcuntur? Affirmativam tenet Joan. And. *in addition. ad Speculat.* Caſtrenſ. & Boer. quos refert, & ſequitur Cancer *par.* 1. *var. c.* 23. *n.* 10. *verſ. Si tamen*. Verùm probabilius alii docent, quod decimæ iſto caſu dividendæ ſunt proportionabiliter pro rata temporis inter ambas Parochias, modò illa minor pars anni ſit temporis conſiderabilis, ut quarta pars illius, aut tertia, niſi fuerit conſuetudo in contrarium, nam tunc conſuetudo illa ſequenda eſt, Divus Thomas 2. 2. *q.* 87. *art.* 3. *ad* 2. Rebuff. *de decimis, quæſt.* 2. *n.* 11. Suarez *tom.* 1. *de Religione, lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 8. Fagundez *de præcep. Eccl. præcep.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *n.* 7. & 8. Leander *tom.* 3. *q. moral. tract.* 6. *diſp.* 5. *q.* 61.

Quæro 5. An decimæ ex ovibus ſolvendæ ſint Eccle- 24
ſiis illarum regionum per quas paſcendo tranſitum faciunt? Reſpond. quòd non. Tum quia in Hiſpania ſe habet conſuetudo introducta, tùm quia moraliter loquendo videtur impoſſibile rectè judicare quænam quantitas prædictis Eccleſiis ſolvi debeat, & quinam ſit valor illius, ſic Navar. *conſil.* 1. *num.* 3. *de decimis*, Suarez *de religione, tom.* 1. *lib.* 1. *capit.* 21. *numer.* 9. Rodriguez *in ſum. cap.* 87. *num.* 3. *concluſ.* 2. Barboſa *de jure Eccleſ. un. lib.* 3. *cap.* 26. §. 2. *n.* 4. *de offic. Parochi, p.* 3. *c.* 28. §. 2. *num.* 42. Leander *q. mor. tom.* 3. *tractat.* 6. *diſp.* 5. *quæſt.* 20.

Quæro 6. decimæ ex agnis, & Vitulis quo tempore 25
ſolvi debent? Reſp. quod non ſtatim ubi nati ſunt, ſed cùm illi nutriti ſunt, nec lacte materno indigent, quia ſi animalia ipſis ſtatim natis conſignarentur, eſſet inutilis talis decimatio, & melius eſſet illam non præſtare, Rebuff. *de decim. quæſt.* 6. *num.* 30. & 31. Suarez *de religionib. tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 37. *numero* 6. Moneta *de decimis, cap.* 6. *numero decimo quarto*, Paz *in praxim, tom.* 2. *capite quinto, numero trigeſimo*, Riccius *collect.* 192. *verſic. Inſertur tertiò*, & *in praxi aurea, reſol.* 252. Sylveſter *verbo decimæ, num.* 14. Leſſius *de juſt. & jure, tom.* 1. *lib. ſecundo de decimis, capite* 39. *dub.* 1. *num.* 16. Reginald. *in prax. fori pœniten. lib.* 19. *num.* 92. Trullench. *in decalog. lib.* 3. *capite tertio, dub.* 4. Raphael de la Torre 2. 2. *quæſt.* 81. *art.* 2. *diſputat.* 7. *numero ſeptimo*, Fagundez *de præcep. Eccleſ. præcep.* 5. *lib.* 1. *capite quinto, num.* 14. Caſt. Palaus *in oper. moral. par.* 2. *tract.* 10. *diſp. unica, punct.* 8. *num.* 4. *verſic. Solum adverto*, Leander *quæſt. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *diſp.* 5. *q.* 5. Franchis *deciſ.* 14. ubi Amendola *numer.* 1. Luca *numero prima*, Anna *conſ.* 64. *num.* 1. & *conſil.* 65. *numero quinto, vel* 1. Villalobos *in ſum. mor. par.* 1. *tractat.* 33. *diff.* 2. *num.* 8. *in fine*, Barboſa *in cap. cum homines* 7. *num.* 5. & *in cap. Ad Apoſtolicæ* 20. *verſic. Et horum animalium*, & *in c. non eſt, num.* 4. *de decimis*, & *de jure Eccleſ. univerſ. libr.* 3. *capite vigeſimo ſexto*, §. 1. *verſic. De fœtibus decimæ*, & *de offic. Parochi, part.* 3.

capite

capite 28. §. 1. *versicul. De fœtibus decimæ*, Marescot. *var. resol. lib.* 2. *capite* 95. *numero vigesimo* Ybannez de Faria *in addit. ad Covar. lib.* 1. *var. resol. cap.* 17. *num.* 48. ubi limitat, nisi aliud de consuetudine fuerit introductum. Sed lector videat Novarium *gravam.* 6. *toto*, *tom.* 2.

26 Et in hoc differunt decimæ ex agnis, vitulis, & aliis animalibus, à decimis prædialibus, quia decimæ prædiales solvi debent statim cùm collecti sunt fructus, statim, idest quanto citiùs solvi possunt, *cap. cùm homines* 7. ubi Barbosa *num.* 3. *& in cap. non est*, *num.* 10. *de decimis*, Divus Thomas 2. 2. *quæst.* 78. *artic.* 2. Rebuff. *de decimis*, *quæst.* 12. Suarez *tom.* 1. *de Religione*, *lib.* 1. *capite* 37. *num.* 5. Azor. *instit. mor. tom.* 1. *lib.* 7. *c.* 35. *quæst.* 16. Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *libr.* 1. *capite quarto*, *numero undecimo*, Layman *in Theolog. moral lib.* 4. *tractat. sexto*, *capite quinto*, *numero primo*, Castr. Palaus *in oper. moral. tom.* 2. *tractat. decimo*, *disp. unica*, *punct.* 8. *numero quarto*, Trullench. *in decalog. lib.* 3. *capite tertio*, *dub.* 4. *numer.* 1. Raphael de la Torre 2. 2. *quæst.* 87. *art.* 2. *disp.* 7. *num. septimo*, Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 4. *quæst.* 33. Moneta *de decimis*, *capite* 6. *quæst.* 2. *num.* 8. Villalobos *in sum. mor. par.* 2. *tract.* 33. *diff.* 2. *num.* 8. *in fine*, Guido Papa *decis.* 70. Riccius *in praxi aurea*, *resol.* 152. *num.* 1. idem Barbosa *de jure Eccles. univer. lib.* 3. *capite* 26. §. 2. *num. vigesimo primo*, *versic. Quod enim*, *& de offic. Parochi*, *par.* 3. *capite trigesimo octavo*, §. 2. *numero vigesimo primo*, *vers. Quod enim*, *& num. vigesimo secundo*, *& in can. revertimini*, *sextuagesimo quinto*, *num.* 1. 16. *quæst.* 1. Castillo *de tertiis*, *tom.* 7. *capite trigesimo nono*, *numero secundo*, Ybannez de Faria *ad Covar. var. resol. lib.* 1. *cap.* 17. *num.* 38. Nisi aliter se habeat

27 consuetudo, ut decimæ prædiales non solvantur statim cùm collecti sunt fructus, sed certo tempore, Rebuff. *de decimis*, *quæst.* 12. *num.* 2. Moneta *de decimis*, *capit.* 6. *quæst.* 2. *num.* 15. Barbosa *in capit. cùm homines* 7. *num.* 9. *de decimis*, *& in canon. revertimini* 65. *num.* 2. 16. *quæst.* 1. Castillo *de tertiis*, *tom.* 7. *capite* 39. *sub num.* 2. Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 4. *quæst.* 33. *in fine*.

28 De lana, caseo, lacte, & butyro quo tempore decimæ solvi debeant? Respond. quod de lana solvi debet, quando oves tondentur, de decem velleribus unum, vel æstimatio illius. De lacte quando emungitur, de decem cadis, unus, vel æstimatio illius. De caseo quando fiunt, de decem unus, & casu quo non sint decem, sed unus, duo, aut tres, &c. æstimabitur illorum valor, & Parochis decimæ præstandæ erunt in pecunia. Et idem dicendum de butyro à lacte presso. Sed in his servanda est consuetudo, Rebuff. *de decimis*, *quæst.* 6. *numero trigesimo secundo*, *& trigesimo tertio*, Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *libro primo*, *capite quinto*, *numero tertio*, Suarez *tom.* 1. *de religione*, *tract.* 2. *libro primo*, *capite trigesimo septimo*, *numero sexto*, Raphael de la Torre 2. 2. *quæst.* 82. *art.* 2. *disp.* 7. *num.* 7. Leander *quæst. mor. tom.* 3. *tract.* 6. *disp.* 5. *quæst.* 23. Moneta *de decimis*, *cap.* 4. *num.* 19. Barbosa *in capit. Ad Apostolicæ*, *vigesimo*, *seu numero quinto*, *& de jure Eccles. un. libro tertio*, *capite vigesimo sexto*, §. 1. *sub numero duodecimo*, *& de offic. Parochi*, *par.* 3. *cap.* 28. §. 1. *sub numero* 12. Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tract.* 10. *disp. unica*, *punct.* 8. *num.* 4. *vers. Solum adverto*, *& vers. Lana verò*.

29 Quæro 7. decimæ animalium quomodo sint solvendæ? Videantur text. *in canon. quinque el* 1. 16. *quæst.* 1. Rebuff. *de decimis*, *quæst.* 6. *num.* 29. *& quæst.* 11. *numero primo*, *& secundo*, Sylvester *verbo decimæ*, §. 3. *numero* 15. Lessius *de just. & jure*, *libro secundo*, *cap.* 39. *dub.* 3. *numer.* 16. Fagundez *in præcep. Eccles. præcept.* 5. *lib.* 1. *capite quarto*, *num.* 7. Azevedo *l.* 3. *num.* 1. *titul.* 5. *lib.* 1. *recopilat.* Novarius *de gravamin. Vassall. tom.* 2. *grav.* 14. *num.* 1. *&* 2. Leander *quæst. mor. tom.* 3. *quæst.* 11. *vers. Addit etiam*, Cast. Palaus *in oper. mor. par.* 2. *tract.* 10. *disp. unica*, *punct.* 8. §. 2.

30 Quæro 8. & ult. an decimæ animalium sint solvendæ sine extractu, & deductione expensarum? Respon. quod sic, *cap. non est* 23. *de decimis*, quia decimæ animalium, quæ mixtæ dicuntur, *ut dictum est supra*, *numero secundo*, simpliciter sunt prædiales, *supra*, *numero* 14. Sed ex decimis prædialibus non deducuntur expensæ, *ut cum innumeris tradidi*, *decis.* 189, *n.* 2. *p.* 4. addo Castillo *de tertiis*, *tom.* 7. *capit.* 39. *numero* 4. *num.* 4. Ergo &c. Sic docent Suarez *de Religione*, *tom.* 1. *tract.* 2. *lib.* 1. *cap.* 35. Fagundez *de præcep. Eccles. præcep.* 5. *lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 15. Moneta *de decimis*, *cap.* 6. *quæst.* 4. *num.* 29. Leander *quæst. mor. p.* 3. *tract.* 6. *disp.* 5. *q.* 22. Franchis *dec.* 114. ubi Luca *num.* 2. notant Balmaseda *de collect. quæst.* 127. *sub num.* 8. & alii ex citatis *d. dec.* 189. *num.* 2. *par.* 4. & plures alii, quos novissimè citat Romaguera *ubi sup. n.* 65. *& seq.*

ARGUMENTUM.

An bona, quæ fuerunt Principis, vulgò dicta de Realenco, aut feudalia, vel emphyteuticalia possint alienari, & transire in manum mortuam absque Principis, vel domini directi authoritate, & licentia, absque eo, quod sint amortizata, & si super his oriatur contentio inter Judicem Ecclesiasticum, & sæcularem, ad quem cognitio causæ pertineat.

SUMMARIUM.

1 *Amortizatio est in manum mortuam translatio jussu Principis, & authoritate facta.*

2 *Manus mortua appellatur illa, quæ non habet liberam, & spontaneam voluntatem disponendi de rebus, & sic manus mortua est Ecclesia, Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque corpus, sive Ecclesiasticum, sivè sæculare bonorum capax, n.* 2. *&* 5. *quidquid aliis placeat, n.* 7.

3 *Ecclesia dicitur perpetuò vivere.*

4 *Ecclesiæ possessio numquam dicitur vacare, etiam mortuo Prælato, à quo ipsa possidet.*

6 *Fiscus est manus mortua.*

8 *Bona, quæ fuerunt Principis, vulgò dicta de Realenco, non possunt alienari, nec titulo quocumque transire in manum mortuam, absque ipsius Principis jussu, authoritate, & licentia, & absque eo, quod sint hujusmodi bona amortizata.*

9 *Feudum, vel emphyteusis de jure communi non potest alienari, nec ullo titulo transire in manum mortuam, absque domini directi licentia, jussu, & authoritate, & absque amortizatione, seu indemnitate, num.* 9. *Ampliatur* 1. *num.* 10. *Ampliatur* 2. *num.* 11. *Limitatur* 1. *num.* 11. *Limitur* 2. *num.* 13.

14 *Feudum, vel emphyteusis de jure Cathaloniæ potest alienari, & transire in manum mortuam, num.* 14. *intellige, & declara ut procedat, dummodo manus mortua intra annum transferat feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem, si ita vult dominus directus, aliàs enim invito domino, non potest manus mortua ulterius tenere feudum, vel emphyteusim, n.* 15. *idemque statutum est in Regno Valentiæ, & in aliis Regnis, n.* 17. *rationes plures assignantur, & binæ referuntur, num.* 28. *Prima, num.* 19. *Secunda, num.* 20. *Ampliatur* 1. *num.* 21. *Ampliatur* 2. *num.* 22. *Ampliatur* 3. *nu.* 23. *Ampliatur* 4. *numero vigesimo quarto. Limitatur* 1. *numero vigesimo quinto, & vide numero* 26. 27. *&* 28. *Limitatur* 2. *numero vigesimo nono. Limitatur* 3. *numero* 30. *Limitatur* 4. *numero trigesimo primo. Limitatur* 5. *numero trigesimo secundo.*

16 *Argumentum valet de feudo ad emphyteusim, nisi contrarium expresse cautum reperiatur.*

32 *Dominus directus, si vult, quod feudum, vel emphyteusis remaneat pœnes manum mortuam tunc amortizatione præcedente, non tenetur, nec cogi potest manus mortua vendere, alienare, transferre*

ferre ponere, & evacuare feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem.

33 *Dominus directus, si lapso anno, recepit pensiones, seu census ab Ecclesia, seu manu mortua non potest postea agere, ut alienet,*

34 *Dominus directus subscribens instrumentum acquisitionis rei feudalis, aut emphyteuticariæ non potest agere, ut postea manus mortua alienet, sed tantum ut amortizet. Et idem si sigillasset instrumentum, num. 35. Nam consensus arguitur ex sigillatione, ibid. Et sigillum datur in signum confirmationis, ibid. Tamen tutius est, ut subscriptio fiat, ibid.*

36 *Manus mortua acquirens rem feudalem, seu emphyteuticariam volente domino tenetur ad omnia onera, ad quæ tenetur manus habilis. Et ad amortizandum, ibid. Et ipsa amortizatio in quæ cedat, ibid.*

37 *Dominus directus licèt non possit compellere manum mortuam vacuare rem emphyteuticariam, aut feudalem lapsis quadraginta annis potest tamen eam compellere ad amortizandum, nam jus amortizationis nullo tempore præscribitur.*

38 *Amortizatio non procedit quoties res emphyteuticaria empta, aut acquisita est pro fundandis Ecclesiis, &c. prout quoties manui mortuæ venditur cum pacto de retrovendendo, num.39.*

40 *Causa bonorum de Realenco, circa amortizationem, etiamsi agatur contra Ecclesiam, agitari, ac tractari debet coram Principe, seu ejus ministris, & num. 41. & si super his oriatur contentio, sic declaratur num. 42. prout si oriatur contentio super bonis feudalibus, numero quadragesimo tertio, ac ita pariter si oriatur circa bona emphyteuticaria, num.43.*

41 *Prælatus Ecclesiasticus in jurisdictione temporali, quam obtinet à Principe laico in Baronia sibi concessa, Principi subjicitur.*

44 *Statutum, seu lex laicorum præcipiens ne bona de Realenco, feudalia, aut emphyteuticaria in Ecclesias, aut Clericos transferantur, sine Principis, seu dominorum licentia sit contra libertatem Ecclesiasticam, quæstio est satis controversa. Affirmativa, nisi adsit privilegium, numer.45. negativa probabilis, num.46.*

47 *Amortizatio quomodo sit facienda, & practicanda in Cathalonia. Et qualiter in Bajulia Generali Cathaloniæ, num. 48. qualiter in Regno Valentiæ, num.49. & quomodo in Regno Neapolis, ibid. ac quomodo in Gallia, ibid.*

50 *Laudemium quod pro amortizatione solvitur in Cathalonia, Valentia, Neapoli, & Gallia non debetur ex jure, sed ex consuetudine, vel conventione.*

51 *Amortizationis electio in manu cujus sit.*

52 *Amortizationis æstimatio per quem sit solvenda, aut resarcienda in casibus ibi relatis. Et circa hæc quid sentiat Author, ibid.*

53 *Bona feudalia, emphyteuticaria, aut de Realenco, an possint fideicommisso subjici absque domini consensu, & an tunc laudemium debeatur in Cathalonia, negativa, ac affirmativa opinio referuntur. In Cathalonia, cùm bona ista redacta sint ad instar patrimonialium, ac aliarum rerum hæreditariarum, num.54. Prout in Regno Neapolis, ibid. ac Ducatu Ferrariæ, ibid. pariter in Sabaudia, ibid. & in Francia, ibid. fit inde quod præfatus consensus non desideratur, num. 55.*

56 *Laudemium an tunc debeatur.*

57 *Feudum, aut emphyteusis non venit in restitutionem fideicommissi regulariter. Limitatur, numero quinquagesimo octavo. Benè tamen in Cathalonia, & quare, num.59.*

60 *Renuntiatio facta bonis paternis, an comprehendat bona feudalia, aut emphyteuticaria, quidam in feudalibus negant, in emphyteuticaria affirmant. Limitatur quando feudum est hæreditarium, numer. 61. In Cathalonia dubia omnia comprehendit, & quare, num.62.*

63 *Bona feudalia, & emphyteuticaria non veniunt in confiscationem ob crimen læsæ Majestatis. Fallit quando sunt hæreditaria, & ad hæredes transitoria, num.64.*

DECISIO CCLXXXIV.

PRæmitto 1. quod amortizatio est in manum mortuam translatio jussu Principis, & authoritate facta; ita Belluga *in specul. Principis, rubric.*14.§.*veniamus, num.*2. Oliba *de jure Fisci, cap.*7.*num.*1. *versic. est enim*, Marta *de jurisdict. part.*4. *casu* 76. *numer.* 1. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.*8. *num.* 1. *de constitut.* Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *clausul.*4. *glos.*12. *num.*22. 1

Præmitto 2. quod manus mortua appellatur illa, quæ non habet liberam, & spontaneam voluntatem disponendi de rebus, Ripoll. *var. capite* 7. *numero* 208. *in fine*, & *numero ducentesimo nono*, & sic manus mortua est Ecclesia, Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque corpus, sivè sæculare, sivè Ecclesiasticum bonorum capax, ita dicta quia nunquam moritur, de Ecclesia loquitur text. *in can. liberti, duodecimo, quæst.*2. Joan. And. Afflict. & Paris. quos referunt Marta *de jurisdict. par.*4. *casu* 76. *num.*2. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.*8. *num.*1. *versic. Etenim, de constitutionibus*, Thesaur. *quæst. forens.*83. *numero* 3. *lib.*3. Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, num.*4. Boer. *decis.* 263. *num.*10. Novarius *in pragmat.*4. *collect.*5. *num.*2. & 3. *de feudis*, Beltramin. *ad Ludovisium, decis.* 520. *num.*14. *in princip.* & alii citandi, *num.*5. 2

Dicitur enim Ecclesia perpetuò vivere *capit. si gratiosè, de rescript. in* 6. latè probant ex pluribus decretalibus, Boer. *decis.* 263. *numero decimo, tomo secundo*, Anna *allegat.* 121. *num.*2. Tapia, Petr. Gregor. quos citat Cutel. *ad leg. Federici, nota* 25. *fol.* 166. & *de immunit. Eccles. libr.*2. *quæst.* 104. *numer.* 3. 3

Adeò quod possessio Ecclesiæ numquam dicitur vacare, etiam mortuo Prælato, à quo ipsa possidet, secundùm Baldum, Parisium, Bursatum, & Riminaldum, quos referunt, & sequuntur Marta *de juridict. par.*4. *casu* 76. *num.*3. Fermosin. *in capit. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.*8. *num.*4. *de constitution.* consonant Marinis *allegatione* 144. *à num.*11. *tom.*2. & *in addit. ad Reverter. decis.* 403. *numero tertio, versicul. Ulterius.* 4

Eodem modo Capitulum, Communitas, Collegium, Confratria, Civitas, Universitas, & aliud quodcumque corpus sæculare, aut Ecclesiasticum bonorum capax est manus mortua, quia non moritur, nec mutatur, quamvis personæ, ex quibus existunt, moriantur, & deficiant, *l. Proponebatur, ff. de judiciis, l. sicut*, §. *de judiciis, l. sicut*, §. *in decurionibus, ff. quod cujusque Universit. nomine, l. grege, ff. de legatis, prima, l. Eum debere columnam ff. de servit. urban. prædior. l. inter stipulantem*, §. *sacram, ff. de verbor. obligat. l. qui res*, §. *aream, ff. de solut.* Marta *de jurisdict. par.*4. *casu* 76. *num.*4. Fermosin. *in capite Ecclesiæ Sanctæ Mariæ, quæst.*8. *num.*5. *de constitut.* Borell. *in addit. ad Bellugam, in specul. Princip. rub.*14. §. *veniamus, litera A.* Oliba *de jure fisci, capite* 7. *num.*7. Roderic. *de annuis reddit. lib.*2. *quæst.* 22. *sub numer.* 34. Larrea *allegat. fiscal.*86. *numero vigesimo secundo*, Reg. Leo *decis. septuagesima septima, numero tertio, libro primo*, Domin. Vicecancel. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observatione* 107. *num. decimo*, Fontanella *de pact. nupt. tomo primo, clausul.*4. *glos.*12. *numer. decimo tertio, decimo quinto, & vigesimo, & decisione* 281. *numero septimo, par.*1. Ripoll. *var. resol. capite septimo, numero centesimo decimo*, Bosc. *de ls tit. de honor, libro secundo, capite trigesimo sexto*, §.24. *versic. Ad lites ordinacions, fol.*26. Xammar. *definitione centesima decima septima, num.*1. Villaplana *ad Peguer am, in constit. Item ne super laudemio, versic.*6. *num.* 112. Salzedo *de lege polit. lib.*2. *capite secundo, num.*84.

Mari-

Marinis *libro 2.resf.jur. allegatione centesima quadragesima quarta,n* 14.*& decimo quinto, & in add. ad Rever. dec.*404.*numero tertio, versic. Ulteriùs.*

6 Similiter Fiscus est manus mortua, quia ipse nunquam moritur, Fontanella *decisione quadringentesima quarta, num. 6.versic. Declaratum, & num.7. & octavo par.*2.Jul.Clar.§.*emphyteusis, quæstione vigesima nona, versic.Breviter*, Fermosinus *allegat. fiscal.* 33.*n. vigesimo quinto*, Antunez Portugal.*de donat. reg. tom.2.lib. tertio, c.* 22.*n.sexagesimo quarto*, Marcus *decisione ducentesima quinquagesima tertia, n.2.lib.*1.

7 Aliis autem placet, quod amortizatio potest dici, quia res mori dicitur, cùm nunquam ad dominum redeat, ut ex Joanne Beffiati scribunt Marta *de jurisdict. p.* 4.*casu septuagesimo sexto, n.* 5. Fermosinus *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæstio octavo, n. 6. de constit.* sed non arridet quod ex Petro Jacobo tradit Calicius *in margar fisci, dub.8.versic.*57.*& in extravag. cur. capite septimo, numero sexagesimo primo, versiculo quinquagesimo septimo*, quòd potiùs debet vocari advivatio, quàm turpi nomine amortizatio? quia loquitur contra communem omnium Doctorum.

8 His præmissis. Deveniens ad primam quæstionis partem in argumento propositam. Dico: Quòd bona, quæ fuerint Principis, vulgò dicta Realenco, non possunt alienari, nec titulo quocumque transire in manum mortuam absque ipsius Principis jussu, authoritate, & licentia, & absque eo, quod sint hujusmodi bona amortizata, docent,& probant Belluga *in spec.Princip. rub.*14.§.*veniamus, num.* 3.*& trigesimo, versic. Et sic de jure trigesimo primo, trigesimo quinto, versic. Et hoc ideo,& num. trigesimo sexto*, Oliba *de jure fisci, capite septimo à numero trigesimo primo*, Solorzanus *de jure Indiar.tom.* 2.*lib.* 3.*capite vigesimo*, 1.*nu. quadragesimo quinto*, Cutel.*de immunit. Eccles. lib.* 2.*quæstio centesima quarta, numero tertio, versic. Idem quoque*, Reg.Leo *decisio centesima quinquagesima sexta, numer. secundo & quarto, libro secundo*,Reg.Matthæu *de regim. Regn.Valen.capite secundo*, §. 5.*à numer. quadragesimo quarto, & à numero centesimo sexto.* Domin. Vice-Cancel. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observatione nonagesima prima, numero* 11.*versic.Aliud tamen, & n.* 14.*versic. Et cùm certum sit.*

9 Ad secundam quæstionis partem, regula est negativa de jure communi, quod feudum,vel emphyteusis nõ potest alienari, nec ullo titulo transire in manum mortuam absque domini directi licentia, jussu, & authoritate, & absque amortizatione seu indemnitate, *capite primo, de milite vassallo qui arm.bel.deposuit, gloss. in l. de quibus, ff.de legibus, gloss. in cap. potuit* 3.ubi Imola *numero decimo quinto*, Barbosa *numero centesimo sexagesimo nono, de locat*, Jason.*in l.fin. à num.nonagesimo primo, C. de jure emphyt.* Baldus *in authent. quas actiones, numero decimo tertio, in fine, C.de Sacrosanct. Eccles.* Rodean.*de rub. Eccl.non alienand. q.* 79.*numero vigesimo septimo*, Clar.§.*emphytheusis*, q.15.Corbolus *tit. de causis privat.ob alienationem ampliat.*12.*numero primo*, Roderic. *de ann. reddit.libro secundo*, q.22.*n.*34.Mieres *de majoratu, p.*1.*q.*73.*n.* 2. Additionat.ad Molinam *de primog.Hispan.libro secundo, capite decimo, numer.* 71. Reg. Leo *decis.*77.*numer.* 1. 2.*&* 4.*libro primo*, Boer. *decis.*263.*numero decimo*,Larrea *allegat.fiscal.*86.*numero vigesimo primo*, Novarius *in pragmat.*4.*collect.*5.*n.*3.*& quarto de feudis*, Anna *allegat.* 121.*num.* 2. Farinac. *decis.*170.*par.*2.*recentior.*Riccius *decis.* 136.*à numer.*1. *ad* 7.*part.*1.Ludovisius *dec.* 520.*numer.* 11. ubi Beltramin.*numero decimo quarto*, idem Ludovis.*dec.* 529.*numero quinto*, Cutel.*de immun. Eccles. libro secundo, q.* 104.*numero tertio*, Salzedo *de leg. polit. libro secundo, capite secundo. num.*14.*&* 77.Sanchez *cons. mor. tom.* 2. *libro septimo capite decimo quinto, numer.* 65. Tondut. *resol.beneficial.par.*1.*c.*46.*numero tertio*, Solorzanus *de jure Indiar. tom.*2. *libr.* 3.*capit.* 21. *numer.* 42. Lara *de anniver.libr.*1.*cap.*19.*num.*1.2.*&* 3. Domin.Vice-Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 106.*numero decimo quarto*, quidquid dicant, & distinguant Gratian.*discept.forens.cap.* 48.*à numero* 61.*& c.* 533.*à numero trigesimo quinto*, Burat. *decis.*394.*numero quinto*, Cirocchus *discept.*56.*numero trigesimo*, Beltramin. ad Ludovis.*decis.*520.*numero decimo quarto,versic. Non procedere*,Amostaz.*de causis piis, tom.*1.*lib. secundo, capite octavo numero tertio & quarto*,nam nostra sententia est de jure verior, latè Mastril.*dec.*128.*tota, lib. secundo*, & ex nostris practicis Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*75.*à numero secundo, & in lucerna laudemior.cellula 7.numero vigesimo octavo*, Calicius *in margar. fisci, dub.*8.*versic.*57.*& in extravag. curiar. capite septimo, numero* 61.*versic.* 57. Socarrats *in consuetud. Cathaloniæ c.eodem istud. num.*74.*fol.*128.Oliba *de jure fisci, capite septimo, numero vigesimo quinto, in princ.* Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, versic.*7. *num.*2. 3.*&* 36.*versic. Jam igitur*, ubi Villaplana *num.* 2.Fontan.*de pact.nupt. tom.*1.*claus.*4.*gloss.*12.*num.*13.*& dec.*281.*n.*7.*p.*1.Xammar.*defin.*117.*n.*1.

Ampliatur primò, etiam si vassallus feudum, vel emphyteusim donaret, aut legaret Ecclesiæ pro anima sua, *c.*1.§.*donare, tit. qualiter olim feudum alienari poterat, c.imperialem, tit.de inhib. feud.alie. per Federic.* Oliba *de jure fisci, capite septimo, numero* 25. Solorzano *de jure Indiar.tom.*2.*lib.*2.*c.*21.*n.* 32. Peguera *in constit. Item ne super laudemio, versic.*7.*sub n.*3.*ibi: Sed etiam*, & latè cum ampliationibus, & limitationibus *à n.*31. *usque ad finem*, ubi Villaplana *à n.* 13. Ripol. *var.c.*7. *n.*21. Salzedo *de lege polit.lib.*2.*c.*2.*n.*95.*versic.Nec, & n.* 96.*&* 99. 10

Ampliatur 2.ut procedat etiam in feudo, vel emphyteusi Ecclesiæ, ut non possit per vassallum laicum fieri alienatio, seu translatio ad aliam Ecclesiam, Peguera *in constit. Item ne super laudemio, versic.*7.*n.*6.Pereyra *de nominat. emphyt. lib.* 1.*quæst.* 19.*numer.* 7.*& per totum*, Gratian. *discept. foren. cap.*481.*num.* 67.*&* 68. *versic. Ampliatur*, Menochius post alios *cons.* 216. *num.* 37.*lib.* 3. Ludovis.*decis.* 529.*numer.* 30. Beltram. ad Ludovis.*decis.* 520.*numer.*14. Cirocchus *discep.* 56. *numer.* 30. decisum per nostrum Senatum, me referente, refero *infra numer...* 11

Limitatur 1. ut procedat ipso domino directo invito, & sine ejus voluntate, jussu, authoritate, & licentia; secùs verè ipso domino directo volente, & consentiente, quo casu feudum,vel emphyteusis potest alienari, & transire in Ecclesiam, & manum mortuam, Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*75.*num.* 3.*ibi: Aut aliàs sine consensu domini*, Oliba *de jure fisci, c.* 7.*num.* 25.*ibi: Sine eorum voluntate*, Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2.*libro* 2.*c.* 21.*numer.* 42.*ibi: Absque licentia domini*, Boer. *dec.* 263.*num.* 10.*ibi: Sine Principis permissu*, Novarius *in pragmat.*4.*num.* 4.*ibi: Absque speciali domini consensu, titul. de feudis*, & alii ex citatis, *numer.* 9. & magis expressè docent Menochius *cons.* 216.*num.* 43. Surd.*cons.*512.*nu.*10.*vers. Quartò respondeo*, Burat.*dec.*394.*n.* 6. Cirocchus *discep.* 56.*num. trigesimo terito, ibi: At in præsenti.* Peguera *in constit. Item ne super laudemio, vers.*7.*num.*7.Beltramin.ad Ludov. *dec.*520.*num.*14.*vers.Tertiò*,Reg.Leo *dec.*156.*à n.* 2.*lib.* 2.Dom.Vice-Cancellar.Don Christoph.Crespi de Valdaura *obser.* 35.*numer.* 15.*&* 16.*et obser.* 37. Reg. Mathæu *de regim. Regni Valen. cap.* 2.§.5.*numer.* 112. *versic.Et nota*, Cutel.*de immun. Eccles. lib.*2.*q.* 104.*n.* 4.Larea *alleg. fiscal.*86.*num.* 22. 12

Limitatur 2. ut manus mortua non possit acquirere bona feudalia, vel emphyteuticaria retinendo pro se; secùs autem quantum ad hoc, ut in manum mortuam transferatur, ut ipsa alteri idoneo, habili, & capaci vendat infra annum, Speculator, Joan. Andr. Imola, Butr. Barbatia. Abbas, Cardinal.Alexand. Afflict. Menoch.Anchar. Jason. Minard. Petr.Gregor.Bursat.Clarus, Mantica, De Ponte, Vincent. de Ann.Dominic.de Anna, quos laudat Mastril. *dec.* 128. *num.* 18.*lib.* 2. quibus addo Gratian. *discep. foren. cap.* 481.*num.* 68. *versic. Et ita videntur, etc.* 533. *numer.* 39. Riccius *dec.*136.*num.*6.*in fine, par.*1.Beltramin.ad Ludovis.*dec.* 520.*num.*14.*versic.Limitatur secundò*, Lara *de anniver. lib.*1.*cap.*19.*num.* 14. Pereyra *de manu Regia,par.*2.*cap.* 67.*nu.* 21.Amostazo *de causis piis, tom.*1.*lib.*2.*cap.*8.*numer.*5.Cancer. *part.*1.*var.cap.*11.*num.*61.*in fine*, Fontanella *dec.numer.*3.*par.*2. Salzedo *de leg. polit. lib.*2.*cap.* 2.*num.*59. 13

At de jure Cathaloniæ est regula affirmativa. 14

14 Quod feudum vel emphyteusis potest alienari, & transire in manum mortuam, Calicius *in Margarita fisci, dub. 8. versic. 57. & in extravagator. curiarum, cap. 7. numer. 61. vers. 67.* quibus in locis dicit, quod in Cathalonia, quilibet potest relinquere suum allodium, & etiam feudum Ecclesiæ, & ad id citat *usaticum Præcipimus, constit. Estatuim, 2. tit. de les sanctes Esglesies, constit. Estatuim super laudemio, 2. col. 3. versic. Hon empero, tit. de dret. emphyteotich.* Solsona *de stylo capibreviandi, fol. 76. linea 6. versic. Ideò prædicta feuda, per eadem jura, quæ antea allegavit, fol. 75. col. 2.* Oliba *de jure fisci, c. 10. n. juncto, n. 25.* Peguera *in constit. Item ne super laudemio, versic. 7. n. 2. versic. Secùs est de jure nostræ patriæ, & numer. 36. versic. Jam igitur*, ubi Villaplana, *n. 2. in princ.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 16. in princ. & decis. 281. n. 7. versic. Verum, p. 1. & decis. 475. numer. 6. p. 2.* Cancer. *p. 1. var. c. 11. numer. 61.* Xammar. *defin. 117. n. 2. in princ.*

15 Intellige, & declara hanc regulam affirmativam, ut procedat, dum tamen manus mortua intra annum transferat feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem, si ita vult dominus directus; aliàs enim invito domino, non potest manus mortua ulteriùs tenere feudum, vel emphyteusim, ut expressè cavetur *in constitut. Item ne super laudemio, 2. versic. Non empero lo vssaal*, ubi Peguera *numer. 2. in fine, & numer. 9. in fine*, Villaplana *numer. 2. tit. de dret. emphiteotich.* Solsona *de stylo capibreviandi, fol. 76. numer. 3. & in lucerna laudemiorum, cellula 7. n. 28.* Calicius *in margarita fisci, dub. 8. versic. 57. ibi: Dum tamen feudum, & in extravag. curiar. c. 7. n. 71. versic. 57. ibi: Dum tamen secundum*, Socarrats *in consuetud. Cathal. cap. eodem istud, n. 74. fol. 128.* ubi dicit hoc esse de consuetudine in Cathalonia, Oliba *de jure fisci, cap. 7. n. 8. 16. 25. in fine, & numer. 34.* Ripoll. *resol. cap. 7. n. 112.* Despujol. ad Mieres, *verbo Si feudum fuerit relictum, fol. 72.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gl. 12. numer. 16. & decis. 281. n. 6. 7. & 8. p. 1. & dec. 475. numer. 4. 5. 6. & 7. p. 2.* Bosch. *de titols de honor, lib. 2. cap. 36. §. 24. versic. Ab dites ordinacions, ibi: Si donchs dins un any*, Xammar. *defin. 117. n. 2.* idem Villaplana *in addit. ad Pegueram in constitut. Item ne super laudemio, versic. 6. numer 112. & 113.* etsi Cancer dicat, lapso anno debere fieri translationem feudi, vel emphyteusis per manum mortuam in personam habilem, *var. res. lib. 1. c. 11. numer. 61.* quia lapsus fuit, ex quo loquitur contra dictam constitutionem. Item ne super laudemio, ut advertit Fontan. *de pact. nupt. p. gloss. 12. numer. 16.*

16 Et licèt dicta constitutio *Item ne super laudemio*, loquatur in feudo, procedit, & observatur apud Nos in emphyteusi, cùm valeat in jure argumentum de feudo ad emphyteusim, ex quo inter unum, & aliud est magna affinitas, adeo quòd dispositum in uno, pariter in alio dispositum censetur, Rodoer. ad Marinis, *lib. 1. res. jur. cap. 97. numer. 12. 13. & 14.* Cirocchus *discept. 58. numer. 1. & discep. 59. numer. 2.* Merlinus *de pignorib. lib. 2. quæst. 11. numer. 20. & 21.* Amostazo *de causis piis, com. 1. lib. 2. cap. 8. numer. 8.* Larrea *alleg. fiscal. 86. numer. 22.* cum eisdem regulis feudum, & emphyteusis regulentur, nisi contrarium expressè cautum reperiatur, Barbosa cum multis *argument. juris, loco 47. numer. 2.* Novarius *de gravamin. vassallor. grav. 116. numer. 7. tom. 2.* Cancer. *p. 1. var. c. 12. numer. 2.* Villaplana ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, versic. 1. numer. 35. & versic. 2. numer. 49. & vers. 6. num. 15.* Cirocchus *discep. 22. numer. 26. & discep. 62. num. 38.* Peguera *decis. 38. numer. 5. tom. 2.* punctim docent Solsona *de stylo capibreviandi, fol. 75. col. 2. versic. Tamen*, Fontanella *decis. 281. n. 18. p. 1.* Xamar. *defin. 117. n. 3.* Villaplana ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, vers. 7. n. 3.*

17 Idem statutum est in Regno Valentiæ, *forus 5. 6. 7. 8. 9. & 12. tit. de rebus non alienandis*, Reg. Matthæu *de regim. Regni Valen. cap. 2. §. 5. numer. 111. & 112. versic. Et nota*, Regens Leo *decis. 77. numer. 8. tom. 1.* Domin. Vice-Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat. 35. numer. 4. & obser. 106. sub numer. 14.* & in Regno Lusitaniæ Pereyra *de manu Regia tom. 2. cap. 67. numer. 16. 20. & 21.* & servatur in Regno Neapolis, Franchis *dec. 659.* ubi Riccius, & Roitius *in addition.* idem Riccius *dec. 137. num. 5. p. 1.* meminerunt Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. numer. 16. in fine*, Reg. Leo *dec. 77. numer. 4. tom. 1.* & de consuetudine in Regno Franciæ, Marcus *dec. 253. numer. 2. & dec. 535. numer. 6. p. 1.* Benedict. *in cap. Rainuntins, verbo Uxorem nomine Adelasiam, dec. 5. num. 5. de testament.* Petr. Gregor. *sintag. jur. univer. lib. 5. c. 38. num. 5. & 6.* referunt Fontanella *de pac. nup. to. 1. claus. 4. glo. 12. num. 16. in fine*, Reg. Leo *dec. 77. sub. n. n. 5. to. 1.*

18 Rationes plures ex Benedicto *in cap. Rainuntius, verbo, Et uxorem nomine Adelasiam, decis. 3. numero 531. de testament.* tradit Peguera *in constit. Item ne super laudemio, versic. 7. numer. 2.* aliquas refert Riccius *decis. 136. numer. 2. 3. & 4. p. 1.* quibus accommoda, quas tradit Salzedo *de lege polit. lib. 2. c. 2. numer. 19. 20. 21. & 22.* at ex illis duas referam.

19 Primam, quia dominus directus per hujusmodi alienationes, concessiones, & translationes feudi, vel emphyteusis in manum mortuam privaretur laudemiis & aliis juribus dominicalibus, ita Socarrats *in consuetud. Cathaloniæ, cap. Eodem modo, numer. 74. fol. 128.* Solsona *in lucerna laudemior. cellula, 7. numer. 28.* Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 15.* Oliba *de jure fisci, cap. 7. n. 15. & 25.* Villaplana *in addit. ad Peguer. in constitut. Item ne super laudemio, vers. 9. nu. 116.* Bosch. *dels titols de honor. lib. 2. c. 36. §. 24. versic. Ab ditis ordinations, ibi: Yei en dany, fol. 263.* Jason. *in l. fin. n. 91. C. de jure emphyteutico*, Franchis *dec. 659. n. 1. in fine*, ubi Riccius *in addit.* Rodericus *de ann. reddit. lib. 2. quæst. 22. sub n. 14.* Beltramin. ad Ludovis. *dec. 520. n. 14.* Reg. Leo *dec. 77. n. 4. & 6. tom. 1.* Riccius *decis. 136. n. 4. vers. Unde, p. 1.* Salzedo *de lege polit. lib. 2. cap. 2. n. 18. 19. & 59.* qui plures alios citat.

20 Secundam, quia per prædictas concessiones, alienationes, & translationes feudi, vel emphyteusis in manum mortuam privaretur dominus directus jure in spe sibi competenti reversionis ad eum, ex quo non ita hujusmodi res à manu mortua possent ad illum reverti, sic ut à privata persona, Bald. Alexand. Speculat Ruinus, Jason. Jacob. à Sancto Georgio, Gratus, Clarus, & Cephal. quos refert Menochius *cons. 216. num. 35. 36. 37. & 38. lib. 3.* Oldrad. *cons. 17.* Roderic. *de ann. reddit. lib. 2. quæst. 22. num. 34.* Riccius *decis. 136. n. 2. 3. & 4. p. 1.* Reg. Leo *dec. 77. n. 1. & 2. lib. 1.* Oliba *de jure fisci, c. 7. n. 7.* Larrea *alleg. fiscal. 81. num. 21.* Mastril. *decis. 128. n. 3. lib. 2.* Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. n. 15.* Villaplana ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, versic. 6. n. 116.* Beltramin. Ludovis. *dec. 520. n. 14.* Salzedo *de lege polit. lib. 2. c. 2. n. 20. & 21.* Pereyra *de renovat. emphyt. quæst. 20. ex nu. 15.* Mieres *de majoratu, par. 1. quæst. 73. num. 3.* quidquid dicat Cyrocchus *discept. 59. num. 32.*

21 Ampliatur 1. illa intelligentia, & declaratio ad regulam affirmativam, *de qua, n. 15.* ut nedum Princeps, sed etiam inferior Principe quicumque sit dominus directus, potest cogere manum mortuam, in quam feuda, aut prædia emphyteuticaria translata sunt, ad ea evacuandum, ponendum alienandum, & transferendum intra annum in personam, & manum habilem, & capacem, Oliba *de jure fisci, cap. 7. num. 12. 16. & 46.* Ripoll. *vàr. resol. cap. 7. num. 113.* Bosch. *dels. titols de honor. leg. 2. capit. 36. §. 24. versic. lots. dits drets, fol. 264.* & sentiunt omnes citati, *num. 15.* & comprobat Salzedo *de lege polit. lib. 2. c. 2. à num. 44.*

22 Ampliatur 2. ut procedat in Clerico, seu Monacho, quem dominus directus cogere potest, ut feudum, vel emphyteusim transferat, alienet, ponat, & evacuet in personam, & manum habilem & capacem, quidquid de jure magna sit Doctorum varietas, ut est videre apud Pegueram *in constitut. Item ne super laudemio, versic. 7. à num. 10.* Menochium *de arb. Jud. casu. 231. à num. 1.* Marinis *resol. jur. lib. 1. c. 120.* ubi Rodoer. *in addit.* Camil. de Curte *resolut. feudal. c. 1. numer. 69. ad 79.* ita procedit in Cathalonia, ut est dispositum *in constit. Item ne super laudemio, vers. Non empero lo vassal*, ubi Peguera *vers. 7. n. 9. vers. Resta, & n. 10. in princ. & n. 13. in fine, & n. 36. vers. Jam igitur, tit. de dret. emphiteot.* Hæcque ampliatio procedit in Cathalonia, etiam in Clerico primæ tonsuræ, seu minorum ordinum

non

non habente beneficium Ecclesiasticum, etsi aliter dicant noster Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, vers.7. num.*19. Menochius *de arb. Judic. casu* 231. *n.*23. & alii plures, quos citat Rodoer. ad Marinis, *lib.*1. *resol. jur. cap.*120. *n.*14. & 15. & conciliet, *n.*16. ut probat dicta constitut. Item ne super laudemio, ibi: *Capella, ò Clergue*, quod verbum Clergue, vulgari sermone Clericum primę tonsuræ, aut minorum ordinum continet, & significat, & hanc opinionem sequitur in Regno Neapolis, Aponte *de pot. Proreg. tit.*7. §.4. *n.*10. Vincent. de Anna *alleg.*98. Camil. de Curte *resol. feud. c.*1. *n.*71. de Regno Valentiæ videatur Dom. Vicecanc. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observ.*35. *n.*6. & 7. Reg. Matthæu *de reg. Regni Valent. cap.*2. §.5. *n.*112. *vers. Sexto explica*.

Ampliatur 3. ut quando dominus directus compellit manum mortuam ad evacuandum, alienandum, transferendum, & ponendum feuda, aut prædia emphyteuticaria intra annum in persona, & manu habili, & capaci, nullum debetur laudemium ex priori successione, aut acquisitione, sic Marquilles *in usatico, Si quis feudum, q.*55. *fol.*114. ubi Jacobus de Vallesicca; *num.*20. Socarrats *in cap. Cautum, n.*73. *fol.*567. Solsona *in lucerna laudemior. cellula* 7. *n.*28. Peguera *in constit. Item ne super laudemio, vers.*7. *n.*36. *vers. Jam igitur*, ubi Villaplana latè probat *à n.*4. *ad* 22. Fontan. latissimè comprobat, contraria proponit, & illis respondet, & cum decisionibus nostri Senatus illustrat, 281. *à num.*10. *usque ad finem, part.*1. nec tunc est locus amortizationi, idem Fontanella *dec.*281. *num.*6. *part.*1. Xammar. *defin.*117. *num.*4.

24 Ampliatur 4. ut dominus directus possit mandato opportuno compellere manum mortuam, ut feudum, vel prædium emphyteuticarium transferat, ponat, evacuet, & alienet in personam, & manum habilem, & capacem, & si manus mortua non pareat infra annum à die mandati numerandum, potest manus injicere in feudum, aut prædium emphyteuticarium, opponendo in eo emparam realem, & facere fructus suos, donec sit paritum mandato manui mortuæ præsentato, Socarrats, *in consuetud. Cathaloniæ, cap. Eodem modo, num.*24. & 28. *fol.*112. Oliba *de jure fisci, c.*7. *num.*10. & 25. *in fine*, Fontanella *de pact. nupt. tom.*1. *claus.*4. *glos.*12. *n.*17. & 18. de qua materia, latè Peguera *in constit. Item ne super laudemio, vers.*8. ubi Villaplana *in addit.* idem Peguera in aliis terminis *decis.*58. *num.*6. *tom.* formam emparæ realis tradit Peguera *ibidem, n.*156. & formam præconii *n.*157. intellige hanc quartam ampliationem, nisi manus mortua, cui factum fuit mandatum per dominum directum de transferendo, evacuando, & ponendo feudum, aut prædium emphyteuticarium in personam, & manum habilem, & capacem, firmet jus domino directo, ut docet Oliba *de jure fisci, cap.*7. *n.*11. formam firmandi de directo per vassallum domino suo, tradit idem Peguera *dict. vers.*8. *num.*158. & alias formas, si casus occurrit faciendas, *n.*162. & 163.

25 Limitatur 1. illa intelligentia, & declaratio ad regulam affirmativam, de qua *numer.*15. quando res feudalis, vel emphyteuticaria pervenit ad manum mortuam pro fundatione, constructione, aut ampliatione Ecclesiæ Parochialis, seu Monasterii, nam tunc Ecclesia, seu Monasterium non potest cogi per dominum directum ad ponendum, & evacuandum rem feudalem, seu emphyteuticariam in personam, & manum habilem, & capacem, quia nunc res feudalis, seu emphyteuticaria, non ad superfluitatem, sed necessitatem pervenit ad Ecclesiam, seu Monasterium, ut videtur de hoc textus esse *juncta glos. verbo Dedicata, in l. placet, C. de sacrosanct. Eccles.* Sic Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*78. *numer.*1. *vers. Dicendum est*, Ripoll. *var. resol. cap.*7. *numtr.*131. 132. 133. & 134. Marcus *dec.*135. *sub numer.*6. Fontanella *de pact. nupt. tom.*1. *claus.*4. *glos.*12. *à numer.*24. adde infra, *numer.*38.

26 Immò, quod multo fortius est, possessores rerum feudalium, seu emphyteuticalium ad eas vendendum Ecclesiæ, seu Monasterio compelluntur justo, & rationabili pretio, Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*78. *col.*2. *vers. Immò*, de materia Ego latissimè *decis.*246. *tota, part.*4.

Idemque servandum ubi agitur de faciendo, vel ampliando scholam, Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*78. *col.*2. *vers. Item decidit*, Marcus *dec.*535. *n.*5. *p.*1. Ego cum multis *dec.*246. *num.*35. *p.*4. 27

Et idem dicendum est pro Generali Cathaloniæ, quod est res publica, & propter rem publicam, quis potest compelli vendere rem suam. Siquidem Generale Cathaloniæ non solùm ad defendendum Ecclesias, & bona Ecclesiarum, & Clericorum, sed ad defendendum etiam totam Rempublicam Christianam Cathalanorum ab infidelibus, & prava Saracenorum societate, qui tempore nascentis dicti Generalis erant in hoc Principatu, & Insulis: qui quotidie invadebant, & occupabant Castra, Villas, & Loca, ac personas Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, & aliàs, sicque Generale prædictum gaudet privilegio Ecclesiæ ædificandę, vel ampliandæ, in Solsona *de stylo capibreviandi, fol.*78. *col.*2. *n.*1. & 2. & in ornatum Ego latè *dec.*246. *à n.*13. *ad* 23. *part.*4. 28

Limitatur 2. quando res feudalis, vel emphyteutica venditur Ecclesiæ, seu alteri manui mortuę sub pacto de retrovendendo, quo casu Ecclesia, seu altera manus mortua non tenetur, nec compelli potest transferre, ponere, & evacuare talem rem in personam, & manum habilem, & capacem, ut doctè probat Ripoll. *var. resol. c.*11. *àn.*540. *ad* 549. adde infra *numer.*39. 29

Limitatur 3. quando Ecclesia, seu altera manus mortua possideat per quadraginta annos rem feudalem, vel emphyteuticariam, non potest dominus directus cogere Ecclesiam, seu manum mortuam ad ponendum, evacuandum, & transferendum talem rem in personam, & manum habilem, & capacem, Oliba *de jure fisci, cap.*7. *n.*34. *vers. Putat, & num.*35. & 49. *in fine*, Ripoll. *var. cap.*7. *à num.*114. *ad* 118. & *n.*151. Villaplana ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, vers.*6. *n.*117. 118. & 119. adde infra *n.*37. etsi de jure dominus directus debeat intra biennium declarare, utrum velit, quod emphyteusis ad Ecclesiam remaneat, ut docent Speculat. & Imola, quos citat Gratian. *discep. forens. cap.*481. *n.*69. quem sequuntur Ferentil. ad Burat. *dec.*394. *num.*11. Cirochus *discept. n.*33. *in princ. & in vers. Et ex hac, in fine*, notat Marcus *dec.*253. *n.*2. *lib.*1. 30

Limitatur 4. quando manus mortua possidet jure pignoris rem feudalem, seu emphyteuticariam, non tenetur, nec compelli potest per dominum directum talem rem ponere, evacuare, & transferre in manum habilem, & capacem, Fontanella cum decisione nostri Senatus *de pact. nupt. tom.*1. *claus.*4. *glos.*12. *n.*20. ubi etiam tradit remedium, quo dominus directus tali casu uti potest. 31

Limitatur 5. si dominus directus vult, quod feudum, vel emphyteusis remaneat penes manum mortuam, nam tunc emortizatione precedente, & ea subsequuta, non tenetur, nec cogi potest manus mortua vendere, alienare, transferre, ponere, & evacuare feudum, vel emphyteusim in personam, & manum habilem, & capacem per ea, quæ ex practicis nostris, & de jure communi tradidi suprà *n.*12. quibus in terminis addo Socarrats *in cap. Eodem modo, n.*74. & 75. *ibi*: *Nisi de mandato, & licentia, fol.*128. Cancer. *part.*1. *var. resol. cap.*11. *num.*61. *vers. Et hoc nisi domini*, Fontan. *de pact. nup. tom.*1. *claus.*4. *glos.*12. *n.*21. & *dec.*281. *à n.*6. *part.*1. & *dec.*475. *numer.*6. *part.*2. Xammar. *defin.*177. *numer.*5. Villaplana ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, vers.*6. *numer.*114. decisionem nostri Senatus, me referente, referam *numer.*... 32

Et hinc est, quod si dominus directus, lapso anno, recepit annuam pensionem census ab Ecclesia, seu ab alia manu mortua, quæ rem feudalem, vel emphyteuticam acquisivit, non potest postea agere, ut vendat, ponat, & evacuet in manum habilem, & capacem, quia recipiens sensum à manu mortua censetur laudare, & approbare acquisitionem, sed solùm agere potest, ut Ecclesia, vel alia manus mortua 33

amortizet, Xammar. decisionem nostri Senatus refert, *defin.* 117. *& comprobat. à numer.* 5.

34 Hinc etiam est, quod si dominus directus subscribit instrumentum acquisitionis feudi vel emphyteusis factæ per Ecclesiam, seu aliam manum mortuam, non potest agere, ut evacuet, ponat, & transferat feudum, vel emphyteusim in manum habilem, & capacem, quia subscribens dicitur ratificare, confirmare, & approbare instrumentum illud, quod subscripsit, Menochius *cons.* 561. *num.* 38. *versic. Nec dicatur, lib.* 6. Monter. *decis.* 12. *n.* 17. Ninno *ad albaranum*, §. 10. *num.* 5. abundè Cabreros *de metu, lib.* 1. *cap.* 8. *à numer.* 152. sed tantùm agere potest, ut Ecclesia, vel manus mortua amortizet, Oliba *de jure fisci, cap.* 7. *num.* 48.

35 Et idem dicendum est, si dominus directus sigillasset instrumentum acquisitionis feudi, vel emphyteusis factæ per Ecclesiam, seu aliam manum mortuam. Tum quia consensus arguitur per sigillum in aliqua scriptura appositum, Novarius *in prag.* 9. *collect.* 10. *num.* 3. *de feudis*. Tum quia sigillum habet vim subscriptionis, Mascardus *de probat. conclus.* 285. *num.* 7. Monter. *decis.* 12. *à num.* 1. Gabreros *de metu, lib.* 1. *c.* 8. *n.* 158. Ferentil. ad Burat. *dec.* 2. *numer.* 18. *versic. Sigillum*, idem Novarius *in pragm.* 9. *collect.* 10. *nu.* 4. *de feudis*. Tum denique quia sigillum datur in signum confirmationis, & comprobat, supplet, & robur adjicit, multosque bonos effectus operatur, & illud facit scripturam authenticam, maximamque ipsi authoritatem præstat; idem Novarius *in prag.* 2. *collect.* 2. *num.* 5. *& 6. tit. de fide, & authoritate memorialium*. Tutius tamen est, quod subscriptio fiat, quàm quòd sigillum appendatur, ut probat Monter. *decis.* 12. *à num.* 9. *ad* 16.

36 Advertendum tamen est, quod Ecclesia, seu aliàs manus mortua acquirens feudum vel emphyteusim, volente & consentiente domino directo, tenetur ad omnia opera, ad quæ tenetur manus habilis, & capax, si feudum, vel emphyteusim possideret, ad Pegueram *in constit. Item ne super laudemio, versic.* 7. *n.* 7. 8. *& 9.* Dom. Vice-Cancellar. Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser.* 91. *numer.* 14. & ad amortizandum, ut docent Doctores citati, *num.* 32. hæcque amortizatio cedit in compensationem laudemiorum, quæ dominus directus de alienationibus fiendis feudi, vel emphyteusis acquireret, Oliba *de jure fisci, cap.* 7. *num.* 49. Ripoll. *var. resol. cap.* 7. *numer.* 111. Fontanella *de pact. nupt. tom.* 1. *claus.* 4. *gloss.* 18. *p.* 1. *num.* 82. *& decis.* 279. *nu.* 22. *part.* 1.

37 Notandum etiam est, quod licèt Ecclesia, & aliàs manus mortua non possit compelli per dominum directum evacuare, ponere, & transferre in manum habilem feudum, vel emphyteusim, lapsis quadraginta annis, ut tradunt Doctores citati, *num.* 30. noster Romaguera *de Synodales Gerunden. lib.* 5. *tit.* 12. *à num.* 210. potest verò eam cogere ad amortizandum, quia jus istud indemnitatis, quod amortizationis dicitur, nullo tempore præscribitur, Oliba *de jure fisci, cap.* 7. *num.* 17. *& num.* 34. *vers. Putat, & num.* 35. *& 49. in fine*, Ripoll. *var. cap.* 7. *num.* 151. etsi aliter dicere videantur idem Ripoll. *var. cap.* 7. *num.* 117. Villaplana ad Pegueram *in constitut. Item ne super laudemio, versic.* 6. *num.* 117. Romaguera *loco citato*, ubi *num.* 212. tradit à qua die incipiant currere.

38 Liga verò digito, quod quando res feudales, vel emphyteuticariæ emptæ, vel quæsitæ sunt pro fundandis Ecclesiis Parochialibus, seu Monasteriis, vel necessatiò ampliandis non possint cogi Ecclesiæ, seu Monasteria per dominum directum illas evacuare, transferre, & ponere in manum habilem & capacem, ita nec cogi possunt ad amortizandum, ut docent Doctores citati *numer.* 25.

39 Similiter quando res feudalis, vel emphyteutica venditur alicui manui mortuæ sub pacto de retrovendendo, sicut non tenetur manus mortua ponere, transferre, & evacuare illam in manum habilem, & capacem, *ut dictum est supra, numer.* 29. ita non debet hujusmodi rem feudalem, seu emphyteuticam amortizare, Bosch. *dels titols de honor, lib.* 2. *cap.* 36. §. 26. *versi. Los casos, fol.* 265. Ripoll. *var. c.* 11. *à num.* 175. *& à numer.* 540. Sic fuit in nostro Senatu Cathaloniæ decisum in favorem Nobilis Michaelis de Cardona, & Protectorum anniversariorum Sedis Gerundę contra Nobilem Raymundum Xammar. in dicta Civitate Gerundæ Populatum, referente Egregio Don Bernardo Pons & Turrell, Comite postea de Robres 29. Octobris 1638. Scriba Oriol, deinde Cortes, nunc Forès, & Montagut. Et iterum 13. Januarii 1667. referente Nobili Francisco de Ribera Regio Senatore, in favorem Rectoris Collegii Societatis Jesu Civitatis Urgelli, contra Fisci Procuratorem Bajuliæ Generalis Cathaloniæ. Quæ venit ad Regiam Audientiam, causa faciendi verbum.

Ad tertiam quæstionis partem. Resp. quod quæstio 40
contra Ecclesiam, & aliam manum mortuam super bonis, quæ fuerunt Principis, vulgò dictis de realenco, agitari, & tractari debet coram Principe, ejusque Ministris, quia tunc non videtur conveniri Ecclesiæ, ut Ecclesia, sed ut quidam de Universitate, ut pluribus probavi, *decis.* 147. *num.* 35. *part.* 3. quibus addendi sunt Autunez Portugal. *de donat. Regiis, lib.* 2. *cap.* 34. *à numer.* 7. Barbosa remissivè multis citatis, *in c.* 2. *num.* 5. *ne Clerici, vel Monachi*, punctim Belluga *in specul. Princip. rub.* 14. §. *videamus, num.* 11. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valent. c.* 2. §. 5. *n.* 49. *& 50. vers. Sic quælibet Ecclesia, & n.* 109. Dom. Vice-cancell. Don Christophor. Crespi de Valdaura *observat.* 91. *num.* 12.

Sicut Episcopus, & Prælatus Ecclesiasticus in juris- 41
dictione temporali, quam obtinet à Principe laico in Baronia sibi concessa judicatur tanquam Baro laicus, & hac ratione legibus Principis subjicitur, ut tradidi cum innumeris, *decis.* 9. *à num.* 3. *de par.* 1. quibus addendi sunt Carol. de Graff. *de effect. Cler. effectu.* 1. *à n.* 510. Scialoya *de foro compet. cap.* 51. *numer.* 73. Escobar. *de Pontif. & Reg. jurisdict. in studiis Generalib.* §. 21. *à num.* 193. Rocca *de officiis, rub.* 9. *num.* 69. *& 70.* Fajardo *allegat.* 33. *à numer.* 501. Ansaldus *de jurisdict. p.* 3. *tit. univ. c.* 8. *n.* 229. 230. *& 231.* Ita Ecclesia & manus mortua possidens bona de realenco censetur tanquam laicus illius rei, & Princeps judicat de illis, sic argumentatur Reg. Matthæu *de regim. Regni Valen. cap.* 2. §. 5. *numer.* 50.

Etsi oriatur contentio inter Curiam Ecclesiasticam, 42
& sæcularem, ad quam pertineat cognitio super bonis, quæ fuerunt Domini nostri Regis, vulgò de realenco, an possint transire ad Ecclesiam absque ipsius Domini Regis licentia, & absque eo quod sint dicta bona amortizata, declaratur in favorem Curiæ sæcularis. Sic fuisse in multis contentionibus declaratum per Cancellarium Cathaloniæ, scilicet 27. Augusti 1541. & 19. Octobris 1593. testatur Bosch. *dels titols de honor. lib.* 2. *cap.* 36. §. 25. *versic. Esta jurisdictio, fol.* 265. addo ita declaratum per Cancellarium Puigmari, Consultoribus Astor, & Aguilò 26. Maji 1626. quod exemplar extensè tradidi, *decis.* 147. *sub num.* 35. *par.* 3.

Pariter si contentio oriatur inter Curias Ecclesiasti- 43
cam, & Secularem an bona feudalia possint transire ad Ecclesias absque licentia domini directi & absque eo quod sint dicta bona amortizata declaratur in favorem Curiæ sæcularis, ex deductis à me *decis.* 26. *numer.* 27. *par.* 1. *& abundè decis.* 147. *à numer.* 27. *par.* 3. addo Villaplanam, me citato *in constit. Item ne super laudemio, numer.* 23. Romaguera *ad Synodales Gerunden. lib.* 3. *tit.* 16. *c.* 1. *n.* 68. *& 86.* & idem respectu bonorum emphyteuticalium, ex à me traditis, *decis.* 147. *num.* 32. *p.* 3. Romaguera *ubi supr. à numer.* 60.

Nunc quæro 1. An statutum, lex, seu constitutio 44
laicorum præcipiens, ne bona vulgò dicta de realenco, aut feudalia, vel emphyteuticaria, in Ecclesias, vel Clericos sine licentia Principis, vel domini directi transferantur, & absque eo quòd sint amortizata, sit contra libertatem Ecclesiasticam? Similiter an statutum, lex, seu constitutio laicorum præcipiens, ut bona de realenco, vel feudalia, aut emphyteuticaria quæsita Ecclesiis, vel Clericis intra certum tempus vendantur, sit contra libertatem Ecclesiasticam? Et generaliter, An statutum, lex, seu constitutio laicorum præcipiens, ne bona immobilia alienentur Ecclesiis, vel Clericis sit contra libertatem Ecclesiasticam? quæstio est valdè controversa, &

pro

pro utraque parte disputat Sanchez *cons. moral. lib. 2. c. 4. dub. 57. numer.* 15. & ad eum remissivè Salzedo *de lege polit. lib. 2. cap. 22. numer.* 11. *&* 12.

45 Affirmant Valero *de differen. utriusque fori, verbo Bona, differen.* 2. Marta *de jurisdict. p. 4. casu 76. à numer.* 7. Cyriacus *controv. forens. tom. 3. controv. 529. à numer.* 38. Diana *resol. mor. p. 1. tract. 2. res. 58. alias* 57. *& resol.* 64. *alias* 63. *& res. 104. alias* 103. *& p. 3. tract. 1. resol.* 14. *& p. 4. tract. 1. res.* 13. 57. *&* 70. *p. 5. tract. 1. resol. 3. & part. 6. tract.* 13. *per totum, & in coordin. part. 9. tract. 3. per totum*, Thom. del Bene *de immunit. Eccles. tom. 1. c.* 8. *dub.* 11. *cum suis sectionib. & dub.* 12. *&* 13. Fermosin. *in cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ, quæst.* 7. *à numer.* 44. *ad* 69. *& quæst.* 8. *à numer.* 7. *ad* 37. *de constitutionib.* nisi adsit privilegium Summi Pontificis, vel ejus tolerantia, Diana *resol. mor. part. 3. tract. 1. res.* 14. *& part.* 4. *tract. 1. resol.* 57. *& in coordin. p. 9. tract. 3. resol.* 4. *numer.* 3. *& resolut.* 5. *numer.* 3. Thom. del Bene *de immun. Eccl. tom. 1. c. 8. dub. 12. numer.* 9. Fermosin. *in c. Ecclesia Sanctæ Mariæ, q.* 8. *numer.* 22. *de constitut.* Bossius *in mor. lib. tom. 2. tit. 12. §.* 2. *numer.* 76.

46 Negant probabiliùs Oliba *de jure fisci, c.* 7. *à numer.* 26. Peguera *in constitut. Item ne super laudemio, versic.* 7. *sub numer.* 3. *ibi: Nec dicuntur talia statuta*, Fontanella *de pact. nup. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. numer.* 19. Bosch. *dels titols de bonor. lib. 2. c.* 36. §. 24. *in fine, versic. Estos drets, fol.* 264. Ripoll. *var. res. cap.* 7. *numer.* 118. *cum seq.* Belluga *in specul. Princip. rub.* 14. §. *Veniamus, numer.* 31. *versic. Sed nonnè*, ubi Borrell. *in addit. litera O*, Reg. Leo. *decis.* 156. *numer.* 3. *&* 4. *tom.* 2. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. c. 2. §. 5. numer.* 46. *&* 112. Domin. Vice-Cancell. Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser.* 91. *à numer.* 15. Escolano *libr. 1. c. 6. n.* 8. *& lib. 4. c. 23. &* 24. Trullench. *in decalogo, tom. 2. lib. 7. c. 23. dub.* 10. Suarez *de legib. 4. c. 11. num.... & 11. de immunit. lib. 4. c. 2. numer.* 10. Angujan. *de legib. lib. 2. controv.* 15. Cutel. *ad leg. sicul. Federici, nota* 26. *fol.* 152. *& de immunit. Eccles. lib. 2. q.* 58. *&* 104. Solorzano *de jure Indiar. tom. 2. lib. 3. c.* 21. *à num.* 37. Caldas Pereyra *de empt. & vendit. c.* 8. *numer.* 35. Gabriel Pereyra *de empt. & vendit. c.* 67. *toto.*

47 Quæro 2. quomodo sit facienda, & practicanda amortizatio in Cathalonia? Respon. in primis, quod pro unaquaque amortizatione solvitur unum laudemium. Deinde ut commoditati domini directi feudi, vel emphyteusi consulatur, & sit utiliter provisum, ne propter privilegium Ecclesiæ damnum patiatur in oneribus, & muneribus, quæ res immobilis erga dominum directum sustinuisset si non venisset in manum mortuam, prout dicit Oliba *de jure fisci, cap. 7. numer.* 29. *&* 32. & ex eo Fontanell. *decis.* 279. *sub numer.* 22. *par.* 1. Reg. Leo *decis.* 77. *num.* 7. *lib.* 1. hoc est in recompensam laudemiorum, quæ possent ex alienationibus domino directo frequenter contingere, ut clarius dicit Fontanella *hìc citatus*, & non citati, *numer.* 19 *&* 20.) solet dari aliud laudemium decimo quoque anno, aut decimo quinto aut trigesimo juxta conventiones, vel consuetudinem Diœcesis, ut ait Oliba *de jure fisci, c.* 7. *numer.* 15. *prope finem*, verùm regulariter dari solet aliud laudemium, aut tardiùs, aut frequentiùs, habita consideratione de quanto in quantum tempus posset res feudalis, aut emphytheutica alienari, quæ est amortizanda & quæ petitur amortizari. Facta distinctione, quod si res est magni valoris, veluti Castrum aliquod, cùm tardiùs soleat vendi, tempus potest elongari de quadraginta ad quadraginta annos; & tunc augetur cēsus in illa quadragenaria parte, ultra pensionem cēsus assuetam: Oliba sic intelligendus *de jure fisci, c. 7. sub n.* 34. si autem res est parvi valoris, cùm frequentiùs solet alienari, tēpus potest abbreviari, regulariter de triginta in triginta annis, & isto casu laudemium dividitur in triginta partes, in tot pensiones, quæ faciant integrum laudemium in triginta annis, ultra solitam pensionem census, sic Solsona *de stylo capibreviandi; fol. mihi* 84. *nu.* 1. quem sequuntur Fontanella *da pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. numer.* 23. *& gloss.* 18. *p. 1. numer.* 82. *& decis.* 279. *numer.* 22. *& decis.* 281. *numer.* 9. *par.* 1. Ripoll. *var. res. cap. 7. à numer.* 138. *ad* 144. remissivè Villaplana ad Pegueram *in constitut. Item ne super laudemio, versic.* 6. *numer.* 115. & recitant Trullench. *in decal. tom. 2. lib. 7. c. 23. dub.* 10. *numer.* 24. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. c. 2. §. 5. n.* 113. *&* 114. vide decisionem nostri Senatus, me referente infra, *numer...*

Et qualiter practicetur amortizatio in Bajulia Generali Cathaloniæ, & quæ laudemia solvantur; videantur Ripoll. *var. cap. 7. à numer.* 144. *ad* 147. Fontanella *decis.* 279. *numer.* 23. *&* 24. *p. 1.* 48

In Regno Valentiæ, quando res feudalis, vel emphyteutica acquiritur per Ecclesiam, Civitatem, vel aliam manum mortuam solvitur quindennium, id est unum laudemium decimo quinto quoque anno, ultra jus amortizationis, hoc est quod manus mortua solvit quolibet quindennio eam quantitatem, quæ si fuisset alienata, deberetur pro laudemio, Reg. Leo *decis.* 77. *n.* 7. *versic. Et ita, & numer.* 8. 9. *&* 10. *lib.* 1. Domin. Vice-Cancel. Don Christop. Lor. Crespi de Valdaura *obser.* 106. *numer.* 10. *&* 15. Trullench. *in decalogo, tom. 2. lib. 7. cap. 23. dub.* 10. *numer.* 4. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. cap. 2. §. 5. numer.* 109. 113. *&* 114. Idemque servatur in Regno Neapolis, Marinis *res. jur. tom. 2. alleg.* 144. *numer.* 21. *& in addit. ad Reverter. decis.* 404. *num.* 3. *versic. Ersi dicas*, in Gallia solvitur dimidium laudemii per manum morruam de novennio in novennium, Tondut. *q. benef. p. 1. c.* 46. *numer.* 5. & refert Domin. Vice-Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 106. *numer.* 15. 49

Sed notandum, quod laudemium quod pro amortizatione solvitur domino directo ex translatione rei feudalis, vel emphyteuticæ in manum mortuam trigesimo anno in Cathalonia & decimo quinto quoque anno in Valentia, & in Regno Neapolis, & novennio in Gallia, non debetur ex jure, sed ex consuetudine, vel conventione, Reg. Leo *decis.* 77. *numer.* 7. *in fine, & numer.* 9. Reg. Matthæu *de regim. Regni Valen. c. 2. §. 5. numer.* 112. *&* 113. *&* 120. Dom. Vice-Cancellar. Don Christophor. Crespi de Valdaura *obser.* 106. *numer.* 15. Tondut. *quæst. benef. part. 1. cap. 46. numer.* 5. & respectu conventionis notant Solsona *de stylo capibreviandi*, *fol. mihi* 84. *numer. 2. ibi: Et cùm de tempore fuerit concordatum*, Fontanella *de pact. nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 12. numer.* 23. *ibi: Et concordato tempore inter partes, & ibi: Quod fuerint anni concordati.* 50

Quæro 3. An amortizationis electio sit in facultate emphyteutæ manus mortuæ acquirentis, an verò domini directi? Resp. quod est in electione, & facultate domini directi, sic Ripoll. *var. res. cap. 7. numer.* 148. *&* 149. & sentiunt omnes citati, *numer.* 15. 51

Quæro 4. si res fudalis, vel emphyteutica legetur Ecclesiæ, per quem sit solvendum laudemium pro amortizatione de triginta annis, an per Ecclesiam legatariam, an verò per hæredem legantis, vel saltem hæres teneatur præstare æstimationem Ecclesiæ legatariæ? quæstio est controversa, videantur Mantica *de conject. ultim. volunt. libr. 9. tit.* 11. *à numer.* 2. Menochius *libr. 4. præsumpt. 119. à numer.* 6. Fachineus *controvers. jur. libr. 5. capit.* 37. Cirocchus *discept. 28. à numer.* 1. Mieres *de majoratu, part. 4. quæst.* 40. Salzedo *de lege polit. lib. 2. cap. 2. à numer.* 54. *cum plurib. seq.* Borrell. *in summ. decis. tom. 1. tit.* 24. *numer.* 694. Lara *de anniver. lib. 1. cap.* 19. *à numer.* 14. Peregrin. *de fideicom. art.* 11. *numer.* 103. Amostazo *de causis piis, tom.* 1. *lib. 2. cap.* 8. *à numer.* 53. *signanter à numer.* 21. *& numer.* 35. *&* 36. sed meo parvo judicio veritas est, quod si res feudalis, vel emphyteutica simpliciter relinquatur Ecclesiæ intuitu tantùm pietatis, teneatur Ecclesia assumere supra se onus amortizationis, cùm lucretur in re legata, nec dici potest, quod lædatur, ex quo in non acquirendo non dicitur Ecclesiæ lædi: si verò res feudalis, vel emphyteutica relinquatur, seu legetur Ecclesiæ in recompensationem celebrationis Missarum, vel Anniversariorum, vel aliorum piorum suffragiorum per Ecclesiam celebrandorum, tenetur hæres testatoris pretium amortizationis reficere, nam tunc Ecclesia evidenter læderetur, quia diminueret rei valorem respectu oneris celebrandi, & adimplendi Divina obsequia, id quod augeretur in onere solvendi laudemium pro amortizatione, sic cum Belluga *in specul. Princip. rub.* 52

rub. 14. *verſic. Reſtat. à num.* 11. docet Ripoll. *var. reſ. c.* 7. *à num.* 122. *ad* 131.

53 Quæro 5. an majoratus, & fideicommiſſum in re feudali, vel emphyteutica, aut ſubjecta cenſui perpetuo, ut dicunt Caſtellani *con calidad de veintena*, poſſit conſtitui in præjudicium domini directi abſque ejus conſenſu, vel beneplacito? & an tunc ſolvendum ſit laudemium in Cathalonia de triginta in triginta annos, & in Valentia decimo quinto quoque anno, vulgò per quinquennium, aut quid aliud? Quo ad primam partem quæſtionis duæ ſunt opiniones. Una negat. Altera affirmat, videantur Ripa *in l. filius familias*, 114. §. *Civi num.* 91. *ff. de legat.* 1. Alciat. *conſ.* 8. *à numer.* 14. *libr.* 6. Tiraquel. *de jure primogen. qu.* 6. *num.* 9. *&* 10. Gamma & ad eum Flores Diaz de Mena *deciſ.* 70. *numer.* 214. *&* 218. Menoch. *conſ.* 504. *à numer.* 3. *lib.* 6. Cardoſo *in praxi, jud. verbo Emphyteuſis, numer.* 26. Marzar. *de fideicom. quæſt.* 16. Lara *de anniver. lib.* 1. *quæſt.* 19. *à num.* 4. Cabedo *deciſ.* 130. *part.* 1. Phœbus *deciſ.* 5. Jul. Clar. §. *Emphyteuſis, quæſt.* 16. Roderic. *de ann. red. lib.* 2. *cap.* 22. *à num.* 34. Parlador. *rer. quotid. lib.* 3. *quæſt.* 6. Mieres *de majoratu, quæſt.* 73. *tota lib* 1. Molina *de juſt. & jure, tom.* 3. *diſput.* 608. Anguian. *de legib. lib.* 3. *c.* 12. *toto*, Addentes ad Molin. *de primog. Hiſp. lib.* 3. *c.* 10. *num.* 71. *&* 72. latiſſimè Salzedo *de leg. polit. lib.* 3. *cap.* 2. *à n.* 15. *ad* 54. Amoſtazo *de cauſis piis, tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 8. *à numer.* 33. *&* 38. Caldas Pereyra *de nomin. emphyt. quæſt.* 24. *numer.* 25. Cancer. *p.* 3. *var. c.* 15. *à numer.* 122. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. cap.* 2. §. 5. *à numer.* 115. Dominus Vice-Cancellar. Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſer.* 106. *num.* 1.

54 Sed quidquid ſit de jure. Verùm in Cathalonia, & in aliis Regnis, cùm feuda, emphyteuſes habeantur, & redacta ſint ad inſtar bonorum patrimonialium, & aliarum rerum hæreditariarum, ex quo in eis ſucceditur, tàm ex teſtamento, quàm ab inteſtato, & ſunt tranſitoria ad quaſcumque perſonas, etiam extraneas, *conſtitut. Item ne ſuper laudemio*, ubi Peguera *numer.* 6. 7. 15. *&* 17. *&* *verſic.* 6. *num.* 15. ubi Villaplana *numer.* 1. *de jure emphit.* Calicius *in uſat. Si quis feudum in oppoſitione*, 1. 2. *&* 3. Socarts *in conſuetud. Cathaloniæ, cap. Si Vaſſallus, à numer.* 14. *fol.* 154. *& in cap. Si aliquis eſt homo, numer.* 23. *fol.* 323. Deſpujol. ad Mieres, *verbo Si feudum fuerit relictum, fol.* 72. Oliba *part.* 1. *lib.* 3. §. *rei perſequendæ, numer.* 20. *de actionib.* Cancer *part.* 1 *var. reſol. capit.* 12. *numer.* 64. *&* 66. *part.* 3. *cap.* 15. *numer.* 124. Ripoll. *var. reſol. capit.* 7. *numer.* 194. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *gloſſ.* 12. *numer.* 7. *in fine, & deciſ.* 474. *numer.* 14. *&* 17. *&* *deciſ.* 475. *numer.* 1. *par.* 2. Romaguera *in addit. ad Conciol. ad ſtat. Eugub. lib.* 2. *rub.* 76. *numer.* 10. Prout etiam in Regno Neapolis omnia feuda ſunt hæreditaria, ut ex cap. Conſiderantes apprimè deſumunt Loffred. Affllictis, Franchis, Marcianus, de Ponte, Thoro, Capyc. Latro, de Curte, Molfeſ. Anna, & Petra, quos laudat Manfrella ad Capyc. Latro, *deciſ.* 70. *numer.* 15. *lib.* 1. quibus addo Cenſal. ad Peregrin. *de fideicom. art.* 31. *verſic. Prima concluſio, fol.* 47. *&* *verſic. Sic etiam, fol.* 49. Marinis *lib.* 2. *reſol. jur. cap.* 21. *num.* 14. Notat Fontanella *deciſ.* 474. *num.* 17. *part.* 2. & in Regno Valentiæ Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. cap.* 2. §. 5. *numer.* 115. & in Ducatu Sabaudiæ Faber. *in Cod. libr.* 4. *tit.* 42. *defin.* 8. notat Fontanella *deciſ.* 474. *num.* 17. *part.* 2. & in Ducatu Ferrariæ Bondenius *colluct. legal.* 49. *numer.* 136. & tradit Urſeolus *conſult. forenſ. capit.* 45. *num.* 27. notat Romaguera *in addit. ad Conciol. ad ſtatut. Eugub. lib.* 2. *rub.* 76. *numer.* 10. ubi dicit ad id videndos eſſe Doctores, quos citat Pegas *reſol. forenſ. c.* 9. *numer.* 16. *&* *ſeq.* de Patria Pedemontium, & Sabaudiæ Menochius *de recuper. poſſeſſ. remed.* 9. *numer.* 251. & ex eo Fermoſin. *allegat.* 33. *ſub numer.* 18. Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæſt.* 25. *numer.* 71. *verſic. Undè*, & in Francia, ut teſtatur Ripa *in l. obligatione generali, num.* 39. *ff. de pignorib.* Guido Papa *deciſ.* 59. *numer.* 2. ubi addentes, Ranchin. Benoten. & Ferrer, idem Guido Papa *deciſ.* 230. *num.* 2. Benedictus, *in cap. Rainuntius, verbo Cætera bona, de teſtament.* notant Surd. *deciſ.* 474. *num.* 17. *p.* 2.

Fit inde, quod in Cathalonia majoratus, & fideicommiſſum poteſt conſtitui in rebus, & bonis feudalibus, & emphyteuticariis, etiam in præjudicium domini directi abſque ejus conſenſu, & beneplacito, Peguera *in conſtitut. Item ne ſuper laudemio, verſic.* 2, *numer.* 7. *in fine*, Cancer *part.* 3. *var. cap.* 15. *numer.* 128. Sed an tunc ex fundatione majoratus, & fideicommiſſi in bonis, & rebus feudalibus, & emphyteuticariis debeatur laudemium, vel quindenium in Regno Valentiæ, & in Cathalonia de triginta annis, aut quid aliud, videantur Dominus Vice-Cancellarius Don Chriſtophor. Creſpi de Valdaura *obſervat.* 106. *n.* 16. *&* 17. Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. c.* 2. §. 5. *à numer.* 115. 55 56

Quæro 6. An feudum, & emphyteuſis veniat in reſtitutionem fideicommiſſi? Reſp. quod non regulariter, Bartol. *in leg. ſi patroni, numer.* 3. *ff. ad trebellian.* Mantica *de conject. ult. volunt, lib.* 7. *tit.* 9. Jul. Clar. §. *feudum, quæſt.* 85. Menochius *lib.* 4. *præſump.* 197. Fuſar. *de ſubſtit. quæſt.* 630. *&* 631. remiſſivè ad eum Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. c.* 2. §. 5. *numer.* 115. Peguera *in conſtit. Item ne ſuper laudemio, verſic.* 8. ubi Villaplana *num.* 1. Cancer *par.* 1. *var. c.* 12. *num.* 62. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *gloſſ.* 12. *numer.* 7. Limitatur quando feudum & emphyteuſis eſt hæreditarium, quo caſu venit in reſtitutionem fideicommiſſi, Mantica *de conject. ultim. volun. lib.* 7. *tit.* 9. *numer.* 4. Menoch. *l.* 4. *præſump.* 197. *num.* 5. *& conſ.* 704. *numer.* 29. *&* *conſ.* 1155. *à numer.* 41. *l.* 12. Jul. Clar. §. *feudum, quæſt.* 85. *num.* 3. Craſſus §. *fideicommiſſum, quæſt.* 56. *numer.* 2. Peregrin. *de fideicom. art.* 6. *numer.* 18. Fuſar. *de ſubſtitut. quæſt.* 630. *numer.* 16. *junctò num.* 18. *& quæſt.* 531. *num.* 1. Cancer *p.* 1. *var. c.* 12. *numer.* 63. *&* *part.* 3. *cap.* 15. *numer.* 128. At cùm in Cathalonia feuda, & emphyteuſes ſint redacta ad inſtar bonorum patrimonialium, & aliarum rerum hæreditariarum, *ut dictum eſt num.* 54. Sequitur quòd in Cathalonia feudum, & emphyteuſis venit in reſtitutionem fideicommiſſi, *Conſtitutio. Item ne ſuper laudemio, verſic. Empero, ibi: De ſubſtitutio, ò vincle*, ubi Peguera *verſic. numer.* 7. Villaplana *numer.* 2. *de jure emphyteutico*, Cancer *part.* 1. *var. cap.* 12. *numer.* 64. Fontanella *de pact. nup. tom.* 1. *claus.* 4. *gloſſ. num.* 7. *verſ. De jure tamen noſtro.* 57 58 59

Quæro 7. An renuntiatio generaliter facta de bonis paternis comprehendat bona feudalia, & emphyteuticaria? quidam in feudalibus negant, & in emphyteuticariis affirmant, videantur Tiraquel. *in l. ſi unquam, verbo Bona, numer.* 14. *&* 15. Surdus *deciſ.* 11. ubi Hodierna *num.* 4. 5. 6. *&* 7. Camil. de Cuttel. *reſol. feudal. cap.* 1. *num.* 7. *&* 8. Cardoſo *in praxi judic. verbo Bona, num.* 3. *& verbo Emphyteuſi, num.* 13. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1265. *numer.* 43. *&* 44. Barboſ. *appellat.* 35. *numer.* 12. 13. *&* 14. Fermoſin. *allegat. fiſcal.* 33. *numer.* 20. Gallerat. *de renuntiatione, lib.* 2. *c.* 2. *numer.* 48. *verſic. Non comprehenditur*, Cancer. *part.* 3. *var. capit.* 15. *numer.* 122. Limitatur, quando feudum eſt hæreditarium, nam tunc venit in ſermone, & diſpoſitione generali, Menoch. *conſ.* 1115. *num.* 10. *&* *conſ.* 1155. *num.* 54, 55. *&* 56. *lib.* 12. Barboſa *appellat.* 31. *num.* 13. Valaſc. *de jure emphyt. quæſt.* 44. ſed cùm in Cathalonia feuda, & emphyteuſes ſint redacta ad inſtar bonorum patrimonialium, & aliarum rerum hæreditariarum; Dicendum venit, quod renuntiatio generaliter facta de bonis paternis comprehendit bona feudalia, & emphyteuticaria, Cancer *par.* 3. *var. cap.* 15. *à numer.* 124. 60 61 62

Quæro 8. An bona feudalia, & emphyteuticalia veniant in confiſcationem ob crimen læſæ Majeſtatis? Reſp. quòd non regulariter, ſed ad proprium dominum redeunt, videantur Guido Papa *deciſ.* 438. Capel. Tholoſana *deciſ.* 450. Borrell. *de Reg. Catholici præſtan. cap.* 26. *numer.* 19. Peregrin. *de jure fiſci, lib.* 4. *tit.* 3. *numer.* 28. Farinac. *de hæreſi, quæſt.* 189. §. 1. *numer.* 63. quos alios citat Fontanella *deciſ.* 473. *à numer.* 4. *part.* 2. quibus addendi ſunt videndi cum aliis per eos relatis Jul. Clar. §. *Emphiteuſis, quæſt.* 29. *et* §. *feudum quæſt.* 48. idem Farinac. *in praxi, part.* 1. *quæſt.* 25. *à numer.* 50. *et à numer.* 62. Azor. 63

institit. moral. tom. 1. lib. 8. cap. 12. quæst. 10. Barbosa *in c. Urgentis*, 10. *num.* 17. Castr. Palaus *in oper. mor. p. 1. tr. 4. disp. 5. punct. 8. à num. 4. et punct. 9. num.* 6. Sanchez *in decalogo*, *lib. 2. cap.* 19. Fermosin. *alleg. fiscal.* 33. *à num.* 12. *et à numer.* 24. Antunez Portugal. *de donat. Regiis*, *lib.* 3. *c.* 22. *à numer.* 62. *et remissivè*, *numer.* 99. Guazin. *de confiscat. concl.* 13. *limit.* 33. Camil. de Curte *resol. feudal. cap.* 5. *numer.* 53. *et numer.* 54. *versic. Et de*
64 *articulo*. Fallit quando feudalia, & emphyteuticaria sunt hæreditaria, ad hæredes transitoria, quo casu veniunt in confiscationem, & in fiscum transeunt, Gabriel. *consil.* 123. *num.* 6. *libr.* 1. Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 3. *tit.* 1. *num.* 70. Farinac. *in praxi*, *part.* 1. *quæst.* 25. *num.* 56. *versic. Sed quod imo*, *et numer.* 59. *et num.* 71. *versic. Undè secùs*, *et de hæresi*, *quæst.* 189. §. 5. *numer.* 65. Rosental. *de feudis*, *cap.* 7. *concluf.* 60. *et ibi additio litera M*, Mantica *de tacitis*, *lib.* 22. *tit.* 30. *numer.* 7. quos refert & sequitur Fontanella *decis.* 473. *numer.* 18. *et decis.* 474. *numer.* 1. *part.* 2. quibus addendi sunt Azor. *instit. mor. tom.* 1. *lib.* 8. *c.* 12. *quæst.* 11. Fachineus *controv. jur. lib.* 9. *cap.* 53. Menochius *de recuper. possess. remed.* 9. *à numer.* 251. Sanchez *in decalogo*, *lib.* 2. *cap.* 19. *à num.* 24. Molina *de just. et jure*, *tract.* 2. *disp.* 481. *concluf.* 1. Castr. Palaus *in opere mor. tract.* 4. *disp.* 5. *punct.* 8. *num.* 8. *et punct.* 9. *numer.* 6. Fermosin. *alleg. fisc.* 33. *numer.* 18. *et* 28. Antun. Portugal. *de donat. Regiis*, *lib.* 3. *capit.* 22. *numer.* 64. Barbosa *in cap. Urgentis* 10. *numer.* 7. *de hæreticis*.

ARGUMENTUM.

An Episcopus, cùm Civitatem suam ingreditur, vel ad visitationem accedit, recipiendus sit sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*.

SUMMARIUM.

1 *Factum causæ hujus decisionis narratur.*
2 *Fisci Advocatus tenetur defendere jura regulia, ac regiam jurisdictionem.*
3 *Fisci Advocatus, cùm primum videt præjudicium Regis, tenetur illi se opponere.*
4 *Episcopus, cùm primò ad suam Ecclesiam Cathedralem accedit, honorificè est suscipiendus, n.* 4. *et equitare debet sub pallio, ejusque hastas deferre debent Magistratus, et Decuriones Civitatis ab ejus portis usque ab Ecclesiam, numer.* 5.
6 *Episcopus, cùm ad visitationem accedit, honorificè est suscipiendus, num.* 6. *et equitat sub pallio, num.* 7.
8 *Liber Pontificalis, seu cæremonialis Episcoporum est authenticus, et allegari potest etiam in decisivis, in omnibusque Ecclesiis ad unguem servandus, n.* 8. *intellige ut in n.* 32.
9 *Consuetudo Civitatis, et Loci attenditur in honorantiis receptionis Episcopi, n.* 9. 33. *et* 34. 35. *et* 36.
10 *Consuetudo attenditur in honorantiis, ac si lex esset, num.* 10. *etiamsi consuetudo juri repugnet, num.* 11. *et pro illis conceduntur remedia possessoria adipiscendæ, retinendæ, et recuperandæ, et competit officium Judicis, et datur actio injuriarum, num.* 12. *competitque pro eis in possessione manutentio, n.* 13.
14 *Pallium, seu umbella est regale ornamentum, insigniaque, et cæremonia regia, de quo solus Dominus, Rex uti potest, num.* 14. *et qui fuerunt in Civitate Barcinonæ sub pallio, sive umbella, num.* 15.
16 *Proreges non recipiuntur sub pallio, seu umbella.*
17 *Fratres Regis non recipiuntur sub pallio, seu umbella.*
18 *Prælatus Ecclesiasticus etiam Archiepiscopus non est suscipiendus sub pallio, seu umbella, num.* 18. *limita si aliud sit de consuetudine, num.* 33. 34. 35. *et* 36.
19 *Legati de latere suscipiendi sunt sub pallio, seu umbella, num.* 19. *sed non observatur in Civitate Barcinonæ, n.* 20.
21 *Summus Pontifex est suscipiendus sub pallio, seu umbella.*
22 *Episcopi Celsonen. in Villis, et Locis de Berga, Raga, et aliis non fuerunt unquam recepti in actibus visitationis sub pallio, seu umbella.*
23 *Actus possessorii, qui dant causam liti, non inducunt possessionem, nec tribuunt jus considerabile, nec sunt manutenibiles, numer.* 23. 24. *et* 25.
26 *Consuetudo est stricti juris, numer.* 26. *et probanda in specie in locis, de quibus agitur, non autem in genere, num.* 27. *de tempore actus controversi, num.* 28. *et non extenditur de uno loco ad alium, num.* 29. *et tantum dicitur habere in potentia, quantum de usu, & nihil amplius, num.* 30. *et particularis attendenda, et non universalis, num.* 31.
33 *Regiæ epistolæ referuntur super receptione Episcopi sub pallio, seu umbella, si in loco adest consuetudo, aliàs secus, numer.* 33. 34. 35. *et* 36.
37 *Consuetudo, ut censeatur introducta, quos actus requirat, et quod tempus, et an testes debeant deponere de visu actuum, et debeant esse contestes, et non singulares, et non interrogati reddere rationem dictorum suorum.*
38 *Castellanus de Ampostа in Locis suæ jurisdictionis non est recipiendus sub pallio, seu umbella, numer.* 38. *et traditur epistola regia, numer.* 39.
40 *Fiscus habet restitutionem in integrum contra literas Regias, et alia.*

DECISIO CCLXXXV.

ILLUSTRISSIMUS & Reverendissimus Dominus 1
Fr. Don Ludovicus de Pons Episcopus Celsonen. à Consilio suæ Regiæ Majestatis accessit ad visitationem Ecclesiæ Parochialis Villæ de Berga, & à Clero, & populo fuit processionaliter in ejus portis susceptus, & ad Ecclesiam sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgè: *Debaxo de palio*, deductus, hastas pallii deferentibus Magistratibus, sive Decurionibus, quos Consiliarios vocant, eademque cæremonia observata fuit in Villis de Bagà, Populæ de Lillet, Sancti Jacobi de Fontaytana, & aliis. Cùmque ad notitiam Fisci Procuratoris Patrimonialis hæc pervenissent, videns læsam regaliam Domini Regis, *ut infra*, *num.* 14. statim illis se opposuit (tenetur enim Fisci advocatus ju- 2
ra regalia, & regiam jurisdictionem defendere, ac tueri, Calicius *in margarita fisci*, *dub.* 1. *numer.* 3. *et* 4. Mastrill. *de Magistratib. lib.* 5. *cap.* 8. *num.* 83. Alfaro *de off. fiscal. gloss.* 27. *numer.* 33. *et* 34. Bobadilla *in polit. lib.* 2. *cap.* 14. *à numer.* 4. Xammar. *de off. Jud. part.* 2. *quæst.* 6. *num.* 10. Larrea *alleg. fiscal.* 63. *numer.* 4. Berart. *in specul. visit. cap.* 12. *numer.* 7. Solorzano *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 6. *versic. Teste officio, de fiscal.* Fermosin. *alleg. fiscal.* 1. *numer.* 31. *part.* 1. Et cùm pri- 3
mùm videt præjudicium Regis, illi diligenter se opponere, *l. penult. C. de Advoc. fisci*, ad exemplum tutoris, *l. quoties*, §. *nec utique*, *ff. de adminis. tutor.* ne sui vitio aliquod detrimentum fiscus patiatur, *l. fin. C. de bonis vacantibus*, *lib.* 10. Calicius *in margar. fisci*, *dub.* 1. *numer.* 5. Peregrin. *de jure fisci*, *lib.* 7. *tit.* 2. *num.* 7. Alfaro *de offic. fiscal. gloss.* 9. *numer.* 37. Berart. *in spec. visit. cap.* 12. *numer.* 14. Fontanella *dec.* 358. *numer.* 6. *et* 7. *par.* 2. Ludovic. Ferrer. vir sanè doctus, & nunquam satis pro honore laudatus *in discursu pro defensione Regiæ jurisdictionis*, *n.* 4. 5. 6. *et* 7. *impresso* 27. *Octobris* 1654. movit contentionem, forma solita, eaque firmata, ad Cancellarium Judicem competentiarum fuit devoluta.

Pro Episcopo Celsonen. dici poterat. Primò, quòd 4
Episcopus, cùm primum ad suam Civitatem accedit, eamque ingreditur, à Clero, & populo est honorificè suscipiendus, & ad suam Ecclesiam Cathedralem ducendus. Siquidem Episcopi legatione

pro Christo in terris funguntur, *ut habetur in can. Omnes qui 7. qnæst. 1. can. Accusatio quoque 1. quæst. 7. can. In novo 21. dist.* & sicut eidem Christo Hierosolymam ingredienti Civitas cum ramis palmarum occurrit, sic & Christi legatus honorificè est excipiendus, ita tenet Bertachin. Curia Philippica, Borrell. Petr. Suberti, Michael Thimot, & Maynardus, quos citat Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. cap. 5. numer. 1.* Baldus, Tiraquel. & Bertachin. quos laudat Franchis *decis. 253. numer. 1.* ubi Amendola *numer. 19.* Addo Barbosam *de jure Eccles. univ. libr. 1. cap. 6. num. 73. versic. Cùm verò.* Et indutus sacris vestibus, videlicet Amictu, Alba, Cingulo, Stola, ac Pluviali albi coloris, mitraque pretiosa ejus capiti imposita, equitare debet equo serico albo, undique tecto, & ornato sub pallio, umbella, sive baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*, & ejus hastas deferre debent Magistratus, & Decuriones Civitatis ab ejus portis usque ad Ecclesiam, ut testatur decisum Franchis *decis. 253.* quem referunt, & sequuntur ejus Additionatores, Riccius, Amendola *num. 19.* Luca *numer. 1.* idem Amendola ad Franchis, *decis. 138. numer. 7.* Thoro *in compend. decis. part. 1. verbo Hastæ pallii, fol. 250. & verbo Hastæ pallii, fol. 251.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. cap. 5. num. 2.* Hermosilla ad Gregor. Lopez, *tom. 1. in prologo, gloss. 2. num. 80. in fine, fol. 9. col. 2.* Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 53. sub num. 21.* Barbosa *de jure Eccles. univer. lib. 1. cap. 9. sub num. 73. & decis. Apostol. 53. numer. 2.* & habetur in Pontificali Romano *part. 3. titulo de ordine ad suscipiendum processionaliter Prælatum, seu Legatum, fol. 612. & in cæremoniali Episcoporum, lib. 1. c. 2. de primo ingressu Episcopi, vel Archiepiscopi ad suam Diœcesim, fol. 3. & lib. 1. c. 14. de usu umbraculi, fol. 6.*

6 Secundò dici poterat, quod Episcopus, cùm ad visitationem accedit, honorificè à Clero, & populo loci est suscipiendus, & ad Ecclesiam immediatè ducendus, Fusc. *de visitat. lib. 1. cap. 4. numer. 10.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. lib. 2. cap. 2. numer. 46.* Barbosa *de jure Eccles. univers. lib. 1. cap. 14. numer. 43. & de potest. Episcop. part. 3. allegat. 75. num. 19. in fine, & numer. 63.* Et sacris vestibus indutus equitat sub pallio, um-
7 bella, sive baldachino, vulgò *Debaxo de palio*, eodem modo, ut in primo ingressu Episcopi ad suam Civitatem dictum est, *ut habetur in Pontificali Romano part. tit. de ordine ad visitandas Parochias, fol. 618.* Siquidem liber Pontificalis, seu cæremonialis Episcoporum authenticus est; ut docent Restaur. Alberic.
8 & Barbatia, quos citat Franchis *decis. 253. numer. 7.* & decisivus, vimque legis obtinet, Joan. Andr. *in capit. Consuluit. numer. 4.* Hostien. *numer. 7. de servis non ordinand.* Menochius *consil. 52. numer. 143. & cons. 902. numer. 71.* Gratian. *discept. forens. capit. 111. num. 7. & capit. 298. numer. 28.* Lotterius *de re benef. libr. 1. quæst. 16. numer. 23.* Barbosa *voto 115. numer. 8. tom. 3.* Sperell. *decis. 179. numer. 23. libr. 2.* Altogradus *cons. 1. numer. 54. libr. 2.* Pignatel. *consult. 7. numer. 27.* Frasso *de reg. pat. Indiar. cap. 110. numer. 42. tom. 2.* eique standum, Ursell. *verbo Archidiaconus, conclus. 137. numer. 27. versic. Item in fine*, & in omnibus Ecclesiis ad unguem servandus, Barbosa *in collect. Bullar. verbo Cæremoniale, versic. Cæremonialis liber, & decis. Apost. 78. numer. 3. & de canonicis, & dignit. 34. numer. 23. &* 24. Sperel. *decis. 129. numer. 22. lib. 2.* Frasso *de reg. patr. Ind. cap. 100. numer. 43. tom. 2.* & passim à Domino nostro Rege hujusmodi liber cæremonialis commendatur, jubetque semper servandum esse, idem Frasso *de Reg. patr. Ind. tom. 2. cap. 10. n. 44.*

9 Tertiò dici poterat, quod in honorantiis receptionis Episcopi attenditur consuetudo Civitatis, & loci, Bald. *in cap. Licet causam, col. 2. versic. ibi honor. de probat.* quem referunt, & sequuntur Tiraquel. *de nobilit. capit. 20. numer. 57.* Franchis *decis. 253. numer. 2. & 11. versic. Nec obstat.* Alzedo *de præcept. Episcop. dignit. p. 1. c. 5. numer. 2.* Thoro *in compend. decis. p. 1. verbo Hastæ palii, col. 3. versic. Nec alias, fol. 251.*

10 Nam generalis est regula, quod in honorantiis attenditur consuetudo, eaque servanda, ac si esset lex, *cap. Cùm olim, Can. Legimus 93. dist.* ubi Bald. *not. 1. de consuetud.* Tiraquel. *de nobilit. capit. 20. numer. 55.* Franchis *decis. 388. numer. 4.* Riccius ad Franc. *decis. 144. in fine, & decis. 253. ad medium, & in praxi var. resol. 554. numer. 1. & decis. 67. numer. 13. par. 1. & collect. 1069. & collect. 1446. versic. Animadvertendum est,* Thor. *in compend. decis. part. 1. verbo Hasta pallii, col. 3. versic. Nec alia, fol. 251.* Lara *de anniversar. lib. 1. c. 24. à numer. 18.* Menoch. *cons. 51. à numer. 49. & cons. 126. numer. 3. & cons. 257. numer. 39. & cons. 784. num. 1.* Boer. *decis. 155. de author. mag. consil. numer. 68.* Paris. *consil. 149. à numer. 1. lib. 4.* Seraphin. *decis. 355. & decis. 663. & decis. 964. numer. 1.* Beltramin. ad Ludovis. *decis. 224. numer. 4.* Medices *decis. 21.* Mastril. *de Magistr. lib. 4. cap. 3. numer. 12. & c. 6. numer. 22. & cap. 24. à numer. 1. & lib. 5. cap. 4. à numer. 30. & decis. 130. numer. 16. tom. 2.* Gratian. *discept. forens. c. 106. à numer. 8. & cap. 298. numer. 8. & cap. 292. numer. 9. & cap. 590. numer. 23. & c. 867. num. 27. decis. Marchiæ, 16. à numer. 2.* Bobadilla *in polit. lib. 2. cap. 10. numero 49. & c. 18. numer. 228. & lib. 3. cap. 2. numer. 23.* Guttier. *in pract. Eccles. quæst. 52.* Gamma *decis. 1. numero 31.* Garcia *de nobilit. gloss. 18. à numero 44. & de expen. cap. 8. à num. 39. & cap. 9. num. 43.* Tamburin. *de jure Abbat. com. 3. disp. 5. q. 11. numer. 11.* Daniel de Nobilibus *disp. 14. à num. 37. & disp. 45. à num. 5. & disp. 60. numer. 46. & disp. 73. numer. 2. & disp. 75. num. 1.* Larata *cons. 2. à num. 27.* Thesaur. *quæst. forens. 48. numer. 2. lib. 1.* Borrel. *in summ. decis. par. 1. tit. 14. numer. 118. & in add. ad Bellug. rub. 6. liter. O,* Bosch. *dels titols de honor. lib. 5. cap. 36. versic. La segona regola, fol. 582. & cap. 37. fol. 583.* Maceraten. *lib. 1. resol. 81. num. 5.* Aponte *decis. 8.* Rovit. *decis. 65. & decis. 77. numer. 7.* Centilorus *in præceden. numer. 6. & 88.* Cyriacus *controv. 201. à numer. 165. & controv. 202. num. 41. & 42.* Danza *de pugn. Doctor. tom. 2. tit. de præcedentia, cap. 3. num. 11.* Reg. Matthæu *de regim. Regn. Valen. tom. 1. cap. 2. §. 4. numer. 37.* Sanfelic. *decis. 140. numer. 9.* Fermosin. *in cap. Cùm olim, num. 4. & 5. de consuetud.* Gonzalez. *ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. §. 2. à num. 19.* Valenzuela *consil. 34. à numer. 132. ad 183. tom. 1. & consil. 201. à numer. 42. tom. 2.* abundè pluribus aliis citatis Salgado *de reg. protect. part. 2. cap. 9. à num. 18.* Sperell. *decis. 179. à numer. 1. ad 6. part. 2.* Quesada Pilo *controv. forens. cap. 3. à numer. 22.* Larrea *alleg. fiscal. 51. à numer. 8.* Ferro Manrique *de præceden. q. 8. tota,* Suelves *cons. 61. numer. 1. & 2. lib. 1. & consil. 41. numer. 25. lib. 2. & consil. 14. numer. 61. lib. 3.* Hermosilla ad Gregor. Lopez, *tom. 1. in prologo, gloss. 2. numer. 80. & 81. fol. 9. col. 2. & à numer. 101. fol. 11.* Castillo *de tertiis, tom. 7. cap. 41. numer. 64. & 65.* Postius *de manuten. observ. 10. à numer. 31. & decis. 32. numer. 6. & 7. & dec. 73. numer. 1. & dec. 229. num. 1. & 2. et dec. 534. numer. 14. et dec. 594. numer. 3.* Barbosa *de potest. Episc. p. 3. alleg. 78. numer. 27. et 36. et de cananicis, capit. 4. num. 8. et 9. et in c. Cùm olim, n. 2. versic. Et per hunc, et numer. 10. et in addit. à numer. 1. de consuetud. et dec. Apostol. 228.* Xammar. *de off. Jud. p. 1. q. 2. numer. 69.* Reg. Vilosa *in dissert. juris super præcedentia, versic. Et licèt,* Ferentil. ad Burat. *dec. 903. numer. 20.* Otero *de officialib. c. 14. à numer. 17.* Pignatel. *consult. 7. numer. 22. et 23.* Frasso *de Reg. patron. Indiar. c. 95. numer. 7. et cap. 97. à num. 41. tom. 2.*

Hæque regula procedit, etiam si consuetudo juri 11
communi repugnet, Seraphin. *dec. 964. numer. 1.* Riccius *collect. 1069. versic. Quod adeo, et collect. 1446. versic. Quod amplia,* Menochius *cons. 51. numer. 51.* Barbosa *in addit. ad cap. Cùm olim, numer. 2. in fine de consuetud.* Ludovis. *dec. 224. numer. 2.* ubi Beltramin. *numer. 4.* Ferentil. ad Burat. *dec. 903. numer. 21.* Sperell. *dec. 179. num. 3. lib. 2.* Diana *resol. moral. p. 6. tract. 5. resol. 29. et in coordinat. p. 6. tract. 2. resol. 35.* Frasso *de Reg. patr. Ind. capit. 97. numer. 43. tom. 2.* & plures alii ex citatis, *numer. 10.*

Et pro honorantiis conceduntur remedia possesso- 12
ria adipiscendæ, retinendæ, & recuperandæ, & competit officium Judicis, & datur actio injuriarum, Gratian. *discept. forens. capit. 110. à numer. 14. et capit. 298. numer. 11.* Garzia *de nobilit. gloss. 35. numer. 59. et de expen. cap. 8. num. 51.* Tiraquel. *de nobilit. capit. 20. numer. 57.* Menoch. *de retin. possess. remed. 3. num. 118.*

Mastril.

Mastril. *de Magistr. lib. 5. cap. 5. num.* 71. Rodoer. ad Marin. *libr. 1. resolut. jure cap. 202. num.* 13. alios plures addunt Castillo *tom. 7. de tertiis, capit. 41. num. 60.* Barbosa *de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 78. n. 40. & in cap. Licèt causam, num.* 11. *de probat.* Hermosilla ad Greg. Lop. *tom. 1. in prolog. glos. 2. numer.* 110. *&* 111. *fol.* 12. Xammar. *de off. Jud. part. 1. quæst. 2. à num. 66.* latè Postius *de manut. observ. 10. tota.*

13 Competitque pro illis in possessione manutentio, Lara *de anniver. libr. 1. cap. 24. numer. 25. & 26.* Grat. *disceptat. forens. cap. 210. num.* 40. Barbos. *de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 78. num. 27. in fine,* Riccius *dec.* 132. *part. 1.* Suelves *cons. 72. num. 1. lib. 1.* Hermosilla ad Gregor. Lopez, *tom. 1. in prolog. glos. 2. numer. 112. & 113. fol.* 12. Salgad. *de Reg. protect. part. 2. capit. 2. numer. 19. &* 20. plures cumulant Castillo *de tertiis, tom. 7. cap. 41. num.* 59. Frasso *de reg. pat. Indiar. c. 97. num. 46. tom. 2.* Ferentil. ad Burat. *decis. 903. num. 22.* abundè Postius *de manuten. observ. 10. à num. 31.* addo Ciarlin. *controv. forens. cap. 119. num. 9. & capit. 210. n. 13. part. 2.*

14 Et in aliquibus Episcopatibus Principatus Cathaloniæ, dicebat Fisci Procurator Curiæ Ecclesiasticæ Celsonen. ab articulis 17. usque ad 33. ex oblatis in processu contentionis 17. Januarii 1668. quod quando Episcopi ad visitationem accedunt, processionaliter recipiuntur sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*, ejusque hastæ deferuntur per Magistratus, & Decuriones Villarum, & locorum, signanter in omnibus Villis, & Locis Episcopatus Ilerden. in Locis jurisdictionis temporalis Episcopatus Vicen. in Villis, & Locis Episcopatus Dertuzen. in Villis de Puigcerdà, Gussona, Sanahuja, & aliis Episcopatus Urgellen. in Villis, & Locis jurisdictionis temporalis Archiepiscopatus Tarraconæ, in Villis, & Locis de Berga, Bagà, Populæ de Lillet, Sancti Jacobi de Fontayna, Saldes, & aliis Episcopatus Celsonen. & in primo ingressu Civitatis Sedis Urgellen.

15 Pro parte Fisci Procuratoris patrimonialis dicebam. Primò, quod receptio sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*, est insignia, & cæremonia Regia, ornamentumque regale, de quo solus Dominus Rex uti potest, Martà *de jurisdict. part. 2. cap. 53. à numer. 6.* Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. num. 19. versic. Tamen, de authorit. & usu pallii*, latè docet Solorzanus *de Jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. a n. 66. & in polit. lib. 5. cap. 12. versic. En tercer lugar. fol.* 870.

16 Et primi Reges, qui ingressi fuerunt in Civitate Barcinonæ sub pallio, fuerunt Serenissimus Dominus Rex Aragonum Don Ferdinandus, & Serenissima Domina Regina Castellæ Domina Elisabeth, conjuges die 28. Julii 1481. per portam Sancti Antonii, Dominus Rex incedebat ad dexteram, Domina Regina ad sinistram, ambo sub pallio, & Cardinalis, qui ibi reperiebatur, & ad sinistram incedebat Domina Reginæ extra pallium.

17 Et adeo hoc verum est, quod Proreges, & Locumtenentes Generales Domini Regis, qui ejus personam repræsentant, *ut dixi decis. 10. num. 5. part. 1.* licèt ipsis præstentur, & exhibeantur omnes cæremoniæ, & præeminentiæ Regiæ, non verò recipiuntur sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de pallio*, in Urbibus Provinciarum eis commissarum, de quo plura dicit Solorzanus *locis cit. n. 14.* qui licèt in politica dicat Proreges Neapolis, & Siciliæ recipi sub pallio. Tamen loquendo de his cum Excellentissimo Domino Don Vincentio de Gonzaga, à Consilio belli Suæ Regiæ Majestatis, Prorege, & Locum-tenente Generali in hoc Cathaloniæ Principatu, mihi retulit, id verum non esse. In hoc autem Principatu Cathaloniæ non recipiuntur Proreges sub pallio, ut vidi observatum in Civitate Barcinonæ in ingressu Excellentissimi Domini Marchionis de Olias, & Mortara. In ingressu Excellentissimi Domini Marchionis de Castel Rodrigo, In ingressu Excellentissimi Domini Don Vincentii de Gonzaga. In ingressu Excellentissimi Domini Ducis de Ossuna. In ingressu Excellentissimi Domini Ducis de Sessa. In ingressu Excellentissimi Domini Ducis de San German. In ingressu Excellentissimi Domini Marchionis de Ceralbo. In ingressu Excellentissimi Domini Alexandri Farnesii Principis de Parma. In ingressu Excellentissimi Domini Ducis de Bournonville. Et in ingressu Excellentissimi Domini Marchionis de Leganez die 4. Octobris 1684. Et in Civitate Calaris Regni Sardiniæ vidi observatum in ingressu Excellentissimi Domini Marchionis de Camporeal.

Nec fratres Domini Regis recipiuntur sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*. Ut fuit deliberatum, & resolutum per centumvirale consilium Civitatis Barcinonæ celebratum 8. & 10. Julii 1648. In ingressu Serenissimi Principis Don Maximiliani fratris Serenissimi Domini Regis Philippi Secundi, Et in ingressu Serenissimæ Imperatricis sororis Domini Regis Philippi Secundi, mandavit sua Regia Majestas Consiliariis Civitatis Barcinonæ, ut Serenissimæ Imperatrici in ejus ingressu exhiberentur, & præstarentur omnes cæremoniæ Dominis Regibus præstari solitæ, excepto pallio, Sicque fuit observatum.

Secundò dicebatur, & ex dictis *à numer.* 14. colligitur, quòd nullus Prælatus Ecclesiasticus, excepto Summo Pontifice, non potest uti pallio, umbella, sivè Balchino, vulgò: *Debaxo de palio*, nec sub eo est suscipiendus in ingressu ad suam Civitatem, ex quo, ut dictum est, hæc est insignia, & cæremonia Regia, de qua solus Dominus Rex uti potest, adeò quod Prælatus Ecclesiasticus, etiam Archiepiscopus, qui sub pallio, umbella, sivè baldachino: vulgò: *Debaxo de palio*, recipi passus fuerit, excessum committit, ut tradit Solorzanus *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. numer. 66. & in polit. libr. 5. cap. 12. versic. J aunque, fol.* 870. & vidi observatum in ingressu Illustrissimi, & Reverendissim. Domini Fr. Don Joannis de Espinosa Archiepiscopi Tarraconæ ad Civitatem Barcinonæ, qui per Consiliarios, Nobiles, & Cives honoratos dictæ Civitatis fuit absque pallio receptus. 18

Et quamvis Legati de latere, cùm Civitates, & Oppida ingrediuntur, sicut Reges recipiantur sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*, ut docent Villadiego, Stafileus, & Marcus Antonius Cucus, quos citat Solorzanus *de jure Indiarum, tom. 2. lib. 4. c. 6. n. 66. & in polit. lib. 5. capit. 12. versic. En tercer lugar. fol.* 870. quibus addo Martani *de jurisdict. part. 2. cap. 53. num. 3. &* 21. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. sub num. 19. de authorit. & usu pallii*, Barbos. *de jure Eccles. univ. lib. cap. 5. num.* 23. & habetur in Pontificali Romano *part. 3. tit. de ordine ad suscipiendum processionaliter Prælatum, seu Legatum, fol.* 612. 19

Tamen cùm iste casus evenisset in Civitate Barcinone in ingressu Illustrissimi, & Reverendissimi Fr. Ægidii Cardinalis, & Legati de latere Sedis Apostolicæ, fuit per dictam Civitatem resolutum 12. & 13. Junii 1518. quod reciperetur honorificè forma solita, qua Domini Reges suscipiuntur, pallio excepto. Et licèt prætenderetur pro parte dicti Reverendiss. Cardinalis, Legati de Latere esse recipiendum sub pallio, umbella, sive baldachino, vulgò *Debaxo de palio*, prout disponit Pontificale Romanum. Nihilominus, eo lecto, fuit dictum, quod reciperetur absque pallio. Tum quia non erat in usu practica receptio Legati de latere sub pallio. Tum quia hæc erat regalia, præeminentia, & cæremonia Regia, cui sine Domini Regis ordine, & mandato innovari non poterat. Sicque fuit observatum. Nam dictus Reverendiss. Cardinalis Fr. Ægidius, Legatus de Latere 13. Junii 1518. hora vespertina ingressus fuit in Civitatem Barcinonæ processionaliter per portale novum, receptusque fuit per Consiliarios, & Cives dictæ Civitatis absque pallio. Similis receptio absque pallio facta fuit per Consiliarios Civitatis Barcinonæ 6. Augusti 1525. de persona Illustr. & Rever. Domini Don Joannis Sanctorum Cosmæ, & Damiani Cardinalis 20

nalis de Salviatis, Legati de latere Sedis Apostolicæ, prout facta fuit Cardinali, & Legato de latere Fr. Ægidio, & sic deinceps in similibus casibus fuit observatum,

21 Notanter dixi *n.* 17. excepto Summo Pontifice. Nam indubitatum est, quod Summus Pontifex recipitur sed pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò: *Debaxo de palio*, quia est Christi Domini Vicarius, & vices Dei gerit in terris, ac inter omnes mundi Principes supremum obtinet Principatum, & Monarchiam, & est major omnibus hominibus, & unus omnium Princeps constitutus super Reges, & Regna, causa causarum, Dominus dominantium, Pater omnium dignitatum, omnia, & super omnia, Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 1. *lib.* 2. *c.* 33. *numer.* 71. & 74. Barbosa *de jure Eccles. univ. lib.* 1. *c.* 2. *numer.* 17. & 91. sic fuit observatum 29. Septembris 1409. in ingressu Suæ Sanctitatis Papę Benedicti XII. qui fuit sub pallio receptus, ejusque hastas deferebant Consiliarii Civitatis Barcinonę. Similiter fuit observatum 7. Augusti 1522. in ingressu Suæ Sanctitatis Papæ Adriani VI. qui veniens à Civitate Tarraconæ, Romam proficiens cum undecim triremibus, & aliis cimbis ingressus fuit Civitatem Barcinonæ hora quarta post meridiem, receptusque sub pallio. Hæc omnia vidi, & legi in libris Civitatis Barçinonæ.

22 Tertio dicebam, quod licèt in istis honorantiis receptionis Episcopi in primo ingressu ad suam Civitatem, & cùm ad visitationem accedit, attendatur consuetudo Civitatis, & Loci, ut dictum est *n.* 9. Tamen Episcopi Celsonen. in Villis, & Locis de Berga, Bagą Populæ de Lillet, Sancti Jacobi de Fontayna, & aliis, non fuerunt unquam recepti in actibus visitationis per Consiliarios, & Juratos dictarum Villarum, & Locorum sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò. *Debaxo de palio*, ut est probatum in processu contentionis, nisi hac vice dumtaxat, quæ dedit causam contentioni. Et quando actus possessorii dant causam liti, non inducunt possessionem, nec tribuunt jus considerabile, nec sunt manutenibiles, *glos. in capit. Commissus, verbo Pacificam*, ubi Barbosa *num.* 18. *de elect. in* 6. Ludovis. *dec.* 4. *num.* 2. ubi Beltram. *litera A*, & *decis.* 599. *numer.* 4. Suelves *cons.* 15. *num.* 11. *lib.* 2. Ciarlin. *controv. forens. cap.* 160. *num.* 30. & 39. *lib.* 2. idem Barbosa *voto* 23 43. *num.* 23. & *voto* 56. *numer.* 90. *tom.* 2. Noguerol. *allegat.* 25. *num.* 192. & *allegat.* 26. *num.* 381. & *allegat.* 31. *num.* 37. Rota *decis.* 30. *num.* 1. *part.* 1. *recent.* Duran. *decis.* 230. *num.* 4. & *dec.* 349. *num.* 1. Hermosilla ad Gregor. Lopez, *tom.* 1. *in prologo glos.* 2. *numer.* 117. Cancer. *variar. part.* 2. *cap.* 2. *sub num.* 138. *prope finem*, & *p.* 3. *cap.* 4. *num.* 95. & 96. & *cap.* 14. *à num.* 75. *versic. Hæc opinio*, Fontan. *de pact. nupt. tom.* 2. *claus.* 7. *glos.* 3. *part.* 10. *num.* 56. & 57. & *dec.* 186. *n.* 3. *part.* 1. Ripoll. ad Peguer. *in praxi civil. rubr.* 14. *num.* 63. notant Quesada pilo *contr. forens. c.* 3. *num.* 26. Ursellius *verbo actus*, *concl.* 47. *num.* 74. abundè multis citatis Postius *de manut. observ.* 17. *à num.* 41. idem Fontan. *dec.* 516. *à num.* 3. *part.* 2. Ramon. noster *cons.* 56. *à n.* 5. & *cons.* 58. *n.* 3.

24 Nec revelat quod actus possessorii in prædictis Villis, & Locis facti fuerunt perfecti, & consummati, & dum fierent, non fuerunt contradicti, quo casu, actus qui dant causam liti, prosunt ad manutentionem, Seraphinus *dec.* 1437. *in fine*, Postius *de manut. observ.* 17. *n.* 54. & *dec.* 571. *n.* 1. & 6. Barbosa *voto* 56. *n.* 91. & 92. *lib.* 2.

25 Quia respondetur, quod illi actus fuerunt contradicti per Fisci Procuratorem Patrimonialem, contentioque per eum mota fuit statim atque ad ejus notitiam devenit, Episcopum Celsonen. Fr. Don Ludovicum de Pons fuisse in dictis Locis receptum in actu visitationis sub pallio, & sic Episcopum non constituunt in quasi possessione, nec illi prosunt, Cancer. *part.* 3. *var. cap.* 4. *n.* 95. Postius *de manut. observ.* 17. *n.* 49. Fontanella *dec.* 516. *n.* 2. *videndus n.* 10. & 11. *part.* 2.

26 Et licèt per Episcopum Celsonen. Fr. Don Ludovicum de Pons fuerit dictum in aliis Episcopatibus Cathaloniæ Episcopus in actu visitationis recipi sub pallio, eo modo, quo retulit *n.* 13. *versic. Et aliquibus*. Præterquam quia id probare debebat, & ignoro, an fuerit probatum. Tamen hoc nihil proficit Episcopo Celsonen. quia consuetudo est stricti juris. Crivel. *dec.* 40. *num.* 22. Seraph. *dec.* 115. *numer.* 6. Jul. Chartar. *dec.* 91. *num.* 42. Thomat. *dec.* 240. *numer.* 4. *part.* 2. Suelves *cons.* 33. *numer.* 28. *lib.* 2. Ciarlin. *contr. forens. cap.* 62. *num.* 7. *lib.* 1. Marinis *resol. jur. lib.* 2. *c.* 205. *num.* 10. Quesada Pilo multis citatis *contr. forens. cap.* 17. *num.* 49. & alii allegandi *num.* 29. Et probanda erat per Episcopum Celsonen. in specie in Locis, & 27 Villis, de quibus agitur, non autem in genere, Rota *dec.* 779. *num.* 3. *part.* 1. *diverf.* Ludovis. *dec.* 451. *n.* 6. & 8. & *dec.* 162. *num.* 2. & *dec.* 451. *num.* 7. Cavaller. *dec.* 182. *num.* 5. Roxas *dec.* 96. *num.* 5. Thomat. *decis.* 36. *n.* 12. *part.* 1. & *dec.* 131. *numer.* 35. *part.* 2. Barbosa *voto* 102. *num.* 64. *lib.* 3. Duran. *dec.* 453. *num.* 2. Fontanella *dec.* 211. *num.* 29. & *dec.* 255. *num.* 14. *part.* 1. & *dec.* 437. *num.* 8. *part.* 2. Sperel. *dec.* 67. *numer.* 21. *lib.* 1. Cyriacus *contr.* 251. *num.* 46. Diana *resol. moral. part.* 6. *tractat.* 5. *resol.* 31. & *in coordinat. part.* 6. *tr.* 2. *resolut.* 37. *numer.* 2. *versic. undè*, Xammar. *de privil. Barcinon.* §. 17. *num.* 35. Et de tempore actus contro- 28 versi, aliàs non diceretur rectè consuetudo probata, & ad nihil prodesset, Cavaller. *dec.* 125. *num.* 9. Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 17. *num.* 50. Cùm non extendatur de uno loco ad alium, Seraphin. *dec.* 1159. *num.* 6. Jul. Chartar. *dec.* 91. *num.* 40. 41. & 42. Giurba *cons.* 67. *num.* 23. Cyriac. *controv.* 251. *numer.* 47. Ciarlin. *controv. forens. lib.* 1. *cap.* 62. *num.* 7. & *libr.* 1. *cap.* 120. *num.* 29. & *cap.* 129. *num.* 42. Barbosa *voto* 102. *n.* 63. & 75. & *voto* 113. *num.* 63. *lib.* 3. Fermosin. *in rubric. de consuet. quæst.* 3. *à num.* 10. *ad* 18. Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 17. *numer.* 49. & 51. Thomat. *dec.* 36. *num.* 11. *part.* 1. & *decis.* 131. *numer.* 39. 40. & 41. & *dec.* 240. *num.* 7. *part.* 2. Salgado *de suppl. ad Sanctissim. part.* 1. *cap.* 9. *num.* 7. & 8. Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 4. §. 1. *num.* 2. *vers. Quo circa*, Diana *resol. moral. part.* 6. *tract.* 5. *resol.* 17. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 5. *resol.* 24. *num.* 2. *versic. Et ideo*, & *resol.* 37. *num.* 2. Fontanella *dec.* 211. *num.* 29 28. *part.* 1. nec ejusdem naturæ, Marinis *lib.* 2. *resol. jur. cap.* 85. *num.* 16. Et cùm circumscripta sit loco tantum dicitur habere in potentia, quantum de usu, & nihil amplius, Seraphin. *dec.* 1040. *nom.* 2. Sperel. *dec.* 76. *num.* 7. *lib.* 1. Solorzanus *de jure Indiar. tom.* 30 2. *lib.* 1. *c.* 22. *num.* 21. Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 4. §. 1. *num.* 2. *in princ.* Barbosa *voto* 102. *num.* 76. *lib.* 3. Thomat. *dec.* 136. *n.* 37. & *dec.* 240. *num.* 7. *part.* 2. Fontan. *dec.* 211. *num.* 28. *part.* 1. & *dec.* 360. *num.* 25. & 26. *part.* 2. Xammar. *de privil. Barcin.* §. 17. *n.* 34. Marinis *lib.* 2. *res. jur. cap.* 85. *n.* 16. Diana *resol. mor. part.* 6. *tract.* 2. *resol.* 31. & *in coordinat. part.* 6. *tract.* 2. *res.* 37. *n.* 3.

Et tanto minus quando prout in isto casu in Vil- 31 la de Berga, aliis Locis controversis adest consuetudo particularis non recipiendi Episcopos Celson. sub pallio in actibus visitationis, nisi hac vice dumtaxat, qui fuit contradictus per Fisci Procuratorem Patrimonialem, motaque fuit contentio, statim atque ad ejus notitiam devenit, *ut dictum est numer.* 22. & tunc ista particularis consuetudo est attendenda, & non alia quælibet universalis, Cavaller. *dec.* 95. *n.* 1. *juncto num.* 4. & *dec.* 419. *num.* 4. Barbos. *voto* 113. *num.* 64. *lib.* 3. & *in cap. fin. num.* 4. & 5. *de off. Archid.* Fermos. *in rubr. de consuetud. quæst.* 3. *num.* 1. 2. 3. & 4. Castr. Palaus *in oper. moral. par.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *pun.* 4. §. 1. *num.* 2. & 3. Diana *resol. moral. part.* 6. *tractat.* 5. *resolut.* 31. & *in coordinat. part.* 6. *tractat.* 2. *resolut.* 37. *n.* 1. Balmas. *de collect. q.* 119. *n.* 12.

Et quamvis liber Pontificalis, & cæremonialis 32 Episcoporum sit authenticus, & decisivus, vimque legis obtineat, eique standum, & in omnibus Ecclesiis ad unguem servandus, ut dixi *num.* 8. hoc procedit ubi est introductus, & receptus, Barbosa *dec. Apostol.* 78. *numer.* 17. & *in collect. bullar. verbo Cæremoniale*, *in princ.* ad instar legis, quæ non recepta minimè ligat, quia semper habet tacitam conditio-

ditionem, dummodo usu recipiatur, ut latè exornavi *dec.* 119. *num.* 12. *part.* 2, quibus addo Parejam *de instr. edit. tom.* 1. *tit.* 5. *resolut.* 8. *num.* 57. Fermosin. *in rub. de constitut. quæst.* 4. *à num.* 18. *cum seq.* Novarium *in præfat. ad pragm. Neapol. proposit.* 9. Castillo *de tertiis, tom.* 7. *cap.* 41. *n.* 77. etiamsi sit lex Pontificia, *ut tradidi dicta decis.* 119. *sub numer.* 12. *part.* 2. addo Salzedo *de leg. polit. lib.* 2. *cap.* 5. *num.* 9. *&* 27. Frasso *de Reg. patron. Indiar. cap.* 74. *numer.* 27. *&* 28. *tom.* 2. Larrea *alleg.* 64. *à num.* 28. Reg. Matthæu *de re crim. contr.* 7. *n.* 15.

33 Hæc dicebam in hac causa contentionis, sed non fuit per Cancellarium declarata, quia sua Regia Majestas per gubernium manum apposuit, & scripsit Excellentissimo Domino Duci de Ossuna, & Uzeda Proregi, & Locum tenenti Generali in hoc Cathaloniæ Principatu Regiam Epistolam tenoris sequentis,

La Rayna Governadora.

Illustre Dugue de Ossuna y de Uzeda, Primo, mi Lugar Tiniente y Capitan General. Don Miguel de Cortiada mi Abrogado Fiscal Patrimonial en essa Real Audientia dio noticia à Don Antonio Ferrer deste mi Consejo Supremo, y mi Abrogado Fiscal en el, que aviendo entendido, que à Fr. Don Luis de Pons Obispo de Solsona le recibion eren palio en las Villas de Berga y Baga, y otras de su Dioceſis, considerando ser esto regalia mia, forma competencia ante el Canceller, para obligar al Obispo, que no permitisse semejante tratamiento, y que tambien le movio pleyto en la Audientia, paraque por ella se le ordenasse, no usasse de dozel, que tenia en sa casa, y dava las audientias baxo del, y ha parecido, que el Fiscal devio antes de passarlo à ponerlo en juizio, averme dado quenta, paraque por govierno mandasse ye lo conveniente, y porque he resuelto, que en quanto al palia se observe por ahora la acostumbrado en esse Principado, sin que por parte de los Obispos se haga novedad en los Lugares, donde no se halla observada esta costumbre, ni por la demi Abogado Fiscal en las partes donde se huviere practicado, el ser recibidos con palio, y teniendo por bien conceder à los Obispos el tener dozel en sus casas, dareis orden al Fiscal (que con este pretexto) se aparte de ambas instancias, que al Canceller escrivo, con le que va con esta, que no passe à declarar en la competencia, y de todo avertireis à la Audiencia, paraque lo tenga entendido, y se execute en esta conformidad. Dat. en Madrid à 20. de Octubre 1668. *Jo la Reyna. Ut Don Christophorus Crespi Vice-Cancellar. Ut Don Petrus de Villacampa Regens. Ut Don Georgius de Castellgvi. Ut Exea Regens. Ut Fernandez ab Heredia Regens. Ut Vilosa Regens. Ut Don Antonius Ferrer. Ut Marchio de Castelnovo. Ut Don Didacus de Sada Secretarius.*

Regia Epistola scripta Reverendo Cancellario Fr. Don Francisco Bernardo de Pons Abbati Bisulduni est tenoris sequentis,

La Reyna Governadora.

Venerable, Noble Magnifico, y amado Consejero. Aviendo entendido, que el Abogado Fiscal Patrimonial con ocasion, de que Fr. Don Luis de Pons Obispo de Solsana fue recipido con palio en las Villas de Berga, Bagà, y otras de su Dioceſis movio competencia para obligar al Obispo à que no permita semejante tratamiento, siendo (como es) mi voluntad, que por ahora se observe lo acostumbrado en esse Principado, sin que por parte de los Obispos se haga novedad en los lugares, donde no se huviere observando esta costumbre, ni por parte de mi Fiscal en los que se huviere practicado el ser recibidos con palio, me ha paricido advertiros dello pues con esto nos es necessario passer à otra declaracion. Dat. en Madrid à 20. de Octubre 1668. *Jo la Reyna. Ut Don Christophorus Crespi Vice-Cancellarius. Ut Don Petrus de Villacampa Regens. Ut Don Georgius Castellvi. Ut Exea Regens. Ut Ferdinandus ab Heredia Regens. Ut Vilosa Regens. Ut Don Antonius Ferrer. Ut Marchio de Castelnovo. Don Didacus de Sada Secretarius.*

35 In executionem dictorum epistolicorum rescriptorum congregatæ fuerunt Aulæ Regiæ Audientiæ Cathaloniæ, & illis lectis Fisci Procurator Patrimonialis cum prætextu in eis contento dedit supplicationem die 29. Octobris 1668. coram Reverendo Cancellario, & renuntiavit causæ contentionis super pallio.

Unum ex his nota, quod Episcopus cùm ad suam 36
Civitatem ingreditur, vel ad visitationem accedit, recipiendus est sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgo, *Debaxo de palio*, si adest consuetudo in Civitate, Villa, & Loco; aliàs secùs, quia in honorantiis consuetudo Civitatis, Villæ, & Loci attenditur, ut disponitur in dictis Regiis epistolis *relatis*, *num.* 33. *&* 34. & tradunt Franchis *dec.* 253. Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *c.* 5. *n.* 2. & aliis Salzedo *num.* 9. *cum seq.* adstipulatur declaratio Sac. Congregationis ritus in Tarraconen. 2. Martii 1613. apud Barbosam *collect. Bullarii, verbo Consuetudo, vers. Consuetudo ut Magistratus, & dec. Apostol.* 111. *n.* 18.

Hæc autem consuetudo, ut censeatur introducta, 37
quos actus requirat, & per quod tempus, & an testes debeant deponere de visu actuum, vel sufficiant de auditu, & debeant esse contestes, & non singulares circa actus, & non interrogati rationem reddere dictorum suorum, & de tota materia videndi sunt Menochius *cons.* 187. *numer.* 57. *tom.* 2. Mascard. *de probat. concl.* 424. Valascus *consult.* 162. Molina *de Hispan. primog. lib.* 2. *cap.* 6. *à num.* 44. Gail. *lib.* 2. *obser.* 32. Salazar. *de usu, & consuet. cap.* 5. *num.* 7. Cevallos *com. cont. com. quæst.* 357. Tusch. *pract. concl. litera C, concl.* 795. *&* 796. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 10. *num.* 40. Borrell. *in addit. ad Bellug. rubr.* 4. *litera E, & in sum. dec. part.* 1. *tit.* 14. *à num.* 19. Valenzuela *cons.* 4. *à numer.* 47. *& cons.* 34. *à numer.* 162. Cast. Palaus *in oper. mor. part.* 1. *tract.* 3. *disp.* 3. *punct.* 2. §. 2. *&* 3. *& punct.* 6. Diana *resol. mor. part.* 6. *tract.* 5. *resol.* 2. 3. 7. 9. 10. 11. *&* 12. *& in coordinat. part.* 6. *tract.* 2. *resol.* 2. 4. 13. 15. 16. 17. *&* 19. Villalobos *in sum. part.* 1. *tractat.* 2. *dif.* 38. Barbosa *in cap. fin. à num.* 13. *ad* 21. *& in addit. tom.* 6. *à num.* 5. *de consuetud.* Fermosin. *in rubr. de consuetudine in præmis. & quæst.* 1. *& in cap. fin. quæst.* 5. Vela *dissert.* 3. *à num.* 37. Sperel. *dec.* 67. *à num.* 19. *ad* 31. *& à num.* 40. *lib.* 2. Ferrer. *in constit. Los impubers, glos.* 8. *num.* 121. *& in constit. Hac nostra eviden.* 2. Don Didacus Antonius Frances de Urrutigoyti *de competen. q.* 72. *à n.* 21. Dominus Vicecancell. Don Christophorus Crespi de Valdaura *obser.* 63. *à n.* 11.

Sed cùm Castellanus de Amposta Religionis San- 38
cti Joannis Hierosolym. de mense Octobris 1667. in Villis de Benisanet, & Miravet receptus fuisset sub pallio, umbella, sivè baldachino, vulgò *Debaxo de palio*, Sua Regia Majestas scripsit Excellentissimo Domino Duci de Ossuna, & Uzeda Proregi, & Locumtenenti Generali in hoc Cathaloniæ Principatu Regiam epistolam tenoris sequentis.

La Reyna Governadora.

Illustre Duque de Ossuna y de Ozeda Primo, mi Lugar Teniente y Capitan General, He visto, &c. contí- 39
net aliam materiam, postea ita dicit: *Respeto de lo demas que dezis de aver entrado cum palio el Castellan de Aposta en las Villas de Benisanet, y Miravet en el mès de Octubre del ano* 1667. *siendo esto regalia mia, y que ne se ha visto semejante tratamiento en entradas de otros, ni que esta præeminentia se le deva guardar, ha parecido mandaros se lo prohibais, y prevengais con las ordenes, quæ conviniere, paranque en nigun lugar de su jurisdicion se haga, y si tuviere que allegar. sobre esto, (aviendo primier obedicedo) se le otrà de justicia, y procederà segun fuere de derecho.* Deinde continet aliam materiam, & concludit. *Dat. en Madrid à* 19. *de Julio* 1669. *Jo la Reyna. Ut Don Christophorus Crespi Vice-Cancellarius. Ut Don Petrus de Villacampa. Ut Don Georgius de Castellvi. Ut Fernandez de Heredia Regens. Ut Vilosa Regens. Ut Don Antonius Ferrer. Ut Marchio de Castelnovo. Don Didacus de Sada Secret.*

Pro coronide scias, quod fiscus habet restitutionem in integrum contra literas Regias eidem præjudiciales, & contra factum Principis, & sententiam, ut ex Boer. Cald. Pereyr. & Galeot. tradit Fa-

dit Fajard, *allegatio fiscal*, 49, *numero ducentesimo secundo*.

ARGUMENTUM.

An Episcopi in eorum domibus possint habere tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò dozel.

SUMMARIUM.

1 *Baldachinum apud antiquos Romanos non invenitur, sed est vox Itala.*
2 *Baldachinum quid sit.*
3 *Baldachinum apud nonnullos vocatur pallium, numer. 3. ab aliquibus nuncupatur serica umbella, sivè tusellum, vulgò dozel, numer. 4. ab aliis appellatur tegmen, numer. 5. ab aliis solium, & thronum, numer. 7. vera opinio refertur, numer. 8.*
6 *Tegmen est tusellum, sivè dozel.*
8 *Baldachinum duplex est.*
9 *Factum causæ ponitur.*
10 *Episcopi in eorum domibus possunt habere tegmen, tusellum, sivè baldachinum, vulgò dozel, numer. 10. sed statur consuetudini, num. 50. & Regiæ concessioni, numer. 53. Regia Epistola refertur n. 53.*
11 *Episcopi æquiparantur Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, num. 11. & honorantur sub titulis Ducum, Marchionum, & Comitum, num. 12. præcedunt quoscumque Barones, seu Duces, aut Marchiones, seu alio titulo decoratos, num. 12. & in suis Diœcesibus sunt procul dubio majores quibuscumque Principibus sæcularibus illarum, & illis absque ullo scrupulo præsunt, num. 14. assimilantur, & æquiparantur Præfectis Prætori, n. 16. seu comparantur Præsidibus Provinciarum, n. 17. dicuntur jure Principes, num. 19. imò dicuntur Reges, numer. 20. & in actionibus spiritualibus sunt majores Imperatoribus, seu Regibus, num. 21. ac in eis debent Principes in adventu Episcoporum assurgere, venerabilemque Sedem juxta se ad partem dexteram illis assignare, numer. 22. dici possunt Serenissimi. quod nomen est Regium, & Imperiale, num. 23. honorantur notabili nomine dominorum, numer. 24. & coram eis genuflectionis reverentia tribuenda est, sicut genuflectitur Principibus excelsis, numer. 25. habent thronum, & solium in signum suarum magnarum celsitudinum, & potestatum, numer. 26. habent etiam faldistorium, num. 27. & in suis Ecclesiis Cathedralibus possunt uti baldachino, etiam in præsentia Proregum, n. 28.*
15 *Duces, Marchiones, & Comites habent in domibus suis tegmen, tusellum, sivè baldachintm, vulgò dozel.*
18 *Proreges, & Locumtenentes Generales Domini Regis æquiparantur Præfectis Prætorii, & Præsidibus Provinciarum, n. 18. & in eorum palatiis habent tegmen, tusellum, sivè baldachinum, vulgò dozel, n. 50.*
29 *Archiepiscopi possunt in eorum domibus habere tegmen, tusellum, sivè baldachinum vulgò dozel.*
30 *Archiepiscopi æquiparantur, & assimilantur Ducibus, num. 30. & in jurisdictione comparantur Præsidibus Provinciarum, n. 31. sunt Duces Episcoporum, num. 32. præsunt omnibus Episcopis suarum Provinciarum, n. 33.*
34 *Patriarchæ in eorum domibus, & in actionibus publicis possunt uti tegmine, tusello, sivè baldachino, vulgò dozel.*
35 *Patriarchæ æquiparantur Regibus aliisque Principibus superiorem non recognoscentibus, numer. 35. & Summorum Pontificum privilegiis, & prærogativis utuntur, num. 36. appellantur Summi, & Principes patrum, num. 37. præferuntur Archiepiscopis, & Episcopis, num. 38. & cæteris Prælatis sunt majores, non solùm dignitate, verùm etiam potestate, & jurisdictione, numero 39.*
40 *Legati de latere in domibus suis, & in actionibus publicis suarum legationum possunt uti tegmine, tusello, sivè baldachino, vulgò dozel.*
41 *Legati de latere vices gerunt Summorum Pontificum, & sunt eorum imagines, numer. 41. possunt in Provinciis suis, quidquid Archiepiscopi, & Episcopi in suis Diœcesibus, numer. 42. immò habent supremam potestatem, & ampliorem, quàm Archiepiscopi, & Episcopi, 43. & dicuntur majores omnium in Provincia post Romanos Pontifices, n. 44.*
45 *Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, & Legati de latere impediti uti tegmine, tusello, sivè baldachino, vulgò dozel, vel aliis insigniis possunt impedientes censuris afficere.*
46 *Episcopi in qualibet Ecclesia suæ Diœcesis etiam Regularium, & exemptorum Pontificalia exercentes possunt habere, & erigere thronum, tegmen, tusellum, sive baldachinum, vulgo palio, & regulares negligentes, vel nolentes, cogere, & compellere censuris, & pœnis Ecclesiasticis.*
47 *Abbates Sancti Benedicti, ut cæteri Abbates, non possunt uti baldachino, neque throno, nec solio, etiam in Ecclesiis sibi subjectis, vel in proprio Monasterio, num. 47. Aliquibus Abbatibus exceptis, n. 48.*
49 *Tusellum, tegmen, sivè baldachinum, vulgò dozel, est ornamentum, quod post Summos Pontifices, soli Regi competit.*

DECISIO CCLXXXVI.

NE confundantur termini hujus decisionis, & precedentis, sciendum est. Quòd baldachinum apud antiquos Romanos non invenitur, sed est vox Itala, quæ solùm reperitur in libro ceremoniarum Ecclesiæ, ut docent Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 53. num. 1.* Fermosin. *in cap. 1. q. 2. num. 1. de author. & usu pallii*, Ventriglia *de jurisd. Archiep. c. 12. n. 2.* Laurent. de Franchis *contr. inter Episc. & regul. part. 1. titul. de usu baldachini, q. 3. n. 388.* 1

Baldachinum est ornamentum quoddam, quo Ecclesia utitur in aliquibus processionibus, & pro honorandis quibusdam personis insignibus, ita Lezana *in sum. quæst. regul. part. 3. verbo Baldachinum, num. 1.* Apud nonnullos ex nostratibus vocatur pallium, ita Alberic. & Villadiego, quos citant Marta, Fermos. & Ventriglia; primus *à num. 2.* secundus *num. 1. in fine, & n. 19.* tertius *numer. 2. in fine*. Ab aliquibus nuncupatur serica umbella, sivè tucellum vulgò *Dozel*, Mastril. *de Magistrat. lib. 4. c. 13. n. 180.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part. 1. c. 12. num. 50.* Daniel de Nobilib. *controv. disput. 60. num. 25.* Ab aliis appellatur tegmen; Marta *de jurisd. part. 2. cap. 53. à num. 6.* Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. num. 1. in fine, & num. 2. de author. & usu pallii*, Ventriglia *de jurisd. Archiep. cap. 22. num. 3.* Et tegmen est tucellum, sivè dozel, Solorzan. *de jur. Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. sub numer. 69. & in polit. lib. 5. c. 11. vers. J en los mismos, fol. 871.* Ab aliis denique vocatur solium, & thronum, Ventriglia *de jurisdict. Archiep. c. 22. numer. 4.* Daniel de Nobilibus *contr. disp. 60. num. 25.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. c. 12. num. 48.* Laurent. de Franchis *controv. inter Episc. & regul. part. 1. tit. de usu baldachini, q. 3. n. 348.* alia plura tradit Giurba *de succes. feud. c. 118. §. 2. glos. 13. n. 53.* 2 3 4 5 6 7

Sed cùm Baldachinum sit duplex; aliud portatile, quod in processionibus quibusdam solet deferri, aliud fixum, quod suprà solium Episcoporum, vel aliorum erigitur, ut dicit Lezana *loco allegando, num. 10.* mea est sententia, quod si baldachinum habet hastas, portaturque per vicos, & plateas, est pallium, sivè umbella, vulgò *palio*, sicque sumitur in decisione præceden- 8

cedente: si autem baldachinum est parieti affixum, est tegmen, sivè tucellum, vulgò *Dozel*, & ita sumitur in hac, & sequenti decisione.

9 Hoc præhabito. Cùm ad notitiam Fisci Procuratoris Patrimonialis pervenisset, quod illustrissimus, & Reverendissimus Dominus Fr. Don Ludovicus de Pons Episcopus Celsonen. posuerat in ejus domo tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, & sub eo dabat audientias, movit litem in Regia Audientia Cathaloniæ præcedens id illi licitum non esse. Sed pro parte Fisci Procuratoris Curiæ Ecclesiasticę, Celsonen. fuit mota contentio forma solita, prætendens cognitionem hujus causæ ad Curiam Ecclesiasticam pertinere, eaque firmata, & ad Cancellarium devoluta. Quæritur, quid juris circa præeminentiam habendi tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, in ejus domo, nam circa præeminentiam dandi Audientias sub eo, dicam in sequenti decisione.

10 Pro parte Episcopi Celsonen. dici poterat, quod Episcopi in eorum domibus possunt habere tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, ut notat Lezana *p.* 3. *verbo Baldachinum, n.* 1. *in fine*, & in fortioribus terminis notant Daniel *de Nobilibus, controv. disput.* 60. *n.* 25. 68. *&* 69. Mastril. Alzedo, & Barbosa laudati *infra n.* 13. quod probatur,

11 Primò, quia Episcopi æquiparantur Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, Zerola *in prax. Episcop. p.* 1. *verbo Episcopus, num.* 14. Maranta *p.* 4. *dist.* 5. *num.* 13. Bobad. *in polit. lib.* 2. *c.* 17. *num.* 16. cum relatis per Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *c.* 10. *num.* 57.

12 & honorantur sub titulis Ducum, Marchionum, & Comitum, Chassan. *cum aliis in cathal. gloriæ mundi, part.* 4. *consid.* 25. Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 3. *n.*

13 20. Imò Episcopi præcedunt quoscumque Barones, seu Duces, aut Marchiones, seu alio titulo decoratos, scribit post alios Loter. *de re benefic. libr.* 1. *q.* 9. *numer.* 124. sequitur Daniel de Nobilibus *controvers. disput.* 60. *num.* 6. Et in suis domibus sunt proculdubio

14 majores quibuscumque Principibus sęcularibus illarum, & illis absque ullo scrupulo præsunt, Abbas *in c. Omnes, numer.* 1. *& in cap. Solitæ, n.* 7. *de major. & obed.* Riccius *dec.* 220. *num.* 3. Sperel. *dec.* 122. *num.* 16.

15 *part.* 2. Sed Duces, Marchiones, & Comites habent in domibus suis tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, ut ubilibet docet experientia, Martha *de jurisd. part.* 2. *cap.* 53. *num.* 14. 15. & 16. Mastril. *de magistrat. lib.* 4. *cap.* 13. *num.* 180. 181. & 182. Fermosin. *in cap.* 1. *quæst.* 2. *num.* 5. *de author. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisdict. Archiep. cap.* 22. *num.* 4. *in fin.* ergo, &c.

16 Secundò, quia Episcopi assimilantur, & æquiparantur Præfectis Prætoriis, Garcia *de nobilit. gl.* 48. §. 3. *num.* 35. Bobad. *in polit. libr.* 2. *c.* 17. *num.* 15. Sperel. *dec.* 122. *num.* 13. *part.* 2. Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 3. *numer.* 19. cum aliis per Alzedo *de præcel. Episc. dign. part.* 1. *cap.* 10. *num.* 59. seu ut alii dicunt,

17 Præsidibus Provinciarum comparantur, Peregrin. *de jure fisci, lib.* 1. *tit.* 2. *num.* 105. *in fine*, Ciarlin. *contr. forens. cap.* 50. *num.* 30. *part.* 1. Mastril. *de Magistrat. lib.* 3. *cap.* 10. *n.* 389. Solorzanus *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *numer.* 2. alios addit Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *cap.* 10. *numer.* 51. Sed Præfe-

18 cti, & Præsides Provinciarum, quibus Proreges, & Locum-tenentes Domini Regis æquiparantur, Oliba *de jure fisci, cap.* 4. *num.* 59. Novar. *in pragmat. Regn. Neapol. in præfat. propositt.* 2. *numer.* 8. Bobad. *in polit. lib.* 2. *cap.* 1. *numer.* 4. Quesada Pilo *controvers. forens. cap.* 3. *numer.* 19. abundè Mastril. *de magistrat. lib.* 5. *cap.* 6. *numer.* 4. 18. *& à numer.* 22. Solorzan. *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 4. *cap.* 9. *numer.* 6. 7. *&* 70. *& in polit. lib.* 5. *cap.* 10. *versic. Y verdaderamente, cum seq. fol.* 862. *& in versic. Assi mismo, fol.* 872. Matthæu *de regim. Regn. Valent. tom.* 1. *cap.* 2. §. 1. *à num.* 11. Excellentissimus Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *in admonit. ad lector. ad suas observat. numer.* 16. habent in palatiis tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò Dozel, *ut infrà, numer.* 29.

Tertiò, quia Episcopi dicuntur verè Principes, Riccius *dec.* 230. *numer.* 23. Maranta *tomo* 3. *respons.* 88. 19
numer. 3. Sperel. *decis.* 122. *num.* 14. *part.* 2. Quesada Pilo *controv. forens. cap.* 3. *num.* 19. *in fine*, Solorzan. *de jure Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 7. *numer.* 1. Barbosa *de jur. Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 3. *numer.* 36. plures alios 20
citat Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *capite* 8. *num.* 48. Imò dicuntur Reges, Quesada Pilo *contr. forens. cap.* 3. *sub num.* 20. cum relatis Alzed. *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *c.* 10. *num.* 53. & in actibus spi- 21
ritualibus sunt majores Imperatoribus, seu Regibus, Bobad. *in polit. libr.* 2. *capit.* 18. *numer.* 12. plures Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *capit.* 8. *numer.* 49. Et in eis debent Principes in adventu 22
Episcoporum assurgere, venerabilemque sedem juxta se ad partem dexteram illis assignare, *cap. Solitæ*, ubi Abbas *numer.* 7. *de major. & obed.* Chassan. *in cathal. glor. mundi, part.* 4. *consid.* 25. *&* 28. Maran. *respon.* 76. *numer.* 13. *tom.* 5. Daniel de Nobilibus *controvers. cap.* 60. *à numer.* 7. Quesada Pilo *controvers. forens. cap.* 3. *numer.* 21. latè Alzedo *de præcel. Episc. dignit. part.* 1. *cap.* 8. *à numer.* 53. Bobadil. *in polit. libr.* 2. *capite* 17. *numer.* 12. Ideoque dici possunt Sere- 23
nissimi, quod nomen est Regium, & Imperiale, Riccius *dec.* 230. *num.* 53. Chassan. *in Cathalog. glor. mundi, part.* 4. *consid.* 25. Sperel. *dec.* 132. *numer.* 15. *par.* 2. Quæsada Pilo *controv. forens. cap.* 3. *numer.* 15. alios cumulat Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *capit.* 10. *numer.* 33. novissimè noster Romaguera *ad Synodal. Gerunden. libr.* 1. *tit.* 6. *capit.* 4. *numer.* 6. *& seqq.* ubi plures laudat. Honoranturque notabili 24
nomine Dominorum, Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *capit.* 10. *numer.* 19. 20. *&* 21. Et co- 25
ram eis genuflexionis reverentia tribuenda est, sicut genuflectitur Principibus excelsis, Alzedo *de præcel. Episcop. dignitab. part.* 1. *cap.* 8. *à numer.* 63. sed Principes, & Reges habent in eorum Palatiis tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò Dozel, *ut infrà, n.* 28. Ergo, &c.

Quartò, quia Episcopi habent thronum, & solium 26
in signum suarum magnarum Celsitudinum, & Potestatum, Bald. *in c. solitæ, numer.* 2. *de major. & obed.* agit de exhiben. auxilio, *fundamen.* 6. quos, & alios citat Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *capite* 12. *numer.* 48. sequitur Barbosa *de jure Eccles. univers. libr.* 1. *capit.* 12. *numer.* 35. *versic.* 17. *& de potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 30. *numer.* 16. addo Daniel de Nobilibus *controvers. disput.* 60. *numer.* 25. & thronum, & solium est tegmen, sivè balda- 27
chinum, vulgò Dozel, *ut infrà, numer.* 28. Habent etiam faldistorium, Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part.* 1. *capit.* 12. *numer.* 49. Barbosa *de potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 80. *sub numer.* 16. *& de jure Eccles. univ. libr.* 1. *capite* 12. *numer.* 35. *versic.* 17. Et in 28
suis Ecclesiis Carhedralibus possunt uti Baldachino, vulgò Dozel, etiam in præsentia Proregum, Mastr. *de magistrat. libr.* 4. *cap.* 13. *numer.* 133. Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part.* 1. *capit.* 12. *numer.* 50. Barbosa *de potestat. Episcop. part.* 3. *allegat.* 80. *sub numer.* 16. *& de jur. Eccles. univ. lib.* 1. *capit.* 12. *numer.* 35. *versic.* 17. *in fine*. An autem Episcopi nedum in Cathedrali, sed ubicumque, id quocumque loco, eodem modo, baldachinum habere possint in eis Ecclesiis, ad quas solent accedere, licèt per accidens non accedant, latè disputat, sed in affirmativam inclinat, etsi cogitandum relinquat Daniel de Nobilibus *contr. capit.* 60. *à n.* 61. *vers. Posset hìc oriri quæstio, usque ad finem*.

Idem à fortiori dicendum est in Archiepiscopis, 29
qui in eorum domibus possunt habere tegmen, tucellum, sivè Baldachinum, vulgò Dozel, probant Marta *de jurisdict. part.* 2. *cap.* 53. *à numer.* 26. Fermosin. *in cap.* 1. *quæst.* 2. *numer.* 7. *&* 9. *de authorit. & usu pallii*, qui dicunt, quod in actionibus publicis, quas faciunt, ut Archiepiscopi ita in eundo in processionibus solemnibus, sicut stando coram universo populo debent habere baldachinum, & quod Imperator Valentinianus illo usus fuit, & donavit Archiepiscopo Plabenatensi, & addunt verosimiliter

esse

esse Constantinum, vel alios Imperatores donasse cæteris. Et quod Archiepiscopis concedatur baldachinum, non solùm quando celebrant in Diœcesi sua, sed per totam Provinciam etiam in locis exemptis, ex quo illius usus ad honorem Archiepiscopalem spectat, & est de accessoriis ad celebrationem, docet Vintriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 22. num.* 5. Tum
30 quia Archiepiscopi æquiparantur, & assimilantur Ducibus, Marta *de jurisdict. part. 2. cap. 53. numer.* 27. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. n. 7. & 8. de author. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 22. numer.*
31 5. Tum quia Archiepiscopi comparantur in jurisdictione Præsidibus Provinciarum *glos. in cap. 1. verbo Canonica ass. Ad in 6.* Martha *in jurisdict. part. 2. capit.* 33. *num.* 25. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. numer. 7. de authorit. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 2. num. 6*: Tum quia Archiepiscopi sunt Du-
32 ces Episcoporum, Martha *de jurisdict. part. 2. cap. 53. num.* 27. Fermosin. *in cap. 1. q. 2. num. 9. de author. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisdict. Archiep. cap. 2. n. 5.*
33 Imò dicuntur Principes Episcoporum, quia omnibus suarum Provinciarum Episcopis præsunt, plures Barbosa *de potestat. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 9. num.* 10. & *de jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 7. num.* 1. Fermosin. *in rub. n. 1. de author. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisd. Archiep. c. 1. n. 4. & c. 3. num. 1.*
34 Idem intelligendum est de Patriarchis, qui in eorum domibus, & in publicis actionibus habere possunt tegmen, tucellum, sivè baldachinum vulgò Dozel, Martha *de jurisd. part. 1. cap.* 53. *num.* 25. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. numer. 10. de author. & usu pallii.*
35 Tum quia, ut dicit Martha *loc. citat.* æquiparantur, & assimilantur Regibus, aliisvè Principibus superiorem non habentibus, pluries Barbosa *de potestat. Episcop. part. 1. tit. 3. c. 1. num.* 30. *& de jure Eccles. univ.*
36 *libr. 1. c. 6. numer.* 29. Et Summorum Pontificum privilegiis, & prærogativis utuntur, Barbosa *de potest. Episcop. part. 1. tit. 3. cap. 6. num.* 31. ac uti jus est eorum insigniis, & ornamentis, Barbosa *de potest. Episc. part. 1. tit. 3. cap. 1. numer.* 31. *& de jur. Eccles. univ. lib. 1. c. 1. num.* 31. Alzedo *de præcel. Episc. definit. part. 1. cap. 5. numer.* 61. Tum quia Patriarchæ appellantur
37 Summi, & Principes Patrum, Gonzal. *ad reg. 8. Cancellar. glos.* 41. *num.* 11. multos citat Barbosa *de potest. Episc. part. 1. tit. 1. cap. 6. num. 9. & tit. 3. cap. 1. num.* 18. *& de jur. Eccles. lib. 1. cap. 6. num.* 10. Ideoque præ-
38 feruntur Archiepiscopis, & Episcopis, Hermosilla ad Gregor. Lopez, *in prologo, glos. 2. num.* 59. *tomo 1.*
39 Et cæteris Prælatis sunt majores, non solùm dignitate, verùm etiam potestate, atque jurisdictione, Barbosa *de jur. Eccles. univers. lib. 1. cap. 6. num.* 22. Nec mirum cùm habeant ordinariam jurisdictionem super omnes Archiepiscopos, & Episcopos suarum Provinciarum, ut dixi *dec.* 122. *num.* 11.
40 Idem enim dicendum est de legatis de latere, qui in eorum domibus, & actionibus publicis suarum legationum possunt uti tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò Dozel, Marta *de jurisdict. part. 2. cap.* 33. *à num.* 17. *videndus numer.* 23. *&* 24. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. n.* 10. *de authoritat. & usu pallii.* Tum
41 quia Legati de latere vices gerunt Summorum Pontificum, & sunt eorum imagines, Marta, & Fermosin. *locis citatis*, ille *à numer.* 17. iste *numer. 6.* plures addit Barbosa *de jur. Eccles. lib. 1. cap. 5. numer. 1.*
42 Tum quia Legati de latere nedum possunt in suis Provinciis quicquid Archiepiscopi, & Episcopi in suis Diœcesibus, Barbosa apud alios *de jure Eccles. univ. libr. 1. c. 5. num.* 24. Vintriglia *de jurisdict. Archiepiscop. c.* 148. *numer. 1. in fine*. Sed etiam habent supre-
43 mam potestatem, & ampliorem quàm Archiepiscopi, & Episcopi, & Marta, &
44 Fermosin. *ubi suprà*, ille *numer.* 23. iste *num.* 10. Imò dicuntur majores omnium in Provincia post Romanos Pontifices, Barbosa *in capit. Volentes, num.* 3. *de offic. Legat.*
45 Prædicta adeò vera sunt, ut Episcopi, Archiepiscopi, Patriarchæ, Legati de latere, vel alii Supremi Magistratus impediti uti tegmine, tucello, pallio, umbella, baldachino, vel aliis insigniis, possunt impedientes censuris afficere, ut latè probant Marta *de jurisdict. part. 2. c. 53. à numer.* 32. Fermosin. *in cap. 1. quæst. 2. de author. & usu pallii*, addo Barbos. *de jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 12. & dec. Apostol.* 285. *num.* 5. Daniel de Nobilibus *controv. in addit. ad disp. 60. numer. 6.* Vintrigliam *de jurisdict. Archiepisc. cap. 22. num. 6.*

Imò addunt Doctores, quòd Episcopus in qua- 46
libet Ecclesia suæ Diœcesis etiam Regularium, & exemptorum Pontificalia exercens, potest erigere, & habere thronum, tegmen, sivè baldachinum, & regulares negligentes, vel nolentes, cogere, & compellere censuris, & pœnis Ecclesiasticis, ut declaravit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium die 10. Junii 1603. quam referunt Quaranta *in summ. Bular. verbo Privilegia regularium*, Lezana *q. regul. tom. 1. cap. 11. numer. 3. & tom. 3. verbo Baldachinum, numer. 3.* Novar. *in summ. Bullar. verb. Baldachinum, in princ.* Alter Novar. *in lucer. regul. verbo Baldachinum, num. 8.* Riccius *in praxi, resolut. 313. numer. 1. & 2.* Gratian. *discep. forens. cap. 467. num. 54.* Piasec. *in praxi Episcop. part. 2. capit. 3.* Ugolin. *de potestat. Episcop. part. 1. cap. 26. §. 5. numer. 3. & 4.* Alzedo *de præcel. Episcop. dignit. part. 1. cap. 11. numer. 51.* quos, & alios plures laudat Barbosa *de potest. Episcop. part. 3. alleg. 80. num. 12. & in collect. ad Conc. Trident. 6. de reform. cap. 5. numer. 23. de jur. Eccles. univ. lib. 1. c. 12. num. 10. & decis. Apostol. 53. num. 1. & dec. 582. num. 2.* quibus addo Dianam *resol. mor. part. 2. tract. 2. de dub. regular. resol. 109. versic. Notæ tamen; in coordin. part. 7. tract. 1. resol. 49. num. 2.* Daniel de Nobilibus *controv. disp. 60. num. 62. & in addit. num.* 8. Tambur. *de jur. Abbat. tom. 1. disp. 15. q. 15. numer. 5.* Vintrigliam *de jurisd. Archiep. cap. 22. numer. 4. 5. & 6.* Thom. del Bene *de immunitat. Eccles. part. 2. cap. 14. dubit. 4. num. 6.* Riccius *decis. 21. part. 3.* Campanile *divers. jur. canon. rubr. 9. tit. 5. numer. 3.* Cespeda *de exemp. regul. cap. 13. dub. 222. numer. 3.* Laurent. de Franchis *controv. inter Episcop. & regul. part. 1. tit. de usu baldachini, num.* 378. *& quæst. 1. numer. 380.* ubi Pasqualigus *num.* 381. *&* 385. etiam in Monasteriis exemptis regularium, Tuschus *de visit. libr. 2. c. 8. num. 5.* Novar. *in summ. Bullar. verbo Baldachinum, numer. 4.* Cespeda *de exemp. regul. c. 13. dub. 222. numer. 5.* Pasqualigus *citatus ubi proximè, quæst. 1. num.* 374. *per text. in clement. 2. de privileg.* quicquid dicant Maranta *in summ. Bullar. verbo Archiep. versic. 30. in fine*, Gratian. *discept. forens. cap. 467. numer. 46.* Vintriglia *de jurisdict. Archiep. c. 22. num. 6. in fine*, Imò Episcopi exteri de consensu Diœcesan. possunt erigere baldachinum in Ecclesiis regularium ipsis invitis, Novar. *in summ. Bullar. tit. de baldachin.* Squilante *de obligat. & privileg. Episc. part. 1. c. 32. num. 4.* quicquid dicant Cespeda *de exemp. regul. c. 13. dub. 222. num. 7. vers. Opposita tamen*, Donat. *in prax. rer. regul. part. 2. tract. 13. quæst. 75.* quin contra eos sit verior sententia, ut per Pasqualigum ad Laurent. de Franchis, *contr. inter Episc. & regul. part. 1. tit. de usu baldach. n.* 394.

Abbates autem Sancti Benedicti, & cæteri Abba- 47
tes non possunt uti baldachino, neque throno, vel solio, etiam in Ecclesiis sibi subjectis in proprio Monasterio, ut declaravit Sacra Congregatio, de cujus decreto meminit Alzedo *de præcellen. Episcop. dignit. part. 1. cap. 12. num.* 52. & ad literam refert Barbosa *de potest. Episc. part. 3. allegat. 80. num.* 10. Exceptis Abbatibus Cœlestinis, Abbatibus Congregationis Cassinen. Abbatibus Olivetanis, Abbatibus Camaldulensibus, & Prælatis Canonicorum Regularium Lateranensium, qui uti possunt baldachino sine auro tamen, & pompa in tribus anni festivitatibus solemniter celebrantes, tradunt Lezana *quæst. regul. tom. 3. verbo Baldachinum, numer. 5.* Novar. *in summ. Bullar. verbo Baldachinum, numer. 5.* Barbosa *de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 80. num. 18. versic. Tertio die, & de jure Eccles. univer. lib. 1. cap. 17. numer. 59. versic. Baldachino, & in collect. ad Concil. Tridentin. sess. 6. de reformat. c. 5. num. 4.* & latè *dec. Apostol. 53. num. 7. 8. 9. 10. & 11.* Daniel de Nobilibus *controv. in addit. ad disput. 60. numer. 9.* Pasqualig. ad Laurent.

de Fran-

de Franchis *controv. inter Episcop. & regular. part. 1. tit. de usu baldachini à n.* 390. Rodoer. *in addit. ad Marinis, lib. 1. resol. quotid. c. 1. n.* 17.

49 Pro parte verò Fisci procuratoris Pattimonialis dicebam, quod tegmen, tucellum, sivè baldachinum vulgò *Dozel*, est ornamentum, quod post Summos Pontifices soli Regi competit, Mastril. *de Magist. lib. 4. cap.* 13. *num.* 181. & probant Matthæu *de jurisdict. part. 2. cap. 53. à num.* 6. Fermosin. *in c. 1. quæst. 2. n. 2. & 3. de author. & usu pallii*, Vintriglia *de jurisd. Archiep. c. 27. num. 3. &* 4. ex lib. 3. Regum cap. 10. versic. 9. ubi Regina Sabba salutando Salomoni, dixit: *Sit Dominus Deus tuus benedictus, cui complacuisti, & posuit te super thronum Israel, eo quòd dilexisti Dominum in sempiternum, & constituit te Regem, ut faceres judicium, & justitiam*, ubi glossa ait thronum Regis tegmine adornatum esse, Et Proverbiorum cap. 20. vers. 8. *Rex qui sedet in solio judicii, dissipat omne malum intuitu suo*. Item Athenien. lib. 12. cap. 3. ait: *Persarum Reges quamvis delictis addicti, tamen jus in aureo solio, & purpureo tegmine cooperto dicebant*, quibus addo Borrel. *in addit. ad Bellugam, in specul. Princip. rubric. 6. litera B, fol.* 15. ad quem se refert Hermosil. ad Gregor. Lopez *in prolog. glos. 2. n.* 89. *fol.* 10. *part.* 1. Chass. *in cathal. glos. 2. part. 5. consid.* 32. Giurba *de succes. feud. c.* 118. §. 2. *glos.* 13. *num.* 58. Bobad. *in polit. lib. 3. cap. 2. numer.* 2. qui etiam id probant ex lib. 1. Regum cap. 8. vers. 8. *Ut sedeat cum Principibus, & solium gloriæ teneat*, & lib. 3. Regum cap. 1. vers. 35. *Vincet Rex Salomon, & sedebit super solium*, & Job cap. 36. vers. Sed: *& Reges in solio collocat in perpetuum, ut illic erigatur*, citat etiam jura *in l. benè à Zenone, Cod. de quadrien. præscript. can. Principes, sæculi* 23. *q.* 5. quæ loquuntur de culmine Principum, & secundùm Borrell. *loco citato*, culmen quandoque thronus, quandoque sedes, quandoque solium appellari solet, & abundè prosequitur Marta *loco citato*, de thronis, tegminibus, & soliis, ac de insigniis Romanorum Regum, alia addunt Calic. *in extravag. c. 3. num.* 5. Peguer. *in prac. ver. part. 1. c. 8. num.* 2. Bosch. *dels titols de honor. libr. 5. c.* 36. *versic. Los ordens, fol.* 583. Freccia *de subfeud. lib. 2. Cod. quis dicatur Dux*, Conrad. *in templo omni Judic. lib. 1. c.* 3. *& seq.* Dexart. *in cap. 1. à num.* 11. *& 79. de parlam.* Excellentissimus Dominus Vicecanc. Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat. 15. n.* 187. *part. 1. & obser. 111. num.* 30. *part. 2.* & de Solio Regis meminit glos. *in Clement. dudum, verbo Cathedram, de sepulturis*. Hoc autem regale ornamentum

50 est communicatum Proregibus, & Locumtenentibus Generalibus Domini Regis, etiamsi non sint titulati tamquam ejus personam repræsentantes, qui in eorum palatiis habent tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, ut experientia docet; ita ex Novar. Belluga, Matthæu, Mastril. & Berart. qui multos alios citant. Dixi *dec.* 10. *num.* 7. *part.* 1. quibus addo Martam *de jurisdict. part. 2. c.* 51. *à num.* 22. *& num.* 19. *versic. Si Vice Rex*, Fermosin. *in c. 1. quæst. 2. numer. 4. de author. & usu pallii*, Reg. Vico *ad prag. Regn. Sard. tom. 1. lib. 2. c. 1.* & in fortioribus terminis Solorzan. *de jur. Ind. tom. 2. lib. 4. capit. 9. sub numer. 69. & in politic. l. 5. cap.* 12. *versic. J en las mesmas, fol.* 871.

51 Prædictis addebam, quod Doctores, qui defendunt posse Archiepiscopos, vel Episcopos in eorum domibus habere tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, dicunt in his servandam esse loci consuetudinem, ut Marta *de jurisd. part. 2. c.* 53. *num.* 31. Fermosin. *in c. 1. quæst. 2. num. 9. versic. Sed quatenus, de auth. & usu pallii*, Et meritò quia in istis honorantiis attenditur consuetudo, *ut dixi dec. præc.*

52 *num.* 10. Et probavi in processu per plures testes quid Episcopus Celsonen. & alii Episcopi Cathaloniæ non habuerunt, nec habebant in eorum domibus tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*. Plusque dicebam, quod Duces, Marchiones, & Comites, etsi in eorum domibus habebant tegmen, tucellum, sivè *Dozel*, id erat de consuetudine, ut ait Mastril. *de Magistr. lib. 4. cap. 15. n.* 180. 181. & 182. vel per communicationem, ut dicit Vintriglia *de jurisd. Archiepisc. c. 22. num. 4. in fine*. Et addebam quod si in Regno Siciliæ Episcopi, & Archiepiscopi poterant in tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò *Dozel*, etiam in præsentia Proregis id erat ex Regia concessione, Mastril. *de Magistrat. lib. 4. cap.* 13. *numer.* 183. Alzedo *de præcel. Episcop. dignitat. part. 1. cap.* 12. *num.* 50. & in simili Vintriglia *de jurisdict. Archiepiscop. c. 7. num.* 3.

Ex iis sperabam obtinere in hac contentionis cau- 53
sa, sed sua Regia Majestas per gubernium concessit Episcopis, ut possent in eorum domibus habere tegmen, tucellum, sivè baldachinum, vulgò *Dozel*, epistolico rescripto diei 20. Octobris 1668. quod ad literam tradidi *dec. præced. num.* 33. & cum hoc prætextu die 29. Octobris 1668. hujusmodi contentionis super tegmine, tucello, sivè baldachino vulgò *Dozel*, renuntiavi cum supplicatione coram Reverendo Cancellario oblata.

ARGUMENTUM.

An Episcopus possit dare audientiam sub tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò Dozel.

SUMMARIUM.

1 *Regalia est Domini Regis communicata Proregibus & ejus Locumtenentibus Generalibus dare audientiam sub tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò Dozel.*

2 *Episcopus non potest dare audientiam sub tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgo Dozel, & referuntur Regiæ epistolæ, n.* 3. *&* 4.

5 *Dominus loci non potest erigere baldachinum in Ecclesia, & Episcopus facere debet omnibus Sacrorum Canonum remediis illud amovere.*

6 *Titulari non utuntur tegmine, tucello, sivè baldachino in Ecclesiis.*

7 *Signa non possunt apponi in scamnis Ecclesiæ pro audiendis concionibus.*

8 *Proreges non utuntur tegmine, tucello, sivè baldachino in Ecclesiis.*

9 *Rex noster Hispaniarum, tàm in Capella Regia, quàm in aliis Ecclesiis habet cortinam.*

11 *Cathedraticum de jure exigere potest Episcopus, & non potest præscribi, seu rarò usitatur, ibidem.*

DECISIO CCLXXXVII.

DAre, & præbere audientiam sub tegmine, tu- 1
cello, sivè baldachino, vulgò Dozel, est Regalia Domini nostri Regis, ejusque Proregibus, & Locumtenentibus Generalibus communicata. Atque ita solus Dominus Rex, ejusque Proreges, & Locumtenentes Generales post Romanum Pontificem potest, & possunt dare audientiam sub tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò *Dozel*, notat Solorzan. *de jure Indiar. tom. 2. lib. 4. cap. 9. sub num. 69. & in polit. l. 5. cap. 12. versic. J en las masmas, fol.* 871.

Episcopus autem non potest dare audientiam sub 2
tegmine, tucello, sivè baldachino, vulgò *Dozel*, ut decrevit Regia Majestas epistol. rescripto Excellentissimo Domino Duci de Osuna, & de Uzeda Proregi, & Locumtenenti Generali in Cathaloniæ Princi- 3
patu, tenoris sequentis.

La Reyna Governadora.

Illustre Duque de Ossuna y Uzeda, Primo, mi Lugartiniente y Capitan General. He visto, & respeto de los demàs, &c. continet aliam materiam, postèà ita dicit, *Quanto à lo que contesta ocasion me representais de la gracia que hize à los Obispos ae que tengan dozel en su casa, y que el de Solsona dà las audiencias debaxo dèl, he resuelto escrivirle no lo haga, como entendereis por la copia de su carta, que le remitireis. Dat. en Madrid à* 19. *de Julio de* 1679. *Jo la Reyna. Ut Don Christophorus Crespi Vicecan-*

cancellarius. Ut Don Petrus de Villacampa Regens. Ut Don Georgius de Castellvi. Ut Fernandez de Heredia Regens. Ut Vilosa Regens. Ut Don Antonius Ferrer. Ut Marchio de Castelnovo. Don Didacus de Sada Secretarius.

Regia autem Epistola scripta Reverendo in Christo Patri Fr. Don Ludovico de Pons Episcopo Celsonen. est tenoris sequentis.

La Rayna Governadora.

4 *Reverendo en Christo Padre Obispo de Solsona de mi Consejo. Avunque tengo presentes los motivos, por los quales (entre otras preeminencias, què mandè se guarden à los Prelados de esse Principado) les concedi tener dozel en su casa Aviendo entendido que dais las audiencias baxo dèl, me ha perecido deziros escuseis esta particularidad, pro no aver sido mi Real intencion mas de que tengais dozel. Dat. en Madrid à 19. de Julio 1679. Jo la Reyna. Don Didacus de Sada Secretarius.*

5 Nota obiter, quod dominus loci non potest erigere baldachinum in Ecclesia, & Episcopus facere debet omnibus Sacrorum Canonum remediis illud amovere: Sic declaravit Sacra Congregatio Episcoporum, & Regularium in Bajunen. 12. Januarii 1628. referunt Quaranta *in manual. Episcop. verbo Baldachinum, num.* 6. Lezana *quæst. regul. verbo Baldachinum, num.* 7. Barbosa *dec. Apostol.* 53. *numer.* 5. *& in collect. ad Conc. Trid. sess.* 25. *de refor. cap.* 1. *n.* 2. Daniel de Nobilibus *contr. disp.* 60. *in addit. numer.* 13. *in fine.*

6 Sed in titulatis, quod utantur eo baldachini ornamento in eorum statu, dum in Ecclesiis, aliisque publicis locis interveniunt, tradit Mastril. *de Magistrat. libr.* 4. *cap.* 13, *num.* 183. Quod non puto verum, ut eo possint uti in Ecclesiis etiamsi diù stetissent in possessione sedendi in eis sub tali baldachino, seu tucello. Quia nullum jus, neque possessio in Ecclesia, nec in rebus Ecclesiæ acquiri potest, *ad text. in l. Sancimus, C. de Sacros. Eccles.* quoniam hic modus possidendi esset contra æquitatem naturalem, notat Cavalcanus *de brachio Regio,*

7 *part.* 6. *num.* 644. Unde ipse infert ad quotidianam illam observationem, si in Ecclesia pro audiendis concionibus scamna ab hominibus immittantur, & ibi signa apposita essent per chirothecam, sudariolum, liberiolum, chartam cum lapide, vel aliud signum, ex quibus prohibentur aliorum accessus, si jure licito fieri possit, & concludit circumscripta, sivè consuetudine valdè abusiva hoc fieri non posse *ex rationibus ibi adductis, n.* 643. *& seq.* de quo satis per Martam *voto* 88. sequitur Pasqual. *de patr. potest. part.* 4. *cap.* 2. *num.* 92. videndus Thoro *in compend. dec. part.* 3. *scot.* 3. *verbo Remedium capitulorum, fol.* 59. licèt Mela *in addit. ad Gizarel. dec.* 16. *n.* 11. dicat per appositionem chirothecæ posse acquiri locum in Ecclesia, & citat Pasqual. qui revera contrarium dicit.

8 Proreges, & Locumtenentes Generales Domini Regis sedent in Presbyterio cum strato, non tamen utuntur tegmine, tucello, sivè baldachino, ut vidi millies servatum in Cathedrali, & aliis Ecclesiis Civitatis Barcinonæ Principatus Cathaloniæ, & in Cathedrali Civitatis Callaris Regni Sardiniæ.

9 Sed in iis Dominus noster Hispaniarum Rex non comprehenditur, quia tàm in Capella Regia, quàm in aliis Ecclesiis habet cortinam, qua nullus alius uti potest consuetudine, & præscriptione, etiam immemoriali non obstante, Castillo *dec. ... tom.* 7. *cap.* 41. *num.* 201. *vers. Secundo pues*, notat Excellentissimus Dominus Vicecancellarius Don Christophorus Crespi de Valdaura *observat.* 1. *num.* 218. *lib.* 1. Daniel de Nobilibus *contr. disp.* 60. *numer.* 61. ubi quod Dux Reipublicæ Genuensis, & Vexilliferus, ac antiani Reipublicę Genuensis, & Altare majus baldachinum habent in cornu Epistolæ.

Nota etiam obiter, licèt extra materiam, quod 10
Episcopus Celsonen. eodem tempore quo prætendebat habere tegmen, tucellum, sivè baldachinum in ejus domo, petebat Cathedraticum à Rectoribus, Curatis, & Presbyteris suæ Diœcesis, & dicebat, quod de jure illud exigere poterat in honorem Cathedræ Episcopalis, adeò quod ab illo eximere non poterat Ecclesias sibi subjectas, nec etiam poterat Cathedraticum ullo tempore præscribi, quod non debeatur licèt benè pro parte, de quibus, & aliis circa Cathedraticum Episcopi quid exigendum sit, quo tempore, & an attendenda sit consuetudo diversarum Cathedralium, & ab ejus solutione Regulares sint exempti, & de tota materia videndi sunt Zerola *in prax. Episcop. part.* 1. *verbo Jus cathedraticum*, Tuschus *pract. concl. litera S, concl.* 766. Filesacus *de sacra Episcop. author. cap.* 18. Riccius *in praxi aurear. resolut.* 182. Piasec. *in praxi Episcop. part.* 2. *c.* 2. *n.* 20. Gratian. *discep. forens. cap.* 620. Solorzan. *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 22. *numer.* 39. *versicul. Competit etiam, & in polit. lib.* 5. *cap.* 22. *vers. y no solo, fol.* 960. & alii plures apud Barbosam *de potest. Episcop. p.* 3. *allegat.* 86. *num.* 40. *usque ad finem, & allegat.* 130. *num.* 4. *& de jure Eccles. univ. lib.* 1. *cap.* 12. *num.* 29. *& lib.* 3. *cap.* 20. *à num.* 1. *ad* 12. *& in can. placuit* 10. *q.* 3. *& in cap. Conquerente, numer.* 5. *& 7. de offic. ordin.*

Verùm Rectores, Curati, & Presbyteri Episco- 11
patus Celsonen. clamabant usque ad cælum, & dicebant, quod licèt Cathedraticum in totum præscripi non possit, sed tantùm in parte, Zerola *in praxi Episcop. part.* 1. *verbo Jus Cathedraticum*, §. 4. Riccius *in prax. aur. resol.* 182. *numer.* 2. Solorzan. *de jur. Indiar. tom.* 2. *lib.* 3. *cap.* 23. *numer.* 39. *vers. Competit etiam*, Barbosa *de jur. Eccles. univ. lib.* 3. *c.* 20. *num.* 5. *& de potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 86. *num.* 42. Tamen potest Cathedraticum in totum præscribi, si concurrat tempus immemoriale, Barbosa *de potest. Episcop. part.* 3. *alleg.* 86. *num.* 44. Piasec. *in praxi Episc. part.* 2. *c.* 2. *num.* 20. Bost. *de Synodo, part.* 2. *à numer.* 92. *cum seq.* Ball. *de præscrip. part.* 1. *part.* 3. *principal. q.* 26. *num.* 3. *& p.* 6. *in princip. num.* 2. Gratian. *discept. forens. cap.* 620. *à num.* 5. & in Episcopatu Celson. & in aliis Episcopatibus Cathaloniæ unquam est visum, nec auditum à majoribus, quod Episcopi Cathedraticum exigerent. Hacque de causa puto observare Solorzan. ex Authoritatibus ab eo citatis, quod Cathedraticum hodiè rarò exercetur, & parùm usitatur, *de jure Indiar. tom.* 2. *libr.* 3. *cap.* 22. *num.* 39. *vers. Competit etiam, & in polit. lib.* 4. *capit.* 22. *vers. y no solo, fol.* 690. Idque ex eo quia Episcopi in Cathalonia ex mensa sua possunt consequi totum subsidium sine aliorum dispendio, ut inquit Tusch. *practicar. conclus. litera S, conclus.* 116. *numer.* 21. & ex iis credo Episcopum Censon. non continuasse petitionem, sed suspensam usque hodie remanere.

FINIS.

INDEX

INDEX
COPIOSISSIMUS MATERIARUM,
Ac Rerum omnium, quæ in his posterioribus Voluminibus continentur, Alphabetica serie diligenter ordinatus.

Primus numerus significat Decisionem, Secundus Decisionis numerum indicat.

A

ABbas, Abbatia. V. Patronatus, jusque præsentandi. V. Beneficia.
Abbas, hujus nominis prima origo, decis. 20. num. 27.
Abbates veteri tempore quomodo cognominabantur, ibidem.
Jus non pendet à nomine, d. 20. n. 28.
Utrùm in substantia cum aliis Prælaturis conveniat, ibidem.
Itaque ad hanc dignitatem cognoscendam nudum nomen non consideratur, ibid.
Abbates non habent jus baldachini, aliquibus exceptis, decis. 341. num. 47. & 48. decis. 342. num. 52. & 343. numero 53.
Abbates, Abbatissæ, Conventus, & Monasteria Religiosorum, ac Monialium gaudent privilegio fori Ecclesiastici d. 124. n. 1. 2. & 3.
Quid in Regnis Aragonum, & Valentiæ, ibid. n. 4.
Abbates, & alii Prælati inferiores exempti non possunt subditis suis sæcularibus litteras dimissorias dare, ut ab aliis ordinentur, d. 128. n. 30.
Etiamsi probetur Abbatiam non esse in statu ullius Diœcesis, n. 31.
Nisi à sede Apostolica fuerit eisdem data specialis potestas concedendi tales dimissorias, n. 32.
Quod etiam limitatur si Abbates, & alii Prælati nullius diœcesis habeant jurisdictionem quasi Episcopalem in Parochos & Parochianos cum territorio separato, certis limitibus finito, & nemini subjecto cum jure visitandi Ecclesias, & synodum congregandi, n. 33. V. Dimissoriæ litteræ.
Abbates, alique Prælati nominis cujuscumque, si nullius sint Diœcesis, & jurisdictionem quasi Episcopalem habeant pleno jure cum prædictis circumstantiis non dicuntur esse de Prælatis Episcopo inferioribus, dec. 128. num. 34.
Veniunt appellatione Episcoporum, n. 35.
Dicuntur ordinarii sicut Episcopi, & nulli circa utrosque constitui valet differentia, n. 36.
Suntque Diœcesani ad instar Episcoporum, n. 37.
Possunt in Ecclesiis sibi subjectis ea omnia exercere quæ jurisdictionis sunt, prout Episcopi in suis Diœcesibus, ac territoriis, n. 38.
Jus habent dimissorias concedendi suis subditis sæcularibus, Ecclesias sibi subjectas visitandi, synodum congregandi, & in ea synodales deputandi Examinatores, Parochos instituendi, examinandi, & approbandi, testamenta, cœteraquæ ultimas defunctorum voluntates exequendi, causas tum civiles tum criminales subditorum nec non matrimoniales judicandi, facultatem dandi contrahere matrimonium, licentiam Prædicatoribus concedendi, Confessarios approbandi, decretum interponendi super alienatione bonorum Ecclesiæ, excommunicandi & absolvendi subditos, habent tandem plures alias Prærogativas, ibid. n. 39.
Abbates, aliique inferiores Prælati, si essent Presbyteri, & ab Episcopo benedicti atque haberent jus deferendi baculum & mitram, & de jure communi poterant minores ordines suis subditis conferre non solùm monachis sed etiam laicis, in quos ordinariam Ecclesiasticam habebant jurisdictionem, decisione 128. numero 41.
Sed de jure novissimo non gaudent hac facultate, num. 42. 43. & 44.
Ad quòd tamen quædam ampliationes & limitationes afferuntur, nu. 45. & seq. usque ad 50.
Abbates vocantur venerabiles ex litteris & provisionibus regiis per Cancellariam expeditis, decisione 247. numero 10.
Abbates tum regulares tum sæculares, etiam jus mitræ, & baculi habentes non vocantur sub titulo dominationis, d. 248. n. 14.
Absolutio quam habuit mulier à Confessario circa fornicationem non tollit pœnam erga maritum, decisione 174. num. 4.
Absolutio quam quis habuit à blasphemio in foro pœnitentiali, non impedit inquisitionem contra eum & punitionem in foro contentioso, n. 5.
Idem est de hæretico absoluto, n. 6.
Etiamsi absolutus esset à summo Pontifice, ibid.
Absolutio à juramento ad effectum agendi in primis necessariò petenda est ab eo qui vult agere ad rescisionem Contractus, d. 185. n. 1.
Quid si contractus fuerit per dolum initus, aut aliàs veniat annullandus, n. 4.
Absolutio à juramento ad effectum agendi debet præcedere libelli oblationem, d. 185. n. 2.
Absolutio à juramento per Clericum præstito ad effectum agendi petenda est à Judice Ecclesiastico, decisione 185. numero 28.
Idem est si petatur à laico fideli, n. 19.
Et qua praxi petenda sit pro foro externo, ibid. nu. 34. & seq.
Absolutio juramenti petenda est priusquam Jurans in perjurium incidat, alioquin post lapsum perjurium est nulla, d. 185. num. 45.
Quod procedit etiam in foro externo, n. 46.
Quòd si jurans, post incursum perjurium & litem motam non perseverat in peccato sed ad superiorem recurrit, tunc absolvitur tam à juramento ad effectum agendi, quàm ab ipso perjurio, n. 47.
Aliàs absolutio est subreptitia & nulla, ac petenti non prodest, n. 48.
Et in illo casu an sit petenda à summo Pontifice vel à sacra Pœnitentiaria, vel ab Episcopo n. 49. 50. & 51.
Absolutio juramenti potest per Procuratorem peti, dec. 195. num. 52.
Et concedi etiam parte absente & ignorante, n. 53.
Absolutio juramenti potest concedi ab Ecclesiastico Judice temporibus feriatis, d. 185. n. 54.
Et quos effectus producat, nu. 55.
Nempe quòd Jurans potest absque metu perjurii agere, numero 56.
Quòd si Pars appellaverit potest absolutus agere lite pendente, nu. 57.
Absolutio juramenti ab Ecclesiastico Judice obtenta proficit ad finem agendi sine nova absolutione, ibidem numero 38.
Absolutio. V. Judex.
Actiones spirituales vel saltem spiritualibus annexæ sunt jus habendi scamnum seu sedile, in priori seu digniori & altiori loco sedendi, prius offerendi, & pacem recipiendi tum in Ecclesia, tum in processionibus extra Ecclesiam, d. 159. n. 6.
Actoris est eligere ubi, & coram quo Judice Reum conveniat, si plures habeat Judices, d. 167. n. 46.
Quod intelligitur de jure communi, non de speciali, numero 47.
Actor censetur qui prius ad judicium provocavit, decis. 80. numero 26.
Et sequi debet forum Rei, d. 81. n. 33. dec. 179. num. 5. & dec. 252. n. 2.
Actus quilibet etiamsi bonus ex malis circumstantiis fieri potest malus, d. 103. n. 32.
Actus nullus nullum producit effectum, d. 206. n. 13.
Administrator pro reddenda administrationis ratione conveniri debet apud Judicem loci administrationis, dec. 163. num. 4.
Et qua ratione, quæ militat sive administratio publica sit, sive privata, n. 5. & 6.

Administrator Laicus causæ piæ tenetur computum & rationem reddere coram Judice Ecclesiastico, decis. 163. num. 13.
Idem de administratore laico Eleemosynæ communis, num. 14.
Et de Administratore laico rei Ecclesiasticæ, n. 15.
Administrator quicumque debet ob malam administrationem removeri, decis. 184. n. 1.
Etiamsi obtulerit cautionem, n. 2. & 3.
Quòd si sit Pater in bonis filii, privatur etiam fructibus, num. 4.
Vel si Possessor majoratus aut fideicommissi, ibid.
Et ad hoc non requiritur fraus aut dolus ex parte administrantis, sed sola culpa sufficit, n. 5. & 6.
Quod intelligitur de lata non autem levissima, n. 7.
Et remittitur arbitrio Judicis, n. 8.
Administratores Civitatum curam habent carnis & Victualium, decis. 211. n. 12.
Administrator officii sæcularis, factus Clericus tenetur reddere rationem coram Judice sæculari, sed executio spectat ad Ecclesiasticum, decis. 223. n. 27.
Administrator. V. Cognitio. V. Tutor.
Administraror tenetur rationem suæ administrationis reddere, decis. 281. n. 2.
Quamvis Ei remissa sit rationum redditio, n. 4.
Et quo in loco debet eam reddere, d. 298. n. 12.
Quid si in diversis locis gesta fuerit administratio, num. 13.
Advocati & Procuratores alicujus causæ ductæ sive in audientia regia, sive in aliis tribunalibus inferioribus possunt petere honoraria apud Judicem coram quo causa fuit agitata, licèt Clientulus degat in alio loco, decis. 162. num. 5.
Etiamsi Judex esset incompetens sive sit ordinarius, sive delegatus, num. 6. & 7.
Advocati & Procuratores an possint pro expensis & honorariis defensionis & patrocinii, convenire Clientes Laicos in tribunali Ecclesiastico, in quo pro eis patrocinarunt. Quidam affirmant; Quidam distinguunt, decis. 162. num. 3. & 4.
Advocatorum & Procuratorum honoraria connexionem habent cum lite & causa principali, & ab ea pendent, d. 162. nu. 8. & 9.
Et quomodo pro eis procedatur, n. 10.
Advocatus fisci tenetur regalia ac jurisdictionem regiam defendere, d. 328. n. 2.
Et cum primum videt præjudicium Regis diligenter debet illi se opponere, d. 328. n. 3.
Ne culpa sua fiscus allquod detrimentum patiatur, ibidem.
Ædificia privata propter constructionem publicam dirui possunt, d. 246. n. 17.
Æstimatio. V. Damnum.
Ædilis seu alius Judex sæcularis an possit punire Clericos mensuris & ponderibus falsis vendentes Laicis, decis. 207. numero 42.
Potest cognoscere de fraudibus quas committit Macellarius Capituli seu communitatis Clericorum, qui vendit carnes laicis, & pignorare illum, decisione 211. numero 23.
Potest etiam pignorare laicos ementes, n. 24.
Nisi laici gauderent privilegio fori. Quorum species referuntur usque ad n. 30.
Affines qui dicantur, d. 63. n. 26.
Agens de damno vitando præfertur agenti de lucro captando, d. 221. num. 3.
Agere invitus nemo compellitur, d. 238. n. 1.
Quod limitatur pluries, n. 2.
Agrimensores debent mitti à Judice ad locum quæstionis.
Sin minùs unaquæque Pars agrimensorem suum mittet, quibus discordantibus tertius est eligendus à Judice si opus est, d. 200. n. 15.
Agrimensores tenentur jurare de benè se gerendo in officio, d. 200. n. 16.
Quod juramentum est credulitatis non assertionis, numero 17.
Nec possunt puniri de falso, n. 18.
Sed qualiter succurratur ei qui damnum passus est ex agrimensura mala, n. 19.
Agrimensores non debent inspicere rem de qua judicium ferre debent, priusquam Partes fuerint citatæ, dec. 200. numero 20.
Agrimensura debet fieri communibus expensis, decis. 200. numero 11.
Etiam una parte contradicente, n. 21.
Agrum alienum ingredi nemini licet invito Domino, decis. 212. nu. 61.
Agrorum Domini. V. Domini.
Alienatio rei litigiosæ non valet, d. 110. n. 1.
Grave damnum affert actori, d. 211. n. 2.
Præsumitur facta in fraudem actoris ibid.
Nec tenet quocumque titulo facta, n. 7.
Nec juramento firmari potest, dec. 212. n. 8.
Alienatio rei litigiosæ nequidem favore piæ Causæ valet, ibid. nu. 6.
Etiam à fisco facta, n. 10.
Nec ejus favorem valet, n. 11.
Sive rei mobilis, sive immobilis, d. 212. n. 13.
Nisi esset tempore peritura, ibid. & d. 214. n. 23.
Tum extraneæ Personæ facta, tum Conjunctæ, n. 14.
Et potiùs in conjunctæ fraudis præsumptionem inducit, ibidem.
Alienatio rei litigiosæ nec ab actore, nec à Reo fieri potest, d. 212. n. 15.
Potest tamen fieri pro dote & causa dotis ob utilitatem publicam, d. 213. n. 17.
Sive constituatur aut restituatur, ibid.
Quod procedit in subsidium & aliis bonis non extantibus, ibid.
Alienatio rei litigiosæ ex causa donationis ante nuptias valet, n. 18.
Etiam ex causa transactionis, d. 214. n. 19.
Dummodò transactio fraudem non contineat, ibid.
Et ex causa divisionis inter cohæredes, n. 20.
Et ex causa legati vel fideicommissi, n. 21.
Alienatio rei litigiosæ in tempus quo desierit esse litigiosa valet, n. 22.
Alienatio rei litigiosæ mobilis si sit tempore peritura valet cum decreto Judicis, decis. 215. n. 24.
Aut cum satisdatione, ex causa necessaria, n. 25.
Facta coram Arbitris valet, d. 217. n. 33.
Quod procedit in Arbitris voluntariis, secus in necessariis, & vigore statuti, ibid.
Quamvis sententia non haberet executionem, ibid.
Sed contrarium procedit in Cathalonia, ibid.
Tenet quoque post actoris renuntiationem litis, & instantiæ, ibid. n. 34.
Aut post Partium transactionem, n. 35.
Alienatio rei litigiosæ de consensu Partium facta tenet, dec. 217. num. 36.
Et post sententiam transactione firmatam, n. 37. & 38.
Quod limitatur, n. 38.
Valet quoque facta post peremptam instandam, d. 218. n. 39.
Quibus aliis casibus teneat. V. d. 219. n. 45.
Alienatio rei litigiosæ non valet post sententiam in fraudem paratæ executionis, dec. 221. n. 51.
Non transfert dominium, nec possessionem in Emptorem nec in Tertium acquirentem, dec. 226. n. 68.
Etiamsi in venditione apposita sit clausula precarii, ibidem.
Alienationis prohibitione non venit alienatio necessaria, decis. 216. num. 26.
Quæ dicatur fieri ex necessaria causa, d. 215. n. 27.
Alienationis appellatione venit locatio ad longum tempus, dec. 218. n. 41.
Alimenta præsumuntur præstita à Domino agri qui retinet animalia damnum inferentia, dec. 215. n. 20.
Alimenta præsentia & futura ad instantiam partis contra Laicum à quo Judice principaliter petenda sint, decis. 245. n. 48. & seq.
Alluvio si fecerit incrementum, an pertineat ad Venditorem vel ad Emptorem cum pacto de retrovendendo, d. 146. n. 116.
Amortizatio, quid, decisione 314. numero 1. V. manus mortua.
Amortizatio necessaria quæ sit, d. 246. n. 166.
Quomodo debeat fieri, n. 167.
Amortizatio cedit in compensationem Laudemiorum, decis. 321. n. 36.
Statutum circa eam utrùm sit contra libertatem Ecclesiasticam, d. 323. n. 44. & seq.
Amortizatio quomodo fieri debeat, n. 47.
Maximè in Ballivia generali, & in Regno Valentiæ, decis. 324. n. 48. & 49.
Amortizandi electio an sit Domini directi aut acquirentis, numero 51.
Amortizationis Laudemium. V. Laudemium.
Anatematis nomine quæ intelligantur, d. 174. n. 2.
Animalia damnum inferentia in agro alieno possunt capi, pignorari, & detineri per Dominum qui passus est damnum, ad effectum sciendi cujus sint, non autem donec damnum solvatur, d. 215. n. 27. & 32.
Quod excipitur, n. 28.
Quod si pereant apud Retinentem ejus periculo pereunt, n. 30.
Quid de generali consuetudine observetur, n. 33.
Non solum per Dominum fundi, sed etiam per Usufructuarium, n. 34. & 35.

Etiam de animalibus Clericorum, n. 37.
Animalia & pascua si aufugerint & recedant à pascuo vel fundo antequam apprehendantur, an Dominus agri possit occidere, aut pignorare, d. 215. n. 37.
Potest tamen Dominus pascui in hoc casu agere ad refactionem damni, & ad pœnam si ex statuto forsan debeatur, n. 38. & 79.
Annuntiationis Beatæ Virginis festum si incidit in die jovis hebdomadæ sanctæ, & in illa die non detur Consuetudo celebrandi privatas missas, quid faciendum sit ut fideles missam audire possint, decisione 244. numero 31.
Quod si occurrat in Dominica Quadragesimæ, non fit Officium de Annuntiatione nisi in Ecclesiis sub Annuntiationis invocatione dicatis, d. 200. n. 37.
Non licet illud celebrare in majori hebdomada, n. 38.
Et si occurrat die veneris sanctæ hebdomadæ, non tenetur Populus missam audire, n. 36.
Appellandum & recurrendum à provisione cathedrarum an sit ad Ecclesiasticum Judicem aut sæcularem, d. 182. numero 1.
Ad Principem, si cathedrarum provisio fiat per oppositionem, & suffragia studiosorum, n. 2.
Idem, si provisio fiat per laicos administratores alicujus studii generalis, n. 3.
Ratio traditur, n. 4. & 5.
Appellandum verò ad Ecclesiasticum Judicem si provisio fiat per Clericos administratores vel Clericos & laicos simul, num. 6.
Qua ratione, n. 7. & seq.
Appellatio est facienda apud competentem Judicem, decis. 182. n. 4.
Appellationis Judex competens est superior illius qui protulit sententiam.
Appellatio datur à sententia lata in judicio finium regundorum, d. 200. n. 26.
Appellatio seu supplicatio an detur in concessione vel denegatione assistentiæ, d. 222. n. 68.
Quid si in brachio sæculari n. 69.
Et ad quem appellandum, n. 70. & 71.
Appellari potest ab Episcopo denegante monitoria, dec. 235. nu. 13.
Appellari an liceat à sententia arbitrorum, ubi tres casus distinguuntur, d. 239. n. 2.
Rationes afferuntur, n. 3. & seq.
Appellari potest à sententia Tertii ex necessitate juris electi propter discordantiam arbitrorum, ibid. n. 6.
Quid operetur arbitrorum sententia, n. 7.
Afferuntur Limitationes, usque ad n. 20.
Sed datur reductio ad arbitrium boni viri, quæ est ad instar appellationis, ibid.
Appellatio ab arbitris intra quale est interponenda, dec. 236. nu. 1.
Quid in Cathalonia, n. 22.
Et in Regnis Castellæ, n. 23.
Appellatio in operis novi nuntiatione. V. Nuntiatio.
Appellatio tendens ad differendam revocationem Attentatorum admittitur, d. 79. n. 23.
Secus in his quæ celeritatem requirunt, ibid.
Appellatio à decreto Judicis sæcularis in favorem Clerici dato debet fieri apud Judicem sæcularem, dec. 178. numero 2.
Interposita per Possessorem intrusum in rem litigiosam non operatur suspensivum effectum, sed tantùm devolutivum, d. 228. n. 76.
Appellatio seu reductio ad arbitrium boni viri à sententia arbitrorum apud quem sit interponenda n. 24. & 25.
Quid juris hodie, n. 26.
Si laici litigantes compromittant in Clericum, & laicum, n. 27. & seq.
Appellatur ad Judicem sæcularem quando Clericus & laicus compromittunt in Clericum & laicum, & laicos in sententia lata per Clericum succubuit, d. 239. numero 31. & 32.
Et vice versa, n. 33. & 34.
Quod limitatur, n. 35.
Appellationis causa sicut & executionis sententiæ arbitralis interponenda & tractanda non est in tertia aula regiæ audientiæ, sed in una ex aulis civilibus, scilicet Cancellarii, d. 239. n. 46.
Approbatio actus quæ inducitur ex scientia, & tolerantia summi Ponrificis habet vim privilegii, decis. 41. num. 14.
Et plus operatur quàm expressus Consensus, ibid.
Et pro expressa dispensatione habetur in prohibitis, ibid.
Aqua Ecclesiastici. V. Ecclesiastica Persona. V. Fiscus.
Aquæ usus prohiberi nequit habenti jus pascendi, decis. 212. n. 56.
Aqua est in fructu, d. 217. n. 21.
Et ubi venalis est alimentorum appellatione continetur, numero 22.
Aqua unde dicatur, n. 23.
Aqua benedicta possumus uti religiosè contra locustas, dec. 230. num. 31.
Et exorcismis, n. 32.
Aquatores non tenentur solvere gabellam ex aqua, dec. 217. num. 18.
Quod fallit pluries, n. 19.
V. Gabella.
Archiepiscopi conveniri debent coram Patriarchis, decis. 122. num. 10.
Quod in causa civili intelligendum est, non in criminali: Nam de Archiepiscopi delicto non cognoscit Concilium Provinciale, sed solus Papa, n. 11.
Nisi Patriarchæ & Archiepiscopi delinquant in aliena Diœcesi, n. 12.
Et quando hoc procedat, n. 13.
Et quid hodie servetur, n. 14.
Archiepiscopus quando dicatur præsens, *remissivè*, decis. 121. n. 28.
Archiepiscopi an possint punire Vicarios generales, aliosque Officiales Episcoporum suffraganeorum, ibidem numero 23. & 24.
Archiepiscopi an possint constituere Officiales metropolitanos in Diœcesibus Episcoporum suffraganeorum, qui de causis appellationum cognoscant, decisione 122. numero 34.
Archiepiscopus non potest eximere subditum à jurisdictione sui suffraganei Episcopi, ib. n. 35.
Archiepiscopus, & ejus potestas. Vide Episcopus, & Patriarcha.
Archiepiscopi quæ facultas. Vide Episcopus, pro baldachino.
Archiepiscopi æquiparantur Ducibus, & Præsidibus Provinciarum, d. 340. n. 30. & 31.
Sunt Duces Episcoporum, n. 32.
Imò & Princeps, n. 33.
Archiepiscopi quo titulo illustrentur, d. 247. n. 2. & 8.
Et quo titulo de urbanitate, d. 248. n. 10.
Argumentum valet de Decima ad gabellam, & vicissim, dec. 222. num. 11.
Valet quoque de gabella ad Laudemium, nu. 2.
Argentarius in reddendis rationibus fortitur forum loci administrationis, d. 163. n. 7.
Argumentum valet de Tutore ad Prælatum, decisione 223. numero 13.
Et de Tutore ad sindicum, n. 13.
Argumentum negativè conceptum valet de civilibus ad criminalia, d. 232. n. 66.
Argumentum de majori ad minus in titulis & honorariis, dec. 249. num. 15.
Argumentum à superfluitate vita est validum, decisione 128. numero num. 90.
Sed valdè tenue ab Interpretibus existimatur, nu. 111. & contrariis præsumptionibus facilè tollitur, numero 113. 114. & 115.
Argumentum de gabella ad laudemium, & vicissim, valet, dec. 149. n. 114.
Arma Clericorum sunt lacrymæ & orationes, decisione 225. num. 13.
Arma inhonesta, falsa, & proditoria quæ sint, decisione 225. nnm. 19.
Quod explicatur exemplis, n. 20. & seq.
Arma portantes Clerici contra prohibitionem sæcularem non possunt puniri à Judice sæculari pœnis corporalibus, nec pecuniariis, sed à Judice Ecclesiastico, dec. 22. num. 27.
Qui tamen non tenetur exequi pœnas à Principe sæculari impositas, sed Clericum punire juxta sanctiones canonicas, n. 28.
Arma deferentes Laici qua pœna de jure communi puniantur, dec. 225. n. 41. & seq.
Arma prohibita quis potest deferre cum licentia, decisione 225. numero 51.
Sive in scriptis sive ore tenus concedatur, numero 52.
Dummodo à Principe seu præside Provinciæ, nu. 153.
Verbis expressis, nec enim sufficit patientia superioris, numero 54.
Et hæc licentia debet ab allegante probari, n. 55.
Non tamen suffragatur illis qui armis abutendo delinquunt, numero 56.
Arma permissa non possunt Judices, & officiales sæculares auferre in Ecclesia, d. 226. n. 1. & seq.
Quod ampliatur, & limitatur, ibid. usque ad nu. 13.
Arma V. Edictum, Clerici, Judices, Laici, Episcopi.
Armorum delatio in laicis inspecto jure communi est leve delictum, d. 22. nu. 38.

Niſi per edicta Principis ſæcularis imponatur gravis pœna, tunc enim leve non eſt, n. 39.
Sed in Clericis etiam de jure communi grave reputatur, nu. 40.
Armorum delatio eſt omni jure prohibita, deciſione 225. nu. 1. & 2.
Quibus autem perſonis, & ſub qua pœna, uſque ad num. 12.
Armorum delatio malum animum gerentis arguit, d. 225. num. 3.
Armorum delatio prohibita multas habet ampliationes, & limitationes, d. 225. n. 14.
Armorum delatio in Catalaunia tam jure ſcripto quàm conſuetudinario permiſſa eſt, d. 225. n. 15.
Quod limitatur ad n. 18.
Arrendatarli. V. Conductores.
Articuli in actione finium regundorum qualiter formari debeant, d. 200. n. 13.
Aſcendentes ſicut & Deſcendentes inſtituti hæredes, & ſub conditione de reſtituenda hæreditate duas quartas detrahunt, trebellianicam & legitimam, deciſione 242. numero 37.
Aſſertio Principis probat & in quibus, d. 18. n. 21.
Aſſeſſor, & Conſiliarius Judicis Eccleſiaſtici etiam in ſpiritualibus poteſt eſſe laicus, d. 157. n. 22.
Aſſiſtentia tam Judicis Eccleſiaſtici quàm ſæcularis petenda eſt in forma debita cum litteris requiſitoriis, & ſententiæ proviſione, d. 232. n. 29.
Aſſiſtentia an requirat citationem partis, deciſione 232. num. 40.
Quid in præceptis extrajudicialibus.
Quidam affirmant, n. 48.
Quidam negant, n. 57.
Quidam conciliant, n. 63.
Quid in civilibus, n. 64.
Quid in criminalibus, n. 65. & 67.
Aſſiſtentiæ petitio eſt invocatio brachii ſæcularis, d. 232. num. 51.
Aſſiſtentia in extrajudicialibus adhibetur ut ſine ſcandalo executio fiat, d. 232. n. 58.
Aſſiſtentiæ & brachii ſæcularis differentia, d. 232. n. 69.
Aſſiſtentia. V. Judex.
Aucupium. V. Venatio.
Auctor laudatus. V. Fiſcus.
Audientia. V. Baldachinum.
Axaus. V. Promiſſiones.

B

Baculus ſive Virga quam officiales ſæculares deferre tenentur, ſignum eſt juriſdictionis, d. 236. n. 15.
Bajulus generalis Catalauniæ quo titulo de urbanitate illuſtretur, d. 248. n. 35.
Baldachini inſignia Cæremonia eſt regia, deciſione 331. num. 14.
Reges ingreſſi Barcinonem ſub eo fuerunt recepti, numero 15.
Non tamen Proreges, n. 16.
Quod limitatur, deciſ. 339. nu. 18. & deciſione 342. numero 40. & 50.
Baldachini Vox apud Romanos incognita, ſed apud Italos, d. 337. nu. 1. & 2.
Vocantur Pallium, & Umbella, ſive Tuſellum, ſive doſel, & ab aliis ſolium ſive thronum, d. 338. n. 3. & ſeq. & d. 339. n. 26.
Baldachinum tenere qui poſſint. V. Baldachinum.
Uſurpatur quandoque pro culmine, d. 342. n. 49.
In eo tenendo attenditur Conſuetudo, ibidem numero 51. & 52.
Baldachini jus utrùm aliquando poſſit competere Ducibus, Marchionibus, & Comitibus, d. 342. n. 52.
Audientiam dare ſub eo eſt regalia communicata Proregibus, d. 343. n. 1. & ſeq. Et ad hoc requiritur epiſtola regia, d. 344. nu. 4.
Baldachinum erigi non poteſt in Eccleſia à Domino loci, & erectum poteſt Epiſcopus amovere, deciſione 343. nu. 5.
Utrùm à Titulatis, ibid. n. 6.
Banna & præconia publicare an ſit meri vel mixti imperii, d. 148. n. 34. 35. & 36.
Bannum, *Eccleſiaſtici*. V. *Fiſcus*.
Baptiſmus cum nive, glacie, aut gelu fieri non poteſt, d. 217. n. 25.
Quod fallit in extrema neceſſitate, n. 28.
Et tunc bonum eſt ut ſub conditione fiat, n. 29.
Et poſtea ſi Baptizatus ſuperſtes fuerit, ut reiteretur ſub conditione, n. 30.
Baptiſmus requirit aquam naturalem ſeu elementarem pro materia remota, deciſione 217. numero 26. & 27.
Fieri poteſt cum aqua reſoluta, ex nive, glacie, aut gelu, 31.
Barcino Civitas eſt caput, & metropolis totius Principatus Cathaloniæ, d. 248. n. 24.
Barcinonæ Conſiliari præcedunt omnes Titulatos qui Magnates non ſunt, ibid. n. 25.
Et quo titulo illuſtrentur de urbanitate, n. 26.
Baro an uti poſſit baldachino. V. *Baldachinum*. V. *Dominus*.
Baro recognoſcens ſuperiorem non ſuccedit ſuo vaſſallo in bonis vacantibus. Niſi extet conſuetudo contraria, aut privilegium, d. 72. n. 57. & 58.
Baro prohibere poteſt Vaſſallis ſuis, ne ad aliud molendinum eant quàm ſuum, niſi in proprio eorum furno, d. 253. n. 4.
Quod limitatur, n. 5.
Etiamſi ad aliud iviſſent per tempus immemoriale, ibid.
Etiamſi Vaſſallus haberet Caſtrum, molendinum, Macellum, & alia jura, d. 254. n. 7.
Et hæc etiam limitantur, ibid.
Baro habens plura oppida an poſſit extrahere Vaſſallos à proprio loco pro Juſtitia adminiſtranda, ut in alio jus eis reddatur, d. 148. n. 110.
Baro plebeius habens omnimodam juriſdictionem, vel civilem plenam in aliquo loco ſeu oppido cui ſucceſſit, ex eo non efficitur Miles, ibid. n. 111. & 112.
Neque citatur ut Militaris cum termino viginti ſex dierum, n. 114.
Sed ligatur ſtatutis univerſitatis oppidi in quo habitat, num. 115.
Et tenetur hoſpitare milites, & ſolvere taleas ac impoſitiones ipſius oppidi, in quo habitat, n. 116.
Ubi offertur limitatio, n. 117. & 118.
Baro plebeius in Catalaunia admittitur in Curiis generalibus in brachio militari non tamquam miles, ſed ut Baro, ſeu veriùs ut vaſſallorum Dominus etiamſi ſit alienigena, d. 148. n. 113.
Baro ſi non habeat furnum omnino aptum, tunc Vaſſallus ire poteſt quocumque voluerit, d. 257. n. 22.
Baro compellere poteſt Vaſſallos ut eant ad ſuum molendinum, licèt vicina ſint molendina aptiora, deciſione 257. n. 23.
Baro habens omnimodam juriſdictionem poteſt vaſſallos cogere ad ſuum molendinum ob utilitatem publicam, non proprium commodum, d. 258. n. 26.
Baro habens diſtractum tenetur nominare tot notariis pro conficiendis inſtrumentis, quot ſunt in loco neceſſariis arbitrio regiæ audientiæ, ibid. n. 31.
Baro eſt caput civium & Vicinorum, d. 212. n. 41.
Fruitur ut Civis communibus Univerſitatis paſcuis, numero 42.
Si habitet in Univerſitate, aliàs ſecus, n. 43.
Et quando hoc locum habeat, n. 44. 45. & 46.
Quod limitatur uſque ad n. 49.
Baro ex uſu forenſi Regni Caſtellæ habitans in Univerſitate poteſt animalia propria mittere ad paſcua communia, & eis uti jure duorum Incolarum. Quòd tamen diverſum eſt juxta diverſam territorii facultatem, & pendet ex arbitrio Judicis, d. 212. n. 42.
Barones non poſſunt prohibere in perpetuum, vel ad tempus, ne ſubditi habeant tabernam, niſi de priviiegio aut conſuetudine, d. 208. n. 32.
Barones multi ſunt in Cathalonia qui Oppido ſolum habent merum imperium, alii mixtum imperium, alii ſimplicem juriſdictionem, d. 148. n. 10.
Barones plebeii in Cathalonia tam in civilibus quàm in criminalibus ſubſunt Vicariis Regni, non autem cœteris Baronibus, neque eorum Officialibus, d. 148. n. 121.
Baro. V. Dominus.
Barones non poſſunt prohibere Vaſſallis ne vinum vendant, donec ipſorum vinum venditum fuerit, deciſ. 207. num. 33.
Sed in Catalaunia de generali conſuetudine poſſunt jure Caſtri prohibere venditionem vini pro uno anni menſe, num. 34.
Sub qua prohibitione non continentur Clerici, n. 35.
Barones non poſſunt prohibere Vaſſallis furnos conſtruere pro ſuo pane coquendo, d. 216. n. 4.
Quod excipitur, n. 5. & 6.
Barones non poſſunt prohibere Vaſſallis venationem, aucupium, & piſcationem, d. 227. n. 14.
Niſi juſta de cauſa, n. 15.
Baronum officiales non poſſunt vocari Gubernatores, deciſ. 205. nu. 27.
Beatæ an gaudeant privilegio fori Eccleſiaſtici, dec. 37. num. 63.
Benedictio terminorum eſt remedium contra Locuſtas, d. 230. n. 42.

Beneficia juris patronatus laicorum utrùm sint reservata, d. 25. nu. 46. & seq.
Et quòd jus patronatus regium sit potentius quàm alia, num. 50.
Beneficia consistorialia diversimodè considerantur dec. 24. nu. 42. *sequent.*
Beneficia reservata an sint patronatus regii, d. 24. n. 45.
Beneficia vacantia promotionem ad Prælaturas quomodo in Hispania provideantur, d. 35. n. 26.
Et collatio non valet alteri facta quàm nominato per Regem, ibid. n. 27. 29. & 36.
Quod ampliatur usque ad d. n. 30.
Et quòd resignationes & renuntiationes in favorem aliorum sint nullæ, ibid.
Et sic Provisus diceretur intrusus, decisione 36. numero 31. & 32.
Beneficiorum cognitio. V. Cognitio. V. Juspatronatus.
Beneficia manualia reservationibus non comprehendantur, d. 22. n. 36.
Beneficia consistorialia ut talia sint debent excedere communi æstimatione valorem, 200. florenorum auri, dec. 22. n. 36.
Quæ sit illius valoris reductio admissa in audientia Cathaloniæ, ibid.
Beneficia patronata non comprehenduntur in reservationibus, d. 22. n. 37.
Quamvis præsentatio fieri debeat Papæ à Rege, non obstante aliquorum limitatione, d. 23. n. 38.
Beneficia patronatu vacant per promotionem ad Episcopatum, d. 20. n. 26. & d. 31. n. 1.
Sicut & ad Abbatias, ibid.
Beneficia omnia vacant per talem promotionem, dec. 31. num. 2.
Etiam militiæ S. J. Hierosolym. d. 32. n. 5.
Pariter pensiones, n. 6.
Et à quo tempore, n. 7.
Nisi retentio per summum Pontificem concedatur dec. 32. num. 9.
Quod limitatur à n. 10. ad n. 14.
Beneficia vacant per promotionem ad Abbatias & Prioratus d. 34. n. 16. & 17.
Et per matrimonium, d. 303. n. 11.
Sicut & pensio Ecclesiastica, n. 12.
Beneficia vacant per militiam sæcularem, decisione 302. nu. 5. & 6.
Nec recuperantur per novum Clericatum, n. 7. & 8.
Beneficii possessio qualiter apprehendatur, d. 240. n. 49.
Beneficiis habitis, aut habendis Arctati qui dicantur, dec. 128. n. 28.
Beneficium quod fundator reliquit pro suis Consanguineis an possit conferri spuriis, & illegitimis, decisione 129. num. 40.
Beneficiatus ut fori privilegio gaudeat tria probare debet, d. 120. n. 40.
Beneficiarius. V. Clericus.
Beneficiorum multorum Rex in Cathalonia provisionem habet quia sunt de patrimonio regis, d. 14. n. 1.
Et hæc beneficia dicuntur Regalia, & sunt Collativa, vel Patronata, n. 2.
Quæ sint Collativa, quæ sint Patronata, n. 3. & 4.
Qua ratione Regi competat jus præsentandi, n. 5.
Ei competit in Archiepiscopatibus de jure communi & immemoriali Consuetudine, d. 15. n. 8.
Beneficii fundator si dixit ut eligatur proximior, intelligitur de Proximiore fundatoris non ultimi Beneficiati, decis. 129. n. 80.
Et concurrente Propinquo ex paterna & altero ex materna linea, Quis sit præferendus, n. 81.
Sicut & ex duobus Propinquis in eodem gradu, quorum alter duplici consanguinitatis nexu fundatori est conjunctus, nu. 82.
Beneficium si maritus & uxor fundant ex bonis communibus Proximioribus utriusque Consanguineis conferendum, quis præferendus, an ex parte Mariti vel Uxoris d. 129. n. 83.
Beneficium ut dicatur Ecclesiasticum, quid requiritur, d. 129. n. 24. & 25.
Beneficium si quis obtinuit tempore quo delictum committebat, vel contrahebat matrimonium vel fiebat Laicus, non gaudet privilegio fori Ecclesiastici pro illo delicto, d. 129. n. 48.
Opinio contraria & Conciliatio, n. 51. 56. & seq.
Beneficium qui fundavit de consensu Episcopi, apponere potest in actu quo præsentandus erit ejus consanguineus d. 129. nu. 74.
Et an Patronus possit Consanguineum remotum præsentare vel debeat præsentare Proximiorem, ibid. numero 75. 76. & 77.
Beneficium si contineat in fundatione, ut ultimus Beneficiarius nominet in beneficio vel suum, vel Fundatoris Consanguineum, præferendus est in nominatione consanguineus fundatoris, d. 129. n. 78.
Secus si in fundatione relictum sit arbitrio ultimi Beneficiarii nominare quem voluerit, n. 79.
Bigamus Clericus. V. Clericus.
Blasphemi absolutio. V. Absolutio.
Bona Clerici eo vivente sunt immunia à gabellis & collectis, nec non jacens ejus hæreditas, d. 152. n. 7.
Bona immobilia minorum, fideicommissi & Majoratus quibus ex causis alienari possint, decis. 158. n. 11.
Bona Confratriæ erectæ absque authoritate summi Pontificis seu Episcopi an possint alienari sine solemnitatibus prædictis, variæ afferuntur opiniones, decis. 143. n. 33. & 34.
Sed affirmativa est verior, n. 25.
Bona patrimonialia Clericorum exempta sunt à jurisdictione sæculari sicut Personæ, d. 147. n. 27.
Bona si distrahantur hæreditate Clerici jacente, adeundus est Ecclesiasticus Judex, d. 152. n. 6.
Bona Clericorum an gaudeant eodem privilegio quo Ecclesiastica, d. 157. n. 8.
Cum limitationibus, d. 159. n. 16. & 17.
Bona Clericorum, titulo ad ordines gaudent Ecclesiæ privilegio, d. 160. n. 19.
Bona quæ diuturnitate temporis præsumuntur consumpta, quæ sint, d. 239. n. 19.
Qualiter restituenda sint à vidua, d. 240. n. 22.
V. Vidua.
Bona vinculata & fideicommisso subjecta in defectum liberorum alienari possunt pro constituenda & restituenda dote, d. 246. n. 48. & 49.
Bona fideicommisso subjecta possunt alienari pro dote constituenda filiæ quæ religionem ingreditur, decisione 124. num. 31.
Bona Ecclesiæ immobilia & quæ habentur pro immobilibus non possunt alienari sine solemnitatibus à jure requisitis, & in casibus à jure permissis, d. 143. n. 8.
Bona immobilia & quæ pro immobilibus habentur Confratriæ summi Pontificis seu Episcopi authoritate creatæ non possunt alienari sine solemnitatibus circa Ecclesiæ bona requisitis, d. 143. n. 9.
Idemque de hujusmodi bonis pertinentibus ad hospitale authoritate Episcopi erectum, n. 10.
Et de Confratria seu Confraternitate, & hospitali, numero 11.
Bona feudalia regulariter non veniunt in restitutionem fideicommissi, d. 326. n. 57.
Bona Principis de Realenco amortizanda sunt, decis. 315. num. 8.
Bona vacantia ex jure regali ad fiscum regium pertinent, d. 59. n. 1.
Vacare dicuntur tribus modis, num. 3. & decisione 60. num. 4. & 5.
Bona quæ habent hæredem aut successorem non applicantur fisco, ibid. n. 6. & 7.
Bona naufragantium pertinent ad fiscum, ibid.
Bona vinculata non restituuntur nisi deficientibus liberis, d. 246. n. 50.
Et in subsidium pro dote possunt alienari, decisione 247. num. 56.
Quod limitatur, n. 57. & 58.
Bona esse libera vel non quis debet probare, viduæ an fideicommissarius, d. 248. n. 61.
Quòd fideicommissarius potest per conjecturas probare, d. 249. n. 62.
Quæ sint conjecturæ, n. 63.
Vidua probare potest per inventarium, n. 64.
Bona quæ confugiens ad Ecclesiam tulit, non possunt inde extrahi si sua sunt & justè possessa, secus si sint aliena, vel aliis obligata quo casu sæculares Judices illa possunt ab Ecclesia auferre, d. n. 4.
Bona sub inventario per Curiam sæcularem posita, si postea fuerint in locum immunem illata qui gaudeat immunitate Ecclesiæ, continuatur executio per eamdem sæcularem Curiam, & per eam dicta bona à loco immuni extrahuntur, d. 226. n. 14.
Bona mobilia in domo Domini reperta præsumuntur esse domus, d. 337. n. 15.
Bruchus, quid sit, remissivè, d. 230. n. 89.
Bulla Adriani VI. Pontificis circa juspatronatus regium refertur, d. 50. n. 1.
Bulla Sixti V. de habitu & tonsura non est recepta in Hispania, d. 129. n. 40.
Bulla in Cœna Domini procedit solùm contra Invasores & Detentores fructuum Ecclesiæ, non contra conservatores pro futuro successore, d. 42. n. 19.
Bulla in Cœna Domini, non comprehendit casus à jure permissos, d. 41. n. 17.

FACULTAD DE DERECHO BIBLIOTECA GRANADA

Maximè quoad beneficiorum fructus qui competunt Regibus vigore Regaliæ, n. 18.
Nec regalias competentes Regibus aut Principibus ex immemoriali consuetudine aut privilegio, decisione 142. num. 20.
Cæsarauguſta est Caput & Metropolis totius Regni Aragonum, d. 248. n. 27.
Et quo titulo illius Jurati decorentur de urbanitate, num. 8.
Cadaver Occisi ante recognitionem sepultum potest Judex exhumari jubere ad probationem delicti, decisione 228. num. 5.
Et an Judex sæcularis possit illud exhumare ab Ecclesia seu Cœmeterio, inconsulto Episcopo seu ejus Vicario, num. 6.
Variæ sunt opiniones, & quid in Cathalonia, usque ad nu. 32.
Cadaveris exhumati recognitio fieri non debet in Ecclesia, d. 228. n. 14.
Nec Episcopus talem licentiam potest concedere Judici sæculari, nu. 15.
Nec examinandi Vulneratas, & testes in Ecclesia, vel alio loco immuni, n. 16. & seq.
Cadaver suspensi potest tradi Medicis ad faciendam anatomiam, d. 228. n. 35.
Non solum antequam sepeliatur sed etiam postea, nu. 36. & seq.
Cadaver Debitoris an possit pro aliquo credito detineri insepultum, & sequestrari, donec debitum solvatur ab hærede, d. 228. n. 40.
Quid de cadavere usurarii manifesti, n. 41.
Campanæ non possunt sabbato sancto ullibi pulsari ante pulsationem in Cathedrali, d. 244. n. 49.
Et quid aliis diebus, n. 50.
Campanarum strepitus an impediat Ecclesiam prope ædificari, d. 246. n. 116.
Campanæ societatis Jesu quomodo pulsentur, n. 117.
Cancellaria. V. Regulæ. V. Beneficium.
Cancellariæ Regulæ expirant morte cujusvis summi Pontificis, d. 45. n. 24.
Sed reviviscunt per novum cum eisdem qualitatibus, num. 25.
Cancellarius apud antiquos Romanos utrùm vocaretur Quæstor candidatus, an Præfectus prætorio, dec. 249. nu. 20. & 23.
Quale erat jus officium, n. 25.
Cancellarius præcedenti tempore fuit effectus primus minister, & Præses consilii, d. 249. n. 28.
Cancellarius Cathaloniæ est primus Magistratus Principis, ejusque immediatus assessor, Præses, Dux, & Caput senatus, d. 249. n. 29.
Cancellarii Aragoniæ, Valentiæ, Sardiniæ, & Majoricarum decorari non possunt titulo Dominationis, d. 249. num. 1.
Cancellarius Cathaloniæ si fuerit Abbas, Archidiaconus, vel similis Dignitas & eligatur Episcopus an amplius possit exercere officium Cancellarii, quod habebat antea, d. 249. n. 32. & 33. usque ad 45.
Cancellaria non consistit in nomine sed in usu regii nominis ac sigilli, dec. 249. n. 7.
Cancellarius Cathaloniæ est magistratus præeminens, magnæ Dignitatis, & jurisdictionis, d. 249. n. 9.
Primum locum obtinet post Regem in sedendo, nu. 10.
Habet titulos Illustris, illustrissimi, eminentissimi, glorioſissimi, & Dominationis, n. 11. 19. & 22.
Præcedit omnes Judices, officiales, & magistratus, etiam Gerentem vices generalis Gubernatoris, n. 90.
Et Consiliarios Civitatis Barcinonæ consistorialiter congregatos, n. 17.
Cancellarius Cathaloniæ præcedit Regentem regiam Cancellariam, ibid. n. 18.
Cancellarii regii regentes Cancellariam regiam, Doctores audientiæ regiæ, & alii Officiales perpetui in Cathalonia sunt obnoxii regiæ visitationi, d. 224. n. 14.
Cancellarii regii, Doctores audientiæ regiæ, Ecclesiastici, & alii ad Officia sæcularia assumpti, si in eis deliquerint, an gaudeant privilegio fori, vel non, d. 224. nu. 16. usque ad 40.
Cancellarius Cathaloniæ si non sit Episcopus, sed Abbas, vel alia Dignitas qno titulo illustretur litteris, & provisionibus regiis per Cancellariam expeditis, decis. 247. num. 8.
Cancellarius Cathaloniæ quo titulo sit decorandus de urbanitate, d. 248. n. 12.
Quòd debeat decorari titulo dominationis, d. 249. n. 1.
Præsidet aulæ regii senatus, & audientiæ regiæ, numero 3. & 4.
debent esse longitudinis octo palmorum, dec. 246.
Cantores. V. Musici.
Capellæ administrator potest esse laicus, d. 142. n. 5.
Capitulum Canonicorum seu Communitas Clericorum plus non habet privilegii circa rem macellariam quàm cæteri Cives, d. 211. n. 13.
Sed potest tenere macellum ad usum proprium, n. 15.
Et potest in Civitate mittere pisces ad distributionem & proprium usum Ecclesiasticum, n. 20.
Non potest autem laicis vendere rem macellariam, numero 22.
Capitulum Canonicorum est Civis, d. 212. n. 20.
Capitulum Canonicorum seu Communitas Clericorum potest habere furnum tantummodo ad panem Ecclesiasticum coquendum, d. 216. n. 1.
Et potest vendere nivem ad usum proprium Ecclesiasticorum, vel suæ familiæ. Sed Provisor nives non potest vendere laicis nisi de residuo, d. 217. n. 1.
Et potest habere piscariam ad vendendos pisces Ecclesiasticis, & eos immittere ad proprium usum, decis. 218. num. 1.
Capitula Ecclesiarum cathedralium quo titulo illustrentur litteris regiis, d. 247. n. 12.
Et quo titulo de urbanitate, d. 248. n. 15.
Capitulum, Communitas, & collegium Ecclesiæ restituitur in integrum eodem jure quo Ecclesia, decisione 123. num. 13.
Capitulum sede vacante spectato jure communi dimissorias litteras ad ordines ab alieno Episcopo suscipiendas absolutè dare poterat, d. 128. n. 22.
Sed de jure novissimo infra annum à die vacationis numerandum, non potest, n. 23.
Nec ad primam tonsuram, n. 24.
Quamvis habeat territorium distinctum & exemptum immemoriali possessione sitque Judex ordinarius, numero 25.
Nisi dimissorias concedat Præsentando a Patronis laicis ad beneficium juris patronatus Ipsorum, ut illud obtinere valeat, n. 26.
Vel nisi arctatis beneficiis tam habitis quàm habendis, num. 27.
Capitulum V. Citatio, sindicus, Universitas Ecclesiastica.
Capitulum sede vacante potestatem habet exequendi pias causas, & Defunctorum voluntates, & ad rationum redditionem compellere, d. 209. n. 38.
V. Manus mortua.
Captura Personæ quibus casibus inducat præventionem judicii. V. Præventio.
Caput, *tuam, de ordine cognitionum* declaratur, decis. 124. num. 18.
Cardinales quo titulo decorentur litteris regiis, dec. 247. num. 1.
Et de urbanitate, d. 248 n. 9.
Cardinales gaudent privilegio fori, d. 121. n. 4. 13. & 14.
Cardinales dicuntur Divi, & Ecclesiam repræsentant, dec. 121. num. 5.
Cardinales sunt pars corporis Papæ, & constituunt unum corpus cum Papa, d. 121. n. 6.
Cardinales gaudent privilegiis Episcoporum, decisione 121. num. 7.
Cardinales propter officium sunt digniores Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, d. 121. n. 8.
Cardinales in materia favorabili veniunt appellatione Clericorum, secus in odiosa, d. 121. n. 9.
Cardinales comprehenduntur in dispositionibus favorabilibus, secus in odiosis, d. 121. n. 10.
Cardinalium familiares gaudent fori privilegio, decis. 121. num. 11.
Cardinales conveniendi sunt coram summo Pontifice, decis. 121. n. 12.
Cardinales an comprehendantur in legibus & Constitutionibus generalibus, & in his quæ concernunt utilitatem & bonum Ecclesiæ, d. 121. n. 15.
Cardinali an sit credendum circa legationem aut jurisdictionis concessionem absque eo quòd litteras edat, decis. 121. n. 16.
Cardinales provisi de Dignitate seu Canonicatu Ecclesiæ in qua viget statutum requirens fieri probationes super puritate sanguinis an includantur sub dispositione talis statuti, d. 121. n. 17.
Cardinales non naturales an comprehendantur sub Bullis Pontificia qua mandantur Beneficia danda esse Naturalibus, d. 121. n. 18.
Cardinales electi Episcopi seu Archiepiscopi an possint conferre beneficia, & jurisdictionem exercere ante captam possessionem, & litterarum exhibitionem, decisione 121. num. 19.
Carnis scindendæ facultas erga clericos supponit locum ubi depasci possint Pecudes, decisione 212. n. 1.

Car-

Carnes putridas non possunt vendere Macellarii, dec. 214. num. 1.
Nec morbosas vel morticinas, n. 2.
Aliàs puniri possunt extraordinaria pœna, numero 3. & 4.
Et Judex in his sollicitè providere debet, n. 5. & 6.
Quid de variis Carnium speciebus, n. 7. & 8.
Carnes sunt vendendæ in locis destinatis à Civitatibus, d. 214. nu. 17.
Carnes nocivas vendens per quem Judicem sit puniendus, Ecclesiasticum aut sæcularem, ibid. 19. & seq.
Peccat mortaliter & ad restitutionem tenetur, n. 33.
Castellanus de ampostа eo non potest uri ex regio rescripto, d. 336. n. 38. & 39.
Castellanus, V. Baldachinum.
Ubi Castellanus *De ampostа* non habeat jus baldachini, d. 336. n. 38.
Cathedrarum provisio qualiter debeat fieri, decisione 133. nu. 64.
Et quomodo servetur in aliquibus Universitatibus, nu. 65. & seq.
Cathedrarum provisio per scholasticum suffragia an mutari debeat, ibid. n. 68. & seq.
Cathedralis Ecclesiæ reparatio, ampliatio, reædificatio seu nova Constructio cujus expensis fieri debeat, dec. 180. nu. 1. 2. & 3.
Cathedraticum an Episcopi valeant exigere, d. 344. n. 10.
Præscribi non potest in totum, d. 345. n. 11.
Secus si concurrat immemoriale tempus, ibid. In Cathalonia non exigitur, aut vix est in usu, ibid.
Cauponæ quæ sint, d. 207. n. 9.
Cauponarum, & Cauponum materiam qui Doctores tractaverint, n. 10.
Cauponas habere Clericis non licet, nu. 8.
Causa celebrationis obsequiarum fieri solitarium regi Personis tractanda est apud Judicem Ecclesiasticum, decis. 160. n. 8.
Causa educationis Puellæ si fuerit præventa in curia sæculari, & ab Ecclesiastica Curia petatur sequestrari pro exploratione voluntatis matrimonii, declaratur in Cathalonia quòd pro indemnitate causæ educationis ejus eligatur Persona idonea cui de consensu ambarum curiarum commendetur quæ dictam Puellam edoceat juxta curiæ sæcularis ordinationem eamque custodiat pro indagatione consensus & executionis sententiæ in causa matrimonii ferendæ, taliter ut altera Curia non impediatur in causis coram se vertentibus, decisione 173. numero 19.
Causa finita non dicitur si ab ea appelletur, vel sit nulla, aut aliter duret, d. 178. n. 2.
Causa finita contra Clericum tractatur coram Judice Ecclesiastico si instantia perempta reviviscat ex edicto Principis, d. 181. n. 15.
Causa amortizationis in bonis Principis, tractanda est coram Principe seu ejus ministris, decisione 322. numero 40. & 41.
Causa per obligationem in scriptura Tertii dicitur præventa in curia sæculari, d. 202. n. 24.
Causa distractus inter Clericum & laicos tractanda est coram Judice laico d. 252. n. 1.
Causa lapidationis bonorum pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, d. 184. n. 12.
Causa vertens coram Cancellario vel Cancellariam Regente evocanda non est, sed committenda audientiæ regiæ si ei placuerit, d. 240. n. 43.
Causa in aula commissa non potest alteri aulæ committi in eadem instantia, ibid. n. 44.
Causæ omnes possessoriæ in Cathalonia sunt summariæ, d. 242. n. 63.
Causa Dotis summaria est, dec. 242. nu. 64.
Causa censualium in qua proceditur per Præceptum de solvendo contra Hæredes seu bona tenentes summaria est, d. 252. n. 65.
Causa depositi summaria est, d. 242. n. 67.
Causa amortizationis coram quo Judice sit tractanda, V. manus mortua, V. amortizatio.
Quid in Cathalonia, d. 8. n. 2.
Causa immunitatis Ecclesiasticæ est civilis, d. 48. n. 21.
Est tamen aliquando criminalis, n. 24.
Causa mineralium & metallorum in Cathalonia tractatur contra Clericos coram Ballivio generali, in suo tribunali, d. 94. n. 21.
Causa feudalis quæ dicatur, *remissivè*, d. 147. n. 1.
Causa fabricationis, sepulturæ inter laicos ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, d. 160. n. 1.
Causæ omnes quæ ad Viduas, & Pauperes spectant quoad protectionem possunt executioni mandari ab Episcopo, & Judice Ecclesiastico, secus quoad jurisdictionem, decis. 245. nu. 31.
Et quid operetur hæc protectio, n. 31.
Causæ matrimonialis cognitio ad Judicem Ecclesiasticum, imò ad Episcopum pertinet, privativè ad sæcularem Judicem, d. 174. n. 1.
Ampliatur 19. Conclusio etiam quando agitur civiliter ad thori separationem ob quamcumque Causam, n. 3.
Ampliatur 20. etiamsi accessoriè & incidenter de causa matrimoniali agatur, n. 7.
Ampliatur 30. ut Judex sæcularis etiam summariè de matrimonii, & natalium causa cognoscere non valeat, num. 9. & 10.
Ampliatur 40. non solum si Causa matrimonialis inter Conjuges agatur, sed etiam si inter unum conjugem & ejus filium, vel inter filium & Extraneum, n. 11.
Ampliatur 50. ut pendente causa matrimoniali coram Ecclesiastico Judice, nihil tractari possit coram Judice sæculari. Nec de legitimitate Partis, nec de petitione hæreditatis, n. 12.
Ampliatur 60. ut postquam Judex Ecclesiasticus super legitimitate aut illegitimitate declaravit, possit inhibere Judicem sæcularem ut in causa successionis pronuntiet secundùm sententiam Judicis Ecclesiastici, n. 13.
Ampliatur 70. ut causa matrimoniali pendente coram Judice Ecclesiastico, non possit Judex sæcularis ponere sub sequestro bona de quibus coram eo litigatur, numero 14.
Sed limitatur 1. ut procedat si causa matrimonialis, legitimitatis, vel natalium pendeat ex aliqua quæstione juris. nu. 15.
Secus quando circa prædictam Causam solùm dubitatur de mero facto, n. 16. & 17.
Et extenditur hæc prima limitatio, num. 19. 20. & 21.
Ac restringitur, n. 22. & 23.
Aliæ duæ Limitationes afferuntur, n. 24. & 27.
Cautio præstita in liberatione pecuniæ, de illa restituendo, facit extare pecuniam, d. 180. n. 7.
Idem est de fructibus traditis sub cautione, n. 9.
Cautio conservat Creditoribus jus agendi, idid. n. 6.
Credere. V. Vendere.
Cœmeterii reparatio seu instauratio ad quem spectet, dec. 180. n. 37.
Censurarum appellatione quænam comprehendantur, decis. 180. n. 20.
Censuales libri si non reperiantur, modò constet de quibusdam pensionum solutionibus sufficienter constat de census creatione, d. 198. n. 10.
Censualium Causa. V. Causa.
Census creatio super re litigiosa fieri nequit, d. 21. nu. 6. quia est alienatio, ibid.
Cessio actionis ad rem litigiosam non potest fieri, decis. 212. num. 16.
Cessionarius. V. Fiscus.
Cholaticum non est præcisè necessarium vitæ humanæ, decis. 219. n. 31.
An frangat jejunium, n. 32. V. Clerici.
Citationis circumductio quando fiat, d. 171. n. 27.
Citatio contra Capitulum Canonicorum, communitatem Presbyterorum, monasterium monachorum, atque monialium, Civitatem, vel universitatem; an debeat capitulariter seu collegialiter fieri, decisione 123. numero 14. & seq.
Citationis defectus purgatur per Partis comparitionem, d. 123. n. 22.
Et procuratoris, n. 23. & seq.
Etiam si pars seu ejus Procurator comparuisset ad effectum excipiendi de citationis nullitate, n. 26. & 27.
Citatio prima in his quæ sunt levis præjudicii potest incipere à procuratore quamvis Dominus sit præsens, dec. 123. n. 30.
Citatio prima in his quæ sunt gravioris præjudicii non potest incipere à Procuratore, sed ipsi Reo notificanda est, d. 123. n. 31.
Si principalis sit præsens, secus si absens à Regno, vel Provincia, n. 32. & 33.
Ad quod afferuntur Ampliationes, & Declarationes, n. 34. & seq.
Citatio prima debet esse personalis, neque potest domi fieri, d. 223. n. 50.
Quid autem de stylo regiæ Audientiæ, n. 51.
Citatio & præsentatio Citationis non potest fieri diebus feriatis in honorem Dei, d. 123. n. 72.
Secus in feriatis ad utilitatem hominum, n. 53.
Citatio forensium requiritur in imponendis collectis pro reparatione Parochialis Ecclesiæ, d. 180. n. 61.
Citatio Partis an requiratur ad concedendam juramenti absolutionem ad effectum agendi, d. 185. n. 37.
Quod ampliatur & limitatur, usque ad n. 44.
Citatio Partis requiritur in invocatione brachii sæcularis, d. 232. n. 52.

Et in quocumque auxilio petito, n. 53.
An requiratur in extrajudicialibus, n. 54.
Citatio Partis requiritur ubi adhibenda est causæ cognitio, ibid. n. 56.
Citatio nec causæ cognitio requiruntur in assistentia nuda nu. 61.
Citatio Partis non requiritur in concessione monitoriorum, d. 234. num. 48.
Citatio facta contra aliquem perpetuat jurisdictionem contra Citatum, d. 205. nu. 10.
Et sufficit unica Citatio, n. 11.
Nec debet esse generalis, sed sufficit quòd fiat ad comparitionem, n. 12.
Citatio illegitima non prævenit jurisdictionem, decis. 206. num. 13.
Legitima dicitur quæ fit Parte petente, n. 14.
De mandato Judicis competentis, n. 15.
Et quæ continet causam, n. 16.
Debetque notificari Parti, n. 19.
Quòd si pars latitet, inducit præventionem, numero 20. & 21.
Citatio hæredis non requiritur in Causa contra Viduam, d. 237. nu. 8.
Citatio etiam nulla convalidatur per Comparitionem Partis & si fiat in causa ad effectum excipiendi de Citationis nullitate, d. 233. n. 13.
Cives possunt pascere animalia sua in communibus Universitatis pascuis, d. 212. n. 24.
Cujuscumque sint qualitatis, n. 25. & 26.
Modò ibi habitent, n. 35. & seqq.
Cives an graventur, si Universitas faciat vendere carnes morbosas ad pondus, d. 214. n. 18.
Cives V. Universitas.
Civitates ornari domibus & publicis Palatiis valde interest, d. 246. n. 20.
Civitates & capita Regnorum quo titulo decorentur de urbanitate, d. 248. n. 23.
Civitas Barcinona quo gradu, & quo titulo decoretur, V. Barcinona.
Civitas Cæsarauguſta quid, V. Cæsarauguſta.
Civitas Valentia, quid, V. Valentia.
Civitates quæ habent votum in Curia quo titulo de urbanitate illustrentur, d. 248. n. 32. & 33.
Civitas recognoscens superiorem non succedit suis Civibus ab intestato in bonis vacantibus, si non sint legitimi hæredes, d. 72. n. 56.
Secus ex consuetudine aut privilegio, ibidem numero 58.
Clausula *protestationis* apposita in condemnatione ad torturam, circa delictum, salvat jus fisco, & non purgantur judicia, d. 271. num. 102.
Clausula reservativa semper solet apponi per Judicem sæcularem in provisione interdicti retinendæ possessionis, d. 24. n. 18.
Clausula reservativa sine præjudicio juris Tertii an conservet jus tam in petitorio quàm in possessorio, d. 241. num. 28.
Clausulæ renuntiationis proprii fori, & summissionis alteri cuicumque Judici utilissimos producunt effectus, d. 168. num. 1.
Clausulæ renuntiationis proprii fori prædictæ non præsumuntur etiam si Pars dicat esse in instrumento, sed in eo legenda est, d. 168. n. 17.
Quia sunt odiosæ cum ordinariæ jurisdictioni derogent, num. 18.
Quæ sit Cautela, n. 19.
Clausula, *Salvo jure* aut sine præjudicio facit extare rem, d. 180. n. 10.
Clausula *Constitui* facit rem integram & continuat idem judicium, illud reducendo ad eamdem instantiam. Et causam eorum eodem Judice continuat, ibid.
Clausula *Precarii* in venditione rei litigiosæ an transferat dominium & possessionem. V. Alienatio, V. Rex litigiosæ.
Clericatus V. Concilium Tridentinum.
Clericalis habitus, V. Habitus.
Clericatus & equestris ordo, dignitate habentur, d. 144. num. 15.
Clericatus est actus seu ministerium habens annexam dignitatem & nobilitatem, ibid. n. 16.
Clericatus superveniens post delictum commissum non præstat fori privilegium, d. 185. n. 3.
Carceratus illum consequi non potest, n. 4.
Clericatum qui assequitur post commissum delictum à quo punitur, V. Laicus.
Cleri nomine intelligitur Capitulum Ecclesiæ Cathedralis, d. 171. n. 18.
Clericatus quomodo probetur, fiat, videatur, Utrùm Clericus gaudeat vel non privilegio fori Ecclesiastici, d. 128. n. 52.
Clericatus plenè & perfectè probatur per scripturam de ipso Clericatu confectam, ibid. n. 53.
Hoc est Bullam, instrumentum, seu litteras Episcopi attestantis de ordinibus collatis, n. 54.
Ampliationes, n. 55. & seq.
Potest per testes probari, d. 128. n. 99.
Ampliat. limit. n. 80. & seq.
Clericatus probatur, si producatur decretum à Judice laico factum per quod appareat talem Clericum aliàs fuisse remissum ad Ecclesiasticum Judicem, decis. 128. num. 84. & 85.
Sed non probatur, si producatur fides qualiter quis gavisus fuit immunitatibus Clericis concessis, decis. 127. num. 86.
Neque per assertionem Cardinalis aliquem esse Clericum ad finem fruendi privilegio fori Ecclesiastici, ibid. num. 87.
Neque ex confessione Partis adversæ, n. 88.
Affertur Limitatio, n. 89.
Clericatus an probetur per litteras superiorum ordinum, putà sacerdotii, diaconatus & subdiaconatus, affirmatur, d. 128. n. 100.
Negatur, n. 99.
Clericatus V. sacrum Concilium Tridentinum.
Clericus actor tenetur sequi forum Rei laici, decis. 252. num. 2.
Clericis etiam succedit Ecclesia in bonis de quibus testari non possunt, decisione 128. num. 38. Quod explicatur, num. 34.
Et de jure procedit; secus de generali consuetudine Hispaniæ, nu. 36.
Et quid observatur in quibusdam locis, n. 37.
Clericorum spolia reservantur per Bullas Pontificias cameræ apostolicæ, d. 125. nu. 38.
Secus de consuetudine Hispaniæ quæ valida est, num. 39. & 40.
Clerici an ligentur statuto de causis compromittendis inter conjunctos, d. 150. n. 14. & 18.
Clericus qui emit à Clerico conveniri debet pro jure retractus coram Judice Ecclesiastico, decisione 130. numero 23.
Sed emens à laico conveniendus est coram Judice sæculari, n. 24.
Contrarium affertur n. 26.
Clericum ratione domus conductæ coram quo Judice fit conveniendus, d. 150. n. 25. & 27.
Clerici activè & passivè an ligentur statutis ratione communionis, d. 350. n. 39.
Clericus hæres laici pro rebus hæreditariis an gaudeat privilegio fori, & sit apud Ecclesiasticum Judicem conveniendus, frequens est & dubia quæstio in qua duo casus sunt distinguendi, decisione 151. numero 1. & 2.
Clericus Baroniæ possessor, si ea per laicum petatur an conveniendus sit apud Judicem Ecclesiasticum, d. 148. num. 1. & 3.
Cum limitatione, n. 4.
Clericus ratione bonorum de taleneo convenitur coram sæculari Judice, d. 148. n. 16.
Clericus possidens rem subjectam pacto de Retrovendendo pro recuperatione illius conveniri debet apud Judicem Ecclesiasticum, d. 149. n. 1.
Clerici tam activè quàm passivè an ligentur statutis & consuetudinibus juris retractus & congrui ratione consanguinitatis aut vicinitatis, distinguitur, dec. 150. numero 8. & seq.
Quid in Regnis Neapolis & Sardiniæ, n. 17.
Clerici gaudent privilegio fori Ecclesiastici in omni causa spirituali, temporali, civili, criminali, ita ut nullo modo agitari possit apud Judicem sæcularem etiamsi sit Rex, vel Imperator, nec ab eo judicari possunt, d. 125. num. 11.
Clericus in sacris ordinibus constitutus, ibidem numero 8. & 9.
Etiamsi non incedat in habitu, & tonsura, n. 10.
Clericorum appellatione in favorabili & extenta materia veniunt omnes Clerici etiam in minoribus ordinibus constitui, d. 125. n. 12.
Clerici quo jure sint exempti à potestate judicis sæcularis, an divino, canonico, aut civili, decisione 125. numero 14.
Clerici omnes etiam Prælati de propriis & patrimonialibus bonis, aut aliunde ex industria seu artificio licitè acquisitis disponere possunt pro libito per contractum seu ultimam voluntatem, non autem de acquisitis contemplatione Ecclesiæ, d. 125. n. 15.
Nisi Episcopi aut alii Prælati fuerint monachi, numero 16.
Clerici sive privati, sive Episcopi de bonis intuitu Ecclesiæ quæsitis disponunt cum Papæ licentia, n. 18.

Sed

Sed in Regnis Caſtellæ, Luſitaniæ, Aragonum, Valentiæ, & Catalauniæ principatu, in Gallia, in Burgundia & aliis ex conſuetudine immemoriali Clerici ſæculares Epiſcopis inferiores poſſunt liberè teſtari de fructibus ac redditibus Beneficiorum, & de bonis intuitu Eccleſiæ quæſitis, n. 19.
Etiam ſine ſummi Pontificis licentia, n. 20.
Non ſolùm ſi teſtamentum ſit ad pios uſus, numero 21.
Sed etiam in uſus profanos, n. 22.
Tam in foro interno quàm externo, n. 23. & 24.
Quæ conſuetudo eſt valida, n. 25.
Et ſecundùm eam jus redditur, n. 26.
Clericis ſæcularibus qui ſunt Epiſcopis inferiores, ab inteſtato decentibus ſuccedunt in bonis patrimonialibus aut induſtria ſua quæſitis Conſanguinei qui de jure civili vocantur, d. 125. n. 30.
Deficientibus verò conſanguineis ſuccedit Eccleſia cui ſerviunt, n. 311.
Niſi ſint Clerici conjugati, nam deficientibus Conſanguineis, eorum uxores in bonis illorum Eccleſiæ præferuntur, n. 32.
Et quandonam eis ſuccedat fiſcus regius, n. 35.
Clericus tempore delicti ſi poſtea fiat laicus, an puniendus ſit à Judice Eccleſiaſtico, deciſ. 129. à numero 48. uſque ad 60.
Clericus in minoribus ſive beneficiatus, ſive non & in exilium vel relegationem damnatus ab Eccleſiaſtico Judice ad certum tempus, infra quod laicus effectus exilium vel relegationem rumpit an puniendus ſit prædicta fractura ab Eccleſiaſtico Judice vel ſæculari, d. 129. n. 61. 62. 63. & 64.
Clericus conveniens laicum in cauſa merè civili coram ſæculari Judice, an poſſit coram eodem per laicum reconveniri actione merè civili, d. 242. n. 35.
Quod ampliatur & limitatur fuſiſſimè, uſque ad numero 89.
Clericus, agens contra laicum in foro ſæculari, litigatur legibus ſæcularibus, d. 242. n. 53.
Clerici arma portantes qua afficiantur pœna de jure communi. Et qua in Catalaunia, d. 225. n. 49.
Clericis eſt interdicta venatio, & quæ, deciſione 217. numero 33.
Clerici venatores etſi illicitè faciant capta ſibi acquirunt, nec tenentur reſtituere, d. 227. n. 34.
Clericis permiſſa eſt piſcatio, d. 227. n. 35.
Clerici prohibitam venationem vel piſcationem exercentes à Judicibus & miniſtris ſæcularibus ſpoliari poſſunt his omnibus quæ inſerviunt venationi, deciſione 227. numero 47.
Clerici ſimul cum laicis contribuere tenentur pro extinctione locuſtarum, d. 230. n. 72.
Qua ratione, n. 73. 74. & 75.
Clerici ad ſolutionem collectæ impoſitæ pro devaſtandis locuſtis per quem Judicem ſint compellendi, Eccleſiaſticum an ſæcularem, d. 230. n. 76. & ſeq.
Clericus capi poteſt per ſæcularem Judicem quando contra eum delictum committit, d. 236. n. 1.
Quod ampliatur & limitatur fusè, uſque ad, numero 26.
Clericum repertum in habitu laicali qui percutit, credens eſſe laicum non ſubjacet excommunicationis pœnæ, d. 236. n. 20.
Quod fallit, ſi prius agnoverat, n. 24.
Clericus perſonaliter nec laici bona, nec ejus domum poteſt eximere à juriſdictione ſæcularis Principis, d. 237. num. 9.
Clericus falſum deponens coram Judice ſæculari non poteſt ab eo puniri, d. 223. n. 18.
Clericus Tutor laici an pro debito Pupilli conveniendus ſit coram Eccleſiaſtico Judice aut ſæculari, d. 223. n. 29. veriùs eſt pro ſæculari, n. 30. etiam quoad executionem num. 31.
Clerici non poſſunt eſſe Officiales neque Judices inter laicos, d. 224. n. 1.
Qua ratione, n. 2. & ſeq.
Clerici omnes poſſunt eſſe Conſiliarii Principum ſæcularium in omnibus, d. 224. n. 9. & 17.
Clerici an de jure poſſint eſſe Proreges & locumtenentes ſæcularium Principum in ſæculari juriſdictione exercenda, aut Gubernatores regni, vel adminiſtratores Provinciæ. Et quid in praxi ſervetur, deciſione 224. numero 12.
Clerici non poſſunt eſſe aſſeſſores generales in omnibus cauſis civilibus Judicis laici: ſecus in una cauſa, dec. 224. n. 13.
Admittuntur tamen in Catalaunia ad Officia aſſeſſorum domus deputationis, n. 14.
Clerici ratione artis vel officii, puta medicinæ conveniri poſſunt coram ſæculari Judice. Ubi quæſtiones variæ, d. 224. n. 17. & ſeq.
Clerici portantes arma præcipuè proditoria & offenſiva, & ſæcularibus Edictis prohibita, an poſſint per Miniſtros laicos his armis ſpoliari, & privari abſque ullo metu excommunicationis, deciſione 225. numero 29.
Quid in Catalaunia, n. 30. & 31.
Clerici urgente publica neceſſitate poſſunt compelli per Judices ſæculares ad vendendum pretio taxato frumentum & alios fructus ſibi ſuæque familiæ non neceſſarios, d. 216. n. 33.
Ubi variæ opiniones quæ explicantur uſque ad numerum 38.
Clerici an teneantur ſolvere gabellam impoſitam pro communi Reipublicæ neceſſitate ſuper his quæ ad victum & veſtitum ſpectant, d. 209. nu. 6. & ſeq.
Quid ſi ſolvatur hæc gabella ex immemoriali conſuetudine n. 12. & ſeq.
Et an ſuper Chocolatico, n. 31.
Clerici vendentes frumentum & alios fructus pluris quàm valent ratione gabellæ emptoribus laicis impoſitæ, debent illum exceſſum pretii reſtituere, deciſione 221. num. 1.
Quòd ampliatur, n. 15. & ſeq.
Et pro hac reſtitutione civitatibus facienda conveniri debent coram Eccleſiaſtico Judice, n. 27. & ſeq.
Clericus Depoſitarius Judicis ſæcularis an ſit conveniendus coram Judice Eccleſiaſtico vel ſæculari, d. 221. num. 30. & ſeq.
Clericus qui ſponte à Judice ſæculari ſuſcepit tutelam vel curam laici an conveniendus ſit coram Eccleſiaſtico aut ſæculari Judice: Quæſtio eſt ardua quæ tractatur, dec. 223. a n. 1. uſque ad 26.
Clericus executor teſtamenti laici etiam ſi ſit Epiſcopus an conveniendus ſit coram ſæculari Judice pro reddendis rationibus, d. 223. n. 6. 9. 10. & 11.
Clerici & Religioſi coram quo Judice ſint conveniendi pro ſolutione gabellæ rerum quas deferunt negotiationis occaſione, d. 210. n. 13. & ſeq.
Clerici & Religioſi negotiatores quibus in caſibus excuſentur à ſolutione gabellæ, d. 210. n. 18. & ſeq.
Clericis permiſſa eſt negotiatio impropria, deciſione 210. num. 12.
Sed non poteſt ab eis exerceri niſi ſublevandæ neceſſitatis cauſa, numero 23. Et quibus in caſibus, numero 24.
Clerici qui extrahunt & introducunt in alium locum ſua vina, frumenta, & cœtera ut carius vendant, tenentur ſolvere gabellam, d. 210. n. 25.
Quod limitatur, n. 26. & 27.
Clerici & Laici non poſſunt publicum habere macellum in civitate, niſi ad hoc privilegium habeant, vel niſi ex conſuetudine aut præſcriptione acquiſiverint, dec. 211. num. 11.
Clericorum pecudes poſſunt in paſcuis communibus univerſitatis paſcere, d. 212. n. 16.
Quod limitatur, n. 33. & 34.
In favorabilibus ſunt cives, n. 21.
Clerici non poſſunt uti rebus & paſcuis alienis invito Domino, d. 212. n. 60. & 65.
Clerici tenentur reſarcire damnum à ſuis pecudibus illatum in alienis agris, d. 215. n. 5.
Clerici poſſunt minutatim vendere panem ex frumento ſuo confectum, d. 216. n. 11.
Quod explicatur & limitatur uſque ad n. 22.
Clerici qui vendunt eſculenta & poculenta ſub falſis ponderibus & menſuris non puniuntur ab ædili ſeu alio ſæculari Judice, ſed ab Eccleſiaſtico, deciſione 207. numero 43.
Clerici à quò debeant immunitatem à gabellis accipere, d. 208. n. 12. 13. & 14.
Clerici pro rebus alienis quas deferunt gabellas ſolvere tenentur, d. 208. n. 15.
Et incidunt in commiſſum ſi non declarent eſſe alienas num. 16.
Præterea privilegium amittunt, n. 17.
Quòd ſi gabellas ſubtrahant, vel operam ferant ſubtrahentibus, tenentur in foro conſcientiæ ad reſtitutionem num. 19.
Clerici juramentum ſufficit ad probandum, res quas defert eſſe ſuas, d. 108. n. 20.
Et tale juramentum præſtari poteſt per Procuratorem in animam Clerici ſui Principalis, n. 21.
Si nullæ ex adverſo militent conjecturæ, nu. 12.
Secus ſi conjecturæ aliud ſuadeant, n. 23.
Vel ſi Clerici de mandacio fuerint convicti, n. 24.
Vel aliud probetur per Gabellarios, n. 25.
In his caſibus poſſunt ad jurandum cogi, n. 26.

Clericorum juramentum à sæculari Judice exigi an possit, d. 208. n. 27. & 28.
Clerici qui falsum juraverunt, de eo non possunt argui nec querelari, d. 208. n. 29.
Clericus cui tradita fuit possessio aut soluta quantitas de mandato Judicis sæcularis an possit pro revocatione possessionis aut solutionis conveniri coram sæculari Judice, d. 178. n. 1. & seq.
Quod declaratur ibidem, & decisione 179. n. 5.
Clericus habens possessionem ex decreto Judicis sæcularis, aut solutionem cum clausula, *Salvo jure*, jus suum dividere non potest, d. 180. n. 11.
Clericus rem emens in subhastatione publica, potest revocata subhastatione cogi à Judice sæculari rem restituere, d. 180. nu. 13.
Clericus in minoribus tempore delicti solutus & postea effectus bigamus an gaudeat fori privilegio, pro delicto ante bigamiam commisso, d. 195. n. 5.
Clericus succedens laico, si antequam succederet lis non erat mota contra Laicum, coram Ecclesiastico judice est conveniendus, d. 198. n. 13.
Clericus effectus laicus post obligationes & debita contracta coram quo sit pro illis conveniendus, d. 203. num. 1. & 3.
Quod declaratur, d. 104. n. 5.
Ei pro gestis ratione officii dum erat Clericus, coram quo Judice sit conveniendus, d. 105. n. 8.
Clerici appellatione quis veniat, d. 319. n. 22.
Clericus potest esse manumissor non solum ad pias causas, sed & alias, d. 293. n. 11.
Etiamsi deputatus sit cum laico, & à laico ibid.
Clericorum Beneficia quando vacent. V. Beneficia. V. Vacant.
Clericus an foro suo renuntiare possit. V. Forum.
Clerici extrahentes à Regno vel civitate res extrahi prohibitas an peccent mortaliter, aut venialiter, dec. 209. num. 39.
Clerici an peccent si non observent leges civiles Principum sæcularium, d. 209. n. 40.
Clerici extrahentes contra statutum res prohibitas pro aliis pœnis excepto commisso conveniendi sunt coram Judice Ecclesiastico, d. 209. n. 50.
Clericis & Religiosis interdicta est propria negotiatio lucrativa, d. 210. n. 4.
Clericorum & Religiosorum in illo casu qui comprehendantur, n. 5.
Et an possint negotiari per interpositas personas, nu. 9. & 10.
Clerici & Religiosi negotiatores ut gabellam solvere teneantur de his quæ emunt, an sit necessaria trina monitio, d. 210. n. 11. & 12.
Clericus in sacris ordinibus constitutus tonsuram & habitum clericalem ordini congruentem deferre tenetur, aliàs peccat mortaliter nisi justa causa excusaret, d. 130. num. 13.
Idemque in Clericis minorum ordinum beneficiatis, numero 14.
Secus in his qui beneficio carent nisi causativè quatenus gaudere volunt privilegio clericali, nu. 15. Idemque in clericis conjugatis, n. 16.
Clericus primæ tonsuræ non gaudet fori privilegio si non habeat tonsuram apertam & clericalem habitum, & idem est de constituto in minoribus ordinibus, decisione 130. num. 17.
Quod ampliatur, & limitatur, usque ad nu. 22. Etiam si comam nutriat, n. 23.
Clericus prima tonsura initiatus, aut in minoribus ordinibus constitutus ante Concilium Tridentinum coram Judice sæculari erat conveniendus, sive incedisset in habitu sive non d. 126. n. 1. & 2.
Secus est hodie nisi beneficium habeat, aut habitum clericalem, & tonsuram deferat in aliqua Ecclesia, vel sit in aliqua universitate aut schola de licentia Episcopi, & quasi in via versetur ad majores ordines suscipiendos, d. 127. n. 1.
Et qua ratione, n. 2. 3. & 4.
Impugnantur Torreblanc. numero 5. V. numero 16. & seqq.
Et quòd servare debeat omnia requisita ad privilegium fori necessaria juxta formam Concilii Tridentini.
Et hoc casu an gaudeat privilegio canonis. *Si quis suadente diabolo* quæst. 4. affirmatur ibid. nu. 6. sed verius negatur, nu. 7.
An etiamsi exemptus sit ab exactionibus & contributionibus tam realibus quàm personalibus, vectigalium, & munerum, ibid. n. 8. & 9.
Quid in Regno Castellæ & Lusitaniæ, n. 10.
An gaudeat etiam privilegio *cap.* Odoardus, de *solutionibus*, ut non possit conveniri pro debito civili, nisi in quantum facere possit, resolvitur ibidem, numero 11. & 12.
An gaudeat privilegio leg. *Sacro sancta*. Cod. *de Episcop. & Cleric.* ut omnia bona quæ acquirit jure dominii quacumque ratione & cujuscumque generis, censeantur bona quasi castrensia, ut ipse quamvis filius familias possit de eis disponere ac testari, n. 13. & 14.
Et utrùm sufficiat ad privilegium fori ut probet unum ex requisitis Concilii Tridentini, an conjunctivè omnia servare debeat, n. 22. & seq.
Quòd si sit Beneficiatus non gaudet privilegio fori Ecclesiastici nisi probet cumulativè omnia requisita, numero 25.
Tam in civilibus quàm aliis, n. 26.
Etiam nulla præcedente monitione, n. 27.
Et qua ratione, n. 28. & seq.
Si verò non gaudeat privilegio fori propter defectum requisitorum an possit puniri non solum Judice sæculari, sed etiam Ecclesiastico, ut sit locus præventioni, ibid. num. 33. & 34.
Item talis Clericus sine requisitis à Concilio Tridentino reputatur ut laicus, n. 35.
Sed si habeat Beneficium gaudet omninò privilegio fori Ecclesiastici, d. 129. n. 1.
Estque immunis à collectis, n. 2.
Ubi variæ afferuntur tum ampliationes, tum limitationes per totam decisionem usque ad n. 60.
Clericus primæ tonsuræ & minorum ordinum deferens clericalem habitum atque tonsuram, si inserviat alicui Ecclesiæ ex Episcopi mandato gaudet privilegio fori d. 132. n. 1. & d. 133. n. 1.
Quo tempore sit adscribendus ad servitium alicujus Ecclesiæ, ut fori privilegio gaudeat, n. 4. & 5.
Et an requiratur specialis affixatio, affignatio, vel Deputatio Episcopi ad certum ministerium in Ecclesia subeundum, an verò sufficiat generalis ad hoc ut gaudeat privilegio fori, ibid. n. 6. 7. & 8.
Et ad hoc privilegium consequendum debet omninò inservire alicui Ecclesiæ in spiritualibus & non in temporalibus, n. 8.
Quomodo intelligatur hic differentia spiritualium & temporalium, nu. 11. & seq.
Clerici comam nutrire non possunt, ibidem numero 23. & seq.
Sed propterea non amittunt privilegia clericalia, numero 31.
Sed quid si deferat aut nutriat barbam, nu. 32. prævalet affirmativa opinio, n. 35. & 36.
Clericus primæ tonsuræ hodierno jure non gaudet privilegio fori, nisi tonsuram deferat apertè, & continuè in in omni loco, d. 131. n. 2. & 3.
Adeò ut requiratur actus continuus, ibid. n. 4.
Quod tamen fallit in pluribus casibus, qui numerantur & declarantur à n. 5. usque ad 17.
Ubi etiam agitur de necessitate habitus clericalis, ibid. per tot.
Clericus conjugatus non gaudet duplici privilegio nisi tonsuram & habitum deferat, d. 136. n. 33.
Quod intelligitur de omnibus Clericis, n. 34. & 35.
Et præter duo privilegia reputatur in reliquis laicis, neque ullo alio gaudet privilegio clericali, n. 36.
Clericus conjugatus tam de jure, quàm de consuetudine non est exemptus à gabellis, tributis, & collectis, dec. 136. n. 37.
Nec excusatur, imò cogi potest ad subeunda munera, officia, & alia quæ concernunt publicam Civitatum administrationem in quibus degit, n. 38.
Neque gaudet privilegio *Cap.* Odoardus, *de solut.* numero 39.
Nec potest obtinere beneficium in titulum, n. 40.
Nec est capax pensionis reservatæ titulo clericali, vel loco beneficii, n. 41.
Nec potest esse Vicarius Episcopi in spiritualibns, numero 41.
Ampliaturque hæc Conclusio, n. 43. & 44.
Clericus conjugatus habens omnia requisita, an gaudeat privilegio fori non solum in causis criminalibus quæ ex delicto descendunt, sed etiam in causis mere civilibus quæ descendunt ex contractu, quasi contractu, aut voluntatibus ultimis, decisione 136. numero 45. & seqq.
Cum quatuor limitationibus, numero 48. & seq. Item debet se abstinere à negotiationibus, n. 52. & seq.
Clericus sive solutus sive conjugatus, portans arma, an gaudeat privilegio fori, d. 136. n. 56. & 57.
Clericus conjugatus qui degit in studio approbato de licentia sui Prælati, gaudet privilegio fori, licèt Ecclesiæ ministerio deputatus non sit, modò cætera requisita concurrant, d. 136. n. 58.

Cleri-

Clericus repertus in gravi flagranti delicto, hoc est in rixa & actu delinquendi, vel paulo post capi potest à Judice sæculari, ejusque ministris non ut puniatur, sed ut Judici suo transmittatur, d. 138. n. 17.
Idemque est si inventus fuerit ex inrervallo, vel immediatè, vel multo post delictum ab eo commissum, si sit fugitivus, vel de fuga suspectus, num. 23. & seq.
Clericus præparatus ad committendum delictum, ut huic obvictus, potest capi titulo defensionis per Judicem sæcularem, d. 128. n. 21.
Non solum quando certum est, sed etiam quando præsumitur, & prudenter timetur Clericum velle delinquere, num. 22.
Clericus deprehensus in maleficio, verisimile est quòd fugiat, d. 139. n. 15.
Clericus primæ tonsuræ & minorum ordinum ut gaudeat privilegio fori an debeat divinis interesse in diebus dominicis & festivis cum superpelliceo, decisione 132. nu. 34. & 35.
An gaudeat privilegio fori, serviendo alteri Ecclesiæ quàm ei cui inservire fuit adscriptus ab Episcopo, dec. 133. n. 34. & seq.
An etiam si inserviat seminario Clericorum de licentia Episcopi, d. 134. n. 1.
Aut si versatur in aliqua schola vel Universitate de licentia Episcopi, d. 135. n. 1. & 2.
Afferuntur limitationes à n. 4. ad 8.
Clericus recusans facere pacem cum rixante capi potest à Judice sæculari & cogi per Ecclesiasticum Judicem pacem ad firmandam, ibid. n. 48.
Clerici fratres seu Moniales militarium ordinum sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ; & Montesiæ sunt strictè & propriè Religiosi, & quoad se & quoad bona sua, ac tam in civilibus quàm in Criminalibus gaudent privilegiis fori, & canonis, & exemptionis gabellarum, etiam si sint Novitii, d. 132. nu. 2.
Clericus propriis manibus opera rusticalia exercens in suis propriis possessionibus, vineis, & fundis arando, fodiendo & colendo non amittit privilegia clericalia, secus si locaverit sub mercede tales operas ad colendum agrum alienum, nisi necessitate urgente, v. g. ut miseris subveniat, d. 101. n. 13.
Clericus reassumens habitum clericalem & tonsuram in fraudem non gaudet privilegio fori, decisione 131. nu. 19. & 21.
Clericus primæ tonsuræ aut ordinum minorum potest reassumere habitum Clericalem quem dimiserat absque licentia Episcopi etiamsi in synodo hoc prohibitum fuisset, non obstante irregularitate superveniente, & Episcopi prohibitione, d. 131. n. 28.
Clerici à quibusdam ornamentis, vestibus, & coloribus arcentur, d. 131. n. 46.
Nisi aliud esset de consuetudine, n. 47.
Clericus vocatus ad Judicium coram Judice sæculari, ut defensor necessarius, potest opponere declinationem fori, & actionem trahere ad suum Judicem Ecclesiasticum, d. 178. n. 14. & 15.
Clericus citatus à Judice sæculari ad defensionem Coloni, Inquilini vel commodatarii trahit causam ad forum Ecclesiasticum, d. 178. n. 15.
Si probet causam à se habere Colonum, inquilinum, vel Commodatarium qui eum nominavit, n. 16.
Modò Clericus sit revera possessor illius rei super qua litigatur, n. 17.
Secus si non sit in possessione, n. 19.
Clericus citatus à sæculari Judice circa interesse, an possit forum declinare, d. 179. n. 1.
Ubi distinguendum est, n. 2. & 3.
Clericus neque tacitè neque expressè potest renuntiare privilegio fori Ecclesiastici consentiendo in Judicem Laicum, d. 154. n. 1.
Tam in civilibus causis quàm in criminalibus, n. 2.
Nec cum juramento, n. 3.
Nec cum Episcopi consensu, n. 4.
Nec à quacumque Communitate Ecclesiastica, numero 5.
Nec à Concilio generali, n. 6.
Sive Clericus sit in sacris, sive primæ tonsuræ, numero 13.
Clericus citatus à Judice sæculari omittens opponere fori declinationem puniri debet per Judicem Ecclesiasticum pœna extraordinaria, d. 154. n. 12.
Clericus conventus coram Judice sæculari semper & omni tempore potèst opponere fori exceptionem declinatoriam, d. 155. nu. 1.
In quacumque parte judicii, n. 2.
Imò etiam post latam sententiam, n. 4. & 5.
Et post provisionem decreti executionis & expeditionem litterarum executionis atque in ipsa executione, n. 6.
Et in causa appellationis, n. 7.
Et adversùs executionem trium sententiarum conformium, n. 8.
Clericus conventus coram Judice sæculari retardans opponere declinationem fori an sit in expensis condemnandus, d. 156. n. 1. & 2.
Affirmatio verior est, n. 3. & 4.
Quod ampliatur & limitatur à n. 8. ad 24.
Clericus nominatus tutor vel Curator laici per Judicem sæcularem, si de ejus remotione tractandum sit, cognitio pertinet ad Judicem sæcularem, decisione 157. numero 37.
Clericus vel Religiosus in casu quo potest esse tutor negotiati potest res Pupillorum, non tamen turpis lucri gratia, d. 157. n. 38.
Clericus si fuit officialis & Vicarius generalis Episcopi, & postea bigamus efficiatur, pro gestis tempore officii tenetur rationem reddere coram Episcopo, d. 163. num. 1.
Clericus nullatenus potest jurisdictionem Judicis sæcularis prorogare, neque cum licentia Episcopi, decisione 169. num. 15.
Etiamsi patiatur se conveniri coram Judice sæculari, num. 26.
Clericus pro evictione potest conveniri coram Judice sæculari, nec potest forum declinare, decisione 178. numero 3. & 4.
Idem in familiari sancti Officii, n. 5.
Et in studioso, n. 6.
Et in alio quocumque Privilegiato, n. 7.
Quomodo aliqui hoc intelligant, & quid servetur in Cathalonia, n. 8. & seq.
Clericus fidejussor gaudet fori privilegio, decisione 153. numero 5.
Quod ampliatur, n. 7.
Clericus non est idoneus fidejussor, d. 163. n. 6.
Clericus si dat fidejussorem laicum coram Judice sæculari in judicio sisti & judicatum solvi, obligatio tam Clerici principalis quàm laici fidejussoris est nulla, d. 153. numero 9.
Clericus si principaliter se obligat penes acta Judicis sæcularis absque prorogatione jurisdictionis laicalis valet talis obligatio, & ejus vigore potest condemnari per Curiam Ecclesiasticam, d. 153. n. 1.
Et si dederit fidejussores laicos isti remanent obligati & contra eos potest procedere Curia sæcularis, numero 11.
Clericus universalis donatarius laici, etsi non hæres debet prosequi cœptam litem cum Donatore defuncto coram eodem Judice sæculari, nec potest fori declinationem opponere, d. 151. n. 31.
Quòd ampliatur & limitatur à n. 16. ad 30.
Clericus possessor bonorum laici si lis incœpta sit in Curia sæculari non potest illam declinare, decisione 151. num. 32.
Quod etiam ampliatur & limitatur à n. 16. ad 38.
Et quare debeat litem continuare coram eodem Judice, nu. 33.
Et quare lite, nondum cœpta, gaudeat privilegio fori, ibid.
Quòd si non possit declinare si lis contestata fuerit contra laicum in Curia sæculari, multò magis si sit conclusum in causa, & fortiùs si sententia lata sit, num. 34. 35. & 36.
Sed ad hanc continuationem coram Judice sæculari, sufficit quòd laicus defunctus fuerit citatus coram Judice sæculari, si Citatio fuerit verè executa & Reo laico notificata, n. 41. & 42.
Nisi quando à Reo factum fuerit quominus exequeretur, n. 43.
Sed in Clerico successore universali laici, non transit instantia nisi lis contestata sit cum defuncto, n. 44.
Clericus si laico succedat particulari titulo putà legati, aut venditionis litem cœptam cum defuncto tenetur continuare coram sæculari Judice. Sed contra illum de novo compilari debet processus coram Ecclesiastico Judice, d. 151. n. 45.
Quod intelligendum est si Clericus sit voluntarius successor, non verò necessarius, n. 45.
Clericus fideicommissarius universalis laici, litem cum Defuncto cœptam coram Judice sæculari continuare tenetur, d. 151. n. 48.
Aliud est si lis cœpta esset cum hærede gravato, tunc enim fideicommissarius esset remittendus ad Ecclesiasticum Judicem, n. 49. & 50.
Clericus hæres laici an debeat mitti in possessionem bonorum hæreditariorum per Judicem Ecclesiasticum vel per sæcularem, d. 152. n. 1.
Clericus relictus executor testamentarius an teneatur conficere

ficere inventarium coram Judice sæculari, decis. 152. num. 22.
Clericus non debet nec potest fidejussor esse pro laico, d. 143. n. 3.
Si de facto tamen fidejubeat, valida est fidejussio, & remanet obligatus, n. 4.
Clericus hæres laici pro rebus hæreditariis lite nondum cœpta cum Defuncto gaudet privilegio fori Ecclesiastici, d. 151. n. 3. & 4.
Quod ampliatur & limitatur à n. 5. ad 12.
Clericus hæres lite nondum cœpta cum defuncto debet conveniri apud Judicem Ecclesiasticum non sui domicilii sed Defuncti, d. 151. n. 13.
Clericus hæres laici pro rebus hæreditariis lite cum defuncto cœpta coram Judice sæculari an gaudeat privilegio fori Ecclesiastici affirmatur, d. 151. n. 14.
Sed verior est opinio negativa, n. 15.
Quod ampliatur à n. 16. ad 19.
Et limitatur usque ad n. 30.
Clericus in actione reali an gaudeat privilegio fori, & sit apud Judicem Ecclesiasticum conveniendus, decis. 147. num. 1.
Negatur, n. 2.
Affirmatur, n. 3. & 4.
Reprobantur Consuetudines contrariæ, n. 5. 6. & 7.
Ampliatur affirmatio à n. 13. ad 22.
Variæ limitationes afferuntur usque ad n. 35.
Clericus possidens, bona specialiter aut generaliter hypothecata gaudet privilegio fori, decisione 147. numero 8. 12. & 13.
Quod ampliatur diversimodè, numero 14. 15. 16. 17. & 19.
Clericus possidens non potest regulariter à sua possessione amoveri nisi coram Judice Ecclesiastico conveniatur, d. 147. n. 11.
Clericus potest bona sua patrimonialia jurisdictioni Judicis sæcularis submittere, d. 143. n. 23.
Contrarium tamen videtur verius cum facultate summi Pontificis, n. 24. & 26.
Clericus in causis feudalibus non gaudet privilegio fori, sed conveniendus est coram Domino feudi etiam laico, d. 147. n. 27.
Ampliatur, & limitatur, n. 28. & 29. 30.
Clericus in causis emphyteuticariis potest de consuetudine Cathalauniæ conveniri coram sæculari Judice secus de jure, d. 147. n. 32. & 33.
Clericus si possideat rem & conveniatur actione reali, ratione rei suæ est conveniendus coram Ecclesiastico Judice illius loci ubi res sita est, d. 147. n. 39.
Clericus in casibus prædictis potest capi à Judice sæculari etiam non expectata Judicis Ecclesiastici licentia, decis. 137. n. 28.
Sed hoc fieri debet ad fidem ut suo Judici remittatur, num. 29.
Aliàs conditione hac deficiente Judex non esset tutus in conscientia, num. 30.
Clericus non potest obsideri per Judicem sæcularem, ne sit ei dedecus: Vel in domo Meretricis ne videatur à Populo & infamia notetur, si hoc fiat animo illum injuriandi; Secus si bono zelo scilicet ut capiatur à suo Judice & puniatur, ibid. n. 34.
Clericus qui sponte permittit se per Judicem sæcularem capi & duci ad suum Judicem Ecclesiasticum, non debet percuti, Et quid si non permittat, decisione 158. num. 35.
Clericus primæ tonsuræ, aut minorum Ordinum conjugatus cum unica, & virgine ante Concilium Tridentinum gaudebat duplici privilegio, nimirum Canonis & fori Ecclesiastici in causis criminalibus & civilibus, d. 136. numero 1.
Sed Concilium prædictum jubet observati Constitutionem juris communis, illo addito quòd hujusmoai Clericus ab Episcopo deputari debeat ad servitium alicujus Ecclesiæ, & ei ministrare cum habitu clericali, numero 2.
Et eo casu gaudet duplici privilegio, n. 3. & 4.
Modò conjunctim tria requisita concurrant, de quibus, num. 5.
Clericus hujusmodi si sit bigamus licèt non amittat clericalem caracterem qui imprimitur in anima, & indelebilis est, remanet Clericus, d. 136. n. 7.
Attamen omni privilegio clericali remanet privatus, nu. 8. & 9.
Cum existimetur merè laicus, n. 10.
Eique sub pœna peccati mortalis, & sententiæ excommunicationis vetitum sit deferre tonsuram & Clericalem habitum, n. 11.
Ad quod afferuntur ampliationes à n. 12. usque ad 23.
Et limitationes à n. 24. usque ad 30.
Clericus primæ tonsuræ aut minorum ordinum Conjugatus, ut gaudeat privilegio canonis & Ecclesiastici fori an debeat probare tamquam fundamentum suæ intentionis, quòd incesserit in habitu & tonsura, & servierit Ecclesiæ ab Episcopo deputatæ, duxerit unicam ac virginem, d. 136. n. 31.
Et concluditur quòd non tenetur probare se virginem duxisse, sed tantùm unicum matrimonium contraxisse, & eam pro virgine fuisse reputatam, quia virginitas præsumitur etsi non probetur, ibd. n. 32.
Clericus & laicus si sint relicti hæredes, & in divisione hæreditatis oriatur quæstio, ipsa est coram Judice Ecclesiastico terminanda, d. 200. n. 31.
Clericus comparens in causa vertente coram Judice sæculari, non potest ex sui persona judicium mutare, nec declinatoriam opponere, d. 179. n. 5.
Quod fallit, n. 6.
Clericus se opponens in judicio concursus Creditorum coram sæculari Judice non attrahit ad suum Ecclesiasticum forum, sed debet prosequi jus suum in judicio sæculari, d. 179. n. 7.
Clericus de juribus & impositionibus receptis & exactis à Vassallis laicis tenetur reddere rationem in Curia sæculari Officii Magistri rationalis, d. 243. n. 1.
Clericus sequester fructuum beneficii Patronatus regii tenetur rationem reddere in Curia sæculari officii Magistri rationalis, d. 243. n. 2.
Clericus. V. Cognitio. Diffamatus. Ecclesia. Exactio. Gabella. Judex. Statutum. Taxatio.
Clericus vel Prælatus diffamatus trahere debet laicum diffamatorem coram Judice Ecclesiastico, decisione 238. numero 40.
Clericus super rebus temporalibus potest compromittere in arbitrium laicum, d. 238. n. 39.
Clericus in interdicto retinendæ possessionis rei profanæ an sit à laico conveniendus coram Ecclesiastico vel sæculari Judice, d. 241. num. 1.
Ubi variæ opiniones ac limitationes usque ad nu. 7. 8. & 9. Et à n. 13. ad nu. 16.
Clericus si obtineat in interdicto de interim contra laicum coram Judice sæculari, potest laicus coram eodem Judice sæculari prosequi declarationem pleni possessorii contra Clericum, si apposita sit Clausula reservativa, d. 341. n. 18.
Quid si apposita non sit, n. 19. & 20.
Quòd si à Judice sæculari obtinuerit provisionem cum reservatione petitorii, an fieri possit à laico persecutio declarationis petitorii coram sæculari Judice. Resolvitur à n. 22. usque ad n. 27.
Et utrùm possit reconveniri coram sæculari Judice, super petitorio & possessorio ejusdem rei, n. 29.
Clerici possunt vendere quibuscumque fructus ex beneficio aut ex bonis patrimonialibus provenientes absque gabella, d. 207. n. 14.
Et universim & minutatim, n. 15.
Ubicumque, n. 16. & 17.
Non obstante statuto in contrarium, quod est contra immunitatem Ecclesiasticam, n. 18.
Neque Baronis prohibitione ne vinum venderetur, numero 19.
Modó non vendant per se ipsos, sed per famulos, numero 20.
Et sub justo pondere, atque communi aut taxato pretio n. 22. & seq.
Et si excedant pretium, quis sit Judex competens Ecclesiasticus an sæcularis, n. 38.
Et antequam Magistratus sæculares taxaverint pretium, num. 41.
Clerici an talis denuntiationis defectu incidant in Commissum, ibid. n. 3.
Ubi variæ opiniones usque ad n. 9.
Et omnes incidunt in commissum quamvis non appareat de dolo ex parte eorum, n. 14.
Nisi sint minores vigintiquinque annorum, & dolo careant, n. 12.
Quod fallit & explicatur usque ad n. 25.
Et utrùm incidant in commissum si sint forenses, numero 26.
Clericis prohibita est negotiatio politica, & quæ sit, decis. 206. n. 26.
Quod limitatur, n. 4.
Sed non œconomica, & quæ sit, n. 5.
Clerici possunt cuicumque vendere quæ supersunt ex necessariis ad suam suorumque sustentationem, & quomodo, d. 206. n. 6. 20. & 21.
Quod ampliatur, n. 7.
Et carius vendere, licèt emerint vilius, n. 9.
Imò & ipsa ligna quæ ad edificandum mercati fuerint, si postea mutaverint consilium, absque gabellarum so-

solutione, modò hoc sæpe non contingat, numero 10. & 11.
Clerici subjiciuntur gabellis si de proposito emerint ultra suam, suorumque necessitatem, d. 206. n. 22.
Clericis non licet habere tabernas, d. 207. n. 1.
Et eas exercentes deponuntur, n. 2.
Secus si per alium exerceant, n. 3.
Nec in eas intrare nisi causa longioris itineris, numero 4.
Aliud est de Clericorum Communitate, quæ potest vendere vinum Clericis non laicis, n. 11. & 13.
Cerici an sint immunes ab omnibus tributis per Principes laicos aut Communitates impositis, decisione 201. numero 2.
Non solùm pro bonis Ecclesiasticis, sed etiam patrimonialibus, n. 3.
Et multò magis pro his quæ data sunt in titulum ad suscipiendos ordines, n. 4.
Fallentiæ usque ad nu. 9.
Clerici Volentes an possint gabellas solvere, & laici recipere sine licentia Papæ, & utrùm excommunicationem laici incurrant, decisione 202. numero 16. & sequenti.
Clerici etiam excommunicati, suspensi, Interdicti, vel Irregulares à gabellis sunt immunes, decisione 204. numero 1.
Quia sub eorum nomine veniunt Constituti in sacris ordinibus, Beneficiati, & Tonsurati, n. 2. 3. & 4.
Etiamsi habeant famulos sæculares pro parte quà consumunt, n. 7. & 8.
Neque pro parte consumpta à Parentibus & Pauperibus quos alunt sumptibus propriis, n. 10.
Clericorum justa de causa absentium famuli apud eos commorantes ac nutriti non tenentur solvere gabellas, ibid. num. 11.
Clericus & laicus si possideant indivisim communia bona, laicus tenetur ad gabellas, sed Clericus eximitur, dec. 204. num. 30. & 31.
Clerici & alii à gabellis exempti ad fraudes vitandas debent ea quæ deferunt denuntiare & manifestare, d. 205. num. 1.
Nisi probetur Consuetudo contraria, n. 2.
Clericis an permittatur ludus. V. Ludus.
Clericus pro servitutibus urbanis ad petitionem laici potest conveniri coram Judice sæculari, decisione 84. numero 1.
Cum ampliationibus & declarationibus regii senatus, n. 2. & seq.
Secus si cum judicio servitutum addit cognitio dominii, num. 9.
Clerici in his quæ concernunt politicam Civitatis ligantur laicorum statutis, d. 86. n. 14.
Clerici concubina à quo puniatur. V. Concubina.
Clericorum mala fama percutit corda fidelium, & mentibus illorum scandalum generat, decisione 136. numero 50.
Clericis læsis in contractu aut aliter an competat beneficium restitutionis sicut Ecclesiæ, decisione 159. numero 17.
Clericus quibus casibus possit trahere laicum ad forum Ecclesiæ, ibid. & d. 160. n. 18.
Clericus habens possessionem aut solutionem simpliciter ex decreto Judicis sæcularis sine reservatione conveniendus est coram Ecclesiastico Judice, decisione 181. num. 14.
Clericus depositarius Judicis sæcularis pro deposito apud eum facto, coram quo Judice sit conveniendus, decis. 181. num. 17.
Et citatus coram Judice laico ad exhibenda jura in concursu Creditorum potest forum declinare, n. 18.
Clerici non gaudentes fori privilegio pœnis condignis veniunt puniendi à sæculari Judice, decisione 193. numero 26.
Clericus beneficiatus committens delictum, si postea beneficium dimittat, & fiat laicus à quo Judice sit puniendus, d. 194. n. 1.
Clericus tonsuratus qui commisit delictum tempore quo Clericus erat & postea sit laicus, à quo sit puniendus, ibid. n. 2. & d. 185. n. 7. 8. & 9.
Clericus conjugatus qui tempore quo requisita omnia habebat ad gaudendum fori privilegio, commisit delictum & effectus bigamus, an gaudeat privilegio fori pro illo delicto, d. 194. n. 4.
Cœnæ præsentis aut absentis Domini Regis quæ sint, Et à quibus debeantur, d. 192. n. 4.
Cognitio bonorum vacantium in Cathalonia spectat ad Balivium generalem, d. 59. n. 2.
Et etiam ab intestato defunctorum si non extent legitimi successores, d. 69. nu. 80.
Secluso Ecclesiastico Judice, ibid.
Ex declarationibus regii senatus. Quid de bonis Naufragantium, ibid. n. 51.
Cognitio sumptus funebris atque Missarum pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, d. 70. n. 47.
Cognitio acceptionis officii jurati simul & Operarii Ecclesiæ pertinet ad Ecclesiasticum Judicem, decisione 142. num. 13.
Cognitio an claves arcarum sacristiæ ad Juratos villæ pertineant, vel ad operarios Ecclesiæ spectat ad Judicem Ecclesiasticum, d. 141. n. 14.
Cognitio præeminentiæ inter laicos super jure habendi sedile in altiori vel dignori loco, prius offerendi, & recipiendi panem in Ecclesia, & in processionibus extra Ecclesiam ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, dec. 159. nu. 1. & 2.
Et controversia inter laicos super juribus prædictis, nu. 3. 4. 5. 24. & 25.
Cognitio circa Catinum & petitionem Eleemosynæ in Ecclesia ad Judicem Ecclesiasticum spectat, decisione 161. num. 5.
Cognitio an pignoramentum possit fieri in Ecclesia pertinet ad Ecclesiasticum Judicem, decisione 161. numero 6.
Cognitio concessionis vel denegationis licentiæ seu dispensationis ad matrimonium contrahendum inter Raptorem & Raptam in foro Ecclesiæ, factis monitionibus vel non factis pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, decisione 175. num. 6.
Cognitio an regii Notarii etiamsi non sint de Curia Ecclesiastica possint recipere instrumenta possessionis beneficiorum Ecclesiasticorum ad Curiam pertinet sæcularem, d. 176. n. 49.
Et an possint in Parochiis recipere instrumenta invitis Rectoribus non constito quòd Rectores similes concesserint licentias Notariis regiis vel prohibuerint, pertinet ad Curiam sæcularem, d. 176. n. 52.
Cognitio remotionis suspecti contra laicum administratorem Causæ piæ pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, decis. 184. n. 9.
Quod intelligitur de administratione propria, non de Prædecessorum, quæ pertinet ad Judicem sæcularem, nu. 10. & 11.
Cognitio controversiæ an Communitas Presbyterorum possit habere tabernam in qua vinum vendatur tam laicis quàm Clericis pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, dec. 107. nu. 29.
Idem servatur si Clericus velit vinum ex suis redditibus aut bonis proveniens cuique vendere, n. 30.
Et quid si obstet prohibitio generalis facta per Baronem, num. 31.
Cognitio an res Clerici inciderit in Commissum propter non factam denuntiationem Gabellariis pertineat ad Judicem Ecclesiasticum aut sæcularem, d. 209. n. 5. & seqq.
Cognitio an Communitas Clericorum possit tenere macellum ad usum proprium tantùm & sustentationem Clericorum pertineat ad Judicem Ecclesiasticum contra universitates laicas, d. 211. n. 34.
Cognitio an Clerici teneantur solvere gabellam impositam ob communem Reipublicæ necessitatem pro rebus quæ ad victum spectant & vestitum, pertineat ad Judicem Ecclesiasticum, d. 210. n. 10. & 11.
Collecta pro extinctione locustarum an sit realis aut personalis, d. 230. n. 63.
Et hæc Collecta in defectum bonorum universitatis exigenda est ab Usufructuario, d. 230. n. 64.
Quod limitatur, n. 65.
Et an solvenda sit à colono, aut à fundi Domino, n. 66. & 67.
Nec solùm imponitur in locis ubi sunt locustæ, sed etiam in vicinis, n. 68. & seq.
Et an possit imponi Inconsulto Romano Pontifice, num. 76. & seq.
Collegia sortiuntur forum quem habent personæ in eis degentes, d. 123. n. 12.
Collegia. V. Capitulum.
Coloni Episcopi an gaudeant privilegio fori Ecclesiastici, d. 145. n. 41.
Coloni V. Famuli.
Coloni partiarii Ecclesiæ seu Clericorum an teneantur præstare gabellam. Quod declaratur habere locum pro sua parte, decisione 204. numero 15. & decisione 220. num. 16.
Idem est de Colonis partiariis militarium Personarum, decisione 204. n. 16.
Coloni laici Clericorum tenentur solvere gabellam ex fructibus perceptis ex prædiis eorum si ea vendiderint, vel transtulerint, d. 204. n. 8.
Sed non possunt nec debent gravari nimis, n. 19.

Et quan-

Et quando dicantur nimis gravati, n. 20.
Quod Judex arbitrabitur, n. 21.
Nempe Judex Eccleſiaſticus, n. 22.
Coloni qui non ſunt partiarii, ſed nomine Clericorum colunt, vulgo *Mayordomos* etiam pro parte ſua à ſolo ſeparata ſunt immunes, neque ſubjiciuntur Collectæ, deciſ. 204. n. 23.
Idem eſt in colonis militarium Perſonarum, n. 24.
Coloni. V. Conductores. V. Fiſcus.
Coloni laici partiarii & Conductores fructuum Eccleſiæ, ſi paciſcantur cum Eccleſia de immunitate ſuæ portionis, utrùm erit libera à Gabellarum ſolutione, d. 204. num. 25. & 26.
Et decimas ſolvere debent, n. 27.
Coloni partiarii an pro Dominis compelli poſſint ad gabellas & collectas, d. 204. n. 28.
Comeſtionum ſeu Vigiliarum quis in Cathalonia ſit Judex competens, Eccleſiaſticus an ſæcularis, deciſ. 192. numero 1. 2. & 3.
Comites quo titulo decorentur litteris & proviſionibus regiis expeditis per Cancellariam, deciſione 247. numero 16.
Et quo de urbanitate, d. 248. n. 10.
Commenda perpetua beneficii eſt in uſu, deciſione 129. num. 35.
Non ſic temporalis, n. 36.
Commendatores vocantur non ſolum qui Commendam habent, ſed etiam equites qui habitum ordinum militarium deferunt, d. 139. n. 34.
Commercia in Cathalonia, & in Regnis Caſtellæ, Aragonum, Valentiæ, & Neapolis, atque Siciliæ ſunt libera, d. 209. n. 1. & 2.
Poſſunt tamen ex cauſa interdici, n. 3.
Commiſſio. V. Facultas.
Commiſſarius arbitrium regulare debet ad mentem & voluntatem teſtatoris, d. 129. n. 101.
Communitas Eccleſiaſtica. V. Capitulum.
Communitates Presbyterorum non poſſunt tenere macellum ſi Capitulum illud habeat in vim ſententiæ regiæ ad uſum Clericorum, d. 211. n. 31.
Communitas Religioſorum poteſt ſua animalia immittere in communia univerſitatis paſcua, deciſione 212. numero 17.
Communitas. V. Capitulum.
Communicare an liceat fidelibus die Veneris abſoluta, deciſ. 244. n. 40. & 41.
Comparitio Partis in judicio an validet citationem nullam. V. Citatio.
Compaternitas non eſt cauſa ſufficiens ad recuſandum Judicem ut ſuſpectum in cauſa compatris vel filii à ſacro fonte ſuſcepti, d. 66. n. 31.
Cum declaratione regii Senatus, ibid.
Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. de reformat. cap. 3.* modum procedendi Judicibus Eccleſiaſticis præfigit, deciſ. 234. num. 1. & 2.
Sed an in cauſis civilibus imponat formam, vel non, n. 12. & ſeq.
Quid ſervetur in Cathalonia, n. 16.
Cum limitatione, n. 17. & 18.
Concilium Toletanum receptum & quare, deciſione 16. num. 13.
Concilii Tridentini derogatio expreſſa & ſpecifica requiritur, ut in aliquo litteræ Apoſtolicæ poſſint prævalere, d. 23. n. 40.
Quæ derogatio non admittitur in Hiſpania, deciſ. 23. num. 41.
Et quomodo in tali caſu procedatur, ibid.
Concilium an repræſentet Univerſitatem, V. Univerſitas.
Concilium Tridentinum, *ſeſſ. 24. c. 6. de reformat. matrimon.* præſcribens requiſita ei qui prima tonſura eſt initiatus, & in minoribus ordinibus conſtitutus ad gaudendum privilegio fori Eccleſiaſtici præſupponit Clericatum, d. 128. num. 11.
Concilium Tridentinum cum voluit excludere Vicarium, ne veniret nomine Epiſcopi, illum explicitis verbis excluſit, d. 133. n. 43.
Concubinæ Clericorum aut ab eis cognitæ à quo Judice puniantur, d. 136. n. 49. ad 64.
Sacrilegium committunt, ibid.
Concubinatus prohibitio ab Eccleſia ſumpſit originem, d. 136. n. 50.
Concubinas expellere à Clericorum domibus pertinet ad ſolum Judicem Eccleſiaſticum, deciſione 137. n. 50.
Concubina Canonici non poteſt puniri à ſolo Epiſcopo ſine adjunctis, ibid.
Concubinæ Clericorum an ſint de eorum familia, illorumque ſequantur forum, d. 137. n. 52.
Exponitur ſtatutum circa punitionem Concubinæ Clerici factum, ibid.
Concubinæ Clericorum licèt occultæ puniri poſſunt à ſæculari Judice, d. 140. n. 58.
Quæ dicantur occultæ, n. 59.
Et quæ publicæ, nu. 60.
Concubinæ conjugatæ quæ tales ſunt cum ſcientia maritorum non gaudent privilegio Conjugatorum, deciſione 141. n. 65.
Et tales præſumuntur quoties omnibus patent & ſunt vulgares, ibid. n. 65.
In Cathalonia non requiritur accuſator ad punitionem hujus criminis, d. 142. n. 66.
Quis ſit Judex competens. V. Judex.
Statutum contra concubinatum Clericorum. Vid. Statutum.
Conductores Fiſci. V. Fiſcus.
Concubinas habere grave peccatum eſt pro ſoluto, & graviſſimum pro uxorato. Et deteſtabile pro Clerico, d. 129. n. 17. & 18.
Concubinatus eſt gravius peccatum quàm ſimplex fornicatio, d. 130. n. 21.
Concubinarii laici qua pœna ſint puniendi, ibidem numero 25.
Concubinæ qua pœna puniantur, d. 130. n. 26. & dec. 131. nu. 27. & 28.
Concubinarii publici morientes in concubinatu, carent Eccleſiaſtica ſepultura, n. 29.
Concubinarii Clerici qua puniantur pœna, n. 30.
Et à quo Judice. Clerici ab Eccleſiaſtico.
Laici à ſæculari, ibid.
Variæ opiniones uſque ad n. 37.
Concubinatus eſt crimen mixti fori, ibidem & dec. 134. numero 39.
Concubinatus quid ſit, d. 125. n. 1.
Concubinarii qui dicantur numero 2. & 3. & quot modis, numero 5.
Quæ requirantur ad concubinatum inducendum. Et quod non præſumitur ſed eſt probandus, & qualiter, d. 126. num. 4. 6. & 7.
Concubinatus probatur ex ſuſceptione filiorum, & continua cohabitatione, n. 8. 9. & 10.
Concubinatus probatur ex reputatione fœminæ in populo & vicinia, ibid.
Omni jure prohibitus eſt, d. numero 11. & ſeq. & d. 128. num. 15. & ſeq.
Conductor negans ſeu recuſans rem conductam finita locatione reſtituere, dicitur locatorem ſpoliare, deciſ. 165. numero 17. & 18. ſive judicialiter neget, ſive extra, numero 19.
Neque debet expectare quòd pulſetur, ſed ſponte offerre, n. 20.
Conductor. V. Laicus Conductor.
Conductores. V. Coloni.
Confeſſio Clerici facta coram Judice ſæculari nulla eſt, deciſ. 154. n. 7.
Confiſcatio dicitur alienationis cauſa neceſſaria, dec. 215. numero 17.
Confiſcatio dicitur alienatio neceſſaria, d. 215. n. 27.
Confratres an poſſint mutare Confratriam de una Eccleſia ad aliam; & cui Judici pertineat illius rei cognitio d. 183. n. 1. ad nu. 6.
Confratres poſſunt renuntiare Confraternitati, deciſione 183. numero 7.
Confraternitates laicorum non tenentur ſolvere ſubſidium, niſi habeant annexum, d. 183. nu. 8.
Confratria an gaudeat privilegio fori Eccleſiaſtici, d. 143. numero 1.
Ubi diſtinguitur inter Confratriam erectam authoritate ſummi Pontificis, ſeu Epiſcopi, & eam quæ ſine tali authoritate erecta eſt, n. 3.
Prior, & ejus Gubernator ſeu adminiſtrator quoad omnia quæ concernunt officium, res atque bona Confratriæ, quæ non ſolum dicitur pia & religioſa, ſed etiam Eccleſiaſtica, gaudet privilegio fori, deciſione 143. numero 4. & num. 5.
Confratria Poſterior, nempe ſine authoritate Epiſcopi erecta an gaudeat fori privilegio, dubitatur, deciſione 143. numero 12.
Affirmativa tractatur, n. 13. 14. & 15.
Negativa quæ verior eſt, n. 16.
Ubi variæ rationes ad n. 19.
Quod intelligitur de temporalibus bonis Confratriæ: ſecus quoad cauſas & res merè ſpirituales de quo Exempla & Deciſiones referuntur, n. 22. & ſeq.
Confratriæ laicorum non poſſunt compelli accedere ad publicas proceſſiones ſed ſolum invitari, deciſione 143. numero 28.
Niſi fecerint votum eundi, n. 29.
Vel niſi in proceſſionibus Sanctiſſimi Sacramenti, numero 30.

Confratriæ ſtatutorum ordinario, & correctio ad quem Judicem pertineat, d. 149. num. 32.
Confraternitas erecta ſine authoritate Epiſcopi ſi læſa fuerit in Contractibus aut in judicio, an gaudeat privilegio reſtitutionis in integrum jure minoris, affirmatur, deciſ. 143. nu. 36.
Negativa procedit in Cathalonia, n. 37.
Niſi Confrater aliquis eſſet minor, n. 38.
Confratriæ laicorum in Eccleſiis monialium erigi non poſſunt, d. 143. num. 42.
Confratria, V. Rector.
Conjectura fraudis. V. Fraus.
Conjux occidens Conſortem privatur ejus ſucceſſione ab inteſtato etiam deficientibus Cognatis Defuncti, deciſ. 63. numero 21.
An excludatur à fiſco in bonis Conjugis. V. Fiſcus.
Conjugatus Clericus. V. Clericus.
Conjuges tenentur in eadem domo ſimul habitare, eidem menſæ accubare, & in eodem lecto jacere, deciſione 174. numero 35.
Et ad hæc omnia uterque compelli poteſt à Judice Eccleſiaſtico per cenſuras, n. 36.
Imò etiam per Judicem ſæcularem ſi controverſia non ſit de valore matrimonii, nu. 37.
Conſanguinei ſuccedunt in bonis Clerici ab inteſtato defuncti uſque ad decimum gradum, deciſione 73. numero 50.
Conſanguinitas quomodo probari debet, deciſione 129. numero 85.
Conſanguinitatis graduum Computatio in Beneficiis ad quos Conſanguinei proximiores vocantur an facienda ſit ſecundùm Canones, aut ſecundùm leges, deciſione 129. numero 84.
Conſanguinitas ad excluſionem fiſci debet probari ſpecialiter, ſcilicet gradus uſque ad communem ſtipitem à quo incipit linea tranſverſalis, d. 162. n. 8. & 10.
Conſanguinitas probata præſumitur & contradicenti incumbit probatio, dec. 61. n. 11.
Et hæc linea nihil aliud eſt quàm jus cognationis, deciſ. 62. numero 13.
Conſenſus ubi eſt præſtandus ad actus ſolemnitatem pro forma debet eſſe clarus & expreſſus, neque ſufficit tacitus, d. 133. n. 3.
Conſenſus tacitus ſufficit ad prorogandam juriſdictionem alieni Judicis, d. 169. n. 6.
Fallit in prorogatione quæ fit de loco ad locum, & de tempore ad tempus, n. 7.
Conſenſus Judicis prorogati non requiritur ad prorogandam juriſdictionem alieni Judicis, ſed ſufficit ſolus litigantium conſenſus, d. 169. n. 10.
Requiritur tacitus ejus conſenſus, n. 11.
Conſenſus ſuperioris non requiritur quando ſæcularis prorogat alieni judicis juriſdictionem, deciſione 169. numero 12.
Conſervator an poſſit procedere contra Injuriantem pro verbali injuria Religioſis illata. V. Injuria.
Conſervatores licèt in quibuſdam æquiparentur Ordinariis, ſunt tamen delegati, d. 233. n. 8. & 9.
Conſiſtorialia. V. Monaſteria.
Conſtitutiones titul. 1. & 2. *de teſtament.* declarantur, dec. 176. num. 9. & 10.
Conſultatio facta per regium ſenatum Cathaloniæ, & miſſa ad Carolum Quintum Imperatorem & Regem Hiſpaniarum 13. die Februarii, anno 1551. refertur, deciſ. 32. numero 2.
Conſuetudo eſt probanda ſpecialiter in locis ubi allegatur, dec. 333. num. 27.
Et tempore acti controverſi, d. 334. n. 28.
Non extenditur de loco ad locum, ibidem n. 29. & 31.
Conſuetudo per quos actus inducta ducatur, & quanto tempore, d. 335. n. 37.
Conſuetudo offerendi aliquid in Eccleſia diebus Dominicis & feſtivis obligat, poſſuntque Parochiani compelli ad id offerendum, d. 170. n. 8.
Etiamſi Parochi ſint divites, n. 9.
Præſertim ſi à longo tempore vigeat Conſuetudo, numero 10.
Quale ſit longum tempus in hoc propoſito, numero 11. 12. & 13.
Talis Conſuetudo non eſt contra jus nec habet vitium aut vitioſum fundamentum, ſed eſt pia & laudabilis, dec. 170. nu. 14.
Conſuetudo non inducitur per actus qui ſunt meræ facultatis, neque ex datione annua gratis facta, neque ex eis oritur obligatio, neque datur poſſeſſio, nec præſcriptio, nec manutentio, d. 180. n. 16.
Fallit favore Eccleſiæ, n. 17.
Conſuetudo hæc qualiter conſtare debeat, deciſione 170. numero 23. & 24.
Conſuetudo eſt obſervanda in ſolvendis Decimis, dec. 187. num. 1. & 2.
Etiam quoad Quoram, n. 3.
Conſuetudo in exactione Decimarum quanto tempore inducatur, d. 187. n. 15.
Conſuetudo ſolvendi vel non ſolvendi gabellas quomodo probetur, d. 220. n. 19.
Conſuetudo in titulis aſſignandis, an in honorariis attendi debeat, d. 249. n. 8.
Conſuetudo ſequeſtrandi redditus & fructus beneficiorum, & Abbatiarum regalis patronatus vacantium in Cathalonia eſt valida, & conſervanda, dec. 42. n. 11.
Et irrevocabilis, d. 44. n. 17.
Conſuetudo præſcripta & completa non tollitur per uſum contrarium, niſi ſit per legitimum tempus uniformiter obſervatus, d. 73. num. 50. dec. 94. numero 20. & deciſ. 106. numero 41.
Conſuetudo capiendi & carcerandi laici per Judicem Eccleſiaſticum an teneat. V. Judex.
Conſuetudo Civitatis & locorum eſt attendenda circa receptionem Epiſcopi, d. 329. n. 9. d. 335. n. 36. & dec. 334. num. 33. & ſequent.
Conſuetudo attendenda eſt in honorariis etiamſi contraria juri, d. 329. n. 10. & 11.
Eſt ſtricti juris, d. 333. n. 16.
Contendens cum Rectore Gimnaſii carente inſignibus non punitur pœna ſtatuti lata contra eos qui Rectorem injuria afficiant, d. 336. n. 18.
Controverſia ſi oriatur inter Confratrias laicorum ſuper præcedentia in proceſſionibus publicis, Judex Eccleſiaſticus de ea cognoſcere debet, & hanc definire, dec. 143. numero 24.
Appellatione remota, n. 25.
Quoad effectum ſuſpenſivum, ſecus quoad devolutivum, numero 26.
Quidam id aſſerunt de ſæculari Judice, n. 27.
Controverſis de cancellatione à Confratria, vel de receptione, vel de canonica Electione ad gubernium à quo Judice Eccleſiaſtico aut ſæculari dirimenda ſit, deciſione 143. n. 31.
Corpora Eccleſiaſtica, licèt non habeant majus aut fortiùs privilegium fori quàm ſingulæ Eccleſiaſticæ Perſonæ, d. 123. nu. 2. tamen fortiori jure gaudent eodem privilegio, ibid. n. 3.
Corpora Eccleſiaſtica. V. Capitulum.
Corpus Eccleſiaſticum poteſt reconveniri in cauſa merè civili coram Judice Eccleſiaſtico, deciſione 232. numero 90.
Corpus delicti ante omnia conſtare debet, ut Judex procedere valeat contra aliquem de crimine, deciſione 220. numero 1. & 2.
Etiamſi Reus fateatur delictum, n. 3.
Quod declaratur, n. 4. 33. & 34.
Corpora Defunctorum perpetuæ ſepulturæ tradita exhumari non poſſunt nec transferri de loco ad locum ſine licentia Epiſcopi, ſecus ſi fuerint inhumata per modum depoſiti, d. 228. n. 9. & 10.
Corpora Mortuorum ad Eccleſiam delata an Parochus permittere poſſit aperiri per Medicos, deciſione 228. numero 39.
Correlativorum eadem eſt ratio, deciſione 136. nu. 50. & dec. 303. n. 4.
Creditor verè dicitur poſſidere pignus naturaliter & civiliter, & dantur ei remedia poſſeſſoria, deciſione 147. numero 18.
Creditor qui elegit agere contra ſuum Debitorem via ordinaria cum poſſet agere executiva, ordinariam viam non poteſt relinquere ut ad viam executivam progrediatur, d. 167. n. 49.
Quod fallit pluries, maximè ſi in inſtrumento Creditori data ſit facultas variandi judicium, n. 50.
Refectis tamen expenſis viæ ordinariæ, n. 51.
Creditor qui eſt in poſſeſſione exigendi penſionem turbari dicitur eo ipſo quòd Debitor penſionem deſinit ſolvere, dec. 194. nu. 6.
Crimen læſæ Majeſtatis divinæ eſt longè majus quàm humanæ, dec. 264. n. 60.
Sic Hæreticus confugiens ad Eccleſiam non gaudet immunitate, d. 265. n. 66. & ſeq.
Crimen læſæ Majeſtatis committit ſeditioſus & tumultuans contra Principem, neque immunitate gaudet, dec. 267. num. 74. & 75.
Receptator Rei hujus criminis committit crimen ſimile, deciſ. 268. num. 76.
Et qui non revelat, dec. 270. n. 88. Neuter gaudet immunitate, ibidem.
Crimen læſæ Majeſtatis humanæ in primo capite an gaudeat de jure communi Eccleſiaſtica immunitate, d. 261. n. 44. & d. 262. num. 47.

De ju-

De jure canonico non gaudet ex Bulla Gregorii XIV. quæ non viget in Cathalonia, ibid. n. 46. & 48.
Crimen læsæ Majestatis est proximum sacrilegio, ib. num. 49. & dec. 263. num. 56.
Crimen læsæ Majestatis committit Fabricator falsæ monetæ, qui non gaudet immunitate, decisione 261. numero 50. decisione 263. numero 53. & decisione 265. numero 70. & 71.
Comprobatur sacris historiis & omni jure, n. 50. & 58. & dec. 254. nu. 59.
Crimina quæ sint in quibus delinquens non gaudet immunitatè Ecclesiastica, d. 263. n. 57.
Culmen. V. Baldachinum.
Curator ad litem laico minori, si litiget coram sæculari Judice, per Judicem sæcularem dandus est, decisione 157. numero 9.
Si coram Ecclesiastico, per Ecclesiasticum, n. 10.
Semper enim datur ab ipso Judice coram quo lis versatur, num. 11.
Sive ordinarius sit, sive delegatus, sive alienus, nu. 12. & seqq.
Curator ad lites generales per quem Judicem dandus, d. 157. n. 15. & seqq.
Curator aut Tutor laici an possit esse Clericus, dec. 157. num. 25. & seqq.
An possit esse religiosus, n. 31. & seq.
Curator vel tutor ratione administrationis tutelaris an possit petere salarium, d. 157. n. 39. & seq.
Et quo tempore illud petere debeat, n. 42. & seq.
Et quantum illi taxandum sit, n. 45.
Quid si exeat extra locum suæ habitationis, n. 46.
Quid de actore vel negotiorum gestore, n. 47.
Custodes pascuorum asserentes pecora damnum intulisse in pascuis, & agris alienis an plenam fidem faciant, dec. 215. numero 10.
Etiam contra Clericos, n. 11.
Modò jurent, n. 12.
Et ex adverso non probatur contrarium, n. 13.
Custodia Ecclesiæ tempore quo vacat ad Patronum Ecclesiasticum spectat, d. 39. n. 2.
Secus in patronatu laicali, quia tunc spectat ad ordinarium qui habet jus conferendi, ibid. numero 3. & decis. 40. nu. 5.
Custodia Ecclesiæ spectat ad eum qui habet jus instituendi, ibid. n. 4.
Custodia fructuum & reddituum Beneficii regii Vacantis competit Regi ex propria regalia, decisione 41. numero 19.

D

DAmnum illatum Parti resarcire tenentur illi quorum pecudes in pascuis vetitis reperiuntur, decis. 215. numero 7.
Quod intelligitur non solùm de gravi damno sed etiam de mediocri, modò probetur, n. 8. & 9.
Damnum per pecora illarum in messibus & segetibus in herba existentibus quomodo æstimari debeat, dec. 215. numero 16.
Damni dati in territorio jurisdictionis Ecclesiæ æstimatio pertinet ad Judicem sæcularem, decisione 215. numero 52.
Dominium. V. Animalia. Dominus.
Dæmones excommunicari non possunt, decisione 130. numero 37.
Debitor potest conveniri coram omni Judice competente in vim clausularum renuntiationis proprii fori, & submissionis alteri cuicumque Judici, decisione 168. numero 2.
Non solùm renuntians, sed etiam ejus hæres, n. 3.
Nec potest opponere exceptionem fori declinatoriam, num. 4.
Debitor tenetur deferre in domum creditoris id quod debet si debitor & creditor sint ejusdem fori, decisione 188. num. 3.
Si debitum consistat in pecunia. Secus in fructibus, num. 6. & 7.
Quid in Cathalaunia, d. 197. n. 5. 6. & 7.
Debitor si aliquid præstare teneatur ratione obsequii & reverentiæ debet indistinctè solvere quod debet in domo Creditoris etiam diversi fori, dec. 188. n. 4. & 8.
Debitor solitus solvere aliquam annuam præstationem, si denegat solvere, committit spolium, d. 194. n. 3.
Debitor habens bona mobilia an possit ad executionem judicialem designare & nominare bona immobilia, decis. 234. n. 25. & 27.
Debitores decimarum. V. Decimæ.
Debitor fisci. V. Debitor.
Decimæ mineralium an debeantur. V. Mineralia.
Decimarum jus per usum in parte, retinetur in totum; decis. 27. n. 63.
Decimæ aliæ prædiales, aliæ personales, decisione 306. num. 1.
Aliæ mixtæ, & quæ sint, ibid. n. 2.
Decimarum Conductor. V. Laicus.
Decimæ animalium quòd solvendæ sint sine deductione expensarum, dec. 312. n. 29. & 39.
Decimæ in Cathalaunia imò in tota Hispania Regibus per summos Pontifices donatæ sunt profanæ, decis. 186. numero 1.
Et de eis cognoscit sæcularis Judex, numero 2.
Decimæ personales an debeantur de jure divino vel humano, d. 186. n. 17.
Decimæ omnes ex necessitate præcepti solvendæ sunt, decis. 307. n. 5. & d. 308. n. 6.
Debentur ex pecoribus & aliis animalibus, si sit consuetudo, d. 308. n. 7. & 8.
Potest fieri ex consuetudine ut non solvantur ex certis fructibus, n. 9.
Decimæ quæ ex pecoribus debentur sunt in triplici differentia, ibid. n. 10.
Ex fœtibus pecorum debentur, ibid.
Qualiter ex pecoribus solvendæ sint, ibid. n. 11.
Circa locum consuetudini standum est, decisione 309. numero 13.
Mixtæ ad prædiales reducuntur, n. 14.
Decimæ prædiales solvendæ sunt ubi prædia sua sunt, nisi extet contraria consuetudo, n. 15. & 16.
Decimæ ex pecoribus ubi sint solvendæ quando timor est abigeorum vel Hostium, ibid. nu. 17. Quid si pecora vivant æstate in una Parochia, & hyeme in alia, d. 310. num. 18. & 21.
Ubi quod attenditur consuetudo.
Et ad quem hæc cognitio pertineat, n. 19. & 20.
Decimæ non dividuntur si pecora pascantur in una Parochia & earum Dominus habeat domicilium in altera, d. 311. n. 22. & 23.
An debeantur Parochiis ad quas pecora pascendo transeunt, n. 24.
Decimæ ex pecoribus quo tempore solvi debeant, numero 25.
Decimæ prædiales solvi debent ex fructibus statim atque collecti sunt, d. 312. n. 26. & 27.
Decimæ ex lana, caseo, butiro, & lacte quo tempore solvi debeant, n. 28.
Decimarum prædialium quis sit Judex competens de jure communi, dum Prælatus aut Clericus vult convenire laicum super earum solutione, decisione 186. numero 3.
Quid hodie observetur in Cathalaunia, à num. 4. usque ad num. 15.
Decimæ personales in Cathalaunia & ferè ubique non sunt in usu, decisione 185. numero 16. & decisione 246. numero 105. & seq.
Decimarum exemptio an de jure communi possit in totum à laico præscribi, d. 189. n. 18.
Quid in Cathalaunia, n. 19. & seq.
Et quid respectu Quotæ, n. 22. & 23.
Decimæ prædiales statim debent solvi, id est quantò citius post fructuum collectionem, decisione 187. numero 4.
Nisi aliter Consuetudo disponat, n. 5.
Et antequam petantur, n. 6.
Nisi aliud ex consuetudine, n. 7.
Decimæ & Primitiæ in Cathalaunia si tempore collectionis fructuum petitæ non sint, an postea possint peti pro annis præteritis, d. 187. n. 8.
Decimarum fit condemnatio in Cathalaunia tantùm à die litis super mora collectorum aut colligendorum, decis. 187. numero 9.
Decimarum interesse in Cathalaunia non datur, decisione 187. num. 10.
Decimarum debitores non possunt grana asportare ad horrea sua donec Clerici quibus solvendæ sunt fiant certiores de fructuum collectione, decisione 187. numero 11.
Nisi consuetudo sit in contrarium, n. 12.
Decimarum debitores consuetudine secluſa quandonam debeant certiores reddere Clericos de Collectione fructuum, dec. 187. n. 13.
Et quanto tempore teneantur expectare earum Exactorem priusquam ab agro messem extrahant, n. 14.
Et coram quo Judice conveniendi sint circa formam eas solvendi, n. 16.
Decimæ integræ sine diminutione & fraude solvendæ sunt, dec. 189. num. 1.
Sine ulla expensarum deductione si sint prædiales, numero 2.

Nisi rationabilis consuetudo aliud voluerit, nu. 3.
Sed expensæ deducantur ex Decimis personalibus in locis ubi solvuntur, nu. 4.
Decimas qui non solvunt integras sine diminutione & fraude mortaliter peccant, d. 189. nu. 5.
Et monitione prævia excommunicari possunt, n. 6. & 7.
Nec possunt absolvi nisi plena restitutione secuta, n. 8.
Nisi confessi sint se restituere non posse, & jurent de solvendo in futurum si possint, nu. 9.
Vel nisi eis remittantur, nu. 10.
Decimarum debitores compelli possunt ad eas solvendas in manipulis, non obstante consuetudine etiam immemoriali eas solvendi in grano & ad mensuram, si fraus aliqua ex eorum parte probetur à quibusdam ex universitate, d. 189. nu. 12. & 18.
Decimæ & Primitiæ de immunditiis tritici solvendæ sunt, si decimæ integræ per fraudem non fuerint solute, d. 189. nu. 16.
Decimarum solutio ut peti possit in manipulis, sufficit probare quosdam de universitate commisisse fraudem, d. 189. nu. 17. & 18.
Decimæ saccari an solvendæ sint in cannis, decis. 189. numero 19.
Decimas non solventibus an possint Parochi denegare Sacramenta, d. 19. nu. 20.
Decimæ an de novalibus solvendæ sint. Distinctiones quatuor afferuntur, d. 191. à nu. 3. ad nu. 14.
Decimæ novalium pertinent ad Parochiam in cujus finibus surgunt, d. 191. nu. 15.
Quid in Regno Aragonum, nu. 16.
Decimæ prædiales debentur Ecclesiæ parochiali in cujus territorio sita sunt prædia, d. 191. nu. 17. & 18.
Et spectant ad Parochum, nu. 19.
Decimæ an debeantur de manna, d. 217. nu. 14.
Decimas non solventes multis pœnis, & damnis subjiciuntur, d. 230. nu. 21.
Decimas & primitias solvere est præcipuum remedium contra locustas, d. 230. nu. 24.
Decimas solventes quibus remunerentur bonis, dec. 230. numero 45.
Decimæ V. Laici. V. Consuetudo.
Declaratio res Clericorum incidisse in commissum ob non factam denuntiationem Gabellariis ad quem Judicem pertineat, d. 205. nu. 13.
Decretum irritans inter alia operatur, quòd Dispositio super qua est oppositum, non possit impugnari, decis. 27. nu. 62.
Decretum in transactione, alienatione, & permutatione bonorum immobilium Clerici minoris interponendum est à Judice Ecclesiastico, d. 153. nu. 1.
Quis sit ille Judex, nu. 2. & 3.
Et à quo Judice sit interponendum, si agatur de bonis laici minoris, fideicommissi, & majoratus, decis. 158. nu. 4. & 5.
Et interponi cum causæ cognitione, nu. 6.
Et quando intervenire debeat, ac præcedere alienationem, nu. 7.
Defensio voluntaria denegatur excommunicato, dec. 81. numero 37.
Degradatio. V. Laicus.
Dei ira propter peccatum unius super Populum aliquando sævit, d. 230. nu. 16. 17. & 18.
Mitigatur aut per preces, fletus, jejunia & similia, si ex toto corde procedunt, nu. 26. & 27.
Tunc Deus exaudiet nos & sanabit terram nostram à locustis, si in pœnitentia perseveremus, nu. 28. 29. & 30.
Delegatus non solùm edere tenetur Judici ordinario litteras ei tribuentes cognitionem & executionem; sed etiam earum tenorem inserere in prima citatione, d. 233. nu. 4. & 5.
Quod ampliatur & limitatur, usque ad nu. 22.
Delictum mixti fori quale dicatur, d. 151. n. 38. & 39.
Punitur per Judicem qui prævenit judicium, dec. 166. nu. 24. V. Qualitas delicti.
Delinquens censetur suspectus, d. 138. nu. 27.
Denuntians per viam denuntiationis Evangelicæ an possit adhiberi testis, d. 235. nu. 4.
Denuntiatio Evangelica non observatur hodie in praxi, dec. 235. nu. 5.
Depositarii gabellæ quodammodo sunt Clerici venditores eorum quæ ad victum spectant, d. 221. nu. 4.
Depositarius nullum habet jus in re deposita, dec. 221. numero 5.
Depositarius tenetur restituere depositum sine dilatione, d. 221. nu. 5.
Etiamsi datum sit ad certum tempus nu. 7. & 8.
Ad quod potest compelli per pignora & carcerem, n. 9.
Adeò ut nullam excusationem, aut compensationem allegare possit, nu. 10. & 11.
Nec exceptionem non numeratæ pecuniæ, nu. 12.
Nec excipere de dilatione quinquennali, nu. 13.
Nec reconventionis, nu. 14. V. decis. 242. numer. 66. & seq.
Depositarius non restituens depositum committit furtum d. 211. nu. 19.
Et si patiatur se condemnari ad restitutionem depositi efficitur infamis, nu. 20.
Depositi causa est summaria, d. 242. nu. 67.
Depositarius, V. Clericus.
Deputati & Auditores computorum Cathalauniæ consistorialiter congregati quo titulo decorantur de urbanitate, d. 248. nu. 22.
Derogatio actus non inducitur, nisi de eo fiat expressa mentio, d. 42. nu. 21.
Designatio rei. V. Sacrilegium.
Dextera V. locus dexteræ.
Diaconi Salvatici in regno Neapolis fori privilegio gaudent, d. 140. nu. 7.
Dictio *alicui*, rem singularem & determinatam significat, d. 133. nu. 27.
Dictiones *de* & *ex* sunt taxativæ, d. 133. nu. 28.
Dictio *nisi*, vim habet negativæ, d. 127. nu. 17. dum affirmativa oratio præcedit, & vice versa, nu. 20.
Dictio *nisi*, conditionem importat, d. 127. nu. 30.
Et formam inducit, nu. 31.
Dictio, *nullius* de sui natura est Universalis negativa, d. 127. nu. 14. & 16.
Dictio, *præsertim*, exprimit casum minùs dubitabilem, & implicat magis dubitabilem, d. 129. nu. 20.
Dies Sabbati Judaico Populo colendus, pro festo de præcepto divina institutione jure veteris testamenti designatus fuit, d. 157. nu. 2.
Hoc præceptum partim erat morale, partim ceremoniale, nu. 2.
Sed Ecclesia diem Dominicum servandum esse pronuntiavit, nu. 3. & 4.
Dominicus servandus est de præcepto & in locum Sabbati subrogatus fuit ab Ecclesia à tempore Apostolorum & quare, decis. 171. nu. 3. & 4.
Dies Dominicus non de jure divino & naturali, sed de jure positivo Ecclesiastico in lege gratiæ pro festo institutus est, d. 171. nu. 9. & 10.
Idem de reliquis festivitatibus nu. 11.
Dies festos de præcepto in toto orbe instituere ad solum, summum Pontificem spectat, & ad Concilium universale cum ejus approbatione, d. 171. nu. 12.
Eamdem facultatem habet Episcopus in sua Diœcesi numero 13.
Etiam absque confirmatione summi Pontificis, nu. 14.
Et ad eorum observationem omnes tenentur etiam Regulares, nu. 26.
Et potest Episcopus procedere per censuras contra Regulares contravenientes, nu. 27.
Dies festos de præcepto per modum cultus religiosi non potest instituere Princeps, Respublica, vel civitas, seu magistratus sæcularis, aut Rector academiæ Ecclesiasticæ facultate carens, nu. 28.
Sed rectè per modum politici honoris ob aliquam causam, ad quam non potest quemquam obligare, neque à Transgressoribus pœnam exigere, nu. 29.
Dierum festorum violationis crimen an sit mixti fori, d. 171. nu. 31. & 32.
Dignitates & gradus dare ac erigere & reprimere ad Principem spectat, d. 135. nu. 76.
Diffamationes quomodo dicantur apud nos, decis. 238. numero 3.
Diffamationibus Tertii providere volens quo remedio possit uti, d. 238. nu. 4.
Diffamator appellare potest à sententia lata, remedio L. *diffamari*, *Cod. de ingen.* Et ab assignatione termini, d. 238. nu. 13. & 14.
Diffamato quæ actio sit utilior, d. 238. nu. 23.
Diffamati possunt cumulare plures actiones ad litis expeditionem, d. 238. n. 24. & 25.
Diffamatus intentans ambo remedia simul, utrùm sit actor vel Reus, d. 238. nu. 30.
Et debet agere coram Judice suo, non autem Judice diffamatoris, nu. 31.
Diffamatus laicus per Clericum vel Prælatum debet trahere Clericum vel Prælatum diffamatorem coram Judice sæculari, d. 238. nu. 32.
Quid servetur in Cathalaunia à nu. 34. ad n. 42.
Diffamatus laicus non potest petere contra Prælatum aut Clericum diffamatorem pensiones censuum à se solutas, d. 238. nu. 42.
Diffamatori si fuerit impositum silentium à sæculari Judice non potest amplius audiri coram Judice Ecclesiastico, d. 238. nu. 46.

Diffamatus V. Clericus. Lex, Libellus, Remedium.
Dimiſſoriæ litteræ concedi non poſſunt ab Abbatibus, & aliis &c. V. Abbates.
Diſpenſatio à legibus & conſtitutionibus latis in Concilio provinciali non poteſt dari abſque cauſa ab Archiepiſcopo, d. 122. nu. 30.
Sed poteſt dari abſque cauſa à legibus & Conſtitutionibus in Synodo Diœceſana latis, ibidem numero 31.
Et multò magis à legibus, edictiſque propriis, numer. 32. & 33.
Diſtantia quando dicatur modica, vel magna, dec. 233. numer. 20.
Diſtrictus omnium rerum quæ recenſentur inter jus Domini eſt prohibitus omni jure, d. 253. nu. 3.
Sed ex eo non ſequitur, quòd Baro hæc omnia debeat tenere vaſſallis, d. 254. nu. 11.
Diſtrictus acquiritur per Dominum ex prohibitione facta vaſſallis eundi ad aliud molendinum quàm ſuum, dec. 255. nu. 13.
Quæ prohibitio valet etiam extrajudicialis, nu. 14.
Aut per proclamata publicè facta, d. 256. nu. 15.
Vel ſaltem quibuſdam Privatis, nu. 26.
Diſtrictus ut acquiratur Domino per prohibitionem eundi ad aliud molendinum quàm ſuum, debet probare inobedientiam ex parte vaſſallorum, deciſ. 256. num. 17. & 18.
Et probatio fieri debet in decurſu temporis neceſſario, nu. 19. an illud tempore ſit 10. vel 20. annorum, dec. 257. nu. 20.
Quæ præſcriptio currit à die prohibitionis.
Diſtrictus acquiſitus pro molendino, & aliis juribus obligat, d. 258. nu. 27. 28. & 29.
Quod etiam declaratur, nu. 30.
Dives quis dicatur, d. 105. nu. 36.
Doctores regii Conſilii ſimul congregati cum Domino Prorege in omnibus actibus omnes alios præcedere debent, d. 250. nu. 22.
Doctor, advocatus & medicus conducti ab univerſitate poſſunt uti paſcuis communibus, d. 212. nu. 51.
Doctores audientiæ regiæ in Criminalibus ſunt exempti à jurisdictionesProregum, d. 224. nu. 26.
Doctores audientiæ regiæ, aliique Officiales perpetui laici non poſſunt abſque licentia ſuperioris promoveri ad Clericatum, poſſunt tamen ingredi Religionem, deciſ. 244. nu. 37.
Et ſi contravenerint eorum officia tamquam vacantia per Principem aliis conceduntur, nu. 38.
Doctores audientiæ regiæ an poſſint decorari titulo dominationis, d. 250. nu. 16. & ſeq.
Et de jure vocantur illuſtres, nu. 18.
Et Conſiliarii Regis, nu. 26.
Doctores V. Conſiliarii Regii.
Doctorum creatio eſt de regalibus, d. 135. nu. 74.
Doctores creare poteſt Princeps ſolo verbo, dec. 135. numer. 77.
Non ſolùm in jure civili, medicina, & philoſophia, ſed etiam in theologia & jure canonico, nu. 78.
Nec dum laicos ſibi ſubditos, ſed etiam Clericos, numer. 79.
Doctores aut magiſtri bullati qui per bullam aut reſcriptum Principis, Doctoratus gradum aut Magiſterii acquirunt, non gaudent privilegiis quæ cæteris Doctoribus conceduntur, nu. 81.
Doctores qui recipiunt Doctoratus gradum à Principe gaudent privilegiis Doctorum, & præcedunt etiam alios in quibuſcumque Academiis graduatos, habentur enim Doctores à Principe creati reliquis Doctoribus digniores, ſublimiores, & potentiores, dec. 135. numero 82.
Modò præceſſerit rigor examinis, aliàs ſecus, nu. 84. & 85.
Documenti appellatione venit inſtrumentum, veniuntque teſtes, d. 128. nu. 72.
Dominus an teneatur pro delicto famuli, deciſ. 146. numero 28.
Dominus an teneatur facere expenſas famulo infirmo, d. 146. nu. 29.
Et ſolvere medicinas pro eo, nu. 30. & ſeq.
Et ſalaria, nu. 33.
Domini duo habentes pro indiviſo juriſdictionem in aliquo oppido, unus non poteſt ſine alio per ſe vel per alium juriſdictionem exercere, ſed debet concordare circa uſum, & exercitium juriſdictionis, deciſ. 148. numero 6.
Et qua forma concordare debeant, nu. 7. 8. & 9.
Dominus meri imperii non poteſt in oppido tenere continuò Bajulum, aut alium Officialem inſignia ferentem, niſi ſecuro caſu ad eum pertinente, d. 148. n. 11.
Quod limitatur, nu. 12.
Neque furcas ſemper erectas, nu. 13.
Nec facere depingi ſtemmata ſua in muris, parietibus, & portis oppidi, ſed tantùm in propria domo quam habet in eo, & quo ſe transfert ad juſtitiam miniſtrandam, nu. 14.
Neque eſt Baro, ſed Baro Dominus eſt juriſdictionis civilis, nu. 15.
Nec eſt Dominus territorii & vaſſallorum, ſed juriſdictionis civilis, nu. 16.
Domino juriſdictionis civilis præſtatur per Vaſſallos juramentum fidelitatis, d. 148. nu. 17.
Quamvis in oppido habeat tantùm ſimplicem juriſdictionem, nu. 18.
Dominus meri imperii de quibus cauſis cognoſcat, numero 19.
De quibus pariter Dominus mixti Imperii, aut ſimplicis juriſdictionis, ibid.
Quid in Cathalaunia, nu. 20. & ſeq. uſque ad nu. 98.
Dominus mixti imperii cognoſcit de injuria facta ejus Officiali, d. 148. nu. 90.
Et poteſt appellare, dum vaſſalli malè tractantur à Domino meri imperii, nu. 92.
Dominus loci poteſt viſitare univerſitates Baroniæ, & ipſarum Officiales ſindicare, ac petere computa & rationes ab Officialibus univerſitatum diſtributionis publicæ pecuniæ, ſicut poteſt Dominus Rex in locis regiis, d. 140. nu. 93.
Etiamſi univerſitates haberent privilegium adminiſtrandi bona ſua cum libera & generali adminiſtratione, & ne inquireretur adversùs Officiales & liberati à rationum redditione, nu. 94.
Et hæc poteſtas pertinet ad Dominum mixti imperii, n. 95.
Et cujus expenſis fiat, nu. 96.
Dominus ſimplicis juriſdictionis de quibus cognoſat, d. 148. nu. 99. & ſeq.
Dominus meri vel mixti imperii aut ſimplicis, ſi plus juriſdictionis exerceat quàm dictum eſt, id ex conſuetudine procedit, d. 148. nu. 107.
Dominus juriſdictionis civilis an aliis præferatur in venditione aut locatione juriſdictionis Criminalis, dec. 148. numero 108.
Et an univerſitate, nu. 109.
Dominus V. Baro.
Domini agrorum prohibere poſſunt vicinis, ne in illos immittant pecora ſua ad paſcendum naſcentem herbam poſt collectionem fructuum, d. 212. nu. 66.
Quod tamen fallit & explicatur uſque ad nu. 75.
Dominus damnum paſſus ex pecudibus alienis poteſt illas expellere à fundo ſuo, ſed non percutere, deciſ. 215. nu. 16. & 17.
Multò minùs occidere, nu. 18. & 19.
Quod declaratur per ampliationes & limitationes, uſque ad nu. 26.
Dominus agri tenetur impetrare quod percepit ex locatione pecudum, quæ damnum intulerunt in alimentis quæ hi præſtitit, d. 215. nu. 31.
Dominus agri, V. Animalia.
Dominus directus quomodo amortizare, poteſt, V. amortizatio. V. Dominus directus. V. fiſcus.
Domum alienam ingredi nemini licet, invito Domino, deciſ. 212. nu. 61.
Domus Parochialis, ſeu habitationis Parochi reparatio, reſtauratio ſeu nova ædificatio, cujus expenſis fieri debeat, d. 580. nu. 36.
Donati ordinum religioſorum an gaudeant privilegio Canonici, fori Eccleſiaſtici, & exemptionis gabellarum, d. 137. nu. 54. & ſeq.
Donatio rei litigioſæ non valet, d. 211. n. 3.
Sed cauſa mortis tenet, ibid.
Dos augetur cum in dotali fundo extant mineralia, deciſ. 92. numero 9.
Dos eſt cauſa pia, maximè dum Puellæ extraneæ relinquitur & Pauperi, d. 245. nu. 37. & ſeq.
Dotis cauſa ſummaria eſt, d. 242. nu. 63.
Dotis cauſa an admittat reconventionem, deciſ. 242. nu. 64. 71. & 74.
Dotis conſtituendæ cauſa tractanda eſt contra laicum coram Eccleſiaſtico Judice, d. 245. n. 1.
Dotis reſtituendæ cauſa ſi agatur de matrimonio coram Eccleſiaſtico Judice tractanda eſt etiam contra laicum, tamquam dependens à cauſa principali nempe matrimonii validitate, d. 145. nu. 2.
Quod declaratur per ampliationes & limitationes varias uſque ad nu. 7.
Dotis reſtituendæ cauſa, ſi non ſit controverſia ſuper matrimonio, ſed de dote principaliter & per ſe agatur contra laicum, quem habeat Judicem competentem, an Eccleſiaſticum, an ſæcularem, deciſ. 245. numero 8. 12. & 13.

Affir-

Affirmativa eſt verior pro Judice Eccleſiaſtico, nu. 9.
Dotis cauſa principaliter mota contra laicum an ſit mixti fori, d. 245. nu. 10. & 11.
Dotis reſtituendæ cauſa principaliter mota contra laicum an debeat tractari coram Eccleſiaſtico Judice, ſi vidua ſoluto matrimonio dotem repetat, deciſ. 245. num. 14. & 15.
Dotes Viduarum Eccleſia protegere tenetur & quomodo hoc procedat ad intellectum textus *in capit. 6. de donat. inter vir. & uxor.* d. 245. n. 16. & 19.
Duces, Marchiones, Comites, & alii Equites, ac perſonæ illuſtris generis poſſunt emere arietes, & in domibus ſuis quoddam tenere macellum pro ſua familia, deciſ. 211. nu. 14.
Duces quo titulo illuſtrentur litteris, & proviſionibus per Cancellariam expeditis, d. 247. nu. 14.
Et quo dux Sugurbi, nu. 15.
Duces quo titulo de urbanitate, d. 248. n. 17.

E

ECcleſiæ parochialis vaſa, ornamenta, luminaria, cæteraque neceſſaria cujus expenſis fieri debeant, dec. 180. nu. 34.
Campanile, & Campanæ, num. 35.
Eccleſiæ reconciliatio cujus ſumptibus facienda, deciſ. 180. num. 40.
Eccleſiæ parochialis indigentia debet ex depoſitione teſtium manifeſtè conſtare, d. 180. nu. 41.
Eccleſiæ tam activè, quàm paſſivè an ligentur ſtatutis, & conſuetudinibus juris retractus, & congrui ratione conſanguinitatis vel vicinitatis, deciſ. 150. numer. 11. 12. & 16.
Eccleſiæ ſeu Clerico pro malè alienatis bonis competunt plura remedia, ſed efficacior eſt actio ſpolii, deciſ. 165. nu. 14. & 15.
Et hæc actio competit etiamſi bona per culpam amiſſa ſint, nu. 16.
Eccleſiæ parochialis reparatio, ſi non ſufficiant redditus, in ſubſidium ad populum & Parochianos ſpectat, dec. 180. nu. 17.
Et tunc expendere poſſunt publicam Univerſitatis pecuniam, nu. 18.
Et ea deficiente deveniri debet ad collectam inter Parochianos, nu. 19.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad nu. 28.
Eccleſiæ parochialis ampliatio in caſu augmenti Populi cujus expenſis fieri debeat, d. 180. nu. 30.
Ejus ædificatio ſeu reædificatio cujus expenſis fieri debeat, d. 180. nu. 31. 32. & 33.
Eccleſia ſeu Clericus coram quo Judice poſſit contra laicum petere reſtitutionem in integrum, & contractus reſciſionem, d. 192. à nu. 12. ad 17.
Eccleſia quæ eſt in poſſeſſione exigendi cenſum annuum à laico, poteſt in Cathalaunia illum convenire coram Judice Eccleſiaſtico, d. 196. nu. 4.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad nu. 13.
Et hoc intelligitur in poſſeſſorio. Secus in petitorio, quod à Judice ſæculari eſt diſcutiendum, nu. 14. & 15. & limitatut, nu. 16.
Pro ſolutione tamen laicus poſt conveniri coram Eccleſiaſtico Judice, d. 197. nu. 1.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad nu. 4.
Idem eſt ſi à laico debeatur penſio violarii, dec. 198. numer. 1.
Secus ſi Eccleſia non eſt in poſſeſſione, nu. 2. & 3.
Eccleſia quid prætendat per denuntiationem Evangelicam, deciſ. 235. nu. 2.
Eccleſiæ & Religionis favor non ſolùm rei privatæ, ſed etiam publicæ utilitati eſt præferendus, deciſ. 246. numer. 14.
Eccleſia gaudet omnibus privilegiis Reipublicæ, deciſ. 246. nu. 15.
Eccleſia & Reſpublica æquiparantur, nu. 16.
Eccleſia & monaſterium utrùm pro conſtructione ſeu ampliatione poſſit cogere aliam Eccleſiam, vel monaſterium rem ſuam vendere, deciſ. 246. à numer. 54. ad 60.
Eccleſia non poteſt ædificari in alterius Eccleſiæ præjudicium, deciſ. 246. nu. 97.
Eccleſia non poteſt conſtrui cum diminutione decimarum, primitiarum, & reddituum alterius Eccleſiæ, dec. 246. numer. 99.
Nec ſi officiat alterius Eccleſiæ luminibus, ibidem numer. 118.
Nec intra quadraginta paſſus ab altera Eccleſia, numer. 119.
Eccleſia. V. vendere.
Eccleſia dicitur vivere perpetuò, d. 215. nu. 3.
Eccleſiæ poſſeſſio numquam dicitur vacare, deciſ. 315. numer. 4.
Eccleſia eſt manus mortua, deciſ. 214. numer. 2. & dec. 215. numer. 5.
Eccleſia agens contra laicum pro nullitate contractus in quo læſa fuit, poteſt illum trahere ad curiam Eccleſiaſticam, deciſ. 157. nu. 6.
Imò & contra Clericum, d. 158. nu. 9.
Quod tamen videtur dubium, d. 160. nu. 18.
Eccleſiæ Cathedralis reparatio, ampliatio, reædificatio, ſeu nova conſtructio cujus expenſis fieri debeat, dec. 180. nu. 1. 2. & 3.
Eccleſiæ parochialis reparatio fieri debet juxta conſuetudinem, d. 180. nu. 4.
Vel juxta ſtatutum, nu. 5.
Vel juxta pactum, nu. 6.
In quorum defectum fieri debet ex quarta vel alia portione reddituum ſeu fructuum Eccleſiæ ſi ſint ad fabricam ſpecialiter deſtinati, d. 180. nu. 7.
Quòd ſi deficiant redditus ſeu fructus ſpecialiter ad fabricam deſtinati, ſeu minus ſufficientes, ſpectat ad Patronos, & ad omnes alios qui aliquem fructum ex dicta Eccleſia provenientem percipiunt, nu. 8.
Et ſic ad Rectores, & alios Eccleſiaſticos beneficiatos, nu. 9. 13. & ſeq.
Commendatores perpetuos, nu. 10. penſionem habentes, num. 11.
Nec ſolùm uſque ad quartam partem reddituum, ſed etiam ultra, ſi non ſufficit quarta pars, nu. 12. deducto ſcilicet priùs neceſſario ad ſuſtentationem, nu. 16.
Edictum ſeu ſtatutum Principis ſæcularis prohibens delationem armorum an comprehendat clericos, dec. 215. nu. 24. 25. & 26.
Electio Judicis in cauſis jactatorum remedio, an ſit Diffamari, vel Diffamantis, d. 138. nu. 43.
Eligendi facultas alicui conceſſa nullis reſtringitur regulis, deciſ. 129. nu. 91.
Quod limitatur, nu. 116. cum ſeq.
Eligendi facultas alicui conceſſa in dubio interpretatur regulatè, & non liberè conceſſa, d. 129. nu. 95.
Quòd ſi addatur in commiſſione Pactum de beneviſi, ſignificatur arbitrium regulatum, & non abſolutum, numer. 96.
Et libertas reducitur ad arbitrium boni viri, nu. 97.
Quòd ſi agatur de facultate eligendi hæredem ex filiis vel conſanguineis Teſtatoris hoc ad arbitrium boni viri reduci debet, nu. 98.
Emancipatio per Patrem laicum de filio Clerico an fieri debeat coram Judice ſæculari, d. 152. n. 28.
Emancipatio per Patrem Clericum de filio laico an fieri debeat coram Judice ſæculari, d. 178. nu. 20.
Ementes laici frumentum. V. laici. V. Judex ſæcularis.
Ementes à fiſco an teneantur ſolvere gabellam, duplex affertur opinio, d. 220. nu. 4. 6. 32. & 37.
Empara quæ & ejus forma, d. 319. nu. 25.
Empara duplex eſt realis & verbalis, d. 229. nu. 1.
Quid ſit realis, & quando locum habeat, nu. 2.
Verbalis duplex eſt, nu. 3.
Quod explicatur, & quid obſervetur in Cathalaunia ad nu. 8.
Empara verbalis ſimilis eſt ſequeſtrationi, d. 229. nu. 9.
In quo differant, nu. 11.
Et fit ſine cognitione cauſæ, & partis citatione, n. 13.
Quæ nec litis pendentiam, neque prævaricationem inducit, nu. 14.
Empara in bonis Clerici penes laicum exiſtentibus an fieri debeat à Judice Eccleſiaſtico vel ſæculari, d. 229. nu. 15. uſque ad nu. 29.
Quid in bonis laici debitoris Clerici vel alterius laici, nu. 20. & 21.
Et quid ſi bona laici penes clericum exiſtant, nu. 22.
Conſuetudo quæ in Aragonia, nu. 29.
Empara tollitur per ſatiſdationem, ſicut per ſequeſtrum, nu. 28. & 29.
Quod limitatur, nu. 30.
Empara facta per Judicem ſæcularem in bonis Clerici exiſtentibus penes laicum debet cancellari per Judicem Eccleſiaſticum, d. 229. nu. 30. & ſeq.
Et vice verſa, nu. 32.
Et in diverſo caſu juſtificanda eſt coram diverſo Judice, nu. 36. & 37.
Empara poteſt fieri quacumque die etiam feriata in honorem Dei, & retaxari, d. 229. n. 42. & 43.
Empara qualiter fiat ex regiis privilegiis in ſigillo apponendo, & quandonam habeat locum, ibid. numer. 45. & 46.
Emphyteuſis. V. manus mortua, valet argumentum de feudo ad emphyteuſim, d. 318. nu. 16.

Emphyteuta Ecclesiæ seu Clericorum, an possit collectari à laicis, decis. 204. n. 29.
Emptor cum pacto de retrovendendo non potest arbores scindere, nec rem ullo modo deteriorare, decis. 242. n. 129.
Emptores à Magnate, Barone, & aliis Personis immunitatem concessam habentibus à gabella pro fructibus suis solvenda, non gaudent hac immunitate pro fructibus emptis, decis. 220. n. 7.
Emptores censum, & violarii, si post terminum præfixum pro dandis fidejussoribus seu speciali obligatione alicujus proprietatis pensiones exigant, an possint debitores census, aut violarii urgere pro pœna incursa ad illorum luitionem & extinctionem, decis. 198. numer. 21.
Episcopatus non est ordo, decis. 125. n. 3.
Episcopus, an sit sub baldachino recipiendus. V. Episcopus, *alibi*.
Episcopus salarium assuetum potest accipere pro executione ultimarum voluntatum tam de jure civili, quàm Canonico, decis. 291. n. 1. & seq.
Quid in Cathalunia & Valentia, n. 6. & 7.
Episcopus quid facere debeat contra eos, qui gabellas à Clericis exigunt, decis. 202. n. 9.
Quòd ex officio teneatur declarare laicos excommunicatos, num. 20.
Et quòd ipse sit excommunicatus si sit negligens in Ecclesiastica immunitate tuenda num. 11. & ligatur censuris, num. 12.
Episcopus potest tenere cimbam piscatoriam pro sua & suorum sustentatione, & residuum piscium vendere absque nota negotiationis, & gabellarum onere, decis. 206. num. 8.
Episcopus potest animalia sua pascere in sua Diœcesi, decis. 212. n. 18.
Et post adeptionem Episcopatus ipso facto civis efficitur, num. 19.
Episcopi in Cathalaunia & aliis Hispaniæ regnis sunt regii Consiliarii, & de consilio Rigis dicuntur, decis. 224. num. 10. & decis. 247. num. 6.
Episcopus, an possit dare licentiam Clericis deferendi arma maximè prohibita ex edictis Principis sæcularis, decis. 225. num. 57.
Episcopus seu ejus Vicarius sententiam suam potest exequi, decis. 231. num. 1.
Episcopus seu ejus Vicarius, an teneantur impartiri brachium sæculari Judici ad exhumandum cadaver sepultum in Ecclesia ad probationem corporis delicti, decis. 228. numer. 12.
Et an fiat irregularis per hanc licentiam si delinquens puniatur morte, num. 13.
Episcopi, quo titulo decorentur litteris, & de urbanitate, decis. 247. n. 4. & 5. & decis. 248. n. 11.
Episcopi vocati à Domino Rege ad eum accedere debent, decis. 247. num. 7.
Episcopus spectato jure communi debet dies festos instituere de consensu Cleri, & Populi, d. 171. n. 16.
Secùs est de consuetudine, n. 19.
Quæ festa in Synodo possunt institui de præcepto, numer. 20.
Debetque potiùs abrogare si multi sint, quàm de novo introducere, n. 20. Et in hoc esse parcissimus, n. 23.
Episcopus quibus remediis potest cogere Parochianos laicos ad reparationem Ecclesiæ parochialis, decis. 18. numer. 57.
Et id quacumque appellatione non obstante, n. 58.
Nisi in collectis imponendis excesserit, n. 59.
Episcopus V. Archiepiscopus, & Patriarcha.
Episcoporum appellatione veniunt Patriarchæ, & Archiepiscopi in favorabilibus, secùs in odiosis, decis. 122. numer. 4.
Episcopi & omnes alii in quacumque Ecclesiastica dignitate constituti in favorabilibus, non verò in odiosis, continentur appellatione Clericorum, decis. 122. numer. 7.
Episcopi conveniri debent coram Archiepiscopis, qui sunt eorum Judices ordinarii, decis. 122. n. 15. & 16.
Sed in causis civilibus tantùm coram Metropolitanis, numer. 17.
Si sint rei, secùs si actores, num. 18.
Quod hodie non servatur in praxi, n. 19.
Et quid in causis Criminalibus, num. 20.
Episcopus de fructibus sui Episcopatus testari non potest, etiam ad pias causas, nisi licentiam à summo Pontifice habeat, decis. 125. num. 27.
Episcopi bona, an sint patrimonialia, vel intuitu Ecclesiæ quæsita, decis. 125. n. 28.
Episcopus tempore suæ promotionis debet facere solemne inventarium illarum rerum quas ipse ex patrimonio, vel alio titulo acquisivit, ut omni tempore de eis constet & de eis liberè testari ac disponere possit, decis. 125. numer. 29.
Episcopus tenetur adscribere ad servitium Ecclesiæ Clericum primæ tonsuræ aut minorum ordinum, qui petit se adscribi, decis. 132. num. 2.
Quid si noluerit adscribere, num. 3.
Episcopi nomine intelligitur etiam Vicarius generalis in his, quæ conveniunt ejus officio, decis. 133. num. 42.
Episcopus potest mandare magistris Puerorum sub pœna pecuniaria, ne doceant publicè Pueros, nisi prius ab eo fuerint examinati, decis. 166. n. 9.
Episcopus honorandus est à Clero & populo, cum primùm ad Civitatem suam accedit, decis. 328. n. 4.
Fungitur in terra legatione pro Christo, decis. 329. numer. 5.
In quo attenditur loci consuetudo, numer. 9.
Quid in Cathalaunia, decis. 334. n. 33. & decis. 335. n. 34.
Episcopus quomodo debeat incedere, suam civitatem primò ingrediens, decis. 329. n. 5.
Episcopus ad visitationem accedens quomodo sit suscipiendus, decis. 329. n. 6. an sub pallio, num. 7.
Maximè in Cathalaunia, decis. 331. n. 13.
An possit habere baldachinum in sua domo, decis. 338. numer. 10.
Cùm æquiparentur Marchionibus & Comitibus, n. 11.
Et præcedant hos omnes, num. 12. & 13.
Et ibi majores sunt omni Principe sæculari, n. 14. & 15.
Episcopus, quo jure gaudet, multo magis Archiepiscopus, & Patriarcha, & Legatus à latere, decis. 340. num. 29. 34. & 40.
Episcopus æquiparatur Præfectis prætorio, Ducibus, Marchionibus, & Comitibus & dicitur Princeps, d. 338. num. 16. 17. & 19.
In ejus adventu Princeps surgere debet, decis. 339. num. 21. & 22. Variisque fruuntur honoribus num. 23. 24. & 25.
Thronum de solium habet, num. 26. & 27.
Episcopus manumissor nominatus coram Metropolitano ratio nem reddere debet, deis. 282. n. 13.
Episcopus, quis præferendus pro executione legati pii, an originis, domicilii, aut rei suæ, decis. 289. n. 35.
Episcopus succedit peregrinis, & advenis in Hospitali morientibus ab intestato in mobilibus bonis excluso fisco, decis. 68. n. 37. nisi sit privilegium contrarium, ibid. n. 38.
Episcopus potest statutum facere per quod serventur honesta, decis. 123. n. 39. & decis. 124. n. 41.
Episcopus habet territorium, & annatam in causis ad Ecclesiæ forum pertinentibus, decis. 169. n. 5. & 8.
Episcopus potest statutum facere contra vendentes victualia prope Ecclesiam diebus Dominicis, decis. 172. numer. 18.
Episcopus tamquam sedis Apostolicæ delegatus potest manumissorem cogere ad exequenda pia legata, decis. 288. num. 32.
Etiamsi essent Officiales sanctæ inquisitionis, aut aliàs exempti ibidem.
Equestris militia *de la Banda*, jam est extincta, decis. 139. num. 42.
Eques ordinum militarium annexam habet dignitatem, decis. 144. num. 17.
Equites sancti Joannis Hierosolymitani non possunt esse Officiales neque Judices inter laicos, decis. 224. n. 7.
Equites prædicti, & alii admissi ad officia sæcularia, & delinquentes in eis, an gaudeant privilegio fori, & à quibus Judicibus sint puniendi, decis. 224. n. 35.
Quid circa omissionem, num. 40.
Equites sancti Joannis Hierosolymitani sunt verè & propriè Religiosi, & Personæ Ecclesiasticæ, d. 138. n. 1.
Gaudent privilegiis fori Ecclesiastici, Canonis, & immunitatis gabellarum, etiam si sint novitii, numer. 2. 3. 4. & 5.
Fori privilegio renuntiare non possunt, nec se alterius Judicis submittere jurisdictioni, n. 6.
Nec admittuntur ad officia sæcularia, num. 7.
Quod limitatur usque ad, num. 40.
Equites sancti Joannis Hierosolymitani extra Claustra degentes, an possint visitari, puniri, & cogi ab ordinario loci tamquam sedis Apostolicæ delegato, decis. 138. num. 10.
Quid si extra Claustra degant cum superioris licentia, numer. 11.
Quid si remaneant in Commendis, & Præceptoriis de superiorum licentia, num. 12. 13. & 14.
Equites S. J. H. & aliorum militarium ordinum, quibus totus penè orbis Monasterium est, ob superioris obedientiam ubicumque maneant, in claustro semper manere censentur, decis. 138. n. 14.

Equites

Equites S. Stephani, Lazari, aliorumque militarium ordinum exterorum verè sunt Religiosi, vel saltem Ecclesiasticæ Personæ, gaudent privilegio fori & aliis, decis. 339. num. 35.
Etiamsi sint novitii, n. 36.
Secus in Hispania, Neapoli, & Italia, n. 37. & seq.
Equites aurei velleris, vulgo, *del Tuson*, Sancti Michaelis, Annuntiationis B. M. Virg. & omnes alii qui absque authoritate sedis apostolicæ sunt instituti, non gaudent privilegio fori, & aliis, d. 139. n. 41.
Equites aurei velleris habent pro solo Judice eorum Magistrum, solet tamen Dominus Rex causam Equitis delegare Proregi, etiamsi non sit dicti ordinis, ibidem numero 43.
Equites sancti Jacobi, Calatravæ, & Montesiæ, ordinum militarium Hispaniæ in civilibus & criminalibus, ad bona Religionum in communi aut ipsarum Commendarum gaudent privilegio fori, d. 139. n. 1.
An sint verè & strictè Religiosi, & gaudeant aliis privilegiis etiam Novitii, n. 4. & seq.
In quo diversæ sunt provinciarum consuetudines, numero 12.
Quid in Cathalonia, n. 13.
In Castella, n. 14.
In Sardinia, n. 15.
In Valentia, n. 16.
In Regnis Aragonum, Neapolis, & Italia, n. 17.
Ampliationes, & limitationes, usque ad n. 33.
Eremitæ an gaudeant priivlegiis fori, Canonis, & exemptionis gabellarum, d. 147. n. 61.
Eruca & Erugo quid sit, d. 230. n. 89.
Evictio. V. Clericus. V. Fiscus.
Exactio gabellæ à Clericis ob communem Reipublicæ necessitatem pro his quæ ad victum conferunt, aut ad vestitum an sit contra Ecclesiasticam immunitatem, decis. 219. num. 16. & seq.
Quod explicatur per varias locorum consuetudines, usque ad n. 30.
Exceptio quæ competit principali Debitori, competit ejus fidejussori, d. 153. n. 14.
Si exceptio sit realis, secus si personalis, n. 15.
Aut si respiciat obligationem & merita causæ, n. 17.
Aut sit fori decclinatoria, n. 18.
Exceptio Judicis incompetentiæ debet opponi ante litem contestatam, d. 155. n. 9.
Quid in Cathalaunia, n. 10.
Nisi esset de novo orta, vel post litem contestatam perveniisset ad notitiam partis, n. 11.
Quæ nova notitia juramento probatur, n. 12.
Nisi exceptio esset omnimodæ judicis incompetentiæ, & fori declinatoriæ, cujus jurisdictio prorogari non posset, n. 13. & seq.
Exceptio omnimodæ incompetentiæ Judicis numquam censetur rejecta neque sublata à statuto excludente omnes exceptiones, d. 155. n. 19. & seq.
Excessus non est admittendus, fraudis enim præsumptionem inducit, & injustitiam atque qualificatum gravamen continet, tenditque in Reipublicæ detrimentum, decisione 116. num. 25.
Non tamen facilè præsumitur, sed probandus est ab allegante, num. 30.
Excessus quibus modis consideretur & committatur, decis. 216. n. 31.
Excessus dicitur multis modis committi, ibd. n. 32.
Excommunicatio debet esse ultimum remedium, decisione 234. numero 4.
Cum sit extraordinarium, & subsidiarium, & in subsidium tantùm ferendi, n. 5. & 6.
Excommunicatio est gravissima & maxima pœna quæ sit in Ecclesia Dei, d. 234. n. 7.
Quæ non habet plus ultra, n. 8.
Et morti æquiparatur, n. 9.
Excommunicatus in causa jactationis & diffamationis quas actiones possit intentare, decisione 238. numero 44. & 45.
Excommunicatio an incurratur à laico injuriante Clericum, aut invadente bona Ecclesiæ. Ved. Injuria. Ved. Invasos.
Excommunicatus potest provocari ad judicium & conveniri, d. 82. n. 38.
Et vocatus potest comparere & exceptiones allegare, numero 39.
Tam per se quàm per Procuratores, n. 40.
Dummodò non contemnat absolvi, n. 41.
Et utrùm valeat Consuetudo quæ illum admittit ad Judicium, d. 84. n. 45. & 64.
Executionem opponere retardans dicitur esse in dolo, decis. 165. n. 7.
Executio si quæ facienda sit contra Baronem plebejum fieri debet per vicarium regium suum ordinarium, dec. 148. numero 120.
Executio expensarum in quibus Clericus fuit condemnatus ob retardatam oppositionem exceptionis fori declinatoriæ coram Judice sæculari quomodo fieri debeat in Cathalonia, d. 156. n. 20.
Executionis Ordo relatus in *L. à D. Pio* §. *in venditione de re judicata*, explicatur, d. 234. n. 19.
Et an sit forma substantialis & omnino servanda ita ut omissio ejus vitiet executionem, vel non, numero 20. usque ad 24.
Executio an prius fieri debeat in bonis laicorum ut Clerici pro locustarum extinctione contribuere teneantur, dec, 230. num. 83. & seq.
Executionis ordo D. L. *à Divo Pio*, ff. *de rescin. vendit.* utrùm introductus sit in favorem Debitoris, an Creditoris, aut utriusque simul, d. 234. n. 26. & seq.
Ubi diversi usus exponuntur, usque ad n. 33.
Executio fieri debet cum minori damno Debitoris, decis. 234. numero 34.
Et pretiosa pro modico non possunt capi quod tamen fallit, n. 35. & 36.
Executio sententiæ contra Clericum fieri debet per Judicem Ecclesiasticum, d. 200. n. 8.
In Cathalonia fit per sæcularem, ibid.
Executivè procedi non potest contra tertium etiam hæredem Debitoris, d. 227. n. 69.
Sed via ordinaria per præceptum de solvendo. Quod limitatur, n. 70. & d. 278. n. 77. & 78.
Executio contra tertium possessorem an fieri possit statim, d. 227. n. 71.
Pro te litigiosa potest fieri, d. 278. n. 73. & 74.
Quod ampliatur, ibid. num. 75. & decis. 228. num. 79. & dec. 219. num. 80.
Et fit per Judicem sæcularem cum assistentia Ecclesiastici, d. 80. n. 8. & d. 88. n. 14.
Executio fieri potest contra tertium qui scit litigium, si habeat causam & titulum à Condemnato, aliàs non, dec. 230. n. 88.
Quamvis titulus immediatus non esset, ibid.
Quid procedat in Cathalonia, numero 89. & decisione 231. num. 91.
Cum limitationibus, n. 90. 92. & 93.
Executio ut fieri possit contra intrusum in re litigiosa non citatum, requiritur ut constet rem tempore litis pendentiæ fuisse in potestate alienantis, d. 231. n. 94. & 95.
In hac executione facienda, cautela est ut citetur intrusus ad fugiendas ambages, d. 232. n. 98.
Quæ cautela non est necessaria in legato rei litigiosæ, ibidem.
Executio sententiæ à laico facta contra Clericum pro re litigiosa, Judici Ecclesiastico est remittenda, decisione 133. n. 101.
Sed in Cathalonia servatur, quòd Judex sæcularis illam exequi possit, d. 234. n. 105.
Quod explicatur, n. 104. & seq.
Executio sententiæ, in casu legis, *diffamari*. C. *de Ingen.* qualiter fieri debeat, d. 238. n. 15.
Executio sententiæ arbitralis fieri debet per Judicem ordinarium partis condemnatæ, d. 238. n. 40.
Quod fallit si quantitas, & qualitas concurrant, n. 45.
Exemptus à solutione gabellarum pro suo usu, intelligitur etiam exemptus pro his quæ emit ad usum suæ familiæ, d. 204. n. 9.
Exemptio jura reverentiæ non tollit, d. 236. n. 9.
Exemptio. V. Immunitas.
Expensæ factæ in colligendis fructibus & redditibus beneficiorum regalium tempore vacationis deducuntur in restitutione illorum, successoribus in dictis beneficiis, decisione 43. n. 23.
Quod ampliatur, n. 24. & 25.
Expensæ in quibus Clericus condemnatus fuit ob retardatam oppositionem exceptionis fori declinatoriæ coram Judice sæculari de quibus bonis solvi debeant, decisione 156. num. 21.
Expensarum executio. V. Executio expensarum.
Explorator, vulgo, *Spia*, confugiens ad Ecclesiam an gaudeat Ecclesiastica immunitate, dec. 261. num. 44. & dec. 265. num. 65.
Explorator dicitur qui secreta annuntiat hostibus, ib. n. 66.
Et est proditor, n. 70.
Explorator qua pœna puniatur, d. 268. n. 80. & seq.
Exempla dantur, d. 270. n. 89. & d. 271. n. 92.
Explorator Nationum non subditarum Principis offensi furca suspenditur, d. 271. n. 90.
Explorator expositus torturæ, qui negat & vincit, est absolvendus, d. 291. n. 93. & seq.
Quid observetur in Cathalonia, n. 98.

F

FActum quod est per Judicem sæcularem contra Clericum est nullum, etiamsi Clericus taceat & de clericatu non opponat, d. 154. n. 10.
Facultas eligendi hæredem. Ved. Electio, ubi multa notanda.
Facultas, V. Carnes.
Falcidia non detrahitur ex legato singulari relicto Domui hospitalitiæ, neque Trebellianico propter fideicommissum licèt Hospitale non fuerit Episcopi authoritate erectum, d. 141. n. 5.
Falcidia & Trebellianica an detrahatur ex relictis Confratriæ laicorum erectæ absque summi Pontificis aut Episcopi authoritate, d. 143. n. 39. & 40.
Familiam Prætoris verberans quam ex habitu non novit talem, pœna statuti non punitur, d. 236. n. 19.
Familiaris sanctæ Inquisitionis effectus post contractas obligationes aut commissa delicta non gaudet pro illis fori privilegio, d. 199. n. 13.
Familiaris tutor, curator, seu administrator laici conveniri potest coram sæculari Judice pto rationibus reddendis, d. 223. n. 4.
Familiares Sanctæ Inquisitionis non possunt esse Officiales & Judices inter laicos, d. 224. n. 8.
Quòd si admissi fuerint ad sæcularia officia, & in eis delinquant, an gaudeant vel non, privilegio fori sancti officii, & sic puniendi sint per Venerabiles Patres Inquisitores, an per Judicem sæcularem, decisione 214. numero 36. & 40.
Familiares sunt qui deputantur ad aliquod servitium sive officium, d. 145. n. 23. & 24.
Isti actu servientes Episcopo quamvis illius expensis non vivant, gaudent privilegio fori, n. 23. & 26.
Familiares Episcopi & illius Ecclesiasticæ Curiæ, quales sunt Notarii, Fiscales, Nuntii, & similes donec in officio manent, fori gaudent privilegio, decisione 143. numero 28. & seqq.
Quid si delinquant in officio vel extra, numero 32. usque ad 35.
Famuli Clericorum an gaudent privilegio immunitatis à gabella, d. 204. n. 5. & 6.
Famuli seu familiares sunt immunes à collectis & tributis, d. 145. n. 37.
Et à statutis laicorum, n. 39.
Quod limitatur, n. 40.
Famuli & Coloni laici Clericorum, & Ecclesiasticarum Personarum an gaudeant fori privilegio, decisione 146. num. 1.
Ubi tres distinguendi sunt casus qui ampliantur & limitantur, dec. 146. à n. 1. usque ad 17.
Famuli seu familiares Episcopi utrùm gaudeant quamvis laici privilegio fori Ecclesiastici. Variæ afferuntur opiniones, dec. 145. n. 1. & 2.
Prævalet opinio, standum esse Consuetudini, n. 3. & 4.
Quod ampliatur & limitatur usque ad num. 20.
Famuli, & familiares Episcopi qui dicantur, & qui eorum appellatione veniant, ibid. n. 21. & seq.
Fenestra qualiter aperienda sit tam in proprio, quàm in communi pariete, dec. 85. n. 4.
Festivitates de præcepto in honorem Dei præter diem dominicum variæ sunt ab ipsa apostolorum ætate institutæ & quæ, dec. 171. num. 5.
Festivitates de præcepto sunt aliæ à summis Pontificibus institutæ, n. 6.
De festo Sanctissimo Corporis Christi, num. 7.
Festa non possunt institui ab Episcopo nisi sint de Deo, de Virgine, aut de aliquo Sancto à summo Pontifice canonizato, d. 171. n. 24.
Quid de Beatificato, n. 25.
Festa. V. Dies festos.
Feudum hæreditarium venit in restitutionem fideicommissi, d. 326. n. 61.
Quid in Cathalonia, n. 62.
Nec venit regulariter in confiscationem, decisione 327. numero 63.
Feudum alienari non potest in manum mortuam. V. Manus mortua. V. Feudum.
Feudalia bona an censui perpetuo subjici valeant. V. Bona.
Feudum hæreditarium transit ad quemcumque hæredem etiam extraneum, d. 64 n. 23.
Idem est de Emphyteusi in Cathalonia, ib.
Fidejussor fisci, V. Fiscus.
Fidejussor quilibet esse potest pro altero, d. 153. n. 1.
Quod limitatur, n. 2. & seq.
Fidejussor convenitur pro fidejussione coram Judice competente, nec potest petere se remitti ad forum Rei principalis, d. 153. n. 13.
Fidejussor scholaris non gaudet privilegio scholarium, decis. 153. n. 21.
Quod limitatur, n. 24.
Fidejussor qui se obligavit principaliter & in solidum, largè dicitur fidejussor & propriè Reus debendi. Et jura loquentia de fidejussoribus non habent locum, ubi fidejussor se obligat tamquam principalis, decisione 153. numero 32.
Fidejussores in Cathalonia obligari solent principaliter & in solidum in instrumentis publicis, decisione 153. numero 33.
Fidejussor in judicio sibi est liberatus si is pro quo fidejusserit effectus sit Clericus vel Religiosus, decis. 153. numeto 37.
Fidejussor Clericus. V. Clericus.
Fidejussor Laicus. V. Laicus.
Fidejussores dati pro tollenda empara ad quid teneantur, d. 229. n. 38. & seq.
Fidejussores plures dati diversis vicibus pro cancellanda empara omnes tenetur, d. 229. n. 31.
Fidejussor an possit aliquid accipere pro fidejussione, dec. 229. num. 44.
Fidelibus an liceat communicare die veneris absoluta, decisione 244. n. 40.
Fides Parochi attestantis de servitio præstito in ejus Ecclesia, an absque juramento probet, d. 132. n. 38. & 39.
Filius à Patre sub conditione gravatus restituere hæreditatem detrahit duas Quartas, legitimam & Trebellianicam, dec. 242. n. 35.
Filius familias non potest testamentum condere, etiam de consensu Patris, d. 147. n. 41.
Filii Clerici conjugati ac Equitis ordinum militarium an gaudeant privilegio fori. Variæ afferuntur opiniones, & limitationes, d. 123. à n. 48. ad 57.
Filii. V. Novitius. Uxor.
Finium regundorum actio præscribitur triginta annis, dec. 200. num. 20.
Finium regundorum actione inter Ecclesiasticos intentata competens est Judex Ecclesiasticus, decisione 200. numero 1. & 9. & 10.
Etiamsi mota sit à laico adversùs Clericum super proprietate, n. 2.
Finium regundorum actio est duplex & quisque potest esse actor & Reus, d. 200. n. 3.
Sed qui prius provocavit ad Judicium est actor, & qui rem controversam possidet Reus, n. 4. & 5.
Finium regundorum judicium ex natura sua est dominii declaratorium & in se continet causam proprietatis, decis. 200. n. 6. & 7.
Et qui hoc judicio agit, dominium tenetur probare, n. 8.
Affertur distinctio inter possessorium & petitorium in illa actione pro competentia Judicis, n. 11.
Actor in illa debet probare se in territorio controverso prædium habere & mensuram prædii, n. 14.
Finium regundorum actio datur pro finibus constituendis in prædiis rusticis, d. 203. n. 27. & seq.
Fisco an pertineant Mineralia. V. Mineralia.
Fiscus excluditur in bonis Emphiteutæ & feudatarii ab intestato Defuncti per Dominum directum, decisione 64. num. 22.
Dummodo bona hæreditaria non sint, numero 23. & decis. 65. num. 23.
Fiscus excluditur solum in casibus à jure expressis, decis. 69. num. 39.
Fiscus succedit in bonis Naufragantium non extantibus successoribus legitimis, d. 69. n. 41.
An succedat Clerico in eodem casu d. 71. n. 48.
Quod limitatur & ampliatur, d. 72. n. 53.
Et fiscus tenetur ad sumptus funebres, & alia opera pia, d. 70. n. 43.
Attenta qualitate, n. 44. & 40.
Fiscus Judicem proprium habet, d. 2. n. 1.
Videlicet Procuratorem Cæsaris, qui in Cathalonia, Aragonia, & Valentia Ballivius generalis appellatur, ibidem.
Fiscus ad suum forum quoscumque trahit, d. 2. n. 2. d. 8. nu. 1. & d. 45. n. 1.
Sive sit actor, sive reus, d. 3. n. 3. & 4.
Quocumque titulo succedat, n. 5. & seq.
Sive agatur de patrimonio publico fiscali aut privato, d. 4. n. 8. & *sequitur*.
Ubi quædam limitatio, ibid.
Fiscus author laudatus & conventus pro evictione causam ad suos Judices trahit, d. 5. n. 12.
Ubi contrariæ opiniones, ib. & d. 6. n. 13.
Fisci Emptores & causam ab eo habentes pro re empta Judices habent fiscales, d. 6. n. 14.
Fisci Conductores & Coloni pro rebus fiscalibus conveniendi sunt coram Judicibus fisci, d. 6. n. 15.

Fiſci fidejuſſores ſolventes fiſco conſequuntur privilegium fiſci ut alios poſſint ad Judices fiſcales trahere, deciſ. 6. numero 16.
Fiſci Ceſſionarius poteſt agere apud Judicem fiſcalem contra fiſci debitorem, d. 7. n. 17.
Fiſci debitoris debitor an conveniri poſſit apud Judices fiſcales, d. 7. n. 18.
Fiſcus an trahat Eccleſiaſticas perſonas ad ſuos Judices, d. 8. n. 4. d. 9. n. 5. & 6.
Afferuntur limitationes, dec. 11. num. 8. & 9. & dec. 12. num. 13. & ſeq.
Fiſcus attrahit ad ſuum forum per quodlibet intereſſe, deciſ. 45. num. 2.
Modò appareat de illo, d. 46. n. 9. & 10. d. 47. nu. 12. & ſeq. & d. 49. n. 28. & ſeq.
Fiſcus in bonis Defuncti ab inteſtato excluditur à viro & uxore reſpectivè, d. 61. n. 12. & 13.
Non autem à ſponſa de futuro, d. 63. n. 16.
Fiſcus ut excludatur à bonis ab inteſtato Defuncti, ſed ſufficit quælibet ſanguinis linea, d. 162. n. 13.
Non excluditur ab uxore in bonis viri putativi, numero 17.
Nec à Concubinaria, n. 18.
Nec per maritum expellentem uxorem à domo ſine cauſa, num. 20.
Fiſcus non excluditur à conjuge occidente conjugem, ib. numero 21.
Neque à ſocero, aut à vitrico, deciſione 65. numero 26. & 27.
Neque à Patre ſpirituali, n. 28.
Nec à Confeſſore in bonis Pœnitentis, n. 28.
Neque à Compatre, n. 29.
Neque à Patrino, ibid.
Fiſcus non excluditur à nutrice in bonis filii nutriti, dec. 67. num. 32.
Nec à tutore in bonis Pupilli, n. 33.
Nec ab Hoſpitali in bonis Pauperum, n. 34.
Fœmina rapta ducta à Raptore ad Eccleſiam poteſt inde per Judices ſæculares extrahi, d. 226 n. 17.
Fœminæ an ex jure ſint incapaces juriſdictionis Eccleſiaſticæ, aut verè capaces, ſi eis concederetur facultas à ſummo Pontifice infligendi cenſuras & imponendi præcepta obedientiæ, d. 139. n. 4.
Fœminæ de jure divino ſunt incapaces ſacramenti ordinis etiam primæ tonſuræ, d. 144. n. 4.
Fœminæ ſunt incapaces beneficiorum, ibid. n. 5.
Fœminæ non poſſunt ſervire in divinis, nec ad altare accedere, nec Presbytero celebranti miniſtrare, n. 6.
Fœmina eſt etiam incapax ſenatoriæ dignitatis, deciſ. 144. numero 22.
Fœmina. V. Regina. Vidua. Uxor.
Forma à lege introducta ſemper cenſetur ſubſtantialis, deciſione 133. n. 29.
Fornicatio ſimplex eſt peccatum mortale, deciſione 129. numero 19.
Qui tenet contrarium eſt hæreticus, ibid. n. 20.
Etiam eſt tale in ſola voluntate, ſed non punitur de jure civili, d. 130. n. 22. & 23.
V. Concubinatus.
Fornicator laicus de jure civili non punitur, deciſione 130. numeto 22.
Sed de jure canonico, ex arbitrio Judicis, n. 23.
Fornicator uxoratus ex unico acceſſu ſimplici cum alia puniri poteſt, d. 130. n. 24.
Mulier fornicans, V. Abſolutio.
Forum fiſci. V. Fiſcus.
Foro renuntiare an poſſit Clericus. Ved. Clericus. V. Renuntiare.
Forum mixtum quale ſit. V. Judex. V. Delictum.
Forenſes & exteri ſi non denuntiant Gabellariis quæ deferunt an incidant in commiſſum, vel an prætextu ignorantiæ excuſentur, d. 205. n. 22.
Forenſibus vendi non poſſunt res carius quàm vicinis, deciſ. 214. n. 24.
Fori privilegium. V. Privilegium.
Fori privilegium an amittatur per militiam ſæcularem. V. Beneficia.
Non habet locum in cauſis fiſcalibus, ibid.
Et ſuperveniens poſt litem cœptam coram Judide ſæculari non mutat juriſdictionem, d. 200. n. 19.
Fori privilegium de quibus intelligitur Clericis, deciſione 209. n. 29.
Forum quis ſortitur ratione rei ſitæ ſive conveniatur rei vindicatione, ſive actione perſonali in rem ſcripta, ſive actione hypothecaria, d. 147. n. 36.
Etiamſi Reus non reperiatur in loco rei ſitæ, ſi domicilium ibi habeat vel fuerit citatus per litteras ſubſidiales, vel in loco rei ſitæ habeat Procuratorem, numero 37. & 38.
Fraus in propoſito quomodo arguatur, d. 131. n. 20.
Fraus in dubio non præſumitur, d. 188. n. 8.
Et probanda eſt ab allegante, n. 9.
Probatur conjecturis & judiciis, n. 10.
Præcipua eſt quæ ex vicinitate actuum deducitur, numero 11.
Et brevitate temporis, n. 12.
Fructus beneficiorum regaliam, & Abbatiarum quæ vacant in Cathalonia ſequeſtrantur à Rege, deciſione 40. num. 7. & 9.
Et in aliis Regnis per Reges, n. 19.
Quæ conſuetudo eſt valida, d. 41. n. 11.
Fructuum beneficii ſequeſtratio eſt quid temporale nihil ſpiritualitatis habens, n. 12.
Quod explicatur iterum, n. 13.
Et ampliatur ac limitatur, dec. 42. num. 22. & d. 44. nu. 25. & ſeq.
Fructuum reſtitutio intelligitur deductis impenſis, dec. 43. numero 26.
Quod procedit tam in bonæ fidei Poſſeſſore, quàm malæ, ibid.
Fructus Epiſcopatus vacantis in Cathalonia ſunt Cameræ Apoſtolicæ, d. 44. n. 29.
Fructus imputari nequeunt in Quartam trebellianicam filiis primi gradus, d. 241. n. 32.
Etiamſi duæ quartæ veniant detrahendæ, ibid.
Quod etiam procedit in Nepotibus, ibid. n. 33. & ſeq.
Fucus an Mulieribus licitus. V. Mulier.
Furnarius furni Communitatis Clericorum poteſt coquere panem laicorum, & tunc cognitio pertinet ad ſæcularem Judicem, d. 216. n. 2.
Furnum conſtruere cuique licet in ſuo loco, & panem pro ſuo ſuorumque uſu coquere, d. 216. n. 3.
Dummodò non ſit animo nocendi alienis quod non præſumitur, n. 7.
Sed non juxta domum vicini propter periculum ignis, num. 8. & 9.
Furnum. V. Barones. V. Capitulum. V. Princeps.
Furtivæ res à decocto vel à fure in Eccleſiam inventæ poſſunt inde per ſæculares Judices auferri ut Domino reſtituantur, d. 226. n. 16.

G

GAbella eſt nomen genericum includens omnia tributa dec. 201. num. 1.
Gabellas exigentes laici à Clericis afficiuntur variis pœnis, d. 202. n. 1.
Grave peccatum committunt, ad reſtitutionem tenentur, ipſo facto in excommunicationem incidunt & ſucceſſores eorum, etiam Bullæ in Cœna Domini, & incurrunt cenſuras, uſque ad n. 8.
Gabella fraudata dicitur eo ipſo quo quis tranſit cum mercibus pro quibus erat ſolvenda, d. 205. n. 28.
Gabellam defraudans incidit in commiſſum rei quam ducit, cujus ideò amittit dominium quod fiſco acquiritur, dec. 205. n. 29. & 30.
Gabella debetur ex venditione aquæ multæ, quam dicimus *Aloja*, d. 217. n. 24.
Gabella ſuper carne & aliis rebus ad victum & veſtitum ſpectantibus quomodo vocetur in Cathalonia & aliis regnis, d. 219. n. 19.
Gabellam ſuper cholatico & tabaco impoſitam an Clerici teneantur ſolvere, d. 219. n. 31.
Gabellas exigentes laici à Clericis ſubjiciuntur juriſdictioni Eccleſiaſticæ, d. 202. n. 13. & 14.
Gabellæ per laicos nec directè, neque indirectè poſſunt imponi Clericis, d. 202. n. 15.
Gabellæ an comprehendant Clericos, cognitio pertinet ad Eccleſiaſticum Judicem, d. 203. n. 17.
Gabellam non tenetur ſolvere Clericus pro rebus ſuis quas laicis præſtat, d. 204. n. 14.
Gabellam debitam non ſolventes incidunt in commiſſum, etſi de dolo non appareat, d. 205. n. 16.
Gabellarii non tenentur inquirere & interpellare Clericos non denuntiantes ad quæ deferunt, d. 204. n. 27.
Gabellam ſolvere de jure communi pertinet ad Emptorem, d. 222. n. 1. 2. & 3.
Quid in Regnis Caſtellæ, & Luſitaniæ, n. 4. 5. & 6.
Gabella. V. Aquatores. Clericus. Exactio. Exemptus. Forenſis. Immunitas. Judex. Minor.
Gerens vices generalis Gubernatoris Cathaloniæ quo decoretur titulo litteris & proviſionibus regiis per Cancellariam expeditis, deciſione 247. numero 20. & deciſione 248. numero 20.
Gabellam ſolvere tenentur laici vendentes ſuas res Eccleſiaſticis Perſonis, aliiſque exemptis, deciſione 220. numero 12.
Gabella ubi diſputatur an ſolvenda ſit vel non, recipit

interpretationem a Consuetudine quæ servanda est, juxta quam determinatur gabellæ exactio, decisione 220. num. 17. & 18.
Gabellæ onus quando dicitur annexum contractui venditionis, d. 220. n. 34. & 35.
Et quando prorsus separatum, n. 36.
Gabella an sit pars pretii, d. 221. n. 22. & seq.
Gradus consanguinitatis. V. Consanguinitas.
Gravatus hæres. V. Hæres.

H

HAbitare quis propriè dicatur, decisione 22. numero 44.
Habitare est verbum frequentativum, decisione 152. numero 25.
Quis tamen dicitur habitare ubi pro majore parte anni habitat, n. 28.
Habitatores alicujus loci inducentes & retrahentes à præstatione & elargitione oblationum in Ecclesia conveniendi sunt apud Judicem Ecclesiasticum, d. 170. nu. 21. si constat de tali inductione.
Aliàs apud Judicem sæcularem, n. 22.
Habitus qui non est consuetudine determinatus debet esse talis ut prima facie cognoscatur Clericatus, numero 36.
Habitus clericalis in colore & forma vestium consistit, d. 131. num. 77.
Quod explicatur à n. 38. usque ad 47.
Habitum militarem qualis conceditur à Principibus exteris nullus Hispanus ibi commorans assumere potest absque Regis licentia, d. 144. n. 40.
Habitus Clericalis ordini congruens quare specialiter ab Ecclesia præscribitur Clericis, d. 131. n. 1.
Habitus Clericalis & tonsuræ dimissio, ut privet Clericum privilegio fori debet esse totalis & cum tali perseverantia, ut ille communiter laicus existimetur, dec. 131. numero 25.
Quod intelligitur revocabiliter & temporaliter. Secus si clericalem habitum reassumpserit, n. 26. & 27.
Habitus Clericalis qui dicatur; in jure non reperitur determinatum, d. 131. n. 29.
Sed arbitrio Episcopi remittitur, n. 30.
Qui potest in sinodo Diœcesana taxare, & præscribere, numero 31.
Potestque ad effectum privilegii fori cogere Clericos ut illum honestum, & decentem deferant, n. 32.
Qua taxatione deficiente is dicitur habitus congruus qui consuetudine & communi Clericorum usu in ea Diœcesi ac regione receptus est, & ex quo Clericus judicatur, num. 33. 34. & 35.
Hæreditates Defunctorum deferuntur ex legibus, dec. 65. n. 26. & d. 69. n. 39.
Hæres institui potest incertus de certis, decisione 129. numero 88.
Hæres unus rem ex pluribus emptam solus possidens, vel in communi cum aliis potest in solidum condemnari ad ejus restitutionem, d. 149. n. 70.
Hæres militis licèt Paganus si lis erat incepta cum milite defuncto in foro militari, tenetur prosequi in eodem foro, nec potest petere se remitti ad Judicem ordinarium, competentem ipsius hæredis, decisione 151. numero 8.
Hæres qui est ex miserabilibus Personis in jure, si lis incepta fuerit cum Defuncto non privilegiato, non potest in vim sui privilegii forum declinare nec variare ad tribunalia regia, sed tenetur prosequi litem ubi fuerat incepta cum Defuncto, d. 152. n. 9.
Nisi instantia cum Defuncto esset perempta, n. 10.
Vel nisi judicium cum Defuncto inceptum esset nullum, numero 11.
Hæres Persona miserabilis lite nondum cœpta cum Defuncto non privilegiato potest uti privilegio electionis fori, d. 152. n. 12.
Hæres studiosus si lis incepta fuerit cum non studioso, tenetur prosequi ubi cœpta fuit. Secus si incepta non esset, d. 152. n. 13.
Hæres Clericus laici. V. Clericus.
Hæres laicus Clerici. V. Laicus.
Hæres gravatus qui jure Dominii utitur bonis mobilibus quæ consumuntur per usum, illis consumptus non tenetur ad restitutionem d. 238. n. 14.
Hæres jurantis potest agere ad rescissionem contractus jurari per Defunctum absque absolutione, decisione 185. numero 17.
Herba quæ nascitur in meo fundo est mea, decisione 212. numero 64.
Heremitoria à quibus reficienda sint, decisione 180. numero 28.
Hæreticus debet expelli à Civitate, ne alios inficiat, dec. 214. numero 10.
Hæreticus absolutus in foro pœnitentiæ an puniri possit in contentioso foro. V. Absolutio.
Homines laici qui assumpto religioso habitu adhibentur ad servitia, & obsequia Monialium ad petendas pro ipsis eleemosynas an gaudeant privilegio fori, & canonis, d. 146. n. 20. 22. & 23.
Honor præcipuè in salutatione consistit, decisione 236. numero 10.
Honores & tituli à Regis dispositione & voluntate pendent, d. 250. n. 14.
Honoraria officia si non præstentur competit actio possessoria, d. 330. n. 22.
Et actio injuriarum, n. 13.
Consuetudo in eis attenditur. V. Consuetudo.
Hospitale non succedit ab intestato pauperibus ab eo receptis, d. 67. n. 34.
Quid de Peregrinis in hospitali morientibus, decisione 69. num. 36.
Hospitale quando dicatur erectum cum Episcopi authoritate, d. 141. n. 26.
Et si de ea non constat, standum est signis, n. 27.
Et quæ sint ista signa, n. 28.
Et signis non extantibus, in dubio præsumitur hanc authoritatem deesse, n. 29.
Hospitalis Rector. V. Rector.
Hospitale est in duplici differentia, aliud sine, aliud cum Episcopi authoritate, d. 141. n. 1.
An gaudeant privilegio fori. Distinguitur, numero 2. & seq. 23. & seq.
Hospitale erectum sine Episcopi authoritate est locus pius, d. 141. nu. 4.
Non tamen Ecclesiasticus, religiosus, & sacer, numero 7.
Neque gaudet privilegio Ecclesiæ, n. 9. & 10.
Sed Reus ad illud confugiens securus est, sicut ad Ecclesiam, num. 15.
Et restituitur in integrum sicut restituitur Ecclesia, numero 16. & 7.
Et qua ratione à n. 9. ad 23.
Hospitale omne erigitur ut ibi solum exerceantur opera Caritatis atque pietatis, d. 141. n. 20.
Hospitale erigitur per administratores quorum officium est ad instar Tutorum & Curatorum, decisione 141. numero 21.
Hospitale semper habet minores atque Pupillos, & alias miserabiles Personas sicut in Universitatibus, decisione 141. num. 23.
Hypothecaria actio est realis, & judicatur de ea tamquam merè reali, d. 147. n. 9.
Hypotheca transit in quemcumque Possessorem etiam singularem, & in Ecclesiam, vel Clericum atque alium Privilegiatum, d. 147. n. 10.
Hypothecaria actio quæ sit erga res litigiosas, d. 223. nu. 60. V. Litigiosa res.
Hypothecaria actione nonagitur pro dominio rei, sed ad pecuniam debitam consequendam, ibid. n. 60.

I

JEsufratres an gaudeant privilegio fori, decisione 137. numero 64.
Ignorantia non præsumitur in his de quibus publica fama est, d. 230. n. 84.
Ignorantia qualitatis Personæ, & loci præsumitur ex ipsius loci statu & habitu, d. 236. n. 16.
Ignorasse is præsumitur aliquam esse Virginem quam Meretricis habitu indutam invenit, decisione 236. numero 16.
Ignorans non contemnit, d. 236. n. 21.
Ignorantia crassa & supina non excusat, decisione 236. numero 23.
Ilerdensis Universitas celebris, d. 135. n. 12.
Immunitas Ecclesiarum si realis est comprehendit Emptores laicos ut fruantur exemptione à gabellis, decisione 220. num. 21.
Immunitas à gabella Ecclesiis concessa utrùm sit realis, an personalis, d. 220. n. 22.
Sed quòd sit potiùs personalis, n. 23. & 30.
Immunitas fisci ab onere gabellæ est personalis, numero 24.
Et semper præsumitur personalis, n. 26.
Sed quandonam sit realis, quando personalis, num. 27. & seq.
Immunitate Ecclesiastica nõ gaudet existens in Ecclesia si voluntariè ab ea exeat, & extra eam capiatur, d. 266. n. 71.
Immunitas tamquam favorabilis est latè interpretanda, d. 207. nu. 72.

In

In atrocissimis verò delictis restringenda est, ibid.
Immunitati non est locus quoad crimina læsæ Majestatis, d. 268. n. 78. & n. 79.
V. Causa. V. Crimen læsæ.
Incertitudo omnem actum & dispositionem vitiat, d. 216. numero 28.
Incorporalia non sunt verè, sed quasi in bonis nostris, & in quasi possessionem, dec. 223. n. 58.
Infirmi, V. leprosi.
Injuria illata in conspectu Judicis reputatur atrox, decisione 236.
Injuria dicitur id omne quod jure non sit, decisione 161. numero 1.
Injuria sumitur in triplici sensu; pro culpa; pro iniquitate; & pro contumelia, ibid.
Infertur realiter & verbaliter, decisione 162. numero 2. & 3.
Re, quoties manus infertur, n. 4. & 5.
Verbis, per Convitia, n. 6. 7. & 8.
Injuriæ quæ fiunt à Plebe secundò Nubentibus quomodo puniantur, d. 163. n. 11.
Pœna injuriæ verbalis quæ sit, n. 12.
Injuria facta Clerico à laico à quo Judice sit punienda, d. 163. à n. 13. ad n. 18.
Injurians verbis Clericum an committat sacrilegium, decisione 164. numero 15. & d. 165. n. 25.
Nec incidit in excommunicationem, n. 16.
Injurians & offendens Cardinalem variis pœnis plecti debet, ibid. n. 17. & 18.
Injurians Principem verbis, non est Reus læsæ Majestatis, dec. 165. num. 19.
Nisi multum læderet ejus honorem. Sed est pœna arbitraria plectendus per Principem, decisione 167. numero 20. & 30.
Injuria facta Clerico est atrox delictum, decisione 166. numero 23.
Et mixti fori, n. 24.
Injuria verbalis illata Religiosis, an per conservatores puniatur, d. 167. n. 32.
Inquisitores hæreticæ pravitatis quo titulo decorentur litteris regiis, d. 247. n. 11.
Instantia intra quantum temporis pereat, decisione 151. numero 24.
Instantia finita perimitur Citatio & litis Contestatio, dec. 322. num. 42.
Instrumentorum appellatione continentur testes, decisione 240. num. 32.
Quod limitatur usque ad n. 36.
Instrumentum factum de re debita ex ludo non probat nec fidem facit in Cathalonia, d. 103. n. 26.
Instrumentorum appellatione documenti, decisione 128. numero 72.
Instrumentorum appellatione continentur testes, decisione 118. num. 71.
Instrumentum quando quidem est generale verbum, comprehendit omne quo res aliqua instruitur, decisione 128. numero 73.
Instrumenta recepta per Rectores seu alios Notarios inter non subditos in alienis Parochiis seu territoriis, sustinentur ut scriptura privata, d. 176. n. 32.
Intimatio vim citationis habet, decisione 232. n. 49. & 50.
Invasor laicus bonorum Ecclesiasticorum an sit sacrilegus, d. 156. n. 1. V. Sacrilegium.
In utraque Curia de jure novo potest puniri, decisione 156. num. 3.
Invasor bonorum Ecclesiasticorum, sive violenter, sive non, ab utroque Judice puniri potest, decisione 158. num. 10. & seq.
Utrùm idem sit de Invasore bonorum Clerici, d. 157. nu. 7. & d. 158. n. 15.
Invasor bonorum Ecclesiæ, sicut & hospitalis, aliique loci pii, pari jure censentur, d. 160. n. 20.
Inventarium bonorum Clerici defuncti hæreditate adhuc jacente & non adita ab hærede etiam laico, utrùm sit conficiendum per Judicem Ecclesiasticum, aut sæcularem, d. 152. n. 15. & 23.
Inventarium bonorum Episcopi mortui, an possit fieri à Judice sæculari, vel ab Ecclesiastico fieri debeat, decis. 152. n. 16. & 23.
Inventarium bonorum Clerici defuncti relinquentis hæredem laicum post jam aditam per eum hæreditatem an fieri debeat per Ecclesiasticum aut sæcularem Judicem, d. 152. n. 17. & 23.
Quid si dereliquerit hæredem Clericum aut locum pium, num. 18. & 23.
Inventarium bonorum laici defuncti, relinquentis hæredem Clericum, adita jam per eum hæreditate an debeat fieri per Judicem Ecclesiasticum, aut sæcularem, d. 151. numero 20. & 23.
Quid si non adita fuit hæreditas, n. 19. & 23.
Inventarium de jure fieri debet per hæredem cum citatione fideicommissarii, legatarii, & creditorum, decisione 152. num. 25.
Juxta consuetudinem regionis, n. 26.
Quid in Cathalonia, n. 27.
Judex competens quis sit contra Clericos quorum pecora damnum intulerunt fundis alienis. Distinguendi sunt duo Casus, decisione 215. à numero 40. usque ad numero 51.
Judex competens quis sit in causis sponsalium, decisione 173. num. 26.
Tum pro earum observatione, tum pro dissolutione, numero 28.
Judex competens quis dicatur ad compellendos Parochos & Parochianos ad reparationem Ecclesiæ. Ubi sunt distinguendi tres casus, d. 180. n. 42. & seq.
Judex competens in causis servitutum urbani prædii quis sit, d. 78. n. 15.
Et quis in operis novi nuntiatione. Nuntiatio.
Judex competens in criminibus mixti fori est tam Ecclesiasticus quàm sæcularis habita præventionis ratione, dec. 150. num. 37.
Et quæ dicantur delicta mixti fori. V. Delictum.
Et quis sit competens in crimine sacrilegii. V. Sacrilegium.
Et circa punitionem concubinariæ mulieris, decisione 141. num. 64.
Judex absolutionis an renuntiet & Judex Causæ principalis ad rescissionem contractus, decisione 185. numero 59. & seqq.
Judex ad instantiam illius qui fecit Emparam potest eum cogere in cujus possessione pecunia fuit emparata ut manifestet juramento quòd debet, decisione 229. numero 24.
Et præstito juramento non est locus probationi in contrarium, n. 21. & 26.
Judex Ecclesiasticus non autem sæcularis condemnationem expensarum facere debet contra Clericum retardantem opponere fori exceptionem declinatoriam coram Judice sæculari, d. 156. n. 16.
Et expensas taxare, n. 17.
Quid in Cathalaunia, n. 18. & 19.
Judex Ecclesiasticus cujus jurisdictio est prorogata per laicum an debeat causam judicare, decidere, & determinare secundùm jus canonicum, vel civile, decisione 169. num. 24.
Judex Ecclesiasticus cujus jurisdictio fuit prorogata non potest sententiam suam exequi, d. 169. n. 41.
Judex Ecclesiasticus an possit censuris compellere Parochianos ad servandam diurnam consuetudinem offerendi aliquid in Ecclesia diebus Dominicis, & festivis, decis. 170. n. 10.
Judex Ecclesiasticus potest Ecclesiasticis censuris cogere testes ad testificandum, d. 172. n. 18. & 19.
Tam in causa civili quàm criminali, n. 25.
Sive testes sint Clerici aut laici, n. 26. & 27.
Judex Ecclesiasticus potest invocare auxilium brachii sæcularis, & compellere laicos renitentes deponere in Ecclesiastica curia, d. 172. n. 28.
Quid si laicus citatus ad testificandum in curia Ecclesiastica non comparuerit propter aliquod impedimentum legitimum, & fuerit excommunicatus, n. 29.
Judex Ecclesiasticus non potest inhibere Judicem sæcularem qui super facto de causa criminali vel natalium incidenti jure suo justè cognoscit, decisione 174. numero 21.
Judex Ecclesiasticus ordinarius est adeundus pro absolutione juramenti à fideli laico præstiti pro foro externo ad effectum agendi, d. 185. n. 20.
Judicis Ecclesiastici nomine qui contineantur, d. 185. à nu. 21. usque ad 29.
Judex Ecclesiasticus pro foro externo quis possit concedere absolutionem juramenti à laico fideli præstiti ad effectum agendi, an Judex loci contractus, vel Jurantis, vel ejus cui juratum est, decisione 185. numero 30. & sequenti.
Et ad hanc absolutionem requiritur causa saltem summaria & probabilis de injustitia contractum, decisione 185. num. 35.
Licèt aliud servetur in praxi, n. 36.
Judex Ecclesiasticus solus est competens quando agitur de sola conjugum separatione ad tempus ob lepram, dec. 214. num. 12.
Judex Ecclesiasticus non potest contra laicos executionem facere, nisi requisiverit Judicem sæcularem, decisione 232. numero 30.
Et uterque Judex in casu reciproco debet provisionem à se factam inferere in litteris requisitoriis, decisione 232. numero 36.

Utrùm possint re ad mutuum auxilium compellere, numero 41. & seq.
Judex Ecclesiasticus non potest uti censuris, nisi deficiente omni alio remedio, d. 234. n. 3.
Judex Ecclesiasticus an procedere possit contra ludentes. V. Jurisdictio.
Et exhibentes domum lusuriam, decisione 107. numero 95. & 96.
Judex Ecclesiasticus an possit exequi suam sententiam contra bona laici per eum condemnari, decisione 232. numero 2.
Duplex est opinio, sed negativa verior est, n. 3. & 4.
Quod ampliatur & limitatur usque ad n. 18.
Judex Ecclesiasticus auxilium Judicis sæcularis implorare potest, quod Judex sæcularis tenetur impartiri, quicumque sit Judex implorans, d. 231. n. 19. & 20.
Quòd si recuset compelli potest à Judice Ecclesiastico per censuras, & alia remedia spiritualia, à numero 21. ad 25.
Et quandonam possit implorare tale auxilium, n. 32.
Judex Ecclesiasticus cognoscit indistinctè de causis miserabilium Personarum, d. 245. n. 19. & seq.
Judex Ecclesiasticus an se intromittere potest dum sæcularis negligit justitiam viduis aliisque personis miserabilibus administrare, d. 245. n. 22. & 29.
Hoc habet locum si ad Judicem sæcularem non sit recursus, d. 245. n. 13.
Judex Ecclesiasticus an possit succurrere personis miserabilibus & spoliatis & de hac causa cognoscere, decis. 245. num. 24. & seq.
Judex Ecclesiasticus utrùm possit jus dicere in causa dotis contra laicos principaliter, ibid. n. 32. & 33.
Judex Ecclesiasticus in Regnis Indiarum vel aliis remotis Provinciis utrùm possit oppressos succurrere, dec. 145. num. 34. & 35.
Et utrùm sit competens si dos in testamento relinquitur puellæ pauperi ad ejus instantiam, decisione 235. numero 36. & 38.
Vel si dos relicta sit Religiosæ, aut Ecclesiæ, aut loco pio, n. 4. & 41.
Judex Ecclesiasticus potest compellere Conjuges ad reddendum debitum, nec non Judex sæcularis in valido matrimonio, d. 174. n. 38.
Judex Ecclesiasticus contra turbantes suam jurisdictionem potest uti gladio spirituali & temporali, decisione 177. numero 6.
Judex Ecclesiasticus an possit inhibere Judicem sæcularem, & impedire executionem instrumenti guarentigii sub prætextu quòd contractus est usurarius, donec per Ecclesiasticum.
Judicem cognitum sit an contractus sit usurarius vel non.
Et sæcularis Judex teneatur illi obtemperare, & si formatur inter ambos Judices contentio, in cujus favorem declaranda sit, d. 181. à n. 29. ad n. 47.
An etiam si sub prætextu quod Contractus sit sinomiacus, n. 51. & 52.
Judex Ecclesiasticus non facit vim cognoscendo de novi operis nuntiatione facta Clerico, decisione 80. numero 32.
Potest compellere censuris Judicem sæcularem ut à judicio repellat Excommunicatum, decisione 83. numero 47.
Judex Ecclesiasticus procedit contra Concubinarios, dec. 133. num. 32.
Quod limitatur, ibid. n. 38. & 47.
Et fit triplex monitio, dec. 134. n. 39. & seq. temporibus separatis, n. 40.
Et specialiter in scriptis, d. 135. n. 42. & 43.
Quo tempore durante non potest procedi ad pœnam, numero 44.
Judex Ecclesiasticus habet territorium ad puniendos, & capiendos Clericos etiam extra Ecclesiam, decisione 167. numero 1.
Non autem laicos, d. 168. n. 2. & seq.
Et talis carceratio esset nulla, d. 170. n. 10.
Judex Ecclesiasticus in Cathalonia potest capere laicos pro sacrilegio, d. 170. n. 11.
Limitationes afferuntur circa Judicis Ecclesiastici potestatem, d. 169. n. 6. & d. 172. n. 17.
Quid ad praxim, d. 170. n. 1.
Judex Ecclesiasticus potest capere laicos pro criminalibus causis quarum cognitio ad eum spectat, decisione 171. numero 14.
Quæ consuetudo in Aragonia viget. Sed sublata est in Castella, num. 13.
Et est legitima & probata, d. 172. n. 16.
Judex Ecclesiasticus excommunicationem infligere potest contra Clericum delinquentem, decisione 187. numero 14.
An possit procedere contra eos qui domos habent ludis expositas, ibid. n. 95.
Judex facta empara potest mandare, ut res emparata deponatur, d. 229. n. 27.
Judices utriusque fori se invicem juvare tenentur, decis. 231. num. 21.
Judex incompetens in causa principali, an cognoscat de incidenti, d. 174. n. 8.
Judex ordinarius, Parochus, seu vicarius Episcopi, possunt de bonis vacantibus defunctorum ab intestato deducere necessaria ad missas, funera, & alia pia opera, dec. 70. num. 45.
Judex prorogatus an possit sententiam suam exequi, vel non, d. 169. n. 42.
Judex requisitus, an teneatur exequi litteras requisitorias post decessum alterius Judicis requisiti, vel officio functi, aut privati, d. 232. n. 39.
Judex in quocumque auxilio habet aliqualem causæ cognitionem, d. 232. n. 55.
Judex ordinarius quamvis teneatur edere litteras jurisdictionem sibi tribuentes antequam possessionem adipiscatur, si tamen jam fuit admissus, non tenetur probare suam potestatem, nec eam in litteris citatoriis inferere, decisione 293. n. 1. 2. & 3.
Judex ordinarius Partis sæcularis per arbitros condemnatæ non est regia audientia, sed Judex ipsius Partis, d. 239. numero 39.
Quod limitatur usque ad n. 44.
Judex. V. Ædilis.
Judices sæculares de causis Patriarcharum, Archiepiscoporum, & Episcoporum cognoscentes sunt excommunicari ipso jure, d. 122. n. 22.
Judex sæcularis in captura & præsentatione Clerici ad suum Judicem Ecclesiasticum non debet excedere modum, sed agere debet cum urbanitate & modestia, sine injuria vel violentia, atque etiam sine dedecore ordinis Clericalis, hoc est sine ignominia ipsius Clerici, d. 13. nu. 31. & 32.
Judex sæcularis debet remittere Clericum ad Judicem Ecclesiasticum, ibid.
Judex sæcularis quando notoriè constat captum esse Clericum, intra quantum temporis spatium teneatur illum ducere & remittere ad Ecclesiasticum Judice, dec. 138. numero 36.
Judex sæcularis potest destruere ædificia facta per Ecclesiasticas personas in plateis, viis publicis, & pascuis communibus, d. 81. n. 35.
Quod ampliatur, n. 36. pro executione pœnarum contra Concubinarios, d. 136. n. 48.
Judex sæcularis potest intrare domos Religiosorum ad inquirendas Concubinas, d. 139. n. 52.
Et puniri testes falsò deponentes, decisione 177. numero 14.
Non tenetur parere inhibitioni factæ per Dominos Inquisitores pro delictis & obligationibus commissis à familiaribus, antequam tales efficerentur, decisione 199. numero 13.
Judex sæcularis vulneratos & testes non potest examinare in Ecclesia vel in loco immuni, decisione 228. numero 17. & 27.
Judex sæcularis non tenetur Ecclesiastico auxilium impartiri pro injustæ sententiæ executione, dec. 231. n. 26.
Vel sententiæ nullæ, n. 27. vel sententiæ judicis incompetentis, n. 28.
Vel si locus est appellationi, n. 29. & 30.
Judex sæcularis potest appellare ab Ecclesiasticis censuris qui auxilium petit quod sæcularis non arbitratur concedendum, d. 23. n. 31.
Judex sæcularis casibus quibus potest procedere contra Clericos, an possit exequi sententiam contra eos latam absque imploratione auxilii Judicis Ecclesiastici, decis. 232. num. 1.
Quatuor afferuntur opiniones, usque ad n. 20.
Judex sæcularis an possit cogere Ecclesiasticum ad præstandum sibi auxilium, d. 292. n. 24.
Sed adire debet Metropolitanum, n. 25. & seq.
Judex sæcularis cum sono emisso potest ingredi domum Clerici etiam sacerdotis, & eam recognoscere indeque extrahere Malefactores laicos absque assistentia Judicis Ecclesiastici, d. 237. n. 2.
Judex sæcularis an sit competens ubi agitur de possessorio Ecclesiastici Beneficii, d. 240. n. 6.
Sed in Cathalonia se intromittit neque cognoscit de possessorio beneficii inter duos Clericos aut Religiosos, numero 7.
Quod limitatur usque ad n. 14.
Judex sæcularis an habeat arbitrium in proferenda sententia, utrùm Vicinus cogi possit ad vendendam domum vel fundũ pro constructione Ecclesiæ, ib. n. 158. & 159.

Judex sæcularis. V. Corpus delicti. V. Officiales regii.
Judex sæcularis qui invenit Clericos extrahentes à Regno pecunias & alia prohibita, utrùm possit hæc auferre, decis. 209. à n. 41. usque ad n. 49.
Judex sæcularis casu quo excessivè vendatur panis Canonicalis, non tenetur licitum ab illicito separare. Sed potest indistinctè exequi, d. 216. n. 26.
Judex sæcularis potest mandare laicis ementibus frumentum vel alia hujusmodi à Personis exemptis ut solvant gabellam solis Civitatibus, d. 122. n. 16.
Et si oriatur contentio, declaratur in favorem Judicis sæcularis, d. 222. n. 19. 20. & 22.
Judices sæculares & officiales laici qui spoliant Clericos armis prohibitis non tenentur illa restituere, neque tradere Judici Ecclesiastico, d. 125. n. 32. & seq.
Et possunt hæc arma rumpere & in loco publico affigere tamen sine Clericorum ignominia, n. 37.
Judex sæcularis sine licentia Ecclesiastici an possit in Ecclesia Reũ armis prohibitis, aut falsa moneta, vel aliter, d. 226. n. 20
An possit cadaver sepultum in Cœmeterio exhumare inconsulto Episcopo, d. 228. n. 6. usque ad n. 20.
Et explicatur praxis Cathaloniæ usque ad n. 32.
Et in aliis regnis Hispaniæ ibid.
Judex sæcularis non potest propriam absolutionem juramenti laico fideli concedere, d. 185. n. 64.
Potest tamen compellere partem ut juramentum relaxet, n. 65. & 66.
Judex sæcularis an possit cognoscere de nullitate absolutionis & relaxationis juramenti concessæ ab Ecclesiastico Judice, dec. 185. n. 67.
Judex sæcularis qui de causa principali hæreditatis cognoscit, si proponatur aliqua causa spiritualis, potest Parti excipienti præfigere terminum, intra quem coram Judice Ecclesiastico teneatur comparere, d. 174. n. 24.
Sed non præfigere terminum intra quem teneatur probare, num. 25.
Nec terminum intra quem coram ipso articulos exhibeat quos coram Judice Ecclesiastico probandos proponit, n. 16.
Judex sæcularis an possit citare Clericum Creditorem in confectione inventarii, d. 152. n. 24.
Judex sæcularis qui de facto sententiam tulit contra Clericum potest illam revocare sub prætextu incompetentiæ, d. 154. n. 11.
Judex sæcularis qualiter potest cogere testes laicos ad testificandum in causa tum civili, tum criminali, ib. n. 34. & seq.
Judex sæcularis competens est ubi agitur de adulterio ad imponendam pœnam sanguinis, d. 174. n. 5.
Judex sæcularis potest cognoscere de possessorio Causæ matrimonialis, ut si agatur de exhibenda uxore, d. 174. n. 20.
Judex sæcularis ex officio potest procedere contra Usurarios etiam nulla præcedente diffamatione, d. 181. n. 27.
Etiam Barones, & feudatarii inter suos Vassallos, n. 28.
Judex timens impedire libertatem Consensus puellæ nobilis de cujus matrimonio agitur, debet eam sequestrare in loco honesto ac tuto, ubi consensum suum liberè possit exprimere, d. 173. n. 1. & 2.
Non solum ad Partis petitionem, sed etiam ex officio, n. 2.
Quotiescumque hoc expedire Judex intelliget, n. 3.
Judex ut procedere valeat contra aliquem super crimine, ante omnia constare debet de corpore delicti, dec. 228. n. 1. 2. 3. 4. 33. & 34.
Judices officiales & magistratus in provinciis ac locis quibus administrant justitiam negotiari non possunt, neque fœnus, seu Cambia exercere cum subditis, d. 206. n. 15.
Possunt tamen emere necessaria pro se & suis, n. 16.
Et cogere subditos ad vendendum, n. 17.
Etiam equos in quibus equitent, n. 18.
Et residuum vendere justo pretio, n. 19.
Judices utriusque fori sive Ecclesiastici sive sæcularis mutuum sibi auxilium præstare tenentur, d. 232. n. 21.
Suntque pares in his quæ pertinent ad auxilium, n. 22.
Judicis novi electio & Constitutio est res magni momenti dec. 198. n. 11.
Judicium intentatum coram uno Judice competenti non mutatur per mutationem status litigantis, ib. n. 12.
Juramenti vinculum seu jus spirituale est obligatio animæ quę non transit de anima ad animam, d. 167. n. 30.
Juramentum ex parte Jurantis personale est, d. 267. n. 31.
Et solvitur morte Jurantis, n. 32.
Respectu perjurii, n. 33.
Juramentum quoad perjurium non transit ad hæredes, decis. 167. nu. 34.
Sed transit quoad observantiam contractus, n. 30.
Juramentum si est oppositum etiam in contractus Donationis, non de Notarii stilo, sed magna deliberatione præsumitur, d. 167. n. 57.
Juramenti vinculum omnes ligat etiam in dignitate constitutos, d. 167. n. 3.
Juramentum est fidem Dei aut Christi expresè interponere sive assertoriè sive promissoriè, d. 167. num. 11.
Juramentum est signo Crucis aliquid asseverare, vel promittere, d. 167. n. 12. & 23.
Jurare censetur qui promittit per Deum ac fidem Dei, vel ejus Evangelia, vel per aliam rem sacram in qua Bonitas divina resplendet, d. 167. n. 14.
Juramenti definitio, n. 16.
Jurare & fidem dare idem sunt, d. 167. n. 17.
Maximè in viro nobili, n. 18. & 19.
Affertur opinio contraria usque ad n. 25.
Juramentum an sit promittere fidem suam & verbum Christiani, d. 167. n. 26.
Juramentum producit duo vincula seu jura, spirituale & temporale, d. 167. n. 29.
Juramenti absolutio. V. Absolutio. V. Judex.
Juramentum Clerici. V. Clericus.
Jurati non possunt impedire ingressum pecorum Communitatis Clericorum in Civitatem, d. 211. n. 17.
Jurati non possunt quemquam impedire ne exerceat macellum Communitatis Clericorum, vel ne ullus Pastor custodiat illius greges, d. 211. n. 18.
Nec ut Clerici carnes emant in dicto macello, n. 19.
Jurati Consules qui in Cathalonia portant baculum propter mortem aut absentiam vicariorum, an teneantur reddere rationem in officio Magistrii rationalis. Et quid si fraudes commiserint, d. 243. n. 11.
Jurisdictio Judicis alieni prorogata tam censetur diversa, sed potiùs eadem cum extensu, d. 169. n. 22.
Et est ejusdem naturæ & qualitatis cum jurisdictione præexistente, & prorogata, n. 23.
Jurisdictio non censetur prorogata per petitionem copiæ libelli ante litis contestationem, d. 169. n. 36.
Nec per Cautionẽ in judicio sisti, aut judicatum solvi, n. 40.
Jurisdictionem turbare quando quis dicatur, d. 177. n. 7. & seq.
Jurisdictionem quasi Episcopalem habentes facultatem habent exequendi pias causas, & voluntates Defunctorum, d. 290. num. 37.
An possunt compellere Manumissores ut rationem reddant, ibid.
Jurisdictionis præscriptio interrumpitur per usum Partis, decis. 27. n. 63.
Jurisdictio simpliciter concessa intelligitur cumulativè, & non privativè concessa, d. 85. n. 15. V. Ludus.
Jurisdictio an mutetur mutato statu Personæ, d. 169. n. 2.
An finiatur per transactionem. V. Transactio.
Jurisdictio temporalis efficit ut Ecclesiastici legibus Principis subjiciantur, d. 322. n. 41.
Jus gentium ex causa moderationẽ potest recipere, d. 209. n. 4.
Juspatronatus an & quomodo competat Regi, V. Beneficia. Quomodo acquiratur. V. Ibidem.
Juspatronatus Confratriæ laicorum an sit Ecclesiasticum vel sæculare, ib. d. 143. n. 41.
Jus prælationis quod in pluribus Casibus à Jure, conceditur, non habet locum in Cathalonia, d. 150. à n. 32. ad 38.
Jus tractatus, congrui ratione consanguinitatis, vel vicinitatis, est simile pacto de retrovendendo, d. 150. n. 7.
Non admittitur in Cathalonia, n. 16.
Juripatronatus regii derogatio non admittitur in Hispania, d. 23. n. 39.
Neque derogatio S. C. Tridentini, ib. n. 41.
Juspatronatus Regi competens aliquas tamen dignitates continet, d. 19. n. 23.
Quod in Cæsaraugustana Ecclesia, ibid.
Et utrùm diverso jure censeantur monasteria virorum, & Monialium, d. 16. n. 24. & 25.
Quia militat eadem ratio, d. 20. n. 26.
Juspatronatus quomodo Privatis acquiratur, d. 14. n. 6.
Etsi non fuerit reservatum, modò non fuerit remissum, d. 15. num. 7.
Ad eam non requiruntur cumulativè Dotatio, fundatio, & constructio, ibid.
Juspatronatus competit Regi Hispaniarum non solùm ex jure communi, sed ex antiqua consuetudine, d. 15. n. 8.
Licèt illud jus non competeret Patrono etiam Principi absque privilegio summi Pontificis, n. 9.
Fortior enim est immemorialis possessio nu. 10.
Juspatronatus à quo tempore competat Hispaniarum Regi, dec. 16. n. 11.
Refutantur qui putant competere ex cõcessione, n. 14. & 15.
Et comprehendit omnes Prælaturas, d. 17. n. 16. & 17. & d. 18. n. 18. & seq.
Non tamen ad canonicatus, d. 19. n. 23.
Nec ad alia beneficia in cathedralibus Ecclesiis, ibid.
Juripatronatus Privatorum cognitio tamquam spiritualibus annexi ad Judicem Ecclesiasticum pertinet, d. 29. n. 69.
Sive sit Ecclesiasticum, sive laicum, n. 70.
Neque valet consuetudo in contrarium, n. 71.
Juripatronatus regii cognitio ad regem seu regium consilium spectat, d. 29. n. 72. & d. 36. n. 33.

Quod ampliatur in Cathalonia ubi cognoscit tam de petitorio quàm de possessorio, n. 73.
Et id ubicumque receptum est n. 74. & 75.
Quia concessum Regibus, factum est regale, n. 76.
Juris patronatus regii cognitio adeò ad Regem pertinet, ut Ecclesiastici nullo modo ad Judicem Ecclesiasticum recurrere possint, d. 30. n. 77.
Quod fusiùs declaratur, d. 36. n. 33. & d. 37. n. 34. & seq.
Jus patronatus Laicale plus habet privilegii quàm Ecclesiasticum, d. 39. n. 1.

L

Laicus obligatus cum evictione, & factus Clericus pro executione debet conveniri coram Ecclesiastico Judice, d. 200. n. 20. & d. 201. n. 23. & 24.
Laicus Conductor gabellarum regiarum postea factus Clericus conveniri potest coram sæculari Judice, d. 201. n. 21.
Laicus qui erat tempore statuti condiri, si postea fiat Clericus an ligetur statuto, d. 202. n. 28.
Laicus Clericorum turpitudinem indirectè manifestans, sententia Can filii Noè damnatur.
Laicus trahi non potest ad Ecclesiasticam curiam pro invasione bonorum Clerici. Sed agendum est coram Judice sæculari, d. 159. n. 15.
Laicus invasor rerum Ecclesiasticarum à quo Judice puniatur, d. 166. n. 1. & seq. V. Invasor.
Laicus ad exilium damnatus, & interim factus Clericus, si exilium rumpat, puniendus est à Judice Ecclesiastico, d. 129. num. 65.
Laicus tamquam Minister & administrator potest tractare de rebus spiritualibus & Ecclesiasticis, d. 141. n. 6.
Laicus ratione administrationis rei Ecclesiasticæ forum sortitur coram Judice Ecclesiastico, d. 142. n. 11.
Laicus emens à Clerico conveniri debet ratione retractus coram sæculari Judice, d. 150. n. 29. & 30.
Laicus hæres Clerici pro rebus hæreditatis an sit conveniendus coram Judice Ecclesiastico vel sæculari, dec. 252. n. 1. usque ad n. 5.
Laicus Donatarius universalis Clerici debet litem cœptam cum defuncto persequi coram Judice Ecclesiastico, d. 52. n. 3.
Laicus fidejussor Clerici apud quem Judicem conveniendus dec. 153. n. 12.
Exceptiones & Limitationes usque ad n. 31.
Laicus fidejussor familiaris S. Officii, non gaudet privilegio fori sanctæ Inquisitionis, d. 153. n. 20.
Quod limitatur, n. 24.
Laicus potest fidejubere pro Clerico coram Judice Ecclesiastico, d. 153. n. 25.
Laicus prorogando jurisdictionem Ecclesiasticam potest se obligare coram eodem Judice, d. 153. n. 26.
Laicus fidejussor pro Laico, & deinde Clericus effectus conveniri debet coram Judice Ecclesiastico, d. 153. n. 35.
Laicus fidejussor pro Clerico si conventus coram Judice sæculari, ab ipso sit condemnatus, non potest coram Judice sæculari sed coram Ecclesiastico convenire Clericum, decis. 133. n. 45.
Laicus fidejussor in judicio sisti coram Judice sæculari, & postea factus Clericus non adstringitur per suam fidejussionem, d. 153. n. 36.
Laicus datus tutor per Ecclesiasticum Judicem Clerico, an rationes reddere debet coram eodem Judice, d. 157. n. 24.
Laicus an possit ab Ecclesiastico Judice ad suscipiendam tutelam sibi ab eo delatam, d. 157. n. 23.
Laici subsunt judicio Episcopi, non solùm ratione rei spiritualis, sed & illi annexæ, d. 157. n. 6.
Laici possunt acquirere sedile in Ecclesia, & alia jura, decis. 159. num. 12. Non quo ad dominium sed usum, nu. 13.
Et plura notanda usque ad n. 22.
Laicus existens in possessione sedendi in superiori loco & præcedendi, an possit manu armata repellere dejicientem, d. 159. n. 3.
Laicus pro solutione expensarum funeralium par est conveniri apud Judicem Ecclesiasticum, d. 160. n. 11.
Quod fallit, n. 12.
Laicus pro salario pulsationis Campanarum est conveniendus coram Judice Ecclesiastico, d. 160. n. 13.
Laicus pro laboribus nuntii Ecclesiasticæ curiæ conveniendus est coram Judice Ecclesiastico, d. 162. n. 1.
Laici operarii Ecclesiæ tenentur reddere computa emolumentorum coram Judice Ecclesiastico, d. 164. n. 1.
Laicus conductor Decimarum si non solvit mercedem, an conveniendus sit coram Ecclesiastico Judice, d. 165. n. 1.
Ubi variæ opiniones usque ad n. 11.
Laicus conductor Ecclesiastici prædii, seu fructuum Beneficii an pro mercede conveniendus sit coram Ecclesiastico Judice: ibid. ad n. 11.
Laicus qui Ecclesiam vel Clericum spoliavit etiamsi bona Clerici patrimonialia essent, potest conveniri ratione spolii coram Ecclesiastico Judice, d. 165. n. 12. & 13.
Laicus ratione juramenti seu vinculi spiritualis efficitur de foro Ecclesiæ & ad contractus jurati observantiam potest in foro contentioso conveniri, etiamsi aliàs Laicus non sit ejus jurisdictioni submissus, d. 167. n. 1.
Quod amplatur & limitatur usque ad n. 52.
Laicus ratione clausularum renuntiationis proprio foro, & submissionis alteri cujuscumque Judici, conveniri potest in foro contentioso coram Judice Ecclesiastico, d. 168. n. 5.
Quod ampliatur & limitatur usque ad num. 22.
Laicus attento jure communi prorogare potest jurisdictionem Ecclesiastici Judicis, sine licentia sui Superioris, non solùm expressè, sed etiam tacitè, d. 169. n. 17.
Quod ampliatur & limitatur usque ad n. 48.
Laicus ex aliqua causa dispensatus ab Episcopo ut possit operari in die festo, an possit puniri à Judice laico à quo non obtinuit licentiam, d. 161. n. 32. & 34.
Laicus violans dies festos de præcepto puniendus est pœnis & mulctis per Judicem Ecclesiasticum, non autem per sæculare licèt prævenerit, d. 171. n. 33.
Laicus operans die festivo ex licentia Superioris sæcularis nihilominus potest puniri ab Ecclesiastico superiore, decis. 171. n. 35.
Laicus regulariter conveniri nequit coram Judice Ecclesiastico, sed sæculari, d. 177. n. 1.
Quod fallit aliquando, n. 2. 3. & 4.
Laicus extrahens carceratum à carceribus Episcopi, efficitur de foro Judicis Ecclesiastici, potestque conveniri apud Ecclesiasticum Judicem, d. 177. n. 12.
Laicus impediens jurisdictionem Ecclesiastici Judicis, efficitur de ejus foro, & potest apud eum conveniri, d. 177. n. 14.
Quod fallit, n. 15.
Laicus resistens officialibus Ecclesiasticæ Curiæ, pariter efficitur Ecclesiastici Fori, dec. 177. n. 13.
Laicus proferens verba injuriosa in contemptum Episcopi, & jurisdictionis illius conveniri potest coram Judice Ecclesiastico, d. 177. n. 16.
Laicus crimen falsi committens in actis Curiæ Ecclesiasticæ conveniri potest apud Judicem Ecclesiasticum, decisione 177. num. 17.
Laicus effractor carcerum Ecclesiastici Judicis potest inquiri & puniri per Judicem Ecclesiasticum, d. 177. n. 18. & 19.
Laicus contumeliis afficiens alium, aut percutiens in actu Judiciario coram Judice Ecclesiastico efficitur de foro Judicis Ecclesiastici, d. 177. n. 20.
Laicus veniens contra immunitatem & libertatem Ecclesiasticam efficitur de foro Judicis Ecclesiastici, d. 177. n. 21.
Laicus ad refectionem injuriæ & damnorum datorum Ecclesiæ ex delictis in ea commissis propter quæ polluta fuit Ecclesia conveniri potest coram Judice Ecclesiastico, d. 177. n. 22.
Laicus, quando tenetur de evictione rei Clerico venditæ propter quam Clericus conventus fuit coram Ecclesiastico Judice apud quem laudavit laicum non potest declinare Ecclesiasticum Judicem, d. 178. n. 1. & 2.
Laici debitores decimarum an teneantur deferre in domum Episcopi, aut alterius Clerici. Variæ afferuntur opiniones, d. 188. n. 5. 9. 10. & 11.
Et ad eas deferendas an sint conveniendi coram Ecclesiastico Judice vel sæculari, n. 13.
Præsertim si fraudes commiserint. Ubi distinguendum est, si enim Clericus non est in possessione illas recipiendi, tunc Laici conveniendi sunt coram sæculari Judice, dec. 189. num. 11.
Laicus si solitus est solvere annuam præstationem Ecclesiæ committit spolium si desinat solvere, dec. 194. num. 2. & dec. 198. num. 5.
Laicus qui Ecclesiam spoliavit potest ratione spolii conveniri coram Judice Ecclesiastico, d. 194. n. 4.
Laicus turbans Ecclesiam in possessione sua potest conveniri coram Judice Ecclesiastico, d. 194. n. 7.
Sed in illo casu Ecclesia probare debet ante omnia consuetudinem solvendi, n. 10.
Laicus pro bonis ad Ecclesiam spectantibus potest conveniri coram Ecclesiastico Judice, d. 195. n. 1.
Quod ampliatur usque ad n. 11.
Laicus pro solutione annui census an possit ab Ecclesia conveniri coram Judice Ecclesiastico, d. 169. n. 1.
Quod declaratur usque ad n. 13.
Laicus pro recognitione bonorum quæ habet in emphyteusim ab Ecclesia potest conveniri coram Judice Ecclesiastico, d. 199. n. 1. & 2.
Laicus pro re quam in emphyteusim habet ab Ecclesia potest conveniri coram Judice Ecclesiastico ad rei relaxationem ex causa caducitatis, vel ex Descendentium defectu, d. 199. n. 3.
Etiamsi utilis dominii causa inter solos Emphyteutas laicos agatur, n. 4.
Quod tamen videtur dubium, n. 5. & 6.
Idem est pro laudemio solvendo, n. 8.

Laicus emens neceſſaria ad victum pro filio Clerico aut Capellano ſuæ familiæ tenetur ſolvere gabellam, d. 214. n. 12.
Laici tenentur reſarcire damnum per eorum pecora illatum in agris Clericorum, d. 215. n. 6.
Laici ementes neceſſaria ad victum à Clericis, an teneantur gabellas impoſitas laicis ſolvere, d. 220. n. 1.
Ubi plures doctorum opiniones afferuntur uſque ad n. 48.
Laici ſi vendunt res ſuas Clericis, & aliis à gabella exemptis non minus tenentur ſolvere ac ſi venderent laicis, deciſ. 220. num. 12.
Laicus datus tutor Clerico minori à Judice Eccleſiaſtico poteſt coram eo conveniri pro rationum redditione, licèt executio pertineat ad Judicem ſæcularem, d. 223. n. 28.
Laici qua pœna puniantur in regnis Hiſpaniæ, & in Cathalonia, ſi deferant enſem majoris menſuræ ultra permiſſam. Quæ pœna temperatur, d. 225. n. 45. & ſeq.
Laicus per viam denuntiationis Evangelicæ ratione peccati, ut à peccato deſiſteret, coram Judice Eccleſiaſtico conveniendus erat, d. 235. n. 1.
Laicus finita denuntiatione Evangelica habetur pro ethnico & publicano ſi non reſipiſcat. d. 235. n. 3.
Laicus non denuntians vigore Monitorii conveniendus eſt apud Eccleſiaſticum Judicem, d. 235. n. 9. & 10.
Laicus ſolus in cauſis ſpiritualibus non poteſt eſſe arbiter, ſecus cum Clerico ſimul, d. 239. n. 37.
Laicus conveniens Clericum in cauſa merè civili coram Eccleſiaſtico Judice, poteſt reconveniri actione pariter merè civili coram eodem Judice, d. 242. n. 91.
Laicus conveniens Officialem ſeu familiarem ſancti officii coram Inquiſitoribus hæreticæ pravitatis in cauſa merè civili, pro alia cauſa merè civili poteſt coram eiſdem Inquiſitoribus conveniri, d. 242. n. 92.
Laicus Clericum injurians coram quo Judice conveniatur, d. 153. n. 13. & ſeq. V. Injurians.
Laicus abſolutus, vel condemnatus in foro pœnitentiæ, nihilominus puniri poteſt per ſæcularem Judicem, d. 173. n. 1.
Sive ſecreta ſive publica pœnitentia ei fuerit impoſita, dec. 174. n. 2.
Idem eſt de fornicaria muliere, n. 3. & 4.
Et de blaſphemo, n. 5.
Et de Hæretico, n. 6.
Laicus etiam abſolutus à ſummo Pontifice, nihilominus ſubjacet pœnis ſæcularibus, n. 7.
Et quid in delictis mixti fori, num. 8.
Praxis in Cathalonia, d. 176. n. 9. & 10.
Quid in aliis Regnis, num. 11.
Ac tamdem quid è contra, ſi prius per Judicem ſæcularem laicus fuit punitus, ibid. n. 12. & ſeq.
Laicus effectus Clericus poſt commiſſum delictum à quo Judice puniatur, d. 183. n. 1. & 2.
Captus & exiſtens in Carceribus non gaudet privilegio fori, dec. 185. num. 3.
Secus ſi aufugerit quoad perſonam, non quoad bona tamen, dec. 186. num. 5.
Sed ſi captus non fit, gaudet fori privilegio, dec. 185. num. 6. & 190. n. 17.
Laicus effectus Clericus poſt commiſſum delictum non præſumitur clericatum ſuſcepiſſe in fraudem, maximè non pendente accuſatione, d. 187. n. 7.
Laicus effectus Clericus in continenti non præſumitur ſuſcepiſſe in fraudem Curiæ ſæcularis, d. 188. n. 13. & d. 190. n. 19.
Secus ſi paulò poſt commiſſum delictum, d. 189. n. 14.
Quod etiam declaratur uſque ad n. 16.
Laicus effectus Clericus poſt commiſſa duo delicta quem habeat Judicem, d. 190. n. 18.
Non gaudet privilegio fori quoad pœnam pecuniariam, ſecus quoad corporalem, ſi ſit conſtitutus in ſacris, deciſ. 190. n. 20. & d. 161. n. 21. & d. 162. n. 23.
Nec ab Epiſcopo degradatus, n. 22.
Laicus autem ſolùm tonſuratus eſt per ſæcularem Judicem puniendus, d. 192. n. 24. & 25.
Quid de laico, qui religionem poſt delictum ingreſſus eſt, dec. 189. n. 29.
Et quid de relegato & deportato, n. 30.
Etiam poſt appellationem, n. 31.
Laicus effectus Clericus quoad futuras obligationes & debita pro illis conveniendus eſt coram Eccleſiaſtico Judice, ibidem numer. 2.
Secus ſi in fraudem factus fuit Clericus, ibid. n. 7.
Et quomodo fiat hæc fraus, n. 28.
Laicus fidejubens pro laico coram Judice ſæculari ſi poſtea Clericus fiat, conveniendus eſt coram Eccleſiaſtico Judice, deciſ. 197. n. 4. & 5.
Sed poſt litem motam coram laico Judice non poteſt opponere fori declinationem, n. 9.
Niſi inſtantia fuiſſet perempta, d. 199. n. 14.
Quod latè declaratur, ibid.
Lampas coram Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento ſemper ardere debet; ſed cujus expenſis, d. 180. n. 38.
Lanio macelli communitatis Clericalis, vel Piſcatorius ſi vendat carnes, aut piſces Eccleſiaſticis, ſi utatur falſis ponderibus & menſuris poteſt puniri ab ædili, aut alio Judice ſæculari, d. 211. n. 21.
Sed non poteſt pignorari ab ædili, ſi vendat majori pretio, dec. 211. n. 28.
Lanio, V. macellarius. V. pœna.
Lapides relicti ultra parietem denotant jus ædificantis ultra protendi, dec. 180. n. 12.
Laudemium, an ſit adjudicandum unà cum intereſſe, deciſ. 199. numer. 9.
Laudemium ex qua re debeatur, d. 217. n. 20.
Laudemium an debeatur & quantum ex prima venditione, quæ fit cum pacto de retrovendendo, & quid ex revenditione, deciſ. 149. n. 103.
Quod ampliatur & limitatur, n. 106. & ſeq.
Laudemium an debeatur ex prima acquiſitione, quoties manus mortua cogitur alienare in manum habilem, d. 319. n. 24.
An debeantur, ſi bona majoratus cenſui perpetuo ſubjiciantur, deciſ. 326. n. 56.
Laudemium amortizationis, an debeatur de jure, aut de conſuetudine, deciſ 324. n. 50.
Et per quem ſolvendum, n. 52.
Laudemium ab emptore eſt ſolvendum non ſolum quoad res emphyteuticarias, ſed etiam feudales de jure communi & Cathalaunico, d. 222. n. 8.
Quod limitatur & declaratur uſque ad n. 14.
Laudemium quis debeat ſoluere, dum quæſtio oritur in cauſa feudali, & emphyteuticaria.
Quod fusè declaratur, deciſ. 222. n. 15.
Laudemium eſt ſolvendum Domino directo, quando Eccleſia cogit vicinum ad vendendam domum, vel fundum pro ejus conſtructione, deciſ. 246. n. 161.
Et per quem ſit ſolvendum, numer. 162. & ſeq.
Laudemium de jure & in Cathalaunia ſolvendum eſt per emptorem, d. 246. n. 163. & 164.
Laudemium in civitate Barcinonenſi & in regnis Caſtellæ ſolvendum eſt per venditorem, & in loco ubi conventum eſt, vel juxta conſuetudinem, d. 246. n. 165.
Laudemium. V. Laicus emphyteuta.
Lectioni ad officium tam publicè, quàm privatim nemo admittendus eſt, niſi prius ab Epiſcopo loci de vita, moribus, & ſcientia ſit examinatus atque approbatus, d. 166. n. 1.
Legata pro celebratione miſſarum citiùs & accuratè debent adimpleri, deciſ. 244. numer. 1.
Legata & debita defunctorum qui differunt ſolvere abſque legitima cauſa, peccant mortaliter, d. 244. n. 2.
Legata profana contra laicum ſunt petenda coram Eccleſiaſtico Judice, deciſ. 245. n. 51.
Legatum ſpeciale alicui Perſonæ certæ & determinatæ relictum pro ejus dote, aut ſub conditione ſi nubat, ei debetur ſi religionem ingrediatur, d. 124. n. 32.
Niſi aliud ex conjecturis appareat, n. 33. & ſeq.
Legatum generaliter relictum pro virginibus maritandis, an conſequatur Puella, quæ Religionem ingreditur, deciſ. 124. à n. 37. ad 44.
Legatum à viro uxori relictum non ſolùm ſi caſtè & honeſtè vixerit, ſed etiam ſi vidualem vitam ſervaverit, illud conſequitur, ſi vidua religionem ingrediatur, d. 124. n. 46. & 47.
Quid ſi dictum fuerit in legato, ſi nomen meum ſervaverit, numer. 48.
Legatum pro dote alicui Puellæ relictum, ſi ipſa ingreditur monaſterium, ad hoc, ut debeatur, neceſſe eſt quòd monaſterio quæratur, d. 124. n. 52.
Legatum Puellæ relictum pro mille ſi nupſerit, & pro centum ſi religionem ingrediatur, an debeantur mille, vel centum dumtaxat caſu quo fuerit ingreſſa, deciſ. 124. num. 53. & ſeq.
Legatus à latere non poteſt eximere ſubſidium à juriſdictione ordinarii, deciſ. 122. n. 36.
Legatus à latere an baldachinum habere poſſit. V. Baldachinum. V. Epiſcopus. Vices gerit ſummi Pontificis, deciſ. 340. n. 41.
Nec ſolùm in ſua Provincia habet poteſtatem Archiepiſcopi, ſed etiam ſupremam, deciſ. 340. n. 41. & deciſ. 341. numer. 43. & 44.
Leges Caſtellæ, Luſitaniæ aliorumque regnorum, quæ prohibent laicos ſe ſubmittere foro Eccleſiaſtico, & ejus prorogare juriſdictionem, an ſint validæ, d. 169. n. 45. & ſeq.
Leges, quæ continentur in tit. *Codic. de Sacroſanct. Eccleſ.* & in tit. *de Epiſcop. & Cleric.* quamvis favorabiles nullæ ſunt, deciſ. 203. nu. 7.
Legitima Pronepotibus debetur ſicut nepotibus, deciſ. 243. numer. 39.
Legitimatio filii Clerici, qui eſt filius alterius Clerici, an fieri debeat apud Judicem Eccleſiaſticum aut ſecularem, deciſ. 152. nu. 30.
Leproſi & infirmi morbo peſtilenti debent expelli à civitate, ne alios inficiant, deciſ. 214. nu. 11.

Lex ceremonialium eſt authenticus, d. 329. n. 8.
Eſt deciſivus, & vim habet legis, ibid.
In omnibus Eccleſiis ſervandus eſt & paſſim à Rege Catholico commendatur, ad inſtar legis, deciſ. 334. n. 32.
Lex. 3. Cod. *Quando fiſcus, vel privatus*. declaratur, deciſ. 49. numer. 27.
Lex 1. Cod. *ſi quis Imperatori maledix*. declaratur, d. 165. n. 20.
Lex recepta ſemper tacitam continet conditionem, deciſ. 334. nu. 32.
Lex vel ſtatutum diſponens, ut nemo poſſit triticum vendere, non ligant eum, qui pro uſu ſuo emit, & poſtea mutato conſilio vendidit, d. 206. n. 12.
Modò conſtet de primo propoſito, nu. 13.
Lex *diffamari*. Cod. *de Ingen.* licèt tantùm loquatur de cauſa ſtatus, tamen ex identitate rationis ad omnes diffamationes extenditur tam in petitorio, quàm in poſſeſſorio, dec. 238. *num. 6.*
Quando locum non habeat, nu. 26.
Quid in Cathalaunia, nu. 27.
Lex V. Diffamatus. Remedium. Statutum.
Liber ludi in Cathalaunia prohibitus eſt, d. 106. nu. 46.
Libertas. Immunitas.
Libellus in actione finium regundorum qualiter formatur, deciſ. 200. nu. 12.
Libellus in l. *diffamari*, qualiter ſit formandus, d. 238. n. 28.
Et qualiter in l. *ſi contendat, ff. de fidejuſſorib.* nu. 29.
Libri gabellarum. V. Conſuetudo.
Licentia Epiſcopi non requiritur in ampliatione Eccleſiæ, vel mutatione intra civitatem de uno loco ad alium, dec. 246. nu. 149. & ſeq.
Licentia Epiſcopi an ſit neceſſaria in reædificatione monaſterii, d. 246. nu. 154. & ſeq.
Licentia ex propria vocabuli natura debet regulariter eſſe expreſſa, nec ſufficit tacita, etiam ex ratihabitione & tolerantia, deciſ. 133. nn. 4.
Et ſemper debet præcedere actum, nec ſufficit ſi ſequatur numer. 8.
Licentia data Sacerdoti à Parocho, ut præſens ſit matrimonio ſcripturam non requirit, ſed verbalis ſufficit, d. 133. n. 12.
Licentia conceſſa confeſſario à Pœnitente revelandi confeſſionem, ſcripturam non requirit, deciſ. 133. nu. 13.
Lis illegitimè mota non habetur in cõſideratione, d. 306. n. 13.
Lis injuſta aut calumnioſa non facit rem litigioſam, deciſ. 216. nu. 28.
Quid de lite agitata per falſum Procuratorem, nu. 30.
Lis dicitur mota poſt conteſtationem, quod enim eam præcedit dicitur tantùm præparatorium, d. 224. n. 63.
Lis de jure civili dicitur cœpta per litis conteſtationem, dec. 151. numer. 38.
Litis conteſtatio fit de jure communi per petitionem actoris & reſponſionem Rei, d. 151. nu. 39.
Quid in Cathalaunia, nu. 40.
Litis pendentia non ſolùm reddit rem litigioſam, verùm & actionem, dec. 211. nu. 16.
Litigioſa res, an poſſit alienari. V. Alienatio.
An donari. V. Donatio.
An obligari, & hypothecæ ſubjici. V. Obligatio.
An permutari. V. permutatio.
An ſuper ea poſſit cenſus creari, V. Cenſus.
An ſervitus imponi. V. Servitus.
Litigioſa res, an locari valeat. V. Locatio.
Litigioſa res ut dicatur, actio debet eſſe realis & ſuper dominio rei, deciſ. 219. n. 46. & deciſ. 224. n. 63. aut ſaltem ſuper quaſi dominio, deciſ. 220. n. 47.
Litigioſa res dicitur, quando lis pendet per confeſſoriam actionem ſuper uſufructu, d. 220. n. 48.
Secus dum actio eſt perſonalis, nu. 49.
Quod declaratur per plures caſus, d. 224. n. 64.
Actio tamen perſonalis ſit litigioſa, ibid. nu. 50.
Litigioſa res non dicitur, quando agitur ſolùm de ejus poſſeſſione, d. 224. nu. 52.
Sed poſſeſſio fit litigioſa, nu. 53.
Et ſic non poteſt alienari, ibid. & d. 122. n. 54.
Litigioſa res non efficitur per litem, decretum, aut ſententiam ſuper poſſeſſorio, ibid. nu. 55.
Etiamſi poſſeſſorium ad mixtam cauſam habeat vim proprietatis, dummodo de ea principaliter non agatur, n. 56.
Litigioſa res non efficitur dum de aliqua ſervitute agitur, deciſ. 122. nu. 57. & deciſ. 223. nu. 59.
Quomodo efficiatur litigioſa res incorporalis, nu. 59.
Litigioſa res non dicitur contra quam agitur hypothecaria actione, nu. 60,
Ipſa tamen actio fit litigioſa, nu. 61. & 62.
Litigioſa res efficitur per citationem ſolùm, dummodo citatio ſit in forma, d. 224. nu. 63.
Litigioſa res dicitur etiam ſi agatur actione perſonali, quando alienatur poſt pignus prætorium, & in aliis caſibus relatis, nu. 64.
Quid ſi actio perſonalis ad ipſam rem dirigatur, d. 225. n. 63.
Litigioſa res alienata poſt ſententiam contra alienantem executionem habere debet contra poſſeſſorem abſque novo proceſſu, ibid. nu. 66. & d. 235. nu. 108.
Litigioſæ rei ſtatus mutari non poteſt in præjudicium agentis, nu. 67.
Pro re litigioſa alienata poteſt agi executivè contra tertium, d. 227. nu. 70. & 71. V. Executio.
Litigioſæ rei poſſeſſor, an appellare poſſit. V. Appellatio.
Litigioſi vitium ſolùm habet locum inter collitigantes, dec. 230. nu. 88.
Litigioſa res à laico alienata in Clericum, coram quo Judice ſit petenda, d. 232. nu. 90.
Et quòd continuando primam cauſam debeat peti coram ſæculari Judice, nu. 100.
Litigioſi vitio ligantur clerici, ibid.
Tam in profanis, quàm aliis, ibid.
Quod limitatur, ibid.
Litteralis injuria irrogatur ſcribendo verba injurioſa & contumelioſa, ibid. nu. 9. & d. 163. n. 10.
Litteras manutentionis pro tuendo poſſeſſore beneficii Eccleſiaſtici quis concedere poſſit in Cathalaunia, deciſ. 240. nu. 15.
Et de praxi conceſſionis, nu. 16.
Et quam clauſulam continere debeant, nu. 17.
Et de earum formula, nu. 18.
Litteræ manutentionis, ut concedi poſſint, debet Beneficiatus juſtum titulum exhibere, hoc eſt beneficii collationem, d. 240. n. 19. & 25. non ad cognoſcendum de jure ſed de facto ac incidenter, nu. 26.
Et concedi poſſunt habenti beneficium in commendam perpetuam, num. 29.
Litteræ manutentionis, ut concedantur, non ſufficit ſolus titulus, ſed requiritur etiam vera & realis poſſeſſio beneficii, de qua conſtare debet per inſtrumentum authenticum, deciſ. 240. nu. 30. & 31.
Earum revocatio qualiter petenda ſit, nu. 49. & ſeq.
Litteras manutentionis in beneficio, qui conceſſit, & revocare poteſt, deciſ. 240. nu. 45.
Sive petatur earum revocatio per antiquiorem poſſeſſionem, ſive per exhibitionem tituli, nu. 46. & ſeq.
Debent eſſe ſignatæ ſigillo Judicis requirentis, n. 31. & 32.
Et per manum tabellionis in formam publicam redactæ, num. 33. & ſeq.
Locatio rei litigioſæ ad modicum tempus valet, ſecus ad longum, deciſ. 218. nu. 40.
Quia ad modicum non eſt alienatio, nu. 41.
Modicum tempus eſt decem annorum, d. 219. n. 43.
In hoc ſtandum eſt conſuetudini, nu. 44.
In Cathalaunia longum tempus eſt, quod excedit quinque annos, ibid.
Loci honeſti ac tuti aſſignatio ad puellam reponendam pro libertate ſui conſenſus, in arbitrio Judicis eſt repoſita, deciſ. 173. n. 5.
Ut in monaſterio monialium, & hujuſmodi locis, n. 6. & 7.
Apud honeſtam matronam ubi nullum ſit periculum metus aut violentiæ, nu. 8.
Vel apud honeſtos conſanguineos puellæ, nu. 9. & ſeq.
Locupletari nemo debet cum aliena jactura, d. 221. nu. 2.
Locus ſacer quis dicatur ad effectum ſacrilegii, d. 145. nu. 8.
Locus in dextera dignior eſt ſiniſtra, deciſ. 250. n. 7.
Locuſtæ, & quæ de illis dicuntur, in aliis inſectis procedunt, deciſ. 230. nu. 1. & 88.
Locuſta apud latinos quomodo vocetur in Cathalaunia, & aliis regionibus, deciſ. 230. nu. 2.
Ejus ethimologia, nu. 3.
Locuſtarum quot ſpecies, nu. 4.
Earum definitio, nu. 5.
Locuſtarum edax pernicies eſt inter caſus fortuitos, num. 10. & ſeq.
Locuſtarum plaga ex ira Dei deſcendit propter peccata noſtra, nu. 13. & ſeq.
Et ob defectum ſolutionis decimarum ac primitiarum, nu. 19. & 20.
Locuſtæ tropologicè ſignificant adulatores & mendaces, deciſ. 230. nu. 22. & 23.
Earum extinctio maximam curam deſiderat, dec. 230. nu. 33. & ſeq.
An poſſint adjurari, nu. 41.
Regem non habent, num. 58.
ocuſtæ ſunt genus animalium errans, & varium, huc & Lilluc facilè volans, d. 230. nu. 57.
Earum extinctio publicis expenſis fieri debet, n. 59. & 60.
Non tamen ſingulorum, nu. 61. & 62.
Locuſtæ, an veniant nomine carnis, d. 230. nu. 90.
Eas comedebant Judæi, & aliæ multæ Gentes, nu. 91.
Locuſtas comedit Sanctus Joannes Baptiſta, d. 230. nu. 92.
Locuſtæ qualis cibus ſint, nu. 93.
Locuſtæ. V. Aqua benedicta. Benedictio, Collecta, Clerici, Excuſſio, Remedium, Remiſſio.

Ludere,

Ludere an liceat die confessionis & Eucharistiæ sumptæ, dec. 102. nu. 20.
Ludere an liceat diebus festivis, d. 102. nu. 21.
Ludere in Ecclesia an sit peccatum mortale, d. 103. n. 24.
Vel facere ludos theatrales & inhonestos, nu. 25.
Prohibetur omnino in Cathalaunia, nu. 26.
Quod ampliatur, d. 104. nu. 27. & d. 105. n. 35. & seq.
Ludus litterarius sumitur pro schola, ubi pueri docentur, decis. 166. nu. 10.
Ludus quis sit & quotuplex, d. 99. nu. 2. 3. & 4.
Quis licitus sit, d. 100. nu. 6. & seq.
Ludi quidam permissi sunt Clericis, ut scaccorum, d. 101. nu. 14. & 15.
Convenit studiosis, nu. 16.
Sed non debent ludere cum laicis, neque cum juveni muliere etiam honestissima, d. 106. nu. 43. & seq.
Pila an sit licita, d. 100. nu. 12.
Ludi scaccorum origo, d. 102. nu. 17.
Ludus permissus ei qui non abutitur, nu. 18. & 19.
Ludi prohibiti qui dicantur, d. 106. nu. 46. & 47.
An alearum, & de ejus origine, nu. 48. & 49.
An taxillorum, d. 107. nu. 50. & seq.
Ubi quòd Clerici ludentes ludis illicitis, sunt infames & veniunt puniendi, dec. 108. nu. 59. & 62. & decis. 109. nu. 63.
Ludentes religiosi prohibitis ludis an peccent, decis. 113. nu. 77. & 78.
Ludus venit appellatione criminis, si sit prohibitus, d. 104. nu. 32. & 33.
Ex ludo regulariter non datur actio, d. 104. n. 30. & 31.
Ludere ludo licito preces utrùm sit crimen, d. 262. n. 79.
Ludi cognitio ad quem Judicem spectat, d. 262. nu. 80. & 81. & 82.
Non est mixti fori in Hispania, ibid. nu. 84. & 85.
Ludorum prohibitio utrùm fieri possit ab Episcopo, ibidem numer. 83.
Ludum tenere in domo majus delictum est, quàm ludere, ibid. nu. 86.
Hispaniæ *Tabligeros*, ad arbitrium judicis puniuntur, ibid. nu. 87.
In quo comprehenduntur mulieres, ibid. nu. 90. & seq.
Lusoribus non debent sociari Clerici, ibid. nu. 64.
An possint ludis assistere, ibid. nu. 76.
Peccant Clerici qui ludos exercent prohibitos, ibid.
An fructus & redditus beneficiorum possint ludere, nn. 75.

M

Macellum tenendi facultas, & jus vendendi carnes publicæ pertinet ad mixtum imperium. Similiter jus tenendi tabernam & panificium, dummodo fiat sine impositione, d. 148. nu. 97.
Macellum. V. Capitulum Canonicorum, & nota, d. 211.
Maccellarius communitatis Clericorum distributa eis carne necessaria potest residuum vendere laicis, d. 211. nu. 33.
Macellarii non possunt vendere carnes putridas, morbosas, fœtidas, aliàs puniendi sunt, multò minùs carnes contagiosas, d. 214. à nu. 5. ad 8.
Macellarius. V. Lanio.
Macelli jus dupliciter considerari potest, d. 211. nu. 1.
Macellum publicè erectum habendi jus pertinet ad Regem, decis. 211. uu. 2.
In Baronum terris non pertinet ad jurisdictionem criminalem & merum Imperium, nu. 3.
Sed ad eum qui habet jurisdictionem civilem, nempe mixtum imperium, nu. 4.
Idemque est de aliis juribus, v. g. jus tabernæ, n. 5. & 6.
Quod exponitur per varias declarationes, usque ad n. 10.
Magister rationalis intra quantum temporis debeat audire computa Officialium regiorum triennalium, decis. 243. numer. 4.
Et intra quale tempus debeat eos absolvere, vel condemnare pro omissionibus commissis, d. 243. nu. 5.
Magister rationalis an possit remittere Officialibus regiis pœnas in totum vel pro parte, d. 243. n. 14. & 15.
Et quomodo possit procedere contra fidejussores vel hæredes Officialis regii circa omissiones in computis factas, numer. 16.
Ac tamdem quo titulo decoretur de urbanitate, dec. 248. numer. 34.
De ejus authoritate & tribunali ad praxim, *tota*, d. 243.
Magister scholarum habet omnimodam jurisdictionem civilem & criminalem merum & mixtum imperium in scholares, Cathedraticos, & ministros universitatis Ilerdæ, Salamanticæ, & Oscæ, d. 135. nu. 40.
Etiam exemptos, nu. 47.
Privativè ad omnes judices, nu. 48.
Magistri scholarum jurisdictio an sit laica, vel Ecclesiastica, d. 135. nu. 49. & 50.
Ad quem fiat appellatio, nu. 51.
Magistri scholæ examinari possunt ab Episcopo in his quæ spectant ad fidem, Doctrinam Christianam, & bonos mores, d. 166. nu. 4. & 8.
Et tenentur facere professionem fidei, nu. 5.
Magistri scholæ debent adolescentes instruere non solùm in grammatica & rethorica, sed etiam in his quæ Religionem spectant, nu. 6. & 7.
Magistratus quicumque potest pœnali judicio punire turbantes jurisdictionem suam, sive sit ordinarius, sive delegatus etiam ex officio, & in non subditos & exemptos ac penitus extraneos, d. 177. nu. 5.
Majoratus possessor non debet deteriorare bona majoratui subjecta, d. 92. nu. 10. V. Bona. V. Successor.
Majoratus in re feudali an censui perpetuo subjici possint in præjudicium Domini directi absque ejus consensu, decis. 325. n. 53.
An habeantur pro hæreditariis in Cathalaunia, sicut alibi, nu. 54. & d. 326. nu. 55. & 56.
Mandatum & licentia Episcopi inserviendi alicui Ecclesiæ, vel versandi in seminario Clericorum, aut in aliqua schola vel universitate debet esse expressum & explicitum, nec sufficit implicitum, d. 133. nu. 2. & 5.
Debetque præcedere actum, nec requirit scripturam n. 6. & 10. & alia notanda, nu. seq. & 38. & 57.
Mandatum si requiratur ad solemnizandum actum debet illum præcedere, aliàs actus est nullus, d. 133. n. 9.
Mandatum Episcopi an requiratur cum præscriptione servitii alicujus Ecclesiæ vel seminarii, vel universitatis, vel scholæ, ut Clericus in habitu gaudeat privilegio fori, d. 133. nu. 18. & seq.
Ubi deciditur mandatum esse de licentia & forma, ibid. nu. 26.
Neque præsumitur, sed probari debet. Et quomodo probetur, nu. 58. & seq.
Neque expirat Episcopi morte, nu. 63.
Manna quæ de cœlo cadit, est in fructu, & fundi fructus auget, d. 217. nu. 12. & 13.
An de Manna debeatur decima, nu. 14.
De superstitioso mannæ usu, ibid. nu. 16.
Manualia beneficia non sunt Consistorialia, d. 22. nu. 35.
Imò potius Officia dicuntur, quàm Ecclesiastica beneficia, ibid.
Manumissor coram quo Judice conveniendus sit, decis. 282. numer. 11.
Ubi distinguendum est inter laicum & Clericum, decis. 273. nu. 1.
Nempe quòd in primo casu cognitio pertineat ad Judicem sæcularem.
Nisi agatur de pia causa, d. 283. n. 16. & seq.
In secundo autem casu coram Judice Ecclesiastico, nu. 3. & d. 282. nu. 12.
Idemque est si alter sit laicus, alter Clericus, ibid. & dec. 275. nu. 5.
Quod ampliatur, nu. 6.
Misi manumissores essent religiosi, decis. 276. nu. 7. & 283. num. 14.
Manumissores si sint partim laici, & Clerici, laici autem soli administrent, conveniendi sunt coram sæculari Judice, d. 283. nu. 15.
Manumissor quis dicatur, d. 276. nu. 9.
Et Quotuplex, nu. 10.
Quis dicatur generalis & particularis, d. 277. à nu. 12. ad 18.
Generalis habetur loco hæredis, secus particularis, nu. 13. & 14.
Manumissor generalis habet jura activa & passiva, ibidem numero 15.
Res hæreditarias vendere potest, d. 278. n. 12.
Tenetur conficere inventarium, nu. 20.
Manumissor particularis sola pia legata exequi potest, ibid. numero 16.
Utrùm possit res hæreditarias vendere præsenti pecunia aut sub credito, d. 279. n. 19.
Non potest vices suas committere alteri, nu. 21. & 22.
Manumissor an possit cogi ad officium exequendum, ibid. numero 22.
Tenetur administrationis suæ reddere rationem, decis. 280. nu. 1. & 2.
Etiamsi à Testatore sit remissa, d. 281. n. 5.
Quod limitatur in minimis rebus, d. 282. nu. 9. & 10.
Manumissor æquiparatur Tutori & Curatori, ibid. nu. 6. & 7. & d. 279. nu. 7.
Manumissori asserenti aliquid sibi fuisse injunctum secretò à Testatore, fides non adhibetur, d. 282. nu. 10.
Manumissor sæcularis potest rationem reddere coram sæculari Judice infra annum suæ administrationis, decis. 286. nu. 21. & d. 288. nu. 31.
Si de hoc Judex requiratur, nu. 22.

Et

Et de requisitione per instrumentum constet, d. 286. nu. 22. & seq.
Quod procedit, si Judex Ecclesiasticus non sit præventus, d. 287. nu. 27. 28. & 29.
Quod restringitur, d. 288. nu. 30.
Manumissor an cogi possit ab Episcopo exequi legata pia. V. Episcopus.
Et utrùm prohiberi possit Testator, ne Episcopus se immittat in executione piorum legatorum, vel ne compellat manumissores rationem reddere. V. Testator.
Manumissor quale salarium exigere possit pro administratione bonorum, d. 29[illegible] nu. 8.
Manumissores si sint discordes in aliquo negotio, standum est deliberationi majoris partis eorum, d. 297. nu. 9.
Et inter Clericum & Laicum vox Clerici prævalet, ibid.
Idem est de voce consanguinei Testatoris, ibid.
Et de voce Masculi, ibid.
Et tandem illius qui magis tendit ad voluntatem Testatoris ibid.
V. Clericus.
Manumissoris officium Mulier exercere potest, d. 279. n. 12.
Nec illud ammittit per transitum ad secunda vota, ibid. nu. 14.
Quod limitatur, ibid.
Manumissores plures electi qualiter se gerere debeant in executione causæ piæ, d. 299. nu. 15. & seq.
Et debent distribuere prout de jure procedit non ad libitum, d. 295. nu. 29.
Aliàs recurri potest ad superiorem, ibid.
Manumissor potest voluntatem defuncti declarare, & ejus declaratio fidelis præsumitur, d. 296. nu. 20.
Manumissore mortuo, vel absente, vel renuntiante, alius subrogandus est, & quando, & à quo Judice, d. 296. à nu. 1. ad nu. 6.
Et bona sunt hypothecæ tacitæ subjecta pro administratione, d. 297. nu. 7.
Quæ hypotheca incipit à die susceptæ administrationis, d. 298. nu. 10.
Et ubinam sit reddenda ratio, nu. 11.
Manumissor qui non exequitur Testatoris dispositionem qua pœna afficiatur, d. 299. nu. 14. & seq.
Quam pœnam præcedere debet monitio, decis. 299. nu. 18. & 19.
Utrùm sit reiteranda, nu. 20.
Utrùm à Judice fieri debeat, nu. 21.
Et specialiter aut generaliter, nu. 22.
Manumissori utrùm detur restitutio in integrum contra pœnam suæ negligentiæ impositam, si sit minor aut Ecclesia, d. 299. nu. 23.
Manumissor esse potest qui plenam pubertatem attigit, d. 300. nu. 24.
An pœna procedat contra filios negligentes paternam voluntatem exequi, d. 300. nu. 26.
Manumissores qui negligunt exequi Testatoris dispositionem an priventur testamenti executione, & legatis sibi relictis, & à quo Judice, d. 300. nu. 27.
Manus mortua quæ dicatur, d. 314. nu. 2.
Cur ita appelletur, d. 314. nu. 2. & d. 315. nu. 7.
Manus mortuæ sunt Capitulum, communitas, & aliæ Universitates, nu. 5.
Manus mortua est fiscus, nu. 6.
Bona Principis alienari non possunt in manum mortuam, numero 8.
Manus mortua tenetur ad omnia rei amortizatæ onera, d. 321. nu. 36.
Causa contra manum mortuam coram quo Judice sit agitanda, d. 322. nu. 40.
Quod declaratur, nu. 41. & 42. d. 323. nu. 43.
Manus mortua cogi potest à Domino directo ut alienet in manum habilem, d. 317. nu. 13.
Manus mortua utrùm creari possit super feudo, & emphyteusi, d. 316. nu. 9.
Deciditur negativè, licèt Vassallus alienans donaret Ecclesiæ pro anima sua, nu. 10. & 11.
Quod limitatur, nu. 12. & d. 317. nu. 13.
Secus in Cathalaunia, nu. 14. & seq.
Et qua ratione, d. 318. nu. 16. & 319. & nu. 21.
Manus mortua potest tamen fieri pro fundatione, constructione, aut ampliatione Ecclesiæ, d. 320. nu. 25.
Imò Possessores hic de causa ad vendendum coguntur, numero 26.
Qui favor procedit pro instituenda vel augenda schola, nu. 27. & 28.
Non tamen his casibus cogi possunt amortizare, d. 322. numero 38.
Idem est quando alienatur, cum pacto de retrovendendo, d. 320. nu. 29. & d. 322. nu. 39.
Neque quando res per 40. annos fuit possessa, d. 320. numero 29.
Quod limitatur, d. 321. nu. 37.
Nec quando manus mortua possidet jure pignoris, decis. 320. n. 30.
Nec quando Dominus consentit rem manere penes manum mortuam, d. 321. nu. 31.
Quod declaratur, nu. 33. & seq.
Manus mortua etiam Ecclesiastica cogi potest à Domino directo alienare in manum habilem, decis. 319. numero 22.
Ex opportuno mandato, nu. 25.
Nisi Domini directi jus firmetur, ibid.
Manutentio, V. Possessio.
Manutentionis Litteræ. V. Litteræ.
Manutentio de jure potest peti, & concedi ante litem motam super proprietate & plena possessione, dec. 240. numero 1.
Olim etiam concedebatur in Cathalaunia ante litem motam pro rebus profanis, nu. 2. & 3. hodie secus, n. 4.
Ejus loco successit interdictum summarium nu. 5.
Manutentionis Judicium est possessorium summarium, dec. 240. nu. 20.
An requiratur titulus, vel sola possessio sufficiat, num. 21. & seq.
Manutentus Beneficiatus quid facere debeat, si turbetur in possessione, d. 240. nu. 37.
Manutenenda est antiquior possessio, d. 240. nu. 48.
Maritus & uxor sunt socii divinæ & humanæ domus, d. 144. numero 11.
Et duo in carne una, nu. 12.
Maritus tenetur alimenta præstare uxori, & litis expensas lite pendente coram Judice Ecclesiastico super validitate matrimonii, si aliunde uxor eas non possit habere, d. 174. nu. 27.
Et super separatione thori, nu. 28.
Et super divortio intentato adversùs uxorem ob adulterium, numero 29.
Vel adversùs virum eadem de causa, nu. 30.
Mariti præsumuntur esse mobilia existentia in domo sua, si in illam ducat uxorem, d. 237. nu. 16.
Quod limitatur, nu. 17.
Maritus qui expulit à domo uxorem sine causa, privatur ejus successione ab intestato, d. 63. nu. 19. V. Fiscus.
Maritus & uxor non sunt affines, sed principium affinitatis, d. 65. nu. 26.
Matrimonialis causæ cognitio ad Judicem Ecclesiasticum, imò ad Episcopum pertinet, exclusivè quoad sæcularem Judicem, d. 174. nu. 1.
Quod ampliatur & limitatur, nu. 2. & seq.
Matrimonium an sit clandestinum potest cognoscere Judex sæcularis, d. 174. nu. 19.
Matrimonium inter Raptorem & Raptam prohibitum est de jure civili, d. 175. nu. 1.
Et de veteri jure Canonico, secus de novo, nu. 3. & 4.
Matrimonium ex Concilio Tridentino est prohibitum quamdiù Rapta remanet in potestate Raptoris. Non verò si est separata & in honesto loco, d. 175. n. 5.
Mercator qui desiit esse, pro his quæ gessit tempore quo erat, in Curia mercatorum est conveniendus.
Similes coram magistro militum.
Si scholaris coram magistro scholæ d. 163. n. 3.
Meretrix seu mulier inhonesta ad instantiam vicinorum expelli potest è vicinia, d. 214. n. 13.
Metallici effodiatoris nomine comprehenditur lapidarius, & lapidicinæ effodiator, d. 91. nu. 7.
Dos an augeatur ex ea V. Dos.
Minores 25. annorum cessante dolo pro rebus quas gabellariis non declarant, non incidunt in commissum, dec. 205. numero 22.
Minor non restituitur in integrum in Cathalaunia, si lapsi fuerint octo dies ad reconventionem faciendam, d. 247. numero 15.
Quod excipitur, numero 16.
Mineralia in Castella, Aragonia, Cathalaunia, Valentia, Lusitania & in regnis Indiarum, nec non in terris Imperii, pertinet ad Regem, paucis Inventori, & Domino fundi relictis, d. 93. nu. 13. & seq. & d. 94. nu. 17. & seq.
Mineralia salis an sit de regalibus, ibidem n. 23.
Mineralia sunt pars fundi in quo inveniuntur, d. 95. n. 25.
Augent fundi valorem, ideoque præbent locum beneficio *leg.* 2. Cod. *de rescind: vendit.* d. 96. nu. 26.
Mineralia metallorum inspecto naturali jure pertinent ad eorum inventores, d. 90. nu. 1. & d. 91. nu. 5.
Et ad Dominum fundi in quo inveniuntur, nu. 2.
Jure verò communi inventa in loco publico ad Principem spectant, nu. 3.
Obligatur fundi Dominus præstare fisco decimam partem meralli, nu. 6.
Et duplicatur decima, si inveniantur in loco publico, n. 7.
Quæ decimæ solvendæ sunt in auro purificato, d. 92. n. 8.

Mine-

Minoralia inventa in prædiis vinculatis, seu fideicommisso subjectis ad possessorem pertinent, decis. 92. numero 10.
Inventa in allodiariis, & feudatariis ad Dominum utilem spectant, ibid. nu. 11.
Jure tamen municipali & consuetudinario pertinent ad Reges, d. 93. nu. 12.
Missarum stipendium si solutum non est apud quem Judicem sit petendum, d. 244. à nu. 3. ad nu. 7.
Et ritè ac rectè conceditur atque accipitur à Sacerdotibus sine labe simoniæ, nu. 8. 9. & 10.
Missarum celebratio ad effectum obtinendi legatum pro eis celebrandis relictum, vel pro alia re exigenda quomodo probetur, d. 244. à nu. 14. ad nu. 19.
Missas, exequias, & officia defunctorum an possit vivens facere celebrari pro se sicut pro mortuis, erecto tumulo, quibus ipse assistet, decis. 244. numero 20. & seq.
Missas celebrare an liceat die jovis absoluta, decis. 244. nu. 24. & seq.
Missa funebris de requiem, præsente corpore, an celebrari possit die jovis absoluta. Et quid in diebus festivis, & in Dominica, d. 244. nu. 29. & 30.
Missas celebrare an liceat die veneris absoluta, d. 244. nu. 32. & seq.
Et utrùm Populus teneatur illam audire, si festum Annuntiationis B. Virginis occurrat tali die, numero 36. & 39.
Missas privatas utrùm liceat celebrare in sabbato sancto, d. 244. à nu. 42. ad nu. 48.
Missam audire an teneantur fideles in propria Parochia, d. 246. à nu. 120. ad nu. 127.
Missa V. Festum, legata, stipendium.
Mobilia non extare quomodo probetur, decis. 234. numero 37.
Mobilium & immobilium appellatione quid contineatur, d. 234. nu. 38.
Mobilia V. Maritus. V. Mulier.
Modicitas pretii qualis esse debeat ad arguendum contractum usurarium in pacto perpetuo de retrovendendo, d. 149. nu. 12.
Aut in pacto limitato seu negativè seu affirmativè, nu. 13. & 14.
Monasterium excludit substitutum si sit gravatus sub conditione si sine filiis profiteatur religionem, decis. 124. numero 5.
Si Gravatus instituerit monasterium hæredem, nu. 6.
Et de conditione apposita in Contractibus gratiosis vel onerosis, nu. 7. & seq.
Nisi aliud appareat ex voluntate Testatoris, nu. 8.
Monasterium non excludit substitutum dum apposita est conditio præcisa, si decesserit sine filiis legitimis, & naturalibus, d. 124. nu. 10.
Gaudet tamen monasterium bonis durante vita instituti si sit capax bonorum, nu. 14. & seq.
Monasterium non excludit substitutum, si statutum sit contrarium, d. 124. nu. 17.
Vel consuetudo, nu. 18. & seq.
Monasterium an adstringatur statutis & consuetudinibus juris retractus, d. 150. nu. 20.
Monasterium ratione retractus conveniri debet apud Judicem Ecclesiasticum, d. 150. nu. 28.
V. Beneficia.
Monasteria Regularium an possint habere pharmacopeam, d. 218. nu. 8. & seq.
Monasterium B. M. de Monteserrato in Cathalaunia quid d. 146. nu. 147.
Moneta falsa ducta ad Ecclesiam potest per sæculares Judices auferri, ut regio fisco tradatur, decis. 226. numero 18.
Monetæ falsæ fabricator incidit in crimen læsæ majestatis, d. 262. nu. 50.
Monetæ fabricatio de regalibus est.
Monetæ falsæ fabricator confugiens ad Ecclesiam, utrùm immunitate Ecclesiastica gaudeat, decisio 265. numero 61.
Monialis professa in Religione approbata à summo Pontifice gaudet privilegio fori, & aliis, decis. 137. nu. 8. & sequenti.
Monitio an sit præmittenda contra concubinarios, V. Ecclesiasticus. V. Judex.
Monitoria quæ Paulinæ vocantur successerunt in locum denuntiationis Evangelicæ, d. 235. nu. 6.
Monitoria pro deperditis & subtractis rebus contra non Revelantes conceduntur à Prælatis in suis Diœcesibus, & qui non declarant incidunt in censuram, dec. 235. numero 8.
Monitoria quis Judex Ecclesiasticus concedat, d. 235. n. 12.
Monitoria si concedantur quid fieri debeat, d. 235. num. 14.
Monitoria an possit publicari diebus festis, nu. 15.
Et cui sint concedenda à nu. 16. ad nu. 22.
Et quando non *latè*, nu. 23.
Eorum vigore quinam revelare teneantur, *latè* declaratur cum ampliationibus & limitationibus, dec. 235. à nu. 24. ad nu. 42.
Monitorio concesso si pars contra quem fertur, compareat asseratque se paratum ad respondendum coram suo Judice, monitorium cessare debet, decis. 235. numero 43.
Monitorium quomodo concedi possit, d. 235. nu. 44.
Et mandatum generale vel speciale quod expirat morte aut remotione concedentis antequam excommunicatio incurratur, sed post excommunicationem opus est absolutione, nu. 49.
Mortui non possunt excommunicari, d. 230. nu. 36.
Mulier si introducat virum in domum suam, mobilia existentia in domo præsumuntur esse sua, nisi per inventarium legitimè confectum constet maritum illa attulisse, d. 237. nu. 18.
Mulier an comprehendatur sub statuto prohibente domos lusorias, d. 110. nu. 90.
Comprehenditur sub statuto prohibente armorum asportationem, ibid.
Et commeationem nocturnam absque lumine, ibid.
Mulieribus an liceat portare vestimenta & ornamenta sumptuosa ad libidinem provocantia, d. 263. *per tot.*
Mulieres nequeunt inducere generalem consuetudinem quæ vim legis habeat; possunt tamen acquirere jus sedendi in Ecclesia, d. 159. nu. 14. & 15.
Mulieres comprehenduntur in statuto pœnam imponente euntibus nocte sine lumine, d. 116. nu. 90.
Quid si mulieres consortes sint in fabricatione falsæ monetæ, ibid.
Nec Princeps permittere debet lusorias domos, d. 118. nu. 92. & seq.
Mulier de jure communi potest deferre quæcumque vestimenta, d. 263. nu. 1.
Statuta prohibitiva contrarium sunt injusta, & qua ratione, d. 263. nu. 2. & 3.
Quod fusius declaratur, nu. 5.
Mulierum vestes qui authores scripserint, d. 120. nu. 6.
Mulier potest licitè se ornare ut viro suo placeat, ibid. nu. 7. & 8.
Secus quæ virum non habet, nec sibi proponit habere, nu. 9.
Quid in monialibus, nu. 10.
Mulierum ornatus immoderatus an sit licitus, nu. 11.
Peccat mortaliter induendo vestes quæ incitent homines ad libidinem, nu. 12.
Quamvis ex se non sit lethale peccatum, nu. 13. & 14.
Mulier non peccat se ornando juxta morem Patriæ, & suam qualitatem, nu. 15. & 16.
An peccat si se offerat ornatam aspectui, nu. 17. & seq.
Judith ornatus refertur, nu. 20.
Excessus in vestibus prohibetur, nu. 21.
Nisi excitandæ libidinis causa, d. 122. nu. 23. & 24.
Ornatus intentio discrimen facit inter peccarum lethale & veniale, nu. 25.
Vanitatis enim habetur ratio, nu. 26.
Mulier debet labori non ornatui vacare, nu. 28.
Et ornare se cum verecundia & sobrietate, nu. 29.
Mulierum ornatus ad libidinem provocat, d. 122. nu. 30 31. & 32.
Quæ dicuntur de ornatu & de fuco intelliguntur, nu. 33.
Mulier debet vitare nuditatem, ibid. nu. 34. & 35.
Quæ declarantur fusius, d. 123. nu. 36. & 37.
Mulier contraveniens honestati huic, & mandatis Episcopi de incedendo decenter, peccat mortaliter, d. 123. numero 39.
Aliud est in Nupta, d. 124. nu. 40.
Nupta debet tamen decorem servare, d. 124. nu. 42.
Musici, Cantores, Tibicines & similes qui Ecclesiis serviunt, an gaudeant fori privilegio & aliis, decis. 140. nu. 5. & seq.
Quid de musicis Capellæ regiæ Regni Neapolis & Siciliæ, nu. 18. & 19.

N

Necessitas ædificationis seu ampliationis Ecclesiæ requiritur ut quis rem suam Ecclesiæ vendere cogatur, d. 246. nu. 69.
Et utrùm sola utilitas sufficiat ad hanc coactionem à nu. 71. ad 78.
Necessitas moralis quæ sit, d. 246. nu. 73.
Necessitas ampliationis Ecclesiæ arbitrio judicis relinquitur, d. 246. à nu. 74. ad 78.
Negotiatio quid sit, & quotuplex, d. 206. n. 1. & 2.

Negotiatio & politica Clericis prohibita quid sit, dec. 206. nu. 3, & 4.
Negotiatio œconomica quid sit, & an Clericis permittatur, d. 206. nu. 5.
Negotiatio lucrativa duplex est propria & impropria, decis. 210. nu. 1.
Propria fit dum res integra comparatur ut carius vendatur, nu. 2.
Et seclusis parvis circumstantiis licita est laicis, nu. 3.
Sed interdicta Clericis sub peccato mortali, aliisque gravissimis pœnis, nu. 4.
Et comprehendit omnes contractus tum emendo tum vendendo, tum permutando, vel conducendo, numero 6. 7. & 8.
Negotiorum gestor rationes reddere tenetur coram Judice loci administrationis, d. 163. nu. 11.
Negotiatio impropria quid sit, d. 210. nu. 21.
Permissa est Clericis, nu. 22.
Sed ab eis exerceri non potest, nisi subsistente aliqua legitima causa, puta necessitatis, nu. 23.
Negotiatio. V. d. 206. & d. 220. *per tot.*
Nepos præmortuo Patre, institutus ab avo, & gravatus de restituenda hæreditate duas quartas detrahit, decis. 242. nu. 36.
Quod dicitur de nepotibus etiam procedit in pronepotibus, d. 243. nu. 39.
Habent enim idem jus quod nepotes, ibid. V. Legitima.
Nivis usus ad refrigerandam aquam quis fuerit inventor, d. 217. nu. 2.
Nivis usus an sit damnosus, vel salubris, d. 217. n. 3. & 4.
Nix omnibus patet, & unicuique licet eam colligere, & conservare hiemali tempore ad æstatem, d. 217. nu. 5.
Etiam Ecclesiasticis, sed non possunt vendere, n. 6. & seq.
Nix de cœlo cadens est in fructus & fundi fructus auget, d. 217. nu. 11.
Nivem qui vendunt debent gabellam si gabella pro fructuum venditione debeatur, d. 217. nu. 37.
Nix V. Capitulum. V. Baptismus.
Nobilis qui laborat in propriis possessionibus agros colendo, non amittit privilegia nobilitatis, secus si mercede conductus locaret operas suas in agris alienis colendis, d. 131. nu. 14.
Datur exceptio, ibid.
Nobilium creatio ex Plebeis est de regalibus, d. 135. n. 75.
Nobilitatus à principe præfertur nobilitato ab Inferiore qui jus habet nobilitatem concedendi, d. 135. nu. 83.
Nobiles si in oppido habitant, uti possunt pascuis communibus universitatis, d. 212. n. 53.
Nobilis pauper habens ædificium destructum & palatium cogitur illud vendere Diviti ædificare volenti, nisi ipse reficere velit, d. 246. nu. 22.
Nobiles & milites quo illustrentur titulo litteris regiis expeditis per Cancellariam, d. 247. nu. 21.
Notarius Clericus recusans instrumenta publica tradere penes eum existentia compellendus est per Judicem Ecclesiasticum, d. 176. nu. 41.
Notarii seu Tabellionis officium in sæcularibus & profanis negotiis Clerici non possunt exercere, decis. 176. numero 42.
In quocumque sint ordine, nisi aliter consuetudo disponat, n. 43. & 44.
Valida tamen sunt instrumenta eorum si à suis superioribus non fuerit illis interdictum officium, n. 45. & 46.
Notario attestanti solemnitates in decreto Judicis adhibitas fuisse ante interpositionem decreti, non datur fides, d. 158. nu. 8.
Quod excipitur, nu. 9. & 10.
Notarius Ecclesiasticæ curiæ pro mercedibus & sumptibus processus agitati in Ecclesiastica curia potest litigantes convenire coram Judice Ecclesiastico, d. 162. nu. 11.
Notarii creati à Baronibus possunt in eorum territoriis recipere non solùm acta judicialia, sed etiam quæcumque instrumenta, d. 176. nu. 21.
Et valida sunt ubique, nu. 22. & 23.
Notarii sive regii sive Baronum non possunt instrumenta recipere extra jurisdictionem eorum à quibus sunt creati, d. 176. nu. 24.
Etiamsi partes consentiant, nu. 25.
Quod limitatur usque ad nu. 35.
Notarii creati à Papa vel ab Imperatore possunt ubique instrumenta conficere, d. 176. nu. 26.
Circa spiritualia, secus quoad alia, nu. 27.
Utrùm ad pias causas, nu. 28. 29.
Notarii regii licèt de jure non possint in spiritualibus & beneficialibus instrumentum conficere, possunt tamen de consuetudine, d. 76. nu. 50. & 51.
Notarius Ecclesiasticæ curiæ pro salariis instrumentorum in ea receptorum debet in ea convenire laicum, dec. 162. nu. 12.
Notarius laicus Ecclesiasticæ Curiæ in ea tenetur rationem reddere de emolumentis ibi perceptis, dec. 163. numero 12.
Notarius in dubio censetur rogatus apponere clausulas assuetas, d. 167. nu. 53.
Sed non potest apponere juramentum sine expresso Partis consensu, nu. 54.
Quod explicatur, nu. 55. & 56.
Notarios regios Princeps solus creat de regalibus, decis. 176. nu. 19.
Notarii regii in quacumque parte regni possunt instrumenta quæcumque recipere etiam in terris Baronum, dec. 176. nu. 20.
Notarii laici pro tradenda copia instrumentorum convenire non possunt in curia Ecclesiastica, d. 176. nu. 47.
Neque pro extrahendis instrumentis alicujus beneficii, n. 48.
Notarius regius pro recuperatione scripturarum Ecclesiasticæ curiæ est conveniendus apud Ecclesiasticum Judicem d. 176. nu. 53.
Notarius recipiens instrumenta extrajudicialia intra civitatem & Parochiam vici, & ejus terminos absque licentia Episcopi & Capituli conveniendus est in Ecclesiastica curia, d. 176. nu. 54.
Notarius. V. Cognitio.
Notarius si durante novitiatu delinquat deinde ingreditur religionem, vel habitum dimittat an gaudeat fori privilegio etiam si nullo sit ordine insignitus, d. 129. nu. 50. usque ad 60.
Novalia de jure civili debentur pro terra culta, quæ anno præterito proximè cessavit, d. 191. nu. 1.
Sed de jure novo sumitur tantùm super agris nunc primum & de novo ad culturam redactis, quorum culturæ memoria non extat, nn. 2.
Novalium an decima solvenda sit *laïè*, d. 191. nu. 3. & seq.
Novalium in Cathalaunia quis sit Judex competens, decis. 191. nu. 20.
Novitius & novitia an gaudeant privilegiis fori & aliis, d. 137. à nu. 15. ad 34.
Novitius potest condere testamentum, d. 137. nu. 35.
Quod ampliatur usque ad nu. 39.
Si est sui juris. Secus si sit filius-fam. usque ad nu. 51.
Novitius filius familias durante novitiatu est in potestate Patris, d. 137. nu. 42.
Novitius sui juris disponens de bonis suis per testamentum tenetur servare solemnitates à jure requisitas, d. 137. nu. 52.
Novitio intra novitiatum decedente ab intestato, quis succedat, an venientes ab intestato, an monasterium, d. 137. nu. 53.
Novitius qui durante novitiatu deliquit & qui non suscepit ordines sacros an gaudeat fori privilegio, d. 194. nu. 3.
Nuntius Ecclesiasticæ curiæ potest incedere per civitatem pro judicialibus provisionibus in Curia Ecclesiastica, d. 162. nu. 1.
Nuntiatio novi operis est provocatio quædam sive extrajudicialis apellatio, d. 74. nu. 1.
Quomodo fiat, nu. 3. & 4.
Utrùm fiat verbaliter, & quibus verbis, nu. 5.
An requirat scripturam, & fieri possit extrajudicialiter, ibid.
Nuntiatio novi operis qualiter fiat per lapsum, seu jactum lapilli, d. 75. nu. 6.
Et qualiter ex authoritate Prætoris, nu. 7.
Quæ differentia inter utramque, nu. 8.
Nuntiatio competit tantùm pro incepto, non perfecto, d. 76. nu. 9.
Contra perfectum opus, quale competat remedium, ib.
Novum opus quod dicatur, nu. 10.
Nuntiatio non datur adversùs eum qui reficit opus antiquum, ibid. & d. 77. nu. 11.
Fieri potest tantùm in operibus quæ solo cohærent, n. 13
A quibus Personis fieri possit, d. 78. nu. 14.
An adversùs eam omissam minor restituatur, nu. 15.
Nuntiatio quibus Personis fiat, nu. 16.
Et pro quibus operibus, nu. 17.
Nuntiatio celeritatem requirit, nu. 18.
Fieri an possit diebus feriatis, nu. 19.
Quos effectus pariat, nu. 20.
Appellari potest à provisione super nuntiatione, decis. 79. nu. 21.
Et à sententia definitiva quæ declaravit illam procedere, ad utrumque effectum suspensivum, & devolutivum, ibid. nu. 22.
Sed non appellatur à sententia qua declaratur demoliendum opus post nuntiationem, nu. 23.
Executio tamen sententiæ in operis novi nuntiatione non potest fieri diebus feriatis, d. 80. nu. 24.
Nuntiationis quis actor sit, & quis Reus in judicio novi operis, d. 80. à nu. 25. ad 31.

Nuntians Clericus novum opus potest adire Judicem Ecclesiasticum, d. 80. nu. 32.
Et laicus laicum, d. 81. nu. 33. & 34.
An excommunicatus possit novum opus nuntiare, dec. 81. numero 37.
Quia est voluntaria defensio, ibid.
Nec obstat quin ad veriora procedatur in ædificio, ibid.

O

OBlationum nomine quæ veniant, d. 170. nu. 1.
Quare dicantur oblationes, non verò donationes, n. 2.
Quæ sint earum species, nu. 5.
Oblationes usu & consuetudine judicantur, d. 170. n. 4.
Earum usus antiquissimus, nu. 7
Oblationes non debentur ex præcepto, d. 170. nu. 6.
Quod fallit quatuor in casibus, nu. 7.
Olationes. V. Consuetudo.
Oblati. V. Donati.
Oblationum appellatione quæ contineantur, d. 246. nu. 101.
Oblationes & eleemosynæ de jure debentur Parocho, decis. 246. nu. 102.
Quod fallit si fiant in Monasterio Regularium, nu. 103.
Obligatio recipit strictam interpretationem, d. 102. nu. 19.
Obligatio rei litigiosæ utrùm possit fieri sub hypotheca vel pignore, d. 211. nu. 4.
Obsequiarum quæ fieri solent regiis Personis causa tractanda est apud Judicem Ecclesiasticum, d. 160. nu. 8.
Qui compelli possint ad eas accedere, d. 176. nu. 37.
Obventionum appellatione quæ veniant, d. 246. nu. 104.
Oeconomus non potest poni ab Episcopo tempore vacantis Ecclesiæ quæ est patronatus Ecclesiastici, decis. 39. numero 2.
Officiales regii possunt ingredi & scrutari aliena territoria, & delinquentes capere absque licentia ordinariorum, d. 237. nu. 3.
Item cum sono emisso ingrediuntur Ecclesias & hospitalia, aliaque bona & scrutantur sine assistentia Judicis Ecclesiastici, & extrahunt ab eis malefactores sine incursu excommunicationis, d. 237. nu. 4.
Etiam Clericos, nu. 5.
Officiales regii an possint ingredi sono non emisso domos Ecclesiasticorum, & inde extrahere malefactores laicos absque assistentia Judicis Ecclesiastici. Duplex affertur opinio, d. 237. à nu. 6. ad 20.
Et an possint facere executionem in bonis laicorum ibi repertis sine assistentia judicii Ecclesiastici, d. 237. numero 8. & 14.
Quid si per Ecclesiasticos resistatur, nu. 19. & 20.
Officii seu exercitii alicujus ratione, quod quis exercebat, si desierit illud exercere, conveniri tamen debet coram Judice illius exercitii, d. 163. nu. 2.
Officiales sanctæ inquisitionis an possint conveniri, remedio *l. diffamari*, *Cod. de Ingen.* coram sæculari Judice, decis. 238. nu. 47.
Et quid in familiaribus sanctæ inquisitionis, nu. 48.
Officiales regii tam perpetui quàm temporales, quandonam debeant querelari pro omissionibus, d. 243. n. 6. 7. & 8.
Et an sint audiendi vel condemnandi si finitis computis in officio magistri rationalis comparuerint cum memoriali asserente se quasdam partes recepisse in computum non deductas, nu. 9.
Officiales dantes computa in officio magistri rationalis juxta extractionem, & verificationem computorum per notarios suæ Curiæ, si aliquas quantitates celaverint, condemnari possunt ad solvendas quantitates celatas in redditione computorum, d. 243. nu. 10.
Officiales, V. familiares. V. Judices.
Operarius à Clerico conductus, si coram sæculari judice de turbatione, furto vel damno dato acquieverit, an Clericus possit forum sæcularis Judicis declinare, decis. 178. numero 21.
Operarii Ecclesiæ an possint esse laici, d. 142. n. 1. 2. & 3.
Et an gaudeant fori Ecclesiastici privilegio, num. 7. 8. 9. 10. & 15.
Operarii Laici Ecclesiæ litigantes pro opera ipsius Ecclesiæ restituuntur in integrum adversùs omissas probationes, dec. 142. nu. 16.
Operarii. V. Laici.
Opera quænam in Ecclesiis parochialibus fieri debeant ad Ecclesiasticum Judicem spectat contributiones decernere, & ad illas solvendas cogere, d. 80. nu. 55.
Optionis & oppositionis privilegium competens in Cathalaunia mulieribus transfertur ad filios hæredes matris, decis. 241. nu. 29.
Et ad Nepotes, nu. 31.
Opus novum. V. Nuntiatio.
Opus novum facere non dicitur qui refecit antiquum, decis. 76. nu. 10.
Ordinatus à non suo Episcopo absque litteris dimissoriis proprii Episcopi aut cum falsis de jure gaudet fori privilegio, d. 128. nu. 2.
Secus per constitutionem Urbani VIII. nu. 3.
Nisi proprius Episcopus ratam habeat ordinationem, n. 5.
Ordinatus per simoniam gaudet fori privilegio, d. 128. n. 6.
Ordinatus prima tonsura aut minoribus ordinibus ante legitimam ætatem gaudet privilegio fori, d. 128. nu. 7.
Idem est de ordinato extra tempora, nu. 8.
Ordinatus ab Episcopo qui conferre non debebat propter aliquod impedimentum juris gaudet privilegio fori, dec. 128. nu. 9.
Quod limitatur, nu. 10.
Ordinatus ab Episcopo qui renuntiavit Episcopatui gaudet privilegio fori, d. 128. nu. 11.
Pariter Ordinatus post contractam irregularitatem, n. 12.
Pariter etiam illegitimus, vel aliàs Infamis, nu. 13.
Pariter quoque excommunicatus, suspensus, vel interdictus, nu. 14.
Ordinatus sine intentione, & animo Clericandi seu perseverandi in clericatu, gaudet privilegio fori, & aliis, dec. 128. nu. 15. & 16.
Nec ille, nec Episcopus ordinans peccant mortaliter, nu. 17. & seq.
Ordinatus cum litteris dimissoriis per Capitulum seu Vicarium generalem sede vacante non gaudet privilegio fori in criminalibus, d. 128. nu. 22. & seq.
Ordinatus cum litteris dimissoriis per aliquem Abbatem, vel Prælatum inferiorem concessis non gaudet privilegio fori, d. 128. nu. 29. & 30.
Ordinatus ab Abbate seu Prælato inferiore exempto non habente potestatem ordinandi, non gaudet privilegio fori, d. 128. nu. 40.
Ordinari quis non potest ex titulo Capellaniæ ad nutum amovibilis, d. 129. nu. 29.
Ordines in Ecclesia sunt septem secundùm Theologos, sunt novem secundùm Canonistas, Eorum nomina, dec. 126. numero 1.
Ordo propriè non est tonsura, d. 125. nu. 2.
Ordines sunt quatuor minores, reliqui tres sunt sacri [& majores dicuntur, d. 125. n. 4.
Ordo subdiaconatus in primitiva Ecclesia inter sacros non numerabatur, d. 225. nu. 5.
Secus hodie, nu. 6.
Et à quo tempore, nu. 7.
Ordo, verbum hoc generaliter & absolutè prolatum comprehendit primam tonsuram juxta usum Canonum, & communem loquendi modum, d. 126. nu. 4.
Ordo Clericatus per primam tonsuram confertur, dec. 126. numero 5.
Ordo seu conditio superveniens tollit onus antea impositum, d. 196. nu. 2.
Ornatus de se provocans ad malum est peccatum mortale, d. 122. nu. 24.
Ornatus Mulierum esse debet juxta morem loci, d. 123. n. 35
V. Mulier.

P

PActum inter Dominum & Vassallos ut non eant ad aliud molendinum vel furnum, aut similia, non inducit districtum, d. 254. nu. 9. & 10. V. Baro. V. Districtus.
Pactum in creatione census appositum per quod venditor tenetur intra certum tempus dare specialem obligationem alicujus proprietatis cum titulis quæ cedant in eorum extinctionem, an sit validum, d. 198. n. 19. & 20.
Pactum de retrovendendo, venditore mortuo transit ad ejus hæredem etiam extraneum, licèt de eo nulla mentio facta fuerit in contractu, d. 149. nu. 58.
Et potest alteri legari, cedi, vendi, & donari, n. 59. & 60.
Quod limitatur usque ad nu. 63.
Pactum de retrovendendo quòd res non redimatur nisi propriis pecuniis valet, d. 149. nu. 64.
Pactum de retrovendendo appositum in venditione est omni jure licitum, d. 149. nu. 2.
Sive sit perpetuum sive limitatum affirmativè aut negativè, nu. 3. & 4.
Etiamsi expressum fuisset quòd non liceret redimere nisi collectis fructibus, nu. 5.
Nisi concurrant conjecturæ simulationis & usuræ, n. 6. & 7.
Pactum de retrovendendo cum modicitate pretii sive perpetuum sive limitatum efficit contractum usurarium, d. 149. nu. 8. & seq.
Et facit rem minus valere, nu. 19.
Et quantum diminuat de rei valore in utroque casu, nu. 23. & seq.
Pactum de retrovendendo collatum ad certum tempus, eo elapso, amplius exerceri non potest, dec. 149. numero 29. & 30.

Quod ampliatur & limitatur usque ad nu. 41.
Pactum de retrovendendo limitatum continet facultatem redimendi etiam novissima die temporis limitati, d. 149. n. 42
Pactum de retrovendendo absolutum præscribitur spatio triginta annorum, d. 149. nu. 43. & seq.
Pactum de retrovendendo perpetuum ad venditoris libitum an præscribatur triginta annis.
Et quid in tertio, & contra tertium, d. 149. n. 46. & seq.
Pactum de retrovendendo computarur, inter immobilia, d. 149. nu. 57.
Pactum de retrovendendo ex parte tantùm venditoris validum est, d. 149. nu. 42.
Pacto de retrovendendo unus ex pluribus hæredibus venditoris, vel venditoribus uti non potest pro sua parte, dec. 149. nu. 66.
Potest tamen totam rem redimere, nu. 67.
Præstita cautione de restituendo, & reficiendo cæteris consortibus, nu. 68. & 69.
Pactum de retrovendendo quod redemptio fiat eodem pretio quo venditio facta fuit est validum, d. 149. nu. 71.
Quod si nihil dictum sit de pretio intelligitur de eodem, numero 72.
Licèt valor monetæ mutetur, nu. 72.
Pactum de retrovendendo an valeat, ut res pro minori vel majori pretio redimi possit, d. 149. nu. 74.
Pactum de retrovendendo quomodo probetur, decis. 149. numero 127.
Pagani, Judæi, & Cathecumeni non possunt excommunicari, secus hæretici, apostatæ, & schismatici, d. 230. n. 38.
Palatium est nomen quod convenit tantùm ædibus Regis, d. 250. nu. 23.
Palatium. V. Prorex.
Pallium. V. Baldachinum.
Papæ attributa referuntur, d. 248. nu. 5.
Papa vices Christi gerit in terris, d. 121. nu. 1.
Est major omnibus hominibus, nu. 2.
In hoc sæculo non habet superiorem & à nemine judicatur, sed solum Deum habet ultorem, nu. 3.
Papa studium generale erigere potest in tribus casibus, dec. 135. nu. 16. & seq.
Parochias duas habens in qua collectam solvere debeat, d. 180. nu. 29.
Parochialis Ecclesiæ reparatio. V. Ecclesia.
Parochi. V. Rectores.
Parochiani cogi possunt ad servandum honestam & laudabilem consuetudinem favore Ecclesiæ, d. 170. nu. 17.
Et cogendi sunt per Ecclesiasticum Judicem ad servandam diurnam consuetudinem offerendi aliquid in Ecclesia diebus Dominicis & festivis, nu. 18. & 19.
Parochiani si sint pauperes nec possint reficere Ecclesias parochiales quid agendum, d. 280. nu. 60.
Parium eadem est natura, d. 205. nu. 12.
Parochus utrùm possit immittere se in bonis vacantibus. V. Judex.
Partis oppositio necessaria est ut dicatur non constare de jurisdictione Delegati, propter non insertam Commissionis copiam in prima citatione, d. 233. nu. 16.
Pater spiritualis non succedit ab intestato filio spirituali, nec filius Patri, d. 65. nu. 28.
Pater tenetur dotare filium non solùm pro matrimonio carnali, sed etiam pro spirituali, d. 124. nu. 29.
Qualis & quanta debeat esse Dos, nu. 30.
Pater non privatur usufructu bonorum adventitiorum filii ingredientis Religionem, d. 124. nu. 30.
Pater effectus monachus religionis capacis bonorum in communi, an amittat usum fructum quem habebat in bonis filii, vel potiùs usus fructus transeat ad Monasterium, d. 124. nu. 51.
Pater an teneatur & cogatur dotare filias solo Judicis officio, vel jure actionis, d. 245. nu. 42. & nu. 43.
Tam per Judicem Ecclesiasticum quàm sæcularem, nu. 44. V. seq.
Patria potestas dissolvitur per professionem in aliqua Religione approbata à summo Pontifice & non per ingressum Religionis, d. 137. nu. 44.
Patriarchæ & Archiepiscopi respectu executionis & exercitii majorem habent sollicitudinem quàm Episcopi, quos præcellunt & magis privilegiatæ Personæ sunt, dec. 122. numero 1.
Sed respectu ordinis in substantia, idest respectu caracteris nihil plus habent quàm Episcopi, nu. 2.
Patriarcharum appellatione non veniunt Archiepiscopi, & Episcopi, d. 124. nu. 3.
Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi fori privilegio gaudent, d. 124. nu. 6. & 21.
Patriarchæ subesse debent qui sunt in ejus territorio, d. 124. numero 8.
Patriarchæ conveniendi sunt coram summo Pontifice, decis. 124. nu. 9.
Patriarcha an tenere possit baldachinum. V. Episcopus.
Patriarchæ æquiparantur Regibus & Principibus superiorem non recognoscentibus, d. 240. nu. 35.
Et summorum Pontificum utuntur privilegiis, nu. 36.
Appellantur summi & Principes Patrum, nu. 37.
Præferuntur ideó Archiepiscopis & Episcopis, nu. 38.
Et cæteris Prelatis sunt majores, nu. 39.
Patronis laicis tempus 4. mensium est præfinitum ad præsentandum, d. 26. nu. 53.
Qui currunt à die scientiæ vacationis, ibid.
Secus in beneficiis patronatus regii. Et quare, d. 26. n. 54
Patronatus. V. Beneficia. V. jus.
Patronatus est laicalis & sæcularis, d. 25. nu. 52.
Nec potest ullo modo per privatos acquiri, d. 26. nu. 55
Cum sit jus regale, nu. 56. & d. 30. nu. 76.
Regalia autem non possunt acquiri absque titulo, decis. 27. nu. 57.
Patronatus regii beneficia etiam per 100. annos ab aliis possessa, non tamen illis acquiruntur pro collatione, ibid. numero 58.
Hæc enim collatio non potest alienari aut transferri, nu. 59.
Nec amittitur per defectum nominationis ex parte Regis numero 60.
Patronatus amittitur per non usum, ibidem & nu. 61.
An extendatur ad consistorialia beneficia noviter erecta, d. 18. nu. 68.
Patronus intra quod tempus præsentare debeat. V. Beneficium. V. tempus.
Patrono Ecclesiastico incumbit providere de legitimo administratore Ecclesiæ, d. 36. nu. 2
Ut Ecclesiastici fideliter administrent redditus, d. 40. nu. 5
Laicus non debet se immiscere in administratione Ecclesiæ vacantis, nisi adsit consuetudo, vel privilegium contrarium, nu. 6.
Pascendi jus in agris alienis an sit reale vel personale, & quanto tempore præscribatur, d. 212. nu. 70.
Pascendi jus quocumque fuerit acquisitum titulo, cessat dum pascua omnibus non sufficiunt, & tunc præferuntur illi in quorum territorio sita sunt, ibid. nu. 71.
Pascuorum causa est ardua & gravis, d. 213. nu. 47.
Pascua. V. decis. 212. & 213. *per tot.*
Pascua dicuntur loca in quibus pecora pascuntur, dec. 212. numero 1.
Pascua sunt vel publica vel privata, d. 212. nu. 3.
Publica vel sunt propria ipsius Universitatis, vel communia omnibus Civibus, nu. 4.
Communia quæ sint, nu. 6.
Pascua communia sunt Universitatis & non Baronis, nu. 7. & sequenti.
Pascua privata quæ sint, ibid. nu. 12.
Pascuorum jura sunt favorabilia, d. 212. nu. 23.
Pascua ratione viciniæ competunt, ibidem nu. 38.
Pascendi jus habens potest in illis pernoctare animalia, n. 37.
Et facere tugurium hiemali tempore, nu. 58.
Et ligna scindere ad usum Custodum, nu. 59.
Eique usus aquæ prohiberi non potest, nu. 56.
Pecora morbosa & pestifera à pascuis liberis expelli possunt, d. 214. nu. 9.
Et pro eis locus separatus est assignandus, nu. 14.
Pecora communitatis Clericorum si sint morbosa debent manifestari à Pascentibus sub pœna legali, cujus cognitio pertinet ad Judicem sæcularem, d. 217. nu. 15. & 16.
Pecora V. Animalia.
Pecunia in intimis agri deposita ut ibi servetur, utrùm sit thesaurus, & utrùm ibi inventa venditori debeat restitui, d. 97. nu. 31.
Sub Cautione. V. Cautio.
Pecunia propria quæ dicatur, d. 149. nu. 65.
Pensionem obtinens super fructibus Beneficii Ecclesiastici, si non incedat in habitu & tonsura, nec inserviat Ecclesiæ de mandato Episcopi, an gaudeat privilegio fori, d. 129. à nu. 66. ad 72.
Pensio quando dicatur data in titulum, d. 129. nu. 73.
Pensiones sicut & beneficia vacant per sæcularem militiam, neque recuperantur per novum Clericatum, d. 303. nu. 9. & seq. V. Beneficia.
V. etiam, d. 304. nu. 9. & seq.
In qua exponuntur requisita à Concilio Tridentino, & d. 305. nu. 24. & 25.
Pensio utrùm vacat per sæcularem militiam. V. Beneficia.
Periculum quoties datur in mora, receditur à Regulis juris etiam prohibitivis, d. 77. nu. 13.
Perjurium incurritur per solam libelli oblationem, d. 185. numero 3.
Perjurii exceptione opposita repellitur agens à limine judicii decis. 185. nu. 5. 6. & 7.
Perjurii exceptio ut repellat agentem à limine judicii opponenda est à Parte, d. 185. n. 8. & 9.
Et potest opponi in quacumque parte judicii, n. 10. & 11.

Per-

Perjurii exceptio licèt ab agendo repellat non tamen repellit ab excipiendo, d. 185. nu. 12. & seq.
Perjurium non incurritur a Principali, quando Procurator absolutione non obtenta agit adversus contractum juratum, sed tantum processus est nullus, d. 185. n. 16.
Permutatio rei litigiosæ non valet, d. 211. nu. 5.
Personæ miserabiles in fiscalibus causis non habent fori privilegium, d. 8. nu. 2.
Personæ appellatione si inspiciatur propria vocis significatio non veniunt Capitulum, Communitas, & Collegium, d. 123. nu. 4.
Secus in lata significatione, nu. 5.
Pestis tempore facere banna, ne quis accedat ad locum pestis est mixti imperii, d. 148. nu. 22.
Pharmacopœam utrùm monasteria Regularium possint habere, d. 218. nu. 8. & seq.
Pia causa habet privilegium restitutionis in integrum, ut jure minoris restituatur, d. 141. nu. 19.
Pignoramentum, V. Cognitio.
Piscarius communitatis Clericorum, qui utitur falsis ponderibus & mensuris, non potest puniri ab Ædili seu alio Judice sæculari, sed cognitio pertinet ad Ecclesiasticum, dec. 218. nu. 2.
Nec potest vendere pisces laicis, nu. 3.
Piscatio Clericis est permissa, d. 218. nu. 4.
Quod fallit aliquando, nu. 5. 6. & 7.
Piscatio quid sit, d. 229. nu. 5.
Piscandi jus an sit de regalibus, an verò tantùm redditus piscationum, d. 229. nu. 29.
Piscatio, V. Princeps.
Pœna triremium an sit meri vel mixti imperii, d. 148. n. 26.
Pœna exilii cujus sit imperii, nu. 27.
Pœna deportationis, nu. 28.
Pœna publicationis bonorum est meri Imperii, d. 148. n. 30.
Pœna relegationis est mixti imperii, d. 148. nu. 86.
Pœna imposita contra Macellarium Communitatis Clericorum si vendat carnem laicis debet esse moderata, d. 211. num. 27.
Pœnitentes pœnitentiis solemnibus an gaudeant privilegio Ecclesiastici fori, d. 137. nu. 65.
Pœna spiritualis non tollit temporalem, & vice versa, dec. 152. nu. 44.
Pœna contra Injuriantem quæ sit, V. Injurians.
Pœna excommunicationis imposita in foro interno non tollit pœnam corporalem delicto debitam, d. 176. n. 9. & 10.
Pœna corporalis à sæculari Judice imposita censetur gravis juxta qualitatem delicti, ibid.
Pœnam à jure statutam non potest Judex augere, vel minuere, d. 269. nu. 84.
Secus si sit justa Causa, & quæ sit, d. 270. n. 75. & 86.
In quibus delictis pœna possit augeri, nu. 87.
Pœnitentia publica datur ad scandalum removendum, dec. 173. nu. 1.
Pondera & mensuræ publicæ Civitatis signo debent signari, d. 207. nu. 28.
Pondera approbata sicut & mensuræ sunt quæ congruunt legi & locorum consuetudini, d. 207. nu. 27.
Ponderum & mensurarum ordinatio prima ad Principem spectat, d. 207. nu. 26.
Pondera a Principe instituta debent postea æquari ab Ædilibus, d. 207. nu. 27.
Pontifex recipitur sub pallio seu Baldachino, V. Baldachinum. Est Dominus Dominantium, d. 332. nu. 21.
Possessio immemorialis titulum facit præsumere, & locum habet tituli, d. 15. nu. 10.
Possessio partis interrumpit totius præscriptionem, dec. 27. num. 63.
Possessio præsentandi ad unum beneficium trahitur ad alia sub eadem fundatione contenta, d. 28. nu. 64.
Sicut conferendi alia beneficia sub indulto contenta. ibid.
Quod limitatur, d. 28. nu. 65. & seq. ibid.
Possessio transit in Viduam quæ tenet bona viri etiam vinculata, d. 143. nu. 41.
Vacare numquam dicitur Ecclesia, d. 215. nu. 4.
Possessio honorandi attenditur, V. honores.
Possessorii actus dantes causam liti non attenduntur in manutentione, d. 233. nu. 23.
Quod limitatur, nu. 24.
Non tamen prosunt si contradicti sint, nu. 25.
In rebus Ecclesiæ acquiri non potest, d. 244. nu. 6.
Possessorium summarium an inducat vitium litigiosi, V. Litigiosa res.
Possessorium judicium trahit incidenter causæ proprietatis cognitionem, d. 222. nu. 56.
Præcedentiam laicis Episcopus non debet in Ecclesia concedere, sed scamna debent esse communia, d. 159. nu. 8.
Conceditur tamen ex gratia, nu. 9.
Sed non potest haberi Episcopo invito, & contradicente, num. 11.
Præcepta cæremonialia veteris legis per passionem Christi Domini, & legis Evangelicæ publicationem expiraverunt, d. 170. nu. 7.
Præconia, V. Banna.
Prædicator seu Concionator cujus sumptibus alendus sit, d. 180. nu. 39.
Præeminentia, V. Cognitio.
Præfectus prætorio non solùm illustris & illustrissimus vocabatur, sed etiam excellentissimus, d. 248. nu. 24.
Præfecti prætorio quale esset officium, decis. 249. num. 27.
Præjudicium Ecclesiæ parochialis in nova constructione alterius Ecclesiæ in quo consistat, d. 246. nu. 100.
Prælatus Ecclesiasticus non potest visitare domos mulierum publicarum, d. 134. nu. 37.
Præscripto totius interrumpitur in possessione partis, dec. 27. num. 63.
Præsentatio intra quale tempus debet fieri. V. Beneficium. V. Tempus.
Præsides regiæ Cancellariæ honorari debent de urbanitate, titulo Dominationis, d. 249. nu. 2.
Præstimonium in dubio an dicatur Beneficium, dec. 129. num. 31.
Præventio duplex est verbalis, & realis, d. 20. nu. 9.
Verbalis acquiritur per citationem personalem, nu. 10.
Modo sit legitima, d. 206. nu. 13.
Neque per actum nullum, ibid.
Præventio realis inducitur per capturam Personæ, d. 207. num. 22.
Etiam unius inter plures Complices, ibid.
Præventio facta contra Mandatarium censetur facta contra Mandantem, ibid.
Præventio ut procedat captura debet esse legitima, dec. 208. num. 23. & 24.
Et ad instantiam Partis seu fisci, nu. 26.
Præventio realis est fortior verbali sive præcedat sive sequatur, d. 208. nu. 26.
Non inducitur per affectatam capturam, nu. 28.
Nec inducitur per capturam in civilibus, sed tantum in criminalibus, d. 209. nu. 28.
Pretium debet esse justum ut vicinus cogatur Ecclesiæ vendere rem suam, d. 245. nu. 81. & 86.
Nec potest haberi fides de pretio, sed statim pretium præsenti pecunia numerata solvi, nu. 87.
Nisi urgeret extrema necessitas, nu. 88.
Et pretium quomodo fiat justum, ibid.
Pretium domus quomodo æstimandum, d. 246. nu. 94.
Et solvi debet antequam Ecclesiæ res vendatur & tradatur, num. 95.
Estque deponendum integrum, nu. 96.
Pretium justum est quod arbitrabitur Judex, decis. 246. num. 90.
Prævia æstimatione, nu. 91.
Per peritos & expertos, nu. 92.
Quod juxta eorum æstimationem Judex declarat, nu. 93.
Primitiæ dicuntur primi fructus terræ eo anno collecti, d. 198. num. 1.
Quæ ex primaria intentione Deo offeruntur in gratiarum actionem pro beneficiis acceptis, nu. 2.
Et in hoc differunt a Decimis, nu. 3.
Debebantur antiqua lege scripta, & debentur de jure Canonico, nu. 4. & 5.
Sed servari debet consuetudo tam circa debitum, quàm circa quantitatem; & quibus, à quibus, & in quo loco sint solvendæ, nu. 6.
Et vix sunt in usu, nu. 7.
Primitiæ in pluribus Cathaloniæ parochiis solvuntur Rectoribus, Parochis ex primaria institutione ad eorum sustentationem, præsertim in locis ubi Decimæ non spectant ad Parochos, d. 198. nu. 8.
Primitiæ & Decimæ metiuntur eisdem Regulis, d. 190. n. 9.
Primitiarum quis sit Judex competens in Cathalonia, Judex Ecclesiasticus an sæcularis, d. 190. nu. 10.
Et quid hodie servetur, nu. 11. & 12.
Primitiæ solvi debent Rectoribus & Parochis loci in quo prædia sita sunt, nisi Consuetudo aliter disponat, decis. 190. num. 13.
Princeps solo verbo potest creare Duces, Marchiones, & Comites, d. 135. nu. 80.
Princeps sæcularis, ad promovendam & muniendam legem Ecclesiasticam potest suis legibus atque statutis præcipere observantiam dierum festorum de præcepto, & imponere pœnas Transgredientibus, dec. 171. nu. 30.
Princeps potest solus providere Cathedras, earumque provisioni novam formam, novosque Electores designare, d. 135. nu. 72. & 73.
Princeps potest Universitatem studii generalis ex uno loco ad alium transferre, aut omnino destruere, decis. 135. num. 73.

Princeps ſupremus volens aliquem doctorem promovere, poteſt eum ad examen ſubeundum in academia, aut apud aliquos Doctores deſtinare, d. 135. nu. 86.
Princeps ex regalibus poteſt prohibere, ne quis facultate naturali utatur furnum apud ſe conſtruendi, d. 216. nu. 10.
Princeps an poſſit prohibere venationem, aucupium, & piſcationem, d. 227. nu. 9. & ſeq.
Poteſt ſibi reſervare quædam loca in quibus venationem & piſcationem ſolus exerceat, nu. 28. & 40.
Princeps poteſt Privato privilegium concedere, ut ipſe ſolus in aliqua parte maris aut fluminis publici, aut agri privati, poſſit piſcari & venari, d. 227. nu. 30. & 31.
Princeps & alius Officialis pro effectu deputatus poteſt domum Privati pro decore & ampliatione Civitatis aut viæ publicæ deſtruere, d. 246. nu. 18.
Principes quo titulo de urbanitate vocentur, d. 248. n. 7.
Princeps ſolus poteſt habere conſilium & audientiam, dec. 250. nu. 25.
Princeps ſæcularis contra Clericorum ſtatum nihil directe, nec indirecte attentare poteſt, d. 136. nu. 50.
Princeps ex animi magnitudine ſolet verbales ſubditorum injurias contemnere, d. 169. nu. 31.
An licentiam poſſit concedere domos tenere luſorias, dec. 117. nu. 92. & 93.
Prior Cathaloniæ, & Ballivius Majoricarum, Eques Melitenſis quo titulo decorentur litteris regiis, & quo titulo de urbanitate, d. 247. nu. 9. & d. 248. nu. 13.
Prioratus, V. Beneficia.
Prioratus nomen cum aliis prælaturis convenit, & qua ratione, d. 20. nu. 28. & ſeq.
Quid in Cathalonia, ibid.
Privignus an Vitrico ſuccedat excluſo fiſco. V. Privilegium fori, & immunitatis Eccleſiaſticæ favorabile eſt, & latiſſime interpretandum, d. 123. nu. 8. & ſeq.
Privilegium Domini Regis Jacobi primi conceſſum Civitati Barcinonæ contra filios & filias ingredientes Religionem invitis parentibus, quomodo ſit intellectum per noſtram regiam audientiam, d. 124. a nu. 23. ad 28.
Privilegia Canonis & fori Eccleſiaſtici in criminalibus reſtringuntur ad Clericum conjugatum qui cum unica & virgine contraxerit, d. 136. nu. 6.
Privilegio Canonis gaudens debet gaudere privilegio fori Eccleſiaſtici, d. 137. nu. 2.
Privilegium Canonis amittitur facilius quam privilegium fori, d. 137. nu. 3.
Privilegium perſonale non egreditur Perſonam, d. 144. n. 3.
Quod limitatur, nu. 10.
Privilegiatus contra Privilegiatum non gaudet privilegio communi, d. 246. nu. 55.
Quomodo hæc regula intelligatur, nu. 59.
Privilegium amittit qui illo abutitur, d. 208. n. 18.
Privilegium exemptionis à ſolutione decimarum eſt perſonale, non verò reale, d. 220. nu. 25.
Privilegia contraria ſi duo concurrant, attenditur illud in quo agitur de damno vitando, non autem de lucro captando, d. 246. nu. 56.
Quomodo hoc intelligatur, nu. 60.
Privilegium fratrum Prædicatorum & Carmelitarum de non ædificandis novis Monaſteriis infra ſpatium centum quadraginta cannarum eſt principaliter conceſſum P. Theatinis, d. 246. nu. 140.
Privilegium hoc à Clemente IV. conceſſum fratribus Minoribus, etiam competit aliis mendicantibus, d. 246. n. 141.
Privilegium conceſſum ſuper diſtantia cannarum an ſit in uſu in magnis Civitatibus, d. 246. n. 141. & 143.
Et an ſit revocatum per Conſtitutionem Clementis VIII. Gregorii XV., & Urbani VIII. d. 246. nu. 144.
Et tale privilegium non procedit in ampliatione Eccleſiæ, numero 148.
Proceſſus factus per Judicem ſæcularem contra Clericum eſt ipſo jure nullus, d. 154. nu. 8.
Proceſſus nullus ex defectu juriſdictionis præſervat rem à vitio litigioſi, d. 216. nu. 29.
Procurator generalis ad lites non poteſt prorogare juriſdictionem alieni Judicis, etiamſi coram eo compareat, dec. 160. nu. 25.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad nu. 33.
Procurator generalis quam facultatem habeat, d. 169. n. 30.
Quam ſpecialis, nu. 31. & 32.
Procurator. V. Sindicus.
Procurator ad lites non poteſt renuntiare liti abſque ſpeciali mandato, d. 242. nu. 46. & 47.
Procurator ad negotia poteſt eſſe minor 25. annorum, ſed tamen major plena pubertate, d. 300. nu. 25.
Proditor dicitur qui ſecreta Principis Hoſtibus revelat, dec. 265. nu. 70. & d. 271. n. 91.
Proditor confugiens ad Eccleſiam de jure communi non gaudet illius immunitate, d. 265. nu. 70.
Proditor Principis dicitur proditor Dei, d. 266. nu. 71.
Prohibitio à Domino facta Vaſſallis ne ad aliud molendinum quàm ſuum eant &c. V. Baro. V. diſtrictus.
Prohibitio extractionis frumenti farinam continet, & panem, d. 209. n. 12. & 13.
An comprehendat legumina, ibid. nu. 14. & ſeq.
Prohibitio extractionis vini continet uvas, ſi ex quantitate conſtet eas deſtinari ad conficiendum vinum, d. 209. n. 19.
Quædam exceptiones afferuntur, uſque ad nu. 24.
Prohibitio extractionis Victualium quæ comprehendat, dec. 209. nu. 29.
An Minor comprehendatur ſub illa prohibitione, nu. 26.
Promiſſionum materia apud nos *Axaus* remiſſivè, dec. 149. numero 123.
Pronepos. V. Nepos.
Proreges quo titulo illuſtrentur litteris regiis & de urbanitate etiam poſt depoſitam adminiſtrationem, d. 247. nu. 17. & 18.
Proreges habitare poſſunt in Palatiis regiis, d. 250. n. 24.
Proreges in Cathalonia creant Doctores non ſolùm in jure civili, ſed etiam in jure Canonico, præcedente rigore examinis, d. 135. nu. 87.
Prorex quomodo ſit recipiendus. V. Baldachinum. V. Inſignia.
Prorex æquiparatur Præſidibus provinciarum, dec. 339. n. 18.
Prorex an tenere poſſit ſtratum in presbyterio, d. 344. n. 8.
Prorogare forum. V. Fiſcus.
Prorogatio juriſdictionis quid ſit, d. 169. nu. 1.
Poteſt fieri expreſſe & tacite, nu. 2.
Eſt permiſſa, dummodo Judex prorogatus juriſdictionem habeat, nu. 13.
Prorogatio videtur facta Judicis incompetentis ſi Actor alienæ juriſdictionis coram eodem Judice reconveniatur per Reum, coram quo ipſe Reus fuit conventus, d. 169. nu. 9.
Proviſio beneficiorum vacantium ad ſedem Apoſtolicam ſpectat, d. 34. nu. 20.
Proximior ſuccedens ab inteſtato quam partem bonorum teneatur expendere pro impenſis funerum, & Miſſarum, d. 70. numero 46.
Puellam ſequeſtrare ad explorandam ejus voluntatem an ſpectat ad Judicem Eccleſiaſticum, vel Judex ſæcularis hoc facere poſſit, d. 173. à n. 12. ad 18.
Puella ſi nubit durante lite ſuper matrimonio, ſequeſtranda eſt cum interdictione Copulæ, & converſationis, dec. 173. n. 20.
Niſi matrimonium jam eſſet conſummatum, tunc enim non ſequeſtratur, nu. 21.
Puella ſi pro educatione ſequeſtratur, ſequeſtrum fieri debet per Curiam ſæcularem, d. 173. nu. 22.
Et hujuſmodi ſequeſtrum non requirit citationem, nu. 23.
Puella. V. Cauſa educationis Puellæ.
Pupilli & Minores 25. annis non poſſunt prorogare juriſdictionem alieni Judicis ſine authoritate Tutorum & Curatorum, d. 169. nu. 21.

Q

Qualitas tribuens juriſdictionem ante omnia probari debet, d. 48. nu. 18. 19. & 22.
Qualitas Delicti ut ab immunitate Eccleſiaſtica privet, plenè probari debet, ibid. nu. 20. & 23.
Quæſtor candidatus non ſolùm illuſtris, ſed etiam illuſtriſſimus vocabatur, d. 249. nu. 21.
Quæſtoris candidati officium quale eſſet, d. 249. nu. 29.
Quarta an detrahatur per aſcendentes. V. Aſcendens.

R

Raptor Virginum ſeu aliarum mulierum honeſtarum utroque jure punitur, Cæſareo & Pontificio; eſtque mixti fori, d. 175. nu. 7. & 8.
Raptor contrahens matrimonium cum rapta muliere, nullo prævio matrimonii tractatu, an evitet pœnam mortis, jure civili propter raptum impoſitam, vel ſit omninò liberandus, aut mitius puniendus, d. 175. nu. 11. 12. & 13.
Quid de pœnis impoſitis per Concilium Tridentinum, n. 14.
Quid ſi præceſſerint ſponſalia de futuro, nu. 15.
Et quis Judex cognoſcat, nu. 16.
Raptor ſive matrimonium contrahat ſive non cum muliere rapta, tenetur decenter eam dotare arbitrio Judicis, dec. 175. nu. 16.
Attenta utriuſque qualitate, nu. 17.
Ratio ſumma eſt quæ pro Religione facit, d. 246. n. 23.
Reconvenire poteſt Reus actorem coram proprio Judice rei, etiamſi aliunde eſſet incompetens, d. 242. nu. 26. & 27.
Ratio; nu. 28.
Et fieri poteſt ab actore ipſius Rei, quamvis eſſet incompetens reſpectu actoris, ibid. nu. 26. & ſeq.
Et fieri debet coram Judice convetitionis, nu. 29. & 30.
Reconventionis natura eſt, quòd fiat ſub uno Judice, ib. numero 31.

Nisi actor taceat & non opponat, n. 32.
Reconventio in omnibus causis permissa est, nisi expresse reperiatur prohibita, ibid. n. 33.
Et coram omni Judice, n. 34.
Reconventio in causis summariis an possit fieri de causa plena, ubi variæ conciliantur opiniones, dec. 242. à n. 62. ad 72.
Reconventio non admittitur in causa dotis, d. 242. n. 64. 71. & 74.
Nec in causa executiva, n. 66. & 72.
Nec in causa depositi, n. 68. & 73.
Reconventio quoad utrumque effectum habet locum in Regnis in quibus omnes Causæ sunt summariæ, d. 241. n. 77.
Reconventio Clerici in causa merè civili coram sæculari Judice non procedit in illis casibus in quibus proponi non potest contra cæteros actores laicos, d. 242. n. 93.
Auget salarium, sed non mutat nec auget qualitatem & naturam causæ, n. 94. & 95.
Reconventio, V. Clericus, V. Laicus. V. Minor.
Reconventio in Cathalonia debet fieri in scriptis cum supplicatione, d. 242. n. 11.
Valetque intra octo dies post libelli oblationem, licèt non fuerit Parti intimata, n. 12.
Et potest fieri durante citationis tempore ante libelli oblationem, n. 13.
Quod fusè declaratur usque ad n. 21.
Et prorogat omnem jurisdictionem usque ad n. 24.
Reconventio fieri potest coram Judice conventionis, licet alias incompetens est, in causa reconventionis, d. 242. à n. 5. usque ad 28.
Reconventio an fieri possit per laicum diffamatum contra Clericum diffamatorem, d. 238. n. 50.
Reconventio non admittitur imploratione assistentiæ seu brachii vel Ecclesiastici, vel sæcularis, d. 252. n. 38.
Reconventionis materia est intricata & valdè involuta, subtilis atque præclara, d. 242. n. 1.
Reconventio quid sit, d. 242. n. 3.
Reconventio facta censetur non solùm verbis expressis, sed etiam tacitè, per æquipollens scilicet petitione mutua, ibidem n. 4.
Etiamsi Reus non utatur verbo, Reconvenio, dummodo narraverit factum ex quo resultet reconventio tacita, num. 5.
Reconventio dividitur in duas species, alia enim est propria, alia impropria, d. 242. n. 6.
Propria quid sit, n. 7.
Reconventio quo tempore fieri debeat, utrùm ante litis contestationem, vel postea. Diversæ regiones diverso reguntur jure, d. 242. à n. 8. ad n. 18.
Rector academiæ approbatæ est Judex ordinarius, dec. 155. num. 52.
Rector Universitatis Ilerdæ habet & exercet coram eamdemque jurisdictionem quam habet & exercet Salmanticæ Universitatis Rector, d. 135. n. 53.
Rector Universitatis Salmantinæ ut Judex ordinarius veram & legitimam jurisdictionem obtinet, d. 135. n. 54.
Etiam in scholares exemptos, n. 55.
In quibus hæc jurisdictio consistat, n. seq.
Nec propter ullum gravamen in causis suæ jurisdictionis, potest adiri Magister scholarum per viam appellationis, querelæ, aut recursus, nisi aliter cautum sit, n. 59.
Rector Ecclesiæ parochialis potest se opponere pro juribus Ecclesiæ suæ conservandis adversùs constructionem Ecclesiæ novæ, & potest opus novum nuntiare, d. 246. n. 98.
Rector, prior, gubernator, administrator hospitalarius, seu alius minister laicus hospitalis erecti authoritate Episcopi an gaudeat privilegio Canonis & fori Ecclesiastici, d. 141. n. 30. & seq.
Rector seu Prior hospitalis non solùm laicalis; sed etiam fundati authoritate Episcopi potest esse laicus quamvis sit Uxoratus, d. 142. n. 4.
Rector, prior, gubernator, seu administrator Confratriæ erectæ authoritate summi Pontificis quoad omnia quæ concernunt officium, res atque bona ipsius Confratriæ, gaudet privilegio fori, d. 143. n. 4. & 5.
Secus quoad eorum personas, & bona, n. 20. & seq.
Rector Universitatis Salmantinæ in actibus publicis academiæ præcedit omnes in sedendo etiam Magistrum scholarum, nisi in collatione graduum licentiatus, aut Doctoratus, nam in his Rector à Magistro scholarum præceditur, d. 135. n. 60.
Quid de Rectore Universitatis Ilerdæ, n. 61.
Rector Universitatis Ilerdæ quos gradus conferat, & quos Magister scholarum, d. 135. n. 62.
Rector ingrediens ad actum litterarium debet salutari, & quomodo, d. 135. n. 63.
Redditio Computorum facienda per Manumissores, seu executores testamentorum est munus publicum, & ideo remitti non potest, d. 281. n. 3. & 4.
Redimendi facultas in annuis redditibus immobilibus nullo tempore potest præscribi, d. 149. n. 55.
Redditus. V. fructus.
Regalia ut præscribatur, immemorialis præscriptio est necessaria, d. 73. n. 59.
Nec sufficit quadragenaria, sed titulus requiritur, ibid.
Regalia continet jus patronatus regium. V. Patronatus.
Reges & Reginæ quomodo vocentur de urbanitate, dec. 248. num. 6.
Regina in regno Hispaniæ succedens est administratrix militarium ordinum, d. 139. n. 23.
Regulares habent privilegia de aliis Ecclesiis Regularium non ædificandis prope suas intra certos fines, d. 246. à n. 134. usque ad 138.
Regulares intra Monasteria manere & degere censentur quoad omnes juris effectus, si habitum deferentes de licentia superiorum extra illa degant, d. 138. n. 14.
Relaxatus à carceribus sub fidejussore, iterum captus dicitur, d. 186. n. 6.
Religiosi in favorabilibus sunt Cives, d. 212. n. 22.
Religiosi habentes arma in monasterio qua pœna puniantur, d. 225. n. 50.
Religionis Causa ad publicam utilitatem spectat, dec. 246. num. 13.
Religionis favor non solum rei privatæ, sed publicæ utilitati præferendus est, d. 246. n. 14.
Religiosus professus in quacumque Religione approbata à summo Pontifice gaudet privilegio fori Ecclesiastici, d. 237. num. 1.
Utriusque sexus, n. 7.
Et privilegio Canonis, n. 4.
Et est similis Clerico in sacris constituto, n. 5.
Et est immunis à Gabellis & tributis, n. 6. & 12.
Rem litigiosam in Cathalonia non potest Princeps acquirere quovis titulo, d. 112. n. 12.
Idem procedit in Aragonia, ibid.
Actio ad rem litigiosam an cedi possit. V. Cessio.
Non dicitur litigiosa, quando non agitur ad rem, sed in re, d. 216. n. 31.
Neque quando agitur de opere facto in re, ibid.
Remedia quæcumque juris affectata non prosunt, d. 208. num. 47.
Remedium spirituale contra locustas præcipuum est, ut convertamur ad Deum, ut Deus convertatur ad nos, d. 130. num. 25.
Remedia naturalia contra locustas referuntur, d. 230. à n. 47. ad n. 56.
Remedium leg. *diffamari*. C. *de ingen.* quid sit, d. 238. n. 5.
Ut intentari possit requiruntur plura, quæ referuntur, d. 238. n. 7. & seq.
Remedium leg. *si contendat*. ff. *de fidejussorib.* quid sit, d. 238. n. 16.
Remedia prædictarum legum valde sunt conjuncta, & à pari procedunt nisi quibusdam in casibus, d. 238. à n. 17. ad n. 32.
Remedium. V. diffamari.
Remedium leg. 2. Cod. *de rescind. vendit.* potest intentari ex venditione Mannæ colligendæ d. 217. n. 13.
Remissio pensionis seu mercedis fit propter edacitatem locustarum, d. 230. n. 6.
Quod ampliatur, n. 7. & seq.
Remissio mercedis non fit Conductori propter sterilitatem, si Decimas non solvit, d. 230. n. 46.
Renuntiari an possit & quomodo, V. Provisio.
Renuntiatio. V. Beneficium. V. Provisio.
Reparatio Ecclesiæ. V. Ecclesia.
Reservatio, V. Beneficium.
Resolutio facta per majorem partem Constituentium debet servari, d. 259. n. 35.
Quod limitatur, d. 36. & 41.
Restitutio in integrum coram quo Judice sit petenda per Clericum, d. 196. n. 12.
Restitutio in integrum. V. Minor.
Restitutio in integrum competit Ecclesiæ, d. 143. n. 6.
Restitutio in integrum competit Confratriæ erectæ authoritate summi Pontificis seu Episcopi quoad res & bona ipsius Confratriæ, d. 143. n. 7.
Retractus dicitur Causa alienationis necessaria, d. 115. n. 27.
Retrahi quæ res possint: Quibus jus retrahendi competat, & alia plura circa retractum, d. 150. n. 31.
Retrovenditio conventa an fieri debeat à Vidua possidente bona Mariti, aut à filio ejus hærede, etiam Clerico, d. 276. per tot.
Et ad quem Judicem spectat cognitio, ibid.
Reus in Judicio necessarius dicitur, qui ad judicium invitus trahitur, d. 82. n. 42.
Reus voluntarius excommunicatus non potest esse in judicio, nec in eo est audiendus, d. 82. n. 43.
Quis dicatur voluntarius, d. 83. n. 44.

Reus cujuscumque criminis etiam gravis confugiens ad Ecclesiam gaudet immunitate Ecclesiastica, d. 262. n. 51.
Quod antiquis comprobatur historiis, n. 52.
Reus in tortura vincens est absolvendus & relaxandus, dec. 272. n. 98.
Etiam post torturam novis indiciis supervenientibus, d. 272. n. 99.
Imò & plena probatione, n. 100.
Et qualiter prædicta procedant. Et quid in crimine explorationis, n. 101.
Reus conventus coram incompetente Judice nihil opponens, nec jurisdictionem declinans ex illo tacito consensu inducit prorogationem, d. 169. n. 5. & 6.
Rex est supremus & perpetuus administrator ordinum Equestrium Hispaniæ, Sancti Jacobi, Calatravæ, Alcantaræ, d. 139. n. 22.
Et Montesiæ, n. 26.
Rex est baldachino recipiendus. V. Baldachinum.
Certina utitur in Ecclesiis, d. 344. n. 9.
Prout ea utitur Dux Reipublicæ Genuensis, ac Lucensis, ibi.
Rex, V. Beneficia, V. Patronatus.
Rex præbendam Canonicalem habet in Ecclesia cathedrali Barcinonensi, uti comes Barcinonæ, d. 30. n. 79.
Prout Reges Hispaniæ habent eam in Ecclesia Toletana, Burgensi, & Legionensi, ibid.
Rex vices Dei gerit in terra, d. 204. n. 60.
In temporalibus dicitur Vicarius Dei, & ejus imago, ib.
Cohærenter dici solet Regem esse in terris, sicut Deus est in cœlis, ibid.
Rex in Cathalonia potest prohibere extractionem frumenti & Victualium, d. 209. n. 5.
Quod declaratur usque ad n. 11.
Quæcumque urgeat necessitas, licèt non extranea sub pœnis sibi bene visis, ibid.
Rex in Cathalonia potest cuilibet concedere licentiam extrahendi frumentum & victualia non obstante prohibitione facta tempore caritatis, d. 209. n. 9.
Quod restringitur, n. 10.
Rex quod uni Præsidi rescribit, videtur omnibus Præsidibus rescripsisse in pari Causa, d. 112. n. 18.
Rex in Cathalonia procedit non solum contra laicos non servantes manutentionem datam illi qui est in possessione beneficii, d. 240. n. 38.
Sed etiam contra Clericos aliosque exemptos, n. 39.
Quod si Clerici contendant in Curia Ecclesiastica declaratur per Cancellarium in favorem curiæ sæcularis, n. 40.

S

Sacerdos quid servare debeat in consecrando, decis. 216. num. 29.
Sacramenta an teneantur Fideles recipere in propriis Parochiis, d. 246. n. 128. & seq.
Sacrilegii crimen punitur in Judicio Ecclesiastico, dec 136. num. 50.
Vocis Etymologia, d. 143. n. 1.
Quid sit, n. 2.
Sacrilegii species, n. 3.
Sacrilegium committit qui occidit, vulnerat, aut percutit Ecclesiasticam Personam, d. 144. n. 4.
Et gravius est quam sacrilegium in loco sacro, ibid.
Sacrilegium committit cognoscens Monialem seu virginem Deo dicatam, ibid. n. 5.
Referuntur sacrilegia tum circa Personam sacram, tum circa locum, d. 145. n. 6. & 7.
Sacrilegium an sit effusio sanguinis aut seminis in Ecclesia, si occultè fiat, contineatque malitiam in Confessione explicandam, n. 9.
Quod explicatur, n. 10.
Sacrilegium an sit tactus impudicus in Ecclesia, dec. 146.
Sacrilegium non est aspectus, nutus, & confabulatio inhonesta in Ecclesia, ibid. n. 12.
Sicut neque tactus leves impudici in partes non pudendas facti, ibid. n. 13.
Sacrilegium quibus modis committatur circa rem sacram, num. 14.
In quo sunt varii gradus, n. 15.
Sacrilegium omnium gravissimum sit de Eucaristiæ Sacramento, de Calice, de vestibus sacris, de pecunia sive argento, in sanctorum capsulis, & de Imaginibus, ibid.
Sacrilegii circumstantia non est tempus sacrum, d. 147. n. 16.
Ex se peccatum est mortale, sed inadvertentia, vel paucitas rei potest illud veniale reddere n. 17.
Et explicanda est circumstantia, ut cognoscatur natura peccati, n. 18.
Sacrilegii malitia mortalis necessariò in Confessione explicanda est, d. 147. n. 19.
Si subripiatur res profana in Ecclesia deposita, ibid.
Vel crumena alicujus Privati, n. 20.
Vel res Ecclesiæ destinata, & ei nondum tradita, n. 21.
Sacrilegus utrum ab Ecclesiastico vel sæculari Judice sit puniendus, d. 147. n. 22. & 23.
Utrum committat sacrilegium qui cognoscit Monialem nondum professam, d. 150. n. 35.
Sacrilego pœna corporalis à sæculari Judice infligitur, spiritualis ab Ecclesiastico, d. 152. n. 44. & d. 153. n. 45. & seq.
Statur in eo consuetudini locorum, ib. n. 50. & d. 154. n. 50.
Declaratur Constitutio Pii V. Pontificis, data 20. Julii, anno 1566. & Caput *cum sit generale de foro competenti* circa sacrilegium, n. 51.
Sacrilegus punitur per Ecclesiasticam Curiam, & interdum per sæcularem, d. 154. n. 52. & 53.
Sacrilegii crimen componi non potest, nisi prius satisfiat injuriæ, & obtineatur absolutio, n. 54.
Sacrilegium committit Invasor bonorum Ecclesiæ, d. 156. n. 2.
Secus Clericorum, d. 159. n. 15. V. Injuria, V. Judex.
Sal an sit Regis. V. Mineralia.
Salarium an exigi possit ex concessione litterarum manutentionis, d. 240. n. 56.
Et quid à sententia seu provisione audientiæ regiæ, n. 58.
Salarium. V. Reconventio.
Salinæ sunt de regalibus, d. 217. n. 8.
Sanctum eligere possumus tamquam advocatum & Intercessorem apud Deum contra locustas, d. 230. n. 43.
Scampanatas. V. Injuria.
Scholares in civilibus & criminalibus habent de jure communi quatuor Judices, d. 135. n. 45.
Scholarum Magister. V. Magister.
Scholares pro libris non solvunt gabellam, d. 205. n. 10.
Tenentur tamen illos denuntiare, alioqui incidunt in commissum, n. 11.
Scientia litis pendentiæ probatur ex conjunctione sanguinis inter Debitorem, & Emptorem, d. 230. n. 86.
Et ex publica sub hastatione rei in judicium deductæ, n. 87.
Scire debet litis pendentiam Emptor rei litigiosæ, dec. 229. num. 81.
Scientia hæc in dubio non præsumitur, ibid.
Probatur conjecturis & præsumptionibus, d. 230. n. 83.
Scientia litis pendentiæ præsumitur ex fama, n. 84.
Et ex cohabitatione Debitoris principalis cum Emptore rei litigiosæ, n. 85.
Scriptura non requiritur ad substantiam Contractus censualis, d. 197. n. 11.
Scripturas habens an teneatur illas exhibere & revelare in vim Monitorii, d. 235. n. 9.
Scriptura privata in judicio producta contra quam nihil ex adverso opponitur, plenam fidem facit, d. 176. n. 33. & 34.
Scriptura privata longo tempore observata probat, d. 176. num. 35.
Etiamsi non constet de ejus observantia in omnibus capitibus in ea contentis, n. 36. & 37.
Scriptura Tertii an liget laicum effectum postea Clericum ut conveniri possit coram laico. V. Laicus.
Scriptura Tertii continuata in Curia Vicarii Barcinonæ, aut alia regia in Cathalonia utrum habeat vim contra Clericos, d. 202. n. 27.
Seminaria erecta authoritate Episcopi an gaudeant privilegio fori, d. 134. n. 3.
Et immunitate Ecclesiæ, n. 4.
Seminariorum materiam qui Doctores tractent, d. 134. n. 5.
Senator licèt non sit nobilis ex stirpe habet annexam dignitatem, d. 144. n. 23.
Senatoris Uxor. V. Uxor.
Sententia quando faciat cessare vitium litigiosi. V. Alienatio, Res litigiosa.
Sententia absolutoria rei non indiget executione, cum eam secum trahat, d. 218. n. 38.
Sententia lata contra Viduam bona tenentem, nocet vel prodest hæredi, d. 237. n. 8.
Sententia lata per sæcularem Judicem contra Clericum nulla est, d. 154. n. 9.
Sententia lata ratione evictionis contra Clericum per Judicem sæcularem non potest executioni mandari, nisi authoritate Judicis Ecclesiastici, d. 178. n. 13.
Sententiam qualiter Judex proferre debeat in judicio finium regundorum, d. 200. n. 25.
Sententiæ forma in remedio l. *diffamari*, C. *de Ingen.* d. 238. n. 11.
Nec ab illa Diffamator appellare potest, sicut ab assignatione termini, n. 13. & 14.
Sepulturæ jus concedere ad Episcopum spectat, d. 160. n. 2.
Sepulturam impedientes conveniendi sunt apud Judicem Ecclesiasticum, d. 170. n. 3.
Sepultura, seu jus sepeliendi in aliqua sepultura, an vendi & emi possit, d. 160. n. 4.
Sed in vim eleemosynæ ex consuetudine jam recepta potest aliquid recipi, n. 5.
Et populus cogi potest ad hanc consuetudinem servandam, num. 6.

: Coram Judice Ecclesiastico. nu. 7.
Sepulturæ fabricationis causa inter laicos pertinet ad Ecclesiasticum Judicem, d. 160. nu. 1.
Sepulturæ electio pendet à facultate, d. 246. nu. 107. & 108.
Sequestratio regulariter est utroque jure prohibita, d. 229. numero 10.
Sequestrum an possit opponi super fructibus beneficii si Pars quæ succumbit, à sententia appellaverit, d. 240. nu. 55.
Sequestrationis Puellæ praxis ad ejus voluntatem explorandam, d. 173. nu. 24.
Sequestrum fructuum beneficii. V. fructus.
Servi nascuntur aut fiunt quatuor modis jure belli, nativitate, condemnatione justa ob delictum & emptione, d. 146. n. 6.
Et quomodo hoc fiat usque ad nu. 14.
Servientes Ecclesiæ, verè adstricti & deputati ejus servitio an gaudeant privilegio fori, d. 146. *per tot.*
Servientes Ecclesiæ solùm in accendendis lampadibus, & aperiendis portis non gaudent privilegio fori, d. 140. n. 21.
Servitium in Ecclesia ex mandato Episcopi assignata præstitum per Clericum primæ tonsuræ, aut minorum ordinum ad effectum gaudendi fori privilegio, quid requirat, dec. 132. à nu. 21: ad 30.
Servitium in Ecclesia assignata de præsenti debet præstari per Clericum primæ tonsuræ aut minorum ordinum, hoc est tempore quo vult uti fori privilegio, d. 132. n. 31. & seq.
Illudque probare debet per plenam probationem, n. 36.
Hoc est per fidem Rectoris seu Parochi, aut per testes, numero 37. & 38.
Servitium Ecclesiæ ex mandato Episcopi simul requiritur cum habitu & tonsura, ut Clericus gaudeat privilegio fori, d. 133. nu. 35.
Servitium, d. 132. *per tot.*
Servitutum urbanarum cognitio ad Ædilem pertinet, d. 88. numero 15.
Servitus imponi non potest super re litigiosa, d. 212. nu. 12.
An Clericus pro ea trahatur ad forum sæculare V. Clericus.
Sigillum vim habet subscriptionis, d. 21. nu. 35.
Et datur in signum Confirmationis, ibid.
Simoniæ cognitio pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, dec. 181. nu. 49.
Socer non comprehenditur in juribus loquentibus de Viro & Uxore, nisi de eo fiat expressa mentio, d. 65. nu. 26.
Societati Jesu, ejusque Religiosis interdictum est stipendia recipere ex voto pro Missis, Concionibus, lectionibus, aliisque officiis, d. 246. nu. 112.
Et de illius Campanis, nu. 117.
Societas Jesu habet privilegium, ut possit ædificare ubique Ecclesias & domos intra 140. cannas prope alios Conventus, d. 246. nu. 146.
Eodemque privilegio gaudent P. Theatini nu. 146.
Socius si in re communi Ecclesiam velit ædificare, alter socius partem suam vendere tenetur, ibid.
Solium V. Baldachinum.
Solutiones trium annorum successivæ, & continuatæ sigillatim per apochas distinctas inducunt præsumptionem præteritas pensiones fuisse solutas, d. 197. nu. 8.
Quod procedit etiam in contractu Censualis, n. 9.
Spolia Clericorum per bullas Pontificias reservantur Cameræ Apostolicæ, d. 125. nu. 38.
Secus de consuetudine Hispaniæ, nu. 39. & 40.
Spolium. V. Laicus.
Spoliatus non dicitur ille qui se dicit Possessorem & manutentionem petit, d. 241. nu. 10.
Spoliatus non præsumitur qui negligit recuperare possessionem naturalem nisi post lapsum decennii, d. 241. nu. 11.
Spoliatus Nemo præsumitur in dubio sed spoliationem probare debet, d. 241. nu. 12.
Sponsalia de futuro non sunt Matrimonium, d. 63. n. 16.
Statutum laicorum non ligat Ecclesiam, nec Personas Ecclesiasticas, vel Eorum bona, d. 86. nu. 10.
Quod limitatur, d. 87. nu. 11. & 12.
Et declaratur, numero 13.
tatutum factum à Judice laico contra Concubinas Clericorum an teneat, d. 140. nu. 55.
An teneat circa furtum a Concubina Clerici factum, ib. n. 56
Statutum etiam si prohibeat aliquid probari nisi per instrumentum, tamen admittitur probatio per testes saltem de æquitate, d. 128. nu. 70.
Statuta juris retractus vigent in plu ribus locis, d. 150. nu. 2.
Sed sunt contra jus commune, & dicuntur potius odiosa, quàm favorabilia, & consequenter restringi debent, n. 5.
In Cathalonia non habent locum, nu. 6.
Statutum laicorum disponens de mortuariis an valeat, d. 160. nu. 13.
Utrùm valeat disponens de sepulturæ constructione, n. 15.
Satutum laicorum quamvis quoad verba non infringat libertatem Ecclesiasticam, continet tamen Clericos quoad mentem, d. 203. nu. 1.
Statutum inspicitur per suos effectus, d. 203. nu. 2.
Statutum laicorum generale in dubio an contineat Clericos, & utrùm requiratur declaratio quod non contineatur, ibi, nu. 3. & 4.
Statutum pœnale laicorum excludens pecora Exterorum à pascuis, utrùm contineat pecora Clericorum, d. 215. nu. 1. 2. 3. & 4.
Statutum Principis sæcularis prohibens piscationem aut venationem in certis locis an comprehendat Clericos, dec. 227. nu. 44. 45. & 46.
Statutum. V. Edictum. V. leges.
Statutum laicorum clarè expressum non continet Clericos, d. 203. nu. 5.
Secus si faciat mentionem de Clericis expressam, nu. 6.
Quod distinctiones admittit, ibid. usque ad nu. 11.
Et Episcopus non citatis nec auditis statuentibus declarare potest Clericos in statuto non comprehendi, ibid. nu. 12.
Potest quoque Episcopus cogere statuentes ad hanc declarationem, nu. 15.
Et præcipere ut illud lacerent, nu. 16.
Statutum de necessitate eundi ad molendinum Principis sub pœna certæ gabellæ, an habeat locum respectu molendini pertinentis ad Ecclesiam, d. 207. nu. 36.
Statutum ne laici exhibeant aliqua servitia & obsequia Clericis an sit contra libertatem Ecclesiasticam, d. 207. n. 37.
Statutum laicorum, prohibens immitti victualia extra territorium utrùm comprehendat Ecclesiasticas Personas, distinguendum est, quòd negativa procedat si statutum respicit tantùm utilitatem privatam, affirmativa verò si publicam, d. 208. à nu. 1. ad 11.
Quid si statutum prohibeat hanc extractionem ultra regnum, an comprehendat etiam Clericos. Pariter distinguendum est d. 209. à nu. 27. ad nu. 38.
Statutum amortizationem explicans an sit contra libertatem Ecclesiæ. V. Amortizatio.
Statutum. V. Prorex.
Studiosus tutor laici conveniri potest coram sæculari Judice pro redditione rationum, d. 223. nu. 5.
Studium generale erectum & institutum in ditione Principis sæcularis est laicum, & de laici jurisdictione, d. 182. nu. 7.
Etiamsi Clericorum numerus excederet laicos, n. 8.
Studium generale dicitur quod est erectum & institutum per summum Pontificem, Imperatorem, Regem, seu alium Principem non recognoscentem superiorem in temporalibus, d. 135. nu. 9.
facultas illud eriegndi est de regalibus, nu. 10. & 11
Studium generale non potest erigi per Duces, Marchiones Comites, Barones, & alios inferioris vitæ Homines qui jura imperii non habent, d. 135. n. 13.
Illud erigendi potestas acquiri potest ex antiquissima & immemoriali consuetudine, nu. 14. & 15.
Papa illud erigere potest in tribus casibus, n. 16. & seq.
Studium generale ut erigi possit in regnis, ditionibus, & territoriis Principis sæcularis, an requiratur licentia & facultas Summi Pontificis, d. 135. nu. 21. & seq.
Studium generale vel Collegium scholarium ut corpus misticum erectum per Principem sæcularem in suo regno, an sit Ecclesiasticum, & gaudeat privilegio fori, vel an sit laicum, & de jurisdictione sæculari, d. 155. à n. 24. ad 40.
Quod si à summo Pontifice fuerit erectum in sua ditione temporali, & major pars sit Clericorum, est Ecclesiasticum, si autem major pars sit laicorum, est laicum, nu. 41.
Quod limitatur, nu. 42. & seq.
Studium seu scholam grammaticæ, & legendi ac scribendi, nullus ponere potest nisi prius ab Episcopo loci approbatus & examinatus sit de vita, moribus, & scientia, dec. 166. nu. 2. & 3.
Stupri crimen per laicum admissum punitur utroque jure civili & Canonico, estque fori mixti, deis. 175. numer. 9. & 10.
Subdiaconus qui in vim dispensationis apostolicæ matrimonium contraxit cum vidua, de jure gaudet fori privilegio, d. 125. nu. 13.
Subdiaconatus, V. Ordo.
Successio ab intestato in transversalibus non defertur ultra decimum gradum, d. 61. nu. 9.
Successio si requirat certum gradum, ille gradus specificè probari debet, d. 61. nu. 10.
Successio ab intestato jure affinitatis non defertur, d. 65. n. 26.
Dispositio in successione non extenditur de simili ad simile, nu. 39.
Successor majoratus vel fideicommissi an possit petere in judicio declarationem quòd Majoratus, vel fideicommissum ad se pertineat, vivo & invito Possessore. Quod resolvitur cum negativa, exceptis duobus casibus qui referuntur, d. 238. nu. 49.
Summus Pontifex sub baldachino recipiendus est, qua ratione, d. 332. nu. 21.
Idem est de Legato à latere, nu. 19.
Secus in Cathalaunia, nu. 20. & d. 340. nu. 40.

Super-.

Superfluitas non eſt in conſideratione, ubi conſtat de voluntate Teſtatoris, d. 129. nu. 113.
Imò admittitur ne voluntas teſtatoris tollatur, vel ne contra mentem ejus fiat, nu. 114.
Supplicare an liceat à ſententia ſeu proviſione audientiæ regiæ ſuper confirmatione vel revocatione litterarum manutentionis, d. 240. nu. 54.
Suſpectus an ſit confeſſor in cauſa pœnitentis, comparet in cauſa commatris, Patrinus in cauſa filii in ſacro fonte ſuſcepti, & viciſſim, d. 66. nu. 31.
Syndicus capituli, communitatis, vel monaſterii, civitatis, vel univerſitatis an poſſit in principio cauſæ citari, d. 123. nu. 29. 44. & 45.
Syndicus univerſitatis habens mandatum à ſolis juratis, & non ab ipſa univerſitate, an agere poſſit, & an jurati ſoli poſſint, agere nomine univerſitatis, d. 123. nu. 49.
Syndicus Eccleſiæ poteſt eſſe laicus, d. 157. nu. 21.

T

TAbaccum non eſt de rebus multum neceſſariis vitæ, dec. 219. nu. 31.
Tabaccum an ſolvat jejunium naturale, & impediat miſſæ celebrationem, & communionem, d. 219. nu. 34.
Tabaccum ſumere in Eccleſia vel in atrio an ſit peccatum mortale, d. 219. nu. 35.
Tabaccum V. Clerici.
Tabernas Clericis habere non licet, d. 207. nu. 1.
Et deponuntur qui eas exercent, nu. 2.
Quod intelligitur per ſe, non verò per alium nu. 3.
Tabernas Clericis intrare non licet niſi longioris itineris cauſa, d. 207. nu. 4.
Tabernæ ſunt loca & fomenta intemperantiæ, ib. nu. 5.
Tabernæ quæ dicantur, nu. 6.
Tabernarii qui ſint, d. 207. nu. 7.
Tabernam habere poteſt communitas Clericorum in qua vendatur vinum Eccleſiaſticis, & eorum familiæ, d. 207. n. 11
Sed non laicis, nu. 12. & 13.
Et in caſu controverſiæ ad quem pertineat cognitio, ib. n. 29.
Tabernaculum ſanctiſſimæ Euchariſtiæ, in proceſſione corporis Chriſti non eſt deferendum humeris, ſed manibus propriis tantùm celebrantis, non obſtante quavis contraria conſuetudine, d. 171. nu. 8.
Taſcharum debitores compelli poſſunt eas ſolvere in manipulis, ſi fraudes commiſſæ probentur dum ſolverunt in grano, vel ad menſuram, d. 189. n. 13. & d. 193. nu. 4.
Taſcha eſt ſpecies Decimarum quæ eſt in uſu in Diœceſi Gerundenſi, d. 193. nu. 1.
Taſcharum condemnatio fit tantùm à die litis motæ, d. 193. n. 2
Taſcha integra ſine fraude & diminutione ſolvenda eſt abſque ulla expenſarum deductione, nu. 3.
Taſcharum quis ſit Judex competens Eccleſiaſticus an ſæcularis, d. 193. nu. 5. & 6.
Taxatio pretii rerum quæ conferunt ad victum, pertinet ad Ædiles, ſeu ſæculares judices, d. 207. nu. 22.
Taxatio numeri arietum ſcindendorum in macello capituli Eccleſiaſtici pertinet ad judicem ſæcularem, d. 212. nu. 35
Idem eſt de pecudibus Clericorum ut mittantur ad paſcua communia univerſitatis, nu. 76.
Taxatio, V. Damnum.
Tegmen V. Baldachinum.
Tempus quale dicatur modicum, aut longum in locatione, V. Locatio.
Tempus quo mobilia bona præſumantur conſumpta, relinquitur arbitrio judicis, d. 239. nu. 17.
Quale ſit hoc arbitrium, nu. 18.
Tenutæ privilegium tranſit ad nepotes matris hæredes, ſecus ad pronepotes, d. 242. nu. 39. V. Vidua.
Terminorum appoſitionis cognitio pro finibus duarum Parochiarum pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, d. 161. n. 1.
Terminorum aſſignatio inter laicos ad Principem ſpectat, d. 161. nu. 3
Et quæ pœna infligatur illos turbanti & moventi, nu. 4.
Territorium an habeat Eccleſiaſticus Judex. V. Judex.
Tertiarii fratres, & ſorores S. Dominici, S. Franciſci, aut alterius cujuſcumque Religionis an gaudeant privilegio fori & aliis, d. 137. nu. 162.
Tertius comparens in cauſa pro ſuo intereſſe non poteſt ex propria Perſona opponere exceptiones dilatorias, aut declinatorias, d. 179. nu. 4.
Teſtamenti una pars aliam declarat, & una clauſula aliam, d. 129. nu. 108. & 109.
Teſtamenti publicatio & inſinuatio, ſive factum ſit à Clerico, ſive à laico, ſive ad pias cauſas, ſive ad profanas, ſive inſtitutus hæres ſit Clericus, ſive laicus an ſit facienda coram Judice Eccleſiaſtico, aut ſæculari, d. 152. nu. 14.
Teſtator multò magis cenſetur voluiſſe fieri per commiſſarium quod ipſe in defectum electionis hæredis fieri expreſſit, d. 129. nu. 110.
Teſtator mandans ut Clericus ejus hæres conveniatur coram Judice ſæculari, an tali mandato non obſtante, lite nondum cœpta contra defunctum laicum, debeat conveniri coram Judice Eccleſiaſtico, d. 151. n. 6. 7. & 8.
Teſtator de bonis ſuis vinculo ſubjectis diſponere non poteſt d. 249. nu. 63.
Teſtator non poteſt prohibere in ſuo teſtamento, ne Epiſcopus ingerat ſe circa executionem legatorum piorum, & redditionis computorum, d. 285. n. 19. & d. 289. nu. 33.
Quod limitatur, nu. 34.
Teſtes habiles & idonei ad perhibendum teſtimonium veritatis in cauſis civilibus, inviti cogi & compelli poſſunt tam de jure Canonico quàm civili, d. 172. nu. 1.
Quid in criminalibus de jure civili, n. 2. & 3.
Quid de jure Canonico, nu. 4. & 5.
Et quid de conſuetudine, nu. 6. & 7.
Teſtes hodie tam in civilibus quàm in criminalibus deponere coguntur, d. 172. nu. 6.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad nu. 17.
Teſtes univerſitatis an probent ſi agatur de paſcuis, diſtinguendi ſunt duo caſus relati, d. 213. nu. 6. & 7.
Quod ampliatur & limitatur, uſque ad nu. 44.
Teſtes ab univerſitate producti an admittantur pro ipſa univerſitate, ſi veritas haberi non poſſit aliter, declaratur, d. 213. à nu. 8. uſque ad nu. 28.
Diſtinguitur adhuc inter communem univerſitatis utilitatem vel honorum & inter utilitatem ſingulorum, ibi. n. 30
Et quod remittitur arbitrio judicis quanta fides adhibenda ſit hiſce teſtibus, nu. 45. & 46.
Teſtes univerſitatis probant pro illa, dum agitur de confinio d. 213. nu. 48.
Sed non probant in ardua & mixta cauſa, nu. 49.
Teſtes univerſitatis pro ea non probant in cauſa criminali, d. 213. nu. 50.
Teſtis exiſtens in Eccleſia pro ferendo teſtimonio vel ob aliam ſimilem cauſam poteſt ab ea extrahi per judicem ſæcularem, d. 226. nu. 19.
Teſtes qui veniunt in vim monitorii non debent deponere cum juramento, d. 235. nu. 45.
Si tamen falſam fecerint relationem, puniuntur, n. 46. & 47
Teſtis deponens in officio magiſtri rationalis contra regium Officialem ſuper computorum redditione an debeat eſſe cognitus, d. 243. nu. 18.
Et omni exceptione major, nu. 19. & ſeq.
Teſtes ſingulares an probent in officio magiſtri rationalis contra Officialem, ejuſque fidejuſſores pro culpa & fraude, diſtinguendi ſunt duo caſus, d. 243. nu. 24. & ſeq.
Et quo numero eſſe debeant ad condemnandum in ordinariam pœnam, à nu. 33. uſque ad nu. 41.
Teſtes carcerati ſeu compoſiti non probant contra Officiales. Quid in officio magiſtri rationalis, d. 243. n. 42.
Teſtes non probant in criminalibus abſque expreſſione temporis, ibid.
Teſtis an poſſit eſſe confeſſor pro pœnitente, Compater pro Commatre, Patrinus pro filio à ſacris fontibus ſuſcepto, d. 66. nu. 30.
Quæ conſuetudo ſervetur ad probandum, V. Conſuetudo.
Theſaurus non auget valorem fundi in quo invenitur, ideo non præbet locum beneficio leg. 2. *Cod. de reſcind. vendit.* d. 96. nu. 27.
Quod procedit etiamſi emptor ſciret extare Theſaurum in fundo empto, & venditor ignoraret, ibi. n. 28. & ſeq.
Theſaurus inventus ritè, & cum bonis actibus non verò arte magica, an ſit de regalibus, d. 95. nu. 24. & 25.
Theſaurus eſt quid ſeparatum à fundo in quo reperitur, ibid.
Thori ſeparatio facta inter ipſos Conjuges non interveniente Judicio Eccleſiæ eſt omnino nulla, d. 174. nu. 4.
Thronum. V. Baldachinum.
Tibicines. V. Muſici.
Titulati an utantur Baldachino. V. Baldachinum.
Titulus ubi requiritur, ſufficit coloratus, d. 240. n. 27.
Tonſura ordini congruens deferenda eſt à Clerico, d. 130. numero 1.
Deſignat coronam in capite in modum ſphœræ, nu. 2.
Quid ſit, nu. 3.
Ejus uſus antiquiſſimus eſt in Eccleſia, nu. 4.
A quo tempore initium habuit, nu. 5. 6. & 7.
Quomodo fiebat & fiat, nu. 8. & ſeq.
Quare Eccleſia eam præſcripſit, nu. 12.
Tonſura an ſit propriè Ordo, vel impropriè, d. 123. nu. 2. & d. 126. nu. 3.
Imponit caracterem indelebilem in anima, nu. 6.
Ac verè & realiter Clericos efficit, nu. 7.
Et per tonſuram in ſortem Dei dicuntur electi, nu. 8.
Tonſurati veniunt appellatione Clericorum, d. 126. n. 9. & 10
Liberantur à poteſtate ſæculari, & in Eccleſiaſtica conſtituuntur, nu. 11.
Juriſdictionem Eccleſiaſticam exercere valent, nu. 12.
Poſſunt obtinere beneficia Eccleſiaſtica, n. 14.

Non

Non possunt conveniri pro debito civili, nisi in quantum facere possunt, nu. 15.
Eorum bona sunt quasi castrensia de quibus testari possunt etiamsi filiifamilias, nu. 16.
Gaudent privilegio Canonis, nu. 17.
Sunt exempti à gabellis & vectigalibus, ac muneribus personalibus, nu. 18.
Tonsuratus si delicto commisso tempore quo erat Clericus, & postea uxorem ducit, vel fit laicus an puniri possit à Judice sæculari, d. 129. à nu. 49. ad 60.
Tortura est meri imperii, d. 348. nu. 31.
Tortura species est probationis, & loco probationis habetur, d. 271. nu. 93.
Transactio dicitur exceptio litis finitæ, & post eam lis jam non remanet, d. 199. nu. 15.
Transactione facta finitur jurisdictio Judicis qui cognoscebat de causa, ibid. nu. 16.
Transactione facta inter duos laicos quorum unus postea efficitur Clericus, qui Clericus est, debet conveniri coram Ecclesiastico Judice pro transactionis rescissione, d. 199. n. 17
Refertur decisio Cancellarii Cathalauniæ, ibid.
Tutor Pupillo non succedit ab intestato, nec è contra, dec. 67. nu. 33.
Tutor tenetur rationem reddere suæ administrationis, etiamsi remissa esset à Testatore, d. 281. nu. 5.
Tutor vel Curator laici an possit esse Clericus vel Religiosus, d. 157. à nu. 25. ad 34.
Tutor V. Clericus tutor. V. Studiosus.
Tutor Clerico minori, aut prodigo, vel mente capto, an dari debeat per Judicem Ecclesiasticum, d. 157. à n. 1. ad 9
Tutor Pupilli per quem Judicem sit dandus, & quid si habeat bona in diversis Provinciis, d. 157. nu. 18. & 19.
Tutor vel curator Clerici potest esse laicus, d. 157. nu. 20.
Tutor vel Curator ratione administrationis tutelaris an possit petere salarium, d. 157. nu. 39. & seq.
Quo tempore illud petere debeat, nu. 42. & seq.
Quantùm illi taxandum sit, nu. 45.
Quid si exeat extra locum suæ habitationis, nu. 46.
Et quid de eo quod dedit actori vel negotiorum Gestori, numero 47.

V

Valentiæ civitas est Metropolis & Caput totius Regni Valentiæ, d. 248. nu. 29.
Valentiæ civitatis jurati quo titulo de urbanitate illustrentur, d. 248. nu. 30.
Vassalli tenentur Dominis jurisdictionalibus adjutorium præstare ad maritandas eorum filias, si id lege particulari aut consuetudine cautum est, d. 148. nu. 91.
Venatio quid sit, d. 227. nu. 1.
Venatio & aucupium inter se differunt, ibid. nu. 2.
Venationis quot sint species, nu. 3.
Quis fuerit inventor, nu. 4.
Venatio, piscatio, & aucupium quo jure sint introducta, & permissa, d. 227. nu. 7. & 8.
Venationis prohibitio justa nititur causa, nempe bonum commune, d. 227. nu. 17.
Ubi quædam notanda circa modum tempus, & formam venandi, ibid. à nu. 18. usque ad 27.
Venationem prohibitam exercentes utrùm peccent, & ad restitutionem teneantur, d. 227. nu. 32.
Venatio prohibita est diebus festis jejunii & quadragesimæ, & quomodo hoc intelligatur, d. 227. nu. 38.
Venatio prohibetur in prædiis alienis contra Domini voluntatem, & an sit peccatum mortale, obligetque ad restitutionem, d. 227. nu. 39.
Venatio est illicita dum animalia sunt gravida, & an obliget ad peccatum ac restitutionem, d. 227. nu. 41.
Venantes contra prohibitionem quibus pœnis puniantur, numero 42.
Venatio & piscatio sunt in fructu, pertinentque ad usufructuarium, ib. nu. 43.
Venatio V. Princeps, Clericus, statutum.
Vendere rem suam nemo invitus cogitur, d. 246. nu. 1.
Nec emere rem alienam, nu. 2.
Quod ampliatur in fisco, nu. 3.
Nec locare aut conducere, nu. 4.
Nec cedere jus suum, nu. 5.
Nec permutare, nu. 6.
Nec alios contractus facere, etiam justo pretio, n. 7. & 8.
Rationes & fallentiæ referuntur, nu. 9. & 10.
Fallit favore Ecclesiæ, Quod ampliatur, nu. 11. & à nu. 24. ad nu. 54.
Et boni publici favore, nu. 19.
Pluresque aliæ causæ in quibus hæc Regula fallit referuntur, ibid. *per tot.* decis.
Vendere rem suam an Ecclesia per aliam Ecclesiam cogi possit pro constructione, d. 246. à nu. 54. ad nu. 60.
Vendere rem suam nemo cogitur pro ampliatione hospitii Religiosorum, d. 246. nu. 61.
Vendere compulsus rem suam pro constructione Ecclesiæ non tenetur eam tradere antequam incipiatur ædificium, d. 246. nu. 62.
Neque vendere cogitur si Ecclesia non petat pro se, sed in favorem aliorum, nu. 63.
Vel si Ecclesia petat tantùm pro ampliatione particularium rerum, nu. 64.
Vendere rem suam nemo cogitur pro Ecclesia in nemore existente, d. 246. nu. 65.
Vendere rem suam nemo cogitur, nisi urgeat necessitas aut saltem utilitas, d. 246. nu. 66. & 67.
Et alia plura requiruntur quæ referuntur, ibid. n. 68. & seq.
Vendere coactus non tenetur de evictione nisi ad æstimationem pretii, d. 246. nu. 160.
Vendere V. Judex, Princeps, Socius, Vicinus.
Vendentes Laici. V. Laici.
Venditæ multæ res cum pacto de retrovendendo, an debeant omnes simul redimi, an verè possit redimi una sine alia, d. 149. à nu. 75. ad 86.
Venditor an vigore pacti de retrovendendo possit agere ad revenditionem cum sola oblatione pretii, an verò necessaria sit illius obsignatio, ac depositio, d. 129. n. 87. & seq.
Quid in Cathalaunia, à nu. 90. ad 104.
Venditor reemens rem venditam vigore pacti de retrovendendo tenetur stare locationi factæ per emptorem, d. 129 numero 115.
Et ultra pretium tenetur emptori solvere omnes expensas, & sumptus quos emendo fecit, d. 149. nu. 117.
Qui sint hi sumptus à nu. 118. ad 126.
Venditor non potest cogi de jure communi vendere rem uni potius quàm alteri emere volenti, etsi consanguineo vel vicino, d. 150. nu. 1.
Quod limitatur, nu. 2.
Verba omnia quæ liberum arbitrium important, restringi debent ad boni viri arbitrium, si præjudicium ex eis tertio non resultat, d. 129. nu. 90. & 100.
Verba Concilii Tridentini, *sess. 23. de reformat. cap. 6.* vel in seminario Clericorum, aut in aliqua schola, vel universitate de licentia Episcopi versari, explicantur, d. 134. n. 2.
Vestimenta mulierum. V. mulier.
Vexillum in nundinis portari est mixti imperii, d. 148. n. 88.
Via Ecclesiastici. V. Fiscus.
Viator an possit uvas comedere in agro alieno etiam extra necessitatem, d. 212. nu. 73. & seq.
Vicarius Episcopi, V. Judex.
Vicarius Foraneus. V. Judex.
Vicarii regii post emissum sonum non possunt illius insecutionem pecuniis vel compositionibus remittere, d. 243. n. 12
Et si fecerint condemnantur, nu. 13.
Vicarius generalis intelligitur nomine Episcopi, ubi non excluditur, & agitur de re quæ Vicario convenit ex ejus officio, d. 133. nu. 42. & 43.
Et potest ex generali consuetudine concedere litteras dimissorias, quas Episcopus potest solus concedere, nu. 44
Et cognoscere de causis matrimonialibus, nu. 45.
Item confirmare Electum, & Præsentatum instituere ad Beneficium jurispatronatus, nu. 46.
Et Moniali concedere licentiam è monasterio egredi, n. 47.
Vicarius generalis Capituli sede vacante non indiget aliqua commissione speciali capituli, d. 133. nu. 49.
Et in multis majorem & firmiorem jurisdictionem habet, quàm Vicarius Episcopi, nu. 50.
Concedere potest litteras excommunicationis pro rebus malè ablatis, nu. 51.
Et cognoscere de causis matrimonialibus, n. 33.
Et instituere Præsentatum à Patronis, nu. 14.
Vicarius generalis cum speciali mandato potest cogere Parochianos laicos ad reparationem Ecclesiæ Parochialis, dec. 180. nu. 56.
Vicarius generalis Episcopi potest esse Tonsuratus sine beneficio, dummodo non sit conjugatus aut bigamus, d. 126. nu. 12. & 13.
Vice-cancellarius coronæ Aragonum, quo titulo decoretur litteris regiis, & de urbanitate, d. 247. nu. 13. & d. 248. numero 16.
Vice-comites quo titulo decorentur litteris regiis, & de urbanitate, d. 247. nu. 18. & d. 248. nu. 21.
Vici an possint compelli accedere ad celebrationem obsequiarum regiis personis fieri solitarum, d. 160. nu. 9.
Vicinus, ut possit uti privilegiis vicino concessis, debet habitare intra limites oppidi, d. 212. nu. 39.
Vicinus qui vult palatium construere, potest vicinum cogere ad vendendum domum difformem ibi cohærentem, decis. 246. nu. 21.
Vicinus. V. Vendere rem suam.
Vidua pro gabellis conventa fori privilegium non habet, d. 8. nu. 2.

Vidua eſt Perſona miſerabilis, etiamſi dives, d. 245. nu. 17. & 18.
Vidua Clerici conjugati & Equitis ordinum militarium an durante viduitate gaudeat privilegio fori, d. 144. à nu. 36. ad 46.
Vidua. V. Uxor.
Vidua conventa pro gabellis fori non habet electionem, deciſ. 8. nu. 2.
Vidua poſt mortem mariti dicitur poſſidere univerſaliter bona ibidem.
Habet vices hæredis, d. 237. nu. 3.
Imò tamquam hæres in omnibus reputatur, nu. 4.
Vidua dicitur rei Domina, nu. 5.
Et ſic continet activa & paſſiva jura, nu. 6.
Agit & convenitur, nu. 7.
Et ut contra eam agatur, ſufficit probare quòd bona teneat, ibid.
An agendo contra eam, neceſſariò citandus ſit hæres, V. Citatio.
Vidua poſſidens bona, an habeat mobilium conſumptionem, d. 237. nu. 9. & d. 238. nu. 13.
An ſententia lata contra eam proſit vel noceat hæredi. Vide Sententia.
Vidua uſufructuaria ab aliquibus ſimpliciter vocatur, d. 238. numero 12.
Ab aliis vocatur legalis, ibid.
Vidua Uſufructuaria non habet conſumptionem mobilium, d. 239. nu. 15.
Quid de vidua poſſidente & tenente bona, ibid. nu. 16.
Vidua quæ tenet bona, reſtituere debet, qualia inveniuntur tempore inventarii, d. 140. nu. 20. & 21.
Vidua transfert privilegium tenutæ & hypothecæ ad filium hæredem, nu. 23. & d. 242. nu. 38.
Et in filium fideicommiſſarium matris, nu. 14.
Et in filium legatarium ſupra dotem matris, nu. 25.
Et ad nepotes matris hæredes, nu. 28.
Vidua an habeat idem jus in bonis vinculatis mariti quod habet in liberis, d. 243. à nu. 40. ad 46.
Sed non in omnibus vinculatis facit fructus ſuos, at ſolùm pro concurrenti qualitate fructuum Dotis, d. 248. nu. 59.
Quod tamen non caret dubio, nu. 60. ibid.
Vinco vincentem te, multò magis vinco te, d. 242. nu. 12
Et procedit hæc regula in omni actu, nu. 13.
Et valet hoc argumentum in titulis, nu. 14.
Violaria in Cathalaunia & Valentia appellantur cenſus conſignativi, d. 198. nu. 4.
Ab aliis vocantur cenſus vitalitii, & temporarii, n. 5. & 6
Violaria dicuntur quia per mortem violantur & finiuntur, d. 198. nu. 7.
Violaria an ſint licita, variæ afferuntur opiniones, d. 198. à nu. 10. ad 14.
Violarii creditores ut ejus penſionem obtinere poſſint, an teneantur probare dies Hominum expreſſorum in inſtrumentis, aut alterius illorum, variæ afferuntur opiniones, d. 198. nu 15. & ſeq.
Violarii venditor qui promiſit intra certum tempus dare fidejuſſores vel aliquam obligationem ſpecialem ſub pœna ſolvendi conſimile violarii pretium, ſi ipſe vel ejus hæres conveniatur per emptorem, violarii procedendum eſt in ejus executione, d. 198. n. 22.
Idemque ſi ante ſententiam violarium finitur, nu. 23.
Violariorum Emptores. V. Emptores cenſualium, & violariorum.
Viſura debet fieri expenſis Petentis, d. 200. nu. 23.
Niſi adverſarius velit in ea intereſſe, nu. 24.
Univerſitas an poſſit ſtatuere ſub certa pœna ſuper acceſſu civium aut incolarum ad ſua molendina vel furna, d. 258. n. 32
Univerſitas Eccleſiaſtica ut eſt Capitulum, communitas, & Collegium Clericorum gaudet privilegio, d. 123. nu. 1.
Univerſitas ut legitimè citetur, debet citari major pars juratorum, aliàs nullus erit proceſſus, d. 123. nu. 18.
Niſi ſubſequatur expreſſa vel tacita approbatio univerſitatis, nu. 19.
Vel conſtituiſſet Procuratorem, nu. 20.
Vel in cauſa comparuiſſet, nu. 21. & 22.
Univerſitas non poteſt ſe congregare ſine licentia Domini juriſdictionalis civilis, d. 158. à nu. 55. ad 62.
Univerſitas litteraria, V. Studium.
Univerſitates habent bona duplicis generis, quædam propria quædam omnibus communia, d. 212. nu. 5.
Univerſitates civitatum & locorum quo titulo decorentur litteris regiis, d. 247. nu. 22.
Univerſitas repræſentatur per generale Concilium certo perſonarum numero cõpoſitum ex privilegiis regiis, d. 259. n. 34
Univerſitas poteſt in utilitatem ipſius ex majore parte conſilii prohibere tabernas incolis, vulgo loca ubi res minutatim venduntur, & illas locare ad onera univerſitatis ſolvenda, d. 259. nu. 41.
Univerſitas an poſſit prohibere incolis acceſſum ad furnum Eccleſiæ, aut molendinum conſtructum in ſuo termino, ſed ad ſuum accedere, ibid. nu. 42.
Vir & uxor ſunt duo in carne una, d. 61. nu. 13.
Vir & uxor ſunt legitimi tituli à jure ad excluſionem fiſci, dec. 62. nu. 13.
Vir præſumitur ſupervixiſſe uxori in dubio ſi conſtet ſolùm de morte uxoris, ibid.
Vir an excludatur à fiſco in uxoris ſucceſſione. V. Fiſcus.
Vitricus an ſuccedat in bonis Privigni V. Fiſcus.
Sive expreſſa, ſive tacita nu. 103. & 104.
Prævalet verbis etiam tacita quæ ex conjecturis colligitur, quamvis verborum ſonus aliud ſuadeat, nu. 105.
Et optimè colligitur tam ex antecedentibus, quàm ſubſequentibus, nu. 106.
Et qualis fuerit ab initio ex actu ſequenti, aut verbis ſequentibus declaratur, nu. 107.
Voluntas Teſtatoris prædominatur in omnibus, & tamquam Regina primum locum obtinet, ſive expreſſa ſive tacita, d. 129. nu. 102. & ſeq.
Prævalet etiam tacita verbis quorum ſonus etſi ſuadens debet cedere conjecturis, ibid. nu. 105.
Hæc voluntas optimè colligitur tam ex aſcendentibus quàm ſubſequentibus, nu. 106. & 107.
Urbanitas qua regii miniſtri debent tractare Perſonas tam Eccleſiaſticas, quàm ſæculares, d. 248. nu. 1.
Urbanitatum pragmaticæ referuntur, d. 248. nu. 2.
Et illas habemus in Cathalaunia, ibid. nu. 3.
Urbanitatibus & titulis abutentes qua pœna afficiantur, dec. 248. nu. 4.
Uſuræ cognitio contra Clericum pertinet ad Judicem Eccleſiaſticum, d. 181. nu. 3.
Quod limitatur, nu. 4.
Idem eſt de cognitione uſuræ contra laicum, nu. 5.
Quod tamen ampliatur & limitatur uſque ad nu. 24.
Uſurarii puniri poſſunt per Judicem ſæcularem pœnis per ſtatuta impoſitis. Quod ſi determinatæ non ſint, fient arbitrariæ, d. 181. nu. 25. & 26.
Uſus mulierum inhoneſtè incedendi tam à Judice Eccleſiaſtico quàm à ſæculari debet extirpari, d. 123. nu. 38.
Uſusfructus uxori relictus per ingreſſum ejus in religionem non finitur, ſed quamdiù vixerit, monaſterio acquiritur, d. 124. nu. 49.
Uſusfructus V. Pater.
Utile per inutile regulariter non vitiatur. Quod intelligitur in his quæ dividua & ſeparabilia ſunt, ſecus in individuis & inſeparabilibus, d. 216. nu. 27.
Uxor Clerici conjugati ac Equitis Ordinum militarium an gaudeat privilegio fori explicatur, d. 144. nu. 1.
Quod ampliatur & limitatur uſque ad n. 35.
Uxor gaudet omnibus privilegiis & honoribus quibus gaudet maritus, d. 144. nu. 18.
Nec ſolùm illis quæ competunt marito ratione nobilitatis innatæ, n. 19.
Sed etiam ratione officii habentis dignitatem annexam, numero 20.
Uxor Senatoris gaudet ejus privilegiis, etiam fori, d. 144. n. 24.
Uxor vidua Clerici conjugati non gaudet privilegio Canonis, d. 144. nu. 58. & 59.
Uxor pendente lite coram Eccleſiaſtico Judice ſuper viribus matrimonii, aut thori ſeparatione ſeu divortio ob adulterium, vel propter aliquam aliam juſtam cauſam poteſt coram Judice ſæculari petere alimenta, & litis expenſas, d. 174. nu. 41.
Et ſi ſuccubuerit coram Eccleſiaſtico Judice, nihil ex iis tenetur reſtituere, nu. 32.
Etiamſi cautionem præſtiterit de illis reſtituendis caſu quo ſuccumberet, nu. 33. & 34.

FINIS.